

415

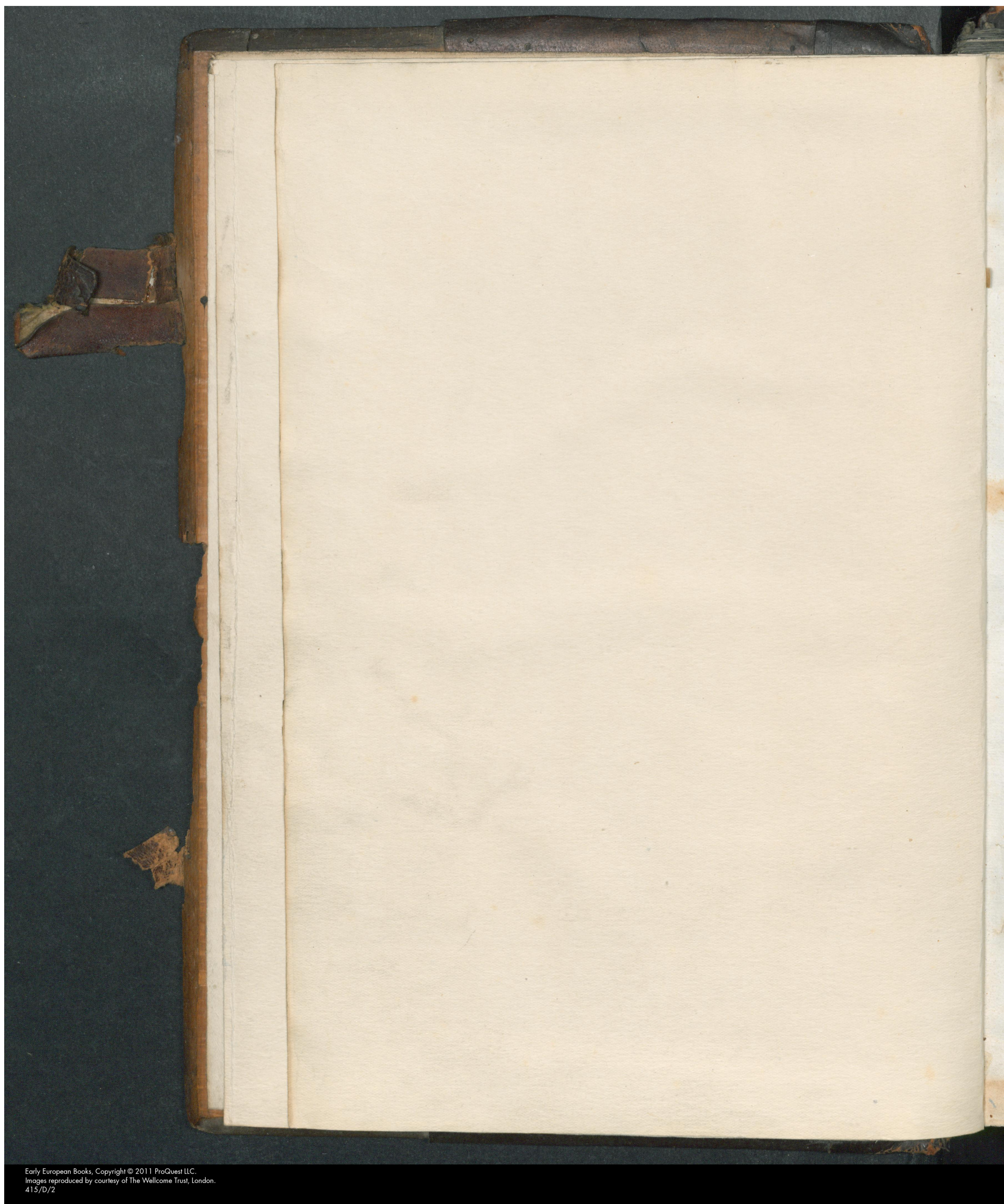
N ix

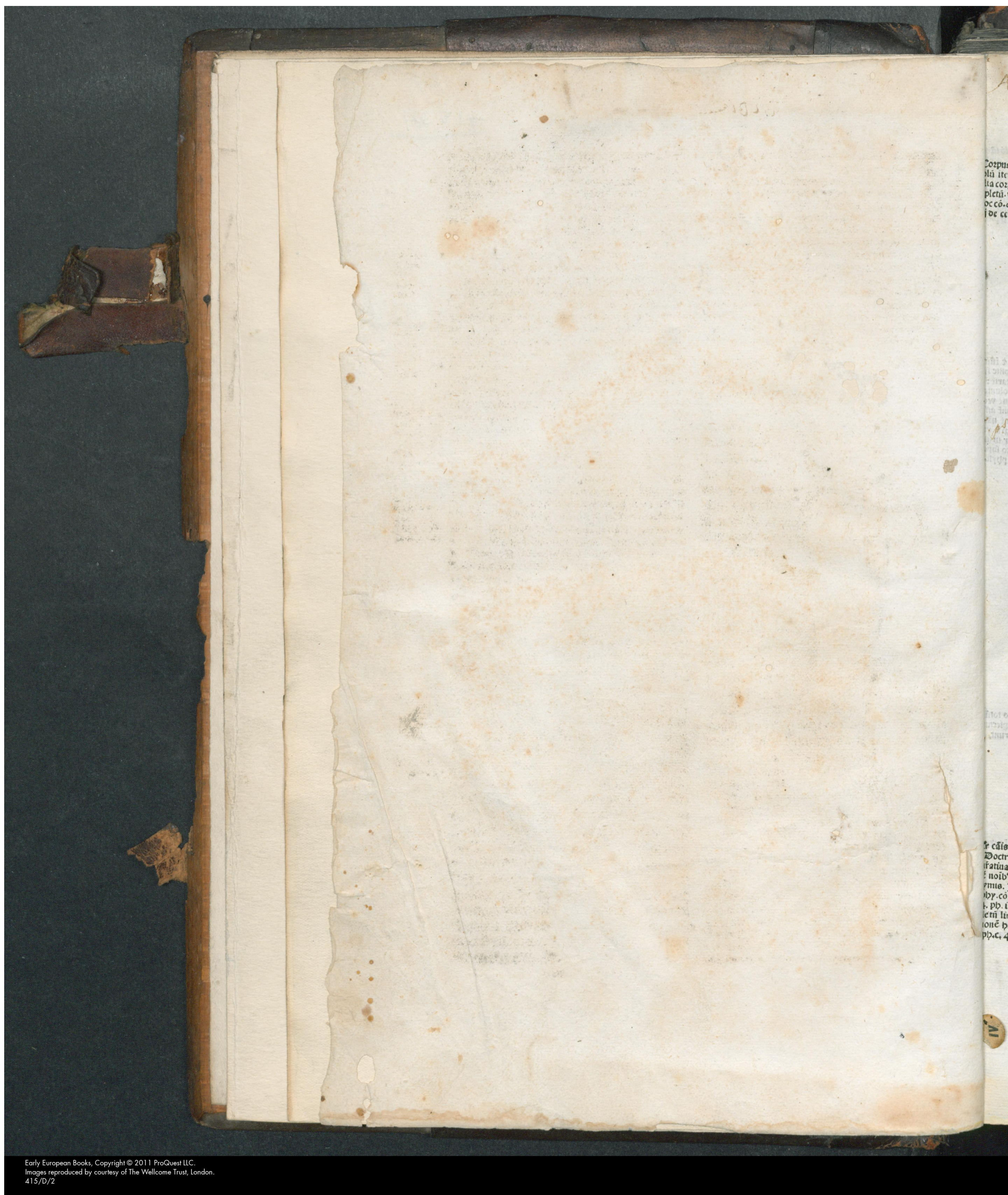
58 a

ARISTOTELES vol. 2

De caelo et mundi...

Venice. 1516.

N prio tractatu istius libri ꝯtinent̃ decez sũme magne. pᵃ est de suba isti⁹ artis. 2ᵃ de diffõne corpis nãlis:eo ꝙ ip̄z solũ iter oĩa alia corpa est cõplemẽtũ. 3ᵃ in dm̃ra tione ꝙ mũdus est ꝑfect⁹. 4ᵃ in demr̃atione er⁹ ꝙ est corpus eẽ simplex:rotũdũ dissilis nãe cuiuslibet corpoꝝ simpliciũ motoꝝ motu recto. 5ᵃ in demr̃atione ꝙ hoc corp⁹ nõ ẽ graue neqꝫ leue. 6ᵃ in demr̃atione ꝙ nõ accipit gnõnẽ:neqꝫ corruptionẽ neqꝫ aliquã spẽꝝ motuũ nisi localez tm̃:ꝛ ꝙ nũerus simpliciũ est gnqꝫ. 7ᵃ ꝙ totũ est finite q̃titatis. 8ᵃ ꝙ mũdus est vnus nuõ tm̃. 9ᵃ ꝙ nõ est ex̃ mũdum neqꝫ vacuũ neqꝫ plenũ. 10ᵃ in demr̃atione ꝙ mundus:neqꝫ gnãbilis est neqꝫ corruptibilis:neqꝫ hꝫ potentiã corruptionis:ꝛ ꝙ ipoĩe est aliqd̃ gnãbile esse ĩcorruptibile:neqꝫ aliqd̃ nõ gnãbile eẽ corruptibile.

Corpus nãle solũ iter oĩa alia corpa est pletũ. vide ꝑ hoc cõ. 6° ter. de celo.

Aristotelis Stragyrite peripatheticoꝝ principis de Celo ꝛ Mũdo liber primus: cuꝫ Auerroys Cordubensis expositione.

Tractatus primus. Caplm̃. I.

Ciẽtia d̃ nã fere plĩma videt̃ circa corpora ꝛ magnitudines ꝛ hoꝝ existens passiões ꝛ motus. Adhuc ãt ꝛ circa pricipia quecunqꝫ talis substãtie sunt. Natura eni cõstantiũ:hec quidẽ sunt corpora ꝛ magnitudines:hec aũt habent corpus ꝛ magnitudinem:hec aũt principia habentium sunt.

Axima cognitio nãe:ꝛ scia d̃mõstrãs ipsaz est in corpib⁹:ꝛ i alijs magnitudibus:ꝛ in passiõib⁹:ꝛ in motib⁹ eoꝝ:ꝛ in principijs cuiuslibet qd̃ assilat̃ isti nãe. Entiũ.n.nãliũ q̃dam sunt corpus ꝛ magnitudo:ꝛ quedam habẽt corpus ꝛ magnitudinẽ:ꝛ q̃dam sunt principia habentiũ corpa ꝛ magnitudinez.

Uia iste ẽ liber pm⁹ in q̃ logt̃ de reb⁹ sensibilib⁹ nãlib⁹.s.in singlis ptibus isti⁹ mũdi:q̃ꝝ q̃libꝫ ꝯtinet̃ i vno lib° de suis libris i hac scia.icipit p̊ narrare vł dicere subm isti⁹ artis. Et dixit. Oꝫ maxima cognitio nãe ꝛ scia demõstrãs ipsaz ꝛc̃.vult dicere ꝙ scia nãlis maxie ẽ in corpib⁹ ꝛ magnitudib⁹:ꝛ in ꝯñtib⁹ istoꝝ:ꝛ in motib⁹ eoꝝ:ꝛ cã oium illoꝝ. Et dixit:maxia cognitio:qm̃ artifex in hac facultate ꝯsiderat ẽt ĩ reb⁹ ex̃ istas:sic̃ de vacuo ꝛ de ĩfinito:ꝛ d̃ loco ꝛ sibi silib⁹:ex eis q̃ dcã sũt in lib° p̃dicto. Et itẽdebat dicer̃ p cognitionẽ:cognitionẽ certã. Et p nãꝫ:nãlia:ꝛ itẽdebat p sciaꝫ demr̃antẽ ipaz sciaꝫ certificatã q̃ acqrit̃ p demr̃ationẽ. Et videt̃ nob̃ ꝙ nomẽ cognitionis ꝛ scie nõ dicebant̃ synonyma. ᵃ cũ doctrina demr̃atiua nõ vtat̃ talib⁹ noibus.

[a] r cãis. Doctrina [demõ]rãtiua nõ [vtit̃] noib⁹ sy[nony]mis. Jdẽ [] phy.cõ. p. [] 4. ph. 129. [] letũ limi[tati]onẽ hui⁹ [] ph.c. 45.

Intẽdebat igit̃ p cognitionẽ itelligere imaginatõez ꝛ p sciaꝫ fidẽ. Aut itẽdebat p cognitionẽ pᵃᵐ cognitionẽ:ꝛ p sciaꝫ:cognitionẽ ꝑueniẽtẽ a pᵃ cognitõe.s. acqsitã p rõnẽ.Quapp ingt.Scia demr̃ans ipam:ꝛ nõ dixit scia ei⁹. Et itẽdebat dicer̃ cũ dixit erit in corpib⁹:corp⁹ diuisibile ĩ tres dimẽsiones.Et qꝛ magnitudo didit̃ in corp⁹ supficiẽ ꝛ lineã:dixit:ꝛ i alijs magnitudinib⁹.s.ꝙ ista ars ꝯsiderat i corpe ꝙ ẽ vn⁹ modoꝝ magnitudĩs:ꝛ i alijs magnitudinib⁹. Uñ potes scire ex alijs libris qũo nãlis ꝯsiderat i magnitudĩb⁹:ꝛ qũo mathematic⁹. Mathematic⁹.n.ꝯsiderat in eis f̃ꝫ ꝙ sũt abstracta a mã. Nãlis ãt f̃ꝫ ꝙ sũt vltia mãe:ᵃ vt d̃termiatũ ẽ in alijs locis.ᵇ Et cuꝫ narrauit ꝙ maxia ꝯsideratio isti⁹ artis ẽ in trib⁹ magnitudinib⁹ igt.Et in passiõib⁹ ꝛ motib⁹ eoꝝ. Et itẽdebat p passiões q̃litates eẽntiales eis q̃ sunt nãlia:ꝛ itẽdebat p motus eoꝝ vias ducẽtes ad gnões istoꝝ.ᶜ Oia.n.entia aut sũt sube:aut accñtia:aut sũt vie ad eẽ istoꝝ:ꝛ sũt vł trãsmutatio.ᵇ Themisti⁹ aũt dicit ꝙ Ar.itẽdebat p mot⁹:mot⁹ locales qbus nõ mutat̃ suba rei mote:ꝛ itẽdebat p passiões mutatiões qb⁹ mutat̃ suba rei:ꝛ cõplemẽtũ istaꝝ trãsmutationũ sũt q̃litates sensibiles:ꝛ qũocũqꝫ sit:isti sermões ꝑping sũt. D.d.Et in p̃ncipijs cuiuslibꝫ qd̃ assilat̃ isti nãe.i.ꝛ nãles ꝯsiderãt ẽt in sua ꝯsideratione in corpib⁹ nãlib⁹ ꝛ in accñtib⁹ eoꝝ:ꝛ in cãis oiuꝫ istoꝝ.s.in cãis corpoꝝ ꝛ accñtiũ.Scia.n.modoꝝ corpoꝝ nãliũ ꝛ ꝯñtiũ eoꝝ nõ cõplet̃ nisi p sciaꝫ cãruꝫ. Et cũ dixit:i p̃ncipijs cuiuslibꝫ qd̃ assilat̃ isti nãe: itẽdebat ꝙ ꝯsiderat nãlis in causis istoꝝ p̃dictoꝝ:ꝛ in cãis oiuꝫ gnãtoꝝ ab eis:quapp dicit Ar. Nãliuꝫ eni q̃dã sũt corp⁹ ꝛ magnitudo.Et q̃dã hñt corpus ꝛ magnitudinẽ.ꝛ itẽdebat cũ dixit.q̃dã sũt corp⁹ ꝛ magnitudo:corpa simplicia:ꝛ cũ dixit:ꝛ q̃dã hñt corp⁹ ꝛ magnitudinez:corpora mixta:ꝛ p̃cipue hñtia aĩas. D.d.Et q̃dã sũt p̃nᵃ hñtiũ corpa ꝛ magnitudinẽ: itẽdẽdo ꝙ cãꝝ q̃dã sũt cãe simpliciũ:vt mã ꝛ forᵃ:q̃dã cãe ꝯpositoꝝ:vt elñta ex qb⁹ ꝯponunt̃ res ꝯsiłiũ partiũ. Et itẽdebat demr̃are p h̃ ꝙ nãlis cõsiderat in duob⁹ modis corpoꝝ nãliũ.i.simpliciũ ꝛ cõpositoꝝ:ꝛ dat causas eoꝝ:ꝛ causas accidẽtiũ eorum.

Nõ qũo diuersimod̃ cõsiderat nãlis ꝛ mathematicus de magnitudinib⁹. Uide idẽ 2° phy.t.c.18. ꝛ 3° phy. 60.ꝛ 4.phy.72. ꝛ pꝛio ce.32. ꝛ 3. ce. com̃.6.
a 2° phy.t.c. 18.
b expõ auer.
c Oia entia aut sũt sube aut accñtia: aut via ad eẽ istorum.
d Expositio Themistij.
Scia modorũ corporuꝫ nãliũ ꝛ ꝯñtiũ eoꝝ nõ ꝯplet̃ nisi p sciam cãrũ. Jdẽ p̃ ph.t.c. pmo.

Cõtinuũ qdẽ igit̃ ẽ qd̃ ẽ diuisibile in semp diuisibilia:corpus aũt qd̃ oiquaqꝫ est diuisibile. Magnitudinis aũt qd̃ qdẽ ad vnũ linea:qd̃ aũt ad duo planũ:qd̃ aũt ad tria corpus. Et p̃ter has nõ est alia magnitudo pp tria eẽ oia:ꝛ ter oiquaqꝫ:queadmodũ eniꝫ aiũt pythagorici totũ ꝛ oia trib⁹ d̃terminata sũt. Cõsũmatio.n.ꝛ mediũ:ꝛ pricipiũ nũerũ hñt eũ q oĩs. Hic aũt eũ q trinitatis. Propter qd̃ a nã accipiẽtes tãq̃ꝫ lege illius:ꝛ ad scificatiões deoꝝ vtimur nũero h̃. Assignamus aũt ꝛ appellatões f̃ꝫ modũ huc. Que eni duo ãbo dicim⁹:ꝛ duos ãbos. Oẽs ãt nõ dicim⁹:sꝫ de trib⁹ hãc p̃dicationẽ dicim⁹ primũ. Hoc autẽ ita dictum est: qꝛ naturaꝫ ipsam vti diximus:sic ꝑficiscentẽ seqmur. Et cõtinuũ qdẽ ẽ qd̃ ẽ diuisibile i recipiẽtia diuisionẽ successiue. Corpus ãt est diuisibile f̃ꝫ oẽs mensuras. Magnitudinis v°o

Quid Continuum Corpus Linea Supficies.
Tres tres sũt mensure.

qđ est vni⁹ mēsure est linea: q2 ꝙ duaꝝ sup-ficies. triū aūt corp⁹. Et post istā nl'la mēsura est. Oia. n. sunt tria z diuisa in tres mēsuras. Et sil'r inquīt pythagorici ꝙ cāe z res terminānt trib⁹ mēsuris. Fine: medio: z principio. Et hoc est nūerus cuiuslibz: z est demōstrās trinitatē reꝝ. Et nō iuenim⁹ istū numerū nisi ex nā: z sustinem⁹ ipz q̄si legē nobis. Et ꝑm istū nūeꝝ tenemur magnificare deū creatorē remotū a modis creaturaruz. Et ēt appellam⁹ istū nūeꝝ ꝑz hūc modū. Dico ꝙ nūeram⁹ duos nūeros duo: z duos viros: duos viros: z nō dicimus oēs. ꝑm hoc oē nō dr̄ nisi de tribus. Et ꝑ ipm̄ noiant tria prio. Et h̄ fuit dictuz q̄m nā nāta ita fecit: z nos seqmur ita suū op⁹: sic pri⁹ narrauim⁹.

2
Corp⁹ ē ꝑm vl'e isti⁹ artis. Idē. 2. met. cō. 5. Idē h̄ ifra com̄ 5°.

Cū itēdebat describere magnitudinē q̄ est corp⁹ cū est subz vl'e isti⁹ artis: [a] q̄m opz quēlibz artificē ꝑus describere gen⁹ in q̊ ꝯsiderat. In diffōne āt corꝑis accipit ꝯtinuū cū sit q̄si gen⁹ ipsi⁹. Incepit diffinire ꝯtinuū dicēdo. Cōtinuū est qđ est diuisibile in recipiētia diuisionē successiue. i. ꝙ ꝯtinuū ē illđ qđ diuidit in res diuisibiles sp: z nūq̄ʒ terminabit diuisio si sic decl'atū est in 6° de auditu nāli. Et h̄ est drīa iter q̄ʒtitatē discretā z ꝯtinuā. Cōtinuū āt ē q̄si gen⁹ corꝑis: q̄m ꝯtinet in se corp⁹: z locū: z tps: z suꝑficiē: z lineā: z motū: quaꝑꝑ icepit diffinire ipz anq̄ʒ diffiniret corp⁹. D. icepit diffinire corp⁹ dicēdo. Et corp⁹ est diuisibile ꝑz oēs mēsuras. i. z corp⁹ diuidit i tres ꝑtes: in lōgitudinē latitudinē: z spissitudinē. s. ꝙ corpus ē illđ qđ pol'e ē ponē in eo tres diametros secātes se. dixit aūt ꝑz oēs mēsuras i loco triū mēsuraꝝ: q̄m nō ē mēsura 4ª in quā diuidit magnitudo: z cū diffinit corp⁹ diffinit suꝑficiē z lineā: vt demr̄aret ꝙ q̄ʒtitates sunt tres: dixit ꝙ linea nō diuidit nisi vna ꝑte. s. in lōgitudinē: z ꝙ nō ē in ea nisi mēsura q̄ ē lōgitudo. D. d. Qđ ē duaꝝ mēsuraꝝ ē suꝑficies. s. ꝑz lōgitudinē z latitudinē. D. d. Triū āt mēsuraꝝ ē corpus. s. ꝙ corp⁹ diuidit i tres mēsuras. magnitudo. n. aut lōgitudis tm̄ erit. Aut lōgitudis z latitudis: aut lōgitudis z latitudis z spissitudis. Et q2 manifeᵐ ē ꝑ se ex hac diuisiōe ꝙ nl'la mēsura ē 4ª: dixit: z post istas nl'la q̄ʒtitas ē. D. reddidit cāʒ illi⁹ dđo. Oia enī sūt tria: z diuisibilia in tres q̄ʒtitates: z ē itelligē sic: nece vt nō sit magnitudo q̄rta: q̄m oēs dimēsiōes sūt tres: q̄m diuidunt in tria. s. in lōgitudinē z latitudinē z spissitudinē: z ñ i pl'a. Et ista rō ē accepta ꝑ locū a diuisiōe q̊ vtit ad decl'andū ea q̄ sūt latētiora ꝑmis cognitiōib⁹: z aptiora ꝑmis qōnib⁹: z sil'r inductiōe ñ vtit nisi ad decl'andū talia occl'ta. [a] Et cū dedit i h̄ rōnē iducētē ad certitudinē dedit rōnē famosaʒ ꝑz suā ꝯsuetudinē i dādo rōnes famosas post rōnes certificātes. Et dix. Et sil'r dixerūt Pythagorici ꝙ cāe z res terminānt trib⁹ mēsuris: fine: pnᵒ: z medio: z h̄ ē nūer⁹ cuiuslibz rei: z ē sic itelligere: z testat h̄ ꝑmo pythagoric⁹ ꝙ tria terminānt nūer⁹ toti⁹ z ois. Totū. n. z oia hn̄t pnᵐ z mediū: z finē: z tria tm̄ hn̄t istos tres modos. Et iđ dix. Hoc ē nūer⁹ cuiuslibet. s. tria. D. d. Et est dmr̄ans trinitatē reꝝ. s. ꝙ h̄ signāt ꝙ nā oiuz reꝝ ē trina. D. đdit ēt aliā rōnē famosaʒ ꝙ h̄ fuit cā vt lex apđ eos ꝑcipet vt orōnes

Nō ē mēsura q̄rta i quā diuidit magnitudo. Idē ifra com̄. 4.

a Artifex dꝫ ꝑus dscribē gen⁹ in quo considerat.

Vel mēsura.

Diuisiōe z iductione vtimur i dclarādo latētiora ꝑmis cognitiōib⁹ z aptiora ꝑmis qōnib⁹. vide cō ficle. 2. ph. c. 3. z i. 6. ph cō. 41. z i ꝑ po. cap. de syll'o hypothetico

a Cōsuetudo fuit Aris. p⁹ rōnes certas adducere rōnes famo-

eoꝝ eēnt tres: aut sacrificia: z dix: z nō iuenit legislator hoib⁹ istū nūeꝝ: nisi vt seq̄ret nām vt ista lex sit q̄si seq̄ues nāʒ. D. d. Et ꝑz istū nūeꝝ tenemur magnificare creatorē remotū a modis creaturaꝝ: i orōnib⁹ z sacrificijs. nā oia ista nō fiūt nisi ad magnificādū creatorē. D. d. Et ēt narrauim⁹ nūeꝝ ꝑz hūc modū: dico ꝙ duos numeros narrauim⁹ duo: z duos viros: duos viros z nō dicim⁹ oēs. nomē. n. ois nō dr̄ nisi đ trib⁹: z ꝑ ipz noiant ꝑus tria: z ista rō est famosa grāmatice. Videm⁹. n. idiomata ponē singul'i vnū nomē. s. Sor. vl' Ploni: z duob⁹ nomē ꝓpriū: z pl'ib⁹ nomē ꝓpriū: z paucioꝝ nūre⁹ quē poterim⁹ nūerare nuō pl'ali ē tres. h̄ igit ꝙ dic ꝙ noiant duo nui: duo: est itelligē ꝙ due res nō dn̄r nūer⁹: sʒ tm̄ duo: z duo viri: z duo viri nō nūer⁹ simpl'r. D. d. Et h̄ fuit ita: q̄m nā nāta ita fec: z nos seqmur suū op⁹. s. ꝙ i reb⁹ volūtarijs iuenit trinitas: q̄m nā ita fec i reb⁹ nālib⁹ quaꝑꝑ volūtas seq̄r ipsaʒ i lege z i grāmaᶜᵃ. s. ꝙ nos seqmur op⁹ ei⁹ i eis q̄ ponim⁹ ꝑ legē z istitutionē. Lex eni z istitutio posite sūt volūtarie: z res volūtarie q̄ ꝟe ponūt: assimilant nālibus: z ꝯsequūt opus eius.

Itaqz q̄m oē: z totū: z perfectū ꝑm spēm nō differūt abiuicē: ꝫ siqdē vtiq̄ʒ in mā: z i his de qb⁹ dn̄r. Corp⁹ vtiqz erit magnitudinū ꝑfecta. Solū. n. đterminatū ē trib⁹ his. Hoc āt est oē: atq̄ʒ cū sit trib⁹ ex ꝑtib⁹ diuisibile: oiquaq̄ʒ est diuisibile. Alioꝝ aūt h̄ qdē ad duo: hoc qdē vnū. Vt. n. nūeruz adepta sunt: sic z diuisiōe: z cōtinuitatē. Hoc qdeʒ ad vnū ꝯtinuū: h̄ āt ad duo: h̄ āt oiq̄qʒ tale. Dicim⁹ ēt ꝙ totū z oē: z cōplemētuʒ: nō differūt ꝑm formā: sʒ ꝑm māʒ. Et cū ita est manifestū est igit ꝙ solū corp⁹ est ꝑfectū: z ꝑfecti⁹ oib⁹ magnitudinib⁹. Corp⁹. n. terminat ꝑ tres mēsuras: quaꝑꝑ didit in oēs mēsuras. Alia āt sūt q̄dā duaꝝ q̄ʒtitatū: z q̄dā vni⁹ q̄ʒtitatis. Et sic de eis dr̄ q̄ʒtitas: ita dr̄ cōtinuatio de eis: aut discretio: hn̄s. n. vnaʒ mensurā dr̄ cōtinuū. Hn̄tia aūt duas: dicūt discretū: z corpus recipit duo nomina.

Vult dicē ꝙ magl gnālia noia ꝑfectionū pl'aliuʒ q̄ sūt: totū: z oē: z ꝑfectū: signāt idē: z nō diuersant ꝑz formā: sʒ ꝑz māʒ. Subz. n. isti⁹ rei si fuerit q̄ʒtitas discreta dr̄ oē: z si q̄ʒtitas ꝯtinua. dr̄ totū: z si i forᵃ z q̄litatib⁹ dr̄ ꝑfectū. D. d. Maniᵐ ē ꝙ solū corp⁹ est ꝑfectū zc. z itelligit ꝙ cū decl'atū ē ꝙ nūer⁹ ꝑfect⁹ ē trinari⁹: maniᵐ ē ꝙ solū corp⁹ ē ꝑfectū. corp⁹. n. solū diuidit i tres mēsuras: alie āt magnitudies nō sūt ꝑfecte cū nō diuidāt in tria: sʒ q̄dā diuidunt in duas mēsuras. s. suꝑficies: z q̄dā in vnā mensurā vt linea. Et. d. Et ꝑz ꝙ de eis dr̄ mēsura. sic dr̄ đ eis ꝯtinuatio: aut discretio. Pōt h̄ itelligi ꝙ illud qđ ex eis hʒ vnā mēsurā dr̄ eē ꝯtinuū ꝑz vnā ꝑtē: z discretū ꝑz aliā: vt linea. linea. n. ꝯtinua ē ꝑz lōgitudinē: z discreta ꝑz diuisibiᶦᵗᵉʳ: qđ āt hʒ duas mēsuras dr̄ eē ꝯtinuū ꝑz duas ꝑtes: z discretū ꝑz duas vt suꝑficies q̄ ē ꝯtinua i lōgiⁿᵉ z latitudinē: z disibil' i eas: q̄ꝑꝑ đscribit in his duab⁹ descriptōib⁹. Corp⁹ āt discretū ē i trib⁹ ꝑtib⁹: z ꝯtinuū i trib⁹. Et ꝑt itelligi ꝑ discreⁿᵉ ꝑdictā discretio vni⁹ eoꝝ i diuersas m̄suras: z ꝑz h̄ erit linea ꝯtinua

fās viđ tn̄ ... positū. 4. ... ꝯ. 3. z. 51 ... me. cō. ꝑ. ... đ aīa cō. ... Idē sentit ... sentit hic. ... ēt. ȷ. i h̄ ꝑ. ... 85.

Lex z isti... tio posite ... volūtarie ... res volun... rie que v... ponūt a... milant n... bus. ꝑ h̄ ... Auer. in ... ꝓlogo su... prio phy...

Exi... desc...

3
Quō toti... oē z ꝑfect... differunt.

Pria ex...

Vel discr... nibus. Scđa.

nea ꝯtinua tm̄ nō discreta:cū nō diuidat̄ in aliā magnitudinē erit ꝛ supficies discreta ƀm duo.s.lōgū ꝛ latū:corp⁹ āt erit discretū i tres magnitudiēs. ❡ Et h̄ est aptius.Dic̄.n.post hoc.hn̄s vnā mēsurā dr̄ ꝯtinuū:ꝛ qḋ hʒ duas dr̄ discretū:corp⁹ āt recipit duo nomina.s.ꝙ linea inquātū nō diuidit̄ in aliā magnitudinē:dr̄ tm̄ ꝯtinua:ꝛ supficies iquātū diuidit̄ in aliā dimēsionē dr̄ tm̄ discreta:cū hec diuisio sit opposita ꝯtinuationi linee inq̄ꝫtū nō diuidit̄ in aliā dimēsionē.Corp⁹ āt recipit duo noīa.i.q꞉ corp⁹ diuidit̄ i supficiē ꝛ spissitudinē.spissitudo āt ē linea:ꝯtigit ꝙ totū corpus ꝓducet̄ ex supficie ꝛ linea.Inquātū igit̄ ꝯtinet in se lineā dr̄ ꝯtinuū non discretū:ƀm ꝙ in linea dr̄ ꝯtinuū.Et iquātū ꝯtinet in se supficiē dr̄ discretū nō ꝯtinuū ƀm ꝙ de ipsa supficie dicitur discretum.

❡ Quecūqꝫ igit̄ diuisibilia magnitudinū ꝛ ꝯtinua hec. Si āt ꝯtinua oīa diuisibilia nōdū māifestū ex his q̄ nūc. Sꝫ illḋ qdē palā:qm̄ nō ē i aliḋ gen⁹ trāsitio:queēadmodū ex lōgitudine in supficiē.in corpus aūt ex supficie. Nō aūt adhuc talis pfecta erit magnitudo. Nec ē.n.ferri exitū ƀm ḋfectionē. Nō ē aūt poſſe pfectū deficē. Oiqꝫ.n.est. Partialiū qdē igr̄ corpoꝝ ƀʒ rōnē vnūqḋqꝫ tale ē.oēs eni hʒ dimēsiones:sʒ terminatū ad ꝓximuʒ tactu. Propt̄ qḋ mō quodā mlt̄a corporū vnūqḋqꝫ. Totū aūt cui⁹ h̄ ptes pfectū nec̄io est eē. Et queēadmodū nomē sign̄at oiqꝫ:ꝛ non hac qdeʒ:hac aūt non. Cap. II.

Uel fieri. Exitus ē ƀʒ defectum,

De totius quidem igitur natura siquideʒ infinitū sit ƀm magnitudinem:siue finitū ƀm totam moleʒ. posterius intendendum.

❡ Et dicimus ēt ꝙ oīs magnitudo discreta nec̄io ēt ē ꝯtinua. Utrū aūt ꝯtinuū sit discretū:aut nō adhuc nō ē manifestuʒ. Qḋ xo ē notū ꝛ manifestū ē h̄.s.ꝙ ipoſſe ē ferri i aliḋ gen⁹:sic̄ linea fert̄ i planiciē:deīde plāicies i corp⁹. Si āt poſſe ē ferri in aliḋ gen⁹:tūc nō erit corp⁹ magnitudo pfecta:sʒ ipfecta. Talis igit̄ latio nō existit nec̄io nisi in impfecto:pfectū igit̄ ipoſſe est eē ipfectū:discretū.n.ē in oib⁹ mēsuris ƀʒ oēs q̄ꝫtitates. Unūqḋqꝫ aūt alioꝝ corpoꝝ q̄ sunt sic̄ ptes in suis formis pfectū est:sic̄ dicim⁹ de diffōne pfecti. Qḋlibʒ.n.illoꝝ hʒ tres mēsuras:tn̄ hʒ terminū quo tāgit illḋ qḋ est post ipʒ ex corporibus. Quapp vnūqḋqꝫ corpoꝝ est plura. Totuʒ aūt cuius corpora hec sunt ptes necessario est pfectū. Qḋ est sicut nomē eius significās totū significatiōe perpetua:ꝛ nō est qbusdā rebus totū:ꝛ qbusdaʒ rebus nō totuʒ. Et nos dicemus post nām totius:ꝛ vtrū habeat finē:aut non in magnitudine.

4 ❡ Dicam⁹ ēt:ꝛ cū dicit ꝙ manifestū ē p se ꝙ oīs magnitudo recipiēs diuisionē ē ꝯtinua:sʒ si oē ꝯtinuū recipiat discretionē nō est adhuc māifestū.s.ꝯuersiue. Quapp nō ūe diffinit̄ corpus hac diffōne.s.ꝙ sit diuisibile ƀʒ oēs dimēsiōes:donec declaret̄ ꝙ nullum corp⁹ sit idiuisibile:quapp visuʒ est ꝙ q̄ꝫuis geometra ponat hāc diffōnē:tn̄ nālis expit̄ ꝓbare:qm̄ aūt nulla ps est idiuisibilis declatū ē in 6° de auditu nāli vn̄ ꝯtinuū diffiniebat̄ supius ꝙ est ꝯtinuū illḋ qḋ est diuisibile in recipiētia diuisionē. D.diffiniuit corpus ꝛ alias mēsuras. ❡ Et cū narrauit qd sit manifestū de nā cōtinui ꝛ qd nō icepit dicē ꝙ voluit itēdē de diffōne corpis:ꝛ ē qḋ ē pfectū:cū sit manifestū ꝙ ipoſſe ē ferri in aliā nāʒ:sic̄ fert̄ supficies in corpus:ꝛ linea in supficiē. ❡ Et dixit:qḋ aūt ē notū ē h̄ ꝛc̄.sʒ ipoſſe est vt corp⁹ ferat̄ in q̄rtā magnitudinē addita q̄rta mēsura:cū nulla q̄rta mēsura sit p quā corpus ferat̄:sicut linea fert̄ in supficiē p mēsuraʒ additā:ꝛ supficies in corpus p aliā mēsurā additā. Et voluit demr̄are h̄ p hoc ꝙ solū corpus ē pfectū:pfectū.n.ē qḋ nō recipit additionē:nec fert̄ in aliud eē. ❡ D.d. Si aūt poſſe ē ferri in aliḋ ꝛc̄.s.si poſſe est.s.vt corpus ferat̄ in aliā magnitudinē:sic̄ ē poſſe in linea ꝛ supficie:tūc nō erit corp⁹ pfectū:sʒ diminutū. ❡ D.d. Talis āt latio nō existit nisi in ipfecto nec̄io.s.ꝙ nec̄iū est vt corpus sit diminutū:si poſſe est ipʒ ferri. Dē.n. latibile ē diminutū:qm̄ polis est i eo additio. ❡ D.d. Impoſſe est igit̄ vt pfectū sit diminutū:discretū ē eni ƀm oēs q̄ꝫtitates:ꝛ hec est q̄si corroboratio cause ꝓpter quā pfectū nō ē diminutū. ❡ D.d. Unūqḋqꝫ aūt alioꝝ corpoꝝ q̄ sunt sic̄ pars in suis formis pfcm̄ est sic̄ dixim⁹ in dispōne pfecti:ꝛ cū ḋclatū est diffōne corpis qḋ est pfectū:ꝛ q̄dā corpoꝝ nō ꝯtinent̄ in aliis:ꝛ est corp⁹ toti⁹ mūdi:ꝛ q̄dā ꝯtinent̄ ꝛ sūt corpa q̄ sūt ptes corpis toti⁹ mūdi sūt sic̄ ꝛ in suis formis ptes eius:manifestū ē ꝙ in corpib⁹ q̄ sūt ptes mūdi est pfectio q̄ videt̄ eē in corpe iquātū est corpus:ꝛ ē ꝙ ipoſſe est in aliud ipm ferri.vn̄ dixit. Qḋlibʒ.n.eorū hʒ tres mēsuras. ❡ D.d. Tn̄ hʒ terminū ꝯtigēteʒ illud qḋ est post.i.sʒ tn̄ iste ptes q̄ sunt ptes toti⁹ hn̄t vltias supficies tāgētes supficies corpoꝝ cōtinētiū:ꝛ est itelligē:qm̄ ƀm hūc modū sic sunt diminuta:ꝛ pn̄t recipe additioneʒ. ❡ D.d. Quapp vnūqḋqꝫ corpoꝝ p se multū est.i.pp qḋ corpa q̄ sunt ptes toti⁹ nō sunt multa nisi q꞉ ptes sunt ꝯtinētes:ꝛ ꝙ iuenit̄ ex eis pl'es q̄ꝫ vnū est diminutū:q꞉ si eēt pfectū sufficeret eē vnū:sic̄ est in mūdo. Et hec est cā eē multoruʒ idiuiduoꝝ vni⁹ spēi.s.ꝙ pp diminutionē nō fuit nā cōtēta eē vni⁹. ❡ D.d. Totū aūt cuius corpa h̄ sunt ptes ē pfectū nec̄io nō diminutū.i.ꝙ totus mūdus est pfectus oībus modis pfectiōis:est eni pfect⁹ ƀm ꝙ ptes ei⁹ sūt pfecte. ❡ Est ēt pfectus qm̄ nihil cōtinet ipm:ꝛ nō est pl'es vno idiuiduo siue illud totuʒ ponat̄ finitū siue ifinitū nec̄io ꝯtingit vt nihil cōtineat ipʒ. Si eni ponat̄ ifinitū manifestū est ꝙ nihil cōtinet ipm:ꝛ si ponat̄ ꝙ aliqd ꝯtinet ipm:tūc erit ps nō totū:sed positū ē totū.s.ꝙ hoc nomē totuʒ qḋ dr̄ de toto mūdo significat hāc itētionē ūe:cuʒ nūq̄ꝫ ꝯtingat ei diminutio q̄ ꝯtigit toti in ptib⁹ iquātū cōtinent̄ in aliq̄ ꝛ corrūpunt̄. Un̄ dixit.significatiōe ppetua.s.ꝙ nō aliqn̄ totū ꝛ aliqn̄ nō totū.sic̄ est total' in reb⁹ gn̄abilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹. ❡ Et q꞉ nō manifestū ē adhuc de toto qḋ ē mūdus:vtꝝ sit finit⁹ aut ifinit⁹ ꝓmisit ḋclare ꝙ finit⁹ ē ꝛ dixit:ꝛ nos dicem⁹ post nāʒ toti⁹:ꝛ vtꝝ hʒ finē aut nō in magnitudie.i. ꝙ ipe ꝑscrutabit̄ vtrū mūdus sit finit⁹ aut ifinitus.

Nālis expit̄ ꝓbare oē ꝯtinuū eē diuisibile:sʒ geometer suppo nat.hoc ideʒ 3° phy.cō.31. ꝛ que ibi.

Perfectū ē qḋ nō recipit additōeʒ nec fert̄ aliḋ esse Idē.8.ph.c.75.ꝛ.7.ph.is.ꝛ 2° ce.ꝛc. com.23.

Plalitas idiuiduoꝝ in eadē spē diminutōeʒ arguit. vide 2° de ania.34. Idē hic ifra com.98.

Totus mundus ē pfect⁹ oib⁹ modis pfectionis.

¶ De his aũt q̃ ſm ſpẽʒ ipſiꝰ ꝑtibꝰ nũc dicamus: ꝑncipiũ faciẽtes h̃. oĩa. n. phyſica corpora ⁊ magnitudĩes ſm ſeipa mobilia eẽ dicimꝰ ſʒ locũ: nãʒ. n. ꝑncipiũ motꝰ eẽ dicimꝰ ĩ ipis. oĩs ãt motꝰ ſʒ locũ quẽ vocamꝰ lationẽ: aut rectꝰ: aut circulr̃is: aut ex his mixtus: ſimplicis. n. hi duo ſolũ. ¶ Cã ãt q2 ⁊ magnitudĩes iſte ſimplices ſolẽ: ⁊ q ẽ rectꝰ: ⁊ q ẽ circulr̃is. Circulr̃is qdẽ igr̃ ẽ q ẽ circa mediũ. Rectꝰ ãt q ſurſuʒ ⁊ deorſuʒ. Dico ãt ſurſuʒ qdẽ eũ q a medio: dorſuʒ ãt eũ q ad mediũ. ¶ Prio ãt volo dicẽ ꝑtes totiꝰ diuerſaꝝ formaꝝ: ⁊ ĩcipiã ſic. oĩa corpora nãlia: ⁊ magnitudines mouent̃ ꝑ ſe motu locali. Nã. n. eſt ꝑncipiũ motꝰ ĩ ipis. Et oĩs qdẽ motꝰ localr̃: aut eq̃lis ẽ: aut circulr̃is: aut ꝯpoſitꝰ ẽ ex iſtis Et iſti duo motꝰ ſũt tm̃ ſimplices. Et cã illiꝰ ẽ ꝙ corpa ſimplicia ſt̃ iſta: lõgũ ⁊ rotũdũ. Motꝰ ãt circulr̃is ẽ circa mediũ. Motꝰ aũt eq̃lr̃: aut ẽ ſupiꝰ: aut ĩferiꝰ. Et ẽ dicẽ ad ſupiꝰ motũ a medio: ⁊ ad ĩferiꝰ motũ ad mediũ.

Motꝰ localr̃. Rectus. Circularis. Mixtus.

5 ¶ Cũ dix̃: ⁊ diffiniuit corpꝰ ꝙ ẽ vlr̃iꝰ ſubtoꝝ eiꝰ: ⁊ dclauit ipʒ eẽ ꝑfectũ: ⁊ ꝙ mũdus q ẽ tom ẽ ꝑfectũ duobꝰ modis. ſ. ſʒ ꝙ ẽ cõpꝰ: ⁊ ſʒ ꝙ nihil ꝯtiet ipʒ: ĩcepit loq de ſuis ſimplicibꝰ: ⁊ p̊ de nobiliori eoꝝ: ⁊ ẽ corpꝰ qd mouet̃ circlr̃: ⁊ ĩcepit ꝓponẽ ea ex qbꝰ appet nã iſtiꝰ corpis. Eſſe. n. eiꝰ ſenſile ẽ ꝑ ſe. ¶ Et dix̃: oĩa corpa nãlia ⁊c̃. i. ꝙ manim ẽ ꝑ ſe: ꝙ oĩa corpa nãlia mouent̃ ſm locũ ꝑ ꝑnm exñs ĩ eis qd dr̃ nã: ⁊ corpa dñr nãlia per ipʒ: ⁊ h̃ fũdatũ ẽ ſup h̃. ſ. ꝙ nãʒ eẽ ĩ rebꝰ nãlibꝰ: ẽ manifeſtũ ꝑ ſe.[a] ¶ Sʒ ĩ h̃ ẽ qd ñ ꝓua. nã. n. vt dr̃ in ſua diffõne ẽ ꝑnm ĩ aliq̃: ꝑ qd mouet̃ ⁊ qeſcit res ipa ex ſe. ⁊ vr̃ ꝙ hꝰ p̊ dicat̃ d forª: ⁊ 2° d mã. Si g̊ nãʒ eẽ ĩ oĩbꝰ nãlibꝰ notũ ẽ ꝑ ſe: ⁊ ꝙ mouẽs ĩ iſtis corpibꝰ: aliud ẽ a moto vt exiſtiat̃: ꝙ h̃ dclatũ ẽ ĩ ꝑn° 8ui d nãli auditu cũ dclauit ꝙ oẽ motũ ꝑ ſe hʒ mouẽs in ſe. Tũc cõpꝰ celeſte cũ mouet̃ ꝑ ſe: aut ꝑuenit ad motuʒ ꝑ ſe: nece eſt vt ſit ĩ eo ꝑnm q̊ mouet̃ ꝑ ſe: ⁊ ꝙ illd ſit aliud a moto. Sʒ cũ h̃ ponit̃: ꝯtiget ꝙ corpꝰ celeſte ſit ꝯpom ex mã ⁊ forª: q̃ꝑꝑ ꝯtiget vt ſit gnãbile: ⁊ corruplc. ¶ Et ſi poſuerimꝰ hãc forãʒ in eo ñ ꝯſiſtẽtẽ ꝑ mãm. ſ. forãʒ q̃ dclat̃ ĩ fine. 8. phy. nõ eẽ ꝑ mãʒ. Quo igit̃ ꝯtigit ex diuerſitate motꝰ vt diuerſet̃ nã moti. Nã. n. moti nõ diuerſat̃ niſi ꝑꝑ diuerſitatẽ ſue forc: ⁊ h̃ nõ inuenit̃ niſi in forª exñte ꝑ nãʒ. v̄. g. q2 ignis nõ dr̃ a terra in motu niſi ꝑꝑ diuerſitatẽ ſuaꝝ forªꝝ. ſ. ꝙ terra eſt grauis: ⁊ ignis leuis. Nõ ẽ g̊ itellr̃m h̃ qd dr̃ ꝙ nã ĩ corpore celeſti eſt cã motꝰ eẽ formã: forª. n. abſtracta nõ ſigñat nãʒ corpis: neq ĩ corpe celeſti ẽ forª nãlis q̃ ſit cã motꝰ ipiꝰ: ĩ q̊ Ar. dix̃: neq eẽ graue: nʒ eẽ leue. q̃ret igit̃ aliqs ꝙ ſi ita eẽt nec̃io corrũpet̃ corpꝰ celeſte: aut ĩ eo ẽ poª corruptiõis: ſʒ nos pꝰ dclabimꝰ h̃ eẽ ĩpoſſe. ¶ Et cũ ita ſit: ſʒ forte ĩtellr̃ndũ ẽ ĩ h̃ loco d nã q̃ ẽ cã motꝰ: ſubʒ ſimpx forc abſtracte corpis celeſtis: ⁊ h̃ ipʒ corpꝰ ñ hʒ ĩ ſe forãʒ corpalẽ: ⁊ iſte locus eẽt fortior locoꝝ faciẽtiũ errare opinãtes ꝙ cõpꝰ celeſte cõponit̃ ex mã ⁊ forª: q̃ dr̃ ñ eẽ graue: nʒ leue: ſic̃ ex forª ignis dr̃ ignis leuis: ⁊ terra ex ſua forª g̃uis: ſʒ h̃ igit̃ poſſumꝰ itelligẽ h̃ nomẽ nã: q̃ dr̃ d corpe celeſti: ⁊ de alijs corpibꝰ ſimplibꝰ: g̃uibꝰ. ſ. ⁊ leuibꝰ: ⁊ erit h̃ equoce. ¶ Aut dicemꝰ ꝙ forc abſtracte ſʒ ꝙ ſt̃ forc abſtracte ĩnate ſũt vt ꝙ illd qd ab eis mouet̃ ſit corpꝰ: neq graue: nʒ leue: ſic̃ ĩnate ſt̃ vt motũ ab eis ſit rotũdũ: ⁊ ſic̃ ĩnata ẽ forª ignis vt hẽat mãʒ ꝓpriã. Dr̃ igit̃ h̃ nomẽ nã ſʒ h̃ d forª: ſic̃ dr̃ d forīs alioꝝ corpoꝝ ſimpliciũ. Et pꝰ ꝑſcrutabimur plꝰ d h̃: ⁊ q̃cũq mõ ſit nõ debẽmꝰ itelligẽ d nã q̃ ñ ẽ g̃uis: nʒ leuis: niſi nãʒ corpis ſimplicis: nõ nãʒ cõpoſitã ex mã ⁊ forª: ⁊ forte h̃ eſt mãifeſtiꝰ: ⁊ iſte due explanatões ſũt ꝓpinq̃. ¶ Et cũ poſuit hãc põnẽ dicẽtẽ ꝙ nã ẽ ꝑnm motꝰ ⁊ qetl ĩ oĩbꝰ rebꝰ mobibꝰ ſʒ locũ ad ꝓbãdũ ꝙ cã diuertis motuũ ſʒ genꝰ: aut ſpẽʒ ẽ diuertas nãꝝ agẽtiũ: ⁊ ꝙ ĩpoſſe eſt vnã ⁊ eãdẽ nãʒ hr̃e diuerſos motus ſʒ ſpẽʒ. Incepit narrare diuerſos motꝰ: ad dmr̃andũ ꝙ nũerꝰ nãꝝ dʒ eẽ ſʒ nũeꝝ motuũ ſʒ lom. ⁊. d. ⁊ oẽs motꝰ locales: aut ſũt eq̃les: aut circlr̃es ⁊c̃. i. recti. ¶ D. d. ⁊ iſti duo motus ſũt tm̃ ſimplices. ſ. aut rectꝰ: aut circlr̃is. ¶ D. reddit cãʒ ꝑꝑ quã nec̃io motꝰ ſimplices diuidũt̃ in iſta duo. ⁊ dix̃: ꝙ cã illiꝰ ẽ ꝙ corpa ſimplicia ſũt iſta. ſ. lõgũ ⁊ rotũdũ. ſ. ꝙ nec̃io diuidũt̃ ĩ iſta duo: q2 magnitudo ꝯtinua: q̃ ẽ cã motꝰ ꝯtinuatiõis: diuidit̃ ẽt ĩ iſta duo. ſ. ĩ rectũ ⁊ rotũdũ. ¶ Et nõ ẽ exiſtimãdũ ꝙ ꝑꝑ diſionẽ magnitudĩs ſuꝑ quã ẽ motꝰ: ĩ iſta duo diuidit̃ motꝰ ĩ iſta duo. ſ. ſʒ ꝑꝑ diuiſionẽ ipſiꝰ magnitudĩs mote ſʒ iſta duo. ſ. ꝙ oẽ motũ nec̃io: aut ẽ cõpꝰ rectarũ dimẽſionũ: aut rotũdaꝝ: cũ nlr̃a diuiſio ſit 3ª. ⁊ iã dclatũ ẽ in 6° phy. ꝙ oẽ motũ ẽ corpꝰ. ¶ Et cũ oñdit mõs motuũ ſimpliciũ: ⁊ reddidit cãʒ ꝑꝑ quã ſũt tot. Incepit dſcribẽ motũ circulr̃eʒ ⁊ rectũ ſʒ ꝙ ſũt motus nãles ſenſibiles: ⁊ ĩ corpibꝰ nãlibꝰ motis nã: ñ violẽtia. ¶ Et dix̃. Motꝰ ãt circulr̃is ẽ circa mediũ ⁊c̃. i. mãim ẽ ſenſui ꝙ motꝰ circulr̃is nãl ẽ eoꝝ q̃ circa mediũ mouent̃. Dix̃. q. h̃: q2 motꝰ circulr̃is ẽ termiatꝰ nã ꝑꝑ termiationẽ medij. Motꝰ ãt nãles dñr eẽ terminati. Alij ãt motꝰ circulr̃es q ſentiũt̃ ñ ſũt nãles cũ ñ hẽant cẽtrũ termiatũ. ¶ Et id videmꝰ ꝙ epicicli q̊s ponũt aſtrologi ſt̃ fr̃i: ⁊ forte ſilr̃ ẽ d ecẽtricl ⁊ magl. Motꝰ ãt eq̃lis ẽ ſupiꝰ: aut ĩferiꝰ. ſ. motꝰ duoꝝ elntoꝝ leuiũ ⁊ grauiũ. Motꝰ. n. leuiũ ẽ rectꝰ ⁊ ad ſupiꝰ. ſ. aerl ⁊ ignis: ⁊ grauiũ ad ĩferiꝰ. ſ. aq̃ ⁊ terre. ¶ Et q2 ſupiꝰ ẽ ſupiꝰ nãle: ⁊ ĩferiꝰ ſilr̃: dſcripſit ea: ⁊ dix̃: ⁊ dicẽ ad ſupiꝰ ẽ motꝰ a medio. ſ. a medio mũdi: qd ẽ cẽtꝝ: ad ſuã circũferẽtiã. Et ad ĩferiꝰ ẽ motꝰ ad mediũ. ſ. a circũferẽtia mũdi ad eiꝰ mem qd ẽ cẽtꝝ terre. deide aque.

Eſſe corpis celeſtis eſt ꝑ ſe ſenſibile.

Nãʒ eẽ ĩ rebus nãlibꝰ ẽ mãiſem ꝑ ſe. Idẽ 2° phy. cõ. 3. ⁊ tex. c. 6. ⁊. 8. phyſi. cõ. 23. ⁊ ſcdo celi cõ. 83.

a Utrũ celũ ſit corpꝰ nãle

Solutio.

Nã dr̃ d celo ⁊ alijs corpibus equoce. vide 2° phy. cõmen. 3.

Cã diuerſitatis motuũ ſʒ genꝰ: aut ſpeciẽ eſt diuerſitas naturarum agẽtiũ. Id. j. ꝯ. ſi. 2° ce. cõ. 13. 33. ⁊. 38. Id. 3° ce. cõ. 23. 4. ce. cõ. 4.

Documẽtũ b Motꝰ eſt rectꝰ ꝑꝑ ipaʒ magnitudĩnẽ eſſe rectã ſʒ ꝑꝑ ipʒ mobile rectũ eẽ vide 6° phy. 39. vbi patet motuʒ hr̃e diuiſibilitatem a diuiſiõe mobilis.

Sexto phy. tex. com. 32.

¶ Itaq nec̃e oẽ ſimplicẽ eẽ lationẽ: hãc qdẽ a medio: hãc ãt ad mediuʒ: hãc ãt circa mediũ: ⁊ vr̃ ꝯſeq ſʒ rõnẽ h̃ his q̃ a ꝑncipio. Et enĩ corpus ꝑfectũ ẽ in tribꝰ ⁊ motus ipſius. ¶ Maifeſtũ eſt igit̃ ꝙ oĩs motꝰ ſimplex: aut a medio: aut ad mediũ: aut circa mediũ eſt. Et h̃ ſeq̃t̃ h̃ qd diximꝰ ſupiꝰ ꝙ corpꝰ cõpõit̃ ex tribꝰ mẽſuris: q̃ꝑꝑ ⁊ motꝰ corpis ſt̃ tres.

¶ Hoc qd dix̃: mãim ẽ ex poſitis: cũ. n. poſuerimꝰ motꝰ ſimplices eẽ duos. ſ. rectũ ⁊ circulr̃eʒ. Et mãim ẽ ſenſui ꝙ motꝰ rectꝰ nãlr̃ diuidit̃ ĩ duos motꝰ ꝯrios: h̃ ãt nõ vr̃ ĩ circlr̃i: circulr̃is. n. nõ ꝯriat̃ circulr̃i mãim eſt ex his ꝙ motꝰ ſimplices ſt̃ tres: ⁊ poſt dclabit̃ certiꝰ cũ dclauerimꝰ ꝙ motꝰ circulr̃is nõ ꝯriat̃ circulr̃i. ¶ D. teſtificat ſuꝑ h̃: ⁊ dic̃: ⁊ h̃ ſeq̃t̃ h̃ qd dix̃ ſupiꝰ ꝙ cõpꝰ ꝯpõit̃ ex tribꝰ mẽſurl: ⁊ oñdit motꝰ ſimplices eẽt tot: h̃ qd ꝑdiximꝰ. ſ. corpꝰ ꝯpõi ex tribꝰ mẽſuris. ſ. ꝙ trinarius eſt nũerꝰ ꝑfectꝰ. Igit̃ dicet̃ ꝙ iſti motꝰ ſt̃ tres: q2 trinariꝰ ẽ nũerꝰ ꝑfectꝰ: ⁊ corpꝰ ꝯpõit̃ ex tribꝰ mẽſuris. ſ. ꝙ 6

cã eoꝝ

cã eoꝝ eadē ē:⁊ ē ꝙ triari⁹ nūer⁹ ꝑfect⁹ ē:nō q꞉ mēsure sūt tres iq̄ꝫtū mēsure sūt mot⁹ tres:⁊ sic itellīm ē.

¶ Qm̄ āt corpoꝝ h̄ qdē sͭ simplicia:h̄ āt cōposita ex his. dico āt simplicia q̄cūqꝫ motus pꝛīcipiū hn̄t ꝫ nāꝫ:puta ignē:⁊ terrā:⁊ horuꝫ spēs:⁊ cognata his. Nec̄e ē ⁊ mot⁹ eē: hos qdē simplices:hos aūt mixtos aliq̄l̄r. Simpliciū qdē simplices:⁊ mixtos āt ꝯpositoꝝ:moueri aūt ꝫm p̄dn̄ans in eis simpl̄r.

¶ Et cū corpoꝝ h̄ qdē simpl̄r ē:h̄ qdē cōpositū ex simplici. Et est dicē corp⁹ simplex oē corp⁹ i quo ē pꝛīcipiū mot⁹ nālis. v.g. ignis ⁊ t̄ra:⁊ silīa formis eoꝝ ⁊ gn̄i. Et ēt nec̄io motuū:hic qdē ē simpl̄r. h̄ aūt cōposit⁹. Et mot⁹ corpoꝝ simpliciū simplices:⁊ motus corpoꝝ cōpositoꝝ erūt diuersi:ſꝫ tn̄ mouet̄ ꝫm totū corporis simplicis in eis dn̄antis.

Mot⁹ mixti est ab elr̄nto dominante.

7 ¶ Cū posuit mot⁹ nāles simplices sensui manifestos eē tres:voluit demr̄are ꝙ cā eē motuū simpliciū est simplicitas corpoꝝ mouētiū. ¶ Et.d.Cū corpoꝝ ⁊c. ⁊ cū q̄dā corpoꝝ sūt simplicia:⁊ q̄dā ꝯpoͣ:nec̄e ē vt qdā mot⁹ sint simplices ⁊ qdā ꝯpoͥ.⁊ dic̄.ē simpl̄r oē corp⁹ ⁊c̄.i.oē hn̄s p̄nᵐ aliqđ in se p̄noꝝ nāl̄r mouētiū ꝫm locū:⁊ n̄ ē qđ ꝙ descriptio corpis ꝯpoͥ ē itellecta ex h̄ ēt ꝙ ē in se hꝫ p̄nͣ pl̄a vno. ¶ Et cū maniᵐ ē ꝙ corpa sūt aliq̄ i qb⁹ nō ē nisi p̄nᵐ vnū tm̄ p̄noꝝ mouētiū vt ⁊ ignis:⁊ terra:⁊ sibi silīa.s.ꝙ ē sic̄ dixim⁹ ꝫm formas eoꝝ:māifeᵐ ē ꝙ aliq̄ corpa sunt simpliͣ:⁊ cū sint corpa simplicia sūt mot⁹ simplices. Mot⁹.n.simplices sūt simpliᵐ corpoꝝ:⁊ ꝯpositi cōpositoꝝ. ¶ Et cū q̄dā ꝯposita n̄ mouet̄ nāl̄r nisi a simplici dn̄ante ⁊ si ipo sint diuersa:q̄ꝫuis existiet̄ ꝑ sensuꝫ i plib⁹ eorū eē eq̄lē motū ⁊ vnū:⁊ pōt aliqs dicē fingendo ꝙ ita ē i motib⁹ elr̄toꝝ. Dixit. Et mot⁹ corpoꝝ ꝯpositoꝝ erūt diuersi:ſꝫ tn̄ mouent̄ ꝫm motū corpis simplicis dn̄antis.i.ꝙ mot⁹ eoꝝ erūt ꝫ nām corpis simplicis dn̄antl. ¶ Impol̄e ē.n.i corpib⁹ ꝯpositl aliq̄ cōponi eq̄l̄r:⁊ nos post dclabim⁹. ¶ Et si eēt aliqđ cōpositū eq̄l̄r ꝯtingēt ꝙ aliqđ corp⁹ nō moueret̄ oio:ſꝫ staret in q̄cūqꝫ loco ponēt̄:ſꝫ staret aut supi⁹ aut iferi⁹ aut i meᵒ duoꝝ ꝯrioꝝ/⁊ moueret̄ in ceterl qđ nō iuenit̄:⁊ dixit totū h̄:ne aliqs fingēt ꝙ ista elr̄nta 4oꝝ nō sunt simplicia. ¶ Et cū mot⁹ eoꝝ sit ꝫm ꝑtē dn̄anteꝫ erit rect⁹ ꝫm dn̄ū abūdātis:aut erit icuruat⁹:aut ad iferi⁹:vt turbines descēdētes ex aere ad terrā:aut ad superi⁹ vt turbines ascēdētes:aut circa meᵐ vt mot⁹ vētoꝝ:⁊ ēt sūt septētrionales ⁊ dxtri ⁊ sinistri:⁊ ad an̄ ⁊ ad retro.oēs.n.⁊ isti p̄ter ad supi⁹ ⁊ ad iferi⁹ sūt ꝯpoͥ.

Mot⁹ mixti est ab elr̄nto dn̄ante. Idē 2.de aīa.14. 59.⁊.2. đ generatiōe.49. Idē h̄ in textu sequenti.

Impol̄e ē i corpib⁹ ꝯpositis aliq̄ cōponi eq̄l̄r. ꝓ hoc vide.2.đ gnōne ꝯ.48. ⁊.4.methau. coīn.10.⁊.10. meta.c.25.⁊ 2.collig.cap. vltimo.

¶ Si qdē igit̄ est simpl̄r mot⁹ ⁊ q ē circuitu corpis mot⁹ simpl̄r erit:atqꝫ corpis simplicis simplex mot⁹ ⁊ simplex motus simplicis corporis. Eteni si cōpositi fuerit ꝫ simplex p̄dominās:erit nec̄iū eē aliqđ corp⁹ simplex: qđ natū ē ferri circl̄ari motu ꝫ suiipsi⁹ nāꝫ.

¶ Et cū motus rectus sit simplex:⁊ motus circl̄aris sit simpl̄r. Corpis simplicis ē motus simpl̄r:⁊ mot⁹ simpl̄r hꝫ corp⁹ simpl̄r. Si ḡ corp⁹ cōpositū hūerit motū simpliceꝫ erit ille mot⁹ corpis simplicis dn̄ant̄ in illo. Māifeᵐ ē igr̄:ex his q̄ dixim⁹ ꝙ nec̄io ē corp⁹ simpˣ:qđ ꝑ nāꝫ ei⁹ mouet̄ motu circl̄ari.

¶ Et q꞉ eadē nā ē p̄nᵐ mot⁹ vni⁹:nec̄e est vt eadē nā hēat eūdē motū ⁊ eꝯ.ḡ ⁊ q꞉ corp⁹ simplex ē hn̄s eandē nāꝫ oꝫ vt corp⁹ simplex hēat eūdē motū. ¶ Et q꞉ nāe pl̄es vna nec̄e ē vt hēant plus vno motu:corpa i qb⁹ sūt pl̄es vna nā oꝫ vt hēant pl̄es vno motu:⁊ forte si habuerit vnū motū erit ꝫ corp⁹ dn̄ans simplex nō ꝫ ꝙ ē ꝯpoᵐ. Qm̄ si eēt ita ꝯtigēt vt ꝯpoᵐ sit simplex. Mot⁹.n.vni⁹ nō ꝓueīt nisi ab vna nā:⁊ habēs vnā nām nec̄io est simplex. ¶ Et cū h̄ positū est sic: ⁊ ēt ꝙ mot⁹ sint simplices:oꝫ vt corpa simplicia sint ꝫ nūeꝝ modoꝝ motuū simpliciū. ¶ Et cū posituꝫ est ꝙ mot⁹ circl̄aris circa mediū ē simpl̄r:nec̄e est ꝙ corp⁹ qđ mouet̄ illo motu sit simplex nec̄io. ¶ Aris. igit̄ cū posuit ꝙ nā ē p̄nᵐ motuū corpoꝝ.s.motuū localiū:⁊ posuit ꝙ corpa simplicia hn̄t p̄nᵐ vni⁹ mot⁹: ꝯposita āt hn̄t plus vna nā:ex qb⁹ dcl̄atū fuit ꝙ corpora simplicia nō hn̄t nisi mot⁹ simplices:posuit etiā ꝙ cā motuū simpliciū ē eē corpoꝝ simpliciū. Et cuꝫ h̄ dictū sit ⁊ dscripti sūt mōi motuuꝫ simpliᵐ:posuit ēt qđ seq̄t̄ ex his:⁊ ē ꝙ si iuēt⁹ ē mot⁹ simplex:oꝫ vt hēat corp⁹ simplex.i.manifeᵐ ē ex his q̄ dixim⁹ cum mot⁹ simplices sint ⁊ vn⁹ eoꝝ ē mot⁹ circularis:⁊ oē corp⁹ simplex hꝫ motū simplicē:⁊ oīs mot⁹ simplex hꝫ corp⁹ simplex:nec̄e ē vt mot⁹ circularis hēat cōp⁹ simplex. ¶ Sꝫ tn̄ tacuit ꝯn̄s isti⁹ ꝓbōnis:qm̄ seq̄t̄ a ꝯn̄ti ꝑte:ēt seq̄t̄ ab h̄ ꝙ posuit p̄cedēs ⁊ posuit ꝯn̄s h̄:ꝙ corp⁹ simpl̄r hēat motū simplicē:⁊ mot⁹ simpˣ hꝫ corp⁹ simplex. ¶ Et h̄ qđ seq̄t̄ ab h̄ qđ posuit p̄cedēs:⁊ pōt accipi ꝑs p̄cedētis:sic̄ nos fecimus:qm̄ qn̄ acceptū fuit cū p̄cedēti.q.p̄cedēs ꝯcluderet ꝯn̄ē q̄n̄titā. ¶ Et q꞉ ꝓpō dicēs ꝙ mot⁹ simplex ē corpis simplicis q ē ꝑs p̄cedētis:pōt ꝯdici ab aliq̄ dicēte ꝙ motus simplex ē corpis ꝯpositi.d.r̄ndēdo. Si ḡ in cōpe ꝯposito iueniat̄ mot⁹ simplex ille motus erit corpis simplicis dn̄antis i eo.i.⁊ q̄cūqꝫ mō sit nec̄e ē ꝙ oīs mot⁹ simplex hēat corp⁹ simpl̄r:aut singulare per se: aut ꝑs ꝯpositi. Et voluit dicē ꝙ cū iueniat̄ ꝑs cōpositi nec̄e ē ꝙ iueniat̄ ꝑ se:⁊ cū ita ē nec̄e ē vt nūerus corpoꝝ simpliciū sit ꝫ nūeꝝ motuū simpliᵐ. ¶ Et q꞉ ꝯ sic̄ dixim⁹ collocat̄ in syll̄o poͣ ꝓpinq̄:narrauit illđ qđ seq̄t̄ ex h̄.q.d.ipaꝫ actu.⁊ si nō dixit đđo. manifestū ē igit̄ ex his q̄ dixim⁹ ꝙ nec̄io ē corp⁹ simpl̄r qđ ꝑ nām ei⁹ mouet̄ circulari motu. Et iā appuit ex ꝫmōe nr̄o qūo h̄ seq̄t̄ nec̄io ex ꝓpōnib⁹ positl. ¶ Et laborauit Io.grāma.ꝫ ꝙ narrauit Alpha.i ꝯdicēdo ꝓpōni dicēti ꝙ oīs mot⁹ simpl̄r idē ꝫ spēꝫ ē corpis simplicis eiusdē ꝫ spēꝫ:ex h̄ ꝙ cū i corpib⁹ diuersis ꝫ spēꝫ iuenit̄ vn⁹ mot⁹ spē. V.g. q꞉ i aere ⁊ igne iueīt̄ vn⁹ mot⁹ i spē.sil̄r fingit đ terra ⁊ aq̄. Quapp̄ n̄ seq̄t̄ vt oīs vn⁹ mot⁹ i spē hēat vnū cōp⁹ i spē ꝓpꝛiū. ¶ Et h̄ qdē qđ dixit nō ē ita. Mot⁹.n.ignis eēt idē cū motu aeris si moueret̄ ad eūdē locū spē:q꞉ iā dcm̄ est ꝙ mot⁹ vn⁹ spē ē q ad locū vnū spē ē. Locus aūt ignis nec̄io dr̄t a loco aeris:⁊ iđ si aer poneret̄ i loco ignis descēderet ad inferius. Sil̄r de motu terre ⁊ aque.s. ꝙ spē differūt in se ꝑꝑ diuersitatem suorum locorū.

8 Ex h̄ te.c.8. sumi solet ꝙ idē mot⁹ arguit eandem nāꝫ:⁊ diuersitas motus diuersitateꝫ naturarum.

Utrū oīs motus simplex idē ꝫ spēꝫ ē cōpis simplicis eiusdē ꝫ speciem.

Ioā. grāmatici solutio.

Improbatio

Aqua ascēdit in terra ⁊ aer descendit in igne.

¶ Violētia qdē.n. ꝯtigit eo qđ motu moueri q alteri⁹:ꝫ nāꝫ āt ipol̄e. Si qdē vn⁹ vniuscuiusqꝫ motus q ꝫm nām simplicium.

¶ Et ēt qm̄ pol̄e ē vt aliqđ corpus moueat̄

Q̃d iest alt cui accñtal'r iest alteri nãliter. Jd.4.ph.43.τ.67

motu accidẽtali. Manifestũ est igitur ꝙ in alio corpe sit mot⁹ nãlis. Ita ꝙ ipoſ'e est vt illius corpis sit natura: etiam alius motus.

9 ❡ Cũ posuit ꝙ mot⁹ circul'is sensibil' in corpe celesti circa mediũ ẽ simpl'x nãlis. Uñ seq̃ret ꝙ eẽt corpis simplici: voluit affirmare hãc ẽmrationẽ: qm̃ aliqs põt dicẽ forte ẽ iste mot⁹ i h cõpe accñtal'r: tñ ẽ vnũ el'ntoꝝ .iiij. ❡ Quare dix̃ rñdẽdo. mãi^m ẽ ꝙ si aliqs motus iueniat̃ in aliquo corpe accñtal'r: nece est ꝙ i aliquo corpe sit nãlis: ita ꝙ illd corpus nõ hẽat aliũ motũ nãlẽ: τ cũ .iiij. corpa hẽant motũ nãlẽ ꝑter circularez: nece est vt sit nãlis alij corpi. ❡ Et h ondit ꝑ suũ s̃monẽ dicẽtẽ: τ ẽt poſ'e ẽ vt aliqd corp⁹ τc̃. i. ꝙ iste mot⁹ circul'is si existiet̃ eẽ i h corpe accñtal'r. ita ꝙ sit ignis: aut aer. mãi^m ẽ ꝙ neciuz ẽ vt iuẽiat̃ nãl'r in alio corpe carẽte alio motu nãli: cũ sit ipoſ'e i simplici corpe duos motus eẽ nãles. Et q2 vnũqdq3 istorũ el'ntoꝝ h3 motũ nãlẽ: mãi^m ẽ ꝙ si motus circul'is sit i aliq̊ istoꝝ accñtal'r ꝙ neciuz ẽ vt nãl'r sit i 5° corpore. ❡ Et iste modus ẽmrationis post affirmabit̃ s̃3 ꝙ existimo. Et. q. voluit ꝓbare sic. ꝙ iste motus: aut erit i h cõpe nãl'r: aut accñtal'r. posito vnũ eẽ el'toꝝ. igit̃ cũ sit: aut nãl'r: aut accñtal'r: si nãl'r nece est vt in corpe simplici sint duo mot⁹ nãles. g̊ accñtal'. τ si accidẽtal' nece ẽ vt i alio corpe sit nãlis. ita ꝙ i illo corpore nõ sit ali⁹ mot⁹ nãl: q̃ꝑ nece ẽ vt sit alid cor⁹ 5^m.

Impoſ'e ẽ in simplici cõpe duos motus nãles eẽ. vid cãz cõ. precedenti τc̃.

❡ Adhuc si q ꝑter nãz ꝯri⁹ ei q s̃3 nãz τ vnũ vni ꝯriũ nece: q2 q circulo simplex: si nõ erit s̃3 nãz lati corpis ꝑter nãz ipsius eẽ. Si igit̃ ignis aut aliqd aliud talium est circl'o latuz ꝯria q̃ s̃3 nãz ipi⁹ latio erit ei q i circuitu. S3 vnũ vni ꝯriũ: q̃ ãt sursũ τ deorsuz iuicẽ ꝯrie.

Unũ3 vni cõtrarium.

❡ Et ẽt mot⁹ nãlis ꝯrius ẽ motui accñtal'r. Et regula est maxia vt vnũ nõ hẽat ꝯrium nisi vnũ. Et ꝙ motus circul'is est simplex. Si g̊ iste mot⁹ nõ nãlis ẽ i corpe moto: nece est ip3 eẽ accñtalẽ. ❡ Hoc qdẽ corp⁹ qd mouet̃ h motu circl'i: aut est ignis: aut est aliud corpus alioꝝ corpoꝝ sil'iuz igni. motus nãlis ꝯrius ẽ motui circl'i. Et iã dixim⁹ supius ꝙ vnũ ẽ ꝯriũ vni. mot⁹ g̊ ad supius ẽ ꝯrius motui ad iferius: nõ ꝯrius motui circulari.

10 ❡ Hec ẽ alia ẽmratio ꝑter ẽmrationẽ ꝑdictã: demratio ãt p^a fundata ẽ sup duas ꝓpões. Quaꝝ vna ẽ ꝙ mot⁹ circul'is ẽ simpl'x. Scda ãt ẽ ꝙ ois mot⁹ simpl'x est corpis simplicis: τ ex eis ꝯcludit̃ ꝙ mot⁹ circul'is neciõ ẽ corpis simplicis ꝑter corpa mota recto motu. ❡ Hec ãt ẽmratio fundabat̃ sup h ꝙ iste mot⁹ circul'is neciõ ẽ nãlis alicui corpi: aut alicui el'ntoꝝ .iiij. aut corpi 5°. Si alicui corpoꝝ .iiij. U. g. igni vt dñt antiq erit accñtal' igni: qm̃ si nõ eẽt accñtal' ꝯtigeret vt hrẽt duos mot⁹ ꝯrios. s. motũ ad iferi⁹ τ ad supi⁹: τ iã dcm̃ ẽ: ꝙ vnũ ꝯriat̃ vni. Et cũ accñtal' ẽ vnicuiq3 .iiij. neciõ ẽ nãlis corpi 5°: τ h mãi^m ẽ ex v̄bis magrĩ: q̃uis sint difficilia. ❡ Et. q. ista ꝓbatio ẽ ad affirmãdũ ꝓpõnẽ miorẽ sũptã i syll'o p°. s. ꝙ in corpe celesti iueit̃ mot⁹ nãl' circul'is: τ ꝓpõ maior ẽ cõis duob⁹ syll'is. s. ꝙ qlib3 mot⁹ nãl' simpl'x d3 hr̃e corp⁹ simpl'x ꝓpriũ.

Obo. ❡ S3 i hac ꝓbõne est ambiguitas nõ pauca: q2 ipe posuit ꝙ mot⁹ q̊ mouet̃ corp⁹ si nõ ẽ ei nãl' ẽ ex nãm d. posuit ꝙ illd qd ẽ ex nãz ẽ i vltio egressiõis. Sed põt aliqs dicẽ ꝙ mot⁹ circul'is ẽ isti corpi accñtalis: sicuti ẽ igni τ aeri: τ corp⁹ illd ẽ ignis vl' aer: τ s̃3 istaz ꝯrietatẽ qd ẽ me^m ñ se^r põni sue i corpe moto motu recto: vt vnũ hẽat ꝯriũ plusq3 vnũ: nisi sit posituz in vltio remotõis vl' distãtie: τ ꝑꝑ h vĩ ꝙ mot⁹ circul'is corꝑib⁹ motis motu recto ẽ medi⁹ iter motũ nãlez τ ꝯ nãz: q2 lapis molẽdini: sic dcm̃ ẽ i 2° d auditu nãli h3 duos mot⁹ ex nãm ad sursuz: τ ẽ ꝯ vacẽ τ circul'ez: τ ẽ. q. medius iter duos mot⁹. ❡ Et nos dicim⁹ ꝙ ex isto s̃mõe appet ꝙ iste mot⁹ corꝑib⁹ motis motu recto nõ ẽ n3 nãl: n3 ex nãz. Nã si fuiss3 ex nãz seq̃ret̃ ꝙ vni eẽt ꝯriũ plusq3 vnũ: q2 illd qd ẽ ex nãz vnicuiq3 eoꝝ ẽ ꝯriũ nãli. Q2 cũ posuit ꝙ oẽs mot⁹ simplices i istis corꝑib⁹ .iiij. sũt ꝯrij: q2 ista corpa sunt ꝯria: o3 ꝙ si aliqs istoꝝ motuũ simpliciũ iuẽiat̃ i alio corpore: cui ñ ẽ nãl'r vt sit ꝯ nãz: q2 qñ ñ ẽ nãle ꝯrio suo est ꝯriũ suo motui nãli. Et qñ v̄ificauit h de motib⁹ simplib⁹ ꝑtinẽb⁹ istis q sũt simp^ces: τ vn⁹ vni ñ abierit qn ꝓportio vl' ꝓpõ neget̃ ei s̃3 nãz. τ ꝯ nãz. si ãt ꝯ nãz o3 vt vni⁹ sint pl'a ꝯria. τ si ẽ s̃3 nãz neciũ ẽ corpi simplici iesse duos mot⁹: qd ẽ ipoſ'e. Mot⁹ ãt circul'is aeris ignis τ aq̃ dĩ equoce: q2 ẽ circul'is corꝑib⁹ rect' nõ corpi rotũdo: τ ꝑꝑ h nõ ẽ ꝓꝑetas alicui .iiij. corporũ hñs ꝯriũ nãli: nec ipa ẽ nãlis sic seq̃bat̃ ex s̃mõe habito d motu simplici ꝓportiõato .iiij. corꝑib⁹: τ ꝑꝑ h posuit Arꝫ. i ꝓpõnib⁹ q̃s posuit ad mãifestationẽ h⁹ scie ꝙ mot⁹ circul'is ẽ simpl'x. i. ꝙ mot⁹ el'ntoꝝ circulariter nõ est simpl'x n3 circul'is: τ h ẽ ista qd grauis.

Soło.

❡ Uñ Ptolo. ꝯcedit vl' asserit ꝙ i celo sũt spe: q̃rũ poli sĩt ꝑforati: qd ẽ ipoſ'e: q2 ipoſ'e ẽ ꝙ aliqd moueat̃ circul'r s̃3 nãz nisi spa: τ spa h3 cẽtrũ τ duos polos: cẽtrũ q2 i loco vno mouet̃ nãl'r: polos q2 mouet̃ s̃3 vnã dispõnẽ: τ ex h mãi^m ẽ ꝙ planete sĩt ꝑtes corꝑis rotũdi: nec mouet̃ motu locali ꝑ se. s. variãdo locũ sic o3 dicẽ eẽ q epiciclũ opinant̃: τ hac ꝓbõne vsus ẽ sic p3 i assertõe mior' ꝓpõnis p^e ẽmratõis. nã ꝓpõ maior i illa figura dicebat ꝙ ql3 mot⁹ nãlis hr̃et ꝓpriũ corpus nãle: τ ꝑt aliqs dicẽ ꝙ nõ ẽ remotũ qn iste mot⁹ ꝑ nãz isit vni el'ntoꝝ. Mãifestũ i illo s̃mõe qd seq̃t ꝙ vnũ corp⁹ nãle hẽat duos mot⁹ nãles. ❡ Et v̄tus h⁹ loci h3 viz ꝑ syll'z ad ipoſ'e: cui⁹ cathegorica cõposita ẽ ex duob⁹ syll'is: τ ꝑꝑ h posuit ꝓpões: τ icepit a ꝓpõne maiori q̃ ẽ i vno duoꝝ syll'oꝝ cathegoricoꝝ ꝯcludẽtiũ ipoſ'e dicẽs. Dico ãt ẽt ꝙ motus nãlis ẽ ꝯ motũ accñtalẽ: τ iste syll's sic ꝯpõit̃. Corp⁹ motũ motu recto mouet̃ motu circul'i accñtali. s. ex nãm. τ oĩ motui accñtali ꝯri⁹ ẽ mot⁹ nãlis. Cõcludit ex hoc ꝙ circul'is ẽ ꝯri⁹ nãli i corpe moto. Et qñ adiũget̃ ad h ꝙ corp⁹ motũ motu recto h3 motũ rectũ accñtalẽ accidẽtal' ẽ ꝯri⁹ nãli q ẽ i ipo. s. vn⁹: se^r ex h ꝙ vnũ hẽat ꝯriũ plusq3 vnũ: q2 mot⁹ nõ nãlis alicuius istoꝝ corpoꝝ ẽ nãlis ꝯrio illi⁹ corꝑis: τ qñ recordat⁹ fuit ꝓpõnis maioris vni⁹ duaꝝ figuraꝝ cathegoricaꝝ. assumpsit ꝓpõnẽ cui⁹ ꝯdictoria ẽ ad quã formã ducit syll'z ad ipoſ'e. ❡ Et dix̃: ꝙ i canone maiori ẽ ꝙ vnũ vni ẽ ꝯriũ: τ canõ maior appellat̃ p^a phia. ❡ Et ꝙ dix̃ (ꝙ mot⁹ circl'is ẽ simpl'x) nõ ẽ ꝓpõ q̃ sit ꝑs syll'i ad ipoſ'e h positi: s3 posita fuit illa ꝓpõ vt cognoscerem⁹ ꝑ eã ꝙ mot⁹ de q̊ dix̃ h ẽ simpl'x: τ ꝙ mot⁹ sensibil' el'ntorũ circul'is ñ ẽ simpl'x: τ ꝙ circul'is de eis dĩ equoce. ❡ Et cũ posuit ꝓpões qb⁹ vult vt i isto syll'o ad ipoſ'e: τ dix̃. Si iste mot⁹ nõ ẽ nãlis i corpe moto erit accñtal: τ h ẽ hypothetica syll'i ad ipoſ'e. ❡ Et postea posuit ꝓpões q̃ iũcte isti ꝯdictorie vl' ꝯrie ꝯcludũt ipoſ'e. d.

Cõtra ptolomeum.

Uel maior.

In canone maiori est ꝙ vni vnũ ꝯriũ est. Uide. io. meta. tex. cõ. 14. τ. 17. vĩ de limitatiõne ab Auer. 8. phy. ꝯ. 62.

ipoſſe.d.Corpus qđ mouet iſto motu: aut erit ignis: aut aliqđ corpoꝝ ſiliũ igni: ⁊ vult p ſilia q̄ mouent motu recto. ¶ Et.d.Erit ḡ motꝰ nãlis ꝯriꝰ motui circulari.i.qm̄ aliqđ corpoꝝ motoꝝ motu recto ex necitate dꝫ hr̄e motũ rectũ nãlẽ: ⁊ cũ ita ſit opꝫ vt hẽat motũ nãlẽ ꝯriũ circlri. Et ꝓpea ꝙ motꝰ accñtalis rectus in ipſo ẽ ꝯriꝰ nãli: oꝫ ꝙ vniꝰ ſint pl'a ꝯria: qđ ipoſſe: ⁊ h ſignãuit ſmõe ſuo dđo ꝙ vnũ vni ẽ ꝯriũ. ¶ D.d. Erit ḡ motꝰ ſurſũ ꝯriꝰ motui dorſũ. motꝰ aũt circlarl ñ hẽbit ꝯriũ.i.ꝓp iſtđ ipoſſe qđ ſeqt: ⁊ cũ motꝰ circlarl nõ hẽat ꝯriũ ñ ẽ poſſe i iſtis corꝑibꝰ ꝙ moueant motu circli accñtalr: ḡ qđ mouebit eo ẽ motũ nãlr: ⁊ eſt corpus 5m. ¶ Et h ẽ aliꝰ ſyll's quẽ adiunxit ſyllo ad ipoſſe: ⁊ vr̄ ſyll's hypotheticus: ⁊ eſt añs ꝯdictoriũ falſi: ꝯñs aũt eſt ꝙ motus ſurſuꝫ eſt ꝯrius motui deorſuꝫ.ſ.ſi ponimus ꝙ iſtud corpus ſit ignis: aut ecõuerſo ꝙ ſit terra. D.tacuit ſuã intentionẽ qđ eſt ꝯſequẽs añtis qđ manifeſtauit dicens: ꝙ circul'is nõ eſt igni: neqꝫ alicui motoꝝ motu recto: neqꝫ nãlis: neqꝫ ꝯ nãꝫ

1.91. ¶ Si aũt alteꝝ eſt corpꝰ aliqđ latuꝫ circulariť ꝑter nãm erit aliqs ipſius alius motus ſm nãꝫ: h aũt ipoſſe. Siqdẽ.n.q ſurſuꝫ ignis erit aut aer: ſi aũt q deorſum aqua aut terra.

¶ Si ḡ aliud corpus ꝑter iſta corꝑa ꝑdicta mouet circulr ſm accñs: necio hꝫ aliũ motũ nãlẽ: qđ eſt ipoſſe. Erit.n. aut motus ad ſuperius: ⁊ tũc erit aut ignis aut aeris. Aut motus ad iferius: ⁊ tunc aut aq̄ aut terre.

ii ¶ Cũ declauit ꝙ ipoſſe ẽ vt iſte motꝰ circlaris ſit alicꝰ corpoꝝ ſimpliciũ recti motꝰ: neqꝫ nã nꝫ accñte: ⁊ põt aliqs dicẽ ꝙ ẽ accñtalis alij cõꝑi ꝑter iſta corꝑa mota motu recto: ⁊ oĩo ñ erit nãl corꝑi moto ſꝫ circulũ. h.n.poſſe ẽ poni i loco ꝓpõnis miorl dicẽtl i pª dmr̄atiõe ꝙ iſte motꝰ.i.circlaris ẽ nãlis cõꝑi nãli. Qm̄ ꝑt aliqs dicẽ ꝙ ẽ ei accñtal' ſiue ſit vnũ eltoꝝ ſiue aliđ. Aut nãlis ita ꝙ ſit vnũ eltoꝝ.4. Et cũ ꝑmã poſuit demr̄ationẽ icepit deſtruere iſtos tres mõs ꝯfirmãdo ſuã dmr̄ationẽ: ⁊ dedit tres demr̄atiões ꝯdicẽtes iſtis mõis: ⁊ q̄dã eoꝝ ſic diximꝰ auferũt dubitatõez ꝯtigẽtẽ i miori ꝓpõne: ⁊ q̄dã i maiori ꝑte dmr̄atõis ꝑ quã ꝓbauit 5m corpꝰ eẽ.2m h ḡ itell'mus ẽ h locꝰ: ñ ꝙ q̄libꝫ iſtaꝝ dmr̄ationũ ſit ſufficiẽs ꝑ ſe.pª.n.dmr̄atio dat ꝙ iſte motꝰ circlarl dꝫ eẽ corꝑis nãlis nã: ⁊ oĩa q̄ diximꝰ pꝰ ex tribꝰ ſmõibꝰ ſũt ꝯfirmãtia pm ſmonẽ. ¶ Cũ ḡ.d.ſi ḡ corpꝰ aliđ ꝑter iſta ⁊c̃. vlt dicẽ ſi aliqs dixit ꝙ iſte motꝰ pt eẽ accñtal' alij corꝑi ꝑter iſta que recte mouet necio ꝯtiget vt h corpꝰ hẽat motũ nãlẽ ꝑter motũ iſtoꝝ 4or corpoꝝ: ſꝫ h ẽ ipoſſe. Nõ.n.ẽ motus rectꝰ nãlis: ſi ñ ꝯfitet a nob ꝙ motus circlarl ſit nãl: niſi aut ad ſupiꝰ: aut ad iferiꝰ. Si ad iferiꝰ: necio erit aut aq̄: aut terra. Si ad ſupius erit motus necio aut ignis aut aeris. Si ḡ iſte motꝰ erit accñtalis alicui corꝑi ipoſſe eſt vt ſit aliud ab vno iſtoꝝ eltorũ.

T. 12

Perfectum prius natura eſt imꝑfecto.

¶ Sꝫ adhuc ⁊ primã neciũ eẽ talẽ lationẽ. ꝑfectũ.n. priꝰ nã iꝑfecto. Circl'us aũt ꝑfectũ ẽ. Recta aũt liea nꝫ vna. Nꝫ.n.q̄ ifinita: hr̄et.n. vtiqꝫ finẽ ⁊ ťminũ. Neqꝫ finitaꝝ vna: oĩuꝫ eni erit aliqd ex: augeri.n. ꝯtigit q̄ꝫcũqꝫ. Ita qꝫ ſi qdẽ prior motꝰ prioris nã corꝑis: q aũt i circuitu prior recto. Qui aũt i recta ſimpliciũ corpoꝝ ẽ. Et.n. ignis ad rectũ ſurſum fert. Et terra corporea deorſum ad mediuꝫ: neceſſe circularẽ motũ alicuius ſimpliciũ eſſe corꝑorũ. Mixtoꝝ.n. lationẽ dicebamus ſꝫ predominans in mixtura ſimplicium.

¶ Et ẽt motꝰ circlarl eſt primꝰ motꝰ motuũ necio. Perfcm̄.n. ⁊ ꝯpletũ ẽ añ diminutũ: ⁊ ẽ priꝰ eo prioritate nãe. Et ꝙ circl'us ẽ ꝑfectior figuraꝝ. ſꝫ lieaꝝ eq̄liũ nll'a ẽ ꝑfcã ſiue finita ſiue ifinita. Si aũt ifinita erit diminuta ñ ꝑfcã: nõ.n. hꝫ ꝯplemẽtũ nꝫ finẽ. Perfectũ.n. hꝫ ꝯplemẽtũ ⁊ finẽ. Si finita ẽt erit diminuta cũ hẽat ꝯtinẽs. Quapꝑ poſſe ẽ eã augeri i oẽꝫ ꝑtẽ: ⁊ creſcẽ. Et ẽt reuertamur ⁊ dicamꝰ ꝙ ſi primꝰ motꝰ ẽ nãl' prio corꝑi. Et motꝰ circlaris ẽ primm motꝰ eq̄l' ſimplicibus cõꝑibꝰ: vt ẽ ignis vadẽs ad ſupiꝰ eq̄lr: ⁊ ťra dſcẽdẽs ad iferiꝰ.ſ.ad mediũ. Et necio erit motꝰ circlaris quorũdã corpoꝝ ſimpliciuꝫ. Et iã diximꝰ ſupiꝰ ꝙ corꝑa cõpoſita ſunt ſꝫ corpus ſimplex exiſtẽs ⁊ dominans in eis.

Circulus eſt ꝑfectior figurarum.

¶ Hec eſt alia dmr̄atio a ꝑdicta: ⁊ vult dcl'are ꝙ motus circulis ẽ nãlis cõꝑi moto h motu: ⁊ icepit dicẽ: ⁊ etiã motus circlaris ⁊c̃.i.ꝙ motus circlaris ẽ ꝑor ſm nãm oĩbꝰ motibꝰ nãlibꝰ. ¶ D.d.cãꝫ ꝑ quã declarabat h ꝓpõ dđo. ꝑfectũ.n. ⁊ cõpletũ ⁊c̃.i.ꝙ motus circul'is eſt ꝑmus oĩum motuũ. nã ẽ ꝑfectꝰ ⁊ aliꝰ motus diminutꝰ: ⁊ qđ eſt ꝑfcm̄ eſt ꝑus diminuto: ḡ motus circlaris eſt ꝑor recto. ¶ Et cum h ꝓpõ dicẽs ꝙ motus circlaris ẽ ꝑfectꝰ: ⁊ rectꝰ diminutꝰ nõ ẽ manifeſta ꝑ ſe: icepit dcl'are eã. ⁊.d. ꝙ circularis ẽ ꝑfectior figuraꝝ.i.ꝙ motꝰ circul'is ẽ ꝑfectior motuũ. ꝓpriꝰ.n. eſt corꝑi circuli: ⁊ qđ ẽ circlare ẽ ꝑfectiꝰ figurarũ: ex qbus ꝯtigit ꝙ motꝰ circlaris ẽ i eo qđ ẽ ꝑfectioris figure: ⁊ qđ ẽ ꝑfectioris ẽ ꝑfectiꝰ. ḡ motꝰ circularis eſt ꝑfciſſimꝰ motuũ ⁊c̃. ¶ Et cũ ſit ꝓpõ dicẽs ꝙ circlare eſt ꝑfectius ſm figurã: recte icepit dcl'are eã dđo. Lineaꝝ aũt eq̄liuꝫ nll'a ẽ ꝑfecta ⁊c̃.i.ꝙ corpꝰ circlare differt a recto qđ ẽ finitũ: ⁊ ipoſſis ẽ i eo additio: corpus aũt rectaꝝ dimẽſionũ ẽ diminutũ ſiue finitũ ſiue nõ. ¶ D.icepit declare h dđo. qm̄ ſi ifim eẽt diminutũ nõ ꝑfcm̄ ⁊c̃. ⁊ ꝯpõ iſtiꝰ ſmõis ẽ i ſcđa figª. ita. Oẽ corpꝰ ifim nõ hꝫ ꝯplemẽtũ nꝫ finẽ. Et oẽ corpꝰ ꝑfcm̄ hꝫ cõplemẽtũ ⁊ finẽ. ḡ. Corpꝰ ifim nõ ẽ ꝑfcm̄. ¶ D.d. Si finitũ eẽt erit diminutũ ⁊c̃.i. ⁊ ſi poſuerimꝰ corpus rectaꝝ dimẽſionũ finitũ nõ erit fim niſi ꝑꝑ corpus ꝯtinẽs ipꝫ exterius. ḡ poſſis ẽ additio i eo iquãtũ corpꝰ: ⁊ oẽ i q̄ poſſis ẽ additio ẽ dimiutũ: ⁊ qđ ẽ diminutũ ñ ẽ ꝑfcm̄. Cõpꝰ igr̄ rectũ ẽ iꝑfcm̄. ¶ Et oẽ h qđ affirmauit i corꝑe recto: itell'nm ẽ ꝑ negõnẽ i circulariª. corpꝰ.n. circlare vr̄ nulloº poſſe recipe additionẽ ⁊ maxie ex ſua ꝯcauitate: q̄re ẽ ꝑfectũ. Et difficile ẽ imaginari corpꝰ circlare ifinitũ niſi ex ꝑte ſupficiei extriſece: ⁊ ipſe poſt dcl'abit b ꝙ corpꝰ circlare ipoſſe eſt vt ſit ifim ex ꝑte ſupficiei extrice: ⁊ vlr qđ h appet ꝑnr eſt ꝙ corpꝰ rectũ eſt diminutũ ex hiſ oĩbꝰ modis ⁊ ꝙ rotũdũ ẽ ꝑfcm̄ ex ꝑte ꝯcaua. ⁊ ẽ dubiũ in gibboſitate. ¶ Et cũ dcl'auit ꝙ motus circlaris ẽ ꝑmꝰ motuũ in nã: icepit dcl'are ex h illđ qđ itẽdebat dcl'are: ⁊ eſt ꝙ motus circularis exiſtit ſm nãꝫ i corꝑe qđ mouet eo. ¶ Et.d.ẽt reuertamur ⁊ dicamꝰ. Iſte ſmo ẽ q̄ſi ſyll's hypotheꝯ: ſꝫ tñ poſuit i eiꝰ ꝑceri maiorẽ ꝓpõnẽ: q̄ põt eẽ pc i ſyll'o catheco: ⁊ ab eo ꝯcludit qđ alr: ⁊

Perfcm̄ eſt ꝑus diminuto Idẽ.8.phy.te.c.75.⁊.2º ce.t.cõ.23.

Corpꝰ finitũ nõ hꝫ ꝯplem̄tũ nꝫ finẽ. vide 3º phy.te.com̄.64.

Oẽ in q̄ poſſibilis eſt additio eſt diminutũ. Idẽ.ẽ c.4.⁊ q̄ ibi.
a Corpꝰ circulare nõ vr̄ poſſe recipe additionẽ: ⁊ maxie ex ſua concauitate.
b Infra.t.c.38.⁊ inde.

12

ē ꝓpō maioꝛ ꝗ ꝓpō maioꝛ ē. Motꝰ pmꝰ ē nāl' ꝑ cōpi: qm̄ qn̄ huic ꝓpōni fuerit adiūcta h̄ alia. s. ꝙ motꝰ circulis ē pmꝰ: eꝛ ꝯ ꝙ motꝰ circl'is ē nālis. Alia āt accepta i p̄cedēte faciūt pfcm̄ p̄cedētē ꝑ se i syllo hypoᶜᵒ fcō ⁊ ꝯfirmato ꝑ locū a digniori. i. Si motꝰ circul'is est pOꝛ nāl'r motu recto. Et motꝰ recti existūt nāl'r in corꝑibꝰ simplicibꝰ. Tūc nl'to fortiꝰ motꝰ circul'is existit i corꝑe simplici: ⁊ h̄ n̄ ꝯtigit posteriori motui. scʒ recto: nisi qꝛ iuenit̄ i eo ex p̄cedēte: ⁊ iō locꝰ iste ē necessariꝰ in p̄cedēte ⁊ posteriori nāl'r. ¶ Et cū. d. iā dixImꝰ supiꝰ ꝙ corꝑa cōposita ⁊c. dixit muniēdo se ab aliquo dicente ꝙ motus simplices iueniunt̄ in corporibꝰ cōpositis: ⁊ hoc iā dicebat̄ supius: sicut dixit.

T. 18. ¶ Ex eis quidē vtiqʒ manifestuʒ ꝙ nata est quedā substātia corꝑis p̄ter eas ꝗ hic ꝯsistē tias diuinioꝛ ⁊ prioꝛ harum omnium.

¶ Qm̄ igr̄ h̄ corpꝰ aliō ē i alia subā p̄ter ista corꝑa ꝗ nob̄ vicināt̄ ⁊ ē subā ⁊ corpꝰ volubile ⁊ gl'iosū: ⁊ ē pmū istoꝝ corpoꝝ māiᵐ ē.

13 ¶ Māiᵐ ē ex demr̄atiōibꝰ p̄dictis ꝙ h̄ corpꝰ celeste: nʒ ē vnū el'toꝝ. iiij. nʒ fcm̄ ē: nʒ ꝯpoᵐ ex eis: sʒ ē alia nā p̄ter istas nās: ⁊ ē corpꝰ diuinū: nō. n. gnāt̄: nʒ corrūpit̄ vt ōcl'atū ē in phicis: ⁊ vt ōcl'abit̄ h̄. Quapꝑ ē pᵐ corpoꝝ simpliciū ⁊ compositoꝝ cū sit ingnābile: ⁊ icorruptibile: ⁊ ꝭm partē ⁊ ꝭm totū. Alia āt ꝗ sunt sub eo sunt gnābilia: aut ꝭm totū: aut ꝭm partem.

Corpus celeste ē primum corpoꝝ ⁊ simpliciū ⁊ cōpositoꝝ cū sit ingenerabile ⁊ icorruptibile ⁊ ꝭm partem ⁊ ꝭm totum. Qō alicui i est p̄ter nām alteri iest ꝭm naturam.

T. 14 ¶ Et vtiqʒ siqs adhuc accipiat oēʒ eē simplicē motū: aut ꝭʒ nāʒ: aut p̄t nām. Et eū q alij p̄ter nāʒ: alt'i ꝭʒ nāʒ: q̄le q sursū ⁊ q deorsum passi sē. h̄. n. igni: h̄ āt t're p̄ter nāʒ ⁊ ꝭʒ nām: quare necessariū est circulationē motū: qm̄ huiꝰ p̄ter nām alterius cuiusdā esse ꝭm nāʒ.

¶ Et si aliqs dixerit ꝙ ois motꝰ: aut ē nālis: aut accn̄tal'. Motꝰ āt nāl' qbusdā corꝑibus erit accn̄tal' alicui alij corꝑi. v. g. ascensus ⁊ dscēsus. Motꝰ āt ad supiꝰ ē nāl': alicui corꝑi ⁊ accn̄tal' alicui. Igni ꝟo nāl': t're ꝟo accn̄talis. Sil'r motꝰ ad iferiꝰ t're nāl' igni accn̄tal'. Necīū ē dicē: ⁊ cū motꝰ circul'is ē accn̄talis his corꝑibꝰ n̄ ē dubiū qn sit nāl' alicui corꝑi.

14 ¶ Hec ē ōmr̄atio 4ᵃ ad v'ificādū motū circul'eʒ nālē eē corꝑi moto ꝑ ipʒ: ⁊ ē ꝓpō maioꝛ pᶜ ōmr̄atōis sup quā sustētat̄ i h̄ loco ⁊ apꝑʒ ex ea ꝙ ē ōmr̄atio ꝭʒ cōfessionē aduersarij: n̄ qꝛ ē ōmr̄aᵒ i se: ⁊ n̄ ē ita: qm̄ n̄ iduxt̄ ipʒ nisi tali mō ꝙ si fuerit ꝯfessus ꝯtigēt ꝯ: qm̄ māiᵐ ē ꝙ aduersariꝰ oio ꝯfitebit̄. ¶ D. igit̄. si aliqs dixerit ⁊c. i. si aliqs dixerit ꝙ ois motꝰ: aut ē nāl': aut accn̄tal': ⁊ ꝯfessi fuerimꝰ: seq̄ret̄ ꝙ i q̄libʒ modoꝝ motuū erit motꝰ nāl': ⁊ aliꝰ ex̄ nāʒ. U. g. qꝛ in motu ad supiꝰ ē nāle ⁊ accn̄tale: ⁊ sil'r ē i motu ad iferiꝰ. ¶ D. d. Et motꝰ q ē nālis qbusdā ē accn̄tal' alij corꝑi. i. cū posuerit iste dn̄s aliā ꝓpōnē eē ꝯcessaʒ a nob̄: ⁊ ē ꝙ vnꝰ motꝰ spē nāl' alicui cōꝑi erit accn̄tal' alij: ⁊ eꝯ. U. g. ꝙ motꝰ ad supiꝰ ē accn̄tal' terre: ⁊ nāl' igni. Sil'r motꝰ ad iferiꝰ terre nāl': ⁊ igni accn̄tal'. ¶ D. d. Neciuʒ ē nob̄ dicē ꝙ cū motꝰ circul'is ⁊c. i. ⁊ cū dicēs ꝯfessus fuerit istas ꝓpōnes ꝯtiget ei iq̄ʒtū motꝰ circul'is ē vnꝰ motuuʒ simpliciū ꝙ si alicui corꝑi fuerit accn̄tal'. U. g. igni: aut aeri: aut alij corꝑi: nece erit ꝙ alij corꝑi sit nāl'. Jā. n. posuimꝰ ꝙ ois vnꝰ motꝰ spē si fueīt accn̄talis alicui corꝑi ē nāl' alij: q̄uis magr̄ nō posuerit nisi ꝯuersū: sʒ tn̄ itēdebat dicē ꝯuersuʒ. Cū. n. positū fuerit ꝙ ois motꝰ nāl' alicui corꝑi necīū ē vt i alio cōꝑe sit accn̄tal'. s. i eodē mō motuū ꝯtiget necio ꝑ locū a digniori ꝙ si motꝰ accn̄tal' fueīt i aliq̊ cōꝑe ꝙ sit nālis in alio: ⁊ si n̄: ꝯtinget vt spēs motuū eēt ꝭm accn̄s tm̄. nō nāl'r oino: qō ē ipoſ'e: nāle. n. est pus accn̄tali.

¶ Et Aui. renuit hāc ꝓpōnē: ⁊. d. ꝙ noluit ipaʒ cōcedere: sʒ eē motꝰ circul'is i cōꝑibꝰ motl recte ꝭʒ accn̄s. qn̄ itelliget̄ ex accn̄te motꝰ ꝯriꝰ motui nāli: ꝯtinget vt idē hēat pl'a ꝯria vno vt. d. Ari. ⁊ iō videmꝰ ꝙ cōfesse iduc̄ istā ōmr̄ationē. s. ꝙ si ꝯcessū ē aduersario ꝙ i corꝑibꝰ motl recte ē motꝰ circul'is accn̄tal'r. Propō āt dicēs ꝙ motꝰ accn̄tal' qbusdā corꝑibꝰ neciuʒ ē vt sit nāl' alij corꝑi credet̄ vl'r: cū cōfessum fuerit ꝙ ignis in circuitu mouet̄ ꝭm accn̄s: sil'r aer: ⁊ iō ꝯfessa hac ꝓpōne quā renuit Aui. ꝯtiget q̄situ. ¶ Et forte itēdebat Ari. ꝑ motū accn̄talē. vl'iꝰ p̄dcō. i. oppositū eēntiali: s. ꝯriū nāli. Motꝰ. n. ꝯriꝰ nāli n̄ iuenit̄ nisi i aliq̊. iiij. corpoꝝ simpliciū: opposit'ꝰ āt eēntiali iuenit̄ in pl'ibꝰ eoꝝ vno. Ignis. n. ⁊ aer mouent̄ i circuitu. s. motꝰ eoꝝ ē cōpositꝰ ex recto ⁊ circul'i: ⁊ cū fuerit positū hꝰ añs: seq̄t vt visuʒ ē motū circl'eʒ eē nālē corꝑi circul'i. ¶ Propō āt dicēs ꝙ motꝰ accn̄tal' corꝑi alicui necio erit nāl' alicui corꝑi: ē ꝟa. ¶ Nāle. n. i aliq̄ spē neciuʒ ē vt sit pus accn̄te: ⁊ ipoſ'e ē vt posteriꝰ sit sine poꝛi: ⁊ ꝙ aliqō sit accn̄tal'r ⁊ nūqʒ eēntial'r: sʒ tn̄ nō videmꝰ ꝙ circul'e sit i aliq̊ accn̄tal'r. Quapꝑ nō ē veꝝ ꝙ ois motꝰ nālis sit accn̄talis alij corꝑi: ⁊ ꝯuersuʒ ē veꝝ nisi itelligat̄ ex accn̄te oppositū eēntiali.

Utrū qō iest alicui preter nāʒ alicui isit ꝭm naturaʒ. Aui. rn̄sio.

Auer. rn̄sio.

Nāle in aliq̄ spē neciuʒ ē vt sit pus accidēte. vid cō sil'e. j. cō. 62. ꝯsile. 4. ph. 43. ⁊. 67. cō sile. 2. de aia. 133. ⁊. 3. d aia 28. vide ꝯsile d gete. 2. celi 14. Ides 2ᵒ ce. cō. 17. ad finē. ⁊ tex. c. 83. ⁊. 18. J d. 3ᵒ ce. cō. 18. ⁊ 4. ce. cō. 41.

¶ Adhuc āt siq̄dē ē circul'is alicuiꝰ latio ꝭm nām. Palā ꝙ erit vtiqʒ aliqō corpꝰ simpliciū ⁊ prioꝝ corpoꝝ qō natū ē queadmoduʒ ignis sursū: ⁊ t'ra deorsū: ⁊ illō circūferri ꝭm nāʒ. Si āt p̄ter nāʒ ferunt̄ lata circū ꝭʒ ꝑiferiā. Mirabile oio irrōnabile solū ē ꝯtinuuʒ hūc motū: ⁊ sempiternū existē p̄ter nāʒ. Uident̄ eni i alijs citissime corrupta ꝗ p̄ter nāʒ. Itaqʒ siq̄dē ē ignis qō circūfert̄ queadmodū aiunt qdā. Nihil minꝰ ipsi p̄ter nām motus est iste ꝗ̄ qui deorsum. Ignis. n. motuʒ videmus esse a medio ꝭm rectam.

Que preter nāʒ sunt citissime corrumpuntur.

¶ Et ēt si motꝰ circul'is sit nālis. Manifestū ē ꝙ aliqō corpꝰ prioꝝ simpliciū mouet̄ motu circul'i nāli: sic ignis motꝰ ad supiꝰ: ⁊ t're motꝰ ad iferiꝰ. Si ḡ corꝑa mota motu circulari nō mouent̄ nisi accn̄tal'r. Hoc ē mirabile ⁊ ex̄ rōnē oio. s. vt motꝰ accn̄tal' tm̄ sit cōtinuꝰ: ⁊ eternꝰ: ⁊ ifinitꝰ. Sʒ visus testat̄ ꝯriū. videmꝰ. n. res accn̄tales corrūpi ⁊ finiri cito. Et etiā si illō qō circl'r mouet̄ ē ignis: vt qdā dicūt: accn̄talis est ei. Uidemꝰ. n. qꝛ motus ignis est ascēdere equal'r ad supius.

¶ Hec ē demr̄atio 5ᵃ ōn̄dēs motū circularē eē nāleʒ. 15

¶ Et. d. Et ēt si motꝰ circul'is ⁊c. i. ⁊ h̄ māiᵐ ē: qm̄ ois motꝰ simpl'x ē ꝓpriꝰ corꝑi simplici. eē āt motū circularē nālē ipe ōcl'at i h̄ loco dicēdo. Si igit̄ corꝑa mota motu circul'i ⁊c. i. ⁊ ipoſ'e est vt iste motꝰ sit accn̄talis corꝑi rotundo. Decl'atū est eni in libro p̄dicto ꝙ iste motꝰ est cōtinuus ⁊ ꝑpetuus: ⁊ ipoſ'e est ꝯtinuuʒ ꝑpetuū eē accn̄talē. ¶ D. ostēdit ipsuʒ eē continuuʒ per sensuʒ.

per sensuz. ¶ Et.d.ꝛ visus testat̃ ꝛc̃.i.celũ nõ vĩ corruptibile nz ↄ̃sumptibile p̱ sensuz. Hec aũt ẽ de ꝑpõnib⁹ d̃ qb⁹.d. Albumaser ꝙ nõ iducũt ad p̃ᶜ certitudis ordinẽ:sꝫ tñ nll's sensus ↄ̃dicit eis nz rõ. ¶ D.d. ꝛ ẽt si illud qḋ mouet̃ motu circl'i ꝛc̃.i.ex h̃ appꝫ ꝙ ipo'e ẽ vt hoc corp⁹ qḋ mouet̃ circul'r sit ignis:qm̃ si eẽt ignis eẽt mot⁹ circul'is ei accñtal'. Mot⁹.n.ignis nãlis est ascẽdere supius:ꝛ in eodẽ corpe nõ sũt duo motus nãles cũ nõ h̃eant nisi vnã eandem naturaz.

Alique sunt ꝑpõnes q̃ ñ ducũt ad prime certitudinis ordinez: tñ eis nullus sensus cõtradicit neqꝫ rõ

T. 16. ¶ Propt̃ qḋ ex oib⁹ vtiqꝫ his aliqs syll'ans credet:ꝙ ẽ aliqḋ p̃t̃ corpa q̃ h̃:ꝛ circa nos: alterũ segregatũ.tãto honorabiliorẽ habẽs nãm:q̃to qdẽ plus elõgatũ est ab his q h̃.

¶ Et hñs rõnẽ p̃t ex oib⁹ p̃dictis rõcinari:ꝙ aliḋ corp⁹ ẽ:p̃ter illa corpa imutãtia ꝛ cõtinẽtia nos sepatuꝫ ab eis:cuius nã nobilior ẽ naturis eoꝝ ꝑm suã remotionẽ ab eis:ꝛ elõgationem eius super ipsam.

16 ¶ Idest hñ p̄nt illi qb⁹ inatũ ẽ itelligẽ:rõnes ↄ̃gregare i oib⁹istis vnã rõnẽ ex q̃ ↄ̃tigit nec̃io:ꝙ ẽ aliḋ corpus p̃ter cõpa 4ᵒʳ cui⁹nã ẽ nobilior ꝛc̃.i.ꝙ ẽ p̃us eis nãl'r ↄ̃terminãs ea ꝑm lõgitudinẽ.i.qꝛ nã ei⁹ ẽ gliosior eis ꝑꝫ remotiõeꝫ i loco:ꝙ remotio duaꝝ nãruz abiuicẽ in suba ẽ sic̃ remotio eaꝝ i loco.q̃pp̱ videm⁹ ꝙ vili⁹ eoꝝ ẽ terra:ꝛ nobili⁹ ẽ ignis. Et ñ tm̃ elẽa succedũt sibi i h̃:sꝫ ẽt in corpib⁹celestib⁹.vñ Ar.in li.ᵒ d̃ aialib⁹.d.ꝙ nã lune sil'is est nãe terre. Cap. III.

Corpa celestia ita sũt disposita i mobilitate sic̃ disponũt̃ i situ.

Nã lune ẽ simil' nãe terre Idẽ.2ᵒ ca.d̃ suba orbis.ꝛ scd̃o celi. 32. 42,ꝛ,49,

T. 17.

Q Voniã h̃ qdeꝫ supponit̃:h̃ aũt ex dict̃ oñsa sũt:mãifestũ ꝙ nz leuitatẽ nz g̃uitatẽ hꝫ cõp⁹ totũ. Opꝫ ãt supponẽ qd dicim⁹ g̃ue ꝛ qd dicimus leue. Nũc ãt sufficiẽt vt ad p̄ntẽ nec̃itatẽ. diligẽti⁹ ãt iteꝝ cũ ↄ̃siderabim⁹ d̃ suba ipsoꝝ. Graue qdẽ igr̃ sit qḋ ferri natũ ẽ ad mediũ. Leue ãt qḋ a medio. Grauissimũ ãt qḋ oib⁹ substat dorsũ lat̃. Leuissimũ ãt qḋ oib⁹ supfert̃ suplat̃. Nec̃e ãt oẽ qḋ fert̃ deorsum:aut sursũ:aut leuitatẽ h̃re:aut grauitatẽ:aut ãbo. Nõ ad idẽ ãt. Adiuicẽ.n.sũt grauia ꝛ leuia:puta aer ad aquã:ꝛ ad terrã aq̃.

¶ Manifestũ ẽ g̃ ex ꝑpõnib⁹ p̃dict̃:ꝛ ex his d̃mr̃atiõib⁹.ꝙ primũ cor⁹ volubile:vl' nobile.qḋ circl'r mouet̃:nz hꝫ grauitatẽ:nz leuitatẽ:q̃pp̱ vĩ rectũ d̃cl'are graue ꝛ leue q̃ sũt. Et differẽ i eis ꝑm nec̃itatẽ in h̃ loco ab eis. Demr̃antia aũt sufficiẽs ꝛ ꝑscrutatio abũdãs erit in futuro cũ note fuerint sube eorũ. Põat̃ g̃ ꝙ graue sit d̃scẽdẽs ad mediũ:ꝛ leue ascẽdẽs a medio. Et põam⁹ grauissimuꝫ descẽdẽs sub oibus descẽdẽtib⁹ ad iferius. ꝛ leuissimũ qḋ sup̱ oia ascẽdẽtia eleuat̃. Cũ igit̃ ita est:oẽ corp⁹ p̃cedẽs ad superius:aut inferius nec̃io hꝫ grauitatẽ seu leuitatẽ:aut ambo isimul:nõ eodẽ mõ:sꝫ in respectu:sic̃ in respectu aeris ad aquã:ꝛ aque ad terraz.

Quid graue quid leue,

17 ¶ Cuꝫ decl'auit ꝙ nã corpis qḋ circl'r mouet̃ d̃it a nã corpoꝝ q̃ recte mouent̃:vult mõ decl'are q̃ nã ẽ ei⁹: decl'ando eã eẽ nãꝫ nz g̃uẽ nz leuẽ:ꝛ ꝙ cõpa nõ diuidũt̃ tm̃ i illa duo oppoᵃ vt existiat̃:sꝫ i tres alias nãs g̃uẽ:leuẽ:ꝛ nz g̃uẽ nz leuẽ. Ut ẽ i subiẽ q̃ ñ sũt inate dici eẽ i altero ↄ̃trioꝝ.v.g.lapis nz dĩ eẽ loq̃ns:nz mutus:ꝛ puer nz dĩ sapiẽs:nz isipiẽs:ꝛ cũ h̃ nõ hñ appꝫ q̃usq; d̃cl'atũ sit qd sit g̃ue ꝛ qd sit leue. Incepit p̃us describẽ ea postq̃ d̃mr̃auit ꝙ ex ꝑmõib⁹p̃dcis appet h̃.i.ex eis q̃ decl'ata sũt ꝙ ipo'e ẽ:ꝙ iᵒ qḋ circul'r mouet̃ moueat̃ r̃cte:ꝛ ex illo qḋ p⁹ dicet:ꝙ leuia ꝛ g̃uia mouet̃ recte. ¶ Et.d.mãiᵐ ẽ g̃ ꝛc̃.i.mãiᵐ ẽ cor⁹circl'are nz ẽ g̃ue nz leue:qm̃ q̃ñ adiũctũ fuerit ei qḋ d̃cl'atũ ẽ:ꝙ ñ mouet̃ nz ad supi⁹:nz ad iferi⁹:ꝛ ꝙ iᵒ qḋ hꝫ grauitatẽ aut leuiᵗᵉꝫ mouet̃ his duob⁹ mõis:ↄ̃cludit̃ i 2ᵒfigᵃ:ꝙ cor⁹circl'e nz ẽ g̃ue nz leue. ¶ Et iḋ.d.p⁹: visũ ẽ nob eẽ rectũ:graue ꝛ leue d̃cl'ar̃ q̃ sũt.i.ꝙ h̃ nõ d̃cl'abit̃ anq̃ notũ sit qd sit graue ꝛ leue:ꝛ dicem⁹i eis ꝑꝫ nec̃iᵗᵉꝫ ꝛc̃.i.ꝙ i h̃ loco ñ loq̃mur d̃ diffõib⁹ eoꝝ nisi qḋ mõ suffic̃. Perscrutari ãt d̃ eis ꝛ dicẽ opiones ãtiq̃ꝝ d̃ suis subiẽ erit i 4ᵒtraᵐisti⁹libⁱ. ¶ D.d.põam⁹ mõ ꝙ graue ẽ d̃scẽdẽs ad meᵐꝛ leue ascẽdẽs a meᵒ:ꝛ h̃ d̃scriptio vl'is vĩ graui ꝛ leui simpʳ.s.igni ꝛ terre:ꝛ graui ꝛ leui i reᵘ.s.aeri ꝛ aq̃. ¶ Aq̃.n.g̃uis ẽ i reᵘ aeri ꝛ leuis i reᵘ terre:ꝛ iḋ si eẽt i cẽtro mũdi.s.i loco terrẽ nãli mouet̃ ad ↄ̃cauitatẽ aeri. Sil'r aer ẽ grauis i reᵘ ignis leuis i reᵘ aq̃. Aq̃ g̃ collocat̃ sub d̃scripⁿᵉ grauis vnoᵒ.ꝛ sub d̃scriptiõe leuis alioᵒ q̃ꝛuis magi abũdat i ea grauitas. Est.n.grauis i duob⁹locis.s.ignis ꝛ aeri ꝛ leuis i loco terre.sil'r ꝛ aer collocat̃ sub d̃scriptiõe grauis ꝛ leuis:sꝫ descriptio leuis dñat̃ i eo.ẽ.n.leuis i duob⁹ locis terre ꝛ aq̃:ꝛ grauis i loco ignis. ¶ Et itelligẽdũ ẽ ex d̃scriptõe grauis ꝛ leuis nãꝫ q̃ inata ẽ ad mouẽdũ ad meᵐ:vl' a meᵒ.s.hitũ ꝛ forᵐᵃ:ex q̃ ꝑcedit h̃ opõ:ꝛ si h̃ nom̃ graᵗᵃˢ ꝛ leuitas ñ dicãt̃ vulgariter nisi d̃ accñte. ¶ D.d̃scripʳ graue ꝛ leue alia d̃scripⁿᵉ. ꝛ.d.ꝛ põam⁹ g̃ue ꝛc̃.i.d̃scribim⁹ ẽt g̃ue ꝙ ẽ iᵒ qḋ g̃uitate p̃cedit oĩa g̃uia ꝛ residet sub oib⁹ d̃scẽdẽtib⁹ ad iferi⁹.i.q̃escit sub eis. Hec qdẽ d̃scriptio ẽ accepta ex q̃ete i loco ꝑpõ.pᵃ ãt ex motu:ꝛ cũ.d.r̃sidet sub oib⁹ ẽ d̃scripᵒgrauis simpʳ.s.terre. Aq̃.n.ñ residet sb̃ oib⁹. Sil'r cũ.d. Illḋ qḋ p̃cedit oĩa grauiᵗᵉ:ẽ d̃scriptio grauis simpʳ:ꝛ ẽt vĩ ꝙ h̃ d̃scriptio ↄ̃tiet i se ẽt duas d̃scriptiões.q̃ꝝ altera ẽ iᵒ q̃ p̃cedit ꝛ altera residet. ¶ D. ẽt dedit duas d̃scriptiões leuis simpʳ ꝛ.d.iᵒ qḋ p̃cedit leuitate.i.oĩa leuia. D.d.ꝙ eleuat̃ sup̱ oĩa ascẽdẽtia supi⁹:ꝛ forte itẽdebat ↄ̃ponẽ vl' ↄ̃põnẽ vnã ex duab⁹ vt eẽt mãifestior ex vtraq; ꝑpetas ↄ̃iũcta graui ꝛ leui:ita ꝙ facẽt vnã d̃scriptiõeꝫ. ¶ D.d.si igr̃ ita ẽ:oẽ corp⁹ vadẽs ad supi⁹ ꝛc̃.ꝛ h̃ qḋ.d.mãiᵐ ẽ qm̃ h̃ d̃scriptio ↄ̃uertit̃ sup̱ se sic̃ inatũ ẽ d̃scriptiõib⁹:qm̃ si graue ẽ iᵒ qḋ ad iferi⁹ d̃scẽdit:nec̃io oẽ d̃scẽdẽs ad iferi⁹ est graue:ꝛ sil'r si leue ẽ iᵒqḋ ascẽdit ad supi⁹:nec̃io oẽ ascẽdẽs ad supi⁹ ẽ leue:ꝛ si simpʳ:simpʳ ꝛ si i rᵘ:i rᵘ.silʳ de graui.q̃pp̱.d.ñ eodẽ mõ:sꝫ i reᵘ ꝛc̃.i.ꝛ cũ dixerim⁹ ꝙ oẽ descẽdẽs est graue nõ ẽ itelligẽdũ eodẽ mõ.scꝫ graue simpʳ:sꝫ itelligẽdũ ex eo illḋ qḋ itelligẽdũ est de descẽsu. Si igit̃ descensus simpl'r graue simpl'r:ꝛ descẽsus i reᵘ:ꝛ ẽt graue in reᵘ:ꝛ de ascẽsu ꝛ leui sil'r.

Aqua si esset in centro mũdi mouet̃ ad circunferentiam aeris.

Grauitas magis abundat in aqua q̃ leuitas: ecõtra in aere.

Documẽtuꝫ

¶ Qḋ ãt circũfert̃ corp⁹ ipo'e h̃re grauitatẽ aut leuitatẽ ẽ. Neqꝫ.n.ꝑm nãꝫ nz p̃ter nãm ↄ̃tigit ipi moueri ad mediũ vl' a medio. Secũdũ nãm qdẽ.n.ñ ẽ ipsi q̃ i rectũ latio. vna eni erat vniuscuiusq; simpliciũ:q̃re erit idẽ alicui sic latorũ. Qḋ si p̃ter nãm ferat̃. Si- T. 18.

Lationuꝫ q̃ alicui ieſt ꝓ ter nāꝫ alteri ieſt ꝫm nām.

quidē que deorſum ꝓter nām:q̃ ſurſuꝫ erit
ꝫm nām. Si aūt que ſurſum ꝓter nām:que
deorſum ꝫm nām. Poſuimus eni ꝯriaruꝫ
cui altera preter nām:alterā eſſe ꝫm naturā.
¶ Maīfeſtū ḡ mō ē: ꝙ corpus rotūdū ñ hꝫ
grauitatē neqꝫ leuitatē. Impoſ̄e ē.n.moue
ri ad mediū nꝫ a medio motu nāli: nꝫ motu
accñtali. Mot⁹.n.eq̄lis ñ ē ei nālis:qm̄ nō ē
ꝓpri⁹ niſi corpibus ſimplicib⁹. Si ḡ moue-
ret̃ eo motu erit cū illo corpe idē. Et ſi cor-
pus rotundū moueret̃ motu accñtali. Aut
eſſet motus eius ad iferius mot⁹ accñtalis:
⁊ motus eius ad ſupius motus nālis. Aut
moueret̃ ad ſupius motu accñtali: ⁊ ad ife-
rius motu nāli. Et iā diximus cū alter motuū
ꝯrioꝝ fuerit nālis: ⁊ alter erit accñtal' nec̄io.
Et corpus rotūdū nō hꝫ aliqd ꝯriū oino.

18 ¶ Cū decl'auit ꝙ oē leue aut graue mouet̃:aut a me°
aut ad me^m:iā decl'atū erat ꝙ corp⁹ rotūdū nō mo-
uet̃ nꝫ ex me°:nꝫ ad me^m:nꝫ nāl'r:nꝫ accñtal'r:ꝯcludi-
tur ex h̄ ꝙ corp⁹ rotūdū nꝫ ē graue nꝫ leue. ¶ Et.d.
Manife^m ē mō ⁊c̄.D. ꝓpalauit miorē ꝓpōnē cū ma
ior eſſet iā decl'ata. ¶ D.īcepit determinare cā ⁊.d.
Mot⁹.n.eq̄lis ⁊c̄.i.cā in h̄ eſt ꝙ mot⁹ rect⁹ nō eſt ei
nālis:qm̄ ille mot⁹ nō ē nālis niſi alicui corpi ſimpli
ciū.ſ.el'toꝝ.i.qm̄ iſte mot⁹ nō ē niſi nāe corpoꝝ el'ta
riū nec nāe corpis rotūdi. ¶ D.d.rōnē dicendo.ſi ḡ
moueret̃ h̄ motu eēt idē cū illo corpe.i.ꝙ ſi h̄ corp⁹
rotūdū moueret̃ motu recto nā:eēt corp⁹ rotūdum
idē cū illo corpe qd nāl'r mouet̃ illo motu:eēt ḡ cor-
pus rotūdū vnū el'toꝝ 4^or qd ē ipoſ̄e. Un⁹.n.motus
in ſpē nō eſt niſi vni⁹ corpis in ſpē. ¶ Et cū decl'auit
ꝙ ipoſ̄e eſt corp⁹ eq̄le rotūdū moueri motu nāli ⁊ re
cto. Incepit deſtruere z^am ptē ⁊ ē ꝙ ēt ipoſ̄e ē moue-
ri motu recto ex̄ nām.ſ.violēter. ¶ Et di.ſi ḡ corpus
rotūdū mouet̃ motu accñtali ⁊c̄.i.ſi h̄ corp⁹ rotūdū
mouet̃ recte ex̄ nāꝫ:⁊ ſimpl'r ex̄ nāꝫ:aut erit iſte mo-
tus ad iferi⁹ ex̄ nām:q̄ꝓ nec̄io ꝯtiget vt ⁊ mot⁹ eius
nālis eēt ad ſupi⁹:⁊ tūc eſſet nec̄io aut ignis:aut aer:
qd ē ipo^le. ¶ D.ēt.d.aut mouet̃ ad ſupius ⁊c̄.i.ſi mo
tus ei⁹ ad ſupi⁹ eēt accñtal':nec̄io eēt mot⁹ ei⁹ ad infe
rius nālis:q̄ꝓ tūc erit aq̄ ⁊ terra. ¶ Et cū poſuit ꝙ
cū pōeret̃ ꝙ hr̄et vnū motuū iſtoꝝ motuū accñtal'r
ꝯtingēt vt oppoſit⁹ mot⁹ eēt nāl':fec̄ rememoratōeꝫ
illi⁹ ex q̄ appꝫ h̄ ⁊.d.⁊ iā ꝑdiximus ꝙ alter motuū ⁊c̄.i.
⁊ iā ꝑdixim⁹ ⁊ appꝫ ex p^o nr̄i ꝫmōis:ꝙ qñ poſueri-
mus alteꝝ duoꝝ motuū ꝯrioꝝ ſimpli^m in aliq̊ corpe
nāl'r ꝯtigit ꝙ alter ſit accñtal'i eo:⁊ ſi nō ꝯtigēt duos
mot⁹ eē in eodē corpe nāl'r:⁊ iā poſuit in ꝫmōe ꝑdcō
ꝙ ipoſ̄e ē duos mot⁹ eē nāles in cōpe ſimplici. ¶ Et
itētio ei⁹ ex iſta ꝓpōne ñ ē niſi ei⁹ ꝯuerſa dicēs:ꝙ cū
i aliq̊ corpe poſuerim⁹ alteꝝ duoꝝ ꝯrioꝝ eē accñta-
lē nec̄e eſt vt alter ſit ei nāl':⁊ h̄ ꝯuerſio magl' ē occul
ta q̄ꝫ p^a. Pōt.n.aliqs dicē nō ē remotū vt i corpe ro-
tūdo ſint duo mot⁹ recti iſil' accñtal'r.ſ.mot⁹ ad ſupi⁹
⁊ mot⁹ ad iferi⁹:⁊ nālis ſit ei circl'aris. ¶ Et cū ſubi-
tellexit h̄ Ar.d.⁊ corp⁹ rotūdū nullū ꝯriū hꝫ oino.i.
ſi aliqs duoꝝ motuū rectoꝝ eēt in eo accñtal'r opor-
teret vt corpus in quo eſt nāliter eſſet ꝯrium: ⁊ nos
declarabimus ꝙ corpus rotundū nō hꝫ contrariuꝫ.

¶ Qm̄ āt i idē ferunt̃ totū ⁊ ps ꝫm nāꝫ:puta
tota t̄ra ⁊ pu⁹ bolus. Accidit āt primū qdē
nꝫ leuitatē hr̄e ipꝫ nꝫ grauitatē:nꝫ vnā. Aut
vtiqꝫ ad mediū aut a medio poſſet ferri ꝫm
ſui ipſi⁹ nāꝫ. Deide q: ipoſ̄e moueri eo q hꝫ
locū motu:aut ſurſuꝫ: aut deorſum detra-
ctū. Neqꝫ.n.hꝫ nāꝫ ꝯtigit ipi moueri motu
alio:neqꝫ ꝓter nāꝫ:neqꝫ ipſi: neqꝫ particu-
larū nulli. Eadē eni rō de toto ⁊ ptibus.
¶ Et ēt loc⁹ t̄re toti⁹ idē ē cū loco mot⁹ ptiū
eius. V.g.tota t̄ra ⁊ vna gleba mouent̃ ad
eūdē locū. Et cū ſint hꝫ quā diximus:nō ē du
biū:ꝙ corp⁹ rotūdū nꝫ hꝫ leuitatē nꝫ graui-
tatē oino. Nā ſi hr̄et grauitatē aut leuitateꝫ
poſ̄e eēt ipꝫ moueri a medio vl' ad mediuꝫ.
Maīfeſtū ē eē ꝙ corp⁹ rotūdū primū ipoſ̄e
eſt moueri motu locali: neqꝫ ad ſupi⁹ neqꝫ
ad iferi⁹. Neqꝫ alio motu accñtali:neqꝫ ꝫm
totum:neqꝫ ꝫm partes. Sermo eni de toto
⁊ parte idē eſt:ſicut iam diximus ſupius.

Idē ē locus toti⁹ ⁊ partis qd q̄l'r itelligēdū ſit.vide cō. 52. tertij phy.pro hoc vide idē ifra tex.cō. 73. ⁊ cō.80. ⁊.58. Et 2° ce. 35. ⁊.92. 100. ⁊ 102.105 Et 4.ce,t.c,22.

¶ Q: fundamtū dēmrātiōis ꝙ corp⁹ rotūdū ñ hꝫ gra 19
uitatē nꝫ leuitatē ē ſup duas ꝓpōnes. Quaꝝ altera ē
ꝙ corp⁹ rotūdū ñ mouet̃ nꝫ a me°:nꝫ ad me^m. Altera
aūt eſt ꝙ illud qd ita mouet̃ eſt aut graue aut leue.
Et iſte ſunt iā decl'ate rōne:vult declare minorē ſen
ſu ⁊ rōne:⁊ fundamētū ē ſup duas ꝓpōnes. ¶ Qua-
rū altera ē itelligibilis.i.ꝙ locus toti⁹ corpis grauis
ac leuis idē ē ⁊ ptis:ad qd.n.mouet̃ graue cuꝫ fuerit
ex̄ cētrū.illuc moueret̃ terra tota ſi eēt ex̄ ſuū locuꝫ.
Nā āt ptis corpoꝝ ſil'iuꝫ eadē ē cū nā toti⁹ diffōne:⁊
cū ſit eadē diffōne eadē ē for^a:⁊ cū eadē for^a eadem
actiōe ꝓueniēte ab illa for^a. Si igit̃ actiōes ꝓueniē
tes a graui ⁊ leui ſūt iſti duo mot⁹:nec̄e ē vt ſic ꝓue-
niant a pte ſic̄ a toto. ¶ z^a aūt ꝓpō ē accepta a ſenſu
⁊ ē ꝙ nec appꝫ i ptib⁹ corpis rotūdi mot⁹ nꝫ a me°:nꝫ
ad me^m:ḡ nꝫ leuitas:nꝫ ḡuitas:⁊ ē ñ i ptib⁹:ḡ nꝫ i to-
to ⁊ cū ſint hꝫ ꝙ dixim⁹ ñ ē dubiū ⁊c̄.i.⁊ cū ſit corp⁹
celeſte ꝫm h̄.ſ.ꝙ ptes ei⁹ ñ vnr̄ moueri a me°:nꝫ ad
me^m:māi^m ē ꝙ nꝫ ē graue nꝫ ē leue. ¶ D.d. Nā ſi hꝫ
grauitatē aut leuitatē poſ̄e eēt ⁊c̄.i.poſ̄e eēt in iſto lō
go tpe vt ptes ei⁹ videret̃ moueri vl' a me°:vl' ad me
diū:q̄ꝓ ñ hꝫ grauitatē nꝫ leuitatē. Et ſtelle cadētes
nō ſūt celi vt exiſtimāt qdā. Stelle.n.celi note ſunt
ñ trāſmutabiles:⁊ ſi ſtelle caderēt a celo dimiueret̃ i
iſto lōgo tpe:⁊ p⁹ dicet̃ de cā calefactōis ſol': q: ñ ſe^r
vt oē calefaciēs ſit ignis. ¶ Et Alexā.hꝫ ꝙ Themi.
narrat d eo dic̄ ꝙ Ari.dix̄ hꝫ hūc ꝫmonē opponēdo ⁊
ꝯdicēdo dicētib⁹ celū delatū ſup totū:⁊ ꝙ ſi h̄ ñ eēt:
caderet. Rñdēdo ꝙ ſi eēt ita oporteret ꝙ i iſto lōgo
tpe caderēt ei⁹ ptes. Qm̄ igr̄ corpa cele^a ñ ſīt vnū 4^or
el'oꝝ hn̄ māi^m ē ex iſto ꝫmōe. Q: āt ñ ſūt ꝯpoſita ex
eis vt pl'es antiq̊ꝝ putabāt māife^m ē ex h̄:qm̄ ſi eēnt:
eēt mot⁹ eoꝝ aut ad ſupi⁹.ſ.ignis:aut ad iferi⁹.ſ.ter-
re. Oē.n.ꝯpo^m tēdit ad locū ptis dñantl'. Et ēt ſi eēt i
loco nec̄io hr̄et ꝯtinēs ipꝫ extriſecū:cū h̄ ſit nā loci.

Ab eadē forma eadē actiones ꝓueniunt,

Stelle cadētes non ſunt celi.

Oē cōpoſitū tēdit ad locū ptis dñantis Idem ſupra 7.8.⁊.12.

¶ Silr āt rōnabile exiſtiare de ipo: ⁊ ꝙ ige-
nitū: ⁊ icorruptibile: ⁊ iaugmētabile: ⁊ ialte
rabile. Propt̃ fieri qdeꝫ oē gnābile ex ꝯrio
⁊ ſubo quodā: ⁊ corūpi ſil'r ſuppoſito quo
dā ⁊ a ꝯrio i ꝯriū: queādmodū i primis di-
ctū ē ꝫmonib⁹. ꝯrioꝝ āt ⁊ latōes ꝯrie. Si āt

Contrarioꝝ lationes ſunt contrarie.

huic nihil

huic nihil ꝯriũ ꝯtiget eẽ: eo ꝙ circulatiõi alicui nõ est ꝯrius motus. Recte videt̃ nã futurũ igenitũ ⁊ icorruptibile exemisse a ꝯtrarijs. Inter ꝯria enim gnãtio ⁊ corruptio.

Inter ꝯria gñatio ⁊ corruptio.

¶ Et oꝫ nos dicẽ ꝙ corp⁹ gl'iosũ ñ ẽ fcm̃: nꝫ gnãtũ ab aliquo: nꝫ cadit sub corruptõe: nꝫ recipit augm̃tũ: nꝫ dimiutiõeꝫ: nꝫ alteratiõnẽ: nꝫ aliq̃꜀ trãsmutationẽ. Q ẽ.n. gnãbile: ñ gnãt̃ nisi ab aliquo ẽte ei ꝯrio: nꝫ corrũpit̃ i suo ꝯrio. Et iã diximᵘˢ ꝙ mot⁹ ꝯrioꝝ corporũ sũt ꝯrĳ. Et cũ ita sit nullũ ꝯriũ hꝫ corpus primũ. Nullũ.n. ꝯriũ motũ hꝫ mot⁹ circularis. Cõsulta igr̃ bñ fuit nã cũ fec̃ h corp⁹ gloriosuꝫ ñ gnãbile: ⁊ remouit ipꝫ a ꝯrĳs. Generatio.n. ⁊ corruptio nec io sistũt in ꝯrĳs.

20 ¶ Cũ dc̃lauit ꝙ cor⁹ qđ circl'r mouet̃ ẽ nãe 5ᵉ: qm̃ nã mouẽs circul'r ẽ alia a nã. s. mot⁹ eq̃lis: ⁊ declauit ipꝫ: nꝫ g̃ue: nꝫ leue: vult ẽt oñdẽ ꝙ ñ ẽ gnãbile: nꝫ corruptibile: nꝫ augmẽlᵉ: nꝫ diminuibile: nꝫ trãsmutalᵉ: nꝫ alterabile alteratiõe passiua. ¶ Et. d. nꝫ gnãbile ab aliq̊: ⁊ ñ. d. nꝫ gnãbile simpl'r: qm̃ h ẽ dĩa iter opinantes ꝙ h corp⁹ ẽ creatũ a p̊ cã: ⁊ opinãtes ipm eẽ p̃mã cãm. s. ꝙ dñtes eẽ p̃mã, cãm opinãt̃ ipꝫ ñ eẽ gnãbile simpʳ: ⁊ dñtes ꝙ ẽ cãtũ a p̊ cã: opinãt̃ ꝙ ñ ẽ gnãlᵉ ab alio. ¶ Et ꝙ si diceret̃ eẽ gnãbile a nl'lo ⁊ i nl'lo tp̃e bñ possꝫ h istitui: ꝭꝫ vocẽ ⁊ ꝭꝫ trãsũptõeꝫ: gnãbile vo ẽ termiatũ tp̃e: ⁊ gnãbile ab aliq̊: ⁊ h nomẽ gnõnis ẽ vulgariter qđ Ar. vult remouere a celo. ¶ Et itell'it ꝑ trãsmutatõeꝫ qđ ẽ trãsmutabile trib⁹ mõis. ¶ Et itell'it ꝑ alteratõeꝫ: alterationẽ quã seq̃t̃ gnõ ⁊ corruptio. Alteratio.n. q̃ ẽ illuminatio ñ ẽ ipol'is. ¶ Et cũ di. h icepit ponẽ ꝓpõnes ex qb⁹ h appꝫ. Q ẽ.n. gnãlᵉ ñ gnãt̃ nisi ab aliq̊ ente ei ꝯrio: ⁊ h ꝓpõ ẽ va i gnõne simplici ⁊ ꝯpoʳⁱˢ. s. i gnõne 4ᵒʳ simpliciũ corpoꝝ abinuicẽ: ⁊ i gnõne ꝯpositoꝝ ab eis. Sꝫ ꝯpoᵐ est eis ꝯriuꝫ ex qb⁹ cõponit̃: sic̃ meᵐ dĩ ꝯriũ extrẽis ꝯrys ex qb⁹ ꝯpõit̃: ⁊ h erit qñ id qđ cõpõit̃ a p̃mis ꝯrys ⁊ fuerit p̊ ꝯpõ ñ mediãte aliq̊ ꝯpoʳᵒ: vt ꝯpõ mieraliũ: ⁊ plãtaꝝ q̃ nõ fiũt a semie: sꝫ ab el'tis: ⁊ gnõ aialiũ: q̃ ꝑ putrefactionẽ gnãnt̃. Cõpositũ ãt a p̃mis ꝯrys mediãte z° ꝯpoʳᵒ: vt gnõ sãguis a pane ⁊ mẽbroꝝ a sãguie: est ei ꝯriũ ex q̊ fit ꝭꝫ ꝙ meᵃ q̃ sũt iter extrẽa ꝯria ꝯriant̃ se abiuicẽ: cũ iter extrẽa fuerit pl'a vno me°: sic̃ ꝯrietas coloꝝ q̃ sũt iter albũ ⁊ nigrũ adiuicẽ. Maĩᵐ ẽ igit̃ siue i ꝯpoʳⁱˢ siue i simplicib⁹ ꝙ oẽ gnãtũ gnãt̃ a ꝯrio ⁊ h affirmat̃ ꝑ iductiõeꝫ. ¶ Et rõne. Gnãns enĩ sil'is ẽ gnãto ⁊ ꝯriũ ei ex q̊ fit gnãtũ. nõ.n. agit in mã gnãndi nisi iq̃꜀tũ ẽ ꝯriũ. Si g̊ illđ ex q̊ ẽ gnõ eẽt sil'e gnãto: nõ possꝫ gnãns agere i mãꝫ gnãndi: nihil enĩ agit in suũ sil'e sꝫ i ꝯrio. ¶ Deide posuit ꝓpõneꝫ zᵃᵐ: ⁊. d. ⁊ iã diximᵘˢ ꝙ mot⁹ ꝯrioꝝ corpoꝝ sũt ꝯry. i. ꝙ mot⁹ ꝯrioꝝ corpoꝝ simpliᵘᵐ ẽ ꝯri⁹: ⁊ nõ ẽ dubitãdũ cũ ꝯcludant̃ ex his duab⁹ ꝓpõnib⁹: q̃꜀uis iste ñ ꝓpalauit h: q̃ mot⁹ ois gnãti simplicl' ẽ ꝯri⁹ motui ei⁹ ex q̊ gnãtũ ẽ. Si g̊ mot⁹ alicui⁹ corpis ñ hꝫ ꝯriũ: nꝫ illđ corp⁹ hꝫ ꝯriũ: ⁊ cũ ñ hꝫ ꝯriũ. g̊ nꝫ est gnãlᵉ nꝫ cõruplᵉ. ¶ Quapp. d. p⁹ ⁊ cũ ita sit corp⁹ p̊ᵐ nõ hꝫ ꝯriũ oĩo. nõ enĩ mot⁹ circl'arl' hꝫ motũ ꝯriũ. i. dcl'aᵐ ẽ ex suo ꝭmõe nõ ꝙ h sit maĩᵐ pᶜ. ¶ D. d. Bñ ꝯsulta fuit nã cũ posuit ⁊c. ⁊ inuit ꝑ h ꝙ ipolᵉ eẽt h gnõ ⁊ corruptio: si nõ eẽt corp⁹ ñ gnãlᵉ vl' corruplᵉ. Hoc ẽ ꝯsiliũ p̊ᵐ ex opõne nãe. Cõsiliũ ãt zᵐ ẽ ꝙ cũ voluerit fac̃e cor⁹ nꝫ gnãlᵉ nꝫ corruplᵉ: nꝫ fec̃ ei ꝯriũ nꝫ gnãuit ipꝫ ex ꝯrio: qm̃ si hr̃et ꝯriũ corrũpet ipꝫ oĩo. q̃pp nec̃e ẽ vt oẽ gnãlᵉ sit corruplᵉ. ᵃ ¶ Et ex h appꝫ bñ ꝙ cõp⁹ celeᶜ ñ ẽ ꝯpoᵐ ex mã ⁊ forᵃ: sic̃ sũt 4ᵒʳ corpã simpliᵃ ⁊ ꝙ ẽ simplex. forᶜ.n. q̃ sũt i mã ꝯrie sũt: ⁊ si eẽt forᵃ i mã siñ ꝯrio: tũc nã ociose agẽt cũ ista mã nõ sit aliq̊ põ oĩno. In mã enĩ ñ ẽ põ nisi apđ sepõnẽ ei⁹ a forᵃ. Si igr̃ suba mãe ẽ ipõ: ⁊ fueit aliq̊ mã c⁹ põ nũq̃꜀ exit ad actũ: ista põ ẽ ociosa ⁊ supflua. Et si nõ eẽt gnõ ⁊ corrup° ñ staret opõ isti⁹ ꝯtutl'. s. poᶜ. Opõ.n. isti⁹ poᶜ q̃ ẽ ex ea silis ei q̃ ẽ abscissio ex acumie gladÿ: ẽ gnõ ⁊ corruptio. Si g̊ ista poᵃ eẽt sine gnõne ⁊ corruptiõe: ꝯtigeret vt aliqđ ens eẽt sine actiõe ꝑꝑ quã fuit ens: qđ est ipol'e.

Cõtrarietas Extremi ad extremum. Extremi ad medium. Medij ad medium. Generatio. Siplicis ex simplici. Cõpositi ex simplicibus. Cõpositi ex compositis. ᵃ Corpus celeste non est cõpositũ ex mã ⁊ forma. Idẽ. 8. met. 4. ⁊. 12. Idẽ 12. meta. 10. ⁊ p̊io phy. 63. ⁊. 8. phy. 79 ⁊ in li. de s̃ba orbis. ca p̊. 2. ⁊. 3. Idẽ hic infra. c. 92. ⁊ 22. Idẽ. 2. celi p̊. ⁊. 36. 37. ⁊. 71. ⁊. 3. celi. 25.

Uel mot⁹ circularis.

Hic vr̃ velle celũ effectiue depẽdere a p̊ia cã. Idẽ 2° cap. de s̃ba orbis.

Inductio ꝙ ois gnãtio fit inter ꝯria: ⁊ rõ ad idem.

Nihil agit̃ i suũ sil'e: sꝫ in ꝯrio. Idẽ p̊ de gnõne te. com. 9. 48. ⁊ 46.

Generatio. Simpliciũ. Cõpositorũ.

¶ At vo ⁊ augm̃tabile oẽ auget̃ a ꝯnãli aduenĩẽte ⁊ resoluto i mãꝫ. Huic ãt ñ ẽ ex quo fcm̃ ẽ. Si ãt ẽ ⁊ iaugm̃tabile ⁊ icorruptibile: eiusdẽ itell'is ẽ suscipẽ: ⁊ inalterabile esse. Est qdẽ.n. alteratio mot⁹ ꝭm q̃le. Qual'r ãt habit⁹ qdẽ ⁊ dispõnes nõ sine his q̃ ꝭꝫ passiones fiũt trãsmutatiõib⁹. puta sanitas: ⁊ lãguor. Scđꝫ passionẽ ãt q̃cũq̃꜀ trãsmutãtur physicoꝝ corpoꝝ: hñtia oĩa ⁊ augm̃tũ ⁊ decrementũ. puta aĩalium corpora ⁊ partes ipsorũ: ⁊ plantarũ ⁊ simil'r elementorum. ¶ Etiã oẽ qđ auget̃: ⁊ oẽ qđ corrũpit̃ nõ auget̃ nisi ex aliquo hõgeneo qđ fert̃ i ipꝫ. Diminuit̃ g̊ ꝑatũ ad corruptiõeꝫ i sua mã. Corpus ãt gl'iosũ ñ ẽ ex aliquo oĩo. Et si nõ recipit augm̃tatõeꝫ: nꝫ latiõeꝫ. Trãsmutatio ãt ẽ mot⁹ q̃litatis. Et q̃litates hñt dispõnes ⁊ formas q̃ ñ sũt sine alteratiõe actiua. v. g. sanitas ⁊ egritudo. Et visuꝫ ẽ ꝙ oẽ corporuꝫ nãliũ alteratõe alterat̃ ꝑ quã recipit additionẽ ⁊ diminutionẽ: sic̃ corpã aĩaliũ: ⁊ partes eoꝝ: ⁊ corpora plãtaꝝ: ⁊ ꝑtes eoꝝ. Simil'r alteratio el'ntoꝝ mutatorũ adinuicem.

¶ Cũ declauit ꝙ corp⁹ celeᶜ ñ recipit gnõnẽ nꝫ corruptionẽ: q̃ ñ hꝫ mãꝫ: nꝫ hꝫ ꝯriũ: vult dcl'are ꝙ nꝫ augmẽtũ nꝫ dimiutõeꝫ: nꝫ iuuẽtutẽ: nꝫ senectutẽ. ¶ Et di. oẽ qđ auget̃ ⁊c. i. oẽ qđ auget̃ ⁊ diminuit̃ ñ auget̃ nꝫ dimiuit̃ nisi ꝑꝑ nutrimẽtũ. Nutrimẽtũ aũt oꝫ eẽ hõgeneũ cũ nutriẽdo cũ i ipo alterat̃. Quapp nutrimẽtũ vltimũ rei oꝫ eẽ eq̃le i spẽ cũ mã ei⁹ ex q̊ fit ꝓpinq̊. v. g. q̃ sãguis ẽ mã aial'r ꝯtigit vt sit nutrimẽtũ ꝓpiquũ. dimiuit̃ g̊ qđ ꝑpatuꝫ ẽ corruptiõi. i. ꝙ si nõ fuerit ꝑpatuꝫ corruptiõi augmẽtabit̃ ꝑꝑ nutrim̃tuꝫ aduenĩẽs. si ãt fuerit ꝑpatũ corruptõi dimiuit̃ ꝑ ipa el'nta dõec dissoluit̃ in mãꝫ ex q̃ ꝯpõit̃ aut in mãs. ¶ D. dcl'auit ꝙ corp⁹ celeste ñ hꝫ hõgeneũ: ⁊. d. Corpus ãt p̊ᵐ gl'iosuꝫ nõ est ex aliq̊ oĩo. s. ⁊ oẽ hõgeneuꝫ alicui iq̃tũ ẽ alteratio ⁊ trãsmutatio i suba alteri⁹ nõ est hõgeneũ nisi ꝑꝑ mãꝫ ꝯriã cõeꝫ illis: sꝫ corpus celeste ñ hꝫ mãꝫ. ¶ Et ꝑt itell'i ꝙ nutrim̃tũ aliq̊ mõ oꝫ eẽ sil'e: ⁊ aliq̊ mõ ꝯriũ. Sꝫ cui⁹ celeste nõ hꝫ ꝯriũ. ¶ Et cũ declauit ꝙ ñ recipit augm̃tatõeꝫ nꝫ dimiutionẽ qđ itẽdebat ꝑ lationẽ nisi sit error scriptur̃. Incepit narrare ꝙ ñ recipit trãsmutatõeꝫ ⁊. d. ⁊ si ñ r̃cipit augm̃tatõeꝫ ⁊ dimiⁿᵉꝫ: ꝑꝑ h ñ r̃cipit trãsmutatio-

21

Nutrimẽtuꝫ oꝫ hõgeneuꝫ eẽ cũ nutriendo. Idẽ. 2. đ gnõne t. c. 50 ⁊. 2. đ anima. tex. cõ. 45.

nē necꝫ latiōez:⁊ ītellīt ꝑ trāſmutationē alterationē
q̄litatū exn̄tiū ī eo.q̄pp.d.nz lationē ⁊ n̄:qꝛ n̄ recipit
augm̄tationē nō recipit trāſmutationē:ſz pp cāz pp
quā n̄ recipit augm n̄ recipit trāſmutatiōez ın q̄litate
q.d.pp iſtā cāz n̄ recipit trāſmutatōez.D.icepit oſtē
dere modū ex q̊ appz ꝙ n̄ recipit trāſmutatōez.⁊.d.
trāſmutatio ē mot⁹ q̄litatꝭ ⁊c.i.n̄ recipit trāſmutatio
nē:qꝛ trāſmutatio ē mot⁹ ī ꝓditō q̄litatis.gnā āt pᵃ q̄
litatū ſūt ſine alteratiōe vt gen⁹ qđ ē aīatū ī eo ꝙ ē
aīatū:⁊ gen⁹ qđ dr̄ pō nāl:⁊ gen⁹ qđ ē ī q̄ztitͤ inq̄ztū ī
q̄ztitͤ n̄ trāſmutat̄ nz alteratiōe. Alteratio.n.n̄ ē niſi
ī hn̄te ſubz.Corp⁹ āt celeſte n̄ trāſmutat̄ oīo ī q̄lib⁹ q̄
fiūt ꝑ alteratiōez.ᵃ Illumiatio āt ⁊ ſilia ſibi ex q̄lib⁹
q̄ n̄ fiūt ꝑ alteratōez n̄ ē ipoſſe. ⁊ iō.d.ī q̄lib⁹ tn̄ ſūt ſi
ne alteratōe.ſ.q̊rūdā.ſ.4ᵒʳ genez notoz.q̄pp nō eſt
ītellīm ꝑ trāſmutationē ī h̄ loco trāſmutatiōez q̄ fit
ſine tpe q̄ ītrat ī caᵐ relatōis vl' illumiatōis.❡ D.d.
Et viſū ē ꝙ oē coꝛ⁹ cōpoz nāliū ⁊c.i.teſtat̄ ꝙ altera
tio ē ex ꝯditōib⁹ augᵗⁱ ⁊ dimiutōis:qđ nos videm⁹ ꝙ
oē qn̄ auget̄ ex coꝛꝑib⁹ aīaliū ⁊ ꝑtib⁹ eoz ⁊ coꝛꝑib⁹
plātaz ⁊ ꝑtib⁹ eaz n̄ auget̄ nz diminuūt̄ niſi ꝑ altera
tionē:⁊ h̄ n̄ ē tm̄ ī ꝯpoⁿᵃ:ſz ēt ī ſimplicib⁹:qđ appz ex
eis:qꝛ n̄ trāſmutat̄ adiuicē niſi ꝑ alteratiōez.Cōclu
dit̄ ĝ ex iſtis ꝙ oē gnātū ⁊ oē augmētatū alterat̄ al
teratōe paſſiua.ſ.a q̄litab⁹ actiuis:q̄ ſūt caloꝛ ⁊ frig⁹:⁊
hūidū ⁊ ſiccū:⁊ ſūt vnū 4ᵒʳ genez q̄litatꝭ:⁊ h̄ ipoſſe ē
eē ī cōꝑe celeſti:⁊ ſilr ꝙ ſeʳ h̄ vt ſanitas:īfirmitas:iu
uēt⁹:⁊ ſenect⁹:⁊ oīa accn̄tia aīaliū ꝓueniētia ab iſtis
q̄litatib⁹.ĝ ⁊ ēt ipoſſe ē ī eo eē mutatōez q̄litatū q̄ fit
ꝑ alterationem:⁊ ipoſſe vt in eo ſꝑ ſit vt figᵃ.q̄litates
aūt q̄z alteratio nō eſt ꝯdictio niſi ſm ſuū eē nō eſt
impoſſibile vt ſint in eo ſm mutationē ⁊ ſm eſſe.

ᵃ Illumina tio ⁊ ſilia ex q̄litatib⁹ q̄ n̄ fiūt ꝑ alteratione pn̄t eſſe ī celo. Jđ.ꝯ. ꝓcedēti. ⁊ 2ᵒ c.de ſbā oꝛb.

Vel ſic. ſunt diſpōnes que non ſunt ſine alteratōe: ſūt tn̄ in eo ⁊c.

❡ Jtaqꝫ ſiqdē circl'are coꝛp⁹ nz augm̄tū hr̄e
ꝯtigit nz decrem̄tū rōnabile ⁊ ialterabile eē.
Q đ qdē igr̄ ſempitn̄ ⁊ nz augmētū hn̄s nz
decrem̄tū:ſz īſeneſcibile:⁊ ialterabile:⁊ ipaſ
ſibile ē pꝛimuz coꝛpoz ſiqs ſuppoſitꝫ credit
ex dicꝫ māifeſtū ē.❡ Vr̄ āt ⁊ rō appētibus
teſtificari:⁊ appētia rōni. Oēs.n.hoies de
diȷ̄s hn̄t exiſtiationē. Et oēs eū q ſurſū deo
locū attribuūt ⁊ barbari ⁊ greci qcūqꝫ putāt
deos. Palā vt imoꝛtale imoꝛtali coaptatū
ſit. Jmpoſſe.n.alr̄. Siqdē igr̄ eſt aliqd dinū
quēadmodū ē:⁊ nūc dcā đ pꝛia ſuba coꝛpo
rū dcā ſt' bn̄. Accidit āt h̄ ⁊ ꝑ ſenſū ſufficiēt
vt ad hūanaz dicē fidē. Jn oī.n.p̄terito tꝑe
ſz traditā iuicē mēoriā:nihil vr̄ trāſmutatū
neqꝫ ſz totū extremū celū:nz ſm ꝑtē ipſi⁹ ꝓ
pꝛiā nullā. Vr̄ aūt ⁊ nomē datū eē ab ātiqs
vſqꝫ ad tp̄s pn̄s h̄ mō exiſtiantib⁹:quo qdē
⁊ nos dicim⁹. Nō.n.ſemꝉ nz bis:ſz īfinities
oꝫ putare eaſdē opiones aduenīſſe ad nos.
Propt̄ qđ tāq̄ȝ alt̄o quodā exn̄te pꝛio coꝛ
poꝛe p̄ter terrā:⁊ ignē:⁊ aerē:⁊ aq̄ȝ. Ethe
ra appellauert̄ ſupm̄ū locū a currē ſꝑ ſēpit
no tꝑe ponētes denoiatiōez ipſi. Anaxago.
āt vtit̄ h̄ noie n̄ bn̄. Noiat.n.ethera ꝓ igne.
❡ Et ēt ſi coꝛp⁹ rotūdū n̄ recipit additōez nz

Nō ſemꝉ nec bis:ſz infinities opꝫ putare eaſdē opiones aduenīſſe ad nos.

diminutōez.dignū ē vt n̄ recipiat nec trāſmu
tationē nz alteratiōez.Cū igr̄ coꝛp⁹ glioſū ē
ꝑmanēs ſꝑ.pp h̄ ēt n̄ recipit additiōez nz di
minutiōez:nz ipꝫ ītrat ſenect⁹:nz recipit paſ
ſiōes.❡ Et h̄ bn̄ māifeſtū ē ex eis q̄ dixim⁹:
eis q voluerunt credē ⁊ ſuſcipe ⁊ ꝯſiderare
ꝓpōnib⁹ ⁊ ſyll'is ꝑdictis.❡ Et ſuꝑ ea rō te
ſtat̄ viſui ⁊ viſus rōni. Oēs.n.hoies ꝯuene
rūt ī h̄ ꝙ h̄ coꝛ⁹ glioſū pꝛimū:ē loc⁹ ſupmi.ſ.
greci:⁊ aliȷ̄ pꝛiaz gētiū q coĝuert̄ deū ⁊ di
uinū ei⁹. Et dixert̄ h̄:qm̄ illđ ſuꝑ qđ n̄ cadit
cōruptio:nz latio dꝫ eē ī loco:q n̄ coꝛrūpit̄:
nz diminuit̄:nz trāſmutat̄:nz alterat̄. Et oꝫ
eē ſic ē ī loco q n̄ diminuit̄:nz coꝛrūpit̄: neqꝫ
trāſmutat̄:neqꝫ alterat̄:nz fert̄:creare addi
tionē:diminutionē:alteratōez:coꝛruptōez:⁊
trāſmutatōez ⁊ lationē:⁊ creare ꝙ vnq̄ȝ re
cipit:⁊ patit̄ additōez ⁊ coꝛruptōez:⁊ trāſ
mutatōez:lationē:⁊ alteratōez.❡ Et ipoſſe
ē:vt ſit ꝯriū ei⁹ qđ dixim⁹:⁊ recte dixert̄ ī h̄:
qm̄ h̄ coꝛp⁹ glioſuz ꝑpetuū ē. Jā ĝ decl'aui
mus ⁊ demr̄auim⁹ ſufficiēt ⁊ ꝑfecte ī pꝛia
ſuba coꝛpoz. Et iducem⁹ teſtioniū đ viſu:
⁊ ſufficiem⁹ hoib⁹ ꝑ ipm̄ ſufficiētia ꝑfecta.
Nō.n.ceſſauit h̄ coꝛp⁹.ſ.celeſte ꝑ ſecl'a p̄te
rita ſm ꝙ hereditabūt hoies vn⁹ p⁹ alteꝝ ꝑ
manēdo in ſuo eē:nz trāſmutat̄:nz alt'at̄:nz
ſz totū:nz ſz ꝑtē oīo. Antiq āt h̄ videbāt ⁊
ī h̄ ꝯuēiebāt ſz opionē nr̄az ⁊ dixert̄ ī eo qđ
nos dixim⁹:n̄ ſemel:nz bis:ſ; pluries ⁊ ꝑue
nerūt ad nos. Videbāt igit̄ ⁊ dicebāt ꝙ pꝛi
mū coꝛp⁹ eſt aliđ a t'ra ⁊ ab igne ⁊ ab aere ⁊
ab aq̄. Et appellabāt iſtū locū octauū ethe
reū noie deriuatū ī ſua actōe. Eſt.n.ī motu
eterno velociſſimū ꝑmanēs ſine diminutōe
ꝑ ſe:nz cū trāſmutatiōe nz cū alteratiōe in ſe
nz coꝛruptiōe nz latiōe accn̄te ei ī ſe. Anaxi
mādros āt n̄ vtebat̄ h̄ noie ſz ſuā ꝟitatē:qꝛ
vocauit ignē ethereū ⁊ peccauit ī ſmōe ſuo.
❡ Vult oñdē ī h̄ caᵒ ꝯuēiētiā īter ſēſū ⁊ rōnē de iſto
coꝛꝑe ⁊ ꝯueniētiā teſtionioz ātiq̊z ⁊ v̄ba eoz obſcu
ra ī ātiq̊ tꝑe dcā.❡ Et icepit dicē:⁊ ēt ſi coꝛp⁹ rotun
dū ⁊c.i.oē qđ n̄ recipit augm:neqꝫ dimiutiōez:nec̄e ē
vt n̄ recipiat trāſmutatōez:nz alteratōez.Oē.n.aug
mētabile ē alterabile ⁊ n̄ ꝯuertit̄:⁊ ē ītelligē ꝙ ſi nō
recipit additōez ⁊ dimiutōez pp cāz quā dixim⁹.ſ.ꝙ
caret ſubto:nec̄e ē vt pp illā cāz n̄ recipiat trāſmuta
tionē nz alteratōez.❡ Niſi large ītelligāt̄ additio ⁊
diminutio.ſ.additio ī q̄ztitͤ:⁊ diminutio ī ea:qđ ē tri
bus modis. Aut ſz augm veꝝ ⁊ dimiutionē verā:⁊ h̄
tm̄ ē ī plātꝭ ⁊ aīalib⁹. Aut ſz alteratiōez vt accidit aq̄
⁊ aeri ꝙ cū īſpiſſant̄ fiūt mioꝛꝭ q̄ztitis:⁊ h̄ ml'tū iue
nit̄ ī coꝛꝑib⁹ ꝯſilis nāe vt accidit ī muſto. Terti⁹ aūt
eſt additio ſz accumulatōez ⁊ h̄ iueīt̄ ī cōꝑib⁹ ꝯſiliū
ꝑtiū ꝯpoⁿˢ vt ī mierꝭ:⁊ iueīt̄ ēt ī elntꝭ:⁊ eſt vt ſuꝑ rez
addant̄

zz Oē augmētabile ē alterabile ⁊ non conuertitur.

Augmētatio tripliciter ſumi pōt. Vide 4ᵒ phy.c.63. ⁊ p̄ đ gnōne. t.c.35. ⁊ idē. ⁊ ſcđo de anima com.3.

addant aliq̃ alia extrīseca ꝛ ꝯtinuent cū p̄ᵃ: ꝛ ſ3 h̃ dr̄
ꝙ ignis augeᵗ a p̄dictl. Oē g̊ qđ nō recipit ignis aug/
mētū: neq3 diminutiōe3 ñ recipit alteratōe3: n3 trāſ/
mutatiōe3. Oē.n. transmutabile ꝛ alterabile recipit
additiōe3 ꝛ diminutōe3 h̃ mō: ſ3 ꝯuersionē g̊ p ꝯ̄pō
nē ꝯtingēt vt oē qđ nō recipit additiōe3 h̃ mō: neq3
diminutōe3 ñ recipiat alteratōe3. ¶ Et cū declauit
h̃ dedit ꝯuersū ei⁹ ꝛ.d. ſi igr̃ h̃ corp⁹ glioſu3 ſp pma/
net ꝛc. ꝛ h̃ maniᵐ ē ſine dubio: qm̄ ſi recipiet additio
nē ꝛ diminutōe3 nō ſp pmanēt. g̊ qđ ſp pmāet nūq̃3
recipit additiōe3 n3 diminutōe3. ¶ D.d. Neq3 itrat
ip3 ſenect⁹ ꝛc. i. ꝙ illđ cui nō ꝯtigit additio n3 dimi/
nutio: n3 ꝯtigit ei ſenect⁹ n3 trāſmutatio n3 recipit q̃/
litates actiuas. Et cā i h̃ ē: q2 caret mā. ¶ Et vr̄ ꝙ ñ
poſuerit p̄uatōe3 additōis: niſi ad ſignādū ꝙ nō re
cipit ſenectutē: ꝛ vl'r n3 alteratōe3. Māiᵐ ē.n. ſenſui
ꝙ nō recipit additiōe3 n3 diminutiōe3: qm̄ ꝯſiderā/
tes ſtellas i tpe ātiq̊ ſp iuenerᵗ corpa eoꝝ i eadē q̃3ti
tate: ꝛ h̃ māiᵐ ē ſenſui. ¶ D.d. ꝛ h̃ māiᵐ ē ſenſui ꝛc. ꝛ
d. h̃: qm̄ mlti hoīes nō pn̄t recipe pᵃˢ ꝓpōnes: aut pp
diminutionē inatā in nā: aut pp paucitatē exercita
tiōis: aut pp peſſimā ꝯſuetudinē q̃ radicata ē in eis:
vt videm⁹ accidē eis q̊ p̊ accipiūt doctrīas appentes:
ſ3 tn̄ falſas: qm̄ iſti negāt neciū eē ꝛ poſ'e ꝛ ipoſ'e niſi
in deo tm̄. In oib⁹ āt alijs nō ꝯcedūt n3 neciū eē n3
poſ'e n3 v̄tutes agētes i corpib⁹ n3 paſſiuas: ꝛ oē h̃ eſt
error atq3 pctm̄. ¶ D.d. Et rō teſtaᵗ viſui ꝛ viſus rō
ni: ꝛ cū tales ꝓpōnes i eis. d. Albumaſar ꝙ fides ē p/
pinqſſima v̄itati certe. ꝛ cū Gal's exiſtiauit ꝙ nll's pt
ſcire mūdū eē eternū: niſi pp has ꝓpōnes: q̃ꝝ origo
eſt a ſenſu ꝛ teſtimōio vetuſtatl dic̃ i ſuo liᵒ quē ꝯpo/
ſuit i eis q̃ credit: ꝙ nll'3 cētū hēbat đ mūdo: vtꝝ eēt
nou⁹ aut ātiqu⁹. Et māiᵐ ē ꝙ ip̄e ñ vtiᵗ i ātiqtate mū
di: niſi talib⁹ ꝓpōnib⁹ ex v̄bis ſuis: ꝛ i liᵒ ſuo quē ap/
pellauit đmr̄ationē. ¶ Et cū. d. ꝙ ſenſus teſtaᵗ rōni:
in hac rōne icepit dare ſignātiōes ex ꝓpōnib⁹ famo
ſis apđ pl'es gētes đđo oēs hoīes ꝯuēiūt ꝛc. Et teſtaᵗ
huic ꝙ diximꝰ ꝙ oēs gētes q̃ ꝯcedūt deū eē ꝯueniūt
i h̃ ꝙ celū ē loc⁹ dei: ꝛ alioꝝ ſpūu3: q vulgariter dr̄
āgeli. Sil'r iueiᵗ i oib⁹ legib⁹ q̃ ſūt i h̃ tpe: leges āt ñ
dr̄nt a legib⁹ grecoꝝ niſi ꝙ iſte leges dn̄t āgelos eē
corpeos. ¶ Et cū. d. ꝙ oēs gētes q̃ ꝯcedūt deū eē cō
ueniūt i h̃ ꝙ ip̄e ꝛ alij ſpūs ſūt i celo. D. quō ſeᶠ a ſer
monib⁹ eoꝝ ꝙ celū eſt ignābile ꝛ icorrupˡᵉ. ¶ D.d.
ꝛ dixerᵗ: qm̄ illđ ſup qđ nō cadit ꝛc. i. ꝛ ꝯfeſſi fuerūt
eternitatē celi ſ̄m ꝙ appet ex ſuis v̄bis: q2 credebat
deū ꝛ alia ſpūalia eē ſine gnōne ꝛ corrupⁿᵉ: ꝛ iō vide
rūt ꝙ necio fuit ꝙ loc⁹ eoꝝ ſit hꝰ: ꝛ o3 ſciri ꝙ dicē
deū i celo eē: ꝛ corp⁹ i loco: ꝛ aquā i vaſe: nō ē ſ3 vnū
modū ꝛ iā đclatū ē h̃ i fine. 8. phi. mod⁹ ſ3 quē dr̄ eē
i celo: ꝛ p⁹ đclabiᵗ magl i ſcia diuali. ¶ D.d. Et o3 ſic
ē i loco ꝛc. pt itelˢᵗ h̃ p pᵐ pnᵐ: ꝛ pt itelligi p celū: qm̄
ābo pn̄t eē v̄a: ꝛ itēdebat dicē ꝙ illđ c⁹ nā nō recipit
additōe3 n3 diminutōe3: ꝛ alia o3 agē trāſmutatiōe3
ꝛ ceteras alias mutatiōes: ꝛ ñ tm̄ agit has trāſmuta/
tiōes: ſ3 recipiētia has trāſmutatōes. ¶ D.d. ipoſ'e ē
vt ſit ꝯ̄riū ꝛ inuitᵃ p h̃ ligamīta iter gnābilia ꝛ corru
ptibilia: ꝛ ē c⁹ ignābile ꝛ icorrupˡᵉ ꝛ ligamītū iſti⁹ cor
pis cū ente eterno ñ corpeo. ᵇ Neciū ē.n. vt ſit corp⁹
ignāˡᵉ ꝛ icorruˡᵉ qđ nūq̃3 i ſua ſb̄a trāſmutaᵗ niſi tm̄
i loco ita ꝙ ipſo trāſmutato ſp in loco r̄manēte ſuba
nō ceſſet agē alias mutatōes p̄dictas i corpib⁹ q̃ ſūt
ſub ipo: ꝛ ēt ñ ceſſat gnāre recipiētia iſta. Neciū ē.n.
vt iter pnᵃ eterna ꝛ res gnābiles ſit ens tal' mōi: ꝛ ſi
nō eēt ita ipoˡᵉ eēt ꝙ a p̄ncipijs eternis ꝓuēiret alia

Propꝰ qđ multi hoīes nō pn̄t recipe re p̄mas ꝓpōnes. Uide ēt ſcđo meta. t. cō. 15. ꝛ h̃ cōmento. 90.

Galen⁹ exiſtiauit ꝙ nullus pōt ſcire mūdum eſſe eternum niſi p ꝓpōnes origine ſumentes a ſenſu.

Oēs gentes ꝯueniūt in h̃ ꝙ celū eſt locus dei. Idē 8. phy. c. 84

Deū eē i loco ꝛ aquā in vaſe nō ē ſ̄m vnū modu3. Uiđ. 8ᵒ phy. com. 84.

a Ligamītū iter celū ꝛ iferiora de q̃ p̄ methauroꝝ rū ad p̄ncipium.
b Uide ide3 8. ph. 15. 47. ꝛ 5. phy 13.

actio tpal'. Actio.n. eterna ē necio: ꝛ h̃ inuebat cū. d.
Impoſ'e ē vt ſit ꝯ̄rio h̃ ē g̊ qđ dixerᵗ ātiq ꝛ ē māiᵐ i
ſe. ¶ Et iō via loq̄ntiū đ lege nr̄a ad ꝓbādū deū eē
nō iduc̃ eos niſi ad corp⁹ eternū necio: qm̄ cū poſue/
rit mūdū eē nouū ꝯtiget necio vt iq̃3tū ē nouū ſit ge
neratū. Et q2 oē gnātū h3 gnāns: ꝛ oē gnātū ñ gnāᵗ
niſi poſtq̃3 p̊ alteraᵗ i q̄liᶜ ab agēte neciū ē ꝙ alterās
ip3 ſit cōp⁹. q̃pp nec̄e ē vt an̄ mūᵐ eēt cor⁹ alterās ip3
ꝛ ſi pōat iᵒ corp⁹ gnātū ꝯtigēt vt p⁹ eēt aliđ corp⁹: ꝛᶜ i
iſiᵐ. Necio g̊ o3 vt ſit corp⁹ alterās nō alterabile n3
gnāˡᵉ oio ꝛ pſcrutabiᵗ de h̃ corpe. Appet āt ꝙ ipoſ'e
ꝙ ſit ſp mobile p ſe niſi p pnᵐ extrīᶜᵘ³ ñ corpeū: n3 vt
ſit v̄t⁹ i corpe. ¶ Reuertamur g̊ ad ſ̄monē nr̄3: iā g̊
declauim⁹ i pᵃ ſub̄a illi⁹ corpis. i. đclatū ē ex h̃ ꝙ pᵐ
corp⁹ o3 eē hꝰ. ſ. vt ñ recipiat pmutatiōe3 n3 alia ꝙ ſi
nō eēt ita nō eēt pᵐ alterās. ¶ D.d. ꝛ iducem⁹ teſti/
monia ad illđ ꝛc. i. ad h̃ qđ appet rōne ex h̃ ꝙ appet
ſenſui ꝛ.d. ſufficiem⁹ p ip3: qm̄ ſufficē p illđ ē facē p
illđ qđ ſenſui vr̄: ꝛ ñ appet i aliq̃ hora aliqđ ꝯ̄riū iſti
ſufficiētie: ſ3 ſp pmāet i eodē loco iſufficiētia pfectiſ/
ſima: ꝛ tal' ſufficiētia qn̄ ñ fuerit ſuſtētata p aliqđ eſt
de modis ꝓpiqs v̄itati certe. Cū āt fueiᵗ ſuſtētata p
demr̄atōes certas erit cōplemētū illoꝝ ſ̄monū: qm̄
ex ꝯditōe ſ̄monū đmr̄abiliū ē ꝯuēiʳⁱᵃ ſenſus. ¶ Qm̄
aūt qn̄ dr̄ntes ſūt demr̄atōes: q̃ꝝ alteri teſtaᵗ ſenſus
ꝛ alteri nō: aut q2 nō eſt inata ſentiri: aut q2 nō poſ'is
vt ſentiaᵗ fides pᶜ demr̄atōis erit magl pfecta: ꝛ ap/
pellauit hāc ſufficiētiā: qm̄ h̃ mod⁹ credēdi ꝯpoſit⁹ ē
ex ſenſus teſtionio. Quapp ē ſufficiētior ſ̄moib⁹ p/
babilib⁹: ꝛ iq̃3tū itrat ip3 teſtimoᵐ đſcēdit a ſ̄moib⁹
demr̄abiᵇ⁹. ¶ Quapp. d. ꝛ iducem⁹ i h̃ teſtimoᵐ p vi
ſu3 ꝛc. ꝛ h̃ qđ. d. ē veꝝ: ꝛ ꝯuēiūt i h̃ oēs gētes: qm̄ nū/
q̃3 fuit relatū ab hoib⁹ alic⁹ ſcl'i ꝙ ipi viderēt trāſmu
tationē i celo: n3 ſ3 toᵐ: n3 ſ3 ptē. Et q2 ip̄e fuit p̊ di/
cēs ex phyſicis grecis ꝙ celū eēt ignābile: đdit teſti/
moniū ex caldeis. dr̄.n. ꝙ phia pfecta erat tpe eoru3
ſic̃ tpe Arˢ. ¶ Et. d. ꝛ h̃ itēdebāt antiq ꝛ in eo ꝯuene
rūt ꝛc. i. ꝛ illđ qđ relatū ē ab ātiqs in nā iſti⁹ corpis:
ꝯuēit ei qđ i eo diximꝰ. ſ. ꝙ ē nā 5ᵃ. Dicebāt.n. ꝙ aliđ
eſt a 4ᵒʳ el'tis ꝛ đriuauerᵗ ei nomē a velocitate mot⁹
ei⁹ pmanētia. ſ. ethereū. q̃pp credim⁹ ꝙ illi dixerᵗ ip3
eē nā3 5ᵃᵐ. Qđ cū ſit nā 5ᵃ nō h3 ꝯ̄riū. ſi.n. hr̄et ꝯ̄riu3
eēt nā 6ᵃ. ꝯ̄ria.n. dr̄ eē paria ſic̃ i corpib⁹ ſimplicib⁹
q̃ttuor el'toꝝ. Et q2 nō h3 ꝯ̄riū ñ h3 mā3: n3 ē gnābi/
le: n3 corrupˡᵉ. Et q2 gdā ātiq̊ꝝ peccauerᵗ i iteⁿ huius
nois. ſ. ether: oñdit Arˢ. pctm̄ ſuū đđo. ¶ Anaximan/
dros nō vtebaᵗ ꝛc. i. ꝙ nō vtebaᵗ h̃ noie ſ3 verā in/
terpretationē: cū exiſtimabat ꝙ h̃ nomē ſimpʳ nō dr̄
niſi de igne: ꝛ credidit pp h̃ ꝙ celū eēt ignis. d. ꝛ eſt
error i idiomate. ſ. ꝙ hoc nomē erit de igne. S ilic3
de velociter motis: ꝛ cum ignis eſt leuis eſt velocis
motus: exiſti mauit ꝙ hoc nomē diceretur de eo.

¶ Manifeſtū aūt ex dictis nō numeꝝ eē pl'a
le3 dictoꝝ corpoꝝ ſimpliciū. Simplicis eni
corpis nec̄e ſimplicē motū eſſe. Solos aūt
hos eſſe ſimplices dicimus qui circū ꝛ eum
qui in rectū: ꝛ huius duas partes: hūc qdē
a medio: alterum autem ad medium.

¶ Manifeſtū ē igiᵗ ex h̃ qđ diximus ꝙ h̃ cor
pora ſimplicia ē ipoſ'e vt eēnt pl'a. Et iā dixi
mus ꝙ motus corpoꝝ ſimplicium eſt ſim/
plex necio. Dicimus etia3 ꝙ motus ſimpli/

Cōtra loq̄ntes ſue legis de quo diffuſius. 5ᵒ phy. com. 13.

Nota dr̄īam demr̄ationū in certitudie i reſpectu ad ſenſum.

Idē. 8. phy. cō. 22. ꝛ 3. de aīa com. 7.

Ariſt. fuit pᵐ⁹ ex grecis q poſuit celū igenerabile.

Contraria ſunt paria.

Siplicis corporis: nec̄e ē ſimplicē eſſe motū. Iđ. j. tex. cō. 57. ꝛ ſupra. 7. ꝛ. 8.

ces sunt duo.s.motꝰs circularis ꝛ motꝰ rectus. Et ꝙ motus equalis istoꝝ duoꝝ motuum: aut est ad medium: aut a medio.

23 ❡ Idest declaratū est iā ex oībus istis ꝑmōibꝰ p̄dictis ꝙ corpa simplicia sunt qnqꝫ.4ᵒʳ mobilia motu recto: ꝛ vnū mobile circlariter. ꝛ cū.d.ꝯnē.d. ꝓpōnes radicales ex qbꝰ ꝯcludebaẗ. ❡ Et.d.iā diximꝰ ēt ꝙ motꝰ cōpoꝝ simpliciū ꝛc̄.i.ꝛ h̄ qđ diximꝰ declaratū ē ex ꝓpōnibꝰ ꝓpositis.s.ꝙ motꝰ corpoꝝ simpliciū opꝫ ꝙ sit simplex ꝛ eꝯ.s.ꝙ motꝰ simplices opꝫ ꝙ sint corporuꝫ simpliciū: ꝛ posuimꝰ cū h̄ ꝙ motꝰ diuidiẗ ꝑ i duo.s.i circularē ꝛ rectū: ꝛ ꝙ rectꝰ diuidiẗ i duo: aut a medio aut ad mediū: ꝛ vterqꝫ istoꝝ aut simplr̄ aut in respectu. Quapꝑ motꝰ simplices debēt eē qnqꝫ.4ᵒʳ recti ꝛ vnꝰ circularis. Corpa ḡ simplicia sunt qnqꝫ cuꝫ numerus eoꝝ sit ꝑm numerū motuum simplicium.

❡ Ostendit ꝙ motui circulari nihil est contrarium. Cap. IIII.

Quod aūt nō est circulationi cōtraria alia latio: ex multis vtiqꝫ qs accipiet fidē. Primū fideꝫ: qꝛ circulari rectum opponi ponimus maxime.

❡ Et motꝰ circulares nō hn̄t ꝯriū oīno: ꝛ p̄t ꝯsiderās in h̄ sufficere ex mltis. Quoꝝ vnū est: qm̄ si posuerimꝰ motū circularē hr̄e motū ꝯriū: erit motus rectus dignior sit ꝯriū.

24 Cuꝫ p̄ᵐ posuit sine demr̄atiōe ꝙ cꝰ rotūdū nō hꝫ ꝯriū: ex q̊ declat ꝙ nō hꝫ subꝫ ꝛ ꝙ nō ē gnābile: neqꝫ corruplᵉ: ꝛ ꝙ nullū cuiꝰ ē 6ᵐ: vult mō illud declare qđ posuit. ❡ Et p̄t hoc ꝯsiderāti sufficere ex mltis: ꝛ itelligit ꝑꝫ sufficiētiā fidē ꝑfectā: nō abūdātiā existimatiōis. ❡ Et h̄ demr̄atio ē accepta a loco a maiori. Si motꝰ circularis hꝫ ꝯriū erit dignius vt motus rectꝰ sit ꝯriū eiꝰ q̈ꝫ circularis: ꝛ cū motꝰ rectꝰ nō est ei ꝯriū. Ergo ꝑ locū a maiori: nec circlarl erit ei ꝯriū. ❡ Et h̄ fuit neciū: qm̄ motꝰ rectꝰ dr̄t a motu circulari ꝑm spēꝫ: circlaris aūt a circulari nō dr̄t ꝑm spēꝫ: ꝛ ꝯriū dr̄t a ꝯrio. ḡ illđ qđ dr̄t ꝑꝫ spēꝫ dignꝰ est vt sit ꝯriū q̈ꝫ illđ qđ nō dr̄t ꝑꝫ spēꝫ. ❡ Et manifeᵐ ē ḡ ꝙ motꝰ rectꝰ nō ē ꝯriꝰ motui circlari: qm̄ duo ꝯria dn̄r eē i eodē ordīe ꝑm genꝰ: qđ diuidiẗ ꝑ ipsa: ꝛ vt sit remotio īter ea vltia ī fine remotiōis: ꝛ remotio īter motꝰ nō ē nisi ꝑꝫ locū: ꝛ qꝛ nō ē ꝯrietas īter locū motus circularl ꝛ recti. ḡ nec ē īter motꝰ. Istud.n.qđ reuoluiẗ circa meᵐ nō ꝯriaẗ ei qđ moueẗ a meᵒ vl' ad meᵐ. Sic̄ ē ꝯriū illđ qđ moueẗ a meᵒ ei qđ ē ad meᵐ: ꝛ h̄ notū ē ꝑ se. ❡ Et ēt si īter corpꝰ celeste ꝛ elta eēt ꝯrietas oporteret ꝙ corrūpenẗ abiuicē sic̄ ē i elntis: sꝫ appet ꝯriū. Corpa.n.celestia ꝯseruāt elta ꝛ ꝯtinēt ipsa: ꝛ vlr sūt in eis q̈si forma. ❡ Et ex h̄ oīno sciẗ ꝙ īter ea ꝛ ea q̄ sūt sub eis nō est ꝯrietas oīno: ꝛ cuꝫ ita sit dignꝰ est vt īter corpa celestia nō sit cōtrarietas.

Motꝰ rectꝰ dr̄t a circlari ꝑm spēm: ꝛ illud qđ dr̄t ꝑꝫ spēꝫ dignꝰ ē vt sit ꝯriū q̈ꝫ illud qđ non dr̄t ꝑm spēm. Vide cāꝫ.10. meta.t.cō.13

Corpa celestia ꝯseruant elta ꝛ ꝯtinēt ipsa: ꝛ vliter sunt i eis q̈si forma. Vide ꝯsimile scđo celi cō.22.

❡ Cōcauū.n. ꝛ gibbosuꝫ n̄ solū adiuicē opponi vn̄r: sꝫ ꝛ recto cōbinata ꝛ iuxta se posita. Itaqꝫ siqdē aliq̄ ꝯria est eā q̄ in recto maxie neciū ꝯriū eē: ad eū q in circuitu motuꝫ.

❡ Motus aūt ꝯcauus q est in ventre arcus: ꝛ motus gibbosus q est sup dorsum arcus sunt ꝯrij: ꝛ sunt ꝯrij motui equali: i suis formis: ꝛ suis cōpōnibus. Si ḡ motus ꝯrius inueniaẗ motui equali p̄ter ista: necessario habebit motus circularis contrarium.

❡ Cū posuit āt ꝙ si motꝰ circularl hēat ꝯriū dignꝰ ē vt sit motꝰ rectꝰ: vult dclare modū ꝑꝫ quē ē dignꝰ: ꝛ est ꝙ circlaris dr̄t a recto duobꝰ modis oppositis.s. gibbositate ꝛ ꝯcauitate arcꝰ: circularl aūt a circulari nō dr̄t i aliq̄ mō modoꝝ oppoᵒʳ. ❡ D.motꝰ aūt ꝯcauus ꝛc̄. itelligit ꝑ ꝯria oppoᵗᵃ ꝑꝫ relatiōeꝫ. h̄.n.dispō est gibbosi cū ꝯcauo. ❡ Et cū di. ꝙ isti duo mōi sūt oppoⁱⁱ: icepit declare ꝙ dn̄t a motu eq̄li in diffōne ꝛ forᵃ. ❡ Et h̄ itelligit cū dix. In formis suis ꝛ cōpōnibꝰ.i.ꝙ cū circlare n̄ ē ꝯriuꝫ recto: q̈uis dr̄at ab ꝗ his duabꝰ oppōnibꝰ: dignꝰ est vt nō sit ei ꝯriū circulare. ❡ D.d.si igr̄ iueniaẗ aliqs motꝰ ꝯriꝰ motui ꝛc̄.i. ꝛ cū motꝰ rectꝰ sit dignior vt sit ꝯriꝰ circlari q̈ꝫ alius māifeᵐ ē ꝙ si iueniaẗ aliqs motꝰ ꝯriꝰ motui circlari p̄ter rectū.q.d.aliꝰ circlarl dignꝰ ē vt rectꝰ sit eiꝰ ꝯriꝰ. ❡ Et h̄ voluit dic̄e cū dix. necio ē ēt motui circlari ꝯriū.i.necio erit motꝰ rectꝰ ꝯriꝰ circlari. ❡ D.icepit declare ꝙ motꝰ rectꝰ nō ē ꝯriꝰ ad ꝯcludendū oppoᵐ precedentis.s.ꝙ motus circularis nō hꝫ ꝯriuꝫ oīno. 25

❡ Que aūt in recto adinuicem opponuntur ꝓpter loca. Qđ enim sursuꝫ ei qđ deorsum ꝛ loci est differentia ꝛ contrarietas.

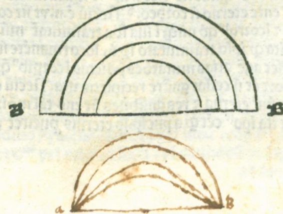
❡ Et iā diximus multotiēs ꝙ motus equalis est ꝯrius sibi adinuicē ꝑꝑ loca. Supius aūt ꝛ inferius sunt nomina cadentia sup diuersitatem locoꝝ ꝛ cōtrarietatem eorum.

❡ Idest ꝛ sigñatio ꝙ motꝰ eq̄lis nō ē ꝯriꝰ motui circulari ē: qm̄ diximꝰ mltotiēs ꝙ motꝰ recti sūt ꝯrij sibi adiuicē: qm̄ loca eoꝝ.s.supiꝰ ꝛ iferiꝰ sūt ꝯria. Et cum motus recti sint ꝯrij sibi adiuicē: ipole ē vt sint ꝯrij circulari: qm̄ tūc essent duo ꝯria vni. ❡ Et h̄ ē qđ dixit: est māifestū sensui: qm̄ si corpa celestia eēnt ꝯria eltis: corrūpeẗ mūdus statiꝫ ꝑꝑ augmētū corpoꝝ celestiū: ēt in magnitudie ad elnta: qm̄ sic̄ dic̄ Aris.in p̄ metheoᵉ. si celū eēt ignis destrueret oīa in tpe breui. 26

Si corpa celestia eēnt ꝯria eltis corrūperet statī totꝰ mūdus. Idē.s.24.

❡ Deinde si qs existimat eādē esse rōnē quā ꝛ in recto ꝛ in circulari. Eam eni q̄ ab a.ad b.lationē ꝯria ei que a.b.ad a.eaꝫ que in recto dicit. Hec eniꝫ finite sunt. Circulares aūt infinite vtiqꝫ erunt circa eadem signa.

❡ Qui ḡ dixit ꝙ ꝑmo de motu eq̄li ꝛ motu circulari est idē peccauit. Motus eniꝫ ab a.ad b. ꝯrius est motui a.b.ad a. Et voluit dicere ꝑ ꝑmonē suū h̄: nisi ꝑꝑ ꝯiunctionē que est linee recte ꝛ circularis sup eadē pūcta: ꝛ nō dixit nisi ꝑ ꝑmonē suū: ꝙ motꝰ eq̄lis hꝫ vltimū. Circulꝰs āt nō hꝫ finē sup pūcta: ꝛ nō itēdebat eos ꝑ ꝑmonē eiꝰ: ꝛ sit h̄ figura b.a.

27 ¶ Hec est alia demõstratio iterata post p̄dictã ad de
struẽdũ existimatiõez dicẽtis: ꝙ mot⁹ circularis in
h̄ est eq̃lis recto. s. qm̄ sic̃ mot⁹ rectus ē ↄ̄rius motui
recto: ⁊ ē q̄ icepit a loco ad quẽ ali⁹ itẽdit. s. ꝙ sic sit i
circl'ari. s. ꝙ mot⁹ ad aliquã ptẽ eẽt ↄ̄ri⁹ motui ab illa
pte. ¶ Et dixit: q̄ ḡ dixit ꝙ ꝑmo. i. ꝙ idẽ ↄtigit eis. s.
ꝙ ↄ̄rietas iuenit̃ i eis sic peccauit. ¶ Et cũ narrauit
ꝙ dicẽs h̄ peccat: icepit declare modũ ex q̃ appet ꝙ
mot⁹ rectus differt a circulari in h̄ dicẽdo. Mot⁹. n.
ab a. ad b. V. g. si aliqs ponat ꝙ mot⁹ ex a. vsq3 ad b.
sup arcũ a. b. ē ↄ̄ri⁹ motui ex b. ad a. sic̃ aliqs põt exi-
stimare. ¶ D. d. ⁊ voluit dicẽ ⁊c̃. i. dicẽs h̄ nõ existi-
mauit h̄ ꝙ mot⁹ q̄ ē ex a. ad b. sup arcũ a. b. ↄ̄ri⁹ ē mo
tus ex b. ad a. sup illũ arcũ ⁊c̃. nisi q2 mot⁹ q̄ est ex a.
ad b. sup chordã arcus ve ↄ̄ri⁹ est motus motui q̄ est
sup illã eãdẽ chordã ex b. ad a. Et pp h̄ existimauit
ꝙ sic̃ iuenit̃ h̄ in linea ita iuenit̃ h̄ in arcu pp ↄiun-
ctionẽ linee recte cũ circulari. ¶ D. d. rõnẽ ex q̃ ap-
paret ꝙ mot⁹ ex a. ad b. sup lineã rectaz ⁊ ex b. ad a.
sũt ↄ̄ry mot⁹ tm̄: ⁊ ꝙ mot⁹ q̄ sunt iter ista sup lineaz
circularẽ nõ sũt ↄ̄ry. ¶ Et fundauit ipsaz sup duas
radices: q̃ꝝ vna ē ꝙ ↄ̄riũ nõ h3 nisi vnũ ↄ̄riũ. ¶ Et
scd̃a ē ꝙ vna ↄ̄rietas nõ iuenit̃ nisi sup lineaz rectã.
Et cã illi⁹ ē ꝙ iter duo pũcta nõ pñt cadẽ nisi vna li
nea recta. Cõtrarietas ḡ nõ iuenit̃ nisi i lõgitudie re
cta: lõgitudo ãt recta ē mot⁹ recti. ↄ̄rietas ḡ nõ iueni
tur nisi in motu recto. Lõgitudies aũt nõ recte iter
duo pũcta sũt ifinite: quapp in motu sup illas nõ in-
uenit̃ ↄ̄rietas: qm̄ si ita eẽt h2et vnũ ifi^ta ↄ̄ria. ¶ Et
oẽ h̄ itẽdebat cũ dixit: ꝙ mot⁹ eq̃lis h3 finẽ. i. ꝙ op-
posita eaꝝ sũt sup vnã lõgitudinẽ tm̄. Circuli ãt sũt
ifiniti sup pũcta. i. circuli cadẽtes iter duo pũcta pñt
esse infiniti. Possibile est enĩ vt ab altero puncto ad
alterũ exeãt linee circulares ifinite ⁊ vna tm̄ recta.

Inter duo pũcta nõ potest cadẽ nisi vna linea recta: s3 ifinite linee circulares seu curue

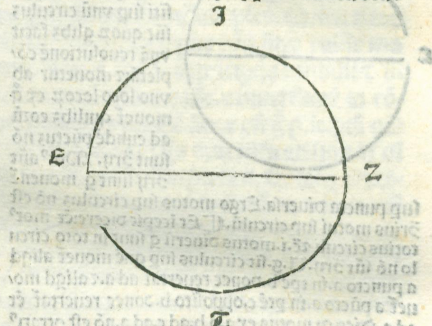
¶ Silr' aũt ⁊ q̄ in semicirculo vno puta a. g.
ad d. ⁊ a. d. ad g. eadẽ. n. est q̃ i diametro est
semp vnũqdq3 distare ꝑm rectum ponim⁹.
¶ Silr' ẽt erit in medio circuli in motu q̄ est
ex c. ad d. ẽt ex d. ad c. ⁊ iste mot⁹ existit i dia
metro sup pũcta diuisa: ⁊ h̄ẽ forã vl' figura.

28 ¶ Cuz posset ali-
qs dicẽ ꝙ non est
pole vt inter duo
pũcta cadant cir-
culares linee ifi^te
nisi qñ liea circu-
laris nõ sit semi-
circularis: cũ aũt
erit semicircularis nõ põt cadẽ iter ea nisi vnus ar-
cus tm̄: q̄ est arcus semicirculi. ¶ Rñdendo di. silr'
aũt erit in medio circuli ⁊c̃. i. ⁊ sic ↄtingit in duobus
motibus oppositis: q̄ sunt ex duob⁹ pũctis oppositis
q̄ sunt sup semicirculũ: ⁊ nõ sunt ↄ̄ry: q̃zuis nõ cadat
iter illa duo puncta nisi illa medietas tm̄. ¶ D. d. ⁊
iste mot⁹ existit i diametro sup pũcta diuersa: ⁊ non
existimauit di. ꝙ isti duo mot⁹ q̄ sũt sup eũdẽ arcuz
q̄ est semicirculus sũt ↄ̄ry: nisi q2 sũt sup diametꝝ. i.
q2 sũt iter extrema linee recte. sũt ḡ oppositi iquãtũ
sũt extrema linee recte: nõ iquãtũ sũt duo pũcta in
circũferẽtia circuli: qm̄ nõ opponũt̃ iquãtũ sũt i cir
cũferẽtia circl'i: s3 iquãtũ sũt extrẽa diametri: ⁊ h̄ ꝙ
dixit iuenit̃ i oib⁹ pũctis: q̄ sũt in circũferẽtia circl'i.
Qm̄ cũ ↄ̄ria sũt ea iter q̃ est maxia remotio in loco.[a]
¶ Et maxia remotio nõ ē mẽsurata nisi ꝑm lineã re
ctã. vñ dr̃ in descriptiõe linee recte ꝙ ē linea breuis-
sima iter duo extrẽa copulata. Cũ ḡ remotio in fine
nõ iuenit̃ nisi i recto iquãtũ rectũ. Et ↄ̄ria sunt ea q̃
sũt i fine remotiõis. ḡ ↄ̄rietas nõ iuenit̃ nisi in linea
recta. Et cũ adhuc fuerit aggregatũ ꝙ ea q̃ mouent̃
sup extrema diametri sunt ↄ̄ria: ↄtinget necio ꝙ ↄ̄-
rietas eoꝝ sit ꝑpter diametrũ nõ pp circũferentia.

a Maxima remotio nõ ē mẽsurata nisi ꝑ3 lineã rectã. vñ dr̃ in descriptiõe linee recte ꝙ ē breuissima iter duo extrema. Idẽ3. 5. ph. 23. Vide 8. phy. 73.

Vide. 10. metaphy. t. c. 13.

¶ Silr' ãt ⁊ vtiq3 si aliqs circulũ faciẽs eã q̃
in alterutro semicirculo latõez ↄ̄riã ponit ei
q̃ ē in altero: puta i toto circulo. Eaz q̃ ab e.
ad z. ei⁹ q̄. i. semicirculi: ei q̃ a. z. ad e. in t. se-
micirculo. Si aũt ⁊ iste ↄ̄rie. S3 nũq3: ⁊ q̃
in toto circulo latiões iuicẽ pp hec ↄtrarie.
¶ Et silr' q̄ descripsit circulũ ⁊ posuit motũ
semicirculi ↄ̄riũ motui medietatis residue:
⁊ hec est. Ponamus ḡ circulũ itegrũ ⁊ sit
semicirculus. i. ⁊ moueat̃ ex e. ad z. cõtrario
motu motui semicirculi t. q̄ mouet̃ ex e. ad
z. Si ḡ isti motus fuerint ↄ̄rij. Nõ erũt oẽs
motus totius circuli ↄ̄rij per illos motus.

¶ Cũ illd̃ qd̃ mouet̃ vl'r. al'r nãl'r sup lineã circularẽ 29
necĩũ ē vt sit circulare: op3 itelligẽ ex suo ꝑmõe ꝙ il
lud qd̃ mouet̃ circulariter nõ est ↄ̄riũ illi qd̃ mouet̃
circulariter. Q2 corpus. s. rotũdaꝝ dimẽsionũ nõ est
corp⁹ rectaꝝ. S3 q2 ipẽ posuit ꝙ duo mota opposita
a duob⁹ pũctis sup arcũ nõ sũt ↄ̄ria ꝑm existimatio-
nẽ: nisi iquãtũ mota sup lineã rectã sunt ↄ̄ria: appet
ex ꝑmõe suo ꝙ illa duo mota sũt rectaꝝ dimẽsionũ
nõ rotũdaꝝ. Rotũdas. n. ḡ dimẽsiões ipole ē moue
ri sup lineã rectã: quapp mõ posuit motũ ptẽ rotun
di: qm̄ poss3 ei aliqs dicẽ: qm̄ nõ ē existimãdũ i duo-
bus mobilib⁹ ex duob⁹ pũctis diuersis eẽ ↄ̄rietatẽ i-
quãtũ mot⁹ eoꝝ sup chordã arc⁹ est ↄ̄ri⁹ nisi qñ duo
mota fuerĩt rectaꝝ dimẽsionũ. Si aũt fuerit arcua-
lia nõ erit ↄ̄rietas in eis pp ↄ̄rietatẽ mot⁹ sup lineaz
rectã cũ sit ipole i motu arcual' dimẽsiõis moueri p
rectã. ¶ Quapp dix: ⁊ silr' q̄ d̄scripsit circulũ ⁊c̃. i. si-
milr' ↄtigit ei q̄ d̄scripsit circulũ ⁊ posuit sup ip3 mo
ueri ad ptes oppositas duos semicirculos: aut duos
arc⁹ circuli. q. h̄. d. p̊ ꝙ mota i duas oppo^tas ptes sup
arcũ circl'i: ipole est vt sint ↄ̄ria. Aut. n. erũt dimẽsio
nis recte: aut arcuales. Si recte nõ erũt ↄ̄ria: nisi pp
motũ sup diametrũ: aut chordã. Si arcuales. V. g. se
micirculus ita ꝙ vtrũq3 motoꝝ moueat̃ ↄ reliquũ
donec cõpleat̃ circul's: nõ ↄtiget ex ↄcessiõe ↄ̄rietat' i
motu semicircl'oꝝ vt circl'i sint ↄ̄ry. Semicircl'i. n. ⁊

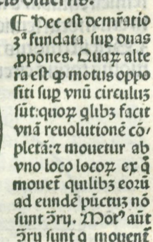
Quelibz ps re. ti recta e: sed nó quelibet ps circuli é circulus.

vl'r sectiões circuloꝝ nõ sũt circuli: sic ptes linee recte. Quapp motꝰ oppositi sup lineã rectã sũt ꝯry ƒ3 ptes ⁊ totũ: ⁊ si fuerint ꝯry ƒ3 ptẽ ꝯtiget vt sint ꝯry ƒm totũ: ⁊ nõ ita ẽ in circulis ⁊ ptibꝰ eoꝝ. ¶ Et h̄ intẽdebat cũ dixit. si g̃ isti motus sũt ꝯry adinuicẽ nõ erunt motus oẽs circuli ꝯry. i. si aliqs posuit motus semicirculi ꝯrios nõ erũt circuli facti a motibꝰ illaꝝ medietatũ. ꝯry nõ eni semicirculus est circulus.

¶ At vo neq3 q̃ ab a. ad b. circulatio ꝯria ei q̃ ab a. ad c. Ex eodẽ. n. i idẽ motꝰ. Cõtraria eni determinata est latio ex ꝯrio in ꝯriũ eẽ.

¶ Et ẽt motꝰ totiꝰ circuli q est ex a. ad b. non est ꝯrius motui q est ex a. ad. c. Qm̃ motꝰ q est in circulo est sup vnũ pũctũ: qd̓ non mutat illũ locũ. Et hec est figura circuli. Et ia3 diximus superius: ꝙ motus ꝯtrarij sunt super puncta diuersa: in locis diuersis.

30

¶ Hec est demr̃atio 3ª fundata sup duas ꝓpõnes. Quaꝝ altera est ꝙ motus oppositi sup vnũ circulu3 sũt: quoꝝ qlib3 facit vnã reuolutionẽ cõpletã: ⁊ mouetur ab vno loco locoꝝ ex q̃ mouet̃ quilib3 eoꝝ ad eundẽ pũctu3 nõ sunt ꝯry. Motꝰ aũt ꝯry sunt q mouent̃ sup puncta diuersa. Ergo motus sup circulu3 nõ est ꝯrius motui sup circulũ. ¶ Et icepit dicere: ẽt motꝰ totius circuli ⁊c̃. i. motus diuersi q sunt in toto circulo nõ sũt ꝯry. V. g. sit circulus sup quẽ mouet̃ aliqd a puncto a. in tpe b. donec reuertat̃ ad a. ⁊ aliqd mouet̃ a pũcto a. in ptẽ c. opposito b. donec reuertat̃ ẽt ad a. Dico ꝙ motus ex a. p b. ad c. ad a. nõ est ꝯtrariꝰ motui ex a. p c. ad b. ad a. Duo eni motus sunt ab eodẽ pũcto a. sc3 ⁊ ad idẽ sc3 a. ¶ Et hoc itẽdebat cum dixit. motus eni q est in circulo est sup pũctũ vnum qd̓ ⁊c̃. i. qm̃ motus q est sup circulũ icepit a puncto ⁊ ꝑuenit ad ipm ⁊ nũq̃3 mutat illũ locũ: s3 semp a quo mouet̃ ad ip3 reuertit̃. ¶ D. d. ⁊ iã diximꝰ supius ⁊c̃. idest sc3 ꝙ exquo est motꝰ: ⁊ ad qd̓ sũt ꝯria. Et cum posuerimꝰ has duas ꝓpõnes ꝯcludet̃ in scd̓a figura ꝙ motus circulares nõ sunt ꝯry. s. ꝓpõnẽ dicentẽ ꝙ motus circulares sup rotũdũ nõ sunt ex loco ad suũ oppositũ: ⁊ dicentẽ ꝙ motus rectus q est sup dimensionem rectam est ex loco ad suum oppositum.

¶ Si aũt ⁊ eẽt ea q̃ circũ ei q̃ circũ ꝯria: frustra vtiq3 eẽt altera. Ad idẽ eni fit ꝑfectio p vtrasq3: q2 necesse qd̓ circũfert̃ vnũq3 incipiẽs in oĩa sil'r aduenire ꝯria loca. Sunt aũt loci cõtrarietates sursum ⁊ deorsum: ante ⁊ retro: dextrũ ⁊ sinistrũ. Latiõis aũt ꝯrietates ƒm locorum sunt contrarietates.

¶ Etiã si motꝰ circularis eẽt ꝯriꝰ motui circulari: eẽt alter eoꝝ ociosus. Et ẽt corpꝰ qd̓ circulariter mouet̃ eq̃liter mouet̃ in oĩbꝰ locis diuersis ꝯrijs a quocũq3 loco icepit. Et iã diximus ꝙ diuersitas locoꝝ ẽ supiꝰ ⁊ iferiꝰ ⁊ añriꝰ ⁊ posteriꝰ: ⁊ dextrũ ⁊ sinistrũ. Et ꝙ diuersitas motuũ ẽ ƒ3 diuersitatẽ locoꝝ.

¶ Hoc qd̓ p̄ dixit post declauit ipm: ⁊ cũ icipit dicere hãc ꝓpõnẽ trãstulit se ad aliã demõstrationẽ dicẽdo. Et etia3 corpus qd̓ circulariter mouet̃ ⁊c̃. i. ⁊ qñ corpus rotũdũ mouet̃ p suas ptes i locis diuersis. i. sursu3 ⁊ deorsu3: ⁊ añ ⁊ retro: ⁊ dextrorsu3 ⁊ sinistrorsum: nõ cõtingit a motu suaꝝ partiũ in istis locis vt motus eius sit ꝯrius cũ nõ moueat̃ in illis total'r: s3 ptial'r. ¶ Sed dixit hoc: q2 ipse vidit ⁊ pl'es antiq̊ꝝ ꝙ celũ h3 dxtrũ ⁊ sinistrũ: ⁊ añ ⁊ retro: ⁊ sursu3 ⁊ deorsu3: vt post declabit̃: ⁊ cã pp quã nõ diuersat̃ motꝰ ptiũ celi pp diuersitatẽ eẽ eoꝝ in istis locis est: q2 celũ nõ mutat total'r suũ locũ nuõ: q̃uis mutet eũ ƒm formã: ⁊ h̄ appuit in physicis. Si g̃ ptes eiꝰ eẽnt ꝯrie pp ꝯrietatẽ loci: tũc nã fecisset ociosum qd̓dã. Et res eẽt ꝯria sibi. ¶ Et reputo ꝙ nõ itẽdat vt h̄ sit dmõstratio p se: s3 itẽdit declare p hãc ꝓpõnẽ p quã icepit suũ ƒmonẽ. i. declare quõ ꝯtingit illud ipol'e: si ponimus circulares motus eẽ ꝯrios p ꝓpõnẽ: ⁊ sic erit itelligendus ƒmo eius ita: ⁊ ꝙ diuersitas motuũ est ƒm diuersitatẽ locoꝝ. i. ⁊ iã diximꝰ ꝙ motꝰ ꝯry sunt qui ꝯriant̃ p sex loca. motꝰ aũt q nõ pp loca ꝯriãtur sc3 circulares nõ sunt ꝯry: qm̃ si hẽrent ꝯrietatẽ pp loca ꝯtigeret vt aliqd eẽt ꝯriũ sibi: ⁊ pt eẽ demr̃atio p se. S3 mãifestiꝰ est ⁊ erit itelligere ꝙ corpꝰ rotũdũ nõ h3 ꝯrietatẽ pp cursu3 in locis ꝯrys: ⁊ ꝙ ꝯria sunt ea q̃ hñt ꝯrietatẽ ꝓpter cursu3 in locis contrarys. 31

2° ce. t. c. ⁊. J.

Celũ nõ mutat locũ suu3 nũero: q̃uis mutet eũ ƒm formã. Jdez 4. phy. 43. ⁊ 45. ⁊. 6. phy. 85. Et. 8. ph. 76.

¶ Si qdẽ. n. eq̃les eẽnt nõ esset vtiq3 motus ipsarũ. Si aũt alter motꝰ dñaret̃: alter vtiq3 nõ eẽt. S3 si ãbo eẽnt frustra vtiq3 eẽt alteꝝ corpꝰ nõ motũ eodẽ motu. Frustra eni calciamẽtũ hoc dicimꝰ: cuius nõ est calciatio. Deus autem ⁊ natura nihil frustra facit.

Frustra est calciamẽtu3 cuiꝰ nõ ẽ calciatio.

Deus ⁊ natura nihil agũt frustra. Jdẽ 2° ce. 50. 59. Et 3° de aĩa tex. cõ. 43. ⁊ 2° meta. cõ. p̄. ⁊ 3°. de ptibus aialiu3. caplo primo

¶ Et ẽt si motuũ circuli diuersitas eẽt equaliter: oĩno nõ moueret̃ circulus. Et si qda3 motuũ eẽt fortior quodã: oĩno nõ eẽt motꝰ victus. Et si ita eẽt: eẽt aliq̃ ps circuli ociosa: vel motus eiꝰ nõ est per se. Ut dicimus ꝙ sotular ẽ ociosus cu3 nõ fuerit eo aliquis calciatus. Natura autẽ nihil facit ociosum.

¶ Quia motus circularis nõ differt a motu circulari ƒm spẽm: neċe est si h3 ꝯrietatẽ vt sit in eodẽ indiuiduo. s. ꝙ neċe est ꝙ in eodẽ corpe rotũdo sint due ptes ꝯrie. ¶ Et dixit: ⁊ ẽt si eẽt diuersitas motuũ ⁊c̃. i. ꝙ cũ sit ꝯtingit ex istis locis vt in code3 circulo sint due ptes ꝯrie: ꝯtingit ex h̄ alteꝝ duoꝝ. Aut ꝙ potentia vtriusq3 ptiũ circuli ꝯriorũ sit eq̃lis: ⁊ tũc ꝓhibebit altera alterã: quapp nõ mouebit̃ circulus cũ opposite moueant̃ eiꝰ ptes. ¶ Et h̄ itendebat cũ dixit: ꝙ si diuersitas motuũ circuli eẽt eq̃l'r oĩo nõ moueret̃ circul's. Aut altera duaꝝ ptiũ eẽt debilior: ⁊ altera duaꝝ ptiũ erit fortior altera: ⁊ tũc ꝓhibebit̃ pars debilior a motu semp. Nã igit̃ fecisset aliqd̓ ociosu3 cũ fecit ens sine actiõe oĩno. ¶ Et h̄ itẽdebat cũ dixit: ꝙ si eẽt qdã motuũ fortior quodã oĩo nõ eẽt motus victus. i. ꝙ altera duaꝝ ptiũ ꝯriaꝝ que sũt in circulo eẽt fortior altera nõ poss3 moueri ps victa oĩo. ¶ D. d. ⁊ si ita eẽt tũc eẽt aliq̃ ps circuli ociosa. i. victa. motus eni eius semp est violẽtus nõ nãlis: ⁊ hoc 32

intẽdebat

intēdebat cū dixit: ꝙ mot⁹ eius nō est per se. i. nō est nālis: ⁊ eēt corp⁹ rotūdū ociosū cū nō hr̄et actionē sicͭ sotular cū nō calciat̃. Et ƀƺ hāc explanationē itē debat occulte in hac demr̄atiōe ꝓpōnē dicētē: ꝙ si ī corpe rotūdo eēt ꝯrietas oporteret vt in eodē īdiuiduo eēnt due ptes ꝯrie. Oia. n. rotūda sūt ꝯueniētia ƀƺ spēƺ. ℂ Et pōt ēt apō me itelligi ꝙ fundamētuƺ demr̄atiōis est: ƀƺ aliā intētionē ꝓpingorē ista: ⁊ ē: ꝙ si corp⁹ rotūdū eēt ꝯriuƺ corpi rotūdo. ℂ U. g. illud qꝺ mouet̃ ab oriēte ad occidētē ē ꝯriū illi qꝺ mouetur ab occidēte in oriētē: nec̃e ē vt eēnt sup duos polos: ⁊ vnū cētꝝ. Et si ita eēt ꝯriarēt̃ sibi iuicē ī motu: ⁊ ꝓhiberēt se adiuicē: aut vnū illoꝝ eēt sp victū: ⁊ tc̄ eēt ociosū. Et q̄uis h̄ itētio appeat mōstrauit ipam dōo: ⁊ cū ēt corp⁹ qꝺ mouet̃ circlariter eq̄lr mouet̃ ī locis ꝯrys a q̄cūqꝫ loco icepit. i. ꝙ corpa celestia mouent̃ ī locis ꝯrys eodē motu: ⁊ si eēt ī eis ꝯrietas eēt in ptib⁹ diuersis: ⁊ tūc ꝓhiberēt se adiuicē: sƺ nos videm⁹ ea moueri ī locis ꝯrys motib⁹ nō ꝯrys: quapp nec̃e est vt nō sint ꝯry adiuicē: qm̄ si eēnt ꝯry oporteret vt ptes diuerse ī qb⁹ mouet̃ mouerent̃ sup eosdē polos ⁊ idē cētꝝ: ⁊ eēnt se ꝓhibētes adiuicē si eēt fortitudo ī illis eq̄lis: aut si eēt vincēs ī altera: ps victa nūqꝫ suo motu moueret̃. Et si ita eēt tunc nā fecisset aliqd ociose: h̄ g̊ ē qꝺ mihi vr̄ de explanatione isti⁹ loci: ⁊ veꝝ ē p se: ⁊ valde mani^m. ℂ Themistius aūt explanauit hūc locū ⁊ nō addidit sup intētiōes q̄s dixit Ari. aliqd: neqꝫ ondebat modū ex q̊ vificabat̃ demr̄atio Ari. ⁊ inqt: qꝛ Alex. explanauit ipƺ alia explanatiōe: sƺ nō dixit illā: ⁊ ꝯcessit ꝙ ē loc⁹ valde difficilis. Et fundamētū ei⁹ demr̄ationis ē sup duas ꝓpōnes. Quaꝝ altera ē ꝙ si mot⁹ circulares eēnt ꝯry ꝯtigeret ꝙ eēnt sup idē cētꝝ ⁊ eosdē polos. ℂ Et h̄ ꝓpō ē māifesta. Spa. n. q̄ mouet̃ sup diuersuƺ centrū ab eo sup qꝺ mouet̃ alia spa nō ē ꝯria illi. Silr ⁊ q̄ mouent̃ sup idē cētrū: ⁊ sup polos diuersos: qm̄ tales nō ꝓhibēt se: ⁊ ꝯria sūt q̄ se ꝓhibēt: ⁊ ex h̄ declatur ꝙ illꝺ qꝺ Aris. itēdebat p hāc demr̄ationē ē valde mani^m. ℂ Ego aūt lōgo tpe feci morā in q̊ nō intellexi explanationē illi⁹ loci vltimā: sƺ de⁹ iduxit me ad vitatē. Et ƀƺ hāc explanationē erit itētio ƀmonis Ari. ꝙ mot⁹ circularis nō hƺ ꝯriū: nō in eo ꝙ ē mot⁹ abstract⁹ a corporib⁹ nālib⁹: sƺ inq̄ƺtū ēst in corpore moto ƀƺ nāƺ. Qm̄ si eēt accept⁹ mot⁹ in imagiatōib⁹ abstract⁹ a moto nō ꝯtigit ipoſe ponēdo eos ꝯrios ⁊ eosdē ƀƺ spēƺ. ℂ U. g. cū imaginauerim⁹ duos mot⁹ sup eūdē polū ⁊ idē cētrū ad duas ptes diuersas: cōtingit nec̃io vt ꝓhibeāt se ⁊ ꝯriēt se. Et ƀm hunc modū poſe est existimare ꝙ in motu circulari sit ꝯrietas. Et cū isti duo mot⁹ fuerit positi ī corpib⁹ nālib⁹ reuertet̃ poſe ad impoſe. s. eē ꝯrietatē in eadē spē: qꝛ tūc ꝯtigeret vt vna res destrueret se: ⁊ sic nā faceret ociosuƺ. ℂ U. g. ꝙ ƀƺ ꝯsiderationē geometre in supficie ⁊ spa pn̄t se ꝯtingere sup pūctū: ⁊ cū fuerint in corpe nāli nō pn̄t se tāgere nisi sup ptē diuisibilē.

ℂ Tractatus secundus. Cap. I.

SEd qm̄ manifestum de his: de reliqs intēdēduƺ. Et prio vtrū est corp⁹ aliqꝺ ifinitum queād modū antiquoꝝ phoꝝ plurimi putauerūt: aut h̄ est vnū aliqꝺ ipossibiliuƺ. Sic. n. aut illo mō hīe nō aliqꝺ modicū: sƺ totuƺ differre facit: ⁊ oē ad eā q̄ de vitate speculationē. Ferre eni hoc oiuƺ pricipiuƺ ꝯdictionuƺ enūciātibus aliqd de tota nā: ⁊ fuit ⁊ erit vtiqꝫ. Si qdē q modicuƺ trāsgressus fuerit a vitate: discedēs fit lōge plus decies millies. Puta si qs minimā eē dicat aliqꝫ magnitudinē: sic eni minimuƺ itroducēs: maximā vtiqꝫ amouebit mathematicoꝝ. Hui⁹ autē cā: qꝛ pricipiū vtute maius qꝫ magnitudine. Quapp qꝺ in pricipio modicū in fine fit multuƺ magnuƺ. Infinituƺ aūt pricipij hƺ vtutē ⁊ q̄ƺti maximā. Itaqꝫ nihil icōueniēs neqꝫ irrōnabile mirabilē eē dr̄iaƺ ex eo qꝺ sumit̃ qꝺ est aliqꝺ corp⁹ ifinituƺ. Propter qꝺ de ipso dicenduƺ a pricipio resumētibus.

Paruus error in pu° in fine fit maximus.

Principium virtute mai⁹ qꝫ magnitudine.

ℂ Et cuƺ declata sunt ista: ⁊ bn̄ determiata: volum⁹ perscrutari de h̄ qꝺ remāet. Prio igit̃ icipiam⁹ vtꝝ aliqꝺ corp⁹ possit eē sine fine: vt plr̄es antiq dn̄t. Deide pscrutabimur de mundo vtꝝ sit vn⁹ aut plr̄es. Qm̄ si h̄ fuerit: aut ꝯriuƺ: nō est pua dr̄ia imo valde magna. Dr̄ia. n. cadēs in pricipijs mundi: ⁊ in toto mundo: facit cadere diuersitatē in cōprehēdēdo veritatē. Hoc est g̊ pricipiū ois diuersitatis. s. pp q̄s diuersificati sunt in oī narratiōe toti⁹ nāe in pterito. Et illi q diuersificabunt̃ in futuro: ⁊ nō hn̄t tantā diuersitatē: nisi qꝛ qui paꝝ ptrāsit de veritate mille millies psaltabit veritatē post. Sic ille q dixit corp⁹ minimum eē: qm̄ qn̄ in suo ƀmone posuit mininuƺ: mouebit ⁊ excitabit maximā disputationē iter hoies. Et cā illi⁹ est ꝙ pricipiū est magnū: aut ī potētia: aut ī actu: aut magnitudine. Manifestuƺ est igr̄ ꝙ minimus error in pricipijs rei multiplicat̃ in fine. Infinituƺ. n. valde magnū est: ⁊ habēs magnā potētiā: ⁊ magnā quātitatē: maxiaƺ in magnitudine. Est enim pricipiuƺ reruƺ. Nō est ergo mirū neqꝫ extra rōneƺ si diuersitas in hoc sit valde mirabilis.

CUƺ declauit ꝙ corp⁹ rotūduƺ ē nā gnta: ⁊ ꝙ ē neqꝫ g̃ue neqꝫ leue: neqꝫ gnābile: neqꝫ corruptibile: vult mō pscrutari de accn̄tib⁹ q̄sitis ī eo: vtꝝ sit finitū: aut ifi^m: aut vnuƺ: aut pl̄a. Et ē pscrutatio vl̄is de eē ifiniti in actu firmior ē h̄ qꝫ in 3° physicoꝝ: in h̄ loco eni sic vertebat pscrutationē suā ī corpib⁹ tm̄ ⁊ nō diuisit ipƺ in po^a in actu: sicut fecit ibi: lƺ posuit pscrutationē tm̄ in corpib⁹ qꝺcūqꝫ corp⁹ sit. ℂ Et dixit: ⁊ p̊ icipiem⁹ pscrutari ⁊c̄. Et pscrutatio de h̄ ē ꝓpingor: qm̄ qn̄ declabit̃ q̄t sunt corpa simplicia: fiet pscrutatio de h̄ in singul̄ eoꝝ. ℂ D. pscrutabit̃ post h̄ de ꝯposito: qm̄ post declarationē quot sūt spēs corpoꝝ simpliciū erit demr̄atio pfectior ⁊ ꝓprior ⁊ firmior. Cū aūt nūerus spēꝝ corpoꝝ simpliciū ē igno

33

Alio p hoc. 3. physi. cō. 48. ⁊ 49.

Uel ꝓpior.

[margin, partly cut:] …spere q̄ mo…t̃ sup diuer…s cētris nō …nt ꝯriantes …: ⁊ etiaƺ si …ouerent̃ su…dē cētrū ⁊ …lis diūsis.

[margin, partly cut:] …magīabile duos mot⁹ …culares eē …ios. 8. ph. 4.

[margin, partly cut:] …spa suppos… plano ꝯtan… ipƺ super …cto geome…ce nō nāl̃r. …dē p̊ de aia …ō. 13. Et. 5. …. 30. Et. 3. …cta. 8.

tus:ꝑscrutatio est diminuta:quapp reuertebat̃ perscrutari h̃ de eo. ¶ D.d.ꝑscrutabimur h̃ demr̃ando vtrũ sit vnũ aut plura.i.cũ ꝑscrutati fuerim⁹ de mũdo vtꝝ fuerit finit⁹aut ĩfinit⁹in magnitudine ꝑscrutabimur de eo vtꝝ sit vnus aut plures. ¶ D.d.qm̃ si sit aut e͛ꝯrio ⁊c̃.i.ꝙ diuersitas cadẽs in istis q̃onib⁹ ꝓuenit ad magnã diuersitatẽ. Est.n.aut in p̃ncipijs mũdi:aut in ei⁹toto:⁊ diuersitas in p̃ncipijs mũdi.i. in elemẽtis:aut vl'r in totalitate ei⁹.s.vtꝝ sit vn⁹ aut plures:aut finit⁹:aut ĩfinit⁹:est cã diuersitatis hoꝝ hominũ in ꝯp̄hẽsiõe v̾itatis q̃ est p̃ᵐ p̃nᵐ ⁊ in ꝯp̄hẽsione v̾itatis in oib⁹rebus:⁊ h̃ qd̃ dixit est manifestũ p se. Qm̃ q dixit mũdũ eẽ ĩfinitũ in q̃ꝫtitate nõ videt ipꝫ hr̃e neqꝫ p̃nᵐ:neqꝫ eternũ:neqꝫ nõ eternũ. Et q dixit ꝙ mũdi sunt plures ꝯtingeret ei credere multa p̃nᵃ.

Arᵐ ꝯ ponẽtes mũdũ generatũ de nouo. de q̊ lati⁹ 8.phy. cõ.8. ⁊.15.

¶ Sil'r ẽt nõ est ꝑua dr̃ia iter credẽtes ipꝫ eẽ nouũ ⁊ ãtiquũ. Dicẽtes.n.ipꝫ eẽ nouũ nõ p̃nt ponẽ gn̄ãns nisi corp⁹. Generãs aũt est alterãs:alterãs aũt ẽ corpus:⁊ sic ꝯtingit q̃rere de ipso corpe:vtꝝ sit gn̄ãtum aut eternũ. Si gn̄ãtũ:g̊ a corpe gn̄ãnte:⁊ sic in ĩfinitũ. Si eternũ est qd̃ q̃re gn̄ãuit ipꝫ in hac hora ⁊ nõ in alia. Quapp coget̃ dicẽ ipꝫ motũ esse ꝯtinẽte motu ꝯ͛rio eterno:qd̃ est ĩpol'e:nisi in corpe qd̃ circulariter mouet̃:ita ꝙ cũ fuerit ꝓpinquũ isti mundo erit causa gn̄õnis. Et cũ sit remotum in aliq̃ hora erit cã corruptiõis. Cõtingit g̊ ex h̃ ꝙ mũdus sit ps mundi exñtis extrĩsec⁹:ꝯtinẽtis ipꝫ eternũ:⁊ oẽ h̃ est ĩpol'e. ¶ D.d.h̃ igit̃ p̃nᵐ est oium diuersitatũ.i.ꝙ diuersitas cadẽs iter hoĩes nãl'r in p̃ncipijs mundi ⁊ in narratiõe sue nãe est cã diuersitatis in v̾itate in p̃terito tpe ⁊ in futuro. ¶ Et hũ põt sciri h̃ non tm̃ de p̄hia: sꝫ ex legib⁹. Leges.n.nõ ponunt̃ nisi ꝭꝫ existimatione ponẽtis legẽ in p̃ncipijs mũdi. Aut ꝭꝫ illud qd̃ videt mel'⁹ eẽ hoib⁹ in fide:sꝫ oꝫ tm̃ ponẽ fidẽ ꝓpalatã vulgo in p̃ncipijs sil'ꝫ fidei ei⁹:si videt ꝙ illd̃ qd̃ ꝓpalãdũ est hoib⁹ est aliud a v̾o. Si aũt videt ꝙ nõ ẽ ꝓpalãdũ vulgo:nisi v̾itas:tũc illd̃ qd̃ ponet in lege ẽ fides ei⁹. Et pp̄ h̃ dixit ꝙ ille q ꝑsaltat veritatẽ paꝝ in principijs:erit ei⁹ remotio millesies.i.ꝙ q ꝑsaltat v̾itateꝫ paꝝ in p̃ncipijs post remouebit̃ a v̾itate magna remotõe:sic̃ dixit post:ꝙ minim⁹ error cadẽs in p̃nᵒ vie itineris ĩducit errantẽ post in errorẽ maiorẽ: sil'r minim⁹ error cadẽs ĩ p̃ncipijs ẽ cã maioris erroris in eis q̃ sũt post p̃nᵃ. ¶ D.d.exᵐ dicẽdo:sic̃ dicentes corp⁹ eẽ minimũ ⁊c̃.i.sic̃ dicẽtes ꝙ corpa ꝯponũtur ex ꝑtib⁹ ĩdiuisibilib⁹:qm̃ ponẽdo ꝑtẽ minimã eẽ mouet magnã disputationẽ:⁊ excutit maximã diuersitatẽ in reddẽdo cãs dispõnũ entiũ.⁊ p̃t ĩtelligi sic: ꝙ h̃ mouet magnã disputatiõeꝫ:dicẽ.n.ꝑtẽ ĩdiuisibilẽ valde est sufficiẽs:⁊ difficile destruit̃. Sũt.n.pl'es rõnes ex qb⁹ existimat̃ eẽ:⁊ alie ex qbus nõ eẽ. Hec igr̃ qd̃ q̃ꝫuis sit in radice in q̃ diuersitas ẽ cã diuersitatis ĩ pl'ib⁹ reb⁹:est in se tm̃ disputabil' nãl'r. Quapp duob⁹ modis est cã diuersitatis.s.pp̄ suã nãꝫ:⁊ qr est p̃nᵐ:⁊ pp̄ h̃ ĩduxit exᵐ ex eo:⁊ cũ ps mima faciat taꝫ magnã diuersitatẽ:qd g̊ ẽ ĩ eis de diuersitate eẽ magnitudĩs ĩfinite. ¶ D.d.manifestuꝫ est g̊ qr minim⁹ error in p̃ncipijs vl' in p̃nᵒ rei ẽ magn⁹ in vltĩo:⁊ non ĩduxit h̃ nisi vt oñderet oĩo eẽ ꝯsiderãdũ d̾ p̃ncipijs ⁊ hr̃e magnã sollicitudinẽ circa ea:⁊ id̃ ꝭmo de p̃ncipijs ẽ ꝭmo de oib⁹.s.in poᵃ. ¶ D.d.ĩfinitũ.n.magnũ est valde ⁊c̃.i.ꝙ ille q põit corp⁹ eẽ minimũ:nõ solũ ponit diuersuꝫ ab eo q ponit ĩfinitũ: ĩmo oppositũꝫ. Potẽtia.n.ĩfinita maxĩa est potẽtiaꝝ oium corpoꝝ: cũ sit maioris q̃ꝫtitatis oiuꝫ corpoꝝ. Potentie.n.corpoꝝ sequunt̃ magnitudĩes eoꝝ. ¶ D.d.est.n.p̃nᵐ rerũ ⁊c̃.i.si eniꝫ ẽ necẽ vt sit p̃nᵐ veꝝ:⁊ si ita sit:non est ĩpol'e:neqꝫ ex̃ rõnẽ:vt in ipꝫ cadat diuersitas:qm̃ ꝑscrutatio dignior est vt sit in reb⁹ hoꝝ:⁊ vt diuersitas hoiuꝫ in eo nõ sit mirabilis sed nãlis.

Cõtra ponẽtes leges.

Uide idẽ.3.d̾ aia.cõ.4.

Sermo d̾ p̃ncipijs ẽ ꝭmo de oibus.s.in potentia.

Potẽtie corpoꝝ sequunt̃ magnitudĩes eoꝝ. Consil[illegible] ĩfra t.c. 46. ⁊ cõ.48.

¶ Necẽ itaqꝫ oẽ corp⁹:aut simpliciũ eẽ: aut oppositoꝝ. Quare ⁊ ĩfinitum aut simplex erit:aut ꝯpositũ. Sꝫ adhuc ⁊ ꝙ finitis simplicib⁹ necẽ finitũ esse ꝯpositũ palã. Ex finitis.n. ⁊ multitudine ⁊ magnitudĩe ꝯpositũ finitũ ẽ ⁊ multitudĩe ⁊ magnitudĩe. Tãtũ eniꝫ est ex quãtis est cõpositũꝫ.

¶ Et cũ qdã antiquoꝝ dixerũt corp⁹ infinitũ eẽ pol'e: volum⁹ mõ ꝑscrutari de ꝭmõe suo ⁊ dicere in eo ꝑfecte. Sed prio reuertamur ad illud de quo loq̃bamur quousqꝫ sit ꝯpletũ anteq̃ꝫ icipiam⁹ ꝯ͛dicere eis. Deide icipiamus ꝯ͛ sermonẽ illoꝝ ⁊ ꝯpleam⁹ ꝯ͛ ipm. Dicamus g̊ ꝙ oẽ corp⁹ aut est simplex:aut cõpositũ. Corpus aũt infinitũ aut est simplex aut ꝯpositũ. Et ẽt si corpora simplicia sunt finita.g̊ ⁊ ꝯpositũ ex eis: ⁊ hoc manifestuꝫ est. Corp⁹ ergo ꝯpositũ ex ꝑtib⁹ ĩfinitis multitudĩe: ⁊ magnitudĩe:est ẽt ĩfinitũ multitudine ⁊ magnitudĩe. Qm̃ oꝫ eẽ in m'ltitudĩe ⁊ magnitudĩe ꝭꝫ multitudinẽ corpoꝝ ex q̇bus ꝯponit̃: ⁊ magnitudinẽ eoꝝ.

¶ Et cũ dixit cãꝫ formãdi ꝑscrutationẽ de infinito:⁊ cũ qdã ãtiq̊ꝝ credebãt ipꝫ eẽ:imo magnificabãt ipꝫ ⁊ faciebãt ipꝫ p̃nᵐ:sic̃ narrauit d̾ eis ĩ p̄hycis. ¶ Di. ẽt:⁊ cũ qdã ãtiq̊ꝝ ⁊c̃.i.⁊ cũ de causis cogẽtib⁹ nos ad ꝑscrutãdũ de ĩfinito ẽ ꝙ qdã ãtiq̊ꝝ dñt ipꝫ eẽ: q̃pp oꝫ nos ꝑscrutari de ꝭmõe suo.i.de mõ ꝭꝫ quẽ dñt ĩfinitũ eẽ. Antiq.n.dicẽtes ipꝫ eẽ dr̃nt iter se:hi qdem subaꝫ ꝯsistẽtẽ dñt ipm eẽ:hi aũt corp⁹. Et qr ꝑscrutatio de ꝭmõe antiquoꝝ in eo est alia a ꝑscrutatõe de ĩfinito in se:⁊ est vtꝝ corp⁹ ĩfinitũ est ĩpol'e:aut non. 34

¶ Dixit:sꝫ p̊ reuertamur ⁊c̃.i.sꝫ añq̃ꝫ ꝑscrutemur d̾ ꝭmõib⁹ antiq̊s:⁊ rõnib⁹ eoꝝ in h̃:reuertamur ad nr̃ꝫ qd̃ est q̃rere vtꝝ corp⁹ ĩfinitũ sit pol'e aut nõ. D. perscrutabimur de h̃ qd̃ dñt ãtiq in h̃:⁊ rectũ est ꝭꝫ sermonẽ antiq̊ꝝ post termĩari. Cõtradictio.n.ꝯ͛ antiq̊s in h̃ erit ꝯplemẽtũ ꝭmõis:sꝫ nõ necẽio. Quapp p̄mittendũ est necẽiuꝫ:q̃ꝫuis in h̃ libro nõ videm⁹ ipm ꝑscrutari de sermonib⁹ antiquoꝝ in h̃:sed in 3ᵒ phy.⁊ xiᵒ meta.⁊ in illo colo physice est ꝓpriũ p̃nᵐ:⁊ maxĩe ponẽtib⁹ ipm eẽ subaꝫ p se. ¶ D.d.dicam⁹ mõ ꝙ oẽ corp⁹ ⁊c̃.i.dicam⁹ mõ in ista q̃õne sermonẽ ꝯtinuũ:⁊ nõ curem⁹ mõ de ꝯ͛dictione ꝯtra antiquos: ⁊ h̃ ꝓpõ a qua ĩcepit in ꝯsideratiõe est manifesta p se. Uisuꝫ est eni ꝙ oĩa corpora que sunt iter nos:aut sunt ꝯposita ab vno corpe:aut a pluribus corporib⁹:aut sunt vnũ.s.nõ ꝯpositũ ex corpe. Qm̃ qdẽ hi duo modi existũt in hoc mũdo:manifestũ est p se: aut hec diuisio manifesta est p sensuꝫ:⁊ non põt aliq̊s dicere ꝙ nullũ corp⁹ est simplex:plura.n.corpa dissoluunt̃ in alia sed nõ ꝓcedit hec dissolutio in infinitũ:quapp necẽ vt sint corpora simplicia:⁊ ẽt iam declarauit pri⁹ corpora simplicia eẽ pp̄ mot⁹ simplices ⁊ ꝙ sunt q̇nqꝫ.

Alia lfa. [illegible] intellectu[illegible]

hec aũt

hec aūt ꝓpoſitio aut eſt nota p ſe:aut iam declarata eſt. ℂ D.d.corp⁹ oē īfinitū aut eſt ſimplex aut ꝯpoſitū:ꝛ hͦ eſt mãifeſtū p ſe:qm̄ ſi oē corp⁹ aut ē ſimplex aut ꝯpoſitū:ꝛ poſuit aliqs corp⁹ eē īfinituꝫ:nec̄io erit aut ſimplex aut ꝯpoſitum. ℂ D.d.ſi corpora ſimplicia ꝛc̄.i.ꝛ manifeſtū eſt p ſe ꝛc̄.ſi oīa corpa ſimplicia ſint finita.q ḡ declarat nobis ꝙ oīa corpa ſimplicia ſunt finita in magnitudīe:ꝛ nūero:ꝛ qđ nec̄iuꝫ eſt ꝙ ſilr̄ ꝯpoſita ex eis ſūt ēt finita in magnitudīe ꝛ nūero:ꝛ ꝙ decl̄auit nobis oīa ſimplicia ſūt finita. ℂ D. īducit nos ad modū ex q̄ v̄ificat̄ hͦ ꝓpō.d.ꝙ ꝯpoſitū a finito ē finitū:ꝛ.d.corp⁹.n.ꝯpoſituꝫ ex corpib⁹ finitis ꝛc̄.ꝛ hͦ eſt manifeſtū p ſe:ꝯpoſitū.n.nō ītellr̄ eſſe

Quot modis aliqd dici pōt īfinitū. īfinitū:niſi q2 aut vnū ſimpliciū ex qb⁹ cōponit̄:aut pl̄a vno ē īfinitū:aut q2 eſt ꝯpoſitū ex ſimplicib⁹ īfinitis nūero:q̄uis ſint finita magnitudīe. ℂ Et hoc intēdebat cū dixit:qm̄ erit in multitudīe ꝛ magnitudine ꝛc̄.i.ꝙ nō fuit nec̄iuꝫ vt ꝯpoſitū ſit īfinitū niſi pp ſimplicia ex qb⁹ ꝯponit̄ cū fuerit īfinita:aut magnitudine:aut nūero:aut vtroqꝫ niſi q2 multitudo et magnitudo ꝯpoſiti ꝯſequunt̄ multitudinē ꝛ magnitudinē corpoꝝ ſimpliciū.Et hec ꝓpō manifeſta eſt in ꝯpoſito ex elemētis ī actu:vt ꝯpō dictiōis ex lr̄is: ꝛ ſilr̄ v̄r eſſe in cōpoſito ſm̄ mixtionē. Magnitudo eniꝫ admixti nō eſt niſi pp magnitudineꝫ reꝝ mixtaꝝ.Si ḡ mixtū fuerit infinitū.ḡ aut vnū ex qb⁹ cōponit̄ eſt īfinitū magnitudine:aut plura vno:aut oīa finita in magnitudine:ſed īfinita numero.

ℂ Reſtat igr̄ videre vtꝝ ꝯtingit aliqd ſimpliciū īfinitū eē magnitudīe:aut hͦ ipoſſe. Pre argumētātes aūt de prio corpoꝝ ſic itēdā ꝛ de reliqs. Qđ qdeꝫ igr̄ nec̄e qđ circūfertur corp⁹ finitū eē oē ex his palā.

Suppō pma. ℂ Si eni īfinitū qđ circūfert̄ corp⁹. Infinite erūt q̄ a me-

Suppō ſcda. dio egredietes. ℂ Infinitoꝝ aūt diſtātia īfi-

Suppō tia. nita. ℂ Infinitā aūt diſtātiā lineaꝝ dico:cuius nullā eſt ex̄ ſumere ſuā magnitudinē tāgentē lineas. Hāc igr̄ nec̄e ē īfinitā eē. Finitaꝝ.n.ſemp erit finita. Adhuc aūt ſp eſt data maiorē accipe. Itaqꝫ queādmodū nūeꝝ dicim⁹ īfinitū:q2 maxim⁹ eſt eadē rō ꝛ de diſtātia. Si igr̄ īfinitū nō eſt ptrāſire: infinito aūt ente neceſſe diſtātiā īfinitā eſſe nō vtiqꝫ cōtinget circūmoueri:celū aūt videmus circūuolui:ꝛ rōne determinauimus:q2 eſt alicuius circularis motus.

ℂ Opꝫ nos ḡ q̄rere vtꝝ ſit poſſe ꝙ aliqđ corpus ſimplex ſit īfinitū magnitudīe:aut ſit ipoſſe. Sꝫ oꝫ ponere pſcrutationē nr̄aꝫ prio de prio corpoꝝ ſimpliciū:deide đ alijs. Et dicam⁹ ꝙ nec̄iuꝫ ē vt totū rotūdū corp⁹ ſit finitū p hāc demr̄ationē. Qm̄ ſi corp⁹ rotundū ſit īfinitū.ḡ linee exeūtes a medio erunt īfinite ēt. Ergo ꝛ diuerſitas lineaꝝ īfinitaꝝ īfinita ē. Et eſt ītelligere p diuerſitatē diſtātiā lineaꝝ abiuicē.ergo nō īuenient̄ magnitudo extrīſeca īter lineas īfinitas. Hec ergo diuerſitas nō hꝫ finē nec̄io:corp⁹.n.hn̄s fineꝫ eſt finitū. Et ēt ſi diſtātia lineaꝝ ſit diſtantia q̄ maior alia non poſſit repiri:vt dr̄ ꝙ nūer⁹ īfinit⁹ eſt ille q caret termīo in multitudine. Silr̄ ergo īfiniti diſtātia eſt carēs termio in diſtātia:ꝛ ēt ſi ipoſſe eſt vt corp⁹ īfinitū abſcindat̄ p trāſitū ꝛ corp⁹ infinitū fuerit ens. Neceſſario erit diuerſitas ꝛ diſtātia īfinita Et cū ita ſit manifeſtuꝫ eſt ꝙ ipoſſe eſt ꝙ ſit mot⁹ circularis:viſus aūt teſtat̄ ꝯriū. Videmus eniꝫ celū moueri motu circulari:ꝛ iaꝫ declarauim⁹ hoc rōne:cū dixim⁹ ꝙ mot⁹ circularis eſt quorūdā corpoꝝ ſimpliciuꝫ.

ℂ Cū declarauit ꝙ ſi corp⁹ īfinitū eſt:aut igr̄ ꝯpoſitū aut ſimplex. Incepit pri⁹ pſcrutari hͦ in ſimplicib⁹:ꝛ pmo de nobiliori eoꝝ qđ ē corp⁹ q̄ntū. ℂ Et dixit:ꝙ corp⁹ rotūdū eſt finitū nec̄io ꝛc̄.i.ꝙ corp⁹ qđ circulariter mouet̄ cui⁹ eē eſt determīatū:nec̄e eſt vt ſit finitū magnitudīe. ℂ D.d.p hāc demr̄atiōeꝫ ꝛc̄.ꝛ hoc mãifeſtū eſt:qm̄ ſi ponit̄ rotūdū īfinitū ꝯtinget vt linee exeūtes a cētro ſint īfinite cū īfinitū careat circūferētia:ꝛ linee exeūtes a cētro nō terminant̄ niſi p circūferētiā. ℂ D.d.diuerſitas aūt lineaꝝ ꝛc̄.i.ꝙ ſi linee exeūtes a cētro ſūt īfinite:nec̄iū eſt vt diſtātie q̄ ſunt īter illa ſint īfinite. ℂ Et hͦ nec̄iuꝫ eſt:qm̄ qn̄ a cētro exierunt due linee nec̄e eſt vt q̄to magis exierūt due linee tāto magis magnificet̄ diſtātia inter eoꝝ extrēa:ſi aūt ille linee due ſint īfinite exeundo nec̄e ē vt diſtātia īter ea ſit īfinita. Cum igr̄ diſtātia termīat̄ aut ponit̄ diſtātia finita īter extrēa iſtaruꝫ lineaꝝ duaꝝ:nec̄e eſt vt due linee terminentur.

ℂ Deide explanauit diuerſitatē ꝛ dixit:ꝛ ē ītelligere p diuerſitateꝫ ꝛc̄.ꝛ cū dixit ꝙ diſtātia q̄ eſt īter lineas īfinitas nec̄e eſt vt ſit īfinita. ℂ Dixit. Nō īuenit̄ ergo magnitudo ex extrinſeco īter lineas īfinitas ꝛc̄.i.ꝙ ſi diſtātia īter lineas īfinitas eſt finita ꝯtigeret vt nō inueniat̄ magnitudo finita ex extrīſeco corpis rotūdi īter lineas īfinitas ſꝫ ꝙ ſunt īfinite: quoniā ſi īter eas eēt magnitudo finita oporteret vt qđ eſt īter eas ſit finitū:ꝛ ſi qđ eſt īter eas finitū eēt:eēnt linee finite. ℂ D.reuerſus fuit ad declarādū ꝙ iſta diſtātia q̄ eſt īter lineas infinitas eſt infinita:ꝛ dixit. Erit ergo hec diſtātia ꝛc̄.i.ꝙ nec̄ium eſt ꝙ hec diſtātia ſit infinita:quapp ꝛ magnitudo q̄ eſt illic ſit īfinita.magnitudo eni hn̄s finē eſt finita.i.terminata. Et inuit per hoc qđ dr̄ de diffōne eē īfiniti.ſ.ꝙ eſt maxima oīuꝫ q̄titatū.q igit̄.d.ꝙ nō eſt nec̄e ꝙ iſta diſtātia ſit īfinita niſi q2 iſta diſtātia ē maior oī diſtantia poſita:ꝛ ꝙ ita ē nec̄io ē īfinitū. ℂ Quapp dixit poſt:ꝛ ēt ſi diſtātia lineaꝝ eſt diſtātia ꝛc̄.i.mãifeſtū eſt ꝙ ſi diſtātia iſtaꝝ lineaꝝ īfinitaꝝ eſt talis:ꝙ nulla alia diſtātia īueniat̄ maior:q2 eſt īfinita:ꝛ ſi eſt īfinita:q2 nul-

ℂ Demōſtratio oſtēdens ꝙ ſi linee exeūtes a cētro ſunt īfinite ꝙ diſtantia inter illas eſt infinita.

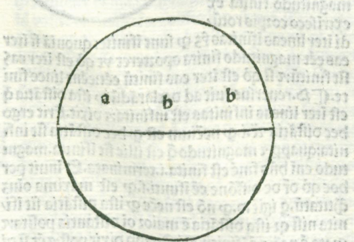

35

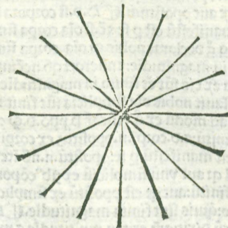
Diffō īfiniti ē eē maximā oīuꝫ q̄titatū. Idē. 3. phy. tex. cō. 43.

la alia distantia inueniatur maior: qz est infinita: z si
est īfinita: qz nulla alia distātia iueniať maior: sicut
numerus īfinitus est in quo nullus finis inenitur in
multitudine: z ecōuerso: z nō voluit ostēdere cōuer/
sum nisi vt ostēderet nobis diffōnem cōuerti cū dif
finito. i. qm̄ sicut numerus est īfinitus q caret fine: z
ecōuerso: ita ēt distātia est īfinita illa que caret fine:
z ecōuerso. ¶ Et nō inducit hoc exemplū nisi ad de
monstrādū cōuersionē esse in diffōne distantie īfini
te: sicut numero īfinito: z ita format suū syllogismū.
scilz distātia que est īter lineas infinitas est tanta ꝙ
nulla alia iueniať maior. Et qd̄ est hmᵒ est īfinitum. ḡ
distātia q̄ est iter lineas īfinitas est īfinita. ¶ Et cū
declarauit ꝙ necessariū est ꝙ vltima distātia que ē
īter lineas est īfinita: z ꝙ ꝓpter hoc cōtinget vt ma/
gnitudines que sunt īter eas sunt īfinite: cōiungit ad
has aliam ꝓpōnem ex qbus ꝯtingit ipolē dicēdo: ēt
si ipolē est ꝙ corpus īfinitū abscindať trāsitu zc. i. si
manifestū est ꝙ ipolē est ꝙ corpus īfinitū abscinda
tur. i. ptranseať ꝯplete: z qm̄ posuimus corpus rotū/
dū īfinitū esse: ex cuius pōne cōtingit vt diuersitas
īter lineas exeūtes a centro sit īfinita. Manifestum
est vt sit ipolē ꝙ sit motus circularis. Cōtingeret. n.
qm̄ corpᵒ rotūduz moueret ab aliquo pūcto quousqz
reuerteret ad idē ꝙ linee ptrāsirent distātias infini
tas: qm̄ vnaqueqz eaꝝ reuerteret ad suum locū: z ēt
ꝯtingeret vt pmutarenť. s. vt vnaqueqz eaꝝ moueať
quousqz veniat ad locū sui cōparis. Et qz distātia i/
ter eas est īfinita: ꝯtinget neccio vt ptrāseat magnitu
dinē īfinitā in tpe finito: cuius oppositū demōstrať
in 6° phy. Cuz ḡ corpᵒ rotūdū īfinitū fuerit positum
ipolē est vt moueať motu circulari cōpleto. ¶ D. d.
sed visus testať ꝯriuz: videmᵒ. n. ꝙ celuz moueť mo
tu circulari. s. ꝯpleto: z qz celū eē nāliter motuz nō ē
nisi p rōnē: z fuit declatū p rōnē eē hmᵒ motū. ¶ D.
z iā declarauimᵒ h rōne superiᵒ cū diximᵒ zc. i. z iam
declarauimᵒ corpᵒ esse qd̄ nāliter moueť motu circu
lari. ¶ Inducamus ḡ hmᵒ rōnē ꝺm doctrinā aspecti/
bilē mathematice z sit corpus rotūdū īfinitū: cuius
centrū est h. z cuiᵒ cōcauū circuli a. b. z extrahemᵒ li/
neam h. b. in īfinitū z h. a. distātia ergo maxia est īfi
nita īter eas. Cū igr̄ linea h. a. mouebiť donec suppo/
nať sup lineā h. b. nece est vt ptrāseat spatiū īfinitū
in tpe finito: quāto magis cū mouebiť donec reuer/
tatur ad suū locum. s. ꝙ spatia infinita debet pertrā
sire in tēpore finito. Pertransit eniz spatia infinita
in numero: z qd̄libz illoꝝ est īfinitū in magnitudie
z in numero: qm̄ linee exeūtes a centro sunt īfinite.

Sexto phy. tex. cō. 22.

¶ Sit ergo inter quaslibet duas lineas aliqua distā/
tia. si ergo linee sint infinite in numero cōtinget vt
hec spatia sint īfinita in numero: z qz omnes due li/
nee istarum linearum sunt infinite contingit vt oīs
distantia que est inter ea sit infinita quantitate: qd̄
est valde impossibile z inopinabile.

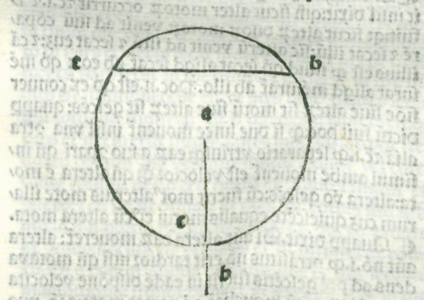
¶ Adhuc aūt a finito tēpore si auferas fini/
tum tēpus necesse est reliquū esse finituz z
habere principiū. ¶ Si aūt tempus icessus
habz principiū: est z principiū motus: qua
re z magnitudinis que mota est: simil'r aūt
hoc z in aliīs. ¶ Sit itaqz linea īfinita in q̄
c. h. ad alteram partē que h. e. que autē t. h.
ad vtrāqz partez infinita: si itaqz scribat cir/
culū que a. c. h. e. centro incidens: qn̄qz ferť
circū per eaz que t. h. a. c. h. in tēpore finito.
Omne enim tēpus in quāto circulo latum
est celū finitum est: z ablatū. igitur quo inci
dens ferebať. Erit igiť aliqd̄ principiū quo
primū que a. c. h. eam que t. h. icidit. sed im
polē. Nō cōtingit igitur circūuolui īfinituz.
Quare neqz mūdū: si erat īfinitus.
¶ Et ēt si ex tēpore finito accipiatur tēpus fi
nitum remanet tēpus finitum z habet prin
cipium. ergo z motus habet ēt principiuz.
Et propter hoc magnitudo habet ēt princi
pium: z etiā in quo est res: z ꝺm hoc erit in
aliīs oibus ēt. sit igitur linea īfinita a. c. h. sz
extremuz h. solum sit īfinitū: z sit alia linea
t. h. īfinita in duobus extremis z sint due li
nee in circulo quasi chorde sicut in ista figu
ra. Dicamus ergo ꝙ a. c. h. abscindētes cir/
culum ex c. abscindet lineaz h. c. donec mo/
ueatur motu circulari. Tempus autē absci
sionis a. c. h. iam fuit finituz. Motus eni ce
li z oium que sunt in eo est motus circula/
ris finitus. Quapropter z tempus acceptū
ex eo in quo est motus circularis abscidētis
circulū z lineam infinitam in vtrisqz extre/
mis est finitum. Et cuz ita est: est ergo prin
cipium abscisionis linee a. c. h. per lineaz t.
h. qd̄ est impolē. Manifestū est igiť ꝙ cor/
pus īfinitum impolē est vt moueatur mo/
tu circulari. Et cum ita est manifestum est

Suppō pma
Suppō scda
Casus.

ꝙ impossibile

ꝙ impossibile est vt mūdus sit infinitus.

36 ¶ Hec est alia demonstratio ꝑter predictā: ⁊ ipse ꝑponit huic demōstrationi ꝑpōnes: quaruʒ vna est ꝙ si accipiat̄ ex tēpore finito tēpus finituʒ remanet tēpꝰ finitū ⁊ habʒ principiū. i. ꝙ hoc tempus remanēs hʒ principiū ⁊ finē. Hec enim est dispō cuiuslibʒ finiti. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit. Et ēt si ex tēpore finito accipiatur ⁊c̄. ¶ D. posuit aliam ꝑpōnem ⁊ dixit. Et si tēpus rei hʒ pricipiū ⁊c̄. i. manifestū est ex physicis ꝙ si tēpus in quo est motus sit finitū habēs pn̄cipiū ⁊ finē: ⁊ motus qui est in eo erit finitus: ⁊ habebit principiū ⁊ finē. Silr̄ etiā res mota debet eē finita: vt declaratū est in physicis: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ magnitudo ꝑpter hoc habet principiuʒ: ⁊ ēt locus ⁊ spatiū. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: ⁊ etiā hoc in quo est res. i. silr̄ cōtinget vt spatiū in quo est motus finitus ⁊ habēs principiuʒ ⁊ finē: ⁊ ꝑpter hoc explanamus magnitudineʒ. i. rem motam. ¶ D. d. ⁊ ꝟm hoc est in oībus aliis. i. ꝙ iste ꝑpōnes sunt in oībus mobilibꝰ. s. ꝙ si moueant̄ in tēpore finito sunt finita in magnitudine finita: ⁊ in motu. ¶ Et cū posuit maiores ꝑpōnes istius syllogismi: dedit ꝑpōnes qbus cōiunctis cōcludatur impoſ͛e: ⁊ vtebatur in h̄ exemplo. i. argumēto exēplari loco sermonis vniuersalis vt diceret breuius: quasi igr̄ diceret. Et cum he ꝑpōnes sint manifeste: cū posuimꝰ corpꝰ rotundū eē infinitū poſ͛e est vt in circulo cadēte in eius cōcauo ponamus chordaʒ ⁊ extrahamꝰ extrema eius in infinitum: ⁊ imaginemur hāc chordā esse extra centrū: diuidet ergo circulū in duo equalia. Cum ergo imaginati fuerimus lineā exeuntē a centro in īfinitū in parte circuli in qua nō est linea īfinita mota ad partem chorde. s. per motū circuli. Illa autē linea sit qescens aut mota ad contrariū illius partis: necessario pertrāsibit lineā infinitaʒ in vtriusqʒ extremitatibꝰ in tēpore finito. Tempus eniʒ oīs reuolutionis finitum est: ⁊ tp̄s in quo pertrāsibit linea īfinita in altera duarū extremitatū suarū parteʒ circuli: cui parti nō occurrit linea īfinita in duobꝰ extremis est finituʒ necessario. ergo illud qđ remanet est finituʒ necessario: ⁊ est tp̄s in quo ꝑtrāsiuit linea finita in altera duarū extremitatū lineā īfinitā in duabꝰ extremitatibus. ergo linea pertrāsita in isto tēpore est finita. Oē aūt finitū hʒ pn̄m ⁊ finē. Linea ergo posita īfinita est finita. Sed posita erat īfinita. Deductū est ergo ad īpoſ͛e: ⁊ hoc īpoſ͛e accidit ex predicto falso posito. Ergo falsum est ponere corpus rotūdum esse infinitum. ¶ Sʒ Aris. īduxit demōstrationeʒ in exēplo ⁊ dixit: sit ergo linea a. c. h. ⁊c̄. i. V. g. si corpus rotūdū sit īfinitū poſ͛e est ponere in suo ꝯcauo circulum in quo sit linea īfinita sic exiēs a cētro: sit ergo cētꝛ hꝰ circuli a. ⁊ sit linea exiēs a. c. h. ⁊ sit infinita in ꝑte h. D. d. ⁊ sit alia linea t. b. īfinita in duobꝰ extremis extra centrū ⁊ in ꝑte opposita parti in qua est linea īfinita exiēs a cētro: sit g̊ linea c. b. D. d. dicamus g̊ ꝙ linea a. c. h. i. dicamus ꝙ linea exiens a centro in īfinitum: scʒ a. c. h. cuʒ mouebit̄ quousqʒ cōpleat reuolutionē: necessariū est vt ꝑtrāseat lineā īfinitā in duobus extremis: scʒ t. b. cū extremū eiꝰ fuerit qescēs. s. cētrū: ⁊ fuerimꝰ imaginati ipsaʒ motā sup circūferētiaʒ circuli ⁊ illā lineā fuerimꝰ imaginati qescēteʒ. s. īfinitā in duobꝰ extremis. ¶ D. d. ⁊ iā fuit tp̄us linee a. c. h. finitū. i. ⁊ tp̄s in quo mouet linea a. c. h. quousqʒ perficiat suā reuolutionē neceͦ est finitum. ¶ D. dedit cām īesse hoc tp̄s finitū dicēdo: tp̄s eniʒ motꝰ celi. i. hoc tp̄s. s. tp̄s in quo reuoluitur linea a. c. h. sup linea t. b. que est īfinita altera duaꝝ extremitatū nō cōtingit vt sit finitū nisi qꝛ posuimꝰ ipsam motā circulariter: lineā. s. ꝑ motū celi: sʒ qꝛ celū ⁊ oē rotūduʒ corpus contingit vt tp̄s sue reuolutionis perfecte sit finituʒ: silr̄ cōtingit in oībus mobilibꝰ in ipso vt ista linea quā posuimꝰ mobilē in eo. ¶ D. d. Quapp tp̄s acceptū ex eo ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ tp̄s reuolutiōis est finitum: ⁊ tp̄s in quo linea īfinita in altera duaꝝ extremitatū ꝑtrāsit lineā īfinitā in duobꝰ extremis est pars eius: neċe est vt hoc tp̄s sit finitū. Pars eniʒ finiti est finita necessario. Et hec ꝑpō ꝟm ꝙ apparet est alia a ꝑpōne quā p̄mo posuit. Illa. n. ꝑpō fuit: ꝙ cū a tēpore finito abscinditur tēpus finitū remanet finituʒ. hec auteʒ est ꝙ pars finiti est finita: ⁊ est ꝑpinqua illi: ⁊ ambe sunt vere ⁊ hn̄t eādem potētiā. ¶ D. d. ⁊ cum ita sit pn̄m igit̄ ꝑtrāsitus linee a. c. h. ꝑ lineaʒ t. b. ⁊c̄. i. ⁊ si hoc tēpus in quo pertrāsiuit linea a. c. h. ꝑ lineaʒ t. b. sit finitū. g̊ vtraqʒ linea est finita: ⁊ hoc itēdebat cū dixit: iuenitur igr̄ p̄ncipiū pertrāsitus linee a. c. h. per lineā t. b. qm̄ cū tp̄s fuerit finitū necesse vt ꝑtrāsiens ⁊ ꝑtrāsituʒ sint finita. ergo necessario est vt inueniat̄ pn̄m pertrāsitus vnius earū ab altera: īfinitū eniʒ nō habʒ p̄ncipiū. s. qm̄ si posuimꝰ ipsas esse īfinitas nō īuenitur pūctus q est pn̄m occursus vnius eoruʒ alteri: si aūt ponimꝰ ipsas finitas: necesse ē vt iste pūctus iueniat̄: ⁊ est punctus q est in extremo linee. Linee eniʒ que sunt hꝰ nō occurrūt sibi primo nisi sup puncta extremoꝝ: ⁊ visum est ex quo impoſ͛e est īuenire hunc punctū in duabus lineis īfinitis: ꝙ impossibile est pertransire vnam illaꝝ per alterā: neqʒ in tēpore finito: neqʒ in tēpore īfinito: ⁊ h̄ est alia demonstratio a p̄dicta: ⁊ Arist. vtetur ea post.

¶ Adhuc aūt ex his manifestū ꝙ īfinitum īpossibile moueri. Si enim que a. lata iuxta eam que b. finita iuxta finitam. Necesse igr̄ simul: ⁊ eam que a. ab ea que b. absolui: ⁊ eam que b. ab ea que a. Quantuʒ enim altera acceperit alterius: ⁊ altera illius tantuʒ. Si quidē igitur ambe moueant̄ in cōtrariū velocius vtiqʒ disiungent̄. Si autem iuxta manētem feratur tardius eadem celeritate mota ea que iuxta fertur.

¶ Et etiam corpus infinitū īpoſ͛e est moueri: ⁊ hoc manifestū est ex hoc qđ dicemus. sint ergo due linee qꝛꝝ altera sit a. ⁊ altera b.

Dispō cuiuslibet finiti est hr̄e principiū ⁊ finem.

⁊ sint finite: ⁊ eat linea a. finita ad lineā b. finitā: sic̄ vides ī figura. Qm̄ qn̄ fuerit hꝰ erit sepatio vtriusqꝫ eaꝝ a suo ꝯpari insil'. Qm̄ sicut alter duoꝝ motuū occurrit alteri sic alter ponit̄. Si ergo due linee mouent̄ īsimul vna ꝯtra alterā sepabit̄ vna eaꝝ ab altera in illa pte sepatione veloci. Et si altera eaꝝ mouetur ⁊ altera nō: ⁊ mobilis eat ad qescēte: erit separatio earum tarda qn̄ linea mobilis iens sit vnius dispōnis in velocitate.

finita a b finita

37 ¶ Apparet ex hoc ꝑmone q est vniuersalior illud qꝺ intēdebat declarare: ⁊ est ꝙ corpus rotūdū ipoſ'e est vt sit ifinitū: qm̄ motus eiꝰ esset ifinitꝰ in tpe finito. ¶ Et ideo vr̄ nobis ꝙ ipse itendebat iducere demōstratione gn̄alez. s. ꝙ oē ifinitū nō pōt moueri oīno: sint g̊ due linee ⁊c. i. sint g̊ due linee mote p duas dimēsiones eque distātes in duabus partibꝰ diuersis. ¶ D. d. ⁊ eat linea a. finita ad lineā b. finitā sicut vides. i. ⁊ moueat̄ linea a. finita ad ptē b. finitā quousqꝫ eque distet ei. Silr̄ imaginemur ēt lineā b. finitā ad ptez oppositā ad quā mouet̄ linea a. ¶ D. d. qm̄ cū fuerint hꝰ ⁊c. i. ꝙ vtraqꝫ illaꝝ exibit ad eq̄ distantiaz sue cōparis in eodē instāti. ¶ D. d. cām in hoc ⁊ d. qm̄ si occurret alteri ⁊c. ⁊ sepatio eoꝝ nō sit silr̄ nisi qꝛ sicut altera earuz separat̄ ab altera: sic ista a pª. ¶ Et cū dixit: ꝙ sepatio vtriusqꝫ illaꝝ ab altera fuit insil' dixit: qm̄ sicut alter motoꝝ occurrit ⁊c. i. ⁊ h fuit: qꝛ sicut alteꝝ duoꝝ motoꝝ venit ad suū cōparē ⁊ secat illū: sic alterū venit ad istū ⁊ secat euz: ⁊ cā illius est ꝙ illud qꝺ secat aliqd secat̄ ab eo: ⁊ qꝺ mēsurat aliqd mēsurat̄ ab illo. Hoc. n. est qꝺ ex conuersiōe siue alteꝝ sit motū siue alteꝝ sit qescēs: quapp dictū fuit hoc: ꝙ si due linee mouent̄ insil' vna ꝯtra aliā ⁊c. i. ꝙ separatio vtriusqꝫ eaꝝ a suo ꝯpari qn̄ insimul ambe mouent̄ est velocior q̄ꝫ qn̄ altera ē mota: altera vō qescēs: cū fuerit motꝰ alterius mote illarum cuz quiescēte equalis motui eiꝰ cū altera mota. ¶ Quapp dixit. Si aūt altera eaꝝ moueret̄: altera aūt nō. i. ꝙ ptrāsitus nō erit tardior nisi qn̄ mota vadens ad ptē qescētis fuerit in eadē dispōne velocitatis quā hēbat cū mouebat̄ ad partez mote: ⁊ iō ꝓponit hāc ꝓpōnē ⁊ dixit: manifestum est.

¶ Sed illud qdē manifestū: qꝛ ipoſ'e ifinitā ptransire in tpe finito. Infinito igit̄. Ostensum eniz est hoc prius in his que de motu. Differt aūt nihil aut finitaz ferri iuxta infinitā: aut ifinitā iuxta illā. Cū eniz hec ꝑmutet̄ iuxta illā ⁊ illa silr̄ mota aut nō mota. Verūtamen si iuxta moueant̄ ambe velociꝰ absoluent̄. Quāuis aliqn̄ nihil ꝓhibet motaz iuxta qescētem velocius pertrāsire q̄ꝫ cōtra motā: siqs fecerit cōtra motas qdez ambas latas lēte. Eā autē que iuxta qetā multo illis velocius latā. Nulluz igit̄ ad rōnem impedimētum: qꝛ iuxta qetā. Qm̄ qdez motā ꝯtingit eā que a. iuxta motā eā que b. tardiꝰ ptrāsire. Si igr̄ ifinitū est tp̄s quo finita absoluit̄ mota: ⁊ in quo finita p ifinitā mouebat̄: neceē ifinitū eē. Impoſ'e ē igr̄ ifinitū p ifinitū moueri totū. si eniz ⁊ p minimū moueat̄ neceē ifinitū fieri tp̄s. Sꝫ tn̄ celū circuit ⁊ ꝟtit̄ totū in circuitu in tpe finito. Quare ꝯtinet totā que itus: puta eā que a. b. finitā. Impoſ'e igit̄ infinitū esse qꝺ in circuitu.

a

b

¶ Manifestuz est igit̄ ꝙ impoſ'e est vt motus finitus eat ⁊ ptrāseat motū infinitum in tpe finito: ⁊ cuz impoſ'e est. Ergo ptransibit euz in tpe ifinito. Et iam declarauimus hoc in libro quez fecimus de motibꝰ: ⁊ determinauimus ipsuz bn̄. ¶ Modo autem dicamꝰ ꝙ siue motus finitꝰ iuerit ad motuz ifinitū: siue ifinitus ad finitū nō est ibi dr̄ia. Qm̄ qn̄ alter duoꝝ motuū separabit̄ ab altero: ⁊ tūc alter ab isto: siue sit qescens siue nō: sed tamē sepatio eius est velocior si ambe moueant̄. Et ꝑm hoc forte nō est impossibile vt separatio moti sup qescētem sit velocior sepatiōe moti sup motū motu opposito diuerso. Et hoc est qn̄ duo mota motu opposito erunt tarda: ⁊ motus moti sup quiescentē fuerit velocior. ¶ Reuertamur mō ⁊ dicamus ꝙ ꝑmo noster nō erit ipossibilis cū diximus ēt ꝙ motū sepabit̄ a qescēte ad motuz: qm̄ poſ'e est vt linea a. moueat̄ ad lineā b. ⁊ ipsa moueat̄ etiaz motu tardo tardiori q̄ꝫ motu eius ad lineā quiescētez: reuertamur ergo ⁊ dicamꝰ si illꝺ tp̄s qꝺ est ifinitū in quo ptrāsit motus finitus in motū ifinitū ⁊ sepabit̄ ab eo ⁊ quo iuit motus ifinitus ⁊ ptrāsiuit motū finitū: tūc ptes eius

sunt

sunt īfinite neċio. Manifestū est igiṫ ꝙ corpus infinitū ipoſſe est vt moueaṫ totum aut ps eius: qm̄ si moueaṫ aut ps ei⁹ ēt erit hoc neċiuꝫ in tpe īfinito: qꝺ est ipoſſe: qm̄ totuꝫ celū reuolutū est ꝛ iuit i tpe finito ꝛ iuit ꝑtransitus eius in oi qꝺ est ītra ipꝫ. s. linea finita sup quā est a. ꝛ certe manifestū est nullo mō vt corpus rotūdū sit īfinitum.

38 ¶ Cū posuit ꝙ cū linea secauerit lineā ſꝫ eque distātiā ꝑ motū vni⁹ ꝛ gетē alteri⁹: aut mot⁹ ei⁹ ad oppositū. Mot⁹ alteri⁹ linee ꝛ fuerit vtraqꝫ finita neċio secanṫ adiuicē in tpe finito: ꝛ sepatio illaꝝ abiuicē ad eque distātiā aut ꝯtactu ē in tpe finito. ¶ Dixit igr: manifestū est ꝙ ipoſſe est ꝛc̄. i. cū ista ꝑpō sit manifesta: manifestū est ꝙ cū posuim⁹ duas magnitudines ſꝫ figurā ꝑdictā q̄ꝝ altera sit finita: altera aūt īfinita: ipoſſe est vt ꝑtrāseat magnitudo finita ꝑ suuꝫ motū magnitudinē īfinitā in tpe finito: ꝛ h̄ est manifestū ex ꝯuersiōe ꝑpōnis quā posuit: qm̄ ꝯuersū ei⁹ est ꝙ magnitudo que ꝑtrāsit aliā magnitudinē ꝑ motū ei⁹ in tpe finito est finita: ꝛ iā ponim⁹ hāc magnitudinē īfinitā eē. s. altera duaꝝ magnitudinū: ḡ ꝯtigit ipoſſe ꝛc̄. ¶ Et cū declarauit ꝙ due magnitudies hꝰ: scꝫ q̄ꝝ altera est īfinita ꝛ altera finita nō pn̄t ꝑtrāsire se in tpe finito. D. ꝛ si h̄ igr est ipoſſe ꝛc̄. i. illud qꝺ ꝑtrāsit motu aliq̄ꝫ magnitudineꝫ aut moueṫ sup aliquā magnitudinē neċe est vt ꝑtrāseat ipꝫ aut in tpe finito: aut in īfinito: sꝫ iā declaratū est ꝙ ipoſſe est eē motū finitū sup spatiū īfinitū: aut in directo linee īfinite: aut motū īfinitū sup spatiū finitū: aut ī directo linee finite in tpe finito: remanēt igr vt ꝑtrāseat ipꝫ in tpe īfinito. ¶ D. d. ꝛ iā ꝺclarauim⁹ h̄ ꝛc̄. i. iā declaratū est in 6° phy. ꝙ mot⁹ īfinit⁹ nō ē nisi in tpe īfinito. ¶ Et hic liber vocaṫ de motu: aut q꜄ finis ei⁹ est ꝑscrutari de motu: aut q꜄ pl'a q̄ ꝯtinenṫ in eo sunt de motu: aut q꜄ finis ei⁹ sūt ista duo. ¶ D. d. volum⁹ declarare ꝙ ipoſſe est in talib⁹ duob⁹ istis motib⁹ q̊s posuim⁹ ꝑtrāsire se adiuicē in tpe īfinito nedū in tpe finito: ꝛ cū dixit: ꝙ siue mot⁹ finit⁹ est iens ꝛc̄. i. manifestū est ꝑ se ꝙ nulla dr̄ia ē in hac ꝑpōne. s. ꝙ alteꝝ duorū motoꝝ sit finitū: alteꝝ aūt īfiᵐ. Et ēt alteꝝ duoꝝ motuū ad alteꝝ ꝛ alteꝝ est qescēs: aut ꝙ sit motū finitū illꝺ qꝺ moueṫ ad magnitudinē īfinitam: aut ꝙ sit magniᵈᵒ īfinita illꝺ qꝺ moueṫ ad finitū: ꝛ ꝑnūciauit motū loco rei mote: qm̄ seqṫ rē motā ī ꝑuatione finiti in eo qꝺ dixit: siue sit mot⁹ finit⁹. i. sit mot⁹ q ē in re mota finita: silr̄ itellexit cū dixit: siue sit mot⁹ īfinit⁹. i. q ē in re mota īfiᵗᵃ. ¶ Et cū narrauit ꝙ nl'la dr̄ia ē iter has duas ꝑpōnes dedit cāꝫ ꝛ dixit: qm̄ qn̄ alter duoꝝ motuū sepabiṫ ab altero ꝛc̄. i. cum nulla dr̄ia sit iter has duas ꝑpōnes i eo qꝺ itēdim⁹ ꝺclare ꝙ cū altera illaꝝ duaꝝ magnitudinū sepaṫ a suo cōpari ꝯtinget neċio vt alteꝝ sepeṫ ab illa: siue sit finitū illꝺ qꝺ moueṫ siue īfinitū. ¶ D. d. siue moueatur siue nō. i. nulla dr̄ia ē in hac ꝑpōne: vl' si ponaṫ altera istaꝝ qescēs ꝛ altera mota: aut āƀe mote. ¶ D. cū narrauit ꝙ sil'es sūt in eo qꝺ itellexit declare: icepit dicē dr̄iaꝫ iter istas: vt appeat ex h̄ ꝙ in h̄ nō sit aliq̄ vis. ¶ Et dixit: sꝫ tm̄ sepatio eoꝝ ē velocior qn̄ ambe mouenṫ. i. ꝙ ista dr̄ia q̄ est: ꝙ si vnū duoꝝ fuerit motū ꝛ alteꝝ qescēs: aut ambo mota nullā facit viꝫ in eo qꝺ itēdim⁹ declarare: ꝛ ꝙ ēt si altera istaꝝ magnitudinū sepabiṫ a suo ꝯpari suū cōpar separaṫ ab ea. ¶ D. d. ꝛ ſm h̄ forte nō est ipoſſe ꝛc̄. i. ꝙ cū ambe magnitudines moueanṫ vna ad oppositū sui ꝯparis ꝛ hoc erit cū mot⁹ rei mote duaꝝ magnitudinū fuit velocior motib⁹ eaꝝ adiūctis insil'. s. qn̄ vtraqꝫ illaꝝ moueṫ ad oppoᵐ sui ꝯparis. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: ꝛ hoc erit qn̄ due res mote motu opposito erunt tarde ꝛc̄. s. qn̄ due res mote ſꝫ oppositū mouenṫ tarde: ꝛ res mota q̄ moueṫ sup qescētem moueṫ velociter. s. veloci⁹ q̄ꝫ mot⁹ ꝯiunct⁹ duaꝝ reꝝ motaꝝ ſꝫ oppositū. ¶ Et cū dixit h̄ icepit vl'r vti h̄ exēplo dicēcendo: reuertamur mō ꝛ dicam⁹ ꝙ ſmo nr̄ ipoſſis nō est ꝛc̄. i. dicam⁹ ꝙ iste ſmo nō est ipoſſis i duab⁹ istis magnitudinib⁹: q̄s ponim⁹ vnā finitā ꝛ alteraꝫ īfinitā: qn̄ ꝯfessi fuerim⁹ ꝙ altera illaꝝ ꝑtrāseat alterā. s. ꝙ accidat illi qꝺ mouenṫ ex eis vt separeṫ a qescente sup qꝺ moueṫ veloci⁹: q̄ꝫ separeṫ illud qꝺ moueṫ ex eis ab altero moto. s. ꝙ moueṫ in oppōne sui ꝯparis. ¶ Et cū dixit: ꝙ h̄ nō est ēt ipoſſe. dixit. Possē est eniꝫ vt moueaṫ linea a. ad lineā b. ꝛc̄. i. ꝛ h̄ nō est impoſſe: qm̄ nō ipoſſe est imaginari rē motā. s. a. que moueṫ ad aliā rē motā. s. b. ꝛ illa res mota mouetur ad oppoᵐ ꝑme ꝛ secat vtrāqꝫ illaꝝ suū cōparē in longiori tpe q̄ꝫ in quo secat res mota rē qescētē. Et cū hoc nō est ipoſſe in duob⁹ motis finitis: poſſe est ēt qn̄ alteꝝ fuerit finitū ꝛ alteꝝ īfinitū. cū ꝯcesserim⁹ ꝙ altera illaꝝ ꝑtrāsit alterā. ¶ Et cū ꝺclarauit h̄ reuertebaṫ ad illud in quo stabat. i. ꝙ si res mota finita secauerit in ꝑtrāsitu qescētē īfinitā: aut res mota infinita qescētē finitā oīo secat ipaꝫ in tpe īfinito. ¶ Et dixit. Reuertamur ēt ꝛ dicamus ꝙ si h̄ tp̄s sit īfinitū ꝛc̄. i. ꝛ cū posuim⁹ ꝙ tp̄s in q̊ secat res mota finita magnitudinē nō finitā sit īfiᵐ: aut tp̄s in q̊ secat res mota īfiᵗᵃ magniⁿᵉᶻ finitā: aut spatiū finitū: ꝯtiget vl'r vt res mota īfinita secet magnitudinē finitaꝫ in tpe finito: secat enī partē aut totū: ꝛ silr̄ ꝯtiget in re mota finita que poniṫ secans. s. ꝙ secat rē motā īfinitā iō ꝙ pars ei⁹ neċio secat motā rē īfinitā in tpe īfinito: ꝛ cū pars secaṫ in tpe īfinito: ꝛ qꝺ secaṫ in tpe īfinito est īfinitū: necesse est vt ꝑtes mot⁹ ꝑ quas secāt suū totū sint īfinite. ¶ Et h̄ intēdebat cum dixit: ꝙ ꝑtes ei⁹ neċio erūt īfinite. s. ꝑtes mot⁹ vl'r: qꝺ pōt itelligi cū posuim⁹ ꝑtē vel corp⁹ īfinitū secantē vel cōsecantē rotūdū neċio erit finitū ex ꝯcauo ꝛ īfinitū ex ꝯuexo: ꝛ cū ita sit ꝯtingit vt ꝑtes illi⁹ corꝑis sint infinite. Cū. n. portio rotūdi sit īfinita ex ꝯuexo ꝛ finita ex ꝯcauo: neċiuꝫ est vt oīs ps ei⁹ sit infinita ex cōuexo. Si ḡ ponim⁹ aliquā magnitudinē ex illa secantē magnitudinē īfinitā: ꝯtinget vt secet totuꝫ ei⁹ in tpe īfinito: ꝛ silr̄ ps hui⁹ ꝑtē illi⁹ magnitudinis: ꝛ cum ita sit erit totus mūdus īfinitus: ꝛ silr̄ q̄libꝫ ps ei⁹. Et ꝙ ista explanatio sit ꝯueniētior ei qꝺ post dicet: ꝛ ꝑ̊ma ꝯueniētior v̄bis suis. ¶ Qꝺ aūt dicit post h̄: manifestū igr est ꝙ corp⁹ īfinituꝫ ipoſſe est vt moueaṫ: neqꝫ totū neqꝫ ps eius: qm̄ si totū moueret: aut ps ei⁹ erit neċio in tpe īfinito. i. ꝙ corp⁹ rotundū si ponaṫ īfinituꝫ ex ꝑte ꝯuexi cōtingit vt totū ꝛ ꝑtes sint infinite: vt declaratū est in ꝑ̊ma demr̄atiōe: cū imagiate fuerint ꝑtes distincte exeūtes a cētro in īfinitum. ¶ Et pōt itelligi ex h̄ sermōe ſꝫ ꝑ̊mā explanationē: ꝙ cū posuimus ꝙ corp⁹ rectuꝫ siue rotūdum secet corpus infinitū in tpe infinito: aut secet corpus infinitū corpus finitū: cōtinget vt secet partē ei⁹ in tpe infinito. Proportio. n. īfiniti ad totā magnitudinē quā secat ꝛ ad minimā partē ei⁹ est eadē ꝑportio: ꝛ cū ita sit: ipoſſe est vt īfinitū secet aliqd in tpe finito: neqꝫ ꝑteꝫ

Quare h̄ lib physicoꝝ dictus ē de motu.

neq̄ totum. Qm̄ si ponaꝛ ꝙ secet ea erit in tp̄e īfini to.s.totū ⁊ ptē: sȝ celū secat oīa sup q̄ reuoluiꝛ in tp̄e finito: ⁊ silr̄ secat ptē ei⁹ sup quā reuoluiꝛ.ḡ nō est īfinitū. ¶ Et ꝓȝ hāc explanationē est intētio s̄monis ei⁹ q̄ est. Manifestū est igiꝛ ꝙ corp⁹ īfinitū ip̄oſe est vt moueaꝛ totū aut ps ei⁹.i.ꝙ corp⁹ īfinitū ip̄oſe est vt moueaꝛ sup aliquā magnitudinē neq̄ sup totaȝ: neq̄ sup ptē: ⁊ ꝓȝ h̄ erit intētio s̄mōis ei⁹: qm̄ celuȝ totū reuoluiꝛ ⁊ iuit circulariter ⁊c̄.i.cū celū sit īfinitū ꝯtinget vt secet magnitudinē positā sup terram. V.g.a.in tp̄e īfinito: silr̄ ꝯtīgit vt secet totā terrā: cuius magnitudo est ps.s.tp̄e īfinito: ⁊ h̄ ē ꝯriū sensui. Videm⁹.n.totū celū secare lineā positā sup faciem terre: ⁊ silr̄ totā terrā. ¶ Et ꝓm explanationē postremā erit intētio ꝙ nos īuenim⁹ ptē celi secare ptē terre in tp̄e finito: ⁊ totū totā terrā. Et si eēt celū infinitū ꝯtingeret vt ps ei⁹ secaret ptē terre in tp̄e īfinito: ps eniȝ ei⁹ est īfinita ex ꝯuerso: ⁊ silr̄ ꝯtingeret vt secaret totū ei⁹ totā terrā in tp̄e īfinito: ⁊ totū h̄ est ꝯriuȝ sensui. ¶ Et qꝛ hic sermo ꝯtinet in se duos modos demr̄atiōis.s.vniuersalē ⁊ pticulareȝ.s.ꝙ declaraꝛ ex eo ꝙ ip̄oſe est corp⁹ īfinitū simplr̄ moueri neq̄ īfinitū rotūdū: cū ip̄oſe est vt p motū ei⁹ secet aliqd: qm̄ cū res mota nō possit moueri nisi secet partē aut totū īfinitū: aut neq̄ secat totū neq̄ ptes: manifestū est igr̄ ꝙ est imobile.i.⁊ cum ita sit dicit: certū ⁊ manifestū est ꝙ corp⁹ īfinitū est nullo mō.i.ꝙ hec intētio est manifesta ex hoc sermone valde bene.

finita a ———— b infinita

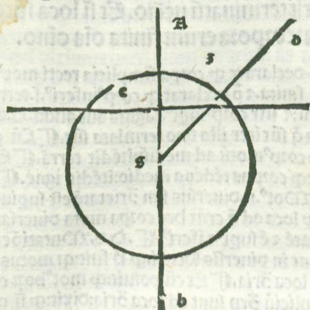
¶ Adhuc queādmodū lineā cui⁹ finis est impoſe eē īfinitā: sȝ siqdē ad lōgitudinē. Et superficiē silr̄ cui⁹ finis nō ꝯtingit. Cū aūt determinaꝛ nusq̄. Puta tetragonū īfinituȝ: aut circulū: aut sperā: queādmodū neq̄ pedale īfinitū. Si igr̄ neq̄ spera: neq̄ tetragonū neq̄ circulus est īfinit⁹. Nō existēte aūt circulo neq̄ vtiq̄ q̄ circum erit latio. Silr̄ autē neq̄ īfinito existēte: nō vtiq̄ erit īfinita si neq̄ circulus īfinit⁹ est: nō vtiq̄ mouebitur circulariter infinitū corpus.

¶ Etiā linea finita nō pōt eē infinita: si aūt sit poſe.ḡ i altera duaꝝ extremitatū.s.extremitate p̄cedēte ꝓȝ lōgitudinē īfinitā: ⁊ silr̄ superficies ēt ip̄oſe est vt sit īfinita in oīb⁹ ptib⁹ nisi in dimēsiōe īfinita: superficies aūt est prior figura. Tūc.n.est ip̄oſe vt sit q̄dratū īfinitū in aliq̄ dimēsione: neq̄ circulus: neq̄ orbis neq̄ circulus sit infinitus: sicut est impoſe vt sit figura pedis infinita. Si ergo neq̄ orbis neq̄ circulus sit infinitus: neq̄ mot⁹ circularis oīno erit infinitus.

39 ¶ Et hec est demr̄atio q̄rta p̄ter tres p̄dictas: ⁊ vult dicere ꝙ linea nō pōt imagiari īfinita pp̄ suas duas ptes ex qb⁹ ꝯstituiꝛ.s.qꝛ est lōgitudo sine latitudine: sȝ nō imaginaꝛ eē īfinita nisi pp̄ vnā tm̄.s.lōgitudinē que est in ea q̄si mā ⁊ gen⁹. Illud aūt qđ est in ea q̄si dr̄ia.s.alia ps descriptiōis facit ipsam eē finitā.s. esse lōgitudinē sine latitudine. Et silr̄ superficies non est īfinita nisi ex parte mãe que est longitudo ⁊ latitudo: ex parte igitur forme que est sine ꝓfunditate est finita. Et silr̄ corpus nō pōt imaginari esse infinitum nisi ꝓpter magnitudinē que est in eo quasi genus: ꝓpter aūt illud qđ est in eo quasi forma ⁊ ē numerus dimēsionū.s.ꝙ descriptio corporis est: qꝛ magnitudo est diuisibilis in tres dimēsiōes: nō p̄t imaginari hr̄e quartā dimēsionē: neq̄ habere dimēsiones īfinitas. Et nō est poſe vt imaginemur in eo īfinitū nisi ex pte generis: qđ est magnitudo. Et cū totū hoc sit sicut narrauim⁹: ⁊ genus figure est superficies: manifestū est ꝙ nō pōt imaginari infinitū nisi ꝓpter genus qđ est superficies: nō ꝓpter dr̄iam que ē ab vna linea vel plurib⁹. Et silr̄ figura corporea nō pōt imaginari esse infinita nisi ex parte generis accepti in sua descriptiōe.i.corp⁹ simplex: ex parte aūt differētie per quā est figura impoſe est imagiari eē infinitā nisi eēt possibile imaginari finitū esse infinitum ꝓm ꝙ est finitū.s.ꝓm ꝙ dictū est in diffōne ei⁹ qđ est corpus cōtentuȝ superficie aut superficieb⁹: ⁊ cū corpus rotūdum infinitum nō sit: impossibile est vt corpus celeste sit infinitū. ¶ Et ideo dixit Arist. Dicamus etiā ꝙ linea finita ip̄ossibile est vt sit infinita.i.ꝙ linea impossibile est vt sit infinita simpliciter: quoniam aliquo modo est finita: ⁊ cum dixit: ꝙ ip̄ossibile est īuenire lineā īfinitā oībus modis: dixit modū ex quo possibile est imaginari ipsam eē infinitam. ¶ Et dixit: si igitur poſe sit erit in altera duaꝝ extremitatū ⁊c̄.i.ꝙ linea inquātū priuatur a latitudine impoſe est vt imagineꝛ in īfinitū: ⁊ est modus qđ est in ea q̄si dr̄ia: inquātū aūt longitudo poſe est vt imagineꝛ īfinita: ⁊ est pars que est in ea quasi genus: ⁊ cū dixit: ꝙ linea nō imaginaꝛ īfinita nisi vno modo: dixit: ꝙ superficies ēt ip̄oſe est vt sit infinita in oībus dimēsionib⁹ nisi in dimēsione īfinita.i.ꝙ superficies etiā nō pōt imaginari īfinita in oībus dimensionibus: ⁊ nō est poſe hoc in ea.s.ꝓm existimatiōeȝ nisi in duab⁹ dimensionibus tm̄.s.lōgitudo ⁊ latitudo que sunt in ea quasi genus: ex ꝓfunditate autem nō imaginaꝛ cū careat ea: ⁊ hec priuatio est in ea q̄si differētia. ¶ Deīde dixit. Superficies est prior figura: scȝ.i.ꝓm ꝙ differētia est prior eo cuius est differentia ꝓm ꝙ est differētia corporis. Corpus.n.figuratum est qđ cōtinetur ab vna superficie aut a pluribus: superficies igitur sunt in diffōne corporis quasi differētie. ¶ D.d. Tunc.n.ip̄oſe est vt quadratū sit infinitū ⁊c̄.i.⁊ cū figuratuȝ corp⁹ habuerit superficies terminatas ip̄oſe est corpus figuratū īfinitū eē. Impossibile est.n.quadratū esse īfinitū in aliqua parte neq̄ aliaȝ figurā: qm̄ si hoc esset nō remaneret quadratū. ¶ D.d. Qm̄ neq̄ circulus neq̄ orbis ⁊c̄.i.impoſe est vt imaginareꝛ corpus rotundū īfinitū: sicut est impoſe vt imagineꝛ pes infinitus. nō eniȝ ē pes nisi per eius figurā: ⁊ si imagineꝛ eē infinitus in aliq̄ parte tunc nō erit figuratus. ¶ D.d. Si ergo orbis nō est neq̄ circulus infinitus: ⁊ etiaȝ neq̄ mot⁹ circularis infinitus.i.⁊ si aliquis posuit ipsum in re mota infinita in tēpore īfinito. Potest eniȝ aliquis dicere q̄uis ponaꝛ ꝙ celū ip̄oſe est vt sit infinitū: qꝛ motus eius est in tēpore finito: tm̄ nō erit remotum vt extra ipsuȝ sit corpus rotūdū cōtinēs ipsum: cui⁹ motus est infinit⁹ ⁊ in tēpore īfinito: quapp̄ dixit respōdendo: ꝙ cū omne rotundū sit finituȝ: necesse est vt motus eius sit finitus ⁊ in tēpore finito.

Quõ linea superficies ⁊ corp⁹ pñt esse infinita?

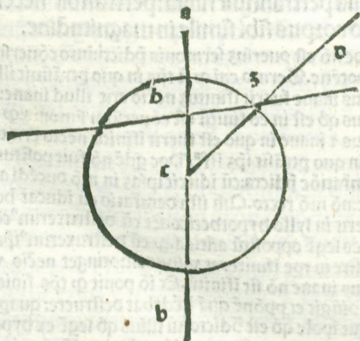
¶ Adhuc autē si g. cētrum sit. Que aūt a.b. infinita. Et que e. ad rectū infinita. ⁊ q̄ g.d. mota vnq̄ ipsa g.d. absoluet̄ ab e. sȝ semꝑ se hēbit quēadmodū d.z. incidit eni in quo z. Non igitur circuit circuluȝ que infinita.

¶ Et dicamus ēt aliud ꝙ corpus qd̄ mouetur circulariter īpossibile est eē infinitū. Sit igit̄ cētruȝ c. ⁊ sit linea a.b. īfinita: ⁊ linea b.z. īfinita ēt: ⁊ moueat̄ ēt linea c.d. Qm̄ cum mouebit̄ īpossibile est separari lineā b. oīo. Sȝ erit simile linea d.z. ⁊ secat lineam b. in puncto z. Et cuȝ ita sit īpōle est vt motus īfinitus sit in corpore rotundo oīno.

40 ¶ Hec est demōstratio qnta: ꝙ corpus infinituȝ impossibile est moueri circulariter: sit ergo c. cētrum. i. manifestū est cū posuimus ꝙ corpus rotūdū mouetur circulariter necesse est vt habeat cētrū: siue sit īfinitū: siue finitū: ponat̄ ergo īfinitū ⁊ centrum eius sit c. ¶ D.d. ⁊ sit linea a.b. īfinita ⁊c̄. i. cū ita sit: possibile est vt ponat̄ linea īfinita trāsiri per eius cētruȝ ⁊ infinita in duab⁹ extremitatibus. sit ergo illa linea a.b. ¶ D.d. ⁊ sit linea equalis ⁊c̄. i. extrahamus suꝑ hanc lineam nō super cētrum perpēdicularē: ⁊ sit ēt infinita in duob⁹ extremis: sit igitur linea huiꝰ b.z. ¶ D.d. ⁊ moueat̄ linea c.d. idest ⁊ extrahamus a cētro c. lineā infinitam in extremo vno. sit ergo c.d. secans lineā b.z. Et imaginemur hāc lineā c.d. moueri per motū corporis: quod circulariter mouet̄: ⁊ duas lineas secātes se qescentes. ¶ Deinde. d. qm̄ cū mouebit̄ impossibile est separari a linea b. oīno. i. ⁊ cuȝ imaginati fuerimus lineam exeuntem a centro que est infinita in vno extremo scȝ c.d. que secat lineam infinitā in duobus extremis scȝ b.z. motā ⁊ secāteȝ eādem lineā b.z. manifestuȝ est ꝙ nunq̄ separabit̄ ab illa linea. Si enim separabit̄ ab ea nō separabit̄ nisi in vltimo pūcto eius. Sed s̄m ꝙ est īfinita non habet vltimū punctum. s. in parte. ¶ D.d.d. sed erit simile linee d.z. idest: sȝ opȝ secare arcū similē arcui d.z. D.d. ⁊ secat lineā b. in pūcto z. idest: ꝙ linea c.d. secat lineā b. in pūcto z. ⁊ secat totū circulū: ergo necesse est vt tota linea finita secet lineā b.z. infinitaȝ: qd̄ est īpossibile. ¶ D.d. ⁊ cū ita sit īpossibile ē ⁊c̄. i. q̄ꝛ motus īfinitus corꝑis īfiniti nō ꝑficitur: ⁊ motus corꝑis rotūdi ꝑficit̄: q̄ꝛ ergo motus corꝑis īfiniti est infinitus: ⁊ motus corporis rotundi finitus est: ergo corpus rotūdum impossibile est eē infinitum.

¶ Adhuc siquidem infinituȝ celū: mouetur autē circum in tēpore finito: īfinitū erit pertransitum. Erit enim hoc quidē manens celum īfinitum: hoc auteȝ in hoc motū equale. Itaq̄ si quidem circuiuit infinitum ens. Infinituȝ equale ipsi pertransiuit in tempore finito. Sed hoc erat impossibile.

¶ Et ēt si celū esset īfinitū: ⁊ motus eius circularis. Necio secat in tp̄e finito corpus infinitum. Sit igit̄ celum fixum: ⁊ aliud ītra ipsuȝ simile in magnitudine motū. Dico ꝙ si corpus qd̄ est ītra celū est īfinitū: ⁊ totuȝ celū moueat̄ circulariter. Tūc corpus infinitum ꝑtrāsibit suum simile in tp̄e finito.

¶ Hec est demōstratio sexta. i. ꝙ si celum sit īfinitū ⁊ motus eiꝰ sit circularis: necessario corpus īfinituȝ pertrāsibit spatium īfinitum in tēpore finito. ¶ Et hoc intendebat cū dixit. Necessario secat in tp̄e finito corpus infinitū: ⁊ intendebat per corpus vacuum in quo imaginatur esse celum. ¶ D. icepit declarare hanc ꝯsequētiam: ⁊ dixit. Et sit celum igit̄ fixū ⁊c̄. i. imaginemur celū fixum in vacuo equali ei: ⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ si aliud intra ipsuȝ sibi simile in magnitudine. ¶ D.d. dico ꝙ corpus ītra celū ⁊c̄. i. ꝙ si celū sit īfinituȝ vacuum ēt ⁊ dimēsio in quo est celuȝ erit īfinitum. Cum ergo celū moueat̄ in hoc vacuo īfinito quousq̄ cōpleat reuolutionē. Tūc ꝑtransibit corpus īfinitū vacuū infinitū. ¶ Et hoc itendebat cū dixit: tūc ꝑtrāsibit corpus īfinitū simile ei in tp̄e finito. i. tunc ꝑtransibit corpus infinitum aliud corpus īfinitum in tēpore finito: vt dcm̄ est in physicis. ¶ Et qdam dicunt ꝙ hec demōstratio nō est vera nisi s̄ȝ sermonē: ꝙ locus est dimēsio ⁊ inane: ⁊ cuȝ nulla dimēsio ⁊ inane sit ī qua sit celū: ergo hoc imaginari est falsum. Impossibile ergo nō seqtur nisi ab hac positiōe falsa nō ab alio qd̄ vult ꝯstruere. ¶ Dicamus ergo ꝙ cū ponetur corpus īfinitū: ⁊ ponet̄ ꝙ omne corpus habet locū: cōtinget necio vt locus sit inane: cū inane diminuat̄ s̄m diminutionē corꝑis et crescat equal'r: incōtinēti aūt nō seqtur vt corꝑa sint equalia s̄ȝ equalitatē eius. quasi ergo nō sequit̄ hoc ab ista positiōe: nisi q̄ꝛ ꝯcessa est ⁊ ꝯcludit̄ impōle: et non posuit ipsam qm̄ est possibilis in se: sed q̄ꝛ sequitur a sermone eorum. s. ponentium infinitum. 41

Obiectio.

Solo.

¶ Est aũt ⁊ cõuertibiliter dicere ꝙ si finituꝫ tp̄s in quo reuolutũ est: ⁊ magnitudinẽ que ꝑtrãsita est necesse est eẽ finitaꝫ. Equale aũt ipsi pertrãsiuit. finituꝫ igitur ⁊ ipsum.

¶ Et possumus cõuertere sermonẽ nr̄ꝫ. Si tp̄s in quo pertrãsiuit illud corpus celũ fuerit finitum: erit necessario magnitudo etiaꝫ in qua pertransiuit finita: pertrãsibit necessario corpus sibi simile in magnitudine.

42 ¶ Hoc nõ est ꝯuersuꝫ sermonis p̄dicti: imo cõuersuꝫ sue potẽtie. Sermo enĩ ꝙ si tp̄s in quo ꝑtrãsiuit illd̄ corpus inane fuerit ĩfinituꝫ nec̄io erit illud inane: ⁊ corpus qd̄ est in eo finitũ est cõuersum ſmonis: ꝙ si corpus ⁊ inane in quo est fuerit ĩfinitũ nec̄io erit tẽpus in quo ꝑtrãsit ipꝫ ĩfi^m. Hoc qdẽ nõ fuit positum in d̄mr̄atiõe p̄dicta: cũ ĩduxit ipsaꝫ in mõ ducẽdi ad ĩpo̾e: nõ mõ recto. Qm̄ ista demr̄atio cũ ĩducat̃ hoc mõ erit in syllo̾ hypothetico. Et cũ destruxerim᷒ cõsequẽs seq̃t̃ oppositũ añtis. s. ꝙ cũ destruxerim᷒ ĩpm ꝑtrãsire in tp̄e ĩfinito: vt visum est: ꝯtinget nec̄io vt corpus inane nõ sit ĩfinitũ. Et iõ ponit ꝙ tp̄s finitũ sit: ⁊ ꝯiũgit ei ꝓpõnẽ quã ĩtẽdebat destruere: quapꝑ cõtigit ĩpo̾e qd̄ est ꝯ̄dictoriũ illius qd̄ seq̃t̃ ex hypothetica dicente: ꝙ si corpus ĩfinitũ pertrãsit spatium infinitũ necessario erit in tẽpore infinito. Impo̾e ḡ ꝯñs quo vtebat̃ Arist. in hac demr̄atiõe est ꝯ̄dictoriũ ꝯñtis hypothetici qd̄ est in potẽtia illius sermonis de quo dixit ꝙ possumus conuertere ipsum.

¶ Qd̄ qdem igit̃ circulo motũ nõ est ĩterminatũ neqꝫ ĩfinitũ: sꝫ hꝫ finẽ manifestum.

¶ Manifestum est mõ ꝙ celũ est finitũ ⁊ ꝙ corpus rotundũ ĩpossibile est vt sit sine vltimo: ⁊ sine fine. Modo ergo volumus dicere de alijs corporibus simplicibus.

43 ¶ Manifestũ est ex sermone nr̄o ꝙ celũ est finitũ: ⁊ nõ tñ celũ: sꝫ declaratũ est ꝙ oẽ corpus rotundũ impossibile est vt sit infinituꝫ qd̄cunqꝫ corpus sit. Opꝫ nos igitur declarare hoc in alijs corporibus simplicibus que recte mouentur. Tunc enim erit verificatũ ꝙ omne corpus simplex est finitum. Cap. II.

Ed adhuc neqꝫ qd̄ ad mediũ: neqꝫ qd̄ a medio fert̃ ĩfinitum erit. Cõtrarie eniꝫ lationes que sursum: ⁊ que deorsum. Contrarie auteꝫ ad ꝯ̄ria loca. Contrarioꝝ aũt si alterũ determinatum est: ⁊ alterũ determinatũ erit. Mediũ aũt determinatũ est. Si enĩ vndecũqꝫ ferat̃ deorsum qd̄ substat nõ ꝯtingit ꝑtrãsire longius medio loco. Determinato igit̃ medio loco. Et eum qui sursum locum necesse determinatum esse. Si autem loca determinata sunt ⁊ finita: ⁊ corpora erunt finita.

Cõtrarioꝝ si alteꝝ d̄terminatũ est: ⁊ alterum determinatũ erit.

¶ Volumus mõ dicere de alijs corꝑibus ĩpo̾e est vt sint ĩfinita: neqꝫ corp᷒ vadẽs ad mediũ neqꝫ a medio. Mot᷒ eniꝫ diuersus ẽ supius ⁊ ĩferi᷒: ⁊ mot᷒ diuersi sunt in locis diuersis. Dicam᷒ ḡ ꝙ si alteꝝ ꝯ̄rioꝝ fuerit terminatũ alteꝝ ẽt erit terminatũ. Mediuꝫ aũt terminatũ est. Qd̄ enĩ vadit ad ĩferi᷒ ab oĩ ꝑte ĩpo̾e est vt ꝑtrãseat mediũ neqꝫ ꝓlõget a medio. Si ḡ mediuꝫ erit terminatũ: ⁊ supi᷒ erit terminatũ nec̄io. Et si loca sũt terminata: corpora erunt finita oĩa oĩno.

Vult declarare ꝙ corꝑa simplicia recti mot᷒ sunt finita. ⁊ p̊ declarat ꝙ corp᷒ inferi᷒. s. terra est termĩatũ: ⁊ sil̾r corp᷒ supi᷒. s. ignis aut aliud. D. declarat ꝙ ea q̄ sũt ĩter ista duo termĩata sũt. ¶ Cũ ḡ dixit: neqꝫ corp᷒ motũ ad mediũ: ĩtẽdit terrã. ¶ Et cũ dixit: neqꝫ corpus tẽdẽs a medio: ĩtẽdit ignẽ. ¶ Cuꝫ ḡ dixit. Mot᷒. n. diuersus ſm ꝯ̄rietatẽ est supius ⁊ ĩferi᷒. i. ꝙ loca ad q̄ erũt hec corꝑa mota diuersantur ſꝫ ꝯ̄rietatẽ ⁊ ẽ supi᷒ ⁊ ĩferi᷒. ¶. D. d. Mutatiões diuerse sunt in diuersis locis. i. ꝙ h̾ fuit: q2 motus ꝯ̄rij sunt ad loca ꝯ̄ria. ¶ Et cũ posuit: ꝙ mot᷒ hoꝝ corporuꝫ simpliciũ ꝯ̄rij sunt ad loca ꝯ̄ria: dixit: ꝙ si alteꝝ ꝯ̄rioꝝ fuerit terminatũ: alteꝝ erit termĩatũ. i. cũ radix p̄dicta est posita. s. ꝙ loca istoꝝ corpoꝝ sũt ꝯ̄ria: ponam᷒ scd̄aꝫ radicẽ dicentẽ ꝙ si alteꝝ duoꝝ ꝯ̄rioꝝ fuerit terminatũ nec̄io erit scd̄ꝫ terminatũ. ¶ Et h̾ manifestũ est ex descriptiõe ꝯ̄rioꝝ q̄ sũt in fine remotiõis. Et cũ vtrũqꝫ eoꝝ maxĩe distet nec̄e ẽ vt sit eq̄l̾r in ꝯ̄rietate. s. vt neutrũ sit forti᷒ reliq̊. Sꝫ cũ posuimus alteꝝ eoꝝ finitũ: ⁊ alteꝝ ĩfinitũ: tũc nõ ꝯ̄ria būt sibi eq̄l̾r: qm̄ forma ꝯ̄rietatis q̄ est in altero eoꝝ nõ est eq̄lis forme ꝯ̄rietatis alteri᷒: ſm ꝙ sunt ꝯ̄ria. Et mãifestũ ẽ ꝑ se ꝙ sũt in eodẽ gradu ꝯ̄rietatis: ⁊ si nõ: nõ in fine distabũt. Po̾e. n. eẽt addere suꝑ minorẽ vt eẽt magis ꝯ̄riũ: ⁊ tũc idẽ h̾ret plura ꝯ̄ria: ⁊ illd̄ qd̄ erat positũ in maxĩa distãtia nõ est ita: qd̄ ẽ ꝯ̄riũ positiõis. ¶ Et ẽt nõ eẽnt opposita ſm ꝙ sunt extrema. s. ꝙ ꝓportio alteri᷒ eoꝝ in ꝯ̄rietate ad alteꝝ nõ eẽt sic̄ ꝓportio alterius ad p̄^m. Sꝫ notũ est ꝑ se ꝙ ꝓportio ignis ad aquã in ꝯ̄rietate ẽ sicut aq̄ ad igneꝫ. ¶ Et cũ posuit istã radicẽ: posuit tertiã radicẽ dicẽtẽ mediũ eẽ. s. termĩatũ. D. ĩduxit demr̄ationẽ eius. ¶ Et dixit. ⁊ mediũ aũt est terminatuꝫ ⁊c̄. ⁊ intẽdit per mediũ locũ ĩferiorẽ: q2 est enĩ mediũ: mãifestũ est ꝙ est termĩatũ. q. d. ⁊ sig̃atio est ꝙ loc᷒ vocat᷒ inferius est termĩatus: q2 est mediũ: cũ oẽs lapides nõ ꝑtrãseãt ipꝫ. cũ ḡ locus ĩferi᷒ est medi᷒: mediũ aũt ẽ termĩatũ. ḡ locus ĩferi᷒ est terminat᷒. ¶ Et sig̃atio ꝙ corꝑa grauia nõ ꝑtrãseat mediũ est: ꝙ corꝑa grauia descẽdũt ex oĩ ꝑte celi descẽsu ꝯsil̾i: quapꝑ vr̃ ꝙ eũdẽ locũ ĩtẽdãt: ⁊ vl̾r si ꝑtrãsirẽt mediũ mouerent̃ a medio nõ ad mediũ. ¶ Et hec ꝓpõ appet ex casu lapidis ſꝫ angulos rectos ad suꝑficies rotũdas q̄ sũt suꝑ terrã ex oĩb᷒ ꝑtib᷒ celi: ex quo videt̃ ꝙ oĩa intendãt pũctũ vnũ. Et antiq dixerunt in spera: hoc enim nõ accidit nisi in spera. Sed tamẽ hec ꝓpositio non videt̃ esse manifesta nisi cõcedat̃ celum esse spericum. Qui aũt dicunt celum nõ esse spericũ non cõcederent ꝙ in celo mediũ sit locus inferior: ⁊ cũ sit ita ꝯtingeret vt descẽsus lapidis nõ sit suꝑ lineas eque distãtes oĩno: quapꝑ non cõcurrunt omnino: ⁊ cum nõ ꝯcurrũt pertransibũt mediũ: ergo locus inferior non erit terminatus: ergo necessariũ est ponere ꝑtes celi eẽ diuersas spericas: ⁊ tũc verificabit̃ nobis hec ꝓpositio: sed tñ hoc videtur eẽ manifestũ ꝑ sensuꝫ. Celum enim videt̃: aut spera perfecta: aut pars spere. s. 44

Qr̄ si vnuꝫ ꝯ̄rioꝝ ẽ terminatum ⁊ reliquum.

Signũ potissimũ ꝙ terra sit sperica. ꝑ quo vide etiã 2. celi. c. 30. ⁊ 100. ⁊. 101. Et 4. celi. t. c. 33.

re.s.medietas spere:⁊ cū notū sit p se manifestū est: qm̄ partes illi⁹ sunt diuerse sperice:⁊ cū videm⁹ ꝙ oēs lapides descēdūt ſm eūdē sitū ex ptibus diuersis celi scimus ꝙ descēdūt sup lineas cōcurrētes in puncto vno:ille g̊ est locus iferior.❡ D.d.Si g̊ medium est terminatū.i.ergo supius est terminatū:cū necium est ꝙ locus iferior sit terminatus:neciuz est vt locus supior sit terminatus:inq̄ztum est ꝯtrarius. Jam eni diximus ꝙ cū alteꝝ ꝯtrarioꝝ sit terminatum alteꝝ erit terminatuz.❡ Et pōt aliqs dicere ꝙ locus iferior nō videt̄ terminatus donec ꝯcedat̄ ꝙ celum sit ps spere:sed hoc posito posituz est esse oēm locū terminatū. Jam ergo accepta est res in declaratione sua.❡ Dicamus ergo ꝙ locus supior quē vult declarare esse finitū nō est qd̄ est iter terram ⁊ celū. Manifestū est enim ꝙ hoc est finitū:sed vult dclarare ꝙ iste locus cum loco celi nō est infinitus. Celū enim si sit in loco ē in supiori. Sz si iste locus est ifinitus continget vt locus inferior sit infinitus:sed locus inferior est finitus:ergo locus superior.

Obiectio.

Solutio.

❡ Adbuc si sursuz ⁊ deorsum determinata sunt:⁊ iter mediū nece determinatū eē. Si enim nō est determinatū infinitus erit vtiqz motus. Hoc aūt ꝙ ipoſſe sit oñsum est pri⁹. Determinatuz est igit̄ mediū. Quare ⁊ ꝙ in h̄ corpus:aut exñs:aut fieri poſſe. Sz adhuc ꝙ sursum ⁊ deorsum fert̄ corpus pōt in hoc factum esse. Natū est eni hoc qdez a medio moueri. hoc autē ad medium.

❡ Et ēt si supius ⁊ iferius sunt termiata ergo mediū termiatū. Si g̊ nō sit termiatū inuenieт̄ motus ifinitus. Sed iaz diximus ꝙ ipoſſe est motū esse ifinitū:⁊ cū ita sit mediū g̊ est terminatū. Ergo qd̄ est itra ip̄m ⁊ qd̄ pōt esse in eo est terminatū.s.ꝙ corpus tendens ad superius ⁊ ad inferius impossibile est ꝙ sit in eo:alterum enim eorum mouet̄ a medio:⁊ alterum ad medium.

45 ❡ Cum declarauit ꝙ terra ⁊ ignis sint finiti: qr loca eorum sunt finita:vult declarare ꝙ aqua ⁊ aer sunt finiti dicēdo.❡ Et etiā si superius ⁊c̄.i.cum declaratum est ꝙ locus superior ⁊ inferior sunt terminati.i. finiti:necesse est vt locus q est iter ea sit terminat⁹:⁊ hoc intendebat cum.d.cum eni duo extrema sint terminata:necesse est vt mediuz sit terminatuz:quoniā si illud qd̄ est intra locū terre ⁊ locū ignis eēt infinitum:⁊ ignis moueret̄ a terra vsqz ad suū locum:cōtingeret ꝙ nunq̄z veniret ad suū locum:esset ergo in perpetuo motu:⁊ sic motus rectus esset infinitus:qd̄ declaratū est esse impoſſe in libro predicto.❡ Deinde dixit.Et cuz ita sit mediū ergo est terminatū.i.⁊ cū impossibile est vt inter locuz ignis ⁊ terre sit motus infinitus:necessariū est vt iste locus sit finitus.s.medium.i.qd̄ est inter duo extrema. Medium eni in h̄ sermone dicit̄ ſm tres intentiones:ſm locū inferiorem:⁊ ſm mediū spere:⁊ ſm mediū qd̄ est inter duo extrema cōtraria:⁊ hoc intēdebat cū dixit:⁊ mediū terminatum.❡ Deinde.d.ergo qd̄ est intra ipsum ⁊ qd̄ potest esse est termiatū:⁊ necessariū est ꝙ existit modo in eo:⁊ que erunt in futuro seculo sint terminata.i.finita.❡ Deinde mōstrauit que sunt ista corpora:⁊ di.scz ꝙ corpus tēdens ad superius ⁊c̄.i.⁊ cuz impossibile est vt in hoc loco sit motus neqz corporis qd̄ a medio mouetur.s.ignis:neqz corporis qd̄ ad medium mouetur.s.terre:qr ergo est finitus ⁊ mot⁹ existit in eo:manifestuz est ꝙ est finitus:ergo corpora que sunt in eo sunt finita.

❡ Ex his itaqz manifestū ꝙ nō cōtingit corpus esse ifinitū:⁊ adhuc si grauitas nō est ifinita neqz vtiqz hoꝝ corpoꝝ. Nullū erit infinitū. Necesse enim infiniti corporis ifinitā esse grauitatem. Eadem autē ratio erit ⁊ in leui. Si enim est infinita grauitas est ⁊ leuitas:si infinitum sit quod superfertur.

Infiniti corporis infinita grauitas:aut leuitas.

❡ Manifestū est igit̄ ex his que diximus: ꝙ impoſſe est vt aliqd̄ ponderosum sit ifinitū. Et oino ipoſſe est aliqd istoꝝ corporuz grauiū sit ifinitū. Corpus eni ifinitū ifinitaz hȝ grauitatē:⁊ silr̄ de leui. Si igit̄ grauitas ifinita sit.ergo ⁊ leuitas infinita:⁊ hoc erit si corpus inueniatur ascēdens in ifinitum.

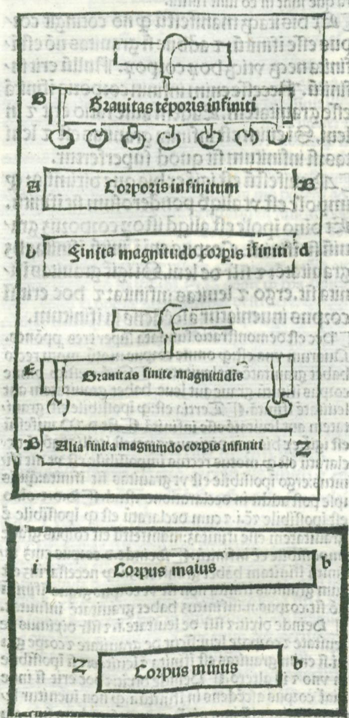
❡ Hec est demonstratio fundata super tres ꝑpōnes. 46
Quarum vna est:ꝙ omne corpus motū motu recto habet grauitatē aut leuitatez.❡ Secḋa est:ꝙ omne corpus ifinitū graue aut leue habet grauitatem aut leuitatē ifinitā.❡ Tertia est:ꝙ ipossibile est grauitatem aut leuitatē esse infinitā.❡ Et.d. Manifestū est igit̄ ex his que diximus:⁊ potest itelligi qd̄ iā declaratū est ꝙ motus rectus impossibile est vt sit ifinitus:ergo ipossibile est vt grauitas sit ifinita:q̄uis ipse post addit in declaratione istud.❡ D.d.⁊ oino est ipossibile ⁊c̄.i.⁊ cum declaratū est ꝙ ipossibile ē grauitatem esse ifinitaz:manifestū est corpus graue impossibile eē infinitū.❡ Deinde.d.corpus eniz infinitū ifinitam habet grauitatez.i.ꝙ necessariuz est cum grauitas ifinita non sit vt corpus graue ifinitū nō sit.corpus.n.infinituz habet grauitatē infinitaz.❡ Deinde dixit:⁊ silr̄ de leuitate.i.⁊ silr̄ diximus de leuitate ⁊ corpore leui:sicut de grauitate ⁊ corpe graui.si enim grauitas est ifinita ⁊ leuitas:⁊ si ipossibile in vno ⁊ in altero.❡ Deinde dixit:⁊ hoc erit si inueniat̄ corpus ascēdens in ifinitū.i.ꝙ non iuenitur leuitas ifinita:nisi inueniat̄ corpus ascendens sup oīa corpora in infinitum. Silr̄ nō inueniet̄ corpus leue in infinitum:nisi inueniatur leuitas infinita.

❡ Palam aūt ex his. sit eniz finita:⁊ sumat̄ infinitum qdē corpus in quo a.b. Grauitas aūt ipsius in quo g. auferat̄ igit̄ ab ifinito finita magnitudo in qua b.d. Et grauitas ei⁹ sit in quo est e. Jtaqz e.eo ꝙ g.minus erit. minoris eni grauitas minor. Mēsuret aūt minus mai⁹ aliquotiēs:⁊ vt grauitas minor ad maiorē:ita b.d.ad b.z.fiat. Cōtigit.n.auferri ab ifinito q̄zcūqz.❡ Si igr̄ ꝑportionātur magnitudies grauitatib⁹:minor aūt grauitas minoris est magnitudis:⁊ maior vtiqz erit maioris:equalis erit igitur finiti ⁊ ifiniti grauitas. Adhuc autez si maioris cor-

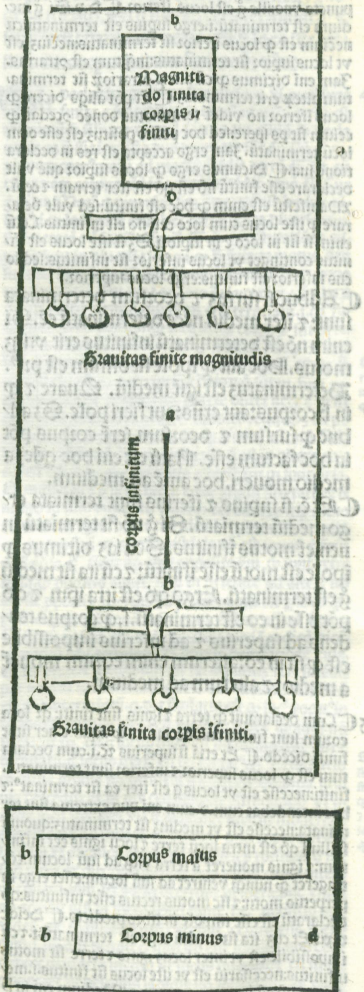
Minoris corporis minor grauitas.pro hoc vide cō. 49.infra.

Iste text⁹ q̄ iquit. Si igr̄. corrñdet textui quē Cō. exponit cō. 48.qui ingt. Recitamur.

poris maior grauitas: eius quod est i.b. maior grauitas erit q̃ӡ z.b. Quare finiti grauitas erit maior q̃ӡ infiniti: ⁊ inequalium magnitudinum eadem grauitas erit: inequale enim finito infinitum.

¶ Et verificatio eius est hӡ q̄ narrabo. sit ergo grauitas corporis finita. Deide perscrutemur vtrū sit possibile aut non. ponamus ergo modo corpus infinitum lineā a.b. Et sit sua grauitas c. ⁊ extrahamus a corpore infinito magnitudinem finitam: ⁊ sit b.d. Et grauitas ei⁹ sit h. Erit ergo grauitas h. minor grauitate c. grauitas ergo mioris corporis mior est grauitate maioris corporis. Et numeremus grauitatem maiorem per minorem quousq̃ӡ sit similis ei in grauitate. Et similiter numeremus corpus maius p minus. s. per corpus b.d. corpus b.z. Possibile est eni extrahere a corpore ifinito q̄dcūq̃ӡ voluerit extrahens extrahere. Erit ergo ꝓportio h. ad c. sicut ꝓportio b.d. ad b.z. ⁊ hoc volebamus declarare.

¶ Vult declarare q̄ omne corpus graue aut leue ifinitū necessario hӡ infinitaӡ grauitateӡ aut leuitatē. 47
¶ Et potētia huius demōstratiōis est in syllo hypothetico sic formato. Si corp⁹ infinitū habēs motum rectum sit: necessario habӡ grauitatē aut leuitatem infinitam.

infinitam. Sʒ neqꝫ grauitas neqꝫ leuitas est īfinita. ergo. Neqꝫ corpus habēs motū rectum est īfinituʒ. Sed qꝛ cōstructio ꝛ simil'r destructio nō sunt manifeste per se īcepit declarare cōtinuationē per viā ducentē ad impo'le. Deinde declarauit destructionem. ¶ Et dixit: si ergo grauitas corꝑis finita. i. ponamꝰ contradictorium eius qđ est ꝙ corpus īfinitum habet potentiā infinitam. Deinde queremus: vtruʒ sit īpo'le aut non: ponamus ergo corpus graue īfinitum ꝛ sit a. b. ꝛ sit grauitas finita existēs in hoc corpore linea exiens ab ea. s. c. ꝛ accepit loco grauitatis lineaʒ: quoniā linea est diuisibilis. ¶ Deinde. d. ꝛ extrahamus a corpore īfinito magnitudineʒ finitam: ꝛ sit b. d. idest: ꝛ secemus ex corpore īfinito corpus finitū: ꝛ hoc po'le est. V. g. secemus ex linea a. b. que est infinita lineam b. d. finitam. ¶ Et hoc qđ dixit possibile ē in aliquo īfinito: siue sit finitū in vna parte: siue infinituʒ ex oībus partibus. ¶ Deinde. d. ꝛ sit grauitas eiꝰ linea h. idest ponamꝰ grauitatē istius corꝑis finiti lineā h. deinde dicit: erit tunc h. minor ꝛc. i. ꝙ ex hoc seqtur necessario ꝙ grauitas corporis finiti qđ ē b. d. scʒ h. est mīor grauitate corꝑis infiniti: qđ est a. b. scʒ c. ¶ D. reddit causam in hoc ꝛ dixit: grauitas. n. corporis minoris est mīor grauitate maioris corporis. i. ꝙ cū manifestū est ꝙ grauitas partis est mīor grauitate totius. Finituʒ aūt est pars īfiniti. Manifestū est ꝙ grauitas finiti est mīor grauitate īfiniti. ¶ Deinde. d. ꝛ sil'r numeremus grauitatē maioreʒ ꝑ minorē ꝛc. mēsuremus grauitatē maiorē per mīorē multotiēs. i. duplicemus minorē grauitatem multotiens quousqꝫ sit eq̄lis grauitati maiori: ꝛ maior minori. ¶ Deinde. d. ꝛ simil'r numeremꝰ corpus maiꝰ per minꝰ ꝛc. i. ꝛ cū imaginati fuerimus mēsurationē maioris ꝑ minorē grauitatē quousqꝫ ꝯsumatur: manifestū est ꝙ mēsuramus ēt per corpꝰ minus in quo est grauitas mīor. s. corpus b. d. magnitudinē ex corpore finito maiori finitā: que qdeʒ est b. ʒ. Possibile est eniʒ secare ex corꝑe infinito ſm mēsurā minoris infinities nec̄io: ergo cum ꝑuenimus ad grauitatem equalē grauitati corporis īfiniti ꝑueniemus ad corpus finitū: ꝛ hoc intēdebat cum dixit: possibile est ēt extrahere a corꝑe īfinito quodcunqꝫ voluerit extrahens extrahere in eo. i. possibile est eniʒ diuidere ex eo equali minori corꝑi: ꝛ non cessare h quousqꝫ ꝑueniamus per ꝓuentū ad grauitatē c. que est infiniti: ꝛ ad corpus īfinitū qđ sit pars corporis īfiniti. Cuʒ enī additio ꝓcedat supra corpus minus in īfinituʒ ꝛ potentia augmētat per augmētationeʒ eius: necessario ꝑueniemus ad corpꝰ finitū. s. cuʒ ꝑueniemus ad potentiā eq̄lē potētie c. quā posuimus infiniti. ¶ D. d. Erit ergo proportio h. ad c. idest ꝛ ponamus corpꝰ ad qđ perueniemus per duplicationeʒ corporis b. d. minoris corpus b. ʒ. Grauitas ergo istius corꝑis necessario est grauitas c. que est infiniti. Erit enim ꝓportio grauitatis c. que est grauitas corporis īfiniti eadem cum ꝓportione corporis minoris qđ est b. d. ad corpꝰ finitum maius qđ est b. ʒ. Et ſm permutationem ꝓportionis erit ꝓportio grauitatis h. ad corpus b. d. sicut ꝓportio grauitatis c. ad corpus b. ʒ. sʒ grauitas h. est totius corporis b. d. minoris. ergo grauitas c. ē totius corporis b. ʒ. maioris: sed iā posuimus istaʒ grauitatem eē corporis īfiniti: erit ergo grauitas eadeʒ corporis īfiniti ꝛ finiti insimul: quod est impo'le. Et hoc intēdebamus declarare: sed inducit hoc impossibile post hoc. Et ipse quasi ponit ꝙ cum duplicata est minor grauitas quousqꝫ perueniat ad equale grauitati maiori: nec̄iuʒ est vt ꝑueniat apud duplicationē ad corpus finitū. Deinde declarauit ſm viā ꝓportionis ꝙ nec̄ium est ꝙ grauitas maior sit oīuʒ ꝑtiuʒ istius corporis finiti. s. grauitas c. sit corpus b. ʒ.

Hic vr velle Cō. ꝙ aliqđ corpꝰ possit eē infinitū ex vna parte tātū. Sed vide oppoᵐ. 3. ph. cō. 43.

¶ Nihil aūt differt grauitates cōmēsuratas esse: aut incōmensuratas esse. Eteniʒ nō cōmensuratis existentibus eadeʒ erit rō: puta si b. grauitas ter mensurans excedit c. grauitatem. Magnitudinibus eni b. d. tribus totis sūptis maior erit grauitas q̄ʒ que in quo c. quare idem erit impossibile.

Hic textus ꝛ duo sequētes dficiūt i Auerror.

¶ Reuertamur ēt ꝛ dicamus ꝙ si magnitudo corporum sit ſm grauitatē eorū. Et grauitas mīoris corporis sit minor: ꝛ grauitas maioris corporis sit maior: erit grauitas infiniti ꝛ corporis finiti equal'r: qđ est impossibile. Et etiaʒ si grauitas maioris corporis est maior grauitate corꝑis minoris. erit grauitas b. ʒ. h. maior grauitate b. ʒ. Erit ergo grauitas corꝑis finiti maior grauitate corporis īfiniti. Et erit grauitas ēt corpoꝝ inequaliū in magnitudīe eadē: qđ est ipo'le.

¶ Uult demonstrare quot impossibilia existentia in hac ꝯclusione sunt: ꝛ numerare etiā impossibilia cōtingentia huic positioni: ꝛ qbus ꝑncipijs contradicit hoc impossibile. 48 ¶ Et dixit. Reuertamur mō ꝛ dicamus. i. ꝛ cū declaratuʒ est ꝙ seqtur ab hac positiōe inueniri grauitateʒ infinitā in corꝑe finito ꝛ īfinito. reuertamur ergo ꝛ dicamus impossibilia consequētia ab ista cōclusione. Cum enim notum est per se ꝙ magnitudo corporum est ſm eoꝝ grauitatem: scʒ ꝙ corpora superant se in grauitate ſm superationē eoruʒ in magnitudine: maxime eiusdē speciei. Et quia grauitas minor est minoris corporis ꝛ maior maioris: ꝛ ecōuerso etiam: scʒ ꝙ corpus minus habet minoreʒ grauitatē: ꝛ maius maiorē. Manifestuʒ est ꝙ sequitur ab ista predicta positione ꝯtradictoriuʒ horum ꝑncipiorum. s. ꝙ potētia maioris corporis ꝛ minoris sit eadem. i. equalis: imo impossibilius ꝙ potētia finiti ꝛ infiniti sit equalis que est maior duplicationibus infinitis. ¶ Deinde īcepit dicere aliud impossibile consequens ab hac positione inopinabiliꝰ. Et dixit. ꝛ etiam si grauitas maioris corporis sit maior grauitate minoris corporis ꝛc. i. manifestum est per se sicut diximꝰ: ꝙ corporis maioris maior ē grauitas grauitate minoris corporis: manifestum est ꝙ possibile est duplicare corpus minus quousqꝫ aggregetur corpus maius corpore finito: cuius grauitateʒ inuenimus equalem grauitati corporis infiniti. Et cum ita sit manifestum est ꝙ corpus hꝰ grauitas est maior grauitate corporis: cuius grauitas est equalis grauitati īfiniti. Sit ergo hoc corpus b. ʒ. h. ꝛ b. ʒ. qđ est minus b. h. est illud in quo secutum est in sermone ꝑdicto: vt grauitas eius sit equalis grauitati corporis infiniti. Et cum grauitas magnitudinis b. ʒ. h. sit maior grauitate magnitudinis b. ʒ. Grauitas autē magnitudinis b. ʒ. est equalis grauitati corporis infiniti. ergo grauitas b. h. ʒ. finita est maior grauitate infiniti: non tamen equalis: quod est impossibile. Et

hoc reducitur in hoc.s.ꝙ grauitas corpoꝝ diuersoꝝ sit eadem:qd̄ est impoſſe:quapropter dixit post:⁊ etiā erit grauitas corporum inequalium eadem.

B Z D

¶ Adhuc autem ēt contingit cōmensuratas sumere. Nihil eni differt incipere a grauitate aut a magnitudine. Puta si sumat̄ commēsurata grauitas ei qd̄ est b.c.que in quo e. Et ab ifinito auferat̄ habens grauitatem in quo b.puta d.b.D. vt grauitas ad grauitatē b.d.ad aliā fiat magnitudiez puta ad b.z.contingit enim ifinita exñte quantūcunqȝ ablatum eē. His eni sumptis cōmensurate erunt magnitudines ⁊ grauitates inuicē.

¶ Et ēt q̄uis corpus sit nō cōsimilium partium:tamē nulla differētia est in eo qd̄ diximus. Sermo eni de ipso siſis est ſmoni de corpe ꝯsiſium partiū. Et possumus recipe de corpe ifinito multas ptes equales in grauitate sicut fecimus i b.d. Si ergo volumꝰ addemus:⁊ si volumꝰ minuemꝰ cū accepimus ex isto corpe:sic̄ vides i ista figura.

49 Nō hȝ vitatē ꝙ maioris corpis est maior grauitas.

¶ Cū nō sequat̄ ꝙ grauitas maioris corpis sit maior nisi i eodē corpe ꝯsiſiuȝ ptiū:in corpibꝰ aūt diuersis nō seq̄t̄. V.g.ꝙ corpꝰ plūbi ē grauiꝰ maiore se terreo ⁊ maxio ligneo:quapp aliqs pōt dicē forte corpꝰ ifinitū:cuiꝰ poᵃ ē finita erit nō ꝯsiſiuȝ ptiū:quapp non seq̄t̄ vt pportio grauitatis ad grauitatē sit sic̄ partis ad ptē. V.g.ꝙ si idē corpꝰ ꝯtinuū cuiꝰ altera pars sit terrea:alia lignea:⁊ alia cuprea. ¶ Ari.aūt dic̄ rñdēdo ꝙ nulla est dr̄ia in sequēdo ipoſſe:vel si ponat̄ h̄ corpꝰ eē ꝯsiſiuȝ partiū vel nō. Notū est.n.ꝙ corpꝰ diuidit̄ s̄ȝ grauitatē. Et ꝙ poſſe est nobis diuidē ipsuȝ in partes eq̄les grauitatis:q̄uis nō sint equalis magnitudinis:⁊ ꝙ si duplicaremus tales ptes puenire/mus ad corpus:cuius potētia sit equalis cuicūqȝ potentie finite posite. Et cū ita sit deductū est ad ipoſſe p̄dictum. ¶ Et cū dixit:q̄uis corpus nō sit ꝯsiſium partiū nulla dr̄ia est in eo qd̄ diximus:pōt itelligi ꝙ si ptes istiꝰ corpis ifiniti:cuius grauitatez posuimus finitā sint dissimiles adinuicez.i.nō eiusdez spēi:qm̄ cū fuerint dissimiles nō augmētabitur in eo.s.corpe grauitas s̄m pportionē augmētationis corpis. Sed in p̄mo sermōe acceptuȝ est ipm augmētari s̄m eandez pportionē:qm̄ q̄uis nō augmētaret̄ s̄m eandez pportionē. Tamē possumus puenire in eo duplicando ad corpus cuius poᵃ erat eq̄lis cuicūqȝ potētie posite p se absqȝ vsu illiꝰ pportiōis p̄dicte. Cū.n.corpꝰ fuerit dissiſiuȝ ptiuȝ nō ꝯtingit ꝙ pportio illiꝰ minoris ptis ad maiorē sit sicut grauitatis ad grauitatē:⁊ iō dixit. Possumꝰ eni accipe ex corpe ifinito multas ptes eq̄les in grauitate:diminuēdo ⁊ augēdo in ptibus diuersis quousqȝ aggreget̄ ex h̄ hñs grauitatem eq̄lē grauitati alteriꝰ. ¶ Et h̄ intendebat cū dixit.si ḡ voluerimꝰ addemꝰ ⁊ si voluerimus diminuemꝰ.q.igit̄.d.ꝙ bñ possumꝰ accipe ex corpe:cuiꝰ ptes sūt ineq̄les ptes eq̄les grauitatis:qm̄ i nobis ē diminuere ⁊ addere in eo qd̄ accepimus. ¶ Et h̄ demr̄atio fundata ē in eo qd̄ declaratuȝ ē in p̄oribꝰ analecticoꝝ.s.

ꝙ falsuȝ impoſſe non seq̄tur ex falso possibili:q̄cūqȝ eni ponit h̄ sine dimiutiōe ⁊ additiōe ē falsuȝ poſſe.

¶ Nec vtiqȝ magnitudinez omiomerā esse aut anomiomerā nihil differt ad demōstrationē:semp enim erit sumere equal̄r grauia corpora ei qd̄ est b.d.ab ifinito:quātacūqȝ autē auferentes aut apponentes. Quapropter manifestum ex dictis:quoniam nō est infiniti corporis ifinita grauitas:ifinita igitur. Si igitur hoc impossibile ⁊ infinitū aliquod esse corpus impossibile.

Hic textꝰ corrñdet textui quē Cōmē. exponit.c.49 vsqȝ ibi:quapp ⁊ ille corrspōdet.50.

¶ Manifestū est igit̄ ex hoc qd̄ diximus ꝙ ipoſſe est ꝙ grauitas infiniti sit finita:si ergo ipoſſe est vt finita nec̄e ē vt sit ifinita.si ergo ipoſſe est vt sit ⁊ hoc est.s.grauitatē esse ifinitam ipoſſe est corpus esse infinitum.

50 ¶ Cū declaratū est ꝙ ipoſſe est corpus eē ifiᵐ hñs grauitatē ifinitā:⁊ nec̄iuȝ est vt oē graue sit aut finitum aut ifinitū:nec̄e est si corpꝰ sit ifinitū:vt sua grauitas sit ifinita. Et si post h̄ d̄claratū fuerit ꝙ ipoſſe est eē grauitatē ifinitā:erit manifestū corpꝰ eē finitū.

¶ Sȝ adhuc qm̄ ifinitā esse grauitatē ipoſſe est ex his manifestuȝ.si eni tanta grauitas.tantū in hoc tēpore monet:maior tm̄ ⁊ adhuc in minori. Et analogiā quā grauitates hñt tpa ecōuerso habebūt. Puta si media grauitas in hoc:duplū in medietate eius.

¶ Et etiaȝ dicemus ꝙ ipossibile est esse grauitatem ifinitam:⁊ demōstratio eius est ex hoc qd̄ dicemus. Et est ꝙ si quātitas huiꝰ grauitatis mouet̄ per hoc spatiū in hoc tēpore. Mouebit̄ alia quātitas grauitatis in minori tēpore ⁊ ēt in minimo tēpore. Dicamus mō ꝙ ꝯiunctio tēpoꝝ adiuicez est s̄m ꝯiunctionē grauitatis adinuicez:sed cōiunctio tempoꝝ differt a coniunctione grauitatis.si enim medietas grauitatis moueret̄ p aliqd̄ spatium in aliquo tēpore. Mouebit̄ duplum illius grauitatis finite per illd̄ spatium per medietatem illius tēporis.

51 ¶ In h̄ ſmōe narrauit vnā ppōnē huiꝰ d̄mr̄ationis. ponit.n.ꝙ cū aliq̄ grauitas mouet̄ p aliqd̄ spatiū in aliq̄ tpe:⁊ posuerimꝰ aliā grauitatē maiorē ꝯtigit ꝙ mouebit̄ p istd̄ spatiū in miori tpe:⁊ ꝙ pportio grauitatis maioris ad miorē est sic̄ pportio mioris tpis ad maiꝰ:⁊ h̄ itēdebat cū dixit:sȝ ꝯiūctio tm̄ tēporuȝ dr̄t a ꝯiūctiōe grauitatis:⁊ dixit:mouebit̄ alia quātitas maior:puta p illd̄ spatiū p̄mū in miori tpe.D.d. ⁊ ēt in minimo tpe.i.⁊ cū accepimꝰ tertiā q̄ntitatem maiorē zᵃ iueniamꝰ eā moueri p illd̄ idē spatiū i tpe minori zᵒ:⁊ sil̄r de q̄rto:⁊ sic in ifiᵐ. ¶ Et cuȝ posuit ꝙ his accidit.s.grauitati ⁊ leuitati s̄m paruitatez:⁊ magnitudinē in corpibus diuersis:qñ mouebunt̄ in eodē medio:icepit dicere ꝙ apparet hoc ex sensu ꝙ nec̄e est in his grauitatibꝰ ꝙ pportio grauitatis ad grauitatez sit sicut tpis ad tēpus. ¶ Et dixit ꝙ con/

iunctio

iunctio tp̄is est ꝼm ⁊c̃.i.cũ ꝯiunxerimus tp̄a adiuicẽ iueniem⁹ ꝓportionẽ iter ea:sic̄ ꝓportio grauitatis ad iuicẽ:s; tñ ꝓportio grauitatis ad minorẽ nõ est sic̄ ꝓ portio maioris tp̄is ad min⁹:s; ecõuerso vt diximus⁹.

¶ Adhuc finita grauitas oẽm finitã mouet in quodã tp̄e finito. Neccẽ igit̄ ex his si qua finita grauitas moueri qdẽ ꝼm tantũ q̃tu; finita: ⁊ adhuc nõ moueri qdẽ. Eo ꝙ ꝓportionabit̄r o; ꝼm excellẽtias moueri. Cõtrarie aũt maiori i miori. Proportio aũt nulla est ĩfiniti ad finitũ. mioris aũt tp̄is ad mai⁹ finitũ:s; sp̄ in miori. Minimũ aũt nõ est.

Infiniti ad finitũ nulla ẽ ꝓportio. Idẽ 8.ph.t.cõ.15. Idẽ hic ifra tex.cõ.64.

¶ Et ẽt grauitas finita mouet̄ p oẽ spatiũ finitũ in tp̄e finito. Et cũ ita sit si grauitas ĩfinita iueniat̄: neccẽ est: vt ⁊ moueat̄: ⁊ nõ. Si igit̄ mouet̄ p aliqđ spatiũ mouet̄ ꝼm motũ q̃titatis grauitatis finite:s; tñ mouebit̄ per illđ spatiũ in minori tp̄e. Grauitas eni mouet̄ in velocitate ⁊ tarditate ꝼm magnitudinẽ corpis. Cũ eni corpus fuerit magnũ tũc grauitas mouebit̄ in minori tp̄e:tp̄e motus grauitatis minoris corpis. Tp̄s aũt minus attribuit̄ grauitati maiori: ⁊ ia; diximus superius ꝙ grauitas ĩfinita oĩno non mouet̄. Nulla eni cõparatio est iter grauitatẽ finitã ⁊ infinitam. Nam grauitas finita mouetur per spatium finitum in tempore finito.

52 ¶ Dicamus ꝙ p̄ncipioꝝ positoꝝ ad declarandũ hoc est:ꝙ oĩs grauitas finita ptrãsit spatiũ finitũ in tẽpore finito. ¶ D.d. Et cũ ita sit si iueniat̄ ⁊c̃.⁊ cũ he ꝓpõnes fuerint cõcesse:⁊ ꝯiungat̄ eis grauitate; eẽ ĩfinitã:necesse est vt moueat̄:⁊ vt nõ moueat̄. Moueat̄ per p̄mã ꝓpõne;. Et nõ moueat̄ ꝓpter impoſſe qđ seqtur ad ponẽdu; illam mobilẽ. ¶ Deinde icepit declarare qũo ꝯtingit vt nõ moueat̄:⁊ dixit: si ĝ moueatur per aliqđ spatiũ.i.ꝙ si grauitas ĩfinita cõtingit vt moueat̄ per spatiu; equale spatio p qđ mouetur grauitas finita:ꝯtinget vt moueat̄ p ipsum in aliquo tẽpore:q̃uis sit valde minimũ : omne.n.motum mouet̄ in tp̄e. ¶ Deinde icepit notificare qũo seqtur ab hac põne vt moueat̄ ⁊ nõ in tp̄e finito oĩno:⁊ qđ positu; est mobile.⁊ seqtur vt moueat̄ ⁊ nõ in tp̄e:positũ est mobile ⁊ imobile. Et dixit:grauitas eni mouet̄ in velocitate ⁊ tarditate ⁊c̃.i.necesse ẽ vt grauitas ĩfinita moueat̄ ⁊ nõ moueat̄ ex h̄. velox.n. est ꝙ in tẽpore minori mouet̄ in quo mouet̄ tardũ: ⁊ corpus grauius velocius est minori:⁊ ꝓportio grauis ad grauẽ est sicut ꝓportio velocitatis ad velocitatẽ:⁊ sicut ꝓportio tẽporis ad tẽpus.s.ꝙ tẽporis minoris est maior grauitas:⁊ ꝙ ꝼm magnitudine; eius est paruitas tp̄is. ¶ D.d.⁊ iam diximus supius ⁊c̃.i. cum positũ est ꝙ ꝓportio grauitatis ad grauitatẽ in grauibus mobilib⁹ est sicut ꝓportio tp̄is ad tẽpus si posita fuerit grauitas ĩfinita mãifestũ erit ex eo qđ diximus.s.ꝙ si potẽtia fuerit ĩfinita ⁊ grauitas oĩno nõ mouebit̄:omne eni; qđ mouet̄ mouet̄ in tp̄e. Et oẽ tp̄s hab; ꝓportionẽ ad aliud tp̄s maius que est sicut ꝓportio grauitatis ad grauitatẽ:sed cum iter grauitatẽ finitã ⁊ ĩfinitam nulla sit ꝓportio:cõtinget vt nulla ꝓportio sit iter duo tẽpora:quapropter in nullo tp̄e mouebit̄ infinitũ. ¶ Et h̄ itendebat cũ dixit: nulla.n.ẽ ꝓportio ⁊c̃. ¶ D.d. nã grauitas finita mouebit̄ p spatiũ ⁊c̃.i.grauitas finita mouet̄ per oẽ spatiu; finitũ in tẽpore finito. Infinita aũt grauitas in nullo tẽpore mouet̄ per spatiũ:qđ est impoſſe. declaratum est enim in 6° physi.ꝙ omne qđ mouet̄ in tẽpore mouetur:⁊ omne tempus est diuisibile.

¶ Neq; si eẽt:q̃ vtiq; eẽt vtilitas. Alia.n.cõtra finita sumeret̄ i eadẽ ꝓportiõe in q̃ ĩfinita ad alterã maiorẽ. Itaq; in eq̃li tp̄e eq̃lem vtiq; moueret ĩfinita finite:sed ipoſſe ẽ:sed adhuc necesse siqdẽ in qualicũq; tẽpore finito mouet infinita: ⁊ aliã in hoc ipso finitã grauitatem mouere quandam finitam.

¶ Grauitas aũt ĩfinita nõ mouet̄ oĩno p illđ spatiũ neq; in minori tp̄e. Et si moueret̄ nihil ꝓficeret i ponẽdo ꝙ grauitas ĩfinita mouetur. Q̃m si ita eẽt:eẽt alia grauitas finita q̃ moueret̄ p illđ quo mota ẽ grauitas finita: ⁊ infinita moueant̄ p ide; spatiu; in eodem tp̄e:qđ est ipossibile:si eni; grauitas ĩfinita moueret̄ per aliqđ spatiũ in aliquo tẽpore finito: grauitas pambularet ide; spatiũ in illo tempore:quod est impossibile.

¶ Cum declaratũ est ꝙ si sit grauitas ĩfinita necesse est ꝙ moueat̄ in instãti:qđ est impoſſe. Vult đclarare ẽt ꝙ seqtur impoſſe q̃uis cõcesserimus ꝙ mouet̄ per spatiũ in tẽpore. ¶ Et hoc intẽdebat cum dixit: ⁊ si moueret̄ nihil ꝓficeret.i.si cõcesserimus ꝙ grauitas ĩfinita ptrãsit spatiũ finitũ in tẽpore:nihil ꝓficiet eis q volũt ponere possibile.s.ꝙ grauitas ĩfinita possibile est vt moueat̄:⁊ ꝙ nõ seqtur impossibile ponẽdo ipsa; esse mobilẽ. ¶ D.d. Impossibile qđ seqtur ex positione eius qđ est grauitatẽ eẽ ĩfinitam ⁊ mobilẽ:ꝯcedendo ꝙ motus eius est in tẽpore:⁊ dixit:ꝙ si ita eẽt:eẽt alia grauitas magna ⁊c̃.i.q̃m si posuerimus grauitatẽ ĩfinitã moueri per spatiu; finitum in tẽpore finito:erit possibile iueniri grauitate; finitã que moueret̄ per idẽ spatiũ in eodem tẽpore: quapropter cõtingit iueniri grauitatẽ finita; ⁊ ĩfinita; que moueret̄ per idẽ spatiũ in eodẽ tp̄e:qđ est ĩpoſſe. ¶ Deĩde icepit dicere qũo iuenit̄ hoc impoſſe: ⁊ dixit. Si eni grauitas ĩfinita ⁊c̃.i.⁊ hoc cõtingit:q̄r si posuerimus ꝙ grauitas infinita pertrãsit spatium finitum in tẽpore finito possibile erit iueniri aliquã grauitatẽ finitam pertrãseuntẽ per idem spatiũ in illo eodem tẽpore. ¶ Et hoc qđ dicit apparet ꝼm viã ꝓportionis:q̃m cũ posuerimus grauitatẽ paruam finitam necessario ptrãsibit illud spatiũ in tẽpore maiori tẽpore in quo ptransibit ipsum grauitas ĩfinita. Cum ergo accepimus ex grauitatibus aliquã : cuius ꝓportio ad istam grauitatẽ finitam sit:sicut ꝓportio minoris temporis ad maius.s.tẽporis in quo ptransiuit spatium grauitas ĩfinita:ad tẽpus in quo ptrãsiuit mior grauitas illud spatiũ:necesse est vt ista grauitas maior finita.s.cuius ꝓportio ad minorem grauitatẽ est sicut ꝓportio minoris tẽporis ad maius secet illud spatiũ ptranseundo in tẽpore in quo pertrãsiuit ipsum grauitas infinita:qđ est impossibile. 53

¶ Impossibile quidē igitur īfinitam eē grauitatē: silr aūt τ leuitatē τ corpa īfinitā grauitatē hñtia τ leuitatē īpolē. Qd qdez igit̄ non est īfinitū corpus palā: τ si hoc mō: speculatio de ipso fiat ꝑ ratiões ꝑticulares. Et si vlr cōsideretur: nō solum ɓm rōnes eas q̄ in dictis a nobis circa pricipia. Determinatum est enim vbi vlr prius de infinito: qūo est: τ qūo non est: sed τ nūc alio modo.

¶ Cōñsuz ē ḡ τ ꝺclaratū ꝙ īpolē est eē grauitatē īfinitā: silr τ leuitatē īfinitā. Et dum ita sit manifestū ē ꝙ neq; corpora leuia aut grauia pñt eē īfinita. Et ēt ꝺclaratū ē ex his ɓmonib⁹ ꝑticularib⁹ corpus nullo mō posse eē īfinitū. Et ēt ꝺclaratuz est vlr ex his in libro quē fecim⁹ de pricipijs mūdi. Illic.n. diximus qūo corp⁹ finitū est: τ qūo infinitū. hic aūt diximus ɓm aliū modū τ ɓm spēm.

54 ¶ Recapitulabat ea q̄ dixerat.s.ꝙ nulla ē grauitas īfinita: τ ꝙ eādē demr̄ationē hʒ grauitas τ leuitas: τ cū sit declaratū ēt ꝙ si corp⁹ īfi^m graue τ leue īueniatur: neče ē vt grauitas aut leuitas ei⁹ sit īfinita: māifestū ē ex his duob⁹ fundamentis: ꝙ corp⁹ graue aut leue īfinitū īpolē est eē. ¶ Et hoc ītēdebat cū dixit: māifestū est ꝙ īpolē est vt sint corpa grauia aut leuia īfinita.i.ꝙ cuz hec ꝑpō.s.ꝙ grauitas aut leuitas īpolē est vt sit īfinita ꝯiungat̄ ꝑpōni hypothetice q̄ prius ꝺclarata est.s.ꝙ si corpus graue aut leue sit īfinitū: necesse est vt grauitas ei⁹ aut leuitas sit īfinita: manifestū est ꝙ corpa grauia aut leuia īpolē ē eē īfinita. Et qꝛ ex hoc appet ꝙ oīa corpa sunt īfinita: corpora eni simplicia sūt tria: τ ī vnoquoq; eoꝝ ꝺterminatū est qd finitū est. Omne igit̄ corpus est finitū: τ qꝛ mūdus ꝯstat ex his simplicib⁹ finitꝭ q̄ntitate τ numero. ḡ mūdus nečio finitus est. ¶ Et qꝛ ħ declaratū est in physicis alio mō ꝺmr̄auit hoc: ne aliqs existimaret eē repetitionē eiusdē: τ dixit. Et ēt declaratū est ex his ɓmonib⁹ ꝑticularib⁹ τc̄.i. dicamus ēt ꝙ ꝺr̄ia iter hāc ꝺmr̄ationē quā dixim⁹ in libro in q̊ diximus ꝑpōnes vlēs entiū est ꝙ hec demr̄atio ē ꝑticularis. Illa aūt vlis.s.ꝙ qd hic est particularis τ illic vlis. ¶ D. dedit modū per quē ꝺmr̄atio fuerit illic vlis: τ hic ꝑticularis. Et dixit. illic.n. diximus qūo corpus est infinitū τc̄.i.qꝛ in physicis cōsiderauim⁹ de īfinito: τ declarauim⁹ qūo potuit eē: τ qūo nō. In potētia qdē. In actu aūt nō. Hic aūt declarauimus ꝙ iste mundus est finitus in actu: qꝛ ēt ꝑpōnes ꝑ quas fuit hoc declaratū illic sunt vliores istis. Et ēt subm est vlius illic subto hic. Illic eni declaratū ē ꝙ īpossibile est īueniri corpus nāle simplr finitū cuiuscūq; fuerit nāe. Hic aūt ꝺclaratū est ꝙ iste mūdus finitus est ens in actu tm̄: τ ħ fuit declaratuz ꝑ ea que sunt ꝑpria vnicuiq; corpori: τ illic ꝑ vlia. ¶ Et ħ intēdebat cū. d. ħ aūt dixim⁹ ɓm spēz τ aliuz modū.i. hic aūt diximus hāc qōnē spālr τ magis ꝑprie q̄ in priori loco: τ ɓm alium modū demonstrationis.

¶ Post ħ aūt itēdēdū vtrū si nō īfinitū qdez corpus qd oē: sʒ tñ adhuc tm̄ vt possint celi eē plures. Forte eniʒ vtiq; quis hoc dubitat: qm̄ queadmoduz qui circa nos mūdus constitutus est: nihil ꝓhibet τ alios eē plures quidem vno: non tamen infinitos.

¶ Voluimus ēt ꝑscrutari alio mō de mūdo vtrū sit vnus aut plures dicēdo ꝙ īpolē est vt corpus vlē sit īfinituz: polē est cōplures eē celos. Forte igit̄ aliqs ꝑscrutabit̄ de hoc τ queret ipsum finitum dicēdo sicut mundus continens nos est ens permanens: nō est prohibitum quin etiam sint alij mundi plures vno: non infiniti in multitudine.

¶ Cū declaratū sit ꝙ partes istius mūdi sint terminate nūero τ ēt finite: declaratū est nečio ꝙ iste mūdus est finit⁹: τ qꝛ aīa non desiderat magis post hoc q̄ scire vtrū sit finitū aut īfinitū.s. scire vtꝝ sit vn⁹ aut plures. 55 ¶ Dixit: ꝙ vult ꝑscrutari de hac qōne: τ vult studere in ea ꝑꝑ nobilitatē illius. Et qꝛ est p̄n^m magnū in positiōe p̄ncipioꝝ mūdi: mūdi eni si eēnt plures p̄n^a essent plura. ¶ Dixit: ēt si polē est vt corpus vlē sit īfinitū possibile est vt celi sint plēs.i. pōt aliqs q̄rere τ dicere ꝙ q̄uis sit declaratuz ꝙ corpus qd est totū istius mūdi īpolē est vt sit īfinitū: qd ḡ ꝓhibet vt sint plures mūdi. Qm̄ celū trib⁹ modis dr̄. Dicit̄.n. de toto mūdo: τ ēt de corpe rotūdo celesti: τ ēt de suꝑiori orbe: τ hoc in ligua grecoꝝ ɓʒ ꝙ Arꝝ. dicit post. ¶ D. d. Nō infiniti in multitudīe: declaratū est eni vlr ꝙ hoc īpolē est.s. corp⁹ īfinitū esse in actu. ¶ D. d. Sicut mūdus cōtinēs τc̄. hec est rōcinatio accepta extrinsecus: τ nō ꝑ se: τ mouet hominē nālr ad ꝑscrutandū de ħ: τ dat suꝑficialr ħ q̄si esset polē. Videmus.n. ꝙ de īdiuiduis pluribus īuenitur plus q̄ vnū: q̄propter aliquis existimat hoc ꝺ mundo: cum mundus sit vnum indiuiduū: τ vulgus opinatur esse possibile: τ plures antiquoruʒ existimauerunt hoc esse necessarium.

Si mūdi essent plēs p̄n^a essent plura.

Celū dr̄ tribus modis. Idē.s. 76. 96. 96

Corpora simplicia sūt tria: τ vnumqdq; eoꝝ finitū ē. Opp^m. š. cō. 20. vbi. d. ꝙ sunt q̄tuor.

Cap. III.

Primum autez vniuersaliter dicamus de finito. Necesse itaq; corpus omne aut infinitum eē aut finitum: τ si infinitum: aut anomiomeruz totū: aut omiomerum: τ vtiqʒ si anomiomerum: aut ex finitis spēbus: aut ex īfinitis.

¶ Sʒ tñ opʒ nos icipe: prius τ ꝑscrutari qd est corp⁹ īfinitū. Et dicam⁹ ꝙ oē corp⁹ aut ē finitū aut īfinitū: aut totū erit silīuz ꝑtium: aut dissimiliū partium: si nō ꝯsilīuz: aut erit ex forma finita: aut ex forma infinita.

Cum declaratū est ꝙ mūdus est finitus: deinde voluit declarare vtrū sit vnus aut plures: 56 τ iam declarabat in libro ꝑdicto de īfinito simplr: τ illud qd ꝺclaratū fuit illic de eē infinitū in potētia: fuit ꝑfectū τ bñ dcm̄. Esse aūt corp⁹ nāle in actu τ īfinitū īpolē eē declaratū est ēt illic vlr: sʒ qꝛ illic nō declaratū fuit ab eo quot sunt corpa simplicia: neq; q̊t sunt loca nālia: neq; ꝙ qdlibʒ illoꝝ est finitum ꝑprie: sicut est declaratū hic. Et fundamētum demonstrationis in ea est suꝑ hoc ꝙ si īueniat̄ corpus īfinitum: aut erit cōpositū: aut simplex. Hic aūt declaratū est ab eo quot sunt spēs simpliciū corpoꝝ: τ etiaʒ

declaratuʒ

declaratū est in vnoquoq₃ eoꝝ ip̄m eē finitū. ¶ Sꝫ q2 ita est vidit: ꝙ si iterauerit illaꝫ demōstrationem quā induxit in p̄dicto libro erunt ꝓpōnes eius magis ꝯfirmate: ⁊ erit demōstratio eius perfectioꝛ ⁊ ꝓprioꝛ in hac qōne. ¶ Ideoq₃ dixit: ſꝫ tn̄ oꝫ prius perſcrutari qd est corpus infinitū. i. ⁊ cuꝫ perueniemus ad hoc ꝺ cognitiōe ſpecierū corpoꝝ mūdi: ⁊ ꝙ vnūquodq₃ eorū est īfinitū: oꝫ nos anteq₃ perſcrutemur vtrū ſit vnus. ſ. opꝫ nos iterare perſcrutationē vlem: ſ. vtrū corpus infinitū ſit ſimplex: aut compositum. Declaratio eniꝫ iſtius intentionis est firmioꝛ declaratiōe predicta. ¶ Deinde incepit diuidere ſyllogiſmū hypotheticū diſiunctū: ⁊ est idem cū eo qꝺ est in phyſicis: ſed firmioꝛ: ⁊ dixit: omne aūt corpus aut finitum aut infinitū. ſi infinitū: aut ſimplex: aut compositū: ſi compositū: aut ex ſimplicibus finitis in ſpecie ⁊ forma: aut infinitis in ſpecie. ⁊ hoc intēdebat cū dixit: aut erit forma finita: aut infinita.

¶ Qꝺ quidē igit̄ nō poſſibile est ex infinitis manifestū ſi quis nobis ſinat manere prias hypotheſes. Finitis eniꝫ primis motibꝰ entibus neceſſe ⁊ ſpecies ſimpliciū corporum eē finitas. ſimplex qdeꝫ. n. qui ſimplicis corporis motus. Simplices autē finiti motus ſunt. neceſſe aūt ſemp motuꝫ habere oē corpus phyſicū: ꝫ tn̄ ſiqdē ex finitis erit infinitum: neceſſe ⁊ partiū vnāquāq₃ eē infinitā. Dico āt puta aquā. aut ignē: ꝫ ipoſ̄e. Qꝺ n̄ ſū est. n. qm̄ neq₃ grauitas: nꝫ leuitas ē īfinita. ¶ Dicamus ergo ꝙ impoſſibile est vt ſit ex formis infinitis: ⁊ manifestū est ei qui conceſſerit ⁊ cōceperit ꝓpoſitiōes p̄dictas poſitas ⁊ ſyllogiſmos ꝯuenientes fundamētis. Dicamus igitur ſi primi motus īfiniti ſunt erūt corpoꝝ ſimpliciū forme ēt īfinite neceſſario. Naꝫ motus corpoꝝ ſimpliciū ſimplices ſunt. Motus autē ſimplices ſunt finiti. Et oē corpus nāle hꝫ motū neceſſario. Dicamus ḡ ꝙ ſi corpus finituꝫ ſit ex formis finitis: erit quelibet partiū eius infinita neceſſario: vt aqua ⁊ ignis: quod est impoſſibile omnino. Iam enim declarauimus ꝙ neq₃ grauitas neq₃ leuitas ſunt infinite.

Oē corpꝰ nāle hꝫ motū neceſſario. Iꝺ 3. celi. t. c. 18. ⁊ 19. Idē h. cō. 81.

57 ¶ Cū dixit modos oēs deſtruēdi ſui ſyllogiſmi: icepit deſtruere quēlꝫ eoꝝ vt ꝯcluderet ꝥ qꝺ intēdit: tn̄ tacuit ꝥ qꝺ manifestū ē eē deſtructū: ⁊ ſilr̄ tacuit hoc qꝺ est iā iteratū. ¶ Et ꝥ nō ē vnꝰ ſylls: ſꝫ pl̄es hypothetici. q. ḡ. d. ꝙ oē corpꝰ aut ē finitū aut īfinitū. manifestū ē ꝙ ſi impoſ̄e fuerit eē īfinitū neceīo erit finitū. ¶ D. d. ſed ſi fuerit infinitū aut erit ſimplex aut cōpoſitū: ſꝫ ſimplex ipoſ̄e est eē. oē. n. ſimplex: aut est graue: aut leue: aut neutrū. declaratū est aūt ꝙ qꝺlꝫ eoꝝ est finitū. Si nō est ſimplex neceē ē eē cōpoſitū: ſi cōpoſitū ⁊ īfinitū: aut ex ſimplicibꝰ ⁊ īfinitis ī ſpē: ⁊ oia ea erunt finita in magnitudine: aut ex finitis in ſpē ⁊ q̄daꝫ eoꝝ aut oia hꝫ. ſ. īfinita in magnitudie: ſꝫ ipoſ̄e est vt ſit ex ſimplicibꝰ īfinitis ī ſpē. Iā. n. declaratū est ꝙ modi ſimpliciū corporū tres ſunt. ſilr̄ ipoſ̄e est ēt vt vnū eoꝝ aut plura vno ſint īfinita: q2 declaratū est ꝙ oia ſimplicia ſunt finita. Corpꝰ igit̄ īfinituꝫ ipoſ̄e est ſimplex eē aut cōpoſitū: ⁊ oē corpꝰ aut ē ſimplex aut cōpoſitū: neceīo tale corpꝰ nō erit. ¶ D. d. ex formis īfinitis. i. ex corporibꝰ ſimplicibꝰ infinitis. ¶ D. d. ⁊ hoc manifestū ē illi q ꝯceſſerit ⁊c. i. ⁊ eē corpoꝝ ſimpliciū finitū in ſpē ⁊ forma manifestuꝫ ē ei: cuius nā est cōprehēſiua p̄mas ꝓpōnes quas diximus: ⁊ cognouerit modos ſylloꝝ quos poſuimꝰ concludentes recte: ⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ ſyllogiſmos cōueniētes in ſitu fundamētis. i. poſitos in figura cōueniēti poſitiōe p̄mis ꝓpōnibꝰ in vitate. ¶ D. d. Propōnes ex quibꝰ apparet corpora ſimplicia eē finita ⁊ dixit: diximꝰ enī ſi p̄mi motus ⁊c. i. ⁊ vnꝰ ſermonū quos priꝰ poſuimꝰ ad declarādū ꝥ ē ꝙ ſi motus ſimplices ſint finiti: neceſſe est vt forme corpoꝝ ſimpliciū ſint finite. ¶ Deīde dat cām ꝯñtie. d. motus enī ſimpliciū corpoꝝ ſunt ſimplices. i. qm̄ neceſſe est vt qlꝫ corpoꝝ ſimpliciū hēat motū ſimpliceꝫ: cū oē corpꝰ nāle hꝫ motū: ⁊ in corpore ſimplici nō iueniat̄ motus cōpoſitꝰ. ¶ Et cū dedit cām iſtiꝰ cōtinuatiōis poſuit añs ⁊ cōcludit ꝯñs ⁊ dixit: motꝰ. n. ſimplices ſunt finiti. i. iam declaratū ē ſuperiꝰ ꝙ motꝰ ſimplices ſūt finiti īmo tres tm̄. Et cū ita ſit neceē est vt corpora ſimplicia ſint finita. ¶ Et ꝥ qꝺ dixit ꝙ oē corpus nāle hꝫ motū neceīo: dixit hoc ne aliqs diceret ꝙ nō ſeqt̄ vt nūerus corpoꝝ ſimpliciū ſit ſꝫ nūerū motuū: q2 est ipoſ̄e corpꝰ nāle ſimplex eē īmobile. ſ. ſemp quieſcēs. Ipſe vō dicit q̄ſi r̄ndendo ꝙ ꝥ est ipoſſibile ſm fundamēta poſita in hac arte. Et ſi fuerit hoc poſſibile ī toto illiꝰ corporis ſimplicis nō erit poſſibile in partibꝰ ſicut ē terra q̄ ſm totū ē quieſcens: tn̄ ſm ptes ē mobilis. ¶ D. d. ſi corpus īfinitū ē ex formis finitis ⁊c. i. ⁊ cū declaratū ē ꝙ motꝰ ſimpliciū ſunt finiti in nūero: ſi aliqꝺ corpus iueniat̄ cōpoſitū ex eis infinitū: neceſſe est vt hec ſimplicia ex qbꝰ cōponit̄ ſint īfinita in magnitudine: cū ſint finita in ſpē. ſ. ꝙ vnū eorum aut plura vno ſint infinita in magnitudine: cum ſint finita in ſpecie: quoniam ſi ſimplicia eſſent finita in ſpē ⁊ in magnitudine: neceſſario ⁊ cōpoſitū eſſet finitū. ¶ D. fecit rememorationē de hoc qꝺ iam declarauit ꝙ corpꝰ ſimplex īfinitū in magnitudine: ipoſ̄e est eē: ⁊ dixit: qꝺ est ipoſ̄e iam enī declarauimꝰ ⁊c. i. qm̄ ſi corpꝰ cōpoſitū fuerit finitū aut erit neceīo cōpoſitū ex graui ⁊ leui: aut ſꝫ mixtionē: aut ſm vicinitatē partiū paruarū. Corpus enī celeſte nulli est elemētū ſicut ex nullo est elm̄to. ¶ Et videt̄ ꝙ nō dixit: qꝺ ſequit̄ in vnoquoq₃ eoꝝ ex qbus cōponit̄ corpus īfinitū eē in magnitudine: niſi q2 elemēta ſunt ꝯ̄ria: ⁊ cū vnū eoꝝ ſit īfinitū: cōtinget vt alteꝝ ſit infinitū: niſi īfinitū corrūperet finitū. ¶ Si igit̄ aliquis dixit ꝙ ipoſſibile est iueniri corpꝰ cōpoſitū infinitū ex elemētis finitis in forma ⁊ magnitudine: ſed infinitis in nūero. i. indiuidua inueniri eiuſdē ſpēi infinita. V. g. terre infinite. ¶ Dicemus reſpōdendo ꝙ deſtructio iſtius ſermonis apparet ex poª illiꝰ ſermonis. Si. n. terre infinite iuenirent̄: poſ̄e eēt iueniri ex eis vna terra cōtacta ex additiōe adinuicē. Et cū ita ſit: poſ̄e erit inueniri grauitateꝫ infinitam: ⁊ ipſe propalabit hoc poſt: ⁊ declarabit ipſum perfecte: cum determinauerit ꝙ locus elementoruꝫ est vnus numero: ⁊ poſt hoc declarabitur ꝙ vnus mundus eſt.

Documētū

Terra ſm ſe totā ē qeſcēs ⁊ ſm ptes eſt mobilis.

Corpꝰ celeſte nulli ē elm̄tū ſic̄ ex nullo eſt elm̄to. Idem infra c. 60.

Obiectio.

Solutio

T. c. 59.

¶ Adhuc aūt neceſſariū infinita magnitudine eē a loco ipſarū. Quare ⁊ motꝰ īfinitos

eē oium. Hoc aūt ipoſſibile ſi ponam⁹ ꝯ̃as eē primas hypotheſes: ⁊ neqꝫ ꝙ deorſum fertur in ifinitū ꝯtingeret ferri: neqꝫ qḋ ſurſuꝫ ẜm eandē rōnē. Impoſſibile.n. fieri qḋ nō cōtingit factū eē. Siłr in tali: ⁊ tanto: ⁊ vbi. Dico aūt ſi ipoſſibile eſt factuꝫ eē albū: aut cubitale: aut i egypto: ⁊ fieri horū aliqd ipoſſibile. Impoſſibile igr̃ ⁊ ferri illuc: quo nullū qḋ fert̃ poſſibile peruenire.

Impoſſ. eē fieri qḋ ñ ꝯtigit factū eſſe.

¶ Et etiā ſi forme ſint infinite: ⁊ loca earum erūt infinita in magnitudine neċio. Et cum ita ſit: ⁊ motus eorum erunt infiniti: qḋ eſt impoſſibile: ſi ꝯceſſerimus ꝓpōnes primas .ſ. ꝙ corpus vadens ad inferi⁹ ipoſſibile eſt vt i ifinitū vadat: ⁊ corpus vadens ad ſuperius ipoſſibile eſt vt i ifinitū vadat. Qm̄ impoſſibile eſt vt ſit ꝙ ipoſſibile eſt eē. Hic autem ſermo ſuſceptus equałr in quātitate ⁊ qualitate ⁊ ſitu. Et iō dico ſi corpus non ſit albū: aut vni⁹ cubiti: aut currēs: ipoſſ. ē trāſmutari in aliqḋ ex his q̄ diximus. Et ipoſſ. eſt ire ad locū: ad quē impoſſ. eſt ꝑuenire.

58 ¶ Uult declarare in hoc cap° ꝙ ipoſſ. eſt ꝙ aliqḋ corpus ſimplex ſit infinitū in magnitudine ꝑ aliā dmōſtrationē: q̄uis ſit vłior ꝑdicta. ¶ Et dixit: ⁊ ēt ſi forme ſint ifinite .i. ⁊ ſi forme corporū ſimpliciū ſint infinite in magnitudine: neceſſe eſt vt loca eoꝝ ſint infinita. ⁊ ſi hoc eſt: motus eoꝝ infiniti neċio erūt: aut in ſeipſis: aut in ſuis partib⁹. Neceſſe eſt.n. ꝙ partes corpoꝝ ſimpliciū mobiliū moueant̃ in infinituꝫ: nō .n. mouerent̃ niſi ad locū toti⁹. cū igit̃ locus toti⁹ ſit infinit⁹: ꝯtinget ꝙ ꝑtes mouebunt̃ in ifinitū. motus aūt illi⁹ qḋ in infinitū mouet̃ neċio eſt infinit⁹: ꝑs.n. mouet̃ ad totū nō ẜm ꝙ eſt totū: ſꝫ ẜm ꝙ eſt i ſuo eē nāli: ⁊ locus totius corꝑis ⁊ ꝑtis ē idē. ¶ Et cū poſuerit ꝙ neċiuꝫ eſt ſi ełnta ſint infinita in magnitudine ꝙ motus partiū coꝝ ſint ifiniti: dixit: ꝙ ipoſſ. eſt ⁊c̃. i. ⁊ ponere motū infinituꝫ ipoſſ. eſt ẜm ꝙ appet apḋ illū q̄ cōceſſerit p̄ͣˢ ꝓpōnes: q̄s nāłr habem⁹ in hoc. Uidet̃.n. ꝙ nāłr eſt nobis notū ꝙ oē motū ẜm rectitudinē nō mouet̃ niſi ad aliqd: ad qḋ cū ꝑuenerit geſcat niſi motus eius eēt ocioſus. Et cū ita ſit mani^m ē ꝙ cū videm⁹ lapidē motū ad inferi⁹: ⁊ ignē ad ſuꝑi⁹: ſciem⁹ ꝙ nō mouent̃ niſi ad loca ex q̄ ſunt: ⁊ cū ꝑuenerit ad loca illa qeſcūt. Uidet̃ igr̃ ꝙ hoc intēdebat cū dixit: ſi nos cōceſſerim⁹ ⁊ ꝯceperim⁹ ꝓpōnes p̄ͣˢ: ⁊ ẜm hāc explanationē erit ſermo eius .ſ. ꝙ corpus vadens ad inferi⁹ ⁊ ad ſuꝑius ipoſſ. eſt vt vadat in infinitū: ⁊ ex his ꝓpōnib⁹. ¶ Et pōt intelligi ꝙ q̄ ꝯceſſerit ꝓpōnes p̄ͣˢ in hoc genere: credet ꝙ corpus vadēs ad inferi⁹: aut ad ſuꝑius ipoſſibile eſt vt vadat in infinitū. Et hec explanatio eſt ꝯueniētior māifeſto ſermoni ipſius. Poſt.n. dat mediū terminū quo declarat hoc ipoſſ. ⁊ dicit. Impoſſ.n. eſt .i. ꝙ ponere motū infinitū eſt ponere mobile ad finē: ad quē nō pōt ꝑuenire. Impoſſibile eſt igit̃ ponere motū h̃. Impoſſibile eſt.n. incipe eſſe qḋ ipoſſibile eſt vt ſit: ⁊ hac eadem demōſtratiōe vtebat̃ in fine .6. phyſic. ¶ Et cū dedit ꝓpōnē dicētē ꝙ ipoſſibile eſt vt ſit qḋ ipoſſibile eſt incipere: incepit verificare hāc ꝓpōnē inducēdo oia ꝑdicamenta: ⁊ dixit. hic aūt ſmo ſuſceptus eſt equałr in qualitate ⁊ q̄titate ⁊ loco ⁊ in ſitu .i. ꝙ hec ꝓpoſitio vera eſt in oibus ꝑdicamētis: vera eſt igit̃ in vbi: ⁊ mouet̃ ſicut in qualitate ⁊ in alijs ꝑdicamētis. ¶ D. dedit exēplū: ⁊ dixit: ſi ipoſſibile eſt vt corpus ſit albū: neqꝫ vni⁹ cubiti: neqꝫ currēs terminet̃: ipoſſibile eſt trāſmutari i aliqḋ ex his q̄ dixim⁹. U.g. de q̄litate ſi ipoſſibile eſt ꝙ aliqḋ corpus ſit albuꝫ ipoſſibile eſt trāſmutari in albū: ⁊ ſiłr ſi ipoſſibile eſt ꝙ aliqḋ corp⁹ ſit aliquoꝝ cubitoꝝ: ipoſſibile eſt trāſmutari in alia aliq̄ hora ineſſe illoꝝ cubitoꝝ: ⁊ ſiłr ſi ipoſſ. ē ꝙ aliqd ꝑueniat currēdo ⁊ ambulādo ad aliqd: nō iuenit̃ icipiēs currere ad illū locum.

Pars ſi mouet̃ ad totum ẜm ꝙ totū: ſꝫ ẜm ꝙ eſt i eē naturali.

Alia expō.

Sexto ph. t. cō. 92.

¶ Adhuc ſi ⁊ diſcreta ſunt: nihil minus contingēt vtiqꝫ ex oibus ignē infinitum.

¶ Et etiā ſi forma corporis ignis iueniat̃ ſeparata ⁊ diſiuncta adiuicē: vt qdā antiquorum inquiebāt: erit ignis cōpoſit⁹ ex oibus diuerſis formis infinitis.

¶ Cū declarauit ꝙ ipoſſibile eſt iuenire corpus ſimplex infinitū in magnitudine: ⁊ ꝙ ipoſſibile eſt iueniri corpus cōpoſitū ex eis vnū. ¶ Et aliqs pōt dicere. forte eſt ipoſſibile iueniri vnū corp⁹ ꝯtinuū infinituꝫ. Diſcretū aūt paruū eſt poſſibile: vt antiqui dicebant de corꝑib⁹ idiuiſibilib⁹: erūt g̊ indiuidua ignis infinita: ⁊ vnūqḋqꝫ eoruꝫ finitū. ¶ Et cū ita ſit: dixit rn̄dēdo: ꝙ ꝯtingit ipoſſibile ꝑdictū. Nā poſſibile eſt ponere iſtas partes cōgregatas: q̄ꝑꝑ ꝯtingit magnitudinē vnā infinitā eē: ⁊ ſic ꝯtinget infinitā grauitatem eē. ⁊ iā declarauim⁹ hoc ipoſſibile eē. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: erit ignis cōpoſit⁹ ex oibus diuerſis formis ifinitis .i. ꝙ ſi partes infinite ſeparate abinuicē iueniant̃: poſſibile eſt ꝯtinuari adinuicē: ⁊ ſic ꝑueniet ex eis magnitudo infinita: qḋ eſt ipoſſibile. Impoſſibile āt nō ſequit̃ ex poſſibili. Illud ergo qḋ ponebat̃ poſſibile eſt impoſſibile. ⁊ cū ꝯtingit ꝙ poſſibile ſit impoſſibile: contingit ꝙ poſitio ꝓpter quā poſſibile ſit impoſſibile ſit impoſſibilis.

59

Impoſſ. n̄ ſequit ex poſſ. Iō. 8. 2. 4.

¶ Sed corpus erat vndiqꝫ diſtenſiones habens. Itaqꝫ quō poſſibile eſt plura qdē diſſimilia eē. Unūqḋqꝫ aūt iſtorū infinitū eē. Undiqꝫ.n. vnūqḋqꝫ oꝫ infinitū eſſe.

¶ Et iam diximus ſuperius ꝙ corpus vadit ꝑ oēs mēſuras. ſi igit̃ ita ſit: quō erit poſſibile ꝙ plura corpora diſſimilia ſint ifinita: ita ꝙ vnumquodqꝫ eorum.

60 ¶ Intēdit ꝑ oēs quātitates tres dimſiones que ſunt ad mediū: ⁊ a medio: ⁊ circa mediū .i. ꝙ cū ḋclaratuꝫ eſt ꝙ motus ſunt tres: ⁊ cā illi⁹ eſt ꝙ dimēſiōes tres ſunt: ⁊ neceſſe eſt ꝙ corpora ſimplicia ſint ẜm numerum motuū ſimpliciū: ⁊ ꝙ dimēſiones ēt ſint finite: vt declaratū fuit prius: quō ergo exiſtimant̃ corpora diſſimilia eē .ſ. ſimplicia diuerſarū formarū ⁊ infinita. ¶ Et q2 in demōſtratiōe ꝑdicta nō compleuit declarationē in vnoquoqꝫ modoruꝫ corporū ſimpliciuꝫ: qḋ ipoſſibile eſt .ſ. vt ſit infinitū. ſed tñ fecit hoc in ſimplicib⁹ mobilib⁹ recte. Qm̄ cū perſcrutatus fuit de corpore infinito: ⁊ diuiſit ipſuꝫ in ſimplex ⁊ cōpoſitū: nō incepit prius complere diuiſionē ſimpliciū modorū: ⁊ deſtruere vnūquodqꝫ eē infinitū. D.

poſt

post hoc destruere corpus compositũ eẽ infinituʒ vt
oʒ in recto ordine:sʒ dimisit loqui de modis corpoꝝ
simpliciũ:ꝛ intẽdebat destruere hoc in corpore com/
posito:qm̃ in eo est destructio ẽt in hoc corporis sim
plicis. Et hoc est cũ dixit:ꝙ compositũ infinituʒ aut
est infinitũ:qꝛ vnũqdq3 simpliciũ ipsius est infinitũ
in magnitudine:aut qꝛ sunt finita magnitudine ꝛ in/
finita specie. videť igitur ꝙ bonũ est ꝛ rectũ facere
hoc. Sed qꝛ corpus celeste est corporuʒ simpliciuʒ: ꝛ
nullũ est cõpositũ ex eo:nõ itrat istã destructionẽ.s.
inueniri corpus ĩfinitũ corpoꝝ simpliciũ q̃ sunt elm̃/
ta corpoꝝ cõpositoꝝ:q̃ꝑꝑ reuertiť hic ad complẽdũ
modos corpoꝝ simpliciũ: ꝛ ad declarãdũ ex p̃dictis
ꝙ ĩpoẽ est ꝙ aliqd illorũ sit infinitũ in magnitudi/
ne:siue sit elementũ compositi:siue non.

¶ Sed adhuc neq3 totũ omiomerũ cõtingit
eẽ infinitũ. Primũ qdẽ qꝛ nõ est alius p̃ter
istos motus:habebit igiť vnũ horũ. si autem
hoc accidet:aut grauitatẽ infinitã: aut leui/
tatem infinitã eẽ:ꝫ adhuc non possibile cor/
pus qd circũferť. Impossibile eniʒ infinitũ
circumferri. Nihil enim differt hoc dicere
q̃ʒ celum dicere infinitum esse. Hoc autem
ostensum est ꝙ nõ est possibile.

¶ Et etiã si forma corporis sit cõsimilis:im/
possibile est enim vt sit infinita. Primo qm̃
si motus alius a motib⁹ p̃dictis nõ sit:neces/
sario hoc corpus habebit aliquẽ motũ hoꝝ
motuũ. Et si ita sit: nec̃io est grauitas infini
ta ꝛ leuitas infinita. Et iam diximus ꝙ esse
hoc est ipossibile. Et etiam nõ assimilať cor/
pori eunti circulariter in infinituʒ:ipossibile
est eni corpus infinitũ ire circulariter. Qui
ergo dicit motionẽ circularẽ eẽ perpetuã:si/
milis est dicenti celũ eẽ infinitũ. Et iam de/
clarauim⁹ superi⁹ hoc eẽ ipossibile. ꝛ etiã ꝙ
corpus infinitũ ipoẽ est moueri omnino.

61 ¶ Jam diximus cãm ꝑꝑ quã iterauit sermonẽ de de/
structiõe corporis simplicis ĩfiniti in magnitudine.
¶ Et.d.ꝛ si forma corporis ꝛc̃.i.cũ forma corꝑis fue
rit ꝯsimilis.i. simplex nõ cõposita impossibile est vt
forma sit infinita. Et hoc dixit. qꝛ cum cã finitatis
magnitudis est forma nec̃e est si magnitudo sit ĩfini
ta:ꝙ forma sit ĩfinita. ¶ Deide dixit: qm̃ si ali⁹ mo/
tus a motib⁹ ꝛc̃.i.ꝛ cũ declaratũ est ꝙ nullus motus
est simplex p̃ter tres mot⁹ quos numerauimus: ꝛ oẽ
corpus simplex hʒ motũ simplicẽ:nec̃e est vt hoc cor
pus positũ infinitũ hẽat aliquẽ motũ hoꝝ motuuʒ.
¶ D.d.ꝛ si ita sit necessario erit grauitas ĩfinita.i.ꝛ
si necessariũ fuerit vt hoc corpus ĩfinitũ habeat mo
tuʒ simplicẽ:aut erit circularis: aut rectus. si rectus:
aut ad mediũ:ꝛ tũc erit graue:aut a medio ꝛ tũc erit
leue. Si aũt corpus infinituʒ fuerit graue:necesse est
vt sua grauitas sit ĩfinita ƀm qd prediximus:ꝛ simi/
liter de leui. Et iam declarauimus superius ꝙ ipossi
bile est inueniri grauitatẽ infinitã:aut leuitatẽ ĩfini/
tam. ¶ D.d.ꝛ etiã non assimilať corpori eunti circu
lariter.i.ꝛ impossibile est etiã vt motus istius corpo/
ris simplicis sit circularis vt sit simile corpori rotun/

Cã finitatis magnitudis ẽ forã. Jd p̃ cap.d sba orbis: ꝛ.3.phy. 59.60.65. 67.68.72. Jd.4.phy. t.c.38.ꝛ.49. Jd.3.ce.72.

do.i.sue speciei.s.corpori cui⁹ mot⁹ est circa mediuʒ.
Jmpoẽ est eni corp⁹ ĩfinitũ moueri motu circulari
.i.qꝛ mot⁹ circularis est finite reuolutiõis. mot⁹ aũt
corporis ĩfiniti est infinitus. ¶ D.d. qui ergo dicit
motionẽ circularẽ eẽ perpetuã ꝛc̃.i. ꝙ sermo dicẽtis
motũ circularẽ eẽ infinitũ ẽ similis in potestate ser/
moni dicẽtis corp⁹ mobile circulariter. vt celum eẽ
infinitũ. ¶ D.d.ꝛ iã declarauimus supius hoc eẽ ĩ/
possibile.i.ꝙ corp⁹ rotũdũ ĩpoẽ est eẽ ĩfinitũ:cũ de/
clarauim⁹ ꝙ corp⁹ ĩfinitũ ĩpoẽ est moueri:neq3 mo
tu recto: neq3 motu circulari. aut ĩtẽdit ꝛ iã declara/
uim⁹ ẽt vniuersalius hoc.s. ꝙ corpus infinituʒ ipoẽ
est moueri oĩno aliquo modo motuum.

¶ Sed adhuc nõ cõtingit ĩfinitum moueri:
aut eni ƀm naturaʒ mouebiť aut violentia.
Et si quidem violentia est ipsi: ꝛ qui ƀm na
turam. Quare est locus alius equalis ĩ quẽ
feratur. Hoc autem impossibile:

¶ Et etiã si possibile est corpus infinitũ mo/
ueri:mouebiť naturaľr aut violẽte. Si vio/
lente oĩno habet alterum motũ nãlẽ. habe/
bit ergo alterũ locũ quo erat naturaľr: sicut
in quo it violente:qd est impossibile.

¶ Hec est demõstratio alia a p̃dictis: ꝛ est ꝑpria cor/ 62
porib⁹ motis rectis.ꝛ.q.laborat in ea ad ꝑficiendum
ex diuisiõe motus illud qd nõ fuit positũ in demr̃a/
tionib⁹ p̃dictis. demõstrationes eni p̃dicte fundate
sũt sup ħ ꝙ corpus ĩfinitũ mobile in rectuʒ ipoẽ est
moueri motu nãli. Si.n.moueať motu nãli.nõ mo/
uebiť nisi per declinationẽ:que est in eo.s. grauitateʒ
ꝛ leuitatẽ:declarat ergo illic ꝙ si moueať ꝑ grauita/
tem aut leuitatẽ:nec̃iũ est ĩueniri illic grauitatẽ aut
leuitatẽ ĩfinitã. ¶ Deide ostendit hoc eẽ ipoẽ ꝑꝑ ħ
ꝙ d̃claratũ fuit ĩfinitũ ipossibile eẽ moueri nãliter.
quasi igiť aliqs posset dicere forte moueť violente.
¶ Propter qd dixit rñdẽdo ꝙ si moueť violente ne
cessario hʒ motũ nãlẽ. violẽtia.n. nõ inest nisi in re/
spectu nature:ꝛ si res nõ habuisset motũ nãlẽ nõ in/
telligereť habere motũ violentum. ¶ D.d.habebit
igiť alterũ locũ ꝛc̃.i.ƀm ꝙ videť:ꝛ nõ est ꝙ locus in
quo moueť idẽ corpus mobile violentũ alius ẽ a lo/
co in quo moueť nãliter. Et nõ inueniť ita in corpo/
ribus simplicib⁹:sed videm⁹ ꝙ locus in quo moueť
terra violente est idẽ cũ loco in quo moueť nãliter.
Sed motus nãlis nõ differt a violento nisi ƀm mo/
dum tm̃. Motus.n.in aere si fuerit ad superius erit
violẽtus:si ad inferius nãlis. Sed tñ visuʒ est qd nõ
intendebat per locũ motus locuʒ in quo moueť: sed
locum quo mouetur: quasi igitur diceret: erit igitur
alter locus:quo mouetur naturaliter.

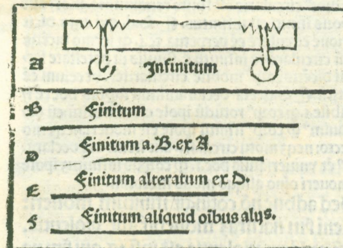
Violẽtia nõ ĩest nisi ĩ respectu nãe. vide sup̃.c.14.

Locus in q̃ moueť terra violẽte ẽ idẽ cuʒ loco in q̃ moueť nãľr: sʒ mot⁹ nãlis nõ dr̃t a violento nisi ƀm modũ tm̃. vide.j.c.70.

¶ Qꝛ aũt oĩno ipossibile est ĩfinitum a finito
pati aliquid:aut facere finitum ex his mani/
festum. Sit eni ĩfinitũ in quo A. Finitum
aũt in quo b. Temp⁹ aũt in quo finitũ mo/
uet ac ĩfinitum est motum c. Si itaq3 a.b.a
calefactuʒ est: aut latũ est: aut aliud aliquid
passum est: aut ꝛ quodcũq3 motũ est in tẽ/
pore in quo c. sit.d. eo ꝙ est b. min⁹. Et mi/
nus inequali tẽpore minus moueat. Sit aũt
qd in quo e. ab eo qd d. alteratuʒ. Qd itaq3

est d.ad b. Et erit ad finitum aliqd puta F.

C.Tempus.

¶ Et dicamus ꝙ corpus finitũ ipoſſe eſt agere i corpus ifinitũ ⁊ recipe: ⁊ ea recipe actionem adiuicẽ oino: ⁊ demõſtratio hui⁹ ẽ ſic. Sit igiṫ corp⁹ ifinitũ .a. ⁊ finitũ.b. ⁊ ſit tp̃s in quo moueṫ: aut mouet c. Expellaṫ corpus.a. ⁊ recipiat aliquã formã.b.in tpe.c.⁊ ſit.d.min⁹ q̃z.b. Et hoc min⁹ moueaṫ ꝑ alterã magnitudinẽ miorẽ in tpe eq̃li pͥo: ⁊ ſit e.qd̓ moueṫ ex.d. Dicam⁹ ꝙ ꝓportio.d.ad b.ẽ ſicut ꝓportio.e.ad alid̓ min⁹.a.puta.f.

63 ¶ Hec eſt demõſtratio v̓lis oĩbus corporib⁹ rectis ⁊ rotũdis ⁊ ſimplicib⁹ ⁊ compoſitis. oẽ.n. corpus: aut eſt agẽs: aut patiens: aut vtroq̧ participans. ⁊ cũ ita ſit potuit declarare corpus infinitũ nõ eẽ. Nã cũ poſuimus ꝙ oẽ corpus aut eſt actiuum: aut paſſiuũ: aut actiuũ ⁊ paſſiuũ ſimul: ⁊ cũ poſuit ꝙ corpus infinitũ impoſſibile eſt agere: aut pati: ꝯcludiṫ.n.in 2ª figura ꝙ nullũ corporũ eſt infinitũ. ¶ Sed qꝛ ꝓpoſitio dicens ꝙ oẽ corpus aut eſt actiuũ: aut paſſiuũ: manifeſta ẽ ꝑ ſe. corpora.n. celeſtia videnṫ agere in ea q̃ ſunt ſub eis. iſta aũt videnṫ agere ⁊ pati adinuicẽ: ⁊ altera ꝓpoſitio nõ ẽ manifeſta.ſ. dicẽs ꝙ infinitũ ipoſſibile eſt agere aut pati. hec aũt propoſitio diſſoluiṫ in duas. Quarũ vna eſt ꝙ infinitũ impoſſibile eſt pati. Alia eſt ꝙ infinitũ ipoſſibile eſt agere in rem finitã. vñ incepit declarare ꝓpoſitionẽ dicentẽ ꝙ corp⁹ infinitũ ipoſſibile eſt pati a finito: ⁊ accepit eadẽ exempla vtriuſq̧ q̃onis. ¶ Deĩde diuiſit demõſtrationẽ: ⁊ dixit: ſit ergo corpus infinitum.a.⁊c̃.i.ſi aliquis fin͛xerit corpus ifinitũ reperiri patiens: aut agẽs: corpus infinitũ ſit.a.⁊ ponam⁹ aliud corp⁹ finitũ ⁊ ſit.b.⁊ ponamus tp̃s in quo egit.a.in.b.aut patiṫ.a.a.b.⁊ ſit tp̃s c. ¶ D.icepit demõſtrationẽ alteri⁹ iſtoꝝ duoꝝ: ⁊ eſt vt.a.infinitũ patiaṫ.a.b.finito in tpe.c.ſ.ſm totũ: ⁊ dicit: ⁊ expellaṫ.a.⁊ recipiat aliquã formaz.b.i.ipoſſibile eſt vt corpus infinitũ patiaṫ a finito. ꝙ ſi impoſſibile ſit ponaṫ ꝙ.a.infinitũ patiaṫ ſm totũ.a.b.finito in tpe.c.poſito. Et cũ poſuiſſet ꝓpoſitionẽ quã intendit deſtruere cõiungit illi ꝓpoſitionem poſſibilem.⁊ dicit: ⁊ ſit d.minus.b.i. ⁊ cõiungamus huic ꝓpoſitiõi poſſibilẽ: hoc.ſ. vt aliud corpus ſit finitũ: ⁊ minus corpore finito qd̓ eſt.b. hoc aũt corpus ſit.d.i.ꝙ iſta poſitio ſit poſſibilis: ⁊ nõ cõtingit ex ea ꝑ ſe aliqd̓ impoſſibile. ¶ D.d.⁊ moueaṫ hoc minus ꝑ aliquã magnitudinẽ minorem in tpe equali p̃mo ⁊c̃.i. ⁊ ponamus ꝙ corpus agens qd̓ ponimus minus corpore agente qd̓ eſt.b.ſ.d.patiaṫ ab eo aliud corpus ſm totũ in tpe in quo ex.b.finito patiaṫ.a.infinitũ.ſ.in tpe.c.⁊ ſit.e. hoc corpus qd̓ patiṫ a minori agente.ſ.d.⁊ oẽ hoc eſt poſſibile. ¶ Et cũ poſuit hoc poſſibile poſuit ꝙ ſeq̄tur ex eo: ⁊ dixit: ꝙ ꝓportio.d.ad.b.eſt ꝓportio.e.ad minus.ſ.f.i. dico ꝙ neceſſariũ eſt ꝙ ꝓportio minoris agentis.ſ.d. ad maius agens.ſ.b. ſit ſicut ꝓportio patientis ex.d.minoris.ſ.e.ad corpus alterũ patiẽs minus corpore.a.infinito.⁊ cũ poſuit ꝙ hec ꝓportio eſt neceſſario ita: incepit declarare hoc: ⁊ dixit.

¶ Sit itaq̧ equale quidẽ in equali tempore alterans. Minus aũt inequali minus. Maius aũt maius. Tantũ aũt q̃ztum analoguz erit qd̓cũq̧ maius ad minus. Non igiṫ infinitũ ab vllo finito mouebitur in aliquo tpe. Minus eni aliud in equali a minori mouebitur: ad qd̓ q̃dẽ analogũ finitũ eſt. Infinitum enim ad finitũ in nulla ꝓportiõe eſt.

¶ Et dicamus ꝙ corpora equalia in magnitudinem mouenṫ: ⁊ tranſmutanṫ equaľr in tempore vno. Et ꝓpter hoc corpus minus moueṫ in minori motu in illo tẽpore. ⁊ corpus maius moueṫ motu maiori in illo tempore. Moueṫ.n. ſm ſuã magnitudinẽ magis q̃z motu minoris temporis. Jam ergo oſtenſuz eſt nũc ꝙ corpus qꝛ eſt ifinitũ: nõ ẽ poſſibile vt moueat corpus aliqd̓ ex corporibus finitis oino: neq̧ i aliquo temporum. Qm̃ erit aliud corpus paruuz qd̓ mouebit aliud corpus minus ſe ſm modũ ſue paruitatis in illo tpe. ergo erit hoc iteruz corpus finitũ. Nã nõ eſt iter corp⁹ finitũ ⁊ ifinituz ꝓportio: neq̧ ꝓpiquitas: neq̧ cõparatio.

¶ Jdeſt. qꝛ videmus ꝙ agẽtia equalia in patiẽtibus equalib⁹ agũt in eis in oĩbus partib⁹ in tpe equali: ⁊ videmus maius agens agere in patiẽtia equalia in eodez tpe magis q̃z agẽs minus: ⁊ agẽs minus: min⁹. ⁊ ſiľr patiens maius patiṫ ab agẽtibus equalib⁹ minus: ⁊ minus magis. Et tunc cõtingit ex hoc ꝙ cũ ab agentib⁹ diuerſis patiantur diuerſa patientia: quoꝝ proportio agẽtiũ ad agentia ſit ſicut ꝓportio patientium ad patientia agere actiones equales ⁊ i tempore equali. q̃uo etiã ex his fundamẽtis poſitis declaratur qd̓ intẽdit declarare apparet ſic. Cũ eniz poſuimus ꝙ agẽtia equalia agant in patiẽtia equalia eadem actione in eodez tpe: apparet ex hoc ꝙ agentia equalia: quorũ ꝓportio adinuicem eſt ſicut ꝓportio patientiũ adinuicem agunt actiones equales in tpibus equalib⁹. agẽtia.n.eq̃lia ⁊ patientia equalia ſunt hꝰ.ſ.ꝙ ꝓportio agentiũ adinuicem eſt ſicut ꝓportio patientiũ adinuicem. ſed tñ iſta ſunt in equali ꝓportione: alia aũt in alys ꝓportionib⁹. Et cuz hoc apparet in vno modo modorũ ꝓportionalium: apparebit in alys ꝓportionib⁹. Et cũ hec ꝓpoſitio eſt verificata.ſ.d.ꝙ actiones oĩum agentiũ quorũ ꝓportio adinuicem eſt ſicut ꝓportio patientiuz in inuicem in patientia reſpondentia eis.ſ. actio p̃cedentis agentis in precedens patiens: ⁊ conſequentis agentis in conſequens patiens: ſunt actiões ꝓportionales in tempo- 64

Oẽ cõp⁹ aut eſt agẽs: aut patiens: aut vtroq̧ ꝑtici pans. Jõ.ſ. tex.cõ.68.

Corpa celeſtia agũt ⁊ ñ patiunṫ. inferiora ã agũt ⁊ patiunṫ ad ĩuicẽ. vid̓ cãz ꝓ d̓ gnõne.t. cõ.43.

ribus

ribus equalibꝰ. Et cū inquā ita ſit: manifeſtuʒ eſt ꝙ quereda eſt eius cōuerſa: ⁊ eſt ꝙ agentia ⁊ patientia in temporibꝰ equalibꝰ ſunt ꝓportiōalia. ¶ Dicamꝰ ergo quoniam ita eſt. Uer. gra. ponamus duo agen-

s Tempus
a b Agēs. b Agens.
c Patiens. d Patiens

Agētia ⁊ patiētia ī corporibꝰ eq̄libus ſunt ꝓportionalia.

tia quorū alterū ſit. a. alterū āt. b. ⁊ duo patiētia quorum alterū ſit. c. ⁊ alterū. d. ⁊ ponamus ꝙ totū. c. patiatꝛ ab. a. ⁊. d. a. b. in eodē tpe: ⁊ ſit tp̄s. g. dico ergo ꝙ ꝓportio agētis ad agēs eſt ſicut ꝓportio patiētis ad patiēs. ſ. ꝙ ꝓportio. a. ad. b. eſt ſicut ꝓportio. c. ad. d. ⁊ ecōuerſo. ¶ Et demōſtratio eius eſt ſic: q̄ ſi ꝓportio a. ab. b. nō fuerit ſicut ꝓportio. c. ad. d. Sit g̊ maior: aut minor. Si igitꝛ ꝓportio. a. ad. b. ſit maior ꝓportione. c. ad. d. ſecemꝰ ex. a. aliqd cuiꝰ ꝓportio ad. b. ſit ſic ꝓportio. c. ad. d. Sit g̊ ꝓportio. a. h. ad. b. ſic ꝓportio. c. ad. d. erit g̊ paſſio. c. ad. a. h. ⁊. d. ad. b. in eodē tpe. Sit g̊ illud tp̄s. g. ſʒ iam poſuimus ꝙ in eodē tpe patiꝛ. c. ab. a. ſm̄ totū. a. cuiꝰ. h. erit ps: g̊ in eodē tpe patiꝛ idē patiēs eadē paſſione a duobꝰ agentibꝰ: quoꝝ vnū eſt maius: alterū aūt minꝰ: qd̄ eſt impoſ̄e. Et pp̄ hoc dicit p̄us Ariſto. ꝙ maiꝰ agit actionē maiorē in eodem tpe q̄ʒ minꝰ. ſ. in idē patiēs. ¶ Et Ariſto. q̄ſi fuit ꝯtētus in hac demr̄atiōe pōne ꝓpōnū ex q̄bus ſeq̄ꝛ hoc. Dē g̊ hoc vr̄ q̄ſi ommiſſum ab eo: q̄ ſeq̄ꝛ ex eis q̄ poſuit: ſʒ nō ommiſit hoc ī ſm̄ōe: īmo ommiſit ꝑmutationē ꝓportiōis: ⁊ ipoſ̄e ꝯtingēs. Cū. n. ꝑmutauerimꝰ ꝓportionē ꝯtingit ꝙ ꝓportio p̄mi agētis ad patiens p̄mū ſit ſic̄ ꝓportio agētis ſcd̄i ad patiēs zm̄. ſ. ꝙ proportio. c. ad. a. h. qd̄ eſt ps īfiniti ſit ſic̄ ꝓportio. b. qd̄ ē agēs ſcd̄m ad. d. qd̄ eſt patiēs ſecūdū. Et cū ita ſit cōtinget vt in eodē tpe ⁊ ab eadē re ⁊ eadē paſſione patianꝛ duo corpora. quoꝝ alteꝝ eſt finitū. ſ. a. h. ⁊ alterū īfinitū. ſ. totū. a. qd̄ ē ipoſ̄e. ¶ Et tūc appet ex his ꝓpōnibꝰ ꝙ corpus īfinitū nō agit in corpꝰ finitū. Dixit. manifeſtū eſt igiꝛ ꝙ corpꝰ īfinitū ipoſ̄e eſt mouere aliud corpoꝝ finitoꝝ oīno: neq̄ʒ ī alio tpe. i. ⁊ manifeſta eſt ex his q̄ diximus de ꝓportiōe. qd̄ ſecunda quā ītēdimus: ⁊ eſt ꝙ īpoſ̄e eſt corpꝰ īfinituʒ agere in corpus finitū in aliquo tpe. Qm̄ qn̄ duo agētia diuerſa agūt in idē patiēs eadē actiōe ꝯtinget vt ſit in tēporibꝰ diuerſis: ⁊ vt ſit ꝓportio agētis ad agēs ſic̄ ꝓportio tpis ad tp̄s. Si g̊ poſuimus alterū agētiū finitum: ⁊ alterū infinitū: ꝯtinget vt īfinitū agat in nullo tpe. quapp̄ nullā ꝓportionē babebūt in actiōe: cū nullā babeāt in q̄ʒtitate. Et cū poſuimus ip̄m moueri in tpe. ſ. īfinitū mouere finitū: poſſibile eſt reperiri aliud corpus finitū: qd̄ in illo eodē tpe aget actionez infiniti ſm̄ modū p̄dictuʒ: ⁊ ſic igiꝛ īueniemus duo agētia: quoꝝ alteꝝ eſt finitū ⁊ alteꝝ īfinitū que agēt in eadē actiōe: ⁊ in eodē tpe. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit. erit. n. alterū corpus paruū qd̄ mouet alteꝝ minus in tpe illo: ⁊ erit hoc ēt finitū. i. qm̄ cū poſuimus corpus īfinitū mouere aliqd̄ corpꝰ finitū in aliq̊ tpe: poſſibile ē īuenire alteꝝ corpꝰ finitū. ſ. minꝰ q̄ʒ infinitū mouere corpꝰ minꝰ q̄ʒ qd̄ mouet īfinitū in illo eodē tpe. Cū ergo duplicamꝰ agēs. ſ. mouēs finitū poſ̄e eſt ꝑuenire ad corpꝰ finitū qd̄ mouebiꝛ in illo eodeʒ tpe: corpꝰ. ſ. motū ab īfinito pp̄ illā ꝓportionē: quā diximus de agētibꝰ ⁊ patiētibꝰ. igiꝛ in eodeʒ tpe agent eadē actiōe ⁊ in idē corpꝰ duo agētia eiuſdē ſp̄ei q̊rū alterū eſt finitū: alteꝝ īfinitū. ¶ D. d. nullā hʒ corpꝰ finitū ⁊ īfinitū ꝓportionē aut vicinitatē neq̄ʒ cōparationē. i. ⁊ hoc ipoſ̄e nō cōtigit niſi cōfeſſi fuerimus ꝓportionē habēdā. cū eni cōceſſerimꝰ corpus infinitum agere in tpe concedemus habere ꝓportionem ad finitū: ſed in rei veritate nullaʒ habent ꝓportionem: ſicut dixit: quapropter continget neceſſario vt actio eius ſit in nullo tempore.

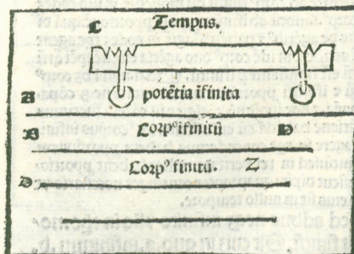
¶ Sed adhuc neq̄ʒ infinito vllo in tpe mouebit finitū. Sit eniʒ in quo. a. infinitum. b. vero finituʒ. Tēpus in quo. g. Igiꝛ d. in. g. minus eo qd̄ eſt. b. mouebit. ſit. ʒ. Qd̄ itaq̄ʒ b. ⁊. ʒ. totū ad. ʒ. ſit habēs eā ꝓportionē quā hʒ e. ad. d. patʒ. Mouebit igitur. e. b. ʒ. in. g. Infinitū igiꝛ ⁊ finitū i equali tpe alterabūt. Sed ipoſſibile. In minori eni ꝙ maius ſupponebaꝛ: ſed ſemp̄ ſumptū tempus ideʒ facit. Quare nō erit tempus neq̄ʒ vnū: in quo mouebit. Sed adhuc in infinito tēpore non eſt mouiſſe neq̄ʒ motum eſſe: finē eni nō hʒ. Factio autem ⁊ paſſio habent.

Factio ⁊ paſſio finem habent.

s Tempus
Infinitum
a
Finitum
b ʒ
e
d

¶ Et etiam corpus infinituʒ nō mouet corpus finitum in aliquo tēpore. Sit ergo potentia infinita in linea. a. ⁊ corpus finitum in linea. b. ʒ. ⁊ ſit tempus in quo ſit motus in linea. c. d. igitur mouebit in. c. minus q̄ʒ motus. b. ʒ. erit ergo proportio totius. b. ʒ. ad. ʒ. ſicut ꝓportio motus. d. ad. a. b. Et cum ita ſit cōtinget ꝙ corpꝰ finitū ⁊ īfinitū moueant idem: ⁊ in eodē tēpore: qd̄ eſt impoſſibile. Iam eniʒ diximus ꝙ corpus maius mouet aliqd̄ in minori tēpore q̄ʒ minꝰ. Et hoc erit in omni tēpore in quo erit actio quā agit per corpus finitū corpus īfinitū ⁊ corpꝰ finitū.

Et ipoſſe eſt vt moueat aliqd in tpe infinito. Qm̄ nō hʒ fineʒ. Motus autē eſt actio que non recipit formas.

65 ℂ Cū retulit ꝙ ex ꝓpōnibus poſitis pōt declarari zª qō.:ſꝙ ipoſſibile eſt vt corpus iſinitū trāſmutet corpus finitū: icepit declare hoc ꝑ lineas dicēdo. ℂ Sit ergo potētia infinita in linea.a.i. ſit corpus infinituʒ in potētia ⁊ magnitudine: cū illud qd̄ eſt infinitū in magnitudine eſt infinitū in potētia.ſ.corpus agēs in linea.a. ℂ D.d.⁊ ſit corpus finitū linea.b.ʒ.⁊c̄.i. ⁊ ſit corpus finitū patiēs ab infinito linea cui⁹ vna ps eſt b.⁊ reliq̄ ps eſt.ʒ.⁊ ſit tp̄s ī quo patit̄ totū.b.ʒ.finituʒ ab.a.infinito linea.c. ℂ D.d.d.igit̄ mouebit in.c.minus motu.b.⁊.ʒ.i.⁊ ponam⁹ aliud corpus.ſ.d.qd̄ agat in corp⁹.b.ʒ.finitū in quo egit.a.infinitū in eodē tpe.ſ.c. Necio igit̄ erit actio.d.in minori actiōe.a. Cū.d. ſit finitū.a.aūt infinitū.ſ.d.qd̄ agit in alterā partē.b.ʒ.nō in vtrūqʒ. V.g.aut in partē.b.aut in partē.ʒ.⁊ h̄ intēdebat cū dixit. ℂ D.igit̄ mouebit in.c.minus q̄ʒ motus.b.ʒ.i.ꝙ.d. agēs finitū agit in tpe.c.in patiens b.ʒ.actione in partē minorē oīuʒ partiū.b.ʒ.ſ.ꝙ agit in hoc tpe in aliq̄ parte.b.ʒ.⁊ nō in toto. ℂ D.d.erit igit̄ ꝓportio toti⁹.b.ʒ.ad.ʒ. ſicut ꝓportio.d.ad.h.a.i. erit ꝓportio maioris patientis qd̄ eſt.b.ʒ.aggregata ad minus patiēs qd̄ eſt.b.ſicut ꝓportio minoris agētis qd̄ eſt.d.ad parteʒ agentē corꝑis infiniti ⁊ ſit.a.h. Et intēdit ꝙ cū ꝑmutauerim⁹ ꝓportionē erit ꝓportio agētis qd̄ eſt.d.ad patiēs minus qd̄ eſt.b.ſ.ꝙ ē ps b.ʒ.ſicut ꝓportio maioris agētis qd̄ eſt ps infiniti.ſ. a.h.ad maius patiēs qd̄ eſt.b.ʒ. ꝯgregata. ⁊ cū ita ſit ꝯtinget necio. vt.b.ʒ.patiat̄ ex.a.h. finito in tpe.c.in quo patiebat̄ ex toto.a.īfinito. Patiēs igit̄ totū.b.ʒ. patit̄ in tpe.c.a duob⁹ agentib⁹: quorū vnū eſt finitū.ſ.a.h.⁊ alterū infinitū.ſ.a.cui⁹.a.h.eſt ps: qd̄ ē ipoſſibile. ℂ Et hoc intēdebat cū dixit: ⁊ ſi ita ſit cōtinget ꝙ corp⁹ infinitū ⁊ finitū moueāt idē in eodē tpe: qd̄ eſt ipoſſibile eodē motu ⁊ in eodē tpe: ⁊ ꝓportio q̄ cecidit in litteris a quo trāſtulimus illud eſt cōuerſa. Poſuit.n.ꝓportionē maioris patiētis ad min⁹: ſicut ꝓportōeʒ minoris agētis ad maius: ⁊ hoc nō pōt eē: imo oʒ ponere ꝓportionē minoris patiētis ad maius patiēs: ſicut ꝓportionē minoris agētis ad mai⁹ agēs: patiēs.n.magis eſt ignotū qd̄ vult iuenire ꝑ ꝓportioneʒ. ℂ D.d. iam.n.diximus ꝙ corpus maius mouet idē in tpe minori q̄ʒ minus.i.hoc fuit ipoſſibile: q̄ iā diximus ꝙ manifeſtū eſt ꝑ ſe ꝙ corpus maius facit actionē quā facit corp⁹ minus in tpe miori q̄ʒ faciat corpus minus: nedū faciant eandē actionē in eodem

Illd qd̄ ē infinitū in magnitudie ē infinitū i potētia. vide cōm̄ 8 cō.33.

Vel maius.

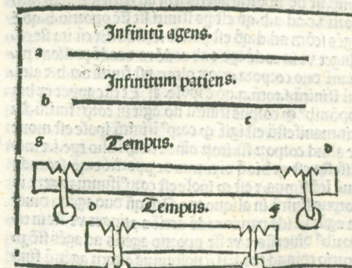
tpe agens finitū ⁊ agēs infinituʒ. ℂ D.d.⁊ hoc eſt in omni tpe in quo erit actio cū agūt ꝑ corpus finitum. Et corp⁹ infinitū ⁊ corpus finitū.i.⁊ cōtingit ſm̄ hoc vt hoc iueniat̄ in oī tpe in quo agūt ꝑ corpus finituʒ corp⁹ infinitū ⁊ finitū.ſ. vt tp̄s ſit equale. ℂ D.d.et ēt ipoſſibile eſt mouere aliquaʒ rem in tpe infinito: qm̄ nō hʒ fineʒ.i.⁊ ſi quis poſuerit ꝙ infinitū mouet in tpe infinito: hoc etiā erit ipoſſibile. qd̄.n.mouet in tpe infinito mouet ad nullū finē: ⁊ qd̄ mouet ad nullum finē ocioſe mouet. Hoc.n.nō cōtingit niſi in his q̄ ſunt ſm̄ motū ſitualem: ⁊ localibus etiā nō motis rectē. Jam.n.declaratū eſt ꝙ p̄ᵐ mouens tpe infinito mouet. Nam vtilitas huius motiōis eſt ꝯtinuatio ⁊ perpetuitas eſſendi: quapropter neceſſe eſt vt ſit infinitū. Sed tn̄ declaratuʒ eſt ꝙ ipoſſibile eſt vt tale mouēs ſit corpus: qm̄ ſi corpus eſſet: moueret in nullo tpe. vt declaratū eſt in vltimo.8.phyſic. Jntendebat.n.ꝙ ipoſſibile eſt ponere corpus infinitū vt moueret aliqd̄ finitū in tpe infinito.i. agere in ideʒ nuō tpe infinito. Qm̄ ſi generandū eſt nō complebit̄ ſua generatio: ⁊ ſi afficiendū eſt nō complebit̄ ſua qualitas: ⁊ ſi ſit mouendū nō peruenit ad finem quē intēdebat: ⁊ hoc ſequit̄ in corpore celeſti ſicut ⁊ in alijs.ſ.ꝙ ē ipoſſe vt corpus celeſte moueat aliqd̄ eē ex his q̄ ſunt ſub eo tpe infinito. V.g.aliqd̄ decē p̄dicamētorū. ℂ D.d.mot⁹ āt ē actio q̄ nō recipit affectiōes.

Qd̄ mouet i tpe iſinito ad nullū finem mouet.

Nō q̄ ſit vtilitas motiōis p̄mi motoris vid̄ ꝯſīc.2.de gnōe t.c.56. ⁊.12.met.t.c. 33.⁊.8.phyſ. tex.cō.53.

8.phyſi.t.cō. 78.⁊.79.

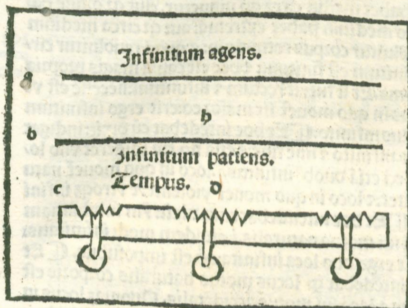
ℂ Neqʒ infinitū vtiqʒ ab infinito cōtingit aliquid pati. Sit eniʒ a.infinitū ⁊ b. Tempus aūt in quo paſſuʒ eſt b.ab a.in quo g.d. Qd̄ aūt in quo c.infiniti pars: q̄ totū b.paſſum eſt nō in equali tempore hoc ipſuʒ mouet̄. Supponebat̄ enim in minori tempore moueri minus. Sit enim.c.motū ab.a.in tēpore.d.f. Qd̄ itaqʒ eſt.d.f.ad.g.d.id eſt ipʒ.c. ad aliquid finituʒ ipſius.b. Hoc igit̄ neceſſe ab.a.motū eē in.g.d.tpe. Ab eodē.n.ſupponitur in pluri ⁊ minori tpe mai⁹ ⁊ min⁹ pati: quecūqʒ ꝓportionaľr tpi diuiſa ſunt.

ℂ Dicamus igit̄ ꝙ corpus infinitū ipoſſibile eſt mouere aliqd̄ corp⁹ infinitū: neqʒ agere in ipſuʒ aliqd̄. Sit ergo corpus infinituʒ agens linea.a. Et corpus patiens infinitū linea.b. Et ſi tp̄s in quo agit corp⁹ agēs.c.d. Et moueat̄ ab.a.corp⁹ finitū ⁊ ſit.h. A.igit̄

agit

agit in totū.b.ꝛ.b.ẜ hoc ĩpossibile est in eodem tempore. Agit enim in minori tempore minus corpus. A. igit̃ mouet.b.in.d.tm̃. Dicamus igit̃ ꝙ sicut est ꝓportio.d. ad.c. ita est ꝓportio.b.ad aliquā partē.b.q̃ est finita. Tunc igit̃ mouet.a.istaȝ litterā.ſ.quādam partē.b.in tpe.c.d. Et silr̃ agit.a.in corpus maius ꝛ minus: nō q2 actio eius est in parte maiori aut minori.

66 ¶ Cū declarauit ꝙ corp⁹ finitū ĩpoſſe est vt agat ĩ infinitū:neq3 ecōuerso:vult declarare ꝙ neq3 infinitū in infinitū ꝛ ponit corp⁹ agēs infinitū.a.ꝛ patiēs infinitū.b.ꝛ tp̄s in quo complet̃ actio.c.d. qđ diuisuȝ est in duas partes.ſ.c.ꝛ.d.ꝛ hoc manifestū est ex sermōe eius. ¶ Et cū hoc posuit sicut dixim⁹:ꝛ sicut est manifestū ex suis verbis:dixit:ꝛ moueat̃ ex.a.corp⁹ finituȝ qđ est.b.i.ꝛ ponam⁹ corpus finitū qđ ē patiēs ab agēte posito ĩfinito.ſ.a. ꝛ sit hoc corp⁹.b. ¶ D.d.erit igit̃ corp⁹.a.agēs in totū.b.ꝛc̃.i.nečiū est ğ ab hac positione vt a corpe agēte infinito.ſ.a.patiant̃ ẜm totū duo patiētia:quoꝝ vnū est infinitū.ſ.b.ꝛ 2ᵐ finitū.ſ.b.ꝛ posuit hoc corp⁹ ꝑtē infiniti.ſ.posuit corp⁹.b.ꝑteȝ b.U.g.ꝑ ꝑteȝ.b.ꝛ ĩpoſſe est vt hec duo corpa patiant̃ ab eo in eodē tpe ẜm totū. Primū.n.est ꝙ ab eodeȝ agēte patit̃ min⁹ patiēs in minori tpe:nedū ſi alterū patientiū fuerit finitū ꝛ alterū infinitū.a.igit̃ mouebit.b.in.d.tm̃.i.sequit̃ ğ vt corp⁹ agēs ĩfinitū.ſ.a.moueat corp⁹.b.finitū qđ est ꝑs.b. patiētis infiniti ĩ tpe qđ est ꝑs tp̄is.c.d. in quo mouet infinitū totū. ponamus ğ istā ꝑtē.d. ¶ Et cū posuit istā ꝑtē:dicit:ꝛ ꝓportio.d.ad.c.est sic̃ ꝓportio.b.ad quādā ꝑtē.b.q̃ est finita.i.seq̃t ẜm h̃ ꝙ ꝓportio tp̄is qđ est ꝑs tp̄is toti⁹.c.ſ.d.ad totū tp̄s.ſ.c.d.sit sic̃ ꝓportio patiētis finiti.ſ.b. qđ posuim⁹ ꝑtē.b. ĩfiniti ad illā ꝑtē.b.finitā:cui⁹ corp⁹.b.ē ꝑs.i.ꝙ ꝓportio.b.ad ip̄aȝ ē sic̃ ꝓportio tp̄is.d. ad tp̄s totū.d.c. ¶ Et ista ꝓportio appet: eo ꝙ ꝯcessim⁹ ꝙ ab eodē agēte patiat̃ patiētia eq̃lia ĩ tpe eq̃li ꝛ min⁹ in minori. Et cū ita sit:erit ꝓportio agētis ad patiēs sicut ꝓportio tp̄is ad tp̄s. Qm̄ si ista fuerit ꝓportiōabilia eq̃ ꝓportōe ꝯtiget nečio vt sit eadē in alijs ꝓportiōib⁹:ꝛ iā dixim⁹ de hac ꝓportōe. ¶ D.d.tunc igit̃.a.mouebit hāc lr̄am.ſ.quādā ꝑtē.b.in tpe.c.d.i. nečiū ē igit̃:vt agēs ĩfinitū.ſ.a. moueat ꝑtē.b.finitā cui⁹ ꝓportio ad ꝑtē minorē.b.ſ.b.est sic̃ ꝓportio toti⁹ tp̄is.c.d. ¶ D.d.ꝛ silr̃ agit ĩ corp⁹ mai⁹ ꝛ min⁹ ꝛc̃.i.ꝛ cōtigit ex h̃ vt ab eodē agēte patiant̃ mai⁹ corp⁹ ꝛ minus ĩ eodē tpe nō in tp̄ib⁹ diuersis:qđ est ĩpoſſe.

Pri⁹ᵐ est ꝙ ab eodē agēte patit̃ min⁹ patiensi mio ri tempore.

¶ In nullo igit̃ tpe finito possibile infinitum ab ĩfinito motū eē: in infinito igit̃. Sȝ ĩfinitū tp̄s nō h3 finē. Q̄ð aũt motū est h3.

¶ Manifestū est igit̃ ꝙ ĩpossibile est vt corpus ĩfinitū moueat corpus ĩfinitū in tēpore finito. Et si hoc est impossibile: possibile est igit̃ vt sit in tēpore infinito. Et iam diximus ꝙ tempus infinitum non habet fineȝ. Corpus autem mobile habet finem.

¶ Jam manifestū ē ꝙ corp⁹ ĩfinitū ĩpoſſe est agere in corp⁹ infinitū in tpe finito:sed q2 aliq̃s pōt dicere ꝙ si ageret erit in ĩfinito tpe. ¶ Dixit. ꝛ si h̃ est ĩpoſſe: possibile ē igit̃ vt sit in tpe ĩfinito.i. ꝛ si aliq̃s dixerit ꝙ si hoc ē ĩpoſſe in tpe finito:forte ē poſſe in tpe ĩ finito. ¶ Et h̃ ꝙ dixit h3 sufficiētiā:qm̄ cuȝ posuerit patiēs infinitū :cōtingit nečio vt eius passio sit ĩfinita. Et si posuerit patiēs ĩfinitū ꝛ passionē finitā ē q̃si positio ꝯdicēs sibi.ꝛ dicēdū ē ab aliquo ꝙ ponēs h̃ petit ꝑn̄ᵐ. Existimāduȝ enī ē ꝙ nulla dr̄ia: ē siue ponat̃ patiēs finitū:qđ ē ꝯdicēs q̃sito: siue ponat̃ passio ei⁹ finita. ¶ Et cū ita sit dicit rn̄dēdo: ꝛ iam dixim⁹ ꝙ cū tp̄s infinitū ꝛc̃.i.ꝛ iaȝ dixim⁹ in phicis ꝙ tp̄s qđ ē infinitū nō h3 finē:ꝛ cū posuim⁹ h̃ ĩfinitū pati in tpe ĩfinito:tūc eius actio nō hēret fineȝ:ad quē ꝑueniret erit ergo aliqđ qđ semꝑ generabit̃: ꝛ nūq̃ȝ cōplebit̃: ꝛ declaratū est cōtrariū in.6.physi. 67

¶ Si igit̃ omne corp⁹ sensibile habet virtutem actiuā aut passiuā aut ambo. Impossibile corpus infinitum sensibile esse.

T.c.92. Dē cōp⁹ sensibile h3 v̄tutē actiuā vel passiuaȝ aut ambo.

¶ Et etiā omne corp⁹ sensibile h3 potētiam actiuā ꝛ passiuā insimul. Et cū ita sit ĩpoſſe est corpus sensibile esse infinitum.

¶ Cū declarauit ꝙ ĩpossibile est vt in corporib⁹ infinitis sit neq3 agere neq3 pati: ponit scđam ꝓpōnē vt ꝯcludat̃ ꝙ nullū corp⁹ ē ĩfinituȝ:ꝛ h̃ q̃dē ꝓpō ē ꝙ oē corp⁹ nāle aut ē actiuū aut passiuū:aut ambo: hoc āt vr̃ sensui. Corp⁹.n.celeste vr̃ agere in ea q̃ sunt apud nos:alia aũt q̃ sūt sub eo vident̃ agere ꝛ pati ĩsimul. ¶ Et cōpōit̃ sic in scđa figura. Oē corp⁹ aut ē actiuū aut passiuū. Et nullū cōp⁹ ĩfiᵐ ē actiuū aut passiuū.ğ. Nullū corp⁹ ē ĩfiᵐ. ¶ Et ĩtendit ꝑ sensibile sensibile tactu:ꝛ tacuit corp⁹ celeste : qm̄ oēs antiq̃ credebant ip̄m eē nō patiēs. Immo oēs dixerūt ip̄ȝ eē aut ignē aut cōpoᵐ in q̃ dn̄at̃ ignis:ꝛ maxime de stellis. 68

Idē sup̄. 63.

¶ Sed tñ ꝛ quecūq3 quidē corpora in loco oīa sensibilia. Nō est igit̃ corpus infinitū extra celū:neq3 vnū:neq3 simplr̃: neq3 ẜm q̃d aliq̃d. Igit̃ oīno corp⁹ extra celuȝ nullū. Si quidē enī ĩtellectuale erit in loco. Extra eniȝ ꝛ intra locuȝ significant. Itaq3 erit ꝛ sensibile. Sensibile aũt nullū ē nō ens in loco.

Quecūq3 cōpora sūt ĩ loco sūt sensibilia.

¶ Et ēt oē corpus qđ est in loco est sensibile. Et cū ita sit nullū corpus infinitū ē extra celum:qm̄ illic neq3 est locus : neq3 corpus finitū. Manifestū est igit̃ ꝙ nullū corp⁹ extra celum est oīno. Si enim aliquis dixerit possibile est ꝙ extra celū sit aliud corpus spi

ritualle: necesse est ei dicere ꝙ illud corpus ē in loco. Extra enim ⁊ intra notant locum. Quapropter erit sensibile etiā. Et nullum corpus sensibile est nisi in loco.

69 ¶ Cū posuit ꝙ oē corpꝰ aut ē actiuū aut passiuuz: ⁊ hͤ ꝓpositio est accepta a sensu: pōt aliqs dicere ꝙ corpꝰ īfinitū posse ē eē ex̄ mūdū: ⁊ ꝙ sit neq̄ agēs neq̄ patiens: ⁊ ꝑꝑ hoc vr̄ mihi ꝙ īducit hūc sermonē post illam demr̄ationē: ⁊ fundauit ipsuz sup duas ꝓpōnes. Quarū altera est ꝙ oē corpꝰ qđ est in loco est sensibile. Scđa est ꝙ corpus qđ est ex̄ mūdum est in loco: g͛ corpꝰ qđ ē ex̄ mūdū est sensibile. ¶ Deīde posuit ꝙ oē corpꝰ sensibile ē nō infinitū: qꝛ ē actiuū: aut passiuuz: g͛ nō ē ex̄ mūdū corpus īfinitū: ⁊ ꝺm hoc explanauit hūc locū Themistiꝰ. Ipse aūt Aris. vr̄ ꝺm hāc ꝯclusionē nō ꝓpalasse nisi duas ꝓpōnes. Quarū altera est ꝙ oē corpꝰ qđ est in loco est sensibile: ⁊ ē maior ꝓpositio in syllogismo quē dixit Themistiꝰ: ⁊ nō manifestauit 2am dicentē ꝙ oē corpꝰ qđ est ex̄ mūdū in loco est: neq̄ ꝓpōnē dicentē ꝙ oē corpꝰ sensibile ē finitū. Sȝ videmꝰ ipsum postq̄ȝ dixit ꝓpōnē dicentē ꝙ oē corpus qđ est in loco est sensibile. dixit. ⁊ cum ita sit: nullū igit̄ corpꝰ infinitū est ex̄ mūdū: ⁊ est cōclusio ista. ¶ D. d. aliā ꝓpōnē quā posuit cām istius ꝓpōnis: ⁊ dixit: qm̄ nullus locꝰ est illic. Et illa ꝓpositio nō hȝ cōitatē ī aliq̄ cū pͦ: q̄ dixit ꝙ oē corpꝰ qđ ē in loco est sensibile: nisi ītelligat̄ ꝯuersa eius. s. ꝙ oē corpꝰ sensibile est in loco: qm̄ qn̄ adiūgebat̄ huic. Qđ est ex̄ mūdū nō est locus: ꝯcludit̄ ꝙ nō est ex̄ mūdū corpꝰ: sensibile. Et cū huic ꝯiunget̄ ꝙ si ex̄ mūdū est corpꝰ ipm̄ est sensibile: ⁊ oē corpꝰ est in loco: ꝯcludet̄ ꝙ si ex̄ mūdū est corpꝰ est in loco. D. ꝯstruetur ꝙ illic nō ē aliqs locus: ⁊ ꝯcludit ꝙ nullū corpꝰ est illic: ⁊ hoc apparet eē qđ intēdebat. ¶ Et dat signū ꝙ intēdebat ꝯuersionē istiꝰ ꝓpōnis dicētis: ꝙ oē corpꝰ qđ ē in loco est sensibile: ⁊ qꝛ post hoc dixit: forte si aliqs dixit posse ē ꝙ ex̄ mūdū sit corpꝰ aliđ spūale. i. si igit̄ ꝯcessuz fuerit hoc nobis. s. ꝙ ex̄ mūdū nō sit corpus sensibile: qꝛ oē sensibile est in loco. Et dicet aliqs forte illic est corpꝰ spūale nō sensibile ꝑꝑ qđ nō ꝯtingit vt sit in loco. Rn̄demus ei ꝙ nec̄e est dicere ꝙ illud corpꝰ est in loco: qm̄ ex̄ ⁊ intra notāt locū: vt declaratū est in physicis: ⁊ cuȝ est in loco est sensibile: ⁊ ideo posuit pͦ hanc ꝓpositionē. ¶ D. d. ⁊ nō est corpus sensibile nisi in loco: ⁊ ipse declarauit post ꝓpositionem dicentem: ꝙ extra mundum non est locus.

Themistius.

Ex̄ ⁊ itra notant locum.

¶ Rationabilius autē est conari ⁊ sic. Neq̄ȝ eniȝ in circuitu possibile est moueri infinitū omiomerū ens. Mediū quidē eniȝ infiniti nō est. Qđ aūt in circuitu circa mediū mouetur. Sed ⁊ neq̄ȝ in rectū possibile est ferri infinitū. Oportebit eniȝ alterū tm̄ esse locum infinitum: in quem fertur ꝺm naturaȝ: ⁊ alium tm̄ in quem preter naturam.

Corpꝰ circl͞are mouet̄ circa mediū.

¶ Et etiā volumus perscrutari ad verificādum hoc qđ diximus ⁊ dicemus in sermoneȝ rationabilē. Qꝛ corpus infinituȝ impossibile est moueri circulariter. qm̄ non habet oīno mediū. Et etiā qꝛ corpus rotūdū mouetur circa mediū. Et etiā īpossibile est moueri hoc corpus infinitū motu equali. Qm̄ si moueret̄ motu equali indigeret aliquo loco infinito ⁊ sine fine. Et indigeret loco ad suū motum accidentalem ꝺm substantiam sui loci motus naturalis.

¶ Hec est alia demōstratio a p̄dictis ⁊ est logica. s. qꝛ est ex veris ꝓpositiōibꝰ: sȝ nō ꝓprys īmo gnālibus. Et compendiuȝ sermonis sui est: qꝛ si hoc corpus est infinitū: aut est circulare: aut rectū: ⁊ qualecunq̄ȝ sit impossibile est moueri. Si. n. fuerit rotūdū infinitū nō habet mediū circa qđ mouetur. Aut qꝛ omne habens medium habet extrema: aut qꝛ circa medium reuoluitur corpus rotundum: ⁊ quod reuoluitur circa finitum est finitum: ⁊ hec est causa magis propria q̄ȝ p̄ma. Et si fuerit rectum ⁊ infinitum: necesse est vt locus in quo mouet̄ sit maior eo: erit ergo infinitum maius infinito. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: indiget loco infinito ⁊ sine fine: ⁊ etiā nō tm̄ īdigeret vno loco: sed etiā duobꝰ infinitis. s. loco in quo mouet̄ naturaliter: ⁊ loco in quo mouet̄ violente: ⁊ vtroq̄ȝ infinito. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: ꝺm substantiam loci sui motus naturalis. i. eiusdem modi infinitatis: erūt ergo duo loca infinita: qđ est impossibile. ¶ Et nō intēdebat ꝙ locus motus naturalis corporis est alius a loco sui motus accidētalis. Quoniaȝ locus in quo lapis mouet̄ nāliter; vel aqua: vel aer est idem cū eo in quo mouet̄ violente: īmo intendit ꝙ locus ad queȝ lapis mouetur naturaliter: est alius ab eo: in quē mouetur violente. Hoc est manifestum de motibus simpliciū corporuȝ: sicut est manifestū ꝙ locus in quo corpus qđ recte mouetur quiescit nāliter: est alius a loco in quo mouet̄; ⁊ iā declaumus hoc an̄. 70

70 Quid sit ... logica. vid ... ꝯsile. 4. ph ... 87. ⁊. 8. ph ... 70.

¶ Adhuc siue nā hȝ motū eius qđ in rectuȝ: siue violentia mouet̄: vtroq̄ȝ modo oportebit infinitā eē mouentē potentiā. Que enim infinita infiniti: ⁊ īfiniti īfinita virtus. Quare erit mouens infinitū. Ratio autē in his q̄ de motu: ꝙ nullū hȝ infinitā virtutē finitoꝝ neq̄ȝ infinitoꝝ finitā. Si igit̄ ꝺm nām ⁊ p̄ter nām cōtingit moueri: erūt duo infinita. Quod quidē mouet sic: ⁊ qđ mouetur.

¶ Et etiā si motus corpis infiniti fuerit eq̄l. aut erit nālis: aut accidētalis: ⁊ erit potētia mouēs ipsuȝ istis duobꝰ motibꝰ: infinita. n. potētia corpis infiniti est infinita: ⁊ corpus potētie infinite est infinitū. Et oīno mouēs infinitū. Et iam diximus in libro de motibꝰ ꝙ īposse est ꝙ in aliquo corpe infinito sit potentia finita: neq̄ȝ infinito infinita. Si ergo corpus infinituȝ pōt moueri nālr̄ ⁊ accn̄taliter: erūt res infinite ꝺm duas potentias.

71 ¶ Compendium huius sermonis est ꝙ si corpus rectarum dimensionū est infinitum habebit duos motus. scilicet naturalem ⁊ accidentalem. Et contingit vt due potentie mouentes ꝺm istos duos motus sint infinite. Mouens enim corpus infinitum oportet esse potentiam infinitam. Declaratum est enim ꝙ potentie corporum infinitorum sunt etiam infinite: ⁊ etiam econuerso ꝙ potentie corporales infinite sunt

Potētie corporū īfinitoꝝ sūt īfinite.

sunt corporũ infinitorum. Et cum ita sit: continget q corpora infinita sunt duo. s. corpus habens potentiaʒ infinitam mouentem naturaliter: τ corpus habẽs potentiam infinitam mouentẽ accidẽtaliter. ¶ Et hoc intendebat cum dixit erũt tres infinite ẜm duas potentias. s. ẜm duas naturas: naturã que mouet naturaliter: τ nãm mouẽtem aliã extrinsecus violente. Necesse. n. est q mouẽs violẽte sit aliud a mouẽte nãlr: τ q deferẽs alterã potẽtiaꝝ sit aliud a deferẽte aliã. ¶ Et manifestũ est q hec demõstratio est alia a demõstrationibus ꝑdictis: quãuis vtaᷣ in ea vna propositionũ declaratarũ in physicis. s. q corpus infinituʒ impossibile est habere potẽtiã finitam. ¶ Et intẽdit per librũ de motu librũ de physicis: τ iam declarauimus h in hoc tractatu. s. q impossibile ẽ reperire potentiam finitam in corpore finito.

Aꝑ lib phy. dr de motu. vide. s. c. 38.

¶ Adhuc mouẽs qđ infinitũ aliqd est. Siquidem. n. ipsum seipm aiatũ erit. Hoc aũt qũo posse infinitũ esse aial. Si aũt aliud aliqđ mouens duo erũt infinita τ mouẽs τ qđ mouetur differentia ẜm formam τ virtutem.

¶ Et ẽt quod mouet corpus infinitũ aut est animatũ aut nõ. Et si est aiatuʒ qũo erit animal infinitũ. Et si mouens est aliud non animatum: erunt duo infinita: mouẽs. s. τ motum: τ differũt in forma ꝓpter potẽtiam.

72 ¶ Idest: q corpus qđ mouet corpus infinituʒ aut est animatũ aut nõ: τ qꝛ necesse est vt sit infinitũ: cũ eiꝰ potẽtia sit infinita: opʒ si fuerit aiatum vt sit aial infinitum: qđ est impoẜe. Et si fuerit aiatum: erunt duo corpora vtrũqʒ infinitũ mouẽs τ motũ: τ h differũt ẜm nãm. Et hoc intẽdebat cum dixit: sed differunt in forma. ¶ Et innuebat per hoc aliud impossibile: τ est q si natura alicuius forme fuerit ĩnata esse in corpore infinito: necesse est ergo vt natura istiꝰ forme sit eadem. Forme. n. diuersarum naturaruʒ innate sunt habere materias diuerse quãtitatis: cũ diuersitas formarum sit causa diuersitatis quãtitatuʒ τ magnitudinum recipiẽtiũ formas. Et est manifestũ q si fuerit: erit mobile per se: si igitur fuerit rectum cõtingeret vt sit aut animatũ aut inanimatũ: τ si erit animatum erit animal infinitũ: τ si fuerit inanimatũ τ fuerit rectum: cõtingerent ei dispositiones predicte: τ iõ tacuit complere istas diuisiones.

Forẽ diuſaꝝ nãꝝ inate ſt hẽre mãs diuſe q̃titatꝭ: cũ diuersitas formaꝝ sit cã diuersitatis q̃titatum τ magnitudinum recipientium formas. Idẽ ꝑ cap. de sba orbis. τ. 3. celi. 6. τ. 72. et 4. phy. 36.

¶ Si aũt nõ cõtinuũ totũ: sed queadmoduʒ Democritus dicit τ Leucippus determinatum vacuo. Unũ necessariũ esse oium motum. Determinata quidẽ enim sunt figuris. Nãm aũt ipsoꝝ esse dicũt vnã queadmodũ si aurum vnũqđqʒ sit segregatũ: hoꝝ autem queadmodũ dicimus necessariuʒ esse eũdeʒ motũ. Quo enim vnus bolus: eo tota terra ferẽ. Et totus qdem ignis τ scintilla in eundem locũ. Quare neqʒ leue simpliciter vllũ erit corporũ: si omnia habent grauitatẽ. Si autem leuitatem: graue nullum erit.

¶ Et ẽt si corpus totius nõ fuerit cõtinuũ: τ fuerit discretũ separatarũ partiũ: vt Democritus τ Leucippus dicebãt: necessario erũt motus oium partiũ totius ꝯsimiles. Separatio. n. τ discretio earũ fuit ꝑ figuras earũ. Natura aũt est eadẽ: sicut aurũ est separatũ in ꝑtibus diuersarum figuraꝝ: τ oẽs partes sunt auree. Si ergo natura oium partiũ est eadẽ: erũt motus ẽt oẽs eoruʒ ydẽ necio: sicut diximus superius: q quo mouetur gleba τ tota terra: τ quo mouetur scintilla τ totus ignis. Et in illo loco declaratũ est etiam q si hec corpora omnia fuerint discreta grauia: nihil erit in eis leue. Et si omnia fuerint leuia: nihil erit in eis graue.

Idẽ ẽ motꝰ totiꝰ τ ꝑtis.

¶ Cum declarauit q corpus infinitum impossibile ẽ esse: qm̃ si fuerit: aut est simplex aut compositũ: τ declarauit q si cõpositum fuerit. necesse erit in eo simplex ĩfinitũ in magnitudine aut vnũ aut plura: si fuerit cõpositũ ex singularibus finitis in specie: si auteʒ finita fuerint in magnitudine: erũt necessario infinita in spẽ: τ si nõ: nullus modus esset ꝓpter quẽ cõpositũ esset infinitũ. Et qꝛ aliquis posset dicere q possibile est cõpositum eẽ infinitũ ex corporibus finitis ĩ magnitudine τ finitis in spẽ: ita q sint infinita in indiuiduo: vt partes indiuiduales quas fecit Democritus: ille. n. posuit eas esse eiusdẽ nature: τ infinitas ẜʒ indiuiduũ: imo ẽt ponit eas discretas non cõtingentes se: τ ideo nunc incepit ꝯdicere huic sermõi: vt cõpleatur sermo de destructione infiniti. ¶ Et dicit. τ etiam si corpus totius τc̃. i. si aliqs dixerit q corpus totius est infinitũ: nõ qꝛ est ꝯtinuũ: sed qꝛ partes eiꝰ sunt infinite ẜm indiuiduũ separate in loco: vt ponit Democritus τ Leucippus: necessario erũt motꝰ istarum oium partiũ cõsimiles. i. aut ad supius aut ad inferius. Et cum hoc non seqtur nisi ad sermonẽ eorũ notificauit hoc dicẽdo: discretio. n. τ separatio earum est per figuras: nã aũt eaꝝ est eadẽ. i. ꝯtingit vt motꝰ earũ sit idẽ in spẽ: qm̃ faciẽtes hoc corpora ponũt ea eiusdẽ nãe in spẽ: τ nõ differunt indiuidua eoruʒ nisi ẜm figurã: vt frustra auri diuersaꝝ figuraꝝ: oĩa eniʒ sunt eiusdẽ nãe. s. auree. ¶ D. d. si ergo nã oium partium sit eadẽ τc̃. i. vt declarauit in ꝑ huius tractatus: qꝛ ab eadẽ natura nõ prouenit nisi vnus motus. Iõ qʒ quo mouetur vna gleba τ tota terra si esset imaginata extra suũ locũ. ¶ Et cũ ꝺclarauit q necessariũ est q motus corpoꝝ istoꝝ sit idẽ ĩ specie dicit: manifestum est igiẽ τc̃. i. manifestũ est q si motus istoruʒ corporũ fuerint ydẽ: necessario erũt alterius duaruʒ naturarum. s. aut oĩa erunt grauia aut leuia. Si grauia: ĩpossibile est leue corpus eẽ. Si leuia: impossibile ẽ corpus graue. ¶ Et hoc qđ dixit nõ seqẽ positionem q ista corpa sint infinita: sicut seqtur positionẽ q sint elemẽta totius: ꝑꝑ qđ existimatur q nõ proprie sequitur: τ hoc seqtur ex positiõe eorũ q sunt infinita: qꝛ cũ fuerint infinita: nihil repitur ex ea: τ ꝑꝑ hoc dixit Themistiꝰ in hoc loco: q nõ seqtur ex h sermone cõclusio quã intendebat cõcludere: sed sequiẽ q natura partiũ indiuisibilium non est vna.

73 Ab eadeʒ nã n̄ ꝓuenit nisi vnus motus. Idẽ. s. t. cõ. 7. τ. 8.

¶ Adhuc si grauitateʒ hʒ aut leuitatem: erit aut in extremũ aliqd totiꝰ: aut mediuʒ. Hoc autẽ ipoẜe ĩ finito ente. Totaliterqʒ vbi non est mediũ: neqʒ extremũ: neqʒ hoc qdẽ sursum: hoc aũt deorsuʒ. Nullusqʒ locꝰ corpi-

bus lationis. Hoc autem nõ existẽte motus non erit. Necesse.n. moueri aut ſm nãz aut preter naturã. Hec autem determinata sunt locis proprijs ⁊ alienis.

¶ Et ẽt ſi corpus ĩfinitũ aut ẽ graue aut leue: est ḡ aut in orizõte totius: aut in eius medio. qđ est ĩpoſſe: qm̃ est corp⁹ ĩfinitũ. Et oẽ corpus carẽs medio: caret orizõte: ⁊ nõ neqꝫ qdã eius erit superius ⁊ quidã inferius: ⁊ cũ ita sit nullus locus erit motus corporũ. Et cũ nõ hñt locũ: nõ hñt motũ oĩno. Corpora.n. mouentur aut nãliter: aut accñtalr necio: ⁊ sunt ĩ ſuis locis termiata: ⁊ in alijs locis ẽt.

Oẽ corp⁹ carẽs medio caret orizõte.

74 ¶ Manifestatio isti⁹ ſmõis ẽ ꝙ vult declare ꝙ ſi corpus infini^m fuerit tãgibile: aut ẽ graue: aut leue: ſi graue ẽ ĩ medio: ⁊ illud qđ est in me^o ẽ ex aliud corpus ⁊ qđ est ex aliud corpus termiatũ ẽ: ⁊ oẽ terminatũ ẽ finitũ. Si aũt erit leue: erit in oriçõte totius: ⁊ qđ est in oriçõte totius: ẽ termiatũ ab oriçõte ↄtinẽte ipꝫ: ⁊ qđ est h⁹ est finitũ: ⁊ cũ ita ſit nullũ ĩfinitũ corp⁹ ẽ tangibile. q.ḡ.d. oẽ corp⁹ graue aut leue ẽ ↄtẽtũ ab extriſeco: corpus ãt ĩfinitũ nõ ẽ ↄtẽtũ ab extriſeco. ¶ D.d. et oẽ corpus carẽs medio caret oriçõte oĩno: ⁊ mãifestatio h⁹ est: qꝛ alia declatio est. ſ. qꝛ nõ ſeqtur a põne corꝑis tãgibilis eẽ ĩfinitũ vt ſit ĩfinitũ ꝑꝑ locũ: imo ⁊ ꝑ põnẽ ei⁹ qđ ẽ corpus eẽ ĩfinitũ negaṫ eẽ loc⁹ oĩo. Locus aũt est aut mediũ aut oriçõ. Et cũ poſuimus corp⁹ eẽ ĩfinitũ ſm tres dimẽſiões: necio ẽ ĩfinitũ ſꝫ oẽs dimẽſiones: ⁊ cũ fuerit ĩfinitũ ſm tres dimenſiones nõ hẽbit mediũ. Et cũ ñ habuerit me^m: nõ habebit oriçõta: ḡ nõ hẽbit oriçõtẽ: ⁊ cũ nõ habuerit me^m neqꝫ oriçõtẽ nõ erit locus: ⁊ cũ nõ fuerit locus non erit motus neqꝫ nãlis: neqꝫ accñtalis. Cũ ergo poſuimus corpus infinitũ: non erit motus oĩno.

¶ Adhuc ſi vbi preter nãm aliqd manet: aut quo ferṫ: neceẽ cuiuſdã eẽ alterius hũc locũ ſm nãz: hoc aũt credibile ex ĩductiõe. Nece igiṫ neqꝫ oĩa grauitatẽ hr̃e aut leuitatẽ. Sed hoc qdẽ ſic: hoc aũt nõ. Qꝛ qdem igiṫ nõ est corpus oĩno infinitum ex his manifestum.

¶ Et dicamus ꝙ ſi aliqđ istoꝝ corpoꝝ ſeparatoꝝ fuerit fixũ: aut vadẽs ad aliquẽ locum accñtaliter: h̃ accñs erit nãle alteri corpori. Et verificatio illius est: qm̃ iste ſermo ↄuertiṫ. Dicamus igitur ꝙ oĩa corpora non ſunt leuia tm̃: ⁊ grauia. Sed quedã grauia: ⁊ q̃dam leuia. Manifestũ est igiṫ ex ꝓpõnibus ⁊ ſyllogiſmis quos diximus: ꝙ corpus totius hꝫ finẽ: ⁊ qđ impoſſe est eſſe infinitum.

75 ¶ Vr̃ ꝙ ſermo iste est ad affirmãdũ quaſdã ꝓportiones quas diximus añ: accepit.n. añ ꝙ oĩs motus aut ẽ a medio: aut ad mediũ: ⁊ aliqs põt ↄcedere h̃ ĩ motibus nãlibus: ⁊ negare in accñtalibus: ⁊ ↄcedere. ſ. ꝙ ſuꝑius. ſ. ⁊ ĩferius ſint loca motus nãlis: ⁊ nõ accñtalis: qm̃ negãdo ſuꝑius ⁊ ĩferius negaṫ motus nãlis ⁊ accñtalis. ¶ Propter qđ dixit: dicam⁹ ꝙ ſi aliqđ corpus ⁊c. i. ⁊ ꝙ verificatio ꝙ loca motuũ accñtaliũ ſũt eadẽ cũ locis motuũ nãlium est: qꝛ cũ poſuimus aliquod corpus qeſcẽs in loco accñtalr: aut ẽt motũ accidẽtaliter: necio iste motus aut qes accñtal ſunt alij corpori in loco illo nãles. Loca ḡ motuũ accñtalium ſunt loca motuũ nãliũ: ⁊ ecõuerſo. ſ. ꝙ ſi poſuim⁹ corpus aliqđ qeſcẽs: aut motũ in aliquo loco nãliter: neceſſe est vt qes aut motus in illo loco ſint alij corpori innãles. Et cũ verificatũ fuerit nobis iſta conuerſio: v̄ificabiṫ ꝙ loca motuũ nãliũ eadẽ ſint cũ locis motuũ ĩnãliũ. Cũ.n. v̄ificatũ fuerit nobis ꝙ vbicũqꝫ fuerit inuẽtus motus accñtalis inueniṫ nãlis: ⁊ ecõuerſo: verificabiṫ ꝙ loca motuũ nãliũ ⁊ accñtaliũ ſunt eadẽ. ideoqꝫ vr̃ mihi eo ꝙ dixit. ¶ Et verificatio illius est ꝙ iste ſermo cõuertiṫ: dicamus igitur ꝙ oĩa corpora ⁊c. i. ꝙ hoc est ↄ̃riũ ei qđ ſeqtur a põne eius qđ est corpus eſſe infinitũ: ⁊ est vt cũ oĩa corpora ſint eiuſdẽ ſpeciei: aut.n. ſiũt diuerſe ſpẽi: aut nõ ſiũt loca diuerſa: quaſi ḡ voluit per hoc dicere: ꝙ ponens hoc non põt ponere corpus ſimplex eſſe ĩfinitũ: negat enĩ multitudinẽ locoꝝ: ⁊ multitudinẽ corpoꝝ. ¶ Et cũ declarauit hãc qõnẽ ꝓprie ⁊ gnãliter dixit ſuã ꝑmaꝫ intẽtionẽ: ꝓpter quã declarauit hoc ⁊c. ꝙ corpus isti⁹ mũdi eẽ ↄgregatũ ex ſenſibilibus corporibus ĩpoſſe ẽ vt ſit ĩfinitũ in magnitudine: ⁊ dixit: mãifeſ^m est igiṫ: ex ꝓpõnib⁹ ⁊ ſyllogiſmis factis ex illis ꝓpõnib⁹ ꝙ mũdus est finitus in magnitudine: ⁊ ꝙ impoſſe est eſſe infinitum in magnitudine.

¶ Tractatus tertius. Cap. I.

Quia aũt neqꝫ plr̃es poſſe ẽ celos eſſe dicimus. Hoc.n. dicebam⁹ h̃ intẽtendum ſi qs nõ putat vlr̃ oñſuꝫ eſſe de corꝑibus ꝙ ĩpoſſe est eſſe ea extra mundum. ſ. de quocũqꝫ ipſoꝝ. Sed ſolũ ĩ ĩfinite poſitis dictã eſſe rõnẽ. Omnia.n. manent ⁊ mouentur ſm nãm: ⁊ violẽtia. Atqꝫ quo in loco nõ vi manẽt: ad euꝫ ſm nãz ferũtur. Et ad quẽ nõ vi feruntṫ in eo manẽt nã. In quo ãt violẽtia manẽt ⁊ feruntṫ violẽtia: ⁊ in quẽ violẽtia feruntṫ violentia ⁊ manẽt. Adhuc ſi h̃ latio vi fit: ↄ̃ria cõpetit ſm nãm.

¶ Modo igiṫ volumus ꝑſcrutari vtrũ celi ſunt plures ⁊ vt ꝓmiſimus. Omnia eniꝫ corpora: aut mouentṫ: aut ſtãt. Si mouentṫ: aut naturalr: aut violente. Si ſtãt ſimiliter: aut naturaliter: aut violente. Et ẽt ad locum in quo corpus ſtat nõ violẽte mouetur non violẽte: ⁊ in loco in quo mouetur nõ violente ſtat non violẽte. Et etiã ſi iste motus fuerit violentus: cõtrarium eius erit nãle.

Cum declarauit mũduꝫ eſſe finitũ ĩ magnitudie ĩcepit ꝑſcrutari vtrum ſit vnus aut plures. 76

¶ Et hoc intẽdebat ꝑ celos: celum.n. dr̃ grece tribus modis: dr̃.n. de toto mũdo: ⁊ dr̃ de ꝑte ei⁹ q̃ circulariter moueṫ: ⁊ ẽt dr̃ de orbe ſtellarũ fixarũ: ⁊ manifeſ^m est ꝙ recto ordine ſint hec ꝑſcrutatio poſt alterã: qm̃ nõ deſiderat aĩa ſcire hoc niſi poſt ſciam ipſius: quo est ipſuꝫ eſſe finitũ in magnitudine: q̃uis ſit qđ nobilior ꝑma: ⁊ difficilior: ⁊ ipſe ꝓponit propoſitiones ꝑꝑ hoc

Celuꝫ grece dr̃ trib⁹ modis. Idez.ſ. 55.⁊.ſ.96.

p^m sup^m hoc. ¶ Quarũ vna ẽ ꝙ corpa nãlia aut sũt mota aut
2^m gescẽtia: ⁊ hec ꝓpõ manifesta est ꝑ se. ¶ 2ª aũt est ꝙ oẽ qđ mouet̃ ex eis: aut mouet̃ violẽter aut nãlr: ⁊ hȝ ẽt mãifesta est ꝑ se. Silr de gescẽtib⁹. s. ꝙ aut nãliter
3^m gescũt: aut violẽte: ⁊ hȝ ẽt mãifesta ẽ ꝑ se. ¶ D. addidit aliã ꝓpõnẽ ⁊ dixit: ⁊ ẽt ad locũ in q̊ corp⁹ stat ⁊c. i. ⁊ mãife^m ẽ ẽt ꝙ ad locũ i q̊ corpus gescit nãliter non violẽte mouet̃ illud corp⁹ qñ ex ipm fuerit nãliter ⁊ nõ violẽte: ⁊ ẽ ẽt mãifesta ꝑ se. Qm̃ cũ stat⁹ terre nãliter est in medio: nec̃e ẽ: vt mot⁹ ei⁹ sit nãliter ad mediũ. Et silr de igne. Et ꝯuersio isti⁹ ꝓpõnis mãifesta est ꝑ se ẽt: ⁊ ẽ ꝙ oẽ qđ mouet̃ ad aliquẽ locũ nãliter:
4^m gescit in eo nãliter. ¶ D. adduxit alterã ꝓpõnẽ: ⁊ dixit: ⁊ ẽt si iste mot⁹ fuerit violẽtus ꝯ̃riũ ei⁹ erit nãle. i. ⁊ ẽt manife^m est ꝑ se: ꝙ cũ aliq̃s fuerit mot⁹ violẽt⁹ alicuius corpoꝝ simpliciuȝ erit motus ꝯ̃rius illi motui nãlis illi corpori. V. g. q2 cũ mot⁹ ad sup̱ius est nõ naturalis terre: erit motus ad iferius ei nãlis.

¶ Ad mediũ itaqȝ ꝙ hic si vi infert̃ terra ide: hinc feretur illuc ꝭȝ naturã. Et si manet hic non violentia: ⁊ feretur ꝭm nãm huc. Una enim que ꝭm naturam est latio.

¶ Et ẽt si terra que est extra istum mundum mouet̃ ad mediũ istius mũdi violẽte mouebit̃ a medio istius mũdi ad illud mediũ nãliter. Et si motus ei⁹ a medio istius mũdi ad mediũ illi⁹ mũdi fuerit violẽtus: erit motus ei⁹ a medio illius mũdi ad mediũ isti⁹ nãlis.

77 ¶ Cũ posuit ꝙ oẽ corpus nãle aut ẽ motũ: aut gescẽs: ⁊ ꝙ oẽ motũ aut nãliter mouet̃: aut violẽte: ⁊ cũ posuit ꝙ oẽ corpus qđ violẽte mouet̃: mouet̃ nãliter ꝭȝ ꝯ̃riũ isti⁹ motus: vult declarare ipoſſe ꝯñs põnẽ duorũ mũdoꝝ: aut pluriũ. ¶ Et est. ꝙ si posuerimus duos mũdos eẽ ⁊ posuerimus ꝙ terra ſcđi mũdi moueri posset ad mediũ istius mũdi: sicut mouetur in illo mũdo ad suũ mediũ: nec̃e ẽ vt motus ei⁹ a medio illius ad mediũ istius sit aut nãlis aut violẽtus: cũ posuerimus iã ꝙ nullus mot⁹ fugit istos duos modos. Si g̊ mot⁹ eius a medio illius mũdi ad mediũ istius fuerit violẽtus: q2 igit̃ ipoſſe est moueri a medio illi⁹ ad mediũ isti⁹ añq̃ȝ moueat̃ ad circũferẽtiã mũdi in q̊ est: ⁊ notũ est ꝙ motus ei⁹ ad circũferẽtiã ẽ violentus: nec̃e est vt mot⁹ eius in hoc mũdo ad mediuȝ est violẽtus. Idẽ ẽ. n. cũ motu a medio illi⁹ mũdi: motus eius ad circũferẽtiã ei⁹. Et iã diximus ꝙ iste mot⁹ est violẽt⁹: nec̃io erit mot⁹ eius ad mediũ violẽtus: ⁊ cuȝ ita sit ꝯtingit vt alia terra mouebit̃ ad mediũ violẽte: qđ ẽ ipoſſe. Qđ etsi ꝯcesserimus ꝙ mot⁹ ei⁹ ab isto medio ad aliud me^m est violẽtus: erit mot⁹ ei⁹ ab illo medio ad istud me^m nãlis: mot⁹. n. a medio ꝯ̃ri⁹ ẽ illi q̱ ẽ ad me^m: ⁊ iã diximus ꝙ si aliq̃s mot⁹ fuerit violẽt⁹ alicui corpi: nec̃e est vt ꝯ̃riũ illius motus sit nãle illi corpi. cõtingit g̊ ꝙ aliq̃ terra moueat̃ a medio nãliter. Et silr si posuerimus ꝙ motus eius a medio isti⁹ mũdi ad me^m illius sit violẽtus: erit motus eius a medio illius mũdi ad me^m isti⁹ nãlis: g̊ hoc ipoſſe cõtigit si posuerimus mũdos eẽ ples. Et q2 hoc nõ cõtigit nisi post v̾ificationẽ ꝙ nã elntoꝝ exñtiũ in alio mũdo est eadẽ nãe istoꝝ eltoꝝ ꝭm spẽm: ⁊ ꝙ loca mũdorũ ẽt sunt eadẽ ꝭm spẽm incepit verificare hoc.

¶ Adhuc nec̃e est oẽs mũdos ex eisdẽ eẽ corporib⁹ silr q̱dẽ exñtes ꝭm nãm. Sed adhuc ⁊ corpoꝝ vnũq̊dq̃ȝ nec̃ariũ eandẽ hẽre virtutẽ: vtputa dico ignẽ ⁊ terrã ⁊ intermedia hoꝝ. Si. n. equiuoca hec ⁊ non ꝭm eandem ideaȝ dñr que ibi his que apud nos: ⁊ totus eq̱uoce vtiq̃ȝ dicet̃ mũdus: palaȝ igit̃ ꝙ hoc q̱dem a medio ferri natũ est: hoc aũt ad mediũ ipsoꝝ. Si q̱dẽ ois eiusdẽ spẽi ignis igni: ⁊ alioꝝ vnũq̊dq̃ȝ: quẽadmodum ⁊ que in hoc partes ignis. Q2 autẽ nec̃e sit hẽre ex his que circa motus suppõnibus manifestum. Motus enim finiti ⁊ vnũq̊dq̃ȝ elementorũ dicitur ꝭm vnum quẽdam motum.

¶ Et ẽt si celi ⁊ mundi fuerint plures sunt ex partibus ꝯsilibus in nã nec̃io: ⁊ potẽtia cuiuslibet corporis eoꝝ assimilat̃ adinuicem. s. ignis terre ⁊ eoꝝ q̃ sunt inter ea. Potẽtia. n. illius ignis assimilat̃ põe istius: ⁊ potẽtia terre illius assimilat̃ potẽtie istius. Si ergo partes mũdoꝝ pluriũ nõ fuerit hmõi: erũt partes corpoꝝ illoꝝ mundoꝝ similes partibus istius mũdi totius noie tm̃: nõ forma. Si igitur sit ita: erit g̊ totũ silẽ. s. mũdus illi similis noie: nõ in forma. Et si corpora mundoruȝ sunt similia adinuicẽ: sicut diximus sup̱ius: ꝙ ille ignis assimilat̃ isti: ⁊ similiter de alijs corporibus: manifestũ ẽ ꝙ quedã eoꝝ mouẽtur ad mediũ: ⁊ quedam a medio. Et iaȝ demõstrauimus hoc cuȝ posuimus motus corpoꝝ: ⁊ determinauim⁹ ipsos: ⁊ diximus ꝙ nec̃io motus oium corpoꝝ sunt finiti.

¶ Cũ posuit ꝙ si posuerit duos mũdos ꝯtinget vt corpora nãlia moueant̃ nãliter duob⁹ motibus ꝯ̃rys simul: qm̃ si terra inquãtũ terra mouet̃ ab illo mũdo ad mediũ istius mũdi: ꝯtinget vt moueat̃ a medio: ⁊ ad idẽ me^m: a me^o q̱dẽ illius mundi: q2 mouet̃ ab illo mũdo ad me^m istius: ad mediũ ãt qđ est in illo mundo: q2 mouet̃ a me^o qđ est hic ad illuȝ me^m. Et ꝙ hoc nõ seq̱tur nisi cũ posuimus ꝙ nã elntoꝝ mundi positi eadẽ ẽ cuȝ nã elntoꝝ isti⁹ mũdi: icepit demr̃are hȝ. 78
¶ Et intẽdebat ꝑ celos corpa rotũda: ⁊ ꝑ mũdos corpora residua: ⁊ cũ dixit: sunt ex ꝑtibus silib⁹ i nã itẽdit ex ꝑtib⁹ ꝯueniẽtib⁹ i spẽ. ¶ Et hȝ ꝓpõ nõ fuit manifesta ꝑ se: ſȝ acq̱rit̃ demr̃atiõe: cũ. n. fuerit dmr̃atũ ꝙ ipoſſe est inuenire corp⁹ nãle simplex: nisi moueat̃ ad mediũ: vel a medio: vel circa mediũ: manifestum est ꝙ mediũ nõ est nisi ꝑ corp⁹ ſpicũ: ⁊ corpora ſpericã nõ sunt nisi ꝑ corpa exñtia in medio. Et cuȝ ita sit manife^m ẽ ꝙ si ponat̃ ali⁹ mũdus eẽ ex corpibus simplicibus: nec̃io ẽ ex motibus a me^o: ⁊ ad me^m: ⁊ circa me^m. ¶ Et q2 iopinabile ẽ existimare ꝙ sit ali⁹ mundus nõ cõueniẽs isti: nisi tm̃ in noie: sic̃ ẽ inopinabile existimare ꝙ sit alius hõ non ꝯueniẽs isti hoi nisi in noie tm̃. Qm̃ g̊ tale ponit nõ ponit aliq̃d termiatum nȝ diffinitũ: quapꝑ seq̱t̃ ꝙ si aliq̃s posuerit aliũ mundũ vt ponat ipm vniuoce cũ hȝ: ⁊ q2 hȝ ẽ mãifesti⁹ ⁊ ꝓbabili⁹ accepit hȝ Ar. i hoc loco: qm̃ illud qđ dixim⁹ collocatũ est in po^o in p̃dictis: ⁊ ipse inuet ipsam post.

Mediũ nõ est nisi ꝑ corpus ſpicum ⁊ corpa ſpica nõ sũt nisi ꝑ corpora exñtia i medio.

¶ Et dixit: si ḡ corpora mūdoꝝ pluriū ꝛc̄.i. si indiuidua mūdoꝝ pluriū nō fuerit ſm īdiuiduū isti⁹ mūdi erūt ptes īdiuiduoꝝ illoꝝ mūdoꝝ ꝯuenientes cū īdiuiduo istius mūdi in noīe tm̄. ¶ D.d. si igr̄ ita sit erit ēt totū ꝛc̄.i. ꝛ cū ptes mūdoꝝ q̄ sūt ex̄ mūdū istū nō ꝯueniūt cū ptib⁹ isti⁹ mūdi nisi in noīe tm̄: ꝯtinget ꝙ īdiuidua illoꝝ mūdoꝝ nō cōicāt cū īdiuiduo istius mūdi: nisi in noīe tm̄: in formis aūt differūt: qđ ē inopinabile. ꝛ q̄si īpoſe. ¶ Et cū posuit ꝙ si ali⁹ mūdus sit: nec̄e est vt sit vniuoc⁹ cū isto: ꝛ dixit: ꝛ si mūdi sint siles adiuicē ꝛc̄.i. ꝛ cū posuerimus ꝙ ptes mundoꝝ nec̄e est vt sint eiusdē spēi: manife^m ē ꝙ ptium mūdi positi ex̄ mūdū istū q̄dā moueẗ a medio: q̄dā aūt ad mediū: ꝛ q̄dā circa mediū: erit ḡ illic corpus celeste ꝛ elīnta q̄ttuor. ¶ D.d. ꝛ iā declarauimus h̄ cum posuimus ꝛc̄.i. ꝛ h̄ appet ex eis q̄ declarauimus p̄us d̄ nuō ptiū istius mūdi ꝛ nuō motuū: cū declarauim⁹ ꝙ isti motus recti sunt finiti: ꝛ ad loca terminata: ꝛ ex locis terminatis. Et cū ita sit: ꝛ est nec̄iuz si alius mundus sit vt sit ꝯueniēs isti mūdo: nec̄e ē vt ptes eius ꝛ ptes istius sint eedē in spē. Et manife^m est ꝙ eē istius mundi ex istis ptibus ē nec̄iū: ꝛ īpoſe est aliter. ¶ Et d̄bemus scire ꝙ q̄ fuerit assuet⁹ v̄bis loquentiū difficile: aut oīno nō poterit cōcedere istā ꝓpōnē: ꝛ sibi siles: Isti.n. opinanẗ ꝙ oīa sunt possibilia: ꝛ nec̄iū nihil ē: Et p̄mus ph̄s d₃ destruere v̄ba oīuz sophystaꝝ: quoꝝ sapia est negare p̄ma pn̄ᵃ: ꝛ destruere sapiētiā.

Prim⁹ ph̄s d₃ destruere v̄ba oīuz sophystarū q̄z sapia ē negare p̄ma p̄ncipia ꝛ destruere sapiaz: ꝯtinue p̄ phȳsi. 8. ꝛ. 3. celi. c. 4.

¶ Quare si quidē ꝛ motus ijdem ꝛ elementa necesse eē vbiq₃ eadē. Nate sunt igiẗ ferri ad hoc q̄dem mediuz: que in alio mūdo terre partes: ꝛ ad hoc quidem extremū qui ibi ignis: s₃ impoſe. Si.n. hoc acciderit necesse est ferri sursum q̄dez terrā in ꝓprio mundo: ignē aūt ad mediū. Silr̄ aūt ꝛ eā q̄ hic terrā a medio ferri ſm nām latam ad id qđ ibi mediū pp mūdos sic positos adinuicē.

¶ Si igiẗ vnū elemētoꝝ dicaẗ hēre aliquem motū: dicamus ꝙ si motus corpoꝝ omniuz mundorū fuerint ijdē: erunt elemēta omniū mūdoꝝ eadē necessario. Et si ita sit: erit terra illi⁹ mūdi mobilis ad mediū istius mūdi: ꝛ ignis illius mundi ad supius istius mūdi mobilis: ꝛ hoc est ipossibile. Qm̄ si motus ignis ꝛ terre q̄ sunt in illo mūdo sunt sic̄ narrauimus: tūc mouebiẗ terra ad supius necessario. ꝛ q̄z mouebitur desiderās ad suū mūdum. Et ignis mouebitur ad mediū. Et silr̄ erit motus istius terre ab isto medio ad illud mediū motu naturali. Media enim ꝛ extrema mundoꝝ similia sunt adinuicem.

79 ¶ Cū decl'auit ꝙ nec̄e ē vt ptes mūdi positi sint siles ptibus h⁹ mūdi: reuertiẗ ꝛ decl'at hoc esse nec̄ium ex p̄dictis: ꝛ est modus decl'atiōis quē supius inuimus. ¶ Et dixit: si igiẗ vnūq̄dq₃ elt̄oꝝ ꝛc̄.i. ꝛ si nec̄iū ē ꝙ qđlib₃ elīntū sic positū in illo mūdo d₃ hēre vnū motū istius mūdi. s. a medio: aut ad mediū: aut circa mediuz. dicamus ꝙ si motus corpoꝝ oīuz mūdorū ꝛc̄. ¶ Et hoc qđ dixit māifestū est ꝙ si mot⁹ pluriū corpoꝝ pluriū mūdoꝝ fuerit ydē in spē. s. ꝙ in quolibet mūdo sunt tres mot⁹: a medio: aut ad mediū: aut circa mediū: nec̄iū est ꝙ ptes oīuz mūdoꝝ sint eedē in spē. ¶ D. reuertebaẗ dicere īpoſe qđ seq̄ẗ ex hoc: ꝛ iā vtebaẗ ipso p̄us an̄q₃ posuisset ꝓpōnes ex q̄b⁹ seq̄ẗ: ꝛ dixit: ꝛ si ita sit: erit terra illi⁹ mūdi ꝛc̄. ꝛ hoc qđ dixit nec̄iū est. s. vt si nā terre illi⁹ mūdi posite eadē fuerit cū nā isti⁹ terre: nec̄iū est vt moueaẗ ad mediū q̄ mouet ista terra: ꝛ silr̄ de igne. s. ꝙ si fuerit cū isto idē in spē: nec̄iū est vt moueaẗ ad oriçōta isti⁹ mūdi. ¶ Et nō pōt aliq̄s dicere ꝙ nā ignis q̄ ē in illo mundo sit mouere ad supius illius mūdi: ꝛ q̄ est in isto mundo mouere ad oriçōta istius mūdi: ꝛ silr̄ d̄ terra q̄ ē illic: ꝛ terra q̄ est hic. Cōtinget.n. ex hoc ꝙ nā ignis q̄ ē in medio istius mūdi in illis mūdis eēt nā terre istius mūdi: qm̄ qđ moueẗ ad oriçōta illius mūdi: ꝛ qđ mouet ad mediū isti⁹ mūdi: moueẗ ad idē: ꝛ silr̄ qđ mouet ad mediū illi⁹ mūdi nec̄io moueẗ a medio isti⁹ mūdi: cōtingit ḡ ꝙ mot⁹ istoꝝ elīntoꝝ sit accn̄tal: aut q̄z eadē nā moueanẗ motibus ꝯrÿs. ¶ Et cū declarauit ꝙ nec̄iū est ꝙ elīntū graue illius mūdi moueatur ad mediū isti⁹ mūdi: ꝛ silr̄ ꝙ ignis illi⁹ mūdi moueẗ ad oriçōta isti⁹ mūdi. ¶ Et dixit: ꝛ hoc est īpossibile ꝛc̄.i. ꝛ si nec̄iū est ꝙ terra illius mūdi moueẗ ad mediū isti⁹ mūdi: q̄z eadē ē nā h⁹ ꝛ illi⁹ terre: contigit: vt terra moueaẗ in illo mūdo ad supius nec̄io: nō.n. pōt venire ab illo mūdo ad istū an̄q₃ moueaẗ in illo mūdo ad suum oriçōta. ¶ D.d. q̄z moueẗ desiderās ad suū mundū.i. cū fuerit nāe istius terre: ꝛ terra q̄ ē h̄ moueẗ desiderio ad mediū isti⁹ mūdi: ꝯtingit silr̄ vt illa terra moueaẗ ad mediū isti⁹ mūdi: ꝛ dixit ad suū mūdū. q̄z pōt aliq̄s dicere ꝙ suus mūdus nō est nisi mūdus in q̄ est: q̄z cū posuerim⁹ ipsuz de nā isti⁹ terre: erit su⁹ mūdus iste mūdus nec̄io. s. mūdus terre q̄ ē h̄: ꝛ est iste mūdus nec̄io. ¶ Et ex hoc apparet ꝙ ē impoſe vt elīnta hēant nisi vnū mūdū: qm̄ si plures mūdi eēnt: nō eēt supius nāle neq₃ īferi⁹: s₃ ī sola cōparatione. Et si ita esset tunc nō diuersareẗ nā elementoꝝ pp diuersitatē motus: imo esset de motibus nālibus sicut de motibus aīaliū. s. q̄z aīal moueẗ ad loca opposita. ¶ D.d. Et silr̄ erit mot⁹ isti⁹ terre ꝛc̄.i. continget ꝙ terra istius mūdi mouebiẗ a suo medio ad mediū illius mūdi. Medioꝝ.n. mūdi nature necessario dicunẗ eedē ī mouēdo terrā ad ea cū fuerit ex̄ ea: cū igiẗ fuerit extra ea mediū: quodcunq₃ illud mediū fuerit: terra in medio istius erit extra mediū illius mūdi: ꝛ cum fuerit extra mediū: quodcūq₃ medium fuerit continget vt moueatur ad ipsum: ꝛ similiter cōtinget ꝙ terra que est in medio illius mundi ne sit ex̄ istud mediū: vt ad ipsum moueaẗ.

¶ Aut.n. nō ponendū eandem esse nām simplicium corpoꝝ in pluribus celis: aut dicentes sic mediū vnū necesse est facere ꝛ extremuz. Hoc aūt existente incōueniente impossibile est esse mundos plures vno.

¶ Si igiẗ mūdi nō fuerint hm̄ōi: nō erunt nature corpoꝝ simpliciū que sunt ī celis ꝛ pluribus mūdis eedē. Si ergo fuerit hm̄ōi erit natura corporis eadem. Et concedunt dicētes mundos esse plures hoc necessario si posuerint medium ꝛ orizonta esse vnum. s. ꝙ medium omnium mundorum ꝛ orizonta omnium mundoruz sint eadem: ꝛ cum ita

sit

sit: impoſſe eſt ꝙ mūdi ſint plures vno.

80 ¶ Uult in iſto caplo ɔiūgere ꝓpõnes demr̄atiõis cū ɔne vt ſint pñtes corã ɔſiderãte.ſ.vt ſint apud itellectū ſicut ſenſuz. ¶ Et icepit dicere: ſi igit̃ mūdi non fuerint hꝰ ⁊c̄.i.mãifeſtū ē ſi oēs mūdi poſiti nõ fuerint ſm modū quē narrauimꝰ ꝙ i illis oībus ſūt mobilia a medio: ⁊ ad mediuz: ⁊ circa meᵐ: ɔtinget ꝙ nã ꝑtiū mūdoꝝ nõ ſit eadē. ¶ D.d.ſi igit̃ fuerit hꝰ ⁊c̄. ſi neccīuz fuerit i eis vt ſint mobilia iſtis motibꝰ: ē neceſſariū ꝙ nã corpoꝝ ex q̄bus plures mūdi ꝑtes ɔſtituunt̃ ſit eadē nã. ¶ D.d. ɔcedūt dicētes plures mūdos eē neccīo h̄.i.⁊ cõtinget dicentes plures mundos eſſe ɔcedere h̄ neccīo.ſ.ꝙ corpora ex q̄bus ꝑtes mundi cõponant̃ ſunt eiuſdē nãe. ¶ D.d.ſi poſuerit mediū ⁊ oriçõta eē vnū.i.⁊ ɔtiget eis cū poſuerit corꝑa ſimplicia ex q̄bꝰ mūdi ɔſtituunt̃ eē eadē ɔcedere ꝙ oriçõ ſit vnū ⁊ mediū vnū.ſ.ſ3 ꝙ mihi vr̃: q2 q̊ totuz motū mouet̃ ⁊ q̄eſcit illic mouent̃ ꝑtes ⁊ q̄eſcũt.⁊ h̄ ſeq̄tur: q2 ɔtingit eis cū nõ poſuerint vnū oriçonta ⁊ vnū mediū ⁊ poſuerit nãm elntoꝝ in pluribꝰ mūdis eſſe vnã vt elnta moueant̃ ɔ̃ ſuã nãm. ¶ Et dixit. ⁊ ɔcedūt dicētes ⁊c̄.i.⁊ ɔcedūt mūdū eē vnū: ⁊ hoc q2 ɔtingit ɔceſſiõi eiꝰ qd̄ eſt mūdū eē eiuſdē nãe.ſ.aliaz ɔceſſionē.ſ.ꝙ oriçõ ſit vnus ⁊ mediū vnum. ¶ Propter qd̄ dixit ſi poſuerint mediū ⁊ oriçõta eē vnū.i.ſi ɔceſſerit ꝙ ſeq̄t̃ a põne ꝑtiū mūdoꝝ eē eiuſdē nãe: vt oriçon ⁊ mediū ſint vnū: ⁊ dixit hoc: ꝙ q̄ ɔceſſerit has duas ꝓpõnes necc̄e ɔcedūt mūdū vnū eē. ¶ Et ꝑꝑ hoc dixit poſt: ⁊ cū ita ſit impoſſe eſt vt mūdi ſint pl̄es.i.⁊ cū mediū ſit vnū: ⁊ oriçõ ſit vnus impoſſe eſt vt mūdi ſint pl̄es. Hic ãt iduxit tres ꝓpõnes q̄bꝰ nullus põt ɔ̃dicere. Quaꝝ p̄ma eſt ꝙ ꝑtes mundoꝝ neceſſario ſunt eiuſdē nãe. Et 2ᵃ eſt ꝙ oriçon ⁊ mediuz ꝑtiū q̄ ſunt eiuſdē nãe eſt vnū nuõ. Et 3ᵃ eſt ꝙ cū mediū fuerit vnū nuõ ⁊ ſilr̃ oriçon: mūdus erit vnꝰ numero: ⁊ oēs iſte demonſtrate ſunt hic.

Nuo totum mouet̃ ⁊ q̄eſcit illic mouẽtur ꝑtes ⁊ q̄eſcũt. Jdez 8.t.c.19.58.⁊ 73.t.3.phy. 52.Jdez.h.ſ. 84.t.97.

¶ Significare aũt aliaz eſſe nãm ſimplicium corpoꝝ: ſi diſtēt: minus vel plus a ꝓprijs locis irrõnabile. Quid.n. differt tanta quidez dicere diſtare longitudine aut tanta. Differẽt enim tanto rõne magis quanto plus diſtant. Species aũt erit eadem.

¶ Et ſi aliq̄s dixerit ꝙ nã corpoꝝ ſimpliciuz que ſunt in pluribus mūdis eſt diuerſa ſm eoꝝ remotionē a locis eorū ſm magis ⁊ minus: dicemus ꝙ hic ſermo eſt extra normã. Corpus enim cū remoueat̃ a ſuo toto parū vel multū nõ diuerſatur in ſua forma oīno: ſed ſolūmodo in q̄ntitate remotionis: in forma ãt nõ: ſiue appropiquet ſuo loco ſiue remoueatur. S3 ſi appropinquauerit aut remoueat̃ oīno remouebūtur: ⁊ motus eoruz ſunt manifeſti: ⁊ h̄ nõ idiget diſputatione.

81 ¶ Cū poſuit ꝙ cã diuerſitatis motuū corporū mobiliū.ſ.motꝰ eoꝝ a locis oppoſitis eſt diuerſitas nãrum ⁊ poſuit ꝙ ſi inueniret̃ in eis ex locis oppoſitis plus q̄3 vnū ɔtigeret ꝙ eadē nã moueret̃ duobꝰ motibus oppoſitis: q̄propter ɔtingeret ꝙ nã ſimplex nõ diuerſa eēt diuerſa: nõ diuerſa ꝑꝑ põnē: diuerſa ꝑꝑ hoc ꝙ mouet̃ ad ɔ̃ria.ſ.a medio ⁊ ad mediū ſ3 ꝙ dcm̄ fuit ꝙ ɔtiget ſi media fuerint plura vno. ¶ Et cū hoc fecit induxit q̄õnē ɔ̃dicētē huic ꝓpõni dicēti ꝙ ab his nãis ſimplicibꝰ nõ ꝓuenit niſi vnus motus tñ. et dixit: ſi ḡ aliq̄s dixerit ⁊c̄.i.ſi aliq̄s dixerit ꝙ nõ ɔtigit ꝙ terra illius mūdi moueat̃ ad mediū iſtiꝰ neq3 eɔ̃ q̄3uis hēat eãdē nã3 in duobꝰ mūdis: ſilr̃ de alijs ſimplicibꝰ. Corpꝰ.n.idē ex eis nõ eq̄lr̃ eſt ꝓpinquū i duobus locis ɔſilibus q̄ ſunt in duobꝰ mūdis: ⁊ q̄3uis igit̃ ſit vnū: tñ ſemꝑ mouet̃ ad ꝓpingorē duoꝝ locoꝝ cõſimiliū. v.g. terra iſtius mūdi propīq̄or ē ſuo medio q̄3 medio alteriꝰ: quapropter mouet̃ ad iſtud mediuz nõ ad illud: ⁊ ſi eſſet in illo mūdo moueretur ad ſuū mediū: moueret̃ igit̃ duobus motibus ɔ̃rijs: q̄3uis ſit eiuſdē nãe ꝓpter ꝓpinq̄tatē ⁊ remotionez ab altero duorū locoꝝ cõſimiliū in ſpē oppoſitoꝝ ſ3 vbi. v.g. ꝙ motus a medio iſtius ad mediū illius: q̄3uis ſit oppoſitus motui a medio illius ad mediū iſtiꝰ: ⁊ corpꝰ ſimplex ſm ꝙ eſt ſimplex ipoſſibile eſt moueri duobus oppoſitis motibus: tñ eſt poſſibile hoc ſm appropinquationē ⁊ remotionez. appropinq̄tio.n.⁊ remotio aliq̄d addūt ſupra ſimplicia. Continget ḡ ſimplici vt ſit cõpoſitū ex ſua nã ⁊ ex eo qd̄ ei cõtigit ex appropinq̄tiõe ⁊ remotiõe: ⁊ vt cõpoſitū hēat duos motus oppoſitos i duabꝰ horis. ¶ Et Ar. dicit rñdendo ꝙ iſte ſmo ē ex̄ normã.i.ᵃ q2 diuerſitas motuū corporū nõ eſt niſi ꝑꝑ diuerſitatē formarū ſubaliū nõ ꝑꝑ diuerſitatē in relatiõe: aut q̄ntitate: neq3 in alio p̄dicamēto. Diuerſitas aūt ſ3 appropīquationē ⁊ remotionē nõ ē in ſuba.ᵇ ¶ Et debes ſcire ꝙ appropīquatio ⁊ remotio nõ oꝑant̃ niſi in motibꝰ rerū q̄ruz mouēs eſt extrīſecū ſm appropinquationē ⁊ remotionem a mouēte. Quapꝑ ē verificare h̄ in loco ꝙ motꝰ elntorū nõ ē ab extrīſeco q̄3uis mãifeᵐ ſit ꝑ ſe. ¶ Tñ ipe iduxit ſmões ɔ̃dicētes ſmõibꝰ antiquoꝝ de motu ⁊ q̄ete elntoꝝ ⁊ maxīe de terra. Antiq.n. ponūt in q̄ete terre: ⁊ i motu eiꝰ attractionē q̄ ē apud vniuerſaz terraz: ⁊ locū vniuerſe terre. ¶ Et mãifeᵐ ē ꝙ nõ mouetur terra ad vniuerſaz terrã vbicūq3 fuerit: qm̄ ſi ꝑs eiꝰ moueret̃ ad vniuerſaz terrã: ɔtingeret vt eēt ſicut motus ferri ad magnetē ⁊ ſi ita eēt: eēt poſſe vt terra moueret̃ nã ad ſupius.ᶜ ¶ Et ſilr̃ vr̃ ſi motꝰ terre nõ fuerit ſm attractiõez aut ꝑꝑ nã3 loci: aut ꝑꝑ nã3 corporis qd̄ ē i loco neq3 ſm expulſionē ꝑꝑ motuz celeſtē: manifeᵐ ꝙ hoc qd̄ dixit. Ariſt. i hac demr̄atione ē verū.ᵈ ¶ Et ſcire h̄.ſ.ꝙ terra ⁊ elnta nõ mouent̃ neq3 attractiõe neq3 expulſiõe ē ꝓpiquū p̄ncipijs nãlibus: ⁊ h̄ erit qñ ſciuerimꝰ cãs attractiõis in alijs corporibꝰ attractiuis. Et vidimꝰ ip3 fugere res in q̄bꝰ exiſtimant̃ ꝙ aliq̄d trahat elnta. ¶ Et ſilr̃ mãifeᵐ eſt ēt ꝙ neq3 ſm ipulſionē:ᵉ ipoſſe eſt.n. iuenire corpus nãle cuiꝰ motus nõ ſit nãlis: ⁊ ſilr̃ mãifeᵐ eſt ꝙ motꝰ eorū ē ꝑ ſe. ¶ Et id̄ dixit. S3 ſi appropinquerint locis eoꝝ aut remoueant̃ oīno mouebunt̃ ⁊ motꝰ eoꝝ ſūt manifeſti: ⁊ nõ indiget diſputatiõe.i.ꝙ nõ idigemus diſputatiõe ad h̄ ꝙ motus eoꝝ ſit ꝑ ſe nãlis.

¶ Sed adhuc neceſſe eſt eſſe aliquē motum ipſoꝝ: ꝙ quidem enim mouent̃ manifeſtū. Utruz igitur vi omnibus dicemus moueri etiam contrarijs. Sed quod non natum eſt omnino moueri ipoſſibile hoc moueri violentia: ſi igitur eſt aliquis motus ipſorum: neceſſe eſt eorum que ſimilis ſpeciei: ⁊ ſingulorum ad vnum numero locum exiſtere

ᵃ Diuerſitas motuū corporū ē ꝑꝑ diuſitatē formarū ſbalium. Et idē.8.c.5.

ᵇ Appropinq̄uo ⁊ remotio nõ oꝑant̃ niſi i motibꝰ q̊rū mouēs ē extrīſecū: qd̄ q̄uo ſit verū. vide.ſ.2.89.

ᶜ Motꝰ terre ñ ē ſm attractionē n3 ſm expulſionez.

ᵈ Motꝰ elemētoꝝ ñ ē ab extrinſeco. Jd̄.2.phy.2. pᵒ.t.3.t.4. phy.71.t.8. phy.32.4.ce. 22.24.25.t.5. phy.18. Jd̄ h̄ ſ.89.t.3.celi. 28.

ᵉ Jmpoſſe ē iuenire corpꝰ nãle: cuiꝰ motus ñ ſit nãl. Jd̄.8.tex.cõ. 57.t.3.celi.t. cõ.18.t.19. et 26.

motum. Puta ad hoc aliquod medium: ⁊ ad hoc aliquod extremum.

¶ Uolumus mō pscrutari vtruʒ motus corporum nō sit violētus: aut motus eorū sint violenti etiam. Dicamus igit̄ ꝙ corpus qḋ impossibile est moueri oino: ipole est moueri violēte: si igit̄ motus corpoꝝ mundoruʒ sit nālis: erūt motus partiū ↄsimiliū formarum necessario ad eundem locum. s. aut ad aliqḋ medium: aut ad aliquod extremū.

82 ¶ Qr fundamētū huius demōstrationis est sup h ꝙ elēta hn̄t motus nāles: incepit pscrutari vtrū motus oium corporū est violētus: aut oē corpus hʒ motū nālem. ¶ D.d. Dicamus ḡ ꝙ corpus ⁊c. i. corpus quod ipole est moueri oino nāliter: impossibile ē moueri violēte. Et dixit hoc: qr quod violente moueť: moueť ↄ suā nām: qḋ ergo caret motu nāli caret violento. ¶ D.d. si ḡ motus corpoꝝ mūdoꝝ ⁊c. i. ⁊ cum posuimus ꝙ motus corpoꝝ simpliciū sit nālis eis: continget ꝙ corpora simplicia cōuenientia in spē q̄ sunt ī pluribus mūdis moueanť ad eadē loca. s. ꝙ grauia eoꝝ moueantur ad media: leuia autē ad fines: ⁊ hoc ītēdit: ⁊ cū ita sit: cōtingit ipole pdictū. s. ꝙ idē corpᵘ mouebiť duobᵘ motibᵘ ↄrys a medio. s. ⁊ ad mediū.

Quod caret motu nāli caret violento. Idē. 3. celi. t. cō. 18. ⁊. 19. et cō. 25.

¶ Si aūt aliqd specie eadē: plura aūt numero motus ipsorū sit. Qr ēt singularia, plura quidem specie: aut vnūquodqʒ indifferens. Non huic quidem tale: huic aūt non tale erit partiū: sed silr oibus: similiter enim omnia ꝑm speciem indiferētia abinuicem: numero autem alterum quodcūqʒ a quocunqʒ.

¶ Si ergo aliqs dixerit ꝙ corpora que sunt in mūdis. s. terra ⁊ alia elemēta sunt eadem in forma: in nūō aūt pl'a: qm̄ nō assimilātur adinuicē: neqʒ vniuersuʒ vniuerso: h assimilanť adinuicē. s. ꝙ partes istius mūdi sunt similes ptibus illiᵘ: ⁊ similiter partes ceteroꝝ mundoꝝ. Quapropter nō diuersanť in forma sed in numero tm̄. Ignis eniʒ istius mūdi est alius ab igne illius mūdi ī numero. Et cū corpora mundorū differunt in numero: differūt etiā in locis: qm̄ partes corporis istius sunt siles partibus corporis illius mundi ⁊ eedeʒ in forma. V. g. qm̄ partes istius terre assimilātur terre alterius mundi.

83 ¶ Hec est qō secunda ꝙ mundi sunt plures: pōt eniʒ aliquis dicere ꝙ sicut videmus in hoie ꝙ est vnum in specie plura indiuidua: ita est de mūdo ⁊ suis partibus: sed cū posuerimus sicut dicitis ꝙ partes mundorū sint similes adinuicē: necesse est ꝙ mūdi ⁊ partes eoꝝ sunt idē in specie: ⁊ similiter de locis: ⁊ cum ita sit nec̄e est vt mundi sint plures indiuiduo: ⁊ cuʒ posuit hanc qōnem incepit dissoluere eam.

¶ Dico aūt hoc: qm̄ partes que hic adiuiceʒ ⁊ que in altero mūdo silr se hn̄t. Sumptuʒ igit̄ hinc nihil differt per comparationeʒ ad aliquid earū que in aliquo alio mundo partium: ⁊ respectu eaꝝ que in hoc ipso: h silr: differūt. n. specie nihil abinuicem.

¶ Si igit̄ diuersitas corpoꝝ in numero esset causa diuersitatis locoruʒ: oporteret vt partes istius terre diuerse in numero ⁊ grauitate: ꝙ quodlibet corpus corpoꝝ eius hēret medium quo vadit: qḋ est impossibile.

¶ Et respōdet huic qōni si causa multiplicationis locoꝝ. s. esse plura media in numero ⁊ plures oriçōtes essent plura elēta ī numero. Uerbi. g. essent. n. plures ignes in numero. s. ꝙ ignis istius mundi sit alius ab igne ceteroꝝ mūdorum in numero: ⁊ silr in alys elementis: contingeret vt mediū in numero diuersareť in eodem mundo propter diuersitatē partiuʒ elemētorum in numero. ¶ Uerbi gratia: si causa in eēndo duo media in numero in duobus mūdis eēt: qr terra istius mundi est alia a terra alterius mūdis ī numero: oporteret vt quelibet pars terre in eodē mūdo haberet propriū mediū: eēnt ḡ media ꝑm numerū indiuididuorū ptiū terre: qḋ ē ipole: vr̄. n. ꝙ locus cuiuslibet ptiū hoꝝ elēntoꝝ sit idē numero: imo idē est numero locus totius ⁊ ptis. Impole ē ḡ ꝙ eē plura elemēta numero: sit cā in essendo plura loca numero. s. puta loca: que sunt medium: ⁊ oriçon. 84

Jd nūō ē locus totiᵘ ⁊ p... us. Jdē. 5. ... so. ⁊ q ibi...

¶ Itaqʒ necessariū aut mouere has suppositiones: aut mediū vnū esse ⁊ extremū. Hoc aūt existente necesse est: ⁊ celū vnū solū esse ⁊ non plures eisdem eis argumentis: ⁊ eisdem necessitatibus.

¶ Si ergo cōtradicēs nō poterit contradicere istis sermonibus ⁊ rōnibus: necessario ē medium vnū: ⁊ vnus orizon. Si ergo medium fuerit vnū ⁊ orizon vnus: ⁊ celum ēt erit vnū etiā p istos sermones ⁊ nec̄itates.

¶ Uult affirmare in hoc ꝑmone ⁊ qescere in hoc: qm̄ dignū ē ꝙ cū nullus poterit ↄdicere ꝑmonibus affirmātibᵘ mediū esse vnū numero: ⁊ silr oriçōta: ↄcediť celū esse vnū: ⁊ ille locus ē pbabilis. s. verificare reʒ cū nō inueniať ei ↄdicens ꝑm suam consuetudinē q semp inducit ꝑmones pbabiles aū demōstratiuos. Arist. eni vtiť eis duobus modis: aliqū preinducens eos ante demōstrationē ⁊ ad exercitādum ⁊ dubitādum: ⁊ aliquando post vt faciat conuenire. 85

Alia lra po...

Sermōibus pbabilibᵘ ... plr vtiť Aristo. ⁊c.

¶ Qr autē est aliquid quo nata est terra ferri ⁊ aqua palā ⁊ ex alijs: omnino. n. qḋ mouetur ex quodā in qddam trāsmutatur: ⁊ hoc ex quo ⁊ in qḋ specie differūt. Omnis. n. finita trāsmutatio: puta qḋ sanať ex īfirmitate in sanitatem: ⁊ qḋ augmētať ex paruitate in magnitudinem. Et qḋ ferť eādē legē subit. igitur etenim hoc ex loco in locuʒ eundo fit. Oportet igitur specie differre ex quo ⁊ in quod natum est ferri. Quemadmoduʒ quidem quod sanatur non vbi ↄtingit neqʒ vbi vult mouens: ⁊ ignis igitur ⁊ terra non ad infinituʒ feruntur: sed in opposita: opponitur aūt

tur aūt

tur autem ſm locum ſurſum ei quod deorſum: quare iſta erunt termini lationis.

¶ Et ēt terra vadit ad aliquē locū: ⁊ ignis ēt vadit ad aliquē locū: ⁊ hoc manifeſtū ē: oē eni mobile alterat̄ ab aliquo in aliqd. Alterationes aūt diuerſant̄ ſm formā: forma eniꝫ ex qua corp⁹ mouet̄: ad aliā diuerſat̄: ⁊ oīo alteratio hꝫ fineꝫ. V.g. ſanabile.n. alterat̄ ex infirmitate ad ſanitatē: ⁊ ſilr augmentabile alterat̄ ex paruitate ad magnitudineꝫ: ⁊ ſilr mobile in loco alteratur ex quibuſdaꝫ locis diuerſis in forma ad quedaꝫ: ⁊ vadit ad locuꝫ q̄ eſt finis: nō ad alterū. V.g. q2 corpus ſanabile mouet̄ ſm tranſmutationem: neqꝫ vbicūqꝫ voluerit mouēs: ſꝫ vbi eſt finis motus.ſ. ſanitatis: ⁊ cum ita ſit ꝯtigit ꝙ motus terre ⁊ ignis nō ſint in īfinitū ſꝫ ad fineꝫ.ſ. ad loca diuerſa illis locis: ex q̄bus mouet̄: loc⁹ eni ſupior eſt diuerſus ab inferiori. Iſta aūt duo loca ſunt orizontes motuum.

86 ¶ Cū accepit in demſ̄ratione ꝙ mūdus ē vnus: ꝙ motus ſimplices habēt loca ꝓpria: hoc aūt fundatū eſt ſuper hoc ꝙ motus ſimplices ſunt finiti: incepit affirmare hoc. ¶ Et dixit. et ēt terra mouet̄ ⁊c.i. ⁊ etiam vna ꝓpōnū receptaꝝ in hac demōſtratione ē ꝙ terra ⁊ ignis mouent̄ ad loca terminata: ⁊ ſilr aq̄ ⁊ aer: ⁊ nullū hoꝝ mouet̄ in īfinitū neqꝫ ad quēcūqꝫ locū. ¶ Deinde incepit declarare hoc ⁊ dixit. omne enim mobile alterat̄ ab aliquo in aliqd: ⁊ intendit ꝑ alteratur trāſmutari ab aliquo terminato ī aliqđ terminatū.i. a ↄ̃rio in ↄ̃rium: ⁊ hoc declaratū eſt in phyſicis ī motibus rectis. ¶ D.d. alteratiōes diuerſant̄ ſꝫ formas.i. ⁊ hꝫ eſt cā diuerſitatis modoꝝ trāſmutationū ſcꝫ ꝙ quedā eoꝝ ſunt in vbi: quedā in quātū: quedā in quale: forma.n. ad quam peruenit trāſmutatio diuerſatur in vnaquaqꝫ trāſmutatione: ⁊ hoc voluit notificare: qm̄ nō qđcūqꝫ tranſmutatur in quodcūqꝫ. ¶ D.d. forma.n. ex qua mouentur corpora ad aliam formā diuerſant̄: ⁊ hoc eſt cā alterationum q̄ ſunt finite: ⁊ cū declarauit rōne ꝙ trāſmutatiōes ſunt finite ſm ꝙ ſunt in ↄ̃rijs ⁊ in ↄ̃ria. incepit declarare hoc per inductionē.ſ. declarare eſſe ↄ̃rias: aut eſſe finitas. ¶ Et dixit. omnis alteratio hꝫ fineꝫ: ⁊ intendit per alterationē trāſmutationē tribus motibus: qm̄ vnuſqſqꝫ iſtoꝝ motuū hꝫ finem terminatū ⁊ eſt ex ↄ̃rio ī ↄ̃rium. Verbi gra. ꝙ trāſmutatio in qualitate eſt ex ſanitate in infirmitatem: ⁊ in quātitate ex paruo ad magnum: aut ecōuerſo. Et q2 inuenire contrarietateꝫ in motu locali eſt magis occultū ꝙ̃ in alteratione dedit exemplū in motu alterationis vt videat ꝯſiderās ꝙ ita debet eē ī motu locali. ¶ Et dixit: ⁊ ſilr mobile localiter.i. ⁊ ſimiliter eſt de mobili naturaliter in loco ex corporibus ſimplicibus: qm̄ tranſmutātur ex loco cōtrario ad locū cōtrariuꝫ.i. ex ſuperiori ad īferi⁹: aut econuerſo. ¶ D.d. ⁊ nō vadit niſi ad locum q̄ eſt finis.i. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ mobile in loco nō mouet̄ niſi ad locum diuerſum a loco ex quo mouet̄: ſicut ē de alteratione: ⁊ vlr neceſſe eſt in omni trāſmutatione vt a quo eſt ſit diuerſum ab eo ad qđ eſt niſi trāſmutatio ſit ocioſa. ¶ D.d. mouet̄ neqꝫ ꝑ tranſmutationeꝫ ⁊c.i. ſm ꝙ mihi vr̄ niſi in verbis ceciderit error: qđ manifeſtū eſt ex ſanatione ⁊ ſibi ſilibus ꝙ nō trāſmutant̄ ad quācūqꝫ trāſmutationē trāſmutans voluerit vt in hn̄tibus aīam: ſed ad finē nālē: ⁊ iā declarauit ꝙ motus locales recti ſunt finiti ī plurib⁹ locis. ¶ Et cū verificauit ꝓpōnē dicētē ꝙ oīs trāſmutatio eſt finita: dedit ꝯclōnē ⁊ dixit: ⁊ ſi ita erit motus ignis ⁊ terre nō.n. ī īfinitū: ⁊ ita ꝯponit̄ ſyllꝰs. Ignis ⁊ terra ⁊ alia ſimplicia ſunt trāſmutabilia. Et omne trāſmutabile trāſmutat̄ ex ↄ̃rio in ↄ̃riuꝫ. Ergo ignis ⁊ terra trāſmutat̄ ex ↄ̃rio in ↄ̃riū. Sed oīa trāſmutabilia ex ↄ̃rio in ↄ̃rium ſunt finite trāſmutationis. Ergo ignis ⁊ terra ⁊ alia ſunt finite trāſmutatōis. Ergo hn̄t loca nālia: ad que trāſmutant̄ ſm nām: ⁊ ex q̄b⁹ trāſmutant̄. ⁊ opꝫ vt ſint ↄ̃ria. Et cū ita ſit opꝫ vt oēs partes vniuſcuiuſqꝫ corporis eoꝝ moueāt̄ ad eādeꝫ partē: manifeſtū eſt ꝙ locus oium indiuiduoꝝ terre eſt vnus nuō: ⁊ ſilr de alijs elr̄tis. ¶ Et hoc intendebat cū dixit: ⁊ iſta duo loca ſunt orizōtes motuū.i. ꝙ ſupius ⁊ īferius ſunt illa duo loca q̄ apparēt eſſe finita: duo.n. elemēta leuia mouent̄ ad ſupius: alteꝝ quidem ſimplr̄: alterū aūt in reſpectu: ⁊ ſimiliter grauia ad inferius: aut ſimpliciter: aut in reſpectu.

¶ Quoniam autem ⁊ qui circū hꝫ aliqualr̄ oppoſita ea: que ſm dyametruꝫ. Toti autē non eſt ↄ̃rium: neqꝫ vnum. Quare ⁊ ex his mō aliquo motus in oppoſita ⁊ finita. Neceē igit̄ eē aliquē finē ⁊ nō in infinitū ferri.

¶ Et ſm aliquē moduꝫ eſt in motu circulari ↄ̃rietas per diuerſitatem.ſ. motus exn̄tes in dyametro circuli. Motus aūt totius circuli nō hꝫ ↄ̃riū omnino. Manifeſtū igit̄ eſt ꝙ motus partiuꝫ reuolutionis ſunt ad loca diuerſa finita. Verificatuꝫ eſt modo ſermonibus neceſſarijs: ꝙ motus oium corporū habent finem: ⁊ ꝙ nō vadunt ad infinitum.

¶ Cū poſuit ꝙ oīs motus nec̄io ſm ꝙ eſt mot⁹ ē ex ↄ̃rio in ↄ̃riū: ⁊ hoc vlr̄ in oī motu: ⁊ iā declaratū fuit ī motu circulari ꝙ nō hꝫ ↄ̃rietatē: neqꝫ ē ex aliquo ad aliqđ: ⁊ hoc facit qōneꝫ: incepit diſſoluere ipſaꝫ in demōſtrādo ꝙ ī motu circulari eſt ↄ̃rietas ſm aliqueꝫ modū: ſm aūt alterū non.ſ. ꝙ in ꝑtibus eius inuenit̄ ↄ̃rietas ſm aliquē modū ⁊ ſm aliū nō. Cum aūt mouebitur eadē ꝑs eius ex aliquo extremo dyametroꝝ circuli ad extremū circuli erit ↄ̃rietas cum autē mouebitur aliqua pars ab aliquo pūcto quouſqꝫ reuertitur ad idē pūctū non erit ↄ̃rietas. ¶ Et hoc intendebat cū dixit: ⁊ ēt ſm aliquē modū eſt in motu circulari ↄ̃rietas ſm diuerſitatē.i. ꝙ ī motibus ꝑtiū reuolutionis erit ↄ̃rietas.i. ex quo ⁊ ad qđ inceptum ꝑs incepit ex extremo dyametri ⁊ peruenit ad extremum ſcđm: quapropter ſtella in vno extremo dicitur aſcēdens: ⁊ in altero occidēs: ⁊ aſcendens dr̄ ↄ̃rium occidēti. ¶ Deinde dixit. Motus aūt totius circuli non hꝫ ↄ̃rium.i. motus aūt partiū: quaꝝ motus eſt reuolutio cōpleta nō hꝫ ↄ̃rium oīno: qm̄ ex pūcto ex q̊ incepit ad pūctū ex quo incepit ꝑuenire. ¶ D.d. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ mot⁹ ꝑtiū reuolutionis ēt ſunt ad loca diuerſa.i. manifeſtū eſt mō ꝙ motus partiuꝫ circuli ſunt ad loca diuerſa ab eis: ex quibus ſunt cum non compleuerint reuolutionem: ſed fuerint ab extremo 87

Inuenire ↄ̃rietatē in motu locali eſt magis occultū ꝙ̃ in alteratiōe. Ideꝫ 5.phy.9.⁊.8. phy.6.⁊.62. ⁊.6.phyſ.92.

Côtrarietas nô iuenitur i circulationib⁹ nisi ꝑpter dyametrum. Côtrarietas nô inuenit̃ ni si in duobus extremis linee recte. Jdē 5. phys. t̄. 23. et hic. cō. 28.

dyametri vsq̃ ad extremuz oppositum: ⁊ hec ꝯrietas nô inuenit̃ in circularibus nisi ꝑꝑ dyametrum: dyameter enim est linea recta: ⁊ côtrarietas nô inuenit̃ nisi in duobus extremis longitudinis recte: vt in 5°. physi. declaratū est: ⁊ in principio huius libri.

Argumētū aūt est eius qđ non infinitū ferri: ⁊ terrā qdez quāto vtiq̃ ꝑpiquior fit medio velocius ferri: ignez aūt quanto vtiq̃ ei qđ est sursum. Si aūt in infinitū esset infinita vtiq̃ ⁊ velocitas. Si autem velocitas: ⁊ grauitas ⁊ leuitas. Ut. n. amplius descēdēte velocitate alterum grauitate vtiq̃ erat velox: sic si infinita erat hmôi additio: ⁊ velocitatis additio infinita vtiq̃ esset.

Terra quâto magis appropinquat medio citi⁹ mouetur.

Et signum ꝙ mouēs nô mouet̃ in infinitū est terra. Terra. n. quātūcūq̃ appropiquauerit medio citius mouet̃: silr ignis quanto magis ad supius: tāto citius mouetur. Si ergo motus esset in infinitū velocitas esset i infinitū. Si igit̃ velocitas eēt ꝯ hoc: grauitas ⁊ leuitas ꝯm hoc essent. s. in infinituz. Et sicut eoꝝ que ad inferius mouētur quedā mouentur citius ꝯm diuersitatē in grauitate: ita esset si additio grauitatis esset in infinitū: esset additio velocitatis in infinitum.

88 Hoc est signū aliud a ꝑdictis ꝙ motus elꝛtoꝝ sunt finiti: q̃uis vtat̃ in hoc qbusdā ꝑpônib⁹ ꝑdictis: ponit g° p° ꝙ manifestū ē ꝑ se ꝙ mot⁹ terre ⁊ ignis ⁊ aliorū elntoꝝ vnr cū appropinq̃uerit locis ꝑprys citius moueri: ⁊ cū ita sit nece est vt mediū sit finitū silr superius. Qūo aūt seqtur hoc ex ꝑdictis pz ⁊ notum est ꝑ se: qm̄ si motus eoꝝ eēt i ifinitū: ꝯtingeret vt velocitas eoꝝ esset in infinitū: qm̄ supius ⁊ inferius ponunt̃ ifinita: ⁊ si velocitas ē ⁊ ifinita: grauitas ⁊ leuitas eēnt ifinita: qđ est ipole ꝯm ꝙ declarauimus: cuz igit̃ dicit: si igit̃ motus eoꝝ eēt in ifinituz: velocitas esset ifinita: itēdit: ⁊ cum posuimus ꝙ quanto magis intrauerit illā partē ad quā mouet̃ tanto magis mouet̃ citius: ⁊ cū posuimus ꝙ ista ꝑs in quā mouet̃ est ifinita: cōtinget g° ꝙ velocitas trāseat in infinitū: ⁊ si iueniat̃ velocitas infinita inuenient̃ grauitas aut leuitas ifinita: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: si g° velocitas est ꝯm hoc: graue ⁊ leue erūt ꝯm hoc. s. in ifinitū.

Si graue distaret a me° ꝑ distâtiā ifinitam infinita velocitate moueretur.

Obiectio.

Sz pôt aliqs dicere ꝙ hoc sequit̃ a positiōe ꝙ graue ⁊ leue mouent̃ in ifinitū. s. grauitatē esse infinitā: quāuis nô ponat̃ ꝙ q̃to magis appropinquauerit loco tāto citius mouebit̃: qd g° prodest ꝑpônis istius positio.

Solv.

Dicamus g° ꝙ ipse voluit notificare ꝙ cū declaratum est ꝙ si motus eq̃lis ponat̃ infinitus ꝯtinget vt virtus mouēs sit ifinita: necesse est ⁊ dignius cuz ponat̃ motus trāsiēs in velocitate in infinitū ⁊ sit a potētia ifinita: ⁊ iô dixit: ⁊ si igit̃ velocitas ꝯz hoc ⁊ grauitas ⁊ leuitas eēnt ꝯm hoc in ifinitū. D. d. ⁊ sicut eoꝝ q̃ mouent̃ ad inferius ⁊c. i. ⁊ mōstrauit ꝯm hūc ꝯmonē cām ꝑꝑ quā si velocitas fuerit infinita ꝙ grauitas ⁊ leuitas sint ifinite: ⁊ est qꝛ si cause reꝝ diuersitatis in velocitate est diuersitas eoꝝ in declinatione. i. i grauitate ⁊ leuitate: seqtur ꝙ quāto magis fuerit graue aut leue tāto magis erit velox: ⁊ manifestū est ꝙ hoc côuertitur. s. ꝙ quanto magis fuerit velox: tāto magis graue ⁊ leue: ⁊ cū ita sit ⁊ fuerit velocitas infinita: necessario erit grauitas ⁊ leuitas infinita.

Sz adbuc neq̃ ab alio fert̃ ipsoꝝ: h° qdem sursum: hoc aūt deorsum. Neq̃ vi quēadmodū quidā aiunt extrusione. Tardius. n. vtiq̃ moueret̃ maior ignis sursuz: ⁊ maior terra deorsum. Nunc aūt ꝯrium semꝑ maior ignis velocius fert̃: ⁊ maior terra in euz qui ipsorum locū. Neq̃ velocius vtiqz i fine ferretur si vi ⁊ extrusione. Omnia eniz a vim inferēte longius facta tardius ferūtur: Et vnde vi illuc feruntur non vi.

Mot⁹ violētus remittit̃ i fine.

Et ēt corpus vadens ad supius ⁊ corpus vadēs ad inferius nô vadūt ex alio mouēte violēte: sicut inquisit quidaz hoies: ꝙ elnta mouētur ꝑ côstrictionē: ⁊ si ita esset motus ignis magni esset tardus ad superius: ⁊ motus terre magne ad inferius: ꝫ videmus ꝯriuz: ignis. n. magnus citius mouet̃ ad suuz locū: ⁊ ēt si motus elntoꝝ esset cū côstrictione: nô esset motus terre: ⁊ ignis cum appropinquauerit suis locis velocior. Omne eniz qđ a suo expellēte mouet̃ tarde mouet̃. Et dicimus ꝙ ad locū ex quo elemēta mouentur violente mouentur naturaliter.

89 Qꝛ vna ꝑpositionū ex qbus côponit̃ demōstratio est ꝙ corpora simplicia mouent̃ ꝑ se nāliter. s. a principys itrinsecis in eis nô ab extrisecis: pôt aliqs dicere ꝙ non mouet̃ ad supius ⁊ ad inferius nisi ex causis extrinsecis violentis. vt plures ātiquoꝝ credebāt de terra ꝙ violēte stat in medio ⁊ violente mouetur ad mediū ꝑꝑ motū circularē: incepit ꝯdicere huic dicens: ꝙ nunq̃ dignū est vt sit qđ de motu ꝑ se: cū manifestū est ꝙ ista mouētur ꝑ se. s. corpora simplicia: ⁊ posuit ꝑmaz propônē super hoc. s. ꝙ si terra mouetur ad inferius violēte ⁊ a mouente extrinseco oporteret ꝙ terra maior moueret̃ tardi⁹: ⁊ nos videm⁹ ꝙ quāto magis terra magnificat̃: tāto citius mouet̃ ad iferius. Et hoc seqtur qm̄ mouens violēte ponit̃ idez scz cum idē mouens qm̄ mouerit duo corpora: quorū alteruz est maius: alterū aūt minus: qđ maius ē mouet̃ motu tardiori: ⁊ dicētes hanc sniam côcedunt ꝙ constringēs elemēta est idē: qm̄ si ponat̃ ꝙ sit mot⁹ totius erit idē: ⁊ si ponat̃ ꝙ q̃dam côstringunt q̃daz: tñ cā eoꝝ est motus totius. D. dedit scđam rônez ⁊ dixit: ⁊ etiaz si motus elemētoꝝ ⁊c. ⁊ iste sermo côponitur in ꝑma figura ⁊ secūda: in ꝑma qdē sic. Motum violēte quāto magis appropinquauerit suo fini tāto minus est velox: ⁊ quāto est minus velox: tanto magis tardatur in suo motu: g° tanto tardius mouet̃ quāto propinqor suo fini. D. accipit̃ hec côclusio ⁊ côponit̃ in secūda figura sic. Oia elemēta q̃to magis appropinquauerint suo fini: tāto magis velociter mouebunt̃: ⁊ mobilia violēter nô velocificant̃ cum appropinq̃uerint suo fini: g° elemēta nô mouent̃ violente. Jpse aūt inducit ipsuz in modū hypothetici: sz continuatio declarat̃ ex hoc qđ diximus: ⁊ ipse dedit cām: propter quā motus violentus quanto magis appropinquauerit suo fini tanto tardius mouetur que

Una ꝑpôn̄ ex qb⁹ ꝯpôn̄ dmrātio ē ꝙ corpa simplicia nālr mouent̃ ꝑ se a ꝑncipijs intrinsecis. Jđ. 5. sl. ⁊ que ibi.

est remotio

Remotio a mouēte extrīseco ē cā tardītatis ī motu violēto.

est remotio a mouēte extrinseco. ¶ D.d. dicemus q̄ ad locū ex quo elēnta mouent̄ violēte mouet̄ nālr. i. q̄ talibꝰ rebꝰ nō īdigemus: q̄ talia nō indigeant̄ declarari rōne: qm̄ manifestū est p̄ se. Et q̄ ad oēm locū ad quē elēntū mouet̄ violente mouet̄ eius ɔ̄rium nāliter. V.g. q̄ terra mouetur ad superius violēte: ignis mouetur ad superius nāliter.

¶ Itaq̄ ex his speculantibꝰ est accipere fidē de dictis sufficiēter. Adhuc aūt ⁊ per eas q̄ ex prima p̄hia rōnes ostendere vtiq̄: ⁊ ex eo qui in circuitu motu. Quez necessarium sempiternū similiter ⁊ hic eē ⁊ in alijs mundis. Palam autē sic fiet intendentibus: qm̄ necesse vnum esse celum.

¶ Opz igit̄ aspicientē in istis rebus ⁊ querētem eas concedere hoc qđ diximus ex istis opinionibꝰ ⁊ p̄pōnibꝰ ɔcessione nō dubia. Et q̄ sit sufficiēs ⁊ ɔtētus sermonibꝰ physicis prius qđ scripsimus. Qm̄ iam scripsimus hoc ⁊ diximꝰ q̄ motus circularis vnꝰ est sine principio: siue sit in hoc mūdo: siue in alijs mūdis: ⁊ deinde inuenimus ex isto motu q̄ celum est vnuz ⁊ mundus est vnꝰ ⁊ nō plures vt alij inquiunt.

90 ¶ Cū declarauit q̄ mūdus est vnꝰ ex p̄pōnibꝰ nālibꝰ: ⁊ h̄ ēt appet ex p̄pōnibꝰ diuinis: icepit d̄clarare quō appet hoc ex duabꝰ sciētys: ⁊ q̄ oz p̄p̄ hoc credere h̄ quesitū. ¶ Et dixit: opz ergo aspiciētē ⁊c̄. i. ⁊ dixit h̄: q̄ plures hoīes nō pñt credere p̄ncipia p̄ma p̄p̄ cremētuz eoꝝ in opiōnibꝰ falsis ex q̄bꝰ infingunt̄ in eis p̄pōnes p̄babiles ɔ̄rie p̄mis p̄pōnibꝰ manifestis p̄ se. Sicut opināt̄ p̄ se in lege nostra q̄ deꝰ posset creare mūdos īfinitos nisi eēt diminutꝰ. Qđ ergo. d. opz ergo īspicientē in istis p̄pōnibꝰ positis credere eas ⁊ scire q̄ sunt nec̄ie in hac scia: ⁊ non dubitet in eis p̄p̄ p̄pōnes p̄babiles ɔ̄rias eis: aut p̄p̄ existimationē q̄ p̄ncipia istiꝰ artis debēt esse in fide sicut p̄ncipia geometrie. Ista.n. duo faciūt dubitationē in p̄pōnibus nālibꝰ. ¶ Et cum dixit: q̄ hoc apparet ex rebꝰ dictis in scia diuina: icepit dicere hoc ⁊ dixit: qm̄ scripsimꝰ iam illic ⁊ diximꝰ: qm̄ motꝰ circularis ⁊c̄. i. iaz declarauimus in sermonibꝰ positis. q. fundamenta in scia diuina q̄ motꝰ circularis dz eē vnꝰ sine p̄ncipio ⁊ sine fine: ⁊ alij motꝰ reducunt̄ ad istū motuz. s. ad motuz circularē siue ponamꝰ istos motꝰ accidentales in isto mūdo siue in altero mūdo. s. q̄ necessariū est vt reducant̄ in vnoquoq̄ mūdoꝝ ad talē motū. ¶ Et hoc qđ dicit declaratū est in 8° physi. qm̄ hoc nō declarat̄ in scia diuina sed ponit̄: ⁊ f̄m hoc debemꝰ intelligere hoc qđ diximꝰ. s. iam scripsimꝰ in scia diuina ⁊ declarauimꝰ in scia nāli. s. q̄ motꝰ nālis dz esse in h̄ mūdo sine p̄n°: ⁊ sine fine: ⁊ silr in quocūq̄ mundo. ¶ Et cū dixit hoc dixit: deide īuenimꝰ ex isto motu q̄ celū est vnū ⁊ mūdus vnꝰ nec̄io. i. ⁊ cū verificatū est nobis hoc fundamētū positum in scia diuinali. ⁊ declarauit q̄ motꝰ localis circularis dz eē vnꝰ ⁊ eternus: ⁊ q̄ mouēs ⁊ faciēs motū nō dz eē in mā: ⁊ cuz d̄claratū est illic q̄ oē qđ nō est in mā īpossibile est vt īueniat̄ ex eo plus q̄ vnū ens nūero. s. q̄ īpossibile est vt īueniant̄ ex eo duo. Et declaratū est illic q̄ ab vno mouēte nō īueniat̄ nisi vnū motū: ⁊ cum ita sit necesse vt celū sit vnū nūero. ergo nec̄e est vt mūdus sit vnꝰ nūero: ⁊ hoc ītēdebat cū dixit: deide venimus ex hoc motu q̄ est mouēs vnū: ⁊ q̄ vnum mouēs nō facit nisi vnū motum. ¶ Et pōt aliq̄s dicere cū d̄claratū est q̄ mouēs nō mouet celū nisi deside rio exñte in celo p̄p̄ ītellectū eiꝰ q̄d p̄hibebit ergo q̄ sint plures celi: ⁊ vnūq̄dq̄ eoꝝ desiderat hoc p̄ᵐ mouēs eiusdē modi ītellectꝰ sicut in nobis vnꝰ itellectꝰ mouet plura imaginata. V.g. cibū esse vtile mouet oē famelicū ad cibū: ⁊ forte sic erit de celis. ¶ Dicamus ḡ q̄ declaratū est iā q̄ imaginatū est illic idez imaginatū ex oībꝰ modis: ⁊ cū ita sit imaginatio est eadē sicut imaginatū est idē: ⁊ cū imagiatio sit eadē nō īuenief̄ nisi in eodē imaginato. In hoībꝰ aūt imaginatio nō est imagiatio eadē ex oībꝰ modis: quap̄p̄ possibile imaginari idē imaginatuz pluribus imaginationibꝰ: ⁊ a pluribꝰ imaginātibꝰ: f̄m hoc igit̄ debemus itelligere imaginatiōes corpoꝝ celestiū: ⁊ iam declarauimꝰ in eo qđ scripsimus in ea scia.

Uñ plures motores p̄mi pñt eē ab vno motore p̄mo.

Solutio.

In itelligentijs abstractis imaginatū ē idez oībꝰ modis: secus in hoībꝰ. Idez 12.met.36.51. ⁊ p̄ ca. de sbā orbis. Id.3. de aīa.t.c.27

¶ Tribꝰ.n. entibꝰ corp̄alibꝰ elēntis: tria erunt ⁊ loca elēntoꝝ. Unꝰ.n. q̄ subsistētis q̄ circa mediū. Alius aūt q̄ circularis: qui q̄dez est extremꝰ. Tertiꝰ aūt qui mediꝰ hoꝝ qui medij corporis: necesse enim in hoc esse qđ superfert̄: si eni nō in hoc: extra erit. Sz īpossibile extra hoc q̄dē eni sine grauitate. Hoc aūt grauitatē habēs. Magis deorsum autē q̄̄ grauitatem habētis corporis locus nō: si quidē qui apud mediuz grauis: sed ⁊ neq̄ p̄ter nāz. Alij.n. erit f̄z nām: alij aūt nō erit: necesse igit̄ in itermedio esse. Huiꝰ aūt ipsiꝰ que sunt differētie posteriꝰ dicemꝰ. De corporeis q̄dē igit̄ elemētis: que q̄dem sunt: ⁊ quot: ⁊ quis vniuscuiusq̄ locꝰ. Adhuc autez vlr quō ⁊ quot f̄m multitudinē loca palam nobis ex dictis.

Idē.8.c.22.

Cōtra leges

Principia nālia nō dñt eē ī fide sicut p̄nᵃ mathēatica. Idez.2.me.t.c.16.

12.me.t.c.29. versus finē.

Oē qđ nō est in mā ipote ē vt ex eo inueniatur plusq̄ vnū. Idē.12.me.t.c.49.

Cap. II.

Uod autem non solum vnus est sed impossibile est fieri plures. Adhuc autez q̄ sempiternus incorruptibilis existens ⁊ ingenitus: dicamus primū dubitantes de ipso.

¶ Modo aūt dicamꝰ q̄ elēnta p̄ticularia sūt tria. ergo ⁊ loca eoꝝ sunt tria. Quoꝝ vnus est locus corporis descēdētis ad īferiꝰ qđ ē in medio. Scđs aūt corporis rotundi ⁊ est vltimū. Tertiꝰ est medius iter ista duo loca ⁊ est corpꝰ leue exñs in isto loco necessario. Qm̄ si nō fuerit in isto loco erit in alio loco extra p̄dicta qđ est īpossibile. Si ergo locꝰ medius est accñtalis corpori leui erit nālis alij corpori: sed nullū corpus est preter ista tria corpora. Et cū ita sit erit locus istiꝰ corporis medius locoꝝ nec̄io. Sed nos dicemus post diuersitatē istius corporis. Iam

ergo declarauimus qualitatẽ elemẽtoꝝ particulariũ: ⁊ ẽt quãtitatẽ locoꝝ ⁊ numeꝝ ⁊ ꝑfecte ⁊ sufficienter. Volum⁹ dicere mõ ꝙ mũdus est vn⁹: ⁊ nõ ẽ poſſe ꝙ sint m'lti mũdi: ⁊ ostẽdã iteꝝ ꝙ sempitern⁹ ẽ: ⁊ nõ est factus ex aliq̃ re: ⁊ nõ cadit sub corruptiõe.

9i **Intendit** per el'nta ꝑticularia corpa simplicia q̃ nõ sunt ex corpib⁹ ꝑorib⁹ eis: ⁊ sũt tria: graue: leue: ⁊ neutrũ: ⁊ cũ manifestũ est ꝙ corpa simplicia sũt tria: neċe est vt loca sint tria. ¶ Et hoc nõ ꝯtigit ei nisi q ꝯcesserit ꝙ oẽ corp⁹ est in loco eẽntial'r: ⁊ Alexã. voluit h ⁊ ẽt Ar. d. ꝙ celũ nõ est in loco eẽntial'r: q̃uo g̊ dicit ꝙ loca sunt tria: ¶ Dicam⁹ ergo ꝙ cũ dixit in physicis ꝙ celũ nõ est in loco fundauit illud sup h ꝙ nihil est extra celũ: ⁊ h fuit acceptũ illic ꝑ ꝯstãti: ⁊ in h declaratũ est. Qui g̊ ponit ꝙ mũdus est plus q̃z vn⁹ neċe ẽ ei dicẽ ꝙ celũ est in loco. ⁊ cũ declaratũ fuit: ꝙ mundus sit vn⁹: declarabit̃ ꝙ ex̃ ip̃z nullũ corp⁹ est: ⁊ cũ huic ꝯiũgat̃ qđ declarabit̃ in physicis. i. ꝙ corp⁹ qđ nõ ẽ in loco est ex̃ qđ nõ est aliq̃d: declarabit̃ ꝙ celũ nõ ẽ in loco. Videt̃ igr̃ ꝙ dixerit h qđ seq̃t̃ dicẽtes mũdos esse pl'es. s. ꝙ celũ est in loco: ⁊ ꝙ ex istis trib⁹ locis nõ iueniant̃ plura nũero. ¶ Et si ex his iueniant̃ plura nũero cõtinget ꝙ pars ⁊ totũ mouent̃ ad eũdẽ locũ nũero elemẽtoꝝ motoꝝ: recte igr̃ hec tria loca sunt eadẽ nũero: q̃m q̃n duoꝝ vtrũq; fuerit vnũ nũero. s. loc⁹ grauis aut leuis: ꝯtigit ꝙ loc⁹ terti⁹ sit idẽ vnũ nũero: ⁊ ẽ loc⁹ corpis neutri⁹. Et cũ mũdus iueniat̃ nisi in his trib⁹ locis ⁊ sunt eadẽ nũero. g̊ mũdus existẽs in eis erit idẽ nũero. ¶ D. d. vn⁹ est loc⁹ corporis descẽdentis ad iferi⁹ qđ est in medio. i. loc⁹ terre ⁊ aque: ⁊ q̃m hec duo el'nta nũerant̃ in graui ⁊ ille loc⁹ in rei veritate est vltim⁹ aeris. ¶ D. d. ⁊ loc⁹ scđs ⁊c. i. lõgitudo in qua imaginat̃ corp⁹ eẽ celeste: ⁊ põt ẽt itelligere ꝑ locũ tertiũ hic illud qđ est vltimũ corp⁹ corpoꝝ celestiũ: q: oĩa que sunt extra illud sunt eẽntial'r in loco. ¶ D. d. ⁊ est vltimũ locoꝝ: põt itelligi locoꝝ imaginatoꝝ: vel locoꝝ partiũ celi ꝑter vltimã partẽ. V. g. ꝑter sperã stellaꝝ fixaꝝ. ¶ D. d. ⁊ locus terti⁹ ⁊c. i. locus duoꝝ corpoꝝ leuiũ. s. ignis ⁊ aeris: que sunt media iter grauia ⁊ neutra. ¶ D. d. q̃m si nõ fuerit i loco ⁊c. i. necessariũ est vt corp⁹ leue sit in medio inter duo extrema. s. iter corp⁹ graue ⁊ neutꝝ. nõ. n. est q̃rtus locus. ⁊ cũ dixit: ꝙ hoc est ipoſſe: ⁊ põt aliq̃s dicere forte iste loc⁹ est ei accidẽtalis. dixit: si ergo locus medi⁹ fuerit accñtalis corpori leui erit nãlis alij corpori: s; nullũ corp⁹ est ꝑter ista. i. ipoſſe est vt iste loc⁹ medi⁹ sit accñtalis huic corpi: q̃m si ei fuerit accñtal' ꝯtiget vt alij sit nãlis: s; nõ est corp⁹ 4^{m} cui sit ille locus nãlis: loc⁹. n. nãlis nõ h; nisi vnũ corp⁹ nãle. ⁊ eº ⁊ iõ si eẽt ei accñtalis ꝯtigeret vt hr̃et aliũ locũ nãlez: ⁊ tũc ꝯtigeret ꝙ loca eẽnt q̃tuor: qđ est impoſſe. ¶ D. d. ⁊ nos dicem⁹ post diuersitatẽ illius corpis. s. corpis leuis. i. q: diuidit̃ in corp⁹ calidũ ⁊ siccũ: ⁊ sic est ignis: ⁊ in corp⁹ cal; ⁊ hũidũ: ⁊ sic ẽ aer: ⁊ dixit h ꝺ leui tm̃: q̃m diuisio grauis i duo mãifesta ẽ ꝑ se: diuisio aũt leuis in duo. Cõprehẽsa est ꝑ rõnẽ.[a] ¶ Quaꝑꝑ Alexãder dic̃ ꝙ corp⁹ qđ ẽ illic nõ dr̃ ignis cũ h nisi equoce: ⁊ iõ ꝑscrutati sum⁹ de h in determĩatiõib⁹ metheoroꝝ ⁊ in vijs ⁊ in determĩatiõib⁹ gnõnis ⁊ corruptiõis. ¶ D. d. iam g̊ declarauim⁹ ⁊c. i. ⁊ h qđ hic accepim⁹ ꝑ fundamẽto in declaratiõe isti⁹ q̃õnis

Obiectio.

Solutio.

a Ignis ꝭm Alexã. equoce dr̃ ꝺ supiori ⁊ inferiori. ꝑ h vide i. 2. ꝺ gnõne ⁊ cõruptiõe. c. 21. ⁊ in. 4. ce. ꝯ. 32. ⁊ in ꝑ ͣ ꝑte cantice. c. 15.

de cognitiõe q̃litatũ el'ntoꝝ: ⁊ in nũeris eoꝝ ⁊ locorũ: iã declaratũ est a nobis pri⁹: ⁊ voluit rememorari per hec oĩa que declarauit de ꝑtib⁹ mũdi: vsq; ad hũc locũ: ⁊ iõ debem⁹ itelligere ex ꝭmone ei⁹ in quãtitate eoꝝ. i. eẽ finita in magnitudĩe: ⁊ ꝑꝑ hoc dixit: volum⁹ ẽt mõ rememorari: ⁊ dicere: ⁊ cũ dixim⁹ hec oĩa volum⁹ mõ ꝯplere sermonẽ ꝙ mũdus sit vnus per declarationẽ ducẽtẽ maiorẽ dubitationẽ. Deinde soluemus eã: deinde declarabimus mũdum esse vnũ ⁊ eternum qui semper fuit ⁊ semper erit. ¶ Et hoc intendit cũ dixit: ⁊ declarabimus ipsũ esse eternum perpetuũ ⁊ nõ generatũ: neq; cadẽtem sub corruptiõe: ⁊ ipse ꝑscrutabit̃ de hoc: q̃m quidã antiq̃uorum opinant̃ ꝙ aliquid põt generari: deinde põt remanere perpetuũ: aut aliquid esse eternũ qđ semꝑ fuit: ⁊ põt corrũpi tam ẽ post.

¶ Videbit̃. n. vtiq; sic intendẽtib⁹ ipossibile vnũ ⁊ solũ esse ipm̃. ¶ In oĩbus eni ⁊ his que natura ⁊ his que ab arte ꝯstantib⁹ ⁊ generatis: alterũ est ipsa ꝭm seipsam forma: ⁊ que est mixta cũ materia: puta spere forma aliud est ⁊ aurea ⁊ erea spera. Et iterũ circuli alia forma ⁊ ereus ⁊ ligneus circulus. Qđ quid enĩ erat esse dicẽtes spere aut circuli: nõ dicemus in rõne aureum aut eneũ: tãq̃z nõ existẽtibus his de substãtia: si ereã aut aureã dicamus: ⁊ si nõ possumus intelligere neq; sumere aliud aliq̃d ꝑter singulare. Quãdoq; enĩ nihil ꝓhibet hoc accidere: puta si solũ assumatur circulus. Nihil enĩ minus erit aliud circulo esset ⁊ huic quidẽ circulo. Et hec q̃dem spẽs: hec aũt species in materia ⁊ singulariũ. Q̃m igitur est celũ sensibile: singulariũ vtiq; erit: sensibile enĩ omne in materia existit. Si aũt singulariũ alterum vtiq; erit: huic quidem celo esse: ⁊ celo simpliciter. Alterũ igit̃ hoc celum: ⁊ celũ simpliciter. Et hoc q̃dẽ vt spẽs ⁊ forma: hoc aũt vt materia mixtũ. ¶ Quorum aũt est forma quedã ⁊ spẽs aut sunt: aut cõtingit plura facta eẽ singularia: siue enĩ sint spẽs: queãdmodũ dicunt q̃dã: necesse hoc accidere: siue etiã separatim nullũ taliũ nihil minus. ¶ In oĩbus enĩ sic videm⁹ quorũcũq; substãtia in materia est plura ⁊ infinita entia que eiusdẽ speciei. Itaq; aut sunt plures celi: aut contingit esse plures: ex his igit̃ suspicabit̃ vtiq; aliquis ⁊ esse: ⁊ ꝙ continget plures celos esse.

¶ Sed volumus anteq̃z declarem⁹ hoc q̃rere ⁊ perscrutari de hoc. Põt enĩ aliquis q̃rere ⁊ dicere ꝙ ipossibile est mũdũ eẽ vnũ: q̃m in q̊libꝫ qđ fit ex natura aut arte dispositio forme solius est alia a sua dispõne cũ materia. V. g. orbis. Forma enĩ orbis ꝭm

Forma ꝭ… est alia: vt … in mã.

Alterũ ẽ h… celũ ⁊ cel… simplr.

Forma vt fo… ma est mu… plicabil in… finitũ.

In oĩb⁹ q… sba est in m… pl'a iduidu… eiusdem sp… sunt.

suam

ſuam diſpōnem est alia cū fuerit cuȝ cupro ⁊ auro. Et forma circulationis est alia a cuprea vł aurea. Cū.n. diximꝰ rotūditatē non collocat̄ in ea cupꝝ aut aurū: qm̄ nō ē ſube auri neqȝ cupri. Si ḡ diximꝰ rotūditatē aureā aut cupreā: tūc iducemꝰ formā cum mā̄ iſimul. Si aūt diximꝰ tm̄ rotūditatē nō manifestabitur oīno mā̄: orbeitatē eniȝ poſſibile est eſſe in diuerſis materijs. Cū igit̄ diximus orbeitatē aut rotūditatem nō itelligemus niſi formā tm̄. Et cuȝ dixerimus rotūduȝ itelligemus formā cuȝ mā̄: ⁊ ſic debet eſſe in quolibet. Et cū ita ſit: ⁊ celum ſit ſenbile. ergo eſt pars partium mundi: ⁊ oē ſenſibile eſt ſenſibile per mā̄m. ſi ergo celuȝ eſt vnū particulariū: cū ergo diximus celū ſimpliciter eſt aliud ꝙ̄ cū diximus hoc celum. Celum ergo ſimplr̄ eſt forma ſola. hoc aūt celuȝ eſt forma cū mā̄. Et omne habēs formā ⁊ figurā aut eſt plura: aut poſſibile eſſe plura. Et iſte ſermo ſequit̄ ſermonē de exēplari mūdi: ſicut dicūt quidā ꝙ mūdus habet exemplar eternū apud creatorē. Et iſte ſermo itelligitur cuȝ mūdus nō habuit exēplar. Videmus eniȝ ꝙ omne qđ eſt forma in mā̄ habȝ plures partes ꝯſimiles ifinitas: manifeſtū eſt igit̄ ex hoc ſermōe ꝙ celi: aut ſunt plures: aut poſſibile eſt eſſe plures: ex his igitur opinionibus ⁊ ꝓpōnibus pōt aliquis exiſtimare ⁊ dicere: ꝙ celi ſunt multi: aut poſſibile eſt vt ſint multi.

92 ¶ Hec eſt fortiſſima qōnum opinātis mūdos plures eſſe ⁊ ꝓꝑ difficultateȝ qōnis huiꝰ dubitauit Galenꝰ. ¶ Et fundamētū huiꝰ ſmonis eſt ſup ꝓpōnes. Quarū vna eſt ꝙ oē corpꝰ nāle ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ forma: ⁊ celū nāle eſt. ergo eſt ex mā̄ ⁊ forma. ⁊ huic ꝯiungat̄ ꝙ de eis que ſunt ex mā̄ ⁊ forma: aut plura vno indiuiduo inuenimꝰ: aut eſt hoc poſſibile: forma.n. inata eſt ꝑdicari de pluribus ⁊ iueniri in pluribꝰ materijs: aut nūero: aut ſpē. Et cū ita ſit ꝯtigit inqn̄tū mūdus ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ forma vt iueniant̄ plura vno idiuiduo: aut hoc ſit poſſe: is eniȝ itellectꝰ cuiuſlibȝ forme ⁊ ideo dr̄ in diffōne vlis ꝙ ſit natū dici de plibꝰ: forma.n. eſt ſubȝ vlitatis. ¶ Et dixit: oīa.n.q̄ ſūt ex nā̄ ⁊ arte. i. oīa q̄ ſūt aut ex nā̄ aut ex arte hn̄t formaȝ ⁊ māȝ. ¶ D.d. ⁊ diſpō forme ⁊c̄. i. ⁊ diximꝰ ꝙ oē nāle aut artificiale ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ forma: ⁊ cuȝ ita ſit videmꝰ ꝙ in oī ſubō eſt aliqđ cuiꝰ diſpō abſtracta apō itellectū eſt alia a ſua diſpōe extra itellectū. ſ. in eē. V.g. rotūdū. Cū.n. nos accepimꝰ ipm itellectū abſtractū a mā̄ dr̄ rotūditas cum mā̄ aūt. V.g. in auro aut cupro dr̄ rotūdū. ¶ Et h̄ itēdebat cū dixit. V.g. orbis ⁊c̄. i. forma. ſ. rotūditas itellecta eſt ꝑ ſe. i. ſȝ ꝙ forma eſt alteriꝰ diſpōnis ꝙ̄ cū ſit in cupro aut in auro. ¶ D. ⁊ forma rotūditatis eſt alia a rotūdo ⁊ a cupro. i. cū declaratū eſt ꝙ forma rotunditatis ē alia a rotūdo ⁊ a cupro: manifeſtū eſt ꝙ h̄ idiuiduū ꝯponit̄ ex duobꝰ: mā̄. ſ. ⁊ forᵃ. ¶ D.d. cū.n. diximꝰ rotunditatē aureā aut cupreā tūc ⁊c̄. i. ⁊ ſignū eiꝰ eſt: q̄ cuȝ nos diffiniamꝰ rotūditatē nō recipiemꝰ aliquā mā̄m oīno. nā̄.n. rotūditatis nō eſt ſube auree neqȝ alicuiꝰ mā̄e: ſȝ manifeſtū eſt ꝙ ſuba forme alia ē ab eēntia mā̄e. ¶ D.d. ſi igr̄ diximꝰ rotūditatē aureā ⁊c̄. i. ex q̊ declaratū eſt ꝙ cū nos diximꝰ rotūditateȝ aureā: notabimꝰ ꝑ hūc ſmonē formā ⁊ māȝ: ⁊ ſi rotūditatem nō demōſtramꝰ niſi formā: formā.n. orbitatis poſſe ē iueniri in diuerſis materijs: ⁊ ſic eſt de oībꝰ. ſ. q̄ cōponunt̄ ex mā̄ ⁊ forma. ¶ D.d. ⁊ ſi ita ſit ⁊ celū eſt ſenſibile. ḡ eſt pars ꝑtiū mūdi ⁊ non eſt ſenſibile niſi ꝑ māȝ. ⁊ cū manifeſtū eſt ꝙ oē ſenſibile ꝯpōit̄ ex mā̄ ⁊ forᵃ: ipoſſe.n. eſt ſenſibile eē ꝑ formā: q̄ eſt intelligibile ſȝ formā: ⁊ ſenſibile ſȝ māȝ: ⁊ ſilr̄ eſt de oībꝰ partibꝰ mūdi: ⁊ q̄ celū eſt ſenſibile ⁊ vna ꝑtiū mūdi neceſſario ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ forᵃ. ¶ D. icepit dicere modū ex q̊ appꝫ in ꝑtibꝰ mūdi ⁊ celo ne aliqs dicat ꝙ in hac iductiōe nō fuerit inducta oīa ꝑticularia: ⁊. d. ſi igr̄ celū ſit vnū ꝑticulariū ⁊c̄. i. ſi igr̄ eſt vnū idiuiduoꝝ ſeu ſenſibiliū necͤiuȝ eſt vt ꝯponatur ex mā̄ ⁊ forma: celitas.n. eſt aliud ꝙ̄ dicere hoc celuȝ. celitas eni dr̄ de pluribꝰ idiuiduis: ⁊ ſicut hoc inuenit̄ in pluribꝰ ꝑtibꝰ huiꝰ celi: ita nō eſt lōge qn̄ iueniant̄ plura vno idiuiduoꝝ totiꝰ celi. ⁊ cū dixit: celū.n. abſolute ē ſola forma: intēdit illud qđ dixit itelligit̄ de celo inquātū celū eſt ſola forma: per ſenſuȝ aūt ꝯphēditur forᵃ cū mā̄. ¶ Et cū affirmauit ꝙ celum ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ forᵃ dixit: oē.n. hn̄s formā ⁊ figurā ⁊c̄. i. ⁊ oīum hn̄tiū formā: aut in actu forᵃ dr̄ de pluribꝰ nūero: aut h̄ erit poſſe: ꝙ̄uis illa pluralitas nō fuerit i actu: ⁊ ꝯ̄dictio eſt ꝙ forte h̄ eſt poſſe ſȝ formā: ipoſſe ſȝ nā̄m: cū poſſe ſit ꝙ tota mā̄ ſit icluſa i hac forᵃ ſm Ariſ. vt dicit poſt in diſſolutiōe huiꝰ qōnis. Si ḡ demr̄atū ē ꝙ ipoſſe eſt mūdos eē pl'es: necͤiuȝ eſt opinari ꝙ mā̄ eiꝰ icluſa ē in forᵃ. ¶ D.d. ⁊ iſte ſmo ſeqt̄ ſmonē ⁊c̄. ideſt ⁊ teſtat̄ huic ſmōi. ſ. mūdos eē pl'es q̄ ponit in creatore mūdi exēplar ſm ꝙ fecit mūdum: dicēs.n. exēplar eē ꝯtigit ei necͤio dicere vt mūdus hēat pl'a idiuidua: ⁊ q̄ qđ ꝯtigit ab aliq̄ eſt ſequēs ipȝ: dixit: ⁊ iſte ſmo ſeqt̄ ſmonē ⁊c̄. ⁊ inuit Platonē cū.n.d. exēplar eternū eē ſȝ ꝙ creator fecit mūdū: ⁊ ꝙ mūdus eſt nouꝰ: ꝯtiget ei necͤio poſſe eē creare pl'es mūdos. ¶ D.d. ⁊ ēt teſtificat̄ iſte ſmo cū mūdus nō habuit exēplar. i. iſte ſmo ſeqt̄ h̄ qđ diximꝰ de ꝯpōne mūdi ex mā̄ ⁊ forᵃ. ſ. vt aut ſint pl'es aut h̄ ꝙ ſit ſaltē poſſe: ꝙ̄uis nō dicamꝰ exēplaria Platonis: ⁊ dixit h̄ ne aliqs dicat ei q̄re iducis rōnē ex eo qđ nō opinaris: cū multotiēs detraxeris exēplaria eſſe. ¶ D.d. V.g. ꝙ nos videmꝰ ꝙ oē qđ eſt forᵃ in mā̄ ⁊c̄. i. bn̄ pōt qlibȝ ꝯcedere inductione ꝙ in oī hn̄te formā in mā̄: q̄ in eēntia iueniunt̄ plura idiuidua aut infinita. ¶ D.d. manifeſtū eſt igr̄ per hūc ſmonē ꝙ celi ſunt plures ꝑncipalr̄. i. ꝙ iſte ſermo nō ꝓ̄ſtat oīo eē plures: ſȝ tn̄ dat alteꝝ duoꝝ: aut plures eē actu: aut potētia: ⁊ ſufficit in h̄ ſmōe: q̄ eſt iductio in qua nō iducunt̄ oēs ſpēs actu hn̄tes iſtud iudiciū: ex iſtis ḡ opionibꝰ ⁊ ꝓpōnibꝰ pōt aliqs exiſtimari. i. intēdit ſm ꝙ mihi vr̄ per opiones opioneȝ Platonis de exēplaribꝰ: ⁊ ꝑ ꝓpōnes hāc iductionē quā affirmauit: ⁊ rōnē ꝑ quam iduxit cāȝ eē ꝑdicati in ſubto. Cū.n. declaratū fuerit h̄ ꝑdicatū ineē ſubto iductiōe: ⁊ ſuſtentatū fuerit h̄ per cāȝ eē ꝑdicati in ſubō erit magis ſufficiens. Hec aūt cā eſt que dr̄ q̄ cā eēndi plura indiuidua ex his ꝯpoſitis eſt: q̄ res que ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ forma nō eſt

Forma inata eſt ꝑdicari de pluribꝰ ⁊ iueniri i pluribꝰ materijs

Forma ē ſbȝ vlitatis.

Mā̄ifeſtū ē ꝙ ſba forme alia eſt a ſuba mā̄e. Idē. 8. met. c. 8. ⁊. 2. phy. 12.

Celū ē ſenſibile ꝑ mā̄m ⁊ itelligibile ꝑ formā.

Ibi vr̄ dicē ꝙ nō q̄lȝ iductio aſſumat oīa ſinglaria ſȝ oppꝰⁿ dixit ſup̄ in h̄ met cōmēto.

inata h̄re hāc mā̄z solā:iō iste sermo est valde suffi-ciens. ¶ Et v̄tus imaginatiua valde iuuat in hoc: q2 possum⁹ imaginari extra mūdū vacuitatē ꝯtinētem ip̄z: ⁊ ꝙ in illa vacuitate possibile est aliū mūdū esse sicut est dispō in oib⁹ idiuiduis q̄ sunt hic: qm̄ q̄ōlibet eoꝝ existit in vacuo: ⁊ extra ip̄z īuenit̄ aliud idiuiduū. Aer.n.nō ꝯphēdit̄ visu: ⁊ h̄ inducit plures dicere esse vacuū. ¶ Et cū imaginatio assimilat̄ itellectui. Existimabāt aūt loquētes nostre legis vacuū esse intellectū p̄mū: ⁊ est neciū h̄ dicēti ꝙ mūdus fuit postq̄z nō fuit.i.vacuū.s.dicere esse.

Cōtra gnān-tes mūdū.

¶ Cōsiderandū aūt iteꝝ q̄d hoꝝ dr̄ bn̄ ⁊ q̄d nō bene. Alterā q̄dē igr̄ eē rōnez eā que sine mā̄ ⁊ eā que in mā̄ forme. Bene q̄dem dr̄. Et sit hoc verū. Sed nihilomin⁹ neq3 vna necessitas pp̄ hoc: plures esse mūdos: neq3 ꝯtingit plures factos esse. Si q̄dē iste ex tota est mā̄ queādmoduz est.

Ubi forma ꝯti-net totā mā̄m nō ꝯtigit plu-ra esse,

¶ Necesse est ergo nobis cuz fuerit solicitudo nr̄a circa hāc intētionē q̄rere de his opionib⁹: donec sciam⁹: q̄d eoꝝ est rectuz: ⁊ q̄d nō. Dicamus ergo q2 bene dixit dicēs ꝙ aliq̄ō h3 formā suā tm̄: est aliud q̄3 ſm suā formā ⁊ mā̄z: ⁊ iste est ſmo rect⁹ sine ꝯdictione: sed tn̄ celi nō sunt plures ꝓpter hoc neq3 ꝓpter hunc sermonez principal'r. Et celuz enim factū est ex tota materia.

93 ¶ Uult declarare q̄d est in h̄ ſmōe p̄dicto de v̄itate ⁊ q̄d de falsitate: ⁊ incepit dicere ꝙ ille cui⁹ solicitudo ē ꝑscrutari de h̄ o3 ꝑscrutari de hac q̄ōne ⁊ dubitatiōe. ¶ Et dixit: o3 igr̄ nos cū solicitudo nr̄a ē ⁊c. ītēdit ꝑ ītētionē h̄ q̄ō declauit ꝙ mūdus ē vn⁹: ⁊ ītēdit ꝑ opiones ꝓpōnes positas in h̄ ſmone. ¶ Et q2 iste ſmo ꝯtinet in se v'l'r duas ꝓpōnes. Quaꝝ altera est ꝙ oē sensibile ꝯponit̄ ex mā̄ ⁊ for^a: cū tn̄ for^a aliō est ab h̄nte for^{a3}.s.ꝙ ꝯiūgit̄ ex mā̄ ⁊ for^a. Altera aūt est ꝙ ī eo q̄ō ꝯpōit̄ ex mā̄ ⁊ for^a īueniūt̄ pl'a vno idiuiduo: aut h̄ est pol'e. Incepit dicere ꝙ p^a ꝓpō sit v̄a. ¶ Et dixit: dicam⁹ mō ⁊c.i.dicam⁹ mō ꝙ faciēs q̄ōnē bn̄ dixit i h̄ q̄ō dixit: ꝙ for^a cuiusl3 ē aliō a ꝯpo^{to} ex mā̄ ⁊ for^a. Un̄ declatū fuit ip̄z esse ꝯpo^m ex mā̄ ⁊ for^a: ⁊ q̄3uis ista ꝓpō sit v̄a: tn̄ ꝯ quā ꝯcludit q̄ōnē faciēs nō ē v̄a: q2 altera ꝓpō ē falsa: ⁊ dixit: si tn̄ celi nō sūt pl'es ⁊c.i.q̄3uis hec ꝓpō sit v̄a: tn̄ ꝯ nō seq̄t̄. 2^a.n. est falsa: ⁊ ē ꝙ ex oi facto ex mā̄ ⁊ for^a īueniūt̄ plura īdiuidua aut est possibile. Hoc.n.nō est veruz nisi in eo q̄ō factū est ex quadā parte mā̄e ei ꝯuenientis. Q̄ō aūt fit ex tota mā̄ īpossibile est reperire duo idiuidua in actu: ⁊ hoc q̄ō dixit intellectū est per se.

Forma ē aliud ab h̄nte forma. Idē. 7. meta. 21. 26. 27. 60.

¶ Sic aūt forte magis q̄ō dr̄ erit manifestū. si.n. est simitas curuitas in naso aut ī carne ⁊ est mā̄ simitatis caro: si ex oibus carnib⁹ fiat vna caro: ⁊ existat in hac simū nihil vtiq3 erit aliud neq3 simū neq3 cōtinget factuz esse. Sil'r autē ⁊ si homini sunt mā̄ carnes ⁊ ossa: si ex omni carne ⁊ omnibus ossibus homo fiat: īpossibilib⁹ existētibus dissoluta esse nō vtiq3 cōtinget esse aliū hoiez. Omino enim quoꝝūcūq3 est substātia in subiecta q̄dam materia: hoꝝū nihil contingit factū esse nō existente quadam materia.

Quoꝝūcūq3 substa ē in subiecta mā̄ hoꝝ nihil ꝯtingit factū esse nō existē mā̄,

¶ Et nos inducem⁹ exēplū vt sermo noster sit magis declinās ⁊ ꝓpinquior manifestationi. Dicam⁹ ergo ꝙ simitas est ꝓfunditas in naso. ergo simitas est mā̄ in carne. Si igr̄ ex tota carne formet̄ vna caro in q̄ sit simitas nullū aliud mēbruz erit mēbroꝝ corporis simi nisi illa caro tm̄: ⁊ īpol'e ē eē in alio loco oio: ⁊ sil'r si mā̄ hois fuerit caro ⁊ os: tūc hō o3 esse total'r ex carne ⁊ ossibus. Si igit̄ fuerit īpossibile vt caro ⁊ ossa nō dissoluant̄ neq3 diminuant̄: īpol'e est ēt aliuz hominē esse oino. Et sil'r de oibus aliīs: ⁊ v'l'r ois substantia cōposita ex mā̄ īpossibile est īueniri ex ea sibi simile nisi fuerit alia mā̄ similis materie ex qua cōposita fiunt.

¶ Cū narrauit ꝙ īpol'e ē īueniri ex eo q̄ō fcm̄ ē ex tota sua mā̄ aliud īdiuiduū exn̄s cū eo in actu: vult declarare ꝑ ex^m vt cōcessio sit manifestior. ¶ Et dixit: nos īducem⁹ ex^m ⁊c.i.vt ſmo nr̄ sit magis declinans ad declationē. ¶ D.d.si simitas ē ꝓfūditas in naso aut in carne.g̊ simitas ē for^a in carne.i.U.g.q2 diffō simitatis est ꝓfunditas in naso: nasus aūt est carnis g̊ mā̄ simitatis est caro. ¶ D.d.si g̊ formetur ex tota carne ⁊c.i.si igit̄ posuim⁹ ꝙ iā formet̄ ex tota carne nasi simi vn⁹ nasus sim⁹: īpol'e est aliū hoiem eē cui⁹ nasus sit simus. Simitas.n.non existit nisi in carne ꝓpria: s3 totā illā aliā carnē posuim⁹ in illū nasuz simuz. ¶ Et cū dixit: nulluz mēbroꝝ corporis erit simuz: ītēdit vt mihi v̄r ꝙ nullus nasus corpoꝝ hoiuz erit simus alius q̄3 iste nasus in quo ꝯclusa est illa caro recipiēs simitatē. ¶ Et cū dicit: īpol'e ē eē in alio loco oio: pōt itelligi ꝙ simitatē īpol'e est eē in aliqua mā̄ nisi in ꝓpria: ⁊ pōt intelligi ꝙ simitas nō erit in alio mēbro nisi in vno naso. Cū igr̄ simitas nō p̄t eē nisi in naso: ⁊ cū posuim⁹ ꝙ tota caro simi sit ꝯclusa in vno naso: nō īuenietur nasus simus nisi vnus tm̄. ¶ Et cuz dedit ex^m de naso simo: dedit ēt de hoie ⁊ demōstrauit ēt ꝯuersionē hui⁹ ſmonis: ⁊ est: ꝙ ex illo ex q̊ nō īuenit̄ nisi vnū īdiuiduū tm̄ ē id in q̊ mā̄ est ꝯclusa neciō: sicut est neciū ꝙ ex illo in q̊ est mā̄ ꝯclusa nō īuenit̄ nisi vnū īdiuiduū. ¶ Et dixit: ⁊ sil'r si mā̄ hois fuerit caro ⁊ os ⁊c.i.⁊ sil'r si mā̄ hois fuerit caro ⁊ os: ⁊ posuim⁹ ꝙ nullū ens ē nisi vn⁹ hō tm̄: nec̄e est vt ille hō sit ex tota carne ⁊ ossib⁹. Sic̄ nec̄e est si aliq̄s hō fuerit creat⁹ ex oib⁹ ossib⁹ ⁊ carne ꝙ sit vnic⁹. ¶ D.d.si g̊ pol'e fuerit vt caro ⁊ os dissoluantur ⁊c.i.⁊ si posuim⁹ ꝙ iste hō quē posuim⁹ eē creatū ex tota mā̄ hois īpol'e ē corrūpi ⁊ dissolui in ea ex q̄b⁹ ꝯponebat̄: īpol'e est fieri aliū hoiem oio: ⁊ totuz h̄ manifestū est. ¶ D.d. ⁊ sil'r ꝯtingit in gn̄ōne aliaruz reꝝ.i.ꝙ cū posuim⁹ aliquā mā̄m ꝯclusam in aliquo ente īpol'e erit ex eo esse plus q̄3 vnū īdiuiduū: ⁊ cuz fuerit nō ꝯclusa in eo pol'e est īuenire plus q̄3 vnuz: ſm ꝙ possibilis ē in illa mā̄ partitio. ¶ Et iō cū fuerit neciuz īdiuidua eē īfinita gn̄ābilia ⁊ corruptibilia. Mā̄e aūt īpol'e est vt sint īfinite in actu: necesse est vt sit hoc ſm successionē.i.ꝙ in vna materia succedunt

cedunt

94

cedūt plura īdiuidua imo infinita. ¶ Et iō q2 māe diuisibiles sūt in actu in ptes īfinitas ⁊ ē pol'e vt suc cedāt in q̄libȝ mā īdiuidua īfinita: necium est vt sit dispō īdiuiduoꝝ generatoꝝ ⁊ corruptoꝝ ī q̄lȝ spē. s. īueniri ex quolibet generato plura indiuidua finita in actu: īfinita ſm successionē eoꝝ. ¶ Et q2 illud nō ꝯplebit in istis īdiuiduis nisi īueniant esse ptes alterius īdiuidui qđ est totus mūdus: ꝯtingit in hoc īdiuiduo vt sit vnū nūero: qm̄ si fuerit plus vno erit ps alteri⁹ mūdi: ⁊ iste alter mūdus si eēt plus vno esset pars alteri⁹: ⁊ sic ꝓcederet in īfinitū: aut īueniretur vnic⁹ mūdus nūero īgenerabilis ⁊ īcorruptibilis: q̄propter cōtingit vt mūdus sit īgenerabilis ⁊ īcorruptibilis: ⁊ ꝙ ei⁹ mā sit ꝯclusa in eo. ¶ Et pp hoc dixit post: ⁊ vl'r ⁊ ex oī substātia ꝯposita ex mā īpol'e ē vt sit alia sensibilis: nisi fuerit alia mā similis illi ex qua ꝯponebat. i. ⁊ vl'r dixim⁹ ꝙ oē īdiuiduū ꝯpositū ex mā ⁊ forma cū nō fuerit extra ipm mā: sicut mā ex qua ꝯponebat illud īdiuiduū: īpossibile est vt cū eo īueniatur aliđ īdiuiduū sibi simile: ⁊ si ipse fuerit īgenerabilis ⁊ īcorruptibilis īpol'e est inueniri ex eo aliud īdiuiduū simplex. s. neqȝ in alia hora.

¶ Celū aūt est quidē singulariter: ⁊ eoꝝ que ex materia. Sed si nō ex parte ipsius cōstat sed ex omni: esse quidē ipsi celo ⁊ huic celo alterū est: nō tamē neqȝ vtiqȝ erit aliud neqȝ vtiqȝ continget factos esse plures: ꝓpter oēm materiaȝ cōprehēsam esse. Hoc igitur ipsum restat ostendere ꝙ ex omni naturali ⁊ sensibili constat corpore.

¶ Reuertamur igit ⁊ dicam⁹ ꝙ celū est vnū cōpositū ex sua mā sicut alia corpora cōposita. Si igit nō fuerit cōpositū ex medietate māe sue: sed ex tota: erit tūc vnū nō plures. Et cū dr̄ celū absolute est aliud q̄ cuȝ dr̄: h celū. Impossibile est igit ſm hunc sermonē vt sint plures celi neqȝ sint plures oio. Hoc eniȝ celū cōtinet totā materiā ex qua fit. Remanet ḡ declarare nobis de celo ꝙ sua eēntia sit ꝯposita ex toto corpe nāli sensibili.

95 ¶ Cū declarauit ꝙ īpol'e est īueniri duo īdiuidua īsil' ex oī ꝯposito ex tota sua mā ꝓpria. vult declarare ꝙ mūdus est ꝯposit⁹ ex tota sua mā: ⁊ ipse vult antepo nere ꝙ mūdus est ꝯposit⁹ sicut alia corpora ꝯposita. ¶ Et dixit: reuertamur ḡ ⁊ dicam⁹ ꝙ celū est ꝯpositū ex sua mā sicut ⁊ alia corpa. ¶ Et itelligit p celū totū mūdū. i. manifestū est ꝙ tot⁹ mundus est ꝯpositus ex forma ⁊ mā sicut alia corpa ꝯposita: ⁊ vr̄ si intellexerit p celū in h ſmone totū mūdū ꝙ sit illud qđ est in eo q̄si forma: corp⁹ neutruȝ: ⁊ ꝙ est in eo q̄si mā corpa grauia ⁊ leuia. Corp⁹. n. neutꝝ nō hȝ mām ex qua ꝯponit: qm̄ si hr̄et: haberet ꝯtrium: ⁊ eēt generabile ⁊ corruptibile: ⁊ in p̄n° isti⁹ tractat⁹ pbauit ꝙ corp⁹ neutrū caret subiecto ⁊ ꝯtrietate. ¶ Sȝ hȝ qōnē vtꝝ res itellecta ex hoc corpe est h sensatuȝ aut aliud: si erit hoc sensatū tūc erit res itellecta eadem cū sensata: si aliud ꝯtinget vt sit ꝯposita ex mā ⁊ forma. ergo hȝ potētiā vt corrūpat. ¶ Dicam⁹ ergo ꝙ ista mā neutra est ⁊ nō existens per se in actu: sed est mā forma corporis celestis que est in actu. ¶ Si igitur ista mā nō fuerit ꝯposita nō habebit formaȝ ita vt sit intellecta: sed est vna numero īdiuiduata p se: ⁊ est itellecta in respectu ad aliud: sic est de cōi mā. s. ꝙ nō operat per corpus celeste nisi inq̄tū est subm forme operātis itellectus: sicut itelligit mā inq̄tuȝ est subiecta forme tn̄ p̄ma mā est in potētia: ⁊ ista ē in actu: ⁊ iō in hac nulla potētia est q̄ denudari possit a sua forma: ⁊ nō hȝ nisi potētiaȝ ad vbi. Debem⁹ ergo itelligere de corpe celesti ipsuȝ esse neutrū. hāc nām que est subm itellectus nō ꝙ est aliqd hn̄s formā ⁊ māȝ: qm̄ si ita eēt graue aut leue eēt. ¶ D. d. ⁊ si nō fuerit ꝯposita ex medietate sue māe ⁊c̄. i. si igr̄ mūdus nō fuerit ꝯposit⁹ ex q̄daȝ pte sue māe īpol'e est īuenire aliū mūdū. ⁊ dixit mediuȝ ꝓprie: q2 si ponat ipm generatuȝ ex plusq̄ medio īpol'e est īueniri aliū mūdū: qm̄ māe plurimoꝝ īdiuiduoꝝ terminate sunt q̄titatis. s. ꝙ necesse est vt sit q̄titas māe sortis equalis nāliter quātitati māe Platonis: ⁊ si fuerit excessus inter eas erit terminat⁹: qm̄ sicut nō ex qualibet q̄litate māe fit qđlibet ens sic est de quātitate. ¶ D. d. ⁊ ſm h cū celū dr̄ absolute est aliđ ⁊c̄. i. est aliud q̄ cū dicat h celuȝ: modo reuertit ad hoc ex quo declarauit ꝙ celū cōponit ex aliquo q̄si mā ⁊ ex aliquo q̄si forma: ⁊ cū dixit Arist. si mūdus fuerit ꝯposit⁹ ex tota mā nec̄e est vt sit vnic⁹: voluit declarare h ēt in mūdo vt declaret ex h ipm eē vnū ⁊ remanet nobis vltio declarare de celo ⁊c̄. i. cū declaratū est ꝙ celū. i. mūdus ꝯposit⁹ est ex mā ⁊ forma: ⁊ declaratū est ēt ꝙ illud qđ ꝯpositum est ex tota sua mā est vnicū: remanet nobis declarare ꝙ mūdus ē cōposit⁹ ex tota mā. ¶ Et differt hec demr̄atio a demōstratiōe p̄dicta in h. s. ꝙ ista demōstratio est pp qd: p̄ma aūt q2: aut demr̄atio ducēs ad incōueniēs. Demōstratiōes aūt ducētes ad īpossibile sunt generis signoꝝ: sed declaratio eius qđ est cām eē acceptā ꝓ medio termio in hac demōstratiōe accipit ex demōstratiōe p̄dicta. Demōstratio igit p̄dicta aut p̄dicte ꝓbāt mūdū eē vnicū: ⁊ cū h cām pp quā mūdus est vnic⁹: ⁊ scire cām dat nobis sciam huius rei cum sua causa qđ est perfectissimū modoꝝ fidei: quapropter dissoluitur questio accidens in hoc.

¶ Dicam⁹ aūt primū qd dicimus esse celuȝ quot modis: vt magis nobis manifestū fiat qđ querit. Uno quidē igit mō dicim⁹ celuȝ substātiā extreme toti⁹ circulatiōis: aut corpus nāle qđ est in extrema circūferentia totius. Cōsueuimus. n. extremū: ⁊ qđ sursuȝ maxime locare celū in quo ⁊ diuinuȝ oē locatū esse dicim⁹. ¶ Alio aūt rursus mō cōtinuū corpus extreme circūferētie toti⁹ in luna ⁊ sol ⁊ quedā astroꝝ: eteni hec in celo eē dicimus. ¶ Adhuc aliter dicim⁹ celū cōtentum corpus ab extrema circūferētia. Totū eniȝ ⁊ omne cōsueuimus dicere celum.

¶ Sed anteq̄ hoc faciam⁹ volumus hic ꝑscrutari prius quid intēdimus cū dicim⁹ celuȝ: ⁊ quot modis dr̄ celum: vt sit illud qđ q̄rimus de hoc magis manifestū. ¶ Dicamus ergo ꝙ celū dr̄ ſm vnuȝ modum vltimuȝ motuū totius: ⁊ corpus nāle qđ est in

Mā p̄ma ē in po°: celuȝ aūt est mā in actu: ⁊ nullaȝ hȝ potētiā nisi ad vbi. Iđ 2. ca. de subā orb. ⁊. 8. me. ꝯ. 12. ⁊ p̄ ph. 63.

Māe plurimoꝝ indiuiduoꝝ sunt terminate q̄titatis ⁊ excessus īter eas ē terminat⁹. Idē 2. de aīa. t. ꝯ. 41. ⁊ hic. s̄. t. c. 116. ⁊ 6. ph. 32. ⁊ q̄ibi.

Demr̄atiōes ducētes ad īpol'e sūt gn̄is signoꝝ.

Celū tripl'r.

Celū respcū vniuersi ē q̄si forā ⁊ elta q̄si mā. Idem sup̄. ꝯm. 24. Celuȝ nō hȝ māȝ. Idē. s̄. c. 20. ⁊ q̄ ibi.

Digressio q̄ q̄rit. vtrū res itellecta ī corpore celesti sit hoc sensatū. Solutio.

vltimo motus totius. Cōsueti sumus igit̄ appellare orizonta mūdi ⁊ suū superius celum: ⁊ dicimus ꝙ illic habitant spiritualia.

¶ Dicamus etiā ſm aliū modū celū corpꝰ cōtinuū cum orizonte motꝰ totiꝰ mundi vbi sunt sol ⁊ luna ⁊ quedā stelle. Consuetudinem igitur habemꝰ dicere ꝙ sol ⁊ luna sunt fixi in celo. ¶ Et etiā dicit̄ alio modo illud corpꝰ ꝯtētuz ex vltimo motꝰ totiꝰ. Et assueti etiā sumꝰ appellare perfectū ⁊ totuz celū.

96 ¶ Cum voluit declarare ꝙ nihil est extra celum: ⁊ ꝙ mā celi est cōclusa in eo: vult ante narrare ſm quot modos dr̄ celuz apud eos: vt ſmo eius sit magis manifestus. ¶ Dicit ergo. celū dr̄ vno modo ⁊c. ⁊ intendit per corpus totū neutrū qđ mouetur ſm motum motu diurno: hoc eniz corpus est finis motus corporū naturaliū motoꝝ ⁊ mobiliū recte. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: vltimū motus totius ⁊ corpꝰ nāle qđ est in vltimo motus totius. i. ⁊ ipsuz est corpus nāle in quo finitur motꝰ corpoꝝ motoꝝ mobiliū ad superius: aut intēdit: ⁊ ipm esse corpꝰ nāle cuius motus ē vltimus motꝰ totius. Motus eniz celi totius est vltimus oium illoꝝ mobiliū que sunt apud nos: tn̄ vere est primꝰ motuū. ¶ D. d. assueti sumus igr̄ dicere orizonta mūdi ⁊ suū superiꝰ celū: dixit ꝙ hoc nomen celuz dicebat̄ apud eos de eo qđ est supremum in toto mūdo: ⁊ forte hoc erit magis famosuz: ideoqz dedit cām ⁊ dixit: dicimꝰ ꝙ illic habitāt oia spiritualia. i. ⁊ signuz ꝙ celū dr̄ grece de corpore vltimo qđ circulariter mouet̄ est: qꝛ cōsuetudo grecoꝝ est dicere ꝙ in celo habitāt spiritualia. ¶ D. d. ⁊ celuz alio mō ⁊c. i. orbis stellarū mobiliū ⁊ fixarū: qm̄ hoc corpꝰ est cōtinuū cū fine motus oium partiū mūdi que circulariter mouent̄: ⁊ pp hoc dixit: ꝯtinuū cuz oriçonte totius mūdi vbi sol ⁊ luna ⁊c. i. qđ est ꝯtinuū cum fine motus eoꝝ que sunt sub eo ex corporibꝰ celestibꝰ in qbus sunt sol ⁊ planete. ¶ D. d. habemꝰ ꝯsuetū dicere ꝙ sol ⁊ luna ⁊c. hec est significatio ꝙ hoc nomē celuz dr̄ de orbe vltimo ꝯtinēte totū: qm̄ stelle sunt in eo fixe vere: ⁊ ꝙ hoc nomē celum nō dicebat̄ apud eos nisi de corpe in quo stelle sūt fixe. ¶ D. d. ⁊ ēt celuz dr̄ alio modo ⁊c. i. ⁊ dr̄ celū de toto mūdo: ⁊ ideo descripsit ipm ꝙ est corpus cōtentū ex motu totiꝰ. i. ꝙ ꝯtinet̄ sub vltimo motuū: ⁊ hoc dr̄ apud nos mūdus nō celū: ⁊ hoc itēdebat in h̄ declarare eē vnicū: qꝛ extra ipz nihil est ex sua mā: ⁊ ꝙ de hac dr̄ simplr̄ ⁊ absolute totū ⁊ ꝯplemētū: vt in pn̄o dictū ē: ⁊ nomē celi dr̄ ēt apud eos simplr̄ ⁊ ꝯplemētū dedit rōnē ꝙ hoc nomē celū dr̄ de toto mūdo.

Idē. 3. 1. cō. 22. ⁊. 8. phy. cō. 94.

¶ Triplr̄ aūt dicto celo: totū ab extrema circūferētia cōtentū ex oī necesse ꝯstare nāli ⁊ sensibili corpore: ꝓpter neqꝫ esse vllū extra celū corpꝰ: neqꝫ cōtingere factū esse. Si eni est extra extremā periferiā corpus physicū: necesse ipm: aut simpliciuz esse corpoꝝ: aut cōpositoꝝ: aut ſꝫ nām preter nām sese hr̄e. Simpliciū quidē igit̄ nullū vtiqꝫ erit. Qđ eniz circūfertur ostēsum est: qm̄ nō cōtingit permutare suiipsius locū. Sed ⁊ neqꝫ qđ a medio possibile: neqꝫ qđ i medio subsistat. Secundū nāz quidē eniz nō vtiqꝫ erūt: alia eniz ipsoꝝ ꝓpria loca. Preter nāz aūt si qui dē sunt: aliꝫ cuidaz erit ſm nām qui extra locus. Eum eniz qui huic preter nām necessarium aliꝫ esse ſm naturā. Sed nō erat aliud corpus preter hoc. Non igitur est possibile vllum simpliciū extra celū corpus esse. Si aūt neqꝫ simpliciū neqꝫ mixtoruz. Necesse eniz esse simplicia mixto existēte.

¶ Cum igit̄ celū tribꝰ modis dicat̄. Dicamꝰ ꝙ totū cōtinens ex vltimo motus totius est cōpositū ex toto corpe naturali sensibili necessario. Qm̄ extra celū nulluz corpus est: neqꝫ est possibile vt sit oino. Volumꝰ modo perscrutari de hoc ēt vtrū extra celuz est corpus: aut est poſſe vt illic sit corpꝰ. ¶ Dicamus igit̄ ꝙ si extra celū sit corpus: aut est ex corporibus simplicibꝰ: aut ex cōpositis: aut erit illic nāliter: aut accidētaliter. Sꝫ extra celū nullū corpoꝝ simpliciū est oino: iaz eniz declarauimꝰ ⁊ diximꝰ superiꝰ ꝙ iposſibile est corpꝰ rotūdū mutare locū suū. Et ēt iposſibile est vt illud corpꝰ sit corpoꝝ q̄ mouent̄ a medio: neqꝫ ad mediū: qm̄ si esset aliquod istoꝝ corpoꝝ: tūc ille locus nō eēt nālis ei. Loca igit̄ istoꝝ corpoꝝ simpliciū sūt alia ab illo loco ⁊ sūt cognita ⁊ manifesta. Si ergo ille locꝰ qui est extra celuz fuerit accidētalis illi corpori erit naturalis alteri corpori necessario. Dicimus eniz multotiēs ꝙ cū aliquis locus fuerit accidētalis alicui corpori necessario erit nālis aliꝫ. Sed nō videmus aliud corpus ab istis corporibꝰ simplicibus. s. a corpe rotūdo ⁊ a corpore qđ vadit ad mediū ⁊ a medio. Et cū ita sit iposſibile est vt aliqđ corpus corpoꝝ simpliciuz sit extra celū. Et cū hoc est iposſibile: ipoſſe est etiā ꝙ illic sit aliqđ corpoꝝ cōpositoruz: qm̄ cum aliquod corpꝰ cōpositū fuerit: necessario erunt illic corpora simplicia.

97 ¶ Cū dclāuit ꝙ īdiuiduū cuiꝰ mā i eo ē ꝯclusa ē vnicū nuō: vult declāre ꝙ hec ē dispō mūdi. ¶ Et dixit dicamꝰ ꝙ totū ꝯtinēs ⁊c. i. dicamꝰ ꝙ totus mūdus qđ ē totū ꝯtinēs oia corpa nālia qđ ē vltim rex motarū qđ ē ꝯtinēs. oia q̄ sunt in eo ē ꝯpom ex oibꝰ corpibꝰ nālibꝰ sensibilibꝰ q̄ sūt mā eiꝰ. ¶ D. d. cāz: ⁊ dixit: ex̄ eni celū corpꝰ nullū ē nꝫ ē poſſe. i. ⁊ h̄ ē neciuz: qꝛ nos dclābimꝰ ꝙ nullū corpꝰ ē ex̄ celū neqꝫ pt eē i futuro. ¶ D. icepit declāre mō ꝙ nullū corpꝰ extra celū sit. Si. n. ex̄ celū ē aliqđ corpꝰ: aut ē ꝯpom: aut simplex. si simplx̄: aut i loco ei nāli: aut accn̄tali. ¶ D. d. ⁊ dicamꝰ ⁊c. i. dicamꝰ ꝙ ipoſſe ē iueīri corpꝰ simplex ex̄ mūdū: corpꝰ. n. aut circulariter mouet̄ aut recte: si circulariter mouet̄ ipoſſe ē vt sit i alio loco accn̄talr̄. dclaratū ē. n. ꝙ corpꝰ qđ circlāriter mouet̄ ipoſſe ē trāsferri a suo

ri a suo loco:cū ipoſſe ē ipʒ moueri violēte. ¶ Et tacuit ipʒ eē ipoſſe illic nālr:qm̄ ſi ex̄ mūduʒ eēt corpꝰ celeſte in loco nāli abſqꝫ h̄ ꝯtingeret vt illic eēt aliꝰ mūdus ex̄ hūc mūdū:qm̄ de necītate eē corpis celeſtis ē eē corpis ꝗeſcētl circa qđ reuoluit̄:⁊ ꝺ necītate eē corpis ꝗeſcētl ē p̄ncipalr corpꝰ mobile eē.ſ.ignē ⁊ ex necītate eēndi extrēa ē meᵐ.ſ.aerē ⁊ aquaʒ. ¶ Et cū ꝺclauit ꝙ ipoſſe ē vt ex̄ mūdū ſit corpꝰ rotūduʒ:icepit ꝺclare ꝙ ipoſſe ē illic eē corpꝰ qđ recte mouet̄: ⁊ dixit:⁊ dicamꝰ ꝙ ipoſſe ē ꝙ illđ corpꝰ ⁊c̄.i.dicamꝰ ēt ꝙ ipoſſe ē vt ex̄ mūdū ſit corpꝰ ſimplx.ſ.ꝙ recte mouet̄.ſ.aut graue aut leue:qm̄ ſi illic eēt aliqđ corpoꝝ iſtoꝝ eēt aut accñtalr aut nālr. Si nālr ipoſſe ē: locꝰ eni totiꝰ idē ē cū loco ꝑtis nuō. Neqꝫ ēt accñtalr:qm̄ ꝯtigeret vt aliȷ eēt nālis vt vr̄ de corpibꝰ recte motl. V.g. qꝛ ſupiꝰ ē accñtal terre:iō ē nālis igni:⁊ eꝯ de iferiori:⁊ ſi eēt nālis alicui ꝯtigeret duo loca nuō iueniri vni corpori ſimplici:qđ ē ipoſſe:vt añ ꝺclaratū ē.

De necītate eē corpis celeſtis ē eē corporis ꝗeſcētis. vide ꝯſilr 8.phy.c.84.

Locꝰ totiꝰ ⁊ ꝑtis eſt idem nuō. Idē.8.84.⁊.80.⁊ ibi.

¶ Et qꝛ ꝯtētꝰ eſt ex h̄ qđ appet eē impoſſe ꝙ locꝰ ſit nālis aliȷ corpi ad ꝓpalādū ꝓp̄a diuiſiōe iſtas duas ꝑtes oppoſitas ſic̄ nos fecimꝰ.ſ.ad dōm ꝙ ſi illic eēt corpꝰ ſimplx rectū:aut illic eēt nāle aut accñtale:qm̄ poſito illic eē ipʒ accñtale:ꝯtigeret vt alteri eēt nāle ⁊ iō excuſatꝰ fuit a ꝓpalatiōe iſtiꝰ diuiſiōis. ¶ Et cū declauit ꝙ ipoſſe eſt eē illic corpꝰ rotūdū aut rectū:⁊ añ nō ꝓpalauit i ſmōe ſuo ꝙ oē corpꝰ ſimplex necē eſt ei eē alteꝝ iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ:⁊ ꝓpalauit h̄ mō ⁊ dixit:ſʒ nos nō videmꝰ aliđ corpꝰ ⁊c̄.⁊ h̄ iā declatū eſt in p̄ncᵒ huiꝰ tractatꝰ.ſ.corp̄a ſimplicia eē tria. Motus.n.3ᵘˢ eſt. ¶ D.d.⁊ cū ita ſit ipoſſe ē ⁊c̄.i.ſi oē corpꝰ ſimplex:aut circulariter mouet̄:aut a medio:aut ad mediū:⁊ cū ꝺclatū ē mō vt aliqđ iſtoꝝ ſit ex̄ mūdū eſt ipoſſe.ꝰ ipoſſe ē vt corpꝰ ſimplex ſit ex̄ mūdū oīo. ¶ Et cū nō ſit ſimplex.ꝰ neqꝫ ꝯpoᵐ:⁊ qđ dixit itelligēdū eſt ꝑ ſe:qꝛ ꝯpoſitū nō fit niſi a ſimplici.

¶ Sed ⁊ neqꝫ factū eſſe poſſibile. Aut eniʒ ſm nām erit aut preter nām: ⁊ aut ſimplex aut mixtū. Quare iteꝝ idem veniet ſermo. Nihil eniʒ differt ꝯſiderare ſi eſt aut ſi fcm̄ eē poſſibile. Manifeſtū eſt igr̄ ex dictis:qꝛ nec eſt extra:neqꝫ ꝯtingit factuʒ eē corporis molē nullius:ex oi.n.ēt ꝓp̄ria materia totꝰ mūdus. Materia eni erat ipſius corpꝰ nāle ſenſibile. Itaqꝫ neqꝫ nunc ſunt plures celi: neqꝫ fuerunt:neqꝫ cōtingit fieri plures:ſed ⁊ ſolū ⁊ perfectū eſt iſtud celum.

¶ Et ipoſſibile eſt ꝙ extra celum ſit corpus. Aut eni ſi fuerit erit corpoꝝ ſimpliciū:ſicut diximꝰ ſuperius:aut cōpoſitoꝝ:aut illic nāliter:aut accidētaliter. Sermo ergo ⁊ rōcinatio ꝙ ipoſſibile eſt illic eē corpus eſt ſicut ſmo noſter ſupius de ea. Rō.n.eadeʒ eſt.ſ. ꝙ nullū corpus eſt ex̄ celū:neqꝫ eſt poſſibile oino. Manifeſtū igit̄ ex his ꝙ extra celuʒ nō eſt corpus:neqꝫ eſt poſſe vt ſit in eo aliq̄ magnitudinuʒ corpoꝝ. Totus.n.mūdus ē cōpoſitꝰ ex ſua tota mā̄ ꝯueniēti. Et qꝛ iā diximus ſupius ꝙ mā̄ mundi eſt corpus nāle ſenſibile. Si igitur ita ſit:manifeſtuʒ eſt celos non eſſe plures modo:neqꝫ in preterito neqꝫ in futuro. Hoc igitur celum vnum eſt perfectum ſine ſimili.

¶ Cū declauit ꝙ ex̄ mūdū ipoſſe ē repire mō corpus in actu:neqꝫ ſimplex:neqꝫ cōpoſitū:vult declare ꝙ nō ſolū mō h̄ determiet̄ ex hac demr̄atōe:ſʒ ꝙ ipoſſibile eſt ēt repiri in alia hora. ¶ Et cū icepit ꝺclarationē iſtiꝰ q̄ſiti redyt ad demr̄ationē p̄dictā q̄ declatur ꝙ ipoſſe eſt repiri i actu:⁊ cū ꝑuenit ex ea ad aliquātulū ⁊c̄.i.⁊ qꝛ ꝯpleuit ꝯ̄dictiōes q̄s diximꝰ i ſyllo hypothetico q̄ deſtruxit voces p̄dictas dixit ꝙ declatio qua ē necīuʒ accipe oppoſita oīuʒ iſtaꝝ ꝯ̄dictionū eſt eadē cū declatiōibꝰ p̄dictis in demr̄atiōe quā iduxit ſup p̄ᵃᵐ qōnē. ¶ Dixit.erit ꝰ ſermo ⁊ rōcinatio ⁊c̄.i.ſʒ hāc viā ꝯplebit̄ demr̄atio ſup h̄.ſ.ſm viā qua ꝯplet̄ ſup priꝰ q̄ſitū. Rōcinatio.n.ꝙ ex̄ mūduʒ nō eſt corpꝰ:aut ꝙ ipoſſe eſt vt nūq̄ ſit eadē:eſt.cū.n. ipoſſe eſt corpꝰ eē in actu ipoſſe eſt eē. Naʒ poſſ ipoſito nō ſeq̄t ipoſſe:⁊ h̄ poſito ꝯtingit poſſe. ¶ Et cū declarauit ꝙ extra mūdū nō eſt corpꝰ ſimplex aut cōpoſitū necīum eſt:vt tota iſta mā̄ ſit ꝯcluſa in eo:quapꝑ necē eſt vnū eſſe. ¶ Et cū declauit ꝙ nihil eſt extra mūdū.dedit cāʒ ⁊ dixit:totꝰ.n.mūdus ꝯpoſitꝰ ē ⁊c̄.i. qꝛ mūdus ꝯpoſitꝰ eſt ex tota ſua mā̄. D.declarauit q̄ eſt hec mā̄. ¶ Et dixit:⁊ iā diximꝰ ſupius ꝙ mā̄ mūdi eſt corpꝰ nāle.i.corpora ſimplicia tria: qm̄ iſta ſūt eiꝰ mā̄:⁊ cū declatuʒ eſt ꝙ nihil ex eis extra ipm ſit: declabit̄ ꝙ eiꝰ mā̄ ē ꝯcluſa in ipo.i.in eo ipo. ¶ D.d. manifeſtū eſt igr̄ ⁊c̄.⁊ intēdit ꝑ celos mūdos: ⁊ vult declarare ꝙ nūq̄ ſunt plures:qm̄ in q̄cūqꝫ hora ponunt̄ plures cōtingit ipoſſe. Qꝛ igit̄ entia ſunt plura vno idiuiduo ꝑꝑ diminutionē ſui eē:qm̄ intētio fuit in h̄ vt remanerēt in ſpē eterna:cū ipoſſe fuerit nūero necīuʒ eſt:vt illud qđ nō iuenit̄ in eo niſi tm̄ vnū idiuiduū vt ſit perfectū in eſſe. ideoqꝫ dicit:hoc igitur celuʒ eſt vnū perfectū ſine ſimili. 98

Alr ꝺclarct.

Idem. 2. de aia.34. Plalitas idiuiduorū in vna ſpē ē ꝑꝑ diminutiōem ſui eē. Idem ſup.ꝯ.4.

¶ Simul aūt manifeſtū qꝛ neqꝫ locus:neqꝫ vacuū:neqꝫ tp̄s eſt extra celuʒ. In oī aūt loco poſſe eſt exiſtere corpus. Vacuū autē dicunt in quo nō exiſtit corpus:poſſe auteʒ factuʒ eē. Eſt autē tp̄s nūerus motus. Motus autē ſine phyſico corpe nō eſt.

Extra celuʒ nō ē locꝰ neqꝫ vacuus neqꝫ plenꝰ nʒ tp̄s. Ideʒ.2.celi. T.c.27.

¶ Et ēt nullus locꝰ eſt extra celuʒ: neqꝫ plenus:neqꝫ vacuus:neqꝫ tp̄s: ⁊ h̄ manifeſtū eſt. Poſſe eſt.n.pōere corpꝰ in oi loco. Vacuū aūt deſcriptū eſt ab antiq̄s dicētibꝰ ꝙ ē illud in quo nullum corpus eſt oino ⁊ poſſe eſſe. Tp̄s aūt eſt numerus motus. Et motus nō eſt ſine corpore nāli.

¶ Cū declatū eſt ꝙ ex̄ mūdū nō ē corpꝰ.declabit̄ iā ꝙ illic neqꝫ ē locꝰ vacuꝰ aut plenꝰ. Si.n.illic eēt locꝰ aut illic eēt corpꝰ aut poſſe eēt eē. Sʒ iā declatuʒ ē ꝙ illic nō eſt corpus:neqꝫ h̄ poſſe eſt. Ergo neqꝫ locus. ¶ Neqꝫ poſſe eſt ēt vt illic ſit vacuū: dicētes.n.ipſuʒ deſcribūt ipʒ:ꝙ eſt illud in quo poſſe eſt eē corpꝰ. Si igit̄ ēt illic ipoſſe eſt eē corpꝰ:ſicut declaratuʒ eſt.ꝰ ⁊ vacuū. ¶ Et ſilr de tpe. Tēpus.n.eſt accñtiū motus ⁊ vbi nō eſt corpꝰ nō eſt motꝰ:⁊ ēt vbi nō eſt locꝰ ibi nō eſt motus. Oīs eniʒ motꝰ eſt in loco. 99

¶ Extra celū aūt oſtēſum eſt:qꝛ neqꝫ cōtin-

git fieri corpꝰ. Manifestū igr̄ q̄m neqꝫ locꝰ neqꝫ vacuū neqꝫ tp̄s ē exteriꝰ. Propter qđ qdē neqꝫ apta nata sunt: q̄ ibi sunt esse in loco: neqꝫ tp̄s ipsa faciet senescere. Neqꝫ vlliꝰ eoꝝ est vlla mutatio q̄ sup eā: q̄ maxie extra ordinatā lationē. Sꝫ ialterabilia ⁊ ipassibilia optimā habētia vitā ⁊ ꝑ se sufficiētissimā ꝑficiūt toto eterno: eteniꝫ hoc nomē diuine enūciatū est ab antiquis. Finis.n. ꝯtinēs id qđ vniuscuiusqꝫ vite tp̄s cuiꝰ nihil est extra ꝭm nām: eternū vniuscuiusqꝫ vocatuꝫ est. Scđm eādē aūt rōnē ⁊ totiꝰ celi finis: ⁊ oē tp̄s ⁊ ifinitatē ꝯtinēs. Sempiternitas est a semp eē sumēs denoīationē imortalis sane atqꝫ diuia. Vn̄ ⁊ alijs cōicatū est: his qdeꝫ clariꝰ: his qdē obscuriꝰ eē ⁊ viuere. Eteniꝫ queādmodū in enchyridijs philosophismatibꝰ .i. externis sentētijs circa diuina multotiēs declaratū est rōnibꝰ: ꝙ diuinū itrāsmutabile necēium est eē oē. Primū ⁊ summū: qđ sic se hꝫ his testificatᷣ dictis: Neqꝫ enim aliud meliꝰ est qđ mouebit. Illud.n. vtiqꝫ erit diuiniꝰ: neqꝫ hꝫ ꝑuū aliqd: neqꝫ idigēs est bonoꝝ eoꝝ q̄ cuiusq̄ꝫ sunt. Et icessabili itaqꝫ motu mouet rōnabilr̄. Oia.n. q̄escūt que mouenᷣ q̄n venerint in locū ꝓpriū. Eiꝰ autē qđ circum corporis ideꝫ locus vnde icepit ⁊ in quē consumat.

Alijs cōicatu ē eē ⁊ viuē his qdeꝫ clariꝰ: his qdeꝫ obscurius.

¶ Et iā declarauimꝰ supiꝰ ꝙ extra celū nō est locꝰ neqꝫ vacuū neqꝫ tp̄us. ¶ Quapꝑ qđ ē illic nō ē in loco: neqꝫ tp̄s p̄t corrūpere ip̄ꝫ. ¶ Et nullū extrisecū ab vltio motꝰ p̄t alterari ⁊ trāsmutari oīo. ¶ Sꝫ semp ē ꝑmanēs nō trāsmutabile neqꝫ passibile. Vita ḡ ē illic semp ꝑmanēs ꝑpetua ꝭm ꝑpetuitatē seculi sclōꝝ: qđ nō finiᷣ: neqꝫ destruiᷣ: ⁊ ē vita nobilissima. ¶ Et bn̄ dixerūt antiq in explanatiōe hꝰ nois seculū. Dixerūt.n. ꝙ finis ⁊ orizon ꝯtinēs tp̄s vite cuiuslꝫ rei viue: post qđ: ⁊ retro qđ nō ē tp̄s aliđ nāle: ē seculū illiꝰ rei. Scđm igr̄ hūc modū dicimꝰ ꝙ finis orizontis totiꝰ celi: ⁊ finis ꝯtinēs totū tp̄s ꝑpetuū ē sclꝫ celi: ⁊ h̄ nomē deriuatᷣ a suo actu: q̄m semp ē ꝑpetuū. Et i qbusdā rebꝰ semp est manifestū: ⁊ in qbusdā paꝝ. ¶ Et iā diximꝰ in libris đ phia ex̄nea quā posuimꝰ vulgo: ꝙ oꝫ sp̄ūale vt n̄ trāsmutetᷣ nꝫ corrūpatᷣ Q̄m ē cā ois eē: ⁊ post ipaꝫ nō ē alia cā. Et est ꝭꝫ hūc modū neqꝫ trāsmutabile nꝫ alterabile ꝑfcm̄ ⁊ ꝯpletū ⁊ etn̄ū ꝑ sclā. Supra ip̄ꝫ.n. n̄ ē alia cā nota vt moueat ip̄ꝫ. Si igr̄ iueniatᷣ alia cā: tunc erit ēt ꝑfcā ex̄ns etn̄a: ⁊ post ipsaꝫ nō erit alia nobilior. Et ēt dicimꝰ ꝙ nō recipit aliq̄ꝫ occasioneꝫ illud sp̄ūale: ⁊ motꝰ eiꝰ ē ꝑpetuꝰ sine abscisiōe. Et dignū est hr̄e hūc motū: q̄m oēs res q̄escūt ꝑ motꝰ cū ꝑuenīūt ad suū locū. Hoc āt corpꝰ mobile n̄ q̄escit oīo ꝑ suū motū. Q̄m locꝰ istiꝰ corporis rotūdi est vnꝰ .s. ꝙ locꝰ principij motꝰ est locus finis motꝰ eius. Quapropter est perpetui motus: ⁊ nō quiescit oino.

¶ Et si declātū ē ꝙ ex̄ mūdū nō ē locꝰ: neqꝫ tp̄s necē est vt entia q̄ sūt illic nō sūt in loco nꝫ i tp̄e. Quapꝑ tp̄s nō p̄t corrūpi .s. q2 nō accidit trāsmutaᵒ ⁊ corruᵒ accn̄s tp̄alibꝰ. ¶ Et cū dixit: q̄ sūt illic possumꝰ itelligere p̄ᵃᵐ cāꝫ: ⁊ p̄ᵐ orbē ꝯtinētē: totū.n. ē ꝭꝫ rōnē Ar. rōnabile: ⁊ iā dixit Themistiꝰ ꝙ Alex. dixit manifeste istas duas explanatōes itelligi ex ꝭmōe. ¶ Et cū itelligatᷣ ex eo p̄ᵃᵐ cām attribuit alr̄ illic ip̄m ꝯtinēti Ar. q̄m motio eiꝰ appet illic p̄ꝰ: ⁊ iđ dixit i fine octaui phy. mouēs igr̄ ē illic .s. in ꝯuexo spere: ⁊ h̄ maniᵐ est ꝙ illđ qđ nō ē in mā: nō ē in loco: neqꝫ trāsmutatur: cū nō sit in tp̄e. ¶ Si aūt itellexerimꝰ ip̄ꝫ orbē: maniᵐ est ēt ꝙ ꝭm Ar. nō ē in loco: oē.n. qđ ē in loco ꝯtinetᷣ sub corp̄e: sꝫ ex̄ orbē nō ē corpꝰ. ḡ nō ē in loco ⁊ ēt neqꝫ in tp̄e: orb.n. ē cā tp̄is ⁊ nō termiatᷣ tp̄e: q̄m illđ qđ ē sp durās sup qđ nō supat successio nō est in eo: q̄m cū diximꝰ h̄ ē in h̄: necē ē vt ꝯtineatᷣ ab ip̄o: ⁊ oē qđ ē in tp̄e oꝫ ꝙ tp̄s ꝯtineat ip̄ꝫ ⁊ succedat i duobꝰ extrēis. Si ḡ orbis nō ꝯtineatᷣ a tp̄e. ḡ nō ē in tp̄e: sꝫ h̄ qđ itelligimꝰ de orbe nō ē aliđ q̄ꝫ illđ qđ itelligimus de p̄ᵃ cā .s. dicē ea eē nō in tp̄e. ¶ Et Alex. dixit ꝭꝫ ꝙ narrauit Themistiꝰ. ꝙ ex h̄ ꝭmōe appet mundū eē eternū. Cū.n. oē gnābile ⁊ corruptiˡᵉ termietᷣ a tp̄e. ḡ qđ n̄ termiatᷣ a tp̄e ē ignābile ⁊ icorruptibile. ¶ D.o. ⁊ nullū extrinsecū ab vltio motꝰ alteratᷣ aut trāsmutatᷣ oīo: ⁊ itēdit ꝑ vltiᵐ motꝰ supꝼiciē supioris orbis ꝯtinētꝭ totū .i. ⁊ nullū qđ ē in h̄ loco s̄i dr̄ ibi locus alteratᷣ aut trāsmutatᷣ: ⁊ h̄ magis appet i p̄ᵃ cā q̄ꝫ i orbe: ⁊ p̄t itelligi đ orbe: ⁊ tc̄ itelligit ꝑ vltᵐ motū finē motuū cōpoꝝ rectoꝝ. ¶ D.o. sꝫ ꝑmanēs ⁊c̄. ⁊ possumꝰ itelligē vitā q̄ est i orbe: ⁊ vitā q̄ ē ex̄ orbē s̄i dr̄ ꝙ ē in illo ꝯtinēte h̄ ip̄ꝫ ex̄. ¶ D.o. ⁊ bn̄ dixerūt antiq .i. ex h̄ qđ diximꝰ appet ꝙ ātiq dixerūt bn̄ i noīatiōe eiꝰ qđ itēdūt ꝑ h̄ nomen sclm̄: dicūt.n. ꝙ finis ⁊ oriçō .i. ꝙ ipsi appellabāt tp̄s rei ꝯtinēs eē eiꝰ: ⁊ ꝯdurās cū eo: ⁊ cū vita eiꝰ: aut eē rei ꝑdurās cū h̄ tp̄e: ex q̄ nō succedit tp̄s in q̄ sit illa res: neqꝫ an̄: nꝫ post seculū illiꝰ rei ⁊ eternitatē eiꝰ. ¶ D.o. ꝭꝫ igitᷣ hūc moᵐ diximꝰ ꝙ finis ⁊c̄ .i. ꝭꝫ igr̄ hūc modū recte noīamꝰ eē celi ꝯtinēs tp̄is sclm̄ celi. Per finē aūt ⁊ oriçōta itēdit vltimitatē rei p̄: sꝫ q2 tp̄s rei ꝑdurās cū suo eē aut suū eē ꝑdurās cū sua vita: s̄i hꝫ vitā est q̄si terminās suū eē dr̄ oriçō ⁊ finis: ⁊ ille oriçō ⁊ finis dr̄ sclꝫ illiꝰ rei. ¶ Seculū igr̄ celi ē vnū terminās eē oiuꝫ q̄ ꝯtinet celū: sic̄ sclꝫ rei ē suū eē terminās oēs ꝑtes sui eē ⁊ s̄i celū nō sit in tp̄e: ⁊ sclꝫ p̄mi p̄ncipij est suū eē terminās eē oiuꝫ ētiū q̄ꝫuis n̄ sit i tp̄e. ¶ Et ꝑꝑ h̄ Plato noīabat illđ qđ fuit an̄q̄ꝫ tp̄s fuissꝫ sclm̄: q2 tp̄s nouū ē apđ ip̄ꝫ: ⁊ itēdit ꝑ sclm̄ eē terminās oia entia q̄ fiūt an̄ tp̄s. ¶ D.o. ⁊ h̄ nomē đriuatᷣ a sua opōe: q̄m ē sp ꝑpetua .i. ⁊ n̄ dr̄ eternū ⁊ ꝑpetuū nisi ex sua opōne ꝑpetua. ¶ D.o. ⁊ i qbusdā rebꝰ maniᵐ ē ⁊c̄ .i. vt mihi vr̄ ꝙ noiatio reꝝ ex suis opōnibꝰ ē māifesta in qbusdā ⁊ i qbusdā nō: aut ꝙ opōes reꝝ sūt māifeste in qbusdā

Right margin notes: 100

Pria expō.

8. ph. t. c. 84.

Expō scđa.

Orbis est cā tp̄is ⁊ nō termiatᷣ tp̄e: q̄m id qđ ē sp durās sup qđ n̄ supat successio nō ē in eo

Ideꝫ. 4. ph. 120. ⁊. 117. ⁊ 119. ⁊. 3. ph. 32

Idē. 2. celi. cō. p̄mo.

Quid seculū

in qbuſdã: ⁊ in qbuſdã nõ. ¶ D.d. ⁊ iã diximus in libris ⁊c. ⁊ teſtat̃ huic ꝓpõni quã dixim⁹ in lib° nr̃o de phia vulgari: ⁊ ẽ ꝙ ſpũali nõ ɔtigit trãſmutatio neq̃ corruptio. Trãſmutatio eni nõ accidit niſi ꝑꝑ corporeitatẽ. ¶ D.d.ẽ.n. cã oĩs eẽ ⁊ poſt ipaȝ nõ eſt alia cã: ⁊ iſte ſmo ẽ q̃ſi rõ ꝑ ſe: ⁊ ẽ ꝙ cã oĩuȝ cãrũ oȝ ꝙ ñ ſit gnãbilis neq̃ corruptibil': niſi hẽat aliã cãȝ: ⁊ põt itelligi ꝙ nece ẽ ſpũale nõ trãſmutari neq̃ alterari: q2 ẽ cã cãꝝ: ⁊ ex h ſmõe poſſum⁹ itelligere pmã cãȝ: ⁊ poſſum⁹ itelligẽ orbẽ. ¶ D.d. ⁊ ẽ ſȝ hũc modũ ⁊c.i. cũ ſit h⁹ neciũ ẽ neq̃ tranſmutari: neq̃ alterari: ⁊ ꝙ ſit ꝑfectũ: alterabile.n. nõ ẽ ꝑfectũ. ¶ D.d. ꝙ ſupra ipȝ nõ ẽ alia cã nota vt moueat ipȝ.i. ⁊ neciuȝ ẽ ꝙ cã cãꝝ ſit h⁹: q2 neſcim⁹ aliã cãȝ eẽ ſupra ipam vt trãſmutet ⁊ alteret ipaȝ: cũ nihil poſſit trãſmutari abſq̃ cã trãſmutãte: ⁊ oẽs ꝓpões cũ eo ꝙ ſunt famoſe ſũt vere: ⁊ videt̃ mihi ꝙ iſte ſunt ꝓpões q̃s dixit in phia exnea. ¶ D.d. ⁊ ſi igr̃ iueniat̃ alia cã: videt̃ ꝙ i ducit h q2 ſmo ei⁹ ẽ de orbe: q2 cũ dixit ꝙ neciũ ẽ vt orbis nõ ſit trãſmutabilis ſm alterationẽ aut diminutionẽ: q2 ipe ẽ cã oĩuȝ reꝝ alterabiliũ: ⁊ neſcim⁹ aliaȝ cãȝ h dixit: aut p^m pn^m ſup cui⁹ eẽ ſurgit dnr̃atio. Si igr̃ iueniat̃ hec cã ſm aliaȝ viã: ⁊ cã ẽt eſt dignior vt ſit ꝑmanẽs nõ trãſmutabilis: ⁊ ꝙ ſit cã cãꝝ ſimpl'r: ⁊ ꝙ nõ ſit alia cã nobilior ea. h igit̃ poſſumus itelligere de h ſmone. ¶ Et ẽt poſſumus intelligere ipm eſſe reſpõſuȝ dicẽti forte hec ẽ cã corruptibilis prior orbe: ⁊ ẽ cã trãſmutatiõis orbis in alia hora: ⁊ ipe dixit ꝙ ſi ita ſit: opȝ vt ſit hec cã corruptibilis q̃ ſit cã nõ trãſmutabilis a cã trãſmutatiõis nõ exeũtis i h orbe: ⁊ in oib⁹ entib⁹: quocũq̃ g° mõ ponãt neciũ eſt ponẽ iuenire corpus nõ alterabile neq̃ corruptibile: ⁊ h eſt necium: q2 alterãs opȝ eẽ corp⁹ mobile necio. ¶ D.d. ⁊ dixim⁹ ẽt ꝙ nõ recipit aliã occaſiões ⁊c.i. ⁊ hoc eſt manifeſtius in orbe q̃ȝ in pmo pn° inquantuȝ narrauit ipȝ eẽ mobile: ⁊ ſm h intẽdit ꝑ ſpũale corpus ſpũale. ¶ D.d. dignũ ẽ ⁊c.i. dignũ ẽ h corp⁹ hr̃e eternũ motũ: q2 corpa qeſcẽtia nõ mouent̃ niſi cum fuerint ex̃ ſuũ locũ nãlẽ: ⁊ qeſcũt cũ ꝑueniũt ad ipȝ: hoc aũt corp⁹ q2 nõ hȝ niſi vnũ locũ ⁊ ẽ mediũ circa qd̃ reuoluit̃ nece ẽ moueri i eternũ: qm̃ ad locum ex q° icepit: ſi incepit reuerteret̃. ¶ Quia g° loca eius ſũt ifi^ta ipoſ'e eſt qeſcẽ in h ſitu ⁊ nõ in alio: aut in h loco: ⁊ nõ in alio ſi noĩentur illi ſitus loca. Neceſſe ẽ igit̃ vt ſit motũ in oib⁹: ⁊ h intẽdebat cũ dicit ꝙ locus pncipij mot⁹ eius ẽ: idẽ cũ loco finis mot⁹ eius.i. eꝝ corꝑib⁹ q̃ nãl'r qeſcũt. ¶ Et debes ſcire ꝙ hoc qd̃ dixit de cã eternitatis mot⁹ ei⁹ nõ eſt cã cõpleta: qm̃ ſi ita eẽt i corꝑe finito iueniret̃ virt⁹ ifi^ta. Sȝ ẽ cã ſȝ necitatẽ nãe iſti⁹ corꝑis.ſ. q2 neciũ ẽ vt h corp⁹ moueat̃ ſꝑ neciũ ẽ: vt nã ei⁹ ſit h⁹.ſ. vt ſu⁹ loc⁹ ſit vnic⁹. Qm̃ ſi nõ eẽt ita oporteret vt moueret̃ violẽter: ⁊ ſi moueret̃ violẽter mot⁹ eẽt nõ ꝑpetu⁹. Et ſic mouẽs ipȝ nõ eẽt i nã: ⁊ oporteret vt qeſceret violẽte.i. ⁊ vt ɔtigeret ei necio labor. Nã g° nãe ei⁹ ẽ inata nõ moueri violẽte ⁊ nõ quieſcere nãliter: ⁊ nã mouẽtis eſt innata non quieſcere violente: ⁊ cum nõ qeſcit violente aut nãliter neceſſario erunt ꝑpetui motus.

Documẽtuȝ

¶ Tractatus q̃rtus. Cap. I.

His aũt determinatis dicamus poſt h vtrũ ingenitus aut genitus: ⁊ vtrũ corruptibilis aut incorruptibilis ꝑtrãſeũtes prius aliorum ſuppoſitiones. Cõtrariorum eniȝ demonſtrationes: dubitationes de ɔtrarijs ſunt. Simul autem ⁊ magis vtiq̃ erũt credibilia dicenda: preaudiẽtibus dubitatoruȝ ſermonũ iuſtificatões. Gratis eni condẽnare videri minus vtiq̃ nobis inerit. Etenim oportet diſquiſitores: ſed non inimicos eſſe iudicaturos verum ſufficienter.

¶ Et cuȝ declarauimus diximus hec: volumus perſcrutari de celo: vtrũ ſit gnãtuȝ ab aliquo aut nõ: ⁊ vtꝝ ſit corruptibile aut nõ. Sed añ dicamus ſermões antiquoꝝ de h: vt rões ɔdicentiũ ſint qões ɔdicentes eis ex aduerſarijs eoꝝ. Et nos cũ h fecerimus: tunc ſermo noſter erit dignior vt recipiatur apud eos q ſunt bone diſcretiõis vel ɔſideratiõis in diſcretione ipſoꝝ vel itellectu. Et maxie cũ audierint rões ɔdicentiũ primo. Et iã ſcimus ꝙ cũ nos dixerimus i aliquo: neceſſe eſt vt ſic ſit: aut ſic viſum eſt nobis. Et cũ hac opione ⁊ necitate nõ dixerimus rões ɔdicentiuȝ in eis: tũc minus erũt recipiẽde apud audientes ex diſtinguẽtib⁹ ꝓpoſitiones ſignoꝝ ⁊ cõtẽplationes intellectuũ. Et opȝ qui voluerit iudicare vere vt nõ ſit cõtradicens ⁊ odiens eũ q ɔdicit: ſȝ opȝ eẽ diligentem ipſum ⁊ pacificum ei. Et ex pacificatione eſt vt concedat ei ſicut cõcederet ſibi de ſermonibus recte: ⁊ de ſciẽtia apud terminos demonſtrationum.

¶ Oportet ponere qõnẽ ꝑ ſe: vtꝝ mundus ſit gnãtus aut nõ: q̃uis determinatũ ſit ex ꝑdictis: ſed tñ voluimus vt ſermo ſit ꝑfectior: de hoc ponere qõneȝ ꝑ ſe. ¶ Et q2 cõplemẽtũ ſmonis eſt deſtruere rões cõtradicẽtiuȝ: vult mõ icipere ꝑſcrutari de h: ⁊ ponere rões eoꝝ qões per ſe: vt deſtructio eoꝝ ſit manifeſtior. ¶ Et h intẽdebat cũ dixit: vt rões ɔdicentiũ ſint qões ɔdicẽtib⁹ eiſdem ex aduerſarijs eoꝝ.i. vt ſermo in deſtructiõe eoꝝ nõ ſit ſȝ õfenſionẽ alicui⁹ opionis: ſȝ ad q̃rendũ veritatẽ in ſe. Plures g° ſmones aduerſarioꝝ in deſtructiõe ſuaꝝ rõnũ non ſunt niſi ad vincẽdũ nõ ad ſciẽdũ veritatẽ in ſe. D. igr̃ ꝙ vult ꝑſcrutari de rõnib⁹ eoꝝ nõ ſm ꝙ ſunt ei⁹ aduerſarij: ſȝ ſm ꝙ ſunt qões querende. ¶ D.d. ⁊ cũ hoc fecerimus ⁊c.i. cũ añ nos deſtruximus rões aduerſarioꝝ demõſtratio nr̃a erit magis recipiẽda: ⁊ cuȝ hoc ſit vtilius ante auditũ demonſtrationis q̃ȝ poſt auditũ. ¶ D. ⁊ maxie cũ audierit rões ɔdicentiuȝ primo: ⁊ cã eius eſt: q2 rões ɔdicentiuȝ ſunt ɔrie rationib⁹ noſtris: ⁊ iõ ɔrium manifeſtius erit cũ adiunctuȝ fuerit alij ɔrio ſuo: ⁊ maxie cũ fuerit auditũ vilius ɔrium añ q̃ȝ nobilius. ¶ Et cuȝ dixit hoc dedit rõneȝ ſuper hoc: ⁊ nos ſcimus ⁊c.i. q2 manifeſtũ ẽ ꝑ ſe ꝙ cũ aliquis dixerit de aliquo ꝙ ita eſt: aut nõ eſt ⁊ dederit demõſtrationẽ: ⁊ cũ hoc non dixerit rões ɔdicẽtiũ: neq̃ deſtructiões eoꝝ: demõſtratio ei⁹ tũc erit õbilior apd̃ audiẽtes ꝑꝑ paucitatẽ exercitatũ i

ioi

Cõtra ſophiſtas.

Cõtrarium manifeſtius erit cũ adiunctũ fuerit alij ɔtrario. Idẽ 2.cc.t.c.40.

distõne demr̃ationũ ⁊ ꝓpõnũ dãtiũ fidẽ: ⁊ h̃ itẽdebat cũ dixit: ꝓpões signoꝝ. ¶ D. dat aliã ꝓprietatẽ ꝑm quã dꝫ hõ stare cũ suo aduersario si voluerit scire veritatẽ: ⁊ est vt nõ habeat odio suuꝫ aduersariũ: sꝫ sit pacificus in suis ꝑmõib⁹: maxĩa.n.cã diuersitatis est amicitia ⁊ odiũ. ¶ Deide demõstrauit qd sit pacificũ: ⁊ est vt recipiat ex sermonib⁹ aduersarij sui sicut ex suis.s. vt recipiat ex suo aduersario demonstrationes que sunt ꝑm cõtradictiones ꝑm quas ipe recepit ipsas sibi: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ scientia apud terminos demonstrationum.

Distictio dr̃ eẽ remota ab odio ⁊ amor̃.

¶ Genitũ quidẽ igit̃ oẽs esse dicũt: sꝫ genitũ hi quidẽ sempiternuꝫ: hi aũt corruptibilem queadmodũ q̃cũqꝫ aliꝰ ꝯstitutoꝝ. Hi aũt vicissiꝫ qñqꝫ qdem sic qñqꝫ qdeꝫ aliter sese hr̃e corruptibileꝫ: ⁊ h̃ semꝑ ꝑficere sic: quẽadmoduꝫ Empedocles agrigẽtinus ⁊ Heraclitus ephesius. Factũ esse qdẽ igit̃ sempiternum tñ eẽ dicere ipossibiliũ. Sola eñ hec ponẽdum rõnabilr̃ q̃cũqꝫ in multis aut oibus exñtia. De hoc aũt accidit ꝯ̃riũ. Oia eñ que generantur ⁊ corrumpi vident̃.

Sola illa rõnabilr̃ ponẽda sũt q̃cũqꝫ in multis: aut oib⁹ sunt existentia.

Oia que generantur etiã corrũpunt̃.

¶ Incipiamus mõ ⁊ dicamus ꝙ oẽs antiq ꝯueniunt ꝙ celuꝫ est gnãtuꝫ. Sꝫ qdã eorũ dicũt ꝙ nõ habuit ꝑicipiũ neqꝫ finẽ in tpe. Quidã aũt dicunt ipꝫ hr̃e finẽ in tpe ⁊ cadere sub corruptiõe: vt alia corꝑa gnãta. Quidã v̾o dicũt ipm aliqñ corrũpi aliqñ gnãri: ⁊ ꝙ ita est semꝑ sine fine ⁊ sine abscisiõe: vt Empedocles agrigẽtin⁹ ⁊ Heraclit⁹ ephesius. Dicamus ergo ꝙ sermo dicentis celũ esse maximuꝫ mũduꝫ: ⁊ ꝙ ipm gnãt res: ⁊ ꝙ perpetuuꝫ est sine fine ⁊ ꝑicipio est impossibilis. Nõ.n. cõcedimus nec credimus aliquam dispõnem: nisi viderimus ipsam in oibus rebus: aut in plurib⁹. Hec aũt dispositio.s. celi dicere ꝙ est gnãtũ ⁊ ꝙ nõ corrũpit̃: neqꝫ cadit sub corruptiõe: nos videm⁹ ꝯ̃riũ in rebus. Qm̃ oia gnãta corrũpunt̃.

ioz ¶ Cum narrauit ꝙ vult perscrutari de sermonib⁹ aduersarioꝝ de mundo: incepit numerare opiniões eorum. ¶ Et primo de cõi: oẽs enim ꝯueniũt in hoc ꝙ celũ est gnãtum: ⁊ nullus ante ipm.d. ꝙ celũ nõ ẽ generatũ. ¶ D. incepit narrare opiones ꝓprias ⁊.d. sꝫ quidã dicũt ipm nõ habere p̃n^m aut finẽ in tpe.i. sed quidã dicũt ꝙ nũqꝫ corrumpet̃ neqꝫ habebit fineꝫ: ita ꝙ tp̃s succedat ei in futuro: ⁊ cũ dixit nõ hr̃e p̃n^m aut finẽ in tpe: intẽdit ꝙ nullũ tp̃s veniet in quo dissoluetur in suuꝫ principiũ ex quo gnãtuꝫ est: neqꝫ eẽ eius habet finẽ in tpe futuro: ⁊ hec est opinio Platonis de mũdo: videt eñ ꝙ gnãtus est postq̃ꝫ non fuit: tamẽ est incorruptibilis. ¶ D.d. opinioneꝫ scd̃am: ⁊.d. ꝙ quidã dicũt ipꝫ habere finẽ in tpe.i. ꝙ fuit iuẽtus mũdus in tẽpore terminato ⁊ ꝙ corrũpet̃: ⁊ hec opinio est Anaxagore: sicut narrauit de eo in principio physicoꝝ. Anaxagoras eñ videt mũdũ eẽ generatũ postq̃ꝫ nõ fuit ⁊ corruptibilem: ita ꝙ nulluꝫ ens erit ex eo oĩno. ¶ D.d. sic̃ alia corꝑa gnãbilia.i. ꝙ h̃ est magis ꝑꝫ cursum nãe.s. ꝙ cũ ponit̃ gnãtũ: opꝫ vt ponat̃ corruptibile: cũ pl'es ꝑtes eius sunt hꝰ ꝑter celum. ¶ D.d. tertiã opinionẽ famosaꝫ in eius tpe: ⁊ dicit: qdã v̾o dicunt ipm aliqñ corrũpi ⁊ aliqñ gnãri.i. quidã dicũt ꝙ aliqñ corrumpit̃: aliqñ gnãtur: ⁊ semper est hꝰ: ⁊ sustinẽtes hãc opionẽ dicũt iã gnãbat̃ ĩfinities: ⁊ corrũpebat̃ ĩfinities: ⁊ gnãbit̃: ⁊ corrũpet̃ infinities: ⁊ sic dicit Empedocles. ¶ Opiniões autẽ de mũdo sunt q̃tuor: aut credere ipm nõ gnãbileꝫ: ⁊ non corruptibilẽ: ⁊ hec est opĩo Aristo. ⁊ ipse fuit primus dicens h̃ ꝑhoꝝ grecoꝝ: ⁊ h̃ tenebat lex caldeorũ antiqua: ⁊ hoc itelligit̃ ex v̾bis occultis caldeorũ. ¶ Aut credere ipm eẽ generabilẽ ⁊ corruptibileꝫ: ⁊ hec est opinio Anaxagore in physicis: ⁊ hãc sustinent tres leges q̃ sunt mõ note.s. mauroꝝ ⁊ xp̃ianoꝝ ⁊ iudeoꝝ. ¶ Opinio v̾o tertia est Platonis: ⁊ est ꝙ sit generabile ⁊ nõ corruptibile. ¶ Quarta v̾o ẽ credere nõ gnãbilẽ sꝫ corruptibilẽ: sꝫ h̃ nullus dicebat inq̃ꝫ^m scimus nisi loquẽtes nr̃e legis: q̃ꝫuis sit h̃ tñ vnũ ex nãm. ¶ Et cũ dixit opiones de mũdo: icepit dicere quid ꝯtingit cuilibꝫ opiniõi de ĩpossibili. ⁊ dicit: dicamus mõ ꝙ ꝑmo dicẽtis celũ ⁊c̃.i. sermo dicẽtis ꝙ celũ qd̃ ẽ mũdus maxim⁹ ẽ gnãtũ postq̃ꝫ nõ fuit: ⁊ ꝙ ipꝫ gnãuit res cũ gnãuit ipꝫ creator: ⁊ ꝙ est ꝑpetuuꝫ sine fine in tpe futuro: ⁊ ꝙ nõ inuenit̃ in eo vltimuꝫ neqꝫ p̃n^m in qd̃ dissoluit̃: est ꝑmo valde ĩpossibilis: qꝛ ꝯ̃dicit sensui. ¶ D.d. cãm de h̃ ⁊ dixit: nõ eñ concedimus ⁊ credimus ⁊c̃.i. ⁊ ꝙ iste sermo nõ credit̃: qꝛ inductio qua ĩducunt̃ oia ꝑticularia ꝯ̃dicit huic opinioni: sentimus eñ ꝙ oẽ gnãbile est corruptibile. h̃ ergo iudiciũ.s. aliqd eẽ gnãtũ ⁊ insimul nõ eẽ corruptibile nõ sentit̃: neqꝫ in oib⁹: neqꝫ in pl'ibus: sꝫ ꝯ̃riũ: ⁊ oẽ qd̃ est gnãtũ est corruptibile. ¶ Et h̃ qd̃ dicit ẽ sufficiẽs.s. ꝙ nõ debemus credere aliqd hr̃e aliquaꝫ dispõnem: donec inueniat̃ in maiori ꝑte illi⁹ rei: aut in oib⁹. Judiciũ aũt hui⁹ affirmat̃ ꝑ inductionẽ ⁊ ꝑ demõstrationẽ: ⁊ iã affirmatũ est: q̃ꝫuis nõ sentiatur in qbusdã neqꝫ in oib⁹: sꝫ tñ videt̃ ꝙ itẽdebat dicere ꝙ dispositio credẽda est: tñ ĩpossibile est vt ei⁹ ꝯ̃riuꝫ sit in qbusdã illius rei: aut in oib⁹ nobis credẽtib⁹. q.d. cũ fides dispõnum quarũdã reꝝ est sentiẽdo illã dispõnem existẽteꝫ in oibus illius rei aut in pluribus: impossibile est igitur habere fidem de re: cuius cõtrarium sentiatur in omnibus illius rei.

Cõtradictio de opinione Anaxagore hic ⁊ p° phy. cõ. ⁊. text. 52.

Aristotelis opio quaꝫ a[illegible] ipsum tenu[illegible] lex caldeo[illegible] antiqua.

Idem. 2. celi cõ. 2.

Anaxagore opio quã i[illegible] quunt̃ loque[illegible] tes triũlegũ.

Opio Platonis.

Opio loque[illegible] tium arabum in lege [illegible]

Nõ debem⁹ credere aliqd habere ali[illegible] dispõnem: [illegible] nec iueniam⁹ ipsaꝫ in maiori parte illius rei: aut in oibus.

¶ Adhuc autẽ nõ habemus ꝑicipiuꝫ ei⁹ qd̃ est sic se hr̃e: sed impossĩe aliter hr̃e prius ⁊ ꝑ oia secula: ipossibile trãsmutari. Erit enim aliqua cã que si extitit prius: possibile vtiqꝫ erat aliter hr̃e ipossibile aliter hr̃e. Si auteꝫ prius ex aliter hñtibus cõsistit mundus. Si quideꝫ semꝑ sic habẽtibus: ⁊ ipossibilibus aliter habere: nõ vtiqꝫ fieret. Si aũt factus est necesse.s. ⁊ illa possibilia esse aliter se habere: ⁊ nõ semꝑ sic se hr̃e. Itaqꝫ constantia dissoluentur: ⁊ dissoluta ꝯstiterũt prius: ⁊ hoc ĩfinities: aut sic se nõ hẽbat: aut possibile erat. Si autẽ hoc non vtiqꝫ erit icorruptibilis: neqꝫ si aliter habebat aliquãdo: neqꝫ si possibile aliter habere.

¶ Et etiam dicimus ꝙ res in qua non est potentia qua alteratur ex sua dispositione necessario

cessario

cessario sue alterationis est causa vt alteret̃. Dicamus ergo q̃ si mũdus fuit cõposit⁹ ex reb⁹: quaruz dispositiones fuerũt primo aliter a dispõne mũdi: ⁊ fuit ipoſ̃e illas dispõnes mutari: impoſ̃e est vt mũdus fiat ex eis oĩo. Si ĝ possibiles sunt alterari ⁊ trãsmutari necessario: ⁊ nõ sint ꝑm vnã dispõnẽ ꝑpetuã: si ita fuerint cũ alterabũt̃ ille res possibiles erũt dissolui ⁊ diminui ẽt. Si ĝ dissoluant̃ ⁊ cõponunt̃ ẽt. Erũt ergo ꝓ3 hunc modũ dissolui ⁊ cõponi in infinitũ. Si ergo hoc ita sit ꝑm hũc moduz mũdus cadet sub corruptiõe: non sicut dixerunt ipsuz eẽ extra corruptionem ⁊ consumptionem.

103 ¶ Idest q̃ res carentes potẽtia trãsmutationis ⁊ alteratiõis: ipoſ̃e est vt trãsmutent̃ in aliq̃ hora: qm̃ si ita eẽt tũc alteratio eẽt cã suiipsius. i. esset alteratio sine possibilitate: ⁊ itendit per alterationẽ trãsmutationẽ simplicẽ. ¶ Et cũ posuit hãc ꝓpõnẽ dicentem q̃ illud qd̃ ipoſ̃e est alterari oĩo non alterabit̃: nisi idẽ eẽt cã suiipsi⁹. i. eẽt cã ⁊ cãtũ idẽ. ⁊ iueniret̃ aliqd sine cã. ¶ Deinde si mũdus fuit cõpositus ⁊c̃. i. manifestũ est ꝑ se q̃ ea ex q̃b⁹ fuit cõpositus mũdus ꝓ3 q̃ fingũt: hẽbant ꝯriam dispõnem illi quã post habebãt: ⁊ q̃ iste dispõnes mutabãt̃ aľs. s. q. dicẽs q̃ añq̃ mũdũ carebãt cõpositione: ⁊ post hẽbant cõpositionez. Si igit̃ añq̃ ex eis cõponebat̃ mũdus fuit ipossibile componi ex eis: nõ fuit possibile cõponi ex eis nisi eẽt poſ̃e: vt idẽ esset cã suiipsius. ¶ Et cũ posuit q̃ mũdus nõ generat̃ nisi a reb⁹ possibilib⁹ recipere formã mũdi añq̃ reciperent ipsaz dixit. Si igit̃ res possibiles sint alterari ⁊c̃. i. si igit̃ ille res ex q̃bus fit mundus possibiles sunt trãsmutari in formã mũdi: ⁊ nõ remanere ꝓ3 eãdẽ dispõnem ꝑm quã alterabũtur. ꝯtinget cũ alterabunt̃ in formã mũdi ex forma habita q̃ sunt possibiles alterari ex forma mũdi in formã ꝑmã quã hẽbãt. ¶ Et h̃ intẽdebat cũ dixit: si igit̃ ita sit ⁊c̃. i. si igit̃ ille res sunt possibiles alterari in formã mũdi: ꝯtinget q̃ cũ alterabãtur in formaz mundi ꝑm q̃ elemẽta alterant̃ ex priuatiõe cõpositionis in ꝯpõnez q̃ sint possibiles dissolui ad primã compositionez. ¶ D. d. ⁊ si dissoluant̃ cõponunt̃. i. ⁊ si possibiles sunt dissolui dissoluent̃: ⁊ cũ dissoluunt̃ si fuerint possibiles cõponi cõponent̃: nõ igit̃ cessabit mũdus esse in gñatione ⁊ corruptiõe ꝑpetua. D. d. si igit̃ dixerũt ip3 eẽ extra corruptionẽ: i. ꝯtigit eis ex ꝯrio sermone eoꝝ sicut dixerũt ipm esse gñatũ: ⁊ cũ hoc imunẽ a corruptiõe: ⁊ declarabit̃ post q̃ impossibile est vt poſ̃e nõ exeat ad esse in tpe finito.

Impoſ̃e ẽ vt poſ̃e nõ exeat ad actuz i tpe finito. Idem infra. 108. Et 3 ce. cõ. 15.

¶ Auxiliuz aũt qd̃ qdã conat̃ ferre sibiipsis dicẽtiũ icorruptibilẽ qdẽ eẽ: factuz aũt nõ ẽ veꝝ. Siľr. n. dicũt his q descriptiones scribũt: ⁊ seipsos dixisse de gñatiõe nõ tãq̃ generatus sit aliqñ: s3 doctrine grã tãq̃ magis istruẽtes velut ꝺscriptiõe genitũ aspiciẽtes.

¶ Nõ aũt quã dixerũt cũ laborãt in affirmãdo mũdũ esse gñatuz ⁊ nõ corruptibilez nõ est vera: ⁊ destruit̃ per verã demr̃ationez. Dixerunt eñi sicut geometre faciũt in figuris cõpositis ex plib⁹ lineis: ita facim⁹ nos in mũdo. Geometre eniz cũ voluerit dicẽ qũo figur̃ sint: dicũt q̃ ista figura cõponit̃ ex ista linea: deide ex ista: ad ꝺmr̃andũ h̃ discipul̃. Et ita fecim⁹ nos cuilib3 q dixit q̃ mũd⁹ sit: nõ q2 tp̃s fuit ⁊ mũdus ñ fuit. S3 vt doctrina sit manifestior discipulis: q2 ex h̃ gñãbat̃ prius: deide ex h̃ sicut fecimus in figuris.

¶ Cum ꝯdixerit dicenti mundũ eẽ gñatũ ⁊ non corruptibilẽ: icepit ꝯdicere exẽplo eoꝝ. s. qũo imaginat̃ gñãbile nõ in tpe: tp̃s. n. apud Platonẽ dicẽtẽ hunc sermonẽ: seqtur motũ celi: vt apud Arist. ⁊ cũ ita sit cõtinget ei aliqd̃ ipoſ̃e. s. vt aliqd generet̃ nõ in tpe. ¶ Quapꝑ Plato dat rõnẽ in h̃ de gñatiõe figuraruz: de supꝰficieb⁹ ⁊ lineis. dicẽdo: nõ diximus q̃ mũdus sit ex reb⁹ simplicib⁹: ex q̃bus cõponit̃: ita q̃ simplicia sint priora cõpositis tpe: videmus. n. q̃ tẽpus seqtur motũ celi: s3 volumus dicere qũo sint priora mundo. s. hac forma cõposita: qm̃ sicut geometre docere volũt qũo linea ⁊ supꝰficies sint p̃ores figure: et q̃ figura cõponit̃ ex eis: ⁊ q̃ nullus intelligit ꝑ hanc prioritatẽ: prioritatẽ tꝑalẽ: ita nõ est intelligendũ ex sermone nr̃o: q̃ res ex q̃bus mũdus fit sint p̃ora mũdo ꝑm tẽpus: sed priora tm̃: ⁊ cum attribuũtur tempori inueniunt̃ in eo insimul: sicut est dispositio de lineis cũ figuris: quasi igitur voluit declarare ex hoc q̃ omne in quo dr̃ esse prius alio non dicit̃ tm̃ ꝑm tẽpus omnino. ¶ Et verum est hoc: sed ꝯtingit ei si h̃ non prius fuit tm̃ tẽpore: vt sit prius inesse tm̃: sed ⁊ res priores inesse sunt insimul in tpe: ⁊ sunt eterne: sicut dispositio de superficiebus ⁊ lineis cuz figuris ẽ cum non sit tertius modus p̃oritatis. Plato aũt ponit illas res ex quibus mundus fit priora mũdo ꝑm seculũ: ⁊ nos loqmur de hoc cũ Arist. ꝯdicet huic. 104

Tp̃us apud Platonẽ sequit̃ motũ celi: sicut apud Aristo.

Res priores inesse sunt siľ tpe: ⁊ sũt eterne. Idez cõ. sequenti ⁊. 2. capi. de suba orbis. Idem hic. j. cõ. 106.

¶ Hoc aũt est queadmodũ dicimus nõ idẽ. In factiõe qdẽ eñi ꝺscriptiõuz positis oib⁹ esse siľ idez accidit. In demõstratiõibus aũt hoꝝ nõ idẽ: s3 ipossibile. Que eñi accipiunt̃ prius ⁊ posterius subcontraria sunt.

¶ Et nos ꝯdicemus eis dicẽdo: q̃ h̃ exẽpluꝫ nõ cõuenit eis: ex q̃b⁹ fit mũdus. In factura eñi figuraꝝ ⁊ ex cõpositiõe eaꝝ figura nõ fit perfecta ⁊ cõpleta: nisi ꝑ oẽs lineas ex q̃bus cõponit̃: ⁊ figura nõ fit figura nisi ꝑ alterationem lineaꝝ: ex q̃bus cõponit̃: neq3 etiam fit figura nisi oẽs linee sint insimul. Si eniz voluerint dictuz eaꝝ assimilari ⁊ verificare ipsum nõ manifestabuntur oẽs linee simul: sed declarabunt lineam post lineam: donec perficiant omnes lineas totius figure.

¶ Dicit q̃ hoc exemplum de generatione mundi ex simplicibus ex quibus componitur non cõuenit cõpositioni figuraꝝ ex superficiebus ⁊ lineis: ita q̃ altera duarum cõpositionuz non assimiletur alteri tribus modis. Quoꝝ vnus est q̃ figura non inuenit̃ in aliq̃ hora diminuta aliq̃ linea lineaꝝ: ex q̃b⁹ componit̃ eẽndo figura in actu. ¶ Et h̃ itẽdebat cũ dixit: figura nõ erit ꝑfecta nisi ꝑ oẽs lineas. i. q̃ figura nõ sit in aliq̃ hora actu si fuerit diminuta in aliq̃ linea. 105

¶ Et nō intēdebat ꝑ cōpleta ꝑfectiōez vltimā: in h̄ eni͂ assimilant̄ figura ⁊ gn̄atū. ¶ Scđs est ꝙ figura nō fit ex lineis ꝑ alteratione͂ ⁊ trāsmutationē: sic generatū fit ꝑ alteratione͂ ⁊ trāsmutatione͂ ei⁹ ex q̊ generat̄. ¶ Tertius est ꝙ linee nō iueniuntur in aliq̄ hora absq̧ figura: elemēta aūt gn̄ati inueniūtur an̄ generatū: ⁊ itēdit ꝑ totū h̄ ꝙ gn̄atū iuenit̄ in oībus istis dispōnibus ecōtrario figure: fit. n. ꝑ alteratiōez eius ex q̊ generat̄: ⁊ iuenit̄ gn̄atū in actu an̄ complemētū vltimū: ⁊ iueniuntur el'nta eius ante ipm̄ tpe.

104

¶ Dixit: ⁊ si voluerint dcm̄ eaꝝ assilari ⁊c̄. i. ⁊ si voluerint assimilare gn̄ōnē mūdi nō cōpositioni figuraꝝ ex lineis in se: sꝫ cōpositiōi in doctrina: qm̄ geometre cū vtunt̄ cōpositiōe ad docēdū erit cōpositio tꝑalis: qm̄ qđ dclarat̄ ex h̄ ē aliqd post aliqd. q. ḡ. d. ꝙ h̄ exm̄ aut itelligit̄ ꝑ hāc cōpositiōez. s. cōpositōez in doctrina: aut cōpositionē i se. Si igit̄ itēdat compositionē i se: ḡ ꝯtingit ꝙ ipa ex reb⁹ ex qb⁹ cōponit̄ sit isil'. Gn̄ātio aūt nō ē ita si i doctrina erit ꝯpositio tꝑalis. Sꝫ ipsi nō ꝓcedūt gn̄ōnē mūdi eē in tꝑe: q2 ḡ posuerūt ꝙ mūdus cū eis ex qb⁹ generat̄ non ē sil': ⁊ posuerint ꝙ an̄ mūdū nō ē tp̄us: ꝯtigit eis vt sit p̄us ⁊ posteri⁹ sine tꝑe: ⁊ tūc nō erit assimilatio ei⁹ cōpositiōi figuraꝝ ex lineis vera.

Documentū

¶ Defendētes aūt Platonē dicūt ꝙ assimilatio gn̄ōnis mūdi ex suis el'ntis gn̄ōni figuraꝝ ex lineis ⁊ suꝑficieb⁹ a Platone significat ꝙ mūdus semꝑ fuit apđ Platonē: ⁊ ꝙ ipse non intēdebat ꝑ hūc s̄monē: nisi ꝙ partes ei⁹ sunt p̄ores natura toto: non ꝙ ipe fuit generat⁹ vere: ⁊ si h̄ itendebat nihil differt ab Ar. sed tn̄ male fecit i dicēdo mūdū eē generatū: ⁊ non corruptibilē: h̄ eni͂ nō itelligit̄ ex gn̄ōne nisi cum difficultate: ⁊ maxime cū dixit ꝙ fuit qđ efficitur ex non ordine in ordinem.

Sꝫ Plato itēdebat ꝙ ꝑtes mundi nā ꝓcedunt mūdum Aristo. nō discrepat ab eo.

¶ Ex inordinatis qdē. n. ordiata facta eē dicunt. Sil' aūt idē iordinatū eē ⁊ ordinatū ipoſ'e: sꝫ necesse gn̄ātionē eē separantē ⁊ tp̄s. In descriptiōib⁹ aūt nihil tꝑe segregatū est. Qꝫ quidez igit̄ impossibile ipm̄ sempiternū esse ⁊ factum esse manifestum.

¶ Cōpositio aūt mūdi nō ē h⁹. Per ea autē ex qb⁹ cōponitur iuuabunt̄ in rōnibus nr̄is dicēdo: ꝙ mūdus ꝑio generat̄ ex h̄. deinde post h̄ ex h̄. Igr̄ duo hec s̄ꝫ suū s̄monē differūt i se: res eni͂ erāt sine ordine: deinde ordinabant̄: ⁊ fit ex eis mūdus. Et ipoſ'e ē vt ordinatū ⁊ nō ordinatū sint insil': qm̄ iter ea est tp̄s ⁊ gn̄ātio. Lineaꝝ aūt q̄ sunt i figura nulla ē an̄ alterā: ⁊ ꝑia eaꝝ non est alterius dispōnis ab alia. Manifestuꝫ ē igit̄ ꝙ ipoſ'e est ꝙ mūdus sit generatus: ⁊ sit perpetuus sine consumptione ⁊ corruptione.

106 ¶ Et narrauit quō figure cōponuntur ex lineis ⁊ res appropriatas huic cōpositioni: incepit notificare qd cōtingit eis. s. ꝙ ꝯtingit eis ꝙ cōpositio mūdi ē ꝯ̄ria huic cōpositiōi. ¶ Et dic: ꝯpositio aūt mūdi ⁊c̄. i. cōpositio quā fingit h̄re mūdū q̄ sit gn̄atū nō ē s̄ꝫ moduꝫ cōpositiōis figuraꝝ. ¶ D. icepit narrare dr̄iam inter duas ꝯpōnes ⁊ dicit: ꝑ ea. n. ⁊c̄. i. vt mihi vr̄ ꝙ nā reꝝ ex qb⁹ mūdus cōponit̄ s̄ꝫ ꝙ fingit differt a nā lineaꝝ ex qb⁹ cōponunt̄ figure: appet. n. nobis ex hoc error exēpli eoꝝ: ⁊ surget nobis rō ꝯ̄ eos. Qm̄ ea ex qb⁹ mūdus fit: q2 sūt corꝑa exn̄tia in actu: cōtigit vt sit in loco ⁊ tꝑe: ⁊ cū ita sit necesse ē vt sint priora mūdo: ⁊ iō nulla rō est in s̄mōe Platonis qui ponit ea priora ꝑ seculū mūdo. Qđ inatum est igr̄ reperiri in tꝑe: nō iuenit̄ sine tēpore: ⁊ qđ nō est natū iueniri in tꝑe: nō hꝫ prius ⁊ posteri⁹: nisi s̄m eē qđ ē de lineis cū figura: ⁊ magis đ reb⁹ abstractis. Qm̄ si aliq̄ gn̄ātio fuerit ex reb⁹ nō tꝑalib⁹: tūc ille res nō erunt priores nisi in esse tm̄. Si igr̄ itēdebāt cū dicebant mūdū eē gn̄atū: q2 ē ex cāis p̄orib⁹ i esse erit veꝝ: sꝫ verba eoꝝ nō cōpatiūtur h̄: aut ḡ peccāt: aut h̄ đuiat a veritate: aut male docēt. ¶ Et cū dicit ꝙ ex nā illaꝝ reꝝ appet dr̄ia iter vtrūq̧. s. exm̄ ⁊ exēplar: incepit demōstrare h̄ ⁊ dixit: ꝙ mundus p̄ gn̄ātur ex h̄: deīde ex hoc. i. vt mihi videt̄ ꝙ ꝯtigit eis vt ille res inq̄ꝫtū sunt entia sūt alicui⁹ q̄litatis quā dicūt eē i ordinatiōe cōponētiū. ḡ ex q̄litate ⁊ q̄li đferēti ⁊ delato ⁊ sil'ib⁹ mãe ⁊ forme. Erūt ḡ ille res p̄ generate ex aliq̊ qđ ē ex eis q̄si mã: ⁊ erit iste mūdus iđiuidualis p̄ generatus ex istis rebus. ¶ D. d. hec igr̄ duo differūt vt dicūt. i. ꝯtigit eis: vt ea ex qb⁹ fit mūdus diferāt a mūdo nāl'r sic dixerūt. ¶ D. d. res. n. erant sine ordie ⁊c̄. i. ⁊ sil'r dixerūt ipsi i reb⁹ ex qb⁹ mundus gn̄ābat̄ cū mūdo. Dicūt. n. ꝙ ea ex qbus mūdus fit erāt inordinata. Deīde ordinabant̄ ⁊ fact⁹ est ex eis mūdus. i. q2 erāt nō intelligibilia neq̧ recipiētia diffinitionē. ¶ D. efficiebant̄ recipiētia diffōnē. ¶ D. d. ⁊ ipoſ'e ē vt ordiatū ⁊ nō ordinatū sint ⁊c̄. i. ⁊ ipoſ'e est: vt eadē res sint recipiētia diffōnez ⁊ nō isil'. Qm̄ oīno erit p̄uatio diffōnis p̄us tꝑe habitu diffōnis: et nō ē ita de lineis q̄ fiūt: ⁊ itēdebat ꝑ h̄: q2 cū ponitur mūdus eē fact⁹ ꝯtiget vt ea ex qb⁹ fit sūt p̄ora eo tēpore: ⁊ itēdebat ꝑ h̄ qđ dixit: q2 gn̄ātio ⁊ tp̄s sūt iter ea. i. ꝙ trāsmutatio eoꝝ ex inordinatione ad ordinationē est gn̄ātio: ⁊ oīs gn̄ātio ē in tꝑe. ¶ D. d. lineaꝝ aūt ⁊c̄. i. q2 linee nō sūt p̄ores figura i tꝑe cū ex aīaꝫ nō inueniant̄ nisi ꝑ figurā: intellectus aūt abstrahit eas a figura: ⁊ nō ē p̄ma eaꝝ ⁊c̄. i. ⁊ non inueniebant̄ linee p̄. i. ꝑ se s̄m dispōnē oppositā dispōni habite cū fuerint in figura. Cōtigit igit̄ vt trāsmutatio earum a p̄ma dispōne i vltimū sit alteratio: ⁊ ꝙ sint p̄ores figura ⁊ tꝑe. ¶ D. d. manifestū est igr̄ ⁊c̄. i. ex h̄ qđ p̄ dcm̄ ē ꝙ oē gn̄ābile opꝫ esse corruptibile. ¶ Dicere aūt mūdū eē gn̄atū a nihilo sic loquētes dicūt: ꝯtinget eis vt nō sit gn̄atū: gn̄ō. n. nō est ex p̄uatiōe essentialiter: queādmodū calor nō fit ex frigore eēntial'r: nisi ꝯ̄riū recipiat suū ꝯ̄riū. Cū igr̄ p̄uatio nō recipit esse: q2 essentia p̄uatiōis nō trāsmutat̄ in eē: aut mūdus erit nō priuatus: aut semꝑ fuit: sed impossibile ē vt sit priuatus: ergo semꝑ fuit: ideoq̧ nullus antiq̊rū dicebat hoc: qm̄ est impossibile ⁊ inopinabile.

Qđ innatus est reꝑiri i tēpore nō reꝑit̄ sine tempore: ⁊ qđ nō est innatum reperiri in tꝑe nō hꝫ prius ⁊ posterius nisi s̄m eē. Idem. s̄. cō. 104.

Cōtra ponētes creatiōes.

Essentia priuationis non trāsmutat̄ in esse. Idez. 5. ph. 7. ⁊ 8. iō p̄° ph. 51. ⁊ 8. phy. 4. ⁊ 62.

¶ Uicissim aūt ꝯstare ⁊ dissolui: nihil aliud facere est q̄ꝫ astrnere ipm̄ sempiternū qdē: sꝫ trāsmutantē formā: queādmodū siqs ex puero virū factū: ⁊ ex viro puerū: qn̄q̧ eni͂ corrūpi: qn̄q̧ eē putet. Palā eni͂ ꝙ adiuicē ꝯueniētib⁹ el'ntis n̄ ꝯtigēs ordo sit ⁊ ꝯstō: sꝫ eadem. Aliterq̧ ⁊ s̄m eos qui dixerūt hūc sermonē q̄ dispōnes vtriusq̧ causant ꝯ̄riū. Itaq̧ si totū corpus ꝯtinuū ens: qn̄q̧ qdeꝫ sic: qn̄q̧ aūt illo mō disponit̄ ⁊ aptat̄. Totius

tius

tius autē ɔsistentia mundus ⁊ celuꝫ. Non vtiqꝫ mundus generabitur ⁊ corrumpet: sed dispositiones ipsius.

¶ Dicētes aūt mūdū gnāri aliqñ ⁊ corrūpi: volūt ponere mūdū semꝑ eē sine ɔsūptiōe: sꝫ forma eiꝰ alterat̄ ⁊ transmutat̄ successiue de forma in formā. V.g. ex pueritia in viꝝ: ex viro i pueritiā. Aliqñ igit̄ corrūpit̄ puer ⁊ fit vir: sꝫ aliqñ corrūpit̄ vir ⁊ fit puer. Dicamus igit̄ ꝙ iste ꝰmo est falsus: cum. n. elementa veniunt adīuicē nō fiunt ex eis dispositiōes diuerse: sꝫ vna ordīatio: ⁊ vna dispositio. Et ipsi ɔcedunt h̄: qꝛ ponunt gnātionī ⁊ corruptiōi cāꝫ: sꝫ tñ cāꝫ corruptiōis ɔtrariā eē gnātiōis. Dicamus ḡ ꝙ si corpꝰ mūdi ɔtinuuꝫ totuꝫ: ⁊ aliqñ fuerit ꝰꝫ hāc dispositionem: ⁊ aliqñ ꝰm aliā: ⁊ semꝑ reuoluitur ꝰm hunc modum: ⁊ fuerit ɔpositio mundi ⁊ celi ꝰm quācūqꝫ dispōnem sic. Tūc mundus nō erit gnātus: neqꝫ trāsmutabilis: neqꝫ corruptibilis: sed dispositiōes eius sunt que consumuntur ⁊ corrumpuntur.

107 ¶ Cum cōpleuit ɔ̄dictionē opiniōis dicētis munduꝫ eē gnātū sꝫ nō corruptibilē ⁊ ɔ̄dictiōeꝫ exēploꝝ vere: icipit ɔ̄dicere opiniōi dicētis ipꝫ eē gnābilē ⁊ corruptibilē in reuolutiōe. s. ꝙ semꝑ trāsfert̄ ex gnōne ī corruptiōeꝫ ⁊ eɔ̊. ¶ Et dixit: dicētes aūt mūdū ⁊c. idest ɔtigit eis q h̄ dixerūt. s. ꝙ mūdus sit ꝑpetuꝰ ꝰꝫ suā formā subalē sine ɔsumptiōe ⁊ gnōne i suba: qm̄ trāsmutatio nō ē de forᵃ in formā: sꝫ de accñte in accidēs. i. de dispōne in dispōnē. ¶ Et h̄ itēdebat cuꝫ dixit: ex forma in formā: ⁊ signū eiꝰ est qđ dixit ꝑus. V.g. ex pueritia. i. h̄ qđ dixit de mūdo est queādmodū diximus in aliq̊ idiuiduo ipm eē eternū: sꝫ aliqñ trāsmutat̄ ex pueritia in iuuētutē: ⁊ aliqñ ex iuuētute in pueritiā. ¶ Deide incepit narrare moduꝫ ex q̊ ɔtingit eis h̄ ⁊ dixit. dicamus nos ꝙ iste sermo ⁊c. i. qm̄ dicētes hoc fingūt ꝙ elemēta ex qbꝰ fit iste mūdus: ɔgregant̄ aliqñ ⁊ aliquādo separant̄: ex qbꝰ fit gnātio ⁊ corruptio. Et cuꝫ ita sit subē nō erit gnātio ⁊ corruptio: cū diffō elntoꝝ ⁊ ordinatio sit eadē apđ cōgregationē ⁊ sepatiōeꝫ. Videt̄ igit̄ ꝙ itēdebat dicere cum dixit: nō erāt ex eis dispōnes diuerse. i. forme diuerse: ⁊ signuꝫ huius est qđ dixit ꝙ ex eis erat vna ordinatio. ¶ Et pōt itelligi ꝙ dispōnes ex qbꝰ trāsmutant̄ elemēta nō erūt infinite in spē: sꝫ ex eis erūt dispōnes eedeꝫ in spē ⁊ diffōne: que semꝑ iterātur in elntis ꝰm reciprocationem. Et itēdebat ꝑ h̄ ꝙ si dispōnes essent infinite in spē cōtigeret: vt omnis dispō eaꝝ esset corruptibilis simplr cū nunqꝫ reuertatur: q̄si igit̄ vult demr̄are qđ ɔtingit sustinentibus hāc opiōnē: ꝙ idiuidualis mūdus sit esternꝰ i suba: ⁊ in accñtibꝰ eternus in spē. Et dixit hoc: qꝛ si accñtia eius nō eēnt eterna in spē poſſe eēt dicere ipꝫ aliquo mō corruptibilē: ⁊ nece fuit vt accñtia sint eterna in spē: cuꝫ illa accñtia sunt opposita ⁊ iterāda suꝑ munduꝫ: vt ɔgregatio ⁊ sepatio quā dixit dñs istius ꝰmonis: ⁊ ipse inuebat cū dixit: vt ipsi concedūt h̄ qꝛ ponūt ⁊c. i. qꝛ Empedocles ɔcedit istas dispōnes ɔtrarias: ⁊ ponit dispōnē quā dixit gnōnē cāꝫ aliam a cā quā ponit dispōni quā dixit corruptioneꝫ. i. qꝛ ponit cām gnōnis amicitiā: ⁊ cām corruptiōis litem. ¶ Et cū narrauit qđ contingit eis ꝙ elnta sunt eterna idiuidua in suba eterna spē in dispōnibꝰ: incepit dmonstrare ꝙ tale nō debꝫ dici absolute neqꝫ eē gnōnem mūdi neqꝫ corruptionē. ¶ Et dixit: dicamus ēt ꝙ si corpus ⁊c. i. pōt itelligi ex isto ꝰmōe: ꝙ si corpora ex qbꝰ mūdus cōponit̄ fuerint neqꝫ gnābilia neqꝫ corruptibilia: ⁊ h̄ intendebat cū dixit: ɔtinuū totū: ⁊ hꝰ corpa aliqñ īueniunt̄ ꝰm aliquā dispōnē: ⁊ aliqñ ꝰꝫ aliā: ⁊ semꝑ reciprocētur: nece est vt mūdus sit eternus. Visum est igit̄ ꝙ itēdebat cū dixit: ⁊ erit cōpositio mūdi ⁊ celi ꝰm quācūqꝫ dispōnem sic. i. ex his duabꝰ dispōnibꝰ reciprocātibꝰ. s. vt itelligat̄ ꝑ dispositiōeꝫ cōpositio q̄ est in ipso mūdo. ¶ Et possumꝰ intelligere hic per dispōnē aliquā aliā itētiōeꝫ. s. cōpositionē corpoꝝ: ex qbꝰ cōstat mūdus nō cōpositionē mūdi ex eis. i. dū nō dissoluit̄ cōpositio illoꝝ corpoꝝ simpliciū ex qbꝰ fit mūdus ꝰm quēcūqꝫ modū sit cōpositio eoꝝ. s. aut ex mā ⁊ forma: aut ex ꝑtibus idiuisibilibꝰ. hec aūt corpa nō trāsmutātur in dispositiōibꝰ: nisi ꝑꝑ ɔtinuationē aliqñ ⁊ sepatōeꝫ aliqñ. Cōtingit. n. ex h̄ ꝙ mūdus sit eternꝰ: neqꝫ gnābilis: neqꝫ corruptibilis in suba. ¶ D. d. sꝫ tñ dispōnes eiꝰ sunt q̄ corrūpūtur: ⁊ pōt itelligi cōpositio corporum simpliciū: sic diximus adinuicē apud ɔgregatiōeꝫ ⁊ sepationē q̄s dixit Empedocles. ¶ Et possumus intelligere ꝑ dispōnes ɔgregationē ⁊ segregationē corpoꝝ simpliciū in se nō tñ adīuicē. h̄. n. cōpositio contingit eis vt sit eterna: cū nō sint corpora simplicia in que fiat dissolutio istoꝝ corpoꝝ simpliciū ex qbꝰ mūdus cōponit̄. Necesse est vt cōpositio corporum simpliciū ex qbꝰ mūdus cōponit̄ sit ɔpositio necīa: cōpositio aūt mūdi ex illis corpibꝰ non ē nece apud eos vt sit necīa: sꝫ dissolutio huiꝰ ɔpōnis nō ē gnātio neqꝫ corruptio: cū gnātio ⁊ corruptio apđ eos oēs nō est nisi in cōpositiōe corpoꝝ ex qbꝰ mūdus ɔponit̄: ⁊ ꝑꝑ h̄ ɔtigit eis ꝰꝫ hāc opiōnē: vt mūdus nō sit generabilis ⁊ corruptibilis in suba sed in accñtibus.

¶ Totaliter autē fcm̄ corrūpi: ⁊ non reflecti exñte qdē vno ipoſſe ē. Priusqꝫ. n. fieret sꝑ existebat q̄ añ ipꝫ ɔsistētia: q̄ ñ facta nō poſſe eē dicimꝰ trāsmutari. Infinitis aūt entibus mūdis ɔtingit magis: sꝫ tñ ⁊ h̄ vtꝝ poſſe aut impoſſe erit manifestū ex posterioribus.

¶ Dicētes ṽo ꝙ mūdus sit corruptibilis ⁊ nō reuertet̄ oīno ad gnātiouē. Rñdebimus eis ꝙ si mūdus sit vnus ipoſſe ē vt ꝰmo eoꝝ sit verus oio. Añqꝫ mūdus fuerit: fuit illđ ex quo cōponebat̄: ⁊ nisi illđ eēt añ gnātionem: nō dicemus ꝙ illđ alteret̄ in ipsuꝫ. Si igr̄ habuit potētiā vt alteret̄ poſſe ē vt mundus ex eo reuertat̄. Si aūt mundus non sit vnꝰ sꝫ pl̄es: tūc forte veꝝ dicunt de mūdo. Sꝫ nos dicemꝰ post: vtrū ē poſſe an non.

108 ¶ Modo vult ɔ̄dicere opinioni dicētiū mūdum esse gnābilē ⁊ corruptibilē corruptiōe eterna sine generatiōe. ¶ Et dixit. dicētes ṽo ꝙ mūdus ⁊c. i. dicētes aūt ꝙ mūdus corrumpit̄ post gnātionē: ⁊ ꝙ nūqꝫ reuertet̄ ad gnātionē mētiunt̄: ⁊ sic destruemꝰ sermo-

Expō pma

Expō scða

Uide oppᵐ 8. phy. c. 2. ⁊ pᵒ phy. 32.

Prima expositio.

Expō scða

Expō pma

Expō scða

nem eoꝝ.ſ.ꝙ mundus nō corrūpeṫ niſi in ea ex qbꝰ gnātur. ¶ Et h̄ ēt erit cuȝ fuerit vnus idiuiduo: neceſſe eſt vt reuertaṫ ad gnātiōeȝ cuȝ hāc diſpōnē habeat añ gnātiōeȝ. Ea.n. poſſibilia ſūt vt ex eis ſit mūdus poſt corruptiōeȝ ſicut añ gnōnē: ꝛ niſi eēnt poſſibilia: vt ex eis fieret mūdus nō eēt mundus. Cum g̊ poſuimus h̄ eē poſſe poſt corruptiōem ſic̄ añ eſt poſſe neċio exibit i actū: ꝛ ſi nō poſſe reuerteret i ipoſſe: neceſſariuȝ ē g̊ vt gnātio mūdi reuertaṫ. ¶ Et h̄ itēdebat cuȝ dixit: ꝛ niſi illð eēt añ gnōnē ꝛc̄.i. niſi illð ex q̊ gnātus fuit eēt poſſe: vt mūdus ſit ex eo añ gnōnē mūdi: nō diceremꝰ i eo ꝙ alteraret ꝛ trāſmutaret i mūdo. ¶ D.d. ſi igr̄ habuit poᵃᵐ vt alteraret ꝛc̄.i. ſi igr̄ illð aut illa ex qbꝰ mūdus gnātur: hēbāt poᵃᵐ alteratiōis i mūdū neċio alterabūṫ i ipȝ poſt corruptionē: ſic̄ añ gnōnē: mūdus g̊ reuerteṫ poſt corruptiōeȝ multotiēs. ¶ D.d. ſi aūt mūdus nō ſit vnꝰ ꝛc̄.i. ſi autez mūdus corrūpaṫ ꝑȝ mutatiōeȝ ex hac forᵃ i formā illi ꝯriā diſſōne: iſta autē forᵃ zᵃ remaneat eterna: aut trāſmuteṫ i formā ei ꝛ pᶜ ꝯriā.ſ. tertiā: ꝛ ſic in ifiᵐ nunꝙ̄ reuerteṫ iſta forᵃ. ¶ D.d. ꝛ nos dicemus poſt ꝛc̄. h̄ qdē iā dixit ſupiꝰ.ſ. ꝙ ipoſſe ē vt mūdi ſint plēs vno: ꝛ ꝙ ipoſſe ē trāſmutari in formam ꝯriā ſue forme: ꝛ forte rectuȝ ē reuerti ad ſmonē de h̄: ꝛ complere ꝯdictiōeȝ huiꝰ pōnis ex ꝓprȳs illius.ſ. eiꝰ q ponit plures mundos diuerſos in forᵃ. Et ſic ꝯclaratuȝ eſt h̄ eē ipoſſe cuȝ ſit ipoſſibile eſſe corpora ſimplicia alia ab his corporibꝰ: ꝛ ipoſſe eſt vt ex his cōponatur mundus cōpoſitione alia ab hac compoſitione.

¶ Sunt aūt quibus ꝯtingere videṫ: ꝛ ingenitum aliqd ens corrūpi: ꝛ genituȝ incorruptibile ꝑdurare: ſicut in Timeo. Ibi eni ait celū factū qdē eſſe nō ſolū: ſȝ ꝛ fore de cetero ſempiterno tp̄e. ad quos nāliter quidem de celo ſolū eſt dictū. Uniuerſalr̄ autem de oibus ſpeculantibus hoc manifeſtum.

¶ Sūt aūt alij qui dicūt poſſe eſt vt aliquid nō genereṫ tamē corrūpiṫ: ꝛ poſſibile eſt vt aliqd genereṫ ꝛ nō corrūpaṫ: vt dcm̄ eſt in Timeo: ꝙ celū generatum eſt: ꝛ eſt perpetuum in ceteris tp̄ibus ſine corruptione: ꝛ conſumptiōe. Nos ṽo dicamus ꝙ iſti non celū diſponunt: niſi tātum ſermōe naturali: ꝛ nos perſcrutabimur de hꝰ verificatione perſcrutatione cōtinēte oia. Si eni hoc fecerimus: manifeſtabiṫ tunc nobis: vtrum celum ſit generatum ſine corruptione.

109 ¶ Cuȝ ꝯmōſtrauit munduȝ nō eē gnābilē aut corruptibilē: vult ꝑſcrutari vtꝝ cuȝ h̄ ſit in eo poᵃ ad corruptionē: qm̄ q ꝯcedit ꝙ in eterno erit poᵃ ad corruptionē poſſe ē apð eum vt aliqd genereṫ: ꝛ remaneat poſt eternuȝ vel ꝑpetuū: vt Plato in Timeo: tunc.n. habebit poᵃᵐ ad corruptiōem abſꝙ̄ corruptiōe: qm̄ añꝙ̄ gnābaṫ erat corruptibile in actu. Cū igr̄ gnātū fuit corruptibile eſt in poᵃ: ꝛ ſilr̄ poſſe eſt ſm hāc opinionē ꝙ aliqd qð in p̄terito ſp̄ fuit: in futuro tn̄ corrūpaṫ: poᵃ.n. corruptiōis in eo tp̄e ifinito fuit.ſ. p̄terito: deīde exibit in actuȝ poſt tp̄us ifiᵐ. ¶ Et dixit in ſermōe dicētiū ꝙ celuȝ eſt gnātum ꝛ nō corruptibile: ꝙ nō diſponebāt celuȝ diſpōne nāli: qm̄ māifeſtū eſt per inductiōeȝ vlēȝ ꝙ oē gnātū eſt corruptibile. ¶ Et dixit: nos aūt ꝑſcrutabimur ð hac ꝑſcrutatiōe ꝯtinēte oia: q̄re q voluerit de h̄ ꝑſcrutari in celo ꝛ dimiſerit ꝑſcrutari de h̄ in eo qð ē vlius.ſ. in oibꝰ entibus: ꝛ ē ille q ꝑſcrutareṫ de tribꝰ angulis q debēt eſſe eq̄les duobꝰ rectis in triāgulo eqlatero: nō de triangulo ſimplr̄ inꝙ̄tū triāgulus. Declaratuȝ eſt.n. ꝙ tales ꝓpoſitiōes nō ſunt prime neꝙ̄ eſſentiales. Jðꝙ̄ dixit: cum igitur hoc fecerimus.i. cum perſcrutabimur de hoc per propoſitiones eſſentiales. Cap. II.

PRimū aūt diuidendū q̄no igenerabilia ꝛ gnābilia dicimus ꝛ corruptibilia ꝛ incorruptibilia. Multipliciter enim dictis: ꝛ ſi nulla dr̄ia ad ſmonē neceſſe intellectū ꝯfuſuȝ hr̄e. Si quis diuiſo multiplr̄ taꝙ̄ idiuiſo vtaṫ. Immanifeſtū.n. ꝑȝ quā nāȝ ipſi acciderit qð dcm̄ eſt.

De diſtinctione equiuocationis.

¶ Sed anteꝙ̄ hoc faciamꝰ diuidamus poſt intentiones gnātionis ꝛ corruptionis: ꝛ declaremus qd eſt dicere gnābile aut nō generabile: aut non corruptibile: aut corruptibile. Qm̄ cum idem fuerit recipiens diuerſas intentiones que nō diſtinguunṫ: ꝛ aliqs cōſiderauerit illud ſine diſtinctione: ꝛ ſine diuiſione: ſtupefiet in intellectu: ꝛ dicet de eo ſermonem ſine diuiſione: ꝛ ſine diſtinctiōe neceſſario. Neſciet enim de cuiuſmodi natura dicitur illud ꝛ cuius intentione.

¶ Quia vult ꝑſcrutari: vtruȝ aliqd ſit eternuȝ: ꝛ deinde poſt corrumpaṫ: aut aliqd ſit gnātuȝ: deinde poſt remaneat eternuȝ. Gnābile autē ꝛ corruptibile ꝛ nō gnābile ꝛ nō corruptibile dr̄ multis modis: vult p̊ determinare ſm quot modos dr̄ h̄ noia: deīde oſtēdere illud qð intēdit: qm̄ ſi h̄ nō fuerit ꝑueniret error ſicut dixit. ¶ Et dixit: cum.n. idē fuerit recipiēs plures intentiōes: ꝛ pōt intelligi ꝑ ideȝ dictio: ꝛ.q.d. qm̄ cum aliqua dictio ſignificet plures intentiōes: ꝛ pōt itelligi per idē ſubȝ iſtius qōnis: qm̄ cuȝ idē ſubiectuȝ fuerit diuerſis intētionibꝰ: ꝛ nō diſtiguanṫ ille intētiōes: vt accipianṫ q̄ſi eedē neċio apꝑebit illð ſubȝ habere diſpoſitiones diuerſas: qm̄ tūc erūt ꝓpoſitiones non eedem vt dictum eſt: in periarmenias: ꝛ h̄ expoſitio eſt q̄ſi apertior. ¶ D.d. neſciet.n. ꝛc̄.i. qꝛ neſcit de cuiuſmodi nā dr̄ vnaqueꝙ̄ eaꝝ intētionū cum ille intētiōes dicanṫ de naturis diuerſis. 110

¶ Dicitur aūt ingenitū vno qdem mō: ſi ſit aliquid: nunc prius nō ens ſine gnātione ꝛ trāſmutatiōe: queēadmodum qdam tāgi ꝛ moueri dicunt. Nō poſſe eni gnāri dicūt tactum neꝙ̄ motum. ¶ Uno aūt ſiqdē ꝯtingēs fieri aut factū eſſe nō eſt: ſilr̄ enim ꝛ hoc ingenitum quod contingit nō fieri. ¶ Uno aūt ſi qd oino impoſſe fieri: vt ꝛ qn̄ꝙ̄ qdem ſic: qn̄ꝙ̄ aūt non. ¶ Impoſſe aūt dr̄ duplr̄: aut eni ſimplr̄ non verum erit dicere ꝙ fiet vtiꝙ̄. ¶ Aut nō facile: neꝙ̄ cito: aut bene.

Ingenitū tripliciter.

Impoſſibile tripliciter.

¶ Dicamus

¶ Dicamus mō ꝙ aliqd dr̄ nō gn̄abile multis modis. ¶ Quoꝝ vnus est cū p̄io fuerit in nō esse: deinde in esse sine gn̄atiōe ⁊ sine alteratiōe: vt qdaȝ dicūt de tactu ⁊ motiōe. Dicūt eni ꝙ tactus ⁊ motio nō sunt gn̄abiles. ¶ Dicit̄ etiā alio mō cū an̄ꝙ̄ fuerit est possibile vt fiat: sed nō fit nisi per gn̄ationē. ¶ Et dr̄ etiā nō gn̄abile alio mō cum fuerit impossibile generari: ⁊ sine potētia in eo ad generationē: ⁊ nō sit aliqn̄ ⁊ aliquādo sit.

iii ¶ Intendit per esse formā: ⁊ per nō esse priuationeȝ forme: q̄si igr̄ dixit (dicitur nō generabile cū aliqd fuerit prius priuatū: deinde post fuit ens: cuȝ exitus eius a priuatione ad esse fuerit sine transmutatiōe: ⁊ sine alteratiōe). s. ꝙ gn̄atio eius sit sine tp̄e: ⁊ h̄ itendebat cū dicit: ⁊ sine gn̄atiōe ⁊ sine alteratiōe: sicut dicunt qdā de tactu ⁊ motu: illos non esse gn̄abiles: qr̄ carēt eo qd̄ necesse est in gn̄atiōe. s. ꝙ exitus eoꝝ sit a non esse ad esse: ⁊ per transmutationē ⁊ in tp̄e: ⁊

Ad relationem non est mot⁹. Idem 5.phy.t.c.10.

illud qd̄ plus iuenit̄ h⁹ est in rebus relatiōis. ¶ Et manifestū est ꝙ hoc nō dr̄ nō gn̄abile nisi per silitudinem: qr̄ oē qd̄ post nō eē est: nec ꝯo est gn̄atū. ¶ Et apparet ex h̄: qr̄ nō dr̄ ipsum non gn̄atum ꝓprie nisi apud suū nō esse. Themistius aūt dixit: ꝙ dr̄ in ambobus. s. apud esse ⁊ non esse. ¶ D.d. dr̄ ēt alio modo vel nō gn̄atū: ⁊ dr̄ non gn̄atuȝ de aliquo nō ente: sed ꝙ pol̄e est eē per transmutationē ⁊ in tp̄e: ⁊ dixit hoc: qr̄ illud qd̄ nō est ens apud suū nō esse pōt dici non gn̄abile: sed tn̄ ꝯditionat̄ in eo vt sit pol̄e eē ad ꝯ̄riam eius ad impol̄e. Impol̄e. n. dr̄ semper non generabile: h̄ aūt nō dr̄ non gn̄abile nisi in aliquo tp̄e. ¶ Sȝ tn̄ hoc non gn̄abile qd̄ dcm̄ est hic nō opponit̄ gn̄abili: quapꝑ visum est ꝙ affirmatiue numerauit hanc intentioneȝ de intentiōibus nō gn̄atiōis: ⁊ dimisit intētionē de qua dr̄ non generabile apd̄ suū nō esse: cuȝ fuerit pol̄e: sed suū esse est sine causis generationis: qm̄ cū fuerit ens nō dicet̄ tm̄ gn̄abile: sȝ etiā dicet̄ nō generabile. q. igit̄ vult hic nūerare de modis gn̄abilis illud qd̄ in sua cōpositiōe dr̄ generari cū ill̄d de quo vult hoc ꝑscrutari sit h⁹ generis. Themistius autē dixit: ꝙ nō dixit pol̄e in eo nisi ad distinguēduȝ iter ipsum ⁊ impol̄e: ⁊ itendit per pol̄e possibilitatē. ¶ D.d. ⁊ ēt dr̄ nō gn̄abile alio mō cuȝ aliqd fuerit impol̄e gn̄ari. i. ⁊ dr̄ ēt de aliquo ente eē nō gn̄abile cū fuerit ipol̄e gn̄ari: qr̄ caret potētia ad generatiōeȝ: ⁊ hoc nō: qr̄ aliqn̄ iuenit̄ ens aliqn̄ non ens: ⁊ h̄ itēdebat cum dixit: sine potētia q̄ sit in eo ad gn̄ationeȝ: ⁊ nō sit aliqn̄ ⁊ aliqn̄ sit: ⁊ addit hāc cōditionē: qr̄ aliqd̄ ens nō est impol̄e gn̄ari: nisi cū in eo nō fuerit potētia ad gn̄ationē: ⁊ h̄ est de quo vere dr̄ nō gn̄abile. s. ꝙ nūꝙ̄ fuit nō ens: neqȝ hȝ potētiā ad

Auerroys opinio

non esse. ¶ Et ꝭm h̄ nō itelligit̄ ex nō gn̄abili ipol̄e sicut itellexit Themistius: sed dignius ens vt videmus ꝙ̄ illud qd̄ Themistius intellexit ex hac tertia intētione impol̄e. ¶ Hec enim itētio tertia diuidit̄ in duo. Quoꝝ alteꝝ est ꝙ in eo nō sit potētia aliqua oīno: ⁊ h̄ est impol̄e. Alteꝝ aūt est vt in eo nō sit potētia nisi difficilis: sed ipse Themistius dixit ꝙ hāc intētioneȝ scd̄am eaꝝ duaꝝ diuisionū opȝ itelligere ex secūda intētione prime: in qua. s. dicit: ⁊ dr̄ etiam nō gn̄abile alio modo: ⁊ fingit ꝙ Alexā. explanabat hūc sermoneȝ ꝭm intētionē q̄ nos explanauimus. i. res gn̄abiles an̄ꝙ̄ generet̄. ¶ Et cū explanatio fuerit ꝭm Themistiū: tūc nō gn̄abile dr̄ tribus modis. Dicit̄. n. de eo qd̄ fit absqȝ causis gn̄atiōis: ⁊ de difficili gn̄atiōis tn̄ possibilis: ⁊ de ipossibili gn̄ationis: ⁊ ꝭm hoc dimittit̄ ex eis de qbus dr̄ nō gn̄abile illud qd̄ est magis famosum dici: ⁊ ēt illud quod itēdit̄. s. eternū qd̄ nunꝙ̄ fuit generatū. Et ēt diminuit̄ ex h̄ illd̄ qd̄ nō est gn̄atū: tn̄ pol̄e est facile gn̄ari. ¶ Illud eni de quo dr̄ nō gn̄abile: aut vere aut nō vere dicetur: si nō vere dicet̄ de gn̄ato absqȝ causis gn̄atiōis: ⁊ de eo qd̄ est difficili⁹ gn̄atiōis. Dicit̄. n. nō vere: qr̄ collocatur sub diffinitiōe generati qd̄ est ens postꝙ̄ ens nō fuit. De his igr̄ duobus dr̄ nō generabile nō vere. ¶ Uere aūt silr̄ dr̄ de aliȷs duobus. s. de nō generato in actu. i. in aliquo tp̄e ⁊ nō gn̄ato simplr̄: sed nec in aliqua hora: ⁊ h̄ quidē dr̄ de eo qd̄ semꝑ est: et de eo qd̄ semꝑ nō est. Triāgulus eniȝ nō est gn̄atum simplr̄: ⁊ habere plus ꝙ̄ tres angulos: est nō gn̄atum etiā simplr̄ in rei v̄itate: ergo sūt qnqȝ modi. Uidet̄ ergo ꝙ forte Aristo. cōgregauit ens simplr̄ ⁊ nō ens simplr̄ sub tertio mō: ⁊ ꝯgregauit non ens in aliquo tempore quod est difficilis generationis ⁊ facilis generationis sub secundo modo: ⁊ ꝭm hoc erunt intētiones quas dixit tres: tamen vere sunt quinqȝ: ⁊ hoc fecit propter breuiloquium.

Themistiȷ opinio

Auerroys opinio

Quinqȝ modis dicit̄ igenerabile.

¶ Eodem aūt mō ⁊ genituȝ. Uno quidē si nō ens prius est posterius: siue genitū: siue gn̄ari: qn̄ꝙ̄ qdē nō ens: iterū aūt ens. Uno aūt si pol̄e siue per verū determinato possibili siue ꝑ facile. Uno aūt si sit gn̄atio ipsius ex nō ente in ens: siue iā exn̄te: per fieri autē existēte: ⁊ siue ēt nōdū existēte: sȝ ꝯtigēte. ¶ Silr̄ dr̄ gn̄abile multis modis: quoꝝ vn⁹ est cū aliqd fuerit ipossibile gn̄ari: deide fuerit in postremo nō ens: aut per gn̄ationem: aut sine gn̄atione: ⁊ est aliquādo ens ⁊ aliquādo nō ens. Et dr̄ etiam generabile alio mō cū aliqd qd̄ nō fuerit est possibile generari. Et ēt dr̄ generabile alio modo cū aliqd nō fuit: ⁊ deinde fuit per generationem.

¶ Cum finiuit dcm̄ de numeratione itentionū de quibus dr̄ nō generabile vult dicere de qb⁹ dr̄ gn̄abile. iiz

Prima fig⁹

¶ Et qr̄ vna itētionū de qb⁹ dr̄ nō gn̄abile est illud qd̄ est possibilis gn̄ōnis: qd̄ adhuc nō ē: h̄ aūt ē duobus modis: aut ad sciēdū ꝑ cās gn̄ōnis: aut sine cāis ei⁹: ⁊ qr̄ h̄ est: opȝ vt h̄ nomē gn̄abile dicat̄ ēt de oppositis haꝝ duaꝝ itētionū. s. de eo qd̄ est in actu post nō eē absqȝ cāis gn̄atōis: ⁊ de eo qd̄ ē in actu cū cāis gn̄ationis: ⁊ iō icepit ⁊ collocauit has duas intentiones in vno ꝭmōe. ¶ Et dixit: ⁊ silr̄ dr̄ gn̄abile multis modis. q̊rū vnus ē cū aliqd fuerit ipol̄e gn̄ari. Deīn̄ fuerit i postremo nō ens: aut ꝑ gn̄ationē: aut sine generatiōe. i. qr̄ gn̄abile dr̄ de eo qd̄ fuit in actu postꝙ̄ nō fuit. Deīde post nō est: ⁊ h̄ ē duob⁹ modis: quoruȝ vnus ē vt fiat sine cāis gn̄ōnis: ali⁹ cuȝ causis. ¶ Et dixit: cuȝ aliqd fuerit ipol̄e gn̄ari. i. ⁊ nō dicit̄ ī istis eē nō gn̄abile: nisi ꝭȝ statuȝ in quo nō est gn̄andū. s. cū fuerit in actu: qm̄ cū aliqd fuerit cōpletū in generatiōe: impossibile est generari. ¶ Et iste due intentiones in quas prius diuisuȝ fuit nō gn̄abile sunt cōtente hic in prima diuisione: ⁊ vtraqȝ istarum diui-

ſionum dictarum eſt oppoſita duabus intentionibꝰ: de quibus dicitur non generabile.ſ.prime ſue explanatiõis ꝛ ſecũde. ¶ Et poſſibile eſt generabile ꝛ nõ generabile ex eis dici: de vna intentiõe ſed diuerſis modis. Generatum enim abſqꝫ cauſis generationis poſſibile eſt dici apud ſuũ eſſe generabile ꝛ nõ gnãbile inſimul. Non generabile vero eſt qꝛ ſine cauſis gnõnis. Generabile autẽ qꝛ eſt poſtq̃ nõ fuit. ¶ Sꝫ tñ melius ẽ vt nõ dicat̃ nõ gnãbile niſi apud nõ eẽ: ꝛ generabile apud eſſe: quapp̃ dixit cũ aliqd fuerit impoſſibile gnãri ꝛc̃. ¶ Et cũ diuiſit hanc intẽtionem huiꝰ nominis gnãbile que opponit̃ duabꝰ primis intentionibꝰ huius nois nõ gnãbile: dixit etiã ſcdaꝫ intentionẽ generabilis: ꝛ dixit: ꝛ etiam dĩ gnãbile alio mõ ꝛc̃.i.dĩ gnãbile: ꝛ de eo qd̾ gnãtũ eſt potẽtia non gnãtũ actu. ꝛ Themiſtius intellexit ex hac itẽtiõe illud qd̾ eſt difficilis gnãtionis.i.dixit ꝙ h̾ intẽtio 2ª quã dixit ex hoc noie gnãbile eadẽ eſt cum oppoſita ſcde intentionis quã dixit ex eis de qbꝰ dĩ non gnãbile.ſ.ꝙ eſt difficilis gnãtionis ſm̃ ſuã ſniam nõ ſꝫ ſniam Alexãdri. ¶ D.d.tertiam itentionem: ꝛ dixit: ꝛ dĩ gnãbile alio modo ꝛc̃.i.ꝛ dĩ gnãbile de eo qd̾ ẽ gnãbile in actu v̾e: ꝛ eſt illud qd̾ prius fuit non ens. D.fuit ens via gnõnis. ¶ Et exiſtimat̃ hoc eſſe collocatũ ſub primo diuidẽte: ꝛ qd̾ dicit in eo cernit: aut per gnõnem: aut ſine gnõne: tñ videt̃ ꝙ nõ vocauit ipꝫ h̾ gnãbile niſi inq̃tũ ens eſt poſt nõ ens ſm̃ viã gnãtionis: nõ iquãtũ eſt ens poſt nõ ens ꝙ intendebat in primo mõ: ꝛ Themiſtius dixit qd̾ intẽdebat per hoc illud quod neceſſario generat̃: ſed tamen viſum eſt ꝙ illud qd̾ neceſſario generatur non fit ſm̃ viam generationis: ſcilicet per alterationem.

Secunda ſignificatio.

Tertia ſignificatio.

¶ Et corruptibile autẽ ꝛ incorruptibile ſil̾r. Siue eni prius aliqd ens: poſterius aũt nõ eſt: aut nõ eẽ ꝯtingit corruptibile eẽ dicimꝰ: ſiue corruptũ aliqñ ꝛ tranſmutatũ: ſiue nõ. Eſt aũt qñ ꝛ qd̾ per corrũpi cõtingens non eſſe corruptibile eſſe dicimus. Et adhuc aliter qd̾ facile corrũpitur: qd̾ vtiqꝫ eutarthõ: ideſt facile corruptibile dicet aliquis.

¶ Et ſil̾r corruptibile dicit̃ multis modis: quoꝝ vnus eſt cũ aliquid fuerit primo ens: ꝛ poſtremo non ens: ſiue per alterationem ſiue nõ. Et forte dicit̃ corruptibile alio mõ cuꝫ aliquid fuerit poſ̾e vt nõ ſit ens per corruptionẽ. Et dĩ corruptibile alio mõ etiam cum aliquid fuerit velocis corruptionis: vt illud quod eſt facilis corruptionis.

ii3 ¶ Ideſt quoꝝ eſt vnus cuꝫ aliquid fuerit primo ens. Deinde fuerit nõ ens poſt: dr̃ eniꝫ cũ eo apud non eẽ ſuuꝫ: ꝯſequẽs eẽ qd̾ eſt corruptibile: ꝛ qd̾ iã corruptũ eſt: ſiue ſuũ nõ eẽ fuerit ꝑ alterationẽ.ſ.corruptione vera: aut ſine alteratiõe: ꝛ hoc eſt corruptum in actu. ¶ D.induxit ſcdam intentionẽ: ꝛ dixit: ꝛ forte vocabimꝰ aliqd corruptibile alio mõ ꝛc̃.i.ꝛ forte dicemꝰ corruptibile cũ aliqd fuerit poſ̾e nõ eſſe per aliquaꝫ cãm cãrũ corruptionis ad demonſtrandũ ꝙ cũ hoc nomẽ corruptibile dĩ de eo qd̾ eſt in potentia huiꝰ.ſ. ꝙ intrat ipm non eẽ ſine cauſis corruptiõis. dignius eſt dici de eo qd̾ eſt in potẽtia nõ ens cum fuerit nõ ens ꝑ cãs corruptionis: ꝛ Themiſtius ſm̃ ꝙ reputo

Prima ſignificatio.

Scda ſignificatio.

intelligit ex pronũciatiõe huius corruptionis cũ corrumpitur ſine alteratiõe ꝛ ſine corruptiõe: ſicut corruptio fluuij magni cũ tranſmutat̃ de loco ad locũ. ¶ D.d.dat tertiã itẽtionẽ ꝛ eſt illud qd̾ nõ eſt corruptum in actu: ſed eſt facilis corruptionis: de hoc eniꝫ dicitur corruptibile ẽt: ꝛ dicit: ꝛ dĩ etiaꝫ corruptibile alio modo ꝛc̃. intendit dicere ꝙ illud qd̾ eſt in potẽtia dĩ duobus modis de difficili: ꝛ hoc raro ꝛ in ſimilitudine remota: ꝛ de facili corruptibili: ꝛ hoc ẽ magis in vſu. ¶ Et abbreuiatio huiꝰ eſt ꝙ corruptibile dicitur de corrupto in actu ꝛ in potẽtia: in actu dicit̃ de eo quod corrumpit̃ per alterationẽ ſubſtãtie ſue ꝛ tranſmutationem: ꝛ de eo ꝙ corrumpitur per alterationem alterius ꝛ eius tranſmutationem in potentia dicitur de eo quod eſt difficilis corruptionis: ꝛ de eo quod eſt facilis corruptionis.

Tertia ſignificatio.

¶ Et de incorruptibili eadem rõ: aut eni qd̾ ſine corruptiõe qñqꝫ qdẽ ens: qñqꝫ aũt non ens: puta tactus: qꝛ ſine corrumpi prius exiſtentes poſtremo nõ ſunt. Aut ens quidem poſſibile aũt nõ fore: aut nõ futurum aliqñ: nunc autẽ ens. Tu eni es ꝛ tactus nũc: ſꝫ tñ corruptibilis: qꝛ eſt aliqñ: qñ nõ eſt veruꝫ te dicere: qꝛ es neqꝫ hoc tangit. Maxime aũt proprie ens quidẽ: impoſſibile aũt corrũpi ſic: vt ꝛ nũc ens poſtremo non ſit: aut ꝯtingat nõ eſſe: ꝛ ſi nondũ corruptũ: contingẽs autẽ poſtremo nõ eſſe. Dicit̃ aũt icorruptibile: ꝛ quod non facile corrumpitur.

¶ Et ſil̾r dicitur qd̾ nõ cadit ſub corruptiõe multis modis. Quoꝝ vnus eſt cuꝫ aliquid fuerit aliqñ ens: aliqñ non ens: vt tactus aliquãdo eni eſt ens: ꝛ aliqñ nõ ens abſqꝫ eſſe ꝛ ſub corruptione. Et dĩ etiã nõ corruptibile illud alio modo. Illud qd̾ eſt ens ꝛ habꝫ potentiã ad non eſſe: vel illud qd̾ in futuro erit nõ ens: ſꝫ hoc cadens ſub corruptione: nunc autẽ eſt ens: ꝛ ſm̃ h̾ cadens ſub corruptione: in futuro enim erit nõ ens. Modus autẽ verus.ſ.qd̾ non cadit ſub corruptione eſt illud quod modo eſt ens: ꝛ nõ habꝫ potentiam ad corruptionẽ: ita ꝙ ſit modo ens ꝛ non ens. ¶ Et dicit̃ etiam alio modo cuꝫ res nõ corrumpat̃ adhuc ꝛ poſſibile eſt poſtremo vt ſit non ens. Et etiam dicitur non corruptibile: alio modo cum aliquid nõ cadit velociter ſub corruptione: ſicut illud qd̾ non eſt facilis corruptionis.

¶ Ideſt non corruptibile dicit̃ illud cuius corruptio eſt ſine cauſis corruptionis: ſicut dicitur non generabile illud: cuius generatio eſt ſine cauſis generationis. Iſte autem modus poteſt dici corruptibile ꝛ nõ corruptibile duobꝰ modis diuerſis: corruptibile v̾o iquãtũ nõ eſt poſt eẽ: nõ corruptibile aũt: qꝛ ſuũ non eẽ nõ eſt ꝑ cauſas corruptiõis. Iſta aũt ſunt ſicut dixit q̃ aliqñ ſũt: ꝛ aliqñ nõ ſunt: q̃rũ eẽ non ẽ ꝑ cauſas gnõnis: ꝛ quoꝝ nõ eẽ nõ eſt ꝑ cãm corruptiõis. V.g. ii4

Prima ſignificatio.

ſenſus

sensus tactus. Sensus.n.tact⁹ nō est trāsmutatio vt fiat: aut corrūpat in tpe: sȝ est ꝯñs trāsmutationē: vñ
2a est nō in tpe: ⁊ silr oīa relatiua. ¶ D.d. ⁊ dr̄ ēt nō corruptibile alio°.i.dr̄ non corruptibile de eo qḋ est corruptibile in potētia: ⁊ est ens in actu: ⁊ est poſſe vt nō sit post. D. dixit: aut illud qḋ in futuro nō est: mō aūt est: ⁊ est altera ꝓnūciatio eiusdē intētiōis.s.corruptibilis in potētia.
3a ¶ Deīde dixit: ⁊ est modus ⁊c̄.i.modus aūt de quo dr̄ nō corruptibile veriori noīe est illud qḋ est ens in actu in quo nō est potētia ad nō eē: ita ꝙ aliqñ sit ens ⁊ aliqñ nō ens. D.d. ⁊ dr̄ ēt nō corruptibile: alio° cū aliqd adhuc nō corrūpat: ⁊ poſſe ē in postremo vt sit nō ens: ⁊ pōt hic eē illud qḋ in postremo est nō ens sine causis corruptiōis: ⁊ differt ꝑ hoc ab eo in quo ꝑ dixit: cū aliqd fuerit ens: ⁊ hȝ po
4a tentiā vt sit nō ens. ¶ D.d. ⁊ dr̄ etiā nō corruptibile alio° cū aliqd nō cadit velociter sub corruptiōe. ⁊ h̄ maniᵐ est eē ꝙ est aliud ꝯdiuidens a ꝑdictis. ¶ Et abbreuiatio huius sermonis est ꝙ incorruptibile dr̄: aut q̄r corruptio ei⁹ sit sine causis corruptiōis: aut q̄r est nō corruptū in actu: ⁊ poſſe ē corrūpi i futuro: ⁊ h̄ duob⁹ modis: aut sine causis corruptiōis: aut cū causis: dr̄ itaq̄ȝ hoc nō corruptibile de duab⁹ itētiōib⁹: ꝑa.s. ⁊ 2a. Terti⁹ aūt est verus: ⁊ est illḋ qḋ est ens in actu: ⁊ nō hȝ potētiā ad corruptionē: neq̄ȝ est possibile vt in aliqua hora sit corruptum. Quartus vero est id quod est difficilis corruptionis.

¶ Sit itaqȝ hec sic se habent considerandū quō dicimus possibile ⁊ impossibile. Proprijssime enim dictū: eo ꝙ nō possit corrumpi: neqȝ aliquādo quidē eē: aliquādo aūt nō. Videt̄ aūt ⁊ ingenitū qḋ ipoſſe ⁊ qḋ nō potens fieri sic: vt ⁊ prius quidē non sit: posterius autē sit: puta diametrum simetrum.

¶ Et cū de gnōne ⁊ corruptione ⁊ suis itentionibus iaȝ diximus aperte: perscrutemur modo de illo de quo dicimus ipm hēre potentiā aut nō hēre potentiā. Incorruptibile ꝟo verū est illud in quo nō est potētia ad recipiendū corruptionē: neqȝ hȝ potentiā vt aliqñ sit ens: ⁊ aliqñ non ens. Illud aūt qḋ nō generat̄ est illud qḋ nō habet potentiā: vt sit temperatum naturaliter equale.

ii5 ¶ Idest ꝑscrutatio est añ itroitū in eis que intēdim⁹ qd est dicere. hoc hȝ potētiā: aut nō hȝ. illud eni de q̊ vere dr̄: nō corruptibile ē qḋ nō hȝ potētiā ad corruptionē: neq̄ȝ ēt ē poſſe vt aliqñ sit ens ⁊ aliqñ nō ens. ¶ D.d. illḋ aūt qḋ aliqñ nō gnātur ⁊c̄.i. illḋ aūt qḋ vere nō gnātū est: qḋ nō est in poa in aliq̊ tpe: ⁊ cum ita sit. est igit̄ illud in q̊ nō est poa vt sit ens. in q̊ eni est poa vt generet̄ cū gnābit̄ hēbit iā potentiā ad generationē. Illud g̊ qḋ nō gnātur nō hȝ potētiā ad generationē. ¶ Et hoc itēdebat cū dixit: nō hȝ potētiā vt sit equale nāliter.i.q̄r semper fuit equalis ꝑ nām. ¶ Et itēdebat ꝑ equalē nāliter illḋ qḋ est in sua ꝑfectione: ⁊ inuit ex hoc ꝭm ꝙ reputo opiōnē Platonis dicētis ꝙ mūdus añ hoc nō fuit equalis ꝑ nāȝ.i.eq̄liter in potētia. Deinde post hoc fuit equalis ꝑ nām: ⁊ hec est ordinatio quā intēdebat cū dixit ꝙ mūdus ꝑus fuit iordinat⁹. Deīde post venit ad ordinē ⁊ voluit hic notificare ꝙ mundus nō semꝑ fuit ordinatus: q̄r nō est in eo potētia ad ordinationē. idest ⁊ h̄ venit ex inordinatione ad ordinationem potentiam habet ad ordinationem ⁊ non ordinationem.

¶ Si itaqȝ aliqd pōt mouere centū stadia: aut leuare pondus: semper autē plurimum dicimus puta talenta leuare centū: aut stadia ire centū: q̄ȝuis ⁊ partes potest que intus. Si quidē ⁊ superabundantia vt nominetur ad finē ⁊ excellentie virtutē oportet. Necesse igit̄ potēs ꝭm excellentiā tm̄ ⁊ que īfra poſſe: puta si talēta centū tollere ⁊ duo ⁊ si stadia centū ⁊ duo poſſe ire: virtus aūt excellētie. Et vtiqȝ siqdē ipossibile tm̄ ꝭm excellentiam dicentibus ⁊ plura ipossibile: puta non potens mille ire stadia: manifestum quia nec mille ⁊ vnum. Denominatio fit a fine ⁊ a digniori.

¶ Dicamus mō ꝙ si potētia alicuius fuerit moueri per centū miliaria: ⁊ ferre per centum aurenas poterit ēt in partibus que sunt īter ea: opȝ ergo nos diffinire potētiā. Dicamus ergo ꝙ diffinitio potētie est vltimum potētie rei. Qḋ eni pōt ambulare per cētū leucas pōt ambulare per duas leucas: ⁊ qḋ pōt ferre centū libras pōt ferre duas libras. Manifestum igit̄ ꝙ potētia diffinienda est in fine eius qḋ pōt: debile aūt diffinitur per minus q̄ȝ pōt. Qm̄ si aliquid non potest ferre aliqḋ pōdus nō poterit maius. V.g. si nō pōt ferre centū libras: nō pōt ferre centum ⁊ vnā: ⁊ qḋ nō poterit ambulare mille leucas non poterit ambulare mille ⁊ vnam.

¶ Cū narrauit ꝙ opȝ perscrutatorē de potētia scire ante qd est dicē hoc hȝ potētiā sup hoc aut non hȝ: ⁊ vtrū cū de aliquo dixerim⁹ ipȝ hēre potētiā ad eē est in toto tpe sui eē: aut est in vltīo isti⁹ tpis. ⁊ silr cū dixerimus ꝙ aliqd nō hȝ poᵃᵐ ad eē vtꝝ sit in toto tpe sui nō eē: aut in sui termīo vel suo pn°. ¶ Et dixit dicam⁹ mō ēt ꝙ cū poᵃ alicuius fuerit in moueri per cētū leucas ⁊c̄.i. ⁊ cū manifestū ē ꝑ se ꝙ si aliqd potest aliquē actū ꝙ pōt illud qḋ est sub eo: manifestū ē ꝙ potētia ei⁹ nō ē diffiniēda nisi ꝑ vltimū isti⁹ actiōis: ⁊ cū ita sit manifestū ē ꝙ potētie reꝝ nō terminant̄ nisi ꝑ suos fines: ⁊ ꝑ eos distinguit̄ quelibȝ potētiaꝝ reꝝ hñtiū potētias diuersas. V.g. ꝙ cū voluerimus diffinire poᵃᵐ illi⁹ qḋ pōt moueri ꝑ centū leucas: nō dicem⁹ ꝙ hȝ potētiā moueri ꝑ min⁹ q̄ȝ ꝑ cētū: ⁊ cum ita sit. Potētia igit̄ nō diffinit̄ nisi ꝑ finē sui act⁹ nō ꝑ illud qḋ ē añ finē. ¶ Et cū demr̄auit qd est dicē h̄ habȝ potētiā: ⁊ ꝙ ipse itēdebat ꝑ hoc finē potētie nō quēcūq̄ȝ: icepit dicere modū ex q̊ diffinit̄ debilitas potētie ⁊ suū defectū. ¶ Et dicit. Debile aūt terminat̄ ꝑ min⁹ q̄ȝ pōt.i. defect⁹ poᵉ terminat̄ ꝑ mimū in poſſe: cū.n. nō poterit min⁹ neciū ē vt non possit magis: ecōuerso determinatiōi actiōis poᵉ.s. quo potentia diffinit̄ ex fine sui actus. defect⁹ aūt eius diffinit̄ per min⁹. Cū.n. nō poterit ferre qnq̄ȝ libras. dicem⁹ ꝙ est ipotēs ferre qnq̄ȝ libras ⁊ plus: qm̄ si qnq̄ȝ non pōt: plus necio nō pōt: ⁊ cū ita sit māifestū ē cū dici ii6

mus h̃ hʒ potẽtiã itendim⁹ terminũ poᵉ.i.finẽ:ꝛ silr̃ cũ dixit hoc nõ hʒ potẽtiã nõ intẽdit nisi terminuʒ.
¶ Nihil aũt nos turbet: determineť eniʒ ẞm excellentie terminũ dictũ ꝙ ꝓprie possibile. Forsitan.n.instabit quis vtiqʒ quasi nõ sit necesse: qꝺ dictũ est. Videns eni stadiuʒ nõ vtiqʒ que intus videbit magnitudines: sʒ cõtrariũ magis: potens videre punctũ: aut audire paruũ sonũ ꝛ maiorem hẽbit sensum. Sʒ nihil differt ad rõnem. Determineť aut in virtute: aut in re excellentia: qꝺ eniʒ diciť manifestũ. Visus qdem enim qui minoris excedit: velocitas autem que maioris.
¶ Si igiť termin⁹ potẽtie est finis sue potentie eius est vltimũ eius potentie ẞm magis. Nõ igiť existimetis si aliquis dixerit nobis: qm̃ forte aliquis cõtradicet sermoni ꝙ diffinitio ꝑ quã diffinim⁹ potentiã nõ est necessaria neqʒ recta. Qui.n.videt aliqd ꝑ distantiaʒ vnius leuce põt videre minus ex distantia minori vna leuca. Sed contradicit huic sermoni: qꝛ qui põt videre punctũ vel audire minimã vocẽ: põt videre plus q̃ʒ pũctũ: ꝛ audire magnã vocẽ. Dicam⁹ g̃ ꝙ hoc nõ destruit nr̃m sermonẽ: ꝺ diffõne potẽtie: qꝛ diffiniť: aut i fine rei: aut i vltio sue potẽtie.

ii7 ¶ Idest sit ergo termin⁹ iste potẽtie ẞm magis qꝺ ẽ finis sue actõis: ꝛ qꝛ in hoc qꝺ dixit de potẽtia est qõ incepit munire hoies ab illa qõne ad demr̃andũ ei⁹ ɔ̃dictoriã. ¶ Et dixit: nõ igiť existimetis ipm eẽ falsum ꝑꝑ sermonẽ alicui⁹ ɔ̃dicẽtis: qꝛ qui diffinit potẽtiã ꝑ magi nõ recte facit.g.n.videt aliqꝺ q̃ʒtũ terminatũ ex spatio terminato põt videre min⁹ ex minori spatio: ꝛ nõ põt videre illꝺ min⁹ ex spatio ex quo videt mai⁹: nõ g̊ ois poᵃ q̃ magis cõpꝛehẽdit põt minorẽ cõpꝛehẽdere: nec ẽt ois potẽtia hʒ finẽ terminatũ in sua actiõe. Nã g aliqd ex vna leuca cõpꝛehendit: cõpꝛehẽdit maius ex illa leuca: ꝛ maius maiori: ꝛ sic in infinitũ: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit.g.n.videt aliqd ex leuca põt videre minus ex minori leuca.i.ꝛ nõ p̃t videre illud min⁹ ex leuca: ꝛ videt maius ex illa leuca.sʒ huic est ɔ̃dictio ẞmoni ꝛc̃.i.sʒ hoc qꝺ appꝫ de visu dicto est ɔ̃riũ.iam eni dictũ est ꝙ illud cui data est aliq̃ potẽtia nõ põt agere plus illa potentia: ꝛ hic appꝫ de potẽtia visus ecõtrario: qm̃ si min⁹ cõꝑhendet mai⁹ cõpꝛehẽdet.silr̃ de voce: si aũt g aliquã vocez ex aliq̊ spatio audierit: audit maiorẽ ex illo eodẽ spatio. ¶ Deinde incepit dissoluere hãc qõnẽ dicendo.dicam⁹ igiť ꝙ hoc nõ destruit nostrũ sermonem idest ꝛ h̃ exẽplũ nõ destruit vniuersitatẽ ẞmõis p̃dicti. Ois.n.potẽtia aut est actiua aut passiua: si actiua terminať per vltimũ finẽ ei⁹ qꝺ agit: si passiua ꝑ minimũ ei⁹ a quo patiť.nã cuʒ a minori patiť: patieť a maiori: ꝛ potẽtia q̃ est fortior l passiõis patiť a minori: hec qdẽ est dispositio potẽtie visus: cũ.n.patieť a grano milij ab aliq̊ spatio patieť a maiori ex illo eodẽ spatio: sensus igiť fortes sunt g cõpꝛehẽdũt minimũ eoꝝ q̃ sunt poſ̃ia vt cõpꝛehendanť de spatijs ex quib⁹ separať visio: ꝛ cũ ita sit potẽtia nõ terminať nisi ex suo fine siue fuerit actiua siue passiua.

Vel demonstrando.

Poᵃ actiua terminatur ꝑ maximum: passiua do ꝑ minimum.

Sensus fortes sunt g cõpꝛehẽdũt minimũ eorũ q̃ sunt poſ̃ia cõpꝛehenda- tur ꝺ spatijs ex qb⁹ desp- rať visio. de ista fortitud- ne. vide 5° de gnõne aialiu- caplo scꝺo.

¶ Determinať aũt his dicẽdũ qdẽ deinceps. Si itaqʒ sunt q̃dã possibilia ꝛ eẽ ꝛ nõ esse: necesse est tempore aliquo determinatũ eẽ plurimũ ꝛ eius qꝺ est eẽ: ꝛ eius qꝺ nõ. Dico autẽ nõ possibile rem esse: ꝛ ens poſ̃e nõ eẽ ẞm quãcũqʒ p̃dicationẽ: puta hoiem: aut albũ: aut tricubitũ: aut aliud qꝺcũqʒ taliuʒ: si eniʒ nõ erit q̃ʒtũ aliqꝺ: sʒ semꝑ plus ꝓposito: ꝛ nõ est cuius minus in infinito erit tempore: idem possibile est esse: ꝛ non esse alio infinito: sed hoc impossibile.

Qꝺ esse pos- ꝛ nõ esse de- terminatũ e- eẽ plurimu- ꝛ eius qꝺ e- eẽ: ꝛ eius q- non.

¶ Volumus modo postq̃ʒ hoc distinxim⁹ scʒ potentiã ꝛ debilitatez determinare residua per ea que sũt similia. Dicamus igitur ꝙ si aliquis habuerit potentiaʒ ad esse ꝛ nõ esse oino est tempus distinguens inter suuʒ esse ꝛ suam destructionẽ.s.tempus in quo illud habet potentiã ad esse ꝛ nõ esse. Et hic quideʒ sermo est in oibus predicamẽtis. vt homo ꝛ albũ ꝛ tricubitũ ꝛ alijs predicamẽtis. Si igitur hec potẽtia nõ fuerit in aliqua hora temporis: ꝛ tempus eius fuerit continuũ: ꝛ nõ inueniať ei tempus: neqʒ modicũ neqʒ multũ: illud tũc habebit potẽtiaʒ ad esse ꝛ non eẽ in tꝑe infinito: qꝺ est impoſ̃e.

¶ Cũ declarauit potẽtiã ex vltimo sue actiõis: ꝛ defectũ potẽtie ex pꝛia re q̃ nõ põt facere aliqd: ꝛ hoc in rebus actiuis ꝛ passiuis: vult oñdere ꝙ silr̃ ɔtigit in rebus gnãbilib⁹ ꝛ coꝛruptibilib⁹. Entia eni ꝑ potẽtiã que est in eis ad gnõnẽ gnãnť: ꝛ ꝑ potẽtiã q̃ est in eis ad esse sunt ꝛ coꝛrũpunť ꝑ defectũ isti⁹ poᵉ. ¶ Et h̃ intẽdebat cũ dixit: determinare residua ꝑ ipʒ qꝺ est silr̃.i.ꝑ mutationẽ iudicij in hoc ad gnãbile ꝛ coꝛruptibile. ¶ D.d.ꝛ iste sermo est in oibus p̃dicamẽtis idest ꝛ hec intẽtio potẽtie defectus est eadẽ in oibus p̃dicamẽtis in suba.s.vt hõ in hoie: eteniʒ dixim⁹ ipʒ hr̃e potentiã ad esse centũ annoꝝ: ꝛ nõ habere potẽtiã esse plus q̃ʒ centuʒ annoꝝ: ꝛ similr̃ de qualitate ꝛ quãtitate ꝛ alijs p̃dicamẽtis cũ attribuim⁹ eis potẽtiam.s.ꝙ terminamus oẽs has potentias ex vltimis suarũ actionũ in tꝑe.s.ex vltimo tꝑe in quo possibile est vt istud remaneat ens: coꝛruptionẽ aũt terminamus ex p̃mo tꝑe in quo possibile est coꝛrũpi. Et similiter terminam⁹ potẽtiã gnãndi ex p̃mo tꝑe i quo poſ̃e est gnãri: cũ hoc sit hoc coꝛrumpi. ¶ Et cuʒ demõstrauit hoc de potẽtia: dixit: si igiť hec potẽtia nõ fuit in aliqua hora tꝑis ꝛc̃.i.ꝛ cũ apertũ est de potentijs ꝙ tempoꝛa earũ sunt terminata: ꝛ si igitur aliqs finxerit potẽtiã eẽ nõ terminatã in aliquo tꝑe.scilʒ nõ hr̃e p̃nᵐ neqʒ finẽ erit vtraqʒ potẽtia q̃ est ad aliquid ꝛ ad suũ oppositũ infinita: qꝺ est impossibile. iis

¶ Principiũ aũt sit hinc ipossibile ꝛ falsum nõ idẽ significanť. Est aũt ipossibile: ꝛ possibile: ꝛ falsuʒ: ꝛ verũ: hoc qdẽ ex suppositione. Dico aũt vt puta trigonuʒ ipossibile duos rectos habere si hoc: ꝛ diameter com

mensurabilis

mensurabilis si hoc. Sũt aũt simpl'r ⁊ possibilia ⁊ impossibilia: ⁊ falsa ⁊ vera. Non aũt idē est falsuȝ aliqd eē simpl'r: ⁊ ipossibile simpl'r. Te eni nō stantē dicere stare falsũ quidē nō ipossibile autē. Sil'r aũt citharizātem: nō cantantē aũt cantare dicere falsuȝ ē. nō aũt ipossibile. Simul aũt stare ⁊ sedere ⁊ diametrũ cōmensurabilē eē nō solum falsuȝ: sed impossibile. Nō itaqȝ idē est supponi falsum ⁊ impossibile. Accidit aũt impossibile ex ipoli. Hoc quidē igiẜ sedere ⁊ stare simul habȝ virtutē: qꝛ qñqȝ hȝ illā ⁊ alterā: sed nō vt simul sedeat ⁊ stet: sed in alio tpe.

¶ Incipiamus modo ⁊ declarem⁹ qũo est ipossibile: ⁊ dicamus ꝙ falsum ⁊ ipossibile nō sunt idē: sunt eni q̃tuoꝛ ipossibile ⁊ possibile: ⁊ verũ ⁊ falsuȝ. Possibile est vt triangulum eē isochelem. ipossibile vero vt diametrũ eē equalē coste. Falsuȝ enim ⁊ ipossibile nō sunt idē: sicut diximus sup̱ius. Qui ergo dicit aliquē surgere cũ nō surgit falsuȝ dicit sȝ non ipossibile: ⁊ qui de cantore dicit ipsum cantare dum nō cantat falsum dicit: sȝ nō impole. Dicere aũt idē surgētē esse: ⁊ sedentē simul nō tm̃ falsum: sed ipole. Impossibile eni est hominē hr̃e potētiā qua sit surgēs ⁊ sedēs insimul in eodē tpe: qꝛ in eodem tempoꝛe habet duo tñ non in actu: sed surrectio in vno tempoꝛe: ⁊ sessio in alio.

119 ¶ Cuȝ declaũit qꝺ cōtingit dicēti ꝙ in aliquo qꝺ est ens ꝑ tēpus ifinitũ est potētia ad nō esse: vt due potētie insimul sint ifinite: ⁊ ꝙ tp̃s actiōis vnius potētie nō sit aliud a tpe scd̄e potentie: ⁊ narrauit ꝙ ab hac oppōne sequiẜ ipole. ¶ Incepit dicere qũo sequiẜ: ⁊ ꝓposuit hāc ꝓpōnē. s. ꝙ falsuȝ ē duob⁹ modis ipole: ⁊ nō ipole: ⁊ ꝙ falsuȝ qꝺ nō est nō ipole est illud qꝺ ē pole: vt sit qñ poniẜ ens in actu añqȝ sit. V. g. ꝙ si posuerimus sortē q est surgēs eē sedētē est falsum pole ⁊ nō ipole ⁊ vl'r: queādmodũ dixit sunt q̃tuoꝛ intentiones falsum: pole: ipole: verũ. ¶ D. d. dedit exēplũ de possibili vt triangulũ eē isochelē qꝺ est pole esse: ⁊ ideo laborāt geometre decl'are qũo possit inueniri. Impole aũt est vt diametrũ q̃drati eē cōicātē coste: ⁊ hoc itēdebat cũ dixit eq̃lē. ¶ D. d. falsuȝ aũt ⁊ veꝝ nō sunt idē. ita fuit in libꝛo p̊: sȝ dȝ eē. falsum ⁊ ipole nō sunt idē sicut dixim⁹ sup̱ius: ipole eni est falsum: sed nō ꝯuertiẜ sicut q dixit surgētez q nō est surgēs: qꝛ falsuȝ dicit: nō tñ ipole: cũ possit qdē surgere. Qui aũt dixerit idē surgētē ⁊ sedētē simul falsum dicit ⁊ impole. Falsum g̊ est duob⁹ modis: falsum possibile: ⁊ falsuȝ ipossibile. ¶ D. d. qꝛ in tpe in quo ⁊c̃. i. in tēpoꝛe in quo hȝ vnum oppositoꝝ nō hȝ in illo tpe nisi potentiā ad scd̄m oppositũ: non potētiā ad oppositũ in actu: qm̃ qꝺ hȝ in actu nō habȝ potentiā ad ipsuȝ. cum ergo caruerit illo opposito ⁊ habuerit scd̄m oppositũ cōuerteẜ hoc: sic ergo nō inuenienẜ in eo due potētie isimul sicut nec ieniunẜ in eo due actiones isimul in eodē tpe: ⁊ voluit oñdere per hoc ꝙ sic est

Impole est falsum ⁊ non conuertitur.

de potentia ad oppositũ sicut de ipsis oppositis. scȝ quia sicut duo opposita non congregant' insimul: sic ⁊ earũ potētie nō simul cōgregant' in eadē materia.

Sic duo opposita nō cōgregāẜ insil'. sic ⁊ earũ potētie nō sil' cōgregāẜ i eadē mā. cōsi'le. 3° physi. t. c. 10. Joh. 2. 121. ⁊ 124. Sȝ vide opp^m. 4. met. t. c. 20. ⁊ 9. met. 10. 17. ⁊ 19.

¶ Si itaqȝ aliqd ifinito tēpoꝛe pl'imũ hȝ virtutē: nō est in alio tpe: sȝ hoc sil'. Quapp̱ siqdē ifinito tēpoꝛe ens coꝛruptibile est. Virtutē hēbit vtiqȝ eius qꝺ est nō esse. Si itaqȝ ifinito in tpe est sic exñs qꝺ pōt nō esse: siml' igiẜ erit ⁊ non erit ꝑm actũ. Falsum quideȝ igiẜ accidet vtiqȝ: qꝛ falsuȝ positũ est. Sed si non impossibile erat non vtiqȝ ⁊ impossibile eēt quod accidit. Omne igitur semper ens simpliciter incoꝛruptibile.

¶ Si igitur aliqs dixerit aliqd hȝ potētia ad plura in tēpoꝛe infinito: significauit ꝙ illud nō facit illas actiōes in tpe: sicut oēs in eodē tēpoꝛe isimul: sed si ita est: sicut dixit erit aliquid eoꝛũ cadentiũ sub coꝛruptiōe semp̱ in tēpoꝛe ifinito hñs potētiā vt nō sit sub coꝛruptione semp̱ ad ifinitũ: qm̃ illud qꝺ habȝ potētiā vt nō sit est etiā. Et si ita sit erit illud generatũ ⁊ nō generatũ isiml' in actu: ⁊ hoc est falsum nō possibile. Est quidē falsuȝ: qꝛ ei⁹ positio fuit falsa: ⁊ nisi eēt falsa ⁊ ipolis insimul: cōclusio nō eēt ipolis. Manifestũ est igiẜ ꝙ oē eternũ i esse nō cadit sub coꝛruptione neqȝ sub generatiōe. Qm̃ si caderet sub generatiōe ⁊ esset generatũ haberet potentiam vt non esset de tempoꝛe.

¶ Cũ declarauit ꝙ potētie q̃ iueniunẜ in eadē re ad eē ⁊ nō eē sũt finitoꝝ tēpoꝝ ⁊ diuerse. ⁊ dixit: ꝙ si iuenirenẜ in aliq̊ potētie ad oppositas res nō terminatoꝝ tēpoꝝ: sȝ tp̃s cuiuslibȝ potētie est ifinitũ: ꝯtingit vt ille po^e agāt suas actiōes in eodē tpe isiml': nō ꝙ vnũ eoꝝ agat i aliq̊ tpe alio a tpe q̃ aget 2^a. ¶ Et hoc itēdebat cũ dixit. si aliqs dixerit aliqd hr̃e ⁊c̃. i. si aliqs finxerit aliqd eternũ hr̃e potētiam ad coꝛruptionē. finget ꝙ aliqd hēbit potentias ad res oppositas in tpe ifinito. potētia. n. ad esse ⁊ nō esse iueniẜ in eo ꝑ tp̃s ifinitũ: ⁊ q finxerit ꝙ in eodē iuenienẜ potētie ad res oppositas in tpe infinito ponet ꝙ illud nō facit illas actiōes oppositas in tpib⁹ diuersis: sed in eodē tpe insil' qꝺ est ipole. s. actiōes ꝯrias in actu exire. ¶ Et qꝛ dicēs aliqd eternũ hr̃e potētiā ad coꝛruptionē: ponit nō ipm coꝛruptũ in actu: icepit narrare qũo sequiẜ ipossibile hāc positionē: ⁊ est ꝙ seqẜ dicētem hoc vt positio duaꝝ actionũ isil' sit falsa ipossibilis nō falsa possibilis. Dixit: ⁊ si sit sicut dixit erit aliquod cadentiũ sub coꝛruptione semp̱ in ifinitũ: qm̃ illud qꝺ hȝ potentiā vt nō sit est. i. ⁊ cũ determinate sũt ꝓpōnes he: si ita fuerit sicut fingit hic dicēs. s. aliqd esse in quo est po^a ad coꝛruptionē: ⁊ illud eē semp̱ ifinitũ: necẽ est vt hēat potētiā vt nō sit in tpe in q̊ existit in actu. Positio g̊ eius ꝙ sit nō exñs in actu ē falsa possibilis: sȝ si ita fuerit cōtinget vt sit ens ⁊ nō ens: qꝺ est falsum ipossibile: sed falsum ipossibile nō sequiẜ ad falsum possibile: vt dictũ est in analeticis. Illud g̊ qꝺ positũ fuerat possibile. s. eternuȝ coꝛrũpi 120

Falsuȝ ipole nō sequiẜ ad falsum pole.

impossibile est: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ si ita sit illud erit gnātū nō gnātū in actu: qđ est falsum ipoſſe .i. φ si in eterno eēt poᵃ ad corruptionē eēt tps actionis poᵉ cuz tpe sui esse idē. Quapp necīuz est φ ꝓpō eius .s. nō eē ipsuz in tpe sui eē sit falsa possibilis: sed est falsuz īpossibile: ⁊ falsuz īpossibile nō sequit̃ possibile: eternū igit̃ nō possibile est vt corrūpat̃. ¶ D. d. ⁊ nisi eiꝰ positio eēt falsa: ⁊ īpossibilis insimul ꝯclō nō eēt īpossibilis .i. ⁊ nisi ꝓpositio dicēs φ eternū est corruptibile eēt falsa: ⁊ īpossibilis nō sequeret̃ eā impossibilē. ¶ Sylls aūt ita cōponit̃. Mūdus ē eternus ⁊ corruptibilis. ergo aliqđ eternū est corruptibile qđ est impoſſe. Ergo illud ex quo sequit̃ est ipossibile .s. mundū esse corruptibilē. Impoſſe. n. nō sequit̃ falsuz possibile. ¶ D. d. manifestū est igit̃ φ oē eternū ⁊c̃ .i. manifestū est igit̃ φ oē eternū caret potētia ad corruptionē ex hoc sermone. ¶ Qm̄ aūt est ipossibile vt aliqđ sit eternuz postq̈ʒ gnābat̃ apparet ex eo φ addit hoc: qm̄ si fuerit nō ens in actu in aliquo tpe erit nō ens in poᵃ cum fuerit ens in actu. Necio igit̃ erit in eo potētia sicut dixit vt nō sit: ⁊ qꝛ in futuro īuenit̃ eternū habebit potētiā vt nō sit ꝑ tps infinitū: ⁊ vt sit īsimul: ⁊ seqt̃ impossibile ꝑdictū. ¶ Et nō dʒ aliqs dicere: forte cuz fuerit ens in actu nō habebit potētiā ad nō eē: qm̄ dicēs φ caret potētia ad aliqđ ipossibile est oīo vt sit in eo: si igit̃ caret aliqđ potētia ad nō eē: īpossibile est vt aliq̊ tpe sit nō ens: sʒ iā positū est possibile vt in aliq̊ tpe sit nō ens. Qđ ḡ ipoſſe est nō eē poſſe est nō eē: qđ est ipoſſe. ¶ Et ēt diximus φ cū sit in actu ⁊ nō ens in potētia. vtꝝ tps sui esse in actu ⁊ nō esse in potētia sit ideʒ tps. si igit̃ dicat̃ ipm eē idē erit nō ipoſſe vt ponat̃ nō ens ⁊ ens īsimul: hoc est falsuz ipoſſe nō poſſe: ⁊ si tps nō eē fuerit aliud a tpe actiōis potētie ad eē: tūc erit tps duarū potētiaꝝ necio termiatū. ¶ Et debes scire φ potentia ad aliqđ eē nō est infinita in ꝑterito tpe: cū fuit accepta in loco ꝓpinquo gnōni .s. finita ex duobus extremis. Si aūt potētia ad aliqđ fuerit accepta in ꝑᵃ mā: tūc eterna fuit in ꝑterito: sʒ tn̄ ista poᵃ que sꝑ fuit in ꝑᵃ mā est idiuidui entis ꝑ accn̄s vł accn̄talis: ⁊ cū qdā hoies accepant hāc potētiā: que est ꝑ accn̄s q̄si eēntialr̃ tenuerūt eē poſſe vt aliqđ nō sit ꝑ tps infinitū in ꝑterito. D. post erit quapp est poᵃ ad suū eē infinita: ⁊ cuz putauerint φ potētia ad eē poſſe est vt sit infinita existimauerūt: ⁊ φ poſſe est φ potētia ad corruptionez in aliq̊ sit infinita in futuro. Error igit̃ hoꝝ est φ acceperūt eēntialr̃ qđ est accn̄talr̃. D. assimilauerūt eēntialē potētiā ad corruptionē: accn̄tali potētie ad gnōnē. Impoſſe. n. est in aliq̊ īueniri potētiam ad corruptionē infinitā: neqʒ accidentalr̃: neqʒ eēntialiter: potentiā aūt ad generationē possibile est infinitā repiri accn̄talr̃ nō eēntialr̃: ꝭm igit̃ hūc modū fuit error istoꝝ hominū in hoc loco.

Digressio.

Vtꝝ poᵃ possit eē ad infinitum.

Ex hoc loco pʒ duplicem eē potētiā in mā. vʒ. remotā ⁊ ꝓpinq̈ʒ. vide ꝑ h̄. 4. phy. 120.

Impoſſe est īueniri potētiā infinitaʒ ad cōruptionē: neqʒ eēntialiter: neqʒ accn̄talr̃. potētiā autē ad gnōnez poſſe est īfinitā reperiri accn̄taliter nō eēntialiter ⁊c̃.

¶ Silr̃ aūt ⁊ ingenitū. si. n. genitū erit possibile tpe quodā nō eē. Corruptibile qdē. n. ē prius qdē ens: nūc aūt nō ens: aut ꝯtingens qn̄qʒ posteriꝰ nō eē. Genitū aūt ens qđ contingit prius nō esse: ʒ nō est in quo tpe possibile φ semper ens vt nō sit: neqʒ finito: neqʒ infinito. Eteniʒ finito tpe pōt eē siqdē ⁊ infinito. Non igit̃ contingit idē ⁊ vnū sempqʒ posse eē ⁊ non eē: sʒ ⁊ neqʒ negationē. puta dico nō semp esse. Impossibile igit̃ ⁊ semp qdē aliqđ eē: corruptibile aūt esse. Silr̃ aūt neqʒ genitū. Duobꝰ. n. terminis si ipoſſe posteriꝰ sine primo existere: ⁊ si illud ipoſſe existere: ⁊ qđ posteriꝰ. Itaqʒ si semp ens non ꝯtingit qn̄qʒ nō eē: impoſſe ⁊ genitū est.

¶ Dicamus ergo φ illđ qđ cadit sub corruptione est illud qđ prio fuit ens: deinde modo nō ens: aut possibile vt sit nō ens in futuro. Generatū aūt est illud qđ primo fuit nō ens: deide post est ens. Et qđ est eterne qdītatis nō hʒ potentiam vt sit nō ens in tpe infinito: neqʒ in tpe finito. Impossibile igitur vt ideʒ habeat potentiā qua semp sit ens: ⁊ semp nō ens. Et impossibile est aleconē vt sit verū vt dicimus φ impossibile est idē eē ens semp: ⁊ nō ens semp. Et cū ita sit ipossibile est vt aliquid sit semp ens: ⁊ cū hoc cadat sub corruptiōe. Sunt igit̃ duo termini: quorū vnus añ alteruʒ: ⁊ ipossibile est vt alter terminus sit absqʒ essentia primi. Qm̄ si primus nō fuerit nō erit alter oīno. Et cū ita sit ⁊ res eterna perpetua que ipossibile est: vt in aliquo tempore etiā fuerit nō ens. impossibile est vt sit generata oīno.

¶ Uult declare φ ex diffōne gnābilis ⁊ corruptibilis appet φ ipoſſe est vt aliqđ gnābile sit nō corruptibile: neqʒ corruptibile nō gnābile. ¶ Et dixit. Dicamus igit̃ ⁊c̃ .i. dicamus mō φ corruptibile dr̃ duobꝰ modis: in actu .s. ⁊ in potētia. In actu est illđ qđ fuit in tpe ꝑterito ens: ⁊ mō nō ens. In potētia aūt est illud qđ mō ē ens: ⁊ in futuro possibilr̃ nō ens. ¶ Et cuz diffiniuit corruptibile diffiniuit gnābile: ⁊ dixit φ gnābile ⁊c̃ .i. gnābile aūt est φ in tpe preterito est nō ens. mō aūt est ens. ¶ D. d. ⁊ res eterne qditatis nō hʒ potētiā ⁊c̃ .i. ⁊ cū declaratū est φ gnābile ⁊ corruptibile ꝯueniūt in hoc φ in aliq̊ tpe nō sunt: ⁊ qđ est hꝰ hʒ potentiā finitā vt corrūpat̃ .s. in tpe finito: eternū aūt nō hʒ potētiā vt corrūpat̃: neqʒ in tpe finito: neqʒ in tpe īfinito. ¶ Et intēdebat ꝑ h̄ φ si inueniat̃ poᵃ in tpe infinito: ꝯtinget ꝑdictū ipossibile. Uidet̃ igit̃ qđ ī ꝑmo ꝭmōe posuit φ si in eterno inueniat̃ potētia ad corruptionē cōtinget vt sit infinita. In hoc aūt posuit φ si in eterno inueniat̃ potētia ad corruptionē: aut est finita: aut īfinita. si finita cōtinget vt eternū sit nō eternū. si infinita ꝯsequet̃ ex possibili impossibile. ¶ D. d. impossibile est vt aleconē sit verū ⁊c̃ .i. impossibile est vt ꝯtraria inueniātur insimul: ⁊ diximꝰ φ impossibile ē vt aliqđ sit nō ens semp: ⁊ ens semp. ¶ Et videt̃ φ induxit hoc ad demōstrandū: qm̄ sicut est impossibile φ ꝯtraria inueniant̃ insimul in actu: ita est ipossibile vt due potentie iueniant̃ insimul ad duo ꝯ̄ria .s. imediata: sed potētie succedunt in subto sicut cōtraria: ⁊ qđ dixit hic videt̃ ꝓpter hāc intētionē: ⁊ ꝓpter illud qđ ꝑdixit .s. φ in eterno nō est potentia infinita: neqʒ finita ad corruptionē. q. ḡ. d. ⁊ signū φ in eterno nō est potentia ad corruptionē: neqʒ in tpe finito: neqʒ infinito: qđ est

Jō 5.c.li ⁊ ilra.138

to: qđ est īpossibile vt cōgregent̄ ꝯria insimul. ¶ D. d. ⁊ cū ita sit īpossibile est ꝛc.i. ⁊ si īpossibile est vt cōtraria ꝯgregent̄ īpossibile est vt aliqđ sit semꝑ ens: ⁊ sit corruptibile in aliq̄ hora: aut anteq̄ generet̄ vt dicunt faciētes eternū gnāri: aut post vt q ponūt eternū eē in futuro corruptibili infinito. ¶ D. d. sunt igitur ꝛc. ⁊ intēdit ꝑ terminos duos gnābile ⁊ corruptibile. Res.n. p̊ est gnāta: postea corrupta. ⁊ qui posuit eternū esse corruptū in postremo ponet ꝙ posterior terminꝰ iuenit̄ absqꝫ p̊ qđ est īpossibile. ¶ D. d. ⁊ cuꝫ ita sit ⁊ res eterna ꝛc.i. ⁊ cū ꝯtigit ꝙ corruptū nō fuit añ gnātū: ⁊ gnātū est illud qđ in aliq̄ hora nō fuit gnātuꝫ. eternū aūt est illud qđ est īpoīe vt aliq̄ tꝑe sit nō ens: manifestū est ꝙ eternū nūqꝫ fuit gnātū: ⁊ cū nō gnātū nō corruptibile est.

¶ Qm̄ aūt negatio eiꝰ qdē qđ est semꝑ possibile eē: est nō semꝑ possibile eē: semꝑ aūt possibile nō eē ꝯriū: cuius negatio nō semꝑ possibile nō eē. Necesse negatiōes ambaruꝫ eidem existere: ⁊ esse mediuꝫ semꝑ entis: ⁊ semꝑ nō entis: qđ possibile eē ⁊ nō eē. Utriusqꝫ.n. negatio qñqꝫ existet si non semꝑ sit. Quare si ⁊ nō semꝑ nō ens erit qñqꝫ ⁊ nō erit: ⁊ non semꝑ possibile eē sil': ꝫ qñqꝫ ens: quare ⁊ nō eē. Idē igit̄ erit possibile eē ⁊ nō ⁊ hoc est amborum medium.

¶ Et etiā dicamus ꝙ aleconē eius qđ habet potentiā vt semꝑ sit ens: ⁊ est illud qđ non habet potentiā vt semper sit ens. ꝯtrariū aūt eius est illud qđ habet potentiaꝫ vt semper sit nō ens. Aleconem etiā istius est illud qđ nō hꝫ potentiam vt semper sit nō ens. Dicamus igitur ꝙ possibile est vt inter ista aleconem sit aliqnod mediū qđ possibile est vt sit ens: ⁊ non ens: in tempore: ⁊ tēpore. Qm̄ aleconē vtriusqꝫ eoꝝ est. Non ens in tēpore. Et in tempore ens. Et hoc erit illud qđ nō habet potentiā vt semper sit ens vel non ens: ꝫ in alio tꝑe nō ens: ⁊ in alio tēpore nō ens. Erit igit̄ in aliquo potentia vt semꝑ sit nō ens: ⁊ ꝙ sit in aliquo tꝑe ens: ⁊ in aliquo nō ens: ⁊ hoc est impossibile. Erit igit̄ in eodeꝫ potentia vt nō sit ens ⁊ vt sit ens in tempore ⁊ tempore. Et est medium aleconem sicut diximus superius.

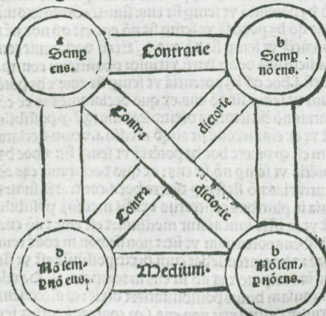
122 ¶ Hec est demōstratio tertia: sed ꝓsequar ipsam per p̄mā demōstrationē. Omnes.n. demōstratiōes quas inducit in hac qōne ꝓsequit̄ per demōstrationē ducentē ad impossibile dicentē ꝙ potētia eterni qđ sit nō ens est falsa ⁊ nō possibilis. ¶ Et dixit: dicamus etiā ꝙ aleconē eius qđ hꝫ potētiā vt semꝑ sit ens ꝛc.i. ⁊ dicamus ꝙ cōtradictoriū s̄monis dicētis ꝙ aliquid hꝫ potentiā vt sit semper ens: est ꝙ nō hꝫ potētiaꝫ vt semper sit ens. Istoꝝ.n. duoꝝ si alterū fuerit falsuꝫ alteꝝ erit verū. ¶ D. d. Cōtrariū aūt istis est illud qđ hꝫ potentiā vt semper sit nō ens.i. cōtrariū aūt sermonis qui est ꝙ hoc hꝫ potentiam vt semper sit ens est hoc qđ habꝫ potētiā vt semper sit nō ens: ⁊ intēdebat per hoc ꝙ cōtraria hñt mediū: contradictoria aūt nō. ¶ D. d. aleconē istiꝰ est ꝛc.i. sicut cōtradictoriū eius qđ hꝫ potētiā vt semꝑ sit ens est qđ nō hꝫ potentiā vt semꝑ sit ens: similr cōtradictoriū eius qđ hꝫ potētiā vt semꝑ sit nō ens est qđ non hēt potentiā vt semꝑ sit nō ens. ¶ Et cū declarauit contradictoriuꝫ duaꝝ harū vtriusqꝫ ꝓpositionū contrariarū.s. hoc qđ hꝫ potentiā vt semꝑ sit ens: ⁊ hꝫ potētiam vt semꝑ sit nō ens. ex quo declarauit eas eē cōtrarias nō ꝯdictorias dixit: dicamus igit̄ ꝙ possibile est vt ex eis aleconē sit aliqđ mediū.i. ⁊ cum declaratum est ꝙ dicere hoc hꝫ potētiā vt semꝑ sit: ⁊ hoc hꝫ potētiā vt semꝑ nō sit ens: ex quo declarauit eas eē contrarias: nō sit semꝑ dicere hoc.s. contraria sunt: ⁊ quia in pluribus contrarijs existit mediuꝫ possibile est vt in istis inueniatur medium: ⁊ est ens: ⁊ nō ens.s. habens potentiam vt sit: ⁊ non sit: non in eodē tempore: ⁊ hoc intendebat cum dixit: possibile est vt sit ens in tempore ⁊ vt nō sit ens in tempore. ¶ D. reddit causam huius possibilitatis: ⁊ dixit: ꝙ aleconem vtriusqꝫ eorum erit non ens.s. qꝛ contradictoriuꝫ sermonis ꝙ hoc est ens in aliquo tempore: est ꝙ nō est ens in illo tempore. Et voluit per hoc demōstrare ꝙ nō est impossibile dicere de eodē esse in aliquo tempore: ⁊ nō eē in alio tēpore. ¶ Et cum demonstrauit hoc nō esse impossibile: dixit: ꝙ est talis nature: ⁊ dixit: hoc erit illud qđ nō hꝫ potētiam vt semꝑ sit ens vel semꝑ nō ens: sed in aliquo tēpore ens ⁊ in aliquo tēpore nō ens.i. ⁊ hoc medium est illud qđ nō hꝫ potentiam vt semper sit: sed in quibusdā horis sit ⁊ in quibusdam non sit. ¶ D. d. habebit igit̄ idem potentiam vt sit semper nō ens: ⁊ vt sit in aliquo tempore ens ⁊ in aliquo tēpore nō ens.i. ꝫm ꝙ reputo ꝙ si aliquis posuerit iudicium medij inueniri in vno duoꝝ extremoꝝ contrarioꝝ. Uerbi.g. in eo qđ nō est semper continget vt idem habeat potentiam vt semper sit non ens: ⁊ potentiam vt in aliquo tempore sit nō ens: quod est impossibile. ¶ D. d. habebit igitur idē potentiam vt non sit ens ⁊ vt sit ens in tēpore ⁊ tempore.i. ⁊ est medium aleconem sicut diximus.i. cum impossibile est vt habēs potētiam vt in aliquo tempore sit ens: ⁊ in aliquo non ens. sicut illud quod habet potentiam vt semper sit ens: aut illud quod habet potentiaꝫ vt semper sit non ens: oportet ꝙ sit mediuꝫ inter hec duo extrema contraria: sicut superius diximus. ¶ Et intendebat per hoc ꝙ potentia que dat alicui esse in aliquo tempore nō reperitur in eo ꝙ semper est non ens.

Contraria hñt mediuꝫ. ꝯdictoria aūt nō. 3 dez.lo. meta.t.c.25.

¶ Ratio aūt vniuersalis hec. Sit enim a. ⁊ b. nulli eidem possibilia existere: omni auteꝫ a. aut g. ⁊ b. aut d. Necesse itaqꝫ cui neqꝫ a. existet neqꝫ b. omni existere g. d. Sit itaqꝫ e. intermedium eorum que a. b. Contrariorū enim quod neutrum medium. Huic itaqꝫ necesse ambo existere. ⁊. g. ⁊ d. Omni eniꝫ g. aut a. Quare ⁊ ei qđ est e. Qm̄ igit̄ a. impossibile g. existet. Eadē aūt ratio ⁊ in d.

¶ Sint ergo a. ⁊ b. contraria nō cadentia in eodem insimul. Et sit c. cōtrariū ad a. ⁊ d. cōtrariuꝫ ad b. Et dicamus ꝙ illud qđ non est in a. neqꝫ in b. erit in toto c. ⁊ d. Sit ergo

b.qđ est inter a. ⁊ b. Illud enī qđ nō est alterum duoꝝ contrarioꝝ mediuz est inter illa. Erit ergo b. sicut c. ⁊ d. necessario.

123 ℂ Cū declauit rōne ꝙ illud qđ non hēt potētiā vt sit in alia hora: ⁊ vt nō sit i alia hora: nō est illud qđ hꝫ potētiā vt semp sit: neqꝫ illud qđ hꝫ potētiā vt semper nō sit: sꝫ medium: vult declare hec lr̄is. Et dixit: sint ḡ a. ⁊ b. ⁊c̄. i. sit illud qđ hꝫ potētiā vt semp sit a. ⁊ ei⁹ ꝯriū ꝙ semp nō sit b. ⁊ sunt ꝙ ipoſſe est vt congregent̄ in eodē insimul. ℂ D. d. ⁊ sit c. ꝯriuꝫ ad a. ⁊ d. ꝯriū ad b. i. ⁊ ponam⁹ ꝯrietatē que est in hoc s̄mone. V. g. illud qđ est ens in aliq̄ hora: ⁊ nō est in alia hora c. ⁊ d. ⁊ sit c. ꝯriū ad a. qđ posuim⁹ semp ens: ex c. ḡ itellīndū est illud qđ nō ē in aliq̄ tpe: ⁊ erit enī d. qđ ē ens in aliq̄ tpe ꝯriū ad b. qđ est sp nō ens: erūt ḡ tria: semp ens. s. a. ⁊ semp nō ens. s. b. ⁊ eē ⁊ nō eē. s. c. d. ⁊ cū posuit h̄ quesiuit đ qua re nō dr̄ eē ⁊ nō eē: ad demōstrādū q꞉ cū nō dicat̄ de extremis neċe est vt dicat̄ de nā media iter duo extrema. ℂ Et dixit: dicam⁹ igr̄ qđ nō ē in a. neqꝫ in b. ē i toto c. ⁊ d. i. ⁊ cū ita sit si posuerim⁹ aliqđ ens de q̄ nō dicat̄ a. qđ sp ē: neqꝫ b. qđ sp nō ē: neċe ē vt dicat̄ de eo d. ⁊ c. s. ens in aliq̄ tpe: ⁊ nō ens in aliq̄. Qm̄ inquātū nō est ens sp oꝫ vt sit ens in alia hora: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: sit igit̄ hoc ⁊c̄. i. ⁊ cōtingit in ista nā q̄ est b. vt sit media iter a. ⁊ b. ℂ D. d. erit igit̄ b. sic̄ c. ⁊ d. necio. i. iuenient̄ in a. hec duo. s. entia i aliq̄ tpe: ⁊ nō entia i aliq̄ tpe.

ℂ Neqꝫ itaqꝫ semp existens genitū est: neqꝫ corruptibile: neqꝫ semp nō ens. Palaꝫ aūt q꞉ ⁊ si genitū: aut corruptibile nō sempiternū. Simul. n. erit poſſe semp eē ⁊ poſſe non semp eē. hoc aūt qđ ipoſſe oñsuꝫ est prius.

ℂ Revertamur modo ad nostrū sermonez ⁊ dicamus ꝙ illud qđ est semp ens: neqꝫ ē gnābile: neqꝫ corruptibile. Et cū ita sit manifestum est ꝙ illud qđ est gnābile ⁊ corruptibile est nō ens perpetuū eternū. Si enim esset perpetuuꝫ hēret potētiā vt semp esset ens ⁊ semp nō ens: qđ est ipossibile oino sicut supius diximus in eis q̄ declauimus.

124 ℂ Cū declarauit ꝙ illud qđ dr̄ nō ens in aliq̄ tpe opꝫ dicere ens in alio tpe: qm̄ illud qđ dr̄ nō ens in aliq̄ tpe ipoſſe est vt semp dicat̄ nō ens: aut semp ens: dr̄ ḡ in aliq̄ tpe ens ⁊ in aliq̄ nō ens. ℂ Et q꞉ pōt aliqs dicere ꝙ h̄ nō est nisi ex s̄mōib⁹ insufficiētibus: qm̄ poſſe est vt aliqd sit gnātū. D. nūq̄ corrūpat̄: ⁊ h̄ qđ māifestabit̄ ex h̄ s̄mōe est ꝙ illud qđ ē ens semp in p̄terito ⁊ futuro: ipoſſe ē vt nō sit in aliq̄ tpe. Et silr̄ illud qđ sp ē nō ens i ptō ⁊ i futuro ipoſſe ē vt sit i aliq̄ tpe: qđ aūt sit nō ens sp in ptō nō ē ipoſſe vt sit in futuro: queādmodū nō ē ipoſſe ꝙ illđ qđ ē ens semp i ptō nō sit in futuro: ⁊ pp hāc qōnē ꝯtingētez sue demōstratōi. ꝯfirmauit demōstationē illā pp p̄mā demōstrationē: cū illa demōstratio sit firmior: ⁊ illa ē sustētamētū hui⁹ quesiti: ⁊ dixit: dicam⁹ ḡ ꝙ illud qđ semp est ens ⁊c̄. i. dicamus igit̄ ꝙ si aliqd positū fuerit semp ens ꝯtiget vt semp sit in toto tpe: ⁊ ꝙ illud qđ ei⁹ nā ē receptio eternitatis nō recipit eternitatē in p̄terito absqꝫ futuro: neqꝫ in futuro absqꝫ p̄terito. Deinde fecit memorationē p̄dicte demōstrationis. Et dixit: Si igit̄ eternū hr̄et potentiā ⁊c̄. i. qm̄ si ita eēt si poneret̄ corruptibile eēt falsuꝫ possibile: sꝫ est falsum impossibile. ergo illud qđ positū fuit possibile est ipossibile. ℂ Et debes scire ꝙ ipoſſe est imaginari ens hr̄e potētiā ad eē ⁊ nō eē infinitū in tpe p̄terito absqꝫ futuro: neqꝫ in futuro absqꝫ p̄terito nisi infinitū adderet sup infinitū: qđ est ipoſſe. ℂ Quāobrē ꝯtingit si aliqd iueniat̄ hn̄s potētiā infinitā vt actio illi⁹ potētie sit in toto tpe: si igit̄ potētia ad non eē sit infinita ꝯtingit vt sit nō ens in oī tpe. ⁊ si potētia ad esse fuerit ifinita: ꝯtingit vt sit ens in toto tpe: ⁊ si aliqs posuerit aliqd eē ens in toto tpe: sꝫ in eo est potentia ad corruptionē absqꝫ eo ꝙ corrumpat̄: ꝯtingit vt due potētie iueniant̄ isimul ifinite. s. potētia ad esse ⁊ potētia ad nō eē. est igit̄ altera earū ociosa: cū nulla actio pueiat ex ea. ℂ Et in hoc nō errat nisi q existimat hoc nō eē ipoſſe pp h̄ ꝙ res nō exeat ex potētia in actū nisi pp agēs: ꝙ si igit̄ agēs nō agat nō est remotū vt remaneat ⁊ nō exeat in actū. ℂ Et hec quidem imaginatio inducit Platonē in hūc sermonez. ⁊ tūc nō est remotū dicere in rn̄siōe huius s̄mōis. s. s̄mōis Aris. ꝙ si ita eēt oporteret ꝙ aliqđ poſſe si poneret̄ in actu ens eēt falsuꝫ impossibile nō possibile falsum: ipossibilitas. n. hec nō seqt̄ nām poſſem: sꝫ sequit̄ defectū actiōis agētis: qm̄ corruptio mūdi (vt dicūt) poſſis ē ex pte māe: ipoſſis quo ad agēs: aut q꞉ agēs aliqđ nō est inatū corrūpe ipm: aut q꞉ agens sapiens nō est inatū corrūpere suū factū: aut q꞉ corrūpēs est ꝯriū gnāti: aut q꞉ nō corrūpet̄ oino. ℂ Et cū intuebimur istas oēs qōnes apparebit destructio eorū ex demr̄atōe Aris. hic p quā icepit declarare hoc q̄situ. Poſſe. n. aut est poſſe ex se: aut ex reb⁹ extrinsecis vt notū ē de poſſi: simplr̄ aūt q꞉ aliqs diceret aliqd eē poſſe in se: ⁊ ipossibile ex extrinseco s̄m opionē dicētis mūdū eē poſſis corruptōis in se: ⁊ ipoſſis quo ad extrinsecum. ℂ Manifestuꝫ est igit̄ s̄m Arist. ꝙ po^s alicui⁹ poſſis ex se ⁊ ipoſſis ex extrinseco est potētia ꝯdicēs diffōni possibili. dcm̄ est. n. ꝙ cū poſſe poneret̄ eē ens nō sequit̄ ipoſſe: sꝫ ꝙ est falsuꝫ poſſe nō ipoſſe falsuꝫ: sꝫ cū ꝯcessum fuerit ꝙ distinctio cuiuslibet poſſis est hꝰ si aliqs posuerit aliqđ poſſe esse. s. ex se ⁊ ipoſſe ab extriseco: ꝯtingit ꝙ eius potētia in actu sit falsa ipoſſis nō falsa poſſis. ⁊ intēdit Aris. ad declarādū hāc intētionē pp poſſe hoc: q꞉ notū est p se: ꝙ illud qđ ē poſſe ab extriseco est poſſe ex se: sꝫ ꝯuersio latet. s. ꝙ illud qđ est poſſe ex se est poſſe ab extrinseco. Existimatū est. n. ꝙ nō ē ipoſſe ꝙ aliqd sit poſſe in se impoſſe

Q ē eternū … te aū ē eter… nū a pte po…

Digressio

Infinitū … addit sup … finitum.

Fundame… plonis ⁊ … legū pone… um eternu… posse cōr…

Possibil… ex se ⁊ extr… sece.

Impugn… tio sermo… plonis: ⁊ … lati⁹ i libr… sba orbis.

Poſſe ab… trisseco ē … sibile ex se… Idē. 2. p… cō. 48.

impoſſe ab extrinſeco. ¶ Et diſpō in hoc de poſſibili ē qſi ꝯria ei q̄ eſt de ipoſſi: qꝛ ꝯceſſuꝫ eſt ꝙ oē ipoſſe in ſe ē ipoſſe: ſm extriſecū: τ nō eſt ꝯceſſuꝫ: qđ ē ipoſſe ex extrinſeco ipoſſe eſt ex ſe: ideoqꝫ intēdit Ariſ. iſtaꝫ declatione quā diximus. ¶ Et ēt poſſe nō eſt poſſe niſi in reſpectu agētis τ patiētis: τ ipoſſe eſt imaginari aliqđ eē poſſe in reſpectu patiētis: τ impoſſe in reſpcū agētis: qm̄ ꝯtingeret vt ſit patiēs ipoſſe. i. poſſe ipoſſe.

Impoſſe eſt imaginari ipoſſibile reſpectu agentis τ poſſe reſpcū patiēs.

¶ Et poſſe eſt vti in hac demſ̄atione accepta ex loco a ꝯrietate: τ eſt: ꝙ ipoſſe ex ſe eſt ꝯriū poſſi ex ſe: τ impoſſibile ex ſe ē ipoſſe quo ad ex̄. ĝ poſſe in ſe eſt poſſibile quo ad ex̄. ſ. quo ad oēs cās extrahētes ipm: ſed demōſtratio Ariſto. eſt firmioꝛ: qꝛ eſt ſumpta a diffinitiōe: hec aūt a ꝯrijs ꝗuis iſte locus intret ſciētias aliq̄ mō. ſ. qñ p̄dicatū fuerit ꝯriū p̄dicato ꝓpo: τ ſubiectū habuit aliqđ contrariū: τ tūc neceſſe eſt vt contrarium p̄dicati inueniať in cōtrario ſubiecti.

Locꝰ a ꝯrijs nō ē demonſtratiuus.

¶ Igiť τ ſi igenitū eſt: ens āt hoc neceſſe eſt ſempiternū eē: ſilr autē τ ſi incoꝛruptibile: ens aūt. ¶ Dico aūt ingenitū τ incoꝛruptibile q̄ ꝓprie dicunť. Incoꝛruptibile aūt qđ nūc ens poſterius nō veꝝ erit dicere nō eē. Aut ſiqdē hec adiuicē ꝯſequunť: τ ꝙ qdeꝫ ingenitū incoꝛruptibile: τ ꝙ incoꝛruptibile ingenitum. Neceſſe τ ſempiternum vtriqꝫ conſequi: τ ſiue aliquid ingenitum ſempiternum: ſiue incoꝛruptibile ſempiternum.

Quicqd eſt ingenituꝫ eſt incoꝛruptibile τ ecōtra.

¶ Dicamus etiā ꝙ illud qđ nō cadit ſub generatione. ſ. illud qđ nō eſt gn̄abile eſt eternū ſine principio τ ſine fine neceſſario. Et ſilr illud qđ nō cadit ſub coꝛruptiōe eſt eternū. Et dico nō gn̄abile τ nō cadens ſub coꝛruptione vera intētione mei ſmonis ꝙ illud qđ eſt ens vere eſt nō gn̄abile: τ illud qđ eſt vere nō ens eſt cadens ſub coꝛruptiōe. Modo igiť volumus diffinire ea: τ dicamus ꝙ illud qđ eſt nō gn̄abile eſt modo ens: τ non diciť ꝙ fuit primo nō ens: neqꝫ diciť ꝙ poſtremo erit nō ens. Et cū ita ſit erit alterum hoꝛuꝫ duoꝛū ꝯñs alteri. Illud. n. qđ nō eſt gn̄abile nō cadit ſub coꝛruptione: τ oē illud qđ nō cadit ſub coꝛruptione eſt nō gn̄abile. Et etiā vtrūqꝫ eoꝛū neceſſario eſt eternum: ſi aliqđ fuerit nō gn̄abile erit ſemꝑ eternū: τ ſi aliqđ non cadit ſub coꝛruptione erit ſemꝑ eternum: τ hoc manifeſtum eſt τ exiſtens: τ ſunt ea que ſuperius diximus.

125 ¶ Cū decl̄auit ꝙ impoſſe ē aliqđ eternū coꝛrūpi manifeſtabiť ei ꝙ illud qđ nō eſt gnābile erit eternū: τ cū declarauit ꝙ ipoſſe eſt vt aliqđ ſit gnābile nō coꝛruptibile: manifeſtabiť ei ꝙ nō coꝛruptibile eſt eternū: τ cū decl̄atū fuit ei ꝙ nō coꝛruptibile eſt eternū: τ ꝙ nō gnābile eſt eternū: ðclarauit ꝑ hoc ꝙ nō coꝛruptibile eſt nō gnābile: τ ecōuerſo: τ hec eſt ſua intētio in hoc capl̄o. ¶ Et dixit: dicamꝰ ēt ꝙ illud τc̄. i. τ hoc eſt qđ añ decl̄auit: τ eſt vna duarū ꝓpoſitionū q̄s poſuit ad decl̄andū ꝯuerſionē. ¶ D. d. 2am ꝓpoſitionē: τ dixit: τ ſilr illud qđ nō cadit τc̄. i. τ ſilr declaratū eſt ex nr̄o ſmōe ꝙ illud qđ eſt nō coꝛruptibile eſt eternū: cū demſ̄atuꝫ eſt ꝙ ipoſſe eſt aliqđ eē gnābile τ nō coꝛruptibile. ¶ Et cū poſuit has duas ꝓpoſitiōes. ſ. ꝙ nō gnābile eſt eternū: τ ꝙ nō coꝛruptibile eſt ēt eternū: q̄ multis modis dicunť. ¶ D. ꝙ non intēdit in hoc loco niſi verā intētionē iter alias intētiōes: τ dixit: dico ꝙ nō gnābile τc̄. i. τ intelligēduꝫ ē ex nr̄o ſmōe nō gnābile τ nō coꝛruptibile vera intētiōe. ¶ D. explanauit illā intētionē: τ dixit: qđ ē vere ens eſt nō gnābile. i. τ eſt illud qđ añ diximus ꝙ illud qđ vere ē ens ē nō gnābile: τ ē illud qđ añ diximus ꝙ illud eſt vere ens. ſ. exñs nō pōt nō eē: dr̄ nō gnābile vere: τ p̄munit nos ēt in h ꝙ nō gnābile ēt dr̄ de nō gnābili: qđ eſt ſine cauſis gnōnis: aut difficilis gnōnis: τ ſilr nō dr̄ gnābile illud cuius gnātio eſt infinita in hora qua finiebať. Intēdit igiť ꝑ nō gnābile illud cuiꝰ eē nō p̄cedit nō eē: nō illud qđ ē ipoſſibile: de quo ēt dr̄ nō gnābile. ¶ D. explanauit intentionē nō coꝛruptibilis: τ dixit: τ illud qđ vē ē nō ens eſt cadēs ſub coꝛruptōe. i. τ oꝫ itelligere hic ꝑ nō coꝛruptibile illud qđ eſt oppom ei qđ vere eſt coꝛruptibile: τ illud ē qđ deficit poſt eē. q. ergo. d. opꝫ itelligere per nō gnābile illud qđ opponiť vere gnābili. ſ. enti poſt nō eē: τ per nō coꝛruptibile illud qđ opponitur vere coꝛruptibili. ſ. nō enti poſt eē. ¶ Et cum poſuit has duas ꝓpōnes: dixit: modo igiť volumus diffinire τc̄. i. manifeſtū eſt ex nr̄o ſmōe ꝙ diffinitio nō generabilis ē illud qđ mō eſt ens: τ añ nō fuit nō ens: neqꝫ in futuro nō erit nō ens. Hec. n. diffō ē nō gnābilis qđ ꝯuertiť. ¶ D. d. τ cū ita ſit τc̄. i. ꝙ nō gnābile τ ñ coꝛruptibile ꝯuertiť adiuicē. ¶ D. icepit ðcl̄are ꝙ hec ꝯuerſio appet ex duabꝰ ꝓpōnibꝰ q̄s p̄dixit. ſ. ꝙ nō gnābile ē eternū: τ ꝙ nō coꝛruptibile ē etiā eternū: τ dixit: τ vtrūqꝫ eoꝝ ne͠cio eternū. i. τ ſignum ꝯuerſiōis eoꝝ ē ꝙ eternū p̄dicať de vtroqꝫ illoꝝ p̄dicatiōe ꝯuerſionis: τ cū idē p̄dicať de duobꝰ p̄dicatiōe ꝯuerſiōis ne͠cio illa duo ꝯuertunť adinuicem. ¶ Et h intēdebat cū dixit: qm̄ ſi aliqđ non gnābile fuerit eſt eternū τc̄. i. τ cū de nō gnābili p̄dicať eternū p̄dicatiōe ꝯuerſiōis ſilr ēt de nō incoꝛruptibili: mãifeſtū ē ꝙ oē nō gnābile eſt nō coꝛruptibile: τ ꝙ oē nō coꝛruptibile ē nō gnābile. ¶ Et qꝛ h decl̄atū eſt ex analeticis dixit: ꝙ mãifeſtū ē ꝙ decl̄atio qdē ſic exiſtit. oē nō gnābile ē eternū: τ oē eternū eſt nō coꝛruptibile. ĝ oē ñ gnābile ē nō coꝛruptibile. D. diximꝰ oē nō coꝛruptibile ē eternū: τ oē eternū eſt nō gnābile. ĝ oē ñ coꝛruptibile ē nō gnābile: q̄ ē ꝯuerſa p̄me: τ h decl̄atū ē in analeticis. ſ. ꝙ cū tres termini ꝯuertunť adinuicē ne͠ce eſt vt ꝯcl̄o ꝯuertať.

Cū idē p̄dicať de duobꝰ p̄dicatōe cōuerſionis neceſſe eſt illa duo adiuicē conuerti.

Scđo ꝑoꝛū. cap. 21.

¶ Palā aūt τ ex determinatiōe ipſoꝛuꝫ eſt: eteni neceſſe ſi coꝛruptibile genitū: aut eniꝫ genitū aut ingenitū. Si eni igenitū: τ incoꝛruptibile ſupponiť. τ ſi genitū aūt coꝛruptibile neceſſe. Aut eni coꝛruptibile aut icoꝛruptibile: ſed ſi icoꝛruptibile ingenitū ſupponiť. Si aūt nō ſequunť adinuicē incoꝛruptibile τ ingenitū: non neceſſe neqꝫ ingenituꝫ neqꝫ incoꝛruptibile ſempiternum eſſe.

¶ Dicamus igiť ꝙ ſi aliqđ coꝛruptibile fuerit neceſſario erit generabile. Et ſi fuerit nō generabile non erit coꝛruptibile. Et ſi aliqđ

fuerit generabile necessario erit corruptibile. Et si nō fuerit corruptibile erit ergo non generabile: sicut diximus superius.

126 ¶ Vult declarare in hoc caplo ꝙ gnābile ⁊ corruptibile ꝯuertunt cū declaratuȝ est ꝙ nō corruptibile ⁊ nō gnābile ꝯuertunt. ¶ Et. d. dicamus igit ꝙ si aliqd ⁊c. i. declatū est ꝙ nō gnābile ⁊ nō corruptibile ꝯuertunt: manim est ꝙ oē gnābile ē corruptibile: demōstratio eiꝰ: ꝙ si nō fuerit corruptibile ē nō corruptibile. Oē. n. aut ē corruptibile: aut incorruptibile. si igit nō corruptibile. g̈ nō gnābile: sȝ iā ponimꝰ ipm eē gnābile: sȝ h̄ est ipole: ⁊ cū oē corruptibile ē gnābile: ⁊ demr̄atio eiꝰ est. ꝙ si nō fuit gnābilis est ignābilis. Oēlȝ. n. aut est gnābile: aut ignābile: ⁊ si fuerit nō gnābile. g̈ nō corruptibile: ⁊ iā fuit posituȝ corruptibile. ¶ D. d. ⁊ si aliqd fuerit gnābile necīo est corruptibile. i. ⁊ ēt diximus ꝙ oē gnābile est corruptibile ecōuerso pᶜ. ¶ D. iduxit demr̄ationē: ⁊ dixit: si igitur nō fuerit corruptibile est nō gnābile. i. ⁊ demr̄atio eiꝰ ē: ꝙ si nō fuerit corruptibile: ⁊ si fuerit nō corruptibile est nō gnābile: qꝺ est icōueniēs. ¶ Et hoc iā declaratū est in analeticis eē locū gnābilē. s. qꝛ cū fuerit duo termini oppositi diuidētes verū ⁊ falsuȝ: ⁊ fuerit alterū vnius dictionis ꝯuertibile cū vno alterius dictionis: ⁊ reliquū reliquo.

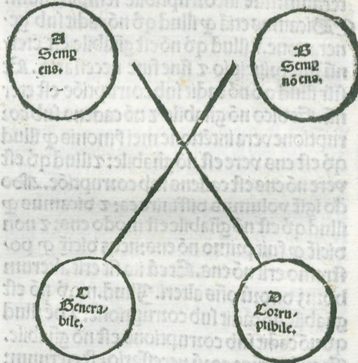
Scđo ꝓorū. cap. 22.

¶ Q̄ȝ aūt necesse cōsequi ex his manifestuȝ. Genitū eni ⁊ corruptibile ꝯsequunt adinuicem. Palam aūt hoc ex prioribus. semper enim entis ⁊ semp nō entis est inter mediuȝ cui neutrū consequit. Hoc aūt est genitū ⁊ corruptibile: possibile eni ⁊ esse ⁊ nō esse determinata tempore vtrūqȝ. Dico aūt vtrūqȝ ⁊ esse q̄zto quodam tempore ⁊ non esse.

¶ Si igit nō gn̄abile ⁊ nō corruptibile nō sequunt adinuicē: ergo nō sunt eterna. Et verificatio huiꝰ est ꝙ alterū illorū cōsequit alterū: quēadmodū ego suȝ dicēs ꝙ gn̄abile est corruptibile: ⁊ oē corruptibile est necessario gnābile. Et verificatio huius est illud qꝺ diximus supius: ꝙ ex illo qꝺ est semper ens: ⁊ ex illo qꝺ nō ē semp est ens sit aliqꝺ mediū diuersuȝ ab vtroqȝ illorū: ⁊ est illud qꝺ est gnābile ⁊ qꝺ est corruptibile. Hȝ. n. potētiā vt sit ens: ⁊ vt sit nō ens: ȝ tn̄ in tpe ⁊ tēpore. s. vt in tpe ens ⁊ in alio nō ens.

127 ¶ Luȝ declarauit ꝙ nō corruptibile ⁊ nō gnābile nō ꝯuertunt nisi ex eo qꝺ declaratuȝ est ꝙ vtrūqȝ eoꝝ est eternū: fecit de hoc rememorationē. ¶ Et dixit: si igit non gnābile ⁊c. ⁊ qꝛ declaratū est ēt cū posuerimus ꝙ oē gnābile est corruptibile: ⁊ ꝙ hoc ꝯuertitur. s. ꝙ oē nō gnābile ē nō corruptibile: ⁊ ꝙ h̄ ꝯuertat: ⁊ hec est ꝯuersio pᶜ demr̄atiōis: voluit ꝯuertere zam. s. vt pa declaret ꝙ oē gnābile est corruptibile: ⁊ ecōuerso. ¶ D. ex hoc declarabit ꝙ oē non gnābile est ⁊ nō corruptibile: ⁊ eꝯ: ⁊. d. ⁊ verificatio huiꝰ ē ꝙ alteꝝ illoꝝ seqt alteꝝ: quēadmodū ego suȝ dicēs. i. ⁊ iā declaratū est ꝙ nō corruptibile est nō gnābile: ⁊ ꝙ h̄ ꝯuertit ex eo ꝙ gnābile ⁊ corruptibile, cōuertunt: ⁊ hoc est ꝯuersuȝ pᶜ demr̄atiōis ⁊ nō est petitio ꝓncipij: qm̄ ꝓpōnes qbꝰ vtit in vna nō vtit in altera. ¶ Et qꝛ in hac declaratiōe vult ponere ꝯuersioneȝ gnābilis ⁊ corruptibilis eē fundamētū ad ꝯuersionē nō gnābilis ⁊ nō corruptibilis: icepit declare ꝙ gnābile ⁊ corruptibile cōuertunt. ¶ Et. d. ꝙ verificatio huiꝰ est qꝺ supiꝰ diximus: ꝙ ex eo ⁊c. i. ⁊ verificat ꝙ gnābile ⁊ corruptibile ꝯuertunt ex eo qꝺ diximꝰ supius. s. ꝙ ipole est vt gnābile sit nō corruptibile: aut vt corruptibile sit nō gnābile: hec. n. duo sunt media iter illud qꝺ semp est ens ⁊ iter illud qꝺ semp est nō ens: ⁊ nō est alterū eoꝝ: sȝ hȝ potētiā vt sit ens cū dixit: ꝙ hec duo sunt media inter illud qꝺ semp est nō ens: ⁊ inter illud qꝺ semp est. s. ens in alia hora ⁊ nō ens in aliqua: incepit declarare hec litteris.

¶ Si igit est qd genituȝ: aut corruptibile necesse hoc intermediū eē. Sit eniȝ a. semper ens. b. aūt semp nō ens. g. aūt genituȝ. d. aūt corruptibile. Necesse itaqȝ g. intermedium eē a. ⁊ b. His qdē eni nō est tp̄s ad neutruȝ terminū in quo a. non erat: aut b. erat. Genituȝ aūt necesse: aut actu: aut potētia eē. His aūt q̄ a. b. neutro mō. Q̄uāto igit quodā ⁊ determiato tpe ⁊ erit ⁊ iterū nō erit g. Silr aūt ⁊ in d. Genitū g̈ ⁊ corruptibile vtrūqȝ. Cōsequūt g̈ adiuicē genitū ⁊ corruptibile.

¶ Dicamus ꝙ oē corruptibile necīo est mediuȝ inter duo sicut diximꝰ superiꝰ. Sit igit a. illud qꝺ semp ē ens: ⁊ b. illud qꝺ semper est nō ens: ⁊ c. gn̄abile ⁊ d. corruptibile: manifestū est igit ꝙ c. est inter a. ⁊ b. a. eni ⁊ b. nō hn̄t fineȝ neqȝ vltimū in tpe. Gnābile āt hȝ finē ⁊ vltimitatē in tpe: aut in actu: aut in potētia. a. vo ⁊ b. nō hn̄t finē in tpe: neqȝ in actu: neqȝ in potētia. Qm̄ nō sunt in aliquo tpe ens ⁊ in aliquo nō ens. Sȝ alterū eoruȝ est ens in tpe ifinito: ⁊ reliquū nō ens in tpe infinito. Et silr d. hȝ finē ⁊ vltimū vt c. aut

in actu

in actu: aut potentia. Omne igitur generabile est corruptibile. Declaratū est igitur ꝙ generabile ⁊ corruptibile se sequuntur.

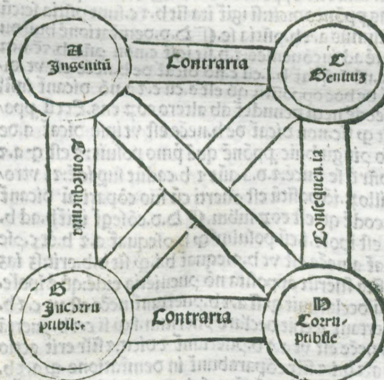
128 ¶ Dixit: dicamus etiaȝ ꝙ omne corruptibile necessario est mediū inter duo: ⁊ ītēdit per duo illud qđ est ens semp: ⁊ illud qđ est nō ens semp. ¶ D. īcepit demōstrare hoc litteris: ⁊ .d. sit ḡ ⁊c. D.d. manifestū est igit̄ ꝙ c. est inter a. ⁊ b. i. ⁊ cū ita posuerimus manifestū est igit̄ ꝙ c. qđ est gñabile cadit īter a. qđ est semper ens: ⁊ īter b. qđ est semper nō ens. ¶ D. dedit demōstrationē sup hoc qđ cadit īter duo extrema ⁊ dixit. a. eni ⁊ b. nō habēt finē ⁊c. i. ⁊ signū ꝙ gñabile ē mediū inter illud qđ est semp ens ⁊ īter illud quod semp est nō ens: est q: eē ei⁹ qđ est ens semp ⁊ eē ei⁹ qđ est nō ens semp est infinitū: gñabile aūt hȝ fineȝ in tēpore. i. q: est ens in aliquo tēpore ⁊ est nō ens in aliquo: ⁊ iste s̄mo cōponit̄ sic in scđa figura: sequitur eni ex hoc ꝙ illud qđ hȝ gñationeȝ nō est semp ens: neqȝ semp nō ens. ḡ nec̄io est medium. Cōicationeȝ eni hȝ cū nō esse: q: īuenit̄ post nō esse a. hȝ cōicationē cū esse: q: exit a nō esse ad esse: ⁊ .d. gñabile aūt hȝ finē: aut ī actu: aut in potētia: q: generabile q̄muis ponat̄ perpetuū cōtinget vt sit corruptibile in potentia q̄muis nō corrūpat in actu: ⁊ pōt intelligi ꝙ finis quē hȝ est per alterā istarū dispositionū: aut aliquādo in actu: aut aliquādo in potētia: ⁊ est dignius: q: non intēdit per hunc sermoneȝ declarare ꝙ generabile in actu est corruptibile in actu. ¶ Et cū posuit ꝙ generabile hȝ finē in tēpore: aut in actu: aut in potētia: dedit ꝑpositionē secundā ad eā declarandā ⁊ est quaȝ post posuit: ⁊ dixit a. aūt ⁊ b. nō habēt finē ī tēpore. i. illud qđ est semp ens ⁊ qđ est nō ens semp. ¶ D. dedit declarationē sup hoc: ⁊ .d. q: nō sunt in aliquo tēpore ens ⁊ in aliquo tpe nō ens: ⁊ cū đclaratū fuit ei ꝙ necessariū est vt generabile sit mediuȝ inter ens semp ⁊ nō ens semp: declarauit etiaȝ ꝙ corruptibile necesse est vt sit mediū per illā eandē declarationē. ¶ Et dixit: ⁊ sil'r est .d. ⁊c. i. ⁊ simil'r est .d. qđ est corruptibile habēs finē in tempore: aut in potentia: aut in actu ecōtrario illi qđ est semp ens: ⁊ qđ est semp nō ens. ¶ Et cū declarauit ꝙ generabile est mediuȝ inter hec duo: ⁊ similiter corruptibile: cōclusit ꝙ corruptibile est idem cū generabili. s. ꝙ omne generabile est corruptibile ⁊ ecōuerso: ⁊ hoc nō verificatur nisi cū cōcessum fuerit ꝙ inter ens semp ⁊ nō ens semp est tantū vnū mediū. Dicentes aūt ens semp in p̄terito sȝ in postremo corruptū ⁊ generatū: sȝ perpetuū in futuro ponūt tria media īter hec duo. s. gñabile ⁊ corruptibile: ⁊ gñatū nō corruptibile: ⁊ corruptū nō gnābile. ¶ Sȝ videt̄ ꝙ Ari. nō īducit tales declarationes nisi ad iuuādū: ⁊ fortitudo eoꝝ nō est nisi fortitudo īductiōis in q̄ ꝑficiunt̄ oīa ꝑticularia ⁊ est primus ordinū certificatiōis: ⁊ iō ꝯfirmauit ipsam per predictā declarationē que est sustentamētuȝ hui⁹ capituli: ⁊ visum est hoc ꝯfirmare dicēdo ꝙ illud in q̊ est potētia ad esse aut nō esse īfinita īpossibile est vt sit in p̄terito absqȝ futuro: nec ī futuro absqȝ p̄terito. Infinitū aūt cōprehēdit duo tēpora necessario: nisi esset īfinitū maius infinito. ponēs aūt eternū corruptibile aut generatū perpetuū ponit potentiā infinitam nō cōprehēdentē duo tp̄a: qđ est īpossibile: ⁊ cū ita sit generabile igit̄ est ens in tp̄e finito: ⁊ non ens in tp̄e finito: ⁊ cū ens in tp̄e finito ⁊ nō ens in tp̄e finito ꝯuertant̄: necesse est vt conuertant̄ inter se.

Inductio in qua īducunt oīa singl'aria est p̄mi⁹ ordinuȝ certificationis.

Ponēs eternuȝ corruptibile aut gñatū ponit potētiā īfinitā nō cōprehēdētē duo tēpora.

¶ Sit itaqȝ in quo e. ingenitū. qđ aūt in quo ȝ. genitū. qđ aūt in quo. i. icorruptibile: qdē aūt ī quo t. corruptibile. Que itaqȝ ȝ. t. ostēsum est ꝙ ꝯsequunt̄ inuicē. Qñqȝ itaqȝ sic aliqđ positū fuerit vt hec: puta que qdē ȝ. ⁊ que t. ꝯñtia sunt. Que aūt e. ⁊ ȝ. nulli eidē: omni aūt alteꝝ. sil'r aūt ⁊ que i. t. Necesse ⁊ q̄ i. e. ꝯseq inuicē. Sit eni ei qđ i. e. nō ꝯñs ȝ. igit̄ ꝯsequet̄. O i eni e. aut ȝ. īsunt: cui ȝ. ⁊ t. Ei igit̄ qđ i. t. ꝯsequet̄ sȝ supponebat̄ īpoſſ'e eē. Eadē aūt rō ⁊ qđ i. ei qđ e. se hȝ ⁊ sic habeat̄ īgenitū ī quo e. ad genitū ī quo ȝ. ⁊ īcorruptibile ī quo i. ad corruptibile in quo t.

¶ Sit ēt nō gñabile a. ⁊ gnābile c. ⁊ non corruptibile b. ⁊ corruptibile b. Dico ꝙ c. ⁊ b. ꝯsequunt̄ se cuȝ fuerint s̄m ꝙ narrabo ex l'ris his quas dicā: q: c. ⁊ b. sequunt̄ se. a. āt ⁊ c. nō cadūt sup ideȝ sȝ hoc sup rem ⁊ hoc sup aliā: ⁊ sil'r b. ⁊ b. Si igit̄ ita sit erūt b. ⁊ c. ꝯñtia se. Si igit̄ b. nō ꝯñs c. tunc igit̄ erit c. ꝯñs a. b. eni ⁊ c. nō cadūt simul sup idem. b. aūt ⁊ a. cadūt. b. ḡ ꝯsequet̄ b. qđ est īpossibile: ꝑꝑ h̄ qđ supius diximus. Et simil'r erit actio de a. ⁊ b. ꝑpter hoc ꝙ a. sequitur b.

¶ Vult in h̄ cap'lo decl'are ꝙ cū fuerint duo termini 129
oppositi diuidētes verū ⁊ falsum in oīb⁹ entibus: ⁊ duo alij sil'r ⁊ ꝯuertit̄ vnus vni⁹ dictiōis cū vno alterius tūc nec̄io reliquus cū reliquo: ⁊ vult decl'are h̄ gñaliter sicut fecit in analeticis. iō accepit litteras loco oppositoꝝ: ⁊ cū declarauit h̄ declaratiōe vl'i: dicet ꝙ gñabile ⁊ nō gñabile ⁊ corruptibile ⁊ nō corruptibile sūt ex h̄⁹ oppositis: q̄propter ꝯcludet̄ ꝙ cū vnus duoꝝ terminoꝝ ex vna diuisiōe hoꝝ q̄tuor. s. gñabile ⁊ corruptibile: nō gñabile ⁊ non corruptibile ꝯuertet̄ cū alio termino scđe diuisionis nec̄e est vt reliquus cū reliquo. īcepit igit̄ p̄us ⁊ posuit q̄situ̅ qđ declarare intēdit. ¶ Et .d. si igit̄ nō gñabile a. ⁊c. i. ⁊ māifestabit̄ mō ꝙ gnābile ⁊ corruptibile: ⁊ nō gñabile ⁊ nō corruptibile: si vnū consequit̄ vnum ⁊ reli-

In secundo priorum capitulo. 22.

quū reliquo ex eo qđ dicā. ℂ D.d.dico ꝙ c.⁊ h.cōsequunt̄ ⁊c̄.i.⁊ dico ꝙ gñabile.s.c.⁊ corruptibile.s.h.necessariū est vt ꝯuertant̄ cū posuim⁹ ꝙ a.s.nō gñabile ⁊ b.s.nō corruptibile ꝯuertūt̄: ⁊ h9 declr̄atio est ƀz ꝙ narrabo cū accepimus loco lr̄aꝝ opposita: ⁊ cum declarauerimus hoc in eis ⁊ mutauit declarationez ad opposita in eo ꝙ sunt opposita:qꝛ cū hec ītētio verificabit̄ in oppositis verificabit̄ ēt in eis q̄ sunt sub oppositis: ⁊ fecit hoc vt demr̄atio eēt eēntialis ⁊ prima vt declaratū est in posteriorib⁹ analeticis: qm̄ si hoc declarasset in gñabili ⁊ nō gñabili: ⁊ corruptibili ⁊ nō corruptibili eēt demr̄atio accn̄talis: ⁊ q̄si declararet ꝙ triāgulus isocheles hr̄et tres āgulos duobus rectis equales. ℂ Hoc igit̄ ītēdebat cū dixit:ꝙ fuerūt ƀz ꝙ narrabo ex lr̄is istis quas dicā mō.i.cū accepimus has lr̄as loco oppositoꝝ simplr̄ ⁊ est illđ qđ narrauit. ℂ D.d. ⁊ ēt c.⁊ h.ꝯsequūt̄ se.i.dico cum accepimus has lr̄as quas accepimus loco gñabilis ⁊ nō gñabilis: ⁊ corruptibilis ⁊ non corruptibilis loco oppositoꝝ simplr̄ ita ꝙ a.⁊ b.ꝯuertāt̄: ⁊ tūc c.⁊ h.cōuertēt̄. ꝯditiōes aūt ī istis duab⁹ sūt due.s.vt vtraqꝫ diuisio diuidat verū ⁊ falsuz in oīb⁹ entib⁹: ⁊ vt vn⁹ vnius diuisionis ꝯuertat̄ cū vno alterius. ℂ Et cuz posuit ꝙ cū a.⁊ b.ꝯuertant̄ neccīuz ē ꝙ h.⁊.c.ꝯuertātur:q̄uis ipse nō ꝓpalauit illud qđ est q̄si p̄cedēs:sz illđ qđ est q̄si ꝯn̄s iduxit demr̄ationez super hoc. Et dixit.a.aūt ⁊c̄.i.nō cadūt sup idē:sz h sup rē: ⁊ h sup aliā rē.i. ⁊ demr̄atio hui⁹ vt ꝓponamus huic qđ ꝓponendū est ex eis q̄ ꝓposuimus: ⁊ est ꝙ a.s.vnū oppositoꝝ: ⁊ c.s.alteꝝ oppositoꝝ nō dicāt̄ isimul de eodē: ⁊ silr̄ alia duo opposita.s.b.⁊ h. ℂ Et cum posuit has duas ꝓpōnes dicit:si igit̄ ita sit h.⁊ c.sunt ꝯn̄tia se:cū posuimus a.⁊ b.ꝯn̄tia se. ℂ D.d.demr̄ationē hui⁹ ducentē ad incōueniēs: ⁊.d.sit igit̄ c.non ꝯn̄s h.⁊c̄.i.qꝛ cū c.nō seq̄bat̄ h.i.cū c.nō dicat̄ de h.necē est vt dicat̄ de hoc oppositū qđ est a.cū c.⁊ a.nō dicant̄ insil de eodē neqꝫ denudet̄ ab altero eoꝝ ens. Et cū ꝓposuit ꝙ sic.non dicat̄ de h.necē est vt ipse dicat̄ a.de ipso ꝯiūgit huic ꝓpōnē quā p̄mo posuit: ⁊ est ꝙ a.⁊ b.dn̄r đ se īuicē: ⁊.d.a.aūt ⁊ b.cadūt sup idē: ⁊ ī vtroqꝫ illoꝝ.iō positū est ꝯuerti cū suo cōpari cū dicant̄ de eodē qđ est eoꝝ subm̄. ℂ D.d.cōseqt̄ igit̄ h.ad b. qđ est ipoı̄e.i.cū posuim⁹ ꝙ h.ꝯsequat̄ a.⁊ b.ēt c.ꝯsequat̄ a.necē est vt h.ꝯsequat̄ b.i.ꝙ sit h.b.erit:sz iaz posita fuerūt opposita nō ꝯueniētia eidē:qđ ē ipoı̄e. ⁊ cū declarauit ꝙ si a.⁊ b.ꝯuertant̄ necē est vt c.⁊ h. ꝯuertant̄ icepit declr̄are ꝯuersum.s.ꝙ si c.⁊ h.ꝯuertātur necē est vt a.⁊ b.ꝯuertant̄ ⁊ dicit: ⁊ silr̄ erit actio de a.⁊ b.i.⁊ silr̄ cōparabunt̄ in demr̄atione ꝙ a.⁊ b. cōuertant̄ adiuicē:cū posuimus ꝙ c.⁊ h.ꝯuertant̄.

Nota ꝙ incipiēdo ab isto textu vsqꝫ ad 139. ē maxia diuersitas inter textū nr̄z ⁊ textū cōmēti: ⁊ h textus videt̄ correspōdere ptiz. 112.ptim. 133.

ℂ Dicere itaqꝫ nihil ꝓhibere factū eē qđ incorruptibile ⁊ ingenitū exn̄s corrūpi:semel exn̄te huic qdē gñatiōe:huic aūt corruptione:pimere est datoꝝ aliqd. Aut eni īfinito: aut q̄zto quodā đterminato tpe pn̄t oīa:aut facē:aut pati:aut esse:aut nō esse. Et īfinito ꝓpter hoc qꝛ determinatuz est aliqualiter īfinitū cuius nō est plus. Qđ autē secunduz quid infinitum neqꝫ determinatum.

Infinitū aliqualr̄ est determinatum.

ℂ Dico ꝗ ꝙ nō gnābile.s.a.differt a gnābili scꝫ c. Et ꝙ nō cōruptibile scꝫ b.differt a corruptibili.s.h. Et a.⁊ c.nō cadūt insimul sup idē:neqꝫ b.⁊ h.cadūt ēt īsimul super idē sicut diximus supius. Impoı̄e est eni vt idez sit factū noue ⁊ sempeternū. Et impossibile est etiā vt idem sit corruptibile ⁊ non corruptibile:scilꝫ semper infinitum.

130 ℂ Cū declarauit hāc cōuersionē in opposit̄ ƀz ꝙ sūt opposita:vult demr̄are ꝙ ī gñabili ⁊ nō gñabili:corruptibili ⁊ nō corruptibili iueniunt̄ ꝯditiones q̄ cuz inueniant̄ in oppositis inuenietur in eis cōuersio:vt cōcludat ꝙ in gñabili ⁊ nō gñabili:corruptibili: ⁊ nō corruptibili inueniat̄ cōuersio. ℂ Et.d.dicamus modo ꝙ nō gñabile ⁊c̄.i.ꝙ gñabile ⁊ nō generabile sūt opposita: ⁊ silr̄ corruptibile ⁊ nō corruptibile. ℂ D.d. ⁊ nō cadunt a.⁊ c.sup idē.i.⁊ diximus ꝙ gñabile ⁊ nō gñabile sunt opposita:qm̄ non cadunt in idē insimul:neqꝫ est aliqd absqꝫ altero: ⁊ silr̄ de corruptibili ⁊ nō corruptibili. ℂ Deinde affirmauit ea nō conueniētia in idē: ⁊ dixit:ipossibile est eni vt idē sit factuz ⁊ eternū ⁊c̄.i.⁊ diximus ꝙ generabile ⁊ nō generabile nō cōicant in eodē:qꝛ notū est per se ꝙ impossibile est vt idē sit factū noue ⁊ nō factū: ⁊ silr̄ de corruptibili ⁊ non corruptibili.i.qꝛ impossibile est vt idez sit corruptibile ⁊ incorruptibile in eodem tempore.

ℂ Adhuc autē cur magis in hoc signo semp ens pri⁹ corruptū est:aut nō ens ifinito fcm̄ est. Si eni nihil magis factū.ifinita aūt sunt signa. Palā qꝛ ifinito tpe erat aliqd gnābile ⁊ corruptibile. Pōt igit̄ nō eē ifinito tpe. Simul igit̄ hēbit ꝟtutē ei⁹ qđ ⁊ nō esse est eē:hoc qdē pri⁹ si corruptibile: hoc autē posterius si gnābile. Itaqꝫ si existere ponam⁹ que possunt opposita simul existent.

ℂ Manifestū est igit̄:qꝛ c.⁊ h.ꝯsequunt̄ se ⁊ cadūt sup idē:idē eni pōt eē gnābile ⁊ sub corruptione. Omne ꝗ gnābile est corruptibile: ⁊ omne corruptibile ē generabile. Et similiter a.⁊ b.cadunt sup idē ⁊ cōsequunt̄ se: qm̄ idem pōt esse non generabile ⁊ non corruptibile. Sicut igit̄ est non generabile erit non corruptibile: ⁊ sicut est non corruptibile erit etiam non generabile.

Oē gñabile ē corruptibile: ⁊ oē corruptibile ē gñabile.

131 ℂ Cū declarauit hanc ꝯuersionē in oppositis simplr̄: deinde in gñabili ⁊ nō gñabili:corruptibili ⁊ nō corruptibili:dedit ꝯclōnē quā intēdebat declr̄are. ℂ Et d.manifestū est igit̄ ⁊c̄.i.⁊ itēdebat per c.⁊ h.generabile ⁊ corruptibile nō opposita simplr̄ sicut fecit an̄: ⁊ signū huius est hoc qđ.d.qm̄ idez erit gñabile sub corruptione.i.declaratū est igit̄ ex hoc ꝙ oē generabile est corruptibile: ⁊ oē corruptibile ē gñabile: ⁊ cū declaratū est ꝙ termini q ꝯueniunt ex talib⁹ oppositis in eodē:si vnū par ꝯuertit̄ ⁊ reliquū par ꝯuertet̄. ℂ D.d.⁊ similr̄ a.⁊ b.i.⁊ similr̄ apparet ꝙ nō generabile ⁊ non corruptibile conuertunt̄:ita ꝙ esse non generabile ⁊ non corruptibile ⁊ econuerso.

Termini q ex oppositis conueniūt si vnū par conuertitur ⁊ reliquū. Ide[m] 5.126. ⁊.129.

ℂ Adhuc autē ⁊ hoc silr̄ in oī signo existet. Quare infinito tpe eius qđ nō esse ⁊ eē habebit virtutē. Sed ostensum est:qꝛ impoı̄e est hoc. Adhuc āt si prius ꝟtus existit actu:

omni

omni existet tpe: ⁊ ens igñabile: aut etiaȝ nõ ens ifinito tẽpore: fieri aũt poſſe. Simul aũt nõ eẽ: ⁊ eius qð est eẽ ꝟtutẽ hẽbat. Et hoc quoqȝ eẽ: ⁊ posterius infinito tempore.

¶ Dicẽs ãt nõ eẽ ipoſſe vt aliqd gnãtũ sit nõ corruptibile: ⁊ aliqð ãtiquũ corruptũ: q̃sdã destruit ꝓpõnes quas posuimus: ⁊ syllos quos fecim⁹. Facit.n. nõ corruptibile gnãtuȝ: ⁊ antiquuȝ nõ gnãbile facit corruptuȝ.

132 ¶ Cõtradicit ꝑ hũc ſmonẽ dicẽtib⁹ gñabile eẽ eternũ: aut corruptibile eẽ eternũ. ¶ Et dixit: ꝙ q̄ h̄ fingit necẽiuȝ est ei destruẽ ꝓpõnes ⁊ syllos quos declauit. dicens.n. ɔ̄dictoriũ duaꝝ illaꝝ ꝓpõnũ: qm̃ ꝓpõnes ⁊ syllogismi quos iduximus dant vt eternũ iposſibile est esse ingenerabile aut incorruptibile.

Iste text⁹ videtur correſpõdẽ textui cõmẽti, 137.

¶ Manifestũ aũt ⁊ aliter ꝙ ipoſſe corruptibile ens nõ corruptuȝ eẽ q̃nqȝ. Semꝑ enim erit corruptibile simul ⁊ incorruptibile endelechia. Quare simul erit poſſe: ⁊ semꝑ eẽ ⁊ nõ semꝑ. Corrũpit igit̃ q̃nqȝ corruptibile. Et si gñabile est factũ est. Possibile eniȝ factum esse ⁊ non semper quidem esse.

¶ Perscrutãdũ est igit̃ de h̄ dicẽdo ꝙ qlibȝ habȝ potẽtiã aut patiẽdi aut agẽdi: aut vt sit ens aut vt sit nõ ens: ⁊ hoc aut in tpe ifinito: aut i tpe finito hñte pricipiũ ⁊ finẽ. Tp̃s ãt ifinitũ est ẽt terminatũ cũ post ipȝ nõ sit tp̃s: neqȝ iuenit̃ tp̃s maius illo. Infinituȝ ꝟo in aliquo tẽpore nõ est eternũ infinitũ: neqȝ ẽt est terminatum hñs principium ⁊ finem.

133 ¶ Vult etiã ꝑficere rõnes isti⁹ capl̃i. s. ꝙ ipoſſe est vt aliqd sit genitũ ⁊ post eternũ: ⁊ vt aliqd sit eternũ ⁊ post corruptũ. ¶ Et h̄ itẽdebat cũ dixit: ꝑscrutãduȝ est. i. ꝑficiẽde sũt rõnes: ⁊ dixit: qlibet hȝ potẽtiã aut patiẽdi ⁊c̃. i. po^a ⁊ actus attribuunt̃ rei q̃tuor modis: po^a ꝟo duob⁹ modis: aut po^a q̃ agit. s. actiua: aut q̃ patit̃. s. passiua. ¶ D. d. aut est nõ ens aut est ens. i. act⁹ ꝟo: aut datus ẽ ad eẽ aut ad nõ eẽ. s. aut est nõ ens in actu aut ens i actu. q. d̊. d. ꝙ res aut erit i actu aut po^a ⁊ q̃ est in actu aut est ens aut nõ ens: ⁊ q̃ in po^a aut patiẽdi aut agendi. ¶ D. d. ⁊ h̄ aut i tpe ifinito ⁊c̃. i. ⁊ h̄ diuisio nota ẽ ꝑ se. s. ꝙ iter finitũ ⁊ ifinitũ nõ ẽ me^m. Et qꝛ dicẽtes gnãtũ remanẽ eternũ ⁊ nõ corrũpi in postremo: ⁊ eternũ in futuro: ⁊ corrũpi in p̃terito: faciũt tp̃s ifinitũ trib⁹ modis: icepit destruẽ hãc opiõnẽ de ifinito. Et dixit: ⁊ tp̃s ifinitũ ẽ terminatũ ⁊c̃. i. ⁊ ipoſſe vt sit tp̃s mai⁹ tpe ifinito: qm̃ si eẽt: eẽt ifinitũ mai⁹ ifi^{to}: ⁊ h̄ seq̃t̃ dicẽteȝ eẽ ifi^m: ⁊ h̄ in tpe p̃terito: ⁊ finitũ i futuro: aut eɔ̄. ¶ Et nõ dȝ aliqs dicẽ ꝙ h̄ itẽtio nõ est delata in tpe: qm̃ si iuenim⁹ h̄ tp̃s pñs iuenim⁹ ꝙ tp̃s qð ẽ añ ipȝ ẽ ifi^m: ⁊ qð est post ipȝ est ifinitũ ſȝ sniaȝ dicẽtis mũdũ eẽ eternũ. ¶ Qm̃ nõ iueniet̃ h̄ i tpe nisi accñtalr̃ cũ nihil ex tpe existit in actu. Qð aũt ẽ ipoſſe vt ifi^m sit in actu mai⁹ infi^{to}: ⁊ h̄ aut po^a aut iesse: qm̃ po^a q̃ remãet in ifi^{to} i tpe p̃terito absq̄ futuro: aut in futuro absq̄ p̃terito: est po^a q̃ põt facẽ aliqd ifinitũ. Impoſſe est igit̃ vt ponat̃ in p̃terito absq̄ futuro: aut in futuro absq̄ preterito: nisi po^e ifi^{te} adderẽt supra se: qð est ipoſſe. ¶ Et iõ dixit:

Vide cõmẽ. 52. tertij ph⁹.

Digressio in q̃ oñdit q̃uo ifinitũ ꝑtinet iueniri ⁊ maxie in tempore.

Impossibile est ꝙ potẽtie ifinite addat̃ sup̃ se. Idem supra, 124.

ꝙ tp̃s ifinitũ est terminatuȝ: ⁊ ipoſſe est vt aliqd addat supra ipȝ. s. tp̃s euisdẽ po^e ifi^{te}. ¶ Et cũ ita sit: oĩs q̊ po^a aut agit in tpe finito aut ifinito: ⁊ q̃ agit in tpe ifinito est eadẽ po^a tm̃: ⁊ mãifestũ est ꝙ h̄ demr̃atio differt a p̃dictis demr̃ationib⁹. D. d. Infinitũ aũt in aliq̊ tpe nõ est eternũ ifinitũ: neq̄ ẽt est terminatuȝ hñs p̃n^m ⁊ finẽ. i. illud qð hȝ potẽtiã ifinitã in tpe terminato: aut in p̃terito tm̃: aut in futuro tm̃: nõ ẽ i tpe eterno nec in tẽpore qð nõ habȝ terminũ terminato ⁊ inter eternũ ⁊ terminatum non est medium.

Potẽtia infinita si ẽ: est vna tantũ.

¶ Est aũt ⁊ sic videre ꝙ ipoſſe: aut qð factũ q̃nqȝ icorruptibile aliqd ꝑficẽ: aut igenituȝ ens ⁊ semꝑ pri⁹ ens corrũpi. Neqȝ.n. a casu icorruptibile aliqd aut igñabile poſſe esse.

Iste textus ⁊ duo sequẽtes videntur correspõdẽ textui cõ, 138.

¶ Et ẽt ꝙ in prio est eternũ ens: deinde fuit corruptibile in tpe ei⁹ qð est infinitũ. s. in tpe eius qð nõ fuerit primo nõ ens: deide in postremo fuit nõ ens: ⁊ in alio tpe. Si igit̃ tẽpora nõ diuersant̃: qꝛ sunt ifinita: manifestũ est ex quo diximus ꝙ aliqd gnãtũ fuit i tpe ifinito: ⁊ ꝙ aliqd fuit corruptibile ⁊ est eternũ infinitũ in tẽpore: qð est impoſſe. Gnãbile eni ipoſſe est vt sit eternũ silr̃: ⁊ corruptibile ipossibile est vt sit eternũ: sed tamẽ pñt esse ens ⁊ non ens. Qm̃ corruptibile hȝ potentiã vt non sit ens in postremo: ⁊ gnãbile habet potentiã vt sit non ens in primo.

¶ Idest ꝙ illud qð ẽ eternũ in p̃terito: deide i postremo est corruptũ hȝ potẽtiã ad corruptionẽ in tpe ifinito: ⁊ ẽ tp̃s in q̊ fuit eternũ. ¶ Et h̄ intẽdebat cũ dixit. s. in tpe ei⁹ qð nõ fuit p̊ nõ ens. D. i postremo fuit nõ ens: ⁊. d. qꝛ illud qð p̊ fuit nõ ens. Deide post fuit ens est gñatũ. ¶ D. d. Si igit̃ tpa nõ diuersant̃ ⁊c̃. i. ⁊ si aliqd iueniat̃ gñatũ postq̄ fuit nõ ens in tpe ifinito: tũc iueniet̃ in gñato po^a gnõnis cũ tpe infinito ⁊ in corruptibili po^a corruptiõis in tpe infinito. Sed tp̃s ifi^m nõ diuersat̃ ita ꝙ possumus dicẽ ꝙ tp̃s po^e ad aliqd in eo est aliud a tpe actionis: q̃propter necẽariũ est vt illud qð est nõ ens semꝑ: non sit gñabile: ⁊ qð est ens semꝑ: sit nõ corruptibile. distinguẽdũ est eni tp̃s eẽ a tpe ei⁹ qð est nõ esse. ⁊ cũ posuerim⁹ tp̃s eẽ aut nõ eẽ ifinitũ: nõ iueniet̃ tp̃s qð dignius sit ad esse q̄ ad nõ eẽ: aut ecõuerso. Necẽ est igit̃ vt illð qð est nõ ens in tpe ifinito sit nõ ens semꝑ. s. i toto tpe: ⁊ silr̃ illud qð est ens i tpe ifinito sit ens semꝑ. ¶ D. d. gñatũ ipoſſe est vt sit semꝑ ⁊c̃. põt itelligi ꝑꝑ hoc gñatũ ipoſſe ẽ vt sit semꝑ nõ ens: qm̃ tũc eẽt nõ gñatũ. ¶ Et ẽt eternũ ipoſſe est vt sit corruptũ: qm̃ tunc eẽt nõ eternũ. ¶ Et põt itelligi ꝙ gñatũ ipoſſe est vt sit semꝑ ens: qꝛ tũc eẽt nõ gñatũ: qꝛ tp̃s nõ esse in eo nõ distinguit̃ a tpe eẽ: cũ tp̃s esse est ifinitũ ⁊c̃. ⁊ cuȝ dixit ꝙ gñatuȝ impoſſe est vt semꝑ sit ens: ⁊ ꝙ illud qð semꝑ est ens ipoſſe est vt sit corruptũ: dmr̃auit ꝙ gñabili ɔtingit ɔ̄riũ: ⁊ est vt aliqñ sit ens: ⁊ aliqñ nõ ens: ⁊ silr̃ corruptibili: ⁊. d. ſȝ tñ pñt esse ens ⁊ nõ ens i. aliqñ ens aliqñ nõ ens. ¶ D. dat dñiam iter gñabile ⁊ corrup^{le} in h̄. s. ꝙ i gñabili p̃cedit tp̃s eẽ ꝑ tp̃s ei⁹ qð est nõ eẽ ⁊ eɔ̄ in corruptibili: ⁊ dixit: qm̃ corruptibile hȝ potẽtiaȝ ⁊c̃. i. ſȝ corruptibile differt a gñabili in hoc ꝙ corruptibile habet potentiã vt in postremo sit nõ ens: gñatũ aũt hȝ potentiaȝ vt in p̊ sit nõ ens. 134

¶ Et ꝑm hoc qd̃ explanauimus erit demr̃ationis p̃ncipiũ: qꝛ cũ gnãbile ponatˀ ens in tpe ĩfinito: cõtingit vt nõ sit gnãbile: ꝛ cũ ens in tpe ĩfinito ponatˀ corruptibile ꝯtigit ꝙ nõ sit corruptibile. Corruptibile enĩ aut gnãbile ẽ cũ tp̃s sui eẽ est distinctũ a tpe sui non esse. ¶ Fundamẽtũ aũt predicte demr̃ationis est: ꝙ nulla poᵃ est media iter finitũ ꝛ ĩfinitũ: cũ poᵃ ĩfinita est vna tm̃ poᵃ. demr̃atio ḡ in h̃ caᵒ. sup h̃ est alia a

Themistij expositio.

demr̃atiõe p̃dicta ĩ p̃cedẽti capᵒ. ¶ Themistiꝰ aũt explanauit p̃dictũ caᵐ alio mõ. dicit. n. ꝙ p̊ d̾clarauit in eo Arꝫ. ꝙ oĩs poᵃ est finita siue fuerit in tpe finito: siue fuerit in tpe ĩfinito: ꝛ silr̃ q̃ est in tpe ĩfinito: est ẽt finita. A. posuit ꝙ in gnãbili eterno: ꝛ ĩ corruptibili eterno ꝯtigit vt poᵃ sit ĩfinita. Et cũ eiꝰ poᵃ ẽ ĩfinita. ḡ positio istiꝰ poᵉ ẽ ĩpossibilis: ꝛ cũ nõ sit poᵃ nõ gnõ neq̧ corruptio. poᵃ. n. est gnãbilis ꝛ corruptibilis. A. declarauit in 2ᵒ caᵒ. ꝙ poᵃ q̃ est ĩ gnãbili ꝛ eterno corruptibili neće est vt sit infinita: ꝛ est vna ꝑpõnũ acceptarũ in demr̃atione p̃mi modi: nõ igitˀ erũt due demõstrationes. ¶ Et ꝑm hãc explanatiõez nõ ĩtẽdebat cũ dixit in p̊ caᵒ. ꝛ tp̃s ĩfinitũ ẽ terminatũ: d̾cl'are ꝙ ĩpol'e est ꝙ poᵃ ĩfinita sit maior poᵃ ĩfinita vt nos explanauimꝰ: sꝫ ĩtẽdebat dicẽ ꝙ poᵃ q̃ est in tpe ĩfinito ĩ duobꝰ extremis: est aliq̊ mõ finita. q. igr̃. d. ꝙ oĩs poᵃ est finita: qm̃ aut erit in tpe finito aut in tpe infinito: ꝛ q̊cũq̧ mõ sit erit termĩata. Tp̃s. n. ĩfinituꝫ est terminatũ aliq̊ mõ: ꝛ ꝑm h̃ est ĩtẽtio sui ꝑmõis etiã: ĩfinitũ aũt in aliq̊ tpe ꝛc̃. i. illud aũt qd̃ est eternũ in aliq̊ tpe poᵃ eiꝰ nõ est ĩfinita sic̃ poᵃ eterni in oĩbus tpibꝰ: neq̧ poᵃ eiꝰ est sic̃ poᵃ eiꝰ qd̃ est in tpe infinito. A. ĩcepit post h̃ in eo qd̃ est eternũ in aliq̊ tpe: ꝛ. d. ꝛ etiã illd̃ qd̃ in p̊ est eternũ ens ꝛc̃. i. ꝛ dicamꝰ etiaꝫ ꝙ poᵃ eiꝰ qd̃ semꝑ fuit in p̃terito: ꝛ in postremo est corruptũ ad corruptionẽ est ĩfinita poᵃ: ꝛ silr̃ poᵃ eius qd̃ gnãtˀ postq̄ nõ fuit in tpe ĩfinito ad gnõnẽ est ĩfinita ꝛ ꝯcludit ex h̃ ꝙ in h̃ mõ entis nõ est poᵃ ad gnõnez neq̧ ad corruptionẽ: ꝛ h̃ explanatio ẽ ꝓpinq̊ nr̃e explanatõi: sꝫ dr̃nt a p̃dicto caᵒ. nos v̊o ponimꝰ ip̃ꝫ capᵐ declaratũ ꝑ se. Themistiꝰ aũt posuit ip̃m depẽdere cũ scd̃o: ꝛ bñ tolerabiles sunt ambe explanationes.

¶ Qd̃ qdẽ. n. casuale est aut a fortũa: ẽ p̃ter id qd̃ semꝑ: ꝛ vt frequenter: aut est: aut fit. Qd̃ aũt ĩfinito tpe aut simpl'r aut a q̃dã pte est: aut semꝑ: aut vt frequẽter existit ens.

¶ Dicamus aũt ꝙ ꝯ̃ria nõ ꝯueniũt ĩsimul in aliq̊ hora tẽporis infiniti: qm̃ si in aliq̊ hora ꝯuenirẽt tũc idẽ haberet potentiã vt esset ꝛ non esset in tempore infinito: qd̃ est impossibile: sicut declarauimus superius.

135 ¶ Cũ iduxit hãc decl'ationẽ ꝯfirmauit ipsam ꝑ hanc decl'ationẽ suꝑ quã sustẽtatˀ in hoc: ꝛ est ꝙ ponẽti h̃ ꝯtigit vt pol'e sit ĩpol'e. ¶ Et. d. ꝙ ꝯ̃ria ñ ꝯueniũt ꝛc̃. i. ꝙ cũ positũ fuerit tp̃s eẽ vniꝰ dictoꝝ duoꝝ ꝯ̃rioꝝ ꝛ poᵉ ad eẽ alteriꝰ ꝯ̃rij tp̃s ĩfinitũ: ꝯtigẽte vt duo tpa eoꝝ sint idẽ. si igitˀ ponatˀ poᵃ illoꝝ in aliq̊ tpe eẽ ens ꝯtigit ꝛ ꝯ̃riũ eiꝰ in aliq̊ tpe sit ens: qꝛ suũ eẽ est ẽt ĩfinitũ in tpe: ꝛ cũ ita sit positio eiꝰ erit ad eẽ ens ĩ actu falsa impol'is: ꝛ illud cuius in actu exitꝰ fuit impol'is nullã potẽtiã hẽbit. ¶ A. d. qm̃ si ꝯueniũt in aliquo tpe tũc illud idẽ hẽbit poᵃᶻ vt sit ꝛ vt in eodẽ tpe nõ sit in tpe eodẽ. i. ꝛ ꝯtigit ex hac põne duo ꝯ̃ria ĩ actu eẽ: qꝛ cũ posuerimꝰ aliqd̃ ens hr̃e poᵃᶻ ad esse ĩ tpe ĩfinito: ꝛ nõ eẽ erit tp̃s exitꝰ duaꝝ potẽtiaꝝ ĩ actu idẽ tp̃s: est igitˀ idẽ hñs poᵃᶻ vt sit ꝛ vt nõ sit in eodẽ tpe. V. g. qꝛ si ĩ sorte est poᵃ ad surgẽdũ ꝛ ad sedẽdũ in eodẽ tpe: neće io ĩuenietˀ in eodẽ tpe sedẽs ꝛ surgẽs ĩsil'. ꝛ si posuerimꝰ h̃ in eo cadẽs ĩ tpe alio a tpe sui casus erit falsuꝫ pol'e: nõ falsum ĩpol'e: qd̃ est incõueniẽs.

¶ Neće est igitˀ nã talia q̃nq̧ quidẽ eẽ. q̃nq̧ aũt nõ. Taliũ aũt eadẽ potẽtia est ꝯ̃dictiõis. Et mã cã eiꝰ qd̃ est eẽ ꝛ nõ esse. Itaq̧ neće est etiam simul existere actu opposita.

¶ Et ẽt dicamus ꝙ potẽtia est añ actuꝫ. s. ꝙ res hꝫ potẽtiã vt sit aliqd añq̄ faciat ipsuꝫ. Et si ita sit erũt res ꝑm ꝙ dicũt semper sine fine. s. illud qd̃ semper fuit ens: ꝛ illud qd̃ in postremo fuit ens: vt sꝑ sint sine fine. Semper erunt res habẽtes potẽtiã vt sint: ꝛ non habẽt potẽtiã vt sint ens in tẽpore: ꝛ vt sint non ens in tempore infinito insimul.

¶ Videtˀ ꝙ cũ decl'auit ꝙ ĩpol'e ẽ vt aliqd qd̃ semꝑ 136
fuerit ꝛ semꝑ erit hẽat potẽtiã ad cõruptionẽ: aut ꝙ aliqd qd̃ semꝑ fuit nõ ens ꝛ semꝑ erit ñ ens hẽat potẽtiã ad eẽ. ꝯtiget enĩ ex h̃ ꝙ pol'e reuertatˀ ad ĩpolᵉ: vult mutare hãc decl'atiõez ad illd̃ qd̃ positũ ẽ semꝑ eẽ ĩ p̃terito: ꝛ ĩ postremo corrũpitˀ: ꝛ ad illud qd̃ ponitur gnãtũ qd̃ semꝑ ẽ ens in futuro. ¶ Et p̃ponit huic ꝑpõni ꝯcessaꝫ ꝛ ẽ: ꝙ neće ẽ vt poᵃ eiꝰ qd̃ gnãtˀ aut corrũpitˀ sit p̃cedẽs ꝑꝫ tp̃s gnãtũ aut corruptũ. ¶ Et h̃ ĩtẽdebat cũ dixit: ꝛ dicamꝰ ẽt ꝙ potẽtia ꝛc̃. A. d. ꝛ cũ ita sit ꝛc̃. i. ꝛ cũ poᵃ gnõnis aut corruptõis p̃cedit tpe gnõnẽ aut corruptionẽ ꝯtiget vt res q̃ semꝑ fuerit ꝛ in postremo corrũpuntˀ hẽant potẽtiã ad corruptõez in tpe ĩfinito: ꝛ silr̃ neće est vt res q̃ gnãntˀ postq̄ nõ erãt ĩ tpe ĩfinito hẽant potẽtiã ad gnõnẽ in tpe ĩfinito. ¶ Et qꝛ h̃ nõ ꝯtigit eis nisi ꝑꝑ h̃ qd̃ ponunt gnãtũ semꝑ remanẽ in futuro: ꝛ corruptũ qd̃ semꝑ fuit ĩ p̃terito dixit: ꝑm ꝙ dicũt semꝑ sine fine. ¶ Et qꝛ dicit: erũt res: demr̃auit ĩ qbꝰ rebꝰ ꝯtingit h̃: ꝛ dixit. s. illud qd̃ sꝑ fuit ens ꝛc̃. i. ꝛ ĩtelligo ꝑ res in qbꝰ ꝯtigit vt sit poᵃ: aut res q̃ semꝑ fuerũt: ꝛ ĩ postremo nõ sũt: ꝛ res q̃ semꝑ nõ fuerũt ꝛ in postremo sunt. s. ꝙ ꝑ potẽtiã eoꝝ in his duobꝰ vt sint semꝑ sine fine: cõtigit vt sit in eis poᵃ ĩfinita: ĩ vno v̊o eoꝝ post gnõnẽ: in altero aũt añ corruptionẽ. ¶ Et hoc ĩtẽdebat cũ dixit: vt sint semꝑ sine fine: ꝛ hoc qd̃. d. semꝑ hñt potẽtiaꝫ vt sint: est p̃dicatũ illiꝰ qd̃. d. erũt res ꝑꝫ ꝙ dicũt. q. ḡ. d. ꝛ cũ ita sit erũt res ꝑm ꝙ dicũt sꝑ sine fine siue habẽtes semꝑ potẽtiã vt sint: ꝛ ĩtelligo ꝑ res illd̃ quod semper fuit ens ꝛ in postremo corrũpitˀ: ꝛ illud quod semꝑ fuit nõ ens ꝛ in postremo gnãtˀ. ¶ Et ĩtelligo ꝑ hoc qd̃. d. ꝑꝫ ꝙ dicũt sꝑ sine fine: vt sint hꝰ semꝑ ĩfinite: vnũ aũt eoꝝ est nõ ens in p̃terito in ĩfinituꝫ ꝛ ens ĩ futuro in ĩfiᵐ: alteꝝ v̊o ens in infiᵐ in p̃terito ꝛ nõ ens in futuro in infinitũ: ꝛ vult declarare ꝑ h̃ qd̃ ꝯtingit huic põni vt tp̃s poᵉ ꝛ actus sint idẽ ꝛ nõ idẽ. Nõ idẽ v̊o qꝛ tp̃s poᵉ est aliud a tẽpore actus. Idem v̊o qꝛ tp̃s actus est infinitũ ꝛ silr̃ tp̃s poᵉ. ¶ Et forte ĩtẽdebat ꝑ hoc qd̃ dicit cõplere declarationẽ p̃dictã scꝫ ꝙ positio pol'is sit ĩpol'is. scꝫ positio eius esse non ens in tpe potẽtie: ꝛ ꝑꝫ hoc videtˀ ꝙ nõ ĩtẽdebat nisi ad distiguẽdũ tp̃s potẽtie a tpe actus: vt sit verificatũ ꝙ positio eius esse ens est possibilis: qm̃ qui ponit potẽtiaꝫ cũ actu nõ ponit possibilitatẽ ad actum esse ante eius eẽ: quaꝑꝑ completur actu demonstratio.

¶ Sed adhuc

¶ Sed adhuc neqꝫ veꝝ est dicere nūc: quia est annus prior: neqꝫ ānus prior qꝛ nūc est. Impossibile ergo nō ens aliquando posterius sempiternū esse. Habebit enim posterius ꝛ eius quod est non esse virtutem.

¶ Et dicemus etiā aliū sermonē ꝑ quē declarabimus errorem dicētis ꝙ poſſe est aliquid esse nō gnābile: qḋ poſſe est vt sit nō gnābile ꝛ cū hoc sit corruptibile. Et ꝙ corruptibile poſſe est vt sit gnātū. Erit ḡ corruptibile ſm ꝙ dicunt nō corruptū in alio tpe: qm̄ si non corrūpit̄ erit corruptibile ꝛ nō corruptibile in actu. Tūc igit̄ possibile est vt idē semꝑ sit ens ꝛ nō sit semꝑ ens. Et si hoc impossibile est: ḡ corruptibile corrumpit̄ in alio tempore. Et ſilr igit̄ generabile fuit in tēpore ꝛ nō fuit oīno. Possibile est ḡ vt aliqd sit generabile ꝛ non fuit semper ens.

137 ¶ Hec est q̄ſi vera demr̄atio ꝙ ipoſſe est vt aliqd qḋ semꝑ fuit hēat potētiā ad corruptiōez absqꝫ ħ ꝙ corrumpat̄. hoc. n. ꝯtingit dicēti aliqd esse gnātū ſꝫ post eternū: ꝛ ſilr dicēti aliqd eē eternū lꝫ post corruptū: imo māifestiꝰ i ħ. ¶ Et. d. dicamꝰ ēt aliū ſmonē ꝛc. D. d. est ḡ ſm ꝙ dicūt: illḋ qḋ est corruptibile nō corruptū in alio tpe. i. ꝛ ꝯtigit eis ꝑꝑ ħ qḋ dicūt ꝙ in aliquo eterno ē poᵃ ad corruptionē absqꝫ eo ꝙ corrūpatur: vt illud in q̊ est poᵃ ad corruptionē nō corrūpat̄ in aliq̊ hora. ¶ D. d. qm̄ si nō corrūpit̄ ꝛc. i. ꝛ ipoſſe ē ponere aliqḋ hn̄s poᵃᶻ ad corruptōez absqꝫ ħ ꝙ corrūpat̄: qm̄ ꝯtiget ei si nō corrūpit̄ in aliq̊ tpe vt non sit in eo poᵃ ad corruptionē. hec eni est diffō eiꝰ in q̊ nō est poᵃ ad aliqd. ſ. vt nūqꝫ exeat ad actū. ¶ D. d. Tūc igit̄ est poſſe vt idē ꝛc. i. ꝛ ꝯtigit huic pōni si cōcesserimꝰ in eo eē potētiā ad corruptionē vt sit in eadē poᵃ vt semꝑ sit ens: ꝛ vt nō sit semꝑ ens ꝛ ħ est cū posuerimꝰ in eo potentiā ad corruptionē eē in eo poᵃ ad semꝑ eē: qm̄ ex poᵃ corruptiōis nō ſꝑ est: ꝛ ex poᵃ ad eē est ſꝑ: igit̄ est i eo in poᵃ ad eē semꝑ ꝛ ad nō eē semꝑ: qḋ ē ipoſſe. ¶ D. d. Et si ħ est ipoſſe ꝛc. i. ꝛ cū posuimus aliqd hn̄s potētiā ad corruptionē absqꝫ ħ ꝙ corrūpat̄ sequunt̄ hec impossibilia. ſ. vt in eo sit poᵃ ꝛ nō sit poᵃ: aut in eo sit poᵃ ad duo opposita īsimꝉ. ſ. vt sit semꝑ ꝛ vt nō sit. nec͂e est igit̄ vt hn̄s potētiā ad corruptionē corrumpat̄ in postremo. ¶ D. d. Et ſilr igit̄ gnābile fuit ꝛc. i. ꝛ cū veꝝ est ꝙ oē hn̄s potētiaꝫ ad corruptionē oīo corrūpet̄: nō est verus ſmo dicētis eē gnātū ſꝫ nō corruptibile: qm̄ gnātū in alia hora fuit nō ens in alia hora i actu. ſ. anq̄ꝫ gnābat̄: ꝛ cū ita sit gnātū est ens: ꝛ in eo ē poᵃ vt nō sit semꝑ ens. ¶ Et ħ itēdebat cū. d. poſſe est igit̄ vt aliqd sit gnābile ꝛ nō fuit semꝑ. i. poſſe est vt gnābile nō sit semꝑ ens ꝛ cū eo sit potētia vt nō sit: ꝛ iō demr̄atū est ꝙ illud in quo est potētia vt nō sit oīno exibit in actū. ḡ omne gnābile ꝛ corruptibile est necessario.

¶ Verūtn̄ nō eiꝰ est qḋ tūc nō eē. Existit eni actu ens sed in anno priore ꝛ in ꝑterito tpe. Sit itaqꝫ cuius hꝫ ꝟtutē exn̄s actu: erit igit̄ veꝝ dicere nūc: qꝛ nō est annus prior ſꝫ impossibile. Neqꝫ vna eniꝫ virtus eius qḋ factū esse est: sed eius qḋ eē aut futurum esse.

¶ Volumus aūt ꝑscrutari de sermone illoꝝ q̄uo: ꝛ dicamus ꝙ ipoſſe est vt non gnābile cadat in aliquo tpe sub corruptiōe ꝛ ipoſſe. est. n. vt aliqd nō gnābile ꝛ corruptibile fiat sine factore casu. Facta. n. sine factore raro sūt: ꝛ cū fuerit cito distrahunt̄ ꝛ ꝯsumunt̄. Permanēs aūt i eternū ꝛ ꝑmanēs in tpe ifinito nō fit sine factore oīno. Et cuꝫ ita sit nā est faciēs oīa eterna nec͂io: ꝛ ipa facit vt idē sit ens: ꝛ vt sit nō ens in tpe: ꝛ tpe. Et vt q̄dā sint semꝑ entia ꝛ q̄dā nō entia semꝑ i tpe ifinito: ꝛ cā illius fortitudo illiꝰ ē nāe. Non est ḡ poſſe vt aliqd semꝑ sit nō gnābile ꝛ ſꝑ corruptibile: qḋ si fuerit poſſe tunc ꝯria erūt in actu nec͂ario: qḋ est ipossibile. Dicēs eni ꝙ mō est ānus ꝑteritꝰ: ꝛ ꝙ annus ꝑteritus est mō mētit̄ in suo ſmone: ꝛ appet sua falsitas in suo sermone ꝙ aliqd sit eternū ꝛ corruptuꝫ in alio tēpore: qꝛ habet potētiā vt sit ens in alio tpe: ſꝫ nō est in tempore predicto non ens: neqꝫ in tpe in quo est ens in actu.

¶ Abbreuiatio huiꝰ ſmōis est ꝙ si aliqd est nō gnābile siue pōat̄ corruptibile siue nō: ꝛ aliqd fuerit nō corruptibile siue gnātū siue nō: māifestū est ꝙ ipoſſe est ꝙ sit casu. Naꝫ sicut qḋ fit casu raro fit: ita ēt existit parū sicut dicit ꝙ cito ꝯsumit̄. Et cū ita sit illud qḋ semꝑ est nō est semꝑ nisi ex nā īnata ad ħ ꝛ ē nā eiꝰ ꝑ quā est qḋ ē. nāe. n. reꝝ dāt eis aut vt sint ſꝑ: aut vt nō sint semꝑ: aut vt aliqn̄ sint: aut aliqn̄ non sint. Si ḡ aliqd iueniret̄ gnābile nō corruptū aut eternū corruptū eēt poſſe vt nā possibilis trāsmutaret̄ in necessariā ꝛ nec͂ia i poſſeꝫ i agēte ꝛ recipiēte: qḋ ē ipoˡᵉ. ¶ Et. d. ipoſſe eni vt aliqd sit nō gnābile ꝛc. i. ipoſſe ē vt aliqd sit nō gnābile aut nō corruptibile casu: sed nec͂iū ē vt ħ sit ex nā faciēte: qm̄ oīa exn̄tia casu nō ꝑmanēt: nisi parū sic̄ nō fiūt nisi raro. D. d. ꝑmanēs aūt in eternū ꝛc. i. nō fit nisi: qꝛ suba ꝛ eēntia eiꝰ dat ei ꝑmanētiā. ¶ D. d. ꝛ si ita sit nā est ꝛc. i. ꝛ cū cā esse aut nō esse reꝝ nāliū sit ex nā: nālia aūt sunt tribus modis: aut q̊ꝝ nā dat eis vt semꝑ sint: aut vt semper nō sint: aut vt sint i duabꝰ dispōnibꝰ. i. ꝛ nulla nā dat vt sit ſꝑ ꝛ nō sit: nisi nec͂iuꝫ trāsmutet̄ i poſſe. ¶ D. d. ꝛ cā istiꝰ est poᵃ istiꝰ nāe ꝛ elm̄ eiꝰ. i. ꝛ cā diuersitatis entiū in istis dispōnibꝰ est cā diuersitatl nāe in suba sua. D. d. nō est ḡ poſſe vt eadē nā det eidē eē semꝑ ꝛ nō esse semꝑ. ħ aūt ꝯtingit dicēti ħ aliqd eē gn̄atuꝫ ꝛ post ꝑpetuū: aut aliqd nō gn̄abile ꝛ post corruptū. ſcꝫ ꝙ nec͂e est ei ponē aliqd: cuiꝰ nā dat ei vt semper sit ꝛ semꝑ nō sit. ¶ D. ꝯfirmat ħ ꝑ demr̄ationē per quā sustētatꝰ ē i his demr̄atiōibꝰ: ꝛ. d. si ḡ fuerit poſſe tūc erūt ꝯria i actu nec͂io: qḋ ē ipoſſe: ꝛ si aliqs posuerit ꝙ ipoſſe est vt in aliq̊ eterno sit poᵃ ad corruptōez absqꝫ eo ꝙ corrūpat̄: ꝯtingit ei ꝙ in illo sint due poᶜ ꝯrie exn̄tes. ſ. ad eē ꝛ poᵃ ad nō eē in actu. Si ḡ actio vniꝰ poᶜ fuerit i actu: nec͂io ē altera i poᵃ: cū ipoſſe ē vt actiōes duaꝝ potētiaꝝ sint īsimꝉ. ſ. nō eē in actu: ꝛ eē in actu: nisi idē sit ꝛ non sit in actu: qḋ est ipoſſe. Et si vna illarū fuerit in poᵃ ꝑ erit pō sue actiōis ꝙ sit in

Diffinitio ipossibilis est ꝙ n ūqꝫ exit in actuꝫ.

138 Quod fit casu raro fit ꝛ cito cōsumit̄. ꝯ dē. 2. phy. 48. ꝛ. 77.

Si esset eternū corruptibile nā necessarij trāsmutaretur ipossibilē.

Nālia sūt tribus modis.

actu falſa ⁊ poſſibilis:ſ; eſt falſa ĩpoſſibilis qꝛ ĩducit ad eē actionū duaꝝ potētiaꝝ ĩſiml' in actu.ğ illō qō poſitū fuit.ſ.potētiā eē ad ↄ̄riū nō eē ĩ eterno falſu; eſt ⁊ ĩpoſ'e:qm̄ ĩpoſ'e eſt ↄ̄riū poſ'i:⁊ ex ꝗ ſeqꝛ̃ ĩpoſ'e ē ĩpoſ'e:⁊ ēt qꝛ ħ deſtructio nō cōplebiꝛ̃ niſi ĩ eo qō ponit aduerſarius gnãtū:⁊ poſt eternū:ita ꝙ ↄcedet ꝙ poª ē in eo apud ſuū eē reu futuri:⁊ ſil'r ↄtingit in corrupto qō ponit vt apud ſuū eē fuerit in eo poª ad eſſe reu futuri. ¶ Et qꝛ dicēs hos duos ſmōes ꝑt ꝓhibere ꝙ poª ad nō eē in ente nō eſt in reu futuri:neqꝫ poª gnōnis ĩ corrupto ēt apō ſuā corruptōe; ē ĩ ru futuri. D.ĩpoſ'e ē.n.qō ſeꝛ ex ſmōe:⁊.d.dicēs.n.ꝙ mō ⁊c̄.i.⁊ g dicūt ꝙ in gnãbili nō ſit poª ad nō eē apud ſuū eē in reu futuri dicūt ĩpoſ'e.i.q.d.aliqs ꝙ iſtãs ꝑteritu; ⁊ pñs eſt idē. ¶ D.d.qūo ſeqꝛ̃ ħ poſ'e ex ſuo ſmone. Et.d.⁊ appꝫt falſitas eiꝰ ⁊c̄.i.⁊ ħ ĩpoſ'e ſeqꝛ̃ dicētē aliqd eē eternū ⁊ ꝙ in ꝑterito fuit nō ens ⁊ qō mō.ſ.in ſui eē tꝑe:nō in eo poª ad nō eſſe in futuro:qm̄ illud qō erat nō ens in actu in aliꝗ tꝑe.D.exiuit in actum ſuū fuit apō ſuū nō eē nō ens in actu ⁊ apud ſuū eſſe nō ens in poª:⁊ cū ĩpoſ'e eſt vt ħ poª ad nō eē ĩueniaꝛ̃ in eo ⁊ in tꝑe ꝑterito:qm̄ ĩ tꝑe ꝑterito fuit nō ens in actu:neqꝫ ēt in tꝑe pñti ĩ reu futuri:qm̄ ↄtigit ꝑdictū ĩpoſ'e:remãet ğ vt ſit in eo in pñti reu ꝑteriti. ¶ Et q dicit ꝙ aliqd hꝫ potētiā ad tꝑs ꝑteritū facit de ꝑterito futuꝝ:aut pñs.poª.n.nō ĩtelligiꝛ̃ niſi in reu futuri; ⁊.d.ꝙ aliqd ſit eternū ⁊ corruptibile in tꝑe.i.⁊ ē cadēs ſub nō eē in aliꝗ tꝑe:ſic̄ ↄtingit dicēti eē gnãtū ⁊ ꝑpetuū:qm̄ ipꝫ poſitū eternū qō in aliꝗ tꝑe fuit non ens. ¶ Et cū dixit hāc pōnē.d.qūo ↄtigit dicenti ipſam dicē̄ ꝙ eternū hꝫ potētiā ad nō eē:⁊.d.habꝫ enĩ potētiā ĩ tꝑe vt ſit nō ens.i.⁊ nec̄e ē dicē̄ de tali eterno ꝙ ĩ eo ē poª ad nō eē:qꝛ iā fuit non ens in actu in alio tꝑe. D.d.ſ; nō eſt ĩ tꝑe ꝑterito neqꝫ in tꝑe ĩ quo eſt ens in actu.i.ſ; iſta poª nō eſt reu ꝑteriti tꝑis:neqꝫ tꝑis in ꝗ eſt ens in actu:ꝗſi igiꝛ̃ ĩtēdit ꝙ ↄtigit huic ſermoni vt nō ſit in eo poª ad ꝑteritū:ſ; ad futurū.

Nō ē poª ad preteritum.

¶ Sil'r aūt ⁊ ſi prius ens ſempiternū:poſterius nō erit. Habebit.n. ꝟtutē cuius actꝰ nō eſt. Itaqꝫ ſi ponamus poſ'e verū eſt dicere nunc:qꝛ eſt annus prior ⁊ vl'r in ꝑterito tꝑe.

¶ Si igiꝛ̃ aliquis dixerit ꝙ illō qō eſt in potētia poſ'e eſt ēt ꝙ ſit in ħ. Dicemꝰ ꝙ ſi ħ poſ'e eſt. potētia.n.nō eſt in tꝑe ꝑterito:ſ; ĩ tꝑe in quo dr̃ mō ⁊ in tꝑe futuro. Et ſil'r dicimus ꝙ in eo qō ē prio eternū ens:deide ſit poſt nō ens:habꝫ enĩ potētiā in tꝑe in quo nō eſt in actu vt ſit nō ens. Si igiꝛ̃ hoc aliquis dixerit eē poſ'e dicemus ꝙ mō eſt annꝰ ꝑteritus.

139 ¶ Hoc qō ĩcepit dicē̄ eſt ꝗſi obiectio ↄ̄ id qō ꝑdixit.ſ. g poſuit potētiā ad nō eē ꝗ eſt ĩgnãto perpetuo ex potētia ſi nō fuerit poſita in reu futuri:ↄtiget vt nō exibūt in actū:⁊ cū exibūt in actū non erit poª.q.ğ ħ.d. ↄdicit huic ſmōi dicēdo ꝙ bñ ſcimꝰ ꝙ oīs poª poſ'is eſt vt exeat ad actū ⁊ eiꝰ exitus in gnãto eterno iam ꝑteryt ⁊ nō eſt ĩpe futurus:⁊ nulla dr̃ia eſt ĩter ħ ꝙ exitus eiꝰ ad actū ſit aut ꝙ nō ſit:qꝛ poª nō dr̃ niſi in reu actus:quapꝑ ipſe dicit rñdēdo:dicemꝰ mō ꝙ ſi ħ poſ'e eſt ⁊c̄.qꝛ poª nō eſt in tꝑe ꝑterito.i.dicemus reſpōdēdo:ſi oē qō eſt poª poſ'e ē vt exeat ad actū.ğ poª ⁊ ptãs nō ſūt niſi in reu futuri:qm̄ nihil pōt in reſpectu ꝑteriti:qm̄ actio ꝗ fuit ĩ ꝑterito iā ꝑteryt:⁊ ĩpoſ'e eſt vt reuertaꝛ̃ nūc:quapꝑ nulla potētia eſt ad ipſu; oĩno:⁊ potētia non eſt niſi ad eius ſil'e in futuro ſcōa vice:⁊ ĩdifferenter ſiue poſ'e fuerit ad eſſe aut ad nō eſſe. ¶ Et qꝛ ħ qō dixit de potētia:manifeſtū eſt in eo qō poniꝛ̃ eternū:⁊ in poſtremo corruptū.ſ.ꝙ apparet in eo ꝙ potētia ad nō eē eſt in eo ĩ reſpectu futuri ↄ̄ illi qō exiſtimãt de gnãto ꝑpetuo. ¶ D.d.⁊ ſimil'r dicimus de eo qō eſt ꝓ ſemꝑ ens:deide in poſtremo nō ens.i.⁊ ſil'r dicemꝰ nos ⁊ aduerſary nr̃i in eo ꝙ ponūt nō gnãbile:⁊ in poſtremo corruptū.ſ.ꝙ potētia ad corruptionē nō ĩtelligiꝛ̃ ĩ eo niſi in reſpectu futuri. ¶ D.d.hꝫ enĩ potētiā in tꝑe in quo nō eſt in actu vt ſit nō ens.i.qꝛ poª ꝗ eſt ĩ eo ad corruptōe; nō eſt niſi in reſpectu tꝑis in quo nō eſt ens ĩ actu.ſ. in futuro. ¶ D.d.ſi igiꝛ̃ aliqs dixerit ꝙ poſ'e ē.i. ⁊ ſi aliqs dixerit ꝙ poſ'e eſt vt poª ad nō eē in gnãto ꝑpetuo ſit potētia nō eſſe ꝑcedens:dicemus ꝙ poſſibile eſt tūc vt ꝑteritū ſit futurū aut preſens.

¶ Et nãliter aūt ⁊ nō vl'r intēdētibus ĩpoſ'e aut ſempiternū ens prius corrūpi poſteriꝰ: aut prius nō ens poſterius ſempiternū eſſe. Corruptibilia.n. ⁊ gnãbilia ſunt ⁊ alterabilia oĩa. Alterant aūt a ↄ̄rijs:⁊ ex qbus conſtant nã entia ab eiſdem ipſis corrūpuntur.

¶ Et poſſumus ꝑſcrutari de hoc ſermone ⁊ declarare errorē dicētis ipm ſmone nãli nō vl'r:ſicut fecimus añ. Dicamus ğ ꝙ ĩpoſ'e eſt vt aliqd primo ſit eternū ens:deide poſt corrūpaꝛ̃. Aut vt aliquid primo ſit nō ens: deide poſt ſit ens eternū. Oĩa.n.gnãbilia ⁊ corruptibilia alteranꝛ̃ ⁊ trãſmutanꝛ̃ ⁊ non alteranꝛ̃ niſi ex ſuis ↄ̄rijs ex qbus cōponuntur ⁊ gnãnꝛ̃ generatione naturali: ⁊ per ea conſumuntur ⁊ corrumpuntur etiam.

¶ Uocauit iſtā demonſtrationē nãlē ⁊ ꝑdictaꝫ vl'e;: qm̄ hec eſt ex ꝓpōnibus nãe:illa aūt ex ꝓpōnibꝰ logicis vt hoc qō dixit:qm̄ falſum impoſſibile nō ſeqꝛ̃ ad falſum poſſibile: he autē ꝓpōnes ſunt nãles.ſ.ꝙ oē qō generaꝛ̃ a ſuo ſimili gnãtur:⁊ oē qō corrūpiꝛ̃ a ſuo ↄtrario corrūpiꝛ̃. Omne igiꝛ̃ gnãbile hꝫ ↄtrariū ⁊ omne corruptibile ſil'r. Et cū ↄiungiꝛ̃ huic ꝙ omne generabile habet contrariu;:⁊ omne habens contrarium ⁊ corruptibile cōtingit:ꝙ omne generabile eſt corruptibile:⁊ ſimiliter ſi cōiungitur huic:ꝙ omne corruptibile hēt ſil'e.omne habēs ſimile eſt gnãbile: ↄtingit ꝙ oē corruptibile eſt gnãbile. Habēs igitur ↄ̄riū impoſ'e eſt vt remaneat ꝑ tꝑs infinitu;: neqꝫ in ꝑterito neqꝫ in futuro. Si igiꝛ̃ mūdus fuit ꝓmo non ens:deide gnãtū fuit poſt nō eē:neceſſe eſt huic ↄ̄riū ex quo fuit nō ens añqꝫ gnãbaꝛ̃:⁊ cū ei eſt ↄ̄riū nec̄ario corrūpeꝛ̃ poſt gnãtionē:⁊ ꝙ hec current ſm ordinē ⁊ ſeqꝛ̃ ex hoc vt iſte mūdus ſit ex alio mūdo:qm̄ ſi ita nō eēt.ꝗre ğ dñaꝛ̃ in aliquo ſuū ↄ̄riū in aliquo tꝑe:⁊ corrūpiꝛ̃ ⁊ in alio gnãtur: ↄtinget ğ nec̄ario vt mundus reducaꝛ̃ ad cãs ad ꝗs aſcēdūt oĩa gnãbilia ⁊ corruptibilia.ſ.ſm ꝙ eſt dcm̄ in libro de gnãtione ⁊ corruptiōe. Dicēs ğ ꝙ mundus gnãtus fuit poſtqꝫ nō fuit oĩno:⁊ ꝙ eſt corruptum corruptibile ſine regreſſu nō nãliter loquiꝛ̃:⁊ ſil'r dicēs ipꝫ eē gnãtū nō corruptibile:aut nō gnãbile ⁊ corruptū poſtremo. 140

¶ Finit liber ꝓmus de celo ⁊ mundo.

¶ Aristotelis de celo liber Secūdus icipit.
¶ Tractatus primus. Caplm. I.

Quod qdē igit̄ neqʒ factū est oē celū neqʒ ꝯtigit corrūpi quemadmodū qdā dicūt ipʒ: sed est vnū ꝛ sempiternū principiū ꝛ ꝯsumationē nō hñs totius eterni. Hñs aūt ꝛ ꝯtinens in seipso ifinitū tp̄s: ex dictis licet accipe fidez: ꝛ per opionē eā q̄ ab aliter dicētibus ꝛ gnātibus ipm. Si.n. sic qdē hr̄e ꝯtingit: ſm quē autez modum illi factū esse dicunt nō ꝯtingit: magnā vtiqʒ habebit ꝛ hoc inclinationem ad fidē de imortalitate ipsius ꝛ sempiternitate.

¶ Jam declarauimus sermonibus sufficientibus ꝛ fortibus demr̄ationibus ꝙ celū nō sit ex elr̄nto: ꝛ ꝙ ipoſe est vt cadat sub corruptione: sed semper erit eternū: ꝛ fuit sine principio: ꝛ sine fine ꝑ oia secula: ꝛ est cā tpis infiniti: ꝛ est ꝯtinēs ipm. Desiderās aūt bene poterit scire ꝙ celū est sic diximꝰ: ex ṽbis dicentiū celū eē sub gnātione. Si eni possibile est vt celū sit sicut diximus: ꝛ impoſe est ſʒ ꝙ aliȷ̄ dicunt: hoc etiā ꝯfirmat sermonē nostrum: ꝙ celū sit eternuʒ non corruptibile.

i Idest h̄ qđ dixit cū nō sit ex elr̄nto duobꝰ modis itelligit̄: aut q2 nō cōponit̄ ex mā ꝛ forma sicut alia corpa simplicia: aut q2 nō cōponit̄ ex elr̄tis in actu. ¶ Cōpositio aūt p̄ma nō est in eo ꝑ id qđ dictū est in p̄mo libro.s. ꝙ corpꝰ celeste nō hʒ ꝯriū ꝛ ex fine eiusdē.s. ꝙ in corpe celesti nō est poª ſm subaʒ: qm̄ si esset posset fieri trāsmutatio ſm eā: quapꝑ eēt gnābile ꝛ corruptibile. ¶ Cōpositio ṽo scđa nō est i eo: qm̄ est simplex. ¶ Et ēt q2 ē nō gnābile neqʒ corruptibile. Cōpositū ṽo ex simplicibꝰ est cōpositū ex ꝯrijs: ꝛ cōpositū ex ꝯrijs est gnābile ꝛ corruptibile: ꝛ si est ex ꝯrijs nō moueret̄ nāliter circulariter. naʒ oia ista determinata sunt ṗus. ¶ Et intētio istiꝰ tractatus p̄ntis est ꝑscrutari de accn̄tibꝰ huius corpis ꝛ alioꝝ q̄tuor. U.g. ðclare ꝙ hʒ ðxtrū ꝛ sinistrū: ꝛ sursuʒ ꝛ deorsuʒ: ꝛ añ ꝛ retro: ꝛ ꝙ spica sit eiꝰ figª: ꝛ alia q̄ q̄runt̄ de eo. ¶ Et dix̄: sine p̄nº ꝛ sine fine. i. ꝙ suū eē nō hʒ p̄nm in tpe neqʒ finē cū ipʒ sit cā tpis ꝛ ꝯtinēs ipm. ꝛ iō dixit: ꝯtinēs ipm; q2 tp̄s nō addit sup ipsuʒ nec tp̄s ē supra ipm: sʒ q2 ē cā tpis ē. q. terminās ipʒ: quapꝑ id qđ ē ex̄ corpꝰ celeste nō ē in tpe vt deꝰ ꝛ intelligētia. ¶ D.d. ꝯsiderās aūt ꝛc. itēdit declare hoc ſmone ꝙ celū nō est gnābile neqʒ corruptibile: qm̄ cū aliqs ituebit̄ ſmonē Ari. ꝛ aduersarioꝝ eiꝰ in hac q̄ōne: ꝛ iuenerit ſmonē alioꝝ seq plura ipoſia ꝛ iuenerit ſmonē Aꝝ. ñ seq aliqđ ipoſe acqret fidē maiorē q̄ʒ habuerit prius ex rōne. ¶ Et iō dixit Alexan. nos aūt nō sumus sustētati sup sn̄iaʒ huius hois inter oēs alios: nisi quia videmus ipsaʒ minoris ambiguitatis ꝛ remotiorem a contradictione.

Celuʒ nō est cōposituʒ ex mā. Idem ṗ ce. 20. ꝛ q̄ ibi

Prio ce. te. cō. 20. ꝛ. 21. ꝛ 22. ꝛ. 124. ꝛ. j.

Cōpositū ex simplicibꝰ ē cōposituʒ ex cōtrarijs,

Id quod est extra corpus celeste nō est in tpe vt deꝰ ꝛ intelligentie. vide. 4. phy. si. tis. ꝛ. 120. Idē p celi. t. com. 100. ꝛ. 3 physico. 32. Uerba alex. de Aristote. Uide etiā. 12. meta. cō. 1.

¶ Propter qđ bñ hʒ ꝑsuasibilē seipm exhibere antiqs ꝛ maxie patruʒ nostroꝝ veros credere eē sermones: vt sit imortale aliqd ꝛ diuinū hñtiū qdē motū: hñtiū āt talē vt nullus sit finis ipsius: sʒ magis ipse alioꝝ finis. Eteni finis ꝯtinentiū est ipsa circulatio ꝑfecta ens ꝯtinet iꝑfectas ꝛ hñtes terminuʒ ꝛ qetē. Ipsa qdē nullū neqʒ principiū habēs neqʒ finē: sʒ icessabilis ens ifinito tpe. Aliorū aūt hoꝝ qdē cā pricipiȷ̄: hoꝝ āt suscipiēs qetē. celū aūt ꝛ eū q sursuʒ locū antiq qdem diȷ̄s attribuer̄t velut exñs totū solū imōtale.

¶ Et dicamꝰ ꝙ opʒ nos credere ſmōes antiquoꝝ verissimos ꝛ maxie: q2 sunt parentes nr̄i. Dixerūt eni ꝙ aliqd est velocissimū mobile eternū nō corruptibile: ꝛ eiꝰ motꝰ nō hʒ finē: sʒ ipe finis est cuiuslibʒ finis: ꝛ vltimū cuiuslibʒ vltimi: ꝛ ꝯtinēs oē ꝯtinēs. Et ille motꝰ est ꝑfectus ꝯtinēs oē diminutū nō ꝑfectū: ꝛ oē finitū ꝛ gnātū. Ipse aūt nō hʒ principiū neqʒ finē sʒ eternū in tpe ifinito. Aliorū aūt motuū qdā sunt quoꝝ primū principium ꝛ iste motus eternus: ꝛ quidam sunt quoꝝ recipiēs qetē eoꝝ est iste motus eternus. Et dicimus ꝙ oēs antiq posuerunt celum esse locum creatoris propter suam incorruptibilitatem ꝛ eternitatem.

¶ Testatur supra suū sermonē per sermones caldeorum antiquoꝝ: quoniaʒ hoc qđ dicunt ꝙ aliquid est mobile velocissime eternū nō corruptibile idē ē cū opione Aristo. de corpore celesti: ꝛ qđ demōstratuʒ est firmiter in 8º physicoꝝ. Declaratū est eni illic ꝙ iste motus est eternꝰ: nō corruptibilis: neqʒ generabilis. ¶ Quoniā aūt est velocissimus motuū declaratū est ex predictis ꝛ etiā ex mathesi. ¶ Et etiā declaratū est in p̄mo tractatu: ꝙ est ꝯtinēs omne continens: quoniā extra ipm nō est locus neqʒ tēpus: ꝛ ꝙ est ꝑfectū. ¶ Et hoc qđ dixit: alioꝝ aūt motuū quidam sunt ꝛc. ꝛ intēdit ꝙ motuū eternoꝝ quidā sunt facientes motus generationis entiū: ꝛ quidam sunt obseruātes eius esse: cuius generatio perficit̄: ꝛ h̄ intendebat per quietem. motus enim generationis quiescit cum ens perficit̄. i. ꝙ motuū eternoruʒ quidam sunt generantes etiam: ꝛ quidā conseruantes. ¶ Et hoc intendebat cū dixit: ꝛ recipiēs. q2 mouens cū receperit motaʒ rem quiescit a motione: ꝛ tūc cōseruabit ipsam. D.d. ꝙ oēs antiqui faciunt ꝛc. i. ꝛ testat̄ h̄ ꝙ oēs leges conueniunt in hoc. s. deum esse in celo ꝛ deum esse eternū: locus autem eterni est eternus.

z Opi. caldeorū eadē ē cū opione Ari. de celo. Idē ṗ celi. 102.

ṗ celi. t. c. 100

Motuum eternoꝝ quidā sunt faciētes motꝰ gnātionis entiuʒ ꝛ qdā ꝯsuantes. Uide ꝑ h̄ secūdo de generatiōe. 56. ꝛ. 12. met. 33. Omnes leges ꝯueniūt in hoc deum esse in celo. Idē. 8. phy. cō. 84. ꝛ p ce li t c. 22. 96. ꝛ. 100.

¶ Nunc aūt testificatur rō ꝙ icorruptibile ꝛ igenerabile. Adhuc aūt ipossibile ois mortalis difficultatis est. Adhuc aūt sine labore: ꝑp neqʒ vna indigeᵗ violēta necitate: que detineat ꝓhibēs ferri aptū natū ipm aliter. Oē.n. tale magis laboriosuʒ q̄to qdeʒ vtiqʒ sempiternus sit ꝛ dispōnis optime expers.

¶ Ratio autem quā complemus dicere testat̄ ꝙ celū nō est corruptibile: neqʒ generabile: neqʒ recipiens passiones: remotum ab

omni occasiõe ⁊ ꝯsumptiõe. Et cũ hoc qđ diximus nõ ẽ corruptibile: neqꝫ fatigabile. Nõ.n.hꝫ aliũ motũ nisi suũ nãlem quapropter nõ indiget ꝟtute nãe ꝓhibente ipm ab illo motu.s.motu naturali. Et oẽ qđ est huiusmodi fatigat̃: ⁊ quãto magis fatigat̃ tanto magis caret bona dispositione.

3 ¶ Uult demr̃are ꝙ h qđ dixit ꝯuenit plibus rõnibꝰ q̃ in eo appent. ¶ Et.d.rõ aũt ⁊c̃.itẽdit p rõnẽ syll'z ex q̊ scimꝰ ꝙ motus eiꝰ est eternꝰ: ⁊ syll'm ex q̊ scimꝰ ipꝫ eẽ simplex ⁊ nõ hře ꝯriũ: ex istis g̊ scimus ꝙ nõ gnãt̃ neqꝫ corrũpit̃ neqꝫ senescit. ¶ D.d.⁊ i h qđ diximus nõ fatigat̃ ẽt.i.appet ex h ꝙ declatũ ẽ ex sua nã ꝙ in h motu nõ cessanti nõ accidit ei labor neqꝫ fatigatio: ⁊ cã illiꝰ est: q: cã fatigatõis i aĩalibꝰ nõ ẽ in eo. Cã.n.fatigatõis in aĩalibꝰ ẽ: q: in eis est p̃nm motꝰ ꝯriũ motui aĩe.s.ps grauis q̃ ẽ i eis. h ãt mouet nos multũ ad ꝯriã ptẽ illi q̃ intẽdimꝰ moueri ex aĩa nr̃a. quapp accidit nobis labor ⁊ fatigatio: ⁊ h ẽ qđ dixit. Nõ eni hꝫ aliũ motũ nisi suũ.i.q: celũ nõ hꝫ motuꝫ nãlẽ aliũ a motu volũtario. ¶ Et iste motꝰ i ipo nõ ꝓuenit a nã sic̃ motus eltoꝝ: qm̃ si eẽt nãle ꝯtigeret ꝙ eẽt cõpositũ ex mã ⁊ forã.g̊ gnãbile ⁊ corruptibile. ¶ Et ꝟtus q̃ ẽ in hac nã ẽ silis forẽ nãli: ⁊ silis forme abstracte. assimilat̃.n.forẽ mãli: q: ipsa dat huic corpori motũ circularẽ: ⁊ ẽ i corpe qđ mouet̃ p ipsaꝫ: ⁊ assimilat̃ forme abstracte: q: nõ diuidit̃ p diuisionẽ corpis in q̊ est: q̃pp nõ hꝫ subꝫ: neqꝫ ꝯriũ: sic̃ đclaratũ est supius. ¶ Recipiẽs aũt istã formã qđ adunat̃ cũ ea est corpꝰ celeste icorruptibile: ad qđ sequũtur dimẽsiones corpales: ⁊ alia accñtia q̃ in eo iueniunt̃. ⁊ iõ forma ⁊ formatũ sunt in eo ideꝫ nuõ: sꝫ f̃m dispõnẽ magis diminutã q̃ꝫ sit adunatio recipiẽtis ⁊ recepti in forᵃ abstracta. ¶ Et cã istiꝰ adunatõis iter istã formã ⁊ suã mãꝫ ẽ: q: nõ cohẽt sue mãe mediãtibꝰ dimẽsiõibꝰ: sic̃ forme gnãbiles ⁊ corruptibiles. ¶ Quapp h mã caret potentia. Et iã declarauimus h in tractatu quẽ fecimus solũ pp h: ⁊ pp hoc ꝙ iste forᶜ nõ sunt diuisibiles f̃ꝫ diuisionẽ corpis recipiũt itell'm. ¶ Quapp hec corpora sunt itelligẽtia ⁊ aĩata f̃m vniuersum: ⁊ pp hoc nõ recipiũt laboreꝫ neqꝫ fatigationẽ: ⁊ ꝓpter hoc illud qđ in sua actiõe est minus fatigatum est nobilius ⁊ melius: bonũ aũt simpliciter est illđ cui nõ accidit in sua actiõe fatigatio.

De cã fatigationis i aĩalibus. Uide ẽt l.2.c.1. de s̃ba orb. ⁊ h.2.6.

Motus celi ñ ꝓuẽit a nã. oppositum.p̃ celi.c.5.⁊.2. phy.c.p̃.⁊.3.

Intell'ntia ñ coheret celo mediãtibꝰ dimẽsionibus. Idẽ p̃ cap.đ s̃ba orbis.

Corpora celestia sũt itelligẽtia ⁊ aĩata f̃m vniuersum. Idẽ.8. meta.cõ.12.⁊ 12.meta.c.36 Bonũ simpliciter ẽ cui nõ accidit fatigatio.

¶ Propter qđ qdẽ neqꝫ f̃m antiquã fabulã suspicãdũ hẽre: q dicũt Athlãte quodã ipsi opus eẽ ad salutẽ. Uident̃.n. ⁊ hunc constituẽtes sermonẽ eandẽ hẽre suspitionẽ his q posterius: vt eni grauitatẽ habẽtibus ⁊ terrenis oĩbus his que sursuꝫ corporibus substituerunt ipsi fabulose necessitateꝫ animatã. Neqꝫ vtiqꝫ hoc modo suspicandum.

¶ Et pp h nõ dicimꝰ in h corpe nobili: neqꝫ opinamur in eo illud qđ qdaꝫ antiquorum opinabant̃: ⁊ dicunt ꝙ celũ indiget aliquo deferẽte ipm appellato athlas: vt f̃uet ipm ⁊ nõ dimittat ipm cadere. Isti ẽt q h dicunt assimilant̃ istis q sunt in tpe nr̃o: ⁊ q putant oĩa corpora supiora grauia: ⁊ pp h dicũt ꝙ indigẽt necẽio anima mouẽte ea. Et sermo ille eorũ non fuit vera rõne sed casualiter.

¶ Dic̃ ⁊ signũ ꝙ opio nr̃a đ suba celi ẽ ꝟa ꝙ nõ sumꝰ 4
coacti in dãdo cãs eoꝝ q̃ appent in celo dicẽ ipossibilia q̃ dicũt multi antiquoꝝ p coactionẽ. U.g. ꝙ dicẽtes celũ eẽ graue oportebat dicere eẽ aliqd deferẽs ipsum ne caderet: qđ dr̃ athlas. ¶ D.d. ꝙ sermo istoꝝ ẽ silis f̃mõi dicẽtĩ ꝙ celũ hꝫ aĩaꝫ q̃ mouet̃ h motu. ¶ Et itẽdebat dicẽ ꝙ q̃uis f̃mo istoꝝ est verus scꝫ ꝙ celũ ẽ aĩatũ: tñ rõ eoꝝ nõ est vera. Isti aũt nõ dicũt celũ hře aĩam: nisi q: est graue: ⁊ dicit nõ vera rõne: q: ꝓpõnes eoꝝ sunt false: qm̃ meliꝰ est dicẽ celũ eẽ leue q̃ꝫ graue: ⁊ iã declatũ ẽ ꝙ celũ neqꝫ ẽ graue neqꝫ leue: sꝫ nãe 3ᵉ. ¶ Et itẽdebat ꝙ q opinat̃ celũ eẽ 3ᵉ nãe nõ indiget vt ponat ferẽs: aut aĩam: aut aliqd extrinsecũ: tñ q̃uis ponat̃ hře aĩam: nõ bñ sentit ꝙ sit graue hñs aĩam: q̃uis aĩa sustentet ipsum ⁊ deferat: tñ indiget alio extrinseco deferente ipsum.

Melius dicere cel[ũ le]ue q̃ꝫ gra[ue]

¶ Neqꝫ pp circũgyrationẽ celerioris exñteꝫ lationis ꝓpria iclinatiõe: adhuc salutari tanto tpe: quẽadmodũ Empedocles inquit.

¶ Neqꝫ ẽt stabilitas celi ⁊ eiꝰ pmanentia est sic̃ dixit Empedocles. Dixit.n. ꝙ celũ est fixuꝫ ⁊ stabile pp eius motus velocitatẽ: qm̃ motꝰ velocitas retinet rẽ totaꝫ ⁊ nõ dimittit rem motã recedere a loco ꝓprio ⁊ sic nõ cadit. Nos aũt dicimꝰ ꝙ si ita eẽt nõ pmaneret tpe ifinito. sed dico pp velocitatẽ sui motꝰ: qm̃ iste motus est violẽtus nõ nãlis. Motus autem violentus non est infinitus neqꝫ perfectus sicut sepe declarauimus.

¶ Dicit ⁊ signũ veritatis nr̃e opionis est etiã: qm̃ nõ 5
sumus coacti dicere causaꝫ stabilitatĩ celi quã Empedocles dixit. Ille eni dicit ꝙ cã qua celuꝫ nõ cadit est velocitas sui motus. appet eni ꝙ res velocis motus.s.circularĩ pmanet in suis locis. ¶ D.d.nos aũt dicimus ⁊c̃.i. ꝙ si cã stabilitatis celi in eodẽ loco eẽndo graue eẽt velocitas motus: nõ duraret in ifinituꝫ stãdo in vno loco: neqꝫ motꝰ eiꝰ eẽt ifinitꝰ. ¶ D.declarauit hoc: ⁊ dixit: qm̃ iste ẽ motꝰ ⁊c̃.i.velocitas motus nõ est cã sustẽtatiõis celi: q: est motus violẽtus: motꝰ aũt violẽtus ipoĩe est vt sit eternꝰ aut pfectus: ⁊ iõ declarauimus ꝙ motꝰ iste est pfectus ⁊ eternus. ¶ Et syll's qdẽ sic cõponit̃ in scđa figura: motꝰ celestis est eternꝰ ⁊ pfectꝰ: motꝰ q est cã stabilitatis moti nõ ẽ eternꝰ neqꝫ pfectꝰ.g̊ motꝰ q ẽ cã rei mote stabilitatis nõ ẽ motꝰ celestis. ¶ D.declauit ꝓpõnẽ dicẽtẽ ꝙ motꝰ q est cã pmanẽtie rei mote in eodẽ loco non est eternꝰ. in pᵃ figᵃ sic. Motꝰ q est cã pmanentie rei mote i eodẽ loco ẽ violẽtꝰ. Sꝫ motꝰ violẽtus nõ est eternꝰ. Ergo motꝰ q ẽ cã pmanẽtie rei mote in eodẽ loco nõ est eternꝰ. ¶ D.declauit ꝓpõnẽ maiorẽ sic. Qđ violẽte mouet̃ ꝯriũ ẽ suo motori. Et oĩs motor hñs ꝯriũ nõ sp mouet. Ergo oĩs motio motoris violẽte nõ est eterna: ⁊ cũ huic ꝯiũcta fuerit: ꝙ oẽ cꝰ motio ñ erit eterna: illđ qđ ab eo mouet̃ nõ erit eternũ: ꝯcludet̃ ꝙ illđ qđ mouet̃ a motore vioᵗᵒ ñ ẽ eternũ.

¶ Sed adhuc neqꝫ ab aĩa rõnabile cogente manere sempiternũ. Neqꝫ eni aĩe possibile esse talẽ vitã sine tristitia ⁊ beatã. Necẽ eni

⁊ motu

⁊ motu cū violētia existēte: siquidē mouet ferri apto nato primo corpore aliter: ⁊ mouere cōtinue sine vocatiōe eē: ⁊ oi carēs robore prudēti. Sīqdē neqꝫ vt aie mortaliuꝫ aialiū est reqes circa somnū facta corporis remissio: sed neciū sustētātis cuiusdā ptē retinere ipsaꝫ sempiternā ⁊ icorruptibilē. Si itaqꝫ queadmoduꝫ diximꝰ ꝯtingit dicto hīe mō de prima latiōe: nō solū ipsius de sempiternitate sic existimare melius: sed ⁊ diuinationi ei que est dijs solū vtiqꝫ habemꝰ sic cōfessa enūciare cōcordes sermones: sed taliū quidē sermonuꝫ satis sit nunc.

¶ Et dico ꝙ celū nō dꝫ esse eternū ꝑmanēs ꝓp aiaꝫ quā hꝫ. Quidā .n. dicunt ꝙ celū est eternū ꝑmanētis essentie: qm̄ hꝫ aniaꝫ: ⁊ ꝙ aia cogit ipm̄ vt sit eternū permanēs: ⁊ iste ꝟmo est ipossibilis. Qꝛ ista vita ipoſe est vt sit sine fatigatiōe: ⁊ sine labore. Et ipoſe est vt sit laudabilis bona: qꝛ mouet corpus ꝟm aliū modū a suo motu ꝓprio. Et sic erit necessariū in negocio ⁊ carēs oio nō vexatiōe exñte ex hñti itellectū. Et cū ita fuerit oio nō hēbit nō vexationē. Neqꝫ assilat nō vexationi aiaꝝ aialiū in sōno. Et tūc assimilat fabule antiquoꝝ de egsor qđ est eternuꝫ ⁊ semꝑ mouet violēte sine fine ⁊ sine qete. Et dico ꝙ ꝟmo eoꝝ in isto motu ē sine rōne: sic ꝟmo eoꝝ de mltitudie deoꝝ. Et nō oꝫ nos iudicare res ꝑ ꝟmonē dicētes: sꝫ ꝑ veꝝ ꝟmonē: ⁊ firma rōe. Volumꝰ igr̄ fugē istos ꝟmōes ⁊ fabulas ⁊ reuerti ad narrādū h̄ qđ remanet de dispōne hꝰ nobilis corꝑis .s. celi.

6 ¶ Qꝛ aliq dicūt ꝙ ꝑmanētia celi ⁊ ꝑmanētia sui motus est ꝓp aiaꝫ: vult ꝯdicere eis cū isti ꝟmoni ꝯtigat ipoſe: qꝛ motio corꝑis ab aīa qđ est hꝰ ē motꝰ violentus: ⁊ silr̄ suū eē viuū. ⁊ silr̄ qđ mouit dicētē h̄ ad credendū hoc est: qꝛ appꝫet ꝙ cā ꝑmanētie istoꝝ q̄ sunt apud nos ī vita quodā tp̄e nō est nisi ꝯiūctio aie cū corꝑe: ⁊ vl'r gnāle hoc est in oibꝰ entibꝰ que sunt apđ nos .s. ꝙ forme eoꝝ sūt cāe sue ꝑmanētie in aliq̊ tp̄e. Isti igr̄ cū credebāt hoc ⁊ videbāt ꝙ entia sūt durabiliora alijs .s. ꝙ quāto magis forma fuerit ꝑfectior tāto magis remanebit ens: dixerūt ꝙ aīa celi est nobilissima aiaꝝ corpoꝝ ⁊ ē corpꝰ nobilissimū oīuꝫ corpoꝝ: dixerunt ꝙ aīa est cā ꝑmanētie eiꝰ eterne: ⁊ ipse vult ꝯdicere eis: ⁊ qꝛ ꝯdictio itrat eos q ponūt h̄ corpus hr̄e ꝯriū motū motui aie dicit. ¶ Et iste ꝟmo ipoſis ⁊c̄. i. ⁊ ꝟꝫ modū aliū a suo motu nālī: ⁊ nō debemus itelligere ex h̄ motū tm̄: sꝫ ēt durabilitatē eēntie illiꝰ entis aiati .s. ꝙ durabilitas eēntie in eo ꝟꝫ modū q̊ est recipiēs aiaꝫ est ꝓp aiaꝫ. ¶ D. d. Si ḡ est sic erit semꝑ in negocio ⁊c̄. i. ⁊ si motꝰ celi ē ꝓp aiaꝫ ⁊ hꝫ in se mobilitatē ꝯriā motui aie: tūc celuꝫ qꝛ motꝰ eiꝰ est eternꝰ: caret oio nō vexatōe exñte in oi qđ mouetur ab itellectu ⁊ erit sꝑ in negocio ⁊ labore: qꝛ nō i-

Sꝫ vide i. 2. ca. ᵭ s̄ba orbꝫ: qꝛ ideꝫ ibi tenet ꝯmē.

Vl'r gnāle est hoc in oibus ētibꝰ q̄ sꝫ apđ nos ꝙ forme eoꝝ sunt cāe sue ꝑmanētie in aliq̊ tp̄e.

uenit in eo qes q̄ iuenit ī aialibꝰ .s. sōnꝰ ⁊ qes. Somnus .n. ⁊ qes in aialibꝰ necio sūt ī eis ꝓp laborē. labor aūt nō est nisi qꝛ in eis existit ꝑnᵐ ꝯriuꝫ motui anie. ¶ Ideoqꝫ dicit: ⁊ cū ita fuerit nō hēbit nō vexationē oio ⁊c̄. i. ⁊ necio est vt nō hēat qetē: qꝛ nō hꝫ dispōnē silēꝫ illi q̄ est ī aialibꝰ apđ somnū: ⁊ ē ꝟmo eoꝝ ī celo silis ꝟmōi antiq̊ꝝ ⁊ dicētiū aliqd eē motū motu violēto sine ꝑnᵒ ⁊ sine fine: qđ vocabit sic .s. egsor. ¶ D. d. ⁊ dico ꝙ ꝟmo illoꝝ de illo motu eterno ē sine rōe .i. qꝛ h̄ qđ dixerūt de h̄ ēte ipꝫ eē hꝰ ē ꝟmo dictꝰ sine rōne sic dicebāt ꝙ dij sūt ples sine rōne: ⁊ qꝛ oia ista sūt apologi q̊s ponūt ponētes leges ad rectificatōeꝫ ciuiū: a vitate aūt sunt remota ⁊ ab itellectu hūano d. volumus igit fugere ⁊c̄. Cap. II.

Jō ī aialibꝰ est labor: qꝛ ī eis existit ꝑncipiuꝫ ꝯrium motui anie. Ideꝫ .8. cō. 3. ⁊ .j. 71.

Cōtra ponētes leges.

Qoniā aūt qdā sunt q dicūt eē aliqd dextrū ⁊ sinistrum celi: queadmodū vocati pithagorici: illoꝝ .n. iste ꝟmo est: ꝯsiderādū vtꝝ hoc se hꝫ: vt illi dicūt aut magis alr̄. Siqdē opꝫ adaptare toti corpori hec pricipia. Cōfestiꝫ eni si dextrū existit ⁊ sinistrū adhuc priꝰ priora existimādū pricipia existere in ipso. Determinatū est qdē igr̄ de his in his q circa aialiū motꝰ: ꝓp ꝓpria nāe illoꝝ inesse. Manifeste eni in aialibus existētia videnṫ. His qdē oēs tales partes: dico aūt puta ⁊ dextruꝫ ⁊ sinistrū. His autē quedā. Plantis autē sursum ⁊ deorsum soluꝫ.

¶ Dicamꝰ igr̄ ꝙ aliq antiquoꝝ dixerūt celū hr̄e dextrū ⁊ sinistrū .s. secta pithagoricoꝝ: qdā .n. eoꝝ h̄ dicūt. Et volumꝰ ꝑscrutari de hoc ⁊ dicamꝰ ḡ. ꝙ si opꝫ attribuere corpori totiꝰ ista pricipia dextrū .s. ⁊ sinistꝝ: ⁊ ꝙ attribuemꝰ corꝑi pricipia priora istis necio .s. supiꝰ ⁊ iferiꝰ: ⁊ āte ⁊ retro. Et hec qdē pricipia ꝺstructa sūt ī libro quē fecimꝰ de motibus aialiū. Ille aūt dispōnes sūt ꝯuenietes naturis aialiū: ⁊ ī eis sūt māifeste. Sꝫ aialia q̄dā hñt h̄ oia .s. dextrū ⁊ sinistꝝ: sursū ⁊ deorsuꝫ: añ ⁊ post: ⁊ q̄dā hñt ante ⁊ retro. Vegetabile aūt nō hꝫ nisi supiꝰ ⁊ iferiꝰ tm̄.

¶ Oē qđ ꝑdixit ē q̄si ꝓlogꝰ istiꝰ tractatꝰ: ⁊ mō icepit dicē vtꝝ celū hēat dextꝝ ⁊ sinistrū. ¶ Et dixit: ꝙ si oꝫ attribuē ⁊c̄. i. ꝙ si neciuꝫ est vt ista duo ꝑnᵃ sint in celo nece est vt hēant alia ꝑnᵃ q̄ sunt ꝑora istis nālr̄. Videt .n. ꝙ oē hñs dextrū ⁊ sinistrū ēt hēat añ ⁊ retro ⁊ sursuꝫ ⁊ deorsū: ⁊ nō ꝯuertit: oē hñs añ ⁊ retro vꝫ hr̄e dextrū ⁊ sinistrū: forte ꝓp anialia imobilia q̄ nō hñt dextrū ⁊ sinistrū: ⁊ hñt ante ⁊ retro: sursum ⁊ deorsuꝫ. Et qđ ē manifestiꝰ ē ꝙ h̄ existit in eis q̄ hñt sursū. ¶ Et ꝙ h̄ ꝑnᵃ sex sūt valde māifesta in aialibus: ⁊ locꝰ ꝑscrutādi de his est cū fuerit ꝑscrutatio ꝺ motibꝰ aialiū: ideoqꝫ dixit: h̄ qdē ꝑncipia iā disticta sunt in libro isto: ⁊ est ꝙ ꝯsideratio de eis nō est nisi apud considerationē de animalibus. 7

Oē hñs dextrū ⁊ sinistrū hꝫ añ ⁊ retro ⁊ sursū ⁊ deorsū: sꝫ nō ē eꝯ. Idē .j. c. 12.

¶ Si aūt oꝫ celo adaptare aliqd taliū ⁊ pri-

mũꝫ:quẽadmodũ dixímꝰ in aïalibus exñs: rõnabile existere in ip̃o. Tribus.n.entibus vnũqδqꝫ velut p̃ricipiũ qδdã est. Dico ãt tria sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ: ⁊ anteriꝰ ⁊ oppositũ ⁊ dextꝝ ⁊ sinistꝝ. Has.n.distẽsiões rõnabile existere corꝑibꝰ ꝑfectis oẽs. Est aũt sursũ qdẽ lõgitudis p̃ricipiũ: dextꝝ aũt latitudis: anteriꝰ aũt ꝓfunditatis. Adhuc aũt alr̃ ẜm motꝰ. Pricipia aũt dico hec vñ icipiũt primũ motꝰ hñtibꝰ. Est aũt a sursuꝫ qdẽ augmẽtatio. A dextris aũt q ẜm locuꝫ motus. Ab anterioribus vero qui ẜm sensuꝫ: anterius enim dico in quo sensus.

Sursuꝫ ẽ p̃ncipiuꝫ lõgitudinis. Dextrum latitudinis. Anteriꝰ ꝓfũditatis.

¶ Reuertamur ergo ⁊ dicamꝰ ꝙ si i celo posuimꝰ dextrũ ⁊ sinistrũ: nec̃io ponemꝰ ante ista alia p̃ricipia sicut diximꝰ in libro de motibꝰ aïaliũ: ⁊ dicamꝰ ẽt ꝙ si iste dispõnes sint tres necessarie est vt q̃libet eaꝝ hẽat p̃ricipiũ Et itelligo ꝑ dispõnẽ sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ: dextrũ ⁊ sinistrũ: añ ⁊ retro. Et deberẽt eẽ oẽs iste mẽsure in ꝑfectis corꝑibꝰ. Dicamꝰ ergo supiꝰ qδ est p̃ricipiũ lõgitudis: ⁊ dextrũ est p̃ricipiũ latitudis: añ est p̃ricipiũ ꝓfunditatis. Et voco p̃ricipiũ illδ ex quo icipit motꝰ in corꝑe moto. Pricipiũ.n.motꝰ cremẽti ẽ superiꝰ. Et p̃ricipiũ motꝰ localis est dextrũ. Et p̃ricipiũ motus sensibilis corporalis est ante: ⁊ est dicere ante vbi sunt sensus.

8 ¶ Dicit ⁊ manifestũ ẽ ꝙ si posuimꝰ i celo dextꝝ ⁊ sinistrũ: nec̃e est ponere alia: ⁊ h̃ qδ dixit v̾ificat̃ iductiõe: ⁊ v̾ificat̃ ex diffõnibꝰ haꝝ ꝑtiũ. ¶ D.d. ⁊ dicamus ẽt ꝙ si iste dispõnes sũt tres ⁊c̃.i.mani^{m} est ꝙ si iste tres dispões existãt: ⁊ q̃lꝫ eaꝝ distiguit̃ a suo cõpari in h̃ ꝙ sint $p̄n^{a}$ motuũ diuersoꝝ: ⁊ itẽdit ꝑ tres dispõnes nobiliores eaꝝ.s.dextrũ ⁊ añ ⁊ sursuꝫ: ⁊ ꝓꝑ h̃ posuit eas tres: tñ in explanatiõe iducit sex. ¶ D. narrauit ꝙ iste ꝑtes nõ iueniant̃ nãlr̃ nisi in ꝑfectis corꝑibꝰ.s.aïatis: ⁊ dix̃: ⁊ nec̃e ẽ vt oẽs iste mẽsure sint in corꝑibꝰ ꝑfectis: ⁊ itẽdit per mẽsuras sex sup̃ficies exñtes in corꝑibꝰ cũ fuerit hñtia v̾tutes distictas in nã sicut in aïalibꝰ. ¶ D.icepit describere eas ex motibꝰ ꝓꝑrÿs: ⁊ dixit ꝙ supiꝰ est $p̄n^{m}$ lõgitudis.s.$p̄n^{m}$ motus q est in lõgitudine ⁊ ẽ motꝰ rei.s.cremẽtũ. dextꝝ aũt est $p̄n^{m}$ latitudis.i.$p̄n^{m}$ motꝰ q est ex vno duoꝝ extremoꝝ latitudis.i.$p̄n^{m}$ motꝰ aïaliũ i loco ex dextro: deide ex sinistro: qm̃ p̃ mouet aïal dextrũ pedẽ: deinde sinistrũ vt sup h̃ sustẽtet̃: pes aũt motꝰ essentialr̃ est dexter: sinister aũt nõ est motꝰ nisi motu accñtali ⁊ nõ est dubiũ ꝙ $p̄n^{m}$ duoꝝ motuũ pedũ est ex duobus extremis latitudinis corꝑis. Ante autẽ est pars in qua sunt sensus: ⁊ ad quã est motus: ⁊ retro est oppositũ huic. Et h̃ itẽdebat cuꝫ dixit: ⁊ voco $p̄n^{m}$ illud ex quo est p̃mꝰ motꝰ in corꝑe moto: $p̄n^{m}$ longitudis ⁊ latitudinis: ⁊ $p̄n^{m}$ ante. ¶ D.icepit narrare qs motꝰ cui p̃mo $p̄n^{o}$ approꝑiat̃.⁊.d.qm̃ $p̄n^{m}$ motuũ cremẽti est superiꝰ.i.ꝙ supiꝰ est $p̄n^{m}$ motꝰ: qꝛ superiꝰ ẽ $p̄n^{m}$ motus cremẽti in aïalibꝰ: ⁊ cremẽti in plãtis ⁊ aïalibus. ¶ D.d. ⁊ $p̄n^{m}$ motus localis ad dextrũ.i.diximus ꝙ dextrũ est p̃ncipiũ motꝰ latitudinis: qꝛ p̃ncipiũ motꝰ localis est extremũ latitudinis qδ est dextrũ. ¶ D.d. Et $p̄n^{m}$ motuũ sensibiliũ est añ.i. ⁊ diximꝰ ꝙ añ est $p̄n^{m}$ motꝰ: qꝛ est $p̄n^{m}$ motus sensibiliũ: aut qꝛ est illud in quo sunt sensus: ⁊ vlr̃ est pars opposita parti in q̃ est motus localis: qꝛ est locus sensuũ.

Pes dexter essentialr̃ mouetur.

Supiꝰ ẽ p̃rincipiuꝫ motus augmẽti i aïalibꝰ ⁊ plãtis.

¶ Propter qδ ⁊ nõ i oi corꝑe sursũ ⁊ deorsuꝫ ⁊ dextꝝ ⁊ sinistꝝ: ⁊ anteriꝰ ⁊ posteriꝰ q̃rẽdũ: sꝫ q̃cũqꝫ hñt motꝰ p̃ricipiũ in ip̃is aïata entia. Jnaïatoꝝ.n.in nullo videmꝰ vñ p̃ricipiũ motꝰ. Hec qdẽ.n.oio nõ mouẽt̃. Hec aũt mouent̃ qdẽ: sꝫ ab oi ꝑte silr̃: puta ignis sursuꝫ solũ: ⁊ terra ad medium.

Nõ in oi corpore ẽ sursũ ⁊ deorsuꝫ.

¶ Propter h̃ igr̃ ⁊ eiꝰ sile nõ q̃rimꝰ in oi corpore sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ: ⁊ dextꝝ ⁊ sinistꝝ: ⁊ añ ⁊ retro. Sꝫ q̃rimꝰ istos motꝰ in oi corꝑe aïato hñte in se p̃ricipiũ motꝰ. Qm̃ nõ videmus i corꝑibꝰ carẽtibꝰ aïa vñ icipiat motus eoꝝ. Et dicamꝰ ẽt ꝙ q̃daꝫ corꝑa mouent̃ ex oibꝰ ꝑtibꝰ eq̃lr̃: vt ignis q mouet̃ tãtũ ad superiꝰ: ⁊ terra que ad mediũ mouet̃ tm̃.

¶ Propter h̃ qδ declauit ꝙ in ꝑtibꝰ istis sunt $p̄n^{a}$ ꝓprioꝝ motuũ. ¶ D.ꝓꝑ h̃ igit̃ ⁊c̃. ⁊ h̃ qδ dicit mani^{m} est: qm̃ cũ nõ appeat in corꝑibꝰ inaïatis $p̄n^{m}$ motꝰ in lõgitudine: neqꝫ in latitudĩe: neqꝫ pars ꝓꝑria qua sit motꝰ: mani^{m} est ꝙ hec $p̄n^{a}$ nõ sunt in eis q̃rẽda: ⁊ nõ est dubium in aliq̊ eoꝝ vtꝝ in eo sit aliqδ $p̄n^{m}$ istoꝝ: aut nõ. Jn iaïatis aũt forte est dubiũ: aut in oïbꝰ ꝑtibus: aut in q̃busdã.i. ⁊ qꝛ intẽdebat dicere ꝙ corꝑꝰ celeste ẽ aïatũ opꝫ dubitare in eo ⁊ q̃rere hãc q̃õnem. ¶ Et h̃ itẽdebat cuꝫ dixit ⁊c̃. qm̃ nõ videmꝰ in corporibꝰ ⁊c̃.i. ⁊ diximꝰ ꝙ corꝑa iaïata nõ hñt ꝑtẽ: qꝛ nõ iuenimꝰ in aliq̃ ꝑte eoꝝ $p̄n^{m}$ motꝰ ꝓꝑrÿ illi ꝑti. ¶ Et signũ ꝙ corꝑa inaïata q̃ nãlr̃ mouent̃ nõ hñt ꝑtem est: qꝛ iuenimꝰ ea moueri motu suo nãli ex oïbꝰ ꝑtibꝰ equalr̃.i.ex quacũqꝫ sit ꝑte. Jgnis.n.ẜꝫ quẽcũqꝫ sitũ fuerit positꝰ hic mouebit̃ ad superiꝰ: p̃ncipiũ g̃ istius motus nõ est ex parte ꝓꝑria: ⁊ silr̃ de terra. 9

Jn iaïatis nõ sũt q̃rẽda principia motus locali differentia. Jδ.3.ꝑ.

Signũ ꝙ corꝑa inaïata nõ hñt dextrũ ⁊ sinistrũ.

¶ Sꝫ in his qdẽ dicimꝰ sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ: ⁊ dextrũ ⁊ sinistrũ ad nos referẽtes. Aut eni ẜꝫ nr̃as dextras: quẽadmodũ diuinatores. Aut ẜꝫ siłitudinẽ nr̃i: quẽadmodũ q̃ statue: aut q̃ ꝯ̃ria hñtia põne. Dextrũ qdẽ.n. qδ ad nostrã sinistrã: sinistrũ aũt ꝯ̃riũ: ⁊ posteriꝰ qδ ad nostrũ anteriꝰ. Jn ip̃sis aũt his nullã videmꝰ dr̃iani: si eni ecõtrario vertant̃: ꝯ̃ria dicemus dextrũ ⁊ sinistrũ: ⁊ sursuꝫ ⁊ deorsum: ⁊ posterius ⁊ anterius.

Sursũ ⁊ deorsuꝫ dextrũ ⁊ sinistrũ in inaïatis sunt respectu.

¶ Et dicamus ẽt ꝙ corꝑa iaïata hñt supius ⁊ iferius: ⁊ dextrũ ⁊ sinistꝝ quo ad nos: vt faciũt augures vocãtes auẽ q̃ est in nr̃o dextro dextrũ ⁊ in nr̃o sinistro sinistꝝ. Et sicut res posite ecõuerso situi nr̃o vt imago. Sinistrũ.n.imaginis ẽ oppositũ dextro aspiciẽtis: dextꝝ sinistro. Et vlr̃ dico ꝙ sitꝰ imaginis q est ꝯ̃rius situi nr̃o ⁊ dextrũ ⁊ sinistruꝫ

imaginis

imaginis: ꝛ añ ꝛ retro: ꝛ nulla hay diſpõnũ eſt in eẽntia imagis. Cũ.n. ꝯuertet̃ ſuus ſit⁹ tũc vocabim⁹ ipm ecõuerſo: ſiniſtruz.n. fiet dextrũ: ꝛ dextrũ ſiniſtrũ: ꝛ ſic de alijs.

io ¶ Quia iſtaꝝ ptiũ q̃dã iueniunt̃ eẽntialr̃ ꝛ ṽe: q̃da³ in reſpectu ꝛ nõ vere: ꝛ dicit: ꝛ dicam⁹ ẽt ꝛc. ꝙ corpa inaĩata hñt superi⁹ ꝛ iferi⁹: ꝛ dextrũ ꝛ ſiniſtꝝ quo ad nos. Uocam⁹.n. q̃ ſũt ex ſiniſtro nr̃o ſiniſtꝝ: ꝛ ex dextro dextrũ vt faciũt augures. ¶ D.o. ꝛ ſicut res poſte ꝛc.i. ꝛ dicunt̃ hẽ ptes ƀz ſilĩtudinẽ noſtrã vt ẽ in imaginibus: qm̃ ſic ſiniſtrũ ſortis cũ fuerit opp^m nobis eſt opp^m nr̃o dextro: ꝛ nr̃m dextꝝ opponit̃ ſuo ſiniſtro: ſic dicim⁹ de noſtris imaginib⁹: ꝛ h̃ nõ accidit de imaginib⁹ niſi qꝛ aſſimilant̃ formis hoĩum: ꝛ ſilr̃ iſte modus eſt nõ ex reſpectu ſ3 ex ſilĩtudine: ꝛ magis qd̃ dr̃ ſupi⁹ ꝛ iferi⁹ in corpib⁹ nõ aĩatis dr̃ in reſpectu ad ſupi⁹ ꝛ iferi⁹ q̃ ſunt nãlr̃ in mundo.ſ. ad locum ignis ꝛ terre. ¶ Et qꝛ iſte ptes nõ ṽe ſunt in imagĩe demrãuit h̃ ꝛ dixit. Dico vlr̃ ꝛc.i. ꝛ nõ imaginamur iſtas ptes eẽ in imagine niſi qꝛ aſſilant̃ hoĩ: ꝛ qꝛ non eſt niſi tm̃ in figura: ꝛ nõ eſt illic ps niſi ĩ figura tm̃. ¶ D. dedit ſup h̃ rõnẽ ꝛ.d. imago.n. nõ ꝯuertit̃ ꝛc. ꝛ iſte ptes q̃s dicit nõ ſunt ptes in reſpectu in imagĩe ſ3 ſunt ƀz ſilĩtudinẽ ptib⁹ hoĩuz. Jlle.n. nõ diuerſant̃ ƀz diuerſitatẽ ſitus imagis queadmodũ ptes hoĩuz nõ diuerſant̃ pp diuerſitatez ſitus eoꝝ adinuicẽ.i. ꝛ q̃ſi voluit inuere per h̃ ꝙ hñtia veras ptes nõ attribuunt̃ partib⁹ que ſunt in reſpectu. ſi igr̃ imago cui⁹ partes aſſimilant̃ veris partib⁹ haberent partes ṽas nõ attribuerent̃ partib⁹ in reſpectu.

Surſu ꝛ deorſuz dextrũ ꝛ ſiniſtꝝ ſunt in imaginib⁹ nõ ex reſpcũ: ſed ex ſilĩtudinẽ.

¶ Propter qd̃ ꝛ pithagoricos vtiq3 q̃s admirabit̃ qꝛ duo hec ſola pricipia dicebã dextrũ ꝛ ſiniſtrũ. Quatuor aũt dereliq̃runt nihil min⁹ pricipalia entia. Nihil.n. minorem dr̃iam hñt que ſurſuz ad que deorſum: ꝛ q̃ ãterius ad que poſteri⁹: q̃3 dextrũ ꝛ ſiniſtrũ in oĩbus aĩalibus. Hec q̃dẽ eniz virtute differunt ſolum. Hec aũt ꝛ figuris.

¶ Mirãdũ eſt d̃ pithagoricis q. dicũt ꝙ pricipia motuũ ſũt tm̃ duo.ſ. dextꝝ ꝛ ſiniſtrũ. Et dimittũt q̃tuor reſidua q̃ nõ ſũt min⁹ q̃3 iſta duo. Dr̃ia.n. iter añ ꝛ retro nõ ẽ minor ea q̃ eſt iter dextrũ ꝛ ſiniſtruz q̃ ſũt in oĩbus aĩalibus. Nã dextrũ ꝛ ſiniſtꝝ tm̃ in potẽtia differũt: reſidua aũt entia ƀm figuram.

ii ¶ Hoc qd̃ iuenit̃ in pythagoricis manifeſtũ ẽ: ponũt eni in ꝯ̃rijs q̃ opinant̃ eẽ pn^a oĩuz dextrũ ꝛ ſiniſtꝝ: ꝛ dimittũt alia q̃ non min⁹ hñt ꝯ̃rietatẽ q̃3 ea. Si g̃ ꝯ̃rietas q̃ eſt iter dextꝝ ꝛ ſiniſtꝝ p̃ſtat eis eẽ pn^m nec̃e eſt eis vt ꝯ̃rietas int̃ añ ꝛ retro ſit cã eoꝝuz q̃ ſt̃ pn^a. ¶ D.o. qm̃ ſiniſtrũ ꝛ dextruz tm̃ potẽtia dr̃nt ꝛc.i. ꝛ declarat ꝙ ꝯ̃rietas iter añ ꝛ retro eſt manifeſtior ea q̃ eſt iter ſiniſtrũ ꝛ dextrũ: qm̃ dextruz differt a ſiniſtro in hoc ꝙ ṽtus dextri differt a ṽtute ſiniſtri non in figura: eãdẽ.n. hñt figurã: ante aũt ꝛ retro dr̃nt ẽt in potentia ꝛ in figura.ſ. qꝛ figura añ differt a figura retro in hñti ante ꝛ retro: ꝛ ẽt dr̃nt virtute.

¶ Et ſurſuz ꝛ deorſuz: oĩb⁹ aĩatis ſilr̃ ꝛ aĩalib⁹ ꝛ plãtis. Dextꝝ aũt ꝛ ſiniſtꝝ nõ exiſtit ĩ plãtis. Adhuc aũt vt lõgitudo latitudĩe prior ſi ſurſuz lõgitudis pricipiũ: dextꝝ ãt latitudis: prioris ãt pricipiũ pri⁹: pri⁹ vtiq3 erit ſurſuz dextro ƀz gñonẽ: qm̃ mltiplr̃ dr̃ pri⁹. ¶ Adhuc aũt ſi ſurſuz q̃dẽ ẽ: vñ mot⁹: dextrũ aũt a quo: ãteri⁹ aũt ad qd̃. Saltẽ ſic vtiq3 hẽbit quãdã ṽtutẽ pricipij q̃ ſurſum ad alias ſpẽs. Jdq3 qꝛ dereliq̃runt pricipaliora pricipia: iuſtũ eſt ipos icrepare: ꝛ qꝛ hoc in oĩbus ſilr̃ putabãt exiſtere. Nobis autẽ qm̃ determinatũ eſt prius ꝙ in hñtibus pricipiũ motus tales virtutes exiſtunt.

¶ Et ẽt ſurſuz ꝛ deorſuz in oĩb⁹ aĩatis ꝛ eſt ex aĩalib⁹ ꝛ plãtis: dextꝝ aũt ꝛ ſiniſtꝝ nõ ſt̃ ĩ plãtis. Et ẽt dicam⁹ ꝙ lõgitudo ẽ añ latitudinẽ ꝛ pricipiũ ei⁹: ꝛ ꝙ ſupius ẽ pricipiuz lõgitudis: ꝛ dextꝝ pricipiũ latitudinis. Reuertamur g̃ ꝛ dicam⁹ ꝙ ſi lõgitudo eſt añ latitudinẽ nec̃io ſupius erit ante dextrũ in ſua gñone. Et dico in ſua gñone qꝛ pricipiuz dr̃ multis modis. Et dico ẽt ꝙ ſupius eſt vbi ẽ pricipiũ mot⁹: ꝛ dextꝝ eſt loc⁹ exit⁹ mot⁹: ꝛ añ eſt finis mot⁹. Et cũ ita ſit nec̃io ſupius h3 potẽtiã ꝓpriã pricipij inter alios motus. Q3 igr̃ nos iuebi ꝯ̃ pithagoricos cũ dimiſerũt priora pricipia ꝛ dixerũt tm̃ dextrũ ꝛ ſiniſtrũ: ꝛ cum opinabant̃ ꝙ hec duo ſunt in oĩbus reb⁹ hñtibus motus principiuz eq̃lr̃. Nos aũt diſſoluim⁹ has ṽtutes nup ꝛ diximus: ꝙ ſunt in reb⁹ qb⁹ eſt pricipiũ motus.

Lõgitudo ẽ p̃or latitudĩe

¶ Pithagorici peccãt in hac q̃õe in duob⁹: q̃ꝝ alteꝝ eſt: qꝛ ponũt in oĩb⁹ dextrũ ꝛ ſiniſtꝝ. ¶ Et z^m ẽ qꝛ nõ ponũt in eis ſurſuz ꝛ deorſũ. ¶ Jn p̊ aũt ſimplr̃ peccãt: qꝛ mani^m ẽ ex diffõne dextri ꝛ ſiniſtri. Jn z° autẽ errãt qd̃ mõ vult declãre. ¶ Et.d. dicam⁹ ẽt ꝙ ſurſũ ꝛ deorſum ꝛc.i. dicam⁹ ꝙ ſurſuz ꝛ deorſuz nec̃io ẽ vt ſint in oĩ hñti dextꝝ ꝛ ſiniſtꝝ: videmus.n. ꝙ oẽ hñs dextꝝ ꝛ ſiniſtꝝ h3 ſurſũ ꝛ deorſuz: ꝛ nõ ꝯuertit̃: ſola aũt aĩalia hñt dextꝝ ꝛ ſiniſtꝝ: in qb⁹ iuenit̃ ſurſum ꝛ deorſuz. Plãta aũt h3 ſurſuz ꝛ deorſuz ſ3 nõ dextꝝ ꝛ ſiniſtrũ. ¶ Et vult declãre h̃ ꝙ ſurſũ ꝛ deorſuz ſunt p̃ora nã dextro ꝛ ſiniſtro: ꝛ cũ poſteri⁹ iuenit̃ nec̃io: eſt ẽt vt ãteri⁹ iueniat̃. ¶ D. icepit declãre hãc rõnẽ dãdo cãz q̃ ſupi⁹ ꝛ iferi⁹ ſũt p̃ora nã dextro ꝛ ſiniſtro ꝛ dicit: reuertamur ẽt ꝛ dicam⁹.i. ꝛ appet ꝙ ſurſũ eſt añ dextꝝ. qꝛ ſi lõgitudo ẽ p̃or latitudĩe nec̃e ẽ vt motus in lõgitudĩe ſit p̃or motu in latitudĩe: ꝛ cũ alter duoꝝ motuũ fuerit p̃or altero nec̃e eſt vt pn^m mot⁹ p̃oris ſit pri⁹ pn° mot⁹ poſterioris: ſ3 pn^m mot⁹ p̃oris ẽ ſuperi⁹: ꝛ pn^m poſterioris ẽ dextꝝ. g̊ ſupi⁹ eſt pri⁹ dextro. ¶ D.o. ꝛ dico ꝙ in gñatiõe ꝛc.i. nõ debem⁹ itelligere ex h̃ p̃ori niſi pri⁹ in nã. ¶ Et cũ dedit hãc cãm dedit ẽt aliã rõnẽ: ꝛ dixit: ꝙ ſuperi⁹ eſt vbi ẽ pn^m motus.i. ꝛ dico ꝙ mani^m eſt ex p̃dictis ꝙ ſupi⁹ ẽ pn^m motus: ꝛ ꝙ dextꝝ ẽ loc⁹ exit⁹ mot⁹ a corpe nõ pn^m. Et voluit p h̃ qd̃ declãtũ eſt in li° motuũ aĩaliũ.ſ. ^a ꝙ pn^m mot⁹ aĩaliũ eſt a corde. D.o. ꝛ ꝙ añ ẽ loc⁹ finis mot⁹

iz

Jdẽ. š. ꝛ.7.

a Pricipiũ mot⁹ aĩaliũ ẽ a corde. Jdẽ 3. de aĩa. c. 55 ꝛ i lib. d̃ motibus aĩaliũ. ꝛ 7. ph. c. p̊°.

Visibilia mouẽt media q̃usq; mot⁹ eorũ veniat ad ṽtutẽ corpalẽ. Idem. 7. ph. 12. ⁊. 2. de aia. cõ. 115.

põt itelligi finis mot⁹ visus a visibilib⁹: visibilia aũt mouẽt media q̃usq; mot⁹ eoꝝ pueniat ad ṽtutez corporalẽ. ¶ Et põt itelligi ꝙ añ ẽ ps ƀz cui⁹ rectitudinẽ ⁊ dispõnẽ erit finis mot⁹ localis: pt itelligi ꝙ añ ẽ finis mot⁹ puenientis a corde. ¶ Et cũ posuit has ꝓpõnes: ⁊ dixit: ⁊ si ita sit necio ⁊c. ⁊ itẽdebat per h̃ ꝙ p̃n^m mot⁹ sursuz est aliõ a p̃n° mot⁹ dextri: ⁊ aliõ a p̃n° mot⁹ añ: ⁊ est manifestũ p se: ⁊ iã positũ est in s̃mõe p̃dicto. Et si intẽdebat declare ꝙ p̃n^m mot⁹ sursum ẽ pri⁹ p̃n° mot⁹ dextri ⁊ p̃ncipio mot⁹ ante ƀz aliq̃ difficultatẽ: qm̃ si mot⁹ eẽt vnic⁹ necio eẽt vt locus sui p̃ncipij eẽt prior loco sui exit⁹ ⁊ loco sui finis: nisi aliqs ponat ꝙ p̃n^m mot⁹ alicui⁹ rei in quo est p̃n^m mot⁹ aĩalĩũ in loco: est in eo añ p̃n^m motus localis. s. ꝙ p̃n^m rei in corde est pri⁹ p̃n° mot⁹ aĩaliũ. s. motu locali. Et declarauit ex oĩb⁹ istis modis ꝙ p̃n^m sursuz dz eẽ prius dextro: ⁊. d. oz igr̃ nos iuehi ⁊c. ⁊ itẽdebat p p̃ora p̃n^a sursuz ⁊ deorsuz: ⁊ iuehit̃ in eos sic dixit pp illa duo p̃dicta. ¶ D. d. nos aũt iã distixim⁹ istas ṽtutes superi⁹: ⁊ dixim⁹ ꝙ sunt in hñtib⁹ p̃n^m mot⁹. i. nos aũt non dicem⁹ ƀz ꝙ dicunt: sz dicem⁹ ꝙ iste ptes: ⁊ h̃ p̃n^a existũt in reb⁹ hñtib⁹ p̃n^a motuũ ⁊ ex ptib⁹ ꝓprijs.

Celũ ẽ aĩatũ ⁊ ƀz mot⁹ p̃ncipiuz.

¶ Est aũt celũ aĩatũ ⁊ ƀz mot⁹ pricipiũ: manifestũ qm̃ ƀz sursuz ⁊ deorsũ ⁊ dextꝝ ⁊ sinistꝝ. Nõ oz. n. dubitare pp sphericã eẽ figurã toti⁹ q̃uo erit h⁹: hoc q̃dẽ dextrũ: hoc aũt sinistrũ silib⁹ entib⁹ ptib⁹ oĩbus ⁊ motis oĩ tpe. Sz itelligere opz sic vtiq; siqs in q̃bus ƀz dextrũ ad sinistꝝ dĩaz in figuris: deinde circũponat sperã: hẽbit q̃dẽ. n. virtutẽ differẽtem: videbit̃ aũt non pp siĩtudinẽ figure. Eodẽ aũt mõ ⁊ de pricipio eius qd̃ est moueri. Eteni si nequaq̃ icipiat: tñ habet̃ necessarium principiuz vnde incepit si incipiebat moueri ꝙ mouet̃: ⁊ vtiq; si steterit mouebitur vtiq; iterum.

¶ Et dicamus ẽt ꝙ si celũ ƀz aiam ⁊ principiuz motus: necio ƀz sursuz ⁊ deorsuz: dextrũ ⁊ sinistruz: ⁊ nõ dz aliqs fugere hec per rotũditatẽ figure totius: ⁊ q̃uo quidã erũt eius dextrũ ⁊ quidã sinistruz: ⁊ oẽs partes eius sunt similes ⁊ mote in eterno. Sed vt imaginet̃ hõ habẽs dextrũ ⁊ sinistrũ diuersa in figura: qui supercircundatur ab orbe: quapropter ille orbis habebit virtutẽ ⁊ diuersaz necio dextrũ. s. ⁊ sinistruz: q̃ ƀz loca principij ⁊ finis ex operatione sui agentis. Et sil'r est intelligẽdum in initio motus orbis: qm̃ ⁊ si motus eius nõ est in tpe: sed tñ motus ei⁹ ƀz pricipiũ necessario: qm̃ si i pricipio mouet̃: necio mot⁹ ƀz locũ ex quo icipit. Motus igit̃ orbis ƀz principium.

¶ Quia he ptes nõ distinguunt̃ nisi ꝓpter distictiones motuũ: diuersitas eniz motuũ in reb⁹ aĩatis ostẽdit nobis diuersitatez illoꝝ p̃ncipioꝝ: ⁊ diuersitas illoꝝ p̃ncipioꝝ ostẽdit nobis diuersitatẽ illaꝝ partiũ: ⁊ cũ ita sit necessario est si celũ habeat p̃ncipiuz motuũ diuersoꝝ in ptibus diuersis vt habeat illas partes: ⁊ maxĩe cũ posuerim⁹ celũ esse aĩatuz. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit. Dicamus ẽt ꝙ celũ ⁊c. i. ꝙ si celũ ƀz aĩam ⁊ apparet in eo p̃ncipiuz motus ex parte ꝓpria: necesse est vt habeat dextrũ ⁊ sinistrũ. g̃ sursuz ⁊ deorsuz vt declaratũ est superius: ⁊ ẽt ante ⁊ retro. 13
¶ Et hoc qd̃ dixit qd̃ mouet̃ ex pte ꝓpria mãifestũ est per se. Et hoc qd̃ posuit ipsuz eẽ aĩatũ manifestabit̃ in alio loco: ⁊ forte cũ mouebit̃ ex pte ꝓpria necesse est vt hẽat dextrũ ⁊ sinistrũ: ⁊ ꝙ sit aĩatũ. Sed tñ Arist. vult in isto loco accipere pro ꝯstãti cãm pp quã ƀz dextrũ ⁊ sinistrũ. s. esse aĩatũ. Et cũ ƀz dextꝝ ⁊ sinistꝝ necesse est vt hẽat alias ptes: ⁊ pars ex qua celũ mouet̃ ꝓprie est pars oriẽtis. ¶ D. d. q̃õnẽ sup hoc ⁊. d. ⁊ nõ dz aliqs ⁊c. i. ⁊ nõ dz aliqs fugere h̃ qd̃ dixim⁹ ꝙ celũ ƀz dextrũ ⁊ sinistrũ: dicẽdo ꝙ figura celi est sperica: ⁊ q̃uo possem⁹ dicere ꝙ q̃dã ptes spherice sunt dextre ⁊ q̃dã sinistre cũ oẽs sint siles. ¶ Et ista p̃ncipia nõ distinguunt̃ nisi in eo ꝙ post quietẽ mouet̃: in eo aũt qd̃ semp mouet̃ q̃uo distinguit̃ ps ꝓpria. ¶ Deinde dat solutionẽ ⁊. d. vt imaginet̃ homo ⁊c. i. ⁊ imaginatio nostra ꝙ orbis ƀz partes istas est sicut imaginat̃ ꝙ aliquis hõ cuz circũdaret̃ orbe in se ⁊ inciperet mouere orbẽ ex oriẽte in occidentẽ: ⁊ cuz hoc aut ipse rotabit̃ cũ eo orbe: aut erit iste hõ fixus ⁊ mouet ipsum per suũ dextrũ ⁊ sinistruz. Iste ergo homo necessario habebit caput suũ apud poluz meridionalẽ: ⁊ pedes apud polũ septẽtrionalẽ: ⁊ eius facies ad superiorẽ terre habitabilis: sed dextruz est in oriẽte: sinistrũ in occidente: qm̃ si hõ iste ponatur in alio situ ĩpossibile est vt moueat orbẽ ex oriẽte in occidentẽ: ⁊ ita ꝙ motus eius sit versus superius terre: quoniã ponẽdo in hoĩe istas duas cõditiones opz si moueat orbez ex oriente ad occidẽtẽ ꝙ motus ei⁹ primo sit ad superius terre. s. ꝙ sit prior natura motu sub terra. Et cum iste due dispõnes ponunt̃ in orbe. s. ꝙ motus eius ex oriẽte est absq; eo ꝙ sit ad occidentẽ: ⁊ ꝙ motus eius sub terra est ꝓpter motum supra terrã cũ esse supra terraz sit nobili⁹: necesse est vt in orbe sint oẽs iste sex virtutes: ⁊ sicut hõ cuz reuoluet̃ essendo fixus in eodẽ loco incipet motus ei⁹ ex dextro ad partẽ ꝓpriã ita est in orbe: ⁊ hoc manifestũ est sicut vides. ¶ D. d. ita debem⁹ imaginari ẽt in initio motus orbis: idest q̃ in orbe apparet p̃ncipiũ motus

piũ motus

piū motus ex parte ppria τ ad partē ppriaȝ: τ si nos reuolueremus orbē super hoiem τ moueret ab hoie cōtingeret vt moueret ipm a parte ppria τ ad ptēȝ ppriā: qm̄ iste mouēs hȝ dextrū τ sinistrum: τ ante τ retro: ita debem⁹ credere in orbe.s. q̄ hȝ virtutes diuersas in partib⁹ diuersis: q̄uis iste virtutes nō sint in partib⁹ diuerse figure aut copulate cum partibus nō diuerse figure. τ diximus aut copulate: quia iste virtutes nō sunt nāles vt forte visuȝ est ſm q̄ perscrutabimur. ¶ D.d. τ si mot⁹ eius nō est in tempore τc̄. i. q̄uis motus orbis nō hȝ principiuȝ tēporale: tm̄ nō seq̄tur ex hoc vt nō habeat pricipiū in magnitudine. Principiū eniȝ ſm magnitudinē est aliud a pncipio ſȝ tps: τ dixit hoc: ne aliquis putaret q̄ vbi nō esset principiū tēporale nō est pncipiū in magnitudine: τ hoc intendebat cuȝ dixit: q̄ motus eius habet locuȝ ex quo incepit. i. q̄ hoc.s. qȯ nō habet principium tēporale nō phibet quin habeat principiuȝ in parte ppria: τ in loco pprio: τ pscrutabimur post que est differētia inter partem τ locū: τ vtruȝ sint synonyma: an nō. ¶ D.d. Motus ergo eius habet pncipium in magnitudine τ principia in loco.s. q̄ habȝ locū naturalem τ partem naturalem.

Infra i.c.15.

Pricipiū in magnitudie est aliȯ a principio ſȝ tps.

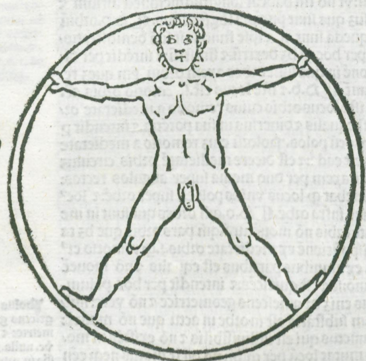
¶ Dico autē longitudineȝ quidē ipsius que ſm polos distantiā: τ polorū hunc quideȝ sursum: hūc aūt deorsum. Differētiā enim in his solum videmus hemisperiorum per nō moueri polos. Silr aūt τ cōsueuimus dicere latera in mūdo: nō qȯ sursuȝ τ deorsum: sed qȯ iuxta polos: tāq̄ȝ hoc lōgitudine existente. Qȯ enim ad latus est qȯ iuxta sursuȝ τ deorsum. Polorꝝ aūt qui sup nos apparēs que deorsuȝ pars est. Qui autem nobis imanifestius que sursum.

¶ Et dicamus etiaȝ q̄ lōgitudo orbis est dimensio in qua sunt orbes: τ q̄ orbiuȝ quidam sunt superius τ quidam inferius. Et iste locus sciłȝ remotio orbiuȝ: ex omnibus medietatibus orbiuȝ eius est tm̄ diuersus. Orbes autē qui sunt in medietate istius orbis nō mouenť omnino. Et assueti sumus vocare latera mundi in respectu orbiū istorum: non in respectu ad superius mundi τ eius inferius: quoniam ista loca sunt tantū longitudo. Et dicamus etiaȝ q̄ illud quod ex orbibus videtur super nos est pars inferior primi orbis. Et quod nō videtur est ps superior primi orbis.

14 ¶ Et cū declarauit q̄ orbis hȝ dextrū τ sinistꝝ: quapp hȝ sursum τ deorsum: ante τ retro: τ pp hoc hȝ lōgitudinē τ latitudinē τ pfunditateȝ: incepit demonstrare que sit longitudo orbis: τ qȯ extremū est superius lōgitudinis: τ qȯ inferius. ¶ Et.d. dicam⁹ etiaȝ q̄ lōgitudo orbis. i. dicamus etiaȝ q̄ lōgitudo orbis est dimēsio que est ex vno duoꝝ poloꝝ ad alterum: qm̄ cū principiū motus est ex extremo pprio necesse est vt locus principij motus sit extremū latitudinis: τ cū ita sit necesse est vt longitudo sit ex meridie ad septētrionē: τ q̄ necessariū est cū habeat dextꝝ τ sinistrū: vt nō tm̄ habeat longitudinem: sed sursum τ deorsuȝ que sunt pncipia lōgitudinis. ¶ D.d. orbiū eniȝ quedā sunt τc̄. τ ipse fundauit suā demōstrationē super hoc q̄ hȝ dextrū τ sinistrū: τ intēdit per dimēsionē in qua sunt orbes axem orbiū ſm queȝ reuoluunť. ¶ D.d. τ iste locus est.s. remotio orbis τc̄. idest iste locus orbis cuius remotio a medietate orbis est equalis τ diuersus in sua potētia. τ intendit p istum locū polos. Polorū eniȝ remotio a medietate orbis est eadē: τ est dicere medietatē orbis circuluȝ secantē axem per duo media super angulos rectos: τ intēdebat q̄ locus vnius poli est super orbē: τ loc⁹ alterius infra orbē. ¶ D.d. qm̄ orbes qui sunt in medietate orbis nō mouētur. i. qm̄ pars orbis que hȝ taleȝ dispositionē ex medietate orbis.s. q̄ remotio ei⁹ ab ea ex omnibus partibus est equalis τ nō mouet omnino: sed est quiescēs: τ intendit per hoc polum. Polus eniȝ dr̄ quiescens geometrice τ nō vere: nulla enim substātia est in orbe in actu que nō mouet: sed punctus qui est indiuisibilis τ nō existēs in moto qȯ mutat locū per mām nō dicit motus neq̄ȝ eēntialiter neq̄ȝ accidētaliter: punctus enim dr̄ esse motus accidētaliter quādo fuerit in re mota: τ silr̄ dicitur quiescens: q̄ est in re quiescente: τ q̄ descriptio moti est famosa.s. illud qȯ mutat suū locum: τ q̄ ps orbis in qua est iste punctus nō mutat suum locum per materiā nisi mutatione non sensibili: τ q̄ mutatio eius esset per formā diceret esse quiescēs: quoniā partes orbis preter partē in qua est polus mutat locum in forma τ mā vt videt. pars aūt in qua est polus: q̄ magis apparet q̄ mutat locū in forma non in mā. Qȯ aūt mutat locum in forma sicut ē orbis (ſȝ q̄ declaratū est in phicis) dr̄ esse quiescēs ſm totū: ppter hoc dr̄ in parte orbis que nō sentit mutare locum in mā.s. q̄ mouetur sup axem esse quiescēs: ista autē est pars in qua est polus: τ manifestū est q̄ ista pars est diuisibilis: q̄uis in sensu nō diuisibilis. ſȝ h̄ igiť debem⁹ intelligere quietē poloꝝ: non q̄ illic sit pars quiescēs in rei veritate neq̄ȝ eēntialiter neq̄ȝ accidētaliter: qm̄ quiescēs accidētaliter nō est nisi pp quiescēs nāliter siue eēntialiter. ¶ D.d. τ assueti sumus appellare loca orbis que mouētur. i. que mutāt loca in mā τ forma partes quatuor mundi: dextrū.s. τ sinistrum: τ ante τ retro: τ nō sursuȝ τ deorsum: ista enim sunt tm̄ loca in longitudine. ¶ D.d. dicam⁹ ēt q̄ illud qȯ ex orbibus videť τc̄. τ intendit per illud quod nō videtur polū meridionalē: τ per primuȝ orbeȝ orbē stellarū qui mouet in motu diurno: τ intēdit per illud qȯ videť polum septētrionalē: τ posuit septētrionalem inferius τ meridionalē superius: q̄ cuȝ imaginati fuerimus hominē cuius dextra sit in oriente: τ sinistra in occidēte τ facies ad partem celi que est super terraȝ necesse est vt caput eius hoīs sit in polo meridionali: pedes autem in septētrionali. Et quia imaginatio est necessario in orbe: quia mot⁹ eius est ab oriente ad occidentē non econuerso: τ q̄ motus eius primo est ad supra terrā τ secūdo ad sub terram: necesse est vt virtus que est in polo meridionali sit similis virtuti que est in superiori hominis: τ que est in septētrionali similis virtuti que est in inferiori hominis. τ quia nos non habitamus nisi in medietate orbis in qua est polus septētrionalis: necesse est vt habitatio nostra sit in parte inferiori orbis: et hoc intendebat declarare in hoc caplō.

Polus dr̄ qescens geometrice τ nō ve. nulla.n. ē sba in orbe in actu q̄ nō mouet. vide p h̄ 4. phy. ↄ. us. Pūct⁹ q ē indiuisibil' τ nō exn̄s in moto qȯ mutat locū p māȝ non dr̄ mot⁹ neq̄ȝ eēntialr neq̄ȝ accn̄talr.

Quiescēs accidētalr nō ē nisi pp quiescēs eēntialr vide ↄ̄sile primo celi. 14.

Dextrum est vnde incipit motus.

ℭ Dextrū eni vnūquodqʒ dicimus vnde principiū eius q̄ ſm locū motus. Celi aūt principium circulationis vn̄ ortus astroꝝ. Quare hʒ vtiqʒ erit dextruʒ: vbi aūt occaſus ſiniſtrū. Si igit̄ incipit a dextris ⁊ ad dextra circūfert̄: neceſſe eum qui ſurſum eſſe imanifeſtum poluʒ. Si igit̄ erit manifeſtus ad ſiniſtra erit motus: qđ nō dicimus.

ℭ Dicamus ēt q̄ nō vocamꝰ dextrū in omni hn̄te dextrū niſi vbi eſt principiū ſui localis motus. Et cū ita ſit: ⁊ initiuʒ eſt motus celi ex parte a qua aſcendūt ſtelle neceſſario iſte locus erit dextrū celi: ⁊ vbi cadunt erit ſiniſtrū celi. Si igr̄ celū icipit moueri ex dextro ⁊ reuoluit̄ ad dextrū tūc orbis ſupior necio latebit nos ⁊ nō videbimꝰ ipm̄. Et ſi locꝰ ſuperior ſit cadēs ſub viſu: necio erit motꝰ celi ad ſiniſtrū: qđ nō dicimus eſſe oīno.

Digreſſio q̄ q̄rit vtruʒ ſex dr̄ie loci ponēde ſint i celo ex nāᵃ rei.

Solutio.

hʒ ℭ Uult declarare q̄ ps eſt dextra in orbe ⁊ q̄ ſiniſtra: ⁊. d. dicamꝰ ēt ⁊c̄. i. manifeſtū ē p ſe q̄ vocamꝰ dextꝝ in hn̄te dextrā ptē ex qua incipit moueri in loco: ⁊ hʒ manifeſtū eſt in aīalibꝰ. ℭ D. d. ⁊ cū ita ſit ⁊c̄. i. ⁊ cū dextrū eſt ps ex q̄ incipit moueri in loco: ps aūt ex q̄ celū icepit moueri eſt ps ex q̄ aſcēdūt ſtelle fixe. ḡ illa ps eſt dextꝝ celi: oppoſitū aūt ſiniſtrū celi. ℭ Sʒ hʒ quādā q̄ōnē: qm̄ ſi itelligit dicere p hūc locū q̄ ē dextrū celi aliquē locū orbis in quo eſt p̄nᵐ potētie iſtiꝰ motꝰ pp quā motꝰ eſt ex oriēte in occidētē: ⁊ ſiniſtrū eſt pars orbis in q̄ eſt potētia oppoſita illi potētie necio illa ps mutabit̄: aliqn̄ igr̄ erit in occidēte ⁊ aliqn̄ in oriēte: ⁊ aliqn̄ ſup terram: ⁊ aliqn̄ ſub terra. Quō igr̄ dr̄ q̄ oriēs eſt locꝰ dextri celi: ⁊ occidēs ē locus ſiniſtri celi: ℭ Et viſuʒ ē mihi dicere i hʒ q̄ dextrū celi attribuit̄ oriēti: q2 ē locꝰ in quo cū fuerit dextrū celi. ſ. locꝰ in q̄ eſt poᵃ p̄ncipij motꝰ erit ps celi: in q̄ eſt poᵃ ad ante ſup terrā: cū vō dextꝝ celi fuerit in occidēte: tūc ps q̄ eſt ſub terra eſt poſteriꝰ celi: ⁊ hʒ eſt vnū de his q̄ poſſumꝰ itelligere q̄ oriēs ē dextꝝ celi: ⁊ intēdit hʒ per oriente p̄mū eoꝝ q̄ aſcēdūt ſup p̄mū oriçōta iſtiꝰ habitabilis ex oriēte: ⁊ p occidēs vltimū occidēs ex occidētibꝰ habitabilis: ⁊ totū hʒ erit cū poſuerimꝰ q̄ locꝰ habitabilis terre eſt habitatio nālis: ⁊ q̄ ipoſſe ē trāſmutari ad aliū locū: ⁊ forte hʒ putauit Albumaſar. ℭ Sed cōtingit huic vt in oriēte ſint infinite v̄tutes: ⁊ nāles. i. ⁊ ſi nāles ḡ corruptibiles: et ſi nō corrūpunt̄ tūc poſſibile reddit̄ impoſſe. ℭ Et iā oſtēſuʒ eſt q̄ eternū nō hʒ potētiā ad corruptionem quapp credēdū eſt q̄ iſte potētie nō ſūt nāles: ⁊ nō dicunt̄ dextrū ⁊ ſiniſtrū niſi p ſilr̄itudineʒ: ⁊ modus aſſimilationis eſt: q2 appet in oriçontibꝰ terminatis: erit ergo locꝰ ortꝰ ſolis p̄mi inhabitabilis locus: in q̄ p̄mo appet virtꝰ motiōis: ſicut ſi imagiaueris in iſto loco locū extrinſecū q̄uis illic neqʒ ſit extrīſecū neqʒ itrinſecū. ℭ Et hʒ ſile eſt illi qđ dicit Arꝭ. in vltio 8. phy. q2 mouēs orbē eſt in maxio circulo q̄ ē in eo: q2 eſt velociſſimꝰ circuloꝝ q̄ ſūt in orbe: ⁊ ſilr̄ dicit hʒ q̄ mouēs orbē eſt in oriēte: ⁊ ſic nō mutabit̄ dextrū q̄uis ptes orbis mutabunt̄: quēadmodū ſi mouens eēt extrinſecū: ⁊ eſt ſine dubio in medio orientis. In phyſicis. n. determinauit circulū in quo eſt mouēs. ſ. circulū in quo appet poᵃ eiꝰ: hic vō determīauit locū circuli in quo appet poᵃ mouēdi: ⁊ in reſpectu iſtiꝰ loci dr̄ locꝰ oppoſitꝰ ei ſiniſtrū: ⁊ locꝰ circa quē ē iſte motus q̄ icipit dr̄ an̄ celi: ⁊ eiꝰ oppoſitū dr̄ retro: ⁊ ſilr̄ dr̄ alter duoꝝ poloꝝ ſuperiꝰ celi: ⁊ alter iferiꝰ: ⁊ p hanc explanationē remouent̄ oēs obiectiōes ꝯ Arꝭ. ℭ D. d. ſi igit̄ celū icipit ⁊c̄. i. in hʒ ꝓpalauit q̄ intēdebat per dextrū oriçonta oriētale primū nō ꝓpriā parteʒ orbis: ⁊ iō. d. Incipit in dextro ⁊ reuertit̄ in dextꝝ. i. incipit a loco ex q̄ appet poᵃ mouēdi: ⁊ appropriatur mouēs pti ꝓprie donec reuertit̄ ad ipm̄: ⁊ hoc ipoſſe eſt imagiari ſicut diximꝰ niſi potētia q̄ eſt in loco ſit ſepabilis a corpe orbis: ⁊ declarat̄ p hʒ q̄ locꝰ oppoſitus ē ei ſiniſtꝝ: ⁊ q̄ plus latēs eſt ſupiꝰ ⁊ apparēs iferius: ⁊ eſt dicē in hʒ loco ſupiꝰ ⁊ inferiꝰ ⁊ nobile ⁊ ignobile. ℭ Et nō ſeq̄t̄ ex hac pōne q̄ i orbe ſit ps nobilior alia vt ſit cōpoſitꝰ ex v̄tutibꝰ diuerſis: ſtelle eniʒ ſunt ptes nobiliores celi: ⁊ iō manifeſtū q̄ nō ꝯponitur ex ꝯtrarijs: ⁊ nō ſeq̄t̄ vt remiſſio ſit ſemp ex mixtione cōtrarij ſicut dicit Alex. in multis locis.

Obiectio.

Solutio.

T. c. 84.

ℭ Manifeſtū igit̄ q2 imanifeſtus polus eſt is qui ſurſuʒ. Et hi q̄dem habitātes in eo q̄ ſurſuʒ ſūt hemiſperio apud dextꝝ: nos aūt in eo q̄ deorſuʒ ⁊ apud ſiniſtrum: ꝯtrario q̄ʒ vt pithagorici dicūt. Illi. n. nos ſurſuʒ q̄dē faciūt ⁊ in dextra pte: hos aūt q̄ ibi deorſuʒ ⁊ in ſiniſtro: accidit aūt ꝯriū. Sʒ ſcđe q̄deʒ circulatiōis puta eiꝰ q̄ planetaꝝ: nos q̄deʒ in his q̄ ſurſuʒ ⁊ in dextris ſumꝰ: illi aūt in his q̄ deorſuʒ ⁊ in ſiniſtris. Ecōtrario. n. in his pricipiū motus eſt pp ꝯrias eſſe lationes: vt accidat nos quidē eſſe apud principiū: illos aūt apud finem. De his quidem igitur que ſm diſtenſionem partibus: ⁊ ſm locuʒ determinatis: tanta dicta ſunt.

Stelle ſunt nobiliores partes orbis. Nō ſequitur remiſſio ſit ex mixtiōe contrarij.

ℭ Manifeſtū igit̄ q̄ orbis latēs eſt orbis ſuperior: ⁊ q̄ habitātes illic ſūt illi q̄ ſūt in me-

dietate

dietate orbis supioris in dextro. Nos autez habitamꝰ in medietate inferioris orbis in sinistro: eꝫ ei qđ dicūt pithagorici: q ponunt nos in medietate supioris orbis in dextro: ⁊ ponūt illos q habitāt illic in medietate iferioris orbis in sinistro. Manifestuz ē ḡ ex h qđ declarauimꝰ ꝯriū eiꝰ qđ dicunt. Sꝫ tñ in motu ⁊ reuolutiōe scđa.s. motu stellaꝝ erraticaꝝ nos habitamꝰ in medietate superioris orbis: ⁊ in dextro. Illi alij aūt in medietate iferioris orbis in sinistro. Motꝰ.n. istoruz orbiū ꝯrius est motui primi orbis. Accidit ḡ ex h qđ diximꝰ vt nos simꝰ in pte principij motꝰ celi: illi aūt in pte orizōtis motꝰ celi. Iā ḡ determinauimꝰ ex h qđ declarauimus dimēsiones ptiū celi ⁊ loca eaꝝ termiata.

16 ¶ Qđ dic̄ manifestuz ē ex p̄dictis: ⁊ ē ꝙ medietas orbis in q̄ est polus meridionalis ē supra orbē vl' superius orbis: ⁊ ꝙ habitātes illic sūt in medietate superioris orbis. ¶ Et ex h appet ꝙ ipse opinat̄ illic esse habitationē sicut declarauimꝰ: ⁊ intēdit p ptē orietalē ptē dextrā. D.d. nos aūt habitamꝰ in medietate iferioris orbis in sinistro. ¶ Et h qđ dic̄ ꝯsiderādū ē locꝰ.n. habitabilis terre diuidit̄ in duo eq̄lia: quorū vnū est orietale: alteꝝ occidētale: q.n. habitat i orietali est in pte dextra: ⁊ q̄dā ps eiꝰ supiꝰ: q̄dā iferius. Si igr̄ sit in q̄rta septētriōali est in iferiori: si in meridionali est in supiori. Qui vo habitat in occidētali est i sinistro: ⁊ q̄dā supiꝰ q̄dā iferiꝰ. Habitatio aūt in pte meridiōali i q̄ eleuat̄ polus meridionalis ē eꝯ.s. ꝙ qdā habitāt in dextro ⁊ in supiꝰ: qdā in sinistro ⁊ iferiꝰ: ⁊ cū ita sit quō ḡ dicit Aꝝ. absolute ꝙ habitātes in septētrionali sunt in iferiori ⁊ in sinistro celi: ⁊ ꝙ habitātes in meridiōali se hñt eꝯ: ¶ Forte ḡ itēdebat dicere: nos aūt habitamꝰ in medietate inferioris orbis in sinistro.i. greci ⁊ habitātes istā medietatē terre: sꝫ tñ illi q sunt in ista medietate ptis q̄ ē sub polo meridiōali sūt ēt in sinistro celi q̄uis sint superius. Illi aūt q opponunt̄ istis sūt illi q sūt in opposito loco i medietate orietali ⁊ habitabili illic.s.q sūt in polo septētrionali sūt in dextro celi q̄uis sint iferiꝰ. ¶ Et iō in h ſmōe est ābiguitas nisi sit ſꝫ ꝙ dixit Themistiꝰ: dixit.n. ꝙ h qđ dixit fuit p ꝯsuetudinē pithagoricoꝝ: vocāt.n. pithagorici supiꝰ ptez dextrā ⁊ iferiꝰ sinistrā. ¶ Et forte medietas orbis q̄ ē superior est dignior vt sit dextra: ⁊ medietas orbis q̄ ē iferior vt sit sinistra ⁊ si nō in rei vītate est ſꝫ ꝙ diximus. ¶ Et q͛ pithagorici dicūt h in istis ptibꝰ ꝯriū ei qđ ostēsuz fuit hic. Pithagorici.n. dicūt ꝙ habitātes sub polo septētrionali.s. non sunt supra celū ⁊ in dextro: narrauit ꝙ ſmo eoꝝ nō ē verꝰ. ¶ Et forte pithagorici nō credūt ꝙ iste locꝰ ē supiꝰ nisi q͛ credūt ipꝫ habitabilē nāl'r pp illud qđ appet in hac medietate ex multitudine stellaꝝ fixarū. Arist.n. decl'auit in alio loco ꝙ stelle sūt nobiliores ptiū totiꝰ orbis: ⁊ cū ita sit: pars ḡ in q̄ sūt plures stelle est nobilior nisi aliqs dicat ꝙ ps meridionalis facit illud qđ facit ps septētriōalis: ⁊ p pauciores stellas pp magnitudinē sue poc: ⁊ iō nō pueit obiectio sup Aꝝ. ex h. ¶ Et q͛ motꝰ aliaꝝ stellaꝝ erraticaꝝ ꝯriꝰ ē motui stellarū fixaꝝ in pte. narrauit ꝙ nec̄e est vt simus ſm motū erraticaꝝ in sursuz ⁊ dextrū. Et ꝙ habitātes in polo meridionali in respectu istoꝝ orbiū sūt in deorsuz ⁊ sinistꝝ: ita ꝙ nā nō ꝯgregat in aliq̄ pte vt habitātes eā sint in deorsuz ⁊ sinistꝝ ſꝫ oēs orbes. ¶ Et ē locꝰ hꝯ magne ꝯsideratiōis q̄ ps sit nobilior: qm̄ illi q sūt sub polo meridionali sunt ſꝫ orbes erraticos i deorsuz ⁊ sinistꝝ: ⁊ ſꝫ fixū in sursuz ⁊ dextrū: nos aūt eꝯ. ¶ Si ḡ motꝰ stellaꝝ fixaꝝ sit nobilior oibꝰ istis motibus. ḡ ⁊ locus eaꝝ est nobilior: ⁊ forte sunt nobiliores pp magnitudinē eaꝝ ⁊ velocitatē motus eaꝝ: sꝫ intellectus humanꝰ nō pōt comprehēdere verificationē istius cōparationis. ¶ D.d. Iam ergo declarauimꝰ ⁊c. ⁊ itēdit p dimēsiōes ptes celi.s. dimēsiōes q̄ diuersificant̄ ſꝫ diuersitatē potētiaꝝ q̄ in eis apparent: dextꝝ.s. ⁊ sinistrū ⁊ alia. Et itēdit p loca ea que copulant̄ cū istis ptibꝰ orietalibꝰ.s. loca terre q̄ recipiūt istas dimēsiōes celi: ⁊ videtur mihi ꝙ nō vocauit illas dimēsiones nisi q͛ sunt in vna forma transmutate ſꝫ ptes: queadmodū diximꝰ de dextro ⁊ sinistro.s. ꝙ vtus pp q̄s ista loca celi noiant̄ hac noiatione sunt vtutes separabiles.

Vtrū celū sit nobiliꝰ in polo artico ꝙ̄ i polo ātartico

Intellectꝰ humanꝰ nō pōt ꝯphēdere veritatē huiꝰ cōparatiōis: sed vide oppᵐ 3ᵒ de aia. ꝯ. 4. ⁊. 36. vbi hꝫ itell'm oia cognoscere.

Cap. III.

Quoniā aūt nō est ꝯriꝰ motus q circū ei q circū ꝯsiderandū pp qd plures latiōes sunt. Et qdē a lōge tētātibꝰ facere qōnē: longe aūt nō sic tāto: m'lto aūt magis eo ꝙ accñtiū ipsis. de oino paucis habeamꝰ sensū. Attñ dicamꝰ: cā aūt de ipis hic sumēda: vnūqđqꝫ.n. est quoꝝ ē opus grā opis. Dei aūt opatio imortalitas. Hec aūt est vita sempiterna. Itaqꝫ nec̄e deo motū sempiternū existere. Qm̄ aūt celū tale: corpꝰ.n. qđdā diuinuz: pp h hꝫ circulare corpꝰ qđ nā circū moueat̄ semp: pp qd igit̄ nō erat totiꝰ celi corpꝰ tale: q͛ necesse est manere aliquid corporis circulati qđ i medio: huius autē nullā possibile manere partē: neqꝫ vl'r neqꝫ in medio.

Motꝰ circularis nō ꝯriatur motui circulari.

Vnūqđqꝫ q̄ꝝ est opus grā operis.

Dei opatio imortalitas. hec autē vita sēpiterna. ita qꝫ necesse deo motū existere sempiternuz.

¶ Mō ḡ volumꝰ pscrutari de ceteris q̄ perscrutāda sunt. Iā.n. diximꝰ m'totiēs q͛ motus circularis nō est ꝯrius motui circulari. Perscrutemur ḡ de motibꝰ q̄re sūt ⁊ i quo sūt motꝰ circulares plures: ⁊ iā pmisimꝰ q̄re superiꝰ de istis motibꝰ. Dicamus ḡ ꝙ cā multitudinis motuū circulariū est ꝙ omne hñs actionē est ppter suā actionē: ⁊ ꝙ actio rei diuie est eṫnitas q̄ est vita eṫna: ⁊ si ita sit nec̄io res diuina hꝫ motū eternū: celū aūt ē hꝯ: q͛ est corpꝰ spūale rotundū motū motu circulari nāli eterno. Et dicamus ēt in eo ꝙ totū corpꝰ celi non mouet̄ vno motu: ꝙ corpus qđ circulariter mouet̄ mouet̄ nec̄io super mediū fixū: ⁊ nulla ps ptiū corporis rotundi est fixa oino. Et nihil ex eo mouet̄ ad mediū qm̄ si aliqd ex eo moueret̄ ad mediū esset motꝰ eiꝰ nālis ad mediū; sed diximꝰ ipꝫ

moueri motu circulari nāliter: ⁊ ꝙ si esset ecōtrario motus eiꝰ esset nō eternꝰ. Om̄ oē qđ est extra nām nō est eternuʒ: ⁊ accn̄tale est post naturale: ⁊ ē remotio naturalis ad accidens: qđ est extra naturam.

17 Vult ꝑscrutari hic de cā finali q̄ celū hʒ plꝛes motus ⁊ vult dare cāʒ ex eis q̄ hic apparent: apparet.n. ꝙ ꝓportio coꝝ q̄ sunt ad corpa celestia ē sicꝓportio facti ad faciēs: ⁊ qꝛ factū ē de opōnibꝰ faciētis sicut finis. icepit dare cām multitudis coꝝ ex factis hic: ⁊ qꝛ nā factoꝝ nō seqꝛ nisi ex necitate a corpore celesti: ⁊ corpꝰ celeste ex necitate a mouēte ipʒ: icepit declare quō ꝯsequunꝛ se adinuicem. ¶ Et.d. Nō igiꝛ volumꝰ ꝑscrutari ⁊c.i. ⁊ dare cās diuʒ accidētiū q̄ in eis apparēt: ⁊ ꝑ cām finalē in multitudine motuū ex eis q̄ hic appent: ⁊ nō ex ipsa re: in diuina aūt scia ꝑscrutabiꝛ de h: qm̄ ibi declaraꝛ: ꝙ hec non sunt pp ea q̄ sunt hic nisi scđa intētiōe nō pͣ: ⁊ ꝙ sūt duo fines: vna.s. ꝭʒ pmā intētionē: ⁊ altera ꝭʒ scđaʒ: sʒ qꝛ hoc nō declarabiꝛ in hac scia: icepit dare illud qđ est equalēs in hac scia: ⁊ est illud qđ appet hic ex solicitudine circa res gnābiles ⁊ corruptibiles q̄ est finis scđa intētiōe: qꝫuis hoc nō appet hic: sed ipʒ eē finē tm̄. ¶ Et icipit dicē: ⁊ iam diximꝰ multotiēs ꝙ motꝰ circularis ⁊c. iaʒ declatū est supiꝰ ꝙ nulla ꝯrietas est iter motꝰ circulares. ğ ipossibile est vt cā eius sit ꝯrietas suaꝝ substātiaꝝ. ğ cā eiꝰ est cā finalis nō efficiēs nec mālis. Perscrutemur igꝛ q̄re sunt sic ita ꝙ illud qđ queriꝛ sit hoc genꝰ cāꝝ: ⁊ nō aliud. ¶ Et cū dixit: quare sunt intēdit cām finalē. ¶ Et cuʒ dixit in quo sunt intendit res subiectas huic fini: qꝛ in illis rebꝰ fit hꝰ: ⁊ ꝓpter illas res fit: ⁊ modus ex quo fit in eis est aliud a modo ex quo fit: qꝫuis duo modi sunt vnū subito: qm̄ oē qđ facit aliquā actionē ꝓpter aligd facit illā actionē ꝓpter aliā rē: ⁊ hoc est cuʒ finis fuerit passio ⁊ nō actio: fines.n. aliqn̄ sunt actiones tm̄: ⁊ aliquādo actiōes in passiuis: ⁊ qꝛ fines istoruʒ motuū sunt actiōes in passiuis. D. quare sūt ⁊ in quo sunt. D. dixit: ꝙ cā multitudinis motuū. i. ꝙ hec qđ hʒ multas cās diuersas ꝭm prius ⁊ posterius: ⁊ a quacūqꝫ extremitate icepit sequunꝛ alie cāe adinuiceʒ se. s. ꝙ si iceperit ex extremitate pncipy sequetur scđa: ⁊ ex scđa tertia quousqꝫ ꝑueīat ad cāʒ ꝓpīquā. ⁊ silꝛ si iceperit ex vltia extremitate ꝑueniet ad primā cām: ⁊ ꝓpter hoc icepit Aris. de pma cā. D. descēdit ad cāʒ quesitā ⁊ possibile esset facere eꝰ. V.g. q̄re motꝰ celestes sunt plures. s. ꝓpter gn̄onē: ⁊ gn̄o ꝓpter qd est ꝓpter ꝯrietatē elntoꝝ: ⁊ elnta ꝯria: quare qꝛ sunt ꝓpter motū celi: ⁊ motꝰ celi: quare est ꝓpter actionē diuinā eternā: ⁊ hic quiescit desideriū humanū: ⁊ si iceperimꝰ ex pma extremitate faciemus sicut fecit Aꝝ. ⁊ dicemꝰ ꝙ motꝰ celi ē ex necitate pp actioneʒ rei eterne diuine: cū oē ens hēat actionē ⁊ elnta sunt ꝓpter motū celi: ⁊ sic donec ꝑueniaꝛ ad vltimā cām que est gnātio sicut fecit Aꝝ. ¶ Et hoc qđ dicit ꝙ oē hn̄s actionē est ꝓpter suā actionē: est ꝓpō va: sed si actio rei in alteꝝ fuerit pͣ intētiōe erit ꝓpter alteꝝ: si actio eiꝰ fuerit pͣ intentione erit in se pp se ⁊ erit actio eiꝰ in alteꝝ scđa itētiōe. Oē.n. hn̄s actionē in se hʒ actionē in alio: ⁊ qđ hʒ actionē in se est spūale nō corporeū: sʒ qꝛ hec diuisio nō est manifesta hic locutus fuit vlꝛ. ¶ Et postqꝫ posuit ꝙ oē ens est pp suā actionē. D. d. ⁊ actio rei diuie ē eternitas. i. seqꝛ ex istis ꝓpōnibꝰ ꝙ res diuia nō iuenieꝛ nisi pp eternitatē: ⁊ necio ē vt actio rei diuie sit eternitas: actio eni rei diuie ē ipsa ⁊ suū eē cū nō sit pp aliđ: ⁊ qꝛ appropriaꝛ ab alys entibꝰ ⁊ distinguiꝛ in eē: ꝯtingit ꝙ actio eiꝰ qđ est suū eē nō est nisi pp eternitatē. s. eternitatē sui eē. actio āt alioꝝ entiū q̄ nō sūt eterna nō est ꝑ nisi pp eē alioꝝ entiū tm̄ qꝫuis illoꝝ esse sit pp aliđ. V.g. ꝙ actio hoīs pma intētiōe nō ē pp suū eē ⁊ ipe ēt nō est nisi pp cōplemtū diuisiōis hꝰ eē: ꝭʒ h erit actio hꝰ pͣ itētiōe pp aliđ: scđa pp se. In rebꝰ aūt diuinis est eꝰ. s. ꝙ actio coꝝ pͣ itētiōe ē pp suū eē: ⁊ 2ͣ pp aliđ: ⁊ h ē qđ ponēdū ē ⁊ declarāduʒ in scia diuinali. ¶ D. d. ⁊ si ita sit necio res dina hʒ motū eternū. i. cū res diuia nō ē nisi pp eternitatē sue actiōis: ⁊ posuimꝰ ꝙ nece est vt ex eē rei diuie cuiꝰ actio ipsa fuerit ēt res diuina. s. eterna cuiꝰ actio ē aliud ab ipa nece est vt res hēat motū eternū ⁊ ꝙ nō iueniaꝛ nisi pp motū eternū. D. d. celū aūt est hꝰ. i. ğ oʒ vt actio eiꝰ sit eterna vt pp eternitatē sit pͣ intētiōe nō ꝓpter aliud. ¶ Et cū posuit has ꝓpōnes. d. Dicamꝰ ēt i eo ꝙ corpꝰ celi nō moueꝛ vno motu. i. cū ita sit bn̄ possumus dare cāʒ multitudis motuū celi. ¶ Et cum posuit ꝙ celū nō iueniꝛ nisi pp actionē scđaʒ eternā: icepit q̄rere illđ qđ ex necitate seqꝛ a celo ⁊. d. ꝙ corpus qđ circulariter moueꝛ ⁊c. i. nece est vt motꝰ celi sint diuersi ex h qđ dicā: ⁊ ē qꝛ celū moueꝛ circulariter nece ē corpꝰ fixū eē in medio circa qđ moueꝛ. Declaratū ē.n. i liͦ de motibꝰ aīaliū: ꝙ oē qđ moueꝛ mouet supra q̄escēs: ⁊ ꝙ poͣ q̄scētis addit sup poᵃᵐ mouētis nisi q̄escēs moueaꝛ a mouente. ¶ D. d. ⁊ nulla ps ꝑtiū corpis rotūdi ⁊c. ⁊ h corpꝰ qđ dʒ eē motū impoſe est vt sit celeste: corpꝰ.n. celeste ipoſe est q̄scere vt declaratū est superiꝰ. D. d. ⁊ nihil ex eo moueꝛ ad mediū: pōt itelligi ꝙ h corpꝰ q̄scēs qđ appuit rōne: nece est si ponaꝛ extra mediū vt moueaꝛ ad ipʒ: qm̄ si q̄euerit ex mediū nālr ipoſe est moueri ad mediū aut q̄scere in eo: ⁊ corpꝰ celeste ipoſe est moueri ad mediū. ğ corpꝰ q̄scēs in medio non est celeste. ¶ Et pōt itelligi ꝙ ꝓpō dicēs ꝙ corpꝰ qđ ē in medio moueꝛ ad ipʒ nālr sit accepta a sensu: qm̄ nō apparet in medio corpꝰ q̄scēs ꝯueniēs ei qđ apparuit rōne nisi terra. ¶ Et cū posuit ꝙ corpꝰ qđ ē in medio moueꝛ ad meᵐ: ⁊ corpꝰ celeste nō moueꝛ ad meᵐ ad ꝯcludēdū ꝙ illud qđ ē in meͦ nō ē celeste: icepit declare ꝓpōnē dicētē ꝙ corpꝰ celeste nō moueꝛ ad meᵐ. ¶ Et d. qm̄ si aligd ex eo moueretꝛ ad meᵐ ⁊c. i. ⁊ nece ē vt motꝰ corpis celestis nō sit ad meᵐ: qm̄ si ita eēt oporteret vt motꝰ eiꝰ eēt nālis ad meᵐ: ⁊ iā declatū ē ꝙ ē circulariter. igꝛ ipoſe ē moueri ad meᵐ. i. cū ipoſe est vt aligd hēat duos motꝰ nāles. ¶ D. incepit declare ꝙ motꝰ circularis nālis ē. ⁊. d. qm̄ si eēt ꝯrio nō eēt motꝰ eternꝰ: idē qꝛ ipoſe ē vt violētꝰ sit eternꝰ. ¶ D. dedit cāʒ in h: ⁊. d. qm̄ illud qđ est ex̄ nāʒ nō est eternū ⁊c. i. illđ qđ est ex̄ nāʒ est accn̄tale. accn̄tale aūt ē post nāle: ⁊ ē recessio rei nālis ad rē accn̄talē ex̄ nāʒ idest sigd iueniretꝛ in aliquo accn̄taliter ⁊ eterne eēt poſe vt aligd extra nāʒ inueniretur in aliquo absqꝫ eo ꝙ inueniretꝛ naturale: qđ est impossibile.

¶ Etenim si ꝭʒ nām motus erat ipsiꝰ ad mediuʒ nā aūt circūmoueꝛ: nō vtiqꝫ erit sempiternꝰ motꝰ. Nihil.n. ꝑter nāʒ sempiternuʒ: posteriꝰ autē qđ ꝑter nām eo qđ ꝭʒ naturā. Et excessus quidē est in generatiōe qđ ꝑter naturā eius qđ ꝭm naturaʒ. Necesse igitur

terrā

Factuʒ est de opōnibus faciētis: sicut finis.

Intelligētie duplici itentione agunt. Idē. 12. met. 36. Ideʒ hic ifra. c. 21.

Fines aliqn̄ sunt actiones tm̄: aliqn̄ sūt actiōes in passiuis.

Duplici via iuestigaꝛ possumꝰ plꝛalitatem motuum celestium.

Oē hn̄s actionē in se est spūale ⁊ non corporeū. cōsile. 2. physi. cō. 88.
Actio rei diuine est ipa ⁊ suū esse. vide 2. me. t. c. 39.

Si alter contrariorum fuerit in nã τ reliquum.
Eadē est mã ↄtrarioꝝ.

terrā eē: h.n. q̄escit in medio. Nunc q̄dē igr̄ supponat̄ h: posteri⁹ autē ðm̄rabit̄ ð ipso. Sȝ adhuc si terrā nec̄e τ igneȝ eē: ↄrioꝝ.n. si alteꝝ nã nec̄e ē τ alteꝝ eē nã. Si vo sit ↄriuȝ τ eē q̄ↄdā ipsi⁹ nãȝ: eadē.n.mã ↄrioꝝ. Et priuatiōe prius affirmatio: dico autem puta calidum frigido. Quies autē τ grauitas dicunt̄ per priuationē leuitatis τ mot⁹.

¶ Reuertamur ḡ τ dicamus ꝙ si nec̄iū ē ꝙ motus circularis sit circa aliq̄d q̄escēs fixuȝ nec̄e ē vt sit terra: qm̄ ē q̄escēs ī medio. Sit ergo s̄ȝ h q̄d diximus τ post loq̄mur de ipa τ de alijs eltis cōpendiose. Mō aūt dicamus: qm̄ cuȝ alteꝝ ↄrioꝝ fuerit nãle τ reliquū erit nãle nec̄io: qm̄ mã ↄrioꝝ eadeȝ est.

Habitus est añ ꝑuatiōeȝ.

Et q̄ habitus est añ priuationē: vt calidūȝ τ frigidū: quies vo τ grauitas non dicunt nisi priuationem leuitatis τ motus.

18 ¶ Cum declarauit τ posuit ꝙ si nec̄e est vt sit ↄcelum motū nec̄e est vt sit fixū corpus circa q̄d est mot⁹ in medio. ¶ Et.d. ꝙ nec̄e ē ex ista positiōe ꝙ h corpus sit terra: nullū eniȝ corpus est hōꝫ nisi terra.s. corpus quiescens in medio. ¶ Et h intēdebat cū.d. hic igit̄ quiescēs est terra: τ q̄ īdiget in hac declaratione declarare ꝙ nec̄e est vt terra hēat ↄriū q̄d indiget sermone ꝑ se: τ silr h q̄d dixit ꝙ celū īdiget ī suo motu terra. d. sit hic igit̄ s̄m ꝙ dixim⁹ τc̄. i. sit mō positum nobis ꝙ terra hēat ↄriū: τ ꝙ elnta sunt plura vno q̄usq̄ determinemus quot sunt elnta τ quā naturam hȝ vnūq̄dq̄. ¶ Et innuit per hoc q̄d dixit ꝙ celū indiget aliquo fixo q̄d est terra: qm̄ s̄mo in hoc magis indiget diuisiōe τ distōne: τ q̄ ponit in s̄mōe ꝙ terra hȝ ↄriū q̄d nō declarabit̄ ꝑfecte nisi ↄsiderando de elntis. ¶ D. post loq̄mur de terra τ de alys elntis. i. τ q̄ sufficit in hoc loco ponere ꝙ hȝ ↄriū. D.d. Modo autē dicamus ꝙ si alteꝝ ↄrioꝝ fuerit nãle τc̄. i. τ postq̄ ↄcessuȝ est ꝙ terra hȝ ↄriū. dicamus ꝙ si forma que hȝ ↄrium fuerit nãlis forma: nec̄e est vt forma ↄria illi sit nãlis suo formato. V.g. ꝙ si grauitas erit forma terre τ fuerit nãlis terre: nec̄e est vt corp⁹ sit leue in quo leuitas sit nãlis. ¶ Et hoc q̄d dixit ꝙ mã ↄrioꝝ sit eadē: est cā eē vtrāq̄ formam nãlē: qm̄ cū recipiēs duo ↄria fuerit: idē hēbit ad ipm eandeȝ ꝓportionē: ḡ si alteꝝ fuerit nãle subiecto τ reliquū. ¶ D.d. τ q̄ habitus est añ ꝑuationē: vt calidū frigidum. i. τ nec̄e est si alteꝝ ↄrioꝝ fuerit vt sit alteruȝ: qm̄ alterū ↄrioꝝ est habit⁹ τ forma: aliđ aūt ꝑuatio istius forme: sed forma est añ ꝑuationē vt calidum τ frigidū: frigidū.n. est ꝑuatio calidi: sic̄ est graue ꝑuatio leuitatis: τ q̄es ꝑuatio motus. ¶ Et itendebat ꝙ si ↄriuȝ q̄d est ꝑuatio fuerit dignius est vt sit ↄrium q̄d est prius: τ hoc q̄dē est dispositio terre cū igne: terra eni grauius est: ignis vo leuius: si igit̄ graue est: dignius est: vt sit leue queādmodū si q̄es est: digni⁹ est vt sit mot⁹: τ si frigidū est: dignius est vt sit calidū.

Propter q̄d si vnū ↄriorū est in nã τ reliquum.

Alteꝝ ↄrioꝝ ē forma τ habit⁹: aliđ aūt ꝑuatio. Idē 2. ph. 15. τ. 10. meta. 15. τ. 7. Idē ꝑ⁹ ð generatiōe. 18. τ. 4. met. 27. Idē. 2. ð gnãtiōe. 32. τ. 12. met. 22.

In. 2. de gnãtione, tex. cō. 49.

¶ Sed adhuc siquideȝ est ignis τ terra nec̄e τ intermedia ipsoꝝ esse corpora. Cōtrarietatem eni hȝ vnūquodq̄ ad vnūq̄dq̄ elementoꝝ. Supponat̄ aūt τ hoc nūc: posterius aūt tentandū ostendere. His aūt existibus manifestū: qm̄ necesse generationē esse eo ꝙ nulluȝ ipsoruȝ possibile est esse sempiternum. Patiuntur enim τ agunt ↄria adinuicem: τ corruptiua in inuicem sunt.

¶ Reuertamur mō ꝙ si necessario sunt terra τ ignis: ergo τ alia corpora que sunt inter ea. Si ergo sicut diximus τ post ꝑscrutabimur in hoc sufficiēter: mō aūt dicamus ꝙ si econtrario sunt duo: manifestum est ꝙ tunc generatio est ex eis necessario: impossibile eni est vt aliquod elemētorū sit semper permanens. Qm̄ ↄria agunt τ patiunt̄.

¶ Cum declarauit ꝙ si nec̄e est corp⁹ q̄d circulariter mouet̄ eē: ꝙ nec̄e erit corp⁹ graue semꝑ q̄escēs eē.s. 19
terra: τ si terrā τ ignē: τ q̄ hec duo sunt in fine ↄrietatis: ↄtigit vt sint in fine remota in loco: ↄtigit ꝙ inter ea sint alia elnta. ¶ Et ꝑꝑ h.d. reuertamur modo τc̄. i. τ cū ita sit nec̄e est vt inter ea sint alia corpa aut plura aut vnuȝ: τ opȝ vt hec oīa corpa sint ↄria: qm̄ q̄dlibȝ elntoꝝ nec̄e est vt sit ↄriū alteri: τ q̄ hoc nō ē mãifestū in h loco: sit ḡ s̄m ꝙ dixim⁹ τc̄. ¶ D.d. mō aūt dicamus τc̄. i. τ nō dixit hoc: nisi q̄ in hoc loco nō apꝑet ꝙ ↄria sunt plura vno ꝑfecte. q.ḡ.d. τ si nō ↄcedat̄ nobis ꝙ ↄria sunt nisi duo tm̄: manifestuȝ est ꝙ nec̄itas ē vt sit gnãtio: corpa.n. ↄria ipolē est vt nō agāt τ patiant̄ adīuicē: quapꝑ gnãntur adinuicem ex his entia media necessario.

Q̄dlibet elemētoꝝ ē ↄriū alteri: q̄d q̄lr sit intelligendum. vide. 5. phy. cō. 10.

¶ Adhuc autem non rationabile esse aliq̄d mobile sempiternuȝ: cuius non ↄtingit esse s̄m naturam motuȝ sempiternum. Horuȝ autē est motus. Quod q̄dem igitur nec̄iuȝ esse generationem ex his manifestuȝ. Si autem generationem necessarium τ aliam eē lationem vnam aut plures: secūdam enim eam que totius similiter necessariuȝ habere τ elementa corporum adinuicem: dicet̄ autem τ de hoc in sequentibus planius.

¶ Et dicamus ēt ꝙ īpossibile est vt sit motus eternus cum non habuerit motuȝ eternum naturale: necessario erit non permanens. Manifestum est igitur ꝙ necessario est generatio: τ si generatio est: necessario erit sicut motus circularis vnus aut plures nec̄io: s̄ȝ.n. dispōnē totius erit dispō elntoꝝ adīuicē. Et post ðclarabim⁹ h mãifesti⁹.

¶ Hoc q̄d dixit est q̄si rememoratio de ↄñā quā narrauit. q.ḡ.d. τ manifestū ē h q̄d diximus: ꝙ si motus 20
eternus ē: nec̄e ē vt sit motū eternū: nisi motus eternus īueniat̄ nō eternus: et cū motū eternuȝ est igit̄ quiescēs eternū: τ cū hec duo ↄria sunt: gnãtio ḡ erit τ corruptio: quapꝑ dic̄. mãifestū ē igr̄ ꝙ gnãtio ē necessaria. ¶ D.d. τ si gnãtio nec̄ia ē τc̄. i. τ si gnãtio sequit̄ a motu circulari nec̄io nec̄e ē vt sit eterna sicut motus circularis. Si ḡ mot⁹ eternus circularis fuerit vnicus: tūc gnãtio erit vnius spēi: τ si plēs pliūm. ¶ Et iō. d. s̄ȝ.n. dispōnē toti⁹ erit dispō elntoꝝ adū

uicē.i.ꝙ diuersitas celi motuū fac̄ diuersitatē modo rū gn̄ationis ⁊ corruptionis:⁊ q̄ꝛ hoc d̄clarat̄ in sc̄do perigeneseos.d.⁊ post declarabimus h̄ māifestius.

In.2.de gn̄atione,t.c.55.

❡ Nunc autē tm̄ māifestuꝫ ē ꝓpter quā cāꝫ plura sunt circularia corpa:q̄ꝛ nec̄e gn̄ōneꝫ eē. Gn̄atiōeꝫ autē siq̄dē ⁊ ignē:hunc autē ⁊ alia siq̄dē ⁊ terra. Hāc autē q̄ꝛ nec̄e manere aliq̄d semper siq̄dē moueri aliq̄d semper.

❡ Nō autē volumus dicere q̄re corpora rotunda sunt plura. Dicamus igit̄ ꝙ sunt plura ꝓpter gn̄atiōeꝫ:q̄ꝛ gn̄atio nec̄ia est:⁊ gn̄atio īpossibile est vt sit nisi per ignem aut alia elemēta. Et q̄ꝛ terra nō est nisi q̄ꝛ est necessarium si aliquid motum est eternuꝫ vt sit aliquid fixum semper quiescens.

zi ❡ Cum oīa ista declarauit potuit dare cām ꝑꝑ quaꝫ motus celi fuerūt plēs:⁊ vtit̄ in hac ꝯuersiōe p̄dicte ꝯn̄e:⁊ īcepit ex multitudine motuū corpoꝝ celestiū ⁊ peruenit ad primū pri̇cipiū. Et.d. Modo vo volumus dicere ⁊c̄.i.⁊ cū declaratū est h̄ possumꝰ dicere qua de cā motus celestes sunt plēs ⁊c̄.q̄ꝛ nec̄iuꝫ ē vt sit gn̄atio:⁊ ꝯtingit diuinitus vt inueniat̄ ſ̄ꝫ ordinē: q̄ꝛ nō ꝑficit̄ nisi ex multitudine motuū celi q̄ p̄stant ordinē ⁊ ꝯtinuationē gn̄atiōis:nec̄e est igit̄ ꝑꝑ hanc solicitudinē vt corpa celestia sint plura:qm̄ manifestuꝫ est ꝙ gn̄atio cuiuslibet spēi istiꝰ mūdi nō ꝑficit̄ nisi ꝑ aggregationeꝫ motuū corporū celestiū:ꝙ nisi eēnt plēs motꝰ eoꝝ essent ociosi:qd̄ ē ipol̄e. ❡ Et debes scire ꝙ eē plēs motus ᵃ ꝑ ordinationē in gn̄ōne nō est p̄ria itētiōe:sꝫ sc̄da. Corpa.n. celestia nobiliora sunt his:⁊ ꝑꝑ qd̄ aliq̄d iuenit̄ eē est nobilius eo p̄ᵃ intētiōe:⁊ declaratū est in scīa diuinali ꝙ ista nō inueniunt̄ nisi ꝓpter se p̄ma itētiōe. Sꝫ illd̄ qd̄ iuenit̄ ꝑꝑ se p̄ma itētiōe:necesse est vt iueniat̄ ꝑꝑ aliud zᵃ intētiōe nisi illic nō eēt nā īnata ad largiēdū. ❡ D.d. Gn̄atio.n.impol̄e est vt sit nisi per ignē ⁊ alia el̄nta.i.⁊ si aliqs q̄rat q̄re est gn̄atio:dicemus qm̄ ex necessitate:q̄ꝛ ignis ⁊ alia el̄nta sunt ita est intelligēdū nō ſ̄m ꝙ appet ex suis v̄bis:ꝙ gn̄atio ipol̄e est vt sit nisi per ignē:qm̄ h̄ māifestū est falsuꝫ:sed ipse nō intēdebat inducere illud qd̄ seq̄tur ad gn̄ationē:sed illud ex quo seq̄t̄ gn̄atio:sed accipit illd̄ qd̄ seq̄t̄ ad generationē in loco eius a quo seq̄tur gn̄atio.q.g̊.d.necesse est vt gn̄atio sit:q̄ꝛ ignis est ⁊ alia el̄nta:qm̄ ꝯn̄a ꝯuertit̄.s.ꝙ gn̄atio est:ignis est:⁊ alia el̄nta:⁊ econuerso. ❡ Et intēdebat per hoc ſ̄m ꝙ reputo demonstrare ꝙ a priori in istis seq̄tur posterius:⁊ q̄ꝛ a posteriori seq̄tur prius:⁊ dixit h̄ q̄ꝛ cū posterius in rebꝰ generabilibꝰ iueniat̄:iueniet̄ prius:⁊ si prius iueniatur nō est necesse vt iueniat̄ posterius. ❡ V.g.si domꝰ: ergo lapides:⁊ si lapides non est nec̄e vt domus sit. Quare g̊ aliqs pōt dicere ꝙ h̄ qd̄ dixisti hic est econuerso de gn̄abilibꝰ.cū.n.gn̄atio est erūt el̄nta:⁊ non seq̄tur ꝙ si el̄nta sint ꝙ sit gn̄atio:tu aūt posuisti eꝯ̊. scꝫ ꝙ si el̄nta sint generatio est:⁊ q̄ꝛ hoc est addēdū voluit declarare ꝙ ꝯuersio in istis est ex duobus extremis:⁊ q̄ꝛ ipse nō posuit ꝯn̄aꝫ nisi ex vno extremo tm̄ in quo apparet ꝯn̄aꝫ eē impol̄eꝫ.s.ꝯn̄aꝫ posterioris ex priori:aduersarius.n.potest inuehi dicendo ꝙ illud qd̄ est notū est ꝯn̄a prioris ex posteriori nō posterioris a priori:tu aūt posuisti ꝙ posterius in generatione seq̄tur a priori nō prius a posteriori:⁊ ꝓpter

Gn̄ō cuiuslibet spēi istiꝰ mūdi non ꝑficit̄ nisi ꝑ aggregationem motuū corporum celestiū.

a Esse plēs motꝰ ꝑ ordinationē in gn̄atiōe nō ē p̄ria intētione.

In rebꝰ gn̄abilibꝰ cū iuenit̄ posteriꝰ iuenict̄ p̄us ⁊ nō eꝯ̊:vide ꝓ hoc.2.phy.t.c.89.⁊.90.

hoc rn̄dit ꝙ ꝯn̄a hic inuenit̄ in duabꝰ ꝑtibꝰ. ❡ D.d. ⁊ terra nō ē ⁊c̄.i.motus celestes sunt plēs ꝑꝑ gn̄ationeꝫ:gn̄atio.n.est ex nec̄itate ꝑꝑ ignē:ignis aūt nec̄io seq̄tur a terra:terra vo a corpore circulariter moto:⁊ tacuit ꝯn̄aꝫ residuā:q̄ꝛ est nota per se:⁊ est ꝙ corpus qd̄ circulariter mouet̄ est ꝑꝑ illd̄ qd̄ mouet ipꝫ:⁊ cū sit ipol̄e in eo cuiꝰ suba est vt semper moueat vt nō moueat nisi suum eē:eēt ociosum:quoniam in suba ignis est vt cōburat nec̄io:⁊ vt aliq̄d recipiat cōbustionem:nisi ista potētia eēt ociosa. Cap. IIII.

Impol̄e est in eo cuiꝰ sba ē vt semꝑ moueat ⁊ nō moueat.

Figurā aūt spericā nec̄e est hr̄e celuꝫ. Hec.n. ꝓprijssima ⁊ substantia ⁊ nā prima. Dicamus autē vl̄r de figuris que ē p̄ria: ⁊ in planis ⁊ ī solidis. Ois itaqꝫ figura plana aut rectilinea ē aut circularis:⁊ rectilinea q̄dē a pluribꝰ cōtinetur lineis:circularis auteꝫ ab vna. Qm̄ autē prius nā in vnoquoqꝫ genē vnū mult̄:⁊ simplex compositis:prima vtiqꝫ erit planarum figurarum circulus.

Figura sperica est suba ⁊ nā p̄ma.

❡ Et dicamus ēt ꝙ figura celi rotunda ē necessario:qm̄ illa figura est ꝯueniēs sube ⁊ nature celi. Et volumus mō q̄rere de figuris:⁊ que sunt prime in suꝑficiebꝰ ⁊ corporibꝰ. Dicamus g̊ ꝙ oē superficiale aut linea eq̄lis:aut circularis. figura autē circularis illa quā ꝯtinet vna linea. Figura aūt eq̄lis quaꝫ continēt plures linee. Et cuꝫ ita sit ⁊ vnum in oī genere est aн̄ plura:⁊ primuꝫ eoꝝ nāliter:⁊ simplex est aн̄ cōpositūꝫ:g̊ circulus est aн̄ ⁊ prius figuris superficialibus.

zz Quāuis declaratū est ex p̄dictis ꝙ figura celi est rotūda:q̄ꝛ motꝰ circularis non existit nāliter nisi in figura rotūda:tm̄ in h̄ loco vult ponere h̄ quesituꝫ ꝑ se:qm̄ d̄cl̄atio eius superiꝰ nō fuit p̄ma itētiōe:sed ꝯseq̄bat̄ ex illo qd̄ itēdebat d̄clarare:⁊ ꝓpter h̄ reuersus ē ad perscrutādū iteꝝ de hac itētiōe. ❡ Et.d. Dicamꝰ ēt ꝙ figura celi ⁊c̄.i.⁊ volumus mō d̄cl̄are ꝙ figura celi ē rotūda:⁊ hec figura est ꝯueniēs nāe ⁊ sube eius:ꝓportio.n.istiꝰ figure ad illas figuras ē ꝓportio sube celi aut corporis celi ad oīa corpora. ❡ Et cū h̄ itēdebat dixit:volumus mō perscrutari de figuris ⁊c̄.i.⁊ h̄ declarabit̄ ex duabus ꝓpōnibus. Quaꝝ altera est ꝙ corpus p̄ᵐ hꝫ primam figurā. Sc̄da est ꝙ figura rotūda est p̄ᵃ figuraꝝ. Et q̄ꝛ p̄ma ꝓpositio est manifesta dimittit eaꝫ ⁊ incepit declarare sc̄dam. ❡ Et.d. volumus igr̄ ꝑscrutari ⁊c̄. ⁊ dicit h̄ q̄ꝛ sunt ꝯsimiles:q̄ꝛ.s. ꝓportio circularis ad figuras suꝑficiales est sic̄ figure sp̄ice ad figuras corporeas:⁊ q̄ꝛ h̄ magis appet in suꝑficialibꝰ:⁊ ēt vī ꝑꝑ hoc:q̄ꝛ eē hꝰ intētiōis in circulo ē cā sui eē in figura sperica:qm̄ suꝑficies est prior corpore:⁊ linea p̄or superficie:ꝑꝑ h̄ posuit d̄clarationē ī suꝑficiebꝰ: ⁊.d.oē superficiale aut est linea ⁊c̄.i.oīs superficies cōtinet̄ aut linea recta aut circulari. ❡ D.d.figura aūt circularis ꝯtinet̄ ab vna linea:⁊ suꝑficies q̄ ꝯtinetur a linea recta ꝯtinet̄ a pluribus duabus. ❡ D.d.⁊ cū ita sit ⁊c̄.i.⁊ cum posuimus ꝙ figura que cōtinetur ab

Proportio figure circularis ad alias figuras ē ꝓportio sube celi ad alia corpora.

vna

vna linea est in gñe figurarum sicut in nũero:⁊ simplex
in gñe oĩ:⁊ ꝙ figure q̃ ꝯtinent̃ a plurib⁹ lineis sũt sic
multitudo in nũero:⁊ sicut cõposita in alijs gñib⁹:⁊
cũ posuimus ꝙ vnũ in quolibet genere est ꝑus mul
titudine:⁊ ꝙ simplex est ꝑus cõposito:neĉe est vt fi
gura sup̃ficialis rotũda sit ꝑor figura sup̃ficiali mul
torum laterum:⁊ cũ h̃ est neĉe in sup̃ficieb⁹ neĉe erit ĩ cor
porib⁹:figura g̊ sperica ẽ prior:⁊ ĩtẽdit p̃ h̃ ꝙ figura
rotũda est prior triãgulo:q̃ꝛ figura rotũda est vnius
linee:⁊ triangulus triũ:⁊ q̃ꝛ triãgulus est ꝑor ceteris
figuris quarum linee sunt recte:neĉe ẽ vt illd̃ qd̃ ẽ ꝑus

Obiectio.

eo sit istis ꝑus. ¶ Et videt̃ ꝙ cũ dixerim⁹ ꝙ sup̃fici-
es rotũda sit ꝑor nõ rotũda sit alio mõ q̃ꝫ cũ dixim⁹
ꝙ simplex est ꝑus cõposito:sup̃ficies.n.rectorum laterum
nec cõponit̃ ex rotũdo neq̃ꝫ dissoluit̃ ĩ ip̃ꝫ sicut alie

Solutio.

figure dissoluunt̃ in triãgulos. ¶ Sed inuenit̃ in ea
sĩle dissolutiõi ⁊ cõpositioni in eo ꝙ triãgulus cõpo
nit̃ ex trib⁹ lineis:⁊ circulus ex vna.si igr̃ linea ex q̃
cõponit̃ circulus eẽt eiusdẽ spẽi cũ ea ex q̃ cõponit̃
triãgulus:tũc ꝑoritas circuli ad triãgulũ eẽt sic ꝑori
tas simplicis ad cõpositũ:sꝫ in rei v̾itate circulus est
prior triãgulo:sicut linea circularis est ꝑor linea re-
cta:q̃ꝛ circulare ẽ p̃fectũ ⁊ rectũ diminutum:⁊ ꝓpter
hãc diminutionẽ accidit ei vt recta nõ possit ꝯtinere
figurã:sꝫ tñ Arum.nõ accepit prius in demonstratione
ista ꝑꝫ hũc modũ:sꝫ ꝑꝫ ꝑoritatẽ simplicis ad cõposi-
tũ:nõ vere sꝫ per sĩlitudinẽ:qm̃ linea circularis non
est de gñe rectitudis:ꝑm h̃ igit̃ est intelligẽda ista ꝓ
positio. ¶ Propositio aũt dicẽs ꝙ figura ꝑor dꝫ eẽ
in corꝑe priori est manifesta:cũ posuimus ꝙ ꝑus ꝑꝫ
subam dꝫ eẽ prius ꝑm accñtia eẽntialia ꝓpria.s.acci-
dẽtibus eius:qd̃ est posterius:sicut est ꝑus eo ꝑ sub-
stãtiã corꝑis:⁊ cũ posuimus ꝙ figura est accñs qd̃ se
quit̃ ad subaꝫ corꝑis:⁊ cũ ita sit:neĉe est vt figura ce
li sit ꝑor alijs figuris:qm̃ figura celi nõ est in eo acci-
dentaliter:sicut in elntis in quibus intendebat̃ rece
ptio multarum figurarum:cũ esse elntorum sit ꝓpingus ad
esse materie q̃ꝫ ad esse forme:corpus aũt celeste ecõ-
trario:quoniam suum esse est propingus formis.

Prius ꝑm subaꝫ dr̃ esse prius ꝑꝫ accidentia eẽntialia.

Figura celi ñ est ĩ eo accñtalr̃ sic̃ ĩ elntis ĩn qb⁹ itendebat̃ receptio figurarum:vide 3.ce.c.67.

a Esse elntorũ est ꝓpingus mãe. Et eẽ celi ẽ ꝓpinqui⁹ forẽ. Jd̃ ꝑ° celi.24.

¶ Adbuc aũt siq̃dẽ ẽ p̃fectũ cui⁹ nihil ẽ extra
accip̃e eorum q̃ ipsi⁹ poẽ:queãdmoduꝫ dter-
miatũ ẽ prius. Et recte q̃dẽ appositio ẽ sp̃
circulari ãt neq̃ q̃ꝫ. Maĩfestũ ẽ ꝙ p̃fecta vti-
q̃ꝫ erit ꝯtinẽs circulũ. Itaq̃ꝫ si p̃fectũ pri⁹ ĩp̃-
fecto:eq̃dẽ ꝓp̃ h̃ prior vtiq̃ꝫ erit figurarum cir
culus. Silr̃ autẽ ⁊ spera solidorum:illa.n.sola
ꝯtinet̃ vna sup̃ficie:rectilinee autẽ p̃lib⁹:sic̃
eni se hꝫ circulus ĩ planis:sic spera ĩ solidis.

Sic̃ circulus in planis:sic spa ĩ solidis. Diffõ p̃fecti.

¶ Dicam⁹ ẽt ꝙ ꝯpletũ ẽ illd̃ qd̃ ñ ĩuenit̃ nec
poẽ ẽ ĩueniri post ip̃ꝫ neq̃ꝫ ex̃ ip̃m aliq̃d:sic̃
prius dtermiauim⁹. Sꝫ poẽ ẽ addere sp̃ in
linea recta:⁊ nõ ẽ poẽ addere ĩ linea circu-
lari oĩno. Et cũ ita sit maĩfestũ ẽ ꝙ linea cir
cularis ẽ cõpleta ⁊ perfecta. Si igr̃ linea cir
cularis est p̃fecta:⁊ p̃fectũ est añ diminutũ:
neĉio erit ꝓp̃ istas ꝓpõnes p̃dictas circulus
añ istas figuras ⁊ primũ eorum:corpus:g̊ spe
ricum est añ alia corpora ab vna superficie:
alia v̾o corꝑa eq̃liũ linearum ꝯtinent̃ a p̃libus
superficieb⁹. Et dicam⁹ ẽt ꝙ sicut circulus
in superficiebus:ita spericũ in corporibus.

¶ Hec est alia demr̃atio ꝙ figura circularis ẽ ꝑor nã 23
non circulari ⁊ ꝙ ipsa sola est p̃fecta:⁊ declarauit ꝙ
figura circularis est p̃fecta duab⁹ ꝓpõnib⁹:q̃rũ vna
est:q̃ꝛ in figura rotunda ĩpoẽis est additio ⁊ diminu-
tio:⁊ scd̃a est ꝙ p̃fectũ est illd̃ in quo est ĩpoẽis addi-
tio:⁊ cũ h̃ ꝯuertat̃:q̃ꝛ h̃ est diffinitio p̃fecti:ꝯcludet̃
in scd̃a figura (q̃uis sit ex duab⁹ affirmatiuis:q̃ꝛ ma
ior ꝯuertit̃) ꝙ figura circularis est p̃fecta:sic. In fi-
gura circulari impossibilis est additio ⁊ diminutio.
Et qd̃ est hꝯ est p̃fectũ:g̊ figura circularis est p̃fecta.
Preterea nõ circulare est diminutũ:⁊ dclarat̃ dua-
bus ꝓpõnib⁹ in scd̃a figura sic. In eo qd̃ nõ est circu-
lare possibilis ẽ additio ⁊ diminutio:⁊ qd̃ ẽ tale ẽ ĩp̃-
fectũ:g̊ illd̃ qd̃ nõ est circulare est ĩp̃fectũ. ¶ D.d.⁊
si circulare est ĩp̃fectũ.i.ꝑꝫ ꝙ maĩfestũ ẽ ex h̃ ꝑmõe
ꝙ p̃fectũ est añ diminutũ:erit neĉio ꝓp̃ has ꝓposi-
tiões ⁊c̃.⁊ ĩtẽdit per ꝓpões ꝑmã dmr̃ationẽ ⁊ scd̃aꝫ
cũ in vtraq̃ꝫ demõstraret ꝙ figura circularis est añ
rectã. In ꝑma aũt q̃ꝛ est simplex. In scd̃a autẽ q̃ꝛ est
p̃fectũ. ¶ D.d.erit igit̃ corpus spericuꝫ ⁊c̃.mutauit
demõstrationẽ de sup̃ficie rotũda ad corpus rotun-
dũ cũ h̃ eẽt sua ĩtẽtio.i.⁊ per dmr̃ationẽ ex qua appa
ret ꝙ circulus est ꝑma figurarum sup̃ficialiũ:⁊ appꝫ ꝙ
figura sp̃ica est ꝑma ceterarum figurarum corꝑaliuꝫ:qm̃
sic̃ circulus est prior:q̃ꝛ est simplex ex vna linea:alie
aũt figure sup̃ficierum sunt cõposite:ita est de spera cũ
alijs figuris corꝑalib⁹. ¶ D.ĩcepit declare ꝙ illd̃ qd̃
seq̃bat̃ in figuris sup̃ficierum:seq̃tur ẽt in figuris cor-
porum ex ꝓportiõe:⁊ iste modus declaratiõis in corpo
rib⁹ alius est a dclatiõe qua fuit vsus añ mutationẽ
⁊.d. Dicam⁹ ẽt qm̃ sicut circulus est in sup̃ficieb⁹ ita
est spera in corporib⁹. Sꝫ notũ est ꝙ ꝓportio circuli
ad alias sup̃ficies est sic̃ ꝓportio spere ad alias figu-
ras:⁊ declaratuꝫ est ꝙ circulus est ꝑor alijs sup̃ficie-
bus:ergo ⁊ figura sperica est ꝑor alijs corporibus.

Diffõ p̃fecti est esse id cui nõ ꝑt additio fieri. Idẽꝫ p̃ celi.4.Et.12.⁊.7.phy.18. Et.8.ph.75. In 2ª figura qñ maior cõuertit̃ i termi nũ:possum⁹ arguẽ ex am bab⁹ affirmatiuis. Idẽ.2.phy.23.⁊.4.ph.33.⁊.42. Perfectũ ẽ añ diminutũ. Idẽ.8.phy.t.c.75. Et ꝑ° celi.12.

¶ Adbuc aũt diuidẽtes ad plana ⁊ ex planis
corꝑa gnãntes testificari vident̃ his:solã.n.
solidorum nõ diuidũt sperã tãq̃ꝫ nõ hñteꝫ p̃les
superficies q̃ꝫ vnã. Diuisio.n.ad plana nõ
est vtiq̃ꝫ ĩcidẽs q̊s in p̃tes diuidet q̃si totũ h̃
diuidat modo:sꝫ vt ad altera specie. Q̃ꝛ q̃dẽ
igitur prima est solidoruꝫ figurarum palam.
¶ Dicamus ẽt ꝙ corpora faciẽtes ex superfi
cieb⁹ ⁊ dissoluẽtes ea in ipsas testat̃ nobis.
Hi nõ dissoluũt corpus spericũ ĩter alia cor
pora:qm̃ nõ hꝫ p̃les superficies. Et non est
dissolutio corporum in superficies sicut disso-
lutio totius corporis in partes. Dissolutio
eni corporum in sup̃ficies erit in formas diuer
sas. Manifestuꝫ est igit̃ ꝙ figura corporis
sperici est ante figuras aliorum corporuꝫ.
¶ Nõ ĩtẽdit per h̃ ꝙ ꝑmo illorum sit verus:ipse.n.cõ- 24
tradicit in tertio tractatu istius libri illis:sꝫ vult de-
mõstrare ꝙ ipsa nã rei cogit dicẽtes corpora eẽ com
posita ex sup̃ficieb⁹ vt nõ cõponãt corpus spericũ:et
h̃ q̃dẽ nõ accidit eis:nisi q̃ꝛ fig̃a ei⁹ ẽ simplex. ¶ D.d.
⁊ nõ ẽ dissolutio corporum ⁊c̃.põt ĩtelligi ꝙ velit dare
dr̃iã ĩter dicẽtes ꝙ cõp⁹ ꝯpõit̃ ex p̃tib⁹ ĩdiuisibilib⁹:
⁊ dicẽtes ꝙ ex sup̃ficieb⁹. Dicẽtes.n.corp⁹ cõponi ex
indiuisibilib⁹ nõ ẽ apud eos corp⁹ simplex:cõponen-

tes aũt ex sup̄ficieb⁹ p̄nt dicere corpus esse simplex. Cõpositio.n.corpoꝝ ex sup̄ficieb⁹ vt dicũt est multis modis. Dicunt enĩ ꝙ figura ignea cõponit̃ ex q̄tuor triãgulis. Et ꝙ octocedrõ cõponit̃ ex octo triãgulis: ⁊ icocedrõ cõponit̃ ex viginti triãgulis. Et q̄ꝛ apud eos cã cõpositiõis corpoꝝ est multitudo sup̄ficierũ: nec̃e est eis dicere ꝙ corpus spericũ ẽ simplex cũ sit ex vna sup̄ficie: ⁊ q̄ꝛ cõpositio corpoꝝ ex sup̄ficieb⁹ fit multis modis: possibile ẽ iueniri corp⁹ spericũ carẽs oĩb⁹ istis modis. Et q̄ꝛ cõpositio ex p̄tib⁹ eiusdez modi ẽ in oĩb⁹ corp̄ib⁹: ĩpo̾e ẽ ꝰm suã existimatiõez inueniri corpus simplex. ¶ Hoc igitur itẽdebat ꝰm ꝙ puto cũ dixit: ꝙ dissolutio corpoꝝ in superficies erit in formas diuersas.i. ꝙ dissolutio corpoꝝ ĩ sup̄ficies imagiat̃ diuersis modis ꝰm numeꝝ modoꝝ ꝯpõnis: dissolo̾ aũt corpis ĩ p̄tes ẽ eiusdẽ modi ĩ oĩb⁹ cõp̄ib⁹.

¶ Est aũt ⁊ ꝰm nũeꝝ ordinẽ assignãtib⁹ sic positis rõnabilissimũ circulũ q̄dẽ ꝰm vnũ: trigonũ aũt ꝰm dualitatẽ: q̄m̃ duo recti: si autẽ ꝰm trigonũ vnũ: circulus nõ erit figura.

¶ Dicam⁹ ꝙ si figura corpis sp̄ici ẽ ẽt ĩ nũero ⁊ termino añ figurã alioꝝ corpoꝝ: spericum.n. hꝫ vnã lineã: triãgulus.n. hꝫ duas: ⁊ vnũ añ duo est prius ĩ nuõ ⁊ in termino: ğ figura corpis sp̄ici ẽ añ figuras corpoꝝ.

25 ¶ Intẽdit p̄ terminũ diffõnẽ: ⁊.q.d. ꝙ figura sperica est si̾lis vno: ⁊ q̄ꝛ vnũ ẽ p̄us in diffõne nuõ: ⁊ nec̃e est vt figura sperica sit prior figuris nũero diffinitione.

Vnũ est p̄us numero.

Illõ qõ añponit̃ in diffinitiõe alicui⁹ ⁊ non eɔ̃ est prius altero.

¶ Et h̾ manifestũ est: q̄m̃ in diffõne numeri accipitur vnũ: sꝫ nõ in diffõne vni⁹ accipit̃ nũerus: diffõ ğ vni⁹ ẽ p̄or diffõne nũeri. In figura aũt sp̄ica nõ iuenit̃ h̾ nisi ꝰm si̾litudinẽ sic̃ diximus: queãdmodum nõ ĩuenit̃ in eo simplicitas ⁊ vnitas nisi ꝰm si̾litudinẽ: ⁊ q̄ꝛ p̄oritas diffõne ⁊ nuõ est alia a p̄oritate ꝰm simplicitatẽ ⁊ vnitatẽ: p̄p̄ h̾ ẽ ista demonstratio alia a p̄dicta demõstratiõe. ⁊ hoc qõ dixit ꝙ orbis habet vnã lineã intendebat circulũ.i. ꝙ figura sperica assimilabat̃ vni. ¶ In vno aũt inueniuntur tres modi prioritatis.s. q̄ꝛ est vnũ simplex: ⁊ q̄ꝛ est p̄us diffõne: ⁊ q̄ꝛ est p̄us nuõ.s. in ordĩe nũeri: nec̃e est vt figͣ sperica sit p̄or his trib⁹ modis ceteris figuris cũ mõ q̄rto prioritatis: quã hꝫ p̄p̄e.s. p̄oritatẽ p̄fecti respcũ dimi nuti: ⁊ hec q̄dẽ prioritas est magis ꝓpria: q̄ꝛ nõ dꝛ in eo ꝰm similitudinez: ⁊ propter hoc videtur mihi ꝙ hec demonstratio est firmior inter istas.

In vno inueniũt̃ tres modi prioritatꝭ.

Prioritas ꝰm p̄fectiõez ẽ magis ꝓpria omni alia p̄fectione.

¶ Q̄m̃ aũt pria q̄dẽ figura primi corpis: primũ ãt corp⁹ qð ĩ extrema circũferẽtia: sp̄icũ vtiqꝫ erit qð fert̃ circulatiõe. Et ꝯtinuũ igit̃ illi: sp̄ico.n. ꝯtinuũ spericuꝫ ẽ: si̾r ãt ⁊ q̄ ad mediũ hoꝝ q̄ in sperico ꝯtẽta ⁊ cõtacta tota sp̄ica nec̃e ẽ eẽ. Que.n. deorsuꝫ planetaꝝ tãgũt eã q̄ supra sperã. Quare sp̄ica vtiqꝫ erit oĩs latio. oĩa.n. tãgũt ⁊ ꝯtinua sunt speris.

¶ Dicam⁹ ẽt ꝙ si pria figura ẽ in p̄io corpe: ⁊ primũ corp⁹ ẽ illð qð ẽ ĩ p̄io orizõte motus toti⁹: nec̃e erit illð qð circularit̃ mouet̃ eẽ rotũdũ: ğ ⁊ corp⁹ qð seq̄t̃ ip̄ꝫ erit ẽt rotũduꝫ. Corpus.n. copulatũ cũ corpe rotũdo etiã ẽ rotũdũ. Nã corp⁹ qð ẽ in medio ẽ etiã rotũdũ: oĩa.n. corp̄a q̄ ꝯtinẽtur ⁊ copulant̃ cũ corpe rotũdo sũt rotũda nec̃io. Et cũ ita sit ⁊ corp̄a q̄ sunt sub orbib⁹ erraticis sint copulata cũ superiori motu: nec̃io erit totum rotunde figure: q̄m̃ oĩa corp̄a sũt ꝯtinua: ⁊ ꝯtingentia sunt orbes erraticos: orbes autez erratici tangunt orbes vltimos.

¶ Cum declarauit ꝙ figura sperica ẽ p̄ma figuraꝝ: ⁊ intẽtio eius fuit declarare ꝙ figura celi ẽ sp̄ica: ꝯiungit huic ꝓpõni quã declarauit ꝓpõnẽ notã p̄ se: ⁊ est ꝙ p̄ma figura dꝫ eẽ in p̄mo corpe: ⁊ ꝯiungat̃ huic ꝙ celũ est p̄ᵐ corp⁹: seq̄t̃ nec̃io ꝙ figura celi est p̄ma figura: sꝫ prima figura est sp̄ica: ğ figura celi sp̄ica est. Q̄m̃ aũt celũ est corp⁹: manifestũ est p̄ se. Et cũ dicit ꝙ corp⁹ p̄mũ est in oriçõte totius põt intelligi orbis stellatus. ¶ Et põt itelligi totus orbis q̄ ꝯtinet̃ a superficie orbis stellati: ⁊ a sup̄ficie ignis: ⁊ qð v̾r mouet̃ motu diurno. ¶ Et.d. igit̃ corp⁹ qð seq̄t̃ ip̄m est rotũdũ: ⁊ si ĩtellexerimus ex h̾ totũ celũ intẽdit p̄ illud qð seq̄t̃ totũ ignẽ ⁊ aerẽ: si itellexerimus orbem stellatũ: itẽdit p̄ illð qð seq̄t̃ ip̄m orbẽ saturni: ⁊ magis manifestũ est ꝙ intẽdit p̄ illð qð sequit̃ ignez ⁊ aerẽ: ⁊ p̄ corp⁹ qð ẽ in medio terrã. ¶ Et h̾ ẽ melius dicere: q̄m̃ figura sp̄ica est in oĩb⁹ corp̄ib⁹ celestibus eẽntial̾r: ⁊ in el̾ntis accñtal̾r: q̄ꝛ existunt ĩ rotũdo: ⁊ q̄ꝛ vacuũ nõ est. Si ğ dixerimus ꝙ orbis saturni est rotũdus: q̄ꝛ est ĩ rotũdo: ⁊ q̄ꝛ nõ est aliq̄d vacuũ cẽt cã accñtalis. Cũ aũt dixerim⁹ ꝙ ignis est rotũdus: q̄ꝛ ẽ in rotũdo ẽ cã eẽntialis. ¶ Et cũ declarauit ꝙ vnũquodqꝫ istoꝝ corpoꝝ est rotũdũ: ⁊ q̄dã ex suis naturis: ⁊ q̄dã ex naturis eoꝝ ĩ q̄b⁹ existũt. D. ⁊ cum ita sit: ⁊ corp̄a q̄ sunt ⁊c̃. ⁊ itẽdit per corpora q̄ sũt sub orbib⁹ erraticis q̄tuor el̾nta: ⁊ intendit per erraticos orbes stellaꝝ septẽ. ¶ Sꝫ aliq̄s põt q̄rere ⁊ dicere veꝝ est ꝙ illð qð ẽ in ꝯcauo sperici: nec̃io dꝫ eẽ sperice ꝯuexiõis: ꝙ aũt sit sperice ꝯcauitatis nõ est nec̃iũ. V.g. q̄ꝛ ignis ẽ in ꝯcauo orbis lune: ꝯtigit nec̃io vt hẽat superficiẽ sp̄icã: vt aũt hẽat sup̄ficiẽ ꝯcauã nõ est necessariũ: ğ nõ manifestabit̃ ex h̾ ꝰmõe ꝙ aer sit spericus: aut aqua: aut terra. ¶ Et dissolutio hui⁹ est ꝙ ex substãtijs hoꝝ corpoꝝ est vt figuret̃ sp̄ice cũ fuerint in locis suis nãlibus ꝰm ꝙ declaratuꝫ erit quãdo ꝯsiderauimus de figuris eoꝝ ꝓp̄rie: q̄m̃ cũ posuimus ꝙ motus eoꝝ a cẽtro ⁊ ad cẽtrũ est motus eq̄lis ex oĩbus p̄tibus.i. ꝙ intẽdũt dimẽsiones eq̄les: ⁊ quiescent in dimẽsionib⁹ equalibus a loco motus: cõtingit necessario vt figuretur figura sperica.

26

Figura sp[…] ca ẽ ĩ oĩb⁹ c[…] porib⁹ cel[…] bus eẽnti[…] ⁊ in el̾nti[…] dental̾r. J[…] sup. c. 24.

Dubium.

Solutio.

¶ Adhuc aũt q̄m̃ videt̃ ⁊ supponit̃ circulariter circũferri totũ. Q̄ñsuꝫ ẽ aũt ꝙ extreme circulatiõis: neqꝫ vacuũ ẽ exteri⁹: neqꝫ loc⁹ nec̃e: ⁊ p̄p̄ h̾ sp̄icũ eẽ ip̄m. Si.n. erit rectilineũ accidet ⁊ locũ ex̃ eẽ: ⁊ corp⁹: ⁊ vacuũ. Circulo.n. v̾suꝫ rectilineũ nequaq̄ꝫ eidẽ immorabit̃ regiõi: sed vbi prius erat corp⁹ nũc nõ erit: ⁊ vbi nunc nõ erit iterum erit ꝓpter permutationẽ anguloꝝ. Si̾r aũt ⁊ vtiqꝫ si qua alia figura fiat non eq̄les hñs ex medio lineas: puta lẽticularis aut oualis. In oĩb⁹ enĩ ꝯtinget ⁊ locuꝫ ex̃ ⁊ vacuuꝫ eẽ latiõis: ꝓpter nõ eãdez regionez detinere totum.

¶ Et dicamus

¶ Et dicamus ēt ꝙ cuꝫ illō qō diximus vide̾ cadere sub visu nec̄io est ꝑmanēs: ⁊ manifestū est ꝙ figura vl'is vadit circulari̾. Et iā declarauimus ēt rōnabil'r ꝙ ex̄ vltimū orbē nō est vacuuꝫ: neqꝫ locus. Et cum ita sit figura est rotunda ꝓꝑ has dispōnes q̄s posuimus in eo nec̄io. Qm̄ si vltim⁹ orbis fuerit: linea eq̄lis nō rotūda nec̄io erit extra ipꝫ vacuū ⁊ locus ⁊ corp⁹. Qm̄ linea eq̄lis qn̄ moue̾ motu circulari: ⁊ motus eius nō fuerit in eodē loco sꝫ in diuersis locis: recedit a suo loco in quo aliqn̄ fuit ⁊ aliqn̄ nō: ⁊ loc⁹ in quo nō est aliqn̄: est aliqn̄: ⁊ h̄ non erit ꝓꝑ diuersitatē anguloꝝ: ⁊ sil'r erit in alijs figuris q̄ nō sūt circulares: ⁊ q̄rū linee exeūtes a medio nō sūt equales: vt figura lētis ⁊ oui. Qm̄ cū orbis fuerit figurat⁹ aliq̄ istarū figurarū: deinde mot⁹ fuerit motu circulari erit vacuū ⁊ locus. Qm̄ circulatio totius ⁊ ei⁹ itio nō erit suꝑ vnuꝫ locuꝫ semꝑ: sed suꝑ loca diuersa: sicut diximus superius.

27 ¶ Hec est demōstratio alia accepta a visu. vide̾ enī ꝙ motus corporis vl'is ꝯtinētis qō dr̄ vere mot⁹ circulariter: q̄r videm⁹ ꝙ vnaq̄qꝫ stellaꝝ moue̾ a loco ad illū locū eundē absqꝫ eo ꝙ ⁊ reuerta̾ ⁊ mouea̾ ad ꝯ̄riā ꝑtē ad quā moue̾: ⁊ illō qō moue̾ ab aliq̄: ⁊ ad illō idē absqꝫ eo qō reuerti̾ moue̾ circulariter. ¶ Hoc igi̾ intēdebat cū. d. ⁊ dicamus ēt ⁊c. ⁊ intendebat ꝑ figurā vl'em corp⁹ ꝯtinēs totū: ⁊. d. cuꝫ h̄ qō dixim⁹ visuꝫ est sensui: g̊ nō idiget rōne: q̄r māifestū est ꝑ se: ⁊ sic cōponi̾ rō. Hoc qō dixim⁹ ꝙ mot⁹ toti⁹ est circularis est māifestū sensui. Et qō māifestū est sensui est ꝑmanēs ⁊ notū ⁊ nō indiget declaratione. Ergo ꝙ motus celi est circularis est manifestū ꝑ se. ¶ D. d. scdām ꝓpōnem: ⁊. d. ⁊ iā declarauimus ⁊c. i. ⁊ cū posuim⁹ ꝙ mot⁹ celi ē circularis: ⁊ posuim⁹ illō qō declaratū est in p̄n° libri. s. ꝙ ex̄ orbē ꝯtinēteꝫ totuꝫ nō est vacuū neqꝫ plenū: neqꝫ locus apꝑebit ex h̄ ꝙ īpossibile est ꝙ figura corꝑis ꝯtinētis totū sit nō sperica: ⁊ intēdit ꝑ rōnabil'r forteꝫ demōstrationeꝫ. ¶ D. d. ⁊ cū ita sit ⁊c. i. ⁊ itēdit ꝑ dispōnes h̄ qō moue̾ circulariter: ⁊ q̄r ex̄ ipm non est corpus neqꝫ vacuum. ¶ Et cū narrauit ꝙ ex istis ꝓpōnibus sequi̾ vt figura ei⁹ sit rotūda: icepit declarare quō sequi̾: ⁊. d. qm̄ si orbis vltim⁹ ⁊c. i. qm̄ si posuerim⁹ ꝙ figura orbis ē cōposita ex lineis rectis: ⁊ ꝙ ꝯtine̾ sub superficieb⁹ rectis: tūc mot⁹ ꝑtiū ei⁹ nō erit in eodē loco: sꝫ diuersis ꝑꝫ magis ⁊ minus. Qm̄ loca in qb⁹ mouen̾ anguli figure q̄ sūt ex̄: erūt nec̄io maiora locis in qb⁹ mouen̾ ꝑtes q̄ sūt iter angulos. Et cā hui⁹ est: q̄r linee exeūtes a cētro vsqꝫ ad suꝑficies nō erūt eq̄les: quapꝑ linea maior moue̾ in loco maiori loco in quo moue̾ linea minor: locus igi̾ mīoris nec̄io erit diuersus a loco maioris. ¶ D. d. recedet g̊ a suo loco ⁊c. i. ⁊ cū corp⁹ fuerit rotundū: ꝯtinget ꝙ q̄libꝫ ꝑs suaꝝ partiū recedat ab eodē loco exn̄ti i actu semꝑ ī quo an̄ nō fuit ⁊ in quo post nō erit: ⁊ ē idē nūero: ⁊ sic ꝯtinget ei vt vadat ad locū exn̄teꝫ semꝑ ī actu in quo an̄ nō erat ⁊ in q̊ post nō erit: ⁊ ē idē ꝙ nō sit cū corpus trāsmuta̾ in eo ⁊ itrat ipm neqꝫ corrūpitur cū recedit ab eo. ¶ Et h̄ nō accidit nisi in corꝑe sperico: ꝓprie. n. locus ad quē moue̾ aliq̄ ꝑs ei⁹: idē est cū eo a quo recedit: ⁊ sicut locus remanet idē nūero ⁊ ꝑtes ꝑmutātur absqꝫ corruptione vt fluuius cuius partes mutātur eadē forma remanēte. Corpoꝝ autē nō sphericoꝝ accidit ꝑti vt locus ei⁹ nō sit exn̄s i actu an̄qꝫ sit in ipo cū locus nō sit in actu nisi corpus fuerit in eo: q̄r igi̾ locus a quo recedit aliq̄ ꝑs differt a loco in quo existit alia ꝑs: ꝓꝑ h̄ nō mouebi̾ ꝑs eius ad locū exn̄tē an̄ ⁊ post. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: ⁊ h̄ nō erit ꝓꝑ diuersitatē anguloꝝ: ⁊ vl'r ꝯtinget necessario cū corp⁹ nō spericū mouebi̾ vt ꝑtes ei⁹ impleāt locū ⁊ euacuēt ipꝫ: quapꝑ nec̄io seq̄̾ vt ex̄ ipꝫ sit locus: aut corp⁹: aut vacuū: g̊ nō ē spericū. ¶ D. d. ⁊ sil'r erit ī alijs figuris ⁊c. i. ⁊ sil'r ꝯueniet in figuris quaꝝ linee exeūtes a cētro vsqꝫ ad circūferētiā non sunt eq̄les q̄uis nō ꝯtineātur a suꝑficieb⁹ rectis: vt figura lētis ⁊ oui. s. ꝙ si figura celi fuerit vni⁹ istarū figuraꝝ: ꝯtinget vt ex̄ ipm sit locus: siue corpus: siue vacuū: ⁊ h̄ itēdebat cū. d. qm̄ cū orbis fuerit ⁊c. ⁊ cū dixit h̄ dedit cāꝫ eius ⁊. d. qm̄ circulatio ⁊c. ¶ Et h̄ qō dixit: nō ē manifestū in istis figuris. s. oui ⁊ lētis: qm̄ cū axis corporis oui fuerit in lōgitudie: tūc erit sicut corpus spericū. s. ꝙ ꝑtes ei⁹ nō iplebūt neqꝫ euacuabūt: ⁊ sil'r de corꝑe lētis: qm̄ cuꝫ ei⁹ axis fuerit ex parte lateꝝ: tūc ꝑtes ei⁹ nō iplebūt locū neqꝫ vacuū. ¶ Et iō. d. Themistius ꝙ itelligēdus ē ꝭmo Arist. in interꝑtatiōe in bonū: ⁊ est ꝙ q̊cūqꝫ mō axis positus fuerit in spera ꝯtigit nō iplere locū aut euacuare: ceteris aūt figuris ꝯtigit ꝯ̄riū: qm̄ q̄dā cū mouē̾ implēt ⁊ vacuāt quocūqꝫ mō mouen̾: ⁊ qbusdā cōtingit hoc in qbusdā sitib⁹: ⁊ vide̾ ꝙ īnuit ꝑ hoc qō declaratū est in physicis: ꝙ corpus spericū continēs totū nō est in loco cū nihil sit ex̄ ipꝫ q̄r est perfectū: alia aūt corpora nec̄io sunt in loco: ⁊ necesse ē vt extra ea sit aliquid: locus enī spere naturaliter est cōuexuꝫ centri: quapꝑ non habet locum vere.

¶ Adhuc aūt siq̄dē motuū mēsura q̄ celi latio: q̄r est sola cōtinua: ⁊ regularis ⁊ sempiterna. In vnoquoqꝫ aūt mensura qō minimū: minimus aūt mot⁹ q velocissimus. Velocissimus vtiqꝫ erit oīuꝫ motuū celi mot⁹.

¶ Et dicamus ꝙ nūerus oīuꝫ motuū ē motus celi: ipe. n. solus ē ꝯtinuus: eq̄lis ⁊ eternus. Et ēt pricipiū numeri cuiuslibet rei cū est ex minimo. Et cū ita sit: ⁊ minimus motus est velocissimus: necessario erit mot⁹ celi velocissimus omnium motuum.

¶ Hec est demōstratio tertia: ⁊ fundamētū ei⁹ est super hoc qō declaratū est in 4° phy. ꝙ ꝑ motū celi numeran̾ oēs motus: ⁊ q̄r illud per qō numeratur aliquid est minimuꝫ in illo genere: ergo motus celi est minimum motuum: ergo ⁊ velocissimus motuum. Omnis enī motus nō mēsura̾ nisi per velociorē se. ¶ Et dixit: ⁊ dicamus ꝙ nūerus motuuꝫ ⁊c. i. ꝙ est dignior vt sit primus: est eniꝫ ꝯtinuus ⁊ eq̄lis ⁊ eternus: ⁊ qō est h⁹ necessario est p̄mus motus: ⁊ motus primus necesse est h⁹ esse: ⁊ ecōuerso: vt declaratum est in physicis. ¶ D. icepit declarare ex h̄ ꝙ necesse est vt sit velocissimus motuuꝫ: ⁊ dixit: ⁊ dicamus ꝙ principiū numeri ⁊c. i. ⁊ cū declaratū ē ꝙ iste motus

Marginal notes:

Qd māifestū est sensui ē ꝑmanens ⁊ notuꝫ ⁊ nō indiget dclatiōe. p° ce, t, c, 100.

Nota dr̄iā inter ꝑtes corporis sperici ⁊ nō sperici ī ordine ad locum.

Obiectio.

Solutio.

4. phy. t. cō. 43.

Mēsura dr̄ ē minima.

28 Text. cō. 133.

Illō ꝑ qō numera̾ aliqd ē minimū in illo gn̄e. Idē 10. met. t. c. 3. ⁊. 4. Et. 4. phy. 133. ⁊. 6. phy. 64.

eſt pꝛincipium motuum:ꝛ omne pꝛincipium eſt minus in illo genere ſiue indiuiſibile in eo neceſſe eſt: vt iſte motus ſit minimus motuum:ꝛ cum ita ſit neceſſe eſt vt ſit velociſſimus motuuz.Et hoc intendebat cum.d.ꝛ cum ita ſit ꝛc.ꝛ addidit iſtam ꝯſecutionem in cōſequente cum hoc qḋ.d.ꝙ ſi motus fuerit minimus eſt velociſſimus:ad demōſtrādum ꝙ illḋ quod ex ſenſu apparet eſt conueniens rationi.

¶ Sed adhuc eaꝝ q̄ a ſeipſo ad ſeipm̄ minima ē q̄ circuli linea:ſm minimā aūt velociſſimus motus q̄re ſi celū circūfert:ꝛ velociſſime mouet:ſpericū ipm̄ neceſſe eſt eſſe.

Linea circularis eſt minima oīum linearum.

¶ Et dicamus ēt ꝙ minimā figuraꝝ incipiētiū ex eodē loco ꝛ ꝑuenlētiuz ad ipm̄ ē linea circularis. Si igr̄ linea circularis ē minima oīum linearuz figuraꝝ neceſſario eſt mot⁹ circuli velociſſimus oīum motuuz. Et cuz ita ſit motus celi ē rotūdus circularis:ꝛ velociſſimus omnium motuū:neceſſario igit̄ erit celum ſpericum ꝛ rotundum.

29 ¶ Cum declarauit ꝙ motus celi eſt velociſſimus motuum:vult declarare ꝙ neceſſariū eſt:vt in coꝛpoꝛe velocioꝛi ſit figura minoꝛ:cuz velocius ſit illḋ cuius reuolutio eſt cōpleta in tpe minoꝛi:reuolutio autem figure minoꝛis cōpletur in tpe minoꝛi q̄z ſit tempus in quo completur reuolutio eius eſt inequale ei:cum circulus eius fuerit maioꝛ.¶ Et manifeſtuz eſt ꝑ ſe ꝙ cum duo motus circulares ꝛ eq̄liter in velocitate fuerint ꝛ circulus alterius eoꝝ fuerit maioꝛ:neceſſe eſt vt maioꝛem habens circulum pertranſeat ipſum in tēpoꝛe maioꝛi:quapꝛopter eſt tardius habēti minoꝛem circuluz:ꝛ cum ita ſit neceſſe eſt vt coꝛpus de quo intendebat eſſe velociſſimū motoꝝ moueretur ſuper ſpatiū bꝛeuiſſimū ſpatioꝝ coꝛpoꝝ equaliuz ei in magnitudine.¶ Et qm̄ rotundū ꝯtinet̄ a ſuperficie minoꝛi ſuperficiebus nō cōtinētibus coꝛpus nō rotundū quod eſt equale ei in magnitudine.Manifeſtum eſt eni ex geometria ꝙ coꝛpus ſpericū eſt minus coꝛpoꝛe equali ei in circūferētia coꝛpe.ſ.rectaꝝ dimenſionū:ergo circūferentia coꝛpis rectaꝝ dimēſionum qḋ eſt equale ei in magnitudīe eſt maioꝛ circūferentia coꝛpoꝛis rotundi:ergo complebit̄ reuolutio eius in tēpoꝛe maioꝛi neceſſario.¶ D.d.Et dicamus ꝙ minima figuraꝝ ꝛc.ꝛ dico ꝙ minima circūferentiaꝝ ſuperficieꝝ equaliū in ſe in magnitudine eſt circulus:ꝛ.d.ſ.figuraꝝ que incipiūt ꝛc.i.cum magnitudo eaꝝ fuerit equalis eſt in ſuperficieb⁹ linea circuli minoꝛ:ꝛ cū fuerit manifeſtuz in circulo ꝛ manifeſtū erit in ſperico.¶ D.d.Si igit̄ linea circuli ē minoꝛ ꝛc.i.erit motus circuli velocioꝛ q̄z ſuperficies que eſt equalis circulo ī ſuo ſpatio:cū iſta ſupꝼicies mouet̄ circulariter:ꝛ q̄uis motus eius ponat̄ equalis motui circulari:tamē qꝛ circūferētia eius eſt minoꝛ circūferentia circulari que eſt equalis ei in menſura:contingit neceſſario vt reuolutio eius compleatur in tempoꝛe maioꝛis longitudinis.¶ Et cum declarauit h̄ in circulo mutauit declarationē ad coꝛp⁹ ſpericū.¶ Et.d.ꝛ cum ita ſit ꝛc.i.ꝛ cū manifeſtū eſt ꝙ ita eſt de coꝛpib⁹ſicut de ſupꝼicieb⁹ꝛ motus celi ē circularis ꝛ velociſſim⁹motuū:ꝛ ſit neċe vt circūferētia velociſſimi motoꝝ circulariter ſit minima circūferētiaꝝ ꝯtinget neċio vt celū h̄eat figurā ſpericā.

ꝛ Ar.cōplet ſmonē ſuū dicēdo oēs poſitiones ex q̄bus ſequit̄ hec ꝯclō.ꝛ Ar.ponit eas quaſi ꝓcedētes: ꝛ ꝯcluſionē quaſi ꝯn̄s.¶ Et debes ſcire ꝙ fundamētū iſtius eſt ſuꝑ hoc ꝙ mūdus īpoſſibile eſt vt ſit minoꝛ aut maioꝛ:qm̄ ſi poſ̄e eēt vt eēt mīoꝛ eēt poſ̄e vt cōtineret̄ a ſupꝼicieb⁹ nō rotūdis:ꝛ vt iſte eēnt eq̄les ſupꝼiciei rotūde:ſcilicet ꝯtinenti ſuum totum.

Documentū. Impoſ̄e eſt mūdū maiorez eē:vel minorem.

¶ Sumet autē vtiq̄z quis ꝛ ex his que circa mediū collocatis coꝛpoꝛibus hāc fidez. Si eni aqua quidē eſt circa terrā:aer autē circa aquā:ignis aūt circa aerē: ꝛ ſuꝑioꝛa coꝛpa ſm eandē rōnē. Cōtinua qdem eniz nō ſunt tangūt aūt hec. Supꝼicies aūt aq̄ ſperica ē. Qḋ aūt ſperico cōtiguū:aut motū eſt circa ſpericū:ipm̄ tale neceſſarium eſt eē. Quare ꝛ ꝑꝑ hoc manifeſtuz:qm̄ ſpericum ē celuz.

Qḋ eſt ſperico ꝯtiguum aut motus circa ſpericum ipſuz tale eſt neċium eſt.

¶ Et poſſ3 aliquis credere ꝙ celuz eſt rotunduz circulare ex coꝛpoꝛib⁹ in medio exiſtētibus. Aqua eni exiſtit ſuꝑ terrā: ꝛ etiā aer ſuper aquā: ꝛ ignis ſuꝑ aerē:ſ3 ſuꝑ hec coꝛpora celeſtia. Et illa coꝛpoꝛa ſuꝑioꝛa nō continua ſunt cuz iſtis iferioꝛibus:ſ3 ꝯtigētia eatm̄. Supꝼicies xō aque eſt rotūda:qm̄ qḋ tangit aliqḋ rotunduz eſt rotunduz etiam. Manifeſtuz igit̄ eſt:ꝙ celuz rotundū ꝛ ſpericum pꝛopter hoc quod diximus.

¶ Hec declaratio ē talis ꝙ terra ē rotūda ꝛ tāgēs et ꝯtigēs rotūdū ē rotūdū.ḡ ē aq̄ rotūda:ꝛ ſic de aere ꝛ de igne:ꝛ cū poſuim⁹ ꝙ coꝛp⁹ celeſte tāgit ignē:dz eē rotūdū ex ꝑte ꝯuexa.¶ Sz aliqs pōt q̄rē ꝙ illḋ qḋ tāgit rotūdū:dz eē rotūdū ex ꝑte ꝯcaua:ſ3 nō ꝑꝑ h̄ dz eē rotūdū ex ꝑte ꝯuexa.¶ Dicam⁹ḡ ꝙ aq̄ ē rotūda ī ꝯuexo:qꝛ h̄ declarabit̄ ꝑ illā declarationez ꝑ quā dc̄l̄atū fuit ꝙ terra ē rotūda ī cōuexo:ꝛ ſil̄r pōt apparere ex potētia declaratiōis de terra:ꝛ ꝙ aer ꝛ ignis debēt eē rotūda ī ꝯuexo.¶ Qm̄ ſicut dſcēſus oīuz ꝑtiū coꝛpoꝝ grauiū ad mediū toti⁹ cogit nos dicere ea eē rotūda:vt poſt dicemus:ita mot⁹ coꝛpoꝛū leuiū a cētro ad circūferētiā eq̄l̄r cogit nos dicer̄ ꝙ circūferētia ē rotunda.Cū igit̄ neċe fuerit:vt ꝯcauitas coꝛpis celeſtis ſit rotūda ꝑꝑ rotūditatē ꝯuexionis ignis:neceſſe ē vt ꝯuexitas ei⁹ſit rotūda:qm̄ figura ē in eo nāl̄is:ḡ nō ſicut in el̄ntis: quapꝑ neceſſe ē vt cōcauitas eius ſit naturalis:ergo ꝛ ꝯuexitas:ꝛ verba eius ſunt manifeſta ex hoc quod diximus. 30

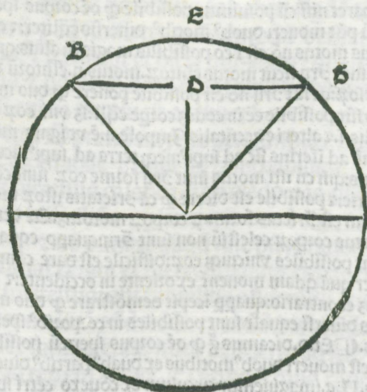
Obiectio.

Solō.cap. celi.44.

Sicut deſcēſus oīuz ꝑtiū grauium ad mediū totius cogit nos dicere ea eſſe rotūda:ita motus coꝛpoꝝ leuiū a cētro ad circūferētiā equal̄r cogit nos dicere ꝙ circūferētia ē rotūda.

¶ Sz ꝛ ꝙ aque ſupꝼicies talis manifeſtum ſuppoſitiōe ſumētib⁹:qꝛ nata eſt ſemꝑ fluere aq̄ in magis ꝯcauuz:ꝯcauius autē qḋ cētro ꝓpinqus. Ducant̄ igit̄ ex centro a.q̄ a.b.ꝛ que a.g.ꝛ adiungatur in qua b.g.ducta igit̄ ad baſem a.d.minoꝛ eſt eaꝝ q̄ ex cētro: pꝛofundioꝛ igit̄ locus. Quare circūfluet aq̄ donec vtiq̄z equetur. Equalis autē his que ex centro que a.e. Itaq̄z neceſſe apud eas q̄ ex centro eſſe aquam tunc enim quieſcit:tāgens aūt eas que ex centro circularis. Sperica ergo aque ſupꝼicies in qua b.e.g.

¶ Et opz

¶ Et opꝫ nos declarare vtꝝ sperica sit supficies aq̄. Dicamus igr̄ ꝙ mãifestũ est cum posuimus ꝙ aq̄ currit ad inferius locoꝝ: et ꝙ iferi⁹ locoꝝ ē ꝓpingoꝛ locus cẽtro. Ducamus igit ad cẽtrũ duas lineas: quaꝝ vna est ex a. ad b. ꝛ altera ad g. ꝛ copulem⁹ eas per lineam b. ꝛ g. q̄ est basis. Dico ꝙ linea a. d. ē minoꝛ duab⁹ lineis exeũtibus a cẽtro: ꝛ hec ē figura. Et cũ ita sit: erit igit loc⁹ ille īferioꝛ ꝛ magis ꝓfundus: ꝛ ꝙ aqua curret ad ipsuꝫ nec̃io: donec illa linea. s. basis cum duab⁹ lineis exeũtib⁹ a cẽtro eq̄bit. Tũc igr̄ erit illa linea a. d. e. eq̄lis duabus lineis exeũtibus a cẽtro ad duo latera necessario: ꝛ cuꝫ aq̄ ꝑuenit ad illũ locũ q̄escet: ꝛ nõ curret: ꝛ erit linea tãgẽs duas lineas exeũtes a centro circularis. Si igit ita sit: tũc supficies aque erit necessario rotunda. s. linea b. e. g.

31 ¶ Cum posuit ꝙ si terra aut aqua fuerit sperica nec̃e est vt oĩa ꝯtinentia ea sunt sperica: vult declarare ꝙ aqua nec̃e ē vt sit sperica nãliter: ꝛ demõstrauit h̄ in aqua nõ in terra qꝛ est ꝓpinquius: vꝫ. n. ꝙ magis recipiat figurã rotundã ꝑꝑ suum descẽsum ad cẽtrum de facili q̄ꝫ terra: qꝛ ē coꝛp⁹ liq̄dũ: ꝛ post in fine isti⁹ tractat⁹ declarabit figurã terre: postq̄ꝫ ponet ꝙ mundus est spericus. Hic aũt vult dicere ꝙ mũdus ē spericus: qꝛ aqua ē sperica. ¶ Et. d. ꝛ oꝫ nos ꝛc̃. i. oꝫ nos declarare ꝛ bñ posuimus ꝙ aqua est sperice ꝯuexionis cũ posuimus ꝙ aq̄ ē sup terrã: ꝛ ꝙ ꝯtinet ipsaꝫ: ꝛ circũdat ꝛ cooperit eã circũquaqꝫ: ꝛ īdifferẽter in h̄ sermõe: siue ponat ꝙ figura terre sit sp̄ica siue nõ. ¶ D. d. Dicamus igit ꝙ hoc manifestũ est cũ posuimus ꝛc̃. i. ꝛ h̄ manifestũ est cũ ꝯcesserimus ꝙ aq̄ currit ad inferius suoꝝ locoꝝ: ꝛ q̄rit ẽt ꝑ suum cursuꝫ et descensuꝫ ꝓpinquissimũ locoꝝ cẽtro qđ est mediuꝫ totius quē hꝫ nãliter: ꝛ cũ dixit ad inferius locoꝛuꝫ: intendit inferius locoꝝ quē hꝫ nãliter: aq̄ eni nõ naturaliter mouet ad centrũ totius: nisi inueniret terra ex suũ locũ: ꝛ semꝑ eẽt locus nãlis aq̄ idē cũ loco terre nãli: ꝛ ꝑꝑ h̄ nõ debem⁹ ītelligere ex h̄ qđ dixit ad īferius locoꝝ: ꝙ h̄ sit sic in oĩ coꝛꝑe graui: sed in

Infra. te. cõ. 76, Et infra

aqua tm̃: qm̃ inferius locoꝝ terre est cẽtrũ nõ ꝓpinquissimũ locoꝝ cẽtro: ꝛ silr̃ etiã est intelligẽdũ ꝙ cũ ista lõgitudo nõ fuerit terminata non inuenit ꝓpinquissimũ locoꝝ cẽtro. ¶ D. d. Ducam⁹ igit ꝛc̃. i. imaginemur mõ ꝙ aqua est sup terrã: ꝛ sit a. cẽtrũ terre: ꝛ exeãt due linee ab a. ꝛ ꝑueniãt ad supficieꝫ aq̄ que vicinat aeri: ꝛ sint extrema linea g. b. ꝛ ducamus lineã in ipsa supficie ab vno pũcto ad alteꝝ: ꝛ sit b. g. ¶ D. d. ergo basis ꝛc̃. i. si ergo posuerimus ꝙ illa linea que est in supficie aq̄ est recta nõ arcualis: tunc fit triãgulus: cuius basis est g. b. extrahemus g̊ a centro ꝑpendicularē sup lineã b. g. ꝛ sit a. d. linea. g̊ a. d. minoꝛ ē q̄ꝫ linea a. g. Angulus eni a. d. g. rectus ē maioꝛ angulo a. g. b. acuto: ꝛ silr̃ ð clarat ẽt ꝙ linea a. d. est minoꝛ a. b. ¶ D. d. ꝛ cũ ita sit ꝛc̃. i. ꝛ cũ a. d. ē mioꝛ duab⁹ lineis a. g. ꝛ a. b. erit linea a. d. ꝓpinq̄ssima centro. Pũctus igit d. est inferioꝛ in loco q̄ꝫ duo puncta g. b. ꝛ magis ꝓfundus: quapꝑ cõtingit vt aq̄ non q̄escat in duobus pũctis b. g. sed decurrẽs ad pũctũ d. qđ est magis infimũ: ꝛ sic eq̄bit longitudo omnium pũctoꝝ a cẽtro: quapꝑ ꝯueniet vt aq̄ quiescat ꝛ ꝙ linea b. e. g. sit circũferentia circuli: cuius cẽtrũ est cẽtrum terre. ¶ Et h̄ intẽdebat cũ. d. Cuꝫ peruenerit aqua ad locũ illũ ꝛc̃. ꝛ intendebat per lineã tãgentē lineã g. b. ꝛ vocauit ipsam lineã tangenteꝫ: qꝛ est sup supficiē. ¶ D. d. ꝛ cũ ita sit erit supficies aq̄ rotũda nec̃io. s. erit linea q̄ est in ea circularis. s. linea b. e. g.

Inferius locoꝝ terre est centrũ non ꝓpingssimũ locoꝝ centro.

¶ Oꝛ quidē igit spericus est mũdus palã ex his: ꝛ ꝙ ꝭm diligẽtiã oꝛnat⁹ sic vt nihil neqꝫ ex his q̄ manu ꝯficiunt hẽat silr̃: neqꝫ aliud q̄cq̄ꝫ nobis ī oculis apparẽtiũ. Ex qb⁹. n. cõstitutionē accepit nihil sic poẽe regularitatē accipe: ꝛ diligentiã vt circularis coꝛꝑis nã. Manifestũ eni ꝙ ꝓpoꝛtionē hꝫ quēadmodũ aq̄ ad terrã: ꝛ plus sꝑ distãtia elntoꝝ.

Impoẽe ē reperire verã rotũditatē in coꝛpoꝛe.

¶ Manifestũ ē igit ex h̄ qđ diximus: ꝙ tot⁹ mũdus ē rotũdus ꝛ ē spericus ꝛ ꝙ sapiẽter est factus. Et īpoẽe ē vt aliq̄d factũ manib⁹ sit siẽ ei ī sua rotũditate: neqꝫ aliq̄d visibile oĩno: neqꝫ ē poẽe vt aliq̄d sit ita leue ꝛ eq̄le sicut equalitas huius coꝛꝑis ꝛ leuitas: neqꝫ spissitudo istius coꝛpoꝛis assimilatur alicui spissitudini oĩno. Et hoc manifestũ ē: qm̃ sicut inter spissitudinem aque ꝛ spissitudineꝫ terre: ꝛ sicut remotio spissitudinis coꝛꝑis celi ab aliꝭs coꝛpoꝛibus elntoꝝ que multũ remouent inter se: ita est remotio spissitudis coꝛpoꝛis celi ab aliꝭs coꝛpoꝛibus.

¶ Cũ ðclauit ꝙ si aliq̄s posuerit ꝙ terra ꝛ aq̄ sunt rotũda nec̃io ꝯtiget ex h̄ ꝙ mũdus tot⁹ sit rotũdus: ðclarauit ꝙ aq̄ ē rotũda: deīde fecit de h̄ rememoratione. ¶ Et. d. Mãifestũ est igit ꝛc̃. i. ꝛ dixit ꝙ leuitas ꝯuexitatis mũdi nõ assimilat leuitati alicui⁹ rei nãlis aut artificialis: qm̃ vera rotũditas nõ existit ī mã gnãbili ꝛ coꝛruptibili cũ ñ possit recipe ipaꝫ nisi ꝭm siẽitudinē ad coꝛpa supcelestia: q̄pꝑ q̄ꝫtomagis [a] appropinq̄uerit nã elnti ad coꝛpus celeste: tantomagis recipit ꝯuexionē ꝛ leuitatē. Vr̃. n. ꝙ nã terre ē remotioꝛ a coꝛꝑib⁹ celestib⁹ q̄ꝫ alia. ¶ Et h̄ ñ īueĩt tm̃ in elntis sꝫ ī cõꝑib⁹ celestib⁹: ꝛ iõ. d. Ar. ī li. ð aĩalib⁹. 32

a Quãto aliq̄d ē r̃moti⁹ a ꝑma: tãto magis ðclinat a spericitate: ꝛ quãto magis appropinq̄t: tanto magis recipit cõuexionem ꝛ leuitatem.

Idez.2.c. de suba orbis.et p°.celi,16.

ꝙ nã lune cõicãs ē cū nã terrea ꝑꝑ ꝯfectū lumis in se.Et cū ita sit:g̃ illō qō lumiosū tm̄ ē ꝑ se hꝫ nãz cõicãtē nãe ignis:⁊ illō qō ē ex ꝑtib⁹ ei⁹ ē dyaphanum nō lumiosuz ꝑ se:neqꝫ recipiēs lumē hꝫ nãz cõicãtē nãe aeris ⁊ aq̃.¶ Et h̄ itēdebat cū dixit:qm̄ aūt inter spissitudinē aq̃ ⁊c̄.i.qm̄ sic̄ iter spissitudinē aque terre ⁊ leuitatē ⁊ rotūditatē est magna dr̄ia ⁊ multa remotio:⁊ vl'r sic̄ iter spissitudinē elntoꝝ remotorū adiuicē maxie.U.g.iter ignez ⁊ terrã ē magna dr̄ia: ita est de corꝑib⁹celestib⁹ cū alijs elntis:imo remotio h̄ dꝫ eē maior:cū nã corpoꝝ celestiū maxie differat in nobilitate a nã hoꝝ corpoꝝ simpliciū. Et sil'r est itelligēdū de spissitudinib⁹ corpoꝝ celestiū ad inuicē:⁊ maxie corꝑis suꝑioris:h̄.n.corꝑ⁹ maxie dꝫ esse ꝑfectū in rotūditate ⁊ leuitate cum nihil sit ex̄ ipꝫ: qm̄ si rotūditas ei⁹ eēt nō ꝑfecta:nec̄e eēt vt ex̄ ipaz eēt aut plenū aut vacuū.¶ Et ex h̄ appꝫ ꝙ h̄ qō dicūt mathematici de ecētricis ē ipol'e:ꝯtingit.n.vt in corꝑib⁹celestib⁹essent corꝑa nō ṽe rotūditatis neqꝫ hn̄tia actionē:sꝫ q̃si replētia:vt iuenit̄ in cõpositiōe aĩaliū:⁊ h̄ ē valde remotū ab illis corꝑib⁹:⁊ nihil est in libris mathematicoꝝ nisi h̄ qō appet i luna ꝺ eclipsibus:⁊ forte ipol'e ē iuenire astronomiã ꝯueniētez huic qō appet de luna sine orbe ecētrico.

Ecentrici nō sunt ponēdi.

Cap. V.

Uoniã ãt ē dupl'r i circulo moueri:vtputa ab a.hūc qdem ad b.hūc aūt ad g.Q ꝺ qdē igr̄ nō sunt ꝯrij isti ꝑt⁹ dcm̄ ē. Sed si nihil vt ꝯtingit neqꝫ a casu euenit in sempiternis eē:celū autez sempiternū:⁊ circulatio:ꝑꝑ quã qdez cãm ad alterã fert̄:sꝫ non ad alterã. Nec̄e.n.⁊ h̄ aut ꝑicipiū eē:aut esse ipsius principium.

Casus nō reperit̄ in sempiternis.

¶ Uolumus ēt ꝑscrutari ꝺ motu primi corporis mobilis:⁊ dicere ꝙ pol'e ē vt corpus rotūdū moueat̄ duob⁹motib⁹:quoꝝ vnus est ex a.ad b.⁊ alter ex b.ad a. Jaz igit̄ diximus supius ꝙ isti mot⁹ n̄ sūt ꝯrij. Dicam⁹ igit̄ ꝙ si ipol'e ē vt aliqd sit ociose: ipol'e est vt res eterne sint absolute sine cã:⁊ celū est eternū:q̃ ꝺ cã g̃ mot⁹celi fuit ex qbusdã ꝑtibus ⁊ non ex alijs. Et iste mot⁹ aut est causa alicuius:aut habet causam.

33 Cuz cõpleuit sermonē de figura celi:vult ꝑscrutari ꝺ alio quesito ꝯsiderato:⁊ ē quare celū mouet̄ ad ꝑtē ꝑꝑiã. U.g. q̃re mouet̄ ab oriente ad occidētem:⁊ alij orbes ecõtrario:⁊ qꝛ difficultas istius q̃ōnis non

b

a c

apparet nisi cū posuimus possibile ꝙ oē corpus spericū pōt moueri duob⁹ motib⁹ diuersis eq̃liter:⁊ qꝛ vnus motus nō est i eo possibilis magis q̃ꝫ alius:qm̄ nō sunt ꝯrij sicut motus elntoꝝ.motus.n.elntorū diuersoꝝ:qꝛ sūt ꝯrij nō est possibile ponere ꝙ duo motus sūt possibile eē in eodez corꝑe eq̃l'r:sꝫ vni eoꝝ ē nãlis.s.⁊ alteri ē accñtalis. Jmpol'e.n.ē vt ignis moueat̄ ad iferius sic̄ ad supi⁹:neqꝫ terra ad supi⁹:sicut ignis:qm̄ cū isti motus sunt ꝯrij forme eoꝝ sunt cõtrarie:⁊ possibile est dicere ꝙ cã ꝯrietatis istoꝝ motuum est ꝯrietas formaꝝ corpoꝝ motoruz.Qꝛ vero motus corpoꝝ celestiū non sunt ꝯrij:quapꝑ equal'r sunt possibiles vnicuiqꝫ eoꝝ:difficile est dare cãm ꝑpter quã q̃dam mouent̄ ex oriente in occidente:⁊ q̃dam econtrario:quapꝑ icepit demõstrare ꝙ duo motus diuersi equal'r sunt possibiles in corporib⁹ spericis.¶ Et.d.dicamus g̃ ꝙ oē corpus spericū possibile est moueri duob⁹motibus ex duab⁹ partib⁹ diuersis.U.g.imaginemur circulum ex cõuexo cētri spere circa quod reuoluit̄:⁊ imaginemur suꝑ illuz duo puncta.s.a.b.possibile eni vt ista spera moueat̄ ex a.ad b.⁊ ex b.ad a.suꝑ illū eundē arcū.¶ D.dedit demonstrationē suꝑ hoc qō dixit:iã igit̄ diximus superius ꝙ isti motus nō sunt ꝯrij.i.dicamus ꝙ nec̄e est vt in eodē corꝑe corporuz spericoꝝ sunt duo motus diuersi possibiles equal'r:qꝛ iã ꝺterminatū est ꝙ isti motus non sunt cõtrarij:quapꝑ diuersificarent̄ nãe motoꝝ queādmodū accidit in corporib⁹ simplicib⁹ que recte mouent̄.¶ Et cū dedit rõnem ꝙ duo motus diuersi sunt possibiles in oĩ corpore celesti:dedit rõnem ꝙ nō dꝫ ita esse.¶ Et.d.dicamus igitur ꝙ si ipol'e est ⁊c̄.i.sed iã declaratuz est ꝙ isti mot⁹ sunt eterni ⁊ necessarij:nec̄io g̃ isti motus sunt cõsil'es in eodē moto semꝑ:in necessario eni nulla est possibilitas:g̃ alter eoꝝ necessarius est ei:⁊ oē qō est nec̄ium habet cãm.Si g̃ mot⁹ diurnus ex oriēte in occidēte est nec̄ius impol'e est vt sit sine causa.Et sil'r si mot⁹ aliaꝝ stellaꝝ ꝯrius ei est necessarius ipol'e est vt sit sine cã.Et si hoc est ꝑꝑ aliquã cãm cã aūt nō ē diuersitas nãꝝ motaꝝ:cū isti motus nō sunt ꝯrij:difficile eni est igit̄ dare cãz in h̄.¶ D.d.⁊ isti motus aut sūt causa alicuius:aut hn̄t cãm.i.necesse est vt cum diximus ꝙ celū mouet̄ ad partē ꝑꝑiã ꝙ hoc sit in celo ꝑꝑ cãm:aut vt celū sit cã eius que sunt sub ea existñtibus.i.ipol'e est vt eēt cã istis nisi ꝑꝑ illū motū.q.g̃.d. motus celi ad partē ꝑꝑiã:aut erit causa alicuius ex istis que sunt hic:aut habet causam in se.

Motus elementoꝝ cum sint ꝯrij non pñt eē i eodē corꝑe equal'r

Duoꝝ mot... sunt ꝯrij sūt ꝯrie:... ꝯsil'e ꝑ celi... ⁊.81.

In ente necessario nulla ē possibil... Jdē.c.... ti:⁊.12.... 30.⁊.9.... t.cõ.17.... vide opp... de aĩa.cõ... Jn solone... q̃ōnis.... c.14.eius... vbi ponit ... tētiã in oĩ... telligentia... cepta ꝑma...

¶ Forte qdē igr̄ de qbusdã enunciare aliqd tentare:⁊ de oib⁹ ⁊ ꝑtermittere nihil. Forsitan vtiqꝫ videbit̄ eē signuz:aut multe stultitie:aut multe ꝑrõptitudinis.¶ Non tm̄ iustum qdez oēs sil'r increpare:sꝫ videre opꝫ cãz dicēdi q̃ est. Adhuc aūt q̃liter sit se hn̄s in credendo vtrū humano mō aut firmius. Certiores quidē igit̄ nec̄itates qñ qs attigerit tunc g̃ram hr̄e opꝫ inuenientibus. Nunc aūt qō videt̄ dōm. Si.n.natura semper facit ꝯtingentiū qō optimū. Est a ūt quemadmodū eaꝝ q̃ in rectū lationū q̃ ad superiorē locuz honorabilior:diuinior eni locus qui sursum eo q̃ deorsum. Eodē mō q̃ ad interius ea

Dicere in ... re ē sig... mlt'e stulti... aut mlt'e ꝑrõ... ptitudinis. Nō iustuz ... aliquē incre... pare cã nō i... specta.

Sic agend... st iueniētib⁹ ... Nã facit ꝯt... gētiū qō op... mum est.

Locus supe... rior diuini... est inferio...

rius ea que ad posterius se habet: siqdē ad dextrū ⁊ ad sinistruꝫ queadmodū dcm̄ est prius: ⁊ testificat̄ ēt dicta dubitatio: qm̄ hꝫ prius ⁊ posteriꝰ. Hec.n.cā soluit dubitationē: si eni hꝫ vt ꝯtingit optime: hec vtiqꝫ erit cā dicti. Optimū eniꝫ moueri simplicē motū ⁊ incessabilē ⁊ hunc ad honorabilius.

Et dicamus ꝙ labor in querēdo cās aliq̃rū reꝝ difficiliū: ⁊ ꝑscrutatio de cā cuiuslibet rei: ⁊ nō dimittē aliqd sine ꝑscrutatiōe: existimat̄ eē: aut ex iuerecūdia: aut ex paucitate sui itellꝰus: aut ex malitia ꝯsiderādi: aut ꝓpter malitiā ꝯsiderādi: ex abūdātia cōsiderādi ex fatuitate: aut mlto desiderio ad sciēdū cās reꝝ ꝭm ꝟitatē. Et nō debemus cauere cognitionē oium cārū equalr: ſꝫ opꝫ nos ꝯsiderare primo qūo aliqs dicit de cā rei: ⁊ qūo sufficit audiēti: aut sufficiētia hūana debili: aut sufficiētia forti sine ꝯdictione. Qm̄ qn̄ iuenerit aliqs nečia ꝓpria sufficiētia: tūc dꝫ laudare iuētorē. Nos aūt volumꝰ reuerti ⁊ dicē cās manifestas visibiles.s. cām ꝑꝑ quā celū mouet̄ ex aliq̃ pte ⁊ nō ex alia. Dicamus igit̄ ꝙ nā inata est facere meliꝰ ⁊ nobilius in eo qđ est pole fieri. Et cū ita sit ⁊ in rebus q̄ equalr mouent̄ locus supior est nobilior loco iferiori: ⁊ añ magis q̃ꝫ retro: ⁊ dextrū q̃ꝫ sinistrū. Et testat̄ sup h.s. ꝙ primū celū hꝫ ⁊ vltimū sit nobilius: ⁊ melius est qđ quā diximus supius. Cā.n. istius qōnis dissoluit ⁊ explanat ipsaꝫ: qm̄ si nā fecit in celo idē qđ est nobilius ⁊ melius ē cā qōnis ⁊ eius solō. Melius.n. ⁊ nobiliꝰ est vt celū moueat̄ semꝑ sine cessatiōe: ⁊ ꝙ motꝰ eiꝰ sit ex nobilissimo locoꝝ qđ est ad dextrū. Manifestuꝫ est igit̄ quare celum mouetur ex oriēte ad occidentē: ⁊ nō ecōuerso.

34 Quia hec qđ est valde difficilis: ⁊ visum est ꝙ querere de rebꝰ difficilibꝰ est error: incepit demrare modos ꝑꝑ quos accidit querere de hꝭ: ⁊ qdaꝫ illoꝝ modoꝝ est laudabilis ⁊ qdā nō: qm̄ q q̄ret de talibꝰ aut facit hoc ꝑꝑ iuerecūdiā: q̃uis sciat ꝙ ipole est vt cōprehēdat veꝝ de h. Et h intēdebat cū.d. ex iuerecundia ex paucitate itellꝰs: aut facit hoc ꝑꝑ errorem accñtem ei: putādo ꝙ oia cōprehēsibilia sunt ⁊ nota certe: ⁊ h itendebat cū.d. aut ꝑꝑ malitiā ꝯsiderandi: aut facit hoc: q̄ ignorat difficultates existimādo in eo qđ difficile est ꝙ sit facile: ⁊ hoc intendebat cū.d. aut ꝑꝑ malitiā ꝯsiderādi ex abūdātia cōsiderādi ex fatuitate. q̄rtus modus est ꝙ sit desideriū ad sciēdū cās reꝝ: ⁊ iste modus est laudabilis. D. incepit demōstrare q̄ cause sunt cauēde in talibꝰ ⁊ que nō: ⁊.d. ⁊ nō debemꝰ cauere ⁊c.i. ⁊ nō debemꝰ dimittere ꝯsiderationē ꝓpter difficultatē istaꝝ reꝝ: ⁊ ꝑꝑ debilitateꝫ cārū quas dicūt qdā hoies: ſꝫ opꝫ nos cū aliqs diuerit aliquā cām in aliqua re: ⁊ sufficeret nobis aliq̃ modo sufficiētie ꝯsiderare illā cām: vtrū sit sufficiēs ꝭm ꝙ appet: ⁊ est cā q̄ est nō nečia neqꝫ subalis: ſꝫ cā ꝭm existimationē: aut est cā nečia subalis nō ꝯ dicta aliquo mō: ⁊ intēdebat ꝑ sufficiētiā humanā.i. rhetoricaꝫ: qm̄ fides eiꝰ nō est nisi ꝑꝑ aiaꝫ nō ꝑꝑ res in se. D.d. qm̄ cū aliqs iuenerit ⁊c.i. cū rectū est vt nō dimittamus q̄rere de talibꝰ: ⁊ vt nō recipiamꝰ in h nisi demrationes veras: opꝫ nos cū inuenerimus aliquē q dat in talibꝰ rebꝰ difficilibꝰ demrationē verā ꝑmā ⁊ sufficiētē laudare ipm ꝑꝑ ipm. D.d. nos āt volumus reuerti ⁊c.i. ⁊ cū declauerimꝰ opꝫ nos q̄rere in istis rebꝰ cās manifestas q̄ sunt cāe accepte ex visu vt q̄ramꝰ de cā ꝑꝑ quā videmꝰ celū moueri ex vna pte nō ex alia. D. incepit declare cām istiꝰ rei: ⁊.d. dicamꝰ igit̄ ꝙ nā est inata ⁊c.i. dicamꝰ g̃ qđ manifestū ē ꝑ se ꝙ nā facit nō tm̄ nečariū: ſꝫ ēt illud qđ ē meliꝰ. Et hoc qđ dicit manifestū est de aialibꝰ ꝙ nā ꝑ diuinā solicitudinem posuit in eis aliquas res: nō ex nečitate: ſꝫ vt eē illiꝰ aialis sit meliꝰ ⁊ ꝑfectius. V.g. pole est vt aial sit sine visu: ⁊ cū eē diminuto: tm̄ nā largit̄ ei visuꝫ nō ex nečitate. Et cū ita sit de rebꝰ gnābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ q̃to magis in rebus eternis. Sꝫ tm̄ dīnt in h ꝙ meliꝰ in aialibꝰ est pole: ſꝫ tm̄ est meliꝰ duoꝝ possibiliū in eternis nečiuꝫ. Pole eni in rebꝰ eternis est nečiuꝫ cū nullū pole est in eis vere. Et cā huius est ꝙ nulla potētia est in eterno ad recipiēdū eiꝰ ꝯriū qđ hꝫ: ⁊ totū hoc est determinatū in fine ꝑmi libri. Et cū posuit hāc ꝓpositionē.d. ⁊ cū ita sit ⁊c.i. ⁊ cū declatū ē ꝙ nā ſꝑ laborat vt entia sint ꝭm dispōnē meliorē ⁊ ꝑfectiorē: nobiliꝰ aūt ē in rebꝰ q̄ mouent̄ vt moueant̄ in loco meliori: ⁊ ex pte meliori: ⁊ locꝰ supior est nobilior inferiori: ⁊ añ nobiliꝰ retro: ⁊ dextrū q̃ꝫ sinistrū: ⁊ cuꝫ ita sit neče ē vt oē in quo iuenient̄ meliores ⁊ nobiliores ptes vt eis sit meliꝰ moueri in loco meliori ⁊ ex pte meliori. Et cū posuit hāc ꝓpōnē dicentē: ꝙ oē in quo iuenit̄ meliꝰ ⁊ nobiliꝰ suū eē meliꝰ est vt sit ꝭm dispōnē meliorē: posuit 2ᵃᵐ ꝓpōnē ⁊ ē: ꝙ in celo iuenit̄ meliꝰ ⁊ minꝰ bonū: vt ꝯcludat ꝙ motꝰ celi nō iueniat̄ ex pte meliori: nisi vt sit ꝭm eē suū meliꝰ. Et h itēdebat cū.d. ⁊ testat̄ sup h ⁊c. ⁊ itēdit ꝑ qōnē illud qđ determinauit ꝑus: ꝙ celū hꝫ dextruꝫ ⁊ sinistrū ⁊ alias ptes: ⁊ q̄ rñsio i istis fundata est sup illā qōnē.d. ꝙ illa qō dissoluit istā ⁊ explanat: ⁊ debes itelligere ꝑ dextruꝫ ⁊ sinistrū illud qđ prediximus: ⁊ residuū sui ꝭmonis in hoc caplō est intellectum.

Fides ex rōnibꝰ rethoricis ē ꝑꝑ aiaꝫ ñ ꝑꝑ res i se.

Nā nō tm̄ facit qđ nečiuꝫ est: ſꝫ ēt illud qđ ē melius. Idē.8.phy. tex.cō.56.

Pole i aialibꝰ ē meliꝰ: i eternis vero nečiū. nā possibile in eternis ē nečiuꝫ. cum nihil sit pole i eis ꝟe. Idē.s.ꝯ.ꝓcedēti. Et 3ᵒ phy.32.

Cap. VI.

De motu aūt ipsius: q̄ regularis est ⁊ non irregularis deinceps vtiqꝫ dictis erit ꝑtransire. Dico aūt hoc de primo celo ⁊ de prima latione. In his enim que de subtus plēs iaꝫ latiōes ꝯuenerūt in vnū. Si.n. irregulariter mouebit̄: māifestū ꝙ intēsio erit vt ꝟtus ⁊ remissio latiōis. ᵃ Ois.n. irreglaris latio ⁊ itensionē hꝫ ⁊ remissionē ⁊ ꝟtutē. Virtus aūt est aut vn̄ fert̄: aut quo: aut circa mediū: puta forte his qdē q ꝭm nām quo ferunt̄: his aūt q ꝑter nām vn̄ ferunt̄: ꝓiectis aūt circa mediū. Circulatōis aūt nō est neqꝫ vn̄ neqꝫ

ᵃ Ois motꝰ irreglaris itēsionē hꝫ ⁊ remissionē ⁊ virtutem.

Motus nālis intēditur in fine.

Violētꝰ ē maximꝰ in ꝑnᵒ.

Motus ꝓiectionis in medio intēdit̄.

quo:neq̄ mediū:neq3 eniz principiuz:neq3 finis:neq3 mediuz ipsius ē simpl'r. Tēpore eni sempiterna: z lōgitudine ducta sil' z infrāgibilis. Quare si nō ṽtus ipsi⁹ latiōis neq3 irregularitas erit. Irregularitas enim fit ppter intensionē z remissionem.

Et volum⁹ ēt pscrutari in futuro de motu celi z q est eq̄lis sine diuersitate: z h erit in p̄io celo: z in p̄io motu. Motus aūt orbium q sunt sub p̄io sunt pl'es cōgregati in eodē. Dicam⁹ igit q si primū celuz mouet motu diūso nō eq̄li: necario mot⁹ ei⁹ hēbit fortitudinē z flexibilitatem. Fortitudo aūt motus z ēt flexibilitas eius: aut erūt in principio motus aut fine: aut medio: vt aialia q̄ allata mouent. Nō igit īuenimus in motu circulari fortitudinē: neq3 in pricipio: neq3 in medio: neq3 in fine. Non eni h3 pricipiū neq3 finē neq3 mediuz: qm̄ est etern⁹ in tpe cōgregate lōgitudinis. Reuertamur g̊ z dicamus q si celū non h3 fortitudinē nō erūt diuersi motus necario. Diuersitas eniz motus puenit ex fortitudine z flexibilitate.

35 **Cum** declarauit cām finalez ppter quā celū mouet ad ptē ppriā: vult determinare q motus ei⁹ est eq̄lis: z nō est veloci⁹ in vno loco z tardi⁹ in alio. Et .d. z h erit in p̊ celo z in p̄mo motu .i. z h apparet sensui in orbe stellato: z i motu diurno. Et q2 in orbib⁹ q sunt sub isto aliqñ est velocitas z aliqñ tarditas: dedit cām de h: ne qs obyceret ei z .d. Mot⁹ aūt orbiū .i. z mot⁹ orbiū q sunt sub eo apparēt diuersi: qm̄ qd appet ex h nō est vn⁹ motus sed pl'es q ogregant ad mouēdū stellā: z oēs hn̄t vnam itentionē: z h intēdebat cū .d. z ogregant in eodez.

Digressio in q̄ ondit n̄ dari ecētricos: nz epicyclos

Et debes scire q ex h fmōe ei⁹ appet q ipse nō opinat q cā ei⁹ qd appet ex diuersitate in motibus planetaꝝ sit in orbe ecētrico aut epicyclo: qm̄ q ponit cām diuersitatis has duas cās nō dicit q cā diuersitatis sūt pl'es mot⁹ ex qb⁹ fit vnus mot⁹ diuersus stelle in velocitate: z tarditate: z pgressiōe: z retrogradatiōe.

Prima rō.

Et ex h g̊ qd decl'atū ē in hac scia appet eē ipol'e epicyclū eē. Impol'e .n. est q corp⁹ qd circul'r mouet moueat nisi in circuitu centri.

Scda rō. Loc⁹ i corpibus celestib⁹ est idem.

Et sil'r ipol'e ē de ecētricis nisi eēt pol'e q iter corpa celestia eēt aut vacuū aut corpora replētia nō rotūda nāl'r neq̄ mota: cū h q mediū d3 eē vnū corpis qd circul'r mouet: qm̄ sic̄ loc⁹ toti⁹ z ptis ē idē cuz corpibus grauib⁹ z leuib⁹: ita d3 eē in corpib⁹ celestib⁹ .s. q loc⁹ eoꝝ q ē medi⁹ sit idē.

Idē p̄ cc. 18. z que ibi.

Immo magis d3 eē h in corpib⁹ celestib⁹ q̄ in el'ntis: z iō pfecti⁹ īuenit h in corpib⁹ celestib⁹ q̄ i el'ntis: q2 sunt ex eadē nā z nō hn̄t ǒrietatē: el'nta āt hn̄t ǒrietatē: quapp nō habēt eūdē locū. Et si loc⁹ el'ntoꝝ eēt idē phiberēt se adiuicē in loco: qd nō otigit in corpib⁹ celestibus: imo oia reuoluent circa eūdē locū nuō. Et nō d3 aliqs dicere: qm̄ sicut el'nta hn̄t loca diuersa forsitā corpa celestia hn̄t cētra diuersa. loca .n. corpoꝝ nō diuersant nisi inq̄tū sunt in dimēsionib⁹ rectis z corporibus rectaꝝ dimēsionū. Loca .n. corpoꝝ celestiū impol'e est vt diuersent inq̄tuz sunt in dimēsionib⁹ rectis.

In mathematicis v̊o nihil appet ex quo ē existimādū epicyclos eē aut ecētricos. Isti .n. orbes quos ponūt astrologi sunt res p̊ores ex qb⁹ sequunt posteriores: q̄ vn̄r p sensum: z nō demrat illic q ab illis posteriorib⁹ sequunt necio illa p̊ora.

Et iam decl'atū est in logicis q demrātiōes sunt in qb⁹ itur ex notiori ad latēti⁹. Si igit noti⁹ fuerit posteri⁹: demōstratiōes erūt q2: z si noti⁹ fuerit p̊us z latēti⁹ fuerit suū eē: z sua cā notior erit demratio abso^ta q̄ dat cāz z eē. Et si latēti⁹ fuerit cā rei q̄ suū esse erit demōstratio pp qd tm̄.

Et q2 p̊us in istis est latenti⁹ nullus modus ē modoꝝ demrationū: cū .s. ex p̊orib⁹ nō sequant necio posteriora illa: s3 ponunt ab astrologis: etsi sint ignota. Et cū tu osideraueris posteriora ex qb⁹ astrologi ponūt hos orbes nihil īuenies ex quo eēntial'r z necio seqt vt sit ita.

Et q2 cū positū fuerit illud qd ē p̊us ignotū seqt ab eo posterius: existimat q h ouertit.

Et nō est ita nisi sit h qd appet in luna. Fingūt .n. q demrat eis lunā hr̄e ecentricū h qd īueniūt ipaz in eodē loco ȥodiaci eclipsatā: aliqñ magis aliqñ min⁹: quapp dicūt q dōm ē q cā in h est: q2 trāsit p pyramidē vmbre p loca diuersa fm eleuationē z depssionez.

Et p̊ot accidere ei ēt h pp diuersitatē sui situs ex loco: cū imagiati fuerimus q poli sui orbis mouent sup polos alteri⁹ orbis. z si de⁹ plōgauerit nobis vitā nos pscrutabimur d astrologia q̄ erat i tpe Aris. Videt .n. q illa n̄ ǒdic physice: z sunt mot⁹ q dn̄r laulab ab Aris. z iste mot⁹ fz q reputo est q polus vni⁹ poli orbis moueat sup polos alteri⁹ orbis. accidit .n. in suo ipso motu vt moueant sup lineā leulebie: sic̄ ē mot⁹ solis cū motu diurno: z forte p istū motū pol'e ē dare h qd accidit in planetis ex diuersitate mot⁹.

Reuertamur g̊ ad fmonē nr̄m: z q2 .d. hāc qōnē: icepit demrare eā z .d. Dicam⁹ g̊ q si p̄^m celū mouet diuersimode nō eq̄l'r z necio mot⁹ ei⁹ hēbit fortitudinē z flexibilitatē aliqñ z tarditatē z velocitatē aliqñ: h māifestū ē p se.

D. icepit declarare q h est ipol'e in celo ponendo ppōnē ocessam: z est modus q aliqñ vigorat z aliqñ debilitat. cā ei⁹ est diuersitas dispōnis moti: z in eo q est motus: z apud quē est motus. z iō videmus q q̄dā mota velocescūt in p̄n°mot⁹: z tardescunt cū remouent ab eo: z q̄dā vigorant cū appropinquāt fini pp maximū desideriū ad finē: z q̄daz pp calefactionē vl' expāsionē mot⁹: z h itēdebat cū .d. z fortitudo mot⁹ z debilitas: aut erit in p̄n° zc. ea ēt quoꝝ motus vigorant in p̄n° sunt ea q̄ eliciunt z expellunt: q̄ aūt in fine sunt corpa q̄ nāl'r mouent .s. grauia z leuia: q̄ aūt in medio sunt a volūtate mota.

D. icepit dicere q mot⁹ circl'aris: q2 nō h3 p̄n^m neq3 finē neq3 mediū nō h3 vigorē neq3 debilitatē: z .d. nos aūt nō inuenim⁹ in motu circl'ari zc. z hec ēt rō cōposita ē in scda figura sic. Motus circularis nō h3 p̄n^m neq3 finē: neq3 mediū. Et hn̄s velocitatē z tarditatē h3 p̄ncipiū z finē. g̊ motus circularis nō h3 velocitatē neq3 tarditatē.

Propō aūt dicēs: q oē hn̄s velocitatez z tarditatē h3 p̄n^m z finē ē illa in q̄ icepit. Propō aūt q̄ dicit q mot⁹ celi nō h3 p̄n^m neq3 finē, est decl'ata ab eo p h qd dixit: q2 est etern⁹ in tpe ogregate lōgitudinis: z intēdit p ogregatā lōgitudinē: q2 spatiū sup qd mouet nō h3 p̄n^m nz finē: z ē circl'are. q̄si g̊ .d. q2 extremitates lōgitu^nis i eo n̄ diuersant nz sepant .i. n̄ hn̄t extrema disticta: ^a h .n. ē dispō lōgitu^nis circl'aris .s. q extrema ei⁹ sint adūata: imo i rei v̄itate n̄ hēt extmū.

Adhuc

Irregularitas motꝰ aut ē ꝑꝑ mouens aut ꝑꝑ motū aut propter vtrūq3.

¶ Adhuc qm̄ omne qđ mouetur ab aliquo mouet̃ nec̃e irreglaritatē fieri motꝰ: aut ꝑꝑ mouēs: aut ꝑꝑ motū: aut ꝓpter ambo. Siue eni mouens nō eadē ɔ̃tute moueat: siue motū alteret̃: ⁊ nō permaneat idē: siue ambo trāsmutent̃: nihil ꝓhibet irreglariter moueri qđ mouet̃. Nihil aūt hoꝝ poſſe circa celū fieri. Qđ qdē mouet̃ oñſuz eſt: ꝙ primū ⁊ ſimplex ⁊ ingenitū: ⁊ icorruptibile: ⁊ totaliter trāſmutabile. Mouēs aūt mlto magis rōnabile eē tale. Primū.n. primi: ⁊ ſimplex ſimplicis: ⁊ icorruptibile ⁊ igenitū incorruptibilis ⁊ igeniti motiuū. Qm̄ igitur qđ mouet̃ nō trāſmutat̃ corpus exñs neq3 vtiq3 mouēs trāſmutabitur icorꝑale exñs. ¶ Et dicamꝰ ꝙ ſi oē motū mouet̃ a motore nec̃ario: diuerſitas motꝰ aut erit ꝑꝑ rē motā aut ꝑꝑ motorez: aut ꝓpter vtrūq3. Erit aūt h̃: qꝛ motor nō mouet vna ɔ̃tute: aut qꝛ res mota trāſmutatur ⁊ nō remanet in eadē diſpōne: aut ꝓpter diſpōnez moti ⁊ motoris. Et cū ita ſit nō ē ipoſſe vt motū moueat̃ motu diuerſo nō equali. Et nō erit in celo aliq̃ haꝝ diſpōnū quas diximus. Jā decl̃auimꝰ ſuꝑius ꝙ primū motū nō eſt fcm̄: neq3 gnātum: neq3 corruptibile: neq3 trāſmutabile: neq3 alterabile oiuo. Et cū ita ſit dignius ē vt motor primus ſit hmōi. Cā.n. pria mouet primū cātuz: ⁊ ſimplex mouet ſimplex: ⁊ nō gñabile neq3 corruptibile mouet non trāſmutabile neq3 corruptibile. Et cū ita ſit corpꝰ primū motū nō ē gñabile neq3 alterabile nec̃ario erit motor iſtiꝰ corꝑis ñ alterabilis: ⁊ maxie cū ſit ſpūalis nō corporeus.

36 Abbreuiatio

¶ Hec eſt demr̄atio ſcđa alia a ꝑdicta: ⁊ eſt firmiſſima demr̄ationū qbus vtit̃ in hac qōne. Fundat̃.n. ſuꝑ duas ꝓpōnes valde firmas: quaruz vna eſt ꝙ oīs diuerſitas accidens in motibus nāliter accidit ꝑ diuerſitatē ꝓportiōis potētie motoris ad potētiā moti: qm̄ in oī moto eſt aliquo mō potētia moti diuerſa a potētia motoris. velocitas.n. ⁊ tarditas nō ſunt niſi ſm ꝓportionē potētie motoris ad potētiā moti: q̃to igr̃ fuerit maior ꝓportio tāto magis erit motꝰ velocior: ⁊ q̃to ꝓportio minor tāto motꝰ erit tardior. Si g̊ poſuimꝰ idē eſſe motū ab eodē motore: aliqñ velocius ⁊ aliqñ tardiꝰ: nec̃io accidit ꝑꝑ diuerſitatē illiꝰ ꝓportōis q̄ eſt īter rē motā ⁊ motorē: qñ aliqñ maior apud velocitatē: ⁊ aliqñ minor apđ tarditatē. Diuerſitas aūt ꝓportiōis accidit ꝑꝑ trāſmutationē ɔtingētē motori ſiue debilitatez ſiue vigorē: aut ꝓpter trāſmutationē ɔtingentē moto: aut ꝓpter vtrūq3. Sz qꝛ declaratū eſt ī phyſicis ꝙ motor iſtoꝝ motuū.ſ. celeſtiū nō accidit ei tranſmutatio oīno cū abſtrahat̃ a mā: ⁊ decl̃atū eſt illic ēt ꝙ motū ſuꝑiꝰ ab iſto motore: nec̃e eſt vt ſit nō trāſmutabile oīno. Manifeſtū eſt ꝙ iſti motui nō accidit

Octauo ph. textu cō. 78. ⁊ 79.

tranſmutatio ꝑ additionē aut diminutōez: cū additio ⁊ diminutio in eis ſequant̃ additionē ⁊ diminutionē: aut in motore: aut in moto: aut ī vtroq3. Hec enī eſt ſua declaratio quā intēdebat in hoc ſmone: ⁊ ſmo eiꝰ in hoc intell̃us eſt ꝑ ſe. ¶ Et cuz.d. ⁊ hoc erit aut qꝛ motor nō mouet ſemꝑ vna ɔ̃tute: intendit ꝙ nō ſemꝑ mouet vna ɔ̃tute: ſ3 aliqñ augmētatur eiꝰ potētia: ⁊ aliqñ diminuit̃. Cū.n. poᵃ augmētatur aut diminuit̃: nō ē eadē: ⁊ indr̄nter ſiue additio ſiue diminutio fuerit ex extrinſeco ſiue ex eſſentia motoris: vt viſuz ē in rebꝰ motis ꝑ ſe: qm̄ aliqñ ſūt velociores ꝑ ſuā velocitatē: ⁊ aliqñ tardiores: abſq3 eo ꝙ accidit trāſmutatio in motore: aut in moto: ⁊ nō eſt ita. Qm̄ aīal qñ mouet̃ motu aliq̊: ⁊ in nā eiꝰ eſt moueri velociꝰ: tūc nō mouet ſuū corpus niſi ꝑ quādā ꝑtē inſtrumēti: ⁊ ꝑ qđ īnatū eſt mouere ſuū corpus.ſ. calorē nālē. Et cū moueat ſuū corpus in fine velocitatis i quā vltio poterit: tūc mouebit ſuuz corpꝰ ꝑ totū illud inſtr̄m: ⁊ cū idē motor aliqñ mouet ꝑ q̃dā3 partē inſtr̄i: ⁊ aliqñ per totū inſtr̄m: tūc mouebit per duas potētias: qđ eſt impoſſe in corporibus celeſtibꝰ: qm̄ hec trāſmutatio in motore ē alteratio que eſt ipoſſibilis in motibꝰ corpoꝝ celeſtiū. ¶ Et ēt decl̃atū eſt ꝙ motor corꝑis celeſtis nō mouet per inſtr̄a. ¶ Et cū dixit: aut res mota tranſmutat̃: intēdit ꝙ ſua receptio tranſmutat̃ in magis aut minꝰ: ⁊ h̃ accidit nec̃io ꝑꝑ trāſmutatiōez moti i ſe ꝑ alteratiōez: qm̄ q̃to magis recepit tāto magꝭ erit velocior: ⁊ q̃to minꝰ recepit: tāto erit tardior. ¶ Et cū declarauit hoc dixit: ⁊ cū ita ſit nō eſt ipoſſe ⁊c̃.i. ⁊ cū motor ⁊ res mota poſſint reciꝑe trāſmutatiōez ⁊ alterationē nō eſt ipoſſe vt motꝰ ꝓueniēs ex eis ſit diuerſus nō equalis. Cū aūt nō recipiunt trāſmutationē.ſ. motor ⁊ res mota: tūc motus q ex eis ꝓueīt ipoſſe eſt vt ſit diuerſus. ¶ D.d. Jmpoſſe eſt vt ſit in celo aliqua iſtaꝝ diſpōnū: aut aliqua iſtaꝝ trāſmutationū q̄ faciūt velocitatē ⁊ tarditatē: aut in motore: aut in moto: aut in vtroq3. D.d. Jā eni3 declarauimus ⁊c̃.i. ⁊ intēdit ꝑ ꝑmū motū ꝑmū celū. Decl̃atū eſt.n. in phyſicis ꝙ ipm ē ꝑma res mota a ꝑmo motore: ⁊ intēdit ꝑ nō fcm̄.i. nō cōpoſitū ex mā ⁊ forᵃ: aut ēt alia corꝑa ſimplicia aut cōpoſita: ⁊ totū h̃ declaratū eſt in ꝑñoiſtiꝰ libri. ¶ Et intēdit ꝑ tranſmutationē ſm ꝙ reputo ⁊ augmētationez ⁊ diminutionē: ⁊ ꝑ alterationē trāſmutationē in q̄litatibꝰ. ¶ Et d. qꝛ decl̃atū eſt ꝙ ꝑma res mota nō trāſmutat̃ trāſmutatiōe alterabili: icepit dicere ꝙ h̃ minus d3 eē in ꝑmo motore ēt: ⁊ dixit: ⁊ cū ita ſit ⁊c̃.i. cū decl̃atū eſt de ꝑmo moto ꝙ nō eſt trāſmutabile: neq3 alterabile. digniꝰ eſt vt motor ꝑmꝰ nullo mō poſſit eē trāſmutabilis. ¶ Deinde.d. cām ⁊.d. cā igit̃ ꝑma ⁊c̃.i. ⁊ nec̃e eſt vt motor ꝑmi motꝰ ſit nō trāſmutabilis: qꝛ motor ꝑmi moti eſt ꝑmus motor: ⁊ ens ſimplex eſt qđ mouet motū ſimplex: ⁊ motor nō gnābilis: neq3 corruptibilis eſt illud qđ mouet re3 motā neq3 gnābilē neq3 corruptibilē.i. ⁊ cū ꝑmꝰ motor ſimplex neceſſario ē vt nō ſit mobilis aut corruptibilis vl̃ trāſmutabilis: ⁊ totū h̃ declarat̃ ꝓꝑe in 8° phyꝝ. ¶ D.d. ⁊ cū ita ſit ⁊c̃.i. ⁊ cū ita ē vt motor ſimplicis ſit ſimplex: ⁊ motor eius qđ eſt non generabile neq3 corruptibile eſt īgenerabile ⁊ icorruptibile: ⁊ corpus celeſte ē ſimplex nō generabile aut nō corruptibile: neceſſario ē vt motor celi ſit ſimplex nec gnābilis nec corruptibilis: ⁊ maxime cū poſuerimus ipm eſſe ſpiritualē nō corporeū: vt declarauit in 8° phyſicoꝝ.

Expoſitio.

Primo celi tex. cō. 20. 21. 22. ⁊ 23.

78. ⁊ 79.

Remissio v/niuscuiusque fit pp ipoten tiam.

¶ Quare ⁊ latione͂ impoſſe irregulare͂ eſſe.
Eteni ſi fiat irregulr̄: aut tota trāſmutat̄: ⁊
q̄nq3 q̄de͂ fit velocioꝛ: q̄nq3 āt tardioꝛ iteru͂.
Aut ptes ipſi⁹ ptes q̄de͂ ipſius ꝙ nō ſu͂t irre
gulares manifeſtu͂. Ja3 eni vtiq3 fcā fuiſſet
diſtātia aſtroꝝ in infinito tpe: h q̄de͂ veloci⁹
moto: h au͂t tardius. Nō videt̄ āt aliq̄ð alr̄
ſe h͂ns elōgationib⁹. S3 ēt neq3 totu͂ accidit
trāſmutari. Remiſſio.n. vniuſcuiuſq3 fit p
pter ipotētia3. Jmpotētia au͂t p̄ter nām: et/
eni in aīalib⁹ ipotētie oēs p̄ter nām ſunt: pu
ta ſenect⁹ ⁊ decrementu͂. Tota eni ꝯſiſtētia
anialiu͂ forte ex talib⁹ ꝯſtat q̄ dn̄t ꝓpꝛijs lo/
cis. Nulla eni partiu͂ ipſius h3 ea3 q̄ ipſius
regione͂. Si igit̄ in pꝛimis nō eſt qð p̄ter na
turam: ſimplicia eni ⁊ imixta: ⁊ in ꝓpꝛia re
gione ⁊ nihil ipſis contrariu͂ neq3 vtiq3 ipo
tentia erit. Quare vtiq3 neq3 remiſſio neq3
ītenſio. ſi enim intēſio ⁊ remiſſio.

¶ Jmpoſſe eſt igit̄ vt motus celi ſit diuerſus
nō eq̄lis. Si igit̄ motus celi fuerit nō eq̄lis:
aut vlr̄ trāſmutat̄: quapp mot⁹ ei⁹ erit aliq̄n
velocioꝛ: ⁊ aliq̄n tardioꝛ. Aut ptes ei⁹ eēnt
hmōi: h motus ptiu͂ celi nō ſunt diuerſi: ⁊ h
manifeſtu͂ eſt. Q̄m ſi eēnt diuerſi neċio i lō
gitudie ſeculi remouerent̄ ſtelle abiuice͂. q̄/
dā eni eēnt in parte celi q̄ mouētur motu ve
loci: ⁊ q̄dā i motu tardo. Quapp ſtelle elō
garent̄ abiuice͂: qð eſt ipoſſe i p̄terito ſeculi.
Neq3 celu͂ trāſmutat̄ ēt: q̄m flexibilitas cu/
iuſlibet rei ē ꝓpter ſuā debilitate3: debilitas
au͂t eſt extra nām: eſt.n. accn̄s qð accidit ei:
q̄m debilitas exn̄s i oib⁹ aīalib⁹ eſt accn̄s ex̄
nām vt ſenectus etiā ptiſis. Et h accidit per
gnōne͂ aīaliu3 q̄ fiunt ex reb⁹ ꝯrijs diuerſoꝝ
locoꝝ: ⁊ nulla pars aīalis eſt in ſuo loco: q̄/
pp aīal cito ſeneſcit. Reuertamur g̊ ⁊ dica/
mus ꝙ ſi actus q̄ ſu͂t ex̄ nā3 nō ſequunt̄ coꝛ
poꝛa pꝛia q̄ ſu͂t ſimplicia nō admixta: ⁊ ſu͂t
in ſuis locis nālib⁹: ⁊ nō h͂nt ꝯriu͂ oīo neċio
non accidit eis debilitas. Et ſi debilitas non
accidit eis: g̊ mot⁹ eoꝝ nō hēbu͂t rigiditate͂
neq3 flexibilitate͂. ſ. vel nō velocitate͂ vel tar
ditate͂. Q̄m ſi motus hoꝝ habuerint rigidi/
tate͂ hērent flexibilitatem neceſſario.

37 ¶ Hec eſt demr̄atio tertia: in q̄ vult declarare ꝙ mo
tui celi nō ꝯtingit velocitas q̄ fit ex iuuētute aīaliu͂:
neq3 tarditas que fit ex ſenectute anialiu͂. ¶ Et.d.ſi
g̊ ⁊c̄.i.ſi g̊ mot⁹ celi nō eq̄lis fuerit in velocitate: aut
totu͂ celu͂ erit diuerſu3 in motu: aut ſm ptes: ⁊ itēdit
p motu͂ totale͂ motu͂ diurnu͂: ⁊ p motu͂ partiu͂ motu3
ſtellaꝝ fixaꝝ q̄m aliq̄s pōt dicere ꝙ forte iſte ſtelle
fixe ſu͂t in oꝛbib⁹ ꝓpꝛijs: ⁊ h͂nt in ſe mot⁹ diuerſos: ſ3
nō appet h in lōgo tpe: ipe āt ꝯdicit huic pōni ex eo
qð appet i ꝯſideratōib⁹ p̄dictis. ſ. ꝙ lōgitudines iſta
ru͂ ſtellaꝝ ſunt eede͂ in antiq̊ tpe ⁊ in nr̄o. ¶ Et hoc
ītēdebat cu͂.d. q̄m ſi eēnt diuerſi ⁊c̄.i. q̄m cu͂ veniret
ex hac pōne vt remouerent̄ abiuice͂ in aliq̊ in antiq̊
tpe: ⁊ ſic eēnt lōgitudines ꝯſiderate ab antiq̄s diuer
ſe a lōgitudinib⁹ q̄s hodie videm⁹ ⁊ nō eſt ita. vide/
mus.n. vulture͂ volāte͂ ⁊ vulture͂ cadēte3: ⁊ alias ſtel
las h͂ntes figuras termiatas in eode͂ ſitu ⁊ i eiſde͂ lō/
gitudinib⁹ in q̄b⁹ antiq̄ poſuerūt ipſas. ¶ Et cu͂ ꝯdi
cit ſenſu fingētib⁹ ꝙ iſte ſtelle h͂nt motus pticulares
diuerſos p̄ter motu͂ vlem pp que͂ dn̄r fixe: icepit de/
clarare ꝙ ipoſſe eſt vt mot⁹ ineq̄lis iueniat̄ in toto ce
lo. ¶ Et.d. neq3 celu͂ trāſmutat ⁊c̄.i. neq3 mot⁹ toti⁹
celi pōt tardari ⁊ flecti in tpe futuro. flexibilitas.n.
motus erit in aīalib⁹ pp debilitate͂. debilitas au͂t eſt
extra nā3: q2 ꝯtingit ꝙ h eſt accn̄s in aīalib⁹ ex p̄ma
gnōne: ⁊ q2 cā ꝙ trāſmutatio ⁊ cōruptio accidat ani
malib⁹ eſt: q2 gnān̄t ex elntis ꝯrijs: ⁊ cu͂ h ſit in eis:
nō ſunt in ſuis locis ꝓpꝛijs: ⁊ h itēdebat p hoc ꝙ coꝛ
ruptio ⁊ trāſmutatio ꝯtigit pp iſta duo: q̄m pp ꝯrie/
tate͂ trāſmutant̄ adiuice͂: ⁊ q2 nō ſunt in ſuis locis ap
petūt ſepatione͂ ⁊ reuerti ad ſua loca nālia. ¶ Et in/
tēdebat p h ꝙ ſi celu͂ nō ē cōpoſitu͂ ex ꝯrijs: neq3 ex
rebus q̄ ſunt in eo nō in ſuis locis. neċe eſt vt nō ac/
cidat ei debilitas nec coꝛruptio in aliqua hoꝛa: ⁊ hec
ꝯn̄tia ē māifeſta p ſe. Et cu͂ decl̄auit ꝙ ipoſſe ē vt in
celo accidat: debilitas decl̄auit ꝙ ipoſſe ē vt accidat
ei rigiditas aut flexibilitas: ⁊.d. ſi igit̄ debilitas non
accidit ei ⁊c̄. ¶ Et h qð dixit māifeſtu3 eſt ex eo qð
poſuit ꝙ foꝛtitudo ⁊ debilitas eſt cā rigiditatis mo/
tus ⁊ flexibilitatis: ⁊ h eſt cu3 ſit cā velocitatis ⁊ tar
ditatis q̄ accidit ex nā: q̄ au͂t fit ex volu͂tate in aīali/
bus h3 ſpeculatōe3. ſ. ꝙ neċe eſt vt aīal qð feſtinat ⁊
tardat̄ voluntarie fit ex aīalib⁹ in q̄b⁹ ꝯtingit debili
tas cu͂ app̄hēſione: ⁊ ex h appet ꝙ cā in aīalib⁹ eſt q̄/
re aliq̄n feſtinat volu͂tarie ⁊ tardat aliq̄n: q2 mouet
ex extrinſecis. g̊ illud ex̄ qð nihil eſt ꝙ moueat ip3:
ipoſſe eſt vt aliq̄n feſtinet aliq̄n tardet ex ſe. ¶ Et ſi
aliq̄s dixerit foꝛte magis ꝯueniēs eſt in iſtis reb⁹ ge/
nerabilib⁹ ⁊ coꝛruptibilib⁹ ꝙ coꝛpa celeſtia mouent̄
aliq̄n tarde aliq̄n velociter: ⁊ h eſt pp ſua3 imagina
tione͂ in actu p itell̄m: cu3 ſit determinatu͂ ꝙ cogitēt
p itell̄m: ⁊ ꝙ hēant ſolicitudine͂ erga nos. Et ſicut vi
dem⁹ ꝙ artifex aliq̄n feſtinat aliq̄n tardat: foꝛte iſta
eſt in coꝛpibus celeſtib⁹ cu3 eis q̄ ſunt ſub eis. ¶ Di
camus igit̄ ꝙ hoc nō eſt poſſe niſi eēt poſſibile ꝙ ha
berēt imaginatiōes aliq̄n in potētia ⁊ aliq̄n in actu.
Et q2 declaratu3 eſt ꝙ imaginationes ſemp ſunt in
actu: nō ꝯtingit vt motus ex eis ſit mutat⁹: in h erra
uit [a] Auice͂. cu͂ putauerit ꝙ coꝛpa celeſtia h͂nt phan
taſiā. hērent eni inſtr̄m ſenſus: ⁊ ſi hērent inſtrumen
tum ſenſus eſſet eis ꝓpter ſalutem: ⁊ ſi pꝛopter ſalu/
tem poſſent eis accidere occaſiones.

¶ Adhuc au͂t ⁊ irrōnabile ifinito tpe potēs
eē mouēs: ⁊ rurſus alio ifinito ipotēs. Niſi
.n. videt̄ exn̄s ifinito tpe p̄ter nā3. Jmpotē/
tia au͂t eſt p̄ter nām. Neq3 eq̄li tpe p̄ter na/
turā: ⁊ ſm nām: neq3 totalr̄ potens ⁊ ipo/
tens. Neċe au͂t ſi remittit̄ motus ifinito tpe
remitti. S3 adhuc neq3 intendi ſemper aut
iteru3 remitti poſſe. Jnfinitus eni vtiq3 erit
⁊ indeterminatus motus. Omne au͂t dici/
mus ex

mus ex aliquo in aliqd esse ꝛ determinatū.
¶ Dicamus ēt ꝙ īpoſſe est vt aliqđ motū ali
qñ sit forte ꝛ rigidū i tēpore īfinito: ꝛ aliqñ
debile in tēpore īfinito. Nō.n. videm⁹ aliqd
ex̄ nām accñs ei eternū in īfinito. Debilitas
aūt ē accñs extra nām: quapꝑ īpoſſe ē vt res
mota sit debilis ī tpe īfinito: ꝛ īpoſſe ē vt mo
tus sit ꝑm dispōnē nālē ꝛ extra dispōnē nālē
in eq̄li tpe.ſ. ꝙ erit rigidus ꝛ debilis īsimul
in tpe īfinito. Qm̄ mot⁹ cū debilitaṫ ꝛ flecti
tur flexiōe eterna erit ī tēpore īfinito: qđ est
īpoſſe: qm̄ res accñtalis q̄ est extra nām non
erit eq̄lis in tēpore rei nāli. Neqꝫ ē poſſe vt
motor ēt vigorescat in suo motu vigoratio
ne eterna: ꝛ flectat ipm̄ flectōe eterna. Qm̄
si ita eēt īueniret motus īfinitus ꝛ nō deter
minat⁹. Et iā dixim⁹ ꝙ ois mot⁹ nō erit nisi
de loco ad locū: ꝛ ꝙ ē termiat⁹ ꝛ finit⁹.

38 ¶ Hec est demr̄atio 4ª ꝙ celū nō hꝫ tarditatē que
fit ex debilitate ꝛ senectute: neqꝫ velocitatē q̄ sit ex
iuuētute. ¶ Et.d. dicamus ēt ꝙ īpoſſe est ⁊c̄.i. cū po
suimus ꝙ celū semꝑ moueṫ: ꝛ posuim⁹ ꝙ accidit ei
tarditas ex debilitate: ꝯtingit vt motus debiliteṫ in
tpe īfinito: ꝛ silr ꝯtinget si motus eius intēdaṫ vt ri
giditas motoris ꝑcedat in īfinitū. Et cū ita sit nec̄e
est vt potētia motoris augeaṫ augmēto infinito: ꝛ di
minuiṫ diminutiōe īfinita. ¶ Et cū posuit ꝙ h̄ con
tingit si posuimus ꝙ celū flecteṫ in suo motu semꝑ:
īcepit narrare īpoſſibilitatē que ꝯtingit huic: ꝛ.d. nō
eni videmus ⁊c̄.i. īpoſſe est vt potētia semꝑ diminua
tur ꝛ semꝑ debiliteṫ in īfinitū. Diminutio enī est de
bilitas: ꝛ debilitas est ex̄ nām: ꝛ h̄ est accñs ei: ꝛ ꝑm
ꝙ est extra nām: īpoſſe est vt semꝑ inueniaṫ. ¶ D.d.
quapꝑ īpoſſe est vt res mota sit debilis in tpe infini
to.i. quapꝑ īpoſſe est vt debilitas motoris augmēteṫ
in tpe īfinito. ¶ D.d. aliud īpoſſe qđ seq̄ṫ hāc pōnē:
ꝛ.d. ꝙ īpoſſe est vt motus sit ꝑm suā dispōnē nālē: ꝛ
extra suā dispōnē nālem est tpe eq̄li.i. ꝛ intelligit ꝑ
tp̄s equale tp̄s infinitū. Tēpus enī infinitū dr̄ alio
mō eē eq̄le īfinito: cū īfinitū nō sit mai⁹ īfinito: ꝛ ēt
ꝯtingit vt sit rigidū ꝛ debile īsimul in tpe infinito:
qm̄ cū īfinitū nō addit suꝑ īfinitū: ꝯtingit vt tp̄s de
bilitatis sit idē cū tpe rigiditatis: vt ꝯtingit eē in ha
bēti potētias ꝯ̄rias in tpe īfinito: vt dcm̄ est in p̊ tra
ctatu: ꝛ h̄ intēdebat cū.d.ſ. qꝛ erit rigidū ꝛ debile īsi
mul in tpe īfinito. ¶ Et nō ē explanatio ei⁹ qđ p̄di
xit ſꝫ aliud īpoſſe: ſꝫ vlr̄ huic ꝑmoni ꝯtingūt īpoſſibi
lia. Quoꝝ vnū est vt tp̄s dispōnis qđ est ex̄ nām sit
eq̄le tpi dispōnis nālis: qđ est ꝯ̄riū sensui. Alterū vō
est vt idē sit rigidū ꝛ debile īsimul ī tpe īfinito. Ui
deṫ g̊ ꝙ sit īcipiēs p̄mū impoſſe. D. explanās ipsū ꝑ
īpoſſe qđ seq̄tur ab eo. Deīde reuertiṫ ad declarādū
p̄mū īpoſſe. ¶ Et.d. qm̄ mot⁹ cū debilitaṫ ⁊c̄.i. ꝛ cum
posuit h̄ duo īpoſſibilia īduxit 3ᵐ impoſſe qđ seq̄ṫ ex
hac pōne: ꝛ.d. ꝛ īpoſſe ē vt motor vigorescat ī suo mo
tu ⁊c̄.i. ꝛ cū īpoſſe ē ponere ꝙ motor pōt augere suū
motū ꝛ festinare ipꝫ in infinitū: ita ꝙ si mō mouet
aliq̊ motu: post mouebit veloci⁹: ꝛ post veloci⁹: ꝛ sic
in īfinitū. Qm̄ si ita esset nō eēt h̄ motus terminat⁹
nāliter in velocitate ꝛ tarditate. ¶ D.d. ꝛ iam dixi
mus ꝙ ois motus erit de loco ad locū: ꝛ ꝙ est termi
natus ꝛ finitus.i. ꝛ iā diximus ꝙ motus nāles sunt
termiati. Si eni recti fuerint terminanṫ duob⁹ mo
dis: qꝛ sunt ex loco termiato ad locū terminatū: ꝛ qꝛ
hn̄t velocitatē terminatā.ſ. ꝙ in eis impoſſe est vt sit
maior velocitas. Si aūt circulares fuerint termināṫ
tur: qꝛ habēt velocitatē terminatā: ꝛ necesse est istū
locū ītelligere sic. declaratū enī est ꝙ non est motus
circularis a loco terminato ad locū terminatū nāli
ter: cū nō sint īter duo loca opposita. sicut declaratū
est in physicis. ¶ Et ob hoc quidē necesse est vt ois
motus nālis ꝛ volūtarius habeat velocitatē termi
natā: qꝛ ois motus hꝫ motorē terminatū. Et si esset
poſſe īuenire velocitatē nō terminatā tūc motor nō
haberet potentiā terminatā. ergo neqꝫ nām termi
natā: ꝛ sic ītelligerenṫ ex sua nā motoris īfiniti: ꝛ nō
ītelligerenṫ ex suo eē res ꝑp̄ie ei. Sed iā declaratū
est ꝙ motores celoꝝ differūt ꝛ in potētia ꝛ in esse: ꝛ
cū h̄ vnūqđqꝫ eoꝝ mouet ꝑ īfinitū: nō igiṫ remāet
vt differāt nisi ꝑpter diuersitatē ꝑportiōis īter vnū
qđqꝫ eoꝝ: ꝛ corpus qđ moueṫ. ¶ Et si potentie eoꝝ
eēnt īfinite ī vigore mouēdi nō erit ꝑportio īter mo
torē ꝛ rē motā: ꝛ si hoc eēt nō eēt dr̄ia inter eos: ne
qꝫ eēt illic multitudo oīo. U.g. qꝛ motor orbis satur
ni ꝛ motor orbis toti⁹ moueret tpe īfinito: igiṫ ñ dif
ferūt in hoc: ꝛ si queādmodū nō differūt in h̄ nō dif
ferūt ī potētia motoris: dr̄ia nulla eēt īter motores:
nedū vt qđlibet eoꝝ habeat potētiā mouēdi in infi
nito. Et si ita eēt īuenireṫ motus in instāti: ꝛ oē h̄ est
impoſſe. ¶ Et ideo opinādū est ꝙ potētie mouētiū
seꝑabiliū a mā sūt finite vno mō: ꝛ īfinite alio mō.
Et hoc apꝑet ex h̄ qđ dicet post Aristo. Qm̄ si ceteri
orbes habuissent ex multitudīe stellarū qđ hꝫ orbis
stellatus. tūc motor eoꝝ nō posset mouere eos in ve
locitate quā mō hn̄t: ꝛ silr esset si orbis eēt maior q̄
sit. ¶ Et ideo credēdū est ꝙ potētie mouētiū sunt
terminate ꝑportiōis ad corꝑa mota: ꝛ ꝙ īfinitas nō
īueniṫ in eis nisi ꝑꝑ eternitatē. Causa eni abscisionis
ꝯtinuitatis eē ꝛ eius eternitatis est mā. Cū ergo mo
tor ꝛ res mota ex illis abscindunṫ a p̄ma mā nō ab
scindeṫ suū eē: neqꝫ suū opus: qđ est mouere ꝛ moue
ri. Et qꝛ cā in terminatiōe ꝑportionū q̄ sunt īter po
tētias motoꝝ ꝛ reꝝ motaꝝ ab eis est diuersitas for
maꝝ: ꝯtinget vt h̄ finitas sit cōis formis que sunt in
materia: ꝛ formis que nō sunt in mā: ꝛ h̄ plus māife
stabitur apud questionē quā queret Arist. quare or
bes q sunt sub maiori orbe mouēt vnā stellā ꝛ vnus
qsqꝫ suā: ꝛ orbis maior mouet plures stellas.

¶ Adhuc aūt si qs accipiat esse aliqđ tp̄s mi
nimū cuius nō ꝯtingit in minori moueri ce
lum. Sicut eni neqꝫ cytharizare neqꝫ ire in
quocūqꝫ tpe poſſe: ſꝫ est vniuscuiusqꝫ actus
determinatū minimū tp̄s ad non excedere:
sic nec moueri celum in quocūqꝫ tpe poſſe.
Si igiṫ hoc verū nō vtiqꝫ erit semꝑ intēsio
latiōis. Si aūt nō intēsio neqꝫ remissio: silr
enim ambo ꝛ alterū: siqdem eadē intēdiṫ
velocitate aut maiori ꝛ infinito tpe.

¶ Et dicamus ēt ꝙ motus celi hꝫ tp̄s deter
minatū minimū: in cuius minori nō potest
moueri⁹. Sicut nec pōt ambulās ambulare

Motus nāles siue īferioꝝ dupl̄r terminanṫ: circularis autē vno mō tm̄.

Ois mot⁹ nālis ꝛ voluntarius hꝫ velocitatē terminatam.

Cōtra ponētes deū effectiue mouē ꝛ esse īfiniti vigoris. ꝑ q̊ ēt vide cōmē. sequenti.

Cā abscisionis ꝯtinuitatis eē: ꝛ eius eternitatis ē mā. Idē. 7. meta. tex. cō. 22. ꝛ. 35.

Cā in terminatōe ꝑportionū q̄ sunt īter potētias motoꝝ ꝛ reꝝ motarum ab eis ē diuersitas formarū. Uide. 7. ph. cō. 35.

neqꝫ musicum tāgere chordā in minori tpe eo in quo fit ambulatio ⁊ tactus. Qm̄ ois operatio hꝫ tp̄s minimū terminatū qđ non pertrāsit. Ita motus celi ēt hꝫ tp̄s modicuꝫ in quo moueť suo motu circulari vltra qđ nō ꝓcedit. Et cū hoc sit in hoc mūdo ipossibile est vt motus hēat ꝑpetuaꝫ flexibilitatē. Qm̄ cū ipoſſe fuerit alteꝝ hoꝝ: ipoſſe est alteꝝ. Qr cuꝫ poſſe fuerit vt motus celi ſꝑ addat. s. in vigore: poſſe ē vt semꝑ addat in flexione. Et cuꝫ poſſe est vt motus eiꝰ ſꝑ addat in flexiōe: poſſe erit vt semꝑ addat ī vigore: qđ est ipoſſe: vt declarauimus suꝑius.

Ois opatio hꝫ tp̄s minimū terminatū qđ nō ꝑtrāsit.

39 ¶ Hec demōstratio nō est alia a ꝑdicta: sꝫ est syllꝰ ꝑ quē verificat destructionē quā posuit in isto syllo hypothetico. syllꝰ. n. sic cōponiť. Si motus celi hꝫ velocitatē ⁊ tarditatē: aut vigorabiť in īfinitum: aut debilitabiť: aut tardabit aliqñ: ⁊ aliqñ festinabit. D. destruxit ⁊ nō vigorať in īfinitū duabꝰ demr̄ationibus. Quaꝝ vna est: vt si ita eēt hic motor nō eēt motor huiꝰ motus terminatꝰ. Sꝫ iā declaratū est ꝙ ois motor est terminatus. Scđa est quā vult demr̄are ī hoc cap. ¶ Et. d. ⁊ dicamꝰ ēt ꝙ motus celi ⁊c̄. i. manifestū est hoc īductiōe ꝙ motus celi hꝫ tp̄s terminatū: ⁊ ipoſſe est vt celū moueať in tpe minori illo: ⁊ h̄ māifestū est ex īductiōe. Qm̄ sicut ambulās hꝫ tp̄s minimū in cuiꝰ minori nō pōt ambulare spatiū terminatū: ⁊ musicus hꝫ tp̄s in cuiꝰ minori ipoſſe ē tangere aliud: ⁊ silr̄ in oī motu: ⁊ in oī opatiōe. Et manifestū est ꝙ celū dꝫ ita eē cum sit vnū reꝝ motaruꝫ.

Obiectio

¶ Et nō dꝫ aliqs ꝯdicere huic īductōi in dicēdo ꝙ h̄ nō est nisi in potētiis finitis mālibꝰ. vos aūt dicitis ꝙ potentia motoris celi est infinita.

Solutio

¶ Qm̄ nos nō intēdimus ꝑ īfinituꝫ nisi infinitatē motiōis. i. ꝙ motio eoꝝ nō cessat. Infinitas aūt intēsiōis vt illic nō sit ꝓportio iter potētiā motoris ⁊ moti: ipoſſe est in formis inqꝫtū sunt forme. ¶ Et cū declarauit ꝙ impoſſe est vt motꝰ vigoreť ſꝑ. declāuit qđ seqtur ex hoc: vt sit ipoſſe vt motꝰ remittať ſꝑ: ⁊ qđlibet istoꝝ positoꝝ seqť ex suo cōpari. s. ꝙ si semꝑ vigorari est poſſe: poſſe est vt ſꝑ remittať: ⁊ ecōuerso. Et si ipoſſe ē ipoſſe ē ⁊ ecōuerso: ⁊. d. ⁊ si h̄ sit in h̄ mūdo ipoſſe ⁊c̄. idest: ⁊ si ipoſſe est ꝙ motū istius mūdi augmēteť in īfinitū ipoſſe est vt reflectať in īfinitū. ¶ Et cā istiꝰ est ꝙ potētia motoris est terminata: ⁊ ꝙ non mouet qđcūqꝫ sit: nec in quacūqꝫ velocitate. Sed si potentia motoris remittiť necesse est ꝑuenire ad terminū in quo ipoſſe est mouere. Et si intendať neċe est ꝑuenire ad terminū in quo ipoſſe est mouere maiori motu: ⁊ residuū sui ſmonis manifestū est ꝑ se.

Infinitas intēsionis vigoris ipoſſis ē ī formis vt forme sunt.

¶ Relinqtur itaqꝫ dicere vicissim eē motuꝫ ad velociꝰ ⁊ tardiꝰ. Hoc aūt penitus irrōnabile: ⁊ siſſe fictioni. Adhuc aūt ⁊ nō latere in his rōnabiliꝰ: sensibiliora. n. iuxta iuicē posita. Qđ qdē igiť: ⁊ vnū: ⁊ solū est celum: ⁊ istud igenitū: ⁊ sempiternū: adhuc aūt motū regulariter in tātuꝫ nobis dictum sit.

Contrarium adiūctum suo ꝯtrio manifestius est.

¶ Remanet ğ dicere ꝙ motus celi aliqñ vigorať: ⁊ aliqñ debilitať: ⁊ ꝙ isti motus sūt successiui. s. ꝙ celū aliqñ est velocius: aliqñ tardius: h̄ aūt ipoſſe est ⁊ siſſe fabule: ⁊ si ita eēt nō lateret nos casus eius sub visu. Qm̄ cū ꝯtria posita fuerint vnuꝫ in opposito alterius citiꝰ cognoscunť ⁊ faciliꝰ sentiunť. Declaratū est ēt ꝑ ea q̄ diximꝰ ex ꝓpōnibus ⁊ syllogismis: ꝙ celū est vnū tātuꝫ: ⁊ ꝙ nō est fcm̄: neqꝫ gn̄atuꝫ: ⁊ ꝙ est eternū: ⁊ ꝙ motꝰ eiꝰ est eq̄lis sine aliq̄ diuersitate oīno.

¶ Cū posuit ꝙ motꝰ celi cum fuerit diuersus ⁊ eternus neċe ē aut vigoreť in īfinitū: aut debiliteť in īfinitū: aut aliqñ intēdať in seclo: ⁊ aliqñ remittať ⁊ destruxit duas ꝑdictas diuisiōes. ¶ D. ꝙ h̄ ipoſſe ē siſſe fabule. i. ꝙ h̄ nō ē nisi in rebꝰ quaꝝ desideriū ⁊ imagīatio diuersanť: qđ est ipoſſe in celo: cā. n. diuersitatis desiderii ⁊ imagīatiōis nō est nisi diuersitas ꝯtinētis ex extrinseco: ⁊ diuersitas passiōis corpoꝝ eoꝝ ab eis. Si igiť celū nō ꝯtineť ab aliquo extrinseco: neqꝫ patiť: neċe ē vt eiꝰ desideriū ⁊ imaginatio nō diuerseť. ğ neqꝫ suꝰ motꝰ. ¶ D. d. testimoniuꝫ ex sensu: qm̄ nullus dixit ꝙ motꝰ diurnꝰ fuit in aliq̄ tpe velocior aut tardior: qđ si eēt apperet sensui: qm̄ velocitas ⁊ tarditas sūt ꝯtria: ⁊ cū ꝯtriū aliqđ ᵃ ꝯiūgať suo ꝯtrio est māifestū sensui: ⁊ ille modus declatōis est in maiori ordine fidei: ⁊ illud suꝑ qđ sustētať est ꝑdicta declatio. ¶ D. d. declaratū est igiť ⁊c̄. i. noīauit h̄ q̄tuor qōnes: ⁊ est. Pria ꝙ celū est vnū. Scđa ꝙ nō fcm̄ neqꝫ gn̄atū. Tertia ꝙ motꝰ celi ē eternꝰ. Quarta ꝙ est eq̄lis. Et cuꝫ fecit rememorationē de istis qōnibꝰ: qm̄ oēs sunt vtiles ꝯn̄tes in cognitione sube celi: ⁊ sube sui motoris: ⁊ h̄ est dispō accn̄tium essentialiū. s. ꝙ cognitio eoꝝ seqť cognitioneꝫ sube. i. ꝙ cū sube reꝝ fuerit cognite: cognoscunť accn̄tia eēntialia ꝯtingētia eis: ⁊ h̄ est ꝙ motor celi est separatus a mā: ⁊ ꝙ celū nō cōponiť ex mā ⁊ forma. 40

¶ Tractatus scđs. Cap. I.

De vocatis aūt astris ꝯn̄s vtiqꝫ erit dicere ex qbus cōstāt: ⁊ in qbus figuris: ⁊ q motus eoꝝ. Rōnabilissimū aūt ⁊ dcis ꝯn̄s nobis vnūqđqꝫ astroꝝ facere ex eodē corꝑe in quo existit lationē hn̄s. Qm̄ dicebamꝰ aliqd esse qđ circūferri natū ē. Sicut. n. ignea dicētes eē ꝑꝑ h̄ dicūt: q̄ qđ sursuꝫ corpus ignē eē dicunt. Ut rōnabile ex n̄s vnūqđqꝫ: ꝯstare ex his in qbus vnūqđqꝫ est: silr̄ ⁊ nos dicimus.

¶ Volumꝰ mō ꝑscrutari postq̄ꝫ cōpleuimꝰ ſmonē de primo corpore: de stellis ⁊ eius corꝑibꝰ: ⁊ de eaꝝ figuris: ⁊ suis motibus. Dicamus igiť ꝙ opꝫ nos ꝑter ea q̄ diximus suꝑius ponere q̄ꝫlibet stellaꝫ ex illo corꝑe in quo moueť. Diximus. n. suꝑius ꝙ hoc est corpus aliud ab istis q̄tuor corꝑibus q̄ circulariter mouenť. Et dicamꝰ ꝙ queādmodū dicētes ꝙ stelle sť ignee n̄ dicebāt h̄: nisi ꝙ corpꝰ altissimū pōebāt igneū. Et dicebāt

ꝙ necesse

ꝙ neceͤ ē vt qδlꝫ corpꝰ ſit ex nã corpis i quo eſt poſitũ ⁊ fixũ. Jta dicemꝰ nos ꝙ ſtelle ſũt ex nã qnti corpis: qꝛ ponunt̃ in eo fixe.

41 Cum demr̃auit ſubam celi q̃ ſit vl'r: ⁊ demr̃auit accñtia ꝯñtia ſuã ſubam: vult ſil'r facere d̃ ſtellis.ſ.demr̃are ſubas ſuas q̃ ſunt: deide ſuas figuras: deide ſuũ motũ. ¶ Et.d.volumꝰ pſcrutari modo ⁊c̃.i.poſtq̃ꝫ cõpleuimꝰ ſmoñe in totalitate corpis celi: volumꝰ mõ pſcrutari de ſtellis in tribꝰ: de ſuba: de figuris: de motibꝰ.⁊ pus de ſuba. ¶ D.dicamꝰ g̃ ꝙ opꝫ nos ⁊c̃.i. neceͤ ē credere ꝙ nã cuiuſlibet ſtelle eſt ex nã cuiuſlibet corpis in q̃ mouet̃. ¶ D.fecit rememoratione de ſmõe pdicto q cogit ipm ad credendũ h̃: ⁊.d.iã.n.diximꝰ ſupiꝰ ꝙ neceͤ eſt opinari ꝙ ſuba ſtellaꝝ ē neqꝫ grauis neqꝫ leuis: qꝛ determiatũ eſt ꝙ neceͤ eſt ꝙ corpꝰ oē ſit hꝰ: cuiꝰ ſtelle ſunt ptes: h̃ eni corpꝰ eſt ſenſibile: ſꝫ rõne cõprehẽdit̃ ex cõprehẽſiõe ſtellaꝝ: ſtelle.n. qꝛ ſentiũt̃ moueri circul'r: qδ nõ põt eē p ſe ⁊ ſingl'r: neceſſe fuit vt iſte motꝰ eēt in corpe circulari. Et qꝛ corpꝰ rotũdũ inq̃ꝫtũ motꝰ eiꝰ ē circularis nãliter neceſſe ē vt ſit neqꝫ graue neqꝫ leue: ⁊ cuꝫ ſtelle ſint ptes iſtiꝰ corpis neceſſe eſt vt ſint nãe eiꝰ: q̃ꝫuis ſtelle ſint ex nobilioribꝰ ptiũ eiꝰ: ⁊ cũ illud qδ eſt nobiliꝰ in aliqua nã dignius eſt in illa nã.

Corpus celeſte nõ ē ſenſibile ſed rõne cõprehẽdit̃. Sꝫ vid opᵐ cõ.5.i p̃ celi.

¶ Et qꝛ iſte ſmo cõtinet in ſe duas ꝓpões. Quaꝝ vna eſt ꝙ oē qδ eſt ps corpis nãliter eſt ex nã iſtius corpis. Scδa eſt ꝙ ſtelle ſint ptes celi nãliter: ⁊ concludet̃ ex h̃ ꝙ ſtelle ſunt nãe celi: ⁊ iſte ꝓpões ſunt itelligibiles ⁊ famoſe. vult g̃ demr̃are ꝙ iſte ꝓpões cũ h̃ ꝙ ſunt itelligibiles cõceſſe ſunt ab oibꝰ antiqs. ¶ Et.d.⁊ dicamꝰ ⁊c̃.i. ꝙ iſta ꝓpõ.d. ꝙ ſtelle dñr eē nãe ſube celi: ꝯceſſa ē a dicẽtibꝰ ſubaꝫ celi eē ignea: hi.n.dicũt ſtellas eē igne: qꝛ opinant̃ celũ eē igne: qꝛ videbãt ꝙ cã in h̃ eſt ꝙ celũ eſt ignis. melius eſt.n. dicere ꝙ opinant̃ celũ eſſe igne: qꝛ videbant ſtellas eē igneas: ⁊ qꝛ videbãt calefactione eaꝝ: ⁊ hec eſt cõceſſio ꝯuerſiõis iſtius ꝓpõnis.ſ. ꝙ totũ debet eē nãe ptis: ⁊ g h̃ ꝯcedit: cõcedit ẽt conuerſam.

¶ Calor autē ab ipſis ⁊ lumē gñatur attrito aere ab illoꝝ latione. Natus eſt eniꝫ motus ignire ⁊ ligna ⁊ lapides ⁊ ferrũ. Rõnabiliꝰ igit̃ ꝓpinqus igni: ꝓpinqus aũt aer: velut ⁊ in latis ſagittis: he ipſe.n. igniuntur ſic vt liqueſcant plũbee. Et qm̃ igniunt̃ iſte neceͤ ⁊ eum q in circuitu ipſarũ aerē hoc ipm pati. He qdē ipſe incaleſcũt ꝓpter in aere ferri: q pp plagaꝫ motu fit ignis. Eoꝝ aũt que ſurſum vnũqδqꝫ in ſpera fert̃ vt ipſa qdē non igniãtur. Aere aũt ſub circularis corpis ſpera exñte: neceͤ ē lata illa incaleſcere. Et hanc maxime cui ſol extat ifixus: pp qδ approximante ipſo: ⁊ oriẽte: ⁊ ſup nos exñte gñat̃ calor. Qδ qdeꝫ igit̃ neqꝫ ignea ſunt neqꝫ in igne ferunt̃ tm̃ nobis dcm̃ ſit de ipſis.

¶ Calor aũt veniẽs ex ſtellis fit ex ꝯfricatiõe aeris q̃ fit ex motu eaꝝ. Motꝰ.n. inatus eſt calefacere lignũ ⁊ ferrũ ⁊ lapidē: ⁊ cũ ita ſit illud qδ ē ꝓpinqus igni eſt digniꝰ calefieri q̃ꝫ alia: ⁊ ꝓpiqſſimũ reꝝ igni ē aer. Motus ergo neceͤio calefacit aerē. Et verificatio huius eſt: qꝛ motꝰ calefacit plũbuꝫ ſagitte: qm̃ cũ ſagitta exiuerit a ſagittario plũbuꝫ liquefit a ſagitta. Reuertamur g̃ ⁊ dicamꝰ: ꝙ cũ ſtelle calefiũt ex motu calefit aer q eſt in circuitu eaꝝ neceͤario. Jlle aũt ſtelle nõ calefiũt niſi qꝛ mouent̃ i aere: ⁊ cũ aer findit̃ ex motu ſtellaruꝫ fit ignis: ⁊ ſic ſtelle calefiunt ex eo. Stelle aũt q̃ ſunt in ſupiori orbe ꝓcedũt in ſuo orbe. Et pp h̃ nõ calefiũt: ⁊ ſtelle non calefiũt niſi qꝛ aer eſt ſub ſupiori orbe rotũdo. Cũ igit̃ ille orbis mouebit̃ calefiet aer: ⁊ maxie aer q eſt ꝓpe ligamẽtũ ſolis. Quapp calor ſolis eſt ſm ſuã ꝓpinqtatē ⁊ remotione a noſtris capitibus. Declaratũ eſt igitur ꝙ ſtelle nõ ſunt ignee: ⁊ ꝙ lux earuꝫ non eſt ignea: ⁊ p hoc nõ cadit ſub viſu.

¶ Cuꝫ narrauit ꝙ ſtelle dicunt̃ eē nature celi ⁊c̃.d. ꝙ 4.2
iam demonſtratũ eſt ꝙ celũ eſt neutrũ. quapp ⁊ ſtelle: ⁊ hoc appet ex calefactiõe ſtellaꝝ ⁊ ex lumie eaꝝ inducit in hoc nõ modicã dubitationē. Exiſtimatuꝫ eſt enim ꝙ ſicut ois ignis eſt calefaciẽs: ⁊ eſt verũ: ⁊ ita eſt verũ cõuerſum: ⁊ ſil'r de lumie ꝙ oĩs ignis eſt luminoſus: ⁊ oē luminoſum eſt ignis: queſtio eni cõponit̃ ſic. Stelle ſunt calefacientes. Et omne calefaciens eſt ignis. ergo ſunt ignis aut ignee. Et qꝛ nã totius dꝫ eē nature ptis: cõtingit ꝙ celũ aut erit ignis aut igneuꝫ. ⁊ iδ vult declarare pp h̃ ꝙ ꝓpoſitio hec nõ couertit̃: calefactio.n. inuenit̃ ex igne ⁊ corpe nõ igneo cũ mouerit: aut mouebit̃: ⁊ icepit diſſoluere q̃ſtionē. ¶ Et.d. calor aũt veniẽs ex ſtellis ⁊c̃.i. cauſa aũt calefactiõis que fit in aere ⁊ ex ſtellis ⁊ pcipue a ſole nõ eſt: qꝛ ſol ⁊ ſtelle ſunt ignee cũ declaratũ eſt ꝙ ignis eſt leuis: ⁊ ꝙ hoc corpꝰ neqꝫ leue ē neqꝫ graue: ſed cã calefactionis aeris a ſole ⁊ ſtellis eſt cõfricatio partiũ aeris adiuicē pp motũ ſolis ⁊ ſtellarũ.

a Digreſſio i q̃ oñdit qũo ſol ⁊ ſtelle calefaciunt aerem cuꝫ non tangant.

a ¶ In hoc aũt qδ dicit eſt qδ nõ modica: ſol eni ⁊ ſtelle nõ tangunt aerem neqꝫ ignē: qꝛ eſt in ꝯcauo orbis lune. ¶ Themiſtiꝰ aũt fingit ꝙ huic qõni rñdet Alex. qm̃ nõ eſt ipoſ'e vt aer calefiat mediãte corpore celeſti: q̃ꝫuis corpus celeſte nõ calefiat: ſicut piſcis mortificans manꝰ piſcatoris: cũ ceciderit in rete mediante reti: ⁊ ſi rete nõ mortificat: ita nõ eſt ipoſ'e vt ſtelle ⁊ ſol calefaciãt aerē: q̃ꝫuis corpus celeſte qδ eſt iter eos nõ calefiat. ¶ Et Themiſtius dicit ꝙ hoc exẽplũ nõ ē rectũ. recte.n. patit̃ a piſce: q̃ꝫuis nõ paſſione ſimili paſſioni manus: quapp ꝯtingit dicere ꝙ corpus celeſte patit̃ a ſtellis aliqua paſſione: ⁊ ſi non ſit ſil'is paſſioni aeris: q̃ eſt igitur hec paſſio. ¶ Dico ego ꝙ difficultas huius qõnis addit̃ ex h̃ ẽt: qm̃ impoſ'e eſt vt aliqd moueat̃ ab aliquo in loco: mediãte aliquo nõ moto a pmo mouente. ſi igit̃ pars aeris q̃ opponit̃ ſoli mouet̃ a ſole: mediãte parte celi q̃ eſt iter aerē ⁊ ſolē motu locali: neceͤio ē vt illa ps celi moueat̃ a ſole motu locali: qδ eſt ipoſ'e: hec ē igit̃ qδ cadẽs in h̃ ſmone. ¶ Dicamus igit̃ nos ꝙ ptes orbis vicinãtes aeri neceͤ eſt vt diuerſent̃ in ſuis opationibus in motione aeris ⁊ eius calefactiõe ſm diuerſitatē earũ in raritate ⁊ dẽſitate. b Jn corpe.n. celeſti inueniunt̃ he q̃litates: q̃ꝫuis equoce dicant̃ in eis ⁊ in elementis: ⁊ qñ ita ſit ⁊ pars que vicinat̃ aeri non

Alex. rñſio.

Cõtra Alc.

Auẽ. iprobõ

Auer. ſolõ.

b Raritas ⁊ dẽſitas repiunt̃ i cõpibꝰ celeſtibus: ſꝫ equoce. Jdẽ 2.cap. de ſba orbis.

agit in aerē:nisi per suam totam potētiam existentē
in tota ꝓfunditate illius corpis.Et ideo cū duo cor/
pora tangēt aliud:ꝛ fuerit vnuz eoꝝ ꝓfundius alte/
ro:necesse est vt actio ꝓfundioris ꝛ spissioris in cor/
pus qđ tāgit sit maior:q̄uis eius supficies qua tan/
git ipsum sit equalis supficiei qua tangit ipsuz illud
qđ est minoris ꝓfunditatis.naz potētia diuidit̄ ꝑm
diuisionē corpis. Et silr cuz duo corpora fuerint eq̄/
lia ꝛ alteꝝ eoꝝ fuerit dēsius alio:necesse est vt den/
sius fuerit fortioris actionis.Et cū ita sit pars orbis
in qua est stella maioris actionis est in aerē vicinan
tem illi q̄ pars in qua nō est stella.s.pars eq̄lis par/
ti in qua nō est stella:q̄uis stella nō tāgit corpꝰ pas/
siuum ꝑ se.Corpus eni agit in corpus per totaz suaz
potētiam:que diuidit̄ per suā diuisionē. ꝛ ideo quia

Sol ē maximꝰ stellarū ꝛ dēsior ꝛ magis luminosus.

sol est maximꝰ stellaꝝ ꝛ dēsior ꝛ magis luminosus:
cōtingit vt actio partis orbis in quo ē sol sit fortior.
sol.n.in motu diurno ꝛ alie stelle sūt ps totiꝰ.s.ps or
bis:cuius cōuexum est cōuexum mūdi:ꝛ ꝯcauū cō/
cauū mūdi.Qm̄ iste totus orbis est vnus orbis ī ve
ritate:cū motus vnꝰ in numero eq̄lis sit ille motus.

Totꝰ orb est vnꝰ orb in vitate:ꝛ ē quasi vnū aial. Vi de cōsile. 12. met. 44. ꝛ h̄ ꝫ. cō. 71. Et i lib. dstructio destructionū disputatōe 3ª in solone. 18. dubij.

Totus eni orbis est quasi vnuz aial:ꝛ iste motus est
quasi motꝰ localis in aīalibus:ꝛ alij motus q existūt
in orbibꝰ sunt sicut motus ꝑticulares q sunt in mem
bris aīalium.Et cuz ita sit determinatū est ꝙ motio
que est in aere a ꝑte orbis in qua est stella est maio/
ris actōis cū calore in aerē q̄ ps orbis in qua nō est
stella.Et q2 sol est maximꝰ stellaꝝ in h̄.s.in dēsitate
ꝛ lumine:cōtingit vt pars orbis in qua est sol sit ma
xima ꝑtiū in agēdo calorē in aere cū mouerit ipm.
¶ Declaratum est ergo ex hoc q̄uo dī ꝙ stella mo/
uet aerē motiōe qua agit ex calore plus q̄ agāt par
tes in q̄bus nō sunt stelle: ꝛ ꝙ iste ꝑmo ꝑm nām est:
ꝛ nō ꝯtinget in eo qđ Alexan.dicit:neq3 indiget mō
quē fingit:qm̄ per ipsum nō dissoluit̄ ista qđ . Actio
eni ꝛ motio quā Aris.attribuit stelle nō attribuit ei
ita ꝙ faciat ꝑ se ꝛ singulariter:qm̄ h̄ nō est pośe nisi
stella tāgeret aerez:sed attribuit h̄ stelle:q2 ps orbis
in qua est stella facit hāc operationē ꝑ stellā que est
in ea: que stella est pars eius:ꝛ potētia totius orbis ē
cōgregata ex potētijs partiū.Qm̄ queādmodū vtu/
tum corporaliū successio ꝛ additio vniꝰ post alteraz
est ꝑz successionē corpoꝝ in magnitudine ꝛ paruita/
te:sic erit successio ꝛ additio vtutū celestiū corporū
equalium eiusdē speciei ꝑm suā successionē in densi
tate ꝛ raritate. ¶ Et cuz.d.ꝙ calefactio stellarū est
ꝑpter motū earum:dedit testimoniū super hoc ꝛ di
xit: motus eni innatus est.i.ꝛ diximus ꝙ ꝑtes orbis
in q̄bus sunt stelle calefaciunt aerez ꝑ motus:q2 ipe
motus calefacit ferrū ꝛ lapidē: ꝛ cum motus calefa/
cit ferrū ꝛ lapidem q̄uis sint multū remota a natu/
ra ignis:dignior est calefacere aerem q est ꝑpinq̄ssi/
mus nature ignis:D.d.exemplū de plumbo sagitte:
ꝛ hoc nō est exempluz simile stelle in oībus modis:
pars enim in qua est stella necessario calefacit aerē
per suā motionē:ꝫ ipsa nō calefit sicut calefit sagit/
ta:sed tn̄ hoc nō impedit in hac declaratione.Sagit
ta enim nō calefacit aerem ꝑm suuz motuz: in eo ꝙ
ipsa calefit ex aere:qm̄ ꝑm ꝙ calefit est passiua:ꝛ ꝑz
ꝙ calefacit est actiua:ꝛ cuz ipsa nō calefacit ꝑ motū
nisi ꝑm ꝙ est agēs: ꝛ stella est agens in aerē.ergo nō
calefacit ipsum nisi ꝑm ꝙ est agēs : ꝛ iste modus tm̄
existit in eo:cum corpus celeste tm̄ est actiuū. ¶ D.

Expō pmis.

d. Reuertamur ergo ꝛc.ꝛ iste ꝑmo pōt itelligi duo:
bus modis. Quoꝝ vnꝰ est vt loquamur de stellis: q̄
vere sunt stelle:que neq3 sūt graues neq3 leues : ꝛ.d.
ꝙ stella nō calefacit cū fuerit ꝑm quācūq3 remotio
nez: sed calefacit nisi poneremus aliud corpus cale/
fieri ꝑpter suum motū in aere ex aere:qm̄ cū posue
rimus ꝙ stella eēt ꝑpiqua aeri tali ꝑpinq̄tate.s.ꝙ si
esset aliud corpus cuiꝰ natura esset diuersa a natura
stelle:tūc stella calefieret ex motu aeris: tūc necesse
est vt stella calefaciat aerē per suum motū. ¶ D. d.
causaz ꝛ.d.ꝛ ille stelle nō calefiūt ꝛc.necesse est dice
re ī istis stellis.s.ꝑpinq̄s aeri:ꝙ si eēnt alteriꝰ corpo/
ris necessario calefierēt:qm̄ cum mouerent̄ in aere
mediāte corpore in quo sunt aer mutabit̄ in ignem
ex suis motibus:quapropter necesse est vt calefierēt
si reciperēt calefactionez:ꝛ sic explanauimus ꝙ cor/
pus est neutrū. ¶ D.d.stelle aūt que sunt in orbe su
periori ꝛc.i.stelle aūt remote ab aere que sunt in or/
be superiori tm̄ sunt remote ab aere: qm̄ si eēnt alia
corpora nō calefierēt ab aere ꝑpter remotionē:ꝛ cū
ita sit nō cōtingit eis calefacere aerē per suum mo/
tuz sicut illa ꝑpinqua. ¶ D.d.stelle aūt nō calefiūt.
idest.stelle aūt ꝑpinque aeri si eēnt alia corpora ca/
lefierēt:q2 aer est ꝑpinquꝰ eis sub ꝯcauo orbis ꝯtinē
tis aerē:cum igit̄ mouebit̄ iste orbis q tangit aerem
calefiet aer ex motu illius orbis ex ꝑpinq̄tate stella/
rum eius tangēte aerem:ꝛ ꝑcipue aerem quē tangit
pars orbis in opposita parte solis. Illa.n. pars orbis
cū eo qđ habet de magnitudine solis ꝛ sua ꝑpinq̄ta/
te supficiei sue inflāmat aerē violenta inflāmatiōe.
¶ Et h̄ intēdebat cū dixit:ꝛ cum ille orbis mouebi
tur ꝛc.ꝛ intēdit per:aerē aerē q tāgit partē orbis op
positaz soli:illa enim est que appropinquat parti in
qua est sol fixus:ꝛ h̄ intēdebat per ligamētuz:nō q2
sol est fixus cum ligamēto:qm̄ si ita esset grauis eēt:
qđ est īpośe. ¶ Si aūt posuerimus sermonē eius in
stellis que dicunt̄ assub:manifestū est qđ.d.ꝛ tūc in/
ducet ipsuz in testimonio ꝙ aer calefit ex motu cor/
poris celestis.Qm̄ genera illaꝝ stellarum significāt
ꝙ aer calefit ex motu:ꝛ ꝑpter h̄ significāt abūdan/
tiam siccitatis:ꝛ ꝑm hanc explanationē intēdebat ꝑ
stellas que sunt in supiori orbe veras stellas:ꝛ per su
periorē orbem totuz celū:ꝛ cū narrauit ꝙ sol habet
ꝓprietatē calefaciētē plus q̄ alie stelle:īcepit narra/
re ꝙ. ꝑpinq̄tas ꝛ remotio sunt cause intēse calefaciē
di ꝛ remisse:ꝛ dicit.ꝛ ideo calor solis ꝛc.i. ꝑpter ꝑpin
quitatē ꝛ remotionē quas habēt stelle cū aere:cōtin
git in aere vt sit causa calefaciendi:est eni calefactio
solis ꝑm ꝑpinq̄tatez ꝛ remotionē eius a ꝫenit nostri
capitis:ꝛ quāuis sit remotus ab aere q est in cōcauo
orbis eadē remotiōe : ꝛ hoc qđ dicit:manifestuz est:
qm̄ qn̄ magis appropinquauerit sol pūcto qđ est ꝫe/
nit:tanto magis linee erunt breuiores ꝑm ꝙ deter/
minatū est in geometria. ¶ Et existimatū etiaz est
aliā cām esse in calefactiōe ꝑꝑ ꝑpinq̄tatē:ꝛ est ꝙ an
guli radioꝝ sunt recti aut fere. videt̄ eni ꝙ q̄to ma
gis anguli radioꝝ appropiquāt vt sint recti tāto ma
gis calefaciēt: ꝛ cū magis reflectūt̄ sup se tūc erit fi
nis calefactiōis:ꝛ q̄to magis reflexio radioꝝ multi
plicata fuerit tanto magis erit calefactio:ꝛ h̄ erit in
speculo cōburēti manifestuz. Radij.n.istius speculi
oēs reflectunt̄ ad vnū punctū. ¶ Et putat̄ ex hoc ꝙ
celum est calefaciēs ꝑ se motu ꝛ lumine:ꝛ magis ap/
paret h̄:q2 videmꝰ loca vmbre eē frigida:cū igit̄ po/
suerimus corpus tersuz a quo radij reflectunt̄ ad lo/
cū in quo radij erāt ante videmꝰ illū locū calefieri:
ꝛ erat an̄ frigidus: ꝛ si illud corpꝰ tersuz auferamus
auferet

Obtio pma.

auferetur reflexio:⁊ refrigidabitur locus. ℂ Igitur ex hoc appet ꝙ radij calefaciūt ꝑ se ⁊ nō esse corpus eos declaratū est:nedū vt sint corpus calidū:⁊ oē calefaciēs ꝑ se eēntialr est corpus calidū:⁊ ista dubitatio eadē ꝯtigit in motu.

Obtio scda.

Cū ḡ posuerimus ꝙ calidū nō gnat essentialr nisi corpus calidū sile ei. ℂ Quō igit dicemus ꝙ motus est calefaciēs:⁊ ꝙ corpus motū calefacit illō in quo mouet:⁊ iā dictū est ꝙ omne gnatū nō gnatur nisi a suo simili spē aut genere:calor igit nō gnatur a motu nisi accñtalr.

Solo scde.

ℂ Et respōsio est:qꝛ nō sequit:nisi in substātijs:in accñtibꝰ aūt nō. Nō eni sequit vt oē accidēs fiat ex suo simili ex spē vel genere. V. grā. nigredo a calore aliquando:⁊ aliqn a frigiditate:⁊ cū ita sit ⁊ calor generat a calore aliqn:⁊ aliqn a motu:qs igit motus iste est.

Hec nō pnt gnari nisi a causa vniuoca:accñtia vero a cā equoca pnt. Sz vide oppositū de igne ⁊ aialibus genitis ꝑ putredinez 7° meta. 3i. Et 12. met. 18

ℂ Videmus eni qō Aristo. d.ᵃ ꝙ motus ex quo gnatur calor est quasi vita oiuz que sunt ꝓm nāz:⁊ h vz manifestū in igne:qñ cuz nō mouet extinguit:⁊ ꝓm hoc motus ē pfectio corpis calidi. ᵇ Cū igit corpꝰ calidū fuerit motū erit in vltima sua pfectiōe:⁊ cum fuerit in vltima sua perfectione:tūc calor erit in eo in sua vltia pfectiōe:sic in re existūt oia accñtia ꝯñtia formā eiꝰ.

a 8. ph. t. c. j.

b Signū potissimū ꝙ calor gnatur ex motu.

ℂ Si igit lumē fuerit pfectio corpis ignei tūc est de eo sic de motu. s. ꝙ corpꝰ calidū igneū cuz fuerit luminosuz erit in sua vltima pfectione:⁊ cum fuerit in sua vltia pfectiōe erit in calore in sua vltia pfectiōe. ℂ Et sic vltra appet ꝙ aut ē cā accñtal sic de motu. Aut erit cā ꝯsilis per se q̄ ꝓuenit nobis ex motu stellaꝝ:qñ nō ē remotū vt ista forma copuletur cuz lumīe:⁊ reflectat cū sua reflexiōe:⁊ abscindat cū sua abscisiōe:qñ opinādū est ꝙ q̄uis corpa supcelestia sint neutra:tñ iquātū sūt cōpa hñt cōicatiōnē cū elntis i diaphanitate ⁊ illumiatiōe ⁊ obscuritate:⁊ iō dic Ari. in lib. de aialibꝰ:ꝙ nā lune ē silis nāe terre pp obscuritatē q̄ est in ea. ḡ ps lumiosa orbiū silis nāe ignis.

Corpora celestia cōicant cū iferiorībꝰ in diaphanitate ⁊ illuminatiōe. Idē scdo caplo d suba orbis.

ℂ Et iō ꝯsiderātes opatiōnē stellaꝝ in antiq̊ tpe attribuūt qbusdā eaꝝ calorē:⁊ siccitatē vt soli:⁊ qbusdā frigiditatē ⁊ hūiditatē:vt lune. qbusdā frigiditatē ⁊ siccitatē:vt saturno:⁊ qbusdā masculinitatē:⁊ qbusdā femineitatē.

Corpa celestia nō agunt frigiditatez. vid opm. 2. c. d suba orbis.

ℂ Cum in rei veritate nō agūt frigiditates:sed calores similes vnicuiqꝫ elnto ꝝ. Sed h manifestuz est in luna que operat in aquis māifeste:⁊ nō existimo qō Auicēna dicit ꝙ faciunt frigiditatē ⁊ humiditatē:⁊ hoc est remotū ⁊ extra fundamētuz. Sed si fuerit erit ꝓm cōparationē. ℂ Deinde. d. māifestū est igit ꝙ stelle. i. māifestū est ex hoc ꝙ stelle nō sūt ignis neqꝫ ignee. ⁊ ꝙ lumē eaꝝ nō est:qꝛ sunt ignis:cuz non sequat ꝙ oē luminosuz sit ignis:neqꝫ ꝙ ois ignis sit lumiosus. Existimatū ē. n. ꝙ ignis ē in ethere ⁊ nō ē lumiosus. ⁊ cū. d. ⁊ nō cadit pp h subvisu. itelligit ꝙ lumē eaꝝ nō cōprehendit a visu qꝛ sunt ignis. Cap. II.

Qoniaz autē videntur ⁊ astra translata ⁊ totuz celum. nec̄iuz autē qescentibus vtriusqꝫ fieri trāslationez:aut motis:aut hoc quidem quiescēte:boc aūt moto. Vtraqꝫ quidē igit qescere ipole quiescēte ⁊ terra. Neqꝫ eni vtiqꝫ fierēt que videntur. Terra autem supponatur quiescere.

ℂ Et dicamus ēt ꝙ stelle cū vident transferri ⁊ totum celū. Necessario erit boc autem ambobus qescentibus:aut ambobꝰ motis:aut hoc qescente boc moto. ipole est vt sint ambo quiescentia:cum terra sit quiescens. Qō si ita esset nō videremus hoc qō videmus de stellis. sit ergo mō terra qescens donec de ea in futuro perscrutetur.

Cum declarauit pmam qōnez triū:quas ꝓmisit 43
determinare icepit scōam. s. de cognitione modi motus eaꝝ:⁊ h q̄uis appareat ex predictis:tñ in h loco vult pscrutari de eo pncipalr:qñ quādo potuerit declarare ex pncipijs ꝓprijs est meliꝰ. ℂ Vñ aūt apparet hec qō māifestū est ex pdictis:qñ declaratū est ꝙ stelle sūt ptes rotūdi:⁊ ꝙ est ipole vt stelle moueant localr ꝑ se:qñ si ita eēt mouerēt recte:⁊ hoc manifestū est ex pdictis: sed voluit ponere pscrutationē de hoc quasi in initio.

Si stelle mouerent localr ꝑ se mouerēt motu recto.

ℂ Et. d. ⁊ dicamꝰ ēt ꝙ stelle cū mouent ⁊c. i. cū posuerimꝰ ꝙ stelle sūt mote ꝓm sensuz visus:⁊ ꝙ sunt ps celi:⁊ ꝙ celū mouet:vt existimat:ꝯtingit vt aut stella ⁊ orbis ambo moueant insil ꝑ se:⁊ terra ē imota:aut stella erit mota:⁊ erit qescēs diuidēdo orbē:aut stella qescēs ⁊ orbis motus. ℂ Et debes itelligere ꝑ h qō dicit:videntur in stellis ꝑ sensuz:⁊ in celo ꝑ existimationē:⁊ forte dicit h in celo pp h qō apparet in astrologia. Appet. n. sensui ꝙ stelle erratice hñt duos motus. s. ex oriente in occidentem:⁊ ex occidēte in orientem:⁊ hoc ipole est nisi i altero duoꝝ motuū sit ps moti mota. ℂ D. d. dicamꝰ igitur ꝙ ipole est vt ambo ⁊c. i. ipole est vt stelle ⁊ celi appareāt trāsferri:⁊ in rei vitate sint qescētes:sꝫ cā huiꝰ apparētie est motus terre:qñ notū est ꝑ se ꝙ terra est qescēs:⁊ stelle mouent. Et qꝛ sophiste dubitationē faciunt in hoc:ex hoc qō videt ꝙ ambulātes in fluuio apparet eis ꝙ mouent ꝑ motus fluuioꝝ. ℂ Et dixit:⁊ si ita esset nō videremus hoc quod videmus de stellis. i. ꝙ si ita eēt sicut illi dicūt de qualitate vl qete stellarū nō appareret hoc quod apparet de motibus earū ex occidēte:⁊ retrogradatione ⁊ ꝓgressione eaꝝ:⁊ qꝛ vult pscrutari de hoc posuit hoc in hoc loco pro cōstāti:⁊ dixit. sit ergo terra modo quiescens. i. ponamus modo ꝙ terra sit quiescens:q̄uis aduersarius forte contradicet.

ℂ Relinqtur aut vtraqꝫ moueri:aut hoc qdem moueri:boc aūt qescere. Si qdez igit ambo mouebunt irrōnabile easdē velocitates astroꝝ esse ⁊ circulorū. Vnūqdqꝫ enim eque velox erit circulo ꝓm quē fert. Videt enim simul redire circulis:cū iterū in idem. Accidit igit simul ⁊ astrū ptrāsisse circulū:⁊ circulū allatum esse ea que ipsius latione ptrāseunte eaz que ipsius periferiā. Nō est aūt rōnabile eādem rōnem hēre velocitates astroꝝ:⁊ magnitudines circulozuz. Circulos aūt nihil incōueniens:sed necessariū analogice habere velocitates magnitudinibus. Astroꝝ autē vnūquodqꝫ qō in his nō valde rōnabile. Si eniz ex nec̄itate maiori circulo latum velocius erit. Palam qꝛ ⁊ si trāsponantur astra in eos qui inuicē circulos:hoc quidez erit velocius:hoc autē tardius. Sic

aūt nō vtiq₃ habebunt ꝓpriū motū: sed ferrent̄ vtiq₃ a circulis: siue a casu contingit.

¶ Remanet nob̄ dicere: aut ambo sunt mota. s. stella ⁊ celū: aut h̄ motū ⁊ h̄ qescēs. Si igit̄ ambo sunt mota ꝯsil'r hēbūt velocitatē: qđ est extra rōnē: vt mot⁹ sit idē motui celi: tūc eni eēt velocitas mot⁹ cuiuslibet stellaꝝ sil'is motui orbis in quo mouet̄: ⁊ ꝑuenirēt cū suo orbe ad eūdē locū i eadē hora. Et tūc accidēt vt loc⁹ stellaꝝ reuolueret̄ circulo: ⁊ reuoluēs moueret̄ reuolutōe: ⁊ reuolueret̄ cū stella in eodē tpe. Et nō op₃ vt velocitas mot⁹ stelle sit ƀ₃ magnitudinē stellarū. Velocitas aūt mot⁹ circuloꝝ nō est ignotū vt sit ƀm magnitudinē suā. S₃ h̄ ē nec̄iū ⁊ nō op₃ q̄ h̄ sit in stellis q̄ sunt in circulis. s. vt velocitas mot⁹ stelle sit ƀm magnitudinē sui orb. Qm̄ si stella ꝑtrāsiret maiorē orbē cito ƀ₃ suā magnitudinē: nec̄io si stelle trāsferrent̄ ex suis orbibus in alios esset motus quarūdā₃ tardior: ⁊ quarūdā velocior. Et sic stelle nō haberēt motū proprium: sed circuli deferrent eas ⁊ mouerent eas.

44 ¶ Quoniam autē₃ iste ƀmo est de motu diurno: manifestum est vtrū vero sit de stellis erraticis tantū₃: aut de eis: ⁊ fixis est dubiū₃. ¶ Tñ manifestū est in erraticis. ¶ Et ex h̄ qđ. d. q̄ velocitas mot⁹ orbis d₃ eē ƀm suā magnitudinē: appet q̄ logt̄ de motu diurno: qm̄ cū mouerent̄ orbes quarūdam. s. stellaꝝ iter quādā vna reuolutiōe ⁊ sup eūdē axem. op₃ vt maior sit velocioris motus: ⁊ minor tardioris. s. vt stelle mouent̄ reuolutiōe diuersa: nō dī q̄ velocitas earū₃ est ƀ₃ suā magnitudinē nisi in h̄ qđ dñt astronomi ⁊ est nihil. Qm̄ āt iste ƀmo ē māifestior in erraticis q̄₃ in fixis: mani⁹ ē q̄r ponit cuilibet stelle orbē ꝓpriū. Et famosū₃ ē q̄ stelle fixe sūt i eodē orbe: ⁊ si fuerit posite in plib⁹ orbibus demrātio erit ēt de eis. ¶ Et abbreuiatio sui ƀmonis ē q̄ si qđlib₃ eoꝝ fuerit motū ꝑ se. s. stella ⁊ orbis nō poterit h̄ eē imaginatū: nisi mot⁹ stelle fuerit eq̄lis motui orbis: ita q̄ stella cōpleat vnā reuolutionē: ⁊ orbis tūc vnā reuolutionē. ¶ Et sic nec̄iū ē: aut q̄ h̄ fuit casu. s. q̄ velocitas motus nālis stelle fuit casu eq̄lis motui nāli orbis: qm̄ oīs orbis d₃ hr̄e motū nālē: aut erit h̄ accn̄tale stelle. s. ƀm orbē in quo est. si igit̄ fuerit casu ꝯtingit vt in celo sit casus: qđ est ipol'e. ¶ Ampli⁹ āt qđ casu fit raro fit: ⁊ si ꝯtingeret ꝯtingeret i vno orbe: ⁊ vl'r in paucis ⁊ nō in plib⁹. Et nos videm⁹ q̄ h̄ est in oib⁹. Impol'e aūt ē vt casus sit i vniuerso alicui⁹ spēi in cuius gn̄e nō cadit casus nedū in spē in q̄ est ipol'e cadē casū₃. Casus eni nō iuenit̄ nisi in pol'ib⁹: i nec̄ys āt nō: vt decl'atū est in physicis. Et si posuerim⁹ q̄ velocitas mot⁹ stelle sit ƀm orbē in q̄ mouet̄ ꝯtinget ipol'e sc₃ vt stella nō hēat motū nālē ꝓpriū: ita q̄ si imaginati fuerim⁹ hāc stellā q̄ est in h̄ orbe eē in orbe maiori: cōtingeret q̄ mot⁹ ei⁹ eēt velocior ⁊ in minori tardior. Et ipol'e ē vt corp⁹ sit simplex nō hn̄s motū nālē: ⁊. d. est igit̄ velocitas cuiuslib₃ stelle ⁊c̄. i. q̄ motus cuiuslibet stelle equalis est motui orbis in quo ē: ⁊ hoc erit in motu diurno. ¶ D. d. ⁊ nō ē necessariū₃ vt velocitas mot⁹ stelle sit ⁊c̄. i. ⁊ ītēdit ꝑ circulos circulos orbiū q̄ mouent̄ i motu diurno: ⁊ ꝯtinēt se adiuicē: ⁊. d. q̄ nec̄iū₃ est in circulis vt velocitas cuiuslibet circl'i eoꝝ. s. cuiuslibet orbis sit eq̄lis suo circl'o: qm̄ cū imaginati fuerim⁹ orbes ꝯtinētes se adiuicē: ⁊ oēs cōplētes vnā reuolutionē adiuicē: ꝯtinget necessario vt maior sit velocior minori: cū. n. duo mota ꝑtrāsirēt i eodē tpe duo cōpa diuersa: nec̄e ē vt illud qđ magl ꝑtrāsit sit veloci⁹: ⁊ residuū suoꝝ v̄boꝝ ē intellectū: s₃ tñ ēt nō ꝓpalauit in eo destructionē diuisionis in qua posuit q̄ stella mouet̄ nāl'r motu eq̄li motui sui orbis: ⁊ ipse destruet ea₃ in capl'o sequēti.

¶ Neq₃ sic rōnabile vt ⁊ in oibus sil': circulus qdē sit maior: ⁊ latio velocior ei⁹ qđ in iron astri. Vnū qdē eni aut duo hūc motū₃ hr̄e nihil incōueniēs: oia āt sil'r fictiōi assimilant̄. Simil' aūt ⁊ nō est in his q̄ nā q̄ vt contingit: neq₃ vbiq₃ ⁊ i oib⁹ exn̄s qđ fortuna.

¶ Dicam⁹ ēt q̄ si stelle ⁊ orbes eēnt nō causati: eēnt sine cā ⁊ agēte nō eēt oino nec̄iū vt orbis eēt magn⁹ in oib⁹ stellis: ⁊ motus stelle eēt i eo velox ƀm magnitudinē₃ orbis. Si igit̄ vna stella aut due eēnt h⁹ nō eēt inopinabile tm̄: cum autē₃ oēs stelle sint h⁹ iste sermo est fabulosus. Et non est aliqđ in rebus nālibus: ⁊ habēs aliquā dispositionē₃ casualē₃. Casus etiā impossibile est vt sit in omnibus rebus. s. vt res non habeant cām.

¶ Cū posuit q̄ si posuerim⁹ duo mota: stellā. s. ⁊ orbē: ex sua pōne sequūt̄ duo: aut vt stella nō hēat motū₃ ꝓpriū: sed qđ mouet̄ pōne op₃ ƀm orbē₃ in quo est: aut q̄ stella h₃ motū nālem ⁊ cecidit casu q̄ motus stelle fuit eq̄lis motui sui orbis. ⁊ cū Arist. destruxit ꝑmā diuisionē₃ icepit h̄ destruere scđam. ¶ Et. d. dicamus ēt ⁊c̄. i. ⁊ si stella habeat motū nālē₃: ⁊ h̄ fuit sine cā ⁊ sine agēte: pol'e esset vt h̄ esset in oibus stellis casu. s. vt accideret casu i oī stella: vt sua velocitas eēt ƀm magnitudinē sui orbis: ⁊ h̄ intendebat cū. d. nō eēt oino necessariū ⁊c̄. i. nō eēt necessariū₃ dicere de oibus stellis q̄ casu accidit vt quelibet eaꝝ hēat velocitatē ƀm magnitudinē sui orbis: qm̄ si h̄ iueniret̄ in vna stella aut in duab⁹ nō esset inopinabile. casus eni nō accidit nisi i paucioribus spēi in qua iuenit̄ casus. V. g. hoiē₃ gn̄ari sex digitoꝝ: ⁊ dixit h̄ cōcedēdo q̄ casus iuenit̄ in corpib⁹ celestibus: ⁊ verū est q̄ illic nō est casus cū nō sit illic mā: qđ declaratū est supius. ¶ D. d. q̄ nihil est in reb⁹ nālib⁹ ⁊c̄. i. ⁊ ipol'e est in rebus nālibus vt oēs aut pl'es habeāt aliqua₃ dispōnē casu. ¶ D. d. ⁊ casus ēt ipol'e est vt sit in oibus rebus. s. vt res nō habeāt cām: ⁊ h̄ est conuersū₃ sermonis ꝑdicti: ⁊. q. d. manifestū est q̄ pōnes q̄ sunt in oibus rebus nālibus nō sunt casu: neq₃ casus ē in oibus rebus: ⁊ forte est syllogismus ad ꝓbandū hoc: qm̄ ꝯuersio sermonis ꝑdicti est māifesta ꝑ se: ⁊. d. q̄ dispōnes nāles i entib⁹ nālib⁹ nō sūt casu: qm̄ dispōnes nāles iueniunt̄ in oibus reb⁹: casus āt nō. ¶ D. d. s. vt res nō hēant cā₃. i. cū dicem⁹ h̄ fit casu. itendimus h̄ fit sine cā agēte: ⁊ forte vult ꝓbare hac rōne: oia nālia habent agens: que aūt habēt agens nō fiūt casu. ergo nulla naturalia fiunt casu.

Abbreuiatio

Casus nō inuenit̄ nisi in pol'ib⁹ vt dē 2° phy. 48.

45

In celo non est casus cum nō sit mā. ... de cā₃. 6° ... ra. tex. com. 5. Et. 2. phy. 45. ⁊. 48. ... nono meta. tex. cō. 19.

¶ Sed

¶ Sꝫ adhuc iterū ſi qdē circuli manēt. aſtra aūt mouēt eadē: ⁊ ſilr erūt irrōnabilia. Accidit eni veloci⁹ moueri q̄ ex̄: ⁊ velocitates eē ſm magnitudīes circuloꝝ. Qm̄ qdē igit̄ neqꝫ vtraqꝫ moueri rōnabile: neqꝫ aſtrū ſolū: relinquit̄ circulos qdē moueri: aſtra aūt q̄eſcere ⁊ ifixa circlis ferri. Solū eni vtiqꝫ ſic nullū irrōnabile accidit. Celeriorē eni eē maioris circli velocitatē rōnabile eoꝝ q circa idē centrū collocatoꝝ. Sicut eniꝫ in aliȷs maius corp⁹ veloci⁹ fert̄ ꝓpria latiōe: ſic ⁊ in circularibus. Maior eniꝫ ablatarum ab his que ex centro maioris circuli deciſio.

¶ Reuertamur igit̄ ⁊ dicamus ꝙ ſint circuli q̄eſcētes ⁊ ſtelle mote. erit ēt inopinabile ⁊ ex̄ rōnē ꝑꝑ cām quā diximus. Accidit enim vt motus ſtellaꝝ ſit ſm magnitudinē circuloꝝ. Dicamus igit̄ qđ declaratū eſt ⁊ manifeſtū ꝙ nō eſt poſſe vt circuli ⁊ ſtelle moueātur iſimul neqꝫ vt ſtelle moueant̄: remanet igitur dicere vt circli moueant̄ tm̄: ⁊ ſtelle ſunt q̄eſcentes fixe in circulis ⁊ circuli deferūt eas. Qm̄ cū fuerint h⁹ nō accidit vt iſte ſmo ſit ex̄ rōnē. Qm̄ neceiuꝫ ē vt velocitas motus orbis maioꝝ orbiū poſitoꝝ in eodeꝫ loco ſit ſm motū magnitudinis ſue. Sicut igit̄ in aliȷs corꝑibus nō circularib⁹ corpus maius mouet̄ citius: ſic ⁊ de corporib⁹ circularibus. dico ꝙ corpus maius earū mouetur citius ſm ſuam magnitudinem.

46 ¶ Cū poſuit ꝙ diſpōnes ſtellaꝝ cū ſuis orbibus ſunt tres: aut ambo ſint mota: aut orbis quieſcens ⁊ ſtella mota: aut tertiū qđ itendit ꝓbare. ſ. ꝙ ſtella ſit fixa ⁊ orbis motus. Et cū deſtruxit ꝑmā diuiſionē incepit deſtruere ſcđam. ¶ Et. d. Reuertamur igit̄ ⁊c̄. i. ꝙ ideꝫ ipoſſe ſeq̄t̄ hāc p ōnē ⁊ pōnē p̄dictā. ſ. ꝙ ſtella nō hꝫ motū ꝓpriū: ſꝫ mot⁹ ei⁹ erit ſm magnitudinē circuli in quo mouet̄: ita ꝙ ſi ſtella q̄ eſt in maiori circulo eēt in minori reuerteret̄ tardi⁹: ⁊ ecōuerſo. ¶ Sꝫ forte pōt aliq̄s dicē ꝙ h̄ nō ſeq̄t̄ niſi poſuerim⁹ ipos motus iſimul: qm̄ cū poſuerim⁹ motū vtriuſqꝫ ipſoꝝ nālem ei ⁊ terminatuꝫ cōtinget vt eq̄litas, motus in ambob⁹ accideret caſu: ⁊ cū h̄ eſt ipoſſe: ꝯtigit vt motus ſtelle ſit ſm motū orbis ꝓpꝛȷ. In hac vero diuiſione: qꝛ orbis nō hꝫ motū: nō eſt remotū imaginari ꝙ oīs ſtella mouet̄ ſuꝑ circuluꝫ ꝓpriū motu nāli in quo eſt poſſe velocitas aut tarditas: qm̄ in ꝑma diuiſione nō fuit h̄ ipoſſe: niſi qꝛ cōplemētū ſue reuolutionis cū reuolutiōe orbis in q̄ eſt ꝯtigit vt ſit caſu. In hac aūt pōne nō ſeq̄t̄ h̄: cū orbis in quo eſt ſtella ponat̄ eē q̄eſcēs. ¶ Et rn̄ſio ē ꝙ Ari. nō ꝯſiderauit tm̄ caſuꝫ q fit iter orbē ⁊ ſtellā: in quo eſt ſcđm caſum q fit iter q̄zlibet ſtellarū ⁊ alias. Uidem⁹. n. ꝙ ſtelle cōplēt ſuas reuolutiōes in eodē tꝑe: q̄uis orbes earuꝫ maxie differāt in magnitudīe ⁊ ꝑuitate. ſ. in reuolutiōe diurna. Si igit̄ mot⁹ cuiuſlibet eaꝝ eſt nālis cū oēs faciāt vnā reuolutionē in eodē tꝑe neceio erit caſu: qđ eſt ipoſſe. ⁊ cū h̄ eſt ipoſſe neceiuꝫ eſt vt mot⁹ cuiuſlibet eaꝝ ſequat̄ magnitudinē ⁊ ꝑuitatē ſuoꝝ circuloꝝ: qđ ſeq̄t̄ ēt aliud ipoſſe: ⁊ eſt vt ſtelle nō hēant motū ꝓpriū: h̄ igit̄ itēdebat cū dixit. ꝑꝑ hāc cāꝫ quā diximus. i. ꝑꝑ cāꝫ ſileꝫ illi quā dixim⁹. ¶ Et cuꝫ deſtruxit vtrāqꝫ diuiſionē ꝯcludit tertiā. ſ. ꝙ ſtelle ſūt q̄eſcētes ⁊ orbes moti. ⁊ iō dixit. opꝫ nos igit̄ dicē ꝙ circuli mouent̄ ⁊c̄. ⁊ nos debemus itelligere ꝑ fixiōnē vt itelligat̄ ex fixiōe fixio reꝝ grauiū: cū illa corpora ſūt fixa in locis nō ꝓpꝛȷs: h̄ aūt corpus nō eſt niſi in ſuo loco: nec pōt recipe motū rectū neqꝫ violēte neqꝫ nāliter: qm̄ ſi recipet eū violēte recipet nāliter: ⁊ iō appet ꝙ nō recipiat diuiſionē: qm̄ ſi reciperet eā accipet ⁊ corruptionē. ¶ D. d. neceiuꝫ eſt eniꝫ vt velocitas ⁊c̄. i. ⁊ h̄ qđ dixim⁹ eſt neceiuꝫ: qꝛ neceium eſt vt velocitas maioris orbis ſit ſm ſuā ꝓportionē ad orbes: ex q̄bus ꝯtinet̄ cū fuerint moti in eodē loco ſuꝑ eūdē polū ⁊ idē cētrū: ⁊ h̄ nō ꝯtigit in ſtellis neceio cū orbib⁹: nec in eis adiniceꝫ niſi caſu. Quapꝑ nec̄e eſt vt ſtelle ſint q̄eſcētes in iſto motu diurno ⁊ orbes moti. ¶ Et cū dixit ꝙ orbis q ꝯtinet orbes cū mouent̄ iſimul nec̄e eſt vt motus eoꝝ ſint in eodeꝫ loco. i. ſuꝑ idē cētꝝ ⁊ eūdē polū: ⁊ ꝙ h̄ eſt cā ꝙ ꝓportio velocitatis mot⁹ ei⁹ ad motū eoꝝ eſt ſicut ꝓportio ſue q̄ꝫtitatis ad q̄ꝫtitatē eoꝝ: icepit dicē ꝙ ſilr ſequit̄ in corꝑibus rotūdis ſicut in rectis: qm̄ cū fuerint duo mota corꝑa ꝑtrāſeūtia duo ſpatia in tꝑe eq̄li: nec̄e eſt vt ꝓportio velocitatis ad velocitatē ſit ſic ſpatȷ ad ſpatiū: ⁊ ꝙ hoc ſit in circulari ſicut ī recto: ⁊ qꝛ ſpatiuꝫ in circulari eſt magnitudo ipſius corꝑis neceſſe eſt vt ꝓportio velocitatis vnius ad alteꝝ ſit ſicut ꝓportio magnitudinis vnius ad alteraꝫ. ¶ Et hoc itendebat cū dixit: ⁊ ſicut in aliȷs corꝑibus ⁊c̄. i. ⁊ ſic̄ corpus minus. i. ſpatium maius cū poſuerimus pertrāſiri ab aliquo moto in aliquo tꝑe in quo aliud motū pertrāſit minus ſpatiū: ꝯtinget vt pertrāſiens corpus maius ſit velocius: ita aūt eſt de corporibus ſpericis. ſ. ꝙ cū corpus maius mouebit̄ cū minori in eodē tꝑe: nec̄e eſt vt mot⁹ eius ſit velocior minori ſꝫ ꝓportionē ſue magnitudinis ad ipꝫ. magnitudines enim in iſtis. ſ. circularibus ſunt ſicut ſpatia ī rectis.

¶ Itaqꝫ rōnabiliter in eq̄li tꝑe maior circunferret̄ circulus: ⁊ nō diuelli celuꝫ ꝑꝑ h̄ accidet: ⁊ quia oſtenſum eſt cōtinuū eſſe totuꝫ.

¶ Et dicamus ēt ꝙ cū circuli tm̄ mouebunt̄ non ſtelle non diuidit̄ celuꝫ: neqꝫ findetur. Et iam declarauimus ſuperius ꝙ totū celū eſt continum non ſeparatum omnino.

¶ Hec eſt alia demōſtratio accepta a ꝓpoſitionibus predictis: declaratū eſt enim ꝙ corpus celeſte nō recipit diuiſionē: qm̄ ſi reciperet diuiſionē recipet corruptionē: ⁊ ēt ſi reciperet diuiſionē reciperet motuꝫ rectū. Et neceſſe ē ex hoc vt ſtelle nō ſint mote ⁊ orbes q̄eſcentes: ⁊ neceſſe eſt celū eſſe cōtinuū vnū: qꝛ neceſſariū eſt motū eſſe vnū cōtinuū: ⁊ vnus motus cōtinuus dꝫ eē in vno moto cōtinuo qđ eſt celū: ⁊ ex hoc bene appet vt nō recipiat diuiſionē in partibus ſicut dixit: ⁊ ſuper hoc eſt ſuſtentatus. 47

¶ Adhuc aūt qm̄ ſperica aſtra queādmodū ⁊ aliȷ dicunt: ⁊ nobis cōfeſſum dicere ex illo corpore generātibus. Sperici autē duo motus ſunt ꝑ ſe volutatio ⁊ circūgyratio.

Obiectio.

Solutio.

Celū nō recipit motuꝫ rectū neqꝫ violēter neqꝫ nāliter. nā ſi reciperet eum violēter reciperet etiā nāliter. Uide ꝑ hoc com̄. 14. ꝑmi celi.

Unus mot⁹ cōtinuus dꝫ eſſe i vno moto continuo. Idē 8° phy. com̄. 40.

¶ Siqdē eni mouent̄ astra per seipsa altero vtiq3 mouebunt̄ hoꝝ: sed neutro videntur. Circũgyrata qdē eni vtiq3 manerēt in eodē z nõ transferrent̄ loco: qδ z videt̄ z oēs di cũt. Adhuc āt oia qdē rõnabile eodē motu moueri. Solus aũt videt̄ astroꝝ sol h opari oriēs z occidēs z iste nõ ppt̄ ip3: s3 ppter elõgationē nr̃i visus. Uisus eni distās lõge nutat ppt̄ ĩfirmitatē que cã forte. Et ei⁹ qδ est scintillare videri stellas fixas. planetas āt nõ scintillare: planete qdē eni ppe sũt. Qua re prope existēs ad ipsos ptingit visus. Ad manentes aũt tremit ppter lõgitudinē porrectus valde longe. Tremor aũt ipsius astri facit videri esse motum. Nihil enim differt moueri visum aut quod videtur.

Propt̄ qd sol videt̄ scintill. re.

Propter qd stelle fixe viñr scintillare. planete vo non.

¶ Et dicamus ēt ꝙ stelle sunt sperice rotunde: antiq vo hoc dicebāt. Nos āt ɔfitemur hoc cũ posuerimus eas ex corpe qnto sperico. Et dicamus etiã ꝙ corpus rotundũ h3 duos motus: quoꝝ vn⁹ est reuersus: z alt̄ ꝑm reuolutionē. Si igit̄ stelle mouerentur: necio erit motus eaꝝ vno istorũ modoru3. Si igit̄ motus eaꝝ esset circul'r oĩno eēnt fixe in suis locis: z nõ videmus eas mutari a suis locis: z oēs hoies concedũt hoc. Et si motus eaꝝ esset h⁹: oporteret vt mot⁹ oĩu3 stellaꝝ esset talis. Motus vo solis tñ videtur moueri isto motu apud suã ascēsionē z occasu3. Existimat̄ aũt eē talis dispõnis nõ ex se: sed q2 valde remotũ est a visu. Uisus eni cũ multũ fuerit remotus z extensus reuoluet̄ ppt̄ suã debilitatē: z iδ motus toti⁹ solis existimat̄ esse ꝑm reuolutionē. Et propter hāc cã3 ēt z stelle fixe vident̄ scitillare. Stelle aũt erratice vident̄ nõ luminose: qa appropinquāt nobis: z pp suã ppinqtate3 cõprehēdunt̄ a visu: z puenit ad eas fortit̄. Qδ nõ põt in stellis fixis si nõ tremerent propter suã remotionē. Et cu3 visus reuoluet̄ videbit ꝙ stella est que mouet̄ isto motu: q est ꝑm reuolutionē z ɔuersionē: z nõ ē opinabile vt visus vel vidēs moueat visum.

48 ¶ Hec est demõstratio tertia fundata sup duas ppõnes quas post declarabit: z est: ꝙ stelle sunt rotũde: ex qua declarat ꝙ stelle sunt quiescētes sic. Si stelle mouent̄: aut circul'r necessario: aut titubando. D. δclarat ꝙ nullo istoꝝ modoꝝ mouent̄. g̊ stelle sunt fixe. Qm̃ aũt stelle nõ circul'r mouent̄ videt̄ sensu: z ēt si ponerent̄ circul'r moueri tñ fixe eēnt in suis locis: cũ nõ mutāt locũ total'r: sed partial'r. ¶ Et h intendebat cũ. d. si g̊ motus eaꝝ esset circularis essent fixe in suis locis. i. ꝙ si mouerent̄ motu circulari nõ viderent̄ trãsferri. ¶ D. d. z si mot⁹ eaꝝ eēt h⁹ zc. i. q2 omnes stelle eiusdē nãe sũt specie in corporibus celestibus. g̊ d3 apparere iste motus in oĩbus siue in remotis siue in ppinqs. ¶ Ex h põt sciri ꝙ motus qui appet in qbusdã nõ est verus: cũ iste motus apparet ĩ remotis nõ in ppinqs. z ideo verificat̄ ꝙ cã eius qδ visum est de motu solis z stellarũ fixarũ est remotio eoꝝ: qm̃ si nãliter mouerent̄ circul'r. ¶ Et si h qδ videt̄ eēt veꝝ neċe eēt vt h eēt cõe alijs stellis: z si ita eēt ppingores essent digniores hr̄e istum motũ: sed nõ est ita. g̊ illδ qδ apparet in remotis est visio tñ. s. tremor z motus q appet ĩ eis. ¶ Et quod significat h firmiter est qδ apparet in sole. sol enim mouet̄ apud ascēsionē z occasu3: z nõ cũ fuerit ĩ medio celi. ¶ Qδ aũt remotũ videt̄ moueri cã est: q2 locus forme rei nõ figit̄ apud diuersitatē mot⁹ ocl'i: z iδ hõ cũ aspicit aliqd ɔstringēdo oculũ subtus videbit illud in illo loco alio in quo pus videbat illũ: z sil'r si aspicit vnũ vno oculo ꝑm pmutationē z frequēter fecerit h videbit ipsum q̃si motũ: z cũ ppter diuersificationē oculi videt̄ quasi motũ: sil'r d3 eē cũ ipsa cõprehēsio diuersificat̄ ppter remotionē spatij: qm̃ ppter remotionē abscindit̄: z nõ est cõsimilis: z sic stella videt̄ q̃si mota: z cũ stella fuerit ppinqua est cõphēsio vnius dispõnis: z sic nõ apparet diuersificatio in re visa. h igit̄ ĩtēdebat ppter debilitatem visus: z suã remotionē: qm̃ cũ visus fuerit ppinqus rei vise: tũc mouebit visum ꝑm eandē dispõnē: z nõ accidet ei diuersitas aspectus ppter motũ medij qδ est iter visu3 z re3 visa3: neq3 diuersitas dispõnis. Et cũ fuerit remotũ: tunc remotio ei⁹ erit debilis: z tũc accidet ei vt careat cõsimilitudine ppter diuersitatē dispõnis medij: z q2 fit illic quoquo mõ victoria z actio ĩter mouentē z recipientē: z sic motio nõ erit equalis: z ideo cũ fuerit debilis non erit motio eius eq̃lis. ¶ Et h qδ dicit de cã diuersificatiõis q̃ apparet in sole h3 qõnē: qm̃ sol est ppingor qbusdã stellis z maior: tamē in his stellis non appet diuersificatio. ¶ Remotio igit̄ nõ est cã diuersificationis in sole: s3 cã ei⁹ est debilitas visus: aut ppter fortitudinē luminis solis: si h apparuit apδ mediationē: aut spissitudinē medij: si h apparuit apδ ascēsionē z occasu3.

Motus apparēs in quibusdã stellis nõ est ver⁹ pp remotionē. Argt̄ ꝙ aliqs motus verus in stellis nõ ē verus. Signũ ppositũ pdicti.

Propter qd stās visu a remot. moueri videt̄.

Obiectio.

Solutio.

¶ S3 adhuc ꝙ neq3 voluant̄ astra manifestũ. Qδ eni voluit̄ vti neċe est. Lune autē semp patēs est qδ vocat̄ facies. Itaq3 qm̃ mota qde3 p seipsa pprijs moueri motibus rõnabile. His autem non vident̄ mota: palam q2 neq3 vtiq3 mouebuntur per seipsa.

¶ Dicamus ēt ꝙ stelle nõ mouent̄ motu titubatiõis: z hoc manifestũ est: q2 illud qδ titubat necio reuertet̄. Facies autē lune sp est ad nos z respiciēs nos. Reuertamur g̊ z dicamus ꝙ stelle si mouerent̄ per se neċe eēt vt mouerent̄ per motum eoꝝ eternum. z sunt isti duo motus quos diximus superius: sed non vident̄ moueri istis motibus: ergo motus eorũ nõ est per se omnino.

¶ Cũ declauit ꝙ stelle ĩquãtu3 sunt rotũde neċe ē si moueant̄ vt moueant̄ circul'r: aut titubãdo: non vt moueant̄ ꝑm vnũ sitũ vt aialia: z declauit ꝙ nõ mouent̄ circul'r: z si mouet̄ circul'r nihil pdesset in hoc qδ appet ex motu eaꝝ ab oriēte z occidētē: z h cum 49

fecit

fecit icepit in h cap⁰ destruere scdaȝ diuisionē.s.ꝙ nō mouerent̄ ƀȝ titubationē. ¶ Qm̄ si ita eēt neceēsset vt iueniret̄ in oib⁹ cū sint eiusdē nāe spē:ꝛ si ita esset iueniret̄ i luna:sȝ mani^m ē ꝙ luna nō mutat̄:neqȝ re uoluit̄ sup se ex ei⁹ for^a:q̄ appet in ea q̄ dr̄ ei⁹ facies: h eni for^a ē in tpe ei⁹:ꝛ sp appet eiusdē dispōnis oib⁹ scȝ aspicientib⁹. ¶ Et dicti sunt in hui⁹casu ꝗples ser mones:ꝛ rectior ē ꝙ si aliq̄ ps i supficie lune:ita ꝙ il la ps ei⁹ n̄ recipit lumē a sole ƀȝ modū recipiēdi alia rū ptiū:ꝛ h nō ē ꝓhibitū a corpib⁹celestib⁹:qm̄ sic̄ i eis iuenit̄ lumiosuȝ aliq̄ mō ita obscurū vt luna:vn̄ dic̄ Ari.i lib.de aialib⁹:ꝙ nā lune silis ē nā terre. Et itendit ꝙ nā ei⁹ nō est luminosa nisi ab alio:sic̄ terra ab igne:qd̄ nō ē sic̄ appet i alijs stellis:ꝛ cū diuersifi cent̄ ptes corpis celestis ƀm diaphanitatē ꝛ non dia phanitatē:ꝛ illumiationē ꝛ nō illumiationē:nō ē re motū vt ptes lūe diuersent̄ i receptōe lumis a sole. Determinatū ē.n.de luna ꝙ ei⁹lux acqsita a sole nō est ƀȝ reflexionē:h.n.determinauit Auēmarha i tra ctatu singlari:lȝ illuminatio ei⁹ē ƀȝ ꝙ lumiosuȝ illu minat̄ p se:ꝛ cū ita fit p⁰ fit lumiosuȝ a sole.D.ꝓuēit ab eo ƀȝ ꝙ lumē ꝓuenit ab alijs stellis.s.vt ab oi pū cto ei⁹exeāt radij ifiniti. ¶ Et si illumiatio ei⁹ eēt ƀȝ reflexionē nō illuminarent̄ ex terra nisi loca termia ta ƀȝ suū sitū.nā reflexio nō fit nisi ƀȝ anglos termi natos:ꝛ ꝯtingit ex h in qbusdā sitib⁹: vt lumē ei⁹ nō ꝑueniret ad terrā:ꝛ totū h est mani^m ex aspectibus.

Prīa opīo de macula lune.

Nā lune est silis nā terre. Idē.s.32.ꝛ 42.Et p̄ celi 16.Et 2° ca. de sba orbis.

¶ Dicētib⁹ aūt ꝙ cā illi⁹ cāe est aliqd̄ corp⁹mediuȝ iter ipm:ꝯtigit vt ista for^a hēat diuersitatē aspectus. Declatū ē eni ꝙ luna nō hēat diuersitateȝ aspectus. ¶ Et silr̄ ꝯtigit si ista nigredo q̄ appet in ea eēt ido lū forme corpoꝝ q̄ sūt hic:sic̄ qdā fingūt ꝙ illd̄ ē ido lū forme mōtiū aut mariū:qm̄ si ita esset accidēt eis diuersitas aspect⁹:qm̄ cā ei⁹ nō eēt nisi reflexio:ꝛ re flexio nō est nisi ad loca termiata. ¶ Et cū declauit ꝙ stelle nō mouēt̄ titubādo:ꝛ iā declauit an̄ ꝙ neqȝ circulr̄.D.reuertamur g̊ ꝛ dicam⁹ ꝛc̄.ꝛ sylls sic cōpo nit̄.Si stelle mouerent per se mouent̄ aut titubādo aut circulariter.Sȝ nō mouent̄ circulariter vel titu bādo.g̊ nō mouent̄ p se. Cōsecutio aūt māifesta est ex h qd̄ posuit ꝙ stelle sīt rotūde.Destructio v̊o ma nifesta ē ex h qd̄ posuit.s.ꝙ si stelle mouēt̄ vno isto rū duoꝝ motuū:nece eēt vt iueniret̄ i oib⁹:ꝛ si iueni ret̄ in oib⁹ iueniret̄ in luna.Sȝ nō iuenit̄ in luna.g̊ nec in alijs stellis. ¶ Et h nō est ex^m lȝ demr̄atio fū data sup h ꝙ stelle sūt eedē in spē nō in gn̄e solū:sic̄ putat Auicēna.Et h mani^m est ex fundamētis datis in suba celestis corpis:qm̄ iste opinat̄ in celestib⁹cor porib⁹ea eē idē gn̄e ꝛ diuersa spē ꝑꝑ diuersitatē ptiū suoꝝ motuū:ꝛ diuersitatē suoꝝ cētroꝝ. ¶ Et si eēnt eadē gn̄e pl̄a spē eēnt cōposita ex mā ꝛ for^a diuersa: ꝛ si ita eēnt gn̄abilia ꝛ corruptibilia:eēnt g̊ ab aliq̊:ꝛ eēnt illic corpa p̊ora eis:ꝛ oē h ē ipol̄e. ¶ Diuersitas aūt ptiū motuū nō facit diuersitatē formaꝝ specifi caꝝ:qm̄ diuersitas motuū ē ex mō diuersitatꝫ aialiū in pte dextra ꝛ sinistra.Et māi^m ē ꝙ iste diuersitates iueniunt̄ in eadē spē ei⁹.i.in hoie. ¶ Hoc aūt qd̄.d. ex diuersitate cētroꝝ:veꝝ ē ꝙ si cētra eoꝝ eēnt sicut d.oportēt ꝙ essent diuersa i spē:sic̄ diuersitas ignis ꝛ aeris:ꝗuis loca eoꝝ sint eadē gn̄e:ꝛ silr̄ d̄ terra ꝛ aq̄. Et si ponāt̄ cētra diuersa accidet ipol̄e qd̄ diximꝰ:ꝛ h qd̄ faciūt mathematici ꝙ ponūt ecētricos nunq̄ȝ. D.h Ari.Sȝ cā diuersitatꝫ apd̄ ipȝ sūt mot⁹ leubab. ¶ Sȝ tn̄ debem⁹ itelligere cū diximus ea eē ꝯuenien tia in spē ꝯueniētia ƀm p̄us ꝛ posteri⁹ nō ƀȝ vniuoca

Scda opio.

Tertia opio.

Putauit Auicēna ꝙ stelle essent eadē in gn̄e ꝛ non in specie.

Quecunqȝ sunt eadē genere ꝛ plura spē sunt composita ex mā ꝛ for^a. Uide cām.10.met. tex.cō.12.

Nō oēs orbes sūt eiusdē spēi. Uid etiaȝ ifra cō. 59.

tionē:ꝛ id̄ nā cuiuslibet iduidui eoꝝ est alia a nā al terius aliq̊ mō:ꝛ nāe q̄ mouent ea sunt cōuenientes huiusmodi cōuenientia:ꝛ diuersa hui⁹ diuersitate.

¶ Adhuc aūt irrōnabile nullū organuȝ ipsis dedisse nām ad motū. Nihil eni vt cōtingit fac̄ nā:nȝ de aialib⁹ curasse:sic̄ āt p̄ciosa de spexisse. Sȝ vr̄ tanq̄ȝ studio se fcm̄ auferre ab eis oia p q̄ ꝯtingebat ipsa ꝓcedē p seipsa: ꝛ q̄ȝplȝ distāt ab hn̄tib⁹ organa ad motum.

Nihil vt ꝯtīgit facit nā.

¶ Et dicam⁹ ēt ꝙ ex rōnē ē vt nā ponat stel las motas:ꝛ nō dedit eis instr̄m motus:nā autē nihil ponit ociose sine cā. Et ipol̄e est vt nā eēt ingeniosa in aialib⁹: ꝛ dimisisset h corpora hn̄tia vtiles dispōnes: ꝛ abstulisset eis ea per q̄ possent moueri per se: ꝛ remo uit eas a rebus hn̄tibus instr̄m motus.

¶ Hec ē alia demr̄atio:ꝛ q̄si fundat̄ sup h qd̄ aduer sari⁹ nō ꝯcedit ꝙ stelle sūt rotūde:neqȝ cōcedet eas eē simplices:ꝛ ꝙ sūt trāslate in loco ꝛ aiate:g aūt h ponet ꝯtinget ei dicē ꝙ nā dedit aialib⁹ istr̄a qb⁹pn̄t trāsferri eētialr̄ i loco:ꝛ nō dedit stellis q̄ sūt nobi liores:ꝛ si nā itēdisset vt eēnt mobiles sine istr̄o intē tio ei⁹ eēt ociosa:sic̄ si itēdisset i aialib⁹vt eēnt mobi lia sine istr̄is. ¶ Et h itēdebat cū dixit.nā aūt nihil ponit ociosuȝ.i.nā nō ponit in aliq̊ hn̄ti aiaȝ v̊tutem mouentē nisi cū istr̄is qb⁹ pn̄t moueri:aut qb⁹meli⁹ mouent̄:aut facili⁹.Et ipol̄e ē sic̄ dicit vt nā hēat so licitudinē circa aialia in dādo istr̄a mot⁹: ꝛ dimittat ea q̄ sūt nobiliora sine instr̄o.Et.d.totū h:q2 mani^m p se est:ꝙ si aduersari⁹ nō ꝯcesserit ꝙ ex nec̄itate in motu locali cuiuslibet aiati sūt istr̄a qb⁹ mouet̄:ꝯti get ei ꝯcedē ꝙ mot⁹ eius p instr̄a ē melior ꝛ facilior. ¶ Et cū.d.ponat stellas motas:ꝛ nō dedit eis instr̄a mot⁹.si itellexerim⁹ ex eo ꝙ dedit eis istr̄a ꝑꝑ meli⁹ debem⁹ itelligere ex h qd̄.d.motas.i.motas in actu: ꝛ si itellexerim⁹ ꝑꝑ nec̄itatē itelligem⁹ motus in po tētia.i.posuit i eis potētias p̊mas mouētes:ꝛ totuȝ h māifestū est exercitatis in hac scia:ꝛ sign̄at h qd̄.d.ꝛ abstulisset eis ea.i.instrumēta qbus possunt moueri ex se nō ex extrinseco sicut mouent̄ non animata. 50

Nā nihil ponit ociosum. Idē ifra.59 Et primo celi.32.Et 3° d anīa.45.

Idē vide.s. cō.61.Et 2° phy.45.

¶ Propt̄ qd̄ ꝛ rōnabilr̄ videbit̄ vtiqȝ totuȝ celū spicū eē ꝛ vnūq̊dqȝ astroꝝ. Ad eū qdē eni q in ipso motū spera figuraꝝ maxie vtil̄. Sic eni vtiqȝ ꝛ velocissime mouebit̄: ꝛ ma xime retinebit suiipsi⁹ locū. Ad euȝ aūt q in anterius ineptissima:nequaq̄ȝ eni silis mo tis p seipsa. Nihil eni depssuȝ hȝ neqȝ emi nēs sicut rectilineū:sȝ plurimū distat a figu ra ꝓcessiuoꝝ corpoꝝ. Qm̄ igit̄ oȝ celū mo ueri eo q in ipso motu:alia aūt astra nō ꝓce dere per seipsa:rōnabiliter vtiqȝ vtrūqȝ erit spericum. Sic enim vtiqȝ maxime:hoc qui dem mouebitur:hoc autem quiescet.

Figura spica ē vtilis ad motū circularē: ꝛ iepta ad ꝓgressiuū.

¶ Et dicamus etiā ꝙ opȝ ƀm hunc modum oēs ꝑscrutantes de istis rebus eē cōtentos. Et dicitur ꝙ totum celum est spericū: ꝛ ꝙ ois stella ē sperica: ꝛ ꝙ figura sperica est cō

uenientioꝛ oībus figuris motu celi. Qm̄ cū fuerit spericū mouebiť motu veloci remanēdo in suo loco: nō recedendo ab eo oīno. Et si figura circulariť ēt nō est ꝯueniēs motui q est ad añ. s. locali. s; ꝯuenit linea eq̄lis: s; est remotū a figura corpoꝝ motoꝝ motu locali: dico ad mediū ⁊ a medio. Si igiť ita sit: ⁊ necīo ē vt celū moueať motu circl'ari: ⁊ stelle nō sunt mote ꝑ se: ⁊ recte ē vt q̄libet stellaꝝ ⁊ celi eaꝝ sit circl'aris sperica: ⁊ tunc alterū eoꝛū erit motum ⁊ alterū q̄escens.

51 ¶ Uult in ħ caplo declare ꝯuersum ei⁹ qđ declauit in cap̊ ꝑdicto. Jllic eni declarauit ꝙ stelle sunt fixe qꝛ hn̄t figurā spericā: ħ vō ꝙ figurā hn̄t spericaȝ: qꝛ sunt fixe: ⁊ in ħ nō est circul'is ꝓbatio. Jā. n. determinatum est ꝙ sunt fixe: nō qꝛ hn̄t figurā spericā: s; ex alijs. ¶ Et abbreuiatio sui ꝓmonis est ꝙ corpa celestia a duobus existūt: aut ex motis circul'r tm̄: aut ex q̄escētib⁹: ⁊ cū ita sit neče est vt figura eoꝝ sit circl'aris. Eoꝝ aūt q̄ moueť circul'r: moueť ꝑȝ orbes mãifestū est cū dcl'atū sit: qꝛ qđ circul'r moueť dȝ hr̄e figurā circularē: q̄escētiū vō. s. stellaꝝ est: qꝛ corpa rectarū dimēsionū sūt ea q̄ recte moueňť. ğ ea q̄ nō recte moueňť nō sunt rectaꝝ dimēsionū s; rotūda. Et cuȝ huic adiūgať ꝙ stelle nō recte moueňť: qꝛ sūt q̄escētes: sequeť vt dimēsiones eaꝝ nō sunt recte: ğ necīo erūt rotūde. ¶ Et. d. dicam⁹ etiā ꝙ opȝ ⁊c̄. i. opȝ concedere ex his ꝓpōnib⁹ q̄s mō dicem⁹: ⁊ cū. d. ħ incepit facere rememoratonē de q̄busdā reb⁹ ꝑdictis ex q̄bus declarauit ꝙ celū est rotūduȝ. ¶ Et. d. ꝙ figura sperica est ꝯueniētioꝛ ⁊c̄. i. ⁊ opȝ credē ꝙ figura celi est sperica: qꝛ bn̄ appet ꝙ spica figura est ꝯuenientioꝛ motui circl'ari q̄ȝ alie figure: qꝛ iste motus est velocissimus motuū: quāobrē dȝ hr̄e figurā q̄ est velocissima figuraꝝ in reuolutione: qm̄ figure celestes ⁊ circūferētia eaꝝ maioꝛ est eis. s. nō circularib⁹: q̄ꝑꝑ reuolutio eaꝝ cōplebiť necīo ī tp̄e maiori q̄ȝ corporū celestiū circulariū. s. ꝯtinētiū corp⁹ eq̄le corpi qđ ꝯtinet nō circulare. Et cū velocitas motus fuerit in eis eq̄lis. ꝯtinget vt cōpleat reuolutionē in tp̄e minori: qꝛ magnitudo ei⁹ est minoꝛ: ⁊ spatiū sup qđ moueť est min⁹. Et iā dixim⁹ hoc. ¶ D. d. remanēdo in suis locis: ⁊. d. ħ qꝛ circulare nō habȝ nām moueri circulariter s; recte. Cū igiť hoc corpus nō mutat locū total'r cū in rei v̄itate nō sit in loco: ꝑꝑ hoc fuit sperice figure: ᵃ spa aūt hȝ nāȝ talē vt nō moueať ꝓm totuȝ sed ꝓm ꝑtes. Et iđ neče est vt corp⁹ qđ ꝓm totū non est in loco cū nihil sit ex̄ ip̄m sit spicū. ¶ D. d. si igiť figura circularis ēt nō est ꝯueniēs ⁊c̄. i. ⁊ si figura circularis nō ꝯuenit motui recto. s. q ad mediuȝ est ⁊ a medio dȝ cōuenire ei qđ nō recte moueť: ⁊ qđ nō recte moueť aut moueť circul'r: aut q̄escit. Et ꝯcludiť ex ħ ꝙ figura circul'is cōuenit ei qđ circul'r moueť: sc; corpi celestī: ⁊ eis q̄ sꝑ q̄escūt. s. stellis. Cap. III

Abbreuiatio,

Expositio,

Corp⁹ spericū ī rei v̄itate nō dr̄ eē in loco. viđ. 45 in. 4. phyſi.

a Spera hȝ nām talē vt n̄ moueať ꝓȝ totū s; ꝓȝ ꝑtes. S; viđ op̄m 4. phys. 43. vbi repħēdit Themistiuȝ ħ opinantē.

Manifestū aūt ex his: qm̄ ⁊ dicere fieri latoꝛū harmoniaȝ tanq̄ȝ ꝯsonātib⁹ factis sonis: leuiť quidem dictū est: sup̄flue a dicentibus: non etiā sic se hȝ v̄itas: videť aūt q̄busdaȝ necīuȝ eē tantis latis corporibus fieri sonuȝ. Qm̄ ⁊ his motis q̄ apud nos neq; moles hn̄tibus eq̄les: neq; tali velocitate latis q̄lis est solis ⁊ lune sonus efficiť. Adhuc aūt cū tot m'titudie: tāteq; magnitudine stelle: tātā celeritate mot⁹ feranť: ipol'e est sonū nō fieri grādē. Supponētes ēt ħ: ⁊ velocitates ex elōgatiōib⁹ hr̄e ꝯsonātiarū rōnes: harmonicam dicūt fieri vocē latoꝝ in circuitu astroꝛū. Qm̄ āt irrōnabile videť nō coaudire nos vocē hāc: cām ħ dicūt eē genitī ꝯfestiȝ existere sonū: q̄re nō ꝑ manifestū ⁊ eē ad ꝯriū silētiū. Adinuicē. n. vocis ⁊ silētij eē diiudicationē. Jtaq; queādmodū eris malleatorib⁹ ꝑꝑ ꝯsuetudinē nihil vr̄ differre: ⁊ hoib⁹ idē accidē. Hoc āt queādmodū dictū est prius alliciēter q̄deȝ dicūt ⁊ musice: impossibile aūt hunc hr̄e modum.

¶ Et dicam⁹ ꝙ mãifestū est ēt ex eis q̄ diximus ēt ī ꝓmōe dicētis ꝙ accidit ex motu orbiū ⁊ stellarū vox musical' ꝑꝑ ꝯsonātiā collisiōis mot⁹ orbiū ⁊ stellarū. Et dicēs ħ dic hic iuerecūde ⁊ fatue: ⁊ v̄itas ei⁹ ē ī opposito. Quidā. n. existimāt ꝙ ex motu hoꝛū corporū maximoꝛū accidit collisio necīa. Uidemus eni ꝙ corpa q̄ nō sūt in magnitudie solis ⁊ lune: neq; ī sua velocitate: ⁊ cū moueбūť accidit ex motu eoꝛū magn⁹ son⁹ necīo. Et dixerūt ēt ꝙ ipol'e est ꝙ mot⁹ istaꝝ stellarū multarū ⁊ magnarū sit ita velox sine sono ⁊ voce. Et cū ħ ipol'e ē: ⁊ velocitas earū est ꝓȝ suā reuolutiōeȝ adinuicē: necīo erit sonus q accidit ex motu eoꝝ hn̄s formā musicalē ex̄neā. S; illi bn̄ sciūt ꝙ suus ꝓmo est ex̄ rōnē: sc; vt ita hēant magnū sonū: ⁊ nos nō possumus audire: ⁊ inq̄unt ꝙ cā eius est ꝙ cū nati sumus cadit in auditū nr̄m sonus orbiū ⁊ stellarū ⁊ replet ip̄m: ⁊ ꝓpter hoc nō possumus distiguere istū sonū a silētio. Cognitio eni soni nō est nisi ꝓpter suū contrariū: ⁊ dico ꝙ silentiū significat cognitionē soni: ⁊ testanť hoc malleatores. Jsti eni nesciunt nec scire pn̄t distinguere iter sonuȝ ⁊ silentiū: ⁊ qꝛ audit⁹ eoꝛuȝ sunt pleni sono malleoꝛuȝ. Et hoc etiā accidit hoib⁹ qui nō possunt distinguere rem in qua sunt assueti a suo cōtrario: sicut distinguunt nō assueti.

Cum declauit ꝙ ipol'e est vt moueanť stelle ꝑ se 52
ꝯtingeret si mouerenť ꝑ se: ꝑꝑ magnitudinē eaꝝ ⁊ velocitatē: ⁊ ꝑꝑ diuisionem corporis in quo moueňť vt hērent magnū sonū: narrauit ꝙ ex ħ qđ declauit ꝙ ipol'e est vt moueanť ꝑ se: declabiť erroꝛ fingentiū ꝙ stelle ⁊ orbes habēt sonos. ¶ Et dixit. manifestū est ex eis q̄ dixim⁹. s. erroꝛ dicentiū ꝙ ex

motibus

motibus stellarum ⁊ celi fiant soni ꝯsonātes: ⁊ dicēs h̄ est valde stultus. Est enī dicere ꝙ hn̄t sonos: sꝫ sonos ꝯsonātes est valde tolerabile. ¶ D. īducit rōnes eoꝝ: ⁊. d. qdā enī existimāt ⁊c. i. ⁊ dicētes hoc dicūt rōcinādo. Dicūt enī ꝙ nos videmus corꝑa q̄ sunt minora ī magnitudīe ⁊ velocitate facē cū mouent sonos magnos. g̊ ꝑ locū a minori ꝯtiget ꝙ ex motib⁹ eoꝝ corpoꝝ fiāt soni ēt: ⁊ cuꝫ nec̄e est vt ex motib⁹ eoꝝ fiūt soni: q debēt eē ꝭꝫ magnitudineꝫ eoꝝ adīuicē: ⁊ ꝭꝫ velocitatē eoꝝ adīuicē: ⁊ iste q̄ꝫtitates īueniūt̄ eis ꝭꝫ ꝓportiōes ꝯueniētes: nec̄e est vt illi soni sint ꝯsonātes. ¶ D. d. sꝫ illi bn̄ sciūt ⁊c. i. ⁊ dicētes h̄ bn̄ sciūt ꝙ magna qd̄ accidit. s. vt talia cōꝑa habeāt sonū ⁊ nō audiāt̄. ¶ D. ōdit rōnē eoꝝ ⁊. d. ⁊ inqunt ꝙ cā ⁊c. i. ⁊ rectū est vt nō audiam⁹ sonū: qꝛ a pn̄° natiuitatꝪ cadūt ī nr̄ꝫ auditū isti soni ⁊ replēt ipꝫ: q̄ꝑꝑ n̄ possum⁹ distiguē̄ ipꝫ a suo ꝯ̄rio: qd̄ est ei⁹ ꝑuatio: ⁊ nihil cognoscit̄ nisi ꝑ suū ꝯ̄riū: ⁊ qꝛ nō cōp̄hēdim⁹ ī alia hora silētiū qd̄ est ꝑuatio istoꝝ sonoꝝ: nec̄e ē vt nō cōp̄hēdam⁹ hūc sonū: ⁊ dāt rōnē in h̄ qd̄ accidit malleātib⁹: qꝛ nō pn̄t distiguē̄ inter mallei sonos ⁊ eius silentiū ꝑpter ꝯsuetudinem.

¶ Nō enim solū nihil audire incōueniens de quo soluēdi assumūt cām: sed ⁊ nihil pati sine sensu. Excellentes enī soni destruūt etiaꝫ īaīatoꝝ corpoꝝ moles: puta q tonitrui dissipat lapides ⁊ durabiliora cōpoꝝ. Tātis āt latis ⁊ sono pertranseunte ad eā q̄ fert̄ magnitudinē. multo magis nec̄ium pertingere huc: ⁊ valitudinē ītolerabilē esse violentie.

Excellentes soni destruūt īaīatoꝝ corpoꝝ moles.

¶ Et dixerūt hoc stulte sicut dixim⁹ supius ⁊ ꝭmo eoꝝ est īpossibilis. s. ꝙ motus corporū altissimoꝝ faciat sonū ⁊ nō audiat̄. Et cā quā dixerūt in h̄ est valde debilis: q̄ꝫuis non audiamus sonū motuū orbiū ⁊ stellaꝝ propter cām quā dixerūt: tn̄ deberēt operari in nobis aliqd̄: q̄ꝫuis nō sentiremus ipos. Soni enī magni operant̄ in spissitudinē corporum. V. g. sonus tonitrui scindit lapides ⁊ corpora fortia. Si igit̄ sonus tonitrui faceret h̄ dignior est facere hūc sonū q fit ex motu corpoꝝ multorū ⁊ magnoꝝ: ⁊ ꝙ perueniat ad nos necessario: ⁊ nos nō possum⁹ sustinere: ⁊ ꝙ fugiamus ab eius victoria.

53 ¶ Dicit ꝙ qd̄ q̄ ꝯtigit eis est valde magna: ⁊ dissolutio eoꝝ est debilis valde: qm̄ malleātibus non accidit vt nō audiāt: sed vt nō patiant̄ neq̄ꝫ noceant̄ ab eis: ⁊ cū narrauit ꝙ cā eoꝝ est debilis ꝑꝑ h̄ dicit impossibilitatē que ꝯtingit eis. ¶ Et. d. qm̄ q̄ꝫuis non audiam⁹ ⁊c. i. ⁊ si ꝯcesserim⁹ eis hāc cām tn̄ nec̄e est vt illi soni operent̄ aliqd in nos: q̄ꝫuis nō audiam⁹ eos. Soni. n. fiūt ex motu in aere a ꝑcutiēte ipsum. ¶ D. d. rōnē suꝑ h̄ qd̄. d. ⁊ dicit. soni enī magni ⁊c. i. ⁊ signū si cōꝑa altissima haberēt sonū diuidētē aerē nec̄e eēt vt oīa q̄ sunt h̄ eoꝝ corrūperent̄ ex timore: qm̄ sonus tonitrui magni scindit lapidē ⁊ terrā diuidit. g̊ corꝑa stellaꝝ si haberēt sonū digniora sunt facere plus q̄ꝫ faciāt tonitrua: qm̄ nulla ꝑportio est inter magnitudinē cōpoꝝ celestiū ⁊ magnitudinē corpoꝝ faciētiū tonitrua: neq̄ꝫ ī magnitudīe: neq̄ꝫ ī violētia mot⁹: neq̄ꝫ ī velocitate. ¶ Et qd̄ Themistius dicit in h̄ loco. s. ꝙ ꝑꝑ remotionē nō operāt̄ nihil est oīno: nulla enī est ꝑportio iter magnitudinē illoruꝫ corpoꝝ: ⁊ remotionē eoꝝ: scꝫ ꝙ magnitudo illoꝝ est multiplex ad remotionē. Nos āt videm⁹ ꝙ soni ꝑueniūt ex spatys multo maiorib⁹ q̄ꝫ sunt corꝑa faciētia illos: ⁊ h̄ erit cū posuerim⁹ ꝙ hn̄tia sonū sūt ista corꝑa celestia. ¶ Si aūt dixerūt ꝙ stelle tm̄: ꝯtingit eis silr̄ vt ex violētia suoꝝ motuū. videm⁹ enī ꝙ violētia motus est cā fortitudis soni: sic̄ est magnitudo moti. Si igit̄ mot⁹ stellaꝝ est velocissimus motuuꝫ ⁊ maxie in motu diurno: nec̄e est vt si diuiderēt corpus in isto motu maxie veloci: ⁊ vt hērent maximuꝫ sonū: qm̄ q̄ꝫto magis orbis fuerit maior tāto magis stella erit velocior: ⁊ cū magnitudo ⁊ multitudo stellarū q̄ sūt in orbe fixo sic̄ mathematici dicūt fuerit ꝯsiderate: ⁊ fuerit ēt cōsideratū h̄ qd̄ dicūt nāles: ꝙ iste mot⁹ ē velocissim⁹ motuū: cū illd̄ spatiū sit maximū spatioꝝ: ⁊ tp̄s est minimū tēpoꝝ in qb⁹ orbes cōplēt suos circlos: nec̄e est si hn̄ent sonos vt ꝑuenirēt ad nos. ¶ Et vl̄r destructio istius sermōis apꝑet multis modis. Impolē. n. est vt ꝑueniat ad nos calor q fit ex motu eoꝝ: ⁊ n̄ ꝑuēiat son⁹ q fit ex isto motu.

Cōtra Themistium.

Signum potissimū predictorum.

¶ Sed rōnabilr̄: neq̄ꝫ audimus neq̄ꝫ patientia vident̄ corꝑa violentam vllā passionem ꝑpter nō sonare. Simul aūt erit ⁊ cā horuꝫ manifesta: ⁊ testimoniū dictorū nobis sermonū ꝙ sunt veri. Dubitatū enim ⁊ faciēs pithagoricos dicere symphoniam latoꝝ nobis erit argumentum. Quecūq̄ꝫ qdem ꝭm seipsa ferunt̄ faciūt sonū ⁊ plagā. Quecūq̄ꝫ autem in lato infixa sunt aut existūt: quēadmodū in naui ꝑtes non possibile est sonare: neq̄ꝫ rursus nauis si feratur in fluuio.

¶ Et dicamus ēt ꝙ nos nō audimus ex motu orbiū ⁊ stellarū sonuꝫ: ⁊ ꝙ corꝑa nihil timorosum recipiūt ex motu orbiuꝫ: neqꝫ aliquā passionē: qm̄ nō habēt sonū neq̄ꝫ rugitū. Et causa eius est manifesta ex ꝑdictis: ⁊ verificat̄ noster ꝭmo: ⁊ crederet̄ ex sermōe dicentis ꝙ oēs stelle sunt fixe. Pithagoricos aūt induxit error ad dicenduꝫ ꝙ motus superior hꝫ sonū musicalē: ex hoc qd̄ vidēt apud nos ꝙ oē figuratū facit sonuꝫ ⁊ rugitū: ⁊ ꝙ oē qd̄ illic est: est firmū ⁊ ligatuꝫ in motu: vt ꝑtes nauis nō faciūt sonū neqꝫ rugitū: neqꝫ ex motu nauis accidit ēt son⁹: cuꝫ mota fuerit in fluuio currēte velocis mot⁹.

¶ Cū declauit ꝙ stelle ⁊ vl̄r corꝑa altissima nō hn̄t sonū: qm̄ si haberēt sonū audiret̄: ⁊ iste ꝭmo ē ꝭmo q̊ vult declare in h̄ ꝭmōe q fit ꝑꝑ qd. ¶ Et. d. ⁊ dicamus ēt q̄si ⁊c. i. dicam⁹ ēt nos ꝙ son⁹ stellaꝝ nō audītur: neq̄ꝫ operat̄ ꝑ suos motus in nos opōne q̄ corrūpent̄ ꝑꝑ cām quā dixim⁹ supius. ¶ Et h̄ intēdebat cuꝫ. d. ⁊ cā eius est manifesta ex ꝑdictis. i. ⁊ cā ꝑpter quā apꝑet ꝙ stelle nō hn̄t sonū: neq̄ꝫ opant̄ opatiōe extranām: ⁊ h̄ est qd̄ est iam declatū. s. ꝙ stelle non 54

Idem 2° de aia, t, cō, 78.

mouentur. ¶ Deinde dedit testimoniū ex sermone antiquoꝝ q̄ ꝯueniūt ei in hoc sermone ⁊.d.⁊ verificatꝰ noster sermo ex ſmone antiquoꝝ ꝙ stelle sunt fixe: ⁊ i hoc ꝯueniūt mathematici oēs. ¶ D.d. aliā rōnē ⁊.d. pithagoricos aūt ⁊c̄.i. pithagoricos intrat error. ⁊ hoc manifestū est ex hoc mō: ⁊ est ꝙ oē corpus habens figurā ꝑ se cū mouebit̄ ex se in corꝑe qescente facit sonū: ⁊ ꝙ oē corpus ligatū cū aliquo cū mouebit̄ ꝑ motū istius alterius nō hēbit sonū vt ꝑtes nauis in naue: ꝙ oē corpus ēt motū per se cū mouebit̄ in motu equali suo motui aut velociori nō facit sonū: sic̄ est de naue cū currit in fluuio velocis motꝰ.

¶ Q̄uauis eisdē rōnibus vtiq3 hēbit dicere ꝙ iconueniēs: si nō q̄ fert̄ malus: ⁊ puppis facit sonū multū tāte nauis: aut iteꝝ ipsa nauis mota. Q̄d autez non in lato fertur facit sonum. In lato antem ꝯtinue: ⁊ non facienti plagam impossibile sonare.

¶ Si igit̄ aliqs dixerit ꝙ ipōſe est vt non aliqd accidat ex motu pectoris nauis pedis eiꝰ magnus rugitus: ⁊ vt non accidat etiam sonus ex motu nauis. Dicemus ꝙ si delatum est qd̄ est distinctū a latore accidet ab eo sonus. Si igitur delatum fuerit continuuz cū latore nō accidet sonus neq3 rugitus.

55 ¶ Cum posuit ꝙ a corꝑe ligato cū alio corꝑe nō acciderit sonus: si aliqs posset obycē de pede nauis ⁊ pectore: qm̄ vtrūq3 ligatū est cū naue ⁊ facit sonuz: dedit respōsum. Et.d. ꝙ si delatum fuerit qd̄ est distinctū ⁊c̄.i. ꝙ si illud qd̄ est ligatū qd̄ mouet̄ ꝑ motum rei cū qua ligatū fuerit extrinsecū a latore.i. itrās in aq̄ aut in aere. Et hoc intēdebat cuz.d. distinctū a latore hēbit vocē ⁊c̄. ⁊ si nō fuerit extrinsecū nō hēbit vocē: qm̄ alie partes nauis q̄ nō sunt extrīsece ab ea neq3 in aere neq3 i aqua nō hn̄t vocē. Nauis aūt est delata fluuio ⁊ copulata cū ꝑte aque q̄ defert eā non distincta ab ea: ⁊ q̄si cū ea ligata: quapropter nō dat sonū. Sonus autē erit cum cursus aque collidit̄ cuz naui: sc3 cū nauis intrat aquam diuidens eam.

¶ Q̄uare hoc dicēdum. ꝙ siqdem ferebant̄ corꝑa hoꝝ siue in aeris multitudinē expansa ꝑ totū: siue ignis: quēadmodū oēs necessarium facere supnālez magnitudinē sonū. Hoc autez facto: ⁊ huc ꝑtingere ⁊ ꝑimere. Itaq3 qm̄ nō videt̄ h̄ accn̄s: neq3 vtiq3 aiata: neq3 violēta feret̄ latione vllū ipsoꝝ velut futuꝝ ꝓuidente nā. Q̄m̄ nō h̄ mō se habente motu nihil vtiq3 erit circa hunc locū silr̄ hn̄s. Q̄d qdez igit̄ sperica sunt astra: ⁊ ꝙ nō mouent̄ per seipsa: dictū est.

¶ Si igit̄ ita sit dicamus ēt ꝙ si motus corpoꝝ superioꝝ eēt in aere multo reuoluto in vmbra: aut igne: sicut dicūt fingētes h̄: accideret necārio ex motu eoꝝ sonus ⁊ rugitus ⁊ ꝑueniret ad nos iste sonus: operabitur in nos: ⁊ diuidet corpora mobilia. Q̄m̄ cum non facimus cōparationem de hoc qd̄ diximus in istis corporibus que diximus: ⁊ est apud nos ex motu illoꝝ corporū superioꝝ. manifestū est ꝙ stelle nō habēt motū oīno: neq3 aiatuz neq3 violentū necessario. Tūc autē natura stetit cū fecit stellas non motas quasi sciret hoc ꝙ accideret ex motu earuz. Q̄uapropter fuit igeniata hoc igenio: ⁊ fecit ipsas fixas remanentes fixas: sc3 firmas. Q̄m̄ si mouerent̄ nihil figeret̄ ex eis q̄ sunt apud nos in sua dispōne: ⁊ oīa corrūperent̄ ex fortitudie sui soni ⁊ rugitus. Manifestū est igit̄ ꝙ figura stellarū est sperica rotūda. ⁊ ꝙ stelle sunt fixe ⁊ firmate nō mote oīno.

¶ Cuz declarauit ꝙ motū qd̄ debet hr̄e sonū est motum qd̄ habet figurā terminatā cuz mouet̄ per se in aliquo diuidet ipm ⁊ scindet ipm: ⁊ cū fuerit motuz ꝑ motū alterius si fuerit ligatū cū illo altero non faciet sonū.s. cū fuerit pars nō ꝓueniēs a moto per se: ⁊ ꝙ motū per se si mouebit̄ in moto nō faciet sonū: vt nauis in fluuio que est velocioris motus q̄3 nauis. Apparuit eni ex hoc ꝙ si positus fuerit motꝰ stellaꝝ facere sonū necē fuit vt sint mote ꝑ se in aere copulato nobis: aut in igne copulato cum isto aere: ⁊ hoc intendit cū dixit. si igit̄ ita sit dicamꝰ ⁊c̄.i. Et cū declaratū est ꝙ nullus sonus accidat ab aliquo mō motorū nisi ex hn̄tibus figuras cū fuerint mota per se in corpore cōtinēte ea recipiente motum. V.g. igne aut aere ⁊ illud corpus fuerit qescēs: ⁊ qd̄ est ligatū cū talibus istoꝝ corpoꝝ nō faciet sonū neq3 qd̄ mouet̄ ex eis in remoto velociori suo motu: manifestū est ꝙ si stelle hn̄t sonuz ꝙ necē est vt moueant̄ ꝑ se in aere: aut in igne: ⁊ ꝙ nō sūt ligate cū altero: ⁊ cū ita sit necesse est vt diuidāt istū aerē ⁊ ignē per magnū sonū: ⁊ maximū rugitū: ꝑꝑ magnitudinē suoꝝ corporuz ⁊ velocitatē motus. Et cū ita sit necesse est vt nō cōcedat̄ motus eoꝝ: ⁊ cū nō sit ita necesse. est vt stelle nō habeāt motū ꝑ se oīno: neq3 nālē: neq3 aialem. ¶ D. dedit cām finalē ꝑꝑ quā necē est ꝙ iste stelle nō moueant̄ oīno per se: ⁊ q̄3uis hoc ipōſe est ꝙ in eis ex nā eoꝝ: tn̄ illud qd̄ ē ex necitate cōuenit ei qd̄ ē ex fine ⁊.d. ⁊ stetit nā cum fecit stellas nō motas ⁊c̄.i. ⁊ cum creator posuit eas ꝑtes nō motas ꝓcessit via qua cōseruarent̄ oīa q̄ sunt h̄: qm̄ si eēnt mote per se necio corrūperēt ea q̄ sunt h̄: ⁊ suus ſmo in h̄ est itellectus per se. ¶ Et non est intelligendū ex hoc ꝙ fuit poſe vt facēt eas motas ꝑ se: qm̄ nō est i naturis eoꝝ moueri motu recto: ⁊ si eēnt mote ꝑ se mouerent̄ motu recto. Sz creator optime fecit cū posuit subam eaꝝ ꝯueniētez saluti eoꝝ q̄ sunt h̄: q̄si sciret qd̄ accideret ex h̄.s. ꝙ suba eaꝝ eēt alia suba. ¶ Et debes scire ꝙ h̄ qd̄ ponit h̄ est sicut ꝯn̄s ꝯuertibile.s. ꝙ si eēnt non ligate facerēt sonū: ⁊ si nō facerent sonū eēnt ligate ⁊ est cōuersio ꝯtradictionis ꝑme. ¶ Themistius āt dixit: ꝙ h̄ neq3 est ꝯn̄s neq3 ꝯuertibile. Possibile est eni apud ipsum vt illud qd̄ nō est ligatū nō faciat sonum: cū nō omne qd̄ est nō ligatū faciat sonū. Silr̄ ⁊ poſe est vt illud qd̄ nō facit sonū nō sit ligatū: causa eni soni ⁊ ꝓuationis eiꝰ nō est ꝓuatio ligamēti aut ligamētuz: vt declaratū est in libro de ania. ¶ Sed iste sermo nō ꝯuertit̄ neq3 est verificatus nisi cū acceptus fuerit in stellis ꝑꝑ velocitatē ⁊ magnitudinē ⁊ multitudinē earum. ¶ D.d. ⁊ declaratū est ⁊c̄.i. ꝙ

vtrūq3

Digressio

Esse ligatum ⁊ nō cāre sonum ꝯuertuntur: ⁊ nō esse ligatū ⁊ cāre sonum.

Opio Themistij in oppositum.

Solutio

vtrū𝔮ꝫ illoꝝ determinatū est ex 2ª intentiōe: nō q2 declaratio in hoc est circularis. s. ex eadem parte: sed ex duabus partibus diuersis. Cap. IIII.

E ordine aūt ipsoꝝ: quo qdeꝫ mō singula ponunt̄: ⁊ hec qdē esse priora: hec aūt posteriora ⁊ quō se hn̄t adīuicē elōgatiōibus: ex his q̄ circa astrologiaꝫ ꝯsideret̄: dicit̄. n. sufficienter.

¶ Et dicamus etiā de ordine stellaruꝫ ⁊ expulsione earū ⁊ de situ cuiuslibet earū q̄ sit prima ⁊ que posterior: ⁊ de remotione earum ab inuicem: ⁊ iam diximus omnia ista in nostro libro qui vocatur astrologia.

57 **Intendit** ꝑ ordinē stellarū hoc. s. supioritatē ⁊ inferioritatē: ⁊ intēdit ꝑ expulsionēꝫ q̄litatē motuū eaꝝ ⁊ numerū: ⁊ intēdit ꝑ suū sitū cuiuslꝫ orbis in respectu orbis stelle q̄ est supra ipꝫ. Situs. n. in spera īuenit̄ in duob⁹ modis. s. ꝑm ꝙ ꝯtinet̄ ab alia spera si fuerit hō: ⁊ ꝑm sperā quā ipse ꝯtinet: ⁊ hoc nec̄io est in oī spera mota. s. ꝙ cōtineat corpus spericū vt p̄dictū est in libro p̄dicto: ⁊ cognitio h⁹ est ꝯn̄s ex cognitiōe ordis. Cognitio āt remotionū eaꝝ est cognitio q̄ntitatis spissitudinis q̄ est inter vtrā𝔮ꝫ stellā. ¶ Et ī hac scia ꝓcedunt̄ oīa ista fere ab astrologo. Deīde laborat̄ in dicēdo cās istoꝝ ex nā istoꝝ corporū ⁊ nām suoꝝ mouētiū. Nālis v̄o ⁊ astrolog⁹ cōicant in ꝯsideratione istaꝝ qōnū: ⁊ tn̄ astrologus in maiori parte dat: q2 nālis v̄o dat ꝓpt qd: ⁊ qꝺ dat astrolog⁹ in maiori parte nō est nisi ex eis q̄ sensui apparēt. s. de ordie ⁊ q̄litate motuū ⁊ de nuō ⁊ situ eaꝝ adīuicē. V. g. q2 astrolog⁹ scit ordinē earū ex eclipsatione earū adīuicē: nālis aūt laborat in dādo cāꝫ ꝓpt quā hoc est supra ipaꝫ: ⁊ q2 nālis nō ꝯsiderat de istis reb⁹ nisi in causis eaꝝ q̄rū eē determiātū ē in astrologia. ¶ Dixit. ⁊ iam diximus omnia ista ⁊c̄. i. Et nō est remotū in plurib⁹ istoꝝ ꝙ astrolog⁹ dat aliā cām a cā nāli: sꝫ tn̄ declaratū est ꝙ modus cārū de qb⁹ cōsiderat nālis: alius est a mō cārū de quib⁹ cōsiderat astrolog⁹. Astrolog⁹ āt ꝯsiderat de causis abstractis ꝑm rōnē a mā. s. causis doctrinalib⁹: nālis v̄o de cāis q̄ sunt cū mā. V. g. in vtrā𝔮ꝫ scia querit̄: q̄re celū est spericum. naturalis. d. q2 est corpus: ne𝔮ꝫ graue: ne𝔮ꝫ leue: astrologus. d. ꝙ linee exeuntes a cētro ad circunferentiam sunt equales.

Astrolog⁹ in maiori parte dat q2 : nālis v̄o ꝓpt qd.

Qr astrologus ⁊ nālis d eos dicāt ꝓpt qd: sꝫ diuersi mode. vid ēt p̄me. cō. 19. ⁊ 12. me. 44.

¶ Accidit āt ꝑm rōnē fieri vniuscuiusqꝫ motus elongationibus: ꝓpt hos qdē eē velociores: hos aūt tardiores. Qm̄. n. supponit̄ extremā celi circulationē simplicē eē ⁊ velocissimā. alioꝝ aūt tardiores ⁊ plures: vnūq𝔬dqꝫ. n. ꝯfert̄ celo ꝑm suiipsius circulū. Rōnabile iā ꝓpinquissimo qdē simplici: ⁊ prime circulatiōi in plurimo tpe ꝑtrāsire suiipsius circulū: maxie āt distāti in mimo: alioꝝ aūt ꝓpinquius semꝑ in pluri: distantius aūt in minori. propinquissimo. n. maxime ꝓualet: distanti autē maxime oium minime ꝓpt distantiā: itermedia autē ꝑm rōnē iam distantie: sicut etiam ostendunt mathematici.

¶ Adhō dicam⁹ ꝙ recte accidit cuilibet stellarū vt motus ei⁹ sit ꝑꝫ suā remotionē: ⁊ dico ꝙ eaꝝ q̄dā hn̄t vnū motū leuē velocē: ⁊ q̄dā hn̄t pl'es mot⁹ tardos: ⁊ q̄libꝫ stellaꝝ mouet̄ in suo orbe eꝯ̄rio motui primi celi: ⁊ h̄ fuit recte. Dico ꝙ stella q̄ ē posita ꝓpe primū motū simplicē facit suā reuolutioneꝫ in maiori tpe: ⁊ stella posita a remotis a p̄mo simplici facit reuolutionē ī tpe minori. Cetere autē stelle q̄ appropinquāt p̄io motui simplici faciūt in maiori tpe: ⁊ q̄ non appropinquāt illi motui faciunt in tpe minori. Et h̄ recte fuit: qm̄ in eis q̄ appropiquāt primo motui simplici ꝯtingit plus: ⁊ q̄ remouētur cōtingit debilitas ꝓpter remotionē. Et que sunt inter se: sequitur a primo motu ⁊ simplici ꝑm ꝓpinquitatē ⁊ remotionē sicut declarauerūt mathematici. s. in almagesti.

¶ Uult dare in h̄ cap̊ cām ei⁹ ꝑ quā vn⁹ orbis ē velocior alio. ¶ Et. d. ꝙ h̄ accidit cuilibꝫ stelle vt motus ei⁹ sit ꝑꝫ suā remotioneꝫ. i. recte accidit ꝙ diuersitas motuū stellaꝝ in velocitate ⁊ tarditate sit ꝑꝫ distantiā ab orbe q reuoluit̄ ī motu diurno. ¶ Et ītēdit ꝑꝫ ꝙ appꝫet velocitatē ⁊ tarditatē motū ꝓpriū qui ē ab occidēte in oriētē. Uidem⁹. n. ꝙ orbis saturni q ē supior ē tardior: ⁊ orbis lune q ē posterior ē velocior: ⁊ medy medy. ¶ Sꝫ h̄ nō currit ꝑꝫ ordinē nisi ꝑꝫ opinionē dicētis ꝙ sol est sub mercurio: ⁊ venere nō supra. ⁊ hic ī h̄ diuersi sūt oēs astrologi: ⁊ adhuc nō verificat̄ quō ē. ¶ Et pt ītelligi sic ꝙ mot⁹ cuiuslꝫ stelle ē ꝑꝫ suā remotionē. i. ꝑꝫ duos mot⁹ q̊s hꝫ q̄lꝫ stella. s. oriētalē ⁊ occidētalē: qm̄ q̄ magis propinq̄ fuerit p̊ orbi ei⁹ mot⁹ occidētalis erit velocior: ⁊ iō q̄nto magis ē remota tāto magis ē tardior. sꝫ q̄nto magis ē ꝓpinq̄ tāto corp⁹ ei⁹ ē mai⁹: ⁊ q̄nto magl remota tāto corp⁹ ei⁹ ē min⁹: ⁊ in h̄ nō accidit dubitatio: ⁊ dispō eaꝝ ī isto motu ē ꝯ̄ria in dispōne mot⁹ accn̄talis. s. ꝙ quāto magis fuerit ꝓpinq̄ p̊ orbi tāto magis est tardior: ⁊ q̄nto magis remota tāto magis velocior. ¶ D. d. ⁊ dico ꝙ eaꝝ q̄dā hn̄t vnū motū ⁊c̄. i. ⁊ dico vl'r ꝙ visū est de his stellis q̄ se hn̄t ꝙ vna ē sub altera ⁊ diuersant̄ in velocitate mot⁹ ⁊ multitudine ⁊ in paucitate motus. Que. n. appropinq̄t magis est tardior ⁊ paucioꝝ motuū: ⁊ q̄ magis remouet̄ ē velocior ⁊ pluriū motuuꝫ. ¶ D. d. cāꝫ ī h̄. s. cāꝫ p̄mā remotā. ⁊. d. qm̄ q̄lꝫ stellaꝝ mouet̄ in suo orbe ⁊ eꝯ̄rio motui celi. i. ⁊ p̊ª cā in h̄. s. q̄re illud qꝺ ē ꝓpingus p̊ ē tardius: ⁊ qꝺ ē remoti⁹ ē veloci⁹ est: q2 oēs mouent̄ eꝯ̄rio motui p̄mi. ¶ Et q2 remanet ei dare cāꝫ ꝓpinquā in h̄ īcepit pōnē illi⁹ ⁊ dicit: ⁊ h̄ fit recte. i. ⁊ ista cā v̄ificat̄ ex h̄ qꝺ dico. i. ex h̄ qꝺ vr̄ ꝺ motib⁹ eoꝝ: qm̄ ponent̄ eē: qꝺ ē illꝺ a q̊ sequit̄ in h̄ mō demr̄ationū necessitas attributōis cāe ad ipꝫ. s. ad q2. qm̄ nō sufficit ī dādo veras cās vt sint res. s. cū ponant̄ eē erūt cāe eaꝝ entes. Sꝫ cuꝫ fuerit posite ille res entes: continget vt cāe earū posite sint cāe entes: ⁊ ꝓpt h̄ ꝓponit in dādo cās istaꝝ reꝝ h̄ qꝺ appꝫet ex ꝯsequētib⁹ iter consideratas res: ⁊ h̄ qꝺ ipse dat ex causis. ¶ Et icepit iā ꝑmonē suū: ⁊. d. ⁊ dico ꝙ stella posita ⁊c̄. i. ⁊ h̄ qꝺ dico dādo hāc cām verū ē. s. cām de qua dicitur ꝙ mouet̄ ecōtrario p̄mo motu. 58

Expō p̄ma.

Expō scd̄a.

Sol ē sṁ mercurio s̄z Aristotelem.

q2 māiᵐ est in astrologia ꝙ motꝰ istaꝝ stellaꝝ sic est .s.ꝙ saturnꝰ est tardior:⁊ medij medij:⁊ luna velocior:⁊ h̄ signāt ꝙ ipse opinabat̄ solē eē sub mercurio cōtrio Ptolomeo. ¶ D.d.⁊ hoc fuit recte ⁊c̄.i.ex hac cā:qm̄ he stelle mouent̄ cōtrio ꝑ motui:neċe ē vt iste q̄ sunt ꝓpique sequunt̄ ꝑᵐ motū forti cōsecutiōe ab oriēte in occidētē ꝑꝑ fortitudinē ꝑmi motꝰ:q̄ꝑꝑ illa ꝯsecutio ꝓhibz illas a suo motu ab occidēte in orientem. Que āt sunt valde remote cōsequunt̄ ꝑᵐ motū debil'r ꝑꝑ suā remotionē ab eo:⁊ media iueniunt̄ in dispōe media. ¶ Et h̄ signāt qd̄ astrologi dixerūt i suo tp̄e ꝙ sol erat supra lunā:⁊ venꝰ ⁊ mercuriꝰ supra solē. ¶ Et verificat̄ apud me in dādo cām ꝙ sol est supra mercuriū ⁊ venerē:qm̄ nō sequit̄ ex h̄ ꝭmone nisi ꝙ illd̄ qd̄ est remotū sit velox:⁊ qd̄ est ꝓpinquū sit tardū. Et nō sequit̄ vt hoc sit ꝭm ordinē:ita vt q̄to magis fuerit inferiꝰ tātomagis sit velociꝰ:sic̄ nō sequit̄ vt velocitates eoꝝ sint ꝓportiōales. V.g. vt ꝓportio motꝰ saturni ad motuz martis sit sic̄ ꝓportio distātie saturni ad distātiā martis:qm̄ h̄ nō ꝯsequeret̄ nisi potētie illaꝝ stellaꝝ:⁊ distātie illaꝝ eēnt ꝓportiōales. Nō est igit̄ remotū vt sit in medio aliq̄ stella cuiꝰ motꝰ sit velocior motu eiꝰ qd̄ est sub ea ꝑꝑ abūdātiā sue potētie supra potētiā alteriꝰ. Et ꝭm h̄ nō est icōueniēs ꝙ motꝰ solis sit velocior motu mercurij ⁊ veneris:q̄uis sit supra:⁊ h̄ erit ꝑꝑ abūdātiaz sue potētie suꝑ potētiā eaꝝ. ¶ Et nō debemꝰ intelligere ex hoc ꝙ motꝰ diurnꝰ ꝓhibet alios motꝰ. ꝓhibitio.n.fit violēte:⁊ nō est illic motꝰ violētus oino. Sz illi motꝰ sunt ex desiderio rōnali. Qd̄ igit̄ magis ꝓpinquū est ꝑ orbi habebit maiꝰ desideriū:qm̄ ꝓpinq̄tas i loco illic ē sil'is ꝓpiq̄tati eēntiaꝝ adiuicē:q̄ ē ꝓpiq̄tas i scia:⁊ i itell'u rōnali. Quāto.n.magl itell's pⁱ moti ē fortior tāto magis ꝺsideriū erit ꝑfectiꝰ:⁊ q̄to magis desideriū ē fortiꝰ tāto motꝰ eiꝰ erit velocior.

Nūo motus diurnꝰ retardat alios motus.

De cā velocitatis orbiū.

Motꝰ celestes sūt ex ꝺsiderio rōnali. Idē .12. me. cō.36.

Propt qd sol s̄z astrologos:⁊ si sit in medio velocius mouet̄ inferiori.

¶ Figurā aūt vniuscuiusq3 astroꝝ spericā maxie vtiq3 quis rōnabil'r existimabit. Qm̄ .n.ōnsuz est:q2 nō nata sūt moueri ꝑ seipsa. Nā aūt nihil irrōnabil'r:neq3 frustra fac̄ palā:q2 ⁊ figurā talē dedit in mobilibꝰ:q̄ minime est motiua. Minime aūt motiua spa:ꝑꝑ nullū hr̄e organū ad motū:palā q2 vtiq3 astra sperica erūt mole. Adhuc aūt sil'r qdē oia ⁊ vnū. Luna aūt ostēdit̄ ꝑ ea q̄ circa visuz qm̄ spica. Nā ꝑ accrescēs ⁊ decrescēs:pluries qdē altera ex ꝑte curua:altera cōcaua fieret. Aut vtraq3 ex ꝑte curua:semel āt duas in ꝑtes eq̄les bipartita diuideret̄. Et iterū ꝑ astrologica. Q2 nō vtiq3 essent solis eclipses lunares. Itaq3 siqdē vnū tale:palam q2 ⁊ alia vtiq3 erunt sperica.

Nā nihil irratiōabiliter neq3 frustra facit.

¶ Volumꝰ mō dicere ꝺ figuris stellaꝝ q̄ oꝫ ꝯsiderātē in hꝰ dicere ꝙ figura cuiusl3 earū sit sperica. Et iā ꝺclarauimꝰ ꝙ stelle nō mouent̄ oino ꝑ se ⁊ ꝙ nā nihil fac̄ ociosum:⁊ sine fine. Recte ḡ fecit ea q̄ nō mouent̄ figura imobili oino:stella āt nō mouet̄:q2 nihil h3 ex instrumētis motus. Māifestuz ē igit̄ ꝙ spissitudo corpoꝝ stellaꝝ rotūdaꝝ est spica eq̄l'r:⁊ indifferenter. Et ꝟificatio huius qd̄ diximꝰ est luna. Luna.n.alijs stellis magis appꝫet spica ꝑ suā faciē. Si.n.nō eēt spica nō esset illūinatio arcualis ⁊ mō media ⁊ mō q̄drata. Et iā decl'auimꝰ hoc in astrologia. Q2 si sol nō eēt spicꝰ eclipsis eiꝰ nō esset arcual'. Et si vna stellarū eēt spica:māifestū est ꝙ oēs deberent esse sperice.

59 ¶ Cū dixit:demr̄ationē ꝙ figure stellaꝝ sunt sperice ⁊ demr̄atio eiꝰ est ꝙ stelle nō mouent̄ inq̄tū seq̄bat̄ a ꝑmissis:nō q2 fuit q̄situ ꝑ se. vult ḡ mō ꝑscrutari ꝺ hoc inq̄tū est q̄situ ꝑ se:⁊ ꝑficere doctriales demr̄ationes huiꝰ intētiōis:⁊ demr̄ationē nālē. Et ꝑ incepit dicere demr̄ationē ꝑdictā ꝯsequētez a ꝗete stellarū. D.dedit demr̄atiōes doctrinales. D.demr̄ationē cōpositā ex vtrisq3 sciētijs. ¶ Et demr̄atio ꝑdicta stellarū fundat̄ suꝑ duas ꝓpōnes. Quaꝝ vna est ꝙ stelle nō mouent̄ recte. Et 2ª ē qd̄ nō mouet̄ recte nō ē recte figure:⁊ hec ꝓpō est māifesta:q2 ē ꝯuersio ꝯrie ꝓpōis dicētis ꝙ oē qd̄ ē recte figure mouet̄ recte:⁊ D.⁊ iā diximꝰ ꝙ stelle nō mouent̄ oio ꝑ se.i.motu locali.⁊.D.ꝙ nā nihil fac̄ ociosum.i.⁊ declarauimꝰ hoc ex h̄ ꝙ nā nihil fac̄ ociosū:qm̄ si mouerent̄ motu locali eēndo aiate:tc̄ nā faceret ociosū:cū n̄ dedissꝫ eis instr a:queādmodū fec̄ in aīalibꝰ. ¶ Et cū posuit ꝙ stelle nō mouent̄ recte.D.recte igit̄ figurauit ea ⁊c̄.i. igit̄ cū nā fec̄ stellas nō motas motu locali recte figurauit figura nō mobili recte:mobile.n. motu circulari nāl'r oꝫ hr̄e figurā circularē. Et sil'r qd̄ nō mouet̄ motu circl'i neq3 locali. Sz oē qd̄ nō mouet̄ motu locali:aut q̄escit:aut circl'r mouet̄:⁊ vtraq3 oꝫ hr̄e figurā rotūdā. ¶ Et cū ꝺdit hāc demr̄ationē iduxit ꝺmr̄atiōes doctriales in hoc:q̄uis nō sūt inate poni in hac scia.⁊.D.⁊ ꝟificatio huiꝰ qd̄ diximꝰ ⁊c̄.i.⁊ h̄ apparet valde in luna ex h̄ ꝙ appꝫet ex figuris illūinatiōis eiꝰ q̄ est in ꝑ arcual': quā ꝯtinēt duo circuli: qͦrū vnꝰ ē ex pyramide visus:⁊ alter ex pyramide solis:⁊ q2 in ꝑ appꝫet hec figura arcual'. D.magnificat̄ donec fit circulꝰ:scimꝰ q2 illa suꝑficies cōuexa est suꝑficies sꝑe necio. Et vl'r h̄ appꝫet ex lūine eiꝰ ꝑ arcual': deīde semicirculꝰ:deīde circulꝰ ꝑfectꝰ.s.sig̃t ꝙ ē ꝯuexū sꝑe nō ꝯuexū figure ouee:⁊ ēt lētee nec figuraꝝ aliaꝝ:⁊ ꝑꝑ hoc dixit:⁊ aliq̄n ꝭm medietatē. ¶ D.dedit aliaz demr̄ationē doctrinalē:⁊.D.⁊ iā decl'auimꝰ ⁊c̄.⁊ iā declarauimus in nr̄o libͦ de astrologia ꝙ h̄ qd̄ appꝫet in eclipsi solis est ꝙ arcualis sig̃t ꝙ sol ⁊ luna sunt spici. Cū.n.due sꝑe secant̄ sectio cōis est arcual':⁊ cū ita sit oꝫ fieri ex sectiōe duaꝝ sꝑarū figura arcual' ꝯtēta duobꝰ circul':qͦrū vnus est sectio cōis duabꝰ sꝑis: ⁊ 2ͦ circulus q est in ꝯuexo sꝑe. ¶ D.d.ꝺmr̄ationē nālē:⁊ dixit:si igit̄ iueniat̄ vna stellaꝝ spica neċe est vt oēs sint spice. ⁊ h̄ nō ē exēplū:sz demr̄atio fūdata suꝑ h̄ ꝙ oia corpora celestia sunt eiusdē nāe sꝑēi:⁊ corpora celestia sunt plura indiuidua in specie. Et cum ita sit neċe estª ꝙ illd̄ qd̄ existit in aliqͦ indiuiduoꝝ sꝑēi ex rebꝰ eēntialibꝰ existit in oibus idiuiduis eiusdē sꝑēi. Et iā decl'atū est ꝙ figura est ex rebꝰ eēntialibꝰ i corporibꝰ celestibꝰ:q2 sūt aiata:ꝭm igit̄ has ꝓpōnes verificat̄ iste ꝭmo:⁊ nō est sic̄ diximꝰ ꝑ exēplū.

Nā nihil ociosū ... s. 50. ... 32.⁊.3. ... 45.

Demr̄ ... m... n̄ st ina... i scia ... de cām ... cō.61. ... 19.21. ... 26.ꝑ ... de. ... roꝝ.cō. ... s̄z vid ... 3.meth ... cō.ꝑ.

Corpa ... stia st ... sꝑēi. ... com.49. ... oppo ... ca.ꝺ ...

a Q2 ce... ter cōpe... diuiduo ... cōpetit ... tial'r oi... diuidua... dem sꝑē...

¶ Duabꝰ ēt dubitationibꝰ entibus de q̄bus merito vtiq3 q̄libet dubitabit:tentandū dicere ꝙ videtur dignū esse reputātes:ꝓptitudinē magis

dīnē magis ı̄putari verecūdie q̄z audacie: si quis ꝑꝑ philosophiā stare ꝛ paruas suffi-ciētias diligit: de qbus maximas habemus dubitatiōes. Adhuc āt m̄ltis exn̄tib⁹ talib⁹ nō mīme mirabile: ꝑꝑ quā qdē cām nō sem ꝑ plus distātia a pria latōe mouenť plurib⁹ motib⁹: ȝ ītermedia plīmis. Nōabile vtiqȝ videbiť eē prio corꝑe vna latio latiōe ꝓpin-qssimū mīmis moueri motibus: puta duo-bus. habitu āt tribus: aut aliquo alio tali or-die. Nūc āt accidit ꝯriū. paucioribus āt sol ꝛ luna mouenť motibus q̄z erraticoꝝ astro rū qdā: q̄zuis lōgi⁹ a medio ꝛ ꝓpinqus prio corꝑi sine ipsis. Palā āt ħ de qbusdā ēt vi-su factū ē. Lunā.n. videmus dicotomiaȝ q-dē exn̄tē: subintrātē āt astroꝝ martē: ꝛ occl' tatū qdē ſm nigrū ipsius: exeuntē āt ſm cla ruȝ ꝛ lucidū. Siľr āt ꝛ de alijs astris dn̄t q dudū obseruauerūt ex p̄libus ānis egyptij: ꝛ babylonij a quibus multas credulitates habemus de vnoquoqȝ astrorum.

¶ Et volumus mō ꝑscrutari de duabus qō-nibus ꝺ qbus oȝ ꝑscrutatorē ꝑscrutari. Et dicemus ī eis ſȝ nr̄aȝ ꝯsciaȝ ꝛ nr̄aȝ opionē: ꝛ nō oȝ aliqs videre ħ in nobis q̄ si ex iuere cūdia nr̄a ꝛ audacia: ȝ oȝ mirari ex nr̄a inq-sitiōe in phia: ꝛ ex nr̄a dilectiōe ad eā. Et cū nos q̄siuerimus qōnes dubitabiles ꝛ potue rimus dissoluere eas parua dissolutiōe: tūc audientē oȝ eē hilarē: ꝛ īfrigidari in pecto-re. Pria igiť qō est: q̄ mirabilia nāe sūt plu ra: ꝛ ħ est vnū eoꝝ ꝛ nō minus ceteris. dico volumus scire qua ꝺ cā ōis orbis remotus a primo orbe nō moueť pluribus motibus eternis: Qm̄ necesse est vt existimať si pri-mū corpus moueť vno motu vt orbis pro-pinquus ei moueatur paucis motibus: aut duobus: aut tribus. Nō āt ei⁹ ꝯriuȝ accidit eis: qm̄ sol ꝛ luna mouenť paucioribus mo tibus q̄z sunt motus stellaꝝ erraticarū: ꝛ lo-ca eaꝝ cū hec sunt remota a medio ꝛ ꝓpinq̄ prio corꝑi. ꝛ ħ manifestuȝ est ꝛ sensibile in qbusdā stellis erraticis: iā.n. vidimus lunā ſm medietatē intrasse sub marte ꝛ eclipsa-ri martē ex ꝑte nigredinis lune: deide appa-ruit ꝛ exiuit ex ꝑte albedinis lune ꝛ luminis eius. Et siľr dicūt de alijs stellis babylonici ꝛ egyptij q ꝯsiderauerūt ħ in multis ꝛ ad-discimus nos ab eis. ꝛ credimus eis: ꝛ sci-mus sciam valde nobilē in q̄libet stellaruȝ.

60 ¶ Qr ꝓpōnes q̄ sunt in nr̄is māib⁹ i talib⁹ qōnib⁹ sūt pauce ꝛ fere dn̄r equoce: qr excepte sunt ab aīatis q̄ sunt ħ. ꝛ de istis ꝛ de illis dr̄ aīatū fere equoce: ſȝ tn̄ qr nos nō possum⁹ hr̄e in ħ nisi hꝰ ꝓpōnes: ꝛ ꝑꝑ ho-minē dicere in q̄lȝ ſȝ q̄ ē in nā hoīs dicere in illa re nō ſȝ ipaȝ rē: cū in p̄lib⁹ nō possum⁹ dicere nisi ſȝ po tētiā nr̄aȝ nālē. ꝛ ꝑꝑ ħ incepit Ar. excusare se dōo q̄ aliqs nō oȝ tenere ħ ī nobis ī verecūdia: qm̄ q igno-rat ħ duo. s. q̄ ꝑfectio hoīs ꝛ v̄tus ei⁹ inq̄ztuȝ ē hō: nō ē nisi dicere in istis reb⁹ ſm q̄ ē in sua nā: ꝛ q̄ ipoľe ē dicere de istis ſȝ suas nās: multotiēs attribuit loq̄n-ti in istis reb⁹ stultitiā ꝛ iuerecūdiā: q aūt ista scit mi rať ex sua diligētia. Et ex sua phia: ꝛ est ex exn̄eitate ſmonū q̊s addiscūt in istis reb⁹ ꝛ difficultati eoruȝ: q̄zuis nō sint demr̄atōes ꝑfecte fidei. Tū qr subȝ eo-rū ē valde nobile sunt nobiliores illis.ᵃ Modicū.n. nobile nobili⁹ ē multo ignobili: ꝛ vocauit eas qōnes disputabiles ꝑꝑ suā difficltatē ꝛ diuersitatē ſmonū ꝯrioꝝ dictoꝝ in eis. ¶ Et. d. icepit de pᵃ qōne. ꝛ. d. pᵃ v̄o qō ē ꝛc. i. ꝛ audiēs istā qōnē ꝛ ħ qō dcm̄ ē ī ea oȝ eē hn̄s solicitudineȝ circa nālia q̊usq̄ʒ appareat ei q̄ mirabilia nāe sūt p̄la ꝛ diuersa. ꝛ q̄ ħ qō sit vna eaꝝ ꝛ tūc nō deopinabiť ħ qō dicem⁹ de cāis haꝝ qōnū. D. dedit p̄mā qōnē ꝛ dubitationē ꝯtigētē illi: ꝛ ſmo ei⁹ est ītellect⁹ ꝑ se. ¶ Et abbreuiatio ei⁹ est q̄ aliqs pōt q̄rere q̄re orbes remoti a p̊ orbe mouenť paucis motibus vt sol ꝛ luna. ꝓpinq aūt illi mouenť multis motib⁹ ꝛ existimādū ē ħ eꝯrio: qm̄ p̊m⁹ orbis qr mo-ueť vno motu: existimādū ē q̄ illud qō ē ꝓpinquuȝ ei oȝ moueri paucioꝛib⁹ motibus q̄z qō remotius: ꝛ ħ qō dixit fundatū ē suꝑ ħ qō ātiqui opinabātur ante Ptholomeū q̄ luna hȝ tm̄ tres mot⁹: ꝛ q̄ sol seqť lu nā in ordie. Ptholome⁹ v̄o dedit lune vel alios duos mot⁹: q̄rū vn⁹ dr̄ distātia duplicata: ꝛ alter motus se-ctiōis: ꝛ ſȝ ħ nō ꝯpleť ista qō: ſȝ tn̄ in ħ qō. d. Ptho. nō est famosuȝ apud nos: ꝛ forte accidit eis ex istr̄o. Et qr ħ qō fundata ē suꝑ ħ q̄ ordo stellaꝝ est iste or do quē dixit: ꝛ q̄ motus eaꝝ est hꝰ: ꝛ q̄ plurima hꝰ sunt famosa: ꝛ icepit dicere qō ipe sensit ex hoc q̄ cū sit cecidit ei in ħ certitudo. D. d. testimonium suꝑ ħ qō posuit ex ordine orbiū ꝛ diuersitate eoꝝ in moti-bus ex egyptys ꝛ babylonicis: cū isti habuerunt ma-gnaȝ sollicitudinē circa sciētias: ꝛ dixit: iam.n. vide-mus lunā intrare ſm medietatem martis: q̄propter debet esse sub eo: ꝛ ideo oēs cōueniūt in hoc astrolo-gi q̄ luna est inferior oībus planetis.

¶ Et ħ itaqȝ merito dubitabit aliqs ꝑꝑ quaȝ qdē cām in prima qdē latiōe multa ē astroꝝ multitudo: vt arithemeticorū eē videať ōis ordo. In alijs aūt vnū solū singulare. Duo aūt aut plura nō videnť in eadē ifixa latione De his qdē igiť q̄rere bn̄ se hȝ: ꝛ ad ea non ad plus itelligētiā: ꝛ qdem modicas hn̄tes cās ꝛ tāta elōgatione distātes ab his q̄ circa ipsa accn̄tib⁹: tn̄ ex his cōtēplātib⁹ nihil irrō-nabile vtiqȝ videbiť esse qō nunc dubitatur. Sed nos vt de corporibus ipsis solis ꝛ so-litarijs: ordinē qdē hn̄tibus in aīatis aūt oīo ꝑquirimus. Op; aūt tanq̄z participantibus existimare actione ꝛ vita. Sic.n. nihil videť preter rōnem esse accidens.

¶ Scōa aūt qō est ꝛ volumus scire qua de cā ī primo orbe sunt plures stelle inumera-

Aīatū dr̄ fe-re equoce de istis ꝛ ꝺ illis. Idē. j. ꝯ. 71.

Videꝑ ꝺ aīa te. c. p. ꝛ p̃ de ꝑtib⁹ aīaliuȝ. capi. qnto.
a Modicuȝ nobile nobili⁹ est multo ignobili.

Egyptij ha-buerunt ma-gnā solicitu-dinem circa scientias.

biles: ⁊ in vnoquoq3 alio orbe est vna sola stella. Dicam⁹ igr̃ ꝙ oꝫ ingrētē cognitionez reꝝ ꝑscrutari de h̄: hoc.n. augmētat ꝟtutez itellect⁹: q̄ꝫuis scīa istaꝝ reꝝ sit difficilis ꝓꝓ paucitatē cāꝝ cognitiōis eaꝝ: ⁊ remotionē: ⁊ nobilitatē eaꝝ. Sꝫ tn̄ cū h̄ perscrutamur eo ꝙ est in eis: ⁊ nos dicem⁹ eas mō: cū ista qō nō sit eꝝ rōnē: neq3 ei⁹ cognitio pertrāsit. Sꝫ tn̄ nos nō intelligem⁹ hec corpora nobilia: ⁊ opiamur ea eē tm̄ corpora ⁊ hr̄e nobilitatē ⁊ ordinē sine aīa oīo. Dicam⁹ ḡ ꝙ opꝫ nos itelligere ea eē viua: ⁊ hr̄e actionez aīalez: cum.n. nos itellexerim⁹ ea hui⁹ dispōnis tunc motus eoꝝ nō inueniunt̄ ociosi: ⁊ non pertransitur scientia illius.

61 ¶ Hec est qō 2ª ⁊ ē difficilior p̄ª: ⁊ ꝓꝓ difficultatē ei⁹ reuersus ē in s̄mōe in q̄ demr̄at ꝙ neccīa est demr̄atio in hᵉ qōne: ⁊ icepit dicere ꝙ oꝫ q̄rētē ⁊c̄. ¶ D.d. q̄ꝫuis scīa illaꝝ reꝝ ⁊c̄.i. q̄ꝫuis scīa istaꝝ reꝝ ē valde difficilis ꝓꝓ paucitatez cāꝝ: ⁊ cā ei⁹ est in h̄ remotio eaꝝ a nobis: ⁊ diuersitas eaꝝ reꝝ ab oīb⁹ reb⁹ in nobilitate. ¶ Et cū narrauit ꝙ oꝫ ꝯsiderātē ꝯsiderare in istis reb⁹ q̄ꝫuis sint difficiles: ⁊ demr̄auit cās difficultatis eaꝝ: icepit narrare ēt modū ex q̄ poss̄e ē cōsiderare in istis corꝑib⁹ q̄ꝫuis sint valde remota a nobis. ¶ Et.d. sꝫ tn̄ ⁊c̄.i. ⁊ q̄ꝫuis sint difficiles i ꝯsideratiōe: tn̄ si vtamur in eis ꝑncipijs notis nāl'r nō ꝑtrāsitur cognitio eoꝝ: ⁊ ꝓꝓ h̄ nec̄e ē dicere illā qōnē cū nō sit eꝝ rōnē.i. cū nō sit eꝝ gen⁹ qōnū: de qb⁹ poss̄e ē rōcinari. ¶ D.d. sꝫ tn̄ nos nō itelligim⁹ ⁊c̄. ⁊ dicam⁹ ꝙ cognitio taliū reꝝ ē poss̄is: qr nō opinamur ꝙ ista corꝑa sint tm̄ corꝑa sine aīa opinādo ea eē nobiliora oīb⁹ corꝑib⁹ q̄ sunt hic. Qm̄ nec̄e ē vt nobili⁹ aīato sit aīatū necc̄io.i. veꝝ est ꝙ iposs̄is eēt cognitio istaꝝ rerū si essem⁹ tm̄ opinati in eis ea eē tm̄ corꝑa: mō vo cū credim⁹ ea eē aīata est poss̄e. ¶ D.d. dicam⁹ ꝙ opꝫ nos itelligere ea eē viua ⁊ hr̄e actionē aīalē.i. ⁊ cum nec̄e sit vt sint aīata nec̄e est vt mot⁹ ei⁹ sit aīalis nō nālis ⁊ pōt itelligi: imo oꝫ nos credere ex motu eoꝝ in loco ea eē viua necc̄io. Dē.n. hn̄s figurā terminatā qō in loco mouet̄ est aīatuz necc̄io: ⁊ corpora celestia sunt hᵉ: ⁊ hec est decl'atio q̄si 2ª: qm̄ vtraq3 decl'atio est decl'atio qa. ¶ Demr̄atio autē simpl'r in hac scīa fundata est sup ꝓpōnes acceptas ex scīa nāli ⁊ diuinali. Decl'atū.n. est in physicis ꝙ motor corꝑoꝝ celestiū nō est in mā. Et decl'atū est in libº de aīa ꝙ illō qō est hᵉ est itellect⁹: ⁊ decl'atū ē in tractatu p̄ ꝙ forma itelligibilis nō mouet̄ nisi s̄m desideriū qō fit a suo itellectu: q̄ꝓꝓ nec̄e est vt hēat suuz imaginatū: ⁊ est corp⁹ celeste hn̄s desideriū. ¶ Et cum declarauit ꝙ nec̄e est vt hēant aīaz.d. cum.n. itellexerim⁹ ea hᵉ dispōnis ⁊c̄. ⁊ cū opinati fuerim⁹ ea eē aīata: tunc necesse est vt motus eoꝝ diuersitas in multitudine nō sit ociosa sicut in diuersitate motus in aīalib⁹ q̄ sunt hic: ⁊ cū ita sit poss̄e est scire cām in hoc.

Nec̄e ē vt nobili⁹ aīato sit aīatū necc̄io.

12.me,t,c.36,

¶ Videt̄ aūt optime qdē hn̄ti existere ꝙ hn̄ sine actiōe: ꝓpinquissimo aūt ꝑ paucā ⁊ vnā: his aūt q lōgi⁹ per pl'es: queadmodū in corpore. Hoc qdē neq3 exercitatū bn̄ hr̄e. Hoc aūt modicuz deābulās. Hoc āt ⁊ cursu indiget ⁊ lucta ⁊ pugna. Iteꝝ āt alteri neq3 q̄ꝫtumcunq3 laborāti: hoc vtiq3 adhuc existet bonum: sed alteruz aliquid.

¶ Incipiam⁹ mō ⁊ dicam⁹ ꝙ illud qō est nobile perfecte ꝯpletuz ē: ⁊ qō esse nobile sine actiōe ⁊ sine oꝑatiōe q̄ acq̄runt nobilitatez. Et illud qō ē ꝓpinquū nobili ē illud qō acq̄rit ip̄ꝫ vna actiōe parua: ⁊ qō ē valde remotuz a nobili ē qō acq̄rit ip̄ꝫ plurib⁹ actiōib⁹: vt in corporib⁹ hoīum. Quidā.n. san⁹ est sine actiōe ⁊ sine aliq̄ formaꝝ. Et qdā nō acq̄runt sanitatē nisi per cursuz ⁊ laborē ⁊ multuz exercitiuz: ⁊ he sunt q̄ nō suscipiunt sanitatez q̄ꝫuis laborent ⁊ exercitent̄ multuz: ⁊ si incipiant cupiditate multa.

¶ Illud qō acq̄rit ꝑfectā nobilitatē sine actiōe est in rei ꝟitate illō cui⁹ actio est sua sub̄a.s. itellect⁹ abstractus: ⁊ oīa q̄ dn̄r eē hᵉ nō dn̄r nisi ꝑ silitudinē istorū sic dr̄ ꝙ qdā hō acq̄rit scīaz sine additōe: ⁊ hꝫ sanitatē sine exercitatiōe. ¶ D.d. ꝙ illō qō ē ꝓpiquū ⁊c̄.i. ⁊ mani^m est ēt ꝑ se: ꝙ illud qō est ꝓpinquū nobili in aīatis ē illō qō acq̄rit nobilitatē q̄ est in illo gn̄e modica actiōe: sic nobile ꝑfectū illi⁹ gn̄is acq̄rit eā sine actiōe ⁊ sine labore. ¶ D.d. ⁊ ꝙ illō qō remotū ē ⁊c̄.i. ⁊ mani^m est ēt ꝑ se: ꝙ illō qō est remotū a nobili in gn̄e reꝝ hn̄tiū aīaz nō acq̄rit nobilitatē q̄ est in gn̄e illo nisi ꝑ multā actionē. ¶ D.d. exēpla istaꝝ triū ꝓpōnū: ⁊.d. vt in corꝑib⁹ hoīuz ⁊c̄.i. ⁊ corpus qō nō indiget in ꝯs̄uatiōe sue sanitatis exercitio: ⁊ tacuit ex^m ei⁹ qō acq̄rit sanitatē modica actione qō fuit scd̄e ꝓpōnis. ¶ D.d. ex^m 3^e ꝓpōnis q̄ est corp⁹ qō acq̄rit sanitatē ꝑfectā magno exercitio ⁊ ml'to labore. ¶ D.d. exēplū qō posuit in loco ꝓpōnis gn̄alis q̄rte: ⁊.d. ꝙ qdā nō acq̄rūt sanitatē: lꝫ multū laborēt.i. mani^m est ꝑ se ꝙ qdā alicui⁹ gn̄is aīati nō pn̄t acq̄rere sanitatē simplicē: neq3 ꝑ magnā actionē ⁊ nō acq̄rit aliq3 sanitatē. ¶ Et itēdebat ꝑ h̄ ꝙ p̄^m celū qō mouet̄ motu diurno: qr est nobili⁹ eoꝝ q̄ sunt illi⁹ gn̄is: nec̄e est vt acq̄rat nobilitatez: q̄ est in illo gn̄e vna actiōe: ⁊ ꝙ illō qō est valde remotū ab eo: aut acq̄rit ipsam magna oꝑōne: aut oīno nō acq̄rit eaz oꝑatione magna: neq3 parua: sꝫ acq̄rit nobilitatē de qua hꝫ nāꝫ vt acq̄rat: ⁊ ea q̄ sunt media acq̄rēt operatiōe media. ¶ Sꝫ iste s̄mo gn̄alis nō ꝯuenit motib⁹ orbium in ordine s̄m Ptolo^m. Ptolome⁹.n. dedit q̄nq3 mot⁹ lune: ⁊ mercurio.ix. ⁊ ceteris p̄ter solez.vij. ⁊ si ita esset oporteret credere ꝙ successio eoꝝ in nobilitate nō sit s̄m ordinem in motibus.s. ꝙ illud qō mouetur paucioribus motibus est nobilius vbicūq3 fuerit in ordine: quoniā si ita fuerit ipossibile erit ponere ꝙ sol nō acquirat nobilitatē perfectā: neq3 plurib⁹ motib⁹: neq3 paucis qō seq̄tur a pōne ei⁹ remota a p̄mo orbe.s. si positus fuerit supra lunā: neq3 ēt si fuerit positus in orbe 4º qr supra ipm est Saturnus: Juppiter: ⁊ Mars: q̄ hn̄t plures mot⁹ eo: ⁊ sub eo Mercuri⁹ ⁊ Venus: que hn̄t ēt plures mot⁹ eo: sꝫ mot⁹ necessarij in istis reb⁹ adhuc nō sunt demōstrati in hac scīa: isti.n. mot⁹ q̊s pōit Pto. fundant̄ sup duo fūdamēta q̄ nō ꝯueniūt scīe nāli: ecētricū ⁊ epyciclū: quoꝝ vtrūq3 est falsuz. 62

¶ Est autez difficile dirigere: aut multa: aut multotiens puta mirias astregalos kios.i.

tales

tales enses mille iacere difficile: sed vnū: aut duo facile: ⁊ iterū qñ hoc qdē idiguerit huius grā opari: hoc aūt alteri⁹: ⁊ hoc alteri⁹: in vno qdē aut duob⁹ facilis adipisci. Quāto aūt vtiq3 ꝑ plura difficili⁹. Propter qđ oȝ putare ⁊ astroꝝ actionē eē talē: q̄lis qdē aīaliū ⁊ plātaꝝ. Eteni hic hoīs plīme opationes. Multa. n. bona ꝯsequi pōt: q̄re multa agit: ⁊ alioꝝ nimirū gratia.

¶ Et dicam⁹ ēt ꝙ ꝑficere vnū est facili⁹ q̄3 ꝑficere plura. Et ꝑficere aliqđ semel aut bis: est facili⁹ q̄3 ꝑficere multotiēs. Et cū aliqđ acqrit̄ vna actiōe: aut duab⁹: facili⁹ ē eo qđ acqrit̄ plurib⁹: ⁊ qđ acqrit̄ plurib⁹ ē difficilius. Scđm h̄ igit̄ intelligēde sunt opatiōes stellaꝝ: dico q̄ntitatē opationū aīaliū ⁊ plantaꝝ. Opationes. n. hoīs plures sunt ⁊ eius actiōes īfinite: qm̄ pōt ꝑficere plura: quapꝑ actiōes ei⁹ multiplicant̄: ⁊ opatiōes ei⁹ non sunt ꝑꝑ se: s3 ꝑꝑ aliđ. Qꝛ illud qđ est ꝑfecte nobilitatis nō idiget opatiōe q̄ sit nobile: nā ip̄3 est illđ ꝑꝑ qđ fit oīs opatio: ⁊ oīs actio ⁊ ꝑfectio opatiōis erit ꝑ illđ qđ facit opationē ꝑꝑ aliqđ: ⁊ ꝑꝑ illud qđ est actio faciētis.

63 ¶ Qē hoc est q̄si cā ei⁹ qđ dicit ꝙ illud qđ acqrit nobilitatē paucis opatiōib⁹ est nobili⁹: ⁊ ecōuerso: ⁊. q. d. ⁊ cā ei⁹ est qđ ꝑficere ⁊c̄. i. ꝙ facere vnū bn̄factū ē leui⁹ q̄3 plura. ¶ D. d. ⁊ cū aliqđ acqritur vna actione ⁊c̄. i. ⁊ cū vna actio sit facilioꝛ plurib⁹ actionibus: igit̄ qđ acqrit nobilitate3 que est in alio genere vna actione facilius ⁊ meli⁹ acqrit ipsam q̄3 q̄ acqrit pluribus: q̄si ergo dicat ꝙ illud qđ acquirit nobilitate3 vna actiōe est nobili⁹. ⁊ querit̄ q̄re facilius acquirit nobilitatē: qꝛ vna actio est facilioꝛ q̄3 plures. ¶ D. d. ꝓm hoc intelligēde sunt opatiōes stellarū. i. ꝙ illud qđ acquirit nobilitatē vna opatiōe facilius acquirit ⁊ nobili⁹ est. ¶ Sed hoc h3 q̄ōnē: qm̄ q̄ facilitas aut q̄ difficultas est in opationib⁹ corpoꝝ celestiū cū nō sit illic motū ꝯ̄riū motori: vt in aīalib⁹ q̄ sunt hic. ¶ Et si esset nihil oparet̄: cū declarat̄ ꝙ potētie mouentiū illic sunt īfinite. ¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ ꝯ̄rietas q̄ est inter nām motoris ⁊ moti. s. inter nā3 eius qđ est in actu: ⁊ eius qđ est in potentia est inter motorem ⁊ motū in istis corporib⁹ tm̄: ⁊ cū ita sit visum est ꝙ ꝓportio est terminata in corporib⁹ celestib⁹: ⁊ ideo nō quicūq3 eoꝝ motoꝛ sit mouet qđcunq3 corp⁹ sit: neq3 in quacūq3 velocitate: sed vnūqđq3 eoꝝ mouet motu3 ꝓpriū in velocitate ꝓpria: ergo ꝯtrarietas que ē inter motorē ⁊ rem mota3 que mouet̄ ab eo plurib⁹ motib⁹ est maioꝛ ea q̄ est inter motorē ⁊ rem mota3 que mouet̄ paucioꝛib⁹ motib⁹: ⁊ quāto magis est cōtrarietas: aut oppositio: aut q̄uo volueris vocare hoc fuit minoꝛ: tāto magis mot⁹ ei⁹ est facilioꝛ: ⁊ ꝓm hoc debes ītelligere facilitatē nō sicut facilitas que dicitur in corporib⁹ q̄ sunt hic. ¶ Et hoc qđ diximus in hoc est manifestū ex rebus quas scripsimus ex ꝓ̄mo motore. Ia3 eni3 declarauimus illic ꝙ additio potētie motoris super potētiā moti nō est infinita nisi in tꝑe ⁊ in eternitate motiōis: neq3 ī velocitate: neq3 in multitudine motuū: neq3 in magnitudine corporu3: qm̄ si eēt in magnitudine corpoꝝ ⁊ motuū multitudine ⁊ velocitate motuū eēt pośe iuenire motū non in tꝑe ⁊ corp⁹ motū infinitum: qđ est impośe: ⁊ qđ est possibile ex istis nō est nisi motionē eē infinitā ꝓm ꝙ dr̄ ꝙ potētie istoꝝ motoꝝ sunt īfinite. ¶ D. induxit post h̄ ꝓmonē ⁊ forte est ad cōplēdū ꝓ̄mā ꝯclarationē: qꝛ qđ acqrit nobilitatē pauca actiōe est nobilius: ⁊ forte est decl̄atio per se: ⁊. d: dico quātitatē operationū ⁊c̄. i. ⁊ dico ⁊ h̄ qđ dixim⁹ ꝙ illud qđ est pluriū actionū est ꝑfecti⁹: ⁊ si fuerit in eo īpośe acqrere nobilitatē illius generis plurib⁹ actionib⁹ nō īueniūtur in eo nisi pauce actiōes vt in actionib⁹ aīalium ⁊ plātaꝝ. Actiōes aūt hoīs īter alia sunt plures actionib⁹ aīaliū: ⁊ fuit ita ꝙ pośe fuit vt faceret ⁊ ꝑficeret plura ⁊ nō fuit pośe in alijs aīalib⁹ ⁊ plātis. s. ꝙ ē nobilioꝛ eoꝝ. ¶ D. d. ⁊ actōes ei⁹ nō sunt ꝑꝑ se ⁊c̄. i. nō sūt ꝑfecte nobilitatis: cū actio ei⁹ sit aliđ ab eo. D. d. illud qđ est ꝑfecte nobilitatis ⁊c̄. i. illđ qđ est ꝑfecte nobilitatis est cui⁹ subā est actio: hec aūt nō īdigent actōe q̄ sint nobilia: qm̄ ꝑꝑ talia entia fit oīs opatio. D. d. ⁊ ꝑfectio opatiōis ⁊c̄. i. ⁊ ea quoꝝ nobilitas ē in actiōe sunt dimiuta respectu eoꝝ quoꝝ nobilitas ē in ipsis: qꝛ eoꝝ actio nō existit nisi in reb⁹ q̄ꝝ nobilitas ē in actiōe vt hēat agēs: ⁊ illđ agēs erit ꝑꝑ aliqđ. s. ꝑꝑ actionē: ⁊ ista actio erit ꝑꝑ aliud. ¶ Et intēdebat declarare ꝑ h̄ ꝙ ea quoꝝ nobilitas est in actiōe sunt dimiuta: qm̄ nō acqrūt nobilitatē ꝑ se: s3 op3 vt aliqđ hēant exēplū qđ dedit eis illud ꝑꝑ qđ ē actio: ⁊ ēt qꝛ sunt ꝑꝑ illud qđ facit ip̄3: ⁊ illud ꝑꝑ qđ fuit illud qđ est factū. Videt̄ igit̄ sicut dixim⁹ qđ in ꝓ̄mo ꝓmōe decl̄auit ꝙ nobile qđ est īfinite nobilitatis ex reb⁹: quaꝝ nobilitas est in actiōe: q̄. s. sunt in ꝓ̊ ordie acqrit nobilitatē paucis opōnib⁹: ⁊ qđ seq̄t ip̄3 in ordine est illud qđ acqrit nobilitatē plurib⁹ actionib⁹: in h̄ aūt ꝓmōe declarat ꝙ sub scđo ordine nobilius est illud. s. in quo acqrit̄ nobilitas plurib⁹ actionib⁹ ⁊ est scđs ordo. ea aūt que hn̄t paucas opōnes cū ipossibile sit in eis acqrere nobilitate3 plurib⁹ opōnibus sunt min⁹ nobilia. ¶ Hoc intēdebat Them̄. s. ꝙ iste ꝓmo est ꝑs ꝓ̄mi ꝓmonis: ⁊ dicebat ꝙ si esset sermo ꝑ se (vt dic̄ Alex. in sua expōne) eēt ꝯ̄dictoriū ꝓ̄mi sermonis. In ꝓ̊. n. sermōe posuit ꝙ illud qđ est paucaꝝ actionū ē meli⁹. in isto aūt ponit ꝙ illđ qđ ē maioꝛū actionū est nobili⁹ eo qđ est mioꝝ actionu3. ¶ Nos aūt dixim⁹ s3 ꝙ dixit Alexā. q̄uis nō ꝑuenit ad nos suus ꝓmo: qm̄ ꝓ̄m⁹ ꝓmo apđ me est in corꝑib⁹ celestibus. s. ꝙ illđ qđ ē paucioꝝ actionū ē meli⁹ q̄3 illđ qđ est pluriū actionu3: ⁊ ille ꝓmo est in eis que sunt sub corporibus celestibus. s. ꝙ illud qđ est pluriu3 actionu3 est nobilius q̄3 illud qđ est paucioꝝ: ⁊ ideo nobilissimu3 est homo: ⁊ vilissimū elemēta: ⁊ manifestu3 ex hoc sermōe qđ ꝯuenit rebus existētibus: ⁊ si non diuidant̄: ita ⁊ sermōes hi fuerint accepti q̄si vn⁹ z[m] erit pośe existimare ꝙ in corporib⁹ celestib⁹ aliqđ est corp⁹ qđ est paucioꝝ actionū: ⁊ vili⁹ ēt in eis que sūt sub corporib⁹ celestib⁹ est aliqđ qđ est paucioꝝ actionu3 ⁊ nobilius ꝙ pluriū: ergo duo sermones nō sunt idē: sed duo: ⁊ de duab⁹ naturis diuersis.

¶ Qꝛ aūt est vt optīe hn̄s nihil idiget actiōe: eteni ip̄3 ē cui⁹ grā cetera agūt. Actio aūt sꝑ est in duob⁹: cū ⁊ cui⁹ grā fit: ⁊ ꝙ hui⁹ grā. Alioꝝ aūt aīaliū pauciores: plātaꝝ aūt ꝑua qdā: ⁊ vna forte. Aut. n. vnū aliqđ est quo

Digressio q̄ qrit vtꝝ difficultas sit ī motibus corpoꝝ celestiū. Solutio.

In corpibus celestib⁹ ē ꝓportio t̄miata: vide ꝓ hoc cō. 35. 7. ph.

Qꝛ nullu3 sit mouēs īfinite po[c]: ⁊ per ꝯñs. si đs mouet nō ē īfinite potētie ꝓm Auer.

Ea q̄ꝝ nobilitas ē in actione sunt dimiuta respectu eoꝝ q̄ꝝ nobilitas ē in ipsis.

Themistius.

Auer.

In corꝑibus celestibus h3 locu3 ꝙ illud est nobili⁹ qđ paucioꝛi actione attingit ꝑfectionē suā: s3 in his que sub corꝑibus celestib⁹ ē totu3 oppositū.

sortieť vtiqꝫ:queādmodū ꝛ hō:aut ꝛ multa alia preuia sunt ad optimū. Hoc qdē igiť hꝫ ꝛ pticipat optimo. Hoc autē attingit ꝓpe per paucos motus:hoc aūt per multos:hoc aūt neqꝫ participat:sed sufficiēs ad ꝓpe extrema venire. Puta si sanitas finis:h quidē semper sanū est:hoc quidē extenuatum:hoc aūt currēs ꝛ extenuatū.hō aūt currens ꝛ extenuatū:hō aūt ꝛ aliud aliqd operans currēdi gr̃a. Quare plures motus.

¶ Dicamus igiť ꝙ qdā acqrunt nobile vna actiōe:ꝛ qdā pluribꝰ:qm̄ ꝛ plures actiōes ducūt ipm:ꝛ faciūt ipꝫ ascendere ꝛ venire ad illā nobilitatē. Nobile.n.pfectū est vnū:sicut diximus supius:nō indigēs opatiōe q̄ sit nobile:ꝛ q̄dam q̄ sunt ꝓpinqua ei pauca actione:ꝛ q̄dā multa opatiōe:ꝛ q̄dā q̄ sunt īpossibile vt sint ꝓpinqua ei oīno:ꝛ sunt cōtenta cū fiant ꝓpinqua aliȷ̄ rei:ꝛ ꝓpinquantur nobili:sicut diximus ꝙ sanitas est finis vt cōplemētū:ꝛ q̄dā corpora sunt ꝓpinqua sanitati perfecte pauca opatiōe ꝛ fient sana ꝛ q̄dā sunt sana per diminutionē corporis:ꝛ q̄dā sunt sana per multū exercitiū:ꝛ q̄dā nō acqrūt sanitatē per exercitiū:sꝫ per aliam operationē. Motus igiť qbus corpora fuerint ꝓpiqua sanitati perfecte sunt plures ꝛ nō plures ꝛ pauci ꝛ minimi.

64 ¶ In h ẜmōe ꝯtingit ꝓpōnes prīe demr̄atiōis ꝛ 2e:ꝛ dat exm de sanitate:qꝛ ꝯtinet in se oēs diuisiones vtriusqꝫ ẜmōis:ꝛ laborat faciēdo ꝯuenire illas diuisiōes istis entibꝰ ꝛ illis. ¶ Et.d.ꝙ qdā acqrūt nobile ꝛc̃.i. ꝛ ītelligēdū ꝙ illud qđ acqrit nobilitatē pauca opatione existit in corporibꝰ celestibus:ꝛ illud qđ acqrit nobilitatē multis opōnibꝰ iueniť in corporibꝰ celestibus:ꝛ in nobilissimo eoꝝ q̄ sūt hic.s.hoie. ¶ D.d.cāꝫ sup h ꝙ.d.ꝙ qdā acqrūt nobilitatē pluribꝰ opatiōibus:ꝛ.d.qm̄ plures opatiōes iducūt ꝛc̃.i.qꝛ ex pluribus actionibꝰ q̄ꝝ vnaq̄qꝫ est dimiuta respectu actionis qua ens pfectū acqrit nobilitatē:ꝛ ꝯgregabiť aliqd eq̄le:aut fere in nobilitate illi vni actioni:qm̄ plures actiōes debiles faciūt ꝑ quātitatē illud qđ facit vna actio fortis ꝑ q̄litatē:ꝛ qꝛ oia entia nō ītēdūt ꝑ suas opatiōes nisi vt assileńt pfecte nobili qđ ē deꝰ ẜm ꝙ in nā eoꝝ est acqrere de assilatione:ꝛ.d.postq̄ꝫ plures opatiōes faciūt ipm ascēdere in suā nobilitatē. Nobile.n.pfectū est vnū.i.qꝛ plures opatiōes valent ei vt assileńt pfecte nobili:ꝙ valet actio valde nobilis enti qđ assilať pfecte vna actione. Illud aūt qđ est nobile ꝛ pfectū est sic̃.d.ꝙ nō īdiget actiōe in acqsitiōe nobilitatis. ¶ D.d.ꝛ q̄dā sūt ꝓpinq̄ ei pauca actiōe:ꝛ q̄dā multa.s.q̄dā acqrūt ꝓpingtatē pmi qđ est deꝰ pauca opōne:ꝛ h ē orbis totū ꝯtinēs:ꝛ q̄dā pluribꝰ actiōibꝰ:ꝛ sunt ceteri orbes. ¶ D.d.ꝛ q̄daꝫ īpoſſe est ꝛc̃.i.ipoſſe est vt sint ꝓpinq̄ p pnᵒ:neqꝫ pluribus actiōibꝰ:neqꝫ paucis:sꝫ sunt ꝯtēta appropiquari ei qđ est ꝓpinquū:aut ei qđ est ꝓpinquū ꝓpinq̄:qm̄ distantie entiū in h sūt valde diuerse. ¶ D.d.exm ex sanitate ꝛ posuit ipsaꝫ sanitatē silem ei qđ est in fine nobilitatis:ꝛ.d.sicut diximꝰ ꝙ sanitas est finis ꝛ pfectio.i.ꝛ accepimꝰ in loco nobilitatis simplicis que est finis oibꝰ:ꝛ cōplemētū sic̃ añ fecimꝰ sanitatē:ꝛ cū ponimꝰ ꝙ sanitas simplex est in loco pfecte nobilitatis q̄ acqriť sua actiōe.dicemꝰ ꝙ sic̃ corpoꝝ sanoꝝ q̄dā sint ꝓpinq̄ simplici sanitati q̄ nō ē in mā pauca opatione.s.motu tm̄:ꝛ q̄dā sūt ꝓpinq̄ maiori opatiōe.s.motu ꝛ dimiutiōe:ita est ēt de entibꝰ nobilibꝰ respcū pmi nobilis:ꝛ q̄dā sunt ꝓpinq̄ sanitati multa opōne ꝛ hic est tertiꝰ ordo:ꝛ q̄dā nō acqrūt sanitatē tm̄ per exercitiū:q̄uis sit multū:sꝫ ꝑ medicias ꝛ alia:q̄si posuit ordines 4or.illud.s.qđ acqrit sanitatē pauco motu:ꝛ illđ qđ acqrit sanitatē ꝑ extenuationē.d.ꝑ exercitiū forte.d.ꝑ medicinas ꝛ euacuatiōes. ¶ Et intēdit ꝑ hec diuersitatē corpoꝝ celestiū in multitudine motuū ꝛ in q̄litate:qm̄ q̄dā acqrūt nobilitatem vno motu simplici:ꝛ q̄dā vno motu ꝯposito:ꝛ vtrūqꝫ aut paucis:aut pluribꝰ:ꝛ iō.d.vt reputo erūt igiť motus qbꝰ corpa appropinquāt pfecte sanitati ꝛc̃.vř igiť ꝙ ītēdit ꝑ ples ꝛ nō ples motꝰ diuersos in quātitate cōuenietes in q̄litate:ꝛ ītēdit ꝑ paucos ꝛ minimos motus simplices ꝛ ꝯpositos:simplices.n.sunt minimi:ꝛ tūc forte intēdit ꝑ istos ordines tm̄ in quātitate.

¶ Alteꝝ autem nō potest ad sanari peruenire:sed ad currere soluꝫ:aut extenuari ꝛ horum alterum finis ipsius.

¶ Et dico ēt ꝙ corpoꝝ q̄dā nō pñt eē sana:sꝫ pñt currere tm̄:ꝛ q̄dā nō pñt currere:sꝫ pñt esse ꝯtenta q̄dā extenuatiōe:ꝛ oē corpꝰ eoꝝ corpoꝝ hꝫ finē aliū a fine sui corporis.

¶ Cū.d.exēpla ordinū eoꝝ q acqrūt nobilitatē ꝓpinquā pfecte nobilitati perfectis diuersis actiōibꝰ:aut paucis:aut pluribꝰ:vult dicere ēt exēpla ordinū eoꝝ ꝙ ipoſſe est vt acqrāt ꝓpinquā nobilitatē pfecte nobilitati:neqꝫ actiōibꝰ paucis:neqꝫ plibꝰ:qm̄ ista etiā q̄uis nō hēant nāꝫ acqrēdi pfectā nobilitatē:tm̄ hñt nāꝫ acqrēdi nobilitatē ꝓpiquā pfecte nobilitati. ita ēt acqrūt eā diuersis opōnibꝰ:sꝫ vlř paucis:qꝛ nobilitas quā acqrūt est pauca. ¶ Et.d.ꝛ dico ēt ꝛc̃.i.ꝛ sicut corpoꝝ aīaliū q̄dā nō pñt acqrere pfectā sanitatē:neqꝫ pluribꝰ opōnibꝰ:neqꝫ paucis:neqꝫ i extenuitate:neqꝫ in medicinis hñt nāꝫ acqrēdi aliquā sanitatē dimiutā ꝑ exercitiū ꝛ motū modicū:ꝛ q̄dā pñt acqrere istā sanitatē diminutā ꝑ aliquā extenuationē modicā. ¶ Et h itēdebat cū.d.ꝛ q̄dā nō pñt acqrere ꝛc̃.i.ꝛ q̄dā nō pñt acqrere sanitatē diminutaꝫ ꝑ motū:sꝫ fit ex tenuitate:ꝛ iste ordo est magis dimiutus q̄ꝫ pmꝰ. ¶ D.d.ꝛ qđlꝫ istoꝝ corpoꝝ finē hꝫ ꝛc̃.pt ītelligi ꝙ intēdit ꝑ vtrūqꝫ motū.s.q hꝫ nāꝫ acquirēdi perfectā sanitatē:ꝛ qui hꝫ nām diminutaꝫ sanitatem acquirēdi. ¶ Et forte intēdit ꝙ omne cuiꝰ operatio diuersať ex istis corporibꝰ animatis in quātitate ꝛ qualitate diuersańť fines quos acquirit per diuersitatem illaꝝ actionū:ꝛ in rei veritate diuersitas finium est causa diuersitatis actionuꝫ:ꝛ quasi fines quos posuit hic sunt tres:aut nobilitas simplex que nō acquiriť per operationeꝫ:aut nobilitas ꝓpinqua simplici:ꝛ ista acqriť diuersis opōnibꝰ ꝛ sunt ordies:aut nobilitas diminuta:ꝛ ista acquiriť paucis opationibꝰ:ꝛ forte q̄dā istaꝝ actionuꝫ sunt perfectiores qbusdā:ꝛ ille ēt hñt latitudinē:ẜm hoc igiť ītelligēdus est sermo Aristotelis. Cap. V.

Oia entia nō ītēdūt ꝑ suas opatiōes nisi vt assimilent pfecte nobili qđ est deꝰ ẜm ꝙ in nā coꝝ ē acqrere de assilatiōe. Idē 2. d aia. t.cō. 34. ꝛ 8 phy. t.cō.81. ꝛ.12. me.c.44.

Distātie ētiū sunt valde diuerse ꝛc.

65 ¶ [marginal number beside "Cū.d.exēpla"]

Illud est meliꝰ qd̄ ē optio ꝓpinquiꝰ.

Axime qdē eniꝫ illo sortiri fine optimuꝫ oibꝰ. Si aūt nō: semꝑ meliꝰ erit: q̄to vtiqꝫ ꝓpinquiꝰ sit optio. Et ꝑꝑ h̄ terra qdeꝫ totaliter nō moueť: ꝓpinqua aūt paucis motibꝰ mouenť. Nō. n. attingūt ad extremū: ſꝫ vſqꝫ quo pn̄t sortiri diuinissimo principio: primū aūt celū confestim sortiť per vnū motū. Que autē in medio primi ⁊ extremoꝝ attingunt qdē. Per plures aūt attingunt motus.

℄ Dico ēt vl'r ꝙ ꝑfectio cuiuslibet rei est acq̄sitio ꝯplemēti ⁊ finis. Et si h̄ nō poterit: nobiliꝰ est ⁊ meliꝰ vt sit ꝓpinq̄: q̄to magis erit ꝓpinqua tāto magis erit nobilior. Quapꝑ terra nō moueť oino: ⁊ corꝑa ꝓpinqua eis mouenť paucis motibꝰ: q2 nō ꝑuenīūt ad finē: ſꝫ acq̄rūt illud qd̄ pn̄t acq̄rere ex cā pria diuina s̄ꝫ suū posse ⁊ potētiā. Primū autē celū acquirit hoc vno motu veloci. Corpora vero media inter primum corpus ⁊ vltimuꝫ acquirunt hoc pluribus.

66 Dicit ⁊ dico vl'r hoc ꝙ si oēs res h̄rent nāꝫ acq̄rēdi ꝯplemētū ⁊ finē dareť ei. Sꝫ q2 q̄dā nō pn̄t ꝑuenire ad finē fuit meliꝰ facere ea acq̄rere aliqd̄ ꝓpinquū ꝯplemēto. ℄ Et hoc intēdit cum. d. ⁊ si nō poterit ⁊c̄. i. meliꝰ est q̄ nō eē ꝓpinquū oio. D. d. ⁊ quāto magis h̄nt nāꝫ appropinquādi ꝯplemēto: tāto magis erit nobiliꝰ ⁊ ecōtrario: ⁊ q2 terra valde distat in hoc qd̄. d. quapropter terra nō mouetur: idest ⁊ quia terra est valde remota in receptiōe motus a re nobili nō fuit mota omnino cū nō possit acq̄rere motū q est nobilior ꝗete: neqꝫ aliqd̄ nobile qd̄ comprehēdať motu: ſꝫ illud qd̄ recipit apprehendit ipm̄ ꝗete ꝓpter suā vilitateꝫ: ⁊ alia el'nta ecōtrario: ⁊ maxime ea q̄ h̄nt motū circularē dico ignē ⁊ aerē in pluribꝰ ꝑtibꝰ: aqua aūt h̄ꝫ motū in pluribꝰ ꝑtibꝰ: terra v̄o in paucioribꝰ. ℄ Et hoc intēdebat cū. d. ⁊ corpora ei ꝓpinq̄ mouenť paucis motibꝰ. i. cū nō possint acq̄rere illud qd̄ appropinquat nobili pluribus motibus.

Ordo entiuꝫ in q̄druplici dr̄ia ꝯsistit.

℄ Et s̄m hoc qd̄. d. ordines vn̄r q̄tuor: ⁊ q̄libet ordo h̄ꝫ latitudinē ꝑter vltimū ordinē. ℄ Ordo igiť p̄mꝰ est ordo entiū q̄ ꝯprehēdūt nobilitatē ꝑfectam sine opōne: ⁊ diuersanť s̄ꝫ magis ⁊ minꝰ. hec aūt sunt entia abstracta. ℄ Scd̄s aūt est eoꝝ q appropiquāt ꝑfecte nobilitati ꝑ opationē: ⁊ hec sunt duobꝰ modis: aut ꝑ modicā opationē: ⁊ h̄ nō īueniť nisi in corꝑibꝰ celestibꝰ: aut ꝑ multā opōnē: ⁊ h̄ īueniť in corꝑibꝰ celestibꝰ ⁊ in hoīe. ℄ Tertiꝰ est eoꝝ q̄ nō pn̄t ꝯp̄hendere ꝓpinquā nobilitatē nobilitati ꝑfecte: neqꝫ multa opōne: neqꝫ modica: ſꝫ tm̄ apprehēdūt nobilitatem minorē ꝓpiquā ꝑfecte nobilitati: ⁊ h̄ ꝑ modicā operationē: ⁊ h̄ nō īueniť in corporibꝰ celestibꝰ: ⁊ q̄libet istoꝝ triū h̄ꝫ latitudinē. ℄ Quartꝰ v̄o est terra q̄ nō p̄ōt ꝯp̄hēdere nobilitatē ꝑ opationē: ſꝫ sine. s. ꝑ ꝗetē tm̄: ⁊ iste ordo valde distat a p̄: q̄uis vtrūqꝫ sit sine opōne: ⁊ i p̄ fuit ꝑꝑ nobilitatē sui ⁊ sui finis: ⁊ h̄ aūt ꝑꝑ suā vilitatē ⁊ sui finis. Qm̄ sic̄ finis nobilis quāto magis erit nobilior tāto ꝯp̄hēdiť miori opōne: ⁊ ita est vilis finis q̄to magis fuerit vilior tāto magis ꝯp̄hēdiť minori opōne: ita ꝙ illud qd̄ est valde vile ꝯp̄hēdiť sine opōne oio. ℄ D. d. ſꝫ illud acq̄runt qd̄ pn̄t acq̄rere ⁊c̄. i. el'nta absqꝫ terra acq̄rūt ex p̄ma cā modicū cū nō h̄eant nāꝫ ꝯp̄hēdendi multū. D. d. celū aūt p̄m ⁊c̄. i. ꝯp̄hendiť ex illo nobili qd̄ est ei ꝓpinquius. ℄ D. d. corꝑa aūt media ⁊c̄. p̄ōt ītelligere per corpꝰ p̄m p̄mū celū: ⁊ ꝑ vltimū el'nta. s. corpꝰ qd̄ recte moueť. Impoīe est. n. vt intēdat ꝑ vltimū corpꝰ terrā: q̄m el'ta mouenť paucis motibꝰ: ⁊ nō h̄nt nāꝫ acq̄rēdi ex isto nobili aliq̄d. ℄ Et p̄t ītelligi ꝑ vltm̄ corpꝰ orbis lune s̄ꝫ suā opionē. s. ꝙ luna h̄ꝫ paucos motꝰ.

℄ De dubitatiōe aūt quare s̄m primā q̄dem vnā existentē lationē magna constat multitudo astroꝝ. Alioꝝ aūt sigillatim vnūqd̄qꝫ accepit ꝓprios motus.

℄ Volumus modo dissoluere scd̄aꝫ q̄ōneꝫ quare in octauo orbe ꝓpinquo orbi p̄io habente motū vnū sunt plures stelle nō numerate: ⁊ in alioꝝ orbiuꝫ vnoquoqꝫ habētiū plures motus est vna stella.

℄ Hoc qd̄ dixit ꝙ octauꝰ orbis ē ꝓpinquus p̄ orbi: ita īuenimꝰ scriptū: ⁊ opio antiquoꝝ est ꝙ orbis octauꝰ stellatꝰ ē p̄mꝰ orbis. ⁊ Ptolomeꝰ posuit nouū: q2 dicebat ꝙ ipse īuenit in stellis fixis motū tardū s̄ꝫ ordinē signoꝝ: ⁊ moderni arabes dicūt: ꝙ iste motꝰ ē motus antecessus ⁊ retrocessus: ⁊ ꝙ nō ē ꝑfectꝰ: ⁊ ponūt ꝙ iste motꝰ est dictꝰ a babylonicis antiq̄s. Si igr̄ istō qd̄ īueniť in isto libº sit verū forte dixit ipm̄ īuenīēdo opionē babylonicoꝝ: ⁊ eiꝰ qd̄ est ītellecta ꝑ se. 67

℄ Propter vnū quidē vtiqꝫ quis primū rationabiliter existimabit hoc existere. Intelligere eni oꝫ vite ⁊ p̄cipiȷ̄ vniuscuiusqꝫ multā esse excellētiam prime ad alias.

℄ Dicamꝰ igr̄ ꝙ recte hoc fuit. Sciēduꝫ igr̄ est ꝙ primꝰ orbis principiū est potētie: ⁊ cā in vita cuiusl3 viui plus q̄ aliȷ̄ orbes. Quapropter primꝰ orbis mouet plura corꝑa: ⁊ vnusq̄sqꝫ ceteroꝝ mouet vnā stellaꝫ.

℄ Dicit ꝙ cā in h̄ est ꝙ p̄mꝰ orbis est p̄nm̄ ⁊ cā in dando cuilibet viuo suā vitā fortiꝰ ⁊ plus q̄ p̄nª ceteroꝝ corpoꝝ diuinoꝝ. Et q2 in h̄ minꝰ illo nobilitanť minus nobilitanť sil'r i h̄. s. in mouēdo pl'es stellas. Isti eniꝫ orbes non sunt cā vite eoꝝ q̄ sunt hic nisi ꝑ stellas cū sit visuꝫ ꝙ nobiliora que sunt illic sunt stelle q. ergo. d. ꝙ esse in h̄ est p̄nm̄ vite qd̄ est in orbe h̄: qd̄ est cā cuiusl3 vite est fortiꝰ aliȷ̄s p̄ncipiȷ̄s vite existētibus in aliȷ̄s orbibꝰ: p̄ncipia. n. q̄ sunt in istis orbibus sunt viua ⁊ sunt p̄ncipia vite q̄ est hic. ℄ Et iō antiq̄ dicebāt ea eē deos: ⁊ babylonici dicebāt ex h̄ qd̄ ꝯsiderauerūt ꝙ quelibꝫ stellaꝝ illaꝝ h̄ꝫ opōnē ꝓpriaꝫ in generibꝰ ꝓpriȷ̄s entiuꝫ: ⁊ operationes cōmunes in generibus cōmunibꝰ: ⁊ nō tantū in corporibꝰ: sed in aīalibꝰ. V. g. dant Saturno plantas ⁊ mineras ⁊ oēꝫ substantiā frigidam ⁊ siccaꝫ: ⁊ dant cōsiderationē ei ⁊ bonitatem in finibus reruꝫ: ⁊ alia que scripta sunt in suis libris q̄uis non sit dubium ꝙ maior pars sit destructa. Aristo. autem fecit librum de hoc qui dicitur de regiminibus celestibus. 68

Principia q̄ sunt i istis orbibꝰ sunt viua: ⁊ sunt p̄ncipia vite q̄ ē hic. vide ꝯsile 8. ph. t. cō. p̄.

℄ Erit aūt hoc vtiqꝫ accn̄s s̄m rōneꝫ. Pria

q̄dem.n. vna ens multa mouet corpoꝝ diuinoꝝ. Multe aũt entes vnũ solũ vnaqueqꝫ: errantiũ.n. vnũqꝺqꝫ plurib⁹ fert̄ lationib⁹. Sic q̄dē igit̄ adequat nã ꝛ facit ordinē: vni quidem lationi multa tribuēs corpora: vni autē corpori multas lationes.

¶ Et dico ēt ꝙ recte prim⁹ orbis est vnus ꝛ mouet plura corpora sp̄ũalia: ꝛ isti orbes q̄ sunt plures vnusquisqꝫ mouet vnũ corpus tm̄. Qm̄ ois orbis orbiũ erraticorũ mouet̄ pluribus motib⁹: ꝛ prim⁹ orbis vno. Et ƀꝫ hoc fecit iuste natura cum posuit in eis ordinez: dico q̄ꝛ dedit vni motui plura corpora: ꝛ vni corpori plures motus.

69 ¶ Dicit ꝙ nã iuste posuit cũ dedit ei qꝺ est īpossibile moueri: nisi motu vno pl'es stellas quas mouet illo vno motu: ita ꝙ ꝑ illũ vnũ motũ faciat pl'es opationes: ꝛ ꝺdit ei qꝺ īpossibile est mouere nisi vnã stellã plures mot⁹: ita ꝙ queãdmodũ p̄ᵐ facit ꝑ vnũ motũ plures opatiões: ita illud ēt faciet ꝑ vnã rez motam plures opatiões. ¶ Et.ꝺ. dicam⁹ ēt ꝙ recte ꝛc̄.i. ꝙ recte fuit hoc qꝺ diximus: qm̄ si ois orbis orbiuz erraticoꝝ est possibile vt moueat̄ plurib⁹ motib⁹: ꝛ īpossibile est vt moueat pl'es stellas: orbis aũt stellat⁹ īpossibile est vt moueat̄ plurib⁹ motib⁹: ꝛ possibile ē vt moueat pl'es stellas vno motu. ¶ Et cũ demr̄auit ƀ ꝺ. ꝛ ƀm ƀ iuste fecit nã ꝛc̄.i. ꝛ q̄ꝛ cuz possibilitas ē in eis: his.n. duob⁹ modis diuersis iuste fecit nã cũ dedit nã cuilibet eoruz in actu qꝺ possibile fuit in eo: ꝛ dedit vnicuiqꝫ eoꝝ terminum in esse aliud a suo cõpari. ꝺ. explanauit hoc ꝛ.ꝺ. ꝛ dedit vni motui pl'a corpora ꝛ vni corpori pl'es mot⁹: ꝛ debes ītelligere ꝙ q̄re fecit hoc cã fuit vt aliter nõ faceret.

¶ Adhuc ꝑpter hoc q̄dē vnũ ƀñt corp⁹ alie latiões: q̄ꝛ multa corꝑa mouēt: ꝛ q̄ sunt añ vltimã: ꝛ q̄ vnã possident stellã. In multis eni speris vltia spera īfixa fert̄. Unaqueqꝫ aũt spera corpus existit ens. Illius quidem igitur cõe erit opus: hec quidem eniz singularis ꝑpria per nãm latio.

¶ Dicamus etiã ꝙ in quolibet orbiuz habētiuz plures motus diuersos fuit vna stella: q̄ꝛ quilibet eorũ mouet plura corꝑa.s. orbis cõtinens orbes stellaꝝ erraticaruz q̄ sunt in eo. Qm̄ vltimus.s. continens stellas erraticas mouet̄ ꝛ firmat̄ in orbib⁹: ꝛ ois orbis eorũ mouet̄ ꝛ firmat̄ in plurib⁹ orbibus: ꝛ ois orbis eorũ est corpus. Et opatio orbiũ qui reuoluũt stellaz erraticam sit vniuersalis operatio: ꝛ vt quilibet eoꝝ habeat mot⁹ ꝛ operationem ꝑpriam.

70 ¶ Hec ē alia cã a p̄dicta: ꝛ ꝙ oēs orbes q̄ mouēt stellaz vnã erraticã ƀñt orbē a quo ꝯtinent̄: ꝛ ille orbis mouet oēs alios: ꝛ ecõtrario suis motib⁹.s. ex oriente in motu diurno: ꝛ cũ ita sit ꝯtinget vt oēs orbes qui mouent stellã erraticã sint q̄si ꝓhibiti a suis motib⁹ ꝑpter illũ orbē mouentē eos ecõtrario suis motib⁹: ꝛ q̄ꝛ isti orbes sunt q̄si ꝓhibiti a suis motib⁹ non oēs possunt mouere nisi vnã stellã: orbis aũt stellatus se ƀꝫ ecõtrario cũ nõ sit ꝓhibit⁹ a suo motu: q̄ꝛ nõ ƀꝫ aliũ motorē a quo ꝓhibet̄ a suo motu. ¶ Et.ꝺ. ꝙ in quolibet orbiũ ꝛc̄.i. quilibet orbis cõtinēs orbiuz erraticoꝝ ƀꝫ in se plures orbes ecõtrario suo motui: ꝛ hoc intēdebat cũ.ꝺ. ꝙ q̄libet eoꝝ mouet plura corpora ꝛc̄.i. q̄ꝛ mouet oēs orbes illius stelle ecõtrario suo motui ꝑprio.s. ex oriēte in occidētē. ¶ ꝺ.ꝺ. cãz in ƀ ꝙ mouet per suũ motũ plures orbes: ꝛ.ꝺ. ꝙ vltimus orbis.s. ꝯtinēs stellas erraticas.i. ꝛ necesse est vt oēs orbes stelle moueant̄ ꝑ motuz orbis ꝯtinētis eos: q̄ꝛ ille orbis est q̄si ligatus in oībus orbibus qui mouētur ꝯñtes ipsum. ¶ Et nõ debes intelligere nisi ligationē ꝑ motũ ꝛ ꝯñaz tm̄. ꝺ.ꝺ. ꝛ ois orbis eoꝝ est corpus vt opatio ꝛc̄.i. ꝛ posuit in oībus orbib⁹ orbiuz erraticoꝝ vnũ corpus ꝯtinēs eos: ꝛ mouēs eos ecõtrario suo motui: vt oēs orbes mouentes stellas habent duas opationes.s. duos motus: quoruz vnus est vl'is oībus illis stellis: ꝛ est in quo sequit̄ motũ diurnũ: ꝛ alter est ꝑprius: ꝛ est mot⁹ appropriatus stelle.

¶ Hec aũt velut apponit. Q is aũt finiti corporis ad finitũ virtus est. Sed de circulari quidã motu latis astris dictũ est: qualia sũt ƀm substantiã: ꝛ ƀm figuram: ꝛ de latione ꝛ ordine ipsorum.

¶ Et si in aliquo orbe orbiũ erraticoꝝ essent plures stelle eēt vltimus orbis in labore cũ mouet orbes qui sunt post ipsum motu diuerso: ꝛ reuoluit ipsos: ꝛ in quolibet eorũ sunt multe stelle. Et iaz diximus multotiēs ꝙ omne corpus finitũ ƀꝫ potētiam etiaz finitã: ꝑpter hãc cãz igit̄ fuit in quolibet orbe orbiũ erraticoꝝ vna stella tm̄. ¶ Iaz igitur cõpleuimus sermonē de stellis: ꝛ q̄ũo mouent̄: ꝛ quã subam habeant ꝛ figurã: ꝛ de locis: ꝛ ordine eorũ sermõe sufficiēti. 71

¶ Quia orbis prim⁹ est qui in motu diurno reuoluit oēs orbes stellaꝝ ex oriente in occidentē cũ stellis q̄ fiunt in eis.ꝺ. ꝙ si in quolibet orbe orbiũ erraticorũ eēnt plures stelle nõ eēt possibile vt prim⁹ orbis moueret eas ista velocitate: aut nõ esset possibile mouere eas oīo: cũ sit declaratũ ꝙ potentia cuiuslibet corporis est finita: ꝛ semꝑ eius est ītellectus ꝑ se. ¶ Sꝫ ƀꝫ multas dubitationes: quaꝝ vna est ꝙ.ꝺ. ꝙ eēt orbis in labore: ꝛ iam declaratũ est ꝙ illis corporibus nõ cõtingit labor. [a] ¶ Et scꝺa est ƀ qꝺ.ꝺ. ꝙ prim⁹ orbis mouet alios orbes: qm̄ corpus nõ mouet corpus nisi tactu: [b] ꝛ iã declaratũ est ꝙ illa corꝑa nõ mouēt se ƀꝫ tactũ: neqꝫ expulsiõe: neqꝫ attractiõe: sꝫ ƀꝫ desideriũ. [c] ¶ Et ēt si ꝯfessi fuerimus ꝙ p̄m⁹ orbis mouet alios queãdmodũ corꝑa mouēt se adinuicē: q̄ũo ergo dicem⁹ ꝙ istis corꝑib⁹ erit potētia finita: ꝛ iam ꝺtermiatũ ē ꝙ sꝑ mouet̄. [d] ¶ Et si aliqs rñderit ꝙ iã determiatũ ē in p̄n⁹ isti⁹ libri ꝙ po^a cuiuslꝫ corporis agētis: aut patiētis est finita: ꝛ hec nõ acqrũt oponē eternã: nisi ex po^a īfinita q̄ mouet ea: vt Alex. ꝛ Auic. rñdēt: ꝯtingit ex ƀ vt aliqꝺ sit pol'e corrũpi qꝺ nũq̄ꝫ corrũpet̄. [e] ¶ Ioãnes aũt dedit hanc questionē peripateticis tali modo ꝙ non possunt euadere ex ea ƀm ꝙ concedunt ꝙ in isto corpore celesti est potētia finita

Soꝉo prime qõnis.

finita:qm̄ si illic sunt due potentie: finita.s.ꝛ īfinita: continget vt ꝑm finitaȝ sit corruptibile:ꝛ ꝑm infinitam icorruptibile.⸿ Dicamus ğ nos ꝙ hoc qđ.d.ꝙ orbis vltimus eēt in labore:itēdebat ꝙ potētia moti ex eo addet supra potentiā suā nālem:qm̄ causa laboris in aīalibus est vt addat potētia moti sup potētiam motoris:qm̄ potētia moti necessario est opposita potētie motoris:h̄ igit̄ itēdit per laborē.⸿ Et ēt si potētia moti in eo adderet sup potentiā motoris: tūc mot⁹ei⁹ eēt violētus:ꝛ qđ violente mouet̄ ipoſe est vt recipiat eternitatē motus a poᵃ infinita.s.mouēte que nō est in mā:ꝛ cū necesse est in eo vt non recipiat eternitatē neċe est vt laboret.⸿ De alia autē dubitatiōe in qua dcm̄ est:ꝙ vltimus orbis nō mouet alios per suū corpus:ita ꝙ dicat̄ in eo ꝙ si essent plures aut maiores ꝯtingeret ei labor cū nō moueātur alij orbes nisi ꝑ desideriū ad motorē ꝑmi orbis.

Cā laboris i aīalib⁹ est vt addat potentiā moti sup potētiā motoris: de h̄ vid̄ 8.ph.78.79.83.ꝛ.2 ca. de s̄ba orbis.

Soꝉo secunde qõnis.

Totus orbis est q̄si vnum aīal. Jdeȝ.s̄. cō.42.ꝛ.12. meta.44.

⸿ Dicamus ꝙ hoc dȝ itelligi ꝙ ꝑmus orbis est mouens eos:qꝛ totus orbis est q̄si vnuȝ aīal:sed non est vnū aīal q̄si ligatū multis ligamētis:sicut aīal dissimiliū partiū:sed est ligatū ꝑma potētia spūali diuisa in suo toto. Hoc igit̄ vnū corpus per vnā potētiā spūalē que est in eo dȝ hr̄e magnitudinē terminataȝ neċio vt post dicet:ꝛ cū hȝ magnitudinē terminatā necessario est vt si haberet plures stellas vt mot⁹ei⁹ esset violentus:ꝛ silr̄ si contineret plures motus aut maiores orbes:ꝛ similr̄ intelligēdū est ꝙ vltimus orbis mouet alios orbes.s.sicut dr̄ ꝙ nobili⁹ mouet totū:qm̄ ista ꝑma poᵃ spūalis nō diuidit̄ in alijs orbibus:nisi qꝛ diuidit̄ in ꝑmo orbe:queādmodū potentia mouēs aīal nō diuidit̄ in alijs mēbris:nisi qꝛ primo diuidit̄ in corde:ꝛ mirꝫ cū hec potētia diuidit̄ in mēbris dissimiliū partiū q̄uo nō diuidit̄ in partib⁹ vel mēbris ꝯsilium partiū materie. Diuisio.n.ei⁹ in istis est īgeniosa.s.per ligamētū:illic aūt sine īgenio sed nāliter:ꝛ iō nō indiget illic ligamēto donec fiat ex eis vna res mota sicut hic īdiget.⸿ Quapropter aīal ligatū ꝛ aīal diuinū nō ligatū nō dicūt̄ eē vnuȝ nisi equoce:sicut nō dicunt̄ eē vnū motū nisi equoce. Determiatū est eni ꝙ vnus motus simplex ꝛ verus est vnus motus diurnus:ꝛ ꝙ vnus motus est in vno moto.ğ illud qđ hȝ in rei veritate vnū motū est vna res mota in rei veritate.

Aīal ligatū ꝛ nō ligatum nō dr̄ vnum nisi equoce. Jdē.s̄.c.60.

Soꝉo tertie qõnis.

Corpora celestia hn̄t potētias finitas ī q̄litate īfinitas ī tēpore. Jđ.s̄.c.63.ꝛ 12.meta.41.ꝛ 8.phy.79.ꝛ 3.ca.đ s̄ba orbis.

⸿ De tertia aūt qōne ꝛ est qđ de corporib⁹ celestib⁹ que sunt eterna dicuntur habere potētias finitas. Dicamus ğ ēt ꝙ corpora celestia habent finitas potentias in qualitate:infinitas in tēpore.s.ꝙ omne corp⁹ celeste hȝ motū terminatū in velocitate:ꝛ nō pōt moueri: neqꝫ tardi⁹: neqꝫ velocius:ꝛ diuersant̄ in motu ꝑȝ diuersitatē suaꝝ nārum:ꝛ cōueniunt in hoc ꝙ sunt īfiniti in tēpore.

⸿ Qm̄ omne motū hȝ velocitatē terminatā neċio: siue habuerit formā nālē siue nō:ꝛ silr̄ oē motuȝ hȝ operationē finitā in qualitate:cū omne motū habeat magnitudinē finitā:siue habuerit formā mālem: siue nō:sed appropriat̄ hn̄tibus formā mālē:qꝛ motus eoꝝ est finitus ꝛ abscissus ꝛ vlr̄ actio ꝛ passio eorū. Carētibus aūt forma māli appropriat̄ qꝫ motus eoꝝ:ꝛ vlr̄ actio ꝛ passio sunt eterni:ꝛ qꝛ corpus celeste est motū neċe est vt habeat velocitatē terminatā ꝛ vlr̄ actionē ꝛ passionē terminatā ꝑm q̄litatē. Et qꝛ nō hȝ mālē formaȝ necesse est vt actio ꝛ passio eius sint eterne.ğ nō est in eo potētia finita vt moueatur vel vt moueat:ex quo ꝯtingit ꝑdicta qđ ꝛ est q̄uo inueniatur eternū in quo sit potētia ad corruptioneȝ:ꝛ qđ termiatū est in ꝑmo tractatu istius libri.s.ꝙ habet potentiā finitam ꝑꝑ suā actionem ꝛ passionē:nō intēdit nisi quo ad suā qualitatē.s.ꝙ actio ei⁹ ꝛ passio sint finite in vigore.⸿ Et causa eius est:qꝛ est finis in magnitudine:ꝛ propter hoc determinauit ꝙ actio eius est finita:qđ ideo est:qꝛ est finitum in magnitudine:ꝛ cū isti nō possunt distinguere finituȝ in qualitate a finito in quātitate ꝛ in tēpore accidit eis ista perplexio.⸿ Et ꝑpter hoc opinandū est ꝙ corpus celeste est simplex nō cōpositū ex materia ꝛ forma:ꝛ ꝙ forma que mouet̄ nō est materialis oīo. Et cū ita sit determinatū est q̄uo Aristo. de orbe.d.ꝙ si in eo essent plures stelle essent in labore si omne corpus hȝ potētiā finitā.⸿ D.d.iam ğ cōpleuimus sermonē de stellis ꝛ q̄uo mouent̄.i.qꝛ sunt fixe in orbibus:ꝛ orbes mouent̄:ꝛ quā subam habēt:qꝛ sunt nature quinte:ꝛ de figuris:qꝛ sunt sperice: ꝛ de locis.i. qꝛ causa diuersitatis motuū eoꝝ est ꝑm diuersitateȝ ordinis situs.s.earuȝ adinuicē. Et pōt intelligi qđ iā declarauit situs earum cum dixit ꝙ considerauit lunam ꝛ inuenit ipsam eclipsare mercurium.

Cōp⁹ celeste ē simplex nō cōpositum ex mā ꝛ forma. Jdeȝ.s̄.c.3.ꝛ ꝑmo ce.20.ꝛ que ibi.

⸿ Tractatus tertius. Cap̄. I.

Reliquū autē de terra est dicere vbi extat posita: ꝛ vtrū q̄escentium est aut motoꝝ: ꝛ de figura ipsius. De positiōe qdē igit̄ nō eādē hn̄t oēs opinionem: sȝ pluri⁹ in medio poni dicentibus quicūqꝫ totuȝ celū finitū esse aiunt. Cōtraria qui circa Italiā vocati pithagorici dicunt. In medio quidē.n. ignē esse inquunt: terrā aūt vnū astroꝝ exn̄tem circulariter latam circa mediū noctem ꝛ dieȝ facere. Adhuc autem oppositam aliam huic astruunt terram quam antichtona.i.terraȝ aduersaȝ nomine vocant. Non ad apparentiā rōnes ꝛ causas querentes: sed ad quasdam rationes ꝛ opiniones ipsorum apparentia attrahētes ꝛ tentantes adornare.

⸿ Volumus modo dicere de dispōne terre ꝛ perscrutari de ea ꝛ de loco eius: ꝛ vtrum sit quiescēs: aut mota. Dicamus ğ ꝙ antiq diuersi sunt in loco eius: ꝛ oēs dicētes ꝙ celum est finituȝ: dicunt terram esse positam in medio. Pithagorici aūt habitantes Italiā cōtradicūt illis ꝙ ignis est positus in medio: ꝛ ꝙ terra est stellarum vna: ꝛ reuoluitur circulariter: ꝛ ex motu eius circulari fit nox ꝛ dies: ꝛ faciunt aliam terram quā vocant antugamonani. Et dicunt hoc ꝛ opinantur: quoniam non querunt cognitionem causarum rerum ꝛ sermonum in eis ex visu.⸿ Sed mutant visuȝ ꝑm suam voluntatem: deinde laborant in confirmando illam voluntatem.

Dicit volumus dicere de dispōne.i. de figura terre ꝛ ꝑscrutari đ ea.i.đ sua nā: ꝛ vtrū sit ge/ 72

ſcēs aut mota.i.ſʒ totū. ¶ Deide icepit dicere opiones antiquoꝝ de loco eiꝰ: ⁊ q² opio remotiſſima i terra eſt dicētis ꝙ nō eſt in medio ⁊ reuoluit̄ circa mediū: icepit dicere ſmonē eoꝝ ⁊ dixit ꝙ oīs q dicit celū eē finitū.i.celū eē ſpicū dic̄ terrā eē in meº. ¶ D.d. Pithagorici aūt ⁊c̄.i.q² pithagorici ɔ̄dicūt oībus antiqs: ⁊ dicūt ꝙ ignis eſt poſitꝰ in medio: ⁊ vī ꝙ ipi opinant̄ cū hoc ꝙ celū ſit ſpericū: ⁊ vī ex hoc qđ dicūt ꝙ terra eſt aliq̄ ſtellaꝝ: ⁊ ꝙ mouet̄ circa mediū: q² nō opinabant̄ terrā eē motā circa ſe.i.ſm ptes remanētes ſm ſe totū vt dicūt alij antiq: ⁊ viſuʒ eſt qđ opinabant̄ ꝙ ſtelle mouent̄ cū eo ꝙ terra mouetur ꝑter motū diurnū quē attribuūt terre: ⁊ iō dixerunt ꝙ ex motu eiꝰ fit nox ⁊ dies. ¶ Et intēdūt ſʒ ꝙ credo ꝙ mouet̄ ſʒ totū i circulo: ⁊ appet ex h ꝙ faciūt alterā terrā oppoſitaʒ: ⁊ ipſi opinabant̄ ꝙ in circulo ſup quē mouet̄ terra ē altera terra oppoſita iſti: ⁊ ꝙ mouet̄ motu eq̄li. ¶ Et forte opinabant̄ h ꝑꝑ eclipſes: qm̄ aliqs pōt imaginari hoc ꝑꝑ eclipſes ſolis ⁊ lune. Et vl'r poſſumꝰ imaginari oēs opiones antiqꝝ: neq3 perficere eas cū nō ſint famoſe apud nos: ſicut apud Ar. ¶ D.d. cām ꝑꝑ quā accidit illis hoībꝰ tales ſmones dicere q ſunt ɔ̄rij ſenſui: ⁊.d. ⁊ dicūt hoc ⁊ opinat̄ hāc opionē: q² nō q̄rūt ⁊c̄.i. ⁊ q² cū cōſiderauerūt de cāis reꝝ nō q̄runt vt illud qđ dicūt ſit ɔueniēs illi qđ ſenſui appet: ſʒ eɔ̄.ſ. q² volūt ꝓbari ſēſibilia ꝑ ſuas opiones: ⁊ cū viderūt ea ɔ̄ria ſuis opionibus attribuūt h errori ſenſus: q² vidēt ꝙ ſermones vl'es ſūt veriores q̄ȝ ſenſibiles: ⁊ vl'r eoꝝ intētio nō ē querere ipſaʒ veritatē ſʒ verificare ſuas volūtates.

Opiones antiquoꝝ imaginar̄ poſſumꝰ ⁊ non ꝑficere eas: q² n̄ ſūt famoſe apud nos ſic̄ apud Ar. Idē pº de aia. cō. 26.

¶ Multis aūt vtiq3 alijs videbit̄ nō oportere terre medij regionē aſſignare ſumētibus nō ex appentibꝰ fidē: ſʒ ex rōnibꝰ. Honorabiliſſimo.n. putāt ɔuenire honorabiliſſimam exiſtere regionē. Eſſe aūt ignē terra q̄dē honorabiliorē: terminuʒ aūt itermedijs: extremū autē ⁊ mediū termios. Quare ex his recogitātes nō putāt i medio ſpere poni ipaʒ ſʒ magis igneʒ. Adhuc pithagorici q̄deʒ ꝑꝑ maxime ɔuenire ſeruari pricipaliſſimuʒ totius. Mediū autē eſt tale. Iouis carcerē nominant hanc habentem regionem igni.

Honorabiliſſimo debetur nobiliō locꝰ. Idē. c. 24.

¶ Et alij pl'es antiquoꝝ dicunt hoc ēt qđ iſti dicūt ⁊ nō ponūt terrā in medio: neq3 cōfirmāt ſmonē ſuuʒ ex viſu neq3 ex rōne: ſʒ q̄buſdā ſmōibꝰ antiquoꝝ: q opinabant̄ ꝙ oē nobile dʒ eē in loco nobili: ⁊ ꝙ ignis eſt nobilior terra: ⁊ ꝙ finis loci ē nobilior medio: ⁊ ꝙ vltimuʒ medij mūdi ē finis. Et ex iſtis modis quos diximus rōcinant̄: ⁊ nō concedunt ꝙ terra ſit fixa in medio orbis: ſʒ ignis eſt poſitus in medio orbis. Sʒ ēt pithagorici dicunt ꝑꝑ hāc cāʒ quam nos dicemus: q² ignis eſt in medio: qm̄ res nobilis ɔſuāda ē qua nihil eſt nobilius.ſ. ignis: ⁊ ꝙ medium eſt cōſeruans res: quaꝑꝑ antiqui vocabant ipſum genus equale.ſ. locum quietis.

73 ¶ Lū.d.ꝙ h opio attributa ē pithacis.d. ēt ꝙ pl'es antiquoꝝ ɔueniūt in eis in h: ⁊ ꝙ idē accidit eis qđ accidit pithacis.ſ.ꝙ nō ɔfirmāt opiones: neq3 ex ſenſu neq3 ex rōne: cꝰ ꝓpōnes ſūt ſūpte ex ſēſu. ¶ D.d. rōnē eoꝝ: ⁊.d. opiabant̄.n.ꝙ oīs res nobilis ⁊c̄.i. q² dicūt ꝙ res nobilior dʒ eē i loco nobiliori: ſʒ ignis ē nobilior terra. g° ignis dʒ eē i loco nobili. Sʒ locꝰ nobilior ē meᵐ mūdi: qđ ē finis ſpe: igit̄ ignis ē poſitus in meº: ⁊ h qđ.d.ꝙ finis loci ē nobilior meº ſic iuenit̄ in ſcriptura: ⁊ ſi ē va: itēdit ꝙ nobiliſſimū mediū mūdi qđ ē oīuʒ q̄ ſūt i orbe eiꝰ finis.ſ. cētrū.i. meᵐ iſtiꝰ mundi in q° ſpa finit̄ ⁊ ē cētrū. ¶ Et q² rō pithagorica ē ꝓpinq̄ iſti rōni.d. ⁊ pithaci ēt dicūt ꝙ ꝑꝑ hāc cāʒ ⁊c̄.i. ⁊ pithagorici ēt rōcinant̄ rōne ꝓpinq̄ rōni antiquoꝝ: ⁊ dicūt ꝙ ēt ignis ē nobiliſſimū entiū. g° dʒ ɔſuari. g° dʒ eē in loco ɔſuatiori: ⁊ locꝰ ɔſuatior ē meᵐ totiꝰ. g° dʒ ignis eē in meº totiꝰ. ¶ Et iſta rō ē alia a pª. antiq eni ponebāt ignē i meº ꝑꝑ ſuā nobilitatē: q² nobilior dʒ eē i nobiliori: iſti aūt ponebāt ꝑꝑ ſuā ɔſuatiōeʒ.

¶ Tāq̄ȝ mediuʒ ſimpl'r: ſic dcm̄: ⁊ ꝙ magnitudis mediū ⁊ rei exn̄s mediū ⁊ nāe. Quānis quēadmodū i aialibꝰ nō idē aialis ⁊ corporis mediuʒ: ſic exiſtimādū magis ⁊ circa totū celuʒ. Propter q̄dē hāc igit̄ cām nihil eos opʒ timere circa totum neq3 adducere carcerē ad cētrum. Sʒ illđ q̄rere mediū q̄le q̄d: ⁊ vbi aptuʒ natuʒ eſt eē. Illđ q̄dē.n. pricipiū qđ mediuʒ ⁊ honorabilē. Loci auteʒ mediū aſſimilat̄ vltimo magis q̄ȝ pricipio. Qđ q̄dē.n. mediuʒ determinatū eſt: qđ auteʒ determinās finis. Honorabilius aūt ɔtinens ⁊ finis q̄ȝ finituʒ. Hec quidē eni materia: hec auteʒ ſubſtantia conſiſtentie eſt.

¶ Et dixerunt h qđ ignorabāt: q̄d ē mediū. Mediū.n. ſimpl'r dī duobꝰ modis: dī eniʒ de medio corꝑis ⁊ magnitudis: ⁊ ēt de medio nāe. Iſti aūt dicebāt mediū q̄ſi vno modo. Nos aūt dicimus ꝙ mediū aialis ⁊ mediū corꝑis nō eſt idē: ⁊ ſic opʒ nos itelliger̄ de toto celo ēt. Et ꝑꝑ hāc cāʒ quā diximus ēt nō dʒ dubitare in diſpōne totiꝰ: neq3 ponere cētrū cuſtodiā aliaꝝ rerū. Sʒ opʒ nos ꝑſcrutari de q̄litate medij: ⁊ ꝙ mediū neceſſario eſt primū ⁊ nobilius. Medium ꝟo loci vī eſſe vltimum non primuʒ. Mediū.n. eſt terminatum: orizon auteʒ eſt terminans. 74

¶ Lū dcl'auit ſmonē q iduxit eos ad credēdū ꝙ terra nō ē in meº cepit deſtruere illū. Sermo.n. eoꝝ eſt fundatus ſuꝑ q̄nq3 ꝓpōnes. ¶ Quaꝝ altera ē cōis duabꝰ opionibꝰ.ſ.d.ꝙ ignis ē nobilior terra. ª ¶ 2ª eſt qua vtebantur anteceſſores pithagoricoruʒ loco iſtiꝰ.ſ. dicēs ꝙ nobiliꝰ dʒ eē in loco nobiliori. ¶ Tertia qua vtebant̄ pithagorici ꝙ nobiliꝰ dʒ eſſe in medio. Et he tres ꝓpōnes ɔcedūtur ab Ari. ¶ Quarta ⁊ 5ª ſūt ꝙ mediū mūdi ē nobiliꝰ: ⁊ ꝙ mediū mūdi ē ɔſeruātius: ⁊ ex his duabꝰ ꝓpōnibꝰ.d. Ar. ꝙ cecidit corruptio in hunc ſermonē: cū mediū dicat̄ equiuoce: aliq̄n̄.n. dī de medio mundi: ⁊ aliq̄n̄ de medio qđ eligit̄ a nā.ſ. nobili. ¶ Et iō.d.ꝙ ignorabāt q̄d medium eēt

diũ eẽt:ꝯcedit ğ eis ꝙ nobilius dꝫ eẽ in loco nobilio
ri:ſꝫ nõ ꝯcedit ꝙ mediũ in magnitudine eſt nobiliꝰ:
ſed mediũ qḋ eligit̃ a nã:ꝛ ꝓpter hoc.d.nos aũt dici/
mus ꝛc̃.i.ꝙ mediũ qḋ eſt in aĩali ſm electionẽ ꝛ no
bilitatẽ nõ eſt mediũ in magnitudine:ſed eſt mediũ
in ſuba.¶ Et iſte ſmo q̃ſi ꝯ̃dicit pithagorico ſmõi
de corde ꝛ ſmõi ipſiꝰ.d.n.ꝙ coꝛ eſt nobiliſſimũ mẽ/
broꝝ.ğ dꝫ hr̃e locoꝝ nobiliſſimuꝫ qḋ eſt mediũ coꝛ/
poꝛis:ſicut ꝓnceps dꝫ hr̃e mediuꝫ in ciuitate:vt hẽat
regnũ equale.Sꝫ tñ videt̃ ꝙ nõ eſt de aĩali magno:
ſcꝫ de mũdo:ſicut de aĩali paruo qḋ ẽ gñabile ꝛ coꝛ/
ruptibile:qm̃ oꝛiçon in mũdo eſt nobilius cẽtro.Oꝛi
çon.n.eſt terminãs ꝛ cẽtrũ eſt terminatũ:ẽt entia no
bilioꝛa ſunt in celo qḋ eſt nobiliſſimũ locoꝝ. Uidet̃
ğ ꝙ mediũ aĩalis gñabilis ꝛ coꝛruptibilis eſt ꝯ̃rium
medio aĩalis eterni.Et ꝓpõ quã accipiũt iſti fuit ac/
cepta vl̃r in aĩali ſimpl̃r.¶ Et.d.ꝙ mediuꝫ aĩalis ꝛ
mediũ coꝛpis nõ ſunt idẽ.i.mediũ aĩalis in eo ꝙ eſt
aĩal:ſiue eternũ:ſiue nõ.i.ꝙ mediũ ſube nõ ſeqt̃ me
diũ magnitudis.In quodã.n.eiꝰ ĩuenit̃ mediũ ſube
in medio magnitudinis:ꝛ in quodã nõ:ꝛ ꝑꝑ hoc.d.ꝛ
ſic opꝫ nos ĩtelliger̃ de toto celo.i.ꝙ mediũ in eo nõ
eſt mediũ in coꝛpoꝛe.D.d.ꝛ ꝑꝑ hãc cãm nõ dicũt ꝛc̃.
i.ꝑꝑ h̃ qḋ diximus.ſ.ꝙ mediũ ſube non ꝯſeqt̃ meᵐ
magnitudis nõ debẽt dubitare in diſpõne totiꝰ mun
di ꝛ exiſtimare ꝙ ita eſt de eo ſicut de ꝑticulari.ſ.ꝙ
mediũ ĩ eo eſt in loco medio coꝛpis:opꝫ ğ eos vt nõ
iudicẽt ſuꝑ mũdũ de h̃ qḋ vidẽt ĩ aĩali:ſꝫ opꝫ eos ꝑ
ſcrutari de medio mũdi qḋ ẽ mediũ in ſuba:qũo ẽ:ꝛ
in quo loco eſt.¶ D.d.ꝛ qḋ mediũ nec̃io.i.ꝛ debent
credere ꝙ mediũ in rei veritate eſt mediũ in ſuba:ꝛ
ꝙ mediũ in magnitudĩe aliqñ ꝯſequit̃ hoc mediũ:
aliqñ aũt nõ:ꝛ hoc intẽdit cũ.d.mediũ vo loci vr̃ eẽ
poſtremũ.i.ꝙ mediũ in ſuba ineſt ꝑus medio in eo ĩ
magnitudine:ꝛ intẽdit ꝑ hoc ꝙ locus q̄ eſt in oꝛiçon
te eſt nobilioꝛ loco q̄ eſt cẽtrũ mũdi.¶ D.d.mediũ
enĩ eſt terminatũ ꝛ oꝛiçon eſt terminãs.i.nec̃e eſt ꝙ
oꝛiçon ſit nobiliꝰ medio:qꝛ mediũ eſt terminatuꝫ ab
oꝛiçõte:ꝛ oꝛiçon eſt terminãs ipm̃:ꝛ terminãs eſt no
biliꝰ termĩato:cũ ꝓpoꝛtio terminãtis ad terminatũ
eſt ſicut foꝛme ad mãm:foꝛma aũt ẽ nobilioꝛ mã.

Terminãs ẽ nobilioꝛ terminato:qꝛ ꝓpoꝛtio terminantis ad terminatũ ẽ:ſic̃ foꝛꝰ ad mãm. Idẽ.2.ď generatiõe.t.c.50.ꝛ.4.ce.t.cõ.23.ꝛ.35.

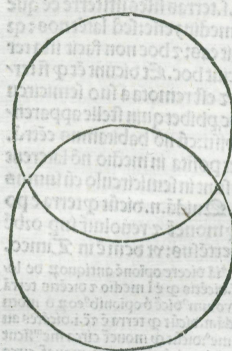
¶ De loco qdẽ terre hãc qdã hñt opinionẽ.
Sil̃r autẽ ꝛ de mãſiõe ꝛ motu. Non.n.eo
dẽ mõ oẽs ſuſpicant̃:ſed qcũqꝫ neqꝫ in me/
dio poni aiunt ipaꝫ moueri in circuitu circa
mediuꝫ putãt:nõ ſolũ aũt hãc ſꝫ ꝛ antictbo
na.i.aduerſam terrã:queãdmodũ diximus
prius.qbuſdã vr̃ ꝛ plura coꝛpoꝛa talia ꝯtin
gere ferri circa mediuꝫ nobis imãifeſta ꝑꝑ
obiectionẽ terre:ꝑꝑ qḋ ꝛ lune eclipſes plu
res q̃ꝫ ſolis fieri iquiũt. Latoꝝ.n.vnũqḋqꝫ
occultare ipſam:ſꝫ nõ ſolũ terrã. Qm̃.n.nõ
eſt terra cẽtruꝫ:ſed diſtat per hemiſperium
ipſiꝰ totũ:nihil ꝓhibere putãt apparẽtia ac/
cidere ſil̃r nõ habitãtibꝰ nobis in cẽtro:quẽ/
admodum ꝛ ſi in medio eẽt terra:nihil neqꝫ
nunc facere mãifeſtuꝫ ꝑ medietatẽ diſtans
ab his que diametri. Quidã aũt ꝛ poſitã in
centro dicunt ipſaꝫ reuolui ꝛ moueri circa
eum qui per vniuerſum extẽſus eſt poluꝫ:
queãdmoduꝫ in Timeo ſcriptum eſt.

¶ Iã.n.cõpleuimus ſmonẽ ď loco terre.vo
lumus mõ dicere diuerſitateꝫ antiquoꝝ de
qete ꝛ motu terre.Antiq.n.differunt in h̃.
qdã.n.dicũt ꝙ terra eſt in medio:ꝛ dicũt ẽt
ꝙ mouet̃ circa mediũ:deide dicũt ꝙ nõ tm̃ ipſa terra:ſꝫ ꝛ alia q̃ dr̃ aſtaricon:ſicut dixi mus ſupius. alia lr̃a aſtra
Et qdã dicunt ꝙ poſſibile eſt
plura coꝛpoꝛa.ſ.terras ſil̃es iſti terre eẽ que
mouent̃ circa mediuꝫ eſſe:ſed latẽt nos:qꝛ
iſta terra coopit eas:ꝛ hoc non facit iſta ter
ra:ſed terre faciũt hoc.Et dicunt ẽt ꝙ ſi ter/
ra nõ eſt cẽtrũ ꝛ eſt remota a ſuo ſemicircu
lo:tñ nõ ꝑꝑ hoc ꝓhibet quin ſtelle apparen/
tes cadãt ſub viſu:cũ nõ habitamus cẽtrũ.
Et ſi terra eſſet poſita in medio nõ laterent
nos ſtelle que ſunt in ſemicirculo cũ ſumus
remoti a polo.Quidã.n.dicũt ꝙ terra ẽ po
ſita ĩ cẽtro ꝛ ꝙ mouet̃ ꝛ reuoluit̃ ſuꝑ oꝛbẽ
q̄ dr̃ oꝛbis ſuꝑextẽſus:vt dcm̃ ẽ in Timeo.

¶ Ideſt cõpleuimꝰ iã dicere opionẽ antiquoꝝ de lo/ 75
co terre:opionẽ.ſ.dicẽtis ꝙ ẽ ĩ medio ꝛ dicẽtis terrã
eẽ ex̃ meᵐ:ꝛ mõ volumꝰ dicẽ ď opionibꝰ eoꝝ ď motu
ꝛ qete.¶ D.d.qdã.n.dicũt ꝙ terra ẽ ꝛc̃.i.dicẽtes au
tẽ ꝙ terra nõ ẽ ĩ meº:dicũt ꝙ mouet̃ circa meᵐ ſicut
ſtella.D.dicũt h̃ ꝛc̃.i.ꝛ dicẽtiũ ꝙ terra mouet̃ circa
meᵐ cũ altera terra q̃ ei oppõit̃:qdã.n.dicũt ꝙ poſſe
eſt ꝙ pl̃es terre ſint ſil̃es huic terre mote circa meᵐ
ſic̃ iſta:ſꝫ latet nos ꝙ iſta terra diſtiguit nos ab illis:
ita ꝙ iſta nõ ẽ illa q̃ fac̃ motũ circa meᵐ tm̃:ſꝫ oẽs il
le terre:ꝛ h̃ itẽdebat cũ.d.ꝛ ñ fac̃ h̃ iſta terra tm̃ ꝛc̃.
i.ꝙ tota terra mouet̃ circa meᵐ:ꝛ qꝛ huic põni ꝯtin
get vt de circulo ſignoꝝ videat̃ eẽ maioꝛ ꝑs occulta
medietate ꝛ nõ appeãt ex ſtellis niſi q̃ ſunt in mioꝛi
ſemicirculo.dicũt excuſando ſe ꝙ q̃uis terra nõ ſit
in cẽtro:tñ nõ ꝓhibet qn ſtelle videant̃.ſ.ſex ſigna q̃
ſunt in medietate oꝛbis ďcluſiõis vl̃ ďcliui cũ ſint re
mota a ſemicirculo:ſic̃ eẽt ſuꝑ terrã.ſ.in cẽtro ꝛ nos
magis vicinãtes alteri duoꝝ poloꝝ q̃ꝫ reliq̊.¶ Et ĩ/
tẽdebat ꝙ dicẽs terrã eẽ ĩ medio ꝙ ĩ oĩbꝰ hitatiõibꝰ
appet ſemicirculus ſignoꝝ q̃uis hitatiões ſint vici/
nioꝛes vni poloꝝ q̃ꝫ reliq̊:cũ nos nõ habitemꝰ in ipo
cẽtro.Et cã illiꝰ ẽ ꝙ iſta q̃titas quaꝫ facit diuerſitas
poloꝝ ĩ ꝓpiqtate ꝛ ĩ lõgitudĩe nõ ẽ ſenſibilis reⁿ ma
gnitudis oꝛbis apud nos:ita q̃titas ſꝫ quã circulus
terre egrediat̃ a cẽtro ſm nos nõ facit vt videat̃ de
ſignoꝝ circulo minꝰ q̃ꝫ medietas ĩ reⁿ oꝛbis.¶ Et h̃
itẽdebat cũ.d.ꝛ dicũt ꝙ ſi terra nõ ẽ cẽtrũ ꝛc̃.i.ꝛ cuꝫ
narrauit opionẽ dicẽtiũ terrã eẽ motã circa cẽtrum
narrauit ſmõeꝫ dicẽtiũ ẽt eã eẽ motã ĩ cẽtro:dicẽtes
enĩ terrã eẽ motã ſꝫ toᵐ ñ dicũt niſi iſtos duos mõs.

¶ Similiter autẽ ꝛ de figura dubitabit̃.his
quidẽ enĩ videt̃ eſſe ſperica:his aũt lata ꝛ fi
gura tympanilis. Faciũt autẽ argumẽtum:
qꝛ occidens ꝛ oꝛiens ſol rectã ꝛ nõ circula/
rem occultationẽ videt̃ faciens a terra tãq̃ꝫ
opoꝛteret:ſiquidẽ ſperica eſſet circularẽ fie
ri a terra abſciſioneꝫ. Nõ attendentes elon/

gationem solis ad terrã ⁊ rotunditatis magnitudinẽ: q̃o in apparẽtibus paruis circulis recta videt̃ a lõge. Propter hãc quidem igit̃ phantasiã nihil ipsos discredere opꝫ nõ rotundã esse molẽ terre. Sed adhuc opponunt ⁊ dicunt propter quietem necessariuꝫ ipsam hanc habere figuram. Eteniꝫ de motu ⁊ mansione dicti modi multi existunt.

¶ Et dicam⁹ ẽt ꝙ ãtiq diuersi sũt vt diximꝰ i figura t̃re. Quidã .n. dicunt ꝙ t̃ra ẽ rotũda spica: ⁊ qdã ꝙ est lata vt fig᷑ tympãi cũ fuerit i ꝑte ꝯuexũ: ⁊ dicũt ꝙ signũ hꝰ ẽ: qꝛ cum sol occidit ⁊ orit̃ latet a t̃ra ꝫ lõgitudinẽ nõ ꝫ circularitatẽ. Et si eẽt rotũda ꝺberet latere a t̃ra ꝫ circulũ. Et dicũt h̃: qꝛ dimittũt cogitar̃ i rotũditate solis i magnitudie sue reuolutiõis: ⁊ qꝛ vr̃ ex remoto lõgꝰ: vt accidit h̃ ꝑuis circulis q videt̃ a remotis plani ⁊ oporteret eos vt opinarẽt̃ ꝙ figura terre ẽ rotũda: et h̃ qꝺ diximꝰ de errore sensuũ: ⁊ sic ponũt eã eẽ rotũdaꝫ: sꝫ dimittunt credere h̃ ⁊ ẽt volunt cõfirmare suũ sermonẽ dicẽdo ꝙ figura terre est figura tympani: ꝑꝑ quaꝫ figuram quiescit necessario.

76 ¶ Uult dicere opiniões antiquoꝝ de figura terre cũ narrauit opiniões eoꝝ de motu ⁊ qete eiꝰ. ¶ Et .d. ꝙ antiqui diuersi sunt vt diximus .i. queãdmodũ diuersant̃ in loco ⁊ in motu ⁊ in qete eiꝰ. D .d. ⁊ fingũt ꝙ signũ eiꝰ est ⁊c̃ .i. ⁊ dicẽtes ꝙ figura terre ẽ tympani: ⁊ ꝙ est medietas spe .i. ⁊ nos sumꝰ in planitie eiꝰ: dicũt rõnẽ ex hoc ꝙ cũ videmꝰ ꝙ sol cũ occidit aut orit̃ secat supficiẽ terre sup lineã rectã: ⁊ si terra sperica eẽt: tũc supficies solis secaret supficiẽ terre sup lineã arcualẽ: sic̃ luna secat solẽ apud eclipses solis. ¶ D .d. ⁊ dicũt hoc: qꝛ dimittũt cogitare ⁊c̃ .i. ⁊ existimãt h̃ signũ eẽ veꝝ: qꝛ dimittũt cogitare ⁊ nolũt scire ꝙ linee ꝑue circl̃ares ex magnis circulis apparẽt ex remoto recte: ⁊ .d. qꝛ nõ cogitãt in remotiõe solis ⁊ magnitudie sue q̃titatis vt ꝺterminatũ ẽ in astrologia cũ hoc ꝙ appet visui ex ꝑuitate sue q̃titatis videt̃ ꝙ remotio eiꝰ a nobis sit valde magna: ⁊ ꝑꝑ paruitatem sui circuli apud visuꝫ ⁊ magnitudinẽ circuli terre oꝫ vt arcus terre q fit a sectiõe supficiei terre ⁊ supficiei solis sit ꝑuus .s. arcus sup queꝫ appet ꝙ supficies terre secat supficiẽ solis ꝑꝑ magnitudineꝫ spere terre apud visum: ⁊ ꝑuitatẽ spe solis: ⁊ cũ circulus magnꝰ secat circulũ paruũ appebit iste arcus circuli magni rectus ex remoto: ⁊ maxime ex maxima remotiõe: ⁊ h̃ nõ accidit in eclipsi solis ⁊ lune: qꝛ corpora eoꝝ sũt ꝑpinq̃ in q̃titate. ¶ D .d. queãdmodũ hic accidit circulis ꝑuis .i. cuꝫ fuerint abscisi a circulis magnis: ⁊ itẽdebat ꝙ si hoc accidit sensui nõ ꝺberẽt dicere ꝙ terra h̃ret talẽ figurã: ⁊ dicere deberent ꝙ h̃ est visio solis ex hoc qꝺ ꝺmr̃atũ est a mathematicis: qm̃ si ambulauerimus in septẽtrione aut meridie appebũt stelle q̃ ꝑus nõ apparebant. Et qꝛ ortus stellaꝝ in oriçõtibꝰ diuersat̃ ꝫ ꝑus ⁊ posteriꝰ: ⁊ si terra eẽt plana tũc ortus solis sup ꝑmũ oriẽteꝫ eẽt idẽ cũ eo q est sup vltimũ occidẽtẽ. ¶ Et hoc intẽdebat cũ .d. ⁊ opꝫ eos vt nõ opinarent̃ ⁊c̃ .i. ⁊ ꝺbebãt recipe rõnes astrologoꝝ in h̃ ⁊ nõ ꝯfidere i h̃ signo: cũ nõ ipossibilis sit vt sit error i sensu. ¶ D .d. sꝫ isti dimittunt credere ⁊c̃ .i. dimittũt demr̃atiões doctriales: ⁊ volunt ꝯfirmare ꝙ figura terre sit spica ex sua qete: fingũt .n. ꝙ terra nõ staret i medio nisi qꝛ figura eiꝰ est talis: q̃propter nõ potest diuidere aerem ⁊ sic defert ipsam: vt si veꝝ esset ꝙ hec esset cã in quiete terre nõ eẽt necessariũ vt figura eius eẽt figura illa: qꝛ eius posterius seqtur a priori .s. qes a figura: ⁊ a posteriori nõ seqtur prius .s. ꝙ cũ posita fuerit qescens in medio non seqtur necio vt figura eius sit lata: ⁊ hoc si cõcesserimus ꝙ si figura eius fuerit tympanica ꝙ oꝫ qescere: ⁊ ꝑpter debilitatẽ huius sermonis dimisit contradicere ei: quãuis post contradicet ei.

¶ Hesitare qdẽ igit̃ oibus necessariũ supuenire: forsitã .n. irrõnabilioris mentis est non mirari q̃o q̃nqꝫ qdeꝫ ꝑua particula terre si eleuata dimittat̃ fert̃ ⁊ manere non vult et plus semp velocius. Totã aũt terrã siquis dimittat cũ eleuauerit nõ vtiqꝫ fert̃ nũc: aut qescere totã grauitatẽ. Sed adhuc vtiqꝫ siquis latis particulis ipsiꝰ ante cadere amoueat terrã: ferent̃ deorsuꝫ nullo resistẽte.

¶ Dicamus nos vl̃r ꝙ opiniones quas dixerunt antiqui dixerunt in motu ⁊ qete terre ⁊ valde multiplicant̃. Illud auteꝫ in quo oẽs antiqui diuersificati sunt ⁊ dubitantes opꝫ nos dicere. Dicamus igit̃ ꝙ oꝫ hõ mirari nisi hẽat cognitioneꝫ brutalẽ: q̃o cũ accepimus ꝑtẽ paruaꝫ terre ⁊ eleuauerimus eã: ⁊ dimiserimus eã: qm̃ nõ stat i suo loco neqꝫ figit̃ loco aeris i quo dimiserimꝰ eã: sꝫ ꝺscẽdit ad iferiꝰ. Et q̃to magis illa ꝑs terre erit maior tãto magis erit velocioris descensus. Et si aliqs accepit totã terraꝫ ⁊ dimiserit eã stabit ⁊ nõ recedet a loco suo: ⁊ nõ ibit ad iferiꝰ: ⁊ q̃o figit̃ duplex totiꝰ grauis mirũ ẽ. Et dicamus ẽt ꝙ si hõ accepit ꝑtẽ totiꝰ terre ⁊ eleuauerit ipsaꝫ sup terrã: deide dimiserit eã ⁊ fecerit eaꝫ recedere a suo loco: anteq̃ꝫ ille partes cadant sup terrã: nõ remanebit in suo loco aeris in qua dimittebatur:

neqꝫ

neqꝫ qescet ēt in loco sup quez cadet postqꝫ partes recesserint: sed vadit ad inferius: cuz nihil prohibeat ipsam a descensu sempiterno: dum aliquid non impediat eam.

77 ℭ Cū dixit opiones antiquoꝝ in loco terre ⁊ qetez ⁊ motū ei⁹ ⁊ figurā: icepit dicere ꝙ illud qd̄ est magis desideratū ⁊ nāle magis est ꝑscrutari q̄re terra ꝫm totū qescit in medio: ⁊ ꝫ ptes mouet̄ dum nō impediatur. i. Et. d. Dicamus nos vl̄r ⁊c̄. i. q̄ꝛ sunt opiones corrupte dicētiū. s. ꝙ terra nō est in medio: ⁊ ꝙ terra mouet̄ ꝫm totū. D. d. illd̄ aūt in q̄ antiq ⁊c̄. i. qd̄ magis difficilis ⁊ magis desiderata nāl̄r est h̄ quā dico: desideratū est. n. ab hoīe ⁊ ei mixꝝ nāliter: ⁊ videt ꝙ opꝫ nos ꝑscrutari si nō habuerit cognitionem bruti: qm̄ hꝫ cognitio non desiderat aliquā cognitionem. ℭ D. demr̄auit qd eēt illud d̄sideratū: ⁊. d. Uidem⁹ eni ꝙ cū accepimus ptē puaz terre ⁊c̄. i. ⁊ loca aeris in h̄ eq̄lia sunt. s. q̄ꝛ lapis nō facit h̄ in hoc loco tm̄: sꝫ in oībus locis. Et videmus totā terrā in aliquo loco aeris stare: q̄uis sit maior oī pte suaꝝ ptiuz: ⁊ ita est vt descensus maioris sit velocior in aere. Si igit̄ nec̄e est vt idē hēant iudiciū totū ⁊ ps terre: ⁊ sil̄r loca aeris idē hēant ⁊c̄. tūc nec̄e ē vt aut terra nō stet in aere: aut ptes vbiqꝫ stent: ⁊ hec est vna qd̄ d̄ terra. ℭ D. d. scd̄az qōnē ⁊. d. dicamus etiā ꝙ si aliqs acceperit ptez terre ⁊c̄. i. ⁊ etiā est qd̄ in hoc: qm̄ nō vꝛ ꝙ cū ptes pueniūt ad terrā ꝙ qescūt in loco aeris cuz quo terra qescit: nisi si dixerimus ꝙ iste locus aeris hꝫ aliqd̄ ꝓpriū: pp qd̄ terra stat in eo: sꝫ cū terra q̄ est sub pte cadente recesserit: mouebit̄ etiā ista pars cadēs ad iferius quousqꝫ terra aliqua ipediat eā. Et si ista terra nō ipediat eā: mouebit̄ ēt ad iferius illa ps ita ꝙ existimādū est ꝙ ptes terre hēant nāz ēt semper moueri ad inferius dū nō impediant̄. ℭ Et hoc intēdit cū. d. ⁊ vadit ad iferi⁹. i. sꝫ existimat̄ ꝙ semp vadit ad inferius: nō ꝙ hoc sit nec̄iuz in ptibus.

ℭ Quare stupere qdē oībus merito fcm̄ est ob phiam. Sol'ones autē de hoc nō magis incōuenietes eē videri dubitationē mirabit̄ vtiqꝫ aliqs: hi qdē. n. pp hoc ifinitū qd̄ dorsuz terre eē aiunt in ifinitū ipsaz radicatā eē dicētes queādmodū xenophōtes colophonius: vt nō negotient̄ q̄rētes cās. Propter qd̄ ⁊ Empe. sic obstupuit dicēs siqdē infinite terre profunditates: ⁊ immēsus ether. Que ꝑ multoꝝ liguā dicta vane effusa sūt modicū toti⁹ intelligētiū. Hi aūt in aq̄ poni. hūc aūt antiqssimū suscepimus ꝫmonez: q̄ aiūt dicere Thalez milesiū tāqꝫ pp natationem eē manentē: queādmodū lignū vel aliquid tale alteꝝ. Etenim hoꝝ in aere qdem nihil natum est manere: sed in aqua.

ℭ Dicamus igit̄ ꝙ h̄ qd̄ antiq q̄rūt de cā cognitiōis isti⁹ rei: ⁊ est x̄a phia. Dissolutiones aūt q̄s antiq dicūt sunt inopinabiles: ⁊ dꝫ ois hō mirari plus q̄ꝫ de qōne. Quidam eni dicūt ꝙ ꝓfundū terre ⁊ ei⁹ iferi⁹ est ifinitū: q̄ꝛ suū fundamētū est ad infinitū vt pl'es hoīes dicūt. s. malaconēses. Empe. aūt resistit eis: ⁊. d. ꝙ iā exiuerūt ⁊ diuiserūt in mūdo recte ociosiora mēdacia cū dicunt terraz carētē ꝓfundo: q̄ꝛ paꝝ cognoscūt de eēntia ipsi⁹. Quidā aūt dicūt terrā fundatā eē sup aquas ⁊ acceperūt istū ꝫmonē ex viro antiquo ⁊ est Belus de ciuitate hemor. ⁊ ꝙ terra natat sup aquā vt lignum: ⁊ est sil'e sibi. lignū. n. non figit sup aerē sed super aquā.

ℭ Dicit ꝙ oēs cāe quas antiq dicūt in qete terre sūt ipol'es. qdā. n. dicūt ꝙ cā in qete terre est: q̄ꝛ est ifinita: quapp nō hꝫ locū ad quē mouet̄: ⁊ ꝙ ipsa sustētat se. ⁊ Empe. resistit ꝯdicentibus hunc sermonem. 78

ℭ Tāqꝫ nō eadē rōne exn̄te de terra ⁊ aq̄ sustinēte terrā. Neqꝫ. n. aqua nata est manere eleuata: sꝫ in aliquo est. Adhuc aūt queadmodū aer aqua leuior ⁊ terra aqua. Quare q̄uo pol'e est leui⁹ magis deorsum poni grauiori ꝫm nām. Adhuc aūt siqdē tota est nata manere i aq̄: palā q̄ꝛ ⁊ pticulaꝝ vnaqueqꝫ ipsius. Nūc aūt nō videt̄ h̄ fcm̄: sꝫ q̄libꝫ particula fertur in fundū ⁊ velocius maior.

ℭ Et opꝫ vt dicat̄ dicēti hūc ꝫmonē vtrū dicat de terra ⁊ de aqua deferēte ꝙ sit idē: aq̄ nō figit̄ in aerē sꝫ stat sup aliqd̄ deferēs ipꝫ. Et dicamus ēt ꝙ aer est leuior aq̄: ⁊ aqua terra: ⁊ si ita sit q̄uo leue ē sub graui. Et dicamus ēt ꝙ si tota terra pōt stare sup aquā: nec̄e est vt quelibet ptiū eius stet sup aquā: sꝫ nō videt̄ hoc: sꝫ q̄cūqꝫ ps est terre si posita fuerit sup aquā descēdit quousqꝫ pueniat ad ꝓfundū aq̄ ⁊ q̄ꝫto magis terra fuerit maior tāto velocius descēdit ad ꝓfundum.

ℭ Cū. d. opinionē dicētis ꝙ cā in qete terre est: q̄ꝛ est infinita: ⁊ opinionē dicentis ꝙ cā in hoc est ꝙ natat super aquā. sꝫ sermo dicētis ꝙ causa in hoc est: q̄ꝛ est infinita est ꝫmo nō nālis: qm̄ si fuerit cā erit cā accidētalis. Et etiā declaratuz est ꝙ est ipossibile vt corpus ifinitū sit neqꝫ elemētū neqꝫ aliud: ⁊ pp hoc nō voluit ꝯdicere huic opioni ⁊ ꝯdixit secūde. Et. d. opꝫ igit̄ vt dicat̄ ⁊c̄. i. in ꝑmo debemus dicere eis ꝙ hoc qd̄ tu dicis de terra ⁊ de aqua debes dicere: aq̄ enim est ita grauis sicut terra: ⁊ ita descēdit in aere sic̄ terra: q̄re igit̄ magis aq̄ q̄ꝫ terra defert ⁊ figit̄ in aere: ⁊ nō d̄scēdit: ⁊ h̄ est ꝯdictio vera: qm̄ q̄si trāsmutat̄ in aquā. ℭ D. d. scd̄am ꝯdictionē ⁊. d. ⁊; dicamus ⁊c̄. i. ⁊ hoc qd̄. d. nec̄e est eis cū cōcessuz fuerit ꝙ aer leuior est aqua: ⁊ aqua terra: ⁊ forte posuit hic positionē donec declararet dispositionē de graui ⁊ de leui: ⁊ videtur ꝙ hoc sit magis apparēs in aere ⁊ aqua q̄ꝫ in aq̄ ⁊ terra. Uidet̄. n. ꝙ aq̄ mouet̄ in loco aeris qescente aere in loco suo: ⁊ ēt mouet̄ aer in aq̄ ad ei⁹ supficiē vbi fuit aq̄: aer igit̄ est leuis in aq̄ ⁊ aq̄ grauis in aere. g̊ aer est leuior aqua: terra autē mouet̄ i aq̄ sicut aqua in aere: si igit̄ hoc qd̄ sentimus esset in suo loco nāli ⁊ nō eēt in eo violēte: tūc nec̄iū est vt dispō aq̄ cū terra eēt sicut dispō aq̄ cuz aere. Et sil̄r si sensери

mus aquā in loco terre nāli moueri ad supi⁹ tūc nulla dubitatio accideret: sꝫ nō sentimus ipaꝫ ī suo loco nāli: tn̄ cū dm̄r̄atio surrexit ꝙ ipoſe est vt loca istoꝝ corpoꝝ nāliū sint eadē: ⁊ ꝙ impoſe est vt loca eoꝝ i gb⁹ sentiunt̄ nō sint loca violēta: ⁊ vī ꝙ terra sit grauioꝛ aq̄: māifestū est. n. ꝙ locus eius est īferioꝛ loco aq̄ cū vicat aquā vt ꝑueniat ad locū īferioꝛē. Et existimat̄ ꝙ ex h̄ nō mouet̄ aer in aq̄: cū aq̄ non fuerit in loco suo nāli. ¶ D. reuersus ē ad tertiā ꝯdictiōeꝫ ⁊. d. Dicamus ēt ⁊c̄. ⁊ h̄ māifestū ē: q̄ nā toti⁹ ⁊ ꝑtis ei⁹ est eadē: ⁊ i h̄ qđ appꝫ ex statu vasis cupꝛei super aquā q̄uis ipsuꝫ cupꝛū descēdat in ea causa est figura vasis. s. penetratio aeris in eam. D. d. ⁊ quanto magis fuerit maioꝛ ⁊c̄. ⁊ seq̄t̄ ex hoc ꝙ terra tota sit velocioꝛis descensus in aqua q̄ꝫ quelibet pars eius.

Af vas cuprecum supnatat: cuprū vero descendit in aqua.

¶ Sꝫ vn̄r vsqꝫ ad aliqđ q̄rere: sꝫ nō vsqꝫ q̄dē vbi poſe dubitatiōis. Qibus eni nobis h̄ ꝯsuetū nō ad rē fieri q̄ōnē: sꝫ ad ꝯria dicētē. Eteni ipse in seipo q̄rit vsqꝫquo vtiqꝫ vt nō ampli⁹ h̄eat ꝯdicere ipse sibiipsi. Propter qđ opꝫ q̄siturū bn̄ instātē esse ꝑ ꝓprias īstātias generi: h̄ aūt ē oēs ꝯsiderasse dr̄ias.

¶ Et ꝑscrutant̄ ⁊ q̄runt de cā istius rei f̃m posse sui finē: nō f̃z finem q̄ōnis. Et hec est ꝯsuetudo oīuꝫ nr̄m. s. q̄ nō q̄rimus de aliquo f̃mone f̃m q̄ōnē: ⁊ illud de quo ꝑscrutamur: sed f̃m potentiā loq̄ntis ꝯdicentis nr̄o sermōi. Et sil̄r cū nos querimus de aliquo ꝑscrutabimur de eo quousqꝫ ꝑueniamus ad aliqđ qđ nō possumus negare sup nosipsos: opꝫ ḡ volentē de aliquo querere ꝑscrutari ꝯdicere sibi ꝯdictione vera ꝯuenientī generi q̄ōnis: ⁊ hoc pōt facere cū fuerit ꝑscrutatus ⁊ cognouerit oēs dr̄ias illi⁹ gn̄is.

80 ¶ Uult demr̄are in h̄ cap̄ cāꝫ ꝑꝑ quā accidit antiq̄s erroꝛ: ⁊. d. ꝙ illi hoīes fecerūt ꝯ vitatē: q̄ querūt f̃m finē v̄tutis in disputatiōe: vt f̃z finē sui posse i disputationē nō f̃z finē po̅ demr̄atioe. finis aūt po̅ hoīs in disputatiōe est vt cū de aliq̄ quesierit si nō iuenīet ꝯdictionē: ⁊ tūc ꝯfutat ipꝫ: ⁊ hoc aut f̃m ipsaꝫ potētiā disputatiuā: qđ ē firmi⁹: aut f̃z ipꝫ disputatoꝛeꝫ qđ est debili⁹. ¶ Et. d. sꝫ q̄runt ⁊c̄. i. nō intēdit ꝙ ipsi querūt de talib⁹ ꝑ finē sui posse nālis nō f̃m finē rei in se cū cognitio ꝑfecta in pluribus reb⁹ nō est nisi f̃m ꝙ est in posse hoīs vt veniat ad ipsaꝫ ꝑ demr̄ationē. nō f̃m rē in se: ⁊ hoc qđ. d. ꝙ q̄runt f̃m finē sui posse intēdit in po̅ disputatiua nō f̃m potētiā demr̄atiuā. ⁊ cū. d. nō ad finē q̄ōnis: intēdit nō ad virtutis fineꝫ demr̄atiue: q̄m finis illi⁹ virtutis demr̄atiue ē finis q̄ōnis: finis aūt v̄tutis disputatiue est finis q̄ōnis f̃z disputatoꝛē: nō f̃m q̄ōnē: ⁊ q̄ finis potētie disputatiue: aut est inter duos: aut inter hoīeꝫ ⁊ se: ⁊ cū fuerit inter duos: ꝯfirmat̄ cū aduersarius nō poterit ꝯdicere: ⁊ cū fuerit inter hoīem ⁊ se: ꝯfirmat̄ cū nō īuenerit ꝯdictionē. ¶ Et h̄ intēdebat cū. d. sꝫ f̃m loquentes. i. ꝙ intm̄ ꝑscrutant̄ ita ꝙ aduersari⁹ nō pōt contradicere. Hoc igit̄ est f̃m potentiā disputatoꝛis: nō f̃m q̄ōnē: ⁊ sil̄r si aliquis fuerit perscrutatus in se donec nō īueniat ꝯdictionē tūc ꝯfirmabit rem f̃m suā potētiā disputatiuā: nō f̃m rem in se. ¶ Et hoc intēdebat cū. d. ⁊ sil̄r si nos q̄rimus ⁊c̄. ¶ D. īcepit dmōstrare viā ꝑ quā cū q̄s ꝓcesserit neciō ad finē q̄ōnis in se nō ad finē potētie ꝑscrutatoꝛis neqꝫ ad finē potentie disputatiue: ⁊. d. opꝫ igit̄ ⁊c̄. i. opꝫ euꝫ q̄ voluerit ꝑscrutari de aliquo f̃m se: ꝯdicere illi qđ ponit ꝓpositiōes essentiales q̄ōni: ꝯdictio eni per tales ꝓpositiōes essentiales questioni verificat q̄ōnē f̃z se nō f̃m nr̄ꝫ posse. ¶ D. d. Et possumus hoc ⁊c̄. i. ⁊ via est ad querenduꝫ ꝓpōnes essentiales vt queramus oēs dr̄ias existentes in illo genere: quoniā ex cognitione differētiaꝝ scit̄ oīum esse spēruꝫ illius generis: ⁊ cāe accn̄tium illaꝝ spēruꝫ. Differētie. n. sunt cāe spērum illius generis ⁊ cāe accn̄tiū illaꝝ spēruꝫ. cā. n. in q̄ete terre nō est nisi ei⁹ dr̄ntia. s. grauitas simpliciter.

Cognitio pfecta in pluribus reb⁹ n̄ ē nisi f̃z ꝙ est i posse hoīs: vt veniat ad illā rē per demr̄atione n̄ f̃z reꝫ in se. Idē. s. tex. c. 60. ⁊c̄.

Ex cog[illegible] dr̄iaꝝ scit[illegible] spēꝝ: ⁊ cā[illegible] cidētiū [illegible] spērū: q[illegible] sūt cā spēr[illegible] accn̄tiū [illegible] Idem. [illegible] cō. 77.

¶ Anaximenes aūt ⁊ Anax. ⁊ Democri. latitudinē cām esse dicūt manēdi ipsam. Nō eni diuidere sed supequitare aerē q̄ de subtus. Qđ vident̄ latitudinē h̄n̄tia coꝛpoꝛa facere: hec. n. ⁊ a vētis cū difficultate moueri ꝑn̄t ꝓpter adhesionē: hoc ipm̄ vtiqꝫ facere in latitudine terrā ad suppositū aerē: nō habentē aūt quo trāsferat̄ locū sufficiētē multo eo qđ deoꝛsum quiescere: quēadmoduꝫ in clepsydris aqua. Qđ aūt possit multam grauitatē ferre cōpꝛessus ⁊ manēs aer argumenta multa dicunt. Primū quidem si nō lata figura terre est pꝛopter hoc quidē non vtiqꝫ quidem quiescet.

¶ Uolumus igit̄ reuerti ⁊ dicere ꝙ pithagoꝛici: ⁊ Democri. dicūt ꝙ latitudo figure terre est cā sue q̄etis: q̄m nō abscindit aereꝫ qui est sub eo: sꝫ natat sup euꝫ vt faciūt alia coꝛpoꝛa lata que figunt̄ ⁊ stant ⁊ nō mouētur a ventis ⁊ sic facit terra sup aerē qui est sub ea. Aer. n. nō h̄ꝫ a quo exeat ⁊ sic q̄escit terra sup ipm̄ ⁊ stat vt accidit aque cuꝫ fuerit in vase qđ dr̄ fascam ⁊ est ferens aquaꝫ. Et ꝯfirmat suū sermonē ꝑ multa signa ⁊ ꝙ aer pōt deferre pōderosuꝫ cū fuerit retētus ⁊ q̄escit ⁊ stat. Si igr̄ terra nō eēt lata ⁊ eēt retēta sup aerē nō staret sup ipsum.

¶ Hec est opiō tertia. Isti eniꝫ dicūt ꝙ cause in q̄ete terre sunt due. Quaꝝ vna est ꝙ lata est terra: quaꝑꝑ nō pōt diuidere aerē ⁊ sic natat sup ipꝫ. Scđa est ꝙ aer nō h̄ꝫ locū ad quē trāsferat̄ sicut accidit aque in illo vase: ⁊ ꝯfirmat hoc ꝓpter hoc qđ apparet de potentia aeris ꝑ hoc ꝙ defert pōderosum q̄n̄ fuerit cōstrictus: ⁊ nō habuerit locū ad quem transferatur. 81

¶ Quāuis mansionis non latitudo cā ex his que dicunt: sꝫ magnitudo magis. Propter coarctationē eni nō h̄n̄s transitū aer manet ꝑꝑ magnitudinē. Multus aūt est aer ex eo q̄ a magnitudine cōpꝛehendit̄ multa terre. Quare hoc quidē existet ⁊ si sperica quidē sit terra: tanta aūt f̃m magnitudinem. Manet enim f̃m illoꝝ rationem.

¶ Dicamus

¶ Dicamus igitur ꝙ ſm ſuū ſmonē nō latitudo ei⁹: ſꝫ magnitudo eius eſt dignior vt ē cā ſue qetis. Dicūt.n. ꝙ aer cū aſtringat ⁊ non habuerit locum a quo exeat ſtabit. Conſtrictio.n. aeris eſt ex magnitudine terre. Et cū ita ſit dicamus ēt ꝙ hec cōſtrictio erit q̄uis terra nō ſit lata ſꝫ ſpica: rotūda tn̄ in ſua prima magnitudine. Quapropter qeſcit ⁊ ſtabit ſuper aquam ſm ſuam rōnem.

82 ¶ Dicit qđ dcm̄ ꝙ cā qetis terre ē: q2 aer defert ipaꝫ cū nō hēat locū ad quē trāſferat eſt iſufficiēs in dādo cāꝫ ſue qetis: ⁊ h̄ qđ addūt ꝙ eſt lata eſt ſupfluū: qm̄ cā qetis pp latitudinē alia eſt a cā pp ꝯſtrictōeꝫ aeris: quies aūt pp ꝯſtrictionē aeris in amplitudine mūdi ꝯtinētis ipꝫ videt ee pp magnitudineꝫ terre. ¶ Et h̄ itēdit cū.d. ꝯſtrictio.n. aeris ē pp ei⁹ magnitudinē.i: q2 pp magnitudinem terre aſtringit aer in orbe ſic aſtringit in vaſe in q̄ ponit aliqđ corp⁹ extriſecū: ⁊ pp h̄ aer q eſt in vaſe nō pōt exire cū ſtrīgit ⁊ ſuſtinet vas itrinſecus ſuppoſitū ipſi. ¶ D.d. Sꝫ eſt ſm ſuā p̄mā magnitudinē: ⁊ itēdit vt reputo: ſed ſm ſuā p̄mā magnitudinē dꝫ ſtare ſup aquā: ⁊.d. hoc: qm̄ loca vicinātia aeri ſūt abdita ſup p̄maꝫ magnitudinē terre.q.d. ⁊ ꝯtigit eis ſm h̄ vt terra n̄ ſtet niſi ſup aq̄ꝫ nō ſup aerē: ⁊ aq̄ ſtat ſup aerē.ſ. pp ꝯſtrictioneꝫ aeris: ⁊ q̄ſi dimiſit ꝯdicere huic ſmōi: q2 ꝯtēt⁹ fuit in h̄ ꝯdictiōib⁹ futuris. Et cum aliqs ꝯſiderauerit hūc ſmonē videbit ꝙ ipoſſe eſt poni niſi cū fuerit aer ita imaginatus ꝙ nō poſſit ꝯſtrīgi a pōderoſitate terre excūdo a ſuo loco: neqꝫ ēt minimū: qm̄ ſi fuerit imaginatus a terra ꝯſtrīgi minimū ⁊ mouet terra a ſuo loco paꝝ ſtatiꝫ aer veniet ad illū locū quē dimiſit: ⁊ impoſſe ē vt cadat ei⁹ receſſio donec recedat a ſuo loco toto niſi qs ponat ꝙ aer ita ſit cōſtrict⁹ a terra ꝙ nō poſſit expelli ab ea: qm̄ ſi poſuim⁹ ꝙ poſſit recedere a ſuo loco ſaltē paululū: poſſibile eēt recedere ſm totuꝫ: ſicut videmus in corporib⁹ q̄ ſunt in aq̄ q̄ mouent in ea: tn̄ aq̄ nō expellit ſm totū neqꝫ addit in ſuis diametris.ſ. ꝙ cū poſuerimus corp⁹ in aq̄ ⁊ ipleuerit eū aq̄ cū illo corpe vas ꝯtinēs addit i ſuis diametris ꝑ corp⁹ adueniēs. Et ſi illđ corp⁹ qđ eſt in aq̄ moueat ad aliū locū nō fiet expulſio ex hoc in tota aq̄ neqꝫ addet in ſuis diametris ſic fit ex corpe adueniēte ab extriſeco: ⁊ ipoſſe eſt vt aq̄ ⁊ aer hēant talē ꝯſtrictioneꝫ ex alio corpore extrinſeco in eis vt ſit ipoſſe vt iſtud corp⁹ trāſferat in eis: ⁊ ſi eſſent in fine conſtrictiōis ⁊ ꝯtingeret huic poſitiōi vt in aere ⁊ in aq̄ non occuparetur aliud corpus niſi ipꝫ.ſ. terra corpus addens ſuper terrā: ⁊ totum hoc eſt impoſſibile.

¶ Totaliter aūt ad ſic dicētes de motu non de parte ē dubitatio ſꝫ de toto quodā ⁊ oī. A principio.n. determinādꝫ vtrū eſt aliqs corporibus nā motus aut nullus. An nā quidē nō eſt: violētia aūt eſt: qm̄ aūt de his determinatuꝫ ē prius: q̄cūqꝫ ſm ea que aderat virtutē habuimus: his vtēdū vt exiſtētib⁹. Si.n. nullus nālis mot⁹ eſt ipſoꝝ: neqꝫ violētus erit. Si autē non eſt nā neqꝫ vi: totaliter nihil mouebit. De his eni q2 neceſſariū accidere determinatum eſt prius.

¶ Volumus igr̄ ꝯdicere illis q diuerſificati ſunt in totalitate terre: nō in ſuis ꝑtib⁹: ⁊ dicere vtꝝ corpora hēant aliquē motū nāleꝫ: aut nullū motū oīno: deīde ſi nō hēant motū nālē vtꝝ hn̄t motū violētū. Et iā diſtiximus hoc ſuperi⁹: tn̄ dicem⁹ mō iquantū idigemus. Et dicamus ꝙ nos damus eis motū: ⁊ ſi nō habuerit motū nālē nō hēbūt motū violētū oīo: ⁊ ſi nō hēbūt nālē nec violētuꝫ nihil mouebit. Et iā diſtiximus oīa iſta ſuperi⁹ ⁊ accidit corporibus neceſſario.

¶ Cū.d. opiones antiquoꝝ in qete terre: icepit ꝯdicere eis vl'r: q̄uis nō ꝯplet de quibuſdā tn̄ poſt cōplebit. 83
¶ Et.d. volum⁹ mō ⁊c.i. volum⁹ mō iducere ſmonē vleꝫ ꝯdicentē eis: ⁊ dicūt h̄: q2 videbāt ꝙ cā in qete ꝑtiū eſt māifeſta.ſ. ꝙ tota terra ipedit eas a motu: ⁊ pp h̄ q̄rebāt cāꝫ qetis in tota terra: ſicut vidēt i ꝑte: ⁊ q2 fere oēs antiq in hac cā ꝯuenīunt icepit ꝯdicere eis. ¶ Et.d. dicam⁹ vtꝝ corpa hēant motū nālē ⁊c.i. debem⁹ ꝑſcrutari vtꝝ oē corp⁹ ſimplex hēat aliqueꝫ motū nālē: aut nullū corp⁹ nāle hēat motuꝫ nālē ꝓpriū. Et diuiſit qōnē in h̄ duo ꝯria: [a] q2 ipoſſe eſt vt q̄dā corpa nālia hēant motū ꝓpriū: ⁊ q̄dā nō. Corpora.n. nālia ſunt nālia eodeꝫ mō: ⁊ ipoſſe eſt vt in illo mō iueniant duo ꝯria. ¶ D.d. ⁊ ſi nō hēant motum nālē ⁊c. D.d. dicamus ꝙ nos damus.i. ⁊ p̄n^m ꝑſcrutatiōis eſt ꝙ debem⁹ ponere corpa nālia hr̄e motus: ⁊ ſic ꝯſideratio erit nālis. [b] Nāles.n. ponūt nāꝫ eſſe ⁊ nālia q̄ſi ſit h̄ notū ꝑ ſe. ¶ D.d. ⁊ ſi nō habuerit motū nālē ⁊c. ⁊.d. h̄ [c] q2 mot⁹ violēt⁹ nō itelligit in corpore niſi in reſpectu nālis: ⁊ cū poſuit ꝙ ſi corpa nō hr̄ent motū nālē: tūc nō haberēt violētū: ⁊ ꝯtingeret vt corpora nālia nō haberēt motū oīno: qđ eſt ꝯriuꝫ poſitioni. ¶ D.d. ⁊ ſi nō habuerit motū nāleꝫ neqꝫ violentū nihil mouebit motu locali: qm̄ h̄ diuiſio in ceteris motib⁹ hꝫ qōnē cui⁹ ꝑſcrutatio eſt in 5° phy.ſ. diuiſio ceteroꝝ motuū in nālē ⁊ violentū. Et q2 breuiter fuit locutus de hoc in iſto lib° dixit: ꝙ iam declarauit in alio loco: q2 motus naturalis debꝫ exiſtere in omni corpore neceſſario.

¶ Et adhuc q2 neqꝫ qeſcere ꝯtigit: ſicut quidē eni mot⁹ exiſtit: aut violētia: aut nā: ſic ⁊ quies: ſꝫ adhuc ſiquidē eſt mot⁹ ſm nām: nō vtiqꝫ violēta erit latio ſoluꝫ neqꝫ quies.

¶ Et dicam⁹ ēt ꝙ ipoſſe eſt qetē eſſe: ⁊ ſignū hui⁹ eſt hoc qđ dicim⁹ ꝙ motus eſt aut nālis: aut violētus: ⁊ ſilr̄ qes eſt: aut nālis: aut violēta. Si igitur motus naturalis inueniatur impoſſibile eſt vt motus violentus tātū ſit aut quies violenta tantū.

¶ Cū declauit ꝙ oē corp⁹ nāle rectaꝝ dimēſionū ſēp dꝫ hr̄e motū nālē: vult declare ēt ꝙ dꝫ hr̄e qetē: ⁊.d. [d] ſicut nālis ponit ꝙ nece eſt ꝙ corpa nālia hn̄t motū ſic ponit ꝙ nece eſt vt corpora nālia habeāt qetē nālē in eis que nata ſunt moueri ⁊ qeſcere. Dictuꝫ ē eniꝫ in diffōne nāe ꝙ eſt principiū motus ⁊ quietis ⁊ ſignū ei⁹ eſt: q2 finis mot⁹ in illis q̄ nata ſunt recte moueri eſt qes: ⁊ q2 mot⁹ eſt duobus modis: nālis ⁊ violētus. ergo ⁊ quies etiam erit nālis ⁊ violēta: qm̄

[a] Impoſſe ē vt q̄dā corpa nālia habeāt motū ꝓpriuꝫ ⁊ q̄dā nō: corpora.n. nālia ſt nālia eodē mō. Sed viđ opp^m.2.phy.c.3. ⁊ p° ce.c.5. vbi dr̄ ꝙ nā nō eodē mō dr̄ de oīb⁹ corporib⁹ eodeꝫ mō. ⁊ idē viđ 2.ce.c.3. ⁊.71 vbi hꝫ ꝙ alligatū ⁊ n̄ ligatū n̄ dn̄r vnū niſi equoce: ſicut n̄ dn̄r vnū motuꝫ niſi equoce.

[b] Nāles ponūt nāꝫ eē ⁊ nālia q̄ſi ſit h̄ notuꝫ per ſe. Jđ.2.ph.cō.3. ⁊.t.c.6. ⁊ p̄ celi.c.5. ⁊.8. phy.23.

[c] Mot⁹ violēt⁹ nō itelligit niſi in reſpcū nālis. Viđ ꝓ h̄ p̄ celi.14. ⁊ q̄ ibi: ⁊ p̄mo de aīa.40.

84
[d] Sic nālis pōit ꝙ corpa nālia hn̄t motū nālē ſic ponit ꝙ hn̄t qetē nālē in his q̄ apta ſē moueri ⁊ qeſcere. ꝯſile p° phy. t.cō.xi.

In oĩ corpe simplici qδ recte moueꝛ ẽ motꝰ nãlis ⁊ violẽtus ⁊ quies nãlis ⁊ violẽta. Jdẽ pmo de aĩa. tõ. 40.

est hoc in oĩ corpore simplici qδ recte moueꝛ. ℭ D. d. ⁊ si iueniaꝛ motꝰ nãlis ⁊c. i. ⁊ si aliqd moueret motu nãli: ipoẽ est vt ille motꝰ i eo sit violẽtꝰ: ⁊ erit qes extñs quã hꝫ in loco in q̃ moueꝛ nãlr: ⁊ si fuerit necio violẽta ⁊ qes i loco in quo moueꝛ violẽte erit nãlis necio. ℭ Et voluit demrare ꝙ si dixerimꝰ terrã moueri ex circũferẽtia ad mediũ nãliter: necẽ est vt qes eius extra mediũ sit violenta: ⁊ si a medio mouetur violente: vt apparet necesse est vt qes eiꝰ sit in eo nãlis: ⁊ si nõ: non habebit quietem naturalem oĩno.

ℭ Quare si violẽtia nũc terra manet ⁊ venit ad mediũ lata ꝑꝑ circũgyrationeꝫ. Oẽs. n. cãm hãc dicũt ex his q̃ in liqdis ⁊ circa aerẽ accñtibꝰ. Jn his eni semꝑ feruntꝛ maiora ⁊ grauiora ad mediũ gyratiõis. Propter qδ vtiqꝫ ⁊ terrã oẽs quotquot celũ generãt ad mediuꝫ venire dicũt. Qm̃ aũt manet q̃runt cãm: ⁊ dicunt hi qdẽ hoc mõ qm̃ magnitudo ⁊ latitudo ipsiꝰ cã ẽ. Hi aũt queadmodũ Empe. celi lationẽ circũpositã ⁊ velociꝰ latã terre lationẽ ꝓhibere: queadmodũ aqua in cyatis. Etenim hec in circuitu cyato lato multotiẽs ad iferiꝰ erit facta: tñ nõ ferꝛ deorsum nata ferri deorsum: ꝑꝑ eãdem cãm.

ℭ Et si ita sit terra est ꝑmanẽs ⁊ stãs violente: aut vadit ad mediũ ⁊ stat illic ꝓpter rotũditatẽ. Qm̃ oẽs ꝯueniunt ꝙ cã qetis terre ẽ rotunditas: ⁊ dixerũt qꝛ viderunt h̃ qδ accidit in humoribꝰ ⁊ aere. Corꝑa. n. grauia ⁊ magna extñtia in aere aut in aq̃ mouẽtur ad suuꝫ mediuꝫ ꝑꝑ reuolutionẽ aque ⁊ rotunditatẽ aeris. Et iδ qlꝫ dicẽs ꝙ celũ ẽ gnãtuꝫ dicit ꝙ terra est posita in medio: ⁊ ꝙ terra expelliꝛ ad ipm̃ ꝑꝑ velocitatem motus celi. Tñ q̃rebãt cãm qetis eiꝰ in medio. Et qdaꝫ eoꝝ dicebant hoc mõ. s. ꝙ cã quietis terre ⁊ statꝰ est eiꝰ magnitudo ⁊ latitudo: ⁊ qdã dicunt ꝙ cã qetis terre ⁊ sue ꝑmanẽtie est motus celi: vt Empedocꝛ. Js eni dixit ꝙ celuꝫ moueꝛ circa terraꝫ motu veloci valde: quaꝑꝑ nõ moueꝛ vt accidit de aq̃ extñte in vase. Aqua. n. reuoluiꝛ iter vas ⁊ cupruꝫ extñs in aq̃ nõ descẽdit iferius ꝑꝑ cãm hãc. s. reuolutionẽ aque q̃uis cupruꝫ sit natũ descẽdere.

85 ℭ Cũ. d. opiones antiquoꝝ in qete terre ⁊ ꝓpõnes ex qbꝰ sciꝛ error oĩuꝫ eoꝝ i h̃ capꝰ vult dicerꝛ in q̃ conueniũt ⁊ in q̃ dñt. ℭ Et. d. ⁊ si ita sit ⁊c. veꝝ ẽ ꝙ oẽ corpus simplr qδ recte moueꝛ hꝫ motũ nãleꝫ ⁊ qetẽ nãlẽ. D. d. ⁊ terra stat violẽte ⁊c. i. ⁊ terra ñ qescit i meᵒ violẽte ⁊ moueꝛ ad ipm̃ violẽte: ⁊ si aliqs h̃ dixerit: aut mouebiꝛ ad meᵐ violẽte: ⁊ qescit in ipso violẽte: ꝑꝑ reuolutionẽ orbis. Reuolutio. n. orbis nata est facere vtrũqꝫ. ℭ D. d. oẽs. n. ꝯueniũt ⁊c. itẽdit ꝭꝫ ꝙ reputo ꝓter dicẽtẽ ꝙ cã qetis eiꝰ in medio ẽ sua latitudo. D. d. ⁊ h̃ dixerũt: qꝛ videbãt ⁊c. i. ⁊ dicũt hãc cãm ex h̃ ꝙ videt ꝙ corꝑa grauia cũ exeuntꝛ in hũido ⁊ fuerit aliqδ reuoluẽs qδ reuoluit ea ab extriseco: vt aq̃ ⁊ aer expellẽꝛ ad mediũ illiꝰ hũidi: ⁊ stabũt illic ꝑꝑ motũ circularẽ. ℭ D. d. ⁊ ꝑꝑ h̃. d. oĩs dicẽs ꝙ celũ ẽ gnãtũ ⁊c. i. ⁊. d. ꝙ terra moueꝛ ad meᵐ ꝑꝑ reuolutionẽ: ⁊. d. oĩs. d. ꝙ celũ ẽ gnãtũ: qꝛ ipoẽ ẽ h̃ dicere nisi faciẽs celũ eẽ gnãtũ: cũ ipoẽ ẽ imagiari talẽ expulsionẽ ⁊ statũ dicẽtẽ celũ nõ eẽ gnãtũ. Oẽ. n. violẽte ipoẽ est vt sit eterne. ℭ D. d. sꝫ q̃rũt cãꝫ qetis ⁊c. ex h̃ ꝭmõe appꝫ ꝙ oẽs videbãt ꝙ cã expulsiõis terre est reuolutio. ℭ D. diuersabãꝛ in cã qetis. Quidã eni ponebãt cãꝫ in h̃ ipaꝫ reuolutionẽ: ⁊ qdã vtrũqꝫ. s. ⁊ reuolutionẽ ⁊ latitudinẽ ⁊ magnitudinẽ: ⁊ ꝭm h̃ nõ ꝯdicit sibi h̃ qδ. d. oẽs. n. cõueniũt ⁊c. ⁊ hoc qδ. d. post: sꝫ cãm querũt qetis ⁊c. i. ꝙ dicẽs hũc ꝭmonem ponit statũ cũ reuolutiõe ista cãꝫ scδam. ℭ Et forte ꝑ hoc qδ. d. oẽs. n. ꝯueniũt ⁊c. itẽdit. n. ꝓter dicẽtẽ ꝙ cã in qete eiꝰ est latitudo eiꝰ sicut priꝰ diximꝰ: ⁊ h̃ apparet ex ꝭmõe eoꝝ: qꝛ oẽs cõueniũt in h̃ ꝙ cã motꝰ terre ad mediũ est reuolutio. Cã aũt sue qetis qdaꝫ ponũt latitudinẽ tm̃: aut cũ reuolutiõe: qdam v̾o ponunt eãdẽ cãꝫ. s. reuolutionẽ in motu ad mediũ ⁊ in qete in medio. s. Empe. ⁊ dicẽtes opionẽ suã vt. d. ⁊ dicũt qdã ꝙ cã ꝑmanẽtie terre est motꝰ celi: vt Empe. ℭ D. d. rõnẽ Empe. ⁊. d. dicit. n. ꝙ celũ moueꝛ circa terrã circũquaqꝫ ⁊c. i. ꝙ cã in qete terre in medio ẽ velocitas motus celi: ⁊ aeris velocitas q̃ circulariter moueꝛ ꝑ motũ eiꝰ: qm̃ ꝑꝑ vigorẽ motꝰ in reuolutiõe ipediꝛ terra vt diuidat ipꝫ ꝑ suũ põdus: ⁊ vt descendat ⁊ recedat a medio vt accidit in vase pleno aq̃: cũ in eo fuerit corpꝰ põderosuꝫ: ⁊ fuerit motũ in reuolutiõe fortiter: qm̃ illδ corpꝰ stabit in medio: ⁊ manifestũ est ꝙ cã expulsiõis illiꝰ corꝑis ad mediũ ⁊ sui status nõ est in eo: nisi fortitudo illiꝰ aq̃ in reuolutione. Sꝫ isti qdẽ fingũt ꝙ silr accidit terre cum aere: ⁊ si ita esset tũc motꝰ terre ad mediũ esset violentus: aut quies eius in medio esset violenta.

Oẽ violẽte ipoẽ est eterne. ꝭ. t. cõ. [illegible]

ℭ Quãuis neqꝫ gyratiõe ꝓhibente neqꝫ latitudine sꝫ suꝑueniente aere alicubi fereꝛ. Ad mediũ qdẽ. n. si violẽtia ferꝛ ⁊ manet violẽtia: ꝭm nãꝫ aũt necũ eẽ aliquã ipsiꝰ lationẽ. Hoc igiꝛ vtꝝ sursuꝫ: aut deorsum: aut alibi est. Esse. n. quãdã necium. Si aũt nihil magis deorsuꝫ q̃ꝫ sursuꝫ: aer aũt q sursuꝫ nõ ꝓhibeat eã que sursuꝫ lationẽ: neqꝫ vtiqꝫ qui sub terra ꝓhibebit eã q̃ deorsuꝫ. Easdẽ eni eorũdẽ necium esse cãs eisdem.

ℭ Dicamus mõ ꝙ velocitas motꝰ orbis: aut latitudo terre nõ ipediũt motuꝫ terre: deinde ex aere suꝑ ipsaꝫ: qm̃ tunc mouebiꝛ ad quẽdã locoꝝ. Qm̃ si motꝰ eius ad mediũ fuerit violẽtus ⁊ qes eiꝰ fuerit violenta: necio habebit locũ nãlẽ ⁊ motuꝫ nãlem. dicat igitur vtruꝫ sit ꝭm sursum: vel deorsuꝫ: qm̃ necũ est vt habeãt locũ. Si igiꝛ deorsum nõ fuerit dignius vt sit locꝰ eius q̃ꝫ sursum: ⁊ aer superior nõ ꝓhibuerit ipsuꝫ qn moueaꝛ ad superius neqꝫ aer q est sub ea qn moueatur ad inferius. Cause eniꝫ cõsimiles ⁊ eedem causatorum consimilium.

Cãtoꝝ consimiliũ cãe [illegible] cõsimiles [illegible]

ℭ Cum

86 ¶ Cum dedit opīones antiquoꝝ in q̄ete terre ⁊ ꝓmisit ꝓpōnes in q̄ete terre.ſ.ꝙ oē corpus nāle qđ recte mouet̄ h̄z motū ⁊ q̄etē nālē icepit ꝯdicere eis. ¶ Et d.ꝙ ſi poſuerim⁹ꝙ velocitas mot⁹orbis nō ē cā q̄etis terre:neq̄z latitudo:neq̄z magnitudo terre:ꝯtiget necio vt nō ꝓhibeat terrā a motu ei⁹nāli aer continēs. Illi.n.nō ponūt eā īpediri a motu niſi ꝑꝑ latitudinē terre:aut magnitudinē:aut ꝑꝑ motū aeris ī vigore. Et hoc intēdit cū.d.ꝙ velocitas mot⁹orbis aut latitudo terre ⁊c̄.i.⁊ dicam⁹ꝙ neq̄z velocitas mot⁹:neq̄z latitudo terre īpediunt terrā a motu ei⁹ a loco in quo eſt. ¶ D.d.ex aere.i.in eo qm̄ cū poſuim⁹ꝙ īpedimēti cā ei⁹non eſt neq̄z latitudo:neq̄z magnitudo:neq̄z reuolutio nec̄e eſt vt q̄es ei⁹ſit violēta:⁊ motus ei⁹in loco in q̊ ſtat ſit violēte:q̄eſcit violēte:⁊ cuz illic q̄eſcit violēte:nec̄e eſt vt hēat locū aliuz ab illo loco nālr̄:⁊ q̄etē nālr̄ in loco ad quē mouet̄ nālr̄:⁊ h̄ ītēdebat cū.d.qm̄ ſi mot⁹ei⁹ad mediū fuerit violentus ⁊c̄. ¶ Et q̄ꝛ loca nālia ſūt duob⁹ modis ſurſuz ⁊ deorſuz.D.dico ğ vtꝝ ſit ſurſuz ⁊ deorſuz.i.cum q̄es ei⁹in medio eſt violēta nec̄e ē vt hēat locuz nālē ad quē mouet̄ nālr̄ cū fuerit ex̄ īpz:⁊ in quo q̄eſcit nālr̄ cū ꝑueniat ad īpz:⁊ nec̄e eſt vt ille loc⁹ſit:aut ſurſuz aut deorſuz. ¶ Sz ſi loc⁹īferioꝛ ē me^m in q̊ ponebat̄ ſtare violēte:nec̄e eſt vt loc⁹nālis eis ſit mot⁹ad circūferētiā.ſ.ad ſupi⁹:quapꝑ erit ignis. ¶ Et cū vidit ꝙ īpoſſe eſt cū aliq̄s poſuerit ꝙ q̄es ei⁹ī medio ē violēta:vt ponat̄ ei loc⁹nālis.d.ſi igitur inferi⁹nō eſt digni⁹⁊c̄.i.⁊ ſi dicēs hūc ſmonē ſi ꝯceſſerit ꝙ h̄z locū nālē:neq̄z ſurſuz:neq̄z deorſuz:tūc nō erit īnata moueri a medio:neq̄z ad ꝑtē nr̄oꝝ capitū:neq̄z ad ꝑtez nr̄oꝝ pedū:⁊ h̄ ītēdit ꝑ deorſuz:⁊ cū nō eſt īnata moueri ad ꝑtē nr̄oꝝ capitū:neq̄z nr̄oꝝ pedū: manifeſtū eſt ꝙ aer ꝯtinēs ex ꝑte nr̄a nō impedit ipſaz moueri ad ſupi⁹.ſ.ad ꝑtē nr̄oꝝ capitū:ſicut non īpedit īpam aer ex ꝑte oppoſita iſti moueri ad ꝑtē nr̄oꝝ peduz. ⁊ ſic cā ei⁹ſtat⁹in medio non erit neq̄z reuolutio:neq̄z latitudo:ſz defect⁹mot⁹.⁊ q̄ꝛ ꝯparatio aeris ꝯtinētis ipſaz ex ꝑte ei⁹ſupꝛa quā ſum⁹eſt eadē cū ꝯparatiōe aeris ꝯtinētis eā ex ꝑte īpſi⁹oppoſita illi ēt:⁊ aer qui eſt ex nr̄a ꝑte nō īpedit īpſaz moueri ad circūferētiā q̄ꝛ illi cōcedūt hoc:⁊ q̄ꝛ ſi īpediret:īpediret ēt ignem moueri ad partē noſtroꝝ capituz:nec̄e eſt vt aer qui eſt ex ꝑte oppoſita iſti ꝑti nō impediat ipſaz moueri ad circūferētiā. Mot⁹.n.a medio a q̊cūq̄ꝫ fuerit eſt ad circūferētiā. ¶ Et h̄ ītēdit cū.d.cāe.n.eedē ⁊ cōſiles ⁊c̄.⁊ ītēdit ꝑ cās ꝯſiles ꝯſimilitudinē aeris ꝯtinētis ex duab⁹ ꝑtib⁹:⁊ ītēdit per cauſatū ꝯſile motū ei⁹a medio ad circūferentiā a q̊cūq̄ꝫ ꝑte fuerit.q.ergo.d. Si igit̄ īferi⁹nō fuerit digni⁹vt ſit locus ei⁹ q̄ꝫ ſupi⁹:nō mouebit̄ a medio oīno neq̄ꝫ ꝓhibebit īpaz aer ex aliq̄ ꝑte cū fuerit inata moueri. Et ēt ſi poſuerim⁹ꝙ īnata eſt moueri ad partē circūferentie q̄ eſt ex parte oppoſita nobis neceſſe eſt vt moueat̄ ad oēs partes ꝓpter ꝯſilitudinē iſtius partis. Cū igr̄ nō impediat ipſaz aer ꝗ eſt ſupꝛa ipſaz moueri ad partē noſtroꝝ capitū:q̄ꝛ videm⁹ignē moueri ad iſtaz partē:⁊ q̄ꝛ illi cōcedunt hoc nō īpediet ipſaz aer ꝗ eſt ſub eo moueri ad partē oppoſitā:q̄ꝛ mot⁹ex oīb⁹ partib⁹medy ſunt cōſimiles. Et ſic erit ille ſermo q̄ſi alia rōcinatio:⁊ ꝑꝑ h̄ īduxit aſſociationē:⁊.d.⁊ aer ſupioꝛ nō īpedierit:⁊ nō īduxit īpm in foꝛma reſpōſionis.

¶ Adhuc aūt ad Empe. illđ vtiq̄ꝫ q̄s dicet: qm̄.n.elnta diſtabāt ſeorſuz a lite q̄ cā terre māſionis erat. Nō.n. vtiq̄ꝫ ⁊ tūc cābit̄ gyratiōe. Incōueniēs aūt ⁊ nō cōferre:q̄ꝛ pri⁹ q̄dē ꝑꝑ gyrationē ferebant partes terre ad mediū: nūc aūt vtiq̄ꝫ ꝓpter quā cāz oīa grauitatē habētia feruntur ad ipſam. Nō enim gyratio pꝛopinquat ad nos.

¶ Dicamus ēt ꝙ aliq̄s bn̄ pōt ꝯtradicere ſermoni Empe. ⁊ dicere dicēdo ei: demōſtra nobis anteq̄ꝫ elnta eēnt ſegregata adinuicē q̄ cauſa erat in quiete terre. Non.n. pōt dicere ꝙ cā q̄etis terre fuerit reuolutio. Et debebat intelligere ꝙ partes īpoſſe ē vt ſint mote in ꝑ̄terito aliud ad mediuz:⁊ fuerint aggregate in ea ꝑ reuolutionē. Et ꝙ ꝓpter ipſam cām mō ēt oīa coꝛpoꝛa grauia mouētur ad ipſam.ſ.terrā. Et tp̄us reuolutionis eiuſdē eſt remotū a nobis nō ꝓpinquum.

¶ Cū.d.ꝯdictiōes vl'es opionib⁹dicentib⁹ꝙ cā q̄etis terre eſt latitudo:⁊ dicētib⁹ ꝙ eſt reuolutio:vult mō ꝯdicere Empe. ꝓpꝛie ex ſua opione.ſ.ſꝫ ſuū ſmonē nō ſꝫ rē.pōt.n.aliq̄s q̄rere ab Empe.tu vides ꝙ terra ⁊ alia elnta q̄eſcūt cū fuerint ꝯgregata ꝑꝑ amicitiā.dic ğ q̄ cā fuit ꝑꝑ quā q̄eſcūt in iſto tp̄e:tūc.n.nō erat reuolutio cū vides ꝙ mot⁹.ſ.celi fit vn⁹ poſt alterū. ¶ Hoc intēdit cuz.d.⁊ dicam⁹ꝙ aliq̄s ⁊c̄.D.d. ⁊ debebat ītelligere ⁊c̄.i.⁊ debebat ītelligere ꝙ non eſt poſſe ꝙ cā in motu partiū terre ad mediū cū corpus ſupius īcepit reuolui eſt ꝙ aer mot⁹ expulit eas ad mediū:⁊ ꝙ ipſa reuolutio eſt cā mot⁹ꝑtiū ei⁹mō etiā ad mediū:qm̄ ſic nō fuit cā mot⁹eaꝝ ad mediū anq̄ꝫ fuerāt in aere moto:quē appellat Empe. turbinē:q̄re ğ ꝑtes terre mō vident̄ moueri ad mediū ⁊ ſunt ex̄ turbinē.ſ.aerē motū ꝑꝑ motuz celi. ¶ Et h̄ intēdebat cū.d.tp̄us.n.reuolutiōis ⁊c̄.i.q̄ꝛ aer remotus a terra ꝗ eſt cā expulſiōis corpoꝝ grauiū ad mediū nō ē ꝓpiquū nobis:⁊ coꝛꝑa grauia vident̄ a nobis expelli ad mediū in aere ꝓpinq̊ nobis.ſ.q̄eſcēte. ¶ Alex.aūt.d.ꝙ cōtingit Empe.vt turbo.ſ.mot⁹aeris nō ſit cā q̄etis terre in medio:ſz expulſiōis ei⁹ad mediū:q̄es aūt ei⁹h̄z aliā cām ad h̄. Qđ Alex.d.ē verū:videm⁹.n.ꝙ coꝛꝑa q̄ ſunt in hūidis q̄ reuoluunt̄ nō deſcēdūt:⁊ tm̄ reuoluunt̄ cū iſto hūido ſine ſepatiōe a loco:⁊ ſic dz terra moueri ſm reuolutionē in loco ad quē expulſa fuit ꝑꝑ motuz aeris.

¶ Adhuc aūt ⁊ ignis ſurſū fert̄ ꝑꝑ quā cāz: nō.n.ꝑꝑ gyrationē:ſi aūt hic ferri alicubi natus ē palā q̄re terrā exiſtimandum.

¶ Dicam⁹ ēt qua de cā ignis mouet̄ ad ſuperius. Ille igit̄ nō pōt dicē in hoc ꝙ hoc ē ꝑꝑ reuolutionē. Si igitur terra innata ē moueri ad aliquē locuz:manifeſtū ē ꝙ debemus dicē ꝙ reliqua terra ē ad aliquē locum.

¶ Dicit qđ ꝯtigit Empe.cū opinat̄ ꝙ reuolutio ē cā mot⁹coꝛpis grauis ad mediū terre:ꝙ nō pōt dicere 88
q̄ de cā ꝑs leuis mouet̄ a medio:qm̄ nō ꝑ̄t dare cāz ex reuolutiōe ex quo viſuz ē ꝙ mot⁹nālis ē q̄uis cā ei⁹ nō ſit reuolutio. ¶ D.d.ſi igit̄ terra īnata eſt ⁊c̄. Pꝛīa expō.
pōt ītelligi ꝙ debem⁹ēt nos dicere cū dicim⁹ꝙ tota

terra ꝓm totũ ĩnata est moueri nãliter ad locũ: dicẽ etiã ꝙ alie ptes terre mouenť nãliter ad illum locũ. Q̃uo igiť erit idẽ loc⁹ ptis ⁊ toti⁹. ⁊ intẽdit ẽt p h̅ de- Scḋa expõ, mõstrare difficultatẽ illi⁹ q̃õnis. ⁋ Et põt ĩtelligi ꝙ cũ manifestũ est ꝙ cũ q̃dã ptes terre mouẽť ad mediũ nãlr in aere q̇escẽte. Manifestũ est ꝙ alie ptes terre ĩnate sunt moueri oẽs ad mediũ si eẽnt ex̃ ip̄z ⁊ hec est expositio q̃si ꝯueniẽtioꝛ huic loco.

⋔ Sed adhuc neq̄z gyratione graue ⁊ leue determiatũ est. Sed prius existẽtib⁹ grauibus ⁊ leuibus: hec quidẽ ad mediũ veniũt: hec ãt sursuz conanť ꝑpter motũ. Erat igr̃ ⁊ añ fieri gyrationẽ graue ⁊ leue q̃ q̃uo determiata erãt: ⁊ q̃uo aut quoꝛsuz apta nata erant ferri perscrutari op̄z. Infinito. n. ente ĩpossibile est esse sursuz aut deoꝛsuz. Determinata aũt sub his graue ⁊ leue.

⋔ Et dicamus ẽt nec̄io ꝙ reuolutio ⁊ mot⁹ eq̃lis nõ faciũt graue ⁊ leue: sed pria coꝛpora fuerũt grauia ⁊ leuia: ⁊ q̃daz veniunt ad mediũ: ⁊ q̃dã natãt nõ ꝑꝑ motũ. Nec̄iũ igr̃ est vt q̃daz coꝛpoꝛa fuerit grauia ⁊ q̃daz leuia anteq̄ȝ eis accideret reuolutio. Et cũ ita sit op̄z nos ꝑscrutari q̃uo coꝛpoꝛa fuerãt distincta ante reuolutionez: ⁊ quomodo mouebanť: ĩpoſ̾e. n. erat moueri ad suꝑius aut ad inferius: quoniã res cum nõ habuerit finez ĩpoſ̾e est vt illic sit: aut ad suꝑius aut ad inferius. Loca. n. nõ ĩueniuntur nisi in graui aut leui: sicut diximus multotiẽs.

89 ⋔ Dicit: ⁊ dicim⁹ ẽt ꝙ mot⁹ circularis nõ facit graue eẽ motũ ad ĩferi⁹: neq̄ȝ leue ad suꝑius: ita ꝙ mot⁹ circularis sit cã grauitatis aut leuitatis in coꝛꝑib⁹ grauibus ⁊ leuib⁹. S̄ȝ grauitas ⁊ leuitas q̃ sunt cãe istoꝝ duoꝝ motuũ in coꝛꝑib⁹ simplicib⁹ extiterunt anteq̄ȝ mot⁹ circularis ĩueniretť. ⋔ D. dat ꝯnẽ q̃ seq̇ť ex h̅ ⁊ dimisit ꝑpõnes ex q̇b⁹ seq̃bať: ⁊. d. ⁊ q̃dã veniunt ad mediuz ⁊c̃. i. ⁊ ꝑpõnes ex q̇b⁹ appet sunt sic. Mãifestũ est ꝙ graue describiť ꝙ ẽ illḋ ex quo fit mot⁹ ad mediũ: ⁊ leue illud ex quo fit mot⁹ ad suꝑi⁹. Et mot⁹ circularis nõ describiť altera istaꝝ duaꝝ descriptionũ. ğ mot⁹ circularis nõ est p graue neq̄ȝ leue. S̄ȝ cã oĩs mot⁹ ad suꝑi⁹ ⁊ ad inferi⁹ est grauitas ⁊ leuitas. ğ mot⁹ circularis nõ ẽ cã moti ad ĩferi⁹: neq̄ȝ ad suꝑi⁹: ⁊ qꝛ he ꝑpõnes sũt manifeste dimisit ipsas. ⋔ D. d. necesse. n. vt q̃dã coꝛpa grauia fuerit ⁊c̃. i. ⁊ cum huic ꝯiungať ꝙ grauitas ⁊ leuitas sunt nec̄io existẽtes in coꝛꝑib⁹ simplicib⁹ vt appet: qꝛ coꝛpa simplicia apud Empe. sunt ꝓoꝛa motu ꝓȝ tp̄s nec̄io. ğ q̃dã coꝛpa fuerunt grauia: ⁊ q̃dã leuia añq̄ȝ mot⁹ inciꝑet. ⋔ D. d. ⁊ cũ ita sit ⁊c̃. i. ⁊ cũ ꝯtingit eis ꝙ coꝛpa grauia ⁊ leuia erant añ motũ celi: op̄z eos dicẽ q̃uo fuit poſ̾e vt hec coꝛpoꝛa eẽnt añ motũ celi cũ his differentijs ⁊ v̾tutibus: ⁊ q̃uo ẽ poſ̾e eos h̾e mot⁹ ꝯsequẽtes istas virtutes: q̃m̄ si fuerit añ coꝛp⁹ celeste: tũc nõ erit suꝑi⁹ neq̄ȝ ĩferi⁹: q̃m̄ illic nõ est finis in loco. Et cũ suꝑi⁹ nõ ẽ neq̄ȝ ĩferi⁹ nõ erit motus neq̄ȝ grauis neq̄ȝ leuis: leue eniȝ ⁊ graue describunť sicut. d. p superius ⁊ ĩferi⁹: ⁊ cũ nõ fuerit mot⁹ nõ erit graue ⁊ leue: ⁊ cum nõ erit graue ⁊ leue nõ erit coꝛpus simplex pri⁹ coꝛpoꝛe celesti. hec igiť fuit sua intẽtio in hoc capl̾o.

⋔ Plurimi q̇dẽ igr̃ circa cãs has v̾santur. Sunt aũt q̇dã q̇ ꝑꝑ sil̾itudinẽ dicunt ipsam manere: sic̃ antiquoꝝ Anaximãdros. Magis q̇dem. n. nihil sursum aut deoꝛsum: aut v̾sus latera ferri contingit: qḋ in medio collocatuȝ est: ⁊ sil̾r ad extrema se hȝ. Simul aũt impossibile ad cõtrariuȝ facere motum quare ex necessitate manere.

⋔ Dicamus ẽt ꝙ fere oẽs antiqui errauerũt in cognitiõe istaꝝ cãꝝ p totã vitã suã: ⁊ q̇dã dicebãt ꝙ terra est q̇escẽs ꝑꝑ suã equalitatẽ vt Anaximãdros antiquus: ⁊ dixit op̄z reȝ exñtẽ in medio remotã eẽ ab oꝛizõtib⁹ equaliter: vt non moueať ad suꝑi⁹: neq̄ȝ ad ĩferi⁹ neq̄ȝ ad latera: q̃m̄ qḋ fuit h⁹ impoſ̾e est vt moueať ad loca ꝯ̃ria. Et si hoc est ĩpossibile stabit ⁊ quiescit necessario.

⋔ Iste est ꝓmo terti⁹ in q̇ete terre ĩ medio: ⁊ ẽ magis 90
sufficiẽs: ⁊ istũ ꝓmonẽ v̾ificat Pla. ⁊. d. Ari. ꝙ q̇dam dicũt ꝙ terra q̇escit ꝑꝑ suã eq̃litatẽ. i. ꝑꝑ equalitatẽ suaꝝ distãtiaꝝ ab oꝛbe ꝯtinẽte ex oĩb⁹ ꝑtib⁹: ⁊ rõ ei⁹ sicut. d. est ꝙ oȝ ꝙ res mota ab oꝛiçõte ꝯtinẽte ipsaȝ q̃ ĩnata est moueri ad ip̄z eq̃liter vt figať illic in medio: vt si imaginati fuerim⁹ coꝛp⁹ spericũ ferri positũ in cẽtro spere cõcaue adamãtee: q̃m̄ tũc nec̄iũ est vt illud coꝛp⁹ stet in cẽtro ꝑꝑ eq̃litatẽ attractiõis: cũ sit ĩpoſ̾e moueri motib⁹ ꝯ̃rijs: ⁊ ĩpoſ̾e est vt fundãť ⁊ diuidanť sue ꝑtes. ⋔ Et ista opĩo differt ab opĩone dicẽtis ꝙ cã ⁊ stat⁹ ei⁹ in medio est expulsio ei⁹ a motu oꝛiçõtis eq̃l̾r in h̅: ꝙ dicẽs hãc opĩonẽ ponit terram h̾e motũ nãlẽ ⁊ ponit suã q̇etẽ violẽtam. Dicẽs aũt scḋaȝ opĩonẽ ponit vtrũq̄ȝ violẽtũ. s. motũ ad mediũ ⁊ q̇etẽ in eo: ⁊ iõ hec opĩo ẽ magis sufficiẽs cũ nõ cõtingat ei ĩpossibilitas ꝯtingẽs ꝓmo sermoni. s. ꝙ motus circularis sit causa motus grauis ⁊ leuis.

Si corp' [s]ꝑericũ ferri [po]neret in c[ẽtro] spere cõ[caue] adamãt[ee ne]cessario [sta]ret i cẽtro [pp] eq̃litatẽ [attra]ctionis.

⋔ Hoc aũt decidiť ꝑsuasibil̾r q̇dẽ non vere aũt: ꝓm. n. hãc rõnẽ nec̄iũ oẽ qḋcũq̄ȝ ponať in medio manere. Quare ⁊ ignis quiescet. Qḋ. n. dictuȝ est nõ ꝑpꝛiũ in terra.

⋔ Et dicamus ꝙ iste ꝓmo nõ est ver⁹: q̃m̄ si ita eẽt necesse eẽt vt oẽ qḋ ponereť ĩ medio q̇esceret in eo. Ergo si ignis ponereť in medio nõ mouereť oĩo: sȝ q̇esceret. Sermo. n. Anaximãdri nõ est ꝑpꝛius terre.

⋔ Quia dicentes hanc cãm opinanť ꝙ cã q̇etis terre 91
in medio est sil̾itudo ꝯ̃ctiõis continẽtis circũquaq̄ȝ: aut equalitas declinatiõis ei⁹ in oĩb⁹ partib⁹. s. qꝛ nõ declinãt ad partẽ ꝑpꝛiã: ⁊ h̅ est manifesti⁹ ex ꝓmone eoꝝ: ⁊ declinatio ignis est ad oꝛiçõtẽ: ⁊ sil̾r aeris. Cõtinget igiť ꝙ q̇es terre in medio si est ꝑꝑ eq̃litatem declinatiõis nõ est ꝑpꝛiũ terre: sȝ igni ⁊ alijs elemẽtis. Elemẽta. n. sunt duobus modis: aut grauia aut leuia. si ergo graue stat in medio ꝑꝑ eq̃litatẽ declinationis. ğ ip̄z ⁊ leue ꝯueniũt in motiõe sua ad circũferentiã. Et cũ ita sit mirũ ẽ vt qḋcũq̄ȝ coꝛp⁹ ponať in medio ex coꝛpoꝛib⁹ simplicibus stet in eo necessario.

⋔ Dec

¶ Hec igiť est intētio eiꝰ qꝺ.ꝺ.ꝙ necesse ē huic positioni vt oē positū in medio q̄escat in eo: ⁊ si nō istud qꝺ nō est īnatū moueri ad circūferētiā neqꝫ ↄ̄ a circūferētia nō est nec̄e vt stet in medio ꝑꝑ hāc cāꝫ: vt graue ꝭꝫ nostrā opionē: qꝛ īnatū est moueri ad meᵐ nō a medio. Et dicētibꝰ ēt ꝙ terra q̄escit: qꝛ expelliť ad mediū a circūferētia eq̄lr: hec ↄ̄dictio ꝯtingit: ⁊ ē vt stet in medio oē positum in eo. ¶ The. aūt. ꝺ. ꝙ h̄ ↄ̄dictio nō est vl̄is. s. ↄ̄dictio dicēs ꝙ oē positū dꝫ stare in eo nisi qꝛ mediū ꝭmōis Plato. in timeo in hac ītētiōe est. q. vl̄e in dādo cāꝫ hāc. Dictū. n. ē in timeo ꝙ res ꝯsil̄is cū fuerit posita in medio nauis nō ꝺclinabit ad alteꝝ lateꝝ: ⁊ huic positiōi vl̄i ↄ̄dicit Arist. ex h̄ ꝙ ignis moueť a medio: ⁊ cū ita sit opꝫ dicēteꝫ h̄ dare cāꝫ ꝓpriā q̄etis terre in medio: ⁊ ꝭꝫ hoc ↄ̄dictio erit ꝭꝫ ꝭmonē dicētis nō ꝭm rē in se. ¶ Scꝺm aūt nostrā explanationē est ↄ̄dictio firma ꝭꝫ rē i se.

Themistij reꝓhēsio cōtra Ar. ⁊ Pla. defensio.

Auer. defendit Aristo. ↄ̄ Themi.

¶ Themi. aūt. ꝺ. ꝙ nō ē difficile dissoluere hāc ↄ̄dictionē. Pla. aūt nō accepit hūc ꝭmonem vl̄r. s. nō posuit ꝙ oē ꝯsil̄e qꝺcūqꝫ sit cū fuerit in medio posituꝫ q̄escet ⁊ nō declinabit ad aliq̄ꝫ ꝑtem: sed posuit ꝙ oē ꝯsil̄e qꝺ īnatū est q̄escere si ponať in medio rei cōsimilis q̄escit nec̄io: ⁊ ꝑꝑ h̄ finxit ꝙ h̄ ↄ̄dictio nō ꝯtingit ei. Ignis. n. ipol̄e est vt separeť a motu: ⁊ ista ↄ̄dictio de igne ita est sicut si aliq̄s dixerit in ↄ̄dictione istiꝰ ꝭmōis ꝙ hō cū positꝰ fuerit in medio ꝯsil̄is q̄escet. Hō. n. hꝫ nāꝫ moueri inq̄ꝫtū est aīal: sꝫ nō est necesse vt q̄escat inq̄ꝫtū tale cū fuerit positū in medio ꝯsil̄is: ⁊ intēdit ꝙ nulla ē dr̄ia iter ↄ̄dictionē de igne aut de aīali in apparētia casus istiꝰ ↄ̄dictōis. ¶ Et h̄ qꝺ. ꝺ. The. nihil ē. Qm̄ si intēdit de hac ꝓpōne dicēte ꝙ ꝯsil̄e cū fuerit positū i medio ꝯsil̄is q̄escit: ꝙ h̄ nō est veꝝ nisi i eo qꝺ natū ē recipe q̄etē. querimus ab eo vtrum intendat per hoc recipere quietem violētā: aut nāl̄ē. si violētā. ḡ ignis cōnatus est recipere q̄etē violētā: si nāl̄ē dicemꝰ ei si intēdebat illud qꝺ ē īnatū recipe q̄etē nāl̄ē cuꝫ fuerit in medio nec̄e ē vt ista nā qua corpꝰ positum est in medio ꝯsil̄is recipit q̄etē in medio sit cā q̄etis eiꝰ in medio: nō qꝛ est i remotiōe eq̄li a corpe ꝯtinēte: qm̄ h̄ q̄es est nec̄io violēta: ⁊ nā est cā exn̄s in re q̄escēte non in extrinseco.

Defēsio pla. a Thēistio ↄ̄ Aristo.

Defensio Ar. ↄ̄ The.

¶ Et si intēdit istud qꝺ īnatū ē recipe q̄etē nāl̄ē nō in medio ignis īnatus est recipe q̄etē nāl̄ē in loco ei nāli. s. circūferētia: ⁊ ꝑ illā q̄etē ꝯseq̄ť ignis motū celestē circularē: ⁊ vl̄r sicut diximꝰ cū cā q̄etis terre in medio est eq̄litas declinatiōis ad oēs ꝑtes in illo loco in quo natū est moueri a medio: h̄ nec̄io existit i igne. s. ꝙ īnatū ē moueri a medio ad circūferētiā: ↄ̄dictio igť v̄a ē sine dubio. ¶ Si igť aliq̄s dixerit ꝙ ignis nō accidit eiꝰ ꝑtibus vt moueanť a medio nisi ꝙ ꝑtes eiꝰ nō sint in medio ad circunferētiā v̄e. Et si ponerenť in medio v̄e q̄escerēt. ¶ Diceť ei r̄n̄dēdo ꝙ simile huic ꝯtīget tibi in partibꝰ terre. s. ꝙ opꝫ eas moueri a medio: cū nō sint in v̄o medio: ⁊ sil̄r ꝯtiget in lapide expulso ad suꝑius vt moueať ad circūferētiaꝫ cū dimiserit ip̄m motus expellētis: nō ad cētruꝫ si fuerit magis ꝓpinquus circūferētie v̄sus quaꝫ expellitur q̄ꝫ circunferētie opposite.

Nā ē cā existēs in re q̄escēte nō i extrisɔco. Jdē 2. ph. t. c. 3.

Dubium.

Solutio.

¶ Sed ⁊ nō nec̄iuꝫ: nō. n. solū videť manēs: sꝫ ⁊ lata ad medium. Ubi. n. q̄cunq̄ꝫ fertur particula ipsius nec̄e est ferri ⁊ totam: vbi aūt ferť ꝭm nāꝫ: ⁊ manet ibi ꝭm nāꝫ. Nō igť ꝑꝑ sil̄r se hr̄e ad extrema. Hoc q̄deꝫ. n. oībꝰ cōe: ferri autē ad medium proprium terre.

¶ Dicamus ēt ꝙ ꝭmo eius nō ē necessarius: qꝛ nos videmus ꝙ nō tm̄ terra q̄escit in medio: sꝫ ēt moueť ad ipsuꝫ: ⁊ i quocūq̄ꝫ loco fuerit motꝰ alicuius partis illic etiaꝫ erit motus totius terre nec̄io: ⁊ vbi mouetur naturaliter: ibi quiescit naturalr̄: manifestū igť ē ꝙ terra quiescit: nō qꝛ equalr̄ distat ab orizōtibus: quia hec causa cōmunis est omnibus corporibus nō tantū terre. Motus autē ad medium est proprius terre.

¶ Dixit: ⁊ si cā in q̄ete terre in medio eēt mediū: ⁊ ꝙ 92
ipol̄e est vt moueať ad ꝑtes ↄ̄rias: tūc terra si fuisset extra mediū nō moucreť ad medium: cuꝫ cā motus eius ad mediū sit ↄ̄ria cāe quietis eius in medio: qm̄ ꝭꝫ hanc opinionē cā motus exitus est a medio in eo qꝺ est mediū: ⁊ causa quietis est mediū. Exitus autē a medio ↄ̄rius est medio: sed nec̄io moureť ad nō mediū: qm̄ nec̄io eēt vt moureť ad circūferētiā ꝓpinquiorē. Et nos videmꝰ ꝙ cū fuerit extra mediuꝫ mouebiť ad mediū. ergo cā quietis eiꝰ in medio nō est eq̄litas tractiōis: sicut dc̄m ē in Timeo. ¶ Et nō dꝫ aliq̄s dicere ꝙ pars terre cū fuerit extra mediuꝫ moueť ad circūferētiā q̄ est ex ꝑte cētri. Uisuꝫ ē. n. ꝙ corpa hn̄tia declinationeꝫ vigoranť in motu q̄ꝫto magis fuerint ꝓpinq̄ loco ad quē moueť. h̄ igť est vnū eoꝝ ꝭꝫ quē possumꝰ ītelligere hūc locuꝫ: ⁊ est ↄ̄dictio v̄a. ¶ Alex. aūt ꝭꝫ ꝙ narrauit The. explanat hūc locū ꝭꝫ suū modū: ⁊ nō addit hāc intētionē quā nos addimꝰ. D. n. ꝙ cū nec̄e est ꝙ cā quietis terre q̄ est mediū nō est cā motus eiꝰ ad mediū. ḡ non est cā in q̄ete eiꝰ in medio. Et hoc ꝯtingit dicētibꝰ ꝙ est q̄escens: qꝛ est in medio: qꝛ cū cā q̄etis eiꝰ fuerit: qꝛ ē in medio: ⁊ cā motꝰ eius erit: qꝛ est extra mediū: ⁊ eē extra est ↄ̄riū ad eē in medio. ergo cā motꝰ eiꝰ nō est cā q̄etis eiꝰ. ḡ cū fuerit extra mediū nō est nec̄e vt moueatur ad mediū: qm̄ oppōnes cāꝝ ↄ̄riaꝝ sunt ↄ̄rie. Sed nos videmꝰ ipsaꝫ cū fuerit extra mediuꝫ moueri ad mediū. ḡ cā motus eius ad mediū eadē est cū cā q̄etis eiꝰ in medio. s. nā grauitatis i terra. ¶ Et The. ↄ̄dicit huic explanatiōi: ⁊. ꝺ. ꝙ nō ē nec̄iuꝫ cū mediū nō fuerit cā motꝰ eiꝰ ad ipꝫ sꝫ aliꝺ. s. exitꝰ eiꝰ in medio vt nō sit cā q̄etis eiꝰ in medio. Fingit. n. ꝙ cuꝫ aliq̄d fuerit negatū vt ip̄m sit cā alteriꝰ rei nō seq̄ť vt non sit cā alteriꝰ rei. U. g. ꝙ si v̄tus visibilis nō est cā ambulatiōis: nō seq̄tur vt nō sit cā visiōis. Et multiplicauit sermonē in hoc: ⁊. ꝺ. ꝙ illa sunt eadē quoꝝ cāe sunt eedē: ⁊ ea q̄ sunt plura ⁊ diuersa hn̄t cās plures. ergo nō motꝰ terre ad mediū est aliud q̄ꝫ q̄es in medio: nec̄e est vt cā motꝰ ad mediū sit cā alia a cā quietis. Et iō si aliq̄s dixerit ꝙ grauitas est cā vt moueať ad mediū cū fuerit extra ipꝫ nec̄e est cū sit īnata q̄escere nālr̄ nō violēte sequitur alteꝝ istoꝝ duoꝝ: aut grauitas nō existat i ea cū fuerit in medio: aut si sic vt nō sit cā motꝰ ad mediū: sꝫ impol̄e est vt grauitas nō existat in terra qn̄ ē in medio. ḡ nō ē cā eēntialis motꝰ eiꝰ ad mediū: sꝫ cā motꝰ eiꝰ ad mediū est eiꝰ exitus. Et cuꝫ cā motꝰ eius est suus exitus a medio. ḡ cā q̄etis eiꝰ in medio ē suuꝫ eē in medio: ¶ Et totū h̄ ē falsuꝫ. Quies. n. est finis motꝰ ⁊ est nec̄iū vt cā eiꝰ qꝺ est an̄ finē ⁊ finis sit eadeꝫ: qm̄ si nālr̄ moueť ad mediū: ⁊ ab aliquo p̄n°: cōtingit vt ex illo p̄ncipio q̄ mo-

Corpa hn̄tia ꝺclinatiōeꝫ vigoranť in motu quāto magis fuerit ꝓpinqua loco. Jꝺ. ꝭ. t. c. 35. ⁊. 8. ph. 76.

Expō Alex.

The. ↄ̄ alex.

Auer. ↄ̄ the.

Impoſſe ē ꝙ ꝯ̃ria attribuā tur eidē agēti eodez mō. Idē. 2. phy. tex. c. 30. ꝛ. 5. met. t. c. 2.

netur cū fuerit extra mediū qeſcat cū fuit ī medio. ſed h̃ opatio inueniṫ in hac eadē cā duob⁹ modis diuerſis: cū mot⁹ ſit ꝯ̃rius qeti: ꝯ̃ria aūt ipoſſe eſt vt attribuanṫ eidē agēti eodē mō. Grauitas igr̃ cū fuerit extra meᵐ ē cā mot⁹ ad mediū: ꝛ cuz fuerit in medio erit cā qetis in medio. Qui g̊ attribuit has duas opatiōes diſpōnib⁹ ꝯ̃rijs agēti nō ipſi agēti peccat: vt dicēs ꝙ cā mot⁹ ei⁹ ad mediū cū fuerit extra medium eſt exit⁹ ei⁹ a medio: ꝛ cā qetis ei⁹ in medio eſt ſuū eē in medio. Iſti. n. ponūt diſpōnē agētis loco agentis: ꝛ q̄runt aliqd ꝛ ſtant circa ipz: ꝛ qꝛ diſpō agētis qua agit ē ꝓpinq̄ ipſi agēti: iſte ſmo fuit valde ſufficiēs: ita ꝙ The. errauit in illo: ꝛ fecit ipz errare ſm qd ꝛ ſimplr̃: qm̄ cū nō iuenit grauitatē cām ſimplr̃ mot⁹ ꝛ quietis remāſit vt ſit cā p aliquā diſpōnē: ꝛ poſuit ꝙ diſpōnes qbus eſt agēs ſunt cāe in hoc: ꝛ cum iſte diſpōnes fuerint ſingulares erunt cā p accn̄s: ꝛ iō ſi iſte due diſpōnes eēnt cā eēntialiter ꝯtingeret vt inuenirenṫ in oī poſito extra mediuz aut in eo. Ariſto. aūt nō fuit locut⁹ de cā agēte motū ꝛ quietē niſi cuz diſpōnib⁹ ſuis ꝯ̃rijs: ꝛ iō. d. ꝙ ſi equalitas remotiōis a circūferētia: qđ eſt mediū nō fuit cā motiōis terre ad mediū: neċe eſt vt nō ſit cā in ſua qete in medio. Et qꝛ in hac ꝯ̃dictiōe poſuit ꝙ ſi terra imagiata eēt extra mediū neċio moueret ad ipz mediū. ¶ Et qꝛ ita eſt icepit notificare hoc ꝛ. d. ꝛ nō tm̄ videm⁹ terrā

Expō text⁹.

qeſcētē in medio: ſz ēt moueṫ ad ipm. i. ꝛ ꝯ̃dicit huic ſmoni: qꝛ nos nō tm̄ videm⁹ terrā ſm totū quieſcere in medio: ſz ēt ſm totū moueri ad mediū: cuz fuerit imaginata extra: ꝛ ſignuz eius eſt: qꝛ videm⁹ ptes eius cū fuerit extra mediū moueri ad mediū: ꝛ idez eſt mot⁹ toti⁹ terre ꝛ vni⁹ glebe ꝛc̄. ¶ Et cū poſuit ꝙ cā motus eius ad mediū nō eſt mediū: poſuit ꝙ neceſſariū eſt ꝙ illud qđ eſt cā mot⁹ ad mediuz ſit idē cū cā qetis ei⁹ in medio. Et ſi appuerit ꝙ cā mot⁹ ei⁹ ad mediū eſt ſua potētia nālis: manifeſtū eſt ꝙ illa po⁹ erit cā qetis in medio: ꝛ. d. qđ mouetur nālr̃ illic ſtat nālr̃. i. ꝛ cū manifeſtū eſt ꝙ cū nō moueṫ ad mediuz violēte. i. ab aliquo extrinſeco: ſz nālr̃: ꝛ ex pnci pio in eo: neċe ē vt in loco ad quē mouetur nālr̃ qeſcat nālr̃: cuz iſtud qđ moueṫ nālr̃ recte non moueṫ niſi vt qeſcat nālr̃: ꝛ iſta ꝯ̃dictio eſt ꝯ̃dictio pfecta: qm̄ ōſtruit falſuz ꝛ ꝯfirmat veꝝ. ¶ Et pp h̃. d. poſt. declaratū eſt igr̃ ex ſmone. i. declaratuz eſt igr̃ ex h̃ ſmōe corruptio ſmōis dicētis: ꝙ meᵐ ē cā qetis ei⁹ ꝛ exit⁹ ab eo eſt cā mot⁹ eius: qm̄ iſta cā ē cōis terre ꝛ alijs: ſz cā qetis ei⁹ in medio ē grauitas: ꝛ hoc intēdebat cū. d. motus autē ad mediuz ē ꝓpriuz terre.

Idē ē mot⁹ totius terre ꝛ vnius glebe. Idē p̄ ce. t. c. 19. 73. ꝛ. 58. ꝛ 80. Idē hic ſupra. 35. ꝛ 3° phy. 52.

¶ Incōueniēs aūt ꝛ hoc quidē q̄rere pp qd manet terra in medio: ignis aūt nō q̄rere pp qd in extremo. Siquidē. n. ꝛ illi nā loc⁹ extremus: palā qꝛ neċiuz eſt eē quēdā ꝛ terra nā locuz. Si aūt non huic iſte loc⁹ nā: ſz pp neceſſitatē manet eā q̄ ſimilitudinis: quēadmodum q de eqtricos ſmo. Fortiter qdē. Silr̃ aūt vndiqz tēſe: qm̄ nō diſcrepetur: ꝛ eſuriēte ꝛ ſitiēte valde qdē: ſilr̃ aūt ab eſibilibus ꝛ potabilib⁹ equalr̃ diſtante. Etenim hunc qeſcē neċiū. Querēduz ipſis de ignis manſiōe in extremis: mirabile aūt ꝛ de manſione quidē q̄rere: de latione autē ipſoꝝ nō querere pp quā cām hoc quidē ſurſuz ferṫ: hoc autē ad mediuz: nullo impediēte.

¶ Dicamus ēt ꝙ feduz eſt vt q̄rēs pſcruteṫ q̄re terra poſita ē in medio: ꝛ nō pſcrutetur q̄re ignis eſt poſit⁹ cuz orizōte: qm̄ ſi orizon eſt loc⁹ nālis ignis: manifeſtū ē ꝙ neċiū ē vt mediū ſit loc⁹ nālis terre: qm̄ ſi iſte loc⁹ non fuerit nālis terre ꝛ fuerit fixa ꝛ permanens ꝓpter neceſſitatē equalitatis ab orizontib⁹. Erit iſte ſmo ſilis ſmoni extēſo circunq̄qz extēſione forti nō abſciſſa. Et ſilis huic qđ dr̃ de hn̄te ſitiz ꝛ famē valde: ꝛ cib⁹ ꝛ vinū ſunt valde remota ab eo eq̄lr̃. ſ. ꝙ neċium ē vt qeſcat ꝛ nō moueaṫ oīno. Et opz nos pſcrutari ēt de qete ignis in orizonte. Et miꝝ eſt de q̄rēte cāz qetis corpoꝝ ꝛ nō q̄rēte cāz mot⁹ eoꝝ. Dico q̄ de cā q̄daz moueṫ ad ſuperius: ꝛ q̄dā ad iferius niſi aliqd ipediat.

¶ Dicit: ꝛ iſti nō poſſunt dare cāz pp quā ignis qeſcit 93
in circūferētia: ꝛ pp hoc valde eſt malū ꝛ fedum: vt aliqs q̄rat quare qeſcat terra: ꝛ dat cām in hoc: ꝛ nō q̄rit q̄re ignis qeſcit in oriçonte: neqꝫ pōt dare cām. Qm̄ cāe reꝝ ꝯ̃dictoriaꝝ dicunṫ eē diuerſe: ꝛ pp h̃ ſi aliqs ꝯceſſerit ꝙ cā qetis ignis in circūferētia eſt leuitas: neċe eſt igiṫ vt ꝯcedat ꝙ cā qetis terre in medio eſt grauitas. Qui vō hoc nō ꝯcedit: nō pōt dare cām pp quā ignis qeſcit in circūferētia. D. reuerſus eſt ad dicēduz rōnes quibus cōfirmat errorē ſuum. ¶ Et. d. qm̄ ſi iſte loc⁹ nō fuerit nālis terre ꝛc̄. i. qm̄ ſi iſti nō dixerūt in cā qetis terre in medio ꝙ ſit nā terre ꝛ ſua forma. ſ. grauitas: ꝛ ēt dixerūt ꝙ eē eſt eq̄litas remotionis ab oriçonte: ꝛ ꝙ accidit ei ex attractiōe ex oīb⁹ partib⁹ eq̄liter vt qeſcat in medio: ꝛ nō diuidaṫ: ſimile ē ei qđ accidit ceuſa attracta equalr̃ ex oībus partib⁹: qm̄ ſic nō abſcindiṫ. Et ſilē ē ei qđ accidit habenti famē ꝛ ſitim equalr̃ ꝛ fuerit panis ꝛ aqua in partib⁹ cōtrarijs: qm̄ ꝯtinget ei vt ſtet ꝛ non moueaṫ: ꝛ dicunt hoc ꝛ dant iſta exempla opponēdo huic qđ ꝯtingit eis. ſ. ꝙ res attracta ex oī parte diuiditur. Et qꝛ aliqs pōt dicere eis ꝙ ſi ita eēt ſicut vos fingitis neċe eſt vt terra diuidereṫ: ꝛ mouereṫ ptes ei⁹ ad circūferētiā ex oībus partib⁹. dicūt opponēdo hoc exēplū de ceuſa: qđ attrahiṫ ex oī parte: ꝛ tm̄ nō diuidiṫ: ꝛ h̃ qđ dicunt ē falſum: imo neċe eſt vt ſi potētia attrahētis fuerit fortioꝛ potētia qua retinētur partes attracti ab oībus ptibus vt diuidaṫ: ꝛ vt cuz potētia retētiōis fuerit fortioꝛ potētia q̄ eſt attractionis eq̄lis ex oīb⁹ ptibus neċe ē vt res attracta ſtet in medio attrahētis cōſilis. ¶ Et h̃ ē qđ. d. The. ꝙ nō accidit ceuſa vt diuidaṫ niſi cum attractio nō fuerit cōſimilis nihil ē: qm̄ ex attractione cōſimili nō contingit niſi diuiſio cōſilis: nō vt nō ſit diuiſio oīo cuz potētia attrahētis fuerit fortioꝛ retētiōe potētie rei attracte. ¶ Et anteq̄ꝫ incipiat declarare ꝙ neċe ē ſi cā qetis terre eēt h̃ qđ fingūt: neċe eēt vt diuidereṫ: reuerſus eſt ēt ad dicēdū quoddā impoſſibile qđ eis accidit. Iſti. n. q̄runt cām qetis: ꝛ nō inquirunt cām motuum ꝯ̃rioꝝ in iſtis corpib⁹ ſimplicib⁹. q. igr̃. d. ꝙ miꝝ ē de iſtis q̄re nō q̄rūt de cauſis qetis elntoꝝ in ſuis locis nālibus niſi in terra tm̄: neqꝫ q̄rūt de cau

ſis ēt

sis etiam motuum eoꝛuȝ sicut de quiete.

¶ Sȝ adhuc neqȝ veꝝ qđ dĩ ꝭm accidẽs tñ hoc veꝝ ꝙ necͥum manere in medio oẽ cui nihil magis huc ꝙ̃ illuc moueri cõtigit. Sȝ ꝓpter hãc rationẽ nõ manet ſȝ mouebitur: nõ tamẽ totum sed diuulsum.

¶ Et dicamus ẽt ꝙ iste ꝭmo non est verus vt accidat sermoni dicentis: quoniaȝ oẽ qđ nõ opȝ moueri huc neqȝ illuc figitur τ stat in medio necessario. Dicamus igitur ꝙ ꝑꝑ hunc sermonẽ nõ debet stare in medio: sed diuidi τ moueri ad omnes partes.

94 ¶ Uult ꝯdicere ꝭmoni dicẽti ꝙ oẽ qđ natum est moueri ad oẽs partes equalr̃ necͥo dȝ stare. ¶ Et. d. ꝙ ista ꝓpositio nõ est vã: qm̃ ꝙ̃uis totum corpus hẽat situm cõsimilẽ respectu circũferẽtie: tñ ptes nõ hñt situm cõsimilẽ: ſȝ q̃libȝ pars eaꝝ ẽ ꝓpinquioꝛ alicui parti ꝙ̃ parti illi cõtrarie: quapꝑ necesse est vt si virtus moti aut potẽtia attractionis fuerit foꝛtioꝛ potẽtia retẽtionis partiũ τ diuidanẗ τ moueanẗ insimul ad oẽs partes. ¶ Et iduxit ꝭmonẽ in forma vl̃i sine hac cõditione: qꝛ potẽtia declinationis q̃ est in terra videtur foꝛtioꝛ ꝙ̃ retẽtio partiũ terre: τ ideo cuȝ terra cecidit collectio magna diuidetur τ descẽdẽt partes. s. cuȝ ista collectio fuerit superius violẽta: τ ẽt videmus plures partes terre disiunctas a suo toto: τ si eẽt sicut dicunt opoꝛteret vt partes mouerẽtur ad ꝓpinquioꝛẽ oꝛiçõtẽ. ¶ Et Them̃. rñdet sup hoc ꝙ dicẽtes terram stare in medio ꝓpter equalitatẽ remotionis a circũferẽtia nõ dicunt ꝙ terra innata ẽ moueri a medio: ſȝ quiescere in medio. ¶ Et si eẽt sicut d. Themi. pro eis eẽt verũ vl̃ ꝓpe veꝝ: qm̃ cã ꝓpinqua in quiete eius in medio ẽ: qꝛ est grauis: τ cã grauitatis eius ẽ: qꝛ est valde remota a motu circulari. Remotio. n. a motu dat grauitatẽ τ quietẽ τ frigiditatẽ: sicut vicinitas dat leuitatẽ τ caliditatẽ τ motũ. Sȝ omne hoc nõ apparet ex ꝭmone eoꝝ nisi ꝭm expositionẽ remotã: τ ꝓpter hoc si intẽdebant hãc intẽtionẽ errabãt in doctrina sua: τ si intẽdebãt h̓ qđ vĩ ex manifesto sermonis eoꝝ simplr̃ peccant.

Them̃. defendit ꝓdictos ꝯ Aristo.
Auer. ꝯ the.

Remotio a motu dat grauitatẽ τ quietẽ. τ frigiditatẽ vicinitas dat leuitatẽ τ caliditatẽ τ motũ. cõsil̓e infra, c. 102.

¶ Eadẽ eniȝ rõ congruit τ in igne. Necesse eniȝ posito in medio manere silr̃ quẽadmodum terra: silr̃ eniȝ se habebit ad signoꝝ extremoꝝ qđcũqȝ. Sȝ tñ fertur a medio quẽadmoduȝ τ vĩ latus: si nõ aliquid ꝓhibeat ad extremũ: verũtamẽ nõ tot⁹ ad vnũ signũ. Hoc eniȝ necessariũ solũ accidere ex ratiõe ea que de silr̃tudine: ſȝ ꝓpoꝛtionata particula ad ꝓpoꝛtionatũ extremũ. Dico aũt puta quarta pars ad quartã cõtinẽtis partẽ. Neqȝ eniȝ punctũ coꝛp⁹ est. Quẽadmodũ aũt τ si ex magno conueniat densatũ in minoꝛẽ locuȝ: sic vtiqȝ ex paruo in maioꝛẽ rarius factuȝ. Quare vtiqȝ τ terra hoc modo moueretur a medio ꝓpter similitudinis rationẽ: si nõ natura terre iste locus eẽt.

¶ Et dicamus ꝙ iste ꝭmo manifest⁹ est silr̃ in igne. Ignis enim cũ positus fuerit in medio stabit necessario sicut terra stat: qm̃ tũc equalr̃ distat ab oꝛiȝõtib⁹: ſȝ mouetur a medio ad superius: sicut videmus ꝙ facit: sed nõ moueẗ ꝭm totũ ad idẽ punctũ: qm̃ sic necessario cõtingit tm̃ hoc ꝭmoni dicẽtis equalitatẽ: ſȝ q̃libet partium ignis moueẗ ad suũ simile partium oꝛiȝontis: dicẽdo ꝙ quarta pars ignis moueẗ ad quartã partẽ oꝛiȝõtis: τ nõ est augmẽtatio coꝛpoꝛũ ad punctũ notũ. Ignis. n. cũ strigitur ex magnitudine ad paruitatẽ: τ cũ dẽsatur ꝑueniet ad locuȝ minoꝛẽ. Et cũ expãditur a ꝑuitate ad magnitudinẽ: τ rarificaẗ veniet ad maioꝛẽ locuȝ. Et si ita sit τ mediũ nõ est loc⁹ naturalis terre. Terra enim mouebitur tali motu propter equalitatẽ remotiõis ab oꝛiȝontibus.

¶ Uult declarare ꝙ necͥo accidit partib⁹ coꝛꝑis qđ 95
est in medio vt diuidanẗ. partes. n. nõ equalr̃ distãt a circũferẽtia nisi eẽt vnũ punctũ īdiuisibile: tũc igr̃ nec̃e eẽt vt staret illa pars in medio: τ dat rõnẽ ex h̓ qđ apꝑet in igne. Ignis. n. cũ posit⁹ fuit in medio: partes ei⁹ mouebunẗ ad cicũferẽtiaȝ. ¶ Et. d. τ dicam⁹ ꝙ ꝭmo τc̃. i. τ dicam⁹ ꝙ hoc qđ cõtingit eis. s. ꝙ ptes terre mouẽtur ad circũferẽtiã ex oĩb⁹ ptib⁹: τ ꝙ q̄es q̃ seqtur a positiõe eaꝝ est toti⁹ terre non ptiũ manifestũ est in igne. Ignis. n. cum positus fuit in medio stat ꝭȝ totũ: τ moueẗ ꝭȝ ptes: τ ꝯtigit eis dicere ꝙ q̄es terre τ ei⁹ mot⁹ ẽ sic̃ q̄es ignis τ mot⁹ ei⁹: qꝛ ꝯtiget eis cũ terra steterit in medio ꝭȝ totũ ꝑꝑ eq̃litatẽ remotionis dicere ꝙ q̄es ei⁹ in medio est violẽta: τ motus ei⁹ ad circũferẽtiã est nãlis. ¶ D. d. qm̃ tunc erit remot⁹ eq̃lr̃ ab oꝛiçontib⁹ ſȝ mouetur a medio ad superi⁹ sicut videm⁹ ipm̃ facere. i. nec̃e ẽ vt ignis q̄scat ꝭȝ totũ in medio sicut sentim⁹ ꝙ ẽ remot⁹ ab oꝛiçõtibus eq̃lr̃ τ ẽ inat⁹ moueri ad ipsos. ¶ D. d. ſȝ nõ moueẗ ꝭȝ totũ ad idẽ pũctũ. i. τ lȝ ignis moueẗ a me⁰ tñ videẗ nõ motũ ꝭȝ totũ ad idẽ pũctũ: qđ ꝯtigit ꝭmoni eoꝝ ꝙ illud qđ inatũ est moueri ad circũferẽtiã eq̃lr̃ ẽ ꝭȝ totũ nõ ꝭȝ ptes. s. ꝙ a ꝭmõe eoꝝ nõ seqtur nisi ꝙ illud qđ ẽ positũ in medio q̄scat ꝭȝ totũ non ꝭȝ ptes: τ sic iuenim⁹ accidere in igne. ¶ Et itẽdebat ꝑ hoc qđ accidit igni v̓ificare qđdã qđ ꝯtingit ꝭmõi eoꝝ: τ qđdã nõ. Isti. n. ponũt ꝙ terra stat ꝭȝ totum τ ptes in medio ꝑꝑ eq̃litatẽ declinatiõis: τ ipse. d. ꝭm aũt totũ v̓e ꝯseqẗ ex hac põne: ꝭȝ v̓o ptes nõ est veꝝ τ testaẗ huic qđ vĩ in igne q̱ stat ꝭȝ totũ in medio τ moueẗ ꝭȝ ptes ad oꝛiçõta eq̃lr̃: τ hoc itẽdebat cũ. d. qm̃ hoc cõtingit necͥo tm̃ ꝭmoni dicẽtis eq̃litatẽ. i. necͥo cõtingit ꝭmoni dicẽtis ꝙ remotiõis terre eq̃litas ab oꝛiçõtib⁹ est cã q̄etis ei⁹ vt q̄scat ꝭȝ totũ nõ ꝭȝ ptes. ¶ D. d. ſȝ q̃libȝ ptiũ ignis moueẗ τc̃. i. ſȝ cuȝ ignis fuerit posit⁹ in medio nõ ꝭm totũ mouebiẗ ad eũdẽ locũ circũferẽtie: ſȝ q̄scet ꝭm totuȝ τ ꝭm ptes mouebiẗ ad locũ oꝛiçõtis ꝯsil̓eȝ q̱ distiguiẗ a duab⁹ lineis exeũtib⁹ ad oꝛbeȝ a cẽtro ſꝑe ignis: q̃ si ex igne distixerũt q̃rtã ptẽ distinguẽt ex oꝛbe q̃rtã cũ fuerimus imaginati ꝙ cẽtrũ spere ignis sit positũ in medio τ cẽtrũ terre sit idẽ apud sensum: τ vlr̃ poꝛtiões ꝯsiliũ ptiũ sunt ille q̃ idẽ cẽtrũ τ eosdẽ ãgulos hñt.

Elemēta nō hñt quātitatē terminatā. op pōm vide. 2. de aīa. 4i. t. 32. 6. ph. t. 49. ⁊ alibi ⁊c.

¶ D.d.⁊ augmētatio corpoꝝ nō est ad pūctū motū: ħ est alia ɔ̄dictio fundata sup ħ ꝙ elnta nō hñt q̄ti tatē terminatā:⁊ ħ intēdebat cū.d.ꝙ additio corpo rū nō est ad pūctū termiatū:ſ3 rarificanť vt veniāt ad magnā q̄titatē ⁊ ipiſſanť ⁊ veniūt ad puā.¶ D.d.⁊ cū ita ſit ⁊c.i.⁊ ſi terra fuerit poſita in meº:⁊ iſte locꝰ fuerit nō nālis eis ſicut in igne ɔtingit neċio vt appeat in ea ħ qđ appet in igne.ſ.ꝙ rarificať cū fue rit poſita in medio:ſ3 nō rarificať.ğ nō ſtat ī medio pp eq̄litatē declinatiōis.¶ Et The.d.ꝙ iſte ſmo ē

The. ꝫ Ar.

ſmo ſophiſticꝰ q̄uis in eo ſit aliq̄ ſufficiētia: nō ē.n. poſſe vt aliqs ɔcedat ꝙ ſimile poſitū in medio cōſi milis rarificeť ex oibꝰ partibꝰ equalr:ſicut nō ē poſſe vt trāſferať a medio cū hac poſitione.S3 cā in ħ ꝙ nō trāſfert neq3 rarificať eſt alia.¶ Et ēt cu3 aliqs finxerit ꝙ nō trāſferať pp equalitatē declinationis nō ɔtingit ex ħ vt nō rarificeť:ſicut nō ſeqtur ex ħ vt altereť.¶ Et ēt ſi ɔceſſerimꝰ ꝙ nō rarificať:tñ ħ nō facit vt nō ſtet in medio.¶ Et ēt ſi rarificeť vñ

Auer. defenſio p Ariſ. in Themiſtiū.

ſciť ꝙ rarificať.¶ Dicamꝰ nos igr̄ ſi cōceſſu3 eſt ꝙ eq̄litas declinatiōis nō eſt cā q̄etis in medio qd p deſt dāti cā3 dare cā3 q̄ nō eſt va cāti:neq3 abſcidiť cū abſcindiť cātū.Et ħ qđ.d.ꝙ non ſeqť ex ħ ꝙ ra rificeť vt trāſferať a meº:debes ſcire ꝙ Ariſt.nō.d. ꝙ cū rarificať neċe eſt vt tranſferať:ſ3 poſuit ipoſſi bilitatē in raritate.¶ Et ħ pōt itelligi diuerſis mo dis:quoꝝ vnꝰ eſt ꝙ cū poſuimꝰ ip3 eē valde rarū pp ſuū eē in medio:impoſſe eſt in ea puenire ad maiorē quātitatē ⁊ ad minorē:⁊ notū ē ſenſui ꝙ ipſa puenit ad maiorē ⁊ ad miorē.¶ Et ēt ſi eēt ī fine raritatis corrūpereť in ħ ſeculo antiq̄ ⁊ ſepareť ptes eiꝰ: qm̄ potētia retētiua q̄ eſt in ptibꝰ cū nō potuerit reſiſte re declinationi ⁊ patereť in raritate ⁊ ſegregatiōe: ⁊ patereť ēt in corruptiōe cū raritas in terra ſit cā cor ruptionis in ea:ex vtroq3 igiť iſtoꝝ duoꝝ apud me i poſſe ſeqť.¶ Et forte Ar.intēdebat vtrūq3:aut eoꝝ alteꝝ.¶ Et ħ qđ.d.ꝙ non ɔtingit huic poſitioni vt rarificeť:falſū eſt niſi ponat ꝙ cā q̄etis terre in meº nō eſt eq̄lis declinatiōis ⁊ cōſilitudo circūferētie:⁊ vlr ɔ̄dictiōes iſtiꝰ viri ſunt fundate ſup ħ ꝙ cā data ab iſtis hoibꝰ in q̄ete terre in medio non ē cā ppinq̄ q̄etis ſimplr:ſ3 q̄etis in medio:⁊ totum ħ nihil ē:qm̄ nō ſunt niſi p vba q̄ homines nō intelligebant.

¶ Quecūq3 igitur exiſtunt de figura ipſius ſuſpicata ⁊ de locis ⁊ manſione ⁊ motu fe re hec ſunt. Capłm. II.

Nos autē dicamus primū vtrū motu3 h3 aut manet. Queād modu3.n. diximus hi quidem ipſam vnū aſtroꝝ eē faciunt:hi aūt in medio ponētes reuolui ⁊ moueri dicūt circa polu3 me diu3. Qđ aūt eſt ipoſſibile palā ſumētibus principiū: ꝙ ſi qdē fertur ſiue extra mediu3 ens ſiue in medio:neceſſariū ipſa3 vi moue ri ħ motu. Nō.n.ipſiꝰ terre ē motꝰ:eteni vti q3 pticulariū vnaq̄q3 hāc hřet lationē. Nūc aūt in rectū oīa ferūť ad mediū. Propť qđ nō eſt poſſe ſempiternū eē violētū exñtem ⁊ pter nā3. Mūdi aūt ordo ſempiternus.

¶ Iſte igiť opiones ⁊ diuerſitates ſunt iter pſcrutātes ⁊ ɔſiderātes de cauſis rerū in fi gura terre ⁊ loco ⁊ quiete ⁊ motu eiꝰ. Vo lumus igiť dicere nos ⁊ perſcrutari de iſtis rebꝰ:ſ3 ante volumꝰ q̄rere vtrū terra moue reť aut quieſcat. Quida3.n. ātiquoꝝ ponūt terrā vnā ſtellaꝝ:ſicut diximꝰ ſupiꝰ: ⁊ qda3 dixerūt ꝙ eſt in medio ⁊ ꝙ reuoluiť ⁊ mo ueť ſup orbē mediū: ⁊ ħ eſt ipoſſe: ⁊ ſignu3 eiꝰ eſt ꝙ ſi nos iceperimꝰ dicere ꝙ terra mo ueť iſto motu ſicut narrauit extra mediū: ⁊ itra neċio mouebiť iſto motu violēte. Qm̄ iſte motus nō eſt eēntialis:qm̄ ſi eēt eēntia lis q̄libet pars eiꝰ mouereť iſto motu. Nos autē videmꝰ oēs partes terre moueri recte. Et cu3 ita ſit impoſſe eſt vt iſte motus terre ſit eternꝰ cū ſit violētꝰ nō nālis:elntū aūt mū di eſt eternū ſine abſciſione.

Cum deſtruxit opiones dictas in q̄ete terre:vult 96
dare cām in ħ:⁊ priꝰ vult ɔ̄dicere dicēti ꝙ terra moueť in ipo medio nō q̄ſcēs:qm̄ ſupius ɔ̄di xit ꝙ nō moueť circa mediū q̄ſi ſtella:⁊ mō vult ɔ̄ dicere ꝙ moueť in medio pªitētiōe q̄uis ſmo eiꝰ ɔ̄ dicit vtriq3.¶ Et ħ qđ.d.reuoluiť ⁊ moueť ſup or bē meᵐ pōt itelligi quod ipſi opinabanť ꝙ terra mo ueť ſup corpꝰ a quo ɔtineť ab extrinſeco:⁊ vocabāt ip3 mediū:qm̄ celū ⁊ terra ſunt extrema.¶ Aut itē dit p ħ ꝙ terra moueť ſup corpꝰ q̄ſcēs qđ ī rei vita te ē in medio:⁊ ħ explanatio ē remota:q2 nullu3 cor pus ē ſub terra.S3 q2 dcm̄ ē in Timeo ꝙ moueť cir ca ſuū cētꝝ neċe ē vt ſit ſpa:ſpa aūt diuidereť ī duo corpa:in cētrū:⁊ circūferētiā q̄ moueť circa cētru3:⁊ debemꝰ ɔſiderare de ħ in Timeo:⁊ ipſe ɔ̄dicit huic opioni p duas ppōnes.Quaꝝ vna ē ꝙ ſi terra moue tur iſto motu neċio erit motꝰ eiꝰ violētꝰ.Scđa eſt: ꝙ ois motꝰ violētꝰ eſt gnābilis ⁊ corruptibilis.ğ motus terre eſt gnābilis ⁊ corruptibilis.ğ ordo mūdi ē gnā bilis ⁊ corruptibilis.S3 iā declaratū eſt ꝙ motꝰ elñ toꝝ ⁊ ordo eoꝝ ſunt eterni cum mūdus ſit eternus. ¶ Et hoc intēdit cū.d.elñtū aūt mūdi eſt eternu3. ppō aūt dicēs ꝙ motꝰ violētꝰ gnābilis eſt ⁊ corrupti bilis ē maniᵐ p ſe.ppō vo dicēs ꝙ motꝰ circularis in terra nō ē motꝰ eēntialis ſ3 violētꝰ.p3:q2 ſi ē eēntia lis eſt idē in toto ⁊ pte:⁊ motꝰ terre circularis nō eſt idem in toto ⁊ in parte:q2 motus circularis nō ē idē in toto ⁊ in pte:q2 motꝰ ptiū eſt rectꝰ.ğ motꝰ circula ris in terra nō eſt eēntialis terre.ğ eſt violētus.

¶ Adhuc oīa lata latiōe circulari heſitantia videnť ⁊ mota pluribꝰ vna latiōe pter priā ſperā. Quare ⁊ terrā neċium ſiue circa me diu3 ſiue in medio poſita ferť duabꝰ moue ri latiōibꝰ. Si aūt hoc accidit neceſſariū fie ri mutationes ⁊ verſiones fixoꝝ aſtrorum. Hoc aūt nō videť factū:ſed ſemp hec ſ3 ea dē oriunť ⁊ occidunt loca ipſius.

¶ Et dicamꝰ ēt ꝙ corpa q̄ circulariter moue tur:moueňť motu diminuto:⁊ motꝰ eoꝝ ſt plures diūſoꝝ locoꝝ:niſi id qđ ē ex prio or

be:qm̄

be:qm̄ mot⁹ est idē nō diuersus. Et si terra eēt mota cum fuisset posita in medio neċio moueret̄ duob⁹ motibus. Et si ita eēt neċio trāsmutarētur stelle ⁊ diuersarētur stelle fixe in profundo celi. Et non videmus ꝙ ita sit: quoniã ex loco ex quo semel orit̄ semꝑ oritur: ⁊ similiter in occasu.

97 ¶ Dicit ꝙ signū ꝙ mot⁹ q apparēt in stellis erraticis nō apparēt in eis: qꝛ terra mouet̄ ⁊ stelle qescūt ꝓm ꝙ fingūt dicētes ꝙ terra mouet̄ suꝑ se: est ꝙ q̄lz stella eoꝝ saltē mouet̄ duob⁹ motib⁹ i lōgitudie. s. ⁊ latitudine nisi orbis stellat⁹ q tm̄ hꝫ vnū motū. ¶ D. d. si igit̄ terra eēt mota ⁊c. i. si igr̄ terra moueret̄ ꝯtigeret vt moueret̄ duob⁹ motib⁹ neċio. s. in lōgitudine ⁊ latitudine. ⁊. d. h̄ qꝛ illi ponebāt in illo tꝑe stellaꝝ in lōgitudine ⁊ latitudine duos mot⁹. Pto. autē ponit vnū orbē decliuē. ¶ D. d. ⁊ si ita eēt trāsmutaret̄ ⁊c. idest ⁊ si terra moueret̄ motu latitudinis. s. ex ꝑte alterius duoꝝ poloꝝ. ad scđꝫ ꝯtingeret vt trāsmutarent̄ sit⁹ stellaꝝ respectu terre i ascēsiōe ⁊ occasu. s. ꝙ loca terre ⁊ respiciētia ea diuersarent̄ apud ortum ⁊ occasuꝫ: ita ꝙ accideret illi q reuoluit̄ in magno circulo vt reuolueret̄ in ꝑuo: ⁊ ꝙ sel' lateret: ⁊ iterū appareret: qm̄ qꝛ mot⁹ latitudis i stellis facit diuersitatē circuloꝝ suꝑ q̊s mouent̄: ⁊ facit diuersitatē locoꝝ q respiciūt ad ortū ⁊ occasuꝫ: ⁊ si ille mot⁹ eēt ꝑꝑ terrā neċio eēt vt loca terre suꝑ q̄ ascēdūt stelle fixe diuersarent̄: ⁊ ita ꝙ aliqn̄ ascēderēt suꝑ terram ceni: ⁊ aliqn̄ suꝑ terrā eui: ⁊ nō vꝫ ita: ⁊ h̄ intēdit cum dixit: qm̄ loca ex qb⁹ semel oriunt̄ ⁊c. ⁊ vocauit mot⁹ stellarū erraticaꝝ diminutos: qm̄ nō sunt eq̄les: ⁊ intēdit per diuersitatē diuersitatē eaꝝ in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ motus diurnus est vnus ⁊ ꝑfectus.

¶ Adhuc latio ꝑtiū ⁊ toti⁹ ipsi⁹ ꝓꝫ nãꝫ ad mediū toti⁹ ē: ob h̄. n. ⁊ i ip̄o cētro nūc posita ē.

¶ Et dicamus ꝙ motus partiū terre ⁊ motus totius eius naturalr̄ est idē ad mediū totius: qm̄ locus eorum est centrum.

98 ¶ Dicit cū necesse ē ꝙ mot⁹ toti⁹ terre ⁊ suaꝝ ꝑtiū sit eiusdē spēi ⁊ ad eūdē locū: ⁊ mani^m ē ꝙ mot⁹ ꝑtiū est rect⁹ ⁊ finit⁹ vt determiatū ē de motu recto: neċe est vt motus toti⁹ terre sit finitus: ⁊ vbi finit̄ mot⁹ eius ꝙ ibi quiescat naturalr̄ qđ est mediuꝫ: ⁊ testat̄ huic ꝙ oēs partes terre mouent̄ ad partē centri.

¶ Dubitabit vtiqꝫ aliqs: qm̄ idē vtrorūqꝫ ē mediū: ad vtꝝ ferunt̄ grauitatē hn̄tia ⁊ partes terre ꝓꝫ nãꝫ vtꝝ qꝛ toti⁹ est mediū aut qđ terre. Necesse itaqꝫ ad id qđ totius. Etenīꝫ leuia ⁊ ignis in contrariū lata grauib⁹ ad extremū cōtinētis medium ferūtur.

¶ Et dꝫ aliqs q̄rere cū mediū toti⁹ sit idē cū medio terre: ad qđ duoꝝ medioꝝ mouent̄ grauia ⁊ ꝑtes terre nãlr̄: aut ad mediū toti⁹ aut ad mediū terre. s. cū vadūt ad mediū vadunt qꝛ est mediū totius: aut qꝛ ē mediū terre. Dicam⁹ ḡ ꝙ corꝑa grauia neċio vadunt ad mediū: qꝛ ē mediū toti⁹: ⁊ signū ei⁹ est ꝙ corpora leuia ⁊ ignis que mouentur ꝯ̄rio corporū grauiū quousqꝫ veniunt ad locuꝫ vltimū mediȷ̄ orizontis cōtinētis.

¶ Dicit: dꝫ hō q̄rere cū cētꝝ terre est idē cētro mūdi ⁊ posuim⁹ ipsã moueri ad illud cētꝝ: vtrum moueat̄ ad ipsaꝫ nãlr̄ ꝓꝫ ꝙ ē cētꝝ terre: aut ꝓꝫ ꝙ ē centꝝ mūdi. ¶ D. narrauit ꝙ nō mouet̄ nãlr̄ ad istū pūctum qđ ē cētꝝ nisi qꝛ ē me^m toti⁹: n̄ qꝛ ē mediū terre: ⁊ h̄ intēdit cuꝫ. d. dicam⁹ igr̄ ꝙ corꝑa grauia mouent̄ ad mediū neċio qđ ē mediū toti⁹. i. dicam⁹ igr̄ ꝙ corꝑa nō mouent̄ ad illud mediū neċio nisi qꝛ ē mediū totius: nō qꝛ ē mediū terre. ¶ D. d. ⁊ signū ei⁹ est ⁊c. i. ⁊ signū ꝙ terra nō mouet̄ ad istū pūctū nisi inq̄ꝫtū ē cētrū toti⁹: nō inq̄ꝫtū ē cētꝝ terre: qꝛ ignis cū sit ꝯ̄ri⁹ terre ⁊ mouet̄ ad circūferētiã toti⁹ ab isto pūcto scimus ꝙ mot⁹ terre ad istū pūctū ē inq̄ꝫtū est cētꝝ circūferētie ad quã ignis mouet̄: ⁊ si terra moueret̄ ad illū pūctū inq̄ꝫtū est cētꝝ terre: neċe eēt vt ignis moueret̄ ex eo ad circūferētiã terre tm̄: qm̄ locus a quo ignis mouet̄ est ille ad quē terra mouet̄: ⁊ si circūferētia ad quã ignis mouet̄ nō eēt circūferētia illius centri ad qđ terra mouet̄ neċio eēt loc⁹ ad quē terra mouet̄ nō idē locus a quo ignis mouet̄ nisi positiōe tm̄: ⁊ ꝯtingeret ex h̄ vt ignis nō eēt ꝯ̄rius terre. 99

¶ Accidit aūt idē mediū eē terre ⁊ toti⁹: fert̄ eni ad id qđ terre mediū sꝫ ꝓm accn̄s: ꝓm ꝙ mediū hꝫ i toti⁹ medio: qm̄ aūt fert̄ ⁊ ad terre mediū signū est: qꝛ lata grauia ad hāc nō iuxta inuicē ferunt̄: sꝫ ad sil'es angulos: q̄re ad vnū mediū vniuersi terreqꝫ ferunt̄.

¶ Et dicam⁹ ꝙ accidit vt mediuꝫ terre sit idē cū medio toti⁹. Qm̄ corꝑa q̄ mouent̄ ad iferius mouent̄ quousqꝫ ꝑueniãt ad medium terre: sꝫ hoc erit accn̄talr̄: cuꝫ mediū terre ē positū i medio toti⁹. Et signū ei⁹ ē vt oē qđ mouet̄ ad iferi⁹ mouet̄ ad mediū corporuꝫ grauiū: ⁊ cuꝫ mouet̄ ad mediuꝫ terre nō est figura motus eoꝝ equalis. i. nō est eque distans sꝫ obliqua: ⁊ ita ꝙ descēsus eoꝝ erit ad eundē angulum.

¶ Cū posuit ꝙ cētꝝ toti⁹ ē idē cū cētro terre: ⁊ q̄siuit vtꝝ terra moueret̄ ad illud cētꝝ ꝓꝫ ꝙ ē cētrū toti⁹: aut cētrū terre: ⁊ adhuc nō fuit determiatū ꝙ cētrū terre ē idē cū cētro mūdi: icepit declare h̄. ¶ Et. d. Dicam⁹ ꝙ accidit ⁊c. i. ⁊ dicam⁹ ꝙ cētrū toti⁹ accidit ꝙ sit cū cētro terre idē pūctū: ⁊ cã ei⁹ ē ꝙ ꝑtes terre ⁊ gnãlr̄ oïa corꝑa q̄ sūt grauia simplr̄ mouent̄ q̊usqꝫ ꝑueniãt ad cētꝝ terre nisi aliqd ipediat: ⁊ accidit cētro terre ꝙ fuit in cētro toti⁹: ⁊ neċe est vt ꝑtes terre moueant̄ ad cētꝝ toti⁹: qm̄ loc⁹ ꝑtis sil'is ē loco toti⁹ ⁊ sic̄ tota terra q̄rit mediū sic facit ꝑs: ⁊ iō si ꝑs inferior auferat̄ descēdet suꝑior. ¶ D. d. signū suꝑ h̄ qđ d. ꝙ cētro accidit ꝙ fuit in cētro toti⁹: ⁊. d. ⁊ signū ei⁹ est ⁊c. i. ⁊ signū ei⁹ ē ꝙ oē qđ trãsfert̄ ad iferi⁹ nãlr̄ ex ꝑtib⁹ terre trãsfert̄ ad mediū terre: ⁊ h̄ ē manifestū sensui. ¶ D. d. ⁊ cū mouent̄ ad mediū ⁊c. i. ⁊ nos sentim⁹ trãslationē ad mediū terre nō suꝑ lineas equedistãtes sꝫ suꝑ lineas nō eq̄distãtes: ⁊ cū h̄ ꝑꝑēdiculares suꝑ suꝑficies tãgētes terrã: quapꝑ neċe ē vt cōgregēt̄ in eodē pūcto. Et mani^m ē ꝙ mota sūt q̄ mouēt̄ suꝑ lineas ꝑꝑēdiculares suꝑ suꝑficiē tãgētē ter- 100

Loc⁹ partis sil'is ē loco toti⁹. Idē. s. 35 ⁊. 92. ⁊ ꝑ° ce. 19. ⁊ que ibi. Idē hic ifra t. c. 102.

Signū potissimū φ terra sit spica. vide ēt p° ce.44. ⁊ hic.ↄ.30.

rā necio debēt puenire ad cētrū terre: ⁊ h̄ declatū ē a geometricis. ¶ Et h̄ itēdebat cum.d.ſʒ erit obliq̄: qm̄ ppēdiculares cadētes sup sperā nō sunt eq̄ distā tes: qm̄ lapides cadētes sup terrā ex ptib⁹ diuersis ca dunt sup angulos rectos: ⁊ h̄ significat φ oēs itēdūt idē pūctū terre.ſ. centꝝ: ⁊ φ terra ē sperica: ⁊ φ illud cētrū est mediū toti⁹: qꝛ ignis mouet̃ ab eo ad orbeʒ sup lineas ppēdiculares ad supficiē orbis cū vadūt a terra ſʒ angulos rectos: ⁊ iō nec̄e est vt grauia mo ueant̃ ad circūferētiā orbis sup lineas perpēdicula res super supficiē orbis: qm̄ aūt ignis ⁊ terra mouen tur sup tales lineas manifestuʒ est.

¶ Manifestū igit̃ φ nec̄e in medio eē terraʒ ⁊ imobileʒ ppter dictas cās: ⁊ qꝛ vi piecta sursum grauia ſm regulam itersi ferūtur in eundē locuʒ: ⁊ si in ifinitū virtus proijciat. Nō quidē igit̃ neqʒ mouet̃ neqʒ extra me dium ponitur manifestū ex his.

¶ Et cū ita sit manifestū φ corpa grauia mo uent̃ ad mediū terre: ⁊ manifestū ē ēt φ ter ra est posita in medio: ⁊ φ ē qescens pp cās quas diximꝰ. Et pp hāc cām ēt est: φ cū cor pora grauia fuerint piecta ad supi⁹ eq̄li pie ctiōe freq̄nt̃ stabūt in eodē loco: ⁊ si piectio fuerit semp nō mutabūt sua loca. Manife stū igit̃ ex h̄ qd̄ dixim⁹ φ terra ē qescēs non mota: neqʒ in medio: neqʒ extra mediū.

ioi ¶ Qm̄ autē mot⁹ terre ad meᵐ maniᵐ est appet ex de scēsu lapidis sup angulos rectos: ⁊ silr̄ maniᵐ ē φ ter ra ē posita in medio: qꝛ linee sup q̄s mouet̃ lapides ad cētꝝ terre sīt ppēdiculares sup supficiē circūferē tie nobis: ⁊ silr̄ ē maniᵐ φ ē qescēs in medio nālr̄: qꝛ ex oib⁹ ptib⁹ mot⁹ ē ad meᵐ: quapp nec̄e est vt qescat in eo nālr̄: qm̄ si moueret̃ ex eo nō moueret̃ ad ipm ex oib⁹ ptib⁹: ⁊ ēt nec̄e ē vt in loco ad quē corp⁹ nāle mouet̃ nālr̄ qescat nālr̄. ⁊ h̄ intendit cū.d.pp cās q̄s dixim⁹. ¶ D.d. aliud signū ⁊.d. ⁊ pp hāc cāʒ ⁊ est: φ cū corpa ⁊c̄.i. ⁊ signū φ terra qescit i medio ⁊ n̄ mo uet̃ in circuitu sic dcm̄ ē in Timeo: ē φ cū nos piece rim⁹ aliq̄d a supiori ad iferi⁹ frequēter ex eodē loco cadet sup eūdē locū terre: ⁊ h̄ significat φ terra nō mouet̃: qm̄ si moueret̃ accideret ei h̄ qd̄ accidit pro ciēti lapides ex eodē loco nauis mote q̄ cadūt in aq̄ in locis diuersis: ita φ multotiens accidit ei vt lapis cadat sup se aut ppe se cū mot⁹ nauis fuerit velox.

¶ Adhuc aūt palā ex dictis cā mānsionis. Si .n. nā nata ē ferri ex oi pte ad mediuʒ queād modū vī: ⁊ ignis a medio iteꝝ ad extremū: ipoſſe latā eē quācūqʒ pticulaʒ ipsi⁹ a medio nō viʒ passam. Una .n. latio vni⁹: ⁊ simplex simplicis: ſʒ non ꝯrie. Que aūt a medio ei q̄ ad mediū ꝯria. Si igr̄ quācūqʒ partē ipoſſe latā eē a medio manifestū: qꝛ ⁊ totā adhuc ipossibili⁹. Ad qd̄ .n. ps nata est ferri ⁊ totū illuc natū est. Itaqʒ siq̄dē ipossibile est ipaʒ moueri nisi a fortiori potētia necessariū vtiqʒ erit ipsam manere in medio.

¶ Et dicam⁹ ēt φ cā q̄etis terre est māifesta ex h̄ qd̄ diximus. Qm̄ si inata est moueri ex oib⁹ ptib⁹ ad mediū motu nāli: vt videm⁹: ⁊ mot⁹ ignis ēt est a medio ad orizōta: ipoſſe ē vt ps terre moueat̃ a medio ad orizōta: nisi violēte. Oē .n. corp⁹ hʒ vnū motū tm̄: ⁊ oē corp⁹ simplex hʒ motū simplicē. Mot⁹ aūt a medio ꝯrius est motui ad mediū. Et si im poſſe est vt aliq̄ pars terre moueat̃ a medio: manifestū est φ magis ipoſſe est vt tota ter ra: qm̄ ad locū ad quē mot⁹ ptis terre puenit ⁊ mot⁹ toti⁹ terre. Et si ita sit: ⁊ ipoſſe est vt terra moueat̃ nisi a potentia fortiori ⁊ nobi liori: necesse est vt qescat in medio. ioz

¶ Idest ⁊ signū ex signo qd̄ nos dicem⁹ manifestabit̃ cā q̄etis terre in medio: qm̄ cū declaratū fuerit p si gnū φ terra nālr̄ qescit in medio: determinatū erit φ cā q̄etis ei⁹ in medio est sua nā.ſ. sua forᵃ nō aliud extrinsecū: ⁊ incepit declarare hoc in partib⁹ terre.ſ. icepit determiare per signa φ nec̄e est vt ptes terre qescāt naturalr̄ in medio. D. trāstulit iudiciū ad to taʒ terrā ⁊ est loc⁹ a simili tn̄ demōstratiuū. ¶ Et.d. qm̄ si inata est moueri ⁊c̄. ⁊ iducit istum sermonē in forma syllogismi hypothetici: ⁊ est in rei v̄itate sylls ex duob⁹ syllogismis: ⁊ ipse abbreuiauit ſmonē ⁊ po nit in āñte duo āñtia. Qm̄ posito φ ptes terre nālr̄ mouent̃ ex oib⁹ ptib⁹ ad mediū ꝯseq̄t̃ eam necio vt qescat nālr̄ in medio: φ nō moueat̃ ab eo nisi violē te. Qm̄ si moueret̃ ab eo nālr̄ nō moueret̃ ad ipʒ ex oib⁹ ptibus. ⁊ silr̄ ponit ēt φ ptes ignis mouent̃ nālr̄ a medio ꝯseq̄tur vt terra moueat̃ a medio violēte: mot⁹ .n. ꝯry sunt a locis ꝯrys.ſ. φ necesse est vt in lo co in quo illud motū icepit qescat ꝯriū ei⁹: ⁊ ad illuʒ in q̊ h̄ qescit moueat̃ ꝯrium. Qm̄ cū ista ppō fuerit v̄a: ⁊ ponat̃ φ ignis sit ꝯrius terre: ⁊ φ incepit moue ri a medio: necio cōseq̄tur vt terra qescat in medio: ⁊ φ moueat̃ ad ipm: ⁊ cum terra nāliter qescat illic: nō mouebit̃ inde nisi violēte. ¶ Scd̄ʒ aūt expōneʒ hui⁹ loci a The.nō.d. ignē nisi per exēplū: ita φ ſmo sit talis: qm̄ si inata est moueri ex oib⁹ partib⁹ ad me diū motu nāli: queādmoduʒ videm⁹ φ motus ignis est etiā a medio ad oriçonta: ⁊ forte additio illa que cecidit in scriptura.ſ. h̄ qd̄.d. φ motus etiaʒ ignis est a medio: nō est v̄a: ⁊ fuit ab errore translatoris: ⁊ for te est intētio eius φ si ita est erit explanatio eius ſm φ diximus. hoc aūt qd̄ iduxit in ꝯditiōe.ſ. vt oē cor pus simplex habeat vnū motū simplicē tm̄: ⁊ ecōuer so.ſ. vt omnis motus simplex sit in corpore simplici: induxit ipm ad declarandū φ ipossibile est vt terra moueat̃ circulariter in medio: ⁊ vt appeat ex eo etiā φ hec corpa sint simplicia cū motus eoꝝ sint simpli ces: ⁊ φ motus eoꝝ sint simplices: ⁊ φ motus eoꝝ sint cōtrary: cū cōtrariū nō habeat nisi vnū motuʒ ꝯtrariū. ¶ Et hoc iā dictū est in p̄mo libro: ⁊ fecit de ipo rememorationē in h̄ loco. Et cū declaratū est φ ptes terre nāliter qescūt in medio ⁊ violēter trāsfe runt̃ ab eo: trāstulit declatiōnē ad totā terrā cū loc⁹ toti⁹ ⁊ ptis sit idē nūero.ſ. mediū ⁊ nō diuersant̃ nisi in maiori ⁊ miori. ⁊.d. si igr̄ ipoſſe ē vt aliq̄ ps mouea tur a medio ⁊c̄.i. ⁊ nec̄e est cum ptes stāt in medio ⁊ nō mouent̃ nālr̄: vt totū stet illic etiā ⁊ nō moueat̃. Cā eniʒ pp quā pars mouet̃ ad mediuʒ nāliter exi stit in toto: ⁊.d. magis est ipoſſe vt moueat̃ tota terra q̄ʒ pars

p° ce.t.cō. ⁊ inde

ꝙ̄ pars:qm̄ si moueat̄ nō mouebit̄ nisi violēte a po
tētia dominante sup ipsam:potētia aūt totius nālis
maior ē ꝙ̄ potētia ptis:⁊ iō nece est vt illō qō facit
violētiā sit maioris potētie ⁊ mot⁹ ei⁹ erit difficilior.
¶ Et iō.d.⁊ si ita sit ⁊ terra ipole ē vt moueat̄:⁊ cuꝫ
intēdit p hāc potētiā:potētiā aie q̄ mouet corp⁹ aīa
lis ecōtrario suo motui:⁊ iō.d.de ea q̄ est nobilior ⁊
fortior:⁊ nō intēdit ꝙ hec sit potētia nobilior q̄ mo
uet totā terrā. Declaratū est aūt in lib⁹.ō motib⁹ aīa
lium.ꝙ oē motum indiget aliquo qescente circa qō
mouet̄:⁊ ꝙ potētia eius sit fortior potentia moti:ne
expellat̄ ⁊ moueat̄ ab eo:⁊ hec ē dispō terre cuꝫ or
be:⁊ hec ē cā qetis ei⁹ ꝭꝫ finē:⁊ qō dat̄ hic ē ꝭꝫ foraꝫ.
Utrū vō sit ipole dare ħ ꝭꝫ ꝙ agēs hꝫ ꝯsideratiōeꝫ:
scꝫ ꝭꝫ motū circulariter:qm̄ cā ꝙ terra ē grauis sim
pliciter ē:q̄ꝛ locus ei⁹ ē remotissimus a corpe qō cir
culariter mouet̄:queādmodū cā ꝙ ignis ē leuis sim
pliciter ē:q̄ꝛ ē ppinqssim⁹ circulariter moto. Et hec ē
cā quā volebāt dicere dicētes ꝙ cā qetis terre i me
dio ē mediū:sꝫ tm̄ somniauerūt:vitatē aūt nō tetige
rūt:qm̄ mediū nō ē cā qetis terre nisi p accñs. Me
diū eni nō ē cā in eē corp⁹ aut in ei⁹ ꝯꝭuatiōe. Graue
aūt ē cā q̄re terra stat i medio:⁊ mediū nō ē cā in eē
corpus graue ꝭm ꝙ ē mediū:sꝫ ꝭm ꝙ est mediū cor
poris qō circulariter mouet̄:illi aūt acceperunt acci
dētale loco eēntialis vel subalis:⁊ pp hoc.d.Them.
ꝙ ꝭmo Ar.ꝙ terra qescit in medio:q̄ꝛ ħ hꝫ nālr est
sermo verus:sꝫ nō dedit in ħ cām. Dicētes aūt ꝙ cā
quietis ei⁹ in medio est mediū ōderūt cāꝫ. ¶ Et nō
est sic.d.mediū eni nō est cā qetis ei⁹ nisi accñtalr:⁊
si cōcesserimus ꝙ ē cā eēt cā remota.s.si ꝯcesserim⁹
ꝙ mediū ē cā grauitatis:⁊ meli⁹ est dicē ꝙ ē cā ꝯser
uās qetē ꝙ̄ agēs. Terra eni nō ē gñata ꝭꝫ totū:⁊ vlr
si posuerimus ipsam eē cām nō erit cā ꝭm ꝙ est me
dium:sed ꝭm ꝙ est medium motus circularis.

Dē motū in diget aliquo qescēte. Idē 9.ph.cō,84.

Cā ꝙ terra ē grauis simpliciter ē:q̄ꝛ loc⁹ ei⁹ est remotissim⁹ a corpe qō circulariter mouet̄ quemadmodū eaꝫ ꝙ ignis ē leuis simplr ē:q̄ꝛ ē ppinqssim⁹ circlarit̄ moto:vid p ħ.s.cō.49.Et p celi 97.

Si mediū ē cā grauitatis meli⁹ ē dicet̄ ꝙ sit cā cōseruās ꝙ̄ agēs. Terra eni nō ē gñata ꝭꝫ totū:p hoc vid com. primuꝫ 4.celi.

¶ Testificant̄ autē his ⁊ mathematicis di
cta circa astrologiā. Apparētia.n.accidunt
trāslatis figuris:qb⁹ ōterminatus ē astroꝝ
ordo tāq̄ꝫ in medio posita terra. De loco q
dē igitur ⁊ mansione ⁊ motu queādmodū
habet tanta dicta sunt de ipsa.
¶ Et testant̄ nobis sup ħ qō diximꝰ ꝙ terra
posita ē in medio mathematici:⁊ ꝙ dictuꝫ
est in astrologia. Qm̄ ascēsiones stellaꝝ:⁊
occasus:⁊ figure:⁊ ordines earuꝫ sunt pp
terrā q̄ ē posita in medio non mota. Iā igit̄
declarauim⁹ locū terre:⁊ vtrū sit quiescēs:
aut mota determinatione sufficiēti vera.
103 ¶ Mathematici vō declarauerūt ꝙ ortus stellarum
significat ꝙ terra nō est ex axē in eq̄li distātia a duo
bus polis:q̄ꝛ i eadē ꝙ̄titate vident̄ i ascēsu ⁊ occasu
⁊ medio celi:q̄ꝛ si vicinior eēt occidēti appareret ma
iores apō occasuꝫ:⁊ si oriēti apō ortū. Ista.n.q̄tuor q̄
ꝑ.significāt ꝙ terra nō mouet̄ in medio:⁊ ꝙ ē i me
dio ēt. Ascēsiōes aūt stellaꝝ significant ꝙ terra nō
mouet̄:q̄ꝛ ascēdunt ⁊ cadūt sup eadē loca terre:sicut
diximus supius. Figure aūt significant ꝙ stelle sūt
mote nō terra:qm̄ si terra eēt mota ⁊ stelle qescētes
non transmutarent̄ figure stellaꝝ apud ortū ⁊ occa
sum. Situs eni stellaꝝ erraticaꝝ ad inuiceꝫ appet in
tēporib⁹ diuersis in figuris diuersis:aliqñ eniꝫ ascen
dunt ꝭm oppositionē:⁊ aliquādo ꝭm quadraturam:
⁊ aliquando ꝭm triplicitatem. Et si hoc qō appet de
motu stellaꝝ esset ꝑpter motū terre non diuersarē
tur figure eaꝝ per ordinē:vt intēdit situm eoꝝ adi
uicem non in lōgitudine ⁊ latitudine:sicut intendit
per figuras:sed in supiori ⁊ in iferiori. Ascēsiōes aūt
demōstrant ꝙ terra est in medio:qm̄ si terra eēt sup
axem vicinior alteri duoꝝ poloꝝ diuersarent̄ ascen
siones:⁊ non esset inter ascēsionē equinoctij:⁊ ascen
sionem tropicoꝝ equalitas:sed hoc manifestū est p
astrologiam:⁊ etiā si esset sup lineam orientis ⁊ occi
dentis vicinior alteri duarū partium necessario ap
pareret apud ortū ⁊ occasuꝫ diuerse ꝙ̄titatis. Qm̄ si
esset magis declinans apud occidēteꝫ:apparet apud
ortum parua ⁊ occasum magna:⁊ ecōuerso. Et si eēt
super lineam medij celi ⁊ terre magis tendēs ad al
terum istorum duoꝝ poloꝝ necessario appareret cū
esset in medio celi maior ꝙ̄ apud occasum ⁊ ortum.
Et si esset extra istos tres diametros contingerēt ei
omnia hec accidētia aut fere. Et cū isti sit⁹ quos dixi
mus sunt impossibiles sicut appet de astrologia:ne
cesse est vt terra sit in loco sectiōis istaꝝ triū diame
trorum.s.in medio. Et silr ordo demōstrat ēt ꝙ ter
ra est in medio:qm̄ si terra non eēt in medio:accide
ret lune eclipsis in omni pūcto orbis in quo luna op
ponitur soli:qm̄ terra nō cooperiret eam in opposi
tione a sole:⁊ ēt si terra esset extra mediū non verifi
caret̄ aliquod instrumētum:neq̄ꝫ esset cōueniēs ꝙ
cōprehendit̄ ꝭm cōputationē ex motibus eoꝝ ei qō
cōprehēdit̄ sensu p instrā. ¶ Et cū ħ māifestuꝫ ē de
terra:māifesta ē qō quā antiq q̄rebāt de terra.s.di
cētes ꝙ vī ꝭm totū qescēs:tñ ptes sunt late sup eam
violēte:qm̄ cū aliq ps ei⁹ distiguit̄ a toto i actu q̄ret
illū locū quē q̄rit totū.s.vt distātia ei⁹ a circūferētia
sit eq̄lis:sꝫ ps maior vincit miorē i hñdo istū locū:⁊
sic tota terra vicit partes eius in hoc. Cap. III.

Figurā aūt hr̄e spicā necariū est
ipsaꝫ. Unaqueq̄ꝫ.n.ptiū graui
tatē hꝫ ad mediū ⁊ mior a ma
iori pulsa nō pōt intumescē:sed
cōprimi magis ⁊ ꝯsentit̄ alterā
alteri quousq̄ꝫ veniant ad mediū. Opꝫ aūt
intelligere quod dr̄:queādmodum vtiq̄ꝫ si
facta ꝭm modum quē ⁊ physiologoruꝫ di
cunt aliqui factam eē. Uerūtñ illi violētiam
cām ponūt:eius q̄ deorsuꝫ latiōis. Melius
aūt ponere verum ⁊ dicere:ħ iō accidere q̄ꝛ
nā hꝫ id qō grauitatē hꝫ:ad ipsum mediuꝫ
ferri. In potētia igit̄ exñte graui disgregata
ferebant̄ similr ex omni pte ad mediū. Si
ue igitur similr ab extremis diuise ptes ꝯue
niāt ad mediū:siue alr habētia faciēt idē.
¶ Uolumus mō dicere de figura terre:⁊ ꝙ
figura ei⁹ ē rotūda spica necio:qm̄ q̄libꝫ ps
ei⁹ hꝫ grauitatē quousq̄ꝫ veniat ad mediuꝫ:
⁊ ꝙ ps maior eius ꝯstriget miorem:⁊ non
potest expandi ⁊ recedere:sed constringi ⁊
congregari. Et quanto magis fuerit propi
qua medio:tāto magis constrigetur:⁊ ista
pars expellit istam donec perueniat ad me

diū: ⁊ intelligēdū ē h̄ qđ dixímꝰ ⁊ posuimꝰ: sicut dispō ex̄n̄s in q̄busdā antiq̄s: q̄ dicebātur nāles. Sʒ tn̄ illi ponebāt motū terre ad mediū violētuʒ: nos aūt diximꝰ melius ⁊ rectius. Et h̄ ē qm̄ corpꝰ graue hʒ nāʒ vt moueat̄ ad mediū: ⁊ dicimus narrādo ſmonē eoꝝ. Q̄ꝛ corpꝰ graue fuit i potētia. Deinde dixerūt corꝑa grauia ab alienis ꝯtinētibꝰ ea mota fuerūt ad mediuʒ motu eq̄li. Dicamꝰ etiā ꝙ si corꝑa grauia mouebant̄ ab orizōtibus ad mediū motu eq̄li: aut ↄ̄rio nec̄ario mouebunt̄ ad mediū ⁊ nō recedēt ab eo.

104 In hoc capͦ vult declarare tertiā intētionē quā promisit de terra. s. de figura eiꝰ. ¶ Et d. ꝙ ex natura sui motus seq̄tur ꝙ habeat nāʒ solidam spericaʒ. Et hoc itēdebat cū. d. dicamus ꝙ figura eius est rotūda sperica necessario. ¶ D. d. cām in hoc: ⁊ d. qm̄ q̄libet pars eius ⁊c̄. i. ꝙ q̄libet ꝑs cū fuerit extra mediū mouebit̄ per grauitatē que est in ea q̄usq̄ ꝑueniat ad mediū: ⁊ tūc abscindit̄ grauitas. s. motus qui est ex sua forma: ⁊ iō cuʒ de grauitate intelligit̄ h̄ pōle est: vt terra dicat̄ grauis in actu cum fuerit ex̄ mediū: ⁊ in potētia cū fuerit i medio. ¶ Et hoc itēdit cū. d. ꝙ q̄libet ꝑs eiꝰ hʒ grauitatē quousq̄ peruen iat ad mediū. i. cū ꝑueniat ad mediū non habebit grauitatē: cū aūt đ grauitate dicatur forͣ q̄ fit motus ad mediū: ⁊ q̄es in eo nec̄io: terra erit grauis in actu ex̄ mediū ⁊ in medio. ¶ Et cū posuit ꝙ i q̄libet ꝑtiū terre ē potētia q̄ mouet̄ ad mediū totiꝰ: sic est motū de ꝑtibꝰ terre: posuit ēt aliđ notū: ⁊ ē ꝙ nō stat in medio expāse neq̄ rare: sʒ ꝯstringunt̄ ad medium: ⁊ expellunt̄ a ꝑtibꝰ suꝑioribꝰ. ¶ Et. d. h̄ q̄ꝛ ex hoc seq̄t̄ vt cōgregent̄ in circuitu cētri: ⁊ maxie cuʒ fuerint imagiate mote ad cētrū ex oībꝰ ꝑtibꝰ ſʒ q̄ʒtitatē ⁊ nūeꝝ eq̄lē ⁊ remotionē a cētro eq̄leʒ: ⁊ ꝙ maior eaꝝ ꝯstrigit miorē ne expādat̄. ¶ Et h̄ intendit cū. d. ⁊ maior ꝑs ꝯstringit minorē ⁊c̄. i. ꝙ ꝑtes maiores ex oībꝰ ꝑtibꝰ ꝯstringunt minoreʒ: ⁊ non dimittūt eas expādi: neq̄ exire a medio: cū eq̄l̄r expellant̄ ab oībꝰ ꝑtibꝰ. ¶ D. d. ⁊ q̄ʒto magis ⁊c̄. i. ⁊ d. hoc vt imaginet̄ ꝙ ꝑtes terre sint q̄si gn̄ate ex oībꝰ ꝑtibꝰ eq̄l̄r. s. ꝙ in p̄nͦ motus circularis gn̄abat̄ ex quolibet pūcto orbis aliq̄ ꝑs terre. D. mouent̄ oēs ad cētrū ſʒ q̄ʒtitates eq̄les ⁊ multitudinē eq̄lē: ⁊ remotiōes eq̄les a cētro: qm̄ ex h̄ seq̄t̄ vt ꝯgregent̄ i cētro in figura sperica solida. ¶ Et iō. d. post: ⁊ intelligēdum ē ⁊c̄. i. opʒ imaginari h̄ qđ dicimꝰ ponēdo ꝙ terra sit gn̄ata: sic faciūt q̄dā antiq̄: qm̄ sic erit manifestius. s. cū imaginati fuerimꝰ ꝙ facta fuit cū motus circularis factꝰ fuit. ¶ D. d. sʒ illi ponebāt ⁊c̄. i. sʒ nō dʒ imagiari ꝙ fiat ſm modū quē ponebāt antiq̄. s. ꝙ motus eiꝰ ad mediū fuit violētus: sʒ ſm modū meliorē ⁊ rectiorē: ⁊ est ꝙ cū gn̄ata fuit ex oībꝰ ꝑtibꝰ mouebat̄ ad mediū nāl̄r: ⁊ cū. d. ꝙ cū māifestius ē imagiari ponēdo mūdū eē gnātū: ⁊ dicere de eq̄litate gnātiōis terre: qđ antiq̄ dicūt: ⁊ ꝯſuare de hoc qđ ponūt falsuʒ sine vtilitate: qm̄ cū pōle sit imaginari h̄ duobus modis: mō erroneo: ⁊ mō vero: rectiꝰ ⁊ digniꝰ ē imaginari cū mō vero sic. d. ¶ Et cū h̄ fecit incepit dicere ſmōeʒ eoꝝ de q̄litate gnātiōis terre a motu: qm̄ magis apparet ex h̄ ꝙ figura sperica existat in terra q̄ʒ apud ponentē terrā ⁊ mūdū eē eternos. ¶ Et. d. dicamus etiā narrādo sermonē eoꝝ ⁊c̄. i. ꝙ isti dicebant ⁊ credebāt ꝙ oīa elēta ꝑus fuerūt in hyle cōi in potētia: ⁊ cū corpꝰ celeste incepit moueri distincta fuerūt corpora grauia a leuibꝰ in actu: ⁊ fuit q̄rēs q̄đlibʒ eoruʒ suū locū nālē: ⁊ mota fuerūt corꝑa grauia ad mediū eq̄li motu a locis eq̄libꝰ: sicut leuia mouebantur ad orizōta. ¶ D. incepit narrare ꝙ ex hac imaginatiōe ⁊ positiōe seq̄t̄ ꝙ figura terre ē in medio ⁊ sperica: ⁊ cū in hac imaginatiōe incepit ꝑꝑ melius ꝙ ꝑtes terre mouebant̄ ex oībꝰ ꝑtibꝰ a locis eq̄libus ⁊ motibus eq̄libꝰ ſm q̄ʒtitatē eq̄lē: ⁊ nō tm̄ ꝯtingeret vt figuraret̄ in cētro sperice motu eq̄li cū moueret̄ ⁊ tꝑe eq̄li: sʒ ēt cū mouent̄ a locis diuersis: ⁊ ſm motus ⁊ q̄ʒtitates diuersas. s. vt corꝑa q̄ sūt a q̄busdā ꝑtibus sunt maiores aut pl̄es. ¶ D. d. ⁊ dicamꝰ ēt ꝙ corpora grauia ⁊c̄. i. ⁊ dicamꝰ ēt ꝙ nō tm̄ ꝯtingit terre sꝑice vt figuraret̄ apđ cētrū cū imagiati fuerimꝰ ꝑtes eiꝰ motas ab oībꝰ orizōtibꝰ ſʒ nūeꝝ ⁊ q̄ʒtitatē eq̄lē: sʒ ⁊ cuʒ imagiati fuerimꝰ ꝙ in ista ꝑte sunt pl̄es q̄ʒ i ista: qm̄ cū ita fuerit ꝯtinget ꝙ ꝑtes pl̄es ꝯstrigēt pauciores: ita ꝙ mediū totius fiet mediū mūdi: ⁊ d. h̄: q̄ꝛ pars maior vicit miorē i h̄n̄do cētꝝ. ¶ Themistiꝰ aūt reprehēdit Arͥ. in hac doctrina: q̄ꝛ accepit in ea pōle. s. ꝙ terra ⁊ mūdus sūt gnāti. i. q̄uo seq̄t̄ nec̄iuʒ a positiōe ipōli. ¶ Dicamus nos igit̄ ꝙ h̄ nec̄iuʒ nō seq̄t̄ ex ipōli i eo qđ ē ipōle: sʒ i eo qđ ē pōle: qm̄ gn̄atio in tota terra in eo ꝙ ē corpus pōlis ē: ⁊ i eo ꝙ q̄libʒ ꝑs eiꝰ gnābilis ē: ⁊ ē ipōle vt tota terra inq̄ʒtū ē vnū elemētū elētoꝝ mūdi. Declaratū ē. n. iā ꝙ oē elētū est ingnābile ⁊ icorruptibile ſm totū: ⁊ ſm ꝑtes ē gnābile ⁊ corruptibile. Arͥ. igit̄ nō posuit ipōle i doctrīa inq̄ʒtū ipōle: sʒ inq̄ʒtū pōle ⁊ hꝯ doctrina multotiens vtunt̄ Arͥ. ⁊ Plato. Multotiēs. n. dicūt ꝙ motꝰ circularis ē prior nā oībꝰ motibꝰ: q̄ si imaginatus fuerit nō eē: abscidet̄ q̄libet motꝰ: ⁊ sil̄r dicūt ꝙ cū motus abscidet̄: abscindet̄ ⁊ tꝑs. Et cū ita sit q̄ꝛ prius existit nāl̄r in rebꝰ gnābilibꝰ ⁊ in rebꝰ eternis eodē mō ꝓter qđ in rebꝰ gnābilibꝰ cū eo qđ ē prius nāl̄r ē ꝑus i tꝑe: in rebꝰ aūt gnābilibꝰ ē māifestiꝰ apđ nos: ⁊ cuʒ voluimus intelligere ipm̄ in rebꝰ eternis: imaginabimur ipʒ abscindi in illis rebꝰ eternis inq̄ʒtū dispōnes sūt cōes eis: ⁊ in gnābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ: qm̄ ex h̄ mō abscisio pōlis ē in eis. Et cū iuenimus ꝙ iste res abscindunt̄ ꝑ abscisiōem eiꝰ: iudicabimꝰ qđ ē prius eis nāl̄r: sil̄r iueniemꝰ ꝙ eodē mō nec̄itatis ꝯsequuntur cāta suas cās in gnābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ ⁊ in eternis. Sʒ in eternis ista nec̄itas semꝑ fuit ⁊ semꝑ erit: in gnābilibꝰ aūt ⁊ corruptibilibꝰ ē ligata cū tꝑe eēntie cāe tm̄: vt. s. cū cā fuerit erit cātū. Et h̄ ligamētuʒ qđ ē iter cās ⁊ cāta ē māifestiꝰ apđ nos in gnābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ q̄ʒ in eternis: ⁊ iō forte vtit̄ i eternis ad iducēdū certitudinē nec̄itate q̄ ē iter cās ⁊ cāta. s. ponēdo eas gnātas: cū hec nec̄itas q̄ ē iter cās ⁊ cāta sit māifestior apđ nos i gnābilibꝰ: ⁊ h̄ ideʒ fec̄ Arͥ. h̄ qm̄ cū voluit dare cāʒ ꝑꝑ quā terra fuit sꝑica: ⁊ pōit apud illā cāʒ ⁊ cātum eē gnābilia ⁊ corruptibilia: apparet ꝙ h̄ ē ex ligamēto qđ ē inter ea: qm̄ cū appuit ꝙ si terra eēt gnāta ꝯtigeret vt eēt sꝑica: q̄ꝛ ꝑtes eiꝰ quererēt cētrū: nec̄e ē cuʒ sit nō gnāta vt sit sꝑica ꝑꝑ eandē illā intētionē ex̄ñtē in ea si eēt gnāta. Gnātuʒ eni ⁊ nō gnātū nō differūt in nec̄itate q̄ ē inter cām ⁊ cātū. V. g. ꝙ si eēt domus eterna nec̄io cāe eiꝰ: lapides. s. ⁊ lateres eēnt eterne: ⁊ hoc ē valde manifestuʒ: ⁊ iō. d. post ꝙ ſʒ hūc moduʒ erit terra q̄ʒuis ꝑtes eiꝰ non veniāt ex oībꝰ partibꝰ eq̄liter ad medium.

¶ Quod

¶ Quod qdeꝫ igitur siľr vnūqdqꝫ ab extremis latū ad mediū neĉiuꝫ vndiqꝫ fieri siľeꝫ molē manifestū: equali.n. vndiqꝫ apposito equaľr neĉe distare a medio extremū: ħ aūt figura sperica ē. Nihil aūt refert ad rōnē ⁊ si non ex omni parte siľr ꝯuenirēt ad medium partes ipsius. Plus.n. semꝑ qđ añ se ē ipo minꝰ ꝓpellere neĉariuꝫ vsqꝫ ad medium inclinationē hn̄tibus ambobus ⁊ grauiori ꝓpellente vsqꝫ ad hoc minus graue.

¶ Dicamus ēt ꝙ cuꝫ ptes terre mouētur ex oibꝰ ptibꝰ ⁊ orizontibꝰ ad mediū motu eq̄li ꝯsiľi: neĉario erit motꝰ totiꝰ terre ꝯsiľis: ⁊ ħ manifestum ē: qm̄ cū venerit ex oibꝰ ptibus equaľr neĉario erit remotio omniuꝫ partiū a medio equalis. Figura autem existēs ꝺm hunc modum necessario erit sperica. Et ꝺꝫ hunc modum erit terra q̄zuis partes eiꝰ nō veniant ex oibꝰ ptibꝰ eiꝰ ad medium equaľr. Pars.n. maior expellit miorē neĉario: ⁊ superior inferiorē quousqꝫ veniāt ad mediū. Innate sunt.n. peruenire ad medium.

105 ¶ Cū narrauit de antiqs q dixerūt ꝙ ptes terre cuꝫ gn̄ate fuerint ad mediū mouebanť: ⁊ addidit ipe ꝙ neĉe ē vt moueanť ad mediū: q̄zuis nō motibꝰ eq̄libus: vult ꝺmr̄are ꝙ ħ neĉe ē ēt i tota terra cū posita fuerit gn̄ata: cū aliqs possit dicere ꝙ ħ qđ antiq dixerūt de motibꝰ ptiū ad mediū nō est neĉiū nisi i vnaquaqꝫ ptiū ⁊ nō i toto. ¶ Et.d.⁊ dicamꝰ ēt ⁊c̄.i.⁊ vificat istā imagiationē in tota terra: qm̄ cuꝫ senserimꝰ ꝙ ptes terre mouenť ab oibꝰ ptibꝰ ad mediuꝫ motu ꝯsiľi: ⁊ motꝰ totiꝰ ⁊ ptiū ē idē: neĉe ē cū imagiati fuerimꝰ ꝙ tota est gn̄ata vt accidat toti qđ accidit pti.s. vt moueať ꝺꝫ angulos eq̄les ex oibꝰ ptibꝰ.s.ꝙ cadat suꝑ suꝑficies tāgētes terrā suꝑ angulos rectos: ⁊ faĉ suꝑ cētrum angulos eq̄les cuꝫ arcꝰ circūferentie eos respiciētes fuerint eq̄les: ⁊ ħ itēdit ꝑ motuꝫ ꝯsiľem. ¶ D.incepit narrare ꝙ ex motu oiuꝫ ptiū ad cētrū ꝯtingit vt figura eiꝰ sit spica: ⁊.d.⁊ ħ māifestū ē: qm̄ si venerit ex oibꝰ ptibus ⁊c̄.i.⁊ appet ex ħ ꝙ cū ptes terre veniūt ex oibꝰ ptibꝰ eq̄ľr nō ex vna pte magis q̄z ex alia ꝙ neĉe ē cū ꝯgregabūť apđ cētrū: vt remotio suꝑficiei eiꝰ a cētro sit equalis remotio. ¶ D.d.⁊ hꝰ figª neĉio ē spica.i.⁊ cū remotio suꝑficiei ꝯtinentis terrā a cētro sit eq̄lis remotio: neĉio ē spica. Dis eni hꝰ figª ē spica: cū hec diffō sit spe. ¶ Et cū posuit i hac ꝺmr̄atiōe ꝙ terra ē gn̄ata: ⁊ opio eiꝰ ē ꝙ terra nō ē gn̄ata: ⁊ ex duabꝰ ꝓpōnibꝰ ⁊ opionibꝰ idē seqtur: icepit narraŕ ħ: ⁊.d.⁊ ꝺꝫ hūc modū erit ⁊c̄.i.⁊ istā figurā ꝺꝫ hr̄e terra pp nāꝫ ꝺclinatiōis quā hn̄t partes: lꝫ nō sit gn̄ata vt āntiq dicūt.s. vt oēs ptes eiꝰ fuerint gn̄ate ex oibꝰ ptibꝰ eq̄ľr. D. mouebāť ad mediū. ¶ D.d. cāꝫ in ħ: ⁊.d. ps.n. magna expellit puā.i.⁊ eadē ē cā ꝙ terra sit spica: siue posuerimꝰ ꝙ terra sit generata ex oibꝰ ptibꝰ: aut posuerimꝰ ipaꝫ siĉ ē mō eterna: qm̄ ptes terre i eo ꝙ ē terra oēs q̄rūt centrū: ⁊ ps maxia expellit puā: ⁊ supior iferiorē: ita ꝙ oēs ptes vicināntes aque habent distantias equales a centro.

Motꝰ totiꝰ ⁊ ptiū ē idez vidꝫ p celi.19. Et que ibi.

Partes terre in eo ꝙ est terra oēs q̄runt centrū.

¶ Oꝛ eniꝫ vtiqꝫ qs dubitabit eādē ꝺꝫ his solutionē. Si.n. exn̄te in medio ⁊ spica terra multo maior grauitas apponatur ad alterū hemisperiū: nō idē erit mediū totiꝰ ⁊ terre. Quare aut nō manet i medio: aut siqdē qescet ēt ñ mediū hn̄s: aut nata ē moueri nūc.

¶ Et pōt aliqs dissoluē ꝑ hoc rn̄suꝫ oēm hꝰ qōnē. Et dico ꝙ pōt aliqs q̄rere si terra posita fuerit in medio: ⁊ figura eiꝰ fuerit spica: ⁊ positū fuerit duplex grauitatis eiꝰ i altera suaꝝ ptiū ex pte medietatꝫ orbis: tūc mediū terre ⁊ mediū medietatis totius nō erit idē. Et tūc ꝯtiget vt aut terra nō qescat ⁊ stet in medio: aut si steterit ⁊ qeuerit ⁊ nō fuerit in medio: possibile erit vt moueať necessario.

¶ Cū ꝺdit cāꝫ pp quā neĉe ē vt figura terre sit spica: ⁊ ē ꝙ q̄libꝫ ps terre eūdē locū q̄rit i nuō: icepit dicē ꝙ ex ista cā pōt hō dissoluere oēꝫ qōnē ꝯtigētē huic sermōi. ¶ Et ħ itēdebat cuꝫ.d.⁊ pōt aliqs dissoluere ⁊c̄.i.⁊ ois q ħ sciret pōt rn̄dere in dissoľone cuiuslibet huiꝰ qōnis quā dicā: ⁊.d. qm̄ dubitatio ē q̄si ligamētū: ⁊ rn̄sio.q. dissolutio: ⁊ rn̄suꝫ qđ innuit ē cā quā .d. in figura eiꝰ. ¶ D. icepit diceŕ illā qōnē: ⁊.d. dico ꝙ aliqs pōt q̄rere ⁊c̄.i. qđ aūt ē sic: si terra ē i meº sic dcm̄ est: ⁊ positū fuerit ꝙ figura eiꝰ sit spica: q2 gn̄ata fuit ab oibꝰ ptibꝰ equaľr poľe est imagiari vt illđ qđ gn̄atuꝫ fuit ex ea ex pte aliq̄ ē maius q̄z alia: vt si imagiareť ꝙ suꝑ terrā rotūde figure sit additio q̄si medietas eiꝰ ex aliq̄ pte ptiū orbis.q.d. ex altera medietate eiꝰ ita q2 ex medio ad circūferentiā terre ex ista pte fit duplex eiꝰ qđ ē a medio ad circūferētiam terre ex pte opposita isti: ⁊ sic medium terre non eēt mediū totius: ⁊ ħ intēdit cū.d.⁊ positū fuerit duplx grauitatis eiꝰ ⁊c̄. ¶ D.d. tūc igiť cōtigit: aut vt terra nō qescat ⁊ stet i medio ⁊c̄.i.⁊ cū seqtur ex ħ: aut ꝙ terra stet nāľr nō i medio: aut vt sit poľe vt moueať a loco i q° mō ē qescēs si qes eiꝰ ñ fuerit nālis.q. igiť .d.⁊ ꝯtigit vt terra nō qescat i medio nāľr: sꝫ qescat naturaľr ex̄ ipꝫ: aut vt qescat in eo nāľr: ⁊ ex̄ ipꝫ non nāliter: ⁊ sic erit poľe vt moueatur a loco in quo modo est quiescens: ⁊ totum hoc est impossibile. 106

Dubitatio ē q̄si ligamētū ⁊ rn̄sio quasi dissolutio.

¶ Oꝛ qdē igiť dubitať ħ est. Videre aūt non difficile modicuꝫ intēdētes ⁊ diuidētes q̄ľr dignificamus q̄zcūqꝫ magnitudinē ferri ad mediū grauitatē hn̄tē. Palaꝫ.n. ꝙ nō vsqꝫquo tāgat cētrū extremū: sꝫ opꝫ ꝓualere qđ plus: donec vtiqꝫ sumat suiipsiꝰ medio mediū: vsqꝫ ad ħ.n. hꝫ inclinationē. Nihil igiť differt ħ dicē in bolo ⁊ pte cōtigēte: aut i tota terra. Nō eni pp ꝑuitatē: aut magnitudinē id quod accidit dictum ē: sꝫ de omni iclinationē habēte ad medium: itaqꝫ siue tota terra ab aliqua pte ferebať: siue ꝺꝫ ptē neĉiū vsqꝫ ad hoc ferri: donec vtiqꝫ vn̄cunqꝫ siľr sumat medium: adequatis minoribus a maioribus propulsione inclinationis.

¶ Hec est igiť qđ ꝯtingēs. Dicamꝰ igiť ꝙ solutio istiꝰ qōnis ē poľis cū nos ꝯsiderauerī-

mus parti ⁊ distinxerimꝰ: ⁊ declarauerimus
quō diximus ꝙ venit ad medium. Sꝫ pars
maioꝛ ꝯstringit minoꝛē: ⁊ vincit eam veniē
do ad mediū ꝑ figurā ⁊ eiꝰ mediuꝫ. Innata
est.n. dscēdere quousqꝫ ꝑueniat ad istuꝫ lo
cum.s.mediū: ⁊ iste ſmo ꝯueniēs ē vni gle
be ⁊ parti terre ⁊ in totalitate terre. Et si qs
dixerit ꝑꝑ qd accidit h': dicemus ꝙ non ꝑꝑ
paruitatē coꝛꝑis: neqꝫ ꝑꝑ eiꝰ magnitudinē:
sꝫ accidit in oi coꝛpore qd ē innatū dscēdere
ad mediuꝫ. Et si ita sit si tota terra moueat
ab aliquo loco: aut aliq̄ pars eiꝰ necio moue
bit quousqꝫ ꝑueniat ad mediuꝫ ex oibꝰ ꝑti
bus equalr. Sꝫ motus ꝑtiū ⁊ dscēsus earū
diūsant: qm̄ partes magne expellūt partes
paruas: quousqꝫ ꝑueniat ad medium: ⁊ sic
dscēsus earum erit tardioꝛ ⁊ velocioꝛ.

107 ⁋ Dicit: ⁊ ista qd dissoluit ex h qd dictuꝫ est: si aliqs
cōsiderauerit: quō dicimus ꝙ ꝑtes terre mouent ad
mediū. ⁋ D.d. Sꝫ ꝑs maioꝛ ꝯstringit minoꝛeꝫ ⁊c̄.i.
qm̄ nō diximus ꝙ veniūt ad mediuꝫ tm̄ ⁊ quolibet
mō: sꝫ dicimꝰ ꝙ si imaginati fuerimꝰ ꝙ ꝑs mioꝛ mo
uebat donec stetit in medio.d.post ipsam mouebat
maioꝛ: nec̄e ē vt maioꝛ expellat mioꝛē: ita ꝙ mediū
ꝯgregatiōis duaꝝ ꝑtiū ꝑueniat ad mediū mundi: et
descēdat supioꝛ illaꝝ duaꝝ ꝑtiū ad ꝑtē inferioꝛem
donec illd qd ꝯgregabit ex eis figurabit figura spe
rica necio. ⁋ Et.d. h qm̄ qd ꝑdicta ꝯtinet in se duo:
scꝫ ꝙ mediū terre nō sit in medio: ⁊ ꝙ figura aggre
gata ex eis nō sit spica: qm̄ cuꝫ imaginati fuerimꝰ ꝙ
additū fuit sup sperā terre.q.eiꝰ medietas: tūc figura
terre nō erit spica: neqꝫ mediū eiꝰ erit mediū mūdi.
Cū g° positū fuerit ꝙ maioꝛ ꝑs ꝯstringit mediā ⁊ mi
noꝛē quousqꝫ ꝯgregatio duaꝝ ꝑtiuꝫ ꝑueniat ad me
diū totiꝰ: ⁊ descēdat supioꝛ ꝑs magnitudis ꝯgregate
ad locū inferioꝛē: nec̄e est vt illd qd ꝯgregat ex dua
bus ꝑtibꝰ sit i figura spica: ⁊ ꝙ mediuꝫ eiꝰ veniat ad
mediū totiꝰ. Ponat g° ꝙ supꝛa terrā sit additū qua
si eius medietas ex aliq̄ ꝑtiū oꝛbis: nec̄e est.n. tūc vt
illud qd cōgregat ex medietate ⁊ medietate addita
vincat reliquā medietatē ⁊ expellat eā a cētro: ⁊ ve
niat mediū magnitudis ꝯgregate ex tribꝰ medietati
bus ad mediū mūdi: ⁊ silr nec̄e ē ēt vt dscēdāt ꝑtes
supioꝛes illiꝰ magnitudis ad locū inferioꝛē ex duobꝰ
lateribꝰ: donec totū figuraret figura spica. ⁋ D.d. ⁊
ille sermo est ꝯueniēs ⁊c̄.i. ⁊ h qd imaginati sumꝰ in
duabꝰ ꝑtibꝰ terre possumus imaginari necio in tota
terra: ⁊ īuuit hoc: qm̄ sic̄ nec̄e est cū imaginati fueri
mus duas ꝑtes terre diuerse q̄ntitatis: nec̄e est ꝙ ma
ioꝛ eaꝝ expellat minoꝛē a medio: ita ꝙ mediū ꝯgre
gati sit in medio totiꝰ: ⁊ ꝑtes supioꝛes descēdāt ad lo
cū inferioꝛeꝫ donec terra fiat spica: sic nec̄e ē in tota
terra si fuerimꝰ imagiati ꝙ in aliq̄ ꝑte sit additū.q.
medietas. D.d. si aliqs dixerit ꝑꝑ quid accidit ⁊c̄.i. si
aliqs dixerit foꝛte tota terra differt a ꝑtibus in h ꝑꝑ
magnitudinē ⁊ ꝑuitatē: dicemꝰ ꝙ h qd accidit ꝑtibꝰ
nō accidit eis ꝑꝑ magnitudinē aut ꝑꝑ ꝑuitateꝫ.s.ꝙ
querent cētrū: sꝫ qꝛ hn̄t nām vt descēdāt q°usqꝫ ꝑue
niāt ad cētruꝫ: ⁊ id nō differt tota terra a ꝑtibꝰ in h.
⁋ D.d. Et si ita sit ⁊c̄.i. cū īdifferēter ē siue imagia
ti fuerimꝰ ꝙ tota terra ē ex meᵐ: aut imagiati fueri
mus ꝙ aliq̄ ꝑs eiꝰ ē hꝫ: nec̄e est vt quēadmodū pars
mouet q°usqꝫ ꝑueniat ad mediū nisi aliqs ꝓhibeat:
sic accidit toti terre si imaginati fuerimꝰ ꝙ oēs ꝑtes
eiꝰ sint ex mediū.s.ꝙ accidat oibꝰ eis vt veniant ad
mediū: ita ꝙ mediū magnitudinis ꝯgregate ab eis
sit idē cū medio mūdi: ⁊ ꝙ hēat figuraꝫ spicā. ⁋ D.
d. sꝫ motꝰ ꝑtiū ⁊ descēsus eaꝝ ⁊c̄.i. ⁊ ꝑtes nō differūt
adinuicē in h: nisi ꝙ ꝑtes magne expellunt ꝑuas do
nec mediū totius magnitudis ꝑueniat ad medium
mundi. ⁋ D.d. ⁊ sic descēsus eaꝝ erit tardioꝛ ⁊ velo
cioꝛ.i. ⁊ ꝑꝑ paruitateꝫ ⁊ magnitudinē nō diuersant:
nisi qꝛ magna sūt velocioꝛa ꝑuis in ingrēdo cētrū.

⁋ Siue igit facta ē h neciuꝫ factā eē mō: q̄re
manifestū qꝛ spica gn̄atio ipsiꝰ: siue īgenita
semꝑ siue manēs eodē mō hꝫ quo ⁊ genita
vtiqꝫ pꝛimū facta ē: ſm hanc itaqꝫ rōnē ne
cessariū eē figurā spicā ipsius. Et qꝛ oia fe
rūtur grauia ad similes angulos: sꝫ nō iuxta
inuicē. Hoc autē aptum ē ad nā spicuꝫ: aut
igitur spica: aut nā spica. Opꝫ aūt vnūqd
qꝫ dicē tale quod natura vult eē ⁊ existere:
sed non quod vi ⁊ pꝛeter naturam.

⁋ Si igit terra fuerit gn̄ata ⁊ posita in me
dio ſꝫ hūc modū quō qdā dicūt: necio fuit
ſm modū quē narrauimus. Et si ita sit ma
nifestū ē ꝙ locus terre ē spicus: g° si semꝑ fu
it in hac dispōne ſm quam pꝛius fuit gn̄ata
necio figura eius erit spica pꝛopter ſmonē
quē dixımꝰ. Et qꝛ coꝛꝑa grauia mouētur ⁊
descēdūt ad angulos ꝯsiles. Et h signuꝫ ꝙ
nō dscēdūt h dscēsu: nisi qꝛ sunt spica nālr.
Si igit coꝛpus terre ē spicū: nā eiꝰ erit spica.
Et dicamus ꝙ opꝫ vt oēs res sint ſm suam
dispōnē nālē: non ſm dispōnē violētam.

⁋ Idest ⁊ si terra fuerit gn̄ata ⁊ venit ad mediuꝫ ſm 108
modū quē dicebāt antiq qdā necio cū gn̄atio eiꝰ fu
it cōpleta ſꝫ modū quē narrauimꝰ.s.ꝙ cum gn̄atio Expō
eiꝰ cōplebat fuit spica. ⁋ Et pōt ītelligi necio venit
ad cētrū ⁊ mouebat ſꝫ modū quē diximꝰ. ⁋ D.d. ⁊
si ita sit māifestū ē ⁊c̄.i. si figura eiꝰ ē spica māifestū
est ꝙ locus eiꝰ ⁊ est supꝑficies coꝛꝑis continētis eā est Expō
spericus.s.cōcauū aq̄. ⁋ Et pōt ītelligi ꝙ si venit ad
centrū ſm hūc modū quē diximus: manifestū est ꝙ
supꝑficies ipsiꝰ loci ꝯiungēs eā est spica: g° figura eius
necio est spica. locus.n. eius nō fuit hꝫ: nisi qꝛ figura
eius ē spica. ⁋ D.d. si igit sꝑ fuit i hac dispōne ⁊c̄.i.
si igit terra nō fuit gn̄ata: sꝫ sꝑ fuit i ista dispositiōe
quā hꝛet cū cōpleta eēt si eēt gn̄ata: māifestū ē ꝙ fi
gura eiꝰ ē spica ꝑꝑ cāꝫ quā diximꝰ: cū nulla sit dr̄ia: si
ue fuerit gn̄ata: siue fuerit eterna. ⁋ D.d. ꝑꝑ causaꝫ
quā diximꝰ: ⁊ qꝛ coꝛꝑa sūt ⁊c̄.i. ꝑꝑ cāꝫ quā diximꝰ.s.
ꝙ oēs ꝑtes terre dscēdūt ꝯsilr ad mediū.i. qꝛ apd cē
trū faciūt angulos eq̄les cū descendunt a locis in su
perioꝛi circūferentia inter que sunt arcus equales.
⁋ Et hoc intēdit cū.d. vt mihi vr̄ ꝑ angulos ꝯsiles: Expō
idest angulos respiciētes arcꝰ ꝯsiles circuloꝝ: quoꝝ
centrū est cētrū mundi. ⁋ Et pōt ītelligi ꝑ h qd.d.
pꝛopter sermonē quē diximꝰ.i. ꝙ ex oibus ꝑtibꝰ mo
uent ad mediū: ⁊ ꝑ h qd.d. ⁊ qꝛ coꝛꝑa ītēdit: ⁊ qꝛ mo
uentur

Expō scḋa.

tientur ad mediũ ꝯsilr: ꝛ sic dat i ħ duas cās ẜm mo
duz sui ẜmōis. ❧ Et pōt esse vt intelligas p ħ qđ.d.
pp sermonē quē diximus alias ꝯditiōes q̃s dedit in
descensu eaꝝ ad mediũ: absq̃ descēsu ēt eoꝝ ẜm an
gulos eq̃les: ꝛ dedit in ħ loco hāc cām ꝓpe: q̄ est cā
firmissima cāꝝ in ħ accidenti. ❧ D.d. ꝛ ħ est signũ:
ꝛ cũ intēdit ẜm ꝙ appet in lr̃a demōstrare: ꝙ hec cā
quā dedit hic in figura terre ē ꝓpa. s. ꝙ cũ positũ fue
rit ꝙ figura eiꝰ sit spica nālr: necio ptes eius veniēt
ad mediũ ẜm angulos eq̃les: sicut si positũ fuerit ꝙ
veniũt ad mediũ: tali mō necio est vt figura eius sit
ista figura. ❧ Et intendit demōstrare p ħ ꝙ hec cā
data ħ est pfectissima cāꝝ: ꝛ qđ.d. ꝙ ħ ē signũ: inuit
hic ꝙ est spica. q. igit̃. d. ꝙ ħ qđ est sperica significat
ꝙ descēdat hoc descēsu: cũ sit rectũ dicere ꝙ ꝺscēdit
hoc descensu. s. ad mediũ ꝛ ẜz angulos eq̃les q̄ ē ro
tũda nālr: ꝛ q̄ hec cōuersio nō fit nisi cũ fuerit veꝝ
ꝙ ista figura ē ei nālis. d. ꝛ si corpus terre est spicuz:

Nõ nā sit sperica,

eius nā est sperica. i. ꝛ diximꝰ ꝙ ista figura ē nālis ei:
q̄ iā ꝺclaratũ est ꝙ nā eius q̃rit istā figurā: g̃ nālr ē
sperica: sed nō opz accipe hāc figurā vt sit isepabilis
ab eiꝰ suba ꝛ necīa in eē: qm̄ si ita eēt nō separet̃ ab
ea ista figura: sz corrũperet̃ p suā corruptionē. ❧ Et
ex hoc dcm̄ fuit in alio loco: ꝙ elnta nō hñt figuram
nālez cũ recipiāt oēm figurā: ꝛ cũ ita sit: equoce dici
mus ꝙ terra hz figurā spericā nālr: ꝛ ꝙ aīal hz figu
ram nālē ẜm modũ quē dicimꝰ ꝙ corpus celeste hz
figurā nālē: ẜm hoc igit̃ intelligendus est iste locus:
accñtiũ. n. nāliũ q̃dā sũt sepabilia ꝛ q̃dā nō. ❧ D.d.
ꝛ dicamꝰ ꝙ opz vt oīs res sit ẜz suā dispōnē nālē ꝛc̃.
hec est rōcinatio ꝙ ista figura est ei nālis eꝯ̄rio opi
nanti ꝙ cā expulsiōis eius ad mediũ est motus cir
cularis. q. igit̃. d. ꝙ nec̃e est dicere ꝙ ista figura est ei
nālis: oīs. n. res: aut semp: aut pluries nec̃e est inue
niri in sua dispōne nāli nō violēta: ꝛ forte ita ē in fi
gura terre: sicut de generatione ꝛ corruptiōe eius. s.
q̄ non est sepabilis a toto: ꝛ separabilis a parte.

Elemēta nō hñt figuram nālē: cũ reci piāt oēz figu rā. Idem. 3. celi, 67.

❧ Adbuc autē ꝛ p apparētiam ẜm sensum.
Neq̃z. n. vtiq̃z lune eclipses tales hñt ꝺci
siones. Nũc. n. in his q̃ ẜm mēsez figuratio
nibus oēs accipit dr̃ias: eteni recta fit: ꝛ am
phitricos: ꝛ ꝯcaua. Circa eclipses aũt semp
gibbosaz hz ꝺterminantē lineaz. Itaq̃z qm̄
eclipsatur pp terre interpositionē: terre vti
q̃z erit rotunditas figure spice cā existēs.

❧ Et dicamꝰ ēt ꝙ signum ꝙ figura terre ē ro
tunda: est ħ qđ cadit sub visu. Qm̄ nisi eēt
spice figure ipoſ̄e eēt vt sic secet̃ eclipsis lu
ne sicut visuz ē. Nō videmus ꝙ in oī mēse
figuratur in oībus suis figuris: est. n. arcua
lis: ꝛ eq̃lis: ꝛ profunda: apud autē eclipsim
linea cōtinēs semp ē arcualis. Et si ita sit: ꝛ
cā eclipsis eius ē ꝙ terra coopit ipsaz: necio
non eclipsatur: nsi propter rotunditatē ter
re: ꝛ causa eclipsis eius ē rotunditas terre.

109 Demonstratiōes mathematice nō sũt innate dici in hac sciā: sed si

❧ Cum cōpleuit significationes nāles: vult dicē ma
thematicas ad ꝯfirmandũ: nō q̄ innate sunt dici in
hac sciā. ❧ Et. d. ꝛ dicamus ēt ꝙ signũ rotunditatis
figure terre sunt res cadentes sub visu de eclipsibus
ꝛ aliȷs rebꝰ. ❧ D.d. qm̄ nisi eēt ꝛc̃. ꝛ signũ eius ꝙ est
spica est sectio q̃ fit ab ea. s. vmbra sua in eclipsi lũe
inter ptē luminosaz ꝛ obscurā: aut in eclipsibus pti
cularibꝰ: aut vl̃ibus anq̃z pficeret̃ eclipsis. Ista eniz
sectio appet circulariter. ❧ Et q̄ aliquis pōt dicere
ꝙ circulatio q̃ appet in ista figura est visio sine veri
tate. d. mō aũt videmus ꝛc̃. i. ꝛ non dz aliqs dicere ꝙ
hoc qđ appet sicut appet est visio tm̄: qm̄ si eēt visio
apperet sicut appet ex sectione pyramidis visus ad
corpus lune in augmētatione ꝛ diminutiōe in mēse.
Uidemus eni lineā q̃ fit in sectiōe eoꝝ: aliqñ appet
recta: ꝛ aliqñ ꝯuexa: ꝛ aliqñ ꝓfunda. s. valde ꝓfũda.
linea aũt q̃ fit ex sectiōe vmbre ad corpꝰ lune semp
vī ꝯuexa: ꝛ hoc significat ꝙ hoc est veruz non visio.
❧ Et cũ posuit ꝙ apparentia istius linee tali mō si
gnificat ꝙ terra est spica: incepit dicere modũ signi
ficatiōis: ꝛ. d. ꝙ si ita sit ꝛ cā ꝛc̃. i. ꝛ cuz sic sit apparet
ꝺ ista linea. s. ꝙ semp appet arcualis: ꝛ ꝙ ħ qđ appa
ret veꝝ est nō visio. ꝛ ponimus ꝙ cā eclipsis lune est
casus lune in vmbra terre: necio dz eclipsari tali fi
gura pp rotunditatē terre: ꝛ hoc fuit nec̃e: q̄ cuz ista
figura est circularis: nec̃e est vt supficies vmbre sit
circularis: aut colũnata: aut pyramidalis: ꝛ quocũq̃
modo sit: necesse est vt terra sit sperica.

dicũtur sunt ad cōfirmandum. Idē. 3. c. 59. Et que ibi.

❧ Adbuc aũt p astrorũ apparētiā nō soluz
manifestũ: q̄ rotunda: sz ꝛ ꝙ mole magna
nō existit. Modica. n. facta trāslatiōe nobis
ad meridiē ꝛ arcticũ: manifeste alter fit ori
zon circulus: ita vt q̃ super caput astra ma
gnā hēant trāsmutationē: ꝛ nō eadē videā
tur ad arcticum ꝛ meridiē trāsmutātibus.
Quedā. n. stelle in Egypto q̃dē vidēt̃ ꝛ cir
ca Cyprũ. In his aũt q̃ ad arcticuz regiōibꝰ
nō vidētur. Et q̃ semp in his q̃ ad arcticum
apparēt astroꝝ in illis locis occultāt̃. Qua
re nō solũ ex his palā rotũdam eē figurā ter
re: sz ꝛ spe non magne. Non. n. vtiq̃z sic ve
lociter palā faceret trāslatis ita modicuz.

❧ Dicamus ēt ꝙ signũ rotunditatis terre ꝛ
ꝙ ē spica ꝛ non ē valde magna: est quod vi
detur de stellis. Qm̄ cũ parũ transferimur
ad partē medij celi: aut ad partē farcadam:
tũc videbimus aliuz modũ stellaꝝ q̃ sunt in
verticē nr̃oꝝ capitũ diuersaruz eis q̃ sunt in
circuitu ex stellis. Qm̄ cuz transferimur ad
mediuz: aut ad farcadaz: videbimus stellas
latētes nos in Egypto ꝛ Persia: ꝛ nō vide
bimus illas in parte farcada ꝛ stellas q̃s vi
demus in Egypto. Stelle aũt q̃ vidētur in
farcadam: semp latent in illis partibus. s. in
Egypto ꝛ Persia. Manifestũ ē igit̃ ex his
ꝙ terra ē spica: ꝛ ꝙ terra non est magna val
de: quoniā si eēt magna: non appareret no
bis cum parũ transferimur a nostris locis:
alius modoꝝ stellarũ ꝛ terminorũ orbis.

❧ Dicit ꝛ demōstrat ꝙ terra est rotũda ꝛ est pua hoc 110
quod videmꝰ de stellis nouis nobis cũ trāsferimur
ab illis hītatiōibꝰ ad ptē eq̄noctu. s. ad ptē meridiei.

¶ Et h̄ intēdit ꝑ mediū celi: ⁊ ad ptē poli septētrionalis: ⁊ hoc itēdit ꝑ farcadā. ¶ Et. d. qm̄ si terra eēt plana nec ïo stelle q̄ appent in pte septētrionali ⁊ meridionali ⁊ in oib⁹ oriçōtib⁹ diuersis apparēt eedem stelle. s. ex stellis fixis. ⁊. d. videbimus aliū motū ⁊c. ⁊ intēdit stellas fixas. i. ꝙ cū nos trāsferimur ad ptē eqnocty: aut ad ptē farcadā: apparebūt nobis modi stellaꝝ fixaꝝ diuersi a stellis q̄ apparēt in nr̄a habitatiōe. ¶ D. d. qm̄ cū trāsferant̄ ad medium aut farcadā. i. U. g. ꝙ cū nos trāsferamur ad ptē equinocty aut ad ptē farcadā: a Persia aut ab Egypto videbimus ex stellis fixis q̄s nos nō videm⁹ in istis stellis. ¶ D. d. ⁊ stelle q̄ vident̄ in pte farcada. i. appet etiā ꝙ stelle q̄ videt̄ latētes in regiōib⁹ q̄ sūt farcada. s. quoꝝ circulus tot⁹ appet supra terrā latēt i egypto ⁊ Persia. i. ꝙ oriçō illic secat circulū eoꝝ: ⁊ ita ē d̄ filianas maioris h̄z ꝙ d̄r in Armenia ⁊ in Adē: qm̄ nō latēt in aliq̊ loco Armenie: neqꝫ in Hispania: neqꝫ in Armenia minori: in Adem aūt latent: ⁊ in oī loco: cuius latitudo est sicut latitudo Adē sicut in terra barbaroꝝ q̄ vicinat̄ desertis: q̄ sūt meridies in respectu nr̄aruꝫ regionū: q̄ h̄z vnā latitudinē cū Adē. Cheuel aūt nō v̄r in Armenia miore: neqꝫ in Hispania: ⁊ v̄r in terra Arabie ⁊ terra Barbaroꝝ q̄ h̄z eādē latitudinē cū Arabia. ¶ Et iam vidi ego in Marroches quādā stellā fixā q̄ nō appet in Hispania: ⁊ dicebant ꝙ ē Cheā: ⁊ latitudo istius regiōis est. 30. gradus ſm ꝙ narrauerūt mihi veridici: ⁊ fingūt ꝙ i ista regiōe latēt cū reuoluunt̄ filienas: ⁊ nō ꝯsideraui h̄ in p̄ria vice cū fui illic: ⁊ īspexi scd̄a vice ⁊ vidi vltimas stellas filiarūnas latere. ¶ Et cū. d. ꝙ hoc significat ꝙ terra est sperica: ⁊. d. h̄ significat ꝙ terra est pua incepit dicere mo^m ex quo appet puitas terre: ⁊. d. qm̄ si eēt magna ⁊c. ⁊ intēdit ꝑ termiatū oriçōta: ⁊ ꝑ aliuꝫ motum aliud genus stellaꝝ fixaꝝ a gñe qd̄ appet in istis habitationib⁹. ¶ Et. d. hoc q̄ circulus q est sup cōuexum terre q̄to magis fuerit maior: tāto magis erit ꝓpingor linee recte: ⁊ q̄to magis est ꝓpingor linee recte tāto magis apparebit apd̄ motū sup ipsaꝫ ex diuersitate apparitiōis stellaꝝ: q̄ apd̄ motuꝫ sup lineā q̄ est arcus circuli pui: qm̄ si terra esset plana: ita ꝙ motus in ea eēt sup lineā rectā nō diuersaret̄ apparitio stellaꝝ: ⁊ apparēt duo poli insimul. ¶ Sꝫ forte aliqs q̄ret ⁊ dicet: quā puitatē itēdebat: paruū eni ⁊ magnū dicunt̄ in respectu. Si igit̄ intēdit ꝙ ē parua respectu orbis nō ē sciēdū hoc ex h̄ mō sꝫ ex alys: ⁊ est h̄ qd̄ appet ex ꝯueniētia ei⁹ qd̄ in istr̄is v̄r ex motib⁹ eaꝝ ei: ⁊ qd̄ ē illic ex motib⁹. Videt̄ enim ꝙ arcus quos stelle secāt in instr̄is sint similes arcubus quos secāt i orbe: ⁊ h̄ nō pōt eē: nisi q̄ terra nō h̄z sensibilē q̄titatē apud celū: ita ꝙ centruꝫ instr̄i ⁊ centrū sperice sint idē punctū apd̄ sensum: ⁊ ēt ex occasu stellaꝝ ⁊ ortu eaꝝ ⁊ mediatione celi h̄z quātitates eq̄les apd̄ sensum. Oīa ḡ ista significant ꝙ terra apud celū ē in sensu q̄si punctuꝫ cētri in spera. ¶ Et forte intendit demōstrare ꝙ est pua in respectu stellaꝝ vt. d. post: qm̄ ex h̄ mō extrahūt mēsurā terre. s. diuiserūt orbē in. ccc. ⁊. lx. gradus: ⁊ sciuerūt q̄tū capit vna proportio terre ex istis partibus per ambulationeꝫ: ⁊ inuenerunt arcum similē in terra arcui qui est gradus orbis. q. lx. miliaria: ⁊ ex hoc extrahūt mēsuram terre. Deinde extrahunt ex eclipsib⁹ q̄titateꝫ solis ⁊ lune in respectu terre: ⁊ inueniunt ipsaꝫ valde paruam in respectu celi vt prius dictum est.

Terra respectu celi est tāq̄ punctū in spera.

¶ Propter qd̄ existimantes coaptare eū q circa herculeas colūnas locū ei q circa indicū ⁊ h̄ mō eē mare vnū nō valde suspicari incredibilia videt̄. Dicūt aūt argumētātes ex elephantibus: qm̄ circa vtraqꝫ loca nouissima existētia genus ē ipsoꝝ velut nouissimis propter conuenire adinuicē hoc passis.

¶ Et significat puitatē terre: ꝙ loc⁹ q d̄r idolum Herculis: ꝯtinet primū tm̄ terminorū Indie: ⁊ iō dicūt ꝙ mare ē idē: ⁊ h̄ qd̄ dicūt nō ē valde inopinabile. Et dicam⁹ ꝙ v̄ificatio nostri s̄monis sunt elephātes: qm̄ nō existunt nisi in illis locis: qm̄ in orizontib⁹ illoꝝ duoꝝ locorum: ⁊ existunt in illis locis: quia loca congregant̄ illic: ⁊ sic inueniuntur.

¶ Et testat̄ paruitatē terre h̄ qd̄ dico oriçō loci terre in quo sunt idola Herculis. i. finis occidentis istius partis habitabilis est ꝓpinquus oriçonti primi loci habitabilis habitabiliū locoꝝ orientaliuꝫ: ⁊ interiacet duos oriçōtes mare ꝯtinēs: ⁊ ista idola attributa Herculi erāt posita supra ripas maris ꝯtinētis occidentē ex vltimo loco habitabili in septētrione sup h̄ mare: quousqꝫ ad vltimū locoꝝ habitabiliū in meridie sup hoc mare: ⁊ vnū istoꝝ idoloꝝ erat i vltimo occidētis Hispanie qd̄ dicebat̄ idolū eadē vl' Indie: ⁊ ego vidi ipm̄ eleuatū. d. fuit corruptū in p̄lio quod creuit inter barbaros ⁊ homines istius īsule in anno ccccc. ⁊. xxx. a p̄dicatiōe Mahumeti a q̄busdā erigētib⁹ se sup quasdā regiōes maris i illo tpe. ¶ Et cū dedit testimoniū de h̄ s̄mone famoso. s. ꝙ idola sūt primus terminus terminoꝝ vltimi occidentis: ⁊ ꝙ mare interiacet hūc ⁊ vltimū terminum terminoꝝ oriētis. D. etiā ꝙ isti duo termini sunt ꝓping: q̄ conueniunt in g̃nando elephātes. Animalia eni que non inueniunt̄ in tota habitatione terre: nisi in aliq̊ loco propria sunt illis locis: ⁊ cā in hoc est cōueniētia illoruꝫ locoꝝ in cōplexiōe ꝯuenienti illis animalibus: ⁊ hoc dat vt nō sint remota abinuicē. Nature. n. remotoꝝ locoꝝ sunt diuerse. In remotis v̄o s̄ꝫ latitudinē manifestū est valde: s̄m aūt longitudineꝫ lꝫ latet: tm̄ inuenit̄. ¶ D. d. ⁊ verificatio nr̄i sermonis est de elephantib⁹ ⁊c. i. ⁊ v̄ificat h̄ ꝙ elephātes g̃nant̄ in his duob⁹ locis. s. in vltimo oriētis ⁊ occidētis: ⁊ h̄ qd̄. d. ita v̄r. s. in locis meridiōalib⁹ hoꝝ duoꝝ extremorū: scꝫ in meridiōalib⁹ ⁊ nō septētrionalib⁹: ⁊ iō elephātes nō īueniūtur in Hispania neqꝫ in terra barbarorum q̄ sunt in meridie haꝝ regionū: sꝫ s̄m ꝙ reputo in terra Ethiopū: aut in vicinis ei⁹: silr̄ de ceraufe in domo regis de Marroche: quā erexit Almudide de Hateno āno a p̄dicatione Mahumeti. ccccc. ⁊. xiiij. D. d. ⁊ extiterunt in illis locis: qm̄ loca aggregant̄ illic: ⁊ sic inueniūtur. i. elephātes existunt in illis locis per paruitatem vel paucitatem eoꝝ: ⁊ inueniunt̄ illic elephantes: q̄ conueniunt in complexione ꝯuenienti generationi elephātum propter vicinitatem. iii

¶ Et mathematicoruꝫ q̄cūqꝫ magnitudinē ratiocinari attētant rotūditatis ad q̄draginta dicunt eē miriades stadiorū. Ex q̄bus argumētantibus non solum spicam molē necessarium eē terre: sꝫ ⁊ non magnaꝫ ad aliorum astrorum magnitudinem.

¶ Et testant̄

¶ Et testant̃ nob ẽt q̄ figura terre ẽ rotũda geometre ⁊ mathematici q̄ laborãt ad sciẽdum q̄ntitatẽ reuolutiõis terre. Et dicunt q̄ q̄ntitas reuolutiõis ẽ. xxiiij. milia miliarium terre: ⁊ sciunt q̄ terra h̄z figurã spericam: ⁊ q̄ est p̄ui corpis nec̃io in respectu magnitudinis ceterarum stellarum. Iã igit̃ cõpleuimus determinationem ⁊ declarationem de figura terre: ⁊ q̄ est quiescẽs non mota.

iiz ¶ Abstrahunt mẽsurã maximi circuli terre per viaz quã narrauimus: ⁊ ex mensura maximi circuli inueniunt mensurã spere s̄m Archimenidẽ: ⁊ abstrahũt q̄ntitatẽ terre in respectu solis ⁊ lune p̄ eclipses lunares: ⁊ abstrahũt q̄ntitatẽ ceterarum stellarũ per instr̃m qd̃ dr̃ h̃ns duas regulas. Istud eniz instr̃m terminat angulũ q̄ respicit diametrum cuiuslibet stelle: ⁊ cum diameter alicuius eorum est nota diametri ceterarum stellarũ erunt note: ⁊ cuz diametri fuerint note: erit mẽsura suorum corporum nota. Cũ ergo sciuerint mensuram terre ⁊ mẽsurã lune in respectu terre ⁊ p̄portionez ceterarum stellarum ad lunã p̄ istud instr̃m sciuerũt proportionẽ terre ad alias stellas: ⁊ ex hoc viderunt q̄ corpus est valde paruũ: ⁊ etiã manifestat p̄uitatẽ corpis eius figura eius rotũda. Sup̄ficies.n. nõ circularis q̄ cõtinet eq̄le ei qd̃ ɔtinet circularis: est necessario maior circulari: ⁊ hoc intẽdit cũ dixit: ⁊ hoc sciuerunt q̄ terra est sperica: ⁊ q̄ d̄clarate sunt tres q̄õnes quas promisit: dicit: iam ergo cõpleuim⁹ ⁊c̃.

Superficies ñ circularis q̄ ɔtinet eq̄le ei qd̃ cõtinet circularis: ẽ nec̃io maior circulari.

¶ Finit secundus liber de Celo ⁊ Mundo.

¶ Aristo. de Celo. Liber Tertius incipit.

¶ Tractatus primus. Cap. I.

De primo qdẽ igit̃ celo ⁊ p̄tibus adhuc aũt de i ipso latis astris: ex qb⁹ ɔstãt: ⁊ q̄lia qdẽ nã sũt: adhuc aũt q̄m igenita ⁊ icorruptibilia p̄trãsiuim⁹ prius. Q̄m aũt eorum q̄ nã dñr. hec qdẽ sunt substãtie. hec autẽ op̄atiões ⁊ passiões horum. Dico aũt sub̃as qdẽ simplicia corpora: puta ignẽ ⁊ terrã ⁊ coelemẽta: ⁊ q̄cũq̄z ex his. puta ẽt totũ celum: ⁊ p̄tes eius: ⁊ iterum anialia ⁊ plantas ⁊ partes horum. Passiones aũt ⁊ op̄a motus horum vniuscuiusq̄z: ⁊ aliorum quorũcũq̄z sunt causa ista elĩta s̄m virtutẽ ipsorũ. Adhuc aũt alteratiões ⁊ inuicẽ trãsmutatiões. Manifestũ q̄ de nã sciam plurimaz accidit de corp̄ibus eẽ. O ẽs.n. nãles substantie: aut corp̄a sunt: aut cũ corp̄ib⁹ generant̃ ⁊ magnitudinib⁹. Hoc autẽ palaz ⁊ ex diffõne q̄ emerser̃ q̄ sunt nã: ⁊ ex singulorum ẽt cõtẽplatione. De p̄io qdẽ igit̃ celo elĩtorum dictũ ẽ: ⁊ q̄le qd s̄m nãz: ⁊ q̄m icorruptibile ⁊ ingenitũ. Reliquũ aũt de duob⁹ dicere. Simul aũt accidet de his dicẽtibus de gñatione ⁊ corruptione inquirere.

¶ Iam ergo diximus sup̄ius in nr̃o libro de primo celo ⁊ d̄terminatione sufficiẽti: ⁊ de stellis existẽtib⁹ in eo cuiusmõi corp̄is sunt ⁊ cuiusmodi nãe: ⁊ q̄ nõ sunt ex aliquo elemẽtorum q̄tuor: ⁊ q̄ nõ cadũt sub corruptiõe. ¶ Nõ autẽ dicam⁹ q̄ nãliũ q̄dã sũt sub̃e: ⁊ q̄dã ex op̄atiõe substãtiarũ ⁊ passiõe earum. Et intelligo p̄ substãtias q̄tuor corp̄a simplicia: vt terrã ⁊ ignẽ: ⁊ duo corp̄a alia simplicia: ⁊ qd̃ fit ex eis: vt animalia ⁊ plãtas. Et intelligo p̄ op̄atiões motus oĩuz corporuz: ⁊ motus aliorum: quorum hec corpora sunt cãe: ⁊ alterationes eorum: ⁊ transmutationes eorũ adinuicẽ. ¶ Manifestũ ẽ igitur q̄ tota p̄scrutatio d̄ nã ẽ de corporib⁹. Q̄m sub̃e nãles: aut sunt corpora: aut cũ corporibus: ⁊ hoc manifestũ ẽ ex hoc quod diximus superius: d̄ primo elĩtorũ: ⁊ d̄clarauim⁹ nãz eius d̄claratione p̄fecta: ⁊ q̄ non cadit sub corruptione: aut gñatiõe. Et mõ volumus dicere de duobus corp̄ibus residuis. s. terra ⁊ aqua. Et dicamus ẽt de corruptione ⁊ gñatione: q̄ hoc accidit eis p̄pter transmutationẽ istoruz duorũ corporũ: ⁊ q̄ dicunt̃ inesse gñationis: ⁊ in q̄bus reb⁹ existit.

Quia intentio eius in h̄ libro est loqui de p̄tibus mũdi simplicibus. s. in demõstratiõe suorum accidẽtiũ in dãdo causas suorum eẽntialiũ: ⁊ iã locut⁹ fuit in primo ⁊ s̄cdo istius libri de corp̄ib⁹ celestibus ⁊ accñtibus eorum. Uult mõ dicere de alijs q̄tuor simplicibus que recte mouẽtur. ¶ Et incipit in hoc dicẽdo de eo in quo locutus fuit in duobus p̄dictis tractatibus. s. in nã quinta: ⁊. d. nos aũt diximus ⁊c̃. ⁊ intendit per primũ celuz omnes motus celi: ⁊ p̄tes ei⁹ ⁊ vocauit ip̄m primũ p̄pter equocationẽ. D. d. ⁊ etiã de stellis ⁊c̃. i. ⁊ demõstrauimus ẽt cuiusmõi nãe sũt stelle: ⁊ q̄ sũt de nã q̄nti corp̄is: ⁊ nõ d̄ nã aliorum q̄tuor: neq̄z de aliq̊ facto ex eis. Et põt itelligi p̄ h̄ qd̃. d. nõ de aliquo aliorum q̄tuor. i. nõ de nã alicui⁹ alterius cõpositi ex q̄tuor. Aut põt itelligi de sub̃a alic⁹ p̄tis elĩtorum. Et põt itelligi vtrũ q̄z. D. d. q̄ d̄mõstrauit ẽt cũ h̄ illd̃ qd̃ fuit magis nec̃iũ vt sciret̃ ex accñtib⁹. s. q̄ ẽ neq̄z gñabile neq̄z corruptibile. ¶ Et q̄ scire h̄ nõ fundat̃ nisi sup̄ h̄ q̄ ɔsideratio de oĩb⁹ p̄tib⁹ simplicib⁹ mũdi ẽ scie nãlis sic̃ demõstrauit in p̄n̊ libri demõstrauit h̄: ⁊. d. Dicam⁹ igit̃ q̄ nãliũ q̄dã sũt ⁊c̃. ⁊ dicam⁹ q̊ q̄ fere oĩa q̄ nãlis ɔsiderat sũt sub̃e ⁊ accidẽtia: ⁊ q̄ sub̃arum q̄dã sũt mobilia ⁊ q̄daz imobilia: explanauit h̄ ⁊. d. ⁊ itelligo p̄ sub̃as i q̄b⁹ nãlis ɔsiderat corp̄a simplicia mobilia q̄ sũt q̄tuor elĩta ⁊ composita ex eis: vt aĩalia ⁊ plante. Et itelligẽdũ est ẽt q̄ ex substãtijs de q̄b⁹ nãlis ɔsiderat: sũt cãe istorum corporum mobiliũ. Cã.n. sub̃e ẽ sub̃a: ⁊. d. fere: q̄ cõsiderat de corp̄e celesti cũ non est ex q̄tuor neq̄z ex cõposito ex eis: ⁊. d. h̄: ne aliq̄s existimet q̄ consideratio ex q̄tuor elĩtis ⁊ corp̄e celesti nõ sit eiusdẽ scie: cuz h̄ sit eternũ: ⁊ h̄ nõ. ¶ Et cũ explanauit qd̃ itẽdebat per sub̃as: explanauit qd̃ itẽdebat p̄ op̄atiões ⁊ passiões: ⁊. d. Et intelligo p̄ op̄atiões ⁊c̃. ⁊ itẽdebat p̄ passiões accñtia eẽntialia: h̄.n. nomẽ dr̃ cõiter ⁊ p̄p̄rie. cõiter

I

Cã sub̃e ẽ sub̃a.

Passio cõit̃ ⁊ p̄p̄rie.

enĩ demõſtrat accñs: ſiue eẽntiale: ſiue nõ. ꝑpe aũt
demõſtrat eẽntialia: vt vl'r q̃ exiſtũt in corꝑib⁹: aut
ſunt actiões aut paſſiões. ¶ Et cuꝫ declarauit ea ex
quib⁹ nãlis ꝯſiderat: ⁊ declarauit cũ h̃ ꝙ ꝯſideratio
de el'ntis inq̃ꝫtũ ſunt ſimplicia ẽ in h̃ libro. ſ. conſide
rare de ſimplicib⁹. d. Manifeſtũ eſt igit̃ ⁊c. ⁊ ĩtẽdit
per ſubſtãtias q̃ ſunt cũ corꝑib⁹ formas q̃ ſũt in eis.
q. g̊. d. ꝙ fere oĩs ꝯſideratio nãlis eſt de corꝑib⁹: cuꝫ
fere oĩs ei⁹ cõſideratio ſit de ſubſtãtĳs. Subſtãtiaꝝ
aũt q̃dã ſunt corpa: ⁊ q̃dã ſunt ꝑtes corꝑis. ¶ D. d. ⁊
hoc manifeſtũ eſt ex h̃ qđ dixim⁹ ſuꝑius de ꝑmo ele
mentoꝝ: põt intelligi h̃ qđ. d. de corꝑe celeſti in tra-
ctatib⁹ ꝑdictis. i. ⁊ q2 oẽ qđ necẽium eſt ſcire de corꝑe
quinto: declaratũ eſt ex h̃ qđ diximus de nã corꝑis
quinti: cũ ſufficiẽter declarauim⁹ nãm ei⁹: ⁊ ꝙ nõ eſt
neqꝫ gñabile: neqꝫ corruptibile: opꝫ nos loq̄ de corpo
ribus ceteris ſimplicibus. ¶ Et poteſt itelligi ꝙ in-
nuit hoc qđ declaratuꝫ eſt in ꝑmo tractatu iſti⁹ libri
de ſubſtãtĳs iſtius ſcie. i. ⁊ h̃ qđ diximus manifeſtũ
eſt ex hoc qđ diximus ſuꝑius: cũ locuti fuerimus ſuf
ficienter de primo el'ntoꝝ: ⁊ inuit primum tractatuꝫ
iſtius libri: qm̃ in illo tractatu demõſtrauit nãꝫ cor-
poris celeſtis: ⁊ ꝙ eſt non gñabile neqꝫ corruptibile.
¶ D. d. volum⁹ mõ dicere de duob⁹ corꝑib⁹. ſ. graui
qđ eſt terra ⁊ aqua: ⁊ leui quod eſt aer ⁊ ignis. Et q2
vult incipe loq̄ in eis. D. d. in quo vult incipe de eis:
⁊ eſt ꝙ primo vult ꝯſiderare: vtrũ gñatio ſit aut nõ
ſit: ⁊ ſi eſt vtrũ in reb⁹ cõpoſitis ⁊ in ſimplicib⁹: ⁊ ſi ẽ
in reb⁹ ſimplicib⁹ ⁊ cõpoſitis: vtrũ ſit in eis ꝑꝑ h̃ cor
pora ſimplicia: aut ꝑꝑ alia. Conſideratio. n. de oĩbus
iſtis eſt ꝓpriuꝫ corꝑibus ſimplicibus q̃tuor. ¶ Et iõ
hec cõſideratio de eis differt a ꝯſideratiõe de eis in
libro de gñatiõe ⁊ corruptiõe. Illic. n. nõ ꝯſiderat de
eis niſi ꝑꝑ ꝯſiderationẽ de compoſitis gñabilibus ⁊
corruptibilibus. Hic aũt ꝯſiderat de eis inq̃ꝫtũ ſunt
partes mũdi. Et ꝯſiderat de gñatione ⁊ corruptiõe:
qm̃ ſunt accidẽtia eſſentialia eis. Hic igit̃ cõſiderat
in eis inq̃ꝫtũ ſubm̃ ſunt. Illic aũt inq̃ꝫtũ ſunt cãe. Et
in hac ſcia dꝫ cõpleri ꝯſideratio ẜm iſtos duos mo-
dos: ẜm cãm. ſ. ⁊ ſubm̃. ¶ Et hoc intendebat cũ. d. q2
hoc accidit in eis ꝓpter trãſmutationẽ illoꝝ duoꝝ
corpoꝝ. i. ꝙ hic nõ perſcrutat̃ de generatiõe ⁊ corru
ptione: niſi q2 ſunt accñtia ꝑmo iſtoꝝ duoꝝ el'ntoꝝ:
aut oĩuꝫ el'ntoꝝ: ⁊ ceteraꝝ rerũ ꝑꝑ ea. ¶ D. d. ⁊ q2 di
cunt̃ ⁊c. i. ⁊ q2 data ſunt in cauſa eẽ gñatiõis: ⁊ in de-
mõſtrando ea de quibus exiſtit generatio.

Fere oĩs ꝯſideratio nãlis eſt đ corꝑib⁹. Idez ꝑ° celi. t. cõ. primi.

Dr̃ia de cõſideratiõe elemẽtoꝝ hic et in hipigeneſeos. Idem infra. c. vlti°.

¶ Generatio. n. aut oĩno nõ ẽ: aut ſolũ eſt in
his elemẽtis: ⁊ in his q̃ ex his cõſtant. Ipm
aũt primũ hoc forte ꝯſiderãdũ: vtꝝ eſt: aut
nõ ẽ. Prius q̃dẽ igit̃ philoſophãtes de ve-
ritate: ⁊ ad quos dicimus nos nunc ſermo-
nes ⁊ adinuicẽ diuerſificati ſunt. Hi q̃dem
eni ipſoꝝ total'r auferebãt gñationem ⁊ cor
ruptionẽ. Nihil. n. neqꝫ fieri aiũt neqꝫ corrũ
pi entiũ: ſed ſolum videri nobis: puta q̄ cir-
ca Meliſſum ⁊ Parmenidem. Quos ⁊ ſi
aliqua dicũt bñ: ſed nõ phyſice: opꝫ putare
dicere. Eſſe. n. q̃dam entiũ ingenita: ⁊ tota-
liter ĩmobilia magis eſt alterius ⁊ prioris q̃ꝫ
phyſice ꝯſideratiõis. Illi aũt q2 nihil q̃dem
aliud ꝑter ſenſibiliũ ſubſtantiã ſuſpicabant̃
eſſe. Tales aũt quaſdam intellexerũt primi
nãs. Siquideꝫ erit aliqua cognitio: aut ſcia
ſic trãſtulerũt ad h̃ ꝑ eas que inde rõnes.
¶ Dicamus igit̃ ꝙ oĩno nõ eſt gñatio: aut ſi
eſt: eſt in q̃tuor elementis ⁊ in factis ex eis
tm̃. ſ. ꝑſcrutãdũ eſt: ⁊ ſciẽdũ eſt vtꝝ ſit gene
ratio: aut oĩno nõ ẽ. Dicamus igit̃ ꝙ antiq̄
qui philoſophantur vera philoſophia ꝯdi-
cunt ſibi in hoc: ⁊ ẽt ꝯtradicũt nr̃is ſermoni
bus quos nos mõ dicemus. Quidã eniꝫ di-
cunt ꝙ non eſt gñatio neqꝫ corruptio: nihil
eniꝫ gñatur aut corrũpit̃ in ſe: ſed appet no-
bis tm̃: vt pithagorici. Nos auteꝫ dicimus
ꝙ lꝫ iſtud bñ dicãt de q̄buſdã reb⁹: tñ in na-
turalibus peccant. Et nõ opꝫ nos ꝑſcrutari
hic de reb⁹ non cadẽtibus ſub gñatiõe ⁊ cor-
ruptione: neqꝫ mouent̃ oĩo in q̃litate. Hoc
eniꝫ ꝯueniẽs libro de auditu nãli in quo per
ſcrutamur de nã. Et dicũt h̃ ꝙ nõ ꝯcedunt
aliã ſciaꝫ niſi viſus tm̃. Et dicũt ꝙ nihil ſcit̃
niſi ſube ſenſibiles. Iſti eni dicunt ꝙ nihil ẽ
generatio ⁊ corruptio: ⁊ ratiocinantur ſic.
Si autẽ ſcientia aut cognitio inuenit̃: necẽio
iſtud ſcitũ aut cognitũ dꝫ eſſe ꝑmanẽs ⁊ fi-
xũ: neqꝫ corruptibile: neqꝫ alterabile. Et cũ
hoc videbant dixerunt de iſtis naturis ꝙ nõ
recipiunt generationem neqꝫ corruptionẽ:
quia cadunt ſub viſu ⁊ cognitione.

¶ Cum voluit ꝑſcrutari: vtrũ ſit gñatio aut nõ ad de- z
clarationẽ maiorẽ q̃uis ẽt ſit mãifeſtũ: ĩcepit dicere
hoc qđ eſt magis famoſuꝫ ⁊ magis manifeſtũ q̃ꝫ ge-
neratio. ſ. ſi gñatio ⁊ corruptio eſt necẽio ẽ in iſtis cor
poribus q̃tuor ⁊ in cõpoſitis ex eis. Et q2 h̃ nõ cõce-
dit: niſi qui cõcedit gñationẽ eẽ ⁊ corruptionẽ: ⁊ ipſe
locut⁹ ẽ cũ eis q̄ ponebãt gnõnẽ eſſe ⁊ corruptioneꝫ.
¶ Et. d. ſed ꝑmo eſt ꝑſcrutãdũ ⁊ q̃rendũ ⁊c. i. ꝙ iſta
perſcrutatio eſt prior nã perſcrutatione: vtrũ gñatio
⁊ corruptio exiſtãt ĩ ipſis el'ntis: ⁊ ĩ alĳs ꝑꝑ ea. ¶ D.
induxit opiones antiquoꝝ in h̃: ⁊. d. dicamus igit̃ ꝙ
antiq̄ primi q̄ philoſophati ſunt ⁊c. i. q̄ ingrũt defen
ſiones legũ: ⁊ dicit ꝙ illi qui ꝑſcrutati ſunt de entib⁹
inq̃ꝫtũ ſunt entia: ꝯdicunt ſibi ⁊ nobis in hac q̃õne: ⁊
iſti ſunt duplices. Quidã eni iſtoꝝ negãt gñationem
⁊ corruptionẽ eſſe oĩno: ⁊ q̃dã affirmãt in oĩb⁹ entib⁹
ea. ¶ Et q2 vtraqꝫ opinio vera eſt in ꝑte ⁊ falſa ẜꝫ to
tum. D. ꝯdicentes ꝙ nihil eſt corruptibile: q2 iſti lꝫ
bene dicãt in q̄buſdã reb⁹. i. in reb⁹ q̃ nõ ſunt in mã:
neqꝫ hñt motũ: tñ peccãt in nã. ſ. ẽt in h̃ qđ ponũt ꝙ
nãlia nõ hñt gñationẽ ⁊ corruptioneꝫ: ⁊ locutus fuit
cõtra iſtos: ⁊ non ꝯ alios: q̃uis vterqꝫ ẜmo ſit verus
ẜm ꝑtẽ: q2 ꝑs vera in ẜmone iſtoꝝ nobilior eſt: ⁊ pau
ciſſimi antiq̄ intellexerũt h̃: pars aũt vera in ẜmõe
dicentiũ: ꝙ oĩs res gñat̃ aut corrũpit̃: manifeſta eſt
ſenſui: ⁊ q2 hec ꝑſcrutatio continet in ſe q̃tuor corꝑa
nãlia ſimplicia ⁊ cõpoſita ex eis: ⁊ ẽt ꝑncipia reꝝ na
turaliũ quas declarauit eſſe ĩgenerabilia ⁊ ĩcorrupti
bilia: ⁊ iã đclarauit de iſtis in phyſicis. ¶ D. d. ⁊ opꝫ
nos perſcrutari hoc ⁊c. ⁊ intẽdit ꝑ hoc ꝑmũ mouẽs:
quod

qđ declaratū est in fine octaui physicoꝝ: ⁊ pᵒ pnᵃ in pᵒ tractatu eiꝰ: ⁊ istud qđ circlariter mouet. Declatū est. n. illic ꝙ in mūdo est motꝰ circularis nō trāsmutabilis in q̄litate oīno: neqꝫ ꝑm motuȝ alterationis: neqꝫ gnōnis ⁊ corruptiōis: ⁊ h̄ est ꝯueniēs illi libro: qꝛ pnᵃ sunt ex cōib⁹ reb⁹ nālib⁹. ⁋ Cōsideratio aūt de reb⁹ nālib⁹ cōib⁹ est de physico auditu: ⁊ qꝛ cause vl'es ꝯtinēt h̄ nomē nā: dixit: in q̄ ꝑscrutet̄ de nā ⁊c. d. opinionē dicētis ꝙ nihil gn̄at̄ aut corrūpit̄. dixit. rōnē que mouit eos ad hoc. ⁋ Et. d. ⁊ dicūt hoc: qꝛ nō ꝯcedūt ⁊c. i. qꝛ nō ꝯcedūt ꝙ aliqd sit nisi hec indiuidua sensibilia: ꝑpter hoc qđ hic opinabātur ꝙ scita sunt īdiuidua sensibilia: ⁊ dicebāt ꝙ nihil est gnātio ⁊ corruptio: qꝛ opinabant̄ ꝙ scia nō est nisi de rebus sensibilib⁹ īdiuiduis: ⁊ ꝙ scia est ꝑmanēs: ⁊ fixa non trāsmutabilis. quapꝑ scitū dꝫ eē ꝑmanēs ñ trāsmutabile. s. īdiuidua: ⁊ dixerūt: qđ apparet ex h̄ nō ē nisi phātasia nō vera: sicut phātastice visiones. ⁋ D. d. ⁊ cū h̄ opinabant̄ ⁊ dixerunt de istis nāis ꝙ nō recipiūt ⁊c. i. cū hoc credebāt ⁊ opinabant̄. s. ꝙ scia est intrāsmutabilis: ⁊ ꝙ scia pendet ex his īdiuiduis: q̄ꝑꝑ īdiuidua sunt trāsmutabilia: ⁊ iō dixerūt ꝙ hec īdiuidua nō recipiūt gnōnē neqꝫ corruptiōeȝ: ⁊. d. dixerunt de istis nāis. i. de īdiuiduis: qꝛ in hoc nō accidit eis qđ: ⁊ dixerūt hoc vt possent dicere ꝙ scia est fixa: ⁊ isti sicut. d. Arist. sunt illi q dicunt ꝙ opiones vl'es vincunt sensum: ⁊ hic est mos disputantiū.

Cōsideratio d reb⁹ nālib⁹ cōib⁹ ē d physico auditu. Idē i plogo pmi ph. ⁊ in c. 4. eiusdē.

⁋ Alteri aūt qdē velut studiose factā contrariā his habebāt opionē. Sūt. n. qdaȝ q aiūt nullā ingenitā esse rerū: ꝫ oīa gn̄ari. Genita aūt hec qdē īcorruptibilia ꝑmanere: hec aūt iteꝝ corrūpi: maxime qdē q circa Hesiodū. Deinde ⁊ alioꝝ primi philosophantes. Hi qdē aiunt oīa generari ⁊ fluere: esse aūt stabile nihil. Unū aūt quoddā solū subsistere: ex quo hec oīa transformari nata sunt. Qđ quideȝ vident̄ dicere alij multi ⁊ Heraclit⁹ Ephesius. Sūt aūt quidā qui ⁊ omne corpus generabile faciūt componētes ⁊ resoluentes ad supꝑficies: ⁊ ex supꝑficiebus.

⁋ Et quidā cōtradicunt sermoni istoꝝ oīno quasi si hoc tm̄ intēdūt ⁊ dixerūt ꝙ oīa sunt generata: ⁊ nihil est nō generatū. Sed quedam gn̄ant̄ ⁊ nō corrūpunt̄: sed semper remanēt. Et quedā corrumpunt̄: vt dicūt pithagorici ⁊ alij naturales qui ꝑhant̄ de naturalibus primo. Et quidaȝ dicūt ꝙ omnia sunt generata ⁊ declinabilia: ⁊ nihil est fixū permanēs in sua dispōne oīno: nisi vna res tm̄ que est fixa permanēs super quā oēs cetere res figurantur ⁊ gn̄antur: ⁊ est defendens eas quemadmoduȝ dicit Heraclitus Ephesi⁹ ⁊ alij plures nāles. Et quidaȝ eoꝝ ponunt corpus gn̄atū: ꝫ compositū ex laminis. s. supꝑficieb⁹: ⁊ dissoluit̄ ēt in lamias.

3 ⁋ Cū dixit ꝑmonē opinantiū ꝙ nihil gn̄atur aut corrūpit̄: dixit ꝑmonē ꝯriū istis. s. dicētiū ꝙ oīs res generat̄. ⁋ Et isti sunt bipartiti. qdā. n. dicūt ꝙ gnābilium q̄dā sunt gnābilia nō corruptibilia: ⁊ q̄dā gnābilia ⁊ corruptibilia: vt Plato in mūdo. ⁋ Et qdaȝ ꝙ oīa sunt gnābilia ⁊ oē gnābile ē corruptibile. ⁋ Et isti ēt sunt bipartiti. Quidaȝ. n. opinant̄ ꝙ illud cuiꝰ est gnō cōplete est ꝑmanēs ⁊ fixū quousqꝫ corrūpatur. ⁋ Et qdā opinant̄ ꝙ istud nō ē ꝑmanēs ⁊ fixū: ⁊ ꝙ oīa semꝑ sūt in motu: ⁊ ꝙ nō est h̄ nisi subȝ supꝑ qđ ē ista trāsmutatio eterna. cū oīs transmutatio dꝫ eē supꝑ aliqđ ꝑmanēs. ⁋ Isti aūt nō diuersant̄ in h̄: ꝫ in eo qđ ē ꝑmanēs. Quidā. n. dicūt ꝙ h̄ ꝑmanēs ē ignis: vt opio dicētis ꝙ elm̄tū est ignis. Quidā auteȝ aerē. Quidā v° aquā. ⁋ D. d. ⁊ qdā ponūt corp⁹ cōpositū ⁊c. inuit Platonē opinātē ꝙ corꝑa cōponuntur ex supꝑficieb⁹: ⁊ dissoluunt̄ in eas. Cap. II.

De alijs quidē igitur alter sit sermo. Dicentib⁹ aūt h̄ mō: ⁊ oīa corpora ꝯstituētib⁹ ex supꝑficiebus q̄cūqꝫ qdē alia accidit dicere ꝯtraria disciplinis ꝑmptum videre. Et qdē iustuȝ aut non mouere aut credibilioribus ipsa rōnib⁹ mouere q̄ꝫ suppositione sunt.

⁋ Dicamus mō igit̄ ꝙ in futuro perscrutabimur de alijs ꝑmonib⁹. Mō v° volum⁹ ꝑscrutari de ꝑmōe dicētiū ꝙ corpora sunt ex laminis. Dicam⁹ ꝙ cōtingit dicēti hūc ꝑmonē dicere cōtrarium ei qđ accidit in geometria. Et hoc manifestum est. Et opꝫ dicere hoc: aut ꝙ nō dicant hunc ꝑmonē oīno: aut confirmēt suum ꝑmonē rationibus firmioribus ⁊ verioribus.

Quoddā aūt ex ipsis opionib⁹ est nāle: ꝑscrutandū est de eo in hac scia: vt ē opio 4
dicētis ꝙ aliqd ē gnātū ⁊ nō corruptibile: sicut ipse fecit in fine ꝑmi tractat⁹. ⁋ Qui v° negat gnōneȝ ⁊ corruptionē nō dꝫ ei rn̄dere in hac scia nisi ꝑꝫ disputationē: cū h̄ ponat nālis ꝑ ꝯstāti in sua scia: ꝫ diuinus q verificat subta facultatū ꝑticlariū: ⁊ silr diuinus dꝫ loq ꝯ dicētē ꝙ nihil est ꝑmanēs ⁊ fixuȝ. Ille aūt negat sciaȝ eē: sciaȝ aūt eē est subȝ logices: ⁊ diuinus q defendet subta disciplinaꝝ ꝑticulariū dꝫ loq cū eo: ⁊. d. ꝙ ꝑscrutabimur de alijs ꝑmōibus: ⁊ inuit h̄ qđ dixit post: ꝙ ipoſſe ē vt oīs res sit gnābil' ⁊ corruptibilis. ⁋ Et qꝛ remāet ei dicere ex opionib⁹ ꝑprijs huic scie opionē dicētis ꝙ corꝑa sunt cōposita ex supꝑficieb⁹. d. mō v° volum⁹ ꝑscrutari ⁊c. ⁋ D. d. Dicam⁹ igit̄ ꝙ ꝯtingit dicēti hunc ꝑmonē ⁊c. i. dicamus igit̄ ꝙ ꝯtingit dicēti hūc ꝑmonē ꝯriū dicere ei qđ accidit in geometria. i. ꝯria eiꝰ q̄ sunt pnᵃ in geometria: vt h̄ qđ ponūt: ꝙ oīs linea diuidit̄ i duo media: ⁊ silr ꝙ oīs supꝑficies: ⁊ ꝙ q̄dā linee nō hn̄t proportionē adiuicē: sic nūeri ad nūeꝝ. Et māifestū est ꝙ ꝑs linee ē linea: ⁊ qꝛ ipse dicet post: q̄uō sequunt̄ ipossibilia hec dicētes hūc ꝑmonē. ⁋ Et qꝛ iste ꝑmo in nullo ē sufficiēs neqꝫ ꝯueiēs nāe. d. ⁊ oꝫ hūc ꝑmonē: aut vt nō dicat ipm oīo ⁊c. ⁊ vꝫ ꝙ rō magis dicētiū h̄ ē ꝙ opinant̄ ꝙ linea est cōposita ex punctis. ꝙ supꝑficies ex lineis: ⁊ corp⁹ ex supꝑficieb⁹. si. n. diuisio linee in pūcto faciat lineā cōpositā ex punctis nec̄e est vt diuisio supꝑficiei in lineas faciat ipaȝ cōpositā

Nāl' ponit ꝑ ꝯstāti gnōnē ⁊ corruptōeȝ esse.

Sciaȝ eē est sbꝫ logices. Diuin⁹ dfendit sbta sciaꝝ ꝑticulariuȝ. Idē pᵒ ph. c. 8. ⁊. 8. ph. 22. ⁊ pᵒ celi. 78. Ideȝ. 4. metaphice. c. pᵒ.

ex lineis: ꝛ silr̃ corp⁹ ex supficieb⁹: ꝛ poss̃e est ↄfirmare hũc ſmonẽ. s. ꝙ linea cõponit̃ ex punctis ex rõnibus qbus vtunt̃ dicẽtes partẽ eẽ indiuisibilẽ.

⁋ Deinde palã q꜡ eiusdẽ rõnis est. solida quidem ex supficiebus componi: supficies aũt ex lineis: has aũt ex punctis. Sic aũt habentibus nõ necesse linee partẽ lineã eẽ. De his aũt ↄsiderãdũ est pri⁹ in his q de motu ſmonib⁹: q꜡ nõ sunt idiuisibiles lõgitudines.

⁋ Et dicam⁹ ẽt ꝙ error dicẽtis hunc ſmonẽ est mãifest⁹: qm̃ si corpa existũt ex supficiebus: sic supficies ex lineis: linee ex punctis. Et si ita sit: impossibile est vt pars linee sit linea. De istis aũt pscrutati sumus in ſmõe quẽ fecim⁹ de motu: ꝛ dixim⁹ ꝙ nulla linea est q̃ nõ recipiat diuisionẽ ꝛ partitionẽ.

5 ⁋ Q꜡ vult pscrutari de hac opione quã sequunt̃ ipossibilia q̃ sequunt̃ dicẽtes ꝙ ↄtinuũ ẽ cõpositũ ex indiuisibilib⁹: ꝛ plura ipoſ̃ia doctrinalia: ꝛ ẽt alia ipossibilia nãlia. Incipit dicere ꝙ illa ipossibilia q̃ cõtingunt dicẽti ↄtinuũ eẽ cõpositũ ex idiuisibilib⁹: ↄtingit dicẽti hũc ſmonẽ: ꝛ hoc dcm̃ ĩ. 6. physi͛. ⁋ Et q꜡ dicẽtes ꝙ corpa cõponunt̃ ex supficieb⁹: nõ dicũt vt mihi videt̃ ꝙ linee cõponant̃ ex pũctis: neqꜫ ꝙ supficies ex lineis: demr̃auit ꝙ nec̃e est dicere eis hoc. ⁋ Et dixit: qm̃ corpa existũt ex supficieb⁹ ꝛc̃. i. dicẽtes ãt ꝙ corpa cõponunt̃ ex supficieb⁹: nec̃e ẽ eis dicere ꝙ supficies cõponunt̃ ex lineis: ꝛ linee ex punctis. Proportio. n. supficiei ad corp⁹ est sic̃ pportio linee ad supficiẽ: ꝛ pũcti ad lineã. Et ideo si supficies sint elñta corpis: g̃ ꝛ linee erũt elñta corpis ꝛ ẽt puncta: ꝛ q꜡ pũcta sũt se hñtia sic̃ idiuisibilia: ꝛ hec ẽ dispõ ptiũ idiuisibiliũ: ꝛ ĩ. 6. phy͛. iã locut⁹ fuit de ipossibilib⁹ q̃ sequunt̃ dicẽtes hũc ſmonẽ: ꝛ fecit de hoc rememorationẽ. ⁋ Et ẽt dixit. q̃dã ipoſ̃ia ↄtingẽtia eis: ꝛ dixit. Et si ita sit ꝛc̃. si h̃ ↄtigit: ↄtiget eis nec̃io vt ps linee non sit linea: neqꜫ ps supficiei supficies: neqꜫ ps corpis est corp⁹: ꝛ h̃ est ↄ̃riũ eis q̃ ponũt geometre. s. ꝙ oĩs linea diuidit̃ in duo media: ꝛ ꝙ diuisio ſm medietatẽ pcedit in ĩfinitũ in trib⁹ magnitudinib⁹: ꝛ q꜡ pscrutat⁹ est de h̃ in physicis narrauit h̃ qm̃ in illo libro ↄsiderauit in hoc ſm terminos cõtinuos ꝛ ↄtiguos: q̃ est ↄsideratio de ↄtinuo inq̃ztũ est in mã qd̃ ſm modum hũc appropriat̃ nãli. Et silr̃ h̃ qd̃ cõsiderauit illic de velociori ꝛ tardiori est nãle. Qd̃ ãt iduxit illic de mathematicis fuit ad ↄfirmandũ. hic v̾o vult de hoc ↄsiderare p ppões nãles pingores illi mãe: ꝛ magis ppas: cũ cõsideratio in h̃ libro sit magis ppa ↄsideratiõe in physicis.

Cõsideratio ď ↄtinuo vt ẽ i mã approp̃atur nãli. Jd̃ 2. ph. c. 18. 19 ꝛ. 20. Jdẽ 3. ph. 60. ꝛ. 4. ph. 72. ꝛ p̃ d̃ aia. 16. ꝛ. 17. Jd̃ 3. ph. 71

⁋ Quecũqꜫ aũt de nãlibus corporibus impossibilia accidit dicere: facientibus idiuisibiles lineas ad modicũ ↄsiderem⁹ ꝛ nunc. Impossibilia. n. in illis accidẽtia: ꝛ nãlibus cõsequent̃. Que aũt in his in illis nõ oĩa pp hoc qdẽ ꝙ ex ablatione dicunt̃ mathematica: physica aũt ex appositione.

Impoſ̃ia q̃ sequuntur ex mathẽaticis sequuntur ex nãlib⁹: sz nõ ↄuertit̃.

Phĩca se hz p appõnẽ ad mathẽatica,

⁋ Modo v̾o volumus pscrutari modicũ de impossibili cõtingẽti corporib⁹ nãlib⁹: ꝛ ꝙ est ipossibile ex sermone dicentiũ partẽ esse idiuisibilẽ: qm̃ ipossibile qd̃ accidit geometricis: accidit etiã dominis corpoꝝ nãlium: ꝛ nõ accidit geometricis. etiã eẽ ipossibile qd̃ accidit dominis corpoꝝ nãliũ. Corpora. n. geometrica fiũt ex dimiutiõe ex corporib⁹ nãlib⁹. Corpora aũt nãlia fiũt ex additiõe in supficieb⁹ geometricis.

⁋ Manifestũ est ꝙ nãlis ꝛ geometra cõicãt ĩ ↄsideratiõe de trib⁹ magnitudib⁹: sz diuersis modis: ꝛ cũ ita sint cõicantes sunt in ppõnib⁹ ꝛ ↄ̊nib⁹: g̃ ipossibilia q̃ accidũt appõne falsa de istis magnitudinibus geometricis: accidunt ꝛ nãlib⁹: nisi sint aliq̃ accñtia exñtia in eis inq̃ztũ sunt abstracta a mã: ꝛ nõ exñtia in eis inq̃ztũ sunt in mã: aut ecõuerso. V. g. ꝙ cũ nãlis ↄsiderauit de ↄtinuo ſm ꝙ ẽ vltimũ corpoꝝ sensibiliũ videbit ipm diuidi in aliqd̃ diuisibile semp: ꝛ silr̃ mathematic⁹ cũ ↄsiderauerit de hoc inq̃ztũ ẽ sepatũ a mã. ⁋ Cũ aũt cõsiderauerit mathematic⁹ in eo ſm additionẽ nõ erit ipoſ̃e augmẽtare corpus in ĩfinitũ cũ ↄsideret ď eo inq̃ztũ est abstractũ a corpore nãli. Nãlis aũt dicit hoc eẽ impoſ̃e: qm̃ inq̃ztũ est vltimũ terminãs corp⁹ nãle est q̃si forma. forma aũt inq̃ztũ forͣ ipoſ̃e est augeri in ĩfinitũ. Augmẽtatio. n. in infinitũ est ex mã nõ ex forma: vt determiatũ est in phĩcis. ꝛ iõ dicit Ari. ꝙ geometer dz ponere ꝙ magnitudines augmẽtant̃ in ĩfinitũ: sz põt ponere magnitudines in q̃cũqꜫ q̃ztitate voluerit: ꝛ cuz h̃ ipossibilia q̃ ↄtingũt nãlib⁹ a põne falsa in magnitudinib⁹: ↄtingunt ẽt in geometricis: sz in pte maiori: qd̃ accidit nãlibus nõ accidit geometricis: cũ ↄsiderẽt de magnitudib⁹ nõ ſm ꝙ sunt absolute: sz ſz ꝙ sunt in ↄcretiõe: ꝛ qd̃ accidit rei ſz ꝙ est in ↄcretiõe nõ accidit ei ſm ꝙ est simplr̃. ⁋ Et iõ cuz voluerit demr̃are ipoſ̃ia q̃ ↄtigũt huic põni ĩ hac scĩa: demr̃auerit ipoſ̃ia que ↄtingũt ex altera scĩa. ⁋ D. mõ v̾o volum⁹ pscrutari parũ ꝛc̃. ꝛ cũ. d. parũ: dixit parũ: q꜡ nõ pfecte ipoſ̃ia iduxit ↄñtia hãc opionẽ in oĩbus q̃ apparẽt in reb⁹ nãlib⁹. i. ꝛ cũ iducta sunt hec ipoſ̃ia q̃ ptinẽt geometrie: volum⁹ dicere ipossibilia q̃ ptinẽt huic scĩe. ⁋ Et q꜡ aliqs posset dicere ei quõ iueniuntur in scĩa nãli ipoſ̃ia ↄtigẽtia huic false põni in doctrĩnalib⁹: cũ ↄsideratio vtriusqꜫ scĩe diuersa sit: ꝛ ppõnes eaꝝ sint diuerse. Et cũ ↄsideratio in aliq̃ scĩa est ex ppõnib⁹ p̃mis ꝛ ↄueniẽtib⁹: ꝛ nulla dr̃ia ẽ ĩter ppõnes affirmatiuas alicui⁹: ꝛ ↄ̃dictorias alicui⁹ in istis ↄditiõib⁹ vel ↄsideratiõib⁹: ꝛ ex h̃ oĩb⁹ videt̃ ꝙ ipoſ̃ia ↄtingẽtia alicui false põni in aliq̃ scĩa nõ ↄtingent ei diuisioni in altera scĩa. ⁋ Et iõ. d. rñdẽdo ꝙ ipoſ̃e ↄtingẽs geometricis: ↄtinget ẽt nãlib⁹. ꝛ hoc intelligẽdũ est in plurib⁹ locis nõ in oĩ loco: ꝛ cũ ↄtingit in vtraqꜫ scĩaꝝ ↄtinget ex duob⁹ modis diuersis nõ eodẽ mõ: ꝛ p̃cipue cũ remote fuerint iste due scĩe. s. cũ remota fuerit ↄsideratio simplr̃ quã vocãt ↄsiderationẽ ſm diminutionẽ a ↄsideratione adiuncta quã vocãt ↄsiderationẽ ſm additionẽ. ⁋ Et cũ narrauit hoc dedit cãm ei⁹: ꝛ. d. corpa. n. geometrica ꝛc̃. i. ꝛ cã in hoc est. s. ꝙ ipoſ̃ia q̃ ↄtingũt falsis ppõnib⁹ de magnitudinib⁹ in geometria ↄtingũt in scĩa nãli: ꝛ nõ ecõuerso: q꜡ geometer ↄsiderat in h̃ inq̃ztuz est diminutũ ab accidẽtib⁹ existentib⁹ in eo in mã: ꝛ inq̃ztũ ẽ simplex nõ adiũctũ: ꝛ h̃ manifeᵐ est cũ ↄsideratio ei⁹ nõ est in corpe nisi inq̃ztũ est q̃ztũ: sine illis accñtib⁹. Nãlis ãt inq̃ztũ ẽ q̃ztũ cũ ceteris accñtib⁹

ceteroꝝ 6

ceteroꝝ ꝑdicamẽtoꝝ. ¶ Et hec est cã vlis in qbusli bet duab⁹ sciẽtys ꝯuenientib⁹ in eodẽ subo: sꝫ in altera eaꝝ ꝯsiderat absolute ⁊ simplr: ⁊ in altera ꝯiũcte: vt geometria cũ aspectiua: ⁊ arithmetica cũ musica: ⁊ scia nãlis cũ geometria in qbusdã partib⁹: qñ val de remote sunt. Sꝫ quocũqꝫ mõ sit iter sciam altiorẽ quã vocat Arist. diminutã: ⁊ iferiorẽ quaꝫ vocat additã: aliq̃ est copulatio: ⁊ iõ. s. pp hãc copulatiõeꝫ q̃ est ꝓportio eẽntialis scia altioꝛ dat cãꝫ in accñtib⁹ scie iferioris. Et cũ ita sit: ꝫm mo igit̃ dicentis ꝙ tales ꝓpõnes qb⁹ vtit̃ Arist. in hoc loco nõ sunt eẽntiales est sermo nõ verus: ⁊ ex ista parte veꝝ est dicere ꝙ oẽ qd accidit in supiori scia dimiuta accidet in scia inferiori: ⁊ nõ ꝯuertit̃. s. ꝫm modũ quo id qd ꝯtinet̃ sub supiori scia est cã ei⁹ qd ꝯtinet̃ sub scia iferiori. Si aũt in scia supiori accidũt siue sunt res q̃ nõ sũt cãe eoꝝ que ꝯtinent̃ sub inferiori: tũc nõ seqt̃ vt oẽ qd accidit in supiori accidat in inferiori: ⁊ maxie cũ fuerint remotaꝝ nãrũ: ⁊ hec est dispõ geometrie cũ scia nãli. s. ꝙ geometria ꝯtinet in se res que nõ sunt cãe eoꝝ q̃ appẽt in scia nãli: ꝫm h igit̃ itellĩnda ẽ cõicatio iter scias dimiutas ⁊ additas q̃ sunt sub eis.

Qd accidit in scia supiori: accidit in iferiori: ⁊ nõ econtra,

¶ Multa aũt sunt q̃ ex indiuisibilib⁹ nõ possibile competere: nãlibus aũt necessariũ: puta si qd est indiuisibile. In indiuisibili. n. diuisibile impossibile existere. Passiones aũt diuisibiles oẽs dupłr: aut eni ꝫm spẽm: aut ꝫm accidens: ꝫm spẽm qdẽ puta coloris: albuꝫ: aut nigrũ: ꝫm accidẽs aũt si cui existat sit diuisibile. Quare quecũqꝫ simplicia passionũ oia sunt diuisibilia: hoc modo: pp qd impossibile in talibus ꝯsiderandũ.

Ex h sumi solet ꝙ qd recipit i sbto diuisibili illd ẽ diuisibile.

¶ Et accidit diuisioni corpoꝝ nãlium necessario simile partitioni. Impossibile est eniꝫ vt aliqd partiat̃ in aliquo nõ receptibili partitionis. Passiones autẽ diuidunt̃ duobus modis: aut per formam: aut per accidens. Forma aũt vt coloꝛ diuiditur in albuꝫ ⁊ nigrum. Accidens aũt est illud qd recipit diuisionẽ: nõ ꝓpter se: sed deferentem ipsuꝫ. Et cuꝫ ita sit: manifestũ est ꝙ quelibet passionũ que recipit diuisionẽ nõ recipit ipsaꝫ: nisi ꝫm hũc modũ quẽ diximus.

7 ¶ In hoc caplo vult dare cãꝫ ꝓpter quã possibile est vt nãlis consideret de accidentib⁹ ꝑmis siue ꝓpꝛys scie eius in hac qõne de magnitudinib⁹. s. in diuisione magnitudinũ in aliquã magnitudinuꝫ: q̃uis iste modus diuisionis est ꝓpꝛius magnitudini in eo qd est magnitudo. ¶ Et. d. ⁊ accidit diuisioni ⁊c̃. i. ⁊ possibile est vt nãlis consideret de hac qõne. accidit. n. coꝛporibus nãlibus diuisio similis diuisioni existenti in coꝛpore mathematico: ⁊ causa illius diuisionis accidentibus in coꝛporib⁹ nãlibus est diuisio accidẽtis in abstracto. U. g. ꝙ leuitati ⁊ grauitati non accidit diuisio nisi qꝛ existũt in cõtinuo cui diuisio ꝫm terminos est ꝓpꝛia: ⁊ ideo dicit: impossibile est. n. vt aliqd diuidat̃ ⁊ sit in aliq̃ nõ recipiẽs diuisionẽ. i. ⁊ causa istius diuisionis q̃ existit in dispositionib⁹ que sunt in coꝛpore nãli est: qꝛ est in aliq̃ diuisibili ꝑmo ⁊ eẽntialr: qñ ipoſe est vt qd recipit diuisionẽ sit in aliquo indiuisibili. ¶ Et cũ demõstrauit ꝙ accñtia exñtia in coꝛpe diuidunt̃: qꝛ coꝛp⁹ diuidit̃ ⁊ accñtia diuidunt̃ duob⁹ modis. d. passiões diuidunt̃ ⁊c̃. ⁊ intẽdebat ꝑ formã diuisionẽ gnĩs ꝑ dr̃ias in spẽs. drĩe. n. sunt forme. Et itẽdit ꝑ diuisionẽ ꝫm accñs: qꝛ idiuisibilia sunt eẽntialr: diuisibilia võ qꝛ sũt in reb⁹ diuisibilib⁹ eẽntialr. Quãtitas. n. est diuisibilis eẽntialiter. Qualitas aũt per accñs: qꝛ est in re diuisibili. s. quãto. ¶ D. d. ex^{m} ⁊. d. ꝫm aũt formã ⁊c̃. ⁊ h sicut diximus ẽ diuisio gnĩs in spẽs. ¶ D. d. ꝫꝫ võ accñs ⁊c̃. ⁊ est illud qd diuidit̃ nõ ꝑ suã nãꝫ: sꝫ qꝛ existit in re diuisibili nãlr. ¶ D. d. ⁊ si ita sit mãifestũ ẽ ⁊c̃. i. manifestũ est hoc ex h ꝫmõe ꝙ q̃litates accñtales recipiũt diuisionẽ ⁊ quẽ modũ diuisiõis. ¶ Et istud capitulũ q̃si ꝯtinet in se tria. Quoꝝ vnuꝫ ẽ ꝙ passiões recipiũt diuisionẽ. 2^{m} est dare cãm in h. 3^{m} ẽ queꝫ modũ diuisionũ recipiũt. Et cũ istis trib⁹ ꝯtingit ẽt 4^{m}: ⁊ est ꝙ poſe est vt nãlis ꝯsideret de accñtibus q̃ sunt ꝫm q̃litatẽ in hac qõne. ¶ Et hꝫ qõnẽ qm̃ aliqs põt dicere: sꝫ diuisio q̃litatũ est ꝑ accñs. Quo nãlis ꝯsiderat de eis in aliq̃ qõne. ¶ Ois. n. artifex nõ ꝯsiderat nisi in qõnib⁹ eẽntialib⁹ sui subti: ⁊ per ꝓpõnes eẽntiales. ¶ Dicam⁹ rñdendo ꝙ accñtia de qb⁹ artifex ꝯsiderat q̃dã sunt q̃ existũt in suo subo ⁊ eẽntialr ꝑ. vt par ⁊ ipar in nũero. Et q̃dã existũt sub siſitudine ad accñtia exñtia in subto alteri⁹ scie nãlr: vt arithmeticus ꝯsiderat de nũeris supficialib⁹ ⁊ solidis: ⁊ ꝯsiderat geometer de supficieb⁹ ⁊ lineis: ⁊ corporibus cõicãtib⁹: ⁊ plus de h est ꝯsideratio tñ iferioris scie in accñtib⁹ ꝯtĩgẽtib⁹ suo subo pp subm altioris scie: vt ꝑdictũ est. Et cũ tu ispexeris cõsiderationẽ nãlis in diuisiõe ꝯtinui iuenies ipsaꝫ eẽ in ꝯsideratiõe demõstrata his duob⁹ modis quos dixim⁹. s. mõ ꝑ assimilationẽ: ⁊ mõ per cãm: cũ diuisio q̃litatis sit similis diuisiõi q̃titatis ⁊ cã diuisionis earuꝫ sit diuisio quãtitatis in eo qd est quãtitas.

Quantitas ẽ diuisibilis eẽntialr: ⁊ q̃litas accñtaliter. Jdẽ. 5. meta. t. 2. 18. ⁊. 6. ph. 35.

Sũma.

Utrũ artifex consideret de his q̃ sũt per accidens.

Solutio.

Accñs i sbto exñs duplex vꝫ. ꝑ ⁊ essentialr ⁊ ꝑ similitudinem.

¶ Si itaqꝫ impossibiliũ est vtroqꝫ nullã habente grauitatẽ: ambo habere grauitatem. Sensibilia aũt coꝛpora oia: aut quedã grauitatẽ habent: puta terra ⁊ aqua vt ⁊ vtiqꝫ ipsi dicent. Siquidẽ punctũ nullã hꝫ grauitatẽ palam: qꝛ neqꝫ linee. Si aũt nõ he: neqꝫ superficies. q̃re neqꝫ coꝛpoꝝ vllum.

¶ Volumus mõ perscrutari de parte idiuisibili: ⁊ ꝙ impossibile contingit ex eo. Dicamus igit̃ ꝙ impossibile est vt duo sint: quorum neutrũ hꝫ grauitatẽ: ⁊ cuꝫ cõgregant̃. vtrũqꝫ habeant grauitatẽ. Oia aũt sensibilia habent grauitatẽ: vt terra ⁊ aqua. Et cũ ita sit ⁊ pũctus nõ hꝫ grauitatẽ oino: mãifestũ est ꝙ neqꝫ linea. g̃ neqꝫ supficies. Et cũ ita sit. g̃ nullũ coꝛp⁹ hẽbit oino grauitatẽ.

¶ Modo icepit perscrutari de ꝑte idiuisibili. ¶ Et 8
. d. Volumus mõ ⁊c̃. i. dicam⁹ ꝙ vna positionũ quã ponimus in hac intẽtiõe est: ꝙ ipossibile est: vt duo quoꝝ neutrũ hꝫ grauitatẽ habeant grauitatẽ cũ cõgregant̃. ¶ Alex. aũt laudauit Arist. sup hoc ꝙ addidit in hoc ꝫmone cũ cõgregant̃ hẽbit vtrũqꝫ hoꝝ grauitatẽ: ⁊ nõ dixerit ꝙ cũ cõgregant̃ habebit grauitatẽ ex eis cõgregatũ: sed vtrũqꝫ eoꝝ hẽbit grauitatẽ

Alex. expõ.

tatē.⁊.d.ꝙ iſta additio ē valde ſubtilis:⁊.d. ꝙ addi-
dit eā ꝑꝑ formā ⁊ māz quarū neutra hȝ grauitatē: ⁊
corpus qđ ꝯgregaṫ ex eis hȝ grauitatē. ¶ Et hoc qđ
Alex.dicͭ ē rectū:tñ iſta additio nõ fuit ſoluȝ ꝑꝑ for-
mā ⁊ māz:ſȝ ꝑꝑ aliud vlíꝰ forᵃ ⁊ mā. Oē.n.qđ nõ ve-
re dᷓ de ſingulis nõ vere dᷓ de toto:qꝛ vnaqueqȝ par-
tiū nõ eſt totū:⁊ ꝯgregatio eſt totū:⁊ vnuſqſqȝ triuȝ
hoīuȝ nõ mouet nauē:⁊ ꝯgregatio hoꝝ tñ mouet na-
ueȝ. ¶ Et ſi iſta additio nõ eēt:eēt q̄ſi diceret ꝙ im-
poſē eſt h̄ ꝙ vnuſqſqȝ triū hoīuȝ nõ moueat naueȝ:
tñ tres moueāt:⁊ hoc maniᵐ eſt ꝙ falſuȝ eſt: cū āt in
hoc ſmõe additio iſta addaṫ erit veriꝰ. Iſte.n.ſmo
.ſ.ꝙ impoſē eſt vt vnuſqſqȝ triū hoīuȝ nõ h̄eat potē-
tiā q̄ moueat nauē ꝑ ſe:⁊ vnuſqſqȝ eoꝝ in ꝯgregatio-
ne h̄eat potētiā q̄ moueat nauē ꝑ ſe: ita ꝙ vnuſqſqȝ
eoꝝ ꝑ ſe nõ hȝ potētiā vt moueat nauē in actu: ⁊ cū
eſt in ꝯgregatõe hȝ potētiā vt moueat ipſaȝ in actu:
eſt ſmo valde īpoſſibilis:iſta igiṫ additio non pone-
baṫ ab Ari.ꝑꝑ mām ⁊ formā:qm̄ h̄ nõ eēt dõm:niſi
iſta additio eēt tm̄ necīa ꝑꝑ mām ⁊ formā:⁊ tūc eēt
cā illiꝰ additiõis difficilis valde ad ītellīgendū: ⁊ tunc
laudādus eēt Alex.qꝛ ſciuit ipſaȝ:⁊ eēt mirū de Ari.
ꝙ oblitꝰ eſſet tale aliqd. Mõ aūt cū iſta additio eſt
necīa nõ dȝ eē mirū de hac additiõe:⁊ quõ ſciuit eā
Alex.qm̄ cū iſta additio nõ fuerit erit ſermo ſophy-
ſticus:⁊ ſi iſta additio nõ eſſet niſi ꝑꝑ formā ⁊ māz:
tūc ſermo ſine ea eſſet ſmo diſputabilis in fine carē-
tie ꝯ̄dictiõis:⁊ tūc iſta ꝓpõ ꝯ̄diceret dicētibꝰ corpus
eē ex mā ⁊ forma:⁊ eēt rõ dicētiū partē indiuiſibilē
eē. Poſſunt enī dicere quõ eſt poſſibile vt duo quo-
ruȝ neutrū hȝ q̄ͣtitatē cuȝ ꝯgregant ꝯgregatū ex eis
hȝ q̄ͣtitatē. Nos aūt diximus ꝙ hoc eſt verū. impoſ-
ſibile aūt eſt vt cum ꝯgregaṫ habeāt vtrūqȝ eoꝛuȝ
quātitatē quā añ ꝯgregationē nõ h̄erent. ¶ Et cum
poſuit hāc ꝓpõnē manifeſtū per ſe:⁊ ꝯiunxit ei zᵃᵐ:
⁊.d.oīa vͦ corꝑa ſenſibilia habēt grauitatē vt terra
⁊ aqua.i.oīa corpora hn̄t grauitateȝ aut leuitatē: ⁊ h̄
ꝓpõ ꝯceſſa eſt a dicētibꝰ corꝑa diſſolui in ſuꝑficies.
¶ D.d.⁊ cū ita ſit ⁊ pūctus nõ hȝ grauitatem ⁊c̄.i. ⁊
cū he due ꝓpões ꝯceſſe fuerint māifeſtuȝ eſt ꝙ ex
hac ſeqṫ ꝙ linea q̄ eſt cõpoſita ex pūctis nõ hȝ gra-
uitatē:⁊ qꝛ ſuꝑficies cõponiṫ ex lineis nõ hȝ grauita-
teȝ:⁊ qꝛ corpꝰ cõponiṫ ex ſuꝑficiebꝰ nõ hȝ grauitatē.
Sȝ iā poſuimꝰ oīa corꝑa h̄ere grauitateȝ:⁊ h̄ tūc eſt
īpoſē. ¶ Et ſylls ita cõponiṫ:ponaṫ ꝙ corꝑa compo-
nanṫ ex pūctis q̄ eſt ꝓpõ dubitabilis:⁊ ꝯiūgamus ei
hāc zᵃᵐ.ſ.ꝙ pūcta nõ ſunt grauia neqȝ leuia.ğ corꝑa
cõponunṫ:neqȝ ex grauibꝰ:neqȝ ex leuibꝰ:⁊ oē cõpo-
ſitū neqȝ ex grauibꝰ neqȝ ex leuibꝰ: neqȝ hȝ grauita-
tē:neqȝ leuitatē:ğ corꝑa nõ hn̄t grauitatē neqȝ leui-
tatē:qđ eſt ꝯ̄triuȝ põni. Et qꝛ aliq̄ iſtaꝝ poſitionū eſt
dubitabilis:incepit verificare eas:⁊.d.

**¶ Sed ⁊ ꝙ punctū non poſſibile eſt grauita-
tem habere manifeſtuȝ. Graue.n.oē ⁊ gra-
uius: ⁊ leue leuius ꝯtingit aliquo eē. Graui-
us aūt aut leuiꝰ forte non neceſſe graue: aut
leue eē. Queadmodū.n.magnuȝ maiꝰ: ma-
ius āt nõ ſemꝑ magnū. Multa.n.ſunt que
parua entia ſimplr̄:tñ maiora alijs ſunt. Si
itaqȝ qđcūqȝ graue ens grauiꝰ ſit: necē gra-
uitate maius eē: ⁊ graue oē diuiſibile vtiqȝ
erit. pūctū aūt indiuiſibile ſupponiṫ.**

**¶ Reuertamur mõ ⁊ dicamus ꝙ pūcta nõ
hn̄t grauitatē. ⁊ hoc manifeſtuȝ eſt. Si igiṫ
hn̄t grauitatē poſſibile eſt vt ſit grauioꝛ alio
⁊ leuioꝛ alio. Grauius aūt ⁊ leuius non eſt
graue neqȝ leue necīo: vt magnus ⁊ maioꝛ.
Oē.n.magnū eſt maius: ſȝ nõ oē maius eſt
magnū. Sūt.n.aliqua parua maiora alijs.
Dicamus igiṫ ꝙ ſi aliqd eſt graue ⁊ eſt ma-
ius alio necīo eſt maioris grauitatis eo. Et
ſi ita ſit: oē graue recipit diuiſioneȝ: pūctus
aūt nõ recipit diuiſioneȝ: ⁊ cū non recipit di-
uiſioneȝ apud eos nõ eſt grauis oīno.**

¶ Uult declarare ꝓpõnē quā īduxit in ꝓbatiõe ꝑdi- 9
cta.⁊.d. Dicamꝰ igiṫ ꝙ pūctꝰ ⁊c̄.i.qm̄ pūctus ſi h̄eret
grauitatē aut leuitatē ſimplr̄ ⁊ ꝑ ſe nõ in cõparatiõe
alteriꝰ necē eēt vt eſſet grauioꝛ alio ⁊ leuioꝛ alio:qm̄
oē graue ⁊ leue ſimplr̄ nõ in cõparatõe alteriꝰ: necē
eſt vt ſit grauiꝰ alio ⁊ leuiꝰ alio ğ oīs pūctꝰ ſi eſt gra-
uis aut leuis:necē eſt vt ſit grauioꝛ alio ⁊ leuioꝛ alio.
¶ Et qꝛ hec ꝓpõ nõ ꝯuertiṫ demſ̄rauit hoc ne aliqs
erret;⁊ reputet ꝙ ſicͭ nõ eſt verū dicere ꝙ oē grauiꝰ:
aut leuiꝰ alio eſt de nā grauis aut leuis ſimplr̄:ita nõ
eſt veꝝ dicere ꝙ illud qđ eſt ex nā grauis: aut leuis
eſt grauiꝰ:aut leuiꝰ alio:ſiue ꝙ ſi ſit aliqd grauiꝰ vel
leuiꝰ alio ꝙ id ſit graue:aut leue ꝑ ſe. ¶ Et dixit.gra-
uius aūt ⁊ leuiꝰ ⁊c̄.i.grauiꝰ aūt ⁊ leuiꝰ q̄ dicunṫ in cõ-
paratiõe.ſ.ꝙ ſunt ſm relationē nõ ſm q̄litatē nõ ſe-
quiṫ vt ſint ſm q̄litatē.ſ.vt ſint de nā grauis aut le-
uis q̄ dn̄r ꝑ ſe.⁊ qđ.d. Manifeſtuȝ eſt qm̄ oē de q̄ dᷓ
aliqd ſm cõparatõeȝ nõ eſt necīū vt h̄eat iſtud ꝑ ſe
niſi ſubalr̄ diceret in reſpectu alteriꝰ. Si igiṫ de ali-
quo aliqd dcm̄ fuerit ſȝ cõparationē: ⁊ iſtud exiſtit
in eo ꝑ ſe:necīo iſtud dcm̄ nõ eſt in eo ſm ꝙ ē cõpa-
ratiuū:ſȝ ſm ꝙ cõꝑatio accidit ei. Cõparatio.n.acci-
dēs eſt ſeꝑabile a re:res aūt nõ ſemꝑ ſeꝑaṫ a ſe: ſm
.n.ꝙ eſt reſpectiuū hȝ diſpões ꝯ̄rias ⁊ īfinitas:⁊ ſȝ
ꝙ eſt eēntia nõ hȝ niſi vnū:⁊ eſt q̄ſi ſua eēntia:⁊ ſer-
mociari in h̄ eſt ſuꝑfluū:⁊ qꝛ h̄ magis apꝑet in ma-
iori ⁊ magno.d.magnū ⁊ maiꝰ ⁊c̄. ¶ D.d.cām in h̄:
⁊.d. Sūt.n.parua maiora alijs ⁊ forte magis maniᵐ
eſt graue eē ſimplr̄ q̄ͣ maniᵐ magnū eē ſimplr̄. Nõ
.n.eſt magnitudo de q̄ dᷓ magnū ſimplr̄: niſi maxia
.ſ.mūdi. Sicͭ ēt ſmo nr̄ ꝙ id qđ eſt magnū eſt maiꝰ
alio magis eſt māifeſtꝰ ſmõe.ſ.ꝙ illud qđ eſt graue
eſt grauius alio:⁊ cā in h̄ eſt ꝙ maiꝰ magis apꝑet ſm
cõparationē q̄ͣ ſimplr̄.grauis aūt ⁊ leuis q̄ͦdāmõ eſt
ſimplr̄:⁊ quodāmõ cõparatiue. Et qꝛ maiꝰ magis ap-
paret ſm cõparationē: dedit rõneȝ ex eo ꝙ hec ꝓpõ
nõ ꝯuertiṫ.ſ.ꝙ nõ eſt necīū dicere ꝙ oē qđ eſt maiꝰ
in aliq̄ diſpõne ꝙ ſimplr̄ h̄eat illā diſpõneȝ. ¶ D.d.
Reuertamur igiṫ ⁊ dicamꝰ ⁊c̄.i.⁊ cuȝ poſuimꝰ ꝙ oē
graue ſimplr̄ eſt grauiꝰ alio:⁊ oē grauiꝰ eſt maiꝰ eo q̄
eſt grauiꝰ:necē eſt vt oē graue ſimplr̄ ſit maiꝰ eo qđ
eſt maiꝰ. ¶ Et nõ dȝ aliqđ ꝯ̄dicere huic:dicēdo nos
videmꝰ vnā partē terre grauiorē ꝑtē aque:lȝ ſit mi-
noꝛ:⁊ ꝑtē plūbi minorē:grauiorē ꝑte terre maioris.
Quõ igiṫ vificabiṫ hec ꝓpõ. ¶ Rn̄demꝰ eis ꝙ hec
ꝓpõ nõ põiṫ ab Ar. ſimplr̄: ſȝ ſuꝑ h̄ ꝙ graue ſimpͬ
eſt eiuſdē nāe. Aq̄.n.⁊ terra nõ ſūt eiuſdē nāe: terra
.n.eſt grauis ſimplr̄.aq̄ āt gnīs grauioris ſm cõpara-
tionē. Et ēt ē maniᵐ ꝙ ſimplicia cū cõpoſitis ⁊ cõpo-
ſita adiuicē nõ ſunt eiuſdē nāe. ¶ Nec ēt aliqs põt
dicere

Contra Alexandrum.

Oē qđ ñ de dᷓ de ſinglis dᷓ de toto.

Unaqq̄ȝ partiū nõ ē totū ⁊ ꝯgregõ eſt totū. Idē ȝ ꝑ ph. 17. ⁊. 4. ph.cõ. 43.

Conſtructio ſyllogiſmi.

Cōmē. Minima q̄ntitas tre ē terminata. Idē vel cōsilr. 6. ph. 32. ꝛ q̄ ibi Solō. Ar. ñ dic̄ ꝙ graue simplr ē grauiꝰ alio ƀʒ ꝙ ē terra: aut aq̄: ſʒ ƀm ꝙ ē grue tm̄: cōsilr hēs. 4. ph. 72. de ſb̄tilitate. ꝛ. 6. phy. 15. d velocitate. ꝛ. 5. ph. 45. de regularitate motus ꝛc̄.

dicere ꝙ nō est necīū vt oē graue simplr dʒ eē maiꝰ aliq̊ graui simplr: qm̄ minima quātitas terre est terminata: cū sit ipoſſe ꝙ q̄libet pars hēat partē minorē ipſa: ꝛ silr de alys corpibꝰ. Pars igit̄ minima terre q̄ cū diuideret̄ corrūperet̄ ꝛ nō poterit remanere terra. Est igit̄ graue simplr: ꝛ nō ē maior alio graui simpliciter. ¶ Qm̄ Arist. nō dicit ꝙ oē graue simplr est grauius alio ƀm ꝙ est terra: aut ignis: aut aq̄: ſed ƀm ꝙ est graue tm̄. Cū .n. positū fuerit ꝙ pūctus sit grauis ſequeret̄ ex hoc vt diuiſio sit in eo poſſis inq̄ʒtuʒ est q̄ʒtū: nō inquātū est grauis: ſʒ diuiſio est in eo impoſſibilis: q2 nō recipit diuiſionē. ꝯcludit̄ g̊ ex hoc in ſcd̄a figura ꝙ pūctus nō est grauis neqʒ leuis: ꝛ vlr cū positū fuerit punctū eſſe graue ſequetur vt graue in eo ꝙ est graue non recipiat diuiſionem.

¶ Adhuc ſi graue qdeʒ ſpiſſum: leue aūt rarū. Est aūt ſpiſſuʒ a raro dn̄s eo ꝙ equali in mole pl'a ipſi ſint. Si igit̄ est pūctū graue ꝛ leue est: ꝛ ſi denſuʒ ꝛ rarū. Sed qd̄ qdē ſpiſſuʒ: ꝛ diuiſibile: pūctū aūt idiuiſibile.

¶ Dicamus etiaʒ ꝙ graue est denſum: ꝛ leue est rarū: ꝛ dēſum differt a raro. Magnitudo eni denſi pōt eſſe ſicut rari equalr: tamen est pluriū punctoꝝ eo. Et ſi ita ſit: ꝛ ēt punctus fuerit leuis aut grauis: neceſſario erit denſus aut rarus. Rarū aūt ꝛ denſum recipiunt diuiſioneʒ: vt fingunt. Punctus ꝟo non recipit diuiſionem: ergo punctus neqʒ est graue neqʒ leue.

Nō ē vlr verū q̄ oē grue ē dēsuʒ ꝛ oē leue est raꝝ.

10 ¶ Hec est 2ª declaratio ꝛ fundat̄ ſup ꝓpōnes. quaꝝ vna est ꝙ oē graue est denſum: ꝛ oē leue rarū: ꝛ h̄ nō est verum. lapis .n. diaphanus est grauis tn̄ raruʒ: nubes aūt ſunt denſe: tn̄ leues. Sed h̄ ꝓpō ſeqt̄ ex ſua ꝓpōne: ꝛ iō q ponit ꝙ corpora cōponunt̄ ex punctis ꝯtingit ei hoc a ſua pōne: nece .n. est ei dicere ꝙ denſum est ex pluribꝰ punctis: ꝛ raꝝ ex paucioribꝰ. ſ. cuʒ denſum fuerit equalis magnitudinis cū raro. ¶ Et ꝯtigit eis dicere ꝙ nihil est graue ſimpliciter: ꝛ leue ſimpliciter: ſed leuius ꝛ grauius ſunt dicenda a ſuſtinente hanc opionē: q componit corpꝰ ex ſupficiebus pluribꝰ. Dicit .n. ꝙ iſtud qd̄ fit ex pluribꝰ ſupficiebꝰ est grauiꝰ: ꝛ cū leue ƀm opionē iſtoꝝ est rarū ꝛ graue dēſum: ꝛ rarū fit ex paucis pūctis: ꝛ denſum ex pluribus: nece ē vt pūctꝰ nō ſit grauis neqʒ leuis. ¶ D. d. denſuʒ .n. pōt hēre magnitudinē equalē cū raro ꝛc̄. i. ƀm opionē eoꝝ: aut ƀm ꝙ ſeqt̄ ex opione eoꝝ. ¶ D. d. dēſuʒ aūt ꝛ raꝝ recipiūt diuiſionem: vt fingūt. i. q2 ponūt ꝙ corpꝰ est cōpositū ex pūctis: ꝛ ex hoc est ꝓpō ſcd̄a. ¶ Et ƀmo ꝯgregās ꝯclōnē est talis. Oē graue est denſum. Et oē dēſum est diuiſibile. g̊. Oē graue est diuiſibile. Sʒ pūctus nō est diuiſibilis. g̊ punctus nō est grauis. Et silr cōcludit̄ ꝙ pūctus non est leuis: ꝛ hec est cōtradictio ad aduerſariuʒ nō ad reʒ in ſe econtrario contradictioni ꝑdicte.

Quid molle
Quid durū.

¶ Si aūt omne graue molle aut durū neceſſe est eſſe facile ex his ipoſſibile aliqd deducere. Molle qdē enim qd̄ in ſeipm̄ cedens. Durum aūt id qd̄ non cedens. Quod autē cedens ꝛ nō cedēs diuiſibile.

¶ Dicamus ēt ꝙ oē graue: aut est durū: aut est molle necārio. At molle est qd̄ cedit ƀʒ Empedoclē. Durū ꝟo est qd̄ non cedit: ꝛ ꝯcluſio iſtius ƀmonis est manifeſta. Et est ꝙ illud qd̄ cedit ꝛ qd̄ nō cedit recipiūt diuiſionē. Punctus aūt non recipit diuiſionē. Ergo punctus non est grauis.

11 ¶ Hec est tertia demr̄atio ƀm reʒ in ſe. ¶ Et. d. ꝙ oē graue ꝛ oē leue: aut est durū: aut molle: qm̄ oē graue aut leue est tāgibile: ꝛ oē tāgibile: aut est durum: aut molle. g̊ oē graue: aut leue ē duꝝ: aut molle. ¶ Propositio aūt ſcd̄a est quā dicit ꝙ duꝝ est illud qd̄ non cedit ƀm Empe. ꝛ molle qd̄ cedit: ꝛ hoc est veꝝ cum ſit accepta a diffōne: ꝛ cū ꝯiūgat̄ ꝓpōni pmi ſyllogiſmi ꝯcludit̄. Quia oē graue aut leue cedit aut nō cedit. Sed oē cedēs: aut nō cedens est diuiſibile. Ergo oē graue aut leue est diuiſibile. Propoſitio aūt dicēs ꝙ cedens ꝛ nō cedēs ſunt diuiſibilia: declarat̄ ex diffinitione eoꝝ. Cedens aūt est illud qd̄ cedit in ꝓfundū. ꝛ nō cedēs est illud qd̄ nō cadit in ꝓfunduʒ: ꝛ oē qd̄ hʒ ꝓfundū est diuiſibile. ergo oē cedēs aut nō cedēs est diuiſibile. Et cū determinatū est ex iſtis ꝓpōnibus ꝙ oē graue aut leue est diuiſibile: ꝛ punctꝰ nō ē diuiſibilis. g̊ pūctus nō est grauis neqʒ leuis.

¶ Sed adhuc neqʒ ex nō hn̄tibꝰ grauitatem erit grauitas. In quantis .n. accidet hoc ꝛ in q̄ʒtis nō: aut quo nā mō ðterminabūt: nō volētes fingere. Et ſi oīs grauitas maior grauitate grauitati maior accidet: ꝛ vnūqdqʒ impartibiliū grauitatē hēre. Si .n. quatuor pūcta grauitatē hn̄t. Qd̄ aūt ex pluribꝰ fuerit eodeʒ graui ente grauius. Qd̄ aūt graui grauius neceſſe graue eſſe: queadmodū albo albius albū. Quare maius vno puncto grauius est albo equali. Quare ꝛ vnū punctum grauitatem habebit.

¶ Dicamꝰ ēt ꝙ aliqd̄ graue nō fit ex nō grauibꝰ. Et errauerūt ēt hoc dicētes partes indiuiſibiles in diſtinguēdo q̄ʒtitatē ptiū ex qbꝰ fit grauitas: ꝛ q̄uo fit: hʒ tn̄ diſtinxerit hoc ſine rōne. Dicamus g̊ ꝙ ſi oē graue maius alio graui nō est grauiꝰ: niſi pp aliquaʒ grauitatē: necāriū est vt q̄libet partiuʒ indiuiſibiliū hēat grauitatē. Et ſignū ꝙ hoc ſit est: ꝙ ſi q̄tuor pūcta hēant grauitatē: ꝛ corpus cōpoſitū ex pluribꝰ punctis est grauius corpore cōpoſito ex paucioribꝰ: necāriuʒ est vt illud corpus quo est grauiꝰ ſit graue: vt dicimus ꝙ illud quo est corpꝰ albiꝰ est albū. Et ſi ita ſit nece est vt corpus qd̄ est maius alio vno pūcto ſit grauiꝰ. Ergo necīū est vt vnꝰ pūctꝰ ſit grauis: qd̄ est impoſſibile.

¶ Cū poſuit in ſyllo ꝑdicto ꝙ punctꝰ neqʒ est grauis neqʒ leuis: qd̄ iā declauit: icepit determinare ēt illud qd̄ poſuit in illo ſyllo. ſ. ꝙ ipoſſe ē vt aliqd̄ graue fiat ex nō grauibꝰ. ¶ Et. d. dicamꝰ ēt ꝙ ipoſſibile est vt aliqd̄ graue fiat ex nō grauibꝰ. ꝛ dicamꝰ ꝙ ipoſſe ē vt 12

Hic habes que sint ptes ₰m q̃litatẽ. vide etiã. 4. phy. cõ. 20.

aliqd̓ graue sit cõpositũ ₰m q̃titatẽ ex reb⁹ non gra
uib⁹. ¶ Et dixit ₰m q̃titatẽ ad exhẽdũ corpora gra
uia q̃ cõponunt̃ ex mã τ forma: q̃rũ neutra est gra
uis aut leuis: qm̃ cõpositio eoꝝ est ₰z q̃litatẽ. ¶ D.
d. τ errauerũt ẽt dicẽtes τc̃. i. τ qꝛ h̓ est ipoſ̓e. s. vt ali
qd̓ graue sit cõpositũ ex reb⁹ nõ grauib⁹: errauerunt
dicẽtes corꝑa eẽ cõposita ex reb⁹ idiuisibilib⁹ in dan
do cãm grauitatis cũ nõ possent eis dare singl̓r cui
libet grauitatẽ: neq̃ ẽt dicere ꝙ illud qd̓ ꝯgregat̃ ex
eis nõ h̓z grauitatẽ: τ ꝑꝑ hoc errauerunt τ locuti fue
rũt in h̓ irrõnabil̓r: qm̃ si dederũt grauitatẽ cõposi
to ex duab⁹ ꝑtib⁹ tm̃: necio erit vt ex vtraq̃ partiuz
hẽat grauitatẽ: τ sic nõ diuisibile erit diuisibile: τ nõ
hoc dederit plus duab⁹ ꝑtib⁹. V. g. trib⁹ partib⁹ nec̃e
erit vt tres nõ sint graues nisi ꝑ partẽ ꝑ quã addidit
suꝑ duas. ¶ Et cuz dixit hoc: incepit destruere hanc
opĩonẽ: τ. d. dicam⁹ g̃ ꝙ si oẽ graue τc̃. i. ꝙ si oẽ graue
est graui⁹ alio: τ nõ est dicere graui⁹ nisi qꝛ addit suꝑ
illud qd̓ est graue τ ꝑ partẽ grauẽ: nec̃e est vt q̃libet
ꝑtiũ idiuisibiliũ hẽat grauitatẽ: τ grauius nõ addit
suꝑ illud quo graui⁹ ẽ: nisi ꝑ vnã partez: aut ꝑ plures
partes: τ illud ꝑ qd̓ addit: nec̃e est vt habeat grauita
tez. tũc necio est vt illa ꝑs aut ꝑtes hẽant grauitatẽ.
¶ D. d. τ signũ ꝙ h̓ sit τc̃. i. τ signuz ei⁹ qd̓ diximus. s.
ꝙ est cũ graui⁹ addet suꝑ illud quo est graui⁹ ꝑ par
tez grauẽ: nec̃e sequit̃ ex hoc: si corp⁹ cõponit̃ ex par
tib⁹ idiuisibilib⁹: vt ille ꝑtes sint graues: est ꝙ cũ po
suerim⁹ corp⁹ cõpositũ ex q̃tuor pũctis hñs grauita
tez: τ illi ꝯfessi sunt ꝙ corp⁹ cõpositũ ex plurib⁹ pun
ctis ẽ graui⁹: tũc nec̃e est vt illud qd̓ addit sit graue.
V. g. ꝙ si q̄nq̃ sint graui⁹ q̃tuor nec̃e est vt punctus
vn⁹ sit grauis. ¶ D. d. adiutoriuz de exẽplo suꝑ h̓. s.
ꝙ graui⁹ nõ addit suꝑ illud quo est graui⁹ nisi ꝑ par
tem grauẽ: τ. d. vt dicim⁹ ꝙ illud q̊ corp⁹ est albi⁹ est
albũ necio. i. τ sic est mãifestũ ꝙ cũ dixerim⁹ in aliq̊
ꝙ est albi⁹ alio: nõ dicem⁹ nisi qꝛ addit suꝑ ipm ꝑ al
bedinẽ: sic ẽt cũ dixim⁹ de aliq̊ ꝙ est graui⁹ alio: non
dicem⁹ nisi qꝛ addit suꝑ ipm ꝑ aliqd̓ graue. ¶ D. d.
τ si ita sit τc̃. τ si ita sit nec̃e est vt corp⁹ qd̓ est maius
vno pũcto sit graui⁹ ꝑ illud pũctũ: quapꝑ nec̃e est vt
ille pũct⁹ sit grauis: τ si nõ ꝯcesserint h̓ τ dixerũt ꝙ
nõ ẽ graui⁹ nisi plus vno pũcto: dicem⁹ ꝙ illi plures
necio hñt grauitatẽ: τ diuidit̃ in graui⁹ τ leuius: qua
propter ꝯtigit eis vt vn⁹ pũctus hẽat grauitatẽ.

¶ Adhuc siq̄dẽ suꝑficies solũ vt linee cõpo
ni possunt inconueniens. Quemadmoduz
. n. τ linea ad lineã vtroq̃ modo componi
tur: τ ₰m lõgitudinez τ ₰m latitudinez: opz
τ suꝑficiem suꝑficiei eodem modo. Linea
aũt põt linee componi ₰m lineaz superposi
tam nõ solũ appositã. Sed τ siq̄dem τ ₰m
latitudinez ꝯtingit cõponi: erit aliqd̓ corp⁹:
qd̓ neq̃ elementũ: neq̃ ex elñtis composi
tum ex sic compositis superficiebus.

¶ Dicamus etiaz ꝙ impossibile est vt com
ponant̃ ex superficiebus cũ fuerint applica
te adinuicẽ: sicut applicatio linee cũ linea ex
vna parte. Sed sicut linea componit̃ cuz li
nea ₰m longitudinẽ τ latitudinẽ: τ fit ex eis
suꝑficies: sic ẽt opz eos cõponere suꝑficies
vt fiant ex eis corpora. Si igit̃ ipossibile sit
vt aliq̄d sit ex compositione superficierum:
τ applicatione earũ adinuicẽ ₰m latitudinẽ
tm̃. Necessariũ est vt iueniat̃ ex compositio
ne earũ aliqd̓ corp⁹ qd̓ nõ est elementũ: nec
ex elemẽto: qd̓ est impossibile.

¶ Hec est ꝯdictio dicẽtib⁹ ꝙ corꝑa cõponunt̃ ex suꝑ ij
ficieb⁹: τ est ad aduersariũ non ad rẽ. ¶ Et. d. τ dica
mus ẽt ꝙ ipoſ̓e est: τ itendit ꝑ h̓ qd̓ dixit sic. applica
tio linee cũ linea ex vna ꝑte. i. sicut suꝑpõ linee ad li
neã. i. ipoſ̓e est vt corꝑa fiant a suꝑficieb⁹ ₰m suꝑpõ
nẽ eaꝝ adinuicẽ: sicut est ipoſ̓e vt suꝑficies fiat ꝑ su
ꝑpõnẽ lineaꝝ adiuicẽ. ¶ D. d. ſ̓z sicut linea cõponit̃
cũ linea τc̃. i. ꝙ isti hoĩes si volunt dicẽ ꝙ corꝑa nã
lia cõponũt̃ ex suꝑficieb⁹: τ suꝑficies ex lineis: nec̃e
est vt ₰mo eoꝝ in hac cõpõne sit sic ₰mo geometre.
Geometer. n. dic̃ ꝙ cũ linea cõponit̃ cũ linea vna in
lõgitudine: τ altera in latitudine fiet suꝑficies: τ sil̓r
dicũt ꝙ corp⁹ sit ex cõpõne triũ suꝑficieꝝ. s. longitu
dine: τ latitudine: τ ꝓfunditate: τ. d. ꝙ oz eos cuz dñt
ꝙ corꝑa sint cõposita ex suꝑficieb⁹ cõponere ea vt
componit geometer: ſ̓z fingũt h̓: qm̃ ꝯtigeret eis vt
corpora nãlia eẽnt plena vacuo: tres. n. suꝑficies nõ
iplẽt locũ in q̊ est corp⁹. ¶ Et cũ. d. ꝙ corp⁹ nõ fit ex
suꝑficieb⁹ ₰m suꝑpõnẽ eaꝝ adiuicẽ: icepit dicere qd̓
ꝯtigit eis in hac põne ₰m ꝙ opinant̃ in elñtis: τ. d. si
igit̃ ipoſ̓e ẽ vt aliq̄d τc̃. i. si ex suꝑficieb⁹ cõponat̃ cor
pus ₰m suꝑpõnẽ eaꝝ: τ h̓ intẽdebat cuz. d. ₰m latitu
dinẽ ꝯtingit eis vt iueniat̃ corp⁹ qd̓ nõ est elñtũ: ne
q̃ ex elñto: qm̃ si fuerit ꝯcessuz eis ꝙ corp⁹ gñat̃ ex
suꝑficieb⁹ ₰m hũc modũ: ipoſ̓e erit vt sit vnuz q̄nq̃
corpoꝝ q̃ vñr elñtũ esse corpoꝝ. s. figura ignea. vij.
basiũ. τ. vi. basiũ. τ. xij. basiũ icocedrũ. Istud g̃ corp⁹
nõ erit elñtũ cũ ₰m hũc modũ nullũ corpoꝝ. v. cõ
ponat̃: τ qd̓ nõ cõponit̃ ex istis. v. nõ ẽ ex elñto: τ im
poſ̓e ẽ vt iueniat̃ corp⁹ qd̓ nõ ẽ elñtũ: neq̃ ex elñto.

¶ Adhuc siq̄dẽ multitudine suꝑficierũ gra
uiora sunt corpora: queãdmoduz in timeo
determinatũ est palam ꝙ habebit τ linea τ
punctuz grauitatẽ. Proportional̓r. n. adin
uicẽ se hñt: queãdmoduz τ prius diximus.
Si aũt nõ hoc differũt mõ: ſ̓z ex eo: qꝛ terra
q̄dez est grauis: ignis aũt leue: erit τ plano
rum hoc quidẽ leue: hoc aũt graue: τ linea
rum vtiq̃ τ punctoꝝ sil̓r. Suꝑficies enim
terre erit grauior q̃z que ignis. Total̓r autẽ
accidit: aut nulla quidẽ esse magnitudinem
aut posse auferri: si quidẽ sil̓r se habet pun
ctum ad lineam: linea aũt ad planũ: hoc aũt
ad corpus. Oia. n. adinuicez resoluta in pri
ma resoluent̃. Itaq̃ cõtinget vtiq̃ puncta
solum esse: corpus aũt nullum.

¶ Dicamus etiã ꝙ si corpora sint grauiora
superficieb⁹: ꝓpter multitudinẽ: τ compo
sitionẽ superficierũ: τ duplicationẽ earũ in
eis: sicut dictum est in Timeo τ determina
tum: manifestuz est ꝙ punctus τ linea hñt
grauitatẽ: cũ sermo eoꝝ de altero sit similis
sermõi de altero: sicut diximus multotiẽs.

Si igit̃

Si igit̃ diuersitas eoꝝ non fuerit hmõi: ꝫ ſicut diuerſitas terre ⁊ ignis: dico ꝙ ignis eſt leuis ⁊ terra grauis: necẽario erũt q̃dã ſupficies leues: ⁊ q̃dã graues: ⁊ ſilr̃ q̃dã linee ⁊ pũcta graues ⁊ quedã leues. Supficies.n. terre eſt grauioꝛ ſuperficie ignis. Et cuꝫ ita ſit: tũc accidet ex hoc ſmone vt nullũ corp⁹ fiat: ⁊ vt nullũ corp⁹ diſſoluat̃ etiam: qm̃ ſi punctus ſit ſimilis linee: ⁊ linea ſupficiei: ⁊ ſuperficies coꝛpori: neceſſe eſt vt q̃dã eorũ diſſoluant̃ in quaſdaꝫ quouſqꝫ perueniant ad primã rem. Et ſi ita ſit poſſibile eſt vt in aliquo tẽpore ſit tm̃ punctus: ⁊ non ſit coꝛpus omnino: quod eſt impoſſibile.

14 Uult in hoc caplo ĩducere aliud ĩpoſſibile ꝯñs dicentib⁹ coꝛpa eẽ cõpoſita ex ſupficieb⁹: ſiue opinant̃ ꝙ nihil eſt graue ſimplr̃: aut leue ſimplr̃: aut opinentur coꝛpa eẽ grauia ſimplr̃ aut leuia: ⁊ ṗus incepit diſtinguere ꝙ ꝯtingit his duab⁹ opĩonibus credere de pũcto ⁊ de linea. Et.d. ⁊ dicam⁹ ꝙ ſi coꝛpa ⁊c̃.i. dicamus ẽt ꝙ ſi q̃dã coꝛpa ſint grauiora q̃buſdã ⁊ nullum eſt graue ſimplr̃: neqꝫ leue ſimplr̃: ſꝫ ſm cõparationẽ: ⁊ nullũ addit ſup aliud in grauitate: niſi ſuper illud addat in ſupficieb⁹: neceẽ eſt vt ſupficies hẽant grauitatẽ: ⁊ ſi hñt grauitateꝫ: g̊ ⁊ linee. Et hoc qđ dixit ꝙ coꝛpa ſint grauiora ſupficiebus ita inuenit̃ in ſcriptura: ⁊ ſi veꝝ eſt erit intẽtio ꝙ ſi coꝛpa ſint grauiora alijs ꝓꝑ ſupficies ⁊c̃. D.d. moduꝫ ꝓꝑ quem grauitas eoꝝ eſt ꝓꝑ ſupficies: ⁊.d. ꝓꝑ multitudinem ſupficieꝝ ⁊ cõpõneꝫ eaꝝ.i. q̃dã coꝛpora ſunt pluriuꝫ ſuperficieꝝ ⁊ maioris cõpoſitiõis q̃buſdã: ⁊ qꝛ cõpoſitio cũ fuit in ꝓpoꝛtiõe ſm ſuperficies: poſſe erit vt ꝓpoꝛtio ſuperficieꝝ grauioris ad ſuperficies leuioris ſit in ꝓpoꝛtiõe duplici: aut in alia ꝓpoꝛtione. Et oẽs antiq̃ magnificãt hãc ꝓpoꝛtionẽ: ⁊ dñt ipſam eẽ cãm pluriũ gñatoꝝ. ⁊ hoc eſt qđ.d. ꝓpter multitudinẽ eoꝝ in eis. D.d. ſermo.n. in altero eoꝝ eſt ⁊c̃.i. ꝙ illud qđ ꝯtingit ex eẽ ſupficieꝝ grauiũ ꝓpter põnẽ eoꝝ ꝙ corp⁹ qđ ex eis cõponit̃ ſit graue: ſilr̃ ꝯtingit in linea ⁊ pũcto ꝓꝑ ſimilitudinẽ ꝓpoꝛtionũ: ſicut diximus ſupius. Et cũ.d. hoc ꝙ cõtingit dicẽtib⁹ coꝛpa eſſe cõpoſita ex ſupficieb⁹: ⁊ ꝙ grauitas ⁊ leuitas in coꝛpib⁹ nõ dicant̃ niſi ſm cõpatiõnẽ.ſ. ꝙ oẽs ſupficies ⁊ linee ſunt graues: ĩcepit dicere qđ ꝯtigit dicẽtib⁹ hãc opĩonem cũ opinant̃ corp⁹ eẽ graue aut leue ſimplr̃ cũ non ſit ĩpoſſe ꝙ hec duo ꝯgregent̃ in vnã opiõnẽ. Et.d. ſi g̊ diuerſitas eoꝝ nõ fuerit ⁊c̃.i. ⁊ ſi dicentes coꝛpa eẽ cõpoſita ex ſupficieb⁹ nõ opinent̃ ꝙ grauitas ſit cõis eis: ⁊ ꝙ nõ diuerſant̃ niſi ſꝫ magis ⁊ minus: ſꝫ opinent̃ ꝙ diuerſitas eoꝝ eſt ſicut diuerſitas ignis ⁊ terre apud nos.ſ. ꝙ qđdã eſt leue ſimplr̃: ⁊ eſt ignis: ⁊ qđdaꝫ eſt ſimplr̃ graue: ⁊ ẽ terra ꝯtigit eis necẽio vt quedã ſupficies ſint graues ⁊ quedaꝫ leues ſimplr̃: ⁊ forte ꝯtigit eis ẽt ꝙ q̃dã eoꝝ ſint graues ⁊ leues ſm cõparationẽ. D. incepit dicere aliud ĩpoſſe ꝯtingens huic opĩoni ſiue opinent̃ graue ⁊ leue ſm cõpatiõnẽ ſiue ſimplr̃: ⁊.d. ꝙ ſi ita ſit accidit ⁊ tũc ⁊c̃.i. ⁊ ſi coꝛpa cõponant̃ ex ſupficieb⁹: ⁊ ſuperficies ex lineis: ⁊ linee ex pũctis: neceſſe eſt vt in aliq̊ tꝑe nõ ĩueniat̃ corp⁹ oĩno ꝓꝑ diſſolutiõnẽ coꝛporũ oĩuꝫ in nõ coꝛpa.ſ. in ſupficies ⁊ lineas ⁊ puncta. Et in illo tꝑe oĩa coꝛpa erũt diſſoluta in ea ex q̃b⁹ cõponunt̃: neqꝫ inuenit̃ aliqđ corp⁹ diſſoluẽdũ in ea ex q̃b⁹ cõponit̃: qꝛ oĩa coꝛpa ſunt diſſoluta: ⁊ ꝭ intendit cũ.d. ⁊ nullũ corp⁹ ẽt diſſoluet̃: ⁊ hec ĩpoſſibilitas cõtigit eis: qꝛ faciũt gñatiõnẽ ex nõ coꝛpe ⁊ coꝛruptiõnẽ in nõ corp⁹. Qui aũt ponit ꝙ corpus gñat̃ ex alio coꝛpe: ⁊ cõponit̃ ⁊ coꝛrũpit̃ in aliud corp⁹: nõ ꝯtigit ei vt aliqđ tꝑs veniat in quo nullũ erit corp⁹. ⁊ ꝭ declarabit̃ poſt: cum declarabit̃ ꝙ ĩpoſſe ſit vt corp⁹ generet̃ ſimplr̃: aut coꝛrũpat̃ ſimplr̃. D.d. qm̃ ſi pũctus eſt ſilis linee ⁊c̃. ⁊ intẽdit ꝑ aſſimilationem hic ꝯueniẽtiã iter elñtũ ⁊ cõpoſituꝫ ex eo.i. ⁊ ſi pũct⁹ eſt ſilis linee: ⁊ ſm ꝙ elñtũ aſſimilat̃ elemẽtato: ⁊ linea aſſimilat̃ ſupficiei hꝰ aſſimilatiõe: ⁊ ẽt ſupficies coꝛpori.ſ. ꝙ q̃libet eoꝝ eſt in potentia illud qđ ex eo cõponit̃: ⁊ iõ elñtũ aſſimilat̃ ei qđ ex eo eſt cõpoſituꝫ. D.d. q̊uſqꝫ ꝑueniat ad ṗmã reꝫ.i. quouſqꝫ diſſolutio coꝛporis perueniat vſqꝫ ad pũcta. D.d. ⁊ ſi ita ſit poſſe eſt ⁊c̃. ⁊ ꝭ eſt qđ dicit: necẽiuꝫ eſt eis: qm̃ nõ ẽ diſſolutio coꝛporis in ſpẽ in aliquo tꝑe cũ coꝛruptõe ſuoꝝ ĩdiuiduoꝝ nõ eſt ſm hãc opĩonẽ niſi mõ accñtali: ⁊ iõ poſſe eſt vt in aliq̃ tꝑe non inueniat̃ coꝛpus: ĩmo neceſſariũ eſt ſi poſuerimus ꝙ ꝯtinuatio entis per eſſe coꝛpoꝝ eſt mõ accñtali. Cum aũt poſuimus ꝙ gñatio eſt a coꝛpore: ſilr̃ coꝛruptio in coꝛpus. tunc cõtinuatio coꝛporis in ſpecie eſt eẽntialr̃.

Adhuc autẽ ⁊ ſi tꝑs ſilr̃ ſe hẽat auferetur vtiqꝫ q̃ñqꝫ: aut ꝯtiget vtiqꝫ ablatũ eẽ. Ipm̃ eni nũc ĩdiuiſibile velut pũctũ linee eſt.

Et dicam⁹ ẽt ꝙ ſi ſmo in tempore ſit ſimilis ſmoni in punctis: neceſſe eſt vt inueniatur aliq̃ hora in qua nõ ſit tꝑs oĩno: aut in q̃ poſſibile eſt vt nõ ſit tꝑs oĩno. Inſtans eniꝫ ſimile eſt puncto: ⁊ ĩdiuiſibile oĩno.

Dicit ẽt. ⁊ ſi inſtãtia in tꝑe ſunt ſilia pũctis in line 15 is. linee aũt cõponunt̃ ex pũctis. g̊ tꝑs ex inſtãtib⁹. ⁊ cum ita ſit: neceẽ eſt vt aliq̃ hora ſit in qua tꝑs nõ ſit: qđ ĩpoſſe eſt. Ponẽs.n. hũc ſmoneꝫ negat ⁊ affirmat tꝑs inſimul. Cõtingit enĩ ei vt ĩueniat̃ tꝑs in quo ſit tꝑs: ⁊ inueniat̃ tꝑs in quo nõ ſit tꝑs: ⁊ ꝭ qđ dicit neceẽ eſt in tꝑe ſi ponat̃ cõpoſitũ ex inſtãtib⁹: ſicut ẽ necẽariũ in lineis; ſi ponant̃ cõpoſite ex pũctis. Oĩs enĩ cõpoſitio necẽiũ eſt vt diſſoluat̃ in ea ex q̃b⁹ fit: aut ſaltem poſſe eſt: vt ſiqͣs non ꝯceſſit diſſolutionẽ eius in actu. Et iõ.d. aut poſſe eſt vt non ſit tꝑs. abſolutio enĩ tẽporis ab ꝭ eſſe qđ eſt eſſe poſſe impoſſibile eſt. Poſſibile.n. necẽiũ eſt vt exeat ad actũ vt declaratũ eſt ſuperi⁹. D. demr̃auit modũ ſimilitudinis ĩter ea: ⁊.d. inſtãs enim ſiſe eſt pũcto: ⁊ nõ diuiſibile.

Oĩs ꝯpõ neceſſariuꝫ ẽ vt diſſoluat̃ in ea ex q̃b⁹ fit. ꝯſile ꝑ phy. t.cõ.65. ⁊.3. meta.cõ.15.

Poſſe necẽiũ ẽ vt exeat ad actũ. Ideꝫ ꝑ ce.20. ⁊.105. ⁊.108.

Idem autem accidit ⁊ ex numeris conſtituentibus celum. Quidam enim naturã ex numeris conſtituunt quemadmodum pithagoꝛicorum quidam.

Et ẽt accidit hoc poſſibile faciẽtib⁹ mũdũ cõponi ex nũero. Quidaꝫ aũt cõponũt nãm ex numero: vt quidã pithagorici.

Intendit ꝙ iſtud qđ cõtingit ponẽtib⁹ coꝛpora ex 16 ſupficieb⁹.ſ. ꝙ pũcta habeant grauitatẽ. ſilr̃ ꝯtingit cõponẽtib⁹ coꝛpora nãlia ex nũero.ſ. vt vnitates habeãt grauitatẽ ⁊ leuitatẽ. ⁊ ꝭ qꝛ ĩpoſſibile contingit cõponẽtib⁹ coꝛpora nãlia ex nũero ⁊ nõ cõponẽtib⁹

formas ex numero:⁊ intelligētiaꝫ:⁊ aiam:⁊ nām.d.⁊ qdā cōponūt nām ex numero.i. Plato ⁊ alij dicētes formas eē numerabiles:⁊ fecit de hoc rememoratio nē:qm̄ dicētibꝰ hoc nō ꝯtingit hoc impoſſe.

¶ Physica qdē.n. corpora vnīr grauitatem hn̄tia ⁊ leuitatē. Unitates aūt neqꝫ corpꝰ fa cere eſt poſſe cōpoſitas:neqꝫ grauia hr̄e.

¶ Reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ corpora nō ſunt ſicut dicunt facientes corpora ex ſu perficiebus ⁊ numeris. corpora.n.natura lia habent grauitatē ⁊ leuitatē: puncta autē non habent grauitatem aut leuitatem. Et ſi ita ſit neqꝫ punctus neqꝫ vnitas habet con ſolidationem aut grauitatem omnino.

17 ¶ In iſto caplo colligit recaplando oīa preterita:⁊ fa cit rememoratiōeꝫ de ꝓpōnibꝰ qbus vſus eſt in hac declatiōe.⁊ ſunt duo.quoꝝ vnū ē ꝙ corpa nālia ha bēt grauitatē ⁊ leuitatē. 2m eſt ꝙ puncta nō hn̄t gra uitatem:neqꝫ leuitatem. ¶ Et.q.d. reuertamur mo do ⁊ recaplemus nr̄m ſmoneꝫ:⁊ dicamꝰ qꝛ corpa nō ſunt cōpoſita ex ſupficiebꝰ:neqꝫ ex nūo. ¶ Et iō di cit:⁊ ſi ita ſit:⁊ īuuit has duas ꝓpōnes:neqꝫ pūctus: neqꝫ vnitas hn̄t ſoliditatē:aut grauitatē oīno.i.qꝛ ex punctis:aut vnitatibꝰ nō fit corpus hn̄s grauitatem. ¶ Et vlr corpꝰ hn̄s actionē aliqꝫ actionū nāliuꝫ oī no:qm̄ in libro a quo v̾ba eiꝰ abſtrahimꝰ eſt ſcriptū: neqꝫ pūctꝰ:neqꝫ vnitas hn̄t ſoliditatē:aut grauitatē. ¶ Et forte fuit error ſcriptoris q ſcripſit ī loco actio nis grauitatē. ¶ Et forte intēdit p actionē illud qđ eſt cōe actiōibꝰ ⁊ paſſiōibꝰ ꝓuenientibꝰ a formis cor poꝝ nāliū:qm̄ q corpa cōponit ex ſupficiebꝰ: aut ex partibꝰ indiuiſibilibꝰ nō pōt dare cām ꝑꝑ quā diffe runt actiōes corpoꝝ nāliū ⁊ paſſiōes eoꝝ: ⁊ iō neċe eſt eis:aut ponere ꝙ he actiōes ⁊ paſſiōes exiſtūt in ſupficiebꝰ:aut in partibꝰ īdiuiſibilibꝰ:aut ꝙ corpora nō cōponunt̄ ex eis:aut negare has actiōes ⁊ paſſio nes eē in corpibꝰ. ¶ Et iō Democritꝰ fere decliauit ad dōm ſiſe huic:qm̄ cuꝫ poſuit dr̄ias reꝝ tres tm̄.ſ. ſitū ordinē ⁊ figurā:difficile fuit ei dare ex his dr̄ijs qđ appet in rebꝰ:qđ appet ex colore ⁊ guſtu. Un̄ di xit:ꝙ ſunt res appētes ſine veritate habita. Facien tes aūt corpa ex ſupficiebꝰ non pn̄t dare ex ſupficie bus:neqꝫ ēt vnā ſolā dr̄iaꝫ dr̄iaꝝ qbꝰ corpa differūt. Un̄ Arꝫ.rephēdit dicētes ſupficies:⁊ laudat dicētes ptes īdiuiſibiles. Dicētes aūt ſupficies ponūt ſic di ximus:pn̄a mathematicoꝝ eē pn̄a nāliū:illi āt ꝓpin gores ſunt ad dādū ex ſuis fundam̄tis pn̄a nālia:qꝫ uis vterqꝫ nihil dedit in v̾itate. ¶ Themiſtiꝰ aūt in hoc loco ſui libri.d. defendēdo Platonē:⁊ qſi ꝯdicē do Ariſ.q̄ de cā igit̄ fuit iſte ſmo ꝯdicēs ſm exn̄tiā Ariſt.dicentibꝰ corpa ex ſupficiebꝰ fieri nō eſt facile ad intelligēdū niſi aliqs vellet eſſe iniuſtus.i.ꝙ oēs iſte ꝯdictiōes q̄s īduxit Ariſ.nō pōt hō ꝯcedere eas eē ꝯdictiōes niſi voluerimꝰ īpugnare ſuſtinētes hāc opionē. ¶ D.d.q.deridēdo Ariſt.ꝙ Plato hoc dicit circa hunc ſmonē quē dixit in Timeo.ſꝫ Anaxago ras dixit Socrati:ſi tua ꝯclō ꝯ me eēt ſm ītellectuꝫ mee ītentiōis vere ꝯcluderet̄ mihi. cū aūt tu nō in telligas intētionē mei ſmonis:nō reputo mihi ꝯclu di. ¶ D.reuertit̄ Themiſt.⁊.d.⁊ ſi nō. Un̄ igit̄ Pla to dixit:ꝙ linea cōponit̄ ex punctis.⁊ ſupficies ex li neis:aut qūo ſeqt̄ ex ſuo ſmone ꝙ ꝯſtitutio corpoꝝ

Deſēſio themiſtij p plone ⁊ ꝯ Ariſt.

eſt ex ſupficiebus:vt dicat̄ ꝙ ꝯſtitutio lineaꝝ eſt ex pūctis. Qm̄ ſicut diximꝰ cū ſupficies hꝫ duas cōpō nes.qrū vna ē ſm lineā:alia ſm latitudinē ⁊ ſuppō nē:⁊ ſilr cōpoſitio lineaꝝ cū lineis: ⁊ nō eſt ītellndū ꝙ linee ex pūctis:⁊ ſupficies ex lineis cōponant̄ ni ſi ſm applicationē. Cōpoſitio aūt corpis ex ſupficie bus ſm ſuā opionē nō eſt ſm applicationeꝫ: ſꝫ ſm li neā. Qūo igit̄ ſeqt̄ vt linea fiat ex pūctis:cū modus cōpoſitiōis cuiuſlibet iſtoꝝ ſit diuerſus a mō cōpo ſitiōis alterius. ¶ Et vlr nō eſt inopinabile oīno: vt cū queſierit aliqs de forma p̄a que eſt in mā:⁊ eſt ha bēs tres dimēſiōes in qua ſequunt̄ q̄litates:reliq.ſ. caliditas frigiditas:⁊ hūiditas ⁊ ſiccitas:⁊ alie q̄lita tes:⁊ in q̄ ꝓprie inuenit̄ figura p ſe: nō eſt īpoſſibile vt p̄m eiꝰ ſit ſupficies.⁊ iſte an̄ rectāgulos:cū ſint p̄o res eis inqꝫtuꝫ dant corpis q̄litates reliquas. D.d.q. dubitādo in h̄:ſꝫ inqꝫtū eſt figura nō eſt p̄or eis cuꝫ corpꝰ ſit p̄us eis.forte igit̄ imputādū eſt Platoni ꝙ ipſe poſuit corpa ex ſupficiebꝰ.ꝙ ꝯſtitutio eiꝰ ex eis eſt ſm applicationē:mō āt cōpōnē:ſꝫ ſi fuerit ſm cō pōnē exn̄tē in ſupficiebꝰ per lineas illud qđ termia tur inter ſupficies nō eſt īfinitū:neqꝫ ēt corporeuꝫ p ſupficiē. Debēt igit̄ perſcrutari qd erat intētio iſtiꝰ pħi.per hoc igit̄ qđ dixit: quaꝝ eſt vna ſm lineā in tēdit cōpoſitiōeꝫ ſuperficiei cū ſupficie que concur runt ſup vnā lineā: nō ſm rectitudinē:ſꝫ ſm ꝯtinua tionē obliqꝫ: ⁊ p h̄ qđ dixit:⁊ vlr nō eſt inopinabile: cū queſiuit de forma vlr p̄a q̄ eſt forma pura exiſtēs in hyle inqꝫtū eſt trina dimēſio:⁊ eſt forma quā ꝯſe quunt̄ alie q̄litates exiſtentes in corpe: vt figura p̄a: deinde calor frigiditas:⁊ humiditas ⁊ ſiccitas:⁊ alie q̄litates vt iſta forma ſit ſupficies terminataꝝ triū dimēſionū acceptaꝝ in diffōne corpis q̄ ſunt in mā cū apparet ex eis ꝙ ſint p̄ores figuris: ⁊ iō ſunt acce pte in diffinitione eoꝝ:cū dr̄ ꝙ figura corpis eſt illa que ꝯtinet̄ a ſupficie aut ſupficiebꝰ. Et h̄ appet etiā qꝛ ſupficies terminātes corpꝰ ſunt p̄ores tribꝰ dimē ſionibꝰ q̄ accipiunt̄ in diffōne corpis.tres.n.dimēſio nes nō īueniunt̄ in mā:in actu niſi inqꝫtū eſt finita: ⁊ nō eſt finita niſi ꝑꝑ ſupficies. Cū igit̄ ſupficies fue rint ablate dimēſiōes erūt ablate a mā:⁊ cū exiſtūt in ea exiſtūt dimēſiōes.ſupficies ergo ſunt p̄ores di mēſionibus tribus que ſunt corpus:ſupficies ḡ ſunt p̄e forme ex qbus corpa cōponunt̄. ¶ D.d.⁊ iſte an te rectangulos.i.⁊ ſupficies ſunt p̄ores nāliter ſupfi ciebꝰ rectāgulis q̄ ſunt p̄ores oībꝰ modis ſupficierū. ⁊ cū Themi. īduxit rōnes in qbꝰ exiſtimādū eſt qđ Plato intēdebat cū.d.ꝙ corpa ſunt cōpoſita ex ſup ficiebꝰ ꝙ eſt forma p̄a corpoꝝ.d.rōnes ex quibꝰ exi ſtimat ꝯriū.⁊.d.ſꝫ inqꝫtū eſt figura nō eſt p̄or cū cor pus ſit p̄us eis ⁊c̄.i.ſꝫ qꝛ ſuperficies ⁊ figure ſunt po ſteriores corpe:⁊ corpꝰ p̄us eis.poſſet aliqs opiari ꝙ Plato nō intendebat p cōpoſitionē ſupficieruꝫ niſi cōpoſitionē ſm ſuppoſitionē. ¶ Deinde induxit du bitationē ꝯtingētē ⁊ dicentē.ꝙ p̄a forma corpis ſunt ſupficies:⁊ eſt ꝙ ſupficies ſunt vltia corpis. ⁊ īpoſſe eſt vt illud qđ eſt īter ea ſit ſolidū hoc mō cōpōnis: neqꝫ ēt ꝙ aliqd ſit infinitū:⁊ hoc intēdebat cum di xit:⁊ qđ terminat̄ intra ſupficies nō eſt īfinitū: neqꝫ etiā corporeū ſolidū per ſupficies.i.ꝙ cōtingit huic poſitiōi vt illud quod terminat̄ circūquaqꝫ a ſuper ficiebus ſit vacuum cum non poſſumus dicere ꝙ ſit plenum ſuperficiebus: neqꝫ eſt infinitū:quapropter contingeret nobis dicere ipſuꝫ eſſe exiſtens in actu. ſcilicet ꝙ cuꝫ nos poſuerimus ꝙ illud qđ terminat̄

ex ſupficiebꝰ

ex superficiebus est finitum contingit vt illud quod est inter eas sit existens in actu. s. aut vacuum: aut superficies supposite sibiinuicez: ex hoc quod dixit in destructiōe istius explanatōis nō est debilius eo qđ dixit in ꝯfirmatiōe istius explanatiōis: de qua dixit ꝙ nō cōtingit ei ꝯdictio Aristo. ⁊ iō quasi confessus est postremo ꝙ intētio Platonis nō est scita adhuc. Vñ. d. deberet igiť perscrutari. i. ⁊ ꝓpter has qōnes deberet Aristo. perscrutari ꝑmo intētiones que sunt Platonis cū. d. ꝙ corpora sunt cōposita ex superficiebus. ¶ Dicamus igiť nos ꝙ Pla. nō intēdebat h: cū d. ꝙ corpora sunt cōposita ex superficiebus: manifestū est: qm̄ ꝙ h qđ explanauit Themisti⁹ nō credit ꝙ corpa sunt cōposita tm̄ ex supficieb⁹: sed ex supficiebus ⁊ ꝑma mā: ita ꝙ supficies sūt q̄si forma. Plato aūt nihil sciuit de prima mā: nedū vt opinetur ꝙ corpora sunt cōposita ex supficiebus ⁊ mā: ⁊ ideo cū d. ꝙ corpora sūt cōposita ex superficiebus tm̄ ⁊ nō posuerit cōpositionē ꝑm superpositionē: cōtinget ei vt illud qđ ꝯtineť a superficiebus sit vacuuʒ: ⁊ ideo nō voluit Aristo. explanare sermonez suū ita: ⁊. d. ꝙ oporteret eos cū volūt cōponere corpa ex supficiebus vt cōponant ea ꝑm modū geometricū. s. ꝑm cōpositionē qua terminatur corpus. s. ex qua fit figura: etiā si cōcesserimus Themistio ꝙ Plato intēdebat ꝙ corpora sint cōposita ex ꝑma mā ⁊ superficiebus: contingēt ei etiā ex ꝯdictionibus Arist. plures. ꝯtingeret eni ei ꝙ quedaʒ supficies sint cause leuitatis ⁊ quedā grauitatis: qm̄ cū ignis fuerit ex pria materia ⁊ supficiebus: ⁊ similiter terra. quare igiť ignis est leuis ⁊ terra grauis: ⁊ supficies inquātū sunt supficies sunt similes in hoc. s. ꝙ cū vna earū extiterit in ꝑma materia: ⁊ dedit alterū istoꝝ duoꝝ. s. aut grauitatem aut leuitatē: necesse est vt quelibet earū sit hꝫ. Et ēt contingeret huic positioni vt superficies sint substātie: qm̄ qđ prius est substantia est substātia. s. ꝙ si forma corporis sit supficies ⁊ corpus est substantia: digniores sunt superficies vt sint substantie: supficies autem non videnť esse nisi forma corporis mathematici: ⁊ causa ꝙ superficies existant in materia est: qz ꝑma forma subalis existit in ea. s. grauitas ⁊ leuitas: sed perscrutatio de hoc pertinet ad alium locuʒ.

Auerroys 8 fensio p Aristotele cōtra Themistiuz.

Plato nihil sciuit d ꝑ prima mā: sʒ vide oppositū ꝑ phy. cō. 81.

Cā ꝙ supficies existat i mā est: qz prima forma sbālis existit i ea hic sumiť terminuʒ esse a forma. Idē ꝑ cap. de sba orbis. ⁊ tertio phy. 68. ⁊ ꝑ ce. 72. ⁊ h infra. 72.

¶ Tractatus secundus. Caplm. II.

Quod aūt necessarium existere motū simplicibus corporibus natura aliquez omnibus ex his manifestū. Quoniā enim mota vidētur. moueri aūt necessarium si non propriū habēt motum. Violentia autez moueri ⁊ preter nām idē. Sed ⁊ si preter naturā est aliquis motus: necesse est ⁊ ꝑm nām esse preter quē ille est. Et si multi preter naturam eum qui ꝑm naturam. quidē enim simpliciter. preter naturam aūt habet multos vnumquodqz.

¶ Et signuʒ ꝙ corpora simplicia necessario habēt motū naturalē est hoc qđ dico. Qm̄ si corpora simplicia mouētur necesse est vt violente moueanť si nō moueanť essentialiter. Motus aūt violentus est extra naturā: ⁊ si motus est extra naturaʒ: necessario erit alius a motus naturalis. Si motus qui sūt extra nām sunt plures: motus nālis est vn⁹ motus tm̄. Omnis eni res hꝫ vnuʒ motuʒ nālem ⁊ plures motus accidentales.

Omnis res hꝫ vnū motū nālez: ⁊ plēs accidētales. 18

¶ Cum accepit in predicta demonstratione ꝙ omne corpus qđ recte moueť est aut graue aut leue: icepit declarare hoc ad demōstrādū. Et qz indigeť in hoc demonstratione hac ꝙ oē corpus hꝫ motū nālez: incepit declarare hoc prio: ⁊ eius sermo est itellectus ⁊ cōtinet tres ꝓpōnes. ¶ Quarū ꝑma est ꝙ oē corp⁹ nāle nec̄io moueť: ⁊ hec est manifesta. ¶ Scđa est ꝙ oē corpus nāle: aut violente mouetur: aut nāliter. ¶ Tertia est ꝙ omne qđ violente moueť habʒ motū nālem: ⁊ h etiā declaratū est cū sit impoſle intelligere motū violentū in corpore respectu alterius corporis: sed in respectu motus illius corporis cui attribuiť violētia. Intētio eni violētie est vt res moueatur ecōtrario sue nāe: ⁊ hec vniuersalr propositio est māifesta: ⁊ abnegatio Auicēne in ea nulla. ¶ Et cōpositio demonstrationis est talis. Si oē corpus ens motū: aut violēte: aut nāliter moueť. Et omne quod violēte moueť: nec̄io nāliter moueť. Igitur necesse est vt omne corpus nāliter moueať. Et per positionē oīum antecedētium ꝯcludet ꝯn̄s: ⁊ cōsecutio in hoc syllogismo iter antecedens ⁊ ꝯn̄s est manifesta: ⁊ silr antecedētis positio: ⁊ h sicut diximus nō est syllogismus nisi in respectu abnegātis: qz oē corpus hꝫ motum nālez: cū ista ꝓpositio sit manifesta per se ex h qđ sonat hoc nomē nā. Diffinitio enim nāe est vt sit ꝑncipiū motus ⁊ quietis. Cū igiť posuim⁹ aliqđ corpus esse nāle: nec̄e est vt nā sit sui motus causa ⁊ quetis: motus aūt ⁊ qes quoꝝ est causa necessaria necessarij sunt ex hoc. ¶ Et hoc qđ. d. ⁊ si motus q sunt extra nām ⁊c̄. d. hoc ne aliqs existimet: ꝙ qz motus qui est ex̄ nām itelligiť in respectu nālis: nec̄e est vt motus nāles sint plures sic̄ motus accidētales. ꝯria eni existimanť ꝑm eūdem numerū: vt de sanitate ⁊ egritudine. existimandū est eni ꝙ tot sunt sanitates numero quot egritudines. motus aūt qui sunt extra nām sunt plures: qm̄ modi qui sunt extra nām sunt plures: ⁊ modi violentoruʒ sunt etiam plures.

Idez primo celi. 14.

Existimādā est ꝙ tot sunt sanitates: q̄t sunt egritudines numero. Idem. 5. phy. c. 57. ⁊ 3° colliget capitulo prio.

¶ Adhuc aūt ⁊ ex quiete. manifestuʒ eteniʒ qescere necessarium: aut vi aut ꝑm nām: vi aūt manet vbi ⁊ ferť vi: ⁊ ꝑm nām vbi ꝑm nām. Qm̄ igiť videť aliquid manens in medio. Siquidē ꝑm nām: palaʒ qz ⁊ latio que hic ꝑm nām ipsoꝝ. Si aūt vi qd est ferri ꝓhibēs. Siquidē qescēs: eundē cōcludemus sermonē. Nec̄e eni aut ꝑm nām eē primum quiescēs: aut in infinitū ire: qđ quidē ipossibile. Si aūt qđ moueť est prohibens ferri: quēadmodū Empedocles inqt terrā a gyratione quiescē alicubi vtiqz feretur: qz in infinitum impossibile. Nullū eni fit ipossibile. Infinitū aūt pertrāsire ipossibile. Itaqz necesse stare alicubi qđ ferť: ⁊ ibi nō vi manere sʒ ꝑm nām. Si aūt est qes ꝑm nām: est ⁊ motus ꝑm nāʒ: qui in hunc locuʒ latio.

¶ Et signū verificatiōis eius qđ diximus ꝙ corpora simplicia hn̄t motū nālē est quies. Res.n.qescit aut violente aut nāliter: nec̄io ⁊ locus in quo qescit nāliter illic mouet̄ nāliter. Et si ita sit: ⁊ aliq̄ res videt̄ qescere in medio: ⁊ qes ei⁹ illic est nālis: manifestū est ꝙ motus eius illic est nālis. Si igit̄ illic qes eius erit violēta: qd igit̄ ipedit ipsam a motu ad iferi⁹ semꝑ. Et si ꝓhibēs fuerit quies iducemus ꝯmonē nostrū suꝑ ipsum: ⁊ dicemus: ꝙ res prima qescēs: aut nāliter quiescit: aut mouebit̄ in ifinitū: qđ est ipol'e. Si igit̄ primū ꝓhibēs fuerit motuȝ semꝑ: sicut dicit Empedocles: ꝙ terra est qescens propter gyrationē. Si igit̄ mouet̄ cuȝ ipol'e est ꝙ moueat̄ in ifinitū: nihil est si ipol'e est vt sit. Et si ita sit: necesse est vt res qescat in aliquo loco: aut ꝙ motus ⁊ qes naturales sint ad locum in quo est quies naturalis.

19 ¶ Hec est alia demr̄atio ꝙ oē corp⁹ nāle hȝ motū nālem ⁊ fundat̄ suꝑ duas ꝓpōnes. Quaꝝ vna est ꝙ oē corp⁹ nāle hȝ qetē nālē: ⁊ ꝙ ois locus in quo quiescit corp⁹ nāliter ad ipm mouet̄ nāliter. Et ex h̄ seq̄t̄ ꝙ oē corp⁹ nāle hēat motū nālē. ¶ Et.d.⁊ signū v̄ificatiōis ⁊c̄.i.⁊ signū ꝙ oē corp⁹ simplex qđ recte mouetur hȝ motū nālē: est: ꝙ oē corp⁹ qđ recte mouet̄ recipit qetē. ¶ D.d.res.n.qescit: aut violēte: aut nālr̄.i.⁊ dixim⁹ ꝙ qes est signū ꝙ corꝑa mouent̄ nāliter: qꝛ oē qescens: aut violēte qescit: aut nāliter. ¶ D.d.⁊ locus in q̊ res qescit ⁊c̄.⁊ h̄ ꝓpō ēt māifesta est: qes enī est finis mot⁹. si igit̄ qes fuerit nālis mot⁹ ad ipsam erit nālis: ⁊ si violēta violēt⁹. ¶ D.d.⁊ si ita sit: ⁊ ois res ⁊c̄.i.⁊ cū he ꝓpōnes fuerint posite ⁊ ꝯiungat̄ eis alia ꝓpō: ⁊ est ꝙ oē corp⁹ hȝ qetē nālē: vt res q̄ videntur qescere in medio si qes eoꝝ fuerit nālis: ⁊ mot⁹ eoꝝ erit nālis. ¶ Et locutus fuit ꝓpe de reb⁹ qescētib⁹ i medio iter oīa qescētia: qꝛ đ eis dubitabat̄ vtꝝ qescūt illic nāliter aut violēte. Alia.n.elr̄nta circlariter q̄ mouent̄ in suis locis ⁊ ad ea mouent̄ qn̄ fuerit ex̄ ea nō existimant̄ eē fixa nāliter ꝯȝ totū in suis locis. Sȝ de terra tm̄ dubitāt: qꝛ cū pars iferioꝛ ei⁹ fuerit ablata pars descēdit suꝑioꝛ: ⁊ ex hoc existimat̄ ꝙ sicut hoc ꝯtigit in ꝑtib⁹: ita in toto. ⁊ cuȝ ob h̄ putet̄ dictū est ꝙ totū qescit illic violēte sicut iā dixim⁹ superius. iō igit̄ tm̄ locutus fuit de terra. ¶ Et cū posuit ꝙ si nālr̄ qescit in medio ꝙ mot⁹ ei⁹ ad ipm erit nālis: icepit declarare ꝙ nec̄e ē vt qes ei⁹ sit illic nālis: ⁊.d.si igit̄ qes illic fuerit violēta ⁊c̄.i.dicam⁹ igit̄ ꝙ ipol'e est vt terra qescat in medio violēte: qm̄ si illic qescit violēte: nec̄e est vt si nō aliqd impediat vt moueat̄ in ifinitū motu recto: vt p̄us declarauit: ⁊ h̄ est ipol'e ꝯtingēs si ponat̄ aliqđ ꝓhibens ipsaȝ a motu. ¶ Et.d.sȝ si ꝓhibēs fuerit qescēs ⁊c̄.i.si positum fuerit ꝙ hȝ ꝓhibēs a motu nec̄e est vt illđ ꝓhibens sit aut qescēs: aut motū. Si āt qescēs reuertet̄ qō super ipm in h̄ qescēte vtrū nāliter qescat aut violēte. Si nāliter.g̊ in reb⁹ grauib⁹ ponunt̄ qes nālis ⁊ motus nālis: qm̄ hoc ꝓhibēs cū fuerit positū qescēs nāliter in aliq̄ loco. D.positū fuerit ex̄ ipm nec̄io mouebit̄ ad ipm nāliter. Si igit̄ dixerit ꝙ est qescēs violēte ꝯtiget ei illđ qđ accidit in qete terre: ⁊ est: qꝛ idiget qescēte: ⁊ hoc intēdit cū dixit: inducem⁹ ꝯmoneȝ suꝑ ipm.s.aduersariū. ¶ D.d.⁊ dicamus ꝙ res p̄ma qescēs: aut nāliter qescit: aut mouebit̄ in ifinitū: ⁊ h̄ itelligit̄ duobus modis. Quoꝝ vn⁹ ē ꝙ si hō nō posuit ꝙ scđm qescēs qđ est p̄mū in v̄itate est qescens nāliter: ꝯtinget ei vt in eo sit po⁹ ad motū ifinitū: qđ ipol'e est: ⁊ ꝯm h̄ nō vocauit ipm p̄muȝ: nisi qꝛ est cā qetis. Sȝ qꝛ iste ꝯmo ipol'e ē vt dicat̄ in p̄ qescēte.s.i tota terra: ⁊ pol'e ēt vt dicat̄ in ꝓhibēte motū sic̄ ipe post dicet digni⁹ est vt sit itētio ꝯmōis ei⁹.s.vt moueant̄ i ifinitū.s.vt ita ꝓcedat̄ in ifinitū.i.vt qescēs ꝯȝ ꝓhibēs a motu qescēs p̄mū idiget 3° qescēte qđ ꝓhibeat ēt ipm a motu: ⁊ 3^m^ ēt indiget 4°. ⁊ 4^m^ 5°. ⁊ sic in ifinitū: ⁊ seq̄t̄ ex h̄ vt iueniant̄ corpora quiescētia ifinita. ¶ Et cum dixit ipol'e qđ seqtur a pōne ꝓhibentis terrā quiescētis: incepit dicere etiā impol'e qđ sequitur si ponat̄ ꝓhibens motū: ⁊.d.si igit̄ p̄mū ꝓhibens semꝑ mouet̄: sicut dixit Empedocles ꝙ terra est qescēs ꝓpter diuisionē.i.si igit̄ ꝓhibens terrā ne moueat̄ fuerit res mota: vt Empedocles.d.ꝙ fortitudo motus orbis ⁊ aeris circularis quaȝ appellauit turbinē est cā status terre cōtinget si posuim⁹ ꝙ motus circularis ⁊ turbo nō est vt terra nāliter moueatur in infinitū. Et cū finis motus recti ifiniti nō est: ⁊ motus recti non sunt nisi ꝓpter fines eoꝝ: necesse est vt motus qui nō hȝ finem nō sit oīno.s.ꝙ nunq̄ incipiat esse: qm̄ sicut dixit Aristo. in alio loco: ꝙ si ipossibile erit vt inueniat̄ homo in lōgitudine campi impossibile est vt incipiat generari: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: si igit̄ mouet̄ cū impossibile sit vt moueat̄ in infinitum ⁊c̄.si incipit in motu qui est ifinitus: ⁊ ipossibile est vt moueat̄ in infinitū necesse est vt istđ qđ impossibile est esse vt incipiat esse: ⁊ nihil qđ est impossibile vt sit: incepit esse. ¶ Et qꝛ Aristo. neglexit nominare consequēs ꝓpter destructionē eius: cū dixit: ⁊ nihil qđ impossibile est vt sit erit: ⁊ si nominasset ipm ꝯn̄s legeret̄ ita. si possibile est vt aliquis incipiat ꝯm hūc modū motus moueri cū impossibile est vt moueat̄ in infinitū necesse est vt aliquid qđ ipossibile est vt sit incipiet gn̄ari: sed oē qđ ipol'e est vt sit nō erit.i.nō icipiet fieri: ⁊ hec est eadē demr̄atio quā dixit in vltimo 6^ti^ physicoꝝ. ¶ D.d. Et si ita sit ⁊c̄.i.⁊ si he demōstrationes sint ꝯȝ ꝙ narrauim⁹: necesse est vt oē corpus habeat locuȝ in quo qescat: cū ipossibile est vt moueat̄ in infinitū: ⁊ motus nālis est ad illū locum ⁊ quies nālis in illo loco.

Omnis loc⁹ in quo qescit corpus nāliter ad ipsum mouetur nāliter. Jdē ifra com. 25.

¶ Propter qđ ⁊ Leucippo ⁊ Democrito dicētibus semꝑ moueri prima corꝑa in vacuo ⁊ infinito dicēduȝ quo motu: ⁊ qs ꝯm nām ipsoꝝ motus. Si enī aliud ab alio mouetur violētia elr̄ntoꝝ: sed ⁊ ꝯm nāȝ necesse quendā esse motū vniuscuiusqȝ: p̄ter quem violentus est. Et opȝ primū mouenteȝ nō vi mouere: sȝ ꝯm nām. Infinitum enī est: si non aliquid est ꝯm nām mouens primum: sed semper prius motum vi mouebit.

¶ Volumus modo cōtradicere Leucippo ⁊ Democrito qui dicunt ꝙ prima corpora semper mouent̄ in vacuo ⁊ i nihilo ifinito. Dicamus ergo eis que causa mouet corꝑa

⁊ quē

⁊ quē motū habent nālē. Qm̄ ſi quodlibet
iſtoꝝ coꝛpoꝝ non mouet̄ niſi a motu alteriꝰ
coꝛpoꝛis: tūc motus elntoꝛū erit violentus.
Et ſic neceſſe eſt vt qd̄libet eoꝝ coꝛpoꝛū ha
beat motū naturalē ꝑter motū violentuꝫ: ⁊
ꝑter motuꝫ coꝛpoꝛis pꝛimi: qm̄ coꝛpus pꝛi-
mū motū nullū coꝛpus mouet violēte: ſed
nāliter. Qm̄ ſi coꝛpus pꝛimū nō mouet coꝛ
pus motu nāli: tūc motus eēnt in infinituꝫ.
Quodlibet eni coꝛpoꝝ mouebit̄ violēte ab
alio coꝛpoꝛe: ⁊ ipm̄ mouebit aliud coꝛpꝰ ēt
violēte: ſic in īfinitū: qd̄ eſt impoſſibile.

20 ❡ Cū declarauit ꝙ oē coꝛpus nāle hꝫ motū nālē: vo-
luit deſtruē ſmonē dicētiū ſiue ponētiuꝫ motū inā-
leꝫ añ nālē: ⁊ qꝛ iſti ſunt ſm duas ſectas: quaꝝ vna ē
Leucippi ⁊ Democriti q dicūt ꝙ ꝑtes indiuiſibiles
mouēt̄ in vacuo motu īfinito eterno. Scd̄a eſt Pla-
tonis qui dicit ꝙ q̄tuoꝛ elnta mouebāt̄ añq̄ꝫ mūdus
eēt motu irregulari: deīde cū deꝰ fecit mūduꝫ īduxit
ea in oꝛdinē: icepit ꝯdicē ſecte pꝛie. ❡ Et. d. Volumꝰ
mō ꝯdicē ⁊c̄. ⁊ ītēdit ꝑ coꝛpa ꝑma ꝑtes idiuiſibiles:
⁊ vocauit eas ꝑma: qꝛ apud eos ſunt elnta rerū ⁊ itē-
debat ꝑ nihil inane ſiue vacuū. vacuū eni eſt ꝑuatio
coꝛpoꝝ īfinita: ⁊ nulla dr̄ia eſt iter hāc opionē ⁊ opio
nē Plonis in h ꝙ ponūt motū inālē ꝑoꝛē motu nā-
li: ſed dn̄t in hoc qd̄ ponit Plato ꝙ motus nō nālis
erat in ꝑterito: tñ mō nō ē. Leucippus aūt ⁊ Demo-
critus ponūt ꝙ iſti motus in coꝛpoꝛibus idiuiſibili-
bus ſemꝑ fuit in ꝑterito: ⁊ ita eſt mō. Et qꝛ ꝑma coꝛ-
poꝛa apud ipſos ſunt elnta reꝝ ꝯtinget eis vt ſint ꝑo
ra rebꝰ q̄ nāliter mouent̄: ⁊ qꝛ motus eoꝝ eſt nō nā-
lis: ꝯtinget eis vt motus violētus ſit ꝑus nāliter mo
tu nāli: qd̄ eſt impoſſe. ❡ Et cū dixit opiones eoꝝ de
motu coꝛpoꝝ idiuiſibiliū: icepit ꝯdicere eis: ⁊ dixit.
Dicamus igit̄ eis que cā mouet ⁊c̄. i. dicamus igitur
eis ſi hec coꝛpa ſint mota ⁊ mobilia: ⁊ oē motū habꝫ
motoꝛē: vt declaratū eſt in phyſicis. qs ꝗ eſt pꝛimus
motoꝛ iſtoꝝ coꝛpoꝝ. Cōtingit eni apud ꝑonē moto-
ris vt hēat motū nālē: qs eſt ꝗ iſte motꝰ nālis ⁊c̄. cuꝫ
dicit ꝙ nece eſt vt q̄rant̄ ab eis iſte due qōnes: ince-
pit dicē qd eēt rn̄dēdū ſꝫ ipſos in motoꝛe. ⁊. d. qm̄ ſi
qd̄libet iſtoꝝ coꝛpoꝝ nō mouet̄ niſi ⁊c̄. ⁊ ſi dixerint
ꝙ qd̄libet iſtoꝝ coꝛpoꝝ mouet̄ a motu alteriꝰ coꝛpo
ris: nece eſt vt motus illoꝝ coꝛpoꝝ ſit nō nālis cum
eo ꝙ ſint elnta. ❡ Et cū dixit ꝙ nece eſt eis ponē ꝙ
coꝛpa illa hēant motuꝫ nālē: ⁊ dedit cām in hoc: ⁊. d.
ꝑꝑ motū violētū ⁊ ꝑꝑ coꝛpꝰ ꝑmuꝫ motū. i. ⁊ nece eſt
eis ponere motū nālē ꝓpter duas cās: q̄ꝝ vna eſt: qꝛ
motus violentus nō īuenit̄ in aliquo niſi poſt motū
nālē. Et ſcd̄a eſt ꝙ cū qd̄dā iſtoꝝ coꝛpoꝛū mouetur
ab alio nece eſt vt ꝑueniat ad ꝑmū motoꝛē q per ſe
mouet̄: vt declaratuꝫ eſt in phyſicis: niſi fieret ꝓceſ-
ſus in īfinitū. ❡ Et cū dixit ꝙ nece eſt eis ponē pꝛi-
mū motoꝛē q ꝑ ſe moueat̄: ⁊ ēt cū hoc poſuerit nece
eſt eis ponere hec coꝛpoꝛa hr̄e motū nālē: dedit cām
in h: ⁊. d. coꝛpꝰ eni ꝑmū motū nullū coꝛpꝰ mouet ⁊c̄.
i. ⁊ cā cū hoc ꝙ poſitū fuerit ꝙ iſta coꝛpa hn̄t ante ſe
ꝑmā rē motā: ⁊ ꝑm̄ motoꝛē: ⁊ ꝙ nece eſt ponere motū
nālem eis eſt: ꝙ res mota ꝑma nō moueat aliquod
coꝛpus: ⁊ eſt mota violēter: ſed mouet ipm̄ ⁊ eſt mo-
ta motu nāli. i. cū ꝑ ſe mouet̄: ⁊ qd̄ violente mouet̄:
mouet̄ ex alio. ❡ Et aꝑꝑet ꝙ nō itelligēdū ē ex ſuo
ſmone: ꝙ cū. d. ꝙ pꝛio res mota nō mouet aliqd̄ coꝛ
pus violēte. i. nō mouet coꝛpus qd̄ ex eo mouet̄ mo-
tu violēto: ſꝫ nāli: qm̄ ꝑma res mota cū mouerit ali-
qd̄ ex ipm̄ nō mouebit ipſuꝫ niſi violēte: ⁊ iō ſermo
ciꝰ eſt ſic intelligēdus: qm̄ coꝛpus ꝑmo motū nō mo
uet aliqd̄: ⁊ ipſuꝫ eſt motū violēte: ſꝫ mouet ipꝫ: ⁊ ipꝫ
eſt motū motu nāli. ❡ Aut dicamus etiā ꝙ in coꝛꝑi
bus que ſemꝑ mouent̄ a ꝑmo moto nō dr̄ ꝙ mouet̄
motu violēto in rei veritate. Violētia eni in rei veri
tate eſt vt aliqd̄ coꝛpus moueat alterū coꝛpus ab ex-
trinſeco: ita ꝙ in nā illius coꝛpoꝛis motoꝛis nō ſit vt
moueat illd̄ qd̄ ex eo mouet̄ ſemꝑ: ſed in aliq̄ hora.
Motus aūt coꝛpoꝝ que ſemꝑ mouent̄ a motu ꝑmi
coꝛꝑis vt eſt motus elntoꝝ circularꝭ a motu celi nō
poſſumus dicere ꝙ ſit motus violentus: qꝛ ſemꝑ eſt:
nec ēt poſſumꝰ dicē ꝙ eſt nālis: qꝛ [a] ignis nō mouet̄
illo motu a ꝑncipio exiſtēte in eo. ❡ Et fere illd̄ idē
dicimus in motu mēbꝛoꝝ aīalis a ꝑmo moto qd̄ eſt
in eis: ⁊ eſt caloꝛ nālis: ⁊ videt̄ ꝙ ꝑꝑ h vocauit ipm̄
nālē. motus eni violētus nō eſt ſemper ſicut diximꝰ.
❡ Et cū dixit ꝙ cū poſuerit ꝑmā rē motā nece ē eis
ponē motū nālē: icepit etiā dicē moduꝫ ex quo nece
eſt eis ponere ꝑmā rē motā: ⁊ ꝑmuꝫ motoꝛē: ⁊. d. qm̄
ſi coꝛpus ꝑmum nō mouerit ⁊c̄. i. Et hoc fundat̄ ſu-
per ꝓpōnes. Quaꝝ vna ē ꝙ oē motū habꝫ motoꝛē.
Secūda eſt ꝙ ois motoꝛ in loco eſt coꝛpus. Tertia
eſt ꝙ coꝛpꝰ nō mouet niſi moueat̄. Si igit̄ motū ha
buerit coꝛpꝰ a q̊ mouet̄: ⁊ illud coꝛpꝰ ēt aliḋ coꝛpꝰ a q̊
mouet̄ cū nō moueat niſi moueat̄ ab alio: ⁊ ſic in īfi
nitū: nece eſt vt īueniant̄ coꝛpa īfinita ꝯtingētia ſe ⁊
motꝰ īfinitꝰ: qm̄ motꝰ in magnitudīe īfinita ē īfinitꝰ
⁊ īdifferēter ſiue magnitudo fuerit īfinita ſm conti-
nuitatē aut ſm ꝯtactū. Et oia iſta declata ſunt in 7°
phyſicoꝝ. ❡ Et ꝑ hoc qd̄ dicit: ſi nō mouēt coꝛpꝰ mo
tu nāli. intēdit ſm ꝙ apparet ꝙ ꝑmū coꝛpꝰ extrinſe-
cū cū fuerit motū ꝑ ſe: mouebit coꝛpa īferioꝛa. Et iā
diximꝰ motū ex quo poſſe eſt vocare iſtū motū nālē
motū: ⁊ iō dixit: qm̄ qd̄libet coꝛpoꝝ ⁊c̄. quaſi igit̄ vi
det ꝙ oē qd̄ mouet aliud: ⁊ cū h ipm̄ mouet̄ violē-
te ꝙ nece eſt vt moueat̄ illud aliud violēte: ⁊ oē qd̄
mouet aliud ⁊ ipm̄ mouet̄ nāliter qd̄ mouet illd̄ nā-
liter. ❡ Pōt itendere ꝑ hoc ⁊ eſt magis apparēs: ꝙ
cuꝫ motoꝛ mouerit ⁊ ipſe mouet̄ nāliter: nece eſt vt
motio eiꝰ in alterū qd̄ mouet̄ ꝑ ipm̄ ſit nālis: non qꝛ
illud mouet̄ ab eo mouet̄ nāliter: qm̄ h qd̄ dixit mo
uet ea motu nāli: pōt itelligi ⁊ referri ad actionē q̄ ē
iter motoꝛē ⁊ ad motū: ⁊ ꝑt referri ad motū illiꝰ rei
mote. ſ. ꝑmi motoꝛꝭ: ⁊ pōt referri ad motū eiꝰ qd̄ mo-
uet̄ ab eo. Et meliꝰ ē vt mihi vr̄ vt referat̄ ad motio
nē q̄ eſt actio ꝑmi motoꝛis: qm̄ cū nāliter mouet̄ vt
mouet actio eiꝰ in alterū nēcio erit nālis: ⁊ cū motoꝛ
eius in altero fuerit nālis: ⁊ ipm̄ fuerit motū: motio
etiā eiꝰ erit nāl: ⁊ h māifeſtū ē ex ſuo ſmōe: qm̄ qd̄-
libet coꝛpoꝝ mouet̄ ab alio coꝛꝑe violente ⁊ mouet
ipm̄ aliud coꝛpꝰ violēte: ⁊ ſic in īfinituꝫ: qd̄ violente
mouet̄ violēte mouet. ſ. motio eiꝰ i alteꝝ erit violēte.

Violentia in rei ꝟitate eſt vt aliqd̄ coꝛpus moueat alterū coꝛpꝰ ab extrīſeco: ita ꝙ nō ſit ī nā motoris illius coꝛꝑis vt moueat illud quod mouetur ab eo.

a Ignis nō mouet̄ a celo motu violento: neqꝫ nāli. Idē 2° metauroꝝ. cap. 2.

7° phy. tex. cō. ꝑ. vſqꝫ ad tex. cō. 9.

❡ Idem aūt hoc accidere neceſſariū vtiq̄ꝫ ſi
quēadmodū in timeo ſcriptū eſt ante factuꝫ
eſſe mundū mouebant̄ elementa inoꝛdina-
te. Neceſſe enim aut violentū eē motū: aut
ſm nām. Si aūt ſm nām mouebant̄ neceſ-
ſe mundū eſſe: ſiqs attēdēs velit ꝯſiderare.
Tūc eni pꝛimū mouens neceſſe mouere ſe-

ipsuz motū ſm nām: ⁊ mota nō violētia in
ꝓprijs qeſcētia locis facere: quē qdē habēt
nūc ordinē. Que quidē grauitatez habentia
ad mediū: que aūt leuitatem habentia a me/
dio: hanc autez mundus hz diſpoſitionem.

¶ Et accidit hoc ipoſſe etiā neceſſario dicen/
ti ꝙ elementa mouebant̄ anteꝗ̄ mundus fuit
motu irregulari: vt dcm̄ ē in Timeo. Dica/
mus igit̄ ꝯtradicēdo ꝙ motus elementorū:
tūc aut fuit violentus aut nālis. Si nālis: ne
ceſſario mundus fuit tūc: ⁊ hoc manifeſtuz
eſt ei qui voluit intueri in hoc. Qm̄ primus
motor mouet neceſſario: ⁊ mouet etiā mo/
tu naturali: ⁊ elnta que mouent̄ ſine violen
tia ſunt qeſcentia in ſuis locis: ⁊ ex eis fiunt
tūc iſte ordo ⁊ elntū ſup qd̄ ſunt elnta. Sed
dico ꝙ elnta grauia mouent̄ nāliter ad me/
diū: ⁊ hec eſt diſtictio ⁊ ordo mūdi modo.

zi ¶ Cū ꝯdixit dicētibus ptes eſſe indiuiſibiles motas
in vacuo motu īfinito: incepit mō ꝯdicē Platoni in
hoc qd̄ dixit ꝙ mūdus gnātus fuit: ⁊ ꝙ corpora ex q
bus eſt mouebant̄ an̄ ſine ordine. D. d. iduxit ea de⁹
ad ordinē qn̄ fecit mūdū. ¶ Et. d. dicamus igit̄ ꝯdi/
cendo ꝙ motus elemētoꝝ ⁊c̄. i. ꝙ motus elemētorū
ex qbus mō mūdus cōponit̄: neceſſe eſt vt an̄ cōpo/
ſitionē mūdi eēt: aut violētus: aut nālis cū nlls mo/
tus ꝑter iſtos ſit. Si igit̄ elnta ante gnātionē mūdi
mouebant̄ violēte: neceſſario habuerūt tūc motum
nālē: ⁊ ſi tūc habuerūt motū nālē. ḡ mundus fuit ⁊
eſt: qd̄ eſt icōueniēs. ¶ Deinde dixit. ⁊ hoc manife/
ſtū eſt ei q fuerit ītuens. i. ⁊ hoc manifeſtū eſt: qm̄ ne
ceſſe eſt cū elemēta mouebant̄ ante mūdū: vt p̄mus
motor eoꝝ ſit motus nālr: ſicut diximꝰ ante ſupius.
¶ D. d. ⁊ elemēta que mouent̄ ſine violētia ⁊c̄. i. ne/
ceſſe eſt tūc cū p̄mus motor elemētoꝝ īueniebat̄ nā
liter vt illud ex eis qd̄ nō mouet̄ ab iſto motore ſit
qeſcēs nāliter in ſuo loco nāli. iaz enī declatuz eſt ꝙ
oē qd̄ mouet̄ a motore extrinſeco mouet̄ violēte: ⁊
oē qd̄ mouet̄ violēte eſt in illo loco quieſcēs nāliter.
Manifeſtū eſt ḡ ꝙ cum p̄mus motor elntoꝝ fuerit
mouēs in loco: ꝙ neceſſe eſt vt eſſent elemēta ī illis
locis qeſcētia nāliter: dūmodo motor p̄mus nō mo/
uerit ea: ⁊ cū tūc fuerit p̄mus motor nāliter: ⁊ elemē
ta que ab illo mouēt̄ ⁊ quieſcūt in illis locis nāliter
nec̄e eſt cū primus motor dimiſerit illa mouere que
mouent̄ ⁊ que ſunt extrīſeca ab illis locis: vt mouea/
tur nāliter ad illa loca in qbꝰ qeſcūt nāliter: dūmo/
do p̄mus motor nō mouerit ea: ⁊ cū in illa hora fue/
rit p̄mus motor nāliter ⁊ elemēta: quoꝝ quedā ptes
mouent̄ ab eo violēte: ⁊ quedā qeſcūt nāliter in ſuis
locis: neceſſe eſt etiā cū dimiſerit mouere ea que mo
uet ex eis: ⁊ que ſunt extrīſeca a ſuis locis vt reuertā
tur ad ipſa nāliter ⁊ qeſcant in eis: ſed iſta eſt diſpoſi
tio mūdi modo. igit̄ mūdus fuit in illo tpe: qd̄ eſt in/
cōueniēs. ¶ Et cū. d. ꝙ cū ꝯtigeret eis ponere p̄mū
motorē elementoꝝ que mouent̄ motu irregulari: ne
ceſſe eis eſt vt illo tpe ſit p̄mū motū nāliter exiſtēs
. ſ. corpus celeſte. ⁊ vt quedā ptes elemētoꝝ mouean
tur ab eo violēte. ſ. extrīſeco ſi talis motꝰ vocet̄ vio/
lētus: ⁊ quedā qeſcāt nāliter ī ſuis locis. d. etiā h̄ qd̄
ꝯtingit ēt eis ſcdo: ⁊ eſt ꝙ quedā eoꝝ moueant̄ nālr
ad ſua loca. Iſte enī tres diſpōnes ſunt diſpōnes par
tiū elntoꝝ in hoc mūdo. ſ. vt quedā eoꝝ moueant̄ a
p̄mo moto: ⁊ q̄dā qeſcūt in locis ſuis: ⁊ q̄dā moueāt̄
ad ſua loca: ⁊ ſunt illa qbus accidit ꝙ gnāta fuerunt
ex̄ loca ſua. ⁊ cū. d. duas diſpōnes dixit tertiā: ⁊. d. ſed
dico ꝙ elnta grauia ⁊c̄. i. ⁊ vlr cū neceſſe fuerit vt p̄/
mū motū ſit. ſ. corpꝰ celeſte. neceſſe eſt vt illic ſit ſur
ſum ⁊ deorſuz: ⁊ corpꝰ graue qd̄ ad cētrū nāliter mo
uet̄: ⁊ leue qd̄ ad circūferentiā: ⁊ eſt diffinitio. alſ. di
ſtinctio mūdi mō ⁊ ordo eius. ¶ Et poſſibile eſt vt
iſte ſermo ſit demōſtratio per ſe: ⁊ pōt eſſe ps demō
ſtrationis p̄dicte vt nos demonſtrauimus: ſed tamē
abſcindit ipſam per hanc coniunctionē. ſ. ad demon/
ſtrandum ꝙ iſte ſermo eſt contentus per ſe.

¶ Adhuc aūt tm̄ queret vtiqꝫ aliquis: vtruz
poſſibile aut nō poſſibile erat vt mota inor/
dinate talibꝰ mixturis aliqua miſceantur ex
qbus cōſtāt ſm nāz ꝯſtituta corpora. Dico
aūt puta oſſa ⁊ carnes: quēadmodū Empe
docles inqt fieri ī amicitia. Dicit enī ꝙ mul/
torū capita ſine ceruice germinauerunt.

¶ Et pōt aliqs querere ⁊ dicere ꝙ ſi elemē/
ta tunc mouebant̄ motu irregulari: nō eſſet
poſſe vt ex motibus illis fuiſſet talis ꝯgrega/
tio ex qua fuerint corpora nālia. dico vt ma
gnitudo ⁊ corpus: neqꝫ qd̄ dicit Empedo/
cles ꝙ amicitia ꝯgregat elementa adinuicē:
⁊ ex hoc fuerunt multa capita ſine collo.

¶ Hec eſt ſꝫ ꝙ appet alia ꝯdictio a p̄dcā: ⁊ ē ꝙ ſi an̄ zz
gnōnē mūdi mouebant̄ elta irregulariter: nec̄e ē vt
iſte motꝰ eis eēt ſꝫ ꝙ ſūt elta. ſ. eēt eis motꝰ ſubalis:
⁊ ſi ita eēt nō h̄ret nām recipiēdi a p̄ motore hūc or/
dinē: cū illd̄ qd̄ hꝫ nāz carēdi ordīe ipoſſe eſt vt reci/
piat ordinē. ¶ Et h̄ itēdebat cū. d. nō ē poſſe ex mo/
tibꝰ illis ⁊c̄. i. ꝙ ſi ex naturis eoꝝ mouebant̄ ꝑ ſe mo
tu irreglari nō eēt poſſe vt ex motibꝰ eoꝝ fuiſſet iſta
cōgregatio. Corpa enī fcā ex ꝯgregatiōe elntoꝝ non
fiūt: niſi qr elnta mouent̄ eētialr motu ordinato: ⁊
ſi habuiſſent nāz carēdi ordīe ⁊ veniēdi ad finē ter/
minatū: nō eēt poſſe eis ī aliq̄ hora ad finē termiatū
vt moueant̄ qd̄ eſt gnō: ⁊ ſimilr Empedocli accidit:
qm̄ ſi elnta nō habuiſſent nāz vt ꝯgregent̄ nō ꝯgre/
garēt̄ ⁊ ex eis fierēt capita ſine collis: ⁊ colla ſine ca/
pitibꝰ. Deīde ēt ſi qd̄libet ſilē eēt ꝯgregatū a ſuo ſili
nō eēt poſſe vt amicitia faceret h̄. ¶ Themiſtiꝰ aūt Expō Themiſtij.
explanauit hūc locū ſic ꝙ Ar. vult demrāre ꝙ etiaz
ꝯtingit eis h̄ qd̄ ꝯtigit p̄c ſecte. ſ. ꝙ mūdus fuit anteꝗ̄
fiūt alio mō a p̄dicto: ⁊ dixit: ꝙ cū ītrauit Ar. ī ſmo
nē dimiſit nob̄ vt cōpleremꝰ ipꝫ: ⁊ cū debemꝰ q̄rere
ab eis vtrū ſit poſſe in iſtis motibꝰ ſine ordine vt cō/
gregent̄ adiuicē ſm ꝯueniētiā ⁊ admiſceāt̄ tali ad/
mixtiōe nāli q̄li mō. ſ. q̄ mixtio cū fuerit ꝓueīat aīal
aut plāta. vt dixit Empedocles in amicitia ꝙ in pri/
mo fuerūt capita ſine collis: ⁊ alia mēbra ꝑ ſe. D. cō/
gregabant̄ ⁊ ex illa ꝯgregatiōe fuerunt aīalia: ⁊ alia
entia: aut ipoſſe eſt vt admiſceāt̄ tali admixtiōe: ⁊. d.
⁊ cū Ar. ꝓuēit ad hūc locū tacuit vt nos cōpleremꝰ:
qm̄ ſi poſſe ē vt admiſcerēt̄ tali admixtiōe. ḡ plāte ⁊
alia aīalia īueniebāt̄ an̄ mūdū: ⁊ iſta ſīt ptes mūdi: ī/
mō mūdꝰ ꝯpletꝰ ordiatꝰ: qm̄ eē pti ē ligatū cū toto: ⁊

itendit

ītēdit:⁊ si īpoſſe eſt vt admiſcerent̄ tali admixtione: tūc motꝰ eoꝝ nō fuerūt nō terminati in īfinitū ſʒ ordinati:qꝛ īpoſſe eſt vt trāſferant̄ ab eo ſm ꝙ ſūt: ⁊ ſi nō nihil ꝓhiberet in h̄ mō admixtiōis vt motꝰ eoꝝ eēt ſine ordine:motꝰ enī nō terminatꝰ nō hʒ aliquaʒ ꝑtē localē ꝓhibitā. ¶ Et abbreuiatio iſtiꝰ ſmōis eſt ꝙ debemꝰ dicē ꝙ motus irregulares īpoſſe eſt vt recipiāt ꝑ ſe caſuʒ i aliq̄ hora ordinē exn̄tē mō.ſ.ꝙ añ mūdū in tpe qđ fuit añ mūdū īfinitū. Et ſi hoc fuit poſſe.ḡ mūdus fuit añꝗʒ fuit: ſi igit̄ dixerūt ꝙ h̄ eſt īpoſſe:eis dicemus neceſſe eſt vt ſint ordinati ⁊ regulares. Jntētio enī iordinatiōis eſt ꝙ ſit īpoſſibile recipere aliquā formā:⁊ iſte ſmo eſt difficilis ad ītelligendū ex verbis Ariſto. ſm trāſlationem quā habemus ⁊ explanatio noſtra eſt veriſimilior. — *margin: Abbreuiatio*

¶ His aūt qui in īfinito infinita mota faciūt ſiquidē vnū mouēs neceſſe vna ferri latiōe: quare nō inordinate mouebunt̄. Si aūt īfinita mouentia ⁊ latiōes infinitas eſſe neceſſe eſt. Si enī finite ordo aliqs eſt:non enim ex non ferri in idē inordinatio accidit. Neqʒ enim nunc in idem feruntur omnia:ſed que eiuſdem generationis ſolum.

¶ Volumus mō contradicere dicentibus ꝙ elīta ſunt infinita: ⁊ ꝙ mouent̄ in īfinitum. Dicamus igit̄ ꝙ ſi motor eſt vnus tm̄:motus etiaʒ erit vnus neceſſario: ⁊ elemēta nō mouentur motu irregulari. Et ſi motores fuerint īfiniti:motus etiā eſſent īfiniti. Et ſi motus fuerint finiti: elīta etiā nec īo fuerſūt ordinata: qm̄ oia mouent̄ ad loca diuerſa. Et ſi ordinatio ⁊ inordinatio ſunt idem nō inueniemus modo omnia elementa moueri ad eundem locum niſi que conueniunt.

23 ¶ Uult declare in h̄ caplo ꝙ dicētibus ꝙ añ mūduʒ fuerūt corpa īfinita tpe īfinito in vacuo mota in īfinitū ꝯtigit vt aliq̄ ordinatio fuiſſet añ ordinatōeʒ mundi. ¶ Et.d.volumus mō ꝯdicere ⁊c̄.i.volumus mō ꝯdicere eis demr̄ando qđ ꝯtigit ſm hūc ſmonē eoꝝ ꝙ aliqua ordinatio fuit añ ordinē mundi:nō qꝛ vult deſtruere ſmonē eoꝝ ſimplr̄.iā enī ꝺſtruxit ſermonē eoꝝ in alio loco. ¶ D.d.dicamꝰ igit̄ ꝙ ſi motor ⁊c̄.i.ꝙ ſi motor iſtoꝝ corpoꝝ īdiuiſibiliū fuerūt eiuſdē nāe ⁊ forme in oibꝰ motibꝰ iſtaꝝ ꝑtiū erit idē in ſpē.ḡ motus earū nō erūt diuerſi:neqʒ non ꝯñtes ſubas eoꝝ:ſʒ ꝯñtes formas eoꝝ:q̄ſi vult demr̄are ꝙ ordinatio erit in motibꝰ eoꝝ ꝗuis motus eoꝝ fuerit in infinitū cū ſint idē ſpē. ¶ D.d.⁊ ſi motores fuerit īfiniti ⁊c̄.i.⁊ ſi motꝰ de quo dixerūt ipʒ eē īfinitū eſt īfinitꝰ:qꝛ forē mouētiū ſūt īfinite:ſpēs motuuʒ tunc erūt īfinite:⁊ ꝓceſſus eoꝝ erit īfinitꝰ. ¶ Et h̄ explanauit Themiſtiꝰ ſic.i.⁊ ſi fuerint hꝯ ēt erunt ordinati. ¶ Et narrauit ꝙ Alexā.nō dixit hāc explanationē:ſʒ dixit ꝙ diminutus fuit ſmo:⁊ nō cōpleuit ipʒ: cū debeat dicē ꝙ īpoſſe eſt ꝙ modi motuū ſint īfiniti ⁊ ꝙ īpoſſe eſt ꝙ motꝰ ſint īfiniti. ¶ Dixit Themiſtius:⁊ iſte ſmo eſt turpis.ſ.vt cū aliqs poſuerit ſm pōnē ꝙ motꝰ eſt īfinitꝰ ingrēdo qđ ꝯtingit ex h̄.dicat ꝙ ſequit̄ ex hoc vt motꝰ ſit īfinitꝰ. h̄ enī eſt ſi ſſe: ac ſi diceret ꝙ ſi h̄ eſt aial ꝯtigit vt nō ſit aial. ¶ Et ītendit vt q̄ vult deſtruē aliquā pōnē dʒ cōſiderare qđ ſequit̄ ex illa pōne:⁊ ſi illđ nō fuerit:nō erit illđ poſitū. U.g.ꝙ ſi h̄ eſt aial.ḡ Tragelaphus:ſʒ nō eſt Tragelaphus.ḡ nō aial. ¶ Et ēt dixit ꝙ h̄ qđ dixit etiā Alexā.nō fuit ītētio Ari.in h̄ ſmōe.i.qꝛ Aꝝ.nō voluit deſtruere motus eē īfinitos īfinitaꝝ formaꝝ ⁊ motus eē īfiniti ꝓceſſus:ſʒ ītēdit qđ ꝯtigit eis dicere ꝙ aliqs ordo fuit ante ordinē mūdi. ¶ Et ītētio ſmonis Themiſtij eſt ꝙ h̄ qđ dicūt ꝙ corpa īfinita īdiuiſibilia mouebant̄ añ mūdū in vacuo motu īfinito:ſi ītēdūt ꝑ hoc qđ dicūt motū infinitū:qꝛ illa q̄ mouent̄ illo motu ſūt infinitoꝝ īdiuiduoꝝ:⁊ qꝛ motus cuiuſlibet illoꝝ īdiuiduoꝝ eſt īfinitꝰ ī ꝓceſſu.ſ. ad nullū finē. Si igit̄ iſta īdiuiſibilia fuerit eadē in forꝰ:ꝯtigit vt motꝰ eoꝝ hēant ordinē:cuʒ ſint idē in ſpē. Et ſi ītēdebāt ꝑ ſuū ſmonē ꝙ motꝰ eoꝝ eſt īfinitus:qꝛ forē corpoꝝ ꝑticulariū īfinitoꝝ ſm īdiuiduū ſūt īfinite:ēt ꝯtiget vt cū motꝰ ſint īfiniti ſm forās ⁊ ꝓceſſū īfinitū.ſ.ꝙ motꝰ eoꝝ hēant ordinē: ⁊ h̄ eſt aliq̄ ordinatio. Diuerſitas enī ſpēꝝ motuū in h̄ loco ꝯſeq̄t̄ diuerſitatē ſpēꝝ formaꝝ. ¶ Et ſi ītēdebāt cū ponebāt eē īfinitos motꝰ:qꝛ īdiuiſibilia ꝑtiū cōpoꝝ ſunt īfinita:⁊ forē eoꝝ ſunt finite:⁊ motus eoꝝ in ſe ſūt finiti:h̄ etiā erit valde ordinatū.iſta enī ē diſpō ꝑtiū elītoꝝ apud nos ſiue fuerit poſita finita:aut īfinita.ſ.ꝙ forme eoꝝ ſūt finite:⁊ ꝙ moueant̄ ad loca finita in ſpē. ¶ Quaſi igit̄ Aꝝ.ſm hāc explanationē īduxit aliqđ q̄ſi añs:⁊ aliqđ q̄ſi ꝯñs:⁊ tacuit ꝯñs: ⁊ iō reſiſtit ei Alexā.ī ſuo ſmōe:⁊ putauit ꝙ debeat deſtruē motꝰ eē īfinitaꝝ foraꝝ ⁊ termioꝝ. h̄ enī ipʒ fuit poſitio apđ Themiſtiū:aut poꝰ pōnis:⁊ h̄ ñ ꝯtigit Alexādro. Sermo.n.Aꝝ.ſm Alexā.cōtinet in ſe añs ⁊ ꝯñs:ita ꝙ ſic dʒ ītelligi:⁊ ſi ītendebāt cū dixerūt motū īfinitū:qꝛ forē mouētes ſūt īfinite ī nūō:⁊ īfinite ī motiōe in alteꝝ:ꝯtiget eis vt ſpēs motuū ⁊ ꝓceſſus eoꝝ fuerit in īfinitū:⁊ h̄ eſt poſſe.ḡ eſt īpoſſe vt forme illoꝝ corpoꝝ ſint īfinite:eo ꝙ motio ī altero eoꝝ ſit īfinita. ¶ Themiſtiꝰ aūt qñ poſuit potentiā ꝯſequētis ī ſmōe quē ꝓpalauit Aꝝ.eādē cū poꝰ p̄cedētis:fuit ꝯñs apud ipm ablatuʒ a ſmone ſuo: ⁊ cū dixit Alexā.ꝙ debeat deſtruxiſſe ꝯñs:dixit ꝙ cōtingit ei ꝙ poſuit oppoſitū poſitiōis.ſ.oppoſitū ꝯñs ad poſitū. ¶ Sermo enī Aꝝ.ſ.ꝙ ſi motus fuerit īfinitus:⁊ ꝓceſſus erūt īfiniti:pt ītelligi duobꝰ modis. Quoꝝ vnꝰ eſt:qꝛ motores eoꝝ ſunt īfiniti ſʒ foraʒ:⁊ qđlʒ eoꝝ eſt īfinite motiōis in alteꝝ:ꝯtingit vt ſpēs mouētiū ſint īfinite:⁊ ꝓceſſus eoꝝ ſit īfinitꝰ: ⁊ in h̄ pōt eē vt deſtruat̄ ꝯñs:⁊ ꝯcludat̄ oppoſitū p̄cedētis: qm̄ ꝯñs ſm hāc explanationē ē aliđ a p̄cedēti. ¶ Et pōt ītelligi ēt ⁊ ſi ītendebāt ꝑ ſmonē ſuū motū īfinitū:qꝛ forē motuū in h̄ motu ſunt īfinite: nulla dr̄ia erit iter ponētē hāc pōnē:aut ponētē ꝙ ſpēs motuū ꝯſequūt̄ ſpēs mouētiū:⁊ eſt aliq̄ ordinatio. ¶ Et cū Themiſtiꝰ nō ītellexerit dr̄iaʒ iter p̄cedēs ⁊ ꝯñs in ſmōe Aꝝ.dixit qđ ꝯtigit Alex.ꝙ ſi deſtruxiſſet ꝯñs deſtruxiſſet ipaʒ pōnē.nihil enī ē obiectio ꝯ Alexā. ¶ Sʒ tñ ꝙ Alexā.reſiſtit Aꝝ.nihil eſt ēt:qm̄ ſi fuerint ſʒ explanationē Alexā.tūc Ari.nō diminuebat a ſmōe niſi ꝯſtructiōeʒ ꝯñtis tm̄:⁊ mltotiēs fec̄ Aꝝ. h̄ ꝯſiderādo ꝙ audiēs ītelliget ſic diminuit multas ꝓpōnes manifeſtas ꝑ ſe:q̄ igit̄ diminutio ꝯtinget in h̄ Ari.niſi Alexā.cōicet cū Themiſtio:ꝙ ītētio Aꝝ. in hoc ſmōe fuit cū fecit eis ꝯtigē iſtos tres modos .ſ.vt ordinatio aliq̄ ſit añ ordinationē:qm̄ ſm hunc modū ꝯcedit eis Aꝝ.motꝰ eſſe īfinitos in ſpē:⁊ īfini

margin notes: Themiſtij expoſitio. — Alexādri expoſitio. — Themiſtiꝰ ꝯ Alexādrū. — Diuerſitas ſpēꝝ motuuʒ cōſequit̄ diuerſitatē ſpecierū formarū. Jō p̄ ce. cō. 5. ⁊ q̇ ibi.

tos in ꝑcessu. Videt̃ igit̃ ꝙ Alexand. resistit ipsi sup
hoc ꝙ cōcedit eis h̄ cū posset nō ꝯcedere. ⁊ iō meli⁹
est itelligere suū ſmonē: ita ꝙ nō ꝯcedat eis secūdā
diuisionē triū diuisionū: ⁊ hoc nō destruit suā p̄maʒ
intentionē: ⁊ est vt cogeret eos dicere ꝙ aliq̄ ordina
tio est añ ordinationē: sicut existimauit Themisti⁹.
¶ Aristo. eni pōt dicē eis h̄ qꝺ dicitis ꝙ ꝑtes infini-
te hñt motū infinitū: aut dicitis hoc ꝙ ille ꝑtes sunt
ĩfinite ⁊ motores ĩfiniti ⁊ motus infiniti: lʒ motor sit
vnus in forma aut plures ſʒ ĩfiniti: ⁊ mot⁹ ēt ĩfiniti.
¶ Aut intēdūt ꝙ ꝑtes sunt ĩfinite: ⁊ motores finiti:
aut vnus aut pl'es. Prime igit̃ istaꝝ diuisionū cōtin
git vt ordinatio sit añ ordinationē. Due aūt diuisio-
nes reliq̄ sunt false. Et cū p̄ma diuisio remanet: ꝯtin
get vt ordinatio sit añ ordinationē: ⁊ hāc ꝯclonē itē-
debat: ⁊ cū h̄ destruxit motus ĩfinitos eē in ꝑcessu ⁊
spē ⁊ ſʒ h̄ nō intēdit destruere motū esse ĩfinitū: aut
ꝑtes eē ĩfinitas: ſʒ ꝯcedit h̄ eis aliquo mō: ⁊ fecit eis
ꝯtingē: vt ordinatio sit añ ordinationeʒ. ¶ Et appa-
ret ex istis oibus ꝙ opinant̃ illas ꝑtes ĩfinitas eē in
eadē forma: ⁊ itēdit ꝑ hoc qꝺ dicūt ꝙ motus est eaꝝ
ĩfinitus vt vꝛ itendūt vt mihi vꝛ: qꝛ sunt apud eos ĩ-
finitoꝝ indiuiduoꝝ: ⁊ cū ita sint ꝯtingit eis necio vt
mot⁹ eoꝝ sint eiusdē spēi: ⁊ ad eundē locuʒ: ⁊ ista est
dispō partiū eiusdē elnti apꝺ nos. s. eiusdē in forma
sicut ꝑtes ignis ⁊ terre: ⁊ iō vꝛ mihi ꝙ Aristo. cū nar
rauit de eis in p̄ma diuisiōe: ⁊. d. ꝙ mouet̃ in ĩfinitū
intēdit ꝙ motus eoꝝ est ĩfinitus: qꝛ ĩfinita sūt in nu
mero: nō qꝛ qꝺlibet eoꝝ mouet̃ motu ĩfinito. ¶ Et
iō. d. post: dicam⁹ igit̃ ꝙ si motor fuerit vnus tm̃ ⁊c̃.
i. si motor istaꝝ partiū: quaꝝ motus est infinitus: qꝛ
sunt ĩfinite in numero: fuerit vnus in forma: ꝯtiget
vt motus eaꝝ sit idē in spē ⁊ ad eundē locū: ⁊ sic mo
tus eaꝝ hēbit ordinationē quā mō hʒ: ⁊ nulla dr̃ntia
erit iter hāc disionē ⁊ diuisionē tertiā. Sed in tertia
posuit formā in qua iste ꝑtes mouent̃ plures: ſʒ fini-
tas: in hac aūt vnā: ⁊ vl'r appet ex hoc ſmone ꝙ diui
dit ſmonē i tres diuisiōes: ⁊ destruxit ex eis mediā:
⁊ fecit eis ꝯtingē in duab⁹: vt ordinatio sit añ ordina
Themistius tionē. ¶ Themistius aūt opinat̃ ꝙ fecit eis in trib⁹
ꝯtingere: vt ordinatio sit añ ordinationē: ⁊ h̄ est ma-
nifestū sui sermonis apud me. Tertia aūt diuisio est
quā dixit post secundaʒ in qua est diuersitas: vtrum
intēdebat ꝑ istā destructionē aūt facere cōtingē eis
in ea istꝺ qꝺ ꝯtigit eis in duab⁹ diuisionibus reliq̄s:
qꝺ aūt idē itēdebat in reliq̄s videt̃ per hoc qꝺ dicit.
Si igit̃ motus fuerint ĩfiniti necio elnta erūt ordi-
nata: qꝛ oia mouent̃ ad loca diuersa. ¶ Diuisio nā-
lis in hac pōne ꝑuenit ad q̄tuor. Iste eni ꝑtes ĩfinite
aut forme earū erūt finite: ⁊ motio earū finita: ⁊ hec
est dispō reꝝ nāliū ſm rei veritatē. ⁊ h̄ est 3ᵐ ꝯdiui-
dens diuisiones Aristo. ¶ Scꝺm aūt diuidēs est ꝙ
forme earū mouētes sunt ĩfinite: ⁊ motio ĩfinita: ⁊ h̄
ꝯdiuidēs est oppoᵐ p̄mo ꝑfecto nāli ordinato: ⁊ ideo
fuit dubitatū de eo vtrū ꝯtingat eis in h̄ ſmone: vt
ordinatio sit añ ordinationē. Themistius aūt itelli-
git ꝙ Ari. nō iduxit ipʒ nisi vt ꝯtingat eis h̄. ¶ Ale-
xāder aūt intēdit ꝙ nō iduxit ipm nisi vt destrueret
ipm. ¶ Vnū aūt duoꝝ ꝯdiuidētū que sūt iter duo
opposita est ꝙ forme istaꝝ ꝑtiū q̄ sunt mouētes eas
sūt finite ⁊ motio ĩfinita: ⁊ h̄ est p̄mū ꝯdiuidēs ſʒ ꝙ
explanauimus ſmonē Aristo. ⁊ est ꝓpinquus nāli: ⁊
iō existimat̃ ꝙ iduxit ipm vt ꝯtingat eis ꝙ ordina-
tio est p̄or ordinatiōe. ¶ Quartū v̄o qꝺ iduxit ē vt
forme istaꝝ ꝑtiū sūt ĩfinite: ⁊ motio sit ĩfinita: ⁊ exi-
stimat̃ ꝙ Aristo. tacuit h̄ ꝯdiuidens: aut qꝛ collocat̃
apud ipm in ꝯdiuidēte in quo itēdebat dicere ꝙ cō-
tinget eis dicere: vt ordinatio sit añ ordinationē: aut
ꝙ collocat̃ sub ꝯdiuidēte in q̊ itēdebat destructiōeʒ
ſm illū q̄ dicit ꝙ ꝑ quādā istaꝝ diuisionū itēdebat
destruere si debeat itēdere ꝑ eas destructionē ſm al
terā duaꝝ explanationū Alexā. ¶ D. d. ⁊ si ordiatio
⁊ nō ordinatio sint ⁊c̃. i. ⁊ si ordinatio ⁊ nō ordinatio
eēnt idē: pol'e eēt vt oia mouerēt̃ ad eūdē locū: ⁊ nō
mouerent̃ ad ipm: ⁊ nos videm⁹ ꝙ nō mouet̃ ex eis
ad eūdē locū nisi ea q̄ hñt eādē formā: ⁊ h̄ itēdebat
cū dixit nisi q̄ ꝯueniūt. ¶ Et. d. h̄ qꝛ ōm̃atio ei⁹ fun
data est sup h̄ ꝙ ordinatio est oppoᵗᵃ nō ordinatiōi:
⁊ qꝛ aliq̄s pōt ꝯ̄dicere ei in h̄ iduxit hunc sermonē.

¶ Adhuc aūt inordinate nihil est aliud q̄ʒ p̄-
ter nām. Ordo eniʒ ꝓpria sensibiliū nā est.
Sed adhuc ⁊ hoc incōueniēs: ⁊ ipossibile
infinitū inordinatū habere motū. Est enim
nā illa rerum quā plures ⁊ pluri in tꝑe hñt.
Accidit eni ipsis ꝯ̄riuʒ. Inordinationē q̄dē
esse ſm nām: ordinē aūt ⁊ mūdū p̄ter nām:
Quis nihil vt ꝯtingit sit eoꝝ que ſm naturā.
¶ Et ēt ꝯtradicimus eis ⁊ dicamus ꝙ istud
qꝺ nō hʒ ordinē neq̧ diffinitioneʒ: est illud
qꝺ est ex nām. Diffinitio autē essentialis in
sensibilibus est nā: ⁊ dicamus etiā ꝙ ipol'e
est vt infinitū habeat motū nō diffinitū: qm̄
nā rerū est illa que est in pl'ibus illarū rerū:
⁊ in plurimo tēpore. Ponat̃ ergo cōtrariū
ei sup qꝺ sunt res. Modo dico vt illud qꝺ
est nō ordinatū ⁊ nō diffinituʒ sit naturale:
⁊ nāle ⁊ ordinatū sit nō nāle. Et nos nō vi-
demus aliqꝺ nāle qꝺ fiat casu ita ꝙ sic sit. 24

¶ Vult in h̄ ſmōe ēt ꝯ̄dicē Pla. in h̄ qꝺ dixit ꝙ res
mouebāt̃ añ mūdū motu iordinato tꝑe ĩfinito: ⁊ po-
suit duas ꝓpōnes ꝯcedēdas: ⁊ sunt ꝙ nō ordinatū ⁊
nō diffinitū ē nō nāle: ⁊ ꝙ ordiatio ⁊ diffō ē res nā-
lis exñs i sensibilib⁹. ¶ D. d. ⁊ dicam⁹ ēt ꝙ ipolᵉ ē ⁊c̃.
i. ⁊ cū positū ē ꝙ nō ordinatio est ex nām: dicam⁹ ꝙ
māifestū ē ꝙ ipol'e ē vt aliq̄d idiffinitū ⁊ iordinatū
sit in tꝑe ĩfinito: ⁊ posuit Pla. qꝛ cū res exñtes i ma-
iori ꝑte subti ⁊ i maiori ꝑte tꝑis sūt nāles tm̄: digni⁹
est vt res nāles existāt tꝑe ĩfinito. ¶ D. d. ponat̃ igr̃
tūc ⁊c̃. i. ꝯtigit igit̃ ex hac pōne vt res q̄ sūt mō sint
in ꝯ̄ria dispōne illi quā hñt. i. ꝙ cū posituʒ ē ꝙ illa q̄
nō hñt p̄nᵐ i tꝑe: lʒ sint iordinata sūt nālia: ꝯtigit in
reb⁹ q̄ sūt mō vt sint ecōtrario sue dispōni. ¶ D. in
cepit decl'are h̄: ⁊. d. dico ꝙ illud qꝺ ē nō ordinatū ⁊
nō diffinitū sit nāle ⁊c̃. i. ꝯtiget huic pōni: vt ea q̄ nō
hñt ordinē neq̧ diffōnē sint nālia: qꝛ fuerūt in tꝑe i-
finito: ⁊ ꝙ hñtia ordinē ⁊ oia sensibilia sint nō nālia
qꝛ sūt i tꝑe finito. ¶ D. d. ⁊ nos nō videm⁹ aliqꝺ nā-
le fcm̄ casu. i. ⁊ ꝯtigit ex h̄ vt res sensibilis sit nō nā-
lis: qꝛ nihil videm⁹ cui⁹ duratio ſm suā dispōnē nā-
lē sit minor q̄ʒ ſʒ nō nālē. V. g. qꝛ sanitas ē nālis: ⁊ i-
firmitas nō nālis: neċe est vt tꝑs sanitatis sit maius
tꝑe ĩfirmitatis: ⁊ cū ita sit neċe ē vt oia entia sint in h̄
eē nō nālia: ⁊ añ h̄ eē nō fuert̃ i dispōne nāli. ¶ Et
itēdebat ꝑ casuʒ tꝑs min⁹: qm̄ cū illud qꝺ casu fit est
in minori tēpore accipit vnū verbū ꝓ altero: quasi
igitur

Ordo p… sensibili… natura est…

Idē 2° p… tex. cō…

Nihil … …

igitur dicat: nihil videmus in dispōne nāli: cuiꝰ tp̄s sit breuius: ꝙ̄ in dispōne nō naturali: ita ꝙ impossibile est credere ꝙ ita est in aliquo ente. s. ꝙ tempus sui esse in dispositione non naturali est longius.

¶ Videt̄ aūt hoc ip̄m ⁊ Anaxagoras bn̄ sumere: ex imobilibꝰ eni incboat mundū facere. Enitunt̄ aūt ⁊ alij ꝯgregātes aliqualiter liteꝝ mouere ⁊ segregare. Ex distantibꝰ aūt ⁊ motis nō rōnabile facere gnātionē: ꝑpter qđ ⁊ Empedocles ꝑtermittit eā que i amicitia. Neqꝫ eni vtiqꝫ poterat ꝯstituere celuꝫ ex segregatis qdē ꝯstruēs: ꝯgregationē aūt faciens ꝑpter amicitiaꝫ. Ex disgregatis eni cōstitutus est mundus elementis. Itaqꝫ necessarium fieri ex vno ⁊ congregato.

¶ Et ꝭm hoc bene dixit Anaxagoras cuꝫ dixit ꝙ mundus fuit gn̄atus ex rebꝰ nō mobilibus oīno. Et multi hoīes alij studuerunt ⁊ laborauerūt vt facerēt gn̄ationē mūdi ex rebus que primo fuerūt ꝯgregate: deide mouebant̄: ⁊ segregabant̄: ⁊ dixerunt ꝙ nō est necessariū ꝙ mundus fuit ex rebꝰ mobilibꝰ segregatis. Et cum Empedocles iuuabat̄: hoc dixit esse ⁊ amicitiā ⁊ litē: ⁊ fecit eē generationē totius mūdi ex rebus segregatis: deide cōgregabātur ex amicitia: vt fugeret compōnē ꝑ motū: ⁊ ideo dixerunt ꝙ mundus fuit generatus ex vna re congregata: sicut dixit supius: deide segregabatur.

25 ¶ Cū declarauit ꝙ necīu est vt oē corpꝰ nāle habeat motū nālē: ⁊ ꝙ ipōle est vt in aliq̊ tp̄e inueniat̄ corpus sine motu nāli: ⁊ demr̄auit ipossibilia ꝯtingētia dicētibꝰ ꝙ an̄ gnōnē mūdi erāt res sine ordine: ⁊ ꝙ h̄ ipossibilia nō ꝯsequunt̄ ponētes mūdū esse gnātū ex rebꝰ que an̄ suā gnātionē erant qescētes: laudauit eos sup hoc. ¶ Et. d. ⁊ ꝭm hoc bn̄. d. ⁊c̄. i. ⁊ ꝑpter hec ipossibilia ꝯn̄tia dicētes ꝙ mūdus fuit gnātus ex rebus mobilibꝰ: bn̄ fecit q. d. ꝙ mūdus gnātus fuit ex rebus qescētibꝰ anq̄ꝫ fuit: vt Anaxa. dicēs: ꝙ res que fuerūt an̄ mūdū qescētes fuerūt tp̄e ifinito in mixtiōe. ¶ D. d. distinguebant̄ ⁊ diuidebant̄ ab intelligētia. D. d. ⁊ multi hoīes studuerunt ⁊c̄. i. ⁊ ꝑꝑ hoc visum est ꝙ hoīes q in antiquo tp̄e dicebāt ꝙ mūdus fuit ex rebꝰ ꝯgregatis qescētibus. D. mouebant̄ ⁊ segregabant̄. bn̄ studuerūt in ꝑscrutatiōe de hac intētiōe cū ꝑceperūt hoc ipossibile qđ ꝯtingit dicēti ꝙ gnātus fuit ex rebꝰ mobilibꝰ. ¶ Et q2 Empedocles fugere voluit ꝯcessionē eiꝰ ꝙ res mouebant̄ ex suis naturis an̄ mūdū: posuit litē ⁊ amicitiā esse cās motuū fugiēdo ne ꝯcedat ꝙ ꝑ suas naturas mouerent̄: ⁊ iuuabat̄ ꝑ hoc Empedocles ꝑ amicitiā ⁊ litē. i. cuꝫ Empedocles ꝑcepit h̄ qđ ꝯtingit dicenti ꝙ res ante mundū hēbāt motū ex suis naturis. Et impossibile fuit ꝙ ex eis gnāret̄ mūdus nisi moueretur: tunc posuit litē ⁊ amicitiā eē cās motus eoꝝ ante gnātionē mūdi ⁊ post. ¶ Deide narrauit qūo fecit h̄: ⁊. d. cuꝫ fecit gnōnē totiꝰ mundi ⁊c̄. i. ⁊ dicimus ꝙ Empedo. iuuabat̄ hac opīone in hoc ꝙ posuit litē ⁊ amicitiaꝫ: q2 dixit ꝙ mūdus fuit ex rebꝰ que erant an̄ suā gnātionē segregate: ⁊ istū motū hēbant ex lite. D. mouebant̄ ex amicitia adinuicē donec ex eis fuit ꝯgregatus iste mūdus: ⁊ fecit h̄ ne ꝯtingerent ei ipossibilia que ꝯtingūt alijs: ⁊ iō fugit ꝯcessionē. s. ꝙ motus existit in rebꝰ ꝑ se an̄ mūdū: sꝫ attribuit motū liti ⁊ amicitie. ¶ D. d. ⁊ ideo dixerūt ꝙ mundus fuit gnātus ex vna re ⁊c̄. i. ⁊ ꝑꝑ ipossibilia ꝯn̄tia dicēteꝫ ꝙ mundus fuit gnātus ex rebꝰ mobilibꝰ dixerunt illi hoīes. s. an̄ Empedoclē: ꝙ mūdus fuit gnātus ex re q̄ ante mundū fuit qescēs. D. segregabat̄ illud vnū: ⁊ ex eo fuit mūdus factꝰ. ¶ Et debes scire ꝙ dicēti mūdū eē gnātū ex rebꝰ que erāt an̄ qescētes: ꝯtingunt ꝯ̄dictiōes siles ꝯ̄dictiōibꝰ ꝯtingētibꝰ dicēti munduꝫ fieri ex rebꝰ mobilibꝰ. Querēdū ē. n. a dicēte ꝙ mūdus fuit ex rebꝰ qescētibꝰ vtꝝ ille res fuerit qescētes nāliter aut violēte: si violēte necīo hn̄t qetē nāliter: ⁊ si hn̄t qetē nālr. ḡ ⁊ motū nālr: ⁊ cū h̄ duo hn̄t nec̄e est vt mūdus sit an̄ q̄ꝫ sit. Loca. n. in q̄bꝰ est qes nālis ⁊ motꝰ nālis sunt eadē nūo: mūdus ḡ in q̊ existūt hec loca est idē nūero: ⁊ hoc declaratuꝫ est vbi declarat̄ ꝙ si loca nō eēnt eadē numero: ꝯtingeret vt nō eēnt motus nāliter ad supius: neqꝫ ad iferiꝰ: ⁊ tūc nō eēt neqꝫ iferius nisi ꝭm cōparationē nō nāliter: ⁊ iō ōis q posuit mūdū esse gnātū ex rebꝰ entibus: ꝯtinget ei vt mūdus sit anq̄ꝫ sit. ¶ Et oēs antiq ꝯueniūt in h̄: qm̄ impōle vt ponat̄ fieri ex rebꝰ nō entibꝰ: nisi eēt pōle vt nō eē ip̄m trāsmutaret̄ in eē: qđ est impossibile: ⁊ est maxime ꝯ̄ eos qui ponebāt leges. ¶ Dicit Themistiꝰ. Dicētes aūt ꝙ mūdus fuit ex rebꝰ nō ordinatis non pn̄t fugere ista ipossibilia: ⁊ pōt hō dicere ꝯ̄dicēdo his ꝭmonibꝰ: q2 nō iducti erāt ꝭm ꝙ opꝫ ꝙ nō itellexit ꝭmonē Platonis ꝙ mūdus ⁊ ordinatio fuerunt ex rebꝰ nō ordinatis ꝭm rectitudinē: qm̄ hoc nō intelligit̄ ex v̄bis eius: sꝫ hoc qđ nos narrabimus mō: ⁊ est nō ex ordine: ⁊ mūdo: ꝑ ordinē ⁊ munduꝫ: qm̄ neqꝫ ēt ex sanitate. ¶ Sꝫ q2 inordinatū d̄r duobus modis vt informatū ⁊ iordinatū: qm̄ vtrūqꝫ dicit̄ duobꝰ modis: quoꝝ vnus demōstrat feditatem ⁊ dispōnē diuersatā: ⁊ alius demonstrat ꝑuationē perfectā ⁊ simpliciter nō ordinatā: vt cū dicit̄ de aliq̊ homīe ꝙ nō est ordinatus oīno. Queādmoduꝫ dicit̄ nō formatū nō illud qđ est formatū forma indecēti: sꝫ illud qđ caret forma: sicut assueti sumꝰ vocare mām nō formatū. Inordinatū igit̄ de quo dicitur ꝙ mundus fuit ex eo dꝫ intelligi ita ꝙ mundus fuit ex mā carēte q̄litate: quāuis nō fuerit sine qualitate in aliq̊ tēpore: qm̄ nō quale est ꝭm alteꝝ duoꝝ modoꝝ nō ordinatum: cū ordinatio sit aliqua qualitas. ergo nō quale est nō ordinatū. ista eni est nostra opio đ eo ex quo mūdus ⁊ ordinatio fuerūt. ¶ Qm̄ aūt Plato ꝯcedit etiā ꝙ ordinatio ē ꝑor nō ordinatione: ⁊ nāle est ꝑus nō naturali: manifestū est etiaꝫ ⁊ notū ex pluribus locis suoꝝ libroꝝ: ⁊ bene pōt homo perpēdere hoc ex his que diximus: qm̄ cū posuit nō ordinationē in malo: ⁊ omne diuinū est antiquū in sua natura. ḡ malū sicut diximꝰ nō existit in diuino: sꝫ in nā mortalium: ⁊ in eis que sunt posteriora: ⁊ omne eni qđ fuit viuū ꝭm hūc modum possibile est ꝑmo vt sit mortale: ⁊ vt moriat̄. ¶ Et in alijs locis ēt ꝙ deꝰ est eternꝰ sine fine: ⁊ sine ordine. Non ḡ debemus ingrere de istis ꝭmonibus simpliciter: sꝫ q̄si eēnt dicti nō v̄liter. Sermo aūt dicentis ꝙ nō ordinatio est prior ordinatiōe non est verus simpliciter: neqꝫ etiaꝫ sermo dicentis ꝙ ordinatio est prior non

Digressio q̄ oñdit ꝙ eadē incōueniētia sequunt̄ dicēti mūdū esse gnātuꝫ ex rebꝰ qescētibꝰ siue motis. vt Plō posuit. Iđ. s. cō. 19.

Oēs āntiqui ꝯueniūt in h̄ ꝙ ex nihilo nihil fit. Iđ ꝑ phy. tc. cō. 34. ⁊ 35.

Defēsio themistij ꝑ ꝑlōne i ꝑductōe mūdi ꝯ̄ Ari.

Inordinatū d̄r duobꝰ modis sicut iformatum.

Malū non existit i diuino: sed in nā mortaliū. Ari. de 9. meta. tex. cō. 19.

ordinatiõe:qm̃ in istis ꝑticularib⁹ ordinatione aliq̃
iordinatio est ꝑoꝛ:ꝛ vl'r oĩs ordinatio est ꝑoꝛ iordina
tiõe. Iste.n.est ſmo Themisty q defendit Plonez ꝛ

Abbreuiatio dictorum Themistij.

ꝯdicit Aristo. ¶ Et abbreuiatio ei⁹ est ꝙ nõ ordina/
tio dr̃ duob⁹ modis:quoꝝ vn⁹ est nõ eẽ:ꝛ ali⁹ dispõ
nõ nãlis:ꝛ ꝙ Plato nõ ĩtẽdebat cũ.d.ꝙ mũdus ve/
nit ex iordinatiõe ad ordinationẽ:ex q̃litate nõ nãli
ad q̃litatẽ nãlẽ:sed intẽdebat ꝙ venit ex ꝑuatiõe q̃/
litatis ad q̃litatẽ:ꝛ hec est dispõ ꝑme mãe apud Ari.
Est.n.nõ q̃lis carẽs foꝛ⁹ eẽntial'r:sed est recipiẽs foꝛ/
mas. Deide ődit rõnẽ ꝙ Plo opinaṫ hoc ex hoc qð
ĩueniṫ in libris suis:ex qb⁹ videṫ opinari ꝙ nãle est
ꝑus nõ nãli:ꝛ ꝙ iordinatio est ꝑoꝛ nõ ordinatiõe. D.
iduxit istos ſmões ex qb⁹ itelligiṫ B. Deide q̃si resi/
stit Aristo.sup hoc qð dixit:ꝙ ordinatio est ꝑoꝛ inoꝛ
dinatiõe:ꝛ.d.ꝙ iste ſmo nõ est ĩtelligẽdus vl'r:cum
iordinatio in ĩdiuiduis est ꝑoꝛ ordinatiõe:ꝑ ista igiṫ

Auerro. defensio ꝑ Ar. contra Themistium.

defendit Themisti⁹ Plonẽ. ¶ Nos aũt diximus ꝙ
sic̃ ille ſmo quẽ narrauit Ari.fuit ſmo ipi⁹ Plonis
.s.ꝙ elnta mouebãṫ añ gñonẽ mũdi motu iordinato
ꝛ irregulari:ĩpole est vt ꝑ iordinationẽ ꝛ irregulari/
tatẽ itelligaṫ intẽtio q̃ est ꝑuatio alteri⁹ istoꝝ duoꝝ
modoꝝ inordinationis vt Themisti⁹.d.mot⁹.n.nõ
est ꝑuatio. Cũ eni de aliq̃ dr̃ ꝙ moueṫ motu diuersi/
ficato:neciõ itendit ꝙ moueṫ motu malo.i.iordina/
to neq3 hñte terminũ ad quẽ termineṫ:ꝛ nõ eẽt pos/
sibile vt B qð dixit Themisti⁹ ĩtelligereṫ ex eo nisi
si dixisset ꝙ elnta venerũt ex iordiatiõe ad ordinẽ.
Et nõ dixisset motũ.s.nõ attribuisset ordinationẽ ꝛ

Nomen priuatiuum tria significat.

iordinationẽ motui. ¶ Nomẽ eni ꝑuatiuũ tria mõ/
strat:aut ꝑuationẽ itentiõis:quã demr̃at nomẽ habi
tus:vt cũ dr̃ de ceco ꝙ est nõ vidẽs:aut diminutiõez
visus:vt demonstrat hoc nomẽ debilis visus aut ma
lum visum.s.vt videat phantasmata:sed ista tria in/
telligẽda eẽnt ꝑ inordinationẽ. Cũ aliqs igiṫ dixerit
ꝙ motus elntoꝝ ante fuit iordinatus : nõ possumus
ĩtelligere ex hoc ꝑuationẽ motus.iaz eni diximus ꝙ
mouebanṫ:neq3 eni possumus itelligere ꝙ mouebã/

Motus fortis ꝛ mot⁹ debilis sunt idẽ spe.ie.

tur motu debili. Motus.n.debilis est ex genere foꝛ/
tis.s.ꝙ sunt idẽ specie:ꝛ nõ differunt nisi ſm mag ꝛ
minus:ꝛ cũ ita sit nõ remãet vt itelligaṫ ex motu in
ordinato:nisi motus nõ nãlis. Etiaz si confessi fueri/
mus ei qð itelligẽdũ est nõ ex ordinatiõe ꝑuationẽ
ordinatiõis.vt.d. Themistius.ĩpossibile est vt intel/
ligaṫ ex eo qð est nõ ordinatũ ꝑma mã.vt isti dicũt
ſm opinionẽ Platõis:neq3 etiã ſm nr̃am opinionẽ.
Nõ eni esset possibile vt hoc intelligereṫ ſm nostrã
opionẽ:nisi sermo eẽt ex q̃tuoꝛ elntis:nõ de oĩbus ꝑ/

Corpus celeste nõ h3 mã3 Idẽ ꝑ cc.20. ꝛ que ibi.
Plõ nunq̃3 ꝑcepit ꝑma3 mã3. Idẽ.ś. com.17.

mis partib⁹ mũdi. Corpus eni celeste nõ h3 mã3:cũ
nõ habeat ꝯtrariũ. Plato aũt intẽdebat per hec oĩa
elnta ex qbus totus mũdus fuerit gñatus nõ q̃dam:
ꝛ etiã Plato nũq̃3 percepit ꝑmã mã3. ¶ Et nihil est
etiã explanare suũ sermonẽ:ita ꝙ ipse nõ ĩtẽdit per
hãc ꝑoꝛitatẽ nisi ꝑoꝛitatẽ ſm nãm:ꝛ ipse dixit mãm
esse ꝑoꝛẽ forma:nõ ſm tẽpus. Plato eni posuit tem/
pus eẽ gñatũ ꝛ factũ:cũ apð ipm ꝯsequiṫ tẽpus mo/
tu3 orbis:motus aũt orbis est nouus. ¶ Hoc aũt qð
reprehẽdit Aristo.in hoc qð dixit simpl'r:ꝙ ordina/
tio est ꝑoꝛ iordinatiõe:ꝛ nõ fecit differẽtiã iter ꝑus
ſm nãm:ꝛ ſm tẽpus. ¶ Qꝛ ordinatio qñq3 inueniṫ
etiã ꝑoꝛ ſm tẽpus ordinatiõe in indiuiduo:ꝛ hoc est

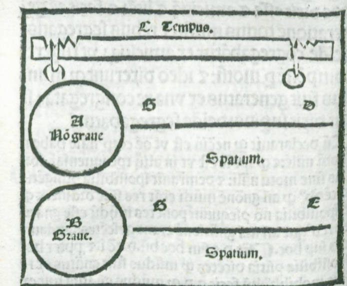
9° meta.t.cõ. 13.ꝛ 3° de aĩa t.c.20.ꝛ.27. ꝛ.12. meta.te. com.32.

cũ spẽbus gñatis ꝛ gñantibus. Forma eni patris ꝑoꝛ
est mã fily:tẽpoꝛe ꝛ nã.hoc aũt iã declarauit Aristo.
cu3 declarauit ꝙ actus est prioꝛ potentia ſm tẽpus
in talibus speciebus:ꝛ hoc in alio loco.

¶ Qð qdẽ igiṫ est nãlis q̃da3 motus vniuscuiusq3 corpoꝝ que nõ vi mouenṫ:neq3 preter nãm manifestum ex his. Cap. II.

Uod aũt quedaz hñe neciũz inclinationez grauitatis ꝛ leuitatis ex his palã. Moueri qdem eni dicimus neciũm eẽ. Si aũt nõ hẽbit nã iclinationẽ qð mouetur ĩpoſe moueri:aut ad mediũ: aut a medio. Sit eni qð quidez in quo a.non graue: quod aũt in quo b.grauitatez habẽs. Feraṫ aũt non graue per eaz que.g.d.quod aũt b. in equali tꝑe per eã que g.e.ꝑ maius eni ferṫ grauitatẽ hñs. Si itaq3 diuidaṫ corpus hñs grauitatẽ:vt q̃ g.e.ad eã que g.d. Possibile eni sic se habere ad aliqd earum que in ipso partiũ vt g.e.se h3 ad g.d. Si totu3 ferṫ per totam g.e.partem necesse in codez tempoꝛe per eaz que g.d.ferri. Itaq3 per equale spatium tẽpoꝛe eodem ferenṫ non graue ꝛ grauitatem habens:quod quidez impossibile. Eadem autem ratio ꝛ in leuitate.

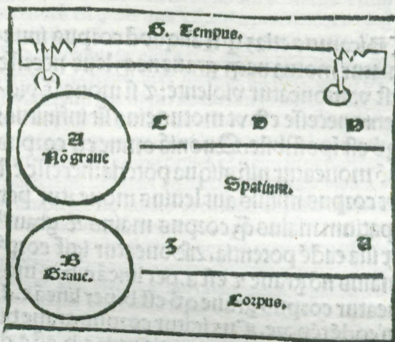

¶ Manifestu3 est igiṫ ꝙ qðlibet corpus naturale simpl'r h3 motũ nãlẽ nõ violẽtũ:neq3 extra nãm. Dicamus etiã ꝙ elementoꝝ hec quidẽ sunt grauia:hec aũt leuia. Iam enim diximus superius ꝙ necessario elemẽta mouenṫ. Si igiṫ res mota nõ habuerit grauitatem naturalez:impossibile est vt moueatur oĩno:neq3 a medio:neq3 ad mediũ. Sit igiṫ corpus nõ graue a. ꝛ corpus graue b. ꝛ moueatur corpus nõ graue per lineã c.d. ꝛ moueaṫ corpus graue in illo tẽpoꝛe per lineam c.b. Moueṫ igiṫ graue corpus in eodẽ tempoꝛe per spatiũ maius q̃3 corpus nõ graue. Et secemus etiã ex corpoꝛe graui:ſm proportionẽ c.b.ad c.d. Possibile est eni3 hoc

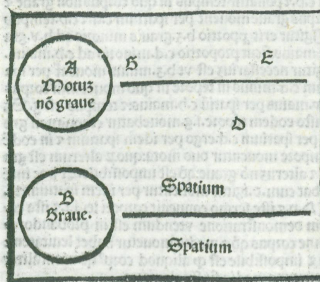
facere

facere: ⁊ hec ſit eiꝰ figura. Reuertamur igiť ⁊ dicamus ꝙ ſi totũ graue mouetur per totam lineã c.h. neceſſariuʒ eſt vt pars grauis moueatur ꝑ totam lineaʒ c.d. in illo tꝑe.ſ. in quo moueať corpꝰ nõ graue. Seqtur igr̃ vt moueãtur ꝑ vnũ ſpatium qð eſt ĩpoſſibile: ⁊ iſte ſmo conuenit parti leui.

26 Uult declarare in hoc caplo ꝙ oẽ corpus nãle hʒ grauitatẽ aut leuitatẽ. Et ĩcepit ꝑmo dicere hoc qð iaʒ declarauit ex fundamẽtis poſitis iſtiꝰ opinionis. ℭ Et dixit: manifeſtũ eſt igr̃ ⁊c̃. i. manifeſtũ eſt igiť vt oẽ corpus nãle qð eſt exiſtens modo hẽat motũ nãleʒ nõ violẽtũ: ⁊ ꝙ ĩpoſſibile eſt vt aliqð tẽpus veniat in quo corpus nõ habeat motũ nãleʒ: ſicut ĩpoſſibile eſt etiã vt aliqð tẽpꝰ fuerit hꝰ ꝑteritũ. ℭ Et cũ hoc poſuit dixit. Dicamus igiť ꝙ elemẽtorum ⁊c̃. i. cũ declaratũ eſt ꝙ corpus hʒ motũ nãlem. Dicamus ꝙ oẽ corpus nõ moueť niſi ꝑʒ ꝙ in eo exiſtit grauitas ⁊ leuitas: ⁊ ꝙ ĩpoſſibile eſt ꝙ corpus nõ graue neqꝫ leue moueať motu recto nãli.ſ. a centro aut ad centrũ. ℭ Deinde incepit declarare hoc: ⁊.d. Jam eniʒ diximus ſupius ⁊c̃. i. ⁊ apparet hoc ex hoc qð ðclarauimꝰ: ꝙ qðlibet elñtoꝝ moueť motu nãli: cum fuerit extra ſuũ motũ nãlem. ℭ D.d. ſi igiť corpus motuʒ nõ habuerit grauitatẽ nãlẽ ⁊c̃. i. dicamus igitur ꝙ ſi corpus qð nãliter moueť ad inferius nõ habuerit grauitatẽ qua moueať hoc motu: ⁊ ĩpoſle ẽ vt moueať oĩo. ℭ D.d. ſit igitur corpꝰ nõ graue ⁊c̃. i. demonſtratio eius eſt ꝙ ſi ſermo noſter eius qð eſt oẽ qð inferius moueť nãliter nõ moueť niſi grauitate nõ fuerit verus: ſit veꝝ eius ɔdictoriũ qð eſt ꝙ aliqð corpus licet nõ habeat grauitatẽ moueatur ad mediũ ⁊ ſit a. Et ponamꝰ aliquod corpus graue.ſ.b. ⁊ ponamus ꝙ corpus nõ graue ꝑtranſit ſpatiũ c.d. in aliquo tẽpore: ⁊ ponamus ꝙ graue corpus in illo tẽpore moueať a puncto c. per illud idẽ ſpatiũ: ⁊ manifeſtuʒ eſt ꝙ neceſſe eſt vt moueať vſqꝫ ad d. ⁊ vltra vſqꝫ h. i. neceſſe eſt vt moueať ꝑ ſpatiuʒ maiꝰ in illo tꝑe q̃ꝫ corpus nõ graue. ℭ Et mãifeſtũ eſt per ſe: ꝙ cũ duo mota.ſ. graue ⁊ nõ graue moueanť in eodem tꝑe g. ad mediũ: neceſſe eſt vt graue moueať ꝑ maiꝰ ſpatiũ q̃ꝫ nõ graue: cum habeat diſpoſitionẽ quã hʒ corpus graue cuʒ eo qð eſt minoris grauitatis: ⁊ hoc intendebat cum.d. mouetur igitur corpus graue ⁊c̃. ℭ Deĩde.d. ⁊ ſecemus ẽt ⁊c̃. ideſt ⁊ ſecemus a graui corpore partẽ cuius ꝓportio ſit ad ipſuʒ. i. ad corpus totũ graue: ſicut ꝓportio ſpaty per qð mouetur corpus nõ graue.ſ. c.d. ad ſpatium per qð mouetur graue corpus.ſ. c.d.h. poſſibile eniʒ eſt ĩuenire hãc proportionẽ: vt probatũ eſt in geometria. ℭ D.d. reuertamur igitur ⁊ dicamus ⁊c̃. i. ⁊ cum totuʒ corpus graue mouetur in illo tẽpore poſito ab ĩpo c. ad h. ⁊ ſecamus ab eo partẽ cuius ꝓportio eſt ad ipſuʒ: ſicut ꝓportio c.h. ad c.d. per qð mouetur corpus non graue in illo tẽpore neceſſe eſt vt illa pars corporis grauis moueatur per illud idem ſpatiuʒ per qð mouebatur corpus nõ graue.ſ. ſpatium c.d. in illo eodẽ: poſito ꝙ eſt pars ſpaty c.h. Quoniaʒ cum duo mota: quorum ꝓportio grauitatis vnius ad alteꝝ eſt ſicut ꝓportio ſpaty ad ſpatium: neceſſe eſt vt pertrãſeant ſpatium in eodẽ tẽpore. Ponatur ergo corpus graue linea b.v. ⁊ ſecemus ab ea parteʒ b.ʒ. ita vt ꝓportio eius ad tantuʒ corpus ſit ſicut ꝓportio ſpaty c.d. ad ſpatium c.h. ita.ſ. ꝙ ꝓportio b.ʒ. ad b.v. ſit ſicut ꝓportio c.d. ad c.h. ⁊ ponatur tempus in quo corpus non graue ⁊ corpus graue moueñť per ſpatium c.d. ⁊ c.h. tempus g. Igitur erit ꝓportio b.ʒ. grauis minoris ad b.v. graue maius: ſicut proportio c.d. minoris ad c.h. maius. Igitur neceſſariuʒ eſt vt b.ʒ. minus moueať per ſpatium c.d. minus in tẽpore in quo mouebatur corpus b.v. maius per ſpatiũ c.h. maius: ⁊ tempus eſt g. Sʒ in iſto eodem tẽpore.ſ. g. mouebatur corpus non graue per ſpatium c.d. ergo per idem ſpatium ⁊ in eodẽ tempore mouentur duo mota: quoꝝ alterum eſt graue ⁊ alteruʒ nõ graue: qð eſt impoſſibile. Et hoc intẽdebat cum.d. igitur mouentur per idem ſpatium ⁊c̃. ℭ D.d. ⁊ iſte ſermo conuenit corpori leui. i. ⁊ iſta eadem demonſtratione vtendum eſt in probando: ꝙ omne corpus qð a medio mouetur habet leuitatem: qð ⁊ impoſſibile eſt ꝙ aliquod corpꝰ qð naturaliter mouetur a medio ſit ſine leuitate.

ℭ Adhuc autẽ ſi erit aliquod corpus motũ: neqꝫ leuitatẽ: neqʒ grauitatẽ habẽs: neceſſe hoc vi moueri: qð autẽ vi mouetur ĩfinituʒ facit motum. Quoniam enim quedam virtus eſt que mouet. Minus ⁊ leuis ab eadẽ virtute plus mouebitur. Motum ſit quod quidem in quo a. nõ graue. per eaʒ que g.e. Quod autẽ in quo b. grauitatem habens in equali tempore: per eaʒ que g.d. Diuiſo autem grauitatem habẽte corpore, vt que g.e. ad eam que g.d. accidet allatum a grauitatẽ habẽte corpore per g.e. ferri in equali tẽpore: quoniam totum ferebatur per eam que g.d. Uelocitas enim minoris ad velocitatẽ maioris ita ſe habebit: vt maius corpus ſe habet ad minus. Per equale igitur nõ graue ferretur corpus ⁊ grauitatem habẽs in eodẽ tempore. Hoc autẽ impoſſibile. Itaqʒ ſi omni quouis propoſu it ꝑ maius ſpatium id mouebitur: quod graue non ẽ in infinitum vtiqʒ mouebitur. Manifeſtuʒ igiť ꝙ neceſſe corpus omne definitum grauitatem habere aut leuitatem.

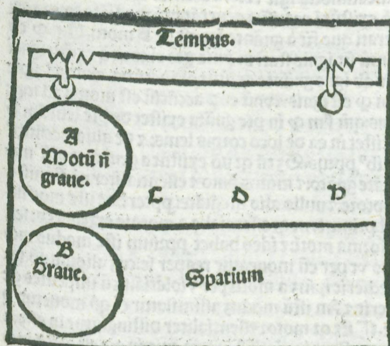

¶ Dicamus etiaz ꝙ si aliquod corpus inueniatur motuz neqꝫ graue neqꝫ leue necesse est vt moueatur violente: ⁊ si moueat̃ violente necesse est vt motus eius sit infinitus: qḋ est ĩpossibile. Quoniã omne cũ corpus nõ moueatur nisi aliqua potẽtia: necesse est vt corpus minus aut leuius moueatur per spatium maius q̃ꝫ corpus maius ⁊ graui⁹ ex illa eadẽ potentia. Moueatur igit̃ corp⁹ maius nõ graue ⁊ est a. per lineã c.h. ⁊ moueatur corpus graue qḋ est b. per lineã c.d. in eodẽ tẽpore. Cuz igitur corpus graue diuidatur in duo ꝓm ꝓportionem c.h. ad c.d. cõtinget tũc vt istud corpus qḋ diuisum est ex corpore graui moueatur per lineam c.h. in illo tẽpore in quo corpus non graue per idem mouebatur. Totum eniz corpus graue mouebatur per lineam c.d. Erit igitur ꝓportio velocitatis mot⁹ corporis minoris ad maius corpus: sicut ꝓportio velocitatis maioris corporis ad corp⁹ minus. Et si ita sit cõtinget ꝙ motus corporis nõ grauis: ⁊ motus corporis grauis sit idez ⁊ in eodem tẽpore: dico ꝙ mouẽtur per idẽ spatiũ: ⁊ in eodez tẽpore: qḋ est impossibile. Manifestum est igitur ꝙ omne corpus hꝫ grauitatem aut leuitatem necessario.

27 ¶ Cuz declarauit ꝙ omne corp⁹ nãle qḋ recte mouetur hꝫ grauitatẽ aut leuitatẽ inq̃ꝫtũ moueť recte: incepit demõstrare hoc. s. ꝙ oẽ corpus qḋ est h᷑ dꝫ moueri violẽte: ⁊ ꝙ mot⁹ eius est ĩpossibilis ꝓm hũc modum. ¶ Et. d. dicamus ẽt ⁊c. i. ꝙ si posuerim⁹ corp⁹ qḋ recte moueť sine grauitate ⁊ leuitate: cõtinget vt nõ habeat ꝑncipiũ mouẽs. Grauitas eni ⁊ leuitas significant hoc principiũ. ¶ Et q2 declaratũ est in 7° phy᷑. ꝙ omne motũ hꝫ pricipiũ mouẽs: ⁊ ꝙ ĩpossibile est vt sit aliquid mouẽs ⁊ motũ eodẽ modo: neċe est si positũ fuerit corpus motũ sine mouẽte existente in eo: vt mouẽs ipsum sit extrinsecuz: quapropter mouebiť violẽte. ¶ D. d. ⁊ si violẽte moueat̃ mot⁹ erit infinitus: qḋ est ĩpossibile. i. ⁊ cõtinget si violẽte moueat̃ vt motus eius ab agẽte violentiã sit infinitus. ¶ D. ꝓposuit ad hoc declarànduz ꝓpõnẽ q̈ vtemur in hoc. ⁊. d. qm̃ cum omne corp⁹ motum nõ moueat̃ nisi ⁊c. i. ⁊ hoc declarabiť ex h̄ qḋ dico. Manifestũ est. n. ꝙ cũ omne corp⁹ nõ moueť nisi a motore ⁊ velocitas mot⁹ sit ex augmẽto potẽtie motoris sup̱ potẽtiã moti: manifestũ est ꝙ cũ aliquis motor mouerit aliqḋ corpus per aliqḋ spatiũ in aliquo tẽpore ꝙ mouebit minus illo moto in illo eodẽ tẽpore per maius spatiũ. Et cõsequiť hanc ꝓpositionẽ altera: ⁊ est ꝙ ꝓportio spaty ad spatiũ est sic̃ potẽtie rei mote ad potẽtiã rei mote. s. vi potẽtie impediẽtis motorez. ¶ Et incepit declarare hoc litteris: ⁊. d. moueat̃ igitur corpus maius ⁊c. i. demõstratio eius ꝙ si corpus nõ graue nõ moueatur a motore motu infinito: moueat̃ igitur motu finito: ⁊ sit corpus nõ graue a. ⁊ spatiũ finituz qḋ pertransit sit c.h. ⁊ sit corpus graue b. ⁊ moueat̃ ab illo eodẽ motore in illo eodez tẽpore per aliqḋ spatium: ⁊ manifestũ est ꝙ dꝫ moueri per minus illo spatio ꝓm ꝓpositionẽ ꝑdictã. sit igiť pars linee c.h. s. c.d. ¶ D. d. ergo cũ corpus graue diuidatur ⁊c. idest ⁊ videm⁹ ex corpore graui partẽ ad quã ꝓportio corporis sit sicut ꝓportio spaty per qḋ mouetur corpus nõ graue ad spatiũ per qḋ moueť corpus graue. s. vt ꝓportio a. ad illam partẽ sit sicut ꝓportio c.h. ad c.d. ⁊ cũ ita sit accidit sicut diximus vt illa pars per quã diuisimus moueat̃ in illo tempore posito per spatiũ per qḋ mouetur corpus nõ graue. s. c.h. ¶ D. dedit cãm in hoc: totũ enim corpus graue mouebat̃ ⁊c. idest ⁊ causa huius cõsecutiõis est: qm̃ quia corpus graue mouebat̃ per minus spatium qḋ est c.d. ⁊ motus corporis diuisi ex eo debet esse velocior: ⁊ ꝙ ꝓportio sue velocitatis ad velocitatẽ sit sicut ꝓportio totius ad partem: necesse est cũ diuiserimus hanc partem: ita ꝙ ꝓportio totius ad ipsam sit sicut ꝓportio spaty corporis nõ grauis: ad ꝓportionem spaty corporis grauis: perueniet proportio velocitatis partis ad velocitatẽ totius: sicut ꝓportio spaty ad spatiũ. Sed iam fuit ꝓportio spaty ad spatiuz sicut ꝓportio velocitatis corporis nõ grauis ad velocitatem corporis grauis: continget ergo ex hoc vt velocitas partis ad velocitatez totius sit sicut ꝓportio velocitatis corporis nõ grauis ad ipsam suaz velocitatem. Et cum duo motus sunt velocitatis quoꝝ est ꝓportio ad velocitatẽ eiusdẽ motus est eadez ꝓportio: necesse est vt due velocitates sint equales. Velocitas eni corporis nõ grauis ⁊ corp̄is qḋ est pars maioris est eadẽ: quap̱p̱ necesse ẽ vt pertrãseat in eodẽ tẽpore idẽ spatiũ. ¶ Et q2 oĩa ista manifesta sunt p̄transiuit ea: ⁊ hoc oẽ intẽdebat cũ. d. ⁊ si ita sit: cõtinget vt mot⁹ corp̄is nõ grauis ⁊c. ⁊ est impoſ̃e vt corpus nõ graue habeat eq̃lẽ velocitatẽ velocitati grauis: q2 ĩpossibile est vt velocitas minoris sit equalis velocitati maioris grauitatis: cũ ambo moueant̃ ab eodẽ motore: ⁊ cũ hoc est ĩpoſ̃e: digni⁹ est vt sit ĩpossibile equalitatẽ velocitatis corporis nõ grauis eẽ ad velocitatẽ corporis grauis. Et possibile est ẽt vt cõsequatur ex hoc vt graue sit velocius nõ graui: cuz extraxerimus partẽ: ita ꝙ ꝓportio eius ad totũ sit minor ꝓportione spaty corporis nõ grauis ad spatium corp̄is grauis. Cõtinget eni tunc vt velocitas partis sit maior velocitate nõ grauis: ⁊ hoc est manifestuz.

T.cõ.p.⁊ j.

¶ Cum

¶ Cū aūt nā quidē id sit principiuꝫ motꝰ qꝺ est in ipso: potētia aūt id qꝺ est in alio ꝑꝫ ꝙ aliud. Motus aūt hic qdē ꝑꝫ nām: hic autē violētus oīs. Eum qdē q ꝑꝫ naturam: puta lapidi eum q deorsuꝫ velociorē faciet ꝙ ꝑꝫ ꝟtutem. Cum aūt q ꝑter naturā totalr ipa. Ad ambo aūt tāqꝫ organo vtitur aere. Natus.n.est hic ꝛ grauis ꝛ leuis esse. Eā qdeꝫ igr que sursum faciēt lationē ꝑꝫ ꝙ leuis: cū ferat ꝛ sumat pricipiū a ꝟtute. Eā ꝟo que deorsuꝫ iterꝫ ꝑm ꝙ grauis. Uirtus.n.quasi vim ipressam tradit vtriqꝫ. Propter qꝺ ꝛ nō sequēte eo qꝺ mouit fert vi motū. Si.n. nō tale aliqꝺ corpꝰ existeret nō vtiqꝫ eēt qui vi motus. Et eū aūt q ꝑm nām vniuscuiusqꝫ motū ꝑmouet eodē modo suo.s.ad mobilis terga concursu. Qꝺ quidem igr omne aut leue aut graue: ꝛ qualr preter naturam habēt se motus ex his manifestuꝫ.

¶ Et dicamus ꝙ nā est illud qꝺ ē pricipiuꝫ motꝰ. ¶ Potētia aūt est cuiꝰ pricipiū motꝰ est ex altero: aut per alterū. ¶ Et oīs motꝰ aut est nālis: aut accidētalis. ¶ Nālis vero est sicut motꝰ lapidis ad iferius. Lapis eni cito mouet a potētia iuuāte nā. Motꝰ autē accñtalis est a potētia non adiuuante nā: vt motus lapidis ad superiꝰ. ¶ Potētia qdeꝫ vtitur aere in his duobꝰ motibꝰ quasi istrumēto. ¶ Aer.n.est grauis ꝛ leuis. ¶ Et lapis mouet ad superiꝰ sicut leue: cū lapis expellit. ¶ Erit ergo pricipiuꝫ istius sui motꝰ a potētia. ¶ Et erit motꝰ iste eiꝰ eēntialis.s. ex nā. ¶ Lapis aūt istis duobꝰ motibꝰ mouet i aere. ¶ Quia aer est iter graue ꝛ leue: dico ꝙ tāgit duo extrema: ꝛ iō mouet in eo motu nāli ꝛ motuināli. ¶ Et ideo nō cōsequāt motor rem motam motu accidentali. ¶ Et si nō eēt corpus inter leue ꝛ graue habēs intētionem vtrāqꝫ nō eēt in eo violētia oino. ¶ Et adiuuat ēt oēꝫ motū q existit in oi corpore ꝑꝫ hāc itētioneꝫ quā narrauimꝰ. ¶ Manifestū est igr ꝙ oē corpꝰ: aut leue ē aut graue: ꝛ declaratū est ēt qs modus motus nālis: ꝛ modi motuū accñtalium.

¶ Uult in h cap declarare quō fiunt motus nālis ꝛ 28
violētus: ꝛ ꝑcipue violēti cū videt ꝙ mota res violēte mouet postqꝫ separet a motore: ꝛ deberet qescere cū motor qescit. ꝛ in pnº dedit dr̄iaꝫ inter motū nālē ꝛ violētū. ¶ Et.d. ꝛ dicamꝰ ꝙ nā est ꝛc. i. ꝙ ea q̄ mouentur per nām sunt cuiꝰ pnᵐ motus est in se existēs. ¶ D.d. potētia aūt ꝛc. i. ea que mouēt a potētijs nō ꝑpter nām sunt ea q̄ mouent a pncipijs extrinsecis. ¶ D.d. ꝛ oīs motꝰ: aut est nālis aut accñtalis: ꝛ cum declaratū est ꝙ oīs motꝰ est: aut a potētia: aut a nā. ḡ manifestuꝫ est ꝙ oīs motꝰ aut ē accñtalis: aut nālis. ¶ D.d. exēpluꝫ de nāli ꝛ.d. Lapis.n. cito mouet ad iferius ꝛc. i. lapis.n. licet moueat ad iferiꝰ cito a poª extrinseca: tñ hoc fit per adiuuamētū nāe: ꝙ iste motus est ꝯpositus aut q̄si cōpositus. ¶ D.d. Motꝰ aūt accñtalis ꝛc. ꝙ motus violētus vt motus lapidis ad superiꝰ a ꝓyciēte nihil ꝑtinet ad nām: sicut motꝰ eiꝰ a ꝓyciēte ad iferius: ꝛ intēdit ꝙ iste motus violētus est simplex: ꝛ nō iuenit in eo motꝰ cōpositꝰ: sicut in nāli in quo iuenit simplex ꝛ cōpositū. ¶ Et qꝛ ꝯtingeret ꝙ si motꝰ violētus a motore extrinseco tm̄ eēt simplex: vt lapis qesceret cū ꝓyceret a manu ꝓyciētis. d. poª qdē vtit aere his duobꝰ motibꝰ quasi istrō: ꝛ intēdit per duos motꝰ: nālē ꝛ violētum. s. ꝙ aer iuuat motorē cuꝫ mouerit aliqd motu nāli: ꝛ iuuat faciens violētiā in motu violēto. ¶ Et q̄rendū est hic vtrū aer adiuuat ipm motū nālē: aut est necessariꝰ in motu nāli. Existimatū est.n. vt corpus nāle moueat sine aere. ¶ Et silr de motu violēto: ꝛ ꝑm h erit aer adiuuās nō q̄si necius in his duobꝰ motibꝰ. ¶ Qui eni vtit instro in mouendo aliqd: aut vtit eo ꝑp melius. i. ꝑp facilius: aut ex necītate cū possit mouere sine instro. ¶ Et iste est locꝰ ꝑscrutatiōis: qm̄ motꝰ impossibile est vt sit ꝑ vacuū: neqꝫ in corpe q̄dā qꝺ nō patit a moto. s. ꝙ nō diuidit ab eo. ḡ neče ē vt sit in corpe hn̄te dispōnē aq̄ ꝛ aeris. Sꝫ si motus aeris fuerit necius inq̄ꝫtū diuidit: tūc nō ē adiuuās eū: qm̄ diuisio eiꝰ erit ꝯdictio in eē motꝰ. Et est neče si diuisio eniꝫ nō eēt: nō eēt motꝰ. Inq̄ꝫtū.n. mouet cuꝫ moto nāliter ꝛ violēte videt adiuuās eē i duobꝰ motibꝰ. s. qꝛ mouet motū ēt: ꝛ existimat eē poīe vt eēt sine isto iuuamēto: sed tñ istud iuuamētū est ꝑp melius: ꝛ h est manifestū in eo qꝺ violēte mouet: sicut est ēt manifestū ꝙ illud iuuamētū in eo qꝺ violēte mouet ē neciuꝫ inq̄ꝫtū est motꝰ post qetē motoris: dimittamꝰ ēt ꝑscrutationē de h donec cōpleamꝰ expōneꝫ capli. ¶ Et cū narrauit ꝙ aer adiuuat in motu violēto ꝛ nāli dedit cāꝫ in h: ꝛ.d. aer.n.ē grauis ꝛ leuis. i. ꝛ licꝫ isti duo motꝰ sūt ꝯrij: tñ iuuat eos: qm̄ in aere existit grauitas ꝛ leuitas. Adiuuat.n. graue grauitate: ꝛ leue leuitate. i. ꝙ cū lapis mouet ab iferiori ad supiꝰ a ꝓyciēte mouebit aer deferēs lapidē ad supiꝰ ēt a ꝓyciēte lapidē ꝑ leuitatē q̄ ē in eo: ꝛ remanebit retinēs in se illū motū postqꝫ separabit a ꝓyciēte: ꝛ h per h qꝺ hꝫ in se ex pnº leuitatis. Expellet.n. a lapide ꝛ expelli

In motu violēto nō iuenitur motꝰ ꝯpositus.

Digressio q̄ q̄rit vtrū aer sit neciꝰ i motu nāli vel sīc adiuuans.

Solutio. Instrumēto vtimur altero duorꝫ modorꝫ.

Aer cuꝫ grauibꝰ grauitat ꝛ cū leuibꝰ leuitat.

lit ip̄m:⁊ precipue cū in isto motu habuit lapis duos
motores:naturā.s.⁊ mouēs extrinsecum:⁊ hoc inten
debat cum.d.⁊ lapis mouet̄ ad sup̄ius sicut leue ⁊c̄.
idest:⁊ ideo cum aliquis proiecerit lapidem ad supe
rius expelleret̄ quasi res leuis:idest quia expellit ae/
rem secū qd̄ est leue.¶ Deinde.d.⁊ iste motus erit
eius essentialis:idest ⁊ motus lapidis ad superius ē
quasi naturalis inquātū aer est leuis.idest assimilat̄
naturali in h̄ q̄ mouens extrinsecum quiescit ⁊ ipse
mouet̄ ⁊ in hoc q̄ motus eius est facilis:⁊ intēdebat
q̄ iste motus nō est violētus purus sed cōpositus ex
naturali ⁊ violēto. Inquātum igit̄ est naturalis mo/
uet̄ lapis:lȝ motor sit quiescēs:⁊ inquātum violētus
accepit principiū a motore extrinseco. ¶ Deinde.d.
aer enim est inter graue ⁊ leue:idest ⁊ dicimus q̄ aer
est grauis ⁊ leuis:quia est medium inter graue ⁊ le/
ue:⁊ quia medium inuenitur in pluribus generibus
explanauit hoc medium:⁊.d.dico q̄ tangit duo ex/
trema.i.intelligo per mediū mediū ſm locū cū tan
git duo extrema corpis grauis ⁊ leuis.s.aque ⁊ ignis.
D.d.⁊ iō mouet̄ in eo nālr̄ ⁊ accn̄talr̄.i.⁊ ideo iuuat
duos mot⁹ q est grauis ⁊ leuis.¶ D.d.⁊ iō motor nō
cōsequit̄ rē motā motu accn̄tali.i.⁊ iō nō nec̄e ē vt
motor sit cū moto quousq̄ finiat̄ mot⁹:sed lȝ motor
quiescit tn̄ res mota mouebit̄:qa aer tunc mouebit
ipsā:qm̄ aer q̄ principiū mot⁹ accepit a motore ex/
trinseco remanebit postq̄ fuerit separat⁹ a re mota
mot⁹ p se p p̄n^m nāle qd̄ est in eo.s.grauitatē aut leui/
tatē:⁊ si hoc nō esset caderet lapis cū motor separet̄
ab eo:q̄ lapis nō hȝ in se p̄cipiū leuitatis. ¶ D.d.
⁊ si nō esset corp⁹ iter graue ⁊ leue ⁊c̄.i.⁊ nisi aer eēt
medius inter graue ⁊ leue simpl̄r.i.q̄ nā eius est nā
media inter hec duo extrema:cū grauitas ⁊ leuitas
existūt in eo ambo aliquo mō:non esset possibile vt

Nō ē admi-
xta grauitas
cū leuitate in
elīs medijs.
Idē. 4.celi.
cō.26.

esset in eo mot⁹ violētus.¶ Et h̄ qd̄ dixit iter graue
⁊ leue nō est intelligēdū q̄ nā eius est media:sȝ ē si/
milis medio iter duo extrema:nō q̄ ē admixta duo
bus extremis.¶ Et h̄ qd̄ dixit non est pōle vt esset
mot⁹ violētus:intēdit q̄ si aer nō eēt nō esset motus
violētus oīo.¶ Et pōt itelligi q̄ si aer nō esset non
esset motus violētus ita facilis:ita q̄ existimatū est
q̄ lapis p̄iect⁹ ad superi⁹ est leuis:cū videret motū p
se ad superi⁹ diu:⁊ ſm hoc pōle eēt vt moueret̄:licet
aer nō eēt:sed nō ſm hūc modū.i.si esset vacuū ſm
opionē opinātis q̄ vacuū nec̄iū est ad motū localē
Sed cū demōstratū fuerit q̄ loc⁹ nec̄ius est motui:
⁊ q̄ loc⁹ est vltimū corpis cōtinētis:⁊ q̄ termin⁹ ↄti/
nens.s.locus opȝ q̄ sit quiescēs apud motū:necesse ē
vt lapis moueat̄ in corpe ↄtinēte ip̄m.Sed illud ēt
corp⁹ qd̄ est ipōle:cū mot⁹ existat in eo vt nō patiat̄:
nec̄e ē vt aliq̄ ps ei⁹.s.circūscribēs moueat̄:⁊ vt ps
ↄtinēs hāc partē qescat:⁊ q̄ cū hoc q̄ est leuis hȝ ēt
grauitatē ⁊ leuitatē:motus violēt⁹ est in eo facilior.
Aer.n.ſm q̄ est corp⁹ passiuū ⁊ ↄtinēs est nec̄i⁹ in eē
istius mot⁹:⁊ ſȝ q̄ est graue ⁊ leue facit motū esse fa
ciliorē ⁊ p̄fectiorē:nō q̄ sit nec̄ius in suo esse.¶ Aer
aūt est iuuās motū nālē ēt sicut Arist.d.⁊ est nec̄ius
in suo eē ſȝ modū quo est nec̄ius in eē mot⁹ violēti.

Utrȝ aer i mo
tu nāli elīto/
rū p̄ter h̄ q̄
est nec̄ius ne
det̄ vacuū sit
ex alio ēt ne-
cessarius.

¶ Et videt̄ ēt ipȝ esse nec̄iū in esse mot⁹ nālis mō
p̄prio:⁊ in hoc est difficultas.Declaratū est.n.de ele
mētis q̄ nō noiant̄ inter ea que mouent̄ per se:cū
nō mouent̄ ad locum nisi a generāte.s.vt ex eis fiat
aliq̄ portio in actu a gn̄ante:tūc existāt i illa p̄te oīa
q̄b⁹ ↄstituunt̄ ex loco p̄prio:⁊ alijs accidētib⁹ p̄prijs
nisi aliqd īpediat ipsam a motu ad locum p̄prium.

Queadmodū igit̄ cetera accn̄tia exn̄tia in re gn̄āta
nō existūt i ea nisi a generāte:tn̄ mediāte forma ge/
nerati que fit a gn̄ānte:ita est de h̄ motu.U.g.q̄ cū
elm̄tū sit ignis stati in p̄ma p̄te eius in q̄ existit ignei
tas ab igne gn̄ānte existūt oīa accn̄tia exn̄tia i igne
ſm q̄ est ignis:⁊ vnū eoȝ accn̄tiū est motus ad supe
rius:qm̄ ſm q̄ in p̄te gn̄āta existet de p̄te leui ſm h̄
existet in ea de loco corpis leuis: ⁊ de alijs accn̄tib⁹
p̄tib⁹ p̄prijs.Sȝ tn̄ q̄ nō existūt a generāte nisi me/
diāte gn̄āto:⁊ motus p̄mo ⁊ essentialiter nō sit nisi a
motore:⁊ nullo alio mediāte:p̄pter hoc iste mot⁹ nō
est primus: neq̄ essentialis a motore extrinseco: sed
a forma moti:⁊ ideo habet p̄prium iste modus mo/
tus vt per eū moueatur res per se:cū aliquis nō im
pedierit ipsū a motu per violētiā.s.cū impediēs ge
uerit:⁊ ſm istū modū assimilatur ei qd̄ mouetur p
se.¶ Et q̄ motor essentialiter distinguitur in esse a
motu sicut in aīalib⁹:motor enim in eis est ali⁹ a mo/
to:cū motor sit aīa ⁊ motū sit corpus. In corporibus
autē simplicib⁹ idē est motor ſm sp̄em ⁊ motū:sȝ dif
ferunt ſȝ modū. Lapis enim mouet se inquātum est
grauis in actu:⁊ mouet̄ inq̄tū est potētia inferius.
Et cā in hoc:q̄ iuenitur vno modo i actu:⁊ alio mo/
do i potētia est:q̄ cōponitur ex mā ⁊ forma. Forma
igitur eius mouet inquantū est forma:⁊ mouet̄ ſm
q̄ est in mā. Nō.n.est in potētia ad inferius: nisi ſȝ
q̄ est in mā.¶ Et ideo lapis nō est per se mot⁹ eēn/
tialiter:sed assimilat̄ ei qd̄ mouet̄ per se:⁊ ideo indi/
get in suo motu motore extr̄seco.neq̄ etiā numera/
tur inter ea que mouētur ab extrinseco:q̄ nō moue
tur hoc motu ab extrinseco īmediate:sȝ mediāte sua
forma.¶ Et hoc est qd̄ est vnū eoȝ ex q̄bus Plato
existimauit q̄ necesse est vt p̄mus motor moueat se
eēntialr̄.s.ſȝ hoc qd̄ vr̄ i lapide q̄ motor i eo sit mo
tū:sed lȝ idē est motor in eo cū moto tn̄ nō eodem
modo:vt Plato existimauit:sȝ diuersimode ſȝ q̄ ap
paret ex p̄^a demōstratiōe in p̄n⁹ 7^mi phy^r.vt decla/
ratū est q̄ oē motū hȝ motorē.Et q̄ lapis sicut dixi
mus nō diuidit̄ in motorē ⁊ rē motā:ita q̄ vtrūq̄
eorū sit existēs in actu:lapis enim mouetur a p̄ncipio
qd̄ est in eo accidētaliter:cū nō habeat eē motus ni/
si per illud principiū. Nō.n.est motus lapis nisi ſm
q̄ est in potētia iferius:⁊ est motor ſȝ q̄ est grauis.
Si igit̄ fuerit motus eēntialiter per se inquantū est
grauis:⁊ iā posuerim⁹ q̄ non mouet eēntialr̄ nisi ſm
q̄ est grauis.ergo est motor ⁊ motū eēntialr̄ eodem
mō:qd̄ est ipossibile:⁊ ideo nō est mat⁹ hic eēntialr̄
lapis neq̄ mouet se essentialr̄.¶ Et cum ita sit ⁊ oē
qd̄ mouet se accn̄talr̄:necesse ē vt moueat se:q̄ eēn/
tialiter mouet aliud motū a se.U.g.quia hō nō mo
uet se accn̄talr̄ in naue nisi q̄ mouet nauē eēntialr̄
Et cū ita sit:lapis igr̄ nō mouet eēntialr̄ nisi aerē in
quo est:⁊ mouet se:q̄ hoc qd̄ mouet se seq̄tur motū
aeris sicut de hoīe cū naue.Et cū ita sit:aer igit̄ ⁊ aq̄
sunt necessaria in motu lapidis:⁊ hoc est illud qd̄ p/
misimus declarare h̄ in expōne physicoȝ:sed iste lo
cus est ↄuenietior.¶ D.d.Manifestū est igr̄ q̄ oē
corp⁹.i.qd̄ recte mouet̄ ⁊c̄.Et intēdit per modū mo/
tus nālis q̄litatē ei⁹:⁊ p modos motuū accidētaliū
cām p̄pter quā mouet̄:licet motor sit quiescēs:⁊ q̄/
litatē motus ei⁹ in vtraq̄ dispōne.s.apud separatio/
nē motoris a moto:⁊ apud adiunctionē earūdē:⁊ iō
dixit (vt visū ē mihi) modos pluraliter nō singu/
lariter:sicut dixit de nāli:⁊ forte dixit hoc:q̄ accidē/
tales sunt plures ⁊ naturalis est vnus.

¶ Tractatus

¶ Tractatus tertius. Capl'm. I.

Quod aūt neq̧ oīuz est generatio neq̧ simpl'r nullius palaz ex predictis. Impossibile eniz oīs corporis esse generationē si nō ⁊ vacuū eē aliq̄d possibile separatū. In quo enim erit loco q̄d generat̄ cuz fuerit ortum vtiq̧ in illo prius vacuum necessariū esse: nullo corpore ente. Aliud quidem eniz ex alio corpus fieri possibile: puta ex aere ignē. Totaliter autē ex nulla alia preexistente magnitudine īpossibile. Maxime enim vtiq̧ ex potētia quodaz ente corpore: actu fieret vtiq̧ corpus. Sed si potētia ens corpus: nulluz est aliud corpus prius actu: vacuum erit ⁊ separatum.

¶ Qm̄ aūt generatio nō cadit super oīa: aut oīa nō sunt extra generationē: manifestū est ex hoc q̄d modo dico. Impossibile est eniz vt aliq̄d corpus fiat nisi vacuuz sit: aut plenum: aut separatū ab illo corpore: q̄ꝛ locus in quo corpus est fuit vacuuz necio anteq̄ corpus fuit: ⁊ q̄ꝛ nullū corpus oīno fuit: ⁊ possibile: vt corp⁹ fiat ex alio corpe: vt ignis ex aere. Et īpossibile sit vt corp⁹ sit sine magnitudine ⁊ sine soliditate: Et possibile est vt corp⁹ sit in actu ab alio corpore ī potētia. Sed corp⁹ q̄d est in potētia: si nō fuerit illic aliud corpus in actu: inuenietur illic locus vacuus separatus a corpore.

29 Cum narrauit in ꝑncipio isti⁹ tractat⁹ ꝙ opiniones antiquoꝝ de gnōne sunt due. Quaruz vna est opīo dicētis ꝙ oīa sūt gnābilia. ¶ Scōa est opīo negātis gnōnē oīo: ⁊ attribuētis hoc errori sensus īcepit ꝑscrutari de hoc. ¶ Et. d. qm̄ aūt ⁊c̄. i. qm̄ aūt gnātio nō existit in oībus reb⁹: ita ꝙ oīa fuerint generata: manifestuz est ex hoc q̄d dico: qm̄ vere oīa nō sunt generata: manifestū est sensui. ¶ Et quasi intendit notificare ꝙ illud de quo opz q̄rere de generatiōe est vtꝝ existat in oībus: aut in q̄busdam non. vtꝝ existat in oīb⁹: aut in nullo: vt fuit diuisa opinio ātiquoꝝ: cū illa diuisio nō est ponēda dubitabilis. s. nō est q̄rēduz: vtꝝ oīa sint gnābilia: aut nō gnābile aliq̄d: cuz sit visum ꝙ quedā eoꝝ sunt gnāta: sed opz querere vtꝝ oīa sint gnābilia: aut non oīa gnābilia. ¶ Et cū dixit q̄d manifestū est: ꝙ oīa nō sūt gnābilia: īcepit declarare hoc: ⁊. d. īpo͛e est. n. ⁊c̄. i. īpossibile est vt aliq̄d corpus generet̄ niō in loco. Si igitur mūdus totus fuit gnātus: aut ꝑmū corp⁹ nec̄e est vt h̄ret locū in quo generaret̄ priorem ipso tp̄e: aut nā. Loc⁹ aūt est: aut vacuū: aut termin⁹ corpis ꝯtinētis: sed si tot⁹ mūdus fuit gnātus nō habuit ꝯtinēs cum an̄ ip̄z nō erat corp⁹. g̊ an̄ ip̄z erat vacuū: ⁊ h̄ intēdebat cū d. qm̄ loc⁹ in quo corp⁹ fuit erat vacu⁹ necio. i. qm̄ loc⁹ in quo ꝑm fuit corp⁹ fuit gnātuz: necesse est vt eēt vacuū: cuz nullū corpus erat ante ipsuz: ⁊ hoc intendebat cū. d. ⁊ nullū corpus oīo fuit. s. ante corpus positū esse primū. ¶ Et tacuit destruere ꝯn̄s: q̄ꝛ fuit manifestū. s. sꝫ vacuū nō est. ergo īpo͛e est vt corpus fiat ex nō corpore. g̊ īpo͛e est vt corp⁹ sit gnātū ſꝫ totuz. s. postq̄ nō fuit oīno. ¶ D. d. ⁊ po͛e vt corp⁹ fiat ex alio corpe ⁊c̄. i. ꝙ aūt generatū fiat ex alio corpe est possibile: sed nō generat̄ ex alio corpe inquantū h̄z magnitudinē ⁊ soliditatē in actu: sꝫ inq̄ꝫtū h̄ accidit corpori ex quo generat̄ cū sit īpo͛e īueniri corp⁹ in potētia abstractū a magnitudine ⁊ corporeitate. i. gnātuz nō gnātur eēntial'r a corpe q̄d est in potētia nisi inq̄ꝫtū est in potētia nō inq̄ꝫtū est ī actu: lꝫ sit necessariū in suo eē vt sit in actu nisi necīuz eēt vt eēt vacuū. ¶ Et h̄ intēdebat cū. d. ⁊ po͛e est vt corp⁹ sit in actu ex alio corpe in potētia. i. ꝙ corp⁹ non gn̄etur eēntial'r nisi a corpe in potētia: nō in actu. Sꝫ necīū est vt illud corp⁹ sit in actu: ⁊ si nō eēt: eēt vacuū: ⁊ h̄ intēdebat cū. d. sꝫ corpus q̄d est in poͣ si nō fuerit illic ⁊c̄. i. ⁊ lꝫ ꝑmū corp⁹ generet̄ a corpe in potētia: tn̄ nec̄e est vt illud corp⁹ h̄eat magnitudinē in actu: ⁊ si nō eēt: eēt vacuū. ¶ Et q̄si intēdebat ꝙ si corp⁹ fuerit gnātū postq̄ nullū corp⁹ fuit oīno necīum est: aut ꝙ nō fuit gnātuz ex aliquo corpe oīno: neq̧ in potētia: neq̧ in actu: q̄d est po͛e: aut ꝙ fuit gnātum ex aliquo corpe in potētia: quapꝓ necīuz fuit ex h̄ ꝙ fuit vacuū. s. si aliq̄d in potētia fuerit denudatū ab actu: illud. n. q̄d est in potētia si denudatū fuerit a forma ⁊ ab oībus accidētibus: necio erunt illic dimēsiones abstracte in q̄b⁹ existet corpus gnātum: ⁊ hoc dr̄ vacuū. ¶ Quāuis vacuū eē cōtingit dicētibus ꝑm corpus gnāri ex nō corpe simpl'r: aut nō ex corpe ī actu. Et iō videm⁹ posteriores loquētiū nostre legis dicētiū mūdū eē gnātuz: nō ex corpe: neq̧ in potētia: neq̧ in actu: q̄ꝛ dicūt vacuū fuisse pri⁹ mūdo. ¶ Antiq aūt opinabant̄ mundū eē gnātuz ex corpore in potētia: cū īpo͛e fuit apud eos vt actio agētis pēderet cū aliquo nō ente: ⁊ iō dixerūt ꝙ in nō eē est aliqua eēntia in qua oꝑatur agēs: ⁊ posuerunt ipsam abstractam a formis: q̄d est īpo͛e: quapꝓ cōtinget ei dicere eē vacuuz. ¶ Et h̄ q̄d dixit: sꝫ corp⁹ q̄d est in potētia si nō fuerit illic ⁊c̄. pōt intelligi ꝙ illud corpus q̄d ē in potētia si nō habuerit formā corporalē in actu: cōtinget vt sit vacuū ante: in quo corp⁹ gnātum gnābatur: ⁊ manifestū est ꝙ hoc nō cōtingit dicētib⁹ corp⁹ eē gnātū ex corpore. Corpus. n. gnātū stat in loco corporis ex quo gnābatur. ¶ Et pōt intelligi ꝙ cuz positūz fuerit ꝙ gnātio est ex corpore in potētia ⁊ non fuerit positū illic aliud corp⁹ in actu nisi illud corp⁹ q̄d est in potētia: ꝯtinget vt sit vacuū: ⁊ hoc est quasi manifesti⁹. Nō. n. ꝯseq̄t̄ vacuū eē ꝓꝑ positionē qua ponit̄ corp⁹ eē in potētia: nec hec potētia est causa in eo. s. nisi ꝯiungat̄ cū actu. Nec̄e est. n. vacuū eē ponētibus corp⁹ eē gnātum ante q̄ corpus nō fuit aliud corpus ꝓpter indigētiam qua gnātum indiget loco. ¶ Impossibile aūt q̄d ꝯtingit ponēti corpus eē abstractū a decē ꝑdicamētis est vt aliq̄d sit in potētia ⁊ in actu īsimul. ¶ Hoc. n. subꝫ positū nō est in potētia nisi inq̄ꝫtū nō est in actu: ⁊ inq̄ꝫtū nō est in actu ē pars alicui⁹ q̄d est in actu. Illud. n. q̄d est in actu: aut est pars in actu alicui⁹ q̄d est in actu: aut est vnū predicamētoꝝ ſꝫ h̄ subꝫ caret eis. g̊ nō est in actu alicuius oīno. Suum igit̄ eē in ente in actu nō est nisi inquātū est pars eius in potētia. Si igit̄ inuenit̄ per se ⁊ singulariter nō ſꝫ ꝙ est pars alicui⁹ non eēt ens in potētia sed in actu. Ens. n. in potētia nō inuenit̄ nisi in ente in actu: ⁊ si separaret̄ esset ens. Dr̄ia inter nō

Generantes mūdum h̄nt ꝯcedē vacuū.

Expō ꝑma.

Expō scōa.

Qꝛ mā ꝑma nō h̄z eē nisi fit in actu cuz forma.

Mā prima non est ens in actu sꝫ ē ens in ente i actu non distincto ab eo.

esse ꝛ esse in potētia est: qꝛ nō esse nō est in actu ens neqꝫ in aliquo in actu nō distinctū ab eo. ¶ Et hoc intendim⁹ cū dixim⁹ in h loco de p̄ma mā: q nō ē ens in actu: ꝛ ens est in ente in actu nō distincto ab eo. Et hec est intētio mei s̄monis q est in eo in potētia: ꝛ ē plixior sermo in hoc in p̄mo physicoꝝ.

¶ Reliquū aūt dicere quoꝝ est gnātio corpoꝝ: ꝛ ꝓpter qd est. Qm̄ igit̄ in oib⁹ cognitio sit ꝑ prima. Prima aūt existētiū sint elementa. Considerandū prius que corporū sunt elemēta: ꝛ propter quid sunt. Deinde post hec quot ꝛ qualia quidem.

¶ Volumus mō cū iaꝫ declarauimus hoc: querere de gnōne in quib⁹ corporib⁹ existat: ꝛ quid sit. Dicamus igitur q si cognitio rerū nō sit nisi per pricipia. ergo pricipia sunt ea q̄ sunt in oib⁹ reb⁹ que sunt elnta. Queramus igit̄ modo q̄ prima corpora sunt elnta ꝛ quoruꝫ sunt: deinde post hec de qualitatibus ꝛ quantitatibus eorum.

Cognitio rerū nō fit nisi ꝑ cognitionē principiorū. Idē p⁹ phy. T. cō. p̄mi.

30 ¶ Dicit: ꝛ cū declaratū sit q gnātio nō existit in oib⁹ corporib⁹: ꝛ est manifestū q est in qbusdā: q̄rēduꝫ ē q̄ corpa sūt in qb⁹ gnātio existit. ꝛ qd ē gnō. ¶ D. d. dicam⁹ igit̄ q si cognitio reꝝ ꝛc̄. i. ꝛ via ad cognitionē corpoꝝ gnābiliū est scire p̄ncipia gnōnis q̄ sunt: ꝛ quot sunt p̄ncipia vocata elnta. Cognitio. n. reꝝ non fit nisi ꝑ cognitionē suoꝝ p̄ncipioꝝ: q̄si igit̄ dicit: qꝛ oia h̄ntia p̄ncipia non cognoscunt̄ nisi ꝑ cognitionē suoꝝ p̄ncipioꝝ. Principia aūt reꝝ gnābiliū sunt elemēta. g̊ p̄mo ꝑscrutāduꝫ de corporib⁹ vocatis elnta. ¶ D. d. ꝛ quoꝝ sūt elnta: deīde post hec ꝑscrutemur de q̄litatib⁹ ꝛ quātitatib⁹ eoꝝ. i. que est suba: ꝛ si sunt corpora ꝛ que corpa sunt ꝛ quoꝝ sunt elnta. D. ꝑscrutemur de q̄litatib⁹ eoꝝ per quas sunt elnta ꝛ de nūero: haꝝ igit̄ qōnū q̄dam dicte sunt in hoc tractatu: ꝛ q̄dam in libro de gnōne ꝛ corruptione.

¶ Hoc aūt erit manifestū supponētibus qd est elnti nā. Sit itaqꝫ elntū corporuꝫ ad qd alia corpa diuidūtur intus existens potētia: aut actu. Hoc eniꝫ vtro modo se hꝫ adhuc dubitabile. Ipsum autē īdiuisibile est in altera spē. Tale quid enim oēs ipsum elemētum: ꝛ in omnibus dicere volunt.

Elntum qd.

¶ Et hoc declarabit̄ nobis si nos sciuerim⁹ nām elnti. Dicam⁹ igit̄ q elntum corporū est illud in qd corpora dissoluunt̄: ꝛ sunt in eo: aut potētia: aut actu: ꝛ hoc est dubium. Elemētuꝫ aūt nō dissoluit̄ in alia diuersa in forma. Et oēs cōueniunt q elntuꝫ opꝫ esse h⁹: ꝛ vt sit in omnibus rebus.

31 ¶ D. ꝛ via ad cognitionē q corpa sūt elnta ꝛ h ē ꝓcedere in diffōne rei ad suū accn̄s. Corp⁹ aūt esse elntū est ei accn̄s cū elntū dicat̄ in ꝯparatiōe ei⁹ cui⁹ ē elemētū. ¶ D. diffōnē elemēti: ꝛ. d. q elntū corpoꝝ ꝛc̄. ꝛ. d. ꝛ sunt in eo: aut potētia: aut actu: ꝛ qꝛ hoc dubiū est: ꝛ ideo dixit hic. hoc est dubiū qm̄ manifestū ē q corpa in postremo dissoluunt̄ in eo: ꝛ h est dubiuꝫ. s. vtꝝ sunt in elemētato potētia: aut actu. Et hec diffinitio est vl̄is in oibus opīonib⁹ de elemēto: qm̄ elnta sunt ꝑtes cōpositi: aut s̄ꝫ quātitatē s̄ꝫ dicētes gnōnē per ꝯgregationē: aut s̄ꝫ q̄litatē ꝛ quātitatē: vt s̄m dicētes gnōnē eē transmutationē in substātia in pluribus vno corpe. ¶ Et debes scire q hec elnta de qb⁹ ꝑscrutatur sunt alia ab vl̄ib⁹ de qbus ꝑscrutatus fuit in p̄mo physicoꝝ. Illic. n. declarauit elta vl̄ia corporuꝫ simpliciū ꝛ cōpositoꝝ. s. p̄mā māꝫ ꝛ formā. Hic autē declarare intēdit elnta corporū cōpositoꝝ tm̄: que equoce dicunt̄ elnta cū illis: qm̄ cū cōpositū diuidit̄ nō existūt in actu. Forma. n. corrūpit̄ ꝛ mā induit aliā formā. ¶ Et ideo. d. elntū aūt non dissoluitur ꝛc̄. i. elntū est aliqd in actu cū cōpositū dissoluat̄ in ip̄m: sꝫ ip̄m nō dissoluitur in alia existētia in actu. ¶ D. d. ꝛ oēs ꝯueniunt ꝛc̄. qꝛ hec diffō est manifesta per se. s. q elemētū est posteri⁹ in quo ē dissolutio rei eēntialr̄: ꝛ nō est dubiū sicut dixit: nisi vtꝝ sit in potētia: aut in actu: ꝛ qd est ꝛ q̄uo sunt elemēta.

¶ Si itaqꝫ qd dictū est: est elntū necesse esse q̄dā talia corporū. In carne qdē. n. ꝛ ligno ꝛ vnoquoqꝫ taliū est potētia ignis ꝛ terra.

¶ Et si hoc qd diffinimus est elemētū: necessarium est vt in corporib⁹ sint aliqua corpora habētia talē dispositionē. s. ignis ꝛ terra. Sunt enim in carne ꝛ ligno in potētia ꝛ in aliꝭs similibus corporibus.

¶ Et cū hec diffō est elemēti. s. illud in qd res eēntialiter dissoluunt̄: ꝛ ipꝫ nō dissoluitur in aliqd: ꝛ est in elemētato: ꝛ ista dispositio īuenitur in terra ꝛ aqua ꝛ igne ꝛ aere: vt caro aīaliuꝫ dissoluit̄ sensu in terraꝫ ꝛ aquā ꝛ alia elemēta: silr̄ plante. manifestū est q ista corpora sunt elemēta: terra eniꝫ ꝛ ignis nō dissoluūtur in aliquid: cum corrūpunt̄: sicut accidit q aīalia ꝛ plante ꝛ minere corrumpuntur. 32

¶ Manifeste. n. hec ex illis segregantur. In igne aūt caro: aut lignū nō īest: neqꝫ s̄ꝫ potētiam: neqꝫ s̄m actū: segregaret̄ enim vtiqꝫ. Silr̄ aūt neqꝫ si vnū aliqd solū eēt taliuꝫ in illo est. Nō. n. si erit caro aut os: aut aliorū quodcūqꝫ nōduꝫ dicēdum īesse: sꝫ precōsiderandū qs modus generationis.

¶ Sꝫ primo ꝑscrutemur q elnta non sunt īfinita vt qdaꝫ dicunt: ꝛ ꝯdicemus faciētes ꝑtes cōsiles eē elnta: vt Anaxa. Iste. n. non recte disposuit elnta: neqꝫ ali⁹ opinās illud. Videmus. n. plura corpora cōposita q̄ diuidunt̄ in ꝑtes ꝯsiles: vt carnē ꝛ ligna ꝛ ossa. Cōpositū. n. dissoluit̄ ꝛ oē cōsimiliū ꝑtiū. Elemētuꝫ aūt est illd qd nō dissoluit̄ in alia diuersaꝝ formaꝝ: sicut diximus sup̄ius. 33

¶ Cū ignotus sit nūerus elntoꝝ: ꝛ fuit necesse ei qui voluit ꝑscrutari de nūero eoꝝ declarare q nō sunt īfinita. ¶ D. sꝫ p̊ ꝑscrutemur ꝛc̄. i. sꝫ p̊ ꝑscrutāduꝫ est cū sit ꝑscrutādum de nūero eoꝝ: ꝛ declaratū ē q nō sūt īfinita: vt dixit Anax^ao. ¶ Et qꝛ dicētes elnta eē īfinita sunt biꝑtiti. ¶ Dicētes. s. ꝑtes eē īdiuisi^les: vt Democrit⁹. ¶ Et dicētes ꝑtes eē ꝯsiles vt Anax^ao. ꝛ Leucippus. ¶ Et ꝯdixit dicētib⁹ ꝑtes eē indiuisibiles

biles:⁊ prius destruxit ẜmonē eoꝝ simplr̄.D.destruxit ẜmonē eoꝝ q̄ sunt īfinita.¶Sic agit hic.s.ꝙ p° destruxit ẜmonē eoꝝ.d.īducet īpossibilia q̄ sequunt̄ eos q ponūt ea eē īfinita:⁊ iō īcepit declarare ꝙ non sunt elemēta.d.ꝙ nō sunt īfinita.¶Et.d.⁊ ꝯdicem⁹ faciētes ⁊c̄.i.qꝛ isti ponūt elemēta ista eē infinita.D.d.nō recte disposuit eln̄ta.i.nō bn̄ dicit Anax^ao^ in h qꝺ dixit ⁊ ꝯsimiles ꝑtes sunt eln̄ta.Elemētoꝝ.n.diffinitio nō ỽe dr̄ de eis.¶D.incepit narrare hoc ⁊.d.plura.n.corꝑa cōposita ⁊c̄.i.⁊ isti hoīes errauerūt in hoc qꝺ posuerūt ꝙ elt̄a oīuꝫ corpoꝝ sunt oēs ꝯsil̄es ꝑtes:qꝛ videm⁹ ꝙ plura corꝑa ꝯsil̄iuꝫ ꝑtiū diuidunt̄ in corꝑa ꝯsilium ꝑtiū:vt carnes ⁊ ossa q̄ diuidunt̄ in aquā aerē terrā ⁊ ignē:q̄ sunt ēt ꝯsil̄iuꝫ ꝑtiū.¶Et ītēdit qꝺ appet ex h ꝙ corꝑa ꝯsil̄iuꝫ ꝑtiū sunt duob⁹ modis.Et est modus q dissoluit̄ in alia ꝯsil̄iū ꝑtiū.s.aquā ⁊ terrā:⁊ iste modus ꝯtiet ī se oīa corꝑa ꝯsil̄iuꝫ ꝑtiū ꝑter ista q̄tuor:aut q̄dā eoꝝ.Et ē modus q ñ dissoluit̄ in alia ꝯsil̄iuꝫ ꝑtiū ⁊ sunt q̄tuor eln̄ta.Hec.n.q̄tuor nō dissoluunt̄ in aliqd quaꝑꝑ neċe est vt sint ista eln̄ta:aut q̄dā eoꝝ aut sint q̄daꝫ.s.eln̄toꝝ q̄tuor qm̄ totū h hic accipit̄ dubiū.¶D.d.Cōpositū.n.dissoluit̄:⁊ oē ꝯsimiliū ꝑtiū.i.⁊ cū manifestū est ꝙ ista ꝯsimiliū ꝑtiū q̄ isti faciūt eln̄ta dissoluunt̄ in alia:⁊ oē qꝺ dissoluit̄ in aliud ē cōpositū:siue fuerit ꝯsil̄iū ꝑtiū siue nō:ergo ista sunt cōposita.¶Et q̄tuor simplicia corꝑa nō cōponunt̄ in eis:ſꝫ eꝯ:⁊ hoc est qꝺ.d.cōpositū.n.dissoluit̄ ⁊ oē ꝯsimiliū ꝑtiū.ītēdit ꝯpositū.n.dissoluit̄ ⁊ oē corp⁹ cōsimiliū ꝑtiū est cōpositū ⁊ īduxit hāc ꝯuersionē ad declarādū ꝙ hec est diffō cōpositi.s.ꝙ diffō ei⁹ est ꝯᷓria diffōni eln̄ti.s.ꝙ oē qꝺ dissoluit̄ in aliud est ꝯpositū ⁊ oē cōpositū dissoluit̄ in aliō.¶Et cū posuit qꝺ manifestū est sensui ꝙ ea q̄ sunt cōsimiliū ꝑtiū:q̄ illi ponūt eln̄ta dissoluunt̄ ī corpora simplicia:dixit.elemētū aūt est illud qꝺ nō dissoluit̄ in alia diuersarū formaꝝ:⁊ iste ẜmo cōponit̄ sic in ſcꝺa figura.Corpora cōsimiliū partiū dissoluunt̄ in alia.Elemēta nō dissoluunt̄ in alia.g̃ corpora cōsimiliū partiū nō sunt elemēta.

¶Anaxagoras aūt Empedocli ꝯᷓria dicit de elemētis.Hic qdē.n.ignē ⁊ terraꝫ:⁊ cetera eiusdē seriei.corꝑa eln̄ta inqt eē corporū:⁊ cōponi oīa ex his.Anaxa.aūt ꝯᷓriū asserit:ea eni q̄ sunt similiū partiū:ligna inquaꝫ carnē ⁊ os ⁊ vnūqꝺqꝫ taliuꝫ eln̄ta eē dicit.Aerē aūt ⁊ ignē mixturas hoꝝ ⁊ alioꝝ seiuꝫ oīuꝫ Esse.n.vtrūqꝫ ipsoꝝ ex inuisibilib⁹ omiomeris oib⁹ cōgregatis:ꝑꝑ qꝺ ⁊ facta eē oīa ex his.Ignē.n.⁊ etherē appellat idem.

¶Dicamus eis ēt ꝙ si nobis cōcesserim⁹ ⁊ posuerim⁹ ꝙ eln̄ta corpoꝝ sunt ea q̄ sunt ꝯsimiliū partiū:tn̄ eln̄ta nō erūt ꝑꝑ hoc īfinita.Possibile.n.est vt oīa sint ex duobus eoꝝ:aut tribus:vt dixit Empedocles q fecit elementa quatuor consimiliū partium.Deinde generauit omnia ex eis.

34 ¶Dicit:⁊ si ꝯcesserim⁹ ꝙ ꝯsimiliū partiū sunt eln̄ta:tn̄ ociose ponūt ea īfinita:cū sufficiat in gnōne oīuꝫ cōpositoꝝ ex eis ponē eln̄ta eē finita sic̄ Empe.⁊ aliȷ fecerūt.¶D.d.q fecit eln̄ta q̄tuor cōsimiliū ꝑtiū.s.terrā aquaꝫ ignē ⁊ aerē.i.posuit eln̄ta oīum reꝝ hec q̄tuor tm̄:⁊ potuit ex eis cōplere multitudineꝫ speꝝ gnābiliū ⁊ multitudinē eoꝝ q̄ apparēt in eis.Antiq eni credebāt ea esse īfinita:qꝛ opinabant̄ gnōnē esse eternam:⁊ ꝙ partes cōsimiles exeunt ⁊ intrāt adinuicē intra se:⁊ dicebant ꝙ si essent finita cōtingeret vt generatio tādem finiretur.Aristo.autem eis iam cōtradixit prolixe in primo physicoꝝ.

¶Quoniam aūt est oīs naturalis corporis motus ꝓprius.Motuū aūt hi qdē simplices:hi aūt mixti:⁊ mixti qdē mixtoꝝ:simplices aūt simpliciū sunt.Manifestum ꝙ erūt quedam corpora simplicia:sunt eniꝫ ⁊ motus simplices.Itaqꝫ palaꝫ ⁊ ꝙ sunt elemēta ⁊ propter quid sunt.

¶Et dicamus etiā ꝙ accidit dicētibus ꝙ elemēta sunt corpora consimiliū partiū vt non generētur ex eis oīa.Facies.n.nō fit ex aliȷs faciebus:neqꝫ alia figura nālis fit ex alia figura similis ei.¶Manifestum ē igit̄ ꝙ melius est ⁊ rectius facere principia finita ⁊ minima.Dico ꝙ nō dissoluuntur in alia diuersarū formarum:quēadmodum faciunt geometre:qꝛ faciunt principia geometrie finita:aut ẜm formā:aut ẜꝫ numerum.

¶Manifestatio istius ẜmonis est:qꝛ opinant̄ ꝙ corpora cōsimiliū partiū generent̄ ex se adinuicē exeūdo adinuicē per dissolutionē.īpossibile est eis ẜꝫ hāc positionē ponere elemēta corpoꝝ nō cōsimiliū ꝑtiū. 35 Pria expō.
Ea.n.q̄ nō sunt cōsil̄iuꝫ ꝑtiū non dissoluunt̄ in ea q̄ sunt cōsimiliū partiū.Impol̄e est.n.vt facies fiat ex facieb⁹:aut figura ex figuris:sicut est īpol̄e vt os fiat ex ossib⁹:aut caro ex carnib⁹:qm̄ isti opinātur ꝙ generatio est cōgregatio similis cū suo simili:⁊ corruptio est segregatio:⁊ ẜm hoc nō possunt gnāri corpora nō cōsimilia ex cōsimilib⁹ partib⁹.¶Themisti⁹ aūt exposuit hoc caplm̄:ita ꝙ intēdebat Aristo.narrare ꝙ isti nō pn̄t dicere ꝙ cōsimilia q̄ sunt elemēta sunt īfinita:qꝛ necesse est vt dr̄ie eoꝝ sint īfinite:qꝛ dr̄ie gnātoꝝ ex eis sunt īfinite:qꝛ isti ponūt dr̄ias in eis q̄ generātur ex eis quas dr̄ias nō ponūt in cōsimilib⁹.Dicūt.n.ꝙ facies nō fiūt ex faciebus:neqꝫ figure ex figuris:quasi igitur ītēderet ꝙ lꝫ cōcessuꝫ fuerit eis ꝙ differētie compositoꝝ ex elemētis sunt infinite:tn̄ nō seqtur ex hoc vt dr̄ie eln̄toꝝ que sunt apud eos cōsimiliū partiū sunt īfinite.Dicētes.n.ꝙ cōsimilia sunt īfinita:ponūt īfinitū duob⁹ modis in quātitate ⁊ qualitate.Dicētes aūt ꝑtes eē indiuisibiles:ponūt eas q̄ꝫtitates tm̄:⁊ ideo cōtingūt dicētib⁹ cōsimilia plura īpossibilia q̄ꝫ dicētib⁹ partes eē īdiuisibiles:ẜm ꝙ ponūt eē ea īfinita.¶Secūdum igit̄ primā expositionē sic erit intētio sermonis.Dicam⁹ etiaꝫ ꝙ accidit dicētibus elemēta eē corpora ꝯsimilium partiuꝫ ⁊c̄.i.dicēti ꝙ elemēta sunt cōsimilium partiuꝫ corpora cōtingit vt nō generētur oīa composita ex eis:qm̄ īpossibile est eis dicere ꝙ facies generetur ex facieb⁹:qꝛ dicūt ꝙ gnātio est exit⁹ rei a re. Expō The.
¶Scōm aūt ſcꝺam expositionē intētio est sic.⁊ accidit dicētib⁹ ꝙ elemēta sunt cōsimiliū partiū ꝙ nō dicūt ꝙ oīs res generat̄ ex suo simili:⁊ cū ita sit:impol̄e est dicere ea eē infinita:quia differētie entium sunt īfinite:⁊ hec intētio est difficilis ad intelligēdū Abbreuiatio ꝑme expōnis

Corpa ꝯsil̄iū ꝑtiū sūt duobus modis.

ex ista translatiõe quã mõ habem⁹: ꝛ forte dimiutio cecidit in hac trãslatione a trãslatore. Nos.n.nõ habemus nisi trãslationẽ Alkindi. Trãslatiões aũt veriores sunt Isaac. ¶ D.d. manifestum est igiĩ ꝙ rectius est ꝛ melius ꝛc.i. manifestũ est igiĩ ꝙ elñta sũt digniora poni finita q̃ ĩfinita cũ nihil ad ponẽdũ cogeret ea ĩfinita.s.ꝙ possibile est ponẽti ea finita complere oĩa q̃ accidunt cõposito inquãtũ est cõpositũ ex elñtis: ẜm hoc ẽt ꝙ differẽtie rerũ debẽt eẽ finite. ¶ Et qꝛ elñta sunt simplicia eorũ in quo corp⁹ dissoluitur: ꝛ hoc ĩtẽdebat cũ.d. ꝛ minima dico ꝙ nõ dissoluunĩ ꝛc.i. ꝛ dicẽ est minima ꝙ elñtũ nõ dissoluiĩ in corp⁹ diuersarũ formarũ. ¶ D.d. queadmoduz faciũt geometre: ꝛ hoc rñdet ẜmoni quẽ.d.ꝙ recti⁹ est vt pricipia sunt finita.i. vt ponũt geometre: ꝛ iõ itelligẽdum est ex hoc qđ dixit pn̄ᵃ finita.i. in forma nõ quãtitate: ꝛ põt itelligi vtrũq3 ẜ3 ꝙ dixim⁹. Et ħ qđ dicit ꝙ geometre faciũt pricipia finita: aut in forma aut ĩ numero: dicit ip3 ẜ3 ꝙ reputo ꝙ geometre pricipia sunt finita in forma.s. in spẽ: vt dissolutio oĩum figurarũ supficierũ in triãgulũ: ꝛ dissolutio oĩum corporũ ĩ pyramidẽ: ꝛ pn̄ᵃ oĩa geometre nõ sunt eadẽ numero. pricipia vo nũerorũ.s. vnitates sunt idẽ nũero. ¶ Et vlr dubiũ est de pricipijs nũerorũ: vtrũ sũt idẽ nũero aut spẽ. nõ.n. possum⁹ dicẽ de vnitate vtrũ sit spẽs: qꝛ nõ est diuisibilis in talẽ vnitatẽ ꝛ talẽ: cũ hõalietas in mathematicis nõ accipiĩ nisi accñtalr: nisi vnũ eẽt vnũ in forma nõ vnũ in nũero. Cũ aũt de nũero ꝯsideratũ fuerit inq̃ꝛtũ ĩueniĩ ĩ nũeratis: tũc pn̄ᵃ ei⁹ videbũtur ꝯsimilia ĩ forma: ꝛ cũ nõ est neciũ hic videbitur alibi.

Principia omnia geometrie nõ sũt eadẽ nuõ: numerorum vo sic.

An pncipia nũerorũ sint idem spẽ aut numero.

Cap. II.

Utrum autẽ finita an ĩfinita: ꝛ si finita quãta ẜ3 numerũ consequẽs vtiq3 erit cõsiderare. Primum quidẽ igitur ꝙ non ĩfinita quẽadmodum putant qdã contemplandum.

¶ Et dicamus ꝙ si hoc corpus nõ differt ab alijs corporib⁹ nisi p differẽtias eẽntiales: ꝛ vt differẽtie corporũ finite sint: manifestuz est ꝙ elñta sunt finita necessario.

36 Cum ꝯdicit eis ꝙ si dr̃ie cõpositorũ eẽnt ĩfinite: tñ nõ ꝯtigit eis ex hoc vt dr̃ie elñtorũ eẽnt ĩfinite: ĩcepit declarare hoc ꝙ si dr̃ie cõpositorũ eẽnt finite ꝙ nec̃e est vt dr̃ie elñtorũ sint finite. Et declarauit ꝙ dr̃ie cõpositorũ sunt finite ꝙ cõposita nõ differũt abiuicẽ nisi drñtijs eẽntialib⁹: dr̃ie aũt eẽntiales manifestũ est ꝙ sũt finite. ¶ Et põt itelligi iste ẜmo ꝙ est in ꝯsilib⁹ ptib⁹ de qb⁹ illi dicũt eẽ elñta: ꝛ q.d. si dr̃ie corporũ cõsimiliũ partiũ fuerit finite que ipsi ponũt elñta: nec̃e est vt elñta sint finita. ¶ Themistius aũt.d.ꝙ Aristo. declarat ꝙ dr̃ie corporũ cõsimiliũ partiuz sunt finite: qꝛ distiguunĩ p dr̃ias sensibiliũ: ꝛ iam declaratuz est in lib° de aĩa ꝙ sensibilia sunt finita: qꝛ diuidũtur in cõtraria: ꝛ oĩs ꝯrietas eoruz diuidiĩ in differẽtias finitas: ꝛ diciĩ in alia expõne ꝙ ipse trãstulit nos ad illud qđ declaratuz est in physicis.s.ꝙ ipossibile est ĩfinita in actu ĩueniri: ꝛ si dr̃ie eẽntiales ĩfinite ĩuenirenĩ: ĩuenirẽtur in eodez genere spẽs ĩfinite in actu: qđ est ipossibile: ꝛ põt itelligi per essentiales sensibilis: vt posuit Themistius. ¶ Et Arist. ẽt ꝯdicit huic opioni rõnib⁹ manifestis in pmo phyꝛ. ꝛ ex manifestiorib⁹ eorũ est ꝙ corp⁹ finituz fit ex elemẽtis ĩfinitis: opinãtur.n.ꝙ in oĩ corpore sunt partes cõsimiles ĩfinite occultate in eo. Fingunt.n.ꝙ si eẽnt finite absciderenĩ generatio: ꝛ cõtinget eis ex hoc ꝙ magnitudo finita sit cõposita ex ĩfinitis: quarũ q̃libet h3 quãtitatẽ ꝛ magnitudinem.

Alia expõ.

Themi. expõ

¶ Et primum oĩa omiomera faciẽtes elñta queadmodũ ꝛ Anaxagoras. Nullũ eni sic dignificãtiuz recte sumit elñtũ. Videm⁹.n. multã etiã mixtorũ corporũ in omiomera diuisa: dico aũt puta ꝛ carnẽ ꝛ os ꝛ lignuz ꝛ lapidẽ. Itaq3 qm̃ cõpositũ non est elñtum: nõ omne erit ꝙ omiomerũ elñtum. S3 idiuisibile ad altera spẽ quẽadmodum dictuz est prius. Adhuc autẽ sic sumẽtes elemẽtũ non necesse facere infinita. Omnia eni hec reddẽtur ẽt finitis existẽtibus si quis sumat. Idez enim faciet ꝛ si duo: aut tria solũ sint talia quẽadmoduz conaĩ ꝛ Empedocles. Quoniam eni ꝛ hoc pacto ipsis accidit nõ oĩa facere ex omiomeris: faciem eni non ex faciebus faciũt: neq3 aliud quicq̃3 ẜm naturam figuratorũ. Manifestuz qꝛ multo melius finita facẽ principia: ꝛ hec ꝙ minima si eadẽ oĩa demonstrari possint: quẽadmodũ ꝛ dignificãt: ꝛ q in disciplinis. Semper.n. finita sumũt pricipia: aut spẽ: aut quãtitate. Adhuc si corpus a corpore alterũ dr̃ ẜm ꝓprias differẽtias. Corporuz aũt dr̃e finite. Differũt eni sensibilib⁹. Hec aũt finita sunt qđ qdẽ demonstretur opz: manifestũ qꝛ ꝛ elemẽta necesse finita eẽ. Sed adhuc neq3 vt alteri quidã dicunt: puta Leucippus ꝛ Democritus abderites rõnabilia accñtia. Inquiunt eni eẽ primas magnitudĩes multitudine ĩfinitas magnitudine aũt indiuisibiles. Et neq3 ex vno multa fieri: neq3 ex multis vnũ: s3 horũ cõplicatiõe ꝛ circũpulsione oĩa generari. Modo aũt quodam ꝛ isti oĩa entia faciũt nũeros: ꝛ ex nũeris. Eteni si nõ plane ostẽdũt: tñ volũt ħ dicere. Et adhuc qm̃ differũt corpora figuris: ĩfinite aũt figura ĩfinita ꝛ simplicia corpora aiũt eẽ. Qualis aũt ꝛ que figura elemẽtoruz nihil determinare: sed soluz igni spera assignauerunt. Aerẽ autẽ ꝛ aquam ꝛ alia magnitudine ꝛ paruitate diuiserunt: quia natura ipsorũ est vt semẽ omnium elemẽtorum.

¶ Dicamus ẽt ꝙ nõ est rectũ ꝙ elemẽta sint sicut Leucippus ꝛ Democrit⁹ dicũt. Accidit.n. sermoni suo oẽ ipossibile. Dicunt.n. ꝙ prima corpora sunt ĩfinita in multitudĩe: ꝛ ꝙ nõ recipiũt diuisionẽ in magnitudĩe: ꝛ

ꝙ ex

ꝙ ex vno nõ fiũt plura: neqꝫ ex plurib⁹ vnũ. ⁋ Sꝫ oĩa fiunt ꝑ coaceruationẽ istarũ ꝑtiũ indiuisibilium: ⁊ ꝑ diuersitatẽ coaceruationis eorũ. ⁋ Dicamus igiť ꝙ isti ponũt oĩa nũerũ: ⁊ generãt ea ex eo sicut arithmetici: sed non explanauerunt hoc mõ: sꝫ dixerunt obscure. Et dixerũt ẽt ꝙ si corpora differũt abiuicẽ figuris. figure autẽ sunt ĩfinite: ergo corpora simplicia sunt ĩfinita. Et non distixerũt oĩno que ẽ in figura cuiuslibet corꝑis illoꝝ corpoꝝ. Neqꝫ dixerũt que sunt figure elẽtoruꝫ: sꝫ posuerunt figurã ignis spericã tm̃. Aerẽ autẽ ⁊ terrã ⁊ alia corpora distinxerunt dicẽtes: ꝙ q̃dam eoꝝ composita fuerũt ex partibus paruis: ⁊ q̃dã ex ꝑtibus magnis. Et ex eis posuerũt nãm illoꝝ corporũ paruorum reducẽdo omnia ad elemẽta.

37 ⁋ Cum contradixit dicentib⁹ elemẽta esse cõsimiles partes infinitas: vult mõ ꝯtradicere dicentib⁹ elẽta esse corpora ĩfinita ĩdiuisibilia. ⁋ Et primo narrat eoꝝ sermonẽ ⁊ opinionẽ in gñatiõe. s. ⁊ corruptiõe. s. q̃uo gñatio ⁊ corruptio fit in eis: ⁊ in oĩb⁹ q̃ apparent in cõpositis. Isti eniꝫ sicut dixit in libro de gñatiõe magis pñt dare cãs q̃ꝫ alij eoꝝ q̃ apparẽt ĩ cõpositis ex hoc qd̃ ponũt ex istis corꝑib⁹: ⁊ iõ s̃mo eoꝝ ẽ magis nãlis. ⁋ Et. d. dicamus ⁊c̃. i. ⁊ sermo eoꝝ inducit eos ad plura ĩpossibilia ĩmo ad negãdũ plura principia geometrie. Ex pricipijs. n. geometrie ẽ ꝙ oẽ corpus est diuisibile: ⁊ ꝙ oẽ corp⁹ diuiditur in quocũqꝫ pũcto. Apud istos aũt non diuidiť corp⁹ compositũ nisi super terminos qui imaginanť ĩter illas ꝑtes indiuisibiles: non sup aliquã illaꝝ partiũ ĩdiuisibiliũ. Et iõ dicũt ꝙ ex vno non fiũt plura neqꝫ ex plurib⁹ vnũ: sicut narrauit de eis: qm̃ q̃ apd̃ eos ẽ vnũ ĩ rei veritate ꝑs indiuisibilis: impoĺe est tũc vt ex eo fiat multitudo oĩno: neqꝫ ex multis ꝑtib⁹ fiat vnũ: ⁊ s̃m hoc negauit nãꝫ ꝯtinui: cõtinuũ. n. est vnũ ⁊ diuidiť in plura: ⁊ siĺr negãt cõpositionẽ q̃ fit ꝑ admixtiõeꝫ: sicut vidit Aristo. qm̃ apd̃ ĩpm ex plurib⁹ fit vnum. ⁋ Deinde. d. sed oĩa fiũt per coaceruationeꝫ ⁊c̃. i. ꝙ ipsi opinabanť ꝙ gñatio substantiaꝝ est ex cõgregatiõe ꝑtiũ: ⁊ diuersitas dr̃iaꝝ ẽ ex diuersitate figurarũ partiũ: ⁊ diuersitas aliquoꝝ accñtiũ fit ex diuersitate situs ⁊ ordinis figure partiũ. ⁋ Et cũ narrauit modũ ex quo reddebãt cãs gñationis ⁊ corruptiõis ⁊ aliquoꝝ accidentiũ ex istis elementis: ĩduxit ĩpoĺe qd̃ ꝯtingit dicẽti hũc sermonẽ: ⁊ ẽ impoĺe qd̃ ꝯtingit ponẽti nũeros elementa entiũ. Iã. n. dixit hoc ĩpoĺe in alijs locis. ⁋ Et. d. Dicamus igiť ꝙ isti ponebant oĩa numerũ ⁊c̃. ⁊ q̃ illi dixerũt q̃uo dr̃ie entiũ cõsequunť dr̃ias nũeroꝝ: ⁊ isti non declarauerũt modũ q̃uo dr̃ie cõpositoꝝ differũt in se ꝑꝑ cõpositiõeꝫ eorũ ex ꝑtib⁹ indiuisibilib⁹. s. q̃ nõ dixerũt ꝙ lapis sit de tali nũero istaꝝ partiũ: aut de tali nũero sicut fecerũt arithmetici: neqꝫ ꝑpalauerũt ꝙ nã illaꝝ ꝑtiũ sit sic̃ nã vnitatũ cũ ponunt eis figuras ⁊ sit⁹. ⁋ Dixit: sꝫ nõ explanauerũt h̃ ⁊c̃. i. sꝫ nõ dixerunt in istis reb⁹ sermonẽ determiatũ: cũ nõ dederint in istis rebus aliquã demonstrationẽ: neqꝫ etiam dixerũt ꝙ figura faċ aliquã dr̃iã: neqꝫ q̃s ordo ⁊ situs facit qd̃ accidẽs. Necesse est eni s̃m opinionẽ eoꝝ: vt quelibet dr̃ia dr̃iaꝝ entiũ cõpositoꝝ hẽat figurã ꝑpriã dr̃iaꝝ illaꝝ ꝑtiũ: que figura facit illã differẽtiã. ⁋ Et cum. d. ꝙ nõ explanauerũt h̃ s̃ꝫ ꝙ oportebat. i. sine determinatiõe ⁊ demõstratiõe. d. sꝫ obscure dixerũt: ⁊ dixerũt ꝙ cũ corꝑa differãt a se figuris. figure aũt sũt infinite: ğ corꝑa simplicia sunt ĩfinita. i. nõ dixerunt in rõcinãdo ꝙ sunt infinite: sed hoc tm̃ qd̃ dixerunt ꝙ iste ꝑtes ĩdiuisibiles ꝙ differãt inter se figuris. figure aũt ĩfinite: ğ ꝯtiget vt hec elẽta. s. ꝑtes ĩdiuisibiles sũt ĩfinite. ⁋ D. d. qd remanet eis de hac intẽtione si concessum fuerit eis: ⁊. d. ⁊ nõ distinxerunt oĩno ⁊c̃. i. opꝫ eos cũ posuerint diuersitatẽ eaꝝ s̃ꝫ figuras: ⁊ similiter diuersitatẽ cõpositaꝝ differentiaruꝫ ex eis dicere q̃ figura cui ꝑti approprieť illaꝝ ꝑtiuꝫ: ⁊ que figura approprieť cui dr̃ie differentiaꝝ cõpositarum ex eis: quoꝝ quedã vocamus nos simplicia. s. aquaꝫ: terrã: ignẽ: aerẽ: ⁊ quedã cõposita que videnť cõponi ex eis quatuor: ⁊ hoc intendebat cum. d. neqꝫ dixerunt ẽt que sunt figure elemẽtorũ. i. nõ dixerũt que sũt figure ꝑtiũ: ex q̃b⁹ cõponunť corpora q̃tuor que vocantur elẽta: sed tm̃ posuerũt figurã ignis spericã. i. nisi de igne. dicũt. n. ꝙ ꝑtes ex q̃bus cõponitur hñt figuras spericas: aut nisi de igne: quoniaꝫ posuerunt ei figuram spericã: hoc aũt apparet de hoc s̃mone s̃m hãc trãslationẽ. ⁋ Themistius aũt exposuit hũc locũ alio mõ: ⁊. d. neqꝫ isti hoĩes dederũt ꝑtibus indiuisibilib⁹ s̃m ꝙ elemẽta sunt figuras ꝑprias: sicut fecerũt ponẽtes elemẽta quatuor simplicia: igni eni dederũt figurã pyramidalẽ: terre aũt figurã cubicam: duob⁹ aũt alijs alias figuras. Isti eniꝫ non dederunt igni soli figuram ꝑpriam: ⁊ est sperica: nisi q̃ ignis cito penetrat: ceteris autẽ elẽtis non dederunt figuraꝫ propriã: sed dixerũt ꝙ hec elemẽta differũt propter differẽtiã partiũ ĩdiuisibiliuꝫ s̃m magnitudinem ⁊ paruitatẽ. ⁋ Et hoc intendebat cum dixit: aer aũt ⁊ terra ⁊ cetera corꝑa ⁊c̃. ⁊ ex h̃ sermone eoꝝ quasi ꝯ̃dixit sibi. s. dicere partes esse indiuisibiles. Deinde ponere eas diuersas s̃m paruitatẽ ⁊ magnitudinem: sed non dixerunt hoc: nisi q̃ non reputant esse possibile: vt magnitudo composita ex eis nõ hꝫ naturam recipiendi diuisionem in ea: sicut dicimus de corpore celesti. Dicũt enim ꝙ causa diuisionis ẽ interiacens vacuuꝫ: ⁊ q̃ magnitudines cõposite ex istis sunt solide sine vacuo: possibile est eis recipere diuisionem in istas partes: sed s̃m ꝙ ponunt eas esse infinitas: q̃ magnitudo diuidiť apud eos s̃m totuꝫ vt declaratũ est in libro de generatione. necesse est eis dicere vt magnitudines composite ex eis dissoluantur in eas: quapropter magnitudo corrũpetur in non magnitudinẽ: qd̃ est impossibile. ⁋ Deinde. d. ⁊ ex eis posuerunt naturam istorum corporum ⁊c̃. i. et ex partibus indiuisibilibus posuerunt nãm istorum corpoꝝ q̃tuor: cũ generat oĩa corꝑa que nos vocam⁹ simplicia ⁊ cõposita ex his ꝑtib⁹ indiuisibilibus.

Themistij expositio.

Nõ antiq ponebãt ꝑtes indiuisibiles differre: tm̃ s̃ꝫ magnitudieꝫ ⁊ paruitateꝫ.

⁋ Primũ igiť hoc ⁊ ĩpos peccatũ comitari vĩ non finita sumere pricipia: cum ipsis liceret hec oĩa dicere. Adhuc si nõ ĩfinite elemẽtorũ dr̃ie: palã: q̃ nõ erunt elẽta ĩfinita. Adhuc aũt neče oppugnare mathematicas sciẽtias ĩdiuisibilia corpora dicẽtes: ⁊ multa eorum que sub opione omnium cadũt ⁊ apparẽtium s̃m sensum ĩterimere: de q̃bus dcm̃ est primum in his que de tꝑe ⁊ motu.

¶ Et dicam⁹ nos igiť ꝙ accidit sermoni eorum error: queadmodū accidit dicētib⁹ principia eē infinita. Demōstremus eis igiť suū errorē: ⁊ dicamus ꝙ si dr̄ie corpoꝝ nō fuerint īfinite: manifestum est ꝙ impoſle est vt elr̄nta sint infinita. Et q2 contradicunt ei qđ rectum est in geometria: cum dicūt ptes eē indiuisibiles. Et contradicūt ēt plurib⁹ opinionibus hominum maximorum in sciētia. Et apparentibus ſm sensum: ⁊ iam compleuimus sermonem de istis opinionibus in tractatibus de tempore ⁊ motu.

38 ¶ Dicit ꝙ dicētibus hoc primo ꝯtingit illud qđ ꝯtingit dicētibus pricipia eē infinita: ⁊ qđ iā dictum est: ⁊ etiā appet destructio ſmonis eoꝝ ex hoc ꝙ dr̄ie cōpositoꝝ corpoꝝ sunt finite: ⁊ cū dr̄ie cōpositoꝝ sunt finite: ipoſle est vt dr̄ie elr̄toꝝ ex qb⁹ cōponūť sint īfinite. Qm̄ aūt cōpositoꝝ dr̄ie sunt finite declaratum est in principio istius libri ⁊ in physicis: cū dclarauit ꝙ ipoſle est vt res īfinite īueniātur in actu. ¶ Deīde dedit in eis aliđ ipoſle: ⁊.d. ⁊ ꝯdicūt ei qđ rectū ē ⁊c. idest q2 ex fundamentis geometrie ē ꝙ diuisio magnitudinū ꝑcedit in īfinitū: ⁊ q2 oīs linea diuidiť in duo media. ¶ D.d. ⁊ ꝯdicūt plurib⁹ opionib⁹ ⁊c. i. innuit per hoc nāles. Isti enī ponūt cōplexionē eē: ⁊ ꝙ cōposita differunt differentiis substātialib⁹ ꝑpter diuersitatē differētiaꝝ elr̄toꝝ: ⁊ ꝙ gn̄atio ē altera ab alteratiōe: ⁊ gn̄atio ⁊ alteratio sunt in qualitate: sꝫ tn̄ gn̄atio in substātiali: ⁊ hoc in accn̄tali: ⁊ ꝙ in gn̄ato nullū elemētū existit in actu: ⁊ ꝙ est aliud ab elr̄ntis substātia ⁊ forma: ⁊ totū h̄ est ipoſle dici cū partibus īdiuisibilib⁹. ¶ D.d. ⁊ iā cōpleuimus ſmonez ⁊c. i. ⁊ contradiximus iam dicētibus ptes esse īdiuisibiles: ſm cōtemplationē naturalis de nā ꝯtinui. hec autez opinio hic destruiť ꝯsiderādo in nā continui: in quo cōmunicat hec scia cuꝫ mathematica: ⁊ ex h̄ mō locutus fuit hic de h̄ in physicis. Et đstruiť ēt hec opinio per ꝯsiderationē de generatiōe ⁊ corruptione: ⁊ de accn̄tib⁹ plurib⁹ sensibilib⁹. Et ex hoc mō locutus fuit de h̄ in h̄ libro: ⁊ i lib° de gn̄atiōe ⁊ corruptiōe.

Gn̄ātio ⁊ alteratio sūt in qualitate.

¶ Simul autez ⁊ contraria dicē ipsos sibiipsis nece. Impoſle enim īdiuisibilibus entibus elemētis magnitudine ⁊ paruitate differre aerē: ⁊ terram: ⁊ aquaꝫ. Non enī possibile ex iuicez fieri. Remanebunt enī semꝑ maxima corpora segregata: aiunt enī sic fieri aerē ⁊ aquam: ⁊ terram ex inuicem.

¶ Et dico ēt ꝙ nece est eis dicē cōtrariū suo sermoni. Si enī elr̄nta sunt partes īdiuisibiles: impossibile est vt aer ⁊ aqua differunt ꝑpter ꝑuitatē ⁊ magnitudinē partiū. Et impossibile est vt quedam hec corpora fiāt ex qbusdam. Quoniam cum ex figuris distincte fuerint parue ⁊ extracte remanebit residuum. Secūdum igitur hunc modum: dicunt ꝙ aer ⁊ aqua ⁊ terra fiunt ex inuicez. s. ſm segregationē figuraꝝ ꝑuaꝝ a magnis.

¶ Dicit: ⁊ ꝯtingit eis ipoſle ex hoc qđ dicūt de q̄litate gn̄ationis corpoꝝ simpliciū abīuicem ꝑꝑ partes īdiuisibiles. Dicūt enī ꝙ terra non differt ab aqua: nisi q2 est cōposita ex ptib⁹ indiuisibilibus maioribus q̄ aqua: ⁊ silr̄ dicūt de aere cum aq̄. Dicūt igiť ꝙ cum terra fiet aq̄ exibūt ab ea ptes magne ꝑpe terre: ⁊ remanebūt ꝑue ꝑprie aque: ⁊ sic terra fit aqua. Et silr̄ cū ex aq̄ exierint ptes ꝑue aque ꝑpe: ⁊ remanebunt magne ꝑprie terre: ⁊ sic aq̄ fit terra. Aristo. autē ꝯdixit eis dicēdo ꝙ cū partes magne fuerint segregate a terra: necesse ē vt maneat ex illis magnis residuū: qm̄ aqua cū reuertiť in terrā exibunt ex ea ꝑue ⁊ remanebunt magne terre ꝑprie: ⁊ cuꝫ aq̄ ⁊ terra cōponūtur ex magnis ⁊ ꝑuis: ⁊ fuerint īfinite sicut dicūt: tunc magne in vnoquoqꝫ eoꝝ erunt eq̄les paruis in numero: ⁊ sic in nullo differūt aq̄ ⁊ terra. Et si dixerint ꝙ in terra dominātur magne: ⁊ in aqua ꝑue continget vt sint finite: ⁊ vt sit inter paruas ⁊ magnas in quolibet eoꝝ ꝑportio terminata: ⁊ seq̄tur ex hoc vt partes diuidātur nec̄io: ⁊ vt gn̄atio eēt. s. vt inueniať aqua que nō reuertiť in terrā: ⁊ terra q̄ non fiat aq̄: cuꝫ ꝑue que exeūt ab aq̄: ⁊ magne q̄ exeūt a terra cōsumūtur. V.g. ꝙ si in terra fuerit ex magnis decez ⁊ paruis quinqꝫ: ⁊ in aqua ecōuerso. s. ex ꝑuis decem: ⁊ ex magnis qnqꝫ: necesse ē cū terra reuertiť in aquā: vt exeāt ex magnis que sunt in ea septez ⁊ dimidiū: ita ꝙ remaneāt in ea qnqꝫ ꝑue: ⁊ due ⁊ dimidiū magne: ⁊ tūc fiet aqua: ⁊ cū ista aqua reuertať in terrā: remāebit in ea ex ꝑuis vna ⁊ q̄rta: ⁊ ex magnis due ⁊ dimidiū: quapꝑ necesse ē eis: aut vt ptes diuidanť in infinitū: aut vt cesset generatio. ¶ D.d. qm̄ cū ex figuris sepenť parue remanebit residuū. i. necesse ē vt cū aqua fit terra vt remaneāt in terra ptes ꝑue: ⁊ cuꝫ ex illis ptib⁹ segregētur magne: tūc illa terra fiet aqua: ⁊ sic cōtinget impoſle qđ diximus: hoc aūt appet ex ista trāslatiōe. ¶ Themistius aūt exposuit suuꝫ sermonē alio mō: dicit enī ꝙ ꝯtigit eis ex hoc qđ dicunt ꝙ in aqua denominātur ꝑue ⁊ in terra magne: ⁊ ꝙ aq̄ fit ex terra essentialr̄: ⁊ terra ex aq̄: vt partes magne generentur ex ꝑuis: ⁊ parue ex magnis: aut ꝑ alterationē eiusdē ptis ex magnitudine in ꝑuitatez: ⁊ ex paruitate i magnitudinē: aut q2 ps magna diuidatur ⁊ fiat parua: aut q2 ꝑue ꝯgregētur: ⁊ fiat ex eis vna magna: ⁊ ſm hūc modū concludit eis. Contigit enī eis vt ptes īdiuisibiles fiant diuisibiles: aut alterabiles adīuicez qđ nō dicunt eē. ¶ D. opponit Ar. dicēdo ꝙ nō ꝯcludit eis nisi ꝑ equocationez: ⁊ qm̄ h̄ qdez qđ ītellexit ex sermone eoꝝ ꝙ iste ptes fiūt ex inuicē est aliud ab ītentiōe eoꝝ. Illi enī intēdebant dicere ꝑ hoc qđ dicebāt ꝙ iste ptes fiūt abinuicez. i. ꝙ segregabanť abinuicē: vt cū ex vino segregabunť ptes subtiles: ⁊ remanebūt grossiores: tūc vinuꝫ fiet rhob nō per alterationē eoꝝ abinuicē: aut ꝑ diuisionem magnaꝝ in paruas: aut ꝑ collectionē paruaruꝫ in magnas. ¶ Tu aūt bn̄ potes videre ꝙ ex vtroqꝫ sermone idē ꝯtiget ei. s. vt partes īdiuisibiles sint diuisibiles: siue posuerūt generationē eaꝝ abinuicem esse accn̄talr̄: cū fiūt ꝑ segregationez: aut eēntialr̄ cū fiūt ꝑ trāsmutationē ꝑuaꝝ in magnas: aut magnaꝝ in paruas. Videť g° ꝙ ꝯdictio ꝑfecta cōtra eos sic oꝫ esse. Hoc qđ dicitis ꝙ iste ptes fiūt abinuicē: aut est essentialr̄: aut accn̄talr̄. Si eēntialr̄ ꝯtinget vt ptes transmutenť in inuicē magne in ꝑuas: aut ꝑue i magnas: aut ſm qualitatem: aut ſm q̄titatem: ⁊ vtrūqꝫ est impossibile ſm opinionem eoꝝ: ſm aūt q̄titatez

prouenit

prouenit diuisio: ſm autem qualitatem ꝑuenit alteratio: ꝛ vtrũq; apud eos est impossibile. Si accidentaliter .s. per segregationem earum adinuicem prouenit diuisio partium: aut absciſio generationis.

¶ Adhuc neq; ſm horũ suspitionẽ videbit vtiq; ĩfinita fieri elñta. Qm̃ corpa qdẽ differũt figuris. Figure aũt oẽs ↄponũt ex pyramidibus: rectilinea qdẽ ex rectilineis: spa aũt ex octo ꝑtibꝰ. Nece. n. eẽ aliq̃ pĩcipia figuraꝝ. Quare siue vnũ siue duo siue plura: ꝛ simplicia corpa tãta erũt multitudĩe.

¶ Dicamus etiam ꝙ si elementa fuerint sicut dicũt: impossibile est vt sint infinita: cũ corpora differunt figuris: ꝛ omnes figure componuntur ex figuris que vocantur pyramides. Figura autem equalis linee constat ex equalibus lineis: ꝛ figura sperica cõponit ex ꝑtibus ꝑfectis ſpicis. Ergo nece ẽ vt figure habeãt principia ꝓpria: siue fuerit vna figura: aut duo: aut plures. Et si ita sit: nece ẽ vt corpa simplicia sint ſʒ nũeꝝ eaꝝ.

40 ¶ Dicit: ꝛ dicamus ẽt eis ꝙ si corpa indiuisibilia hñt ſm ꝙ dicũt figuras: ↄtinget vt sint finita ↄ̃rio positiõi eoꝝ. ¶ D. d. cũ corpa differũt figuris. i. cum posuerimꝰ ꝙ corpa differũt figuris: vt isti ponũt: ꝛ. d. h: q̃ figuraꝝ q̃dã sũt eẽntiales corpibꝰ: ꝛ q̃dã nõ. Cũ g̊ positũ fuerit ꝙ figure sũt eẽntiales corpoꝝ cuiuscũq; speciei sint: siue corporum diuisibiliũ: siue indiuisibiliuʒ: necesse est vt differẽtie figurarũ sint ꝑꝑ differẽtias illoꝝ corpoꝝ: ꝛ ꝙ nũerus illoꝝ corporuʒ sit ſm numeꝝ differẽtiaꝝ illaꝝ figuraꝝ: ꝛ q̃ dr̃ie figurarum sunt finite: ↄtinget vt corpora quoꝝ dr̃ie sunt figure: vt ↄñtes figure sint finite: qm̃ autẽ figure sũt finitaꝝ dr̃iaꝝ ponẽdum est ex hoc qđ dicũt geometre. Declaratũ ẽ enĩ ꝙ oẽs figure qnq; resoluunt̃ in pyramides q̃ cõtinẽtur a ſupficiebꝰ rectis aut rotũdis. Spera qdẽ in octo. Cubus in sex: ꝛ silr̃ de alijs q̃ dicũtur in libro Euclidis. ¶ Et hoc intẽdebat cũ. d. ꝛ oẽs figure cõponunt̃ ex pyramidibꝰ. i. ꝛ oẽs figure corporee. Et cũ posuit ꝙ corpa hñtia figuraʒ debẽt differre ꝑ diuersitatẽ figure: ꝛ cũ posuit ꝙ oẽs figur̃ corporee cõponunt̃ ex pyramidibꝰ. posuit ẽt tertiaʒ ꝓpõnem. q. cãʒ in dissolõne figurarum corporeaꝝ in hãc figurã. ¶ Et. d. ꝛ figure eq̃lis linee ex lineis eq̃libus. i. ꝛ cã in dissolutiõe corpoꝝ in pyramides est: q̃ figure plane dissoluunt̃ in figuraʒ planã primã: que nõ dissoluit̃ in alia. s. triãgulũ: ꝛ pyramis dissoluit̃ in triãgulũ: g̊ nece ẽ vt sit p̊ᵃ figuraꝝ corporearũ p̊ma figuraꝝ ſupficialiũ. ¶ D. d. ꝛ figura sperica cõponitur ex ꝑtibꝰ ꝑfectis. i. pyramidibꝰ: ꝛ dixit ꝑfectis: q̃ nõ dissoluũt̃ in alias: neq; poẽ est vt ſup eas addãt̃ alie ad ↄſuãdũ figurã suã. ¶ Et cũ posuit oẽs ꝓpositiões que sunt in hoc sermone quasi p̃cedens: induxit ↄsequẽs: ꝛ dixit. nece est g̊ vt figure hẽant principia ꝛc̃. i. ꝛ dixit hoc mõ demõstratiõis. Demõstratũ est enim ꝙ oẽs figure corporee dissoluũtur in pyramides: ꝛ silr̃ figure ſupficiales dissoluũtur in triãgulum: ꝛ q̃si ponit ꝙ cum elñta fuerint finita in specie cõposita erũt finita in spẽ: ꝛ cõfirmatio ẽ hec. q. diceret. Et q̃uis nõ ↄcedat̃ nobis h̃ qđ geometre dicũt ex hac dissolutiõe: tñ nõ ↄcedẽdũ ẽ nob̃ ꝙ oẽs figure quoq; dissoluũtur in figuras finitas: aut vnam: aut duas: aut plures. ¶ Themistius aũt dicit in h̃ loco ꝙ manifestũ est ꝙ figure regulares sunt finite. enormes aũt sunt infinite: ꝛ iõ si illi duo viri dixerunt ꝙ indiuisibilia sũt hꝫ sicut solẽt dicere: tũc nõ ẽ rectuʒ opponere eis ꝑ hũc sermonẽ. (Themistius.) ¶ Dicamus igit̃ ꝙ cũ illi dicũt ꝙ dr̃ie illoꝝ corpoꝝ indiuisibiliuʒ sunt ꝑꝑ figuras: necesse ẽ vt figure sint hꝫ. s. regulares: figure aũt irregulares ꝛ infinite nõ existũt in corpe nisi accidentaliter. Oppositio aũt Aristo. est recta ſup h̃ ꝙ ponũt figuras eẽ dr̃ias istorũ corporũ ĩdiuisibiliũ. (Auerroys.)

¶ Adhuc autem si vnicuiq; elñtoruʒ est aliquis proprius motus: ꝛ qui simplicis corporis simplex. Nõ sunt autẽ simplices motus ĩfiniti ꝓpter neq; simplices latiões plures eẽ duabꝰ: neqʒ loca ĩfinita sunt. Neqʒ h̃ pacto sane ipsa elemẽta ĩfinita erunt.

¶ Dicamus ẽt si omne elemẽtũ hʒ motum essentialẽ. Et corpus simplex hʒ motũ simplicem. Et motus simplices non sunt ĩfiniti: qm̃ diuisio non ẽ nisi bimẽbris: neqʒ loca sũt ĩfinita. Mãifestũ ẽ ꝙ elñta ñ sũt ĩfinita.

¶ Cũ destruxit sermonẽ dicẽtis elñta esse ĩfinita inducẽdo ad impoẽ: incepit dare demonstrationeʒ rectam ꝙ elñta sunt ĩfinita. 41 ¶ Et abbreuiatio sui sermonis est ꝙ elñtũ ſʒ ꝙ apparet ex sua diffõne ẽ corpus simplex: ꝛ q̃ oẽ corpus simplex hʒ motũ simplicem: ꝛ ecõuerso: vt declaratum est in p̃n°istius libri: necesse est vt numerus corpoꝝ simpliciuʒ sit ſm numerũ motuũ simpliciũ: ꝛ q̃ sunt ad loca terminata: necesse ẽ vt numerus locorũ sit ſʒ numerũ motuuʒ. Si igit̃ loca fuerint finita motus eoruʒ erunt finiti. Et si motꝰ fuerint finiti: corpa simplicia erũt finita. Et iam declaratũ ẽ ꝙ motꝰ simplices sunt termĩati: ꝛ ꝙ sunt tres. s. circa mediũ: ꝛ a medio: ꝛ ad mediũ: ꝛ cuʒ elñta sunt corpa simplicia: ꝛ corpa simplicia sũt finita: g̊ elñta sunt finita. ¶ D. d. diuisio. n. ꝛc̃. i. motus a medio ꝛ ad mediũ. Et itẽdit ꝑ loca sursuʒ ꝛ deorsuʒ: hec. n. duo loca diuidunt̃ in eo qđ ẽ simplr̃ sursum ꝛ deorsum: ꝛ in eo qđ est respectiue. (Abbreuiatio)

Cap. III.

Quoniã aũt necesse finita eẽ elñta: restat ↄsiderare vtrũ pl'a aut nõ. Quidã. n. vnũ solũ supponũt: ꝛ hoc hi qdẽ aquã: hi autẽ aerẽ: hi aũt ignẽ. Hi aũt aq̃ qdẽ subtilius: aere autẽ spissius qđ cõtinet aiunt oẽs celos ĩfinitum ens. Quicunqʒ qdẽ igit̃ vnum hoc faciũt aerẽ: aut aquaʒ: aut aqua qdẽ subtilius: aere autẽ spissius. Si ex huiꝰ spissitudĩe: aut raritate alia generant: isti latent ipsi sibiipsis aliud aliqd prius elemẽto faciente. Est. n. que qdem ex elemẽtis generatio cõpositio: vt aiũt: q̃ autẽ ad elñta resolutio. Itaqʒ nece prius esse nã quod magis subtiliũ partium. Qm̃ igitur aiũt oĩuʒ corpoꝝ ignẽ subtilissimũ eẽ. Primũ vtiqʒ erit nã ignis. Differt aũt nihil. Necesse enĩ vnũ aliqđ alioꝝ ꝛ nõ mediũ ipm̃ primũ esse.

¶ Dicamus ēt ꝙ cū manifestū est ꝙ elemēta sunt finita necessario: volum⁹ mō ꝑscrutari vtrū elemētū sit vnū aut plura. Quidā enī dicūt elemētū eē vnū: ſ; hi ꝓo aquā: hi ꝓo aerē: hi aūt terrā: ⁊ quidā eoꝝ ponunt elemētū aliqđ subtilius aq̄: ⁊ spissius aere. Nos aūt dicamus ꝙ oīs q̄ posuit elemētū vnū: aut aquā: aut aerē: aut aliqđ subtilius aqua ⁊ spissius aere: ⁊ ꝙ alia elēta fiunt ex eo ſm diuersitatem spissitudinis: ⁊ raritatis eius. Et oīs qui dixit hoc ignorauit suū sermonē ⁊ oblitus est ꝙ ponūt aliud prius elemento. Qm̄ si spissitudo sit ex compositiōe elemētoꝝ: ⁊ raritas ex dissolutiōe eoꝝ: necē est vt rarū subtile sit ante elementum. Et si ita sit: ⁊ ignis est vt dicūt subtilior alijs corporibus: tūc ignis erit prior oīb⁹ rebus prioritate nālī. Si igiť ignis non fuerit subtilior omnib⁹ rebus: hoc nō ꝯtradicet nostro sermoni. Necesse est enī vt primū subtile sit aliqđ corpoꝝ nāliū: non corpus medium.

42 Et cum declaratum est ꝙ elemēta debent esse finita: considerādum est vtrū sint vnū aut plura: ⁊ si plura quot: sed quot sunt dimisit vsq̄ ad librū generationis: quapp existimať ꝙ iste liber quasi precedit librū gñatiōis ⁊ corruptiōis. ¶ Et q̄ dicentes elēta eē finita: q̄dam dicunt ea eē vnū elementoꝝ: aut vnū extremoꝝ: aut vnū medioꝝ. Et q̄dam dicunt illud eē aliud ab elētis: q̄dā dicūt ipm esse mediū īter aquā ⁊ aerē: spissius aere ⁊ subtilius aqua: ⁊ q̄dā vt reputo dicūt ipm eē mediū īter ignē ⁊ aerē: ⁊ hoc ītendebat cū. d. ⁊ q̄dā eoꝝ dicūt ipm esse subtilius ⁊c̄. ¶ Et cū. d. oēs opiones eoꝝ in h vno: īcepit ꝯtradicere sermoni dicentis ipm eē mediū īter duo illoꝝ: ⁊ ꝙ est vnum medioꝝ: cū vterq̄ ſmo ꝯueniat in ponēdo elētū īter duo extrema: qđ ē ꝯtrariū ei qđ dcm̄ est in diffōne elemēti: quod est simplicissimū eoꝝ que existūt in cōposito. Duo aūt extrema: aut sunt simpliciora medio: cū mediū fuerit ex q̄litate: aut vnum eoꝝ erit simplicius medio: cū mediū fuerit ex q̄ntitate. ¶ Et. d. Dicamus igiť nos ꝙ oīs q̄ posuit ⁊c̄. i. ꝙ oīs qui posuit elētū esse mediū īter duo extrema: ⁊ posuit illa duo extrema eē cōposita ex illo elemēto: oblitus est diffōnem elemēti: ⁊ ē ꝙ est simplicius eoꝝ que sunt in composito: ⁊ siue posuerit ipsum eē vnum quatuor corpoꝝ: aut corp⁹ mediū inter duo eoꝝ. ¶ Et. d. ꝙ alia elemēta fiunt ex eo ⁊c̄. q̄ dicunt ꝙ gñatio ceteroꝝ corporū q̄tuor ex hoc medio est ſm densitatē ⁊ raritatē: ⁊ ꝙ gñatio ceteroꝝ corpoꝝ q̄tuor ꝯseq̄tur diuersitatē eius in raritate ⁊ densitate. s. cū recepit dēsitatē equalem densitati aque erit aqua: ⁊ cū terre erit terra: ⁊ cū recepit raritatē eq̄lē raritati aeris erit aer: ⁊ cum ignis erit ignis: ⁊ silr cōtingit ponētib⁹ elētum mediū: lȝ vnū quatuor. ¶ Et non sicut existimat Themistius ꝙ īpossibile non contingit eis: nisi īquātū ponūt gñationem ſm raritatē ⁊ densitatē: īmo ꝯtigit eis inq̄ntū ponūt elētū eē medium inter ea que gñantur ex eo quocūq̄ mō gñanť: aut cōpositiōe: aut dissolutione:

Liber de celo precedit librū perigeneseos.

Appet ex h mediū cōponi ex extremis.

Cōtra Themistium.

aut dēsitate: aut raritate q̄ sūt apđ eos cōgregatio ⁊ segregatio. ¶ Et cū narrauit ꝙ ꝯdicūt sibi ⁊ nō ꝑcipiunt: dixit: qm̄ si diuersitas sit ex cōpositiōe elemētoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ ꝯdictio ꝯtingit eis: qm̄ ponūt dēsitatē ex cōgregatiōe: ⁊ dēsitatē multitudinis partiū: ⁊ raritatē ex exitu ptiū ⁊ amplitudine foraminū: ⁊ necesse est: vt corpus raꝝ ꝙ sit ex h medio sit paucioꝝ ptiū elemēti ex quo sit: ⁊ qđ est h⁹ ē ꝑus medio ⁊ digni⁹ vocari elētum. Elētum enī si est ex q̄ntitate dȝ esse paucioꝝ ptiū eoꝝ q̄ inueniūť in cōposito: sed si fit ex q̄litate dȝ eē simplici⁹. ¶ Et Themistius. d. ꝙ h nō ꝯtingit eis nisi q̄ ponūt gñationē ꝑ dēsitatē ⁊ raritatē q̄ sūt ex caplo q̄ntitatis: ⁊ si posuissent ea ex capitulo q̄litatis nō ꝯtingeret eis hoc īpolē: ⁊ h qđ dixit Themistius: ⁊ si posuissent ⁊c̄. nō ꝯtingeret eis: h impolē est qđ dicit Arist. in lib. de gñatiōe: qm̄ si posuerint dēsitatē ⁊ raritatē eē ex caplo q̄litatis substātialis: ꝯtinget vt mediū inter duo elemēta non hēat formā in actu vt eēt prima mā: aut esset ignis ⁊ aer insimul: aut aer ⁊ aq̄ insil. Et si posuerint ipm ex capitulo q̄litatis accidētalis: ꝯtinget alterationē esse: qđ est īpolē apud eos. ¶ D. d. ⁊ si ita sit: ⁊ ignis sicut dicūt ⁊c̄. i. ⁊ si illic fuerit corpus subtilius elemento: necē est vt illud corpus sit elētū. Si igiť ignis subtilius est corpoꝝ apđ eos vt dicūt: ꝯtinget vt ignis sit elētū: ⁊ si ignis non fuerit subtilius alijs corporib⁹: ⁊ dixerit aliq̄s alius ꝙ aliqđ corp⁹ est subtilius h nō nocebit nobis: neq̄ ꝓderit eis in hoc quod cōtinget eis. Illud enī subtilius dȝ eē elemētum: nō illud mediū qđ ponunt esse elemētum. ¶ Et hoc intendebat cum dixit. si igiť ignis nō fuerit subtilius oīb⁹ corporibus ⁊c̄. i. qm̄ si nō posuerit aliq̄s ꝙ corpus subtili⁹ est ignis: tñ propter hoc non euadunt ab eo qđ cōtingit eis necessario. s. ꝙ corpus subtilius sit elementū: non illud medium qđ ponunt ipsi elemētum. ¶ D. d. necessarium est enī vt primū subtile ⁊c̄. i. necēium est enī vt sit ſȝ sermonē eoꝝ aliqđ corp⁹ nāle subtilius oīb⁹ corporib⁹: ⁊ ꝙ nō sit corp⁹ mediū qđ posuerint: ⁊ sic erit elemētū aliud ab eo quod posuerūt.

Them.

¶ Adhuc autē spissitudine: ⁊ raritate alia generare nihil differt q̄ȝ subtilitate ⁊ grossitie. Subtile quidē enī rarū: grossū aūt volūt eē spissum. Iterū aūt subtilitate ⁊ grossitie idē qđ ⁊ magnitudine: ⁊ paruitate. Subtile quidē enim quod paruarū partiū. Grossum aūt qđ magnaꝝ. Qđ enī extensum est in multum subtile. Tale autē ē ꝙ ex paruis partib⁹ ꝯstat. Itaq̄ ipsis accidit magnitudine ⁊ paruitate diuidere aliorum substātiā. Sic aūt ꝺterminātib⁹ oīa accidit dicē ad aliqđ ⁊ nō erit simplr: h q̄dē ignis: h aūt aq̄: h autē aer. Sȝ idē: ad hoc q̄dē ignis: ad aliqđ aūt aliud aer: qđ quidē accidit: ⁊ plura q̄dē elēta dicētib⁹: magnitudīe autē ēt ⁊ paruitate ea differre volētib⁹. Qm̄. n. quanto determinatum ē vnūqđq̄ erit q̄dam rō adiuicē magnitudinum. Quare habētium hanc rationē adinuicē: necē hoc q̄dē aerē eē: hoc aūt ignē: hoc aūt terram: hoc aūt aquā: ꝓp inesse in maiorib⁹ numerorum rationes.

¶ Dicamus

¶ Dicamus etiā ꝙ sermo dicētis ꝙ oīa elemēta gñata sunt ex dēsitate ⁊ raritate vnius elemēti nō differt a sermone dicentis ꝙ oīa sunt gñata ex paruis ⁊ magnis. Subtilitas eni est ꝑuitas ꝑtiū: ⁊ spissitudo est magnitudo partiū. Subtile eni est expansuꝫ ⁊ dilatatū: ⁊ nō est hᵒ nisi cōponat̃ ex ꝑtibꝰ paruis. Et ꝯtinget necīo dicere ꝙ oīa elīta sūt cōparatiua: ⁊ ꝙ nullū elīntum est ignis verus: neqꝫ aer verus: sꝫ in respectu quorūdā est ignis: ⁊ in respectu alioꝝ aer: ⁊ in respectu alioꝝ est aqua: sicut ꝯtingit dicentibꝰ ꝙ elemēta sunt plura infinita: ⁊ non differunt nisi ꝑm paruitatē ⁊ magnitudinē partiuꝫ: ⁊ sunt dicentes ꝑtes esse indiuisibiles. Dicamus ergo eis ꝙ cū distinxerit quedaꝫ elīnta a qbusdam ꝑm quātitatē: necessario erit idē elemētuꝫ ignis ⁊ aer: aqua ⁊ terra. Partes eni parue perueniunt in magnis necīo: qm̄ eadē pars in respectu quarūdā partium est parua: ⁊ in respectu quarūdā ē magna.

43 ¶ Hec est alia ꝯclusio ꝯtigēs istis ēt: qm̄ plura ipoꝫ̄ia contigentia dicētibꝰ ꝑtes idiuisibiles: contigunt etiā eis. s. ꝙ sube corpoꝝ simplicium sunt eedem: qm̄ dicens elemētū eē vnū corpus nō pōt cōponere ex eo res diuersas: nisi ꝑ diuisiōeꝫ in ꝑtes diuersas ꝑꝫ q̄ntitatē: aut ꝑm positiōeꝫ ⁊ sitū: hoc ipoꝫ̄e ꝯtingit dicentibus ꝑtes eē idiuisibiles. ¶ Et. d. dicamus ēt ꝙ sermo dicētis ⁊c. i. intēdit ꝑ elementa corpa q̄tuor: qm̄ ita vocabant̃ tūc. ⁊. q. d. ⁊ dicamus etiā ꝙ ꝑmo dicentis hec corpa vocata elīnta eē composita ex vno elemento siue ex medio qᵒ est inter duo extrema eoꝝ: siue ex medio iter duo eoꝝ ꝑm densitatē ⁊ raritateꝫ nō differt a ꝑmone dicētis ꝙ corpa hec simplicia cōponant̃ ex ꝑtibꝰ ꝑuis ⁊ magnis. i. nō differūt nisi ꝑꝑ paruitatē ꝑtiū: aut magnitudinē eaꝝ. ¶ D. ōdit cāꝫ in h̄: ⁊ dixit: subtilitas eni ⁊c. i. subtilitas eni ē ex ꝑuitate ꝑtiū: spissitudo aūt ⁊ grossities ē ex magnitudīe partiū: hoc idē nec̄e ē dicere nō ponēti subtilitatē et spissitudinē ex caplᵒ q̄ntitatis vel q̄litatis. ¶ D. īcepit narrare qūo ꝯtigit ꝙ subtile ē cōpositū ex ꝑtibꝰ paruis. ⁊. d. subtile. n. ē expansum ⁊ dilatatū ⁊c. i. ⁊ cā in hoc ꝙ subtilitas dꝫ eē ex ꝑtibꝰ ꝑuis est: qꝛ debent cōgregari ī eo duo: raritas ⁊ ꝑuitas ꝑtiū. Distātia. n. partiū adiuicē ē cū magnitudīe: ⁊ nō corrūpit subtilitatē ⁊ tenuitatē. subtilitas eni ⁊ tenuitas q̄rūt ꝑuitatē ꝑtiuꝫ in ꝓfundo. Spissitudo aūt eaꝝ est magnitudo ī ꝓfundo: ⁊ raritas ēt q̄rit multitudinē foraminum ex q̄ ꝓuenit paruitas ꝑtiū. Spissitudo aūt ecōtrario. Necesse ē igit̃ vt ꝑtes ex qbꝰ subtile cōponit̃ sit miōris expāsiōis in tribꝰ dimēsiōibꝰ: quapꝑ sunt miores ꝑtibꝰ ex qbꝰ spissuꝫ cōponit̃: ⁊ cōtingit ēt eis aliᵒ ipoꝫ̄e ꝑꝑ h̄ qᵒ posuerūt diuersitatē inter spissuꝫ ⁊ raꝝ ꝑꝑ ampliatiōeꝫ foraminū: nō ꝑꝑ ꝑuitatē ⁊ magnitudinē: vt ī subtili sint pauciores: ⁊ ī spisso plures: cuꝫ fuerint duo corpa eq̄lia. Et ēt raꝝ sicut diximus necesse ē vt sit pluriū foraminū: quapꝑ ꝑtes sūt minores: ⁊ ex h̄ mō nō ꝯtigit vt sint pauciores eis q̄ sūt in spisso: qm̄ nō ꝯtinget vt sint pauciores nisi cū fuerint ꝑtes in eis in eadē magnitudīe ⁊ ꝑuitate: quapꝑ nec̄e est vt raꝝ sit aut paucioꝝ ꝑtiū aut mioꝝ: ⁊ ipossibile est qᵒ seq̄t̃ ex h̄ vnuꝫ ⁊ idē est. ¶ D. d. ⁊ si ita sit ꝯtigit eis necīo ⁊c. i. ⁊ cū sube corpoꝝ simplicium nō differūt nisi ꝑm diuersitatē ꝑtiū in magnitudīe ⁊ ꝑuitate: ꝯtigit eis dicē ꝙ oīe subaꝝ corpoꝝ sunt ꝑꝑ partes ꝑuas ⁊ magnas: ita ꝙ suba ignis nō differt a suba terre: nisi qꝛ ignis cōponit̃ ex ꝑtibꝰ ꝑuis in vltimo: terra aūt ex magnis in vltimo. ¶ D. d. ⁊ cuꝫ posuerint oīa ꝑm hūc modū: ꝯtinget eis dicē ꝙ oīa elementa sunt in cōparatiōe ⁊c. i. ⁊ si elīnta nō differunt nisi ꝑuitate ⁊ magnitudine. Magnū aūt ⁊ ꝑuū sunt relatiua: idē eni est magnū ⁊ ꝑuū in respcū diuersorum: ꝯtinget vt idē sit ignis ī respectu maioris: ⁊ aer in respectu minoris: ⁊ aq̄ in respectu alteriꝰ. ¶ Et qꝛ hoc ipoꝫ̄e accidit dicētibus ꝑtes indiuisibiles ꝑm ꝙ ponūt ꝙ iste ꝑtes differūt magnitudine ⁊ ꝑuitate: ⁊ ꝙ ista diuersitas ē cā diuersitatis corpoꝝ cōpositoꝝ ex eis: dixit. sicut accidit dicentibꝰ elīnta esse pl̄a ⁊c. ⁊ dixit. dicamus igit̃ eis ꝙ cū distinxerint q̄dā elīnta a qbusdā ⁊c. i. dicamus istis ex h̄ qᵒ ponitis ꝙ corpora q̄tuor simplicia differāt abiuicē ꝑꝑ ꝑuitatē ⁊ magnitudinē. paruū eni ⁊ magnū sunt relatiua: ꝯtingit necīo vt idē corpus sit ignis ⁊ aer ⁊ aqua. Qm̄ cū posuerimus ꝙ aer nō est aer: nisi ꝙ ꝑtes eiꝰ sunt maiores ꝑtibꝰ ignis: cōtinget vt in respectu aq̄ sit ignis: qꝛ ꝑtes eiꝰ sunt minores ꝑtibꝰ aque: ⁊ in respectu ignis aer: ⁊ ī respectu terre aq̄: ⁊ silr̄ cōtingit in aq̄. ¶ D. d. qm̄ ꝑtes que sunt in magnis necīo. h̄ ē q̄si cā alia a ꝑdicta: illic eni fecit cōparationē de corpibꝰ simplicibus adiuicē inq̄ꝫtū ꝯstituunt̃ ex ꝑtibꝰ q̄ dicunt̃ esse ꝑue ⁊ magne. hic vᵒ q̄si fac̄ cōpationē iter ꝑtes existētes ī eodē elīnto. Qm̄ vᵒ h̄ ꝯtigit dicētibꝰ ꝑtes eē idiuisibiles: māifestū ē cū opinant̃ ꝙ in eodē corpe sūt parue partes: ⁊ magne īfinite q̄ exeūt abinuicē: ꝯtingit igit̃ vt ꝑm ꝑuas sit ignis: ⁊ ꝑm magnas aqua. ꝑm vᵒ opiōneꝫ dicētis elīntū eē vnū: ⁊ ꝙ gñatio sit in raritate ⁊ densitate: ꝯtinget necīo vt vnū ⁊ idē elīntum sit cōposituꝫ ex ꝑtibꝰ pluribꝰ. Rarū. n. hꝫ ꝑtes ꝑuas: spissum aūt magnas: sꝫ inq̄ꝫtū ponūt ꝙ spissuꝫ transmutat̃ in raꝝ: ⁊ rarū in spissuꝫ: ꝯtigit eis vt ꝑtes sint parue cū magnis sicut ꝯtigit illis. ¶ Et non solū mō contingit eis: vt idē corpus sit aq̄ ⁊ ignis tm̄: sꝫ eadē pars eaꝝ ex qbꝰ cōponit̃ illud corpus: in respectu. n. minoris est aq̄: in respectu aūt maioris est ignis: ⁊ iō dixit: qm̄ eadē ꝑs in respectu q̄rūdā ꝑtiuꝫ ē magna: in respectu quarūdaꝫ est ꝑua: ⁊ sic potest itelligi.

¶ Quicūqꝫ autē ignē supponit elementum: hoc quidē diffugiūt: alia autē ipsis necessarium irrationabilia accidere. Hi qdem eniꝫ ipsorum figuram coaptant igni: quēadmodū pyramidem faciētes: ⁊ hoꝝ hi qdē simplicius dicentes: qm̄ figurarum acutissima pyramis: corporum autem ignis.

¶ Dicētibus autē ignem eē elemētum non contingit hec contradictio que cōtingit istis contra quos loquebamur vsqꝫ huc: sed accidunt eis alia irrōnabilia. Quidam igitur eorum dicunt ꝙ ignis habet figuram pyramidalē. Et qdā eoꝝ verificāt hoc sermone debili simplici: dicendo ꝙ nulla figura est

velocioris penetrationis ꝙ̄ pyramidalis: ⁊ nullū corpus ē velocioris penetratiōis ꝙ̄ ignis: figura igit̄ ignis erit pyramidalis.

44 ¶ Cum ꝯdixit dicentib⁹ elemētū esse vnū elītoꝝ medioꝝ q̄tuor corpoꝝ: aut medium inter duo illoꝝ aliud ab vtroq;. incepit ꝯdicere dicētib⁹ elītum esse ignē tm̄. ¶ Et q2 h̄ dicētib⁹ nō ꝯtingūt hec ipossibilia q̄ illis cōtigūt alijs: q2 ignis existimat̄ simplicior quatuor corpib⁹: ⁊ iō nō ꝯtingūt eis ipossibilia q̄ cōtingūt dicētib⁹ mediū eē: q̄ nō ꝯtingebāt eis nisi inquātū ponebāt elītū mediū. ¶ Et iō. d. dicētib⁹ aūt ignē eē elītū ⁊c̄. D. d. sed accidūt eis alia irrōnabilia. D. d. qdā igit̄ eoꝝ dicūt ꝙ ignis h̄z figuram pyramidalē: ⁊ cū dixit h̄ dedit rōnē eoꝝ sup h̄: ⁊. d. ⁊ qdā eoꝝ verificāt h̄ ⁊c̄. Et syll's eoꝝ sic cōponit̄ vt appa ret. Ignis est velocissimus oīuz in trāsitu. Et figura pyramidalis est velocior alijs figuris. Ergo ignis h̄z figurā pyramidalez. Et sic faciūt syllogismū ex duabus affirmatiuis in scda figura: ⁊ ēt si ꝓpositio maior ꝯuerteret̄ nō eēt vera: qm̄ nō oē cui⁹ ptrāsit⁹ est velocior in corpib⁹ h̄z figurā pyramidalē nisi in eis: quoꝝ velocitas est in ptrāsitu pp figuram: ⁊ hoc est in habētibus figuras: ignis aūt adhuc non est notuz: vtrum sit de habentibus figuras: aut non.

Nō oē cuius ptransitus est velocior i corporib⁹ h̄z figuram pyramidalem.

¶ Hi aūt psuasibilibus rōnē adducētes: qm̄ corpa cōponūtur ex eo ꝙ subtilissimaꝝ ptiū. Figure aūt q̄ solide ex pyramidibus. Itaq; qm̄ corpoꝝ ignis subtilissimū. Figuraꝝ aūt pyramis subtilissima ⁊ pria. Pria aūt figura primi corpis pyramis vtiq; erit ignis.

¶ Et qdam eoꝝ verificāt hoc alio s̄mōe. dicēdo ꝙ oīa corpora sunt cōposita ex subtilissimo corporum: ⁊ ꝙ melior figurarum est composita ex figuris pyramidalib⁹. Et cū ita sit manifestum ē ꝙ ignis ē subtilior ceteris corpib⁹. Et ꝙ figura pyramidalis ē minor ⁊ prior figuris. Necesse est vt prima figura sit in primo corpore. Ignis igitur habet figuram pyramidalem necessario.

45 ¶ Dicit: ⁊ qdā eoꝝ verificāt suū sermonez alia rōne nō vera: q̄uis sit sufficiētior p̄ma: dicēdo ꝙ si oīa corpora debēt eē cōposita ex subtiliorib⁹ corpib⁹: ⁊ sunt cōposita ex igne: māifestū ē ꝙ ignis est subtilior corporib⁹ ceteris: ⁊ ꝙ ē prior eis nā. ¶ Et ēt si hn̄s figurā priorē oīb⁹ figuris. s. spericā ē cōpositū ex corporibus pyramidalib⁹: māifestū ē ꝙ ista figura ē simplicior ⁊ prior figuraꝝ in nā. ¶ Sed Aꝛ. induxit duo precedētia insil: deide duo ꝯn̄tia insil: ⁊. q. d. ꝙ si oīa corpora sunt cōposita ex subtiliorib⁹ corpib⁹ ⁊ corpora sunt composita ex igne: ⁊ ēt corp⁹ qd̄ est p̄mū corpoꝝ. s. spericū est cōpositū ex corpib⁹ pyramidalib⁹: manifestuz est ꝙ ignis ē subtilior ceteris corpib⁹ et prior eis. Et manifestū est ꝙ figura pyramidalis est minimū corpoꝝ cū sit elītū eoꝝ: ⁊ pōt intelligi per meliorē figurā: figura sperica: ⁊ figure eq̄liū supficierum ⁊ anguloꝝ. s. quinq; dicte in geometria q̄ sunt figure elītoꝝ. ¶ D. d. nec̄e est vt p̄ma figura ⁊c̄. i. ⁊ cū manifestū est ꝙ ignis est p̄mū corpoꝝ: ⁊ pyramis ē prima figuraꝝ: ⁊ figura p̄ma d3 eē ī p̄mo corpe: māifestū est ꝙ ignis d3 h̄re figurā pyramidalē. ¶ Themistius aūt dicit ꝙ rōcinatio istoꝝ quā cōprehēdit Arist. eadē est cū rōcinatiōe quā ipse fecit supius in isto libro: in ꝓbādo ꝙ motus circularis d3 eē in corpore celi. Posuit eni ꝙ iste motus est p̄mus motuū. Et corpus celeste p̄mū corpoꝝ: g̊ p̄mū d3 eē in p̄mo. Et dico ēt ꝙ nō op3 vt existimet̄ qd̄ p istā eandē declarationē d̄clarauit ipse figurā celi. Posuit. n. ꝙ celuz est p̄mū corpoꝝ: ⁊ ꝙ figura sperica est p̄ma figuraꝝ: ⁊ figura p̄or d3 eē in corpe p̄ori: g̊ figura celi est sperica. ¶ Dicamus nos igit̄ ꝙ Aristo. nō fundauit hāc demōstrationē nisi sup hoc ꝙ celū nec̄e ē vt habeat figurā iquātū mouet̄ p se: ⁊ iquātum ē aīal. Et cū positū fuit ip3 h̄re figurā: nec̄e est s̄m demōstrationē illā vt sit spica. Nōdū aūt d̄clātū est de elītis vtrū habeāt figurā: s3 etiā nō vident̄ h̄re figuraz vt declarauit: ⁊ etiā declarabit post Aristo.

¶ Hi aūt de figura nihil enunciāt. Subtilissimum aūt ptib⁹ solū faciunt. Deide ex hoc cōposito aiunt facta eē alia: queādmodum vtiq; si ex inflata parua decisione. Vtrisq; aūt eadē accidūt difficilia. Siqdē eni indiuisibile primū corpus faciūt: iterū veniēt pri⁹ dicte rationes ad hanc suppositionem.

¶ Et qdā alioꝝ non fecerunt rememorationez de figura ignea oīno: s3 dixerūt ꝙ ignis est subtilior alioꝝ oīuz corpoꝝ tm̄. Deinde dixerūt ꝙ ex cōpositiōe partium ignis adinuicē ⁊ densitate eaꝝ fiunt alia corpa: q2 naturaliter fuit tumorosus ignis: ⁊ cuz ꝯstringitur fiunt ex eo alia corpa s̄m cōstrictionez eaꝝ. Dicamus nos igit̄ ꝙ his sermonibus contingūt multa ipossibilia difficilia. Quoniam si posuerint primum corpus partem indiuisibilem: venient etiam predicta inconuenientia in parte indiuisibili.

¶ Cum dixit ꝙ qdā dicētiū ignē eē elītū dāt ei figurā pyramidalē: dixit ēt ꝙ qdā nō dāt ei figurā oīo: ⁊ ꝙ vterq; ꝯueniūt ī h̄ ꝙ ignis ē subtilior ceteris corporib⁹: ⁊ ꝙ ex diuersitate cōpositiōis ptiū ignis ī diuersitate fiūt cetera corpa ex eo. Ignis eni apud eos creatus fuit tumorosus nāl'r. i. remot⁹ in ptib⁹ ab inuicem in vltimo: ⁊ cū ille ptes ꝯstrigunt̄ adīuicē ⁊ appropinquāt: si paꝝ fiet aer: si magis fiet aq̄: ⁊ si plus fiet terra. ¶ Et hoc ītēdebat cū dixit. deinde dicunt ꝙ ex cōpositiōe partiū ignis ⁊c̄. i. ⁊ s̄mo eius ī h̄ ē intellectus p se: ⁊ pōt ītelligi iste s̄mo de his qui dant figurā igni: ⁊ pōt ītelligi sicut diximus de vtroq; cū ꝯueniūt in h̄ ꝙ gn̄atio fit ex igne p dēsatiōez. ¶ Et cū. d. opiones eoꝝ in hoc icepit ꝯdicere eis: ⁊. d. dicamus igr̄ ꝙ accidūt ex istis s̄mōib⁹ plura ipol'ia ⁊c̄. i. qm̄ si dixerit ꝙ ptes p̄mi corpis qd̄ ē ignis apd̄ eos: quoꝝ ꝯstrictio est cā spissitudinis sunt ptes īdiuisibiles ꝯtigēt eis oīa ipossibilia cōtingētia dicentibus partes esse indiuisibiles que iam narrauimus. 46

¶ Adhuc non contingit hoc dicere naturaliter volentibus cōsiderare. Semp. n. omne corpus corpori comparabile s̄m quantum. Magnitudines aūt similitudinē subeūt rōnis: ⁊ siliū partiū iter se ⁊ elemētoꝝ: puta

omnis

omnis aque ad oēm aerez: ꝛ elemēti ad ele-
mētum: similr autē ꝛ in alijs. Aer autē ma
ior est aqua: ꝛ subtilissimo grossissimo: ma
nifestum quoniaz ꝛ elemētum minus erit
aque ꝙ̄ aeris. Si igiť minor magnitudo exi
stit i maiori: diuisibile vtiqꝫ erit aeris elntū:
silr aūt ignis ꝛ totaliter subtilissimoruz.
¶ Et dicamꝰ ēt ꝑmonē nālē ꝙ ipōle ē vt ele-
mētuz sit pars idiuisibilis: ꝛ hoc manifestū
est si ipsi ꝑscrutati fuerint de h nālr. Qm̄ si
hoc fuerit: necesse est vt oē corpus cōueni-
at alij corpori in quantitate ꝛ magnitudine.
Magnitudo eniz partiuz consimiliū indiui
sibiliuz assimilatur adiuicem. Dico ꝙ ma-
gnitudo corporuz totius aque assimilať ma
gnitudini corporū totius aeris: ꝛ silr de ce-
teris elemētis. Et nos nō videmus h. s. qm̄
aer est maior in magnitudīe ꝙ̄ aqua. Et silr
oē corpꝰ subtile est maioris magnitudis cor
pore grosso. Et si ita sit: manifestū ē ꝙ ele-
mētū aque est minus elnto aeris. Reuerta
mur igiť ꝛ dicamus ꝙ si magnitudo mino
ris elemēti est in magnitudīe maioris elnti:
necessariuz est vt elemētum aeris cadat sub
diuisiōe: ꝛ silr elemētuz ignis: ꝛ silr omne
corpus subtile. Declaratuz est igiť ꝙ elemē
tum ignis est diuisibile necessario.

47 ¶ Cum dixit ꝙ dicētes ignē eē elemētuz: ꝛ ꝙ gñatio
ex eo fit ꝑm dēsitatē: continget ei vt sit compositꝰ ex
pluribꝰ ꝑtibus in ꝙ̄titate: ꝛ ꝙ ille partes sunt elntū:
quapropter sermo eoꝝ est silis ꝑmōi dicētiū partes
esse indiuisibiles. Et si dixerint ꝙ ille ꝑtes sunt indi
uisibiles: tūc. n. ꝯtiget eis oē ipōle qđ dcm̄ est in h li-
bro ꝛ in physicis. Incepit ēt h dicere aliđ impōle qđ
contingit eis ꝛ ē ꝯdictio nālis nō doctrinalis. ¶ Et
dixit. dicamus mō ꝑmonē nālē ꝙ impōle est ꝛc̄. i. de
mōstremꝰ mō rōnē nālez ex q̄ appet ꝙ impōle ē vt
ignis sit cōpositꝰ ex ꝑtibꝰ idiuisibilibꝰ. ¶ D. d. ꝛ hoc
manifestū ē si ꝑscrutati fuerint nālr de h. i. ꝛ m̄aife-
stū est ꝙ h ē ipōle ei q nālr voluerit ꝑscrutari đ h. s.
cū ꝯsiderauit in mō trāsmutationis elntoꝝ adinui-
cem. ¶ D. incepit dicere illum modū: ꝛ. d. qm̄ si hoc
fuerit: erit tūc qđlibet corpus declinās ꝛc̄. i. dicamus
igiť ꝙ si corpa simplicia q̄ sunt aqua: ignis: aer: ꝛ ter-
ra fuerint cōposita ex ꝑtibꝰ idiuisibilibꝰ: nece est vt
q̄libet ꝑs alicuiꝰ eoꝝ q̄ gñanť ab aliqua ꝑte alterius
sit eq̄lis ei i magnitudīe ꝛ ꝙ̄titate: neqꝫ maior: neqꝫ
minor. V. g. ꝙ cū pars aeris sit ex ꝑte aq̄: nece est vt
ꝑs aeris sit eq̄lis ꝑti aque: ꝛ silr de alijs. ¶ D. d. cāz
in hoc: ꝛ. d. qm̄ magnitudo ꝑtiū ꝛc̄. i. ꝛ hoc nece ē: qm̄
partes q̄ sunt in ꝑte elnti a qua gñatio est: ꝛ in ꝑte ge
nerata alterius elnti sūt eq̄les in ꝙ̄titate ꝛ in nume-
ro ꝛ in specie: ꝛ h intendebat cū. d. assimilať adinui-
cē. i. in nūero ꝛ in ꝙ̄titate ꝛ forma: quapp necesse est
vt generatum: ꝛ illud a quo est generatuz sint eq̄lia:
cū vtrūqꝫ sit cōpositū ex ꝑtibus equalibꝰ in numero
ꝛ magnitudine: ꝛ specie: ꝛ nō illic sit vacuū. ¶ Et cū
dixit: ꝙ necesse est vt magnitudo corpoꝝ simpliciuz
sit equalis: dixit ꝛ nos nō videmus hoc ita: qm̄ aer ē
maior aqua: ꝛ h qđ dixit de elntis est manifestū. Vi
demus eni ꝙ cū ꝑtes elnti spissioris trāsmutētur in
elntum subtilius fient maioris corporis. ¶ D. d. ꝛ si
ita sit manifestū est ꝛc̄. i. ꝙ magnitudo aq̄ est minor
magnitudīe aeris. Et cum elnta q̄ sunt in eis sunt eq̄
lia numero ꝯsilia in forma: ꝛ vacuū nō est inter ꝑtes
ex q̄bus ponunť hec corpora: nece ē vt ꝑtes q̄ sunt in
corpore subtiliori sunt maiores eis q̄ sūt in spissiori.
¶ Et cū posuit h dixit: reuertamur igr̄ ꝛ dicamꝰ ꝛc̄.
idest dicamus igiť ꝙ ꝯtinget h ex hoc ꝙ ꝑtes q̄ sūt
in corpe subtiliori diuidanť in ꝑtes q̄ sūt i spissiori:
cū ꝙ̄titas partis mioris sit in ꝑte maiori. s. q2 minor
partiū illaꝝ est pars maioris. Et vr̄ mihi ꝙ intendit
ꝙ cū elntum altereť in elntuz: continget vt ille ꝑtes
alterentur ex magnitudine in paruitatē: si subtile al
tereť in spissuz: ꝛ ex paruitate in magnitudinē: si ecō-
uerso. ¶ D. d. ꝛ silr oīs pars subtilis recipit diuisio-
nem. i. ꝛ oē corpus subtile ꝯstat ex ꝑtibꝰ indiuisibili-
bus. ¶ D. d. declaratū est igiť ꝙ elntuz ignis recipit
diuisionē necessario: ꝛ ꝙ ītēdit per hoc dicere ꝙ ꝯti-
git eis dicere: vt ignis q est elntum habeat elntum. s.
partes ex q̄bꝰ cōponiť: ꝛ ille ꝑtes ēt hēant elnta cum
recipiāt diuisionē. ꝛ vlr si dixerint ꝙ ille ꝑtes sūt di
uisibiles: ꝯtinget eis vt elnta sint īfinita. Diuisio enī
in magnitudinibus est infinita. ¶ Et vlr si dixerint
ꝙ elntuz est vnum corpꝰ nō possunt euadere a dicen
do ꝑtes eē: qm̄ ipōle est vt corpꝰ fiat a corpe: nisi ꝑm
alteꝝ istoꝝ duoꝝ modoꝝ: aut cōpositiōe: aut cōple-
xione: sꝫ ipōle ē vt corpus fiat a corpe vno ꝑꝫ comple
xionē: relinqtur g̊ ꝑm cōpositionē. Et cū factū fuerit
per cōpositionē: nece ē vt corpꝰ ex quo corpꝰ cōposi-
tū sit diuidať in ꝑtes i q̄bꝰ fiet magnitudo pp cōpo-
sitionē aliaꝝ ꝑtiū: ꝛ h ē manifestiꝰ de h qđ appet ex
suo ꝑmone. ¶ Themistiꝰ aūt exposuit hūc locū sic.
ꝙ ꝑtes ex q̄bꝰ elnta componūtur cum posite fuerint Expō Themistij.
cōsiles in ꝑuitate tm̄. s. vt sint indiuisibiles: cōtinget
ex hoc vt ꝙ̄titates corpoꝝ simpliciū sint eq̄les: ꝛ cū
videnť ineq̄les cōtinget vt subtile eoꝝ sit ex ꝑtibus
maioribꝰ. s. vt nō sint eq̄les vl ꝯsiles i ꝑuitate. ¶ Et Themistius ꝯdicit Arist.
ipse opponit huic dicēdo ꝙ nō ꝯtingit vt quātitates
eoꝝ sint eq̄les: nisi cū ꝑtes eoꝝ non solūmō fuerint
eq̄les in ꝑuitate: sꝫ in nuō. Et silr si hec corpora sim-
plicia fuerint posita diuersa in magnitudīe nō ꝯtin-
git: vt ꝑtes corpis subtilis sint maiores: nisi si nūerꝰ
fuerit eq̄lis. ¶ Nos aūt dicimꝰ ꝙ ex gnōne vniꝰ isto-
rū corpoꝝ ex altero ꝯtiget vt ille ꝑtes sint i eis eedē Auroys defensio p Ar. ꝛ ꝯ Themist.
nūero. Si igiť gñatū ꝛ illđ ex q̄ gñať nō fuerint eq̄-
les in magnitudīe ꝯtiget necio: vt ꝑtes subtilis cor-
poris sint maiores cū fuerint eq̄les in nuō ꝑtibꝰ cor-
poris spissioris. s. mioris ꝙ̄titatis: ꝛ totū hoc nō ꝯtin-
git eis nisi q2 cōcedunt vacuum esse impossibile.

¶ Si autē diuisibile figurantibus qdē ignē
accidet nō eē ignis partē ignē: pp nō cōponi
pyramidē ex pyramidalibus. Adhuc autez
non omne corpus eē: aut elntum: aut ex ele
mentis. Pars eniz ignis neqꝫ ignis est: ne-
qꝫ alterum elementum nullum.
¶ Et ꝯdicamus eis q figurant ignē: ꝛ dicūt
ꝙ ignis est elntuz: q2 est figuratus prima fi
gura. Et dicamus ꝙ si ignis est elementuz:
q2 figuratus est in prima figura: scilꝫ pyra-

midali: z illa figura nõ est cõposita ex multis figuris pyramidalibus: contiget eis ex h sermone vt non sit omne corpus: aut elntũ: aut gnãtum ex elemento. Corpus eni ignis non est ignis: neq3 aliud elemẽtũ oĩno.

48 ¶ Cum cõtradixit dicẽtibus ignẽ eẽ elntum inq̃tuz est subtilissimũ oĩum corpoꝝ: incepit ȝdicere ponentibus ignẽ esse elementũ: qꝛ h3 figurã q̃ est elemẽtũ figuraꝝ. s. pyramidalẽ. ¶ Et dixit: z ȝdicam⁹ eis zc. idest z ȝdicamus ponẽtib⁹ ignis figurã pyramidalẽ z dicẽtibus ip3 eẽ elntuz corpoꝝ z p̃mũ eoꝝ q h3 figurã primã: qm̃ sicut primũ corpus h3 p̃mã figuraz: ita etiã qd̃ h3 primã figurã est p̃mũ corp⁹. ¶ Deide icepit ȝdicere eis: z dixit: Dicam⁹ igitur ꝙ si ignis ẽ elntũ. i. ꝙ si ignis inq̃tũ est ignis h3 primã figurã. s. pyramidalẽ: z iã declatũ est a geometris ꝙ pyramis nõ diuidit̃ p̃mo ĩ pyramides: nece ẽ vt pars pyramidis q̃ ẽ ignis q̃ ẽ nõ pyramidalis sit nõ ignis: cu3 oĩs ignis hẽat apd̃ eos figurã pyramidalẽ: z sic erit q̃dã ps ignis: nõ ignis: qd̃ est ĩpoſe: g̃ ignis nõ h3 figuraz pyramidalẽ p se: z cũ nõ hẽat figurã pyramidalez p se digni⁹ est vt nõ sit cã ei⁹ ꝙ sit elntũ. ¶ Et ex h apparet destructio s̃monis ȝuertẽtiũ hãc ꝓpõnez qui dant ignẽ figurã pyramidalez: qꝛ est elntũ corporũ. ¶ D. d. neq3 aliud elntuz oĩno. i. qꝛ ps ignis q̃ est nõ pyramidalis: impoſe est dici in eo ip3 esse elntũ: aut ex elnto: quoniã aut non elntum est: qꝛ elntum apud eos est ignis: qꝛ h3 figuram pyramidalez: qm̃ v̓o neq3 ex elnto est: quia apud eos nõ cõponit̃ ex igne.

¶ Magnitudie autẽ determinãtibus prius aliqd elnto elntu3 esse z hoc in ĩfinitu3 ire. Siqdem omne corpus diuisibile: z qd̃ minimarum est partium est elementum.

¶ Et contradicamus ẽt dicentibus ꝙ elemẽtum est vnu3 corpus subtile. Accidit eni ex hoc vt añ elemẽtũ sit aliud elemẽtum: z añ illud aliud: z sic in ĩfinitũ: cu3 illud corp⁹. s. elementum sit diuisibile: z minimum corp⁹ diuisibile sit elementum ex spisso.

49 ¶ Uult ȝdicere dicẽtib⁹ ꝙ corpus qd̃ ẽ subtilissimũ corpoꝝ est tm̃ elntũ: ȝtiget eni eis vt añ elntũ sit elementũ: qm̃ cũ apd̃ eos corp⁹ qd̃ est subtilissimũ corpoꝝ cõponit̃ ex ptib⁹ miorib⁹ oĩbus ptib⁹: ex qb⁹ oĩa corpora cõponunt̃: z oẽ minus se h3 minus se: cu3 diuisio ꝓcedat in ĩfinitũ: z subtilitas est cã esse aliđ corpus elntũ: z cã subtilitatis est puitas ptiu3: z puitas partiũ ꝓcedit in ĩfinitũ: g̊ subtilitas ꝓcedit in ĩfinitũ: z ꝙ subtilitas est cã esse aliqd̃ corp⁹ elntũ: g̃ corpora subtilia q̃ sunt elnta sunt ĩfinita. Et dixit. ȝdicamus etiã dicentib⁹: z cũ iste s̃mo s̃m ꝙ appet ẽ vl'is dicentib⁹ elntũ esse subtilissimũ corpoꝝ: siue ignem: siue aliud. ¶ D. d. accidit. n. ex h zc. z cu3 dixit h qd̃ ȝtigit huic positiõi dedit cãm in h: z. d. z illđ corp⁹. s. elntũ est diuisibile zc. i. z ȝtingit eis ex h qꝛ ponunt corpora ex qb⁹ corp⁹ subtile qd̃ est elntũ apd̃ eos cõponit̃ esse diuisibilia. Et ponũt corpus minus. s. subtilius qd̃ est minoꝝ partiũ q̃3 illđ qd̃ est maioꝝ ptiũ elntum corporis spissi. s. maioꝝ partium: z. d. h: qꝛ ex istis duab⁹ ꝓpõnibus ȝtingit eis vt elnta sint infinita. Quaꝝ vna est ꝙ corpus subtile qd̃ est elntũ componit̃ ex ptibus diuisibilib⁹: quapp fit ex eis corpus subtilius subtili posito elemento. Et scd̃a est ꝙ subtilius est elementum spissioris. Cu3 vero posuerimus ꝙ subtile h3 subtilius se: z ꝙ subtile est elntũ spisso ȝtinget vt elnta procedant in ĩfinitũ. Propositio autem dicens ꝙ subtile est elementu3 spisso: est posita ab eis. Propositio aute3 dicens: ꝙ omne corp⁹ subtile h3 subtilius se: l3 non sit posita ab eis: tñ sequit̃ ex sermone eoꝝ: cũ subtile cõponit̃ ex ptib⁹ miorib⁹: z ꝙ oĩs pars parua diuidit̃ s̃m eos in minore3: sequit̃ eni ex hoc: vt omne corp⁹ subtile habeat subtili⁹ se.

¶ Adhuc aũt z his accidet dicere ꝙ ide3 ad hoc qdẽ ẽ: ignis ẽ: ad aliđ aũt aer z terra.

¶ Et ȝtradicamus ẽt eis dicendo: ꝙ cõtigit eis ẽt idem dicere in respectu quorũdam eẽ ignem: z in respectu quorũdam aerem: z similiter aquam z terram.

¶ Hoc qd̃ dixit est manifestũ: qm̃ cũ posuerint dr̃ias elntoꝝ qbus differũt raritate3 z densitate3 s̃m magis z min⁹: z ignis nõ differt ab aere nisi s̃3 ꝓportione3 termiatã ĩter eos in raritate z densitate: manifestũ est ꝙ si positũ fuerit aliđ corp⁹: cui⁹ ꝓportio ĩ subtilitate ad ignem sit sic̃ ꝓportio subtilitatis ignis ad aere3: nece est vt illđ corp⁹ sit ĩ respectu ignis: z ignis in respectu illius: z aer z aqua in respectu illius: aer z terra z aqua: quod est ĩpossibile: z totũ hoc accidit: qꝛ dr̃ias illoꝝ ponũt ex caplo q̃titatis relatiue. 50

¶ Cõmune aũt oĩbus peccatũ vnum elemẽtum supponentib⁹ vnum solũ facere motũ naturalẽ: z oĩum eundẽ. Uidemus eni3 oẽ naturale corp⁹ motus hr̃e pricipiũ. Si igit̃ oĩa corpora vnũ aliqd sunt: oĩum vtiq3 erit vnus motus. Et eodẽ necariũ magis q̃q3 moueri q̃to vtiq3 maius fit queadmodu3 z ignis: quãto qdẽ vtiq3 maior fit fert̃ velocius sursum eaq3 ipsius latiõe. Accidit aũt multa deorsum ferri veloci⁹. Jtaq3 pp hoc z adhuc qm̃ determinatũ ẽ prius: qm̃ pl'es nãles mot⁹ palã: qꝛ ĩpoſe vnũ eẽ elemẽtũ.

¶ Dicamus igit̃ vl'r oẽs dicẽtes elementu3 eẽ vnũ peccãt manifeste: vnũ. n. motum ponũt tm̃ nãlẽ: z in oĩb⁹ corpib⁹: cui⁹ ȝriu3 vr̃. Uidemus. n. ꝙ oẽ corp⁹ nãle h3 pricipium motus nãlis. Si oĩa corpora sunt eadẽ: oĩa habebũt eũdẽ motu3. Et q̃to magis corp⁹ fuerit maius: tãto iste mot⁹ erit fortior. U. g. q̃to magis ignis erit maior: tanto magis erit velocioris motus ad supius. Et nos videmus multa corpa moueri ad ĩferi⁹ velociter. Propter has igit̃ rõnes: z pp ea q̃ determinauimus superius: dicim⁹ ꝙ mot⁹ nãles sũt pl'es: z ꝙ ĩpoſe ẽ vnũ tm̃ eẽ elntũ. 51

¶ Hec est ȝdictio vl'is oĩb⁹ dicẽtib⁹ elntu3 eẽ vnum corpoꝝ q̃tuor. ¶ Et ideo dixit: dicamus igit̃ vl'r zc. D. d. vnũ. n. motũ nece ẽ zc. i. z h qd̃ dixit manifestũ est: qm̃ cũ nullũ corpus inuenit̃ nisi sit elemẽtu3 aut ex elnto: z corpus qd̃ est cõpositũ ex elnto: ĩpossibile est vt hẽat motũ nãlẽ nisi motũ elnti: z p̃cipue cum compositũ

Cōpositū nō dr̄t ab elēnto nisi q̄ntitate. Vid'op'.7. met.t.c.vlti. Et p de aīa. 77.cō.Et p̄ meta.cō.12.

compositū nō differt ab elemento nisi quantitate. ¶ Et cū dixit nec̄e est eis dicere q̄ oīa corpa simplicia τ cōposita hn̄t eūdē motū: dixit. s3 cōtrariū videtur. videm⁹.n.τc.i. videmus.n. pl'es vno motu in corporib⁹ nālib⁹: ex quo verificādū est p̄cise q̄ in oī corpore nāli simplici est p̄n^m alicui⁹ motus nālis simplicis: τ q̄ nec̄e est vt nūerus corpoꝝ simpliciu3 sit s̄m numeꝝ motuū simpliciū; q2 nūerus motuū cōseq̄t numeꝝ suoꝝ p̄ncipioꝝ. ¶ D.d.si igiẗ oīa fuerint eadē hēbunt eūdē motū.i.si elēntū sit vnū erit elēntū: τ ea q̄ cōponunẗ ex elēnto eiusdē nāe: τ sic corpa nō habebūt nisi eūdē motū: s3 hn̄t pl'es. g̊ elēntū nō ē vnū: τ addit in suo s̄mone: τ q̄tu3 corp⁹ fuerit mai⁹ τc. ne aliq̄s dicat q̄ mot⁹ nālis est idē: τ ē q̄ existit in elento: s3 violēti sunt plures. τ.q.d. rn̄dēdo q̄ mot⁹ nāles sunt pl'es vno: τ signū ei⁹ est q̄ nos videm⁹ ignē τ aerē moueri ad sup̄i⁹. τ aquā τ terrā ad inferius: τ q̄to magis fuerit mot⁹ maioris corp̄is: tāto magl erit velocioris mot⁹: τ h̄ demr̄at q̄ isti mot⁹ nō sūt violēti. D.d.p̄p̄ has igiẗ rōnes τc.i. τ s̄mo ei⁹ est itellus p se.

¶ Tractatus quartus. Cap. I.

Quoniā aūt neq3 infinita neq3 vnū plura necesse est esse τ finita. Considerādu3 autem est post: vtrū sempiterna sunt aut generata τ an corrumpantur. Hoc enim ostenso manifestu3 est quanta quidem τ qualia sunt. Sempiterna quidem igitur esse impossibile. Videmus enim τ ignē τ aqua3 τ vnūq̄d3 simplicium corpoꝝ resolutū. Necesse autē aut infinita3 eē: aut stare resolutionē. Si quidē igitur infinita: erit τ tēpus resolutionis ifinitum: τ iterū tēpus cōpositionis: vnaqueq3 eni in alio tp̄e resoluiẗ τ cōponiẗ partiū. Quare accidet extra īfinitū tp̄s aliud eē ifinitum tēpus. Cum illud q̄d compōnis infinitu3 sit: τ adhuc prius hoc q̄ dissolutiōis. Quare extra infinitum fieri continget īfinitum: q̄d quidē impossibile. Si aute3 stabit alicubi dissolutio: aut idiuisibile erit corp⁹ in quo statur: aut diuisibile q̄dem: nō tamē diuideẗ vnq̄3: queādmodū videẗ Empedocles velle dicere. Indiuisibile quidē igiẗ nō erit p̄pter prius dictas rōnes. Sed tn̄ neq3 diuisibile: q̄dem nūq̄3 aūt dissoluēdu3. Minus enim corpus maiori facilius corruptibile. Siq̄dem τ q̄ multū corrumpitur s̄m hanc corruptionē vt dissoluatur in minori. Adhuc eni3 magis hoc pati rōnabile min⁹. Duobus aūt modis videmus corruptum ignē. A cōtrario enim corrūpitur extinctū: τ ipsum in seipso marcescens. Hoc aūt patitur minus a pluri τ eo velocius q̄to vtiq3 fit min⁹. Itaq3 necesse generabilia τ corruptibilia esse elementa corporum.

¶ Dicamus igiẗ q̄ cum elemēta nō sunt infinita neq3 vnum necessario sunt plura τ finita. Volumus mō p̄scrutari primo vtrū elementa sint eterna aut gn̄ābilia τ corruptibilia: q̄m cū hoc fuerit declaratum declarabiẗ nobis numerus eoꝝ: τ nā. Dicamus igitur q̄ impossibile est vt elemēta sint eterna. Videmus eni3 ignē τ aquā τ omne corp⁹ simplex dissolui τ trāsmutari. Sed dissolutio aut erit in infinitum: aut cessabit necessario. Si aūt dissolutio erit inifinitū: tēpus dissolutionis ēt erit ifinitū: τ ēt tēpus compōnis erit ifinitū. Omnis eni pars elementi dissoluitur in alio tēpore. Cōtingit igiẗ ex hoc sermone vt aliud tēpus sit extra tēpus in ifinitum: dico tempus compōnis ifinitum. Et manifestū est igiẗ q̄m cū ita sit: vt aliud tp̄s ifinitū sit extra tēpus infinitū: q̄d est ipoſe. Si v̄o dissolutio cessauerit τ steterit.s. dissolutio elemēti in aliquo loco eius: illud corpus aut erit idiuisibile aut non. Si non corruptibile: vt dicit Empedocles. Impoſe aūt est vt sit idiuisibile p̄pter rōnes quas iā diximus. Sed etiā est ipoſe vt sit diuisibile nisi cu3 dissolutione τ corruptiōe. Corpus eni minus est velocioris dissolutiōis τ corruptionis q̄3 maius. Et si maius corrūpiẗ hac corruptione.s. dissolutione in aliud corpus minus digni⁹ est vt minus recipiat magis dissolutionē τ corruptionē. Videmus q̄de3 igiẗ corrūpi duob⁹ modis: aut a ɔ̄rio: aut extinguaẗ per se. Minus eni dignius est corrūpi a ɔ̄trario maiori: τ q̄to magis fuerit minus: tanto magis erit facilioris corruptiōis. Declaratu3 est igiẗ q̄ elēnta corpoꝝ sunt gn̄abilia τ corruptibilia oīno.

Tp̄s ifinitu3 nō est ex tp̄s infinitum.

Vult in hoc caplo declarare q̄ nullū corpoꝝ simpliciū q̄ sunt elēnta reꝝ compositaꝝ est eternū ign̄ābile τ icorruptibile: s3 sunt gn̄ābilia τ corruptibilia s̄m oēs p̄tes: siue gn̄atio elēntoꝝ adinuicē: τ cōpositoꝝ ex eis fuerint s̄m diuisionē aut trāsmutationē in suba. Et q̄m cū declaratū fuerit q̄ nulla p̄s relinq̄ẗ ex eis q̄ nō recipiat gnōnē τ corruptionē: cōtingit nec̄io vt generatio τ corruptio eoꝝ sit trāsmutatio in suba: nō in q̄titate. τ iō dixit q̄ ex ista p̄scrutatiōe possum⁹ scire nās eoꝝ. ¶ Et incepit τ dixit: τ dicam⁹ τc.i. τ cū h̄ iō declātū est: ingramus vtꝝ sint eterna τc. D.d. q̄m cū hoc declaratū fuerit τc.i. q̄ ex ista p̄scrutatiōe poterit declarari numerus eoꝝ: q̄m elēnta sunt corpora simplicia: τ in h̄ oēs ɔ̄ueniūt: corpoꝝ aūt simplicium (vt dc̄m est) q̄dā sunt eterna: τ quedā generabilia τ corruptibilia. Et cu3 declaratū fuerit q̄ elemēta nō sunt eterna: op3 querere numerum elementoꝝ in corporibus simplicibus generabilibus τ corruptibilibus. In hoc igiẗ est iuuamen in hac perscrutatiōe in sciēdo numeꝝ: [a] τ deus scit. 5z

[a] Deus scit nec̄iū elēntoꝝ ex q̊ aliq̄ accipiant deū cu rare iferiora

¶ Et ẽt ex ista pscrutatiõe potest scire nãs eoꝝ: qm̃ cũ declarauit ꝙ nulla ps relinquat̃ que nõ sit gñabilis ⁊ corruptibilis appebit ꝙ gnãtio ⁊ corruptio sint trãsmutatio in suba: nõ in q̃ttitate: qm̃ si fuerit transmutatio in q̃ttitate. s. in diuisione p q̃ttitatẽ: necessario ꝯtinget vnũ istoꝝ duoꝝ modoꝝ: aut vt cõpositũ dissoluat̃ in ĩfinitũ: aut vt dissoluat̃ in ptes indiuisibiles: vt post apparebit ex Arist. ¶ Et cũ dedit vtilitatẽ istius pscrutatiõis: ĩcepit dicere: ĩpoſe est vt elñta ⁊c. i. ⁊ manifestũ est ꝙ impoſe est vt aliqs dicat ꝙ quatuor elementa sunt ingñabilia ⁊ incorruptibilia ẜm partẽ cũ hoc visum sit. Qđ aũt põt esse dubium est: vtrũ ps que videt̃ corrumpat̃ in oĩbus partibus aut in qbusdã: ⁊ iõ dixit: sʒ dissolõ aut erit in ĩfinitũ: aut cessabit necessario. i. sʒ dissolutio ⁊ corruptio que appent in pte corrupta: aut ꝓcedũt in ĩfinitũ: aut cessabunt apud ptes non corruptibiles. ¶ Et debes scire ꝙ iste ẜmo est vlĩs dicentibus: ꝙ corruptio sit per dissolutionẽ cõpositi in corpa diuersa ẜm formã: aut in pte diuersa ẜm q̃ttitatẽ. Adhuc enĩ nõ est declaratuʒ vtrũ trãsmutatio in elemẽtis sit trãsmutatio ẜm qualitatẽ aut ẜm q̃ttitatẽ. ¶ Et cũ posuit ꝙ ista trãsmutatio ⁊ corruptio que videt̃ in pte elñtoꝝ aut est dissolutio in partes: ⁊ ille in alias: ⁊ sic in ĩfinitũ: aut cessabit apud ptes q̃ nõ dissoluunt̃ oĩno: aut dissoluũtur ẜm totũ: ita ꝙ dissolutio terminabit̃ in illa parte elñti que videt̃ dissolui. ¶ Et. d. ꝙ dissolutio fit duobus modis: dissolutio. s. in ĩfinitũ: ⁊ dissolutio. s. in aliqđ dissolubile: vt cuʒ destruxit istos duos modos relinquat̃ tertius. Et incepit p̃mo destruere ꝙ dissolutio ipoſe est vt sit in ĩfinitũ: ⁊. d. si eniʒ dissolõ fuerit ĩfinita ⁊c. ⁊ intẽdit p compõnẽ tp̃s gnõnis: ⁊ necesse est si tp̃s dissolutiõis fuerit positũ in infinitũ vt tp̃s cõpõnis sit in infinitũ: q2 videt̃ ꝙ corruptio ptis alicuiꝰ eoꝝ est gnãtio ptis alterius: q2 corruptio ptis aeris est gnõ partis aque. cũ nihil corrumpit̃ in nihil: ⁊ nihil gñat̃ ex nihilo: ⁊ necesse est cũ dissolutio fuerit ĩfinita vt dissolutiõis tp̃s sit infinitũ: q2 cuʒ dissolutio fuerit infinita: ⁊ est motus: tp̃s eius erit infinitũ.

Nihil corrũpit̃ in nihil: ⁊ nihil gñat̃ ex nihilo. Jõ p̃ phy. 34.

¶ D. d. q2 oĩs pars elñti dissoluit̃ in alio tpe. i. illud qđ corrũpit̃ corrumpit̃ in alio tpe ab eo in quo gnãtur: ẜm ꝙ illud de quo iã dr̃ ꝙ iã corruptũ est: qđ iã fuit. ¶ Et in translatiõe Alfagere scriptuʒ est: ꝙ oĩs ps elñti corrũpit̃ in tpe ⁊ gñat̃ in alio: ⁊ h̃ nõ ĩdiget expõne. ¶ Et iõ cũ posuit ꝙ tẽpus corruptionis est aliud a tpe gnõnis: ĩduxit ipoſe qđ seqt̃ a põne istorũ duoꝝ tẽpoꝝ ĩfinitoꝝ: ⁊. d. accidit igit̃ ex h̃ vt aliđ tp̃s sit ⁊c. i. ⁊ cuʒ tp̃s cõpõnis est añ tp̃s corruptionis rei: ⁊ tp̃s corruptiõis rei est ĩfinitũ: ꝯtinget vt añ tp̃s corruptiõis qđ est infinitũ sit tp̃s infinitũ qđ est tp̃s gnõnis illius rei corrupte. ¶ D. d. mãifestũ est igit̃ ꝙ si ita sit ⁊c. i. iuenire duo tpa quoꝝ vtrũq3 sit ĩfinitũ: ⁊ ĩfinitũ inq̃ttũ est ĩfinitũ: ipoſe est vt extra ip̃m ĩueniat̃ aliqđ: qm̃ illud extra qđ ĩuenit̃ aliqđ nõ est infinitũ in illa pte. Hec est igit̃ intẽtio sui ẜmonis: ⁊ ĩtẽdit p tp̃s extrinsecũ tp̃s gnõnis: ⁊ p tp̃s extra qđ nõ inuenit̃ hoc tp̃s corruptiõis. ¶ Et debes scire ꝙ nõ est poſe ĩuenire tp̃s ĩfinitũ extra tp̃s ĩfinituʒ. hec enĩ est dispõ tpis p̃teriti cũ futuro. s. q2 tp̃s p̃teritum est ex̃ futurũ: ⁊ vtrũq3 est ĩfinitũ. Sʒ nõ est poſe tp̃s infinitũ nisi inq̃ttum ponit̃ tempus ĩfinitum in vno duoꝝ extremoꝝ: ⁊ hec est dispõ tẽporis p̃teriti cum futuro. Ponere aũt tẽpus ĩfinitũ extra tẽpus infinituʒ in extremitate in qua est ĩfinitũ est ipoſe. ¶ Et hoc seqtur hãc põnẽ: qm̃ cũ positũ fuerit tp̃s gnõnis esse infinitũ ⁊ extra ip̃m fuerit positũ tp̃s corruptionis: tũc ex̃ infinitũ est positũ aliqđ ex pte ex̃ q̃ est ĩfinitũ.

Digressio q̃ oñdit̃ vtrum poſe sit inuenire tp̃s ĩfinitũ ex̃ infinitũ.

¶ Et apparet hoc cũ fuerit tp̃s ꝯsideratuʒ ẜm eẽ vnius entis. Qđ. n. est ĩpossibile in hoc mõ imaginatiõis est ĩuenire tp̃s hñs eẽ vniꝰ entis infiniti ⁊ ꝙ extra ip̃m sit tẽpus: qm̃ illud qđ hʒ nãm vt inueniatur p tp̃s ĩfinitũ hʒ potẽtiã qua agit aut patit̃ actiõe aut passiõe ĩfinita: ⁊ cuʒ ita sit necesse est vt ex̃ tẽpus actõis aut passiõis istiꝰ potẽtie nõ sit tp̃s oĩno: qm̃ si extra tp̃s actiõis eẽt tp̃s nõ esset ĩfinita potẽtia. Potẽtia aũt ĩfinita nõ diuidit̃ neq3 ĩuenit̃ extra ipsam alia poª infinita. s. ꝙ nõ diuidit̃ in duo: ita ꝙ vtrũq3 sit infinitũ. Qm̃ nõ inuenit̃ potẽtia ĩfinita maior q̃3 potẽtia ĩfinita: ⁊ h̃ mãifestũ est in potẽtia inquãtuʒ nõ hʒ extrema: neq3 est quãtitas. Cum võ accipit̃ inquãtũ est in habẽti extrema. s. tẽpore tũc extimabit̃ ꝙ possibile est vt actio eius diuidat̃ per duo tẽpora quoꝝ vtrũq3 sit ĩfinituʒ. Et ex hoc existimauit Plato ꝙ poſe est aliqđ eẽ gñatũ nõ corruptibile: ⁊ aliqđ nõ generabile corruptũ in postremo. Mutauit eniʒ idolũ temporis ad idolũ potẽtie: ⁊ h̃ totũ declaratũ est in fine istius p̃mi libri. Sed si h̃ ĩpossibile eẽt qđ intendebat nõ eẽt manifestũ nisi p illud qđ declaratũ fuit in fine p̃mi tractatꝰ. Et manifestatio sui ẜmonis est ꝙ ipoſe qđ posuit hic mãifestũ est p se. Et cũ destruxit ꝙ corruptio stet in re corrupta: ⁊ nõ corrũpat̃ ẜʒ totũ. d. si võ dissolutio cessauerit ⁊ steterit ⁊c. i. si võ corruptio steterit in re corrupta que est corpꝰ simplx̃ apud aliqđ nõ corruptibile: illud apud qđ stabit: aut est corpus diuisibile: aut indiuisibile: ⁊ intendit per elemñtũ vnã partẽ quatuor corpoꝝ que videtur corrũpi quo ad sensuʒ. ¶ Et cuʒ dixit h̃: ⁊ apud Empedoclẽ nõ corrũpunt̃ hec elñta adinuicẽ: q̃uis sint indiuisibiles. dixit: sʒ nõ corruptibile: sicut dixit Empedocles: ⁊ dixit h̃ qm̃ cũ corruptio puenerit ad ptẽ ĩdiuisibilẽ: impoſe est vl' erit ponere eã corruptibilẽ. Cũ aũt dixerimus ꝙ pueñit ad corpus diuisibile: tũc ponemꝰ corpꝰ diuisibile qđ ĩpossibile est vt recipiat diuisionẽ: vt Empedocles dixit in totis elemẽtis: ⁊ fuit necessariũ dicẽtibus ꝙ partes elñtoꝝ sunt diuisibiles nõ corruptibiles: ꝙ nõ sunt elemñta sicut ẜmo Empedoclis in eis est. Empedocles. n. dicit ꝙ partes elemẽtoꝝ sunt nõ corruptibiles: tñ nõ ponit partes elñtoꝝ elñta eis. Nulla. n. dr̃ntia est apud eos nisi q2 apud Empedoclẽ nulla pars elñtoꝝ corrũpitur: dicẽs aũt hãc opinionẽ ponit aliã partẽ elemẽti corruptibilẽ ⁊ aliaʒ ĩcorruptibilẽ: ⁊ iõ cõtingit illud qđ ꝯtingit Empedocli. ¶ Et cũ termiauit ẜmonẽ in istis diuisionibꝰ ĩcepit destruere eas ⁊. d. impoſe est aũt vt sit ĩdiuisibile. i. illud ad qđ puenit dissolutio. ¶ D. d. cãm in h̃: ⁊. d. pp rõnes quas prius diximꝰ: idest pp ĩpossibilia que ꝯtingũt dicẽtibꝰ ptẽ esse indiuisibileʒ. ¶ D. incepit destruere modũ scđm. s. vt corruptio pueniat ad partẽ nõ corruptibilẽ sʒ diuisibilẽ: ⁊. d. ipoſe est vt sit diuisibile sine augmento ⁊ sine diminutiõe. i. ⁊ ipoſe est vt illud corpꝰ ad qđ corruptio puenit sit diuisibile: ⁊ nõ gñabile neq3 corruptibile: ⁊ h̃ intẽdebat cũ. d. sine augmento ⁊ diminutiõe. ¶ D. d. cãm in h̃ ⁊ dixit: corpꝰ. n. minꝰ ⁊c. i. necesse est vt illud corpus ad qđ corruptio puenit ⁊ dissolutio sit corruptibile. nã ps minor est facilioris corruptionis q̃3 maior. ¶ D. d. si igit̃ corpus maius corrũpit̃ hac corruptiõe ⁊c. i. si posuerimꝰ ꝙ corruptio rei puenit ad aliã partẽ eiꝰ: ⁊ posuerimꝰ ꝙ ps minor sit facilioris corruptiõis q̃3 maior: ꝯtingit ex hoc vt illa

pars recipiat corruptionem in mō ꝑm quem recipit totū imo dignius. τ sic illud qđ positū fuit icorruptibile sit corruptibile: τ sic pcedit in ifinitū: τ iā declaratū est h̄ esse impoſe. ¶ Et q̄ positū fuit in hac rōne ꝙ min⁹ est facilioris corruptiōis q̄ꝫ maius: icepit verificare h̄: τ.d. videmus qdē ignē corrūpi duobus modis τc.i. ex sensu τ iductiōe. possum⁹ verificare ppōnē dicētē: ꝙ min⁹ est velocioris corruptōis q̄ꝫ maius. U.g. q̄ ignis corrumpit̄ duob⁹ modis: aut ex se: aut suo ꝯrio: τ in vtroq̄ꝫ videm⁹ ꝙ ignis puus est facilioris corruptiōis q̄ꝫ magn⁹. videm⁹.n.ꝙ ignis paruus recipit citi⁹ corruptōeꝫ q̄ꝫ suū ꝯriū: qđ ē magnū a suo ꝯrio: qđ est mai⁹ eis: τ h̄ itendebat cū dixit. minus.n. digni⁹ ē corrūpi a suo ꝯrio maiori: τ disposuit ꝯriū p mai⁹: q̄ ex mō corrūpit̄.s. inq̄ꝫtuꝫ est maius.

Nihil corrūpit̄ nisi a suo maiori. Documentū

¶ Et itendit p h̄ qđ dixit: ignis extiguit̄ p se vł ex se .i. extiguit̄ p defectū mãe in q̄ retinet̄: τ ꝑm rei veritatē corruptio ei⁹ pp ꝯsumptionē mãe est ēt ex ꝯrio: sꝫ mō accn̄tali: cū ꝯriū nō pōt corrūpe ipm dum habuerit mãm ꝯuenientē sibi: τ dixit h̄: q̄ nihil corrūpit̄ p se in rei vitate: sicut nihil gn̄at̄ p se in rei veritate. ¶ Et cū cōpleuit decłationē quā itendebat fecit rememorationē: τ.d. declaratū est igit̄ τc.i. declaratū est igit̄ ꝙ oīs pars eoꝝ recipit generaionē τ corruptionē in oībus ptibus: τ h̄ demōstrat eas eē compositas ex mã τ forma: τ ꝙ gn̄atio τ corruptio in eis est in forma: vt declaratum erit in alio loco.

Corruptio ignis pp consūptiōeꝫ mãe est ēt a ꝯrio: sed mō accidentali.

¶ Quoniaꝫ autem sunt gn̄abilia: aut ex non corpore: aut ex corpore erit gn̄atio. Et si ex corpore: aut ex alio: aut ex inuiceꝫ.

¶ Dicamus igit̄ ꝙ cū elīnta sunt gn̄abilia τ corruptibilia: nec̄e ē vt sint: aut a nullo corpore: aut ex corpe. Et si ex corpore: aut ex alio corpore ab eis: aut abinuicem.

53 ¶ Q: h̄ qđ videt̄ sensu de gnōne istoꝝ elīntoꝝ abinuicē nō est sufficiēs: vt existimat̄ in hn̄do certitudinē in gnōne eoꝝ abinuicē eēntialr: icepit pscrutari de h̄ qm̄ queādmodū qđ videt̄ sensu corruptiōe eoꝝ nō est sufficiēs in certificatione: qm̄ illud qđ corrūpit̄: corrūpit̄ ꝑm oēs ptes: ita est h̄ qđ videt̄ sensu đ gnōne eoꝝ adinuicē.s. ꝙ nō ē sufficiēs de certificatiōe in h̄: τ iō cū pscrutatus fuerit de pma intētiōe: τ declauit ꝙ illud qđ corrūpit̄ ex eis corrūpit̄ ꝑm oēs partes. Et silr illud qđ gn̄at̄. Incepit pscrutari de 2ª intētiōe. τ ē vtrū gn̄ent̄ abinuicē eēntialr aut nō. ¶ Et d. dicamus igit̄ ꝙ cū elīnta τc.i. τ cū verificatū est ꝙ elīnta sunt gn̄abilia τ corruptibilia ꝑꝫ oēs ptes: nec̄e est vt gn̄atio eoꝝ sit aut ex nullo corpe: aut ex corpe: τ manifestū est ꝙ ista qō nō ordinat̄ nisi postq̄ꝫ cognitū est ꝙ sunt gn̄abilia τ corruptibilia ꝑm oēs partes: qm̄ si essent gn̄abilia τ corruptibilia ꝑm quasdā ptes: tūc gn̄atio τ corruptio eēnt cōpositio τ dissolutio: τ si ita eēt nō q̄reret̄ vtrū eēt poſe ea gn̄ari a nullo corpe aut ex corpe. Et cū.d.ꝙ sunt gn̄abilia τ corruptibilia ꝑm oēs ptes: τ sic nec̄e est vt gn̄atio eoruꝫ sit ex nullo corpe in actu: aut ex aliq̊ corpe in actu: incepit diuidere alteꝝ istoꝝ duoꝝ modoꝝ: τ.d. τ si fuerint ex corpe: aut erunt ex alio corpore ab eis: aut ex inuicē: τ manifestū est ꝙ ista diuisio est bn̄ contradicibilis: τ in ea contradictio manifesta.

¶ Ex non corpore qdē igit̄ gn̄ans ꝑmo facit separatū vacuū. Omne.n. qđ fit in aliquo: aut sine corpe erit in quo fit gn̄atio: aut habebit corpus: τ siqdem hēbit corpus: duo simul erūt corpa in eodē: qđ qdē fcm̄ τ qđ pexn̄s. Si aūt sine corpe nec̄e vacuuꝫ sepatuꝫ eē: hoc aūt qđ ipoſe oñsum est prius.

¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ ꝑmoni dicētis elemēta fieri ex non corpore ꝯtinget dicere vacuum eē nec̄ario. Omne eni gn̄atuꝫ aut ē in alio corporali: aut icorporali. Si igit̄ icorpali erūt duo corpa in eodē loco.s. corpus gn̄atū: τ corpus qđ fuit ante ipsuꝫ in quo gn̄abatur. Et si locus in quo fuit generatum fuerit sine corpore erit vacuum necessario: τ sic separabatur a corpore gn̄ato: qđ est impossibile: sicut declarauimus superius.

¶ In hoc caplo vult destruere duas diuisiones sylli pdicti ad ꝯfirmandū 3ᵐ. ¶ Et.d. dicamus igit̄ τc.i. 54
τ itēdit p nō corpus: nō corpus in actu.i. nō per puationē simplicē. Gn̄atio.n. est motus: motus aūt indiget subto nec̄io: τ ēt cuꝫ res gn̄ata alia ē a re que fuit apta vt eēt. Nec̄e est subm eē in gnōne sicut in alijs trāsmutatiōib⁹: sꝫ tn̄ in suba est in potētia: τ in alijs trāsmutatiōib⁹ in actu. Ipse g̊ nō querit in hoc loco vtrū elīnta sunt gn̄ata ex nō esse: aut ex corpe: qm̄ si ita eēt ꝯtigeret vt nō eē eēt illud qđ gn̄at̄.s. illud in quo est mot⁹ gnōnis: τ iō ppō dicēs ꝙ ens nō gn̄at̄ a ꝯrijs τ ex nō eē: ꝯcessa est ab antiqs: sicut calor nō gn̄atur a frigore: τ vłr ꝯriū ex ꝯrio. Sꝫ q̄rit h̄ vtruꝫ elīntuꝫ gn̄et̄ ex potētia in corpore: aut ex corpore in actu. ¶ Et cuꝫ.d.ꝙ ꝯtigit huic pōni vacuū eē: dedit cām in hoc τ dixit. omne eni gn̄atum τc.i. qm̄ cū necesse est vt oīs gn̄atio sit in subo necesse est vt illud subm aut nō participet corpeitateꝫ: neq̄ꝫ accn̄s neq̄ꝫ q̄ꝫtitatē: neq̄ꝫ aliud. Et cū posuit hanc diuisionē incepit dicere ipoſe qđ seqtur pōneꝫ: ꝙ hoc subm est corpus in actu. τ.d. si igit̄ in corpali erūt duo τc.i. si subiectū gn̄ati fuerit corpus in actu: τ generatuꝫ fuerit corp⁹ in actu: ꝯtingit vt duo corpa penetrēt se adinuicē: ita ꝙ occupēt vnū τ eundē locum. U.g. si subm gnōnis ignis ex aere fuerit aer: q̄ τ subm existet in re gn̄ata. iā eniꝫ est ps: ꝯtingit vt ignis gn̄atus ab aere sit aer τ ignis insimul: τ vt loc⁹ quē occupet totus aer: aut ps ei⁹ in hora in q̄ aer occupat ipm sit idē cū loco quē occupat ignis in illa hora. ¶ Et cuꝫ destruxit hūc modū icepit destruere scđm: τ.d. τ si locus in quo corpus gn̄abat̄ τc.i. τ si locus in quo gn̄abat̄ corpus nō est corp⁹ in actu: sꝫ est corpus poª: poſe est vt locus isti⁹ subti sit vacu⁹ anteq̄ꝫ corpus fuit gn̄atū in eo: τ si corp⁹ fuerit in eo erit accn̄tale: τ si hoc fuerit poſe iuenit̄ vacuū nec̄io. ¶ Et cū.d. h̄ dedit cām τ dixit: τ sic sepabit̄ a corpe gn̄ato.i. τ si nec̄e est si gn̄atio fuerit ex corpe in potētia vt sit vacuuꝫ: q̄ act⁹ separabit̄ a poª in gn̄ato: τ sic sepabit̄ dimēsio a mã: τ erit dimēsio sepata: τ h̄ sonat vacuū. ¶ D.d. τ h̄ est ipoſe sicut declarauimus: τ est in 4.º physicoꝝ. h̄ igit̄ appēt de explanatiōe h⁹ capli. ¶ Themistius aūt τ Alex. intēdit ex suo ꝑmone: ꝙ oē gn̄atum aut erit in loco in quo nō est corp⁹: aut in loco in quo est corp⁹. D. itelligūt residuū ꝑmōis ita: τ si gn̄atū fuerit in loco in quo est corpus: ꝯtinget vt duo corpa sint in eodē loco: τ si gn̄atū fuerit in loco in quo nō est corpus

Q: gn̄atio indiget subto τ quō ei⁹ subꝫ dꝫt ab aliarū trāsmutatiōnū subiectis.

Themistij τ Alex. expō.

Impugnatio Auerr. ꝯ expōnē Themistij ꝛ Ale.

continget vt vacuum sit. ꝛ ꝙ Arist. nō induxit hunc ꝑmonē apud eos nisi ad declarādū quō ꝯtinget vacuū eē ex pōne gnāti: ꝛ ꝙ sit gnātū nō ex corpe: sꝫ ex corpe in potētia. ❡ Et h̄ nō est verꝫ vt mihi videt̄: qm̄ q ponit gnātū eē gnātū a corpe in potētia: bn̄ potest vt nō ponat locū in quo existit gnātū eē vacuū: sꝫ ponet ꝙ in eo existet corp⁹ sꝫ recedet oī mō ab illo loco: ꝛ sic nō seq̄t̄ vt duo corpa penetrēt se adinuicem. Uidemus. n. ꝙ oia corpa liq̄da sic itrāt vasa. s. exeūte aere ꝛ itrāte liq̄do. ❡ Si āt itellīm fuerit ex ꝑmone ei⁹ ex h̄ qd̄ dicit corpale ꝛ nō corpale mā: tūc intētio ei⁹ erit demr̄are quō possum⁹ dicere ꝙ corp⁹ gn̄at̄ a corpe. quō aūt seq̄t̄ ponētē gnātuꝫ ab aliq̊ in po^a vacuū eē: māifestū est ex h̄ qd̄ dixit de sepatiōe dimēsionū a mā: qm̄ cū illud qd̄ est in potentia sepatū fuerit ab eo qd̄ in actu: ita ꝙ illud qd̄ est in po^a remanet ꝑ se: digni⁹ est vt illud qd̄ est in actu: remanet in se. s. dimēsiōes: qd̄ ē vacuū. ❡ Themisti⁹ q̄dē dic̄ ꝙ iste loc⁹ est valde ambigu⁹ ad itellīndū. d. eni ꝛ in ꝑmone Ar. est difficultas ꝛ q̄si trāspō in v̄bis. ❡ Et ego q̄ro ab illis de h̄ qd̄ magr̄ dixit: ꝙ oē gnātū: aut fuit gnātū in aliq̊ nō corpali: aut in aliq̊ corpali: si intēdit locū ita ꝙ intētio ꝑmonis sit talis: oē gnātum aut est gnātū in loco in quo est corp⁹: aut in loco in q̊ nō est corp⁹. ꝛ si est gnātū in loco in q̊ est corp⁹ ꝯtinget vt duo corpa sint i eodē loco. ꝛ si gnātuꝫ fuerit in loco in q̊ nō est corp⁹ ꝯtiget vacuū eē. ❡ Et ego q̄ro vt ꝯ ꝯcedant ꝙ he ꝑpōnes pn̄t dici de oī gnāto: aut nō. Si igit̄ dixerit ꝯcedēdo has ꝑpōnes eē veras: ꝛ ꝯcesserit vacuuꝫ nō eē: ꝯtinget ex h̄ vt gnātio nō sit oino: ꝛ si posuerim⁹ gnātū eē gnātū ex aliq̊ in potentia: aut ex aliquo in actu idē ꝯseq̄t̄: ꝛ h̄ expō Themisty ꝛ Alexā. eēt apta: si veritas haꝝ ꝑpōnū cōseq̄ret̄ pōnē gnāti eē gnātū a corpore in potētia. ❡ Et hoc qd̄ dicūt ꝙ signū qd̄ nō intēdebat ꝑ nō corpale materiā est: q2 q h̄ posuerit pōit māꝫ eē nō māꝫ: ꝯtiget. n. ex hac pōne ꝙ mā nō sit ps corpis: q2 cū separata fuerit a corpe nō erit ps ei⁹: ꝛ h̄ nihil ē qd̄ dicūt: qm̄ nō intēdebāt ꝑ suū ꝑmonē ꝙ gnātū est in mā: ita ꝙ mā nō est ps ei⁹: sꝫ vt sit ps ei⁹: ꝛ nō fuerit abstracta a corpeitate nisi an̄ gnātionē ab ea: ꝛ si intēderēt ꝙ est in mā: ꝛ ipsa an̄ hoc fuit nō abstracta a corporeitate: tūc eēt ꝑmo verus: ꝛ nō sequeret̄ ipsum vacuū esse: sꝫ non ꝯtingit vacuū esse a gnōne corporeitatis in mā: nisi cum mā fuerit posita an̄ gnātioneꝫ.

❡ Sed adhuc neqꝫ ex corpe aliquo ꝯtingūt fieri elīnta. Accidet eniꝫ aliqd̄ corp⁹ prius eē elīntis. Hoc aūt si q̄dem hēbit grauitatē: aut leuitatē elīntoꝝ erit aliqd̄. Nullaꝫ eni habēs iclinationeꝫ imobile erit ꝛ mathematicum.

Corpus mathematicuꝫ n̄ est in loco: sꝫ h⁹ op^m regre 4. phy. 47. 76. Et p̄ de gnōne. 44.

Tale aūt ens non erit in loco. In quo enim q̄escit in h̄ ꝛ moueri pōle: ꝛ si q̄deꝫ vi p̄ter nām: si aūt nō vi ꝑm nāꝫ. Si q̄dē igit̄ erit in loco: ꝛ alicubi erit aliqd̄ elīntoꝝ. Si aūt nō in loco nihil ex ip̄o erit. Qd̄ eni fit: ꝛ ex quo fit nec̄e sil̄ eē. Qm̄ aūt neqꝫ ex nō corpe fieri pōle: nꝫ ex alio corpe relinq̄t̄ ex iuicē fieri.

❡ Et dicam⁹ ꝙ ipōle est vt elīnta sint ex alio corpe. Accidit eni ex h̄ vt aliud corp⁹ sit an̄ elem̄ta. Et si ita fuerit: aut erit graue: aut leue: ꝛ tunc erit vnū elīntoꝝ. Aut neqꝫ graue neqꝫ pōderosuꝫ oino: ꝛ tūc erit vnū corporuꝫ geometricoꝝ sine motu. Et si ita fuerit nō erit oino in loco: qm̄ in loco i quo existit illic mouet̄: aut violēte: aut nō violente. Si violēte: tūc mot⁹ ei⁹ erit accn̄talis ꝛ ex nām. Et si nō violēte ei⁹ mot⁹ erit eēntialis nālis. Et si fuerit in loco erit vnū elīntoꝝ. Et si nō fuerit i loco nihil erit ex eo oio. Qm̄ gnātū ꝛ illud ex quo fit gnō: erūt isil̄ nec̄ario. Etiā dicam⁹ qd̄ declaratū est ꝙ ipōle est vt elīnta sint ex corpore: aut nō ex corpore. Relinq̄t̄ ergo dicere ꝙ generant̄ ex inuicem.

❡ Quia gnātio elemētoꝝ ex corpore itellīr duob⁹ modis. Quoꝝ vnus est eēntialr̄. s. ꝙ sit corpus gnātuꝫ: ꝛ corpus ex quo gnō fit sit subm in actu corpis generati. Scd̄s est vt sit gnātum ex corpore in actu accidētaliter. s. ꝑm ꝙ pōle est in subo qd̄ est in potētia ex q̊ gnō sit essentialr̄ vt denudet̄ ab actu: ꝛ q2 iaꝫ destruxit modū ꝑm ꝙ gnātio sit eēntialr̄: ꝛ destruxit ꝙ generatio sit ex corpe in po^a denudato ab actu. Relinquit̄ igit̄ vt sit ex corpe in actu: sꝫ accn̄taliter ꝛ ex corpore in potētia essentialr̄. Sed q2 h̄ diuidit̄ in duo: scꝫ vt illud corp⁹ sit aliud ab elemētis: aut vt sit vnū eoꝝ: icepit destruere ꝙ illud corpus sit aliud ab elemētis ad ꝯfirmāduꝫ ꝙ elemēta gnānt̄ur ex inuiceꝫ. 55

❡ Et dixit. dicamus ꝙ ipōle est vt elementa sint ex alio corpe. Et intellīndū est ꝑm modū accidentalem nō eēntialē: sequit̄ eniꝫ ex eo vt duo corpa sint in eodem loco: qm̄ cū fuerit ipōle vt sit essentialr̄: ꝛ fuerit impōle vt sit a nullo corpe in actu: qm̄ sequeret̄ ex h̄ vacuū esse: necesse est vt sit ex corpe accidētaliter. i. accidit subiecto ex quo est gnātio vt sit i actu: ne inueniret̄ vacuū eē: ꝛ ꝑm h̄ erit gnātio ex corpe in potentia essentialr̄: ꝛ ex corpe in actu accidētalr̄: totuꝫ hoc declaratū est in p̄mo physicoꝝ. ❡ Et cum dixit ꝙ ipōle est vt gnātio fiat ex alio corpe ab elemētis: icepit declarare h̄: ꝛ. d. accidit eni ex hoc ꝛc̄. i. qm̄ accidit ex h̄ vt aliud corpus sit p̄us istis corporib⁹ vocatis elemētis. ❡ Et cū induxit hoc ꝯseq̄uēs: incepit destruere euꝫ: ꝛ. d. aut erit graue aut leue. i. illud corpus inq̄ꝫtū est elemētum: necesse est vt sit graue aut leue: ꝛ diximus inq̄ꝫtū est elīntū vt exciperemus corpus celeste qd̄ nō est elemētuꝫ. ❡ D. d. ꝛ tūc nō erit vnū elem̄toꝝ. i. vnū istoꝝ quatuor simpliciū: qd̄ est incōueniens. ❡ D. d. aut nō erit graue neqꝫ pōderosum ꝛc̄. i. aut illud corpus nō habebit grauitatem neqꝫ leuitatē: ꝛ tūc erit corp⁹ nō nāle cuꝫ careat motu. ❡ Et debes scire ꝙ ītēdebat ꝑ h̄ qd̄ dixit: nō graue neqꝫ pōderosuꝫ negatiōeꝫ simplicē ecōtrario illi qd̄ dicebat de celo: cū dixit de eo: neqꝫ graue neqꝫ leue. Illic aūt intēdebat ꝙ celū hꝫ nām de qua nō dicit̄ graue neqꝫ leue. ❡ D. icepit declarare ꝙ cum nō habuerit motuꝫ nō erit in loco oino: ꝛ. d. q2 in loco in q̊ existit ꝛc̄. ꝛ h̄ necesse est. Dē. n. qd̄ in loco est aut est q̄escēs: aut est motū: ꝛ vtrūqꝫ aut violente: aut nālr̄. ❡ D. d. si violēte: tūc motus eius erit accn̄talis ꝛ extra nāꝫ. i. ex quo seq̄tur vt habeat motū nālē. ❡ D. d. ꝛ si nō violēte motus eius erit nālis. i. ꝛ seq̄tur cuꝫ positū fuerit in loco vt moueat̄: ꝛ ex motu eius contingēt vt habeat motū nālem. ergo erit corpus nāle nō mathematicū. ❡ D. d. ꝛ si fuerit in loco erit vnū elementoꝝ ꝛc̄. i. ꝛ aliud signū qd̄ ipossibile est aliud

corpus

corpus eē aliud ab alys quatuoꝛ: ex quo poſſibile eſt vt fiant hec quatuoꝛ: loca enī terminata ſunt: ⁊ ſunt loca q̄tuoꝛ iſtoꝝ. ſi igiᵣ fuerit ſicut dixit in loco erit: aut ſurſuʒ aut deoꝛſum: ⁊ ſic erit vnū coꝛpoꝝ q̄tuoꝛ: ⁊ ſi nō fuerit in loco nihil gnābiᵣ ex eo. Gnātum enī ⁊ ex quo eſt gnātio ſunt in eodē loco neccio. ¶ Et cū declarauit ꝙ ipoſſe eſt vt hec q̄tuoꝛ coꝛpa generenᵣ a coꝛpe: aut nō a coꝛpe alio ab eis fuerit neceē vt generarenᵣ adīuicē ſm̄ reciprocatiōeʒ: cuʒ ſit declaratum ꝙ nullū eoꝝ eſt elm̄tum ceteris. Et intendebat cū. d. a coꝛpe: aut a nō coꝛpe. i. a coꝛpe alio ab eis. D. d. relinqᵣ igiᵣ dicere ꝙ fiūt ex iuicē. i. ſm̄ reciprocationē. ¶ Et ex h̄ appet vt ſubm eoꝝ ſit idē: ⁊ ꝙ ſint cōpoſita ex mā ⁊ foꝛma: ⁊ p̄cipue cum declaratū eſt ꝙ impoſſe eſt vt generenᵣ ex inuicē ſm̄ diſſolutionē in ſupꝑficies aut in ꝑtes diuiſibiles. Cap. II.

Teruʒ igiᵣ ꝯſiderāduʒ q̄s modus eiꝰ que ex inuicem gnōnis. vtruʒ vt Empedocles dicit ⁊ Democritus: aut q̄cūq; in ſuperficies reſoluētes: aut eſt aliq̄s aliꝰ modus ab his. Que q̄dem igiᵣ circa Empe. ⁊ Democ. latent ipſi ſeipſos neq; gnātioneʒ ex inuicē faciētes: ſʒ apparēteʒ gnōnē. Intus enī exn̄s vnūq̄dq; ſegregari inquiūt tāq; vtiq; ex vaſe gnātiōe exn̄te: ſʒ nō ex q̄dā mā fieri trāſmutata.

¶ Volumꝰ igiᵣ ꝑſcrutari q̄ō elemēta gn̄entur ex iuicē. vtrū ſm̄ ꝙ Empe. ⁊ Demo. dicūt: aut ſm̄ diſſolutiones coꝛpoꝝ in ſuperficies ⁊ laminas: aut alius modus eſt ⁊ aliud ingeniuʒ. Dicamꝰ igiᵣ ꝙ ꝯſequētes Empedoclē ⁊ Demo. ignorauerūt ⁊ obliti ſūt: ꝙ nō ꝯfirmauerūt gnātionē verā: ⁊ nō fuerūt ꝯfeſſi niſi ꝙ elm̄ta gn̄enᵣ ex iuicē: ſʒ ipſi confirmāt ꝑ hoc gnōnem ſophiſticaʒ. Dixerūt enī ꝙ elm̄ta ſunt inuicē clauſa ⁊ egredientia ex iuicē: ſicut facere filios. ⁊ ꝙ gnātio nō eſt niſi exitus reꝝ: ſicut ignis a lapide apud impulſionē. Neq; q̄ꝛ res gnāntur ex iuicē ſm̄ tranſmutationem ⁊ alterationē.

56 Cum declarauit ꝙ elemēta ſunt gnābilia ex iuicem: incepit ꝑſcrutari ſm̄ quē modū generanᵣ ex iuicē. D. d. volumus igiᵣ ꝑſcrutari ⁊c̄. i. ⁊ cū declaratū eſt ꝙ elemēta ſunt gnābilia ſm̄ oēs ꝑtes: ⁊ ꝙ gnānᵣ ex iuicē. volumꝰ ꝑſcrutari de mō ſm̄ quē gnānᵣ ex inuicē. ¶ D. d. vtrū ſm̄ Empe. ⁊c̄. i. ⁊ debemus ⁊c̄. i. Et cū iſta q̄ō impoſſe eſt vt declareᵣ ſʒ ſyllogiſmū hypotheticū cum opiniones q̄ ſunt dicte in mō gnātiōis elemētoꝝ nō ſunt ꝯdictorie: icepit primo narrare opīones famoſas in h̄ ſuo tp̄e: ⁊ ꝯdicere eis: ⁊ hoc erit in h̄ libꝛo: deīde iducit modū gnōnis vtrū in libꝛo de gnātione ⁊ coꝛruptiōe. ¶ Et iō contingit huic libꝛo vt ſit quaſi p̄cedēs libꝛuʒ gnōnis: ⁊ non tm̄ intendit cōtradicere Empedocli ⁊ Democrito ſed oībus dicētibus gnōnem eſſe ſegregationeʒ ⁊ ꝯgregationē. Qm̄ oīs ponēs ꝙ gnātio eſt ex ſubō in actu: neceſſariuʒ eſt eis dicere ꝙ res gnābiles ex inuicem generantur ſm̄ moduʒ latitationis: aut ponere ꝙ gnātio eſt in qualitate nō in ſuba. ¶ Sʒ iaʒ narrauit in libꝛo de gnōne: ⁊ in libꝛo de aīa q̄ō Emped. opinabaᵣ ꝙ quatuoꝛ elm̄ta nō gnānᵣ ex inuicē: ⁊ foꝛte h̄ nō attribuit hūc ſmonē ei: niſi q̄ꝛ cōtingit ei vt elm̄ta ſint exn̄tia in cōpoſito in actu mō latitatiōis.

¶ Et cuʒ dixit has duas opīones quas antiq̄ ſuſtinebant in mō gnōnis elm̄toꝝ: incepit ꝯdicere dicētibꝰ gnōnem eē ex coꝛꝑibus in actu: ſiue diuiſibilibꝰ ſiue īdiuiſibilibus: ſicut opinabaᵣ Empedocles. ¶ Et. d. ſequaces Empedoclis ⁊c̄. i. ⁊ iſti hoīes ſicut dixit: ⁊ oīs dicens ꝙ gnō eſt ſegregatio ⁊ coꝛruptio ſegregatio oblitus eſt ſui cuʒ fuerit ꝑſcrutatus de alio: ⁊ dat cām ex qua ſeq̄tur ꝯdictoriuʒ eius q̄ō ſonat nomē illius de quo ꝑſcrutaᵣ: qm̄ iſti hoīes cuʒ ꝑſcrutati fuerint de mō gnōnis dixerunt ꝯgregationē: obliuiſcēdo h̄ q̄ō ſonat hoc nomē gnō: ⁊ nulla obliuio eſt maioꝛ iſta. ſ. ꝙ cū aliq̄s ꝑſcrutaᵣ de cā alicuius rei: ⁊ dat cām deſtruētē intētionē noīs illiꝰ rei: ſicut iſtis accidit hoībus. Generatio enī ſignificat eē alicuiꝰ nō entis. Iſti aūt dicūt ꝙ gnātio eſt ꝯgregatio: quapꝑ neceſſe eſt eis vt gnātio ſit eiꝰ q̄ō eſt ens: cū ꝯgregatio nō exiſtit in p̄dicamēto ſube: ⁊ dixit ꝙ ꝯfirmāt gnātionē ſophiſticā: q̄ꝛ h̄ q̄ō ſignificat nomē gnōnis ſʒ rōnem eoꝝ nō eſt illud q̄ō ſignificat nomen gnātionis vere. ¶ D. d. dixerūt enī ꝙ elemēta ſunt ꝯcluſa inuicē. vt mihi videᵣ: h̄ ꝯtingit Democrito ⁊ Empedocli: ⁊ iō dicēti gnōnem ⁊ coꝛruptiōeʒ: ꝯgregatiōeʒ ⁊ ſegregationē. Empedocles aūt ⁊ Democritꝰ nō dicunt gnōnem eē ſed Anaxagoras ⁊ eiꝰ ſequaces. ſ. dicētes elemēta ꝯſimiliū partiū: vt dcm̄ eſt in multis locis: ⁊ dixit ſicut facere filios: q̄ꝛ filiꝰ eſt clauſus in matrice. ¶ D. d. ꝙ gnātio eēt exitus reꝝ ſicut ignis a lapide apud pulſuʒ. nō q̄ꝛ res gnātur a ſua mā ſm̄ alterationē ⁊ trāſmutationē. i. ⁊ h̄ q̄ō dicūt in mō generatiōis inducit hoīes opinari ꝙ gnātio nō eſt niſi apparētia eiꝰ q̄ō latuit: vt exiſtimaᵣ de igne q̄ō fuit clauſus in lapide: ⁊ poſt colliſionē appuit: non ꝙ res gnātur a ſua mā poſt alterationē ⁊ tranſmutationē: ſicut videᵣ ſenſu in multis gnābilibꝰ. ¶ Et. d. ſʒ alterationē ⁊ trāſmutationē: q̄ꝛ gnō eſt apud dicentes gnōneʒ eſſe in caplo trāſlatiōis: nō in caplo trāſmutatiōis: ⁊ exitus ignis a lapide eſt ex caplo alterationis ⁊ trāſmutatiōis: ſʒ tn̄ induxit ſermonē de eo: qm̄ apparet ⁊ nō eſt ex caplo trāſlatiōis. ¶ Et in trāſlatiōe Albefagar eſt aliud exēplū nobilius ⁊ eſt illud: dicūt eniʒ ꝙ elemēta ſunt clauſa adīuicē: ⁊ nō generanᵣ ex inuiceʒ niſi ſm̄ apparētiā eoꝝ adīuicē: ita ꝙ gnātio non eſt niſi exitus reꝝ: ſicut exitus eiꝰ q̄ō exit a vaſe: nō ꝙ generenᵣ ex iuiceʒ ſm̄ alterationē: ⁊ h̄ eſt intellectuʒ per ſe: ſed videᵣ ꝙ iſte vir nō tranſtulit niſi ſm̄ intentionem: nō ſm̄ verba.

Nulla obliuio maioꝛ eſt iſta. ſ. cuʒ q̄s ꝑſcrutaᵣ d̄ cā alicuiꝰ rei. ⁊ dat cām deſtruētē intentionē noīs illius rei.

Exitꝰ ignis a lapide ē in caplo alterationis ⁊ tranſmutatiōis.

Lib̄ de celo p̄cedit libꝛuʒ de gnātiōe ⁊ coꝛruptione. Iō. 8. c. 42. Et i p̄ methaꝛoꝝ cō. p̄.

¶ Deinde ⁊ ſit generatio ſic nihil minꝰ irrationabilia erūt que acciduūt: eadem enim magnitudo non videᵣ cōſtrictiōe fieri grauioꝛ. Neceſſe aūt hoc dicere dicētibus ſegregari aquā ex aere in eo exiſtētē. Cum enī aqua ex aere fiat: grauioꝛ eſt.

¶ Et dicamus ēt ꝙ accidunt ex hoc ſmone multa extra rōnem. Coꝛpus enī cum fuerit in aliqua q̄ntitate: deinde inſpiſſaᵣ ⁊ ꝯſtringiᵣ: nihil addiᵣ in ſua opatione. Et neceſſe

est hoc dicentibus latitationem esse: dicunt eniꝫ ꝙ aqua clausa est in aere: ⁊ nō est aqua nisi cū exierit ab eo: ⁊ apparuerit. Sed nos videmus aquam cum exierit ab aere ꝙ erit grauior q̄ꝫ in aere.

57 ¶ Quia intētio eius in h̄ caplo est ↄ̄dicere dicētibus gnātionē eē exitū rerꝫ ex iuicē: siue fuerit dicētes h̄ manifeste: siue occulte. ¶ Et dixit ꝙ accidūt ex hoc sermone multa ex̄ rōnē .i. multa īpossibilia. ¶ D.d. vnū īpossibiliū ↄtingētiū eis: ⁊ .d. corp⁹ eñi cū fuerit in aliqua q̄litate ⁊c̄ .i. ↄtingit eniꝫ eis ꝙ cū corpus leue a quo erit graue fuerit in aliq̄ q̄ꝫtitate. d. īspissat̄ ⁊ diminuit̄ sua q̄ꝫtitas: vt in eo nō appareat grauitas maior qm̄ īspissat̄: ⁊ appropinquat sua q̄ꝫtitas q̄ꝫtitati corpis grauis: qđ erit ab eo. U.g. q̄r videm⁹ ꝙ aer ex quo gnātur aq̄ hꝫ quantitatē: ⁊ cū ex eo fiat aqua inspissat̄ p̄ ⁊ diminuit̄ sua q̄ꝫtitas: ⁊ sic fit aq̄. Si igit̄ aq̄ eēt in actu clausa in aere: nō accideret aeri qm̄ inspissat̄ ⁊ appropiquat aeri: vt eēt grauior q̄ꝫ añ: q̄r accidit in eo grauitas noua. Sꝫ nos videm⁹ aerē cū inspissat̄ ꝙ addit̄ in eo grauitas. ¶ Et inclinauit ad dicēdū ꝙ ↄtingit huic pōni .s. ꝙ aer est grauis: qm̄ cuꝫ in eo existit grauitas in actu est graue necio post exitū aque ab eo ⁊ añ: ne aliqs dicat eis ꝙ leuitas q̄ est in aere resistit aque: dū aq̄ icludit̄ in eo: ⁊ cū aq̄ exierit ab eo: tūc nō hēbit īpediēs: ⁊ apparebit sua grauitas. ⁊ iō dixit loco isti⁹ toti⁹ ꝙ iste aer cū īspissat̄ videtur grauior: aut fieri ī eo grauitas: ⁊ adhuc aq̄ nō distinguebat̄ ab eo: neqꝫ exiuit; sꝫ opio ei⁹ fit ꝙ aer hꝫ grauitatē in loco suo: nō leuitatē: sꝫ hoc qđ dixit fuit ad ↄfirmādū. ¶ D.d. neĉe est h̄ dicētib⁹ latitationē .i. ꝙ cū aer īspissat̄ nō dꝫ addere ei spissitudo in grauitate: ⁊ nō videt̄ ita. ¶ Et si aliqs q̄reret quō dixit in aere ꝙ spissitudo non dꝫ addere in sua grauitate cū aer sit leuis. dicem⁹ ei r̄ndēdo ꝙ aer apud ipꝫ hēt aliq̄ꝫ grauitatē in suo loco vt videt̄ in 4° isti⁹ libri. D.d. dicūt ꝙ aq̄ est clausa in aere ⁊c̄ .i. neĉe est eis dicere ꝙ grauitas q̄ est in aere nō est nisi ꝑꝑ grauitatē aque exn̄tis in eo. Cū igit̄ aq̄ existat in eo apud spissitudinē ⁊ raritatē: q̄re ḡ addit̄ grauitati aeris cū inspissat̄: ⁊ ēt cū posuerim⁹ ꝙ aer nō hꝫ leuitatē in suo loco: ⁊ hꝫ aliq̄ꝫ grauitatē: quō ḡ pōle est vt aq̄ appeat grauior se in loco aeris cū exierit ex eo. Neĉe est .n. vt grauitas ei⁹ in aere ⁊ ex̄ ipm sit eadē: cū dixerim⁹ ꝙ aer est grauis in suo loco: ⁊ ꝙ nō est in eo po^a qua resistit motui grauitatis: sꝫ po^a ↄueniēs ei. ¶ Et hoc itēdebat cū dixit. sꝫ nos videm⁹ ꝙ cuꝫ aq̄ ⁊c̄ .i. Neĉe est eis cū in aere nō est po^a īpediēs motū grauitatis vt grauitas aque exn̄tis in aere sit sicut grauitas ei⁹ cū fuerit ex̄ aerē. Sꝫ nos videmus ꝙ cū aqua exiuerit ab aere ē grauior se cū fuerit in aere: qđ est īpossibile: scꝫ vt grauitas alicuius rei in se sit ꝑpter suam trāslationē ex loco ad locū tm̄ diuersa.

Opio Aris. fuit ꝙ aer in proprio loco grauitat.

¶ Adhuc aūt mixtoꝶ corpoꝶ nō neĉe sepatū alterꝫ sꝑ ampliorē locū obtinere. Cū aūt ex aq̄ aer fit maiorē occupat locū. Q đ eniꝫ subtilissimaꝶ est ꝑtiū maiorē occupat locū: manifestū aūt hoc ⁊ in ꝑmutatione. Uaporante .n. ⁊ itumescēte hūido rūpunt̄ ↄtinentia moles vasa ꝑ coartationē. Quare siqdē totalr̄ nō est vacuū: neqꝫ extendunt̄ corpa: queadmodū aiūt h̄ dicētes: māifestū q̄r im pōle. Si aūt vacuū ⁊ extēsio: irrōnabile ex necitate sꝑ āpliorē locū occupare qđ sepat̄. ¶ Et dicam⁹ ēt ꝙ corpoꝶ miscibiliū cū sepatur vnū ab altero nō occupat sibi maiorē locū ab altero. Necio aūt aer cuꝫ fuerit ex aq̄: occupat maiorē locuꝫ suo loco priori. Corpus eñi subtili⁹ est in maiori loco. Et h̄ manifestū est in alteratiōe ⁊ trāslatiōe. Qm̄ cū humiditas fuerit vapor ⁊ inflat̄ extēdit vas ↄtinēs ipm: ⁊ frangit̄: cū nō pōt ei sufficere vas. Et cū ita sit: ⁊ nihil est vacuum in quo expandant̄ corpa: sicut dicūt faciētes latitationē. Manifestū est ꝙ īpōle est vt corpus recipiat maiorē locū suo primo loco.

¶ Hec est scđa ↄ̄dictio a p̄dicta fundata sup duas ꝓpōnes in scđa figura. Quarū vna est: ꝙ corpoꝶ clausoꝶ in iuicē cum exierit vnū ab altero nō occupabit maiorē locuꝫ loco corpis in quo erit clausum. ¶ Et itelľndū est ex h̄ qđ dixit: miscibiliū corpoꝶ clausorū in inuicē nō vere miscibiliū. ¶ Scđa est: ꝙ cuꝫ ab aq̄ exierit aer occupat maiorē locū loco aque in qua erat clausus. Concludit̄ ḡ ex h̄ in scđa figura: ꝙ cū aer fuerit gñat⁹ ex aq̄ nō erit clausus in ea. ¶ Et h̄ itēdebat cū .d. aer aūt cū fuerit ex aq̄ ⁊c̄. ¶ Et q̄r h̄ nō appropriat̄ gnōni aeris ex aq̄: sed est cā gnōnis subtilioris corpis ex corpe grossiori. D. corp⁹ eñi subtilius existit in maiori loco .i. ⁊ h̄ accidit aeri: q̄r est corp⁹ subtili⁹ aq̄: ⁊ hec .q. est dispō cuiuslibet subtilis gnāti a corpore grossiori se: vt occupet maiorē locū. ¶ Et cū dixit hāc ꝑpōnē duxit nos ad rē ex q̄ cadit certitudo in vl̄itatē isti⁹ ꝑpōnis: ⁊ dixit: ⁊ h̄ manifestū est in alteratiōe ⁊ trāslatiōe .i. ⁊ h̄ manifestū est apud alteratiōeꝫ eiusdē corpis ex spissitudine in subtilitatē: ⁊ apud trāslationē toti⁹ corpis grossi ad aliđ corp⁹ subtile. ¶ D.d. qm̄ hūiditas cū sit vapor ⁊c̄ .i. manifestū est sensui ꝙ res hūide liq̄de cū clarificantur ⁊ appropinquāt nāe aeris. ⁊ sunt cōseruate in vase aliq̊ clauso orificio scindit̄ illud vas: ⁊ h̄ māifestū est in musto ⁊ dolio: ⁊ ideo nō pōt aliqs dicere ꝙ cū aer fuerit in aq̄: erit ↄstrictus in ea: ⁊ cū exierit ab ea occupabit maiorē locū. Aq̄ .n. nō hꝫ potētiā retinēdi aerē in q̄ꝫtitate alia a q̄ꝫtitate sui loci nālis: sicut nō hꝫ potētiā impedire eū a loco nāli. Uidet̄ .n. aer fortior oīum elntoꝶ. ¶ D.d. ⁊ cum ita sit: ⁊ nihil est vacuū pōt intelligi: ⁊ si gnō nō est nisi exitus ab aere: ⁊ vlr̄ corpis subtilis a subtili: ⁊ īpōle est vacuū eē in q̊ corpa expādant̄ ⁊ trāsferunt̄ ex magnitudine ī ꝑuitatē: cui⁹ expāsiōis cā apud faciētes latitationē ē vacuū: māifestū est ꝙ īpōle est vt idē corp⁹ cū trāsfertur: occupet ampliorē locū q̄ꝫ añ. Et si ↄcesserim⁹ eis vacuū eē: nō ē pōle eis dicere ēt ꝙ cū corp⁹ latet est min⁹: ⁊ cū appet est mai⁹: sꝫ Ari. ꝑtrāsit hāc ꝑtē diuisionis ⁊ v̄ificauit hāc expōnē: q̄r h̄ videm⁹ ꝑpalatū in trāslatiōe Albefarag. D.d. ⁊ cū ita sit: ⁊ nihil ē vacuū oīno in q̊ vacuū expādant̄: manife^m est ꝙ īpōle est vt occupent maiorē locū p̊ cū exierint ⁊ apparuerint. ⁊ si fuerit vacuū cū quo adaptat̄ expāsio: īpōle est vt occupēt maiorē locū ꝑ̇mo loco suo cū sepatuꝫ fuerit ab alio corpe .i. ꝙ īpōle ↄtingit huic pōni: siue ↄcessum fuerit vacuū esse: ⁊ ꝙ est cā trāsmutationis corporis

58

Aer fortior elntoꝶ.

corporis ex magnitudine in paruitatē: siue non. Uacuum eñi esse non putat cā possibilitatis expāsionis corporis: ita ꝙ occuparet maiorē locū ꝙ̄ pus nisi in corꝑib⁹ alterabilib⁹ ex magnitudine in ꝑuitate. Cū āt posuerim⁹ idē corp⁹ trāsferri ex ꝑuitate ī magnitudinē sine alteratiōe: sꝫ ex ipsa trāslatōe sola ex interiori corꝑis ad suū extrīsecū: īpoſſe est ħ: ⁊ si ꝯcesserimus vacuū eē: qđ est cā alteratiōis corpoꝝ ex magnitudine in ꝑuitatē. ℂ Et forte ista est trāslatio ex greco: ⁊ est ſm ꝙ ītellexit Themisti⁹ ex isto loco. Et Themisti⁹ cū exposuit hūc locū ħ nō dixit ꝙ Alex.ͬ exposuit ipm alio mō: ⁊ nō narrauit ipꝫ: ⁊ ipse dixit: ⁊ nō dixit ħ nisi ꝙ cū ſmoni dicētis ꝙ corp⁹ nō trāsmutat de magnitudine in ꝑuitatē negādo vacuum eē: accidit qđ quā dissoluit in physicis: voluit narrare ꝙ huic mō trāslatōis ex ꝑuitate in magnitudinē nō ꝯtigit qđ que ꝯtingit ꝑꝑ negationē vacui in alteratiōe corꝑis ei⁹ ex magnitudine in ꝑuitatē. Et cā in ħ est: vt dixim⁹: ꝙ ista trāslatio est sine alteratiōe: ⁊ ꝑꝑ ħ ꝯtigit ei īpoſſe. Trāslatio vō q̄ est ſm alterationem existimat habere qōnē si vacuū fuerit negatū. ℂ Nos aūt intelligim⁹ hūc ſmonē alio mō manifestiori isto sine īdigētia ꝑtrāsit⁹. ⁊ forte Alex.ͬ ita exposuit: ⁊ ē ꝙ poſſe est dicētib⁹ vacuū eē dicere ꝙ idē corpus transfert ex ꝑuitate in magnitudinē sine alteratiōe cū sepatiōe ꝑtiū adīuicē: ⁊ amplificatione foraminū ꝑ introitū vacui: ⁊ ſm ħ si nō fuerit vacuū ꝑꝑ qđ corꝑa expādant a ꝑuitate ī magnitudinē sine alteratiōe: manifestū est ꝙ īpoſſe est vt idē corp⁹ cū latet in alio corꝑe minoret: ⁊ cū appet vt magnificet: ⁊ māifestū ē ꝙ sine hac ītentiōe ꝯdictio ē impfecta.

ℂ Neċe aūt ⁊ deficere eam q̄ ex īuicē gnōnē si qdē in magnitudine finita nō īsunt īfinita finita. Cū.n. ex terra aqua fiat ablatū est aliqd terre: si qdē segregatione fit gñatio ⁊ iterū cū ex derelicto silr. Si qdē igit semꝑ hoc erit: accidet in corpore finito infinita inesse. Qm̄ aūt impossibile hoc nō vtiqꝫ semꝑ fiet ex inuicē. Quod qdē igit nō erit segregatione que inuicē transmutatio dicta est.

ℂ Et dicam⁹ ēt ꝙ dicētib⁹ latitationē eē: ꝯtingit vt ex corꝑe remaneat aliqd ex quo nō fit aliud corp⁹ oīno: cū ī corꝑe finito nō sint corpora finita ī magnitudīe īfinita mltitudine. Qm̄ cū ex terra fuerit aq̄: neċe ē ꝙ accipiat aliqd ex t̄ra: cū exitus sit gñō. ⁊ poſſe ē vt aq̄ exeat a t̄ra pura. Et si hoc eēt: semꝑ cōtingeret ꝙ in corpore finito eēnt corpora clausa infinita. Et si hoc est īpossibile: impossibile est vt elīnta sint ex inuicē semꝑ ſm exituꝫ ad apparētiaꝫ. Declaratū est igit ꝙ elīnta non fiunt ex inuicē ſm exitū ⁊ separationē.

56 ℂ Hec est alia ꝯtradictio a ꝑdictis fundata suꝑ ħ ꝙ si gnātio exitus ē corpoꝝ ex īuicē: neċe est aut gnātio secet: aut in corꝑe finito sint corꝑa īfinita in multitudine: ⁊ vtrūqꝫ īpoſſe. ℂ Et.d. ⁊ ꝯtigit vt ex corꝑe remaneat ⁊c̄.i. ꝯtingit ꝙ gnātio secet: qm̄ cū ex hac terra signata exierit aqua multotiēs: aut ꝑueniat vt remaneat terra pura sine aq̄ oīno. aut dicamus ꝙ in terra sunt corꝑa aquosa īfinita. ℂ Et hoc intēdebat cuꝫ.d. cū in corꝑe finito nō sunt ⁊c̄.⁊.d. finita in magnitudine ꝙ corꝑa clausa sunt finita in magnitudine.i.q̄ ea exeunt a re: ⁊ īpoſſe est dicere ꝙ in terra terminata sit aq̄ infinita in magnitudine: aut in multitudine: ⁊ isti⁹ ſmonis forma est q̄si in syllō hypothetico cōtinuo: cui⁹ compō est talis. Si gnātio elementoꝝ ex inuicē est ſm exitū: necesse est vt gnātio secetur. Et qꝛ ꝯtinuatio isti⁹ syllogismi nō est manifesta: īcepit declare ⁊ dixit. Cū in corꝑe finito nō sunt corpora īfinita.i. qm̄ si gnātio nō secet: ꝯtiget vt in corpore finito sint corꝑa īfinita: qđ est impoſſe. ℂ D.d. exēplū ⁊.d. qm̄ cū ex terra fuerit aq̄ ⁊c̄.i. ⁊ neċe est si gnātio fuerit exit⁹: vt gnātio secet nisi in corꝑe finito essent corꝑa īfinita: qm̄ cuꝫ ex terra fuerit aqua.i. termīata exiuit aqua: neċe est vt illa terra minuat: ⁊ si hec diminutio fuerit assidua: cessabit gnātio: aut in corꝑe finito erūt corꝑa īfinita: qđ est īpoſſe. ℂ Et qꝛ oēs antiq ꝯueniunt in ħ ꝙ gnātio est assidua.d. ⁊ si ħ est īpoſſe: īpoſſe est ⁊c̄.i. ⁊ si īpoſſe est vt in corꝑe finito sint corꝑa infinita: īpoſſe est vt gnō elntoꝝ adinuicē sit ſm exitū assiduū. Et cū gnō eoꝝ abīuiceꝫ est assidua. ḡ nō est ſm exitū. Et cū cōpleuit demrationē.d. ꝯnē declandā: ⁊.d. declaratū est igit ⁊c̄.

ℂ Relinqt aūt adinuicē transmutantia fieri. hoc aūt duplr: aut.n. trāsfiguratiōe queadmodū ex eadē cera fiet vtiqꝫ sꝑa ⁊ circulus: aut resolutiōe que ad suꝑficies: queadmodū qdā aiūt. Si qdē igit trāsfiguratiōe fiūt accidit ex neċitate īdiuisibilia dicē corpora. Diuisibilibus.n. entibus nō erit ignis pars ignis neqꝫ terre t̄ra: ꝑꝑ nō eē pyramidis partem semꝑ pyramidē: neqꝫ cubi cubum.

ℂ Relinqt igit dicē ea gñari abinuicē ſm alteratiōnē: ⁊ hec erit alteratio duoꝝ modorū: aut ſm mutationē figuraꝝ: sicut ex eadē cera fit rotūdū: aut ſm dissolutionē in suꝑficies: vt qdā dicūt. Si igit ſm mutationē figuraꝝ ꝯtinget dicere partē īdiuisibilē: ⁊ ponere pꝛia corpora ꝑtes īdiuisibiles. Qm̄ si corꝑa sūt īdiuisibilia: ꝑs ignis nō erit ignis: ⁊ ꝑs terre nō erit terra: qm̄ nō ē ꝑs figure q̄ dr̄ pyramis: ⁊ neqꝫ ꝑs frigoris ē frigus.

ℂ Quia dicētes ꝑtes eē indiuisibiles nō possunt dicere gnōnem elemētoꝝ nisi si dixerint diuersitatē partium: aut ſm figurā: aut ſm magnitudinē ⁊ ꝑuitatē: vt iā dcm̄ est: aut ꝙ hec quatuoꝛ corꝑa differunt abinuicē ſm figurā.s. ꝙ cuꝫ ꝑtes indiuisibiles ꝯgregātur ⁊ figurant figura pyramidali erit ex eis ignis: ⁊ si alia figura erit aer aut aqua. Et qꝛ ꝑmo mō cōtingunt īpoſſia que ꝯtingūt dicētibus latitationē: īcepit destruere ꝑmo hāc opiōnē: deide destruere ſmoneꝫ dicētis ꝙ gnātio corpoꝝ simpliciū abīuicem est ſm trāsmutationē in figuris: ⁊ ꝙ suba eoꝝ nō est nisi in figura. Et qꝛ antiq nō opinabant in gnōne elntoꝝ nisi hec tria.s. aut exitū: aut mutationē figurarū: aut in dissolutionē suꝑficies: vt videbat Platoni. ℂ D. Relinqt igit dicere ⁊c̄.i. ⁊ iā destruximus dicentes latitationē: relinquit ergo destruere ſmonē dicētis: ꝙ gnātio eoꝝ est ſm alterationem que est in figura

Themistij expositio.

58 Auer. ⁊ Alexādri expō.

Aer ... fortior ... elntoꝝ

60

vt alteratio cere que est ex figura in figurã. ¶ D.d. aut ẜm dissolutionẽ superficieꝝ: vt qdã dicũt. vt est Plato. hãc igiť opionem opinãtes videnť dicere ꝙ corpora nõ differũt nisi ẜm diuersitatẽ superficieꝝ. Figura eñi ignea cõstat ex tribus supficiebus triangularib⁹: ⁊ figura cubica ex sex quadrãgulis ⁊ octocedros ex octo triãgulis. ¶ Deide. d. si igiť elemẽta gñanť ex inuicẽ ẜm intẽtionẽ figuraꝝ siue mutationez ⁊c. i. ꝙ ponẽtes substantias elementoꝝ differre ẜm figuras contingit alterum duoꝝ: aut dicere ignẽ habentem istam figuram esse indiuisibilez: aut dicere esse diuisibilẽ: ⁊ tunc pars ignis nõ erit ignis: pars enim pyramidis nõ est pyramis. Pyramis eniz nõ quocũqꝫ modo diuidiť in pyramides. ⁊ ideo. d. ꝙ dicentes figuras: cõtingit eis dicere ptes eẽ indiuisibiles ⁊c. i. ⁊ necẽ ẽ eis dicẽ ꝙ ignis ñ recipit diuisionẽ: qꝛ si fuerit diuisibilis non est necessariũ vt diuidať semꝑ in figurã pyramidalẽ: sed in alias: ⁊ cuz ita sit cõtingit vt pars ignis nõ pyramidalis nõ sit ignis: ⁊ silr̃ si terra hꝫ figuram ꝓpriã: nõ est necessarium vt semper diuidať in illam figurã: ⁊ impoƚe est eis dicere ꝙ ignis semꝑ diuidiť in figuras cubicas: qꝛ videtur diuidi in alias figuras remanẽte igne. Figura. n. pyramidalis ĩpoƚe est vt diuidať in pyramidales numerantes ipsam. Declaratũ. n. est ꝙ pyramis diuiditur ꝑ in pyramidẽ ⁊ duo serratilia: ⁊ ꝙ vtrũqꝫ duoꝝ serratiliũ diuidiť in tres pyramides: ⁊ iõ appropriatur igni: qđ ĩpoƚe est vt diuidať in pyramides: sed relingť ex eo necãrio aliqđ non pyramidale: terra aũt que est cubica: poƚe est vt diuidať in cubica: ⁊ iõ existimať ꝙ pñt dicere bñ de terra: cuz diciť ꝙ cubica diuidiť in cubica: qđ nõ pñt dicere de pyramide.

¶ Si aũt supficierũ resolutione. Primũ qdem inconueniẽs nõ oĩa gñare ex inuicẽ qđ necesse ipsos dicere ⁊ dicunt. Neqꝫ eniz rationabile vnũ solũ exps factũ eẽ transmutationis: neqꝫ videť ẜm sensuz: sed similr̃ oĩa transmutari adinuicẽ. Accidit aũt de apparẽtibus dicẽtibus nõ consentanea dicere apparẽtibus. Hui⁹ aũt causa nõ bñ sumere prima principia: ꝫ oĩa velle ad quasdã opiniones determinatas reducere. Oportet autez forte sensibiliuz qdẽ sensibilia: sempiternoruz aũt sempiterna: corruptibiliũ aũt corruptibilia esse principia: totaliter aũt homogenea supponẽtib⁹. Hi aũt ꝓpter hoꝝ amorez idẽ facere videntur his q positiones in ẜmonibus ẜuant. Omne. n. sustinẽt accñs tãqꝫ vera hñtes principia: tãqꝫ nullũ iudicare ex euenientib⁹ ⁊ maxime ex fine oporteret. Finis aũt factiue sciẽtie opus: nãlis aũt qđ videtur semꝑ ẜm sensum principalr̃.

¶ Si v° elemẽta fiunt adinuicẽ ꝑ dissolutionem supficierũ: impoƚe est vt omnia elemẽta fianť ex inuicẽ: ⁊ hoc dicunt qdam eoꝝ: ⁊ hoc est impossibile. Non enim est rectuz vt vnuz tñi elm̃tum careat translatione: ⁊ alteratione: ⁊ visus etiaz non testatur huic: ꝫ omnia elemẽta sunt diuisibilia ⁊ alteranť ⁊ transferunť in inuicez. Et contingit dicẽtib⁹ hoc vel dicere vl̃ habere de visibilibus: qđ nõ testať visus. Et cã ei⁹ est: qꝛ non acceperunt principia reꝝ acceptione pulchra ⁊ vera: ꝫ voluerũt transferre oĩa ad opiniones q̃s hereditauerũt ab antiqs: ⁊ fecerũt principia omniũ reruz eterna: ⁊ non est ita. Necesse est eni vt principia sensibiliuz sint sensibilia: ⁊ eternoꝝ eterna: ⁊ corruptibiliũ corruptibilia. Et dico vl̃r ꝙ possibile est vt principia sint silia suis subiectis. Illi v° q diligũt suã sciẽtiam: fecerũt qđ faciunt dicẽtes ẜmonem impossibilẽ. In principio eniz suť ẜmonis vtunť pꝛĩcipijs cõtrarijs: ⁊ cuz posuerũt ea coguntť ad credẽdũ ẜmoni aduersarij contradicentis positioni eorum. Dicamus igiť ꝙ necesse est iudicare sup quasdã res ex fine ⁊ complemẽto earũ non ex principijs. Omnis eni sciẽtia hꝫ complemẽtuz ⁊ finẽ: complemẽtuz eni artis ⁊ complemẽtum nãe est res sensibilis ⁊ visibilis. 61

¶ Cum declarauit ꝙ gñãtio elemẽtoꝝ nõ sit ẜm exitum post latitationẽ: q̃z ẜm trãsmutationẽ figurarũ icepit declarare ẽt ꝙ neqꝫ ẜm dissolutionẽ figurarũ adiuicez. s. vt dissoluať figura vni⁹ earũ in supficies ꝯtinẽtes illam figurã: ⁊ ille supficies dissoluuntur in triãgulos in quos diuidunť ille supficies: deinde ex illis triangulis cõponunť supficies alie: ⁊ ex eis figura alteri⁹ corꝑis. Et ꝫ est opio Platonis: ponit eni figurã ignis pyramidalẽ hñtem tres bases: ⁊ figuram aeris hñtem octo: ⁊ aquã. xx. ⁊ terrã cubicã: ⁊ cũ incepit ꝯtradicere eis. d. ĩpoƚe magis famosum de ĩpossibilibus cõtingẽtibus eis. ¶ Et. d. si eni elemẽta fiũt ex iuicẽ ⁊c. i. si v° elemẽtoꝝ gñatio ex inuicẽ sit ẜm dissolutionẽ corrupti in triãgulos suos: ⁊ compõnez gñati ex illis triãgulis ĩpoƚe est vt oẽ elm̃tuz generet ex oĩ elm̃to. ¶ Et. d. hoc qꝛ impoƚe est vt elm̃tũ qđ est ex pluribus triãgulis generet ex elm̃to: qđ est ex paucioribus triangulis. V. g. impoƚe est vt elm̃tuz qđ est ex. xx. basib⁹ generet ex elm̃to triũ basiũ: ⁊ sequiť ex ꝫ vti illud elm̃toꝝ qđ est paucioꝝ triãguloꝝ nõ trãsmuteť in aliqd: neqꝫ aliqd in ipsuz: qꝛ reliquunť ex corrupto triãguli supflui. ¶ Et qꝛ ꝫ dicũt multi antiq. s. elm̃tũ vnũ esse nõ trãsmutabile. d. ⁊ ꝫ dicũt qdaz eoꝝ: ⁊ est ĩpoƚe. i. ⁊ q̃uis phi antiq ꝫ dicũt: tñ ꝫ est ĩpoƚe. ¶ D. narrauit quõ ꝫ est ĩpoƚe: ⁊. d. nõ eniz est rectũ vt elm̃tũ vnuz careat ⁊c. i. nulla. n. rõ dat vt vnũ elm̃tũ sit nõ trãsmutabile: elm̃tũ eni inquãtũ elementũ dꝫ eẽ trãsmutabile: ⁊ si nõ: nõ eẽt elm̃tuz: ⁊ raro dꝫ hẽre compõnẽ ⁊ dissolutionez. ¶ D. d. ⁊ visus non testať huic. i. ⁊ iste ẜmo est ĩpossibilis: qꝛ sensus ꝯdicit illi: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. sed oĩa elm̃ta sunt diuisibilia ⁊c. ¶ D. d. ⁊ ꝯtingit dicentibus ⁊c. i. ⁊ ꝯtingit ẽt eis magnũ impoƚe. s. dicere de reb⁹ sensibilib⁹ ꝙ ꝯtradixit sensui. ¶ Deinde dedit cãm ꝑꝑ quã accidit ꝫ pluribus ꝯsiderãtibus: ⁊. d. cã eius est ꝙ non acceperũt pncipia reꝝ pulchre ⁊ vere. i. ⁊ cã ꝑꝑ quaz accidit eis vt rõnes eoꝝ ducãt eos ad ꝯdicẽdũ sensui: ⁊

ſui:⁊ ad negandũ ſenſibilia dicẽdum ea eſſe ex erro/
re ſenſus eſt:qꝛ non fundabant ſuas rões ſup ꝓpõ/
nes ↄueniẽtes huic ſcie. ℂ D.d.ſed voluerũt trãſfer
re oĩa ad opiones quas hereditauerunt ⁊c.i.⁊ cã q̃re
dimiſerũt ꝓpria p̄ncipia ⁊ acceperũt p̄ncipia extra/
nea eſt:qꝛ nutriebant̃ in opionib⁹ quas hereditaue/
runt a parẽtibus:⁊ ꝓpter dilectionẽ opinionũ earuz
indiguerũt defendere eas ꝑ p̄ncipia extranea. ℂ Et
d.⁊ ponere p̄ncipia oĩum reꝝ eſſe nõ trãſmutabilia:
qꝛ cum p̄ncipia geometrie ſunt non trãſmutabilia:⁊
iſti fecerũt ea p̄ncipia reꝝ ſenſibiliuz:ↄtinget eis po
nere p̄ncipia oĩuz reꝝ eẽ eterna ⁊ nõ trãſmutabilia.
ℂ Deinde narrauit ꝙ nõ fuit rectũ h̃ qd̃ acceperũt
a p̄ncipijs ⁊.d.neceſſe eſt enim vt p̄ncipia ſenſibiliuz
ſint ſenſibilia:⁊ eternoꝝ eterna:⁊ corruptibiliuz cor/
ruptibilia. ℂ Et intelligẽdum eſt ꝓpinqua nõ remo
ta:qꝛ p̄ncipia reꝝ ſenſibiliũ remota non ſunt ſenſibi
lia:vt p̄ma forma ⁊ p̄ma mã:neqꝫ ẽt p̄ncipia reꝝ cor
ruptibiliũ remota ſint corruptibilia. Et itendebat ꝑ
h̃ ꝙ res geometrice cum ſint eterne:neqꝫ gñabiles:
neqꝫ corruptibiles:neceſſe eſt vt p̄ncipia earum ſint
huiꝰ:⁊ ꝙ res ſenſibiles cuz ſunt gñabiles ⁊ corrupti/
biles:nec̃e eſt vt p̄ncipia earũ ꝓpinqua ſint huiꝰ. Et
itendebat cũ dixit:ꝙ p̄ncipia reꝝ gñabiliuz ⁊ corru/
ptibiliũ ſunt gñabilia ⁊ corruptibilia:qꝛ ſunt in gña/
bili ⁊ corruptibili:⁊ ſm̃ h̃ diximꝰ in forma rei ⁊ ſua
mã ꝓpinqua:qꝛ corrũpunt̃ ꝑ corruptionẽ rei cũ gña
61 bile ⁊ corruptibile nõ ſint niſi cõpoſitũ ex p̄ncipijs:
⁊ diximꝰ h̃:qꝛ mã p̄ma apud eũ q̃ eſt mã ꝓpria iſtis
quatuor corꝑibꝰ nõ eſt apud eũ gñabilis ⁊ corrupti/
bilis:ſꝫ ſilis gñationi ⁊ corruptiõi:⁊ ꝙ forme eoꝝ
ſunt gñabiles ⁊ corruptibiles:qꝛ exiſtũt in gñabili ⁊
corruptibili. ℂ D.d.⁊ dico vl̃r ꝙ poſ̃e eſt ⁊c.i.ꝙ ne/
ceſſe eſt vt p̄ncipia ſint ſiĺia rebus:q̃rũ ſunt p̄ncipia:
vt dictum eſt a Socrate ⁊ Platone. ℂ Deinde.d.il/
li v̓o qui diligũt ſuos magiſtros:⁊ inuit Platonem ⁊
ſuũ magiſtrum Socratẽ:⁊ ideo videt̃ ꝙ Plato acce
pit hãc opionẽ a Socrate. ℂ Et h̃ qd̃ dixit ꝙ Plato
diligẽtiaz fecerit qd̃ faciũt dicẽtes ſermonẽ impoſſi
bilẽ:intendebat ꝙ illi peccauerũt ꝓpter amorẽ:⁊ fe
cerũt ſermonẽ ex genere ſermonũ ſophiſticoꝝ. Et i/
tendebat ꝙ Plato nõ intẽdebat facere ſermonẽ fal
ſum ſicut faciũt ſophiſte. Sed accidit ita ꝙ fecit:ſic̃
illi ꝓpter amorẽ magiſtri ⁊ amorez geometrie:⁊ qꝛ
in ſuo tꝑe magnificabat̃ geometria:⁊ credebant eaz
eſſe p̄ncipiuz reꝝ ſenſibiliũ. ℂ Deinde.d.in p̄ncipio
igit̃ vtunt̃ p̄ncipijs ipoſſibilibus ⁊c.i.⁊ accidit Pla/
toni in hoc ſermone illud qd̃ accidit vtentibus ꝓpo
ſitionibus ſophiſticis:accidit enĩ eis cõtradictoriuz
illius qd̃ ponũt:ſicut accidit Platoni h̃:qm̃ cum po/
ſuit ꝙ cauſe gñationis elemẽtoꝝ adinuicẽ ſunt ſuꝑ/
ficies:contingeret ei vt oĩa non generent̃ ex oĩbꝰ:qd̃
eſt cõtradictoriũ poſitionis. ℂ D.d.neceſſe eſt iudi/
care ſuper quaſdã res ex cõplemẽto ⁊ fine eaꝝ:⁊ in/
tendebat per cõplemẽtũ eoꝝ generationẽ: ⁊ eſt illd̃
qd̃ ex eis apꝑet ſenſui.ſ.cõpoſita:⁊ itẽdit fines actio/
nes cõpoſitoꝝ. Compoſita enĩ ⁊ actiones eoꝝ mani/
feſtiora ſunt apd̃ nos q̃ꝫ cauſe cõpoſitoꝝ: ſicut dixit
in phyſicis:ꝙ de natura huiꝰ ſcientie eſt ꝓcedere de
eo qd̃ eſt notius apud nos.ſ.a cõpoſitis ⁊ actionibus
eorũ ad notius in nã.ſ.cõpoſitoꝝ cauſas: econtrario
in mathematicis. Illic enim ꝓcedendũ eſt ex ſimpli
cibus p̄ncipijs ad cõpoſita:⁊ ideo dixit.ſuꝑ quaſdaz
res:⁊.d.h̃ ꝙ iſti fecerũt ecõtrario ⁊ iudicauerũt cõ/
poſita a ſuis cauſis: ⁊ oĩs ꝗ h̃ facit iudicat notius ex

Principia ꝓpinq̃ reꝝ ſenſibilium ſiue cõruptibiliũ ſunt corruptibilia: ſed nõ remota.

Quomodo p̄ncipia gña biliuꝫ ſint generabilia.

Mã prima eſt mã ꝓpria q̃tuor elĩata.

Tꝑe Platonis magnificabatur geometria.

Cõpoſita et actiones eoꝝ manifeſtiora ſũt apud nos q̃ꝫ ſue cauſe. Idez p̄ phy. com̃ 3. Alr̃ procedi mus i nãlibꝰ ⁊ alr̃ i mathematicis. Idẽ p̄ phy.cõ.2.

magis latenti:⁊ ſic neceſſe eſt ei negare ſenſibilia.
ℂ Accidit aũt ipſis maxime terrã eſſe elemẽ/
tum:⁊ ſolã incorruptibilẽ:ſiqdẽ indiſſolu/
bile ⁊ incorruptibile eſt elemẽtuz:terra enĩ
ſola indiſſolubilis in aliud corpus.
ℂ Reuertamur ⁊ dicamꝰ ꝙ ſi dixerit ꝙ ter/
ra ſola non trãſmutat̃ neqꝫ alterat̃ in cetera
elemẽta:ↄtigit eis ex hoc vt terra ſola ſit ele
mentũ. Illud enĩ qd̃ nõ diſſoluit̃:neqꝫ trãſ/
fert̃:neqꝫ recipit corruptõez:eſt vnũ elemẽ
tum. Terra igit̃ ſola eſt elementũ:quia non
diſſoluitur in aliud corpus vt fingunt.
ℂ Cũ declarauit qd̃ ↄtingit eis:ꝙ aliqd̃ el̃toꝝ dꝫ eẽ 62
nõ trãſmutabile oĩno in aliud:vult dm̃r̃are ipoſ̃e qd̃
ↄtingit eis ex h̃:qm̃ ſi dixerit ꝙ corpꝰ qd̃ eſt hꝰ iſtoꝝ
q̃tuoꝝ corpoꝝ eſt terra:aut aliud:ↄtingit vt illd̃ tm̃
ſit el̃ntũ in rei v̓itate. ℂ Et.d.eſt el̃tũ veꝝ:qꝛ poſuit
ꝙ el̃nta ſũt trãſmutabilia:ſꝫ tñ aſcendũt ad nõ trãſ/
mutabile qd̃ eſt p̄mũ el̃ntũ:qd̃ dignіꝰ eſt hr̃e nomẽ
el̃nti. ℂ Et itẽdit ꝙ ↄtigit eis ↄriũ ſue opionis:opi/
nat̃ enĩ ꝙ h̃ q̃tuor ſũt el̃ta alioꝝ cõpoſitoꝝ:⁊ ꝙ nul/
lũ eoꝝ eſt dignіꝰ hr̃e nomẽ el̃nti ⁊ rõnẽ eiꝰ q̃ꝫ aliud.
ℂ Sed adhuc neqꝫ in his q̃ diſſoluunt̃ trian
guloꝝ ꝑtermiſſio rõnabilis. Accidit autez h̃
in ea q̃ adinuicẽ trãſmutatiõe ꝓpter ex ineq̃li
bus multitudine conſtare triangulis.
ℂ Et dicamus etiaz qd̃ cõtingit eis dicere ꝙ
in elemẽtis ſunt triãguli q̃bus nõ indiget̃:⁊
hoc non eſt rectum. Accidit eniz vt in tranſ/
mutatione elementoꝝ adinuicẽ ſint triãguli
ocioſi. Quoniã elemẽta ſunt facta ex trian/
gulis non equalibus in numero.
ℂ Dicit:⁊ ↄtingit aliud impoſ̃e:⁊ eſt qꝛ debẽt cõcede/ 63
re ꝙ in q̃buſdã el̃ntis ſunt triãguli non neceſſarij in
gñatione el̃ntoꝝ ex ĩuicẽ ſed ſuꝑflui. V.g.qꝛ hñs.xx.
cũ corrumpit̃ in elemẽtũ hñs tres remanebũt decẽ
⁊ ſeptẽ ſuꝑflui:qui nõ ſunt elementũ:neqꝫ ex elemẽ
to:⁊ ſi ex eo generet̃ habẽs octo remanebunt.xij.ſu/
perflui:⁊ ſi cubitũ remanebũt octo:⁊ impoſſibile vt
habens.xx.generetur ex aliquo eorum.
ℂ Adhuc aũt nec̃e hoc dicentibus corꝑis ex
nõ corꝑe facere gñationem. Cũ eniz ex ſuꝑ/
ficiebus fiat nõ ex corpore erit factum.
ℂ Et dicamus etiã ꝙ nec̃e eſt dicẽtibus hũc
ſmonẽ vt nõ ponãt gñationẽ ex corꝑe. Qm̃
ſi gñatio non fit niſi ex ſuperficiebus gñatio
non fit ex corpore omnino.
ℂ Cũ dixit ꝙ manifeſtũ ẽ viſui ꝙ corpꝰ nõ gñat̃ niſi 64
ex corꝑe in actu:q̃uis accñtal̃r: qm̃ eſſential̃r eſt ex
corꝑe in potẽtia:ſꝫ illud qd̃ eſt accñtal̃r:hoc impoſſi/
bile eſt vt nõ ſit:imo eſt eternũ ⁊ neceſſariũ:⁊ ↄtigit
eis h̃ ꝙ diſſoluunt corpus corruptũ:p̄mo in ſuperfi/
cies:deinde cõponũt corpus gñatum ex illis ſuperfi
ciebus:⁊ ſꝫ hãc opionẽ nõ gñat̃ p̄mo ⁊ eẽtial̃r:niſi
ex ſuꝑficiebus:⁊ nõ ex corꝑe qd̃ diſſoluit̃ in ſuꝑficies:
⁊ ſm̃ hoc cõtingũt eis impoſſibilia que ↄtingunt di/
centibus gñationẽ eſſe ex nõ corpore. V.g.ꝙ ↄtingit
eis dicere vacuũ eẽ:⁊ ꝙ corpus gñat̃ ex nõ corꝑe:qd̃

neq; est corpus in actu: neq; in potẽtia: nisi dicant ꝙ supficies sũt corpa i potẽtia: ⁊ ꝙ ligant̃ cũ subto: ⁊ dissoluunt̃ a subto: quapp nece est eis subm eẽ ꝑus supficiebus: ⁊ vt supficies sint sube elntoꝝ. s. q. forme.

¶ Ad huc aũt nece nõ oẽ corpꝰ dicere diuisibile: sz oppugnare certissimas scias. Etenĩz intellectuale qdẽ accipiũt diuisibile mathematice. Hi aũt neq; sensibile oẽ diuisibile eẽ cõcedunt pp velle saluare suaz suppõnem. Nece eni qcũq; figurã faciũt vniuscuiusq; elntoꝝ: ⁊ hãc determinãt subaz ipsoꝝ indiuisibilia facẽ ipsa. Pyramide enim aut spera diuisa aliqualr̃ nõ erit qd relinquit̃ spera aut pyramis. Quare aut ignis ps non ignis sed erit aliquid prius elntoꝝ: pp oẽ: aut esse elntũ: aut ex elnt̃: aut nõ oẽ corpus disibile.

¶ Et dicamꝰ ꝙ nece est eis vt non ponant ꝙ oẽ corpꝰ ẽ diuisibile: ⁊ sic ꝯdicũt vere scie. scz geometrie. Ponũt enĩz primũ sensibile diuisibile. Isti aũt nõ ꝯcedũt ꝙ corpꝰ sensibile est diuisibile ne corrumpant suã põnez: ⁊ suũ primũ sermonẽ. Et dicamus etiã ꝙ ponẽtes in oi elnto aliquã figurã ⁊ distinguentes subas adiuicẽ ꝓm figuras: nece ẽ eis ponere ea ẽt nõ diuisibilia. Figura enim pyramidalis ⁊ figura sperica cũ diuidant̃ aliqua diuisiõe: nõ remanebit spericuz: neq; pyramidale. Et si ita sit: ps ignis nõ erit ignis: sz est aliqd prius elemẽto. Omne eni corpus aut est elementum: aut ex elemento.

Usq; huc nõ exponit Cõmentator.

65 ¶ Dicit ꝙ necesse est eis nõ ponere ꝙ omne corpꝰ est diuisibile: ⁊ hoc nece est eis vt p̃dictũ est pp duo fundamẽta. s. ꝙ elemẽtũ est illud qd hz figurã ꝓpriam: ⁊ qr ps elnti hñtis figurã nõ dz hr̃e illã figuraz: ⁊ sequit̃ ex h ꝙ elntuz diuidit̃ in nõ elementũ: qd est ipoſſe. ¶ Et ideo dixit. ⁊ dicamꝰ ꝙ ponentes in oi elemẽto ⁊c̃. i. dicamꝰ ꝙ ponẽtes subas eltoꝝ figuras: necesse est eis ponere illas subas esse indiuisibiles. s. ꝙ si diuidant̃: diuident̃ in alias figuras: nõ eni ois figura diuidit̃ in ptes figuratas illa eadẽ figura: ⁊ sic cõtingit vt ante elemẽtum sit corpus: qd non est elemẽtum: neq; ex elemẽto. ¶ Et debes scire ꝙ corpa figurata sunt in ambobus modis: mõ in quo poſſe est esse diuisionẽ in figuram totius. s. in corpora similia toti: quousq; totũ cõsumat̃ vt cubicum. Et in mõ in quo est h ipoſſe: vt pyramis ⁊ spera: sz p̃mo diuidit̃ in habentes suã figurã ⁊ in hñtes aliã. Elementũ igit̃ habens istã figurã: vt ipoſſe est vt diuidat̃: nisi eẽt poſſe inueniri corpus nõ elemẽtum neq; ex elnto. ¶ D. d. figura enĩz pyramidalis nõ diuidit̃ in pyramides similes toti: donec cõsumat̃: qr cũ diuidit̃ diuidit̃ in duas pyramides ⁊ duas serratiles: q̃uis serratile diuidat̃ scdo in pyramides: sed non similes toti: ⁊ ꝯtingit ex hoc vt ignis nõ diuidat̃: qm̃ si diuidit̃ cũ nõ diuidat̃ in pyramides ꝯtigit vt pars ignis nõ sit ignis. Sed nos videmus ipsum diuidi: ergo ꝯtingit necio vt diuidat̃ in ignẽ: ⁊ in nõ ignẽ: qd nõ est elementũ: neq; ex elto supabile. Serratile. n. nõ est vnũ eltoꝝ neq; factũ ex elemẽto: illud enĩ serratile simplex est necessario. Et iam declaratũ est ꝙ omne corpus aut est elemẽtum aut cõpositum ex elemẽto. Corpus vo spericũ nunq; diuidit̃ in corpa sperica: sed in pyramides. ¶ D. d. ⁊ si ita sit: pars ignis non erit ignis. i. ⁊ si substãtie elemẽtoꝝ sint figure: ⁊ posuerimus ꝙ figura ignis. s. que est forma eius est pyramidalis: manifestum est ꝙ cum ignis diuidat̃: diuidet̃ in pyramidem: ⁊ in nõ pyramidẽ: sicut diximus. In pyramide aũt nõ possunt dicere esse ignẽ: in non pyramide vo neq; possunt dicere ignem esse ipsum: neq; vnuz elemẽtoꝝ neq; cõpositoꝝ. ¶ D. d. sz ꝑus elemento: ⁊ d. hoc qr est ps eius: ⁊ partes sunt p̃ores toto: ⁊ seqt̃ ex hoc vt elemẽtũ habeat elntũ: ⁊ hoc est aliud ipoſſe ab eo qd. d. ꝙ h corpus neq; est elemẽtũ: neq; cõpositũ ex elemẽto. Isti vo nõ possunt fugere ab vno trium ipossibiliũ: aut vt ꝯcedant ꝙ ignis nõ est diuisibilis: ⁊ hoc est ꝯriũ sensui. aut si cõcedũt: ꝯtingũt eis duo ipossibilia. s. ꝙ aliqd corpus sit nõ elemẽtũ neq; cõpositũ ex elnto: qd est ipoſſe. ¶ Et scdm est ꝙ elntuz habeat elemẽtũ: ⁊ hoc est cõtrarium diffõni elemẽti. s. ꝙ elementum est illud in quo vltimo diuiditur res essentialiter: ⁊ primo componitur essentialiter.

¶ Totaliter aũt tẽtare simplicia corpa figurare irrõnabile est. Primũ qdez qr accidet nõ repleri totũ. In planis qdez enim tres figure vident̃ iplere locũ trigonũ ⁊ tetragonum ⁊ exagonũ. In solidis aũt due solum: pyramis ⁊ cubus. Necesse aũt plura horũ sumere propter plura elementa facere.

¶ Et dicamꝰ vlr̃ ꝙ studentibꝰ in figurando corpa simplicia ꝯtingit dicere multa ipossibilia. Primo eni ꝯtingit eis dicere ꝙ figurarũ sunt q̃dã que cũ cõponunt̃ adinuicẽ: non iplebũt suũ totũ locũ: sz relinqt̃ aliqd vacuum. Figure vo q̃ cũ cõponunt̃ adiuicẽ implẽt locũ pauce sũt. Figuraꝝ vo superficialiũ sunt tres: triãgulus ⁊ exagonꝰ: ⁊ q̃dratũ. Corpaliũ vo due: bracalis ⁊ pyramis. Et si ita sit opz ponere figuras corpales plures istis: qr elnta sunt plã eis: ⁊ hoc est ipoſſe. 66

¶ D. ⁊ studẽtibus in defendendo hanc opinionẽ contingunt plura impossibilia p̃ter p̃dicta. s. ꝙ corpora que dicunt̃ habere illas figuras cum congregant̃ nõ perueniunt ad vnũ corpus: quin inter eius partes sit vacuum: nisi tantuz in duabus figuris: in pyramide scz ⁊ in cubico: quoniã cuz cubus diuidit̃ in quatuor cubos possibile est vt ex eis cõgregetur cubus continuũ sine vacuo. Et causa in hoc est: qr supficies istiꝰ corporis est quadrata: quadrata autẽ implent superficiem: vt declaratũ erit post: ⁊ similr̃ pyramides implent locuz: cetere aũt figure impossibile est hoc eis vt in habẽti octo bases: vt viginti: quas opinabãtur esse formã aque ⁊ aeris: ꝯtingit igit̃ eis dicere ꝙ aer nõ impleat locũ suũ: neq; aqua. ¶ Deinde. d. figure vo que cum componunt̃ adinuicez. i. cõtingit eis vt figure partium elementorũ ex qbus componunt̃ elementa sint ex figuris que cum applicant̃ adinuicem implebunt suum locuz sine vacuo iteriacente: ⁊ hoc erit cum vna pars earũ mensurauerit totum locum.

Et qr

Et qꝛ corꝑa hñtia figuras q̄ ponūt elm̄ta mūdi sunt pyramis: ⁊ cubicū: ⁊ octocedron: ⁊ icocedron: ⁊ istarū nō iplēt locū cū applicant̄ adiuicē: nisi pyramides ⁊ cubi. D. Figure v̄o que cōponunt̄ adiuicē ⁊ implent suū locuꝫ pauce sunt: qꝛ figure que iplent sunt tres. ⁊ ideo .d. paucas. ⁊ forte vocauit eas paucas ī respectu oium figuraꝝ. ¶ Et qꝛ cā in hoc ꝙ corꝑa iplent suū locū est: qꝛ suꝑficies earū sunt huiꝰ. s. qꝛ īplent suꝑficiem: ⁊ iste ēt sunt pauce in respectu aliarū suꝑficierū equilaterū. D. figurarū aūt superficialiū est triāgulus ⁊ exagonus ⁊ quadratū: ⁊ fecit rememorationē de suꝑficiebus: qm̄ paucitas suꝑficierū implētiuꝫ superficies est causa paucitatis corporū cōplentium locum. figuraꝝ aūt suꝑficialium nō implēt locū nisi iste tres tm̄: qm̄ cuꝫ due linee recte secent se faciunt quatuor angulos rectos. Figure v̄o que īplent suꝑficiem debēt hr̄e: aut quatuor angulos rectos: aut eq̄les. Cum igit̄ quatuor quadrata cōponent̄: cōcurrēt sicut quatuor anguli in vno puncto cōmuni eis: ⁊ implebunt suꝑficiem nec̄io: qꝛ oium anguloꝝ: angulus quadrati est rectius: ⁊ simil̄r si aliqđ pūctū cōmune angulis sex triāguloꝝ eq̄lateroꝝ: qꝛ angulus cuiuslibet trianguli est due tertie vnius recti. Quapropter illud qđ cōgregat̄ ex angulis sex: erit equale angulis quatuor rectis. Et sil̄r exagoni iplent suꝑficiē cū aliq̄s punctus fuerit cōmunis tribus exagonis: qm̄ q̄libet angulus eoꝝ erit rectus: ⁊ tertia recti. Pentagonus aūt ⁊ exagonus ⁊ alie figure impoīe est vt impleant superficiē: cuꝫ illud qđ ꝯgregat̄ ex suis angulis: aut ē minꝰ q̄tuor rectis aut maiꝰ. V. g. ꝙ si tres pētagoni ꝯgregent̄ in eodē puncto ꝓueniūt illic tres anguli recti: ⁊ tres q̄nte vniꝰ recti: ⁊ si fuerint q̄tuor fiēt illic quatuor recti ⁊ quatuor q̄nte vnius recti. Figurarū q̄nq̧ corporaliū eq̄laterarū impoīe est vt ipleant locū nisi due tm̄: qm̄ cum in vno puncto se secēt tres linee in longitudine ⁊ latitudine ⁊ profundo super angulos rectos: fient illic octo anguli corꝑales: ⁊ q̄libet eoꝝ est tres recti: ⁊ est angulus cubi. Ex q̄bus v̄o ꝯgregat̄ cōponunt̄ octo anguli cubi: aut equales eis iplent locū nec̄io: ⁊ si maius aut minus ꝯgreget̄ non īplebunt locū: ⁊ sic nō īuenit̄ ex q̄nq̧ figuris famosis ꝙ īplent locuꝫ nisi due tm̄: quas predixit: qm̄ cum aliq̄s punctus fuerit positus cōmunis octo cubis īplebūt locū necessario: ⁊ sil̄r cū fuerit cōmunis xy. pyramidibus. Anguli eniꝫ sex pyramidales sunt equales angulis q̄tuor cuboꝝ: qm̄ angulus pyramidis solidus est ex duobꝰ rectis: ⁊ angulus cubi ex tribus. Erunt igit̄ tres anguli pyramidis eq̄les duobus angulis cuboꝝ: cū sint eq̄les sex angulis rectis. Proportio enim anguli pyramidis ad q̄tuor cubos est sic̄ ꝓportio anguli triāguli ad q̄tuor rectos cū angulus triāguli sint due tertie recti. Et cū ꝯsiderauerimꝰ figuras residuas. s. icocedron ⁊ duodecedron ⁊ octocedron: nō īuenieē implere locū cū nō ꝯgreget̄ ex eis equale octo angulis cubicis. V. g. qꝛ angulus icocedron est ex tribus rectis: ⁊ tertia vniꝰ: īpoīe est vt ꝓducant̄ .xy. recti q̄ sunt q̄tuor anguli cubici: ⁊ sil̄r est de octocedron: ⁊ duocedron: ⁊ cū ita sit ꝯtinget figurātibus elemēta figuris eēntialibus: vt sint due figure corꝑales īplentes locum preter pyramidaleꝫ ⁊ cubicum que īplent locū: qm̄ elm̄ta sunt q̄tuor. ⁊ iaꝫ declaratū est in libro Euclidis: ꝙ nulla figura ē corporea p̄ter has q̄nq̧: nedū vt sit figura alia īplēs locū: ⁊ hoc ītendebat cū dixit. ⁊ si ita sit necesse est eis ponere figuras essentiales plures his duabus.

¶ Deinde vident̄ oia q̄deꝫ simplicia corpora figurata cōtinente loco: maxime aūt aqua ⁊ aer. Propterea q̄dem igit̄ elemēti figurā permanere impossibile. Non eni vtiq̧ asse queret̄ vbiq̧ ꝯtinentis toti. Sed adhuc si in aliaꝫ vertet̄ figurā nō amplius erit aqua: si figura differebant. Itaq̧ manifestuꝫ: qm̄ nō sunt determinate figure ipsoꝝ. Sed videt̄ nā ipsum hoc significare nobis: qđ ⁊ ꝑꝫ rationem est. Queadmodū enim ⁊ in aliis sine specie ⁊ informe oportet subiectū esse. Maxima eniꝫ vnicuiq̧ sic poterit adaptari id qđ oia suscipit: queadmodum in Timeo scriptū est. Sic ⁊ elementa oportet putare queadmodū mām esse compositis. Propter qđ ⁊ pñt trāsmutari adinuiceꝫ: seꝑatis his que ꝑm passiones differentiis.

¶ Et dicamus ꝙ nos videmꝰ oia corꝑa simplicia figurari ꝑm figurā loci ꝯtinētis ⁊ maxime aerē ⁊ aquā. Et si ita sit: nō remanebit figura elemēti in sua dispōne: qm̄ si ita non eēt: non tangeret ꝑm totū locū cōtinentē circūquaq̧. Si igit̄ tangeret nō remaneret in sua figura: ⁊ sic nō erit aqua oino: si non sit aqua nisi ꝓpter suā figuram. Declaratū est igit̄ ꝙ elementa nō hñt figuras terminatas: īmo nā eoꝝ significat ꝙ nō hñt figuras eēntiales. Et sic opꝫ vt illđ subm deferēs alias res sit sine forma: ⁊ sine figura: sed pōt formari: sicut isti etiā dicunt de materia recipiēte oia. Sic est intelligendū de elemētis etiā sicut de materia corpoꝝ sensibiliū. Et ideo possibile est vt elemēta alterent̄ adinuicem cum separent̄ ab eis sue qualitates diuerse.

¶ Hec est tertia rō ad destruendū elm̄ta hr̄e figuras 67
eēntiales. si eni haberēt īpoīe eēt: vt figurarent̄ figura ꝯtinētis cū differāt a figura eoꝝ nisi corrūperent̄ sed visa sunt nō corrūpi. ğ nō hñt figuras eēntiales. ¶ Et locutus fuit de aqua ⁊ aere: qꝛ ista sunt que facile terminant̄ ab alienis. Terra v̄o non ita figurat̄: qꝛ nō facile patit̄ nisi sit puluerosa. s. cuius partes nō retinent̄ abiuicē. ignis aūt semꝑ videt̄ ꝯseruare figuram pyramidalē: ⁊ sermo eius in h̄ ītellectus est per se. ¶ D. d. ⁊ si ita sit nō remanebit ⁊c̄. i. ⁊ si elemēta figurarent̄ figuris ꝯtinētiū: quoꝝ figure sunt diuerse a figuris elm̄toꝝ: nec̄e est vt figure elm̄toꝝ corrumperent̄ tunc. ¶ D. d. qm̄ si ita nō eēt ⁊c̄. i. ⁊ signū huius est ꝙ si nō figurarent̄ figura loci nō tāgerēt oēs partes suꝑficiei elemēti partes suꝑficiei loci: ⁊ si nō tāgerent ꝯtingeret vacuū esse. ¶ Et cū posuit ꝙ necesse est vt tāgat locū totū oibus suis partibus. D. si igit̄ tangeret ipm ⁊c̄. i. ⁊ cū necesse est vt tangant oibus partibus ꝑtes sui loci: ⁊ figure eoꝝ sunt eēntiales nō remanebūt elm̄ta. V. g. ꝙ si posuerimus aquā hr̄e figurā ꝓpriā: ⁊ posuerimus ipsam tāgere ꝑm totū ꝑtes loci ꝯtinētis habentis figurā aliquā: nec̄e est

Aer ⁊ aqua facile terminant̄ ab alienis. Idē .5. phy. 82. Et 4. phy. 68.

vt sic tangat locuȝ illum vt nõ remaneat aqua:tunc
enĩ figurabit̃ figura illius ꝯtinẽtis. ¶ Et forma hu
ius sermonis est syllogism⁹ hypotheticus:cui⁹ añs ẽ.
Si corpa figurarent̃ figura ꝯtinentis:⁊ hñt figuras
substãtiales:necesse est cũ figurent̃ vt nõ remaneãt
in suis naturis:⁊ posuit añs:qꝛ manifestũ est sensui ⁊
rõni. Et ħ intẽdebat cũ.d.qm̃ si ita nõ esset:nõ tãge
ret ꝟm totũ locũ ꝯtinẽtẽ:⁊ tacuit ipoſ͛e qð seqt̃ ex ħ.
scȝ vacuũ eẽ:qꝛ ex hac põne sequit̃ oppositũ añtis:⁊
est ĩpoſ͛e:⁊ destruxit ipm:⁊ cũ destruxit ipsum verifi
cauit ꝯñs:qð itẽdebat:⁊ nõ indiguit vti signo in de/
structione añtis ꝑ ꝯñs:qꝛ notũ est itellectui non sen
sui:⁊ qꝛ positio añtis manifesta est sensui tm̃ coniun
git ei itellectũ:cũ aduersarÿ possint abnegare ꝓpõ/
nes sensibiles:⁊ dicere hoc qð fingitis:qð videt̃ poſ͛e
implere suũ locũ nõ est veꝝ:⁊ nõ possunt dare rõnẽ
de igne ⁊ terra:⁊ ẽt pñt abnegare hoc in aere cũ aer
nõ cõprehendit̃ sensu:⁊ iõ cõtinet iste sermo has i/
tentiones q̃s exposuimus. ¶ D.d.cãm ꝑꝑ quã elĩta
hec nõ hñt figuras:⁊.d.sed nã eoꝝ signat ꝙ non hñt
figuras eẽntiales.i.⁊ cũ ꝯsiderauit aliqs de his elĩtis
in eo ꝙ sunt elĩta ⁊ mãe eoꝝ:videbit ꝙ nec̃e est vt
nõ habeãt figuras essentiales. ¶ D.d.⁊ sic opȝ vt il/
lud subm ⁊c̃.i.qm̃ necesse est vt hec elemẽta ĩquãtũ
sunt recipiẽtia oẽs figuras nõ habeãt figurã ꝓpriaȝ.
¶ D.ĩduxit nos ad cãm ⁊.d.sed pñt formari.i.qm̃ si
haberẽt figuram nõ hẽret possibilitatẽ recipiẽdi for
mas:⁊ hoc itendebat cũ.d.possunt:q̃zuis posse nõ so/
nat in rei ṽitate nisi possibilitateȝ que est in aĩalib⁹.
Et cã huius est ꝙ nihil recipit se:⁊ si haberẽt figurã
subalem:ꝯtingeret alterũ duoꝝ.s.ꝙ aut nõ reciperẽt
figurã oĩno:aut reciperẽt ipsam cũ corrumperet̃ sua
figura:⁊ tunc nõ remaneret elemẽta. ¶ Qm̃ qð apð
gñonẽ alterius corrũpit̃ ꝟm totum nõ est ei elemen
tuȝ:qm̃ elementũ est illud qð iuenit̃ pars elemẽtati.
Et cũ hoc qð ꝯtingit in elemẽtis:siſ͛r ꝯtingit in ꝑ̇ma
mã:⁊ magis in ꝑ̇ma mã demonstrauit hoc. Ipsi eni
ꝯcedunt ꝙ mã nõ habet formã aut figurã:⁊.d.sicut
etiã isti dicũt de mã recipiente oĩa.i.ꝯtingit eis dicẽ
elĩta nõ hr̃e figurã:qꝛ dicunt ꝑ̇mã mãm nõ hr̃e for
mã subalem. ¶ D.d.similitudinẽ in hac intentione
⁊.d.sic est intelligẽdũ de elemẽtis ⁊c̃.⁊ necesse est vt
habeãt eãdem oẽm dispõnẽ cũ vtrũq; est mã:⁊ in ħ
tm̃ differũt:qm̃ hec qdẽ sunt mã corpoꝝ sensibiliuȝ.
idest cõpositoꝝ:hec autẽ est mã corpoꝝ simplicium
ꝑ̇mo:scðo ṽo corpoꝝ cõpositoꝝ mediãtib⁹ istis elĩ/
tis. ¶ Et querẽduȝ est q̃re igit̃ nõ ponitis hec elĩta
hr̃e figuras:⁊ ponitis ea hr̃e formas:⁊ iaȝ dixistis ꝙ
ꝑ̇ma mã nõ est receptibilis formaꝝ:nisi inquãtũ ca
ret forma oĩno. ¶ Et dissolutio est:qꝛ nõ est nec̃ium
in receptibili nisi vt nõ hẽat formã quã recipit:non
vt nõ hẽat formã oĩo. Quia igit̃ ꝑ̇ma mã est recepti
bilis oĩum formaꝝ nõ dȝ hr̃e aliã formã oĩno. Elĩta
ṽo q̃ nõ sũt receptibilia oĩuȝ formaꝝ cũ nõ recipiũt
se:nõ debẽt denudari a suis formis apð receptiões:
sȝ est nec̃iuȝ tm̃ vt denudent̃ a formis quas recipiũt.
¶ Et iõ oĩs mã hñs formã receptibilis est quarũdã
formaꝝ tm̃:⁊ ꝓpter ħ iste mãe ꝓprie nõ hñt formas
quas recipiũt:ꝑ̇ma aũt mã est vniuersalis cũ nullaȝ
formã habeat oĩno. ¶ Et querẽdum est qua de cau/
sa nõ remanẽt forme eoꝝ elemẽtoꝝ in actu deferẽ/
tes alias formas q̃s recipiũt:cũ iã posuistis ꝙ nõ sũt
mãe ꝓprie qbusdã formis nisi ꝑ suas formas. ¶ Di
cam⁹ igit̃ ꝙ si eẽt:nec̃e eẽt vt nulluȝ ens gñaret̃ ab
eis diuersuȝ i forma subali:sȝ tm̃ in accñtib⁹:⁊ iõ ne/

Nõ apð generationẽ alterius corrũpit̃ ꝟm totuȝ non est ei elementum:qm̃ elĩtũ sit pars rei elemẽtate

Dr̃ia iter materiã primaȝ ⁊ elementũ.

Questio.

Solutio. Nõ ẽ nec̃iuȝ in receptibili vt nihil sit:sȝ solum forma quaȝ recipit.

Oĩs mã hñs formã receptibilis ẽ q̃rũdã formarum tantũ.

Questio.

Solutio.

cesse est cũ ex eis gñaret̃ vna forma vt corrũpantur
forme eoꝝ ꝟm medietatẽ:qm̃ si corrũperent̃ ꝟm to/
tũ:tũc pria mã recipet ꝑ̊ ⁊ eẽntiaſ͛r oẽs formas:⁊ nõ
reciperet formas cõpositoꝝ mediãtib⁹ istis corꝑib⁹.
¶ Si igit̃ aliqs dixerit qð seqt̃ ex ħ:vt forme eorũ
subales recipiãt magis ⁊ min⁹:⁊ ħ est dispõ accñtiũ
nõ formaꝝ subaliũ. Dcm̃ ẽ eni in mltis locis ꝙ for/
me subales nõ recipiũt magis ⁊ min⁹. ¶ Dicem⁹ ꝙ
forme istoꝝ elĩtoꝝ subales sunt diminute a formis
subalib⁹ ꝑfectis:⁊ ꝙ suũ eẽ est mediũ iter formas ⁊
accñtia.⁊ iõ non fuit ĩpoſ͛e vt forme eaꝝ subales ad/
miscerent̃:⁊ ꝓueniret ex collectiõe eaꝝ alia for͛:sic
cũ albedo ⁊ nigredo admiscent̃:fiũt ex eis multi co
lores medÿ. Et cũ ħ latuit Aui.⁊ ꝯcessit ꝙ for͛ suba/
les nõ diuidant̃ in magis ⁊ min⁹.d.ꝙ hec elĩta non
miscent̃ nisi ꝟm q̃litates eoꝝ nõ ꝟm subas. ¶ Et ex
ħ ꝯtiget magnuȝ ĩpoſ͛e.s.vt elĩta sint in cõposito in
actu:ꝑꝑ qð cõpositũ nõ hẽbit vnaȝ formã subalem.
Quid g̃ est qð dixim⁹ cõpositũ eẽ vnũ:vtruȝ ꝑ vnaȝ
formã:aut vt dcm̃ ẽ i reb⁹ ꝯtiguis ⁊ ꝯtinuis eas esse
vnas. Sȝ ĩpoſ͛e est dici cõpositũ eẽ vnũ ꝟȝ ꝯtactũ:g̃
relinqt̃ vt sit vnũ:aut ꝟm formã subalẽ:aut ꝟȝ aliqð
accñs. Sȝ ĩpoſ͛e ẽ vt sit vnũ ꝑ aliqð accñs. Relinqt̃
igit̃ vt sit vnũ ꝟȝ formã subalẽ. Et ẽt ꝯtigit ei vt q̃li/
bet eaꝝ sit disticta ab alia. ¶ Utrũ igit̃ si forẽ elĩto/
rũ relinquũt̃ in cõposito in suis ꝑfectiõib⁹:vtrũ siſ͛r
relinqt̃ in suis q̃litatib⁹ ꝓprÿs suis formis aut non.
U.g.i calore ⁊ frigore. ¶ Si aũt remanẽt:ꝯtigit vt
in cõposito sit ignis ĩ actu. Ignis.n.nõ ẽ ignis in actu
nisi in calore ⁊ siccitate q̃ sũt in sũmo. Si ãt amittãt
quãdã ꝑtẽ istaꝝ q̃litatũ ꝑꝑ mixtionẽ:⁊ forme tm̃ re
manẽt ꝑfecte:poſ͛e ẽ vt for͛ eoꝝ denudent̃ ab his q̃/
litatibus ꝟm totũ. Pars eni ⁊ totũ idẽ hñt iudiciuȝ.
Idẽ.n.iudiciũ ẽ ꝑtl ⁊ toti⁹:⁊ totũ ħ ẽ ĩpoſ͛e. ¶ Pau/
citas ṽo exercitatiõis isti⁹ viri in nãlib⁹ ⁊ bona ꝯfi/
dẽtia i ꝓpo igenio iduxit ipȝ ad istos errores. Si igi
tur aliqs dixerit forte sic̃ for͛ eoꝝ recipiunt magis ⁊
minus:sic ⁊ figure. Dicemus ꝙ figure sũt ex q̃litati/
bus associatl formis subalib⁹ ꝑfectis in ħ ꝙ nõ reci
piunt diuisionẽ:⁊ iõ carẽt motu alterationis:vt dcm̃
est in 7° physi. ¶ D.d.⁊ iõ poſ͛e est vt elĩta alterent̃
adiuicẽ.i.⁊ qꝛ for͛ elĩtoꝝ nõ recipiũt seipsas cũ sint
eiusdẽ gñis:ꝯtigit ꝙ nõ gñant̃ adiuicẽ:nisi cuȝ reci/
piẽs exuit formã ⁊ recipit formã receptã:⁊ iõ nõ sũt
elĩta adiuicẽ:⁊ ħ nõ ꝯtigit in receptiõe formaꝝ cõ/
positoꝝ.s.vt denudent̃ a suis formis apud receptio/
nẽ forꝫaꝝ cõpositoꝝ. Forꝫe.n.cõpositoꝝ sũt alie a for/
mis eoꝝ:forꝫe qdẽ eoꝝ lȝ sint diuerse:tñ i eodẽ ordie
sũt i subalitate.s.ꝙ ĩpoſ͛e ẽ vt q̃dã sint mãe forꝫaꝝ q̃/
rũdã:⁊ oĩa ista mãifesta sũt exercitãtib⁹ in hac scia.

¶ Adhuc aũt qualiter cõtingit fieri carnem:
aut os:aut q̇dcũq; corpus cõtinuoꝝ. Neq;
enim ex ipsis elemẽtis ꝯtingit ꝓpter nõ fieri
ꝯtinuũ ex cõpositione. Neq; ex superficieb⁹
cõpositis. Elemẽta enim generant̃ compo/
sitione:⁊ non que ex elemẽtis. Quare si qs
certe loqui voluerit ⁊ nõ ex transumptione
rationes suscipere elementi:ipsos auferen/
tes videbit generationem ex entibus.

¶ Dicamus etiam qñ̇o poſ͛e est vt elementa
sint caro ⁊ os aut simile eis ex corporib⁹ cõ/
tinuis:cuȝ suba elemẽtoꝝ non est vt dicunt
nisi

nisi figure. Et impossibile est vt ex compo-
sitione figuraꝝ sit corpus continuū: neqꝫ ex
sup̄ficiebus. elīnta eni reꝝ sunt per cōpōnē.
Accn̄tia v̄o ex elīntis. s. figure: nihil ex eis fit
per cōpōnē. Si igit̄ aliqs fuerit ꝑscrutatus
de sermōe eoꝝ ꝑfecte in elīntis: sciet certe ꝙ
nō dicūt eē gnōnē: ⁊ ꝙ q̄zto mag̃ laborāt in
cōfirmādo ipsaꝫ tanto magis negāt ipsam.
Et vl'r non ītendunt generationē omnino.
68 ¶ Et hoc est aliđ īpo'le quartū qđ ꝯtingit eis cū figu-
rēt elīnta figuris subalibus: tūc eni nō p̄nt dicē gnō-
nē ⁊ corruptionē eē in suba. ¶ Et. d. dicamus ēt qūo
est po'le ⁊c. i. ⁊ dicamus etiā qūo est po'le cū posuerūt
figuras esse subas elītoꝝ: vt fiat ex cōpōne eaꝝ cor-
pus ꝯsimiliū ꝑtiū: qđ est vnū ꝫ formā: vt os ⁊ caro.
¶ Et cū narrauit ꝙ h̄ est īpo'le: īduxit nos ⁊. d. ⁊ im-
po'le est vt ex cōpōne figure sit corp⁹ ꝯtinuū neqꝫ ex
superficiebus. Elemēta eni rerū sunt ꝑ cōpōnem. i. ⁊
īpo'le est vt ex figuris cōponat̄ vnū corpus ꝑ ꝯtinua-
tionē qđ est vnū in forma. naꝫ figure nō admiscētur
adinuicē: ita ꝙ ex eis fiat vna forma. Gn̄atū aūt ab
elīntis nō est vnū in forma ⁊ ꝯtinuatiōe: nisi ꝑ mix-
tionē: ⁊ h̄ ītēdebat per cōpōnē. ¶ Et cuꝫ. d. īpo'le est
vt ex cōpōne figure: ītēdebat applicationē figurarū
adīuicē. Figure eni non admiscent̄. ¶ D. d. accn̄tia
v̄o ex elīntis ⁊c. i. illa aūt que ponūt accn̄tia elītoꝝ
ꝓpria: īquātū ponunt eas figuras: īpo'le est vt ex eis
faciant aliud corpus ꝫm mixtionē: sicut est po'le po-
nentibus accn̄tia elementoꝝ in calore ⁊ frigore: ⁊ hu-
miditate ⁊ siccitate: ⁊ sic. s. ꝓpria eis īquātū sunt ele-
menta. ¶ D. d. si igit̄ aliqs perscrutatus fuerit ⁊c. i.
⁊ verisimil'r cuꝫ aliqs ꝑscrutatus fuerit de sermone
eoꝝ in mō gnōnis reꝝ ex elīntis siue de eis q̄ figurāt
ea: siue de eis q̄ nō: sꝫ cōponūt̄ ex sup̄ficieb⁹: sciet ꝙ
nō p̄nt ꝯcedere gnōnē ⁊ corruptionē in suba. Dicēti-
bus eni elīnta figurari figuris eēntialibus: ꝯtingit vt
gn̄atio eoꝝ ⁊ corruptio sit in accn̄tib⁹: ⁊ sil'r ponētib⁹
elīnta eē sup̄ficies. Cōgregatio eni sup̄ficieꝝ ⁊ segre-
gatio q̄ est gn̄atio ⁊ corruptio apud illas nō est gn̄a-
tio in suba: ⁊ sil'r dicētib⁹ ꝑteꝫ esse īdiuisibilē. Gn̄atio
eni apud eos nō est nisi cōgregatio illaꝝ ꝑtiū: corru-
ptio v̄o segregatio: ⁊ isti sunt seq̄ces Democriti: ⁊ sil'r
cōtingit seq̄cib⁹ Anaxagore dicētes: mixtionē corpo-
rū siliuꝫ ꝑtiū que vocāt elīnta: ⁊ dicūt ꝙ gn̄atio sit ꝑ
exitus eoꝝ abīuicē: exit⁹ eni ⁊ latitatio sunt accn̄tia.
¶ Et. d. h̄: qm̄ oēs he opiones dicebant̄ ab antiqs in
mō gnōnis. ⁊ iō voluit demr̄are ꝙ nullus an̄ ipm. d.
modū quo gn̄atio sit in suba: sicut nullus dixit ante
ipsum plura: imo fere oīa istius sciē: ⁊ aliaruꝫ sciarū.

Lo⁹ magna de Ari. Aiđ idē in ꝓlogo suo super primo phys.

¶ Sed adhuc passiones ⁊ v̄tutes ⁊ motus
incōgrue figure corꝑibus: ad que maxie re-
spiciētes sic distribuerūt. Puta qm̄ ignis fa-
cile mobilis est ⁊ calefactiuus ⁊ icēsiuus: hi
q̄dē fecerūt ip̄m speram: hi aūt pyramidē.
Hec eniꝫ maxie facile mobilia q̄dem ꝓpter
minima tangere ⁊ nequaq̄ꝫ firmiter iacere.
Maxie aūt calefactiua ⁊ icensiua: qꝛ hoc q̄-
dē totū est angulus: hoc aūt acutissimi angu-
li. Incēdit autē ⁊ calefacit angulus vt aiūt.
¶ Et dicam⁹ ꝙ figure elītoꝝ q̄s dixerūt nō
sunt ꝯueniētes q̄litatib⁹ eoꝝ: neqꝫ v̄tutibus
neqꝫ motibus: ꝑꝑ quos figurauerunt elītū
figura q̄ figurauerūt: sic̄ narro. Qm̄ ignis ē
velocis mot⁹ calefaciēs cōburēs: posuerūt
q̄dā ip̄m spericū: ⁊ q̄dā pyramidalē. He fi-
gure eni due sūt velocioris mot⁹ aliȷs figu-
ris: nō eni q̄escūt: neqꝫ iplēt ex loco nisi pa-
rum. Et sunt ēt calefaciētes ⁊ comburētes
valde: vnū eni eoꝝ totus est angulus: alteꝝ
aūt est angulus acutus. Et dixerūt ꝙ ignis
non comburit ⁊ calefacit nisi ꝑ angulos.
¶ Quia cuꝫ destruxit ꝯclones istoꝝ hoīum rōnibus 69
ꝑdictis: icepit in hoc caplo dicē rōnes eoꝝ: deinde de-
struere eas. Et icepit ꝑ̊ dicē ꝫmonē vl'em ad frāgen-
dū rōnes eoꝝ. ¶ Et. d. ⁊ dicam⁹ ꝙ figure el'toꝝ ⁊c. i.
⁊ dicam⁹ ꝙ vl'r signū est destructiōis opionis eoꝝ: Uerorꝝ signorū ꝓprietas.
qꝛ accn̄tia ⁊ opatiōes ⁊ mot⁹ eoꝝ nō sequūt̄ figuras
q̄s ponūt in eis. ¶ Et. d. h̄: qꝛ signa v̄a sunt posterio-
ra: ⁊ cū fuerint posita ꝯsequūt̄ ꝑcedētia: ⁊ cū ꝑceden-
tia fuerit posita ꝯsequūt̄ posteriora: ⁊ h̄ ītēdebat cū
d. nō sūt ꝯueniētes ⁊c. ¶ D. d. qꝛ cū ignis est velocio-
ris mot⁹ calefaciēs ⁊c. i. isti hoīes q̄daꝫ ponūt ī igne
figurā spericā: ⁊ q̄dā ponūt pyramidaleꝫ ex trib⁹ po-
sterioribus apparētibus in igne. s. velocitatē motus:
cōbustione: calefactione. ¶ D. d. he eniꝫ due figure
sūt velocior'l mot⁹ ⁊c. i. ⁊ dixerūt ꝙ signū ei⁹ ꝙ ignis
hꝫ alterā istaꝝ duaꝝ figuraꝝ est: ꝙ ignis est velocis
motus: ⁊ corpus figuratū his duab⁹ figuris est velo-
cis motus: qꝛ non figunt̄ in eodē loco. Figura enim
sperica nō tāgit superficiē: nisi in eo qđ est simile pū-
cto: ⁊ sil'r pyramis cum tangit ipsam in altero suorū
angulorū. ¶ D. d. neqꝫ implent ex loco nisi paꝝ. i. ⁊
hec est causa in hoc ꝙ nō q̄escūt. q. igit̄. d. nō q̄escūt:
qꝛ nō implēt ex loco nisi paruꝫ. ¶ Et cum dixit mo-
duꝫ ꝓpter quē dederūt igni has duas figuras ꝓpter
velocitatē motus: icepit dicere modū ꝓpter quē de-
derūt ei figurā ꝓpter cōbustionē: ⁊. d. ⁊ sūt ēt calefa-
ciētes ⁊c. i. ⁊ dicētes ignē hr̄e figurā spericā ꝑꝑ com-
bustionem suam: dixerunt ꝙ figura sperica est ꝯue-
niēs cōbustioni ꝑꝑ velocitatē ꝑtrāsitus in re: cuꝫ sic
q̄si hr̄et vnū angulū. Figura aūt multoꝝ angulorū
difficile ꝑtrāsit ī rē: ⁊ dātes illi figurā pyramidalem
ꝑꝑ cōbustionē: dixerūt ēt ꝙ ista figura ē velocis per-
trāsitus in rē ꝑꝑ acumē anguli: ⁊ qꝛ est paucioꝝ āgu-
loꝝ aliȷs figuris: ⁊ dixerūt ꝙ ignis nō cōburit ⁊ cale-
facit nisi per angulos. i. ⁊ dixerunt ꝙ ignis nō calefa-
cit nisi per istos angulos q̄ sunt in figura pyramida-
li: qui sunt acuti ⁊ ꝑtrāseūtes in oīa concurrentia.

Figura sperica non tāgit sup̄ficieꝫ nisi in eo qđ est simile puncto.

¶ Primū q̄dem igit̄ ꝫm motū vtriqꝫ pecca-
uerunt. Si eni ⁊ sunt maxie facile mobilia
hec figuraꝝ: sed nō ignis motu hn̄ mobilia.
Ignis q̄dem eni sursum ⁊ ꝫm rectum: hec
autē facile mobilia eo q̄ vocatur volutatio.
¶ Et dicam⁹ nos ꝯdicētes eis qꝛ oēs peccāt
in motu. He eni due figure lꝫ sint velocio-
ris motus ceteris figuris: tn̄ non est motus
sic̄ motus ignis. Motus eni ignis est ad su-
perius: ⁊ nō est circularis. Motus aūt ista-
rum duarum figurarum est circularis.

70 ¶ Et dicentes has duas opiones in figura ignis pec-
cant in h: q2 vnus figurat ipsum figura pyramidali:
⁊ alter sp̄ica ꝓpter velocitatez motus ignis. Veloci-
tas enī que inuenit̄ in corporibus per has duas figu
ras est ꝯ̄ria velocitati que īuenit̄ in igne: qm̄ veloci-
tas ignis est in motu recto: velocitas aūt corporū ꝓ-
Dubium pter has duas figuras est in motu circulari. ¶ Et h
ītēdebat cū. d. motus enī ignis est ad supius ⁊c. idest
potest aliqs dubitare in hoc dicēdo ꝙ motus rectus
inuenitur in his duabus figuris: in corpore aūt speri
co ſm titubationē: in pyramidali vero q2 velociter
Solutio. pertransit corpus in rectitudine. ¶ Et respondendū
est ꝙ iste modus velocitatis non inuenit̄ in his duo
bus corporibus inquantū habent has duas figuras
nisi per accn̄s. Figura enī circularis nō debet moue-
ri naturalr̄ nisi circulariter: ⁊ similr̄ videt̄ vt circula
ritas sit in pyramide super vnū angulorꝝ vt in troco.
Iste enī motus ꝓprius est ⁊ naturalis ei: in motu re-
cto cōmunicat alyѕ figuris ⁊ p̄cipue octogoni. Rō
aūt istius ꝯ̄dictionis sic componit̄. Motus ignis est
velox in rectitudie. Motus aūt corporꝝ habentium
has duas figuras nō est velox in rectitudine. Conclu
dit ergo in scd̄a figura ꝙ ignis nō est velox propter
has duas figuras. Et etiā syllogismus eorꝝ est ex duo
bus affirmatiuis in scd̄a figura. Quarū vna est: ꝙ oē
habēs alterū harū duarū figurarū est velocis mot⁹.
Secūda est: ꝙ ignis est velocis motus. Ex his autez
nihil cōcludit̄ donec cōuertat̄ ꝓpō dicens: ꝙ omne
habēs alterā istarū duarū figurarūz est velocis mo-
tus: ⁊ hec nō vident̄ ꝯuerti. Multa enī sunt velocis
motus: nō tn̄ figurant̄ altera duarum figurarum.

¶ Deinde si est terra cubus pp firmiter iace
re ⁊ manere: manet aūt nō vbiqꝫ: sed in sui-
ipsius loco. Ex alieno enī fert̄ non ꝓhibita:
⁊ ignis aūt ⁊ alia silr̄. Palā q2 ignis ⁊ vnū-
qd̄qꝫ elementorꝝ in alieno qdem loco spera
est: aut pyramis: in proprio autem cubus.
¶ Et dicamus etiā ꝙ figura terre est figura
frigoris ꝓpter statū ⁊ quietem eius: ⁊ terra
non stat ⁊ quiescit in omnibus locis: sed in
suo loco tm̄: ⁊ mouetur a loco extraneo nisi
aliqs impediat. Et similr̄ ignis ⁊ alia elemē
ta sunt hmōi: siue fuerint sperica: siue pyra-
midalia cū fuerint in loco propinquo: ⁊ fue
rint in suis locis frigida necessario.

71 ¶ Intētio eius in hoc caplo est: ꝙ si elemēta differūt
abinuicē in figura: ⁊ differunt in calore ⁊ frigore pro
pter figuras ꝓprias: necesse est si terra inquātum est
frigida habuerit figurā ꝓpriā. V. grā. cubicā: ⁊ ignis
inquātū est calidus pyramydalez: ⁊ frigus sit causa
qetis terre in medio: necesse est vt figura cubica sit
causa quietis eius in medio: ⁊ q2 nec̄e est cū fuerit ex̄
mediū: vt per hāc figurā moueat̄ ad ip̄m. Contingit
igit̄ vt figura cubica sit cā duorꝝ ꝯ̄riorꝝ isimul: qetis
.s. ⁊ motus: qd̄ est ipol'e. Cōtingit igit̄ ex hoc vt terra
semp qescat in omni loco. Causa enī qetis .s. figura i-
separabilis est ab ea: ⁊ similr̄ opꝫ ignez moueri in oī
loco. Nam cā motus nūqꝫ separat̄ ab eo .s. figura py
ramidalis. Sequit̄ ergo ex hac pōne vt cū ignis ge-
nerit ī loco suo: vt figuret̄ figura terre: ⁊ cū terra mo
uebit̄ ex̄ suū locū vt figuret̄ figᵃ ignis: ⁊ ſm h nullū
eorꝝ habebit figurā subalez iseꝑabilē. ¶ Et. d. ⁊ dica-
mus ēt ꝙ si figura terre sit altera illarꝝ duarꝝ figura
rū pp velocitatē motus: ⁊ velocitas motus ꝯseq̄t ca
lorē: nec̄e ē vt altera istarꝝ duarꝝ sit pp calorē ignis:
⁊ cū terra sit frigida: ⁊ frigidū est ꝯ̄rium calido nec̄e
est vt habeat figurā dantē sibi qetē: que est ꝯ̄ria mo-
tui. ¶ D. d. ⁊ terra nō stat neqꝫ qescit ⁊c. i. qm̄ si hr̄et
figurā largiētē qetē qesceret in oīb⁹ locis: sꝫ nō vide
mus ita ꝯtingere: imo videm⁹ ipsam moueri ad suū
locū: cū fuerit ex̄ ipsuz: ⁊ hoc ītēdebat cū. d. ⁊ mouet̄
a loco extraneo ⁊c. ¶ D. d. ⁊ silr̄ ignis ⁊ alia elnta. i.
⁊ similr̄ videm⁹ ignē ⁊ alia elnta. s. moueri ex̄ suū lo
cū: ⁊ qescere in ipso: vt si hr̄et figurā dantē motū aut
qescētē semp vꝫ moueri aut qescere: ⁊ nunqꝫ vtrūqꝫ.
¶ D. d. siue fuerit sp̄ica: siue pyramidalia. ⁊ cū posue
rim⁹ ꝙ figure elntorꝝ sūt cāe mot⁹ ⁊ qetis: cōtinget
vt apd̄ motū hn̄t figuras ꝓprias motui. s. spericā aut
pyramidalē: ⁊ cū fuerint in suis locis qescētia vt ha-
beāt figurā dātē qetē: ⁊ est figura corpis fridi. ¶ Et
hoc ītēdebat cū. d. ⁊ fuerit ī suis locis frida nec̄io. i. ⁊
ꝯtigit nec̄io cū fuerit qescētia ī suis locis vt hēant fi
gurā friditati. V. g. ⁊. d. ī loco ꝓpinqꝫ: q2 mot⁹ cuiusli-
bet eorꝝ: licꝫ sit in oīb⁹ locis exneis: tn̄ velocior est in
loco ꝓpinquo: mot⁹ aūt velocior manifestior est sen
sui: ⁊ hec est alia contradictio a predictis.

¶ Adhuc autez si calefacit ⁊ ardet ignis pro
pter angulos: oīa erūt elemēta calefactiua:
magis aūt forte alterꝝ altero. Oīa enī habēt
angulos: puta ⁊ ꝙ octo basiuz: ⁊ ꝙ. xij. ba-
siuz: ⁊ pyramis. Democrito aūt ⁊ spera ⁊
angulis qdē ens ardet: quare differēt eo ꝙ
magis ⁊ minus. Hoc aūt qd̄ erit falsuz ma-
nifestū. Simul aūt accidet ⁊ mathematica
corpa ardere ⁊ calefacere. Habēt enī ⁊ illa
angulos: ⁊ insunt in ipsis idiuisibilia: ⁊ spe
re: ⁊ pyramides. Presertiz si sunt idiuisibi
lia magnitudine vti dicunt. Si aūt hec qdē
vrunt: hec aūt nō differētia est dicēda: sꝫ nō
simpliciter sic dicendum: vt dicunt.
¶ Et dicamus ēt ꝙ si ignis nō calefacit ⁊ cō
burit nisi pp angulos: nec̄e est vt oīa elemē-
ta calefaciāt ⁊ comburāt: ⁊ quedā magis:
⁊ quedā minus. Oīa enī habēt angulos: vt
octocedron ⁊ duocedron: ⁊ figura sperica
scidit ēt vt dicit Democritus: q2 est qdā an-
gulus. Et si sic se hn̄t elemēta: non differūt
abinuicem: nisi ſm magis ⁊ minus in calefa-
ctione ⁊ combustione: ⁊ hoc est falsuz ma-
nifeste. Qm̄ cum ita fuerit: contingit vt cor
pora mathematica calefaciēt ⁊ comburēt:
q2 hn̄t angulos: ⁊ in eis sunt ꝑtes idiuisibi-
les: vt dicūt in corpibus pyramidis vel py-
ramidalib⁹. Si igit̄ in corpibus mathemati
cis sunt ꝑtes idiuisibiles: vt dicunt. Quare
igit̄ corpa nālia calefaciūt ⁊ cōburūt: mathe
matica vo nō cōburūt neqꝫ calefaciūt: nec̄e
est eis dicere hāc cām: sed nō possunt oīno.
¶ Cum

72 ℭCum contradixit ei q dicit ignez habere istas figuras ex velocitate motus: ⁊ ex qete: icepit cōtradicere eis ex combustiōe. ℭEt. d. ⁊ dicamus ꝙ si ignis ⁊c. idest ⁊ ꝯtingit eis cū posuerint ꝙ ignis nō calefacit ⁊ cōburit nisi per angulos alterius duaꝝ figuraꝝ q̄bus figurāt ignē vt alia elemēta sunt comburentia. ℭDeide dedit causam in hoc: ⁊. d. oīa eni habēt angulos ⁊c. i. nā isti ponūt ꝙ calefactio nō ē in igne nisi per angulos. Apud vo figurātes ignē figura pyramidali ꝓpter angulos pyramidis: qꝛ acuti. Apud vo figurātes sperica: qꝛ opinant̄ ꝙ spera ē vnicus angulus. Unicus aūt angulus magis ꝑtrāsit ⁊ abscindit. ℭEt hoc ītendebat cuz dixit: ⁊ figura sperica abscīdit: ⁊ dicit Democritus: qꝛ est q̄dā angulus. i. vnicus angulus. Et cū posuerint hanc ꝓpōnem ⁊ posuerint ꝙ cetera elemēta h̄nt figuras habētes angulos: contingit eis sicut dixit vt oīa elemēta sint comburētia: sed differunt s̄m magis ⁊ minus. ℭD. d. Si igit̄ ita sunt elemēta ⁊c. ⁊ īduxit hoc cōseruādo se a cōtradictiōe eoꝝ: possunt eni dicē ꝙ ignis nō calefacit nisi per acumē anguloꝝ aut paucitate eoꝝ: ⁊ similr corpus spericum ex quo est existimatū ꝙ nō ꝯtingit cōtradictio quam īduxit cōtra eos: sꝫ qꝛ posuerūt ꝙ cā calefactionis est: qꝛ anguli habent aliquā quātitatē. Et regula est qꝛ a causis quaꝝ nā est eadē: ⁊ nō differunt nisi s̄m magis ⁊ minus: non sequit̄ nisi nā vna diuersa s̄m magis ⁊ minus. Si igit̄ anguli acuti calefaciant multū. ergo anguli minoris acuminis calefaciunt minus. Sequit̄ ergo ex hoc vt oīa elementa sint calefaciētia: sed differūt s̄m magis ⁊ min⁹. Cāe enī diuerse in quātitate h̄nt causata diuersa in quātitate: ⁊ vtrūqꝫ est eiusdē spēi. ℭSermo aūt eoꝝ si eēt verus ex diuersitate causaꝝ s̄m magis ⁊ minus . s. causaꝝ cōuenientiū in forma ⁊ eēntia: ⁊ diuersaꝝ s̄m magis ⁊ minus ꝯsequeret̄ diuersitas causatoꝝ s̄m formas: qđ est impossibile. Cōtingit eniz ex h̄ vt ex eadez cā in forᵃ ꝯsequerent̄ cāta diuersa s̄m formas. ℭEt hoc fuit ita ꝙ cā nō est cā alicuius ꝓpter quātitatē suā nisi accidētalr: quātitas enī est nō terminata: cause eni agētes ⁊ patiētes sunt terminate. s. ꝙ nō quelibet cā facit quodlibet causatū: cause enī ⁊ causata sunt terminata ꝑꝑ suas formas. Māifestuz est igit̄ ꝙ cum posuerimus ꝙ acumē anguloꝝ facit ignē ⁊ amplitudo facit aquā: neċe est vt ex eadē cā ī forma fiāt corpa infinita diuersa in forma: qđ ē ipossibile. Diuisio enī anguloꝝ est in īfinitū: cū igit̄ apđ eos diuersitas elntoꝝ in suba ⁊ forma ꝓuenit ex diuersitate anguloꝝ s̄m magis ⁊ min⁹: que est īfinita: neċe est vt ex eadē cā ꝓueniāt cāta diuersarū foꝛaꝝ īfinita: ⁊ h̄ manifestū est in logica: ⁊ in hac scientia. ℭEt qꝛ figurātes ignez figura pyramidali: possunt dicere ꝙ ista figura est cōburēs: qꝛ ei⁹ anguli nō diuidunt̄ oīno in minores se. s. qꝛ anguli eius sūt acutiores angulis oīuz figuraꝝ q̄ ꝯtinent̄ a supficiebus eq̄lateris: ⁊ eq̄angulis. Accidit igit̄ huic figure vt sit cōbustiua: qꝛ anguli sui nō diuidunt̄. Alie aūt figure q̄tuoꝛ nō cōburēt: cū habeāt āgulos diuisibiles. Isti enī anguli cōburētes d̄nt ab alijs s̄m formaz: ⁊ s̄m quātitatē: ⁊ sic nō ꝯtigit vt oē h̄ns angulos cōburit: dixit rn̄dēdo ꝙ ꝯtigit eis vt pyramis sit cōburēs: ⁊ nō p̄nt dare vlr cāz ꝑꝑ quā figure mathematice non cōburāt: nāles āt cōburāt. ℭEt. d. ⁊ h̄ māifestū est qm̄ cū ita fuerit ꝯtiget ꝙ corpa mathematica cōburent ⁊ calefaciāt. i. ꝯtigit ex h̄ qđ ponūt ꝙ calefactio fit ꝑꝑ angulos vt oīa elnta sint cōburētia: imo corpa mathematica h̄ntia angulos. Et qꝛ ꝯ illā ꝯdictionez p̄mā p̄nt dicē h̄ s̄m ꝙ diximus: sꝫ ꝯ hāc ꝯdictionez scđam nihil p̄nt dicē cū ꝯcedāt ꝙ in mathematicis sunt figure: q̄ꝝ anguli nō diuidunt̄ oīno: ꝯtingit eis igit̄ dicē neċio cām ꝑꝑ quā figure mathematice nō cōburāt. ℭEt h̄ ītēdebat cū. d. qꝛ in eis sunt h̄ntes angulos ⁊ in eis sūt ꝑtes īdiuisibiles. i. ⁊ nō p̄nt dicē ꝙ h̄ntes angulos īdiuisibiles nō sunt cōburētes: posuūt eni ī geometria etiā angulos īdiuisibiles: debēt ergo dare cāz ꝑꝑ quā isti anguli cōburāt: illi aūt nō. ℭEt nō dꝫ aliq̄s defendē eos. dđo ꝙ magna d̄ria ē īter eos: qm̄ cū anguli fuerīt in mā: erūt cōburentes: cū āt abstracti a mā nō erūt cōburētes. Esse eni earū in mā est eis accidētalr. Si igit̄ sūt cōburētes inquātū sūt in mā. ģ sūt cāe cōbustionis per accidēs. ℭEt forte Ari. ꝯcedit h̄. s. ꝙ acumē anguloꝝ est cā cōbustiōis ꝑ accn̄s in corpib⁹ cōburētibus: ⁊ totū h̄ est s̄m nostrā opīonē: ⁊ est ꝙ corpa mathematica nō h̄nt esse ex̄ ītellectū. Cū ģ posuerūt eas h̄re eē ex̄ intellectū: ꝯtingit eis tunc neċio vt figure mathematice sint comburentes. Et hoc vt reputo opinabantur omnes antiqui: ⁊ eius antecessores.

ℭAdbuc aūt si qđ ardet ignit̄. Ignis aūt est spera aut pyramis: neċe qđ ardet fieri speram: aut pyramidē. Incidere quidez igit̄ ⁊ diuidere sit vt s̄m rōnem accn̄s figure. Ex necessitate aūt pyramidē facere pyramides aut sperā speras penitus irrōnabile. Et sil'e est quēadmodum siq̄s dignificet gladiuz in gladios diuidi: aut serram in serras.

ℭEt dicamus etiā ꝙ cum res cōburens est sicut ignis: ⁊ est spica: aut pyramidalis necesse est vt res cōburēs sit sperica aut pyramidalis. Et dicamus etiā ꝙ si posuerim⁹ ⁊ diximus ꝙ diuisio est in figura: nō est necessariū vt ex spico fiat sphericuz: neqꝫ ex pyramidali pyramidale. Hoc eni irrationabile est oīno: ⁊ est sil'e ei qui ex vno cultello vult diuidere duos: ⁊ ex vna serra duas serras.

ℭCū prio ꝯdixit ꝯni eoꝝ sine argumētis eoꝝ. D. ꝯdixit argumētl eoꝝ q istas figuras ponebāt ī istis corporib⁹ ꝑꝑ velocitatē motus ⁊ cōbustionē: icepit prio declare ꝙ ex motu veloci nō sequunt̄ he figure. D. ꝙ he figure etiā nō sunt cāe velocitatis motus: ⁊ cuz iā cōpleuit istos duos modos ꝯdictiōis ꝯ argumēta ex sua velocitate motus: icepit ꝯdicē argumēto eoꝝ qđ fit a cōbustiōe his duob⁹ modis: ⁊ p̄ icepit narrare argumenta eoꝝ. Et dixit: ⁊ dicamus ⁊c. i. ⁊ cuz posuerint ignē eē cōburentē: ⁊ cōcluserūt ex h̄ ꝙ ignis habet alterā istaꝝ duaꝝ figuraꝝ: cum ponunt ꝙ cōburens habet alterā istaꝝ duaꝝ figuraꝝ: ita ꝙ syllogismus eoꝝ sic cōponit̄. Ignis est cōburēs ⁊ comburens habet talē figurā. Ergo ignis habet talem figuram. Si enim non cōuertent̄ nihil cōcludūt: qꝛ tūc esset ex duabus affirmatiuis in secūda figura. ℭEt qꝛ hec ꝓpositio est dicēs ꝙ cōburēs debet habere alterā istaꝝ duaꝝ figurarū ꝓbabāt hoc per istas duas ꝓpōnes. Quaꝝ vna est ꝙ cōburēs nō cōburit nisi ꝑ diuisionē que est ī vltimo. Scđa est ꝙ ista actio inuenitur in his duabus figuris. Et nunc incepit de-

Regula ē ꝙ a causis q̄rū nā est eadē: ⁊ non d̄fnt nisi s̄m magis et minus nō sequit̄ nisi natura vna diuersa s̄m magis ⁊ minus.

Quātitas ē cā accn̄talis.

Acumen angulorū est cā cōbustiōis ꝑ accn̄s in corporibus cōburentibus.

73

ſtruere ſermonē dicentē: ꝙ cōbuſtio fit per diuiſionem ⁊ ſegregationē. ❡ Et. d. ⁊ dicamus ēt ꝙ ſi poſuerimus ⁊ dixerimus ⁊c̄. i. ⁊ dicamus ꝙ ſi poſuerim⁹ ꝙ cōbuſtio nō exiſtit ex his figuris: niſi qꝛ comburens diuidit cōbuſtū: ⁊ facit ipm ꝑ diuiſionē ignē: ⁊ ipꝫ eē ignē eſt vt ſit in figura faciētis: neċe eſt vt inquātūcūqꝫ diuiditur a figura ſperica non diuidat̄ niſi ſm ꝑtes ſpericas: ⁊ ſilr̄ quātūcūqꝫ diuidat̄ a figura pyramidali nō diuidit̄ niſi a pyramidalibus: cū oē quod ignis cōburit facit ipſum ignē. Sed non eſt neċium vt figura diuidat̄ in figuras ſibi ꝯſimiles. Et cuꝫ ita ſit: nō eſt igit̄ neceſſariū cum ignis diuidit illud qđ comburit per ſuaꝫ figuram vt faciat ipſum ignē: qđ eſt ipoſſe. ❡ D. d. ⁊ h̄ eſt ſiſe illi q dicit ex vno cultello ⁊c̄. i. ⁊ reputo ꝙ ſmo dicētis ꝙ figure diuiſiue nō diuidunt̄ niſi in figuras eq̄les ſibi: ſilis eſt ſmoni dicētis ꝙ cultellus diuidit̄ i cultellos: ⁊ ſerra in ſerras.

❡ Adhuc aūt riſibile ad diuidere ſoluꝫ reddere figuram igni. Uidetur enim magis cōgregare ⁊ continuare q̄ꝫ diſgregare. Segregat quidem enim que non eiuſdeꝫ generis: congregat autem que eiuſdeꝫ generis ſunt: congregatio quidem per ſe eſt: cōtinuare et eniꝫ ⁊ vnire ignis ipſius eſt: ſegregatio autē per accidēs. Congregās aūt id qđ ſub eodē eſt gñe ſeparat alienuꝫ. Jtaqꝫ aut ad ambo oportebat reddere: aut magis ad ꝯgregare.

❡ Et dicamus etiā ꝙ mirandū eſt de eo qui figurat ignē hac figura que abſcindit ⁊ diuidit: cum magis cōgregat q̄ꝫ diuidat. Segregat enim omne etherogeneū: ⁊ cōgregat ⁊ aduuat omne homogeneuꝫ. Congregatio autē ⁊ adunatio ſunt igni eſſentiales. Diuiſio enim ⁊ ſegregatio eſt ei accidentaliter. Qm̄ cum cōgregauerit ⁊ traxerit homogeneum: tunc ſegregabit etherogeneuꝫ. Et ſi ita ſit: oportet eos attribuere hec duo. ſ. diuiſionem ⁊ congregationem igni. Aut congregationeꝫ tm̄: que dignioꝛ eſt vt ſit i igne: q̄ꝫ ſegregatio ⁊ diuiſio ⁊ abſciſio.

Ignis ꝯgregat hōgenea ⁊ diſgregat etherogenea

74 ❡ Quia ſylls eoꝝ ex quo dabāt igni alterā eaꝝ duarū figurarū fundabat̄ ſup has duas ꝓpōnes. Ignis eni eſt cōburēs: ⁊ cōburēs cōburit ꝑ diuiſionē. ergo ignis cōburit per diuiſionē. Et qđ cōburit ꝑ diuiſionē hr̄e dꝫ alterā duaꝝ figuraꝝ. ḡ ignis dꝫ hr̄e alterā duaꝝ figuraꝝ. Et cū in ſmone ꝑdicto ꝯdixit maiori ꝓpōni p̄mi ſylli dicēt] ꝙ cōbuſtio fit ꝑ diuiſionē: vult in h̄ ſmōe ꝯdicē ꝓpōni minori ſcđi ſylli: q̄ eſt ꝯcl'o p̄mi. ſ. dicēt] ꝙ ignis cōburit ꝑ diuiſionē. ❡ Et dixit. ⁊ dicam⁹ ꝙ mirādū eſt ⁊c̄. i. ⁊ dicam⁹ ēt ꝯdicēdo eis: ꝙ meli⁹ eſt dicē ignē eſſe ꝯgregātē ⁊ adunātē q̄ꝫ diuidentē ⁊ ſegregantē. ❡ D. icepit declarare hoc ⁊. d. ſegregat eni oē etherogeneū. i. ꝯgregatio autē dignioꝛ eſt igni q̄ꝫ ſegregatio. nā ignis ſegregat etherogenea: ⁊ ꝯgregat hōgenea apud deputationeꝫ auri ⁊ argēti. Segregat eni lapides ⁊ alia corꝑa ab argēto ⁊ ꝯgregat argētuꝫ: ⁊ ſilr̄ facit caloꝛ nālis in aīalib⁹ in cibo: ſegregat eni ea q̄ non aſſimilant̄ cibo: ⁊ adunat tm̄ cibū. ❡ Et qꝛ ꝯgregat hōgeneū: ſegregat etherogeneū. d. ꝯgregatio aūt ⁊ adunatio ſūt eēntiales ⁊c̄. ideſt: ⁊ cū ignis ꝯgregat hōgeneū: ⁊ ſegregat etherogeneū ꝓꝑ ꝯgregationē hōgenei: tūc nō ſegregat p̄ria itentione: ſed ſcđa: ⁊ oē ſcm̄ p̄ma itentione eſt eēntialiter. ſcđa aūt ē accn̄talr̄. ❡ Et h̄ itendebat cū. d. cuꝫ eni ꝯgregauerit ⁊c̄. i. cū eni fecerit ꝯgregationē i homogeneo ſegregabit etherogeneū ꝑ ꝯgregationē. Et nō dꝫ aliqs dicē ꝙ forte ꝯgregatio hōgenei nō ē niſi ꝓꝑ ſegregationē etherogenei. i. ꝯgregatio eni ē actio alicui⁹ ſilis igni: ⁊ nō ꝑficit̄ niſi ꝑ ſegregationē: qꝛ ⁊ ſi ageret ſegregationē nihil ꝯgregaret. Jn ꝯgregatione eni homogenei: neceſſaria ē ſegregatio etherogenei: ſed in ſegregatione nō eſt neceſſaria ſegregatio.

❡ Et vlr̄ ꝯgregatio ē gn̄atio: ⁊ ſegregatio corruptio: ⁊ meli⁹ eſt attribuere ipm gn̄ōni q̄ꝫ corruptiōi. Cum ḡ neċio ꝯgregatio eſt ei eēntial': ⁊ ſegregatio accn̄talis: melius eſt dicē ignē facere ꝯgregationē q̄ꝫ ſegregationē. Jſti eni volebāt ꝓbare ignē hr̄e rē poꝛē per aliā rē poſteriorē accn̄talē: qđ nō licet. ❡ D. d. ⁊ cuꝫ ita ſit opꝫ eos ⁊c̄. i. ⁊ cum vr̄ ꝙ ignis ſegregat ⁊ ꝯgregat: opꝫ eos aut ꝯcedē ꝙ ꝯgregatio ſit eēntialis: ⁊ ſegregatio accn̄talis: aut attribuere ei vtrūqꝫ eēntialr̄. Et itēdebat ꝙ q̊cūqꝫ mō ſit nō dꝫ hr̄e figurā diuiſiuā ⁊ ſegregatiuā. Si eni ꝯceſſerint ꝙ diuiſio ē ei accidētalr̄: ⁊ ꝯgregatio eēntialr̄: tūc dꝫ hr̄e figurā ꝯgregatiuā nō ſegregatiuā: ⁊ ſi vtrūqꝫ eſt ei⁹ eēntialr̄: ꝯtiget ꝙ hēbit duas figuras iſil': ⁊ ōbēt eē ꝯrie: cū actio vtraqꝫ ſit ꝯria: ſed in figuris nō iuenitur ꝯrietas: nedū vt in eis inueniant̄ duo ꝯtraria in eodē ſubiecto.

❡ Adhuc aūt qm̄ calidum ⁊ frigidum contraria virtute ipoſſibile reddere frigido figuram aliquā. Oportet enim contrarium eſſe qđ aſſignāt. Nihil aūt eſt cōtrariū figure: ꝓpter qđ ⁊ oēs dereliquerūt hoc: ⁊ tn̄ conueniebat: aut oīa coaptare figuris: aut nullū.

❡ Et dicamus etiam ꝙ ſi caliduꝫ ⁊ frigiduꝫ ſunt cōtraria in potētia: ipoſſibile eſt vt frigidum habeat figuram. Debet enim habere figurā cōtrariā figure calidi: ſꝫ figura nō hꝫ cōtrariaꝫ oīno: ⁊ ideo nullus eoꝝ diuidit figuraꝫ frigido facto alio modo. Et opꝫ eos aut oībus dare figuram: aut nulli.

❡ Hec eſt alia ꝯdictio a ꝑdict] ⁊c̄. ꝙ cū elm̄tū calidū ⁊ frigidum dicit̄ hr̄e caliditateꝫ ⁊ frigiditatē: ⁊ caloꝛ apud eos dat hāc figurā: neċe ē eis vt frigus det elemēto frigido aliā figurā: qđ eſt poſſe eis. ❡ D. declarauit qūo ⁊. d. dꝫ eni hr̄e figurā ꝯriā ⁊c̄. ⁊ iſte ſermo eſt itellectus ꝑ ſe. ⁊ h̄ qđ dixit neċe eſt eis ꝙ cū dant igni aliquā figurā ꝓꝑ ſuā actionē: neċe ē eis dare ceteris alias figuras ꝓꝑ ſuas actiōes cū hēant actiōes diuerſas: ⁊ qꝛ actiōes eoꝝ ſunt diuerſe ſm ꝯrietatē: neċe eſt vt figure ſint diuerſe ſm cōtrarietatem: aut dent cām ꝓpter quā dederunt actioni ignis aliquas figutas: ⁊ nullas actionibus ceterorum. 75

❡ Quidam autē de virtute ipſius tentantes dicere: cōtraria dicunt ipſi ſibiipſis. Aiunt enim eſſe frigidum magnarū partium propter ꝯſtringere: ⁊ nō pertrāſire per poros. Manifeſtum igit̄ quoniā ⁊ calidum vtiqꝫ erit pertrāſiens: tale quidē ſemꝑ ſubtilium

partium

partiuꝫ. Itaqꝫ accidit paruitate ⁊ magnitu
dine differre calidū ⁊ fridū: sed nō figuris.
Adhuc autem si iequales pyramides sunt
magne vtiqꝫ erunt nō ignis. Neqꝫ causa fi-
gura eius qđ est ardere: sed cōtrarij. Quod
quidem igitur non figuris differant elemē
ta manifestum ex his.

¶ Et qdam eorum studuerunt ad dicēdum
aliquid in hac potētia. s. frigore: ⁊ dixerunt
cōtraria sibiipsis. Dixerunt enim ꝙ frigidū
est illud qđ est maximuꝫ corpus: constrigi-
tur enim ⁊ nō pertransit in canales. Et si ita
sit: neceẽ ē vt calidꝫ sit parui corporis pro-
cedens per canales propter suam subtilita-
tem. Calidum enim ⁊ frigidum differunt
in paruitate corporis ⁊ magnitudie: non in
figuris. Et dicamus etiam ꝙ si figure pyra
midales nō sunt equales in quantitate: tunc
magna earum nō erit ignis. Et tunc figura
nō erit causa combustionis ⁊ calefactiōis:
sꝫ causa contrarij. s. infrigidationis. Decla-
ratum est igitur ꝙ elementa non differunt
abinuicem propter figuras.

76 ¶ Et cū qdā istoꝝ ꝑcepit ꝙ cū declarauit cām calo-
ris ꝑꝑ figurā ꝙ neceẽ est eis dare cām frigoris ꝑꝑ fi-
guraꝫ: ēt laborauit ⁊ studuit in figurādo frigus figu
ra ꝯueniēti: ⁊ iduxit cām ꝯriā ei⁹ actioni. ¶ D. narra
uit ſmonē eoꝝ. Et. d. dixerūt. n. ꝙ frigidū ⁊c. i. ꝙ fri-
gidū est illud qđ hꝫ partē magnaꝫ: ꝑs. n. magna reti-
net̃ in poris ⁊ canalibus: ⁊ nō pertrāsit eas: neqꝫ agit
actione calidi. s. diuisiōe. ¶ D. d. ⁊ si ita eēt ⁊c. i. ⁊ cō-
tingit eis si posuerit fridū eē cōpositū ex ꝑtibus ma
gnis ponē calm qđ est suū ꝯriū eē cōpositū ex ꝑtib⁹
ꝑuis. Cōtraria. n. debēt hr̄e cās ꝯrias in eodē genere
. s. ꝙ si magnitudo partiū est cā frigoris: dꝫ eē cā ca-
loris ꝑuitas partiū: ⁊ hec nō dicunt in igne. s. ꝙ attri-
buāt paruitati partiū cōbustionē: qm̄ si hec dicerent
ponerēt cāꝫ cōbustionis ex caplo quātitatis: nō q̄li-
tatis ⁊ figure. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: calidū. n.
⁊ frigidum differūt in paruitate ⁊c. i. ⁊ ꝯtinget ex h̄
vt calidū ⁊ frigidū differāt in paruitate ⁊ magnitu-
dine partiū ex qb⁹ ꝯponunt̃: ⁊ sic diuersitas eoꝝ erit
in quātitate nō in figura. ¶ Deide induxit aliaꝫ cō
tradictionē cōtra eos: ⁊. d. ⁊ dicamus etiā ꝙ si figure
pyramidales ⁊c. i. ⁊ si concesserimus eis ꝙ cōbustio
fit per figurā. Uer. g. pyramidalem ⁊ infrigidatio ⁊
combustio per magnitudinē ⁊ paruitatem partium.
Pyramis autē hec est magna: hec vero parua: neces
se est vt magna infrigidet ⁊ parua comburat: magna
enim nō pertrāsit poros. ¶ D. d. tunc igitur nō erit
figura causa cōbustionis ⁊ calefactionis. i. tunc igit̃
cōtingit eis vt figura nō sit causa calefactionis ⁊ cō
bustiōis sed magnitudo: cū eadē figura si fuerit ma
gna infrigidet ⁊ si parua cōburet. ¶ D. d. sed erit cā
ꝯtrarij. s. ifrigidatōis. s. vt reputo: ⁊ cū ista figura nō
est cā calefactiōis: necesse est apud eos vt sit cā ali-
cuius dictionū elntoꝝ cū actiōes eoꝝ apud eos sūt
per q̄tuor figuras necesse est vt sit cā elnti cui⁹ actio
est ꝯtraria actioni calidi. s. ifrigidatio.

Cōtraria debent hr̄e cās ꝯrias in eodē genere.

¶ Qm̄ aūt ꝓprijssime dr̄ie corpoꝝ sunt que
ſm passiōes ⁊ oꝑa ⁊ v̄tutes: cuiusqꝫ. n. cor
poris naturalis oꝑa affectus v̄tutesqꝫ dici-
mus eē. Prius vtiqꝫ erit de his dicēduꝫ: vt
cū cōsiderauerimus hec: sumamus vniuſ-
cuiusqꝫ ad vnūquodqꝫ differētias.

¶ Et ēt dicam⁹ ꝙ si dr̄ie corporū sunt ꝑ qua-
litates ⁊ oꝑationes ⁊ virtutes eoruꝫ. Et di
camus ꝙ quodlibet eoꝝ hꝫ actiones ⁊ qua-
litates ⁊ v̄tutes naturales ꝑfecte. Cum eni
hoc fecerimus nunc: sciemus diuersitatem
cuiuslibet elemēti a suo compari.

¶ Et cū iā declaratū est ꝙ oꝑatiōes elntoꝝ nō sunt 77
ꝑꝑ suas figuras: manifestū est ꝙ nō sūt nisi ꝑꝑ suas
formas: ⁊ suas q̄litates ꝯrias: ⁊ ꝙ actiones nō diffe-
runt nisi ſm ꝙ hec duo. Et itēdebat ꝑ q̄litates calo-
rem ⁊ frigiditateꝫ: ⁊ siccitatem: ⁊ humiditatē. Et per
v̄tutes formas: ⁊ posuit oꝑationes ex dr̄ntijs: qꝛ cōse
quunt̃ dr̄ias que sunt forme: ⁊ cuꝫ appet ꝙ hꝫ q̄lita-
tes ⁊ formas ⁊ actiōes diuersas. ¶ D. d. dicamus ꝙ
qđlibet eoꝝ hꝫ ⁊c. ⁊ cū qđlꝫ istoꝝ elementoꝝ hꝫ for
mā ꝓpriā ⁊ qualitatē ꝓpriā ⁊ operationē ꝓpriā. di-
cēduꝫ est de quolibet istoꝝ triū in quolibet elntorū
quatuor sermone ꝑfecto: qm̄ cū h̄ ꝑfecerim⁹: tūc ꝑfi
ciet̃ scīa cuiuslꝫ eoꝝ iquātū sunt diuersa ⁊ ꝯuenien-
tia: ⁊ tacuit ꝯueniētiam: qꝛ itelligitur ex diuersitate.
¶ Et hoc qđ ꝓmisit de elemētis cōtinet̃ in scđo pe-
rigeneos. Prim⁹ aūt ꝯtinet in se ꝓpōnes ꝑ quas ꝑt
demōstrare h̄ qđ itendit in scđo: ⁊ iō appet ēt ꝙ iste
tractatus est quasi precedēs ad libruꝫ generationis.
Destruxit eniꝫ in eo oēs opiniones falsas in genera-
tione ⁊ corruptione eoruꝫ ⁊ vniuersaliter in potētijs
⁊ actionib⁹ ⁊ qualitatibus eoꝝ: ⁊ fecit hoc hic: ⁊ nō in
libro de generatione: qꝛ maior pars opionuꝫ falsarū
dictaꝝ de eis hic nō fuit dicta de eis iquantum sunt
elementa: sed inquantuꝫ sunt ꝑme partes mundi: vt
dicētes ea esse composita ex superficieb⁹ aut ex par-
tibus idiuisibilib⁹: aut dicētes ea esse nō generabilia
neqꝫ corruptibilia: aut dicētes ea eē nō elemēta: aut
dicētes ea eē generabilia ⁊ corruptibilia. Et omnes
he questiones nō nisi iquātum sunt partes mūdi: nō
inquātum elemēta sunt.

Operatiões cōsequuntur dr̄ias que sūt forme. Idez 2. ce. cō. 80.

¶ Finit liber tertius de celo ⁊ mūdo.

Quia intētio ei⁹ in hoc libro est loq de
partib⁹ simplicib⁹ mundi. s. de co-
gnitiōe substātiaꝝ eaꝝ: ⁊ de nūero eaꝝ: ⁊
oībus accidētib⁹ eaꝝ: ⁊ iaꝫ locutus fuit de
suba. corpis celestis in ꝑ° tractatu ꝙ ipsa
nō est grauis neqꝫ leuis: ⁊ in plurib⁹ suis accidētib⁹:
⁊ declarauit quot sunt corpa simplicia. In scđo autē
de eis que residua fuerūt corporis celestis: ⁊ in qbus
dispositionibus terre. In tertio auteꝫ de plurib⁹ dis-
positiōibus corpoꝝ grauiuꝫ ⁊ leuiū: nō iquātum ele
menta sunt: hic vero locutus est in cognitiōe substā-
tiarū corporis grauis ⁊ leuis. s. in cognitione haꝝ for
marum grauitatis ⁊ leuitatis: ⁊ quot sunt eorum for
me: ⁊ in omnib⁹ accidentibus corporum que contin-
gunt eis ꝓpter has formas: aut que contingunt his
corporibus. Manifestum est autem ꝙ hoc comple-
to perficitur sermo: ⁊ de corporibus mundi primis ⁊
simplicib⁹: ⁊ de omnib⁹ existētib⁹ in mūdo iquātum
est mūdus: hec igitur est sua itentio.

¶ Aristotelis de celo liber Quartus icipit.
¶ Tractatus primus. Caplm. I.

De graui aūt ⁊ leui qd est vtrūq3: ⁊ q̃ natura ipsorū3 considerandū3: ⁊ pp quam causaz habent virtutes has. Est enim q̃ de ipsis contēplatio his que de motu ſmonibus propria.

¶ De graui aūt ⁊ leui declarādum est quaz naturaz habēt: ⁊ qua de causa habēt elmta has v̄tutes. Perscrutatio.n. de hoc conuenit motibus ⁊ ſmonibus de his.

1 Quia sicut diximus remansit ei in hoc libro dicere de formis quatuor corporū simplicium: ⁊ fuit manifestum q̄ forme eorū sunt grauitas ⁊ leuitas: sed latet quas naturas habent: icepit dicere q̄ sua itentio in hoc tractatu est perscrutari de hoc qd latet de formis hoꝝ elmtoꝝ: ⁊ est cognoscere qd est grauitas ⁊ leuitas: cū3 ipsas esse formas hoꝝ corpoꝝ est māifestū p se. ¶ Et dixit: de graui aūt ⁊ leui declarādu3 ē.i. exponēdo hec sūt noīa. D.d. ⁊ q̃ de cā.i. de qua cā iste ppetates.s. grauitas ⁊ leuitas sint p̄n^a motuū ꝯrioꝝ i his corpib^9 vocatis elmta: ⁊ hec pscrutatio nō ē de cā agēte: s3 de formali q̃ facit leue moueri ad supi^9: ⁊ graue ad iferius. ⁊ ēt de cā finali: pp quā h est leue: h aūt graue. Res.n. eterne nō habēt agēs nisi ſ3 silitudinē: neq3 hnt ex 4^{or} causis nisi formalē ⁊ finalē: ⁊ si habuerit aliqd q̄si agēs nō erit nisi inq̄ztū est forma illi ⁊ ꝯſuās ip3. ¶ D.d. pscrutari eni de h ꝯuenit ⁊c̄.i. ⁊ necesse est ꝯsiderare in eis. nā ꝯsideratio in eis silis est ꝯsiderationi in reb^9 mobilibus.s. nālib^9: ⁊ h fuit nec̄e: q2 nā est p̄n^m mot^9 ⁊ quietis: ⁊ graue ⁊ leue sunt p̄ncipia horū3 elemētoꝝ: quapropter necesse est nāli loqui de eis.

Res eterne nō habēt de q̄tuor causis nisi foꝛalē3 ⁊ finalē: nec habēt agēs nisi ſ3 silitudinē.

ex hoc passu volunt q[ui]dam q[uod] grauia moueantur a s[ua] [illegible] q[uia] [illegible] fomento.

¶ Graue.n. ⁊ leue ex eo dicimus: q2 aliquo modo nālr moueri pōt. Actibus aūt ipsorū nomia nō ponunt nisi siqs putet iclinationē eē talē. Quia v̄o physicorū negocium ē de motu. Hec autē habēt in seipis quasi fomēta q̄dam motus: iō oēs quidē vtuntur v̄tutibus ipsorum. Veruntamē nō determiauerunt p̄ter pauca. Vidētes igitur primu3 ab alijs dicta ⁊ disq̄rētes q̄cūq3 ad consideratiōnē hanc vidē nec̄ium. Sic ⁊ qd videtur nobis dicamus de ipsis.

¶ Et dicamus q̄ nō vocamus graue ⁊ leue nisi illud qd hab3 proprietatē qua mouetur motu naturali. S3 nō iuenimus ad actiōes eorū nomē istitutu3: nisi aliqs velit ea habē actionē. Et oēs qdē antiq naturales dixerūt has duas causas. Sermo.n. d eis conuenit libro d motu nāli: ⁊ q̄ sunt principium motus ⁊ fundamētu3 eius. S3 nō distixerunt eas: neq3 dixerūt de eis perfecte: nisi valde pauci eoꝝ. Nos aūt volum^9 adducere sermonē suum: deide pscrutari ⁊ q̄rere de eis que querēda sunt: ⁊ sūt necessaria perfecte ⁊ sufficiēter: ⁊ distinguere ⁊ determinare ea. Postea dicemus nr̄a3 opionē de eis.

¶ Quia h nomē graue ⁊ leue dr̄ in maiori pte in idiomatib^9 que scim^9 de actiōe: nō de motu ꝓueniēte ex istis potētys ⁊ habitib^9: qm̄ hec duo sunt habitus.s. forma ⁊ actio ꝓueniēs ab illo habitu: oz igr̄ vt eēnt duo noia habit^9.s. ⁊ actiōis ꝓueniētis ab illo habitu: ⁊ cū hoc nō ꝯtingit in idiomate eoꝝ: neq3 in multis idiomatib^9 demonstrauit q̄ hec noia.s. graue ⁊ leue nō demōstrāt hic: nisi habitū ⁊ formā: ⁊ est illud qd h3 potētiā. ¶ Et dixit: ⁊ dicam^9 q̄ nō vocam^9 ⁊c̄.i. q̄ nō vocam^9 graue ⁊ leue: nisi habit^9 ⁊ formā: q̃ mouetur hn̄s formā nāli motu: aut ad supi^9: aut ad iferi^9. Et est illud qd h3 potētiā: itēdebat forma3: nō illud qd h3 formā: formā.n. ⁊ habit^9 dicunt̄ hr̄e potētiā: ⁊ dicunt̄ eē potētie: s3 actiue nō passiue. Virtutes eni3 actiue ⁊ passiue differūt in h q̄ actiue nō idigēt cu3 exiuerit de potētia in actū motore extrīseco: passiuis aūt est nec̄ius. V.g. q̄ geometer h3 potētiam geometriçādi dū nō geometriçat: sed cu3 geometriçauerit in actu.i. fecerit actionē geometre nō idiget motore extrīseco: addiscēs v̄o geometriā h3 po^{am} geometriçandi ēt: s3 idiget motore extrinseco.s. doctore. ¶ D.d. s3 nō iuenim^9 ad actiōes eoꝝ ⁊c̄. op3 vt appet dicere ipm: ⁊.d. hoc: qm̄ nō iuenim^9 ad habitū ex quo ꝓuenit ista actio nomē ppriu3: quapp nec̄e fuit nobis trāsferre nomē actiōis ad habitū ⁊ formā. H aūt qd dixit: nisi sit error trāslatoris sign̄at q̄ hec nomia.s. graue ⁊ leue dicebant̄ apud eos de vtriusq3 forma.s. actiōe: ⁊ sic erit expō ei^9 qd dixit: s3 nō iuenimus ad actiōes eoꝝ noia istituta.i. noia ppria: sed equoca q̄ dicunt̄ de ista forma ⁊ de actiōe: ⁊ hoc nō est in idiomate nr̄o: ⁊ non itendit q̄ in suo idiomate h3 forma nomē: s3 actio nō h3: qm̄ si hoc itēdebat: non iciperet demōstrare q̄ hoc nomē graue: aut leue demōstrat potētiā ⁊ habitū: ⁊ ēt hoc fere non cadit in idiomatibus. ¶ Idiomatū.n. sunt in hoc q̄tuor modi. q̄dā.n. hn̄t noia ppria ad habitū: ⁊ alia ad actionē ꝓuenientē ab illo habitu: ⁊ hoc est melius. Quoddā v̄o h3 nomē equocū qn̄q3 demōstrās habitū: qn̄q3 actionem. Qdā aūt h3 nomē ad habitū: s3 non ad actionē: ⁊ h raro iuenit̄. Actio.n. est manifestior habitu cū sensu apprehēdit̄: ⁊ habit^9 itellectu mediāte actiōe. Quartū v̄o est vt actio hēat nomē ⁊ habit^9 ex quo ꝓuenit illa actio nō hēat nomē sicut in arabū idiomate ⁊ in plurib^9. ¶ D.d. nisi aliqs velit ea hr̄e actione3.i. nisi aliqs velit demōstrare p hec duo noia actionē ppriē nō habitū. Et forte itelligit p hoc qd dixit: ⁊ non iuenimus ad actiōes.i. ad formas: ⁊.q.d. ⁊ nō iuenimus ad illud qd est in eis semp in actu: qd est i forma nomen. Et forte hoc nomē actio fuit error scriptoris: et hoc in arabica lingua qdē demōstrat forma3. ¶ Et deide dixit: oēs qdē antiq ⁊c̄.i. ⁊ oēs nāles locuti sūt de his duabus naturis.s. grauitate ⁊ leuitate. Sermo eni de eis ꝯuenit ſmoni de nālib^9. ¶ D.d. cā3 in h: ⁊ dixit: ⁊ q̄ sunt p̄n^a motuu3.i. ⁊ sermo de eis est nālis quo ad hoc q̄ sunt p̄n^a motuū nāliū simpliciū et fundamētū eoꝝ.i. qm̄ vnū eoꝝ de qb^9 dr̄ h nomē nā q̄ diffinit̄ q̄ est p̄n^m mot^9 ⁊ q̄etis. Si igr̄ nāli nec̄e est loqui de modis nāe: ⁊ ista sunt vni^9 suoꝝ modorū q̄ necesse est ei loqui de eis. ¶ D.d. sed non distinxerunt ⁊c̄. ⁊ dixit hoc: quia Plato diffiniuit graue ⁊ leue diffinitione dicente: vnum tantum suorum duoꝝ

modoꝝ

modoꝝ.s.qui dr̄ ꝓm comparationē:nō illud qđ dici tur simpl'r:vt post dicem⁹.Et cū narrauit ꝙ isti non dixerūt in eis ꝓmonē ꝑfectū:qm̄ illud qđ dixerunt: aut est error:aut diminutū.℄ D.d.nos aūt volum⁹ dicere ꝛc̄.ꝛ hoc qđ dixit:querere de eis q̄ sunt querē da.ꝛ cū itēdit:ꝛ debem⁹ querere sufficienter de h̄ qđ dixerūt de eis:vtꝝ sit possibile ꝑficere ꝑ ea oīa q̄sita que nec̄ia sunt sciri cōputare debemus oēs spēs illi⁹ generis:ꝛ dixit hoc:qꝛ hoc est ꝓpriū bonarū diffini tionum in rebus diffinitis.s.ꝙ per has diffōnes de bent perfici oīa quesita que nec̄ia sunt sciri in illa re apud ꝑscrutationē.D.narrauit ꝙ post oīa ista dicet suam opionē:cum talis debeat eē ordinatio:ꝛ.d.dei de dicemus post nostrā opionem de eis.

Propriū bonarū diffōnū est in reb⁹ diffinitis ꝙ ꝑ eas ꝑficiāt oīa q̄sita que nec̄ia sunt sciri in illa re.

℄ Dicitur autem hoc quidē simpliciter graue ꝛ leue:hoc autē ad alterum. Habētium enim grauitatem dicimus hoc quidē esse leuius:hoc autez grauius:puta ligno es. De simpliciter quidē igitur dictis nihil dictū est ab his qui prius. De his aūt que ad alteruz nō qdē dicunt:qd est graue: ꝛ qd leue. Sz qd grauius ꝛ leui⁹ in hn̄tibus grauitatē.

℄ Et dicamus ꝙ debes scire ꝙ hoc nomen graue dicitur simpliciter:ꝛ hoc nomē leue dicitur absolute:ꝛ dicuntur ꝓm comparationē. Dicimus enim ꝙ grauium quedam sunt grauiora:vt dicimus ꝙ cupruz grauius est ligno. Antiqui eni nihil dixerunt de graui ꝛ leui simplicibus omnino:sed dixerunt tantum graue ꝛ leue in comparatione. Et non dixerunt graue ꝛ leue:neqꝫ narrauerūt ea:sed grauius ꝛ leuius.

3 ℄ Cum dixit:ꝙ ipse vult icipere:ꝑmo de opionib⁹ antiquoꝝ in duab⁹ reb⁹.s.vtꝝ illud qđ dixerūt.s.sit continēs ꝛ terminās oēs spēs isti⁹ nāe:ꝛ vtrum illud qđ dixerūt sit dictū recte.Et icepit ꝑmo dicere ꝙ ꝓmo coꝝ de nā grauis ꝛ leuis est diminutus. Qm̄ oēs sermones nō sunt tm̄ nisi in graui ꝛ leui que dicunt ꝓz cōparationē:nō in graui ꝛ leui que dicūt simpl'r: vt terra ꝛ ignis.Graue aūt ꝛ leue ꝓz cōparationē est illud in quo nō est pura grauitas neqꝫ pura leuitas: sz vtrūqꝫ.est.n.grauius alio ꝛ leuius alio.V.g.qꝛ cupꝝ grauius est ligno ꝛ leui⁹ viuo argēto:qm̄ autē graue ꝛ leue simplicia sunt iā declaratū est:ꝛ ēt declaratuz erit post.leue vō ꝛ graue eē ꝓz cōparationē manifestū est:ꝛ ꝓmo ei⁹ in h̄ caplo est manifestus ꝑ se.

℄ Magis aūt erit manifestuz qđ dicim⁹ sic. hec qdē.n.semꝑ nata sunt a medio ferri:hec aūt semꝑ ad mediuz. Hoꝝ aūt qđ qdē a medio ferṫ sursuz dico ferri.deorsuz aūt qđ ad mediū. Incōueniēs aūt non putare aliqd eē in celo:hoc qdē sursum:hoc aūt deorsum: quēadmodū qdam dignificant. Nō eniz oē hoc quidē sursum:hoc autē deorsuz dicūt. Siquidē ad oēz partē sil'e est ꝛ vndiqꝫ antipes erit ambulans vnusqsqꝫ ipse sibi. Nos aūt totius extremū sursuz dicimus ꝙ ꝛ ꝓm positionem est sursum ꝛ natura primuz.

℄ Nos autē volum⁹ declarare hunc ꝓmonē sic. Rerum.n.q̄dam mouētur semꝑ ad mediū:ꝛ q̄dam semꝑ a medio. Qđ vō mouetur a medio diciṫ moueri ad suꝑius:ad mediū aūt ad iferius. Dicētes autez ꝙ mūdus non hꝫ superi⁹ neqꝫ inferius:peccant vt quidam antiqui fingētes ꝙ mūdus nō hꝫ superius neqꝫ inferius:cū totus mūdus sit cōsimilis in oībus partib⁹. Et cū ita sit:cōtinget vt sit possibile cuiusꝫ homini vt in q̄daz hora sit ambulās in oppositiōe loci in quo primo ambulabat:ꝛ vt pedes ei⁹ n̄ sint oppositi loco in quo primo erāt. Nos aūt vocam⁹ orizōta mūdi superi⁹:ꝛ dicim⁹ ꝙ est in suo loco superi⁹:ꝛ est primuz in natura.

℄ Cū posuit ꝙ graue dr̄ duob⁹ modis simpl'r ꝛ ꝓz cōparationē ꝛ sil'r leue:vult mō declarare vl' demr̄are modū ex quo potuerūt appere graue ꝛ leue esse simplicia:ꝛ qꝛ hoc appet ex motib⁹ nālib⁹ corpoꝝ simplicium:qꝛ cū inenim⁹ duo corpora:quoꝝ alteꝝ mouetur semꝑ ab eodē loco ex oīb⁹ ꝑtib⁹ ad ꝑtes oppositas:et alteꝝ mouet̃ semꝑ ad illū eūdē locū ex oīb⁹ ꝑtib⁹ oppositis:necesse est vt sint duo loca hic nāl'r opposita: mediū.s.qđ vocat iferi⁹:ꝛ circūferētia quā vocat superius:nō ꝓz cōparationē suꝑius. ℄ Et h̄ itendebat cū dicit:reꝝ.n.q̄dā mouent̃ ꝛc̄.i.ꝛ signū ei⁹ qđ iferi⁹ est res per se nō in cōparatiōe tm̄ ad alteꝝ:ꝛ sil'r superi⁹ est:qꝛ inenim⁹ corꝑa q̄ sunt in mūdo duob⁹ modis:mō quo mouet̃ ad mediū mūdi ex oīb⁹ partib⁹: ꝛ illud vocam⁹ graue ꝛ mobile ad iferi⁹:ex quo necē est vt mediuz mūdi sit iferi⁹ nāl'r:ꝛ mō quo mot⁹ est a medio mūdi in quocūqꝫ loco fuerit positus in medio cū mediū fuerit diuisibile hn̄s.s.latitudinē:ꝛ qꝛ iste mot⁹ nō ꝓcedit in ifinitū scim⁹:qꝛ ꝑuenit ad corpus circūdās mediū:ꝛ ꝙ illud corp⁹ est superi⁹ nāl'r. 4

Mediū mūdi ē diuisibile hn̄s latitudinem.

℄ D.d.qđ autē mouet̃ a medio ꝛc̄.i. ex oīb⁹ ꝑtib⁹.s. ignis dr̄ moueri ad suꝑius.g̊ circūferētia corꝑis celestis est suꝑius cū illud corp⁹ ad ipm mouet̃. Qm̄ cuz manifestū est ꝑ se ꝙ illud corp⁹ dr̄ moueri ad suꝑi⁹: ꝛ ꝙ illud corp⁹ mouet̃ ad circūferētiā celi.g̊ circūferētia celi est suꝑius:ꝛ nō nocet huic sermoni si sit ex duab⁹ affirmatiuis in scđa figura:ꝛ sil'r ꝑꝑ ꝯuersionē ꝓmonis:qꝛ manifestū est apud nos ꝙ corp⁹ qđ ex oībus ꝑtib⁹ mouet̃ ad mediū mūdi dr̄ moueri ad inferius:ꝯtīget vt iferi⁹ sit mediū mūdi:ꝛ qꝛ mediū mūdi ꝛ suus oriçon sunt termiata nāl'r nō dicta ꝓz cōparationem:cōtinget vt iferius ꝛ superi⁹ sint termiata nāl'r.Ergo necesse est graue ꝛ leue simpl'r est nō ꝓm cōparationē tm̄:ꝛ nō eēt ꝓm cōparationē nisi graue moueret̃ ad partē nostroꝝ pedum ex vna ꝑte tm̄:ꝛ tūc suū eē suꝑ terrā eēt ex vna parte tm̄:ꝛ tūc eēt celum quasi tectū suꝑ capita nr̄a ex ꝑte vna ꝑtiū terre tm̄:sicut imaginat̃ vulgus:qm̄ si ita eēt:tūc nihil eēt graue ꝛ leue simpl'r. ℄ D.d.vt qdam antiqui fingētes ꝛc̄.i.qꝛ isti cū nō itellexerūt de istis noībus superi⁹ ꝛ iferi⁹:nisi ea q̄ sunt ꝓz cōꝑationē ꝛ mūdus inq̄tuz est speric⁹ nō hꝫ in se hāc cōparationē. Judicauerunt ꝙ iferi⁹ ꝛ suꝑius nō sunt simpl'r:suꝑius.n.ꝛ iferius ꝓm cōparationē nō imaginātur nisi in corpore plano nō sperico.ergo cōtingit istis cuz apud eos nō

dicunt̃ sup̱ius ꝛ inferius nisi respectiue: ꝛ mūdus sit spericus: negare sup̱ius ꝛ īferius eē simpl'r. ℂ D.d. ꝛ si ita sit ꝛc̃.i.ꝙ si sup̱ius ꝛ īferius q̃ sunt in mūdo nō sunt nisi ꝫ cōparatiōez: possibile est vt hō ambulet in aliqua hora ꝫ aliquē locum terre: deīde post hec ambulet in aliquo loco opposito illi p̊ loco: tn̄ pedes sui in 2° loco nō erūt oppositi suis pedibꝰ in p̄mo loco: vt nos dicimus de ambulātibus super terram in parte opposita loco super quē sumus: sed est possibile vt caput ambulātis in parte opposita parti super quā sumus: sit in parte nostroꝝ pedū.s. vt caput eius sit ad partē terre: ꝛ pedes ad partē aeris qui est super illaz partē terre: qđ est impōle. Et cū posuit oriçonta esse ꝛ centrū: ꝛ ꝙ oriçon vbicūq; fuerimus in terra ē v̾sus nostra capita: ꝛ cētrum versus pedes in oi loco terre. ℂ D. nos autē vocamus ꝛc̃.i.q2 semp̱ situs eiꝰ in respectu nostꝝ est sup̱ius ecōtrario sup̱iori qđ est ꝫm cōparationē: qm̄ in alio loco redit suus sitꝰ vt sit īferiꝰ. Si igr̃ sup̱ius est illđ qđ ē v̾sus nostra capita: ꝛ hoc est sup̱ius nāliter cuiꝰ situs nūq; mutatur in respectu nostrū: manifestuz est ꝙ illud est sup̱ius nāl'r nō ꝫ cōparationē: ꝛ sil'r de īferiori. ℂ Et iō dixit: ꝛ dicimꝰ ꝙ est in suo loco ꝛc̃.i.ꝙ est in suo situ sup̱ius nāl'r nō ꝫ cōparationē: ꝛ ꝙ est p̄mū nā.i.ꝙ est p̄ma partiū nāl'r: priꝰ.n. est in īferiori nāl'r. Et pōt itelligi ꝙ est prius eo quo est ꝫ cōparationem.

ℂ Qm̄ aūt est aliqđ celi extremū ꝛ mediuz: palā q2 erit ꝛ sursuz ꝛ deorsuz. Qđ qdē ꝛ multi aiunt: verũtamē nō sufficiēter: huius aūt cā: q2 putāt nō simile eē vndiq; celuz: sꝫ vnū eē solū ꝙ sup̱ nos hemisperiū. Qm̄ quidē existimātes ꝛ in circuitu tale: ꝛ mediuz simil'r se hr̃e ad oē. Hoc quidē sursum dicēt eē: qđ autē medium deorsum.

ℂ Reuertamur postea: ꝛ dicamus ꝙ si mūdus habet orizonta ꝛ mediū: manifestum ē ipsum habere sursuz ꝛ deorsum: vt plures concedunt: q̃uis nō confessione firma. Et causa eius ē: q2 putant celū nō eē cōtinēs totum circūquaq;: sꝫ concedunt medietatē celi q̃ est sup̱ nos tm̄. Cum nesciunt ipsum eē rotundum: ꝛ dixerunt ꝙ eius altius ē superius: ꝛ mediuz est inferius.

5 ℂ Et declaratū est ꝙ mūdus hꝫ oriçonta: ꝛ ꝙ pedes nr̄i vbicūq; sunt in terra sunt v̾sus centrum: ꝛ capita v̾sus circūferētiaz: manifestū est ꝙ mundus hꝫ nāl'r superius ꝛ īferius: ꝛ hoc manifestum est apud sciētes ꝙ celū cōtinet totū sicut apud existimātes ꝙ celum cōtinet nos ex vna p̱te tm̄. Isti.n. vulgares ꝯcedunt celū eē superiꝰ: ꝛ terrā esse inferius. ℂ D. dedit testimoniū ex vulgo: ꝛ dixit: vt ꝯcedūt plures.i. ꝛ ista opinio cōis est oibus: vulgus.n. videt ꝛ opinat̃ ꝙ terra est īferius: ꝛ celū est superiꝰ. Sꝫ non opinat̃ ꝙ sup̱iꝰ est ꝯtinēs totū: ꝛ ꝙ īferius est mediū totiꝰ: cū tn̄ nō sciuerūt ꝙ celū cōtinet totū: ꝛ si scirēt: tūc dicerēt sicut nos dicemꝰ. ℂ Et hoc intēdebat cū dixit: ꝛ cā eiꝰ est ꝛc̃.i. ꝛ cā ꝓpter quā vulgus opinat̃ qđ sup̱iꝰ est ex vna p̱te terre est: q2 nō sciuerūt ꝙ celū cōtinet terrā nisi ex vna p̱te tm̄: ꝛ si scirēt ꝙ celū cōtinet terrā scirent ꝙ superiꝰ ꝯtinet terrā qđ est superiꝰ nāl'r. Notū eni est p̱ se ꝙ celū est sup̱ius: ꝛ dixit h̾ vt puto rep̱hēdēdo antiquos opinātes ꝙ celū cōtinet totū: ꝛ dicebant cū h̾: ꝙ nō est sup̱ius: neq; inferius nāliter.

ℂ Simpl'r qdē igr̃ leue dr̃ ꝙ sursum fertur: ꝛ ad extremū: graue aūt qđ simpl'r deorsuz ꝛ ad mediuz. Ad aliud aūt leue: ꝛ leuiꝰ idē eē dicimꝰ ꝙ duobꝰ hn̄tibꝰ grauitatē ꝛ molē qualē deorsuz fert̃ aliquo nā velocius.

ℂ Et si ita sit dicamus ꝙ leue simpl'r ē illud qđ mouet̃ ad sup̱iꝰ ꝛ ad orizonta: ꝛ ꝙ graue simpl'r est illud qđ mouet̃ ad inferius ꝛ ad mediū. Et leue aūt ꝛ graue ꝫm comparationē est: cū fuerint duo equalia in magnitudine ꝛ spissitudine: ꝛ vnū eorū mouetur ad inferius citius q̃3 alterum.

ℂ Cū declarauit sup̱iꝰ eē nāl'r.s. circūferētiā: ꝛ īferius nāl'r eē.s. mediū.d.ꝙ ex hoc seq̄t̃ graue eē simpl'r.s. illud qđ mouet̃ ad īferiꝰ simpl'r qđ est mediū: ꝛ leue eē simpl'r.s. illud qđ mouet̃ ad superiꝰ simpl'r. ℂ Et d. ꝛ si ita sit.i. ꝛ si sup̱iꝰ sit simpl'r nō ꝫ cōparationez ꝛ sil'r īferiꝰ ꝯtingit ex hoc vt leue simpl'r sit qđ moue- 6
tur ad sup̱iꝰ qđ est circūferētia: ꝛ graue simpl'r sit illđ qđ mouet̃ ad īferiꝰ qđ est medium: ꝛ hoc qđ dixit est vna descriptionū grauis ꝛ leuis simpl'r. ℂ Et cū declarauit graue ꝛ leue eē simpl'r: ꝛ declarauit cū hoc q̃ sunt dispōnes siue descriptiones q̃ in talibꝰ rebꝰ accipiunt̃ loco diffōnuz: q2 actiones ꝓprie istis rebꝰ accipiunt̃ loco formaꝝ ꝛ dr̃iaꝝ in diffōnibꝰ reuersus est ad demōstrādū ꝙ ē graue ꝛ leue ꝫm cōp̱ationē. ꝛ.d. leue aūt ꝛ graue ꝫ cōp̱ationē ꝛc̃.i.ꝙ cuz ad grauiꝰ ꝛ leuiꝰ fuerit cōparatū. Illud aūt qđ ē minoris grauitatis est ex genere grauis simpl'r: ꝛ nō differūt nisi ꝫm magis ꝛ minꝰ p̱p̱ illud qđ miscet̃ cū eis ex altero cōtrario qđ est leue: ꝛ hoc nō īuenit̃ in rebꝰ q̃ sunt eiusdē spēi. Grauitas.n. magnitudinū eq̄liuz q̃ sunt eiusdē spēi rerū grauiū equalis est: ꝛ iste magnitudines nō differūt in grauitate nisi p̱p̱ magnitudinē ꝛ paruitatē: magnitudies aūt eq̄les q̃ sūt diuerse spēi inueniunt̃ diuerse in grauitate.i.ꝙ q̃dā eaꝝ sunt velocioris motꝰ ad mediū: ꝛ iō dictū fuit de istis vt sint eq̄les in magnitudine ꝛ spissitudine. Et intēdit per magnitudinē quātitatē: ꝛ spissitudinē grossitiē: ꝛ intēdebat in hoc ꝙ nō dominat̃ in eis sub̄a leuis. Et simile huic qđ dixit de graui ꝫ cōparationē itelligēdū est de leui.s.ꝙ leue dr̃ ꝫ cōparationē cū fuerit duo eq̄lia in magnitudine: quoꝝ vnū citiꝰ mouet̃ ad sup̱ius sꝫ hoc raro inueniatur in compositis: grauitas enim magis dominatur in compositis.

ℂ Eorū itaq; q̃ priꝰ venerūt ad eaz q̃ de his considerationē fere plurimi de sic grauibꝰ ꝛ leuibꝰ dixerūt solū quoꝝ alteꝝ ambobꝰ hn̄tibus grauitatē altero est leuiꝰ. Sic aūt p̱trāseūtes putāt determinatum eē ꝛ de simpl'r graui ꝛ leui. Ratio aūt ipsis nō cōgruit.

ℂ Et dicamꝰ fere oēs p̱scrutātes de his duobus non fuerūt p̱scrutati: nisi de leui ꝛ graui ꝫm comparationē. Et dixerūt: quare igit sunt duo: quoꝝ actio est equalis: ꝛ vnū eorum mouet̃ citius ad inferius q̃3 alterū. Et cū hoc determinauerūt: etiaz putauerunt ꝙ

determinauerūt

Operationes ꝓprie a.c. in diffōib loco forma ꝛ differ. zo.f.cō.

determinauerũt leue ⁊ graue simpl'r. Sed sermo eorum nõ conuenit istis.

7 ¶ Et cũ declaratũ est iã leue eẽ simpl'r: ⁊ leue eẽ ꝯm cõparationẽ ⁊ graue simpl'r. Reuertamur igr ⁊ dicamus ꝙ fere oẽs antiq ꝑscrutãtes de istis duabꝰ naturis. s. graui ⁊ leui nõ fuerunt locuti de istis spẽbꝰ eoꝝ nisi de graui ⁊ leui ꝯꝫ cõparationẽ. ¶ Et h̾ ẽ manim ex qõne eoꝝ. Querũt. n. q̃re sunt duo quoꝝ motꝰ est ad eãdẽ partẽ: ⁊ vnũ eoꝝ mouet̃ ad iferiꝰ citiꝰ suo cõpari: ⁊ hoc itẽdebat cũ dixit. Et ideo dixerũt: quare sunt duo quoꝝ actio est eq̃lis ⁊c̃. ⁊ hoc sicut est signũ sup hoc ꝙ illi nõ fuerũt locuti de graui ⁊ leui nisi tm̃ in eis q̃ sunt ꝯꝫ cõparationẽ. Oẽ. n. qḋ mouet̃ ad eãdẽ partẽ est eiusdeꝫ spẽi: aut grauis: aut leuis: ⁊ de h̾ qḋ querũt: quare illa que sunt hꝫ ⁊c̃. i. pꝫ ꝙ loquunt̃ de eadẽ spẽ. s. aut de graui ꝯꝫ cõparationẽ si illa pars fuerit iferiꝰ: aut de leui ꝯꝫ cõparationẽ si illa ps fuerit supiꝰ. Et si ꝑscrutati fuerit de graui ⁊ leui simpl'r deberẽt dicere: q̃re q̃daꝫ corpora ad iferiꝰ mouent̃: ⁊ q̃dã ad supiꝰ. ¶ D. d. ⁊ cũ hoc determinauerũt ⁊c̃. i. ⁊ cũ dederunt cãm grauis ⁊ leuis ꝯm cõparationẽ: ⁊ determinauerũt ipsam putauerũt ꝙ de hoc facto iã determinauerũt cãm grauis ⁊ leuis. D. d. sed sermo eorũ nõ cõuenit istis. i. ⁊ apparet ex hoc qḋ determinauimus siue narrauimus de eis ꝙ sermo de graui ⁊ leui. s. in causis dandis nõ ꝯuenit graui ⁊ leui q̃ sunt simpl'r que descripsimus. Cap. II.

Palam aũt erit hoc ꝓcedẽtibus magis. Dicunt. n. grauius ⁊ leuius: hoc qdẽ queãdmoduꝫ in Timeo scriptum est. Grauius qdẽ qḋ ex pluribꝰ eisdẽ ꝯstans: leuius aũt qḋ ex paucioribus: queãdmodũ plũbum plũbo maius grauiꝰ est: ⁊ es ere. Sil'r aũt ⁊ aliorũ q̃ eiusdẽ spẽi vnũqḋq;. In supabũdãtia. n. equaliũ ptiũ grauius vnũqḋq; ẽ. Eodẽ autẽ mõ ⁊ ligno plũbũ aiũt. Ex qbusdã. n. eisdẽ eẽ oĩa corpa ⁊ vnius mãe: ꝫ nõ videri. Sic aũt determinatis nõ ẽ dictũ de simpl'r graui ⁊ leui.

¶ Volumus igit̃ declarare ⁊ exponere sermonẽ eoꝝ. Quidã. n. eorũ determinauerũt grauiꝰ ⁊ leuius dicendo: ꝙ graue est qḋ cõponit̃ ex pluribꝰ cõsil'ibꝰ: leue aũt ex paucis. V. g. ꝙ frustũ plũbi est grauius altero frusto plũbi: cũ magis plũbũ fuerit in eo q̃ꝫ i altero. Et sil'r cupruꝫ est grauius alio cupro: cũ in eo fuerit magis cuprũ: vt dcm̃ ẽ in Timeo. Et hoc dcm̃ est in aliꝭs consimiliũ formarũ: qꝛ in quo sunt pl'es ptes q̃ꝫ in suo cõpari est grauiꝰ semp: ⁊ sil'r dicũt in ligno ⁊ plũbo: fingunt. n. ꝙ oĩa corpa sunt cõposita ex partibus sil'ibus ⁊ ex vno elemẽto: ⁊ hoc putauerũt: ⁊ visus nõ testatur eis. Modo igitur iam determinauerũt grauius ⁊ leuiꝰ hac determinatione: ⁊ nihil dixerunt de graui ⁊ leui simpliciter.

Cum narrauit ꝙ antiq nõ fuerunt locuti de istis nisi ꝯꝫ cõpationẽ: vult mõ decl'are h̾ narrãdo ꝯmonẽ eoꝝ. ¶ Et. d. qdã. n. ḋtermiauerũt grauiꝰ ⁊ leuiꝰ ⁊c̃. i. appet ꝙ cũ isti voluerũt diffinire graue ⁊ leue nõ diffinierũt nisi graue ⁊ leue ꝯꝫ cõpatiõeꝫ. s. grauiꝰ ⁊ leuiꝰ. Isti. n. dixerũt ꝙ graue est illḋ qḋ ꝯponit̃ ex pluribꝰ el'ntis: ⁊ h̾ intẽdebat ꝑ pluribꝰ ꝯsil'ibꝰ. Oẽs. n. ꝯueniũt in h̾ ꝙ el'nta sunt ꝯsil'ia ⁊ ꝙ leue est illḋ qḋ cõponit̃ ex el'ntis paucis: ⁊ ꝯꝫ hãc diffõnẽ graue ⁊ leue sunt eiusdẽ nãe: ⁊ non dĩnt nisi ꝯm magis ⁊ minꝰ: ⁊ hec est dispõ grauium in respectu nõ simpl'r. Iste. n. due nãe sunt diuerse in diffõne ⁊ in eẽntia ⁊c̃. ¶ D. d. exm ad declarãdũ ꝙ sermo eoꝝ nõ est nisi in eadẽ diuersa nã ꝯꝫ magis ⁊ minꝰ ⁊. d. V. g. ⁊c̃. i. sermo eoꝝ de nã grauis ⁊ leuis est sil'is ꝯmoni dicẽtis ꝙ h̾ plũbũ est grauiꝰ h̾ plũbo: qꝛ in eo sunt ex partibꝰ plũbi magis q̃ꝫ in altero: ⁊ dixit hoc: qꝛ dr̃ia est magna iter dicẽtes ꝙ hoc plũbũ est grauiꝰ hoc: qꝛ in eo sunt ex el'ntis grauibus plus q̃ꝫ in altero: aut qꝛ in eo sunt ex partibus plũbi plus q̃ꝫ in altero. ¶ D. d. ⁊ hoc qḋ dicũt in aliꝭs ꝯsil'ibꝰ formis: ⁊ hec est cã quã reddũt in graui exñti in rebꝰ que sunt eiusdẽ spẽi: ⁊ in rebus que sunt diuerse spẽi: ⁊ hoc intẽdebat cuꝫ dixit: ⁊ sil'r dicũt de ligno ⁊ cupro. ¶ D. d. cãꝫ in hoc: ⁊ dixit: fingunt. n. ꝙ oĩa corpora ⁊c̃. i. ⁊ hoc qḋ dant de cã grauitatis ⁊ leuitatis est idẽ in oĩbꝰ corporibꝰ siue eiusdeꝫ spẽi siue diuerse spẽi. Opinabant̃. n. ꝙ oĩa corpa sunt cõposita ex el'ntis eisdẽ in spẽ: quapp dicebãt ꝙ graue est illud in quo sunt plura el'nta: ⁊ leue in quo pauca. D. d. ⁊ putauerũt h̾ ⁊ sensus nõ testatur eis. ¶ Et hoc põt itelligi ꝙ iste ꝯmo in el'ntis nõ ꝯuenit oĩbꝰ eis que vident̃ in corporibꝰ cõpositis: dicẽtes. n. hũc ꝯmonẽ ipoſe est eis dicere qũo corpora cõposita diuersant̃ spãl'r: cũ el'nta ex qbus cõponunt̃ sunt eadẽ spẽ. s. qũo diuersant̃ forme cõpositoruꝫ: ⁊ alia multa ꝯria sensui q̃ cõtingũt huic positioni. ¶ Et põt intelligi ꝙ si hec eẽnt el'nta sicut dicũt: sentirent̃ corpora dissolui in ea ⁊ cõponi ex eis sicut sentit̃ in quatuor el'ntis. Et cũ videt̃ ex ꝯmone eoꝝ ꝙ ipsi nõ fuerunt locuti nisi de grauiori ⁊ leuiori: fecit de hoc rememorationẽ: ⁊. d. Modo igit̃ iã determinauerũt ⁊c̃. i. qm̃ aũt isti nõ dederũt nisi cãm grauioris ⁊ leuioris. Et nihil dixerũt de graui ⁊ leui que dicunt̃ simpl'r: manifestum est ex hoc qḋ diximus. 8

¶ Nunc. n. ignis quidẽ semp leuis ⁊ sursuꝫ fert̃: terra aũt ⁊ terrea oĩa deorsuꝫ ⁊ ad mediũ. Itaq; non pp paucitatẽ triãguloꝝ ex qbus constare aiũt vnũqḋq; ipsoꝝ ignis sursum ferri natus ẽ. Qḋ quidẽ. n. vtiqꝫ plus minus ferret̃: ⁊ grauius vtiqꝫ eẽt ex pluribus ens trigõis. Nũc aũt videt̃ ꝯriũ. Quãto. n. vtiqꝫ sit plus: leuiꝰ ẽ: ⁊ sursum fert̃ velocius. Et a sursuꝫ aũt deorsuꝫ paucis fert̃ citius ignis: multus aũt tardius.

¶ Nos aũt videmꝰ ꝙ ignis ẽ leuis eterne leuitatis: ⁊ ꝙ mouet̃ ad superiꝰ: ⁊ terra ⁊ terrestria sunt grauia eterne grauitatis mobilia ad inferius ⁊ ad mediuꝫ. Et cũ ita sit: nõ igit̃ pp triangulos ex quibus el'nta componunt̃ mouet̃ ignis ad supius. Qm̃ si ita eẽt sicut dixerũt: tunc magnꝰ ignis eẽt tardioris

motus ad sup̱ius: ⁊ grauior cuȝ cōponeret ex pluribꝰ triangulis vt dicūt. Sȝ nos videmus ꝯtrariū. Ignis.n. q̄ꝫto mag̃ fuerit maior: tāto magis erit leuior: ⁊ velocioris motus ad sup̱iꝰ. Et q̄ꝫto magis fuerit mīor tanto magis velocioris motꝰ a sup̱iori ad īferiꝰ.

9 ¶ Cū ꝯtingit eis ꝓȝ suā cāȝ vt eadē nā qn̄qȝ est leuis cū fuerit ꝯposita ex paucis elntis: ⁊ qn̄qȝ grauis cuȝ fuerit cōposita ex pluribꝰ elntis. īcepit p̱ demōstrare ꝙ in graui simpl'r ⁊ leui simpl'r appet ꝯdictoriū. s. ꝙ oē leue simpl'r: siue magnū: siue paruū. i. siue cōpositū ex pluribꝰ elntis: siue paucis semper videt̄ leue. i. mobile ad sup̱iꝰ: ⁊ sil'r de graui simpl'r. ¶ Et.d. nos aūt videmꝰ ꝙ ignis est leuis ⁊c̄. i. nos aūt videmꝰ ex nr̄is fundamētis ꝙ ignis oīs: siue magnꝰ: siue paruꝰ: ⁊ in q̄lȝ hora cū fuerit in loco īferiori. s. medio mouebit̄ ad sup̱iꝰ qꝺ est circūferentia: ⁊ sil'r oēs p̱tes terre: siue magna: siue p̱ua semp̱ mouent̄ ad mediū. ¶ Et cū posuit hāc ꝓpōnē tāq̄ꝫ manifestā sensui.d. si igit̄ ita sit nō p̱p̱ triāgulos ⁊c̄. i. ⁊ si ħ fundamentū sit sic̄ posuimꝰ īpoꝉe est ꝓȝ opīonē dicētis ꝙ q̄tuor hec corpora vocata elnta sūt cōposita ex triāgulis: dicere ꝙ cā p̱p̱ quā q̄dā sunt grauia: ⁊ q̄dā leuia est: q2 leue cōponit̄ ex paucioribꝰ triāgulis: ⁊ graue ex p'ribꝰ. ¶ D.d. qm̄ si ita eēt sic̄ dixerūt ⁊c̄. i. qm̄ si cā grauitat[is] eēt multitudo triāguloꝝ: ⁊ leuitatis paucitas: ita ꝙ terra cōstaret ex multis triāgulis: ⁊ ignis ex paucis: cōtingeret vt magnꝰ ignis eēt tardioris motꝰ ad sup̱ius q̄ꝫ paruꝰ: magnꝰ.n. p'es hȝ triāgulos q̄ꝫ paruꝰ: sȝ non ita est. g̃ multitudo trianguloꝝ nō est cā grauitatis: neqȝ paucitas leuitatis. D.d. qm̄ quāto magis fuerit maior ⁊c̄. s. ignis. ¶ D.d. ⁊ quanto magis fuerit minor ⁊c̄. i. ⁊ quāto magis ignis fuerit minor: tāto motꝰ eius violēte ad īferiꝰ erit facilior: ⁊ hoc ꝯtingit eis q ponunt hos triāgulos eiusdem nature. Et si dixerūt ꝙ quidam eorū sunt graues: ⁊ quidaȝ leues: ⁊ graue componit̄ ex triāgulis grauibus: ⁊ leue ex leuibꝰ: nō cōtingeret eis hec cōtradictio: ⁊ hec ꝯdictio est v'is oibus ponētibꝰ q̄tuor elnta eē cōposita ex elntis cōsimilibꝰ: siue sup̱ficiebꝰ: siue p̱tibꝰ īdiuisibilibꝰ: ⁊ ꝙ cā grauitatis ⁊ leuitatis est multitudo ⁊ paucitas eoꝝ.

¶ Adhuc aūt qm̄ pauciora q̄dē hn̄s homogenea leuiꝰ eē dicūt: plura aūt grauiꝰ. Aereȝ āt ⁊ aquā ⁊ ignē ex eisdē eē triāgulis: sȝ differre paucitate ⁊ multitudīe: p̱p̱ qꝺ hoc quidē ipsoꝝ eē grauiꝰ: hoc aūt leuiꝰ: erit aliqua multitudo aeris q̄ grauior aqua erit. Accidit aūt totū cōtrariū. Semp̱.n. plus aer sursuȝ fertur magis: ⁊ total'r quelibet pars aeris sursum fertur ex aqua.

¶ Dicamus etiaȝ aliter alio ꝯmone ꝙ si corpus leuiꝰ fuerit leue: q2 cōponit̄ ex homogeneis paucis: ⁊ corpꝰ grauiꝰ fuerit graue: q2 cōponit̄ ex homogeneis multis. Ignis aūt ⁊ aer ⁊ aqua cōponunt̄ ex similibꝰ triangulis: sȝ distāt in paucitate ⁊ magnitudine triāguloꝝ ex q̄bus videntur grauiora: aut leuiora se adiuicē. Necessariū est vt aliq̄ quantitas aeris in multitudīe sit grauior aqua: tūc igit̄ dȝ aer moueri ad īferiꝰ qꝺ est īpossibile. Videt̄.n. ꝙ quanto magis aer fuerit maior tanto citiꝰ mouebit̄ ad sup̱ius.

¶ In p̱a demōstratiōe demonstrauit eis accidere ꝙ p̱s maior ignis: aut terre mouet̄ tardius q̄ꝫ mīor. In hac aūt ꝙ p̱s maior leuis elti mouet̄ ad p̱tē ad quā mīor p̱s corp̱is grauis mouet̄. ⁊.d. ꝙ cū posuerimus ꝙ leue inq̄ꝫtū est leue ꝯponit̄ ex elntis ꝯueniētibꝰ in forma: sȝ paucis: ⁊ graue simpl'r ecōtrario. s. cōponit̄ ex illis eisdē elntis: sȝ multis: ꝯtingit vt aliq̄ p̱s aeris aut ignis sit grauior aliq̄ p̱te terre: ita ꝙ illa p̱s aeris aut ignis dȝ moueri ad īferiꝰ. Poꝉe est.n. accip̱e p̱tē aeris magnā in qua sunt plura elnta q̄ꝫ in terra p̱ua: quap̱p̱ ꝯtinget vt illa p̱s magna aeris descēdat ad īferiꝰ. ¶ Et hoc intēdebat cū.d. necessariuȝ est vt aliqua quātitas aeris in multitudīe ⁊c̄. i. possumus bn̄ accipere partē aeris magnā in qua sunt plures trianguli q̄ꝫ in parte parua terre: quap̱p̱ dȝ moueri ad īferius citiꝰ q̄ꝫ illa p̱s terre: sȝ ꝯtrīuȝ videt̄ eē quāto aer fuerit maior: tāto citius mouebit̄ ad sup̱ius. 10

¶ Hi q̄dē igr̄ ħ modo: de graui ⁊ leui determiauerūt. Quibusdaȝ ꝟo nō sufficiēs visū est sic distiguē: sȝ eq̄dē sic existentes antiqores: de hisce tamē q̄ nunc sunt dicta mō magis nouo ītellexerunt. Videtur.n. q̄daȝ corpora: mole q̄dē mīori: entia autē grauiora. Palam igr̄ ꝙ non sufficiēs dicere ex equalibus cōponi primis que eque grauia: equalia enim vtiq̄ꝫ essent mole.

¶ Secūdū igr̄ hunc modū distixerūt isti graue ⁊ leue: ⁊ hac dispositione disposuerunt ea. Aliȷ̄s ꝟo displicuit ista distictio ⁊ dispositio: quapropter distixerunt hoc ⁊ alia sciā determiauerūt: ⁊ sunt isti priores aliȷ̄s in tēpore. Et nos videmus ꝙ q̄dā corpora sunt maioris spissitudinis q̄ꝫ alia: corpꝰ.n. durissimū est grauius. Declaratū est igr̄ ꝙ graue ⁊ leue non sunt ex multitudine ⁊ paucitate homogeneoꝝ: quoniam si ita eēt: tunc spissitudo in eis eēt equalis.

¶ Per hoc qꝺ dixit: ꝯȝ igr̄ hūc modū inuit dicētes ꝙ cā grauis ⁊ leuis est multitudo v'l paucitas triāgulorū. s. Platonē ⁊ eiꝰ sequaces: ⁊ p̱ ħ qꝺ.d. aliȷ̄s ⁊c̄. inuit Democritū ⁊ eiꝰ sequaces: dicētes p̱tē eē īdiuisibilē. sermo.n. istoꝝ ꝙ cā grauitatis ⁊ leuitatis est multitudo: ⁊ paucitas elemētoꝝ. s. corpoꝝ indiuisibiliū est magis ꝯueniēs nāe q̄ꝫ sermo Platonis: ⁊ iō dixit: ꝙ iste ꝯmo est p̱or in tp̱e q̄ꝫ aliȷ̄s. i. ⁊ deberēt eē ecōtrario: sermo.n. posterioris deberet eē acutior ⁊ rectior ⁊ in hoc rep̄hēdit Platonē. ¶ D.d. ⁊ nos videmꝰ ꝙ q̄dā corp̱a ⁊c̄. i. ⁊ intēdit hic p̱ spissitudinē magnitudinē: ⁊ est iste ꝯmo ꝯdicēs dicētibꝰ ꝙ cā grauitatis ⁊ leuitatis est multitudo ⁊ paucitas ell'ntoꝝ: cū.n. contradixit huic opinioni in graui ⁊ leui simpl'r. Incepit igr̄ ꝯdicere ei ēt in graui ⁊ leui ꝯm comparationē: dicendo ꝙ si cā p̱p̱ quā q̄dā corpora sunt grauiora: aut leuiora est multitudo: aut paucitas elemētoꝝ consimiliū: siue triāguloꝝ: siue corpoꝝ indiuisibiliuȝ: cōtingeret vt nulluȝ corpus minus videretur grauius alio corp̱e 11

Sermo posterioris ee acutior rectior

alio corpe maiori: vt de plūbo ⁊ ferro.s.ꝙ ps minor plūbi est grauior pte maiori ferri. Et mani^m est ꝙ si plūbū ⁊ ferrū cōponūtur ex partib⁹ idiuisibilib⁹: aut ex supficieb⁹: aut triāgulis: ꝙ maius est pluriū supficierꝫ: aut pluriū corporꝫ idiuisibiliū: qꝛ elnta sunt īfinita in nuō: in cōpositis paruis ⁊ magnis: ⁊ in h oēs ꝯueniūt nisi dicāt foramia eē ⁊ vacuū: q̄ dicūt eē q̄dā dicētes eē corpora indiuisibilia: ⁊ iō putatꝰ dicere ꝙ hec corpa eē est valde sufficiens. ¶ D.d. qm̄ si ita eēt ⁊c. i. qm̄ si cā grauitatis ⁊ leuitatis eēt multitudo ⁊ paucitas ptium ꝯtingeret vt oīa eq̄lia in grauitate eēnt eq̄lia in magnitudine: sꝫ ꝯ̄riū videtꝰ esse.

¶ Prima aūt ⁊ indiuisibilia supficies dicētibus ex quibus constant grauitatē habentia corporuꝫ īcōueniēs dicere: maius eē graui⁹ ipsoruꝫ: his autē qui solida eē dicunt magis id dicere cōuenit. Compositorꝫ aūt quoniā non videtꝰ hunc vnūquodqꝫ habere modū: sed multa grauiora videmus minora mole entia: queādmodum lana es alteraꝫ causaꝫ putant: ⁊ dicunt quidam.

¶ Dicētes vero ꝙ corpora sunt composita ex partibus idiuisibilibus q eorū componūt corpora ex supficiebus: ipossibile est eis dicere ꝙ quāto magis supficies fuerit maior: tanto magis corpus cōpositū erit grauius: nam hoc est impossibile oino. Qui aūt cōponit corpora ex corporibus idiuisibilibus habētibus tres dimēsiones possibile est eis dicere ꝙ corp⁹ maius est ⁊ grauius. Sed hoc non pōt dicere nisi in primis corporib⁹ simplicib⁹: in cōpositis aūt nō. Corpora. n. composita vidētur esse grauia ⁊ leuia ſm hūc modū: videmus eni corpora parua grauiora alijs magnis vt cuprum lana.

12 ¶ Cuꝫ narrauit ꝙ cā data ab istis in grauitate ⁊ leuitate: nō est grauitatis ⁊ leuitatis q̄ sunt simplr̄ ſꝫ positionē dicētis eē elnta supficies: ⁊ ſꝫ opinionē dicētis ea eē corpa indiuisibilia: ⁊ narrauit quot ipossibilia sequūtur ex hoc: ⁊ ēt ꝙ nō pn̄t reddere cām pfecte grauis ⁊ leuis ſꝫ cōparationē. s. in ꝯpositis. Incepit demōstrare istas duas sectas in q̊ differūt in dando cāꝫ grauitatis ⁊ leuitatis ſm cōparationē in ipsis elntis. Dicētes. n. elnta eē corpora idiuisibilia possūt reddere cāꝫ grauitatis ⁊ leuitatis ipsorꝫ elntorꝫ ſm cōparationē: sꝫ scire nō pn̄t in cōpositis. Dicētes aūt supficies esse neqꝫ in cōpositis neqꝫ in simplicib⁹ pn̄t dare cāꝫ: ⁊ iō opinio de corporib⁹ idiuisibilib⁹ magis est ꝯueniēs nāe. Ponūt. n. ea eē diuersa in quātitate quapp pn̄t dicere ꝙ quedam eorꝫ corporꝫ. s. maiora sunt grauiora qbusdā. s. paruis: qm̄ corporū que sunt eiusdē nāe maiora sunt grauiora minorib⁹. Sꝫ cum q̄situ fuerit ab eis: q̄re q̄dā cōposita parua sunt grauiora qbusdā magnis nihil potuerunt dicere: cōposita eni pua cōponuntꝰ apud eos ex ptib⁹ miorib⁹ ⁊ sūt leuiora. Isti igꝰ pn̄t dare cām grauitatis ſm cōparationē in simplicib⁹: sꝫ nō in cōpositis. Dicētes auteꝫ supficies eē neqꝫ in simplicibus. neqꝫ in cōpositis. in simplicib⁹ aūt qꝛ non pn̄t dicere ꝙ magna supficies

Abbreuiatio

est grauior pua: sicut illi pn̄t dicere ꝙ corp⁹ magnuꝫ est graui⁹ puo. Intelligibile. n. est vt ſꝫ diuersitatem corporū diuersetꝰ grauitas: ſm aūt diuersitatē supficierꝫ: nō est itelligibile: cū grauitas nō dicatꝰ de supficie. Hec igitꝰ est sūma isti⁹ capli. ¶ Et. d. dicētes vō corpora eē cōposita ex ptib⁹ idiuisibilib⁹. s. ex elntis idiuisibilib⁹. dicētes vō elnta eē triāgulos dicūt partes eē idiuisibiles in cōposito: qꝛ triāguli non dissoluuntꝰ in aliqd: sed alie supficies dissoluuntur in eos. ¶ D.d. q cōponūt corpora ex supficieb⁹. i. dicētes. n. ꝙ elemēta sunt triāguli nō pn̄t specificare oino has supficies: dicēdo ꝙ quedā earꝫ sūt grauiora qbusdā ita ꝙ possent dicere ꝙ corpora leuia cōponuntur ex supficieb⁹ leuib⁹: ⁊ grauiora ex grauib⁹. ¶ D.d. q vō cōponit corpora ex corporib⁹ idiuisibilib⁹ ⁊c. i. q aūt cōponūt corpora ex magnitudinib⁹ hn̄tib⁹ tres mensuras idiuisibiles: pn̄t dicere ꝙ q̄daꝫ corpora idiuisibilia sunt grauiora qbusdaꝫ: qm̄ sunt maiora eis: pp hoc pn̄t dicere ꝙ corpora cōposita ex eis grauia simplr̄ sunt ex partib⁹ magnis: ⁊ leuia ex paruis. ¶ D.d. in corporib⁹ aūt cōpositis nihil pn̄t dicere. s. q̄re quedā corpora cōposita grauia sunt grauiora qbusdā: sicut hoc nō pn̄t dicere dicentes supficies. ¶ D. dedit cām sup hoc: ⁊. d. videm⁹. n. ꝙ corpora cōposita sunt grauia ⁊ leuia ⁊c. i. ⁊ ipole est eis ſꝫ hāc opionē dicere: qua de cā corpora cōposita grauia sunt in grauitate maiori ad se inuicē: ꝯtigeret. n. eis ſꝫ hāc positioneꝫ vt graui⁹ eēt maius: sꝫ non videtꝰ ita. Corpus. n. cupri paruuꝫ graui⁹ est corpore magno lanē: ⁊ hoc qd̄ dixit necesse est eis: qm̄ si cā excessus grauitatis corporuꝫ in grauitate est multitudo partiū faciētiū grauitatē necesse est ꝙ illud qd̄ est pluriū partiū sit graui⁹ sed maius dꝫ eē pluriū partiū. ergo maius est graui⁹: cuius ꝯ̄riū videtꝰ. ¶ Et pōt aliqs dicere ꝙ cuꝫ dicētes ptes eē idiuisibiles: dicūt ꝙ leue simplr̄ sit ex idiuisibilib⁹ partib⁹ paruis: ⁊ graue simplr̄ ex indiuisibilib⁹ partib⁹ magnis ⁊ apud eos sunt ptes īfinite in corpe magno ⁊ puo: ⁊ sic non cōtingit eis qd̄ dixit Ar. s. ꝙ corpus magnū aeris erit grauius corpore puo terre. ¶ Partes. n. ex qb⁹ cōponitꝰ aer apud illos sunt pue: ⁊ ex qb⁹ cōponitꝰ terra sunt magne: ⁊ nūqꝫ ex paruis cōgregatꝰ aliqd̄ graue: neqꝫ ex magnis aliqd̄ leue: ⁊ si eēt in fine paucitatis. ¶ Et dissolutio est ꝙ magne ⁊ parue nō differūt qualitate: ita ꝙ nā ꝯsequēs illam partē sit alia a pn̄te illā: sꝫ tm̄ differūt quātitate ⁊ sic reuertetur ſmo eorꝫ in hoc ꝙ graue ⁊ leue non differunt nisi p mai⁹ ⁊ min⁹: ⁊ cōtingūt eis ꝯ̄dictiones q̄s dedit eis Arist. ⁊ necessariū est dicere eis ꝙ corpora cōposita nō sunt maiora se inuicē: nisi qꝛ aut cōstant ex plurib⁹ partib⁹: aut ex maiorib⁹. Hec igitꝰ est contradictio eius contra dicētes hanc opinionē in graui ⁊ leui simpliciter ⁊ ſm comparationeꝫ.

Expō.

Obiectio.

Solutio.

¶ Vacuū. n. iterceptuꝫ alleuiare corpa aiūt: ⁊ facere qn̄qꝫ maiora leuiora. Cū plus habeāt: vt inquiūt vacui: pp hoc. n. ⁊ mole eē maiora cōposita multotiēs ex eq̄lib⁹ solidis aut ex miorib⁹. Totaliter aūt ⁊ ois cām eē leuioris: plus inesse vacuū aiunt: dicūt qdeꝫ igitur hoc modo de ipsis.

¶ Alij vero dicūt ꝙ cā leuis ⁊ grauis nō est hoc qd̄ isti dicūt: sed vacuū existēs in corporib⁹ qd̄ eleuat ea ad superius: ita ꝙ forsitan

corꝑa efficiũtur leuiora:qꝛ in eis exiſtit mul
tũ vacuũ. Et iõ ſunt maiora in ſpiſſitudine:
q̃uis ſint cõpoſita ſic̃ alia corpora eis ſimi/
lia eq̃liter in mltitudine ꝛ paucitate. Et vlr
dico ꝙ iſti dicũt ꝙ cã propter quam hoc eſt
leui⁹ hec ē:qꝛ hꝫ i ſe mai⁹ vacuũ q̃ ħ. Scḋꝫ
igiꝭ hũc modũ dñt graui⁹ ꝛ leui⁹ eſſe.

13 ℂ Cũ cõpleuit ↄ̃dicere dicẽtib⁹ ꝙ cã grauitatis ꝛ leui
tatis eſt multitudo:ꝛ paucitas elñtoꝝ:icepit ↄ̃dicere
dicẽtib⁹ ꝙ cã eſt in hoc multitudo ꝛ paucitas vacui
exñtis in corꝑe. ℂ Et p̊ narrat iſtoꝝ opioñe dicẽdo.
alij ṽo dicũt ⁊c̃.ꝛ.d.exñs in corꝑib⁹:qꝛ dicẽtes vacuũ
eẽ ſunt bipartiti:qdã.n.dicũt ꝙ vacuũ eſt cõſiſtens
per ſe abſtractũ a corꝑib⁹. Quidã aũt dicũt ipꝫ eẽ ꝑ/
fundatũ in corꝑib⁹:ꝛ dicũt ipꝫ eẽ cãm leuitatis:ꝛ ple
nũ eẽ cãꝫ grauitatis:ꝛ.d.ꝙ eleuat ea ad ſupi⁹:ad de/
mõſtrãdũ ꝙ ↄtigit eis ꝙ vacuũ dꝫ moueri:nã ſi mo
ueret nõ mouebit niſi cũ moueaꝭ. ℂ D.d.ita ꝙ for/
ſitan corꝑa magna ⁊c̃.hec ẽ rõ eoꝝ:ꝛ.q.dicãt:ꝛ ꝙ ꝓ/
bat ħ:qꝛ nos videm⁹ multa corꝑa ſenſibilia leuiora
magna alijs ꝑuis:ꝛ ħ nõ põt eſſe niſi vacuũ exñs in
illis ſit mai⁹ vacuo exñte in corꝑib⁹ paruis. ℂ D.d.ꝛ
iõ ſunt maiora in ſpiſſitudie.i.ꝙ cã magnitudinis in
corꝑe leuiori non eſt:qꝛ in eo ſunt ꝑtes ꝑles q̃ in cor
pore grauiori miori:ſꝫ cã eſt ꝙ in eo eſt vacuũ mai⁹.
ℂ D.d.q̃uis ſunt cõpoſita ⁊c̃.i.ꝙ vacuũ in eis ẽ cã
magnitudinis:q̃uis hec corꝑa cõſtẽt ex ꝑtib⁹ eq̃lib⁹
ꝑtib⁹ ex qb⁹ ↄſtãt miora grauiora:ꝛ hoc videꝭ in plu
rib⁹ corꝑib⁹ eq̃lib⁹ in magnitudine ꝛ ꝑuitate.ſ.ꝙ par
tes ex qb⁹ cõponunꝭ ſunt eq̃les:ꝛ ꝙ ſmo iſtoꝝ ẽ ma
gis ſufficiẽs ſmone illoꝝ. Illi.n.nõ pñt dicere q̃re ħ
corp⁹ lꝫ videꝭ mai⁹ eſt leui⁹. Iſti autẽ pñt dicere hoc
ponẽdo vacuũ. ℂ Et cũ.d.ſmonẽ eoꝝ diſticte colle
git ipꝫ:ꝛ.d.ꝛ dico vlr ⁊c̃.i.ꝛ dico vlr ꝙ cã ꝑꝑ quã hoc
corp⁹ eſt leui⁹:ꝛ hoc graui⁹ eſt:qm̃ in corꝑe leuiori eſt
plus vacuũ q̃ in grauiori:ſiue in eo fuerit plures ꝑ/
tes q̃ in grauiori:aut eq̃les eis aut pauciores.i.quia
iſti nõ cõparãt iter graui⁹ ꝛ leui⁹ niſi ꝓpter ſolũmo/
do vacuũ nõ ꝓpter vacuũ ꝛ ꝑtes. Diſpoſitio.n.in ħ
tribus modis põt imaginari:aut ꝙ leue eſt illud cu/
ius ꝓportio vacui qḋ eſt in eo ad plenũ eſt maior q̃
ꝓportio vacui qḋ eſt in graui ad plenuꝫ qḋ eſt in eo:
ꝛ ipſe bene perſcrutabitur de his trib⁹ diuiſionibus
poſt:ꝛ ſi ipſi nõ dicant niſi vnam iſtaruꝫ.

Aliḋ oẽs mo
dos in pn° cõ
mẽtu ſeq̃ntis.

ℂ Neceſſe aũt apponere ſic dicẽtib⁹ nõ ſolũ
vacuũ hr̃e plus ſi ſit leui⁹:ſꝫ ꝛ ſolidũ min⁹.
Si eniꝫ excedat tali analogia non erit leui⁹.
Propter hoc aũt ꝛ ignẽ eẽ aiũt leuioreꝫ:qꝛ
plurimũ hꝫ vacuum. Accidet igiꝭ modico
igne multũ aurũ plus hñs vacuũ eẽ leui⁹:ſi
nõ ſolidũ ꝛ hẽbit mlto plus. Quare ħ dꝫ.

ℂ Nos aũt dicam⁹ ꝙ dicẽtes hũc ſermoneꝫ:
ꝛ diſtiguẽtes has duas ꝓprietates hac de/
mõſtratiõe:neceẽ eis vt nõ ꝓponãt vacuũ
cãm leuitatis tm̃:ſꝫ vt ponãt cãꝫ ei⁹ ꝙ in eo
ſit ex corpore min⁹. Qm̃ ſi nõ fuerit ita:tũc
leue nõ erit leue oio. Si.n.dixerint ꝙ ignis
eſt leuis:qꝛ ↄſtat ex maiori vacuo:cõtinget
eoꝝ ſmoni vt auꝝ multũ ſit leui⁹ igne pau/
co:qm̃ vacuũ eſt in eo mai⁹. Et ideo neceſſe
erit eis dicere ꝙ oportet vt in igne ſit ex cor/
pore multipliciter eius qḋ eſt in auro:ita ꝙ
ſit leuius auro fuluo.

ℂ Luꝫ hec diſpoſitio imagineꝭ tribus modis:quorũ 14
vnus eſt ꝙ leue eſt illud qḋ cõſtat ex maiori vacuo:
ſiue conſtet ex partib⁹ paucioꝛib⁹:aut plurib⁹. Scḋs
aũt eſt ꝙ leue ẽ illḋ qḋ ↄſtat ex maiori vacuo ꝛ mio/
ri pleno. Terti⁹ ṽo eſt ꝙ leue ẽ illḋ in quo ꝓportio va
cui ad plenũ eſt maior q̃ in graui:ꝛ ħ cũ incepit de/
clarare ꝙ dicẽti hũc ſmonẽ ↄtingit cito dicere z[m].ſ.
dicere ꝙ leue eſt illud in quo eſt mai⁹ vacuũ ꝛ ꝑtes
pauciores:ꝛ graue ecõtrario:ꝛ.d.hoc ꝙ iſte ſmo eſt
ſufficiẽtior q̃ p̄mus:lꝫ ipſe deſtruat vtrũqꝫ. ℂ Et.d.
dicam⁹ aũt ꝛ nos ⁊c̃.i.ꝙ diffiniẽtes leue:ita.ſ.ꝑ illud
qḋ eſt de vacuo multũ in eo:ꝛ graue ꝑ illḋ qḋ in eo ẽ
multũ de pleno:ꝛ ↄtẽti ſunt in diffinitione haꝝ dua
rũ ꝓprietatũ:neceſſe eſt eis addere in diffinitiõe le/
uis:ꝛ ꝙ in eo eſt paꝝ de pleno:ꝛ addere in diffinitio/
ne grauis ꝛ multũ de pleno. ℂ D.dedit cãꝫ ꝛ.d.qm̃
ſi ita nõ fuerit:leue nõ erit oio.i.ↄtingit.n.eis vt nõ
ĩueniaꝭ leue ſimp[r]:aut graue ſimp[r]:ſꝫ graue reuerte
tur leue:ꝛ leue graue. ℂ D.d.qm̃ ſi dixerit ꝙ ignis ẽ
leuis ⁊c̃.qm̃ ſi diffinierint leue ꝑ illud qḋ in eo ẽ ma
gis de vacuo q̃ in graui:ꝛ fuerint cõtẽti hac diffini/
tione:cõtinget eis vt multũ aurum ſit leuius paruo
igne:qm̃ ſi poſuerim⁹ aliquã partẽ ignis in qua ſit ali
qua quãtitas vacui maior vacuo exiſtẽti in alia par/
te terre:aut auri:poſſibile eſt multiplicare illaꝫ par/
tẽ terre:aut auri:quapropter multiplicabiꝭ vacuum
qḋ eſt in ea donec ſit vacuũ in terra multa mai⁹ va/
cuo quod eſt in paruo igne:ꝛ ſic leuior erit q̃ paruus
ignis:ꝛ ſic terra multa erit leuis qḋ eſt inopinabile.
ℂ D.d.quapropter erit neceſſe eis dicere ꝙ oꝫ ⁊c̃.i.
continget igitur eis vt ignis nõ ſit leuis in reſpectu
fruſti illius auri donec in eo ſit de pleno magis q̃ in
illo vacuo:tunc enim contingit cum in eo ſit magis
de vacuo:ꝛ hoc neceſſe eſt huic poſitioni:quoniaꝫ cũ
proportio vacui ad plenuꝫ ſit eadem ꝓportio in cor/
poribus grauibus ꝛ leuibus:ꝛ leue eſt illḋ in quo de
vacuo eſt magis:neceſſe eſt vt eadem res ſit grauis
ꝛ leuis inſimul. Leuis autem in reſpectu eius quod
eſt minoris vacui:ꝛ hoc erit cum fuerit minoris ple/
ni:grauis autẽ in reſpectu eius qḋ eſt maioris vacui:
ꝛ hoc eſt cum fuerit maioris pleni.

ℂ Quidã qdeꝫ igiꝭ nõ dicẽtiũ eẽ vacuũ nihil
determinauerũt de leui ꝛ graui:puta Ana/
xagoras ꝛ Empedocles:q aũt determina/
uerũt qdẽ nõ dicẽtes aũt eẽ vacuũ nihil dixe
rũt ꝓpter qd:hec qdem ſimplr grauia:hec
aũt leuia corporum:ꝛ feruntur hec quideꝫ
ſemper ſurſum:hec autẽ deorſum. Adhuc
autem de eo ꝙ quedam maiora mole entia
leuiora minoribus ſint corporibus nihil re
cordati ſunt. Neqꝫ manifeſtum ex dictis
quo nam pacto conſentanea apparentibus
accidet dicere ipſos.

ℂ Et dicam⁹ ẽt ꝙ ãtiquoꝝ abnegãtiũ vacuũ
eſſe:ꝛ dicẽtiũ ꝙ nullũ vacuũ exiſtit in mun
do:qdã nihil dixerũt ḋ graui ꝛ leui:ꝛ nullã
diſtõnẽ

distõnē dederunt iter ea: vt Anaxagoras ⁊ Empedocles. Quidā aūt locuti fuerūt de eis ⁊ distõnē fecerūt inter ea. Sȝ non distixerūt q̄re hoc corp⁹ vꝫ graue simpl'r: ħ autē leue simpl'r. Et q̄re illa. s. mouētur semꝑ ad suꝑius: ħ aūt ad inferi⁹. Et q̄re corp⁹ q̄ dā lȝ sit maius in spissitudīe ē leui⁹ alio mioris spissitudis. Qm̄ cuȝ isti locuti fuerint de ħ: tamē nō apte: ⁊ ēt ꝯdixerunt sensui: ⁊ ħ manifestum est sicut diximus superius.

15 ¶ Anteq̄ꝫ cōpleuit ꝯdictiões ꝯdicētes ꝙ vacuū ē cā leuitatis oib⁹ modis poſ'ib⁹ dici ab eis. vult narrare q̄uo fecerūt secte antiquoꝝ. ⁊ ħ ad demōstrandū ꝙ ipe addidit. Erāt igit̄ tres secte: qm̄ q̄dā nō dicebāt vacuū eē: ⁊ ēt nihil dicebāt ꝺ cā grauis ⁊ leuis. Quidaȝ vō nō dicebāt ēt vacuū eē: sȝ locuti fuerūt de cā grauis ⁊ leuis: sȝ nihil dixerūt de cā ꝑꝑ quā ħ ē leue simpl'r: ⁊ ħ graue simpl'r: sȝ de eis q̄ sūt ꝺȝ cōꝑatiōeȝ tm̄. Quidā aūt dicebāt vacuū eē: ⁊ ꝺmo ei⁹ ī hoc capitulo itellect⁹ ē ꝑ se: ⁊. d. ⁊ ꝯdixerūt sensui: q2 cāe q̄s dederūt nō ꝯueniūt huic q̄ð appet sensui de leui simpliciter: ⁊ ē ꝙ oīs ꝑs ei⁹ mouet̄ semꝑ ad suꝑius: ⁊ etiā de graui simpl'r. s. ꝙ oīs ꝑs ei⁹ mouet̄ sꝑ ad īferi⁹: neq̄ꝫ pn̄t facere ꝯueniētiā iter ħ q̄ð dicūt ꝺ paucitate ⁊ multitudīe ꝑtiū: ⁊ ħ q̄ð vꝫ ꝙ q̄dā corꝑa sunt maiora ⁊ cū ħ leuiora. Dicētes aūt vacuū eē: bn̄ possūt dare cāȝ in ħ: q̄ꝫuis nō pn̄t dare cāȝ grauis ⁊ leuis simpl'r.

¶ Necessariū aūt ⁊ de ignis leuitate causantibus multum vacuū hr̄e ferre in eisdē retineri difficultatib⁹. Min⁹ q̄dē hēbit soliduȝ alijs corꝑib⁹: ⁊ vacuū plus. Sȝ tn̄ erit q̄dā ignis multitudo in quo solidū ⁊ plenū excedūt contēta solida in q̄dam modica multitudine terre. Si aūt dicūt ⁊ vacuū: q̄uo determinabūt simpl'r graue: aut. n. ꝑ plus solidū hr̄e: aut ꝑ minus vacuū. Siq̄dē igr̄ ħ dicūt: erit q̄dam multitudo terre pauca: in qua solidū erit min⁹ q̄ꝫ ī magna multitudīe ignis. Sil'r aūt ⁊ si ꝑ vacua determinauerint: erit aliq̄d q̄ð fert̄ semꝑ deorsum leuis simpl'r leui: ⁊ lato semꝑ sursum. hoc aūt ipoſ'e. Simpliciter enī leue semꝑ ē leuius habētib⁹ grauitatē ⁊ deorsum latis. Qꝛ aūt leuius nō sꝑ leue ꝑꝑ dici ⁊ in habētib⁹ grauitatē alteꝝ altero leuius: puta terra aquā. Sȝ adhuc neq̄ꝫ vacuū analogū hr̄e ad plenū sufficiēs soluere dictā nūc dubitatiōeȝ. Accidit. n. ⁊ hoc mō dicētib⁹ sil'r ipoſ'e. In pluri. n. igne ⁊ minori eādē habebit rōnē soliduȝ ad vacuum. Fert̄ aūt velocius maior sursum ignis minore: ⁊ deorsuȝ aūt iteꝝ sil'r maius auruȝ ⁊ plūbū. Sil'r aūt ⁊ alioꝝ vnūq̄ðq̄ꝫ habētium grauitatē. Nō oportebat aūt hoc accidere si q̄dē sic determinata sunt graue ⁊ leue.

¶ Et dicam⁹ ꝙ dicētes ēt ꝙ cā leuitatꝭ ignis est multitudo vacui: necio ꝯtingūt eis ēt he oppōnes: ⁊ non pn̄t euadē ab eis. In igneȝ enī min⁹ ē ex corꝑeitate q̄ꝫ ī alijs corꝑib⁹: ⁊ plus de vacuo q̄ꝫ ī alijs. Et ꝺm ħ bn̄ pōt eē magn⁹ ignis ī quo sit ex corporeitate magis q̄ꝫ existat in terra pauca: ⁊ tn̄ ē leuior ea. Si igr̄ dixerit ꝙ res forte ē leuis ꝑꝑ vacuū exn̄s in ea: nō ꝓpter corp⁹. Rn̄debim⁹ eis dicēdo q̄uo diffinit graue simpl'r. Dicēt. n. aut ꝑꝑ multitudinē corporis q̄ð ē ī eo. Et tūc dicemus ꝙ bn̄ possum⁹ iuenire aliquaȝ q̄ꝫtitatē terre: ī q̄ sit ꝺ corpore min⁹ q̄ꝫ ī magno igne: ⁊ tūc nō erit ipoſ'e vt ignis sit grauior terra. Et si dixerūt ꝙ res ē leuior ꝑꝑ vacuū q̄ð est in eo: dicem⁹ tūc: necio ꝯtigit vt aliq̄ q̄ꝫtitas rei q̄ semꝑ mouet̄ ad īferi⁹: sit leuior re leui simpl'r q̄ sꝑ mouet̄ ad superius: q̄ð ē ipoſ'e. Leue. n. simpl'r semꝑ ē leuius reb⁹ grauib⁹ que ad inferius semꝑ mouētur. Leuius vō nō sꝑ ē leue. Grauia aūt dn̄r leuiora se īuicē vt dicim⁹ ꝙ aq̄ ē leuior terra. Si igr̄ dixerint ꝙ vacuū exn̄s ī re oȝ vt sit eq̄le pleno q̄ð ē ī ea: ita ꝙ sit leuis ⁊ ğuis. Dicem⁹ ꝙ ēt ꝑ ħ ige nisi non poterit euadē a q̄stione nr̄a. qm̄ ex ħ sermone nr̄o ꝯtigit nobis ipoſ'e. In igne. n. multo ⁊ in igne pauco tm̄ existit de corporeitate quātū de vacuo. Et ꝺm ħ mouet̄ ignis multus ad suꝑi⁹ citi⁹ q̄ꝫ pauc⁹. Et sil'r auruȝ ⁊ plūbū multū mouētur ad inferi⁹ citi⁹. s. q̄ꝫ paucuȝ: ⁊ sil'r alia grauia. Et nō deberent eē ita si graue ⁊ leue eēnt ꝺm distōnem eoꝝ.

¶ Cū. d. opinionē dicētiū vacuū eē ꝺ graui ⁊ leui: ⁊ ꝯdixit vni modoꝝ poſ'iuȝ dici vacuū eē cām leuis. reuersus ē ad ꝯdicēdū eis q̄ dicūt ꝙ cā leuitatis ē vacuū: ⁊ ad ꝑficiēdū ꝺmonē ī ħ nūerādo modos ꝺȝ q̄s poſ'e est imaginari vacuū eē cāȝ leuitatis: ⁊ postea destruendo vnūq̄ðq̄ꝫ eoꝝ. Et abbreuiatio sui ꝺmonis ē ꝙ dicētes ꝙ vacuū est cā leuitatis nō pn̄t euadere a trib⁹ modis. Aut vt dicāt ꝙ leue ē illð in quo ē paucum de pleno: ⁊ graue ē illð in q̄ est multū de pleno. Aut dicāt ꝙ leue ē illð ī q̄ ē multū de vacuo. ⁊ graue est illð ī q̄ ē paꝝ de vacuo. Aut vt dicāt ꝙ leue ē illð in q̄ ē ꝺ vacuo plus q̄ꝫ ꝺ pleno: ⁊ graue ēꝯrio. Si igit̄ dixerint ꝙ leue ē illð in q̄ ē paucū ꝺ pleno: ꝯtiget eis vt illð ex ꝑtib⁹ terre ꝑuis in q̄ ē de pleno minus q̄ꝫ ī ꝑte magna ignis sit leui⁹ igne q̄ꝫuis sit terra: q̄ð ē impoſ'e. Et si dixerint modū scðm eē: ⁊ est ꝙ leue ē in q̄ est multū de vacuo: ꝯtinget eis vt ꝑs magne terre sit leuior ꝑte ꝑua ignis: nā ꝑs magna terre ꝯstat ex multo vacuo. Et si dixerint tertiū modū eē. s. illud cui⁹ ꝓportio vacui ad plenū ē maior q̄ꝫ in graui: ꝯtinget ēt eis ipoſ'e. s. vt velocitas parui ignis ⁊ magni sit eq̄lis: q̄ð ē ꝯriuȝ visui. Ignis. n. magn⁹ vꝫ velocior: ⁊ sil'r de terra. s. vt terra magna nō sit velocioris descensus q̄ꝫ parua. Et cā huius est ꝙ ꝓportio vacui ad plenuȝ eadem est in terra magna ⁊ parua: ⁊ sil'r ī igne. ¶ Et. d. dicamus igit̄ ⁊c. i. ⁊ dicam⁹ ꝙ dicentes cām leuitatis 16

Abbreuiatio

ignis eẽ multitudinẽ vacui:neĉio ꝯtingũt eis hec i-
possibilia que dicã. ¶ D.d.in igne.n.est de corporei/
tate ⁊c.i.ꝯtinget eis dicẽ ꝙ in leui simplr̃.s.igne opꝫ
esse de corꝑe minus ⁊ de vacuo magis q̃ȝ in alys ele
mẽtis. ¶ D.d.⁊ ſm h̃ erit ignis multus ⁊c.i.huic aũt
diffinitiõi leuis ꝯtingit diminutio:vĩ eni ꝙ aliquid
sit leuiꝰ aliq̃:⁊ nõ hꝫ in respectu ipsiꝰ has duas dispo/
sitiões. V.g.ꝙ magnus ignis in quo existit de corpo
reitate.i.de pleno magis q̃ȝ in terra parua est leuior:
tamẽ nõ iueniũť in eo hec duo ꝑdicta.s.ꝙ iste ignis
in respectu istiꝰ ꝑtis terre nõ est maioris vacuitatis
⁊ mioris corporeitatis:ſȝ maioris vacuitatis tm̃:con
tingit igiť neĉio vt sit iste modus leuis alius ab eo q
cõtineť sub eoꝝ dispositione:⁊ est ꝙ nõ est leue:nisi
inq̃ȝtũ est in eo magis de vacuo tm̃:⁊ ſm h̃ cõtingit
eis cũ voluerint diffinire leue diffõne cui nõ ꝯtigit
hec obiectio:dicere ꝙ est illud in quo est plus de va/
cuo tm̃:⁊ nõ addere diffõni ⁊ minus de pleno. ¶ Et
iõ.d.post:⁊ si dixerint ꝙ res forte est leuis ⁊c.i.⁊ si di
xerint ꝙ res forte est leuiꝰ:q2 in ea ẽ plus de vacuo:
q̃ȝuis nõ sit in ea minus de corꝑe:ꝯtingit eis vt diffõ
leuis vl'is sit illđ in quo est plus de vacuo:⁊ tũc q̃rẽ/
dũ est ab eis qũo diffiniũt graue simplr̃ ſȝ hãc diffi/
nitionẽ. ¶ D.d.dicũt eni ꝑꝑ multitudinez corꝑis.i.
necesse est eis diffinire graue simplr̃ ꝑ illud.s.ita ꝙ ẽ
illud in quo est plus de corꝑe:tm̃ graue simplr̃ est illđ
qđ est leui ꝯ̃riũ simplr̃:⁊ cũ neĉe ẽ eis diffinire leue:
ita ꝙ illud in quo est plus de vacuo:⁊ etiaȝ neĉe est
eis diffinire graue simpliciter:ita ꝙ est illđ i quo est
plus de corꝑe. ¶ D.d.⁊ tũc dicemus ⁊c.i.⁊ si dixerit
ꝙ diffõ grauis sicut ꝯtingit eis est illđ in quo ẽ plus
de corꝑe. Dicemus eis ꝙ nos videmus aliquã ꝑtem
terre paruaȝ in qua est de corꝑeitate minus q̃ȝ in ꝑte
magna ignis:⁊ ſm h̃ ꝯtigit vt aliqs ignis sit grauior
terra:qđ est ipol'e. Et cũ.d.diminutionẽ accidentẽ ei
qui diffiniuit leue simplr̃ ꝑ multũ de vacuo:⁊ paruȝ
de pleno:⁊ ei q diffiniuit ipꝫ ꝑ multũ de vacuo:q2 cõ
tingit ei diffinire suũ ꝯ̃riũ qđ est graue ꝑ multuȝ de
pleno. ¶ Et cũ.d.impossibilia ꝯtingẽtia huic:vult ẽt
dicere ipossibilia cõtingentia huic ẽt diffõni leuis:⁊
ista ꝯ̃dictio differt a ꝑ̃ma:q2 in pria ꝯ̃dixit diffõni le
uis ꝑꝑ ꝯtradictionẽ sequentez ad diffõnẽ sui ꝯ̃ry qđ
sequiť ab eo:in illa aũt ꝯtradixit diffõni. ¶ Et.d.⁊ si
dixerint ꝙ leuior est res ꝑꝑ vacuũ dicemꝰ ⁊c.i.ꝙ cũ
posuerint ꝙ res leuis simplr̃:⁊ ẽ illđ cuiꝰ q̃libet pars
semꝑ moueť ad superius:est illud in quo est plus de
vacuo:pol'e est inuenire aliquã q̃ȝtitatẽ magnã eius
qđ semꝑ moueť ad iferius:⁊ est graue simplr̃:in qua
sit de vacuo plus q̃ȝ in q̃ȝtitate leuis simplr̃:⁊ sic erit
aliqua q̃ȝtitas grauis simplr̃ leuior aliq̃ quãtitate le
uis simplr̃:qđ est ipossibile. Qm̃ leue simplr̃ semꝑ est
leuius oibꝰ grauibus q̃ ad inferius mouenť.i.⁊ ẽ im/
possibile vt aliqđ simplr̃ graue sit leuiꝰ leui simplr̃:
q2 leue simplr̃ est illud qđ est leuiꝰ oibꝰ ꝑtibꝰ grauis
simplr̃:q2 ad iferius moueť:⁊ cũ ipol'e est in graui ⁊
leui simplr̃.s.vt aliqđ graue simplr̃ sit leuiꝰ in aliquo
leui simplr̃:aut aliqđ leue simplr̃ sit grauiꝰ aliq̃ gra/
ui simplr̃:h̃.n.nõ est pol'e nisi in graui ⁊ leui ſȝ com/
parationẽ. ¶ Et cũ ita sit:dedit cãm in hoc:⁊.d.leuiꝰ
aũt nõ est leue semꝑ.i.cã ꝑꝑ quã idẽ vĩ grauiꝰ aliq̃ ⁊
leuius alio:est q2 graue ⁊ grauius ſm cõparationem
eiusdẽ gñis sunt:sed differunt ſm magis ⁊ minus:vt
aqua ⁊ terra q̃ sunt ex gñe grauis simplr̃:ſȝ differunt
ſm magis ⁊ minus:⁊ silr̃ ignis ⁊ aer que sunt ex gñe
leuis simplr̃. Leue aũt simplr̃ ⁊ graue simplr̃ nõ sũt

Alia lr̃a in parte pua,

eiusdẽ gñis:⁊ iõ ipol'e ẽ vt ꝑs alicuiꝰ eoꝝ sit grauior
in cõparatiõe ad aliquã partẽ alteriꝰ. V.g.q2 impol'e
est iuenire ꝑtẽ terre leuiorẽ ꝑte ignis grauiorez aliq̃
ꝑte ipsius:⁊ ipossibile ẽ inuenire ꝑtẽ ignis ⁊ minoris
leuitatis q̃ȝ alteriꝰ ꝑtis sit leuitas:⁊ silr̃ impol'e ẽ iue/
nire aliquã q̃ȝtitatẽ terre grauiorẽ alia ꝑte suipsius:
⁊ leuiorẽ alia ꝑte suipsius.⁊ silr̃ dicimꝰ ẽt i medys eẽ
grauius ⁊ leuius respectu extremoꝝ. V.g. ꝙ dicẽdũ
est ꝙ aq̃ ẽ leuior terra:lȝ vtraq3 sit grauis ⁊ grauior
aere:⁊ aer nõ est de gñe grauis.⁊ silr̃ dicẽdũ ẽ ꝙ aer
est grauior igne ⁊ leuior aqua:⁊ nõ est ex gñe grauis.
Graue.n.⁊ leue ſȝ ꝯꝑatiõez dñr duobꝰ modis:aut ſȝ
cõꝑatiõez eiusdẽ el'nti ꝑtiũ diuerse q̃ȝtitatis adiuicẽ
in grauitate ⁊ leuitate:aut ſȝ cõparationez medy ad
sua extrema:vt ꝑ cõꝑationẽ aq̃ ad terrã ⁊ ad aerez:⁊
aeris ad ignẽ ⁊ ad aquã. ¶ Et cũ đstruxit ſmõez dif
finiẽtis leue qđ ẽ illđ i q̃ ẽ ml'tũ đ vacuo ⁊ paꝝ đ ple
no:⁊ diffiniẽtl ipꝫ ẽt ꝙ ẽ illđ ẽt i q̃ ẽ ml'tũ đ vacuo. Et
remãsit ad đstruẽdũ 3ꝰ modus q ẽ magl sufficiẽs ꝑdi
ctis.s.ꝙ leue ẽ illđ cuiꝰ ꝓportio vacui ad plenũ ẽ ꝓ/
portio termiata. Graue ãt ẽ illđ i q̃ ẽ ꝓportio h̃ mior.
Et cũ h̃ fec̃:vult loq cũ eis đ h̃ mõ. ¶ Et.d.si igiť di
xerit ꝙ opꝫ vt vacuũ exñs i re sit eq̃le pleno exñti in
re ⁊c.i.⁊ si dixerit ꝙ vacuũ i q̃lȝ ꝑte reꝝ grauiuȝ aut
leuiũ:hꝫ ad plenũ ꝓportiõez termiatã:ita ꝙ ꝓportio
vacui ad plenũ i magna q̃ȝtiᵗᵉ sit eadẽ cũ ꝓportõe va
cui ad plenũ i ꝑua. V.g.ꝙ si i aliq̃ q̃ȝtiᵗᵉ ignis sint de
pleõ decẽ erũt đ vacuo vigiti:⁊ si qnq3 erũt decem:⁊
ista ꝓportio sꝑ ꝯuersať in q̃lȝ ꝑte ignis siue ꝑua siue
magna:⁊ erit ꝓportio vacui ad plenũ i terra eꝯ̃.⁊ silr̃
i q̃lȝ ꝑte ipsiꝰ.s.ꝙ sꝑ plenũ sit 2ˣ vacui:⁊ ſȝ h̃ vacuũ
⁊ plenũ i medys iter ignẽ ⁊ terrã erũt i ꝓportiõe eq̃/
li aut ꝓpe:ita ꝙ h̃ media sint grauia ⁊ leuia isil' ſȝ cõ
ꝑatiõez extremoꝝ. ¶ Et h̃ expõ ẽ vna q̃ ꝑt adapta/
ri suo ſmoni:i q̃.d.ꝙ opꝫ vt vacuũ sit i re eq̃le pleno
exñti i eo:ita ꝙ res sit grauior ⁊ leuior.i.i mediocri
bꝰiter extrema:⁊ ſȝ hãc expõnẽ tacuit extrema. Cuȝ
eniȝ dispõ medioꝝ fuerit talis:mãifeᵐ ẽ ꝙ extrema
erũt eꝯ̃rio huic põni:ita ꝙ leue erit illđ i q̃ ẽ plus de
vacuo q̃ȝ de pleõ:⁊ graue eꝯ̃.s.ẽ illđ i q̃ ẽ plus de pleõ
q̃ȝ de vacuo:ſm ꝙ i leui ẽ de vacuo plus q̃ȝ de pleno.
¶ Et putamꝰ h̃ ꝑ h̃ qđ.d.ꝙ res grauis ⁊ leuis ꝑt itel
ligi sic:ita ꝙ vacuũ sit đ pleno i aliq̃ ꝓportiõe termi
nata eq̃li i oibꝰ ꝑtibꝰ magnis ⁊ ꝑuis ⁊ grauis ⁊ leuis:
h̃.n.posito pol'e ẽ ponẽ graue ⁊ leue simpʳ:cũ ꝓportio
vacui ad plenũ i oibꝰ ꝑtibꝰ leuis fuerit posita ſȝ ꝓpor
tionẽ pleni ad vacuũ i graui.q.igiť.d.ſȝ hãc explana
tionẽ ꝙ opꝫ vt vacuũ sit i re ſȝ ꝓportionẽ đ pleno in
oibꝰ ꝑtibꝰ:ita vt possit iueniri aliqđ graue simplr̃ ⁊ le
ue. Et h̃ expõ magis ꝑtinet huic itẽtioni q̃ȝ ꝑᵃ. ¶ Et
q2 iste ſmo ẽ sufficiẽs i reᵘ alioꝝ ⁊.d.ꝙ ẽt ꝑ h̃ igeniũ
adhuc nõ potestis euadẽ. D.d.ipossibile qđ seqť hãc
positionẽ:⁊ ẽ vt magnus ignis nõ sit velocior in mo/
tu ad supiꝰ q̃ȝ ꝑuus:q2 ꝓportio vacui ad plenuȝ ẽ ea/
dẽ ꝓportio:ſȝ nos videmꝰ ꝯ̃riũ:magnus.n.sꝑ moueť
velociꝰ ad supiꝰ q̃ȝ ꝑuus. ¶ Et.d.qm̃ i ml'to igne ⁊ in
pauco tm̃ existit de corꝑe ꝓportionabil'r q̃ȝtũ de va/
cuo eq̃l'r.i.⁊ cã huiꝰ ipol'is ꝯñtis eos ẽ:q2 ponũt ꝓpor/
tionẽ vacui ad plenũ i multo ⁊ i pauco igne eẽ eãdez
ꝓportionẽ. ¶ D.d.⁊ ſȝ h̃ ignis multus ⁊c.i.ſȝ nos vi
demꝰ sensu ꝙ ignis multꝰ citiꝰ moueť ad supiꝰ q̃ȝ pau
cus:⁊ silr̃ auꝝ ⁊ plũbũ multũ citius moueñť ad infe
rius q̃ȝ paucũ:⁊ nõ deberet ita eẽ ſm diffõnẽ eoruȝ:
sed motus magni ⁊ parui corꝑis grauis ⁊ leuis debe
ret esse idem in velocitate:qđ est ꝯ̃rium sensui.

¶ Incõueniens

¶ Inconueniēs aūt ⁊ si pp vacuū qdē sursū ferunt: vacuū aūt ipm nō sursum ferat. Sz ⁊ si vacuū qdē sursum natū ē ferri: deorsuz aūt plenū: ⁊ pp h alijs sīt cā latiōis vtriusqz. Nihil de compositis oportebat itēdere: pp qd hec qdē leuia: hec aūt grauia corpoꝝ: sz de his ipsis dicere pp quid: hoc qdē leue: h aūt grauitatē habet. Adhuc autē que cā est vt plenum ⁊ vacuum non distent.

¶ Et dicam⁹ ēt q ipossibile est vt aliqd moueat ad supius pp vacuū existēs in eo: ⁊ ipz vacuum non mouet ad supius. Si igit dixerint q vacuū nāliter mouetur ad supi⁹: ⁊ pleni nā ad inferius: ⁊ iō vacuū ⁊ plenū sūt cāe motus reruz ad supius ⁊ iferius. Dicemus si ita eēt sicut dicitis: nō debetis pscrutari: quare qdam compositoꝝ sunt grauia ⁊ qdam leuia. Sz ēt deberetis pscrutari: qre nō separant abinuicē: ita q vnuz eoꝝ moueatur semp ad supius ⁊ alterū ad inferius.

17 ¶ Hec est cōtradictio vlis dicentibus cāz motus ad superius esse vacuū qcūqz mō fuerit positū eē cāz. i. ⁊ dicamus q ipossibile est ponere cāz motus corporuz leuiū ad supius esse vacuū: ⁊ nō ponere vacuuz moueri ad supius dū mouet plenū. Et cōtingit eis h in vacuo: qr ponūt ipz esse cām motus ad supius: nobis autē nō ɔtingit tale in forma declinatiōis que ē apud nos cā motus. vacuū. n. ꝑm q hz tres dimēsiones: necesse est si mouerit vt moueat. hoc autē non ē necesse in corpe: nisi inqztū habet tres dimensiones. ¶ Et cū dedit eis h inopiabile. s. vt vacuū moueat ad superius ⁊ plenū ad iferius: ⁊ qd est impoīe: qr qd mouet dz habere motorez. dixit. Si igit dixerint q natura vacui est moueri ad supi⁹. i. si igit dixerint q vacuū est prima cā motus reꝝ ad supius ⁊ plenū ad inferius: sicut dicitis de formis māe pme ɔrijs: ⁊ cōcesserimus h eis: tn̄ necesse est eis dare cām pp quaz vacuū nō separat a pleno in eadē re: ⁊ ita q vacuuz moueat ad superius ⁊ plenū ad inferi⁹. Et hoc intendebat cū. d. nō debetis pscrutari ⁊c. i. nō debetis tm̄ perscrutari de hoc: sed etiā de cā ppter quā in rebus compositis non separat vacuū a pleno: ita q vacuuz solū moueat ad supius: ⁊ plenū remaneat inferius.

¶ Irrationabile aūt ⁊ regionē vacuo facere tāqz non ipm regio qdam existat. Necessarium aūt siqdē mouet vacuū eē ipsi⁹ quēdā locū ex quo trāsmutat ⁊ in quē. Adhuc autē q motus cā. Non. n. vtiqz vacuum. Nō enim ipsum mouetur solum: sz ⁊ soliduz.

¶ Dicamus q irrōnabile est dare locuz vacuo qsi ipse non eēt locus. Et si vacuuz mouetur necio: mouetur a loco ⁊ puenit ad locum. Et dicemus ēt que est causa mot⁹ vacui. Non. n. poterāt nisi dicere q vacuū nō solū mō mouet: sz ⁊ plenū ēt ⁊ corpus.

18 ¶ Uult modo inducere ipossibilia sequentia dicētes vacuū esse mobile. ¶ Et. d. q irrōnabile ē ⁊c. i. q cū posuerint vacuū eē mobile: ɔtingit eis vt hēat locuz in quo moueat: sz apd eos ipm vacuū est locus: ergo apud eos locus indiget loco: ⁊ h pcedit in infinituz. aut ponunt q vacuū h est gescens: hoc aūt mobile: ⁊ tunc deberent dare cām in h: ⁊ totū hoc ipossibile. ¶ D. d. ⁊ dicamus q si vacuū mouet: necium est vt moueat a loco: ⁊ vt pueniat ad locuz. i. vt mihi vī q ɔtingit huic positiōi vt vacuū hēat nāz propriā. Locus eni a quo mouet dz esse ei non nālis. Locus aūt ad quē nālis: ⁊ si vacuū hēat nām ppriā: nō ē vacuū. ¶ D. iduxit tertiā ɔdictionē ⁊. d. ⁊ dicam⁹ etiā eis q est cā mot⁹ vacui ⁊c. i. q est cā motus vacui ad superius: ⁊ pleni ad inferius. nō eni poterūt dicere q vacuum solū est mobile: sed ⁊ plenū ēt: cū plenuz sit cā motus ad inferius: ⁊ vacuū cā motus ad supius: ⁊ intendebat q nullam causam dederunt in hoc: cum remanet eis dicere. s. primaz cām. s. propter quā vacuū mouetur ad superius ⁊ plenum ad inferius.

¶ Similr̄ autē accidit vtiqz si aliquis alius determiat magnitudine ⁊ paruitate faciēs grauiora ⁊ leuiora altera alteris: ⁊ alio quocūqz modo assignans. Solā aūt eandē materiam omnibus reddat: aut plures quidez contrarias tamē. Una quidē enim existente non erit simpliciter graue ⁊ leue: quēadmodum accidit ex trigonis constituentibus elemēta. Sin autē ɔtrarie sint quēadmodum qui vacuū ⁊ plenum dicunt. Assignari non pōt intermedia simpliciter leuiū ⁊ grauiuz: propter quam cām grauiora ⁊ leuiora sunt inuicem ⁊ simplicibus etiam ipsis.

¶ Et dicamus q ista obiecta ɔtingunt eis q ponunt causaz grauis ⁊ leuis in paruitate ⁊ magnitudie corpoꝝ. Sed ponunt materiā ⁊ fundamētū istarū virtutū esse multam ⁊ cōtrariaz: ita q si fuerit mā eoꝝ vna. Ut cōponētes corpa ex triāgulis dicūt. Tunc graue ⁊ leue simplr̄ non erunt oino. Et si mā istaꝝ virtutū fuerit ɔtraria: vt facientes vacuū ⁊ plenū dicūt: tūc hn̄tia grauitatē ⁊ leuitatē: ⁊ ea q sūt iter leue simplr̄ ⁊ graue simplr̄: nō hēbūt cām pp quā qdā sunt grauiora ⁊ leuiora alijs rebus que sunt simplr̄.

¶ Cum dixit impossibilia ɔtingentia opiniōib⁹ antiquoꝝ in graui ⁊ leui: qdam sunt vlia omnib⁹ ⁊ qdaz nō. vult h demōstrare q eoꝝ sunt vlia ⁊ que non: cū per h cōplet ꝑmo de ɔdictiōe istaꝝ opinionū. ¶ Et d. ⁊ dicam⁹ q iste obiectiōes ⁊c. i. dicam⁹ q ista impossibilia ɔtingētia dicentib⁹ vacuū ⁊ plenū eē cām grauitatis ⁊ leuitatis: ɔtingit ita ēt dicētib⁹ q cā grauis ⁊ leuis est puitas ⁊ magnitudo elntoꝝ: ex qb⁹ corpora cōponunt. ¶ Et nō intēdit q oia impossibilia ɔtingūt eis eqliter: sed ipossibilia ɔtingentia eis pp nām grauis ⁊ leuis simplr̄: ⁊ iō q posuit graue ⁊ leue esse eiusdē nāe sicut. d. non pōt dare cām grauis ⁊ leuis simplr̄: qr due nāe sunt ɔrie: qm̄ inquātū qōlibet elntoꝝ apud ipm componit ex his duob⁹: nō pōt dicere quare elementum leue est contrariū elemento graui: neqz quare inter extrema que sunt in fine cō 19

trarietatis.ſunt media in hoc:niſi ꝑm illud ingeniū debile ꝑdictum.ſ.vt leue ſit illud:cuius proportio vacui ad plenū ſit maxima:⁊ graue ꝯriū.Putat̃ enī ꝙ huic poſitiōi nō ſeqtur impoſſe qḋ cōtingit ꝑ nām leuis ſimpl'r ⁊ grauis ſimpl'r:ſicut ꝯtingit eis q non ponūt hanc poſitionē:ſed tñ in rei v̄itate ꝯtingit eis:nō enī pñt ēt dare cām grauis ⁊ leuis ſimpl'r.Leue enī ſimpl'r:eſt illud quo īpoſſe eſt īuenire leuius ꝑm ꝙ ē leue:⁊ ſil'r graue ſimpl'r cū ſint ꝯria.Cōtraria aūt diſtant in ſūmo abinuicē.Et cū poſuimus ꝙ cā leuis ⁊ grauis eſt vacuū ⁊ plenū:ꝯtiget neciō vt leue ſit purum vacuū:⁊ graue puꝝ plenū nō cōpoſitū ex graui ⁊ leui.Oē enī cōpoſitū ex eis ſi fuerit leue ꝑꝑ abundātiā vacui:poſſe erit īuenire leui⁹.i.illud in quo magis abundat vacuū:⁊ ſimiliter de graui:⁊ ſic nō erūt hic:neqꝫ graue ſimpliciter:neqꝫ leue ſimpliciter:⁊ cū extrema non ſunt:ergo neqꝫ media.Hec igit̃ ꝯtradictio eſt v'lis oībus opīonib⁹ in graui ⁊ leui:⁊ iō.d.ꝙ iſte opīones ꝯtingūt dicētib⁹el'nta eē indiuiſibilia:⁊ dicētibus vacuuꝫ eſſe ⁊ plenū.¶ D.incepit demonſtrare qūo ꝯtingūt eis:⁊ qꝛ impoſſe ꝯtigit eis ꝑꝑ nāꝫ grauis ⁊ leuis ſimpl'r ⁊ ligamētū īter ea:fecit de hoc rememorationē:⁊.d.ita ꝙ mā eaꝝ fuerit vna:vt cōponētes ⁊c̄.i.ita ꝙ īpoſſia ꝯtingētia eis ex hoc modo contingūt ponētib⁹ mām eoꝝ eiuſdē nāe ſicut ꝯtingūt ponētib⁹ mām eoꝝ ꝯriā.ſ.vacuū ⁊ plenū.¶ Et d.ita ꝙ ſonat fidē:qꝛ ħ īpoſſibilia magis appent ꝯtigere ponētib⁹ māꝫ eē vnā q̃ꝫ ponētib⁹ illā eſſe ꝯriaꝫ:⁊.q.d.ꝙ hec īpoſſibilia nō tm̄ ꝯtingūt eis:qꝛ etiā cōtingūt ponētib⁹ nāꝫ el'ntoꝝ eē ꝯriā:⁊ hoc īpoſſe ꝯtingit eis:qꝛ ponūt vtrūqꝫ eoꝝ ex illis duab⁹ nāis inſil'.Res.n.ꝯrie ſūt ea q̄ ſūt ex el'ntis ꝯriꝭ.ſ.ꝙ cum aliq̄ duo fuerit ꝯria vtrūqꝫ eoꝝ erit ex el'nto ꝯrio altero:ex qbus alteꝝ cōtrariū cōponit̃.cū aūt duo fuerint quoꝝ vtrūqꝫ cōponit̃ ex eiſdē ꝯriꝭ el'ntis:tunc non erūt ꝯria:⁊ hec eſt diſpoſitio cōponētis vtrūqꝫ leui⁹ ⁊ grauius ex vacuo ⁊ pleno inſil'.¶ Et cū.d.ꝙ ħ impoſſibile ꝯtigit ꝑꝑ nām grauis ⁊ leuis ſimpl'r ponentib⁹ cās eoꝝ eē vacuū leuitatis ⁊ plenū grauitatis:ſicut cōtingit ponētib⁹ ea eiuſdē nāe.d.qual'r ħ cōtingit impoſſe dicētib⁹ vacuū eē ⁊ plenū:⁊.d.tūc igit̃ habentia grauitatē ⁊ leuitatē:⁊ ea q̄ ſunt inter graue ⁊ leue ⁊c̄.i.īpoſſe eſt dicēti hūc ꝑmonē dare cāꝫ ꝑꝑ quā quedā corꝑa ſunt grauia ſimpl'r:⁊ q̄dā leuia:⁊ q̄dam media īter duo extrema.q.igit̃.d.īpoſſe eſt.n.ei in rebus grauib⁹ ſimpl'r ⁊ leuib⁹ ſimpl'r:⁊ in eis q̄ ſunt inter ea dicere q̄ ſunt leuiora ⁊ grauiora:⁊ leuiora aliꝭ que ſunt ſimpl'r:⁊ q̄re ea q̄ ſunt ſimpl'r ſunt ꝯria in ſūmo.Nos autē iā prediximus ſermonē qūo hoc cōtingit ꝑfecte:⁊ vnde exiſtimat̃ eſſe nō ꝯtingens.

¶ Magnitudine aūt ⁊ ꝑuitate determinare figmēto qdem aſſimilatur magis q̃ꝫ priora. Qḋ aūt ꝯtingit ꝑꝫ vnūqḋqꝫ facere differentias q̄tuor el'ntoꝝ certius ſe hꝫ ad eas q̄ ante dubitationes. Unā aūt nām facientib⁹ magnitudine differentiū:neceſſariū hoc ipꝫ accidere qḋ vnam faciētib⁹ materiam:⁊ neqꝫ ſimpl'r eē qcq̃ꝫ leue:neqꝫ latū ſurſum:ſꝫ aut deficiēs:aut extruſuꝫ:⁊ m'lta parua paucis magis grauiora eē. Si aūt hoc erit:accidet multū aerē ⁊ multū ignē aq̄ eſſe grauiorem ⁊ terra pauca. Hoc aūt eſt īpoſſe. Que qdeꝫ igit̃ ab aliꝭ dicta hec:⁊ hoc dicitur modo.

¶ Ponētes aūt magnitudinē ⁊ paruitatem corporū eē cām leuitatis ⁊ grauitatis:dixerūt hoc ſine rōne:ſꝫ tñ magis ꝓpinq ſunt ad verū dicēdū q̃ꝫ illi priores. Dicūt enī ꝙ quatuor el'nta leuia aut grauia ſunt ꝑm magnitudinem ⁊ ſubtilitatē. Et cōtingit dicētibus eſſe vnū el'ntum tm̄:ſꝫ differt ꝑm ſubtilitatē ⁊ ſpiſſitudinē:illud qḋ contingit faciētibus mām corpoꝝ eſſe vnā. Et vt dicant ꝙ nihil eſt graue ſimpl'r:aut leue ſimpl'r:⁊ ꝙ nihil mouet̃ ad ſuperius aut ad inferi⁹ ꝑ ſe. Sed aut ꝑm expulſionē ex ſuꝑiori:⁊ ſic deſcēdēdū eſt ad inferius:aut ꝑm conſtrictioneꝫ ex inferiori:⁊ ſic aſcēdēdū ad ſuperius. Et vt plura ſubtilia ſint grauiora paucis groſſis. Contingit enī ex hoc ſermōe:vt aer ⁊ ignis multi ſint grauiores aq̄ ⁊ terra paucis.

¶ Antiq opinabant̃ in el'ntis diuerſimode.Quidam enī dixerūt ꝙ qḋlibet eoꝝ eſt ſimplex nō cōpoſitū:⁊ ꝙ ea ſunt elemēta cōpoſitoꝝ:vt Empedo.⁊ ſui ſequaces.Quidā aūt dicebāt ꝙ vnuꝫ tm̄ eoꝝ eſt tale.alia v̄o cōponunt̃ ex illo vnico:⁊ tñ diuerſant̃ in hoc vno:hi qdē dicūt ipꝫ eē vnū medioꝝ:hi aūt vnū extremoꝝ:aliꝭ v̄o dicūt ipꝫ eſſe corpus qntuꝫ medium inter ea.Quidā v̄o dicebant ꝙ hec q̄tuor el'nta ſunt cōpoſita:⁊ iſtoꝝ qdā cōponunt ea ex ſuꝑficiebus vt Plato:⁊ qdaꝫ ex corporib⁹ īdiuiſibilib⁹:⁊ qdā ponūt vacuū ⁊ qdā nō.Et cū ipſe deſtruxit cauſaꝫ grauis ⁊ leuis ꝑꝫ opinioneꝫ dicentis elemēta eē cōpoſita:ſiue dicat vacuū eſſe:ſiue non:vult etiaꝫ deſtruere cauſaꝫ grauitatis ⁊ leuitatis ꝑm opinionem dicentis elementa eſſe quatuor ſimplicia non cōpoſita.¶ Et.d.ponētes autē magnitudinē corporis ⁊c̄.⁊ intendit per magnitudineꝫ ⁊ paruitatē ſpiſſitudineꝫ ⁊ ſubtilitateꝫ:⁊ intēdit per corpora quatuor elemēta. Et pōt intelligi per corpus ꝑs indiuiſibilis:⁊ primū eſt ēt manifeſtius ꝓpter hoc qḋ dicaꝫ poſt:⁊.d.qꝛ ſunt ꝓpingores adeſſe q̃ꝫ dicētes vacuū eſſe.i.qꝛ ꝑmo eoꝝ eſt ꝓpinquior nāe ⁊ v̄o.Eſt.n.ꝓpingor vero:qꝛ nō īdiget vacuo qḋ īpoſſibile eſt eē:⁊ etiā eſt magis naturalis:qꝛ demonſtrationes naturales debent eē ex cauſis nāļibus.Uacuū aūt q̃uis eēt:non eſſet cā nālis.Cauſe enim nāles non ſunt niſi quatuor famoſe.¶ D.d.dicūt enī ꝙ quatuor elemēta ⁊c̄.i.⁊ ſermo eoꝝ ꝓpingor eſt veritati:qꝛ cauſant grauitatē ⁊ leuitatē exiſtentes in quatuor elemētis de reb⁹ inſeparabilib⁹ ab eis groſſitie ⁊ ſubtilitate.Corpus enī graue videt̃ groſſuꝫ ⁊ ſpiſſuꝫ ⁊ denſuꝫ.Leue aūt videt̃ raꝝ tenue ſubtile.Propter hāc igit̃ ꝯiunctionē exiſtimat̃ ꝙ groſſities ⁊ ſubtilitas ſunt cauſa grauitatis ⁊ leuitatis:et in hoc valde qeſcit aīus.Terra eniꝫ que eſt grauiſſima elemētoꝝ videtur groſſior ⁊ denſior.Ignis v̄o q eſt leuiſſimus elemētoꝝ videt̃ magis rarus ⁊ ſubtilior:⁊ media media.Et ideo videtur hec opinio eſſe valde ſuffiiciēs:⁊ eſt opinio quarta in cauſa grauis ⁊ leuis.¶ Et cum.d.hoc.d.ꝙ etiam contingit eis contradictio vniuerſalis cōtingens opinionibus predictis:⁊.d.⁊ ꝯtingit dicentibus vnum tm̄ eſſe elementum ⁊c̄.i.⁊ ſil'r contingit cōtradictio ponētibus vnū quatuor 20

Cōtraria diſtant in ſūmo abiuicē. Jō io. metaphy. tex.cō.ꝫ.

quatuoꝛ elementoꝝ aut oīa: aut mediū inter ea: ſꝫ faciunt diuerſitatem eoꝝ in ſe: aut diuerſitatē cōpoſitorum ex eis eſſe ꝓpter denſitatē ⁊ raritatē: ⁊ ponūt denſitatē ⁊ raritatē eſſe cām grauitatis ⁊ leuitatis: ſicut ꝯtingit ponētibus hec quatuoꝛ elnta eē cōpoſita ex vno elntoꝝ: aut coꝛꝑibꝰ indiuiſibilibus: vt Democritꝰ: aut ſuꝑficiebꝰ: vt Plato. ⸿ D.d. ꝯdictiōeꝫ cōeꝫ eis: ⁊.d. ⁊ qđ dicūt ꝙ nihil eſt graue ſimplr: aut leue ſimplr. i. qꝛ oēs eoꝝ nō pñt dare cām grauis ⁊ leuis: ex quo ꝯtingit ꝙ nihil graue ſimplr ſit aut leue: ⁊ cōtingit eis ℞: qꝛ ponētes elemēta eſſe ſimplicia nō cōpoſita: ⁊ ꝙ differūt ſm raritatē ⁊ dēſitateꝫ: recipiunt ea eſſe eiuſdem nāe ſuꝑ quā ſuccedūt ſibi hec duo. ſ. dēſitas ⁊ raritas: ⁊ ambo recipiunt magis ⁊ minꝰ. Et cū ita ſit: nō erūt in elntis due nāe ꝯrie: ğ neqꝫ graue neqꝫ leue ſimplr: ⁊ ℞ idē ꝯtinget ponētibꝰ elnta eſſe cōpoſita ex vna mā. ⸿ D.d. ipoſle qđ contingit ex ℞ ꝙ ponūt hic elnta eē nō ꝯriaꝝ formarū: ⁊.d. ⁊ qꝛ nihil moueaꝛ ad ſuꝑius aut ad īferiꝰ per ſe ⁊c. i. ⁊ neceē eſt cū hec elnta nō fuerint ꝯria: ſꝫ eiuſdē nāe: vt nullū eoꝝ moueaꝛ ad ſuꝑiꝰ: aut ad īferius nālr: ſed aut ſꝫ expulſionē a ſuꝑioꝛi: aut ꝑ ꝯſtrictionē ab īferioꝛi: ⁊ ſic hēbūt eādē nām: ⁊ iſti motus erūt violēti: ſꝫ iaꝫ
20 declaratū eſt ſuperius ꝙ iſti motus ſūt nāles. ⸿ D. induxit eis ēt aliđ īpoſſibile cōe: ⁊.d. ⁊ vt plura ſubtilia ⁊c. i. ⁊ contingit cuꝫ fuerint eiuſdē nāe: ⁊ ſolūmodo differunt ſubtilitate ⁊ ſpiſſitudine: vt corpus magnuꝫ ſubtile ſit grauius coꝛpoꝛe dēſo paruo. V.g. vt aer multus ſit grauioꝛ aq̄ pauca: ⁊ hoc ꝯtingit dicētibus ꝙ cā grauitatis eſt multitudo partiū: ⁊ leuitatis paucitas: ⁊ ēt ꝯtingit dicētibus vacuū eē ſm vnū illoꝝ modoꝝ. Hoc idē ꝯtingit eis qui ponūt dēſum ⁊ raꝝ eſſe eiuſdē nature: quapꝑ graue ⁊ leue apud eos erūt relatiua: ⁊ nihil erit graue ſimplr niſi ponerent dēſitatē ⁊ ſubtilitatē eē ſubſtātias: ⁊ ponerēt grauitateꝫ ⁊ leuitatē eſſe accidētia: ſed ponere dēſitatē ⁊ ſubtilitatem ſub ipſa ſubſtantia īpoſſibile eſt: ⁊ cū ℞ ponere grauitatem ⁊ leuitatem ſub accidente.

Ponē dēſitatē ⁊ ſubtilitatē eē ſubas ipoſle ē: ⁊ cuꝫ ℞ poneꝛ grauitateꝫ ⁊ leuitateꝫ ſub accidente.

⸿ Nos aūt dicimꝰ primū determinantes: de quo maxie dubitāt qdā: ꝓpter qđ hec qdeꝫ ſurſuꝫ feruntꝛ: hec aūt deoꝛſuꝫ coꝛpoꝝ ſemper ſꝫ nāꝫ. Hec aūt ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſuꝫ. Poſt hec aūt de graui ⁊ leui ⁊ accidentibus circa hec paſſiōibꝰ: ꝑꝑ quā cām vnūqđqꝫ ſit.

⸿ Iſti ergo ſunt ſmones antiquoꝝ de graui ⁊ leui: ⁊ ſm hos modos. Modo aūt volumus narrare de leui ⁊ graui: ⁊ diſtinguere perfecte ⁊ ſufficienter. Sed volumus ante perſcrutari de qōne quoꝛūdam dicentium: quare q̄daꝫ coꝛpoꝛa mouētur ad ſuꝑius: ⁊ q̄dam ad inferius nāliter: ⁊ q̄dam ſuꝑius ⁊ inferius īſimul. Poſtea aūt dicemꝰ de graui ⁊ leui ⁊ determinabimus ea ⁊ paſſiones accidētes eis: ⁊ qua de cā ſit vtrūqꝫ eoꝝ.

⸿ Cuꝫ.d. opiniones antiquoꝝ ⁊ deſtruxit oēs: fecit rememorationeꝫ: ⁊.d. iſti vo ſunt ſermones ⁊c. ⸿ D.d. volumus aūt mō nos ⁊c. i. ⁊ cū iā declarata ſūt ipoſſibilia cōtingentia opinioni illoꝝ in graui ⁊ leui: volumus narrare de nā eoꝝ perfecte. i. vt ſermo noſter ſit ſufficiens vel cōueniens oībus modis grauis ⁊ leuis: ⁊ oībus ſenſibilibꝰ cōtingentibꝰ graui ⁊ leui ſimplici ⁊ cōpoſito: qm̄ hoc perfecto verificabunꝛ cauſe quas diximus: ⁊ qꝛ principium cōtemplationis in ℞ eſt conſiderare in cauſis actionum prouenientiū ab his duabus naturis. ſ. motus ad ſuperius ⁊ motus ad inferius. ⸿ D. auteꝫ ⁊ volumus ante ꝑſcrutari ⁊c. i. ſed viſuꝫ eſt nobis principiū ꝑſcrutationis de hoc ē perſcrutari primo: quare q̄daꝫ eoꝝ coꝛpoꝝ mouenꝛ ad ſuperius ſimpliciter motu nāli: vt ignis: ⁊ quedaꝫ mouentur ad inferius ſimplr ⁊ naturaliter vt terra: ⁊ quedam ad vtrāqꝫ partem nō ſimplr: vt aqua aer. ⸿ Et hoc qđ dicit manifeſtū eſt: qm̄ ſi aliqs ſciuerit quare quedā coꝛpoꝛa mouenꝛ ad ſuperius: ⁊ quedā ad īferius: ⁊ quedā ad vtrāqꝫ ex ſuis cauſis vniuerſalibus: inducetur ex hoc illi via ad cognoſcenduꝫ cās facientes iſtos motus: ⁊ qꝛ manifeſtū eſt ꝑ ſe ꝙ grauitas ⁊ leuitas ſunt cauſe agētes iſtos motus: manifeſtum eſt ꝙ cuꝫ aliqs ſciuerit naturas qbus fiunt iſti motus ſciet naturam grauis ⁊ leuis ſimpliciter: ⁊ ſm comparationē. ⸿ Et ideo.d. poſt: deinde dicemus de graui ⁊ leui. i.d. poſt hoc dicemus qđ ē graue ⁊ leue: ⁊ dabimus cauſaꝫ paſſionum exiſtentiū in eis: ⁊ narrabimus qua de cauſa habent talem naturaꝫ: ⁊.d. ℞: qꝛ ex iſtis rebꝰ pōt ꝓuenire rei cognitio perfecta.

⸿ Tractatus ſecūdus. Cap. I.

Eferri qdē igiꝛ in eū qui ipſius locū vnūqđqꝫ ſilr exiſtimādū: quēadmodū ⁊ circa alias generatiōes ⁊ trāſmutatiōes. Qm̄ eni ſunt tres motus: hic eni ſm magnitudinē: hic autē ſꝫ ſpēꝫ: hic autem ſm locum: in vnoquoqꝫ hoꝛum tranſmutationē factā videmꝰ ex ꝯrijs ad cōtraria ⁊ intermedia: ⁊ nō icontigens a cōtigente: ſꝫ vt alterabile ⁊ augmētabile alterū ſic ⁊ alteratiuū ⁊ augmentatiuum. Eodeꝫ aūt mō exiſtimandū: ⁊ qđ ſm locum mobile motiuū nō cōtingens eē ꝯtingētis. Si igitur ad ſurſum ⁊ deoꝛſum motiuū qdeꝫ qđ grauis factiuū ⁊ leuis factiuū. Mobile aūt qđ potentia graue ⁊ leue eſt. In eū aūt qui ſuiipſiꝰ locū ferri vnūquodqꝫ: ⁊ ad ſuiipſiꝰ ſpēm eſt ferri. Et ſic magis vtiqꝫ qs exiſtimabit qđ dicebant antiq: ꝙ ſimile ferꝛ ad ſimile. Hoc eniꝫ non accidit ſemꝑ. Non eniꝫ ſiqs trāſponat terrā vbi nūc luna fereꝛ partiū vnaqueqꝫ ad ipſam: ſed vbi qdē ⁊ nūc. Totaliter qdē igiꝛ ſimilibꝰ ⁊ differentibꝰ ab eodē motu neceſſe hoc accidere. Itaqꝫ vbi nata eſt vna aliq̄ ferri particula ⁊ totū.

⸿ Dicamꝰ igiꝛ ꝙ cā motꝰ quoꝛūdā elementoꝛū ad ſuperiꝰ ⁊ quoꝛūdam ad inferiꝰ eſt locus. Qm̄ vnūqđqꝫ eoꝛū moueꝛ ad coꝛpꝰ ſibi cōueniēs. Et verificatio huiꝰ eſt: ꝙ opoꝛtet intelligere ꝙ motꝰ elntoꝛū ſūt ſimiles ceteris alteratiōibꝰ ⁊ gnatiōibꝰ. Cū.n. motus ſit triplex: aut in magnitudine ⁊ longitudie:

aut in forma:aut in loco. Videm⁹ ꝙ ꝗlibet istoꝝ motuū trāsfert a ↄ̄rio in ↄ̄rium:⁊ ad ea q̄ sunt in hoc. Et nō trāsfertur motus ad quēlibet motū. Et sil'r res mota nō mouet quolibet motu:ſ; sic alteratū aliud ē ab eo qđ crescit:sic alterās aliud ē ab eo qđ augmentat. Scđm igitur hūc modū debemus intelligere rē motā ⁊ motorē motu locali.ſ. ꝙ nō ꝗlibet motor ſ; locum mouet qđlibet motū. Et cū ita sit ⁊ supius ⁊ inferius sunt entia:⁊ motor ad ista duo loca est illud qđ aggrauat ⁊ eleuat:⁊ res mota ē illud qđ est graue in potētia:aut leue i potētia. Necium ē vt motus cuiuslibet elntoꝝ ad suū locū sit mot⁹ ad suā formā. Scđ; igit hūc modū opʒ q̄rētē scire ſmonē antiquoꝝ dicētiū:ꝙ sil'e mouet ad suū sil'e:nō sicut putauerūt qdā ꝙ terra mouet ad terrā. Hoc eni ipossibile est uečio. Qm̄ si aliqs transferret terram ⁊ poneret eam in loco lune:tūc q̄libet ps eius nō moueret ad ipʒ:ſ; ad locū i quo mō existit. Et sil'r accidit oib⁹ rebus ↄsil'ib⁹ que eodē motu mouent:dico ꝙ ps mouet ad locum ad quem totum mouetur.

zz Vult in hoc loco pscrutari de cā finali pp quā horū corpoꝝ q̄dā mouent ad superius:et q̄dā ad iferius:⁊ q̄dam inter ea. ¶ Et.d.⁊ dicamus ꝙ cā motus ⁊c.⁊ intelligēda ē hec cā finalis ⁊ cōpleta:pfectiōes aūt sūt vni⁹modi fines gñationis:⁊ alteri⁹ modi forme gñatoꝝ:⁊ sic intelligēdū est de h loco.ſ. ipsum eē finē ppꝛij motus sibi inq̄ʒtū ē pfectio moti nō inq̄ʒtū est actio cōplemēti qđ est forma. Finis.n. dr̄ istis duobus modis.ſ.de forma ⁊ actiōe forme:ſ; actio ē finis forme:⁊ forma ē finis gñōnis.q.igit.d. prima cā motuū elntoꝝ hec ad supius:⁊ hec ad inferius est:ꝙ qđlibet eoꝝ q̄rit suā pfectionē vltimā ppriā que ē locus.ſ.supficies corpis ↄtinētis:⁊ qꝛ loca sūt ↄ̄ria:nece est vt mot⁹ sint ↄ̄rij. ¶ D.d qđlibet.n. eoꝝ mouet ad corpus sibi ↄueniēs.i.⁊ iō fuit locus cā motuū istoꝝ elntoꝝ:qꝛ vltimū corpis qđ ē locus vniuscuiusqȝ eoꝝ est ↄueniēs ⁊ sil'e ei qđ mouet ad ipʒ.i.ꝙ supficies etheris ē sil'is supficiei ignis:⁊ ꝙ superficies ignis est sil'is supficiei aeris:⁊ supficies aeris sil'is cū aq̄:⁊ aq̄ cū terra. ¶ D.d.⁊ verificatio huius ⁊c.i.⁊ h credēdū est ꝙ iste mot⁹ dʒ esse sicut motus alteratiōis ⁊ trāsmutatio q̄ dr̄ gñatio. ¶ D.đclarauit vñ hoc credēdū ē:⁊.d.qm̄ mot⁹ sunt tres:⁊ cū intēdit p motū q est in magnitudie motū augmētationis ⁊ diminutionis:⁊ per illum qui est in forma motum alterationis:motus enim generationis q est in rei veritate in forma non est motus:vt đclaratū est in q̄nto physicorum:sed tm̄ transmutatio. ¶ D.d.videmus ꝙ quodlibet istorum motuum est ex cōtrario ad ↄ̄riū ⁊c.i.qm̄ cum mot⁹ sunt tres:⁊ videmus ꝙ qđlibet eoꝝ trāsfert ex ↄ̄rio ad ↄ̄riū terminatū:aut ad ea q̄ sūt iter ↄ̄ria:⁊ sil'r videm⁹ ꝙ oē trāsmutabile nō trāsmutat q̄cūqȝ trāsmutatiōe:sed ois trāsmutatio hʒ trāsmutabile ⁊ trāsmutās ppꝛiū. V.g.qꝛ queādmodū alteratio differt ab augmēto:sic alterabile ab augmētabili:⁊ alterās ab augmentante. ¶ D.d.⁊ ſ; hūc modū opʒ nos distiguē ⁊c. Et hec ē rñsio sūme p̄dicte:⁊ est qđ eius ↄñs:⁊ cum.d.⁊ cum mot⁹ sunt tres:⁊ ꝗlibet eoꝝ sit ad finē terminatum ⁊ a motore termiato:sic opinādū đ loco.ſ.ꝙ ea q̄ mouēt in eo:mouēt ad loca termiata:ita ꝙ sunt fines. ¶ Et iste ſmo pōt accipi q̄si iductio:⁊ pōt esse iudiciū vl'e sine ↄsideratiōe motuū elntoꝝ:⁊ tūc syll's cōponit sic. Trāslatio elntoꝝ de loco ad locū ē motus. Et ois motus est a ↄ̄rio terminato ad ↄ̄rium terminatū qđ est pfectio illi. Elemēta g trāsferūtur ex ↄ̄rio ad ↄ̄rium in vbi ſm ꝙ illa ad que trāsferuntur sunt pfectiores eis. ¶ Sʒ si manifestū est p se ꝙ elementa sunt talia:syllogismus tunc erit ociosus. Et si hoc fuerit latētius in elntis q̄ʒ i alijs motib⁹:tūc syllogismus hʒ locū. ¶ Sʒ est latētia duob⁹ modis:latentia q̄ idiget syllogismo ⁊ q̄ indiget exēplo:aut inductiōe:cui⁹ vr̄ latētia motus elntoꝝ eē:⁊ iō antiq nō querebāt de alteratiōe:q̄re colores trāsmutātur de ↄ̄rio ad ↄ̄riū:⁊ q̄rebāt h de motib⁹ elntoꝝ. ¶ Et qꝛ occultū ē de elntis:repħēdit Aristo. Themisti⁹ dicendo ꝙ q rñdet taliter in his motib⁹ nullā cāʒ reddit. Qui.n.dixerit rñdendo huic qōni.q̄re hō vadit ad sanitatē:qꝛ hʒ nāʒ eūdi ad sanitatē:⁊ ꝙ sanitas ē pfectio ei⁹:⁊ qđ ē sanū i po⁹ nullā cāʒ dabit ppꝛiā:nisi dicat ꝙ nā est cā in hoc:aut sibi sil'ia de cāis agētibus sanitatem. ¶ Et hoc qđ.d.verū in cōpositis nō simplicib⁹. Sanitas.n.in hoīe fit ex plurib⁹ vna cā; mot⁹ aūt in simplicib⁹ nō hʒ tm̄ nisi vnā cām ⁊ simplicē. ¶ Et cū declarauit ꝙ natura locoꝝ est cā diuersitatis istoꝝ motuū inq̄ʒtū sunt fines ⁊ sil'es:incepit declarare ea loca.ſ.eē fines ſ; pfectiōes ⁊ formā: ⁊ hoc ppꝛiū est eis iter oia mobilia in loco. ¶ Et.d. ⁊ cū ita sit:⁊ sunt supius ⁊ iferius entia ⁊c.i.⁊ cū illa loca existāt ⁊ mota in eis sunt graue ⁊ leue.ſ.in pncipio gñationis:⁊ mot⁹ est illud qđ ē in graui ⁊ leui in potentia vt est declaratū in 8° physicoꝝ: manifestū est illud qđ mouet ad suū locū:nō mouet nisi ſ; ꝙ aliqđ mouet ad suā formā:qđ igit mouet ad formā nō est ꝙ illud qđ est in po⁹ forma. ¶ Hec aūt elnta nō differūt motu locali ab alijs motis i loco:nisi qꝛ illa mota sunt illa q̄ in actu sūt ea qb⁹ attribuūtur mot⁹. In istis aūt motū in loco est illđ qđ ē in potētia illđ cui attribuit mot⁹. V.g.ꝙ aīal qđ mouet in loco:est illud qđ est aīal in actu:⁊ iō dr̄ in istis ꝙ mouēt p se essential'r. Qđ aūt ex elemētis mouet in loco est illđ quod est in potētia illud elementum.ſ.ꝙ positio ad istum motū est in mā moti. V.g.ꝙ potētia ad motū superius in mā ē ex qua gñatur illđ qđ mouet ad superius. Et cum ita sit:illud qđ mouetur hoc motu essentialiter:est illđ in quo est ignis in potentia. Sil'r eni est de motu in istis reb⁹ sicut de accñtib⁹ inseparabilibus a forma q̄ existunt in re ab agentibus statiʒ cum forma. Jōqȝ cū aliq̄ pars olei fiet ignis ab aliq̄ igne: vt Alpharabius.d.statim cū for⁹ ignea puenerit:acgret de motu locali ſm ꝙ acgret de alijs accidentibus:⁊ cū cōpleta fuerint alia accñtia:cōplebit motus in loco:nisi aliqd ipediat a motu:tūc igit accidet illi parti ignis vt potētia ad motū in eo ad superius sit in eo qđ est ignis in actu. Et quia hec potētia est accñs ei ↄtingēs:cū remouebit ipediēs:ↄtiget vt motus suus in loco sit accñs:taliter aūt ignis ⁊ lapis mouebūt se accidētaliter:⁊ est dicere ꝙ aliquid mouet se accidentaliter.i.ꝙ nō mouet se:nisi pp motionem suam in medium quod defert ipʒ vt gubernator

Perfectio duplex alia ē finis gñatio nis:⁊ alia ē finis rei generate. Jdē.2. phy.cō.70.⁊ 24.⁊.8. meth.cō.12.

Tex.cō. 7.⁊ 8.⁊.10.

nator nauis mouet̄:cū ipse moueat nauē. ¶ Et cā in
hoc est:q² motor ⁊ motuꝫ in lapide ⁊ igne ⁊ alys sim
plicib⁹ nō distiguūt̄ in actu abiuicē:sicut distiguunt̄
in aīalib⁹:ſꝫ motor ⁊ motū ideꝫ sunt in subto:⁊ tamē
dn̄t ꝺm modū.grauitas.n.in lapide est motor ſꝫ ꝙ
est forma tātū:⁊ ip̄a est mota iquātū est in p̄ma mā:
⁊ cā in hoc est:q² p̄ma mā nō est ens i actu:lapis aūt
cōponit̄ ex grauitate ⁊ p̄ma mā:ecōuerso in aīalib⁹
que cōponūtur ex corpe ⁊ aīa.Et q² motor ⁊ motuꝫ
eēntialiter sunt relatiua neċe est vt sint duo ꝺm posi
tionē:⁊ q² motor ⁊ motū in lapide idē sunt ſꝫ pōnē:
⁊ duo ꝺm modū:neċe est vt nō sint relatiua nisi acci
dētaliter:⁊ ꝙ motor eēntial'r in eis sit gn̄ans ⁊ motū
gn̄atū. ¶ Et iō si auferemus mediū i istis:ita ꝙ va
cuū eēt:nō eēt pol'e in eis vt moueret̄ ecōtrario illi
qð putat̄ a qbusdaꝫ.ſ.ꝙ citius moueret̄ in vacuo:q²
assimilauerūt ea eis q̄ p se mouet̄ eēntial'r.ſ.aīalib⁹.
¶ Et iā declarauimus in expōne q̄rti phycoꝝ.si ali
qs dixerit ꝙ itētio Ar̄.in 7° physi^r.cuꝫ declarauit ꝙ
oē motū hꝫ motorē fuit de elñtis q̄ mouētur p se ex
quo neċe ē vt lapis apud ip̄m sit ex reb⁹ q̄ per se mo
uent̄ eēntial'r. ¶ Dicemus rn̄dēdo ꝙ Ar̄.nō inten
debat p illū ꝺmonē quē scripsit i 7° physi^r.nisi ðcla
rare ꝙ nihil mouet se.ſ.ita ꝙ motor sit idē cū moto
⁊ eodē mō:⁊ iō posuit ꝙ qcqd qescit p qetē alteri⁹:
neċe est vt mot⁹ eius nō sit nisi ab altero.i.neċe ē vt
motor in eo differat essential'r ⁊ diffinitiōe a moto:
ſꝫ nō differat i subto.D.post h̄ ðclarauit in 8° phy^r.
ꝙ illð qð cōponit̄ ex motore ⁊ moto diuersis i suba
est illud de quo dr̄ ip̄m eē motū p se eēntial'r:⁊ p oīa
ista nō itēdit nisi ad ꝯdicēdū Platoni in eo qð opi
nabatur ꝙ q̄dā entiū mouēt se:ita ꝙ motor in eis ē
idē cū moto ſꝫ subam. Lapis aūt est vnū eoꝝ q̄ exi
stimant̄ eē talia:iste aūt sermo magis est conueniēs
physicis:ſꝫ pp cōicationē dicimus hic. ¶ Reuerta
mur igit̄ ⁊ dicamus ꝙ cū declarauit ꝙ elñta mouē
tur ad sua loca ſꝫ ꝙ gn̄abile mouet̄ ad formā q̄ pfi
citur:⁊ pōt aliqs dicere ꝙ isti motus nō intēdūt lo
ca ꝺm ꝙ sunt loca:sed totū corp⁹ cuius motū est ps.
V.g.ꝙ motus lapidis nō est ad medium:sed ad ter
ram. ¶ Et iō.d.ꝺm igit̄ hūc modū opꝫ querētē sci
re ⁊c̄.i.ꝙ cū nos dicem⁹ ꝙ pars terre mouet̄ ad infe
rius ſꝫ ꝙ simile mouet̄ ad suū simile:itelligēdū est
ad locū nō ad totā terraꝫ:: ⁊ iō.d.post.nō sicut putāt
ꝙ terra mouet̄ ad terrā. ¶ D.icepit ðclarare ꝙ iste
sermo est ipossibilis:⁊.d.qm̄ si aliquis trāsferret ter
ram ⁊c̄.i.ꝙ si ptes elñtoꝝ mouētur ad suuꝫ vniuer
sum sicut sil'e ad sil'e:tūc partes mouerent̄ ad totuꝫ
vbicūqꝫ eēt totū:adeo ꝙ si terra eēt in cōcauo orbis
lune:tūc lapides mouerent̄ ad ip̄m:⁊ sic nihil eēt su
perius aut inferius:aut mediuꝫ:neqꝫ corpora moue
rent̄ ad mediū nāliter ⁊ a medio ⁊ circa mediuꝫ:qð
est impossibile:vt p̄dictū est. ¶ D.d.ſꝫ ad locū i quo
mō existit.i.si terra est in loco lune:tūc partes ei⁹ nō
mouerentur ad ip̄m:sed ad locū iferius.D.d.⁊ simi
liter accidit ⁊c̄.itendit per ista quatuor corpora.

**¶ Qm̄ autē locus est cōtinētis termin⁹.ꝯti
nēt aūt omnia que mouētur sursum ⁊ deor
sum extremūqꝫ ⁊ mediū. Hoc aūt mō que
dam fit spēs cōtēti in euꝫ q ipsius locū ferri
ad simile est ferri. Que.n.deinceps similia
sunt iuicē:puta aqua aeri:⁊ aer igni. Econ
uerso autē dicere medijs est:extremis autē
nō:puta aerē qdem aque:aquam aūt terre.
Semp.n.qð supius ad id quod sub ip̄o:vt
spēs ad materiam sic se habēt adiuicem.**

**¶ Dicamus ēt ꝙ locus cū sit orizon rei cōti
nētis res que mouētur ad supius:⁊ que ad
inferius vltimū ⁊ mediū:necessariū ē vt sit
in aliq̄ parte vltimū ⁊ mediū forma rei que
cōseruat. Et si ita sit:neċio corp⁹ qð mouet̄
ad suū locū:nō mouet̄ nisi ad suum simile.
Corpora vō que sunt inter illa loca assimi
lant̄ adinuicē:dico ꝙ aqua aeri:⁊ aer igni:
⁊ simil'r a superiori ad iferius. Dico ꝙ aer
aque:⁊ aqua terre. Duo autē extrema non
assimilant̄ adinuicē.ſ.ignis ⁊ terra:ſꝫ diffe
runt sicut forma ⁊ materia. Et sil'r omniuꝫ
corporum semp superior differt ab inferio
ri sicut materia ⁊ forma differunt.**

¶ Cū ðcl'auit ꝙ cā q̄re hec elñta mouēt̄ ad sua loca: 23
nō ē nisi:q² gn̄atū mouet̄ ad suā formā ppriā:qm̄ ea
q̄ mouēt̄ nāl'r ad sua loca sūt ea q̄ sunt i po^a ea q̄ ap
propriāt̄ illis locis:⁊ mō vult ðcl'are h̄ idē alio mō.
¶ Et.d.cū loc⁹ sit oriçō rei quā ꝯtinet:⁊ itēdit p ori
çō finē:⁊ p ea q̄ mouēt̄ ad supi⁹:⁊ ea q̄ mouēt̄ ad ife
ri⁹:itēdit ea q̄ mouēt̄ simpl'r. ¶ Et.d.h̄ ꝯſuādo se ð
locis medioꝝ:⁊ itēdit p vlti^m finē orbis:⁊ p me^m finē
aq̄:⁊.q.d.ꝙ loc⁹ cū sit reb⁹ q̄ ad supi⁹ mouent̄ finis q
est vlti^m toti⁹:⁊ reb⁹ q̄ ad iferi⁹ mouent̄ sit finis q est
me^m toti⁹:⁊ finis q ꝯtiet rē:extrīsec⁹ sil'is ē for^e.forma
eni ē finis rei hn̄t] for^am:⁊ i h̄ tm̄ dn̄t:q² h̄ sepat̄.h̄
aūt nō.Et cū ita sit:neċe ē vt finis vltimus mūdi sit
q̄si for^a corpi:qð mouet̄ ad supi⁹:⁊ finis qð ē me^m sit
q̄si for^a corpi qð mouet̄ ad iferi⁹. ¶ Et h̄ intēdebat
cū.d.neċio erit i aliq̄ pte ⁊c̄.⁊ itēdit p aliqꝫ ptē supi⁹
simp^r ⁊ iferi⁹ simp^r:qm̄ vlti^m mūdi ⁊ suū me^m sūt q̄si
loca:⁊ sil'ia for^e ei qð mouet̄ ad supi⁹ simp^r:⁊ ad infe
ri⁹ simp^r. ¶ Et itēdebat ðcl'are p hūc modū ꝙ elñta
mouēt̄ ad sua loca quēadmo^m res mouētur ad suas
foras:cū loc⁹ sit ei sil'is for^e q̄ acqrit̄ cū for^a acqrit̄:ni
si aliqd ipediat:i p̄cedēti ðmr̄atiōe ðcl'atū fuit:ꝙ lo
cus his corpib⁹ ē sil'is for^e h̄ mō.ſ.ꝙ illud qð mouet̄
ad illa loca ē illð qð ē graue aut leue i po^a:n̄ illð qð ē
in actu graue aut leue nisi accn̄tal'r. In hac āt ðmr̄a
tiōe ðcl'auit illð ex h̄ ꝙ loc⁹ cōicat for^e i gn̄e:vtrūqꝫ
eni ē finis ꝯtinēs:ſꝫ illa ē finis nō disticta:loc⁹ aūt ē
finis distict⁹. ¶ Et itēdebat decl'are ꝙ loc⁹ est valde
sil'is for^e i his corpib⁹.for^a.n.ē finis:⁊ illð qð figurat̄
vel finit̄ p eā ē i po^a nō i actu:⁊ h̄ duo iueniūt̄ i loco
hoꝝ corpoꝝ:⁊ iō neċe ē vt mot⁹ istoꝝ corpoꝝ ad sua
loca sit ex gn̄e motuū reꝝ ad suas formas. ¶ Et q̄si
he due ðcl'atiōes ꝯgregate reducte sunt ad vnā.ſ.ꝙ
sil'itudo cōpleta iter locū ⁊ foraꝫ n̄ appet nisi ex his
duob⁹:⁊ nō tm̄ māifestat̄ ex diffōne loci ꝙ i istis re
bus ē sil'is for^e ꝺm ꝙ ē ꝯtinēs:ſꝫ ēt ꝙ illud qð ꝯtinet
vnūqðqꝫ istoꝝ elñtoꝝ ē loc⁹. Ult^m igr̄ ꝯcaui lūe ē lo
cus ignis:⁊ h̄ vocāt vlti^m:⁊ vlti^m ꝯcaui ignis ē loc⁹ ae
ris:⁊ aeris aq̄:⁊ aq̄ terre:⁊ istū locū vocauit mediuꝫ.
¶ Et cū decl'auit ꝙ h̄ corpa mouent̄ ad sua loca ſꝫ
ꝙ res mouet̄ ad suā formā:demr̄auit ꝙ ex h̄ seqt̄ ꝙ
sil'e ad qð res mouet̄ ē vlti^m corpis ꝯtinētis nō totū
illi⁹ rei:qm̄ cū p̄dicto ꝺmōe notificauit ꝙ nō ē itelli
gēdū h̄ ð sil'i illð totū illi⁹ rei q̄ mouet̄:ſꝫ sil'e ad qð

Grauitas in lapide ē motor ſꝫ ꝙ ē forma tātū ⁊ ip̄a est mota vt ē in p̄ma mā.

Si elñta essent in vacuo nō possēt moueri. Idē.4.phy.71.⁊.8.phy.82.⁊.3.celi.28.

In.7.phy. Ar̄.nō itēdebat nisi declarare ꝙ nihil mouet se ita ꝙ motor sit idē cū moto. Idē h̄.3.c.25.⁊.3.celi.28.⁊ 7.ph.cō.2.⁊ 2.phy.cō.3.⁊ 71.⁊.4.ph.

Sēp qð superius ad id qð est sb ip̄so vt species ad māꝫ sic se hn̄t adinuicem.

Forma est finis rei habentis foraꝫ. Idē 3.de aīa.c.5.ex snīa Alexan.

Forma est finis nō distinctus:loc⁹ vō est finis distinctus. Idē.4.phy.t.cō.17.

Ultimū cōcaui lune ē loc⁹ ignis ⁊ vlti^m ignis loc⁹ aeris:⁊ aer] aq̄s ⁊ aque terre. Idē.4.ph.c.46.

est motus in his corporibus est locus: ondit quō locus est silis. s. ꝙ est vltim corporis: ⁊ iō fingentes locū eē vacuū nō pñt dicere locū eē silez. ¶ Et. d. ⁊ si ita sit: necessariū est vt corpꝰ qđ mouet ⁊c. i. ⁊ si igit locꝰ sit vltimū corpis ptinētis: ⁊ corpa ptinētia vnūqđqz istorū corpoꝝ sūt diuerse nāe: māifestū ē ꝙ vnūqđqz illoꝝ nō ꝓpe mouet ad ptinētē circūferētiā: nisi qꝛ illa circūferētia est silis ei. igit ignis nō mouet ad finē pcaui lune: nisi qꝛ ē sile igni: ⁊ silr terra nō mouet ad finē aque: nisi pp h: ⁊ māifestū est ꝙ sicut h existit in duobꝰ corpibꝰ q̄ sunt extrema: sic opz eē in medys. Ignis āt assilat aeri: ⁊ aer aque: ⁊ iō. d. corpa vo sūt ⁊c. ¶ D. d. ⁊ silr erūt cū accepimus ex supiori ad iferiꝰ. i. qꝛ bñ possumꝰ icipe ex iferiori ad supiꝰ: ⁊ dicere ꝙ terra assilet aque: ⁊ aq̄ aeri: ⁊ aer igni: ⁊ ignis etheri aut ecōtrario. s. ꝙ ether assimilat igni: ⁊ ignis aeri: ⁊ aer aq̄: ⁊ aq̄ terre. ¶ Et itēdit p psilia h: ea que pueniūt in vna q̄litate ⁊ dñt in alia. U. g. ꝙ aer assimilat igni: qꝛ puenit in calore: lz pdicat ipsi i hūiditate: ⁊ sic d alys. ⁊ iō. d. extrema vo. s. terra ⁊ ignis ⁊c. i. qꝛ h duo corpa i sūmo sūt cōtinētie remotionis: q̄uis conueniāt vna q̄litate. s. siccitate: ⁊ pdicūt sibi in alia: ⁊ silr illa q̄ dñt et i duabꝰ q̄litatibꝰ in qbꝰ pstāt: vt ignis ab aq̄ calidi ⁊ sicci: ⁊ aer ⁊ terra calidi ⁊ hūidi: hñt et hāc diuersitatē q̄ ē iter mām ⁊ formā: quia vnū eoꝝ ptinet alteꝝ. ¶ Et cū. d. ꝙ q̄dā elntoꝝ istorū vicina. s. i loco assilant adiuicē: ⁊ q̄dā nō: ⁊ oia cōueniūt i diuersitate hac. s. diuersitate q̄ ē iter māz ⁊ formā. Et cū iā dclatū est ꝙ ptinens est sile forme ⁊ ptētū māe: h. n. diuersitas silr accipit vel repit in vicinis ⁊ i nō vicinis. U. g. qꝛ ignis ē q̄si forma aeris: ⁊ aer q̄si forma aq̄: opz vt ignis sit q̄si forª aq̄: ⁊ aq̄ mā ignis: qꝛ est mā sue māe que ē aer: ⁊ dignius ē vt terra hoc hēat: qꝛ est mā māe sue māe: ⁊ iō. d. in eis q̄ dñt q̄si mā ⁊ forma: ⁊ silr in alys corpibꝰ. ¶ Et nō est intelligēdū ex hac silitudie ꝙ ptētū moueat semp ad ptinēs: sz ad ptinēs illud in quo fuerint in loco nāli: neqz et qđlibet ptētū mouebit ad ptinēs qđlibet: sz ad ptinēs vicinū cū q̄ puenit i altera duaꝝ q̄litatū.

Cōtinens est silē forme et contentū materie. Idē. 2. celi. 74. ⁊. 2. de generatione. 50. Idez h. j. te. c. 35. ⁊ 37. ac. 39. cōmentis.

Documentū

¶ Querere aūt pp qd fert ignis sursuz ⁊ terra deorsum: idē est: ⁊ pp qd sanabile si moueat ⁊ trāsmutet ſm ꝙ sanabile in sanitatez venit: sz non in albedinē. Silr aūt ⁊ oia alia alterabilia. Sz adhuc ⁊ augmētabile cum mutet ſm ꝙ augmētabile nō in sanitatē venit: sz in magnitudinis excessum. Silr autē ⁊ hoꝝ vnūqđqz: hoc qdē in quali: hoc autē in quāto trāsmutat: ⁊ in loco: que quidē leuia sursum: que aūt grauia deorsuz. Nisi qꝛ hec quidē in seipsis vidētur hēre principium trāsmutatiōis. Dico aūt graue ⁊ leue. Hoc autē nō: sz ab extra: puta sanabile ⁊ augmētabile: q̄uis q̄nqz ⁊ ex seipsis trāsmutāt: ⁊ paruo facto in his que extra motu. Hoc qdē in sanitatē venit: hoc aūt in augmētū. Et qm̄ idē qđ sanabile: ⁊ quod lāguoris susceptiuū. Siqdē moueat ſz ꝙ sanabile in sanitatē fert. Si autē ſz ꝙ ifirmitatis susceptiuū in ifirmitatē. Magis autē graue ⁊ leue horuz in seipsis hēre vidētur pricipium: pp propinq̄ssimam substantie eē horum materiaz. Signum autē: qꝛ latio absolutorum ē: ⁊ generatione vltimus motuuz: quare primus vtiqz erit: ⁊ ſm substantiam hic motus.

¶ Qui igit q̄sierit q̄re ignis mouebit ad superius: ⁊ q̄re terra mouebit ad inferiꝰ: silis est q̄rēti quare sanabile mouetur ⁊ alterat ad sanitatē non in albedinē. Nos vo dicamus ꝙ oia alterabilia alterātur ad illud qđ puenit eis nō ad aliud: vt augibile qđ nō alterat ad sanitatē: sz ad magnitudinē ⁊ longitudinē. Et silr aliorum q̄dam alterantur ſz q̄ntitatē: ⁊ quedā ſm q̄litatē: ⁊ q̄dam ad locū. Eoꝝ vo que alterant ſm locū: qđ est leue trāsfert supius: ⁊ graue iferiꝰ. Sz eoꝝ q̄ diximus: q̄dam hñt pricipiū trāsmutatiōis ex se iteriꝰ: vt graue ⁊ leue. Et q̄dā ab extrinseco: vt sanabile ⁊ augmētabile. Et ſm hoc fortassis transmutabunt ⁊ alterabunt ex se cū paruo motu extriseco: ita ꝙ vnū eoꝝ veniet ad sanitatez: ⁊ alteꝝ ad cremētū ⁊ augmētū. Et idē recipit sanitatē ⁊ idē ifirmitatē: qm̄ si moueretur sicut sanū trāsferret ad sanitatē: ⁊ si sic ifirmū trāsferret ad ifirmitatē. In graui aūt ⁊ leui magis manifestabitur pricipium motus q̄z in alijs: qꝛ mā eoꝝ est valde ꝓpinq̄ suis subiectis. Et signū eiꝰ est motus. s. motus eoꝝ: qꝛ motus ē rerum exñtiuz p se: ⁊ ē in gñato vltimus motuuz. Et cuz ita sit necesse est vt iste motus. s. grauis ⁊ leuis sit primus in suba: dico ꝙ ꝓpinquior est sube elntorum alijs qualitatibus. 24

¶ Qꝛ pº icepit q̄rere cām pp quā h elntoꝝ mouet ad supiꝰ ⁊ hoc ad iferiꝰ ⁊. d. rñdēdo: qꝛ ita ē de hoc motu sicut de alys motibꝰ. s. ꝙ h mouent ad sui pfectionē ſm vbi ad que mouent: sicut ea que mouet ſm q̄litatē perficiunt per q̄litates ad quas mouent: ⁊ ea q̄ mouent ſm q̄ntitatē pficiunt p mēsurā ad quā mouēt: ⁊ silr ea que trāsmutant ad subas trāsmutant vt pficiant p formas ad quas transmutant. Et cum declarauit modū silitudinis que est inter pfectionez elntoꝝ in vbi: ⁊ pfectionē trāsmutabiliū i suba: vult et pficere ſmonē in hoc declarādo ea qbꝰ h hz cōicatione cū alys trāsmutatiōibꝰ: ⁊ ea qbꝰ dñt ab eis: dicēdo ꝙ ista transmutatio localis in istis corpibꝰ cōicat cū alys trāsmutatiōibꝰ: ꝙ eodē mō rñdēdū ē q̄rēti q̄re trāsmutata ſz locū moueant ad pria: ⁊ q̄re altermutata in subas mouet ad formas prias: ⁊ q̄re alterabilia silr: ⁊ silr de alys. ¶ Et. d. q autē q̄sierit quare ignis ⁊c. i. nulla dña ē iter q̄rētē q̄re ignis mouet ad supiꝰ ⁊ nō ad iferiꝰ: ⁊ terra ecōtrario: ⁊ iter q̄rētē q̄re sanabile mouet ad sanitatē ⁊ nō ad egritudinē vel aliquā qualitatē nō oppositā illi. U. g. ad albedinē: ⁊ exēplificauit de albedine: quia magis vr̄ ipossibile: vt aliquid alteretur ad qualitatē extra suā spēz q̄z ad qualitatē sibi priaz in spē: qm̄ cū putat ꝙ natura que recipit duo pria in spē est eadē: possibile est h

vt putetur

vt putet̃ de nã faciẽte duo ꝯ̃ria aut recipiẽte ꝑpinq̃: qꝛ mã: ꝛ nõ est ita in eis q̃ sunt alteriꝰ gnĩs. ꝛ.d. ad albedinẽ ꝛ nõ ad egritudinẽ. ¶ D.d. nos aũt dicamus ꝙ oĩa alterabilia ꝛc̃. i. ꝛ rñsio cõis oĩbꝰ istis est dicere ꝙ oĩa mouent̃ ad q̃rẽdũ illud qd̃ ꝯueĩt eis. ¶ Er cũ narrauit ꝙ cã motus eoꝝ est q̃rere sil'e: ꝛ ꝙ cã diuersitatis motuũ ẽ diuersitas sil'is. dedit exẽplũ ð q̃tuoꝛ trãsmutatiõibꝰ: ꝛ.d. vt augmẽtabile nõ alterat̃ ad sanitatẽ ꝛc̃. ꝛ ĩtẽdit h̃ ꝑ alteratõez trãsmutatõez.

Alteratio duplex.

¶ Alteratio. n. dr̃ cõiter ꝛ ꝓp̃e. i. vt augmẽtabile cuius trãsmutatio nõ est ad sanitatẽ: cuz sanitas nõ sit finis augmẽtabilis: finis. n. ꝯueniẽs augmẽtabili est mẽsura termĩata in latitudine: lõgitudine: ꝛ ꝓfunditate. U.g. augm̃tũ hoĩs nõ ẽ nisi ad mẽsurã nãlẽ humanitatis. sil'r de alys. ¶ D.d. ꝛ alioꝝ sil'r q̃daz alterant̃ ₰m q̃litatẽ. i. ꝛ sicut diximꝰ de augmẽtabili. sil'r ĩtell'nduz ẽ de alys trãsmutatiõibꝰ. ¶ D.d. eoꝝ aũt q̃ alterant̃ ₰m locũ si fuerit leue ꝛc̃. i. eoꝝ q̃ trãsmutant̃ ₰z locũ si fuerit leue trãsfert̃ ad supiꝰ qd̃ ẽ ei cõueniẽs: ꝛ si fuerit graue ad ĩferiꝰ qd̃ est ẽt ꝯueniẽs ei.

Finis conueniẽs augmẽtabili ẽ mẽsura terminata in latitudine lõgitudine ꝛ ꝓfunditate.

¶ Et cũ. d. modũ ₰m quẽ cõicãt iste tres trãsmutatiões: ĩcipit dicere modũ ₰z quẽ motꝰ. el'ntoꝝ ĩ loco differt a ceteris motibꝰ. ¶ Et. d. sz eoꝝ q̃ diximꝰ ꝛc̃. i. ꝙ iste trãsmutatiões cõicãt inq̃ꝫtũ trãsmutant̃ ad sil'e: ꝛ dñt in eo ꝙ q̃dã trãsmutatõis p̃nm hñt qd̃ mouet ea ex ĩtriseco: nõ ab extrinseco: vt graue ꝛ leue: ꝛ q̃dã hñt p̃nm trãsmutatõis ex extrĩseco: ñ ab ĩtrinco: vt sanabile ẽ trãsmutabile ad sanitatẽ: ꝛ augmẽtabile ad q̃ꝫtitatẽ.

Digressio.

¶ Et h̃ qd̃. d. hz qõnez. in. 8. enĩ phyꝫ. decl'auit ꝙ motoꝛ in graui ꝛ leui eẽntial'r ẽ ab extriseco: ꝛ ẽ faciẽs ipm: ꝛ ꝙ nõ mouet̃ ꝑ se: nisi accñtal'r: ꝛ ẽt existimat̃ ꝙ in pluribꝰ spẽbus sanitatis p̃nm motiõis ẽ ab extrĩseco. s. in egritudĩbꝰ q̃ sanant̃ ꝑ se sine cã extrinseca. ꝛ.d. in libº ꝑgenescos. ꝙ p̃nm motꝰ augmẽtati ẽ in augmẽtabili.

Dũo ð gnõ c.t. ꝯ.34. Solutio.

¶ Et dicamꝰ nos ꝙ cũ intẽdit dicere dr̃iaz ĩter p̃na motiõis in istis: nõ dõm ẽ ad distinguẽdũ ĩter ea: qꝛ h̃ ẽ eẽntiale: aut nõ eẽntiale: cũ h̃ sꝑ ĩuenit̃ in eis. Manifestũ ẽ. n. ꝑ se: qꝛ faciẽs motũ alteratõis ĩ re alterabili ẽ ex̃ alterabile: ꝛ accidit vt putat̃ ꝙ alterabile alterat̃ ꝑ se: cũ in eo fuerit

24 due ꝑtes. s. ꝑs alteratiua ꝛ alterabilis: vt accidit ĩfirmo sanãti ꝑ se. Coꝛ. n. in eo alterat mẽbꝝ egrotãs ad sanitatẽ: mẽbꝝ aũt ĩfirmũ ẽ alterabile: graue ãt ꝛ leue totũ trãsmutat̃ a toto ₰z modũ q̇ dictꝰ ẽ in 8º: ꝛ q̇ dicẽdus erit h̃ post.

Nõ de infirmo q̇ ab ĩtrĩseco sanat̃.

Motoꝛ aũt ꝓpĩquꝰ in augmẽtabili q̇ ẽ cibꝰ venit ab extrĩseco. Motoꝛ aũt remotꝰ ẽ ĩ. ĩ ipo augm̃tabili. s. caloꝛ nãlis q̇ ẽ in mẽbꝛo augmẽtabili. ¶ Et cũ. d. ꝙ p̃nm alterãs in rebꝰ alterãtibꝰ ẽ extrĩsecũ. d. ẽt ꝙ q̃ñq3 inuenit̃ sil'itudo ĩ istis ad illa: q̃m q̃ñq3 patiunt̃ multũ a ꝑuo p̃nº extrĩseco. ꝛ.d. ꝛ ₰z h̃ fortassis ꝛc̃. i. ꝙ cũ ita alterant̃ plus q̃ꝫ p̃nm alterãs ea ab extrĩseco dat eis: ita ꝙ illð qd̃ fit sit supꝛa illð qd̃ ẽ ex motore extrĩseco sic assimilant̃ eis q̃ mouentur ꝑ se. ¶ D.d. ꝛ illud recipit sanitatẽ ꝛ egritudinẽ. i. ꝛ signũ ꝙ alteratio nõ ẽ ex p̃nº agẽti exñte in alterabili sic̃ ẽ in trãsmutabili ₰m locũ ẽ: qꝛ põt idẽ accipere ꝯ̃ria: ꝛ ꝯ̃ria nõ pñt facere idẽ: ꝛ idẽ nõ põt facẽ ꝯ̃ria. ¶ D.d. q̃m moueret̃ sic̃ sanũ ꝛc̃. i. q̃m cũ aliqð istoꝝ moueret̃ a ꝑuo p̃nº extrĩseco: trãsferet̃ ad finẽ. U.g. ꝙ qꝛ si aliq̇s moueret̃ ad sanitatẽ a ꝑuo p̃nº extrinseco mouebit̃ ꝑ se ad sanitatẽ ꝑfectã: ꝛ sil'r si aliq̇d moueret̃ ₰m viã ĩfirmãdi ab aliq̃ ĩfirmitate mouebit̃ ꝑ se ad ĩfirmitatẽ ꝑfectã. ¶ D.d. in graui aũt ꝛ leui magis mãifestabit̃. i. ꝙ alie trãsmutatiões q̃ꝫuis cõicẽt trãsmutatiõi in loco exñte in el'ntis in eo: ꝙ in q̇busdã maioꝛ ꝑs trãsmutatiõis ꝓuenit ex ipso trãsmutabili nõ ꝑ nãz motoris: tñ h̃ magis manifestabit̃ in graui ꝛ leui. s. ꝙ p̃nm trãsmutatiõis in loco ẽ in eis ꝑ se. ¶ Et cuz. d. ꝙ alia trãsmutabilia cõicent trãsmutabilibꝰ ĩ loco. s. graui ꝛ leui. ꝑ h̃ qꝛ p̃nm motꝰ aut maioꝛ ꝑs motuũ ẽ ex se nõ ex extrinsecis. D. q̃m q̃ꝫuis ita sit tñ mãifestiꝰ ẽ h̃ in motu grauis ꝛ leuis. ꝛ.d. in graui ãt ꝛ leui magis manifestabit̃ ꝛc̃. ¶ D.d. cãm ĩ h̃ ꝛ.d. qꝛ mãe eoꝝ sũt valde ꝓpinq̃ suis subtis. i. qꝛ mã motꝰ ĩ graui ꝛ leui valde ẽ ꝓpinq̃ mãe grauis ꝛ leuis: ꝛ sic appꝛopinquant̃ sube eoꝝ econtrario alys accñtibꝰ exñtibꝰ in ea. Et iõ cuz acq̇rit̃ aliqua ꝑs foꝛme grauis: aut leuis statĩz cũ illa parte acq̇rit̃ motꝰ ad suũ vbi: nisi aliq̇d ĩpediat: ꝛ nõ sũt ita accidẽtia remota a suba eoꝝ: ꝛ iõ nõ ĩdigẽt motore extrĩseco. U.g. vt albescant: aut nigrescãt: aut alie q̃litates q̃rũ eẽ ñ seq̇t̃ eẽ foꝛc nec̃io.

Idẽ. s. 22. ꝛ q̃ ibi ꝛ infra cõ. sequẽti.

¶ D.d. ꝛ signũ eiꝰ ẽ motꝰ. s. motꝰ eoꝝ. i. ꝛ signũ ꝙ mã istiꝰ motꝰ ẽ ꝓpinq̃ substãtys. i. foꝛmis istoꝝ motoꝝ est modus motꝰ loco q̇ inuenit̃ ĩ alys motis: q̃m motꝰ eoꝝ differt a motu grauis aut leuis. ¶ D.d. cãz in h̃ ꝛ.d. ꝛ qꝛ motꝰ in rebus ꝯsil'ibꝰ vel ꝯsistẽtibꝰ ꝑ se ꝛc̃. i. ꝙ motꝰ in loco ẽ in gnãbilibꝰ post ꝑfectionẽ: ꝛ in vltio trãsmutationũ: in graui aũt ꝛ leui ẽ p̃mꝰ trãsmutationũ. ¶ D.d. ꝛ si ita sit nec̃io erit iste motꝰ ꝛc̃. s. ꝙ iste motꝰ est p̃cedẽs ĩ eo: q̃ꝫuis sit posterioꝛ gnõne: ꝛ aly motꝰ sint posteriores in vtroq3. s. in suba ꝛ in tp̃e: ꝛ iõ nõ fuerũt ꝯñtia foꝛmas entiũ: ꝛ indigẽt in suo eẽ rebꝰ extrĩsecis p̃ter foꝛmas in q̇bꝰ sũt exñtia. s. ꝙ eẽ eoꝝ nõ ẽ in rebꝰ trãsmutabilibus ꝯñs foꝛmas eoꝝ. ¶ Ista aũt mota in loco dñt a motis ꝑ se. s. aĩalibꝰ: qꝛ motoꝛ ĩ istis nõ differt a moto nisi in mõ: ꝛ sunt idẽ in subto: ꝛ putat̃ ꝙ motoꝛ ꝛ motũ in eis sunt idẽ: ꝛ ꝙ mouẽt se. In illis aũt motoꝛ differt a moto eẽ ꝛ diffõne: ꝛ ꝑꝑ h̃ hñt el'nta h̃ ꝓpꝛiũ. s. ꝙ motꝰ eoꝝ nõ ĩueniunt̃ posteriores eoꝝ a foꝛmis ₰m tp̃s sicut de alys motibꝰ.

Motoꝛ ꝛ motũ ĩ el'ntis dñt a motis ꝛ motoribꝰ ĩ aĩalibꝰ. vide supꝛa. 22.

¶ Et iõ errauit Joãnes ꝙ ĩuẽti sunt motꝰ in suba sine poª accñti ₰z tp̃s exñte ĩ suis subys: ꝛ dcm̃ fuit ei ꝙ poª p̃cedẽs h̃ motũ nõ ẽ in moto nisi violẽte: ꝛ ẽ ĩ ea re ex q̃ fit mota res. U.g. ꝙ poª ad motuz ignis in loco nõ ẽ in igne: sz ĩ illo ex q̃ ignis fit vt oleo aut igne aut ligno.

Erroꝛ Joã. grãmatici ꝓ q̃ vide. s. ph. cõ. 4.

¶ Cũ q̇dẽ igit̃ fiat ex aq̃ aer ꝛ ex graui leue venit in sursum. Simul aũt ẽ leue ꝛ nõ ampliꝰ fit: ₰z ibi est. Manifestũ itaq3 ꝙ potẽtia ens in actuz iens venit illuc: ꝛ ad tãtũ ꝛ tale vbi endelechia ẽ ꝛ quãti ꝛ q̃lis. Eadẽ ãt cã ꝛ eiꝰ qd̃ iã exñtia ꝛ entia terrã: ꝛ ignẽ moueri in ea q̃ ipsoꝝ loca nullo ĩpediente. Eteni nutrimẽtũ cũ ꝓhibẽs ꝛ sanabile cuz retinẽs nõ sit fert̃ ꝯfestĩz. Mouet aũt: ꝛ qd̃ a pricipio fecit: ꝛ ĩpedimẽtũ remouẽs aut vñ resiluit: queadmodũ dcm̃ est ĩ pꝛimis ₰monibꝰ in q̇bꝰ determiauimꝰ ꝙ nihil hoꝝ seip̃m mouet. Ꝓpt̃ quã igit̃ cãz fert̃ latoꝝ vnũq̇dq3: ꝛ ferri in suiipsiꝰ locũ q̇d est: dcm̃ ẽ.

¶ Reuertamur mõ ꝛ dicamꝰ ꝙ cuz aq̃ transmutat̃ in aerẽ: tũc trãsmutabit̃ ð grauitate ad leuitatẽ. Deide mouet̃ ad supius: ꝛ tunc dicet̃ ip̃z eẽ leue in illo loco: nõ qꝛ fiet leue: sed qꝛ est leue illic. Et si ita sit manifestũ est

ꝙ aq̄ fuit leuis in potētia: deide transmutať quousqꝫ fiat i actu ⁊ supi⁹: ⁊ mouebiť illic in aliq̄ mēsura de q̄litate ad q̄ꝫtitateʒ. Dico aūt locū ad quē est poſſe ire ⁊ ad q̄ꝫtū de eo ⁊ ad quale. Iſta igiť est cā mot⁹ aque ⁊ terre ad sua loca cū nihil ipediuerit. Nutribile .n. ⁊ sanabile cū a nullo ipediunť statiʒ tendent ad sanitatē ⁊ nutrimētuʒ. Et oē mobile p̄io moueť a re agente: aut a re mouente ipediēs ⁊ auferēte ipʒ obstaculū ex corā ei⁹ qꝺ ipediť: sicut diximꝰ in p̄dictis tractatib⁹. ꝙ oē corp⁹ mobile qꝺ hʒ motū localē ab altero moueť: nō ex se. Iā igiť declarauim⁹ q̄ de cā moueť oē mobile: ⁊ qua de cā vnūquodqꝫ elītoꝝ mouetur ad suum locū.

25 ¶ In h̄ caplo vult pficere ſmonē de mō mot⁹ elītoꝝ ⁊ oñdere q̄uo mouenť: ⁊ determīare ꝙ nō mouetur ex se in rei v̄itate: sʒ ex extrīſeco. ¶ Et.d. reuertamur igiť ⁊c̄.i. ad loquēdū d̄ motib⁹ istoꝝ corpoꝝ grauiū ⁊ leuiū: ⁊ ad pficiendū ſmonē de eis demr̄ando q̄uo moueť hec corp̄a: ⁊ q̄ ē mā isti⁹ mot⁹: ⁊ q̄s ē istoꝝ verus motor necio. ¶ D.d. ⁊ dicam⁹ ꝙ cū aq̄ ⁊c̄.i. māife^m est p se: ꝙ cū aq̄ fit aer ⁊ statiʒ trāſmutať d̄ grauitate in leuitatē ⁊ de iferiori ad supi⁹ isimľ. ⁊ p h̄ qꝺ.d. deide mouebiť ad supi⁹. nō itēdebat dicere ſm tp̄s seu ſm cāʒ ⁊ cātū.i. ꝙ mot⁹ ei⁹ ad supi⁹ est cātus a sua leuitate. ¶ D.d. ⁊ tūc diceť ipʒ eē leue ⁊c̄. ⁊ h̄ nō ē nisi hʒ suū motū in actu ad illū locū nō hʒ ꝙ fit leue añ suā trāſlationē ad illū locū: sʒ q̄ꝛ nō fit leue nisi cū trāſferť ad illū locū. ¶ Et itēdebat ostēdere p h̄ dr̄iaʒ iter illū motū i loco ⁊ alios mot⁹ locales q̄ sunt aīaliū. Aīal.n. ē aīal q̄ꝫuis nōdū moueať: ⁊ h̄ dico eēntialr̄. Iſta aūt nō sūt grauia neqꝫ leuia donec sint i istis locis nisi accn̄talr̄ cū ab aliq̄ ꝓhibeť. ¶ Et cū narrauit ꝙ hec corp̄a cuʒ cōpletā habuerit formā: cōpletū hēbūt motū in vbi.s. ꝙ insiľ hn̄t formā ⁊ vbi. ⁊.d. ⁊ si ita sit: māife^m ē ꝙ aq̄ sit in po^a ⁊c̄.i. ⁊ cū manife^m est de istis corp̄ib⁹ ꝙ q̄ñ acq̄sierit aliq̄ꝫ p̄tē forme statiʒ acq̄rēt aliq̄ꝫ p̄tē vbi: ita ꝙ cū for^a cōplebiť: cōplebiť vbi. māife^m ē ꝙ po^a i istis ad formā ⁊ vbi est in eodē subto.s. corp̄e a q̊ est gn̄atio. V.g. ꝙ aqua fuit in po^a leuis ⁊ supi⁹: ⁊ cū fit ignis fit leuis ⁊ supi⁹ in actu insiľ: ⁊ po^a ad vtrūqꝫ insiľ fuit in aq̄ nō in igne moto ad supius: nisi accn̄talr̄ ecōtrario aīalibus. ¶ D.d. ⁊ mouebiť illic ſm aliq̄ꝫ mēsurā q̄ꝫtitatis ⁊ q̄litatis.i. ꝙ cū pficieť gn̄ō pficieť mot⁹ ad superi⁹ ſm q̄ꝫtitatē ⁊ q̄litatē ꝓp̄iā. ¶ D. exposuit h̄ ⁊ narrauit de q̄litate ⁊ q̄ꝫtitate. ⁊.d. Dico aūt locuʒ ad quē poſſe ē ⁊c̄.i. ⁊ itelligo p q̄ꝫtitatē finē loci ad quē ē poſſe vt illud motuʒ moueať ⁊ ad q̄ꝫtū mouebiť illi⁹ loci: ⁊ itelligo p q̄litatē sitū.s. suū locū ꝓp̄iū corp̄is continētis ipm qꝺ est vbi illi. Omne.n. motuʒ hʒ ex istis reb⁹ res termiatas. V.g. ꝙ cū aq̄ fiet aer mouebiť ad locū q̄ ē sub loco ignis: ⁊ ad q̄ꝫtitatē termiatā ſm suā leuitatē: ⁊ recipiet de corp̄ib⁹ ꝯtigētib⁹ corp̄a termiata. Nō.n. oē qꝺ moueť: moueť ad quēlibet locū: neqꝫ ad q̄ꝫlibet p̄tē vni⁹ loci i igne neqꝫ recipit de corp̄ib⁹ ꝯtigētib⁹ qꝺlibet corp⁹. ¶ D. cū.d. h̄ igiť cā mot⁹ aq̄ ⁊ terre ad sua loca ⁊c̄.i. ꝙ motor eoꝝ ad sua loca ē illud qꝺ eis dat subas: ⁊ ē gn̄ās ⁊ agēs: ⁊.d. ꝙ cū nō fuerit ipediēs: q̄ꝛ cū aliq̄d ipediret: tūc eēt illic ali⁹ motor p accn̄s: ⁊ remouēs illud ipediēs: ⁊ tūc lapis ⁊ alia elīta assimilanť eis q̄ moueť p se. ¶ D.d. nutribile.n. ⁊ sanabile ⁊c̄.i. ꝙ ita est in acq̄sitiōe forme: ⁊ vbi in lapide ⁊ gn̄ante insiľ: sic in acq̄sitiōe forme ꝓueniētis a cibo ⁊ nutrim̄to i mēbro nutribili ⁊ sanitatis isiľ. Cib⁹.n. est mā isti⁹ for^e mēbri ⁊ mā ēt sue sanitatis. Sic igiť v̄tus q̄ gn̄āt cibū dat vtrūqꝫ ⁊ insiľ.s. formā ꝓueniētē in mēbro a nutrimēto: ⁊ sanitatē: ita ē de for^a corp̄is grauis ⁊ leuis ⁊ de vbi: sʒ tm̄ mō dr̄nt in h̄ ꝙ poſſe ē in istis corp̄ib⁹ vt for^a acq̄rať ⁊ ꝓhibeať in accn̄te qꝺ ē vbi: ⁊ h̄ nō ē poſſe in sanitate cū acq̄sitōe for^e ꝓueniētis in mēbro a nutrimēto: nisi illa for^a sit necio diminuta. ¶ D.d. statiʒ mouebunť ad sanitatē ⁊ ad nutrimentū ⁊c̄.i.q.d. q̄ñ recipiēs formā corp̄is leuis ⁊ recipiēs eius vbi: cū nullū fuerit ꝓhibēs statiʒ mouebiť vtrūqꝫ recipiēs a gn̄ante p formā corp̄is leuis ⁊ ei⁹ vbi: ⁊ recipiēs fuit h̄ positū. dico āt hʒ p̄parationē: ſm v̄o subʒ sūt idē: ⁊ vnū eoꝝ p̄cedit alteꝝ in eē nō i tp̄e.s. ꝙ p̄paratio q̄ est in subto ad recipiēdū formā corp̄is leuis aut grauis p̄cedit p̄paratiōeʒ q̄ ē in illo subto ad acq̄rēdū vbi in actu: sic ē de for^a ꝓueniēte i mēbro: ⁊ a nutrimēto in mēbro ⁊ sanitate. Recipiēs āt formā aīalis ⁊ ei⁹ motū sunt duo: ⁊ iō aīal moueť eēntialr̄ ex se: ⁊ ē dicere nutrim̄tū for^aʒ ꝓueniētē i mēbro a cibo. ¶ D.d. hec igiť ē cā mot⁹ terre ⁊c̄. ꝙ cā gn̄āns ⁊ agēs eas ē cā motus ad loca eoꝝ: nisi aliq̄d ipediat. ꝙ si fuerit: tūc recessus ipedim̄ti erit cā mot⁹ ei⁹ p accn̄s: ⁊ tūc formē istoꝝ erūt mouētes ēt p accn̄s: ⁊ assimilabunť ēt eis q̄ mouenť p se. ¶ D.d. cib⁹.n. recipiēs sanitatē ⁊c̄.i. vt cib⁹ ⁊ sanitas q̄ isiľ vadūt ad nutrimētū ⁊ ad sanitatē a v̄tute nutritiua.s. q̄ꝛ fit for^a mēbri sani: ⁊ q̄ꝛ in oī mobili ꝯtigit p̊ vt moueať a suo motore: ⁊ ꝯtingit 2° vt moueať a recessu ipediētis. ⁊ h̄ cōe ē oīb⁹ motibus corpoꝝ grauiū ⁊ leuiū ⁊ alioꝝ mobiliū nāliū: ⁊ h̄ iā decľatū ē in phȳcis. fecit de h̄ rememoratiōeʒ. Et.d. ꝙ omne mobile nō moueť ⁊c̄.i. ⁊ iā decľauim⁹ p̊us ꝙ oē mobile p̊ moueť a motore: ⁊ 2° ab auferēte ꝓhibēs. ¶ Et in h̄ loco est itellīdū p motū ois trāſmutatio trāſmutationū q̄tuor: sʒ ipediēs i alijs mo^tib⁹ non pōt ꝓhibere accn̄s ꝯn̄s formā sine for^a: nisi tm̄ i motib⁹ istoꝝ corpoꝝ simpliciū. Impediēs.n. in eis pōt diuidere inter formā ⁊ accn̄s ⁊ ꝯn̄s eā. V.g. ꝙ lapis ꝓhibeť a motu ad iferi⁹: sʒ nō ꝓhibeať a forma. Illud āt qꝺ moueť ad nutrim̄tū ⁊ sanitatē: ipoſſe est vt ꝓhibeať a sanitate absqꝫ nutrim̄to: sʒ ab vtroqꝫ ꝓhibeať: aut a neutro: ⁊ silr̄ ē in suba: ⁊ itēdit p p̄dictos tractat⁹: tractat⁹ phȳcos. Tractat⁹.n. illi sūt q̄ sūt p̊ legēdi i hac scia. ¶ D.d. ⁊ iā diximꝰ ꝙ oē corp⁹ mobile p locū ⁊c̄. itēdit qꝺ iā decľauit in istis tractatib⁹: ꝙ oē corp⁹ qꝺ moueť in loco absqꝫ altero mouetur aut ab extrīſeco: aut a p̄n° exn̄te i eo alio a moto. nihil.n. ē ꝙ cū idē sit motor ⁊ mouēs vt Plato dicebat: ⁊ h̄ iā decľauit duob⁹ locis i 7° phy^r. sʒ firmi⁹ in 8°. In 7°.n. fundauit decľationē ꝯcedēdo p̄^m motū. q. māifestū ē p se. D. posuit: ꝙ cū aliq̄ p̄s moti geuerit neċe est vt totū q̄escat. D. ꝯclusit ꝙ neċe ē vt motor sit a moto. In octauo aūt declarauit ꝙ in oī moto p se ē motor p se. D. decľauit ꝙ ipoſſe est vt aliq̄d moueať p se: ita ꝙ motor sit idē cū moto. ¶ D.d. iā igiť declarauim⁹ q̄ de cā ⁊c̄. intēdit p cām: cāʒ finalē. Cā eni finalis in motib⁹ istoꝝ elītoꝝ sunt loca ꝯuenientia: ⁊ sunt aliq̄ mō for^e cū sint q̄si pfectiua. ¶ D.d. ⁊ q̄ de cā moueť qꝺlibet ⁊c̄.i. cā agēte motū cuiuslibet istoꝝ ad suū locū.s. cā formali: ⁊ determīauit cāʒ p̄p quā

Documētuʒ

Idē.8.phy. cō.4.⁊.32.

quã ista loca sunt finis: ⁊ est ꝙ illud ad qđ mouet̃ oẽ mobile est sĩle ei ad qđ ista mouent̃: qm̃ cũ in decla tiõe ista vsus ẽ ꝓpõne vlĩ: ⁊ dedit in h cãz vlẽz: ⁊ est cã ꝑꝑ quã trãsmutat̃ oẽ trãsmutabile in illud in qđ trãsmutat̃: icepit p̊ determiare hãc vlẽz ꝓpõnẽ: deinde declare suã intentionẽ.s.cãm ꝓpriã motibꝰ istoꝝ corpoꝝ in loco. q̃si igit̃.d. iã igit̃ declauimus cãz ꝑꝑ quã oẽ trãsmutabile trãsmutat̃ ĩ illud in qđ trãsmutat̃: ⁊ ẽ cã ꝑꝑ quã h corpa mouent̃ ad sua loca: sʒ sua intẽtio nõ fuit in h ꝯmone declare cãz trãsmutationis vlẽm: sʒ tñ declauit eã ex q̊ intẽdebat declare de motibꝰ istoꝝ corpoꝝ. ❡ Et Arist. ꝯmo h fundat̃ sup duas ꝓpões. Quaꝝ vna ẽ ꝙ h corpa trãsmutabilia sunt. Scđa ẽ ꝙ oẽ trãsmutabile trãsmutat̃ in sĩle. g̊ h corpa trãsmutant̃ in sĩle. ⁊ q₂ manifestũ ẽ ꝙ h corpora mouent̃ ad loca ꝓpa. fuit oñsũ ꝙ ista nõ trãsferunt̃ ad ista loca: nisi inq̃ztũ sunt sĩlia ⁊ ꝑfectiua. h igit̃ ẽ itẽtio istiꝰ capl̃i. ❡ Et pot̃ itelligi ꝑ h qđ.d. iã igit̃ determiauimꝰ q̃ de cã fuit motꝰ.i. istoꝝ corpoꝝ. ⁊ ꝑ h qđ.d. ⁊ q̃ de cã mouet̃ vnũqđq₃ elñtoꝝ ad suũ locũ.i. ad qualitatẽ motꝰ vniuscuiusq₃ eoꝝ ad suum locũ: ⁊ ex quo est iste motus. Jã.n. ostẽdebat de istis motibus: ex quo fiunt: ⁊ q̃re ⁊ q̃uo mõ. Cap. II.

Alia expõ.

Quid graue simpliciter. Quid leue simplr̃.

Differẽtias igit̃ aũt ⁊ accñtia circa ipsa nũc dicamꝰ. Primũ igitur deẗminatũ sit queãdmodũ videt̃ oibꝰ: graue qdẽ simplr̃ id eẽ qđ oibꝰ s̃bstat: leue ãt qđ oibꝰ supeminet. Simplr̃ aũt dico in genꝰ respiciẽs: ⁊ in ea in qbꝰ nõ ambo existũt. q̃le videt̃ ignis qdẽ q̃cũq₃ magnitudo sursum lata si nõ existat ꝓhibẽs alteꝝ: ẗre ãt deorsũ eodẽ mõ. Et velociꝰ qđ pl̃s. ❡ Volumꝰ mõ dicere diuersitatẽ grauis ⁊ leuis ⁊ accñtia ꝯtigẽtia eis. Jncipiamꝰ prio ⁊ narremꝰ de graui ⁊ leui: ⁊ diffiniamꝰ ea diffõne manifesta: dicendo ꝙ graue simplr̃ est illud qđ descendit sub oibꝰ corpibꝰ: ⁊ leue simplr̃ ẽ illđ qđ natat sup oia corpa. Et itelligo ꝑ simplr̃ genꝰ: ⁊ oẽ qđ nõ hẽt cõicationẽ cũ istis duabꝰ virtutibꝰ: sic ignis. Videmꝰ.n. ꝙ q̃libet q̃ztitas ignis mouet̃ ad superiꝰ nisi aliqd ipediat: ⁊ q̃libet q̃ztitas terre ad iferiꝰ. Et q̃zto magis erit ignis maioꝛ: tanto velociꝰ mouebit̃ ad supiꝰ.

26 Cum declarauit cãz ꝑꝑ quã leue est leue: ⁊ graue est graue: icepit diffinire ea ⁊ dare cãs accidẽtiũ in eis. ❡ Et.d. volumꝰ mõ dicere ⁊c̃.i. ⁊ cũ iaz diximꝰ cãs extrĩsecas ab eẽntia grauis ⁊ leuis ꝑꝑ q̃s ꝯtigit vt hñs grauitatẽ sit graue: ⁊ hñs leuitatẽ sit leue: mõ volumꝰ dicere q̈ditatẽ grauis ⁊ leuis ⁊ ꝑficere ex h cãs accñtiũ apparẽtiũ ex eis ĩ corpibꝰ simplicibꝰ ⁊ cõpositis. ❡ D.d. ⁊ icipiemꝰ p̊ narrare de graui ⁊ leui ⁊c̃.i. ⁊ p̊ diffiniemꝰ graue ⁊ leue simplr̃ distictiõibꝰ manifestis ꝑ se. D. ibimꝰ postmodũ ad diffiniẽdũ graue ⁊ leue ꝯʒ cõꝑatiõez ad dictas cãs oium accñtiũ apparẽtiũ in spẽbꝰ grauis ⁊ leuis simplr̃: ⁊ ꝯʒ cõꝑatiõez simpliciũ ⁊ cõpositoꝝ: ⁊ cũ h ꝓmisit: icepit dare diffões. ❡ Et.d. Dicamꝰ igit̃ ꝙ graue simpliciter est illud ⁊c̃.i. ꝙ diffõ grauis simplr̃ est illud qđ nãlr̃ q̇escit sub oibꝰ corpibꝰ: leue simplr̃ ẽ illđ qđ q̇escit nãlr̃ sup oia corpa: qm̃ ãt aliq̃ corpa sunt hꝰ: declatũ ẽ supiꝰ. Declatũ est.n. ꝙ terra q̇escit sub oibus corpibꝰ: q₂ mouet̃ ex oibꝰ ꝑtibꝰ mũdi ad mediũ: ⁊ silr̃ est declatũ corpꝰ eẽ nãlr̃ sup oia corpa q̃ recte mouent̃.s. ignẽ: ⁊ iã descripsit supiꝰ graue ⁊ leue alia descriptõe: ⁊ ẽ ꝙ graue ẽ illud qđ mouet̃ ad mediũ: ⁊ leue qđ mouet̃ a medio: sʒ he descriptiões q̃s mõ d. magis appropiquãt v̾itati: q₂ motꝰ nõ accidit eis: aut a medio: aut ad mediũ: nisi post violẽtiã. Quies aũt leuis sup oia corpa ⁊ grauis sub oibꝰ corpibꝰ est eis nãlr̃: ⁊ iõ ista diffõ magis mõstrat nãs eoꝝ: ⁊ in istis diffõnibꝰ ĩ loco dr̃iaꝝ accipiunt̃ actões ꝓueniẽtes ab eis cũ dr̃ie lateãt. ❡ D.d. ⁊ itellĩdo ꝑ simplr̃ genꝰ.i. ⁊ itelligo ꝑ simplr̃ leue in gñe.s. in loco q ẽ genus oiuʒ locoꝝ nõ in aliq̊ loco q assimilat̃ gñi. ❡ D.d. ⁊ oẽ qđ nõ hʒ cõicationẽ cũ istis ⁊c̃.i. ꝙ graue ⁊ leue simplr̃ est illud in quo nõ inueniunt̃ due poᵉ insĩl.s. grauitas ⁊ leuitas: vt in aq̃ ⁊ aere. ❡ Et nõ ẽ itelligẽdũ ex h qđ.d. ꝙ due poᵉ existunt insĩl in his medys queãdmodũ ꝯ̃ria existũt in medio. V.g. sicut albũ ⁊ nigrũ existũt ĩ rubeo: qm̃ si eẽt ita: tũc aq̃ ⁊ aer cõponerent̃ ex terra ⁊ igne. Sʒ est intellĩdũ ꝙ due poᵉ existũt in eis ꝯm cõꝑationẽ ex q̊ nõ seq̃t̃ vt sint cõposita. Aq̃.n. nõ dr̃ leuis nisi in cõꝑatiõe ad locuz terre: ⁊ grauis ꝯm cõꝑationẽ ad aerẽ. vñ ipsa in se hʒ vnã nãz simplicẽ: queãdmodũ de aliq̃ re dr̃ ipm eẽ dxtrũ ⁊ sinistrũ in respectu diuersoꝝ: ⁊ ipsa in se hʒ vnã nãm simplicẽ nõ cõpositã. Media võ q̃ nõ dñr ꝯm cõꝑationẽ sũt cõposita ex extremis ꝯ̃rys: ꝯm h igit̃ itellĩdũ ẽ meᵐ in aq̃ ⁊ aere. ❡ D.d. sic ignis ⁊c̃.i. ꝙ ignis nõ inuenit̃ leuis in respectu alicuius loci: ⁊ grauis in respectu alicuiꝰ loci: sʒ q̃libet ꝑs eiꝰ semper mouet̃ ad supremũ: ⁊ iõ dr̃ leue simplr̃: ⁊ silr̃ de terra. ❡ D.d. ⁊ q̃zto magis fuerit ignis maioꝛ ⁊c̃.i. ⁊ signũ ꝙ ignis ẽ leuis sine aliq̃ g̃uitate ẽ. ꝙ q̃zto magis ignis erit maioꝛ tãto erit velocioris motus. ⁊ si ignis eẽt cõpositꝰ ex leuitate ⁊ grauitate nõ ꝯtigit h. Proportio.n. grauis ⁊ leuis ad leue in vtroq₃ corpe.s. magno ⁊ ꝑuo eẽt eadẽ: cuʒ aũt ĩ eo nõ iuenit̃ nisi sola leuitas: ꝯtingit vt q̃zto magis ignis fuerit maioꝛ tãto magis poᵃ eiꝰ erit maioꝛ ⁊ econuerso: ⁊ ex h dedit signum.s. ꝙ cũ poᵃ magni ⁊ parui eiusdẽ rei fuerit diuersa: ꝯtinget vt potẽtia illius rei sit simplex.

An dr̃ie latẽt actiões ꝓuenientes ab eis poni pñt in diffõnibꝰ loco earum. Jđ.s̃. ꝯ.6. ⁊ 7° met. 41. ⁊ 8° met. ꝯ.5. ⁊ 5° phy. ꝯ.10.

Documẽtuʒ Cõtraria existũt ĩ medio. Jđ.5. ph. 6. 19. 52. ⁊. 10. me. 23. ⁊. 2. đ aia. 95. 105. p̊ phy. 56. ⁊ 12. meta. ꝯ.6.

Mediũ duplex. ꝯʒ cõꝑationẽ ⁊ nõ ꝯʒ cõꝑatiõez.

❡ Alr̃ ãt graue ⁊ leue qbꝰ ambo existũt. Et eni sup̾ferunt̃ qbusdã ⁊ substãt: queãdmodũ aer ⁊ aq̃. Simplr̃ qdẽ.n. neutꝝ hoꝝ graue aut leue. Terra qdẽ.n. ambo leuiora: supereminet.n. ipsi q̃cũq₃ ipsoꝝ ꝑticl̃a. Jgne ãt grauiora: substat.n. ipsoꝝ q̃ztacũq₃ vtiq₃ sit ꝑticl̃a. Ad seipa simplr̃: h qdẽ g̃ue: h aũt leue. aer qdẽ.n. q̃ztuscũq₃ vtiq₃ sit supeminet aq̃. Aq̃ ãt q̃ztacũq₃ vtiq₃ sit aeri s̃bstat. ❡ Et ẽt leue ⁊ graue alio mõ.s. ꝯʒ cõꝑatiõez. Corpꝰ.n. ẽ graue ⁊ leue diuersimode. Videmꝰ.n. aliq̃ corpora grauiora igne natãtia sub eo. qm̃ ꝑs eoꝝ descẽdit sub igne. Et ꝯm h aer dr̃ leuis simplr̃: ⁊ aq̃ grauis simplr̃ ꝯʒ cõꝑatiõez vniꝰ ad alteꝝ. Qm̃ q̃libet pars aeris natat super aquã: ⁊ q̃libet pars natans

ſuper aquam deſcendit ſub aere.

27 ¶ Cū dedit diffōnē grauis ꝛ leuis ſimpl'r: vult modo dare diffōnē grauis ꝛ leuis ẜm cōparationē. ¶ Et.d.ē ēt graue ꝛ leue alio mō.i.nō ſimpl'r. Simpl'r.n.dī illud qḋ dī ẜm cōparationeꝫ ad oēs res ꝛ ad oīa loca. ¶ D.d.corp⁹.n.dī graue ꝛ leue diuerſis modis.i.corpus.n.dī leue ꝛ graue modis duob⁹. Quoꝝ vn⁹ ē ſimpliciter ꝛ ħ aut ad ea q̄ ſunt ſub eo: vt aer: aut ad ea q̄ ſunt ſupra ſe: vt aq̄. Ali⁹ vō ẜꝫ cōparatōeꝫ vt ad illud qḋ ē ſupra ipm: vt aer i reſpectu ignis q eſt aliqḋ graue: ꝛ aq̄ in reſpcū terre q̄ eſt aliqḋ leue. ¶ Et cū.d.ꝛ graue ꝛ leue īueniunt̄ duob⁹ modis ſimpl'r: ꝛ ẜꝫ cōparationē: induxit teſtimoniū a ſenſu ſup cōpatiuū: ꝛ.d. videmus.n.aliq̄ corpa ꝛc̄.i.corpa aerea. Aer.n.ꝛ corpora in qb⁹ ṗualet aer īueniunt̄ natātia ſup aq̄ꝫ ꝛ terrā ꝛ deſcēdētia ſub loco ignis. Declatū eſt.n.rōne ꝙ ignis natat ſup oīa corpa: ſic ēt ē declatū ꝙ terra qeſcit ſub oīb⁹ corpib⁹: qm̄ aūt media grauia ſunt ꝛ leuia manifem ē ſenſui. ¶ D.d.ꝛ ẜꝫ ħ dī aer leuis ſimpliciter ꝛc̄.i.ꝛ pōt bn̄ aliqs dicē de vtroqꝫ iſtoꝝ medioꝝ eē graue ſimpl'r i reſpcū corpis ſupioris ꝛ leue ſimpl'r in reſpcū īferioris. Qm̄ ſic diximꝰ ꝙ ignis eſt leuis ſimpl'r.i.in reſpcū oīuꝫ: ſic poſſum⁹ dicē in aliq̄ medioꝝ qḋ ē graue ꝛ leue in reſpcū ſupioris aut īferioris. Qm̄ iſti duo modi i rei v̄itate dn̄r ẜꝫ cōparationē: ſꝫ vn⁹ dī in reſpectu oīuꝫ: ꝛ ſcḋs in reᵘ q̄rūdā: ꝛ iſte vocat̄ cōpatiuus: ꝛ ali⁹ abſolut⁹: ſꝫ ħ noīatio pōt mutari: cū vtrūqꝫ ſit ẜm cōpatiōeꝫ. ¶ Et cū narrauit ꝙ graue ꝛ leue cōparatiua pn̄t dici ſimpl'r in reᵘ corpis ad qḋ cōpant̄ dedit cām in ħ. ¶ Et.d.qm̄ q̄libet ps aeris natat ſup aquā ꝛc̄.i.ꝛ rectū eſt dicere cōparatiue eſſe abſoluta in reᵘ corpis ad qḋ cōpant̄: q2 dicere eſt graue aut leue ſimpl'r: cū q̄libet ps illi⁹ qeſcit ſub oīb⁹ aut natat ſup oīa: ꝛ cuꝫ q̄libet ps grauis ꝛ leuis ẜꝫ cōpationē deſcēdit aut natat ſup illud corpus ad qḋ cōpat̄: bn̄ poſſum⁹ dicere ipꝫ eē leue ſimpliciter: aut graue ſimpl'r. U.g. queādmodum poſſumus dicere ignē eē leue ſimpl'r: q2 q̄libet ei⁹ ps natat ſup tria elm̄ta. poſ'e ē ēt dicē aerē eſſe ſimpl'r leuē: cū q̄libet ps ei⁹ natat ſup aq̄ꝫ: ꝛ grauē ſimpʳ i reᵘ ignis: ꝛ oīa iſta.d.adōm̄ranm ꝙ vterqꝫ mod⁹ ē ex ca° relōnis.

¶ Qm̄ aūt ꝛ alioꝝ ħ qdē hn̄t ḡuitatē: ħ āt leuitatē: māifeſtū q2 hoꝝ qdē cā oium ē dn̄a in ſimplicib⁹ aſſignata. Scḋm.n. ꝙ illa ſortit̄: ħ qdē plus: ħ aūt min⁹: erunt hec qdē leuia: ħ aūt grauia corpoꝝ. Quare de illis dicenduꝫ. Alia.n. ſequunt̄ prima. Qḋ qdē dicebamus oportere facere: ꝛ ṗṗ plenuꝫ graue dicentes: ꝛ ṗpter vacuum leue.

¶ Et dicam⁹ ꝙ cū oīa hn̄t grauitatē aut leuitatē nec̄e eſt vt prima corpa ſint cāe grauitatis aut leuitatis eoꝝ. ſꝫ dn̄t in ħ: ꝙ hec ſunt grauiora: hec aūt leuiora ẜm multitudinē: aut paucitatē q̄ ē in eis ex primis corporib⁹. Et ſi ita ſit: ꝛ q̄daꝫ corpa cōpoſita ſunt grauia ꝛ q̄dā leuia ṗṗ prima corpora: opꝫ nos determinare prima corpora. Cōpoſita eniꝫ ꝯſequunt̄ ea: ſicut diximus ſuperi⁹. Et opꝫ dicentes ꝙ cauſa leuitatis eſt vacuuꝫ: ꝛ cā grauitatis eſt plenuꝫ: determinare prius qd ſit vacuum ꝛ quid ſit plenum.

¶ Cū dedit eēntiā grauis ꝛ leuis: remāſit ei dare cās accn̄tiū appētiū in cōpoſitis ṗṗ ſimplicia: ꝛ iſta via volebāt ṗcedere antiq ſꝫ nō potuerūt. dicētes enim vacuū eē cām leuitatis: ꝛ plenū cauſaꝫ grauitatis laborāt in dādo cās accn̄tiū apparētiū in reb⁹ grauib⁹ ꝛ leuib⁹ ex hoc mō: ꝛ ſil'r dicētes multitudinē ꝛ paucitatē partiū eē cās grauitatis ꝛ leuitatis. Et cū ipſe iā deſtruxit ẜmonē iſtoꝝ.d. ꝙ ex ẜmone eius in natura iſtoꝝ pōt qs ṗficere cās eoꝝ q̄ appent in rebus grauib⁹ ꝛ leuib⁹. ¶ Et.d.ꝛ dicam⁹ ꝙ cū oīa hn̄t grauitatē ꝛ leuitatē.i.ꝙ cū oīa cōpoſita ſunt aut grauia aut leuia: ꝛ cā grauitatis ꝛ leuitatis eoꝝ eſt grauitas ꝛ leuitas ſimpliciū ex qbus cōponunt̄: neceſſe eſt vt diuerſitas cōpoſitoꝝ in grauitate ꝛ leuitate ṗueīat ex diuerſitate ſimpliciū in multitudine ꝛ paucitate. ¶ Et hoc ītendit cū.d.ſꝫ in hoc dn̄t.ſ.ꝛ ītelligendū eſt hoc per diuerſitateꝫ duos modos.ſ. ꝙ cōpoſitoꝝ hec ſunt grauia: ꝛ hec ſunt leuia: in eodē loco aut i diuerſis. Cā aūt ṗṗ quā hec ſunt grauiora iſtis in eodē loco manifeſta eſt. U.g. q2 aurū nō eſt graui⁹ argēto: niſi q2 cōſtat ex partib⁹ plurib⁹ terreſtrib⁹ q̄ꝫ ex qb⁹ ꝯſtat argentū. Et q2 iſte modus eſt manifeſt⁹: fuit dimiſſus ab Ariſt. ¶ In ſcḋo aūt eſt ꝯſideratio.ſ. q̄re quedā corpora ſunt grauiora qbuſdā in locis diuerſis: ꝛ ħ eſt cui⁹ cauſaꝫ vult mō dare Ariſt. ꝛ iō ītelligēdū eſt per ħ qḋ.d. in multitudine ꝛ paucitate q̄titatē ꝛ numerū reꝝ grauioꝝ ꝛ leuioꝝ. ¶ D.d.ꝛ ſi ita ſit ꝛc̄.i.ꝛ ſi cā grauitatis ꝛ leuitatis exn̄tiū in cōpoſitis corpibus ſit grauitas ꝛ leuitas exn̄tes in ſimplicibus. opꝫ ipꝫ q vult dare cāꝫ grauitatis ꝛ leuitatis in corpib⁹ cōpoſitis dicē qd ſit grauitas ꝛ leuitas in primis corpib⁹. Et q2 antiq dederūt cauſaꝫ grauitatis ꝛ leuitatis in corpib⁹ cōpoſitis.ſ. vacuū ꝛ plenū: ꝛ dimiſerūt dicere ṗus quid eſt vacuū ꝛ quid eſt plenū. reprehendit eos: ꝛ.d.ꝛ opꝫ dicentes ꝛc̄.

¶ Accidit vtiqꝫ non vbiqꝫ hec grauia videri eſſe ꝛ leuia ṗṗ prioꝝ dn̄aꝫ. Dico āt puta in aere qdē graui⁹ erit cētuꝫ libraꝝ lignū plūbo vni⁹ libre: in aq̄ aūt leui⁹. Cauſa autē q2 oīa grauitatē hn̄t ṗter ignē: ꝛ leuitatē preter terrā. Terrā igit̄: ꝛ q̄ terre plurimū hn̄t vbiqꝫ grauitatē hēre nec̄iuꝫ: aquā āt vbiqꝫ ṗterq̄ꝫ in terra: aerē aūt ſil'r ṗterq̄ꝫ in aq̄ ꝛ terra.

¶ Reuertamur igit̄ ꝛ dicam⁹ ꝙ accidit oīb⁹ corporibus compoſitis: vt nō in oī loco ſint grauia ꝛ leuia ṗṗ diuerſitatem primoꝝ corpoꝝ. U.g. ꝙ lignū pōderis cētuꝫ libraꝝ ē in aere graui⁹ plumbo duaꝝ libraꝝ ꝛ in aq̄ leuius. Et cā eius eſt ꝙ oīa cōpoſita corpora hn̄t grauitatē niſi ea q̄ ſunt ex igne: ꝛ oīa habēt leuitatem niſi ea q̄ ſunt ex terra. Et ſi ita ſit: neceſſe eſt vt terra ſit grauis: ꝛ oē i quo plus eſt de partib⁹ terre: erit grauius in oībus locis nec̄io. Et aq̄ eſt grauis in oīb⁹ locis niſi ea ſola que ſūt ex terra: qm̄ aq̄ natat ſuper ea. Et ſimil'r aer eſt grauis in igne: in aq̄ aūt ꝛ terra ꝛ ſuper eas eſt leuis.

¶ Cū ṗmiſit loq in cauſis coꝝ que apparēt reb⁹ grauibus 29

Graue ꝛ leue dupl'r.

uibus ⁊ leuib⁹ cōpositis ⁊ magis desideratū est sciri: q̄ꝛ q̄dā cōposita sunt grauiora q̄busdā in vno loco ⁊ leuiora in alio incepit in hoc. Et.d. reuertamur igitur ⁊c̄.i. reuertamur igit̄: ⁊ dicam⁹ ꝙ opꝫ nos q̄rere cām ꝑꝑ quā quedaꝫ corꝑa cōposita sunt grauiora q̄busdā in aliquo loco ⁊ nō in alio: vt lignū cui⁹ mēsura est .x. libre qd̄ ē graui⁹ plūbo cui⁹ mēsura ē vna libra in loco aeris: in loco aūt aq̄ econuerso. ¶ D. dedit cāꝫ in h̄: ⁊.d. ⁊ cā in h̄ est ꝙ oīa corꝑa ⁊c̄.i. ꝙ causa in h̄ est ꝙ oīa corꝑa hn̄t aliq̄ꝫ grauitatē in suis locis p̄ter ignē: ⁊ hn̄t ēt aliq̄ꝫ leuitatē in suis locis p̄ter terrā. ⁊ dixim⁹ ali⁹: q̄ꝛ nō intēdit per grauitatē ⁊ leuitatē q̄s hn̄t in suis locis illud qd̄ intēdit ꝑ grauitatē ⁊ leuitatē quas hn̄t cū fuerint ex̄ sua loca. ¶ Et cuꝫ The. ignorauit h̄.d. ꝙ ꝯtingit Aristo. dicere ꝙ elⁱ̄ta stant in suis locis violēte sic̄ stāt in locis ex̄neis vbi hn̄t grauitatē ⁊ leuitatē verā. Grauitas aūt ⁊ leuitas q̄s hn̄t in suis locis nō est nisi velocitas mot⁹ ad superi⁹ ⁊ ad iferi⁹ ab eo q̄ facit violētiā: ⁊ ꝑꝑ h̄ ꝙ h̄ hn̄t: fuit poss̄e vt lapis moueret̄ a motu expellētis postq̄ꝫ sepat̄ ab eo: vt declatū fuit: ⁊ sic grauitas q̄ ē in aere ⁊ aq̄ est maior leuitate quā hn̄t in suis locis: ⁊ iō cuꝫ aliq̄s expellit aereꝫ ad iferi⁹ facilior erit mot⁹ ei⁹ q̄ꝫ ad supi⁹: ⁊ silr̄ de aq̄. ¶ D.d. ⁊ cū ita sit terra erit grauis nec̄io ⁊c̄.i. ⁊ si ita sit. ⁊ terra ē grauis in oīb⁹ locis: necesse est vt oē corp⁹ compositū in quo terrestritas abundat magis q̄ꝫ aeritas vel aquositas sit graue in oīb⁹ locis in q̄b⁹ moueat̄ plūbū qd̄ est graue in oībus locis: q̄ꝛ terra abūdat in eo: ⁊ oē in quo dominat̄ aq̄ est graue in trib⁹ locis tm̄. s. ignis aeris ⁊ aq̄: ⁊ oē in quo aer dn̄at̄ est graue in duobus locis tm̄. s. ignis ⁊ ipsi⁹ loco. s. aeris: ⁊ sic debes itelligere grauitatē quā hꝫ elⁱ̄tū in suo loco sicut dixim⁹ supi⁹. ¶ D.d. ⁊ aq̄ est grauis in oīb⁹ locis ⁊c̄.i. ⁊ iō illud ex cōpositis in quo dn̄at̄ aq̄ est graue in trib⁹ locis: q̄ꝛ aq̄ est grauis in trib⁹ locis silr̄: q̄ꝛ aer grauis ē in loco ignis: ⁊ ēt in suo loco ꝯtīgit vt cōposita ī q̄b⁹ aer dn̄at̄ sint grauia in istis duob⁹ locis tm̄: vt lignū qd̄ natat sup aquā.

¶ In ea.n. que ipsi⁹ regiōe oīa grauitatē hn̄t p̄ter ignē: ēt aer. Signuꝫ aūt: q̄ꝛ trahit plus inflat̄ vter vacuo. Itaq̄ꝫ si aliquid aeris hꝫ plus q̄ꝫ terre ⁊ aq̄. In aq̄ q̄dē cōtingit leui⁹ eē quodā: in aere āt graui⁹. Aeri q̄dē.n. non superfert̄: aque autem superfert̄.

¶ Et dicam⁹ ēt ꝙ oīa elⁱ̄ta in suis locis hn̄t grauitatē p̄ter ignē solū: ⁊ aer in suo loco ē graui⁹. Et signū ei⁹ est vter plen⁹ vēto q̄ diuidit aerē magis q̄ꝫ vter vacu⁹. Et cuꝫ ita sit manifestuꝫ est ꝙ oē in quo de aere consistit plus q̄ꝫ de terra ⁊ aq̄: possibile ē vt in aq̄ sit leui⁹ altera: ⁊ in aere graui⁹ altero. Non.n. natat sup aerē qd̄ natat super aquā.

30 ¶ Et dicam⁹ ⁊c̄.i. declarat̄ etiā h̄ qd̄ posuimus ꝙ oīa corꝑa hn̄t grauitatē in suis locis p̄ter ignē: ⁊ q̄ꝛ h̄ est manifestū per se in terra ⁊ aq̄: cuꝫ visuꝫ sit ꝙ q̄libet pars terre ⁊ aque cū auferat̄ cadet pars q̄ est sup ipꝫ: sed hec nō manifesta sensui in aere declare icepit h̄ in eo. ¶ Et.d. ⁊ aer in suo loco est grauis: ⁊ signū ei⁹ est ⁊c̄.i. ⁊ signū ei⁹ est ꝙ pōdus vtri pleni aere q̄ꝫ pōdus vacui est grauius. ⁊ The. abnegauit hūc sensuꝫ. ¶ Et cū declarauit ꝙ aer hꝫ grauitatē in suo loco: ⁊ d. ⁊ si ita sit manifestū est ⁊c̄.i. ⁊ aer hꝫ grauitateꝫ in suo loco: ꝯtingit vt oē in quo est aer dn̄at̄ cā grauitatis ei⁹ q̄ abūdat in eo loco aeris est aer: ⁊ iō possibile est in eo vt nō sit grauis in loco aque ⁊ terre. Aer.n. q̄ abundat in eo natat sup aquaꝫ ⁊ ipedit terrestritatem q̄ est in eo descēdere. Et cū ita sit: cā igit̄ ꝑꝑ quā lignū cuius pōdus est .c. libre ē graui⁹ in aere plūbo cui⁹ pōdus due libre est: q̄ꝛ lignū ꝯstat in aere ex tribus grauib⁹: aere aq̄ ⁊ terra: sꝫ magis aere. In aq̄ āt cōponit̄ ex duob⁹ grauib⁹ ⁊ vno leui qd̄ dn̄at̄ in eo: ⁊ ideo natat sup aquā. ¶ Et The. ⁊ abnegātes aerē hr̄e grauitatē in suo loco: dicūt ꝙ cā ꝑꝑ quā lignum in aere est graui⁹ plūbo nō est: q̄ꝛ aer in suo loco est grauis: sꝫ q̄ꝛ terrestritas ⁊ aquositas q̄ sunt in eo sūt maiora q̄ꝫ terrestritas ⁊ aquositas q̄ sunt in duab⁹ libris plūbi. Sꝫ q̄ꝛ aer qui p̄ualet in eis nō ipedit terrestritatē ⁊ aquositatē a motu ad iferi⁹ in aere: ⁊ impedit eas in aq̄: ⁊ ideo lignū cui⁹ pōdus ē .c. libre fiet grauius plūbo cui⁹ pondus est due libre: nō q̄ꝛ cōponit̄ ex trib⁹ grauib⁹: sed q̄ꝛ terrestritas q̄ est in eo est maioris quātitatis terrestritate plumbi: ⁊ aer dominans in eo nō ipedit istā terrestritatē apud aerem ⁊ impedit eā apud aquā: igit̄ fit graue in aere ⁊ leue in aq̄. ¶ Nos aūt dicamus ꝙ lignū cuius pōdus est .c. libre nō fit graui⁹ plūbo cui⁹ pōdus est due libre in loco ignis: nisi q̄ꝛ cōponit̄ ex trib⁹ grauib⁹. ⁊ hoc manifestū est per se. Aer.n. hꝫ grauitateꝫ in loco ignis: ⁊ hoc est dominans in eo: ⁊ iō digni⁹ est vt iste mot⁹ in illo loco attribuat̄ tā ei q̄ꝫ alijs grauib⁹. Qm̄ aūt ꝑꝑ hoc lignū nō est graue: ēt in aq̄ manifestuꝫ est ꝑ se: ⁊ cū ita sit: qualr̄ igit̄ erit dispō in loco medio iter aq̄ꝫ ⁊ ignē. s. aerē: ⁊ necesse est vt hēat mediocrē dispōnē. oīno igit̄ erit cōpositū ex trib⁹ grauib⁹: qm̄ mediuꝫ hoc nō fit nisi ꝑꝑ diuersitatē aeris que est in eis s̄m magis ⁊ minus in grauitate. s. ꝙ aer q̄ est in eo est in loco ignis grauior se in loco suo. Qm̄ aūt aer hꝫ grauitatē ⁊ leuitatē ī suo loco s̄ꝫ modū quē dixim⁹: manifestū est ex ꝑiectis in eo: ⁊ q̄ꝛ est medi⁹ inter extrema. ¶ Et cū ita sit cā eēntialis in h̄ ꝙ minimū pondus terminatū de ligno est graui⁹ minimo pondere termiato de plūbo in aere est: q̄ꝛ lignū cōponit̄ in eo ex trib⁹ grauib⁹. Et iō nec̄e est vt terrestritas p̄ que est in ligno qd̄ p̄mo est graui⁹ plūbo termiato sit eq̄lis terrestritati que est in plūbo: ⁊ cū hoc sic esse grauius est in eo in aere. Cū.n. posuerim⁹ quoddā lignū in quo existit de terra ⁊ aqua eq̄le ei qd̄ existit in aliqua ꝑte plumbi ex eis: ⁊ dixerim⁹ ꝙ aer q̄ dn̄atur in eo in suo loco addit in motu duoꝝ grauioꝝ que sūt in eo. s. aque ⁊ terre: ⁊ cū ita sit necesse ē vt lignū non fuerit grauius plūbo p̄mo ⁊ essentialr̄ in aere nisi q̄ꝛ cōponit̄ ex trib⁹ grauib⁹. Et si inueniat̄ aliqd̄ ligniuꝫ grauius aliquo plumbo ꝑpter hoc qd̄ terrestritas ⁊ aquositas que sunt in ligno sunt maiores terrestritate ⁊ aquositate que sunt in plūbo hoc erit accn̄talr̄. cū hoc nō inuenit̄ nisi in q̄busdā rebus que sunt hꝫ: ⁊ hoc nō erit cā nisi habuerint societatē cū alia causa eēntiali: ⁊ est ꝑpter adiutoriū aeris super duo grauia in loco per grauitatē quā hꝫ in suo loco. s. q̄ꝛ cum graui fit grauius: ⁊ cū leui leuius. ⁊ q̄ꝛ hoc qd̄ cū graui fit graui⁹ magis manifestū est: necesse est vt causa eēntialis ⁊ inseparabilis in oī loco ꝑpter quā quedam sunt grauiora in aere ⁊ leuiora in aqua sit illa quā induxit Aristo. ⁊ est ꝙ ea in q̄bus aer dn̄at̄ sunt composita ex trib⁹ grauibus: sed Themistius accepit causaꝫ accidentalem loco essentialis ⁊ peccauit.

Digressio q̄rit̄ vtꝝ aer ī ꝑꝑo loco grauitatē hēat.

The. opio.

Op. Auer.

Auer. ꝯ the.

Cā erroris Themistij.

¶ Causa aūt erroris est: qꝛ cā accidentalis est manifesta p se: essentialis aūt quā dedit Aristo. est fundata super ꝓpōnes predictas ex qb⁹ cōclusit istā cām. Et cū hoc latuit Themistiū ⁊ vidit cām apparentē accidētalē: errauit ⁊ accepit ipsā loco eētialis: ⁊ ꝙ aer hȝ in se grauitatē ⁊ leuitatē aliqͣ est manifestuȝ: ⁊ qꝛ est mediū inter extrema. ¶ Et ideo exēpluȝ qđ induxit Aristo. de vtre nō fuit sustētatus sup ipm in ꝓbādo ꝙ aer hȝ grauitatē in suo loco: ſȝ induxit ipȝ ad cōfirmādū. Si igit̄ illud exēplū nō fuerit cōcessum nihil nocebit cū sit manifestū rōni: qꝛ hꝫ grauitas inueniat̄ in aere: ⁊ manifestū ē ex his que mouētur inferi⁹ in aere: ⁊ pōt dicere ꝙ cā ꝓpter quā nō apparēt inter vtrē plenū ⁊ vacuū in aere: grauitas est: qꝛ ħ latet sensum: cū sensus nō possit distinguere diuersitatē inter ista: ⁊ possit dici ꝙ si inueniret̄ aliqd in quo ꝓportio aeris ad aquā ⁊ terrā est maior ꝓportione aeris que est in vtre ad vtrē possibile erit in ħ cum ponderat̄ ⁊ fuit inclusus in eo aer vt sit grauior se cū aer nō fuerit iclusus i eo. V.g. ꝙ ipsi vtres eq̄lis mensure q̄to magis fuerint subtilioris cory aut sicciores tanto magis apparebit in eis hec ꝓportio: ⁊ iō videt̄ mihi ꝙ vter Arist. in quo hoc testimoniuȝ īuenit̄ fuit subtilior ⁊ siccior q̄ȝ vter Themisty.

Auer. defendit Arist. ab argumentis Themistij.

¶ Qm̄ autē est simpl'r leue ⁊ simpl'r graue: ex his est manifestuȝ. Dico aūt simpliciter leue: qđ semper sursuȝ. graue aūt qđ semp deorsum natum est ferri non prohibitum. Aliqua eni sunt: ⁊ non queādmodū putāt quidam omnia habere grauitatē.

¶ Jaȝ igit̄ declarauimus corpus esse graue simpl'r: ⁊ corp⁹ leue simpl'r: ⁊ dicere est leue simpl'r qđ semp mouet̄ superius: ⁊ graue simpl'r est illud qđ semp inferi⁹ mouet̄: nisi aliquid impediat. Et nos inuenim⁹ corpus esse hmōi: ⁊ nō sicut quidā existimabāt ꝙ oibus corporibus sit grauitas.

31 ¶ Jā igit̄ decl'auim⁹ ⁊c̄. ⁊ deide icepit decl'are ḡue ⁊ leue alia descriptiōe a ꝓdicta .s. ꝙ leue absolutū dr̄t a leui in cōparatiōe: qꝛ leue simpl'r mouet̄ in oī loco ad superi⁹. ¶ Et ħ intendit cū .d. mouet̄ semp ad superi⁹ .i. ꝙ in nulla hora mouet̄ ad iferi⁹. Leue aūt cōparatiuū non semp mouet̄ ad superi⁹ .i. in oī loco superi⁹ ⁊ in alio inferi⁹. Et sil'r est de graui simpl'r cum graui in cōparatiōe. ¶ Et iā diximus ꝙ iste descriptiōes sūt accepte ex motu: ⁊ alie ꝓdicte a finib⁹ motus q̄ magis demōstrāt nām eoꝝ: ſȝ descriptiōes accepte a motu magis demōstrāt dr̄ntias inter absolutū ⁊ cōparatiuū: ⁊ iō iduxit eas ħ scđo. ¶ Et qꝛ plures antiquoꝝ negabant corp⁹ eē hꝫ: voluit ꝯuertere ſmonē sup illos: ⁊ .d. ⁊ nos videm⁹ corp⁹ eē hꝫ ⁊c̄. i. ⁊ sensus testat̄ nobis ꝙ multa corpora sunt quoꝝ esse ꝯuenit diffinitiōi grauis ⁊ leuis simpl'r: nō sicut quidam opinabantur ꝙ omne corpus est graue. ⁊ .d. hoc quia videmus igneȝ sensu leuem in omnibus locis: sicut videmus terram grauem in omnibus locis.

¶ Nā ⁊ alijs qbusdā graue eē videt̄ ⁊ semp ferri ad mediuȝ: est aūt sil'r ⁊ leue. Videm⁹ eni queādmodū dcm̄ ē prius: qm̄ terrea oibus substāt ⁊ ferunt̄ ad mediuȝ: ħ determinatuȝ ē mediū. Si igit̄ ē aliqd qđ oibus superfert̄: queādmoduȝ videt̄ ignis ēt in ipso aere sursum latus: aer aūt q̄escēs: palā qꝛ ħ fert̄ ad extremū. Quare grauitateȝ nullam possibile ē hēre ipȝ. Sbstaret. n. vtiqȝ alijs. Si aūt hoc erit vtiqȝ aliqd aliud qđ fert̄ ad extremū qđ oibus latis superfert̄. Nūc aūt nullū videt̄. Ignis igit̄ nullā hȝ grauitateȝ: neqȝ terra leuitatē vllā. siquideȝ substat oibus: ⁊ qđ substat fert̄ ad mediuȝ.

¶ Reuertamur igit̄ ⁊ dicamus: qm̄ aūt graue simpl'r semp mouet̄ ad mediū cōcessuȝ ē ab oib⁹. corpa eni terrestria semp videntur descendere: vt diximus supi⁹ sub oibus corporib⁹: ⁊ ire quousqȝ ꝑueniat̄ ad medium. mediū aūt terminatū est. Si igit̄ aliqđ corpus inueniret̄ natās sup oia corpora: vt videt̄ de igne qui mouet̄ ad superius aeris necesse ē vt ignis moueat̄ quousqȝ veniat ad orizonta mūdi. Et si ita sit: manifestū est ꝙ nullā grauitatē hȝ oino. Si. n. hrēt grauitateȝ descēderet sub alio corpore: qđ eē illud qđ mouet̄ ad orizonta mūdi: ⁊ natat super oia corpora hn̄tia motū ⁊ q̄etē. Sed nullū corp⁹ videt̄ hoc facere nisi solus ignis. Vn̄ ignis nullā hȝ grauitatē neqȝ terra leuitatē. Cum descendat sub oibus corporib⁹ intendendo ire ad mediū ⁊ mediū sit terminatuȝ ad quod mouentur grauia.

¶ Quia antiq ꝯcesserūt grauē esse simpl'r terrā: qꝛ ħ manifestū est sensui: vult demōstrare ꝙ nec̄e est eis ꝯcedere corp⁹ eē leue simpl'r .s. ignem. Sūt. n. in igne silia eis q̄ vident̄ in terra ex qb⁹ ꝯcedūt terrā eē grauē simpl'r. ¶ Et .d. reuertamur igit̄ ⁊ dicam⁹ .i. dicamus igit̄ ꝙ abnegātes leue eē simpl'r ꝯcedūt graue eē simpl'r: ⁊ dicūt ipm moueri ad mediū mūdi: cōcedēdo ꝙ mediū est terminatū .i. vnicū: vnde nec̄e est vt nullū corp⁹ sit graui⁹ terra. ¶ D. icepit demōstrare modū ex quo ꝯcedūt corp⁹ eē graue simpl'r: qꝛ cū viderint terrā ⁊ oia terrestria moueri ad mediuȝ ex oibus ꝑtib⁹ sciuerūt ꝙ terra descēdit sub oī corpe: ⁊ ꝙ nullū corpus descēdit sub ea. Vn̄ iudicauerūt eā esse grauē simpl'r. ¶ Et .d. mediū aūt est terminatū distinguendo ipm ab extremis: mediū. n. si eēt extremū possibile eēt in eo fieri additionē: ⁊ si ita eēt: tūc pol'e eēt inuenire corp⁹ descendēs sub terra. ¶ V.g. ꝙ si terra moueret̄ ad cētrū ſm ꝙ ē extremū linee recte ⁊ eēt intētio grauis illud qđ mouet̄ sup lineaȝ rectā: tūc pol'e eēt corpus graui⁹ terra inueniri descēdēs sub ea: ⁊ si ita eēt: tūc ꝯtingeret vt sub illo corpore eēt aliud: ⁊ sic in infinitū. Hoc igit̄ intēdit cū .d. ꝙ mediū est terminatuȝ ⁊c̄. i. ꝙ nō inueniretur de ipso plus q̄ȝ vnū sicut est de extremis. ¶ D. d. si igit̄ iueniret̄ aliqđ corp⁹ natās ⁊c̄. i. si igit̄ necesse est vt terra sit grauis simpl'r ex ħ qđ videt̄ sensui moueri ad mediū ex oī parte mūdi: nec̄e est si aliqđ corp⁹ inueniret̄ moueri ad supi⁹ ex oib⁹ ꝑtib⁹ mūdi: vt ħ corp⁹ sit leue. 32

sit leue simpl'r. ℭ D.d. vt videtur de igne. i. ⁊ corpus qd̄ h̄ videt̄ ē ignis. Uidem⁹.n.ignē moueri in loco aeris ad oriçōta ex oib⁹ partib⁹ mūdi: sicut terra ad mediū. Si igit̄ tot⁹ locus terre sit mediū. nec̄e est vt tot⁹ locus ignis sit supi⁹. ℭ Et māifestuz ē ꝙ nullus loc⁹ est supra locū ignis: qm̄ tūc inueniret̄ aliqd̄ corpus aliud ab igne moueri in aere ascēdēdo: aut esset vacuū: qd̄ eēt ipossibile. ℭ Et māifestuz est ꝙ ipol'e est dicere ꝙ locus aeris ꝯtinuet̄ cū oriçōte toti⁹: qm̄ cū ita eēt ignis nō hēret locū ad quez moueret̄: ⁊ sic nō h̄ret vniuersuz ad qd̄ ꝑtes ei⁹ mouerent̄. Partes eniz ignis ⁊ mot⁹ eaꝝ ad supius demr̄ant ignē esse ⁊ suū motum ad supi⁹. Sic si vniuersuz aq̄.s.mare nō sentiret̄ tūc ex h̄ qd̄ videm⁹ ꝙ oēs fluuij currunt ad mediū scirem⁹ ꝙ īter aerē ⁊ terrā ē ei⁹ loc⁹: ⁊ ꝙ vniuersum aque ē in illo loco. Uniuersuz igit̄ ⁊ ꝑtes cuiuslibet triū el'ntoꝝ cōprehendunt̄ sensu in suo loco nāli: ꝑtes aūt q̄ sūt ex̄ suū locū nālē comprehēdunt̄ moueri ad vniuersuz. de igne aūt cōprehendit̄ nihil nisi ꝑtes. vn̄ notū fuit ꝙ ille ꝑtes mouent̄ ad vniuersuz exn̄s in suo loco nāli. ℭ Et hec est demr̄atio q̄: ad ꝓbāduz aliq̄ꝫ spēz eē: ⁊ h̄ raro ꝯtingit in hac scia. ℭ D.d. ⁊ si ita sit māifestū ⁊c̄. i. ꝙ si aliqd̄ corp⁹ esset sub q̄ ignis descēderet tūc ꝑtes eius vident̄ moueri in loco aeris ad supi⁹. Ignis.n.nō differt ab aere nisi q̄ ignis mouet̄ i loco ei⁹ ⁊ aer q̄escit i loco suo. ⁊ q̄ aer ē calidus ⁊ hūidus ⁊ corpa q̄ mouent̄ in aere sūt calida ⁊ sicca: iudicam⁹ p̄cise ꝙ īter oriçōta ⁊ aerē q̄ aer ē calidus ⁊ hūidus existit corp⁹ calidū ⁊ siccū: qd̄ dr̄ hic ignis nō ē illud corp⁹ qd̄ illic dr̄ ignis. iste.n.ē calidus ⁊ sicc⁹ ⁊ lucens. vn̄ nō ꝯtinget nobis cū dixerim⁹ illic eē ignē vt sit lucēs. Quare igit̄ ista ꝑs ignis est lucēs vniuersum nō q̄rit aliū locū. ℭ Et forte illumīatio sibi accidit ex̄ suū locū: sicut congelatio aq̄ ꝯtingit ex̄ suū locū: ⁊ non est inopinabile vt accidat el'ntis cū fuerint ex̄ suū locū exit⁹ a dispōne naturali. ℭ Un̄ Alex. d. ꝙ ignis q̄ est h̄ ē corrūpēs corp⁹. q̄

32 aūt illic est gn̄āns. ⁊. d. ꝙ significatio sup hoc est: q̄ diffō ignis isti⁹ ⁊ ꝯgelatiōis vident̄ opponi. Et q̄ cōgelatio corrūpit oīa aīalia ⁊ nihil in ea gn̄at̄. ḡ i igne q̄ h̄ existit nihil gn̄at̄. ᵃ Diffō.n.ignis isti⁹ est ebullitio corpis calidi ⁊ sicci: ⁊ diffō illi⁹ ē ꝯgelatio corpis frigidi ⁊ hūidi. Un̄ ꝯtingit ꝙ ignis q̄ est hic est ꝯri⁹ ꝯgelatōi: ꝯgelatio aūt nō opponit̄ igni absoluto. Diffinitio enī ignis absolute opponit̄ diffōni aq̄ absolute. ℭ D.d. s; nos nullū corp⁹ videm⁹ h̄ facere nisi solū ignez. i. ⁊ significatio ꝙ ignis ē corp⁹ qd̄ natat sup oīa corpa: est ꝙ nullū corp⁹ videt̄ moueri in loco aeris p̄ter ignē. ⁊ si illic eēt aliud corp⁹ natās sup ignē ꝯtigeret vt moueret̄ in loco aeris ⁊ ignis. D.d. vnde ignis nullā grauitatē h̄z ⁊c̄. i. sic̄ terra nullā h̄z leuitatē. Si igit̄ descēdēs ē sub oib⁹ corpib⁹ dz moueri ad mediū: ⁊ mediū est terminatū: ⁊ syll'us ita cōponit̄. Si terra mouet̄ ad medium. Et mediū est terminatū. Necesse est vt terra descendat sub oibus corporibus. D. incepit verificare mediū esse terminatū.

ℭ Sed adhuc q̄ est mediū ad qd̄ latio h̄ntibus grauitatē ⁊ a quo leuib⁹ manifestuz ex multis. Primū q̄dē ex eo q̄ in īfinitū nō cōtigit ferri q̄cq̄ꝫ. queadmodū.n. nullū ē ipossibile sic neq̄ꝫ fit. Latio aūt e quopiā in q̄piā gn̄ātio ē. Deide ad sil'es videt̄ angulos ignis q̄dē sursuz lat⁹. terra aūt deorsuz ⁊ oē grauitatez h̄ns. Quare necesse ferri ad mediū. Hoc aūt vtruz accidit ad terre mediū: aut ad totius: qm̄ idē est alius sermo.

ℭ Et signū eius ꝙ mediū ē terminatuz ⁊ ad ip̄m mouent̄ grauia ⁊ ab eo mouent̄ leuia ē multiplex. Et primū ē ꝙ impol'e ē vt aliqd̄ corpus moueat̄ in infinituz. Sicut.n. id qd̄ est impol'e: impol'e ē vt fit. Ita ⁊ hoc etiam impol'e ē vt sit itio. Itio aūt est trāslatio de loco ad locum. Et dicam⁹ ēt ꝙ nos videm⁹ ignē moueri ad superi⁹ ⁊ terraz ad inferius s̄m angulos consimiles: ⁊ sil'r oē graue. Et si ita fit: necesse ē vt aliqd̄ corpus sit qd̄ moueat̄ ad medium mūdi: aut ad mediū terre. Differunt enī sicut diximus superius.

ℭ Quia vnū eoꝝ: ex q̄bus decl'at̄ terrā eē grauē simpliciter ē: q̄ terra vadit ad locū termīatū finitū nō īfinitū: īcepit dare signuz sup hoc. Et. d. ⁊ signū eius est ⁊c̄. i. ⁊ signū ei⁹ ꝙ mediū ad qd̄ oīa grauia mouētur ē loc⁹ terminat⁹: est multiplex. Est.n. vnū eoꝝ qd̄ īpol'e est corp⁹ īueniri qd̄ moueat̄ motu recto in infinitū. ℭ D.d. ꝓbationē sup h̄: ⁊ dicit: qm̄ illud īpol'e est ⁊c̄. i. ⁊ ꝓbatio ei⁹ est: ꝙ sicut illud qd̄ ē ipol'e: ipol'e est ꝙ incipiat eē: ita est de motu īfinito: qm̄ cū ipol'e est vt mot⁹ īfinit⁹ ꝑficiat̄: īpol'e est vt īcipiat ⁊ visus fuit hac demonstratiōe in lib° 6° physicoꝝ. ℭ Et in isto s̄mone nō nūerauit nisi ꝓpōnē maiorē ⁊ tacuit minorē ⁊ ꝯclusionē. syll'us aūt sic cōponit̄. Mot⁹ rectus infinit⁹ ipol'e est vt ꝑficiat̄ in esse. Et oē cui⁹ esse ipol'e est vt ꝑficiat̄ ipol'e est vt īcipiat eē. ḡ mot⁹ rect⁹ infinit⁹ impol'e est vt īcipiat eē. Et cū īpol'e est vt incipiat esse: impol'e est vt perficiat̄. ḡ impol'e est vt sit. ℭ Propō aūt dicēs ꝙ illud qd̄ īpol'e est vt ꝑficiat̄: impol'e est vt īcipiat eē māifesta est ꝑ se. ℭ D.d. itio aūt est trāslatio de loco ad locū. i. ⁊ ēt mot⁹ rect⁹ ē de ꝯrio ad ꝯriū: ⁊ q̄ ꝯria sunt finita. ḡ mot⁹ rect⁹ est finitus. ℭ Et hec est decl'atio scd̄a qua visus fuit in 8° phyᵉ. sed hoc latet in motu locali: q̄ ꝯria in loco non manifestant̄ ꝑ se. Sed iā declaratū est in p̄mo hui⁹ libri ꝙ cōtrarietas existit in eo ꝑfecte: ⁊ etiā locutus fuit de h̄ aliquātulū in 5° physiᵉ. ℭ D.d. ⁊ dicam⁹ ēt ꝙ nos videm⁹ ignē ⁊c̄. hec est tertia declaratio ꝙ locus ad quē graue mouet̄ est finit⁹: qm̄ videm⁹ terrā cadentē sup oēz sup̄ficiē planā positā in terra perpēdiculariter ex oib⁹ ꝑtib⁹ mūdi. U.g. ꝙ si in h̄ oriçōte posuerimus sup̄ficiē planā eque distātē sup̄ficiei secātē sperā in duo eq̄lia sup cētꝝ ⁊ polos īueniem⁹ lapides ꝑpēdiculariter cadētes sup ipsaz. Et sil'r iueniem⁹ ignē ascēdētē ꝑpēdiculariter ab ea: ⁊ cuz h̄ fecerim⁹ ab alio oriçonte: in quo stelle apparētes sunt alie ab apparētib⁹ in p̄dicto oriçonte: sil'r iueniemus ignē ⁊ terrā moueri sup lineas ⁊ angulos sup q̄s mouebant̄ in p̄dicto oriçōte. ℭ Et h̄ intēdit cū. d. s̄z angulos ꝯsil'es. ⁊ q̄ terra sicut declaratū est: est sp̄ica ⁊ iste sup̄ficies sunt ꝯtingētes sperā terre: ⁊ ꝑpēdiculares sup diametros q̄ diametri cū ex̄hunt̄: erūt ꝑpendiculares ad has sup̄ficies: manifestū ē ꝙ terra mouet̄ ad īferi⁹ sup diametros spere terre: ⁊ ignis ad superius sup eosdē. Et q̄ oēs diametri ꝑueniūt ad pūctū cētri māifeᵐ ē ꝙ terra mouet̄ ad illud pūctū. vn̄ videt̄ nec̄io ꝙ loc⁹ supi⁹ ē finit⁹: ⁊ q̄ linee exeūtes a

33

Partes ignis ⁊ mot⁹ eaꝝ ad supi⁹ demonstrant ignē eē ⁊c̄.

Hic Auer. cōcedit aliq̄ꝫ ꝑtē sbiectiuā in scia ꝓbari posse demr̄atiōe q̄. s; vid̄ opp̄ᵐ 2. d̄ aīa cō. 27. ⁊ 6. me. cō. ꝑ.

Illumīatio accidit igni ex̄ suū locum sic̄ cōgelatio aq̄. Idē sup li. de sensu ⁊ sensato.

In igne qui existit h̄ nihil gn̄at̄. Idē 2. cap. d̄ s̄ba orbis. ⁊ 2. met. cō. 18. ⁊ 2. de gn̄atione aīalium. cap. ꝑ.

ⁿ Diffinitio ignis ē ebullitio corpis calidi ⁊ sicci. vide ꝑh̄. 2. d̄ gn̄ōne. tx. c. 21.

Qd̄ ipol'e ē ipol'e ē vt icipiat eē. Idē 6. ph̄. t. c. 92. ⁊ que ibi.

8. ph̄. t. c. 16. Cōtraria in loco nō manifesta sūt ꝑ se. Idē. 6. phy. 92. ⁊. 8. phy. 16. ⁊. 62. ⁊. 5. phy. cō. 9.

centro occurrunt circũferẽtie super angulos rectos:
ꝛ manifestũ est ꝙ ignis mouet̃ ad superficiez corpo
ris sperici circũdantis terram. vnde centrũ terre dz
esse centrũ corporis istius. Qm̃ cuz posuimus ꝙ mo
tus ignis est super diametros: ꝛ posuimus motuz ei⁹
esse equalez. qꝛ ĩpossibile est vt mot⁹ nãlis sit lõgior
alio motu nãli: qm̃ sicut anguli sunt equales: sic neċe
est vt diametri sint equales: ꝛ qꝛ ita est: necesse est vt
diametri sint equales: ꝛ qꝛ ita est: necesse est vt ignis
moueat̃ ad circũferentiam corporis cuius centrum
est centruz terre: ꝛ hoc est illud qꝺ declarauit Arist.
in scꝺo istius libri qꝺ inuit in caplõ sequẽti. ꝛ Arist.

2. celi. t. c. 100 ꝛ. 101. ꝛ. p. 30. eiusdẽ. ꝛ p̊ celi. cõ. 44.

ꝑposuit pmo ꝓpositionẽ ex qua sequit̃ illud qꝺ intẽ
debat de terra ꝛ igne declarare: ꝛ ẽ ꝙ mouent̃ ad lo/
ca finita quoꝝ vnus est centruz spere ꝛ alius est cir/
cũferentia. ¶ D. d. ꝛ si ita sit: necesse est vt aliqꝺ cor
pus moueat̃ ad medium. i. ꝛ cũ posuim⁹ ꝙ terra mo
uet̃ super diametrũ spere terre ad inferius: cõtingit
vt perueniat ad centrum. Erit ergo aliqꝺ corpus qꝺ
mouebit̃ ad medium necessario. ¶ Et cum declara
uit ꝙ ex motu istoꝝ corpoꝝ super angulos equales
apparet ꝙ graue mouet̃ ad centruz corporis sperici
terre: ꝛ ꝙ ignis mouet̃ ab illo eodem pũcto: incepit
querere vtrũ ille punctus sit centrũ cõcaui orbis lu
ne: qꝺ est centrũ mundi: aut sit extra ipsum: ꝛ. q. tran
smittit nos ad illud qꝺ declaratũ est in tertio. ¶ Et
d. sed tamẽ aut ad mediũ mundi mouet̃: aut ad me/
dium terre. i. necesse est vt iste pũctus qui est mediũ
terre sit idem cum centro mundi: aut aliud. D. d. dif
ferũt enim sicut diximus ꝛ declarauimus superius.

Medium mundi ꝛ mediũ terre sũt idẽ sbto ꝛ differũt diffinitione. Idem cõ. sequẽti.

ita reperit̃ in lib⁹: ꝛ si verũ est erit intẽtio istius ꝓmo
nis dare causaz ꝓpter quã possibile est vt alteꝝ duo
rum centroꝝ sit extra alteruz: ꝛ est qꝛ sunt duo in eẽ
ꝛ diffinitiõe: nõ quia ipse opinat̃ ꝙ duo centra sunt
diuersa. Jam eniz declarauit hoc in tertio. ¶ Et for
te fuit error scriptoris qui debebat scribere: nõ eniz
differunt sicut declarauimus: quoniam hoc est illud
quod declarauit in tertio istius libri: quãuis decla/
ratum sit cum hoc ꝙ duo centra sunt in esse.

¶ Qm̃ aũt oẽ substãs fert̃ ad mediũ: necesse
qꝺ oibus supfertur ferri ad extremũ regio/
nis in quã facĩt motũ. Cõtrariũ. n. mediũ
extremo: substãs aũt supereminenti. Pro/
pter qꝺ rõnabil'r graue ꝛ leue duo sũt: eteni
loca duo: qꝺ mediũ: ꝛ qꝺ extremũ. Est aũt
aliqd inter mediũ hoꝝ: ꝛ ad vtrũq ipsoruz
dicit̃ alteꝝ. Est. n. vt extremũ ꝛ mediuz qꝺ
amboꝝ est intermediũ: pp hoc ẽ aliqd etiaz
aliud graue ꝛ leue: puta aqua ꝛ aer.

¶ Reuertamur igit̃ ꝛ dicam⁹ ꝙ si illud qꝺ
natat super oia corpa mouet̃ quousq pue/
niat ad orizonta loci in quo moueat̃ vtraq
insil'r: ꝯtingit ꝙ mediũ sit ꝯtrariũ orizõti: ꝛ
ꝙ illud qꝺ semp descendit sit ꝯtrariuz ad il/
lud qꝺ semp ascẽdit. Et si ita sit neċe ẽ vt le/
ue ꝛ graue pura sint duo tm̃: loca. n. tm̃ sũt
duo. Est aũt alius locus inter hec duo loca
cõtrarius ambob⁹: cũ cõparat̃ ad ea: qꝛ est
inter ea q̃si orizon ꝛ mediũ: ꝛ ideo fuit hic
aliud graue: ꝛ aliud leue: vt aer ꝛ aq̃.

¶ Idest: ꝛ cum posuimus ꝙ graue ꝛ leue mouent̃ in
eodem loco: ꝛ ꝙ leue mouet̃ ad concauũ orbis ꝛ na/
tat super omnia corpora: ꝛ ꝙ terra mouet̃ ad mediũ
istius concaui: cõtinget vt mediuz sit cõtrariũ huic
oriçonti. ¶ Et. d. ꝙ cuz isti duo motus sunt cõtrarij:
necesse est vt loca coruz sint cõtraria: ꝛ ꝙ mota istis
motibus sunt etiã cõtraria. ¶ Deĩde. d. ꝛ si ita sit ne
cesse est ꝛc. i. ꝛ si hec duo loca maxime distãt abinui
cem: ꝛ oia que sunt hꝯ sunt duo necesse est vt leue ꝛ
graue simpl'r que maxime distant sunt duo. ꝛ ꝓpter
hoc qꝺ declaratũ est hic dicit̃ in diffinitiõe cõtrario
rum ꝙ sunt ea que maxime distant in esse ꝛ loco. Et
cã ꝓpter quã maxime distãt: est qꝛ maxime distant
in loco. Loc⁹ eni est pfectio maxime in istis corpori
bus ꝛ forma: vt declarauit ꝛ declarabit: ꝛ ꝙ hec duo
sunt cõtraria in loco ꝛ esse: necesse est vt inter ea exi
stat mediũ de quo dicit̃ esse graue ꝛ leue ꝓm compa
rationẽ ad vtrũq extremũ. ¶ Et hoc intẽdit cũ. d. ꝛ
est ali⁹ locus ꝛc. i. ꝛ ꝯtingit ex hoc vt inter ea sit loc⁹
medi⁹. s. ꝙ natura istius loci sit media inter naturas
istorum duoꝝ locoruz: ꝛ similiter natura corporis ꝛ
corporuz existentiuz in eo. ¶ Themistius aũt. d. ꝙ
causa ꝓpter quã media debẽt esse duo nõ vnuz dan/
da est in libro perigeneseos: cuz hoc nõ appareat de
natura grauis ꝛ leuis: sed de natura ꝯtrarietatis ꝓm
quã ꝯsiderandũ est de eis in illo libro. ¶ D. d. ꝙ in/
ter ea est quasi oriçon ꝛ mediũ: ꝛ causa ꝓpter quã lo
cus iste cõponit̃ ex natura duoꝝ locoꝝ est: quia me/
diũ componit̃ ex duobus extremis que sunt hic ori/
çon ꝛ medium. ¶ D. d. ꝛ ideo fuit hic aliud graue ꝛ
aliud leue vt aer ꝛ aqua. i. ꝛ qꝛ in hoc loco existit na/
tura oriçontis ꝛ natura medij mundi qꝺ est impossi
bile admisceri adinuicẽ: necesse est vt corpora existẽ
tia inter ea sint duo. s. aer ꝛ aqua. ¶ Et ex hoc appet
ꝯtrarium ei qꝺ. d. Themistius: ꝛ hoc qꝺ. d. Arist. est
manifestum. Quia eniz est impossibile vt loca ꝯtra/
ria admisceant̃: ꝛ opz vt in natura mixtiõis inuenia
tur intẽtio in medio duoꝝ extremoꝝ neċe est vt lo/
ca que sunt iter duo extrema sint duo tm̃. ¶ Qm̃
aũt centrum terre idem est cum centro mũdi: mani
festũ est ex hoc. Mediũ eniz qꝺ est locus terre non
est contrariuz oriçonti qꝺ est locus ignis nisi inquã/
tum est mediũ oriçontis: ꝛ mediuz oriocntis est me
dium corporis celestis. s. centrum eius. ergo mediuz
corporis celestis est medium mundi ꝛ terre.

¶ Inquimus aũt ꝯtinẽs spẽi eẽ: cõtentũ aũt
materiei. Est aũt in oibus generibus eadez
dr̃ia. Eteniz in quãto ꝛ q̃li est h qdẽ vt spẽs
magis: hoc aũt vt mã. Et in his q̃ ꝓm locuz
simil'r. Qꝺ qdẽ sursuz determinati: qꝺ aũt
deorsuz mãe. Quare ꝛ in ipsa mã ea q̃ gra/
uis ꝛ leuis: inquãtuz quidẽ tale potentia eo
grauis mã: inquãtũ aũt tale leuis. Et est q̃/
dez eadẽ: esse aũt nõ idẽ. Quẽadmodũ cor/
pus ꝛ languoris susceptibile ꝛ sanabile idẽ
est: esse aũt nõ idem: ꝓpter qꝺ quidez neqz
infirmabile esse aut sanabile.

¶ Et dicamus ꝙ ꝯtinẽs est q̃si forma ꝛ ꝯtẽ/
ta q̃si mã: ꝛ h ꝯtingit oibus generibus. Di
co ꝙ qualitatis hoc est q̃si forma: h aũt q̃si
mã. Quantitatis. n. h est q̃si forma: ꝛ h est
quasi

quasi mã. Similr loci hoc est quasi forma: hoc aũt quasi mã. Locus aũt supior est q̃si forma: iferior aũt quasi mã. Et inuenitur in hac materia graue ⁊ leue. Materia enim si fuerit inferius in potentia erit mã grauis: si fuerit in potentia supius erit mã leuis ⁊ est vna. Sed ista vnitas in superiori ⁊ inferiori non est sicut corpus sanum ⁊ infirmum: quoniam q̃uis sit vnum: tamē sua intentio ad sanitatem ⁊ egritudinem non est vna.

35 ¶ Uult declare ꝙ istoꝝ corpoꝝ ꝯtinēs nobilius est ꝯtento. foꝛa eni ad mãm est sicut ꝯtinēs ad ꝯtētuz. Locus eni supior est q̃si forma loco iferiori: qm̃ cuz demr̃auit ꝙ graue ⁊ leue sũt ꝯria: qꝛ mediũ ⁊ oriçõ. sunt ꝯria. vult mõ declare ꝙ nõ simplr sunt ꝯtraria sed vno mõ sunt ꝯria ⁊ alio mõ relatiua: cũ q̃dã eoꝝ ꝑficiant alia. Si igit̃ ꝑm hũc modũ dicant̃ eē ꝯria erit sicut ꝯrietas iter nobilius ⁊ minus nobile: vt nobilior est forma mã. Forma. n. nõ dr̃ nisi in respectu mãe. Et vlr̃ itēdit declare ea hr̃e duas dispõnes ꝑꝑ locũ ꝯriũ: ꝯriã. s. ⁊ ꝯsilez. ꝯriã qꝛ forme eaꝝ sũt ꝯrie. ꝯsilez: qꝛ q̃dã eoꝝ ꝑficiũt q̃dã. ¶ Et. d. dicam⁹ ꝙ ꝯtinēs ⁊c̃. i. ꝙ ꝯtinēs est ex gñe forme: ⁊ ꝯtentũ ex genere mãe. ¶ D. icepit dclare hoc iductiõe ⁊ exēplo: ⁊. d. h̓ eni ꝯtigit oib⁹ ⁊c̃. hec eni dispõ. s. ꝯpositio rerũ ex mã ⁊ forma: ita existit in ꝑdicamēto vbi sic̃ in alijs ꝑdicamētis. ¶ Et. d. h̓: qꝛ h̓ maĩfestũ est i alijs ⁊ latet in vbi: ⁊ vult docē: qꝛ h̓ qd̓ dictum est de loco nõ est extr̃neũ sꝫ nãle. ¶ Et. d. dico ꝙ q̃litatl h̓ est q̃si forma ⁊c̃. i. videm⁹ eni ꝙ sic̃ in suba ⁊ q̃ttitate ⁊ q̃litate iuenim⁹ aliq̃d q̃si mãm ⁊ aliq̃d q̃si formã: sic oꝫ eē in eis q̃ eēntialr̃ existũt in loco sic̃ hec ꝑma simplicia. Nõ eni oē qd̓ existit in loco dr̃ loc⁹ de eo eēntialiter: sꝫ h̓ sic est de eĩntl: ⁊ iõ ꝑm ꝙ eēntialr̃ sũt in loco est vnũ q̃si foꝛa: ⁊ reliquũ q̃si mã. Loc⁹ eni est cã eēntialis ꝯrietatl ⁊ ꝯsilitudinis illoꝝ corpoꝝ simpliciũ. nõ eni oē qd̓ existit in loco dr̃ locus de eo eēntialiter. ¶ D. d. loc⁹ ãt supior est q̃si foꝛa ⁊c̃. ⁊ iõ ꝯtinēs est q̃si forma loci ꝯtinētis: qꝛ loc⁹ ꝯtinēs ē q̃si forma loci ꝯtēti. locus eni est cã eēntial ꝯrietatl ⁊ silitudis istoꝝ corpoꝝ. ¶ D. d. ⁊ iuenim⁹ ēt in mã graue ⁊ leue. i. ꝙ sic̃ corpoꝝ h̓ est graue ⁊ h̓ est leue: sic aũt mã. s. ꝙ q̃dã ē mã grauis ⁊ q̃dã leuis rei. ¶ D. d. Mã. n. si fuerit iferi⁹ ⁊c̃. i. ⁊ h̓ neċe est: qꝛ cũ mã est in potentia illius cuius est mã neċe est vt hēat nãz illi⁹ in qd̓ põt. s. ꝙ si fuerit potēs in suba: erit suba: ⁊ si in accñs. accñs. Et cũ ita sit: ⁊ graue nõ est graue i actu: nisi in quãtũ est in loco iferiori in actu: ⁊ silr̃ leue nõ est leue in actu nisi iquãtũ est in loco supiori in actu. neċe est vt illud qd̓ est in potentia in loco inferiori sit mã grauis: ⁊ illud qd̓ est in po^a^ in loco supiori est mã leuis. ⁊ descripsit mãz hac descriptõe: ⁊ nõ dicit ꝙ mã est illud qd̓ est in potētia graue aut leue: qꝛ grauitas ⁊ leuitas nõ iueniunt̃ in his corꝑib⁹ nisi ꝑꝑ locũ: ⁊ iõ accepit in diffõne mãe rei grauis qd̓ est illud qd̓ põt in vbi iferi⁹ nõ in ipsum graue: cũ vbi iferius sit q̃si forma grauis: ⁊ silr̃ fecit in diffinitõe materie leuis. ¶ D. d. ⁊ ē vnica ne aliqs existimet ꝙ ꝑꝑ diuisionez mãe in graui ⁊ leui diuidit̃ mã ꝑma numeralr̃. Jam eni ^a^ declatũ est in plib⁹ locis ꝑmã mãm eē vnicam in subiecto plura habilitate: ⁊ cũ narrauit mãm esse vnicã ꝑm subm ⁊ plura ꝑꝫ habilitatē: ⁊ sua habilitas ad recipiēdũ duo ꝯria sit equalis: ⁊. d. sed nõ est vnica in supiori ⁊ iferiori sicut corp⁹ sanũ ⁊ ifirmũ. i. lꝫ nõ recipit supius ⁊ iferi⁹ sic̃ corp⁹ recipit sanitatez ⁊ ifirmitatē. Jdē eni corp⁹ lꝫ recipiat vtrãq̄ tñ nõ eq̃liter. sanitatē. n. vr̃ recipe eēntialr̃. egritudinē aũt accidētalr̃. mã v̓o equalr̃ recipit ꝯria. ¶ Et h̓ itēdit cũ d. q̃uis sit vnũ tñ sua itētio ⁊c̃. i. ꝙ corp⁹ aĩalis lꝫ sit vnũ ꝑm subꝫ: ⁊ duo ꝑm habilitatē ad recipiēdũ sanitatē ⁊ ifirmitatē: tñ sua habilitas q̃ ē ad sanitatez nõ est sicut ad infirmitatē: qd̓ non ꝯtingit mãe prime.

Forma si dr̃ nisi in respectu mãe. Jd. 2° physi, tex, com, 26,

Locus ē cã eēntial ꝯrietatis ⁊ ꝯsilitudinis corporuz simplicium. Uide ēt ꝯsile. 4. physicoꝝ. cõ. 43. ⁊. 69.

Cũ mã est in potētia illius cuius est mã neċe ē ut habeat nãz illi⁹ in quod põt.

a Declatũ ē in plib⁹ locis mãz eē vnicã in s̄bto ⁊ plura habilitate. Jdē. 12. met. cõ. xi. ⁊ p̄ de gñatiõe. 22. ⁊ te. cõ. 29. ⁊. 4 phy. te. c. 84

Habilitas mãe ad duo ꝯria ē eq̃lis. Jdē 2° phy. 48. ⁊. 9. met. 17.

¶ Habens quidē igit̃ talez mãm leue ⁊ semper sursuz: ꝯtrariam aũt graue ⁊ semꝑ deorsum. Que aũt diuersas quidē ab his habēt. Habentes aũt sic se adinuicē vt he simpliciter: ⁊ deorsum ⁊ sursum ferunt̃. Propter qd̓ aer ⁊ aqua habent ⁊ grauitatem ⁊ leuitatem vtrũqꝫ. Et aqua quidez preterq̃ terre omnibus substat. Aer autem preterq̃ igni omnibus superfertur.

¶ Reuertamur igitur ⁊ dicamus ꝙ corpus qd̓ est quasi forma ē leue ⁊ semꝑ mouetur ad supius: ⁊ corpus quasi materia est graue ⁊ semꝑ descēdēs ad iferius. Cõiunctio autem alioꝝ corpoꝝ adinuicē est sicut coniunctio corporis leuis simpliciter ad corp⁹ graue simplicit̃. Et ideo aqua ⁊ aer vterq̄ habet leuitatem ⁊ grauitatem. Aqua enim descēdit sub omnibus corporibus preter solam terram. Aer autem ascendit super omnia nisi super solum ignem.

¶ Cuz declarauit ꝙ hec corꝑa simplicia sunt adinuicem quasi mã ⁊ forma: vult declarare ꝙ leue simplr̃ est forma simplr̃ graui simplr̃. ⁊ ꝙ duo corꝑa interiacētia sunt mã ⁊ forma ꝑꝫ cõparationē. s. forma ei qd̓ cõtinet ex iferiori. ⁊ mã ei a quo ꝯtinet̃: ⁊ ꝙ h̓ neċe est vt corpora grauia ⁊ leuia sint quatuor. ¶ Et. d. Reuertamur igitur ⁊c̃. i. ⁊ dicamus ꝙ corpus qd̓ ē. s. quasi forma simpliciter est corpus qd̓ mouet̃ ad superius in tribus locis terre ⁊ aque ⁊ aerl. ⁊ qd̓ est quasi mã simpliciter: est corpus qd̓ mouet̃ ad iferius i tribus locis aeris ⁊ ignis ⁊ aq̃. ¶ D. d. cõiunctio ãt ⁊c̃. i. corꝑa aũt q̃ sunt iter ista necessario sunt duo: ita ꝙ ꝓportio vnius eoꝝ ad alterũ sit sic̃ ꝓportio leuis simpliciter ad graue simplr̃. s. sic̃ ꝓportio forme ad mãz. Si eni mediũ eēt vnicũ nõ hr̃et tunc in se aliq̃d q̃si formã ⁊ aliq̃d q̃si mãz. ¶ D. d. ⁊ iõ aq̃ ⁊ aer ⁊c̃. i. qꝛ hec duo corꝑa sũt duo ꝑꝫ ꝙ sũt duo neċe ē vt vtrũq̄ hēat grauitatē ⁊ leuitatē. U. g. aq̃ hꝫ grauitatē i loco aeris ⁊ leuitatē in loco terre: ⁊ aer hꝫ grauitatē in loco ignis: ⁊ leuitatē in loco aque ⁊ terre. ¶ D. d. aqua eni descēdit ⁊c̃. i. dixim⁹ ꝙ vtrũq̄ istoꝝ duoꝝ corporũ medioꝝ hꝫ graue ⁊ leue: qꝛ videm⁹ aerē ascēdere suꝑ oia corꝑa ꝑter ignē: vnde videtur habere grauitatez in loco ignis: ⁊ leuitatē in loco terre ⁊ aque: ⁊ similiter aqua: qꝛ descendit sub omnibus corporibus preter terram: dicemus ꝙ habet leuitatē in loco terre: ⁊ grauitatem in tribus locis. 36

¶ Quoniã aũt est vnũ solũ qd̓ oib⁹ suꝑfertur: ⁊ vnũ qd̓ oibus substat: necesse est duo

alia esse q̄ ⁊ substāt cuidā ⁊ supferunt cui-dā. Quare ⁊ necesse materias eē tātas quā-ta qdē hec quatuor: sic autē q̄tuor vt vnam quidē cōmunē omniū. Presertim si ex sese mutuo fiunt: esse vero diuersum sit.

¶ Et dicam⁹ igit̄ q̄ si vnū corp⁹ tm̄ ascēdet sup oīa corpora ⁊ vnū tm̄ sub oībus descen-det. Necesse est vt alia duo ascēdant sup ali-qd corpus ⁊ descēdāt sub aliquo corpe tm̄. Unde necessariū ē vt elemēta sint quatuor ⁊ nō dico primū elemētū qd est vnū tm̄. Et ideo fit generatio istoꝝ elemētoꝝ ab inuicē. Et ita q̄uis gn̄atio eoꝝ sit adinuicē: tamen essentia eorum est aliud a generatione.

37 ¶ Idest dicam⁹ igit̄ q̄ si vnū corpus ascēdit sup oīa corpa: ⁊ aliud descēdit sub oībus: pp istā cām. s. q̄ lo-cus corporis ascēdētis sup oīa est q̄si forma loci de-scēdētis sub oībus. Medium aūt inter extrema dz habere itētionez duoꝝ extremoꝝ: ⁊ nec̄e est vt inter hec duo loca sint alia duo loca: ita q̄ vnū eoꝝ sit q̄si mā ⁊ alterū vt forma māe. Un̄ necesse est q̄ in istis duobus locis existāt duo corpa: quoꝝ vtrūq̄ habeat grauitatē ⁊ leuitatē ⁊ vnū sit ad alterū q̄si foīa reli-quū q̄si mā. ¶ D. d. quapp nec̄e est vt elnta sint q̄tu-or. s. cū ad min⁹ sint loca q̄tuor: nec̄e est vt corpa sint q̄tuor: ⁊. d. nō dico pmū elntū: qm̄ h nomē elntū ali-qn̄ dr̄ de his q̄tuor corpib⁹: aliqn̄ de pma mā. ¶ D. d. ⁊ iō gn̄atio istoꝝ elntoꝝ fit ex iuicē. i. ⁊ qr mā eoꝝ est vna: fuit poss̄e vt hec elnta generarent̄ ex inuicē: si eni hērent mās diuersas: nō reciperent suas foīas reciproce: qr māe diuerse nō recipiūt nisi formas di-uersas. Quia eni habēt vnā mām ideo possunt gene-rari ex inuicē. Quia vo videmus ea generari ex iui-cez sciuimus ea habere vnicaz mām. [a] ¶ D. d. Et si ista q̄uis generent̄ ex inuicē: qr hn̄t vnā māz tn̄ for-mas hn̄t diuersas fm subas: ⁊. d. h ꝯ abnegātes cām formalē ⁊ cōcedētes materialē vt opinant̄ antiqui: ex quo contingit vt hec corpora sint eadē in substan-tia ⁊ plura secundum accidentia.

Hoc nomen elntuz aliqn̄ dr̄ de quatu-or corporib⁹ aliqn̄ p pria mā. p h vide pfecte 3° celi com̄. 3i.

Si elemēta haberent ma-terias diūsas nō reciperēt formas suas reciproce: qr māe diuerse nō recipiunt nisi foīas di-uersas. ꝯsl̄e 8. phy. c. 46. ⁊. 8. meta. te. com̄. xi.

a Antiq ne-gauerūt cām formalē ⁊ cō-cesserūt mā-lē. Idē scd̄o phy. c. 9. ⁊. 7 meth. 7. ⁊. 8. comentis.

¶ Nihil enim ꝓhibet contrarioꝝ esse inter-medium ⁊ vnum ⁊ plura quemadmodū in coloribus. Multis enim modis dicit̄ id qd est inter ac medium ipsum.

¶ Dico q̄ lz extrema sint duo: non est iposs̄e vt iter ea sit vnū corp⁹ aut plura: quēadmo-dū nō est iposs̄e in colorib⁹: iter eniz extrema inueniuntur plures species colorum.

38 ¶ Iste fmo est q̄si ꝯdicēs pdicto in quo dmōstrauit vt media sint duo: in isto aūt dat h eē poss̄e nō nec̄iū: ⁊ forte induxit ipsum in forma qōnis: ⁊ religt nobis dissolutionē vt sepe facit. Nō enim ita formaт. Dia duo extrema inter q̄ existit mediū hn̄s intentionem duoꝝ extremoꝝ: possibile est vt illō mediū sit vnū: ⁊ possibile est vt sint plura vno. s. ignis ⁊ terra sunt talia extrema. Ergo poss̄e est vt iter hec duo extrema sit aut vnū corpus aut plura nō de necessitate. ¶ Et iste fmo est valde sufficiēs ⁊ sup ipm est sustētatus Themistius dicēs q̄ ex hoc loco nō declarat̄ q̄ ele-mētū mediū est plus q̄z vnū nedū vt declaret̄ quot sunt. ¶ Nos aūt dicam⁹ q̄ media q̄ sunt iter duo ex-trema ꝯria in forma. s. in q̄litate aut suba: alia sunt a medijs q̄ sunt iter extrema ꝯria in loco. Cōtrarietas eni iuenitur in forma ⁊ in loco equoce. s. q̄ duo loca ꝯria debēt eē ꝯria in formis ⁊ locis. Contraria aūt q̄ sunt in alijs pdicamētis sunt duo in forma ⁊ nō duo in subiecto. Et cū ita sit: ⁊ ꝯria q̄ sunt in loco sūt duo in foīa ⁊ duo in subiecto eꝯrio ꝯrijs q̄ sunt duo in forma ⁊ vnū in subto. Et cū ita sit. Et mediū debet hr̄e itētionē duoꝝ extremoꝝ fm viā diminutionis: nec̄e ē vt mediū in loco hēat duas itētiōes: ꝯrias in forma ⁊ in subto. Un̄ nec̄e ē vt mediū iter duo loca ꝯria hēat aliquā ꝯrietatē in foīa ⁊ in subto: vn̄ nec̄e est vt diuidat̄ in duo loca: q̄ nō numerant̄ nisi pp nu-merationē subti. Alia vo ꝯria in alijs pdicamentis q̄ sunt vnū in subto ⁊ ꝯria fz formas: mediū fuit i eis vnū in subto: ⁊ duo fz formā: ⁊ ideo fuit poss̄e vt iter duo ꝯria ista iueniret̄ vnū mediū aut plus q̄z vnuz. Mediū aūt qd ē in loco est iposs̄e vt sit vnū i subto. Qm̄ si eēt vnū in subto nō iueniret̄ in eo ꝯrietas q̄ est in extremis: quēadmodū iueniret̄ i medijs q̄ sūt iter extrema ꝯria. Cōtrarietas eni q̄ est in extremis q̄ sūt in loco est in subto ⁊ in for^a. vn̄ nec̄e est vt ꝯrie-tas exn̄s i medio sit in for^a ⁊ in subto fz viā diminu-tiōis. Et iō nec̄e ē vt locus medi⁹ diuidat̄ i duo loca: quoꝝ vnus est quasi forma: ⁊ alius q̄si mā: ⁊ hoc ma-nifestū est ei q bene ꝯsiderauit: licet in eo sit aliqua difficultas propter quam latuit Themistium.

¶ In ea qdē igit̄ q̄ ipsi⁹ regiōe hn̄tiū grauita-tē ⁊ leuitatē. Unūq̄dq̄z hz grauitatē: leuita-tē āt nō hz nisi in qb⁹ supfert̄. Terra aūt in oib⁹ g̃uitatē hz pp qd ⁊ sub distractis qdē ferunt̄ i ea q̄ deiceps dorsuz. Aer qdē in eā q̄ aq̄ regionē: aq̄ āt in eā q̄ terre. Sursū āt in eam q̄ ignis: diuiso igne nō feret̄ aer nisi vi: quēadmodū ⁊ aq̄ ipsa trahit̄: cū fiat supfi-cies vna. Et veloci⁹ trahat qs sursuz latiōe q̄ fert̄ aq̄ deorsuz. Neq̄z aq̄ in eā q̄ aeris nisi vt nunc dictū est. Terra aūt h nō patit̄: qm̄ nō vna supficies. Propter qd aqua qdez in vas ignitū distrahit̄: terra aūt nō. Quēad-modū aūt neq̄z terra sursum: sic neq̄z ignis deorsum fert̄ oblato aere. Nullā eni hz gra-uitatē: neq̄z in ea q̄ suiipsius regiōe. Quēad-modū neq̄z terra leuitatez. Ferunt̄ aūt sub distractis: duo deorsuz. Qm̄ h qdē simplr̄ graue est qd oib⁹ substat. Hoc aūt ad aliqd graue ens in eam que ipsius regionē: aut q-bus superfertur pp similitudinē materie.

¶ Reuertamur igit̄ ⁊ dicam⁹ q̄ quodlibet corpoꝝ grauiū ⁊ leuiū hz grauitatē i suo lo-co: ⁊ non hz leuitatē nisi in loco sup quē na-tat. Terra aūt hz grauitatē in oib⁹ corpib⁹. Et vificatio ei⁹ est: q̄ si ista corpa auferāt̄: tūc aer mouet̄ ad locū aq̄ ⁊ aq̄ ad locuz tre. Et si aer auferet̄: tūc ignis nō mouet̄ ad ife-rius nisi violēte. Et si ignis auferet̄ aut ele-

uaretur

Opio Themistij.

Motus q̄ fit ex necessitate vacui est nālis (?) violentus.

uaref nō icederet aer surſū niſi violēte. Sic ſi aer auferef: cum ſua ſupficies eadeʒ ſit cū ſupficie aq̄: tūc aq̄ nō moueret ad locū aeris niſi violēte: ſicut mō diximꝰ. Terre aūt non ꝯuenit h̄: q2 ſupficies eiꝰ nō eſt eadē cū ſupficie aq̄. Et iō cū i vaſe cadēte fundaf aqua ſtatim eleuabif ⁊ attrahef ad aerē. Cū autē hoc fuerit factū ꝺ terra: neqꝫ eleuabif neqꝫ attrahef. Et ſic terra nō mouef ad ſuperius cū aq̄ auferef: ſicut ignis nō mouef ad iferiꝰ cū aer auferef. Nullā eni hꝫ grauitatē neqꝫ in ſuo loco neqꝫ extra. Declaratū eſt igif ꝙ corpoꝝ ſimpliciū h̄ eſt graue ſimpl'r deſcendēs ſub oē: h̄ āt graue i reſpectu. Eſt.n. graue aut in ſuo loco: aut in loco ꝯtinētis: ꝓꝑ ſimilitudinem ſue materie ad materiā illius: ⁊ ideo mouetur ad ſuum locum.

39 ¶ Putaf ꝙ h̄ capl'm ꝯdicat capl'o ꝑdicto. In ꝑdicto eni ꝺclarauit ꝙ oīa ꝑter ignē hn̄t grauitatē: ⁊ oīa ꝑter terrā hn̄t leuitatē.ſ. in ſuis locis. In h̄ vult declarare ꝙ oīa ꝑter ignē hn̄t grauitatē in ſuis locis: ⁊ cū ita ſit: nō itēdit in h̄ loco ꝺcl'are niſi ꝙ grauitas medioꝝ in ſuis locis eſt magis q̄ꝫ leuitas eoꝝ: nō ꝙ nō hn̄t leuitatē oio: ⁊ h̄ appet ex ſuis ꝟbis ⁊ ex ſua rōne ⁊ ex ſuis libris. ¶ Et.d. reuertamur igif ⁊ dicamꝰ.i. ⁊ dicamꝰ ꝙ in vnoq̊qꝫ iſtoꝝ corpoꝝ grauiū ⁊ leuiū ī uenif grauitas in ſuo loco ꝑter locū q̄ eſt īferior eo: ⁊ h̄ in hn̄tibꝰ locū īferiorē. Et itendit ꝑ grauitatē in ſuo loco: ſicut diximꝰ ſupius facilitatē motꝰ elnti in eo. Et ſil'r itēdebat ꝑ leuitatē i cap̄ ꝑdicto. Ubi.d. ꝙ in oibꝰ īuenif g̃uitas ⁊ leuitas ꝑter ignē in q̊ īuenif tm̄ leuitas: ⁊ i terra tm̄ grauitas. In h̄ aūt loco cū fecit cōparationē īter grauitatē ⁊ leuitatē q̄s hn̄t i ſuis locis īuenit grauitatē vincētē: ⁊ īuenit leuitatē quaꝫ hn̄t in ſuis locis ꝓpinquiorē ad motū violētū.ſ. quē hn̄t in loco ſupiori. U.g. ꝙ cum īuenit motū aque in ſuo loco ad ſupius valde ꝓpinquū ſuo motui ad locū aeris in eēndo violēter.d. ꝙ aq̄ hꝫ grauitatē i ſuo loco: ⁊ ſil'r opꝫ h̄ in aere: ⁊ icepit ſic decl'are: ⁊.d. terra aūt hꝫ grauitatē in oibꝰ corꝑibꝰ.i. in oibꝰ locis. ¶ D.d. ⁊ verificatio huiꝰ eſt ⁊c.i. ⁊ ſignū ꝙ aq̄ hꝫ grauitatē in ſuo loco ē: ꝙ cū auferf ꝑs terre ſub ea deſcēdet ad locū eiꝰ facile: ⁊ cū auferf ꝑs aeris nō aſcēdet ad locū eiꝰ niſi difficile: vn̄ vꝫ ꝙ maiorē grauitatē hꝫ in ſuo loco q̄ꝫ leuitatē. Tn̄ nō ē negādū ꝓꝑ h̄ ipſaꝫ hr̄e leuitatē aliquā: ⁊ h̄ maniᵐ eſt de aq̄: q2 vicina eſt corpori graui ſimpl'r. ¶ Sꝫ dubiū eſt de loco aeris: ſed etiā cū ꝑs aq̄ auferf ſtatiꝫ aer deſcēdit ad locū illiꝰ ꝑtis: ⁊ forte h̄ fit violēte ex nec̄itate vacui: ⁊ forte h̄ fit q2 graue vincit in eo: ſed Ariſt. ꝟificat.i. reputat ꝓ ꝟo ꝙ motꝰ eius ad locuꝫ aq̄ facilior eſt ſuo motu ad locū ignis: ⁊ ſi motꝰ eius ad locū ignis poſſet ſentiri eēt difficilior q̄ꝫ motꝰ eiꝰ ad locū aq̄: ſic videmꝰ i aq̄: ⁊ tūc dicieremꝰ ꝑciſe ꝙ grauitas vincit in eo. Ariſ. āt ponit h̄ ꝓ māifeſto ſenſui: ⁊ iō.d. ꝙ ſi terra auferaf: tūc aqua mouebif ad ſuū locū facile: ⁊ ſi aer auferaf nō mouebif aq̄ ad locū eiꝰ niſi violēte: quēadmodū ſi aqua auferaf nō mouebif terra ad locū eiꝰ niſi violēte: aer eni tūc īpediret ipſaꝫ ꝓꝑ neceſſitatē vacui. Si igif aer nō mouef ad locū aq̄ niſi violēte: tūc aq̄ moueref ad locū terre ⁊ ꝯſequeref eā violente: ſic ignis ꝯſeqf locū aeris violēte. Iā eni ꝺtermiatū ē ꝙ ignis nō mouef ad locū aeris niſi violēte: ⁊ tūc aq̄ hr̄et duas nāſ faciētes ſibi violētias.ſ. aerē ⁊ terrā ⁊ duo ſūt fortiora vno. Decl'atū eſt aūt ꝙ potētie iſtoꝝ eltoꝝ ſunt equales: ⁊ ſic aq̄ nō moueref ad locuꝫ terre niſi violēte. hec igif decl'atio eſt Ariſ. ꝑ quā ꝓbat ꝙ aer eſt grauis i ſuo loco. ¶ D.d. ⁊ ſi aer auferaf nō moueref ignis niſi violēte.i. q2 ignis ē leue ſimpl'r: manifeſtū eſt ꝙ cū aer expelleref ad inferiꝰ nec̄e eſt vt moueaf violēte ad locū aeris. Sic igif cū aq̄ expelleref ad īferiꝰ moueref aer violēte ad locū eiꝰ: ꝯtingeret cū aq̄ expelleref ad īferius vt aer moueaf ad locū aq̄ violēte: ⁊ ignis ad locū aeris violēte: ⁊ ſic expulſio aq̄ ad locū terre eſt violēte: qꝺ eſt ꝯtrariū ſenſui: ⁊ ſuꝑ hāc decl'ationē debemꝰ ſuſtētari in demr̄ando ꝙ aer hꝫ grauitatē i loco ſuo magl' q̄ꝫ leuitatē. ¶ Et cū Themiſtiꝰ nō ītellexit hāc ꝺmr̄ationē abnegauit ꝙ motꝰ aeris ad locū aq̄ ē facilior q̄ꝫ motꝰ aq̄ ad locū aeris: ſicut ēt nō ītellexit ſmonē Ariſ. cū.d. ꝙ hꝫ grauitatē in ſuis locis ⁊ leuitatē: ⁊.d. ꝙ ſi hērent grauitatē i ſuis locis q̄eſcerēt in eis violēte ⁊ mouerenf ad ea violēte. ¶ Et tūc bn̄ decl'atū ē tibi ex nr̄o ſermōe ꝙ hoc nomē grauitas diuerſimode dicif de eis cū fuerit in ſuis locis: ⁊ cū fuerit in locis ſupioribꝰ. ¶ Et q2 hec elemēta hn̄t grauitatē in ſuis locis: fuit poſ'e vt admiſcerenf facile cū terra ex motibꝰ corporū celeſtiū: ⁊ vt ꝑtes graues entiū fierēt. Et ēt ꝙ ſpiritus in aīalibꝰ nō mouef ad ſupius ex h̄ ꝙ pars grauis magis eſt ignis q̄ꝫ leuis: ⁊ cū pars q̄ eſt i eo fit leuis ſimpʳ nō accidit ei grauitas niſi ꝓꝑ ꝑtē aeris admixtā cū ea: ⁊ iō cū iſte due ꝑtes ſegregabūf: morif aīal. ¶ Et ēt ſignū ꝙ grauitas in aere eſt magl' q̄ꝫ leuitas eſt: q2 ſi eēnt eq̄les tunc res cōpoſite ex aere ⁊ igne nūq̄ꝫ deſcēderēt ad īferiꝰ vt aſſub: ⁊ fulmina ⁊ alia: qm̄ ſi cū vna parte ignis ꝯgregaref mille aeris: tūc cōpoſitū ipoſ'e ē vt moueret ad īferius ſm illos. ¶ Et ſignū ꝙ grauitas in eo eſt magl' q̄ꝫ leuitas: eſt q2 cā leuitatis in eo eſt calor: ⁊ cā grauitatis in eo eſt hūiditas. Et oēs ꝯueniūt ꝙ humiditas in eo eſt maior q̄ꝫ caliditas: cū vꝫ eē humidior elntis ex diffōne hūiditatis: vt decl'atū eſt in libͦ ꝑigeneſeos. ⁊ ꝑ illaꝫ ꝑtē hūidā ꝺſcēdūt fulmia ad īferiꝰ aſſub.ᵃ ¶ Et cū.d. ꝙ ex ſucceſſiōe aeris ī cāna vꝫ ꝙ aq̄ mouef in cāna violēte: ⁊ ꝙ h̄ eſt ſignū: q2 aq̄ mouef ad locū aeris violēte. ⁊ poſſet aliq̄s dicē ei ꝙ ſi ita eēt: ꝯtigeret ꝙ cū aqua ſuggeref in cāna ꝙ terra moueref ſupiꝰ violēte. D. reſpōdēdo terre aūt nō ꝯtingit h̄ ⁊c.i. q2 ſupficies terre eſt ſicca: ⁊ ſupficies aq̄ hūida: nō pn̄t adunari neqꝫ etiā poſ'e eſt vt terra attrahaf cōſequēdo attractionē aeris: ⁊ iō cū vētoſe appoſite fuerint ſuꝑ corpus ſiccū terreſtre: deide ſuggerenf fortiter finderenf vētoſe. Aer eni ipoſ'e eſt vt moueaf a ſuo loco niſi cū corpus qꝺ tāgit ſequaf ipſum: ⁊ cū corpꝰ ſiccū ipoſ'e eſt vt attrahaf cuꝫ eo attraheref corpus vaſis terreſtre: ⁊ ſic finderef. ¶ D.d. ⁊ iō cū in vaſe ignito cadēte fundif aqua ſtatiꝫ: aqua eleuabif ⁊c.i. ⁊ h̄ qꝺ.d. māifeſtū eſt. ¶ Sed expoſitores non pn̄t dare cāꝫ ꝓꝑ quā eleuaf aq̄ in vaſe: ⁊ nō eleuaf aer q̄ eſt in eo. Aque eni nō accidit h̄ in vaſe niſi cuꝫ claudif orificiū vaſis ſtatiꝫ cū in eo ponif cādela: deide aliq̄s ꝯuerteret ipm ſuꝑ ſupficiē aq̄: ita ꝙ aer ſubito nō poſſit itraf ipm. Et Themi.d. q̄rēdo cū aer q̄ ē in vaſe ē i ſuo loco: q̄re igif attrahit aquā q̄ ē ad ſupiꝰ: aut q̄re poſtq̄ꝫ opl'o auferf fit i aerꝰ vtꝰ attractia noua.

Motus qui fit ex neceſſitate vacui nō eſt nālis ſed violentus.

Digreſſio

Fundamētū Themiſtij.

Solutio

Opinio Cōmentatoris.

Scd̄a ratio.

Alia ratio.

Oēs ꝯueniunt in hoc ꝙ humiditas ī aere ē maior q̄ꝫ caliditas. Vide ꝯſil'e.2. de gn̄atione. tex.c.23. ⁊.4 methauroꝝ. com.10.

a Exponit aliā ꝑtē tex.

Digreſſio.

Alexandri solõ prima.

¶ Alexãder ãt dat cãz duob⁹ mõis. D. The⁹ ↄ̃struxit ipsos vt dr̃:⁊ nihil ipe.d.i h.D.eni ꝙ aer calidus cuz ĩfrigidabit̃ ex aq̃ ⁊ ĩspissabit̃ ⁊ veniet in q̃ʒtitatẽ minorẽ ⁊ ꝑꝑ necessitatẽ vacui seq̃t̃ aq̃ aerẽ ⁊ ĩplet loca vacua euacuata ab aere. ¶ Themisti⁹ ãt ↄ̃dic̃ huic ꝑmõi ex h ꝙ tale vas attrahit aquã calidã:⁊ simil'r ego ẽt dico ꝙ p̃t ↄ̃dici de vẽtosis igneis attrahẽtib⁹ carnẽ. ¶ D.eni alio mõ:q2 calor cũ attrahit humorẽ mouet̃ humor plus q̃ʒ moueat vtus attrahẽs:q̃ꝑꝑ cõstringet aerẽ ad supius vasis:⁊ huic ẽt ↄ̃dicit̃ ꝑ vẽtosas medicoꝝ. ¶ Et Themisti⁹ ↄ̃dicit huic dicẽdo ꝙ inopinabile est ꝙ attractũ expellat attrahẽs in hora in q̃ attrahit ipm:ita ꝙ attrahẽs attrahat aliq̃d ⁊ expellat̃ ab eo insimul. ¶ Nos aũt dicam⁹ ꝙ cã in h mãifesta est ⁊ ꝓpinqua ↄ̃siderãti:⁊ mirũ est de istis hoibus ꝓfundis:qũo ignorabãt h. Cũ eni aliq̃ ps aeris trãsmutabit̃ in nãm ignis mouebit̃ illa ps in loco aeris supius:⁊ tũc corpus qð est sub ea siue aer siue aq̃ fuerit ↄ̃sequit̃. Si ergo illð corpus qð est sub nõ ↄ̃sequat̃ ipsaz:tũc illa ps ignea stabit violẽte i loco in q̊ trãsmutabat̃ i ignẽ ⁊ nõ mouebit̃ ad supius. Cũ ãt ignis ponit̃ in orificio vasis:statim trãsfert̃ illa ps aeris in ignẽ:cũ igit̃ vas ↄ̃uertet̃ in aliq̃ hora ⁊ claudet̃ suũ orificiũ:tũc ignis q̃ret aerẽ vt moueat̃ ad supius:⁊ tũc nõ ↄ̃sequet̃ ipʒ oppilatio ⁊ stabit sic illic violẽte in ꝑncipio vasis:⁊ cũ oppilatio aufert̃:⁊ orificiũ vasis fuẽit positũ sup aquã:tũc illa ps ignea mouebit̃ ad supius vasis:⁊ figurabit̃ figura ignea ⁊ nõ iplebit vas:q̃ꝑꝑ ↄ̃sequit̃ ipm vas ad locũ vacuũ:⁊ iã fregi q̊ddã vas post statũ aq̃ in eo:⁊ iueni eaz applicatam in laterib⁹ vasis. ¶ Et hec est cã etiã i illo qð ↄ̃sequit̃ in vẽtosis igneis. Hec igit̃ est pria causarũ motus aq̃ ad supius. ¶ Deide post ipsaz scða est cã quã dat Alex^r.s.ꝙ cuz ps ignea aeris extinguit̃ ⁊ ĩfridabit̃:⁊ sic aer occupabit minorẽ locũ ⁊ attrahet aquã de necessitate vacui:⁊ nõ est ipoᷓe vt post istas sit cã tertia quã inuit Alex^r in scðo ꝑmõe. Cũ eni aq̃ attrahit̃ ab his duab⁹ causis nõ est ipoᷓe vt remaneat mota ad supi⁹ post ablationẽ istaꝝ duaꝝ cãꝝ quousq3 aer ↄ̃stringit̃ in loco minimo. ¶ Iste igit̃ mot⁹ cõponit̃ ex trib⁹ causis. Quaꝝ pria est motus partis ignee ad supius. Scða est trãsmutatio ptis ignee ad minorẽ q̃ʒtitatẽ. Tertia est motus aq̃ ꝑ se ꝑꝑ fortitudinẽ ⁊ velocitatẽ motus q̃s acq̃siuit ex istis motib⁹ duob⁹. Iã eni dictũ est ꝙ vtrũq3 istoꝝ elm̃toꝝ.s.aer ⁊ aq̃ hʒ leuitatẽ ⁊ grauitatẽ:⁊ iõ fuit poᷓe cũ accepit ab altero ꝑmũ motuz supius aut iferius vt moueat̃ aliquãdiu ab illo motu postq̃ʒ motor quieuerit. ¶ Et signũ ei⁹ ꝙ iste mot⁹ cõponit̃ ex istis causis sibi succedẽtib⁹ est:q2 iste motus remanet in tpe multiplici ad tps i quo mouet̃ ps ignea ab iferiori vasis ad superius vasis:⁊ nõ est ipoᷓe vt attrahẽs attrahat prior:⁊ cũ vigorabit̃ mot⁹ attracti expellet attrahẽs:quia erit velocior motu ei⁹:⁊ iõ nõ ↄ̃tingit Alexã. ↄ̃dictio Themistij.s.vt idez attrahat aliq̃d ⁊ expellat̃ ab eo isil. ¶ D.d.⁊ sic̃ terra nõ mouet̃ ad supius ⁊c̃.i.sic̃ videm⁹ aquã copulatã cũ terra:cũ aufert̃ nõ ↄ̃sequit̃ ipsam illa ps nisi violẽte ꝑꝑ hãc cãz:q2 terra est grauis simpl'r.i.nullã hʒ leuitatẽ:ita dʒ eẽ cũ imaginauerim⁹ aliquã ptez aeris copulatã cũ supficie ignis expulsam ad inferi⁹.s.vt ignis nõ moueat̃ ad ei⁹ aeris locũ nisi violẽte cũ nullã hẽat grauitatẽ. Declaratuz est igit̃ ex h ꝙ ignis mouet̃ violẽte ad locũ aeris:⁊ aer ad locũ ei⁹ ex h qð ꝑus declarauim⁹:qm̃ autẽ aq̃ mouet̃ violẽte ad locũ aeris mãifestũ ẽ sensui:⁊ sil'r mouet̃ sponte ad locũ terre:⁊ sil'r ꝙ terra mouet̃ violẽte ad locũ aq̃. Sunt igit̃ q̃nq3 rõnes:quaꝝ due sũt mãifeste sensui.s.mot⁹ aq̃ ad terre locũ spõte:⁊ mot⁹ ei⁹ violente ad locũ aeris. Et sunt declarate tres demõstrationes.s.q̃ꝝ vna est motus aeris spõte ad locũ aq̃:⁊ mot⁹ ei⁹ violẽte ad locũ ignis:⁊ motus ignis violente ad locum aeris. ¶ Deinde.d.declaratum est igit̃ ⁊c̃.i.decl'atũ est graue corp⁹ eẽ simpl'r:⁊ corpus graue esse ꝑm cõꝑationẽ ad alið corpus. Graue eni simpl'r differt a cõꝑatiuo:q2 graue simpl'r nõ dr̃ ꝑm cõꝑationẽ ad aliqð corpus:⁊ graue dr̃ cõparatũ ꝑm cõparationẽ ad aliud:⁊ cũ ita sit est graue in se. ¶ Et cũ narrauit graue ꝑm cõꝑationẽ eẽ:dedit cãz in hoc ⁊ dicit.est eni graue aut in suo loco:aut i loco corpis ↄ̃tinẽtis.i.⁊ dixim⁹ graue esse ꝑm cõꝑationez:q2 videm⁹ q̃dã corꝑa grauia in loco corꝑis supiori:⁊ in suis locis. ¶ Et intelligẽdũ est ꝑ grauitatẽ in suis locis qð supius diximus.s.expulsionẽ eoꝝ a faciente violentiã facile ad iferius. ¶ D.d.ꝓpter similitudinẽ sue mãe ⁊c̃.i.⁊ iõ hec corꝑa cũ fuerit extra sua loca mouent̃ ad ipsa:q2 mã corꝑis moti similis est corpori cui⁹ vltimũ est locus corꝑis moti. V.g.ꝙ aer iõ mouet̃ in loco ignis ad inferius:q2 q̃rit vltimũ simile.s.ↄ̃cauũ ignis. Iã eni decl'atũ est ꝙ ↄ̃tinẽs cuiuslibet istoꝝ est q̃si forma ↄ̃tẽti:⁊ quia h vult dare cãm ꝑꝑ quã quedã sũt ꝑfectiões quorũdã in vbi:⁊ est:q2 vnã mãm habẽt:qm̃ si ita diuersificarent̃ in mã sic in forma:tũc se fugerẽt adinuicẽ ⁊ segregarent̃ in loco:⁊ non mouerent̃ adinuicẽ ꝑm perfectionem:cuʒ contraria fugiant se adinuicem:⁊ consimilia sunt ea etiam:que copulantur adinuicem.

¶ Oꝛ autem necessarium facere equales differẽtias ipsis mãifestũ. Siq̃dẽ eni vna mã oiuʒ:puta aut vacuũ:aut plenũ:aut magnitudo:aut triãguli:aut oia sursuʒ:aut oia deorsum ferent̃:altera aũt latio nõ erit. Itaq3 aut leue nihil erit simpl'r:si oia iclinãt̃ magis deorsuʒ ex eo ꝙ ex maiorib⁹ sint corꝑibus:aut ex pl'ibus:aut q2 plena. Hoc autez videmus ⁊ ostẽsum est:q2 sil'r deorsuʒ semꝑ ⁊ vbiq3 ac sursuʒ corpora ferunt̃. Si aũt vacuũ sit aut aliq̃d tale qð semꝑ sursum ferat̃ nõ erit id qð semꝑ deorsuʒ fert̃. Et intermedioꝝ vtiq3 quedã ferent̃ deorsum velocius terra. In m'to eni aere trianguli plures aut solida aut plana erũt. Nõ videt̃ ãt neq3 vna ꝑticula aeris ðorsuʒ lata. Sil'r aũt ⁊ in leui.

¶ Et cũ ita sit mãifestũ est ꝙ nõ opʒ alið corpus ascẽdere sup hoc corpus leue simplicit̃ vt sint duo cõtraria. Quoniaʒ si mã grauis ⁊ leuis esset eadem.s.vacuum ⁊ plenũ:aut magnitudo ⁊ trianguli tũc omnia corpora mouerent̃:aut ad supius:aut ad iferius. Et nihil erit leue simpl'r:cũ oia corꝑa mouẽtur ad inferius:ex quo componunt̃ ex corporibus magnis:aut m'tis:aut ex rebus plenis solidis:⁊ hoc est falsuʒ. Videmus eniʒ aliquod corpus moueri semꝑ superius:⁊ ali-

quod

Themi. ↄ̃dictio erga alexandrum.

Scða solõ eiusdem.

Themistij ↄ̃dictio.

Solõ Auer.

Aer ⁊ aq̃ talẽ hñt nãʒ ꝙ cũ accipiunt ꝑn^m mot⁹ supi⁹ aut iferi⁹ vt moueant aliquandiu ab illo motu postq̃ʒ motor quieuerit. Idẽ 8° phy.com. 82.⁊.85.

quod semper inferius. Quia si vacuū esset causa leuitatis nullū corpus moueret̄ semꝑ ad superius: ꝛ nullū moueret̄ semper ad inferiꝰ. Et tūc aliqđ corpꝰ simpliciū moueret̄ ad iferiꝰ citiꝰ q̄ȝ terra. Quā posse est vt in hoc sint cū triāgulis ꝛ corporibus solidis plus q̄ȝ in corporibus grauibus. Sed nullaȝ parteȝ aeris videmus moueri ad inferius. Et simil'r etiam est dicendum de corꝑe leui.

40 ℭ Uult rememorari illđ qđ decl'atū est de dr̄ia q̄ est iter suū ꝓmonē ꝛ ꝓmões antiquoꝝ. Sermo.n.eiꝰ cōtingit graui ꝛ leui simpl'r: ꝛ ꝓm cōꝑationē. Antiquorū aūt nō ꝯuenire vr̄ nisi in eis q̄ sūt ꝓȝ cōparatiōeȝ. U.g. ꝙ dicētes vacuū ꝛ plenū eē cāȝ leuis ꝛ grauis: ꝛ ꝙ in leui vincit vacuū: ꝛ in graui plenū: nec̄e est vt nihil sit leue simpl'r aut graue simpl'r. Cū enī posuerimus aliqđ corpꝰ leue in q̄ vacuū vincit plenū ī aliq̄ ꝓportiōe: posse est iueniri aliqđ corpus in q̄ ꝓportio vacui ad plenū erit maior illa: q̄ꝑꝑ h̄ corpꝰ dȝ ascendere suꝑ illđ ꝑmū. Et simil'r etiā possumus inuenire tertiū ascēdēs suꝑ scđm ꝛ quartū: ꝛ sic in īfinitū: vn̄ nullū corpꝰ videbit̄ ascēdē̄ suꝑ oīa: ꝛ sil'r de graui: vn̄ videbit̄ ꝙ nullū corpus erit graue simpl'r: ꝛ sic nihil erit īferiꝰ simpl'r aut suꝑius simpl'r: ꝛ sic loca erūt infinita: ꝛ iō motus coꝝ erūt īfiniti: qđ est ꝯ̄riū ei qđ ē positū. Et sil'r ꝯtingit Platoni ꝛ seq̄cibus eius ponētibus cāȝ leuitatꝭ ꝛ grauitatꝭ eē multitudinē ꝛ paucitatē triāguloꝝ. ℭ Et.d.ꝛ si ita sit māifestū est ꝛc̄.i.ꝛ si loca sint termiata ex q̄ iueniunt̄ graue ꝛ leue simpliciter: māifestū est ꝙ ipossē est iuenire corpus ascēdēs supra leue simpl'r aut descēdēs sub graui simpr̄. ℭ Et iō dixit vt sint duo ꝯ̄ria ꝛc̄.i. ꝙ cū fuerit positū leue ꝛ graue simpr̄: tūc leue nō erit ꝯ̄riū graui. Cōtraria enī sūt ea q̄ maxīe distāt. Cū aūt supra oē̄ corpus leue īuenit̄ corpꝰ leuiꝰ: ꝛ sub oī graui īuenit̄ grauius: nullū erit corpus leue qđ maxīe distet a graui: vn̄ nō erūt ꝯ̄ria: ḡ nō hēbūt mediū: ꝛ iō ꝯtigit ponētibus leue ꝛ graue ꝓȝ cōꝑatiōnē ꝛ nō absolute ponē̄ media sine ꝯ̄rijs iter q̄ sunt illa media. ℭ D.d.qm̄ si mā grauis ꝛ leuis ꝛc̄.i.ꝛ si cā ḡuis ꝛ leuis eēt vacuū ꝛ plenū vt Pithagoras.d.aut magnitudo ꝛ paruitas triāguloꝝ: vt Plato.d.aut m'ltitudo ꝛ paucitas ꝑtiū: vt Democritꝰ.d.tūc nihil eēt graue aut leue simpl'r. ℭ D.d.ꝛ oīa corpora mouerent̄ ad suꝑius ꝛ ad īferiꝰ.i.ꝛ eēt media. hec enī ē dispō medij.s.vt in eo ꝯgregent̄ ꝯ̄ria. ℭ D.d.ꝛ nihil eēt leue simpl'r aut graue: ꝛ iam declarauimꝰ in ꝓlogo huius capl'i quō h̄ ꝯtigit eis. ℭ D.d.cū oīa corꝑa mouerent̄ ad īferiꝰ.i.cū cōtingit huic pōni ꝙ oīa corꝑa mouerent̄ ad īferiꝰ aut ad suꝑiꝰ: q2 grauia cōponūt̄ ex triāgulis magnis aut ex ꝑtibꝰ m'ltis: ꝛ leue ex triāgulis ꝑuis: aut ex ꝑtibus paucis: ꝛ ꝯtingit huic pōni ꝙ oīa mouerent̄ ad inferius: q2 cū posuimus aliqđ corpꝰ graue ꝑꝑ multitudinē ꝑtiū: posse ē īuenire aliqđ corpus pluriuȝ corpoꝝ: qđ quapropter mouebit̄ ad inferius ꝑ̄dicti corporis ꝛ si acceperimꝰ aliqđ pl'iuȝ ꝑtiū q̄ȝ sit scđȝ mouebit̄ etiā sub scđo: ꝛ sic in īfinitū. ḡ posse est sub oī corpore descēdat aliud: ꝛ suꝑ oē̄ corpꝰ ascēdat aliđ. hec igitur est ītētio sui ꝓmōis ꝛ oīa corꝑa mouent̄ ad inferius. U.g. ꝙ si cā leuitatis ignis est: q2 est paucioꝝ partiū q̄tuor el'ntoꝝ: ꝛ posse est imaginari corpus pauciorū ꝑtiuȝ igne: erit corpus tunc ascendens suꝑ ignē ꝛ erit ignis grauis loco illius corporis: cū descendet ex eo ad suū locū: ꝛ similiter ꝯtingit vt h̄ corpus etiam sit graue in aliquo loco suꝑiori. ℭ D.d.ꝛ h̄ falsuȝ ē ponere ꝛc̄.i.ꝛ falsuȝ est ponē̄ ꝙ oē̄ corpus mouet̄ ad illud qđ ē īferius. ℭ D.d.videmꝰ.n.aliqđ corpꝰ ꝛc̄.i.ꝛ signū eius ꝙ nō oē̄ corpus est posse moueri ad īferiꝰ est: q2 videmꝰ ignē sꝑ moueri ad suꝑius ꝛ nunq̄ȝ ad īferius: ꝛ terrā semꝑ ad īferius ꝛ nunq̄ȝ ad superius. ℭ Et.d.hoc: q2 cū nullus locꝰ iuenit̄ suꝑ locū ignis: īpossibile est vt imaginaret̄ illic locus ī quo eēt grauis. Causa igit̄ grauis ꝛ leuis vt sint simpl'r est terminatio in ꝑte suꝑiori ꝛ īferiori simpl'r: ꝛ cā ꝙ suꝑius ꝛ inferius sint simpliciter est finitas extremoꝝ loci: ꝛ cā finis extremoꝝ in loco est ꝙ vnum extremoꝝ est circūferētia ꝛ aliud est cētrū: ꝛ si nō: tūc finitas non īueniret̄ in lōgitudīe recti: lōgitudo enī recti nō est finita ꝑ se: sed ꝑꝑ aliqđ finitū ꝑ se.s. lōgitudinē rotūdā: ꝛ ex h̄ aꝑꝑet ꝙ loca sūt tm̄ duo: ꝛ imposse est pl'es eē mūdos vno. ℭ Causa[a] igit̄ motus ad suꝑius ꝛ ad īferius est forma corꝑis: ꝛ cā forme est locus: ꝛ cā loci est corpus spericū: ꝛ iā aꝑꝑet h̄ ꝙ non est de locis istoꝝ sic̄ est de locis alioꝝ corpoꝝ nāliū.[b] Loca eniȝ in vltimis el'ntis sunt cāe locatoꝝ: in alijs aūt corporibus est ecōuerso.i. ꝙ locata sūt cāe locoꝝ: lȝ h̄ īueniat̄ in eis ꝓm ꝑ̄us ꝛ posteriꝰ ꝛ nō equal'r.s. ꝙ cōpositoꝝ id qđ est vicinius el'ntis locus eius est ei ꝛ magis necessariꝰ: ꝛ īdiget plus loco ꝓm illud esse: ꝛ quanto remotius tāto minus: ita ꝙ existimat̄ ꝙ essentia locati est necessitas eē̄ loci. Et ꝓm hoc nō est īpossibile vt dr̄ie subaꝝ sint accn̄tia. ℭ Pōt aūt aliqs dicē̄ cū locus sit accn̄s quō pōt eē̄ cā sube: ꝛ hoc est īpossibile vt videt̄ famose. ℭ Sed demonstratio inotuit iaȝ circa h̄: ꝛ cā in hoc est: q2 forme el'ntoꝝ sunt diminuti eē̄: qm̄ quāto magis forma erit ꝑfectioris eē̄ tāto magꝭ erit māifestiꝰ vt sit accepta ī diffōne accidē̄tiū in formato: ꝛ quāto magis fiunt diminuti esse tāto magis erit ecōuerso. Et iō videmꝰ ꝙ calidū ꝛ humidū ꝛ frigidū ꝛ siccuȝ sunt cāe in formis el'ntoꝝ ꝛ sunt causate in formis aīaliū. ℭ Et sil'r est de tribus dimē̄sionibus cū ꝑ̄ria mā.s. ꝙ sunt ꝑ̄me formaꝝ existentiū in ea in actu: ꝛ iō putauerūt q̄dā: ꝙ corporeitas est suba. Aristo. aūt ꝯcedit ꝙ dr̄ie quarūdā subarū sunt de alijs ꝑ̄dicamētis.s. vt differentie alicuius sube in loco accipiunt̄ vt aliqđ alioꝝ predicamētoꝝ. Hec autē ꝑscrutatio nō ꝯuenit huic sciētie: sed ꝑ̄me ph'ie cōsideranti de substātijs ꝛ accidētibus ꝛ prioritate vnius ad alterū in diffinitione ꝛ constitutione. ℭ D.d.ꝛ si vacuū erit causa leuitatis nullū corpus eēt qđ semꝑ ꝛ in oībus locis moueret̄ ad suꝑius aut ad inferiꝰ sicut ignis ꝛ terra: ꝛ h̄ intēdit cū.d.semꝑ. qđ enī in aliquo loco mouet̄ īferius ꝛ in alio superiꝰ vt aer ꝛ aqua non semper mouet̄ ad superius: aut ad inferius. cū aliquādo moueat̄ ad suꝑius ꝛ aliquādo ad īferiꝰ. ℭ D.d.ꝛ tūc aliqđ corpꝰ simpliciū moueret̄ citius ꝛc̄.i.ꝛ contingeret vt esset posse corpus grauius terra eē̄ imaginādo ꝙ trianguli aut corꝑa sunt pauciora q̄ȝ terra ꝛ plus de vacuo. ℭ D.d.ꝛ nihil videmꝰ in aere qđ mouet̄ inferiꝰ.i.ꝛ signū ꝙ nulluȝ corpus est grauiꝰ terra: q2 nulluȝ corpus videmus in aere qđ in eo moueat̄ citius q̄ȝ terra. ℭ D.d.ꝛ simil'r dicendū est etiā de leui.i.ꝛ ꝑ h̄ idē declarabit̄ ꝙ nullum corpus est leuiꝰ igne. cū nullū corpus videat̄ velociorꝭ motus q̄ȝ ignis. ℭ Et pōt aliqs dicere ꝙ hoc qđ positum fuit h̄.s. ꝙ possibile est īuenire corpus in quo plenū sit plus q̄ȝ plenū qđ est in terra: ꝛ vacuum

Marginal notes:

dez.s.34. io.meth.t. com.15.

hec ē dispō medij: vt i eo ꝯgregent̄ ꝯ̄. a qđ quō itelligēdū ... s. cō. 26.

Longitudo recta nō ē finita per se: s; per aliud.

a Causa motus ad suꝑiꝰ ꝛ īferiꝰ ē forma cōꝑis: cōsimile primo celi com̄. 5. Et que ibi.

b. Loca i vltimis el'ntis sunt cāe locatoꝝ: ī alijs āt corporibꝰ est econtra.

Nō est ipossē vt dr̄e subaꝝ sint accn̄tia: s; vide oppm̄ 5. phy. cō. 10 ꝛ 8. met. c. 5.

Quanto forma fuerit ꝑfectioris eē̄: tā to magis erit māifestius vt sit accepta in diffōne accidentiū in formato: ꝛ q̄ȝto magis fuerit diminuti eē̄: tanto magis erit econuerso. ꝯsimile. 5. phy. com̄. 10.

est in eo minus nõ est poſſe: neq3 dicẽtes vacuũ ⁊ ple
nũ eẽ cãm grauitatꝭ ⁊ leuitatꝭ ꝯcedũt h̃. Et cũ ita sit
necio ꝯtingit eis ponẽ ꝓportionẽ iter vacuũ ⁊ plenũ
q2 ipoſſe est iueniri maiorẽ aut minorez: qd̕ est ipoſſe.
Oĩs eñi q̃titas poſſe est ea iuenire maiorẽ ⁊ mino-
rem: ⁊ vlr̃ finitas nõ iuenit̃ in rebꝰ nisi ꝓp formas ea
rũ: nõ ꝓp q̃titates. Et cũ isti dederũt cãm leuitatꝭ
⁊ grauitatis ex q̃titatibꝰ nõ potuerũt dicẽ qua de cã
fuit ipoſſe corpus grauiꝰ terra iuenire aut leuiꝰ igne.
etiã ꝯtingit eis hoc magnũ impoſſe. Oẽ eñi poſſe exi-
bit necio ad eẽ: ⁊ si esset poſſibile vt corpus leuiꝰ igne
iueniret̃: eẽt poſſe vt in aliqua hora iueniret̃ corpus
qd̕ in aere moueret̃ citius q̃ ignis: ⁊ cum hoc nunq̃
fuit visum: sciuimus h̃ esse impoſſe: hoc aũt non fuit
ipoſſe nisi ꝓp formã ignis: nõ ꝓp q̃titatẽ: ⁊ similr̃ in-
telligẽdũ est de terra. Hec igit̃ est dr̃ia iter opinionẽ
Aristo. ⁊ opinionẽ istoꝝ: ⁊ est differẽtia non parua.

¶ Si illd̕ faciat aliqs supabũdar̃ mã. Si ãt
duo itermedia qũo erũt faciẽtia que faciũt
aer ⁊ aq̃: puta siqs dicat eẽ vacuũ ⁊ plenuz.
Ignẽ igit̃ vacuũ ꝓp qd̕ sursũ: terrã ãt plenũ
ꝓp qd̕ deorsũ. Aerẽ ãt plus ignis hr̃e: aquã
aũt terre. Erit. n. q̃daz aq̃ q̃ plus hẽbit ignis
pauco aer̃: ⁊ aer mltꝰ pauca aq̃ terrã plurẽ.
Quare oportebit aeris quãdã mltitudinez
velociꝰ ferri deorsũ aq̃ pauca. Hoc ãt nusq̃
vnq̃ fieri vr̃. Necẽ igit̃ queãdmodũ ⁊ ignẽ
sursũ: q2 tale hz: puta vacuũ. Alia ãt nõ. Et
terra deorsũ: q2 plenũ hz. Sic ⁊ aerẽ in eũ q
ipsiꝰ locũ ferri ⁊ sup aquã collocari: qm̃ ta-
le aliqd hz: ⁊ aquã deorsuz ferri ac sub ipso
aere collocari: q2 tale aliqd hz. Si antẽ erat
vnũ ad ambo aut duo: ambo ãt duo existũt
vtrisq3. Erit aliq̃ mltitudo vtriq3 que exce
det: ⁊ aq̃ qdẽ aere pauco ad sursũ: ⁊ aer aq̃
ad deorsũ: queãdmodũ dictũ est mltotiẽs.

¶ Si igit̃ aliqs dixerit ꝙ mã grauis ⁊ leuis
nõ est eadẽ: dicemꝰ ei ꝙ ꝯtigit huic ꝑmõi vt
ignis differat a t̃ra sic aer ab aq̃. Ponentes
eñi vacuũ ⁊ plenũ eẽ mãz g̃uis ⁊ leuis: ⁊ ꝙ
ignis mouet̃ ad superiꝰ ꝓp multitudinẽ va-
cui: ⁊ ꝙ terra mouet̃ ad iferiꝰ ꝓp multitudi
nẽ pleni necio ponũt in aere multũ ignez: ⁊
in aq̃ multã terrã. Et tũc in aliq̃ q̃titate erit
in mlta aq̃ de igne magis q̃ in pauco aere:
⁊ erit in mlto aere de terra magis q̃ in pau
ca aq̃. Et si ita sit. tũc motꝰ aeris multi ad in-
feriꝰ erit velocior q̃ motꝰ pauce aq̃: qd̕ nũq̃
videt̃. Et si ita sit: dicemꝰ ꝙ sic ignis mouet̃
ad superiꝰ ꝓp multitudinẽ vacui: ⁊ terra ad
iferiꝰ ꝓp multitudinẽ pleni. Sic aer mouet̃
ad suũ locũ ad superiꝰ ꝓp illd̕ qd̕ est in eo q-
dã alicuiꝰ. Et similr̃ aq̃ mouet̃ ad inferiꝰ ꝓp
h̃ qd̕ in eo aliqd est. Si igit̃ aliqs dixerit q2
vacuũ ⁊ plenũ sũt in aliquo corpore: necio
erit vt multa aq̃ moueat̃ ad supius citius q̃
paucus aer: ⁊ ꝙ multus aer citius moueat̃
ad inferius q̃ pauca aqua: sicut diximꝰ su-
perius: qd̕ non inuenit̃ omnino.

¶ Quia res diuerse ꝑm formas: aut erũt cõposite ex
vna mã sicut corpa simplicia: aut ex diuersis mate-
rijs sicut corpora cõposita ex elementis. ⁊ diuersitas
forme istoꝝ est ꝓp diuersitatẽ modoꝝ. U. g. ꝙ os nõ
differat a carne: nisi q2 hz plus d̕ terrestreitate q̃ de
aquositate: ⁊ caro ecõuerso. Manifestũ est igit̃ ꝙ po-
nẽtes cãm diuersitatis grauis ⁊ leuis eẽ vacuũ ⁊ ple-
nũ: ꝯtingit dicere eis ꝙ corpora nõ diuersificant̃ ꝑz
grauitatẽ ⁊ leuitatẽ q̃ sunt forme coꝝ nisi ꝑm ꝙ hñt
de vacuo ⁊ pleno ꝑm magis ⁊ minꝰ. ⁊ sicut forme cõ
similiũ corpoꝝ cõpositoꝝ. s. nõ diuersificant̃ adiui-
cẽ: nisi ꝓp multitudinẽ ⁊ ꝑuitatẽ partiũ. Et cũ ita sit
sicut in corpibꝰ ꝯsilibꝰ nõ iuenit̃ diuersitas absoluta
in eis abinuicẽ nisi ꝑm magis ⁊ minꝰ: ita ꝯtingit po-
nẽtibꝰ graue ⁊ leue eẽ cõposita ex vacuo ⁊ pleno. s. vt
nõ iueniat̃ leue simplr̃ ⁊ graue simplr̃. s. leue cuiꝰ for
ma sit ꝯ̃ria graui simplr̃. i. ꝙ nõ differt ab eo nisi ꝓp
diuersitatẽ elmtoꝝ ex qbꝰ cõponunt̃ ꝑm magis ⁊ mi
nus. ¶ Et hoc intẽdebat cuz dixit si aliqs dixerit ꝙ
mã grauis ⁊ leuis ⁊c̃. i. ⁊ si aliqs dixerit ꝙ cã diuersi-
tatis g̃uis ⁊ leuis ĩ suis formis ẽ cã diuersitatꝭ duoꝝ
elemẽtoꝝ ꝯ̃rioꝝ: ex qbus cõponunt̃ ꝑm magis ⁊ mi
nus: sicut dicẽtes ꝙ cã grauitatis ⁊ leuitatis est cõ-
positio corpoꝝ ex vacuo ⁊ pleno: ꝯtiget ei vt oĩa cor-
pora nõ diuersant̃ in grauitate ⁊ leuitate nisi ꝑz ma-
gis ⁊ minꝰ: ⁊ sic nihil erit leue simplr̃ aut graue sim-
pliciter: ⁊ tunc ignis differt a terra: sicut aer ab aqua
q̃ sũt media. ¶ Et h̃ itẽdebat cuz dixit. dicemꝰ ei ꝙ
accidit huic ꝑmõi ⁊c̃. ⁊ cũ demõstrauit qd̕ ꝯtigit eis
si posuerint ꝙ vacuũ ⁊ plenũ sunt cãe grauitatꝭ ⁊ le-
uitatis vt nihil sit leue simplr̃ ⁊ graue simplr̃ q̃ ma-
xĩe distãt abinuicẽ: ⁊ põt aliqs dicere defẽdẽdo opio-
nẽ istoꝝ hoĩum ꝙ poſſe est iuenire ꝯ̃ria q̃ maxĩe di-
stant iter q̃ existũt mãe: ⁊ oĩa cõponunt̃ ex ꝯ̃rijs ele-
mẽtis. U. g. ꝙ albũ ⁊ nigrũ sunt ꝯ̃ria iter q̃ existunt
plura media vt viride ⁊ charopos: ⁊ sũt cõposita ex
ꝯ̃rijs elemẽtis: ⁊ sic sic albedo nõ est ꝯ̃ria nigredini:
nisi q2 ignis magꝭ dominat̃ in eo q̃ in terra: ⁊ nigre-
do est ꝯ̃ria albedini: q2 magis abundat in ea terra q̃
ignis: ita ignis est ꝯ̃rius terre q2 vacuũ magꝭ abũdat
in eo q̃ plenũ ⁊ in terra eꝯ. ¶ Et iõ. d. rñdẽdo q eñi
ponit vacuũ ⁊ plenũ ⁊c̃. i. q eñi ponit vacuũ ⁊ plenuz
esse duas mãs ex qbus cõponit̃ ignis ⁊ terra: ⁊ ponit
ipsas eẽ ꝯ̃rias in fine ex quo vacuũ abũdat sup ignẽ
⁊ plenũ sup terrã sicut albedo ⁊ nigredo sunt ꝯ̃rie ꝑ
pter abũdãtiã ꝑtis vicẽtis sup albedinẽ. s. ignis: ⁊ sũt
ꝑtes obscure sup nigredinẽ. s. terre necio cõtingit ei
ꝙ sicut charopos ⁊ viridis nõ diuersificãt nisi q2 in
charopo est magis de albedine q̃ de nigredine: ⁊ in
viridi ecõuerso: sic dz eẽ in medijs iter ignẽ ⁊ terraz
vt in aere sit de igne plus q̃ de aq̃: ⁊ ĩ aq̃ plus de ter-
ra q̃ in aere. ¶ D. d. ipoſſe qd̕ ꝯtingit ex h̃: ⁊. d. ⁊ erit
tũc in aliqua q̃titate ⁊c̃. i. ⁊ ꝯtingit eis vt tũc aer nõ
differat ab aq̃: nisi q2 in eo multũ sit de igne ⁊ paruz
de terra ⁊ in aqua ecõuerso: ⁊ cũ ita sit poſſibile ẽ vt
in magna ꝑte aq̃ iueniat̃ plus de igne q̃ in ꝑte parua
aeris: ⁊ vt ĩ magna ꝑte aeris iueniat̃ plus de terra q̃
in parua parte aque. ¶ D. d. ipoſſe qd̕ seq̃tur ex hoc: ⁊
dixit: ⁊ si ita sit necessario continget vt motus aeris
multi ad inferius ⁊c̃. i. ⁊ si causa propter quam aer
est

est leuioꝛ aqua: qꝛ in aere sūt multe ptes ignis ⁊ pau ce terre: ⁊ in aqua ecōuerso: ex quo ꝯtingit vt in ma- gna pte aeris sit de terra plus q̄ʒ i pua pte aq̄: ꝯtiget vt illa pars aeris in q̄ est magis de terra sit grauioꝛ parte aque in qua est minus de terra: ⁊ silr̄ cōtinget: vt aliqua pars aq̄ in q̄ est plus de igne sit leuioꝛ pte aeris in qua sit minus de igne: qd vr̄ esse ꝯriū. ¶ Et debes scire ꝙ ista ꝯdictio nō ꝯtigit eis nisi cū posue rint ꝙ multū vacuū est leuius pauco vacuo: ⁊ mltuʒ plenū grauius pauco: ita ꝙ ignis nō mouet̄ ad supe- rius: nisi qꝛ est in eo multū de vacuo ⁊ paucū de ple- no. Jta ꝙ magnitudo illius vacui īnata est ascēdere super illū locū: ⁊ q̄ʒtitas illius pleni īnata est descen- dere sub illo loco: ⁊ silr̄ de vnoquoq̄ʒ elemētoꝝ. s. vt ꝑꝑ paruitatē vacui qd est in terra nō pōt moueri su- pra illū locū: ⁊ ꝑꝑ plenū descēdit sub oībus corꝑib⁹: ex quo ꝯtingit ꝙ si plenū esset maius pleno terra de scenderet sub terra: ⁊ si vacuū eēt mai⁹ vacuo: ignis eleuaret̄ suꝑ ignē. Hoc enī posito ꝯtinget impoſſe qd dedit eis. Si enī posuerit ꝙ ꝑs vna siue magna siue parua moueat̄ ad suꝑius motu eq̄li. s. ꝙ qn̄ totū mo uetur ⁊ ꝑs mouebit̄ ⁊ posuerint ita de pleno: ⁊ posue rint etiā ꝙ diuersitas istoꝝ elntoꝝ ē ꝑꝑ diuersitatē ꝓportiōis vacui ad plenū: tunc non ꝯtingit eis ex h̄ impoſſe. ¶ Sed tn̄ Aristo. dedit eis aliud ipoſſe. s. vt multa aq̄ nō sit velocioris motus ad iferius q̄ʒ pua: ⁊ silr̄ ignis multus cū puo. Sʒ tn̄ vr̄ ꝙ positio eoꝝ ē predicta. s. ꝙ vacuū diuersificat̄ in leuitate ſm mul- titudinē ⁊ paucitatē: ⁊ silr̄ plenū diuersat̄ ſm suā di- uersitatē in multitudine ⁊ paucitate: ꝯtinget eis si h̄ nō posuerint alteꝝ duoꝝ: aut vt vacuū segregetur a pleno: ⁊ hoc mouebit̄ superius: ⁊ hoc iferi⁹: aut vt cō- glutinent̄ adinuicē: ⁊ sic stabūt elemēta in suis locis violēte: vn̄ nō hēbunt locū nālē in quo stent. ¶ Sʒ ex ꝑoribus ꝓpōnib⁹ istius scīe est ꝙ ista corpa sunt nālia ⁊ in locis nālibus: cū motus violētus nō ītel- ligat̄ nisi in respectu nālis. Et si ita esset sicut dicunt vlr̄ corrūperent̄ elemēta: ⁊ totus mūdus. Cause enī gn̄atoꝝ ⁊ corruptoꝝ nō sunt: nisi qꝛ elnta existūt ex suū locū nālē. ¶ D. d. ⁊ cū ita sit dicem⁹ ⁊c̄. i. ꝙ si cā propter quā quedā corpa sunt leuiora qbusdā est di- uersitas vacui ⁊ pleni: manifestuʒ est ꝙ sic ignis ſm hanc positionē moueт̄ ad suꝑius ꝑꝑ q̄ʒtitatē ipsi⁹ va- cui nō ꝑꝑ nāʒ vacui: ⁊ terra moueт̄ ad iferius ꝓpter q̄ʒtitatē pleni: ꝯtinget vt aer nō mouebit̄ in suo loco nisi ꝓpter q̄ʒtitatē vacui. s. qꝛ vacuū qd est in eo ē mi noris q̄ʒtitatis vacuo qd est in igne: ⁊ silr̄ cōtingit vt aqua moueт̄ ad iferius ꝑꝑ q̄ʒtitatē pleni. ¶ Et hoc intēdebat cū. d. quidā alicuius: ⁊ itēdebat ꝑ h̄ demō strare ꝙ ꝯtigit eis vt ita sit de medijs: qm̄ cū posuit media eē hoꝯ ex quo dedit eis ꝑdictū ipoſſe: ⁊ ē vt aer multus moueat̄ ad locū aque: ⁊ multa aqua ad locū aeris: si posset aliqs defendere eos dicēdo forte non posuerūt diuersitatē ignis ⁊ terre nisi ꝑꝑ q̄ʒtitatē va cui ⁊ pleni tm̄ que sunt extrema ⁊ nō ponunt media esse hoꝝ: iō reuersus est ad demr̄andū ꝙ ita ꝯtigit eis in medijs sic in extremis. ¶ D. iterat ipoſſe ꝑdictuʒ: ⁊. d. si aliqs igit̄ dixerit ꝙ vacuū ⁊ plenū ⁊c̄. i. ⁊ cum isti dixerit hoc accidit eis dicē ꝙ q̄ʒtitas vacui ⁊ ple- ni existentiū in vnoquoq̄ʒ q̄tuoꝛ elntoꝝ corpoꝝ est cā diuersitatis eoꝝ in grauitate ⁊ leuitate: ⁊ cōtingit etiā impoſſe ꝑdictum: ⁊ est vt aqua multa citius mo- ueatur ad superius q̄ʒ paucus aer: ⁊ multus aer ad i- ferius q̄ʒ pauca aqua: quod non videtur esse.

Documētū,

Ex ꝑoribus ꝓpōnib⁹ istius scie est: ꝙ ista corpa sūt nālia ⁊ in locis nālibus. n Mot⁹ violētus nō imaginat̄ nisi in respectu nāl. vide pro hoc ꝑ celi. t.c. 14. Et que ibi,

¶ Figure autem non sunt cā eius qd est ferri simpliciter aut deorsum aut sursum: sʒ eius qd velocius aut tardius: ꝓpter quas autem causas nō difficile videre. Dubitat̄ eniʒ nūc ꝓpter quid lata ferrea ⁊ plūbuʒ natāt in aq̄: alia aūt minora ⁊ minoris grauitatis si sint rotunda aut longa: puta acus deorsum fe- runtur. Et quare quedā ꝓpter paruitatem vt aranea auri ⁊ alia terrea ⁊ puluerea vtiq̄ʒ in aere natāt. De his aūt oib⁹ putare qdem cām esse queadmodū Democritus: non re cte se habet. Jlle enim inqt eleuata calida ex aqua sursum pellere lata habentiū grauita- tem. stricta aūt decidere. pauca enim esse cō tra pulsantia ipsius.

¶ Et dicamus ēt ꝙ figure nō sunt cause mo tus quorūdam corporū ad superius aut ad inferius: sed causa velocitatis aut tarditatis motus. Volumus igit̄ perscrutari de hoc dicendo ꝙ qdam querūt: quare ferruʒ latū ⁊ plumbū latū natāt super aquā: rotūdum aūt ⁊ oblōgū: vt acus nō natāt sed submer- gunt̄. Et quare qdaʒ corpa parua natant su per aquam vt furfur: ⁊ alia terrestria natāt super aerem: vt auripigmentuʒ. Dicamus igitur ꝙ Democritus dedit causam in hoc ⁊ errauit. Dixit enim ꝙ corpora grauia lata natant super aquam: qꝛ vapores exeuntes ascendendo eleuant ea: ⁊ sic non descendūt ad inferius. Corpora autē rotunda descen- dūt in aqua: quia illi vapores non occurrūt eis ſm omnes partes: sed vni parti illorū ⁊ paucis: ⁊ ideo submerguntur.

¶ Et qꝛ qdam antiquoꝝ etiā opinabant̄ ꝙ cā leuita 42
tis ignis est: qꝛ hʒ figurā pyramidalē: ⁊ cā grauitatis terre: qꝛ hʒ figurā q̄dratā: ⁊ ꝙ media inueniunt̄ me- dia in grauitate ⁊ leuitate: qꝛ hn̄t figuras medias in- ter istas figuras: vt ꝑdictū ē in tertio isti⁹ libri. ¶ Et d. ⁊ dicam⁹ ēt ⁊c̄. i. ꝙ nō voluit hic destruē hāc opio- neʒ: qm̄ in tertio isti⁹ libri destruxit ꝙ elnta haberēt figurā: nedū vt hērent figurā q̄ eēt cā leuitatis ⁊ gra uitatis: ⁊ qꝛ hoc iā declaratū est. vult ꝑscrutari de fi- guris ſm quādā qōnē nālē. ¶ Et. d. volum⁹ igit̄ per scrutari ⁊c̄. i. qōnes āt q̄s antiq q̄rebāt in h̄ sūt due. q̄ꝝ vna est: q̄re grauia magna cū fuerint late figure natāt suꝑ aquā: aut fuerit ꝯcaua: ⁊ vasa scutea ferri ⁊ plūbi: ⁊ grauia pua cū hūerint figurā rotūdā aut ob longam ad modū acus descēdunt in aquā: q̄ʒuis sint minoris grauitatis: qꝛ sūt minora. ¶ D. d. ⁊ q̄re q̄dā corpa ⁊c̄. i. scđa aūt qō ē: q̄re q̄dā corpa descēdūt in aere ⁊ in aqua: ⁊ q̄dā stāt in suꝑficie aq̄: ⁊ q̄dā stāt in ipso aere. ¶ D. d. dicamus igit̄ ꝙ Democritus ⁊c̄. i. dicamus ꝙ Democritus dicebat ꝙ cā ꝑꝑ quā corpa lata grauiora natāt suꝑ aquā: ⁊ ea q̄ nō sunt lata nō natāt: ē qꝛ vapores ascēdētes ex aq̄ occurrūt cōꝑib⁹ latis ſm vniuersum: ⁊ ipediūt ea descēdere ꝑꝑ suaʒ fortitudinē. Corꝑib⁹ aūt nō latꝭ nō occurrit nisi mo- dicū vaporis quē pōt vincē grauitas illoꝝ corpoꝝ.

¶ Oportebat autē in aere adhuc hoc magis
facere quēadmodū istat ⁊ illeipse: sꝫ istans
soluit debiliter. Ait eni nō in vnū impetum
facere seyn: appellās seyn motum eoꝝ que
sursum feruntur corporum.

¶ Dicamus igiꝰ ꝯtradicētes eis ꝙ si ita eēt:
tūc corꝑa grauia lata magis starent in aere.
In aere eni sunt vapores plꝰes q̄ꝫ in aqua: ⁊
cū Democritus sciuit ꝙ hoc ꝯtingit eis: cō-
firmauit suū sermonē sermone debili. Et di
xit ꝙ h̄ ꝯtigit: qꝛ vapores exeūtes ab aere nō
exeūt equalr̄: ita ꝙ possint occurrere oibus
partibus: sed expanduntur ⁊ sparguntꝰ pro
pter tenuitatem ⁊ subtilitatem aeris.

43 ¶ Error Democriti māifestatꝰ ex hoc ꝙ aqua magis
impedit corꝑa ad descendendū ad inferius q̄ꝫ vapo
res: ⁊ ideo necesse fuit eis dare dr̄iam inter vapores
qui sunt in aq̄ ⁊ q in aere: ⁊ corruptio istiꝰ est manife-
sta ꝑmōi: imo dꝫ eē māifesta. Si eni ex aq̄ ascēderēt
vapores: necesse est vt vapores qui ascendūt in aere
haberēt maiorē ꝯtinuitatē q̄ꝫ ascēdētes in aq̄: ⁊ si h̄
tūc nō hēbunt maiorē expāsionē in aere q̄ꝫ in aqua:
sed maiorē cōtinuationē: q̄re magis occurrēt corpo-
ribus descēdētibus in aere: ⁊ resistēt eis q̄ꝫ in aqua.

¶ Qm̄ aūt sunt hec quidē facile diuisiua cō
tinuoꝝ: hec autē minus. Et diuisibilia autē
eodē mō: hec q̄dē magis hec aūt minꝰ. Has
eē putādū cās. Facile diuisibile q̄dē igitur
q̄d b̄n terminabile: ⁊ magis quod magis.

¶ Dicamꝰ igiꝰ ꝙ corpoꝝ ꝯtinuoꝝ: q̄dā reci-
piunt abscisionē ⁊ diuisionē cito: ⁊ quedaꝫ
tarde: ⁊ quedā diuidūt ⁊ abscindūt cito: ⁊
quedam tarde. Et dicere est velocitatē ab-
scisionis ⁊ diuisionis velocitatē expulsiōis.
Et q̄ꝫto magis res est velocis diuisiōis: tāto
magis erit velocioris expulsionis.

44 ¶ In hoc caplo ꝓponit ꝑdicte q̄ōni duas ꝓpositiōes:
quaꝝ vna est ꝙ corꝑa ꝯtinua diuersificantꝰ in reci-
piēdo diuisionē ꝑm magis ⁊ minus. Aer eniꝫ magis
est diuisibilis q̄ꝫ aq̄: ⁊ aqua magis q̄ꝫ terra. ¶ Scd̄a
aūt est ꝙ corꝑa diuidētia diuersificantꝰ etiā in forti-
tudine ⁊ debilitate: ⁊ ꝑꝑ figuras ⁊ ꝑꝑ grauitatē eoꝝ.
Figura eni acuta diuidit corꝑa ꝯtinua cito: ⁊ silr̄ cor
pus valde graue: ⁊ he due cū fuerint cōgregate: tunc
actio erit fortior: corꝑa āt lata ⁊ pauce grauitatꝭ sūt
ecōuerso. ¶ D. d. ⁊ q̄ꝫto magꝭ res ⁊c̄. i. ꝙ corꝑi expul
so accidunt a corꝑe expellēti due dispōnes: vt. s. diui-
datꝰ ⁊ expellatur: ⁊ q̄ꝫto magis fuerit facilioris diui-
sionis: tāto magꝭ erit faciliorꝭ expulsiōis ⁊ ecōuerso.

Corpora diuidentia diuersificantꝰ i fortitudine ⁊ debilitate: ⁊ propter figuras: ⁊ ꝑꝑ grauitatem eoꝝ.

¶ Aer aūt magis aqua talis: aqua autē terra
⁊ minus vtiqꝫ in vnoquoqꝫ gn̄e magis de
facili diuisibile: ⁊ distrahitꝰ facilius. Haben
tia quidē igiꝰ latitudinē: qꝛ multū cōprehē-
dunt: ideo supra manēt: ꝓpterea ꝙ non di-
strahitꝰ illud de facili. Ea v̄o que ꝯrio mō se
h̄nt figuris: qꝛ paꝝ cōprehēdunt: ideo deor
sum ferunꝰ: ꝓpterea ꝙ facile illud diuidūt.
Et in aere multo magis quāto magis de fa
cili diuisibilis aqua est. Qm̄ auteꝫ grauitas
quandā hꝫ v̄tutē ꝑm quā ferꝰ deorsuꝫ ⁊ cō
tinua ad nō distrahi. Hec itaqꝫ adinuicē cō-
parenꝰ. Si eni excedat v̄tus grauitatis cā q̄
in cōtinuo ad distractionē ⁊ diuisionem trā
sibit deorsum velocius: si aūt debilior sit: su
pernatabit. De graui q̄dē igiꝰ ⁊ leui: ⁊ circa
ipsa accidentibus determinatū sit hoc mō.

¶ Reuertamur igiꝰ ⁊ dicamꝰ ꝙ aer est velo
cioris expulsionis q̄ꝫ aq̄: ⁊ aqua q̄ꝫ terra. Et
quāto magis corpus erit minus: tāto erit fa
cilior vt expellatꝰ. Et cū ita sit: dicamꝰ ꝙ cor
pora lata natant suꝑ aquā: qm̄ multū com-
prehendūt de aqua: quapropter nō expellitꝰ
neqꝫ diuiditꝰ cito. Corꝑa v̄o oblonga qꝛ pa
rum cōprehēdūt de aqua cito diuidūt ipaꝫ:
⁊ descendūt ad inferius. Et h̄ erit in aere: qꝛ
velocioris est expulsiōis ⁊ diuisionis q̄ꝫ aq̄.
Et dicamus ēt ꝙ si graue hēat aliquā potē-
tiā: tūc expulsio ⁊ diuisio erit tardior. Ista
aūt adinuicē ꝯiūgenda sunt. Dico ꝙ si forti
tudo corꝑis grauis expellentis fuerit maior
fortitudine corꝑis cōtinuiꝰ expulsi: tūc expel
letur ⁊ diuidetur ⁊ mouebitur ad inferius
cito. Si aūt potentia corꝑis grauis expellē-
tis fuerit debilior potentia corꝑis ꝯtinui ex-
pulsi natat suꝑ ipꝫ: ⁊ nō mouetꝰ ad inferius
oīno. Perscrutati sumus igiꝰ de graui ⁊ le
ui: ⁊ de accidētibꝰ eis ꝯtingentibꝰ sufficiēter
⁊ perfecte. Et in hoc cōplebitꝰ liber noster. 45

¶ Cum posuit ꝙ corpora diuersantur adinuicē in ve
locitate receptionis ⁊ diuisionis ⁊ expulsionis: dixit
ꝙ aer est corpus facilis diuisionis ⁊ expulsionis ma
gis q̄ꝫ aqua: ⁊ hec duo magis sūt in aqua q̄ꝫ in terra.
¶ D. d. cām ꝓpter quā corꝑa ꝯtinua nō diuiduntur
a corporibus latis: neqꝫ expellūtur ab eis facile: ⁊. d.
quāto magis corpus erit minus tātomagis erit velo
cioris expulsionis. i. ⁊ corpora nō lata facile diuidūt:
qꝛ non est diuisio: nisi vt ꝑtes expulsi diuidantꝰ ab ex
pellente: ⁊ quāto minores fuerint ille partes tāto fa-
cilius expellenꝰ: ⁊ cū figura non fuerit lata occurret
paucis corꝑibus quapꝑ facile diuidenꝰ. ¶ D. d. ⁊ si
ita sit ⁊c̄. i. cū posuerimꝰ ꝙ corꝑa lata expellētia oc-
currāt de expulso maiori q̄ꝫtitati: quapꝑ difficile ex-
pellentur: manifestū est ꝙ corpora lata posita super
aquā: difficile expellēt aquā. cū igiꝰ virtus retētiōis
aque ab expulsiōe fuerit maior v̄tute grauitatis cor-
poris lati: tunc nō expellitꝰ aqua ab eo: ⁊ natabit suꝑ
ipsaꝫ: ⁊ cū sint he due potētie. s. potētia corꝑis expel-
lentis: ⁊ potētia corꝑis cōtinuationis expulsi: ⁊ diui-
sio ꝯtingit cū potētia corꝑis grauis expellētis fuerit
maior potētia ꝯtinuationis corꝑis expulsi: ⁊ natatio
cōtinget cū potētia ꝯtinuatiōis corꝑis expulsi: si fue
rit maior potētia grauitatꝭ corꝑis expellētis. ¶ De-
inde. d. ista aūt ꝯiūgēda sūt ⁊c̄. i. ⁊ cū voluerimꝰ iudi
care: que

care que corpora descendūt in que: ⁊ que natant sup
que opꝫ nos distinguere ⁊ comparare inter potētiaꝫ
grauitatis expellētis ⁊ potētiam grauitatis expulsi.
Si ergo potentia corporis grauis expellentis fuerit
maior continuitate corporis expulsi diuidet ipsam ⁊
descēdet in eo cito ad inferius: ⁊ si fuerit debilior na
tabit super ipsuꝫ. ¶ Et hoc qđ. d. ante ꝙ si graue ha
beat aliquā potētiam erit tardioris expulsionis ⁊ di
uisionis: ⁊. d. ad demōstrādū ꝙ motus diuisionis cō
sequit̄ quātitatē ꝑportionis excessus potētie graui-
tatis sup potētiaꝫ cōtinuationis corporis expulsi: ita
ꝙ cuꝫ imaginati fuerimus duo corpora grauia diui-
dētia idem corpus: tunc ꝑportio velocitatis diuisio-
nis ab altero eoꝝ ad velocitatē diuisiōis a scđo erit
sicut ꝑportio grauitatis ad grauitatē. ¶ Et cū iam
compleuit intētionē suā in perscrutādo de suba gra-
uis ⁊ leuis ⁊ de causis accidētium nāliuꝫ ꝓueniētiū
ab eis. d. perscrutati sumus igitur ⁊c. i. perscrutati su
mus igitur de substantia grauis ⁊ leuis ⁊ de modis
eorum: ⁊ dedimus causas accidentium apparentiuꝫ
in eis: simil'r in simplicib⁹ ⁊ in cōpositis ⁊ executi su-
mus in hoc perfecte. Et sic cōpleta est in hoc intētio
nostra in hoc tractatu.

¶ Expliciunt libri de Celo ⁊ Mundo.

¶ Incipit liber primus de generatione ⁊ corruptiōe
Aristotelis cum Com. Auerro.

Alr. Eoꝝ āt que gñātur nāliter ⁊ corrūpunt.

E gnātiōe autē
⁊ corruptione:
⁊ de nā gnāto-
rū ⁊ corrupto-
rū: ⁊ vl'r de oi-
b⁹ ⁊ cās sil'r di-
uidēdū: ⁊ rōes
eoꝝ determinā
duꝫ. Amplius
de augmētatio
ne ⁊ alteratiōe
qd vtrūqꝫ sit: ⁊ vtꝝ al'r suspicādū existimā-
dū sit eādē eē nāꝫ alteratiōis ⁊ gnātiōis: aut
semotā vt determiata sīt ⁊ noib⁹. Antiquo
rū qdē igit̄ hi qdē vocatā gnōnē simplicē al
terationē eē inquiūt: hi vo aliđ gnātionē: ⁊
aliđ alterationē. Quicūqꝫ igr̄ vnū aliqd oē
eē dicūt: ⁊ oia ex vno generāt: his qdē nec̄e
est vtiqꝫ gnōnē alterationeꝫ eē dicere: ⁊ qđ
principal'r fit alterari. Quicūqꝫ aūt plures
mās vna ponunt: vtpote Empedocles ⁊
Anaxagoras ⁊ Leucippus ⁊ Democrit⁹
his aliud. Sed tñ Anaxagoras ꝑpriā vocē
ignorauit: dicit enim ꝙ fieri ⁊ destrui idem
existit qđ alterari. Multa aūt dicit elemēta
queādmodū ⁊ alij. Empedocles qdem. n.
corpora q̄tuor oia aūt cū mouētibus sex ait
numero. Anaxagoras autē infinita ⁊ Leu-
cippus ⁊ Democritus. Hic qdeꝫ omiome
ra elemēta ponit: vtpote os ⁊ carnem ⁊ me
dullā: ⁊ alia quorum vniuscuiusqꝫ synony-
ma pars est. Democrit⁹ aūt ⁊ Leucippus
ex corporibus indiuisibilibus hec ⁊ alia cō-
poni inquiunt. Hec aūt infinita ⁊ multitudi
ne ⁊ morphea esse. Illa aūt ab illis differūt
his ex quibus sunt ⁊ positione ⁊ ordine ho
rum. Contrarie aūt vident̄ dicere qui circa
Anaxagorā eis qui circa Empedoclem. Hi
quidē enim inquiūt ignē ⁊ aquā ⁊ aereꝫ ⁊
terrā q̄tuor elementa ⁊ simplicia magis eē
q̄ꝫ carnem ⁊ os ⁊ talia similiuꝫ partiuꝫ. Hi
aūt quideꝫ hec simplicia ⁊ elemēta esse: ter-
rā autē ⁊ aquā aerem ⁊ ignem composita.
pansperma. n. hoꝝ esse. His quideꝫ igit̄ qui
ex vno oia constituunt necesse est dicere ge-
nerationē ⁊ corruptionē alterationeꝫ: semp
eniꝫ manere subiectū vnū ⁊ ideꝫ: tale aūt al
terari dicimus. His auteꝫ qui genera multa
faciūt differre generationē ab alteratiōe: cō
uenientib⁹. n. ⁊ dissolutis generatio contin-
git ⁊ corruptio. Ideo dicit hoc modo Em
pedocles: quoniā nā nullius est sed solum
mixtura ⁊ segregatio mixtorū. Qm̄ igit̄ ꝑ-
prius hic sermo eorum suppositioni ita lo-
qui manifestuꝫ est: ⁊ qm̄ dicūt hoc modo.
Necesse est aūt ⁊ his alterationē esse aliud
dicere ꝑter generationē. Impossibile tamē
ꝫm que ab eis dicunt̄: hoc aūt qđo recte di-
cimus facile est videre. Quoniā enim vide
mus quiescente suba in ea trāsmutationem
fieri ꝫm magnitudinem que vocat̄ augmen
tatio ⁊ diminutio: sic ⁊ alterationem. Sed
tñ ex quibus dicūt plura principia facientes
vno ipossibile alterari. Passiones eniꝫ ꝫm
quas hic dicimus contingere differētie ele-
mentoꝝ sunt. Dico aūt puta calidū ⁊ frigi-
dum: humidū ⁊ siccum: albū ⁊ nigruꝫ: du
rum ⁊ molle: ⁊ alioruꝫ vnūquodqꝫ vt inqt
Empe. Solem. i. ignem albū videri ⁊ cali-
dum. Imbrē. i. aquā in oibus frigidū nigrū
⁊ nebulosum. Sil'r aūt determinauit de re
liquis. Quapp si non possibile ex igne fieri
aquā: neqꝫ ex aq̄ terrā: neqꝫ ex albo nigrum
erit aliqd: neqꝫ durū ex molli. Eadē. n. rō ⁊
de alijs: hec aūt erat alteratio. Amplius aūt
⁊ manifestū qm̄ vnā semp cōtrarijs suppo
nere opꝫ mām: siue trāsmutet̄ ꝫꝫ locum: si-
ue ꝫm augmentationē ⁊ diminutioneꝫ: siue
ꝫm alterationem. Amplius autē sil'r necesse
est esse hoc ⁊ ꝫm alterationē. Si eniꝫ altera
tio est ⁊ subm vnū elntuꝫ: ⁊ vna oium mā
habentium adinuicem trāsmutationeꝫ. Et
si subiectum vnuꝫ est ⁊ alteratio est.

Alteratio re-
grit idē subꝫ.

Oꝫ semp vnā
ꝯtrarijs suppo-
nere mām.

Com̃.I.
Intẽtio h⁹ li bri ẽ ðtermia re cãs vl'es generatoꝝ oĩuz Idez p̃° methauroꝝ commẽto p̃°.

Intentio nostra in hoc libro est ꝙ opꝫ determinare cãs vl'es gnãtoꝝ oĩuz τ corruptoꝝ nãl'r: τ determinare cãs alteratiõis τ augmẽtationis: τ ẽt determinare q̃ sit vtraqꝫ illaꝝ: τ vtruz sit opinãdũ alteratiõnẽ τ gnõnẽ eẽ eadẽ: aut diuersa: sic hñt noĩa diuersa. ¶ Antiquoꝝ igiť qdã opinanť ꝙ gnõ simplex τ alteratio idẽ sunt: τ qdã ꝙ gnõ sit altera ab alteratiõe. ¶ Dicẽtes.n.oĩa eẽ vnũ: τ ꝙ oĩa ab vno gnãntur: nec̃e est eos dicere ꝙ gnõ simpl'r τ alteratio sunt idẽ. ¶ Et cã in h est ꝙ subꝫ trãsmutationũ oĩuz apud illos est ens in actu nõ trãsmutabile. ¶ Faciẽtes aũt el'nta eẽ plura vno: vt Empedocles: τ Anaxagoras: τ Leucippus: τ Democritus: necesse ẽ eis dicere generationẽ eẽ aliã ab alteratiõe. Generatio.n.fit ꝑ ꝯgregationẽ el'ntoꝝ: τ corruptio ꝑ segregationẽ eoꝝ: alteratio aũt neqꝫ ẽ ꝯgregatio: neqꝫ segregatio. ¶ Empedocles aũt dicebat sex eẽ el'nta: quorũ duo sunt mouẽtia.s.amicitia τ lis: τ 4°ʳ mobilia.s. terra τ aer: aqua τ ignis. Anaxagoras aũt τ Leucippus τ Democrit⁹ dicebãt el'nta eẽ infinita: sꝫ Anaxagoras ponebat ea eẽ corpora ꝯsiliium partiũ: quoꝝ totũ τ ꝑs hñt idẽ nomẽ: vt caro: τ medulla τ lignũ. Democrit⁹ aũt τ Leucipp⁹ dixerũt ea esse corꝑa ĩfinita nuõ τ figuris: τ ꝙ corꝑa cõposita ex eis diuersificantur ꝭꝫ diuersitatẽ illaꝝ ꝑtiũ: aut ꝑꝑ figurã: aut ꝑꝑ sitũ: aut ꝑꝑ ordinẽ. ¶ Anaxagoras aũt nec̃io τ ei⁹ seq̃ces dr̃nt ab Empe. Empe.n.dixit corꝑa cõsiliuz partiũ eẽ cõposita ex 4°ʳ el'ntis. Anaxa. aũt dicebat ista 4°ʳ eẽ cõposita ex ꝯsilib⁹ ꝑtib⁹: τ oẽs qdẽ isti sic dicẽtes debẽt dicẽ ꝭm hãc opionẽ ꝙ gnãtio simplex alia est ab alteratiõe: sꝫ qdã eoꝝ ꝯsequunť suũ fundamẽtũ: τ qdã nõ: vt Anaxa. τ Empe. Anaxa. aũt nõ ꝯseq̃ť suũ fundamẽtũ ꝙ gnõnẽ τ corruptionẽ vocat simplicẽ alterationẽ. Empedocles aũt qꝛ ponit ꝙ gnãtio τ corruptio fiũt ꝑ ꝯgregationẽ τ segregationẽ el'ntorũ 4°ʳ ꝑꝑ amicitiã τ litẽ: τ ponit ista el'nta nõ trãsmutari adiuicẽ: τ ꝙ dr̃ie eoꝝ q̃ sunt calidũ τ frigidũ: hũidũ τ siccũ. Et alie q̃litates qb⁹ alteratio accidit ꝑmanẽtes sunt. cũ hoc g̃ qδ ponit mani^m est ꝙ ꝭꝫ suã opinionẽ nihil ẽ alteratio: cũ alteratio nõ est nisi in his differẽtijs. Et tñ opinať ꝙ ipoĺe ẽ ꝙ ex aq̃ fiat ignis aut ex terra fiat aq̃: τ vl'r vĩ ꝙ ipoĺe ẽ vt aliqd istoꝝ fiat ex altero ꝭꝫ gnõnẽ τ corruptionẽ simplicẽ. Nec̃e est ẽt vt nõ fiat ex albo nigꝝ: neqꝫ ex duro molle: qδ est alteratio: τ h est nec̃iuz ꝙ cũ el'nta nõ trãsmutãť abiuicẽ nõ erit subꝫ vnum qδ recipiat duo ꝯ̃ria: siue ꝯ̃rietas illa sit in alteratiõe: aut in suba. Oĩs.n. trãsmutatio hꝫ subꝫ nec̃io: siue fuerit in suba: siue ĩ q̃ꝫtitate: siue in q̃litate. Vñ nec̃e est ẽt posito subo eẽ trãsmutationẽ: τ trãsmutatiõe posita eẽ subꝫ. ¶ Et non dꝫ aliqs dicere ꝙ subiectũ in alteratione: aliud est a subo in suba: qm̃ q̃uo ꝯtingeret vt subo in suba ablato: vt subꝫ in alteratiõe auferať: subꝫ.n. alterationis nõ est ei subꝫ: nisi ẽt inq̃ꝫtũ est subm in suba: τ iõ istõ qδ Arist. dedit in alteratiõe: dedit ẽt in suba.

Documentũ. Nõ dꝫ aliqs dicẽ ꝙ sbꝫ in alteratõe aliδ sit a sbo ĩ sba. Mõ q̃uo ĩtelligẽdũ sit. vide diligenter cõ. 24. huius p̃mi.

De opione Empedoclis Anaxagore τ Leucippi: regre etiã p̃° phy. t.c. 50.

¶ Empedocles quidẽ igiť videť cõtraria dicere: τ ad apparentia τ ad seipsuz ipse. Simul aũt nõ dicit alterũ ex altero fieri elementorum vllum: sed alia oĩa ex his. Simul aũt qm̃ in vnã cõiungit omnẽ nãm preter litez. Rursum vnũquodqꝫ ex vno fieri. Quapropter ex vno aliquo manifestũ: quoniã differentijs quibusdã diuersoruz τ passionibus factũ est: hoc quidem aq̃: hoc autem ignis. Queadmodũ dicit solem: hoc quidẽ albuz τ calidũ τ leue. Terrã aũt τ graue τ duꝝ. Ablatis igitur his differentijs: sunt eniz auferibiles geniteqꝫ: manifestuz est quidẽ necesse fieri τ aquã ex terra: τ terraz ex aqua. Similiter aũt τ aliorum vnũquodqꝫ: τ nõ tunc solum: sed nunc transmutari a passionibus. Sũt autẽ ex quibus dicit Empedocles possibiles aduenire τ separari rursus: τ aliter aduersantibus adinuicez lite adhuc τ amicitia. Ideoqꝫ τ tunc ex vno generata sunt. Non enim vtiqꝫ ignis τ terra τ aqua entia vnum erant omne. 2

¶ Ex hoc apparet ꝙ Empedocles nõ põt dare dr̃iam iter gnõnẽ simplicẽ τ alterationẽ: τ vĩ sic dic̃ Aris. ꝙ ꝭmo isti⁹ viri ꝯ̃dicat visui τ sibiĩpsi: τ sil'r ꝯ̃dicat vo sensui. Apud ipꝫ nullũ el'ntum gnãtur ab alio: sꝫ oĩa ex his gnãnť: τ ista nõ gnãnť ex iuicẽ qδ est ꝯ̃ sensũ. Sibi aũt ꝯ̃dicit: qꝛ dicit ꝙ nihil hꝫ ꝯ̃riũ: τ nõ est nisi mixtio tm̃ τ segregatio tm̃: τ ꝙ gnãtio partiũ mũdi fit ex illo vno mixto cũ ab eo segregant res ꝭꝫ differẽtias τ passiones ꝓprias: ita ꝙ vnum eoꝝ est ignis: qꝛ est calidũ τ siccũ: τ aliud terra: qꝛ frigidum τ siccũ: τ aliud sol sic̃ ipse dic̃: qꝛ est calidũ τ albũ: τ h erit cũ lis vicerit amicitiã. Corruptio aũt mũdi ꝯtigit ꝑ ꝯgrega^{nem} ꝑtiũ ei⁹: τ h erit cũ vicerit amicitia: τ manifestũ est ꝙ ꝯtigit ex h ꝙ el'nta gnãnť adiuicẽ. Generatio.n. τ corruptio nõ ẽ nisi amissio dr̃iaꝝ habitarũ τ acq̃sitio eaꝝ q̃ nõ habebanť: τ h qdẽ nec̃iuz est cũ gnãnť ꝑ segregationẽ ab illo vno: τ corrũpunť ꝑ ꝯgregationẽ in illud vnũ. Et h est illõ qδ dicit: segregatio nihil aliud est nisi acq̃sitio dr̃iaꝝ: ꝯgregatio aũt amissio illaꝝ: τ ideo hoc qδ dicit ꝙ illa el'nta nõ generanť ex iuicẽ ꝯ̃dicit huic qδ dixit ꝙ fiũt vnũ τ ꝙ generanť ex vno. Impossibile est.n. dicere ea eẽ vnũ habẽdo illas differẽtias in actu.

¶ Incertuz aũt τ vtrũ principia ei ponendũ ea multa: aut vnũ. Dico aũt ignẽ τ terrã: τ sysicha horum. Scdm̃ id eniz quod vt materia supponiť ex quo transmutantia ꝓpter motũ fiunt: ignis: τ terra: τ aqua: vnuz elemẽtuz. Scdm̃ id aũt qδ hoc ex cõpositione fit ꝯueniẽtibus illis. Illa aũt ex dissolutione magis el'nta q̃tuor illa τ prima natura. 3

¶ Ex hoc apparet ꝙ sermones istius viri ꝯ̃dicũt sibi hoc mõ: τ etiã latet in suo ꝭmone vtꝝ opineť ꝙ elemẽta sunt p̃n^a illius vnius: aut illud vnũ est p̃n^m illorũ elemẽtoꝝ: si eniz existãt in illo vno ꝭm cõpositionẽ primã: ita ꝙ ex eo generenť: τ illud vnũ est quasi mã τ subm: tũc dignius est vt illud vnũ sit p̃n^m illoꝝ q̃ꝫ illa illi: τ si in eo existũt in actu: τ illud est vnũ ꝭꝫ cõpositionẽ: tunc digniora sunt vt sint p̃ncipia eius: τ priora ꝭm nãm. ¶ Declarate igiť sunt ex isto ꝭmõe opiniones antiquoꝝ in gnõne τ alteratione: τ q̃ illorũ cõseq̃tur suũ fundamẽtum: τ qui nõ.

¶ Vniuersal'r itaqꝫ de gnõne τ corruptione simplici el'ntoꝝ dr̃m. Vtruz est: aut nõ est: τ q̃uo

⁊ quõ eſt. Et de alijs ſimplicibus motibus puta de augmẽtatione ⁊ alteratione.

4 ¶ Dixit: ⁊ opꝫ igitur nos loqui de generatiõe ⁊ corruptione in ſimplicibꝰ. ⁊ p̃mo vtrũ ſint: aut nõ ſint: ⁊ ſi ſunt quõ ſunt: ⁊ ſimil'r pſcrutãduꝫ eſt de his duobꝰ: ⁊ alijs motibꝰ ſimplicibus vt in augmentatione ⁊ in alteratione. Antiqui eniꝫ aut diminute locuti ſunt de hoc: aut nõ recte: ſiue vtroqꝫ modo.

¶ Plato enim igr̃ ſolũ de gnãtiõe ſcrutatus eſt ⁊ corruptiõe quõ exiſtit in rebꝰ: ⁊ de generatiõe nõ oĩ: ſꝫ de ea que elemẽtoꝝ. Quõ aũt carnes fiãt: aut oſſa: aut alioꝝ qd aliud taliũ nihil. Amplius: neqꝫ de alteratiõe: neqꝫ de augmẽtatiõe quõ exiſtit in rebꝰ. Uniuerſal'r autẽ extra ea que ſupficietenꝰ de nullo aliqs cõſtituit p̃ter Democritũ. Hic aũt videt̃ de oĩbus curaꝫ hr̃e. Jam aũt in qualiter: ⁊ quõ differũt. De augmentatiõe aũt nullus determinauit quidẽ vt dicimus: niſi ꝙ ⁊ quis diceret: quoniã adueniẽte ſimili augmẽtatur. Quõ aũt hoc fiat nõ adhuc: neqꝫ de mixtione: neqꝫ de aliorũ cõſimili: vt ita dicaꝫ: vllo vtputa de facere: ⁊ pati: quõ hoc quideꝫ facit: hoc autẽ patit̃ ſm nãles opationes. Democritus autẽ ⁊ Leucippus faciẽtes figuras: alteratione ⁊ gnãtionaꝫ ex his faciunt. Segregatione quidẽ ⁊ cõgregatione: gnãtionẽ ⁊ corruptionẽ. Ordine aũt ⁊ poſitione alteratione. Qm̃ aũt exiſtimabãt verũ in apparẽdo: cõtraria aũt ſunt ⁊ ĩfinita que in ſenſu apparẽt: figuras ĩfinitas faciũt. Quapropter trãſlatiõe cõpoſiti idẽ ꝯtrium videt̃ alijs: ⁊ alijs: ⁊ trãſmutat̃ paruo adueniẽte: ⁊ vl'r aliud apparet vno tranſmutato: ex eiſdẽ enim tragedia ⁊ comedia fit litteris.

Democritus de oĩbus curaꝫ habuit.

5 ¶ Plato eniꝫ nõ perſcrutatus eſt de qualitate cuiuſlibet generationis: ſed tm̃ de generatione elemẽtoꝝ ex inuicẽ: nõ de generatiõe cõpoſitoꝝ ex eis: vt generatio carnis ⁊ oſſis: neqꝫ etiã de alteratione ⁊ augmẽto: quõ in rebus exiſtunt: ⁊ vbi: ⁊ vnde: ⁊ vl'r nullus antiquoꝝ hꝫ in oĩbus iſtis ſermonẽ. ſ. in generatiõe: ⁊ corruptione: ⁊ alteratione: ⁊ de eis cõibꝰ. ſ. in actiõe ⁊ paſſione: ⁊ mixtione: ⁊ tactu: niſi qđ tm̃ vulgus ſcit: aut qđ poſſibile eſt de facili ſciri: vt dicũt ꝙ augmẽtũ fit p copulationẽ ſil'is ad ſimile p̃ter Democrituꝫ ⁊ Leucippũ. Jſti. n. laborauerunt in dando iſtis rebꝰ differẽtias qbus diſtinguũtur adinuicẽ. Dicunt eniꝫ ꝙ principia rerum ſunt corpora ĩdiuiſibilia infinita in numero ⁊ in figuris: ⁊ iſtis ſegregatis: ⁊ etiam congregatis fit generatio ⁊ corruptio. Alteratio vero fit ſm diuerſitatẽ eoꝝ in ordine ⁊ ſitu. Accidit enim ꝙ qualitates diuerſant̃ ſm vtrũqꝫ iſtoꝝ: aut ſꝫ alteꝝ. U. g. laudatio ⁊ vituperatio metrice que cõponunt̃ ex eiſdem litteris alteratione: ⁊ nõ diuerſant̃ niſi ſꝫ ordinẽ eũdem: ⁊ dicũt: nec eſt cã ꝓpter quã oĩs imaginatio eſt vera: ⁊ ꝓpter quã accidit vt in eadẽ re ſic videant̃ diſpoſitiões cõtrarie ⁊ ĩfinite: ⁊ oẽs ſunt ve. Situs eniꝫ ⁊ ordo qꝛ infinita ſunt in eadẽ re ex ſuis ipſis diuerſitatibꝰ ⁊ diuerſitate aſpicientiũ: poſſibile eſt aũt apud illos dicẽtes vt aliqs videat eandẽ rem albam: ⁊ alius videat nigram: ⁊ iſte motã ⁊ ille quieſcentem: ⁊ omnes ſunt vere: quia natura qualitatum nõ eſt niſi mutatio ordinis ⁊ ſitus. ⁊ vl'r apud eos neqꝫ calor nãlis: neqꝫ etiaꝫ alia qualitas vllam hꝫ nãꝫ vel mãm niſi iſtam: ⁊ dixit.

Uide. 4. me. de iſta opione dicentium oĩa conſiſtere in apparẽtia. t. c. 21. ⁊ ĩfra.

¶ Qm̃ aũt vr̃ oĩbus pene eẽ aliud gnãtioneꝫ ⁊ alteratione. Gnãri qdẽ. n. ⁊ corrũpi congregata ⁊ diſgregata: alterari aũt tranſlatis paſſionibꝰ de his ſciẽtibꝰ cõſiderandũ. Dões autẽ hñt hec ⁊ multas ⁊ rõnabiles. Si qdẽ igit̃ gnãtio eſt ꝯgregatio multa ĩpoſſibilia ꝯtingunt. Sunt aũt rurſus rõnes alie cogẽtes ⁊ nõ habiles ſolui qđ nõ ꝯtingit al'r ſe hr̃e. Et ſi nõ eſt gnãtio congregatio: aut vl'r nõ eſt gnãtio: aut ſi eſt: alteratio eſt: aut ſi h̃ difficile diſſoluere tentanduꝫ eſt.

¶ Quia plures hoĩum opinant̃ ꝙ gnãtio alia ẽ ab alteratiõe: ⁊ ꝙ corpora gnãnt̃ ⁊ corrũpunt̃ ſꝫ ꝯgregationẽ ⁊ ſegregationẽ: ⁊ alterant̃ ſꝫ trãſmutationẽ in accidẽtibꝰ cõſequẽtibꝰ eis. pſcrutãdũ eſt igit̃ de dubitationibꝰ ⁊ ſmonibꝰ ꝯtingẽtibꝰ in hoc. Si. n. aliqs poſuerit ꝙ gnãtio ⁊ corruptio ſint ſꝫ cõgregationẽ ⁊ ſegregationẽ ꝯtingit ptes eſſe ĩdiuiſibiles: ex quo plura ĩpoſſibilia ſequunt̃: que ſunt enumerata ĩ 6° phyr. ⁊ 2°. ⁊ 3° celi ⁊ mundi. ¶ Et ſi dixerimus ꝙ generatio ⁊ corruptio nõ ſunt congregatio ⁊ ſegregatio: difficilis erit nobis dare differentiam inter generationem ⁊ alterationem ⁊ corruptionem. 6

¶ Principiũ aũt hoꝝ oĩum vtꝝ ſic gnãnt̃ ⁊ augmentant̃ ⁊ alterant̃ entia: ⁊ ꝯtria his patiunt̃ primis magnitudinibꝰ exñtibus principijs oĩuꝫ entiũ ĩdiuiſibilibꝰ: aut nulla eſt ĩdiuiſibilis magnitudo: differt. n. hoc multuꝫ ⁊ rurſus ſi magnitudies ſint: vtꝝ vt Democritus ⁊ Leucippꝰ: he corporee ſũt: vl' vt in Timeo planities. Hoc qdem igit̃ ipm vt in alijs diximꝰ incõueniẽs vſqꝫ ad planitiẽ diſſoluere. Jdeo magis rõnabile corpa ĩdiuiſibilia eſſe. Sꝫ hec qdeꝫ multã hñt irrõnabilitateꝫ. Sꝫ tñ ⁊ his alteratione ⁊ gnãtionem contingit facere: vt dictũ eſt: conuerſiõe ⁊ contactu tranſmutante idolum: ⁊ figurarũ differẽtijs: qđ fecit Democritꝰ: iõ ⁊ colorẽ hoc nõ inquiunt eſſe: cõuerſione aũt colorari. His aũt q in planitieꝫ formas diuidũt nõ adhuc. Nihil. n. fit p̃ter ſolida ex cõpoſitis. Paſſiõeꝫ. n. nõ ſuſcipiũt generari aliqꝫ ex ipſis. Cã aũt q̃re nõ potuerũt confeſſa vidẽ in experiẽtia fuit. Jdeoqꝫ quicunqꝫ magis inſudauerũt naturalibꝰ magis poſſunt ſupponere talia principia: quibꝰ multa poſſunt cõplicare. Qui autẽ ex multis ſermonibus indocti exiſtẽtium entis intuẽtes: ⁊ ad pauca reſpiciẽces: facile enunciant.

Ad pauca reſpicientes de facili enũciãt

7 ℭ Quia aũt vel p̃n^m vel ꝓpriũ ꝑscrutationis de h̃ est vtꝝ entia oĩa nãlia gnãnꝫ: ꝛ alterantꝫ: ꝛ augmẽtantꝫ: ꝛ accidũt eis ꝯ̃ria istis inq̃ʒtũ p̃n^a eoꝝ sunt magnitudines ĩdiuisibiles: aut nihil trãsmutãꝫ ꝑp magnitudinẽ ĩdiuisibilẽ. Differẽtia.n.ĩter opĩones ꝯseq̃ntes istis reb⁹ ex duob⁹ his nõ est ꝑua: ꝛ ẽt si p̃n^a sunt magnitudines ĩdiuisibiles: vtruʒ sunt linea vel aliq̃ corpora: vt dicunt Democrit⁹: ꝛ Leucipp⁹: aut supficies vt in Timeo. Qm̃ q̃ʒuis ĩpossibilia plura cõtingant vtrisqʒ: tñ Democriti opĩo magis est sufficiens. Isti eniʒ possibile est dare cãm alterationis ꝑp sitũ in ordine. Opinãtes aũt elĩta esse supficies: nihil possunt dicere de alteratiõe: a supficieb⁹.n.nihil gnãtur: nisi corp⁹: ꝛ extremitas actionũ: in qb⁹ ꝛ nullũ accñs: aut aliqd entiũ accidẽtiũ: in qb⁹ fit alteratio. Democrit⁹ poſſe qdẽ est ei dare differẽtias in istis reb⁹ ſm suam opĩonẽʒ in principijs: q2 cõsiderabat nãlr in nãlib⁹. Plato aũt nihil põt dare in hoc: q2 sua consideratio est in rebus accidẽtibus nõ cõueniẽtibus.

De opinione plõnis ponẽtis supficies eẽ elĩta corpoꝝ. regre.3. ce, cõ, ꝛ, t, 6,

ℭ Uidebit ãt aliqs ex his q̃ʒtũ differũt physice ꝛ logice itẽdẽtes. Qui.n.aiunt ꝙ ĩdiuisibiles sint magnitudines: hi qdẽ inquiũt q2 aũ trigonũ multa erũt. Democritus aũt videꝫ ꝓprijs ꝛ physicis sermonib⁹ ꝑsuadere. Manifestũ aũt erit qđ dicim⁹ ꝓcedẽtibus. Habet aũt qõnẽ siqs ponat corp⁹ esse: ꝛ magnitudineʒ passim diuisibilẽ: ꝛ hoc qdẽ eni possibile erit ꝙ diuisiones effugiat. Si eni oĩno diuisibile ꝛ possibile hoc passim ꝛ silr erit hoc oĩno diuisum: ꝛ si nõ simul diuidatur. Et si hoc fiat nihil erit ĩpossibile. Quapropter ꝛ ſm mediũ silr. Ulr aũt si oĩo inatuʒ est diuisibile: ꝛ si diuidaꝫ nullũ erit ĩpossibile nascens. Qm̃ neqʒ si in mille milia diuisa fuerit magnitudo nulluʒ ĩpossibile ꝛ si nullus vtiqʒ diuidat. Qm̃ ergo oĩo tale corpus diuidaꝫ: quid ergo erit reliquuʒ: Magnitudo. Non.n.erit possibile: erit.n. quid nõ diuisum: erat aũt oĩno diuisibile. Sed si nullũ erit corpus: neqʒ magnitudo: diuisio aũt erit: aut ex punctis: ꝛ sine magnitudine ea erũt: ex qbus cõpositũ est: aut nihil oĩno. Quapp ꝛ gnãbiꝫ ex nihilo: ꝛ erit corp⁹ cõpositũ: ꝛ oẽ vtiqʒ nihil: ꝛ nõ erit existẽs: sʒ apparens tm̃. Similr aũt ꝛ si erit ex pũctis nõ erit quantũ. Quãdo.n.tãgebãt se ꝛ vna erat magnitudo: vel simul erãt: nõ faciebãt maius oẽ. Diuisio eniʒ in duo vl plura: neqʒ maius: neqʒ minus priore. Quapp ꝛ si oẽs cõponantꝫ nullã facient magnitudineʒ: sed ꝛ si qua diuisio quasi rasura serre fiet ex corpore: ꝛ sic magnitudine quideʒ corpus egrediaꝫ idem sermo: illud aũt qũo diuisibile: si aũt nõ est corpus: sed spẽs aliqua segregabilis: aut passio quidẽ que secessit. Et est magnitudo puncti: vel ꝛ tactus hoc patientes incõueniens: ꝛ ex non magnitudinibus magnitudinem esse. ℭ Amplius auteʒ vbi erunt ĩmobiles: aut mutati pũcti: tactus.n. semꝑ est vnus duoꝝ: quorũdam quasi ente altero preter tactum: ꝛ diuisionem: ꝛ punctum. Si vtiqʒ quis predictoꝝ ponet qđlibet: aut quãtitatẽ: aut corp⁹ oĩno eẽ diuisibile hec ꝯtingũt. ℭ Amplius si diuidẽs lignũ compono: aut quid aliud equalr ꝛ vnum. Quapropter si sic hʒ: manifestũ: quoniã ꝛ incido lignũ ſm quodcũqʒ signum oĩno. igitur diuisuʒ est potestate: quid ergo erit preter diuisionem. Si eniʒ ꝛ est aliqua passio: sed qũo in hec resoluunꝫ ꝛ generanꝫ ex his: aut qũo separabuntur hec. Quapropter est ĩpossibile ex tactibus: aut ex punctis magnitudineʒ esse: necesse est corpora indiuisibilia esse magnitudines. Sed ꝛ hoc ponentibus nõ minus contingit impossibile. Scrutatuʒ est autem de his ꝛ in alijs. Tertio co

8 ℭ Et hoc mani^m est ex rõnib⁹ vtriusqʒ. Plato.n.dicebat supficies eẽ ĩdiuisibiles: q2 oẽs supficies diuidũtur in triãgulũ: triãgulus aũt nõ diuidiꝫ in aliquaʒ supficiẽ: sʒ in alios triãgulos: ꝛ mathematice sũt iste ꝓpõnes. Nõ.n.est neciuʒ vt p̃n^m supficieꝝ sit p̃n^m corpoꝝ. ℭ Rõcinatiões aũt dicẽtiũ ꝑtẽ eẽ.s. ĩdiuisibilẽ: ꝛ ꝑtes ĩdiuisibiles eẽ p̃n^a corpoꝝ hñt dubitationẽ ꝛ sunt accepte ex ꝓpõnib⁹ nãlib⁹. Dicũt.n.ꝙ oẽ corpus poſſe est vt diuidaꝫ ſʒ totũ.i.ꝙ oẽ punctũ qđ est in eo pũctoꝝ ĩfinitoꝝ poſſe est vt corpus diuidaꝫ ſʒ ipʒ equalr ĩdifferẽter nõ sup aliqđ pũctũ plus alio. Et cũ posuerim⁹ ꝙ corp⁹ diuisum est infinitũ in actu sup oĩa puncta ĩfinita nulluʒ accidit ĩpoſſe. Qm̃ hec positio q̃ʒuis sit falsa: tñ ẽ falsa poſſis: ꝛ ex põne falsa poſſi ĩ actu nõ accidit ĩpoſſe: sic accidit ex falso ĩpoſſi. U.g.ꝙ si ponam⁹ granũ synapis qđ possit diuidi in mille ꝑtes: qđ est ĩpoſſe facere in actu: tñ iste defect⁹ nõ destrueret nãm isti⁹ poſſitatis. Et cũ posuerim⁹ ꝙ corp⁹ diuidiꝫ ſʒ totũ insilr: tũc nec̃e est vt diuidaꝫ in magnitudines ĩdiuisibiles: aut in magnitudĩes diuisibiles: aut in pũcta: aut in aliqđ accidẽs: aut in nihil. ℭ Sʒ dicere ꝙ diuidaꝫ in magnitudĩes diuisibiles ꝯ̃dicit positiõi dicẽti ꝙ diuidiꝫ ſʒ totũ: ꝛ sup oẽ punctũ qđ est ĩ eo: q2 remanerẽt in eo multa nõ diuisa.s. ille magnitudines: ita parue: q̃ʒuis ponam⁹ illas magnitudines ita paruas vt est pũctus: tũc ꝯtiget vt in re finita ĩueniantꝫ magnitudĩes diuisibiles ĩfinite in actu: qđ est ĩpoſſe. ℭ Et si ponam⁹ ꝙ diuidaꝫ in puncta: ꝛ cõponaꝫ ex eis non fiet ex hoc magnitudo. puncta eni supponunꝫ adiuicẽ: ita ꝙ ex his fit vnũ punctuʒ: ꝛ ẽt mõstraꝫ ꝙ pũcta neqʒ augẽt neqʒ minuũt magnitudinẽ: hoc ꝙ cũ nos diuidim⁹ magnitudineʒ in duob⁹ pũctis: aut trib⁹: deĩde cõponim⁹ eã: tũc magnitudo neqʒ fiet maior neqʒ minor: ꝛ cum nihil faciunt in ꝗtitate: aut in magnitudĩe: nec̃e est vt nõ faciant magnitudinẽ. ℭ Et nec̃e est vt pũcta moueantur añq̃ʒ ex eis cõponaꝫ magnitudo: ita ꝙ illa pũcta ꝯtingãt se: ꝛ oẽ tãgibile ẽ diuisibile: vt declãtũ est in 6° phy^r. Si aũt in nihil diuidiꝫ: tũc magnitudo cõponiꝫ

ponit̃ ex nõ magnitudinibus. ¶ Et sil'r si diuidant̃ in athoma actu oĩa existẽtia ĩ accidẽtia. V.g. vt diuidat̃ in distictiões q̃s faciũt pũcta: tũc ẽt magnitudo erit cõposita ex nõ magnitudinib⁹. ¶ Et cũ isti modi sint destructi: neċe ẽ si magnitudo est diuisa ẽz totũ ĩsil' vt diuidat̃ in ptes idiuisibiles. ¶ Iste igitur sunt rõnes ponẽtiũ ptẽ vl' magnitudinẽ idiuisibilez ⁊ ipoſia ꝯtingẽtia ex h̃ ꝙ magnitudines sunt idiuisibiles iã ꝑdicta sunt. Dõz ẽ igr̃ in dissolõne isti⁹ q̃ois.

¶ Sed ⁊ hic tentandũ est soluere: ideo rursus a principio qõnẽ dõm. Oẽ q̃dẽ igit̃ corpus sensibile diuisibile eẽ: ẽz q̃õcũq; signũ ⁊ idiuisibile nõ est incõueniẽs: hoc. n. potestate: hoc aũt endelechia existit. Esse aũt potestate sil' oĩno diuisibile ĩpossibile videt̃ eẽ vtiq;. Si. n. possibile ⁊ fieret vtiq;. Nõ vt sint simul actu ambo idiuisibile ⁊ diuisum: sed diuisuz ẽm q̃õcũq; signũ: nullũ igit̃ erit reliquũ ⁊ icorporeũ corp⁹ corruptũ: ⁊ generabitur vtiqz q̃dẽ rursus: aut ex pũctis: aut oĩno ex nihilo: ⁊ hoc q̃ũo possibile. Sz qm̃ diuidit̃ in semꝑ diuisibilia: ⁊ semꝑ in minores magnitudines: ⁊ in semota ⁊ disgregata manifestũ. Neqz itaq; ẽm partẽ diuidentis erit infinita fractura. Neq; possibile est simul diuisuz eẽ ẽm oẽ signũ. Non. n. possibile oĩo: sz vsqz ad q̃d: necesse est igit̃ indiuisibiles existere magnitudines ⁊ idiuisibilia corpora. Et al'r sic erit g̃ñõ ⁊ corruptio. Et hec q̃dez segregatiõe: hec aũt cõgregatione. Cogẽs igit̃ ẽmo eẽ magnitudines ĩdiuisibiles hic est. Qm̃ autem latet paralogizãs: ⁊ q̃ũo latet dicam⁹. Qm̃ eni nõ est pũct⁹ puncto vndiqz cõtigu⁹: oĩo eẽ diuisibile: est q̃dẽ qual'r existit magnitudinib⁹: est autẽ q̃l'r nõ. Videt̃ aũt qñ h̃ ponit̃ ⁊ vndiqz ⁊ vbiqz est pũctus. Quapꝑ neċe diuidi magnitudinez in pũcta: vbiqz. n. est punctũ: quapꝑ aut ex tactib⁹: aut ex pũctis esse. Hoc aũt est q̃õ existit vbiqz: qm̃ vna vtiqz ⁊ oĩs ⁊ vnusq̃sqz: plures aũt vna nõ sunt: ꝯseq̃nter. n. nõ sunt: quapꝑ nõ vbiqz: si. n. ẽm mediũ diuisibile: ⁊ ẽm ꝯtiguũ punctũ erit diuisibile: nõ autez poſe. Nõ. n. est ꝯtiguũ signũ signo: aut pũctũ pũcto: hec eni est diuisio: aut cõpositio. Quapꝑ est cõgregatio aut disgregatio: sed neqz in athoma ⁊ ex athomis. Multa eni ĩpossibilia ꝯtingit. Neqz itaqz vt diuisio fiat vbiqz. Si aũt esset cõtiguus pũctus puncto h̃ vtiqz esset: sed in parua ⁊ minima est congregatio: ⁊ segregatio ex minimis.

9 ¶ Dicam⁹ igr̃ ꝙ nos nõ reputam⁹ ĩpoſe vt corp⁹ diuidat̃ ẽz totũ ⁊ ĩ ĩfinitũ ex oĩb⁹ modis: sz apõ nos vno mõ est poſe: a lio mõ ĩpoſe. Modus aũt ẽm quẽ est poſe est diuisio in potẽtia. Impoſe võ diuisio in actu que fit ẽz oĩa pũcta q̃ sunt in eo ĩsil': qm̃ si ita eẽt contingeret neċio ꝙ corp⁹ dissolueret̃ aut in puncta aut in nihil: aut ꝯtingeret ipsi ꝙ magnitudines ĩdiuisibiles sunt pũcta: ⁊ nõ cõtingeret cũ fuerint indiuisibiles ẽz totũ in potẽtia suꝑ oẽ punctuz vt sit diuisibile in actu: sicut existimabãt. Nõ. n. ꝯtingit cũ oẽ pũctũ in corpore est receptibile diuisionis ĩsimul vt corp⁹ diuidat̃ super ea ĩsimul q̃uis ĩdifferẽter sit ĩdiuisibile super vnũquodq; eorꝫ: sicut nõ cõtingit ꝙ cuz hõ est receptibilis oĩuz sciẽtiarꝫ vt recipiat eas ĩsimul. Qõ. n. dĩ de aliquo diuisim nõ seq̃tur vt semꝑ dicat̃ ꝯiunctim. Et esset possibile vt diuideret̃ magnitudo suꝑ oĩa pũcta ĩsimul: si puncta ꝯtangerẽt se adiuicez qõ est ĩpossibile: sicut determinatũ est in 6°. ¶ Et iõ videmus ꝙ cũ diuisimus magnitudinẽ super aliqõ punctũ: ꝙ ĩpossibile est ꝙ diuisio cadat suꝑ illud pũctuz cõsequẽs illud punctuz qõ erat possibile anteq; diuisio eadẽ caderet suꝑ illud pũctũ: sicut erat possibile in illo pũcto: sed cũ diuisio cecidit suꝑ ꝑmũ pũctum statiz fuit destructa potestas diuisiõis in scdõ. Cũ igit̃ acceperim⁹ aliud pũctũ possibile erit vt magnitudo diuidat̃ suꝑ ipsuz quocũq; loco voluerim⁹: sz cũ magnitudo fuerit diuisa suꝑ pũctũ ⁊ in aliquo loco: tũc ĩpossibile erit vt diuidat̃ suꝑ 2ᵐ punctuz in loco quo voluerim⁹ cũ ĩpossibile est vt diuidat̃ super punctũ ꝯñs ꝑmũ. ¶ Et iam declaratũ est ex hoc sermone destructio sue demõstrationis suꝑ magnitudines eẽ idiuisibiles: ⁊ ẽt iam declarata est destructio illius opionis per se. Manifestũ est igit̃ ꝙ si cõgregatio est necesse est vt segregatio nõ sit in ĩdiuisibilia: neq; cõgregatio ex idiuisibilibus: ⁊ ꝙ imaginari hoc ꝑpter diuisionẽ corporis ẽm totum nõ esset veruz nisi punctus sequeretur punctum.

Qõ dr̃ de aliquo diuisim non seq̃tur vt semꝑ dicatur ꝯiunctim.

Cũ cadit diuisio suꝑ ꝑ'ᵐ punctũ statiz destruit̃ ptãs diuisionis in scdõ. vide cãz isti⁹. 8. phyꝭ. cõ. 67.

¶ Sed nõ simplex ⁊ perfecta generatio congregatione ⁊ segregatione determinata est vt quidã inquisit. In cõtinuo vero transmutatio ⁊ alteratio: sed hoc est in quo fallũtur oẽs. Est igr̃ generatio simplex ⁊ corruptio nõ ꝯgregatione ⁊ separatione: sed qm̃ trãsmutatur hoc in hoc totũ. Aliĳ aũt existimãt alterationez esse omnẽ talem transmutationem: in hoc autez differũt. In subiecto hoc quidẽ est ẽm rõnem: hoc aũt ẽm mãm. Qñ quidez igitur in his transmutatio generatio erit ⁊ corruptio: quãdo aũt in passionib⁹ ⁊ ẽm accñs alteratio: segregata aũt ⁊ cõgregata leuiter mutabilia sunt: si eni in puissimas aquas aqua diuidat̃ citi⁹ aer generat̃: si aũt cõgregetur tardius. Magis autem hoc erit manifestũ in sequẽtibus. Nũc aũt tm̃ determinatũ sit qm̃ ĩpossibile est g̃ñõnem esse cõgregationem qualez quidã inquiunt. suph. ex jndiuisibilibus

¶ Et nos nõ putam⁹ esse ĩpossibile vt aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio sint ẽm cõgregationẽ ⁊ segregationẽ: simplices aũt ĩpossibile est vt sint ẽm ꝯgregationẽ ⁊ segregationẽ: ĩpossibile est. n. vt in quãtitate cõtinua sit trãsmutatio in suba aut in q̃litate: ⁊ in hoc errauerũt ꝑmo: sed g̃ñãtio simpl'r est trãsmutatio rei ẽz totũ ex hoc in hoc vt hec aqua in hũc aerẽ. 10

Subʒ altera tiōis ē ī actu: gnōnis āt ñ. 3 de3.ĵ.23.⁊ 24.⁊.2.ð aīa ꝯ.4.⁊ ꝑ phy. 63.⁊ ꝑ cap. ð sba orb.⁊.5. phy.8.

a Segregatio ⁊ ꝯgregatio faciunt vt res sint velocioris corruptiōis: aut tardioris.

Isti.n.existimabāt ħ eē alteratione͂: sed ħ valde differt ab alteratiōe: subm.n.in alteratiōe est in actu: in gnōne aūt nō: ⁊ ita trāsmutatio in suba est gnō ⁊ corruptio: in accñtib⁹ aūt alteratio. [a] Segregatio aūt ⁊ ꝯgregatio faciūt vt res sint velociorꝭ corruptōis: aut tardioris. Cū.n.diuidat̄ i ꝑuas ꝑtes erit facil' corruptōis: ⁊ cū fueīt ꝯgregata ñ diuisa difficile corrūpit̄.

℄ Determiatis aūt his. primo vide͂dum est vtrū generat̄ aliqd simpl'r ⁊ corrūpit̄. Aut ꝓprie qde͂ nihil. Semꝑ aūt ex aliquo est aliqd. Dico aūt puta ex laborante sanū: aut laborās ex sano: aut ꝑuum ex magno: aut magnū ex ꝑuo: ⁊ alia oīa fieri ħ mō: si.n. simpl'r erit gnō: simpl'r qde͂ qd gnābit̄ ex non ente: q̄ꝑꝑ verꝝ erit dicere ꝙ existit qbusdā nō ens. Quedā.n.gnō ē ex nō ente aliquo: puta vt ex nō albo albū: aut ex nō bono bonū. Simpl'r aūt ex simpl'r non ente. Simpl'r aūt non ens: aut primū significat ꝭ3 vnūqðqꝫ ꝑdicamētoꝝ entis: aut vl'e est: ⁊ oīa cōprehēdēs. Si qde͂ primū sube gnō erit ex nō suba. Cū eni nō existit suba manifestū ē: qm̄ neqꝫ hoc neq3 alioꝝ vllū ꝑdicamētoꝝ: puta neq3 q̄le: neq3 q̄tū: neq3 vbi. Seꝑate.n.eēnt ꝑ se passiones a substātijs: si aūt nō ens vl'r: negatio vl'r erit oiu3: q̄ꝑꝑ ex nullo neċe gnāri gnātū. De his qde͂ ⁊ in alijs dcm̄ est: ⁊ determiatū ꝭmōib⁹ ampli⁹. Breuiter aūt ⁊ nūc dðʒ. Qm̄ mō qde͂ aliquo ex nō ente simpl'r gnāt̄: mō aūt alio ex ente simpl'r: ꝑtāte āt ens: actu aūt nō ens: neċe ē qð dr̄ ꝑexistē vtroq3 mō.

11 ℄ Et cū determinatu3 est ꝙ ipol'e est vt gño ⁊ corruptio simplices sint ꝯgregatio ⁊ segregatio: ꝯsiderandū est vtꝝ aliqd generat̄ ⁊ corrumpit̄ simpl'r: aut nihil generat̄: aut corrūpit̄ nisi ꝭ3 alteratione͂. U.g. vt sanus fiat īfirmus: ⁊ īfirmus san⁹. Si.n.gnātio ⁊ corruptio simplices sint: neċe est vt sint indiuidua sube: ⁊ neċe est vt ex nō īdiuiduo sube: que͂admodu3 gnātio albi nō est nisi ab aliquo non albo: qm̄ sicut gño aliq̄ nō est a nihilo simpl'r: sed ex non aliquo: ita gño simpl'r dʒ eē a nihilo simpl'r. Nihil aūt simpl'r debʒ intelligi duob⁹ modis: q2 aut qð nō est suba: ⁊ est aliqð alioꝝ ꝑdicamētoꝝ: aut qð nō est suba neqꝫ aliqð vnū alioꝝ ꝑdicamētoꝝ: ⁊ quocūq3 mō ītelligam⁹ nihil simpl'r cōtinget vt sit ꝑuatio dece͂ ꝑdicamētorū: si aūt fuerit in suba tm̄: mani^m est ꝙ cōtinget ex hoc vt alia ꝑdicamēta nō sint: nisi accidētia eēnt abstracta a suba: ⁊ si hoc nihil fuerit in oībus ꝑdicamētis: tunc erimus iter duo: aut.s.ponem⁹ ꝙ nihil est aliqd aut credim⁹ ꝙ aliqd fit ex nihilo simpl'r. ℄ Dissol'o aūt isti⁹ q̄ōnis determiata est in ꝑ phy^r: s3 ipse ponit qð dcm̄ ē illic hic dicēdo: qð gnāt̄ simpl'r fit ex ente in po^a ⁊ nō ente actu: ⁊ cū posuit dissol'one͂ isti⁹ q̄ōnis ħ mō dixit ꝙ reliq̄t̄ in ħ alia dubitatio: ita ꝙ iterat ꝑmā dubitatione͂ in eē gnōnis simplicitatis.

Nihil simpliciter dupl'r intelligi pōt.

ꝑ° ph.t.c.78 c.79.

℄ Qð aūt ex his determiatis hʒ mirabilem q̄ōne͂ rursus tētandu3: q̄uo est sube simplex gnātio: siue ex potestate ente: siue qual'r aliter. Queret.n.qs an est sube gnātio ⁊ hoc quāti: ⁊ qualis: ⁊ vbi: eode3 vtiq3 mō ⁊ de corruptiōe q̄rit̄: si.n.qd gnābit̄ manifestū ē ꝙ erit suba aliq̄ ꝑtāte: actu āt nō ex q̄ gnātio erit: ⁊ in quā neċe est transmutari qð corrūpit̄: vtꝝ qde3 igit̄ existit qd alioꝝ actu: dico aūt puta: aut erit q̄tu3: aut q̄le: aut vbi: aut ꝟo ꝑtāte ens: ⁊ ħ ens: simpl'r aūt neq3 ens neq3 ħ ens. Si.n.nihil: s3 oīa ꝑtāte ⁊ seꝑatū: ꝯtingit ꝙ sit non ens. Et ampli⁹ ꝙ maxie timētes erant primi philosophātes ex nullo gnāri ꝑexistēte. Si aūt hoc qde͂ eēt: hoc aliqd ⁊ suba nō existit: aliorū aūt ꝑdicamētorum quid erunt que͂admodū diximus seꝑarate passiones a substantijs.

℄ Dubitatio aute͂ est ista: si.n.gño est simplex ⁊ fit ex aliq̊ ente in po^a nō in actu. Querēdū ē vtꝝ illð qð ē ens in po^a hēat aliqð in actu. U.g. vnū ꝑdicamētoꝝ accidētis: aut vt sit in actu q̄litas: aut q̄titas: aut alið alioꝝ ꝑdicamētoꝝ: aut nullū hēat in actu dece͂ ꝑdicamētoꝝ: s3 in po^a. si g̊ fuerit in po^a oīa ꝑdicamēta: ⁊ nullū in actu ꝯtigeret q̄rere: vtꝝ sit pol'e vt sepet̄ ab eo illð qð est in po^a: ⁊ iā determiatū est ħ esse ipol'e: ⁊ ēt ꝯtingit vt aliqð ens sit a nō ente ī actu: qð ēt vitauerūt antiq. si aūt fuerit ī actu vnū ꝑdicamētoꝝ accidētis: ꝯtigeret vt accñtia sint abstracta a suba. 12

℄ De his aūt quantū cōtingit tractandū: ⁊ q̄ causa quare generatio semꝑ sit: ⁊ que simplex: ⁊ que ꝭm partem.

13 ℄ Et opꝫ nos ꝑscrutari de hoc in magna sollicitudīe: ⁊ prius debemus scire cām ꝓpter quā necesse est, vt gnātio simplex: ⁊ nō simplex sint semper.

℄ Existēte aūt cā: vna qde͂ vñ pricipiū mot⁹ dicim⁹ eē: vna aūt mā: tale͂ aūt cām dðm eē. De illa qde͂.n. dictū est pri⁹ in de motu sermōib⁹: qð aūt: ħ qde͂ imobile ꝑ oē tꝑs: ħ aūt mouet̄ semꝑ: hoꝝ aūt de imobili: principio qde͂ diuidere alteri⁹ phie est opus. De continue aūt moueri alia mouēte post hec dðʒ: qd tale singulariū dictoꝝ causa est.

14 ℄ Et q2 cāe gnōnis sunt due motor ⁊ mā: q̄rēdū ē de ipsis ꝑꝑ cā3 māle͂. Cā.n.mouēs: aut est ꝑ^a ⁊ vl'is: aut nō ꝑ^a neqꝫ vl'is. Pria ꝟo ⁊ vl'is declarata est in physicis eē. Declarant̄.n.illic duo modi eē mouētiū: quorū vnū ē qð nūqꝫ mouet̄: s3 semꝑ mouet. 2^m aūt ē qð sꝑ ab eo mouet̄. [a] ꝑ^um aūt phia3 oʒ determiare suba3 istoꝝ duoꝝ mouētiū. Mouētia āt ꝑticl'aria q̄ sꝑ mouēt: ex qb⁹ gño est semꝑ determinād a sunt posteri⁹.

℄ Nūc aūt vt in mā e spe͂ positā cām dicam⁹ ꝑꝑ quā semꝑ gnātio ⁊ corruptio nō deserūt nām: simul.n. forsitā fiet: ⁊ hoc manifestū: ⁊ de nunc q̄sito q̄uo oporteat dicere: ⁊ q̄uo de simplici gnātione ⁊ corruptione.

15 ℄ Et cū ita sit intētio nr̄a hic nō est nisi dare cā3 materiale͂: ꝑꝑ quā gnātio ⁊ corruptio sūt semꝑ quousq3 post loquat̄ in causis ꝑticularib⁹: ⁊ hac cā data dissoluit̄ qð ꝑdcā, s. q̄uo aliqd in po^a differt ab aliq̊ ī actu.

℄ Habet

¶ Habet aūt qōnē ſufficiētē: ⁊ q̄ cā eſt ꝙ cō-plicat̄ gnātio: ſi qꝺ coꝛrūpit̄ ad nō ens ſecedit. Nō ens aūt nihil ē: neqꝫ.n. illud qdē: neqꝫ q̄le: neqꝫ q̄ꝫtū: neqꝫ vbi: qꝺ nō ens. Si igitur ſp̄ qꝺ ens ſecedit: q̄re nō ꝯſūptū eſt olim ⁊ maxie oē ſi finituꝫ erat: ex quo fit gnātoꝝ vnūqꝺqꝫ. Nō.n. vtiqꝫ ꝑꝑ īfinitū eē: ex quo generat̄ nō deficit: hoc.n. ipoſſ̄e eſt: nō.n. eſt actu īfinitū: poteſtate aūt eſt vt in diuiſiōe. Quapꝛopter opꝫ hāc eē ſolū cām nō deficiētem: qm̄ generatur quidē ſemꝑ minus: nūc aūt videmus huiuſmodi nō.

16 ¶ Et oꝫ nos priꝰ an̄q̄ꝫ demꝰ cāꝫ dicere qōnē ꝯtingētē ꝑꝑ ſubꝫ in ꝯtinuatiōe gnōnis. qō aūt ſic formatur. ſi illud qꝺ coꝛrūpit̄: coꝛrūpit̄ in nihilū: aut in aliꝺ p̄dicamētoꝝ decēꝫ. Et illꝺ qꝺ gnātur: gn̄at̄ ab ente finito: nec̄e eſt vt totū cōſumat̄: ⁊ vt mūdus diſſoluat̄. Nō eni oꝫ aliqs dicere ꝙ gn̄o oꝫ eſſe ꝑpetuo: qm̄ illud ex quo fit gnātio: neqꝫ ꝑficit̄: neqꝫ ꝯſumit̄: qꝛ eſt infinitū in actu: qm̄ aliqꝺ īfinitū eē actu ipoſſ̄e eſt: ſic ꝺclaratū eſt. Infinitū aūt ſ̄ꝫ ꝙ eſt poſſ̄e eſt in potētia: vt diuiſio magnitudinū ſemꝑ in duo media.

Impoſſ̄e eſt dari infinitū in actu. Idē 3. ph. t. c. 56.

¶ Quocirca ꝑꝑ hꝰ coꝛruptionē alteriꝰ gnātionē eſt: ⁊ hꝰ gnōnē alteriꝰ eē coꝛruptionēꝫ inq̄etā eē nec̄e eſt trāſmutationē. De gnātione quideꝫ ⁊ coꝛruptione ſimplr̄ ſemꝑ circa vnūquodqꝫ entium hanc exiſtimandum eē ſufficientem cauſam in omnibus.

17 ¶ Et iſta qō ⁊ p̄dicta ſic diſſoluunt̄: qꝛ coꝛruptio vniꝰ ⁊ eiuſdē rei eſt gnō alteriꝰ: qm̄ cuꝫ coꝛruptio alicuiꝰ fuerit gnātio alteriꝰ: tūc nec̄e eſt vt gnātio nō abſcidat̄: qm̄ ꝑ ſucceſſionē formaꝝ ſup̄ ſubiectum qꝺ eſt mā nō denudat̄ illꝺ ex q̊ gnātio fit ſimplr̄ qꝺ eſt in potētia ab aliquo ente in actu qꝺ eſt forma.

¶ Propter qd aūt nūc hec qdē ſimplr̄ dicūtur gnāri ⁊ coꝛrūpi: hec aūt nō ſimplr̄. rurſus ſcrutādū: ſi idē eſt gnātio qdē huiꝰ: coꝛruptio aūt huiꝰ: ⁊ coꝛruptio aūt huiꝰ gnātio aūt huiꝰ: q̄ret aūt aliqs rōneꝫ: dicimꝰ.n. qm̄ coꝛrūpit̄ nūc ſimplr̄: ⁊ nō ſolū h̄: hec aūt eſt gnātio ſimplr̄: hec aūt ē coꝛruptio. Hoc aūt gnāt̄ qdē ſimplr̄: h̄ aūt gnātur qdē nō ſimplr̄: dicimus.n. diſcētē ſciētē fieri: gnāri aūt ſimplr̄ nō: queādmodū.n. determinauimꝰ multotiēs dicētes. Qm̄ h̄ qdeꝫ ſignificat h̄ aliqd: h̄ aūt nō: ꝑꝑ h̄ ꝯtigit qꝺ q̄rit̄. Differt eniꝫ in qꝺ trāſmutat̄ trāſmutās: puta forte q̄ in ignē iā gnātio ſimplr̄: coꝛruptio aūt alicuiꝰ ē: puta terre. Terre aūt gnātio aliq̄ gnātio: gnātio aūt nō ſimplex: coꝛruptio aūt ſimplex: puta ignis. Queādmoduꝫ Parmenides dicit: duo ipꝫ ens ⁊ nō ens eſſe inquiēs ignē ⁊ terrā. Hec qdē aut talia alia ſupponere nihil differt. Modū.n. q̄rimꝰ ſ̄ꝫ nō ſubꝫ.

Pro hoc vide. 4. phyſi. T. cō. 49.

In nō ens igr̄ ſimplr̄ via eſt coꝛruptio ſimpliciter. In ſimplr̄ aūt ens ē gnātio ſimplr̄. Quibꝰ igr̄ determinatū eſt ſiue igni ſiue terre ſiue aliqbꝰ aliꝭs erit h̄ qdē ens: hoc aūt nō ens. Uno qdē igitur mō differt in hoc gnāri ſimplr̄ ⁊ coꝛrūpi a nō ſimplr̄. Alio aūt mō qualr̄cūqꝫ mā q̄dam vtiqꝫ. Cuiꝰ.n. magis dr̄ie h̄ aliqd ſignificāt magis ſuba. Cuiꝰ aūt priuationē nō ens. Puta ſi calr̄m p̄dicamentū aliqꝺ ⁊ ſpēs: frigiditas āt priuatio. Differūt.n. ignis ⁊ terra his differentiꝭs.

¶ Et accidit in h̄ dubitatio de q̄ oꝫ ꝯſiderare: cum.n. gnātio alicuiꝰ ſube fuerit coꝛruptio alteriꝰ ſube: quō accidit dicere in qbuſdā rebꝰ in qbus gnātio ⁊ coꝛruptio ſunt in ſuba: ꝙ q̄daꝫ gnānt̄ ſimplr̄ ⁊ coꝛrūpunt̄ nō ſimplr̄. ¶ Dicamꝰ igr̄ ꝙ qdā modus eſt ſ̄m queꝫ hoc dr̄. Ur̄.n. ꝙ accidit eis hoc in gnōne ſubaꝝ adinuicē: ſiſ̄e eſt ei qꝺ accidit ex hoc in gnōne ſubaꝝ in reſpectu gnōnis accidētiū: queādmodū dicimꝰ ꝙ generatio ſube eſt gnātio ſimplr̄: ⁊ ſimilr̄ coꝛruptio eius: ⁊ nō dicimꝰ h̄ in gnōne accn̄tiū ⁊ in coꝛruptiōe eoꝝ: ſed dicimꝰ ꝙ eſt aliq̄ gnātio: aut aliq̄ coꝛruptio: non gnātio ſimplr̄: nō coꝛruptio ſimplr̄: neqꝫ ita vr̄ accidere ſubſtātiꝭs adiuicē: cū ſube que trāſmutant̄ adinuicē diuerſant̄ in h̄: qꝛ q̄dā ſignificāt hoc p̄ncipalr̄ ⁊ ſ̄m priꝰ. ſ. illud qꝺ eſt p̄ma ſuba: ⁊ q̄dā intēdit̄ ꝑ ſe: ⁊ q̄dam nō ſignificāt tale hoc ſꝫ ſignificant poſteriꝰ in ſubſtātialitate. U. g. qꝛ Parmenides vocat ignē ens ⁊ terrā nō ens: qꝛ apud ipm̄ ignis ſignificat ens p̄ncipaliter magis terra: ſ̄m hūc igit̄ modū ⁊ ei ſiſ̄e poſſ̄e eſt dicere ꝙ gnātio ignis ex terra eſt gnātio ſimplr̄: ⁊ ꝙ gnātio terre ex igne eſt aliq̄ gnātio non ſimplr̄. Iſte igit̄ eſt vnꝰ modoꝝ qbꝰ poſſ̄e eſt dicere ꝙ q̄dam ſube ſunt gnāte ſimplr̄ ⁊ q̄dā nō: ⁊ hoc eſt ſ̄m ꝙ opinatur vnuſq̄ſqꝫ hoīuꝫ. ¶ Et q̄ꝫuis iſte modus ſit verus: errauit tn̄ ille q in h̄ errauit ⁊ credidit i eo cuiꝰ eē eſt ꝑfectiꝰ ꝙ ſit magis diminutū: ⁊ in eo cuiꝰ eē eſt magis dimīutū eē ꝑfectiꝰ: ⁊ nō itēdimꝰ h̄ verificare ſ̄monē Parmenidis: neqꝫ alteriꝰ: ſꝫ v̄ificare hūc modū. Hec igr̄ eſt vna dr̄ia ſ̄ꝫ formā ⁊ figurā ⁊ ſ̄ꝫ māꝫ. ¶ Induiuidua.n. ſubaꝝ in q̄ꝝ cōpōne vincunt ex q̄tuoꝛ elr̄tis ea quoꝝ dr̄ie ꝯ̄rie ꝓpingoꝛes ſint ad eſſe: ⁊ magis ſignificāt aliqꝺ eē ſunt ꝑfectioꝛes in ſubſtātialitate q̄ꝫ īdiuidua ſup̄ quoꝝ cōpōne vincūt ex elemētis ea quoꝝ dr̄ie ſunt ꝓpingoꝛes ad nō eſſe: ⁊ minus ſignificāt aliqꝺ ens. U. g. ꝙ actio ignis que ē caloꝛ ꝓpingoꝛ eſt ad eſſe q̄ꝫ actio aque que eſt frigus. [a] Frigus.n. quodāmō defectꝰ eſt caloꝛis. [b] īdiuidua enī ſupꝛa quoꝝ cōpōnē vincit ignis ꝑfectioꝛa ſunt in eē q̄ꝫ ea in quoꝝ cōpōne vicit terra: ⁊ iō poſſ̄e eſt dicere cū magis dimīutū gnātū fuerit ex ꝑfectioꝛi ꝙ ꝑfectiꝰ coꝛrūpit̄ ſimplr̄: ⁊ magis dimīutum generat̄ aliqua gnōne ⁊ ecōtrario: cū ꝑfectius gnābit̄ ex magis dimīuto: imo īpoſſibile eſt dicere ꝙ cū ꝑfectius coꝛrūpit̄ in magis dimīutū ꝙ coꝛrūpitur in nō ens. Et cū ꝑfectius generabit̄ ex magis dimīuto: ꝙ generabit̄ ex nō ente: vt eſt ꝯſuetudo antiquoꝝ.

18

Gnō ſube eſt ſimplr̄. accn̄tiū vo ſ̄ꝫ qd. Idē. 5. phy. t. c. 7. ⁊ p̄ ph. t. cō. 62. ⁊ 8. ph. t. cō. 46. Idē hic īfra T. cō. 20.

a Frigus q̄dāmō ē defectus caloꝛis. ꝯſiſ̄e. 2. phy. c. 15. ⁊ 10. me. t. c. 7. ⁊. 15. ⁊ 4. me. t. c. 27 ⁊. 2. ce. cō. 18. Idē. 12. met. cō. 22. ⁊. 2. de gnōne. 32.

b Indidua ſup̄ q̄ꝝ ꝯpōnē vicit ignis ſūt ꝑfectioꝛa q̄ꝫ ea in q̄ꝝ cōpōne vicit terra.

¶ Videt̄ aūt magis multis ſenſato ⁊ nō ſenſato differre. Quādo qdeꝫ enim in ſenſibile trāſmutatur ⁊ in materia generari inquiūt. Quādo aūt in nō materiaꝫ coꝛrumpi. Ens enim ⁊ non ens in ſentire ⁊ non ſentire de-

terminant: quemadmoduz quidem scibile ens: ignotum autem non ens: sensus enim scientie habet virtutem. Quemadmodum igitur illi in sentire: ⁊ posse sentire viuere ⁊ esse existimant: ita ⁊ res modo quodam ꝑsequentes veritatem. Id autem dicẽtes nõ verum cõtingit vtiqz. Nam ſm opinionez ⁊ ſm veritatem aliter ⁊ generari simpliciter ⁊ corrũpi. Spiritus quidem eniz ⁊ aer: ſm quidem sensum minus sunt. Ideo ⁊ q̃cunqz corrumpuntur simpliciter in huius transmutatione hec corrumpi dicsitur. Generari autẽ quando est intangibile vt in terram mutatur: ſm veritatem autem magis hoc aliquid ⁊ spẽs hec q̃z terra.

19 ¶ Et plures antiq reputãt ꝙ perfectio ⁊ dimiutio in ĩdiuiduis subaꝝ ex qbꝰ accidit eis hoc accñs non est nisi pp diuersitatẽ eoꝝ in sensu. Dicũt.n.ꝙ cũ aliqd nõ sensibile trãsmutat̃ in sensibile ꝙ gnãtur ex nõ ente: ⁊ cũ trãsmutatur in aliqd nõ sensibile dicũt ꝙ corrũpit̃ in nõ ens. Et accidit eis hoc accñs: q̃ existimabãt ꝙ nulla cõprehẽsio est in cognitiõe reꝝ ꝑter sensuz. Nec̃e est igr̃ vt sensibile sit ens: ⁊ nõ sensibile sit nõ ens: sicut cognitũ apud nos est ens: ⁊ ignotũ est nõ ens. Quia.n. opinabant̃ ꝙ oẽ ens est cõprehẽsuz a nobis: ⁊ ꝙ nullũ ens est nõ cõprehẽsuz: ⁊ opinabant̃ ꝙ ꝯphẽsio a nobis nõ est nisi ſz sensuz: iõ opinabant̃ ꝙ sensibile est ens. ¶ Et isti q̃uis errẽt in ħ sicut dic̃ Aris. tñ in hac opione ꝯsequunt̃ viã ṽitatis aliq̊ mõ inq̃ztũ dicũt: ꝙ ens est ꝯphẽsum: ⁊ nõ ꝯphẽsum nãłr ẽ nõ ens. ¶ Sz errauerũt inq̃ztũ posuerũt sensuz sicut sciam: vñ accidit vt aliqd in se videatur ecõuerso mõ sensui. V.g. terra ⁊ aer. Aer.n. ſz itellectũ est ꝑfectioris eẽ q̃z terra: ⁊ terra perfectioris esse apud sensuz: ⁊ iõ nõ ꝯuenit vt illud qð est magis sensibile sit perfectius: perfectius enĩ in rei veritate est illud quod perfectius est apud itellectum.

Antiq ĩ hoc ꝯsequunt̃ viã ṽitatis inquã tũ dñt ꝙ ens est ꝯphẽsum: ⁊ nõ ꝯphẽsuz nãłr ẽ nõ ens vide ꝑ hoc. 2. phy. 47.

Perfectiꝰ in rei ṽitate est illð qð est ꝑfectiꝰ apud itellectum.

¶ Esse qdẽ igit̃ hãc simplicẽ gnãtionẽ alicuius corruptionẽ entẽ: corruptionẽ aũt simplicẽ gnõnẽ alicꝰ eẽ dicta ẽ cã. Propt̃ mãm eniz differre: aut eo qð suba ẽ: aut nõ: aut ꝙ hec magis: hec ṽo nõ: aut hec qdem magis sensibilis est mã: ex qua ⁊ in quã est: hec ṽo minꝰ est. Dicunt̃ aũt: hec qdẽ simpłr gnãri hec aũt aliqd solũ nõ ex abiuicẽ gñone: sed ſm quẽ dicimꝰ nũc modũ. Nunc qdẽ.n. tm̃ dtermiatũ est: q̃re oĩ gñone ente corruptione alteriꝰ: ⁊ oĩ corruptiõe ente gnõne alteriꝰ nõ simpłr attribuimꝰ gnãri ⁊ corrũpi in adinuicez trãsmutabilibꝰ. Qð aũt postea dicitur nõ hoc queret: sz quare discẽs qdẽ non dr̃ simpłr gnãri: ħ quid generari sciẽs disciplinatũ: plãta aũt gnãri: hec aũt determinata sunt in p̃dicamẽtis. Sz hoc qdez hoc aliqd significat: hoc aũt quale: hoc aũt q̃ztuz. Quecũqz igit̃ nõ subaz significãt: nõ dicuntur simpłr gnãri: sz ſm quid fieri. Sz tamẽ in oĩbus simplex gnãtio quidẽ ſm ꝙ in aliquo ordine dr̃: puta in suba quidẽ si ignis: ħ nõ si terra: in qualitate autẽ sicut sciens ⁊ disciplinatũ: sz nõ qñ nesciẽs ⁊ idisciplinatũ: de gnãri quidẽ hoc simpliciter: hoc aũt ſm quid: ⁊ vłr dictuz est in substantĳs ipsis: ⁊ qm̃ gnõnis esse continue causa: videt̃ mã ⁊ subm: qm̃ trãsmutatur in ꝯria: ⁊ est alteriꝰ semꝑ gnãtio in substãtĳs alteriꝰ corruptio: ⁊ alterius corruptio alterius generatio.

Quecũq; nõ sbaz signt [illegible] dicũt simpl[illegible] gnãri.

Gnõnis cã [illegible] nue cã vł [illegible] ⁊ subm.

20 ¶ Determinata est igitur ex hoc sermone causa propter quã possibile est dicere in trãsmutatiõe quarũdam substãtiaruz: in quasdam qð est generatio simpliciter: est gñatio ex non ente: ⁊ qð est corruptio simpliciter in nõ ens. Causa autem propter quã diximꝰ ꝙ transmutatio quarũdam substantiarum est generatio simpliciter: ⁊ transmutatio quarũdam est aliqua generatio: non est causa propter quam diximus ꝙ transmutatio in substantiaz est generatio simpliciter: ⁊ ꝙ transmutatio ex ea est corruptio simpliciter: ⁊ ꝑpter quã diximus ꝙ trãsmutatio in alĳs predicamẽtis est aliqua transmutatio. ¶ Causa eniz in hoc est illud quod dictuz est in libro predicamẽtorũ scilicet ꝙ res particulares sunt duobus modis. Quedam eniz dicũtur neqz in subiecto neqz de subiecto ⁊ sunt indiuidua substãtie: ⁊ quedã sunt in subiecto: ⁊ sunt indiuidua accidentis. Transmutatio autẽ eorum in ea que nõ sunt in subiecto dicitur generatio simpliciter. Trãsmutatio vero ex his dicitur corruptio simpliciter. Transmutatio autem eoruz que dicuntur in subiecto: siue in ea: siue ex his dicitur aliq̃ generatio. ¶ Causa autem in istis duabus nominationibus: scilz que sunt in substãtĳs: ⁊ que sunt in accidentibus eadem causa est aliquo modo. Inueniuntur enim in eis duo modi. perfectus. ⁊ nõ perfectus. Dicitur igitur ꝙ in transmutatione ad perfectum: ⁊ ex perfecto in duobus modis est generatio simpliciter ⁊ corruptio simpliciter ⁊ in transmutatiõe ad diminutũ ⁊ ex dimiuto aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio. V.g. quod est in transmutatiõe ex igne: ⁊ ad ignem dicitur generatio simpliciter ⁊ corruptio simpliciter: ⁊ in transmutatione ex terra ⁊ in terram dicitur aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio: cum ignis sit perfectioris esse q̃z terra: ⁊ transmutatio ex homine in hominem: dicitur etiam aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio. ¶ Declaratum est igitur ex hoc ſmone modus ſm quẽ dicimus ꝙ transmutatio in quasdam substantias: ⁊ ex eis est generatio simpliciter et corruptio simpliciter: ⁊ in quibusdam non: ⁊ modus ſm quem dicimus hoc in substantĳs ⁊ in accidentibus: ⁊ ꝙ aliquo modo sunt similes.

Res pticula res sunt duo bus modis.

¶ Sed nunc querere oportet quare generatur aliquid semper ex corruptis alĳs. Quẽadmodũ eni ⁊ corrũpi hoc simpłr inquiũt qñ ad isensibile venit ⁊ ñ ens. Siłr gnãri ex nõ ente inquisit qñ ex isensibili. Siue igr̃ aliquo ente subiecto: siue nõ: generatur ex nõ ente: quare ⁊ siłr generatur ⁊ corrũpitur in nõ ens. Merito igitur nõ deficit generatio.

Generatio

Gñatio entis corruptio est non entis,

Generatio eniz entis corruptio est nõ entis. Corruptio autẽ entis gñatio non entis.

21 ¶ Et nõ dꝫ iste ẜmo facere nos dubitare ẜm hec que diximus ꝙ iste sube gnãnt̃ ex nõ ente: ⁊ corrũpũtur in nõ ens: ⁊ h̃ qd̃ diximus ꝙ cã ɔ̃tinuatiõis gnõnis est: qꝛ pria mã impolẽ ẽ vt denudet̃ ab altero duorũ contrarioꝝ. Nõ ens. n. significat vilius duoꝝ ɔ̃rioꝝ: ⁊ ens nobili⁹. Et cuz ita sit: nec̃e ẽ vt gnãtio nũꝙ̃ cesset. Corruptio enĩ nõ entis qd̃ ẽ vili⁹ ɔ̃riũ: semꝑ ẽ generatio entis qd̃ ẽ nobili⁹ ɔ̃riũ: ⁊ magis sensibile: ⁊ corruptio nobilioris ɔ̃rij gnãtio non entis qd̃ est vilius ɔ̃trarium ⁊ non sensibile: aut minus sensibile.

¶ Sꝫ hoc non ens simpl'r q̃ret aliquis vtruz aliquod ɔ̃rioꝝ ẽ: puta terra ⁊ graue nõ ens ignis ãt ⁊ leue ens: aut ñ. Sꝫ ẽ ⁊ terra ens: non ens aũt mã terre ⁊ ignis simil'r. Et alia vtriusꝙ̃ mã erat nõ vtiꝙ̃ gñantur ex inuicẽ neꝙ̃ ex ɔ̃rijs. His. n. existũt ɔ̃ria. Igni terre aque ⁊ aeri. Aut ẽ qdẽ q̃l'r eadẽ. est autẽ q̃l'r alia. Oꝫ qdẽ. n. qm̃ enti ens subijcit̃ id iddẽ. eẽ aũt nõ iddẽ. De his qdẽ igit̃ in tm̃ dcm̃ ẽ.

22 ¶ Et in h̃ est dubitatio: vtrũ ens ⁊ non ens dicant̃ de ɔ̃rijs: ⁊ quoꝝ vnuz ẽ nobilius altero. V. g. ꝙ graue. s. terra ẽ nõ ens: ⁊ leue. s. ignis est ens: aut nõ ens dicit̃ de mã ɔ̃rij vilioris. s. mã terre: ⁊ ens dicit̃ de mã ɔ̃rij nobilioris. s. mã ignis: ⁊ h̃ facit nos ɔ̃siderare vtrum ista mã sit eadẽ in oĩbus istis q̃tuor corꝑib⁹ aut non.

¶ Dicamus igit̃ ꝙ vno mõ est eadẽ: ⁊ iõ possibilia sunt adinuicẽ alterari: ⁊ alio mõ sunt multe: vñ possibilia sunt recipe formas ɔ̃rias: est. n. vna ẜm subm: ⁊ multe ẜꝫ potẽtias: ⁊ habilitates ad recipienduz formas ɔ̃trarias. hoc igitur dixit de generatione simplici ⁊ non simplici que sunt in substantia.

Mã est vna ẜm subiectuz ⁊ multe ẜꝫ potẽtias: ⁊ habilitates ad recipiendũ formas ɔ̃rias. Idẽ. j. te. cõ. 29. Et. 4. ph. t. cõ. 84. ⁊. 4. celi. c. 35. ⁊. 12 met. cõ. xi,

¶ De gñatiõe aũt ⁊ alteratione dicamus q̃d differũt. Dicimus. n. has alteras eẽ trãsmutatiões adinuicẽ. Qm̃ igitur ẽ aliud subꝫ ⁊ aliud passio: q̃ de subiecto innata ẽ dici. Et est trãsmutatio vtriusqꝫ hoꝝ. Alteratio quidẽ est quãdo manẽte subiecto sensibili ente trãsmutat̃ in ei⁹ passionib⁹ aut ɔ̃rijs entibus aut medijs: puta corpus sanũ ẽ: ⁊ rursus laborat manẽs idẽ: ⁊ metallũ qñqꝫ rotundũ: qñqꝫ angulare iddẽ ens. Quoniaz aũt totũ transmutat̃ non manẽte aliquo sensibili: vt subiecto eodẽ: sꝫ q̃ñ ex semie toto sanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omni aqua: gñatio iam hoc tale: huius autẽ corruptio.

23 ¶ Et nos debemus dicere dr̃iaz inter gnãtionẽ ⁊ alterationẽ: vtrũꝙ̃ enĩ istoꝝ ẽ transmutatio: ⁊ hꝫ subm ⁊ ɔ̃traria ⁊ accñtia subto: ⁊ differũt in subto ⁊ i eo qd̃ ẽ in subto. Alteratio igit̃ ẽ cũ subꝫ fuerit aliqd̃ in actu: ⁊ fuerit trãsmutatũ in aliq̃ spẽ q̃litatis: cũ ille q̃litates fuerint ɔ̃rie: aut inter ɔ̃rias. V. g. ꝙ iddem corp⁹ aliqñ sanat̃ ⁊ aliqñ infirmat̃ ꝑmanẽdo iddẽ: ẽt iddẽ cuprũ qñꝙ̃ est rotũduz: qñꝙ̃ est angulare ꝑmanẽdo iddẽ. Trãsmutatio aũt i suba ẽ cũ nihil ĩ actu remãserit ex illo ex q̊ est trãsmutatio qd̃ sit subꝫ illi⁹ rei q̃ in eo fit eẽntial'r ⁊ nõ accidentaliter. V. g. cũ sperma transmutatur ⁊ fit sanguis ẜm totuz: aut aer trãsmutatur ẜm totum: ⁊ fit aqua.

¶ Maxime ãt gnãbit̃ si trãsmutabit̃ ex isensibili i sensibile: aut tactu: aut oĩb⁹ sensibus: puta qñ aq̃ gnãtur ex aere: aut corrũpit̃ i aerẽ. aer. n. valde isensibile. In his aũt si aliq̃ passio manet eadẽ ɔ̃rietat̃ in gnãto ⁊ corrupto: puta qñ ex aere aq̃ si ãbo dyaphana aut hũida: nõ opꝫ h⁹ passionẽ: sꝫ alterã eẽ in q̊ transmutat̃. Si aũt nõ: erit alteratio. V. g. musicus hõ corrupt⁹ ẽ: hõ aũt imusicus generatus ẽ: hõ autẽ manet id iddẽ. Siquidẽ igit̃ hui⁹ non passio eẽt ẜm se musica ⁊ imusica: huius qdẽ gnãtio eẽt: huius aũt corruptio. Iõ hõis qdẽ hec ẽ passio: hõis ãt musici ⁊ hõis imusici gnãtio q̃dã ⁊ corruptio. Nũc aũt passio hec manẽtis: iõqꝫ alteratio est ẜꝫ talia. Qñ qdẽ igit̃ ẜꝫ q̃ntũ ẽ trãsmutatio contrarietatis augmẽtum ⁊ diminutio. Qñ aũt ẜm locũ latio. Qñ aũt ẜm passiões ⁊ q̃le alteratio ẽ. Qñ aũt nihil manet cuius alteꝝ passio ⁊ accidẽs. vl'r hoc quidẽ generatio est: huius aũt corruptio. Est aũt hyle maxie subiectũ quidẽ ꝓpriũ gnãtiõis ⁊ corruptionis susceptibile: mõ autẽ aliquo ⁊ in alijs transmutationibus: qm̃ oĩa susceptibilia subiecta ɔ̃rietatuz aliquaꝝ. De gnãtione quidez igit̃ siue est: siue nõ est: ⁊ q̃uo est: ⁊ de alteratiõe d̃terminatuz sit hoc modo.

¶ Et magis est mãifestũ cũ trãsmutatio fuerit ex nõ sensibili i sensibile. V. g. vt ex aere fiat aq̃ vl' generetur. aer. n. fere est isensibile visui ⁊ sensui: ⁊ diximus ꝙ necesse est in illo fixo ad q̃litatẽ gnãtã: vt illa q̃litas sit in eo eẽntial'r: qꝛ videm⁹ ꝙ in reb⁹ gnãbilib⁹ remanet sensibile. V. g. vt corporeitas remanẽs i aq̃ ⁊ in aere cũ gñant̃ adiuicẽ: ⁊ dyaphanitas ⁊ humiditas ⁊ alia accidẽtia q̃ remanẽt in gñabilibus vident̃ ꝙ nõ sint suba illius qd̃ fuit in talib⁹ istis trãsmutatiõib⁹ ẜꝫ modũ quo illd̃ qd̃ ẽ in actu ẽ subꝫ ĩ trãsmutatiõe que est in q̃litate. ¶ Et cã in h̃ est ꝙ illud qd̃ remanet apud gñationẽ aq̃ ex aere est aliqd̃ ɔ̃tigens subto: nõ ꝙ est ipꝫ subm sꝫ accñtal'r. i. qꝛ est in subto: ⁊ iõ si eẽ alteratiõis in subto suo eẽt tale eẽ. s. accñtale: tũc alteratio eẽt gñatio. V. g. ꝙ si hõ eẽt subꝫ musice ⁊ nõ musice ẜꝫ ꝙ corporeitas ẽ subꝫ for͛ aq̃ ⁊ aeri: scꝫ accñtal'r: tũc trãsmutatio hõis de ignorãtia musice ad sciaz illi⁹ eẽt gñatio ⁊ corruptio in suba: sꝫ hõ ẽ subm eẽntial'r ad cognoscẽdũ musicaz: ⁊ iõ fuit alteratio nõ gnãtio: ⁊ nõ ẽ alteratio gnãtio inq̃ntũ subm ꝑmanet ei eẽntial'r ɔ̃uenit cũ alijs trãsmutatiõibus gnãtiõe: ⁊ differt ab eis in eo in qd̃ est transmutatio. 24
Cum enĩ trãsmutatio erit in q̃ntitatẽ erit augmentum ⁊ diminutio ⁊ ad locum trãsmutatio: ⁊ ad qualitatem alteratio. trãsmutatio autez in suba differt ab oĩb⁹ istis trãsmutatiõib⁹ in h̃: ꝙ nihil remanet in ea qd̃ sit subꝫ eẽntial'r: ei in id qd̃ est trãsmutatio: ⁊ principal'r mã͛ est subꝫ illi⁹ trãsmutationis. Subiectum aũt aliaꝝ trãsmutationũ nõ dr̃ mã nisi ẜm posteri⁹.

a Mã pñcipal'r ẽ sbꝫ sbalis trãsmutatiõis: sꝫ aliarũ trãsmutationũ mã nõ est sbꝫ nisi ẜꝫ posterius.

Determinatuз est igiт ꝙ gñatio est ens:τ qũo:τ qũo est mutatio:τ in quo differt ab alteratione.

¶ De augmẽtatiõe reliquũ ẽ dicere qũo differt a gñatiõe τ alteratiõe:τ qũo augmẽtaт vnũqdqз qđ augmẽtaт:τ diminuiт qđcũqз diminuitur. Scrutãdũ vtiqз primũ vtꝝ solũ ĩ circa qd eoꝝ dĩa adiuicẽ. V.g. qm̃ h̃ qdeз ex h̃ in h̃ trãsmutatio:vt ex potentia suba in actu subam gñatio ẽ. Que aũt circa magnitudinẽ augmẽtatio τ diminutio. Que ãt circa passionẽ alteratio:vtroꝝũqз aũt ex potentia entiũ in actũ trãsmutatio dictoꝝ est. Aut ẽt modus dĩt trãsmutatiõis. Vr̃ aũt qđ alteraт nõ ex necitate trãsmutãs ꝑз locuз:nз qđ gñatur. Qđ aũt augmẽtaт aut diminuiт:alio aũt mõ ab eo qđ fertur:qdẽ.n. vniuersuз alterat locũ:qđ augmẽtaт qdẽ:queãdmoduз qđ deduciт. h̃.n. manẽte ꝑticule trãsmutanт ꝑз locũ. Nõ queãdmodũ q̃ spere.he.n.ĩ sili loco trãsmutãtur manẽte toto. Que aũt ei⁹ qđ augetur semꝑ in ampliorem locũ:in minorem auteз que eius quod diminuitur.

25 ¶ Dixit:τ q̃rendũ est:vtrũ dĩa q̃ est inter augmẽtuз τ alias trãsmutatiões:est dĩa quã hñt ꝑꝑ illđ in q̊ ẽ trãsmutatio:qm̃ aũt illđ qđ augmẽtaт mutat locuз. gñatũ aũt τ alteratũ nõ. ¶ Et amplius mutatio loci in cremẽto differt a mutatiõe loci q̃ dĩ cõiter locaľ. motus aũt localis duplex est.s.rectus τ circularis:τ circularis differt qdẽ ab eo qđ moueт ꝑm rectitudinem:nã illđ mutat locũ ꝑm totũ:illđ aũt qđ augetur mutat locũ ꝑз ꝑtez. ¶ Et differt ẽt a motu circulari q̃uis ambo moueanт ꝑз ꝑtes in h̃:qm̃ ꝑtes moti circulariter semꝑ moueт ĩ eodẽ loco.ꝑtes aũt augmẽtati moueт ĩ locũ maiorẽ:τ q̃ diminuũtur in miorẽ.

Partes moti circľariter semꝑ mouentur ĩ eodẽ loco. vide opposituз.4.phy.45.τ.6.phy.85.vbi hз ꝙ mutãt locum ꝑm formaз τ subiectum.

¶ Qm̃ aũt trãsmutatio differt nõ solũ in circa q̃:sз sic ei⁹ qđ gñatur τ alteraт τ augmẽtaт:mãifestuз ẽ. Circa qd aũt ẽ trãsmutatio augmẽtatiõis τ diminutiõis:circa magnitudinem aũt vĩ esse augeri τ diminui.

26 ¶ Qm̃ igiт augmẽtũ differt ab alijs trãsmutatiõib⁹ in his duobus.s.in quo est trãsmutatio:τ est q̃si mã:τ in modo ipsius transmutationis est manifestuз.

¶ Et q̃ľr suscipiẽdũ:vtꝝ ex potẽtia qdẽ magnitudie τ corꝑeo:actu vero incorꝑeo τ sine magnitudie gñari corpus τ magnitudo:τ h̃ dupľr ↄtigit dici:q̃ľr augmẽtatio fit vtrũ ex seꝑata ipã ꝑз se mã:aut ex exñte ĩ alio corꝑe:aut ĩpoľe vtrũqз. Seꝑata.n.ens:aut nullũ possidebit locũ:vt pũctus aliqs:aut vacuũ erit:τ corp⁹ nõ sensatũ. Hoꝝ aũt h̃ qdẽ ñ cõtingit:hoc aũt necesse in aliquo esse. Semper eni alicubi erit qđ gñatur ex eo. Quapꝑ τ illud aut ꝑm se:aut ꝑm accidens.

27 ¶ Querẽdũ ẽ igiт:vtꝝ cremẽtuз corꝑis sit ex aliquo corꝑe actu aut potẽtia. Et qꝛ h̃ dĩ dupľr:aut illđ qđ ẽ corpus po⁹ erit seꝑatũ a sensibili corꝑe:aut erit ĩ corꝑore sensibili:τ h̃ est duob⁹ modis:aut ꝑ se erit seꝑatuз ab oĩ corꝑe sensibili:aut aliqd exñs ĩ aliq̊ ꝑз accidẽs:vt in vase:vt dicim⁹ ꝙ mã ẽ exñs ĩ corꝑib⁹:opз g̊ ↄsiderare ĩ vnoq̊qз modoꝝ ei⁹ qđ ẽ in po⁹. Deide ĩ eo qđ ẽ in actu. Si ãt cremẽtũ τ diminutio sint ex mã a sensibili corꝑe seꝑata:necẽ ẽ aut ipз nõ possidẽ locũ:τ tũc aut erit pũctus:aut sibi siľe. De his q̃ nõ q̃rũt locuз aut vacuũ:vel erit corp⁹ ĩsensibile:qm̃ igiт pũctũ eẽ mãз τ vacuũ:manifestũ ẽ ꝙ ĩpoľe est. Si aũt fuerit corp⁹ ĩsensibile opз inq̃ztũ gñatur ex eo magnitudo vt sit ĩ loco. Qđ.n.ex q̊ aliqd gñatur:necẽ ẽ vt sit in loco:aut ꝑз se:aut ꝑз accñs:sicut nos diximus de mã. Nullã.n.hз dĩaз illđ ex q̊ gñanт corꝑa simpľr:τ illđ ex q̊ crescũt:cũ gñatio sit in toto:cremẽtũ autẽ ĩ ꝑte. Quapꝑ h̃ scrutatio ambob⁹ ẽ cõis aliqualr̃:τ aliqualiter ꝑpria cremẽto:τ cũ corp⁹ seꝑabile ꝑ mutationẽ est in loco sensibile:τ ideo nõ est seꝑabile a sensibili:τ reuertitur scrutatio super primum modum.

¶ Sed si in aliquo existit si qđ seꝑatũ:ita vt nullius ꝑm se:aut ꝑm accñs aliqd sit contingũt multa τ ĩpossibilia. Dico aũt. V.g. si generabitur aer ex aq̃ nõ aqua erit trãsmutata:sed ꝑꝑea ꝙ vt in vase aq̃ inest mã ei⁹ cui⁹ est. Infinitas.n.nihil ꝓhibet materias eẽ. Quapꝑ τ gñari actu. Amplius neqз sic videtur generari aer ex aqua vt exiens a manente.

¶ Cũ aũt ĩpoľe est vt gñatio magnitudinis τ cremẽti ei⁹ sit ex aliq̊ ente ĩ po⁹ a seꝑabili:opз vt sit ex aliq̊ ente in actu:τ qꝛ hoc dĩ aut ꝑз accñs:aut ꝑm se:vt ex aq̃ fiat aer:nõ qꝛ aq̃ trãsmutaт ĩ aere:sз qꝛ ex aq̃ erit aer:nõ qꝛ trãsmutaт:sз qꝛ aer añ erat ĩclusus in ea:ꝑз aũt accñs ꝑз ꝙ dicimus ꝙ ꝑria mã ẽ po⁹ ĩ corꝑib⁹:sз mã magnitudinis τ corꝑis in cremẽto τ gñatiõe eẽ inclusaз ĩpoľe vĩ:qm̃ opз ex h̃ vt ĩ corꝑe finito sint ĩfi^ta corꝑa ĩ actu:τ alia ĩpoľia q̃ dicta sũt ĩ alijs locis. 28

¶ Meli⁹ g̊ oĩb⁹ ĩseꝑatã facẽ mãm eẽ:vt ente eãdẽ τ vnã nũero:rõne ãt ñ vnã:sз nз pũcta ponẽdũ:nз lĩeas corꝑis mãm ꝑꝑ easdẽ cãs. Illđ ãt cui⁹ hec vltima mã ẽ:q̃re nз vnq̃з nз sine passiõe poľe est eẽ neqз sine forma.

¶ Melius est ergo ponere ꝙ mã gñatiõis τ augmẽti est ꝑria mã quã dixim⁹ eẽ vnã τ eãdẽ nũõ:po⁹ aũt plura:nõ ꝙ mã sit corp⁹ exñs in corꝑib⁹ ĩ actu neqз punctuз⁹:neqз linee:neqз suꝑficies:qm̃ hec sũt ĩ loco:neqз ꝑз se:neqз ꝑз accñs. Sз ex q̊ magnitudo gñata opз ꝙ sit in loco sicut dixim⁹:aut ꝑз se:aut ꝑз accñs:imo mã eius cui⁹ linee τ suꝑficies sũt vltima τ termini:quapꝑ nõ ĩueniт oĩno separata ab accñtibus:cuз vltima non separantur ab illo cuius sunt vltima. 29

¶ Gñaт qdẽ igr̃ simpľr alterũ ex altero:queãdmodũ τ ĩ alijs determiatũ ẽ:τ ab aliquo aũt actu ente aut hõgeneos:aut homideos. V.g. ignis ab igne:aut hõ ab homie:aut ab actu:duruз enim non a duro generatur.

¶ Trãsmutatio aũt in gñatione assimilaт trãsmutationi in cremẽto in cã agẽte τ mãli. In cã aũt agẽte:qm̃ sicut illud qđ gñatur in actu gñatur:aut eiusdeз spẽi aut eiusdẽ generis ꝑꝑinq:aut remoti ꝑз spẽm:vt hõ ab hoie:τ ignis ab igne:ꝑз gen⁹ remotũ:vt duruз a frigido:ita ẽt istđ qđ crescit dз eẽ agẽs iddẽ cũ for- 30

ma partiũ

Faciēs ptes magnitudis est magnitudo: sz vīd opposituj. 4. ph. cō. 84. z. 7. met. t. c. 32.

ma partium generandarum ꝭm speciem: quoniā faciens partes magnitudinis est magnitudo.

¶ Q̄m āt ē mā ꝛ sube corpee ꝛ corpis talis Corpus. n. cōe nullū: eadē passiōis ꝛ magnitudis ē rōe qdē sepata: loco āt ñ sepata: nisi ꝛ passiōes sepabiles. Māifestū āt ē ex q̄sitis: q̄m nō ē augmētatio trāsmutatio ex potētia magnitudie: actu aūt nullā hn̄te magnitudinē. Sepatū. n. eēt qđ cōe. ꝟ āt: q̄m ipoīe: dictū ē in alijs pri⁹. Ampli⁹ aūt talis trāsmutatio nō augmētatiōis ppria sz gnātiōis. Augmētatio. n. ē exn̄ts magnitudis additamētū: diminutio aūt mioramētū. Jō oz hr̄e aliquā magnitudinē qđ auget. Quapp nō est sine magnitudie mā. Opz autē ēt ꝛ augmētationem esse in actu magnitudinis. Gn̄atio eni vtiqz erit magis corpis non augmētatio.

31 ¶ In cā aūt māli: q̄m nulla est mā in potentia corpis cōis inq̄ntū corpus est genus vt dcm̄ est: q̄m nō ē mā nisi istius corpis: ꝛ cremētū nō: nisi gn̄atio ptiū isti⁹ corporis: ḡ opz vt augmētatū ꝛ gn̄atum habeāt eandē māz: q̄m ꝟ qđ vr̄ de mā cremēti nobis nō ē ei ppriū. Et qꝛ cremētū ē gn̄atio i q̄ntitate: dimiutio aūt est corruptio i q̄ntitate: opz vt magnitudo non sit aucta nisi pp magnitudis additamētū qđ ē in ea actu: qđ si nō eēt oporteret vt corpus componeret ex pūctis. Silr̄ aūt nō diminuit̄ nisi ex dimiutiōe magnitudis in actu. Quapp cremētū dz eē ex corpe aliq̄ in actu: in gn̄atione aūt nō seq̄t̄ ꝟ: qꝛ est in q̄litate.

¶ Suscipiendū vtiqz magis q̄si tāgētes qōnē a pricipio: q̄lis alicui⁹ entis augmētari ꝛ diminui cās q̄rimus. Vr̄ vtiqz ei⁹ qđ auget̄ q̄cūqz ps aucta eē. silr̄ āt i diminutiōe mior eē generata. Ampli⁹ aūt adueniente aliquo augmētari: ꝛ recedēte diminui. necē autem augmētari: aut icorporeo: aut corpeo. Siqdem igit̄ icorporeo erit sepatū qđ cōe. Impossibile aūt māz a magnitudie eē sepabilē: queādmodū dcm̄ ē prius. Si āt corporeo: duo in eodē loco corpora erūt: ꝛ qđ auget̄: ꝛ qđ auget. Est autē ꝛ hoc impossibile.

Auctibz ps auctiē aucta. Adueniente aliq̄ ab extrinseco fit augmētum.

Impoīe est māz a magnitudine esse separabilem.

32 ¶ Sed in ꝟ ꝯtingit magna qō. s. vt corpus intret corpus ꝭm totum: ꝛ si nō: qūo crescit in oībus partibus: ꝛ si ita: erunt duo corpora in eodem loco.

¶ Sed nec sic cōtigit fieri ac gnāri dicē augmentationē ꝛ diminutionē: vt q̄n ex aq̄ aer. tunc. n. maior tumor gnātus est. Nō āt augmentatio hec: sz gnātio qdē ei⁹ i qđ trāsmutatur erit: corruptio aūt ꝯrij: augmētatio āt neutri⁹: sz aut nulli⁹: aut si aliqđ cōe amboꝝ existit: ei⁹ qđ gn̄at̄: ꝛ ei⁹ qđ corrūpit̄. V. g. si corp⁹. Aq̄ āt ñ aucta ē: neqz aer. Hoc qdē deperijt: ꝟ aūt gn̄atū ē. Corp⁹ aūt ē siqdē id adauctū ē: sz ꝛ ꝟ ipoīe. Opz āt saluare rōnē ꝛ existētiā ei⁹ qđ auget̄ ꝛ diminuit̄. Hec āt tria sunt. Quoꝝ vnū ē quācūqz ptē maiorē esse eius qđ auget̄ magnitudis. V. g. si caro carnis. Et adueniēte aliquo. Et tertiū vt saluetur qđ auget̄ ꝛ maneat. Cum gn̄at̄ qdez eni aliqd simplr̄ ꝛ corrūpit̄ nō manet iddē. Qđ āt auget̄: aut alterat̄: aut minuit̄ manet iddē. Sed tn̄ qdē passio aut magnitudo nō manet eadem. Si itaqz erit predicta augmētatio cōtinget nullo adueniēte neqz manēte augeri: ꝛ nullo recedente diminui ꝛ nō manere qđ augetur: sed opz hoc saluare. subiecta enim est augmentatio talis.

Tria eēntialia augmentationi.

¶ Et nō pōt q̄s dicere ꝙ q̄uis cremētū sit in q̄ntitate 33
nō est neciuz vt sit in actu corpe adueniēte. Aer eni q̄n. ex aqua gn̄atur acq̄rit maiorē q̄ntitatē sine corpe extrīseco adueniēte: q̄m nō est ꝟ cremētū: imo pma mā nāliter recipit augmentū ꝛ diminutionez in magnitudine. Et ꝟ erit manifestū saluatis reb⁹ essentialibus in eo qđ crescet. Quoꝝ vnū est ꝙ oē pūctum ꝛ oīs ps sensibilis ꝛ vlr̄ silr̄ in oībus ptib⁹ crescit: ꝛ silr̄ in diminutiōe. Scdm̄ est ꝙ nō crescit nisi aliq̄ extriseco adueniente. Tertiū est ꝙ illud qđ dicit̄ crescē ꝛ diminui sit pmanēs. Quapp manifestū est ꝙ q̄ntitas aeris gn̄ati ex aq̄ nō est cremētū aq̄ nec aeris. hec. n. trāsmutatio de diminutiōe in augmētū nō hz iddez subiectū. Sz iā dcm̄ est ꝙ crementū hz vnū subm̄: ꝛ si q̄s dixerit ꝙ corp⁹ cōe aq̄ ꝛ aeri ē subz isti⁹ cremēti frāget̄ ꝭmo iste p scđam radicē. s. ꝙ i cremēto neciū est aliqđ extrinsecū. he aūt sunt qōnes in cremēto.

Quātitas aeris generati ex aqua nō ē crementū eius: vide pº ce. c. 22.

¶ Queret āt aliq̄s ꝛ qd ē qđ auget̄: vtrū cui apponit̄ aliqd: aut qđ appōit̄. V. g. si crus qđ auget̄ ꝟ fit mai⁹: qđ āt auget cib⁹. Quare igit̄ nō ābo aucta sunt. Mai⁹. n. qđ apponitur ꝛ cui. Queādmodū ꝛ q̄n miscēs vinū aq̄. silr̄. n. plus vtrūqz. Aut q̄m qdē hu⁹ suba manet. hu⁹ aūt nō. V. g. cibi. Q̄m ꝛ ꝟ dn̄ans dr̄ i mixtiōe: vt q̄m vinū. facit. n. vini opus: sz ñ aq̄ vniuersa mixtura. Silr̄ ꝛ i alteratione: q̄m si manet caro ens: ꝛ qđ aliqd ē. Passio aūt aliq̄ existit eoꝝ q̄ ꝑz se accn̄tiuz: q̄ pri⁹ passio nō existebat: alteratū ē ꝟ: qūo aūt alteratū est: ꝟ q̄nqz qdē nihil passum: neqz alterata ē suba: q̄nqz aūt ꝛ illđ. Sz alterās ē pricipiū motus i eo qđ augmētat̄ ꝛ alteratur: in his. n. mouēs: q̄m ꝛ igrediēs gnātur vtiqz magis ꝛ accipiēs illđ corp⁹. V. g. si igrediens fiat vtiqz species: opz corruptum esse hoc patiens: ꝛ mouens non in hoc.

¶ Est ꝛ alia qō cuz ꝯfessi fuerim⁹ ꝙ illđ qđ crescit sit 34
aliqd in actu: vtrū illud qđ crescit sic veniēs: aut illđ cui venit. V. g. vtrū cib⁹ crescat: aut crus: aut vtrūqz.

¶ Et hoc cito dissoluit̄: q̄m suba alterius pmanet. s. crus. alterius aūt alterat̄. s. cibi. cremētū. n. nō istius est alterati sed pmanentis. V. g. vinū admixtū cum aqua dūmodo non est transmutata operatio vini dicimus ꝙ crescit: ꝛ similiter dum facit proprium vini quod non dicimus in aqua: q̄m alterat̄. Et similiter

ſi aliquid ab aliquo alteratum eſt ꝛ aſſumpſerit ſubſtantiam nō dicimus ꝙ alteratio eſt illius rei q̄ deſtruit̄: ſȝ illius permanētis. V.g. qꝛ cibus calidus veniēs ad corpus: corpus alterat̄ ab eo in calidū: ſubā aūt cibi d̄ſtruit̄: ꝛ tūc recte iddē dr̄ alteratio ꝛ cremētum in ſe pmanēte in actu: principiū aūt mouēdi nō eſt niſi alterantis fixi ꝛ illius quod creſcit.

Ꝯ Qm̄ āt d̄ his q̄ſitū ē ſufficiēter opȝ q̄ōnis tētare ſolōnē iuenire. Saluantes maneſ id qd̄ auget̄: ꝛ adueniēte aliquo augeri: recedēte aūt diminui. Adhuc aūt qd̄cūqȝ ſignū ſenſatū: aut mai⁹: aut min⁹ gnātū ē: ꝛ nō vacuū eē corp⁹: neqȝ due magnitudies i eodē loco: neqȝ i corporeo augeri. ſuſcipiēdū igr̄ cāȝ determinātes prius vnūqd̄qȝ: qm̄ anomiomera augent̄ cū omiomera augent̄. cōponit̄. n. ex his vnūqd̄qȝ. Deinde qdē caro ꝛ os ꝛ vnaqueqȝ taliū ptiū ē duplex. Quēadmodū ꝛ alioꝝ i mā ſpēm hn̄tiū. Etenim mā dr̄ ꝛ ſpēs caro aut os: q̄lecūqȝ igit̄ ptez augmentari ꝛ adueniente aliquo ſȝ qdem ſpēȝ eſt cōtingens ſm aūt mām non eſt.

Anomiomera augent̄ cū omiōera augentur.

Caro duas hȝ partes.

35 Ꝯ Et cū dcm̄ eſt ſufficiēter de q̄ōnib⁹: dicamus de ſolutione ſaluādo tria p̄dicta: ꝛ etiā cauēdo īpoſſibilia: vt vacuū eſſe: aut duo corpa eē in eodē loco. Primū quidē hoꝝ que ſciēda ſunt de augmēto eſt: ꝙ p̄cipue primo inuenit̄ in corpib⁹ ꝯſilis ptis: ꝛ nō inuenit̄ in inſtrumētalib⁹ niſi mediātib⁹ ꝯſilibus: ꝛ hoc qdē manifeſtū eſt. Nō eni dicimus manum eſſe augmentatā: niſi cū caro ꝛ os ꝛ alia ex qbus componit̄ augmētātur. Quia ergo vnūqd̄qȝ mēbroꝝ cōſiliū componitur vt alia corpora nālia ex mā ꝛ forma: ꝛ illud qd̄ augmētatur dȝ eſſe fixū vt diximus: ꝛ mā eſt in cōtinuo fluxu: forma autē eſt permanēs: recte eſt dicere qn̄ aliqd augmētatur qd̄ augmētat̄: in eo eſt forᵃ non materia: materia enīȝ nō eſt permanens: ꝛ illud quod augmentatur neceſſario permanet.

Mā eſt i cōtinuo fluxu: forma aūt eſt permanens.

Ꝯ Opȝ aūt intelligere quēadmoduȝ ſi aliqs menſurabit eadē mēſura aquaȝ. Semp. n. aliud ꝛ aliud qd̄ gnātur ſic vtiqȝ augmētat̄ mā carnis: ſȝ nō ptiū cuiqȝ aliqd gnāt̄. Sed qd̄ qdem defluit: hoc autem aduenit. Forme autem ꝛ cuicūqȝ ſpeciei particule.

Ꝯ Et hoc eſt q̄ſi menſurās ad illud qd̄ mēſurat̄ p mēſurans: qm̄ mēſurās debet eſſe diuerſum ab eo quod mēſurat̄ per ipſuȝ: vt triticū ꝛ ordeuȝ ſunt diuerſa: ꝛ ſi imaginares vnuȝ mēſurās qd̄ aliqn̄ creſcit p illud qd̄ intrat in ipſuȝ: ꝛ aliquādo diminuit̄ ꝯſeruādo figurā eius: tūc imaginaberis diſpōnem forme in ſuo cremēto i reſpectu māe. Ꝯ Et h̄ recte imaginaberis quādo imaginaberis vtrē coꝛij: ꝙ quādo intrat ipm aqua pauca diminuit̄: quādo autē multa creſcit. Et in vtroqȝ ꝯſeruat figurā ſuā: ꝛ ſm hoc nō ſeqt̄ vt additio ſit in omnibus partibus materie cū q̄dā partes exeāt ꝛ q̄dā intrēt: qd̄ cogeret nos ad dicendū ꝙ corpus intraret corpus: aut eēt vacuū: ꝙ ſi ipſa mā creſceret aut corp⁹ intraret corpus: aut vacuum eſſet.

Ꝯ In anomiomeris aūt h̄ magis manifeſtū. V.g. in manu: qm̄ pportionabilr̄ auctuȝ ē. materia. n. alia ens a ſpecie māifeſta magis hic q̄ȝ in carne ꝛ omiomeris. Ideo ꝛ mortui magis videnṫ eſſe caro ꝛ os: q̄ȝ brachiuȝ ꝛ manus. Quapp eſt qdē ſic q̄ȝtūcūqȝ carnis auctū: eſt aūt vt nō. Scd̄ȝ ſpēm qdeȝ enim qd̄cūqȝ aduenit: ſȝ māȝ aūt gnātū eſt nō.

37 Ꝯ Hic aūt d̄bes ſcire ꝙ illud qd̄ auget̄ nō auget̄ niſi ſȝ ptes forᶜ. Māifeſti⁹ eſt in iſtr̄alib⁹ cū forma in eis ſit manifeſtior. V.g. qm̄ qn̄ manus creſcit in oib⁹ ptibus ꝯſuat ſuā figurā q̄ dr̄ man⁹: ꝛ ſignificatio ꝙ forma manifeſtior ē in officialib⁹ q̄ȝ in ꝯſilib⁹ ē ꝙ mortuus dr̄ hr̄e os ꝛ carnē magis q̄ȝ hr̄e manū: aut pedē. Opȝ ḡ vt quecūqȝ pars carnis ſit aliquo mō creſcēs ꝛ alio mō nō. ſm aūt formā creſcit: ſm aūt māȝ nō.

Ꝯ Maius autē totū generatū eſt adueniente aliquo qd̄ vocat̄ cibus: ꝛ cōtrariū transmutante in eandem ſpeciem. V.g. ſi ſicco adueniat humidum. Cum aūt aduenerit trāſmutatur humidum ꝛ generatur ſiccuȝ. Eſt q̄dem enim ſicut ſimile a ſimili augmētatur: eſt autem vt a diſſimili.

38 Ꝯ Et qꝛ illd̄ qd̄ augmētat̄ non creſcit niſi adueniente cibo ex intrinſeco: cibus aūt nō eſt actu id ad qd̄ aduenit. V.g. neqȝ actu eſt os: neqȝ caro: ſȝ potētia: quapp cibus aliquo mō ē ſilis. hec aūt eſt diſſolutio q̄ōnis ī cremēto. Ꝯ Sȝ Alex. dicit ꝙ h̄ qd̄ dcm̄ ē i h̄ nō dcm̄ eſt rōne pbatiōis: ſȝ qꝛ aīa qeuit in hui⁹: mā eni nō diſſoluit̄ ſm totū: ſed ſemp remanet i ea aliq̄ res fixa: ꝛ ſi nō eēt: poſſe eēt formā ſepari: ꝛ cū in mā eſt ps fixa neſcio illa ps augmētabit̄: quapp opȝ vt i mēbris augmētatis ſit humiditas diſperſa: cum qua admixtus eſt cibus adueniens: ꝛ qn̄ mutabit̄ in naturā illius hūiditatis augmētabit̄ figura mēbri p augmētū humiditatis in oib⁹ ptib⁹: ꝛ diminuet̄ p ei⁹ diminutionē: ꝛ nā eſt q̄ ꝯſeruat figurā illi⁹ mēbri in hora augmentationis ꝛ diminutiōis. Ꝯ Et h̄ ſi ſit veruȝ qūo fuit poſſibile ꝙ ille magr̄ primus ita ꝯſentit ſine probatione: cū nūq̄ȝ credit̄ aliqd dixiſſe ſine forti pbatiōe: ꝛ tūc ingramus in h̄. Ꝯ Manifeſtuȝ eſt ꝙ ſi aliqs dicat augmētum eē ſȝ formā: ꝙ nō vult dicere formā augmētari ſm ꝙ eſt forma: augmētū. n. eſt ſȝ magnitudinē: forma aūt ē q̄litas: ſed illudᵃ qd̄ auget̄ in oib⁹ ptib⁹ nō auget̄ in eo qd̄ eſt q̄ȝtū: ſed in eo qd̄ ē quantū hn̄s formā: cū augmentū in oib⁹ ptib⁹ nō eſt niſi inq̄ȝtū ptes hn̄t formā: manifeſtū ē: qm̄ nō ſeqt̄ ex ſuo cremento in omnibus ptibus ſm ſuū moduȝ corpus penetrare corpus totalr̄: augmētatū. n. eſt i re augmētata ſm formā: ſȝ illud poſſet cōtigere ſi augmentatū eēt in ptib⁹ tm̄ ſm mām. ſ. inq̄ȝtuȝ ſunt partes: ꝛ ſi eēt ita ꝯtingeret alteꝝ duoꝝ: aut augmētatū non eſſe: aut augmētatū eſſe p accumulatiōeȝ: aut penetrarent̄ ptes adueniētes ꝛ ptes recipiētes adinuiceȝ: ſed miſcibiliū ptes nō cadūt eq̄lr̄ ptib⁹ ſubitrantibus: neqȝ adunātur cū illis niſi inq̄ȝtū hn̄t q̄litateȝ determinatā: ꝛ hūiditas ē nō inq̄ȝtū ſūt q̄ȝta tm̄: qm̄ ſi eēt ita: poſſe eēt oia admiſceri. Additio ḡ oium miſcibiliū nō ē niſi ſm formā: qm̄ aūt augmētatū nō ē niſi q̄ȝtitas inquātū hȝ formā: manifeſtuȝ eſt ex hoc: qm̄ illud qd̄ auget̄ dȝ eſſe pmanens: ſed nō pmanēt niſi inq̄ȝtū hn̄t qualitatē nō in eo ꝙ ſunt ptes: cū inquātuȝ ſunt ptes in ſe ſunt eſſe in ꝯtinuo fluxu: ſȝ h̄

igitur

igit̃ intelligendus est ꝑmo magistri: nō ꝑꝫ ꝙ Alex. intellexit. Qm̄ magr̃ nō dicit ꝙ augmētuꝫ est in mā sine forma vel ecōuerso: sꝫ in oīb⁹ ꝑtibus augmentari ꝑm formā nō ꝑm mām: sed ꝑꝫ quā sunt ꝑtes. Corpus enī nō hꝫ partes nisi inq̄ꝫtū mā: partes aūt sunt in fluxu inq̄ꝫtū sunt ꝑtes: ⁊ in ꝑmanentia inq̄ꝫtū hñt formā: ⁊ q2 augmētū nō est augmētati nisi inquātuꝫ ꝑmanet: cōtingit vt nō sit augmētatū in partib⁹ nisi inq̄ꝫtum hñt formā.

Qr ꝑmo Aristo. nō coincidat cū ꝑmone Alexā.

Et visuꝫ est mihi ꝙ dr̃ia magna est inter hoc ⁊ sermoneꝫ Alexri. ⁊ vr̃ mihi ꝙ quīqōneꝫ dissoluit eo mō quo dissoluit Alex. ꝙ nō dissoluit: sed ꝑmutat qōnem: qm̄ adhuc residuū erit dicere qualr̃ auget̃ magnitudo ꝑ illā hūiditatē in oīb⁹ partib⁹: cū magnitudo nō admisceat̃ cuꝫ ea: ⁊ silr̃ de oibus mēbris cōgelatis: sicut ossib⁹ ⁊ spinis. Miscibile enī est liq̄bile: quapꝑ melius est dicere sufficere quod dedit magr̃ in rñso: aut q̄rere aliqd qđ cōpleat sermonē suū: qm̄ vr̃ ꝙ augmētū idigeat admixtiōe vt ipse dicet ꝑ hoc: ⁊ si nō esset ita: esset gñatio ꝑtiuꝫ carnis ⁊ ossis ꝑ se: qñ cibus transmutat̃ in ossa ⁊ carnem. Hec aūt mixtio necio nō est nisi h mō ⁊ nō ꝑꝑ augmētū esse in oibus ꝑtib⁹ sine penetratiōe: qm̄ si hoc fuerit posset ꝯtigere vt augmēta nō sint nisi illa que sunt miscibilia. qualr̃ g̊ dicimus in augmento figure: ⁊ vlr̃ mēbri officialis: aut dicemus ꝙ in mēbro est nāliter cā extensiōis in oēs dimēsiōes: quapꝑ accidit ei ꝙ raritas ⁊ illa humiditas cibalis diuidit se in oibus ꝑtibus ei⁹. s. in minimis foraminibus: qm̄ illa foramina extēdunt̃: ⁊ qñ fuerit ipleta illa hūiditate: trāsmutat̃ illa hūiditas in ꝑtes carneas minimas ⁊ applicabit se illis. Et iterū ꝯtingerēt in illis ꝑtib⁹ carnosis nouis foramia minima: ⁊ cū mēbrū iteꝝ extendet̃ rarefiēt oīa illa foramina: ⁊ īplebunt̃ ꝑ humiditateꝫ cibalē ꝑ virtutē attractiuā: ⁊ cū calor coagulauerit illā reuertet̃ in carnē ⁊ os: deinde tertio rarefiet: ⁊ sic erit cremētū mēbri augmētati.

Miscibile ē liquabile: vide īfra. c. 88. ⁊ tex. c. 89.

Augmentuꝫ g̊ nō est augmētati nisi ꝑm istā ṽtutē per quā hꝫ formā: ⁊ istā ṽtutē intēdebat Aristo. cū dixit augmētum augmētari augmētās ꝑm formā ⁊ nō ꝑm māꝫ.

Et nisi eēt ista ṽtus ipoſe eēt augmētatio in oīb⁹ partib⁹ sensibilibus: nisi esset poſe corpus penetrare. Causa ergo data ab Arist. in hoc est vl'is rebus miscibilib⁹ ⁊ nō miscibilibus. Cā aūt Alexri est ꝑꝑa miscibilibus: reuertamur g̊ ad illđ a quo recessimus.

Queret autē aliqs quale opꝫ eē ex quo augetur. Manifestuꝫ vtiqꝫ qm̄ potētia ē illđ. V. g. si caro potētia carnē: actu auteꝫ illud. Corrupto vtiqꝫ hoc: caro gñatū est. Nō igitur h ipm ꝑm se. Gñatio aūt esset nō augmētatio: sꝫ qđ auget̃ hoc. Qđ igr̃ ⁊ ab h est patiens auctuꝫ est: aut mixtuꝫ: queādmodum si qs vino suꝑfundat aquā: hoc aūt pōt vinuꝫ facere qđ mixtū est: queādmodū ignis facit vstuꝫ tāgēs vrenda. Ita in eo qđ augetur: ⁊ est actu caro qđ inest augmētatiuꝫ: adueniēte potentia carne facit actu carneꝫ: Igit̃ sit ente. si enī seorsuꝫ gñatio ē. Est enī ita ignē facere ad existentē adiūgētes ligna: sed sic qdē est augmētatio. Quādo aūt ipa ligna per se incenduntur generatio est.

39 Dixit. ēt qđ est: q2 cremētū est ex illo qđ ē in potētia illud qđ auget̃: sed in actu est aliud. V. g. ꝙ cibus est potētia caro actu aūt panis: opꝫ vt non sit in actu pars illius qđ auget̃ donec corrūpat̃ forma eius qđ auget̃. Si ergo ista ꝑs facta ē ꝯsuisa ab eo qđ augmētatur qñ fit erit gñatio in suba: ⁊ cū augm̄tū nō ē generatio. qualr̃ g̊ est augmētum. Et ipse rñdet ꝙ augmētū nō est nisi ꝑ mixtionē aduenietis in trāsmutationē eius in nām rei cui adiūgit̃: ⁊ hec est dr̃ia inter hāc mixtionē ⁊ mixtionē elementalē: ꝑ quam fit generatio cōpositoꝝ ex elñtis quā dicem⁹ postea. V. g. qñ vinū admiscet̃ aq̄ cū vinū vincet aquā ⁊ dñabit̃: ita ꝙ totū fiat vinū erit augmētū. Silr̃ cū cib⁹ aduenit hūiditatib⁹ ⁊ trāsmutat̃ in eaꝝ nām: ⁊ auget̃ magnitudo erit augmentum. Cibus g̊ nō erit caro actu post potētiā: nisi post mixtionē: ⁊ hec ē dr̃ia inter ipꝫ ⁊ generationem ignis cum incenditur per se est generatio: ⁊ si apponas ligna illi erit augmentatio.

Quātū aūt qđ vl'e qdeꝫ nō gnātur: queādmodum nec aīal nec qdē hō nec aliqd singulariū: ꝫ vt hic vl'e: illic aūt q̄ꝫtū. Caro aūt: aut os: aut man⁹: ⁊ hoꝝ omiomera adueniēte qdē aliquo quāto: sed nō carne quāta.

Et debes scire ꝙ gñatio simplr̃ nō est nisi corporis simplicis. ꝙ si nō: ꝯtingeret ꝙ gñatio eēt ex nō ente. V. g. ꝙ non sit impossibile vt fiat aīal qđ neqꝫ hō: sit neqꝫ aliud aīal sicut ēt q̄ꝫtitas que fit in illo qđ augetur nō ē simplex: quapꝑ opꝫ vt caro ⁊ os nō fiāt nisi cib⁹ veniēs sit alicuius quātitatis in actu nō inq̄ꝫtuꝫ carneum neqꝫ osseum in actu: sed in potentia. 40

Si gñō esset vl'is: gñō eēt ex non ente. Idē. 7. met. t. cō. 27.

Scđm id igit̃ ꝙ potētia vtrūqꝫ. V. g. q̄ꝫta caro sic auget qdē etenī q̄ꝫtā opꝫ generari ⁊ carneꝫ: ꝑm id enī ꝙ soluꝫ suba caro nutrit: etenī sic differūt cib⁹ ⁊ augmentatiuū rōne. Idō nutrit qs quousqꝫ saluat̃ ⁊ diminuitur: augmētat̃ aūt nō semꝑ. Et nutrimētū augmētatiōi id iddē ē qdē: esse aūt aliđ. Scđm id enī ꝙ est id qđ aduenit potētia q̄ꝫta caro augmentatiuū carnis est: ꝑm id aūt qđ solū potentia caro nutrimētū. Hec aūt spēs sine mā: vt imālis potētia aliq̄ in mā ē. Silr̃ aūt ⁊ aliđ qđcūqꝫ organū. Si aūt aduenerit aliqua mā ens potētia imālis hñs ⁊ q̄ꝫtū potētia: he erunt immateriales maiores.

Id qđ augetur ⁊ id quod nutrit sunt ideꝫ re: sꝫ differūt rōne. Idē. 2. de aīa. tex. c. 47.

Differētia aūt inter augmētū ⁊ nutrimētū est: qm̄ qñ illud qđ fit ꝑm sensuꝫ: non est nisi tm̄ caro: tūc dr̃ nutriri. ⁊ qñ illud qđ fit fuerit caro hñs q̄ꝫtitatē sensibilem: tunc dr̃ augmētatio. cibus g̊ ⁊ augmentū in subiecto ideꝫ sunt: in modo aūt differūt: qm̄ qñ cib⁹ veniēs fuerit po⁹ caro tm̄ nō sensibilis q̄ꝫtitatis. V. g. forma spoliata a q̄ꝫtitate: ⁊ si q̄ꝫtitas eēt nō sensibilis: ⁊ hoc modo erit nutrimētū: qñ g̊ cibus veniēs nō est nisi po⁹ tm̄ forma sine q̄ꝫtitate nō actu: sed potentia nō erit forma rei augmētate maior: ⁊ qñ fuerit in potentia: forma cū quātitate erit augmentū. hec ergo est differentia in augmento ⁊ nutrimento. 41

Si aūt amplius facere non pōt: sed vt aq̄ vino semꝑ amplius mixta in fine aquaticuꝫ facit ⁊ aquaꝫ: tunc diminutionē faciet quāti. Species autem manet.

42 ¶ Diminutio aūt ꝯtingit qñ forma augmēti nō pōt transmutare oēs partes cibi in suā substātiam: sꝫ humiditatē nālem que est in mēbris alterāt cibi in suā subām: ⁊ econuerso in augmēto: ⁊ hec debilitas accidit naturalr paulatim ⁊ paulatim ƀꝫ debilitatē vite. Et sic diminutio erit in q̄ntitate: tñ forma eadem remanēte sicut in augmēto. V.g. qñ aqua admiscetur cū vino paulatiꝫ ⁊ paulatiꝫ donec vinum fiat aquosuꝫ: ⁊ tūc diminuit multa ꝑs illius humiditatis. s. qñ trāsmutatū erit in nām ciboꝝ ⁊ exit a corꝑe: sicut vinum in nām aque. Ostensum est ergo qualr est augmentū: ⁊ in quo fit: ⁊ ꝓpter quid: ⁊ determinate sunt qōnes ⁊ qualr diminutio est: ⁊ dña inter augmētum ⁊ nutrimētū. Jā aūt determinatū est de cremēto.

¶ Qm̄ aūt opꝫ primū de mā ⁊ de vocatis elementis dicere siue sint: siue nō: ⁊ vtrū sempiternale vnūqdq̄ꝫ: aut gñat q̄lr: ⁊ si gñat vtrū ex inuicē generētur oia eodē mō: aut si aliqd primū eoꝝ vnū est. Nece ē vtiqꝫ priꝰ dicē de qbꝰ idetermināte dr̄ nunc. Oēs. n. q elnta gnāntes ⁊ q ex elntis segregatiōe vtūtur: ⁊ ꝯgregatiōe: ⁊ facē ⁊ pati. Est aūt cōgregatio mixtura. Qūo aūt misceri dicimꝰ: nōdū determinatū est manifeste. Sꝫ nec alterari poſſe nec segregari ⁊ cōgregari nullo faciēte aut patiēte. Eteni plura elnta facientes generant in faciēdo ⁊ patiēdo adinuicē: ⁊ his quidē ex vno necesse est dicere factionē: ⁊ hoc recte dic̄ Diogenes: qm̄ si nō eēnt ex vno oia: nec eēt facē ⁊ pati adiuicē. V.g. calidū ifrigidari: ⁊ hoc calefieri rursus. Nō eni caliditas ⁊ frigiditas trāsmutātur adinuiceꝫ: sꝫ māifestū: qm̄ subiectū. Quapp in qbus facē est ⁊ pati: nece ē vnā hoꝝ subam esse nām. Oia igit talia esse dicē nō veꝝ: sed in qbꝰ ꝙ adinuicē sunt est. Sꝫ si de facere ⁊ pati ⁊ mixtura videnduꝫ: nece ē ⁊ de tactu. Nō eniꝫ facē hec ⁊ pati pñt ꝓprie q̄ nō poſſe adinuicē tāgere: necnō tangentia adinuiceꝫ qualr ꝯtingit misceri primū. Quapp de tribus his est determinandum: qd tactus: qd mixtura: ⁊ quid factio. Principiū aūt accipiamus hoc. Necesse. n. qbꝰ est mixtura entium esse hec adinuicē tāgibilia: ⁊ si aliqd facit: hoc autē patitur pricipalr: ⁊ his similr: ideo primo dicendum est de actu.

In qbꝰ facē est ⁊ pati necesse ē vnam hoꝝ subiectā esse nām.

43 ¶ Dixit. ⁊ prima intentio huiꝰ libri est perscrutari de corꝑibus q̄tuor. vtruꝫ sint elnta an nō: ⁊ si sint elnta: vtrū sint gñabilia abinuicē: ita ꝙ nō hēant pricipiuꝫ prius eis: aut sint gñabilia ex inuicē. ⁊ si sint vtruꝫ in eis sit principiū qd nō gñatur ab aliq: aut qdlibet illoꝝ gñat a suo cōpari. Et qꝛ hec erat eius intētio: necesse fuit ꝑmittere huic ꝑscrutatiōi ea q̄ dicunt sine rōne ex rebꝰ necessarys apd oēs dicētes eē gñatiōeꝫ: scꝫ tactū: ⁊ actionē: ⁊ passioneꝫ: ⁊ mixtionē. Nā enim istius ꝑscrutationis coegit antiquos ad loquēduꝫ de his rebꝰ. ¶ Antiqui autē erāt bipartiti aut dicentes plura elnta vno: aut dicētes vnū elntū. Faciētes aūt elnta plura: vel sunt dicētes ꝙ ex his q̄tuor corꝑibꝰ generātur oia: vt Empedocles. aut ꝙ hec q̄tuor generant ab elemētis: vt Anaxa. ⁊ Demo. Qui faciūt hec quatuor composita: ⁊ ex ꝯsilibus nec̄io dicunt eē cōgregationē ⁊ segregationē. Congregatio autem ⁊ segregatio mixtio est aliquo mō: q̄uis illud qd dicunt de hoc nō sit determinatū. Dicētes aūt mixtionē necesse ē dicere eis actionē ⁊ passionē ⁊ tactū. Facientibus vō vnū elntū: q̄uis aūt nō ꝯtigat dicere mixtionem: tñ ꝯtingit dicere actionē ⁊ passionē. ¶ Et ideo bñ dixit Diogenes cū dixit ꝙ si nō eēt tñ vnū subꝫ: impossibile esset vt aliqd trāsmutaret in aliqd. Nō eni est in nā frigidi trāsmutari in calidū: vel eꝯ: sꝫ necesse est vt subiectum sit recipiēs vtrūq̄ꝫ: qꝛ igit oēs faciētes vnū elntuꝫ ponūt aliquā ꝯrietatē i illo vno: necesse est eis vt actio sit ex illa ꝯrietate: ⁊ passio ex illo vno: ⁊ cū actio est: tactus ē: quapp nece est log de istis rebꝰ anteq̄ꝫ loqmur de gñatione: ꝑmo de tactu: deinde de passiōe ⁊ actiōe: deinde de mixtiōe. Quod eniꝫ patit tāgitur: ⁊ qd miscet patitur ⁊ tangitur.

Oēs facientes vnū elntū ponūt aliquā ꝯrietatē in illo vno. ... pꝰ phy. tex. 41. ⁊ inde.

¶ Fere quidē igit ⁊ alioꝝ noium vnūqdq̄ꝫ dr̄ multifariam: ⁊ hec qdeꝫ omonyme: hec aūt altera ab alteris ⁊ prioribus: sic hꝫ ⁊ de tactu. Sed tñ principalr dictū existit in habētibus positionē: positio aūt qbꝰ ⁊ locus. Eteni in mathematicis silr dandū est tactū ⁊ locū: siue ē seꝑatū vnūqdq̄ꝫ eoꝝ: siue alio modo. Si igr ē vt determinatū est prius tāgere vltima hr̄e sil: hec vtiqꝫ si tangūt adinuicē quecūqꝫ determinatas magnitudies ⁊ positionem hñtia simul habēt vltima. Qm̄ aūt positio qdē in qbꝰ ⁊ locus existit. Loci aūt dña sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ pria: ⁊ talia oppositoꝝ oia ad se iuicē tangētia ꝗuedinē vtiqꝫ hñt: aut leuitatē: aut ambo: aut altero. Talia aūt passibilia ⁊ actiua. Quapp māifestū est: qm̄ hec tāgē nata sunt adinuicē: quoꝝ diuisis magnitudinibꝰ simul vltima sunt: existentibus motiuis ⁊ mobilibꝰ adinuicem.

44 ¶ Dixit: ⁊ sicut qdlibet noium dr̄ multis modis. Qdā eni dr̄ equoce: ⁊ qdā ƀꝫ ꝑus ⁊ posterius: ⁊ ita est de h noie tactus: sed tñ cū dicat sine silitudine ⁊ vere ⁊ cōiter nō dicet nisi in oi hñti sitū: situs aūt nō ē nisi in oi hñti locū: ⁊ iō magnitudines mathematice dicūtur hr̄e tactū aliquo mō adinuicē: cū impoſſe est imaginari eas esse abstractas a loco: vt mathematici abstrahunt eas ab alys accñtibus: cū tñ corpus nō est in loco nisi ꝑ suas dimēsiōes: nō per accñtia aliorū. Locꝰ [a] g isepabilis ē a corꝑibꝰ mathematicis siue fuerint abstracta: vt aliq dicūt in ꝑmone: ⁊ in eē. siue fuerit abstracta in ꝑmone tñ. ¶ Sed tactus [b] qui dr̄ in mathematicis dr̄ ƀm posterius a vero tactu ƀꝫ ꝙ est in nālibus. Dictum est enim in physicis in distinctione ⁊ descriptiōe ꝯtingentis: ꝙ est duorū corꝑoꝝ: quoꝝ termini sunt insil. Simul aūt ē situs duoꝝ corꝑorum que sunt insimul: ⁊ ex necessitate situs est locus propter quod necesse est contingentia esse in loco. Et qꝛ modi ꝑmi loci sunt sursum ⁊ deorsum: nece est vt ꝯtigētia in illo loco sint: aut sursū: aut deorsuꝫ: ergo aut

a Locus ... corꝑibus ... Idē ... cō. 47 ... b Tactus ... est in ... maticis ... posterius ... ro tactu ... in nālibus.

ergo aut grauia:aut leuia:aut vtrūq̧:aut alteꝝ eoꝝ. Et manifestum est ꝙ hꝰ corpa sunt agentia ꝛ patientia adinuicē. Cōtangibilia ergo in rei veritate sunt: quoꝝ vltima sūt sil:ꝛ sūt agētia:ꝛ patiētia adiuicē.

¶ Qm̄ aūt mouēs nō silr̄ mouet qd̄ mouetur. Sꝫ h̄ qdē necē est motū ꝛ ip̄m mouere: hoc aūt imobile ens. Manifestū qm̄ in faciente dicemus silr̄. Eteni mouens facere aliquid inquiunt ꝛ faciēs mouere. Sꝫ tñ differūt ꝛ opꝫ determinare. Nō eniꝫ poſ̄e ꝛ mouens oē agere ꝛ facere si facere opponit̄ patienti. Hoc aūt in oibꝰ in qbꝰ ē motꝰ: passio aūt ē ƀm ꝙ alterat̄ solū. V.g. calidū ꝛ albū. Sed mouere amplius q̄ꝫ agere est. Illud igit̄ manifestū ē: qm̄ est qdē vt motiua imobilia tangunt: est autem vt sic: est autē vt nō sic: sꝫ determinato tāgere vl'r qdē ꝙ ē positionem h̄ntium. Et hoc qdē motiuo: h̄ mobili. Adinuicē aūt motiuo ꝛ mobili in qbus existit agere ꝛ pati. Est qdem igit̄ vt in multum tactū qd̄ tāgit tangens. Eteniꝫ mouēt mota oia fere: que in cōspectu nostro quibꝰ necē ē ꝛ vr̄ tactū tāgere qd̄ tāgit. Est aūt vt aliqñ inqmus mouēs tāgere solū id qd̄ mouetur. Qd̄ tāgit̄ autē nō tangere qd̄ tangit. Sꝫ q̄ mouēt mota: q̄ꝛ homogenea: necesse vr̄ qd̄ eē tāgit̄ tangere. Quapp̄ si qd mouet imobile ens: illud qdē tāgit qd̄ mouet̄: illud aūt nō. Inqmus eni aliqñ tristantē tangere nos: sꝫ nos nō eū. De tactu qdem igit̄ in naturalibus determinatum sit hoc modo.

Mouē ē in plus q̄ ager.

45 ¶ Mouens aūt existimat̄ iddē eē cū agente: ꝛ motū cum patiēte: ꝛ dicit̄ a qbusdā ꝙ mouēs inuenit̄ duobus modis: aut mouēs ꝛ imobile: aut mouens mobile: ꝛ agēs etiā inuenit̄ duobꝰ modis: ergo oē mouens est agens: ꝛ oē agens est mouēs. ¶ Et nō est ita: imo mouēs est generalius agente. Agens eni est illud qd̄ facit passionē: aut passiuā qualitatē. s. alterationē: ꝛ h̄ necē est: q̄ꝛ agens est oppositū patienti. patiēs aūt est in alteratiōe: ꝛ nō est neciuꝫ vt oē mouens faciat alterationē: ꝛ q̄ꝛ tactus est in rei veritate in agentibus ꝛ patientibꝰ: necesse est vt quedā mouētia tangant ꝛ quedā nō. ¶ Sed tñ ēt tactus dicit̄ in rebꝰ nālibus cōiter ꝛ pp̄rie. Dicit̄ eni cōiter de duobus corpibus: quoꝝ vltima sunt insimul: ꝛ quoꝝ alterū sit mouēs ꝛ alterū motū quolibet mō motiōis. ¶ Et dicitur pp̄rie de illis: quorum alteꝝ agit ꝛ alteꝝ patitur: ꝛ iste modus ēt dr̄ cōiter ꝛ pp̄rie. Dicit̄ eni cōiter cū vnuꝫ eoꝝ agit ꝛ alteꝝ patitur: ꝛ dr̄ proprie cū vtrūq̧ agit ꝛ patit̄: ꝛ iste est tactus qui dr̄ ƀm prius: ꝛ manifestū est in rebꝰ que sunt apud nos. Et pp̄ hoc possibile est dicere ꝙ hec est dispositio oiuꝫ tāgibiliū ex corpibꝰ nālibus: ꝛ nō est ita: qm̄ corpus celeste tāgit ea q̄ sunt apud nos agēdo tñ non patit̄. Corpus igit̄ celeste dr̄ tangens primo mō. s. cū alterū duoꝝ corpoꝝ egerit: ꝛ alterū duoꝝ passum fuerit. Sed q̄ꝛ oia ꝯsimilia in genere. s. quoꝝ subiectū est vnū omni mō non agūt nisi patiendo: existimat etiaꝫ ꝙ ita sit de oibꝰ rebus.

Mouēs est gñaliꝰ agēte. Idē. 12. meta. comē. 23. ꝛ. 3. phy. cō. 3.

Tactus dr̄ in rebꝰ nālibus cōiter ꝛ pp̄e.

Tactus pp̄e dictus est dupliciter cōmuniter ꝛ pp̄e.

¶ Declaratū est igitur ex hoc sermone ꝙ tactus ƀm rei veritatem nō est nisi in rebꝰ que patiunt̄ adinuicem: ꝛ ꝙ si aliqd est agens ꝛ nō patiēs dicit̄ tactum: ꝛ agens nō dr̄ tangens nisi p̄ silitudineꝫ: qm̄ tactus q̄ est ƀm cōparationē: necesse ē vt vocet ea in rei veritate: quoꝝ vtrūq̧ est tangens ꝛ tactum. Hec est igit̄ intentio tactus in rebꝰ nālibꝰ de actiōe ꝛ passiōe.

¶ De facē ꝛ pati dicēdū deinceps. Suscepimus. n. a priorib⁹ subcōtrarios ƀmōes adinuicē. Alii qdē. n. dicūt h̄ ꝯcordit̄: ꝙ sil'e qdē a sili oē ipassibile ē pp̄ nō magis actiuum q̄ꝫ passiuū eē alteꝝ ab altero. Oia. n. silr̄ existūt hec silibus. Dissimilia autēꝫ ꝛ dr̄ia ꝛ facere ꝛ pati adiuiceꝫ sunt inata. Eteniꝫ qñ minor ignis a maiori corrūpit̄: pp̄ter ꝯrietatē h̄ inquiūt pati. Cōtrariū. n. eē multū pauco.

Sil'e non patit a sili. Idē. 3. t. c. 48. ꝛ p̄ celi. cō. 20.

¶ Dixit sermones antiquoꝝ de naturis reꝝ actiuaꝝ ꝛ passiuaꝝ sunt duo ꝯtrary. Unus eni eoꝝ ꝙ actiua ꝛ passiua sunt ꝯtraria ꝛ diuersa nō ꝯsimilia. Omnia eni aut ꝯsimilia sūt aut ꝯtraria. Cōsimilia aūt ipoſ̄e est vt agant aut patiātur adinuicē: qm̄ neutrū eoꝝ ē dignius vt agat aut patiat̄ ab altero. Dicūt autē ꝛ si aliquis opposuerit nobis dicēdo ꝙ videmus ignem magnū extiguere paruū qui sunt cōsimiles dicemꝰ ꝙ hoc non contingit nisi pp̄ter contrarietatē in q̄ꝫtitate. Magnum enim est contrarium paruo. 46

¶ Democritꝰ autē vltra alios dixit solus singulr̄. Inqt. n. iddē ꝛ sil'e eē faciēs ꝛ patiēs: q̄ꝛ altera ꝛ dr̄ia nō ꝯtingit pati abinuicē. Sꝫ si altera entia faciūt aliqd adiuiceꝫ: nō ƀm ꝙ altera: sꝫ ƀꝫ ꝙ iddē aliqd existit. Sic hoc accidere eis que dicuntur: igitur hec sunt.

¶ Secūdus aūt sermo cōtrarius est isti quē Democritus solus dicebat: ꝛ est ꝙ actiua ꝛ passiua sunt consimilia: ꝛ signū eius est: ꝙ ipoſ̄e est ꝙ ꝯtraria patiāt̄ adinuicē. Contrariū eni nō recipit suū ꝯtrariū. V.g. ꝙ calor nō recipit frigus: neq̧ frigus caloreꝫ: ğ hec q̄ passiua sunt ꝯsilia actiuis ꝛ ꝯueniētia ꝛ ecōuerso. 47

Cōtrariū nō recipit suū ꝯtrariū. Idem p̄ physi. cō. 42. 51. 54. 57. ꝛ 8. phy. cō. 4. 12. meta. c. 53. 5. physi. 14. ꝛ p̄ celi. 106. Idē. 2. hui⁹ tex. cō. 6.

¶ Vident̄ aūt h̄ mō dicētes subcōtrarios dicere ƀmōes. Cā aūt ꝯdictiōis ē: qm̄ opportunū totū aliqd inspicere p̄tem aliquā dicūt ambo. Sil'e. n. ꝛ oīsariaꝫ ꝛ oino indifferēs rōnabile ē nō pati a sili. Nihil qdē. n. magis actiuū erit alterū q̄ꝫ alterum. Sed si sil'e a sili pati aliqd poſ̄e: ꝛ ip̄m a seipso. Quāuis hisentibꝰ ita: nihil vtiqꝫ erit neqꝫ icorruptibile: neqꝫ imobile. Sꝫ si sil'e ƀm ꝙ sil'e actiuum. Ipsum enim seipsum mouebit omne.

Si sil'e a sili pateret̄: tunc idem a seipso pati posset.

¶ Dixit. isti igit̄ sunt sermones antiquoꝝ in hac opinione ꝛ argumēta eoꝝ: ꝛ cā ꝯdictionis eoꝝ est: q̄ꝛ nō considerauerūt rē ex vtraq̧ p̄te: sꝫ isti ꝯsiderauerūt istam p̄tem ꝛ illi aliā. ¶ Et iō sermo vtriusq̧ est verus ƀm partē: ꝛ falsus ƀm aliā: qm̄ cū ꝯsideratū fuerit de hoc inuenit̄ ꝙ res agit in aliam rē inquātū est cōtraria: ꝛ patit̄ inq̄ꝫtū est similis. Impoſ̄e eni est vt aliquid agat in aliud ƀm ꝙ est sil'e: qm̄ sicut antiqui dicebant: nullū eoꝝ est dignius agere in alterum q̄ꝫ alterum: ꝛ si simile ageret in simile: tunc res ageret 48

in seipaꝫ. Et si ita eēt nihil eēt incorruptibile ⁊ imo-
bile: oē.n. moueret se ⁊ corrūperet se. Et cuꝫ res non
agit ꝭm ꝙ est silis: neċe est vt agat ꝭm ꝙ diuersa.

¶ Et omnifariā alterū: ⁊ nullaten⁹ ideꝫ silr.
Neqꝫ eni patiet̃ albedo a linea: aut linea ab
albedine: preterqꝫ ꝭm accidens: puta si acci
dat albā siue nigrā lineā eē. Non exteri⁹ eni
ipsa seipsa a nā faciunt quecunqꝫ neqꝫ con-
traria neqꝫ ex contrarijs sunt.

Dissimilia si paterent̃ abinuicē: tūc qōlibet pateret̃ a quolibet.

49 ¶ Et similiter videt̃ ꝙ non patitur res ꝭm ꝙ est dis-
similis. dissimilia.n. si paterent̃ adinuicē qōlibet pa
teretur a quolibet. ¶ Et manifestū est ꝙ qlibet non
patit̃ a quolibet. albedo.n. non pōt pati a linea: neqꝫ
linea ab albedie: nisi accidētalr̃ si linea fuerit nigra.
Et cum ita est nihil patitur nisi ab eo qō est sil'e. De-
terminatum est igitur ex hoc ꝙ actiuum ⁊ passiuuꝫ
vno modo sunt similia: ⁊ alio modo dissimilia.

Necesse ē patiēs ⁊ faciēs idem eē gñe. spē vo diuīsa.

¶ Sed quoniā nō quodqꝫ inatū est pati ⁊ fa
cere: sed quecūqꝫ aut ꝯria sunt: aut ꝯrietatē
habent. Necesse est patiens ⁊ faciens gene
re qdeꝫ sil'e esse ⁊ idē: specie aūt dissimile ⁊
ꝯriū. Innatuꝫ est eni corp⁹ a corpore: sapor
a sapore: color aūt a colore pati. Uniuersa-
liter aūt homogeneos ab homogeneo.

50 ¶ Et cū cōsiderauerim⁹ actiua ⁊ passiua appet nobis
ꝙ sint ꝯria. Nihil.n. extrahit aliquid a sua nā nisi sit
ꝯriū: ⁊ ideo nō patit̃ qdlibet a q̊libet: ⁊ cum actiua ⁊
passiua sint ꝯria: ⁊ ꝯria sunt sil'ia in genere: ⁊ dissil'ia
in spē: neċe ē igit̃ vt actiua ⁊ passiua sint sil'ia i gñe ⁊
dissil'ia i spē. ¶ Qm̄ aūt actiua ⁊ passiua sūt ꝯria: ma
nifestū ē rōne ⁊ iductiōe. Corpa.n. nō cōpatiūt̃ nisi a
ꝯrio corpe: vt ignis gñat̃ ab aere: ⁊ sapor a sapore ꝯ-
rio: ⁊ color a colore ꝯrio. Cā aūt receptionis ē genus
cōe eis: ⁊ cā actiōis ē ꝯrietas. Et nō tm̄ ipsa ꝓpō di-
cens ꝙ actiua ⁊ passiua sunt ꝯria est vera: sed ēt sua
ꝯuersa videt̃ eē vera. Cuꝫ.n. posuerimus ꝙ ꝯria sūt
similia in gñe ⁊ dissimilia in spē: ⁊ ꝙ ꝯsimilia in gñe
⁊ dissimilia in spē sunt actiua ⁊ passiua: ꝯcludet̃ ex h̄
ꝙ ꝯria ⁊ ea q̄ sunt iter ea sunt actiua ⁊ passiua. ¶ Et
h̄ declaratio q̄uis nō det fidē ꝑ se simpl'r cū sit cir-
cularis: tm̄ dat nobis sicut dixit Alexā. aliquā fidē.

Causa actionis ē ꝯrietas ⁊ cā receptionis ē gen⁹ cōmune.

¶ Hui⁹ aūt cā qm̄ ꝯria in eodem gñe oia. fa-
ciunt aūt ⁊ patiūtur ꝯria ab inuicē. Quapp
neċe est q̄liter qdē eē eadē faciēs ⁊ patiens:
qual'r aūt altera ⁊ dissimilia ab inuicē. Qm̄
aūt faciens ⁊ patiēs gñe qdē eadeꝫ ⁊ similia
sunt: spē aūt dissil'ia. Talia aūt ꝯria. Ma-
nifestū qm̄ actiua ⁊ passiua sibi inuiceꝫ sunt
⁊ ꝯria ⁊ media. Eteniꝫ vl'r gñatio ⁊ corru-
ptio in his ⁊ ex his. Et iō rōnabile iam ignē
calefacere: ⁊ frigidū ifrigidare. Contraria
eniꝫ hec sunt: iō ⁊ actiua ⁊ passiua: ⁊ vl'r fa
ciens assimilare sibiipsi patiēs. faciēs eni ⁊
patiēs ꝯria sunt: ⁊ gñatio in ꝯtrario. Qua-
propter necesse est in faciēs patiēs trāsmu-
tari. Sic.n. generatio in ꝯtrarium erit.

51 ¶ Quoniā aūt ꝯtraria actiua sunt ⁊ passiua māifestū
est ex hoc: ꝙ ꝯtrarietas reꝝ est cā gñationis ⁊ corru-
ptionis earum: ⁊ ideo ignis calefacit: ⁊ frigus infrigi
dat: ⁊ vl'r: qꝛ actiuum ⁊ passiuum vno mō ꝯriuꝫ est:
alio mō sil'e: contingit vt hoc agat ⁊ hoc patiatur ⁊ si
non: non esset corruptio neqꝫ generatio.

¶ Scd̄m rōnem aūt nō eadē sunt dicentes:
ambos tn̄ est tāgere nām. Dicim⁹ eniꝫ pati
qñqꝫ subiectū qdē. U.g. sanari hoieꝫ: ⁊ ca-
lefieri: ⁊ infrigidari: ⁊ alia eodē mō. Qñqꝫ
aūt calefieri frigidū: sanari autem laborās.
Ambo aūt sunt vera. Eodem mō ⁊ de faci
ente: qñqꝫ aūt calefacere hoieꝫ inqm⁹: qñ-
qꝫ āt calidū. Est qdē.n. vt mā qō patit̃: est
aūt vt ꝯrium. Ad id qdem igit̃ respiciētes
idem oportere habere existimauerunt face
re ⁊ pati. Ad alterum autem ꝯrium. 52

¶ Et qꝛ antiqui nō sciuerūt hoc ꝭm totuꝫ errauerūt:
⁊ cā erroris eoꝝ in h̄ fuit ꝙ hoies attribuūt actioneꝫ
subiecto ꝯtrarij ⁊ non ꝯtrario. Et qꝛ subm̄ est simile
putauerūt ꝙ agens est simile: ⁊ silr̃ attribuūt passio-
nem contrario: ⁊ dicunt ꝙ frigidum calefacit: ⁊ ex h̄
putauerunt isti ꝙ calor passio est contrarij.

¶ Eodem mō suscipiendum est de facere ⁊
pati quo ⁊ de moueri ⁊ de mouere. Dupl'r
eniꝫ dr̄ ⁊ mouēs. In quo.n. est principium
motus vr̄ hoc mouere. pricipiū.n. pria cā.
Et rursus vltimuꝫ ad id qō mouet̃ ad gñā-
tionem. Sil'r autē ⁊ de faciēte. Eteni medi
cum sanare dicim⁹ ⁊ vinū. Primū igit̃ mo-
uens nihil ꝓhibet in motu qdeꝫ imobile eē:
in quibusdā aūt est ⁊ neċium. vltimuꝫ autē
semꝑ mouere motuꝫ. In actiōe aūt primuꝫ
quidem impassibile: vltimū aūt ⁊ ipsum pa-
tiēs. Quecūqꝫ autē non habēt eādem māꝫ
faciūt impassibilia entia. U.g. medicatiua.
Ipsa enim faciens sanitatem nihil patit̃ a sa
nato: cibus autē faciens ipse patitur ēt. Aut
eni infrigidat̃: aut calefit: aut aliud qd patit̃
simul faciēs. est aūt medicatiua qdē vt prin
cipium: vltimū aūt cibus est ⁊ tangens. 53

¶ Dixit: ⁊ sciēdū ꝙ agens bipartituꝫ est: sicut mouēs
bipartitū est: qm̄ in vtroqꝫ eoꝝ est primū ⁊ vltimū:
⁊ sicut primuꝫ mouens possibile ē vt sit imobile: hoc
eniꝫ declaratū ē in reb⁹ nālibus: ⁊ postremū mouēs
necesse est vt sit motū: sicut primum agēs: necesse est
vt sit non patiēs: siue in artificio: siue in nā. ¶ U.g.
ꝙ corpa patiunt̃ ab arte medicine cum alterant̃ ex
egritudie in sanitatē: sed ars medicine nō patit̃ hac
passione: cū medicina sit primū: cibus aūt ⁊ medica-
men: qbus ars medicine agit sanitateꝫ in corpe: agit
⁊ patit̃. Et cā in hoc ē: qꝛ qōcūqꝫ agēs cuius mā non
fuerit eadē cū mā patiētis: neċe est vt non patiat̃ ab
illo eodē mō ꝭꝫ ꝙ agit. Et qōcūqꝫ agēs habuerit eā-
dē mām cuꝫ patiēte necesse est vt patiat̃ ab agente.
Et est dicere eandē mām eā que recipit duo ꝯria in-
differēter. s. materia que recipit calidum sicut frigi-
dum. Materia igitur artis qꝛ alia est a mā sanitatis
nō patitur ab egritudine. Materia eniꝫ egritudinis
sunt q̄tuor humores: ⁊ mā medicine artis anima.

¶ Quecūqꝫ

Quecūq3 nō in mā hn̄t formaz ipassibilia sunt.

¶ Quecūq3 quidē igit̄ nō in mā hn̄t formaz hec quidē ipassibilia sunt actiuoꝝ. Quecunq3 aūt in mā passiua. Mām quidē eniz dicimus oēs similiter eandē: vt ita dicaz esse oppositorum cuilibet τ vt genus ens: potens autē calidum esse: presente calefaciēte: τ approximante necesse est calefieri. Ideo quēadmodum dictum est hec quidē impassibilia actiuorum: hec autē passibilia: τ quēadmoduz in motiōe: eodē modo h3 τ in actione. Illic.n. primitus mouens imobile: τ in factiuis primitus faciēs ipassibile.

In motiuis p̄mū mouēs imobile in effectiuis p̄mitus faciēs impassibile.

54 ¶ Et cū necesse ē vt p̄mū agēs nō patiat̄: nec̄e est vt sit in nō mā patiētis: τ sic est de p̄mo agēte.s.corpore celesti: q2 ē in subo diuerso a subo in quo sunt res patiētes: τ si īueniat̄ hoc agēs ꝙ nō sit aliq̄ mā oīno necesse ē vt nō patiat̄ aliquo mō: neq3 eēntialr̄: neq3 accidētalr̄ cū apparet ꝙ mā est cā passiōis. Causa aūt passionis cōsimilis est eadez mā: passionis aūt dissimilis est dissilitudo māe: τ cā agens est sil'is cāe mouenti aliquo mō: τ differt ab ea alio modo.

Mā ē causa passiōis. Id 2.ph9.t.cō.53.

¶ Est enim factio causa vt vnde principiuz motus. Cuius aūt gratia nō actiuū. Nā sanitas nō factiuuz est nisi s̄m metaphoram. Etenim hoc quidē faciente quando existit generat̄ aliquid patiens. Habitib9 aūt p̄sentibus non adhuc generat̄ aliquid: s3 est iaz. Spēs aūt τ finis habitus quidā. Mā aūt s̄m ꝙ mā passiuum: ignis quidē igit̄ in mā habet calidum. Si aūt aliquid separatū calidum erit: hoc nihil pateret̄: hoc quidē igit̄ forsitan impossibile separatum eē. Si autē sunt quedam talia in illis vtiq3 erit verum qḋ dicitur. Quid quidez igitur facere τ pati: τ in quibus existit: τ quare τ quō determinatū sit hoc modo. Quō autē contingat hoc accidere rursus dicamus.

Sanitas nō est actiua nisi s̄m metaphoram.

Habitib9 presentibus non adhuc generatur aliquid sed iaz est.

Si aliqd separatū calm hoc nihil pateretur.

55 ¶ Cā aūt agēs in eo ꝙ est agēs alia est a cā ꝓꝓ quam agit agēs.s.forma: τ ideo equoce dr̄ de eis hoc nomē causa. cā eniz agēs differt a formali in hoc ꝙ agens cū fuerit erit forma τ erit in patiēte: sed forma cum fuerit nihil fiet in patiente. Cā aūt mālis differt ab istis in hoc ꝙ recipit formā: vt p̄a mā recipit formaz ignis. Si igit̄ aliq̄ forma fuerit abstracta. V.g. calor abstractus: q̄uis ipassibile est a calore in eo ꝙ est calor nec̄e est vt sit agens nō patiēs aliquo mō: τ ꝙ nō habeat causam agētem nisi equiuoce.

Cā equiuoce dr̄ de agente τ fine. Cā agens τ formal' dr̄ut.

¶ His quidē videt̄ pati vnūqḋq3 ꝑ quosdā poros ingrediēte faciēte vltimo τ principali. Et hoc modo videre τ audire nos inquiunt: τ s̄m alios sensus sentire oēs. Ampli9 videri per aerē τ aquā τ per trāsparētia: q2 poros hn̄t indiuisibiles nisi ꝓꝓ paruitatem: spissos aūt τ s3 ordinē: τ magis hn̄t trāsparētia magis. Hi igr̄ in qbusdā determiauerūt ita: quēadmodū τ Empe. nō solū in faciētibus τ patiētib9: s3 τ misceri inquiūt ea quoꝝ pori adinuicē sunt cōmēsurabiles.

¶ Quidā aūt antiq dicebāt ꝙ actio τ passio nō fiunt in reb9 nisi s3 ꝙ in eis sunt foramia per que agēs trāsit. dicūt ēt ꝙ h̄ mō passio fit sensuū. Nō.n. videm9 nisi q2 visus ꝑtrāsit in aere: τ aq̄: τ in corpib9 diaphanis per foramina exn̄tia in eis: sed hec foramina nō vident̄ ꝓꝓ paruitatē eoꝝ τ sunt bene ordinata τ ꝯiūcta: τ sunt multa in corpib9 diaphanis. Et qdā eoruz volūt dare cām in hoc eoꝝ q̄ apparēt in reb9 nālib9 ex h̄: foramia.n. apud eos sunt cā passionis τ mixtionis τ augmēti: τ vn9 eoꝝ est Empe. S3 isti nō ꝓcesserant ꝑ vnā viā in dādo oīa q̄ apparēt in reb9 nālib9 ex trāsmutationib9: vt gn̄ōnē τ corruptionē τ alterationē. Foramina.n. ipossibile est vt sint cā istaꝝ trāsmutationū.s. generatiōis τ alterationis. 56

¶ Cōpēdiose aūt maxie τ de oib9 vno s̄mone determinauerūt Leuci. τ Demo. principiū faciētes s3 nāz qḋ est. qdā.n. antiquorū opinati sunt ex nec̄itate eē vnuz oē τ imobile. Vacuū quidē.n. nō ens: moueri aūt non posse non ente vacuo separato: neq3 rursus multa esse nō ente segregante.

¶ Illi aūt qui ꝑ viā vnā ꝓcedebāt τ volebāt dare h̄ eodē mō sicut Leucipp9 τ Demo. q dicebāt ꝑtes eē īdiuisibiles. Isti.n. dare volebāt cās oīuz apparētiuz in reb9 sensibilib9 ex opīone eoꝝ in el'ntis q̄ sunt corpora īdiuisibilia: τ hoc ꝯseq̄bat̄ eos in oib9 reb9 si verū esset illud qḋ existimabāt de el'ntis. Sed alij aūt sicut Parmenides τ Mellissus negauerūt oīa sensibilia: τ dixerūt ꝙ oīa sunt vnū τ īmobile. 57

¶ Hoc.n. nihil differt: vt si qs existimet non ꝯtinuū eē oē: s3 tāgere diuisuz τ fore multa τ nō vnū eē τ vacuū. Si.n. vbiq3 diuisibile nihil eēt vnū: quaꝓꝓ neq3 multa s3 vacuū oē. Si aūt tū diuisibile qdē: tū aūt nō: fictitiuz aliqḋ h̄ vtiq3 videbit̄. Vsq3 q̄tuz.n. τ ꝓꝓ qd h̄ qdē h3 ita esse totale: τ plenū est: h̄ aūt diuisuz. Ampli9 aūt τ sic fore nec̄iuz nō eē motionē. Ex his igit̄ vtiq3 s̄mōib9 trāscēdētes sensuz τ despiciētes eū enūciant: ac si ꝯueniēs rōnē seq vnū τ imobile oē eē dicūt Et īfinitū qḋdā: finē.n. finire vtiq3 ad vacuum. Hi v̄o ꝓꝓ cās has enūciāt ita ḋ v̄itate.

¶ Ratio autem que eos mouit ad hoc credēdum est ista. Dixerunt enim si entia sunt plura τ mobilia: necesse est eē vacuū. Impossibile.n. est vt aliquod moueat̄ nisi sit vacuuz. Et silr̄ multitudo īpossibile est vt sit nisi vacuū sit: dicūt τ īdifferēter siue multa diuisa fuerint abīuicē aut ꝯtāgētia se: aut fuerīt multa s3 receptionē dimēsiōis: in quolib3.n. istoꝝ modoꝝ ꝯtigit vacuū eē. Disticta.n. nō distinguūtur nisi ꝑ vacuuz: qḋ est īter ea: τ silr̄ ꝯtāgētia nō fuerūt oīo ꝯtangētia nisi ꝓꝓ vacuū qḋ est īter ea vt dicūt. Cōtinuuz eni ipol'e est vt diuidat̄ in multa nisi totū sit vacuū. Cōtinuū.n. si fuerit diuisibile erit diuisibile s3 totū. Nihil.n. est dicere ꝙ est diuisibile s̄m partē vnaz: τ nō diuisibile s3 aliā: q2 nullus pōt dicere q̄ pars est diuisibilis τ q̄ nō: neq3 ēt pōt dicere ꝙ hoc est diuisi 58

bile:qꝛ est vacuū:⁊ hoc est idiuisibile:qꝛ est plenum. Et si fuerit diuisibile ſ3 totū nihil remanet idiuisibile. Necesse est igit̃ tūc vt totū sit vacuū3:⁊ ꝙ multitudo nō sit:qm̄ cū vnitates nō fuerint nō erit multitudo nisi sit vacuū:ſ3 vacuū3 nō est:ergo multitudo ⁊ mot⁹ nō sunt. Igitur isti dimiserunt sensum ꝓpter tales rōnes.opinabant̃ enim ꝙ magis deberem⁹ cōsequi rationem q̃3 sensum.

Ampli⁹ aūt in ſmone videt̃ hoc quidē cōtingere:in reb⁹ aūt dementie est sil'e opinari ita. Nullū.n. demētium egreditur intantu3 vt ignē ⁊ glaciē vnū esse existimet:sed solu3 bona ⁊ apparētia:ꝑꝑ assuetudinē hec qbusdā nihil vident̃ differre ꝑꝑ demētiam.

59 Et tales sermones sunt similes alienato. Alienat⁹ eni3 nunq̃3 dicit ꝙ ignis ⁊ glaties sunt vnū:ſ3 magis qđ ei cōtingit est:ꝙ ea que sunt opinabilia ſm ꝯsuetudinem vt sint mala credere ꝙ sint bona nō reputare hoc ex ipsis sensibilubus.

Leucippus aūt existimat⁹ est hr̃e ſmones qui ad sensu3 cōfessa dicētes:nō.n. destruebat gnōnē:neq3 corruptionē:neq3 motū:neq3 multitudinē entium. Cōfitebatur aūt ea que apparētibus. Cōstituētib⁹ aūt vnu3 vt non entē motionē si nō vacuum facere. Vacuūq3 nō ens:⁊ entis nihil nō ens inquit eē. Principal'r.n.ens plenū est ens. S3 oē qđ tale nō vnū sed ifinita multitudine:⁊ idiuisibilia ꝑꝑ paruitate3 tumoris. Hec aūt in vacuo ferri:vacuū.n.eē. Et cōstātia qdā gnōnē facere. Dissoluta aūt corruptione3:facē aūt ⁊ pati ſ3 ꝙ existunt tāgētia. Scđ3.n.id nō vnū eē ⁊ cōposita ⁊ cōplicata gnāre.

60 Leucippus aūt ꝯuenit cū eis in ꝯtinuatiōe ꝑcedētis ⁊ ꝯn̄tis.s.ꝙ si mot⁹ ⁊ multitudo sūt:vacuū ē:ſ3 ꝯ̄dicit eis in h:dicētes.n.oīa eē vnum destruūt ꝯn̄s ⁊ ꝯcludūt oppositū an̄tis. Leucippus vo ꝯfirmat ꝑcedēs:qđ est manifestū sensui:⁊ ꝯcludit vacuū eē:⁊ iō existimauit ꝙ habuit ſmones in dādo causas istarū reꝝ cū qb⁹ nō destruxit gnōnē ⁊ corruptionem neq3 motū neq3 multitudinē:neq3 aliud sensibiliū. Et cū Leucip. ꝯueniat cū eis aliq̃3tulū i reb⁹ ex qb⁹ ꝯcluserūt vacuū nō eē:dixit ꝙ vnū ꝑn^m ē illud in quo nō est vacuū:ſ3 totū est plenū:⁊ sunt corpa idiuisibilia.

Et ſm aūt veritatē ex vno nō cōtingit generari multitudinē:neq3 ex vere multis vnū:sed eē hoc ipossibile. S3 vt Empe. ⁊ aliqui aliorū inquiunt pati per poros:ita omnē alterationē ⁊ oē pati. Hoc modo gnāri ꝑꝑ vacuū facta dissolutiōe ⁊ corruptiōe. Sil'r aūt ⁊ augmētationē subintrantibus alijs.

61 Dixit:⁊ iō pos'e est vt ex vno in rei v̄itate sit multitudo:aut ex multitudine vnū:⁊ iō entia apud ip3 nō sunt vnū in rei v̄itate:sed in eo sunt ꝑtes ifinite ambulātes in vacuū:⁊ latētes ꝑꝑ ꝑuitatē suā:⁊ ex h mō ꝯuenit Leucipp⁹ cū dicētib⁹ ens eē vnū:in alio autē ꝯ̄dicit eis. Cā3 aūt gnōnis ⁊ corruptiōis ⁊ actionis ⁊ passionis ⁊ augmēti ⁊ alteratiōis dat Leucippus ex corporib⁹ idiuisibilib⁹ ambulātib⁹ in vacuo. Dicit.n. ꝙ cū iste ꝑtes fuerit ꝯgregate ⁊ ꝯglutinate erit gnō:⁊ cu3 diuidunt̃ erit corruptio:⁊ cum ꝯtāgente se erit actio ⁊ passio:⁊ cū mutauerint ordinē ⁊ situ erit alteratio:⁊ cū penetrāt se erit augmentū:⁊ in oībus istis necesse est esse vacuū:⁊ ideo iste nō reputat vacuu3 esse principale corpus indiuisibile.

Fere aūt ⁊ Empe. necesse dicere vt Leucippus inqt:eteni eē q̃da3 solida idiuisibilia aūt. si nō vbiq3 pori ⁊ cōtinui sunt:hoc aūt ipossibile. Nihil.n.aliud solidum extra poros:sed oē vacuū:necesse igit̃ tangētia qdē eē idiuisibilia media aūt eoꝝ vacua quos ille dicit poros:ita aūt ⁊ Leucippus dicit de facere ⁊ pati. Modi igr̃ ſm quos hec qde3 faciunt:hec aūt patiunt̃ fere hi dicunt̃:⁊ de his qdē:⁊ q̄uo dicunt manifestu3 est:⁊ ad eoꝝ positiones qbus vtūtur fere cōfesse vr̃ cōtingens. alijs aūt min⁹. V.g. Empe. q̄uo erat gn̄o ⁊ corruptio ⁊ alteratio nō est manifestu3. His.n.erant corpa idiuisibilia p̄ria corpoꝝ formis dr̃ia solū:ex qbus primū cōponunt̃ ⁊ in quo vltio dissoluunt̃. Empe. aūt alia qdē manifestum:qm̄ vsq3 ad el'nta hn̄t gnōnē ⁊ corruptionē. Ipsoꝝ vo el'ntorū q̄uo gn̄at̃ ⁊ corrūpit̃ coaceruata quantitas:neq3 manifestū neq3 ꝯtigit dicere ei nō dicēti ⁊ ignis el'ntu3 esse. Sil'r aūt aliorum oium:vt in Timeo scripsit Plato.

Et v'r sicut illi dicūt cās actionis ⁊ passionis ⁊ augmenti ex foraminib⁹ ita iste ex ꝑtib⁹ indiuisibilib⁹ ⁊ vacuo. Dicētib⁹ aūt foramina fere ꝯtigit dicere corpora eē iduuisibilia. Qm̄ cu3 foramina nō fuerint in toto corpe:qm̄ totū tūc eēt vacuū:necesse est vt corpora q̃ sunt iter foramina ꝯtāgētia sint idiuisibilia. Nulla.n.dr̃ia est iter vtrāq3 opinione3:nisi qꝛ apud Leucippū iter hec corpora est vacuum:⁊ apud istos foramina sunt plena subtilib⁹ corporib⁹:⁊ fere opio istoꝝ duoꝝ in actione ⁊ passione vicina est. 62

Sed tn̄ Leucippus magis pōt dare cās oium transmutationum ex suis fundamētis. Alij aūt ꝑter istos min⁹ pn̄t dare. Nō.n.pōt Empe. dicere ſm suū fundamētu3 modū quo accidit corruptio ⁊ alteratio in oibus entib⁹ nālib⁹. Illi.n.ponūt generationē q̃tuor elemētoꝝ ex corporib⁹ idiuisibilib⁹:⁊ ponūt cām diuersitatis istoꝝ corpoꝝ diuersitatē corpoꝝ idiuisibiliū ſm figurā. Empe. aūt pōt dare gnātionē ⁊ corruptione3 in alijs corporib⁹ a quatuor:dicēdo ꝙ dissoluunt̃ in hec corpora. De gnātione aūt istoꝝ corpoꝝ nihil pōt dare:⁊ ideo negauit ea generari. ⁊ Empe. dicit el'ntū esse prius eis nō ex igne:neq3 ex alio:sicut hoc pōt dicere ponēs el'ntū prius eis:vt Leucippus ⁊ Plato.

Intantū differt.n. vt nō eodē mō Leucippo dicat. Qm̄ hic qdē solida:hic autē planities dicit idiuisibilia. Et hic quidem ifinitis termiari figuris indiuisibilium solidorum vnūq̄dq3. Hic aūt termiatis:qm̄ idiuisibilia vtiq3 dicūt termiata figuris. Ex his itaq3 gnōnes

ꝗ gnõnes ⁊ segregatiões ⁊ corruptiones. Leucippo quidē.n. duo modi erāt vtiq͡ꝫ ꝑ vacuū ⁊ per tactū: hic.n. īdiuisibile vnūq͡ꝫ-ꝗ. Platoni aūt ſm tactū solum: vacuū.n. nō eē in qd. De īdiuisibilibꝰ autē planitiebꝰ dixīmꝰ in priorībꝰ ſmonibꝰ. De indiuisibilibus aūt solidis amplius est dicere. Ideo ħ accidens relinquitur nunc.

Plato ñ posuit vacuū.

63 ¶ Differētia.n. iter Platonē ⁊ Leucippū in tribꝰ iuenit. quoꝝ pᵐ est ꝙ īdiuisibilia apud Platonē sunt superficies: ⁊ apud Leucippū corpora. ¶ Scōm est ꝙ figure apud Platonē sunt finite: ⁊ apud Leucippuꝫ īfinite. ¶ Tertiū ē ꝙ Plato nō posuit vacuū. Leucippus aūt ponit: ⁊ vterq͡ꝫ dicit ꝯtactū: ſꝫ vacuū non est de nećitate cōtactꝰ apud Platonē: dixit. Qm̄ aūt sup̲ficies īdiuisibiles nō sunt elēta corpoꝝ nāliū dictū est in alio loco.s. in 3° celi ⁊ mūdi. Qm̄ vō nō sūt corp̲a īdiuisibilia: dimittemꝰ eiꝰ cōsiderationē: ſꝫ tm̄ paꝝ de eo loquamur: ⁊ ſm īdigētiā.s. ſm modū ſm quē dicūt eā eē cām actionis ⁊ passionis.

3° celi, t, c, 61, ⁊ inde,

¶ At aūt parū disgrediētes dicamus: necessariū ⁊ īpassibile vnūquodq͡ꝫ dicere īdiuisibiliū. Nō.n. possibile pati nisi per vacuuꝫ ⁊ nullius actiuū passionis: neq͡ꝫ enī calidū nec frigiduꝫ opꝫ eē īdiuisibile.

64 ¶ Dicamꝰ igr̄ ꝙ cōtingit eis nećio dicere ꝙ in quolibet corpoꝝ īdiuisibiliū qō non recipit passionē oīno neq͡ꝫ actionē: ⁊ paꝝ disgrediētes. Dicamꝰ igit̄ cū necesse sit eis dicere in his corporibꝰ īdiuisibilibꝰ ꝙ nō recipiūt actionē ⁊ passionē oīo. Cā.n. actiōis ⁊ passionis apud eos est vacuū per minima diuisuꝫ in corporibus cōpositis ex istis. Et qꝛ hec foramina sunt plena nō vacua necesse est vt nō agant neq͡ꝫ patiant̄: ⁊ sic īpossibile est vt ex eis fiat aliqō frigidū aut calꝫ: aut alia qualitas. Sed si ita fuerit: ⁊ hec per se ⁊ singulariter nō recipiūt neq͡ꝫ actionē: neq͡ꝫ passionē: neq͡ꝫ ēt in vacuo est passio: qūo ergo erit cā passionis.

¶ Quāuis hoc īcōueniēs sit solū dare circulari figure calidū. Neće est.n. ⁊ ꝯ̄riuꝫ frigidum alicui alijs adaptare figurarū. Inconueniēs autē si hec quidē existunt: dico aūt caliditas ⁊ frigiditas. Grauitas autē ⁊ leuitas durities ⁊ mollities nō existunt.

65 ¶ Hoc igr̄ est vnū īpossibiliū q̄ sequunt̄ eos q posuerūt ea nō receptibilia passionū: ⁊ ēt ꝯtingit eis aliud īpossibile.s. vt sint receptibilia passionū. Ponūt eniꝫ ea q̄ sunt sperica esse calida: quapp̲ necesse est eis dicere si calor approp̄riat̄ sperico vt frigus appropriet̄ alij corpori. Qm̄ cuꝫ aliqō cōtrariū fuerit in aliquo genere: necesse est īuenire in eo alteꝝ cōtrariū. Et si calor ⁊ frigꝰ sunt in eis: igit̄ ⁊ grauitas ⁊ leuitas ⁊ durities ⁊ mollities: cum iste qualitates appareant esse priores in esse corpori q̄ȝ ille.

Cū aliqō ꝯ̄riuꝫ fuerit in aliq̄ gñe neće est iuenire in eo alteꝝ ꝯ̄riū. Idem. 2. celi t, cō, 18,

¶ Sed tm̄ grauius ſm excedentiam inqt esse Democritꝰ vnūquodq͡ꝫ īdiuisibiliuꝫ: quapropter ⁊ calidius: talia aūt entia nō pati ad inuicem īpossibile. V.g. a multum excedente calido leuiter calidum.

66 ¶ Et grauitas si fuerit erit grauius vt existimatur ꝙ Demo. dicit: aut sequet̄ suum sermoneꝫ. ⁊ si grauius ergo ⁊ calidius: ⁊ si calidius ergo actio passio erit. Illud enim qō maioris caliditatis necessario agit in illud qō est minoris caliditatis.

¶ Sꝫ tm̄ si duruꝫ ⁊ molle. Molle aūt in patiēdo aliqd dr̄: subactiuū enī ⁊ molle.

¶ Et etiā si duruꝫ ⁊ molle ergo molle cedit. ⁊ dicitur 67
molle cū cedit ſm Empe. ⁊ ſm hoc recipit passioneꝫ ab alio: ⁊ hoc est ꝯ̄rium ei qō opinat̄: quocūq͡ꝫ igitur modo posuerūt ea ꝯtigit eis īpossibile. Qm̄ si posuerint ea nō receptibilia passionū ꝯtinget vt nō sit cā passionis: ⁊ si receptibilia ꝯtinget vt nō receptibilia sint ⁊ receptibilia: ⁊ ex ipsa sua positione cōtingit vt sint receptibilia ⁊ nō receptibilia sicut diximus.

¶ Sꝫ tm̄ īconueniēs si nihil existit nisi solū figura: ⁊ sic existit vnū aūt solū. V.g. hoc qdē frigidū: hoc aūt calidū: neq͡ꝫ eniꝫ vna aliqua eēt nā eoꝝ: similr̄ aūt īpossibile si multa vni. Indiuisibile enī ens ī eodē hēbit passiones. Quapropter ⁊ si patitur si qdem īfrigidatur: hoc aliqd ⁊ aliud faciet: aut patietur: eodē aūt modo ⁊ de passionibus alijs.

¶ Inquātū.n. ponūt ea hr̄e figuraꝫ ⁊ calorē necesse ē 68
vt sint receptibilia passionū: ⁊ inq̄ȝtū ponūt ea eē indiuisibilia cōtinget vt nō recipiant vnā passionē neq͡ꝫ plures: qm̄ si receperit: aut vnūqōq͡ꝫ eoꝝ recipiet passionē ꝑpriam. V.g. hoc duritieꝫ: ⁊ hoc calorē: aut vnū eoꝝ recipiet passiōes plures. Si igit̄ vnūqōq͡ꝫ eoꝝ recipiet passionē ꝑpriā cōtinget vt nā eoꝝ non sit eadē: ⁊ cum differūt in naturis in aliquo differūt. ergo sunt diuisibilia: ergo si recipiūt plures passiōes cōtinget vt sint diuisibilia. Passiones enim nō differunt apud eos nisi ſm sitū ⁊ ordinē partium.

¶ Hec enī ⁊ solida ⁊ planitiem dicētibꝰ īdiuisibilia cōtingit eodē modo. Neq͡ꝫ rariora enī neq͡ꝫ dēsiora ē possibile generari vacuo nō ente in īdiuisibilibus.

¶ Et hoc seqtur dicētes superficies eē īdiuisibiles ⁊ 69
corpora eē īdiuisibilia: vt nō recipiant raritatē: neq͡ꝫ densitatē: neq͡ꝫ alias qualitates nisi in eis existat vacuuꝫ: ⁊ ambo dicētes nō ponūt in eis vacuū. dicētes aūt corp̲a eē īdiuisibilia: ⁊ sup̲ficies eē indiuisibiles: negant ip̄m vacuū oīno. Facientes vero partes ꝓhibent vacuum a partibus. Utrāq͡ꝫ igitur positionem sequitur suum contradictorium.s. ꝙ si posuerint ea nō receptibilia ⁊ posuerint ea receptibilia passionū: contingit ex sermone eorum vt sint receptibilia. ⁊ si posuerint ea esse receptibilia contingit vt sint nō receptibilia: ⁊ cum impossibile est vt sint receptibilia: impossibile est vt sint.

¶ Amplius autē īconueniēs ⁊ parua qdem īdiuisibilia eē: magna autē non. Nunc qdē magis rōnabiliter maiora confringentur q̄ȝ parua: hec qdem enī dissoluuntur facilius paruis. V.g. magna qdē procedunt ex multis: īdiuisibilia auteꝫ vniuersalr̄: quare magis q̄ȝ magnis existit paruis.

¶ Et etiā superfluū est eis dicere eas esse paruas cuꝫ 70
de natura earū sint indiuisibiles. Nos aūt qꝛ opinamur corpus esse diuisibile continget vt paruitas sit

apud nos causa difficultatis diuisionis sʒ accidētaliter: ꝛ magnitudo est cā facilitatis: cū tāgat de agente plus ꝙ̄ tangat paruū: ꝛ vl'r nō possunt dicere quare parue sunt digniores ne diuidant̄ ꝙ̄ magne.

¶ Amplius aūt vtrū oium vna nā illoꝝ solidorū: aut differt alteꝝ ab alteris: quēadmodum si hec essent ignea: hec aūt terrea ꝺm tumorem. Siqdem .n. vna natura est omniū qd diuidens: aut quare non fiunt tangentia vnum: quēadmodū aqua quādo aquā tangit: nihil eni differt posterior aqua a priori: si autē alia qualia hec ꝛ manifestum est ꝙ has ponendum pꝛīcipia ꝛ causas contingētium magis ꝙ̄ figuras.

71 ¶ Et etiā ꝯtinget eis qō vtruʒ natura illorū corporū solidoꝝ oium sit eadē: aut differant differētȳs sensibilibus. V.g. qm̄ hec terrestria sunt: ꝛ hec ignea. Si vero oia habēt eandē nām: quare igit̄ cuʒ sibi occurrant nō fiunt iddeʒ vt cōtingit de omnibꝰ corporibꝰ consimiliū partiū: vt aqua cuʒ occurrit aque ꝛ ignis igni. ꝛ si differant differētȳs: quot sunt ille differētie ꝛ que. he enim differētie sunt digniores esse pꝛīcipia ꝛ cause eorum que sunt ꝙ̄ figure.

¶ Amplius aūt differētia in nā vtiqꝫ facient ꝛ patiētur approximantia adinuicem.

72 ¶ Et ēt si differāt istis dn̄tȳs neċe ē vt agāt adiuicē.

¶ Amplius qdem qd est quod mouet: siquidem eni aliud passiuuʒ est: si aūt ipsuʒ seipꝫ vnūquodqꝫ aut diuisibile erit: ꝺm aliud qdem mouens: ꝺm aliud autē motum. Aut ꝺm idem contraria existent.

Idē ꝫ seipsuʒ mouē nō pōt

73 ¶ Amplīꝰ si trāsmutet̄ in loco vt dicūt quocūꝙ̄ mō sit modoꝝ trāsmutatiōis. necessario habēt transmutans: si igit̄ vnūqdꝙ̄ eoꝝ trāsmutat se: aut est diuisibile: ita ꝙ trāsmutās in eo sit aliō a trāsmutato: aut īdiuisibile ꝛ sic transmutans iddē erit cuʒ trāsmutato: quapp duo cōtraria cōgregabunt̄ in eodeʒ.

¶ Et nō solū mā erit vna nūero ꝫ ꝛ potētia.

74 ¶ Et si suscipiēs ea sit iddeʒ in numero ꝛ in potētia. Causa eniʒ ꝙ ꝯtraria sunt nature diuerse est ꝙ subʒ eoꝝ est duo in potētia inꝙ̄tū est cōposituʒ. Et si eēt simplex eēt vnum in numero ꝛ in potētia: ꝛ eēt subʒ eorū vnum in potētia: ꝛ sic contraria eēnt in eadē natura: quapp neċe eēt vt ꝯgregarent̄. Hec igit̄ est sūma cōtradictionuʒ eius in hoc loco quibus ꝯ̄dicit dicentibus corpora eē indiuisibilia.

Cā ꝙ ꝯ̄ria sūt nāe diuerse ē ꝙ sbʒ eoꝝ est duo in potentia.

¶ Quicūꝙ̄ quidē igit̄ per poroꝝ motioneʒ īquiunt passiones contingere: sed qdem ꝛ plenis poris superfluunt pori. Si eni patit̄ aliquid ita eē: ꝛ si nō poros hn̄s sed ipm̄ cōtinuum ens patietur eodē modo.

75 ¶ Dicētibus aūt foramina eē contradicit sic. Corpus eniʒ si patit̄ ex foraminibus. i. qꝛ corpus agens itrat foramina: aut erit hoc plenū foraminibꝰ: aut vacuis. Si igitur patit̄ plenis foraminibꝰ ab aliquo corpore tunc foramina eēnt ociosa: quoniā si hꝯ corpus esset sine foraminibus ita reciperet passionē sicut cuʒ foraminibus: eadē eniʒ dispositio est de corpore qō in foraminibus est inquantū erit recipiēs passionē. Si igitur illud qō in foraminibus patitur. ergo ꝛ illud in quo nō sunt foramina patietur.

¶ Amplius aūt qūo contingit de īspicere ꝛ videre vt dicunt. Neqꝫ eni ꝺm tactum contingit transire per transparētia: neqꝫ per poros si plenꝰ vniuscuiusqꝫ. Quid eni differt a nō poros habere: oē .n. sic erit plenuʒ: sed ꝛ si vacua qdem hec: necesse aūt corpora in eis habere iddē cōtingit rursuʒ. Si aūt talia ꝺm magnitudinē suā vt nō suscipiant corpꝰ aliqō: ridiculū paruuʒ qdem existimare vacuum: magnū autē nō esse vacuuʒ. Qualecūꝙ̄ auteʒ vacuum aliqō existimare dicere nisi regionē corpis: quapp manifestuʒ: qm̄ oi corpori. s. ꝺʒ tumorē siꝉe erit vacuū. Vl'r aūt poros facere supfluum. Si qdē .n. nihil facit ꝺm tactuʒ neqꝫ per poros transiens faciet. Si aūt in tangēdo ꝛ poris nō entibus: hec qdem patient̄: hec aūt faciēt ad se iuiceʒ hoc mō innatoꝝ. Qm̄ ꝗ ita dicere poros vt qdā existimāt: aut mēdaciū: aut inane ē manifestū ex his. Diuisibilibꝰ aūt oino corporibus entibꝰ poros facē ridiculū est: ꝺʒ id eni ꝙ diuisibilia sunt possunt separari.

¶ Amplīꝰ ꝺʒ hoc īpossibile est vt ꝑtransitus visus in corporibus diaphanis sit ꝺm foramina cum sint plena: ꝛ. q. foramina qūo si nō eēnt. Si autē illa foramina fuerint vacua necesse est vt in eis sint corpa. Vacuum eniʒ si fuerit nihil erit nisi subiectuʒ corporis: ꝛ quia oē subiectum hʒ corpus equale. ergo vacuum hʒ corpus equale. ergo illa foramina habēt corpora equalia. ¶ Et si dixerunt ꝙ tm̄ sint parua ꝙ nō pn̄t recipere corpus erit sermo ridiculosus. s. vt qui non ponit eē possibile vacuuʒ eē abstractum magnū ponet vacuuʒ paruū eē possibile. ¶ Dicere aūt eē foramina nihil est: qm̄ si nō recipiet passionē ergo foramina erunt ociosa. Et si nō recipiunt diuisionē foramina etiā ociosa sunt: ꝛ si recipit foramina sunt ociosa: aut erit mēdaciuʒ: aut erit causa passionis eēntialiter. Quoniam autē actio ꝛ passio inter eas est ꝺʒ diuisionē. si ꝗ ꝺʒ totū recipiūt diuisionē foramīa sunt ociosa: ꝛ si nō recipiūt diuisionē foramīa sūt ociosa. 76

¶ Quo aūt mō existit gnāre in entibꝰ ꝛ facere ꝛ pati dicamꝰ: accipiētes pꝛīcipium dcm̄ multotiēs. Si eni est h̕ potestate: hoc autē actu tale inatū est. Nō tn̄ qdē pati: tū autem nō pati: ꝫ oio ꝺm ꝙ̄tuʒ est tale: magis aūt ꝛ minꝰ ꝺm ꝙ tale magis ꝛ minus. Et has res vtiqꝫ aliqs dicet magis iesse vt in metallicis extēdunt eni se passiue vene continue.

77 ¶ Dixit: ꝛ cum declaratū est hoc qō antiqui dicūt de actione ꝛ passione nihil est: volumus narrare modū eius ponēdo ei pꝛīcipiū qō sepe posuimus. i. ꝙ corpora cōposita sunt ex mā ꝛ forma: quedam est in potētia. s. actum: ꝛ q̄dam in actu. s. agēs. Et cuʒ ita sit causa passionis nō est nisi quia patiēs est receptibile rei agētis: ꝛ impossibile est vt patiēs in eo ꝙ est patiens

in potētia

in potētia sit receptibile per aliquam partē ⁊ nō per aliam: sed hoc quidē est possibile vt ꝑ quasdam partes recipiat magis: ⁊ per quasdā minus: ⁊ ex hoc nō pōt aliquis dare foramina aliqua in mineris vbi inueniuntur vene extense recipiētes formaʒ naturalē plus ꝙ̄ alie partes eiusdem terre.

Ex h' sumit ꝙ agēs ⁊ patiēs distincta sūt loco ⁊ sbo. Idē. 4. phy. t. cō. 48. ⁊. 8. ph. t. c. 30.

Continuū igr̄ vnūquodqꝫ ⁊ vnū ens ipassibile: silr̄ aūt ⁊ nō appropinquantia nec sibi ipsis: neqꝫ alijs: que facere inata sunt ⁊ pati. Dico aūt. V. g. nō solum tangētes calefacit ignis: sꝫ ⁊ si longe sit: aerē qdeꝫ ignis: aer aūt corpꝰ calefacit inatus facere ⁊ pati.

78 Actio igitur ⁊ passio fiunt cū agēs ⁊ patiēs fuerint non adunata sed duo tangentes se. Si vero non fuerint se contangentia nō patiuntur nisi mediante aliquo corpore recipiēte passionem. V. g. quia ignis calefacit corpus mediante aere.

Tum qdē existimare pati: tū aūt nō determinantes ꝙ in pricipio: hoc dicēdū. Si qdē eni non vtiqꝫ diuisibilis magnitudo: sꝫ est corpus idiuisibile: aut latitudo: nō vtiqꝫ erit vbiqꝫ passibile: sed neqꝫ continuū vllum: si aūt hoc mēdacium: ⁊ oē corpus diuisibile. Nihil differt dicere diuisuꝫ eē qdem tangere: aut vtiqꝫ diuisibile esse: si. n. segregari pt̄ ẜm tactus: vt aiunt qdam: ⁊ si nōduꝫ est diuisum: possibile. n. diuisuꝫ eē: fit. n. nullum ipossibile. Silr̄ autem generari hoc modo scissis corporibus est iconueniēs. Destruit enim hic sermo alterationem.

79 Quoniā autē ipossibile est vt corpus patiaṫ ꝑ quādam partē: ⁊ ꝑ quādā nō: manifestū est ex hoc ẜmone. si. n. corpus nō ẜm totū est diuisibile sꝫ diuiditur in idiuisibilia vel in corpora vl' supꝑficies: necesse est vt nō patiatur ꝑ oēs partes eius: sꝫ iueniri corpora idiuisibilia ipossibile est vt determinatū est. ergo eadē natura est totius corporis. igitur nece est ipsuꝫ recipere passionē silr̄ ⁊ indifferēter in oibus partibꝰ siue passio fuerit ẜm diuisionē: siue ẜm quātitatē vt Democritus ⁊ Leucippus dicūt; aut ẜm qualitatē: sꝫ impossibile est igitur vt sint ẜm quantitatē: quoniaꝫ iste sermo destruit alterationem.

Videmꝰ. n. idē corpus ꝯtinuū ens qn̄qꝫ qdē humidū: qn̄qꝫ aūt coagulatū: nō aūt diuisione: ⁊ cōpositione hoc patiens: neqꝫ cōuersione ⁊ ordine sicut ait Demo. neqꝫ eni transductuꝫ: neqꝫ transpositū ẜm nāꝫ: neqꝫ transmissuꝫ coagulatū ex hūido gnātū est: neqꝫ aūt nunc isunt dura ⁊ coagulata idiuisibilia tumoribꝰ: sed silr̄ omne nunc hūidū: quādoqꝫ autē durum ⁊ coagulatuꝫ est.

80 Videmus eniꝫ idē corpus reuerti modo hūiduꝫ modo siccū: tn̄ eadē natura remanēte sine diuisione cōtingēte ei ⁊ sine compositione ⁊ sine diuersitate in situ partiuꝫ ⁊ in ordine: vt. d. Democritꝰ. nō. n. mutat suam naturā cum cōgelatur ꝑ cōpositionē: neqꝫ cuꝫ liquefit per diuisionem: sed ipsum idē aliquādo est liquefactum: ⁊ aliquando congelatum.

Amplius aūt neqꝫ augmētationē possibile esse ⁊ dimiutionē. Nō. n. q̇dcūqꝫ erit factū maius siqdeꝫ sed erit appositio ⁊ nō eē trāsmutās: aut mixto aliquo: aut ẜm se trāsmutāte. Quid igitur est generare: ⁊ facere ⁊ generari: ⁊ pati adiuiceꝫ: ⁊ qūo cōtingit: ⁊ qūo iquiunt qdam nō cōtingit: aut determinatū sit hoc modo. Reliquū aūt videdū de mixtiōe ẜm eundē moduꝫ methodi. Hoc eni erat tertium ꝓpositorum a pricipio.

Et etiam queadmodū impossibile est vt ẜm hanc opinionem sit alteratio: ita ipossibile vt sit augmētatio: cum augmētatio sit additio que accidit in partibus illius q̇d augetur vniformiter: si ergo nō ponaṫ ꝙ augmētatio fiat per transmutationē oium partiū totius: aut qꝛ aliqd admiscetur cuꝫ eis ⁊ transmutat eas: aut qꝛ res trāsmutaṫ per se ex eo ꝙ admiscetur: nō poterit aliquis dicere de cā augmētatiōis. Determinatū est igiṫ ex hoc ẜmone que sunt actiua ⁊ que sunt passiua: ⁊ qūo sit actio ⁊ passio: ⁊ qūo nō sit. 81

Scrutandū aūt est qd mixtio: ⁊ qd miscibile: ⁊ qbꝰ existit entiū: ⁊ qūo. Amplꝰ aūt vtꝝ ne est mixtio: an hoc mēdaciū. Impossibile est. n. alteruꝫ altero misceri: quēdmodum dicunt qdā entibꝰ qdē adhuc mixtis ⁊ nō alteratis: nō magis nūc mixta esse ꝙ̄ priꝰ iquiunt: sed consilr̄ se habere: altero autem corrupto nō mixta eē: sed hoc quidem eē: h autem nō eē: mixtionē aūt silr̄ habētium eē. Eodeꝫ modo ⁊ si ambobus cōuenietibus corruptum est alterutrum mixtoꝝ. Nō eniꝫ esse mixta nullatenus entia.

Et ꝑ scrutādū est de mixtiōe que est tertia intētio de qbꝰ intēdimꝰ dicēdo qd sit mixtio ⁊ q̄ miscibilia. Antiq dixerūt ꝙ res mixte erūt aliq̇d ꝯtinuum: aut erūt fixe ꝑ se ꝙ nō trāsmutanṫ ⁊ corrūpunṫ: aut corrūpeṫ vtrūqꝫ mixtoꝝ: aut corrūpiṫ vnū altero remanēte. Si aūt vtrūqꝫ est exn̄s: non cōtingit eis dicere q̄re in vna hora debēt dici mixta ⁊ in alia nō: ⁊ si corrūpiṫ vnū ⁊ alteꝝ remāsit: nō dꝫ hoͦ mixtio eē: mixtio. n. q̄rit vniformē euētū i vtroqꝫ. Et si vtrūqꝫ corrūpiṫ nō possunt vniri: qꝛ non sunt: qꝛ corrupta sunt neqꝫ ēt admisceri: ⁊ cū ita est nihil est mixtio. 82

Hic qdem videtur sermo q̄rere qd differt actu mixtio a gn̄one ⁊ corruptiōe: ⁊ qd miscibile a gnābili ⁊ corruptibili. Manifestū eni ꝙ opꝫ differre si est mixtio. Quapp his entibus manifestis quesita soluenṫ vtiqꝫ: at vo neqꝫ māꝫ igni misceri dicimꝰ: neqꝫ misceri cuꝫ exardet. Neqꝫ ipsam ipsis particulis: neqꝫ igni: sꝫ ignē qdē gnāri: hāc aūt corrūpi. Scd̄ꝫ aūt modū eūdē neqꝫ corpori cibū: neqꝫ figurā cere mixtam: neqꝫ figure tumorē: neqꝫ corpꝰ ⁊ albuꝫ. Neqꝫ totalr̄ passiones ⁊ habitus posse eē mixta rebꝰ. Sal-

uata enĩ videnť:sed tñ neq; albũ ⁊ disciplinam cõtingit misceri:neq; aliud non separabilium aliqđ. Sed de hoc dicunt qdam nõ bene:qui oĩa qñq; simul esse dicunt ⁊ mixta esse. Nõ eni omne oĩ miscibile:ſ; op; existere separabile vtrũq; mixtorũ. Passionũ autem nulla separabilis.

Nõ oẽ oĩ miscibile.

83 ℭ Et ista qđ exigit ꝑcognitionẽ dñie iter gñõnẽ ⁊ corruptionẽ ⁊ mixtionẽ. Dñia aũt iter gñõnem ⁊ corruptionẽ ⁊ cõmixtionem manifesta est ꝑ se. Dicimus de ligno cũ ex eo gñatur ignis:q; gñatur ignis nõ tñ misceť:sed dicim⁹ ꝙ lignũ corrũpiť ⁊ ignis gñatur. ℭ Et silr ẽt manifesta est dñia iter mixtionẽ ⁊ cremẽtũ:qm̃ nõ recte dĩ ꝙ cib⁹ misceť cũ corpore: neq; corp⁹ corrũpiť:ſ; cib⁹ corrumpiť ⁊ corpus remanet. ℭ Et silr ẽt dñia est iter mixtionẽ ⁊ alterationẽ:na; dicim⁹ ꝙ corp⁹ dealbať:neq; tñ dicim⁹ ꝙ corpus admisceť cum albedine. ℭ Et vlr ĩpoĺe est vt forme ⁊ q̃litates admisceanť cũ corporibus deserẽtibus eas neq; qualitates adinuicẽ. V.g. albedo cum scia. Cũ igitur duo admixta non corrumpuntur neq; vnum illorum sunt fixa oportet vt primo ꝺm vnum modũ sint:⁊ ꝺm alium modum non sint.

ℭ Qm̃ aũt sunt hec qdẽ potẽtia:hec aũt actu entiũ:cõtingit mixta esse aliqualr ⁊ nõ esse. Actu qdẽ ente aliquo gñato ex ipsis:potentia aũt adhuc vtroq; que erãt anteꝙ miscerenť ⁊ nõ partita. Hic aũt sermo q̃siuit pri⁹. Videnť.n. que misceñť pri⁹ ex sepatis ꝯuenietia ⁊ possibilia separari rursus:neq; manent igr̃ actu vt corp⁹ ⁊ albũ:neq; corrũpũtur:neq; alterũ: neq; ambo. saluať.n. ꝟtus eorũ. Ideo hec qdem derelinquantur.

84 ℭ Et q; dicimus ꝙ q̃da; in potẽtia sunt q̃dã in actu: visum est ꝙ illud qđ gñatur ex mixtis apud mixtionẽ sit aliud a mixtis in actu. In potẽtia.n. vtrũq; illoꝝ est sicut fuit ante:⁊ iđ dicim⁹ ꝙ nõ corrũpebanť ꝑfecte neq; remãserũt sicut fuerũt ante istũ:⁊ istu; modũ ignorauerũt illi in diuisione ꝑdicta:⁊ segregatio sup h̃ est ꝙ nos videm⁹ ꝙ postꝙ misceñť pñt separari:nõ g̊ possum⁹ dicere ꝙ in mixtione sunt fixa sicut qñ mixtio nihil erat:neq; ẽt corrupta in fine: neq; est ẽt tm̃ vnũ illoꝝ cu; possint separari.

Illud qđ generať ex mixtis apud mixtione ẽ aliđ a mixtis ĩ actu. Idẽ. 7. met. 60. ⁊ ꝑ° đ aia 77. ⁊ ꝑ° me. 12.

ℭ Continuã aũt his qõnẽ dicẽdũ vtꝝ ne mixtio ad sensum est vt qñ ita in ꝑua diuidunť q̃ misceñť ⁊ ponunť adiuicẽ h̃ mõ vt nõ manifestũ sit sensui vnũqđq;:tũc mixta sunt:aut nõ sunt:ſ; est vt q̃cũq; sec⁹ ꝙcũq; sit ꝑticulã mixtoꝝ:dĩ.n. sic illo mõ. V.g. ordeũ mixtu; frumẽto:qñ qđcunq; secus qđcũq; ponetur. Si aũt ẽ oẽ corp⁹ diuisibile:si est corpus corpori miscibile omiomeros: ꝙcũq; vti oportebit partem fieri secus quãcũq;.

85 ℭ Dicam⁹ igr̃ ꝙ mixtio aut ꝯtigit ex q̃li^te ⁊ for^a:aut ex q̃ti^te: ⁊ si ex q̃ti^te:aut erit mixtio diuisio cuiusl; mixtoꝝ ĩ ꝑtes ꝑuas ꝯſuãdo suas eẽn^as. Deide itrabũt ꝑtes se adiuicẽ quocũq; mõ ita ꝙ difficile possit sensus distiguere eas:ꝺm h̃ mixtio nõ erit nisi ꝺ; sensu;:qm̃ nature sunt saluate. V.g. multa grana tritici cu; multis granis ordei misceri:aut mixtio erit dissolutio vtriusq; mixtoꝝ ⁊ transmutatio vtriusq; eoꝝ ꝺ; nã; ꝑ diuisionẽ in ꝑtes vtriusq; eoꝝ in ꝑtes ĩdiuisibiles ꝺ; nãm:ita ꝙ illud qđ fit ex eis erit ens actu aliud ab vtroq;:ꝺ; h̃ erit mixtio:nõ tñ ꝺm sensu;:sed ꝺm quãtitatẽ. Ista aũt mixtio differt a ꝑma qm̃ nã vtriusq; illoꝝ est corruptio:in ꝑ^a aũt nõ. Differt ẽt:qm̃ hec ẽ mixtio ꝺ; totũ:cũ nõ possit diuidi ĩ miores ꝑtes. Illic ãt ẽ mixtio ꝺ; ꝑtes:nõ ꝺ; totũ: cũ possit adhuc diuidi:⁊ tñ dixim⁹ ꝙ mixtio q̃ ꝯtigit ex q̃litate si fuerit erit ꝺ; aliquẽ duoꝝ dictoꝝ modoꝝ.

ℭ Qm̃ ãt nõ ẽ ĩ mĩma diuisio. Neq; cõpositio idẽ ⁊ mixtio ꝺ; aliđ:mãifestũ ꝙ neq; ꝺ; ꝑua saluata o; que misceñť dicere mixta eẽ. Cõpõ.n. erit ⁊ nõ praxis neq; mixtio. Neq; habebit eãdẽ rõne; cũ toto ꝑs. Dicim⁹ aũt op; si mixtũ est aliqđ:mixtũ omiomerũ eẽ. Vt queẽadmodu; aq̃ ꝑs aq̃:ita ⁊ tẽꝑati. Si aũt ꝺ; ꝑua cõpõ esset mixtio ⁊ nihil ꝯtigeret hoꝝ:ſ; solũ qdẽ mixta ad sensu;: ⁊ iddem huic qdẽ mixtũ si non videt qs acute:linceo aũt nõ mixtũ videbiť. Neq; diuisiõe vt q̃cũq; sec⁹ ꝙcunq; pars. Impoĺe.n. ita diuidi. Aut igr̃ nõ erit mixtio:aut dicẽdum est hoc quomodo cõtingit fieri rursus.

ℭ Dicam⁹ ꝙ si mixtio ñ ẽ cõpõ:neq; diuisio ꝙ possit venire ad ꝑtes diuisibiles:nec̃e est vt nõ sit mixtio oĩo:qm̃ si fuerit ꝺm ꝑ^m modũ mixtio oĩo erit cõpõ:⁊ qm̃ manifestũ est ꝙ differt a cõpõne:qm̃ diffõ ꝑtis ⁊ diffõ toti⁹ in mixtis o; eẽ eadẽ:qđ nõ est in cõpositis:⁊ cũ ita ẽ nõ ẽ v̾a mixtio nisi ꝺ; sensu; solũ:⁊ que sũt admixta sorti ñ sũt admixta pl̃oni ⁊ sic nihil erit mixtum simplr. Si aũt fuerit ꝺm 2^m modũ erit diuisio corporis finita:ſ; manifestũ est ꝙ nõ: necesse est ergo ꝙ mixtio nõ sit:aut si sit:erit ꝺm qualitatẽ: sed est:g̊ ꝺ; q̃litatẽ;op; g̊ dicere que sunt ea que recipiũt ipsa;:⁊ ꝺ; cuiusmodi qualitates fiat ⁊ qualiter. 86

Diffõ ꝑtis ⁊ diffõ toti⁹ in mixtis o; eẽ eadem.

ℭ Sunt vtiq; vt dixim⁹ entiũ:h̃ qdẽ actiua: h̃ aũt passiua ab his:h̃ qdem igr̃ cõuertunť quoꝝ eadẽ mã ẽ: ⁊ actiua adiuicẽ ⁊ passiua abiuicẽ:hec ãt faciũt ĩpassibilia entia quoꝝ nõ est eadẽ mã. Hoꝝ qdẽ igr̃ nõ est mixtio: iđq; neq; medicatiua facit sanitatem: neq; sanitas est mixta corporibus. 87

ℭ Dicam⁹ g̊ ꝙ res qb⁹ mixtio ꝯtigit sunt ea q̃ sũt actiua ⁊ passiua adiuicẽ q̊ꝝ eadẽ ẽ mã:ea aũt q̊ꝝ mã nõ erit eadẽ nõ admisceť:qm̃ nõ recipiũt passionẽ adiuicẽ. V.g. ars medicie operať ĩ oĩb⁹ corꝑib⁹:⁊ corꝑa nõ in artẽ:⁊ q; ea q̊ꝝ mã ẽ vna sunt ꝯria o; eẽ q̃litas admixta ꝺ; ꝙ ẽ admixtio medialis ĩter extrema.

ℭ Actiuoꝝ aũt ⁊ passiuoꝝ q̃cũq; sunt facile diuisibilia. Multa qdem paucis ⁊ magna ꝑuis cõposita nõ faciunt mixtionẽ:sed augmẽtationẽ dñantis. Transmutať.n. alteru; in dñans. Iđ gutta vini in mille milijs amphoris aque nõ miscetur. Soluitur.n. spẽs ⁊ trãsmutatur in omnẽ aquam.

Gutta ... in mille ... lijs amp... ris aque ... miscet.

ℭ Et ẽt

88 ¶ Et ēt ꝓpriū ē miſcibilib⁹ de facili poſſe diuidi ꝛ q̄l'r vtrūq3. q2 cū alteꝝ illoꝝ diuidit̄ i magnas ꝑtes: ꝛ alteꝝ in ꝑuas: nō erit mixtio q2 magne vincēt ꝑuas: ꝛ iſta faci^tas ꝯtigit ex hūido ꝛ eꝯ q̄uitas ꝑꝑ ſiccū: ꝛ ꝑꝑ h̄ ea q̄ ſūt magꝭ miſcibilia ſt hūida: niſi ſint viſcoſa.

Ea q̄ ſūt magis miſcibilia ſūt hūida niſi ſint viſcoſa. Idē tex. ſequēti.

¶ Q̄m aūt potētijs adeq̄nt̄ eq̄l'r tūc trāſmutatur vtrūq3 in dn̄ans in ſuiipſi⁹ nā: non generat̄.n. alteꝝ ſ3 mediū cōe. Manifeſtū igr̄ q̄m h̄ ſunt miſcibilia q̄cūq3 ꝯrietatez h̄nt faciētiū. Hec ſunt.n. abiuicē paſſiua. Et ꝑua aūt ꝑuis poſita ſec⁹ miſcent̄ magis facilius eni iuicē ꝛ citi⁹ trāſeūt. Multū aūt ꝛ a multo tardi⁹ h̄ operat̄. Jō ꝛ bn̄ determiabilia diuiſibiliū ꝛ paſſiuoꝝ miſcibilia. Diuidunt̄ eni hec in ꝑua facili⁹: hoc.n. eſt bn̄ determinabile eſſe. V.g. hūida miſcibilia maxie coꝛpoꝝ: bn̄ determiabile.n. maxie hūidū diuiſibiliū: ſi nō viſcoſuz ſit: h̄ eteni vtiq3 ampliorē ꝛ maiorē ſolū tumorē faciūt: q̄n aūt alterū ſolū paſſiuū erit: aut vehemēter: h̄ āt valde paꝝ: aut nihil ampli⁹ mixtū ex ambobus: aut parum qđ ꝯtigit circa ſtannuz ꝛ es.

Hūida ſūt miſcibilia maxime corporū. Idē. 2. hui⁹ ꝯ. 49.

89 ¶ Mixtio aūt ꝯtingit q̄n eq̄l'r patiunt̄ ꝛ agūt: ita ꝙ veniat poſt aliq̄ q̄litas media iter duas ꝯrietates. Et erit ſub3 illi⁹ q̄litatis quātitas duoꝝ mixtoꝝ: ꝛ ſunt eq̄lia: aut ꝓpe erit ſub3 vtriuſq3 q̄titatis: ſi aūt non erit q̄titas admixti maioꝛ quātitate mixtoꝝ: ꝛ ꝑꝑ h̄ forte nō acq̄rit alteꝝ mixtoꝝ ab altero: niſi tm̄ q̄litatē ꝑꝑ difficultatē recipiēdi: aut ſi acq̄ſiuerit erit q̄titas ꝑua: ſic̄ ꝯtigit ēt in admixtōe plūbi ꝛ cupri: cupꝝ nō recipit a plūbo niſi colorē tm̄: ꝛ forte nō erit niſi ꝙ alteꝝ eoꝝ eſt.q. recipiēs: ꝛ alteꝝ q̄ſi forma.

Diſſo ꝑti diſſo toꝰ mixtus eadem.

¶ Quedā.n. balbutiunt̄ adiuicē ꝛ epafoterizāt. Vident̄.n. q̄l'r ꝛ mixta remiſſe. Eteni alteꝝ q̄dē ſuſceptibile: alteꝝ aūt ſpēs: qđ in his ꝯtigit: ſtannuz.n. vt paſſio aliq̄ ſine mā eris pene euaneſcit mixtū oē colorans ſolū. Idē aūt hoc ꝯtigit in alijs: manifeſtuz igr̄ ex his q̄ dicta ſūt ꝙ eſt mixtio: ꝛ q̄d eſt mixtio: ꝛ q̄re eſt: ꝛ q̄ ſunt miſcibilia entiuz: q̄m ſunt q̄dā q̄ſi paſſiua abiuicē ꝛ bn̄ det̄miabilia ꝛ bn̄ diuiſibilia: hec.n. neq3 coꝛrupta eē neciuz q̄n mixta: neq3 adhuc ſimpl'r eadē eē q̄ pri⁹. Neq3 cōpōnē eē mixtionē eoꝝ: neq3 ad ſenſuz: ſ3 eſt miſcibile q̄dē qđcūq3 bene determiabile ens: paſſiuū fuerit ꝛ actiuū ꝛ tali miſcibile eſt: ad omiomeꝝ.n. miſcibile. Mixtio aūt eſt miſcibiliū alteratoꝝ vnio.

Mixtio q̄d.

90 ¶ Dixit Ariſt. ſūt alia h̄ntia mixtionē diuerſa ſ3 multitudinē ꝛ paucitatē: q̄b⁹ ꝑꝑ h̄ accidit qđ accidit l'ris lingue balbutiētis ex mixtiōe eaꝝ adiuicem ꝛ forte vnū eoꝝ erit.q. recipiēs: ꝛ aliđ.q. forma. ¶ Et Auic. in ſmōe ſuo ſuꝑ capl'z in ſmōe Ariſt. voluit dicē ꝙ modus Ariſt. eſt ꝙ miſcibilia ſunt in po^a in mixto ꝛ illa eē in ſuis eēntijs q̄s hēbāt ſeꝑata: ꝛ dixit eēntiaz eē potētiā q̄ q̄s pōt multa: ꝛ iſtā eē in reb⁹ cāz caliditatis ꝛ frigiditatis: ꝛ mā3 eē ꝓn^m hūiditatis ꝛ ſiccitatis: ꝛ alteri⁹ modi dr̄ potētia q̄ eſt ꝓparās q̄ q̄s habile ſit ad recipiēdū aliq̄d ꝑ motū. Et iſta eēntia ſaluatur in mixtiōe: ꝛ frangunt̄ ſua accn̄tia. In aq̄.n. frigida nō eſt eēntia ſed effect⁹ eēntie vel frigiditatis: aq̄ nō eſt eēntia ſed effect⁹ eēntie: ꝛ pōderoſitatis ꝛ cetera accn̄tia: ſ3 hoies nō h̄ntes nomē illi⁹ eēntie vocāt illā ponderoſitatē: ſumētes nomē ab effectu ꝛ ſemꝑ vocāt frigiditatē: ꝛ illa eēntia l3 frigiditas dimittat̄ ſaluata eſt aq̄ in eēntia. ḡ in mixtiōe. d. Auic. ꝙ rerū eēntie faciunt el'nta eē actu ꝛ illa frāgunt̄: ꝛ ſaluate ſunt eēntie q̄b⁹ el'nta poterūt redire ad eoſdē effect⁹: niſi fuerit ſuꝑueniēs ipedimētuz. recte dixit Arꝝ. miſcibilia nō eē in mixto actu ꝛ ſaluari in potētia.

Sp. Auic. q̄ vide diffu. ꝯ. 3. ce. c. 67

¶ Liber ſcđs de gn̄ōne ꝛ coꝛruptiōe icipit.

De mixtione q̄dē igr̄ ꝛ tactu: ꝛ facere ꝛ pati dictū eſt q̄o exiſtant trāſmutātibus ſm nām. ¶ Ampli⁹ aūt de gn̄ōne ꝛ coꝛruptione aliq̄ ꝛ ſimpl'r: ꝛ q̄o eſt: ꝛ ꝑꝑ quā cām. ¶ Sil'r aūt ꝛ de alteratiōe dictum eſt q̄d eſt alterari: ꝛ quā h3 dr̄iam eoꝝ. ¶ Reliquū aūt cōſiderare circa vocata el'nta coꝛpoꝝ. Gn̄ātio q̄de3 ꝛ coꝛruptio oib⁹ nā ſubſiſtētib⁹ ſubſtantijs eſt nō ſine ſenſibilib⁹ coꝛporibus.

Gn̄ō ꝛ coꝛruptio oib⁹ nā ſubſiſtētibus ſubſtātijs nō ē ſine ſenſibilib⁹ coꝛꝑib⁹.

Com. I.

Quia iā dixim⁹ illđ qđ o3 dici de mixtiōe ꝛ tactu ꝛ actiōe ꝛ paſſiōe. Ampli⁹ de gn̄ōne ꝛ coꝛruꝑtōe ſimplici cōi ſimplicib⁹ ꝛ cōpoſitꝭ. ſ. q̄ erit ex vno in vnū ꝛ in q̄ exiſtat ꝛ q̄o ꝛ ex q̄: ꝛ dixim⁹ cū h̄ de alteratiōe q̄dē ꝛ q̄o exiſtit: ꝛ in quo differt a gn̄ōne. ¶ Cōſiderādū eſt.n. in coꝛporibus vocatis elemēta coꝛporuz: q̄m ſi oia compoſita fuerint ſenſibilia neceſſe eſt vt el'nta eoꝝ ꝓpinqua ſint ſenſibilia.

¶ Hoꝝ aūt ſubiectā mām hi q̄dē eſſe iquiūt vnā: vtputa aerē ponētes: aut igne3: aut aliqđ mediū. Hoꝝ aliqđ ꝛ coꝛp⁹ ens ſeꝑabile: hi aūt plura ꝑ nūeꝝ vno. Hi q̄dē ignē ꝛ terrā. Hi aūt ꝛ hec ꝛ aerē tertiū. Hi aūt ꝛ h̄ ꝛ aquā quartū: vt Empedocles: ex q̄b⁹ cōgregatis ꝛ ſegregatis ꝛ alteratis ait cōtigere generationē ꝛ coꝛruptionem rebus.

¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ q̄dā dixerūt ꝙ iſta q̄tuoꝛ coꝛpora q̄ vocant̄ el'nta h̄nt ſub3 ꝛ mām exn̄tem in actu. Quidā igr̄ ponūt ipm eē vnū eoꝝ aut aerē: aut ignē: ꝛ q̄dā aliqđ aliud mediū iter hec coꝛpora: ſ3 tn̄ exn̄s in actu. Quidā vo dicūt ꝙ nō h̄nt ſubm pri⁹ eis ꝛ differunt in h̄ ſicut in nūero ſuo. Quidā.n. dicūt ꝙ el'nta tm̄mō ſunt duo: vt dicētes ignē ꝛ terraz tm̄. Et q̄dā tria. ſ. terram ignē ꝛ aerē. Quidam vero quatuoꝛ: vt Empe. dicit enim ꝙ elemēta ſunt quatuoꝛ: ꝛ ꝙ ex cōgregatione ꝛ ſegregatione ꝛ alteratione eoꝛū accidit rebus generatio ꝛ coꝛruptio. z

¶ Q̄m q̄dem igit̄ prima ꝑcipia ꝛ el'nta: bn̄ h3 dicere ꝙ ſit cōfeſſum ex q̄bus tranſmutatis aut ſm ꝯgregationē aut ſegregationē vl' ſm aliā tranſmutationē cōtingit generationem eſſe ꝛ coꝛruptionē. Sed faciētes qui-

dem vnā mām extra p̄dicta: hanc aūt sepa-rabilez ⁊ corporeā peccant. Impoſ͞e.n. sine ↄ̄rietate eſſe corpus hoc ſenſibile. Aut.n. le-ue: aut graue: aut calidū: aut frigidū neceſſe eſſe īfinitū hoc qð q̄dā dicūt eſſe pricipiuʒ.

Impoſ͞e ē eē ſenſibile corpus ſine ↄ̄rietate.

3 ¶ Dixit: qm̄ p̄ma p̄ncipia ex qbꝰ contingit oībꝰ entibꝰ gn̄atio ⁊ corruptio in oībꝰ entibꝰ quocūq; mō ſit ſiue ex ↄgregatiōe: ſiue ex ſegregatione: ſiue alr̄ debēt dici el'nta ſiue p̄ncipia vt cōceſſum eſt ab oībus. Quot v̄o ſint hec p̄ncipia: ⁊ q̄uo ordinant̄ ſʒ priꝰ ⁊ poſteriꝰ nō eſt manifeſtum. Qui v̄o ponit his q̄tuor corpibꝰ māʒ eē p̄orē eis corporalē ⁊ in actu peccat. Oē.n. corpus exn̄s in actu nō p̄ōt fugere ↄ̄rietatē: ⁊ cuʒ h̄ corpus quintū nō hʒ niſi aliquā ↄ̄riaruʒ exn̄tē in his q̄tuor neceſſe eſt vt ſit aliqð illoꝝ quatuor ⁊ īdifferēter: ſiue hoc corpꝰ ponat̄ finitū: ſiue īfinituʒ tm̄: vt q̄daʒ dicūt: neceſſe ē.n. vt hoc corpꝰ quintū ſit aut graue: aut leue: aut frigiduʒ: aut calidum.

Oē corpꝰ exiſtēs ī actu nō p̄t fugē ↄ̄rietatē. Oppoſitū ð celo p̄ celi. 20. ⁊ p̄ꝰ ca. de ſb̄a orbis.

¶ Ut aūt in Timeo ſcriptū eſt nullaʒ hʒ determinationē. Nō.n. dixit manifeſte paude ꝑis ſi ſeparat̄ ab el'ntis. Neq; vtit̄ mā nihil dicens eſſe ſubm̄ aliqð vocatis el'ntis priꝰ: vt auruʒ operibꝰ aureis certe ⁊ hoc nō bene dr̄ hoc modo dictum. Sed quoꝝ q̄dem eſt alteratio ita. Quorum autē eſt generatio ⁊ corruptio impoſſibile illud enūciari ex quo generatuʒ eſt. Sed tamē inq̄t longe verius eſt eſſe auruʒ dicere vnūquodq; eſſe.

4 ¶ Plato vero in Timeo poſuit hec q̄tuor ⁊ māʒ p̄orē eis: ſed nō manifeſte inq̄t: vtꝝ iſta mā ſit exn̄s in actu aut nō: neq; dixit in hoc ſmone manifeſtū niſi hoc qð dixit: ꝙ eſt recipiēs tm̄: neq; vtebatur ipſa in alijs entibꝰ. Neq; dedit aliq̄d ex quo fiat inq̄ꝫtū apparet: ſʒ dixit ꝙ ſubm̄ eſt prius corporibꝰ vocatis elemētis: ſic̄ auꝝ eſt priꝰ aureis. ⁊.d. ꝙ illud qð ex eis fit vocat̄ noīe eiꝰ ex q̄ fit v̄a noīatiōe: ſic̄ ſi aliq̄s noīauerit anuluʒ aut armillā aurū: recte dicet. ¶ Et h̄ qð dixit nō eſt verū in rebꝰ gn̄atis ſed in rebꝰ alteratis.

Mā nō p̄dicat̄ de mato i rebꝰ gn̄atis: ſʒ in rebꝰ alteratis: ſʒ vide oppoſituʒ. 7. met. t. c. 24.

¶ Sed elemētis entibꝰ ſolidis vſq; ad planitiem facit diſſolutionē: īpoſſibile aūt matrē ⁊ materiam primā planam eſſe.

5 ¶ Et etiam elemēta diſſoluunt̄ in ſupficies: ⁊ ꝓpter hoc cōtradicit ſibi: īpoſſibile eſt.n. vt p̄ma mā quam vocat ſubiectum ſit ſuperficies.

¶ Nos aūt dicimus eſſe aliquā mām vnam corporū ſenſibilium: ſed hanc nō ſeparabilem ſed ſemper cū cōtrarietate ex qua generantur vocata elemēta. Determiatuʒ eſt autem de his certius ⁊ in alijs. Sed tamē quoniam ⁊ hoc quo modo ſunt ex materia pria corpora determinandum ⁊ de his. Principium q̄dem ⁊ primuʒ exiſtimātes eſſe materiam īſeparabilem quidē. Subiectam autem contrarijs. Neq; enim caliduʒ materia eſt frigido: neq; hoc calido: ſed ſubiectum amborum. Quapropter q̄dem primuʒ potentia corpus ſenſibile pricipium. Secūdo autē prime cōtrarietates. dico autem. V.g. caliditas ⁊ frigiditas. Tertio auteʒ ignis ⁊ aqua ⁊ talia: hec quideʒ transmutantur adinuicem: ⁊ non vt Empe. ⁊ alij dicunt: ſemper enim eſſet alteratio: contrarietates autē non tranſmutantur. Sed nō minus erit corporis qualia ⁊ quanta dicendum pricipia. Alij q̄dem enim ſupponētes vtuntur ⁊ nō dicunt quare aut hec aut tanta.

¶ Dixit. nos aūt declaramus ꝙ oīa iſta corpora ſunt in ſenſibilibus ⁊ habēt materiaʒ exiſtētem in potentia ⁊ non denudatam ab aliquo iſtorū contrarioruʒ: ⁊ ꝙ hec corpora quatuor cōponūtur ex ea ex cōtrarietate exiſtēte in ea. ¶ Ponēdum eſt igitur hoc qð declaratum eſt hic dicēdo ꝙ primū principiū oīum reruʒ eſt materia inſeparabilis ſubiecta contrarietatibus. Calor enim impoſſibile eſt vt ſit ſubiectū frigoris: ita ꝙ natura caloris tranſmutetur in naturaʒ frigoris: ſed ſi calor tranſmutat̄ in frigus oportet vt ſit ſubiectum ferens vtrūq; aliquādo hoc ⁊ aliquando hoc: hoc aūt contingit in ſubſtantia ſicut in paſſionibus. Quapropter p̄ncipiū p̄mū eſt quod eſt in potentia corpus ſenſibile. Principiū aūt ſcðʒ ſūt p̄me cōtrarietates a quibus non denudatur primū ſubiectum. Tertium eſt aqua ⁊ ignis ⁊ ſibi ſimilia compoſitoꝝ corporū ex primis cōtrarietatibꝰ ⁊ p̄ma materia: illa aūt ſunt in ordine tertio: quia tranſmutantur adinuicē: quapropter habēt elemēta priora eis. ſ. mām ⁊ formā. Elemētum aūt qð dr̄ prius debet eſſe omnino intranſmutabile: iſta auteʒ elemēta vocata nō ſunt ſicut dicit Empedo. nō tranſmutabilia adinuicem: ⁊ ſi eſſet ſicut fingit nō eſſet in eis alteratio. ſ. differētie eoruʒ que ſunt calidum frigiduʒ humidū ⁊ ſiccum: ⁊ cum eſt alteratio eſt ſubiectum: ⁊ ſi ſubiectum eſt generatio ⁊ corruptio: ſubiectū q̄dē neceſſe eſt eſſe: quia cōtrarietates nō tranſmutantur adinuicem. Eſt igitur narrādum de elemētis corpoꝝ cōpoſitorum ſenſibiliuʒ ſm ꝙ ſunt corpora cōpoſita: que ſunt: ⁊ quot ſunt: ⁊ ſmo nr̄ in h̄ erit ꝑ demōſtratiōeʒ vt cōſuetudo nr̄a eſt: nō ſicut aliq̄ dicta ſʒ hypotheſim ſine aliqua demōſtratiōe: q2 ↄ̄rie eoꝝ ſunt tales ⁊ ꝙ nūerus eoꝝ ſit: ⁊ cōtinuatio eoꝝ ſit talis.

¶ Quoniam igr̄ querimus corporis ſenſibilis pricipia: hoc autē eſt tangibile. Tangibile auteʒ cuius eſt ſenſus tactus manifeſtuʒ: qm̄ non omnes contrarietates corporis ſpecies ⁊ pricipia faciunt: ſed ſoluʒ que ſm tactum: ⁊ ſm enim contrarietateʒ differunt ⁊ ſm tangibilē contrarietateʒ: ideo neq; albedo ⁊ nigredo: neq; dulcedo ⁊ amaritudo: ſimiliter autē neq; aliorum cōtrarietatū aliqua facit elemētum. Quāuis prior viſus tactu quapropter ⁊ ſubiectuʒ prius. Sed nō eſt corporis tangibilis paſſio ſm ꝙ tangibile: ſed ſʒ aliud ⁊ ſi cōtingat natura prius.

¶ Dicamꝰ igr̄ ꝙ nos q̄rimꝰ el'nta corpoꝝ tāgibiliū in eo ꝙ ſūt tāgibilia: h̄.n. modus ſenſibiliū cōis ē oībꝰ corpibꝰ. Nos āt q̄rimꝰ p̄nª ⁊ el'ta miſcibiliū cōia oībꝰ corpibꝰ nālibꝰ ſēſibilibꝰ ↄpoſitꝭ: q̄ꝑꝑ ↄ̄rie cōpoꝝ ↄ̄rie

que sunt elnta oīuz corpoꝝ tāgibiliū sūt in h gñe.s. in gñe tāgibiliū tm̄ nō in alio gñe sēsibiliū:q̄re ɔ̄rie elntoꝝ nō sunt:neqȝ albedo:neqȝ nigredo: neqȝ dulcedo:neqȝ amaritudo:cū hec ɔ̄rietas nō ɔueniat oībus corporib⁹.❡Et non pōt aliqs dicere ꝙ ɔ̄rietas que est in visu est prior ɔ̄rietate tactus:non.n.querimus in h loco prioritatē fm finē ⁊ formam:sed fm subiectū ⁊ materiaz:que est prioritas fm naturaz.

Prioritas fz sbz ⁊ mām est prioritas fm naturam.

❡Ipsorum aūt tangibiliuz diuidenduz que prime differētie ⁊ ɔtrarietates. Sunt autē

Contrarietates fm tactū.

6 contrarietates fm tactum he:calidū ⁊ frigidū: ⁊ humidum ⁊ siccum:graue leue:durum molle:lubricum aridum:asperuz lene: grossum ⁊ subtile. Hoꝝ autē graue quidez ⁊ leue:neqȝ actiua:neqȝ passiua:nō.n.in faciendo aliqd aliud:neqȝ in patiendo ab alio dicuntur. Oportet autē actiua īuicez ⁊ passiua esse elementa:miscentur eni ⁊ transmutantur adiuicem. Calidum eni ⁊ frigidū ⁊ humidū ⁊ siccuz:hec qdem q² actiua sunt: hec autem q² passiua dicuntur. Calidūz.n. est q² cōgregat homogenea. Segregare.n. quod inquit facere ignem. congregare aūt est que eiusdem tribus: contingit enim extollere alienigena. Frigidum autem quod coniungit ⁊ congregat similiter ⁊ singenea ⁊ non eiusdem tribus.

Calidū ɔgregat hōgenea.

8 ❡Et cuz dcm̄ est ꝙ ɔ̄rietates ex q̄bus cōponunt̄ prīa elemēta sunt tm̄ in tāgibilib⁹:dōm est modo ɔ̄rietatē oīuz q̄litatū p̄maꝝ fm tactū.❡Sūt aūt hec:calidum frigidū:siccū ⁊ humidū:graue ⁊ leue:durities ⁊ mollities:⁊ lubricitas ⁊ ariditas:asperitas ⁊ lenitas: grossities ⁊ subtilitas.❡Grauitas aūt ⁊ leuitas non sunt actiue neqȝ passiue:grauitas.n.nō īducit grauitatem:neqȝ leuitatem sicut neqȝ nomina eoꝝ significant ipsas nisi fm motum solū sine actione ⁊ passiōe sed necesse est vt prima ɔtrarietas elntorum sit actiua ⁊ passiua adinuicem:⁊ si non:nihil accidet ab eis. Quapp̄ ista ɔtrarietas nō numerat̄ inter ɔ̄rias elementoꝝ fm ꝙ sunt elemēta ⁊ calor ⁊ frigus: ⁊ siccū ⁊ humidū:noīa ea significātia nō sunt nisi fm actionem ⁊ passionē:⁊ hoc in greca lingua:⁊ hoc mãifestū est ex descriptiōib⁹. [a] Calor.n.eoꝝ ē ɔgregās homogenea:quoniaz ignis licet videt̄ separare qd a quo ⁊ distinguere non facit hoc nisi:q² congregat homogenea:⁊ hoc quidem.s.separare nō est fm primam itētionem:congregationi eniz homogeneoꝝ accidit segregatio etherogeneorum:frigus antem est congregans ⁊ determinans homogenea ⁊ etherogenea.

Grauitas et leuitas ñ sūt actiue nȝ passiue. Sz vide oppositū. 4. phy. t.c. 85. ⁊ 86. ⁊ 8. phy. 32.

a Calor ē cōgregans homogenea ⁊ ñ est separans etherogenea fz p̄mā intentionē. Aid cō. 3. celi. cō. 74.

❡Humidum [b] eni īdetermiatuz proprio termino bene terminabile ens alieno:siccūz autem bene terminabile proprio termino difficulter autem terminabile alterius.

b Humiduz īdeterminatū ꝓpo termino fz terminabile alieno: ɔ̄ de sicco. Aid idem. 4. methau. ꝑ t. 28. Quid humidū qd siccū.

9 ❡Humiditas aūt non habet in se quo terminet̄:sed facile terminat̄ alieno:siccitas aūt in se habet terminum quo terminat̄ ⁊ difficile alieno. Iste aūt descriptiōes q̄uis non inueniant̄ per noia apud nos:neqȝ sunt descriptiōes:sed q̄si sermones explicātes nomē velut iterpretatiōes interpretātes sicut credo apud eos:tm̄ manifestū est ꝙ iste res sint in istis dispositionib⁹:sȝ in illa lingua greca ɔtigit ꝙ noia erāt famosa ⁊ itellecta:apud nos aūt intellecta nō famosa.

❡Subtile aūt ⁊ grossum:lubricuz ⁊ ariduz ⁊ duꝝ ⁊ molle ⁊ alie differētie ex his sunt. Qm̄ enim repletiuum est humidum:q² nō est terminatum qdem:bene autez terminabile ens: ⁊ q² seqtur tangentē. Subtile autē repletiuū:subtiliū aūt partiū ⁊ paruaꝝ partium repletiuum:totum enim totum tāgit: subtile autē maxie tale. Manifestum autez qm̄ subtile qdem erit humidi. grossuz autē sicci: ⁊ rursus lubricum qdem humidi.

❡Et ēt videmus ꝙ oēs ɔ̄rietates que sunt sub sensu tactus sunt ɔtrarietates.s.actiue:vt subtilitas ⁊ grossitudo:lubricitas ⁊ ariditas:durities ⁊ mollities:⁊ sibi similia generant̄ ab his ⁊ reuertunt̄ in eas:q² aūt propriū est in rebus subtilib⁹ ⁊ tenuibus implere vacuitates reꝝ ⁊ figurari fȝ figurā ɔtinētis:mãifestuz est ꝙ facile terminãtur ab alienis:⁊ hec quidē est descriptio hūiditatis p̄dicte. Omne ergo subtile est humidū:sed nō oē humidū est subtile.subtilitas g̊ est ex humiditate:cū humiditas est prior ea nã:⁊ cū declaratū est ꝙ subtilitas ⁊ tenuitas sunt ex hūiditate manifestū est ꝙ oppositū eius est ex siccitate. 10

Oē subtile ē humidum ⁊ nō ecōtra.

❡Lubricum autem aliquid humiduz passiuum est velut oleum.

❡Lubricū aūt ex humiditate.⁊ hoc etiā manifestuz est:lubricitas.n.est humiditas admixta cum aliquo quod inducit ei difficilē diuisionē ⁊ passionez.omne igitur lubricū est humidū:sed nō oē humidū est lubricū:⁊ cuz lubricitas fit ex humiditate:g̊ ⁊ ariditas erit ex siccitate:⁊ hoc etiam manifestum est. 11

❡Aridū qdez sicci. Ariduz.n.qđ p̄fecte siccum:quapropter ⁊ coagulata sunt ꝓpter defectionem proprie humiditatis.

❡Aridū enim est qđ ꝑuenit ad vltimitatē siccitatis quousqȝ coagulabit̄ ꝑꝑ defectionē humiditatis. 12

❡Amplius molle quidem humidum:molle eni quod subijcit̄ in seipsum ⁊ nō trāsmutans quidem quod facit humiduz. Ideo.n. non est humidum molle sed molle humidi:durum autem sicci. Durum enim est qđ coagulatum est:coagulatum eni siccum.

❡Similiter etiā molle est ex humiditate:molle eni est qđ cedit fȝ sup̄ficiē:sȝ nō fert̄ sicut fertur hūidū. Omne igit̄ molle est humidū:⁊ nō omne humidum molle:quapp̄ molle est ex hūiditate:⁊ durities ēt ex siccitate:cū duꝝ est coagulatū ⁊ coagulatū est siccū. 13

❡Dicuntur autem siccum ⁊ humiduz multifarie. Opponitur autem sicco ⁊ humidū ⁊ vdum: ⁊ rursus humido ⁊ siccuz ⁊ coagulatum. Omnia autez hec sunt sicci ⁊ humidi primoruz dictorum. Quoniam enim humido opponitur siccum. Et humidum quidem est quod habet alienigenam humiditatem superficietenus. Infusuz autē qui-

dem quod in profundo: siccuz autem quod priuatur hac: manifestum est quoniam humidum quod erit humidi oppositum: ⁊ sic cum primi sicci.

14 ¶ Dixit. ⁊ humidū ⁊ siccū dicūt multifarie sȝ omnia collocant sub prius vocata hūiditate ⁊ siccitate: quarum fecimus descriptiōes. ¶ Et hoc qdem pōt sciri qm̄ vtrūqȝ illorum opponit plus q̄ȝ vni. Siccū autē opponit humido ⁊ irrorato: humidū aūt sicco ⁊ etiā coagulato: qm̄ igit omnia ista collocantur sub p̄mis differentijs oppositionis manifestuȝ est ex hoc q irroratum alicui sicco opponitur. ⁊ similiter humefactiuuȝ: ⁊ irroratuȝ est illud in cuius manifesto est humiditas accidentalis: humefactiuum autē est in cuius pfundo profundatur humiditas. Manifestū est autem q irroratuȝ ⁊ humefactiuū sunt ex predicta humiditate: ergo ⁊ siccū opponitur ex p̄dicta siccitate.

Sȝ ↄtra vni vnuȝ oppm ē 10. met. te. cō. 17.

¶ Rursum autē humidū ⁊ coagulatū similiter. Et humidū qdem est qd̄ habet propriā humiditatē in profundo. Infusum autē qd̄ habet alienā hūiditateȝ in pfundo. Coagulatū autē qd̄ priuat hac. quapp ⁊ hoꝝ erit h qdē sicci: h āt hūidi. Māifestū igit qm̄ oēs alie dn̄e reducunt ad primas q̄tuor: he autē nō amplius in miores. Neqȝ. n. caliduȝ qd̄ siccum aut qd̄ humidū. Neqȝ humidū qd̄ calidum aut qd̄ frigidum: neqȝ frigiduȝ qd̄ siccū: neqȝ sub inuicē: neqȝ sub calido ⁊ hūido sunt: quapp necesse quatuor esse has.

15 ¶ Et similiter etiā humidū dr̄ eē in eo in cuius pfundo est humiditas nālis. ⁊ dicitur esse in eo in cuius pfundo dicitur eē humiditas accidētalis ⁊ est humefactiuuȝ. Coagulatum aūt est qd̄ caret istis duobus modis. s. humiditate nāli ⁊ accidētali in pfundo humiditatis. Necesse est igit q cū coagulatū est ex predicta siccitate: ⁊ humefactiuū sit humiduȝ ex p̄dicta humiditate. Quoniā igit omnia de qbus dicunt siccum ⁊ humidū redacta sunt ad predictū humiduȝ ⁊ siccuȝ ⁊ equalia ⁊ inequalia ↄ̄ria sensus tactus actio ⁊ passio redacta sunt ad illa q̄tuor ↄ̄ria est māifestū. ¶ Alex. aūt dicit q Ar. tacuit dēsitatē ⁊ raritatem: aut qȝ collocant sub graui ⁊ leui: aut sub duro ⁊ molli. ⁊ tacuit asperitatē ⁊ lenitatē: qȝ aspitas ē siccitatis: ⁊ lenitas ex hūiditate. ¶ Et h qdem nō est manifestum: vitrū. n. raꝝ est ⁊ duꝝ: ⁊ vitrū lene est sȝ nō humidū: similiter etiā vitrū rarum est ⁊ graue. Nubes autē dense ⁊ leues. ¶ Et visum est qm̄ nō tacuit raritatē ⁊ dēsitatē nisi pp h q sunt q̄litates non actiue ↄ̄ites calorē ⁊ frigus. ¶ Et tacuit asperitatē: qȝ asperitas vniuersaliter signat siccitatē multā in supficie rei aspere. lenitas aūt humiditatē in eius superficie: quapp lapides qui fiunt in aqua duri sunt sicci: ⁊ tn̄ lenes: ⁊ forte h voluit dicere Alex. ¶ Quia aūt videmus ↄtrarietates istius generis: aut actiuas: aut passiuas: aut neutras. Neutras aūt īpossibile est eē differentias elntoꝝ: actiuas autē videmus reduci in illas quatuor. s. in calorē: frigorē: humidū ⁊ siccuȝ: ⁊ manifestuȝ est de istis q̄tuor qm̄ nō reddunt adinuicē. manifestū est q iste q̄tuor q̄litates sunt differētie prioꝝ corporum: ⁊ cum iste quatuor non inueniantur nisi

Digressio q̄ q̄rit vtrū raritas ⁊ dēsitas collocāt sub graui ⁊ leui aut sub duro ⁊ molli.

Raritas et dēsitas sūt q̄litates n̄ actiue ↄ̄ites calorez ⁊ frigus. Idē. 7. phy. cō. 15.

coniuncte: manifestum est q numerus corpoꝝ quorum iste sunt forme est scd̄m numerum compositionum plurium ex istis qualitatibus primis.

¶ Qm̄ aūt q̄tuor elnta eoꝝ āt q̄tuor sex coniugatiōes sunt: ↄtraria aūt nō inata sunt coniungi. Calidum. n. ⁊ frigidum eē iddem: ⁊ rursus humidū ⁊ siccū ipossibile. Manifestum aūt qm̄ q̄tuor erunt elntoꝝ ↄiugationes calidū ⁊ siccū: calidū ⁊ humidū: ⁊ rursus frigidum ⁊ humidū: ⁊ frigidū ⁊ siccū. Et assecutum est hoc ꝑm rōnez simplicib9 apparentibus corporibus: igni ⁊ aeri ⁊ terre ⁊ aque. Ignis eni calidus ⁊ siccus. Aer autē calidus ⁊ humidus: velut euaporatio eni aer. Aqua aūt frigida ⁊ humida. Terra aūt frigida ⁊ sicca. Ut rōnabilr distribuantur differentie primis corporibus ⁊ multitudo eorum sit ꝑm rationem.

¶ Cōiugatiōes aūt siue cōpositiōes que fiūt ab istis sunt sex. due ipoſſ. s. calidū ⁊ frigidū: humidū ⁊ siccum: ⁊ quatuor possibiles siccuȝ ⁊ calidum ⁊c. Quapropter manifestū est q numerus elntorum est quatuor: ⁊ ad hoc iducit nos sermo ↄueniens ei qd̄ videt in istis corpib9. s. in aqua ⁊ igne aere ⁊ terra. ignis est calidus ⁊ siccus. aer calidus ⁊ humidus: qm̄ est. q. vapor. aqua frigida ⁊ humida. terra frigida ⁊ sicca: quapropter necesse est vt ista quatuor sint elementa nō quedam eorum sicut faciunt multi antiquorum. 16

¶ Oēs. n. qdem q simplicia corpa elnta faciūt: hi qdē vnū: hi aūt duo: hi āt tria: hi aūt q̄tuor faciūt. Quicūqȝ qdē igit vnū dicunt solū: deide densitate ⁊ raritate alia generāt: his cōtigit duo facere pricipia: ⁊ raꝝ ⁊ densuȝ: aut calidū ⁊ frigidū. Hec. n. actiua: vnū autem supponitur quēadmodū materia.

¶ Nā faciētes ista corpa p̄ma eē elnta diuersati sunt in numero: hi qdem eoꝝ faciūt vnū elntū: hi autez duo: hi aūt tria: hi aūt quatuor. Tamē oēs dicunt q nō sunt plura. Facientes vnū elntū: inde generāt oīa alia ꝑm densitatem ⁊ raritatem: cōtingit ergo eis necessario dicere duo elemēta: qm̄ quādo faciūt densitatem ⁊ raritatem necessario faciunt caliditatē ⁊ frigiditatem: ⁊ cuȝ due contrarie sunt actiue oportet q subiectum sit passiuum: ⁊ q sit in potentia. 17

¶ Qui autem moꝝ duo faciunt: vt parmenides ignem ⁊ terram: media mixturam faciunt horum: puta aerem ⁊ aquam.

¶ Facientes aūt duo vt Parmenides: ignē ⁊ terram ponunt mediū inter duo ↄtraria ⁊ admixta ex duobus extremis. s. aerem ⁊ aquam. Similr etiaȝ faciūt ponentes tria. Medium. n. ponunt mixtum ⁊ ex duobus extremitatibus. Isti. n. sunt qui cum igne ⁊ terra ponunt aerem ⁊ assimilantur Platoni ponēti tria principia: paruum: ⁊ magnum: ⁊ vnum. 18

¶ Similr aūt ⁊ q tria dicunt quēadmoduȝ Plato in diuisiōib9: mediū. n. mixturā facit ⁊ fere eadē dicūt ⁊ q duo ⁊ q tria dicunt: p̄

terqȝ

terꝗꝫ ꝙ hi qdem icidunt in duo media: hi autem vnum solū faciūt. Quidā aūt ⁊ moꝝ q̄tuoꝛ dicunt: vt Empedocles: ꝯgregat autē ⁊ hec in duo: igni eni oia alia contraponit.

19 ¶ Ponētes autem vnū ⁊ ponentes tria ꝯueniūt in hoc inꝗꝫtum ponūt duo extrema ⁊ mediū: sed ponentes duo faciūt duo media: ponētes aūt tria faciūt vnum mediū: ⁊ oēs isti ponūt vnā ꝯrietatē ⁊ subiectum illi.
¶ Faciētes aūt q̄tuoꝛ: vt Empedocles: reducit ipsa in vnā ꝯrietatē. s. in duo ꝯtraria: nā ipse ponit ignem vnū ꝯtrariū. alia aūt residua scdō: ⁊ ꝯtrarium. Oēs g̊ isti nō ꝓcedūt vltra numeꝝ q̄tuoꝛ: ⁊ ponūt differentias eoꝝ tāgibiles ꝯtrarias: quapꝑ hec coꝛpa nō sunt ꝑma elnta: qm̄ non sunt simplicia sed composita.
¶ Non est aūt ignis ⁊ aer ⁊ vnūquodꝗꝫ ꝑdictoꝝ simplex sed mixtum. Simpliciū aūt talia qdez sunt: nō tn̄ eadē. V. g. qd̄ qdē igit igni simile igneū non ignis: ⁊ quod aeri aereum: similiter autem ⁊ in alijs.

20 ¶ Elemēta aūt simplicia sunt ea ex qbus cōponūtur ista: ⁊ sunt silia his in q̄litate nō tn̄ eadē. V. g. qm̄ illud qd̄ est simplex in igne si assimilat igni erit hoc fꝫ ꝙ est igneū nō ignis: ⁊ qd̄ est simplex i aere si assilat aeri erit fm ꝙ est aereū non aer: ⁊ sic de alijs.
¶ Ignis aūt est supabūdantia caliditatꝭ quēadmodū ⁊ glaties frigiditatis. Coagulatio qdem ⁊ arsio supabūdantie q̄daꝫ sunt: hec qdez frigiditatis: hec aūt caliditatis. Si igitur est glaties est coagulatio frigidi ⁊ humidi: ignis erit arsio calidi ⁊ sicci: ideo nihil ex glatie generatur: neqꝫ ex igne.

21 ¶ Et qꝛ ignis est finis in caloꝛe: glaties aūt finis i frigiditate: cū ebullitio est ignis: coagulatio aūt est glaties. Ebullitio aūt ⁊ coagulatio sūt fines in remotione: necesse est vt glaties sit ꝯtraria igni: ⁊ cuꝫ glaties sit coagulatio frigidi ⁊ hūidi: nece ē vt ignis sit ebullitio calidi ⁊ sicci. Et qꝛ ista sunt in fine nihil generāt oīno. s. glaties ⁊ ignis. Et Alexan. dicit. ꝙ hoc nō iuenitur nisi in igne q ē hic. Ignis aūt qui est hic i vltimo ꝯtinentis non est in fine caliditatis ⁊ ebullitionis: q̄propter plura elemēta sunt cause generatiōis: ⁊ ideo in hoc est questio de qua nos scrutabimur.

Ignis q ē in vltio ꝯtinentꝭ nō est in fine ebullitionis. Idē i cō. 15. sup ꝑma ꝑte cātice cātico rū. ⁊. 4. ce. ꝯ. 32. ⁊ pº ce. 91. Sꝫ vid opᵐ 3. celi. cō. 67. vbi hꝫ ꝙ calor i sūmo ñ repit nisi in elnto simplici. Idem. 8. met. c. 5. ⁊. 4. methauroꝝ. cō. 10.

¶ Entibus aūt q̄tuoꝛ simplicibꝰ coꝛpoꝛibꝰ duoꝝ vtiqꝫ pꝛimoꝝ eē vnūquodꝗꝫ. Ignis qdez ⁊ aer eius q ad terminuꝫ fertur: aqua autem ⁊ terra eius q ad medium. Et extrema qdem sincera ignis ⁊ terra: media autez mixta magis aqua ⁊ aer: ⁊ vtraqꝫ vtrisqꝫ cōtraria. Igni qdē. n. est ꝯriū aq̄. Aeri autē terra. hec eni ex ꝯrijs passiōibꝰ ꝯstituta sunt.

22 ¶ Et qꝛ coꝛpoꝛa simplicia sunt q̄tuoꝛ sunt duo eoꝛum nāe leuis. s. aer ⁊ ignis: ⁊ duo nāe grauis. s. terra ⁊ aq̄: leue aūt in fine est ignis: ⁊ graue in fine est terra. Aq̄ aūt ⁊ aer mediocriter: ⁊ ēt vnūquodꝗꝫ duoꝝ leuium est cōtrariuꝫ alteri duoꝝ grauium. ignis aūt opponitur aque: aer terre: nā vnūqdꝗꝫ istoꝛum duoꝛum contrariantur sibi per suas qualitates quibus existūt.

a Ignis et terra sunt sincera aq̄ ⁊ aer magi mixta. Vid ꝑhoc. 4 ce. cō. 26. Igni ꝯriat aq̄: ⁊ aeri tra

¶ Sꝫ tamē simpl'r quatuoꝛ entia vniꝰ vnūquodꝗꝫ est. Terra qdem. n. sicci magis q̄ꝫ frigidi. Aqua aūt frigidi magis q̄ꝫ humidi. Aer autem humidi magis q̄ꝫ calidi. Ignis autem calidi magis q̄ꝫ sicci.

Unā q̄litatē in sūmo vnū qdꝗꝫ elntoꝝ sibi determinet.

¶ Sed vnaqueꝗꝫ istaꝝ quatuoꝛ qualitatum simplicium est in vno illoꝝ in fine. Terra aūt sicca magis q̄ꝫ frigida. Aqua frigida magis q̄ꝫ hūida. Aer vº humidus magis q̄ꝫ calidus. Ignis vº calidus magis q̄ꝫ siccus: quapꝑ pꝛima coꝛpoꝛa sunt quatuoꝛ. 23
¶ Qm̄ aūt determiatuꝫ est priꝰ qd̄ ē simplicibus coꝛpoꝛibꝰ ex iuicē generatio. Simul aūt fm sensum vidētur generata. Non eniꝫ eēt alteratio. Scd̄m tactus enim passiones alteratio est. Dicēdum qs modus adiuicē trāsmutatiōis. Utrum omne ex omni gn̄ari possibile: aut hoc qdē poſſe: hoc aūt iposſibile. Qm̄ qdē igitur omnia inata sunt adiuicē trāsmutari manifestum ē. generatio qdem eni in ꝯtraria ex ꝯtrarijs. Elemēta aūt oia habēt ꝯtrarietatē adiuicē qꝛ dr̄ie contrarie sunt: sed his qdem eniꝫ ambe contrarie. V. g. igni ⁊ aque. hoc eni calidum ⁊ siccū: hec autem frigida ⁊ humida. his autē altera solum. V. g. aeri ⁊ aque: hic eni calidus ⁊ humidus. hec aūt frigida ⁊ hūida. Quapropter vniuersaliter quidem manifestum quoniam omne ex omni generari inatū est. Iam autē fm vnūquodꝗꝫ non est difficile videre quomodo oia ex omnibus erunt.

Elnta oia ad inuicem ꝯtrarietatē hn̄t.

¶ Caplm tertium continet in se quatuoꝛ differētias. 24
In ꝑma ostēdit modus gn̄ationis ⁊ coꝛruptionis q̄tuoꝛ elntoꝝ adiuicem. In scd̄a ꝙ nō hn̄t subꝫ i actu neqꝫ ex eis: neqꝫ extrīsecū pꝛius illis: ⁊ hec est opinio quā pꝛius narrauit de antiquis. In tertia ꝙ iposſibile est ꝙ ex eis sit vnū aut plura. q. pꝛincipiuꝫ in generatiōe. s. vt ab eis generenꞇ alia ⁊ ipsa nō ab eis: imo generatio recipꝛocaꞇ in eis. In quarta ꝯtradicit dicētibꝰ nō solū trāsmutātia fieri adiuiceꝫ. d. qꝛ declaratū est in tertio celi ⁊ mundi. ꝙ ista coꝛpoꝛa simplicia gn̄antur adinuicē: ⁊ si nō: nō eēnt gn̄atio neqꝫ coꝛruptio. Amplius ꝙ cū generatio ⁊ coꝛruptio eaꝝ manifesta est sensui. generatio. n. ⁊ coꝛruptio eoꝛuꝫ sunt in differētijs cōpꝛehēsis a tactu. Dicēdus ē igiꞇ modus generatiōis eoꝝ adinuicē. Et pꝛimo vtrū qd̄cūꝗꝫ generetꞇ a quocūꝗꝫ: aut ꝙ hoc poſſe: aut ꝙ nō. Manifestū aūt est ꝙ oē ex omni pōt generari: qm̄ nece est in ꝯtrarijs adiuicē eē gn̄ationē ⁊ transmutationē: vt declaratū est ex rebus actiuis ⁊ passiuis. Et ꝙ vnūqdꝗꝫ illoꝝ hꝫ aliquā ꝯtrarietatē cū vnoquoꝗꝫ. Quedam aūt ꝯtrarianꞇ fꝫ duas dr̄ias qbꝰ ꝯstituuntur vt ignis aque. Naꝫ ista ꝯtrarianꞇ caliditate ⁊ frigiditate ⁊ hūiditate ⁊ siccitate. Similiter aer terre que cōtrarianꞇ fm hūiditatē ⁊ siccitatē ⁊ frigiditatē ⁊ caliditatē. Et q̄dā ꝯrianꞇ alteri altera duaꝝ dr̄iarum: vt ignis aeri: hec. n. ꝯtrariāꞇ siccitate ⁊ hūiditate tm̄. Et aer ⁊ aq̄ ꝯrianꞇ caliditate ⁊ frigiditate tm̄. Silr aq̄ terre hūiditate ⁊ siccitate. ⁊ cū qd̄libet est cōtrariuꝫ cuilibet: necesse est vt oē genereꞇ ex omni: ⁊ cū ita ē de facili scitur modus generationis eoꝝ adiuiceꝫ.

In habētib⁹ symbolū facilioꝛ ē trāsit⁹.

¶ Differt aūt in citius ⁊ tardi⁹ ⁊ facili⁹ ⁊ difficilius: quecūq;.n. habēt symbolum adiuicē velox hoꝝ est trāsmutatio. Quecūq; aūt nō hn̄t tarda: qꝛ facili⁹ vnū q̄z multa trāsmutare. V.g. ex igne qdē.n. erit aer altero trāsmutato: hoc.n. erat calidū ⁊ siccū: hoc autē calidū ⁊ humidū. Quapp si dn̄abitur siccū ab humido aer erit: rursus autez ex aere aq̄ erit si dn̄abitur calidū a frigido: hoc qdē.n. fuerat calidū ⁊ humidū: hoc aūt frigiduz ⁊ humidū. Quapp trāsmutato calido aq̄ erit eodē mō: ⁊ ex aq̄ terra: ⁊ ex terra ignis: hn̄t eni ambo ad ambo symbola. Aqua qdē humida ⁊ frigida: terra autem frigida ⁊ sicca. Quapp dn̄ato humido terra erit: ⁊ rursus ignis qm̄ calidus ⁊ siccus: terra aūt frigida ⁊ sicca: si corrumpatur frigidum ignis erit ex terra. Quapp manifestum q in circuitu erit generatio in simplicibus corporibus: ⁊ facilis hic modus transmutationis: qꝛ symbolum existit his que deinceps.

25 ¶ Dicamus ergo q hoꝝ elmtorum q̄tuoꝛ: q̄dam cōicant in aliq̄ dr̄ia ⁊ ꝯriantur in alia: ⁊ ista sunt ꝯn̄tia. Quedā aūt ꝯriant̄ in duab⁹: ⁊ sunt nō ꝯn̄tia: vt ignis cum aqua: ⁊ aer cuz terra: necesse est ergo vt generatio ⁊ corruptio sint duob⁹ modis. gn̄atio qdez eoꝝ q̄ ꝯtrariantur ꝑm vnā dr̄iaz erit per corruptionē vni⁹ ꝯtrarietatis. V.g. ignis fit aer corrupta siccitate tm̄ ⁊ remanēte caliditate: ⁊ hec est facilioꝛ generatio.

¶ Ex igne āt aquā: ⁊ ex aere terrā: ⁊ rursus ex aqua ⁊ terra aerē ⁊ ignē cōtigit qdem generari: difficilius aūt qm̄ pluriū est trāsmutatio. Necesse.n. si erit ex aqua ignis corrūpi frigidū ⁊ hūidū. Et rursus si ex terra aer corrūpi ⁊ frigidū ⁊ siccuz. Silr autem si ex igne ⁊ aere ⁊ aq̄ ⁊ terra: necesse eniz ambo trāsmutare. hec qdē igr̄ gn̄atio tardioꝛ est.

26 ¶ Hoꝝ autē que cōtrariant̄ in duob⁹ erit per corruptionem haꝝ duaꝝ differentiarum. V.g. qꝛ ignis nō fit aqua nisi per corruptionē caliditatis ⁊ siccitatis: ⁊ hec est difficilioꝛ generatio. Et quia etiam vnūqdq; istorum constituitur ex duabus differentijs. s. quarū vna est qualitas actiua: altera autem passiua.

¶ Si āt vniuscuiusq; alteꝝ corrūpet̄ facilis qdem: non adiuicē aūt trāsmutatio. Sz ex igne qdem ⁊ ex aq̄ erit terra ⁊ aer: ⁊ ex aere ⁊ terra ignis ⁊ aqua. Qn̄ qdez eni aq̄ frigiditas corrūpet̄: ignis āt siccitas aer erit. Relīquit̄.n. hui⁹ qdē calidū hui⁹ aūt humidū. Qn̄ āt ignis qdē calidū aq̄ aūt hūiduz terra erit. Quia relinqtur huius qdē siccuz: hui⁹ aūt frigidū. Similr autem ⁊ ex aere ⁊ terra ignis ⁊ aq̄. Qn̄.n. aeris corrumpet̄ caliduz terre aūt siccū: aq̄ erit. Relinqtur.n. hui⁹ humidū: hui⁹ autē frigidū: qn̄ aūt aeris humidum: terre autem frigiduz ignis. Quia relinquitur: huius quidem calidum: huius autē siccum que quidem erant ignis.

Ex hoc sumitur q ex duobus elmtis sūme ꝯrijs tertiuz generari potest.

27 ¶ Et forte ꝯtinget q altera illaꝝ sit in vno elmto: ⁊ altera in altero: poſſe ēt est vt sit terti⁹ modus gn̄ōnis: ⁊ est vt aliqd istoꝝ generet̄ ex duob⁹: cū ex vtroq; illorū corrūpetur qualitas ꝯria illi elmto: ⁊ remanet ꝯrietas ꝓpria. V.g. qm̄ cū ex igne corrūpitur siccitas: ⁊ ex aqua frigiditas: tunc generat̄ aer. Ex igne.n. remanet caliditas: ⁊ ex aqua humiditas: que sunt dr̄ie aeris: sed hoc nō ꝯtingit omnibus. Nō.n. ꝯtigit vnū generari ex duabus: nisi cum illa duo ꝯriant̄ sibi in duabus differentijs: ex igne ergo ⁊ aqua generantur terra ⁊ aer: ⁊ ex aere ⁊ terra generant̄ ignis ⁊ aqua.

Flāma est fumus ardens.

¶ Confessa autē ad sensum ignis generatio: maxime eni ignis flāma: hec autem est fumus ardens: fumus autē ex aere ⁊ terra.

28 ¶ Generatio quidem ignis ex eis videtur per sensuz: flamma eniz non est nisi fumus accensus in terra factus: fumus autem est aer ⁊ terra.

¶ In his aūt q̄ ꝑ ꝯueniētiā nō ꝯtingit corrupto in vtroq; altero elmtoꝝ fieri transmutationē in vnū corporū: qꝛ relinquūtur in ambobus aut eadē: aut ꝯtraria: ex neutro autē cōtingit generari corp⁹. V.g. si ignis qdem corrūpet̄ siccū: aeris aūt humidū: caliduz in ambob⁹ relinquet̄. Si autē ex vtroq; calidū relinquent̄ ꝯria siccū ⁊ humidū. silr autē ⁊ in alijs. In oībus eni his que per ꝯsequentiam exiitūt hoc qdem iddē. hoc aūt ꝯriuz. quapropter simul māifestū: qm̄ que ex vno in vnuz trāseunt vno corrupto generant̄: q̄ autem fieri ex duobus in vnum pluribus.

29 ¶ Ex duobus aūt elmtoꝝ ꝯn̄tium īpossibile est vt aliquod eoꝝ generet̄: qm̄ qn̄ ex hoc corrūpetur aliqua dr̄ia: ⁊ ex hoc alia: remāebit eadem dr̄ia: ⁊ si ab vtroq; corrumpat̄ eadem differētia: remanebūt due contrarie dr̄ie: hec aūt generatio difficilioꝛ est pma ⁊ facilioꝛ scda. Difficilioꝛ pa qꝛ est in duab⁹ q̄litatib⁹. Facilioꝛ scda: qꝛ. s. due q̄litates trāsmutate in ea sunt ex duab⁹ reb⁹: ⁊ secūda ex vna. ⁊ hec in secūda est corruptio duaꝝ dr̄iaꝝ: ⁊ generatio duaꝝ dr̄iaꝝ. In tertia aūt corruptio duaꝝ dr̄iaruz: sed nō gn̄ātio duaꝝ differētiaꝝ: sed additio vnius amboꝝ ⁊ diminutio scdi. V.g. qm̄ cū ex aqua ⁊ igne generat̄ terra: caloꝛ ignis corrumpitur ⁊ remanet frigiditas aque: ⁊ hūiditas aque corrumpitur ⁊ remanet siccitas ignis.

¶ Quoniaz quidem ergo omnia ex omni generantur: ⁊ quomodo ex inuicem transmutatio generatur dictum est.

30 ¶ Declaratuz est ergo ex hoc ꝑm quot modis pōt oē generari ab omni: ⁊ ꝑz quot non potest. Impossibile enim est vnum a tribus: ⁊ vnum a duobus gn̄ari ꝯsequentibus: sed vnum ex duobus nō ꝯn̄tib⁹ inter se.

¶ Sz tamē adhuc: ⁊ sic aspiciemus de eis. Si.n. est nālium corpoꝝ mā̄ vt vꝛ qbusdaz aqua ⁊ aer ⁊ q̄ talia. Necesse autē vnū esse

aut duo

aut duo hec:aut plura. Unuz vtiq3 oia nō ē possibile. U.g. aerē oia:aut aquā:aut ignē: aut terrā. Si trāsmutatio est in ꝯtraria: ⁊ h̄ trāsmutat in ꝯriū. Si eni erit aer siqdem ꝑmanet alteratio erit ⁊ nō generatio. Si autē neq3 ita videtur vt ⁊ aqua simul sit ⁊ aer: ⁊ aut alid quodcūq3. Erit aliq̄ ꝯrietas ⁊ dr̄ia cuius habebit aliqd altera ꝑticula ignis. U.g. caliditatē. S3 tamē neq3 ignis erit aer calidus:alteratio eni tale ⁊ nō vr̄. Silr̄ autez rursus si erit aer ex igne calido in cōtrarium trāsmutatio erit. Existet igit̄ aer hoc ⁊ erit aer frigidū aliqd. quapꝑ ipoſe ignem aerez calidum eē. Simul eni idē calidum ⁊ frigidū erit aliud. Aliqd igit̄ ꝑter ambo idez erunt: ⁊ aliqua alia mā cōis. Eadē aūt rō de oibus. qm̄ nō est vnū hoꝝ ex quo oia.

31 ¶ Et nō erimus ꝯtēti in ista ꝯsideratiōe tm̄:sed inspiciemus in hoc alio mō. dicam⁹ ḡ ꝙ si aliqd nāliū corpoꝝ est subm vel mā in istis:necesse est aut vt vnuz eoꝝ q̄tuor:aut nullū istoꝝ. si vnum illoꝝ q̄tuor sicut qdā dicūt aerē ⁊ sibi similia:necesse est vt sit vnum eoꝝ:aut plura. ⁊ si vnū. U.g. ignis aut aer:aut terra: aut remāet illd vnū quādo ip3 trāsmutat̄:aut nō remāet. si nō remāet nō est vnū elntū. Elntuz vo inq3 tū elntū natū ē manere cū sit ꝑs rei elntate. si remanet cōtingit vt sit in actu illa res subiecta. si igit̄ aer: oia erūt aer:si aqua oia erunt aq̄: ⁊ cū oia trāsmutātur: ⁊ trāsmutatio est in ꝯrium: ⁊ subm illoꝝ ꝯriorū ꝑmanēs est: ⁊ ens in actu. necesse ē vt trāsmutatio eoruz sit alteratio non generatio: ⁊ h̄ est ipoſe. ¶ Et ēt si ignis erit ignis ⁊ aer īsimul qm̄ posuerim⁹ aerē esse subm oibus contingit vt duo ꝯria existant in eodem subiecto. qm̄ vtrūq3 eoꝝ trāsmutat̄ in illud vnū qd est aer: ⁊ ex illo vno. Et ois trāsmutatio erit ꝭ3 duas ꝯrietates:quaꝝ altera ē in eo ex quo ē trāsmutatio. scd̄a in qd est trāsmutatio. Ponat̄ ergo ꝙ illud vnū subm sit aer: ⁊ ponat̄ ꝙ sit ꝯrietas īter aerē ⁊ ignez. Quaꝝ altera est in igne: ⁊ altera in aere: ⁊ est in igne calor:in aere aūt frigus:aut siccitas in igne: ⁊ hūiditas in aere:qd est veꝝ. Cum ergo ignis trāsmutet̄ in aerē non erit h̄ nisi ꝑ trāsmutationē siccitatis in humiditatē:cū aer est humidus ⁊ ignis sit siccus: ⁊ cum ita est īpossibile est quin aer trāsmutet̄ in ignē. Et si ignis sit ⁊ aer insimul:ꝯtingit eni vt illud sit hūiduz ⁊ siccū insimul:qd est ipoſe. Et cū ita sit neciuz est vt subiectū eorum sit aliqd in actu: ⁊ est mā cōis: ⁊ hoc idem contingit si subiectum sit plura vno.

¶ Tamē neq3 alid aliqd ꝑter h̄ velut mediū aliqd aeris ⁊ aque: ⁊ aeris ⁊ ignis. Illoruz autē grossius:hoꝝ aūt subtili⁹. Erit. n. illud aer ⁊ ignis cū ꝯrietate. S3 priuatio ꝯtrariorū alteꝝ. quapꝑ nō ꝯtigit illud solū eē vnq3 vt quidam inquiunt infinitum comprehendēs. silr̄ igit̄ qdcūq3 hoꝝ:aut qdem nihil.

32 ¶ Et silr̄ ipoſe est vt aliud corp⁹ ab eis sit ex quo fit generatio illoꝝ. U.g. corpus mediū īter aerē ⁊ aquā aut īter aerē ⁊ ignē grossi⁹ aere: ⁊ subtili⁹ aq̄:aut subtilius aere ⁊ grossius igne. Istud eniz corp⁹ erit aer ⁊ ignis īsimul:aut aer ⁊ aq̄ simul ⁊ existūt ī eo duo cōtraria insimul:sicut determinatum est cū subiectuz fuerit vnum eoꝝ: ⁊ ꝯtingit vt sit ens ⁊ non ens insil̄. Frigiditas. n. est ꝑuatio caloris ⁊ siccitas ꝑuatio humiditatis: ⁊ etiā īpossibile est illud corpus mediū eē aliquo tempore existēs per se sicut dicūt aliq ꝙ ē ꝑ se ⁊ īfinitū ⁊ comprehēdēs per se:ḡ necesse ē ponere vnū illoꝝ esse elementū oibus: ⁊ tunc ꝯtingit nobis confiteri omnia impossibilia predicta:aut ponere ꝙ nullum eorum possit esse huiusmodi.

Frigiditas ē priuatio caloris: ⁊ siccitas humiditatis. Idē p⁹ hui⁹ cō. 15. ⁊ q̄ ibi.

¶ Si igitur vtiq3 nulluz sensibile prius his. Hec vtiq3 erunt oia. Necesse igit̄ aut sempꝑmanentia ⁊ īmutabilia īuicem:aut trāsmutabilia: ⁊ aut oia:aut hec qdem:hec autem non:vt in Timeo Plato scripsit.

¶ Et cū determiatū est ꝙ nullū corp⁹ sensibile ē ꝑus istis:necesse est vt oia ista sint principia corpoꝝ sensibiliū: ⁊ vlr̄ necesse est dicere de oibus elementis:aut in istis elntis nō est trāsmutatio oino in vnū:aut in eis est trāsmutatio. ⁊ si est:aut erit adinuicē:sicut dixit Plato:ꝙ terra nō trāsmutat̄ in terrā:neq3 terra in ea propter triangulos residuos ꝭm ꝙ dictum ē in libro celi ⁊ mundi:aut erit ex quolibet in qdlibet. 33

¶ Qm̄ qdem igitur transmutari īuicē necesse est:dcm̄ est prius. Et qm̄ non similr̄ cito aliud ex alio dcm̄ est prius. Qm̄ habētia qdem symbolum citius generantur ex adinuicem:nō habētia aūt tardius. Siqdez igit̄ cōtrarietas vna est ꝭ3 quā trāsmutant̄:necesse duo eē. Materia eni mediuz īsensibilis ens ⁊ īseparabilis. Qm̄ aūt plura videt̄ entia: due vtiq3 erūt que minime. Duab⁹ igit̄ entibus nō poſe est eē tria sed q̄tuor:queadmodū vr̄. Tot. n. erunt ꝯiugatiōes: sex. n. existētibus duas ipoſe est gn̄ari que ꝯrie sunt ad īuicem. De his qdez igit̄ dictum est prius.

Hn̄tia symbolū citi⁹ generantur.

¶ Sed declaratū est supius ꝙ necesse est trāsmutari quodlibet in qdlibet. ⁊ ampli⁹ ꝭm quot modos potest trāsmutari: ⁊ ꝙ nō silr̄ trāsmutat̄ ꝭ3 facile ⁊ difficile. Remanet aūt ad declarādum ꝙ nō transmutabit̄ quodlibet in qdlibet ita ꝙ in eis sit aliqd elntorū residuoꝝ: ⁊ trāsmutatio residuoꝝ ab eo qd sit cōpositio ⁊ in ipsum fit dissolutio ꝭm ꝙ est primū oiuz mixtorum in comparatione ad elementa. 34

¶ Quoniam autez que trāsmutantur adinuicem ipoſe est principium aliquod esse:hoꝝ aut in extremo:aut medio ex his māifestū. In extremis qdem igit̄ nō erit:qm̄ ignis nō erunt aut terra oia: ⁊ eadem rō si dicamus ex igne:aut terra esse oia. Quoniā aūt neq3 mediū vt videt̄ qbusdā:aer qdē ⁊ in ignem trāsmutat̄ ⁊ in aquā. Aqua aūt ⁊ in aerē ⁊ in terrā:vltima aūt nō ampli⁹ īuicē. Oportet qdem stare:nō in īfinituz īre hoc in rectitudīe ad vtraq3. Infinite eni ꝯtrarietates in vno erunt. Terra sit. g. aq̄. y. aer. a. ignis. p. Si vtiq3. a. trāsmutat̄ in. p. ⁊. y. cōtrarietas

erit eorū que.a.p. Sit autē hec albedo ⁊ nigredo. Rursus q: in.y.a.erit alia: non enim iddez.p.⁊.y. Sit qdē siccitas ⁊ humiditas a.quidē siccitas.y.aūt hūiditas. Quapp si qdem manet album existet aqua humida ⁊ alba. sin autem nigra erit aqua. In ꝯria enī trāsmutatio. Necesse igit̃ aut albam aut nigrā esse aquā: sit itaqꝫ album primuz. Silr̃ igit̃ existit ⁊.p.y.siccitas: erit igit̃ ⁊.p.ignis trāsmutatio in aquā: ꝯria eniz existit. Ignis enim prius niger erat: deide autem siccum. Aqua autem humida: deide aūt alba. Palam qdem vtiqꝫ qm̄ omnibus adinicez erit
33 transmutatio ⁊ in his. Et qm̄ in.g.terra existunt reliqua duo symbola nigrū ⁊ hūiduz: hec enim non coniunguntur vnqꝫ.

p Ignis

a Aer

y Aqua

b Terra

34

Cōtrarietas.A.P.

Nigredo P

Albedo A Siccitas

y Humiditas

Contrarietas.A.Y.

35 ℭ Declaratum est enim quoniam non transmutātur adinuicē ita ꝙ vnū eorum sit subiectū in actu alijs: quod autē remanet ad declarādū est ꝙ nullū eoruz est elementum alijs residuis: qm̄ hoc plures antiquorum inquirunt. Hi quidem enim dicunt ꝙ elementum eorum est aliquod elemētoruz extremoꝝ.s.aut ignis: aut terra. Hi aūt aliqd duoꝝ medioꝝ.s.aerē ⁊ aquam. ℭ Et dicere elemētū esse ignem: aut terraz: ita ꝙ ignis aut terra sit subiectuz eoꝝ in actu falsuz est sicut determinatuz est prius. ℭ Quoniā in vtroqꝫ sermone cōtingit ꝙ oia sint ignis: aut terra: sed tamen in illo sermone contingit ꝙ oia erunt ignis in actu: aut terra in actu: hec aūt erūt oia ignis trāsmutatus: ⁊ terra transmutata. ℭ Et similiter contingit ista impossibilitas dicentibus elementum esse aliqd mediorum: aut medium quod potest transmutari in duo extrema: sed extrema non possunt transmutari adinuicem: sicut aliqui fingūt ꝙ aer trāsmutatur in aquam ⁊ ignem: sed ignis non transmutat̃ in aquaz: videt̃ enim ꝙ impossibilis est modus iste. Aer.n.cū trāsmutetur in ignem necessario hꝫ ꝯtrarietatem: sit igitur ꝯrietas ignis siccitas: aeris autē hūiditas. Silr̃ autē aer cū trāsmutatur in aquā hꝫ vnā ꝯrietatez: ⁊ ista ꝯrietas necessarium est vt sit alia a ꝯrietate quā hꝫ cum igne: esset enim aer aqua ⁊ ignis iddē. sit igit̃ ꝯtrarietas aeris calor: ⁊ aque frigiditas: erit ergo aer calidus ⁊ humidus: sed q: ꝯriatur igni siccitate: necesse est vt ꝯueniat ei ꝟm ꝙ ꝯriatur aque. Erit ergo ignis calidus ⁊ siccus necessario. Similiter ꝯtigit vt cū humiditate ꝟm quā ꝯriatur igni cōueniat aq̄ cū trāsmutat̃ in eam: erit ergo ꝑmanēs in trāsmutatione ⁊ cōis eis: ⁊ in aq̄ consistūt due ꝯrietates humiditas.s.⁊ frigiditas: ⁊ iā existūt ī igne calitas ⁊ siccitas. quapp necesse est vt ignis trāsmutet̃ in aquaz: ꝯtraria eniz necesse est vt trāsmutent̃ adiuicē. Et q: etiā ꝟm hāc opionē elemētū est oppositū alioꝝ necesse ē vt in terrā transmutet̃: ergo hꝫ cū terra aliquā ꝯrietatem. ℭ Et q: aer est calidus ⁊ humidus ⁊ ꝯriatur aque in calore: igni aūt in hūiditate: necesse est vt cū terra hꝫ ꝯrietatē ꝟm duas q̄litates.s.caliditatē ⁊ humiditatē. Terra g̊ erit frigida ⁊ sicca: qm̄ si hr̃et cum aere ꝯrietatē ꝟm alterā duaꝝ qualitatū ꝯtigeret vt terra eēt aut ignis aut aqua. Si g̊ corpora sunt plura quatuor: necesse est vt ꝯrietates sint plures in numero maiores.s.duobꝰ: necesse est enī vt vna ꝯrietas sit ꝟm duplicem subam: ⁊ due ꝟm q̄tuor: ⁊ quāto plura sunt corpora tāto augmētabit̃ numerus ꝯrietatum. ℭ Ponatur vel dicat̃ ergo ꝙ corpus q̄ntū opponat̃ terre albedīe ⁊ nigredīe: ita ꝙ albedo ⁊ nigredo sint in illo corpore: quapropter hoc corpꝰ ꝯuenit ei in frigiditate ⁊ siccitate. g̊ ē albū ⁊ frigidū ⁊ siccū. Terra aūt nigra frigida ⁊ sicca. Et q: terra ꝯuenit ī vnoq̊qꝫ triuz cū eo qđ opponit̃ corpori q̄nto: necesse est vt in oībꝰ sit nigredo. Ignis ergo est ꝯriꝰ illi corpori q̄nto in nigredine ⁊ albedine. ex hoc g̊ existimādū est qm̄ si extrema sunt finita ⁊ terminata impōle est vt extrema nō transmutentur adinuicem: siue principiuz sit alterum medioꝝ siue alteꝝ extremoruz: quapropter necesse est vt generentur reciproce adinuicem.

ℭ Qm̄ autem non in īfinituz possibile est ire qđ futuri eramus ostēdere ad hoc prius venimus māifestū ex his. Si enī rursus ignis p.in aliud trāsmutat̃ ⁊ nō reuoluit̃. V.g.in x. Contrarietas igit̃ inter.p.⁊.x.alia existet preter p̄dictas. Nulli enī iddez supponit̃.g.y.a.p.qđ.x. Sit igit̃.p.r.⁊.x.f.r.aut omnibus vtiqꝫ

bus vtiq; existet.g.y.a.p.trāsmutantur eni inuicē. Sed q̄ hoc qdem sit nondū demonstratū est. Sȝ illō mãifestū qm̄ si rursus.x. in aliud alia erit contrarietas. Et.x.existet ꝛ igni.p.ꝛ non q̄ nō existet.y.ꝛ.p. Silr̄ autē semper cū adiecto cōtrarietas aliqua existet eius que ante. Quapropter si ifinita: ꝛ contrarietates ifinite vni existūt: si autē hoc nō erit diffinire neq; generare. Oportebit eni si erit aliud ex alio tot trāsire q̄litates: ꝛ amplius plures. Quapropter in q̄dā qdē nūq̄ trāsmutatio erit. V.g. si ifinita media necē ifinita elementa. amplius autēȝ neq; ex aere in ignē trāsmutatio si ifinite ꝯtrarietates generate. fiūt aūt ꝛ oia vnū: necesse eni existere oēs in iferiorib⁹ qdē.p.q̄ supiorū. his autē que iferiorum: quapropter oia vnū erūt.

Si elnta sūt ifinita ꝛ ꝯrietates sunt infinite.

36 ¶ Et si aliqs dixerit q̄ pol̄e est q̄ trāsmutatio sit i eis ſȝ rectitudinē. V.g. q̄ terra trāsmutat̄ in aerē: ꝛ aer in aquā: ꝛ aq̄ in ignē: ꝛ ignis in aliqō corp⁹: in corpus quintū: ꝛ q̄ntum in sextum: ꝛ sic in infinitū: sine reciprocatiōe. necesse est eni dicere q̄ illud corp⁹ quintū aut sextū reuertet̄ p̄ trāspositionē eius qō est añ ipȝ: sed tñ ponat̄ q̄ hoc nō sit declaratū adhuc: ꝛ ponat̄ q̄ non reciprocet̄: quāuis sit declaratū h̄: ꝛ p̄bemus q̄ est ipol̄e q̄ trāsmutatio p̄cedat: qm̄ qñ fuerit manifestū h̄ eē ipol̄e necessario reciprocabit̄. Trāsmutatio.n.ꝯtinua si nō sit recta erit ſm reciprocatiōeȝ. ¶ Dico ergo q̄ si ignis trāsmutat̄ in q̄ntū: ꝛ q̄ntum in sextuȝ corpus sine reciprocatiōe: necesse ē vt ignis habeat cū illo corpore tertiā ꝯrietatē cū altera duarū d̄riarū q̄ est in igne. Erunt igit̄ in igne tres differētie: ꝛ silr̄ in vnoquoq; illoꝝ q̄ sunt ante ignē. Et ponatur q̄ d̄ria scd̄a q̄ est in q̄nto corpore nō existat in aliquo eoꝝ qō est ante ignē. ¶ Et cū fuerim⁹ cōfessi q̄ corpus postremū nō trāsmutet̄ in aliqō eorū que sunt ante ipm. Si ḡ posuerim⁹ corp⁹ sextū ꝯtingit vt cū q̄nto hēat quartā ꝯrietatē cui⁹ altera d̄riaꝝ est in quinto ꝛ in oibus q̄ sunt ante ipm. Erūt ergo in vnoquoq; q̄nto q̄tuor d̄rie. Silr̄ quāto plura erunt corpora tanto plures erunt p̄me d̄rie. Si ḡ corpora sunt infinita ꝯtingit vt in quolibet illoꝝ sint d̄rie ifinite. ¶ Et cū ita sit ipol̄e est vt aliqō eoꝝ corrumpatur: aut gñet̄. Gñatio.n.non cōplebit̄ nisi p̄ acquisitionē ifinitoꝝ quod est ipol̄e. Quap̄p̄ necesse est vt careāt trāsmutatiōe oino. ex illa parte: ꝛ ex alia. Qm̄ cū sint infinita in duob⁹ extremis: necessariū est vt aliqd illoꝝ nō trāsmutet̄ nisi post trāsmutationeȝ ifinitoꝝ: ꝛ hoc nunq̄ cōplebit̄. Et ēt cū ꝯrietates infinite que sunt ante illud elemētū vnū nō sunt ꝯrie infinitis q̄ sunt post: necessariū est vt sint ꝯueniētes. Erūt ergo d̄rie corpoꝝ q̄ sunt ante ipsum eedē differētijs q̄ sunt post. erūt ḡ illa corp̄a eadē ſm spēȝ. ¶ Et hoc ꝯtigit q̄ cū duo extrema ꝯriāt̄ medio sȝ i se nō ꝯriāt̄: opȝ q̄ ꝯrient̄ ei eadeȝ ꝯrietate: ꝛ oia ͣ duo ꝯria q̄ ꝯriant̄ alicui eadē ꝯrietate sūt eiusdē speciei. ¶ Et cū dicte sint opiniōes dicentes ꝛ iprobate q̄ q̄dā elntoꝝ non trāsmutant̄ in q̄dā: tūc incepit magis ꝯdicere dicētibus q̄ nullū eoꝝ trāsmutat̄ in alteꝝ p̄prie: ꝛ p̄p̄ Empedoclē: qꝛ ipe fuit magis famosus in ista opione.

Cum duo extrema ꝯriantur medio ꝛ i se non ꝯriant̄ opȝ q̄ ꝯrient̄ ei eadē ꝯtrarietate.
a Oia duo ꝯria q̄ ꝯriant̄ alicui eadem ꝯrietate sunt eiusdē spēi.

¶ Admirabit̄ āt aliqs aliquos dicētes plura vno corpoꝝ elnta vt nō trāsmutēt iuicem: sicut Empedocles inq̄t q̄uo cōtingit eis dicere cōparabilia elnta. Sed tñ dic̄ sic. hec eni eq̄lia esse oia. Si ergo ſm q̄tuȝ necē iddem aliqd esse existēs i oib⁹ cōparabilib⁹ quo mēsurant̄. V.g. si ex aque pugillo erūt pugilli aeris.x. iddē aliqd erāt igr̄ ambo si mēsurāt̄ eodem. Si aūt nō sint ſm quātuȝ cōparabilia: vt q̄tuȝ ex q̄to: sed ſm quātū pōt. V.g. si pugillus aque equal̄r pōt infrigidare ꝛ.x. aeris ꝛ sic nō ſm id qō quātuȝ cōparabilia: sed ſm id q̄ possunt aliqd. Erit ergo ꝛ non quāti mēsurā cōparare: ꝛ ſm potētias ꝛ ſȝ proportiones. V.g. vt hoc calidū: hoc aūt albū: h̄ aūt vt h̄ significat: in q̄li qdeȝ simile: in quāto autem equale. Incōueniēs ergo videbitur si corpora imutabilia entia nō p̄portiōe cōparabilia: sed mensura potētiaꝝ: ꝛ q̄ eē equale calidū aut simile: ignis tantuȝ ꝛ aeris multiplex. Iddem enim est plus: qꝛ homogeneos talem habebit rationem.

¶ Dixit.ꝛ mirādū ex dicētibus q̄ elnta sunt plura ꝛ 37
cū h̄ dicētibus ea itrāsmutabilia: qꝛ sunt equalia in potētia. qm̄ res eq̄les aūt sunt eq̄les i eadē q̄titate: aut q̄litate: aut in ꝯrijs q̄litatibus ſm p̄portionem. V.g. q̄ hoc tātuȝ calefac̄ q̄tū hoc ifrigidat: sȝ tñ ista eq̄litas q̄ est ſm p̄portionē nō est vere eq̄litas sȝ ꝯsimilitudo. quap̄p̄ visuȝ est q̄ Empedocles nō voluit dicere hūc moduȝ equalitatis: qꝛ ipse Arꝫ. redarguit ipsum: q̄ nō vtebat̄ hoc mō eq̄litatis. Scd̄ȝ.n. hunc modū eq̄litatis pōt aliqs dicere: ea trāsmutabilia p̄manere: ſȝ autē duos primos modos nō: naȝ eq̄litas q̄ est inter ea ſm quātitatē aut ſm q̄litatē nō est nisi inq̄tū sunt eiusdē generis ꝛ cōmunicāt eandē materiā. ¶ Et cū trāsmutatio eoꝝ sit ſm q̄ sunt diuersa. nō ſȝ q̄ sunt ꝯuenientia: nō sufficit illa eq̄litas qꝛ ē ſm ꝯueniētiā. qm̄ si dixerim⁹ q̄ vnus pugillus aque eq̄lis est in q̄titate.x. pugillis aeris: h̄ nō erit nisi habeant subiectum cōe ambobus. V.g. qñ extendet̄ ꝛ rarefiet fiet aer: qñ cōdensat̄ ꝛ cōstringit̄ fiet aqua. Talis autē eq̄litas nō est nisi ſm cōuenientiā: ꝛ non ſm diuersitatē. Et si dixerim⁹ q̄ sunt eq̄les: dicemus q̄ sūt eq̄les in cōi q̄titate: vt Empe. dicit. V.g. q̄ calor q̄ est in aliq̄ parte ignis sit eq̄lis calori q̄ est in.x. p̄tibus aeris: mãifestū est q̄ iste modus eq̄litatis nō est nisi inquātū cōicant eandē mām eiusdem generis: magis.n.ꝛ minus ꝛ eq̄le eiusdē generis sūt. Quapropter iste modus eq̄litatis nō adiuuat in p̄mutatiōe eoꝝ. Trāsmutatio.n. ignis in aerē nō est nisi qꝛ hoc siccū est: hoc aūt humidū: ergo ex hoc mō deberent dare eq̄litatē inter ea ponētes ea esse intrāsmutabilia: ꝛ hec qdem equalitas nō est in eis ſm totū sed ſȝ p̄tes. quapropter nos dicimus q̄ sunt itrāsmutabilia ſm totum: ꝛ transmutabilia ſm partes.

Eq̄litas q̄ est ſȝ p̄portionē ñ ē vera eq̄litas sȝ ꝯsimilitudo.

Magis ꝛ minus ꝛ equale eiusdē generis sunt.

¶ Sȝ neq; augmētatio vtiq; erit ſm Empedoclē: sȝ ſm adiectionē. igne āt auget̄ ignis. auget.n. plus p̄priū genus: ether aūt ethera.

Hec autem adiunguntur. Videtur autem non sic augeri que augentur.

38 ℂ Dixit. ꝛ ꝯtingūt opioni Empedoclis īpossibilia plura in hoc ꝛ in alys. pmo qm̄ augmentū ₰m Empedoclem nō est nisi additio sup augmētatū: ꝛ accumulatio: dicit eniꝫ ꝙ ignis nō auget nisi in igne ꝛ terra p terrā. ꝛ ether p etherē: ꝛ hoc nō est augmentū sed additio. augmētū enim non est nisi ₰m alterationeꝫ.

ℂ Multū autē difficili⁹ tradere ₰m nām de gnātione. Que auteꝫ gnānt ur ₰m nām: aut semp: aut vt multuꝫ. Ea aūt que p̄ter: semper ꝛ multum: ab euentu: ꝛ fortuna. Que igit cā ab hoīe hoīem aut semp: aut vt multum: ꝛ ex frumēto frumētū: sꝫ nō oliuaꝫ.

Ea q̄ generant a nā aut sp aut vt multū: ea aūt q̄ p̄ter sēp ꝛ multū ab euentu. Idē. 2. phy. t. cō. 48.

39 ℂ Et difficili⁹ est ei dicer̄ q̄re oīa generabilia nāliter aut semp generantur: aut in maiori parte. Nā oē qḋ fit casu quā ponit cām eē ppinquā generationis reꝝ raro contingit. Quid ergo erit causa vt semper ex homine fit homo: ꝛ ex frumento frumentum.

ℂ Aut si ita cōponat os. Nō. n. vt ꝯtingit cōuenietibus nihil gnātur: queādmodum ille inquit: sed ratione aliqua. Que igitur horū causa: non. n. ignis aut terra.

40 ℂ Et qd erit causa in essendo magnitudines terminatas in magnitudīe generata ab elemētis in vnaquaqꝫ specie: ꝛ ₰m vnūquodqꝫ genus. īpoſe est. n. eis dare cām isti⁹ ppꝛietatis in vnoquoqꝫ ente eē elnta.

ℂ Sꝫ tn̄ neqꝫ amicitia neqꝫ lis. Congregatiōis. n. solū hec: hec āt segregatiōis cā. Hec autē est suba vniuscuiusqꝫ: sꝫ non solum ꝛ mixtio ꝛ sepatio mixtoꝝ: queādmoduꝫ ille inqt. Fortuna. n. ad eq̄le nominat sꝫ non ratio. Est. n. misceri vt ꝯtingit: nā igit entium causa est ita hr̄e: ꝛ vniuscuiusqꝫ nā hec de q̄ nihil dicit. Nihil igitur de nā dicit: sꝫ tamē ꝛ bonuꝫ est hoc ꝛ optimuꝫ. Hic aūt mixtionē solū laudat: eteni ꝛ elnta segregat non lis sꝫ amicitia. Que nā deo priora: dei aūt ꝛ hec.

41 ℂ Neqꝫ amicitiā ꝛ litē: amicitia. n. cā ē solūmodo cōgregatiōis: ꝛ lis est cā disgregatiōis: ꝛ elemēta cōgregantur ꝛ segregantur. Nihil. n. dixit in causa pticulariū mixtionū: ꝛ ꝯgregationū. cā. n. istoꝝ inqꝫtuꝫ sunt ppetua: aut in maiori pte est cā cuiuslibet ꝛ substātia eius: ꝛ nihil dixit in nā reꝝ: eē aūt istoꝝ nō est nisi propter meliorē ꝛ nobiliorē: nō ₰ꝫ mixtionē ꝛ casuꝫ: ꝛ īpoſe est ēt ꝙ amicitia ꝛ lis sint priora dys. dy. n. apō ipꝫ sunt spera celestis cum cōponitur ex cōgregatione elemētoꝝ per amicitiā: quapp dehonestat Empedocles litem cū corrūpat deos ꝛ segregat eos.

ℂ Amplius aūt de motu dicit simpl̄r. nō. n. sufficit dicere qm̄ amicitia ꝛ lis mouēt. Sꝫ nō hʒ fuit amicitie eē ꝙ motu tali: liti auteꝫ ꝙ tali. Oportebat igitur aut determinare: aut supponere: aut demonstrare: aut certe: aut molliter: aut aliter qualiter.

42 ℂ Similiter ēt nō dixit de motu neqꝫ de ei⁹ nā. Nō eni sufficit ī cognitiōe sue nāe tm̄ dicere ꝙ lis ꝛ amicitia sint mouētia: sꝫ dꝫ dicere qs sit motus quo mouetur lis. ꝛ qs sit mot⁹ quo mouetur amicitia. Oportet eniꝫ eum dicere ₰monē certuꝫ aut sufficientem.

ℂ Ampli⁹ autē qm̄ videtur ꝛ vi ꝛ p̄ter nām moueri corpora: ꝛ ₰ꝫ nām. V. g. ignis qdē supius nō vi: inferi⁹ aūt vi. Vi aūt ei qḋ ₰m nām ꝯriū. Est aūt qḋ vi ē igit ꝛ ₰m naturā moueri. Hāc igit amicitiā mouet: aut non. Cōtrariū. n. terra supius: ꝛ segregatiōi assimilat: ꝛ magis lis est cā ei⁹ q ₰m nām mot⁹ q̄ꝫ amicitia. Quapp ꝛ vl̄r p̄ter naturā amicitia erit magis. Simpl̄r autē nisi amicitia ꝛ lis moueat: eorum corporum nullus motus est neqꝫ mora. Sꝫ inconueniēs.

Vi id qḋ ₰m nām ꝯriū.

43 ℂ Et qꝛ videmus in vnoquoqꝫ elntoꝝ motū violētū necessario dꝫ eē in vnoquoqꝫ eoꝝ motus nālis. Natura. n. prior est. qꝛ ignis ꝛ terra nō ꝯgregātur nisi qn̄ terra mouet ad supius: ꝛ ignis ad īferius. Debent g̊ separari qn̄ ignis ascendit ꝛ terra descēdit. Ascensus aūt terra ꝛ descēsus ignis est violētus. Si g̊ lis est cā segregatiōis rerū vt iste dicit: ꝛ amicitia cā cōgregationis: ergo amicitia quā laudat ꝛ priorat est cā motus violēti posterioris: ꝛ lis cā mot⁹ p̄oris nālis. Lis g̊ dignior ē eē cā q̄ꝫ amicitia: tn̄ hʒ ipoſe ē apō ipm.

ℂ Ampli⁹ aūt ꝛ vident mota. segregat. n. qdē lis. ductus ē aūt supius ether nō aliter: sꝫ qn̄qꝫ inqt vt a fortuna. Sic. n. ꝯstitit currēs tūc. multotiēs aūt aliter. Qn̄qꝫ qdē inqt innatū eē igne supi⁹ agi. Ether aūt igrediebat terre pfundas radices. sil̄r aūt ꝛ mūduꝫ sic hr̄e inqt in lite nūc ꝛ pri⁹ ī amicitia. qd igit ē qḋ mouet primū ꝛ cā mot⁹. nō. n. amicitia: ꝛ lis: sꝫ cuiusdā hʒ cā: si vtiqꝫ ē illḋ pricipiū.

44 ℂ Si igit neqꝫ amicitia neqꝫ lis sunt cāe istoꝝ duoꝝ motuū: g̊ neqꝫ motuū oīuꝫ oīno. Et cū cā mot⁹ nō ē: neqꝫ mot⁹ oīno: ꝛ ēt dicim⁹ ꝙ cū declaratū est ꝙ mūdus mouet in hoc tpe apud esse motus litis: ꝛ in antiquo apud eē amicitie codē motu ꝛ similiter. Impossibile est ergo vt lis ꝛ amicitia sint cā istius motus. Isti. n. duo motus quoꝝ cause sunt lis ꝛ amicitia diuersi sunt in eodem tempore: ꝛ in eodeꝫ subiecto nō congregantur insimul: sed aliquando hoc: ꝛ aliquando hoc. Faciēs ergo vnuꝫ motū tēpore motiōis amicitie ꝛ in tpe motiōis litis neqꝫ est lis neqꝫ amicitia.

ℂ Incōueniēs aūt ꝛ si aīa ex elntis: aut vnuꝫ aliquod eoꝝ. alterationes. n. aīe quō erunt. V. g. musicū eē ꝛ rursus si nō musicuꝫ: aut memoria: aut ꝛ obliuio. Palam autē quoniam siqdē ignis aīa: passiōes erūt ei q̄cūqꝫ ignis ₰m ꝙ ignis. Si aūt miscibile corporalis. Harum autem nulla corporalis. Sꝫ de his alterius opus est contemplationis.

45 ℂ Et ipoſe est hoc qḋ dixit ꝙ aīa sit ex elemētis. Impossibile. n. est reddere cām actionū anime ꝛ passionū eius ex elemētis. V. g. sapientie ꝛ īsipiētie: ꝛ rememoratiōis: ꝛ obliuiōis: ꝛ aliaꝝ actionū anime. ℂ Et etiā si anima: vt qdā dicūt: ē ignis: aut mixta ex igne ꝛ elemētis

τ elementis alijs: necessariū est vt in ea videantur:
aut actio ignis τ eius consequentia: aut saltez conse/
quentia corporis: sed non videtur aliqua actio attri/
bui actionibus corpoꝝ: sed consideratio de istis reb⁹
nō est isti⁹ libri. ℂ Reuertamur ġ ad ſmonē de ele
mētis τ ꝯsideremus qūo ab eis gñant̄ oīa alia.

ℂ Ex elemētis aūt ex qbus corpora cōstitu/
ta sunt in qbus qdē videtur eē aliquid com
mune: aut transmutari inuicē: necesse eni si
alterum hoꝝ τ alteꝝ contingere. Quicūq3
enim nō faciunt ex inuicē gnātionē: neq3 ex
vnaquaq3: nisi sicut ex pariete lateres incon
ueniēs. Quomodo enim ex illis erunt car/
nes τ ossa τ alioru3 qđcūq3. Habet aūt qđ
dicitur qōnē τ ex alterutris generantibus.
Quomodo gnātur ex eis aliud aliquid pre
ter hoc. Dico aūt. Verbi grā. ex igne ē aq̄:
τ ex hac generari ignem. Est enim aliquod
cōmune subiectum: si vtiq3 τ caro ex eis ge
neraṫ τ medulla: hec vtiq3 generantur quo
modo. Illis quidē enim qui dicunt vt Em
pedocles: quis erit modus. Necesse enim
est compositionem esse: sicut ex lapidibus
τ laterib⁹ paries. Mixtura vtiq3 hec ex sal
uatis vtiq3 erit elementis: sed paruis aute3
adinuicem compositis. Itaq3 vtiq3 caro τ
aliorum vnumquodq3.

46 ℂ Existimantes aūt ꝙ elīnta ex qbus est oīum cōpo/
sitio hñt cōem mām: τ ꝙ transmutant̄ adinuicē: ne
cesse est eis cū confessi fuerint cōem eē mām vt con
cedant trāsmutationē eoꝝ eē adinuicē. Et cū ꝯfessi
fuerint trāsmutationē eē: est neče eis mām eē cōce/
dere. Qui aūt nō cōcedunt gñationē eoꝝ adinuicē:
τ ponunt gnātionē alioꝝ compositoꝝ ex eis: impoľe
est eis dare verū modū in gnātionis qualitatē: τ q̄li
ter cōposita gñent̄ ex his simplicibus: vt gnātio car
nis τ ossis: τ qualiter simplicia gñent̄ ex compositis:
cū impoľe sit eis dicere in hoc nisi tm̄ vnu3 modū. s.
modū cōpositionis parietis ex lapidibus τ laterib⁹:
τ modus lationis eoꝝ a pariete. Hoc aūt mō contin
gerēt eis multa impossibilia. Quoꝝ vnū est p̄dictu3
τ est p̄mū incōueniēs ꝙ mixtio sit compō partiū mi
nimaꝝ: s3 tm̄ sensibiliu3: τ sic qđ est mixtio apud ali/
quē: nō est mixtio apud alium acutiorē in visu.

ℂ Contingit itaq3 nō ex quacūq3 parte car/
nis generari ignem τ aquam. Sed queād/
modum ex cera generatur vtiq3 ex hac qui/
dem parte spera: pyramida aute3 ex aliqua
alia: sed contingebat ex alterutro alterutrū
generari. Hec quidem igitur hoc generan/
tur modo ex carne: ex quolibet ambo. Eis
autem qui in illo modo dicunt non contin/
git: sed vt ex pariete lapis τ lateres: alter/
utrum ex alio loco τ parte.

47 ℂ Scđm aūt qđ ꝯtingit eis ē ꝙ nō ex q̄libet pte car/
nis gñaṫ aqua τ ignis: τ alia: sicut est sensibile in eis.
Nō. n. ex q̄libet pte parietis exeunt lateres aut lapi/
des: sed lateres ex h loco exeūt: τ lapides ex illo. Si
ġ ea que gñant̄ generent̄ ſm cōpōnē: ꝯtingit ꝙ aut
nō ex q̄libet pte ptiu3 carnis gñantur terra τ aqua:
aut gnānt̄: τ tunc ꝯtingit ꝙ corpus penetrat corpus:
τ si dissolutio cōpōnis in elīnta eēt ſm hunc modū: τ
nō eēt ex nečitate gñatiōis alteratio: neq3 eēt vľr de
caplo qualitatis. ℂ S3 sicut dicit magister ex quali
bet parte carnis pōt aq̄ gnāri: sicut possunt genera/
ri ignis τ alia: sicut possibile est in parte terre recipi
figurā pyramidalē: τ rotundā: τ rectoꝝ laterū: q̄uis
hoc ſm receptionē sit: τ illud ſm dissolutionē.

ℂ Similiter aūt τ facientibus vnam coru3
materiam habet aliquam qōnem quomo/
do erit aliquid ex ambobus. Verbi gratia.
ex calido τ frigido: aut ex igne τ aqua. Si
enim est caro ex ambobus: τ neutrum eo/
rum. Neq3 rursus compositio saluatoru3.
qd relinqtur nisi materiam eē quod ex illis.
Alterius enim corruptio: aut alteru3 facit:
aut materiam. Quapropter τ quonia3 est
τ magis τ minus calidum τ frigidū: quā/
do quidē est simpliciter alterum actu: potē
tia alterum erit. Quando aūt non omnino.
Sed vt quidē ens calidum τ frigidum: vt
autem frigidum calidu3. Quia que miscē/ Que miscen tur corrūpūt intētiōes ad inuicem.
tur corrumpunt intētiones adinuicē. Tūc
neq3 materia erit neq3 illorum contrariorū
alterutrum actu simpliciter sed medium.
Secundum id ṽo qđ est potētia magis ca
lidum: aut frigidū: vel contrarie alterutrū:
ſm hanc rationē: τ ratione dupliciter cali/
dū potētia q̄3 frigidū: vel tripľr: vel ſm aliū
talē modū. Erūt vtiq3 mixta alia ex contra/
rijs: aut ex elīntis. τ alia elīnta ex illis potētia
qualiter entibus. Non ita ṽo vt materia: s3
ſm p̄dictū modū. Et erit ita qdē mixtio. Il/
lo ṽo modo mā ſm ꝙ gñatur. Qm̄ aūt pa/
tiunt̄ contraria ſm in primis determinatio
nē. Est. n. actu calidum: potētia frigidū: τ
actu frigidū potētia calidū. Quapropter si
nō coequant̄ transmutant̄ inuicē. Similr
aūt τ in alijs ꝯrijs: τ primo ita elīnta trāsmu
tant̄. Ex his aūt carnes τ ossa τ q̄ talia. Ca
lido qdē gñato frigido: frigido aūt calido:
quādo ad mediū veniūt: hoc. n. neutrū: me
diū. n. multa τ nō indiuisibile. Similr aūt
τ siccū: τ humidū: τ alia talia: ſm medieta
tem faciunt carnem τ os τ alia.

ℂ Dicentes aūt ꝙ elīnta transmutant̄ adinuicem ha 48
bent maiorē questionē: vt videtur p̄mo: qm̄ non pñt
aliquo modo dicere qūo generātur cōposita ex eis.
Illi aūt qui ponūt generationē istoꝝ elementorum
adinuicem esse ꝑpter mām cōem habitam: difficile
est eis dicere qualiter generant̄ caro τ os. Quoniam
hec caro est eis omnibus insimul: aut pluribus vno

Uerbi.g.aqua ⁊ igne: aut aqua ⁊ ignis erũt in carne in actu:⁊ tũc erit compoſitio ſicut dicebat ſecta p̄me ſentẽtie. ¶ Aut fit per corruptiõeꝫ vtriuſqꝫ illoꝝ in alteꝝ:⁊ tũc erit caro:aut aqua:aut ignis.aut fit ꝑ corruptionẽ vtriuſqꝫ iſtoꝝ:⁊ tũc erit illud qđ ꝓuenit ex eis nõ niſi res cõis ambobꝰ.ſ.mã̄ p̄ma: que eſt in potentia:qđ eſt impoſ̃e. ¶ Et hec qđ non ꝯuenit dicentibus corpa cõpoſita ex elẽtis fieri ſm trãſmutationẽ:niſi ſi due p̄me dr̃ie elẽtoꝝ: vt calor ⁊ frigus non recipiãt magis ⁊ minꝰ. Qm̃ ſi ita eẽt oporteret nõ ꝓuenire ab alia trãſmutatione eoꝝ niſi aut vnũ eoꝝ: aut mã̄ ſi eẽt impoſ̃e eaꝫ abſtrahi. Cuꝫ aũt dicimus ꝙ calidũ ⁊ frigidum ſunt ſimpl̃r:⁊ ſunt ſm magis ⁊ minus:dicemus ꝙ illud qđ fit nõ eſt frigidũ ſimpliciter:neqꝫ calidũ ſimpl̃r: neqꝫ calidũ aliqđ:vel frigiduꝫ in potẽtia:ſed dicimus ipſuꝫ eſſe calíduꝫ ⁊ frigiduꝫ inſimul:ſm ꝙ dicimus hoc de medijs.ſ. calidũ reſpectu calidi ſimpl̃r quidem ⁊ in fine: ⁊ frigidũ reſpectu frigidi in fine. ¶ Quõ aũt hoc fit:hoc eſt ſm modũ mixtionis. Mixtio eniꝫ nõ eſt generatio ſimpliciter:neqꝫ alteratio:⁊ ſm hoc neqꝫ eſt tranſmutatio alterꝰ ꝯ̃rioꝝ in alteꝝ:neqꝫ trãſmutatio eoruꝫ in mã̄: ſꝫ cõpoſita fiunt ab elẽtis ſm mixtionẽ:⁊ elẽta a cõpoſitis ſm diſſolutioneꝫ: ⁊ in potentia ſunt illa. ¶ Sed nõ eſt itelligere ꝑ potẽtiaꝫ in hoc loco p̄mã mãꝫ:cũ cõpoſita que ⁊ ſunt potẽtia aqua ignis terra ⁊ aer:vt caro ⁊ os ſint in actu. Neqꝫ etiã ſunt in potẽtia in elẽtis:ſicut partes in ꝯtinuo:que ſunt in potentia ꝑtes:quouſqꝫ diuidant̃ ⁊ fiãt ꝑtes in actu. Differunt eniꝫ:q2 iſte ſunt ꝑtes in q̃titate: ⁊ ille ſunt ꝑtes in q̃litate. ¶ Modus aũt ſm quẽ eſt mixtio dictus eſt ſupius:⁊ que ſunt miſcibilia:⁊ ꝙ mixtio cõtrarioruꝫ ſunt qñ alteꝝ non dñatur ſup alteꝝ:neqꝫ hñt eq̃leꝫ potẽtiaꝫ. Si eniꝫ potẽtia alterꝰ fuerit ſimpl̃r dominatꝰ:corruptio erit dñati ⁊ gñatio dñantis: ⁊ ſi eq̃les fuerint potẽtie:tũc nõ fiet altera forma:ſicut declaratuꝫ eſt in 4° metheoꝝ. Et cũ potẽtia alterꝰ non fuerit dñans ſimpl̃r:ſꝫ dñans dñati:gñabit̃ ex eis aliquod mediuꝫ:ſꝫ tñ declinat ad ꝑtẽ dñantis.⁊ iõ hoc mediũ cum eo qđ eſt declinãs ad alteꝝ duoꝝ extremoꝝ hꝫ aliq̃ꝫ latitudinẽ recipiẽtem magis ⁊ minus. ¶ Et ex hoc apparebit ẽt ĩpoſ̃e eſſe aliq̃ꝫ complexionẽ tẽperatã eẽ:quã poſuit Gal̃.ſ.temperantiã:que eſt ſm extrema: que ſunt in fine:nõ tẽperantiaꝫ que eſt ſm extrema cõpl̃onis ſpẽi in q̃ ꝯſiderat medicia.

Impoſ̃e eſt aliquã cõpl̃onẽ eẽ tẽꝑatã quam poſuit Gale. Vide ꝯſil̃e p̄ ce.c.5. 7.⁊ que ibi.

¶ Omnia eniꝫ mixta corpora quecũqꝫ circa locũ mediũ ſunt ex oĩbus cõpoſita ſunt ſimplicibꝰ. Terra qdeꝫ ineſt omnibus:q2 vnũquodqꝫ eſt maxime ⁊ multũ in proprio loco. Aqua aũt q2 oportet terminari q̃dcũqꝫ cõpoſitũ:ſola aũt eſt ſimpliciũ bene terminabile aqua. Amplꝰ aũt ⁊ terra ſine humido non põt cõmorari: ſed hoc eſt qđ continet: ſi eniꝫ auferatur oĩno ex ipſa humidũ: decidit vtiqꝫ. Terra qdẽ igit̃ ⁊ aqua ꝓpter has inſunt cauſas. Aer aũt ⁊ ignis qm̃ contraria ſunt terre ⁊ aque. Terra qdeꝫ aeri:igni ꝩo aqua contraria eſt: vt contingit ſubſtantiaꝫ ſubſtantie contrariaꝫ eſſe. Qm̃ igit̃ generationes ex ꝯtrarijs ſunt. Inſunt aũt altera extrema ꝯ̃rioꝝ:neceẽ ⁊ altera ineſſe. Quapropter in omni cõpoſito oĩa ſimplicia erũt.

In mixtꝭ ſuꝑ terram reſidentibꝰ dñat̃ terra.

Terra aeri igni ꝩo aqua ꝯ̃ria eſt.

¶ Dixit:⁊ cuꝫ omnia corpora generata ab elementis ſunt in loco medio qui eſt locus terre:vt terra ſit ꝑs illarum. Que eniꝫ naturaliter ſunt in aliquo loco neceſſario:aut ſunt illud corpus exiſtẽs in illo loco:aut aliquid ſuper quod dominatur ip̃m:quapropter exiſtentia in medio:aut ſunt terra:aut terreſtria:q2 aũt terra propter ſuam ſiccitatem non poteſt recipere figuram niſi terminetur ab alio: ⁊ in aqua eſt hoc poſſibile: quapropter neceſſe eſt etiã vt aqua ſit pars generatoꝝ. ¶ Et rurſum:q2 gñatio eſt per mixtioneꝫ: mixtio aũt fit ꝑ humiditatẽ:neceẽ eſt vt aq̃ ſit ꝑs generatorum ſm mixtionem. ¶ Et cum in omnibus cõpoſitis exiſtant illa duo elemẽta: opꝫ vt duo alia: exiſtant etiam cõtraria his.ſ.ignis ⁊ aer:niſi illa ſint in cõpoſitis ſm diſpoſitionẽ diminutaꝫ. U.g.q2 ſi in cõpoſito nõ eſſet calidũ non eẽt in eo frigidũ niſi in fine: quapꝑ neceſſe eſt vt aqua ⁊ ignis ſint in cõpoſitis nõ ſm primas qualitates : quatuor ergo elemẽta exiſtunt neceſſario in omni compoſito. 49

¶ Teſtificari aũt videt̃ ⁊ nutrimẽtũ vniuſcuiuſqꝫ. Omnia qdeꝫ eniꝫ nutriunt̃ eiſdem ex qbus ſunt. Omnia eni multis nutriũtur. Eteniꝫ quecũqꝫ vident̃ vno ſolo nutriri: vt aqua plante multis nutriunt̃. Mixta eſt.n. aque terra:ideo ruſtici tentant miſcentes irrigare. Qm̃ autem eſt nutrimentũ quidem materie. Quod nutrit̃ aũt coniunctum eſt materie forma ⁊ ſpecies: rationabile iaꝫ ſolum ſimpliciũ corpoꝝ nutriri ignẽ oĩum ex inuicẽ generatoꝝ. Queadmodũ ⁊ priores dicũt. Solus.n. ⁊ maxime eſt ſpeciei ignis: q2 innatus eſt ferri ad terminuꝫ. Unũqđqꝫ aũt innatũ eſt ferri in ſuiipſiꝰ regioneꝫ. Forma eniꝫ ⁊ ſpecies in terminis omniũ. Qm̃ qdeꝫ igit̃ omnia corpora ex oĩbus conſtituta ſunt ſimplicibus dictum eſt. 50

¶ Et qđ ſignificat hoc eſt cibus ex quo nutriunt̃ plante. viſuꝫ eſt enim ꝙ plante nutriuntur aqua ⁊ terra: quapropter cultores admiſcẽt ea apud ſeminationẽ: ⁊ cuꝫ eis ſunt aqua ⁊ terra:ergo ⁊ duo alia elementa: ⁊ cum alia nutriuntur plantis.g̊ in eis ẽt exiſtũt elemẽta. Et manifeſtũ eſt ꝙ illud nutritũ nõ nutrit̃ niſi ꝑ calorẽ agentẽ exñteꝫ in mã̄ aduenieẽte. Calor enim eſt ex cibo veniẽte qđ eſt forma ⁊ materia. ¶ Et hoc inuenitur in igne inter oĩa elemẽta:q̃uis qđlibet illorum alteret̃ in aliud contrariũ.ſ.ꝙ proportio eius ad elemẽta eſt ſicut proportio formarũ ad materiã: cum ignis contineat omnia elemẽta: vt dictuꝫ eſt in libro celi ⁊ mũdi. Eſt enim continẽs hoc qđ mouet̃ ad locum cõtinẽtem.ſ. cõcauuꝫ orbis lune. Cõcauũ .n.eſt.q.forma : qm̃ eſt illud ad qđ ꝓuẽit motꝰ: ⁊ hec eſt diſpoſitio forme. ¶ Determinatuꝫ eſt ex hoc ꝙ oĩa corpora ſunt compoſita ab omnibꝰ iſtis quatuor corporibus vocatis elementa quatuor.

¶ Quia ꝩo ſunt quedam generabilia ⁊ corruptibilia: ⁊ generatio cõtingit eis que ſunt circa medium locum : dicendum de omni generatione ſimpliciter quot : ⁊ que eoruꝫ principia

principia. Facilius enim sic singularia inspiciemus quādo de vniuersalibus accipiem⁹ prius. a Sunt eniz τ numero equalia τ genere eadem principia que in sempiternis τ in primis. Hoc quidem eniz est vt materia: hoc autem vt forma. Oportet aūt τ adhuc tertium existere: non enim sufficientia generandum duo: quēadmoduz neqꝫ in primis vt materia quidem in generabilibus quod possibile est eē τ nō eē causa. Hec quidē.n. ex necessitate sunt vt eterna: horum aūt hec quidē impossibile non eē: hoc aūt impossibile esse: quia non contingit circa necessariū aliter se habere: quedam vero possibile esse τ non eē quod est generabile τ corruptibile. quandoqꝫ quidez enim hoc est: quandoqꝫ autem non est hoc: quapropter necessariuz generationem τ corruptionem circa possibile esse τ non esse. Ideoqꝫ vt materia quidem hec causa est generabilibus: vt autem cuius gratia forma τ species: hec autem est ratio vniuscuiusqꝫ substantie.

51 ❡ Dixit Aristo. τ qꝛ sub orbe lune sunt gn̄abilia τ corruptibilia: declarandū est quot sunt p̄ncipia vniuersalia oīum generatoꝝ τ corruptoꝝ: τ que. quoniaz hoc scito facilius poterimus scire causas particularium ab vniuersalibus: cū concursus ab vniuersalibus ad pticularia sit maior via cognitiōis in nā̄. b ❡ Principia ergo corpoꝝ generabiliū τ nō gn̄abilium sunt eadem numero: q̄uis dicant̄ ḃm prius τ posterius: τ vl'r sunt tria. s. mā̄ τ forma: τ agens: hec aūt duo non sufficiunt in rebus generabilibus τ corruptibilibus: nisi sit causa agens τ mouēs: sicut nō sufficiūt in corporibus eternis. ❡ Causa aūt que est quasi materia in corporibus gn̄abilibus τ corruptibilibus est illud in quo est cōtingentia: τ ea in q̄bus est contingentia sunt generabilia τ corruptibilia. ❡ Res eniz tribus modis inueniuntur: quedam enim sunt semp̄: τ quedam nunqꝫ: quedā in aliquo tēpore sunt: τ in aliquo non: τ iste tertius modus est alius a duobus primis. qđ eniz semp̄ inuenit̄ impossibile est vt in aliqua hora priuetur: τ qđ semper est priuatuz: impossibile est vt in aliqua hora inueniatur: τ cuz generabilia τ corruptibilia sint hꝫ. ergo vna causa generabiliuz rerū τ corruptibilium est illud qđ recipit contingentia. s. causa mālis. Una igit̄ causaꝝ istaꝝ rerum est causa mālis necio: causa aūt que est quasi forma. i. que est finis in generatione est ponēda post ipsam cām.

❡ Oportet aūt adesse τ tertium: quod oēs quidem somniant: dicit autez nullus. Sed hi quidem sufficienter existimauerunt causam eē ad gn̄ari specieruz naturam: quēadmodum in phedrone socrates. Etenim ille increpans alijs vt nihil dicētibus supponit: quoniā sunt entium: hec q̄dem species: hec aūt particularia specieꝝ. Et qm̄ esse quidez vnūqđqꝫ dicitur ḃm speciem: generari aūt ḃm susceptionem: τ corrūpi ḃm eiectionē. Quapropter si hec vera sunt species existimant ex necessitate causas esse generationis τ corruptionis. Hi autez ipsam materiam: ab hac enim motum. Neutri autem dicunt bene. Siquidem enim sunt cause species. Quare non semper generant continue: sed quādoqꝫ q̄dem: quandoqꝫ non: entibus τ speciebus semper: τ participalibus. Amplius aūt in q̄busdam videmus aliam causam entem: sanitatez enim medicus facit: τ doctrinaz doctor: ente τ sanitate ipsa τ doctrina τ participalibus. Similiter autez in alijs ḃm potentiam operantis.

❡ Similiter etiam cōiungenda est eis causa agēs in qua differunt antiqui. Quidam enim eorum fuerūt contēti causa formali dicēdo ꝙ res habēt formas τ essentias abstractas: τ esse istaruz reꝝ sensibiliuz est ex mā̄ cōposita. Et ista forma que est agens τ abstrahens est que mouet formas istaꝝ reꝝ sensibilium in materijs: vt dixit Plato. ❡ Quidā aūt sunt cōtenti cā mā̄li tm̄. s. calido: τ frigido: τ humido: τ sicco: dicētes ꝙ forme istarū reꝝ sunt ex admixtiōe istoꝝ tm̄: nō ex agente intrinseco: τ dicūt ꝙ gn̄atio nō est nisi trāsmutatio: τ transmutatio non est nisi mā̄e. ❡ Et Arist. redarguit vtrūqꝫ cū dicit: ꝙ faciētes cām materialē melius cōsiderant cū dant p̄ncipia transmutationis: inquātū transmutatiōis est principiū. Alij aūt dant principiū non conueniens transmutationi. Forma eniz cuz inuenit̄ quiescit transmutatio: quō ergo poterit esse causa transmutatiōis. ❡ Et ꝯtradicit dicētibus formas eē causas agentes propinquas. Qm̄ si eēt sicut illi inquunt: ita ꝙ nō oporteret ponere causaz tertiā: contingeret vt gn̄atio esset ꝯtinua τ perpetua: forma eniz si semper est: τ recipiēs semper est: quare ergo fiet in aliqua hora: τ in alia nō. Quapropter necesse est si forme agētes sint: vt sit cā agēs prior eis nā̄liter: τ etiā videmus res in q̄b⁹ agens est aliud a recipiēte: τ aliud a forma. Uerbi grā. sanitas que est a medicina in humano corpore est aliud a recipiente. ❡ Et Aristo. resistit Platoni: qꝛ forma nō est causa agens simpliciter: sed qꝛ sunt cause propinque τ essentiales. ponit enim Aristo. formas agentes q̄uis esse eaꝝ apud ipsuz sit aliud ab esse earū apud Platonē. Differt quidē a Platone in modo essendi formas: τ in mō actionis eaꝝ tm̄: nō in esse eaꝝ simpliciter: neqꝫ in actione earū simpliciter.

❡ Si autē mā̄m quis inquiet generare propter motum nā̄li⁹ vtiqꝫ dicet ita dicētibus. Alterans enim τ transformans magis causa generationis: τ in omnib⁹ assueti sumus hoc dicere efficiens. Similiter τ in his que nā̄: τ i his que ab arte. Ab arte aūt qđcūqꝫ mutans est. Sꝫ tm̄ nec hi iuste dicunt. mā̄e enim pati τ moueri: mouere autē τ facere alterius potentie. Manifestum autez τ in his que arte τ nā̄ gn̄antur. Nō enim ipsa facit aqua ex seipsa aīal neqꝫ lignum lectum:

Right-margin notes:

52

Mā̄ ē pn^m trāsmutationis inquātuz trāsmutatio est. for^a āt cū inuenit̄ q̄escit trāsmutatio. Iđ ꝓ ph⁹. t. c. 55. Sꝫ vide opp^m de for^a ꝓ phys. 62. τ 64. cōm.

Documētuz

Aristo. dft a Platone in mō eēndi formaꝝ τ in mō actionis eaꝝ tm̄: n̄ i eē eaꝝ simpl'r: neqꝫ in actiōe eaꝝ simpl'r. Uide diligēter. p ħ 7° me. cō. 31. τ ꝓ me. cō. 9.

Mā̄ ē pati τ moueri: alteri⁹ vo potētie facē τ mouere.

sed ars. Quocirca τ hi dicunt non recte pp
hoc: τ qm̄ relinquunt principaliorez causaz.
Auferunt enim qđ est eē τ formam.
53 Quia autē contenti sunt tm̄ materia: q̄uis contem
platio eoꝝ sit conuenientior: tamē peccant multum.
Faciunt eniz hanc receptionem τ passionē eandem
cum p̄ncipio actionis τ motionis. Et manifestuz est
q̄ ipse cōtradicit duobus p̄ncipijs p ea que fiunt in
arte τ nā. Et etiā cū destruūt causaz agentē destruūt
causaz formalē. Forma eni si fieret ab aliquo modo
passionis accn̄tis māe esset raro facta τ accn̄talr.

Nō accidit ex mā accidē tale est,

Amplius aūt τ potentias attribuunt cor
pori propter quas generāt valde organice:
auferentes eam que ſm speciem causam.
Qm̄ enim inatum est vt inquiunt calidum
quidem segregare: frigidum autem congre
gare: τ aliorum vnūquodq3: hoc quidē fa
cere: hoc autem pati. Ex his dicunt τ per
hec omnia alia gnāri τ corrumpi. Videtur
autem τ ignis ipse motus pati.
54 Et vniuersalr cuz faciunt principiuz agens non fa
ciunt nisi agens in genere instrumenti: non agens ve
rum cum destruunt primū agēs ab entibus. Dicunt
enim q̄ calidum naturaliter separat τ distinguit: fri
gidum autez congregat τ admiscet: τ similr omnia
alia sensibilia naturalr agunt τ patiunt̄: τ sufficit in
gn̄atione rerum τ in corruptione earum actio τ pas
sio earuz adinuicem. Sed q2 videmus in quibusdaz
q̄ magis sunt agētia q̄3 alia elemēta: digniora sunt
vt corrumpant q̄3 generēt. Quapropter necesse est si
generent res: vt habeant agens qđ faciat ea p tēpera
mentuz τ alterationē apta vt aliquid fiat.
Amplius ṽo simile aliquid faciunt: vt si
quis serre τ vnicuiq3 instrumentoruz attri
buit causam eorum que generantur. Neces
se enim serrante diuidi: τ incidēte coequa
ri: τ in alijs similiter. Quocirca si quidem
maxime facit τ mouet ignis: sed quomodo
mouet non vident: quoniam deterius q̄3
organa. Nobis autem τ vniuersaliter pri
us dictum est de causis: τ nunc determina
tum est de materia τ forma. Amplius ṽo
quoniam ſm allationez motus demonstra
tum est: τ quoniaz perpetua necesse est his
entibus τ generationē esse continue. Alla
tio enim faciet generationē actualiter: quia
adducit τ abducit gn̄ans. Similiter autem
manifestum quoniam τ si priora bn̄ dicta
sunt: transmutationē primam allationē: q̄3
non gn̄ationē dicēduz. Multū enim ratio
nabilius ens non enti gn̄ationis causaz esse
q̄3 non ens enti eē. Quod fertur quidem igi
tur est quod gnātur: aut non est. Propter
quod τ allatio prior est generatione.

Allatio facit gnōnē actualiter: quia adducit τ abducit gnāns.

Rōnabili9 ē ens non enti gnōnis cām eē q̄3 nō ens enti esse.

55 Quia ergo attribuit gnōnez igni: aut alicui alij ele
mentorum: est sicut attribueret generationem dolo
brationis securi: imo nō percipiebāt istud q̄ motio
ignis est vilior motione instrumenti. Instrumentuz
enim nō mouet sine artifice: τ cum mouebit cū arti
fice mouebit ad generationem ignis: aut cum moue
bitur per primuz mouens mouebit ad corruptionē.
Declaratuz aūt est in naturalibus q̄ motus loca
lis est ꝯtinuus τ eternus: quapropter τ generatio est
continua τ eterna: quoniaz motus generat faciendo
appropinquari generantē generando: τ hoc rectū est
inquantuz iste motus est primus omnibus transmu
tabilibus: vt ostensum est. Et etiam apparet q̄ illud
quod mouetur isto motu est ens: τ illud quod gene
ratur per ipsuz est non ens. Et quod est ens maxime
est causa nō entis: τ qđ est ens semper dignius est vt
sit causa non entis semper: quapropter visum est q̄
iste motus est prius motibus naturalibus alijs.
Quoniaz aūt suppositum τ demonstra
tum est q̄ est continua ens reb9 generatio τ
corruptio. Dicimus aūt causam esse allatio
nem gnātionis. Manifestuz quidē q̄ vna
ente allatione nō contingit fieri ambo: quia
cōtraria sunt. Iddē. n. τ similiter se habēs
semp iddem innatum est facere. Quocirca
gnātio semper erit aut corruptio. Oportet
aūt multos esse motus: τ contrarios mo
tus: aut allatione: aut inequalitate: contra
rioruz. n. contraria causa. Ideo non prima
allatio causa gnātionis est τ corruptionis:
sed que circa obliquū circulum: in hac eniz
τ cōtinuū inest τ moueri ſm duos motus.
Necesse enim si erit semp τ continua gene
ratio τ corruptio semp aliquid moueri vt
non deficiāt transmutationes he. Huc aūt
vt non alterū contingat solum cōtinuitatis
quidē igitur totius allatio causa. Presen
tie ṽo τ absentie causa inclinatio. Contin
git. n. quādoq3 longe fieri: quandoq3 ppe.
inequali. n. distantia ente inequalis erit mo
tus. Quocirca si in accedēdo τ in prope eē
generat: τ in recedēdo τ longe fieri idipsuz
corrūpit. Et si in multotiēs adueniēdo ge
nerat: τ in multotiēs recedēdo corrumpit.
Cōtrariorum enim cōtraria est causa. 56
Sed quia ostēsuz est q̄ entia semper sunt in gene
ratione τ corruptione: τ q̄ generatio corporis istius
est corruptio alterius: manifestū est q̄ ponēdo vnuz
motū impoſe est istas duas operationes: sc3 genera
tionem τ corruptionem esse iddem. Iddem eni non
facit ꝯtraria: quapropter aut semper erit generatio:
aut semper corruptio: aut si sit vnus motus erit ſm
dispositiones omnes cōtrarias: ita q̄ appropinquan
do operatur aliquid: aut ſm eius remotionez opera
tur contrarium. Sed quia est impossibile motuz
esse contrariuz motui: ita q̄ aliquis motus per se ge
neretur: [a] vt dictum est in libro de celo τ mundo.
aliquis autem corrumpitur: vt fingunt astronomi.
manifestuz est si generatio τ corruptio sint cōtinue:
vt sint motus ſm dispositiones ꝯtrarias in respectu
generatorum

generatorum ⁊ corruptorum. Iste ergo motus non est ꝑmus: sed motus solum in orbe declivi. Iste eniz orbis sicut dicit Aristo. habet cōtinue motus duos. scz propinquum ⁊ remotum ne procedat ex eo vna operatio. Causa ergo continuitatis prime generationis ⁊ corruptionis est ꝑmus motus. Causa autem generatiōis ⁊ corruptiōis est ꝙ mouent̄ stelle ⁊ planete in orbe isto cum habeant dispositiones diuersas entibus: qm̄ aliquādo appropinquāt aliquādo remouent̄: quare est eoꝝ diuersa opatio: opz ergo ꝙ si per elongationem corrumpit: ꝙ per appropinquationez generationē faciat: qꝛ cōtrarioꝝ contrarie cause.

Cā ꝯtinuitatis gñōnis et corruptōis ē ꝑmus mot⁹. ſ; cā gñōnis ⁊ corruptōis est mot⁹ planetaꝝ. Uide idē.12.meta. tex.cō.33. Et 8.phy.t.c.53 ⁊ cō.46. Et ꝑce.65.⁊.2. ce.2.20.⁊.21. Idē hic īfra t.cō.59.⁊.60

¶ Et in quali tempore generatio ⁊ corruptio que ſm nām.[a] Ideoq; ⁊ tēpus ⁊ vita vniuscuiusq; habet numerum ⁊ hec determinant̄. Omniū eni est ordo. Et omne tēpus ⁊ vita mensurat̄ periodo. Sed tamen non eadem omnes: sed hi quidem minori: hi aūt maiori. His quidē eni annus: his aūt maior: alijs aūt minor ꝑiodus est mēsura.

a Tps ⁊ vita vniuscuiusq; hēt numerū. ⁊ ꝑ ipsū ⁊ vita mēsuratur periodo.

57 ¶ Quapropter oportet vt numerus reuolutionum in quibus est preparatio ad corrumpenduz sit equalis numero reuolutionum in quibus est crementum. Et cum tempus iuuentutis sit equale tempori senectutis: ⁊ ista duo tempora determinantur per reuolutiones orbium decliuis: oportet sicut dicit Aristo. ꝙ qđlibet ens habeat vitam terminataz: ex eo qđ mouet̄ circulariter: horum quidez hoc habet in vita paucas reuolutiones: hoc autem multas: hoc autem vnam: hoc autem ſm magis ⁊ minus: ⁊ hoc qđ Aristo. dicit de orbe solis debet intelligi de alys planetis.

Tps iuuētutis eq̄le ē tp̄i senectutis: facit ꝓ tenētibus dari statum ⁊ etatez ꝯsistētie. Sz vide oppm 3° de aīa. t.c.59

¶ Apparent aūt ⁊ ſm sensum ꝯfessa his q̄ a nobis dicta sunt. Uidemus enim ꝙ adueniente qdem sole generatio est: recedente āt diminutio: ⁊ inequali tempore alterutruz. Equale enim tempus generationis ⁊ corruptionis: que ſm materiam. Sed contingit multotiens in minori corrumpi propter adinuicem confusionem. Inequali eniz ente mā: ⁊ non vbiq; eadem: necesse ⁊ generationes inequales esse has quidē citiores. has autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationē alijs generari corruptionem. Semper vero vt dictum est cōtinua erit gñatio ⁊ corruptio: ⁊ nunq̄ deficiet propter quā diximus causam.

58 ¶ Sensus quidez cōueniens videt̄ demonstrationi. Sol eniz quādo appropinquat nobis in suo orbe generat: ⁊ cum elongauerit corrūpit: ⁊ hoc qđ diximus ꝙ tempus gñationis est equale tēpori corruptionis non est nisi naturaliter: qm̄ multotiens accidit accidentaliter: ꝙ sit minus tempus corruptionis tempore crementi: vel senectutis: aut propter nām complexionum: qm̄ complexiones ſm magis ⁊ minus sunt in eadem specie: quare diuersant̄ tempore gnōnis ⁊ corruptionis in eis. s. indiuiduis eiusdem speciei: aut ꝓpter diuersitatem dispōnum cause agentis propinque: aut ꝓpter diuersitatez cause agentis in vltimo: vt diuersitas operationis solis ꝓpter cōgregationez ⁊ segregationem planetarū cū eo: aut ꝓpter vtrūq;: ⁊ diuersitas nature partis a natura solis in hora generationis actionis. ¶ Et debes scire ꝙ quando posuerimus hoc qđ dixit Arist. ꝙ tempus crementi est equale tempori senectutis. proponemus hoc qđ medici dicunt: ꝙ tempus iuuentutis fit in homine vsq; ad. xxxv. annos: ⁊ propter hoc vita naturalis in. lxx. annis fit: ⁊ propter hoc dixit magister ꝙ vita est media in. lxx. ⁊. lx. annis.

Cōplexiōes sūt ſ; magis ⁊ min⁹ in eadem specie.

¶ Hoc aūt rōnabiliter cōtingit. Quoniā eni in omnibus inquimus. Qđ melius desiderare nām semper. Melius aūt est esse q̄ nō esse. Esse autē quot modis dicimus in alijs dictum est. Hoc autez in omnibus impossibile existere propter longe a principio distare: reliquo modo compleuit eē deus faciēs continuam generationem. Ita enim maxie continuabitur esse: quia proxime est substātie fieri semꝑ per generationem. Huius aūt causa vt dictuz est multotiens in circuitu allatio: sola enim continua. Ideo ⁊ alia quecūq; transmutant̄ adiuicez ſm passiones ⁊ potentias. U. grā. simplicia corpora imitātur in circuitu allationez. Quando enim ex aqua aer generat̄: ⁊ ex aere ignis: ⁊ rursus ex igne aqua in circuitu: dicimus circuire generationem: quia rursus reuertitur. Quocirca ⁊ recta allatio assequens eam que in cricuitu continua est.

Nā semꝑ desiderat quod melius est.

¶ Et hoc qđ diximus ꝙ gñatio ⁊ corruptio sunt con- 59
tinue non tm̄ sequit̄ ex causa materiali ⁊ agente: sed etiam ex causa finali: qꝛ iam visuz est nobis ꝙ natura semper mouet̄ ad nobilius ſm ꝙ potest in vnoquoq;: ⁊ ſm ꝙ potest recipere vnūquodq;: ⁊ qꝛ ens est melius q̄ nō ens: ⁊ ens verum q̄ non verum ſm indiuiduum q̄ ſm speciē.[a] ¶ Quāuis īpossibile est aliqđ ens in istis rebus esse simplr nobile ꝓpter remotionem a ꝑma causa habens essentiam ⁊ nobilitatem qui [b] deus cōpleuit diminutionem in istis cōtingentez hoc mō ſm ꝙ generatio facta est cōtinua: quare esse potest perpetuuz in istis rebus. ¶ Et causa istius cōtinuationis est motus circularis: quapropter ⁊ continuatio istorum est circularis. Uerbi gratia. aer generatur ab aqua: ⁊ aqua ab aere: ⁊ amplius motus ſm rectitudinem nō habet cōtinuationē nisi per assimilationem ad motū circularem. U. g. ascēsus aeris ⁊ descensus aque aliquando debet esse.

Ens verum ſ; īdiuiduū nobili⁹ est q̄ ſ; spēz. Idē 12.met.c.27. Et ꝑ ph.c.5. a Impoſſe ē aliqđ ens in istis esse simplr nobile ꝓpter remotionē a pria cā. b De⁹ cōpleuit diminutiōnez in istis contingentez ſm ꝙ gñatio facta est cōtinua. Idem 2° de aīa.34. Et ꝑce.c.98

¶ Simul autem manifestū ex his: ꝙ quidaz querunt quare vnoquoq; corpoꝝ in ꝓpriā allato regionem in infinito tempore non distant corpora. Causa eni huius est que adinuicem transitio. Si enim vnumqđq; maneret in sua ipsius regione: ⁊ nō transmutaretur ab eo quod ꝓpe iaz vtiq; destitissent. Transmutantur quidem igitur propter allationem duplicem entem. Quia transmutant autem: non contingit manere vllum

eoꝝ in aliqua regione ordinatū. Q̄d quidez igitur est generatio ꝛ corruptio: ꝛ propter quā causam: ꝛ quid generabile ꝛ corruptibile: manifestū est ex his que dicta sunt.

60 ℂ Dixit: ꝛ ex his quidē dissoluitur questio quorūdaz: quare nō segregant̄ ista corpora simplicia abiuicez in isto lōgissimo tempore: ita ꝙ nullā habeant mixtionem aut cōfusionem: ꝛ que erunt ista ꝑpria loca. Causa enim mixtionis eoꝝ adinuicē ꝛ mixtionis locoꝝ adinuicez est motus circularis: q si non esset ab eo segregarent̄: sed mutant̄ adinuicē ꝑpter motum duplicē orbis decliuis: ꝛ motū none spere. ℂ D. nos aūt determinauimus supius cām vl'em mālez: ꝛ etiā formalem: ꝛ nō determinauimus cām tertiam generationis ꝛ corruptionis: ꝛ est agens.

ℂ Q̄m aūt necesse est esse aliquid mouens si motus erit vt dictuz est prius in alijs. Et si semper ꝙ oportet aliq̄d esse semp. Et si continue vnum: ꝛ iddem: ꝛ imobile: ꝛ inalterabile: ꝛ ingenerabile. Et si multi qui in circuitu motus multa quidez: oīa autez equaliter esse hoc necesse sub vno pricipio. Cōtinuo autem ente tempore necesse motū esse continuuz: si impossibile tēpus sine motu esse. Continui igitur alicuius tēpus numerus. Eius quidem qui in circuitu: ergo queādmodū in his q̄ a pricipio determinatuz est.

61 ℂ Dicamus ergo ꝛ q̄ dictū est in alijs: q̄m si mot⁹ est necesse est mouens eē: opz ꝙ si motus cōtinuus est ꝛ perpetuus vt sit mouens perpetuū: ergo si motus est continuus ergo mouens: ꝛ etiaz necesse est si motus cōtinuus est vt mouēs sit imobile: ꝛ vl'r trāsmutabile. Motus eniz cōtinuus equalis est ꝛ nō itersectus: quapropter mouēs ꝛ motū sunt itrāsmutabilia oīo. Et si motus circulares sūt plures vno: necesse est vt mouens sit plus vno: sz hui⁹ motus sunt plures vno. ergo ꝛ mouens. ℂ Et quia visum est ꝙ oīa ista mota aliquo modo mouent̄ eodē motu: ꝛ ex motu diurnali: necesse est vt oīa ista mouentia contineant̄ sub eodem mouēte. Et cum manifestū est de nā temporis q̄d est ꝑpetuum ꝛ ꝯtinuum: ꝛ manifestū est ꝙ est numerus motus cōtinui: necesse est vt sit vnicus motus cōtinuus: tp̄s igit̄ est numerus motus ꝯtinui: sed cōtinuū est circulare. igit̄ tēpus est numerus motus circularis: ꝛ totuz quidez hoc visum est in alijs: sz dictum est in hoc loco ad rememorationem.

Tēpus ē numerus mot⁹ cōtinui. Vid pro h. 4. ph. cō. 98. ꝛ. 101.

ℂ Continuus autē motus vtrūqz q̄ q̄d mouet̄ continuū est: aut in quo mouet̄ velut locum: dico aūt passionez. Manifestuz vtiqz quia in eo q̄dē ꝙ id q̄d mouet̄. Q̄ūo enim passio cōtinua est: nisi q̄ res cui accidit continua est. Si aūt ꝛ hoc eo ꝙ in quo solo loco existit. Magnitudinē eni aliquaz habet. Huius autez ꝙ circulo solū cōtinuū. Quo circa iddem sibiipsi semper continuū. Hoc igit̄ est q̄d facit continuū motū ꝙ in circuitu corpus fertur. Motus autem tempus.

62 ℂ Dixit. ꝛ cōsiderandum est de cōtinuatione motus vtrum sit: q̄ ipsum motū est cōtinuū: aut perpetuū: aut q̄ illud ꝑ q̄d mouet̄: aut in quo mouet̄ cōtinuatio accidit. s. forma ꝛ locus: ꝛ manifestum est ꝙ cōtinuatio nō inuenit̄ primo nisi in magnitudine: ꝛ quia motū habet magnitudinē: necesse est vt cōtinuatio sit ex moto. Dispositio eni illius. s. forme nō est cōtinuatio: nisi q̄ est in cōtinuo: sed tn̄ nō est ꝓhibitum dicere ꝯtinuū in loco. locus eni est magnitudo: ꝛ magnitudo cōtinua p̄ma in qua est impossibile esse magis ꝛ minus est prima sperica: quapropter nec̄e est vt sit illud q̄d facit vnū motū cōtinuum corpus q̄d circulariter fertur: ꝛ ꝙ iste motus facit tempus.

Cōtinuatio p̄ nō inuenit nisi in magnitudine. Vide 6° ph. cō. ... 5. 7. 39. 7... 88. Et octauo phy. ...

ℂ Q̄m aūt in ꝯtinue motis ſm generationez aut alterationez: aut vniuersaliter transmutationem huiusmodi videmus ꝙ ens ꝛ generatum hoc post hoc vt nō deficiat. Videndum est vtrū est aliq̄d q̄d erit ex necessitate: aut nihil: sed omnia contingit non fieri. 63

ℂ Dixit: ꝛ q̄ trāsmutatio reꝝ trāsmutataꝝ est ſz generationem ꝛ corruptionē: ꝛ vl'r aliquo modo transmutatiōis est successiua ꝛ nunq̄ deficit: sed semper cōtingit hoc post hoc: ꝑscrutādū est modo qual'r potest esse ꝑpetuitas in rebus generatis: etenim principium cōsiderationis in hoc est: vtrū sit aliq̄d gn̄atū: aut nihil generat̄ necessario: sed oē est ꝯtingenter.

ℂ Q̄m enim q̄dem quedā manifestuz est q̄a mox erūt ꝛ futurū aliud ꝑpter hoc. Quod quidem enim verū est dicere ꝙ erit oportet hoc esse quandoqz verū: q̄a est. Q̄d autem nūc verū dicere q̄a futuꝝ est: nihil prohibet nō fieri. Futurus eni icedere q̄s non icedet 64

Futurus [i]cedere q̄s nō incedet.

Vide de hac mā diffusius 2° physi. tex. cō. 89. ꝛ. 90.

ℂ Dicamus ergo ꝙ manifestū est per se ꝙ q̄daz sunt possibilia generari ꝛ non generari. Q̄m sermo in aliquo q̄d est possibile gn̄ari nō est alius a ſmone eius q̄d nō est: nisi q̄ q̄d est possibile est differēs a necesse esse. Q̄m illud q̄d in futuro necesse est eē. veruz erit de eodem dicere ꝙ nec̄ium est esse in aliquo tp̄e: vt equalitas noctis ꝛ diei iter duos tropicos. Illud aūt q̄d nō est verū dicē in eo esse nisi in tp̄e presenti non est possibile vt non sit. V. g. q̄m si ambulatio possibilis est in sorte: possibile est vt non ambulet.

ℂ Uniuersaliter aūt q̄m continget q̄dam entiū esse: ꝛ non esse: manifestū q̄m ꝛ que generant̄ ita habebūt: ꝛ non ex necessitate hic erunt. vtrū igit̄ omnia talia: aut nō: sz quedam necesse simpliciter fieri. 65

ℂ Et manifestum est ꝙ quedam entium nō necessario generantur: querendū est vtrum oīa sunt sic: aut ex eis sunt que necessario generantur.

ℂ Et est queādmodū contingit in esse. Hoc q̄dem impossibile non esse. Hoc aūt possibile: ita ꝛ circa generationez. Verbi gratia. conuersiones igit̄ necesse fieri: ꝛ non possibile est non contingere.

66 ℂ Dicamus ergo ꝙ sicut in entibus q̄dam ipossibilia sūt sunt ꝑuari ab esse: vt nec̄ia: ꝛ q̄dā entia possibilia sunt ꝑuari ab esse: ita est in rebus generatis ꝙ q̄daz sunt possibilia: vt non generent̄: ꝛ quedam necessario generabunt̄: vt itroitus in tropicos: q̄m hoc nec̄ium est

est contingere:τ impossibile est vt n on contingat.

¶ Sic igit qȯ prius necesse est fieri:si qȯ posterius erit. Uerbi gratia. si domus τ fundamētū. si vero hoc lutū prius. ergo si fundamentū fcm̄ est:necesse τ domū fieri:aut nō adhuc:si non. Et illud neċe generari:aut nō neċe est esse:adhuc. Si antem τ id neċe generari simpliciter. Si aūt hoc τ fundamento generato:necesse generari domum. Sic enim fuit ꝙ prius habens se ad posterius. Quare si illud erit neċe illud prius generari. Si igit neċe generari τ qȯ postea: τ qȯ prius necesse. Et si qȯ prius τ qȯ posteriꝰ igitur est necesse. Sed hoc non est propter istud:sed qm̄ subiectū est ex necessitate futurum. In quibus igitur ꝙ postea necesse est esse in his conuertitur τ semper priori generato necesse generari quod postea.

67 ¶ Et cum hoc dictum est:querendum est in hoc ꝭm quem motuz manifestū pōt esse necessaria successio in materia possibili:qm̄ autez hoc erit in rebus que sunt tm̄ finite:habētes pncipia τ vltima:aut qꝛ sunt infinite. infinita aūt sunt duobus modis: aut īfinita ꝭm circulū:aut infinita recte. ¶ In rebus aūt finitis manifestū est ꝙ generatio prioris est necessario quādo fuerit postremū. Uerbi grā. ꝙ fundamentuz est necessariū si domus est:τ esse lapidē si fundamentum est. Si ergo in istis contingeret ꝙ quādo eēt primū ꝙ accideret postremū. s. si fundamentuz est domus est:tūc oporteret vt successio eēt necessaria τ cōtinua in generatione istoꝝ:sed manifestū est ꝙ non est necessariuz ꝙ fundamētuz sit nisi domus sit. Si ergo posuerimus ꝙ domus sit necessario:opꝫ necessario ꝙ si domus sit ꝙ fundamentū sit:qm̄ positum est ꝙ si domus est:fundamētū est. si ergo postremuz est necessariū:primum est necessario:sed manifestū ꝙ primū esse non est necessarium:qm̄ ꝯtingēter est: τ si est neċio nō erit nisi ꝭm hypothesiz. Si ergo domus qȯ est postremuz eēt necessario:contingeret vt esset semper:sed possibile est vt nō sit:qm̄ dispositio in esse eadem est cum dispōne in generatione.

¶ Si qdē eni in infinitū tendit τ ad īferius: non erit necesse eoꝝ que postea:hec generari simpliciter:sed neqꝫ ex suppositione:semper enim alterum anterius necesse esse:ideo τ neċe illud gñari:quocirca si non est principiū infiniti:neqꝫ primū erit nihil propter qȯ nil neċe erit generari. At vo neqꝫ in finē habentibus hoc est dicere vere:quoniaz necesse simpliciter generari. Uerbi gratia. domū quando fundamentū generaꝭ. Quādo eniz generatur si neċe generari semper: hoc accidet semper esse contingens semper non esse. Sed oportet semper generationem eē: si ex neċitate est eius generatio:ex necessitate eni τ semper simul. Qȯ eniz est neċe:nō possibile nō esse:quocirca si est ex necessitate sempiternum est:τ si sempiternuz ex necessitate. Et si generatio igit ex neċitate perpetua est gñatio huiꝰ:τ si sempiterna ex necessitate. Si igitur alicuius ex neċitate:gñatio simpliciter:neċe circuire τ reuerti. Neċe igit aut finē hr̄e generationem:aut non: τ si non:aut in rectum:aut in circuitu. Horum aūt si erit sempiterna non in rectuz possibile est:qꝛ nequaqꝫ est principiū neqꝫ si īferius: vt ad futura inspiciamus:neqꝫ si supius vt ad generata necesse aūt principiū:neqꝫ finito ente τ sempiternū esse. Ideo neċe in circuitu esse. Conuerti igit necesse erit. U.g. si hoc ex neċitate est: τ quod prius ergo:sed si hoc τ qȯ posterius neċe gñāri: τ hoc semp iaz continue. Nihil enim hoc differt dicere per duo aut multa. In circuitu igit motu τ gnātione est qȯ ex neċitate simpl'r. Et si in circuitu necesse generari τ generata esse. Et si necesse:horum generatio in circuitu.

¶ Et cum impossibile est esse cōtinuitatem in habentibus prima postrema:manifestū est etiā ꝙ hoc impossibile est in rebus precedentibus ꝭm rectitudinē in infinitum ꝭm duo extrema:qm̄ hec non habēt primum ex quo sit necessarium vt habeāt vltimū:neqꝫ habent vltimū ex quo sit necessarium vt habeāt primuz. Quapropter necessitas generationis successiuē non est nisi per circulationē. ¶ Et hoc necessarium est:qm̄ generatio ꝑpetua est neċia. Necessarium aūt est eternū:τ eternum moueꝭ circulariter:τ illa generatio eterna necesse est vt habeat pncipiū:τ cum habeat principiū necessario:aut hoc erit inquantū hēt principiū ꝭm rectitudinem :aut ꝭm circulationem. sed si fuerit ꝭm rectitudinem neċium est aut non eē eternū:aut nō habere principia. Qm̄ rectum quādo habet principium τ vltimum necessario est finitum τ nō eternū. Et si posuerimꝰ ipsuz eē infinitū in duobus extremis nō habebit principiū:qm̄ infinita non habēt principium:neqꝫ vltimū:quapropter neċium est si posuerimus ipsum esse eternuz τ habere principium vt sit circulare:τ vt generatio reꝝ sit circularis: τ si primū est:vltimū est:τ si vltimū est primum est. Necessariuz ergo τ perpetuū non est nisi in motu circulari:τ in generatione circulari:qm̄ omnia que sunt in circuitu sunt neċia:τ ecōuerso. τ ea que necessaria sunt moueꝭ in circuitu. ¶ Et debes scire ꝙ hic sermo complet illud qȯ ostensum est in 8° de naturali auditu. s. ꝙ motus est successiuus τ nō deficiēs in aliqua hora. Nam hoc qȯ dcm̄ est hic cū eo qȯ dictum est in illo loco ostendit motum esse eternum.

68 (in the margin beside "¶ Et cum impossibile est esse cōtinuitatem…")

Rectum qñ hꝫ pncipiū τ vltimū neċio est finitum.

¶ Hoc vtiqꝫ qdem est rationabiliter qm̄ perpetuus: τ aliter apparuit in circuitu motus τ q celi:qm̄ ex necessitate hec generantur τ erunt quecūqꝫ huiusmodi motꝰ τ quecūqꝫ ꝑpter hunc. Si enim quidem qȯ in circuitu moueꝭ semp aliqd mouet:neċe τ horuz in circuitu eē motū. U.g. superiori allatione ente in circuitu τ sol sic. Qm̄ aūt sit hoc:

hore pp hoc in circuitu gñant ⁊ reiterant. His aũt generatis ita: iterũ ⁊ que ab his.

69 ¶ Et qr dictum est in alijs ꝙ motus eternus ⁊ motus circularis est motus celi: manifestũ est ꝙ motus rerum generatarum ⁊ corruptarum est per illos motus ⁊ ex eis: qm̃ si illud qd circulariter mouetur perpetue moueretur: necesse est vt motus reruz transmutatarum sit motus circularis. Uerbi grã. quoniã primus motus circularis: oportet etiam vt sol in orbe decliui moueatur etiaz circulariter. Et qr motus solis in orbe est circularis: opz vt tempora anni currãt circulariter: ⁊ quia illa currũt circulariter in circuitu: opz vt in consequentia currant circulariter.

¶ Quare ergo hoc qdem ita vidẽtur. V.g. aer ⁊ aqua in circuitu generant. ⁊ si quidez nubes erũt oportet ⁊ pluere: ⁊ si pluet opz ⁊ nubem esse. Hoies vero ⁊ animalia nõ reiterant in seipsos: vt rursus generet iddem. Non eniz nec̃e est si pater tuus gñatus est: ⁊ te generari. Sed si tu: illũ. In rectuz itaqz videt hec generatio esse. Principiũ aũt intentionis rursus hoc. vtruz similiter omnia reiterant: aut non. Sed hoc qdem numero: hoc aũt specie solum. Quorum quidẽ igit incorruptibilis substãtia mota. manifestuz qm̃ ⁊ numero eadem erunt. Motus enim sequit qd mouet. Quorum aũt non: sed corruptibilis necesse specie: numero autẽ nõ reiterari. In aqua ex aere: ⁊ aer ex aqua specie iddem non autem numero. Si autẽ ⁊ hec numero: sed non quorum substantia generat: ens tale quale contingit non esse.

Quorum incorruptibilis est sba mota eadẽ nũero redire pñt quorum corruptilis solũ specie non numero.

¶ Sed in hoc etiam conuenit questio: ⁊ est. cum generatio accidens ex his est circularis: quare igitur quedam sunt ita. s. vt si vltimum est: primum est: ⁊ si primum est: vltimũ est. Uerbi gratia. si nubes sunt pluuia est: ⁊ si pluuia est nubes sunt: ⁊ in aliquibus non. V.g. Qm̃ homines ⁊ aialia non reciprocant in se circulariter: ita ꝙ indiuidua eorum reuertantur in iddẽ. Neqz etiam necessarium est si primuz est ꝙ vltimũ sit: qm̃ non est necessariũ si pater fuerit ꝙ iste pater fuerit futurus: sed si iste filius est necessarium est vt pater sit: sed hoc non procedit vsqz in infinitum per essentiam: sed per accidens: qm̃ si ita eẽt non esset filius: nisi post esse indiuiduorum infinitorum. ¶ Et cum ita est: neqz ergo primũ est si vltimuz est nisi per accñs. neqz vltimum est si primum est omnino: hoc quidez contingit istis scḋm ꝙ videtur: quia recte generantur. Et principium considerationis in his est: vtrum sit aliqd qd circulariter reuertitur: ⁊ similiter aut quedam circulariter reuertuntur scḋm speciem. ¶ Dicamus ergo ꝙ omnis substantia indiuidua manẽs incorruptibilis: necessario reuertitur scḋm iddem indiuiduz. Corruptibilia autẽ impossibile est vt reuertantur nisi scḋm speciem. Uerbi gratia. aer generabit ab aqua: ⁊ aqua ab aere: nõ ꝙ indiuiduũ illius aque corrupte reuertetur per se: quis materia esset eadez ⁊ agens iddem: quoniam si iddem agens ex eadem materia faceret lateres: ⁊ postea corrumperentur vt faceret alios posterius: manifestum est ꝙ differt primum a precedentibus.

70

¶ Aristotelis Stragyrite de Generatione ⁊ Corruptione opus cum Auerrois Cordubensis expositione explicit.

¶ Aristotelis de Anima liber primus.

¶ Prohemium.

Bonorū bonorabilium notitiā opinātes. Magis autē alterā altera: aut ſm certitudinē: aut ex eo qđ meliorū quidem ꝛ mirabiliorū eſt: propter vtraꝗ hec anime hyſtoriā rationabiliter vtiꝗ in primis ponemus.

Quoniā de reb⁹ honorabilib⁹ eſt ſcire: de rebus aliqđ q̄ differūt abinuicē: aut in ſubtilitate: aut qꝛ ſūt ſcite ꝑ res dignio res ꝛ nobiliores: rectū eſt ꝑꝑ hec duo ponere narrationem de anima poſitione precedenti.

Com. I. Intendit ꝑ ſubtilitatē ꝯfirmatiōē demōſtrationis. ¶ Et intēdit ꝑ hoc qđ dixit: aut qꝛ ſunt cognite ꝑ res nobiliores nobilitate ſubti. ¶ Artes .n. nō differūt abinuicē: niſi altero iſtorū duoꝝ modoꝝ. ſ. aut ꝯfirmatione demōſtratiōis: aut nobilitate ſubti: aut vtroꝗ. ¶ V.g. qm̄ geometria excedit aſtrologiā ꝑ confirmationē demōſtratiōis. aſtrologia aūt excedit illā nobilitate ſubti. ¶ Et dixit: necariū eſt ꝑpter hec duo ꝛc̄. i. necariū eſt: qꝛ hec duo inueniunt̄ in ſcia de aīa: vt ꝑcedat ſermo de ea ante alias ſcias. ¶ Et manifeſtū eſt cōſiderantibus: qm̄ ſubiectū huius ſcie eſt nobili⁹ alijs: ꝛ ſilr demonſtratio eius eſt magis firma. ¶ Et incepit ſermocinari: ita inducēdo hoīes ad amorē ſcie: ꝛ ſermo eius eſt in forma ſyllogiſmi cathegorici: ꝛ. q. d. ꝛ quia nos opinamur ꝙ cognitio eſt de reb⁹ honorabilib⁹ ꝛ delectabilib⁹: ꝛ ꝙ ſcie ſuperant ſe adinuicē: aut ꝑꝑ ꝯfirmationē demr̄atiōis: aut ꝑꝑ nobilitatē ſubiecti: aut propter vtrūꝗ: ſicut īuenimus in ſcia de aīa. ſ. qꝛ ſuperat in his duob⁹ alias ſcias ꝑter ſciam diuinā: neceſſariū eſt opinari ꝙ ſcia aīe antecedit alias ſcias: ꝛ iō poſuimus eā inter oīa queſita poſitiōe ꝑcedēti.

¶ Videtur aūt ad veritatē omnem cognitio ipſius multū ꝓficere: maxime aūt ad naturam: eſt .n. tanꝗ principiū animaliū.

¶ Et ēt videmus ꝙ cognoſcere eā adiuuat magno iuuamēto in omni veritate: ꝛ maxime in nā: eſt .n. quaſi principiū aīalium.

2 ¶ Cū demonſtrauit cauſaꝫ ꝑpter quā debet eſſe hec ſcia magis honorabilis ꝛ ꝑcedens alias ſcias nobilitate: incepit ēt demōſtrare vtilitatē huius ſcie dicendo: ꝛ nos videmus etiā ꝙ cognitio ꝛc̄. ¶ Et intēdit per oēꝫ veritatē ſcias ſpeculatiuas: ꝛ intendit ꝑ hoc qđ dixit: ꝛ maxīe in natura. i. ꝛ maxime in ſcia nāli. ¶ Deinde dedit cām ꝑꝑ quā magis adiuuat nālem ſciam ꝗ aliā dicēdo: eſt .n. q̄ſi principiuꝫ aīalium. i. ꝛ cā in hoc eſt: qꝛ cognoſcere de aīalib⁹ eſt maxima cognitio partiū nāliū: ꝛ aīa eſt ꝑn^m^ aīaliū. Vn̄ necariuꝫ eſt vt ſcire de aīa ſit neciū in cognitōe aīaliū: nō tm̄ vtile. ¶ Et debes ſcire ꝙ iuuamtū ſcie aīe ad alias ſcias iuenit̄ trib⁹ modis. Quoꝝ vn⁹ eſt ſm ꝙ eſt ꝑs illi⁹ ſcie: imo nobiliſſima ꝑtiū eius ſic̄ hꝫ diſpōnē cū ſcia nāli. Aīalia .n. ſunt nobiliſſima corpoꝝ gnābiliū ꝛ corruptibiliuꝫ. aīa aūt eſt nobili⁹ oīb⁹ q̄ ſunt in aīalib⁹. ¶ Scōs eſt. qꝛ dat plurib⁹ ſciētijs plura ꝑn⁹: vt ſcie morali. ſ. regēdi ciuitates: ꝛ diuine. Moralis .n. ſuſcipit ab hac ſcia vltimū finē hoīs in eo ꝙ eſt hō: ꝛ ſciaꝫ ſue ſube que ſit. Diuin⁹ aūt ſuſcipit ab ea ſubaꝫ ſubecti ſui. hic .n. declarabit̄: qm̄ forme abſtracte ſunt intelligētes: ꝛ alia multa de cognitiōe diſpōnū cōſequētiū intelligētiā in eo ꝙ eſt ītelligētia ꝛ ītellect⁹. ¶ Terti⁹ vō eſt cōe iuuamētuꝫ: ꝛ eſt facere acquirere confirmationē in ꝑmis ꝑncipijs: qm̄ ex ea acqrit̄ cognitio cauſaꝝ ꝑmaruꝫ ꝑpōnū. ꝛ cognitio alicuius per ſuā cauſaꝫ eſt magis firma ꝗ ſui eſſe tm̄.

Documētuꝫ Iuuamentū ſciētie aīe ad alias ſcias inuenit̄ tribus modis.

Idē. 12. met. 36. ꝛ 2° ce. cō. 61. vide ēt 3° h⁹. ꝯ. 5° in ſolutiōe qōnis tertie.

¶ Inquirimus aūt cōſiderare ꝛ cognoſcere nām ipſius ꝛ ſubam: poſtea q̄cūꝗ accidūt circa ipſaꝫ: quoꝝ alie ꝓprie paſſiōes videntur: alie aūt cōes ꝛ aīalib⁹ ꝑ illā ieſſe.

¶ Et q̄ſitū eſt ſcire nām ꝛ ſubaꝫ ei⁹: poſtea aūt oīa que accidūt ei: ꝛ exiſtimatū ē ꝙ hoꝝ accn̄tiuꝫ quedā ſunt paſſiones ꝓprie aīe: ꝛ quedā accidūt corpori ꝑꝑ aīam.

¶ Cum demōſtrauit vtilitatē hui⁹ ſcie: incepit demōſtrare intentionē ſuam dicēdo. Et queſitū eſt ꝛc̄. i. ꝛ illud qđ querēdū eſt in hac ſcia ꝛ ꝑſcrutādū eſt ſcire aīe nām. i. ſubaꝫ ei⁹. deīde ſcire oīa ꝯtingētia ei: ſicut eſt de alijs cōſiderādis in ſcia nāli. ¶ Cognitio .n. cuiuſlibet gn̄is ꝛ ſpēi ei⁹ nō cōplebit̄ niſi per cognitionē ſube illius ſpēi: ꝛ per cognitionē eoꝝ que ꝯtingūt ei: vt dcm̄ eſt ī poſterioribus analeticis. ¶ D. d. ꝛ exiſtimatū eſt ꝛc̄. i. accn̄tiū aūt ꝯtingētiū aīe: q̄dā ſunt vt exiſtimat̄: paſſiōes que approprian̄t aīe. ſ. qm̄ aīa nō īdiget corꝑe in hn̄do has paſſiōes. V.g. vt in imaginatione per intellectū. quedā aūt reputant̄ indigere corpore: ꝛ ꝙ nō cōplebunt̄ niſi per vtrūꝗ. ſ. aīa ꝛ corꝑe. ¶ Et h̄ intēdebat cuꝫ dixit: ꝛ q̄dā cōtingunt corpori ꝑpter aīam: ꝛ he ſunt paſſiōes attribute virtuti cōcupiſcibili. ſ. aīe q̄ deſiderat ꝛ fugit. ¶ Et iduxit hāc diuiſionē in accn̄tib⁹ aīe: qm̄ illud qđ eſt magis deſideratum de paſſiōib⁹ aīe eſt vtꝝ poſſit eē de eīs abſtractū aliqđ: aut nō: qđ impoſſibile eſt niſi ſit aliqđ eaꝝ ꝓpriū aīe ſine corꝑe. ¶ Et pōt intēdere ꝑ paſſiōes ꝓpas aīe: eas que ꝑmit⁹ exiſtūt in aīa: ꝛ 2° in corꝑe vt ſenſus ꝛ imagiatio: ꝛ ītēdit ꝑ alias eas q̄ exiſtūt in aīa ꝑꝑ corp⁹: vt ſōnū ꝛ vigilias: ꝛ ſic ꝯphēdit in hoc ſmone oīa que ꝯtingūt aīe ꝛ attribuunt̄ ei.

Cognitio cuiuſlibet gn̄is ꝛ ſpēi ei⁹ nō complet̄ niſi ꝑ cognitiōeꝫ ſbe illi⁹ ſpēi ꝑ cognitiōeꝫ coꝝ q̄ ꝯtigūt ei. Idē ꝑ̄ poſteriorū tex. cō. 43.

Illđ qđ magis deſideratū ē de paſſionibus aīe eſt vtꝝ d̄ eīs poſſit eē aliquid abſtractū vl̄ nō. Idem. ī. cōm. 12.

¶ Ex oī aūt ꝑte ꝛ penit⁹ difficillimoꝝ eſt accipe aliquā fidē de ipſa: cum enīꝫ ſit q̄ſtio cōis multis alijs: dico aūt eam que eſt circa ſubam ꝛ eā que qđ eſt. Fortaſſis alicui videbitur vna q̄dam methodus eē de oīb⁹ de q̄bus volum⁹ cognoſcere ſubam: ſic̄ ꝛ eoꝝ q̄ ſunt ſm accn̄s ꝓprioꝝ demōſtrationē: q̄re q̄rendū vtiꝗ erit methodū iſtā.

¶ Et valde eſt difficile ꝛ graue inuenire ali-

quid firmuz in eē eius ex hac perscrutatiōe:
qm̄ hec perscrutatio: q̄ est cōis alijs multis
modis. s. perscrutatio de suba eius: ⁊ de ea
qd sit: necesse est existimari ꝙ via in oib⁹ re
bus quarū subam volumus cognoscere sit
eadē: queadmodū via demonstrationis in
passionibus ꝯtingentib⁹ sube est eadē: qua-
propter necesse est hāc viā declare.

4 ¶ Cū demonstrauit ꝙ q̄rēda in hac scia sunt pn̄ᵃ duo
rū genex: quox vnū est scire subaz aie: ⁊ aliud est sci
re ea q̄ ꝯtingūt sube: incepit p̄ demr̄are ea ꝑpter que
est difficile scire subaz ei⁹: ⁊ est difficultas cognitōis
vie ⁊ regule: ex qua pōt qs inuenire suam diffōnem.
¶ Et dixit: ⁊ valde est difficile ⁊c. i. ⁊ valde est diffi-
cile in cognitiōe diffōnis aie hēre regulā ⁊ viā ex q̄
possum⁹ scire diffōnē verā. s. viā iducētē nos ad suā
diffōnē ꝑfecte: qm̄ si talē regulā habuerimus: tūc fa
cile erit cognoscere diffōnē aie. ¶ Deide incepit de-
mōstrare modū ꝑpter quē difficile est inuenire talē
viā: ⁊ dare dubitatiōes q̄ ꝯtingūt ꝑꝑ hanc difficulta
tē ⁊ dixit: qm̄ hec ꝑscrutatio: q̄ est cōis ⁊c. i. ⁊ cā hui⁹
difficultatis est: qm̄ hec ꝑscrutatio de aia q̄ est q̄rere
cognitionē sube ei⁹: q̄ est cōis ei ⁊ oib⁹ rebus: quaruz
suba est q̄rēda: pōt qs dicere ꝙ via qua vl'r perueni-
mus ad cognoscēdū diffōnes rex: eadē est in q̄rēdo
cognitionē sube ei⁹: ⁊ aliax subarū oīuz rerū queren
darū. ¶ Et dat rōnē sup hoc dicendo: qm̄ queadmo
dū via qua fit demōstratio sup passiōes q̄ ꝯtingunt
reb⁹ est eadē via qua fit in aia ⁊ in alijs: ita est in via
cognitiōis sube. vn̄ nec̄e est scire istā viā q̄ sit: qd est
valde difficile. ¶ Et cū narrauit difficultatē ꝯtingē
tez dicēti ꝙ ista via est eadē: qm̄ querendū est ab eo
scire illā viā que sit: incepit demōstrare difficultatē
cōtingentē dicenti ꝙ ista via nō est eadez.

¶ Si āt nō est vna quedā ⁊ cōis methodus
de eo qd qd ē: ampli⁹ difficili⁹ est negocia-
ri. oportebit eni accipere circa vnūqdqȝ qs
modus: cū manifestū fuerit vtrū demōstra
tio aliqua sit: aut diuisio: aut aliqua metho-
dus: adhuc multas habet dubitatiōes ⁊ er
rores: ex qbus opȝ querere: alia. n. aliorum
pricipia sicut numerox ⁊ planox.

¶ Si aūt ista via nō fuerit eadē ⁊ cōis: tunc
erit magis difficile illud qd quesituz est: ne
cessariū. n. erit iuenire aliquā viā in vnaq̄qȝ
rerū: ⁊ scire illā viā q̄ sit. ⁊ si fuerit declara-
tum vtrū sit demonstratio: aut diuisio: aut
alia via: post remanebunt plures dubitatio
nes in eis: ex qbus debemus querere: prin-
cipia. n. rerum diuersarū sunt diuersa. v. g.
principia numerorū ⁊ superficierum.

Principia rex diuersax sunt diuersa.

5 ¶ Intēdit: ⁊ si hec via qua imus in inueniendo diffō
nes rex ⁊ cognoscēdo subas eax nō fuit eadē: ⁊ cōis
oib⁹ reb⁹: quax diffōnes sunt q̄rēde: sȝ plēs vna: tūc
illud qd q̄situ est de cognitione sube aie magis erit
difficile. nec̄iū est. n. scire p̄mitus in vnaquaqȝ rerū:
q̄rū diffō est cognoscēda ꝑ aliquā viā ꝓpriā illis re-
bus q̄rū sube sunt cognoscēde. ¶ Et cū fuerit decla

ratū a nobis illā viā eē ⁊ eē vnā. tūc nec̄iū est nobis
post scire illā viā q̄ sit: vtrū demōstratio vt dicebat
Hippocrates: aut diuisio: vt Plo dixit: aut alia via:
vt via cōpōnis quā Arist. dedit in posteriorib⁹: ⁊ cuȝ
h̄ fuerit declatū remanebūt post multe dubitatiōes
⁊ loca erroris in reb⁹ ex qb⁹ opȝ q̄rere cognitionē dif
finitionū rerū. nec̄e est. n. cū cognitiōe isti⁹ vie scire
pn̄ᵃ ꝓpria cuilibet gn̄i generū speculādox. ¶ Prinᵃ
. n. rerū diuersax genere sunt diuersa. vnde cognitio
isti⁹ vie nō sufficit in scire diffōnes rex: nisi scita fue
rint pn̄ᵃ ꝓpria illis rebus ꝓprijs. ᵃ nā diffōnes non
cōponunt nisi ex p̄ncipijs ꝓprijs que sunt in re.

¶ Primū aūt necessariū est diuidere in quo
generū ⁊ quid sit. Dico aūt vtrū sit hoc ali
quid ⁊ suba: aut qualitas: aut quātitas: aut
etiā quoddā aliud diuisorū p̄dicamentorū:
adhuc aūt vtrū eox q̄ sūt in potētia: aut ma
gis endelechia sit: vtx. n. nō aliqd parū.

¶ Et dignū est ⁊ rectū vt primo determine-
mus in quo genere existit: ⁊ qd est. s. vtruȝ
sit hoc: ⁊ suba: aut quale: aut quātum: aut
aliud p̄dicamētox q̄ sunt determinata a no
bis. ⁊ amplius: vtrū sit ens in potentia: aut
est dignior vt sit aliqua endelechia: quoniā
hec duo non parum differunt. 6

¶ Cū demōstrauit difficultatē ꝯtingentē ei q voluit
diffinire aiaz: incepit demr̄are ea que p̄mo ꝑscrutan
da sunt ab eo q voluerit scire diffōnē suaz ꝑfectā ve-
ram. ¶ Et dixit: ⁊ dignū est ⁊c. i. nec̄iū est volēti sci-
re diffinitionē suā: scire p̄ in quo genere decē genex
ꝯtinet: vtx in suba: aut in q̄litate: aut in q̄titate: aut
in alijs. ¶ Deide cuȝ sciuerit gen⁹ in q̄ collocat: nec̄e
est ei scire vtx sit in illo genere ꝟm poᵃᵐ: aut est in eo
ꝟm ꝙ est endelechia. s. in actu. Dr̄ia. n. iter hec duo ē
magna. s. opinari ꝙ est in aliquo p̄dicamentox si nō
erit determiatū hac determiatiōe. poᵃ. n. ⁊ act⁹ sunt
dr̄ie q̄ ꝯtingūt oib⁹ p̄ātis: ⁊ sunt valde opposite.

¶ Cōsiderādū aūt ⁊ si partibilis sit: aut im-
partibilis: ⁊ vtruȝ sit similis speciei ois aia:
aut nō. si āt nō sit similis speciei: vtrū specie
differāt: aut genere. Nunc qdē. n. dicētes ⁊
q̄rētes d̄ aia: de hūana vn̄r solū itēdere.

¶ Ampli⁹ aūt cōsiderādū est vtrū est diuisi-
bilis: aut nō: ⁊ vtrum oēs aie vniuocent in
specie: aut nō: ⁊ si nō ꝯueniāt vtrū differant
in specie: aut in genere. Nos aūt inuenim⁹ 7
oēs loquētes ⁊ ꝑscrutātes de aia ꝙ nō vidē
tur considerare virtutē de aia hois.

¶ Cū icepit nūerare q̄ōnes ꝑscrutādas ab eo q vult
ꝯsiderare de aia: ⁊ demōstrauit p̄ ꝙ suba ei⁹ est q̄ren
da: incepit ēt dicere qd est q̄rendū post hoc. ¶ Et di
xit: ⁊ ꝯsiderādū est vtrū sit diuisibilis. i. ꝟm subȝ: aut
nō diuisibilis ꝑ diuisionē ei⁹. ᵃ Plato. n. dicebat ꝙ
v̄tus itelligibilis est in cerebro: ⁊ ꝯcupiscibilis in cor
de: ⁊ nālis. s. nutritiua in epate. Arist. āt opinabat eas
eē vnā subto: ⁊ plures ꝟm v̄tutes. ¶ D. d. ⁊ vtrū oēs
aie ⁊c. i. ⁊ ꝯsiderādū est post vtrū aia est eadē in spe-
cie in oibus aiatis. V. g. aia hois ⁊ eq: aut sunt diuer-
se. ¶ D. d. ⁊ si nō ꝯueniūt ⁊c. i. ⁊ ꝯsiderādū est si ap-
partierit

parierit q̄ sint diuerse in specie: vtrū illa diuersitas sit in specie tm̄: ⁊ tñ ꝯueniūt in genere: aut illa diuersitas sit in vtroq̄z. dimittere. n. hanc ꝑscrutationē est cā ꝑꝑ quā antiq nō ꝯsiderauerūt nisi tm̄ ð aīa hois: existimādo q̄ ꝯsideratio de hoc fuit cōsideratio de aīa simpl'r. ¶ Et hoc eēt verū si aīe eēnt eedē in specie: mō aūt q̄z sunt diuerse nec̄e est ꝯsiderare si ꝯueniant in genere: qm̄ tunc debemus sollicitari ꝑ circa diffōnē illi⁹ gñis. D. post circa ea q̄ appropriant̄ vnicuiq̄z aīe: sicut fecit Arist. ⁊ indifferēter: siue illud genus fuerit ꝑdicatū vniuoce: aut ꝺm ꝑus ⁊ posteri⁹: sicut est in diffinitiōe quā post inducet de aīa.

¶ Formidādū autem quatenus non lateat: vtrum vna ratio ipsius est sicut animal: aut ꝺm vnumquodq̄z altera: vt equi canis hominis deiq̄z. animal autem vniuersale: aut nihil est: aut posterius. similiter autem ⁊ si aliquod cōmune aliud predicetur.

¶ Et debemus ꝑseruare nos ne ignoremus vtrum diffinitio eius sit eadē: vt diffinitio viui: aut sit alia in quolibet. v.g. diffō eq ⁊ canis ⁊ hois ⁊ dei. viuum autē vniuersale: aut nihil est: aut est postremū: sic ēt ⁊ si est hic aliud de quo predicatur vl'e.

8 ¶ Cū narrauit q̄ necesse est dn̄m huius artis ponere suā ꝯsideratione in aīa vl'i: incepit demōstrare q̄ cū quesiuerit diffinitionē aīe vl'is opꝫ nō ignorare: vtꝝ illa diffinitio sit de modo diffinitionū genꝝ: aut de mō diffinitionum spērū: sicut ignorauerūt antiqui. ¶ Et dixit: ⁊ opꝫ nos ꝑseruare cū q̄siuerim⁹ eandē diffinitionē vl'em ei ne ignorem⁹ vtꝝ vl'itas illi⁹ diffinitionis in oībus aīalibus sit sicut vl'itas aīalis in oīb⁹ suis spēb⁹: aut sicut vl'itas diffōnis hois ⁊ diffinitionis eq in oīb⁹ suis indiuiduis: qm̄ cū hoc fuerit ꝯsideratū nō ꝯtinget nobis cū locuti fuerim⁹ de aīa hominis: vt existimemus nos loq de oī aīa: sicut contingit Platoni. ¶ Deinde. d. vniuersū aūt viuū ⁊c. Demonstrat̄ per hoc q̄ ipse non opinat̄ q̄ diffōnes genꝝ ⁊ spērū sint diffōnes reꝝ vl'iū existentiū ex aīam: sed sunt diffōnes reꝝ ꝑticulariū ex intellectū: sed intellectus est qui facit in eis vl'itatē. Et. q. d. ⁊ nō attribuit̄ esse diffōnū spēb⁹ ⁊ generib⁹: ita q̄ ille res vl'es sint exn̄tes ex intellectū. viuū. n. vl'e aut nihil est oīno: aut eē ei⁹ est posterius ab eē reꝝ sensibilium. si est aliquid vl'e ens ꝑ se. Et dixit hoc: q̄z apparet hic q̄ diffōnes sunt de istis reb⁹ sensibilib⁹ exn̄tibus extra ītellectū: ⁊ tūc aut nō sunt res vl'es existētes per se: vt Plato dicebat: aut si sunt eē eaꝝ nō est necessariū in intelligēdo subās reꝝ sensibiliū: ⁊. q. d. q̄ nō curat in hoc loco qūocūq̄z sit: cū appet q̄ iste diffōnes nō sunt nisi in reb⁹ ꝑticularib⁹ existētibus extra aīam: sed quod apparet hic: est q̄ aut non sunt oīno: aut si sunt postremū sunt. i. sunt posteriores a reb⁹ sensibilib⁹: qm̄ si ꝑcederēt eas: ita q̄ essent causa eaꝝ: nō possemus intelligere subās rerum sensibiliū: nisi postq̄z habuissem⁹ fidē sui eē: sicut est dispō de alijs causis reꝝ exn̄tib⁹ in eis. s. forma ⁊ mā.

¶ Ampli⁹ aūt si nō multe aīe: ꝫ partes. vtrū opꝫ prius querere totā aīam aut partes. difficile aūt ⁊ harum determiare quales apte nate altere adinuicem esse.

¶ Et ēt si aīe nō fuerit multe: ꝫ ꝺm ꝑtes: vtꝝ est q̄rēdū ꝑrio de aīa ꝺm totū: aut de ꝑtib⁹ suis: ⁊ qð ē valde difficile ad distiguendū: est q̄ earū differūt abinuicē ꝺm nām.

9 ¶ Dicit: ⁊ ēt cū decl'atū fuerit q̄ aīe nō sunt pl'es ꝺm subm: sed ꝺm ꝑtes: tñ eadē subto: opꝫ ꝑscrutari vtrū debeamus ponere ꝑncipiū ꝯsideratiōis. ꝑmo de tota aīa: deide postea de suis ꝑtib⁹. aut ꝑmo debem⁹ cōsiderare de ꝑtib⁹ aīe anteq̄z de aīa ꝺm totū in eo qð ē aīa. ¶ D. d. ⁊ qð est valde difficile ⁊c. i. ⁊ cū posuerimus eā eē plures ꝺm ꝑtes difficile ē nobis distiguere has ꝑtes: ⁊ dare dr̄ias q̄b⁹ drn̄t abiuicē. in q̄busdā. n. sunt manifeste: ⁊ in q̄busdā latētes. V.g. iter intellectū ⁊ imaginationē: ⁊ iter imaginationē ⁊ sensū.

¶ Et vtꝝ opꝫ q̄rere pri⁹ ꝑtes aut oꝑa ipsaꝝ: vt itelligere aut itellectū ⁊ sentire an sensitiuū. sil'r aūt ⁊ i alijs. Si āt oꝑa pri⁹ iteꝝ vtiq̄z dubitabit aliqs: si obra hoꝝ pri⁹ q̄rēdū: sicut sensibile sensitio: ⁊ itel'ibile itellectiuo.

¶ Et vtꝝ ē ꝑscrutādū ꝑrio de ꝑtibus aut de suis actiōib⁹. V.g. vtꝝ pri⁹ de itelligere aut de itellectu: aut de sentire aut de sensu: ⁊ sic de sil'ib⁹: ⁊ si pri⁹ debem⁹ ꝑscrutari de actionib⁹ pōt hō dubitare vtꝝ ē ꝑscrutādū de sensato an sensū: aut de itellecto an itellectū.

10 ¶ Cū incepit nūerare dubitatiōes q̄ ꝯtingūt in ordinatiōe ꝑscrutatiōis de aīa: ⁊ dixit ꝑus. vtꝝ sit cōsiderandū de aīa vniuersali aut ꝑticulari. icepit mō q̄rere cū ꝯsiderauimus de ꝑtib⁹. vtꝝ sit icipiēdū de eis: ⁊ post de suis actionib⁹: aut econuerso. ¶ Et dixit. ⁊ vtꝝ ꝑscrutādū est ꝑus ⁊c. i. ⁊ eius sermo est intelligibilis per se. ¶ D. d. ⁊ si ꝑus perscrutādū est de actionib⁹ pōt hō dubitare ⁊c. i. ⁊ si decl'atū fuerit q̄ opꝫ nos ꝑus q̄rere de actiōib⁹: dubitabit hō in hoc vtrū debeat incipere a sensu ante sensatū: ⁊ ab intellectu ante itellectū: aut ecōtrario. ¶ Et dubitat in talib⁹ q̄z opꝫ ire de eis q̄ sunt magis nota apud nos ad ea que sunt latētiora apud nos: ⁊ in hoc drn̄t scie. scientiaꝝ enī in quibusdā ea q̄ sunt magis nota apud nos sunt ꝑcedētia: vt in mathematicis: ⁊ in q̄busdā econtrario: vt in q̄busdam que cōtinent̄ in scīa nāli.

¶ Videt̄ aūt non solū qð qd est: cognoscere vtile esse ad speculandū cās accn̄tiū in substātijs: sicut in mathematicis qd rectum: ⁊ qd obliquū: ⁊ qd linea: ⁊ qd planū: ad cognoscēdū q̄ rectis trianguli anguli sunt eq̄les: sed ecōuerso accn̄tia ꝯferūt magnā partem ad cognoscēdū qð qd est. cū. n. habeamus tradere ꝺm phantasiam de accn̄tibus: aut oībus aut plurib⁹: tūc ⁊ de subā habebimus dicere aliqd. Ois enī demōstrationis ꝑicipiū est qð qd est. quare ꝺm quascūq̄z diffōnes nō contingit accn̄tia cognoscere: sed neq̄z de ipsis imagiari facile: manifestū est q̄ dialectice dicte sunt: ⁊ vane oēs.

¶ Et videt̄ q̄ hoc nō solūmō ē vtile. s. scire qd sit aliqd in sciēdo cās accn̄tiū subarum.

Drn̄a iter q̄sdā ꝑtes aīe ē māifesta ⁊ iter quasdā latens.

In mathēaticis eadē sūt nō nob ⁊ nāe ēꝫ in nālib⁹. Idē ꝑ ph. ꝓ. 2. ⁊ 7° me. ꝓ. 10. ⁊ 3° ce. 61. vide etiā. 2° meta. cō. 16.

Accn̄tia magnā ꝑtē cōferunt ad cognoscēdū quod quidest.

V.g. in mathematicis: qm̄ scire qd ē rectū ⁊ curuū: ⁊ qd est linea: ⁊ qd ē sup̄ficies: est vtile in cognoscēdo angulos triāguli ꝙ angulis rectis sunt equales: ꝫ ēt ecōuerso. s. ꝙ accn̄tia adiuuāt maxime in sciēdo qd est aliqd: qm̄ cū declarauim⁹ aliqd ꝺm viā imaginationis in oibus accidētib⁹: aut in plurib⁹ eoꝝ: tūc dicem⁹ ēt de suba meliorē ꝺmonē: nā qd est aliqd est principiū ois demonstrationis: ⁊ qd̄ fuerit genus ex diffōnib⁹: p qd̄ nō p̄parat̄ cognitio accidentiuꝫ: neqꝫ intelligitur aliqd̄ ex eis facile: manifestum ꝙ non sunt nisi verba sine certitudine.

ii ℭ Cū dubitauit a quo dꝫ incipe dn̄s istius artis vtrū a posteriorib⁹ ad p̄cedētia: aut ecōuerso. incepit notificare ꝙ vtraqꝫ via est cōis in sciētiis ⁊ in vsu earū: qm̄ q̄uis sit magis famosuꝫ ire de posterioribus ad p̄ora. tn̄ aliqn̄ ibit̄ de p̄cedētib⁹ ad posteriora. ℭ Et dixit: ⁊ videt̄ ⁊c̄. i. ⁊ videt̄ ꝙ sola cognitio sube rei nō sit p̄n^m cognitionis accn̄tiū ei⁹: vt cognitio in mathematicis: scire. n. qd est linea: ⁊ qd est rectum: ⁊ qd est ꝯcauū: ⁊ qd est sup̄ficies in geometria est p̄n^m cognitiōis anguloꝝ triāguli. s. ꝙ angulis rectis sunt equales: sꝫ ēt ecōuerso. s. ꝙ scire plura posteriora est p̄n^m ad sciendū antecedētia: ⁊ sermo eius in hoc est intelligibilis p se. ℭ Et cū demōstrauit ꝙ scire posteriora aliqn̄ est p̄n^m ad sciendū antecedētia: incepit notificare ꝙ hoc nō accidit oibus accidētib⁹ ꝯtingētib⁹ rei. s. vt sint p̄n^m reꝝ accidētiū. s. sube. ℭ Et dixit: qm̄ cū declarauerimus aliqd ꝺm viā ⁊c̄. i. ⁊ non est poſſe vt tale ꝯtingat. s. ire a cognitiōe accidentiū ad cognitionē sube: nisi qn̄ accidētia rei fuerint cognita a nobis ꝺm viā imaginatiōis. i. accn̄tia q̄ manifesta sunt existere in re: ⁊ q̄ sunt in loco eius. s. accidētia eēntialia p̄pinq̄: aut oia: aut plura: ⁊ q̄si dicat: ⁊ non p̄parat̄ nobis cognitio sube p cognitionē accn̄tiū nisi cū sciuerimus accidētia p̄pinq̄ essentialia: aut oia: aut plura: tūc. n. ꝯtinget vt inducam⁹ meliorē diffōnē sube. ℭ D. d. nā qd sit aliqd est p̄n^m ois demonstrationis: ⁊ hoc rn̄det ei a quo incepit ꝺmonē. s. ꝙ cognitio diffinitiōis est vtilis in cognitiōe accn̄tiū. D. incepit declarare ꝙ hoc ꝯtingit oi diffōni: ⁊ ꝙ ois diffō p quā nō cognoscunt̄ accn̄tia nō dr̄ diffō nisi equoce: aut qꝛ in ea collocat̄ aliqd falsum: aut qꝛ cōponit̄ ex causis remotis: aut accidētalib⁹. ⁊ dixit: ⁊ qd̄ fuerit ex diffōnib⁹ ⁊c̄. i. ⁊ ꝺmo eius in hoc est manifestus p se.

Hic innuit dari regressuꝫ. vide i fil'i 6° phy. 12. ⁊ 15. ⁊ 8° phys cor. 53.

4° meth. 14.

Ois diffō p quā n̄ cognoscūt accn̄tia n̄ dr diffō nisi equoce. vide 4° ph. cō. 31. ⁊ 4° ce. cō. 2. ⁊ 2° de aia. 12. ⁊ 26. ⁊ 2° celi. 40.

ℭ Dubitationeꝫ aūt habent ⁊ passiones aie vtꝝ cōes sint oēs ⁊ hn̄tis: an sit ⁊ aliqua aie p̄pria ipsius: hoc. n. accipere quidē necessarium est: nō aūt leue. videt̄ aūt plurimoruꝫ quidē nullū sine corpore pati nec facere: vt irasci cōfidere desiderare ⁊ oino sentire: maxime aūt assimilat̄ p̄prio intelligere. si aūt ⁊ hoc phantasia q̄dā: aut nō sine phātasia nō cōtingit vtiqꝫ: nec hoc sine corpore eē.

ℭ Et est dubiū de passiōib⁹ aie vtrū oēs sint cōes: ⁊ sint cū hoc ei in quo sunt: aut q̄dā ēt approprient̄ aie. hoc. n. necesse est scire: sed nō est facile. ⁊ nos videmus ꝙ plures earū impossibile ē vt sint neqꝫ actio neqꝫ passio extra corpus. V.g. iracūdia ⁊ desideriuꝫ ⁊ audacia ⁊ vniuersaliter sentire: qd̄ aūt videtur p̄priū ei est itelligere: ꝫ si hoc ēt est imaginatio: aut non pōt esse sine imaginatione: impoſſe est vt sit neqꝫ ēt hoc ex̄ corpus.

ℭ Cū nūerauit ea q̄ querēda sunt in hac scia: icepit ēt dicere qōdā p̄utile: ⁊ qd̄ aie est multū desideratū: ⁊ ē vtꝝ oēs actiōes: ⁊ passiōes aie nō iueniant̄ nisi p cōicationē corpis: ⁊ sunt cū hoc actiōes ⁊ passiōes in rebus existētib⁹ in corpe: aut iuenit̄ in eis aliqd habēs cōicationē cū corpe: neqꝫ idiget in actiōe aut passione p̄pria aliquo existēte in corpe. manifestū est. n. ꝙ pl'es eaꝝ hn̄t cōicationē cū corpe: sꝫ est dubiuꝫ sicut dicit de itelligere. ℭ Et dixit. vtꝝ oēs sint cōes ⁊c̄. i. vtrū oēs actiōes ⁊ passiones ei⁹ habeāt cōicationeꝫ cū corpe: ⁊ sint cū hoc actiōes: aut passiōes in rebus existētib⁹ in corpe. ℭ Et h̄ intēdebat cū dixit: ⁊ sunt cuꝫ hoc ei in quo sunt. i. cōicātes cū corpe: ⁊ existētes in eo qd̄ est in corpe. ℭ Et poſſe est vt aliqd̄ non cōicans corpi sit existens in reb⁹ exn̄tib⁹ in corpe: ⁊ poſſe est vt actio alicui⁹ nō cōicātis corpi sit nō existēs in aliquo eoꝝ q̄ sunt in corpe. ℭ Et ista perscrutatio d̄ aīa est valde p̄utilis: ⁊ est necīa in sciēdo q̄litatē abstractiōis aie: ⁊ hoc debemus ponere in directo oculoꝝ nostroꝝ. ℭ Et ideo dixit. hoc. n. necīū est ad sciēdū. ℭ Hoc aūt qd̄ dixit. ꝙ plures passionū aie videtur hēre cōicationē cū corpe: ⁊ ꝙ ille p̄tes aie q̄ hn̄t illas passiōes ꝯstituunt̄ p corp⁹: vt iracūdia ⁊ desideriū manifestū est p se: ⁊ maxime in passiōibus attributis aie ꝯcupiscibili ꝺm ꝙ post dabim⁹ rōneꝫ: ⁊ postea passiōibus sensus: q̄uis magis lateat in eis. in p̄. n. instrō sensus nō app̄et passio māifesta apud sentire: sicut app̄et in iracūdia ⁊ verecūdia: ⁊ in aliis passionib⁹. itelligere aūt valde latet: ⁊ multā hꝫ dubitationē. existimatū est. n. ꝙ passio ei⁹ p̄pria nullam hꝫ cōicationē cū corpe: sꝫ sicut dixit: si itelligere fuerit imagiari: aut habuerit cōicationē cū imaginari: tūc impoſſe est vt sit ex̄ corp⁹. i. vt sit ex̄ aliqd̄ exn̄s in corpore. ℭ Et dixit hoc: qꝛ de vnaquaqꝫ istaꝝ virtutuꝫ sunt sicut diximus due qōnes: quaꝝ vna est vtrū sit poſſe vt actio eaꝝ habeat cōicationē cum corpe: aut nō. postea si non habeat cōicationē cū corpe: vtrum actio eaꝝ sit p res: ⁊ in reb⁹ cōicātib⁹ corpori: aut est de eis aliqd nō cōicans oino. ℭ Et iō dixit: ⁊ qd̄ videt̄ esse passio: dēt p̄priū ei est itelligere ⁊c̄. i. ⁊ qd̄ videt̄ esse passio: aut actio aie sine indigētia instr̄i corpalis est intelligere: sꝫ si hoc fuerit imagiatio: aut cū imaginatione: ipoſſe est vt ista actio sit ex̄ aliqd̄ hn̄s cōicationē cuꝫ corpe: q̄uis intellus nullā hēat cōicationeꝫ cum eo. ℭ Et hec est snīa eius in intellectu māli. s. ꝙ est abstract⁹ a corpe: ⁊ ꝙ ipoſſe est vt intelligat aliqd sine imaginatione. Et nō intendit p hoc: hoc qd̄ apparet ex hoc ꝺmone sup̄ficieten⁹. s. ꝙ itelligere nō fit nisi cū imaginatiōe: tūc. n. intellus mālis erit gn̄abilis ⁊ corruptibilis: sicut itelligit Alexā. ab eo: ⁊ ꝺmo eius est intellus p se: sꝫ debes obseruare h̄ qd̄ diximus. iz

Infra. 4c

ℭ Siquid igit̄ aie operū: aut passionū est p̄priū: cōtinget vtiqꝫ ipsaꝫ separari ab ipso. si vo nulluꝫ ē p̄priū nō erit vtiqꝫ separabilis: ꝫ sicut recto in q̄ntū rectū multa accidunt vt

tangere eneā speram ſm punctū: nō tñ tangit hoc separatum rectū. Inseparabile.n. siquidem semꝑ cū quodā corpore est.

¶ Dicamus igit̃ ꝙ si aliqua actionū aut passionū aīe sit ꝓpria sibi: poſſe est vt sit abstracta: ⁊ si nihil est ei ꝓpriū impossibile est vt sit abstracta: sed ita est de hoc sicut est de recto: qm̄ ſm ꝙ est rectum accidunt ei plura. V.g. vt contingat sperā cupri in vno pūcto: sed tñ rectitudo impoſſe est vt sit abstracta per se: cū semꝑ sit cū aliquo corpore.

13 ¶ Cum demōstrauit ꝙ querēdū est ꝓus vtrū aliqua actionū aut passionū aīe sit extra corpus ⁊ si fuerit: vtrū est cum eo qđ est ex̃ corp⁹: ex̃ oē exñs in corpe: incepit demonstrare hic ꝙ si fuerit aliqua passio aīe ꝓpria.i.sine corpe: possibile est vt sit abstracta: ita ꝙ illa passio aut actio nō sit in rebus existentib⁹ in corpore. ⁊ si nō habuerit aliquā actionē ꝓpriā impossibile est vt sit abstracta q̄uis actio ei⁹ sit in rebus existentib⁹ in corpore. ¶ Et dixit: dicamus igit̃ ⁊c̃.i.ꝙ si aliqua actionū ⁊ passionū aīe nō īdiget instrō corporali: poſſe ē vt illa actio aut passio sit abstracta: qm̄ si nō est in rebus existētib⁹ in corpore: necesse est vt sit abstracta. ⁊ si est in reb⁹ existentib⁹ in corpe necesse est vt sit non abstracta. Ver.g. ꝙ si intelligere fuerit sine instrō corporali: ⁊ nō fuerit existens in rebus existētibus in corpore. V.g. vt sit intelligere intētiones imaginabiles necesse est vt sit actio sempiterna ⁊ abstracta. ⁊ si impoſſe est vt sit sine imagiatiōe: tūc actio ei⁹ erit nō abstracta a corpore: q̄uis intellectus sit abstractus ab eo. ¶ Et est manifestū sicut dicit Themistius ꝙ ꝓpositiōes hypothetice cōtinuatiue in quib⁹ est cōsequēs poſſe esse cū añcedente: necesse est semꝑ vt destruam⁹ añcedēs: ⁊ ꝯcludamus oppositum ꝯsequētis ecōtrario dispōni ꝓpositionū: quarū ꝯñs sequit̃ antecedēs necio: ⁊ ideo nullū impoſſe cōtingit Arist. inq̄tū destruxit añcedēs. V.g. ꝙ si hoc visibile est aīal: poſſe est vt sit hō: ſ; nō est aīal: ḡ impossibile est vt sit hō. ¶ D.d. ſ; ita est de h̄ sicut ē de recto.i. si aīa nō habuerit actionē ꝓpriā: tūc passiōes q̄ attribuunt̃ ei erunt sicut plures res q̄ attribuunt̃ rebus exñtib⁹ in mā inq̄tū ꝯtingit ei qđ fuit in mā nō inq̄tū sunt abstracte a mā. V.g. ꝯtactus verus quē habet linea cū spa: hoc enī īuenit̃ extra aīam inq̄tū linea est in corpe ⁊ figura spica in corpe. V.g. inq̄tū linea est in ligno: ⁊ spericū in cupro: impoſſe est.n. vt cōtingat linea sperā inq̄tū vtraq; eaꝝ est abstracta a mā: nisi contactus sit mathematicus nō nālis.

¶ Videtur aūt ⁊ aīe passiones oēs cum corpore esse: ira: māsuetudo: timor: mīa: ꝯfidētia: adhuc gaudiū: ⁊ amare: ⁊ odire. sil̃ enī his patit̃ aliqđ corpus. Indicat aūt hoc aliquādo a duris qdē ⁊ manifestis passiōib⁹ concidentib⁹ nihil exacerbari: aut timere aliquādo: aut ⁊ ꝑuis ⁊ debilib⁹ moueri cū accendat̃ corp⁹: ⁊ si sic se habere cum irascit̃. Adhuc aūt magis hoc manifestū. nullo enī terribili iminēte in passiōib⁹ fiūt timētes.

¶ Et videt̃ ēt ꝙ oēs passiones aīe sint in corpore: vt iracūdia: ⁊ grā: ⁊ timor: ⁊ pietas: ⁊ audacia: ⁊ gaudiū: ⁊ tristitia: ⁊ odiū: ⁊ amor. corpus.n. patit̃ cum istis: ita ꝙ forte fiunt passiōes fortes ⁊ apparētes ⁊ nō accidit ex eis hoī: neq; iracūdia: neq; timor: ⁊ forte passiōes ꝑue ⁊ debiles mouebūt ipm qñ corp⁹ fuerit paratū: ⁊ magis manifestū est ꝙ videm⁹ ꝙ qdā hoīes sunt valde timorosi: q̄uis nihil timoris accidat eis. vñ mãifestū est ꝙ passiōes sunt itētiōes in mā.

¶ Cum narrauit ꝙ plures passiones ⁊ actiōes anime vident̃ habere cōicationē cum corpore: incepit hic notificare genus in quo apparet hoc mãifeste. ¶ Et dixit. ⁊ videt̃ ꝙ oēs ⁊c̃. ⁊ intēdit per passiōes anime dispositiones attributas virtuti concupiscibili. D.d. corpus enī patit̃ cum istis.i. apparet in eo alteratio ⁊ transmutatio. omnis.n. passio facta cū alteratione ⁊ transmutatiōe est in corpore necessario: aut virtutis in corpore: ⁊ cū hec ꝓpō fuit vera: ⁊ etiā ꝙ oīa accidētia aīe cōcupiscibilis fiunt cū transmutatiōe concludet̃ necessario ꝙ hec anima aut est corp⁹ aut virtus in corpore. ¶ Sed q2 ꝓpō maior est manifesta: minor v̄o latet aliquātulū: cum sit possibile vt accidāt passiōes ex qbus corp⁹ nō patit̃ apud sensum: incepit declarare hoc alio mō. ¶ Et dixit. ⁊ signū ei⁹ est: qm̄ forte ⁊c̃.i. ⁊ signū ꝙ ista vtit̃ corpore.q. instrumēto ⁊ ꝙ corp⁹ patit̃ ab eis: ⁊ si patit̃ apud sensum: qm̄ actio eius differt ſm diuersitatē dispōnū corporis: accidūt.n. homini multa que inata sunt mouere motu forti: ⁊ nō mouēt ipm nisi debiliter. V.g. ꝙ accidit hoī aliqđ timorosū: aut aliqđ ꝓuocās irā ⁊ nō mouet̃ ab eis nisi modicū aut ecōuerso. qñ corp⁹ fuerit paratū sicut dixit: ⁊ fuerit ita paratū sicut est iratus. iratus enim mouebit̃ facile valde ex re modica ꝓuocāte irā: ⁊ magis manifestū est sicut dicit: quia nos videmus multos hoīes timere sine aliquo timoroso: ⁊ omnia ista significāt ꝙ ista actio nō fit absq; corpore. ¶ D.d. manifestū est ꝙ passiones ⁊c̃.i. manifestum est igit̃ ꝙ forme ꝓuenientes in ista anima apud passionem ⁊ motum sunt forme in mā.

Ois passio facta cū alteratiōe ⁊ transmutatiōe est i corpe necie. Idē 2° d anima. 27. ⁊ 3° d anima. 28.

Documētū ex inuentiōe Themistij.

De hoc vide 5° ph. cō. 22. ⁊ 30. ⁊ p̊ celi. 32. ⁊ 3° met. cō. 8. ⁊ p̊° de gñōne. 44.

¶ Si aūt sic se h; mãifestū: qm̄ passionū rōnes i mā sunt: q̄re t̃mini tales: vt irasci motus qdā talis corpis: aut ptis: aut potētie ab hoc ⁊ grā hui⁹: ⁊ ꝓpter hec igit̃ iam physici est considerare de aīa aut oī aut tali.

¶ Quapꝑ diffōnes debēt esse ita: qm̄ ira est motus alicuius ptis istius corporis: aut alicui⁹ ꝟtutis eius a tali: ⁊ ꝑꝑ tale: ⁊ iō ꝯsiderare de aīa: aut de oī: aut de hac est nāle.

15 ¶ Dicit: ⁊ cū declaratū fuerit ꝙ iste passiōes sunt forme māles: necesse ē vt in diffōnib⁹ eaꝝ appeat mā: ⁊ motus quā sequunt̃ iste forme: est mot⁹ mālis: ita ꝙ corpus accipiendū est in diffinitiōe istius motus. V.g. qm̄ ira est motus alicuius ptis corpis. ¶ Et cū in diffinitiōibus istaꝝ virtutū appet mā: manifestū est ꝙ ꝯsideratio de aīa est nālis. Aut de omni aīa si omnis anima est talis: aut de animabus que declarantur esse materiales: ⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ ideo ꝯsideratio de anima est naturalis.

¶ Differenter aūt diffiniet physicus ⁊ dia-

lecticus vnūqḋqȝ ipsoꝝ vt irā qd est. hic qdem.n. appetitū recontristatiōis: aut aliqd hm̄ōi: ille aūt feruorē sanguis: aut calidi cir circa cor. Horū aūt alius qdē assignat mā̄z: alius vo spēm ⁊ rōnē. Ratio qdem.n. hec spēs rei necesse est hāc eē i mā hm̄ōi si erit: sicut domus: rō qdē q̄dā talis: qꝛ coopérimentū prohibens corruptiōes a ventis imbribus ⁊ caumatibus: hec aūt dicit lapides ⁊ lateres ⁊ ligna: alia vo in his speciem pp ista. q̄ igiṫ nālis harū vtrūqȝ circa mām: rōnem aūt ignorās: aut q̄ circa rōnē soluȝ: aut magis q̄ est ex vtrisqȝ: illoꝝ aūt qs vterqȝ.

Et differt illud quo nālis diffinit vnūqḋqȝ istoꝝ ab eo qḋ diffinit ẜmocinalis. V.g. qd est ira. sermocinalis.n. dicit: ira est appetitus in vindictā: ⁊ sic de similibus. Nālis aūt dicit ꝙ est ebullitio sanguis: aut caloris in corde: naturalis igiṫ dat mām: sermocialis aūt dat formā ⁊ itentionē. intentio.n. alicuius est hoc: ⁊ necesse est vt hoc sit in mā. V.g. domus: aliqs.n. dat itentionē dicēdo ꝙ est coopérimentū ꝓhibens ab imbribus ⁊ pluuijs ⁊ frigore ⁊ calore: alius aūt dicit ꝙ est ex lapidibus ⁊ lateribus ⁊ lignis: aliꝰ vo dat formā exñtem in hoc ꝓpter ista. ẜm igiṫ dcm̄ istoꝝ est naturalis q intēdebat materiam ⁊ ignorabat itentionē: aut q itendebat solaȝ itentionē: aut melius est dicere vt sit ille q congregabat vtrūqȝ: vtrūqȝ igitur aliorum ei attribuetur.

Nālis diffinit ꝑ formā. dialecticꝰ vo per mām.

16 Cū demōstrauit ꝙ in diffōnibꝰ istaꝝ virtutū dȝ accipe mām ⁊ formā. incepit dubitare ẜm ꝯsuetudinē q̄ est apud nāles: ⁊ eos q absolute ꝯsiderāt. s. disputatores: nāles.n. differūt a disputatoribꝰ in mō diffiniēdi. disputatores.n. dant diffōnes ẜm formā tm̄. dicēdo ꝙ ira est appetitꝰ in vidictā: nāles vo ẜm māz: dicēdo ꝙ ē ebullitio caloris ⁊ sanguis in corde. Deinde dicit. intētio.n. alicuiꝰ est hoc. i. vt mihi videṫ: intentio eni alicuiꝰ ẜm ꝙ est ens est hoc. D.d. ⁊ necē est vt sit in mā ⁊c. i. ⁊ necē est vt illa intētio ẜȝ ꝙ est hoc existat in mā que hēat talē dispōnez. s. que sit ħ ⁊ sit ꝑ aliquā intētionē existētez in ea: quapp fuit digna vt illa res existeret in ea nō in alia. Et innuit ꝑ hūc ẜmonē: qm̄ sicut necē est vt intentio existat in mā ẜm ꝙ est hoc: ita necē est vt sit modus acceptionis eiꝰ i diffōne. ⁊ si nō: erit accepta itētio: alio mō ab eo q̄ est. q eni accipit mām in diffōne ⁊ dimittit formaȝ diminute accipit: qui aūt accipit formā ⁊ dimittit mām: existimaṫ ꝙ dimittit aliqd nō necīū: ȝ nō est ita: qm̄ forma dȝ accipi in diffōnibꝰ ẜm dispōnes in quibꝰ existit: ⁊ residuus sermo est manifestus.

Nāł diffinit ꝑ māz. vid 2° phy. 18. 19. ⁊ 92. ⁊ 7° met. 34. 35. 39. 55 37. ⁊ 8° phy. 52. Jdē hꝰ ꝑ 51. 52. ⁊. 53.

Documētuȝ

Qui accipit māz i diffinitione ⁊ dimittit formaȝ diminute accipit. q āt accipit foraȝ ⁊ dimittit māz videṫ dimittē aliqḋ ñ necārīūȝ: ȝ nō est ita. Vide 7° me. 34. vide .s. q̄ notaui i hoc cō.

Aut vo est aliqs q circa passiōes māe nō separabiles: ȝ physicus circa oēs quecūqȝ huiꝰ corporis ⁊ huiꝰ māe opa ⁊ passiones sūt. Circa quascūqȝ aūt nō huiꝰ alius: vt circa aliqua qdē artifex est si cōtingat vt instructor aut medicus: nō separabiliū qdez. Inquātū aūt nō talis corporis passiones: ⁊ ex abstractiōe mathematicus: ẜm aūt ꝙ oino separate primus philosophus.

Dicamus igiṫ ꝙ iste q intendit considerare de passionibus māe que nō separanṫ ab ea ẜm ꝙ nō separanṫ. nullus.n. est nisi nālis cōsiderās in oibus actionibus ⁊ passionibꝰ istius corꝑis ⁊ istius māe ⁊ passionibus. ꝙ aūt nō est: ita cōsiderandū est ab alio: quoꝝ quedā dȝ itendere artifex: vt carpētarius ⁊ medicus. ea aūt q̄ sunt nō abstracta in rei veritate: ȝ sunt passiones corꝑis: ⁊ ẜm abstractionē itendit mathematicꝰ: ea āt q̄ sunt abstracta i rei veritate itēdit primꝰ phs.

Cū dubitauit de diffōnibus: icepit demōstrare hic 17 que artes vtunṫ in diffōnibꝰ forma ⁊ mā: ⁊ que solūmō forma. Et dixit. ꝙ ille qui itēdit considerare de passionibꝰ māe nō abstractis ab ea ẜm ꝙ sunt ⁊c. i. ille qui intēdit considerare de formis cōsequentibus passiōes māe nō abstractas a mā ẜȝ ꝙ sūt nō abstracte est nālis qui considerat in oibus passionibus corporis: ⁊ in nā istiꝰ māe ⁊ in passionibus eius. D.d. qḋ aūt nō est ita ⁊c. i. qḋ aūt ex istis formis ⁊ passiōibus nō est per nām: sed per voluntatē considerandū est ab artificibꝰ mechanicis vt carpētario ⁊ medico. D.d. ea aūt que nō sunt separata ⁊c. i. accñtia nō abstracta a corpore: ⁊ ꝯñtia ipsum nō in eo quod est transmutabile: sed in eo qḋ est corpus tm̄ ⁊ magnitudo: ⁊ sunt ea que intellꝰs intelligit ẜm abstractionē a mā: lȝ in rei veritate nō separenṫ ꝯsiderāduȝ est a mathematicis. De formis aūt que sunt abstracte in rei veritate. i. ẜm eē ⁊ itellectū ꝯsiderat pmꝰ phs.

Vide ... 16. 18. ... materi... bili. ⁊ ... 34. 35.

Jdē ... 26. 71. ... tapphy...

Sed redeundū est vn̄ venit ẜmo. Dicebamus aūt ꝙ passiones aie nō seꝑabiles a phica mā aialiū iquātū aūt tales existunt furor ⁊ timor: ⁊ nō sicut linea ⁊ planum.

Sed reuertendū est ad nostruȝ ẜmonē: in quo loq̄bamur ꝙ passiones aie nō sunt seꝑate a mā nāli: ⁊ ea que sunt talia i rei veritate sunt ira ⁊ timor nō sicut linea ⁊ suꝑficies.

Jdest ⁊ qꝛ hoc est magis ꝓpriū logico: reuertamur ad illud de quo loquebamur. s. ꝙ passiones aie. s. ꝯcupiscibilis non sunt abstracte a corpore: neqȝ in diffōne: neqȝ in esse. V.g. ira timor que nō sunt abstracte: neqȝ in diffōne: neqȝ in eē: sicut linea ⁊ suꝑficies. is

Vide ... cō. 16. ...

Scḋa pars istius libri. Cap. I.

Intendentes autez de aia necesse est simul dubitantes de quibus dubitare opȝ: pertranseuntes primoꝝ oppositiones comprehendere quicūqȝ de ipsa aliqd enunciauerunt: vt bene quidem dicta accipiamus: si vo aliquid non bene vereamur. Principiū autem questionis apponere

apponere que maxie videnť ipsi inesse ꝑm nāz. Aniatū igiť ab inaiato in duobꝰ maxie differre videť: motu ꝛ sensu. accipimus āt ꝛ a ꝓgenitoribus fere hec duo de aia.

Aiatuz abiaiato in duo bus maxime differre videtur. s. sensu ꝛ motu.

¶ Et neċe est nobis in querēdo de aia ꝓdice re opiones antiquoꝝ ꝛ iuuabimur ꝑ eas ꝛ retinebimus illud qđ dcm̄ est vere ꝛ ꝑm ꝙ opz: ꝛ vitabimus illud qđ dcm̄ est ꝑm ꝙ nō opz. Et debemꝰ ꝓdicē ēt ea q̄ reputanť ꝓprie eē nālia: ꝛ hoc ponemus pricipiū: dicē do ꝙ hn̄s aiaz videť differre ab inaiato his duobus ꝓprie. s. motu ꝛ sensu: ꝛ hec duo accepimus ab antiqs de anima.

19 Cum declaratū est in posterioribꝰ ꝙ cōsideratio ducēs ad certitudinē pfectā in rebus quesi tis in vnoquoqꝫ generū nō sit nisi ꝯsideratio in pnci pÿs ꝓprÿs illi generi: incepit demōstrare ꝙ necesse est ꝯsiderare de aia hoc mō pncipioꝝ. ¶ Et dixit. ꝛ debemꝰ ꝓdicere in querendo de aia ꝓpōnes ꝛ pna q̄

17

videnť eē ꝓpria aie ꝑm ꝙ est aia: ꝛ illas ꝓpōnes ponamus pnm considerationis. ¶ Et notificauit ꝙ ea que habēt de aia talē dispōnem sunt duo: sensus. s. ꝛ motus. aiatū. n. nō differt ab inaiato nisi sensu ꝛ mo tu locali: ꝛ dixit: ꝙ habemus aiaz ꝛc̄. ¶ Et intendit hic ꝑ videť certitudinez: qm̄ ipse vtitur talibus verbis loco certitudinis in locis in quibus certitudo est famosa: ꝛ residuus sermo est manifestus.

Aniatuz differt ab iaiato sensu. 2. a. 16. ꝛ motu locali. 2. de. a. 14. Qm̄ vtiť pħs videri ꝑ certo esse.

¶ Dicūt. n. qdā ꝛ maxie ꝛ prio esse aiam id qđ est mouēs: existimātes aūt ꝙ nō moueť ip̄m nō ꝯtigere mouere. alterū eoꝝ que mouentur aiam sic arbitrati sunt esse. Vn̄ Democritus qdē ignē quēdaz aut caliduz eē di cit ipsam. Infinitis igiť existibus figuris ꝛ athomis q̄ sunt spēi rotūde ignee ꝛ aiaz di cit: vt in aere moto: que vocanť decisiones que vn̄r ꝑ portas i radÿs: quaꝝ oē semē elementa dicit Democritus totius nāe. Silr aūt Leucippus: hoꝝ aūt sperica aiaz ꝑꝑ id qđ maxie pn̄t penetrare ꝑ oē hmōi figure ꝛ mouere reliqua cum moueanť ꝛ ipsa: arbi trantes aiam esse efficiēs i aialibus motū.

Vide 2º ph. 16. 18. 20. materia sen bili: ꝛ 7º 34. 35. Idē 2º ph 26. 71. 6º me taphysice

18

¶ Quidā. n. dicūt ꝙ illud qđ ē ꝓprie ꝛ ꝓpri us aie ē mouere: ꝛ qꝛ existimāt ꝙ oē nō mo tū nō pōt mouere aliud existimauerūt aiam esse aliqđ motū: vn̄ Democritus dixit ipsaz esse ignē ꝛ caliduz: dixit eni ꝙ est ex corꝑibꝰ ꝛ figuris idiuisibilibꝰ ifinitis: ꝛ ea q̄ sunt spe rica ex eis sūt ignis ꝛ aia. V. g. ꝛ silia huic sūt corꝑa exn̄tia i aere q̄ dicunť athomi: que sūt i radÿs solis igredietibꝰ ꝑ foramia: ꝛ di cit ꝙ ꝑ ꝯgregatiōez fundamētoꝝ in eis sunt elnta oium nāliū: ꝛ silr Leucippꝰ ꝛ sperica istoꝝ sunt aia: qꝛ tales figure sunt potes trā sire i rez ꝑm totū: ꝛ mouet oia q̄ moueť et: qm̄ existimāt ꝙ aia dat aialibus motū.

Vide 2º ph. cō. 16. 2º

Opinio De mocriti.

Opio Leu cippi.

¶ Cū notificauit ꝙ antiq nō ꝯsiderāt de aia: nisi per motū aut sensuz: aut ꝑ vtrūqꝫ: icepit p̊ nūerare snias hoium ꝯsiderātiū de aia ꝑ motū. ¶ Et. d. qdā. n. eorū ꝛc̄. i. ꝛ cū qdā opinabanť ꝙ illud qđ appropat aie p̊ est: qꝛ mouet aliud: ꝛ opinabanť ꝙ illud qđ mouet aliud dꝫ moueri: existimauerūt ꝙ aia ē aliqđ motū semꝑ. ¶ D. d. ꝛ iō. d. Democritꝰ ipsaz eē ignē: aut calidū. i. ignē aut igneū. ¶ D. d. dixit. n. ipsaz eē ex cor poribus ꝛ figuris ꝛc̄. i. opinabať. n. qꝛ mouet aliud ꝛ moueť: ipsaz eē ex corꝑibꝰ idiuisibilibꝰ hn̄tibus figu ras ifinitas: ꝛ ꝙ ex istis ē solūmō ꝛ spicis: ꝛ qꝛ spica sunt ignis aut igneū credebāt ꝙ spica eoꝝ: aut sunt ignis: aut anima. ¶ D. d. exempla hoꝝ corpoꝝ apud Demo. ꝛ. d. ꝛ silia his sūt corꝑa exn̄tia in aere. i. ꝛ ista corꝑa apud eū sunt silia athomis q appēt moueri in radÿs solis. ꝛ cū notificauit ꝙ Demo. opinabať aiaz eē ex corꝑibꝰ indiuisibilibꝰ q̄ apud ip̄z assilanť atho mis: notificauit q̄ ꝑtes sunt de qbꝰ opinať Democritus aiaz fieri ex eis: ꝛ qūo opinanť ea eē elnta alioꝝ cōpositoꝝ. ¶ Et. d. ꝛ ꝙ ꝑ ꝯgregationē fundamētoꝝ in eis adaptať vt ex eis cōponanť diuersa entia q̄uis sint eiusdē nāe: ꝛ intēdit ꝑ fundamēta diuersita tē eoꝝ in figura: ꝛ in situ ꝛ in ordine. Diuersitas eniz ꝑtiū in his tribꝰ est cū diuersitate cōpositoꝝ ex eis: sicut scripture diuersanť ꝑꝑ diuersitatē lrarū in his tribꝰ. ¶ Et cuz narrauit ꝙ ipsi opinabanť aiam esse ignē aut aliqđ igneū: qꝛ opinabanť animā eē spicā ꝛ ignē eē spicū. d. rōnē ꝑꝑ quā opinabanť aiaz eē speri caz. ¶ Et. d. ꝛ qđ ē spicū ex istis ē aia ꝛc̄. i. ꝛ Democ. ꝛ Leucip. nō opinabanť ꝙ spica ex corꝑibꝰ indiuisibilibꝰ sunt aia: nisi qꝛ opinabanť ꝙ talia corꝑa sunt ea q̄ polia sunt ꝑtrāsire ꝑ alia ꝛ mouere ipsa: quāuis ipa moueanť semꝑ: ꝛ hec est dispō quā existimabāt eē ꝓpriā aie. s. qm̄ mouet corpꝰ ꝛ moueť semꝑ. 20

¶ Vn̄ ꝛ viuēdi terminū eē respiratiōez. Cō strigēte. n. eo ꝙ corꝑa ꝯtinet: ꝛ extrudēte ex figuris ꝓbentes aialibus motū ex eo qđ est ipsas qescere aliquatenꝰ: auxiliū fieri de foris igrediētibꝰ alÿs hmōi i respirādo. Que qdē egredi ꝓhibent ipsas q̄ aialibꝰ isunt: id repellēdo qđ ꝯstrigit ꝛ cōprimit tādiu viue re aialia quādiu possunt hoc facere.

¶ Et iō dixerūt ꝙ anhelitꝰ est diffō vite. Aer eni ꝯtinēs cū cōgregat corꝑa: ꝛ cōstrigit ex istis figuris q̄ dant aialibꝰ motū: qꝛ ista nō qescūt in aliqua hora: sustineri ab extriseco iponēdo ꝑ anhelitū alias figuras sibi siles dicūt ꝙ iste ēt ꝓhibēt illud qđ iā ꝑuenit intus i aialibus ab exitu: ꝛ ꝯexpellūt cū eis il lud qđ congregat ꝛ cōstringit eas: ꝛ ꝙ vita est dum aial pōt facere hoc.

¶ Qm̄ oīs dicēs in qditate alicuiꝰ aliqd laborat in fa ciēdo ꝯuenire illud oibꝰ sensibilibꝰ ꝛ in dādo cām illius sensibilis ex illo dato ab eo in suba illꝰ. isti aūt qm̄ opinabanť aiaz eē ꝑtes spicas idiuisibiles: labo rauerūt h̄ mō i dādo cāz anhelitꝰ: dicēdo: ꝛ ꝑꝑ hāc cām. s. qꝛ aia est ꝑtes spice q̄ semꝑ sunt in motu fuit anhelitꝰ diffō vite: aut ꝯsns vitā. Aer. n. ꝯtinēs cū cōgregabit corꝑa ꝯstrigenť multe figure spice q̄ sunt itra corꝑa q̄ dāt aialibꝰ motū: qꝛ sꝑ sūt in motu: ꝛ tūc hec corꝑa mouebūť ad exitū: ꝛ illđ erit exitꝰ ābelitꝰ: 21

Sermo qdi tatiꝰ dꝫ soluere q̄stiōes circa rē sensi biliter ꝯtigē tes. Idē 4º phy. 31. ꝛ 8º ph. 22. ꝛ. 6. h cō. xj. ꝛ 2º de aia. 12. ꝛ. 22. p̊ celi. 22.

τ tunc sustẽtabit aĩal ad imponẽdũ alia corpa ĩpica ab extriseco: τ hoc est in ponẽdo anhelitum. ℂ Hoꝛ aũt fuit pp tria. Quoꝝ vnũ est in acgrẽdo locũ illi⁹ qȯ exiuit. Scȯm aũt est ad ꝓhibẽdũ plura coꝛpora intrinseca ab exitu. Tertiũ est vt adiuuet ea: etiaꝫ in expellẽdo illud qȯ cõstringit: τ qȯ congregat ea: τ dicunt: τ iȯ fuit vita dum animal põt facere hoc.

Quorũdaꝫ pithagoricoruꝫ opinio.

ℂ Videt̃ aũt τ a pithagoricis dcm̃ eandeꝫ hr̃e itelligẽtiã. Dixerũt.n. qdã ipsoꝝ aiaꝫ eẽ q̃ sunt in aere decisiões: alij aũt has mouẽs. De his aũt dcm̃ est pp id ꝙ ꝯtinue vident̃ moueri: τ si sit tranqllitas nimia. In idẽ aũt ferunt̃ τ qcũqꝫ dicũt aiam eẽ qd seipm mouẽs. Vident̃.n. oẽs hi existiasse motũ maxime ꝓpriuꝫ eẽ aie: τ alia qdẽ oia moueri pp aiam: ipsaꝫ aũt a seipsa: pp nihil videre mouẽs qȯ nõ moueat̃ τ ipsum.

ℂ Et forte ẽt est talis ꝟmo pithagoricoꝝ. qdã.n. illoꝝ dicũt ꝙ aia ẽ athom⁹ exñs i aere. Quidã ãt illud qȯ mouet athomos. Et dixerũt hoc: qꝛ semp vident̃ moueri lꝫ vẽtus deficiat oino. Et assilant̃ istis dicẽtes ꝙ aia est aliqd mouẽs se. Oẽs eni isti vident̃ opinari motũ ꝯuenire aie: τ ꝙ oia nõ mouent̃ nisi ꝑ aiam: aia aũt mouet̃ ꝑ se. Nihil.n. videt̃ mouere nisi ipsum ẽt moueat̃.

22 ℂ D. τ forte ẽt opio Pithagore in aia est silis opinioni Democriti τ Leucippi. qdã.n. pithagoricoꝝ dicebant aiaꝫ eẽ athomos aereos: τ qdã illud qȯ mouet athomus: τ opinabant̃ h̃: qꝛ credebãt ꝙ athomi semper mouebant̃: τ ꝙ aia semp mouet̃. ℂ D. d. τ similes istis sunt dicẽtes ꝛc. τ inuit Pla. Oẽs igit̃ isti conueniũt in hoc. s. ꝙ mot⁹ est ꝓpri⁹ aie: sꝫ differũt in qd est. Et qdã eoꝝ existimabãt eã eẽ coꝛpa idiuisibilia: aut ignem: aut aliqȯ igneũ. quidã ꝟo athomos.

Opio Ana. τ i quo differat a Demo.

ℂ Silr̃ ãt τ Anaxa. aiaꝫ dic̃ eẽ mouẽtẽ. τ si aliqs ali⁹ dixit ꝙ oẽ mouet itellus: nõ tñ penitus sic̃ Democri. Ille qdeꝫ.n. dic̃ simplr̃ idẽ eẽ aiaꝫ τ itellectũ: ꝟe.n. aiebat eẽ qȯ vĩ. Vñ bñ dicẽ Homeꝝ ꝙ hectoꝛ iacet aliȯ sapiens: nõ itaqꝫ vtit̃ itellectu tãqꝫ potẽtia q̃dã q̃ circa ꝟitatẽ: ꝫ idẽ dic̃ aiam τ itellectũ.

ℂ Et silr̃ ẽt dicebat Anaxa. ꝙ aia ẽ mouẽs: τ cũ dicebat ꝙ itells mouet oẽ: ꝫ tñ Anax. aliud itẽdit ab eo qȯ itẽdit Demo. Demo. eni absolute dixit. ꝙ idẽ ẽ aia qȯ itellus. dic̃.n. ꝙ ꝟitas ẽ res mãifesta: τ iȯ bñ dixit Homer⁹ τ verũ dixit: ꝙ hectoꝛ apopletizabat̃ τ carebat itellectu. Et nõ vtebat̃ intellu q̃si aliq̃ ꝟtute: ꝫ dicebat ꝙ itells τ aia idẽ sunt.

23 ℂ Dicit. τ silr̃ ẽt opinat̃ Anaxa. cũ. d. aiaꝫ eẽ mouẽtẽ: τ. d. ꝙ itellus mouet oẽ: sꝫ Anaxa. itẽdit in hoc illud qȯ Democritus. Demo.n. ꝓpalauit ꝙ aia τ intellus idẽ sunt. d. ꝙ veritas cõprehensa nõ est nisi in eo qȯ manifestũ est sensui tm̃. ℂ Et iȯ bñ dixit Homerus verificatoꝛ: cũ narrauit de hoie q carebat sensu ꝙ carebat intellectu. Democrit⁹ igit̃ nõ intendit ꝙ intellectus sit aliqua virtus in aialibus alia a virtute sensus: sed dicit ꝙ intellectus τ anima idem sunt.

ℂ Anaxago. ãt min⁹ certificat de ipsis. multotiẽs qdẽ.n. cãm ei⁹ ꝙ bñ τ recte dic̃ eẽ intellectũ. Alibi ãt itellectũ hũc eẽ aiaꝫ. In oibus.n. ipm inesse aialib⁹ magnis τ ꝑuis: τ honorabilib⁹ τ ihonorabilib⁹. Nõ videt̃ ãt iste ꝟm prudẽtiã dict⁹ intellus oib⁹ silr̃ animalib⁹ inesse. Sꝫ neqꝫ omnib⁹ hoibus.

ℂ Anaxa. aũt latẽti⁹ loq̃bat̃ de istis cũ multotiẽs dicebat ꝙ itellus est cã in iuẽtiõe. Et dixit i alio loco: ꝙ itells τ aia idẽ sũt. Intellectus.n. apud ipm existit in oib⁹ aialib⁹: magno τ ꝑuo: nobili τ ignobili. Sed nõ videmus hunc intellectũ existere silr̃ in omnib⁹ animalibus. Neqꝫ etiã in homine.

24 ℂ Dicit. Anaxa. aũt cũ ꝓpalauit ꝙ intellus τ aia ideꝫ sunt: latẽti⁹ ꝓpalauit q̃ꝫ Demo. cũ multotiẽs dicebat ꝙ itellus ẽ cã rectitudis: τ ẽt verificatiõis: τ h̃ appet ex ei⁹ snia ꝙ itellus sit aliud a sensu. τ in alijs locis videt̃ opiari ꝙ itells τ aia idẽ sunt. d.n. ꝙ itellus est in oib⁹ aialib⁹ magno τ ꝑuo: nobili τ ignobili. Et nõ est sic̃ existimauit: qꝛ nõ videm⁹ itellectũ existere eodẽ mȯ in oib⁹ hoib⁹ nedũ existere in oibus aialib⁹.

ℂ Quicũqꝫ igit̃ in moueri aiatuꝫ aspexerũt. hi qdẽ maxie motiuũ opinati sunt aiaꝫ esse. Quicũqꝫ ãt in cognoscere τ sentire ea que sunt: isti dicũt aiaꝫ eẽ principia: alij qdẽ plura faciẽtes principia: alij ꝟo vnuꝫ hoc. Sic Empedocles qdeꝫ ex elntis oib⁹ eẽ: τ vnũqȯqꝫ eoꝝ aiam dicẽs sic. Terraꝫ qdẽ terra cognoscimus: aquaꝫ ꝟo aqua: ethere anteꝫ ethera: ꝫ ignem igne: concoꝛdia aũt concoꝛdiã: τ discoꝛdia tristi discoꝛdiam.

ℂ Et ponentes principia aie motũ existimabant ꝙ aia sit dignioꝛ oib⁹ vt moueat̃. Ponẽtes ãt regulã in hoc cognoscere τ sentire oia entia dicebãt aia eẽ pricipia. Quidã igit̃ eoꝝ ponebãt ista principia plura vno. qdaꝫ aũt ponebãt vnã: vt Empedocles. Iste.n. ponebat eã ex oib⁹ elntis: ꝫ tñ põebat vnũqȯqꝫ elntoꝝ eẽ aiaꝫ: τ dixit: ꝙ nos nõ comprehẽdim⁹ terrã nisi ꝑ terrã: τ aquã ꝑ aquã: τ aerẽ ꝑ aerẽ: τ ignẽ ꝑ suũ silẽ. s. ignẽ: τ litẽ per litem: amicitiam per amicitiam. 25

ℂ Cũ compleuit sermonẽ ꝯsiderãtiũ in aia ꝑ motuꝫ. Incepit etiã dicere opiones eoꝝ qui ꝯsiderãt de aia ꝑ cognitioneꝫ τ distinctionẽ. dicẽdo. τ ponentes pn̄m aie motũ ꝛc. i. ponẽtes aũt regulã aie τ cognitionem sue nãe ꝓpter motũ: quapꝛopter iudicauerũt ꝙ aia est magis oibus digna motu ꝟm ꝙ diximus. ℂ Ponentes aũt regulã in cõsideratione de aiato ꝑ cognitionẽ eius: τ distinctionẽ in oibus entibus opinabantur ꝙ aia est principiũ totius: aut ex p̃ncipijs totius. Qui igit̃ ponebant hec pn̄⁹ plura vno ponebãt aiam plura

plura vna: ⁊ qui opinabant̃ ꝓncipiũ vnũ ẽẽ: ponebãt aiaꝫ vnã. V. g. q꞉ Empe. ponebat aiaꝫ fieri ex elẽtis ⁊ ponebat ipsaꝫ sex in numero ꝫ nũeꝝ elẽtoꝝ apõ ipm. dixit eni ꝙ nos nõ cõprehendimus terrã nisi ꝑ terrã ⁊c. ¶ Et cũ. d. ⁊ qdã eoꝝ ponebãt hec ꝓncipia plura vno: intẽdebat quidã eoꝝ: q꞉ posuerũt hec ꝓncipia plura vno opinabant̃ aiam esse plura vna: vt Empedocles: sꝫ fuit cõtentus dicere rem loco ꝯñtis. ¶ Et cũ. d. ⁊ quidã eoꝝ ponebãt vnã aiam: intendebat ⁊ quidã eoꝝ qui ponebãt vnũ ꝓncipiũ: ponebãt vnã aiam: sed fuit ꝯtentus h̾ ꝯsequẽte loco rei econuerso ei qd̾ fecit p᷉: ⁊ residuus sermo est manifestus.

Empedocles posuit plura ꝓncipia vno idẽ prio ph. 41. 53.

Opinio platonis.

¶ Eodẽ aũt mõ ⁊ Plato in Timeo aiaꝫ ex elẽtis facit. Cognosci eni inquit sile simili. Res aũt ait ex pĩcipijs ẽẽ. Silr̃ aũt ⁊ in his que de philosophia dicunt̃ ꝑ eũdẽ determinatũ est. Ipsuꝫ quidẽ aial ex ipsa vnꝰ idea: ⁊ ex prima lõgitudine ⁊ latitudine ⁊ altitudine constare: alia autem simili modo.

¶ Et silr̃ Plato in Timeo ponebat aiaꝫ aliqd̾ ex elẽtis. Qm̃ apud ipsum nihil cognoscit̃ nisi ꝑ suũ sile. Et ꝙ oẽs res non fuerũt nisi ex suis principijs. Et similiter determinauit prius in phia. s. in suis disputatiõibꝰ: ⁊ manifestum est ꝙ liber Timei exit ab eis: ⁊ ꝙ anima simpl̃r est ex forma vnius: ⁊ prima longitudine ⁊ prima latitudine: ⁊ primo profundo: ⁊ ꝙ alia currunt hoc modo.

26 ¶ Plato posuit in Timeo ꝙ aĩa est aliquid in suba elẽtoꝝ: opinabat̃ illd̾ ẽt qd̾ opinabat̃ q ponebat aiaꝫ ex ꝓncipijs: ⁊ est ꝙ oẽs res nõ cognoscunt̃ nisi ꝑ sua silia: ⁊ nõ cogñscunt̃ nisi ꝑ cognitionẽ suoꝝ ꝓncipioꝝ: ⁊ ꝙ ꝓncipia cognoscunt̃ ꝑ sua silia: ꝯtiget ꝙ ꝓncipia cognoscant̃ ꝑ principia. Et cũ ꝯiungemꝰ huic ꝙ aĩa cognoscit res ꝑ ꝓncipia eaꝝ: ꝯtiget ex h̾ ꝙ aĩa sit ꝓncipia. hec eni sunt ꝓꝓetates ꝯuertibiles. ¶ D. d. silr̃ determinauit ⁊c. i. ⁊ silr̃ dterminauit in sua phia ⁊ in scholis eius: qm̃ in Timeo dixit hoc alio mõ. D. eniꝫ illic ꝙ aĩal simpl̃r absolutũ qd̾ est genus aialiũ ⁊ ꝓncipiũ eoꝝ est cõpositũ ex vno: ⁊ ex pria lõgitudine q̃ est cõposita ex dualitate ꝓma: ⁊ ex latitudĩe que est composita ex ꝓma trinitate: ⁊ ex ꝓfundo: qd̾ cõponit̃ ex prima q̃ternitate: q̃ sunt ꝓncipia alioꝝ numeroꝝ cõpositoꝝ. ¶ Et opinabat̃ ꝙ longitudo cõponit̃ ex dualitate: q꞉ linea fit ex duobꝰ punctis: ⁊ latitudo ex trinitate: q꞉ fit cũ lõgitudine ex tribus pũctis: ⁊ spissitudo ex q̃ternitate: q꞉ fit cũ lõgitudine ⁊ latitudĩe ex q̃tuor punctis. Qm̃ cũ opinabat̃ ꝙ nũeri sunt ꝓncipia oĩum: fuit nec̃e apud ipm: vt principia nũeroꝝ sint ꝓncipia generũ ẽẽ sensibilis: ⁊ alij nũeri q cõponunt̃ ex ꝓncipijs sint ꝓncipia ẽt reꝝ ꝑticularium: ita ꝙ ꝓncipia aialis simplicis est pria vnitas: ⁊ pria dualitas: ⁊ trinitas: ⁊ q̃ternitas. Principia aũt alioꝝ aialiũ sunt alij nũeri. ¶ Et iõ. d. ꝙ alia currũt h̾ mõ. i. ⁊ ꝓncipia alioꝝ aialiũ ꝑticulariũ sunt alij numeri: ⁊ q꞉ opinabant̃ h̾ in ꝓncipijs entiũ: ⁊ opinabant̃ ꝙ aĩa cõponit̃ ex ꝓncipijs ꝑꝑ cognitionẽ opiati sũt ꝙ aĩa est iste nũerus q est ꝓncipiũ numeroꝝ. ¶ D. d. ⁊ manifestũ est ꝙ Timeus exit ab eis: vt mihi vĩ ꝙ illud qd̾ dictũ est de ꝓncipijs in Timeo est aliud ab eo qd̾ dictũ est in disputatiõibus: ⁊ q̃si diuersitas hoiuꝫ in

Vide ꝑ isto ĩra cõm. 33.

Vide primo meta. 37.

aĩa nõ est nisi ꝑꝑ diuersitatẽ eoꝝ in ꝓncipijs. Oẽs. n. ꝯueniũt ꝙ oꝫ ẽẽ ex ꝓncipijs: ⁊ dicũt ꝙ opio Platõis in Timeo de aĩa ẽ ꝙ aĩa est nã media. s. iter formas abstractas ĩdiuisibiles: ⁊ ĩter formas sensibiles diuisibiles ꝫ mãꝫ. ¶ Themistiꝰ ãt dicebat ꝙ Plato intendebat per istã mãm ĩtellectũ inter oẽs ꝑtes aĩe: cũ suũ ẽẽ sit mediuꝫ inter formales mãles ⁊ abstractas: ⁊ vl̃r difficile possumꝰ hodie intelligere opiniones antiquoꝝ: q꞉ non sunt note apud nos.

Vide ꝑ meta. 38. ⁊. 39.

Difficile possumꝰ hodie ĩtelligere opiniones antiquoꝝ: q꞉ non sũt note apõ nos. Idẽ 2° celi. cõ. 72.

¶ Adhuc aũt ⁊ al̃r. Intellectũ qdẽ ẽẽ vnuꝫ. Scia ãt duo. Singul̃r eni est ad vnũ. Plani aũt nũeꝝ opionẽ. sensuꝫ ṽo eum q solidi. Nũeri eni spẽs ipse ⁊ pĩcipia dicebãt̃. Sũt aũt ex elẽtis. Iudicant̃ eni res alie qdẽ ĩtellectu: alie ṽo scia: alie aũt opione: alie ṽo sensu. Species autem numeri hi rerum.

¶ Et ẽ dcm̃ h̾ ẽt alio mõ: ⁊ ẽ ꝙ ĩtellectꝰ ẽ vnũ ⁊ scia duo: qm̃ ꝑ se ẽ ad vnũ. Et ꝙ existiatio est nũerꝰ sup̃ficiei: ⁊ ꝙ sensus ẽ nũerꝰ solidi. Nũeri eni dicebant̃ ẽẽ forme ⁊ principia in rebus entibꝰ: ⁊ nũeri sũt vnuꝫ illoꝝ elẽtoꝝ. Sꝫ oẽs res ꝯsiderãt̃: q̃dã ꝑ ĩtellectũ: ⁊ q̃dã ꝑ sciaꝫ: ⁊ q̃dã ꝑ existimationẽ: ⁊ q̃dã ꝑ sensum. Ista aũt sunt numeri qui sunt forme.

¶ Et opinati sunt alio mõ aiaꝫ ẽẽ ꝓncipia numeroꝝ. 27
Dicunt eni ꝙ intellectus est vnũ nũerale: ⁊ ꝑ ĩtellectum ĩtendit prias ꝓꝓões: ⁊ dixerũt ipm ẽẽ vnũ: q꞉ scire ꝓꝓões est vnius scĩe: ⁊ ĩtẽdit ꝑ sciam ꝯcl̃onẽ: ⁊ dixerũt eã ẽẽ dualitatẽ: q꞉ est ꝓcessus ab vno. s. ꝓpositionibꝰ: ⁊ ad vnũ. s. ꝯcl̃onẽ vñ fit dualitas. ¶ Et h̾ intendebat cũ. d. est eni singul̃r ad vnũ. ⁊ dixerunt ꝙ estimatio ẽ nũerus sup̃ficiei. s. trinitatis. est eni ab vno. s. ꝓꝓõnibus ad duo: nã ꝯcl̃o est in eo falsa ⁊ ṽa. Vñ fit illic aliq̃ dualitas. ¶ Et dixerunt ẽt ꝙ sensus est q̃ternitatis. opinati sunt eni ꝙ sensus cõprehẽdit corpus: ⁊ ꝙ forᵃ corꝑis est q̃ternitas. ¶ D. d. nũeri. n. dicebant̃ esse forme ⁊c. i. ⁊ dixerũt h̾ q꞉ opinabant̃ ꝙ ꝓncipia nũeroꝝ sũt forme abstracte: ⁊ ꝓncipia entiũ sunt vnũ elẽtoꝝ eoꝝ. Et q꞉ reꝝ q̃dã ꝯsiderant̃. i. cognoscũt̃ ĩtellectu ⁊ q̃dã scia: q̃dã existimatiõe: ⁊ q̃dã sensu: ⁊ nihil cognoscit̃ nisi ꝑ suũ sile: nec̃e est vt iste ṽtutes aĩe cõprehẽsiue sint ꝓnᵃ nũeroꝝ q sũt forme ⁊ elẽnta entiũ. s. vnitatis ⁊ dualitatis: ⁊ trinitatis: ⁊ q̃ternitatis: ⁊ nec̃e est vt ĩtellectus ex istis sit vnitas: ⁊ scia dualitas: ⁊ existimatio trinitas: ⁊ sensus q̃ternitas.

¶ Qm̃ ãt ⁊ motiuũ videbat̃ aia ẽẽ: ⁊ cogniscitiuũ. Sic qdã cõplexi sũt ex vtrisq꞉: enunciãtes aiaꝫ ẽẽ nũeꝝ mouẽteꝫ seipꝫ. Differũt aũt ⁊ de pĩcipijs q̃ ⁊ quot sũt. Maxie qdẽ corꝑa faciẽtes pĩcipia ab his q ĩcorꝑea. Ab his aũt miscẽtes ⁊ ab vtrisq꞉ pĩcipia referẽtes. differunt autem ⁊ circa multitudinẽ: hi quidem vnum: illi ṽo plura dicunt.

¶ Et q꞉ existiatũ ẽ d̾ aĩa ꝙ ẽ mouẽs ⁊ cognoscẽs. Voluerũt aliq ꝯgregare h̾ duo: ⁊ iudicauerũt ꝙ aĩa ẽ nũerꝰ seipm mouẽs. Et magna diuersitas est in pĩcipijs q̃ sũt ⁊ quot. Et maxie inter eos q faciunt ea corꝑalia: ⁊

inter eos q nõ corpalia. Et isti ēt differūt ab eis q admiscēt ⁊ ponūt principia ex vtroqȝ. Et diuersitas ēt ē in nūero pricipiorum. Quidā eni dicūt vnū pricipiū eē. Quidā plura.

28 ¶ Et qr existimatū ē.i.certificatū ꝙ moueē ⁊ cognoscere sunt principia aīe: intēdebāt aliq ad ꝯgregādū vtrūqȝ i aīa: dicēdo aīaȝ eē numerū se mouētē: qr nō mouet ab alio. ¶ Et cū notificauit sectas q̄ dīnt in diffiniēdo aīaȝ: ⁊ sunt tres. Quarum pria diffinit eā per motū aut p ꝯñtia motū. Scda āt p cognitionē. Tertia vō p vtrūqȝ: ⁊ oēs ꝯueniūt ꝙ ē ex pncipijs: icepit notificare modos diuersitatis eorum vlr: lȝ ꝯueniāt in h qd ē ex pncipijs. ¶ Et.d. ⁊ magna diuersitas ⁊c̄.i. ⁊ dīnt in suba aīe: qr dīnt in pncipijs.s.in nā eorum ⁊ in nūero: ⁊ maxia diuersitas ē in nā pncipiorum: interponētes pncipia corpalia: ⁊ ponētes ea nō corpalia cū iste due nāe maxie differāt: differūt ēt isti ab eis qui admiscēt ⁊ ponunt pncipia ex vtroqȝ.i.corpalibus ⁊ nō corpalib⁹. ¶ D.d. ⁊ differūt ēt in nūero pncipiorū.i. ⁊ differūt ēt i aīa: qr differūt in nūero pncipiorum.

Tres fuerūt secte diffiniētium animā.

Nā corpalis ⁊ incorporea maxime differunt. Vide io. meta. tex. com. vltimi.

¶ Cōsequēter aūt bis ⁊ aīaȝ assignāt. Motiuū.n.nāȝ priorum existimauerīt ñ irrōnabilr̄. Vñ qbusdā visuȝ ipaȝ ignē eē: eteni h i ptibus subtilissim⁹ ē: ⁊ maxie elītorum icorporeū. Adhuc āt mouet qr ⁊ mouet alia primo.

¶ Et isti pcedūt i diffiniēdo aīaȝ pcessu ꝯñti ista. Heni qd reputant: qm̄ nā principiorum est mouēs nō ē ex vitatē: vñ qdā existimabant ipam eē ignē. Ignis eni ē primorum ptiū inter elīnta: ⁊ ꝙ magis vr̄ nō eē corpus: ⁊ ipe mouet ⁊ mouet alia corpa pria itentione.

29 ¶ Cū notificauit snias antiquorum d aīa: icepit laudare eas i eo qd dicūt de vitate ⁊ de vificatiōe ꝯñe. ¶ Et d. ⁊ isti pcedūt ⁊c̄.i. ⁊ isti q opinant aīaȝ esse ex pncipijs: qr mouet p se: ⁊ diffinierūt eā h mō pcessert in hoc via recta ⁊ ꝯñte pncipia. Opinari eni ꝙ nā pncipiorum ē mouēs p se: rectū est. ¶ D.d. ⁊ iō existimauerunt qdā ⁊c̄.i. ⁊ qr opinati sūt eā eē ex pncipijs existimauerūt qdā eā eē ignē: qr reputabāt ignē eē elntuȝ ceterorum elntorum ⁊ simpliciorum ptiū: ⁊ ꝙ magis vr̄ non esse corpus: qr opinant pncipia eē talia.s.simpliciora alijs ⁊ remotiora nā corpea: ⁊ oīa ista cū eo ꝙ visa ē ab eis moueri ⁊ mouere alia pria itētione sicut aīa.

Opinari ꝙ nā pncipiorum est mouens p se rectuȝ est. Idē 2° phy. s.4. vide. 2. de ge. 53.

¶ Democritus aūt ⁊ floridius dixit enunciās pp qd vtrūqȝ horum. aīaȝ qdē.n. ⁊ itellʼȝ idē: quēadmodū diximus: ⁊ ex pris ⁊ idiuisibilib⁹ corpib⁹. Motiuū āt pp subtilitateȝ ptiū ⁊ figurā. Figurarum āt mobilissimā q̄ spica dicit: hoc aūt itellectum esse ⁊ ignem.

¶ Democritus āt dixit in h sermonē magis latētēȝ. Et iudicauit cāȝ i vtroqȝ: ⁊ dixit: ꝙ aīa ⁊ intellect⁹ sunt ideȝ: ⁊ ꝙ h est ex primis corpibus indiuisibilib⁹: ⁊ attribuit ipm motui pp paruitatē partiū eius: ⁊ pp figurā: ⁊ dixit ꝙ iter figuras magis obediēs motui ē spica: ⁊ ꝙ itellectus ⁊ ignis hñt talē figurā.

30 ¶ Quia intētio ei⁹ in h caplo est demrare ꝙ antiqui bñ dixerīt in h ꝙ ꝯueniūt i h ꝙ aīa ē ex pricipijs pp motū ⁊ facē cōparationē iter sermones eorum de h: ⁊ iā locutus fuit de scia ei⁹ q dicebat aīaȝ eē ignē: incepit mō loq de opinātib⁹ eā eē ex ptib⁹ idiuisibilib⁹. ¶ Dicēdo. Democritus aūt.d.d nā aīe pp motū sermonē magis latentē sermone dicētis ipaȝ eē ignē: ⁊ est magis latēs qr iudicauit aīaȝ i vtraqȝ vtute: ⁊.d. ipam eādē: ⁊ ꝙ nā vtriusqȝ ē eadē.s.intellectus ⁊ aīa mouētis ē sensibilis. D.eni ꝙ aīa ⁊ itellect⁹ sunt idē: ⁊ ꝙ nā illius est qr est ps ptiū idiuisibiliū spericarū. ¶ D.d. ⁊ attribuit ipȝ motui ⁊c̄.i. ⁊ attribuit ipȝ motui pprio aīe.i.posuit ipm cām motus aīe pp puitatē suarum ptiū cū sit idiuisibilis: ⁊ pp suā figuraȝ. Opinabat eni ꝙ illa figura est leuioris mot⁹ oīuȝ figurarum: ⁊ iō opinabat ꝙ ista figura existit i aīa ⁊ i igne: ⁊ iste smo latet pp duo. quorum vnū est h qd opinabat.s. ꝙ aīa ⁊ itellʼs sunt idē: ⁊ ꝙ est pars indiuisibilis: sȝ pteȝ idiuisibilē eē est dubiū. ignē aūt esse est manifestuȝ.

Ignem esse est mãifestū: sed vide oppositū. 4. celi. 32.

¶ Anaxagoras āt vr̄ qdē alid dicē aīam alid itellectū vt diximus prius. Vtit aūt vtrisqȝ: sicut vna nā. Verūtñ ponit itellectū principiuȝ maxie oīuȝ. solū igit dicit ipsuȝ eorum q̄ sunt simplicē eē ⁊ imixtū ⁊ purum: assignat āt vtrūqȝ eidem pricipio: ⁊ cognoscere ⁊ mouere: Dicēs itellectum mouere vniuersuȝ.

¶ Anaxagoras āt vr̄ dicere aīam eē aliud ab itellectu: sicut dixit supius. Sed tñ vtit eis etiā q̄si sint eiusdē nāe. Sed ponit itellʼm digniorē oīb⁹ reb⁹ vt sit pricipiū. Dīc.n.ꝙ solus itellect⁹ iter oīa entia ē simplex: mūdus ⁊ purus. Et attribuit ei vtraqȝ.s.cognitionē ⁊ motū: dicēdo ꝙ itellectus mouet omne.

31 ¶ Cū fecit cōparationē iter opīonē dicētis ipsaȝ esse ignē: ⁊ opinionē dicētis ipsaȝ eē ptē spericam partiū indiuisibiliū: incepit etiā facere cōpationē iter opionem Anaxago. ⁊ Demo. ¶ Et.d. Anaxa. ⁊c̄.i. Anaxa. aūt videt fm ꝙ apparet dicere aīam esse aliud ab itellectu: sed q̄uis hoc apparet ex suo sermōe: tñ ipse ponit eos esse eiusdeȝ nāe.i.eiusdē generis: ⁊ cū hoc ponit intellectū magis dignū vt sit pncipiū oīum rerū: ⁊ preponit ipsum oībus.d.enim ꝙ solus itellectus est simplex: mūdus purus.i.abstractus a mā: non admixtus cū ea: ⁊ attribuit vtrūqȝ ei in oībus ptib⁹ mūdi.s.cognitionē ⁊ motū. Opinat eni ꝙ itellectus mouet oīa ⁊ ꝙ nō mouet: qm̄ aūt iste sermo est magis vicinus veritati ⁊ snie Aristo.s.ꝙ intellectus est ex principijs: ⁊ ꝙ est causa cognitionis ⁊ motus est manifestum: ⁊ ideo laudabit ipsum post multū: ⁊ notificabit id quod remansit ei dicere de intellectu.

3° de aīa. t.c. 4. Ethic. s. 34. tex.

Thales.

¶ Vr̄ āt ⁊ Thales ex his q̄ tradita memorie sunt motiuū aliqd aīaȝ opiari. Siqdeȝ dixit lapidē aīaȝ hr̄e: qm̄ ferrū mouet. Diogenes āt sic ⁊ alij qdā aerē ipsaȝ cēsuit eē. Hūc opinās oīuȝ sbtilissimū eē ⁊ pricipium. ⁊ pp h cog̊scē ⁊ mouē aīaȝ. Scdȝ ꝙ igit primū ⁊ ex h reliq̄ cog̊scē. Scdm vo ꝙ sbtilissimū ē motiuū esse: ⁊ Eraclit⁹ pricipiū aīam ipsaȝ eē dicit: siqdē vaporē ex quo alia Eraclitus constituit: eteni icorpalissimū autē ⁊ fluens semp. Qd vo mouet motu cog̊sci: i motu

Diogenes.

aūt

Alemeon. aūt eē q̄ sūt: ⁊ ille arbitratus ē ⁊ mlti. Silr aūt his ⁊ Alemcon opinari visus est de aia. Dicit.n. ipsaz imortalē eē pp hoc ꝙ assimilat̄ imortalibus. Hoc aūt iesse ipsi tāq̄ʒ mote semp. Moueri eni ⁊ diua oia cōtinue sp lunā: solē: astra: ⁊ celū totū.

Hippocras. Magis aūt rudiū qdā aiaʒ aq̄ʒ eē existimauerūt vt Hippo. Suaderi.n. nixi sunt ex genitura: qm̄ oium humida est. Eteni redarguit dicētes sanguinem eē aiam: qm̄ genitura non est sanguis. Hāc aūt esse primā aiam.

Critias. Alij autē sanguinem aiaʒ esse dixerūt quēadmodū Critias. Ipsuʒ sentire aie: maxie ꝓpriū opinantes. H aūt ineē ꝓpter nām sanguis.

Oia elnta p̄ter terrā iudicem acceperunt. Oia eniʒ elnta preter terram iudicē acceperūt. Hāc eni nulli protulerunt: nisi si aliquis dixerit ipsam esse ex omnibus elementis: aut omnia.

℄ Milesius aūt vr̄ vt narratur de eo dicere aiam esse aliqd mouēs: cuʒ dicebat ꝙ lapis hʒ aiam: q̄ꝛ mouet ferruʒ. Diogenes aūt ⁊ alij multi opinabant̄ aiam eē aerē. Quia existimabant ꝙ nihil est subtilius aere: ⁊ pp h aia cognoscit ⁊ mouet. Scdm̄ eni ꝙ ē principiū aliaꝝ reꝝ cognoscit. Scdm̄ autē ꝙ est subtilior oib⁹ reb⁹ mouet. ⁊ Eraclit⁹ ēt dicit ꝙ aia est principiū: cū dicit ipʒ eē vaporeʒ: ex quo ꝯstituit oēs res: ⁊ ponit ipʒ valde remotū a corpib⁹: ⁊ semp liqdū. Et opinabātur cū multis alijs ꝙ oia entia sunt in motu. Et forte ēt aliqs vr̄ opinari ēt in aia talē opinionē. Dicit eni ipaʒ eē imortalē: q̄ꝛ assimilat̄ imortalib⁹: ⁊ ꝙ h est ei q̄ꝛ semp mouet̄. Et dixit. oēs eni dij: luna. s. sol ⁊ stelle semp mouent̄ motu cōtinuo. Et alij q digniores sunt derideri iudicauerūt ipsaʒ esse aquā: vt Hippo. Et vr̄ declinare ad hāc opionē ꝓpt̄ sperma cū sit h⁹ reꝝ. Qm̄ pp h ꝯdicit̄ dicēti aiaʒ eē sanguinē: dicēdo ꝙ sperma nō ē sanguis. Et sperma est pria aia. Et alij dixerūt ipm̄ esse sanguinē: vt Critias: cum existimauerit ꝙ nihil cōsequit̄ animā sicut sentire: ⁊ ꝙ sentire est ex nā sanguinis. Vnūqdq̄ʒ eni elntoꝝ preter terram habet iudicē: terra aūt nullum: ⁊ qd̄ dictū fuit de ea est ꝙ est ex oibus elementis: aut omnia elementa.

32 ℄ Vult numerare oēs opiones antiquoꝝ in aia: ⁊ dare cuilibet aliquā rōnē: ⁊ sermo eius est manifestus.

Milesius. ℄ Milesius aūt opinabat̄ aiam esse principiū mouens per se: q̄ꝛ dicebat ꝙ magnes hēt aiaʒ: q̄ꝛ mouet ferrū.

Diogenes. ℄ Diogenes aūt opinabat̄ aiam esse aerē. aer eni est subtilius ceteris corpib⁹: ⁊ p̄ncipiū eoꝝ. Inquātū igit̄ est p̄n^m dabit̄ ei cognitio: ⁊ inquātū subtilius ceteris corpib⁹ dabit̄ ei mot⁹. Et hec duo approprianturaie.

Eraclitus. ℄ Eraclitus v̓o opinabat̄ aiaʒ esse principium: ⁊ illud principiū est vapoꝛ liqdus motus: q̄ꝛ opinabat̄ ꝙ ex vapore est ꝯstitutio aliaꝝ: ⁊ ꝙ est valde remotus a corpe: ⁊ hec duo sūt in p̄ncipio. ℄ D. d. ⁊ opinabat̄ cū multis alijs ⁊c̄. i. ⁊ opinabat̄ cū multis alijs: ꝙ oia mouent̄: ⁊ credebat ꝓpōnē cōeʒ oib⁹. s. ꝙ sile cognoscit̄ p suū sile. ⁊ q̄ꝛ apud ipʒ oia sunt mota: fuit neċe vt cognoscēs sit motū: q̄pp iudicauit aiaʒ eē vaporē: ⁊ silr q ponit ipaʒ sileʒ nāe stellaꝝ ⁊ solis ⁊ lūe videt̄ opinari ipsaʒ moueri p se: sed dicēs ipam esse aquā dʒ derideri. Nullus eni dixit aquā eē elntū ceteroꝝ: sed tn̄ dedit ei rōnem aliquā. s. q̄ꝛ sperma qd̄ est p̄ncipiū gn̄ationis: est valde hūidū: ⁊ existimatū est ꝙ sperma est aia: cū ipʒ formet embrionē. ℄ D. d. qm̄ per hoc ꝯdicit̄ dicenti ꝙ aia est sanguis. i. ⁊ ponit ꝙ sperma est p̄ma aia: q̄ꝛ ponit ꝙ sperma nō est sanguis: forte igit̄ non iudicauit ꝙ aia est aqua: nisi q̄ꝛ videbat spma eē aiaʒ: ⁊ aquā nō sanguinē. ℄ D. d. qm̄ vnūqdq̄ elntoꝝ preter terraʒ ⁊c̄. i. ⁊ vnūqdq̄ elntoꝝ iudicatū est ab antiquis esse aiam ex eo p̄ter terrā. Nullus eni opinat̄ terrā eē elntū alioꝝ: sed ꝙ tm̄ est composita ex quibusdā elementis: aut est oia elementa. i. ex omnibus elementis.

Nullus opinat̄ terrā eē elntū aliorū. oppo^m prio met. t. cō. 14. de hesiodo.

℄ Diffiniūt aūt oēs aiaʒ tribus vt est dicere: motu: sensu: ⁊ icorpeo. Hoꝝ aūt vnūqdq̄ reducit̄ ad principia. Vnde ⁊ i cognoscēdo diffiniētes ipaʒ: aut elntū: aut ex elntis faciūt: dicentes silr iuicē p̄ter vnū. Dicūt.n. ⁊ sile cognosci simili: qm̄ eniʒ aia oia cognoscit: constituunt eam ex omnibus principijs.

℄ Et ipsi vlr diffiniūt aiam trib⁹: motu. s. ⁊ sensu: ⁊ nō corporeo. Et vnūqdq̄ʒ istoꝝ reducit̄ ad principiū: ⁊ pp h posuerūt ipsaʒ ēt elntuʒ: aut ex elntis illi q diffinierūt eā p cognitionē: ⁊ ꝙ qdā dicūt i hoc ē sile ei qd̄ dicūt qdā p̄ter vnū. dicūt eni ꝙ sile nō cognoscitur nisi p suuʒ sile: ⁊ q̄ꝛ aia cognoscit oia posuerūt eā ꝯstitui ex oibus principijs.

℄ Cum demrauit ꝙ ꝯsiderātes in aia p motū debēt opinari ipsam eē ex principijs: icepit demōstrare vlr ꝙ oia dicta i diffinitiōe aie reducta sūt ad p̄ncipiū. 33
℄ Et. d. ⁊ ipi vlr diffiniūt ⁊c̄. i. ⁊ antiq vlr ꝓcedūt in diffiniēdo aiaʒ ⁊ cognoscēdo suā subaʒ trib⁹ vijs: motu. s. ⁊ sensu. i. cognitiōe: cū hec duo videant̄ ꝓpa aie. Tertiū aūt q̄ꝛ est nō corpus. ples eni eoꝝ opinabāt̄ hoc existē in aia nō min⁹ q̄ꝫ p̄dicta duo: ⁊ vnaqueq̄ istaꝝ viaꝝ iducit eos ad opinādū aiam eē ex principijs. Et hoc itēdebat cū. d. ⁊ vnūqdq̄ reducit̄ ad p̄ncipiū. ℄ D. incepit demrare viā p quā ꝓcessit q iudicauit aiam eē ex p̄ncipijs p cognitionē: ⁊. d. ⁊ pp h posuerūt ipsaʒ esse elntū ⁊c̄. i. ⁊ q̄ꝛ oēs opinabant̄ eā eē ex principijs: dixerūt illi q diffinierūt eā p cognitionē ꝙ est elntū: aut ex elemētis: ⁊ via qua ꝓcesserunt isti in h est eadē ⁊ silis p̄ter vnū illoꝝ. s. Anaxagorā. ℄ D. demonstrauit hanc viā ⁊ dixit. dicunt enim ꝙ simile nō cognoscit̄ nisi per suū sile. i. ⁊ hoc fuit neċe apud eos: q̄ꝛ opinabant̄ tres ꝓpōnes. Quaꝝ vna est ꝙ ois res cognoscit̄ p suū simile. Scda ē ꝙ oia non cognoscūt̄ nisi p sua p̄n^a. Tertia est ꝙ aia cogscit oia ex qb⁹ seqt̄ ꝙ aia est p̄n^a oia: aut ex p̄ncipijs oium.

Nō in qbus ꝓpōnib⁹ stet tota resolutio antiquoꝝ de anima.

℄ Quicūq̄ quidē igit̄ vnā aliquā dicūt cām vt elntum vnū ⁊ aiam: vnū ponūt: vt igneʒ

aut aerē. Plura vo dicentes principia. Et aiaz plura dicūt. Anaxagoras aūt solū ipassibilē dicit intellectū ⁊ cōe nihil alicui alioꝝ hēre. Hmōi aūt cū sit quō cognoscit: ⁊ ꝓpter quā cām: neqꝫ ille dixit: neqꝫ ex his que dicta sunt conspicuum est.

Qui igit̄ dixit ꝙ pricipiū ⁊ elm̄ ē vnū: pōit aiaz ēt vnū: aut ignē: aut aerē. Et q pōit pricipia pl'a vno: ⁊ pōit aiam pl'a vno. Anaxa. āt solus dicebat ꝙ itellect⁹ nō recipit passionem: ⁊ ꝙ nihil est in eo quo hēat cōicationē cū alia re. Sꝫ n̄ dixit quō: ⁊ ꝑꝑ qd ꝑ hāc dispōnē cogscit: ⁊ h̄ ē qd appet ex suo s̄mone.

34 Cum notificauit ꝙ opiones eoꝝ in substātia aie sequunt̄ illud qd opinabant̄ in suba principioꝝ: incepit demr̄are ēt ꝙ opiones eoꝝ in nuō aiaꝝ. seqt̄ etiā illud qd opinat̄ in numero p̄ncipioꝝ. Et. d. q igit̄ dixit vnū p̄ncipiū esse: ponit aiam vnius rei. i. vnius nāe ex illo principio: aut ignē: aut aerez. ⁊ q dixerunt principia esse plura vno: opinant̄ aniam esse plurem vna. D. incepit declarare opionē Anaxa. ⁊ ꝙ alia via ꝓcessit: ⁊. d. Anaxagoras aūt solus dixit ꝙ intellectus nō recipit passionē. i. non est mālis: ⁊ ꝙ in nullo hēt cōicationē cū alio. i. ꝙ nulla res oium q̄s itelligit est in eo ita ꝙ sit cōis eis in alia forma. i. ꝙ non est hoc: neqꝫ in hoc. i. neqꝫ est corpus: neqꝫ v̄tus in corpore: ⁊ hoc nullus dixit nisi Anaxagoras: ⁊ sup h̄ laudabit Anaxagorā post. D. d. sed nō. d. quō. i. sꝫ nō d. quō ꝯtingit ei vt intelligat oīa: vtrum s̄m ꝙ est in actu: aut s̄m ꝙ est in potētia: neqꝫ dixit ēt qua de cā intelligit res que nō sunt intelletus in actu: ⁊ hoc est quod post complebit cū locutus erit de intellectu.

Solus Anaxagoras dixit itellectuz immixtū esse. Idē 3° d aia tc. cō. 4. ⁊. 8. phy. t. c. 37. Vide ēt hoc 8. tex. cō. 23.

Quicūqꝫ aūt ꝯrietates faciūt in pricipijs: ⁊ aiam ex ꝯrijs ꝯstituūt. Qui aūt alterū tm̄ ꝯrioꝝ ponūt: vt calidū aut frigidū: aut aliō h⁹ aliud: ⁊ aiam sil'r vnū aliqd hoꝝ ponunt. Vn̄ ⁊ noia ꝯsequunt̄ calidū quidē dicētes: qꝛ ꝓpter hoc ⁊ hoc viuere noiatū est. Qui aūt frigidū ꝑꝑ respirationē ⁊ refrigerationē vocari animam. Tradita quidez de anima: ⁊ propter quas causas dicūt sic: hec sunt.

Et illi q in principijs ponebāt ꝯrietatē: cōstituūt etiā aiaz ex ꝯrijs. Qui igit̄ posuerūt principiū alterū ꝯrioꝝ: vt calidum ⁊ frigidū ⁊ aliō sil'e: opinati sunt in aia ēt illā esse vnā hoc mō. Et videmus eos etiā cōsequi noia. Quidā igit̄ eoꝝ dicūt aiam esse calidū: qm̄ hoc nomē vita in lingua greca cecidit ex hac itentiōe. Et quidā dicūt ꝙ est algidū. i. frigidum ꝓpter anhelitū: ⁊ ifrigidatio q̄ ꝓuenit ex anhelitu: d̄r i greco isagi. i. anhelit⁹. Hoc igitur accepimus ab antiquis de anima: ⁊ ista induxerunt eos ad dicendum hoc.

35 Narrauit in hoc caplo ꝯsequētiā eius qd opinant̄ in substātia aīe ad illud qd opinant̄ i p̄ncipijs: adeo ꝙ qui opinat̄ principia esse ꝯtraria dicit animā esse ex cōtrarijs. Dicēs igit̄ ꝙ principia sunt calidū: aut frigidum: aut aliud ꝯtrariū. dicit ꝙ aīa sil'r est vnuz illoꝝ ꝯtrarioꝝ. Et in alia trāslatione iuenitur additū: ⁊ qui opinabant̄ ꝙ principia sunt alterū par contrarioꝝ: dicūt ꝙ anima ē in illo pari cōtrarioꝝ: ⁊ est illud qd dixit: ⁊ q posuerūt ꝯrietatē in principijs ⁊c. Deinde. d. ⁊ videmus eos consequi noia ⁊c. i. ⁊ inueniemus eos ratiocinari super hoc. s. ꝙ alterū contrarioꝝ est principiū: ⁊ ꝙ aīa est ex eo ex deriuatiōe huius noīs vite ⁊ anime. Dicens igitur ipsam esse calidū: rōcinatur per hoc ꝙ hoc nomen vita in lingua grecoꝝ deriuatur a calido: ⁊ simil'r hoc nomē motū. Et q dixit ipsam esse frigidum rōcinatur per hoc nomen anhelitus qd deriuat̄ a frigido. Deide. d. hec igitur accepimus ⁊c. i. in substātia anime: ⁊ iste sunt rationes que induxerunt eos ad hoc dicēdū. s. rōnes accepte ex distinctiōe ⁊ motu: ⁊ ꝙ aīa nō est corpus.

Tertia pars istius primi. Cap. II.

Considerandum autem primū quidez de motu. Fortassis aūt non solum falsum est substantiam ipsius hmōi esse qualem aiunt dicentes animaz esse qd est seipsum mouens: aut pol'e mouere. Sꝫ vnum qddā. Et impossibiliū inesse ipsi motum. Quod quidē igitur nō necesse sit mouens ⁊ ipsum moueri dictum est prius.

Debem⁹ igitur ꝑscrutari prius de motu. Vr̄. n. ꝙ nō h̄ soluū ē falsuz. s. ꝙ suba ei⁹ sit talis dispōnis: sic̄ narrāt isti q dicūt aiam esse aliqd mouēs se: aut aliqd motiuū sui: sꝫ ⁊ eē aiaz motū ē ēt ipol'e. Et dico ēt ꝙ nō ē necē vt mouens sit motū: ⁊ hoc etiā p̄dictū est.

36 Cum compleuit sermones antiquoꝝ de anima ⁊ rōnes eoꝝ: ⁊ ꝙ collocat̄ in eis de vero: incepit i hac pte ꝯdicere falso dicto ab eis que est tertia pars huius tractatus. Prima eni est in prologo. Secūda in inuensendo opiniones eoꝝ. Tertia in cōtradicēdo eis. Et incepit in hac parte contradicere eis qui diffiniūt eā per motū. Et. d. Et debemus perscrutari ⁊c. i. ⁊ perscrutandū est de considerantibus in substantia eius per motum. Visum est eniz ꝙ nō tm̄ est falsus sermo eoꝝ qui diffiniūt eā: ꝙ est aliqd mouēs aut motiuū sui: sed etiā ꝙ sit aīa mota p se. s. vt constituatur per motuz vt plura entia: vt venti ⁊ fluuij: est falsus. Et hoc intēdebat cū. d. sed eē animam motuz est impossibile. i. sed sermo dicentis ꝙ essentia anime constituitur per motum est impossibilis. Deinde. d. Et dico etiā ꝙ nō est necesse ⁊c. i. quoniā autem non est necessariū vt aliquid moueat se: declaratuz est prius: scilicet in naturalibus. ꝙ aūt est mota per se: modo incipit declarare.

Nota diuisiones huius primi libri.

Veti ⁊ fluuij cōstituunt per motū. Idē cō. sequenti. 8. ph. t. c. 28. ⁊ com. 28.

Dupl'r aūt qn̄ moueat̄ oē. aut. n. s̄ꝫ alteꝝ: aut s̄m seipꝫ. Scdꝫ aūt alteꝝ dicim⁹ q̄cunqꝫ mouent̄ ex eē i eo qd mouet̄ vt naute. nō. n. sil'r mouent̄ naui. Hec qdez. n. s̄m seipsam mouetur. Illi autē ex eē in eo quod mouet̄. Manifestū aūt in partibus est hoc ita esse. Proprius qdē eni est mot⁹ pedū ambulatio est:

tio est: quia mouentur ⁊ homines: nõ inest autem talis motus nauis tunc.

Moueri ꝫ alteruz: ⁊ ꝯm ipsum.

¶ Et omne motũ altero duoꝝ modorũ mouet᷑: aut ꝑ aliꝺ: aut ꝑ se. ⁊ dicẽ ꝑ aliud ẽ illꝺ qꝺ mouet᷑: q᷑ ẽ i aliq̃ moto: vt eq̃tãs i naue. mot⁹ eni ei⁹ nõ est sic mot⁹ nauis: qm̃ nauis mouet᷑ ꝑ se: ⁊ eq̃tãs mouet᷑: q᷑ ẽ i moto. Et hoc est manifestũ ꝑ mẽbra. Mot⁹ eni ꝓpri⁹ pedib⁹ ẽ ãbulatio: ⁊ cõuenit ẽt hoi. Sꝫ non prio iuenit᷑ i illa dispõne i eq̃tãtib⁹ in naui.

37 Prio de generatiõe tex. com. 45.

¶ Cuz declarauit ꝙ falsitas nõ tm̃ inuenit᷑ in hoc ꝙ mouet se aia: vt declaratũ est in sermõib⁹ vl'ib⁹: sꝫ ẽt in hoc qꝺ dicũt ꝙ suba aie ꝯstituit᷑ ꝑ motuz: vt vẽti ⁊ fluuij: icepit decl'are hoc ẽt eẽ ipol'e. Et incepit primo diuidere modos ꝯm quos dr̃ ꝙ aliqd est motuz: ⁊ declarauit prio ꝙ mot⁹ attribuit᷑ alicui duob⁹ modis: aut eẽtial'r qñ aliqd fuerit motuz ꝑ se: aut accidẽtal'r qñ fuerit motũ ꝑ motũ alteri⁹ cũ fuerit in re mota. ¶ Et. d. ⁊ oẽ motũ mouet᷑ duob⁹ modis: aut ꝑ aliud: aut ꝑ se. D. d. exẽplũ de eq̃tãtib⁹ in naui. D. d. ⁊ hoc manifestũ est ex mẽbris. i. motus nauis nõ attribuitur eq̃tãtibus eẽtial'r: ⁊ hoc manifestũ ẽ ex motu mẽbroꝝ ꝑꝑ que attribuit᷑ mot⁹ eẽtial'r hoi ⁊ aiali. s. pedũ. Motus eni nõ attribuit᷑ hoi essential'r: nisi ꝑꝑ hec mẽbra: ⁊ iste motus nõ inuenit᷑ in eq̃tãtib⁹ in naui. Motus igit᷑ essentialis nõ inuenit᷑ in eis. ¶ Et debes scire ꝙ illꝺ qꝺ dr̃ motũ: q᷑ ẽ in moto ẽ duob⁹ modis. Mõ q est pol'is vt moueat᷑ ꝑ se: vt eq̃tantes in naui q mouentur ꝑ motũ nauis. Et modo qui est impol'is: vt albedo q̃ mouet᷑ ꝑ motũ corporis albi.

Mot⁹ eẽntial'r attribuitur hoi ꝑ pedes: sed vide opp^m 6° ph. 59. ⁊. ph. 4. vbi. d ꝙ per cor. vñ ꝯside 4. ph. t. c. 23. ⁊. 5. ph cõ ꝑ. ⁊. 6. ph. 86. ⁊ 8. phy. 27.

¶ Dupl'r aũt vtiq₃ dicto moueri: nũc intẽdimus de aia si ꝑ seipsa₃ mouet᷑ ⁊ ꝑticipat motu: q̃tuor aũt mot⁹ cũ sint: loci mutatio: alteratio: ⁊ augmẽtũ: ⁊ decrementuz. Aut ꝯm vnũ hoꝝ mouebit᷑: aut ꝯꝫ pl'es: aut oẽs. Si ꝟo mouet᷑ nõ ꝯm accñs: nã inerit mot⁹ ipsi. Si ãt h ⁊ loc⁹. Oẽs. n. dicti mot⁹ i loco sũt. ¶ Et q᷑ motũ dr̃ duob⁹ mõis: ꝺbem⁹ mõ ꝑscrutari de aia vtꝝ moueat᷑ ꝑ se: aut ꝑ aliꝺ. Et q᷑ motus sunt q̃tuor: loci: ⁊ alteratiõis: ⁊ augmẽti: ⁊ diminutiõis. Nece ẽ aut vt moueatur aliquo istoruz motuum: aut vt moueatur plusq̃₃ vno: aut vt moueatur oibus motibus. Si igit᷑ mouet᷑ non accñtal'r: tunc motus est in eo nãl'r. Et si ita sit: habet locũ etiã. Oẽs eni mot⁹ quos diximus fiũt i loco.

38 ¶ Cuz diuisit motũ in duo eẽtial'r ⁊ accñtal'r: icepit perscrutari vtꝝ sit pol'e vt aia moueat᷑ ꝑ se. ¶ Et. d. ⁊ q᷑ motũ dr̃ ⁊c. i. ⁊ cũ decl'atũ est ꝙ mot⁹ dr̃ duob⁹ modis: ꝑscrutãdũ ẽ vtꝝ aia moueat᷑ ꝑ se: aut nõ moueat᷑ nisi accñtal'r. ¶ D. ꝓposuit huic tres ꝓpões: quaꝝ vna est ꝙ motus sunt tres in gñe: sed ipe dixit quatuor large quasi numerãdo additionẽ ⁊ diminutionẽ ꝑ duob⁹. ¶ Scða aũt est ꝙ si aia mouet᷑: aut vno istoꝝ motuũ: aut pl'ib⁹: aut oibus. ¶ Tertia ꝟo est ꝙ si mouet᷑ vno istoꝝ motuũ nece ẽ vt sit corp⁹. ¶ Qꝺ aũt si aia mouet᷑: tũc vno istoꝝ motuum mouetur sic cõponit᷑. Si aia mouet᷑ eẽtial'r necio mouetur vno essentialiũ motuuz: aut pl'ibus: aut oibus. Et ois motus aut ẽ loci: aut alteratiõis: aut augmẽti: ergo aia si mouet᷑. mouet᷑: aut local'r: aut cremento: aut alteratiõe. ¶ Et cũ ꝯiunxerimus huic ꝙ oẽ motum aliquo istoꝝ motuũ est corpus vt declaratũ est in 6° phy^r. ꝯcludet᷑ ꝙ si aia mouet᷑ est corpus ⁊ in loco: cũ oẽ corpus est in loco. Hoc igit᷑ possumus intelligere de hoc qꝺ. d. nõ igit᷑ mouet᷑ nõ accñtal'r ⁊ motus est ei natural'r. ¶ Si igit᷑ ita sit: habet locuz: oẽs eni motus predicti sunt in loco. si igit᷑ mouet᷑ nãliter ⁊ ois motus nãliter est vnus illoꝝ triũ: ⁊ q̃libet illorũ est in corpe: ⁊ oẽ corpus est in loco: nece est vt aia sit in loco: ⁊ cũ fuerit i loco: erit mota motu locali necessario. ¶ Omne eni qꝺ mouet᷑ altero illoꝝ duorũ motuũ mouet᷑ localiter: sed nõ ꝯuertitur. ¶ Sed in verbis est ambiguitas. s. qm̃. d. oẽs eni motus ꝑdicti sunt in loco: ⁊ nõ. d. oia eni mota illis motib⁹ ꝑdictis sunt in loco: sed oẽs mot⁹ ꝑdicti: sed hoc etiã ꝯm suũ modũ: nõ vere dr̃ de illis motibus tribus. s. vt sint in loco: si hoc qꝺ dixit ꝑdicu rñdet illis tribus. Motus eni alteratiõis nõ est in loco. ¶ Et iꝺ possumus itelligere ex hoc qꝺ. d. si igit᷑ mouet᷑ nõ accñtal'r: ⁊ mot⁹ est ei nãliter. i. ꝑꝑ se nõ ꝓpter aliud extrinsecũ: nece est vt moueat᷑ motu locali: ⁊ sic intendit per motus predictos oẽs modos motus localis. iste eni motus existit in re nãliter: ⁊ est necio in loco: ⁊ ꝯm hoc erit sermo eius ⁊ motus est ei nãliter quasi alia cõditio addita ei qꝺ est ei eẽtial'r. Alteratio eni põt dici aliquo mõ ꝙ est in alterato eẽtial'r. ¶ Et põt dici ꝙ est in eo accñtaliter aliquo mõ. Albedo eni nõ mouetur in nigredine₃: nisi q᷑ est in aliquo diuisibili. s. in corpe: nõ q᷑ est diuisibilis in se: ⁊ sic erit hic ali⁹ modus modoꝝ accidental'r a modo descripto: vt verificat hanc expositionem hoc quod post dicet.

6° physicoꝝ. com. 32.

Ois motus est in loco.

Digressio.

Obiectio.

Nunqd ois motus sit in loco.

Pria solo.

Scða solo.

¶ Si aũt est sub͡e aie mouere seipsa₃. Nõ ꝯꝫ accñs moueri ipsi inerit: sicut albo ⁊ tricubito. mouent᷑ eni ⁊ h ꝯm accñs. Cui. n. h isũt: mouet᷑ illꝺ corp⁹: vñ nõ ẽ loc⁹ ipsoꝝ. aie aũt erit siñ ꝯtrouẽsia loc⁹ siqdẽ nã motu ꝑticipat ¶ Et si suba aie ẽ vt moueat se: tunc mouere non erit accñtal'r: vt motus albi ⁊ tricubiti. Ista eni mouent᷑ ꝫ accñtal'r. Qꝺ ãt mouet᷑ est corp⁹ in quo hec duo existũt. Et iꝺ non hñt locũ. Anima aũt hꝫ locũ: cũ habeat naturaliter cõmunicationem cum motu.

¶ Cum declarauit ꝙ si mouet᷑ essential'r: opꝫ vt moueatur vno triũ motuũ: incepit declarare ꝙ non põt moueri motu alteratõis neq₃ augmẽti. Impossibile est eni vt inueniat᷑ in eis aliqꝺ mouens: qm̃ hoc non iuenitur nisi in motu locali tm̃: q̃uis illꝺ qꝺ mouet᷑ in qualitate mouet᷑ aliquo modoꝝ reꝝ q̃ dicunt᷑ moueri accñtal'r. ¶ Et. d. ⁊ si substãtia aie ⁊c. i. ⁊ si suba anime est aliqꝺ mouẽs se: vt antiq describunt: tunc impol'e est vt moueat᷑ in qualitate: vt albũ in nigrũ: neq₃ in quãtitate: vt tricubitũ in tetracubitũ. Qm̃ si aliqꝺ istoꝝ dicat᷑ moueri nõ dicet᷑ nisi accñtal'r: qm̃ illud qꝺ mouet᷑ in istis nõ est nisi corpus. ¶ Et h est quasi cã ꝓpter quã nõ iuenit᷑ in his duobus motib⁹ mouẽs ex se: sꝫ qm̃ motus nõ attribuit᷑ albedini ⁊ nigredini: nisi ꝑꝑ cõp⁹ in q̃ existũt he due q̃litates mãifestũ ẽ. ¶ Sꝫ difficile ẽ imaginari qũo attribuit᷑ additio ⁊ diminutio i q̃titate rei augmẽtabili ⁊ diminu- 39

Vid. 8. phy. 60. ⁊ q̃ ibi.

Dubium.

bili accñtalr. augmētatū eni eēntialr mouet̃ in loco. Sed ꝑm ꝙ est motus in ptibus nō in toto. Motus igit̃ attribuit̃ toti accñtalr. Motus igit̃ attribuitur alterabili ⁊ augmētabili mō accñtali: sed alterabili ꝓpter corpus deferēs: s3 augmētabili ⁊ diminuibili ꝓpter ptes corpales augmentabiles ⁊ diminuibiles. Et ꝑm has duas intētiones intelligēdus est suus sermo in quo. d. qd aūt mouet̃ est corp⁹: in qb⁹ sunt hec duo. i. est corpus in qb⁹ sunt hec duo. in q̃litate vō est corpus sub3. in augmētato aūt sunt partes corpis in quibus inuenit̃ iste motus: ⁊ sic possunt dissolui oēs dubitationes contingentes huic sermoni.

Solutio. Uide primo de generatione. 37. ⁊. 8. phy. 23.

¶ Ampli⁹ aūt ⁊ si nã mouet̃: ⁊ violētia mouetur: ⁊ si violētia ⁊ nã. Eodē aūt mō se h3 ⁊ de qete: in qd eni mouet̃ nã ⁊ in h̄ qescit nã. Silr aūt ⁊ i qd mouet̃ violētia: ⁊ qescit in hoc violētia. Quales aūt violēti mot⁹ aie erunt ⁊ qetes: neq3 fingere volentib⁹ facile est reddere. Amplius aūt siqdē sursu3 mouebit̃ ignis erit. Si vō deorsu3 terra. Hoꝝ eni cōpoꝝ mot⁹ hi: eadē āt rō ⁊ de medijs. ¶ Et ēt si mouet̃ nālr: mouet̃ ēt violēte: ⁊ si violete nālr. Et silr de qete. Ad qd eni mouetur nāliter in eo qescit nāliter. Et silr in illo ad qd mouet̃ violēte qescit violēte. Qui igitur sunt motus ⁊ qetes isti q violēte accidūt aie. Et ēt si mouet̃ ad supius est ignis: si iferius est terra. Isti enim duo motus nō sunt nisi hoꝝ duoꝝ corporu3. Et sermo de corporibus medijs est iste idem sermo.

Qd mouet̃ nālr: mouet̃ violēter: ⁊ eꝯ.

40 ¶ Idest ⁊ si mouet̃ nālr. i. per se i loco: nec̃e est vt moueat̃ violēte in loco: ⁊ h̄ nec̃e est in eo qd mouet̃ i loco motu recto. ¶ D. posuit ꝯuersu3: ⁊. d. ⁊ si mouetur violēte: mouet̃ etiã nālr: ⁊ hoc ēt nec̃e est. s. ꝙ illd qd mouet̃ violēte d3 moueri nālr: motus ª eni violētus nō itelligit̃ nisi respectu nālis. ¶ D. d. ⁊ silr de qete. i. ⁊ ꝑm huc modū d3 eē in qete. s. ꝙ oē motū nālr: h3 qete3 nāliter: ⁊ oē hn̄s qetē nāliter: h3 qete3 violēte: ⁊ oē hn̄s quietē violēte: h3 quietē nāliter. Si igit̃ aia mouet̃ nāliter: h3 qetem nāliter: ⁊ si h3 qete3 nāliter habet quietē violēte. ⁊ cū narrauit ꝙ illd qd mouet̃ nāliter pōt hr̄e violentã qetem: narrauit in quo loco habet qetem violente: ⁊. d. illud eni in quo mouet̃ nāliter in eo qescit violēte. i. in loco eni in quo mouet̃ nālr qescit violēte. U. g. ignis q mouet̃ nāliter in loco inferiori in eo qescit violēte. terra aūt econuerso: ⁊ hoc determinatū est in 5° phyꝝ. ¶ Et cū ꝓbauit ꝙ si aia mouet̃ nāliter ⁊ ꝑ se: ꝙ nec̃e est vt moueat̃ violente: aut qescat violēte. His ꝓpōnib⁹ verificatis. d. qui igit̃ motus sunt. i. nullus eni pōt dicẽ in h̄ aliqd. hoc eni nullo mō imaginatur in aĩa: nedū sit iesse: ⁊ potētia istius sermōis est potētia duoꝝ syllogismoꝝ hypotheticoꝝ. ¶ Quoꝝ primus est ꝙ si aia mouet̃ nāliter mouet̃ violēte: sed non mouet̃ violēte: ergo non mouet̃ nālr. ¶ Scōs aūt est ꝙ si aia mouet̃ naturaliter qescit nāliter: ⁊ si qescit nālr qescit violēte: sed nō qescit violēte: g̊ nō quiescit nāliter: ⁊ si nō qescit naturaliter: nō mouet̃ nāliter: ⁊ iste cōponit̃ ex duob⁹ syllogismis hypotheticis ꝯtinuatiuis: in quoꝝ vtroq3 destruit̃ ꝯn̄s: ⁊ ꝯcludit̃ oppositum ꝑcedētis.

In motu recto qd mouetur nālr: mouetur violente. Idem scdo celi. 84.

a Mot⁹ violētus nō itelligitur: nisi i respectu nālr. vid ꝑ celi. 14 Et que ibi. ⁊ 2° celi. 83.

5° phy. 54. ⁊. 60.

¶ Deinde. d. aliū syllogismū qui sequit̃ ex istis ꝓpositionibus per quã declarat ꝙ aia nō mouet̃ nāliter: ⁊. d. ⁊ si mouet̃ supius: nālr ē ignis: ⁊ iferius ē terra. i. ⁊ si mouet̃ nāliter in loco: mouet̃ aūt superi⁹ aut iferius: cū oīs motus in loco est alter istoꝝ modoꝝ: ⁊ h̄ verū ē in motu recto. Si igit̃ mouet̃ supius ē ignis: si inferius est terra: si medio modo est alterū duoꝝ corpoꝝ medioꝝ: aut aq̃: aut aer: ⁊ h̄ itendebat cu3. d. sermo de corpib⁹ ⁊c̃. i. q̃si diminuit ipoĩe ꝯn̄s: q2 manifestū est: ⁊ est ꝙ si est ignis: aut aliqd elntoꝝ est in corpe violēte: ⁊ si est aliqd elntoꝝ non d3 moueri in corpe nisi vno motu nālr: aut superius: aut iferi⁹ nō motib⁹ oppositis: sed nos videmus eã moueri motibus oppositis in loco: g̊ nō est vnū elntoꝝ q̃tuor.

Augmētum est in oib⁹ q̃ bus. Idē3 de aia. 39. 14.

¶ Postea aūt si videt̃ mouere corpus rōnabile est his mouere motibus quibus ⁊ ipsa mouetur. Si aūt hoc est ⁊ cōuertētib⁹ erit dicere veꝝ ꝙ ꝑm genus ⁊ generis spē3 quo corpus mouetur: mouetur ⁊ ipsa. Corpus autem mouetur ꝑm loci mutationē: quare ⁊ anima mutabitur ꝑm corpus hoc ⁊ ipsa: aut tota: aut ꝑm ptes translata. Si aūt hoc ꝯtingit ⁊ exeūtē iteꝝ ingredi ꝯtingeret vtiq3 ad hoc aūt sequit̃ resurgere mortua aialiū. ¶ Et ēt si videmus eã mouere corpus: nec̃e est vt moueat ipm illis motib⁹: qb⁹ illa mouetur. Et si ita sit: cū iste sermo ꝯuerteretur erit verus. s. ꝙ motus quo corpus mouet̃: mouet̃ ēt ipa motu locali. Uñ nec̃e ē vt aia trãsmutet̃ ꝑm trãsmutationē corpis: ⁊ trãsferat̃ in loco: aut ꝑm totu3: aut ꝑm ptes. Et si h̄ fuerit: poĩe est vt cu3 exiuerit ab aliquo loco reuertat̃ ⁊ existat in eo. Uñ poĩe est vt illud qd morit̃ ex aialib⁹ reuertat̃ ⁊ viuat. 41

¶ Dicit: ⁊ etiã si videmus eã ⁊c̃. i. ⁊ est ēt altera rōcinatio: qm̄ si ponim⁹ ꝙ ipsa mouet corpus ꝑm ꝙ mouet̃: necesse est vt moueat ipm mō mot⁹ quo mouet̃. s. ꝙ si trãsferat̃: nec̃e est vt trãsferat ip3: ⁊ si alteret̃ nec̃e est vt alteret ipm. ¶ Et cū posuit h̄. d. ⁊ eꝯrio etia3. s. modus mot⁹ quo corpus mouet̃ ab aia: nec̃e est vt moueat̃ illo eodē motu. Hoc posito si posuerimus ꝙ corp⁹ mouet̃ ab aia motu locali: tūc nec̃e erit vt aia moueat̃ in corpe: aut ꝑ3 totū: aut ꝑ3 ptes. Erit igit̃ in corpe q̃si corpus in loco: ⁊ q2 inata est mouere corpus in locis diuersis: poĩe est etiã vt ipsa moueat̃ in locis diuersis: ⁊ cū ita sit poĩe est sicut dixit: cū exierit a corpe vt reuertat̃ ⁊ intret ipm. Uñ ꝯseq̃t̃ sicut dixit vt aial mortuū reuertat̃ vt viuat. ¶ Sed ista cōtradictio est ꝑm ꝑmonē dicentis: nō ꝑm re3 in se. Nos eni nō ponimus ꝙ oē mouens mouet̃ illo mō motus: neq3 in motu locali: nisi mouēs sit corpus: vt declaratū est in physicis. ¶ Et cū qdã existimauert ꝙ hec ꝯdictio ē ꝑ3 rē i se: dederūt dubitatiōes super Arist. in hac ꝓbōne dicēti: ꝙ oē corp⁹ nō mouet nisi moueat̃. ⁊ dicūt: nos videm⁹ h̄ m̃lta q̃ mouēt ⁊ ñ mouēt̃ illo mō mot⁹ vt lapis retit⁹: qm̄ cū calefit mouet paleã motu locali: tñ ipe nō mouet̃. ¶ S3 iste nō ē loc⁹ isti⁹ qōnis: ⁊ ei⁹ dissolō iã dicta ē in 8° phyꝝ. vbi indigebat ponẽ hãc ꝓpōnē. Si qd eēt ꝓpa huic loco ꝯdictio eēt ꝑ3 rē i se: q2 m̃lta videm⁹ alterare: tñ nō alterant̃

Dubium.

Solutio. 8° physi. 32. ⁊. 82.

alterant̃. Sumus igit̃ iter duo. Aut debētes ponē q̄ ɔ̄dictio est ſm rē in se: ⁊ tūc nō erit verꝝ: nisi in motu locali q̄ nō sonant v̄ba Aris. Aut ponē q̄ ɔ̄dictio est ſm ſmonē dicētis nō ſm rē in se. Et ista qdē ɔ̄dictio nō verificat̃ nisi ɔcedēdo p̄mā ꝓpōnē a q̄ icepit loq̄ scʒ q̄ si anīa mouet corpus ſm q̄ mouet̃: nec̄e est vt moueat ipʒ mō motus q̊ mouet̃: ⁊ h̄ ɔcedunt antiq̄: aut seq̄t̃ illō qō ɔcedūt: h̄ qdē ɔcessio ɔseq̄t̃ ɔuersuʒ ei⁹ nec̄io: ⁊ est q̄ oīs mot⁹ q̊ corp⁹ mouet̃: nec̄e est vt aīa moueat̃ illo motu: ⁊ hoc manifestum est. ſm hoc igit̃ intelligenda est ista cōtradictio in hoc loco.

¶ Motū aūt ſm accn̄s si ab altero moueat̃. depellet̃ eni vtiqʒ violētia aīal: nō oʒ āt cui a seipso moueri inest in sub̄a: h̄ ab alio moueri nisi ſm accn̄s. Sicut neqʒ qdē igit̃ ſm se bonū: aut ꝓpter seipsum: hoc quidem ꝑꝑ aliud esse: hoc autem alterius causa.

Qd̄ ſm se bonū est ꝓpter aliud nō est.

¶ Motū aūt accn̄talr̄ nō mouet̃ nisi ꝑ aliud: scʒ cū aīal expellit̃ violēte. Sed nō est nec̄e vt illō in cuius sub̄a est moueri ꝑ se: moueatur per aliud nisi accn̄talr̄. Queadmodū nō est rectum: vt illud qō est bonū per se sit bonum per aliud: neqʒ illud qō est delectabile per se: sit delectabile per aliud.

42 ¶ Cum destruxit q̄ aīa mouet̃ ꝑ se: incepit declarare q̄ nō ē ipoſſe vt moueat̃ accn̄talr̄: imo forte ē nec̄iū. ¶ Et. d. mot⁹ aūt accn̄talr̄ ⁊c̄. i. motu aūt accn̄tali p̄t moueri: cū talis mot⁹ nō est nisi ꝑ motū rei in q̄ est: ⁊ h̄ accidit ei: cū corp⁹ in quo est mouet̃ violente ab aliq̊ extrīseco. ¶ Et cū dedit ꝓ possibili istū moduʒ motus: declauit q̄ nō oʒ nec̄e eē: vt illud qō mouet̃ ꝑ suā sub̄aʒ moueat̃ ꝑ aliō. Queadmodū eni illō qō est bonū ꝑ se non est bonū per aliud: sic illud qō est motum per se non est motum per aliud.

Anima mouet̃ ꝑ accn̄s.

¶ Animā aūt maxie dicet aliq̄s vtiqʒ a sensibilib⁹ moueri: siqdē mouet̃. At vo ⁊ si mouet ip̄a seip̄aʒ: ⁊ ip̄a mouebit̃ vtiqʒ. Quare si oīs motus est ei⁹ qō mouet̃ ſʒ q̄ mouet̃: ⁊ aīa vtiqʒ distabit a sub̄a ipsi⁹: nisi ſm accidens se moueat. Sʒ ē mot⁹ ipsi⁹ sub̄e ꝑ se.

¶ Melior sermo oīuʒ sermonuʒ dictoꝝ in h̄ q̄ aīa mouet̃ ē q̄ mouet sensibilia: sʒ si mouet se mouet̃ ēt. Unde nec̄e est q̄ mot⁹ est ꝓcessus moti in mō sui motus: vt aīa etiam procedat a sua substātia: si non mouet se accidentaliter. Sed motus est sue sub̄e ꝑ se.

43 ¶ Cuʒ declarauit q̄ ɔtingit dicētib⁹ q̄ aīa nō mouet nisi ſm q̄ mouet̃: vt moueat̃ modis motuū quibus mouet. Aīa aūt vr̄ mouere pluribus modis: vt motu locali ⁊ motib⁹ sensibiliū: ⁊ iā dedit eis ipossibilitatē si mouet̃ motu locali q̄ est motus quo mouet: declarauit hic q̄ sermo magis sufficiens q̄ aīa mouet̃ illo mō q̊ mouet̃: est vt moueat motu quē facit i sensibilibus. ¶ Et. d. ⁊ melior sermo ⁊c̄. i. ⁊ magis sufficiēs sermo est dicere q̄ aīa mouet̃ in genere motus quē hēt in sensibilibus: ⁊ itēdebat h̄ cū. d. q̄ mouet sensibilia. i. q̄ mouet̃ mō motus ſm quē mouet sensibilia. Sēsus[a] eni lʒ moueāt̃ a sensibilib⁹: tn̄ existimāt̃ mouere ⁊ moueri ab eis insil̄. ¶ D. icepit dicē aliud impoſſe ɔtingēs oīb⁹: ⁊ est q̄ si actio sub̄alis aīe q̄ sustentat̃ q̄si for̄a sit motus. Motus aūt est transmutatio rei ī sua sub̄a. Nec̄e ē vt aīa trāsmutet̃ ī sua sub̄a ⁊ nō sit in sua vltia ꝑfectiōe. i. in actu. Esse[b] eni motus est eē trāsmutabile: ⁊ est cōpositū ex eē ī po̊: ⁊ ex eē in actu. Et iō existimauer̃t p̄les antiquoꝝ ipʒ nō esse. ¶ Et. d. ⁊ si mouet se mouet̃ ēt ⁊c̄. i. lʒ si aīa mouet se vt ponūt antiq̄: ip̄a ēt mouet̃ ī se ⁊ in sua sub̄a. Et q̄ oīs mot⁹ est trāsmutatio moti in mō sue sub̄e ſm q̄ est motū: nec̄e est vt aīa etiā transmutet̃ a sua sub̄a. ¶ D. d. si nō mouet se accn̄talr̄. i. mihi vr̄ si motus nō ē aliqō posteri⁹ ab aīa. q. accn̄s illi. s. vt aīa accipiat̃ in diffōne motus nō motus in diffōne aīe: vt faciunt antiq̄. Et itēdebat ꝑ hāc expōnē si nō mouet se ita q̄ mot⁹ sit accn̄s ⁊ ɔn̄s sub̄aʒ ei⁹: ⁊ forte intelligit intētionē p̄dictā de accn̄ti. i. qō opponit̃ essentie.

a Sensus lʒ moueātur a sensibilibus: tn̄ existimantur mouere ⁊ moueri ab eis insimul.

Motus est trāsmutatio rei ī sua sb̄a. opp^m p̊ phy. 63. ⁊. 5. ph. 7

b Esse mot⁹ est cōpositūʒ ex eē in potētia ⁊ ex eē in actu. Et ideo existimauerūt plures antiquoꝝ ipsum nō eē. Jdeʒ 3° phy. 14.

¶ Quidaʒ aūt ⁊ mouere aīam dicūt corpus in quo est sicut ip̄a mouet̃: vt Democritus silr̄ dicēs Philippo comediaꝝ didascalo. Ait. n. Dedalū fecisse mobilē ligneā venerē infundēs argentū fusile. Silr̄ aūt ⁊ Democritus dicit: motas. n. inq̄t idiuisibiles sp̄as: ꝓpter id qō apte nate sunt nusq̄ʒ manē: contrahereqū ⁊ mouere corpus oē. Nos autē iterrogabim⁹ si ⁊ q̄escere facit h̄ idē. Quō aūt faciat difficile aut ipoſſe dicere. Omino āt non sic videt̃ aīa mouere aīal: sed per volūtatem quandam ⁊ intellectum.

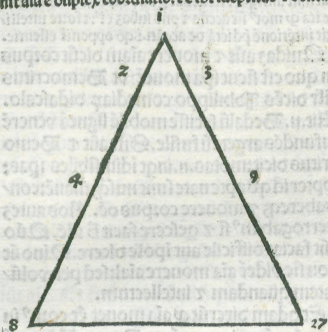
¶ Et q̄dam dixerūt q̄ aīa mouet ēt corp⁹ in quo ē mō quo mouet̃: vt Demo. Dixit eni sermonē silem ſmoni Philippi. Iste. n. dicit q̄ Dedalus posuit imaginē hermaphroditi motā: ponēdo i ea argētū viuū. Et silr̄ dicit Demo. dicēs q̄ sp̄e idiuisibiles semꝑ mouent̃: q̄ inate sūt nō q̄escē in aliq̄ hora: ⁊ sic attrahent secū totū corpus ⁊ mouēt ipʒ. Et nos querimus ab eo vtrū h̄ idē faciat q̄etem ēt. Sed difficile est imo ipoſſe dicē quō facit hoc. Et vr̄ nos videmus aīam mouere animal hoc modo: sed voluntarie.

¶ Cuʒ declarauit qō ɔtingit dicētib⁹ q̄ mouet̃ aīa ex se: vt trāsferat̃ ex se: queadmodū corpus trāsfert̃: ⁊ dedit eis multa ipossibilia: incepit h̄ etiā dicē q̄ plures hoīes sūt q̄ h̄ dicūt. ¶ Et. d. dicūt aliq̄ q̄ aīa mouet corpus ⁊c̄. i. ⁊ q̄daʒ opinant̃ q̄ aīa mouet corpus motu locali: illa ēt mota: vt Demo. Opinat̃ enim q̄ ꝑtes idiuisibiles semꝑ mouēt corpus motu suo: sicut dixit Philippus q̄ Dedalus fecit mouere imaginē hermaphroditi iponēdo ī eā argētū viuū. Iste autē opinat̃ q̄ ita est de aīa cū corꝑe in motu: sicut de argēto viuo cū imagine. ¶ D. d. nos igit̃ querimus ab eo ⁊c̄. i. ⁊ si cā apud ipʒ ꝑꝑ quā aīa mouet corp⁹ ē ista: q̄rēdū est ab eo quō aīa facit q̄etē si facit motū ſʒ q̄ semꝑ mouet̃. ¶ Deīde declarauit q̄ nō solū ē difficile: imo ipoſſe dare cāʒ quō facit q̄etē ſm q̄ mouet̃: ⁊ dixit: ⁊ difficile ē dicē ⁊c̄. ¶ D. d. ⁊ vr̄ nō videmus aīam ⁊c̄. i. q̄ si motus corꝑis ab aīa eēt: sicut motus imaginis ab argēto viuo: tūc motus corꝑis nō esset voluntarius: sed nec̄ius: ⁊ hoc manifestum est. 44

℣ Prima figura per quã ostendit̃ qũo in numeris ex q̃bus cõponit̃ aĩa est aspectus rectus ꝛ cõsonantia.

℣ Scd̃a figura ꝑ quã oñdit̃ ꝙ in nũeris ex q̃b⁹ cõponit̃ aĩa ẽ duplex coordiatio: ꝛ ẽ ibi idẽptitas ꝛ dẽsitas

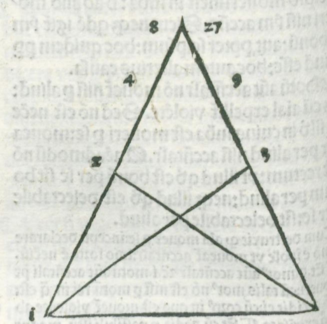

℣ Eodem aũt mõ ꝛ Timeus phisiologizat aĩam mouere corpus. in eo eñi ꝙ est moueri ipsaz: ꝛ corp⁹ mouet: ꝑp id qδ cõplexa est ad ip̃m. Cõstitutã eniz dicit ex elñtis: ꝛ dispartitã ƀm armonicos numeros. Quaten⁹ sensum ꝛ cõnaturalẽ armoniaz hẽat. Et vt oẽ ferat ꝯsonãtes lationes: aspectum rectuz in circulũ reflexit. Et diuidens ex vno circulo in duos circl̃os duob⁹ in pũctis ꝯiũctos. Iterũ vnuz diuisit in septem circulos tanq̃ȝ essent vt celi lationes anime motus.

℣ Et sil̃r est de h̃ qδ dixit Timeus in ƀmõe nãli. s. ꝙ aĩa mouet corp⁹. Dixit. n. ꝙ nõ mouet corp⁹ nisi ipsa mota: qꝛ admiscet̃ cũ eo. Cõstitutio eñi aĩe est ex elñtis. Et est diuisibilis ƀm diuisionẽ nũeroꝝ cõpositoꝝ vt hẽat sensum ꝯueniẽtẽ armonie: ꝛ moueat̃ totuz motibus ꝯueniẽtib⁹: dixit: ꝛ iδ icuruauit rectitudinẽ ꝛ posuit eã circulum: ꝛ diuisit ex vno duos circulos sepatos in duob⁹ locis. Deide diuisit vnũ circulũ ẽt in septẽ circulos: ita ꝙ posuit motus celi sic̃ motus aĩe.

45 ℣ Cum declarauit ꝙ Democritus opinabatur ipsaz mouere corpus localiter ip̃a trãslata: ꝛ dedit impol̃e cõsequẽs eius opiõnẽ: incepit etiã decl̃are ꝙ illδ qδ

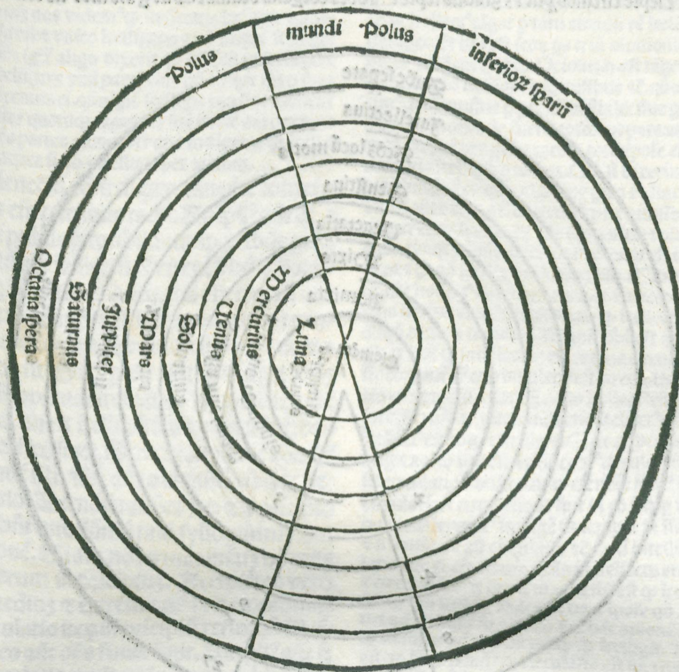
℣ Tertia figura ꝑ quã oñdit̃ ꝙ in nũerl sit q̃dã reflexio: ꝛ q̃dã ꝯuersio: ꝛ q̃dã quodãmodo circulatio.

dictuz est in Timeo ẽ sil̃e opioni Democriti. ℣ Et d. ꝛ sil̃r ẽt ꝛc. i. ꝛ sil̃r dictũ est in Timeo. s. ꝙ aĩa mouet corpus local̃r. imo ẽt aĩa transfert̃ qꝛ admiscetur cum eo: ꝛ cũ ipsa transfert̃: trãsfert̃ corpus. ℣ Et cũ declarauit similitudinẽ iter hãc opiõnez ꝛ opionem Democriti: icepit etiã dicẽ illδ qδ est ꝑpriũ huic opinioni: ꝛ ꝯdicit ei ꝑp̃e. ℣ Et. d. Cõstitutio. n. aĩe ꝛc. i. ꝛ hoc dictum fuit in Timeo ꝙ ꝯstõ aĩe est ex elñtis istius mũdi: sed est intelligens: qꝛ cõponit̃ ex elemẽtis musica cõpõne ꝛ sperica: ꝛ cõprehẽdit armoniaz: qꝛ cõponit̃ cõpõne armonica: ꝛ apδ ip̃m talis est nã corpoꝝ celestiũ: corꝑa eñi celestia sunt cõposita apδ ip̃m tali cõpõne: ꝛ figura eoꝝ talis est. ℣ Et cũ. d. ꝙ cõstitutio aĩe est ex elñtis: intendit ex elemẽtis quibus cõponit̃ mundus apud ip̃m. ꝛ. d. d. ꝛ est diuisibilis. i. ꝛ est cõposita cõpõne armonica: qꝛ ꝑ talẽ ꝑportionẽ cõpõnis põt sentire armoniã. ℣ Et hoc intẽdebat cũ. d. ꝛ hẽat sensuz. D. d. ꝛ moueat̃ totũ motibus cõuenientibus. i. qꝛ habet numerũ armonicũ. D. d. ꝛ Timeus qui incuruauit rectitudinem. i. intendit ꝙ Timeus cõ opinabatur ꝙ aĩa nõ agit nisi ĩquãtũ est sperica: ꝛ cõprehendit armoniã: ꝛ mouet̃ motib⁹ armonicis. i. cõuenientibus ĩquãtũ cõponit̃ ex elñtis cõpõne armonica: dixit narrãdo de creatore ꝙ cõposuit aĩam ex elñtis: cõposuit ip̃am p̃us magnitudie recta cõpõne armonica. deinde incuruauit lineã: ꝛ fecit ip̃az circulũ vt ĩtelligat: ꝛ fec̃ illũ circulũ hr̃e latitudinẽ: deide diuisit illũ circulũ in duo: quoꝝ vnũ diuisit ĩ septẽ. s. orbes stellaꝝ erraticaꝝ: ꝛ orbez stellaꝝ ita ꝙ posuit motus celi eosdem cuz motibus anime. i. ꝙ actiões celi sunt eedem cum actionibus anime.

℣ Hec est

¶ Hec est q̄rta figura p̄ quā ostēdit̄ quō in celo est duplex motus circularis: siue duplex circulatio super duplici polo: ⁊ quō vna illaꝝ circulationum diuidit̄ in septē circulos.

¶ Primum q̄dem igitur nō bene dr̄ animaꝫ magnitudinē eē. Eaꝫ.n. que vniuersi manifestuꝫ ꝙ talē esse vult qualis est aliq̄n vocatus itellect⁹. Nō.n. velut sensitiua est: neqꝫ vt desideratiua. Haꝝ.n. mot⁹ nō circl'atio ē.

¶ Dicam⁹ igr̄ prius ꝙ nō est rectū dicere ꝙ aia est magnitudo. Manifestū est.n. ꝙ q̄ itēdebat ꝙ aia toti⁹. V.g. id qd̄ dr̄ itelligētia est sic: nō itēdebat sensibilē aiam: neqꝫ desideratiuā. Qm̄ mot⁹ istaꝝ nō est circularis.

Pria ratio Ar. ꝯ plonē.

46 ¶ Dicit ꝙ nō est rectum opinari ꝙ aia sit corpus: cū intellectū fuerit per aiaꝫ itellectus: vt declaratū est ꝙ hoc itendebatur in Timeo per hoc nomē aia: ⁊ iō fecerunt corpus spericum. Actio.n. itellectus similis est circulationi: ⁊ nō intelligebatur illic per aiaꝫ: aut sensibilis: aut desideratiua. Motus.n. istarū ⁊ actio eaꝝ nō assimilat̄ circulationi: sicut actio intellectus apud eos assimilat̄ circulo: q2 reuertit̄ supra se ⁊ intelligit se: ⁊ ideo assimilat ipsuꝫ Arist. spere.

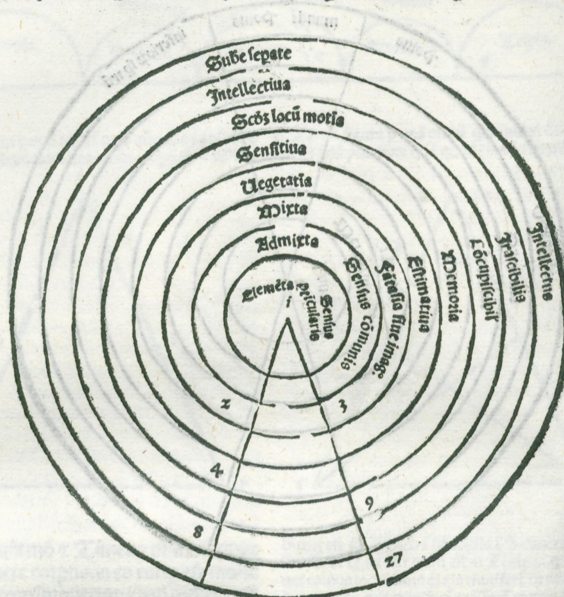
Alia sensitiua ⁊ desideratiua non assimilant spere sicut itells.

¶ Intellectus aūt vn⁹ ⁊ cōtinu⁹ est sicut itelligētia. Intelligentia aūt sicut itellectualia. Hec aūt eo ꝙ ꝯñter vnū sunt sicut nūerus: sed nō sicut magnitudo. Propter qd̄ q̄deꝫ neqꝫ itellectus sic cōtinuus est: ſꝫ aut ipartibilis: aut nō sicut magnitudo aliq̄ cōtinuus est. Qualr̄.n. si sit magnitudo itelliget vtrū vl'r aut in quālibet partiū suaꝝ siue p̄tes ille sint ſm magnitudinē siue ſꝫ pūctū: si opꝫ ⁊ hoc dicē partē. Si q̄dē igr̄ ſm punctuꝫ: hec aūt ifinita: manifestum est: qm̄ nūqꝫ pertrāsibit. Si vero ſm magnitudinē multotiens aut ifinities itelliget idem: videtur autē ⁊ semel contingens. Si aūt sufficiens quālibet partium tangere: q̄d oportet moueri: aut ⁊ omnino magnitudineꝫ habere.

47

¶ Intellectus aūt est vnus ⁊ cōtinuus: ⁊ similiter itellectum ⁊ itelligere est res intellecte. Et iste sunt vne ſm cōsequētiā sicut mēsura sine magnitudine. Et ideo intellectus etiā nō est continuus hoc modo. Sꝫ aut est idiuisibilis: aut est aliquod cōtinuū nō sicut magnitudo. Nullo.n. mō possumus dicere quō itellectus itelligit per aliquaꝫ partē partiū eius quecūqꝫ pars sit idē. Et itelligere p̄

¶ Hec est q̄nta figura ꝑ quā ostēdit̄ ꝙ in aīa est duplex circulatio itellectiua: ⁊ sensitiua. ⁊ vna har diuidit̄ in septē circulos: q² ꝟtutes sensitiue ordinant̄ ſꝫ septē gradus. Uel meli⁹ in aīa ē duplex circulatio. i. opatio itellectiua. vna ꝑ quā itelligit subas sepatas: ⁊ alia ꝑ quā itelligit hec corpalia. ⁊ hec diuidit̄ i septē circulos put ſꝫ gradus septē ista obta corpalia ordināt̄. Sūt ḡ aīe mot⁹ sic celi mot⁹.

aliquā partē: aut erit ꝑ magnitudinē: aut ꝑ pūctū: ⁊ pūctus est ifinitus. Manifestū est igr̄ ꝙ nō ptransit ipm in aliqua hora. Et si itelligit per magnitudinē itelligit multotiens ⁊ ifinities. Sed nos videmus itelligere semel possibile eē. Si igr̄ sufficit tangere per vnam partem quecūq; pars sit in quo indiget moueri circulariter ⁊ vniuersaliter: quo ex eo fiat magnitudo.

47 ¶ Et itellect⁹ est vn⁹ ⁊c̄. i. ⁊ itellus dī eē vn⁹ ⁊ ꝯtinuus illo mō quo dī in suo intellecto esse vnus ⁊ ꝯtinuus. ¶ D. d. ⁊ itelligere est res itellecte ⁊c̄. i. q² itelligere est ipse res itellecte que nō dicunt̄ esse vne nisi sicut dicunt̄ res ꝯn̄tes eē vne. s. numerus: ⁊ hoc intēdebat cū. d. sicut mēsura sine magnitudine. i. sine cōtinuatione: ⁊ ideo ipossibile est vt dicat̄ ꝙ itellect⁹ sit vn⁹ ⁊ cōtinuus nisi eo modo ſm quē dī hoc in reb⁹ cōsequētib⁹. s. in q̄ntitate discreta. Intellect⁹ igr̄ nō ē corpus: q² nō est cōtinu⁹ in rei ꝟitate. ¶ D. d. ſꝫ aut est idiuisibilis aut cōtinuus nō sicut magnitudo. dicit: ⁊ cū dispositio in itellectu seq̄tur dispōnē in itellecto: necesse est dicere ꝙ itellectum: aut est idiuisibile vt vnus pūctus: aut cōtinuū: sed nō sicut ꝯtinuatio magnitudinis: ſꝫ cōtinuatio cōpositi. i. quātitatis discrete. ¶ D. d. nullo. n. modo possum⁹ dicere ⁊c̄. i. ⁊ cū diximus in eo ꝙ est magnitudo cōtinua: tūc non itelliget nisi ſm tactū vt dictū est in Timeo: nullo. n. mō possum⁹ dicere qūo itelligit itellectus ꝑ aliquaꝫ partē eius q̄cūq; pars sit idē rex itellectaruꝫ. ¶ D. d. ⁊ itelligere per aliquā partē eius. i. ⁊ itelligere ꝑ tactū cū fuerit magnitudo: necesse est aut vt tāgat per partes eius ptes itellecti. aut ꝑ totuꝫ: totū. aut vtrūq;. d. si itellexerit ꝑ cōtactuꝫ partiū cuꝫ partibus rei: nece est vt sit: aut ꝑ aliquā partē eius que sit magnitudo: aut ꝑ partē aliquaꝫ que sit punctus. ¶ Et cuꝫ declarauit hoc dedit ipossibile ꝯn̄s vtrūq;: ⁊. d. si punctus est ifinitus ⁊c̄. i. si itellexerit per punctū manifestuꝫ est ꝙ nō p̄t itelligere totū corp⁹ semꝑ: pūcta. n. q̄ sunt in corpora sunt ifinita. Si igit̄ nece est in itelligēdo corp⁹ vt tangat punctus ex eo oīa puncta que sunt in corpore: qđ est ipossibile: q² puncta sunt ifinita: manifestū est: ꝙ ipossibile est vt itelligat corp⁹ oīo ſꝫ hūc modū. ¶ Et cū declarauit ipossibile cōseq̄ns si itelligit ſm ꝙ tāgit corp⁹ per pūcta: icepit ēt dicere impossibile ꝯn̄s si tāgat ipꝫ per partē aliquā que sit corpus nō pūct⁹: ⁊. d. ⁊ si itelligit per magnitudinē ⁊c̄. i. ⁊ si itellectus itelligit rē tangēdo per aliquam partē eius que sit corp⁹ oēs partes corpis itellecti circūgy-

rando

rando se quousq3 tangat per illaz partē corporis oēs partes corpis itellecti: nec̄e est ex hoc vt itellectus itelligat idē ifinities qn̄ tāgit corpus: qm̄ pars nō differt a parte in suo tactu: τ ipossibile est vt itelligat totū corpus: s3 nos videm⁹ q̄ itellectus itelligit totum corpus simul: τ vnico itelligere: τ nō idiget itelligere iterato. Si igit̄ aliqs dixerit q̄ sufficit in itelligere corpus itelligere vnā partē eius qn̄ tangit ip3 p suaz partē. Dicemus ei. qūo igit̄ itelligit corp⁹ vt moueat̄ circulariter quousq3 tāgat per suā partē aut per suas partes oēs partes eius: τ vl'r quo indigetur q̄ itellectus sit corpus si nō intelligit per tactum.

¶ Si aūt nec̄iū est itelligere tangētē toto circulo qs est partibus tact⁹. Ampli⁹ aūt qūo itelliget ptibile ipartibili: aut ipartibile ptibili. Nec̄iū aūt itellectū eē circulū hūc. Intellectus qdē. n. mot⁹ itelligētia est: circuli aūt circulatio. Si igr̄ itelligētia circulatio: τ intellectus vtiq3 erit circulus: cū h⁹ circulatio itelligētia sit. Semp aūt aliqd itelliget: op3 eni siqdē ppetua circulatio. Practicar̄ qdē eni aut actiuar̄ itelligētiar̄ termini sūt: oēs eni3 alteri⁹ cā sunt. Speculatiue aūt rōnib⁹ terminant̄ silr. Rō aūt ois diffō est: aut demōstratio. Demōstratiōes vo τ a pricipio sunt: τ hn̄t quodāmō finē syllogismu3: aut cōclusionē. Si aūt nō terminant̄: s3 nō reflectunt̄ iterum in pricipiu3. Accipiētes vero semp mediu3 τ extremitatē recte pcedunt. S3 circulatio iter̄ in pricipiū reflectit̄. Diffinitiones aūt oēs finite sunt. Ampli⁹ aūt si eadē circulatio multotiēs ē oportebit multotiens itelligere idē. Adhuc aūt itelligētia assimilat̄ cuidam qeti τ statui magis q̄3 motui: eodē aūt modo τ syllogismus.

¶ Et si nec̄e est itelligere vt tāgat p totu3 circulū: qd igr̄ est tāgere p ptes. Et ēt qūo itelliget p idiuisibile diuisibile: aut p diuisibile idiuisibile: τ necesse est vt itellect⁹ sit iste circulus. Intelligere. n. est mot⁹ itellect⁹: τ circulatio est mot⁹ circuli. Et si itelligere ē circulatio erit ēt ista circulatio itelligē. Quid igr̄ itelligit semp. Hoc. n. nec̄iu3 est si circulatio sit sp eterna. Intelligē. n. mechanicū ē finitū: qm̄ qōlibet illi⁹ est pp alter̄. Intelligē aūt speculatiuu3: τ ē diffinire p s̄mōes silr. Et ois s̄mo est: aut p diffōnē: aut p demonstratione3. Demōstratiōes aūt accipiunt̄ ex pricipio sicut vltimo: τ est syll's τ ɔclusio. Et q̄uis nō cadat in eo ɔclusio: tn̄ nō reuertunt̄ ad sua pricipia: s3 semp crescunt in medio aut extremo: τ pcedūt recte. Circulatio aūt reuertit̄ ad suū pricipiū. Et ēt oēs diffōnes sunt finite. Et ēt si tot⁹ mot⁹ idē est multotiēs: τ ēt itelligere est dignius attribuere quieti q̄3 motui: τ simil'r syllogismus.

¶ Dicit: τ si ē nec̄e itelligere τc̄. i. τ si nec̄e est itelligere vt itellect⁹ tāgat p totū circulū rē itellectā: τ tunc itelliget. Et ista est scđa ps triū diuisionū: quo igit̄ idiget̄ vt tāgat p ptes. Ociosu3. n. est tāgere per ptes. 48

Vid. s̄. p. 36.

¶ D. d. qūo itelliget p idiuisibile τc̄. qūocūq3 posuerim⁹ q̄ tāgat: siue p ptē idiuisibilē: siue p diuisibilē: siue illđ diuisibile fuerit totū: aut pars: aut vtrūq3. s. q̄ tāgat ptē per ptē: τ totū p totū: ipoſ'e est nobis dicere qūo itelligit p tactu3. Qm̄ si dixerim⁹ q̄ h3 partes idiuisibiles: qūo tāgit per ptes indiuisibiles ptes diuisibiles rer̄. τ si dixerim⁹ q̄ h3 diuisibiles: qūo tāgit per eas: tāgēs. n. d3 esse suppositū: τ oia ista cōtingunt eis: q2 ponūt q̄ itellect⁹ in eo q̄ est intellect⁹ h3 ptes: τ q̄ nō itelligit nisi tangēdo.

Quarta rō ɔ̄ platonem.

Tāgēs d3 eē superpositū. Id. 5. ph. 2[illegible]

¶ D. d. τ nec̄e est vt iste itellect⁹ sit circularis ipse. i. τ nec̄e est vt itellectus sit ipm corp⁹ circulare: nō q̄ itellectus sit pprīū aliqđ corpori circulari. Manifestū est igit̄ qđ cōtingit ex hoc q̄ intellectus est corpus circulare. Et syll's sic cōponit̄. Actio intellect⁹ est circulatio. Et circulatio est corp⁹ circulare. ḡ actio itellect⁹ est corp⁹ circulare. Et illđ cui attribuit̄ actio itellect⁹ est itellect⁹. ḡ itellect⁹ est corp⁹ circulare. ¶ Et cū declarauit q̄ cōtingit nec̄io vt itellect⁹ sit corp⁹ circulare: τ eius actio sit circulatio: notificauit q̄ est nec̄e si itelligere ei⁹ sit circulatio: τ circulatio ēt fuit in eo semp s̄m q̄ ē corpus celeste: vt ei⁹ itelligē sit semp τ in ifi^m. ¶ Et. d. τ si itelligere est circulatio τc̄. i. τ si intelligē est circulatio: tūc ēt circulatio exn̄s in itellectu erit itelligere τ circulatio erit sp: vn̄ manifestū est q̄ itelligere erit semp τ in ifi^m.

Qꝫ mot⁹ circularis sit in celo p3 p° celi a. t cō. 9. vsq3 ad. 18. q̄ do etern⁹. 8. ph. 73. 75.

Quinta rō ɔ̄ platonem.

¶ D. icepit dare ipoſ'e qđ seqt̄ ex h̄: τ d. τ qd itelligit sp τc̄. τ cū s̄m hāc opionē nec̄e est vt sp itelligat qd pn̄t dicere q̄ sp itelligit. Hoc. n. nec̄e est pp h̄ qđ ponūt q̄ circulatio est sp: τ nihil pn̄t dicere in h̄: qm̄ itelligere p opationē est finitu3. Qē. n. itellectū apud opationē nō itelligit̄ nisi p aliđ: τ oia pp vltimū finē q itēdit̄ in illa opatiōe mechanica. ¶ Et cū decl'auit q̄ itelligere est finitu3 in itellecto mechanico: icepit declarare q̄ ita est i speculatiuo: τ d. τ itelligē speculatiuū: τ est diffinire p s̄mōes silr. i. silr est in reb⁹ speculatiuis. D. d. τ ois s̄mo: aut ē diffō aut demōstratio. i. τ ois actio intellect⁹: aut est diffō: aut demōstratio.

Qē itellectū apud opōnez nō itelligitur nisi p aliđ: et oia pp vlti^m finez q itēdit in opōne mechanica. Id 2. met. t. cō. 3.

¶ Et cū decl'auit h̄ icepit declarare q̄ vtraq3 istar̄ actionū est finita: τ. d. τ demōstratiōes accipiunt̄ ex pn̄°. i. τ dem̄rationes hn̄t pn̄^m ex q̊ accipiunt̄: τ sūt ppōnes: τ hn̄t finē: τ est syll's q fit ex ppōnib⁹ τ ɔcl'one. ¶ D. d. τ q̄uis in eis non accidat ɔcl'o τc̄. i. τ q ɔcludit aliquā ɔ̊nē nō faciet reuertere illā ɔ̊nē sicut facit in syll'o circulari: s3 addit ei alia3 ppōnē: p quā ipoſ'e est vt dem̄ratio reuertat̄ circulariter. s. vt pn̄^m fiat finis: τ finis pn̄^m: s3 addit̄ illic termin⁹ medi⁹ ali⁹: τ extremū maius aliđ: τ alia ɔ̊: τ erit mot⁹ itellect⁹: tūc s̄3 rectitudinē: nō s̄3 circulatiōe3. Circulatio aūt quā opinant̄ eē actionē itellect⁹ non itelligit̄ ab h̄ itellectu. s. q̄ pcedit s̄m rectitudinē: s3 reuertit̄.

Ois actio itell'us: aut est diffō: aut dem̄ratio: ɔsil'e 3° de ania. 21. 22. 36.

¶ Et cū declarauit h̄ in demōstratiōe: icepit declarare h̄ in diffōne. d. τ oēs diffōnes sunt finite. i. τ diffōnes rer̄ cū pficiunt̄ p itell'm sunt finite: sicut res q̄ exigūt vt credant̄: τ itelligere nō reuertitur in eis circulariter: sicut fides nō reuertitur i demōstrationib⁹ circulariter. ¶ D. d. τ ēt totus motus est multotiēs. i. τ si motus itellect⁹ τ circulatio ei⁹ fuerit in eodē itellecto: tunc cōprehēdet ipm infinities.

Sexta rō cōtra platonem circa idem.

¶ Et in alia trãslatiõe est manifest⁹ sic: ⁊ cũ motus ĩtellect⁹ fuerit circulari nõ spãlis: tũc cõprehẽdẽs cõprehẽdet idẽ multotiens: ⁊ iõ poſẽ est vt ſmo sit sic: ⁊ si mot⁹ ĩtell's fuerit circulatio tũc ĩtelliget oĩa multotiẽs. ¶ D.d. ⁊ ĩtelligere digni⁹ est vt attribuat̃ q̃eti q̃ȝ motui: ⁊ ĩtẽdit ex h̃ qd̃ appet: qm̃ actio nr̃a p̃ ipȝ apud q̃etẽ ẽ magis p̃fecta q̃ȝ apud motũ: ⁊ iõ meli⁹ ẽ attribuẽ actionẽ ĩtell's q̃eti q̃ȝ motui: sic fecerũt isti.

Meli⁹ est attribuer̃ actionez ĩtell's q̃eti q̃ȝ motui. Jõ. 7. ph. 20

¶ At v̾o neqȝ beatũ qd̃ nõ facile sȝ violẽtuȝ. Si aũt est mot⁹ ipsi⁹ nõ suba extra nãȝ vtiqȝ mouebit̃. Laboriosum aũt est cõmixtam eẽ aiaȝ corpori: nec possibile absolui: ⁊ adhuc fugiẽdum. Siqdeȝ melius ẽ ĩtellectui non cuȝ corpore esse: queadmodũ ⁊ cõsuetuȝ ẽ dici ⁊ multis videtur.

Qȝ ñ ẽ faci'e neqȝ beatum sed violentũ.

¶ Et ẽt qd̃ nõ est facile nõ ẽ delectabile sȝ q̃si violẽtuȝ. Si igr̃ motus nõ ẽ suba aie: tũc nõ mouet̃ nisi ab aliquo extrinseco a sua nã: ⁊ etiã ẽ valde difficile vt ĩtellect⁹ sit admixtus cũ corpore admixtione qua nõ possit recedere ab eo: si melius ẽ ĩtellectui vt nõ sit cõiunctus cũ corpore: sicut ẽ cõsuetudo dicẽdi: ⁊ ſm q̃ plures opinantur.

Cõsuetuȝ est diu alaȝ non misceri corpi

49 ¶ Et ẽt manifestũ est q̃ ĩtelligere apd̃ motũ magis ẽ difficile q̃ȝ apud q̃etẽ. mot⁹ igr̃ ẽ ab aĩa q̃si violẽt⁹. q̃ nõ est in suba ei⁹ neqȝ aĩa ↄstituit̃ p̃ ipȝ: sȝ est ex̃ nãȝ ei⁹. Et cũ notificauit h̃ ĩcepit dare ĩpoſe cõtingẽs eis in h̃ qd̃ dicũt ĩtellȝ esse corp⁹. ¶ Et. d. ⁊ est ẽt valde difficile ⁊c. i. ⁊ valde ẽ ĩprobabile ⁊ difficile ad ĩtelligẽdũ ſȝ q̃ hoĩes ↄsueuerũt dicere q̃ ĩtellect⁹ sit corpus: aut admixtũ cũ corpore tali admixtiõe q̃ nõ p̃t euadere ab eo oĩo: cuȝ oẽs aut plures opinent̃ q̃ melius est vt ĩtellect⁹ nõ sit ↄiunctus cũ corpore: nedũ sit corp⁹: nã. n. ĩtell's v̾r eẽ valde opposita nãe corpis.

Septia rõ ↄ platonem.

Octaua rõ ↄ platonem.

Nã ĩtell's v̾r esse valde opposita nãe cõporis.

¶ Immãifesta aũt ⁊ circulatio ferri celũ cã. Neqȝ. n. aie suba cã ẽ circulariter ferri: sȝ ſȝ accidens sic mouetur. Neqȝ corp⁹ causa: sȝ ania magis illi. At v̾o neqȝ q̃ melius d̾r: at qui oportebat p̃pter hoc deũ facere circulariter ferri aiam: q̃ dignius sit ipsaȝ moueri q̃ȝ manere: moueri autẽ sic q̃ȝ aliter.

¶ Et ex eis q̃ latẽt: ẽt est cã p̃p quã celuȝ mouet̃ circulariter: suba. n. anie nõ ẽ cã mot⁹ ei⁹ circulariter: sȝ mouetur isto motu accidẽtaliter. Neqȝ ẽt corpus est cã in hoc: imo ania est dignior ĩ hoc. Et ẽt neqȝ dixit quare hoc fuit melius: sȝ apparet q̃ de⁹ nõ posuit aiaȝ moueri circulariter: nisi q̃ moueri est ei melius q̃ȝ quiescere: ⁊ qd̃ mouetur hoc modo est melius q̃ȝ qd̃ moueatur alio modo.

50 ¶ D. ⁊ latet ſȝ hãc opionẽ dare cãm p̃p quã celũ mouet̃: ſȝ. n. positionẽ eoꝝ suba aie nõ dat istũ motum: cũ sube aie apd̃ eos nõ sit nisi corp⁹ elñtoꝝ ⁊ iste motus. s. circularis est ei accñtal'r. s. q̃ creator ĩcuruauit ipȝ a rectitudine in circulationẽ. ¶ D. d. neqȝ corp⁹ etiã ⁊c. i. ⁊ cũ aĩa nõ est cã isti⁹ mot⁹ eẽntial'r que est dignior vt sit cã: ⁊ corp⁹ in eo qd̃ est corp⁹ remoti⁹ est vt sit cã. ¶ D. d. ⁊ ẽt nullus. d. ⁊c. i. ⁊ ẽt Plato nõ dedit in h̃ ſmonẽ q̃re aiaȝ moueri circulariter ẽ meli⁹ q̃ȝ nõ moueri: aut q̃ nõ moueri circulariter: neqȝ p̃t dare. Nec̃e. n. vt de⁹ nõ posuerit aiam moueri nisi q̃ moueri meli⁹ ẽ ei q̃ȝ q̃escẽ: ⁊ posuit eaȝ moueri circulariter: q̃ talis mot⁹ est melior recto: ⁊ intẽdit q̃ oĩa ista demõstrãt hãc opionẽ esse ĩprobabileȝ.

Nona rõ cõtra platoneȝ.

¶ Qm̃ autẽ h⁹ intẽtio ẽ alteris rõnib⁹ magis p̃pria: hãc q̃dẽ dimittam⁹ nũc. Illd̃ aũt icõueniẽs accidit ⁊ huic rõni ⁊ plib⁹ q̃ d̾ aĩa sũt. Copulãt. n. ⁊ ponũt in corp⁹ aiaȝ: nihil determinãtes p̃p quã cãȝ: ⁊ q̃uo sese h̃nte corp̃e.

¶ Si igr̃ ista cõsideratio ẽ magis p̃pria alio ſmone dimittẽda ẽ statiȝ a nobis: ⁊ dicam⁹ q̃ ẽ alia ĩprobabilitas cõtingẽs huic ſmoni: ⁊ plurib⁹ ſmonib⁹ de aĩa: ⁊ ẽ q̃ ipsi ↄiũgũt animã corpori ⁊ ponunt eã in eo: ⁊ nõ dant cum hoc qua de causa sit cõiuncta cum eo: ⁊ que ẽ dispositio illius corporis.

¶ Et q̃ hec p̃scrutatio ẽ magis p̃pa aliȷ scie. s. q̃re est meli⁹ celuȝ moueri q̃ȝ q̃escere: ⁊ q̃re circulariter magis q̃ȝ recte. Ista. n. qõ p̃pe est p̃ͤ phie: q̃p̃p oȝ nos dimittere h̃ cito ⁊ dicẽ q̃ est ĩprobabilitas ↄtigẽs huic ſmoni ⁊c. i. ⁊ ista ĩprobabilitas q̃ ↄtingit huic ſmoni ⁊ plurib⁹ ſmonib⁹ de aĩa: est q̃ oẽs dicẽtes q̃ est ens: siue corp⁹: siue nõ corp⁹ ↄiungũt eã corpori: ⁊ nõ dãt cãȝ p̃p quã ligata est cũ corp̃e: neqȝ dicũt q̃ ẽ dispõ corporis qd̃ est adaptatũ vt ligetur cum ea. 51

¶ Et tñ videt̃ hoc vtiqȝ necessariũ eẽ: p̃p. n. cõitatẽ hoc q̃dẽ agit: hoc aũt patit̃: ⁊ hoc q̃dem mouet: illud autẽ mouetur. Horũ aũt nihil inest inuicem q̃buscunqȝ.

¶ Et sȝ h̃ vt reputo nec̃iuȝ sit. Qm̃ p̃p cõicationeȝ h̃ agit: ⁊ h̃ patit̃: ⁊ h̃ mouet: ⁊ h̃ mouet̃: ⁊ nihil ex hoc fit in q̃buscũqȝ adiuiceȝ. Dicere. n. h̃ in eis ẽ sil'e: ac si h̃ diceret q̃ ars carpentaria existat musica. Ars. n. ita vtitur instrumentis sicut anima corpore.

¶ Idest ⁊ h̃ qd̃ ignorauerũt de aĩa nec̃iũ est vt cã ei⁹ sit data: qm̃ in oĩb⁹ reb⁹ ẽ cõicatio ĩter agẽs ⁊ patiẽs: ⁊ mouẽs ⁊ motũ: ⁊ nõ patit̃ q̃dlibet a quolȝ. Hoc igr̃ qd̃ dicũt q̃ aĩa ẽ in corp̃e sine aliq̃ cõicatiõe data ĩter corp⁹ ⁊ aiaȝ: q̃ aĩa est digna mouere ⁊ corp⁹ aĩalis existit in quocũqȝ corp̃e sic q̃ est sil'e ſmõi dicẽtis q̃ aĩa exi moueri ĩter oĩa corpa: sil'e est ſmoni dicentis q̃ ars carpẽtaria existit subȝ musice. Si igr̃ ars carpẽtaria hȝ p̃pa subta ⁊ p̃pa instr̃a q̃b⁹ vtat̃: nec̃e est vt ita sit de aĩa cũ corp̃e. Corp⁹. n. est instr̃m aie: ⁊ iõ corpora aĩaliũ cõueniẽtia sunt aĩabus eoꝝ. 52

¶ Hi aũt solum conant̃ dicere quale quid sit aĩa. De susceptiuo aũt corpore nihil adhuc determiatũ: tãq̃ȝ cõtingẽs sit ſm pithagoricas fabulas: quãlibet aiam q̃dlibet corpus igredi. Videt̃. n. vnũq̃dq̃ȝ p̃priaȝ h̃re spẽm ⁊ formã. simile vtiqȝ dicunt sicut si aliq̃s diceat thetonicã in fistulis igredi. Oportet enim artẽ q̃dẽ vti organis: animã aũt corpore.

¶ Et isti

¶ Et isti nō q̄rūt loq̄ tm̄ nisi q̄d est aīa: ꝛ nihil determinant de corpore recipiente: sicut Apologus quo vtit̄ Pithagoras .s. vt q̄libet aīa itret q̄ōlibet corp⁹. Uidem⁹ .n. ꝙ q̄dlibet hꝫ formaꝫ ꝛ creaturā ꝓpriam.

53 ¶ D. ꝛ isti q̄ locuti sunt de aīa nō sunt ꝑscrutati: neqꝫ volūt ꝑscrutari nisi q̄d sit tm̄: ꝛ nihil dicūt de nā corporis ei ꝓprij: ꝛ q2 h̄ dimiserūt vr̄ eē possibile apud eos vt q̄libet aīa existat in q̄libet corpe ꝛ trāsferat̄ de corpe in corp⁹: sicut dixit Pithagoras ī apologo quē posuit ad corrigēdū aīas ciuiū: ꝛ ista opinio ē falsa. videm⁹ .n. ꝙ q̄libet hꝫ formā ꝓpriā ꝛ corp⁹ ꝓpriū idest aīaꝫ ꝓpriā: ꝛ corp⁹ aīalis ꝓpriū. ¶ Et h̄ q̄ō dic̄ est manifestū ī spēb⁹ valde. mēbra .n. leonis nō differūt a mēbris ceruí: nisi ꝑꝑ diuersitatem aīe ceruí ab aīa leonis: ꝛ si eēt possibile vt aīa leonis existeret in corpe ceruí: tūc nā ociose ageret: ꝛ hoc ēt manifestuꝫ est ī īdiuiduis eiusdē spēi: ꝛ ideo diuersi sūt mores: ꝛ ex hoc destruximus opinionē pithagoricaꝫ.

Mēbra ceruí non dr̄nt a membris leonis nisi quia anima dr̄t ab aīa. ꝯsile .2. d aīa .2.60.

¶ Alia aūt opinio quedaꝫ tradita est de aīa: credibilis q̄dem multis: ꝛ nulla eaꝝ īferior que de ipsa dicte sunt: rōnes aūt tāq̄ꝫ directiuas prebens ꝛ in cōi factis rōnibus ipsam. Armoniā .n. quandā dicunt: eteni armoniā tēperamētuꝫ ꝛ cōpōnem quādam ꝯrioruꝫ esse: ꝛ corpus cōponi ex cōtrarijs.

¶ Et est alia opīo de qua multi cōtenti sunt ꝛ nō ē minor opīonibus p̄dictis: dicunt .n. ꝙ ē aliquod armonicum: armonia .n. ē admixtio ꝛ cōpō contrarioꝝ: ꝛ corpus est cōpositum ex contrarijs.

54 ¶ Cū cōpleuit ꝯdictionē eius q̄ō dcm̄ est in Timeo reuersus est ad ꝯdicēdū s̄moni dicētis aīam eē formā ex ꝯgregatiōe ꝛ armonia ꝓpria el̄ntoꝝ: ꝛ q2 ista opinio est valde sufficiens: dixit: ꝛ est hic alia opīo de aīa. ¶ D. d. dicunt .n. ꝙ est aliq̄ compositio armonica ꝛc̄. i. dicūt eni ꝙ aīa est aliq̄ō armonicū ꝛ aliq̄ cōpositio ex cōpōnib⁹ el̄toꝝ in re cōposita admixta ex eis: ꝛ dixerūt hoc q2 opinabant̄ ꝙ armonia est cōpō ꝛ admixtio ꝯrioꝝ ꝛ ꝙ corp⁹ est cōpositū ex ꝯrijs. g̊ in corpore est armonia. ergo est anima.

¶ Equidē armonia quedaꝫ ratio quedā mixtorum est: aut cōpositio: aīam autē neutruꝫ possibile est esse hoꝝ: amplius auteꝫ mouere non est armonie: anime auteꝫ attribuunt oēs he: maxime vt ita dicam.

¶ Licet armonia sit ꝓportio iter res admixtas aut cōpō: anima autē nō est alterū duoruꝫ: ꝛ ēt armonia nō est inata mouere: ꝛ in hoc ꝓprie cōueniunt oēs aīam habere.

55 ¶ Cū dixit hāc opīonē: icepit ꝯdicere ei: ꝛ dixit ꝙ armonia quā dicūt eē aīaꝫ: aut est ꝓportio iter res admixtas ex el̄ntis: ꝛ hoc erit si cōpō corpis ex el̄ntis ē s̄ꝫ modū cōplexionis: aut aīa est ipsa cōpositio. si cōpositio ex el̄ntis est vicinatio non admixtio. U. g. cōpositio dom⁹ ex lapidib⁹ ꝛ laterib⁹. ¶ D. d. ꝛ aīa non est alteꝝ istoꝝ duorū: ꝛ intēdit vt diximus ꝛ dicem⁹ post. D. d. ꝛ ēt armonia nō est īnata mouere ꝛc̄. i. ꝛ apparet cito ꝙ armonia nō est anima: quia oēs conueniunt in hoc ꝙ anima mouet: ꝛ nō possunt dare modum s̄m queꝫ armonia moueat.

Prīa rō ꝯ dicentes aīaꝫ armoniā esse

¶ Congruit aūt magis de sanitate dicere armoniaꝫ: ꝛ oīno de corporeis virtutib⁹ q̄ꝫ de aīa. Manifestuꝫ autē si aliq̄s tentauerit reddere passiōes ꝛ opera anime armonia quadam: difficile enim adaptare.

¶ Et dignius ē ꝛ melius dicere ꝙ armonia currit cursu sanitatis: ꝛ vl̄r currit cursu alicui⁹ .s. bonitatū moraliū corꝑaliuꝫ: nō cursu aīe: ꝛ h̄ manifestū ē valde cū hō laborauerit in ꝑficiēdo passiones aīe ꝛ actiōes ei⁹ ꝑ aliq̄ꝫ armoniā: ꝯueniētia .n. in h̄ ē valde difficilis.

¶ Et meli⁹ est existimare ꝙ armonia est de corꝑibus currēs cursu sanitat̄ .i. cursu formaꝝ q̄ sunt in aīato in eo q̄ō est aīatū: nō cursu aīe neqꝫ formaꝝ q̄ sūt in aīa: ꝛ siue armonia sit cōpositio: aut ꝓportio agens mixtionē ꝛ cōplexionē. ¶ D. d. ꝛ h̄ valde manifestū est ꝛc̄. i. ꝛ dr̄ia iter formas corꝑales attributas el̄ntis ꝛ formas attributas aīe: manifesta est ex h̄ ꝙ possumus attribuere in formis corꝑalib⁹ diuersitatē ꝯtingētē in actionib⁹ ꝛ passionib⁹ corpoꝝ cōpōni facte in eis ex el̄ntis: ita ꝙ possum⁹ dicē ꝙ actio carnis ī manu est alia ab actiōe ossis ꝑꝑ mollitiē ꝛ humiditateꝫ carnis: ꝛ duritiē ꝛ siccitatē ossis: ꝛ nō possumus dicere per quā cōplexionē ꝛ per quam cōpōnē differunt actiōes sensus ab actionib⁹ intellectus: ꝛ actiōes virtutis sensibilis ab actionib⁹ virtutis motiue. ¶ Et h̄ q̄ō dixit est vna dubitationū ꝯtigētiū dicēti eē aīaꝫ ꝓportionē el̄ntoꝝ: aut aliq̄ō ꝯn̄s ꝓportionem. 56

Scd̄a rō contra opīonem dicentiū aīaꝫ armoniā esse

¶ Ampli⁹ aūt dicim⁹ armoniā in duo respicientes maxie q̄dem ꝓpria magnitudinum in hn̄tib⁹ motū ꝛ positionē ꝛ cōpōnē ipsoruꝫ cū sic cōgruāt vt nullū cōgeneū p̄termittat̄. hic aūt ꝛ eoꝝ q̄ miscent̄ rōneꝫ neutro q̄dem igr̄ mō rōnabile est. cōpositio aūt partiū corporis multū inuestigabil̄ est: multe .n. cōpōnes partiū ꝛ multipl̄r sunt: cui⁹ igr̄ aut q̄uo congruit accipere itellectum cōpōnem esse: aut ꝛ sensitiuuꝫ ꝛ appetitiuum.

¶ Et ēt nos nō cōprehēdimus armoniā nisi itēdēdo alteꝝ duoꝝ: scd̄ꝫ aūt veꝝ apud magnitudies cū hn̄t motū ꝛ sitū: tunc igr̄ itēta est cōpō eaꝝ cuꝫ fuerit supposite tali suppositione in qua nō pōt itrare iter eas aliq̄d sui generis: q̄ō aūt extrahit̄ ex hoc est ꝓportio que ē reꝝ istaꝝ: nō est igr̄ rectuꝫ dicere neq̄ꝫ de altera istaꝝ duaꝝ itētionū: cōpositio aūt partiū corporis facile pōt determiari: cōpōnes .n. partiū corꝑis multe sunt. Intell̄s igr̄ cuiuslibet partis dꝫ cōpō existimari: ꝛ quomodo ꝛ sensus cōpositio cuiuslibet partis ꝛ desiderium cōpositio cuius partis.

¶ Dicit: ꝛ ēt nos nō cōprehēdimus armoniā ꝛ sentimus ipsaꝫ nisi per duo: ꝛ est vnum q̄ō dr̄ armonia in 57

Tertia rō ꝯ eādē opīonē

rei veritate:qñ fuerint magnitudines hñtes motuȝ
⁊ sitũ ⁊ fuerit cõposite adinuicẽ: ⁊ fuerint supposite
ita ꝙ iter illas nulla magnitudo sui generis possit i/
trare:qð aũt assimulať huic ⁊ trahitur ab eo est ꝓpor
tio q̃ fit i reb⁹ admixtis añq̃ȝ admisceanť. ¶ Et cuȝ
notificauit ꝙ armonia dr̃ his duob⁹ modis:icepit de
clarare ꝙ nõ est rõnabile dicere ꝙ aĩa est altera ista
rũ duaꝝ intẽtionũ:⁊ dixit nõ est igitur rectum dice/
re ⁊c̃.i.nõ est rõnabile dicere vt dr̃ie partiũ aĩe sint
date ex altera istaꝝ duaꝝ intẽtionuȝ. U.g.dicere ꝙ
intellect⁹ est talis armonia ⁊ sensus talis ⁊ desideriũ
tale:sicut est rõnabile in ꝑtibus corꝑis. ¶ D.incepit
declarare hoc.s.ꝙ hoc rõnabilr̃ dr̃ in ꝑtib⁹ corporis:
sed nõ in partib⁹ aĩe.⁊ dixit:cõpõnẽ aũt ꝑtiuȝ corpo/
ris ⁊c̃.i.⁊ hoc fuit sic:qꝛ ꝑficere formã cuiuslibet mẽ
broꝝ corꝑis ⁊ dare eẽntiã ei⁹ ꝑ compõneȝ est facile:
qꝛ cũ manifestũ est sensui ꝙ compõnes eoꝝ diuerse
sunt ⁊ multifarie:scire aũt que cõpõ approprieť itel
lectui:⁊ q̃ sensui:⁊ q̃ desiderio:h̃ ipossibile est vt deť
rõne. ¶ Et hec est q̃si alia dubitatio ꝯtingẽs dicẽti/
bus aĩaȝ eẽ armoniaȝ:aut ꝓportionẽ.ꝑma.n.dubita/
tio est:qꝛ illi nõ pñt ꝑficere actiões ⁊ passiones aĩe ꝑ
cõpõnẽ:ista aũt qꝛ non pñt ꝑficere diuersitatẽ sube
eius ꝑꝑ diuersitatẽ cõpõnis ⁊ indifferẽter in hoc qð
cõtingit eis:siue forme entiuȝ cõpositoꝝ fuerint ex
v̓a armonia:aut ex armonia abstracta a vera.

¶ Silr̃ aũt ⁊ iconueniẽs ⁊ rõnẽ mixtiõis eẽ
aĩam.nõ.n.eãdẽ hȝ rõnẽ cõmixtio elr̃toruȝ
ẜm quã caro: ⁊ ẜ quã os. Accidet igr̃ mul/
tas aĩas habere ⁊ ẜm omne corpus: siqdeȝ
oĩa ex elementis cõmixtis sunt: cõmixtionis
autẽ ratio armonia ⁊ anima.

¶ Et est ẽt alia dubitatio vt aĩa assileť mix/
tioni: mixtio.n.elr̃toꝝ q̃ fit caro ⁊ os nõ est
eiusdẽ ꝓportionis ex quo cõtigit vt in corꝑe
sint multe aĩe ⁊ in toto corpore:cuȝ oĩa mẽ
bra fuerit ex mixtione elemẽtoꝝ: ⁊ ꝓportio
mixtionis fuerit armonia ⁊ anima.

58 ¶ Ista est tertia dubitatio cõtingẽs dicẽtib⁹ aĩam eẽ
armoniã ⁊ mixtionẽ elr̃toꝝ: continget.n.eis ponere
ꝙ qðlibet mẽbrũ hȝ aĩaȝ particularẽ ⁊ vniuersuȝ cor
pus aĩaȝ vniuersalẽ:que igr̃ est dr̃ia iter ꝓportioneȝ
que facit aĩaȝ:⁊ q̃ facit mẽbrũ:qm̃ si aĩa ẜ ꝙ aĩa est
ꝓportio mixtiõis ⁊ cõpõnis:aut illud qð fit ex ꝓpor
tione mixtiõis ⁊ cõpõnis:⁊ forme mẽbroꝝ sunt aut
armonia:aut ꝓportio:aut aliqd factũ ex ꝓportione:
manifestũ est ꝙ cõtigit ex hoc vt in quolibet mẽbro
sit aĩa:⁊ in toto corꝑe sit aĩa. Aut dicẽt que est dr̃ia i/
ter armoniã ⁊ ꝓportionẽ:q̃ facit aĩam: ⁊ q̃ facit mẽ/
bruȝ:cum oĩa mẽbra fiant ex mixtione:⁊ aĩa ex mix
tione.⁊ ista dubitatio similis est ꝑme in q̃ interroga/
uit que mixtio approprieť vnicuiq̃ȝ virtutũ aĩe.

¶ Inuestigabit aũt h̃ vtiq̃ȝ aliqs ab Empe.
vnũqðq̃ȝ eni ipsoꝝ in rõne q̃dã dicit eẽ: vtꝝ
igr̃ hec rõ aĩa est: aut magis alteꝝ aliqð cũ sit
in ꝑtib⁹. Ampli⁹ aũt vtꝝ ꝯcordia cuiuslibet
mixtiõis cã aut eius q̃ ẜm rõnẽ: ⁊ hoc vtꝝ rõ
est: aut aliqd ꝑ̃ter rõnem alterum.

¶ Et dȝ hð q̃rere ab Empedocle. Empeð.
eni dicit ꝙ q̃ðlibet mẽbroꝝ est in aliq̃ ꝓpor/
tiõe: vtꝝ igr̃ ꝓportio sit aĩe aut aĩa est alið: ẜ
sit in mẽbris: ⁊ ẽt vtꝝ amicitia ẽ cã mixtiõis
q̃libet: aut nõ ẽ nisi cã mixtiõis in aliq̃ ꝓpor/
tiõe: ⁊ amicitia vtꝝ sit ista ꝓportio aut alið. 59
¶ Dicit:⁊ q̃rẽdũ est ab Empedocle hãc dubitatiõeȝ:
dicit.n.ꝙ forma cuiuslibet mẽbri nõ est nisi ꝑ aliq̃ȝ
ꝓportionẽ factã apud cõpõnẽ elr̃toꝝ in eo:⁊ cũ opi
nio ei⁹ sit talis:q̃rendũ est ab eo vtꝝ ꝓportio que est
suba mẽbri sit aĩa aut aliud:sȝ fit in mẽbris ab extri
seco. ¶ Et intendit.si igiť dixerit ꝙ sit ꝓportio mẽ/
broꝝ:ꝯtingit ei ꝙ qðlibet mẽbrũ hȝ aĩaȝ.⁊ si dixerit
aliud cõtinget ei dare dr̃iaȝ. ¶ D.d.⁊ q̃rẽdũ est etiã
vtꝝ amicitia quã opinať eẽ cãȝ mixtiõis sit cuiuscũ
q̃ȝ mixtiõis.⁊ intẽdit:⁊ si dixerit ꝙ est cã cuiuslibet
mixtionis:cõtingit vt ex oĩ mixtione sit mẽbꝝ ⁊ aĩa.
⁊ si dixerit ꝙ ẽ cã alicui⁹ mixtionis:opȝ ipȝ dare cãȝ
cuius sit mixtionis:⁊ maxĩe si mixtio faciẽs mẽbra
sit alia a mixtiõe faciẽte aĩam. ¶ D.d.⁊ amicitia ẽt
vtꝝ est ista ꝓportio aut aliud:⁊ intẽdit vt mihi v̓r:⁊
si dixerit ꝙ sit ꝓportio:tũc ꝓportio nõ existit ante
mixtionẽ sȝ agẽs dȝ eẽ añ patiẽtẽ.⁊ si dixerit aliud:
qd igr̃ erit. ¶ Et q̃si itẽdit notificare ꝙ ille tres du/
bitationes ꝯtingẽtes dicẽtib⁹ aĩaȝ eẽ cõplexionẽ aut
cõpõnẽ ꝯtingẽt Empe.⁊ ꝯtingẽt ei ꝓp̓rie iste dubita
tiones:q̃s dixit ꝑꝑ hoc qð ponit amicitiã ⁊ litem.

¶ Hec qdẽ igr̃ hñt h⁹ dubitatiões. si v̓o alte
rũ est a mixtiõe aĩa: qd igr̃ silr̃is carnis eẽ ite/
rimiť ⁊ aliĳs ꝑtib⁹ aĩalis. Adhuc aũt siqdeȝ
nõ vnaqueq̃ȝ partiuȝ hȝ aĩaȝ: ⁊ si nõ est aĩa
ratio compositionis qd est ꝓpter quod cor
rumpitur anima deficiẽte.

¶ Iste igr̃ sunt dubitatiões: ⁊ si aĩa sit aliud
a mixtiõe q̃ de cã tolliť: si tolliť ꝑꝑ mixtionẽ
q̃ iueniebať in carne: ⁊ in aliĳs mẽbris i aĩa/
lib⁹: ⁊ ẽt si qðlibet mẽbrũ corꝑis nõ hȝ aĩaȝ:
⁊ aĩa nõ est ꝓportio mixtionis: qd est igr̃ h̃
qð corrũpitur quãdo separatur ab aĩa. 60
¶ Iste igiť sunt dubitatiões ꝯtingẽtes dicẽtib⁹ aĩam
esse cõplexioneȝ:lȝ dicẽs hoc possit in hoc dare aliq̃ȝ
rõnẽ:qm̃ si aĩa est aliud a mixtione ⁊ a cõplõne qua/
re corrũpunť cũ corruptione cõplexionis.si.n.est ali
ud a forma carnis ⁊ a forma mẽbroꝝ:⁊ tñ iueniť in
mẽbris q̃re corrũpiť cũ corruptione mẽbroꝝ. ¶ Et
ẽt si aĩa nõ est cõplexio ⁊ mixtio:q̃re corrũpanť mẽ
bra qñ separanť ab aĩa:nisi in membris sit aliud cor
ruptibile:qñ aĩa separať:qd est ergo illud:

¶ Quod qdẽ igr̃ nõ armoniam poſſe est esse
aĩam: neq̃ȝ circulariter moueri manifestuȝ
est ex dictis: ẜm aũt accñs moueri sicut dixi
mus est ⁊ mouere seipsam: vt moueri qdẽ
in quo est hoc autẽ moueri ab aĩa: alr̃ auteȝ
nõ est possibile moueri ẜm locuȝ ipsam.

¶ Qm̃ aũt aĩa ipoſſe est vt sit armonia: aut
vt moueať circulariter: manifestũ est ex ꝑ̃di
ctis: qm̃ v̓o moueť accñtalr̃ sicut diximꝰ: ⁊
mouet se: hoc nõ est nisi qꝛ aĩa mouetur per
illud in quo est: ⁊ h̃ ẽt moueť ab aĩa: ẜm aũt
aliũ moduȝ ipoſſe est vt moueať in loco.

¶ Cum

61 ¶ Cū deſtruxit ꝙ aīa eſt aliqđ mouēs ſe eēntialr̃ aut armonia: aut cōplexio: icepit facere rememoratiōeʒ ⁊ declarare ꝙ nō cōtingit ei mouere ſe niſi accidentaliter. ¶ Et dixit: qm̄ aūt aīa ⁊c. ⁊ intēdit ꝑ h̄ qđ dixit: aut vt moueat: aut vt moueatur in circuitu. i. aut moueat ſe eēntialr̃: vt exiſtimatū eſt de corporib⁹ celeſtib⁹ que mouent̃ circulariter. ¶ Et cū declarauit ꝙ ipoſſibile eſt vt moueat̃ ex ſe eēntialr̃: incepit declarare ꝙ hoc poſſibile eſt accidētalr̃: ⁊ d. qm̄ v̓o mouetur accidētalr̃ ⁊c. i. qm̄ vero mouetur accidentaliter ⁊ mouet ſe accidētaliter: neceſſarium eſt ꝙ aīa videtur moueri per illud in quo exiſtit. ſ. corp⁹ quando corpus illud mouetur ab ea: ſed alio modo ipoſſibile eſt vt anima moueatur in loco.

Aīa mouet̃ ⁊ mouet ſʒ ꝑ accidens. Jdē ſupra cō. 42.

¶ Rōnabilius autē dubitabit vtiqꝫ aliqs de ipſa tāqꝫ que mouet̃ in h⁹ ꝯſiderās: dicim⁹ eni aīam triſtari gaudere confidere timere. Amplius auteʒ iraſci ⁊ ſentire ⁊ itelligere: hec autē oīa motus eſſe videntur: vnde opinabitur aliquis ipſam moueri.

¶ Et magis dignū ē dubitare in motu aīe ꝑ ꝯſideratiōnē in iſtis rebus: dicim⁹. n. ꝙ aīa cōtriſtat̃ ⁊ gaudet ⁊ audeſcit ⁊ timet ⁊ iraſcit̃ ⁊ ſentit ⁊ diſtiguit: ⁊ oīa iſta vident̃ eē motus: vn̄ hō exiſtimat ꝙ aīa mouetur.

62 ¶ Cū declarauit ꝙ ipoſſibile eſt vt aīa moueatur niſi accidētalr̃ dedit dubitationem ſuꝑ h̄. Et dixit: ſed eſt qđ cogēs ad dicēdū ꝙ aīa mouet̃ eſſentialr̃: ⁊ eſt ꝙ nos dicim⁹ ꝙ aīa contriſtat̃ ⁊ gaudet ⁊c. ⁊ oīa iſta reputant̃ eē motus: ⁊ ꝓꝑ has duas ꝓpōnes exiſtimatur ꝙ anima mouetur. V. g. aīa cōtriſtatur: ⁊ cū triſtitia eſt motus. ergo aīa mouetur.

¶ Hoc aūt nō eſt nece: ſi. n. ⁊ maxie gaudere aut dolere: aut itelligē mot⁹ ſūt: ⁊ vnūqđqꝫ moueri hoꝝ: moueri aūt eſt ab aīa vt iraſci: aut timere in eo ꝙ cor ſic mouetur. Jntelligere aūt aut tale forſitan aut eſt alteꝝ aliqđ. Hoꝝ aūt accidūt: alia qdē ſm̄ loci mutationem quorūdam motoꝝ: alia aūt ſm̄ alterationem: qualia aūt ⁊ quō altera rō eſt.

¶ Et hoc nō eſt nec̃iuʒ: qm̄ ſi cōtriſtari ⁊ timere ⁊ diſtiguere ſint mot⁹: ⁊ qđlibet eoꝝ moueat aliqd: tunc hoc mouere nō eſt niſi mouere ab aīa. V. g. iraſci. n. eſt motus ad cor. ſ. ꝙ cor iſlatur: ⁊ diſtiguere eſt mot⁹. ſ. ꝙ tale mēbrū currit tali curſu: cum ſit rectū vt aliud currat tali curſu: ⁊ q̄dam iſtoꝝ accidunt ſm̄ tranſlationē reruʒ: ⁊ q̄dam ſʒ alterationeʒ: que autē ſunt iſta: ⁊ quomodo fiunt proprium eſt aliȷ ſermoni.

63 ¶ Dicit: ⁊ lʒ cōcedamus iſta eſſe motus: tn̄ nō eſt neceſſariuʒ vt ſint motus aīe: qm̄ ſi timere ⁊ diſtinguere ſint motus: ⁊ qlibet mot⁹ iſtorū appropriat̃ alicui mēbro corꝑis: tūc iſti motus non debēt attribui niſi in illis mēbris: ⁊ illa motio non eſt in mēbro niſi ab aīa. V. g. qm̄ iraſci videt̃ eē ꝓpriuʒ cordi. ſ. ꝙ cor mouetur hoc motu. i. tumeſcit: ⁊ ſimilr̃ timere videt̃ eē ꝓpriuʒ cordi cū cōſtringat̃. ¶ Et cū manifeſtuʒ eſt ꝙ iſti duo mot⁹ debēt attribui cordi: icepit q̄rere cui mēbro attribuat̃ itelligere ſi ſit mot⁹: ⁊ dixit: ⁊ diſtiguere mouet. ſ. ꝙ tale mēbrū currit tali curſu: ita cecidit in ſcriptura: ⁊ intēdit ꝙ ſi diſtinguere ſit mot⁹ opinādū eſt ꝙ aliud mēbrum eſt ei ꝓpriuʒ ſicut cor ire: ⁊ dixit hoc: qꝛ iam declaratū eſt ꝙ oē motum eſt corpus. ¶ D. d. ⁊ rectū eſt vt aliqd currat tali curſu: ita cecidit in ſcriptura: ⁊ intēdit ꝙ rectū eſt ꝙ aliqđ mēbruʒ currat tali curſu: aut in oībus paſſionib⁹ aīe: ſi oēs ſunt mot⁹: aut in qbuſdā ſi eſt in eis aliquid in quo nō eſt motus: ⁊ eoꝝ in qbus ſunt mot⁹ q̄dā mouent̃ ſm̄ locū: ⁊ q̄dam ſm̄ alteratiōnē. ¶ Deide. d. que aūt ſunt ⁊ quō ⁊c. i. que aūt mēbra ſunt ea q̄ mouent̃ vnoquoqꝫ iſtoꝝ motuū in vnaquaqʒ partium aīe: ⁊ quō mouent̃ ꝓpriū eſt aliȷ loco. ¶ Et dixit h̄: qꝛ in hoc loco tn̄ eſt neceſſarium ꝙ iſti motus ſunt eēntialr̃ in reb⁹ corporeis ⁊ diuiſibilib⁹: vt declaratū eſt in ſermonibus vniuerſalibus.

6° phy. 32.

¶ Dicere aūt iraſci aīaʒ ſil̃e eſt: ⁊ ſi aliqs dicat eā texere vel edificare. Meli⁹ aūt eſt fortaſſis nō dicere aīam miſereri: aut adiſcere: aut itelligere: ſed hoīem aīa: hoc aūt nō tāqꝫ motu in illa exn̄te: ſʒ aliqn̄ qdē vſqꝫ ad illaʒ: aliqn̄ aūt ab illa: vt ſenſus qdē ab eis: reminiſcētia vero ab illa: motus qdem ſunt in ſenſibilibus organis aut quietes.

Melius dr̃ hoīeʒ aīa miſereri ⁊ adiſcere ⁊ intelligere ꝙ aīam miſeri ⁊c.

¶ Dicere autē ꝙ aīa iraſcit̃ eſt ſil̃e ei qđ texit aut edificat: melius. n. v̓ nō dicere ꝙ aīa hʒ pietatē: aut docet: aut diſtiguit: ſʒ dicere ꝙ hō facit hoc ꝓꝑ aīam: ⁊ hoc nō eſt: qꝛ mot⁹ eſt in aīa: ſʒ qn̄qꝫ ꝑuenit ad ipſam: ⁊ quandoqꝫ eſt ex ea. V. g. ꝙ ſentire ē ab iſtis reb⁹: rememoratio autē eſt ab anima.

¶ Quia facit hoīem errare hoc qđ eſt in cōſuetudīe 64
dicēdi ꝙ aīa iraſcit̃ ⁊ timet: vnde exiſtimatur ꝙ iſti motus ſint exiſtētes in aīa abſqʒ corꝑe: ⁊ ꝙ aīa mouetur eēntialr̃ iſtis: icepit declarare ꝙ hoc nō dr̃ niſi ſm̄ ſilitudinē: ⁊ ꝙ iſti motus ita ſunt ſicut mot⁹ q ſunt in mēbris apparentib⁹ ſicut edificare ⁊ texere: ⁊ ꝙ in nullo differt: niſi qꝛ mēbra illa ſunt interiora: ⁊ hec exteriora. ¶ Et dixit: dicē aūt ꝙ aīa iraſcit̃ ⁊c. i. queādmodū motus textoris ⁊ edificatoris nō attribuitur aīe niſi accidētalr̃: ita eſt mot⁹ ire ⁊ timoris. ¶ Deide. d. ſed meli⁹ v̓ nō dicere ⁊c. i. ⁊ iđ meli⁹ eſt vt locutio ſit in oībus iſtis actiōib⁹ ꝙ hō facit hoc ꝑ aīam: nō ꝙ aīa diſtinguat̃: aut edificet: aut addiſcat aut habeat pietatē: ſʒ hō addiſcit ꝑ aīaʒ: aut diſtiguit per eā. ¶ Deide. d. ⁊ hoc nō eſt: qꝛ mot⁹ eſt in aīa ⁊c. ideſt ⁊ iſti motus nō exiſtunt in aīa: ſʒ principiū motionis in quibuſdā eoꝝ eſt extriſecus: ⁊ finis eoꝝ eſt in aīa. ¶ Et cuʒ declarauit ꝙ principiuʒ quorūdam iſtoꝝ motuū eſt extriſecus: ⁊ finis eoꝝ in aīa dedit exēpluʒ: ſʒ in trāſlatione a qua dicim⁹ dimiuta eſt: ⁊ intēdit ꝙ motus cuius ꝑncipiū eſt extriſecus ⁊ finis in aīa eſt motus: ſenſus ⁊ mot⁹ cuius ꝑn^m eſt in aīa ⁊ finis extra eſt mot⁹ rememorationis: ⁊ iſte motus rememoratiōis forte ꝑuenit ad ſenſuʒ: ⁊ forte nō: v̓tus eniʒ rememoratiua qn̄ mouerit imaginatiuaʒ: tunc forte imagiatiua mouebit ſenſibilē: ⁊ forte nō. ¶ Et h̄ manifeſtū eſt in alia trāſlatione ſic: ⁊ dicere ꝙ aīa

Mot⁹ cui⁹ ꝓpriū ē extriſec⁹ ⁊ finis in aīa eſt motus ſenſus opp^m ſuꝑ cō. 3. huius ꝑmi.

irascit̄ est q̄si diceret̄ ꝙ texit:aut edificat: ſꝫ meli⁹ ē nō dicere ꝙ aīa gaudet:aut adiſcit:ſꝫ hō per aīam:⁊ nō q꞉ mot⁹ ꝑuenit ad ipſaꝫ ⁊ fit in ea: ſꝫ qn̄qꝫ ꝑuenit ad ipſaꝫ vt ſenſus q reddit illud qᵭ reddit ad ipſum a ſenſibilib⁹:⁊ qn̄qꝫ fit mot⁹ p̄nᵐ ab ea:vt in rememoratione:⁊ tūc aut remanebit in ea ⁊ nō ꝑtrāſibit ad aliud:aut veniet ad ſenſus ⁊ trāſmutabit eos. ℭ Et intēdit ꝑ hoc qᵭ dixit:nō q꞉ motus venit ad ipſaꝫ: ⁊ fit in ea.i.nō q꞉ aīa eſt ſubm̄ iſtius motus dꝛ hr̄e ipꝫ. ℭ Et intēdit ꝑ hoc qᵭ dixit:⁊ tunc aut remanebit in ea ⁊c̄.i.ꝙ iſte motus cuius p̄nᵐ eſt ab aīa.ſ.rememoratio forte remanebit in corpore qᵭ eſt iſtrumētum iſtius virtutis:⁊ forte pertranſibit ad aliud quouſqꝫ ꝑueniat ad ſenſus.i.ad iſtrumēta ſenſuum.

ℭ Intellect⁹ aūt vꝛ in fieri ſuba q̄daꝫ exn̄s ⁊ nō corrūpi:maxie autē corrūpetur vtiqꝫ ab ea que eſt in ſenio debilitate:nunc aūt quēadmodū in ſenſitiuis accidit. Si.n.accipiat ſenior oculū talē videbit vtiqꝫ ſicut ⁊ iuuenis:q̄re ſeniū nō ē in ſuſtinēdo aliqd aīaꝫ: ſꝫ in quo:ſicut in ebrietatib⁹ ⁊ īfirmitatibus.

Si ſenex accipiat oculuꝫ talem videbit ſicut iuuenis.

ℭ Intellect⁹ aūt vꝛ eē ſuba aliq̄ que fit in re: ⁊ nō corrumpit̄: ſi eni corrūperetur magis dignuꝫ eēt vt corrūperet̄ in fatigatiōe que ē apud ſenectutē:ſꝫ videmus ꝙ illud qᵭ accidit in ſenſibus ex hoc accidit in corpore. Senex.n.ſi reciperet oculuꝫ iuuenis videret vt iuuenis: ⁊ ſi ſenect⁹ nō eſt diſpō in qua aīa patit̄ aliqd: ſꝫ diſpoſitio in qua aīa ē:ſicut ē apud ebrium ⁊ egritudinem.

65 ℭ Cū cōceſſit ꝙ aīa mouet̄ accn̄talr̄.i.ꝑꝑ ſubm̄:ꝑ qᵭ ꝯſtituit̄:⁊ ꝑꝑ hoc eſt gn̄abilis ⁊ corruptibilis:incepit declarare ꝙ itell's m̄alis iter ꝑtes aīe vꝛ eē nō mobilis:neqꝫ accn̄talr ēt:eſt.n.nō gn̄abilis ⁊ non corruptibilis niſi ſ̄ꝫ illud in quo agūt ex corpe:aut ſ̄ꝫ illᵭ a quo patit̄:q꞉ hꝫ iſtr̄m corporale qᵭ corrūpit̄ ꝑ ſuaꝫ corruptionē:ſicut eſt diſpō in alijs v̄tutib⁹ aīe. ℭ Et dixit:itell's aūt vr̄ ſuba ⁊c̄.⁊ itēdit hic ꝑ itellectū:itellectum m̄alē q cōprehēdit intētiones oīum entium. ℭ D.d.qm̄ ſi corrūperetur ⁊c̄.i.qm̄ ſi corrūperet̄ haberet iſtrumētū corporale:eēt.n.v̄tus corporis. Et ſi haberet iſtrumētū corporale accideret ei apud ſenectutē illud qᵭ accidit ſenib⁹:⁊ tunc debiliter itelligeret itētiōes rerꝫ itelligibiliū:ſꝫ nō eſt ſic:⁊ tunc nec̄e eſt vt nō hēat iſtrumētū corporale:⁊ cū iſte itellect⁹ nō corrūpit̄ in ſe:tunc illᵭ qᵭ corrūpit̄ in ſe eſt paſſio aut actio eius ꝑ corruptionē eius a quo patit̄: cūꝫ illud a quo patitur ſit itra corp⁹ vt declarabit̄ poſt. ℭ Deide.d.ſꝫ videmus qᵭ accidit in ſenſib⁹ ex ħ.i. ſꝫ q꞉ videm⁹ hoc qᵭ accidit in ſenſib⁹ ex fatigatione apud ſenectutē pōt attribui v̄tuti ſenſitiue tali mō.ſ. nō q꞉ v̄t⁹ trāſmutata eſt ⁊ iueterata:ſꝫ q꞉ illis ꝑ que itelligit accidit fatigatio. V.g.artifex cui⁹ actio fatigat̄ ꝑꝑ fatigationē iſtrumēti nō ꝑꝑ ſeipꝫ:⁊ cum iſte ſ̄mo ſit ſufficiēs i ſenſib⁹ q̄to magis in itell'u. ℭ Deide dixit.ſenect⁹ igr̄ nō eſt diſpō ⁊c̄.i.Et ſicut ſenect⁹ ⁊ iueteratio ꝯtingēs hoi ſ̄ꝫ hāc rōnē nō eſt diſpō in qua aīa patit̄ ad viā corruptiōis:ſꝫ diſpō q̄ accidit ei apud ſenectutē eſt ſīl'is diſpōni que vꝛ accidere ei apud ebrietatē ⁊ egritudinē:exiſtimat̄.n.ꝙ aīa apᵭ hec duo nō patitur ad corruptionē:⁊ maxime apud

Intell's m̄alis ꝯphendit itētiōes oīuꝫ entiū. Idē 3° de aīa.t.c.4.5.⁊.c.36.

3° de aīa.t.c.20.⁊ ħ in cōſeq̄nti ⁊ textu

ebrietatem. ℭ Et iſte ſermo poſtremus eſt ſufficiēs nō demōſtratiuus:ſꝫ ꝯſuetudo Ariſt.eſt iducere ſermones ſufficiētes:aut poſt demonſtratiuos:aut in locis in qb⁹ nō pōt iducere ſ̄mones demōſtratiuos.

Conſuetudo Ar.eſt iducere ſ̄mōes ſufficientes poſt demonſtratiuos aut in locis in qb⁹ nō pōt inducere ſermōes demōſtratiuos. Vide idē ... ce.c.3.

ℭ Intelligere aūt ⁊ conſiderare marceſcunt alio quodaꝫ iterius corrupto:ipm̄ aūt ipoſſibile ē. Intelligere auteꝫ ⁊ amare aut odire nō ſunt illius paſſiōes:ſꝫ huius habētis illū ſ̄m ꝙ illū hꝫ.quare ⁊ hoc corrupto neqꝫ memoratur:neqꝫ amat:non.n.illius erant:ſed cōis qᵭ q̄deꝫ deſtructum ē. Intellectus aūt fortaſſis diuinuꝫ aliqd ⁊ ipaſſibile:qᵭ quidem igr̄ non poſſibile moueri aīam manifeſtū eſt ex his:ſi aūt penitus nō mouet̄ manifeſtum:quoniam neqꝫ a ſeipſa.

Intell's diuinuꝫ aliquid ⁊ ipaſſibile.

ℭ Et itelligere ⁊ ꝯſiderare diuerſant̄ quādo aliqd aliud corrūpit̄ itus:ipſuꝫ eni in ſe nihil patit̄:diſtictio aūt ⁊ amor ⁊ odium non ſunt eſſe illius ſꝫ iſtius ſ̄ꝫ ꝙ habet:⁊ ideo ēt quādo hoc corrūpet̄ nō rememorabimur: neqꝫ diligemus alios:nō igr̄ eſt illius ſed ei⁹ qᵭ eſt cōe qᵭ amittebat̄:itell's aūt digni⁹ eſt vt ſit aliqᵭ diuinū ⁊ ipaſſibile:qm̄ āt ipoſ̄e eſt vt aīa moueat̄ manifeſtū ē:⁊ ſi oīo non mouet̄ manifeſtū ē ꝙ nō mouet̄: neqꝫ ex ſe. 66

ℭ Cum poſuit ꝙ itelectus q itelligit itelligēda:neqꝫ eſt generabilis:neqꝫ corruptibilis:ſꝫ itelligere qᵭ eſt actio iſtius intellectus vꝛ gn̄abile ⁊ corruptibile: icepit dare moduꝫ ex quo cōtingit hoc:⁊ eſt ꝙ illud qᵭ itelligit eſt itra corpus:⁊ eſt gn̄abile ⁊ corruptibile. ℭ Et dixit:⁊ itelligere ⁊ cōſiderare diuerſant̄ ⁊c̄.i. ⁊ accidit ꝙ itelligere quādoqꝫ ſit i potētia:quādoqꝫ in actu:nō q꞉ itellectuꝫ eſt gn̄abile ⁊ corruptibile:ſꝫ q꞉ itra corp⁹ corrūpit̄ aliqd aliud vel ei⁹ in quo ē intelligere. ℭ D.d.ipſe autē in ſe nihil accidit ei.ſ. itellect⁹ imaginās:⁊ poſt decl'abit ꝙ hec ē res imaginās imaginata:aut itelligēs vl' itellecta:⁊ ē illᵭ qᵭ vocat in 3° tractatu itell'm paſſibilē. ℭ Et cū dedit modū diſſol'onis q̄ōnis in qua q̄rit̄ q̄uo itell'us itelligēs nō eſt gn̄abilis aut corruptibilis:⁊ intelligere qᵭ eſt ſua actio ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis:incepit ēt declarare de v̄tutib⁹:l'ꝫ ſint attribute itellectui vident̄ gn̄ari ⁊ corrūpi ꝙ ille v̄tutes nō ſunt itellectus eterni. ℭ Et facit ħ ne accidat qᵭ in hoc qᵭ dixit in itell'u m̄ali i 3° tractatu.ſ.q̄uo itell's ſit ignābilis ⁊ icorruptibilis: ⁊ nos poſuim⁹ ꝙ poſt mortē:neqꝫ diligim⁹:neqꝫ odimus:neqꝫ diſtiguim⁹. ℭ D.d.diſtictio aūt ⁊ amor ⁊ odiū ⁊c̄.i.diſtictio aūt q̄ attribuit̄ v̄tuti cogitatiue:⁊ amor ⁊ odiū q̄ attribuunt̄ rōni.ſ.q̄ accipiūt actionē rōnis:vꝛ.n.in hac ꝑte aīe ꝙ ſit aliqᵭ rōnabile qᵭ eſt obediēs itellectui in hoib⁹ bonis. Iſta igitur nō ſunt actiōes iſti⁹ itellect⁹:ſꝫ ſunt actiōes v̄tutū hn̄tiū hāc ꝯditionē ſ̄ꝫ ꝙ hn̄t illā actionē. ℭ Et addidit hāc ꝯditionē.ſ.ſ̄ꝫ ꝙ hn̄t:q꞉ ipoſ̄e eſt vt iſte v̄tutes ſint niſi cum itelligere:ſꝫ ſi attribute fuerit ei non erit attributio ſ̄m ꝙ ſunt. ℭ D.d.ideo ēt cū hoc corrūpet̄ niſi diligimus:neqꝫ memoramus.i.⁊ q꞉ he actiōes ſunt viribus a v̄tutib⁹ gn̄abilib⁹ corruptibilibus alijs a v̄tute que eſt itellectus m̄alis.ſ.qui cōprehēdit intētiones vniuerſales:nō pōt aliqs dubitare ⁊ dicere ꝙ ſi itel

3.ᵭ aīa.t.c.

lectus

lectus sit ingnābilis ⁊ incorruptibilis: q̄re nō rememoramur post mortē neq̄ diligimus: neq̄ odimus. hec.n. actiões sunt v̄tutū aliaꝝ ab illa v̄tute. ¶ D.d. intellectus aūt dignius est vt sit aliqđ diuinū: ⁊ non passibile. i. nō trāsmutabile pp̄ mixtionem cum mā. ¶ D.d. q̄m aūt ipoſſe ē ⁊c̄. i. māifestū est igit̄ ex hoc ſmone: ꝙ ipoſſe est vt aīa moueat̄. in q̄busdā autē partib⁹. s. in itellectu: neq̄ essentialr̄: neq̄ accidētaliter: in q̄busdam v̄o accidētalr̄ nō eēntialr̄: ⁊ cum declaratum fuerit ꝙ nō mouetur oīno ex se: q̄ necessarium est in omni moto ex se: quod est proprium aīalibus vt moueat̄ ex se essentialr̄: ⁊ non conuertitur.

Aīa in q̄busdā ptibus nō mouet̄ nꝫ essentialr̄ nꝫ accidētalr̄ vt in itellcū. i q̄busdā v̄o mouet̄ accitalr̄ tm̄.

¶ Multū aūt his que dicta sunt ī rōnib⁹ dicere aīaꝫ eē numeꝝ mouētē seip̄m. īsunt.n. his ipoſſia: p̄rio q̄dē ex ip̄o moueri accn̄tia: p̄pria aūt ex eo ꝙ dicūt ip̄saꝫ eē nūeꝝ. Q̄uo eni opꝫ ītelligere vnitateꝫ motā: ⁊ a quo ⁊ q̄uo ipartibilē ⁊ idifferentē existētē. si nāq̄ est mota ⁊ mobilis differre oportet.

¶ Et magis remot⁹ a rōne ē ſmo q̄ dic̄ aīam eē nūꝫ mouētē se. ꝯtigūt.n. h̄ dicēti multa ipossibilia. ⁊ p̄rio ea q̄ ꝯtigūt dicēti aīam moueri: ⁊ postea q̄ ꝯtigūt ex dicē eā eē nūꝫ. nescimus.n. q̄uo ītelligimus vnitatē motā ⁊ a quo mouet̄ ⁊ q̄uo mouet̄: oꝫ.n. vt diuerset̄.

67 ¶ Cū ꝯpleuit ꝯdictiōeꝫ ad v̄tētes motu tm̄ ī diffōne aīe: īcepit ꝯdicē eis q̄ cū motu v̄tūt̄ nuō. ¶ Et dixit ⁊ magis remot⁹ ⁊c̄. i. ⁊ iste ſmo ī aīa ē minoris sufficiētie oīuꝫ ſmonū. s. ſmo dicētis aīaꝫ eē nūeꝝ se mouētē. ꝯtigūt.n. ei mlta ipoſſia. ⁊ p̄ illa q̄ ꝯtigūt dicēti aīaꝫ eē aliqđ mouēs se: ⁊ postea ea q̄ ꝯtigūt q̄ ponūt eā eē numeꝝ mouēteꝫ se. ¶ D.d. nescim⁹ ⁊c̄. i. nescim⁹ enī q̄uo intelligit̄ vnitas semp̄ mota: oē.n. motū h̄ꝫ situ: ⁊ vnitas nō h̄ꝫ situ. ¶ Et silr̄ ipoſſe ē ēt itelliger̄ q̄uo mouet̄ quousq̄ diuidat̄ in aliqđ motū: ⁊ in aliquod mouens ſꝫ ꝙ diuidit̄ illud qđ mouet se. vnitas.n. in se nō diuidit̄. ¶ Et silr̄ ēt impoſſe est ītelligere q̄uo mouet̄: q̄m illđ qđ nō diuidit̄ non mouet̄: vt declaratuꝫ est. ¶ D.d. igit̄ opꝫ vt diuerset̄. i. si est aliquis modus ſm quē mouet̄: ⁊ alius ſm quē mouet oportet vt isti modi diuersentur: ⁊ sic erit diuisibilis ſm intētioneꝫ. vnitas aūt non diuiditur aliquo modo.

Prīa rō. ꝯ ponētes aīaꝫ esse nūm.

Sexto ph. t. c. 86. 87. ⁊ 88.

¶ Ampli⁹ aūt q̄m dicūt lineā motā facē planū. p̄ūctū aūt lineā: ⁊ vnitatū mot⁹ lūee erūt. p̄ūct⁹.n. ē vnitas positionē h̄n̄s. nūs aūt aīe iā alicui ē ⁊ positionē h̄ꝫ. Ampli⁹ aūt a nūo si auferat q̄s nūeꝝ. aut vnitatē relinq̄t̄ alius numerus. plātē aūt ⁊ aīalium multa diuisa viuunt ⁊ vident̄ eandē aīam h̄r̄e specie.

P̄ūct⁹ ē vnitas positionē h̄n̄s. Idē. 5. metħ. 12.

¶ Et ēt cum dicunt ꝙ cum linea mouet̄ faciet sup̄ficiē ⁊ punctus lineā: punctus.n. ē vnitas h̄n̄s situm sicut numerat aīam ī situ: ⁊ h̄ꝫ situ: ⁊ ēt si de numero diminuitur numerus: aut vnitas remāebit alter numerus ⁊ plante ⁊ plura aīalia remanebunt viua cū abscindūtur: ⁊ tamen reputatur ꝙ aīa eoꝝ est illa eadem aīa in specie.

68 ¶ Cum dedit modos ex quibus accidit vt iste sermo ꝯdicat sibi: dedit etiā alia ipoſſibilia. ¶ Et dixit. ⁊ ēt cum dicunt ⁊c̄. i. ⁊ cū cōsuetudo est mathematicoꝝ dicere ꝙ cū linea mouet̄ fit sup̄ficies: ⁊ cum p̄ūct⁹ fit linea. vnitates aūt si mouent̄: neceꝫ est vt h̄eant situm. ⁊ oīs vnitas h̄n̄s situm est p̄ūctus: necesse est vt vnitates quas ponūt eē numerum aīe sint p̄ūcta. ⁊ si sint puncta ⁊ mota necesse est vt faciant lineas non actiones aīe. ¶ D. dedit aliud ipoſſe: ⁊ dixit: ⁊ ēt si de nuō diminuit̄ ⁊c̄. i. ⁊ ēt modi nūeroꝝ diuersāt̄ ſꝫ magis ⁊ min⁹. si.n. ex q̄ternitate auferat̄ vnitas fiet ternari⁹: ⁊ si addat̄ fiet q̄nari⁹. ⁊ nos videm⁹ oē aīatū ex plātis ⁊ plura ex aīalib⁹: lꝫ diminuat̄ ab eis vna p̄s: tm̄ remanet illđ qđ remāet eq̄le in sp̄ē p̄: vn̄ actio aīe v̄r ī cap̄lo q̄lis nō q̄ti. ⁊ si actio aīe eēt in q̄titate: ꝯtigeret vt aīa q̄ remanet in plātis eēt diuersa ī sp̄ē a p̄ori.

Secūda rō.

Tertia rō.

Actio aīe v̄r esse in q̄li nō in quanto.

¶ Videbit̄ aūt vtiq̄ nihil differre dicer̄ vnitates aut corp̄a parua. Et nāq̄ ex Democriti sp̄is si fiant p̄ūcta: maneat aūt solū q̄titas erit aliq̄d in ip̄so: hoc q̄dem mouēs: illđ aūt qđ mouetur: sicut in magnitudīe: nō.n. propter hoc qđ est magnitudīe differre: aut p̄uitate accidit qđ dcm̄ est: sꝫ q̄ q̄tū: vn̄ necesse est aliq̄d eē motiuū vnitatuꝫ. Si aūt in aīali mouēs aīa ⁊ ī numero: q̄re nō mouēs ⁊ quod mouet̄ est aīa: sꝫ mouēs solum.

¶ Et pōt hō dicere ꝙ nulla est dr̄ia īter vnitates ⁊ corpora parua: q̄m ex speris Democriti p̄uis fiunt puncta: ⁊ remanet solū q̄tū q̄si eēt ī eo aliqđ motiuū ⁊ aliqđ mouēs. nō eni q̄ diuersant̄ ſꝫ magnitudinē ⁊ p̄uitatē: ꝯtiget h̄ qđ dixim⁹: sꝫ q̄ q̄tū: ⁊ iđ necesse ē vt sit aliq̄d qđ moueat vnitates. si igit̄ ī aīalibus ē aliqđ mouēs ēt ē nūerus: vn̄ necesse ē vt aīa nō sit mouēs ⁊ motū: sꝫ motū solū.

¶ Idest ⁊ pōt hō dicere ꝙ nulla est dr̄ia īter ponēteꝫ vnitates se mouētes: ⁊ ponētē has vnitates corpora p̄ua. ponēdo.n. eas mouētes se: ponit eas corpora: ⁊ si nō: quomodo ītelligūt̄ vnitates se mouētes. ¶ D.d. fiunt.n. ex speris Democriti puncta: ⁊ intēdit vt mihi videt̄. ⁊ silr̄ q̄ ponit ꝙ poſſe est vt p̄ūctus moueat̄: ꝯcedit ꝙ ꝯtingit ei ꝙ p̄ūctus sit corp⁹: ⁊ ideo bn̄ possumus dicē ꝙ spere Democriti q̄ mouēt̄ ex se adeo sunt parue ꝙ dicunt̄ p̄ūcta. p̄ūctus.n. ſm hāc positionē nō est nisi corpus. ¶ Et cum narrauit hoc dedit causaꝫ pp̄ quā poſſe est in talibus punctis imaginari ꝙ in eis sit aliqđ quasi mouēs: ⁊ aliqđ quasi motuꝫ: ⁊ dixit: ⁊ remanet sola q̄titas ⁊c̄. i. vt mihi videt̄: q̄m cum fuerint mote remāebit in eis sola q̄titas: si auferat ab eis alias q̄titates: ⁊ cum natura q̄titatis remanet in eis: possibile est ītelligere in eis aliqđ motuꝫ ⁊ aliqđ mouēs: sicut in corporib⁹. hoc.n. nō accidit corpori nisi ſm ꝙ est corp⁹: nō ſm ꝙ ē magnuꝫ: aut paruū. s. ꝙ sit motū ex se: ⁊ ꝙ mouēs ī eo sit aliđ a moto. ¶ Et h̄ ītēdebat cū dixit: sic̄ est ī ꝯtinuo ⁊c̄. i. ꝙ res n̄ dr̄ eē mota ex se: ⁊ vt mouēs sit aliđ in ea a moto qđ ē corp⁹ magnū aut paruū: sꝫ q̄ est corp⁹ ꝯtinuū tm̄: ⁊ iđ oīs ponēs vnitatē motā ex se aut p̄ūctū necesse est ei ponere corpora p̄ua: ⁊ sic ī nullo differt ponēs aīam eē vnitates aut p̄ūcta se mouentia a Democrito ponēte eā eē speras p̄uas. ¶ D.d. ⁊ iđ neces-

69 Quarta rō.

Cū nā q̄titatis remāet in aliq̄ poſſe ē in eo imaginari mouēs ⁊ motum.

Quid d̄ cētis in vacuo ſm Cōmētatorē. ꝯ. 71. 4. ph̄y.

se est ꝛc̃.i.ꝛ cum vnitates sint mouẽtes se:ꝛ mouẽs in re est aliud a moto:necesse est vt illud qꝺ mouet vnitates sit aliud ab vnitatibꝰ:si igit̃ est mouẽs in omni moto aĩa etiã est mouẽs in vnitatibus:non vnitates mote q̃ sũt nũerus:vñ necesse ẽ vt aĩa sit mouẽs tñ: nõ mouẽs ꝛ motũ ĩsimul.D.d.si igr̃ aĩa ẽ mouẽs ꝛc̃. i.si igit̃ aĩa ẽ mouẽs mãꝫ:ẽ ẽt mouẽs nũeꝝ:vñ nec̃e est vt aĩa ñ sit mouẽs ꝛ motũ ex nuõ:sꝫ mouẽs solũ.

¶Contigit autez hanc vnitatem quodammodo esse. oportet eni quandam inesse ipsi dñiam ad alias. pũcti autẽ solitarij que vtiqꝫ dñia erit nisi positio. Sigdem igit̃ sunt altere in corpore vnitates ꝛ puncta: i eodẽ erũt vnitates:obtinebit eni locũ puncti: ꝛ tñ qd probibet in eodẽ esse si duo sunt ꝛ ĩfinitas: quorum eni locus idiuisibilis est ꝛ ipsa.

Quoꝝ locꝰ ẽ idiuisibilis ꝛ ipsa etiam.

¶Et qũo est possibile vt sit vnitas:necesse ẽ eni vt hẽat dñiaꝫ q̃ differat ab vnitatibꝰ alijs. que igit̃ diuersitas põt cadere i pũcto ꝛ vnitate nisi sit in situ. si igit̃ pũcta ꝛ vnitates in eodẽ loco fuerint:qꝛ occupant locum puncti:sꝫ nihil ꝑhibeat vt i eodem loco sint duo puncta: ꝛ puncta ĩfinita res autem quaruꝫ locus est idiuisibilis sunt etiam sic.

70 ¶Et qũo est poſſe apud eos vt aĩa sit aliqꝺ cõpositũ ex vnitatibꝰ. necesse est enim dare dñiam qua vnitates q̃ sunt in aĩa differũt ab vnitatibꝰ numerabilibꝰ: ꝛ si nõ:tũc nũerus eẽt aĩatus. ¶Et cũ narrauit ꝙ necesse est eis dare dñiam inter duo genera vnitatũ:dixit:ꝛ q̃ diuersitas põt cadere ꝛc̃.i.ꝛ nihil est in q̃ differant he due vnitates inq̃tũ vtraqꝫ est idiuisibilis: nisi aliqs dicat ꝙ vnitas q̃ est in aĩa hẽat sitũ numeri:aut nõ habeat sitũ:ꝛ sic vnitates q̃ sunt in aĩa erũt pũcta. dcm̃ est.n.ꝙ pũctus est vnitas hñs sitũ. Et cũ declarauit ꝙ necesse ẽ eis dicere ꝙ vnitates q̃ sunt in aĩa sunt pũcta:icepit declarare qꝺ ꝯtigit eis dicere ꝙ sunt eadẽ cũ pũctis exñtibꝰ in corꝑibus. ¶Et dixit:si igit̃ vnitates ꝛ pũcta fuerint in eodem loco:necesse est vt vnitates q̃ sũt in aĩa:ꝛ pũcta q̃ sunt in corpore sint idẽ:sed dimisit ꝯseq̃ns:qꝛ mãifeste ꝯseqr̃ a ꝑcedẽti. ¶D.incepit declarare añcedẽs ꝛ dixit:qꝛ occupãt locũ puncti.i.nec̃e est vt sint in eodẽ loco:qꝛ necesse est vt locus vnitatũ que sunt in anima sit locus vnius puncti pũctoꝝ que sunt in corpore:ꝛ cũ locus vnitatũ que sunt in aĩa est locus vnius pũcti pũctorũ corporis:necesse est vt sint in eodẽ loco. ¶D. icepit declarare ꝙ nec̃e est vt locus eoꝝ sit locꝰ vniꝰ puncti:ꝛ dixit:sꝫ nihil ꝑhibeat.i.nihil ꝑhibet vt duo pũcta imo ĩfinita sint in eodem loco:imo hoc nec̃iuꝫ est:omnia eni quorum locus est indiuisibilis:cũ supponuntur adinuicem nullum fit diuisibile.

Supra.ꝯ.t tex.68.

Oĩa quoꝝ locus ẽ idiuisibilis cuꝫ supponũt̃ nulluꝫ fit diuisibile.

¶Si autẽ in corpore puncta sunt numerus aĩe:aut siqui ex his que in corpore punctis numerus aĩa:quare si non oĩa habent aĩam corpora. puncta eni in oĩbus videntur esse ꝛ ĩfinita. Amplius autem quomodo possibile est separari puncta ꝛ absolui a corporibus sigdem non diuidant̃ linee in pũcta.

¶Et si numerus aĩe sit puncta q̃ sunt in corpore:aut aĩa est in numero q est ex punctis que sunt in corpore:quare oĩa corpora non habent aĩam. opinantur eni ꝙ in oĩbus corporibus sunt puncta ꝛ ĩfinita. ꝛ ẽt quo modo est possibile:vt puncta separent̃ a corporibus:cum linee nõ diuidantur in pũcta.

71 ¶Dicit.ꝛ cum necesse est ex ſmone ꝑdicto ꝙ vnitates q̃ sunt aĩa sint pũcta q̃ sunt in corpore:aut aĩa est aliqꝺ existẽs in numero q fit ex pũctis q̃ sunt in corpore:cuꝫ nec̃e est in duobꝰ pũctis ꝙ superponãt̃ quousqꝫ fiãt idẽ:q̃re omnia corpora nõ sunt aĩata cũ in oĩ corpore sint puncta ĩfinita:ĩmo necesse est vt quelibet pars eius sit aĩata:qꝺ est impoſſe. ¶D.d.eis aliꝺ ipoſſe:ꝛ est ꝙ aĩa nõ sit abstracta a corꝑe:ita ꝙ ipoſſe ẽ vt aĩal moriat̃ nisi ꝑ corruptiõeꝫ sui corꝑis. ¶Et dixit:ꝛ ẽt qũo est poſſe vt pũcta separentur a corporibus ꝛc̃.i.ꝛ ꝯtigit eis ſm hãc opiõnẽ vt aĩa non sepet̃ a corꝑe neqꝫ vt moriat̃:qm̃ si aĩa sit pũcta:ꝛ pũcta iꝑossibile est vt separent̃ a corporibꝰ:cũ declaratuꝫ ẽ ꝙ linee nõ cõponũt̃ ex pũctis:neqꝫ superficies ex lineis:neqꝫ corpꝰ ex suꝑficiebꝰ:sꝫ pũcta nõ separant̃ a linea:qꝛ sunt eius vltima:neqꝫ linea suꝑficie:neqꝫ superficies a corꝑe:tũc aĩaꝫ ipoſſe est separi a corꝑe:sed tñ poſſe est in pũctis abstractio. si linee essent cõposite ex eis:qꝺ est impoſſe:vt declaratum est in phycis.

Sextarõ ꝯ antiquos.

Septima rõ ꝯ antiquos.

¶Accidit autem sicut diximus sigdem ideꝫ dicere corpus quoddam subtilium partiuꝫ ipsam ponentibus:sic autem sicut Democritus moueri dicit ab aĩa proprium inconueniens. Siquidem eniꝫ est anima in omni eo quod sentit corpore:necesse est in eodem duo esse corpora si corpus aliquod anima. Numerum autem dicentibus in vno puncto:puncta multa: ꝛ omne corpus aĩaꝫ habere:nisi qdã nũerus differens fiat: ꝛ alius q̃spiam ab his qui in corpore punctis.

¶Et cõtigit sicut diximus aliquo modo vt sermo eorum sit siſis sermoni ponentis eaꝫ esse corpus subtilium partium : ſm autem alium moduꝫ:vt dicit Democritus in motu:propria eis est ipossibilitas: quoniam si aĩa est in toto corpore sensibili necesse est vt duo corpora sint in eodem loco:si auteꝫ est aliquod corpus:necesse est dicentibus numerum:vt in eodem puncto sint multa pũcta:vt omne corpus habeat animam:nisi cõtingat in re animalis que differt a pũctis existentibus in corporibus.

72 ¶Et ꝯtingit aliquo mõ dicẽtibꝰ hũc ſmonẽ ipossibilitas ꝯtingẽs dicẽtibꝰ aĩam eẽ corpꝰ subtiliũ partiuꝫ: ꝛ aliquo mõ est ꝑpria eis ẽt ipossibilitas Democrito accidẽs. in h̃ qꝺ posuit ꝙ cã motꝰ ẽ ꝙ spere q̃ sũt aĩa mouẽt̃ ex se. nõ.n.est dñia iter ponẽteꝫ ꝙ cã motꝰ aĩe est corpꝰ qꝺ est vnitates mote ex se:aut ꝙ spere mote ex se. ¶D.icepit notificare in q̃ ipoſſitate ꝯueniũt isti cũ dicentibus aĩam eẽ corpus subtile:ꝛ dixit:qm̃ si aĩa ẽ in toto corꝑe subtili ꝛc̃.i.ꝛ ipoſſitas cõmunis est qꝛ necesse ẽ dicẽtibꝰ aĩaꝫ eẽ corpꝰ vt duo corpora sint

ſint in eodē loco:qm̄ fuit necīuʒ vt aīa ſit in toto cor pore q̄ꝛ corp⁹ ſenſibile in oīb⁹ ꝑtib⁹ ſuis:vn̄ neceſſe ē vt in oī ꝑte eius ſit aliq̄ pars aīe:ꝛ vniuerſa aīa ſit in vniuerſo corꝑe:ꝛ ſic ſupponant̄ corꝑa ꝛ penetrēt̄ ad inuicē.ſ.corp⁹ q̄ð eſt aīa:ꝛ corp⁹ in q̊ ē:ꝛ ſic necīo erūt duo corpora in eodē loco. ¶ Et eſt neceſſe dicentib⁹ animam eē numeꝝ vt in loco eiuſdē pūcti ex corꝑe ſint multa pūcta diſticta ꝑ ītellectuʒ. ¶ Et h̄ eſt ſiľe ꝯmoni dicētis poľe eē multa corꝑa in eodē loco:qm̄ cuʒ h̄ q̄ð ponūt ea in eodē loco ſi nō poſuerint ea eē diſtincta vt declaratū eſt:ꝯtiget eis vt puncta q̄ ſunt aīa ſint pūcta ipſi⁹ corꝑis:ꝛ ſic oē corp⁹ erit aīatum ſi nō ꝯceſſerint ꝙ in corꝑe ſint alia pūcta diuerſa a pūctis q̄ ſūt in aīa.ſi h̄ ꝯceſſerit:cōtiget eis vt multa pūcta ſint in loco vnius pūcti:ꝛ h̄ eſt ſiľe ꝯmoni dicē tis ꝙ multa ſunt corpora in eodem loco:ꝛ h̄ eſt īpoľe cōtingens dicenti aīam eē corpus ſubtiliū partiū.

¶ Acciditq̄ʒ corpus aīal moueri a numero: ſicut ꝛ Democritū diximꝰ ipſum mouere. Quid eſt eni differre dicere ſperas paruas: aut vnitates magnas:aut omnino vnitates ferri. vtrobiq̄ʒ enim eſt neceſſe moueri animal in eo quod mouentur ipſe.

¶ Et contigit eis vt aīal non moueatur niſi a n̄ero:ſicut diximus de opione Democriti.nulla eni dr̄ia eſt iter dicentes partes paruas ꝛ dicentes ꝙ vnitates ꝯm ꝙ ſunt mote: neceſſe eſt enim ꝯm vtrūq̄ʒ modum:vt animal non moueatur niſi illis motis.

73 ¶ Uult hic declarare īpoſſibilitateʒ ꝓpriā eis ꝛ Democrito:ꝛ dixit:ꝛ ꝯtingit eis ꝛc̄.i.ꝛ ꝯtigit eis in h̄ q̄ð dicūt.ꝙ aīal nō mouet̄ niſi ab vnitatib⁹ motis ex ſe illud q̄ð ꝯtigit Democrito:cum dixit ꝙ aīal nō mouet̄ niſi ex ſperis motis ex ſe. ¶ D.d.modū ꝯm queʒ eſt ſiľitudo iter vtrāq̄ʒ opinioneʒ:ꝛ dixit.nulla enim dr̄ia ꝛc̄.i.nulla eſt dr̄ia iter dicentē ꝙ illð q̄ð mouet corp⁹ eſt paruū:aut vnitates ꝑue cum fuerit poſituʒ ꝙ vtrūq̄ʒ nō mouet corpus niſi ꝯm ꝙ mouet̄: ꝯtigit enim ꝙ hec duo.ſ.vnitates ꝛ ꝑtes nō mouēt:niſi ꝯm ꝙ mouent̄ ex ſe:ꝛ intēdit.ꝛ cum ita ſit:īpoſſibilia cōtingentia Democrito:ꝯtingūt ēt huic opinioni.

¶ Complectētibus igit̄ in vnum numerum ꝛ motuʒ hec q̄dē accidunt ꝛ multa alia h⁹. Non eni ſolum diffinitione aīe h⁹ impoľe eſſe:ſed ꝛ accn̄s. Manifeſtum autem ſiq̄s conatus fuerit ex rōne hac reddere paſſiōes ꝛ opera:vt cogitationes:ſenſus:letitias:triſtitias:ꝛ q̄cunq̄ʒ alia huiuſmodi. ſicut.n.diximus prius:neq̄ʒ diuinare facile ē ex ipſis.

¶ Cōgregātes igit̄ numeꝝ ꝛ motū in eodeʒ hn̄t ēt hec īpoſſibilia ꝛ alia multa ſiľia eis.īpoſſibile eſt enim vt ſit diſpoſitio aīe talis: neq̄ʒ accn̄s accn̄tiuʒ ei. Et hoc manifeſtuʒ ē ſi aliq̄s voluerit perficere ex h̄ actiōes ꝛ paſſiones aīe:vt cognitionē:ꝛ ſenſuʒ:ꝛ voluptatē:ꝛ triſtitiā. Hoc eni ſicut diximꝰ ſupi⁹: neq̄ʒ eſt facile:neq̄ʒ erit per figmētuʒ.

74 ¶ D.ꝙ diffiniētib⁹ aīam ꝑ numeꝝ ꝛ motū inſiľ:accidūt hec īpoſſibilia ꝑdicta:ꝛ alia plurima:ꝛ h̄ manifeſtū ē. Nullus.n.eoꝝ pōt dare cās actionū ꝛ paſſionū in aīa ꝑꝑ numeꝝ:neq̄ʒ ſi finxerint dicēdo ꝙ talis numerus fac̄ ſenſuʒ:ꝛ talis cogitationē:ꝛ talis voluptationē. Qm̄ ſi cāe reꝝ diuerſaꝝ ſūt diuerſe:ꝛ cāe iſtarū ſūt vnitates ꝛ n̄ueri:necē eſt vt vnitates ꝛ n̄ueri cāe iſtoꝝ diuerſent̄. Et ꝯmo ei⁹ in hoc caplo ē palā. Cāe reꝝ diūſaꝝ ſūt diūſe. Idē.5.t.c.5.

¶ Tribus autē modis traditis ſʒ quos diffiniunt aīam. Aliȷ̄ q̄dē motiuum enumerauerunt maxie in mouēdo ſeipſaʒ. Aliȷ̄ autē corpus ſubtiliſſimū:aut īcorporaliſſimū aliorūʒ. Hec autē quas dubitatiōes ꝛ ſubcōtrarietates habēt ꝑter iuim⁹ fere. Reliquit̄ aūt ꝯſiderare qualr̄ dr̄ ex elemētis ipſam eſſe aliquid entiuʒ. Dicunt.n.quatenus ſentiat ea que ſunt:ꝛ vnumquodq̄ʒ cognoſcat.

¶ Et q̄ꝛ diximus tres modos diffinitionum aīe. Quidā.n.iudicauerūt ipſaʒ eē motā ex ſe. Et q̄dā iudicauerūt ipſaʒ eē corp⁹ valde remotū ab aliȷ̄s corporib⁹. Et nos iā viſi ſumus iduxiſſe dubitatiōes ꝯtigētes his duobus ꝯmonibus. Remanet igit̄ querere eam eſſe ex elemētis:cuʒ dicat̄ h̄. Q̄ꝛ ſentim⁹ entia ꝛ cognoſcimus vnumquodq̄ʒ illoꝝ.

¶ Dicit ꝙ antiq̄ diffiniūt aīaʒ trib⁹ modis. Quoꝝ q̄dā eſt q̄ꝛ mouet̄ ex ſe. Et q̄dā q̄ꝛ eſt corp⁹ valde ſubtile:aut maxie remotū a nā corꝑea. Quidaʒ v̄o diffiniunt eā q̄ꝛ ē ex ꝑicipȷ̄s ꝛ elr̄ntis:q̄ꝛ ē vt dr̄ diſtinguēs ꝛ cognoſcēs. Et q̄ꝛ iā ꝯdiximꝰ opioni eoꝝ q̄ diffiniūt eā ꝑ motū:ꝛ eoꝝ q̄ diffiniūt eā ꝑ corp⁹ ſubtile. Cōtradicēdū eſt mō opinioni eoꝝ q̄ dicūt eā eē ex elr̄ntis. 75

¶ Et debes ſcire ꝙ ꝯdictio ei⁹ dicētib⁹ eā eē corpus collocat̄ ſub ꝯdictiōe dicētis eā eē mouēs:q̄ꝛ mouetur. Oīb⁹.n.iſtis ꝯtigit dicē eā eē corp⁹ ꝛ īdifferēter ſiue poſuerint illð q̄ð mouet̄ ex ſe:ſperas ꝑuas:vt Democrit⁹:aut vnitates:vt dicētes eā eē numeꝝ ſe mouentē:aut corp⁹ celeſte:vt in Timeo.ꝛ ſiľr collocant̄ in ꝯdictiōe addētes eā eē cōplexionē aut armoniaʒ:ꝛ vlr̄ corp⁹ cōpoſitū. Remanet igit̄ ꝯdicere opioni fingētiū eā eē ex elr̄ntis ꝓpter cognitionē ꝛ ſenſuʒ.

¶ Neceſſarium autē eſt accidere multa ꝛ īpoſſibilia rōni. Ponunt.n.cognoſcere ſiľe ſiľi:tāq̄ʒ ac ſi aīam res ponēt. Non ſunt aūt hec ſola:multa v̄o ꝛ alia. Magis autē fortaſſis īfinita numero que ſunt ex his.

¶ Sed huic ꝯmoni contigunt plura īpoľia. Ponunt eni ꝙ ſiľe non cognoſcitur niſi per ſuum ſiľe. Et quaſi ponunt aīaʒ eſſe iſta:ſʒ iſta nō ſunt tm̄ hec:ſʒ plura alia. Immo vr̄ ꝙ ea que ex iſtis ſunt ſunt infinita.

¶ Ideſt ꝛ iſte ꝯmo verificat̄ ad eos dicēdo ꝙ ꝑn̄a ſūt oīa que fiūt ex ipſis ꝑncipȷ̄s oīb⁹ modis:ſʒ ea q̄ fiūt ex principȷ̄s magis ſunt q̄ʒ ꝑncipia:imo recte videt̄ vt ea q̄ fiūt ex ꝑncipȷ̄s:ſint īfinita. Et cū ea q̄ fiūt ex ꝑncipȷ̄s oīb⁹ modis.alia v̄o aliquo mō fiūt ex ꝑncipȷ̄s nō iuuant̄ in dicēdo ꝙ aīa eſt ex ꝑncipȷ̄s:qm̄ ſʒ ꝙ eſt aliud nō ē illic ꝯſimilitudo:ꝛ cū illic nō fuerit ꝯſiľitudo nō erit cognitio:cū cogſcēs nō cognoſcat: 76 Priꝰ rō.cōtra ātiq̄s diffiniētes aīam ex ꝑncipȷ̄s ꝓpter cognitionem.

nisi per illā ꝯsil'itudinē quā hꝫ cuꝫ re cognita. ¶ Et cū declarauit ꝙ facta ex p̄ncipijs nō sunt eadē p̄nª in formis ꝛ eēntijs: icepit declarare ipossibilia ꝯtigētia huic quod dixit: ꝙ nihil cognoscit̄ nisi p̄ suū sil'e.

¶ Et qb⁹ qdē igit̄ est vnūqđqꝫ horuꝫ cognoscere aiam ꝛ sentire: sꝫ cōpositū quō cognoscet: aut sētiet: vt qd ē de⁹: aut hō: aut caro: aut os. Sil'r āt qđlibet aliđ cōpositoꝝ. Nō eniꝫ qđlibet mō se hn̄tia el'nta: hoꝝ vnūqđqꝫ: sꝫ rōne qdā ꝛ cōpositiōe: queādmodum dic̄ ꝛ Empedocles: os ꝛ terra. Terra autē hn̄ apta in hn̄ amplis receptaculis duas ex octo ptib⁹ sortita ē fluide dari. Quatuor autē vulcano: ossa autē alba facta sunt. Nihil igit̄ pfect⁹ ē el'nta in aia eē: nisi ꝛ rōnes inerūt: ꝛ cōpositio. Cognoscet. n. vnūqđqꝫ simile. Os aut hoiēꝫ nihil: nisi ꝛ hec inerūt. Hoc autē qđ ipol'e sit nihil opꝫ dicē. Quis eni dubitabit si iest i aia lapis aut hō: sil'r autē bonū ꝛ nō bonū: eodē aūt mō ꝛ i alijs.

¶ Ponat̄ igit̄ ꝙ aia cognoscat ꝛ sētiet ea ex qb⁹ fit qdlibet. Et tūc non cognoscit vniuersuꝫ: neqꝫ sentit. V. g. qd ē de⁹: ꝛ qd ē hō: ꝛ qd est caro: ꝛ qd est os: ꝛ sil'r alia cōposita. Esse. n. vniuscuiusqꝫ istoꝝ non est vt el'nta sint in q̄cūqꝫ dispōne: sꝫ i aliq̄ cōpositiōe: ꝛ pportiōe: sic̄ narrauit Empedocles in gn̄atiōe ossis. Dic̄ eni ꝙ terra magna q̄ est in vasis ossis: q̄ hꝫ đ pallore octauā ptē: ꝛ đ igne q̄tuor ptes: ꝛ sic facta sunt ossa alba. Nihil eni pdest ꝙ el'nta sint i aia nisi i eis sit pportio ꝛ cōpositio. Tunc. n. cognoscet qđlibet p̄ sil'itudinē. ꝛ n̄ cognoscet os aut hoiēꝫ: nisi hec duo sint in ea. Et iste sermo nō idiget ꝯdictione. Nullus. n. existimat ꝙ in aia sit lapis: aut homo. Et sil'r viuū ꝛ non viuuꝫ.

77 ¶ Dicit. ponat̄ ꝙ aia ꝛc̄. i. ponat̄ ꝑm opinionē eoꝝ ꝙ aia cognoscit ꝛ sentit el'nta ex qb⁹ cōponit̄ qdlibet qđ est ex el'ntis. Cōtingit igit̄ eis vt non cognoscat vniuersuꝫ rei cōposite: ꝛ ꝙ non cognoscat ei⁹ formā. Forma. n. ei⁹ est supra el'nta in cōposito: ꝯtiget igit̄ vt nō cognoscat deū: neqꝫ hoiēꝫ: neqꝫ carnē: neqꝫ os. Essentia. n. nō est el'ntū: neqꝫ ex el'ntis: ꝛ h̄ necesse est in oībus cōpositis. ¶ D. d. eē. n. vniuscuiusqꝫ ꝛc̄. i. ꝛ essentie ꝛ forme reruꝫ nec̄e est vt sint supra addite el'ntis: q̄ qđlibet ens cōpositū ex el'ntis cōponit̄ in aliq̄ pportiōe terminata a cōpositiōe ppria p̄ quā illđ ens est qđ est: ꝛ hoc ꝯcedit Empedocles. dat. n. in gn̄atiōe ossis proportionē: ꝛ dicit ꝙ ossa sunt alba q̄ existit in eis ex terra que appropriat̄ nigredini ꝛ pallori octaua ps. ꝛ de igne qui appropriat̄ albedini q̄tuor ptes. ¶ D. d. nihil pdest ꝙ el'nta sint in aia ꝛc̄. i. nihil eniꝫ pdest in h̄ ꝙ aia cognoscit formas ꝛ essentias rerū: vt sit ex el'ntis: nisi cū h̄ qđ ē ex el'ntis sint i ea pportiōes q̄ approprianṫ essentijs reꝝ. Tūc. n. possibile ē vt cognoscat qđlibet. ¶ D. d. ꝛ nō cognoscit os neqꝫ hoiēꝫ nisi hec duo fuerint in ea. i. necesse ē cū non cognoscat rē nisi p̄ sil'itudinē vt non cognoscat os neqꝫ hoiēꝫ: nisi i ea sit cōpositio ossis ꝛ hois. ¶ D. d. ꝛ iste ꝑmo nō idiget ꝛc̄. i. ꝛ iste ꝑmo est valde impol'is. nullus. n. dubitat vtꝝ in aia sit lapis aut nō: ꝛ vl'r nullus existimat ꝙ i aia sit viuū ꝛ nō viuū: ita ꝙ cognoscat viuū p̄ viuā ptē q̄ est in ea: ꝛ nō viuū p̄ nō viuū.

Secūdarō.

Eēntie ꝛ forme reꝝ super addite sūt elemētis. idē. 7. met. c. 60. ꝛ 8 met. c. 12. ꝛ p̄ de gnōne. 84.

¶ Ampli⁹ āt cū m'tipl'r dicat̄ id qđ ē. Significat. n. aliđ qdē h̄ aliqd: aliđ q̄ntitatē aut q̄litatē: aut ꝛ qđdā aliđ diuisoꝝ p̄dicamētorū. Vtrū ex oīb⁹ erit aia aut nō. Sed nō videnṫ cōia oiuꝫ el'nta eē. An igit̄ q̄cūqꝫ subaꝝ sunt ex his solū. Quō igr̄ cog'scit ꝛ alioꝝ vnūqđqꝫ: aut dicēt vniuscuiusqꝫ generis el'nta esse ꝛ p̄cipia ppria ex qb⁹ aiaꝫ ꝯstare. Erit ḡ q̄litas ꝛ q̄ntitas ꝛ suba. Sꝫ ipol'e ē ex q̄ntitatꝫ el'ntis subam eē: ꝛ nō quātitatē. Dicētibus itaqꝫ ex oibus hec ꝛ h⁹ alia accidunt.

¶ Et si ens dr̄ plurib⁹ modis. demōstrat. n. h̄ ꝛ q̄ntū: ꝛ q̄le: ꝛ aliđ p̄dicamētorū vtꝝ aia sit ex oib⁹ eis. Sꝫ nō existiat̄ ꝙ oia hn̄t el'nta ꝛ p̄cipia. ꝛ vtrū n̄ sint nisi ex el'nt̄ sube tm̄. Sꝫ si fuerit ita quō cognoscit vnūqđqꝫ illorum. Aut dicāt ꝙ qđlibet generū hꝫ el'nta ꝛ p̄cipia ppria ex qb⁹ ꝯstituit̄. aia igr̄ erit q̄le: ꝛ q̄ntū: ꝛ suba. Sꝫ ipol'e est vt ex el'ntis q̄nti sit suba ꝛ nō quantum. Qui igit̄ dicūt ꝙ est ex oibus contingunt eis hec ꝛ alia sil'ia.

¶ Cū declarauit ipol'e ꝯtingēs eis pp̄ cognitionē formaꝝ reꝝ: cū forme nō sint el'ntū: neqꝫ ex el'ntis: incepit declarare ꝙ ꝯtingūt eis alia ipossibilia licet ꝯcedāt ꝙ cognoscit cōposita pp̄ sua p̄ncipia. i. q̄ ē ex p̄ncipijs eoꝝ. ¶ Et. d. ꝛ ēt si ens ꝛc̄. i. ꝛ ēt quō p̄nt dicere ꝙ aia cog'scit res pp̄ sua p̄ncipia. Ens. n. q̄nqꝫ demōstrat h̄ q̄nqꝫ alia nouē p̄dicamēta: ꝛ sic q̄rēdū ē vtrū aia cog'scat qđlibet istoꝝ geneꝝ: q̄ ē ex p̄ncipijs oiuꝫ eoꝝ si oia hn̄t p̄nª: aut ex p̄ncipijs q̄rūdā si n̄ oia hn̄t p̄nª. ¶ D. d. sed non existimat̄. i. sed si posuerint eā eē ex p̄ncipijs quorūdā: q̄rēdū ē ab eis vtꝝ aia sit ex p̄ncipijs sube tm̄: cū h̄ p̄dicamētum inter omnia existimet̄ hr̄e tm̄ p̄nª. dicet̄ eis quō cog'scit aia vnūqđqꝫ illoꝝ p̄dicamētoꝝ. ¶ D. d. aut dicāt ꝙ qđlibet geneꝝ ꝛc̄. i. aut cogent̄ ad p̄mā diuisionē: ꝛ ē: ꝙ qđlibet decē p̄dicamētoꝝ hꝫ ppa p̄nª: ꝛ ꝙ aia nō cognoscit ea nisi q̄ sunt ex suis p̄ncipijs. Cōtigit eis ex hac ꝯpositiōe aliud ipol'e: ꝛ ē ꝙ aie q̄daꝫ pars est suba: ꝛ q̄dā ps q̄le: ꝛ q̄dā q̄ntuꝫ. Cū ipol'e est vt suba sit el'ntuꝫ alioꝝ p̄dicamētoꝝ: p̄ncipia. n. nō sube: sunt nō sube. ¶ D. d. q̄ igit̄ dn̄t ꝙ ē ex oib⁹ ꝛc̄. i. dicētib⁹ igr̄ aiaꝫ eē ex oib⁹ p̄ncipijs reꝝ ꝯtigūt h̄ ipol'ia p̄dcā: ꝛ alia sil'ia.

78 Tertia rō.

¶ Inconueniēs aūt ē dicē qdē ipol'e eē sil'e a sil'i sentire: aut sil'e sil'i: ꝛ cognoscere sil'e sil'i. Sentire autē pati aliqd ꝛ facere ꝛ moueri ponunt: sil'r autē ꝛ cognoscere ꝛ itelligere. Multas autē difficultates ꝛ dubitationes hn̄te ipso dicere sicut Empedocles ꝙ corporeis el'ntis singula cognoscunṫ: ꝛ ad sil'e testat̄ qđ nunc dictuꝫ est. Quecūqꝫ. n. isunt

in aialiuꝫ

Ossa nerui pili nihil sentire videntꝰ.

in animaliũ corporibus simplr terra: vt ossa nerui: pili nihil sentire videntꝰ: quare neqꝫ similia: ⁊ tamen conueniret.

Et iprobabile est ēt dicere ꝙ simile nõ patitur a suo sili: ⁊ ꝙ sile sentit suũ sile: ⁊ ꝙ simile cognoscit suũ sile: opinãdo ꝙ sentire ē pati ⁊ moueri: ⁊ silr distiguere ⁊ itelligere ⁊ testatꝰ ꝙ sermo quem dixit Empedocles ꝙ vnaqueqꝫ rerum non cognoscit corpalia elemẽta ꝑm silitudinẽ est multaꝝ dubitationum. ⁊ hoc qꝺ dicemus in hoc loco ⁊ est ꝙ corpora aialiũ qbꝰ existit simpla terra: vt ossa: vt vr mihi sentiunt: non sentiũt igitꝰ neqꝫ similia: licet hoc necessarium fuerit.

79 Quarta rõ. Idẽ pᵒ de generatiõe, 50.

Cũ dedit ipossibilia ꝯtingẽtia huic opinioni icepit ꝯdicere ꝑpositiõi sup qua fundatꝰ hec opio. s. ꝑpõni dicẽti ꝙ sile nõ cõprehẽditꝰ nisi ꝑ suũ sile. Et. d. ⁊ iprobabile ēt dicẽ ⁊c. i. ⁊ iprobabile est h qꝺ antiqui opinãtꝰ ꝙ sile nõ patitꝰ a suo sili: ⁊ ꝙ passiuũ nõ ē nisi ꝯriũ a suo ꝯrio. Et opinantꝰ cũ h ꝙ cognoscerꝰ ⁊ sentire fiũt ꝑ sile: tñ cognoscere ⁊ distiguere sunt pati ⁊ moueri. Et itẽdit ꝑ h ꝙ illud qꝺ ꝯsegtur hãc opinionẽ est ꝯriũ ꝑme. Hoc. n. qꝺ ponũt ꝙ sentire ⁊ itelligere fiũt ꝑ sile ⁊ ꝙ sũt pati: coget eos ad dicẽdũ ꝙ simile patitꝰ a suo sili: qꝺ nõ ꝯcedũt: qꝛ iã posuerũt simile pati a suo sili: ⁊ in se ēt ipole est. D. d. ⁊ testatꝰ ꝙ ꝑmo quẽ. d. Empe. ⁊c. i. ⁊ testatꝰ ꝙ ꝑmo quẽ Empedocles. d. s. ꝙ vnusquisqꝫ nõ cognoscit generalia corporalia elnta nisi ꝑm silitudinẽ. i. ꝙ nos nõ cognoscimus terrã nisi ꝑ illud qꝺ ē in nobis de terra: ⁊ aquaꝫ ꝑ aqꝫ: ⁊ aerẽ ꝑ aerẽ: ⁊ ignẽ ꝑ ignẽ ē falsus. Et hec multitudo dubitationũ ꝯtingẽtiũ illi in h loco. Illud enĩ qꝺ in corporibus anialiũ magis vicinatꝰ terre simple nihil sentit. Et tñ ossa nõ sentiunt terrã: lꝫ in eis dominetꝰ terra: sile ergo non sentit sile. Et itẽdit cuꝫ d. nõ sentiũt igitꝰ neqꝫ silia. D. d. lꝫ hoc sit necessariũ: idest ꝙ simile debet sentire suum sile. tũc. n. neciũm eēt vt ossa sentirẽt terrã: sed videntꝰ carere oĩ sensu.

Amplius aũt vnũquodqꝫ pricipioꝝ ignorantia magis q̃ꝫ itelligentia existet. Cognoscet qdẽ enĩ vnũ qꝺlibet: multa autẽ ignorabit oia autẽ alia. Accidit autẽ ⁊ Empedocli isipientissimum eē deũ. Solus enĩ elntorũ vnũ non cognoscet discordia. Mortalia autem oia. ex oibus enĩ vnumquodqꝫ est.

Et ēt vnũqꝺqꝫ pricipioruꝫ magis ignorat q̃ꝫ sciat. Unũqꝺqꝫ enĩ eoꝝ vnũ tm̃ agnoscit ⁊ plura ignorat. Cõtingit Empedocli attribuere deũ maxie ignorãtie. Ipe. n. solus nescit de elntꝭ h vnicũ. s. litẽ. Aial ꝟo mortale scit ea oia: omne. n. aial fit ex oibus illis.

80 Quinta rõ. Sexta rõ.

Et ēt contingit eis ipossibilia vlia. s. vt qꝺlibet pricipioꝝ magis ignoret q̃ꝫ sciat. Unũquodqꝫ. n. principioꝝ eoꝝ nõ scit apꝺ eos nisi ea ex qbꝰ cõponitꝰ: ⁊ sũt ea qbꝰ assimilatꝰ. D. d. ⁊ ꝯtingit Empedocli attribuere ⁊c. i. ⁊ ꝯtingit Empedocli aliud ipossibile propriũ. s. ꝙ deꝰ apꝺ ipsuꝫ sit in fine ignorãtie: ita ꝙ animal mortale est sciẽtiꝰ ipso: ꝯtigit. n. ꝑm suũ ꝑmoneꝫ: vt nõ sciat de elntis q̃ sunt apud ipm sex nisi quinqꝫ tm̃. s. q̃tuor elnta ⁊ amicitiã: ⁊ ꝙ nesciat litẽ. Aial aũt mortale scit sex. qꝛ apud ipm cõponitꝰ ex oibꝰ. Et opinatꝰ ꝙ deus cõponitꝰ ex gnqꝫ tm̃. i. nõ ex lite. Cõtigit igitꝰ ei vt nesciat litẽ: quapꝑ aial mortale erit scientiꝰ eo: ⁊ diꝫ quos Empedocles opinatꝰ eē compositos ex q̃tuor sunt orbes. Opinatꝰ enĩ orbes eē deos ⁊ cõpositos ex q̃tuor elntis: ⁊ amicitia. Et iõ reputabat deuꝫ esse imortalẽ. Lis. n. est cã corruptiõis lꝫ iã narrauerit ꝙ ipse iã opinatꝰ mũdũ ꝙ iã corrũpebatꝰ ⁊ iã gñabatꝰ: sꝫ forte nõ opinabatꝰ h nisi in eis q̃ sũt sub spera q̃ꝫuis ipse videtꝰ h opinari in oibꝰ ptibꝰ mũdi.

Quo aũt ꝑꝑ quã cãꝫ nõ oia hñt aiam que sunt. qm̃ oẽ aut elntuꝫ: aut ex elnto: aut vno aut pluribꝰ: aut oibꝰ. Necesse ē enĩ vnũ aliquod cognoscere: aut quedã: aut oia.

Et vlr quare non oia hñt aiam: cũ oia aut sint elntuꝫ: aut ex elnto vno: aut ex pluribꝰ: aut ex omnibus. Necesse est enim vt sciat vnum: aut quedam: aut omnia.

Et vlr necesse est eis dare cãꝫ q̃re nõ oia hñt aiam 81 Septia rõ.
cõprehẽdẽtẽ. Contigit. n. eis vt oia sint cõprehẽsiua: qm̃ si ꝑncipia ⁊ elnta sunt cognoscẽtia. ⁊ oẽ ens aut ē ex elnto: aut elntũ: necesse est vt oia sciant. Opꝫ. n. vt oẽ sciat: aut vnũ eoꝝ si fuerit elntũ: aut ex vno elnto. Qm̃ tũc ñ sciet nisi illꝺ qꝺ cõponitꝰ ex illo elnto: aut vt sciat pla si ꝯpõitꝰ ex plibꝰ: aut si ꝯpõitꝰ ex oibꝰ oia: ⁊ h itẽdebat cũ. d. oꝫ. n. scirꝰ: aut vnũ: aut q̃dã: aut oia.

Dubitabit aũt aliqs: ⁊ qd est vnuꝫ faciẽs ipsa. Mãe. n. cõparantꝰ elnta. Marie. n. ꝑpriũ ē illud cõtinẽs qꝺcũqꝫ est. Aia autẽ aliqd melius eē ⁊ antiquus ipole ē. Impossibilius autẽ adhuc itellectu. Rõnabilissimum enĩ hũc eē nobilissimũ ⁊ diuinum ꝑm nãm. Elemẽta autem dicunt esse prima entiũ.

Alr. mã eniꝫ elnta videntꝰ esse. Aia aliquid meliꝰ eē ⁊ antiquus ipole ē ipossibiliꝰ autẽ adhuc itellectu ⁊c.

Et dꝫ hõ dubitare illud qꝺ dedit istis eē. Elnta. n. assilantur mãe. Illud autẽ qꝺ agit est valde nobile. Impole est igitꝰ vt aliquid sit nobilius ⁊ pricipalius q̃ꝫ aia. Et ēt valde ipole est vt aliqd precedat intellectum. Necesse est enim vt iste sit precedẽs naturaliter ipsum quod ꝑ eum acqrit nobilitatẽ suam. Elemẽta autẽ sunt principia entium.

Et dꝫ homo q̃rere per qd sunt elnta. s. forma. elnta 82 Octaua rõ.
enĩ videntꝰ assilari mãe: sed manifestũ est ꝙ aliꝺ nobilius eis ligat ⁊ congregat ea in cõposito: ⁊ est illud qꝺ est in eis q̃si forma ⁊ finis. D. icepit declarare ꝙ h necesse est eē aiam ⁊ maxie intellectũ: ⁊. d. illud eniꝫ qꝺ agit dꝛ valde nobile ⁊c. i. ⁊ illud qꝺ vꝛ eē nobilius elntis: necesse est vt sit aia. Oẽ. n. qꝺ dꝛ esse nobiliꝰ aliquo minꝰ est dignũ nobilitate q̃ꝫ aia. Aia igitꝰ precedit oia elemẽta cãlitate ⁊ nobilitate: elnta autẽ tpe. D. d. ⁊ magis ē ipole vt aligd ꝑcedat itellectũ idest si aia eēt ex elntis: tũc ꝑcederẽt eã elnta nobilitate ⁊ cãlitate: qꝺ est ipossibile: ⁊ magis ipossibile est opinari ꝙ aliqꝺ elntoꝝ ꝑcedat intellectũ ꝑm nobilitatẽ: ⁊ ꝑm cãꝫ finalẽ. D. dedit rõnem sup hoc: ⁊. d. necesse est. n. vt ipse sit ⁊c. i. necesse est. n. vt itellectus ꝑcedat in eē oia attributa sibi ⁊ q̃ ab eo acquirũt no-

Illꝺ qꝺ agit ē valꝺ nobile. Idẽ. 3. ꝺ aia tex. ꝯ. 19. Aia ꝑcedit elnta nobilitate ⁊ cãlitate elnta aũt tpe.

Aia ⁊ itellectus sũt principia entium fz finẽ ⁊ formã: elñta aũt fm mãm.

bilitatem vt elñta. D. d. elñta autẽ sunt principia entiũ. i. ⁊ valde differũt: aia. n. ⁊ intellectus sunt pñª entium fm finẽ ⁊ formã: elñta aũt fm materiaz.

¶ Oẽs aũt ⁊ qui ex eo qḋ sentit ⁊ cognoscit aia q̃ sunt ex elemẽtis dicũt ipsam: ⁊ q maxime motiuũ. Nõ de oi dicũt aia. Neqz eni sensitiua oia motiua. Videnť. n. eẽ q̃dã aialiũ ⁊ mouẽtia fm loca. Et tñ vĩ h solo motu mouere aia aial. Silr autẽ ⁊ qcũqz itellectiuũ ⁊ sensitiuũ faciũt ex elñtis. Videť. n. plante viuere. nõ pticipãtes loci mutationẽ neqz sensũ: ⁊ aialiũ mlta itelligẽtiã nõ hẽe.

¶ Et oẽs faciẽtes aiaz ex elementis p cognitionẽ ⁊ sensũ: ⁊ p motũ non loquunť de oi aia. Nõ. n. videmus oia sensibilia mota cũ q̃dã aialia pmanẽtia in eodez loco: lz videať q illo solo motu moueat aia aialia. Et silr ẽt est dispositio ponẽtiũ itellectũ ⁊ virtutez sensus ex elemẽtis. Plante enim videnť viuere. sed nullam hñt portionẽ de motu locali: ⁊ plura aialia etiam non intelligunt.

83 ¶ Dicit. ⁊ oẽs ponẽtes subam aie ex elñtis: q2 cognoscit: ⁊ q2 moueť ex se nõ loquunť de suba aie nisi pticulariter nõ vlr: sicut dz facere ille q vult nãliter loqui de ea. ¶ D. icepit declarare hoc: ⁊. d. non. n. videmus oia sensibilia moueri. i. ⁊ diffõ eoꝝ q diffinierũt eã p motũ ẽ diminuta: multa. n. sensibilia ⁊ aiata nõ moueť in loco vt spõgia maris: q̃uis iste motꝰ apd eos pprius est aie: ⁊ si ita eẽt oẽ aiatũ moueret in loco. Error igiť accidit eis q existimãt q iste motꝰ est pprius aie sensibili. ¶ Et cũ narrauit diminutionẽ ꝯtingentẽ diffiniẽtibꝰ aiaz p motũ: incepit declarare diminutionẽ accidẽtẽ ponẽtibus eam ex elñtis per cognitionẽ: ⁊. d. ⁊ silr est dispõ ponẽtiũ itellectũ ⁊c. i. ⁊ silr ẽ de ponẽtibꝰ itellectũ ⁊ subaz aie ex elemẽtis: q2 cognoscit. Plãte. n. videť hẽe vitã ⁊ nõ sensuz neqz motũ in loco. Et videmꝰ q multa aialia sensibilia nõ itelligũt: ⁊ si ita eẽt: necesse eẽt: vt oẽ viuũ eẽt sensibile: ⁊ oẽ sensibile eẽt itelligẽs sicut opinabanť plures antiqui: sz nõ est ita. Omnes. n. diffiniẽtes subaz anime per cognitionem aut motum: non icedũt via ducenti ad cognitionem substantie anime.

Nona rõ.

Vid̃ de spõgia maris. 2. de aia cõ. 16.

¶ Si aũt aliqs ⁊ hec segregauerit posuerit qz itellectũ ptẽ aliquã aie. Silr autẽ ⁊ sensitiuum: neqz vtriqz sic dicet vt de oi aia neqz de tota neqz vna. Hec aũt sustinuit ⁊ que ẽ in Orpheicis vocatis carminibꝰ rõ. Dic. n. aiaz ex toto ingredi respirãtibꝰ: q̃ ferť a ventis. Nõ possibile itaqz plãtis h accideť: neqz aialiũ qbusdã siqdẽ non oia respirant.

¶ Et si homo ꝯcesserit ista: ⁊ posuerit q intellectꝰ ẽ aliq̃ ps aie: ⁊ silr ẽt virtꝰ sensus: tñ neqz cum hoc locuti sunt vlr de oi aia: neqz de vna aia vlr. ⁊ silr accidit in sermõe q dĩ inueniri in ꝟsibꝰ attributis arcboim. Dicit eniz q aia intrat intus a toto apd anhelituz: q2 venti deferũt eã. hoc igiť non accidit plãtis neqz in qbusdam animalibus: cum non omne animal sit habens anhelitum.

84 ¶ Dicit. ⁊ si hõ ꝯcesserit eis q oẽ aial ẽ itelligẽs: ⁊ posuerit q virtus: itellectꝰ: ⁊ sensus sit eidez: tñ cũ h ẽt erũt locuti de oi aia. Qui. n. est locutus de ea per cognitionẽ nõ loqtur de aia nõ cognoscẽti: q aũt p motũ nõ loqtur de aia nõ mota: ⁊ cũ hoc fmo amboꝛuz nõ est in eadẽ aia. Nã. n. aie mote alia est a nã cognoscẽtis. Isti igiť nõ loquunť de aia vlr: ⁊ etiã cũ h quidam eoꝝ loquunť de vno mõ aie: ⁊ qdã de alio modo. ¶ D. d. ⁊ silr accidit ⁊c. i. ⁊ h idẽ accidit fm q loquiť de aia pticulari: ⁊ existimat loq de aia vlĩ fingẽti q nã aie est illḋ qḋ intrat corpꝰ a toto ꝯtinẽti apd anhelitũ. Iste. n. nõ loqtur d̃ oi aia: q2 plãte hñt aiaz: tñ nõ hñt anhelitũ: ⁊ silr plura aialia. Anhelãs. n. est aial ambulãs sanguinẽ hñs: vt dcm est in aialibꝰ.

Decima rõ.

Anhelãs est aial ambulãs sanguinẽ hñs.

¶ Hoc aũt latuit sic opinãtes. Si qdez ex elemẽtis animam facere opz. Nõ vtiqz opz ex omnibus: sufficiens. n. ẽ altera ps ꝯrietatis seipsam diiudicare ⁊ oppositaz. Recto eni ⁊ ipsum ⁊ obliquum cognoscimus. Iudex eniz vtroꝛũqz canon est recto. Obliquũ autem neqz suiipsius: neqz recti.

Rectũ est iudex sui ⁊ obliqui.

¶ Et ignoꝛauerũt existimãtes hoc. s. ponentes animaz ex elñtis. s. q nõ de necessitate debẽt ponere eã ex omnibus eis. sufficit enim vnum ꝯrioꝛum in iudicando sup ipsuz: ⁊ super suũ oppositũ. Per rectũ. n. scimus rectum: ẽt curuum. Regula. n. iudicat vtrũqz per suam rectitudinẽ. Per curuum aũt nõ scimus: neqz ipsuz in se: neqz rectum.

85 ¶ Et cũ ignoꝛauerũt qm nõ indigebant ponere aiaz ex oibus ꝯrietatibꝰ existẽtibꝰ in elñtis: sufficiebat eniz eis ponere eaz ex altero duoꝝ ꝯrioꝝ. s. ex alio qḋ est habitus qdã ⁊ forma. Tale. n. ꝯriũ sufficit in iudicãdo super se ⁊ sup suũ oppositũ. Scimus. n. lineã rectã per regulã rectã in eo q est recta: ⁊ silr curuã. Sed p curuã nõ scimus: neqz ipsam: neqz rectam. ¶ Et causa in hoc est: q2 nõ debemus iudicare per ꝯtrariũ qḋ est primum: super contrarium quod est secũduz.

Vndecia rõ.

¶ Et in toto aũt qdam misceri ipsam dicũt. Vñ fortassis ⁊ Thales opinatꝰ ẽ oia eẽ plena dijs: Hoc aũt hz quasdaz dubitationes. Propter quã. n. cãm in aere: aut in igne anima cũ sit: nõ facit aial. In mixtis aũt sic pserentim cũ in illis melioꝛ eẽ videať. Queret eniz vtiqz aliqs ⁊ quã ob cãm q̃ in aere aia: ea q̃ in animalibus melioꝛ, ⁊ immoꝛtalioꝛ.

Thales [illegible] opinatꝰ oia eẽ plena dijs.

¶ Et dixerũt qdam q aia est in toto: ⁊ forte ex hoc loco existimauit Melissus q oia sũt plena deo. Sed in hoc loco est dubitatio. Querẽduz ẽ eni cuz anima existat in aere ⁊ igne q̃re nõ facit aialia: ⁊ facit h in mixto. Licet sit existimatũ q anima q̃ ẽ in istis sit nobilioꝛ: ⁊ dz hõ r̃ndeť: q̃re aia q̃ ẽ in aere ẽ melioꝛ aia

oꝛ aīa q̄ eſt in aīalibus: ⁊ magis īmoꝛtalis.

86 ¶ Intendit vt mihi videt̄ ꝙ qdā dixerūt ꝙ aīa exiſtit in toto.i.in elm̄tis ⁊ in cōpoſitis: ⁊ ex h̄ exiſtimauit Mileſi⁹ ꝙ oīa ſunt plena deo. ¶ D.d. q̄rēdū eſt eniz ⁊c̄.i.⁊ p̄ma dubitationū ꝯtingētiū huic opinioī eſt q̄re aīa inq̄ꝫtuz eſt in aere ⁊ ēt ī igne nō facit aīalia in eis.i.q̄re hec coꝛpoꝛa ſimplicia nō ſunt ſenſibilia: ⁊ cōpꝛehēſibilia: qm̄ cū aīa eādē ꝓpoꝛtionē hēat ad elm̄tū ⁊ ad cōpoſitū: neceſſe eſt vt ſi alteꝝ eoꝛum fuerit aīatū vt alteꝝ ēt ſit aīatū. ¶ D.d. q̄uis ſit exiſtimatū ꝙ aīa q̄ eſt ⁊c̄.i. licet exiſtimatū ſit ꝙ aīa q̄ ē in elm̄tis magis digna ē vt faciat elm̄ta eē aīata. Exiſtimat̄ igit̄ eē nobilioꝛ aīa q̄ eſt in mixto ex elementis. ¶ D. dedit queſtionē ſc̄dam: ⁊ d. pōt hō reſpōdere q̄re aīa q̄ eſt in aere ⁊c̄.i.⁊ ꝯtingit hoī opinātī hāc opionez r̄ndere q̄renti qua de cā aīa q̄ eſt in elm̄tis ē nobilioꝛ aīa q̄ eſt in aīalib⁹. aīa.n. q̄ ē in elm̄tis ē non moꝛtalis apud eos: ⁊ q̄ eſt in aīalibus eſt moꝛtalis.

Rō̄ꝫ Thaletem.

¶ Accidit aūt vtroqꝫ modo icōueniēs ⁊ irrationabile. ⁊ nāqꝫ aīal dicere ignez: aut aerem irrationabiliū eſt: ⁊ nō dicere animalia cum anima inſit incōueniens eſt.

¶ Et cōtingit vtriqꝫ ſmoni iꝓbabile ⁊ irratiōabile. Dicere.n. ꝙ ignis ⁊ aer ſūt aīalia eſt ſil'e ſmoni ſtulto: ⁊ ēt nō dicer̄ ea eē aīalia: ⁊ dicere ea habere aīas eſt iꝓbabile.

87 ¶ Cū declarauit ꝙ ꝯtingit dicētib⁹ ꝙ in elm̄tis eſt aīa vt elm̄ta ſint aīata. ¶ Et.d.⁊ ꝯtingit vtriqꝫ ſmōi ⁊c̄.i. hoc qd̄ ponūt ꝙ elm̄ta ſunt aīata: aut h̄ qd̄ ponunt ꝙ elm̄ta hn̄t aīaz ⁊ nō ſunt aīata. Dicere.n. ꝙ ignis ⁊ aer ſunt aīata ſimile eſt ſmoni ſtultoꝝ. ⁊ dicere ēt ꝙ hn̄t aīam ⁊ nō ſunt aīata ē valde iꝓbabile: qꝛ nulla dr̄ia erit inter aīam eē in aīato: aut non eſſe.

¶ Opinari aūt videt̄ aīaz eē ⁊ in his qm̄ totū ꝑtib⁹ ſil'is ſpēi. Quare nec̄iuz ipſis dicer̄ ⁊ aīam ſil'is ſpēi partib⁹ eē. Si ī intercipe aliqd de ꝯtinēte in aīalib⁹ aīata aīalia fiūt. Si aūt aer qdē diſcerpt⁹ ſil'is ſpēi. aīa aūt diſſimilis ꝑtis: aliqd qdē ipſi⁹ exiſtet. vz. alid̄ aūt nō exiſtet. Neceſſe eſt igit̄ ipſaz aut ſil'is partis eē: aut non vnum eſſe in q̄libet parte oīs.

Manifeſtū igr̄ ex dictis ꝙ neqꝫ cognoſcere ineſt aīe ꝓpter id qd̄ eſt ex elm̄tis: neqꝫ moueri ipſam bene neqꝫ vere dicitur.

¶ Et qdam vident̄ exiſtimare ꝙ aīa exiſtat in iſtis. Quia foꝛma vniuerſi eoꝝ ē ſicut foꝛma partiū. Opꝫ igit̄ eos dicere ꝙ foꝛma aīe etiā ē ſicut foꝛma partiū eius. Cū aīal nō ſit hn̄s aīam: niſi cū in eo cōcludit̄ aliqd de aere ꝯtinēti. Si igr̄ aer cum ſeparat̄ ē ſil'is foꝛme: ⁊ aīa cuz ſeparat̄ nō ē ꝯſil'ium partiuz: manifeſtū ē ꝙ aliquid eius erit ens ⁊ aliqd nō ens. Neceſſe ē igit̄ aut vt ſit ꝯſil'ium partium: aut nō exiſtet in q̄libet ꝑte toti⁹. Qm̄ aūt neqꝫ cognoſcē exiſtit ī aīa: qꝛ ē ex elm̄tis: neqꝫ moueri dr̄ recte. Manifeſtum eſt.

¶ Cū numerauit iꝑoſſibilia ꝯtigētia huic opioni dedit cāz ex q̄ exiſtimauerūt: ⁊ elm̄ta eē aīata: ⁊ d̄ſtruxit eaz. ¶ Et.d.⁊ vident̄ exiſtimare ⁊c̄.i.⁊ videt̄ opinari ꝙ aīa eſt in elm̄tis: qꝛ vnū iudiciū hꝫ totuz ⁊ ꝑs in recipiēdo aīaz. ¶ D.d. opꝫ.n. eos dicē ⁊c̄.i. ſed cū poſuerint ꝙ idē iudiciū hꝫ totū ⁊ ꝑs elm̄toꝝ in recipiēdo aīaz. opꝫ eos ponere: ꝙ nā aīe v'lis: ⁊ foꝛma ei⁹ eſt ſicut foꝛ^a^ partiū.ſ. ꝙ iudiciū v'lis in ſua nā ⁊ ꝑticularis idē eſt. ¶ Et declarauit h̄ cū dedit cām ꝑꝑ quaz opinati ſunt ꝙ ꝑs elm̄toꝝ eſt aīata: ⁊ ꝙ ꝑꝑ hoc dꝫ eē totū aīatū: ⁊.d. cū aīal nō ſit hn̄s aīam ⁊c̄.i.⁊ opinati ſunt ꝙ ꝑs elm̄toꝝ eſt aīata: qꝛ viderūt ꝙ aīal nō fit aīatū niſi qn̄ in coꝛp⁹ītrauerit apud anhelituz aliqd aeris ꝯtinētis: ⁊ ideo opinant̄ ꝙ iſta ꝑs aeris que eſt in coꝛꝑe aīaliū eſt aīata. Et qꝛ nā partis eſt talis: neceſſe eſt vt nā totius ſit talis. ¶ Et oꝛdo v̄boꝝ dꝫ eē talis: ⁊ vident̄ exiſtimare ꝙ aīa exiſtat in iſtis.i. in elm̄tis.ſ. ꝙ foꝛma totius ⁊ partis eſt idez: ſed pars eſt aīata. Opinant̄.n. ꝙ aīal nō fit aīatū niſi per aerez q ꝯcludit̄ in eo. Ideo opꝫ eos dicere ꝙ foꝛma aīe v'lis eſt ſicut foꝛma ꝑtis.i. ꝙ nā aīe v'lis que eſt in elm̄tis ⁊ ꝑticularis q̄ eſt in aīalibus eſt eadē. ¶ Et cū narrauit h̄ icepit declarare modū ſm̄ quē ꝯtingit eis: ⁊.d. ſi igit̄ aer cū ſeparat̄ ⁊c̄.i. ſi igit̄ aer cū diuidit̄ ē ꝯſimilis foꝛme.ſ. ꝙ nā ꝑtis ⁊ toti⁹ eſt eadē: ⁊ aīa q̄ eſt in elemētis cū diuidit̄ ꝑ diuiſionē elm̄toꝝ nō eſt ꝯſimiliuz ꝑtiū: qm̄ illud qd̄ exiſtit ex eo in tꝑe.ſ. in aīalib⁹ eſt moꝛtale: ⁊ qd̄ exiſtit ex ea in toto eſt non moꝛtale māifeſtū eſt ꝙ ꝑs que exiſtit ex ea in toto: alia eſt ab ea q̄ exiſtit in ꝑte. g̊ neceſſe eſt: aut vt in aīa q̄ eſt ī toto ſit ſimilis aīe q̄ eſt in ꝑte. ſi poſuerim⁹ ꝙ totū ⁊ ꝑs hn̄t idē iudiciuz in recipiēdo aīam: aut vt ponam⁹ ꝙ iudiciū toti⁹ ⁊ ꝑtis in recipiēdo aīaz nō eſt idē: ⁊ illd̄ qd̄ ſeqtur ponere eoꝝ.ſ. ꝙ aīa q̄ eſt in toto ē nobilioꝛ ea q̄ eſt in parte. Et h̄ poſito deſtruit̄ argumētū eoꝝ ꝑ hoc ꝙ aīa exiſtit in toto: qꝛ exiſtit in ꝑte: qm̄ cū nā anime fuerit diuerſa: diuerſabit̄ etiā nā recipientis. Vn̄ neceſſe eſt ſicut.d. vt non q̄libet ꝑs eius recipiat aīaz moꝛtalē ſed ꝑtes ꝓpꝛie. Iudiciū igit̄ toti⁹ ⁊ partis nō eſt idē. ¶ Debes ſcire ꝙ h̄ ꝯtingit neceſſario dicētib⁹ elm̄ta eſſe nō aīata: ⁊ qd̄ eſt ex eis in aīalibus eſt animatū.ſ. ꝯtingit eis dare cām ꝑꝑ quā fuit ita: ſicut ꝯtingit hoc dicētibus elm̄ta aīata: ſed ꝑ aīaz nobilioꝛez aīa exiſtēti in aīalib⁹. Sed cā data a dicentib⁹ elm̄ta eſſe nō aīata: nō pōt eē data a dicētibus ea eſſe aīata.ſ. mixtio ⁊ cōplexio: ⁊ iō viſuz ē nobis ꝙ ponētibus p̄mas ꝑfectiōes aīe eē factas a mixtiōe ⁊ complexiōe nō a cā extriſeca ꝯtigit ꝙ elm̄ta ſint aīata ꝑ aīam equalē aīe exiſtēti in aīalib⁹: ⁊ Alex. videtur h̄ opinari in p̄mis ꝑfectiōib⁹ aīe: ⁊ ē ꝯ̄ Ariſt. ⁊ ꝯ̄ ipſam veritatē: ⁊ in nullo differūt in h̄ p̄me ꝑfectiōes ⁊ vltime. Et ideo videm⁹ ꝙ iſta opio ſil'is eſt opioni dicētiū. Caſum eē: ⁊ negātiū cām agētē. ¶ D.d. ſm̄ rememoꝛationem ſummā eoꝝ q̄ pꝛedixit: ⁊.d. qm̄ aūt neqꝫ cognoſcere ⁊c̄.i. manifeſtū ē igit̄ ex h̄ qd̄ dixit: ꝙ nō ē neceſſe vt ſit ex elm̄tis ꝑꝑ hoc qd̄ cognoſcit ⁊ ſentit: neqꝫ etiā hoc qd̄ dicit̄: ꝙ mouet ſe: eſt veꝝ.

88
Rō Thaleſ.

Iudiciū v'lis ī ſua nā ⁊ ꝑticularis idē ē. Vid. 4. phy. c. 37. ⁊. 49. ⁊ 2. hu⁹. c. 9. ⁊ p̊ celi. 17.

Impugnatio rōis Thaletis.

Documentū

Regre ꝯ̄ſile ꝯ̄ Alex. 3. de aīa cō. 5.

Quoniam autē cognoſcere ē aīe ⁊ ſentire ⁊ opinari adhuc concupiſcere ⁊ deliberare ⁊ omnino appetitus ſic aūt ⁊ ſm̄ locuz motus ab anima in aīalib⁹. Adhuc autem augmētum ⁊ ſtat⁹ ⁊ diminutio.

vtrum toti aīe vnūquodq̈ hoꝝ insit ⁊ oī ⁊ ītelligimus ⁊ sentimus ⁊ alioꝝ vnumq̈dq̈ facimus ⁊ patimur: aut ꝑtib⁹ alteris altera. Et viuere aūt vtrū ī aliquo hoꝝ sit vno: aut in pluribus: aut in oībus: aut aliqua alia cā.

⁋ Et q̄ aīa h꞉ cognoscere: ⁊ sentire: ⁊ existimare: ⁊ ēt appetē ⁊ velle: ⁊ vl'r modos desiderij. ⁊ ēt aīa h꞉ ꝑ aīam motū in loco: ⁊ ēt augmētū: ⁊ cōplemētuꝫ: ⁊ diminutionem. Vtrū vnūq̈dq̈ istoꝝ est toti⁹ aīe: ⁊ ꝑ ipsaꝫ totā intelligit ⁊ sentit ⁊ mouet: ⁊ facit alios motus: ⁊ actiōes ⁊ passiōes. Aut nō agit ⁊ patitur: nisi per membra diuersa: ⁊ actiōes: ⁊ passiones diuersas. ⁊ vtruꝫ vita est in vna istarum: aut in pluribus vno: aut in omnibus: aut habeat aliam causam.

89 ⁋ Cuꝫ ꝯdixit ſmonib⁹ antiquoꝝ de aīa īcepit hic declarare q̄ ꝑmo ꝯsiderādū ē de aīa ⁊ de nūero actionū eius diuersaꝝ in gñe. ⁋ D. d. vtrū oēs ꝑueniant ab vna v̄tute. s. ab aīa: aut agit vnāquāq̈ actiōeꝫ ei⁹ diuersaꝝ in gñe per v̄tutes diuersas: aut ſm diffinitioneꝫ ⁊ subiectum: aut ſm diffōnem tm̄. ⁋ Et. d. q̄ aīa ⁊c. i. ⁊ q̄ aīa h꞉ q̄nq̈ actiōes aut passiones diuersas in gñe. Quaꝝ vna est scire ⁊ existimare. Secūda sentire. Tertia desiderare ⁊ velle. Quarta moueri in loco. Quinta augeri ⁊ minui ⁊ nutriri. Vtruꝫ q̄libet istaꝝ actionū diuersaꝝ in gñe sit totius aīe: ita q̄ ꝑ eādē nām ītelligit ⁊ sentit ⁊ mouet̄ in loco: ⁊ desiderat ⁊ nutrit̄: ⁊ vl'r agit ⁊ patitur: vnoquoq̈ illoꝝ motuū: aut nō agit: aut patit̄ vnoquoq̈ eoꝝ nisi ꝑ virtutes diuersas ⁊ mēbra diuersa: ⁊ mēbra cōia eis ꝯueniētia. ⁋ Hec igit̄ ē opio Ar. nō. n. opinat̄ q̄ fac̄ diuersas actiōes ꝑ v̄tutes diuersas ⁊ vnica mēbra tm̄. Neq̈ ꝑ vnicas v̄tutes ⁊ mēbra diuersa tm̄. Nec ēt ꝑ virtutes diuersas ⁊ mēbra diuersa tm̄. Sꝫ opinatur q̄ faciat ꝑ v̄tutes diuersas ⁊ mēbra vnica. s. principalia: ⁊ mēbra diuersa. ⁊ h̄ itēdebat cū. d. ꝑ virtutes diuersas ⁊ mēbra diuersa. i. cū h̄ q̄d agit cū mēbris cōueniētib⁹: q̄m si sic nō ītelligeret̄: erit idē cū ſmone Platonis. ⁋ D. d. vtrū ita ē ī vna istaꝝ ⁊c. i. ⁊ ꝑscrutādū ē cū hoc vtrū illud q̄d dr̄ vita ē ī vna aliq̄ istarū virtutū q̄nq̈ aut in plurib⁹ vna: aut in oībus.

Opio Ar. d pl'alitate aiarū. Vide ēt i fra. c. 92.

Vid. s. c. 7. d opione Platonis: ⁊ i cō. h̄ immediate sequenti.

⁋ Dicunt itaq̈ q̄dā ꝑtibilē ipsaꝫ ⁊ alio q̄deꝫ ītelligere: alio aūt ꝯcupiscere. Quid igit̄ ꝯtinet aīam si ꝑtibilis est apta nata: nō. n. vtiq̈ corpus. Videt̄. n. ꝯtriuꝫ magis aīa corp⁹ cōtinere. Egrediēte. n. spirat ⁊ marcescit.

⁋ Et q̄dā dicūt q̄ aīa ē diuisibilis: ⁊ q̄ ipsa ītelligit per hoc: ⁊ desiderat per aliō. Quid igitur ꝯtinuat aīam si nāliter est diuisibilis. Hoc enī nō est corpus. Q̄m existimādū est eē ꝯtrio. s. q̄ aīa ꝯtinet corp⁹. Et hoc demōstratur q̄ cum exierit ab eo putrefiet.

90 ⁋ Innuit Platonē qui opinat̄ q̄ aīa eēntial'r diuidit̄ in corꝑe ſꝫ diuisiones mēbroꝝ q̄bus agit suas actiones diuersas: ⁊ q̄ nō cōicant̄ in aliquo mēbro ita q̄ ꝑs ītelligēs est in cerebro tm̄: ⁊ desiderās ī corde tm̄: ⁊ nutriēs in epate. ⁋ Et dixit: ⁊ q̄dā dicūt ⁊c. i. ⁊ q̄dā dicunt q̄ aīa diuidit̄ eēntial'r ꝑ diuisionē mēbroꝝ corꝑis ita q̄ ītelligit ꝑ mēbꝝ ⁊ v̄tutē alia a mēbro ⁊ a v̄tute q̄bus desiderat. ⁋ D. d. q̄d igit̄ ꝯtinuat anīmā ⁊c. i. sꝫ si posuerim⁹ q̄ aīa diuidit̄ eēntial'r ꝑ diuisionē mēbroꝝ ī q̄b⁹ existit: ⁊ māifestū ē ꝑ se q̄ aīa q̄ est ī singulis īdiuiduis nobis ē vnica: q̄d igr̄ copulat ꝑtes aīe: ita q̄ ꝑt dici eē vna. Nō. n. pōt aliq̄s dicē q̄ h̄ sit corp⁹ q̄d copulet ꝑtes aīe: q̄m magis rectū ē dicere q̄ corp⁹ ē vnū: q̄ aīa ē vna nō ecōuerso. ⁊ h̄ itēdebat cū dixit. existimādū ē. n. eē ꝯtriū ⁊c. i. opio eniꝫ quā habem⁹ nāl'r in hoc ꝯtria est huic opioni. s. q̄ aīa magis digna est vt sit cā copulatiōis corꝑis ⁊ sue vnitatis in numero q̄ꝫ vt sit corp⁹ cā copulatiōis aīe. De enī q̄d est vnū ⁊ ꝯtinuū nō est ꝑ suā māꝫ sꝫ ꝑ suā formā. ⁋ Sed q̄ ista argumentatio est q̄si latēs in hoc loco dedit significationē māifestā ⁊ dixit. ⁊ h̄ demōstrat̄: q̄ cū exierit a corpore putrefiet. i. diuidetur.

⁋ Si igit̄ alteꝝ aliq̄d vnā ipsaꝫ facit illō maxime erit aīa. Oportebit aūt iterū illō q̄rere vtrū vnum aut multaꝝ ꝑtiū sit. Si q̄dē. n. ē vnū ꝑꝑ q̄d nō moꝝ ⁊ aīaꝫ vnū eē: si v̄o diuisibile: iterū ratio queret quid est continēs illud: ⁊ sic vtiq̈ procedit in infinitum.

⁋ Si igit̄ est aliud q̄d q̄ō facit eā eē vnū illō ꝑculdubio est aīa. Sed q̄renduꝫ est de illo: vtꝝ sit vnū aut pluriū ꝑtiū. si igr̄ fuerit vnū: ⁊ diuisibile. Tūc querēdū est q̄d ē illud q̄ō copulat ipsum: ⁊ erūt ꝑricipia eius īfinita. 91

⁋ Si igit̄ corp⁹ nō facit eā eē vnā ⁊ ꝯtinuā ⁊ dixerit aliq̄s q̄ est aliud q̄ō facit eā esse vnā: dicemus q̄ illō est aīa ⁊ reuertet̄ perscrutatio. s. vtrum illud in se est vnū: aut plura: si vnum hoc est q̄ō volumus: si plura reuertetur questio q̄d copulat illud per q̄ō copulat̄ aīa: ⁊ sic in infinitū ⁊ non erit illic principiū ꝑme ꝯtinuatiōis. ⁋ Et hoc intēdebat cū dixit. ⁊ ꝑricipia illi⁹ erūt infinita. i. ꝑncipia ꝯtinuatiōis ⁊ vnitatis exn̄tis in hoīe erūt īfinita: quapropter nulla vnitas erit.

⁋ Dubitabit aūt aliq̄s ⁊ de ꝑtib⁹ ipsi⁹ quam potentiā h꞉ vnaqueq̈ in corpore. Si. n. tota aīa omne corpus ꝯtinet: ꝯuenit ⁊ partiū vnāquāq̈ ꝯtinere aliq̄d corporis. Hoc aūt assimilat̄ īpoſe. Qualē. n. ꝑtē: aut q̄uō intellectus continebit: graue est fingere.

⁋ Et dꝫ homo dubitare de eius partibus: ⁊ q̄rere q̄ virtus dat cuilibet parti corꝑis esse. Q̄m si tota aīa copulat totū corp⁹: oportet vt vnaqueq̈ partiū copulet vnāquāq̈ partem corporis. ⁊ iste sermo est sīlis impossibili. Difficile est. n. ⁊ etiā in fingendo dicer̄ quā partē copulat ītellectus: ⁊ q̄uō. 92

⁋ Cū declarauit q̄ ꝯtingit dicētib⁹ aīam eē diuisibilē oīb⁹ modis vt sit vna ſm q̄ est aīa: ⁊ diuisibilis ſꝫ q̄ habet actiōes diuersas: dedit dubitationeꝫ sup h̄. ⁋ Et. d. ⁊ dꝫ hō dubitare de ꝑtib⁹ eius: cū fuerit opinatus eā h̄re ꝑtes ſm hunc modū. s. vt sit diuisibilis vno mō: ⁊ vnica alio mō. Et q̄rere q̄ virtus dat cuilibet istaꝝ ꝑtiū corꝑis ꝯtinuationeꝫ. Necesse ē. n. si tota aīa copulat totū corp⁹ ſꝫ q̄ ē in eo ſꝫ totū vt vnaqueq̈ ꝑtiū eius sit in vnaquaq̈ ꝑte corꝑis ita q̄ copulet

pulet ipm ꝭm ꝙ est in eo. ¶ D.d.ꝛ iste ꝭmo est sil'is ipoli ꝛc̄.i. ꝛ ponere ꝙ q̄libet ps ei⁹ copulet vnāquā ꝗ pte corpis:ꝛ existit in ea fere videt̄ ipole. Intellectū.n. videt̄ impole attribui alicui mēbro corporis. ¶ Et debes scire ꝙ ista dubitatio nō sequit̄ hoc nisi q2 nō determiat̄ vtrū sit vnica ꝭm subm:ꝛ plura ħz ṽtutes:ita ꝙ diuisio aie in suas partes sit sicut pomi in odorē colorē ꝛ saporē. Aut est vna pp nām cōem: ꝛ plura: q2 ista nā ħz diuersas virtutes: ita ꝙ diuisio aie in suas ptes sit sicut diuisio gnis in spēs. Qm̄ ꝭm hūc modū ꝯtingit dubitatio p̄dicta:cuz posuerimus eā vnicā ꝭm subm tm̄: nō ꝯtingit h̄. Subm eni partiū ei⁹ erit vnū tm̄:ꝛ q̄dā eaꝝ erūt subm quarūdā.

¶ Vident̄ aūt ꝛ plāte decise viuere: ꝛ aialiū q̄dā incisoꝝ tanq̄ eādez hn̄tia aiam spē: ꝛ si nō nūero. Utraq3 q̄dē eni ptiuz sensum ħz ꝛ mouet̄ ꝭm locū in quoddaz tēpus.

¶ Et videmus plantas viuere etiā cum diuiduntur: ꝛ sil'r quedā anialia anulosa q̄si anima in eis sit vna ꝭm formaz: ꝛ si nō est vna ꝭm numerum: videmus ꝙ vtraq3 pars sentit ꝛ mouetur in loco aliquādiu.

93 ¶ Cuz dedit ipole ꝯtingēs ꝭmoni ꝙ tota aia est in toto corpe:ꝛ ptes in ptib⁹:ꝛ iā dederat ipole ꝯtingēs ēt ꝭmoni ꝙ ania diuidit̄ p diuisionē mēbroꝝ abiq3 eo ꝙ sit in ea ṽtus vl'is copulās corpus:incepit h̄ ꝯdicere his duab⁹ opionib⁹. ¶ Et.d.ꝛ nos videmus plantas ꝛc̄.i. ꝛ signū sup h̄ ꝙ ptes aie nō existūt in ptib⁹ corporis est:q2 nos videm⁹ plantas ꝛ plura aialia: vt anulosa cū diuidūt̄ agit motū vtraq3 ps: ꝛ sensuz in aialibus:ꝛ augmētuz ꝛ nutrimētuz in plātis sicut totū: ꝛ si ps sensus eēt in alia pte corporis ab ea in qua existit mot⁹: tūc cū aial anulosum diuideret̄ nō moueret̄ ꝛ sentiret: s3 ps ei⁹ que mouet̄ eēt alia ab ea q̄ sentit. ¶ Et sil'r si ps nutritiua eēt in plātis in parte alia ab augmētatiua: tūc ipole eēt vt cū plures plante diuidunt̄ viuerēt:ꝛ cuz plantarentur vt viuerent. ¶ D.d.q̄si aia sit in eis vna ꝭm formā nō ħz numeruz:qm̄ si eēt vna ꝭm numerū: ꝯtingeret vt corrūperet̄ apud diuisionez corpis: sicut accidit hoc in pluribus aialib⁹:ꝛ in qbusdaz plātis: ꝛ si ptes aie essent in ptib⁹ corpis ꝯtingeret vt cū corp⁹ diuideret̄ in illas ptes:vt q̄libet eaꝝ ageret suū ꝓpriū: ita ꝙ ps motiua esset alia a sensibili ꝛ nutritiua ab augmentabili. ¶ Et cū ita sit sicut.d.nec̄e est vt aia sit in toto aiali vna in subo:ꝛ plures ꝭm ṽtutes:ita ꝙ quedā ptiū sit subm quarūdā.s.ꝙ nutritiua sit subm sensibilis tangibilis:ꝛ tāgibilis sit subm alioꝝ sensuū. Et sil'r q̄dā quorūdā: vt post declarabit̄. Et cuz aia sit talis in oi aiali:aut est vna in numero .s. in aialibus organicis: quoꝝ ps nō viuit post diuisionē : aut vt sit in eis q̄si vna in spē.s.in eis:quoꝝ pars viuit post diuisionez:ꝛ sunt illa quoꝝ membra sunt consimilia.

¶ Si aūt nō pmanēt nullū icōueniēs est: instrumēta enim nō hn̄t qbus saluēt nām:sed nihilominus in vtraq3 partiuz oēs existunt aie ptes. Et sil'is spēi sunt adinuicez: ꝛ toti. Adinuicem qdem sicut que nō separabiles sunt. Toti aūt aie tanq̄ diuisibili existēte.

¶ Et nō est iopinabile vt remaneāt. Nō eni hn̄t instrā qbus cōseruāt suaz nām. Sed tm̄ hoc nō dat vt in vnaquaq3 partiuz sint oēs res aie. Et sunt ꝯsimiles in specie adinuicē. Totius aūt aie est q2 est diuisibilis.

¶ Et nō est ipole vt ptes istoꝝ aialiū ꝛ plātaꝝ remaneāt in agēdo actiones toti⁹. Cā eni in hoc est:q2 iste modus aialis nō ħz diuersa instrā que appropriant̄ actionib⁹ diuersis aie cuz mēbro cōi officiali in quo existūt in potētia oēs actiones:sicut est cor cum alijs aie mēbris: vt declaratū est in libro de aialibus.sed q̄libet mēbrū mēbroꝝ istius aialis adaptat̄ oibus actionibus aie. Et sil'r q̄libet ps partiū vnius mēbri. 94
¶ Et cā in h̄ sic dz itelligi:qm̄ diffō ptis mēbri officialis nō est diffō totius:nec̄e est cuz aia ipole est vt existat in aliquo aiali ꝓpo illi aie nisi hēat p̄ncipiū: vt ps ei⁹ adaptet̄ ad hoc qd ħz totū ad recipienduz aiam. U.g.ꝙ si cor ħz nām recipiēdi aiaz : q2 ħz talē figurā: manifestū est ꝙ ps eius nō recipit illā aiam: q2 nō ħz illā figurā. Un̄ nec̄e est vt ꝯrium iudicium hēant aialia:quoꝝ mēbra sunt ꝯsilia.s.vt illud quod recipit totū recipiat ps:cū hēat eādē diffōnez. ¶ D.d.s3 tm̄ hoc nō dat ꝛc̄.i.s3 q2 iste modus aialis nō hēt corp⁹ officiale: neq3 ħz mēbra officialia:nō est remotū vt aia que est in q̄libet pte ei⁹ sit ꝯsil'is adiuicē in spē:ꝛ sil'is ēt aie que est in toto:imo q2 mēbra ei⁹ non sunt officialia:nec̄e est vt sit sic. ¶ D.d.toti⁹ aūt anime est:q2 est diuisibilis.i.eē aūt aiam que est in reb⁹ ꝯsilez in spē est: q2 est diuisa in actu:ꝛ vnaqueq3 eaꝝ agit actiōez alteri⁹. Cōsil'itudo aūt inter aiaz que est in ptib⁹: ꝛ aiam que est in toto in spē.s.tota aia p potētiā ꝛ diuisibilitatē nō ꝭm actū:qm̄ cū diuidet̄:tūc nō remāebit totū:s3 ipse dimisit h̄:q2 ꝓpalauit alteram duaꝝ diuisionū. Qm̄ hec pticula:aut demr̄at diuisionē : ꝛ.q.d. ꝯsil'itudo aūt que est in spē iter ptes: q2 est diuisa in actu:totius ṽo q2 est diuisibilis.

Ania anulosoꝝ ꝛ plantarū vna i actu plures i po⁰. Idē.2.d aia 19.20. Et 7⁰ meta.56.

¶ Videt̄ aūt ꝛ id pricipiū qd ē in plātis aia quedā eē. Hac enim solū cōicant ꝛ aialia ꝛ plante: ꝛ ipsa q̄dez separat̄ a sensibili principio. Sensus aūt nihil sine hac habet.

¶ Et videt̄ ēt ꝙ principiū exn̄s in plantis sit aliq̄ aia. In hoc enim solo cōicant plante ꝛ aialia. Et hoc differt a pricipio sensibili. Et nihil habet sensum sine isto.

¶ Cū dedit rōnē in ꝭmone p̄dicto sup h̄ ꝙ aia nō diuidit̄ eēntial'r p diuisionē subti:ex h̄ qd appet in plātis:ꝛ iste ꝭmo nō est acceptus a rōne nisi ei q ꝯcedit ꝙ plāte hn̄t aiam:icepit declare h̄ quō. ¶ Et.d.ꝛ videt̄ ēt ꝙ p̄n^m ꝛc̄.i.ꝛ videt̄ ēt ꝙ p̄n^m quo plāte nutriūtur ꝛ augent̄ sit aia. In h̄.n.p̄n⁰ existimant̄ hēre cōicationē cū aialibus ꝭm vitā. ꝛ iō nō dr̄ mortuuz nisi aial qd caret p̄n⁰.i.vita:nō p̄n⁰ sensus mot⁹. ¶ Et cū narrauit ꝙ aialia cōicant in h̄ p̄n⁰ cū plātis ꝭz vitā: icepit narrare ꝙ plāte nō cōicant eis in hoc: ꝛ ꝙ cōicatio sensus ꝛ mot⁹ cū nutrimēto ē nec̄ia. ¶ Et.d.ꝛ h̄ dr̄t a p̄n⁰ sensibili ꝛc̄.i.ꝛ p̄n^m qd ē nutrimēti ꝛ augmēti ꝛ gn̄onis sepat̄ a p̄n⁰ sensibili in plantis:s3 p̄n^m sensibile nō sepabit̄ ab illo:cū oē aial nutrit̄ ꝛ auget̄. 95

Non dr̄ mortuuz nisi aial qd caret vita nō p̄n⁰ sēsus ꝛ mot⁹. Idē i 2⁰ h⁹.cō.16.ꝛ cō.3.ꝛ.37.

¶ S3 debes scire ꝙ necessitas eēndi nutribile : aut augm̄tabile nō est sicut necessitas eēndi calidū : aut frigidū:aut humidū:aut siccuz: aut graue:aut leue:ꝛ ꝙ suū eē augm̄tabile ꝛ nutribile ē ei ꝭz ꝙ est viuū. ꝛ eē graue:aut leue est ei ꝭm ꝙ est corp⁹ nāle. Qm̄ si nō fuerit sic determinatū nō est nec̄e pp cōicationē

Documētuz Esse nutribile ꝛ augm̄tabile ē ꝭm ꝙ ē viuuz. esse ṽo g̃ue aut leue est ꝭz ꝙ ē corpus nāle.

cuȝ pncipio sensibili: vt pn^m scdm sit aia. Cap. I.

Uoniā aūt que ab aliȷ́s tradita sunt ꝺ aia nūc dicta sunt. Iterȝ aūt tāq̄ȝ ex pricipio redeamus tētātes determinare qd est anima: ꝛ que vtiqȝ erit cōmunissima ratio ipsius.

Nō sol' onez qōnis ꝑ posite ꝑ hꝰ. t. cō. 7. ꝛ. 8. Septē sume hꝰ. 2. de diffōne gñali vsqȝ ad. 13. de diuisiōe potētiaꝝ in spāli. a. 13. vsqȝ ad. 34. ꝺ nutrimēto a 34. vsqȝ ad 51. de sensu ꝛ sensibili i cōi a. 51. ad. 66. ꝺ sensu ꝛ sēsibili i spāli. a 66. ad. 128. vbi icipit tertiꝰ ꝫ grecos Qꝛ ñ sit sextꝰ sensus a. 128. ad. 136. ꝺ sensu cōi ꝛ sensibꝰ iteriorbꝰ a. 136. ad. 162

a Cognitio vl'is sp̄ dꝫ ꝓcedere cognitionē ppriā. Idē. ȷ. c. 34. Et ꝑ ph. t. c. 57. Et 2° de gñone. t. c. 51 Et 3° ph. c. 2. ꝛ i suo ꝓlogo ꝑmi ph. Idē hic. 13. ꝛ prio phẏ. 4.

¶ Hoc ē igiť qꝺ accepimꝰ ab antiqs de aia. Nō incipiemꝰ alr in determinādo aiaȝ qd est ꝑm diffōnē q̄ magis cōprehēdit ipsaȝ.

Cum ꝯtradixit opionibus antiquoꝝ: incepit mō querere de suba eius. ¶ Et. ꝺ. hoc igiť ē qꝺ accepimus ꝛc̄. i. hoc igiť est qꝺ diximus in ꝯdicendo opionibus quas accepimus de aia. ¶ ꝺ. narrauit ꝙ opꝫ incipere in cognoscēdo subam eius: ꝛ cōsiderare in hoc quousqȝ sciatur diffō que est magis vl'is: ꝛ magis cōprehēdens oēs ꝑtes aie: ꝛ. ꝺ. modo aūt incipiamus ꝛc̄. i. mō aūt icipiamus loqui de aia alio mō: qꝛ nō inuenimus ab antiqs aliqd vtile de ea. ꝛ ꝑmo debemus iuenire diffinitionē que est magis vl'is oībꝰ ꝑtibus eius. [a] Cognitio eni vl'is semꝑ dꝫ ꝓcedere cognitionē ꝓpriā: ꝛ ꝑmo eius est intellꝰus ꝑ se.

¶ Dicimus itaqȝ vnū qꝺdā genus eoꝝ que sunt subam ipsaȝ. Huiꝰ aūt aliud qdē est sicꝰ māꝰm q ꝑm se qdē non est hoc aliqd. Aliud aūt sicut formā ꝛ spēm ꝑm quā iaȝ dꝛ ħ aliqd. Et tertiā q̄ est ex his. Est āt mā potētia. Spēs aūt endelechia. Et ħ dupl'r: hoc qdē sicut sciētia: illud aūt sicut ꝯsiderare.

¶ Dicamꝰ igiť ꝙ suba est vnū generū entiū. Subaꝝ aūt quedā est suba ꝑm māꝰm: ꝛ ista non est per se hoc. Et quedā est forma per quā dꝛ in re qꝺ est hoc. Est aūt tertia: ꝛ est illud qꝺ est ex ambobus. Et mā est illa que est in potētia. Forma autem est perfectio. Et forma est duobꝰ modis: vnus est sicut scire: ꝛ alius est sicut speculari.

2 ¶ Cuȝ voluit scire diffinitionē vl'em oībus ꝑtibꝰ aie: ꝛ fuit quasi manifestū ꝙ collocať in genere sube: incepit diuidere quot modis dꝛ suba: ꝛ i quo mō est aia. ¶ Et dixit: ꝙ suba est vnū geneꝝ entium. i. entium que sunt ꝑm antecedētia in esse: quoꝝ aia est vnū ꝙ aia non est accñs. Ponere eniȝ animā accñs est impossibile ꝑm ꝙ dat nobis prima cognitio nālis. Opinamur eni ꝙ suba est nobilior accñte: ꝛ ꝙ aia est nobilior oībus accñtibus existibꝰ hic. ¶ Et cuȝ narrauit ꝙ suba vl'iter debet poni genus talium istoꝝ entiū: incepit diuidere eius gñā: ꝛ dixit: ꝛ subaꝝ quedā est suba ꝛc̄. i. ꝛ oīa de qbus dꝛ suba sunt tribus modis. Quoꝝ vnus est vt sit mā ꝑma que per se non est formata: neqȝ aliqd per se in actu: vt dictum est in ꝑmo physicoꝝ. Secundus aūt est forma per quā indiuiduum fit hoc. Tertius est illud quod fit ex istis ambobus. ¶ Qm̄ aūt forma est: ꝛ cū hoc est suba: manifestuȝ est eni qꝛ cōprehendiť sensu: est auteȝ suba qꝛ est ꝑs sube. Et sil'r ꝑs huius sube cum auferť: auferť suba: ꝛ sil'r ꝑma mā est suba: qꝛ est vna ꝑtiū que cuȝ auferunť auferet suba. s. idiuiduū. ¶ ꝺ. icepit describere subaȝ que est ꝑm māȝ: ꝛ que est ꝑm formā. ꝛ. ꝺ.

Ponē aiaȝ accñs est impossibile ꝑm ꝙ dat nobꝰ ꝑma cognitio naturalis.

prio ph. 69.

Indiuiduū fit ħ ꝑ forāȝ. Idꝰ. ȷ. 7. 8. 9. ꝛ. 60. ꝭ vide opⁱⁿ. 12. met. 14. Et ꝑ celi. 92. vbi dic ꝙ per māꝰm.

ꝛ mā est illa que est in potētia ꝛc̄. i. ꝛ mā est subā que est in potentia. forᵃ aūt est suba per quā perficiť hec suba que est in potentia forma. ¶ Et ista forma iueniť duobus modis. Quoꝝ vnus est ꝫ ꝙ est in actu: tñ nō ꝓuenit ab ea actio que īnata est ꝓueīre ab ea sicut a sciēte q nō vtiť sua scia. Scꝺs est ꝑm ꝙ ꝓuenit ab ea illa actio: sicut est de sciēte qñ sciť. Et ꝑma forma dꝛ ꝑma ꝑfectio. Scꝺa aūt diciť postrema.

Idē octa meta.

¶ Sube aūt maxime videnť eē corꝑa ꝛ horuȝ physica. Hec eni alioꝝ principia. Physicoꝝ aūt alia qdē hñt vitā. Alia aūt nō hñt. Uitā aūt hēre dicimꝰ id qꝺ ꝑ seipsuȝ alimētum ꝛ augmētum ꝛ decremētum. Quare omne corpus physicū participās vita suba erit. Substantia aūt sic sicut composita.

¶ Et corꝑa sunt ea que ꝓprie dicunť sube: ꝛ maxime corꝑa nālia. Ista enim sunt principia alioꝝ corpoꝝ. Et corporū nāliū: qdaȝ hñt vitā: ꝛ quedā nō. Et dicere ē vitā nutriri ꝛ augeri ꝛ diminui: Et dicere est vitā vt omne corpus nāle hñs cōmunicationem in vita sit suba ꝑm ꝙ est compositum.

3 ¶ Cum demonstrauit nobis numerū substātiarū: incepit declare nobis que earū sit magis digna vt habeat ħ nomen. ¶ Et dixit. ꝛ corꝑa que ꝓꝑe dñr ꝛc̄. i. ꝛ corꝑa cōposita hñt ħ nomē suba magis ꝓꝑe ꝑm ꝙ est magis famosuȝ: ꝛ maxīe corꝑa nālia. Ista. n. sunt ꝑncipia corpoꝝ artificialiū. ¶ ꝺ. ꝺ. vnde necesse est vt omne corpus hñs cōicationē in vita. corpus nāle necesse est vt sit suba: imo magis dignū est hēre hoc nomē suba. ¶ ꝺ. exposuit ħ nomen vitā: ꝛ dixit. ꝛ dicere est vitā nutriri ꝛc̄. i. ꝛ itelligo per vitā ꝑncipiuȝ qꝺ est cōe omni aiato. s. nutriri ꝛ augeri: ꝛ minui eēntial'r: ꝛ est illud qꝺ appropriať plātis: qm̄ hoc nomen vita dicebať in lingua greca: de oi eo qꝺ nutriť ꝛ augeť: aial enim diciť de omni eo qꝺ nutriť ꝛ sentitur. In arabico aūt videť significare idē: ꝫ tñ nō dꝛ mortuum nisi aial qꝺ caret ꝑncipio nutrimenti ꝛ sensus īsimul: nō ꝑncipio sensus ꝛ motus tm̄. ¶ Et. ꝺ. essentialiter: qꝛ inueniť extra viuuȝ aliqꝺ qꝺ assimilatur augmēto ꝛ diminutiōi: [a] vt lapis: ꝛ nō ē viuū. ¶ Et cū declarauit ꝙ necesse est vt oē corpus hñs vitam sit suba: declarauit cuiꝰ suba est. ꝛ. ꝺ. ꝛ est suba ꝑm ꝙ est compositū. i. ꝛ necesse est vt corpus viuum sit substantia composita: ꝛ est hoc indiuiduum.

¶ Qm̄ aūt est corpꝰ ꝛ hmōi vitā hñs: neqȝ vtiqȝ erit corpꝰ aia. Nō est eni corū q̄ in subiecto corpus: magis aūt sicut subȝ ꝛ mā ē. Necesse est ergo animam subam esse: sicut spēm corꝑis physici potētia vitā hñtis.

¶ Et qꝛ corpꝰ viuū est corpꝰ ꝛ est tale: ipossibile est vt aia sit corpus. Corpꝰ eniȝ nō est eorū que sunt in subo: imo est sicut subm in mā. Uñ nece ē vt aia sit suba ꝑm ꝙ ē forma corporis nālis hñtis vitam in potentia.

4 ¶ Cum declarauit ꝙ corpus viuum est substātia ꝑm māꝰm: ꝛ ex ꝙ est compositū ex substātia que est ꝑm māꝰm: ꝛ ex substātia que est ꝑm formam: incepit querere de aia vtruȝ sit substātia cōposita. s. corpus: aut ꝑm formā.

¶ Dicere

¶ Dicere eniʒ aīam esse māṁ impoſſe est: ꝛ hoc manifestū est per se. ¶ Et. d. ꝛ qꝛ corpus viuū ꝛc. i. ꝛ aīa non est suba ꝑm compositionē. Compositū enim corpus hn̄s vitā non est corpus viuuʒ ꝑm ꝙ est corpus simplr̄: sed ꝑm ꝙ est tale corpus: est igit̄ viuum per aliqđ exn̄s in subiecto: nō ꝑ aliqđ exn̄s nō in subto. Corpus aūt est suba ꝑm ꝙ est subm. ¶ Et cuʒ dedit ꝓpōnes ex q̄bus ꝯsequtur vt aīa nō sit suba ſʒ ꝙ est corpus: ſʒ ꝑm ꝙ est forma. d. vn̄ necesse est vt aīa sit suba ꝑm ꝙ est forma corporis nālis hn̄tis vitā in potentia ꝛc. ¶ Qm̄ aūt non est suba ꝑm corpus: declarabit̄ in secūda figura per illas duas ꝓpōnes predictas. s. ꝙ aīa est in subiecto: ꝛ corpus est non in subto. ¶ Qm̄ vō est suba ꝑm formā: manifestuʒ est ex hoc ꝙ est suba in subiecto: hoc ꝓprium est forme. s. vt sit substātia in subto. Et differt ab accn̄te: qm̄ accidens nō est pars substātie cōposite. forma aūt est pars huius substātie composite. ¶ Et etiā equoce dr̄ forma esse in subiecto: ꝛ accidens esse in subiecto. ᵃ Subm enim accidētis est corpus cōposituʒ ex mā ꝛ forma: ꝛ est aliud exn̄s in actu: ꝛ non indiget in suo esse accidenti. Subm aūt forme nō hʒ esse in actu ꝑm ꝙ est subiectū nisi ꝑ formā: ꝛ indiget forma vt sit in actu: ꝛ ᵇ maxime primum subiectū: qđ non denudat̄ a forma omnino. Et ꝓpter similitudinē inter ista errauerunt plures loquētium: ꝛ dixerūt formaʒ esse accn̄s. Et ex hoc declarabit̄ perfecte ꝙ aīa nō est substātia ꝑm māṁ. Mā eniʒ est suba ꝑm ꝙ est subm. Anima aūt ꝑm ꝙ est in subto. ¶ Et. d. hn̄s vitā in potentia: ꝛ nec̄e est vt aīa sit suba ſʒ ꝙ est forma corpis nālis hn̄tis vitā ꝑm ꝙ dicit̄ hēre illā formā in potētia vt agat actiones vite per illam formam.

¶ ᶜ Suba aūt actus est ꝛ ꝑfectio: hmōi igit̄ corporis actus atqʒ ꝑfectio ē. Hic aūt cū dicat̄ dupl̄r: alius aūt sicut scientia: alius q̄dē sicut ꝯsiderare. Manifestū est igitur ꝙ aīa est actus sicut scientia. In eo eniʒ ꝙ anima existit ꝛ somnus ꝛ vigilia est. Proportionale autē vigilantia q̄dem ipsi considerare: somnus aūt ipsi habere ꝛ non operari.

¶ Et ista suba est ꝑfectio: est igit̄ ꝑfectio talis corpis: ꝛ qꝛ ꝑfectio dr̄ duobus modis: quoꝝ vnus est sicut scire: ꝛ alius sicut aspicere. Manifestuʒ est ꝙ ista ꝑfectio est sicut scire. Qm̄ apud ipsum est eē aīe. Et vigilia est sil̄is studio. Somnus aūt est sil̄is dispōni rei: cum pōt agere ꝛ non agit.

5 ¶ Cuʒ declarauit ꝙ aīa est substātia ꝑm formā: ꝛ forme sunt perfectiones hn̄tiuʒ formas: ꝛ sunt duobus modis: icepit demōstrare ꝙ perfectio est in diffōne aīe q̄si genus. ¶ Et. d. ꝛ ista suba est ꝑfectio ꝛc. i. ꝛ qꝛ suba que est ꝑm formaʒ est ꝑfectio corpis hn̄tis formā: ꝛ iaʒ declaratum est ꝙ aīa est forma: nec̄e est vt aīa sit ꝑfectio talis corporis. i. ꝑfectio corpis nālis hn̄tis vitā in potētia ꝑm ꝙ perficit̄ per ipsam. ¶ Et cuʒ declarauit ꝙ aīa est ꝑfectio: declarauit ꝑm quot modos dicit̄ perfectio: ꝛ. d. ꝛ perfectio est duobꝰ modis ꝛc. i. ꝛ qꝛ perfectio est duobus modis: quoꝝ vnus est sicut sciētia existēs in sciente: quādo non vtit̄ sua sciētia: ꝛ alius est sicut scia exn̄s in sciente quādo vtitur ea. ¶ D. icepit demōstrare ꝑm quē modū istoꝝ duoꝝ dicit̄ ꝙ anima est perfectio: ꝛ. d. manifestū est ꝙ ista perfectio est sicut scia. i. ꝛ qꝛ iaʒ declaratū est ꝙ anima est ꝑfectio corporis nālis: ꝛ perfectio dicit̄ duobus modis: manifestuʒ est ꝙ ꝑfectio qua est animatū: ꝛ differt a corꝑe non aīato est exn̄s in eo sicut scia in sciēte. ¶ D. dedit rōneʒ super hoc: ꝛ dixit: qm̄ apud ipsum est esse aīe. i. qm̄ apud esse istius ꝑfectionis in aīato inuenitur aīa non apud esse alterius ꝑfectionis. ¶ Et cū demonstrauit ꝙ ꝑfectio accepta in diffōne aīe que est substātia aīe est illa que est quasi scia exn̄s in sciente quādo nō vtitur ea: dedit exemplum suꝑ hoc. ¶ Et. d. ꝛ vigilia est sil̄is ꝛc. i. ꝛ cū aīal fuerit dormiens: tūc aīa erit in eo ꝑm ꝑmaʒ ꝑfectionē: ꝛ hoc est sil̄e esse scie in sciēte in tēpore in quo nō studet: ꝛ nō est sil̄e eē ignorātie in nō sciente. Manifestum est eni ꝙ aīal apud somnū hʒ aīam sensibilē sed nō vtitur sensu: sicut sciens hʒ sciam: sed non vtitur ea. Dispositio aūt aīe apud vigiliaʒ in aīalibꝰ est similis scie in sciente qn̄ vtitur ea. Et hoc est in aīa sensibili. Anima aūt nutritiua nūq̄ʒ inuenit̄ in aīalibus nisi ꝑm postremā perfectioneʒ. Nisi aliquis ponat ꝙ sit q̄dā modus aīaliū q̄ nō nutritur in aliquo tꝑe. s. in tꝑe in quo manet i lapidibꝰ: vt rane magne: que nihil thesauriçāt: ꝛ manēt tota hyeme in lapidibus: ꝛ sil̄r plures serpētes. Et ꝑm h̄ erit hoc cōe anime sensibili nutritiue eadem intentione. Et si non: tūc ꝑfectio accepta in eis erit ꝑm equocationem. Et quocūq̄ʒ mō sit: qn̄ intellecta fuerit diuersitas inter vtrūq̄ʒ: tunc nō nocebit hoc accipe indiffinite in hac diffōne cū sit ipoſſe alr̄. ¶ Et. d. ꝛ somnꝰ sil̄is dispōni rei ꝛc. i. positio aīe apud somnū in aīalibꝰ est sil̄is dispōni rei in tꝑe in quo pōt agere: ſʒ nō agit: ꝛ hec est descriptio ꝑme ꝑfectiōis: ꝛ ex ea itelligit̄ descriptio postreme perfectiōis: ꝛ est dispositio rei per quā ens agit aut patit̄ in tꝑe in quo agit aut patitur.

Documētuz: Aīa nutritiua nūq̄ʒ inuenit̄ i aīalibꝰ nisi ꝑʒ postremā ꝑfectōeʒ. Idē. 8. phy. 20 ꝛ h. j. 14. Et 3° de aīa. 44. 59.

Vide ꝑ h. j. cō. 30. Et cō. 5° tertij huꝰ

¶ Prior autē generatione in eadem scia est. Vn̄ aīa est primꝰ actus corpis physici potētia vitā hn̄tis. Tale āt q̄dcūq̄ʒ sit organicū: organa aūt ꝛ plātarū ꝑtes sunt: sed penitus simplices: vt foliū fructiferi coopertmētū: fructiferꝝ aūt fructus. Radices vō ori sil̄es sunt: vtraq̄ʒ eni trahunt alimentum.

¶ Et scia in eodem antecedit in esse: ꝛ iō aīa est prima perfectio corporis nālis habentis vitam in potentia: ꝛ est ꝑm ꝙ est organicū: ꝛ partes plantarū sunt ēt organica: sed valde simplicia. V. g. ꝙ folia sūt coopertoria ꝛ vestes fructibus. Radices aūt sil̄es sunt ori: qm̄ isti duo modi ꝯtrahunt cibum.

¶ Cū declarauit ꝙ genus aīe est ꝑfectio que est quasi scia exn̄s in sciēte: qn̄ nō vtit̄ ipā. Incepit narrare ꝙ ista ꝑfectio ꝑcedit in eē secundā ꝑfectionē: ꝛ ꝙ ꝓpter hoc oʒ adiūgi in diffōne ꝙ aīa est ꝑma ꝑfectio corpis nālis hn̄tis vitā in potentia. ¶ Et. d. ꝛ scia in eodeʒ ꝛc. i. ꝛ ꝑfectio que est q̄si scia precedit in eē in īdiuiduo scdāʒ ꝑfectionē que est quasi studiū. ¶ Et cū narrauit hoc icepit narrare ꝙ ꝓpter hoc debemꝰ hāc intētionē dicere in diffōne: vt ꝑ ꝑmā distinguat̄ a ꝑfectione postrema. ¶ Et. d. ꝛ iō aīa est ꝑfectio prima ꝛc. i. ꝛ ideo dicēduʒ est in diffōne aīe ꝛc. ¶ D. d. ꝛ est ſʒ ꝙ est organicū: ita cecidit in scriptura locus 6

alius: ⁊ est corpus ẜm ꝙ est organicum. i. corpus hñs vitã in potẽtia est primuz organicũ corpus. ¶ Et cũ narrauit ꝙ oẽ corpus viuum est organicũ: ⁊ hoc fuit manifestũ in aĩalibus: sed latuit in plãtis: incepit demonstrare ꝙ organa existũt ẽt in plãtis: ⁊. d. ⁊ partes plantaꝝ sunt ẽt organica ⁊c. i. ⁊ sermo eius in hoc est manifestus. ¶ Et hoc qḋ dixit de plãtis manifestuz est: folia. n. ita sunt de plãtis: sicut coriuz in aĩalib⁹: ⁊ radices sunt sicut os: qm̃ vtrũqꝫ cõprehendit cibũ: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. qm̃ isti duo modi ꝯtinẽt cibũ. s. radices ⁊ os: ⁊ alia vẽtricula que trãseũt ad ipsa.

Documẽtuz

Idez. j. 38.

¶ Si aũt aliqḋ cõe in oĩ aĩa opꝫ dicere. Erit vtiqꝫ actus primus corpis organici physici. Uñ non opꝫ querere si vnũ est aĩa: ⁊ corpus: sicut neqꝫ cera ⁊ figura: neqꝫ oĩo vniuscuiusqꝫ mã ⁊ id cui⁹ est mã. Unũ eñi ⁊ esse cũ multiplr̃ dicant̃: qḋ ꝓprie ẽ: actus est.

Diffõ cõis anime.

¶ Si igit̃ aliqḋ vl'e dicenduz est in oĩ aĩa: dicemus ꝙ ẽ prima ꝑfectio corporis nãlis organici. Et ideo nõ est perscrutandũ vtrum aĩa ⁊ corpus sint idẽ: sicut nõ est ꝑscrutãdũ hoc in cera ⁊ figura: neqꝫ i ferro ⁊ figura: neqꝫ vl'r in mã cuiuslibet ⁊ in illo qḋ hꝫ illã materiam. Unum enim ⁊ ens cum dicuntur pluribus modis perfectio: est illud de quo dicitur hoc prima intentione.

7 ¶ Cũ declarauit hoc: dixit. si igit̃ aliqḋ vl'e ⁊c. i. si igr̃ pos'e est diffinire aĩam diffõne vl'i nulla diffõ est magis vl'is q̃ꝫ ista: nec magis cõueniens sube aĩe: ⁊ est ꝙ aĩa est ꝓ̃ma ꝑfectio corporis nãlis organici. ¶ Et induxit hũc ẜmonẽ in forma dubitationis cũ. d. si igit̃ dicendũ est ⁊c. excusando a dubitatiõe accñte i partibus istius diffõnis: perfectio eniꝫ in aĩa rõnali ⁊ in alijs virtutib⁹ aĩe fere dĩ pura equocatione: vt declarabit̃ post. Et ideo põt aliqs dubitare ⁊ dicere: ꝙ aĩa nõ hꝫ diffinitionẽ vl'ez. ⁊ ideo. d. si igit̃ ⁊c. q. d. si igit̃ fuerit cõcessum nobis ꝙ pos'e est inuenire sermonẽ vl'em cõprehẽdẽtez oẽs ꝑtes aĩe erit ille sermo iste. ¶ D. d. ⁊ iõ nõ est ꝑscrutandũ ⁊c. i. ⁊ cũ declatuz est ꝙ aĩa est ꝓ̃ma ꝑfectio corpis nãlis: ⁊ ꝙ aĩatuz nõ hꝫ hoc eẽ nisi ex eo qḋ hꝫ aĩaꝫ nõ est dubitãdũ q̃uo aĩa ⁊ corp⁹ cũ sint duo fiãt idẽ: sicut nõ est dubitãduz h̃ in cera: ⁊ in ferro cũ figura exñte in eis: ⁊ vl'r in mã cuiuslibet ⁊ in re q̃ existit in illa mã. ¶ Dec. n. noĩa. s.ᵃ vnũ ⁊ ens lꝫ dicant̃ pluribus modis: tñ prima ꝑfectio in oĩbus istis. s. forma magis digna est vt hẽat h̃ nomẽ. s. vnuꝫ ⁊ ens: q̃ꝫ illud qḋ est ꝯgregatũ ex mã ⁊ forma. Cõgregatũ eñi nõ dĩ vnũ nisi ꝑ vnitatẽ exñtem in forma. Mã enim nõ est h̃ nisi ꝑ formã. Et si mã ⁊ forma eẽnt in cõposito exñtes in actu: tũc cõpositũ nõ diceret̃ vnũ: nisi sicut dĩ in reb⁹ que sunt vnũ ẜm ꝯtactũ ⁊ ligamentũ.ᵇ Modo aũt qꝛ mã nõ differt a forma in cõposito: nisi potẽtia: ⁊ cõpositum nõ est ens in actu nisi ꝑ formã: tũc cõpositũ nõ dicitur vnũ nisi qꝛ sua forma est vna. ¶ Et q̃si inuit per hoc q̃õnem ꝯtingentẽ dicẽtib⁹ ꝙ aĩa est corp⁹. Et est q̃uo illud qḋ aggregat̃ ex aĩa ⁊ corpore fiat vnũ.

Perfectio i aĩa rõnali ⁊ i alijs ṽtutib⁹ aĩe dicit̃ fere pura equocatiõe. Idẽ. j. 2. 30. ⁊ 3ᵒ ḋ aĩa 2. 5. ꝑ Alex.

Nõ est dubitãdũ q̃uo ex aĩa ⁊ cõpe fiat vnũ. Sed vide opᵐ ꝑ ḋ aĩa. t. cõ. 92. ꝯ Platonẽ vbi ꝑ fuit dubitatũ.

a Ens ⁊ vnũ ꝑ ꝓ⁹ dicũt̃ de forma q̃ꝫ de congregato. opᵐ videt̃ dicere. s. c. 3. sꝫ 2ᵒ phy. c. 4. Et 7ᵒ met. c. 7. ⁊ 8. me. c. 7. idẽ hẽtur sic hic.

b Mã ñ dfẽt a forᵃ i cõposito nisi poᵃ. Uide idẽ. 10. meta. 23.

¶ Uniuersalr̃ qdem igit̃ dcm̃ est qd sit aĩa. Est eñi suba q̃ ẜm rõnez. Hoc aũt est qḋ qd erat eẽ hmõi corpis: sicut si aliqḋ orgãoꝝ physicũ esset corpus: vt dolabra. Erat qdez eñi dolabre esse suba ipsius: ⁊ aĩa hec. Diuisa aũt hac non vtiqꝫ amplius dolabra erit: nisi equoce: nũc aũt est dolabra. Non eñi hmõi corporis qḋ qd est esse ⁊ ratio anima. Sed physici huiuscemodi corporis habẽtis i seipso pricipium motus ⁊ status.

¶ Jam igit̃ diximꝰ qd est aĩa vl'r: ⁊ est suba ẜm hanc itentionem. s. ẜm illud ꝙ hoc corpus est: qḋ est queẽadmodũ si aliqḋ instr̃m esset corpus nãle: vt securis: tũc acumen securis est suba ⁊ est aĩa ẜm hanc itentionez. Et iõ cũ illud est abstractum nõ erit securis post nisi equoce. Mã aũt erit securis post. aĩa. n. nõ ẽ qdẽ talis corpis: ⁊ itentio ei⁹ ẜm corporis talis nãlis hñtis pricipiũ motus. 8

¶ Cũ ꝑdixit: ꝙ anima est suba: deide declauit ꝙ est forma ⁊ ꝑfectio: icepit hic iducere modũ ꝑ queꝫ põt accidere cẽrtitudo ꝙ forme nãles sint sube: ⁊ h̃ est necium in hoc loco. ¶ Et. d. iã igit̃ diximus ⁊c. i. declaratũ est igit̃ ex hoc qḋ dixit: qd est aĩa vl'r: ⁊ ẜꝫ ꝙ dixit in hac diffõne: aĩa est suba ẜm ĩtentionẽ ꝑ quã dicimus in re ꝑ quaꝫ hoc corp⁹ nãle est suba nõ alio mõ. ¶ D. d. exẽplũ de corpibus artificialib⁹: ⁊ fecit diãm in hoc iter corpa nãlia ⁊ artificialia. Essentie eñi reꝝ artificialiũ sunt actus: ⁊ iõ existimauerũt qdã ꝙ ita est de eẽntys corpoꝝ nãlium. ¶ Et. d. queẽadmodũ si aliqḋ instr̃m ⁊c. i. ⁊ forme ⁊ eẽntie corporum nãlium sunt sube: qm̃ queẽadmoduꝫ si aliqḋ instrumentũ esset corpus nãle: vt securis. i. si imaginati fuerimus ip̃m esse ens nãle: tũc acumẽ securis eẽt suba eius. ¶ D. dedit rõnẽ sup hoc: ⁊. d. ⁊ silr̃ ista cũ abstracta est ⁊c. i. ⁊ nec̃e est in securi si esset ens nãle vt ei⁹ acumẽ esset suba. Securis eñi nõ dĩ nisi illud qḋ ꝯgregatũ est ex mã. s. ferro ⁊ forma q̃ est acumẽ: ⁊ si acumẽ auferat̃ ⁊ esset securis corpus nãle: tũc securis nõ esset: qꝛ mã ⁊ forma nõ esset nisi diceret̃ securis equoce. Et illud pro cui⁹ ablatione aufert̃ hec suba est suba: est eñi pars ei⁹. Pars aũt substãtie est suba. ¶ D. d. mã aut erit post securis. i. mã aũt qꝛ securis est corp⁹ artificiale: lꝫ acumẽ sit ablatũ ab eo: tñ post dicet̃ securis ꝑ suã figurã: figura eñi que ꝓpria est ei eadẽ est in ea cũ acuitate ⁊ sine. ¶ Et hoc qḋ. d. mãifestabit̃ ex hoc qḋ dico. Manifestũ est. n. ꝑ se ꝙ h̃ nomẽ securis siue fuerit nãle siue artificiale dĩ de illo ꝯgregato ex illo qḋ est q̃si forma in eo: ⁊ ex eo qḋ est quasi mã. ¶ Et ẽt manifestũ est per se: ꝙ securis dĩ de aliquo idiuiduorum sube. Et sic necesse est vt hoc nomẽ qḋ dĩ de eo ẜm ꝙ est idiuiduũ sube sit dcm̃ de eo ẜm mãꝫ ⁊ formã insimul. ¶ Uñ necesse est vt vtrũqꝫ sit suba: ꝑtes. n. sube sunt suba. Et sic nec̃e ẽ cũ fuerit forma ablata: vt hoc nomẽ auferat̃ ab ea. s. nomẽ qḋ demõstret ipꝫ ẜm ꝙ est indiuiduũ. Aut dicam⁹ ꝙ hoc nomẽ nõ dĩ de eo nisi ẜm mãm tm̃. U. g. ẜm ꝙ est corpus ferreũ: ⁊ tunc forma erit in eo ẜm accñs: ⁊ tũc nec̃e erit si forma fuerit ablata vt hoc nomen qḋ dicit̃ de ea ẜm ꝙ dicit̃ indiuiduũ sube remaneat.ᵃ ¶ Sed qꝛ forme reꝝ nãliũ cũ fuerit ablate auferent̃ mãe: ⁊ nullũ ens remanet nisi equoce: nec̃e est cũ posuerimus securiꝫ eẽ corp⁹ nãle: ⁊ ablata fuerit acuitas que est in ea quasi forma: vt auferant̃

vt auferatur mā̃ ⁊ non remaneat ens. Cuz igitur forma fuerit ablata ꝑm hāc intētionē: statim auferet h̓ nomen securis qd̓ demr̄at ipm ꝑm ꝙ est indiuiduū sube: qm̄ ꝑ ablationē forme auferat̄ mā̃: ⁊ cuz mā̃ ⁊ forma auferunt̄ nihil remanet de eis que demr̄ant̄ ꝑ h̓ nomē ꝑm ꝙ demr̄at aliqd̓ idiuiduoꝝ sube: nisi sit aliqd̓ indiuiduū: ⁊ tunc nō dr̄ securis nisi equoce. Forme igit̄ nāles sube sunt: qꝛ cū ablate fuerint aufert̄ nomē qd̓ demr̄at ens ꝑm ꝙ est indiuiduū sube. Et silr̄ diffō que ē ꝑm illud nomē: qꝛ auferunt̄ gen⁹ ⁊ dr̄ia: qr̄ū vnū demr̄at mām̄ ⁊ aliud formā̃. V.g. ꝙ cū sensus aufert̄ a carne nō remanet caro nisi equoce: sic̄ caro mortui. Forma aūt artificialis non: qꝛ cū aufert̄ nō aufert̄ mā̃: sꝫ remanet noīe ⁊ diffōne: qm̄ cū figura securis aufert̄ remanet ferrū idē sicut añ: noīe ⁊ diffōne: ⁊ nec̄e ē ⁊ recte vt remāeat nomē ei⁹ .s. securis qd̓ demr̄at h̓ instr̄z .s. qd̓ est īdiuiduū sube: lꝫ acuitas auferat̄. ¶ Et h̓ fuit qꝛ nomen dr̄ in reb⁹ nālib⁹ p̊ de forma: ⁊ 2° de ꝯgregato. In reb⁹ aūt artificialib⁹ ecōtrario .s. qꝛ p̊ de mā̃: ⁊ 2° de ꝯgregato. In reb⁹ igit̄ artificialib⁹ demr̄at īdiuiduū sube ꝑm suā̃ p̊mā̃ significationē: qꝛ sign̄at māz: ⁊ in rebus indiuiduis sube nālib⁹ demr̄at ipm ꝑm suā̃ p̊maz signatio nez: qꝛ sign̄at formā̃. Hoc .n. īdiuiduū nō est h̓ nisi ꝑ suā̃ formā̃: nō ꝑ suā̃ mām̄.ᵃ ¶ Mā̃ .n. nullū hꝫ eē in actu in reb⁹ nālib⁹ ꝑm ꝙ est mā̃: ⁊ esse nō est in actu nisi forme: ⁊ h̓ valde manifestat̄ in formis reꝝ simpliciū: qm̄ cū forma fuerit ablata nihil remanet. Et in reb⁹ artificialibus nihil est h̓ nisi ꝑ suā̃ māz: nō ꝑ suā̃ formā̃: ⁊ sic decl̓abit̄ tibi dr̄ia inter nālia ⁊ artificialia. Et itelliges h̓ qd̓ dixit Aris. ⁊ auferet dubitatio q̄ inducit credere ꝙ forme sint accn̄tia. ¶ D.d. aīa eni nō est ⁊c̄.i. ⁊ est de aīa ecōuerso acuitati. Nomē eni aufert̄ ab aīato ꝑ ablationez anīe: ⁊ remanet in securi: lꝫ acumē auferat̄. Anima .n. nō est talis corporis in quo est acuitas .s. corpis artificialis orgāici: sꝫ nālis: ⁊ h̓ intēdebat cū dixit. talis: ⁊ hoc qd̓ .d. p̊ncipiuz motus ⁊ qetis est dispositio corporis nālis.

¶ Cōsiderare aūt ⁊ in ꝑtib⁹ opꝫ qd̓ dcm̄ est. Si eni eēt oculus aīal: aīa vtiqꝫ ipsi⁹ visus eēt. Hic eni suba ē oculi que est ꝑm rōnem. Oculus aūt mā̃ visus est: quo deficiēte nō est oculus nisi equoce: sic̄ lapideus aut depictus. Opꝫ igit̄ accipe qd̓ ē in parte in toto viuēte corpore. Proportional̄r nāqꝫ se hꝫ sicut pars ad partē totus sensus ad totū corpus sensitiuum ꝑm ꝙ huiusmodi.

¶ Et considerādum ꝙ dr̄ de hoc in mēbris etiam. Oculus eni si esset animal: tūc visus esset aīa eius. Iste eni est suba oculi que est ꝑm suam itentionē. Et corpus oculi est mā̃ visus: q cū deficit non dicet̄ oculus nisi equoce: sic̄ dicit̄ de oculo lapideo. Et accipiē dum est illud qd̓ dicit̄ de parte in toto corpore. Proportio eniz partis ad partem est

9 sic̄ totus sensus ad totum sensibile.

¶ Cuz declarauit ꝙ ita est aīa de corꝑe: sicut forma in mā̃: forma eni in corꝑibus nālib⁹ magis hꝫ nomē sube q̄ꝫ mā̃: ⁊ ꝙ īdiuiduū nō sit indiuiduū nisi ꝑ formā̃: qꝛ nō est īdiuiduū nisi ꝑm ꝙ ē ens in actu: ⁊ est ens in actu per suaz formā̃: nō ꝑ suā̃ mām̄. Et qꝛ declarauit hoc rōne: vult mō decl̓are h̓ exēplo. ¶ Et d. ⁊ ꝯsiderādū est: qd̓ dcm̄ ē in mēbris .i. ⁊ h̓ qd̓ dcm̄ est in aīa: qm̄ est suba: qꝛ cuz aufert̄: aufert̄ nomē ab aīato: ⁊ verificat̄ in mēbris hn̄tib⁹ ꝓprie v̓tutes ꝑticulares aīe sensibilis. ¶ D.d. exēplū de hoc ī oculo: ⁊ .d. oculus enim si eēt aīal ⁊c̄.i. qm̄ ꝓportio visus ad oculū est sicut ꝓportio aīe ad corp⁹: si igit̄ fuerimus imaginati ꝙ oculus eēt aīal: nec̄e eēt vt visus eēt aīa ei⁹: visus .n. tūc eēt suba aīe ꝑm illud qd̓ est: ⁊ oculus eēt mā̃ illi⁹ aīe. ¶ D.d. q cū deficit ⁊c̄.i. ⁊ qꝛ manifestū est de visu qd̓ cū deficit nō remanet oculus post nisi equoce: sicut oculus fact⁹ de lapide: aut format⁹ in pariete: qꝛ nō hꝫ de ītentiōe oculi: nisi tm̄ figurā̃. Et ꝙ visus est suba oculi. Manifestū ē ꝙ aīa dꝫ habere talē dispōnē cū corꝑe .s. ꝙ cū aufert̄: aufert̄ nomē ab aīato: ⁊ nō remanet aīatū nisi equoce. V.g. qꝛ cū aīalitas fuerit ablata ab aliquo indiuiduo nō remanet aīal nisi equoce: quapꝑ anīa est suba. ¶ Et qꝛ Aris. posuit p̊mo ꝙ ita est de ꝑte sic̄ de toto: ⁊ ꝙ possibile est vt hēam⁹ certitudinē ꝺ toto ꝯsiderādo hoc in ꝑtib⁹: īcepit decl̓are modū vt iudiciuꝫ toti⁹ ⁊ ꝑtis sit idē in h̓ loco: ⁊ .d. compatio eni ꝑtis ad ꝑtē ⁊c̄.i. ⁊ nec̄e est vt ita sit de toto sicut de ꝑte in hac ītentiōe: qm̄ cōparatio alicui⁹ mēbri apud suā̃ formā̃ ꝑticularez sensibilē in eēndo: subam illi⁹ mēbri est cōꝑatio toti⁹ sensus ad totū corp⁹ sensibile. ¶ Et h̓ qd̓ .d. manifestū ē. Cōparatio eni visus q est ꝑs sensus ad oculū ē sic̄ cōꝑatio toti⁹ sensus ad totū corp⁹: ⁊ qꝛ cōꝑatio est eadē: ⁊ visus est suba: igit̄ aīa erit suba.

Vide ꝯsil. ꝑ ce. 19. 4° ph. 37. ꝑ de aīa. 88. 2° ce. 59.

¶ Non ē aūt id potētia viuēs qd̓ abijcit animā̃: ꝫ id qd̓ ipsam hꝫ. Semē aūt ⁊ fructus potētia hm̓ōi corpus ē. Sic̄ qdez igit̄ īcisio ⁊ visio sic ⁊ vigilātia actus: vt aūt visus ⁊ potentia organi aīa. Corpus aūt qd̓ potentia est. Sed sicut oculus pupilla ⁊ visus ⁊ ita anima ⁊ corpus animal.

¶ Et illud qd̓ hꝫ potētiā̃ vt viuat nō est illud a quo ablata est anīa: sed illud qd̓ hꝫ aīam. Semē aūt ⁊ fructus sunt in potētia corpis tale. Qm̄ sicut secare ⁊ aspicere sunt perfectiones: ita vigilie. Et sicut visus est potentia īstrumēti ita aīa. Corp⁹ aūt est illud qd̓ est in potentia. Et sicut oculus est visus ⁊ membrūꝫ: ita animal est aīa ⁊ corpus.

¶ Qꝛ accepit in diffōne anīe potētiā̃ q̄ dr̄ q̄si equoce: īcepit decl̓are quā̃ intentionē intēdit: ⁊ cōplet decl̓atione illi⁹ ⁊ p̊me ⁊ sc̄de ītentiōis h̓ mō decl̓atiōis: a quo mō īcepit .s. exēplariter. ¶ Et .d. ⁊ illd̓ qd̓ hꝫ potētiā̃ vt viuat ⁊c̄.i. ⁊ cū dicim⁹ in corꝑe .s. ꝙ est qd̓ hꝫ potētiā̃ vt viuat: nō intēdim⁹ ꝑ h̓ sic̄ dixim⁹ in eo qd̓ nō hꝫ habitū ⁊ formā̃ qb⁹ pōt agere ⁊ pati: quēadmoduꝫ dicim⁹ ꝙ semē ⁊ fructus hn̄t potētiā̃ vt viuāt: ⁊ ꝙ sanguis mēstruosus hꝫ potentiā̃ vt sentiat aut moueat̄: sꝫ dixim⁹ h̓ in hn̄ti aīaz ī actu q̄si agit: aut patitur: sꝫ in illo tꝑe neqꝫ agit neqꝫ patit̄ sicut anīal dormiens. ¶ Et cū demr̄auit h̓ de poᵃ que est p̊ma ꝑfectio dedit dr̄am iter istā̃ poᵃᵐ q̄ nō est aīa in suo eē: ⁊ īcepit ēt decl̓are exēplariter dr̄iaz inter p̊mā̃ ꝑfectionē ī reb⁹ hn̄tib⁹ formas ⁊ sc̄daz. ¶ Et .d. ⁊ sic̄ abscidere ⁊c̄.i. ⁊ sicut abscidere in securi: ⁊ aspicere in oculo 10

sunt postreme perfectiones istaꝝ rerū: ita vigilia est postrema ꝑfectio aīalis sensibilis. ¶ Et.d.h: qꝛ manifestuꝫ est ꝙ ꝓportio abscisionis ad instr̄m quādo abscindit ꝛ aspectus ad oculū quādo aspicit est sicut ꝓportio actionis sensuuꝫ ad aīal in vigilia. Vigilia eniꝫ est visus sensuū: ꝛ sicut ista dispositio est postrema ꝑfectio oculi: sic vigilia est postrema ꝑfectio aīalis. ¶ D.d. ꝛ sicut visus est potētia instrī: sic est aīa .i. ꝛ sicut visus qñ aīa nō vtit̄ ipso dicit̄ esse potētia q̄ oculus videt: ita dicimus ꝙ anīa est potētia qua aīal viuit: qñ aīa nō agit ꝑ illas actiōes anīe. ¶ D.d. corpus aūt est illud qd̄ est in potētia .i. corpus aūt aīalis est illud qd̄ recipit illā potētiā: aut qd̄ dr̄ illā vtuteꝫ hēre: ꝛ dr̄ potētia: qꝛ qñqꝫ agit ꝛ qñqꝫ nō: ꝛ dr̄ potētia in tp̄e in quo nō agit. ¶ D.d. sic oculus est mēbrū ꝛ visus: ita aīal est aīa ꝛ corpꝰ .i. ꝛ sic hoc nomē oculus dr̄ de illo mēbro qd̄ est corpus cōpositū ꝛ de virtute visibili que est in eo: ita anīal dr̄ de anīa ꝛ corpore: ꝛ ꝫmo eius in hoc capitulo est manifestus.

¶ Qd̄ qdem igit̄ nō sit aīa sepabilis a corpe aut ptes q̄dam ipsiꝰ si ptibilis apta nata est: nō imanifestū est. Quarūdā enim actꝰ ptiū ipsaꝝ. At vo quasdā nihil ꝓhibet: ꝑꝑ id ꝙ nullius corporis sunt actus. Amplius autē imanifestū si sit corporis actꝰ aīa sicut nauta nauis. Figuraliter qdem igit̄ sic determinet̄ ꝛ describat̄ de anima.

Immanifestū si sit anīa cōpis actꝰ sic nauta nauis.

¶ Qm̄ aūt anīa nō est abstracta a corpe: aut pars eius si inata ē diuidi nō latet. Est eniꝫ quarūdā ptiū ꝑfectio. Sed nihil ꝓhibet vt hoc sit in qbusdā ptibꝰ: qꝛ nō sunt ꝑfectiōes alicuiꝰ rei ex corpore. Et cū hoc nō declarat̄ vtꝝ aīa corpori sit: sic gubernator naui. Secundū igit̄ hūc modū determinandū ē hoc de anima ꝫm exemplū ꝛ descriptionē.

¶ Cuꝫ accepit in diffōne aīe vniuersali ꝙ est ꝑfectio corpis nālis: incepit declare q̄ꝫtū appet ex hac diffōne de abstractiōe: aut nō abstractiōe. ¶ Et.d. qm̄ āt aīa ꝛc̄ .i. qm̄ manifestū est ex h̄ qd̄ dcm̄ est in diffōne aīe: ꝙ impoſle est ꝙ aīa sit abstracta a corpe: aut ꝫm oēs partes: aut per aliquā partē eius si inata est diuidi: non latet. Appet enī ꝙ quedā virtutes sunt perfectiones partiū corporis ꝫm ꝙ forme nāles ꝑficiunt̄ per mām: ꝛ tale impoſle est vt sit abstractū ab eo per qd̄ perficit̄. ¶ D.d. sed tñ nihil ꝓhibet ꝛc̄ .i. sed hoc manifestū non est in oībus partibus eius: cū sit poſle vt aliqs dicat ꝙ quedā ps eiꝰ nō est perfectio alicuius mēbri corpis: aut dicat ꝙ lꝫ sit perfectio: tñ quedaꝫ perfectiones pñt abstrahi: vt ꝑfectio nauis ꝑ gubernatorē. Propter igit̄ hec duo nō vr̄ manifestum ex hac diffōne: ꝙ oēs partes aīe pñt abstrahi. ¶ Et Alexā. dicit ꝙ ex hac diffōne appet ꝙ oēs partes aīe sunt nō abstracte: ꝛ nos loquemur de h̄: qñ loq̄mur de vtute rōnabili. ¶ D.d. ꝫm igit̄ hunc moduꝫ ꝛc̄ .i. tanta igit̄ cognitio est data a talibus diffōnibus que īducte sunt exēplariter: ꝛ ꝫm ꝫmones vl'es: sicut nos fecimus h̄ .i. ꝙ nō notificāt rē perfecta notificatiōe: quousqꝫ ᵃappareāt ex ea oīa cōuenientia illi rei: ꝛ iō cū perscrutati fuerimus de vnaquaqꝫ partiū aīe ꝫꝫ diffōneꝫ ꝓpriā cuilibet: apparet tūc intētio ꝛ alie intentiones querendaꝝ in anima. Cap. II.

3° d̄ aīa. c. 5.

a Vid̄ ꝑ illo 4. ph. c. 31. 4 celi. 2. Et ꝑ d̄ aīa. c. 71. ꝛ h̄ cō. sequēti: ꝛ tex. ꝛ cō. 13.

Quoniā aūt ex icertis qdē: manifestioribꝰ aūt fit certū ꝛ ꝫm rōnē notiꝰ. Tentādū ē iteꝝ sic aggredi de ipsa. Nō eniꝫ solū: qꝛ oꝫ diffinitiuā rōnē ōndere: sic plures terminoꝝ dicūt: ꝫ ꝛ cām inesse ꝛ demonstrare. Nūc aūt sic cōclusiōes rōnes terminoꝝ sunt. Vt qd est tetragonismus. Equale altera parte longiori orthogoniū esse eq̄laterale. Talis aūt terminus rō ꝯclonis. Dicens autē qm̄ tetragonismus est medie inuentio rei cām dicit.

¶ Et qꝛ res manifesta q̄ est magis ꝓpinq̄ in ꝫmōe ad itell'ndū ē ex rebꝰ latētibꝰ: ꝫ magis apparēter. Querēdū est ēt vt tali cursu currramus in aīa. Opꝫ igit̄ vt ꝫmo diffiniēs: nō tm̄ demr̄et qd est res: ꝫ ēt cā erit iuēta ꝛ manifesta in eo. Nō aūt intētiōes diffōnū sunt q̄si ꝑmisse. V.g. q̄dratura: ꝛ est iuenire supficiē rectoꝝ anguloꝝ eq̄liū lateꝝ eq̄lē lōgo. Et ista diffō ē intētio ꝯclonis. Dicēs aūt q̄dratura ē iuenire mediū i re narrauit cām.

Quia cognitio acq̄sita ex hac diffōne nō sufficit i cognitiōe sube cuiuslibet ptis aīe: qm̄ hec diffō est vl'is oībꝰ ptibꝰ aīe: ꝛ dicta de eis multipl'r: ꝛ tales diffōnes nō sufficiūt in cognitōe rei ꝑfecte: cū fuerit vl'es vniuoce: nedū cuꝫ sint vl'es multiplices. Querēdū est enī post ad sciēdū vnāquāqꝫ ptiū que collocat̄ sub illa diffōne cognitiōe ꝓpa: cū diffō nō ᵃdicat̄ de eis vniuoce. Incepit igit̄ hic demr̄are viaꝫ ad cognitionē diffōnū q̄ appropriant̄ cuilibet ptiuꝫ in ignoratis: ꝛ cām ꝑꝑ quā nō sufficiunt diffōnes in talibꝰ rebꝰ. ¶ Et.d. ꝛ qꝛ res manifesta q̄ est magis ꝓpinq̄ ꝛc̄ .i. ꝛ qꝛ via nālis in cognitiōe cārū ꝓpinquaꝝ rebꝰ est ire de latētibꝰ apud nām appētibꝰ apud nos: ꝛ est ire de posterioribꝰ in eē ad ꝑora: vt dcm̄ ē in posterioribꝰ: oꝫ nos ire in cognitiōe diffōnū ꝓpaꝝ vniuscuiusqꝫ ptiū aīe ꝑ istā viaꝫ: ꝛ nulla via est in cognitiōe taliū diffōnū .s. q̄ cōponunt̄ ex ꝓpinqs causis ꝓprijs rei cū fuerint ignorate nisi a posterioribꝰ apud nos. ¶ D.d. opꝫ .n. vt ꝫmo diffiniēs: nō tm̄ demr̄et ꝛc̄ .i. ꝛ cā ꝑꝑ quā nō sufficiūt i cognitiōe rei tales diffōnes vl'es ē: qꝛ oꝫ vt ꝫmo diffiniēs ꝑfecte nō demr̄et genꝰ rei tm̄: sicut faciūt pl'es diffōnes: ſꝫ ꝫmo diffiniēs oꝫ demr̄are cām rei ꝓpriā ꝓpinqꝫ exn̄tē in ea in actu .s. formā nō genꝰ. ¶ Et cū notificauit h̄ narrauit cuiꝰ ē diffōne ē diffō quā q̄rit i vnaq̄qꝫ ptiū aīe: ꝛ in cuiꝰ ē diffō ꝑdicta: ꝛ.d. mō āt itētiōes diffōnū sūt q̄si ꝯnes .i. ista diffō quā mō q̄rimꝰ ē sil'is diffōnibꝰ q̄ sunt q̄si ꝓpriū demr̄atiōis: diffō āt vl'is ꝑdicta ē sil'is diffōnibus q̄ sunt q̄si demr̄atiōis ꝯclo. Et cū decl'auit h̄ dedit exēplū de diffōnibꝰ q̄ sūt q̄si ꝯclo si fuerit ig̊rate eē i diffinito: aut fuerit cā q̄sita i eis ꝛ ex diffōnibꝰ q̄ nō sūt q̄si ꝯclo demr̄atōis: ſꝫ sūt si fuerit māifeste ꝑ se ꝑnᵃ demr̄atiōis: ꝛ si fuerit ig̊rate: tūc ipoſle ē vt declarent̄ eē i diffinito nisi ꝑ argᵐ. ¶ Et qꝛ.d. v.g. q̄dratura ꝛc̄ .i. exēplū diffōnū vl'iū q̄ sunt q̄si ꝯclo demr̄atiōis ē rn̄dē q̄rēti qd ē q̄dratū: qd̄ ē supficies rectoꝝ āgl'oꝝ: ꝛ eq̄liū lateꝝ eq̄le lōgo. ¶ D.d. exᵐ diffōnis que est

que est quasi pncipiuz demrationis: τ.d.dicēs aūt φ q̄dratura τc̄.i.g aūt diffinit q̄dratuz qd̄ est supficies rectoꝝ anguloꝝ equaliū lateꝝ fcm̄ sup lineā mediā in ꝓportiōe iter latera oblōgi qd̄ equat ei:diffinit q̄dratū diffōne q̄ est q̄si pnm demrationis cū diffiniat ip̄z p cāz ꝓpinquā. ℭEt cū.d.mō aūt itentiōes diffinitionū sūt q̄si ꝯclōnes. Nō intēdebat φ ista diffō iducta ī aīa ē ꝯclō demratiōis: ſz intēdebat φ est ex gn̄e istaꝝ diffōnū:ſm φ tales diffōnes sūt vl̄es:τ iō d.sunt.q.ꝯclōnes:iste eni diffōnes:aut sunt ꝯclōnes: aut sunt sil̄es diffōnib⁹ q̄ sunt ꝯclōnes. ℭNeq̄ intēdebat ēt φ diffō q̄renda h̄ in vnaq̄q̄ ꝑtiū aīe est ex diffōnib⁹ q̄ sunt q̄si pnm demratiōis:ita φ sint manifeste p se:q2 sunt ignorate apud nos:τ via ad cognoscēdū eas est ex posteriorib⁹:sic.d.ſz intēdebat φ est ex gn̄e illaꝝ diffōnū. Tales.n.diffōnes:aut sunt pnm demratiōis: aut sunt sil̄es diffōnib⁹ q̄ sunt q̄si pnm demratiōis.τ iō ſmo ei⁹ ita dz legi.Sz ēt cā erit iuēta τ māifesta in ea.i.ſmo diffiniēs aīam pfecte dz esse vt cā ꝓpinq̄ sit māifesta ī ea:τ ista diffō est ex diffōnib⁹ q̄ assimilant diffōnib⁹ q̄ sunt pncipia demratiōnis:inq̄tuz est ꝓpa diffō. Diffō aūt quā dedim⁹ mō in anīa est ex diffōnib⁹ q̄ assimilant diffōnib⁹ q̄ sunt cōclusiones demrationis:ſm φ est gn̄alis oībus partibus anīe:τ nō est inducta in ea cā ꝓpinqua.

ℭDicamus igit̄ principiū accipiētes intētionis rei determinari aīatuz ab inaīato in viuēdo:multipl'r aūt ipso viuere dicto: τ si vnū aliquod hoꝝ insit solum viuere ipsum dicemus:vt itellectus τ sensus motus: τ statū ſm locū. Adbuc aūt motus ſm alimentum τ decrementum τ augmentum.

ℭIncipiem⁹ igit̄ q̄rere τ dicere φ aīatū distinguit̄ a nō aīato viuendo: τ q2 viuere dr̄ multis modis: si in re fuerit inuentus aliq̄s coꝝ vnus tm̄ dicemus φ viuit. Verbi grā. itellectus: τ sensus: τ motus: τ q̄es ī loco: τ nutriri: τ diminui: τ augeri.

13 ℭCū notificauit diffōnē aīe vl'r:τ notificauerit q̄tū dāt tales diffōnes in cognitiōe rei:τ φ diminute faciūt cognoscere nō pfecte:cū sint vl̄es:τ q̄si ꝯclō demōstratiōis. Et q2 diffō querēda in vnaquaq̄ ꝑtiuz aīe est sil̄is diffōnib⁹ ꝓprijs que sunt q̄si pncipia demōstratiōis:τ φ tales diffōnes cū fuerint nō manifeste eē in diffinito:sicut ꝯtigit in ꝑtibus aīe:opz tūc ire ad cognitionē eaꝝ ex rebus posterioribus q̄ sunt magis note apd̄ nos.s. cōpositis. ℭDixit.icipiam⁹ igit̄ querere τc̄.i.dicamus igit̄ φ q2 notum est apud nos φ aīatū nō differt a nō aīato nisi p vitā. viuum aūt dr̄ multipl'r.i.p multas actiones q̄ sunt in eo:manifestū est φ omne de quo dr̄ vna illaꝝ intētionum: aut vna illaꝝ actionū:aut plures vna φ est aīatuz: τ hoc intēdebat cū dixit:si inuētus fuerit in re aliquis eoꝝ τc̄. ℭDeīde numerauit actiōes attributas vite τ dixit. V.g.intelligere τ sentire: τ moueri τ q̄escere in loco:τ nutriri τ diminui: τ augeri.i.τ iste actiones attribute vite sunt quatuor genera: quarū vnum est itelligere: scd̄m sentire: tertiū moueri τ quiescere in loco:quartū nutriri τ augeri τ diminui.

Intellere viuere ē. Idez 12° met. 36.τ 39. Et secundo celi. 61.

ℭAn̄ τ vegetabilia oīa vident̄ viuere: vidētur eni in seipsis hn̄tia potentiā τ principiū huiumōi per qd̄ augmētū τ decremētū suscipiūt ſm ꝯtrarios locos:nō eni sursum q̄dem augent̄:deorsuz aūt non: sed simil'r in vtroq̄ τ penit⁹ q̄cūq̄ alunt̄ τ viuūt in fine quousq̄z pn̄t accipere alimentum.

ℭEt ideo oīa vegetabilia reputant̄ viuere: existit enim in eis potentia: τ virt⁹ τ principiū per qd̄ recipiūt augmentum τ diminutionem in duob⁹ locis contrarijs: non eniz augent̄ τ diminuunt̄ superius τ inferius. sil'r τ omne qd̄ nutrit̄ necessario viuit τ nō viuit:nisi dū pōt nutrimentū accipere.

ℭQuia vita magis latet in motu nutrim̄ti τ augmēti τ diminutionis q̄ in alijs actionib⁹ quas numerauit:icepit declarare φ ista actio attribuit̄ aīe:q2 impoſe est attribui ṽtutibus elemētorū ex q̄b⁹ componunt̄ corpa que agūt actiones nutrimēti τ augmēti. 14
ℭEt dixit.τ iō oīa vegetabilia τc̄.i.τ q2 mot⁹ nutrimēti τ augmēti τ diminutiōis nūerat⁹ est apud nos in actiōibus aīati: opinamur φ oīa vegetabilia sint viua in q̄b⁹ videm⁹ existere pnm quo agit motū diminutiōis τ augmēti in duob⁹ locis ꝯ̄rijs.s.supius τ iferius.corp⁹ eni simplex:aut cōpositū ad vnā ꝑtez mouet̄:qm̄ si simplex fuerit mouebit̄: aut supius τ inferius.si cōpositū mouebit̄ ſm el'ntuz dn̄ans:τ q2 corpus augmētabile videt̄ moueri ad vtrāq̄ ꝑtē ab eodē pncipio.s.ramos τ radices: neċe est vt h̄ pncipiuz sit neutrū:neq̄ graue neq̄ leue: τ tale dr̄ aīa.[a] ℭEt q2 augmētū est pfectio actiōis nutrimēti: fuit neċariū vt pncipiū qd̄ agit nutrimentū esset ex gn̄e eius qd̄ agit augmentū.pncipiū igit̄ nutrimēti est aīa necessario:τ[b] iō oē aīal dicit̄ viuere dum nutritur.

Mixtū mouet ſm elntū dn̄ans. Id̄ ṗ celi.t.2.7.8. τ.12.τ.19. Et 2° de gn̄atiōe cō.49. ṗ de aīa.40.

a Augmentum est perfectio actionis nutrimenti. Idē ṗ ḡnatiōe.38.42.ṗ ce.21.5.ph.19

b Oē aīal dr̄ viuere cū nutrit̄. Idez.s. cō.5.τ q̄ ibi.

ℭSepari aūt hoc ab alijs poſe est: alia autē ab hoc ipoſe in reb⁹ mortalib⁹:manifestum est aūt in his q̄ vegetant̄:neq̄z enim vna est in ipsis potentia alia anime.

ℭEt hoc poſe ē vt separet̄: alia aūt impoſe est vt separent̄ ab h̄ in rebus mortalib⁹: τ h̄ apparet in vegetabilibus:nō est enim in eis nec vna ṽtus alia ab ista ex virtutib⁹ aīe.

ℭCuz numerauit gn̄a ṽtutū aīe:icepit demrare ordines istaꝝ ṽtutū adiuicē. ℭEt.d. τ h̄ poſe ē vt sepet̄ ab alijs reb⁹.i.τ h̄ pnm exn̄s ī aīato poſe est vt sepet̄ ab alijs pncipijs q̄ numerauim⁹ a sensu.s.τ motu τ itellectu. ℭD.d.τ ipoſe ē vt sepent̄ ab h̄ in reb⁹ mor 15

talibus.i. ꝛ impossibile est vt hoc ꝓncipiū separetur: scꝫ nutritiuū ab alijs ꝓncipijs aie.i.sensu:ꝛ motu:ꝛ itellectu ex rebus que inate sunt mori. ℭ Et dixit h̄: qꝛ corpa celestia manifeste videnť itelligere ꝛ moueri:sꝫ nō nutriri:neqꝫ sentiri.ꝛ iō dixit: in reb⁹ mortalib⁹:cū declatū ē hec nō eē mortalia. ℭ D.d.ꝛ h̄ apparet in vegetabilib⁹ ꝛc̄.i.ꝛ appet ꝙ h̄ ꝓnm qḋ est nutrimentū ꝛ augmentū separať ab alijs v̄tutibus aie in h̄ qḋ videť sensui in vegetabilibus: in istis enim nulla v̄tus videť ex v̄tutib⁹ aie:nisi ista:ꝛ innuit ꝯdictionē ꝯ fingētes ꝙ plāte hn̄t somnū ꝛ vigiliam.

Corpa celestia vnr̄ itelligere ꝛ moueri:sꝫ nō nutriri neqꝫ sentiri. vid i 2° ce. 6i.ꝛ.37. Et 3° de aia. 6i. Et p̄ celi. 2i. ꝛ 2° meta.36. qūo aūt celū appetat ꝛ intelligat. vide ēt ad finē primi ca. de sba orbis.

ℭ Uiuere qdē igiť ꝑꝑ hoc pricipiū est in oibus viuētib⁹. Aial aūt ꝑꝑ sensuꝫ primuꝫ: ꝛ nāqꝫ q̄ nō moueť:neqꝫ mutātia locū: hn̄tia aūt sensuꝫ aialia dicimus ꝛ nō viuere solū. Uidenť aūt ꝛ hmōi multa eē aialiū:manētia aūt cum sint nā hn̄t solum sensum.

ℭ Uiuere igiť de oi viuo ꝑ h̄ principiū: aial aūt ꝑ sensum:oia.n.q̄ nō mouenť neqꝫ mutāt locū: sꝫ tm̄ hn̄t sensuꝫ vocanť aialia: ꝛ nō sumus contenti in dicēdo ea viua tm̄.

Aial ē ꝑ sensum primuꝫ.

16 ℭ Uult facere dr̄iam inter hanc virtutē: ꝛ virtutem sensus ꝑ noia posita apud eos. ℭ Et dixit. viuere igitur ꝛc̄.i.dicere igiť aliqd viuere nō dr̄ in hac lingua .s.greca:nisi de oi qḋ viuit ꝑ h̄ ꝓnm qḋ est nutrimētū ꝛ augmētū:nō per aliud. ℭ D.d.aial aūt ꝛc̄.i.hoc nomē aial nō dr̄ nisi de eo qḋ hꝫ ꝓncipiū sensus:inquātuꝫ hꝫ hoc ꝓncipiū tm̄: lꝫ nō hēat ꝓncipiū motus in loco:ꝛ in signū eius est spongia maris:ꝛ multa ex habētib⁹ testā:que habent sensum: tamē non mouenť: ꝛ dicuntur animalia:non tm̄ viua.

Uiuē nō dr̄ i lingua greca nisi de oi co qḋ viuit ꝑ ꝓncipiū h̄ qḋ ē nutrimētū ꝛ augm̄. Sꝫ vide oppom̄.s. tex.cō.13.

ℭ Sēsuū aūt tact⁹ prio inest oib⁹: ꝛ sicˇ vegetatiuū pōt separari a tactu ꝛ ab oi sensu:sic ꝛ tactus ab alijs sensib⁹: vegetatiuū aūt dicimus ꝑtē hmōi aie qua ꝛ plāte ꝑticipant. aialia aūt oia videnť tāgendi sensum hn̄tia.

ℭ Et primus sensus exn̄s in eis oibus est tactus: ꝛ queādmodū nutrimētuꝫ pōt separaria tactu ꝛ ab omni sensu:ita tact⁹ pōt separi ab alijs sensibus: ꝛ itelligo per nutrimentum ꝑtē aie in qua hn̄t cōicationē:plāte ēt ꝛ oia aialia videnť hēre sensum tactus.

17 ℭ Et ꝓma v̄tus sensus que est ꝓor nālr̄ in eē alijs v̄tutibus sensus est sensus tactus: qm̄ sicut virt⁹ nutritiua pōt separari in plantis a tactu ꝛ ab oi virtute sensus:ita sensus pōt separi ab alijs sensibus.i. cū fuerit iuentus nō est nec̄e vt iuenianť alij sensus: ꝛ cuꝫ alij sensus fuerint inuēti:nec̄e est vt iueniať tact⁹:est igitur ꝓor nāliter alijs sensib⁹:sicut nutrimentū est ꝓor nālr̄ sensu tact⁹. ℭ D.d.ꝛ oia aialia videnť hēre sensuꝫ tact⁹.i.ꝛ iste sensus est nec̄ius oibus aialib⁹ inter oēs modos sensus.oē.n.aial hꝫ sensuꝫ tact⁹:nō āt sensuꝫ visus aut aliū:sꝫ aial ꝑfcm̄: ꝛ ꝑmo ei⁹ ē māifest⁹.

Tact⁹ est ꝓor nālr̄ alijs sensib⁹. Uide q̄ ꝓoritate.2° d gn̄one.cō. 7 ꝛ 2° h⁹.c.77

Oē anial hꝫ sensuꝫ tactus Uid.j.ct.ü7 Et 3° d aia.t. cō.67.ꝛ.68.

ℭ Propter quā aūt causam vtrūqꝫ hoꝝ accidit posterius dicemus: nunc autē intm̄ dictum sit solum ꝙ est aia hoꝝ que dicta sunt principium ꝛ his determinata est vegetatiuo:sensitiuo:intellectiuo: ꝛ motu.

ℭ Cū aūt ꝑꝑ quā vtrūqꝫ istoꝝ duoꝝ ꝯtingit dicēda est post. In h̄ tm̄ loco ē dicēdū.s.ꝙ aia ē principiuꝫ istoꝝ que dicimus.s.nutritiui:sensitiui: ꝛ distinguētis ꝛ mouētis.

ℭ Idest cā āt ꝑꝑ quā v̄tus nutritiua videť separi ab alijs v̄tutib⁹ ꝛ añcedere eas nālr̄:ꝛ silr̄ tact⁹ cuꝫ alijs v̄tutib⁹ sensus:dicēda est post.s.cā finalis. Et h̄ fecit in fine isti⁹ libri. ℭ D.d.in h̄ āt loco ꝛc̄.i.in h̄ āt tm̄ ē declatū: ꝙ aia diuidiť in hec q̄tuor gn̄a: ꝛ suba ei⁹ ē in istis ꝓncipijs: alia aūt q̄rēda ꝑscrutaturus ē post. 18

Tex.cō. [illegible]

ℭ Utrū aūt vnūqḋqꝫ hoꝝ ē aīa: aut ꝑs aie: ꝛ si ꝑs vtruꝫ qdeꝫ sicut sit seꝑabilis rōne solum aut a loco. De qbusdā autē hoꝝ nō est difficile videre: q̄dā aūt dubitationē hn̄t.

ℭ Utrū igiť vnaq̄qꝫ istaꝝ sit aia: aut ꝑs aie: ꝛ si est ꝑs aie: vtrū est pars ꝑm ꝙ est abstracta in sola itentione: aut in loco etiā: qm̄ aūt quedaꝫ sunt sic nō est difficile ad sciendum: in quibusdam autem est dubitatio.

ℭ Cuꝫ declarauit ꝙ virtutes aie sunt plures vna. Et posuit h̄ positione q̄si manifesta ꝑ se. ℭ Dixit. vtrū igiť vnaqueqꝫ istaꝝ ꝛc̄.i. vtrū igiť vnūqḋqꝫ istoruꝫ ꝓncipioꝝ exn̄tiuꝫ in aiali sit aia: aut nō. Et si est aia: vtrum est aia per se aut pars aie.ꝛ si est ꝑs aie: vtruꝫ est ꝑs ꝛ alia in eēntia ꝛ in loco ex corꝑe inaniato ꝑscrutādū est. ℭ Et intēdit ꝑ h̄ qḋ dixit: vtrū est aia aut pars aie: vtrū est possibile vt vnū istoꝝ sit in animali absqꝫ anīa:aut impossibile est vt sit in animali absqꝫ anima: cuius est pars. ℭ Et cum narrauit hoc incepit demonstrare diuersitatē dispositionū eoruꝫ in vnoquoqꝫ modo anialiū:ꝛ.d.qm̄ aūt quedaꝫ sunt sic nō difficile ꝛc̄.i.qm̄ aūt iste virtutes in quibusdā animalib⁹ sunt eedē in subto:ꝛ alia in diffinitiōe nō est difficile:in qbusdā aūt hꝫ dubitationē difficilē: ꝛ silr̄ vtruꝫ vnūqḋqꝫ istoꝝ ꝓncipioꝝ sit in anima: aut nō:in qbusdā aūt manifestū ꝛ in qbusdā latet. 19

ℭ Sicut.n. in plātis quedā diuisa videnť viuētia: seꝑata ꝟo se inuicē tāq̄ꝫ exn̄te ea q̄ in his aia vna: actu qdeꝫ vna in vnaq̄qꝫ plāta: potētia āt plurib⁹. Sic videm⁹ ꝛ circa alias dr̄ias anie accidere: in entomis decisis. Et eni sensuꝫ vtraqꝫ ꝑtiū hꝫ ꝛ motū ꝑm locuꝫ. Si aūt sensuꝫ ꝛ phātasiā: ꝛ appetitū. Ubi qdē eniꝫ sensus ē: ꝛ tristitia ꝛ letitia ē. Ubi aūt hec sunt ex necessitate desideriū est.

Ubi sensus ibi letitia [illegible] tristitia [illegible] āt hec [illegible] cessitate [illegible] siderium.

ℭ Qm̄ queādmodū i plātis ē qddā qḋ si diuidiť viuit ꝛ seꝑať abiuicē: quasi aia q̄ est in eo:est eadē in figura in oib⁹ vegetabilib⁹:in potētia aūt plura. Ita accidit in aliquo mō aie in aialib⁹ anulosis qn̄ abscidunť. Utraqꝫ eni pars hꝫ sensuꝫ ꝛ motū in loco. Et oē hn̄s sensum hꝫ desideriū ꝛ imaginationeꝫ. Ubi.n.inueniť sensus illic iueniť voluptas. Et cū ista iueniunť: iueniť nec̄io appetit⁹. 20

ℭ Cum narrauit ꝙ nō est difficile in plurib⁹ aialibus declare ꝙ iste v̄tutes sunt eedeꝫ in subto:ꝛ plures in intētiōe; icepit demōstrare h̄. ℭ Et.d.qm̄ sicut plātarum

tarum quiddā si abscindat ⁊c̄.i.⁊ quemadmoduꝫ videmus ꝙ quedā plātarum lꝫ diuidant viuunt partes postꝙ̄ separant abinuiceꝫ vita ꝓpria plantis: ita ꝙ aīa q̄ est in illo vegetabili q̄si sit in forma vna in actu in illo vegetabili: ⁊ plēs in potentia. idest ꝙ pōt diuidi in aīas: que sūt eedē in forma cū aīa exn̄te in eo: ita est in aliquo mō aīalium.s.anuloso.s.ꝙ postꝙ̄ abscindunt: faciunt ꝑtes de actionibus vite: illud qð faciebat illud aīal. ⁋ Et cū narrauit ꝙ postꝙ̄ diuidit iste modus: hn̄t ꝑtes oēs actiōes q̄s totū hēbat: icepit declare q̄uo hoc appet in oībus. Potest eni aliquis dicere ꝙ ꝑs nō hēt ex actionibus totius in hoc aīali qð dixistis: nisi sensuꝫ ⁊ motū tm̄: nō alias ꝑtes anime que est imaginatio ⁊ concupiscentia. ⁋ Qm̄ vtraqꝫ ꝑs hꝫ ⁊c̄.i.⁊ diximus ꝙ oēs v̄tutes aīe in hoc animali videntur eedē esse in subiecto: qꝛ sentimus ꝙ vtraqꝫ ꝑs postꝙ̄ diuidit hꝫ sensum ⁊ motū in loco: ⁊ omne hn̄s sensuꝫ ⁊ motū necesse est vt hēat desiderium ⁊ imaginationeꝫ: qm̄ vbi existit sensus: illic necesse est vt existat voluptas ⁊ tristitia apud cōprehensionem rei sensibilis: ⁊ cuꝫ illic voluptas ⁊ tristitia fuerint illic erit nec̄io motus ad illud voluptuosum. Et motus a contristāte: ⁊ illud ad qð est motus: nō est in actu delectabile: aut contristans: vnde nec̄e est vt sit imaginatū ð̄siderium.[a] In omni igit ꝑte isti⁹ aīalis existit aīa sensibilis: ⁊ desideratiua: ⁊ imaginatiua: ⁊ mouēs in loco: qm̄ qn̄ motus in loco fuerit ꝓpter voluptatem ⁊ tristitiā: necessario erunt due virtutes illic. ⁋ Sed tn̄ debes scire ꝙ in quibusdā aīalibus v̄tus imaginatiua semꝑ est cōiuncta cum sensu: non qn̄ sensatum est absens ⁊ aīal est diminutuꝫ. In eis aūt q̄ sunt ꝑfecta inuenit absentia sensatorū.

Idē.7.met.cō.56.Et p̄ de aia.94.

Dē hn̄s sensum ⁊ motuz opꝫ vt hēat imaginationē ⁊ desideriū. Vid̄ pro h.3.ð aia.50

Illud ad qð est mot⁹ nō ē actu delectabile aut cōtristās. Vide p hoc.3.de aia tex.cō.54.

a. In oi pte aial' sensibil' reperit aia sensibilis desideratiua et imaginatiua Vide oppositū infra.156. vbi hr̄ ꝙ aliq̄ carent imaginatiua.

⁋ De intellectu autē ⁊ perspectiua potentia nihil adhuc manifestum est. Sed videt genus alterum anime esse: ⁊ hoc solum cōtingere separi: sicut perpetuū a corruptibili.

⁋ Intell's āt ⁊ v̄tus speculatiua nihil adhuc declatuꝫ ē de eis. Sꝫ tn̄ adhuc vr̄ ꝙ hoc sit aliud genus anie: ⁊ iste solus pōt abstrahi: sicut sempiternum abstrahit a corruptibili.

zi ⁋ Cū dixit ꝙ q̄rendū est in vnoquoqꝫ istoꝝ p̄ncipiorū. vtrū sit aīa: aut nō: icepit ð̄clare v̄tutē q̄ nō vr̄ eē aīa: sꝫ manifesti⁹ est de ea vt sit nō aīa. Et.d.itellect⁹ aūt ⁊ v̄tus speculatiua ⁊c̄.i.itellect⁹ aūt in actu ⁊ virtus q̄ ꝑficit ꝑ itellectū in actu. adhuc nō est declatū: vtrū sit aīa: aut nō: sicut est declatū de aliys p̄ncipiys: cum ista v̄tus nō videat vti in sua actione istrumento corpali: sicut alie v̄tutes aīe vtunt. Et ideo nō fuit manifestū ex p̄dicto sermōe vtrū sit ꝑfectio: aut nō. Oē eni in quo manifestat: aut manifestabit qð ꝑficit ꝫm ꝙ forme ꝑficiunt per mās nec̄io est anima. ⁋ Et cuꝫ declauit ꝙ hoc latet in itellectu: icepit demonstrare que ꝑs duaꝝ cōtradictoriarū in hac intētione q̄rēda est magis manifesta in opione hoīum: ⁊ ꝫm ꝙ appet: donec hoc declaret rōne demōstratiua post.⁊.d.sed tn̄ videt esse aliud genus aīe ⁊c̄.i.sed tn̄ melius est dicē: ⁊ magis videt esse verū post ꝑscrutationē: vt istud sit aliud gen⁹ aīe.⁊ si dicat aīa erit ꝫ equocationē: ⁊ si dispositio itellectus sit talis: necesse est vt ille solus iter omnes v̄tutes aīe sit possibilis vt abstrahat a corpe: ⁊ nō corrūpat per suaꝫ corruptionē: queādmodū sempiternū abstrahit: ⁊ hoc erit cuꝫ qn̄qꝫ copulat cū illo: ⁊ qn̄qꝫ non copulatur cum illo.

Oē i q̄ manifestat: aut manifestabit qð ꝑficitur ꝫ ꝙ forme ꝑficiūtur ꝑ mās necessario ē aia

Magis vr̄ eē verū vt itell's sit aliud gen⁹ aie: ⁊ si dicat aia: erit ꝫ equocationem. Jð.3.h⁹.c.5

⁋ Relique aūt ꝑtes aīe manifestum ex his ꝙ nō sepabiles sunt: sicut q̄dā dicūt. Rōne āt ꝙ altere manifestū. Sēsitiuo.n.eē ⁊ opinatiuo alteꝝ: si q̄deꝫ ⁊ sentire ab ipso opinari. Similr̄ aūt ⁊ alioꝝ vnūqðqꝫ que dicta sūt.

⁋ Alie vero partes anime manifestuꝫ est ꝙ sunt non abstracte: sicut dicunt q̄dā: ⁊ sunt diuerse intentiones. Esse enim alicuius in sensu aliud est a suo esse in cogitatiōe. Sentire eniꝫ aliud est a cogitare. Et similiter de vnaquaqꝫ aliarum predictarum.

⁋ Cum declauit ꝙ latet de itellectu vtruꝫ sit abstractus: aut nō: q̄uis māifestius est vt sit abstractus ꝫ ꝙ est nō aīa: incepit declare ꝙ cōtrarium est in aliys ꝑtibus anime: ⁊ ꝙ vident eē nō abstracte. Et.d.alie vero partes anime ⁊c̄.i.manifestuꝫ est ex ꝫmonibus predictis in diffinitione anime ꝙ alie ꝑtes anīe non sunt abstracte. Declatuꝫ est eni in vnaquaqꝫ eaꝝ ꝙ est ꝑfectio corporis nālis organici: ꝑfectio eniꝫ est finis ⁊ cōplemētuꝫ perfecti: finis aūt nō separat a finito: vn̄ nec̄e est vt ille ꝑtes anime sint non abstracte. ⁋ Et cū ð̄clauit ꝙ dubiū est de q̄busdā haꝝ v̄tutū: vtrū sint abstracte aut nō: ⁊ ꝙ in q̄busdā manifestū est ꝙ sunt nō abstracte: icepit demōstrare ꝙ est illð qð manifeste vr̄ existere in oībus: ⁊ est illud ꝙ hec q̄tuor gn̄a sunt diuerse ꝫ intētionē. Et.d.sꝫ tn̄ manifestū est ꝙ sunt diuerse ꝫm itentionē ⁊c̄.i.sed tn̄ manifestuꝫ est per se: ꝙ oēs iste v̄tutes sunt diuerse ꝫm intētionē ⁊ sensuꝫ: ⁊ ꝙ esse v̄tutis q̄ cōstituit ꝑ sensuꝫ aliud est ab eē v̄tutis que ꝯstituit per cogitationē: cū actio cuiuslibet istaꝝ sit altera ab actione sui comparis. Sentire enim qð est actio v̄tutis sensus: aliud est ab itelligere qð est actio v̄tutis intellectus. ⁋ D.d.⁊ cuiuslibet aliarū predictarū.i.⁊ similiter apparet in diuersitate aliarū virtutū predictarū in itentione ⁊ diffinitione: qꝛ differunt etiam in actionibus.

zz

Finis nō separat a finito idem.

Sentire est actio. o ppositum īfra.52.

vide sentē 13 q 9

⁋ Qð aūt q̄busdā aīaliuꝫ omnia insunt: quibusdā vero quedā hoꝝ: alteris auteꝫ vnum solum. Hoc aūt facit differētiā aīaliū. Propter quā autē cām posterius intendendum est. Similiter autem ⁊ circa sensus accidit. Alia q̄dem hn̄t omnes: alia vero quosdaꝫ. Quedā vero vnū maxime nec̄ium tactum.

⁋ Qm̄ āt quedā aīalia hn̄t oīa ista: ⁊ quedā vnū tm̄: ⁊ ꝙ hoc facit diuersitatē inter aīalia: ⁊ q̄re perscrutandum est post: ⁊ simile huic contingit in sensibus: quedā eni habēt omnes sensus: ⁊ quedā vnum. Et est vnū qð est valde necessarium scilicet tactus.

⁋ Qm̄ aūt quedā aīalia hn̄t istas q̄tuor virtutes: ⁊ q̄dam hn̄t quasdā istarū v̄tutū: ⁊ ꝙ quedā hn̄t vnam tm̄: ⁊ qui modi sint isti modi animaliū: ⁊ ꝙ hic inducit diuersitatē inter aīalia: ⁊ qua de causa inducūtur hec in animalibus dicenduꝫ est post. Hoc eni quod accidit aīalibus in quatuor virtutibus aīe quas numerauimus silr̄ accidit aīalibus in v̄tutibus sensus tm̄. Quedā eni aīalia hn̄t q̄nqꝫ v̄tutes sensus: ⁊ q̄daꝫ q̄dā tm̄: vt talpa: ⁊ q̄dā vnū.s.tactū vt [a] spongia maris: ⁊ sermo ei⁹ in h̄ caplo est manifestus per se.

z3

Tertio ð aia a tex.cō.59. vsqꝫ in finē.

a Spongia mar' hꝫ vnū sensū.s. tactū Vide.s̄ c.16. Et p̄ de anima.63.

Qm̄ aūt quo viuimus ⁊ sentim⁹ dupl'r dr̄ sicut quo scim⁹. Dicim⁹ aūt hoꝝ hoc quidē sciam: illd aūt aiam. vtroqȝ eni hoꝝ dicim⁹ scire. Sil'r ⁊ quo sanamur: alid qdem sanitas est. alid aūt pte q̄daȝ corꝑis aut ⁊ toto. Hoꝝ aūt sciētia qdeȝ ⁊ sanitas forma est: ⁊ spēs quedā ⁊ rō: vt actus susceptiuorū: hec qdem sciētifici: illa vo sanabilis. Videt̄ eni in patiente ⁊ disposito actiuorū inesse act⁹. Aia aūt hec quo viuim⁹ ⁊ sentim⁹ ⁊ intelligim⁹ primo. Quare ratio vtiqȝ q̄daȝ erit ⁊ species: sed non vt materia ⁊ vt subiectum.

Act⁹ in patiē te ⁊ disposito actiuoꝝ ī esse act⁹. Cōsi'e īfra. t. c. 26.

Et qr illud ꝑ qd viuit ⁊ sentit dr̄ duobus modis: ⁊ sil'r dicim⁹ ī re ꝑ quā scit̄. Quorū vn⁹ est scia ⁊ ali⁹ aia. Qm̄ per vtrūqȝ istorū dicim⁹ ꝙ scim⁹. Et sil'r dicim⁹ in re per quā sanat̄ ꝙ vna ē sanitas: ⁊ alia est aliqd mēbꝝ corꝑis: aut totū corpus. Scia aūt ē ex istis. Et sanitas est aliq̄ forma ⁊ intētio in actu illis duob⁹ recipiētib⁹: hoc recipit sciam: ⁊ h̄ recipit sanitatē. existimat̄ eniȝ ꝙ actio agentiū nō est nisi in recipiēte passioneȝ ⁊ dispōnē: ⁊ aia est illd ꝑ qd primo viuit ⁊ sentit ⁊ distinguit. Necesse est ḡ vt sit aliq̄ intētio ⁊ forma: non quasi materia ⁊ quasi subiectū.

24 Modo reuersus est ad declarāduȝ ꝙ aia est suba sola ꝟm formā non ꝟm mām: neqȝ ꝟm compositum ex eis. s. corpus. Et. d. ⁊ qr illud per qd viuimus ⁊ sentimus ⁊c. i. ⁊ qr manifestū est per se: ꝙ actio nutrimenti ⁊ sensus ⁊ scie ⁊ aliarū virtutum anime attribuit̄ nobis per duo: quoꝝ vnum est per ipsam virtutem: ⁊ aliud per hn̄s illā v̄tutem. V. g. ꝙ sensus attribuitur nobis per sensum ⁊ per ipsum sentiens: qn̄qȝ eni dicimus ꝙ videmus per visum: ⁊ qn̄qȝ per oculum. Et sil'r in scia qn̄qȝ dicimus ꝙ scimus per sciaȝ: ⁊ quādoqȝ per aiam: que est v̄tus hn̄s sciam. Et similiter est de oībus v̄tutibus aiatis. Verbi grā. ꝙ dicimus qn̄qȝ ꝙ sumus sani sanitate: ⁊ qn̄qȝ per corpus sanum: aut per membrū sanū. Et cū posuit hāc ꝓpositionē pro manifesta per se ⁊ īductionē: īcepit ponere aliaȝ ꝓpōnem ⁊. d. ⁊ scia est ex istis ⁊c. i. ⁊ appet ꝑ vnū istoꝝ duoꝝ modoꝝ qd est quasi scia de aia ⁊ sanitas de corꝑe est forma: ⁊ aliud est mā. forma enim est ex istis: ⁊ est ītentio que īuenit̄ in duob⁹ recipientibus ea. s. in sapiente sciam: ⁊ recipiente sanitatem. Unde necesse est vt oīs actio attributa alicui enti ꝓpter aliqua duo exn̄tia in eo: vt vnum eorū sit mā ⁊ aliud forma: sed dimisit hanc conclusionem: qr bene appebat ex his que posuit. D. d. existimat̄ eniȝ ꝙ actio agētiuȝ ⁊c. i. ⁊ dixim⁹ ꝙ vnū eoꝝ duoꝝ est forma: ⁊ est illud qd est. q. scia ⁊ sanitas: qr sanitas ⁊ scia ⁊ similia sunt actiones agentis. i. dantis sanitatem ⁊ largiētis: ⁊ actio agētis est illud qd existit in recipiēte: ⁊ est forma. Unde necesse est vt sciētia sit existēs q. forma: ⁊ anima quasi mā. Et cum declarauit ꝙ omnis actio attributa alicui enti ꝓpter aliqua duo: necesse est vt alterū eorum sit mā: ⁊ alterum forma: ⁊ fuerit manifestuȝ ꝙ propter formā attribuit̄ actio enti primitus: ⁊ ꝙ actiones iste anime vident̄ attribui corpori ⁊ anime: sed primo anime: secundo corpori: cōcluditur ex hoc ꝙ aia est forma ⁊ corpus materia: ⁊. d. anima aūt est illud per qd viuimus ⁊c. sed non propalauit nisi quasdā istarum ꝓpositionū: ⁊ dimisit quasdā: qr erāt manifeste: ⁊ syllogismus sic cōponitur. Actiones animati attribuunt̄ corpori ⁊ anime insimul. Et oīs actio que attribuitur alicui enti ꝓpter aliqua duo: necesse est vt vnum eorum tm̄ sit mā ⁊ aliud forma. Ergo alterum istorum duorum. s. corporis ⁊ anime est forma: ⁊ alterum mā. Et cuȝ cōiunxerimus ᵃ huic ꝙ ꝓpter formā attribuit̄ actio ꝑmitus enti: ⁊ ꝙ ista ꝯuertit̄: ⁊ cū cōiunxerimus sue econuerse ꝙ actio attribuit̄ aiato per aiaȝ primitus cōcludet̄ ex hoc ꝙ aia est forma: ⁊ corpus materia.

At. 3. d aia ꝑ tō de aia. 65

Propter fōmā attribuit̄ actio enti primit⁹. Idē 2° phy. 37. ⁊ 3° phy. i. Et. 9. me. 20. Et 2° de gn̄ōne. 53.

Oīs actio q̄ attribuit̄ alicui enti ꝓpter aliq̄ duo: necesse ē vt vnū coꝝ tm̄ sit mā ⁊ aliud forma. Idē 3 de aia. c. 36.

a Du^m ē ꝑ cō. 3^m ꝑmi de aia: vbi ponit aia: actionē attribui aie ꝓpter corpus.

Tripl'r. n. dicta suba sicut dixim⁹. Quarū hec qdem species: illd aūt mā: aliud autē ex vtrisqȝ. Hoꝝ aūt mā qdē potētia. Species aūt actus. Postea ex vtrisqȝ aiatum. Non corp⁹ est actus aie. Sȝ ipsa corꝑis cuiusdā.

Qm̄ autē suba dr̄ trib⁹ modis: sic dixim⁹: mā. s. ⁊ forma: ⁊ compositū ex eis. Et mā istoꝝ ē potētia: ⁊ forma ē endelechia: ⁊ qd fit ex eis est aiatuȝ. Tūc corp⁹ nō est ꝑfectio aie. Sed aia ꝑfectio alicuius corporis.

25 Ista est alia declaratio a ꝑdicta ꝙ anima est suba ꝟm formā non ꝟm mām: sed quia ista declaratio dat causam ⁊ esse. ꝑma autem dat tm̄ esse: induxit eaȝ. q. causam sermonis predicti: ⁊. d. ⁊ quia iam prediximus ꝙ suba dicit̄ tribus modis: mā ⁊ forma ⁊ compositū ex eis: ⁊ esse materie est in potentia: ⁊ esse forme est endelechia ⁊ actu. ⁊ compositum ex aia ⁊ corpore est animatū: ⁊ per alterum eoruȝ est in potentia animatum: ⁊ per alterum in actu: manifestum est ꝙ anima est endelechia corporis: non corpus anime. Est enim animatuȝ in actu per animam: ⁊ quod est in actu debet esse endelechia eius qd est in potētia: ⁊ non econuerso. Et hoc intendebat cum dixit: ⁊ qd fit ex eis est aiatum. i. ⁊ qd fit ex eis est aiatum in actu ꝑ aiaȝ: ⁊ in potētia per corpus: necesse est vt corpus non sit endelechia anime: sed anima corporis.

Que sit demōstratio dans cāȝ ⁊ eē. Vide 2° celi. 35. Et ꝑ phyū. ...

Et ꝓpter hoc bene opinant̄ qbus videtur neqȝ sine corpore esse: neqȝ corpus aliquod aia. Corpus qdem eni nō est: corporis autē aliqd est: ⁊ ꝓpter hoc corpori inest: ⁊ corpore hmōi: ⁊ non sicut priores ad corpus aptabant ipsam nihil diffiniētes in quo ⁊ q̄li. atq cum nō videat̄ accipere qdlibet quodlibet: sic aūt fit ⁊ ꝟm rationem: vniuscuiusqȝ eniȝ actus in potentia existente ⁊ in propria mā aptus natus est fieri. quod quidē igit̄ actus est quedam: ⁊ ratio ponitur habentis esse huiusmodi manifestum ex his.

Uniuscuiusqȝ act⁹ ingenita existēte: ⁊ in ꝓpria mā aptus natus est fieri.

Et propter hoc bene existimauerūt dicentes ꝙ anima non est extra corpus: neqȝ est corpus. Corpus autē non est: sed perfectio corporis. Et propter hoc est in corpore: et in tali corꝑe. Non sic fecerūt antiq in ponē

do eam

do eam in corpore absq3 determinatione illius corporis q corpus sit: τ cuiusmodi. Et hoc l3 nõ qδcũq3 recipiat quãcunq3.

26 ℭ Et ppter hoc qδ apparuit de aĩa q est endelechia corpis nãlis: recte dixerũt opinãtes: q aĩa nõ est extra corpus neq3 est corpus. Endelechia eni3 talis est. scilicet vt sit in corpe τ q nõ sit corpus. corpus enim nõ pficit p corpus: cũ corpus nõ sit inatum vt sit in subto. ℭ Et hoc itẽdebat cũ dixit. corpus aũt nõ est sed in corpe: qm̃ aũt est corpus ẽm q est pfectio nõ est poẽ sed existit in corpe. ℭ D.d. τ pp h̃ est in corpore τc. i. τ ex hoc mõ quẽ dedimus in suba aĩe poẽ est dare cã3 pp quã aĩa existit in corpe: τ corpus recipiẽs eã est tale: nõ ex illo mõ quẽ dederunt antiq in suba aĩe: cũ dixerũt q est corpus: τ q itrat aliud corpus: τ nõ determinauerũt q̃ nã est nã illi⁹ corpis: τ q̃re habuit ppriũ: vt eẽt aĩatũ absq3 alijs corpibus: τ ex quo mõ fuit consimilitudo in hec duo corpa. s. q vnũ recipit alteꝝ: cũ nõ qδcũq3 recipit. Neẽe est enĩ istis hoĩbus dare cãm pp quã h̃ corpus recipit illud corp⁹: qδ est aĩa. Et neẽe est eis dicere: q̃re hoc corp⁹ qδ est aĩa existit pprie in h̃ corpe: τ nõ in alijs. ℭ Et hoc itendebat cũ. d. absq3 determinatione illius corporis q corp⁹ sit. s. receptũ: τ cui⁹. s. recipiẽs: τ. d. h̃ qꝛ diffõnes demr̃atiue ĩnate sunt dare cãs oĩu3 q̃ videtur in diffinito: τ si diffõ nõ erit talis nõ erit diffõ.

Corp⁹ nõ pficit p corp⁹ cũ nõ sit ĩnatũ eẽ ĩ subto.

De hoc vide p̃ de aĩa: sed vide ẽt p̃ de aĩa. 75. quõ aliq ponũt q sit corporea.

Diffõnes demõstratiue ĩnate sũt dare cãs oĩu3 que vñr ĩ diffinito. Idem. 4. phy. 31. τ p̃ δ aĩa. xj. Et. 4 celi scδo.

ℭ Tractatus scδs. Cap. I.

Potentiaꝝ autẽ aĩe q̃ dicte sunt: alijs qdẽ3 ĩsunt oẽs: queãdmodũ diximus: alijs võ q̃da3 harũ: qbusdã võ vna sola. Potẽtias võ dicim⁹ vegetatiuu3: sensitiuum: appetitiuũ: motiuũ ẽm locum: itellectiuum. Inest autẽ plantis qdẽ3 vegetatiuũ: alteris aũt h̃ τ sensitiuũ τ appetitiuũ. Appetitus qdẽ enĩ desideriũ: τ ira τ voluntas sunt. Aĩalia aũt oĩa hñt vnu3 sensum tactum. Cui aũt sensus ĩest: huic τ letitia τ tristitia: τ dulce τ triste. qbus aũt h̃ τ ꝯcupiscẽtia. Delectabilis enĩ appetit⁹ hoc. ℭ Iste aũt virtutes aĩe q̃s diximus ĩueniuntur in qbusdã aĩalib⁹ oẽs: sicut diximus: τ in quibusdam quedã: τ in singularibus. i. in paucis ĩuenit vna. Et appellamus ṽtutẽ nutritiuã: τ sensibilem: τ desideratiuã: τ mouẽtem in loco: τ distinguentẽ. Et istaꝝ in plãtis est sola nutritiua. In alijs võ est ista: τ sensibilis: τ desideratiua. Desideriũ enĩ est appetitus: τ ira: τ voluptas. Et oĩa aĩalia hñt saltem vnũ sensum. s. tactũ: τ omne habens sensum habet voluptatem τ tristitia3: τ omne habẽs istas habet appetitũ. Appetitus enim est desiderium voluptatis.

27 Cum voluit ĩcipere loq de vnaquaq3 ṽtutũ aĩe: ĩcepit p̃mo numerare eas eẽ: τ q q̃da3 aĩalia hñt pprie quasda3 eaꝝ ẽm q artifex ponit subm sue artis. Artifex eni3 neẽe est vt ponat sub3 de quo loquitur τ diuidit gña eis quasi mãifesta inesse. Artifex enĩ nõ põt demr̃are sub3 sue artis: neq3 ĩpẽs illi⁹ subti: τ qδ dixit in hoc caplõ est mãifestũ. ℭ Et hoc qδ dixit in singularib⁹ itendit τ in paucis. i. τ in paucis aĩalib⁹ existit vna ṽtus sensuũ. s. tactus. ℭ D.d. τ appellamus ṽtutes τc. i. τ cũ diximus virtutes itelligenda est ṽtus nutritiua τ sensibilis. ℭ Et itẽdit p nutritiuã oĩa pncipia que agunt in nutrimento: τ sunt tria. s. nutrimẽtũ τ augmẽtũ: τ diminutio. ℭ Et ĩtendit p desideriũ appetitũ ad cibũ: τ iõ sepauit ip3 a mouẽte in loco: τ posuit ipm genus p se: cũ ista virtus ĩueniaẽ in aĩalibus q̃ nõ mouenẽ: τ itelligit p distinguentẽ intelligentẽ. ℭ D.d. τ istaꝝ in plãtis τc. i. in plãtis aũt ĩueniẽ sola nutritiua. in aĩalibus võ sensus q est tactus: τ desideriũ qδ est δsideriũ nutrimẽti: τ hoc est cõe oĩbus. ℭ D.d. desideriũ enĩ est appetitus τ ira τ voluptas. i. τ itẽdimus p desideriũ appetitũ. Desideriũ enĩ dĩ de appetitu τ de ira: τ voluptate: τ vlr de pluribus. Et voluit declare q appetitus existit in omni aĩali habẽti sensu3: qꝛ hoc nõ fuit manifestum sensui: τ. d. τ omne hñs sensum h3 voluptatem: τ sermo eius in hoc caplõ est manifestus.

Artifex non põt demr̃are sb3 sue artis neq3 speciem illi⁹ subti. instantia est de subto lib. elẽ coꝝ. τ δ igne 4. celi cõ. 32. S3 p̃ phy. cõ. vltio. τ. 2. phy. 22. τ. 26. Et 12. me. cõ. 5. τ 6. meta. cõ. p̃. idẽ sentit qδ sentit hic.

ℭ Adhuc aũt alimẽti sensum hñt. Tact⁹ enĩ alimenti sensus. Siccis enim τ humidis τ calidis τ frigidis aluñẽ oĩa viuentia. Horũ aũt sensus tactus: sed alioꝝ sensibiliũ ẽm accidens. Nihil enim in alimentum confert sonus: neq3 color: neq3 odoratus. Sapor aũt vnum aliqδ est tangibilium esuries autẽ τ sitis cõcupiscẽtia: τ esuries qdẽ calidi τ sicci. Sitis autẽ frigidi τ humidi. Sapor võ vt delectamentum horum est.

ℭ Et ẽt hẽt sensu3 cibi. Qm̃ distictio cibi est sensus. Omne enĩ viuum non nutritur nisi per siccũ τ humidum: calidũ τ frigidũ. Et tactus sentit ista. Sentire aũt alia sensibilia est ẽm accidens in nutrimẽto: qm̃ nõ iuuaẽ aliqd in nutrimẽto per vocem: nec per colorem: neq3 p odorẽ. Sapor aũt est vnũ tangibiliũ. Fames aũt τ sitis est appetit⁹. Fames aũt calidi τ sicci. Sitis võ frigidi τ humidi. Sapor aũt est quasi causa istorum.

Fames appetit⁹ ẽ calidi τ sicci. sitis võ frigidi τ humidi τc.

ℭ Cũ posuit q oẽ aĩal h3 sensu3 tact⁹ τ desideriu3 ad nutrimẽtũ: τ in declãdo h̃ nõ sufficit iductio: icepit declare h̃ rõne. ℭ Et. d. τ ẽt h3 sensum nutrimẽti. i. τ ẽt neẽe est vt oẽ aĩal hẽat sensu3 p quẽ cõprehendat ꝯueniẽs τ icõueniẽs ex nutrimẽtis vt expellat nocumẽtũ: τ attrabat iuuatiuũ. Et h̃ fuit qꝛ nutrimẽtũ ei⁹ nõ existit in po⁹ ĩ plib⁹ reb⁹: sic ẽ in plãtis. Et iõ plãte nõ idigẽt sensu q̃ distiguãt cibũ. Et iste loc⁹ idiget magna ꝯsideratiõe. Et cu3 narrauit q neẽe est q oẽ aĩal hẽat sensu3 q̃ distiguat cibũ: icepit δclare qs sensus est iste sensus q ẽ neẽius ĩ distiguẽdo cibũ. τ. d. oẽ enĩ viuũ nõ nutriẽ τc. i. τ qꝛ oẽ viuũ nõ nutriẽ nisi p siccũ τ hũidũ: calm̃ τ fridũ: cũ nutrimẽtu3 ẽ loco ei⁹ qδ dissoluiẽ ex elñtis ex qbus cõponiẽ: neẽe ẽ vt sensus nutrimẽti sit sensus q ĩnatus est comprehẽdere has q̃litates: τ iste ẽ sensus tactus. Et q̃si oẽ viuũ nõ nutriẽ nisi p siccũ τ humidũ: τ calidũ τ frigidũ: τ sensus tactus est illud qδ sentit ista. Neẽe est vt tactus

28

Uide 3⁰ δ aĩa 61. τ. 12. met. 36. ad qd dati sint sensus.

Uide ĩfra τ. cõ. 124. τ ibi. Themistiu3.

fit sentiẽs qđ distinguit cibũ. Omne igit̃ aial hẽt tactũ necio. ¶ D.d. sentiens aũt alia sensibilia ꝛc̃. i. sensus aũt cõprehendentes alia sensibilia accñtal'r sentiunt cibũ. i. nõ sunt necy in distinguẽdo cibũ ꝺm ꝙ est cibus: cũ accñtal'r sentiãt cibũ: sensibilia enĩ eoꝝ nõ sunt in cibo ꝺm ꝙ est cibus: ꝛ hoc itẽdebat cũ. d. qñ nõ est in cibo ꝛc̃. i. ꝺm ꝙ est cibus. ¶ D.d. sapor enĩ est vnũ tãgibiliũ. i. sapor aũt si existit in cibo ꝺm ꝙ est cib⁹ est vn⁹ modoꝝ rerũ tãgibiliũ: ꝛ sensus gustus est aliqs tactus. ¶ Et pp hoc qđ. d. opinãdũ est ꝙ iste sensus existit ẽt in oi aiali: sic̃ sensus tactus cũ sit q̃si spẽs ei⁹: ꝛ post decl'abit̃ qual'r est in rei vitate. ¶ Et cuz narrauit ꝙ frigidũ ꝛ calidũ: ꝛ hũidũ ꝛ siccũ existũt in cibo ꝺ ꝙ est cibus: ꝛ sapor existit in eo ꝺm ꝙ est cibus: icepit declarare modũ ꝺm quez existit qđlibet istoꝝ i cibo. ¶ Et. d. ꝛ fames ꝛ sitis ꝛc̃. i. ꝛ si sapor existit in cibo in eo ꝙ est cibus: tñ pme q̃litates existũt in eo prio ꝛ essential'r. Et signũ eius est: ꝙ cum desiderat cibuz aial: nõ desiderat nisi calidũ ꝛ frigidum: ꝛ humidũ ꝛ siccum. fames enĩ est appetitus calidi ꝛ sicci: ꝛ sitis frigidi ꝛ humidi: ꝛ non desiderat dulce: neqȝ amaꝝ. sapor aũt est cõiunctus cuz istis qualitatibus. Et hoc itendebat cum. d. sapor aũt est cã istoꝝ. i. cã ꝙ aial sentit cõueniens ex illis ꝛ nõ cõueniens. Et non itendebat hic per cãm: causam in esse: pme enĩ qualitates sunt causa saporis. ¶ Et forte intelligit ꝙ sapor est causa ꝓpter quã animal vtitur cibo ꝓpter delectationẽ coniunctam cum ea.

Sensus gustus est aliqs tactus. Vide infra, cõ, 94.

¶ Certificandum autẽ de his posterius est: nunc aũt in tm̃ dictũ sit ꝙ aialibus hñtibus tactũ: ꝛ appetitus insit. de phãtasia autem imanifestũ: posterius aũt intẽdendum est. Quibusdã vero adhuc inest ꝛ ꝺm locũ motiuũ: alteris aũt cogitatiuũ ꝛ itell's: vt hoib⁹: ꝛ si aliqđ alteꝝ h⁹ est: aut ꝛ honorabilius.

¶ Et declarandũ est hoc post: in hoc aũt loco ꝯtenti sum⁹ hac determinatione: ꝛ est ꝙ oẽ viuum hñs tactũ hẽt desideriũ. De imaginatione aũt latet: ꝛ querẽdum est post: ꝛ ponam⁹ cũ hoc mouẽs in loco ẽt: ꝛ in aliȷs distinguens ꝛ itellectus: vt in hoibus: ꝛ in aliȷs rebus si fuerint sic: aut meliores.

29 ¶ Quia vult ponere hic numeꝝ istaꝝ v̉tutum ꝺm ꝙ artifex ponit subta sue artis: nõ vult ponere nisi illđ qđ mãifestũ est per se: ꝛ dimittit alia que nõ sũt manifesta quousqȝ ꝑscrutetur de eis. ¶ Et iđ. d. ꝛ h̉ declarãdũ est post. In hoc aũt loco cõtenti sumus hac determinatione. i. que est manifesta per se aut fere. s. ꝙ omne aial carens tactu caret desiderio: hoc enim est mãifestũ ꝑ se. ¶ D. narrauit ꝙ hoc latet de imaginatione: ꝛ. d. de imaginatione aũt latet. i. vtrũ imaginatio existit in oi hñte sensuz tactus aut nõ. ¶ D. d. ꝛ ponamus cũ hoc mouens in loco. i. ꝛ ponamus ꝓ manifesto: ꝙ omne motuz in loco ẽ imaginãs. ¶ Et potest itelligi: ꝛ ponamus in numero istaꝝ v̉tutuz q̃ manifeste vident̃: ꝛ differũt in diffõne ꝛ essentia virtutẽ mouẽtem in loco: ꝛ intẽdit virtutẽ cõcupiscibilez. ¶ D. d. ꝛ in aliȷs distinguẽs ꝛ itellectus. i. ꝛ ponamus etiã ꝓ manifesto ꝙ v̉tus cogitatiua ꝛ intellectus existũt in aliȷs a modis aialium que nõ sunt homines: ꝛ ꝙ ꝓprie sunt in alio gñe: vt in hoibus: aut in alio genere si demonstratio surgat ꝙ alia sunt huiꝰ: ꝛ hoc erit si fuerint eq̃les hoibus aut meliores eis.

¶ Manifestum igit̃ est: qm̃ eodem mõ vna vtiqȝ erit ratio aie ꝛ figure: neqȝ enim ibi figura est preter triãgulũ ꝛ figuras que consequenter sunt: neqȝ hic anima preter predictas est: fiet autẽ vtiqȝ ꝛ in figuris rõ cõis q̃ cõuenit qdem oibus. ꝓpria aũt nullius erit figure: similiter enim ꝛ in dictis animalib⁹. Unde ridiculum est querere cõmunem rationem in his ꝛ in alteris que nullius erit eoꝝ que sunt propria ratio: neqȝ ꝺm ꝓpriaꝫ ꝛ indiuiduam speciem dimittentes hmõi.

¶ Dicamus igit̃ ꝙ manifestum est ꝙ ex via vnius exẽpli eadeꝫ erit diffinitio aie ꝛ figure: non autẽ est illic perfectio extra virtutes ꝑdictas: sed possibile est in figuris etiã vt sit diffinitio vniuersalis cõueniens omnib⁹ figuris: ꝛ non sit propria alicui earũ: ꝛ sil'r ex omnibus ꝑdictis: ꝛ ideo q quesierit in istis ꝛ in aliȷs ꝺmonẽ vniuersalez: q nõ est: neqȝ est proprius alicui ex omnibus: neqȝ est ꝺm modum hũc ꝯuenientẽ q non diuidit̃: ꝛ dimiserit talẽ ꝺmonẽ rectũ est vt derideatur.

¶ Cum gña accepta in diffõnib⁹: aut sunt vniuoca vt aial in diffõne hois: aut dicta multipl'r: vt ens ꝛ potẽtia ꝛ actus: icepit decl'are cuiꝰ sit genus acceptum in diffõne. ¶ Et. d. qꝛ nõ est equocũ neqȝ vniuocuꝫ. ꝛ. d. dicamus igit̃ ꝙ manifestũ est ꝛc̃. i. dicam⁹ ꝙ manifestũ est ex exẽplo ꝙ illud qđ dat diffõ aie v'lis ex intentione cõmuni oibus partibus aie est simile illi qđ dat diffõ figure vniuersalis omnibus figuris. manifestum est enĩ per se ꝙ nulla perfectio est alicuius ꝑtis aie extra perfectionẽ vniuersalẽ quã accepim⁹ in diffõne oium v̉tutum: ꝛ si iste v̉tutes sint diuerse in itentione propria vnicuiqȝ eaꝝ: ita nõ est hic figura aliqua extra diffõneꝫ figure vniuersalis: lꝫ figure differãt abiuicẽ in terminis ꝓpriȷs. quedã enĩ est rotunda: ꝛ quedã recta: ꝛ quedã cõposita ex vtroqȝ: ꝛ h̉ exẽplũ est valde sil'e diffõni aie: nõ enĩ ẽ ex diffõnibus equocoꝝ noium: qm̃ si ita esset: tunc geometria esset sophistica: neqȝ eẽt ex generib⁹ que dicunt̃ vniuoce: qm̃ si ita eẽt tunc nec̃e eẽt vt alteꝝ duoꝝ foret: aut vt sit hic vna v̉tus in diffõne: ꝛ in noie in qua cõmunicẽt oẽs v̉tutes quas numerauimus: queadmodum modi aialiũ ꝯueniũt in diffõne aialitatis simplicis: aut vt oẽs v̉tutes anĩe sint eedem in diffõne ꝛ essentia. ¶ Et cũ narrauit ꝙ diffõ aie per exẽplũ est similis diffõni figure: icepit dare modũ ꝯsilitudis: ꝛ. d. lꝫ pol'e est in figuris etiã ꝛc̃. ꝛ ista diffõ nõ est vniuoca: sed queadmodũ pol'e est in omnibus figuris: lꝫ differãt vt habeãt diffõnẽ v'lem magnã cõuenientẽ oibus eis: lꝫ multuz differãt in diffõne ꝛ essentia: sic pol'e est vt iste v̉tutes diuerse habeãt vnam diffinitionẽ v'lem conuenientẽ oibus: sicut diffõ figure cõuenit oib⁹ figuris: ꝛ nulli appropriat̃. ¶ D. d. ꝛ ideo qui q̃siuerit ꝛc̃. ꝛ ꝓpter hoc qđ diximus: q quesiuerit in aia ꝛ in aliȷs similibus entibus vnã diffõnẽ v'lem que nõ appropriat̃ alicui ex oibus: ꝛ nõ est talis qualis est

30

lis est ista diffinitio quā dedimus in aīa: ꝫ sicut vniuersalitas diffōnis aīalitatis simplicis specierū aīalis: aut etiā est vna. i. vni⁹ nāe diffō nō diuisibilis ꝫ spēm: ⁊ q dimiserit talē diffōnem qualem dedimus: iustuꝫ est vt derideat: cuꝫ isti duo modi diffōnis nō īueniant in talibus naturis: ⁊ non inuenit in eis nisi iste modus diffōnis quo vsi sumus. q eniꝫ laborat in dādo in anima p̄mū modū diffōnis: est in hꝫ ꝙ laborat in querendo impoſſe: sicut q dimittit hāc diffōnē in dimittendo poſſe est: dimittere eni possibile est simile ꝫm locutionem ad querere impossibile.

Semp in eo qd ꝯñr ē: ē i potentia qd pus est i figuris ⁊ i aiatis.

⸿ Silr aūt se hn̄t ei qd de figuris est: ⁊ que circa aīam sunt. semp enim in eo qd est consequenter est in potētia qd prius est in figuris ⁊ in aīatis: vt in tetragono qdem trigonum est: in sensitiuo aūt vegetatiuuꝫ: quare ꝫm vnūquodqꝫ querenduꝫ q̄ vniuscuiusqꝫ anima: vt que plante: ⁊ que hois: aut bestie. ꝑpter quaꝫ autem cām ꝯsequenter sic se hn̄t ꝯsiderādum est: sine quidē enim vegetatiuo sensitiuū non est: a sensitiuo aūt separat vegetatiuuꝫ in plātis: iterum aūt sine qdem eo qd potest tangere alioꝝ sensuum: neqꝫ vnus est: tactus aūt sine alijs est: multa enim animaliū: neqꝫ visum neqꝫ audituꝫ habent: neqꝫ odoratus sensum.

⸿ Et dispositio de anima similis est dispōni in figuris: inuenit enim semper in potētia in figuris: in rebus animatis p̄cedens in ꝯn̄te. V. g. triāgulus in quadrato ⁊ nutritiuuꝫ in sensibili: opꝫ eni q̄rere in quolibet qd est ꝫm suā diffōnem. V. g. aīa plāte quid est: ⁊ aīa bruti qd est: ⁊ q̄rendū est qua de causa sunt talis dispōnis ex ꝯsequētib⁹: cuꝫ sensibile nō sit sine nutritiuo: sed sensibile sepat in plantis: ⁊ etiam nullus alioruꝫ sensuum sit extra tactū: sed tactus est extra alios sensus. Multa enim viua non habent visum: neqꝫ auditum: neqꝫ odoratum: neqꝫ alium sensum.

Tetragonum.

31 ⸿ Cuꝫ declarauit ꝙ diffō aīe est similis diffōni figure: incepit declarare modū ꝯsimilitudinis: ⁊ demonstrare cui⁹ nature naturaꝝ diffōnū sit. ⸿ Et. d. ⁊ dispositio in aīa silis est ⁊c. i. ⁊ dispō in rebus que cōtinent in diffōne aīe est sicut dispō in reb⁹ que ꝯtinēt in diffōne figure: quēadmodū eni īuenit in figuris prius ⁊ posterius: ⁊ p̄us existit in potētia in posteriori: ita est de v̄tutibus aīe. V. g. in figuris qdem triangulus est p̄or quadrato: ⁊ triāgulus existit in potētia in q̄drato: ⁊ ideo si q̄dratum est triangulus est ⁊ non ecōuerso: ⁊ silr in v̄tutibus anime: nutritiuū eni p̄us est sensibili: ⁊ existit in eo in potētia: ⁊ si sensibile est nutritiuū est ⁊ nō ecōuerso. ⸿ Et cū declarauit nāꝫ istius diffōnis: ⁊ q̄tuꝫ largit de cognitiōe: dixit: opꝫ igit q̄rere in quolibet qd ē ⁊c. i. cū declatū est ꝙ ista diffō aīe est ō gn̄e diffōnis figure: ⁊ quēadmodū nō sufficit in cognitione figure rectarū linearū ⁊ figure circularis cognitio figure simplr: ita ē in diffōne aīe vniuersalis: querenda est igit post cognitionē istius diffōnis vlis diffō ꝑpria vniuscuiusqꝫ v̄tutis aīe. s. q̄ est aīa plantaꝝ: ⁊ que est aīa hois ꝑpria illi: ⁊ q̄ bruti. ⸿ D. d. ⁊ opꝫ q̄rere q̄ dicta sūt talis dispōnis. i. ⁊ opꝫ ꝑscrutari etiā q̄re īuenit in v̄tutibus aīe p̄us ⁊ ꝯn̄s. sensibile. n. ipoſſe ē vt sit absqꝫ nutritiuo. Nutritiuuꝫ aūt pōt esse absqꝫ sensibili: ⁊ hoc est in plantis. ⸿ Et etiaꝫ appet ꝙ ipoſſe est vt aliqs quatuor sensuum sit sine tactu: tactus aūt pōt esse extra alios sensus. plura eni aīalia carēt visu ⁊ auditu ⁊ odoratu ⁊ gustu: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: neqꝫ aliū sensum. ⸿ Et iste locus īdiget ꝯsideratiōe. existimat eni ꝙ gustus est vnus modoꝝ tactus: ꝫm ꝙ dixit [a] supius. ⸿ Sed si aliqd [b] aīal nutrit ex rebus carētibus sapore: tūc gustus illi⁹ aīalis nō erit nisi ꝫm calidū ⁊ frigidū ⁊ humidū ⁊ siccū. Aut ītēdit cū. d. neqꝫ aliū sensum. i. ꝙ ali⁹ sensus nō distinguit in vltio. i. in fine a sensu tactus ꝫm ꝙ īuenit in aīalib⁹ ꝑfectis. ⸿ Et vlr opinādū est ꝙ si aīal hꝫ sensuꝫ tactus: ⁊ nutrit a suis radicib⁹: sic plāte nutriunt: vt dr̄ de spongia maris: istud aīal hꝫ sensuꝫ tact⁹ sine gustu: ⁊ forte inuit tales istos modos aīaliuꝫ: oē eni aīal hn̄s os hꝫ aliquē gustum.

Nutritiuum pōt eē absqꝫ sensibili. Ꝫ supra. 15.

Digressio q̄ q̄rit vtrū oē animal hēat gustum.

a Tex. ꝯ. 28.

b Si aliqd aīal nutritur ex reb⁹ carētib⁹ sapor gustus ei⁹ ē ꝫm calm ⁊ frid̄m

⸿ Et sensitiuoꝝ aūt alia qdē hn̄t ꝫ locū motiuū: alia vo nō hn̄t: vltimū aūt ⁊ minimuꝫ rōcinationē ⁊ itellcͫm. Quibus eniꝫ inest rōcinatio corruptibiliū his ⁊ reliqua oīa: qbus aūt illoꝝ vnūqdqꝫ nō oībus rōcinatio: ſꝫ quibusdā qdē: neqꝫ imaginatio: alia aūt hac sola viuūt. De speculatiuo aūt intellectu altera rō est: ꝙ qdē igit de hoꝝ vnoquoqꝫ ratio hec ꝑprijssima ⁊ de anima manifestū est.

⸿ Et ex eis q̄ sentiunt est ꝙ quedaꝫ hn̄t motum in loco: ⁊ quedā non: cōplementū autē ⁊ finis est illud qd hꝫ cognitioneꝫ ⁊ distinctionē: omne eniꝫ ex rebus corruptibilibus hn̄s cognitionem hꝫ oīa alia. hn̄s aūt aliqd illoꝝ non est necesse vt habeat cognitioneꝫ: sed quedā nō hn̄t imaginationem: ⁊ quedā nō viuūt nisi ꝑ ista tm̄. Intellectus autē speculatiuus ⁊ cogitatiuus ꝫmo est in eo ali⁹: declaratū est igit ꝙ ꝫmo in vnaquaqꝫ istarū virtutū est sermo magis cōueniens in aīa.

⸿ Et comprehendit sensu ꝙ quedā aīalia mouentur in loco: ⁊ est modus perfectus: ⁊ quedā non. Comple- 32

mentũ aũt aĩalium & finis eo℞ qui intendebat̃ in generatione que cum nã potuit ꝑtingere stetit est modus aĩalium hñs virtutẽ speculatiuã cogitatiuã.i.intelligibilẽ. ¶ D.d.omne enim ex rebus corruptibilibus &c.i.& apparet ꝙ omne hñs ṽtutem cogitatiuaz ex rebus gñabilibus & corruptibilibus necessario hꝫ alias ṽtutes aĩe. ¶ Et.d.h̃ preseruando se a corporibus celestibus.declaratũ est enĩ ꝙ illa nõ hñt de virtutibus aĩe nisi cõcupiscẽtiã & intellectũ. ¶ Deinde d.qđ aũt hꝫ vnũ illo℞ &c.i.hñs aũt vnã ṽtutũ q̃ sunt priores nãliter ĩtellectu:nõ est necesse vt habeat cogitationem aut intellectũ:sed quedã nõ hñt imaginationem:nedum habeant cogitationem:& quedam viuũt per illa que sunt sub imaginatione ex ṽtutib9 p̃oribus ea℞:& hoc ĩtendebat cũ.d.& quedaz viuũt per ista tm̃. ¶ Deinde.d.sermo aũt de ĩtellectu speculatiuo &c.i.sermo de eo est ita ꝙ sit extra istã nãm.existimat̃ enim ꝙ nõ est aĩa neqꝫ ps aĩe:& ĩuuit nobilitatez eius & diuersitatẽ illius ad alias ꝑtes:opinãdũ est enĩ ꝙ est ex nã superiori nãe aĩe. ¶ D.d.declaratum est enim &c.i.declaratũ est enim ex predictis ꝙ p̃mum qđ intenditur de scĩa aĩe qđ est magis conueniens sermoni in anima est loqui de anima vniuscuiusqꝫ istarum virtutum.

Corpa celestia de virtutibus aĩe non hñt nisi cõcupiscẽtiã & intellectũ. Idẽ 12.meta.c.36 idẽ.s.in hoc 2° ꝯ.15. Idẽ p̃ ce.90. & 2° celi.38.&.61.

Intell's speculatiu9 nõ ẽ aĩa nec pars aĩe:ꝫ ẽ de nã superiori aĩe Idẽ.s.c.21. ꝫ vide oppositũ 3° de aĩa tex.cõ.j.

¶ Tractatus tertius. Cap. I.

NEcessarium aũt est debẽtez de his ꝑscrutationez facere accipere vnũq̇dꝫ eorũ qd est: postea sic de sequẽtibus.si aũt opꝫ dicere qd vnũq̇d ipsoruz:vt quid intellectiuum & sensitiuum:aut vegetatiuũ: prius adhuc dicendum quid sit intelligere: & quid sentire.priores enim potẽtijs actus & operationes ꝯm rationẽ sunt.si autem sic his adhuc priora opposita oportet considerare de illis vtiqꝫ primum oportebit determinare propter eandem causaz:vt de alimẽto & sensibili & intelligibili.

Priores sũt act9 potẽtijs ꝯm rationez.

¶ Et idiget nec̃io q voluerit ꝑscrutari d istis scire vnãquãqꝫ istaruz que sit. Deinde post ꝑscrutet̃ de ꝯtingentib9 illis. & si nec̃e ẽ dicere vnãquáqꝫ illa℞ que sit. U.g. itell's qd sit: & sentiẽs qd sit:nutritiuũ qd sit:opꝫ ẽt p̃dicere itelligẽ qd sit.actiones enĩ & opõnes p̃cedũt in itell'u ṽtutes. Et si ita sit: & ꝯsiderare de alijs reb9 oppositis istis dꝫ p̃cedere cõsiderationẽ de istis:oꝫ nos vt itẽdam9 ad diffiniendum istas primo propter istam cãm. U.g.cibum: & sensatum & intellectum.

33 ¶ Cuz declarauit ꝙ diffinitio vniuersalis aĩe p̃dicta nõ sufficit in cognitiõe sue substãtie: icepit dicẽ qd opꝫ scire de aĩa post illã diffõnem. ¶ Et.d.& indiget necessario &c.i.& opꝫ necessario illũ qui voluerit acq̇rere ꝑfectam cognitionẽ de aĩa : perscrutari de vnaquaqꝫ virtutũ aĩe per se:quousqꝫ sciat per demõstrationem vnãquãqꝫ illa℞ que sit:& quaz nãm hꝫ. U.g. ꝑscrutari qd est itellectus:& qd est sensus. ¶ D.post h̃ perscrutari de vnicuiqꝫ cõtingẽtibus istarum virtutum vl'ibus & ꝓprijs. U.g.vtrũ virtus ĩtelligibilis possit abstrahi aut nõ. ¶ Et cũ declarauit illđ qđ oꝫ ꝑscrutari nos de aĩa:ĩcepit demr̃are viam ad hãc cognitionẽ:& ꝙ est ex eis q̃ sunt magis nota apud nos: & sunt posteriora in esse ad ea q̃ sunt magis nota apđ nãm q̃ sunt p̃ora in eẽ. ¶ Et.d.& si nec̃e est dicẽ vnãquãqꝫ ista℞ &c.i.& si opꝫ ꝯm ꝙ declarauim9 scire q̃ est vnaqueqꝫ ista℞ ṽtutũ:nec̃e est p̃scire actiones ꝓpas vnicuiqꝫ ista℞ ṽtutũ q̃ sunt. ¶ U.g.qd est ĩtelligere ꝑ ĩtelligẽs:& sentire ꝑ sentiẽs:& nutrire per nutriens. cognitio enĩ actionũ ista℞ ṽtutũ p̃or est apud nos in nr̃a p̃ma cognitiõe:q̃ꝫ cognitio ista℞ ṽtutũ. ¶ Et cũ narrauit ꝙ cognitio actionũ dꝫ p̃cedere cognitionez ṽtutũ:narrauit ẽt ꝙ cognitio patientiũ illas actiões dꝫ p̃cedere cognitionẽ illa℞ actionũ ꝑꝑ illã eandem cãm ꝑꝑ quã dꝫ p̃cedere cognitio actionũ cognitionẽ ṽtutũ.&.d.& ita sit &c.i.& si ita sit.s.ꝙ debemus ire sꝑ de eis q̃ apud nos sunt magis nota ad illa q̃ sunt magis nota apud nãm:& cõsiderare de rebus oppositis istis ṽtutibus:& sunt passiua ea℞ dꝫ p̃cedere ꝯsiderationẽ in actionibus & in ṽtutibus:nec̃e est p̃scire prius cibũ qd sit:ꝙ est passiuũ ṽtutis nutritiue.& sensatuz qd sit:& ĩtellectũ qd sit anteqꝫ sciat̃ nutriri & sentire que sunt. ¶ Et vocauit ea opposita:passiuum enĩz & actiuum videntur esse quodãmodo opposita.

Idẽ p̃ phy. 2°. Et primo de anima.&c. Idem ꝑ̃ p̃cipia p̃ra.15.

Passiuum & actiuũ videñt q̃dãmõ opposita. Idẽ p̃ de gñõne 50. Et p̃cedẽ 20.&.24.

¶ Quare primo de alimento & gñatione dicendum est. vegetatiua enĩ aĩa & alijs inest pria: & maxie cõis potentia ẽ aĩe:ꝯm quã est viuere oĩbus cuius sunt opera gñare & alimento vti. Naturalissimũ enĩ operũ viuẽtibus ẽ quecũqꝫ ꝑfecta & nõ orbata:aut generationem spontaneã hñt facere alterũ quale ipsuz:aĩal qdẽ aĩal:plãta aũt plantã:q̃tenus ipso semper & diuino participent:ꝫ ꝙ pñt: omnia eniz illud appetunt illius causa agũt omnia quecũqꝫ agunt ꝯm naturam.

Solet sepe adduci.

¶ Oportet igitur primo loqui de nutrimẽto & gñatione.aĩa eniz nutritiua est prior in oĩbus viuẽtibus: & est vniuersalior ṽtutibus aĩe q̇bus viuũ viuit: & actiões istius sũt gñare & vti nutrimento:actio enĩ que est magis ꝯueniẽs nãe oĩs viuẽtis ex eis q̃ sunt ꝑfecta & nõ hñt occasionẽ:neqꝫ generant̃ casu per se:est vt agat aliud simile:aĩal enĩ facit aĩal: & plãta plantã:ita ꝙ hẽat cõicationẽ cũ sempiterno diuino ꝯm suũ posse.oĩa enĩ desiderant: & ꝑꝑ hoc agit omne qđ agit nãliter.

Oĩa appetũt diuinũ ẽ eius gr̃a agunt q̃cuqꝫ ꝯm nãm. Idẽ p̃ ph. 80. Et 2° celi.64.

¶ Cũ decl'auit q̃ diffõ est magis vl'is iter oẽs aĩe:& q̃ꝫ tũ largit̃ de cognitõe:& ꝙ nõ sufficit i cognitõe subꝫ aĩe ꝑfecte:& ꝙ est nec̃iuz p̃scire quãlibet ṽtutũ aĩe ꝑ suã diffõnẽ ꝓpriaz:& quot modis sunt iste ṽtutes diuerse:& qũo adunant̃:icepit narrare ꝙ opꝫ prĩo icipere de cognitione ista℞ ṽtutũ ab ea q̃ est valde p̃or.s. nutritiua:& ꝙ p̃ dꝫ ꝯsiderari de passiuis & de actiõib9 ista℞ ṽtutũ. ¶ Et.d.opꝫ igit̃ p̃ loq d nutrimẽto & generatiõe &c.i.& cũ dcl'atũ ẽ ꝙ p̃ oꝫ ꝯsiderare de actionib9:& de passiuis añ ṽtutes:nec̃e est vt p̃mo loq̃mur iter oẽs istas actiones de cibo & de gñatiõe q̃ sũt passiuum aĩe istius & actio:& est necesse vt p̃mo loq̃mur 34

de aĩa

Ue notiꝰ est apud nos q̄ ꝓpriū. Idē sup cō. p. Et ꝑ phy. 4. 5. ꝛ 57. 3. phy. 2.

de aīa nutritiua: q̄ est prior nāliter alijs rebus per quas aliq̄d dr̄ viuū: ꝛ iō est magis vlīs iter alias v̄tutes aīe. ¶ Et inuit q̄ ꝓp ꝓoritatē ꝛ eius vlītatē: opꝫ ꝓponi in ꝯsideratione. vlē eni notius est apud nos q̄ ꝓpriū: vt dc̄m est alibi. ¶ Et cū declarauit h̄: icepit numerare actiōes attributas illi: cū añ debemus scire esse q̄ q̄d eē. ꝛ. d. ꝛ actiōes istiꝰ sunt ꝛc̄. i. ꝛ actiones istius v̄tutis sunt nutrire ꝛ gñare: ꝛ vti cibo: ꝛ dicimus q̄ gñare est actio illius v̄tutis: q̄m actio q̄ maxime ꝯuenit nāe eius qd̄ dr̄ viuū ꝑ hāc v̄tutē est gñare sile in spē. ¶ Et hoc fit tribꝰ cōditionibus. quarū vna est vt ꝯtingat tp̄s in quo hꝫ hāc v̄tutē: cū non sit in effectu oī tp̄e. ¶ Scd̄a est vt cū h̄ non hēat occasionē: ista eni ipedit hāc actionē: lꝫ ꝯtingat tp̄s i quo peruenit ab illo illa actio. ¶ Tertia est vt illd̄ viuū non sit ex eis que fiunt casu sed per se: qñ igit̄ in viuo fuerint ꝯgregata hec tria: tūc gñabit. Et hoc itendebat cū. d. q̄m actio q̄ magis ꝯuenit ꝛc̄. ¶ D. d. cām finalē ꝓp quā ista v̄tus existit in aīalibus ꝛ plantis: ꝛ d. ita vt hēat ꝯiunctionē cū sempiterno. i. ꝛ ista v̄tus existit i viuo vt gñabile ꝛ corruptibile cōicēt cū sempiterno ꝑm suū posse. sollicitudo eni diuina cū nō potuerit facere ipsum ꝑmanere ꝑm idiuiduū: miserta est in dādo ei v̄tutē qua pōt ꝑmanere in spē: ꝛ h̄ non est dubiū. s. q̄ melius est in suo eē q̄ hēat istā v̄tutez q̄ vt nō hēat. ¶ D. d. oīa eni hec desiderāt ꝛc̄. i. ꝛ h̄ fuit iō q̄ oīa desiderāt ꝑmanētiā sempiternā: ꝛ mouēt erga ipsam ꝑm q̄ īnata est nā eoꝝ ad recipiēdū: ꝛ ꝓp hūc finē agūt oīa entia q̄ agunt naturaliter.

Sollicitudo dīna cū ñ potuerit facere ipꝫ ꝑmanere ꝑm idiuiduū misꝑta ē i dādo ei v̄tutē q̄ ꝑmanere posit i spe. Idē ꝑ cc. c. 98. Et 2. de gnōne ꝛ corruptōe. c. 59. d sollicitudine autē dei q̄lis sit. Uide 12. meta. 37. ꝛ 51. ꝛ 2º phy sicorum. 75.

¶ Id aūt q̄ cuius cā fit duplr̄ est: hoc q̄dez cuius: illud vero cui. Qm̄ igit̄ cōicare non possunt ipso semꝑ ꝛ diuino ꝯtinuatione: ꝓp id qd̄ nihil ꝯtingit corruptibiliū idē ꝛ vnum numero ꝑmanere ꝑm q̄ pōt ꝑticipare vnū qd̄qꝫ sic cōmunicat: hoc q̄dem magis: illud vero minus: ꝛ ꝑmanet nō ipm̄ h̄ vt ipsum. Numero quidē non vnū: spē autē vnum.

¶ Et ꝓp q̄d dr̄ duobus modis. Quoꝝ vnus est in quo ē. Alius est cuiꝰ est: q̄ igit̄ ipoſſe fuit vt hr̄et cōicationē cum sempiterno diuino in eternitate: q̄ impoſſe est vt aliqd̄ corruptibile ꝑmaneat idez in numero. Iō hꝫ cōicationē qd̄libet cū eo ꝑm suū posse: ꝛ h̄ magis: ꝛ h̄ minꝰ: ꝛ sic ꝑmanet nō illd̄ idē sꝫ suū sile. Nō vnū numero sed vnū forma.

35 ¶ Cum dedit cām finalē ꝓp quā v̄tus gñatiua existit in viuo vlr̄: ꝛ ē assilatio corruptibilis cū sempiterno ꝑm q̄ hꝫ nāz assimilādi: ꝛ q̄ oīa entia faciūt actiōes erga istū finem: narrauit ꝑm q̄t modos dr̄ iste finis. ¶ Et. d. ꝛ ꝓp q̄d dr̄ duobꝰ mōis: q̄ꝝ vnꝰ est illd̄ qd̄ est iste finis: ꝛ aliꝰ illd̄ in q̄ est iste finis. U. g. in h̄ ꝑmōe q̄ oīa entia agūt ꝓp ꝑmanētiaz sempiternā: ꝛ ꝓp ea in q̄bꝰ iuenit̄ ꝑmanētia sempiterna: aut dispō ꝑmanētie sempiterne. ¶ Et cū declarauit h̄ icepit declare modū i quo gñabilia ꝛ corruptibilia pñt cōicare cū eternis: ꝛ cām ꝓp quā diminuta sunt a ꝑmanētia sempiterna. ꝛ. d. q̄ igit̄ ipoſſe est ꝛc̄. i. ꝛ itendit ꝑ sempiternū diuinū corpꝰ celeste. celestia eni illa ꝑmanēt ꝑm idiuiduū. ¶ Et h̄ qd̄. d. ꝛ minꝰ h̄ ꝛ magis hoc. intēdit gñatiuū ꝛ nō gñatiuū. Utrūqꝫ eni ꝑmanet ꝑm speciem: sed gñatiuuz hēt semper hoc: ꝛ nō gñatiuuz

Finis duplx cuiꝰ ꝛ cui. idē 2. phy. 24. ꝛ 3ᵒ ꝑcisra. 37.

in maiori parte temporis: ꝛ in pluribus subiectis.

¶ Est aūt aīa viuētis corꝑis cā ꝛ principiū. Hec aūt multiplr̄ dñr: attñ aīa ꝑm determinatos tres modos cā dr̄: etenī vñ motus: ꝛ cuiꝰ cā: ꝛ sic suba aīatoꝝ corpoꝝ aīa causa.

Aīa ē cā corporis aīati in triplici genere cause.

¶ Anima igit̄ est corꝑis viui cā tribus modis determinatis: est eni illud ex quo est motus: ꝛ illud ꝓp qd̄ fuit corpus: ꝛ etiā aīa est cā ꝑm q̄ est suba que est cā esse oīum.

¶ Cum apparuit ex diffōne vlī aīe q̄ aīa est cā corporis ꝑm formaz: ꝛ apparuit hic q̄ v̄tus gñatiua est cā agēs aīatuz. Incepit declare q̄ aīa nō est solū cā ꝑm formā: sꝫ cā ꝑꝫ tres modos: ꝑꝫ q̄s dr̄ cā: ꝛ h̄ est tribus modis: ꝛ h̄ est necīum ꝑscire anteq̄ꝫ loquat̄ de vnaquaqꝫ ꝑtiū aīe: lꝫ iā sit declaratū vlr̄ q̄ oīs forꝰ nālis est. ¶ Et. d. aīa igit̄ est corporis viui cā ꝛ pn̄ᵐ: ꝛ q̄ hec duo dicunt̄ multiplr̄: silr̄ ꝛ aīa est cā ꝑm tres modos d̄terminatos. s. cā mouēs: finalis: ꝛ formalis: que determinate sūt in ꝑmonibus vlībus physicis. ¶ D. d. est eni illud ex quo fit motus. s. cā agēs motū. Et possumꝰ itelligere ex h̄ motū in loco ꝛ gnōnē: ꝛ motū in augmēto ꝛ diminutione. Aīa enim est cā agēs istos tres motus in aīato. ¶ D. d. ꝛ illud ꝓp qd̄ fuit corpꝰ. s. cā finalis. Corpꝰ eni nō fuit nisi ꝓp aīaz: cuꝫ declaratū est q̄ aīa ita ē de corꝑe sicut forma de mā: ꝛ declaratuꝫ est in sermonibus vlībus: q̄ mā est ꝓp formā tm̄: ꝛ q̄ nō est aliqd̄ ꝯñs māz: aut aliqd̄ qd̄ fit de necessitate materie: sicut existimabāt antiqui: non ꝯcedentes cām formalē esse neqꝫ finalem: ꝛ aīa etiā est causa. i. ꝛ aīa etiaz est causa corporis ꝑm substantiam: ꝛ formam que est causa esse omnium. 36

Cā ꝛ principiū multipliciter dicunt̄. Idē p̄ ph. ꝯ. p̄ Et. 5º meta. t. cō. j. Et. 12. met phy. 25. Tex. cō. 28. ꝛ. 29.

In 2º physi. a. 74. vsqꝫ i finem.

¶ Qd̄ q̄dē igit̄ sit sicut spēs manifestuꝫ est. Cā eni ipsius eē oibus spēs ē. Uiuere autē viuētibus ē eē. Cā aūt ꝛ principiū hoꝝ aīa. Ampliꝰ aūt eiꝰ q̄ potētia rō actus est. Manifestū aūt ē q̄ ꝛ cuiꝰ grā aīa cā. Sic. n. itellectus grā huiꝰ facit: eodē mō ꝛ nā. Et hoc ē ipsius finis. hꝰ aūt in aīalibꝰ aīa ꝛ ꝑm nām. Oia eni physica corꝑa aīe instr̄a sunt: sicut aīalium: sic ꝛ plantaꝝ tanq̄ꝫ grā aīe exñtia. Duplr̄ aūt dr̄. ꝛ q̄ cuius cā est. ꝛ q̄ cuius ꝛ q̄ cui. At v̄o ꝛ vñ primū q̄ ꝑm locū motus aīa est. Nō oibus aūt viuētibus inest potentia hec. Est aūt alteratio ꝛ augmētum ꝑm aīam: sensus eni alteratio q̄daz eē vr̄. Nihil aūt sentit qd̄ nō hēt aīam. silr̄ aūt de augmēto ꝛ decremēto se hēt. Nihil eni decremētū patit̄ neqꝫ augmētat̄ physice: nisi alat̄. Alit̄ autem nihil qd̄ non cōmunicet vita.

Esse ē efficāie forē. Idē. 8. c. 7. 8. me. 7.

Uiuere viuētibus est eē.

¶ Et esse viui est viuere: ꝛ aīa est cā ꝛ principium istius: ꝛ ēt endelechia est itentio eiꝰ qd̄ est in potētia ens. ꝛ manifestū est q̄ aīa est cā ēt ꝓp q̄d. Qm̄ quēadmodū itellectus nihil agit nisi ꝓp aliq̄d in nā: ꝛ hoc est finis eius: ꝛ silr̄ aīa in aīalibus: ꝛ in oibus. Oia enim nālia sunt organa anime: sicut in aīali-

bus ⁊ plātis:ita ꝙ est etiam cā animati. Et ꝑpter qd dr̄ duobus modis. Quorū vnus est illud ꝑpter qd̄:⁊ alius cuius est hoc. Et aīa est ēt illud ex quo primo fit motus in loco. Sed ista virtus non inuenit̄ in oībus viuis. Et alteratio ēt ⁊ augmētuz fiūt ꝑ aīaz. Sensus eni existimat̄ esse alteratio aliqua. Et nihil sentit nisi habeat aīaz. Et sic est de augmēto ⁊ diminutione. Nihil eniz auget̄ ⁊ diminuitur naturaliter nisi nutriat̄: ⁊ nihil nutritur nisi habeat partem in vita.

37 ¶ Cum posuit ꝙ aīa est cā corporis tribus modis:de qbus modis dr̄ hoc nomen causa:icepit declare modos istos eē in ea ⁊ in p̄mo ꝙ est cā corporis ſm formaz. ¶ Et.d.⁊ esse viui ⁊c̄.i.⁊ signū ꝙ aīa est forma corporis:est ꝙ hoc ens viuū nō hȝ eē ſȝ ꝙ est viuū nisi per illud per qd̄ viuit.i.ꝙ est cā istius actionis.s. vite.⁊ manifestū est ꝙ cā istius actionis est aīa.ergo hoc qd̄ est viui ſm ꝙ est viuū est per aīam:⁊ illud ꝑ qd̄ est ens:⁊ est h̄ est sua forma.ergo est forma aīati: cum nō est hoc ⁊ ens nisi ꝑ aīaz. ¶ D.d.scd̄am rōnē sup hoc:⁊ ēt endelechia est intētio ei⁹:qd̄ est in potētia ens.i.⁊ ēt aīa est ſm ꝙ iam declaratū est ꝑfectio. Perfectio aūt est forma ⁊ intētio eius qd̄ est in potētia ens.ergo aīa est forma. ¶ Et cū ↄ̄clarauit eā esse cām ſm formā:declarauit ēt eā esse cām ſm finem: ⁊.d.manifestū est ꝙ aīa est cā ⁊c̄.i.manifestū est ꝑ se ꝙ aīa est cā corporis aīati ſm illd̄ ꝑpter qd̄ fuit corpus aīatum. Queādmodū eni multa artificialia nō agūt nisi ꝑpter aliqd:sic ēt est de nā.s.ꝙ nō agit nisi ꝑpter aliqd:⁊ hec est finis nature.s.ꝙ nō agit ꝑpter aliqd:sicut ars nō agit nisi ꝑpter aliqd. ¶ D.declarauit ꝙ illud ꝑpter qd̄ nā agit videt̄ esse aīa in aīalibus:⁊ nō solum in aīalibus:sed oībus in reb⁹ nālib⁹. Et.d.⁊ silr̄ aīa in aīalibus ⁊ in oībus.i.⁊ queādmodū forma est finis artis in artificialib⁹:ita aīa est finis nature in aīalib⁹:⁊ in oībus nālibus. ¶ D.ↄ̄clarauit moduz ex quo apparet ꝙ aīa est finis oīum nālium: ⁊.d.oīa eniz nālia sunt instrumēta aīe ⁊c̄.i.⁊ dixim⁹ ꝙ aīa est finis oīum nālium:qr̄ oīa nālia vident̄ instrumēta eē indifferenter in oībus aīatis. Et sicut videt̄ in aīalibus ita videt̄ in plantis. ¶ D.d.ita ꝙ ēt illa est cā aīati ⁊c̄.i.⁊ h̄ qd̄ diximus de ea non latet: imo est manifestuz per se:adeo ꝙ apparet ex hoc ꝙ aīa etiam est cā aīati. Illud eni ꝑpter qd inuenit̄ aliqd:dr̄ duobus modis. Quoꝝ vnus est illud ꝑpter qd̄ īuenit̄ aliqd:⁊ ista est ꝓportio aīe ad corp⁹. Et alius est illud cuius est h̄ ꝑpter qd̄ īuenit̄ aliqd: ⁊ ista est ꝓportio aīe ad aīatum. Dicimus eni ꝙ aīa ⁊ corpus vtrūqȝ nō sunt nisi ꝑpter aīatum. ¶ Et cuȝ declarauit eā esse cām ſm formā ⁊ ſm finē:declarauit etiaȝ eā eē cām mouētē ſm oēs modos motuū exn̄tes in aīato siue veros siue existimatos eē motus. ¶ Et.d. ⁊ aīa ēt est illud ex quo p̄mo fit motus in loco:ſȝ ista v̄tus nō est in oībus viuis.i.in oībus aīalib⁹. ¶ D.d. ⁊ alteratio ēt ⁊ augmentuȝ ⁊c̄.i.⁊ alteratio attributa sensibus:sicut qdam reputāt:si cōcesserimus eā esse motū erit ꝑ aīam:⁊ silr̄ augmētū ⁊ diminutionē. Nihil eni dr̄ hr̄e hunc motū.s.sensum:nisi habeat aīaz. ¶ D.d.⁊ silr̄ est de augmēto ⁊ diminutione.i.queādmodū apparet ꝙ nō sentit nisi habens animā:sic apparet ꝙ nō augmētat̄ neqȝ diminuit̄ nisi illd̄ quod hȝ cōicationem cū aīalibus in aliqua ꝑte aīe. Nihil eniȝ diminuit̄ nāliter aut augmētat̄ nāliter nisi habeat virtutē nutriēdi. Et nihil nutrit̄ nisi habeat cōmunicationē in vita attributa aīalib⁹:⁊ ideo hoc nomen mortuū non dicit̄ de aīali:nisi cum caruerit cōmunicatione quam habet cum plantis.

¶ Empedocles aūt non bene dixit h̄ addens augmētum accidere plātis. deorsum qdem radiceȝ mittentibus:propter id ꝙ terra sic fertur ſm nām. Sursum autē ꝑpter ignem silr̄. Neqȝ enim sursum ⁊ deorsum bn̄ accepit. Non enim idem oībus sursum ⁊ deorsum ⁊ omni:sed sicut caput animalium sic radices plantarum sunt. Sic congruit istrumenta dicere altera ⁊ eadem operibus.

¶ Empedocles autē non recte dixit in hoc ⁊ vere:cū dixit ꝙ augmentū qd̄ accidit in plātis. In hoc aūt qd̄ ramificat̄ per radices inferius fit per motum ipsius terre nāliter ad istā ꝑtē:⁊ hoc posuit cām. In hoc vero qd̄ ramificat̄ superi⁹ fit:qr̄ ignis mouet̄ similiter ad sꝑius:⁊ hoc posuit causam. hoc eni quo vtitur etiam in suo sermone de superiori ⁊ inferiori non recte fuit dictum. Superius ⁊ inferius non sunt idem oībus rebus: ⁊ in omni. Sed queādmodū caput est animalibus:ita radices plātis. Cum per actiones debemus dicere in instrumentis eoruȝ que sunt conuenientia aut diuersa.

¶ Cum declarauit ꝙ motus augmēti non est ex p̄ncipio qd̄ est elemētuȝ:incepit declare ꝙ Empedocles errauit:cū opinabat̄ ꝙ h̄ p̄ncipiū est ex elemētis:⁊ ꝙ augmētuȝ in plātis ad inferius est ꝑꝑ ꝑteȝ graueȝ.s. terrā ⁊ aquā:⁊ sꝑius ꝑꝑ leuē.s.aerē ⁊ igneȝ. ¶ Et.d. Empedocles aūt ⁊c̄.i. Empedocles aūt nō bn̄ existimabat:cū opinabat̄ ꝙ h̄ p̄ncipiū nō est aīa:⁊ ꝙ h̄ qd̄ accidit de augmēto in plātis:est ꝑ nām elementoꝝ: illud igit̄ qd̄ auget̄ inferius est ꝑ nām terre:⁊ h̄ posuit cām eius.i.⁊ posuit cām motus istius ad īferius nām grauē:⁊ cām in augmēto ramoꝝ ad sꝑius nāȝ leuem.s.igneā. ¶ D.incepit narrare qd ↄtingit huic sermoni de errore:⁊.d.h̄ ēt quo vsus fuit in sermōe suo de sꝑiori ⁊c̄.i.⁊ iste ſmo quē iduxit i dādo cām istius motus ↄ̄ry q īuenit̄ in augmētabili nō est verus. Hoc eni qd̄ existimabat̄ ꝙ sꝑius i plātis est superius in mūdo:⁊ īferius: īferi⁹.nō est veꝝ:qm̄ neqȝ in ꝑte cōueniūt:neqȝ in nā:neqȝ in potētia. In parte aūt:qr̄ lȝ h̄ cōcedamus in plātis:tn̄ in ꝑlibus aīalib⁹ nō possum⁹ illd̄ ↄcedere. Sꝑius eni in eis nō respicit sꝑius mūdi:⁊ veritas nō ↄcedit h̄.nā eni īferioris in plātis alia est a nā inferioris in mūdo:ſȝ ↄtingit ↄgregatio eoꝝ in ꝑte eadē casu:⁊ ipsa eadē est nā sꝑioris in aīalib⁹. ¶ Et signū ei⁹ est:ꝙ caput in aīalibus est simile terre in plātis:cuȝ actio eoꝝ sit in eadem.⁊ ꝑ actiones debemus respicere incōueniētiaȝ ⁊ diuersitatē in ꝑtib⁹ augmētabilib⁹. ¶ Et.d. sꝑius eniȝ ⁊c̄.i.⁊ p̄mus erroꝝ Empedoclis est ꝙ sꝑi⁹ ⁊ inferius nō sūt eadē ꝑs in oīb⁹ reb⁹:⁊ in oī.s.mūdo: qm̄ lȝ h̄ ↄcedamus in plātis:qd possum⁹ dicē in ꝑlibus aīalibus

Forma est id ꝑ qd̄ aliqd est ens. Jdē sup 7.8.t.36. et 8.met.cō.7.

Oīa naturalia sunt istrā aīe. Vide infra tex.cō.38

Mortuū dr̄ de aīali nisi cū caruerit cōicatōe quā hȝ cū plātis. Jdē ꝑ de aīa 2.vltio. Et h̄ supra.3.t.16. t.14.

Per actiōes debem⁹ respicere cōueniētiā ⁊ diuersitatē i ꝑtib⁹ augmētabilib⁹. Vide ꝑ ipso.7. met.9. Et.h. meta.xi.t. me.cō.7. hic supra

aialib⁹.supius.n.in aialib⁹nõ respicit supius mūdi.
℃D.d.ꝫ queadmodū caput ⁊c̃.i.ꝫ nõ ꝯcedam⁹ ꝙ
īferi⁹in plãtis sit īferi⁹in mūdo ꝫ nãz ⁊potẽtiã: ne/
qꝫ supius in eis supius in mūdo:lꝫ sint in eadez pte.
Nã.n.capitis in aialib⁹est nã radicis in plãtis:cū ha
beãt easdē actiões:⁊ ꝫ actiões est dõꝫ ꝙ ptes aialiū
⁊ plãtarū ⁊ īstrumẽta eoꝝ sunt ꝯueniẽtia:aut diuer/
sa in nã.Et cū nã radicis in plantis est nã capitis in
aialib⁹:tūc supius in plantis est in rei ṽitate īferi⁹in
mūdo.Et si nos ꝯcessissem⁹ ꝙ eẽt īferi⁹:tūc ꝫ qõ ac/
cidit plãtis.s.ꝙ īferi⁹in eo est īferi⁹mūdi nõ accidit
nisi casualr̃:nõ qꝛ hñt eãdē nãm:ita ꝙ ad īferius in
plantis:mouet̃ pars grauis:⁊ ad superi⁹ leuis.Qm̃ si
ita eẽt:tunc neqꝫ superius neqꝫ īferius haberet aial
neqꝫ natura superioris ⁊ īferioris in plantis ⁊ aiali/
bus esset eadē.℃Et.d.ꝙ potẽtia capitis in aialibus
est potẽtia radicis in plantis:qꝛ hoc est pñcipiū eius:
per quod aial est aial.s.sensus:ꝫ aūt est pñcipiuꝫ ei⁹
per qõ plante sunt plãte.s.cibi:⁊ iõ si caput ex aiali:⁊
radix ex plantis abscindūtur depereunt.

Scdꝫ actio/nes est dõm ꝙ ptes ania/liū ⁊ plãtarū ⁊ instr̃a eorū sunt ꝯuenien/tia:aut diuer/sa in nã.

Dic d.Cõ. caput esse pñ cipium sensa tiõis.op^m.d. in lib.de sen/su ⁊ sensato.

℃Adbuc aūt qd est ꝯtinẽs in ꝯ̃ria que ferun
tur ignẽ ⁊ terram.Distrahẽt eni nisi aliqd
sit ꝓhibẽs.Si ṽo erit:hec est anima ⁊ cau/
sa alimẽti ⁊ augmenti.
℃Et postea qd est illõ qõ retinet ignẽ ⁊ ter
rã:cū moueat̃ ad ptes ꝯ̃rias.Sunt.n.velo/
ces ad sepationē nisi aliqd ꝓhibeat.Et si il/
lic fuerit aliqõ ꝓhibẽs illõ ꝓhibẽs dꝫ eẽ cã:
vel aia:⁊ cã in augmẽto ⁊ nutrimẽto.
39 ℃Et si ꝯcesserim⁹ ꝙ nã supioris ⁊ īferioris in plãtis
est nã supioris ⁊ īferioris in mūdo:⁊ ꝙ ps ignea mo
uetur in plãtis ad supi⁹:⁊ terrestris ad īferi⁹.Et nos
videm⁹ꝙ eadē ps mouet̃ ad supi⁹⁊ ad īferi⁹īsimul.
Uidemus.n.ꝙ q̃libet ps potẽtie sensibilis:⁊ qõlibet
mẽbrū mouet̃ ad vtrãqꝫ ptē insil̃.Si igitur posueri
mus ꝙ illa ps sit vnica.s.q̃ mouet̃ ad vtrãqꝫ ptē:tūc
pñ^m per qõ mouet̃ istis duob⁹motib⁹insimul est vni/
cuꝫ pñ^m.Istud igit̃ pricipiū hꝫ potẽtiã vt moueatur
ad vtrãqꝫ partē isil̃:qõ nõ est in elñtis:qm̃ vna pars
eoꝝ nõ hꝫ nisi vnicū motū:siue fuerit simplex:siue
cõposita.Qm̃ si fuerit cõpositūꝫ ex eis mouebit̃ ꝫm
elñtū dominãs.Et si ptes que mouent̃ in illa eadeꝫ
pte in sensu aut in nã ad supi⁹ sint alie a ptibus que
mouent̃ in illa pte ad īferi⁹:tūc ille ptes necio sunt
distīcte abiuicē:aut qꝛ sunt simplices:aut qꝛ illud qõ
dominat̃ in eis que mouent̃ ad īferi⁹de corpib⁹sim
plicib⁹est aliud ab alio qõ dñatur in eis que mouẽt̃
ad supius.Et si ita sit qd est illõ qõ retinet ignē ⁊ ter
rã:aut ptē igneã:⁊ terrestrē:cū non possum⁹dicere ꝙ
hec duo sint admixta:qm̃ si eẽnt admixta mouerent̃
ad eãdē ptē.s.dominãtis.Et si ita eẽt cito separaren/
tur:nisi aliqd ꝓhiberet.ꝫ ꝯtingit eis necio dicere il/
lic eẽ ꝓhibẽs cū videant̃ nõ separi:ꝫ pmanere insil̃
dū viuit plãta:⁊ hoc est neciuꝫ eis:⁊ cū ꝯcesserit illic
eẽ ꝓhibẽs:cui⁹potẽtia nõ est potẽtia elñtoꝝ:dicem⁹
eis ꝙ illud ꝓhibẽs est aia:ꝫm hoc igit̃ est ꝫmo eius
in hoc itelligẽdus:licet sit valde breuis.

Idẽ.3.ph.6. a.8.phy.23.

Mot⁹ mixti est ꝫm elñtuꝫ dñans.Idẽ.8 ꝯ.14.⁊ q̃ ibi.

℃Uidet̃ aūt qbusdaꝫ ignis nã simplr̃ cã ali/
menti ⁊ augmẽti eẽ.Et nãqꝫ ipm vr̃ solum
corporeū ⁊ elemẽtoꝝ qõ alit̃ ⁊ augmẽtat̃.
Unde ⁊ in plantis ⁊ in animalibus putabit
vtiqꝫ quis hoc esse quod operatur.
℃Et qdã existimãt ꝙ nã ignis est simplr̃ cã
nutrimẽti ⁊ augmẽti.Ignis.n.īter corpora
aut īter elñta nutrit̃ ⁊ auget̃:⁊ iõ existimat̃
ꝙ ipse facit ꝫ in plãtis ẽt ⁊ in aialibus.
℃Cū dstruxit ꝫmonē fingẽtiū ꝙ augmẽtū est p pñ^m
elñtare.s.graue aut leue:incepit ẽt destruere ꝫmonē
fingẽtium ꝙ pñ^m nutrimẽti ⁊ augmẽti nutribilis est
ignis:aut ps ignis:aut aliqõ igneū.℃Et.d.⁊ qdã ⁊c̃.
idest:⁊ qdã existimãt ꝙ nã ignis in eo ꝙ ẽ ignis nõ
ꝫ ꝙ est aliqs ignis.℃Et ꝫ ītẽdebat cum.d.simplr̃
est cã nutrimẽti ⁊ augmẽti:⁊ opinati sunt ꝫ:qꝛ vide
runt ignē alterare oĩa in sua suba adeo ꝙ augmẽtat̃
p illud:⁊ qꝛ nutribile apud eos nutrit̃ alterando oĩa
in suã subaꝫ:iõ existimauerunt p duas affirmatiuas
in scða figura:ꝙ ignis facit hoc simplr̃.
℃Hoc aūt cõcausa qdeꝫ quodãmõ est:nõ tñ
simplr̃ cã:ꝫ magis aia.Ignis.n.augmẽtuꝫ
in īfinitū est quousqꝫ fuerit cõbustibile.Nã
aūt cõstantiū oiuꝫ termin⁹ est ⁊ rõ magnitu
dinis ⁊ augmẽti.Hec aūt aie ꝫ nõ ignis ⁊
rationis magis q̃ꝫ materie.
℃Dicam⁹ igit̃ ꝙ ignis nõ est nisi ꝯiunct⁹cãe
aliquo mõ:⁊ nõ est cã simplr̃.Sꝫ aia est di
gnior vt sit cã.Augmẽtū.n.ignis est in īfini
tū dū cõbustibile est:ea aūt que ꝯstituunt̃ p
nãm oĩa habẽt finē ⁊ terminum in quãtita/
te ⁊ augmẽto:⁊ ista sunt aie nõ ignis ⁊ sūt
digniora intẽtioni q̃ꝫ materie.
℃Cū narrauit hãc opionē icepit p̊ narrare ptē veraꝫ
que est in ea:⁊ ptē falsaꝫ.℃Et.d.dicam⁹ igit̃ nos ꝙ 41
ignis nõ est cã nutrimẽti ⁊ augmẽti in aialib⁹simpli
citer:ꝫ attribuit̃ cãe q̃si īstrm̃ suoꝝ īstroꝝ:imo aĩa
est illa ad quã attribuit̃ simplr̃ hec actio:⁊ ꝯcessit ꝙ
ignis est ꝯiūctus cãe ꝫ ꝙ aliqd attribuit̃ alicui:cu/
ius actio nõ pficit̃ nisi p illud.Quia nutribile nõ vr̃
alterare cibū nisi p partē igneaꝫ exñtē in eo.Hoc.n.
elñtū īter alia aut est alterãs alia:aut magis dñatur
in eo alterare q̃ꝫ in alijs elñtis:⁊ iõ fuit nec̃e vt esset
dñans in corporib⁹nutribilib⁹.℃Et cuꝫ declarauit
ꝙ si ista actio fuerit attributa ei non erit attributa
nisi ꝫ ꝙ est ꝯiūctus cãe nõ ꝙ ipse sit cã.declarauit
modū ex quo pꝫ attribuere istaꝫ actionē igni simplr̃.
⁊ ꝙ digni⁹est attribuere eã simplr̃ aie:⁊.d.augmẽtū.
eni ignis est in īfinitū ⁊c̃.i.⁊ signū ꝙ pmū mouẽs in
nutrimẽto ⁊ augmẽto est aia nõ ps ignea est:qꝛ iste
mot⁹.s.alterare aliqd in subm alterãtis:⁊ ei⁹augmẽ/
tuꝫ p illud qõ alterat si fuerit in solo igne absqꝫ alia
ṽtute sibi ꝯiūcta.s.vt p̊^m mouẽs sit potẽtia ignis ꝫm
ꝙ est ignis:non alia ṽtus cõiuncta igni iueniet̃ īfini
tus:⁊ nõ cessabit in aliquo termĩo duꝫ cõbustibile ī/
uenerit.Motus aūt alterãdi ⁊ augmẽtãdi q iuenit̃
in hac nã augmẽtabili:semp iuenit̃ finitus ⁊ termĩa
tus in q̃ꝫtitate.Uñ manifestū est in 2ª figura ꝙ iste
mot⁹nõ ẽ ignis simplr̃:⁊ cū nõ ẽ ignis necio ẽ alteri⁹
pñcipij:⁊ illõ vocam⁹aiaꝫ nutritiuam.℃Et ītẽdit p
terminū ⁊ mẽsurã vltĩa nãlia que iueniunt̃ in quãti
tatib⁹corpoꝝ augmẽtabiliū.℃D.d.⁊ sūt digniores
intẽtioni q̃ꝫ mãe.i.⁊ ista actio que iuenit̃ in hoc mo
tu.s.q icepit a pñ° terminato ⁊ puenit ad finē termi/

Diuꝫ nã con stãtiū termi nus ẽ ⁊ ratio magnitudis ⁊ augmenti.

Ignis dñat̃ in corpib⁹nu tribilib⁹.Sꝫ oppo^m.2.de gnõne ⁊ cor.

Idẽ.6.phy. 91.⁊.8.ph.6.

Uiđ cāz istiꝰ rōnis. 3. ph. 59. ⁊. 60. ⁊. 3. ce. 17. ⁊. 72. ⁊ p̈ ca. de sb̃a orb. vbi dr̃ ꝙ themistiꝰ est a forma.

natū. Dignius est vt attribuat̃ ei qđ est in ista actione q̄si forᵃ. s. aīa q̄ꝫ illi qđ est q̄si mā ⁊ istr̃m. s. ignis. ℂ Et. d. hoc: qꝛ appet ꝙ actio augmēti ē cōposita ex actiōe ignis: ⁊ ex aliq̄ itētiōe in igne. Alterare. n. qđ est in eo dꝫ attribui igni: ⁊ qꝛ ē termiatū dꝫ attribui v̄tuti ꝯiūcte cū igne: queādmodū mollificare ferrū p igne ad faciēdū aliqđ istr̃ꝫ ħꝫ ꝙ est mollificare attribuit̃ igni: ⁊ ħꝫ ꝙ illa mollificatio hꝫ terminū notū in vnoq̄qꝫ istrō attribuit̃ v̄tuti artis. Cap̄. II.

Quoniaꝫ aūt est eadē potētia aīe vegetatiua ⁊ generatiua: de alimento necessariū est determiare primū: separatur eniꝫ ab alijs potētijs opere hoc.

ℂ Quoniam igitur virtus nutritiua ⁊ generatiua sunt eedem: oportet prius necessario determinare quid est nutrimētum: ⁊ distiguere ab alijs virtutibus.

42 Cum narrauit p̊ ꝙ vult loq̄ post de v̄tute nutritiua cū sit magis v̄lis. ⁊ p̊ᵐ eoꝝ q̄ apparent in eo vel p̊ᵐ eoꝝ de q̄bus considerat̃ ex hac v̄tute est ꝙ aīa ⁊ sue actiōes sunt augmentare ⁊ nutrire ⁊ gnāre. Incepit mō determiare qđ est illud de quo opꝫ cōsiderare p̊ in hac v̄tute postq̄ꝫ cognoscit̃ eē aīa. ℂ Et d. ⁊ qꝛ poᵃ nutriēdi ⁊ gnādi ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ subꝫ poᶜ nutritiue ⁊ augmētabilis ⁊ gnātiue idē est. s. nutrimētuꝫ. ᵃ ⁊ iam diximus p̊ ꝙ via ad cognitionē subaꝝ istaꝝ v̄tutū nō ē nisi p cognitionē passiuoꝝ eaꝝ p̊: vn̄ nec̄e est p̊ incipe ⁊ determiare cibū q̄d sit: ⁊ nutrire q̄d sit. Et cū narrauit hoc: icepit demōstrare q̄d est cibus.

Subꝫ potentie nutritiue ⁊ augmentabil' ⁊ generatiue ideꝫ est. vı̄đ p̊ de gnōne. 39 ⁊. 41.

a Sup̄ tex. cō. 33.

ℂ Videt̃ aūt eē alimētuꝫ contrariū ꝯtrario: nō oē aūt omni: sꝫ quecūq̄ꝫ contrarioꝝ nō soluꝫ generationē habēt ex iuiceꝫ: sꝫ ⁊ augmētum. Fiunt eni multa ex se inuiceꝫ: sꝫ nō oīa quāta: vt sanū ex laborāte. Videtur aūt neq̄ꝫ illa eodē modo adiuicem esse alimētū: sꝫ aqua q̄dem igni alimētum est: ignis autē nō alit aquā. In simplicibus q̄deꝫ igitur corporibus hec eē vidētur maxime: aliud q̄deꝫ alimētum: aliud v̄o quod alitur.

ℂ Dicamus igit̃ ꝙ existimat̃ ꝙ nutrimētuꝫ est cōtrariū cōtrario: ⁊ nō omne cōtrariū oī cōtrario: sꝫ cōtraria q̄ nō tm̄ fiunt abinuicē: sꝫ etiā augent̃. Plura. n. fiunt abinuicē: sed nō oīa augētur. V. g. sanū ab īfirmo. Et inuenimus ēt ꝙ nō eodē modo sunt nutrimētum adiuicē: sꝫ aqua est nutrimētum igni: ignis aūt nō est nutrimētū aque. In corporibus aūt simplicibꝰ hec duo ꝑprie existimāt̃ ꝙ alteꝝ est nutrimētū: ⁊ alteꝝ nutribile.

43 ℂ Dicit ꝙ existimatū est ꝙ nutrimētū est illud qđ ē ꝯ̄riū nutribili: sic̄ q̄dā existimati sūt: sꝫ ista existimatio nō est in oī ꝯ̄rio: sꝫ in eis ꝯ̄rijs q̄ nō tm̄ fiūt abiuicem: sꝫ ēt augmētant̃. Plura. n. ꝯ̄ria q̄ gnānt̃ abiuicē nō augmētant̃ abiuicē: sanū. n. ab īfirmo: sꝫ nō nutritur ex eo. ℂ Et hoc intēdebat cū. d. ⁊ nō oē ꝯ̄riuꝫ oī ꝯ̄rio ⁊c̄. ⁊ sermo eiꝰ est itellectꝰ per se: ⁊ innuit per hoc ꝯ̄ria que sunt in suba. ℂ Ista. n. existimant̃ augmentari abiuicē: ⁊ nutriri abiuicē. ℂ Et cū declarauit ꝙ ista existimatio nō iuenit̃ nisi in ꝯ̄rijs q̄ sunt in suba ⁊ sunt ea q̄ pol'e est vt nutriri reputent̃ abiuicē: declarauit ēt ꝙ hoc nō equal'r iuenit̃ in vtroq̄ꝫ ꝯ̄rio. Contraria. n. nō vident̃ nutrire se adiuicē eq̄l'r. ℂ Et. d. videmꝰ ēt ꝙ nō eodē mō sunt nutrimētū ⁊c̄. i. ⁊ ista existimatio nō iuenit̃ in vtroq̄ꝫ ꝯ̄rioꝝ q̄ sūt in suba equal'r. s. vt vtrūq̄ꝫ eoꝝ nutriat suuꝫ cōpar eq̄l'r. Aq̄ eni ⁊ v̄l'r corpa hūida vident̃ eē nutrimētum ignis. Ignis aūt nō v̄r eē nutrimētū alicui. ℂ Et cū narrauit ꝙ ista existimatio debilis est si accepta fuerit absolute: narrauit ꝙ ista existimatio tm̄ iuenit̃ in elm̄tis: ⁊. d. in corpibꝰ aūt simplicibꝰ ⁊c̄. i. existimare autē ꝙ nutriēs est ꝯ̄riū nutribili: nō iuenitur ꝑp̄e nisi in duobꝰ hīs corporibꝰ simplicibꝰ: quoꝝ alteꝝ est ignis: ⁊ alteꝝ humidū: vt aqua ⁊ aer.

ℂ Dubitationē autē hꝫ. Dicunt eni hi q̄deꝫ simile ali simili: sicut ⁊ augeri. Alijs autem sicut diximus econtrario videtur aliq̄ cōtrarium contrario: tāq̄ꝫ impassibile sit simile a simili. Alimētū autē mutari ⁊ decoq̄. Mutatio aūt oīs in cōtrariuꝫ: aut in medium.

ℂ Sed in hoc est locus dubitationis. Quidam. n. dicunt ꝙ simile nutrit̃ per simile: ⁊ sil'r ēt augmētatur. Et q̄dam ecōuerso. s. ꝙ cōtrariuꝫ nutritur p suuꝫ ꝯ̄rium: sil'e. n. non patitur a suo sil'i. Et nutrimētuꝫ trāsmutat̃ ⁊ digerit̃: ⁊ transmutatio in quolibet est ad dispositionē oppositaꝫ: aut ad medium.

ℂ Sꝫ ista existimatio lꝫ iueniat̃ in elm̄tis p sensum ⁊ iductionē: tn̄ in ipsa q̄ōne ē locꝰ dubitatiōis ex ꝑpōnibꝰ famosis. Est. n. ſmo q̄dā q̄ dat ꝙ nutrimētū est sil'e: ⁊ aliꝰ q̄ dat nutrimētū eē ꝯ̄riuꝫ. ℂ D. d. rōnē supvtrūq̄ꝫ ſmonē: ⁊. d. q̄dā. n. dn̄t ⁊c̄. i. q̄dā. n. antiquoꝝ opinabant̃ ꝙ nutrimētū dꝫ eē sil'e: qꝛ sil'e nutrit suū ꝯ̄riuꝫ sil'e: ⁊ augmētat ipꝫ. Cōtrariū. n. trāsmutat suū ꝯ̄riuꝫ sꝫ nō nutrit ipꝫ: neq̄ꝫ augmētat. ℂ Et cuꝫ dixit hanc rōnē: dixit ēt rōnē ꝙ nutrimētū est ꝯ̄riū: ⁊. d. ⁊ q̄daꝫ ecōuerso. i. ⁊ dixerūt hoc. s. ꝙ ꝯ̄riū nutrit̃ a suo ꝯ̄rio: nō a suo sil'i: opinati sunt ꝙ nutrimētū patit̃ a nutribili: ⁊ sil'e nō patit̃ a suo sil'i. ergo nutrimētuꝫ nō est sil'e. Et cū viderūt ēt ꝙ nutrimētū trāsmutat̃ in nutribile ⁊ patit̃: ⁊ oīs trāsmutatio est a cōtrario ad cōtrariū: aut ad illud qđ est mediū iter cōtraria. cōcluserunt ex hoc ꝙ nutrimētū est contrariuꝫ.

44 Prio ... ne. 39. ⁊ p... ce. 21.

Jđ. 5. phy. 19. ⁊. 52. meta. 25. physi. a. ad. 50.

ℂ Adhuc aūt patit̃ aliq̄d alimētuꝫ ab eo qđ alitur: sꝫ nō ħ ab alimēto: sicut neq̄ꝫ faber a mā: sꝫ ab illo ħ: faber aūt mutat̃ solū in actū ex ocio. Vtꝝ aūt sit alimētū qđ vltio aduenit: aut qđ prio hꝫ differētiā. Si aūt vtrūq̄ꝫ sed ħ q̄dem non coctum: illud aut coctum: vtroq̄ꝫ modo vtiq̄ꝫ continget alimētum dicere: īquantū eni nō coctū ꝯ̄riū ꝯ̄rio alitur: īquātū aūt coctū sil'e sil'i. Quare manifestū qđ dn̄t quodāmō vtriq̄ꝫ ⁊ recte ⁊ nō recte.

ℂ Et ēt nutrimētum patitur quodāmodo a nutribili: sed non econuerso: sicut carpentarius

rius nõ a materia: sed materia ab illo: carpẽtarius autem transmutatur tm̃ ad actionez ex ocio. Inter hoc igitur ꝙ nutrimẽtum sit illud quod copulatur in postremo: ⁊ hoc. s. vt sit illud qđ prius copulatur est differentia. Si igitur nutrimẽtum est vtrũq3: sed h̃ est illud quod digeritur: illud autẽ quod digestum est: possibile est dicere ꝙ nutrimentum est vtrũq3. Scđm eni ꝙ est nõ digestũ contrarium nutritur a contrario. Secundũ vero ꝙ digestum simile a simili. Quoniam aũt vtraq3 istaruz sectarũ vere ⁊ nõ vere dr̃ aliquo modo manifestum est.

45 ¶ D. ⁊ ẽt nutrimẽtũ patit̃ quoquo mõ ⁊c̃. i. põt itelligi ꝙ iste s̃mo est q̃si rõcinatio iuuãs dicẽtẽ ꝙ nutrimẽtuz est ꝯ̃riuz ⁊ remouẽs obões ꝯ̃dicẽtes huic sermoni. Põt. n. aliqs dicẽ ꝙ si nutrimẽtũ eẽt ꝯ̃riũ nutribili: oz vt vtrũq3 trãsmutaret̃ a suo cõpari: ⁊ pateret̃ ab eo: ⁊. q. d. rñdẽdo ꝙ nutrimẽtuz est qđ patit̃ a nutribili: nõ nutribile a nutrimẽto. Nõ. n. ẽ nec̃e vt ab oĩ patiẽte patiat̃ agẽs eo mõ quo patiẽs patit̃ ab eo. Lignũ. n. patit̃ a carpẽtario: s3 carpẽtari⁹ nõ patitur a ligno: nisi aliqs vocet illã trãsmutationez q̃ est ex ocio ad opationẽ passionez. ¶ Et forte ꝑponebat̃ iste s̃mo ad illđ qđ vult đ dissolõne isti⁹ dubitatiõis ⁊ ad demr̃andũ illđ qđ collocat̃ đ vero i vtroq3 istorũ duoꝝ s̃monũ oppositoꝝ. Qm̃ cũ h̃ fuerit scitũ de nutrimẽto ⁊ nutribili. s. ꝙ nutrimẽtũ est illđ qđ trãsmutat̃ in formã nutribilis nõ nutribile in formã nutrimẽti: neq3 vtrũq3 a suo cõpari equalr̃. Et ꝙ ita ẽ de nutrimẽto ⁊ nutribili: sicut đ carpẽtario ad lignũ nõ sicut ꝯ̃ria q̃ꝝ eadẽ mã declarabit̃ statiz cũ nutrimẽtũ dr̃ duob⁹ modis. Dr̃. n. de illo qđ adhuc non digerit̃: neq3 trãsmutat̃ in nãz nutribilis. ⁊ dr̃ ẽt de illo qđ digestũ est ⁊ trãsmutat̃ in nãz nutribilis: ꝙ cibũ eẽ similem vere dicitur de digesto: ⁊ contrariuz de idigesto. ¶ Et iõ dicit post. Inter hoc igr̃ ꝙ nutrimẽtũ ⁊c̃. i. ⁊ cũ nutriẽs est illud qđ alterat nutrimẽtuz in substãtiã suã: manifestũ est ꝙ magna dr̃ia est iter hoc ꝙ sit nutrimẽtuz. ⁊ iter hoc ꝙ copulatũ est cum nutribili apud cõplemẽtuz digõnis: ⁊ iter illud qđ inatũ ẽ vt copulet̃ cũ nutribili: s3 nõdũ copulat̃. ¶ D. d. si igit̃ nutrimẽtũ est vtrũq3 ⁊c̃. i. si igit̃ h̃ nomen nutrimẽtũ dr̃ de vtroq3. S3 alterũ eoꝝ est nutrimẽtũ in potẽtia cũ inatum est digeri: s3 tñ adhuc nõ digerit̃: alterũ aũt est nutrimẽtũ in actu: ⁊ illud ẽ qđ iã digerit̃: vere possum⁹ dicere vtrũq3 de cibo. s. simile ⁊ dissimile sine aliqua ꝯ̃dictione. Di. n. duo sermones nõ eẽnt ꝯ̃ry nisi hoc nomẽ nutrimẽtum diceretur eodẽ modo. Nutrimentum. n. nõ digestum est nutrimẽtuz in potẽtia: qđ vere põt dici ꝯtrariuz. Nutriens eni nõ agit in ipsum nisi s̃m ꝙ est cõtrariuz. Nutrimẽtuz aũt digestuz põt dici simile: nõ eniz est pars nutribilis nisi s̃m ꝙ est simile. ¶ D. d. qm̃ aũt vtraq3 istaꝝ duaꝝ sectaꝝ ⁊c̃. i. manifestũ est igit̃ ex hoc s̃mone ꝙ in sermone vtriusq3 istarũ duarum sectaꝝ est aliqua pars vera: ⁊ aliqua falsa.

Primus modus introducendi textuz.

Nõ est nec̃e vt ab oi patiente patiatur agens eo mõ q̃ patiens patitur ab eo. Jđ 2.ce.42.

Scđs mod⁹

44 Nutrimẽtuz dr̃ duob⁹ modis. Jđ p̃ de gñõne.39. Prio. 6. ... ne.39. ⁊ p̃ ... ce.21.

Jđ.5.phy... 19. ⁊ 51. ... meta.25. ... physi.a. ... ad.50.

¶ Quoniã aũt nihil alitur nõ participãs vita. Animatũ vtiq3 ẽ ⁊ corpus qđ alitur iquantum animatuz: quare ⁊ alimentum ad animatuz est: ⁊ non s̃m accidens.

¶ Et q2 nihil nutrit̃ nisi hẽat partem in vita: iõ corp⁹ aiatũ est nutribile s̃m ꝙ aiatũ: nutrimẽtuz. n. attribuit̃ aiato nõ accidẽtaliter.

¶ Et q2 nihil videtur nutriri nisi cõicet in aliq̃ intentione: de q̄bus dr̃ hoc nomẽ vita vt declaratũ est: iõ corp⁹ aiatũ est nutribile s̃m ꝙ est corpus aiatũ. Nutrimẽtuz. n. nõ attribuit̃ aiato nisi s̃m ꝙ h3 aiaz: nõ s̃m ꝙ est corpus. Ista igit̃ actio attribuit̃ aĩe essentialiter nõ accñtaliter: ⁊ pars sub̃a aĩe cui attribuit̃ ista actio non est nisi virtus que innata est hr̃e istam actionẽ. Cũ igit̃ cognouerim⁹ hãc actionẽ ꝑprie tũc cognoscemus sub̃am istius virtutis ꝑprie. 46

¶ Est autem altera rõ alimẽto ⁊ augmento esse: s̃m. n. ꝙ nutrit: ⁊ auget: s̃m. n. ꝙ quãtũ aliquod aiatum ẽ augmẽtatiuum: s̃m vero ꝙ hoc aliqđ ⁊ substantia nutrimentum est. Saluat. n. sub̃az: ⁊ vsq3 ad hoc ẽ quousq3 alatur. Et generationis factiuum est: nõ ei⁹ quod alitur: sed vt id quod alitur. Jam eniz est ipsa substantia. Generat autem nihil ipsum seipsum: sed saluat.

Nihil seipm gnãt s3 saluat

¶ Et esse nutrimẽtũ est aliđ ab eẽ augmẽtũ. Est aũt nutrimẽtũ s̃m hoc sub̃a: q2 ꝯseruat sub̃am nutribilis. Qm̃ semꝑ nutrit̃. Et est agẽs gñõnẽ: nõ q2 se generat: s3 q2 facit gñãtionem nutribilis. Illud enim h3 esse: ⁊ nihil generat se: sed se conseruat.

¶ Vult distinguere tres actiões nutrimẽti. s. nutrire ⁊ augmẽtare ⁊ gñãre. ¶ Et. d. ⁊ eẽ nutrimẽtũ ⁊c̃. i. ⁊ aliqđ eẽ nutrimẽtum aut nutritiuũ: aliud est ab esse augmẽtatiuũ. Nutrimẽtuz. n. dr̃ s̃m ꝙ cõseruat substantiaz rei nutribilis ne corrũpatur. Dat. n. ei aliqđ loco dissoluti. Et ideo permanet in esse cuz nutritur cum cessat nutrimẽtuz corrũpitur: est vero augmentatiuũ s̃m ꝙ perficit quãtitatẽ naturalẽ eius qđ diminuitur in ꝑncipio ꝑpter necessitatẽ. ¶ S3 tacuit hoc: qm̃ differẽtia iter augmẽtum ⁊ nutrimẽtum est manifesta. si forte nõ esset diminutio scriptoris. ¶ Et cum dimisit has duas actiones: icepit dicere tertiaz actionẽ que est generare: ⁊ dixit. ⁊ est agẽs generationem ⁊c̃. i. ⁊ nutrimẽtuz h3 aliam actionẽ a ꝯseruatione ⁊ augmentatione. s. generare. ¶ D. exposuit generationẽ: ⁊. d. nõ gñõnẽ nutribilis: sed gñõnez similis nutribili. i. in spẽ. ¶ D. d. illud. n. habet esse. põt itelligi. i. illud enim quoquo modo est suuz esse: ⁊ cõseruat generabile vt permaneat vnum in specie vt prediximus. ¶ D. d. ⁊ nihil generat se: sed cõseruat se. i. ⁊ differentia inter has duas actiones est ꝙ nutrire ẽ conseruare se: ⁊ generare est generare alterũ non se. Impossibile enim est vt aliquid generet se. 47

¶ Quare h⁹ anime principiũ potens est saluare suscipiens ipsam: s̃m ꝙ est: h⁹ alimentum autem preparat operationẽ. Unde priuatum alimẽto nõ potest esse.

¶ Hoc igit̃ principiuz est virtus aĩe que põt cõseruare illud quod est ei s̃m omnez dispositionem. Et nutrimẽtuz est illud per quod preparatur ad agere: ⁊ ideo cuz nutrimen-

tum deficit: impossibile est vt sit.

48 ℂ Et cum declaratuꝫ est ꝙ iste actiones sunt diuerse ꝑm diuersitatem suoꝝ̄ finiuꝫ: lꝫ subiectum sit idē. s. nutrimētum: ⁊ est necesse vt iste actiones sint attribute alicui ꝟtuti anime. Et cum ita sit necesse est vt hoc pͥcipiū anime. s. virtus nutritiua sit virtus que potest conseruare ens in sua forma ꝑm dispositionē idest ꝑm aliquā dispositionē cōseruationis. ℂ Et. d. hoc: qꝛ sunt alique virtutes que cōseruāt eē ꝑm oēm dispōnē: ⁊ oēs partes eius eodē mō. s. virtutes corporū celestiū. ℂ D. d. ⁊ nutrimētū est illud per qḋ p̄paratur ⁊c̄. i. ⁊ nutrimētuꝫ est instrm̄ per qḋ facit hanc actionē: ⁊ ideo cum ista virtus caret nutrimēto: tunc nō habet hanc actionē: quēadmodum carpentarius cum caret serra: tunc nō potest secare.

Virtutes corpoꝝ celestiuꝫ ꝯꝑuāt esse ꝑm oēꝫ dispōnē: ⁊ oēs partes ei⁹ eodeꝫ mō. Jō p̄ ce. 22. ⁊ 2. ca. d̄ sb̄a orbis: sed vide opp^m in vltio ca. d̄ sb̄a orb: vbi vr̄ dicere ꝑmanētiā celi nō eē a virtute.

Oīa a fine denoīari iustuꝫ est. ꝯsil̄e 5. ph. 47. ⁊ p̄ celi. 116.

ℂ Quoniaꝫ autē sunt tria. Qḋ alitur. Quo alitur: ⁊ alens. Alens quideꝫ est prima aīa. Qḋ vero alitur est habens hanc. Corpus vero quo alitur alimētuꝫ. Quoniam autē a fine appellari omnia iustum est. Finis aūt est generasse quale ipsum. Erit vtiq̧ prima anima generatiuum quale ipsum.

ℂ Sunt igitur tria: nutribile: ⁊ per qḋ hoc nutrit̄: ⁊ nutritiuū. Nutritiuū igit̄ ē prima aīa. Nutribile aūt corp⁹. Illud vero per qḋ nutrit̄ est nutrimētuꝫ. Et qꝛ opꝫ vt oīa sint vocata ex suis finibus. Et finis est generare sil̄e: ideo prima aīa est generans sil̄e.

49 ℂ Cum descripsit hoc p̄ncipiū anime: ⁊ descripsit nutrimētum reuersus est ad distinguēdum intētiones istoꝝ nominū que denominātur a nutrimēto. ℂ Et d. sunt igitur tria ⁊c̄. i. ⁊ manifestuꝫ est per se tria esse diuersa ꝑm diuersitatem rerū relatiuarū. Quorum vnū est nutribile. Et scḋꝫ illud per qḋ nutritur. Tertiuꝫ aūt est nutriēs. Et iam declaratū est ꝙ illud qḋ nutrit est aīa cui attribuitur hec actio: vnde manifestum est ꝙ nutriens est aīa p̄ma aliarū virtutū que attribuūtur nutrimēto. ℂ Et intēdit hic per primaꝫ priorē nāliter: ⁊ ꝙ nutribile est corpus: ⁊ illud per qḋ nutritur est cibus. ℂ D. d. ⁊ qꝛ opꝫ vt oīa. i. qꝛ opꝫ vt oīa appellentur ex suis finibus: cū hec cā finalis sit dignior eēntie rei oībus causis: necesse est vt aīa nutritiua describat̄ per actionē que est suus finis: ⁊ est gnāre sil̄e nō p actionē nutriēdi: q̄ est ꝯꝑuare: vt prediximus. Dōꝫ est igr̄ ꝙ aīa nutritiua est ꝟtus que est ināta gnāre a cibo sibi sil̄e idiuiduo in quo existit in spē: cū oēs sue actiōes nō sunt nisi ꝑpter hāc ꝟtutē: ⁊ hoc manifestuꝫ est in plantis ⁊ animalibus.

Cā final' est dignior oib⁹ causis. Ideꝫ 3° me. cō. 3.

ℂ Est aūt quo alit duplex sicut ⁊ quo gubernat ⁊ manus ⁊ temo: h̄ qdē mouens ⁊ motum. Illud autē mouēs soluꝫ. Omne autē alimētuꝫ est necessarium decoqui. Operat̄ autē decoctionē calidum. Unde oē aīatum habet calorē. Figuraliter qdem igit̄ alimentum qd sit dictum est: certificādum autē de ipso posterius in proprijs rōnibus.

Operat̄ decoctioneꝫ calꝫ.

ℂ Et illud p qḋ nutrit̄ est duplex. Quēadmodū illud p qḋ gubernat̄ nauis: ⁊ man⁹: ⁊ remus: quoꝝ vnū est motor ⁊ motum: ⁊ aliud est mouēs tm̄. Et necesse est vt oē nutrimentū possit digeri. Et faciens digestionem est calidꝫ. Unde oē aīatuꝫ hꝫ calorē. Jam igr̄ diximus ꝑm descriptionē qd sit cibus. Et post exponemus sermonem in eo.

ℂ Cū demōstrauit modos actiōis aīe nutritiue ⁊ descripsit eā: ⁊ descripsit nutrimētum: icepit declarare mō instrm̄ p̄mū p qḋ ista aīa agit in cibū. Jā. n. fuit dictū vl'r ꝙ diffinitio aīe est ꝑfectio corpis organici. ℂ Et. d. illud p qḋ nutrit̄ ⁊c̄. i. ⁊ illud per qḋ cōplet̄ actio nutrimēti est duplex. s. p̄^m mouēs qḋ nō mouet̄ cū mouet: ⁊ p̄^m mouēs qḋ mouet ⁊ mouet̄: ⁊ est illud qḋ est de p̄ motore. q. subm̄: ⁊ p̄mus motor de eo q̄si forma. ℂ Et de hoc qḋ dixit q̄dā declarauit hic: ⁊ q̄dāꝫ in ꝑmonib⁹ vl'ibus. Qḋ igit̄ declaratū est hic: est ꝙ aīa nutritiua est p̄^m mouēs in cibo ⁊ qḋ agit i cibo per calorē p quē fit digestio. Utrū aūt oꝫ vt moueat ⁊ nō moueat̄ ꝟꝫ ꝙ est p̄^m mouens: ⁊ ꝙ calor moueat ita ꝙ moueat̄ a p̄ motore: h̄ declaratū est in ꝑmonibus vniuersalib⁹. Declaratū est. n. illic ꝙ ois primus motor si fuerit corporalis cōponitur ex motore non moto: ⁊ ex motore moto ꝟꝫ ꝙ cōponūtur res ex materia ⁊ forma. ℂ Sed est dubitatio in hoc qḋ dixit. Motus. n. virtutis nutritiue est in caplo alteratiōis ⁊ illḋ qḋ mouetur ex se qḋ cōponitur ex motore nō moto: ⁊ ex motore moto nō īuenitur nisi in motu locali. nō motu aūt alterationis nō īuenitur motuꝫ ex se. Jn eniꝫ est necesse ꝙ primū alterās corporeū alteret̄: ⁊ tūc alteret sicut est nec̄e in p̄mo motore corporeo. s. vt nō moueat in loco nisi moueat̄. Quo modo igitur dixit hic ꝙ alterū eorū est mouens ⁊ motum: ⁊ alterū mouens tm̄: ⁊ dedit exēplum de rebus mouentibus in loco: ⁊ si hic esset locutus de motu locali animaliuꝫ: tunc exēplum esset verū. ℂ Dicamus igr̄ qm̄ ꝑpinquū alterās cibū dꝫ esse corpus. manifestū est: Qm̄ vero corp⁹ alterās nō sufficit in eēndo p̄mū mouēs istud motū: declaratū est prius qn̄. d. ꝙ calor nō sufficit in agēdo actionē alteratiuā terminatā: nisi sit illic alia ꝟtus que nō est corpus: sꝫ est in corpe. Corpus igit̄ qḋ est primū alterās cōponit̄ ex alterāte qḋ nō alterat̄. s. aīa: ⁊ ex alterāte alterato. s. calore nāli: declaratū est igit̄ ꝙ illud per qḋ fit nutrimētū est duplex. s. alterās nō alteratum. (oē. n. alteratū est corpus) ⁊ istud est aīa: ⁊ est alterās alteratuꝫ. s. calor nālis. Hoc igit̄ nomē motus large ⁊ vl'r accipit̄ in h̄ loco: ⁊ ꝟꝫ hāc expōnē nō idiget̄ illo qḋ declaratū est in illo ꝑmone. s. ꝙ p̄mus motor in loco cōponitur ex motore nō moto: ⁊ ex motore moto. ℂ Et possumus dicere ꝙ calor nālis nō alterat cibū nisi p̄ moueatur in loco: declaratuꝫ est. n. ꝙ mot⁹ localis antecedit ceteros mot⁹: ⁊ maxie istū motū q est terminat⁹. s. q alterat reꝫ in alia hora ⁊ alia nō: ⁊ ēt nō alterat tm̄: sed attrahit ⁊ expellit cibū: ⁊ hoc est mot⁹ localis. Et ꝑm hāc expōnē erit dispō manifesta. Sꝫ p̄ma expositio videt̄ magis cōueniēs: ⁊ ēt fuit exēplum largiter acceptum. Manus. n. nō est p̄mus motor nauis q non mouet̄: sꝫ ipe gubernator. ℂ Et cū declarauit ꝙ aīa nutritiua est forma in corpore cū ꝑpinquū alterans corpus qḋ est cibus: necessario debet esse corpus: ⁊ ꝙ forma sit alterās nō alterata: cum sit nō corpus: ⁊ ꝙ corpus alterās est alteratum: icepit declarare qd est hoc corpus. ℂ Et. d. ⁊ opꝫ necessario vt omne nutrimentum ⁊c̄. i. ⁊ opꝫ necessario vt omne nutrimentū qḋ iam est nutrimentum in actu digeratur per corpus alterās

pus alterās qd̄ est instr̄m aīe nutritiue: et cuz hoc corpus debet eē alterās et digerēs: et tale est corpus calidum. vnde antiqui dixerūt q ignis nutritur: opz necessario vt omne habens animā nutritiuam habeat calorem: sed nō absolute: imo calorez naturalem. declaratum est eniz in 4° metheoroꝝ q illud qd̄ facit digestionē est calor cōueniēs illi enti nō extraneus.

4° metheororū.14.

Epilogus.

ℂ D.d. iam igitur diximus s̄m descriptionē. i. vlr et largiter etc̄. i. et cōplementum sermonis in vnaquaqꝫ parte eorū ex quibus cōstituitur nutrimētum exponēdum est post in loco cōuenienti. ℂ Et dixit hoc: qr sermo de nutrimēto et augmēto nō perficitur nisi in pluribus libris. In libro enim de generatione et corruptione determinatus est motus augmenti et diminutionis. In metheoris autē determinati sunt modi calorū et modi actionuz: vt decoqui et assari. Et in hoc libro etiaz declarat⁹ est prim⁹ motor in istis motibus. Et in libro etiā de aīalibus determinatum est quot sunt instrumēta istius vtutis in vnoquoqꝫ aīali: et quō cōpletur actio per ipsam in vnoquoqꝫ eorū et per quot mēbra: et quō seruiunt illi illa mēbra: et q̄lis est proportio eoꝝ in ista actione adinuicē: et hm̄: et iō dixit q illud qd̄ declaratuz est hic de nutrimēto nō est nisi primus motor et primū instr̄m tm̄.

Sermo d nutrito et augmento nō pfi nisi in pli libris etc̄,

ℂ Tractatus quartus. Cap. I.

Eterminatis autem his cōmuniter primū de omni sensu: deinde de vnoquoqꝫ dicamus. Sēsus autem in ipso moueri et pati aliqd accidit: sicut dictuz est. Uidetur eni quedam alteratio esse. Aiunt autem quidam et simile a simili pati. Hoc aūt quō pōle aut ipōle dictuz est in vl̄ibus rōnibus de agere et pati.

ℂ Et cuz iam determinauimus ista: dicam⁹ iam in omni sensu vl̄r. Dicamus igit̄ q sentire accidit s̄m motum et passionē: sicut diximus: existimat̄ eni q sil̄e patit̄ a suo simili: et dissimile a dissimili. Et iā dixim⁹ in s̄mōibus vl̄ib⁹ de agere et pati: quō pn̄t fieri aut nō fieri. Et in h̄ loco ēt locuti sum⁹ de eo.

51 ℂ Fuit locutus de virtute nutritiua: incepit loqui de sensibili. et p̄mo de illo qd̄ cōe est omnibus sensibus. ℂ D.d. dicamus igit̄ q sentire etc̄. i. dicamus igit̄ q sentire fit per aliqꝫ passionē et motū in sensib⁹ a sensibilibus nō per actionē sensuū in sensibilia: hoc. n. est p̄mū cōsideratū de sensu. s. vtrū sit nūeratus in vtutibus actiuis et passiuis. [a] ℂ Et cū posuit ipz in genere vtutū passiuaꝝ dedit cām isti⁹ existimatiōis: et. d. et existimat̄. n. etc̄. i. et dixim⁹ q sensus fit s̄z passionē: qr existimat̄ q sensus alterant̄ a sensibilib⁹ aliquo mō alteratiōis. ℂ Et dixit aliqua: vt notet propriū: quia [b] post declarabit̄ q ista trāsmutatio non dr̄ alteratio nisi multipliciter. ℂ D.d. et qdaz dicunt q sil̄e etc̄. i. et cū posuerimus q gen⁹ sensus est passio: ꝯsiderādum est in qb⁹ existimat̄ passio. Quidaz. n. dicunt sil̄e pati a suo simili: et qdā ecōtrario. s. q ꝯtrariū patit̄ a suo contrario. ℂ Et intēdebat hic p s̄mones vl̄es libruz de gn̄ōne et corruptione: [c] et nō sufficit ei qd̄ declaratuz fuit in illo libro: qr sermo hic videt̄ magis proprius.

Subiectum enim de quo loquitur magis propriū est subiecto de quo loquebatur illic. et primo incepit dare dubitationem in hoc qd̄ posuit: q sensus est de virtutibus passiuis nō actiuis.

[a] tā veri q̄ existimati.

[b] Infra t.c. 57. et 3. hui⁹ t.c. 28.

[c] Primo d gnātiōe. t. cō. 46. et. j.

ℂ Habet aūt dubitationē pp qd sensuū ipsoruz nō sit sensus. Et quare sine his que sunt extra nō faciunt sensuz in existēte igne: et terra: et alijs elementis: quoꝝ est sensus per se: aut s̄m accidētia his. Manifestuz igr̄ q nō actu: sed potētia tm̄: vnde nō sentiunt: sicut cōbustibile nō cōburitur ipsum a seipso sine cōbustiuo. Combureret eni seipsuz et nihil idigeret actu ignem esse.

ℂ Sz est irrōnabile: qr sensus nō sentiunt se: et qr etiā nullus sensus agit absqꝫ extriseco: et in eis sunt ignis et terra et alia elementa: et sunt illa que comprehēdūtur a sensu per se: et accidentia contingentia eis. dicamus igitur q sensus non est in actu: sed tm̄ in potentia: et ideo sentimus. Queadmodum cōbustibile nō comburitur a se absqꝫ comburente. Et si hoc nō esset cōbureret se: et non idigeret q ignis esset in actu.

ℂ Cum posuit sensuz eē de vtutib⁹ passiuis: icepit dubitare dubitationem cogentē vt sit de passiuis nō de actiuis: et h̄ si nō itēdit p existimationē certificationē: multotiēs. n. vtit̄ existimatiōe p certitudīe. ℂ Et d. sz est irrōnabile: q̄re sensus nō sentiunt se. i. vt mihi vr̄: sed est irrōnabile cū posuerimus q vtutes sensitiue sunt actiue dicere: q̄re sensus nō sentiūt ex se absqꝫ extriseco. Necesse. n. est si vtutes sensus essent actiue vt sentirēt ex se: et vt nō idigerēt in sentire aliquo extriseco. D.d. et ex eis est ignis et terra: et alia elemēta. i. et sensuū qdā attribuit̄ in sua cōpōne vnicuiqꝫ elm̄to: et ista sunt sensibilia. Opz igr̄ vt sentirēt se: et hoc intēdebat cū. d. et accidētia cōtingētia eis. i. cōtingētia istis sensib⁹ ex qb⁹ cōponunt̄ instr̄a istorum sensuū. ℂ Et cū narrauit q est irrōnabile dicere q̄re sensus nō sentiūt absqꝫ extrinsecis si posuerimus sensus eē ex vtutib⁹ actiuis: icepit narrare modū s̄m quē erit rn̄sio huic qōni: et. d. dicamus igit̄ q sensus nō est in actu: sed in potentia etc̄. i. dicamus igitur in respōdēdo q sensus non est ex vtutibus actiuis que agunt ex se absqꝫ eo q idigeant in actione que puenit ab eis motore extrinseco: sed qr sunt ex vtutibus passiuis que idigēt motore extriseco: et iō nō sentiūt ex se: queadmo᷑ cōbustibile nō cōburit̄ ex se absqꝫ motore extrinseco. s. igne: et queadmodū cōbustibile si eēt cōbustibile ex se: tūc possibile eēt vt cōburere tur sine igne extriseco existēte in actu. Sic sensus si sentirēt ex se s̄m q sunt vtutes actiue tunc possibile esset vt sentirent absqꝫ extrinseco. ℂ Et debes scire q est prima differētia qua virtutes aīe differunt abinuicem: et est principiū considerationis de itellectu: et de alijs virtutibus: virtus autez nutritiua manifestum est ex p̄dictis qd̄ est ex virtutib⁹ actiuis. 52

Existimatio qn̄z sumitur pro certitudine. Jō p° huius, cō, 19.

Ex hoc loco colligit̄ q sensatio sensus exterioris nō fiat sine pn̄tia sensibiliū exterioꝝ. cōsil̄e vide. j. t.c. 59 et. 60. et ꝯ. 156 s̄z vide opp᷑ in Auer. sup cō. suo de sōno et vigi. circa dimidium vbi hz q dormiens sentit se videre et audire et olfacē et gustar̄ et tāgere sine aliq̄ extriseco sensibili.

Pria drīa q̄ virtutes aīe drīnt abinuicez est penes actiuū et passiuuz. Jō. 3. d aīa, cō. p̄mo.

ℂ Qm̄ aūt sentire dicimus dupl̄r. Potētia enim audiens et vidēs: audire et videre dicimus: et si forte dormiens et qd̄ iam ope-

rans. Dupl'r vtiq3 dr̄ ⁊ sensus: hic qde3 sicut potētia: ille aūt sicut actu. Simil'r aūt ⁊ sentire quodq3 potētia ens: ⁊ qd̄ actu.

¶ Et q2 dicere ꝙ aliqd sentit est duob9 modis. Qd̄.n. in potētia audit ⁊ videt: dicim9 ipm audire ⁊ videre l3 sit dormiēs: ⁊ illud qd̄ peruenit ad actū dicimus in eo hoc. Unde sensus dicitur potētia ⁊ actu: ⁊ similiter etia3 sentire est potētia: ⁊ est actu.

53 ¶ Cū declarauit ꝙ sensus est ex v̄tutib9 passiuis non actiuis: ⁊ ista habēt duplex eē.s. esse in potentia anq3 v̄tutes ei9 pficiantur a motore extrīseco: ⁊ eē in actu qñ fuerint pfecte: ⁊ iuente in actu a motore extrinseco: icepit declarare ꝙ hec duo cōtingunt virtutibus aie. ¶ Et.d. q2 dicere ꝙ aliqd sentit ⁊c.i. ⁊ q2 mani^m est p se ꝙ dicē ꝙ aliqd sentit est duob9 modis. Quorū vn9 est cū dixerimus in aliquo audiēti ⁊ vidēti in potētia qd̄ audit ⁊ videt: vt dicim9 de dormiēte: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit: qd̄.n. audit ⁊ videt ⁊c.i. qd̄.n. est in potētia ꝓpinqua audiēs: ⁊ vidēs dr̄ ꝯm ꝯsuetudine3 audiēs ⁊ vidēs: l3 sit dormiens q est magis remotus alijs modis potētie: qd̄.n. est in obscuro est vidēs in potētia: s3 ista potētia est ꝓpinqor actui q3 potētia q est in visu dormiētis. D.d. ⁊ qd̄ puenit ad agere dicimus in eo hoc.i. ⁊ illud qd̄ puenit de reb9 sensibilib9 vt videat ⁊ audiat ⁊ vl'r sentiat: dr̄ ꝙ audit ⁊ videt ⁊ vl'r sentit. ¶ Et cum declarauit ꝙ hoc nomē sensus dr̄ de vtraq3 intētiōe: dixit: ⁊ o3 vt sentire etiā dicat̄ duob9 modis: de potētia ⁊ actu ⁊c.i. ⁊ sil'r op3 vt sentire qd̄ est actio sensus: dicat̄ ēt duob9 modis: sicut de habitu ⁊ forma: ex qbus prouenit sentire.

Sensus est duob9 modis in po^a.s. ⁊ in actu. Idez.j. t.c.138.139. ⁊ 141. ⁊.142. ⁊ 156.

Po^a visus existis in obscuro est ꝓpīqor actui q3 po^a q̄ est in visu dormient3.

¶ Primū igit̄ qde3 tāq3 idē sit pati ⁊ moueri: ⁊ agere ⁊ mouere dicimus. Et nāq3 motus est actus qdā: iperfect9 tñ: sicut in alijs dictum est. Oia autē patiunt̄ ⁊ mouent̄ ab actiuo ⁊ actu ente. Unde est qdē tāq3 a sil'i pati: est aūt vt a dissimili: sicut diximq. patit̄ qdē.n. qd̄ dissil'e: passum autē sil'e est.

Oia patiunt̄ ⁊ mouent̄ ab actiuo ⁊ actu ente. Idez 3° phy.17. ⁊ 9. met.t.c.20. ⁊ 2° de gn̄atiōe t.c.53. ⁊c.

¶ Sermo igr̄ noster primo nō est ꝯm ꝙ pati ⁊ moueri est idē cū agere ⁊ mouere. Motus.n. est alia actio: s3 non pfecta: vt dcm̄ est in alijs locis. Et oē qd̄ patitur ⁊ mouet̄ nō patit̄ ⁊ mouet̄ nisi ab aliquo agente in actu. Et ideo pati qñq3 est a simili: qñq3 a dissili. Et ꝯm ꝙ diximq dissimile est illud qd̄ patit̄: ⁊ postq3 patitur fit simile.

Est aūt tāq3 a sil'i pati: est aūt tāq3 a dissimili.

54 ¶ Cum declarauit sensum eē ex v̄tutib9 passiuis: ⁊ ꝙ est duob9 modis: dixit: ꝯmo igit̄ noster ⁊c.i. ⁊ magna dr̄ia est iter ꝯmonē de sensu opinādo in eo ꝙ est virtus passiua: ⁊ ꝯmonē de eo opinando ꝙ est v̄tus actiua. sermo.n. de aliq̄ ꝯm ꝙ opinamur eo ꝙ suū eē est pati ⁊ moueri: ali9 est a ꝯmone in eo s3 ꝙ opinamur ꝙ suū eē est agere ⁊ mouere. ¶ Et cū narrauit h̄ dedit dr̄ia3 iter vtrūq3. ⁊.d. mot9.n. est aliq̄ actio: s3 nō pfecta.i. ⁊ hec duo gn̄a essendi sunt diuersa. Esse eni vni9 gn̄is est de genere eē mot9: ⁊ iā declaratū est ꝙ mot9 est actio non pfecta: est.n. pfectio alicui9 exñtis in potētia s3 ꝙ est in potētia: esse aūt alteri9 gn̄is est actio pfecta. ¶ D. dedit aliā dr̄ia3 iter vtrūq3 esse: ⁊ d. ⁊ oē qd̄ patit̄ ⁊ mouet̄ ⁊c.i. ⁊ differūt ēt: qm̄ oē numeratū in gn̄e passiōis nō h3 eē nisi ab aliq̄.s. agēte: ⁊ iō si agēs nō fuerit hoc nō erit. Oē.n. numeratū in gn̄e actiōis h3 esse ex se: non ex alio. ¶ D.d. ⁊ iō pati qñq3 est a sil'i ⁊c.i. ⁊ q2 eē v̄tutū passiuaꝝ est admixtū ex potētia ⁊ actu. Passiuū.n. anq3 patiat̄ est ꝯriū agēti: ⁊ cū passio cōplet̄ est sil'e agēti: ⁊ dū patit̄ ē admixtū sil'i: ⁊ ꝯrio. nō.n. cessat du3 mouet̄ corrūpi in eo ps ꝯrij: ⁊ fieri ps sil'is. ¶ Et mani^m est ꝙ q nō intellexerit v̄tutes passiuas in tali eē nō poterit dissoluere p̄dictā qōnē: neq3 ēt q nō ꝯcesserit ꝙ v̄tutes sensus sunt de v̄tutib9 passiuis. Pōt ēt dicere: vtꝝ sensibile sit sil'e: aut ꝯriu3: ⁊ hoc est fundamentū: ⁊ op3 vt cōseruet̄ sicut diximus in alijs virtutib9 aie: ⁊ maxie in virtute rōnabili: sicut apparebit post.

Passiuū anteq̄ patiat̄ est ꝯriū agēti: ⁊ cū passio cōplet̄ est sil'e agenti: ⁊ dū patitur est mixtum sil'i ⁊ ꝯrio. Idez 1. de gn̄atiōe t.c.45. ⁊ 46. ⁊.48.

¶ Dicendum autē ⁊ de potentia ⁊ de actu. Nūc.n. simpl'r dicimus de ipis. Est qdem eni sic sciens: aliqd̄ sicut si dicamus hoiem: qm̄ homo est sciētium ⁊ habētiu3 scientiā. Est autē sicut iam dicimus scientē habentē grāmaticā. Uterq3 aūt hoꝝ nō eodē modo possibilis est: s3 hic qdē: qm̄ gen9 hui9 ⁊ mā est. Ille aūt q2 volēs possibilis est cōsiderare nisi aliqd prohibeat exterius.

¶ Et op3 nos determiare etiam potentiā ⁊ perfectionē: qm̄ in h̄ loco locuti sumus de eis simpl'r. Dicamus ꝙ itēdimus cu3 dicimus ꝙ aliqd. U.g. homo ꝙ est sciēs: ꝙ hō est de habētib9 sciam: ⁊ qñq3 dicimus h̄: sicut dicimus de eo qui iam acquisiuit sciētiā grāmatice: qd̄ est sciēs. S3 potētia in vtroq3 istoꝝ nō est eodē modo. Sed potētia primi est: q2 suu3 genus est tale. Secūdi aute3 est: q2 cum voluerit pōt ispicere: dum aliud extrinsecu3 nō impediat solum.

55 ¶ Cū declarauit ꝙ sensus dr̄ duob9 modis: potētia.s. ⁊ actu: ⁊ ꝙ vtrūq3 istoꝝ dr̄ duob9 modis: icepit determinare hoc. ¶ Et.d. Et o3 determinare ēt ⁊c.i. ⁊ op3 nos cū sciuerim9 ꝙ sensus inenit̄ duob9 modis: potētia.s. ⁊ actu: determiare intētiones de qb9 dr̄ potētia ⁊ pfectio ⁊ act9 simpl'r: cū in hoc loco nō sumus locuti de eis nisi simpl'r. ¶ Et cū dedit cām pp quā op3 loqui in hoc loco de potētia ⁊ actu simpl'r.s. que existūt in sensu simpl'r. dixit: dicam9 igr̄ ꝙ itēdim9 ⁊c.i. dicam9 igr̄ ꝙ manifestū est ꝙ cu3 dixerim9 ꝙ aliqd est tale in potētia: ꝙ hoc intēdit̄ duob9 modis: aut sicut dicim9 ꝙ hō est sciēs in potētia.i. inatus scire: aut sicut dicim9 in sciēte grāmaticā in actu: ⁊ ꝙ ē sciens in potētia qñ nō vtit̄ sua scia. ¶ Et cū decl'auit istos duos modos potētie dedit dr̄ia3 iter eos: ⁊.d. s3 potētia q̄ est in vtroq3 nō est eodē mō ⁊c.i. s3 intētio potentie in vtroq3 eoꝝ nō est eadē. s3 cū dicim9 ꝙ ignorans est sciēs in potētia: itēdim9 ꝙ gen9 eius ⁊ mā est receptibile scie. Et cum dicim9 in sciēte grāmatica3 ꝙ est sciēs in potētia: dicimus ꝙ h3 potentiā cōsiderandi grāmaticam cum voluerit.

¶ Iam aūt cōsiderās actu ens ⁊ ꝓprie sciēs hanc littera3.a. Ambo quidem igitur primi h3 potētiā sciētes sunt: s3 hic qdē per doctrinam

nam alteratus est: ⁊ multotiēs ex contrario mutatus habitu. Hic aūt ex eo ꝙ hꝫ sensuz: aut grāmaticā: nō aget aūt in agere alio mō.

¶ Qui aūt cōsiderat est in perfectione: ⁊ in rei veritate sciēs h̃. Illi igitur duo primi sūt sciētes in potētia. Sed alter eoꝝ cuz alterabitur per doctrinā: ⁊ mutabit̃ multotiēs ex habitu ad dispōnem contrariaz. Alius autē quādo mutabitur ex habere sensuz: aut sciētiam grāmatice: se non agit quousqꝫ agat. Modus igitur eius est alius.

56 ¶ Idest. sciēs aūt grāmaticā ꝯsiderādo i ea est sciēs ꝺꝫ vltimā ꝑfectionē: ⁊ tale dicim⁹ sciēs in rei v̾itate. hoc aūt de quo ꝯsiderat nō in eo ꝙ scit illud si non ꝯsiderat actu de eo. D.d. illi igr̃ duo p̄mi sunt sciētes in potētia. s. ignorās ⁊ sciēs qñ nō vtit̃ sua scia. ¶ D.d. sed alter eoꝝ mutabit̃ ex potētia in actū cuz alterabit̃ per doctrinā: ⁊ mutabitur multotiēs ex habitu ad dispōnē cōtrariā ex dispositione contraria ad habitū quousqꝫ habitus sit firmus ⁊ fixus. ¶ Et intendit per habituz formam sciētie: ⁊ per dispositionem cōtrariam ignorantiam. D.d. alter autē cuz mutabitur ex habere sensuz: aut sciaz grāmatice: sꝫ nō intelligit quousqꝫ patiat̃. i. ⁊ alter erit de potētia in actuz ⁊ in vltimā perfectionē quādo mutabitur ex habere sensum in actu: aut sciaz grāmatice in actu in tpe in quo non intelligit ab eo quousqꝫ agat ab eo: modus igitur istius virtutis est alius modus.

Passio. Corruptiua ⁊ perfectiua.

¶ Non est aūt simplex ipsum pati. Sꝫ aliud qdem corruptio quedam a cōtrario. Aliud autē salus magis eius qđ potētia ab eo qđ ē actu ⁊ simili: sic sicut potētia se hꝫ ad actuz. Speculans eniz fit hñs sciam: qđ vere aut nō est alterari. In ipꝫ. n. additio ē: ⁊ in actū: aut alterum genus alterationis est.

55 ¶ Et passio ēt nō est simpl̃r: sꝫ quedā est aliq̃ corruptio a ꝯ̃rio: ⁊ q̃dam magis videtur eē euasio eius qđ est in potentia ab eo qđ ē in actu: ⁊ ē simile. Ista igit̃ est dispositio eius qđ est in potentia apud perfectionē. Nō. n. cōsiderat nisi habēs sciam: ⁊ h̃ aut nō est alteratio. Qm̄ additio in ipso erit ad ꝑfectionem: aut aliud est genus perfectionis.

Consilis di. Rinctio hꝫ. j. t.c. 58. Et in 3. de aia. t. cō. 28. ⁊ i. 7. ph. t.c. 12.

57 ¶ Et hoc nomē passio nō significat eādem intētionē simplicē: sed quedam est passio que est corruptio patientis a ꝯ̃rio a quo patit̃: vt passio calidi a frigido: ⁊ humidi a sicco. ¶ D.d. ⁊ q̃dam vi̇ magis ⁊c̃. i. ⁊ ēt ē passio q̄ est euasio patiētis in potētia ab eo qđ est in ꝑfectione ⁊ actu: ꝺꝫ ꝙ illud qđ est in actu est sil̃e nō ꝯ̃riū. s. extrahēs ipꝫ a potētia ad actū ecōuerso dispositioni in p̄ª passione. ¶ D.d. ista igit̃ est dispō ⁊c̃. i. ⁊ iste vltim⁹ modus passiōis est dispō eius qđ est in potentia ex aīa apud ꝑfectionē mouētez illud qđ est in potētia: ⁊ ex̃hentē eā in actū nō ꝺm p̄mū modū passionis. ¶ D.d. nō enim considerat ⁊c̃. i. ⁊ iste modus passionis est ex mō q est euasio patiētis ab eo qđ est in actu mouēs ipꝫ nō corruptio eius. Nō. n. ꝯsiderat in aliquo postq̃ nō cōsiderabat nisi q scit illud: ⁊ hec nō est alteratio ꝺm p̄mā intētionē que est corruptio patiētis. ¶ D.d. Additio. n. in eo ē ad ꝑfectionē ⁊c̃. i. ⁊ q2 ista trāsmutatio nō est ex nō eē: sꝫ est additio in trāsmutabili ⁊ ire ad ꝑfectionem absqꝫ eo ꝙ sit illic corruptio aut mutatio ex nō eē ponit̃: sicut mutatio ex ignorātia ad sciaz. Et q̃si itēdit ꝙ h̃ est magis remotū a v̾a alteratiōe duob⁹ modis. alteratio. n. q̄ est euasio patiētis est duplex: alteratio. s. de nō eē ad ꝑfectionē: ⁊ alteratio de p̄ª ꝑfectione ad vltimā: ⁊ hec est additio quā īnuit. D.d. aut est aliđ gen⁹ alterationis. i. ⁊ iste modus q est euasio patientis: aut dicet̃ alteratio: aut erit aliud genus alterationis.

¶ Unde nō bñ hꝫ dicere sapiētem cuz sapiat alterari: sicut neqꝫ edificatorē cum edificat. In actū qdem igr̃ ducens ex potētia ente ꝺꝫ itelligere ⁊ sapere nō doctrinā: sed alteram hr̃e denomiationez iustū est. Ex potētia aūt ente adiscēs: ⁊ accipiēs sciam ab actu ente ⁊ didascalo. Aut neqꝫ pati dicendum: sicut dcm̄ est. Aut duos esse modos alteratiōis. Et eā que in priuatiuas dispōnes mutationem. Et eam que in habitus naturaz.

¶ Et sil̃r nō est rectū dicere in eo qđ itelligit qñ itelligit ꝙ alteratur: sicut nō di̇ ꝙ edificator cū edificat alterat̃. Oꝫ aūt reuertit̃ ad ꝑfectionē ab eo qđ est in potētia existit in caplo itelligēdi nō esse rectū vt vocetur disciplina: sed opꝫ ponere ei aliud nomē. Qui autē adiscit postq̃ fuit in potētia: ⁊ accepit sciaz ab eo qui est in ꝑfectione doctor: opꝫ aut vt nō dicatur oio pati: aut vt dicat̃ ꝙ alteratio est duplex trāsmutatio. s. ad dispōnes nō eē: ⁊ transmutatio ad habituz ⁊ naturam.

¶ Et sil̃r nō est rectū dicere in eo q venit de ignorantia ad sciam cui⁹ dispō di̇ disciplina ꝙ alterat̃: sicut nō di̇ hoc in eo q mutat̃ ex h̃ ꝙ non oꝑat̃ ab habitu existēte in eo in actu ad h̃ vt agat ab eo: vt carpentarius q mutat̃ a non carpentari ad carpētari. Et hoc exēplū īuenim⁹ in alia trāslatiōe. D.d. q aūt reuertitur ad ꝑfectionē ⁊c̃. i. q aūt acq̇rit ꝑfectionez de scia post potētiā ꝺꝫ reuersionē ad illud qđ iā acq̇siuerat p̄mo. D. amisit ipm: nō dꝫ dici illo noīe quo di̇ ille q est in po p̄mo semꝑ ⁊ nūq̃ lucrat⁹ fuit ilud qđ di̇ disciplina: sꝫ iste modus dꝫ hr̃e aliud nomen: ⁊ iste modus quē innuit di̇ remēoratio. ¶ Et dixit h̃: q2 ꝑ p̄lo opiabat̃ ꝙ disciplia ⁊ remēoratio idē sūt. D.d. q aūt adiscit postq̃ fuit i poª. i. trāsmutatio aūt ex ignorātia i sciaz a doctore q ē sciēs in ꝑfectiōe ⁊ i actu nec̃e est aut vt ñ vocet̃ alteratio: aut vt dicat̃ ꝙ alteratio est duob⁹ modis. Quoꝝ vn⁹ ē trāsmutatio q̄ fit i dispōnib⁹ nō eē i patiēti ab agēte. Et ali⁹ ē trāsmutatio q̄ fit in dispōne habit⁹ ⁊ forᵉ exñt i patiēte ab agēte: ⁊ ista ē passio q̄ est corruptio patiētis: non euasio: ⁊ h̃ est illud qđ dixit ante: aut est aliud gen⁹ alteratiōis.

Plato opinabatur ꝙ disciplina ⁊ rememoratio idez sunt. Idez 3º de aia. cō. 20. t. 7. ph. ꝯ. 20 Idē p̄ meta. 48. t. 49. Idē. 7. met. cō. 58.

¶ Sensitiui aūt p̄ria qdē mutatio fit a generāte. Cū aūt gn̄atū ē hꝫ iā sic sciaz ⁊ sentire. Oꝫ aūt ꝺꝫ actū sil̃r di̇ ipsi cōsiderare. Differt aūt qm̄ hui⁹ actiua oꝑōnis ex̃ sunt vt visibile

ꝛ audibile: silr aũt ꝛ reliqua sensibilium.

¶ Et pria trāsmutatio sentiētis est a generā-te: ita ꝙ cũ fuerit gnātũ statim sentit. Et sentire ēt sicut sciētia est. Et qđ est in actu est simile cōsiderationi. Sed tamen differunt: ꝙ agentia in hoc sunt extrinseca: vt visuz ꝛ auditum: ꝛ silr alia sensibilia.

59 ¶ Et pᵃ trāsmutatio sentiētis q̃ est silis trāsmutatiōi hoīs de ignorātia ad sciaz ꝑ doctorē est trāsmutatio q̃ fit ꝑ agēs gnāns anial nō a sensibilib⁹. ¶ Et inuit dr̃iaz īter pᵃᵐ ꝑfectionē factā in sensu ꝛ vltimā. Opinat̃.n. ꝙ pma ꝑfectio sensus fit ab ītelligētia agēte. ᵃ vt declarat̃ in libro de anialib⁹. Scđa aũt ꝑfectio fit a sensibilib⁹. D.d. ita ꝙ cũ fuerit factũ ⁊c̃.i. ita ꝙ cũ pᵃ vt⁹ fuerit facta statiz sentiet nisi aliqđ īpediat: aut sensibilia nō sint p̄ntia: ꝛ hoc est sile scie que est in sciēte q̃ nō vtit̃ scia. ¶ D.d. ꝛ sentire est sicut scire.i. ꝛ vltīa ꝑfectio sensus q̃ est cōprehēdere sensibilia in actu: ꝛ ꝯsiderare in eis sile est vti scia ꝛ ꝯsideratiōe. D.d. ꝛ qđ est in actu est sile ad ꝯsiderare.i. sentire in actu sile est ad ꝯsiderare ꝛ scire. ¶ D.d. sʒ differũt ⁊c̃.i. sʒ pᵃ ꝑfectio sensus differt a scia sciētis q̃ ē in actu: qn̄ nō ꝯsiderat in h̄ ꝙ mouēs pᵃᵐ ꝑfectionē in sensu ꝛ extrahēs in scđaz sunt extrīseca sensata: vt visibilia mouēs sciētē de pᵃ ꝑfectiōe in scđaz est aliqđ copulatuz cum aīa copulatione in esse.

Pᵃ ꝑfectio sensus fit ab intelligentia agēte. Jđ. 7 me. c. 31. ꝛ 2 me. c. 18.

ᵃ In 2° đ generatiōe aīalũ cap. 3.

¶ Causa aũt est: qm̄ singulariũ qđē ꝑm actũ sensus: scia aũt est vl̄iuz: hec.n. in ipsa quodāmodo sunt aīa. Unde ītelligere qđem est in ipsa cũ velit: sentire autē nō est in ipsa: necessariũ est aũt eē sensibile. Silr aũt ꝛ hoc se hʒ in sciētĳs sensibiliũ: ꝛ ꝑꝑ eādē cāz. Quia sensibilia singulariũ sunt ꝛ exterioꝝ. Sʒ de his qđem certificare tp̄s fiet ꝛ in rursuz.

¶ Et causa in hoc est ꝙ sensus in actu cōprehēdit particularia: scia autē vl̄ia quasi eēnt in ipsa aīa. Et ideo homo pōt ītelligere cuz voluerit: sʒ nō sentire: q̄ īdiget sensato. Et ista dispō est etiaz in scia sensibiliũ. Ista.n. cā est causa eoꝝ.s. ꝙ sensibilia sunt ex rebus particularib⁹ extrīsecis. Sed loq̄ de istis ꝛ exponere ea erit post: ꝛ hʒ horam.

60 ¶ Idest: ꝛ cā hui⁹ diuersitatis īter sensum ꝛ ītellectuz in acqrēdo vltimā ꝑfectionē est in hoc ꝙ motor est in sensu extrīsecus: ꝛ in ītellectu ītrīsec⁹ est. Quia sensus in actu nō mouet̃ nisi motu q̄ dr̃ cōprehēsio a rebus ꝑticularib⁹ sensibilib⁹: ꝛ isti sunt ex̄ aīaz. Intell'ˢ aũt mouet̃ ad vltimā ꝑfectionem a reb⁹ vl̄ib⁹: ꝛ iste sunt in aīa. ¶ Et dixit: ꝛ ista q̄si sũt in aīa: q̄ post declarabit ꝙ ea q̃ sunt de pᵃ ꝑfectiōe in ītellectu sũt q̄si sensibilia de pᵃ ꝑfectiōe in sensu.s. in h̄ ꝙ ambo mouēt sunt ītētiōes imagiabiles: ꝛ iste sunt vl̄es poᵃ: lʒ nō actu: ꝛ iō dixit: ꝛ iste q̄si sunt in aīa: ꝛ nō dixit sũt q̄ intētio vl̄is alia est ab intētiōe imagīata. ¶ D.d. iō pōt hō ītelligere ⁊c̃.i. ꝛ q̄ mouētia v̄tutē rōnalez sunt ītra aīaz: ꝛ habita a nobis semꝑ in actu: iō hō p̄t ꝯsiderare in eis cũ voluerit: ꝛ h̄ dr̃ formare: ᵇ ꝛ non pōt sentire cũ voluerit: q̄ īdiget nec̄io sensibilib⁹ q̃ sũt ex̄ aīaz. ¶ D.d. ꝛ ista dispō est ēt ⁊c̃.i. ꝛ ista dispō est ēt in nobis in scia sensibiliũ: ꝛ nos discim⁹ ab eis: q̄ existũt in sensib⁹: ꝛ cā in eē isti⁹ dispōnis in nobis in scia sensibiliũ est eadē cā i esse istoꝝ in ipsis sensibilib⁹. Et silr est ītelligēdũ ꝙ dispō ex̄ns in nobis in scia vl̄iuz est in nobis: q̄ est in virtute rōnali. ꝛ ꝙ cā ꝙ sumus ꝑ illam hoc mō est cā qua ipsa est illo mō. Sʒ q̄ ꝑmo in ītellectu nō est hic manifest⁹ trāsmisit nos ad aliud tp̄s: ꝛ dixit: sʒ ꝑmo de istis reb⁹.i. de ītellectu. ᶜ ¶ Et p̄t aliq̄s dicere ꝙ sensibilia nō mouent sensus illo mō quo existũt ex̄ aīam. Mouēt.n. sensus ꝑʒ ꝙ sunt intētiōes cũ in mā nō sint intētiones in actu: sʒ in potētia. ¶ Et nō p̄t aliq̄s dicere ꝙ ista diuersitas accidit ꝑ diuersitatē subti: ita ꝙ fiant intētiōes ꝑꝑ māz spũalē que est sensus: nō ꝑꝑ motorē extrinsecũ. Meli⁹ est.n. existimare ꝙ cā in diuersitate māe est diuersitas formaruz: nō ꝙ diuersitas māe sit cā diuersitatis formaꝝ. ¶ Et cũ ita sit nec̄e est ponere motorē extrinsecũ in sensib⁹ aīaliũ a sensibilib⁹: sicut fuit nec̄e in ītellectu. Uisum est igit̃ ꝙ si cōcesserim⁹ ꝙ diuersitas formaꝝ est cā diuersitatis māe: ꝙ nec̄e erit motorē extrinsecũ eē. ¶ Sʒ Arist. tacuit h̄ in sensu: q̄ latet ꝛ ap̄ꝑet in intellectu. Et debes h̄ ꝯsiderare: qm̄ īdiget perscrutatione.

Intētio vl̄is alia ē ab ītētiōe imagiata: ex q̊ pʒ ꝯ̄ negātes spēs ītelligibiles.

ᵇ Sēsus nō poterit sentire cuz voluerit q̄ īdiget sensibilib⁹ extra aīam. Jđ. s. i. c. 59. Idē īfra. cō. 156. Idē. 7. met. cō. 35. sʒ hn̄ ītelligere cũ volumus q̄ mouētia v̄tutes rōnales sunt intra aīaz. Jđ. s. c. 5. 18. ꝛ 36.

ᶜ Digressio. Meli⁹ ē existimare ꝙ cā in diuersitate māe ē diuersitas formaꝝ ꝙ ꝯ̄. ꝯ̄uīte q̊ ꝯ̄. 12 aīa. c. 55. ꝛ. 1 ph. cō. 87. ꝛ vide opᵐ 8 phy. cō. 46. vbi ex diuersitate māe arguit diuersitatem formaꝝ.

¶ Nũc aũt tm̄ sit diffinitũ: qm̄ cũ nō simplr sit qđ potētia dr̃: sed aliud qđem: sicut si dicamus pueꝝ posse militare. Aliud aũt sicut in etate ex̄ntem sic se hʒ sensitiuum.

¶ Nunc aũt itantuz determietur. Qm̄ illud qđ dr̃ esse in potentia nō est simplr. Sed de quodā dr̃ sicut dr̃ ꝙ puer potest gubernare exercituz. Et de quodā dr̃ sicut dr̃ de experimento. Et similr est de sensu.

61 ¶ Idest: sũma ei⁹ qđ declaratũ est ex h̄ ꝑmōe: ꝛ in h̄ loco hec est. ¶ Et ītendit per simplr vnā intētionē: ꝛ dixit: ꝙ illud qđ est in potētia nō est vna intētio: sʒ plures: ꝛ. d. sʒ de quodā dr̃ ⁊c̃.i. sʒ qđā sensus dr̃ eē in potētia: sicut dr̃ ꝙ puer pōt gubernare exercitum: ꝛ ista est potētia p̄ma remota: ex qua cũ fit trāsmutatio ad ꝓpinquā potētiā fit per gnāns: nō per sensibilia: ꝛ est similis potētie ignorātis ad sciam. ¶ D.d. ꝛ de quodā dr̃ sicut dr̃ de experimēto: ꝛ silr est de sensu: ꝛ intēdit potētiā que est p̄ma ꝑfectio sensus: ꝛ est illa ex qua fit trāsmutatio ad vltimaz ꝑfectionē per ipsa sensibilia. Et est silis sciēti qn̄ nō vtit̃ sua scia. ¶ Et intēdit per oīa ista declarare ꝙ potētia sensus que recipit sensibilia nō est pura p̄paratio: sicut p̄paratio que est i puero ad recipiēdũ sciaz: ꝛ ꝙ est aliq̄s act⁹ sicut hn̄s habitũ qn̄ nō vtit̃ suo habitu.

Documentum.

¶ Qm̄ aũt inoiata est ipsoꝝ dr̃ia: determinatuz aũt sit de his: qm̄ altera ꝛ q̄n altera: vtique necesse est ipso pati ꝛ alterari tāq̄ ꝓprĳs noibus: sensitiuuz aũt potētia tale est quale sensibile iā actu: sicut dcm̄ est. Patit̃ aũt nō sile ens: passuz aũt assilatũ est: ꝛ ē q̄le illud.

¶ Sed q̄ dr̃ie eoꝝ nō sunt noiate: ꝛ iā determinauim⁹ de eis ꝙ sunt diuerse: ꝛ q̄n nec̄e est nobis vti passione: ꝛ alteratiōe sicut res vere. Et sentiens in potētia est sicut sensatũ in ꝑfectione: ꝑm ꝙ diximus. Patit̃.n. dum nō est simile: ꝛ cum patitur assilatur.

¶ Idest:

62 ℭ Idest: sed qꝛ dr̄ie potētie ⁊ transmutatiōis existiuꝫ in aīa sensibili ⁊ in reb⁹ aīatis nō hñt noīa ꝓpria. Et iam declarauimus ea eē diuersa: ⁊ declarauim⁹ modum ꝭm quē diuersant̄: visum est nobis ꝙ nec̄e ē inquātū ista intentio quā determinauimus de aīa non hꝫ nomē ꝓpriū dare ei nomē passiōis ⁊ alteratiōis: que ē subꝫ reꝝ veraꝝ: hoc.n. nō nocet cū iā determinauimus intētionē ꝭꝫ quā diuersant̄. ℭ Et dixit: necesse est nobis qꝛ ista itētio caret noīe apud vulgus: ⁊ transumptio noīs vsitati apud vulgus est facilioꝛ q̄ꝫ fingere aliud nomē. Et cū hoc fuerit d̄claratū de sentiente: incepit describere eū simpl'r ⁊ dixit: ⁊ sentiēs est in potētia sicut sensatū in ꝑfectiōe. i. māifestū est igitur ex hoc qđ diximus ꝙ sentiēs simpl'r ē illđ qđ est in potētia ad itentionē quā determinauimus de potētia per intētionēꝫ rei sensibilis in ꝑfectiōe. i. illđ quod inatum est ꝑfici ꝑ intētionē reꝝ sensibiliuꝫ nō ꝑ ipsas res sensibiles. ℭ Et si nō: tūc eē coloꝛis ī visu ⁊ in coꝛpe esset idē. Et si ita esset: tūc esse eius in visu nō esset cōpꝛehensio: ⁊ iđ dixit: est illđ qđ est in potētia: sicut sensatū in ꝑfectiōe: ⁊ nō dixit: illđ qđ ē in potētia sensatū: qm̄ si ita esset idē eēt esse coloꝛis ī visu ⁊ in sua mā. ℭ D.o. patit̄ igit̄ dū nō est sile: ⁊ cū patit̄ assimilat̄ ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingit ei illud qđ ꝯtigit oīb⁹ alterabilibus: vt declaratū est in ꝭmone vniuersali: ⁊ est ꝙ patitur a sensibili dum non est simile ei: ⁊ cuꝫ passio perficitur: tunc erit simile. Cap. II.

Trāsumptio nomis vsitati apđ vulgus ē facilioꝛ q̄ꝫ fingere aliđ nom̄.

Sēsus patit̄ a sensibili dū nō ē sile ei. ex q̄ pꝫ sensibile ꝯtrariari sensui: ꝭꝫ opp^m vide cō. 57.

Dicendū aūt ꝭm vnūquēq̄ꝫ sensuꝫ de sensibilib⁹ pꝛio. Dicit̄ āt sensibile tripliciter: quoꝛū duo qdē dicimus per se sentiri: vnū aūt ꝭm accñs. Duoꝝ aūt aliud qdem ꝓpꝛiuꝫ est vniuscuiusq̄ꝫ sensus: aliđ autem cōmune oīum. Dico autem pꝛopꝛiū qdem quod non contigit altero sensu sentiri: ⁊ circa qđ non cōtigit errare: vt visus coloꝛis: auditus soni: ⁊ gustus humoꝛis. Tactus autē habet plures dr̄ias: ꝭꝫ vnusq̄sq̄ꝫ iudicat de his: ⁊ non decipitur visus: qm̄ coloꝛ: neq̄ꝫ auditus: qm̄ sonus: ꝭꝫ qd coloꝛatū: aut vbi: aut qd sonās. Huiusmodi qdē igitur dicuntur pꝛopꝛia vniuscuiusq̄ꝫ.

ℭ Et an̄q̄ꝫ icipiamus loq de vnoquoq̄ꝫ sensuum loq̄mur de sensibilib⁹. Dicamus igr̄ ꝙ sensibile dr̄ trib⁹ modis: quoꝝ duo dicūtur sentire per se: ⁊ tertius accñtal'r. Et alter duoꝝ ꝓpꝛius est vnicuiq̄ꝫ sensuuꝫ: ⁊ alter ē cōmunis oībus: ⁊ ē pꝛopꝛius quem non potest alter sensus sentire: ⁊ illud quod ipossibile ē vt ei contingat erroꝛ. V.g. visus apud coloꝛem: ⁊ auditus apud vocem: ⁊ gustus apud sapoꝛeꝫ. Sensus aūt plures vno modos habet: sed vnusq̄sq̄ꝫ eoꝛuꝫ iudicat ista: ⁊ non errat ī coloꝛe quis coloꝛ sit: neq̄ꝫ ī voce que vox sit: sed in coloꝛato qd est: ⁊ vbi est: ⁊ in audito qd est: ⁊ vbi est. Quod igitur est tale: est pꝛopꝛium.

Cum declarauit quid est sensus simpl'r: vult modo loq de vnoquoq̄ꝫ sensuū. Et qꝛ iā ꝑdixit ꝙ via ad h̄ est loq de ipsis sensibilib⁹ cū sint magis nota q̄ꝫ sensus. ℭ Dixit: ⁊ an̄q̄ꝫ icipiamus loq ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ nec̄e ē ire ex eis que sunt apud nos magis nota ad ea que sunt magis nota apud nāꝫ: oꝫ nos loq pꝛius de ipsis sensibilibus. ℭ Et qꝛ sensibiliū hec sunt vl'ia: ⁊ hec ꝓpꝛia incepit loq pꝛius de ꝓpꝛys: ⁊ dixit: dicam⁹ igit̄ ꝙ sensatū ⁊c̄. i. ⁊ sermo ei⁹ in capl'o isto apparet per h̄ qđ dixit: sensus aūt plures hꝫ modos. Intēdit ꝙ sensibilia vniuscuiusq̄ꝫ istoꝝ sensuū plura sūt vno modo: ꝭꝫ vnusq̄sq̄ꝫ sensuū iudicat suū sensatū ꝓpꝛiū: ⁊ non errat in eo in maioꝛi pte. Visus.n. nō errat ī coloꝛe: vtrum sit albus: aut niger: neq̄ꝫ auditus in voce: vtrū sit grauis: aut acuta: sed isti sensus errāt in compꝛehēdēdo dr̄ias īdiuiduoꝝ istoꝝ sensibiliū. V.g. in cōpꝛehendēdo istud albū qđ est nix: aut dr̄ias locoꝝ istoꝝ. V.g. vt cōpꝛehendat ꝙ istud albuꝫ est suꝑius aut iferius. ℭ D.o. qđ igit̄ est tale dr̄ ꝓpꝛiū. i. sensibilia aūt q̄ iueniūt̄ alicui soli sensui: qui nō errat ī eis in maioꝛi parte dicunt̄ ꝓp̄a. ℭ Et cū dixit: sed in coloꝛato qd ē ⁊ vbi est. ⁊ in auditu qd est ⁊ vbi ē. nō itēdebat ꝙ sensus cōpꝛehēdit essentias reꝝ: sicut qdaꝫ existimauerūt: h̄ eni est alterius po^e que dicit̄ itellectus. Sed intēdebat ꝙ sensus cuꝫ hoc qđ cōpꝛehendunt sua sensibilia ꝓp̄a cōpꝛehēdūt intētiōes idiuiduales diuersas in generib⁹ ⁊ in spēb⁹. Cōpꝛehendūt igit̄ intētionē hui⁹ hoīs indiuidualis: ⁊ intētionē huius equi indiuidualis: ⁊ vl'r intentionē vniuscuiusq̄ꝫ decē ꝑdicamētoꝝ īdiuidualiū: ⁊ hoc videt̄ eē ꝓpꝛiū sensib⁹ hoīs. ℭ Vñ.d. Arist. in lib. de sensu ⁊ sensato ꝙ sensus alioꝝ aīaliū nō sunt sicut hoīs aut sile huic sermoni: ⁊ ista intētio īdiuidualis est illa quā distinguit virtus cogitatiua a forma imaginatiua: ⁊ expoliat eā ab eis q̄ sūt adiūcta cuꝫ ea ex istis sensibilib⁹ cōib⁹ ⁊ ꝓpꝛys: ⁊ reponit ea in rememoꝛatiua: ⁊ hec eadē est illa quā cōpꝛehēdit imagiatiua: ꝭꝫ imagiatiua cōpꝛehēdit eā ꝯiūctaꝫ istis sensibilib⁹: ꝭꝫ eius cōpꝛehēsio sit magis spūalis: vt alibi determinatum est.

ℭ Cōmunia autem: motus: qes: numerus: figura: magnitudo. Huiuscemodi autē nullius sunt pꝛopꝛia: sed cōmunia oībus. Tactui eni motus aliqs sensibilis ⁊ visui. Per se qdem igitur sunt sensibilia hec.

ℭ Cōmunia autem sunt: motus: ⁊ qes: ⁊ numerus: ⁊ figura: ⁊ quantitas. Ista eni non sunt pꝛopꝛia alicui: sed cōmunia eis omnia. Motus enim sentitur tactu ⁊ visu.

ℭ Cum declarauit ex duob⁹ modis eēntialib⁹ moduꝫ pꝛopꝛiū: icepit declarare cōem. ℭ Et.d. ꝙ sunt qnq̄ꝫ: motus ⁊ qes ⁊c̄. ⁊ h̄ qđ dixit: ista.n. nō sunt ꝓpꝛia ⁊c̄. nō intēdit ꝙ vnūqđq̄ꝫ istoꝝ quinq̄ꝫ est cōe vnicuiq̄ꝫ sensuū: vt intellexit Themistius: ⁊ ꝭm ꝙ apparet: ꝭꝫ tria eoꝝ. s. mot⁹ ⁊ qes ⁊ nūerus sunt cōia oīb⁹: figura aūt ⁊ q̄ꝫtitas sunt cōia tactui ⁊ visui tm̄: ⁊ sic intēdit per hoc qđ dixit: ꝭꝫ cōia eis oīa. i. ꝭꝫ oīa sunt cōia sensibus: nō oīa oīb⁹ sensib⁹: qm̄ aūt hec sensibilia. s. ꝓp̄a ⁊ cōia sunt attributa sensib⁹ essential'r manifestuꝫ ē. Non.n. possumus attribuere cōpꝛehensioneꝫ sensuū eis alio mō ab eo ꝭꝫ ꝙ sunt sensus. Hec igit̄ est vna intētio eius qđ est accñtal'r qđ est oppositū ei qđ est essentialiter. ista eni sunt cōpꝛehēsibilia sensuuꝫ ꝭm ꝙ sunt sensus: non ꝭm ꝙ sunt aliqui sensus.

63 *Necesse ē ire ex eis q̄ sunt apud nos magis nota ad ea que sūt magis nota apđ nāꝫ. Idem ꝑ phyſi. t. ꝯ. 2. ⁊ 7. met. t. c. 10. Iđ ī hoc. 2. l. ꝯ. 12. ⁊ 33.*

Circa sensibile ꝓpꝛiū nō errat sensus ī maioꝛi parte. Idem. ſ. 152. 134. 161. Idē sup lib. de sensu ⁊ sensato.

Sensus non cōpꝛehendūt essentias reꝝ: sicut qdā existimauerunt: ꝭꝫ hoc ē alteri⁹ po^e q̄ dr̄ itellectus.

Sēsus hoīs cōpꝛehēdunt intētiōes īdiuiduales oīuꝫ decem ꝑdicamentoꝛuꝫ. Iđ. 3. de aīa ꝯ. 6. 20. ⁊. 33.

64 *Mot⁹: qes: ⁊ nūerus sūt cōia oīb⁹ sensibus. Figura aūt ⁊ q̄ꝫtitas sunt cōia tactui ⁊ visui tm̄.*

¶ Scdm accñs aũt dr̃ sensibile: vt si albũ sit Diarij filius. Scdm eni accñs h̃ sentit̃: qm̃ accidit albo h̃ qd sentit̃. Un̄ nihil patit̃ ƀz q̄ h̃ est a sensibili. Sensibilium autē ƀm se p̄prie propria sensibilia sunt: ⁊ ad que substã tia apta nata est vniuscuiusq̄ sensus.

¶ Accñtal'r autē dr̃ in re q̄ ē sensibilis quasi albũ Socrates. Iste eni nõ sentit̃ nisi accñtal'r. accidit eni albo q̄ fuit iste. Et iõ nõ patit̃ a sensibili ƀz q̄ ē sic. Ea aũt que sunt sensibilia p se ⁊ p̄pria sũt sẽsibilia i rei v̄itate. Et sũt ea quoꝝ sẽtire ē v̄a suƀa cuiusq̄ sensuũ.

65 ¶ Cũ declarauit duos modos sensibiliũ p se. s. p̄poꝝ ⁊ cõiuz: incepit declarare tertiũ modũ q̄ ē sensibilis per accñs. ¶ Et. d. accñtal'r aũt dr̃ in re qd ē sensibilis. i. hoc mõ. D. d. exẽplũ: ⁊ dixit: albũ. n. qd ē So. nõ sentit̃ nisi accñtal'r. i. iudicare. n. q̄ istud albũ ē So. est sentire accñtal'r. ¶ D. dedit cãm: ⁊. d. accidit eniz q̄ albũ qd sentit̃ sit iste. i. ⁊ dicim⁹ q̄ ista comprehẽsio ē p accñs: q2 nos nõ sentim⁹ p visuz q̄ illd ē So. nisi ƀm q̄ est coloratũ: ⁊ coloratuz illd eē So. est per accñs: ƀm q̄ est coloratũ. ¶ Sed põt aliqs dicere q̄ sil'r accidit ei figura: ⁊ nũerus: ⁊ mot⁹: ⁊ qes: qũo igit̃ fuerũt numerata ista in eis q̄ sũt sensibilia eẽntial'r: qm̃ si fuerũt nũerata q2 sunt cõia: sil'r ẽt intẽtiões indiuiduoꝝ sunt cões oĩb⁹ sensib⁹. ¶ Et possum⁹ dicer̃ in h̃ duos ƀmones: quoꝝ vnus ē q̄ ista cõicatio magis videt̃ necĩa in esse prioꝝ sensibiliũ. U. g. q̄ntitas. Color eni nõ denudat̃ ab eo: ⁊ sil'r calor ⁊ frigus que appropriãt̃ tactui. Color. n. nõ ē nece vt sit i So. aut in Platone: neq̄ necitate p̄pinq̄: neq̄ remota. ¶ Et etiã sensibilia [a] cõia: vt dclarabit̃ sunt p̄p̄a sensui cõi queãdmodũ ista sunt p̄p̄a vnicuiq̄ sensuũ: ⁊ comp̄hensio itentionis idiuidualis lz sit actio sensus cõis: ⁊ ideo pluries idiget̃ in comp̄hẽsione itẽtionis idiuidui vti plib⁹ vno sensu: vt vtunt̃ medici in sciẽdo vitã ei⁹ q̄ existiat̃ h̃re repletionez venaꝝ plib⁹ vno sensu: tñ videt̃ q̄ ista actio ē sensus cõis: ñ ƀz q̄ ē sensus cõis: sz ƀm q̄ est sensus alicui⁹ aĩalis. U. g. aĩalis itelligentis. Iste igit̃ est etiã ali⁹ modus modoꝝ ƀm accidens. s. q̄ accidit sensib⁹ comp̄hẽdere d̃rias idiuiduorũ ƀm q̄ sunt idiuidua: non ƀz q̄ sunt sensus simplices: sz ƀz q̄ sunt hũani: ⁊ p̄cipue d̃rie suƀales. Uidet̃ eni q̄ comp̄hẽsio itentionũ idiuidualiũ suƀaꝝ: de q̄bus itellectus ɔsiderata est p̄p̄a sensibus hoĩs. ¶ Et debes scire q̄ comp̄hẽsio itentionis idiuidui est sensuũ: ⁊ comprehensio intentionis vl'is est intellectus: ⁊ vl'itas [b] ⁊ idiuidualitas comp̄hendũtur per intellectum. s. diffinitio vl'is ⁊ indiuidui. ¶ D. d. ⁊ ideo non patitur ⁊c̃. i. ⁊ visus non patitur ab intentione sensibili per accidens: quoniã si pateretur ab aliquo indiuiduo ƀm q̄ est illud idiuiduuz non debet pati ab alio indiuiduo. ¶ Deinde. d. ea autez que sunt sensibilia per se ⁊c̃. i. duoꝝ autez modoꝝ reꝝ sensibiliuz per se propria sunt ea que prius debẽt numerari in eis que sunt eẽntialiter: ⁊ sunt sensibilia in rei veritate: ⁊ essentialiter: cum ista sunt que sentiuntur primo ⁊ essentialiter: illa autez licet sentiantur essentialiter: tamen non sunt prima. ¶ Deinde. d. ⁊ sunt ea que sentire ⁊c̃. i. ⁊ sunt ea que sunt nata sentiri primo ⁊ essentialiter ab vnoquoq̄ sensuuz: ⁊ similiter natura ⁊ essentia vniuscuiusq̄ sensuum est in sentiendo ea.

Digressio.

Solutio.

Color nõ denudat̃ a q̄ntitate: ⁊. sil'r calor ⁊ frig⁹ q̄ appropriant̃ tactui. Id. j. 135.

a Sensibilia cõia sũt p̄p̄a sensui cõi. oppositũ. j. t. cõ. 133.

Cõprehẽsio intẽtionũ idiuidualiuz: de qb⁹ intellect⁹ ɔsiderat: ē p̄pria sensibus hoĩs. Idẽ. s. cõ. 63. Id. 3. de aĩa. cõ. 6. 20. ⁊. 33.

b Ul'itas ⁊ idiuidualitas ɔprehẽdunt̃ p itellectũ. p hoc vid ɔ. 9. 3. de anima.

¶ Tractatus Quintus. Cap. I.

Cuius qdē igit̃ est visus h̃ ē visibile. Uisibile aũt est color q̄ dē ⁊ qd vere est dicere. Innominatũ aũt ɔtigit eē. Manifestũ autē erit igrediẽtib⁹ maxiẽ. Uisibile eni qd dicimus est color: h̃ aũt ē in eo qd dicimus ƀm se visibile: ƀm se aũt non rõne: sz qm̃ i seipso h̃z cãm essendi visibile. ¶ Illud igit̃ cui attribuit̃ visus est visibile: ⁊ visibile ē color: ⁊ q̄ ē possibile dici: sz non ē dcm̃: ⁊ post app̄ebit q̄ dicim⁹ magis. Om̄ visibile ē color: ⁊ hoc est visibile per se: ⁊ ē dicere per se non ƀm itẽtionez: sed in eo inuenitur causa in hoc quod est visibile.

66 Cum cõpleuit ƀmonẽ vl'ez d sensibilib⁹ reuersus est ad ƀmonẽ p̄priũ de vnoq̄q̄ sensibili: ⁊ p̄ de sensibili visus. ¶ Et. d. illud aũt cui attribuit̃ visus. i. ⁊ manifestũ est p se q̄ sensibile qd attribuit̃ visui p̄prie est visibile: ⁊ visibile est color ⁊ sibi sil'e ex rebus que vident̃ in obscuro que nõ h̃nt nomẽ ɔgregans in colore: neq̄ ẽt in se h̃eant nomen qd demonstret de eis illud qd est q̄si genus: sed nõ p̃nt exponi nisi sermone cõposito. U. g. q̄ dicamus q̄ sunt ea q̄ videntur in obscuro: ⁊ nõ vident̃ in luce: vt conche. ¶ D. d. ⁊ post apparebit ⁊c̃. i. ⁊ nos declarabim⁹ modum post ƀm quez dr̃ q̄ color ⁊ ista sunt visibilia. s. vtrum hec dicant̃ equoce: aut ƀm prius ⁊ posterius. ¶ D. d. visibile. n. est color ⁊c̃. i. visibile. n. in rei veritate est color: aut est illud qd per se est visibile: ⁊ ē dicere per se nõ ƀm primã itẽtionẽ intẽtionũ de q̄bus dicitur illud quod est eẽntial'r: ⁊ est modus in quo p̄dicatũ est in suƀa subiecti: sed ƀm intẽtionẽ scd̃am: ⁊ est illud in quo subiectum est in diffinitiõe p̄dicati. Color eni est cã vt res sit visibilis: ⁊ per h̃ qd dixit: sed in eo iuenitur causa: intendit ƀm q̄ color est cã: aut in eo inuenitur causa vt aliquid sit visibile.

¶ Ois eni color motiuus ē eius qd ƀz actuz diaphani: ⁊ hec ē ipsius nã. Unde qdē nõ ē visibile sine lumĩe: sz ois cuiuslibet color in lumĩe visibilis. p̄p qd de lumĩe p̃io dicẽdũ est qd est. Est igitur aliqd diaphanum. ¶ Et q2 ois color ē mouẽs diaphanũ i actu: ⁊ hoc ē natura ei⁹: ⁊ ideo nõ ē visibilis absq̄ luce: sz necĩo vnusq̄sq̄ color non ē visibilis nisi in luce. Et ideo dd̃z de luce qd ē: ⁊ h̃ erit in dicendo quasi in diaphano qd sit.

67 ¶ Et suƀa coloris ⁊ ei⁹ eẽntia ƀm q̄ ē visibilis ē illud ⁊c̃. qd mouet diaphanũ i actu. ¶ D. d. ⁊ hec ē nã ei⁹ ⁊c̃. i. ⁊ ista dscriptio dm̄rat nãz ⁊ suƀaz ei⁹ ƀz q̄ ē visibil. Et sig̃m q̄ color ē mouẽs diaphanũ i actu nõ diaphanũ i po⁹ ē: q2 nõ ē visibilis absq̄ luce: p quaz diaphanũ i po⁹ fiat diaphanũ i actu: ⁊ hoc aũt dm̄rat q̄ ipe ⁊c̃. ¶ Et si lux opiat̃ q̄ colores existũt i obscuro i actu. fiat necĩa i vidẽdo colorẽ: nõ ē nisi ƀz q̄ facit diaphanũ i po⁹ diaphanũ i actu: aut opiat̃ q̄ lux ē necĩa i videre ƀm q̄ colores existũt in obscuro in potẽtia: ⁊ ƀz q̄ diaphanum potentia indiget etiam in recipiendo colorem vt sit diaphanum in actu. ¶ Et Auempace dubitauit

Color ƀm se visibilis est.

Digressio.

Auempacis responsio.

dubitauit ĩ hac descriptiõe diaphãi: r. d. q̄ nõ ẽ necẽ
vt diaphanũ inq̃tũ mouet̃ a colore sit diaphanuȝ in
actu: qm̃ diaphanitas ei⁹ in actu est illuminatio ei⁹: r
eius illuminatio est aliquis color. Color enĩ nihil est
nisi admixtio corpis lucidi cũ corpe diaphano: vt de
claratũ est in lib° de sensu r sensato. Et oẽ recipiẽs ali
quid: nõ recipit ipm̃ nisi in modo ſm quẽ caret illo.
¶ Et hoc coegit eũ ad exponẽduȝ hũc sermonẽ alio
mõ ab eo qd dixerũt expositores: r dixit: r dicẽ q̄ co
lor mouet diaphanũ ĩ actu. i. mouet diaphanũ de po
tentia ad actũ. nõ q̄ mouet diaphanũ ſm q̄ est dia
phanũ. Lux aũt necessaria est ĩ videre: q2 colores in
obscuro sunt in potẽtia: r ipsa facit eos in actu vt mo
ueant diaphanũ ſm q̄ diaphanũ caret luce: aut illd
qd fit a luce. s. color: r ista expositio ẽ valde difficilis
ſȝ q̄ sonãt eius ṽba. ¶ Alex᷑. n. dat rõnẽ q̄ diapha
num in actu mouet̃ a colore ex hoc qd appet. Aer. n.
vr̃ multotiẽs coloratus colore quẽ videm⁹ mediãte
aere: vt parietes r terra colorant̃ p colorẽ plantaruȝ
apd trãsitũ nubiũ sup eas. Si igit̃ aer nõ coloraret̃
per colorẽ illaꝝ plãtaꝝ nõ colorarent̃ parietes r ter
ra. Et manifestũ est q̄ color lȝ fiat a corpe lucido: tñ
differt ab eo diffõne r essentia. Color. n. vt dr̃ est vlti
mum diaphani terminati. lux aũt ẽ cõplemẽtũ dia
phani nõ termĩati. Vñ mãifestũ ẽ q̄ nõ de necitate
illd qd mouet̃ a colore dȝ eẽ nõ lucidũ: sȝ d necitate
dȝ esse nõ coloratũ. Nihil enĩ recipit se aut est cã ali
cuius in recipiẽdo ipm̃: r ista est ppõ manifesta p se:
r Aristo. ea multotiẽs vtit̃ r idifferẽter: siue mouere
r recipe fuerint spũalia: sicut aer recipit coloreȝ: aut
mãlia: sicut corpus admixtum ex lucido r diaphano
obscuro recipit colorẽ. ¶ Et cum fuerit pole q̄ dia
phanũ ĩ actu moueat̃ a colore necẽ ẽ vt hoc sit ei: aut
eẽntialr̃: aut accñtalr̃. s. aut ſm q̄ ẽ diaphanũ ĩ actu:
aut ſȝ q̄ ẽ diaphanũ tm̃: sed cõtigit ei vt nõ moueat̃
a coloribus nisi eẽndo diaphanũ in actu. H. n. est ſm
q̄ est diaphanũ: r ista est opinio Auẽpace. ¶ Sȝ ma
nifestũ est p se q̄ lux necĩa est in essendo colores vi
sibiles: r h aut erit q2 dat colorib⁹ formã r habitum
quo agũt ĩ diaphão: aut q2 dat diaphano formã q̃ re
cipit motũ a colorib⁹: aut vtrũqȝ. Et ẽ mãifestum q̄
qñ ꝯsiderauerimus qd dixit Ar. in principio isti⁹ ser
monis: r posuerimus ipsaȝ ppõneȝ q̃ manifestaȝ p
se: tũc necẽ erit vt lux nõ sit necĩa nisi in eẽndo colo
res mouẽtes diaphanũ: nisi ſm q̄ dat diaphano for
maȝ aliquã qua recipit motũ a colore. s. illuminatio
nem. Ar. n. posuit p̃nm q̄ color est visibilis per se: r q̄
simile est dicere colorẽ visibilẽ r hoiem risibilem. s.
de genere ppõnis essentialis: in qua subm est cã p̃di
cati: nõ p̃dicatũ cã subiecti: vt cũ dr̃ hõ est rõnalis: r
hoc intẽdebat cũ dixit: sed ſȝ q̄ in eo inuenit̃ cã in
hoc qd est visibile ſm q̄ exposuimus. ¶ Et h con
cesso mãifestũ est q̄ impole est dicere q̄ lux est illd
qd largit̃ colori habitũ r formã qua fit visibilis: qm̃
si ita eẽt: tunc cõparatio visiõis ad colorẽ eẽt accñta
lis: r scda nõ p̃ma. s. mediãte isto habitu. Visio. n. ma
nifestũ est q̄ est aliqd posteri⁹ visibili: r q̄ ei⁹ ppor
tio ad colorẽ nõ est sicut pportio rõnalis ad hoiem.
Manifestũ est igit̃ q̄ pportio ei⁹ ẽ sicut pportio risi
bilis ad hoieȝ: r sicut color ſȝ q̄ est color ẽ visibilis:
nõ mediãte alia forma sibi ꝯtigente: r cũ ita sit: lux
nõ est necĩa in eẽndo colorẽ mouẽdo in actu: nisi ſm
q̄ dat subto sibi pprio receptioneȝ motus a se. r Ar.
vr̃ q̄ nõ posuit h qd posuit nisi itẽdẽdo dissolõnem
istius qõnis. ¶ Et ſm h itelligẽdus est sermo eius
q̄ colores mouent visum in obscuro in potẽtia. Lux
enĩ ẽ illd qd facit eos motiuos ĩ actu: vñ assimilat lu
cem intelligentie agenti: r colores fantasmatib⁹. Qd
enĩ iducit̃ ſm exẽplũ r large nõ est siĩe ei qd iducit̃
ſm demõstrationẽ. de exẽplo aũt nõ intẽdit̃ nisi ma
nifestatio: nõ ṽificatio. ¶ Et põt aliqs dicẽ q̄ color
nõ inuenit̃ in actu: nisi luce p̃nte. Color. n. est vltimũ
diaphani termĩati. Lux aũt nõ est vltimũ diaphani
terminati: r iõ necessaria nõ est in essendo colorẽ: sȝ ĩ
essendo visibilẽ vt dterminauim⁹. ¶ Reuertamur
igit̃ r dicamus q̄ cũ declarauit q̄ color ſm q̄ est vi
sibilis mouet diaphanũ ĩ actu: r q̄ ẽ ista nã ei⁹ pp h
q̄ ẽ visibilis p se: r q̄ impoĩe ẽ vt visio sit sine luce:
reuersus est ad narrandũ illud qd ꝯsideratum est de
istis rebus prius: r dixit: sed neciuȝ ẽ vt vnusqsqȝ co
loꝝ rc̃. i. sȝ q2 vnusqsqȝ coloꝝ nõ ẽ visibilis nisi ĩ lu
ce: dicẽdũ est p̃us de luce: lux enĩ est vnũ eoꝝ qb⁹ cõ
plet̃ visio. ¶ D. d. r h est ĩ dicẽdo qd ẽ diaphanuȝ. i.
r h cõplebit̃ nobis in dicẽdo prius qd ẽ diaphanũ.

¶ Diaphanũ aũt dico qd ẽ qdẽ visibile: ñ ãt
ſȝ se visibile: vt simplr̃ ẽ dicẽ: sȝ pp exneũ co
lorẽ: h⁹ ãt ẽ aer r aq̃ r mlta solidoꝝ. Nõ. n.
ſȝ q̄ aq̃: nȝ ſȝ q̄ aer diaphanuȝ ẽ. Sȝ qm̃ ẽ
nã eadẽ ĩ his vtrisqȝ: r ĩ ppetuo supiõi cõpe

¶ Dicam⁹ igit̃ q̄ diaphanũ ẽ illd qd ẽ visibi
le: ȝ nõ visibile p se r simplr̃: sȝ pp colorẽ ex
tranei. Et ĩ tali dispõne iueniem⁹ aerẽ r aqȝ:
r pl'a cõpa celestia. Nõ. n. ſȝ q̄ aer ẽ aer: nȝ
ſȝ q̄ aq̃ ẽ aq̃ sũt diaphana. Sȝ pp nãȝ eãdẽ
exñtẽ ĩ his duob⁹: r ĩ corpe eťno altissimo.

¶ Luȝ narrauit q̄ opȝ p̃us ꝯsiderare de nã diaphani: 68
incepit describere ipsam. ¶ Et dixit: r diaphanũ est
illud qd est visibile rc̃. i. r diaphanũ est illd qd nõ est
visibile p se. s. p colorẽ nãlẽ exñtẽ ĩ eo: sȝ illd qd ẽ vi
sibile p accñs. i. p colorẽ exneũ. ¶ Et h qd dixit ma
nifestũ est: r iõ inatũ ẽ recipe colores: cũ nullũ ppriũ
hẽat in se ¶ D. d. nõ. n. ſȝ q̄ aer est aer rc̃. i. r q2 dia
phanitas nõ est in sola aq̃ neqȝ ĩ solo aere: sȝ ẽt ĩ cor
pore celesti: fuit necẽ vt diaphanitas nõ sit in aliquo
eoꝝ: ſm illud qd ẽ. V. g. ſm q̄ aq̃ est aq̃: aut celũ ce
lum: sed ſm nãm cõem exñtem in oĩbus: lȝ nõ hẽat
nomen: r hoc quod dixit manifestum est.

¶ Lumẽ aũt ẽ hui⁹ act⁹ diaphani ſȝ q̄ ẽ dia
phanuȝ. Potẽtia aũt ĩ quo hec ẽ r tenebra.
Lumen autẽ vt color ẽ diaphani: qñ sit actu
diaphanũ ab igne aut h⁹ vt q̄ sursuȝ corp⁹.
Et enĩ huic aliqd ĩest vnũ r idẽ. Quid qdẽ
igit̃ diaphanuȝ: r qd lumẽ dcm̃ est: q2 neqȝ
ignis ẽ: neqȝ oĩno corp⁹: neqȝ defluxus cor
poris vlli⁹. Esset. n. vtiqȝ aliqd corp⁹: r sic:
aut ignis: aut h⁹ alicuius p̃sentia in diapha
no. Neqȝ. n. poĩe ẽ duo corpa ĩ eodẽ eẽ siĩ.

¶ Lux aũt est actus istius. s. diaphani ſm q̄
est diaphanũ. In potẽtia aũt est illd in quo
est cũ hoc obscuritas. Et lux est quasi color
diaphani cum fuerit diaphanum ſm perfe
ctionem ab igne r similibus: vt corpus su
perius in hoc existit illd ideȝ. Jã igitur dictũ

De exẽplo ñ requirit̃ nisi manifestatio nõ ṽificatio.

est q̃d ē diaphanū: ₇ q̃d ē lux: ₇ q̄ n̄ ē ignis: neq̃ corp⁹ oīno: nec aliq̃d currēs a corpe oī no. Quī si ita eēt: tūc ƀ hūc modū eēt aliq̃d corp⁹. Sed ē p̄ntia ignis: aut sīle i diaphāo: īpole eni ē vt duo corpa sint i eodē loco.

69 ¶ Cum declarauit nāz diaphani q̃d ē de luce q̄si mā de for⁹: īcepit diffinire lucē q̃d ē. ¶ Et. d. lux āt ē act⁹ diaphani ₇c. i. sub̃a aūt lucis ē p̄fectio diaphāi ƀm q̄ est diaphanū: aut perfectio istius nāe cōis corpibus. ¶ Et ƀ q̃d dixit: ī po⁹ āt ē illd in q̄ ē ƀ: ₇ obscuritas. i. corpus aūt diaphanuz in po⁹ est illd in q̄ inuenit̄ ista nā cōis cū obscuritate. ¶ D. d. ₇ lux est q̄si color diaphani ₇c. i. ₇ lux i diaphāo nō termiato ē q̄si color in diaphano terminato: cū diaphanū fuerit diaphanuz in actu a corpe lucido nālr: vt ignis ₇ sīlia d corpib⁹ altissimis lucidis. ¶ D. d. in ƀ. n. ēt ₇c. i. nā. n. diaphanitatis exn̄s i corpe celesti semp associat̄ illi q̃d facit eā dispōnez in actu: ₇ iō nūq̄ īuenit̄ celū diaphanuz in po⁹: sicut ea q̄ sūt īferius cuz qn̄q̄ sit lucidū p̄ns: ₇ qn̄q̄ nō. Ista aūt nā celestis sp est illuminata. ¶ Et ex ƀ declarat̄ ēt q̄ colores nō acq̄rūt habitū a luce. lux enim non est nisi habitus corporis diaphani.

Nā celestis sp ē illūinata Idē i. p. 71.

¶ Vr̄ āt lumē ₹riū eē tenebris: sūt āt tenebre priuatio hui⁹ hit⁹: atq̄ ignis vl' corpis talis abn̄tia a diaphāo. Quare palā q̄ hui⁹ p̄ntia lumē ē. Et nō recte Empedo. neq̄ si ali⁹ aliq̄s sic dixit: q̄ ferat̄ ₇ extēdat̄ lumē i medio terre ₇ ₹tinentꝭ: nos āt lateat. Hoc eni ē ₇ ex̄ eā q̄ i rōne v̄itatē: ₇ ex̄ ea q̄ videm⁹. In p̄uo eni spatio lateret vtiq̄. Ab oriēte aūt i occidens latere magna q̄dem multum ē q̄stio.

¶ Et existiat̄ ēt q̄ lux sit ₹riuz obscuritati: ₇ obscuritas ē priuatio hit⁹ a diaphāo. Declarat̄ ēt ex ƀ q̄ lux ē p̄ntia isti⁹ itētionis. Et nō vere dixit Empe. neq̄ ali⁹: ₇ si aliq̄s dixit sicut ipse dixit: q̄ lux trāsfert̄ ₇ vadit i tp̄e iter terrā ₇ circūferētiā. Sz īp̄ceptibilia nobis. Iste eni ƀmo ē ex̄ ve₹ ₇ extra apparentiam. Pole ē eni ƀ p̄cipi i breui spatio. Sz nō p̄cipi de oriēte ad occidētē magna ē dr̄ia valde.

70 ¶ Cū declarauit q̄ lux ē p̄fectio corpis diaphani ƀm q̄ est diaphanū: īcepit declarare modū p̄ quē certificabit̄ q̄ lux nō est corp⁹: sz ē dispō ₇ habit⁹ in corpore diaphano. ¶ Et dixit: ₇ existimat̄ q̄ lux ē ₹riū obscuritatis ₇c. ₇ vr̄ q̄ lux sit opposita obscuritati ƀm p̄uationē ₇ habitū. ¶ D. d. declarat̄ igit̄ ex ƀ q̄ lux est p̄ntia isti⁹ itētiōis. i. declarat̄ igit̄ ex ƀ. s. q̄ obscuritas ē p̄uatio lucis in diaphano: q̄ lux nō ē corpus: sed ē p̄ntia itētiōis in diaphano: cui⁹ p̄uatio dr̄ obscuritas apd p̄ntiā corpis lumiosi. ¶ Et ƀ q̃d dixit manifestū ē: qm̄ sub̃z obscuritatis ₇ lucis est corp⁹: ₇ est diaphanū: ₇ lux ē for⁹ ₇ habit⁹ isti⁹ corpis. Et si esset corp⁹: tūc corp⁹ penetraret corp⁹. ¶ D. d. ₇ nō vere dixit Empe. ₇c. i. ₇ nihil dixit Empe. cuz dixit q̄ lux est corp⁹: ₇ q̄ p̄mo trāsfert̄ ₇ vadit inter terrā ₇ circūferētiā: sz sensus nō p̄cipit p̄p velocitatē mot⁹. ¶ D. d. iste. n. ƀmo ē ex̄ ve₹ ₇c. ₇ iste ƀmo. s. Empe. est ex̄ rōnē. pole. n. est ƀ nō sentiri i breui spatio: sz i maximo spatio. s. ex oriēte i occidētē ē maxie recedēt̄ a rōne.

¶ Est aūt coloris susceptiuū q̃d sine colore: sonī aūt absonū: sine colore aūt diaphanū ₇ inuisibile: aut q̃d vix vr̄: vt vr̄ q̃d tenebrosum est. Hoc aūt diaphanū q̄dē ē: sz nō cū sit actu diaphanū: sed cū potētia. Eadē eni nā qn̄q̄ q̄dem tenebre: quandoq̄ autē lumen est.

Susceptiuum coloris est sine color. sonī aūt absonū.

¶ Et recipiēs colorē ē q̃d n̄ hz colorē: ₇ recipiēs vocē ē q̃d nō hz vocē. Q̃d āt nō hz colorē ē diaphanū nō visibile: aut illd q̃d vr̄ ƀ q̄ existiat̄ de obscuro: ₇ tale ē diaphanū: sz n̄ qn̄ i p̄fectiōe fuerit diaphanū: sz i po⁹. Eadē eni nā forte erit obscuritas: ₇ forte lux.

71 ¶ Cum narrauit q̄ color est mouēs diaphanū ƀm q̄ est diaphanū in actu: incepit dare cām in ƀ. ¶ Et. d. ₇ recipiens colorē ē illd q̃d nō hz colorē ₇c. i. ₇ colorē mouēs diaphanū: q̄ recipiēs colorē dz carere colore: ₇ q̃d caret colore ē diaphanuz nō visibile p̄ se: sz si dr̄ visibile erit sicut dr̄ q̄ obscu₹ ē visibile. i. ē inatū videri cū diaphanū sit obscu₹ qn̄ lux non fuerit p̄ns: ₇ hoc itēdebat cū. d. aut illd q̃d vr̄ sicut existimatur de obscuro. i. aut illd q̃d est visibile ƀz q̄ dr̄ q̄ obscurū est visibile. ¶ D. d. ₇ q̃d ē tale ē diaphanū ₇c. i. ₇ diaphanū q̃d nō ē visibile p̄ se nō ē diaphanū q̃d p̄ficit per lucē: sz diaphanū q̃d ē in po⁹ lucidū. ¶ D. d. eadē eni nā ₇c. i. ₇ diaphanū īuenit̄ ƀz has duas dispōnes: q̄ nā recipiēs diaphanitatē in q̄buſdam reb⁹ recipit vtrūq̄. Qn̄q̄. n. inuenitur obscura ₇ qn̄q̄ diaphana. ¶ Et dixit forte: q̄ ƀ nō equalr accidit in ista nā: sz tm̄ in diaphanis gn̄abilib⁹: ₇ corruptibilib⁹. Nā aūt celestis nūq̄ recipit obscuritatē: nisi ƀ q̃d existimat̄ de luna in eclipsi: ₇ apd diuersitatē situū ei⁹ a sole: si ₹cesserim⁹ q̄ nā lūe sit ex nāis diaphāis nō ex nāis lumiosis: ₇ forte luna ē cōposita ex istis duab⁹ nāis.

Ar introd. Thomas.

Documēt. Nā celestis nunq̄ recipit obscuritatē. Idē sup. c. 69. vid. p. 2. celi. c. 49.

¶ Nō oia āt visibilia sr̄ i lumie: ƀ solū vniuscuiusq̄ p̄pri⁹ color. Quedā eni i lumie q̄dē nō vident̄: i tenebris aūt faciūt sensum: vt q̄ ignea videt̄ ₇ lucētia. Nō āt noiata sūt hec vno nomine: vt quercus putredies: cornu: capita piscium: ₇ squāme: ₇ oculi. Sz nulli horū videt̄ proprius color. Propter quā autem cām hec videntur alia ratio.

Visibile. In lumine. In tenebris.

¶ Et nō oia vident̄ in luce: ƀ ex quolz color tm̄ p̄pri⁹: sūt eni q̄dā q̄ nō videt̄ i luce: sz in obscuritate faciūt sensuz. V. g. ea q̄ vident̄ ignea ₇ splēdescē: ₇ ista nō hn̄t vnuz nomē. V. g. cōcha: ₇ cornu: ₇ capita quorūdā piscium: ₇ squāme: ₇ oculi. Sed color p̄pri⁹ non videtur in aliquo eorum. Quare autez ista videntur indiget alio sermone.

72 ¶ Cū p̄dixit q̄ visibiliū q̄dā ē color ₇ q̄dā n̄ color: ₇ ē illd q̃d nō hz nomē cōe: ₇ q̄ p̄p̄uz ē colori q̄ n̄ videat̄ nisi i luce. icepit dicere q̄ dispō illo₹ alio₹ visibiliū ē ₹rio colori. s. q̄ videt̄ i obscuro ₇ nō i luce. ¶ Et dixit: ₇ nō oia vident̄ in luce ₇c. i. ₇ nō oē visibile vr̄ i luce: sz tm̄ ƀ ē ve₹ q̄ color p̄p̄us cuiuslibet visibilis vr̄ in luce: ₇ indifferenter siue illud visibile videat̄ in obscuro siue nō. ¶ D. d. sūt. n. q̄dā q̄ nō vident̄ in luce ₇c. i. ₇ dixim⁹ q̄ nō ē nec̄e vt oē visibile videat̄

videat̃ in luce:qꝛ sunt q̃dã q̃ vident̃ in obscuro ⁊ nõ in luce: vt plura aĩalia ⁊ ꝯche:⁊ cornu:⁊ alia:⁊ oĩa ista nõ hñt idẽ nomẽ. ❡ D.d.ſʒ color ꝓpri⁹ nõ vĩ ⁊c̃.i.ſʒ ſʒ ista sentiant̃ ĩ obscuro:tñ color ꝓpri⁹ vniuscuiusqꝫ eoꝝ nõ sentit̃ tũc:ſʒ apd̃ p̃ñtiaʒ lucis tm̃:⁊ iõ nõ põt aliq̃s dicere ꝙ aliq̃s color vĩ in obscuro. ❡ D.d.q̃re aũt vident̃ ista ⁊c̃.i.cã aũt ꝓꝑ quã ista videt̃ ĩ obscuro ⁊ non in luce. dicenda est in alio loco. Et vĩ ꝙ ista videt̃ ĩ nocte:⁊ nõ ĩ die:qꝛ ĩ eis ẽ paꝝ de nã lucidi.latet enĩ veniẽte luce ꝓꝑ paucitatẽ ei⁹ sicut hoc accidit in lucib⁹ ꝑuis cũ fortib⁹:⁊ iõ stelle nõ apparẽt in die. Et nã coloris est alia a nã lucis ⁊ lucidi. lux enĩ est visibilis ꝑ se:color aũt est visibilis mediante luce.

❡ Nunc aũt intm̃ manifestũ sit:qm̃ qd̃ q̃deʒ in lumine vĩ:color est. Vñ ⁊ non vĩ sine lumine. Hoc.n.erat ipsi colori eẽ:motiuuʒ eẽ ſm actũ diaphani. Actus aũt diaphãi lumẽ est. Signũ aũt hui⁹ mãifestũ. Si q̃s enĩ ponat hñs colorẽ suꝑ ipm visum non videbit̃: sed color mouet diaphanũ:puta aereʒ:ab h̃ aũt iã ꝯtinuo exñte mouet̃ qd̃ sensitiuũ est.

❡ In h̃ loco aũt tm̃ appet.ſ.ꝙ oẽ visuʒ ĩ luce est color:⁊ silr nõ vĩ sine luce. h̃.n.etiã est illud qd̃ fuit in colore q̃ ẽ.ſ.ꝙ est illd̃ qd̃ mouet diaphanũ ĩ actu:⁊ perfectio diaphani ẽ lux. Et signũ ei⁹ mãifestũ ẽ:qm̃ si posueris aliquod habẽs colorẽ super ipm visum nõ videbitur. Sʒ color mouet diaphanũ:sicut aer cũ continuatur mouet̃ sensus ab eo.

73 ❡ Cum declarauit q̃d est visibile.ſ.color:⁊ q̃d est diaphanũ:⁊ q̃d lux:icepit dicere sũmã eoꝝ q̃ d̃clarauit. ❡ Et.d.in h̃ aũt loco hoc tm̃ ⁊c̃.⁊ hoc qd̃ dixit mãifestũ est.ſ.iste due ꝓpões. Quaꝝ vna ẽ ꝙ oẽ qd̃ vĩ ĩ luce ẽ color. Scd̃a est eɔ̃rio.ſ.ꝙ oĩs color videt̃ in luce. Illa enĩ q̃ apparẽt in obscuro manifestũ ẽ ꝙ non vident̃ ſm colorẽ ꝓpriuʒ. ❡ D.d.hoc.n.ẽt ẽ illd̃ ⁊c̃. i.hoc.n.ẽt est illd̃ qd̃ ĩduxit nos ad dd̃m cognitioneʒ sube coloris ſm ꝙ est visibile ꝙ est illd̃ quod mouet diaphanũ in actu. ❡ Et itendit ꝑ h̃ ꝙ ista diffõ non declarat eẽ coloris nisi ſʒ ꝙ apparuit nobis ꝙ ipoſ̃e est vt color videat̃ sine luce:⁊ ꝙ lux intrat visionem ſm ꝙ largitur diaphano p̃parationẽ vt moueatur a colorib⁹ nõ ꝙ largiat̃ colorib⁹ habitũ:⁊ h̃ declaratuʒ fuit prius. ❡ D.d.⁊ ꝑfectio diaphani ẽ lux ⁊c̃.i.⁊ lux est act⁹ diaphãi tm̃:⁊ signũ eius ꝙ lux nõ hʒ eẽ absqꝫ diaphano ẽ:qꝛ si positũ fuerit aliqd̃ coloratũ suꝑ ipʒ visum nõ cõprehendetur:tunc.n.nõ erit lux iter colorẽ ⁊ visum:qꝛ nõ est illic diaphanũ:cũ igit̃ diaphanũ auferet̃:auferet̃ lux:⁊ cũ lux erit: erit diaphanum. ❡ D.d.sed color mouet diaphanũ ⁊c̃.i.sed ꝓꝑ h̃ qd̃ diximus:ꝙ cum color fuerit positus suꝑ visuʒ nõ vĩ: fuit necesse vt visio coloris nõ cõpleat̃:nisi color moueat diaphanũ qd̃ est mediũ ĩter ipm ⁊ vidẽs:⁊ mediũ moueat ꝑ suã ꝯtinuationẽ cũ vidẽte videntẽ:vt aer:qñ cum copulatur cũ vidẽte mouet̃ a colore qñ illuminatur:deinde ipse mouet visum.

❡ Nõ.n.bñ h̃ dic̃ Democri.opiat⁹ si eẽt vacuũ qd̃ mediũ:ꝑspici vtiqꝫ:certe ⁊ si formica eẽt ĩ celo. Hoc.n.ipoſ̃e. Patiẽte.n.aliq̃d sensitiuo fit ipʒ videre:ab ipõ igit̃ q̃ vĩ colore ipoſ̃e:relinq̃t̃ ãt ꝙ a medio. Quare nec̃e ẽ aliqd̃ eẽ mediũ. Vacuo aũt facto nõ aliq̃d certe:ſʒ oĩno nihil videbit̃. Propt̃ quã q̃dẽ igit̃ cãʒ colorẽ nec̃e ẽ ĩ lumĩe videri dcm̃ est. Ignis ãt ĩ vtrisqꝫ vĩ ⁊ ĩ tenebris ⁊ ĩ lumĩe:⁊ h̃ ex nec̃itate. Diaphanũ.n.ab h̃ lucidũ fit.

Propter q̃d ignis in tenebris ⁊ in luce videtur.

❡ Democrit⁹ igit̃ nõ vere dixit ĩ h̃ ꝙ existiauit ꝙ mediũ eẽt vacuuʒ:⁊ tũc visio eẽt magis vera:⁊ si formica eẽt ĩ celo. Hoc.n.ipoſ̃e ẽ. Visus enĩ nõ fit nisi qñ sensus patit̃ aliq̃ passiõe. Sʒ ipoſ̃e ẽ vt visus patiat̃ a colore:remanet igit̃ vt patiat̃ a medio. Vñ nec̃e ẽ vt aliq̃d sit ĩ medio. Si aũt fuerit vacuũ nõ tm̃ visio nõ erit v̾a:ſʒ nihil oĩno videbit̃. Dicta ẽ igr̃ cã ꝓꝑ quã color nec̃e ẽ vt ñ videat̃ nisi ĩ luce. Ignis ãt vĩ ĩ vtroqꝫ.ſ.ĩ obscuro ⁊ ĩ luce Et h̃ nec̃e ẽ. Diaphanũ.n.ꝑ h̃ ẽ diaphanũ.

❡ Cuʒ declarauit ꝙ actio visus non ꝑficit̃ nisi ꝑ diaphanũ mediãs ꝑ signũ ꝙ cũ color fuẽit posit⁹ suꝑ visuʒ nõ videt̃:⁊ ẽt qꝛ visus nõ ꝑficit̃ nisi ꝑ lucẽ:⁊ lux nõ ĩuenit̃ nisi in diaphano medio:incepit rep̃hẽdere Democrituʒ dicẽtẽ ꝙ si visus eẽt in vacuo: tunc eẽt magis vera. ❡ Et dixit. Democritus ⁊c̃.i.⁊ cũ declaratũ est ꝙ visio nõ fit nisi ꝑ mediũ:nõ recte opiabat̃ Democritus ꝙ si visio eẽt mediante vacuo.tunc eẽt magis v̾a. ❡ D.d.hoc.n.ipoſ̃e ẽ ⁊c̃.i.h̃ enĩ qd̃ dixit ꝙ visio magis ꝑfecta erit in vacuo ĩpoſ̃e est:⁊ signũ ei⁹ est qd̃ iã declaratũ est ꝙ visus ſʒ ꝙ ẽ v̾tus sensibilis: mouet̃ ⁊ patit̃ a colore:⁊ color mouet ipʒ. Et impoſ̃e est vt visus patiat̃ ⁊ moueat̃ a colore si corpus coloratum fuerit ex̃ visum:nisi ita ꝙ illd̃ coloratũ prius moueat mediũ ſm tactũ:⁊ mediũ moueat visuʒ. Et si vacuũ eẽt inter visum ⁊ visibile:tũc nõ posset mouere visum.oĩs.n.habit⁹ exñs ĩ corpe nõ agit nisi ſm tactũ. Si igit̃ vltimũ motũ nõ tãgit̃ a motore:nec̃e est vt iter ea sit mediũ qd̃ reddat passionẽ:⁊ illd̃ mediũ erit tactũ ⁊ tãgẽs:primũ aũt erit tangens non tactũ:⁊ motuʒ postremũ tactũ nõ tangẽs. Vñ nec̃e est vt visibile patiat̃ a medio nõ a vacuo:sic̃ existimauit Democritus. ❡ Et hec ẽ demõstratio ꝙ visio impossibile ẽ vt fiat ꝑ vacuũ:non ꝙ visus ipoſ̃e est vt fiat nisi ꝑ mediuʒ. Põt.n.aliq̃s dicere ꝙ si necessitas ad essendũ mediũ eẽt ꝓꝑ sensatũ eẽ distictũ a sentiẽte: tũc nec̃e eẽt vt cũ sensatũ tãgeret visuʒ ꝙ sẽtiret ipʒ ⁊ nõ est ita:⁊ iõ nõ intẽdit Aꝛ.ꝑ hunc ſmonẽ ꝙ visus indiget medio nec̃io:ſʒ declarare ꝙ cum sensibilia fuerint disticta ab eo:ipoſ̃e erit vt sit ꝑ vacuuʒ:vt existimauit Democritus. Et ẽ sustẽtatus suꝑ hoc ꝙ sensus idigẽt medio nec̃io.ſ.qꝛ sensibilia cuʒ fuerint posita suꝑ eos nõ sentiẽt:⁊ ꝙ visus ẽt nõ erit nisi per lucẽ:⁊ lux nõ ĩuenit̃ nisi ꝑ mediũ. ❡ D.d.iã igit̃ dcã est cã ⁊c̃.i.⁊ cũ declaratũ ẽ ꝙ visus nec̃io ĩdiget medio:declarata ẽ ꝑ h̃ cã ꝓꝑ quã color nõ vĩ nisi ĩ luce: ⁊ est qꝛ nõ vĩ nisi ꝑ mediũ. ❡ Et h̃ demõstrat ꝙ ipe non opinat̃ ꝙ cã in eẽndo lucẽ in visiõe est vt faciat colores in actu:sicut q̃dã opiati sũt. ❡ D.d.ignis aũt vĩ in eis ⁊c̃.i.⁊ ignis vĩ ĩ obscuro ⁊ luce:qꝛ ꝯgregatũ est in ea vtrũqꝫ.ſ.qꝛ facit mediũ diaphanũ ĩ actu ſʒ ꝙ est lucidũ:⁊ mouet ipʒ ſm ꝙ est color in corpe.

Impoſ̃e ẽ vt visus patiat̃ ⁊ moueat̃ a colore si corpus coloratũ fuerit ex̃ visum: nisi illd̃ coloratũ pri⁹ moueat mediũ ſʒ tactũ:⁊ mediuʒ moueat visuʒ. Jd̃.s̃. ꝯ.73. Idem 7.ph̃.ꝯ.12.

❡ Eadẽ aũt rõ ẽ d̃ sono ⁊ d̃ odore. Nihil.n.

ipso₄ tāgēs sensitiuū sensuz fac̃. Sʒ ab odore qdē ꝛ sono mediū mouet̃: ab h̄ aūt sensitiuo₄ vtrūq₃. Cū āt sup ip̄z sensitiuū aliqs apponit odorās: aut sonās: neq₃ vnum sensuz faciet. De tactu āt ꝛ gustu h₃ se sil̄r: ñ āt vī pp quā aūt cāz posteri⁹ erit manifestū.

¶ Et iste s̄mo idem ē de voce ēt ꝛ de odore. Nullū.n. eo₄ si tetigerit suū sensuz fac̃ sentire: s₃ mediū mouet̃ ab odore ꝛ a voce: ꝛ ab isto mouet̃ vtrūq₃ sensuū. Si igit̃ tu posueris sup ip̄m sensuz aliqd hn̄s vocē: aut hn̄s odorem: non faciunt oino sentire. Et sil̄r ē de tactu ꝛ gustu: sed hoc non appet: ꝛ post declarabimus causam in hoc.

75 ¶ Cū declarauit ꝙ sensus visus nō fit nisi p mediū: incepit dicere ēt ꝙ p istā eādē declarationē tres sensus nec̃io idigēt medio: ꝛ s̄mo ei⁹ ē māifestus. ¶ Et p h̄ qd̄ dixit: ꝛ sil̄r ē d̄ tactu ꝛ gustu. itēdit ꝛ opio nr̄a in sensu tact⁹ ꝛ gustus i h̄ ꝙ idigēt medio ē sic̄ opio nr̄a in alijs sensib⁹: l₃ illi duo sensus videant̃ sentir̄: cuz sua sensibilia fuerint posita sup eos: ꝛ iō non ita manifeste vidētur idigere medio: sicut illa tria alia. ¶ D.d. ꝛ post declarabimus cām in h̄.i. cāz pp quā sensus tactus: ꝛ gustus sentiunt sensibilia posita super ipsa: ꝛ non est sic de tribus sensibus alijs.

¶ Mediū āt sono qdē aer ē: odori āt inoiatū ē. Cōis.n. qdā passio ē ab aere ꝛ aq̄: sic diaphanū colori: sic ē hn̄ti odorē qd̄ ē in vtrisq₃ his. Videnť eni aialiū aq̄tica hr̄e odoris sensuz. Sʒ hō qdē ꝛ pedib⁹ ābulātiū q̄cūq₃ respirant ipoſ̄ia sunt odorare nisi respirantia. Causa autem ꝛ de his posterius dicetur.

¶ Et mediū i voce ē aer: in odore aūt nō h₃ nomē. Est.n. aliq̄ passio cōis i aere ꝛ in aq̄. Est de odoratu q̄si diaphanitas i colore: ꝛ iō iuenit̃ in vtroq₃. Aialia.n. ꝛ habitātia in aq̄ hn̄t sensuz odoratus. Sʒ hō ꝛ oia aialia ambulantia anhelātia non pn̄t odorare sine anhelitu: ꝛ post dicemus cām in istis reb⁹.

76 ¶ Dicit ꝙ mediū i voce est aer nō aq̄: q₂ aialia q̄ sūt in aq̄ ñ sētiūt: vt mihi vī nisi p voces cadētes i aere ex̄ aquā. Appet.n. ꝙ vox nō fit ex pcussiōe corpo₄ i aq̄ eō̄rio d̄ odore. ¶ D.d. i odore āt ñ hēt nomē. i. nā aūt recipiēs odorē. s. q̄ ē i medio: nō h₃ nomen sic̄ h₃ nā q̄ recipit colorē i aq̄ ꝛ i aere. s. h̄ nomē diaphanū. ¶ D.d. est.n. passio cōis ꝛc̄. i. appet.n. ex hoc ꝙ receptio odoris nō ē aeris s₃ ꝙ ē aer: neq₃ aq̄ s₃ ꝙ ē aq̄: s₃ aliquā passionē eē in nā cōi eis: ꝛ illa nā inata ē recipe odores ex̄neos: ꝛ h̄ erit vt nō hēat i se odorē oio quēadmodū diaphanū est nā q̄ recipit colores ex̄neos s₃ ꝙ nō h₃ colorē ppriū. ¶ Et h̄ d̄mōstrat ꝙ ipse nō opiat̃ ꝙ odor sit corp⁹ dissolutū i aere ab odorabili: s₃ ē q̄litas aliq̄ p quā illa nā inata ē pfici: sed odor nō pficit̃ p illā/ quēadmodū diaphanū p colorē: s₃ color nō p diaphanū. Et sic̄ color ͣ h₃ dupl̄x eē: q̄₄ vnuz est i diaphano nō termiato: ꝛ ē illd̄ i q̄ ē ex̄neū: ꝛ aliđ in diaphano termiato: ꝛ ē eē ei⁹ nāle: sic odor h₃ sil̄ia hec duo eē. s. eē i hūido saporabili: ꝛ ē eē nāle: ꝛ eē in hūido ñ saporabili: ꝛ ē eē ex̄neū. Et post d̄clarabim⁹ h̄ cū locuti fuerim⁹ d̄ h̄ sensu. ¶ D.d. ꝛ pp h̄ iuenit̃ ex vtroq₃. i. pp hāc nāz cōez iuēit̃ odor ex vtroq₃ elemēto. s. aq̄ ꝛ aere. Aialia.n. aq̄tica hn̄t sensū odorat⁹: ꝛ nō ē dubiū: qn h̄ fiat mediāte aq̄. ¶ D.d. s₃ oia animalia ambulātia ꝛc̄. ꝛ itēdebat p h̄ d̄clare ꝙ pisces odorāt absq₃ anhelitu: ꝛ ꝙ h̄ non ē ipoſ̄e sic̄ odorant plura aialia habitātia i aere nō anhelātia sine anhelitu. ¶ D.d. ꝛ post dicet̃ cā in hoc. i. q̄re quedam animalia odorent per anhelitum: ꝛ quedam non.

Documentū Arist. nō opinat̃ ꝙ odor sit corp⁹ dissolutuz in aere ab odorabili. Jd̄.j. cō. 97. ꝛ. 101.

a Color h₃ dupl̄x eē. vnū est naturale: ꝛ aliđ extraneū. Jdē.j. cō. 97. lit.

¶ Tractatus Sextus. Cap. I.

Nunc āt primū d̄ sono ꝛ olfatu determinem⁹. Est aūt duplex sonus: hic qdē.n. actu: ali⁹ aūt potētia. Alia.n. nō dicim⁹ hr̄e sonuz vt spōgiā: lanā: ꝛ pilos. Quedā aūt hn̄t vt es: ꝛ q̄cūq₃ plana ꝛ lenia sunt: qm̄ pn̄t sonare. Hoc aūt est ipsi⁹ medij ꝛ auditus facere sonuz actu.

¶ In h̄ aūt loco determinem⁹ prio de voce ꝛ de odore. Dicam⁹ ꝙ vox ē duplex. ē.n. in actu: ꝛ ē i potētia. Sunt.n. q̄dā q̄ nō dicuntur facē sonū: vt spōgia ꝛ lana. Et q̄dā dicūtur hr̄e sonū: vt cupruz ꝛ oē du₄. Lene eni pōt facere sonum: ꝛ hoc potest facere inter ipsum ꝛ auditum sonum in actu.

77 Videt̃ ordinare ꝯsideratiōez de virtutib⁹ sensus s̄m nobilitatē nō s̄m nāz: ꝛ iō p̄posuit sermonē de visu alijs sensib⁹: deīde de auditu: deīde de odoratu. ¶ Et s̄mōis ei⁹ i h̄ capl̄o abbreuiatio ē: ꝙ hn̄tiū sonū: q̄dā hn̄t sonū: vt res dure: ꝛ q̄daz nō: vt molles: ꝛ hn̄tiū sonū: q̄dā dicunt̃ hr̄e sonū in actu: ꝛ q̄dā in po ͣ.

¶ Fit aūt q s₃ actū sp son⁹ alicui⁹ ad aliqd ꝛ in aliquo. Percussio.n. ē faciēs. Vn̄ ipoſ̄e est cū sit vnū facē sonū. Alte₄.n. ē v̄berās ꝛ qd̄ v̄berat̃. Quare sonans ad aliqd sonat. Tāgit.n. aliqd cum aūt ictu tetigerit sonat. Ict⁹ āt nō fit sine motu locali. Sic̄ autē diximus nō ꝯtāgētiū ict⁹ son⁹ ē. Nullū.n. sonū faciūt lane etsi ꝯculcent̃. Sʒ es ꝛ q̄cūq₃ lenia ꝛ ꝯcaua sūt. Es qdē qm̄ lene ē. Cōcaua autē ex repcussione faciunt multos ict⁹ post primum in potenti exire quod motum est.

¶ Et son⁹ i actu sp fit p aliqd ꝛ apd̄ aliqd: ꝛ iōi in aliquo. Percussio.n. ē illd̄ qd̄ agit: ꝛ iōi possibile ē ꝙ fiat son⁹ ab aliquo vno. Percutiēs.n. ē aliqd: ꝛ pcussuz ē aliđ. Vn̄ necē est vt faciēs sonū nō faciat sonū nisi apd̄ aliquid. Et percussio nō fit sine motu ꝛ trāslatione: ꝛ sic̄ diximus sonus non ē pcussio cuiusq₃ corpis: sic̄ vellera lane cum fricant̃ nō faciunt sonuz oino. Sʒ cup₄ ꝛ oē lene ꝯcauuz. Cup₄ āt q₂ ē lene: corpa autē ꝯcaua q₂ p reflexionē faciunt plures pcussiones post primam propter prohibitionem exitus.

¶ Et intēdit

78 ℭEt intẽdit p aliqd pcutiẽs: τ apud aliquid pcussum τ per in aliq̃: mediũ. s. aerẽ τ aquã: τ qd dic̃ i h̄ caplo manifestũ ẽ. Et abbreuiatio eius ẽ ꝙ son⁹ fit a pcutiente τ a pcusso: τ ab aliq̃ i q̃ pcussio cadit. Percussio eni ẽ actio: q̃ hʒ agẽs. s. pcutiẽs: τ mãm. s. pcussum. Et q2 pcussio ẽ motus localis nõ fit nisi i aq̃ τ aere. Qm̃ ipole est vt sit in vacuo: vt declaratũ ẽ in smonibus vlib⁹. ℭ Percussuʒ. n. ex q̃ fit sonus ẽ duob⁹ modis: aut lene durũ sicut cuprũ: aut ɔcauũ. Son⁹ igit̃ fit a leni pp expulsiõeʒ aeris apd pcussionẽ a ptib⁹ ei⁹ eq̃liter: τ h̄ itẽdebat cũ. d. cuprũ aũt q2 est lene: qm̃ ita est de sono in hac itẽtiõe: sicut de reflexiõe radioꝝ. s. ꝙ fortiter appet i corpib⁹ duris: q2 eq̃lr existit i eis quapp cõgregat̃ i eis vna actio: vt hoies q attrahunt põderosũ. a corporib⁹ aũt ɔcauis pp reflexionẽ aeris in eis frequẽteʒ: q2 nõ põt exire aer ab eis: τ sic expellitur sicut pila expellit̃ a pariete: τ h̄ intẽdebat p reflexionẽ. ℭ Et dbes scire ꝙ sonus nõ fit i aere: ita ꝙ aer q expellit̃ a pcutiẽte mouet̃ p se singulariter donec pueniat ad auditũ. Sʒ debes scire ꝙ illud qd fit in aere de pcussiõe corpoꝝ adiuicẽ ẽ sil'e ei qd fit in aqua qñ lapis pycit̃ in aquã d circulatiõe. s. q2 fit in aere apd pcussionẽ figura spica: aut ppe sphericã: cui⁹ cẽtrum ẽ locus pcussionis p expulsionẽ aeris ab illo loco eq̃lr: aut ppe. ℭ Et signũ eius ẽ ꝙ pol'e ẽ audiri in q̃libet pũcto aeris: cui⁹ remotio a pcutiẽte ẽ eadẽ: τ est remotio nãlis actus a cui⁹ remotiori nõ põt audire illa vox: τ iõ ois pcussio hʒ speram terminataʒ: sic est de odore τ de colore. s. quia mouẽt aereʒ ex oibus partibus sm istam figuram spericam.

Documentũ

Ois pcussio hʒ speraʒ terminatã: τ sic est de odoř τ colore, cõsite 95. j. ɔ. 97.

ℭAmplius audit̃ in aere τ i aqua: sʒ minus. Nõ est aũt soni ppri⁹ aer neqʒ aq̃: sʒ opʒ firmoꝝ fieri pcussionẽ adiuicẽ τ ad aerẽ. Hoc aũt fit cũ pmaneat pcussus aer τ nõ soluat. Vñ si velociter τ fortiter percutiat̃ sonat. Opʒ. n. preoccupare motũ feriẽtis fracturam aeris. Sicut si ɔgregationẽ aut cumulum harene percutiat aliqd latuʒ velociter. ℭ Et ẽt audit̃ in aere τ in aq̃ sʒ minus. Sed tñ aer nõ solus sufficit in sono neqʒ aq̃. Sed indiget̃ vt pcussio sit a corpib⁹ solidis in iuicem: aut in aereʒ. Et erit qñ fuerit aer fixus ad recipiẽdũ pcussionẽ τ ñ diuidet̃. Et iõ cũ fuerit pcussus velocit̃ τ fortiter faciet sonũ. Nec̃e ẽ. n. vt mot⁹ pcutientis añcedat diuisionẽ aeris: vt hõ si pcusserit cumulũ harene.

79 ℭ Cũ declarauit ꝙ pcussio fit p aliqd apd aliqd τ in aliquo: τ declarauit ea p que fit pcussio: τ sʒ q̃: icepit ðclarare illd i quo fit pcussio. ℭ Et. d. τ audit̃ i aere τ in aq̃: sʒ minus. i. sʒ aq̃ minus reddit vocẽ fortiter q̃ʒ aer. ℭ D. d. τ aer nõ ẽ solus sufficiẽs in sono τc̃. i. τ aer non suffic̃ vt fiat sonus absqʒ aliq̃ pcusso: neqʒ aq̃ etiã sufficit in h̄: sʒ idiget̃ vt i aere fiat pcussio a corporib⁹ solidis in iuicẽ τ in ipo aere. ℭ D. d. τ hoc erit qñ aer fuerit fixus τc̃. i. τ sonus fit qñ pcussio fuerit a solidis corpib⁹ adinuicẽ: τ in ipʒ aerẽ: τ fuerit pcussio ipsi⁹ aeris p velocẽ motũ: ita ꝙ p̃cedat motuʒ aeris: τ fuerit pcutiẽs hñs latitudinẽ τ q̃ʒtitatẽ: qm̃ resistet tũc ei aer. Cũ eni pcutiẽs τ pcussio fuerint talia ɔtiget vt aer videat̃ q̃si fixus τ nõ diuisus. s. qñ pcutiẽs nõ fuerit diuisum: τ motus eius nõ fuit tardus.

Cõtradictio dic τ. s. ɔ. 76 quia ibi vr̃ ꝙ me⁹ in quo fit son⁹ ẽ aer τ non aq̃. τ idẽ hʒ. j. c. 81. in hoc vo cõ. hʒ oppositũ.

ℭ D. d. τ iõ cuʒ aliqd fuerit pcussuʒ τc̃. i. τ signũ ei⁹ ꝙ sonus nõ fit nisi quãdo motus pcutiẽtis fuerit velocior diuisiõe ẽ. ꝙ cũ aliqd fuerit pcussum ex eis q̃ nõ sunt inata facere sonũ fortiter τ velociter fiet sonus: vt accidit qñ hõ percusserit cumulũ harene fortiter τ velociter: τ ppter hoc qd dixit ꝙ ea que sunt velocis motus faciunt sonum in aere: lʒ non percutiant aliud vt motus corrigie in aere.

ℭ Echon aũt fit cũ ab aere vno facto pp vas determinãs τ phibẽs diffundi iterũ aer repellit̃ sicut spera. Videt̃ semp fieri echõ: sʒ non certus: q2 accidit in sono sicut in lumie. eteni lumen semp repcutit̃. Neqʒ eni fieret penitus lumẽ: sed tenebra extra id qd a sole illuminat̃. Sʒ non sic repcutit̃: sicut ab aq̃ aut aere: aut ab aliquo alio leniuʒ vt vmbrã faciat qua lumen terminamus.

ℭ Echo aũt fit ex aere qñ fuerit vn⁹ pp vas a quo continet̃ τ prohibet̃ a diuisione qñ aer reuertet̃ τ expelletur ab eo. q. spera: τ forte echo fit semp: sʒ nõ manifeste. Accidit. n. i sono sicut in luce. Lux eni semp reflectit̃: τ si non eẽt ita: nõ eẽt in oi loco: sʒ obscuritas eẽt semp ex̃ locũ sup quẽ cadit sol. Sʒ nõ reflectitur sicut reflectit̃ ab aqua τ a cupro: τ ab aliis corporibus lenibus: ita ꝙ facit vmbram: τ est illud per quod venit lux.

ℭ Cum declarauit ea ex qb⁹ fit sonus: τ quõ fit: icepit declarare qdaʒ accidẽs soni qd dr̃ echo: τ ẽ iteratio soni ɔseruãdo suã figurã: vt accidit i domib⁹ nõ habitatis. ℭ Et. d. echo ãt τc̃. i. echo fit ex aere q fit vn⁹. i. terminatus τ inclusus pp illud a q̃ ɔtinet̃ τ phibet̃ ab exitu: qm̃ cũ mot⁹ eius a p̃ pcutiẽte pficit̃ aer a laterib⁹ ei⁹ a q̃ ɔtinet̃: τ percutit ipm scda pcussiõe sil'i p̃me pcussiõi q̃ fecit sonũ: τ sic audit̃ idẽ son⁹ iterat⁹ ei q̃si rñdẽs p̃mo. ℭ Et assimilauit istd spe expulse: qm̃ qñ spera expellit̃ ɔtingit in ea motus silis p̃ motui: τ echo audit̃ post p̃mũ sonũ q̃si rñdẽs: q2 iã ðclaratũ est ꝙ inter oẽs duos motus ẽ q̃es. ℭ Et nõ ẽ intelligẽdũ ex h̄ qd dixit: fit ab aere qñ fuerit vnus: ꝙ fiat ex vno aere: q2 ẽ distictus p motũ ab alys ptib⁹ aeris: vt lapis qñ pycit̃: aut pila: sʒ opʒ itelligere ꝙ itẽdit per vnũ aerẽ vnũ: q2 ẽ termiatũ τ ɔtẽtũ a vase. Aer eni q est talis cũ i eo ɔtigerit aliq̃ passio τ mot⁹ fortis: ɔtinget tũc a pcussiõe sil'e ei qd cõtigit a iactu lapidis in aq̃. s. ꝙ ille motus nõ pficit̃ pp ipm terminãs: q̃pp pcutit̃ scdo a laterib⁹ vasis terminatis: τ sic ɔtingit alia passio silis p̃me: quapp ille sonus iterat̃. Aristo. igit̃ assimilauit aerẽ in h̄ motui spere: q̃ cum pycit̃ expellit̃ mota ab eo qd occurrit qñ mot⁹ suus nõ pficit̃ expulsiõe sil'i p̃me: nõ sʒ ꝙ vna ps aeris ẽ illa cui accidit scdo ista reflexio τ expulsio. ℭ D. d. τ forte echo semp fit: sed nõ manifeste: τ inuit per hoc quõ motus spere fit in aere apd pcussiõeʒ. Talis eni motus nõ fit in aere a pcussiõe nisi motu reflexiõis. Percutiẽs. n. p̃ expellit aerẽ in directo ei⁹ ad pteʒ ad quã mouet̃ pcutiẽs: τ nisi ptib⁹ aeris acciderit mot⁹ ɔuersiõis ñ fieret iste mot⁹ ex oib⁹ rei pcusse eq̃liter aut ppe: ita ꝙ ex h̄ fieret figͣ spica: aut ppe cui⁹ cẽtrũ ẽ res pcussa: τ dixit. τ forte echo fit sp. i. τ forte cã pp

80

Iã est ðclaratũ ꝙ iter oẽs duos motus ẽ q̃es. p h̄ vide. 8. phy. te. c. 62. 63. 64. 65. τ 66.

Lux hz du/as reflexio/nes: fortem ⁊ debilem.

quã fit echo.s.Cõuersio sp ẽ i sono:sz ðbilr.Cũ.n.fuerit ita fortis ꝙ faciet passionẽ pmanẽtẽ in aere aliaz nuõ a pma passiõe ⁊ silem ei in q̃litate:tũc fiet echo. ¶D.d.sicut accidit in luce.Lux eni reflectit ⁊c̃.i.⁊ hoc qð accidit in sono:sile ẽ illi qð accidit luci. Lux eni hz duas reflexiões:fortẽ ⁊ ðbilẽ.Fortis.n.fac lucẽ scðam:⁊ est ꝯuersio q̃ fit a corpibus tersis:⁊ ẽ silis reflexiõi q̃ facit in aere sonuz ꝭm ꝙ est echo debile. Scða aũt ẽ lux debilis pp quã videt res i vmbra:⁊ est silis ꝯuersiõi p quã audit hõ sonũ suũ:⁊ ẽ illð qð nõ puenit ad h ꝙ sit:sic cõuersio q̃ fit ab aq̃ ⁊ cupro que facit scðaz lucẽ in pte opposita pme luci:sicut cõuersio fortis facit in aere scðaz vocẽ in pte opposita prime voci.¶Et illð p qð scimꝰ hanc ꝯuersionẽ lucis:sicut dixit:est q2 videmꝰ i loco sup quẽ non cadit sol. Lux.n.inata est exire a lucido ꝭm rectas illuminatiões ad ptẽ oppositã lucide pti ex corpe luminoso:sic declarauerũt faciẽtes libros aspectuũ.Si igit nõ eẽt illic ꝯuersio:tũc obscuritas eẽt in oibꝰ ptibus pter partẽ cui opponunt rady:queãdmodũ si motꝰ aeris q facit sonũ eẽt in parte in qua ipellit a pcutiente tm̃:tũc sonus non audiret nisi ab eo q est in illa parte tm̃.Sed sonus audit in oibꝰ ptibꝰ rei pcusse:⁊ ideo scimus ꝙ illð qð ꝯtingit luci de figura sperica: sile est ei qð ꝯtigit motui pcussiõis in aere.Scðz h igit ẽ itelligẽda ꝯsilitudo iter has duas reflexiões. ¶Corpus aũt cũ fuerit luminosuz ex oibꝰ ptibꝰ:nõ est dubiũ ꝙ faciet sperã lucidã:⁊ h ðclaratũ ẽ i aspectibus.Dña igit iter hãc sperã ⁊ primã est:ꝙ lux est in ista ꝯsilis:⁊ in illa diuersa ꝭz fortitudinẽ ⁊ debilitatem.Et vꝫ ẽt ꝙ spera lucis facta a corpe luminoso ex vna suaꝝ ptiũ:cũ hoc ꝙ est nõ ꝯsilis sibi in luce ẽ etiã nõ pfecte rotũditatis.s.ꝙ lõgissima diameter ẽ illa que exit a corpe luminoso ad circũferẽtiã in pte cui opponũtur rady:⁊ breuissima in pte opposita:⁊ ẽ ps q̃ est supioris vmbre oibꝰ ptibꝰ ⁊ paucioris lucis.

¶Vacuum autẽ recte dr̃ ppriũ audiẽdi. Vr eni esse vacuum aer. Hoc autẽ est faciẽs audire cum moueat ꝯtinuus ⁊ vnus. Sed propter id qð frãgibilis est nõ sonat:nisi lene sit qð pcutitur. Tunc autez vnus fit simul pp planum. Vnũ eni est lenis planum.

¶Recte igit fuit dcm̃ ꝙ vacuũ pdest i auditu.existimatur.n.ꝙ aer sit vacuũ:⁊ hoc est qð facit audire cũ mouebit ꝯtinuũ ⁊ vnuz. Sed non pp hoc qð est obediens.nõ enim fit nisi percussuz fuerit lene:⁊ tũc fiet vnus echo:quoniaz venit isimul a superficie eiꝰ. Superficies enim lenis est vna.

81 ¶Cũ declaratũ est ex hoc ꝙ aer est mã soni q ipoꝉe est fieri nisi p illũ:nõ errauit ex h mõ q dixit:ꝙ sonꝰ fit p vacuũ:cũ credebat aerẽ eẽ vacuuz:⁊ si errauerit inq̃ztũ credebat aerẽ eẽ vacuum. Ipse igitur laudat eos:q2 recte dixerũt vno mõ:lz errauerit in existimatione sua.¶D.d.sed nõ pp h qð ẽ obediẽs ⁊c̃.i.⁊ aer est illud qð facit audire cũ mouebit vnũ ꝯtinuũ:sed iste motus nõ iuenit ei vnũ ⁊ ꝯtinuũ ꝭm ꝙ est obediens tm̃ ⁊ raꝝ:sed cũ percussum fuerit corpus lene: ¶Et cũ dedit cãm pp quã motus sit vnꝰ ⁊ ꝯtinuus. ⁊ est ꝙ pcussum sit corpus lene:dedit cãz in h:⁊.d.⁊ tũc sonus fiet vnus ⁊c̃.i.⁊ dicimꝰ ꝙ neċe ẽ in faciẽdo sonũ vt pcussuz sit lene:q2 vnꝰ sonꝰ nõ fit nisi ab vno motu:qm̃ corpus pcussuz fuerit lene:tũc igit motꝰ q fit in aere fit ab vna pcussione:qm̃ isimul expellunt partes aeris a supficie eius:qm̃ supficies rei lenis ẽ vna:q̃pp ⁊ pcussio erit vna:quapp ⁊ sonus erit vnꝰ: supficies autẽ aspera nõ est vna sz plures supficies. Quapp pcussio erit ples:quapp sonꝰ nõ fiet illic oio pp diuersitatẽ ⁊ vniformitatẽ eaꝝ:⁊ q2 vna earũ nõ sufficit in faciẽdo sonũ:nec oẽs isil fiũt vna pcussio.

¶Sonatiuũ qdez igit qð motiuũ vniꝰ aeris continuitate vsq3 ad audituz. Auditus aũt cõnãlis est aeri. Propter id autez ꝙ i aere ẽ moto exteriori quod ifra mouet. Propter qð qdẽ nõ vbiq3 audit aial:neq3 vbiq3 penetrat aer. Non eni vbiq3 hz aerez mouenda pars ⁊ aiatuz:sicut pupilla humidum.

¶Hñs igitur sonũ est mouẽs vnũ aerez ꝭm continuationẽ quousq3 pueniat ad auditũ. Auditus eni est copulatus cũ pcussiõe:q2 ẽ in aere:⁊ iõ non in oi loco audit aial:neq3 in oi loco transit aer. Mẽbrum eni motum ⁊ anhelãs nõ in oi loco habet hoc:sicut dispositio videntis apud humorem.

82 ¶Cum declarauit dispões qbus fit sonus.s.dispositiões pcutiẽtis ⁊ pcussi ⁊ aeris:icepit declarare quo fit copulatio soni cũ auditu ab istis rebꝰ.¶Et.d.habẽs igit sonũ ⁊c̃.i.neċe ẽ igit ex h qð declarauimꝰ:vt agẽs sonũ fit mouẽs vnũ aerẽ motũ vno motu cõtinuo quousq3 pueniat ad auditũ.Et intẽdit p hoc qð dixit vnũ:nõ vnũ pp distictionẽ ab alys ptibꝰ aeris: sz vnum pp vnum motũ ꝯtinuuz.¶D.d.⁊ auditꝰ ẽ copulatus ⁊c̃.i.⁊ sensus auditus copulat cũ sono:q2 i eo existit aer ꝯtinuus cũ aere extrinseco:q si non eẽt nihil sentiret.¶D.d.⁊ iõ nõ i oi loco ⁊c̃.i.⁊ q2 neċe ẽ vt in hoc sensu sit aer cõtinuus cũ aere extriseco in quẽ cadit pcussio:iõ aial nõ põt audire in oi loco:sz i locis in qbus nihil diuidit iter aerẽ pcussũ ⁊ aerẽ in mẽbro sensu auditus:neq3 ex oi mẽbro audit:sz ex mẽbro in qð trãsit aer.s.aurl.¶D.d.mẽbrũ.n.motũ ⁊ anhelitus ⁊c̃.i.ita ẽ de h ꝙ aial nõ audit nisi ex mẽbro pprio:sicut de anhelitu ⁊ visu.mẽbruz.n.p qð anhelat nõ ẽ qðcũq3 mẽbruz sit:sz mẽbruz ppriũ.s.pulmo:⁊ silr ẽ dispõ videtis i cõparatiõe ad huorẽ glatialẽ.s. ꝙ visio nõ aptat ei:nisi p mẽbꝝ in quo ẽ humor diaphanus aptus ad recipiẽdũ colores.V.g.humor glatialis:⁊ iõ aial carẽs istis istris caret istis sensibus.

¶Per se qdẽ igit isonabilis aer pp id qð facile frãgibilis ẽ. Cum vo prohibet frãgi hꝰ motus sonus ẽ. hic autez ẽ in auribꝰ edificatus:vt imobilis sit q̃tenus certe sentiat oẽs dñias motus. Propter h autẽ ⁊ in aq̃ audimus:qm̃ non igredit ad ipsum ꝯnãlem aerẽ:sed neq3 in aurẽ pp reflexiões ipsius. Cũ autem hoc accidit non audit:neq3 si miringa:sicut que in pupilla pellis laboret.

¶Hoc igit ipz nõ hz sonũ.s.aer:q2 ẽ velocis diuisiõis. Cũ igit phibet a diuisiõe:tũc motus eius erit sonus. Aer autẽ q ẽ in auribus fuit

fuit positus in eis nō mot⁹: vt sentiat pfecte oēs modos mot⁹. Et iō audim⁹ ēt in aq̄: q̄r itrat super ip̄m aerē copulatū: cum nō itrat neq̄ȝ in aure pp̄ spiram. Et cū hoc acciderit nō audiem⁹: neq̄ȝ ēt cū acciderit motui cerebri occasio sicut dispō cutis que ē super visum qn̄ accidit occasio. Et quod accidit de destructiōe auditus per itroitū aque super istum aerem. Istud idē accidit ex itroitu aeris extrinseci super ipsum: ꝛ scias h̄.

83 Cū declarauit q̄ p aerē fit q̄ son⁹ copulat̄ cū sensu: ꝛ q̄ ipse ē elm̄tū ꝓpriū isti sensui: sicut est ēt elm̄tū ꝓpriū sensui visus: icepit declare modū s̄m quē aer recipit sonū. Et.d.h̄ igit̄ ip̄m nō h̄ȝ sonū.s.aer ꝛc̄. idest: ꝛ aer ē recipiēs ꝓpriū sonū: q̄r nō h̄ȝ in se sonū: cū in ipso nō sit mot⁹ q̄ faciat sonū: ꝛ cā in h̄ est: q̄r ē velocis diuisiōis: ꝛ hoc in aere. Sil'e est in diaphano: queadmodū.n. si diaphanū hēret colorē nō recipet colores: ita aer si hēret sonos ex se nō recipet sonos. D.d. cū igit̄ ꝓhibet ꝛc̄.i. ꝛ cū in eo ꝯtiget p aliud mot⁹ q̄ ꝓhiberet eū a diuisiōe: ꝛ est mot⁹ q̄ fit a pcutiēte in pcussuȝ: tūc iste mot⁹ faciet in eo sonū. D. narrauit q̄ ista est cā pp̄ quā nā posuit in auribus aerē nō mutatū sȝ valde q̄escētē: ꝛ.d. aer aūt q̄ est in auribus fuit in eis nō mot⁹ vt sentiat pfecte oēs modos mot⁹ factos in aere extriseco: iste igit̄ aer posit⁹ in auribus excedit aerē extrisecū in q̄ete. D.d. ꝛ pp̄ h̄ audimus in aq̄ ꝛc̄.i. ꝛ q̄r aer est necīi⁹ in sensu audit⁹ audimus in aq̄ qn̄ aq̄ nō itrauerit sup aere q̄ est in aure neq̄ȝ corrupit eū pp̄ spirā que est in creatiōe auris: ꝛ qn̄ itrauerit nō audiem⁹: ꝛ tunc accidet nobis illud qd̄ accidit qn̄ motui cerebri accidit occasio: q̄r tūc n̄ audiemus queadmodū qn̄ cuti q̄ est sup visum acciderit occasio nō videmus. Et intēdebat declare q̄ comparatio aeris positi in aure est sicut comparatio mēbri ꝓpriȝ vnicuiq̄ȝ sensato.s. hoc per qd̄ pmo pficit̄ actio istius sentiētis: ꝛ iō assimilauit istud qd̄ accidit huic aeri de destructiōe per introitū aque super ip̄m ei qd̄ accidit de pcussiōe cadēte sup aureȝ ꝛ sup ip̄ȝ visuȝ. Et illud qd̄ accidit de corruptiōe auditus p introitū aque sup istū aerē posituȝ in auribus: accidit per introitū aeris extrinseci sup ip̄m.

Sed ꝛ signū est audiēdi aut nō: sonare sp̄ aurē sic̄ cornu. Sēp.n. quodā ꝓprio motu aer mouet̄ in aurib⁹. Sȝ son⁹ ex̄ne⁹ ꝛ nō ꝓpri⁹ ē. ꝛ pp̄ h̄ dicūt audire vacuo ꝛ sonāti. Quia audimus in h̄nte determinatū aerē.

Et ēt signū auditus prio est audire tinituȝ in aure semp̄: vt cornu. Aer.n. in aure semper mouet̄ quoquo mō motu ꝓprio: sed sonus est extrane⁹ nō ꝓpri⁹: ꝛ iō dixerūt q̄ auditus fit p vacuū termiabile. Quia nō audimus nisi p aliq̄d in quo existit aer distinct⁹.

84 Cū declarauit q̄ iste aer q̄ existit in auditu ē necīi⁹ in h̄: incepit dare testimoniū q̄ in audire existit aer distinct⁹ ab aere extriseco. Et.d. ꝛ ēt signum auditus ꝛc̄.i. ꝛ demōstrat ēt q̄ iste aer existit i aure h̄ qd̄ signū verificatiōis audit⁹ in hoīe: vt medici dicūt ē q̄ sp̄ audiat tinnitū in aurib⁹ cū hoc fuerit sine occasiōe: vt accidit hoī qn̄ posuerit cornu i aures: ꝛ ascultauerit sonū in eo pp̄ aerē inclusum in cornu ꝛ diuitiē cornu. D.d. aer.n. semp̄ mouet̄ ꝛc̄.i. ꝛ cā huius tinnitus quē audit acuti audit⁹ est: q̄r aer q̄ est in aure semp̄ mouet̄ motu ꝓprio: sȝ iste mot⁹ est ꝓpri⁹: ꝛ mot⁹ soni est ex̄ne⁹: quapp̄ iste mot⁹ nō ipedit motū soni. D.d. ꝛ iō dixerūt ꝛc̄.i. ꝛ pp̄ istū tinitū q̄ auditur in aure pp̄ aerē iclusuȝ dixerūt antiq̄ q̄ auditus fit p vacuū h̄ns tinnitū: q̄r credebāt aerē eē vacuū: ꝛ dixerūt h̄ q̄r nos nō audim⁹ nisi per mēbꝝ in quo existit aer distinctus ab aere extrinseco.

Aer q̄ est in aure sēp̄ mouet.s. oppositum dixit cō. superiori.

Utrū aūt sonet verberans aut verberatuȝ aut vtrūq̄ȝ mō aut altero: est.n. son⁹ mot⁹ possibilis moueri h̄ mō: quo q̄dē saltantia a lenib⁹ cū aliq̄s truserit: nō igit̄ sicut dcm̄ est oē sonat qd̄ verberat̄ ꝛ verberās vt si obijciat̄ acus acui. Sȝ opȝ qd̄ pcutit̄ regulare eē vt aer subito dissiliat ꝛ moueat̄.

Utrū aūt sonorū ē pcutiēs aut pcussū. Dicamus igit̄ q̄ ē vtrūq̄ȝ: sed duob⁹ modis diuersis. Sonus.n. ē motus illi⁹ qd̄ pōt moueri tali mō.s. vt a corpe aliquo reflectantur corpa lenia. Sed nō oē pcussuȝ ꝛ pcutiens h̄ȝ sonū: sic̄ ē dcm̄. V.g. si acus percusserit acū: sed necesse est vt sit equale.

Cū son⁹ fit a percussione: pcussio aūt fit a pcutiēte: ꝛ a percusso: icepit q̄rere cui attribuit̄ sonus: ꝛ.d. vtꝝ aūt ꝛc̄. D.d. h̄.n. fit duob⁹ modis diuersis. son⁹.n. est motus illi⁹ ꝛc̄.i. sonus enī est motus illius aeris q̄ mouet̄ expulsus a casu pcutiētis sup pcussum: sicut aliquid euadit ꝛ mouet̄ a corpore leni cū fuerit percussum sup illud corpus per aliud corpus lene. Quēadmodū igit̄ motus reꝝ euasaꝝ attribuit̄ pcutienti s̄m agens: ꝛ pcussio s̄m subm̄: ita son⁹ q̄ est motus aeris q̄ est tali mō: attribuit̄ pcutiēti ꝛ pcusso. D.d. sȝ nō oē pcussuȝ ꝛ pcutiēs ꝛc̄. ista est alia conditio addita in corpib⁹ sonoris.s. vt sint lata. sunt igit̄ tres cōditiones.s. vt sint lenia: dura: lata: que possunt p̄cedere per suum motum diuersionem aeris. 85

Tres sūt ꝯditiōes i corpibus sonoris.s. vt sint lēia dura ꝛ lata.

Dr̄ie aūt sonātiū i sono s̄m actū ōn̄duntur. Sicut.n. nō vident̄ colores sine lumine: sic neq̄ȝ sine sono acutuȝ ꝛ graue. Hec aūt dr̄ s̄m metaphorā ab illis q̄ tāgunt̄. Acutū.n. mouet sensum in pauco tp̄e multū. Graue aūt in multo paucū. Neq̄ȝ tm̄ velox ē acutū: graue aūt tardū. Sȝ fit alteri⁹ q̄dē mot⁹ pp̄ velocitatē talis: alterius aūt talis ob tarditateȝ: ꝛ vident̄ silitudinē hēre circa tactū cum acuto ꝛ hebeti. Acutuȝ.n. quasi pungit: hebes vō quasi pellit pp̄ id qd̄ mouet: h̄ q̄deȝ in pauco: illud aūt in multo. Quare accidit h̄ q̄dē velox: illud autem tarduȝ esse.

Modi aūt rerū sonoraꝝ declarant̄ i sono q̄ est in actu. Queadmodū.n. colores non vident̄ sine luce: sic graue ꝛ acutū nō sentiunt̄ sine sono: ꝛ h̄ dr̄ s̄m trāsūptionē ex reb⁹ tāgibilib⁹. Acutū.n. mouet sensuȝ in modico tp̄e multū. Graue aūt i tp̄e lōgo parū. Sed

Sicut si diaphanū hēret colores, n̄ recipet colores sic si aer hēret sonos non recipet sonos.

tñ acutũ nõ est velox: neq͂ʒ graue tardũ. Sʒ
motus illi⁹ erit sicut velocitas: ⁊ mot⁹ isti⁹
sicut tarditas: ⁊ forte h̃ ē sil̃e ei q̃ď iuenit̃ in
sensu tact⁹ ď acuto ⁊ obtuso. Acutũ.n. q̃si ē
stimulãs: obtusuʒ ꝟo q̃si expellit. Illud.n.
mouet in modico tp̃e: ⁊ illud ĩ lõgo. Cõtin
git igr̃ ex h̃ vt istud sit velox ⁊ istud tardũ.

86 ¶ Uult declarare in h̃ capl̃o qñ cõprehendunt̃ p̃mi
modi soni: ⁊ q̃ sũt ⁊c̃. dic̃: modi aũt rex̃ sonorax̃ ⁊c̃.
i. dr̃ie aũt rex̃ sonorax̃ comprehẽdunt̃ ⁊ declarant̃
apud eẽ soni. ¶ D.d. queãdmodum.n. colores nõ vi
dent̃ ⁊c̃.i. queãdmodũ.n. dr̃ie colox̃ nõ cõprehẽdun
tur sine eẽntia coloris in actu: ⁊ illud erit apud p̃sen
tiã lucis: sic acutũ ⁊ graue in sono: q̃ sunt p̃me dr̃ie so
ni nõ cõprehẽdunt̃ sine eẽntia soni in actu. ¶ D.d. ⁊
h̃ dr̃ fm transumptionẽ ⁊c̃.i. ⁊ vocare dr̃ias soni gra
ue ⁊ leue ē fm sil̃itudinẽ ad res tãgibiles: qm̃ q̃dẽ so
nus mouet sensuʒ magno motu in modico tp̃e: ⁊ tan
gibile acutũ est tale: ⁊ iõ trãsumebat̃ nomẽ ei⁹ ad il
lud: ⁊ sil̃r ẽt q̃ q̃dã son⁹ mouet auditũ lõgo tp̃e p̃uo
motu sil̃is ē tãgibili q̃ď mouet tactũ in lõgo tp̃e par
uo motu. s. obtuso. ¶ D.d. sʒ tñ acut⁹ nõ ē velox ⁊c̃.i.
sʒ tñ son⁹ q̃ mouet auditũ motu magno in tp̃e paruo
nõ est velox in rei ꝟitate: neq͂ʒ son⁹ grauis tardus: ve
lox.n. ⁊ graue in rei ꝟitate sunt de dispõnibus mobi
liũ: sʒ h̃ dr̃ graue: q̃ mouet tarde: hoc leue: q̃ mouet
velociter. ¶ D.d. ⁊ forte h̃ est sil̃e ⁊c̃.i. ⁊ forte ista in
tẽtio q̃ iuenit̃ in sono de motu veloci ⁊ tardo est q̃si
sil̃is ei q̃ď iuenit̃ in sensu tactus de acuto ⁊ obtuso: ⁊
iõ trãsũpta fuit ista ordinatio de acuto ⁊ obtuso non
de veloci ⁊ tardo: ⁊ q̃ obtusuʒ sil̃e ē graui: iõ talis so
nus dr̃ grauis. ¶ D.d. acutuʒ.n. ⁊c̃.i. son⁹.n. acut⁹ q̃si
stimulat sic̃ stimulat corp⁹ acutũ: ⁊ sonus grauis q̃si
expellit sic̃ expellit corp⁹ obtusum: q̃ assimilat̃ gra
ui. Cõtingit igit̃ ex h̃ vt illud sit velox: ⁊ h̃ tardũ.i. ⁊
ex q̃ ꝯtigit fm ꝯsuetudinẽ vocare sonũ q̃ videt̃ q̃si
stimulare acutũ: ⁊ sonũ q̃ videt̃ q̃si expellere grauẽ.

¶ De voce igit̃ sic determiatũ sit. vox aũt so
nus q̃deʒ est aiati. Inaiatox̃.n. nullũ vocat:
sed fm similitudinẽ dr̃ vocare vt tybia ⁊ ly
ra: ⁊ quecũq͂ʒ alia inanimatox̃ extensioneʒ
hñt: ⁊ melodiã: ⁊ locutionẽ. Assimilantur
eni q̃ ⁊ vox h̃ hʒ. Multa aũt aialiũ voceʒ
nõ hñt: vt que sunt sine sanguie: ⁊ sanguinẽ
hñtiũ pisces: ⁊ h̃ rõnabil̃r. siq̃dẽ aeris mot⁹
sonus est: sʒ q̃ dñr vocare vt q̃ ĩ acheloo: so
nant branchijs aut aliquo huiusmõi altero.

¶ Hoc igit̃ est q̃ď determiauimus de sono:
vox aũt est aliq̃s son⁹ in aiato. U.g. q̃ fistu
la ⁊ alia q̃ hñt expãsionẽ: ⁊ tonũ: ⁊ idioma:
⁊ sunt sil̃ia: qm̃ in voce sunt ẽt ista: ⁊ plura
anialia nõ hñt vocẽ: vt carẽtia sanguie: ⁊ pi
sces de aialib⁹ hñtib⁹ sanguinẽ: ⁊ h̃ necesse
fuit. Son⁹.n. aliq̃s mot⁹ aeris. Sed ea que
dicunt̃ vociferare vt anialia que sunt in flu
mine: q̃ď dicit̃ achelous. non faciunt sonuʒ
nisi per vias nariuʒ: aut per similia. Et hoc
non dicit̃ vox nisi equiuoce.

¶ Cũ locut⁹ fuit de sono vl̃r siue de aiato siue de non 87
aiato: incepit loq̃ de sono aiati. ¶ Et.d. vox aũt ē ⁊c̃.
idest: vox aũt est son⁹ aialis aiati in quo iuenit̃ neu
ma vel nete ⁊ irach ⁊ dictiones: ⁊ iõ plura instr̃a dñr
vociferãtia fm sil̃itudinẽ: q̃ hec tria iueniunt̃ in eis
aut sua rep̃ñtantia. fistula.n. ⁊ alia instr̃a nõ dñr vo
ciferãtia nisi q̃ hñt expãsionẽ.i. neuma vel nete ⁊ to
nũ.i. irach ⁊ dictiones.i. aliq̃ď sil̃e lr̃is ⁊ dictionibus.
¶ D.d. ⁊ sunt sil̃ia ⁊c̃.i. ⁊ ista istr̃a in vociferãdo sũt
sil̃ia aialib⁹. hec.n. tria existũt in aiali in rei ꝟitate: in
istis ꝟo p̃ sil̃itudinẽ. ¶ D.d. ⁊ plura aialia nõ hñt vo
cem ⁊c̃.i. ⁊ recte accidit q̃ pl̃a aialia nõ hñt vocẽ: vt
aialia carentia sanguie: ⁊ piscis de aialib⁹ hñtib⁹ san
guinẽ: cũ sit decl̃atũ q̃ sonus est motus factus a p̃cu
tiẽte ⁊ p̃cusso ĩ aere: ⁊ ista aialia carẽt aere q̃ p̃cutiat
ea in suis iteriorib⁹: ⁊ carẽt instr̃is q̃ percutiũt aerẽ.
¶ Et cũ narrauit h̃ de istis aialib⁹: induxit q̃ forte
aliq̃s dubitabit de hꝯ ex h̃ q̃ q̃dã modus pisciũ vo
ciferat: ⁊.d. sed ea q̃ dicunt̃ vociferare ⁊c̃. ⁊ intẽdit p̃
vias branchos: ⁊ intẽdebat q̃ tale nõ dr̃ vociferatio
nisi equoce: cũ nõ iueniant̃ in ea illa tria gñ̃a q̃ sunt
neuma vel nete ⁊ irach: ⁊ lr̃e aut sil̃ia lr̃is.

¶ Uox aũt sonus aialis est: ⁊ nõ q̃libet p̃te:
sʒ qm̃ oẽ sonat verberãte aliquo: ⁊ aliq̃d: ⁊
in aliquo: h̃ aũt est aer: rõnabil̃r vtiq͂ʒ voca
bunt hec sola q̃cũq͂ʒ suscipiũt aera. Iã.n. ac
re respirato vtit̃ nã in duo op̃a. sicut lingua
in gustũ ⁊ locutionẽ. Quox̃ q̃dẽ gustu ne
cessari⁹ est. Uñ ⁊ in plurib⁹ iest: iterp̃tatio
aũt ē p̃p̃ hñ eẽ. Sic ⁊ spiritu: ⁊ ad calorẽ ite
riorẽ tanq͂ʒ necessariũ: causa aũt in alteris di
cet̃. Et ad vocem vt sit quod bene.

¶ Uox aũt est sonus anialis: sʒ nõ p̃ q̃ďcũq͂ʒ
mẽbrũ. Sed q̃ ois res nõ hʒ sonũ nisi p̃cu
tiendo aliq̃d. s. aereʒ: necesse est ẽt vt ista tm̃
vociferẽt. s. recipiẽtia aerẽ. Nã.n. vtit̃ aere
anhelato in duab⁹ actionib⁹: sicut lingua in
gustu ⁊ loquela: sed gust⁹ necessari⁹ est: ⁊
iõ est in plurib⁹: loquela aũt p̃p̃ melius. Et
sic vtit̃ anhelitu in calore intrinseco: ⁊ h̃ est
necessariuʒ: ⁊ iam dedimus causam in h̃ in
alio libro. Et in vociferatione p̃p̃ melius. 88

¶ Cũ declarauit q̃ vociferatio dr̃ equoce in eis q̃ vo
ciferant per branchos: ⁊ in aialib⁹ anhelãtibus: vult
mõ notificare genus aialiũ in quo iuenit̃ vera vox.
¶ Et.d. vox aũt ⁊c̃.i. vox aũt vera est sonus aialis p̃
p̃ry ⁊ per mẽbx̃ p̃p̃riũ. ¶ D. icepit decl̃are fmoneʒ
q̃ď membx̃ est ⁊ q̃ď anial: ⁊.d. sed q̃ ois res nõ hʒ so
nũ ⁊c̃.i. sʒ q̃ iã declaratũ est q̃ oẽ sonox̃ nõ hʒ sonũ
nisi percutiens ⁊ percussum in aere: manifestũ est q̃
impõl̃e est inuenire anial sonox̃ nisi hẽat mẽbx̃ ex
quo fiat percutiẽs ⁊ p̃cussuʒ ⁊ aerẽ quẽ imittat in il
lud mẽbrũ ⁊ extrahat ab ipso: ⁊ q̃ illud mẽbrũ hẽat
figurã ⁊ q̃ʒtitatẽ ⁊ sitũ terminatũ. Uñ nec̃e est vt ẽt
aialia vociferãtia in rei veritate sunt aialia que reci
piunt aerẽ in interioribus suis: ⁊ extrahunt ip̃m. In
istis eni inueniunt̃ illa tria ex q̃bus fit vox in rei ve
ritate. ¶ D. incepit declarare q̃ istud iuuamẽtũ per
q̃ď nã vtit̃ aere in aiali anhelãte est aliud a iuuamẽ
to q̃ď est ifrigidatio. Et q̃ nã vtitur eodẽ mẽbro ad
duo

duo:quoꝝ vnū est vtile:ꝛ reliquū neccīū vt declarat
in aialibꝰ:ꝛ.d.nā.n.vtit aere anhelato ꝛc̄.ꝛ intēdit ꝑ
duas actiōes vociferatiōnē ꝛ ifrigidatiōnē. ❡ D.d.
ꝛ gustus est necessariꝰ ꝛc̄.i. ſ3 gustus ex his duobꝰ est
necessarius in eēndo aialia: ꝛ iō inuenit in pluribus
aialiū. Juuamētū aūt suū in loquela est ꝑꝑ meliꝰ: ꝛ
iō caret eo multa aialia. ❡ D.d.silr vtit anhelitu in
calore ꝛc̄.i. ꝛ nā vtit imissiōe anhelitus ꝑꝑ calorē q
est interiꝰ: ꝛ hoc fuit neccīū aialibꝰ anhelantibꝰ ꝛ vtit
eo ꝑꝑ meliꝰ in vociferatiōe. ❡ Et locꝰ quē innuit ꝙ
in eo fuit locutꝰ de hac intētiōe est suus tractatꝰ quē
fecit de anhelitu: ꝛ iste tractatus nō ꝑuenit ad nos: ꝛ
opꝫ perscrutari de hoc singulariter. videtur enim ꝙ
illud qd̄ dicit Galenꝰ in hoc nō est sufficiens.

❡ Organū aūt respirationis vocalis arteria
est. Cuiꝰ aūt cā hec ꝑs est pulmo. Hac eniꝫ
ꝑte plus hn̄t calorē pedibus gradiētia aliis.
Indiget aūt respiratiōe: ꝛ circa cor locꝰ pri-
mꝰ. Vñ necē ē iteriꝰ respirātē igredi aerē.
❡ Et trachea arteria est instrumentū anheli
tus ꝛ vocis. Et illud ꝑꝑ qd̄ fuit hoc mem-
brum est pulmo: qm̄ per hoc membꝝ exce-
dit aial ambulās alia aialia in calore. Et idi-
get anhelitu ꝑꝑ cor priꝰ: ꝛ iō idiget neccīo vt
aer ifrigidet vt anhelet ad interius.

89 ❡ Et cū declauit ꝙ necē est vt nullū aial hēat voceꝫ
nisi sit anhelans: ꝛ ꝙ per idē mēbꝝ facit aial vtrūqꝫ
icepit dare illud mēbꝛū. ❡ Et.d.ꝛ trachea arteria: ꝛ
intendit per tracheā arteriā epiglotū ꝛ cānā. Et ma-
nifestū est ꝙ h̄ mēbꝝ est instrm̄ vocis: qm̄ in extre-
mo huiꝰ mēbri est corpus sile lingue fistule: ꝛ silr est
manifestū ꝙ h̄ mēbꝛū est ꝑꝑ pulmonē: qꝛ est via ad
ipꝫ. ❡ Et.d.ꝑ h̄.n.mēbꝝ excedit ꝛc̄..i.ꝛ qꝛ h̄ mēbꝝ
inuenit in aialibꝰ hn̄tibꝰ sanguinē ambulātibꝰ: ideo
sunt calidiora aīalibꝰ carentibꝰ h̄ mēbꝛo. ❡ D.d.ꝛ
indiget anhelitu ꝑꝑ cor ꝑ̇us.i. ꝛ ista animalia idigēt
anhelitu ꝑꝑ calorē cordis ꝑ̇us: ꝛ scd̄o ꝑꝑ calorē illiꝰ
mēbri. ❡ D.d.ꝛ iō idiget vt aer frigidet ꝛc̄.i.ꝛ ꝑꝑ ca
lorē cordis indiget anial ad imittendū aerē frigidū
ꝑ̇us ꝛ ꝑꝑ calorē pulmonis scd̄o idiget vt exhat ipm̄.
❡ Et h̄ qd̄ dixit neccīū est. Pria.n.neccitas in anheli-
tu est ad imittendū. Scd̄a ad exhendū. ꝑ̇ma aūt est
ꝑꝑ cor: ꝛ scd̄a ꝑpter pulmonē: qm̄ nisi esset calor pul
monis nō indigeret aial ad extrahēdū aerē frequen
ter: ꝛ h̄ est sile ei qd̄ inuenit in pluribꝰ artificiis.s.qꝛ
idigēt mutare instrm̄ per qd̄ agunt ꝑꝑ illud qd̄ ꝯtin-
git illi instr̄o ab eo q vtit. Instrm̄.n. non mutat nisi
qn̄ ꝯsumit ꝛ ꝯsumptio ꝯtingēs ei: aut ē ꝑꝑ vtētē: aut
ꝑꝑ ipꝫ visuꝫ. Si igit pulmo desiderat ad exhēdū ae-
rē calidū: tūc motꝰ eiꝰ nō est ex pectore tm̄: vt opina
tur Galenꝰ: ꝛ ista itētio indiget ꝑscrutatiōe per se.

❡ Quare ꝑcussio respirati aeris ab aia q̄ est
in his ꝑtibꝰ ad vocalē arteriā vox ē. Nō.n.
ois aialis sonꝰ vox est sicut diximꝰ. Est eni
ꝛ lingua sonare ꝛ sicut tussiētes. Sed opꝫ
aiatū eē verberās ꝛ cuꝫ imaginatiōe aliqua.
Significatiuꝰ.n.qdā sonꝰ est vox: ꝛ nō re-
spirati aeris sicut tussis: ſ3 isto verberat eū
q est in arteria ad ipsam. Signū aūt est nō
posse vocare quenqꝫ respirātē: neqꝫ expirā-
tem: sed detinentem. Detinens enim aereꝫ
hoc ipso nimirum mouet.

❡ Opꝫ igit ex h̄ vt percussio aeris anhelati
ab aia q̄ est i istis mēbris ad illud qd̄ vocat
cāna pulmonis sit vox. Nō.n.ois sonꝰ q fit
in aialibꝰ est vox: vt diximꝰ. Possumus.n.
facere sonū per linguā: sicut apud tussim: ſ3
idiget vt ꝑcutiens sit aiatū: ꝛ cū aliqua ima
ginatione. Vox eni est sonus illius: ꝛ nō est
aeris anhelati sicut tussis: sed per hoc ꝑcus-
sit aerē qui est in canna. Et signū eius est ꝙ
nos nō possumus vociferare in respirādo:
aut expirando. Qm̄ nō mouemus per hoc
membꝝ nisi cum clauserimus ipsum.

❡ D. Opꝫ igit vt ꝑcussio aeris anhelati ab anīa q̄ est 90
in istis mēbris ad cānā sit illud qd̄ facit vocē. Necē
est igit vt eēntia vocis nō sit aliud nisi percussio ae-
ris anhelati ad membꝝ qd̄ cāna dr̄ ab expulsiōe aie
imaginatiue voluntarie q̄ est in istis mēbris: quēad
modū fistulatio est ꝑcussio aeris ad linguā fistule a
fistulāte hn̄te aiam expellētē apud imaginationem
neumatū vel nete. ❡ D.d.non.n.ois sonꝰ ꝛc̄.i.ꝛ dixi
mus ꝙ necē est in eēndo vocē vt ꝑcutiēs hēat aiam
imaginatiuā: qꝛ nō ois sonꝰ factus ab aniali est vox:
vt sonꝰ q fit sine volūtate apud tussiꝫ: ꝛ apud motū
lingue: ſ3 vox est sonꝰ q fit cū imaginatiōe ꝛ volūta-
te. ꝛ iō dixit. aiatū ꝛ cum imaginatiōe: innuit.n.ꝙ ista
actio cōplet duabꝰ ꝟtutibꝰ anie: quaꝝ vna ē ꝯcupisci
bilis: ꝛ altera imaginatiua. ❡ D.d.vox.n.est sonꝰ il-
liꝰ ꝛc̄.i.ꝑ̇mū.n.mouēs in voce est anīa imaginatiua ꝛ
ꝯcupiscibilis: ꝛ iō vox est sonꝰ illiꝰ ꝑ̇mi.i.violentis: ꝛ
nō est sonꝰ mouētis aerē anhelatū: vt sonꝰ q fit apud
tussim: ſ3 mouēs in voce est aliud ab isto mouēte: l3
nō moueat nisi ꝑ ipm̄: ꝛ h̄ intēdebat cū.d. sed per h̄
ꝑcutit aerē q est in cāna.i. ſ3 illud ꝑ̇mū mouēs qd̄ ē
ꝓpriū voci ꝑcutit aerē q est in cāna apud voceꝫ ꝑ il-
lud qd̄ mouet aereꝫ anhelatū. ❡ D.d.ꝛ signū eiꝰ est
ꝙ nos nō possumꝰ vociferare ꝛc̄.i.ꝛ signū eiꝰ ꝙ ꝑ̇mū
mouens in voce mouet aereꝫ mediāte ꝑ̇mo mouēte
aerē in anhelitu est ꝙ nos nō possumꝰ vociferare dū
ispiramus: aut expiramꝰ. Mouēs.n.in anhelitu alio
instr̄o vtit in illa hora ab instr̄o ꝑ̇me motiōis in per
cussiōe q̄ facit sonū: ſ3 ipole est vt vno instr̄o vtat in
diuersis actiōibus in vna hora. ❡ D.d.ꝛ nos moue-
mus nō ꝑ illud mēbꝝ nisi cū ꝯcluserimꝰ ipm̄.i. ꝛ iō
nos nō mouemꝰ aerē motu vocis ꝑ h̄ mēbꝝ qd̄ ispi
rat ꝛ expirat: nisi qn̄ icluserimꝰ anhelitū: ꝛ reddide-
rimus ipꝫ ociosum ab ista actiōe que est anhelitꝰ.

❡ Manifestū aūt ꝛ qꝛ pisces sine voce: non
eni hn̄t guttur. Hāc aūt ꝑtē nō hn̄t qꝛ nō re-
cipiūt aereꝫ: neqꝫ respirāt. Sꝫ q sic dicunt
peccāt: ꝑꝑ quā igit causam altera rō est.
❡ Et māifesta ē ēt cā ꝑꝑ quā pisces carēt vo
ce. Carēt.n.cāna qꝛ nō anhelāt: ꝛ q dic̄ h̄ eē
peccat. Cā aūt in h̄ dicēda ē in alio loco.
❡ Dicit ꝙ cause ꝑꝑ q̄s pisces nō hn̄t vocē sunt tres. 91
ꝛ ꝑ̇ icepit de rememoratiōe: ꝛ.d.qꝛ nō hn̄t plmonē ꝛ
cānā. D.d.cām hꝰ cāe: ꝛ.d.qꝛ nō recipiūt aerē.i.qꝛ nō
idigēt imissiōe aeris aut emissiōe. D.d.cā āt in h̄ di-

Essentia vo-
cis nō ē aliđ
nisi ꝑcussio
aeris anhela
ti ad membꝝ
qd̄ canna dr̄
ab expulsiōe
aie imagiati
ue volūtarie
que ē in istis
mēbris ꝛc̄.

Primū mo
uēs i voce ē
aia imagina
tiua ꝛ concu
piscibilis.

Cōtradictio
qꝛ pōit n̄ hr̄e
plmonē cām
ꝛ no dā: ſ3 i ꝑ
poste. posuit
cā cāꝫ ꝓpīqꝫ

cenda ē alio loco.i.cā aūt isti⁹ eē:⁊ est cā ,ppa ⁊ ,ppin qua huic accñti dicēda ē in alio lib° de aialib⁹.

Tractatus septimus. Cap. I.

De odore aūt ⁊ olfatibili min⁹ bñ determiabile est dict̄. Non eni maifestū est q̄le qd sit odor sic vt sonus vel lux aut color. Cā aūt est q2 sensuz hunc non habemus certuz: sed peiorem multis aialibus. Praue.n.odorat homo: ⁊ nihil odorabiliuz sine letitia: aut tristitia. Sicut non existente certo sensitiuo.

Odor aūt ⁊ odoratuz difficilius determinant q̄ƺ p̄dicta. Odor.n.nō declarat̄ qd sit sicut de voce: luce: aut colore: ⁊ cā hui⁹ est q̄ iste sensus nō ē in nobis verus: ƺ minus q̄ƺ in multis aialibus. Olfatio.n.homis est valde debilis: ⁊ nihil sentit de rebus odoratis sine delectatiōe aut contristatione: q2 sensus iste non est in nobis verus.

92 Cum cōpleuit s̄monē de auditu: vult loq de odoratu. Et.d.odor aūt ⁊ odoratuz ⁊c̄.i.⁊ cognoscere aūt qd sit odor: ⁊ qd sit odorabile ex q̄ possumus puenire ad sciēdū istū sensuz qd sit ƺ q̄ dat doctrina nālis difficili⁹ ē q̄ƺ scire vocē qd sit aut colorē. Et cā difficultatis in h̄ ē: q2 nō decl'at̄ de odore cuius odor sit: ⁊ q̄ sūt dr̄ie ,ppe vnicuiq3 eo2 sic̄ decl'antur dr̄ie colo2 ⁊ vocū. Et cū dcl'auit q̄ cā difficultatis in sciēdo odorē qd sit ē: q2 dr̄ie specifice nō bñ cōphēdunt̄ a nobis. dedit cāƺ in h̄ ⁊.d.⁊ cā in h̄ ē: q2 iste sensus nō ē ver⁹ in nobis ⁊c̄.i.⁊ cā pp quā iperfecte itelligim⁹ dr̄ias odoris ē: q2 iste sensus debilior ē in nobis q̄ƺ in multis aialib⁹. Et itēdebat p h̄ demr̄are cāƺ pp quā itell'us difficile cōprehēdit dr̄ias odo2: ⁊ ē q2 iste sensus debilis cōphēdit dr̄ias odo2 sensibiles. Cōprehensio.n.dr̄ia2 re2 sensibiliū a sensu est cā in cōprehēsiōe ea2 ab itell'u: ⁊ iō q caret sensu caret itell'u illi⁹ gñis sensibiliū. D.d.s3 est debilius in nobis q̄ƺ in multis aialib⁹.i.in cōprehendēdo dr̄ias odo2 multa aialia vident̄ cogscere sua nutrimenta p dr̄ias odo2: sic̄ nos p saporē: ⁊ nō in h̄ excedūt nos aialia aliq̄.s.cōprehēdēdo dr̄ias odo2: s3 in cōprehēdēdo eas a remoto spatio. D.d.⁊ nos nō sentim⁹ odoratū sine delectatiōe aut tristitia.i.⁊ non sentim⁹ de drñtys odorati nisi illud qd̄ est delectabile: aut ɔtristabile.i.nō sentim⁹ de eis nisi dr̄ias maglcōes. Delectabile.n.m'ltos h3 modos: ⁊ sil'r ɔtristabile ⁊ dlectabile ñ iueniūt̄ nisi i remotissimis ex̄mis.

Documentū. Cōprehēsio dr̄ia2 re2 sēsibiliū a sēsu ē cā i cōphēsione ea2 ab itell'u. ⁊ iō q caret sēsu caret itell'u illi⁹ gñis sēsibil'. Idez p̄ post. t.cō.33. ɔsil'r. 2° ph.t.cō.6.

p hoc vide i 5° de gñone aialiū, ca.2°

Rōnabile autē sic ⁊ fortes oculis colores sentire: ⁊ nō p maifestas ipsis dr̄ias colo2: nisi terrēti ⁊ ñ terrēti: sic āt ⁊ odores hoiuz gen⁹. Videt̄.n.⁊ analogiaz hēre ad gustū: ⁊ sil'r spēs humo2 cū his que sunt odoris.

Et vi3 q̄ sic̄ sentiūt aialia duri ocl'i colores q̄ apud ea nō decl'ant̄ modi colo2: nisi ɔueniēs ocl'o: ⁊ icōueniēs: sic gen⁹ hoiuz sentit odores. Vz.n.pp ɔsil'itudinē quaƺ h3 odor cū gustu: q̄ modi sapo2 sūt sic̄ modi odo2.

D.Et videt̄ q̄ ita sentiūt hoies dr̄ias odo2: sic̄ aīalia duri oculi dr̄ias colo2. Queādmodū.n.illi nō cōprehēdūt de drñtys colo2 nisi ɔueniētē ⁊ incōueniētez: ita hoies nō cōprehēdūt de drñtys odo2 nisi delectabile ⁊ ɔtristabile. Visuz est.n. pp ɔsil'itudinē q̄ est inter gustū ⁊ odoratū: vt drñtie odo2 sint s̄m numer2 dr̄ia2 sapo2: s3 dr̄ie sapo2 apud nos sunt cōphensibiles: ⁊ ille nō: cū in hoc sensu excedamus oia aialia: q2 quoquo mō est tact⁹: ⁊ ɔsil'itudo q̄ est inter sapores ⁊ odores est: q2 nō inuenit̄ odor nisi in hñte saporē: vt declaratū est in sensu ⁊ sensato. 93

Sed certiorē hēmus gustū pp id qd̄ ipse qdaƺ tact⁹ est: hūc aūt h3 hō senium certissimū. In aliȷs aūt deficit ab aialibus multis: s̄m aūt tactū drñter certificat. Vñ ⁊ prudētissimū aialiū est. Signū aūt in gñe hoium s̄ƺ sensuz hūc igeniosos eē ⁊ nō igeniosos: s̄m aliū aūt nullum. duri.n.carne iepti mente: molles aūt carne bene apti.

Sƺ gust⁹ ē in nob magis ver⁹: q2 est aliqs tact⁹: ⁊ si iste sensus ē in hoie valde ver⁹: in aliȷs dimiuit̄ i multis aialib⁹: in tactu aūt excedit oia: ⁊ iō est subtilior oib⁹ aialib⁹. ⁊ signū ei⁹ ē q̄ i gñe hūano ēt pp istū sensū ē hō discret⁹: ⁊ nō ē h̄ pp aliud oio. Dure.n.carnis nō ē discretū: ⁊ mollis carnis ē discretū. 94

Idest ⁊ sensus gust⁹ est in nobis pfectior sensu olfatus: q2 gust⁹ ē tact⁹ quoquo mō: ⁊ sensus tact⁹ ē in nobis pfectior q̄ƺ i oib⁹ aialib⁹. D.d.⁊ iste sēsus ⁊c̄.i.⁊ l3 iste sensus sit pfectior i hoie q̄ƺ in alȷs aialib⁹: tñ nō ɔseqt̄ ex h̄ vt sit i alȷs sensib⁹ pfectior: imo diminuit̄ in eis a multis aialib⁹. D.d.in tactu aūt excedimus ⁊c̄.i.in bonitate aūt sensus tact⁹ excedim⁹ oia anialia: ⁊ pp bonitatē isti⁹ sensus est hō subtilior ⁊ discretior oib⁹ aialib⁹.s.q̄ cōplexio ɔueniens bonitati isti⁹ sensus ɔuenit discretiōi itell'us. D.d.⁊ signuz ei⁹ est ⁊c̄.i.⁊ signū ɔueniētie cōplexionis isti⁹ sensus ad cōplexionē intell'us est q̄ in gñe hoiuz qñ iste sensus fuerit bonus: tūc hō erit discretus ⁊ econtrario. D.d.⁊ nō ē h̄ pp aliud.i.⁊ bonitas discretiōis nō videt̄ ɔseq bonitatē alio2 sensuū. Boni.n.visus hō pōt eē idiscret⁹: ⁊ sil'r boni audit⁹: s3 boni tact⁹ sp videt̄ discretus. D.d.dure.n.carnis ⁊c̄.i.⁊ signuz q̄ bonitas discretiōis seqt̄ bonitatē tact⁹ est q̄ mollis carnis.i.boni tact⁹ semp videt̄ discret⁹ ⁊ intelligēs: ⁊ ecōuerso. Et hoc qd̄ dixit ve2 est: ⁊ cū inspexeris disp̄ōnis: ⁊ itelligētes hoies semp inuenies eos talis ideo homo est mollioris carnis q̄ƺ cetera aialia.

Est aūt queādmodū hūor: h̄ qdē dulcis: ille xo amar⁹: sic ⁊ odores sūt. Sƺ alia qdē hñt pportional'r odorē ⁊ hūorē: dico āt vt dulcē odorē: ⁊ dulcē hūorē. Alia xo ɔriū. Sil'r aūt ⁊ acer: ⁊ auster⁹ ⁊ acut⁹ ⁊ piguis est odor: ƺ sicut dixim⁹: pp id qd̄ nō multū pmāifesti sunt odores: sicut hūores: ab his accepeūt noia s̄m silitudinē eo2: dulcis qdē.n.a croco ⁊ melle: acer autē a thimo: ⁊ huiusmōi. Eodē aūt modo ⁊ in aliȷs.

Et

¶ Et q̃eadmodũ in sapore ē dulce ꝛ amarũ: sic in odorib⁹. Sed in q̄busdã odoꝛ ꝛ sapoꝛ sũt ꝯueniētes. V.g. odoꝛ dulcis: ꝛ sapoꝛ dulcis: ꝛ in q̄busdã ꝯrij: ꝛ iuenit̃ odoꝛ acutus: ꝛ põtic⁹: ꝛ acetosus: ꝛ delectabil'. Sꝫ sic̃ diximᵘ ꝙ odores nõ sũt ita manifesti sic̃ sapores. Isti nõ dñr istis noib⁹: nisi ƒm silitudinē ad sapores: odoꝛ.n. dulcis ē odoꝛ croci. ꝛ acut⁹ ē odoꝛ allij ꝛ silium: ꝛ sic de alijs.

95 ¶ Vult declarare q̃uo cõsequunt̃ dñtie odoꝝ dñias sapoꝝ. Et.d. queadmodum in saporibus est dulce ꝛ amaꝝ.i. queadmoduꝫ in saporib⁹ est p̄ma ꝯrietas.s. amaritudo ꝛ dulcedo: ex q̄bus alij cõponunt̃: sic est opinandũ ꝙ in odorib⁹ est p̄ma ꝯrietas ex qua cõponunt̃ medij. Et cũ narrauit ꝙ iste dñie debēt esse ƒm numeꝝ illaꝝ: ꝛ queadmodũ est in illis p̄ma ꝯrietas sic est in istis: incepit narrare ꝙ nõ semꝑ ꝯseq̄t̃ vnaq̃ueqꝫ illaꝝ in altero duoꝝ generũ suũ sil'e in altero genere: ꝛ.d. sꝫ in q̄busdã odoꝛ ꝛ sapoꝛ ꝛc̃.i. sed in quibusdã sil'e ꝯsequit̃ sil'e: ꝛ in q̄busdã nõ.s. ꝙ odoꝛ ꝛ sapoꝛ nõ erũt eiusdē speciei. V.g. ꝙ sapoꝛ erit dulcis ꝛ odoꝛ acutus. ¶ D.d. ꝛ iõ inuenit̃ odoꝛ acutus.i. ꝛ q2 dñie odoꝝ sunt ꝯueniētes dñtijs sapoꝝ iuenit̃ odoꝛ acutus.i. cuius ꝓportio ad odores est sicut proportio acuti ad sapores: ꝛ sic de alijs. ¶ Et cũ declarauit ꝙ nos nõ cõprehendim⁹ dñias odoꝝ nisi ꝑꝑ ꝯsimilitudinē eoꝝ cuꝫ dñtijs sapoꝝ: vult narrare ꝙ ista ē cã ꝑꝑ quã trãsumpta sunt ad eas noia sapoꝝ: ꝛ.d. sed sicut diximus ꝙ odores ꝛc̃.i. sꝫ sicut diximus: q2 dñie odoꝝ nõ sunt apud nos manifeste sicut sapoꝝ: ita ꝙ possumus comprehēdere eas absqꝫ cõparatiõe: ꝛ assimilatiõe ad alias: hec fuit cã ꝑꝑ quã trãsumimus ad eas ƒm silitudinē noia sapoꝝ: ꝛ nõ imposuimus eis nomia ꝓpria: q2 nõ intell'eximus in eis intētiões ꝓprias nisi per similitudinē. ¶ D.d. odoꝛ enim dulcis ꝛc̃.i. manifestũ est.n. apud nos ꝙ odoꝛ dulcis ē sicut odoꝛ croci: aut mellis.i. ꝙ ꝓportio odoꝛis croci ꝛ odoris mellis ad alios odores: est sicut ꝓportio dulcis ad alios sapores: ꝛ sic est de alijs odoribus.

¶ Adhuc aũt sicut auditus ꝛ vnusq̄sqꝫ sensuũ. hic q̄deꝫ audibilis: ꝛ nõ audibilis: ille vero visibilis ꝛ nõ visibilis. Et olfatus odorabilis ꝛ nõ odorabilis. Nõ odorabile aũt aliud q̄dē ƒm id q̃d oĩno impoſſ'e est habere odorē. Aliud vero paruũ habens ꝛ prauuꝫ. Sil'r aũt gustabile ꝛ non gustabile dr̃.

¶ Et queadmodũ auditus: ꝛ vnusq̄sqꝫ sensuũ. Hic q̄dē est audibilis ꝛ non audibilis. Hic vero visibilis ꝛ nõ visibilis. sic ēt odoratus ē odorabilis ꝛ nõ odorabil'. Et nõ odorabile dr̃ vt odorabile. Aut q2 ē ipoſſ'e vt habeat odorē: aut q2 hꝫ odoreꝫ debileꝫ: aut q2 habet malũ: ꝛ sic dr̃ non gustabile.

96 ¶ Vult narrare h̃ aliq̄d cõe isti sensui ꝛ alijs sensib⁹: ꝛ ē ꝙ oĩs sensus cõprehēdit suũ sensibile ꝓpriũ ꝛ ei⁹ ꝓuatiõnē. ¶ Et.d. ꝛ queadmodũ auditus ꝛc̃.i. ꝛ queadmodũ auditus ꝛ vnusquisqꝫ sensuũ comprehēdit suuꝫ sensibile ꝓpriũ ꝛ eius ꝓuatiõnē. V.g. q2 audit⁹ cõprehendit audibile ꝛ nõ audibile: ꝛ visus visibile ꝛ nõ visibile. sic etiã sensus odorat⁹ cõprehēdit odorabile: ꝛ nõ odorabile. ¶ D. icepit narrare ƒm quot modos dicunt̃ hec noia ꝓuatiua: ꝛ.d. ꝛ nõ odorabile dicit̃ ꝛc̃.i. ꝛ nõ odorabile: ꝛ nõ visibile: ꝛ non gustabile dicunt̃ trib⁹ modis: aut de eo q̃d oĩo caret illo sensibili: aut de eo in quo iuenit̃ debile: aut in quo inuenit̃ male. V.g. nõ odorabile: dr̃.n. de carente odore oĩno: ꝛ de hñti debile ꝛ male: ꝛ sic de gustabile.

¶ Est aũt olfat⁹ ꝑ mediũ: vt aerē aut aquaꝫ. Etenĩ ꝛ aquatica vident̃ odorem sentire. sil'r aũt ꝛ q̃cũqꝫ cũ sanguie ꝛ sine sanguine sunt: sic̃ ꝛ que ĩ aere. Et.n. hoꝝ q̃dã a lõge occurrũt ad alimentũ que odoreꝫ remouēt.

¶ Et odorare ēt fit per mediuꝫ. V.g. aerē ꝛ aq̃ꝫ. Aĩalia.n. habitãtia ĩ aq̃ existimant̃ sentire odorem: ꝛ sil'r hñtia sanguinē ꝛ carētia sanguie: sicut sentiũt aĩalia que sunt in aere. Quedã.n. mouent̃ ad suũ cibũ in remoto.

¶ Cum declarauit hic de odore illud q̃d potuit declarare in h̃ loco. ꙙ iste sensus ita ēt idiget medio sicut duo sensus ꝑdicti. ¶ Et ƒmo ei⁹ manifest⁹ est: sꝫ dꝫ ita legi: ꝛ odorare fit per mediũ: ꝛ h̃ mediuꝫ est aer: aut aqua. aĩalia enĩ habitãtia in aq̃ videntur sentire odorē sicut aĩalia habitãtia in aere: ꝛ ƒm hũc modũ videt̃ ꝙ aĩalia visa in aere ꝛ nõ visa sentiũt odorē: ꝛ signũ eius est ꝙ istoꝝ multa mouent̃ ad suũ cibuꝫ a remoto lꝫ nõ videant. Apes.n. mouent̃ ad suũ nutrimentũ a loco remotissimo ꝛ sunt ex aĩalib⁹ carētib⁹ sanguine: ꝛ sil'r in piscib⁹ ꝛ in multis aĩalib⁹ aq̃. ¶ Et rõcinatio super h̃ q̃d dixit de medio est rõcinatio ꝑdicta.s. ꝙ cũ odorabile fuerit positũ suꝑ sensuꝫ odoratus nõ sentiet̃: ꝛ q̃d dixit de visione ꝙ nã media q̃ seruit visui nõ est aer ƒm ꝙ est aer: aut aq̃ ƒm ꝙ est aqua: sed nã cõis: ita est intelligendũ hic in nã que ē media.s. q2 est natura cõis aque ꝛ aeris: ꝛ ꝙ odores sunt extranei in ista nã. Et ꝙ ista nã caret odoribus sicut diaphanũ coloribus: ꝛ sicut coloꝛ hꝫ duplex eē .s. esse in coꝛpore coloꝛato: ꝛ h̃ est eē coꝛporale: ꝛ esse in diaphano: ꝛ h̃ est eē spũale. ita odoꝛ hꝫ duplex esse .s. esse in coꝛpore odorabili ꝛ esse in medio: ꝛ h̃ est eē coꝛporale ꝛ illud spirituale: ꝛ illud nãle: ꝛ h̃ extraneuꝫ. ¶ Et cuꝫ hoc ignorauerũt quidã ꝛ existimauerunt ꝙ odoꝛ nõ separat̃ a coꝛpore odorabili: ꝛ ꙙ nõ hꝫ nisi vnũ esse tm̃: dixerunt ꝙ a coꝛpore odorabili dissoluit̃ coꝛpus odoriferũ habēs coꝛpus subtile: ꝛ odoreꝫ subtilem: ꝛ ꙙ mouet̃ in aere donec perueniat ad sensum odoratus. Et hoc destruit̃ multis modis. ¶ Videmus eniꝫ ꝙ multa aĩalia mouent̃ ad nutrimētuꝫ per spatiũ multaꝝ dietaruꝫ: sicut apparet in vulturibus: ꝛ sicut apparet de tigribus que venerũt ad locũ prelij q̃d accidit in terra grecorũ a remotis regionibus. ¶ Et q̃n iaꝫ posuimus ꝙ oē sensibile q̃d cõprehendit̃ per mediũ equal'r dꝫ sentiri ex oĩb⁹ ꝑtib⁹ nisi aliq̄d impediat. vnde necesse est vt istud coꝛpus vaporosuꝫ sit semꝑ vnũ: ꝛ ꙙ suus semidiameter sit ƒm lõgitudinē linearũ vnde veniũt ista aĩalia ad suũ cibum vt dr̃ ꝙ vultures mouent̃ a quingētis miliaribus: sed ĩpossibile est vt coꝛpus paruuꝫ extendat̃ donec recipiat tales dimēsiões: cũ ĩpossibile est. vt materia recipiat extensionē ad tale vltimũ: maxima.n. remotio quã mã recipit est dimēsio ignis deinde aeris. Si igit̃ coꝛpus odorabile alteret̃ totũ in ignem

Margin notes (right):
97 Expõ text⁹.
Documentũ
Coloꝛ ꝛ odõ hñt dupl'x eē Ideꝫ.s.60. 67.76.cõ.
Vide.76.ꝛ 101.cõ.
Op. Aui. in 6° nãliumꝫ.
Priarõ.
Al'r multaꝝ terrarum.
Al'r multoꝝ dierum.

Minima dimẽsionũ quã mã recipit ẽ dimẽsio terre ⁊ maxima ẽ dimẽsio ignis op[m] vide. 4. ph. ꝯ. 72. vbi hȝ ꝙ subtilitas ẽ diuisibilis in ĩfinitũ. Ex h̃ sumit͂ dari maxi[m] ⁊ mĩmũ. Jđ .š. 41. Jdẽ p̃ ph. 36. 6. ph. 91. p̃ ce. 160.

a Corpa simplicia ñ recipiũt odores. Jđ de sensu ⁊ sensato.

b Esse coloris ẽ magis spũale q̃ȝ esse odoris. Jdẽ 101.

aut aerem ĩpossibile est ipm recipe dimensionẽ mille miliarioꝝ. Minima.n.dimensionuȝ quã mã recipit est dimẽsio terre: ⁊ maxia est dimẽsio ignis: ⁊ inter has duas dimẽsiões nõ sentit͂ ex diuersitate hec quãtitas.s. vt magnitudo vni[9] palme terre fit a mille miliaria: h̃.n.ĩpossibile est. ❡ Et ẽt si ita esset: tũc illud corpus spericũ nõ odorabile necesse eẽt vt penetraret aereȝ ꝭm totum: aut ꝙ aer recederet a loco suo. ❡ Et cũ hoc impossibile est: etiã impossibile est vt odor sit in aere sicut in corpore cõposito.[a] Simplicia.n.nõ recipiunt odores. Remanet igit͂ vt sit in eo sicut color in diaphano.[b] ❡ Sȝ tñ appet ꝙ esse coloris magis est spirituale q̃ȝ esse odoris. Uẽti.n. videntur adducere odores: ⁊ hoc est ex quo fuit existimatuȝ odorẽ eẽ corpus. ❡ Sed ita est de odore in hac intẽtiõe sicut de sono. Sonus enim fit a passione in aere: sed etiã impedit͂ a ventis: sed tñ nõ consequit͂ ex hoc vt sit corpus.q.igit͂ necesse est in istis duabus passionib[9].s. soni ⁊ odoris cuȝ fuerint in aere vt non sint motus illic in aere ad aliam partem sine alia.

❡ Unde ⁊ dubiũ videt͂ si oia qdem sit͂r odorẽt: hõ aũt odorat respirãs: nõ respirãs aũt sed expirãs: aut retinens spiritũ nõ odorat: neqȝ a lõge: neqȝ a ꝑpe: neqȝ si in nasuȝ itus ponat͂: ⁊ hoc qdem in ipso positum sensitiuo ĩsensibile esse oibus cõe est. Sed sine respiratione non sentire propriuȝ est homini. Manifestum est aũt tentantibus.

❡ Et iõ apparet ꝙ iste est locus dubitatiõis ꝭm ꝙ oia aĩalia olfaciunt eodem mõ. Et ꝙ hõ nõ olfacit nisi quando anhelat ĩspirans: qñ aũt expirat aut retinet non olfacit neqȝ a remoto: neqȝ a ꝑpinquo: neqȝ ẽt si odorosum poneret͂ in naso. Hoc autem ꝙ sensibile sit super ipsum sentiens nõ sentiet͂ cõe est oibus: hoc ṽo ꝙ sentire non sit sine inspiratione est proprium hominibus: ⁊ hoc manifestabitur experimentatoribus.

Sẽsibile positũ .š. sensuȝ nõ causat sensatiõeȝ. Jdẽ .š. tex. c. 75. Jdem .s. cõ. 116. 111, 113.

98 ❡ Idest ⁊ cuȝ dixerimus ꝙ aĩalia habitãtia in aqua: ⁊ aĩalia nõ sanguinea olfaciũt. accidit questio qñ cõcesserimus has duas ꝑpões.s. ꝙ oia aĩalia debent olfacere eodẽ mõ: ⁊ posuerimus ꝙ hõ olfacit quãdo inspirat: ⁊ non qñ expirat aut retinet anhelitũ. Consequit͂ eni ex hoc ꝙ si illud aĩal fuerit nõ anhelãs vt nõ sit olfaciẽs. ❡ D.d. h̃ aũt ꝙ sensibile fuerit positũ ⁊c̃.i. ⁊ hoc aũt qđ est necessariũ in oib[9] aĩalib[9] vt sit mediũ: ⁊ ꝙ sentire nõ fiet quãdo sensibile fuerit positũ super ipm sentiens cõe est oibus. H̃ eni opinatur Arist. de tactu ⁊ gustu vt post apparebit. ❡ D.d. hoc ṽo ꝙ sentire nõ fit absqȝ inspiratiõe ⁊c̃.i. hoc ṽo ꝙ homo ⁊ alia animalia anhelantia impossibile est vt olfaciant absqȝ inspiratione: manifestuȝ est per se volentibus considerare ⁊ experimentari.

Oppo[m] viđ ĩ cõ. sup. 5. de sensu ⁊ sensa. vbi hȝ ꝙ propriũ ẽ gustui ⁊ tactui ꝙ ñ ĩdigent me[o] oppositũ de gustu solo. vide. j. ꝯ. 101.

❡ Quare sanguinẽ nõ habẽtia: qm̃ nõ respirant: alterũ vtiqȝ quẽdã sensum habẽt ꝑter eos qui dicti sunt. Sed ĩpossibile est siqdeȝ odorẽ sentiunt: odorabilis eni sensus ⁊ boni odoramenti ⁊ mali olfatus est. Ampli[9] aũt ⁊ corrumpi vident͂ a fortib[9] odoribus ex qbus homo corrumpit͂: vt bitumine sulfure ⁊ huiusmodi: odorare qdem igitur necessarium est: sed non respirantia.

❡ Opȝ igit͂ ex hoc vt aĩalia carentia sanguiecuȝ nõ anhelant habeãt aliũ sensuȝ: sed hoc est ĩpossibile cũ sentiant odoreȝ. Sentire.n. bonũ odorẽ ⁊ malũ est olfacere. Et ẽt videmus ꝙ fortes odores q corrũpũt hoĩes nocẽt eis: vt putrefactiõis: ⁊ sulfuris: ⁊ siĩũ. Uñ nec̃e est vt olfaciãt: ȝ nõ ĩspirando.

❡ Dixit. ⁊ cum posuerimus ꝙ omnia animalia eodẽ modo olfaciunt. ⁊ est manifestũ ꝙ homo nõ olfacit sine inspiratione necesse est vt animalia carẽtia sanguine cũ nõ anhelãt ⁊ vident͂ venire ad suum nutrimentũ a remoto vt hẽant aliũ sensuȝ a sensu olfat[9]. 99

❡ D.d. sȝ hoc impoĩe ⁊c̃.i. sȝ ponere ea hẽre aliũ sensuȝ a sensu olfat[9] impoĩe est cũ posuerimus ꝙ nihil cõprehẽdit odorẽ nisi per istũ sensuȝ: cõprehẽdere.n. bonũ odoreȝ ⁊ malũ est olfacere: ⁊ olfacere est actio istius sensus nõ alterius. ❡ D.d. odores eniȝ fortes qui nocent homini nocẽt eis: ⁊ ista est scđa rõcinatio ⁊ est ꝙ ista animalia infirmant͂ ⁊ dolẽt a malis odorib[9]: ⁊ fugiũt eos sicut homies: ⁊ q2 hoĩes fugiũt eos ꝑp sensuȝ olfatus: oportet vt sic sit de alijs aĩalibus. ❡ D.d. vnde necesse est vt olfaciãt: sed nõ inspirando.i. necesse est igit͂ ex hoc qđ diximus.s. ꝙ ista anialia olfaciũt cum vident͂ moueri ad odores: ⁊ fugere eos: ⁊ q2 impoĩe est vt ista actio sit per alium sensuȝ a sensu olfat[9]: vt ista aĩalia necessario olfaciũt: ⁊ nõ est necesse vt oia animalia anhelent eodem modo. 2 3

Idẽ. 4. de historijs aĩaliũ cap. 9.

❡ Uidet͂ aũt in hoib[9] differre h̃ sensitiuũ ad ea que alioꝝ aĩaliũ: sicut oculi ad ea que duroꝝ oculoꝝ sũt. Hec qdẽ.n. hñt phragma: ⁊ sicut velamẽ palpebras quas aliquis non mouẽs: neqȝ retrahẽs nõ videt. Fortia aũt oculis nihil huiusmodi hñt: ȝ moꝝ vidẽt q̃ fiũt ĩ lucido. Sic igit͂ ⁊ odoratiuũ sensitiuũ alijs qdẽ sine opculo est sicut oculus dur[9]. Alijs ṽo aerẽ recipiẽtibus hñt coopertimẽtũ: qđ respirãtib[9] discooperit͂ ampliatis venis ⁊ poris. Et ꝑpter h̃ respirantia nõ odorant in aqua. Necessariũ eni est odorare respirantia: h̃ aũt facere in humido impoĩe. Est aũt odor sicci: sicut sapor hũidi. Odoratiuũ aũt sensitiuũ potẽtia huiusmõi est.

Quid odor ⁊ olfatus.

❡ Uidet͂ igit͂ ꝙ iste sensus in hoib[9] differt ab eo in alijs aĩalib[9]: sicut oculi differũt ab oculis aĩalis duri oculi. Isti.n. hñt cooꝑtoria .s. palpebras que cũ nõ aꝑiunt͂ nõ videt homo. Aĩalia aũt duri oculi non hñt aliqđ tale: sed vidẽt subito illud qđ fit in diaphano: ⁊ sic videt͂ ꝙ est sensus olfatus ẽt.s. ꝙ in quibusdã animalibus est nõ coopertus: vt oculus. In aĩalibus ṽo recipientib[9] aerem hẽt amcoopertoriũ. Et cũ ista aĩalia inspirant ampliãtur vene ⁊ vie ⁊ aufert illud. Et iõ ea q̃ anhelãt

anhelãt nõ olfaciũt in humido. Inspiratio
eniz nec̃aria est in olfatu. vñ ĩpossibile est h̃
facere in humido. Et odor est sicci sicut sa-
por humidi: ⁊ sentiẽs: ⁊ olfaciens est illud
q̃ est in potentia istius dispositionis.

100 ℂ Cũ declaratũ est q̃ aĩaliũ quedã sentiunt odorẽ si/
ne inspiratiõe: ⁊ quedã cũ ĩspiratiõe: visum est q̃ cã
in h̃ est q̃ iste sensus in hoĩb⁹ ⁊ in aĩalib⁹ anhelãtib⁹
dĩnt in creatiõe; ⁊ in forma a se in alijs animalib⁹ nõ
anhelãtib⁹. Queãdmodũ.n. oculi in homĩe ⁊ in alijs
dĩnt ĩ creatiõe ab oculis aĩaliũ duri oculi.s. carẽtiuz
palpebris. ℂ Et cuz narrauit ꝯsilitudinẽ inter ea, in
hac intẽtiõe dedit modũ ꝯsilitudinis: ⁊.d. isti.n. hñt
cooptoria ⁊c̃.i. ⁊ sicut oculi in hoĩe ⁊ in alijs hñt pal/
pebras q̃bus cooperiunt̃: ⁊ est impoſſe vt hõ videat
quousq̧ aperiat palpebras: ⁊ in aĩalib⁹ duri oculi nõ
hñt palpebras sed vidẽt subito colores factos in dia
phano sine aliquo cooptorio. Ita videt̃ q̃ dispõ sen
sus olfatus in aĩalibus anhelantib⁹ differt a se in nõ
anhelãtib⁹. In anhelãtib⁹ enĩ hz coopertoriuz: in nõ
anhelãtib⁹ aũt nõ hz coopertoriũ: ⁊ sic aĩalia anhelã
tia indigẽt apud olfatuz anhelitu ad aperiẽdũ vias
clausas olfat⁹: per quas impoſſe est vt olfaciãt anteq̃
aperiant̃. Queãdmodũ ĩpossibile est: vt anialia boni
visus videãt quousq̧ palpebre aperiant̃: sed anialia
nõ anhelãtia nõ ĩdigẽt hoc: ⁊ ista erit cã ꝑꝑ quã aĩa/
lia anhelãtia nõ olfaciũt in aqua. ℂ Sed est q̃õ in
h̃ q̃.d. aĩalia.n. duri oculi sunt debilioris visus alijs
aĩalibus: s3 aĩalia multa nõ anhelãtia vident̃ fortio/
ris odoratus homine: ⁊ oporteret si palpebre in ocu/
lis eẽnt: sicut nasus in aĩalib⁹ anhelãtibus: vt aĩalia
anhelantia essent verioris olfatus q̃3 nõ anhelantia.
ℂ Et iõ ꝑscrutãdũ est vtꝝ nasus in aĩalib⁹ olfaciẽti
bus ꝑ nasuz sit ꝑꝑ meli⁹: sicut palpebre sunt in aniali
bus hñtib⁹ palpebras: aut ꝑꝑ nec̃itatẽ. Si igit̃ est ꝑꝑ
necessitatẽ nõ op3 vt anhelãtia sint verioris olfatus
q̃3 nõ anhelãtia. Si aũt ꝑpter melius erit ecõuerso.
ℂ Sed h̃ q̃.d. ampliant̃ vene ⁊ vie: demonstrat q̃
hoc est ꝑꝑ necessitatẽ: nõ ꝑꝑ melius: ⁊ q̃ aĩalia duri
oculi nõ assimilant̃ olfacientib⁹ sine inspiratiõe nisi
ẽm diuersitatẽ creationis tñ: nõ q̃ iuuamẽtũ palpe
braꝝ est de mõ iuuam̃ti inspiratiõis. ℂ D.d. ⁊ odor
est sicci sicut sapor humidi.i. ⁊ odor attribuit̃ abũdã
tie ꝑtis sicce in odorabili sicut sapor attribuit̃ abun
dantie partis humide in gustabili. Et hoc declarabi/
tur in libro de sensu ⁊ sensato. ℂ D.d. ⁊ olfaciens est
illud q̃ est istius dispõnis.i. ⁊ cum declaratũ est q̃d
sit odor ⁊ q̃uõ cõprehendit̃ per sensum: tunc sensus
olfatus est illud q̃ ĩnatũ est recipere odores.

Dubium

Oppositũ 2° hẽ. 62. 66. a cãu esset.

Solutio

ℂ Tractatus octauus. Cap. I.

Gustabile aũt est q̃dã tãgibile
⁊ hec cã quare non sit sensibile
per mediuz extraneũ ext̃ñs cor
pus. Neq3.n. tactus ⁊ corpus
in quo est humor q̃ est q̃d gu
stabile est in hũido sicut in ma
teria. Hoc aũt est q̃dã tãgibile. Unde ⁊ si
in aqua essemus sentirem⁹ vtiq3 appositũ
dulce. Non aũt esset nobis tunc sensus per
medium. Sed in eo q̃ miscetur humido si
cut in potu. Color aũt non sic videtur in eo
quod miscetur: neq3 defluxionibus.
ℂ Gustus aũt est aliquis tactus. Et est illud
q̃ est in potentia istius dispõnis nõ per me
diũ q̃ sit corpus extraneũ. Tactus enĩ etiã
nõ est sic. Et corpus in quo est sapor gust⁹
in eo est in hũiditate: sicut res ĩ materia. Et
hoc est aliquid tãgibile. Et ideo si nos fue/
rimus in aqua ⁊ in aqua fuerit aliquid dul/
ce sentiemus non per medium: sed admiscẽ
do se cuz humido: sicut est de vino. Color
autem non videtur eo q̃ admiscetur: neq̧
quia aliquid currit ab eo.

Si in aq̃ eẽ, m⁹ sentirem⁹ vtiq3 appo˜ dulce, nõ aũt esset nob tũc ꝑ mediuz sen sum ⁊c̃.

101 Cum cõpleuit sermonez de olfatu: ⁊ sensus gust⁹
est illud q̃ d3 cõsequi numerũ ẽm ordinẽ
qui incepit a meliori ⁊ ꝑcedit ad magis necessariuz:
incepit loqui de eo ⁊ declarare q̃ est aliq̃s tact⁹: ⁊ q̃
ꝑꝑ h̃ nõ indiget cõprehẽdere suuz sensibile per me/
diũ q̃ sit corpus extraneũ: s3 per mediũ q̃ sit pars
aĩalis. ℂ Et.d. Gustus aũt est aliq̃s tact⁹: ⁊ h̃ nõ est
in potẽtia alicui⁹ dispõnis per mediũ q̃ sit corp⁹ ex̃/
neũ: tactus.n. est ẽt sic.i. ⁊ iste sensus nõ est illud q̃
est in potẽtia isti⁹ dispõnis per mediũ q̃ est corp⁹ ex
traneũ: s3 ꝑ mediũ q̃ est corp⁹ nõ ex̃neũ. ℂ D.d. ta/
ctus enĩ ẽt nõ est sic.i. tactus.n. etiã cõprehẽdit suuz
sensibile nõ ꝑ mediũ q̃ est corp⁹ ex̃neũ: sicut est de
sensib⁹ trib⁹ ꝑdictis. ℂ Et quasi inducit istũ ẽmonẽ
ꝑ rõne q̃ gustus est aliquis tactus. ⁊.q.d. gustus aũt
est aliquis tactus cũ cõprehendat suum sensibile nõ
per mediũ q̃ sit corpus extraneũ sicut tactus: ⁊ hoc
est manifestũ in secũda trãslatione vbi dicit: sensus
aũt gust⁹ cõprehẽdit ꝑ tactũ. ℂ Et cã illi⁹ est q̃ sen/
sibile per gustũ nõ cõprehendit̃ per mediũ inter gu
stans ⁊ gustatũ: q̃ est corpus extraneũ: neq̧ etiaz ta
ctus ita cõprehẽdit̃. ℂ D.d. corp⁹ in quo ẽ sapor ⁊c̃.
i. ⁊ alio mõ dicimus ẽt q̃ iste sensus est aliq̃s tactus. z
Corp⁹.n. in quo existit sapor nõ est gustabile nisi ẽ3
q̃ ille sapor existit in eo hũore: cui⁹ ꝑportio ad illuz
saporẽ est sicut mãe ad formaz: ⁊ ideo iste sensus nõ
cõprehẽdit saporẽ nisi comprehẽdat humorẽ: cũ sit
ĩpoſſe vt denudet̃ ab eo: ⁊ cõprehendere humorẽ est
aliquid tãgere. vnde iste sensus videt̃ aliquis tact⁹.
ℂ D.d. ⁊ iõ si nos fuerimus in aqua ⁊c̃.i. ⁊ q̃ gustus
nõ indiget medio extraneo: ideo cum nos fuerimus
in aqua in qua inuenitur aliq̃ dulce sentiet̃ a nobis
admiscendo se cũ aqua: non q̃ recipit saporẽ abstra/
ctum a mã: ⁊ reddit eũ isti sensui. sicut est de medijs
extraneis que reddunt sensibilia sensibus. Illa eniz
non recipiunt sensibilia cũ corporibus in quibus exi
stunt: s3 abstracta a mã. ℂ Et hoc demonstrat q̃ ip̃e
opinatur q̃ odor nõ est corpus: si enim esset corpus:
olfatus esset aliquis tactus. ℂ D.d. color aũt non vi
det̃ ⁊c̃.i. color aũt non videt̃ ita q̃ aliq̃d ex eo admi
sceat̃ cuz aqua aut aere. neq̧ q̃ aliq̃d currat ab eo in
aerẽ aut aquã: sed tñ recipiũt ab eo intentionẽ colo/
ris abstractã a mã. Uñ dicimus in hoc ⁊ similib⁹ q̃
cõprehendunt̃ per medium extraneum.
ℂ Ut quidem igitur medium nihil est. Ut
autem color visibile: sic gustabile humor.
Nihil autez facit humoris sensum sine hu
miditate: sed habet actu aut potentia humi
ditatem vt salsum. Bene enim liquidum

Uide ꝑ hoc .j. cõ. iiij.

Uĩ ĩfra. iij. vbi ĩdigẽtia medij extrin seci nõ est de necessitate ta ctus: sed tan gibilium.

Rñr obõni.

Media ex triseca nõ re cipiũt sensibi lia cuz corpi bus ĩ q̃b⁹ exi stũt. Idez. 3. ꝯ. 76. ⁊. 97. Cõ. 3 Auic.

Nihil facit humoris sen sus siñ humi ditate.

i. nulla ē compar.

ipſum eſt: ⁊ liquefactiuum lingue.

¶ Scd̄m aūt hunc modum mediū non eſt medium. Sed quemadmodum colo eſt viſibile: ſic ſapoꝛ eſt guſtabile. Et nihil recipit ſenſum guſtus abſq; humiditate: ſed in eo eſt in actu aut potentia humiditas. Verbi gratia ſalſum. Eſt enim velocis diſſolutionis: ⁊ cum hoc diſſoluit linguam.

102 ¶ Iſte autē ſenſus differt a ſenſibus qui comprehēdunt per medium extraneum in hoc ꝙ non comprehendit ſuum ſenſibile per medium. Sed queādmodum coloꝛ eſt viſibile: ⁊ in rei veritate propꝛium viſui: ita ſapoꝛ in rei veritate eſt guſtabile propꝛiū guſtui.

2 ¶ D. d. ⁊ nihil recipit ſenſū ſaporis ⁊c̄. i. ⁊ nihil recipit ſenſū ſaporis qui dicitur guſtus niſi ſapoꝛ ſit in humore: ⁊ humoꝛ eſt in ſaporoſo: aut in actu: aut in potentia. Verbi. g. ſalſum quod eſt humidū in potentia propinqua cum velociter diſſoluitur ⁊ diſſoluit humores qui ſunt in ligua: ⁊ ideo preparauit natura ſaliuam in ore: ⁊ preparauit branchos in homine ad congregandum iſtam humiditatem: vt ea mediante guſtentur ſicca. vnde dicimus ꝙ ſapoꝛ nō eſt ſapoꝛ in actu: niſi in coꝛpore humido in actu.

Propꝫ qd natura ꝑparauit ſaliuā in ore.

¶ Sicut autem viſus viſibilis eſt: ⁊ inuiſibilis: tenebre autem inuiſibiles: indicat autē ⁊ ipſas viſus. Adhuc autem ⁊ valde ſplendidi eſt: etenim hoc inuiſibile eſt: alio autē modo a tenebꝛis. Similr̄ aūt ⁊ auditus ſoniq; ⁊ ſilentij: quorū aliud audibile: aliud non audibile: ⁊ magni ſoni: ſicut viſus eſt ſplendidi. Sicut enī paruus ſonus inaudibilis quodāmō: ſic ⁊ magnꝰ ⁊ violētus. In uiſibile aūt aliud qdē omnino dr̄ ſicut ⁊ in alijs impoſſe: aliud aūt q̄uis aptum natū nō hēt aut praue, ſicut qd̄ ſine pedibus: ⁊ ſine gradu dr̄. Sic aūt guſtus guſtabilis qdē ⁊ nō guſtabilis: hoc aūt eſt paruū aut prauū hn̄s humorē: aut coꝛruptiuū guſtus. Videtur aūt pꝛicipiū eſſe potabile ⁊ nō potabile: guſtus. n. qdē ambo. Sed hoc qdē vt prauum ⁊ coꝛruptiuū guſtꝰ: illud aūt ſm̄ naturam: eſt aūt cōe tactus: ⁊ guſtꝰ potabile.

¶ Et ſicut viſus eſt rei viſibilis ⁊ non viſibilis: nā obſcuritas eſt nō viſibilis: ⁊ ēt diſtinguit a viſu. Et eſt ēt manifeſtū in eo qd̄ eſt valde fulgens ⁊ ſplēdens: h. n. quoquo mō eſt nō viſibile: ſed tamē alio mō ab obſcuritate: ⁊ ſilr̄ auditus eſt ſoni ⁊ ſilentij quorū vnū eſt audibile: ⁊ aliud nō audibile: ⁊ eſt maximi ſoni: ſicut viſus eſt reſplendentis. Queādmodū enī minimus ſonꝰ eſt nō audibilis: ita aliquo modo eſt maximꝰ ſonus etiam. Et nō viſibile qdē dr̄ ſic vlr̄: ſicut in omnibꝰ carentibꝰ hoc. Et qd̄dā eſt inatū videre: ſed nō hēt aut habet: ſed diminute: vt carens pede. Et ſilr̄ guſtus eſt guſtabilis ⁊ nō guſtabilis: ⁊ hoc eſt cuiꝰ ſapoꝛ eſt debilis aut malus: aut coꝛrūpens guſtū. Et ſilr̄ exiſtimat de potabili ⁊ non potabili. Sunt enim guſtus quoquo modo: ſed illud malum coꝛrumpens guſtū: ⁊ illud naturale. Et potabile eſt cōe tactui ⁊ guſtui.

¶ D. ſermo eiꝰ in h capl̄o eſt manifeſtꝰ: ⁊ abbꝛeuiatio eiꝰ eſt ꝙ nō ſenſibile dr̄ in vnoquoq; ſenſuū tribus modis: aut de eo qd̄ caret ſenſato ꝓpꝛio illi ſenſui de eis ſenſatis que inatꝰ eſt hēre: aut de eo qd̄ ē ſenſibile ītēſū in ſe reſpectu illiꝰ ſenſus: aut de eo qd̄ ē ſenſibile debile. ¶ V. g. obſcuritas que eſt nō ſenſibile ſꝫ ꝓuationē in viſu: ⁊ coloꝛ ſplēdēs q ē nō ſenſibilis ꝑꝑ intēſionē: ⁊ coloꝛ latens q eſt nō ſenſibilis ꝑꝑ debilitatē. Et in auditu ſilētiū ſm̄ ꝓuatiōē: ⁊ maximꝰ ſonus ſm̄ intēſionē: ⁊ ſonus latens ſm̄ debilitatē. Et in guſtu iſipidū ſm̄ ꝓuationē: ⁊ hoꝛribile ſꝫ malitiā: ⁊ debile ſꝫ diminutionē. Omnia. n. iſta dn̄r nō ſenſibilia: qm̄ vnūqd̄q; iſtoꝝ eſt ꝓuatio alicꝰ diſpōnis naliter ſenſibilis illius ſenſus. 103

2 ¶ D. d. ⁊ ſi viſibile qdē dr̄ ⁊c̄. i. ⁊ nō viſibile dr̄ vlr̄ ſicut dr̄ in alijs ſenſibus multis modis: aut q2 nō eſt inatū videri oīno: vt dicimus ꝙ ſonꝰ eſt inuiſibilis: ⁊ in colore nō auditꝰ: aut q2 eſt innatus videri: ſꝫ nō videt: q2 hꝫ colorē: ſꝫ alio mō ab eo ſm̄ quē inatū eſt hēre. ſ. aut ꝑꝑ intēſiones aut ꝑꝑ debilitatē hoc dr̄ nō viſibile. ſicut dr̄ in eo q eſt debilis pedis ꝙ nō hꝫ pedē. ¶ D. d. ⁊ potabile eſt cōmune tactui ⁊ guſtui. i. ꝙ ſm̄ humiditatē que eſt in eo eſt tangibile: ⁊ ſm̄ ſaporem eſt guſtabile.

¶ Qm̄ aūt humidū qdem eſt guſtabile: neceſſe eſt ſenſitiuum ipſiꝰ: neq; humidū eſſe actu: neq; impoſſibile fieri humidū. Patitur enim guſtꝰ aliqd a guſtabili ſm̄ ꝙ guſtabile eſt. Neceſſariū eſt ergo hūectatū foꝛe qd̄ poſſibile humectari ſaluatū: nō humidū aūt guſtatiuū ſenſitiuū. Signū aūt neq; ſiccam exiſtentē linguā ſentire: neq; multū humidam. Hic enī tactꝰ fit pꝛimi humidi: ſicut cū aliqs q ante guſtauit foꝛtem humorem guſtet alterū. Et vt laborantibꝰ amara oia videnť: ꝑpter id qd̄ lingua plena huiuſmodi humiditate ſentiunt.

¶ Et q2 guſtabile eſt humidū: fuit neceſſe vt ſuus ſenſus nō eſſet hūidus in perfectione: neq; impoſſe vt hūefiat. Guſtꝰ enī quoquo modo patiť a guſtabili ſm̄ ꝙ eſt guſtabile. Unde neceſſe eſt vt hūefiat illud qd̄ poſſibile eſt vt hūefiat ⁊ eſt ſaluatū: ſꝫ nō eſt humidū ſenſus guſtꝰ. Et ſignū eiꝰ eſt ꝙ lingua nō ſentit cū fuerit valde ſicca: aut valde hūida. Tactꝰ enī ipſe erit per pꝛimū humorem: ſicut q priꝰ guſtauit saporē foꝛtē: deinde guſtauit aliū ſaporem. Et ſicut egroti ſentiunt omnia amara: q2 ſentiūt ea per linguā ſubmerſam in tali humore.

¶ Cum

104 ¶ Cū declauit ea q̄ sunt cōia isti sensui ꝛ sensui tactus ꝛ alys sensibus: icepit dicē qddā ꝓpriū mēbro istius sensus. s. ligue. ¶ Et. d. ꝛ qꝛ gustabile est hūidū ꝛc. i. ꝛ qꝛ mā saporis est humor: vt declatuȝ est in sensu ꝛ sensato: nec̄e fuit vt recipiēs saporē recipiat hūorem cū sapore. Uñ nec̄e est vt iste sensus nō sit humidus in actu: neqȝ sit etiā ipol̓e vt recipiat humorē cū sit inatus recipe saporē: qđ est ipol̓e sine receptione humoris: ꝛ. d. ꝙ est necesse vt sit nō humidus i actu: qꝛ illud qđ est aliquid in actu nō est innatū recipe illđ qđ est in eo in actu fm ꝙ est in eo in actu. Uisus eni si haberet aliquē colorē in actu nō reciperet colores. ¶ D. d. gustus eni patit quoquo modo ꝛc. i. ꝛ est necesse vt iste sensus sit innatus humefieri: mēbrū eni gustās patitur quoquo modo a gustabili: ꝛ qꝛ gustui semper associatur humidum necesse est vt gustans patiatur ab humore qui est in sapore. Unde necesse est vt hoc mēbrū gustās sit in dispositione qua pol̓e est vt humefiat: ꝛ hoc erit vt non sit humidum in se: ꝛ ꝙ sit cum hoc saluatum ab accidentibus: ꝛ hoc itēdebat cum. d. vnde necesse est vt humefiat ꝛc. i. ꝛ qꝛ necesse est vt hoc membruȝ humefiat necesse est vt sit innatum humefieri: scilicet vt sit saluatum a siccitate intensa ꝛ vt non sit humidum. ¶ D. d. ꝛ signū eius est ꝙ lingua ꝛc. idest ꝛ signū eius ꝙ lingua apđ comprehensionem saporuȝ debet saluari ab intensa siccitate ꝛ dominio humoris est ꝙ ipsa non sentit sapores quando fuerit intense siccitatis: aut intense humiditatis: sed tantum sentit cum fuerit in naturali dispositione fm quam innata est recipere humidi
3 tatem saporis. ¶ D. d. tactus enim ipse ꝛc. i. ꝛ cuȝ lingua innata est recipere saporem cum eius humiditate: necesse est vt super ipsum non dominetur alia humiditas. Prima eni humiditas dominans in lingua impediet eam in recipiendo secundam humiditatē: quēadmodū qui gustauerit aliquē saporē fortē: ꝛ ꝑpostea gustauerit aliū saporē: tūc eni non sentiet scđm saporē ꝓpter dominiū primi super linguā. ¶ D. d. ꝛ sicut īfirmi sentiunt oēs sapores amaros: qꝛ sentiūt eos per linguā submersam in humore amaro. ita eni qui gustauerit aliquē saporeȝ: ꝛ sua lingua fuerit humefacta in humore accidentali: tunc non comprehēdet humorē saporis ꝓpꝛy nisi admixtuȝ cū q̄litate illius p̄mi humoris: ꝛ sic accidet nec̄io vt nō cōprehendat saporē: qꝛ nō comprehēdit naturā saporis in dispositione illa fm quā est materia illius saporis.

Illud qđ est aliqd in actu nō ē i actū recipe illđ qđ est i eo i actu fȝ ꝙ est i eo i actu. Idē. 8. 67. idē 3° de aia. c. 4. idē ī ca. de suba orbis. idē p̄ phys, 69.

¶ Species autē humoꝝ sicut ꝛ in colorib⁹ simplices qdē ꝯrie sunt vt dulce ꝛ amaruȝ. Habite aūt sūt cū hac qdē pigue: cū illa ꝟo salitū. Media āt hoꝝ acre ꝛ austerū: ꝛ pōticū ꝛ acutuȝ. Fere eni he videnť eē humorū ꝯrie. Quare gustatiuū potētia est hmōi: gustabile aūt est factiuum actu huius.

¶ Et modi sapoꝝ sunt sicut in colorib⁹ simplices qdē sūt ꝯtrarij: dulcis ꝛ amar⁹. Sequētes aūt sunt duo istum vnctuosum: istū autē salsum. Et q̄ sunt iter ea sunt acutus ꝛ stipticus ꝛ ponticus: ꝛ acetosus. Isti enim modi fere videnť esse modi sapoꝝ: vñ nec̄e est vt gustās sit illud qđ est in potētia istius dispositionis: ꝛ gustabile sit agens.

¶ Et dispositio modoꝝ saporū adinuicē est sicut dispositio coloꝝ adinuicē: quēadmodū igiť colores simplices sunt albus ꝛ niger ex quibus componunť aly: quoꝝ quidā sūt ꝓpinquiores simplicibus: ita est de saporibus. s. ꝙ simplices eoꝝ sunt ꝯtrary: scilicet dulcis ꝛ amarus ꝛ sequiť dulcē vnctuosus: ꝛ salsus amarū ꝛ iter istos sūt acutus ꝛ stipticus ꝛ acetosus. ¶ Et hoc qđ. d. in colorib⁹ manifestū est. In saporibus ꝟo hēt qōnē. Galenus eni opinať ꝙ ponticus ꝛ acetosus frigidi sunt: ꝛ ꝙ acutus est calidior amaro. ¶ Et si nos concesserimus ꝙ isti sapores consequunť calorē ꝛ frigus: necesse est ꝙ contrarietas in istis sit in illo qđ est vltime caliduȝ: ꝛ in illo qđ est vltime frigidū: ꝛ sic cōcesserimus ꝙ ita est de saporibus sicut est de coloribus: scilicet ꝙ idem color sit a caliditate vel a frigiditate: tunc nō accidet impossibile. ¶ Et videť ꝙ hec opinio Galeni sit error. videmus eniȝ ꝙ amaritudo quandoqȝ inuenitur cum frigiditate. U. grā. ꝙ amaritudo que est in fructibus in primo cremento demonstrat frigus. Et amaritudo que est in reb⁹ combustis demonstrat calorem: ꝛ similiter non est impossibile vt aliqua dulcedo sit frigida. Videť eni ꝙ plante amari saporis apud complementum sunt dulces aut insipide in principio. ¶ Et signum eius ꝙ isti sapores sunt medy est ꝙ plante habētes sapores non transferuntur ex amaritudine ad dulcedinē in eis que innate sunt esse dulces in fine nisi mediante aliquo illorum saporum: ꝛ hoc erit fm ꝙ pertinet illi amaro existenti in illa planta: ꝛ illi dulci existēti in ea. Quemadmoduȝ albedo non transfertur ad nigredinem vel econuerso nisi mediante aliquo colorum mediorum. In aliquo igitur transfertur mediāte charopo: ꝛ in aliquo mediante kiano. Nō eniȝ est necesse vt trāslatio in extremis sit super omnia media. Et vniuersaliter per se manifestum est ꝙ amaꝝ ꝛ dulce sunt in fine contrarietatis inquantum sunt sapores. Quapropter necesse est vt aly sapores sint medy iter hos duos ꝛ compositi ex extremis. Secū dum hoc igitur debemus ponere hoc. ¶ Et non debemus aduertere sermonem Galeni. Suus eniȝ sermo non est verus in complexionibus saporum fm suas naturas: ꝛ si concesserimus ꝙ omne dulce est calidum: ꝛ omne amarum etiam est caliduȝ: debemus etiam dicere ꝙ hoc non est nisi respectu corporis hominis non respectu nature ipsius rei: experientia eni licet testetur hoc in corpore humano: tamen hoc nō demonstrat nām ipsorū sapoꝝ. ¶ Et videtur ꝙ sapor magis sequitur humiditatē ꝛ siccitatē q̄ȝ caliditatem ꝛ frigiditatem. Necesse est enim aliquā opinari cōplexionē terminari ex q̄ fit amaritudo: ꝛ aliam ex qua dulcedo: ꝛ ꝙ iste due cōplexiones sunt cōtrarie fm hūc modū: ꝛ locus de hac ꝑscrutatione est in libro de sensu ꝛ sensato: ꝛ etiam de numero modorū saporū. ¶ D. d. quapropter necesse est vt gustans sit illud ꝛc. i. declaratū est ex predictis ꝙ iste sensus est illud qđ est in poͣ oēs isti sapores: ꝛ ꝙ sapor ꝛ ꝙ gustus est agēs ꝛ mouēs istū sensuȝ de potētia in actu.

105 Digressio. Pria ratio ꝯ Galenū. Scđa ratio. Nō ē necēius vt trāslatio i extrēis sit su ꝑ oia media. Idez 3° celi 41. Tertia ratio. Quarta rō. Quinta rō.

¶ Tractatus nonus. Cap. I.

E tangibili aūt ꝛ tactu eadē ratio. Si enim tactus non est vn⁹ sensus sed plures: necessarium est ꝛ tangibilia sensibilia plura esse. Habet autem dubitationē

vtrum plures sint aut vnus.

¶ De tangibili aũt ⁊ de tactu idẽ est sermo. Tactus eniꝫ si nõ fuerit vnũ genus sꝫ plus: necẽ est vt tãgibilia etiã sint plura vno. Sed est dubium: vtrum sint vnum: aut plura.

106 ¶ Modo vult loqui de tactu: ⁊ d. de tangibili autem ⁊ de tactu ⁊c. i. vtrum autem tangibile sit vnum aut plura vno est dubiuꝫ sicut est de tactu: ⁊ sermo in eis est idem: ⁊ innuit per hoc causam ꝓpter quam latet hoc in hoc sensu ⁊ non latet in alijs sensibus. De illis enim qꝛ manifestũ fuit ꝙ sensibile eorũ est vnuꝫ in genere: fuit etiam manifestum eos esse vnum in genere: in hoc sensu autẽ qꝛ ignoratũ est de suis sensibilibus: fuit etiaꝫ ignoratũ de sensu. ¶ D. d. tactus eni si non fuerit vnum genus ⁊c. i. ⁊ sermo de eis in hac intentione idem est. Notuꝫ est enĩ nobis ꝙ si tactus non est vnum genus: sed plura vno: necesse est ꝙ tangibilia sint plura vno: ⁊ si tangibilia sint plura vno: necesse est vt iste sensus sit plus vno: sed lꝫ cõsecutio in istis duobus syllogismis sit manifesta: tamen destructio vel positio in eo est ignorata.

¶ Et qd est sensitiuũ tangibilis vtrũ caro: ⁊ in alijs ꝓportionale: aut nõ: sed hoc qdẽ est mediũ. Primũ aũt sensitiuũ aliud qddaꝫ est itus. Ois eteni sensus vniꝰ ꝯrietatis esse vr: vt visus albi ⁊ nigri: auditꝰ grauis ⁊ acuti: gustus amari ⁊ dulcis. In tãgibili aũt mlt̃e insũt ꝯrietates: ⁊ calĩm ⁊ frigidũ humidũ ⁊ siccũ durꝝ ⁊ molle: ⁊ aliorꝝ q̃cũqꝫ sunt hmõi.

¶ Sensus aũt tactus vtrũ est in carne aut in alio simili aut nõ: sed ista est mediũ. Primũ autem sentiens est aliud intrinsecum. Ois enim sensus existimatur esse eiusdeꝫ contrarietatis. V. g. visus albi ⁊ nigri: ⁊ auditus grauis ⁊ acuti: ⁊ gustus dulcis ⁊ amari. In tangibilibus autem sunt plura contraria: calidum ⁊ frigidum: ⁊ siccũ ⁊ humidum: ⁊ durꝝ: ⁊ molle: ⁊ asperꝝ ⁊ lene: ⁊ alia similia.

107 ¶ Cum narrauit ꝙ dubiũ est vtruꝫ sensus tactus sit eiusdẽ ꝟtutis aut plures: incepit dicere ſmones dubitabiles in hoc. ¶ Et. d. sensus autẽ tactus ⁊c. i. ⁊ ꝑncipium cõsiderationis in h̃ est: vtrũ sensus tactus sit in carne aut in silĩ carni in aĩalibus carẽtibꝰ carne: aut sensus tactus nõ est in carne: sed caro est q̃si mediũ. ¶ Et dixit h̃: qꝛ si fuerit declaratũ ꝙ sensus tactꝰ est in carne: ita ꝙ ꝓportio carnis ad ipꝫ sit sicut ꝓportio oculi ad visuꝫ: manifestũ est ꝙ sensus tactus est vna virtus: qm̃ vnũ instrumẽtũ nõ est nisi vnius ꝟtutis. Si aũt fuerit declatũ ꝙ ista virtus fuerit pl̃es vna: necẽ est vt caro non sit nisi mediuꝫ: ⁊ vt non sit quasi instrumentũ. ¶ Et cũ narrauit hoc: icepit inducere sermones dubitabiles: ⁊ incepit ab eis que demõstrant virtutẽ tactus esse pluresꝫ vna: qꝛ post inducet ea que demõstrant ipsam esse vnam: ex hoc qd̃ apparet ꝙ cum sensibile fuerit positũ super carneꝫ statiꝫ sentiet ex quo existimatur ꝙ ista virtus est vna: ⁊ d. sed ista est mediuꝫ ⁊c. i. vtrũ sensus tactus est in carne: ita ꝙ sit vna virtus: aut nõ est in carne sed intra: ⁊ est plus q̃ꝫ vna virtus est dubium. põt enim aliqs dicere ꝙ caro est mediuꝫ: ⁊ ꝙ primũ sentiens qd̃ est instrumẽtũ istius virtutis est aliquid itrinsecuꝫ: ⁊ ꝙ est plus q̃ꝫ vnum instrumẽtũ. ⁊ signũ eius est: qꝛ manifestũ est ꝙ idẽ sensus nõ cõprehẽdit nisi vnam cõtrarietatem: ⁊ eius media. Visus eniꝫ cõprehẽdit album ⁊ nigrũ ⁊ media: ⁊ auditus graue ⁊ acutũ ⁊ media: ⁊ gustus dulce ⁊ amarum ⁊ media. Tactus autẽ multa cõtraria. V. g. calidũ ⁊ frigidum: ⁊ humidum ⁊ siccum: ⁊ asperum ⁊ molle: ⁊ alia contraria. Unde necesse est vt ista ꝟtus sit plures vna: ⁊ ꝙ caro sit q̃si medium. ¶ Et hoc qd̃ dixit manifestum est: quoniã si vna virtus est que comprehendit vnam cõtrarietatem: contingit oppositum conuerti cum opposito: scilicet vt que non comprehendit vnam contrarietatem: sed plures non sit vna virtus.

¶ Habet aũt solutionẽ quãdã ad hãc dubitationẽ: ⁊ ꝙ i alijs sensibꝰ sũt ꝯrietates plures vt in voce nõ solũ acumẽ ⁊ grauitas: sꝫ magnitudo ⁊ puitas ⁊ lenitas ⁊ aspitas vocis ⁊ siĩa alia. sũt aũt ⁊ circa colorẽ dr̃ie huiusmodi altere. Sed ꝙ sit vnũ subm sicut auditui sonus sic tactui nõ manifestum est.

¶ Sed est hic aliqd per qd̃ dissoluit̃ ista qd̃. In alijs eni sensib us sũt modi ꝯrietatis plures vno. V. g. in sono cũ acuto ⁊ graui est magnũ ⁊ paruum: ⁊ sonus lenis ⁊ asper: ⁊ alia siĩa. Et in colore etiã sũt alij siĩes istis. Sed tñ nõ est manifestũ quid est illud vnuꝫ subiectum: sicut est sonus auditus: sic tactꝰ.

¶ Cum dedit sermoneꝫ facientem credere ꝙ sensus tactus sit plus vno. dedit alium sermonẽ quasi dubitationem super hunc sermonem. Et dixit. sed est aliquis ⁊c. i. potest aliquis dicere aliquid esse per quod dissoluit̃ iste sermo per quem probatur ꝙ sensus tactus est plus vno: ⁊ ꝙ in alijs sensibus etiaꝫ sunt modi contrarietatis plures vno. V. g. ꝙ auditus cõprehendit graue ⁊ acutum: ⁊ magnum ⁊ paruum: ⁊ lene ⁊ asperũ: ⁊ silr̃ visus cõprehẽdit multa albũ ⁊ nigrũ: ⁊ splendẽs: ⁊ nõ splẽdẽs: quapropter nõ est necẽ ex h̃ ꝙ tactus cõprehẽdit plus vna vt sit plures: ⁊ ꝙ caro sit quasi mediũ. ¶ Et cum dedit hanc dubitationẽ super sermonẽ ꝓbantẽ ꝙ iste sensus est plus vno: incepit excitare modum debilitatis eius ⁊ dixit: sed nõ est manifestum ⁊c. i. sed iste sermo nõ sequit̃ quoniã si magna cõtrarietas que est in tactu sit similis ꝯtrarietati existẽti in vnoquoqꝫ sensu: necesse est vt subꝫ modorum contrarietatis que est in tactu sit vnum: sicut est in visu ⁊ in auditu. Sonus enim est subm illorũ cõtrariorꝝ predictorꝝ: ⁊ similiter color est subm modorꝝ cõtrarietatis comprehensibiliũ per visum. Sed nõ est manifestũ quid est vnum subiectum cõtrariorũ sensus tactus: imo apparet ꝙ subiectũ multiplicatur ſm multiplicationem contrariorꝫ. ¶ Et intendit per subm hic genus quod diuidit̃ in hec cõtraria. Et hoc quod dixit manifestuꝫ est. Necesse est enim si posuerimus ꝙ vnus sensus cõprehẽdit multos modos cõtrarietatis vt genus subiectũ illis modis sit vnum. Quoniã necesse est aliquid esse cõmune illi multitudini qd̃ cõprehenditur ab illo vno sensu: ⁊ si nõ: nõ erit illic aliquid per quod ille sensus poterit dici vnus: quoniam sensus nõ est vnus nisi per

vnam

Quo sensus videt̃ cẽ vniꝰ ꝯtrarietatis.

Si ꝓportio carnis ad tactũ sit sic̃ proportio oculi ad visuꝫ manifestũ est ꝙ sensus tactus sit vna ꝟtus.

z

Documentũ. Pro hoc vide 2° priorum ca. 21. ⁊ 4° topicorum c. 5.

108

z

7° meta. 45. Digressio ꝙ tactus nõ sit vnus ab vno obiecto.

vnam intētionē. Et cū cōtraria fuerint diuersa in generibus: tunc virtutes erunt diuerse: ꝛ iō illud qd̄ recipit ꝯrietatē coloꝝ aliud est a recipiēte sapoꝝ ꝯrietatē: cū ista ꝯria sint diuersa in gn̄e. Vn̄ nec̄e est si tactus sit vna virtus vt modi ꝯtrarioꝝ quos cōprehendit sit vnū genus subiectū eis qd̄ dicat̄ de eis vniuoce: vt sonus qui dicitur vniuoce sit de modis sonorū ꝛ color de modis coloꝝ. ¶ Sed ꝯtraria tactus non vident̄ hr̄e gen⁹ qd̄ dicat̄ de eis nisi equoce. ¶ Quale eni qd̄ dicit̄ de calido: ꝛ frigido: ꝛ graui ꝛ leui: non dicit̄ nisi pure equoce. Et illud qd̄ dictū est de equocatiōe in hoc noīe q̄le qd̄ dr̄ de sapore de calore ꝛ frigore ꝛ odore. Oīa eni hec noīa sunt in p̄dicamēto q̄litatis: ꝛ graue ꝛ leue in predicamento sube. Et ideo nec̄e est vt v̄tus cōprehēdēs ꝯtrarietatē q̄ est in graui ꝛ leui sit v̄tus cōprehēdēs ꝯrietatē que est in calido ꝛ frigido necessario: ꝛ quoquo modo nō eū illa q̄ cōprehendit graue ꝛ leue nō cōprehēdit ea nisi mediāte motu. s. ꝙ nō cōprehēdit graue nisi qn̄ mouet eā corp⁹ graue aut leue. Et ideo opꝫ opinari ꝙ velit. Arist. ꝙ sensus tactus est plus q̄ꝫ vn⁹: ꝛ ꝙ caro est. q. ei mediū.ᵃ ¶ Licet iste ꝑmo sit ꝯrius ꝑmōi in libro de aīalib⁹: sꝫ tn̄ forte ille ꝑmo fuit ꝑm ꝙ appuit illic. s. ꝙ sciuit de mēbris aīaliū in illo tpe. tūc eni adhuc nesciebat neruos: ꝛ dixit ꝙ instr̄m sensus isti⁹ est caro: ꝛ iste sermo dat instr̄o esse istis aīalibus tāgibilibus itra carnē: ꝛ h̄ ꝯuenit ei qd̄ post apparuit ꝑ anotomiā. s. ꝙ nerui hn̄t itroitū in tactu ꝛ motu: qd̄ ergo sciuit Aristo. ratione apparuit post per sensum.

Minor.

Occurit tacite obiectioni: q̄ aliquis dicēt eē idē genus tāgibiliū ꝛ est ipꝫ quale.

Graue ꝛ leue sunt in p̄dicam̄to sb̄e. Idē. 4. celi. cō. 20. opp^m 5° meta. c. 18 vbi. d. ꝙ sunt quantitates. Sed. 4. celi. 39. ponit eas eē facilitates ꝛ per ꝯn̄s q̄litates. Idem scd̄o de gn̄a, tione ꝛ corruptione tex. c. 8. ꝛ. 7. phy. tex. cō. ii.

ᵃ Soluit ꝯdictionem. 2° de ptibus aīaliū ca. 6. 3° de natura aīaliū ca. 5.

¶ Vtrum aūt est sensitiuū intus aut nō: sed mox caro nullū vr̄ esse signū fieri sensum sil' cū tactu. Etenī nūc siqs circa carnē extēderit vt pellē faciēs sil'r sensuꝫ mox tactū insinuat: ꝛ tn̄ ꝯstat ꝙ nō est in hoc sensitiuū. Si aūt ꝛ ꝯnāle fuerit citi⁹ vtiqꝫ ꝑtinget sensus.

¶ Vtrū aūt sensus sit itra: aut nō: sed est primuꝫ qd̄ appet. s. caro. Existimat̄ ꝙ istd̄ signū nihil est. s. ꝙ sensus est qn̄ tangit̄. Qm̄ si tu acceperis membranam ꝛ iduas carneꝫ ea: tunc eodē modo apparebit sensus quando tangit̄: lꝫ manifestū est ꝙ sentiens nō est in istis rebus. Si igitur fuerit solidatum cū eo: tunc sensus citius prouenit etiam.

109 ¶ Cuꝫ dedit sermonē necessariū ex quo appet ꝙ sensus tactus est plus vno: ꝛ ꝙ caro est q̄si mediū vt exposuim⁹: licet sit ꝯ opiōnē Alexādri ꝛ expōneꝫ Themistij: q̄uis Themistius dicat aperte ꝙ ista est opio Aristo. s. ꝙ caro est q̄si mediū: sed isti vident̄ nō scire rōnē sup quā sustentabat̄ Aristo. in hoc: ꝛ est quia sensibilia tactus nō cōicant in eodē gn̄e ꝙ de eis dicat̄ vniuoce nec̄e etiā vt sit plus vno. Et nos dicem⁹ rōnē Alexādri in h̄ ꝛ dissoluemus eā: ꝛ cū iā cōpleuit hoc declare ꝛ dissoluere qōnē ꝯtingētē in hoc reuersus est ad destruēdū illud ex quo existimat̄ ꝙ caro est istr̄m istius v̄tutis. ¶ Et. d. vtꝝ aūt sentiēs est itra ꝛc̄. i. dicere aūt ꝙ tāgēs nō est itra: sed est in primo eoꝝ q̄ apparēt. s. in carne. Caro eni cū fuerit positū sup ipsaꝫ aliqd̄ gustabile cōprehēdet ipsuꝫ vt est ꝑm ꝙ istud argumētū nō tenet. s. ꝙ sensus tactus sit qn̄ tāgibile tāgit carneꝫ. ¶ D. debilitauit hoc argumētū: ꝛ dixit: qm̄ si tu accepis mēbranā ꝛc̄. i. qm̄ si tu accepis mēbranā nō spissaꝫ: ꝛ idueris eā carnē: ꝛ posueris sup carnē aliqd̄ tāgibile: tūc statim cōprehendet̄ a sensu: ac si eēt absqꝫ illa mēbrana. ¶ D. d. licet sit manifestū ꝙ sentiēs non est in istis rebus. i. lꝫ sit maīfestū ꝙ p̄mū sentiēs nō est in cute nō ē ipoīe vt caro sit talis dispōnis. s. vt sit mediū q̄si cutis: in apparentibus aūt in carne nulla dubitatio est sup ea q̄ iā declata sunt rōne. ¶ D. d. si igit̄ fuerit ꝯsolidatuꝫ. i. ꝛ nulla differētia est in hac intētione siue caro fuerit cōtinua cū sentiente: siue mēbrana fuerit non cōtinua: cutis eni si esset continua: tunc citius redderet sensum. Continuatio igitur non dat carni nisi facilitatem per transitus sensus: nō quia continuatio det vt caro sit instrumentum istius sensus.

Cōtinuatio textus.

Infra. c. iii5.

Expositio.

Improbatio rōnis iducte.

¶ Propter quod talis pars corpis vr̄ sic se hr̄e: sicut si circulariter nobis copulatus eēt aer. Videremur eniꝫ vno quodā sentire: ꝛ sonū: ꝛ odorē: ꝛ colorē: ꝛ vnus qdē sensus eēt auditus: visus ꝛ olfatus. Nunc aūt qm̄ determinatum est ꝑ qd̄ fiunt motus. Manifesta sunt predicta sensitiua altera esse.

¶ Et ideo istud instr̄m est de corpore: quasi aer si esset applicatus cum corpore in circuitu. Tūc eni existimarem⁹ ꝙ ꝑ id sentirem⁹ sonū: ꝛ colorē: ꝛ odorē: ꝛ ꝙ visus: ꝛ auditus: ꝛ olfatus esset sensus vn⁹. Mō aūt q̄ aer ꝑ quē fiunt isti motus. s. videre ꝛ audire: ꝛ olfacere est distinctus: apparēt sensus quos diximus esse diuersi.

¶ Cum declarauit ꝙ tactus est plus vno sensu: ꝛ ꝙ ꝑpter hoc caro debet esse media istis sensibus: ꝛ ꝙ dubitatio super hoc ex eo qd̄ apparet sensui q̄ fecit multos homines dicere ꝙ caro est instrumentum istius sensus: ꝛ ꝙ iste sensus est vnus non sufficit: icepit declarare modum ex quo contingit ista existimatio cōmunis omnibus: ꝛ forte ipse est vnus eorum in libro de animalibus: qui hoc existimauerunt. ¶ Et dixit. ꝛ ideo hoc membruꝫ de corpore ꝛc̄. i. ꝛ ista existimatio accidit hominibus: q̄ hoc membrum. s. caro assimilat̄ aeri si esset applicatus cum corpore: quoniam si aer ꝑm ꝙ est medium fuisset applicatus cum corpore sicut caro. i. esset pars corporis: tunc existimaremus ꝙ per idem sentiremus sonum: ꝛ coloreꝫ: ꝛ odorem: ꝛ ꝙ hec tria sunt vnus sensus: ꝛ hoc ideꝫ accidit sensibus tactus cum carne: ita ꝙ fuit existimatū eos esse vnum sensuꝫ. ¶ D. d. modo autē q̄ aer ꝛc̄. i. sed apparet ꝙ tres sensus isti sunt diuersi: lꝫ sint per idē mediuꝫ: q̄ medium non est pars nostri. Caro autem q̄ est pars nostri nō apparuit hoc in sensibus tactus ꝛ fuit existimatuꝫ eos esse vnum sensum: sed demōstratio coegit ꝙ sint plures vno sensu: sentit eni plura vno sensibili in carne. 110

Alia lr̄a hēt in genere.

¶ In tactu aūt hoc qdem nūc imanifestuꝫ ē: ex aere quidē eni aut aq̄ ipoīe est cōstare aiatum corpus: opꝫ eni firmū eē. Relinquitur autē mixtū ex terra: ꝛ ex his esse vt vl'r caro: ꝛ ꝑportionale. Quare necessariū est ꝛ corpus esse medium tactui applicatum: per qd̄ fiant sensus cum sint plures.

Ex aere aut aq̄ ipoīe ē eē aiatū corp⁹. oꝫ eni firmū eē. Idem. 4. metheororū tex. cōm. 29.

¶ In tactu aūt hoc modo latet: ipoſſe eſt eni vt cōſtitutio corporis aīati ſit ex aere: aut ex aqua. Indiget eni vt ſit durū: remanet igit vt ſit ex terra: ⁊ ex iſtis in carne: ⁊ ſimilibus. Unde neceſſe eſt vt corpus mediū tangens ſit applicatum: per cuius mediationē erunt ſenſus plures q̄z vnus.

iii ¶ Cuz declarauit modū ex quo ꝯtingit iſta exiſtimatio in ſenſibus tactus: ⁊ nō cōtingit in aliys ſenſibus: īcepit narrare cām ⁊ neceſſitatē in hoc ꝙ mediuz in tactu eſt applicatū ⁊ in aliys nō applicatū. Et.d. in tactu aūt ⁊c̄.i. tactui āt accidit h ita ꝙ iſta ītētio latet in eo.ſ.ꝙ eſt plus q̄z vn⁹ ſenſus: ex h ꝙ oīs ſenſus indiget medio: ⁊ aīalia īdigēt in ſalute vt ſentiant tangibilia: iō fuit nec̄e vt mediū eēt ps ei⁹.

2 ¶ Et fuit īpoſſe vt h mediū qđ ē ps ei⁹ eēt aq̄ aut aer. Impoſſe eſt eni ſic.d. vt ꝯſtitutio corpis eēt ex aere aut aqua. Aīalia.n. īdigēt nec̄io cōpe duro ex q̄ ꝯtigit nec̄io vt mediū ſenſibus tact⁹ eēt corp⁹ admixtū ſup qđ abūdaret terreſtritas ⁊ eſt caro ⁊ ei⁹ ſiſe in aīalib⁹ carē-

3 tibus carne: ⁊ ſic eſt ītelligendus iſte ſmo. ¶ Et ipſe excitauit nos ſup h qđ diminuit in ſmone p h qđ dixit. nec̄e eſt igit vt corp⁹ mediū tāgēs ſit applicatū.i. nec̄e eſt igit ꝙ oīs ſenſus ſit p mediū: cū ſenſus non ſentiāt ſua ſenſibilia niſi tāgēdo: ⁊ aīalia īdigēt vt ſētiāt ſenſibilia occurrētia: vt mediū ſit applicatū ⁊ ps corporis. ¶ D.d. per cuius mediationem erunt ſenſus ⁊ ſunt plures vno: ideſt ſenſus tactus.

Pō derat ly neceſſarium.

¶ Demōſtrat aūt ꝙ plures ſint q in ligua tactus. Oia eni tāgibilia ſentit lingua ſm eandem ptē ⁊ humorē. Siqdē igit ⁊ alia caro ſentiret humorē: videret vnus ⁊ idē eē ſenſus guſtus ⁊ tactus: nunc autem ſunt duo propter id quod non conuertitur.

¶ Et demōſtrat eos eē plures vno tactus ligue. oia tāgibilia ſentiunt p idē membrū ⁊ ſapor. ſi ergo alia caro ſentiret ſaporē: tunc exiſtimaret ꝙ guſtus ⁊ tactus eēnt idē ſenſus. Modo aūt ſunt duo: q2 nō cōuertitur.

iiz ¶ Et demōſtrat ꝙ ſenſus tactus eſt plus q̄z vnus ⁊ ꝙ hoc latet: q2 caro eſt q̄ſi mediū tactus q eſt in ligua: qm̄ ſentim⁹ oia tāgibilia p hoc mēbrū: ⁊ etiā ſaporez fuit neceſſe vt caro q̄ eſt in hoc mēbro ſit q̄ſi mediū nō q̄ſi inſtrm: qm̄ ſi eēt inſtrm ſaporis nō cōprehenderet tāgibile: ⁊ ſi tāgibile: nō ſaporē. Idē eni ſenſus idē hēt inſtrm. Si igit alia caro q̄ eſt in corpe ſentiret ſaporē: ſicut caro q̄ eſt in lingua: tūc exiſtimaret ꝙ guſtus ⁊ tact⁹ eēnt idē ſenſus. ¶ D.d. mō aūt ſunt duo: q2 non ꝯuertit.i. mō aūt non accidit hoc q2 non conuertitur: ſcilicet ꝙ omnis caro guſtās eſt tāgens: ſed non omnis caro tangens eſt guſtans.

Idez ſenſus idē iſtrz ꝯſimile ſupra.c. 107. t.3. de aia, cō.50.

¶ Dubitabit aūt aliqs ſi oē corpus ꝓfundū habet. Hec aūt eſt tertia magnitudo. Quorū aūt corpoꝝ mediū eſt aliqđ corpus: nō cōtingit ipſa adiuicē ſe tāgere. humidū aūt nō eſt ſine corpe nec humectatū: ſed neceſſe eſt aquā eſſe aut hr̄e aquā. Que vero tanguntur adiuicez in aqua niſi ſicca extrema ſint: nec̄e eſt aquā hr̄e mediū quo repleta ſūt vltima. ſi aūt hoc veruz ipoſſe eſt tāgere aliqd aliud in aqua. Eodē aūt mō ⁊ in aere. Siſr enim ſe hēt aer ad ea que ſunt in ipſo: ⁊ aq̄ ad ea q̄ ſunt in aq̄. Latet aūt magis nos ſic̄ ⁊ q̄ ſunt in aq̄ aīalia: ſi hūctatū tāgit humectatum.

Ex h ſumit ꝙ inter duo corp: dcā cadit medium.

¶ Et ex eis de qb⁹ dubitat hō eſt ꝙ oē corp⁹ hz ꝓfundū: ⁊ hec eſt tertia dimēſio. Et corpora iter q̄ exiſtit aliqđ corpus mediū ipoſſe eſt vt tangāt ſe adiuicē. Et hūidū nō eſt extra corpus neqꝫ humectatū. Immo neceſſe eſt vt ſit aq̄: aut aliqd in quo eſt aqua. Et ea que occurrunt ſibi in aq̄ adinuicē: cū ſua extrema nō fuerint ſicca: neceſſe eſt vt inter ea ſit mediū: ⁊ eſt illud in quo vltima coꝝ ſunt ſubmerſa. Et ſi hoc eſt veꝝ: ipoſſe eſt vt aliqd tāgat aliđ in aqua: ⁊ ſiſr in aere. Aer eni ita eſt cū eis que ſunt in eo: ſicut aq̄ cuz eis q̄ ſunt in aere. U.g. aīalia q̄ ſunt in aq̄ ſi corp⁹ humectatū tangit corpus humectatum.

iiz ¶ Cū declarauit ꝙ tactus īdiget carne ꝓ medio: ⁊ ꝙ eſt plus q̄z vnus: īcepit etiā querere vtrū iſte ſenſus cum hoc ꝙ indiget carne indigeat etiā medio extriſeco: aut ſufficit etiā caro ſine medio extrīſeco: ⁊ iſta q̄ſtio etiā accidit in guſtu. ¶ Et dixit. ⁊ ex eis in qb⁹ homo dubitat eſt ⁊c̄.i. ⁊ dubitat hō in hoc vtrū tact⁹ īdigeat medio extrinſeco cū hoc ꝙ īdiget medio qđ eſt caro. Oē eni corpus hēt ꝓfundū: ⁊ eſt tertia menſura corpis. ¶ D.d. ⁊ corpa iter q̄ eſt mediū ⁊c̄.i. ⁊ cū oē corpus hēt ꝓfundū nec̄e eſt vt īter oīa duo corpa nō ſe tāgētia ſit corpus: ⁊ cū ita ſit ꝯtingit vt corpora ſicca iter q̄ eſt mediū corpus hūidū ipoſſe eſt vt tangāt ſe adiuicē abſqꝫ eo ꝙ ſue ſupficies ſint humefacte ab illo corpe humido: ⁊ hūiditas ipoſſe eſt vt ſit extra illud mediū. U.g. corpa humectata: qm̄ ipoſſe eſt vt tāgāt ſe niſi iter ea ſit aq̄: aut aliqd aq̄.

Cōtinuatio.

Expoſitio.

2 ¶ D.d. ⁊ ea que occurrūt ſibi adinuicē cū extrema eoꝝ fuerint nō ſicca ⁊c̄.i. ⁊ cū corpa ſicca nō occurrūt ſibi in corporibus humidis: niſi extrema eoꝝ fuerit humectata: nec̄e eſt vt nō occurrāt ſibi niſi inter ea ſit medium: ⁊ eſt corpus in quo ſupficies eoꝝ ſunt ſubmerſe. Et cum ita ſit impoſſe eſt vt corpus ſiccuz tangat corpus ſiccū in aqua aut in aere: niſi iter ea ſit corp⁹ aut ex aqua: aut ex aere. ¶ D.d. ⁊ ſimilr etiā de aere. ſed aer eni ⁊c̄.i. ⁊ ita eſt de aere ſicut de aqua in hoc: ſed humefactio eorū que ſunt in aqua eſt manifeſta ſenſui: humefactio aūt eoꝝ que ſunt in aere non ſentit: ſed ratio cogit eam eſſe eiuſdem modi. U.g. animal quod eſt in aqua: qm̄ cū manifeſtum eſt ꝙ impoſſibile eſt vt aliquid tangat niſi mediante aqua: ſic debet eſſe in animalibus que ſunt in aere.

Duo corpa dura nō p[...] ſe immediate cōtāgere.

Humefactio in aqua ē manifeſta ſenſui ſed ea q̄ eſt in aere latet ſenſum. Idez 4. phy. cō. 54. idē p de gña tione ⁊ corruptione. 19. cō. ſimile de aq̄ habes īfra ꝯ.iiꝫ. ad fine.

¶ Utrum igit oium ſit ſimilr ſenſus: an aliorum aliter ſicut nunc vr̄ qdem guſtus ⁊ tactus in tāgēdo: aliȷ̄ aūt a lōge. Hoc aūt nō ē: ſed durū ⁊ molle p altera ſentimus: ſicut ⁊ ſonabile: ⁊ viſibile: ⁊ odorabile: ſz alia qdē a longe: alia vero a ꝓpe: pp qđ latet: qm̄ oia ſentim⁹ p mediū: ſed in his latet. Et qdē ſic

Oia ſentim⁹ per medium.

dixim⁹

diximus prius: ⁊ si ꝑ pellē sentirem⁹ oīa tā-
gibilia ignorato qm̄ ꝓhibet: silr̄ vtiq̨ hēre-
mus sicut ⁊ nūc in aqua ⁊ in aere. putamus
eni nūc ipsa tangere ⁊ nihil esse ꝑ medium.
¶ Utrū igit̄ sensus oīum reꝝ ē eodē modo:
aut sensus rerū diuersaꝝ est diuersus: vt exi
stimat̄ ꝙ gustus ⁊ tactus sunt ꝑ tāgere alia
aūt sunt a remoto: aut nō est ita. Sed nos ēt
nō sentim⁹ duꝝ ⁊ molle: nisi mediātib⁹ aliꝭs
rebus: sicut sentim⁹ faciēs sonū: ⁊ visibile:
⁊ audibile. Sed ista a remoto: ⁊ illa duo a
ꝓpinq̄. Et iō nō fuit ꝑceptū ⁊ si nō oīa sen-
timus ꝑ aliqd̄ mediū: s; nō cōprehēdit̄ a no-
bis in his duobus. Iā eni diximus etiā pri⁹
ꝙ si nos sentirem⁹ tāgibilia mēbrana medi-
ante ita ꝙ nō ꝑciperem⁹: tūc dispō nr̄a eēt:
sicut dispō nr̄a mō in aqua aut in aere. Nō
eni existimam⁹ tangere ea: ⁊ nō est illud.

ii4 ¶ Et cū fuerit cōcessum hoc qd̄ diximus ꝙ corpora sicca īpoīe est vt tāgant se in corpibus humidis nisi īter ea sit aliqd̄ corpus ex illo hūido: q̄rēdū est vtrū sentire oīa sensibilia fiat eodē mō. s. ꝑ mediū: aut sentire res diuersas sit diuersū. s. ꝙ sentire quasdā non est per mediū: vt existimat̄ de tactu ⁊ gustu ⁊ q̄sdā ꝑ
2 mediū ⁊ sine tactu: s; a remoto: vt audit⁹ ⁊ olfatus ⁊ visus. Aut nō est ita: sed oīa tāgibilia sentim⁹ ꝑ hoc idē mediū: ꝑ qd̄ sentim⁹ illa tria residua: sed tn̄ dr̄nt in hoc ꝙ sensibilia in istis tribus cōprehēdunt̄ a remoto ⁊ in tactu ⁊ gustu a ꝓpinquo. Et cū ita sit non sentim⁹ oēs res nisi ꝑ mediū extrīsecū: sed istud me-
3 diū nō ꝑcipit̄ a nob̄ in tactu. ¶ Quēadmodū si sentiremus tāgibilia mediāte mēbrana absq̨ eo ꝙ ꝑciperemus illā mēbranā eē sup nos: qm̄ dispō nr̄a eēt cū hac mēbrana: ꝑ cui⁹ mediationē sentiremus tangibilia absq̨ ꝑceptiōe illius: sic eēt dispō nr̄a in sentiēdo mediāte aq̄ aut aere. s. quēadmodū accideret nobis existimare ꝙ nos nō sentimus tangibilia nisi tāgēdo: nō mediāte illa mēbrana cū nō ꝑcipim⁹ illā eē oīno: sic poīe est h̄ accidē nobis in aq̄ aut aere. s. existimare ꝙ nos sentimus res sine mediatiōe eaꝝ: s; nos i rei vitate nihil tāgim⁹ nisi ꝑ mediatōē eaꝝ.

¶ Sed differt tāgibile a visibilibus ⁊ sonati-
uis: qm̄ illa q̄dem sentimus ex eo ꝙ mediū
mouet aliqd̄ nos. Tāgibilia vero nō a me-
dio: sed simul cū medio. Sicut per clypeū
percussus: nō enī clypeus percussus prius
percussit: sed simul accidit vtraq̨ percuti.
¶ Sed tāgibile differt a visibilib⁹ ⁊ facienti-
bus sonū. Nos eni sentim⁹ ista ita ꝙ mediū
agit quoquo mō in nobis: ⁊ nos in tāgibili-
bus nō a medio: sed cū medio. V.g. illi cui
accidit ictus mediāte scuto. Scutū enim nō
est illud qd̄ ꝑcussit ip̄m cū ꝑcutiebat̄ scutū.
Sed accidit ꝙ ꝑcussio amboꝝ fuit simul.

ii5 ¶ Idest sed l; ꝯsequit̄ ex h̄ ꝯmōe ꝙ tāgibilia nō sint nisi per mediū sicut tres sensus: tn̄ opinandum est ꝙ actio medij in h̄ sensu nō est sic̄ actio medij in illis: sed tāgibilia differūt a coloribus: ⁊ a sonis in h̄ ꝙ indigēt medio: q2 sensibilia in illis tribus primo agūt in mediū: deīde mediū in nos. Tangibilia aūt īsimul agūt in nos ⁊ in mediū. ¶ Sed debes itelligere hic ꝑ simul: nō q2 i eodē tpe patit̄ mediū ⁊ sensus a tāgibilibus ⁊ in illis duob⁹ tpib⁹. Existimat̄ eni ꝙ visus ⁊ aer alterant̄ a colore in eodē instāti: sed intēdit hic ꝑ ꝑoritatē ⁊ posterioritatē in illis: ꝑoritatē ꝯm cāȝ. s. ꝙ sensibile est cā remota in motiōe sensus: ⁊ mediū est cā ꝓpinq̄. in tactu aūt mediū ⁊ sensus mouentur insimul a tangibilibus: sed mediū nihil facit in hoc.
2 ¶ S; est aliqd̄ accn̄s ex necessitate: nō q2 est necesse inesse sensus sicut mediū est necessariū in eē alioꝝ: ⁊ iō assimilauit passionē nr̄am a tāgibilib⁹ passioni nr̄e a ꝑcussione mediāte scuto. Quēadmodū igit̄ nō d; aliqs dicē ꝙ scutū est necessariū in actione ꝑcussiōis nr̄e: ita ꝙ scutū sit cā ꝓpinq̄: ⁊ ꝑcussio est cā remota: ita est de aere cū tāgibilib⁹. s. ꝙ nō d; aliqs dicē ꝙ illd̄ nec̄e est ad sentire tāgibilia: s; dicim⁹ ꝙ īsimul patimur nos ⁊ scutū ab ictu. ¶ Per Simul igit̄ debemus intelligere ꝑuationē ꝑoritatis ⁊ posterioritatis in cā nō in tpe. ¶ Et itēdebat ꝑ hoc declarare ꝙ istud nō est mediū ꝯm ꝙ est necessariū oī sensui in sentiēdo: sed mediū qd̄ h9 est in hoc sensu est caro: ⁊ hoc si dicet̄ mediū erit ꝯm accn̄s.
3 ¶ Sic igit̄ ītelligēdus est iste locus nō ꝙ Ari. dubitauit in hoc ⁊ nō cōpleuit neq̨ declauit modū ꝯm quē dr̄ ꝙ tangibilia nō sentiunt̄ nisi ꝑ mediū extrīsecū: neq̨ etiā Aristo. in hoc sermone fuit valde oblitus sicut dicit Themisti⁹ ⁊ alij. Dicūt enī ꝙ nos si cōcesserimus ꝙ tāgibilia nō cōprehēdunt̄ in aq̄ ⁊ ī aere nisi mediātibus istis: qd̄ possum⁹ dicē in cōprehēsione q̄litatū tāgibiliū in istis duob⁹ medijs ipsis.
4 ¶ Et ego dico ꝙ obliuio fortis nō fuit nisi a dicēte hūc sermonē: licet sit valde difficilis ꝯm ꝙ appꝫ. Oē eni aīal qd̄ inatū est esse in aq̄ aut aere nō sentit aliquā q̄litatē caliditatis aut frigiditatis in eis si fuerint in simplicitate quā debēt hr̄e: q2 est locus eius nālis: ⁊ locus est silis locato: vt declatū est in ꝯmōib⁹ vlib⁹. Et iā declatū est ꝙ sensibile est ꝯrīū aīī passionē. ¶ Et cum ita sit aīal nō sentit calorē aut frigus in aere: aut in aq̄: nisi qn̄ cū eis admiscent̄ corpa calida aut frigida. Illa ḡ corpa sunt alia ab aq̄ ⁊ ab aere nāli: ⁊ cū ita sit illud qd̄ accidit ex h̄ qn̄ sentimus ꝙ aer aut aq̄ calefact⁹ est aut īfrigidatus: illud idē accidit in corpib⁹ q̄ apparēt visui eē alia ab aere ⁊ aq̄. s. ꝙ nos nō sentim⁹ ea nisi mediāte aq̄ ⁊ aere nāli vt declatū est ex ꝯmone ꝑdicto. ¶ Et si aer ⁊ aq̄ ꝯtinētes aīalia haberēt q̄litatē ꝯrīā: tūc īpedirēt cōprehēsionē q̄litatū ꝯriarū
5 ab aīalib⁹. ¶ Et ꝑꝑ hoc qd̄ dixim⁹ nō est opinādum aquā calefieri dū fuerit aq̄ pura: neq̨ ꝙ aer īfridet̄ dū est aer purus: sed hoc accidit ꝑꝑ corpa admixta cū eis calida aut frigida: ⁊ hoc fecit dubitare hoīes: ita ꝙ frigiditas nō est accn̄s īseparabile aq̄ sicut calor igni: ⁊ ista existimatio accīt: q2 vulg⁹ ꝯsueuit vocare aquā dū liq̄factio remanet in ea: l; in rei vitate nō est aq̄ pura: sed admixta. Ista. n. q̄litas ē magis cognita oīb⁹ suis q̄litatib⁹ sensibilib⁹: sic̄ calor in igne: ⁊ iō vulgus nō absolute vocat ignē q̄ īfrigidatus est ꝑꝑ admixtionē corpoꝝ frigidorū: ⁊ forte vocat ignē corpora calida: l; sint humefacta per mixtionē dū remanent calida calore igneo.

¶ Omino autē vr̄ caro ⁊ lingua sicut aer ⁊ aq̄
ad visum ⁊ auditū ⁊ olfatū se hn̄t: sic se ha-

Margin notes, left:
Prīa ps i q̄ pōit ōriaȝ inter mediū ta

Margin notes, right:
ctus ⁊ alioꝝ sensuum.
Documentū
Nūo mediū est necīuȝ in tactu.
Documentū
Hic soluēdo dubitationē Themistij ⁊ Alexā. excludit expōnem eorum.
Themi. dubium. c. 38.
Auer. solo.
Quarto ph. tex. cō. 48.
Tertio cel. 67.
Pria demō stratio et expositio.

bere ad sensitiuū sicut illoꝝ vnūq̄dq̄ʒ. Ipso autez sensitiuo tacto: neqʒ ibi: neqʒ hic vtiqʒ fiet sensus: vt siqs ponat in oculū vltimum corpus albū. Quare manifestū est ꝙ intus sit tangibile sensitiuū. sic eni vtiqʒ accidit qđ quidē in alijs. Apposita eni super sensitiuū nō sentiunt: sup aūt carnez posita sentiunt. Quare medium tactui est caro.

Secunda demonstratio.

¶ Et vł'r vī ꝙ caro ꝛ ligua est sicut aer ꝛ aq̄ in visu ꝛ auditu ꝛ olfatu. Et sic est dispositio eorum apud sensuz: sicut dispositio vniuscuiusqʒ illoꝝ duoꝝ. Sed ipsuz sentire cū tetigerit nō cadit illic: neqʒ hic sensus. V. g. si aliqs posuerit aliqđ corpus albū sup visū mediū. Dicamꝰ igiť ꝙ māifestū est ꝙ sēsus tactus est iterius: ꝛ si non esset hoc cōtingeret in eo quod cōtingit in alijs: ꝙ cū poneretur super sentiens non sentiet. caro autē sentit cum fuerit positum super eam. Unde cōsequitur vt caro sit medium in tangente.

ii6 ¶ Cum declarauit modum ꝑm quē dī ꝙ aqua ꝛ aer sūt media in tactu si debeāt dici media: reuersus est ad dōm illđ qđ est mediū ī rei vitate in hoc sensu. s. illđ qđ est ipoł'e vt sine eo sentiat iste sensus: ꝛ est caro cuius ꝓportio ad ipsum est sicut proportio aque ꝛ aeris ad alios tres. ¶ Et. d. ꝛ vł'r vī ꝛc̄. i. ꝛ vł'r opinādū est ꝙ caro ꝛ lingua sunt tactui ꝛ gustui: sicut aer ꝛ aqua visui ꝛ auditui ꝛ olfatui. ¶ D. d. sic est dispō eoꝝ apud sensus ꝛc̄. i. ꝛ dispositio carnis ꝛ lingue apđ tangēs ꝛ gustās sit sicut dispō aque ꝛ aeris apud tres sensus. ¶ D. d. sed ipsum sentiēs cuz tetigerit ꝛc̄. i. ꝛ in oībus cū sup sentiēs ipsum fuerit positū sensibile nō sentiet oīno: aut si sentiet male: vt accidit cuz sup visum fuerit positū aliqđ corpus albū. ¶ D. d. aliaz demōstrationē a ꝑdicta ꝙ caro ē q̄si mediū: nō q̄si instr̄m: ꝛ. d. dicamꝰ igiť ꝙ manifestū est ꝛc̄. i. ꝛ manifestū est ꝙ sensus tactus est intra carnē: ꝛ ꝙ caro nō est q̄si primū instr̄m ei: qm̄ si ita eēt cōtingeret in eo qđ cōtingit in alijs. s. ꝙ cū sensibile esset posituz sup carnē nō sentireť a v̄tute tāgibili queādmodū coloꝛ cū fuerit positus sup visuz nō sentieť. mō aūt qꝛ vidēmꝰ ꝙ v̄tus tāgibilis nō sentit nisi qn̄ tāgibile fuerit positū sup carnē: necesse est vt caro sit mediū nō instr̄z. ¶ Et hoc qđ dixit manifestū est per se: qm̄ h̄ ꝙ tres sensus īdigēt medio: aut ē qꝛ accidit suis sensibilibus ꝙ sunt remota ab eis: aut qꝛ impoł'e est vt recipiāt sua sensibilia: nisi sint ꝑus in medio: vt plura videnť ꝯria. s. ꝙ non transferunť ad extrema nisi prius transferanť ad mediū: ꝛ si hoc eēt ꝓꝑ h̄ ꝙ sensibilia sunt remota ꝯtigeret vt sentirēt qn̄ eēnt posita sup eos: tūc eni nō īdigēt medio: sed nō sentiunt: g̊ nō īdigēt medio nisi ꝓꝑ ipm̄ sentire. Et qꝛ hoc accn̄s nō pōt attribui vni eoꝝ essentialr̄: cū cōe sit eis. Remanet igiť vt hoc sit eis cōe ꝑ nām cōem tribus sensibus: sed nulla nā cōis est cā in hoc accidente: nisi h̄ ꝙ sunt sensus: g̊ indigētia medij ad sensus est eis in hoc ꝙ sensus non ꝑm ꝙ q̄dā sensus. Ergo oīs sensus necessario indiget medio in ipso sentire. Non ꝙ medium est in istis tribus sensibꝰ tm̄: qꝛ sensibilia eorū sunt remota: vt putat Alexʳ. qm̄ si ita esset ꝯtingeret ꝙ cū eēnt posita sup eos vt sentirēt. ¶ Et h̄ qđ dixit Alexāder ꝯdicēdo huic opioni. s. ꝙ si caro eēt quasi mediū ꝯtingeret vt sub carne esset aliqđ mēbrū per qđ fieret iste sensus: ꝛ illud necessario eēt vnū: si iste sensus eēt vnū aut plura: ꝛ si plura nihil est. Jā enim apparuit post Aristo. in tꝑe eius. s. ꝙ in aīalibus sunt q̄dā corpa que dn̄r nerui ꝛ hn̄t introitū in sensum ꝛ motū: qđ igiť appuit Arist. rōne manifestū est post sensu: ꝛ nihil est hoc qđ dicūt posteriores peripatetici. s. ꝙ nerui nō habent introitū in sensum tactus: est eni ꝑmo Ari. in ꝓpinq̄ potentia: ꝛ est etiā sensibilis.

Sēsibile positū supra sensuz nō sentiť. Idez supra t. c. 98. ꝛ q̄ ibi Caro est mediū nō organū seu istr̄m tactus: sʒ oppositū dicit Cōmenta. in libro đ sensu ꝛ sensato ꝛ. 2. colliget ca. đ iuuamentis carnis ꝛ i ca. đ iuuament] sensus tactꝰ.

Plura ꝯria nō trāsferūť ad extrema nisi ꝑus trāsferantur ad media. Idē 5° phy. scđo. Iđ. 10. met. 23. idē supra 105.

Cōtra Alexandrum.

Motiuum Alexandri.

Idem supra 105.

¶ Tangibiles q̄dem igiť sunt differētie corporis ꝑm ꝙ corpus. Dico autē dr̄ias quibus elr̄nta determināt. calidū: frigidū: humidum: ꝛ siccū: de q̄bus prius dictū est in his que de elr̄ntis. Sensitiuū aūt ipsarū quod tactiuum: ꝛ in quo sensus vocatus tactus est: prio ꝑs ea sanc est q̄ est potētia huiusmōi.

¶ Tangibilia aūt sunt dr̄ie corporis ꝑm ꝙ est corpus. Et dico dr̄ias q̄bus determināť elr̄nta. s. calidū: ꝛ frigidū: ꝛ hūidū: ꝛ siccuz. Et sunt ille de q̄bus locuti fuimus apud sermonē de elr̄ntis. Illud aūt qđ est sentiens: ꝛ tāgēs ꝛ in quo ē primꝰ sēsus q̄ dī tactus: est mēbrū qđ est in potētia talis dispositionis.

Primꝰ sensus tactus est. Idez. 5. 16. 6. 31. 17. ꝛ. 3. de aia. 67. ꝛ. 68

¶ D. ꝛ tāgibilia sunt dr̄ie corpis ꝑʒ ꝙ est corpus. i. tāgibilia vł'r sunt dr̄ie existentes in oībus corpibus. s. cōes oībus corpibus gn̄abilibus ꝛ corruptibilibus. ii7
¶ D. d. ꝛ dico dr̄ias ꝛc̄. i. ꝛ itelligo ꝑ dr̄ias dr̄ias vł'es a q̄bus nulluz corpus fugit: ꝛ sunt prime dr̄ie exn̄tes in q̄tuoꝛ elr̄ntis. s. calidū ꝛ frigidū: siccū ꝛ hūiduz: ꝛ q̄ fiunt ex eis vt asperū ꝛ duꝝ: ꝛ alie dr̄ie tāgibiles ꝛ q̄ sunt coniuncte cum eis: vt graue ꝛ leue. ¶ D. d. de q̄bus prius fuimus locuti apud ꝑmonez de elr̄ntis. s. in libro de generatione ꝛ corruptione: illic eni declarauit modos tāgibiliū ꝑmos ꝛ secundos. ¶ D. d. illud aūt qđ est sentiens ꝛc̄. i. illud autem quod sentit has differentias est membruz quod est in potētia he differētie. i. illud quod innatū est perfici per has dr̄ias: ꝛ opinādum est ꝙ hoc est caro aut nerui.

In scđo de generatiōe ꝛ corruptiōe tc. c. 8. ꝛ. 16. ꝛ

¶ Sentire. n. quoddā pati est: q̄re faciēs tale illud facit cū sit potētia. Quale ē ipm̄ actu. Vn̄ silr̄ calm̄ ꝛ frigiduz: aut duruz ꝛ molle nō sentimꝰ: sʒ excellētias tanq̄ʒ sensu velut medietate q̄dā exn̄te eius que ī sensibilibus ꝯrietatis: ꝛ ꝓꝑ hoc discernunt sensitiua sensibilia. Mediuz autē discretiuuz est. Sit. n. ad vtrūqʒ ipsorum alterum vltimorum.

¶ Sentire eni est aliqđ pati quoquo modo. Unde neċe est vt illud qđ agit sibi simile in actu nō agat nisi illud qđ est in potentia. Et ideo calꝫ nō sentit silr̄: neqʒ frigidū: neqʒ durum: neqʒ molle: sed ea q̄ sunt itēsiora. Sensus eni q̄si est mediū iter ꝯrietatē in sensibilibus. Et ideo distinguit sensibilia a sensibilibus. Medium enim distinguit: efficitur enim apud vtrunqʒ equaliter.

¶ Cum dixit

118 ℭ Cum dixit ꝙ primū ſentiēs eſt illud quod eſt in potentia iſte diic incepit declare hoc. ℭ Et.d.ſentire enim ⁊c̄.i.ſentire eni q̄ eſt aliq̄ paſſio ſm modū dictū: ⁊ oē patiens hēt agēs: ⁊ oē agens agit ſibi ſile in actu.i.neċe eſt vt non agat ſibi ſimile in actu niſi ex aliquo qđ eſt ſibi ſile in potētia nō in actu. ℭ D.d.⁊ ideo calidū nō ſentit ſibi ſile ⁊c̄.i.⁊ q̄ agens nō agit in eo qđ eſt ſibi ſimile in actu: ſed in potētia: iō neċe eſt vt membrū ſentiēs nō ſentiat corpus calidū ſibi eq̄le in frigore: ⁊ ſimiliter de duro ⁊ molli. ℭ D.d. cāʒ in h: ⁊.d.qm̄ ſentiēs eſt q̄ſi mediū ⁊c̄.i.⁊ ſēſus tactꝰ ꝯphēdit tm̄ ītēſiora ex rebꝰ tāgibilibꝰ ꝯ̄rio alijs ſenſibꝰ cū ſuis ſenſibilibus: q̄ ſenſus tactus inuenit̄ in aliquo qđ eſt mediū inter ꝯ̄rietatē aliquā in ſenſibilibus: cū ipoſſe eſt vt aliquod corpus denudet̄ a q̄litatibus tangibilibus eꝯ̄rio alijs q̄litatibus ſenſibilibus. ℭ Et ītelligo ꝙ ſenſus tactꝰ īpoſſibile eſt vt careat ſimplr calido: ⁊ frido: ⁊ ſicco: ⁊ humido: ſic̄ fuit ī viſu colore. ⁊ in auditu carere ſono: ⁊ ideo iſte ſenſus cōprehēdit ſua ſenſibilia ſm totū: ſenſus aūt tactus cōprehēdit extrema. ℭ D.d.⁊ ideo diſtiguit ſenſibilia: mediū eni diſtinguit ⁊c̄.i.⁊ ideo ſenſus tactus diſtinguit ⁊ cōprehēdit ſenſibilia: q̄ eſt mediū. mediū eni diſtinguit: q̄ recipit vtrūq̄ȝ extremuʒ ⁊ aſſimilatur ei: ⁊ efficitur cum eo idem.

Documētū. Impoſſe ē ſēſuʒ tactus carere ſimplr calo ⁊ frigido ⁊ ſicco ⁊ hūido: ſicut viſus colore ⁊ auditus ſono. Idem infra. cō. ſequē. ⁊. ⁊. 3. de aia comm. 66.

ℭ Et oportet ſicut debens ſentire albuʒ ⁊ nigrum neutrum ipſorum eſſe actu: potentia vero vtrūq̄ȝ: ſic autem ⁊ in alijs: ⁊ in tactu: neq̄ȝ calidum: neq̄ȝ frigidum.

ℭ Et oportet ſicut diximus vt illđ quod eſt inatum ſentire albū ⁊ nigrū ſit neutruʒ: ſed vtrūq̄ȝ in potētia: ⁊ ſic de alijs i tactu debet eſſe: neq̄ȝ calidum neq̄ȝ frigidum.

119 ℭ Et queādmodū opȝ vt illud qđ inatum eſt ſentire albū ⁊ nigrū ſit neutrū: ſed vtrūq̄ȝ in potētia: ⁊ ſic in vnoquoq̄ȝ ſenſu. ſic etiā opȝ vt tāgēs ſit neq̄ȝ calidū neq̄ȝ frigidū ſȝ mediū q̄ eſt poſſibilis in eo.ſ. vt iſta ſunt in eo ſm mediū aut prope: cuȝ īpoſſibile eſt vt denudet̄ ab eis oīno ſic̄ fuit poſſibile in illis alijs.ſ. vt denudet̄ a ſuis ſenſibilibus. ℭ Et debes ſcire ꝙ illud qđ ſeq̄tur ex hoc inſtr̄o iſtius ſenſus: illud ideʒ cōſequit̄ in medio. Et iō non poſſumꝰ dicere ꝙ caro eſt inſtr̄m iſtius virtutis ſecunduȝ ꝙ eſt media iter contraria ſicut exiſtimauerunt plures.

Documētū.

ℭ Amplius autem ſicut viſibilis ⁊ iuiſibilis erat quodāmodo viſus: ſilr aūt ⁊ reliq̄ oppoſitoꝝ: ſic ⁊ tactus tāgibilis ⁊ itangibilis. Intāgibile aūt eſt paruā oio hñs differētiaȝ tangibiliū: vt paſſus eſt aer: ⁊ tāgibiliuȝ excellentie: ſicut corruptiua.

ℭ Et queādmodū viſus eſt quoquo mō rei viſibilis ⁊ nō viſibilis: ⁊ ſilr de alijs: ſic eſt tactus tangibilis ⁊ nō tangibilis. Et non tāgibile eſt illud in quo eſt de diſpoſitione tangibiliuȝ aliquid valde modicuȝ. Sicut aer: aut valde intenſum: ſicut corrumpentia.

120 ℭ Cū notificauit ſenſus tactus ⁊ nāȝ reꝝ tāgibiliū: ⁊ quo mō fit tactus: ⁊ per quot. reuerſus eſt ad dōm aliq̄d cōe oibus ſenſibus. Cōprehēdūt.n. alterū duorū oppoſitoꝝ eēntialr ⁊ alterū accidētalr. ℭ Et dixit: ⁊ queādmodū viſus ⁊c̄.i.⁊ queādmodū viſus cōprehēdit viſibile ⁊ nō viſibile quoquo mō: ſic etiaȝ alij ſenſus comprehendunt priuationes ſuoꝝ ꝓpriorum ſenſibilium: ita ſenſus tactus comprehendit tāgibile ⁊ nō tāgibile: ⁊.d. quoquo mō: q̄ nō eodē mō cōprehēdit habitū ⁊ ꝑuationē. ℭ D. poſuit ſm quot modos dicit̄ nō tāgibile. ⁊ dixit. ⁊ nō tāgibilie eſt illud in quo eſt ⁊c̄.i.⁊ nō tāgibile dicit̄ duobꝰ modis. quoꝝ vnus eſt illud in quo exiſtit de q̄litatibꝰ valde modicū: ſic̄ eſt de aere ꝯtinēte nos. ⁊ alterū eſt illud in quo exiſtit de qualitatibus tangibilibus valde intenſum ⁊ corrumpens ſenſum: vt ignis ⁊ glaties. z

ℭ Tractatus decimus. Cap. I.

Secundum vnūquēq̄ȝ q̄dē igit̄ ſenſuū dictū eſt figuralr. Opȝ aūt vlr de omni ſenſu accipere. Qm̄ q̄dem ſuſceptiuus eſt ſpecieꝝ ſine mā: vt cera anuli ſine ferro ⁊ auro recipit figuram. Accipit autē aureum aut eneum ſignū: ſed non inquātū aurum aut es. Similr aūt ⁊ ſenſus vniuſcuiuſq̄ȝ ab habente colorem: aut humorē: aut ſonum patitur: ſed nō iquantū vnūquodq̄ȝ illoꝝ dī: ſȝ iquātū huiuſmōi eſt: ⁊ ſm rōnē.

Ois ſēſus ſuſceptiuꝰ ē ſpērum ſine mā. Idē ifra te. comm. 138.

ℭ In vnoquoq̄ȝ ſenſuuȝ dictū eſt ſm deſcriptionē. Et dicendū eſt vlr de omni ſenſu ꝙ ſenſus eſt recipiens formas ſenſibiliuȝ ſine mā. V.g. ꝙ cera recipit formā anuli ſine ferro aut auro: ⁊ recipit ſignuȝ quod eſt ex cupro aut ex auro: ſed nō ſm ꝙ eſt cupruȝ aut aurum. Et ſimilr vnuſquiſq̄ȝ ſenſuum patitur ab habente colorē aut ſaporē aut ſonuȝ. ſed hoc non ſm ꝙ vnuſquiſq̄ȝ eorū dicitur: ſed ſm ꝙ eſt in hac diſpoſitione ⁊ intentiōe.

ℭ Intēdit ſȝ deſcriptionē.i. vlr. In libro eni de ſenſu ⁊ ſenſato loq̄t̄ de iſtis ꝑticulariter. ⁊.d.⁊ dicendū eſt de omni ſenſu ⁊c̄.i.⁊ opinādūȝ eſt ꝙ receptio formarū ſenſibiliū ab vno quoq̄ȝ ſenſu eſt receptio abſtracta a mā. ſi eni recipet eas cū mā: tūc idē eſſe haberet in aia ⁊ extra aiam: ⁊ iō in aia ſunt itētiones ⁊ cōprehēſiones: ⁊ extra aiam nō ſunt cōprehēſiōes neq̄ȝ intentiōes: ſed res māles q̄ nō ſunt cōprehēſe oino. ℭ D.d. V.g. ꝙ cera recipit ⁊c̄.i.⁊ iſta receptio q̄ eſt in ſenſibus abſtracta a mā ſimilis eſt receptioni cere ad figurā anuli. Recipit eni eā ſine mā cum eodem modo recipiat eam: ſiue fuerit ferri ſiue auri: ſiue cupri. ℭ D.d.⁊ ſimilr vnuſq̄ſq̄ȝ ſenſuū patit̄ ⁊c̄.i.⁊ ſm hūc modū patit̄ vnuſquiſq̄ȝ ſenſuū ab eis a q̄bus inatus eſt pati: ſiue colore: ſiue ſono: ſed non patit̄ ab eo ſm ꝙ eſt color aut ſonꝰ. Qm̄ ſi ita eſſet ꝯtingeret ꝙ cū reciperet ipſuȝ eſſet color: aut ſonus nō itētio: ⁊ hoc itēdebat cū dixit: ſed nō ſm ꝙ dicit̄ vnuſq̄ſq̄ȝ ſed ſm ꝙ eſt intentio.[a] Intētio eni coloris alia eſt a colore: ⁊ dixit ſm ꝙ eſt in hac diſpōne ⁊ intētiōe obſeruādo ſe ab intētionibus[b] quas recipit itellectus: ille eni ſunt vles: iſte aūt ſunt particulares. 121

Si ſēſus reciperent cuȝ mā: tunc res idē eē hēt i aia ⁊ extra aiaȝ. Idē. 12 met. cō. 14. ⁊ 23. ⁊. 36. ꝯſilr ð itellectu. 3. de aia. c. 38.

a Intētio colori alia eſt a colore. Idē ſ. c. 76. 97.

b Intētiōes q̄s recipit ſēſus ſūt ꝑticulares: ſed ille quas recipit itellectus ſūt vles. Idem ifra. c. 149. ⁊ 3° de aia. 4. 5. 18. 19. 28. ⁊ 30

ℭ Senſitiuum autē primū eſt in quo huiuſmodi potētia eſt. q̄dem igit̄ idē: ſed eſſe alterū eſt magnitudo. q̄dē.n. q̄dā erit qđ ſenſus

patiṫ. Non tñ sensitiuo eē: neqꝫ sensus magnitudo est. Sꝫ ratio q̄dā ꝛ potētia illius.

℄ Et qđ est potētia est primū sentiēs. Sunt igiṫ idē: in esse āt diuersa. Illđ eniꝫ qđ sentit est aliq̄ magnitudo: ꝛ non ꝑm φ sentit: neqꝫ sensus magnitudo: sed intētio ꝛ ꝟtus illius.

122 ℄ Et φ recipit istaꝫ virtutē que est intētio abstracta a mā est primū sentiēs. ꝛ cū receperit eā efficieṫ idē: sed in numero differūt. Illud enī qđ sentit est aliqđ corp⁹: ꝛ nō sentit qđ est corp⁹: neqꝫ sensus ē corp⁹: sed ītētio ꝛ potētia illi⁹ corꝑis: qđ est primū sentiens.

Propter qd excellētie sensibiliū corrūpūt sensitiua. Idem infra 143. c. 3. de aia tex. c. 7.

℄ Māifestū aūt ex his: ꝛ ꝑꝑ qd excellētie sēsibiliū corrūpūt sēsitiua. Si nāqꝫ sit fortior sēsitio mot⁹: soluiṫ rō. Hoc āt erat sēsus sic ꝛ symphōia ꝛ ton⁹: ꝑcussis fortiṫ chordis.

℄ Et māifesta ē ex hoc cā ꝑꝑ quaꝫ sensibilia intēsa corrūpūt instr̄a sensuū. Qm̄ qñ mot⁹ sentiētis a sēsibili fuerit fortior eo dissolueṫ sua itētio ꝛ ꝥerit sensus: sicut dissoluiṫ ꝯsonātia chordaꝝ: ꝛ neumata cū tāgunṫ fortiṫ.

123 ℄ D. ꝛ ex hoc qđ diximus φ sensus est intētio: declarabitur causa ꝑꝑ quā sensibilia intensa corrūpūt istr̄a sensuū: qm̄ qñ mot⁹ sentiēt a sensibili fuerit fortior q̄ꝫ sentiēs possit tolerare dissolueṫ illa ītētio per quā sentiēs est sentiēs: ꝛ remanebit corp⁹ sine illa ītētione: que est sensus: sicut dissoluiṫ cōsonātia chordarū ꝛ neumata vel nete eorum que sunt intētio existens in eis: quādo fortiter tāgunṫ ꝛ mouebunṫ motu fortiori q̄ꝫ motu quē possunt tolerare.

Propter qd plante nō sentiunt.

℄ Et ꝑꝑ qd plāte nō sētiūt hñtes quādā ꝑteꝫ aialē: ꝛ patiētes a tangibilib⁹: ꝛ nāqꝫ frigescūt ꝛ calescūt. cā. n. nō hr̄e medietatē neqꝫ hmōi ꝑicipiū possibile recipere species sensibilium. Sed pati cum materia.

℄ Et cā ꝑꝑ quā vegetabilia nō sentiūt ꝛ i eis est aliqua pars animata: ꝛ recipit passioneꝫ a tangibilibus: qꝛ calefit ꝛ ifrigidaṫ. Cā eniꝫ in hoc ē: qꝛ nō hꝫ mediū: neqꝫ ꝑicipiū ꝑ qđ potest recipere formas sensibilium.

124 ℄ Laborat in hoc ꝑmone ad dādū cām ꝑꝑ quā vegetabilia nō hñt sensum tactus: lꝫ habeāt animā nutritiuā: ꝛ ēt patiunṫ a tāgibilib⁹ ꝛ calefiūt ꝛ infrigidantur: ꝛ itēdit ꝑ aliquā ꝑtē aiatā aiam nutritiuā. Et. d. causa enim in hoc est qꝛ nō habēt medium ꝛc̄. i. causa enī in hoc nihil aliđ est: nisi qꝛ vegetabilia nō hñt mediū quasi carnē: neqꝫ tale ꝑncipiū per qđ animalia possunt recipe formas sensibiliū. ꝛ cū declarauit φ a tāgibilib⁹ patiṫ aliqd qđ nō cōprehēdit ea: incepit narrare φ ecōtra est de alijs sensibilibus sensuū.

℄ Dubitabit aūt aliqs si patiaṫ aliqd ab odore: qđ īpoſ̄e ē olfatū hr̄e: aut a coloř nō poſ̄e videre. Silr̄ aūt ꝛ in alijs. Si aūt olfatibile odor. si aliqd facit olfatū: odor facit. Quaṙ īpossibiliū olfatū hr̄e nihil poſ̄e pati ab odore. Eadē aūt rō ꝛ de alijs. Neqꝫ possibiliuꝫ sed inquantum vnūqđqꝫ sensitiuum.

℄ Sed nō patiṫ ab odorib⁹ qđ nō pōt olfacere: neqꝫ a colorib⁹ qđ nō pōt videre: ꝛ sic de alijs. Si igiṫ ē odor: ꝯtigit vt ois res q̄ facit olfacere facit ꝑ odorē. Vñ necesse est φ nihil ex eis q̄ nō pñt olfacere patiṫ ab odore: ꝛ iste est ꝑmo de alijs: neqꝫ etiā aliqd ex eis q̄ possunt nisi ꝑm φ qđlibet eorū est sentiens.

125 ℄ Idest ꝛ licet aliqd quod nō est inatū tāgere patiṫ a tāgibilibus: tñ nō patiṫ ab odorib⁹ passiōe ꝓpria odoribus. i. ꝑm φ est odor nisi illud qđ potest olfacere. Nec patiṫ a coloribus passione ꝓpria colorib⁹ ꝑm φ est color: nisi illđ qđ pōt videre: neqꝫ a sono nisi illud quod potest audire. D. d. ꝛ sic de alijs. ℄ Et hoc facit existimare φ sapor est huius dispōnis: sed ipse dicet post φ quidam patitur a sapore qđ nō est innatum sentire ipsum. ꝛ forte fecit hoc: qꝛ est locus dubitationis. ℄ D. d. si igiṫ olfatus est ꝛc̄. i. si igiṫ nā olfatibilis que nō existit nisi in olfaciēte sit odor ipse nō ītentio cōparata que cōtingit odori: manifestum est φ odor facit olfacere oē olfatū: ꝛ oē in quo odor agit ꝑm φ est olfatus est olfaciēs: qm̄ si eē odoris nō est nisi ꝑm φ est olfatus: ꝛ olfatū nō iueniṫ nisi in olfaciente: māifestū est φ oē qđ patiṫ ab odore est olfaciēs. ℄ D. d. Unde necesse est ꝛc̄. i. si igiṫ oē olfaciēs patiṫ ab odore: ꝛ omne qđ patitur ab odore est olfaciēs: necē est ꝑꝫ ꝯuersionē oppositi: vt qđ nō est olfaciēs nō patiaṫ ab odore. Et ipse nō ꝓpalauit in ꝑmone nisi postremū ꝯñs: ꝛ primū ꝑncipiū ex quo ꝯseq̄baṫ. s. φ si odor est relatiuus. i. olfatus: necesse est vt olfatū sit olfaciētis. Et nō ꝓpalauit ꝓpositionē dicētem φ oē qđ patitur ab odore est olfaciēs: neqꝫ propalauit cōuersionē sui oppositi. ℄ Et q̄si opinaṫ φ tactus est aliqđ cōtingēs rebus ꝯrijs tangibilibus: ꝛ non opinatur φ olfatibile est aliquod ꝯtingens odori: neqꝫ visibile colori: sed opinatur φ olfatum est. q. ipse odor: ꝛ visibile ipse color: ꝛ audibile ipse sonus. Et ideo fuit necesse apud ipsum vt omne quod patitur ab odore sit olfaciens: ꝛ a colore videns: ꝛ a sono audiens. Et non fuit necesse vt omne qđ patitur a tāgibili sit tangens: ꝛ hoc indiget magna inquisitione. Ipse enim quasi opinatur φ sensuum q̄dam sunt in capitulo relationis: ꝛ quidam sunt in capitulo actionis ꝛ passionis per se ꝛ accidit eis relatio.

Aristo. opinaṫ φ sēsuū q̄dā sūt i ca. relationis: q̄daꝫ sunt in ca. actiōis ꝛ passiōis ꝑ se. Vide infra ꝯsequēti. c. 140. ꝛ 143.

℄ Silr̄ aūt māifestū est ꝛ sic: neqꝫ enī lumē ꝛ tenebra: neqꝫ sonus: neqꝫ odor q̄cq̄ꝫ facit in corꝑa: sed ea nimiꝝ in qb⁹ sunt ip̄a: vt aer q̄ cū tonitruis scindit lignū. Sed tangibilia ꝛ sapores agunt. Si enī nō: a quo vtiqꝫ patientur inanimata: ꝛ alterabuntur.

℄ Et cū hoc māifestū est hoc mō. Neqꝫ enī lux: neqꝫ obscuritas: neqꝫ son⁹: neqꝫ odor agunt aliqd in corporibus: sed ea in qb⁹ sūt ista. V. g. φ aer in quo est tonitruū findit lignū: sed tāgibilia ꝛ sapores agunt: qm̄ si nō agūt: qbus igiṫ patiunṫ ꝛ alterantur corꝑa nō animata: ex illo etiam patiuntur.

126 ℄ Idest ꝛ cum in hoc ꝑmone ꝑdicto declarauimus ꝥ de sensibilibus manifestū est per se. Apparet eniꝫ φ neqꝫ lux neqꝫ obscuritas: neqꝫ odor neqꝫ color agunt aliqd in corꝑibus: sꝫ nō agūt nisi in rebus in quibus sunt

de olfaciens pati ab odore nō tñ e contra
q2 aer pat ab odor nō tñ olfacit

Son⁹ q̄ſi ē i cap. ad aliqd nō in q̄litate. Tāgibilia ⁊ ſapores magis ſūt ī cap. agē ⁊ pati: q̄3 in ca. rl'onis.

ſunt iſti ſenſus. D. d. U. g. ꝙ aer in quo eſt tonitruuz findit lignū: ſʒ ſonus qui eſt tonitruū nō eſt ipe motus quē lignū recipit a motu aeris: ſed ſonus eſt intētio que nō īuenit̄ niſi in audiente: ⁊ quaſi eſt in cap̄ ad aliqd: nō in qualitate: ⁊ ſil'r odor apud ipm eſt: ſʒ ꝙ expoſuim⁹. D. d. ſʒ tāgibilia ⁊ ſapores ⁊c̄. i. ſed tangibilia ⁊ ſapores magis ſunt in capl'o de agere ⁊ pati q̄3 in capl'o rel'onis: qm̄ ſi ab eis nō patitur niſi qd̄ hʒ ſenſum guſtus ⁊ tact⁹: a quo igit̄ patiētur alia corpa nō aīata. Cōtingit enī agere ⁊ pati nō eē: qd̄ eſt īpoſſibile. ¶ Et hoc qd̄ dixit in tāgibilib⁹ eſt manifeſtuz ſed in ſaporib⁹ īdiget cōſideratiōe. Pōt. n. aliqs dicere ꝙ ſapor eſt ipm guſtabile: ſicut odor eſt ipm olfatum: ſed videm⁹ vt dicit Plato ꝙ ſapores hn̄t in corporib⁹ nō aīatis paſſiones diuerſas additas calefactioni ⁊ īfrigidationi. U. g. exaſperare qd̄ eſt pontici ⁊ lenificare qd̄ eſt vnctuoſi: ⁊ alia multa que ſunt dicta in Timeo: q̄ Gal'. laborat exponere. Iſte igr̄ actiones vtrū ſint saporis: aut ſint de ſapore q̄ſi mot⁹ aer'l de ſono īdiget conſideratione. Sed accepit hic ꝙ ſapor eſt modus tangibilis cum ſit ſimilis ei.

Digreſſio. Utruʒ ſapor agat realr.

¶ Ergone ⁊ illa faciūt: aut nō oē corp⁹ paſſiuū ab odore ⁊ ſono ⁊ patiētia īdetermiata ⁊ n̄ manēt vt aer. Fetet. n. ſic patiēs aliqd Quid igr̄ odorare: p̄ter pati aliqd aut odore ſentire ē. Aer āt patiēs h̄ mox ſenſibil' fit. ¶ Dicamus igit̄ ꝙ nō omne corpus eſt inatum pati a ſono: ⁊ ab odore: ⁊ qd̄ patit̄ nō eſt determinatuʒ neqꝫ permanēs. U. g. aer enim eſt vētus ⁊ ꝓpter hoc patitur: que igitur eſt differētia īter olfacere ⁊ pati. Dicamus igitur ꝙ olfacere eſt ſentire: ⁊ cum aer patitur velociter fit ſenſatus.

127 ¶ Cū ōclarauit ꝙ nō patit̄ ab aliquo triū ſenſibiliū niſi ſenſus ꝓprīj eis: īcepit dare dr̄iaʒ īter paſſionem corpoꝝ medioꝝ ab eis ⁊ īter paſſionē reꝝ a tāgibilibus. ¶ Et. d. Dicamus igit̄ ꝙ nō oē corpus ⁊c̄. i. ⁊ ſi aliqs finxerit ꝙ corpora patiunt̄ a ſono ⁊ ab odore: ⁊ dederit rōnez ſup̄ h̄ de paſſione aeris: ⁊ aque ab eis. dicemus ei ꝙ nō oē corpus eſt īnatum pati a ſono ⁊ ab odore. Nō. n. patit̄ ab eis ex corporibus niſi illud qd̄ eſt nō determinatū in ſe. i. nō hn̄s figurā: neqꝫ ꝓpriaʒ cōſtitutionē. U. g. aer. n. non patit̄ ab eis niſi q2 eſt vētus: ⁊ vētus eſt corp⁹ nō determinatuʒ neqꝫ fixum. Corpa. n. q̄ patiunt̄ a tangibilib⁹ ſunt determiata ⁊ fixa. ¶ D. d. que igitur eſt dr̄ia īter olfacere ⁊ pa- 2

ti. i. ſi igitur aliquis queſiuerit ⁊ dixerit cuʒ olfacere ſit paſſio ⁊ receptio odoris a medio ſit paſſio ē. Que igit̄ eſt dr̄ia īter vtrāqꝫ paſſionē: dicemus ei ꝙ cum aer patiatur velociter a ſenſibili efficitur p̄ hanc paſſionē ſenſatum illi ſenſui. Senſus autē fit per hanc paſſionē ſentiēs non ſenſibile.

¶ Tractatus vndecimus. Cap. I.

Quod aūt nō ſit ſenſus ali⁹ p̄ter qnqꝫ. Dico aūt hos viſum: auditū: olfatū: guſtuʒ: ⁊ tactū: ex his credet aliqs. Si igit̄ enī ois cui⁹ eſt ſenſus tact⁹: ⁊ hunc ſenſum habemus. Ois. n. tāgibilis inquātum tāgibile paſſiōes tactu nobis ſenſibiles ſūt. Neceſſe eſt ſiquidez deficit aliqs ſenſus: ⁊ organuʒ aliqd̄ nobis deficere.

¶ Quoniam autē nō eſt alius ſenſus preter iſtos qnqꝫ. ſ. viſus: ⁊ auditus: ⁊ olfatus: ⁊ guſtus: ⁊ tactus: ex iſtis creditur. Qm̄ ſi oē qd̄ pōt tactus ſentire poſſum⁹ nos ſentire. Quoniā paſſiones tangibilis ſm̄ ꝙ eſt tāgibile oēs ſunt ſenſibiles a nobis p̄ tactuʒ. Et neceſſe eſt ſi nobis deficiat aliqs ſenſus: vt deficiat nobis aliquod ſentiens.

Cum cōpleuit ſmonē de vnoquoqꝫ ſenſuū qnqꝫ exiſtētiū in aīali p̄fecto: īcepit declarare ꝙ īpoſſ'e eſt īuenire aīal hn̄s ſextum ſenſum. ¶ Et. d. Qm̄ aūt nō eſt alius ſenſus ⁊c̄. i. qm̄ aūt īpoſſ'e eſt īuenire aīal hn̄s ſenſuʒ ſextū p̄ter iſtos ſenſus exn̄tes in hoīe ⁊ in aīali p̄fecto ex iſtis demōſtratiōib⁹ credit̄. ¶ D. īcepit declarare hoc: ⁊. d. qm̄ ſi omne qd̄ tactus pōt ⁊c̄. i. qm̄ manifeſtū eſt ꝙ oē qd̄ ſenſus tactus pōt cōprehēdere ex ſenſibilib⁹ nos poſſum⁹ cōprehendere: ⁊ nihil deficit nobis ex eis que īnata ſunt cōprehēdi ab hoc ſenſu: ⁊ ſil'r de vnoquoqꝫ ſenſuū. ſ. ꝙ nō deficit nobis in aliquo aīali hn̄ti iſtū ſenſum aliqd̄ ſenſibiliū: que īnata ſunt cōprehēdi ab eo: ita ꝙ nullus pōt dicere ꝙ pōt īueniri aliqs tactus in aīali q̄ comprehēdit tāgibile: qd̄ nos nō poſſum⁹ cōprehēdere. Manifeſtū eſt. n. per ſe ꝙ oēs q̄litates tāgibiles ſm̄ ꝙ ſunt tāgibiles ſunt ſenſibiles a nobis ⁊ cōprehēſe per tactū. Et ſil'r eſt de q̄litatib⁹ viſibilib⁹ ⁊ audibilibus ⁊ olfatiuis. ¶ Et cū poſuit hūc ſmonē q̄ſi anceēdēs īduxit ꝯn̄s: ⁊. d. ⁊ neceē eſt ſi deficit a nobis aliqs ſenſus ⁊c̄. i. ⁊ cū poſuerim⁹ ꝙ iſti qnqꝫ ſenſus nō deficiūt nobis in aīali in quo īuenit̄ aliqd eoꝝ q̄ īnata ſunt cōprehēdi ab iſtis ſenſib⁹ ſm̄ ꝙ ſunt iſti ſenſus: neceē eſt ſi deficit in nobis aliqs ſenſus vt deficiat in nobis aliqd̄ ſentiēs. Cū iā poſuerim⁹ ꝙ iſtis ſenſibus nō deficit in nobis ſentire aliqd eoꝝ q̄ īnata ſūt ſentiri: ⁊ cū ita ſit ille ſenſus quē ponim⁹ deficere cū nō deficit ꝓpter aliquem ſenſuum exiſtentiū in nobis: neceſſe eſt vt defectus eius ſit ꝓpter hoc: q2 a nobis deficit ſenſus ſextus. 128

Manifeſtuʒ eſt p̄ ſe ꝙ oēs q̄litates tāgibiles ſʒ ꝙ ſūt tāgibiles ſūt ſēſibiles a nobis: ⁊ ꝯp̄hen ſe p̄ tactū. Et ſil'r eſt de q̄litatib⁹ viſibilib⁹ ⁊ audibilib⁹ ⁊ olfatiuis

¶ Et quecūqꝫ qdē ipſi tāgētes ſentim⁹ tactu ſenſibilia ſunt quē exiſtim⁹ hn̄tes. Quecūqꝫ x̄o p̄ media: ⁊ nō ipſa tangētes ſimplicibus. Dico aūt vt aere ⁊ aq̄: hʒ aūt ſic: vt ſiqdem p̄ vnū plura ſenſibilia exn̄tia altera ab īuicē gn̄e neceē hn̄tē h⁹ ſenſitiuū eſt ſenſitiuū vtrorūqꝫ vt ſi ex aere ē ſenſitiuū: ⁊ ē aer ſoni ⁊ caloris. Si x̄o plura eiuſdeʒ ſint vt coloris ⁊ aer ⁊ aq̄: vtraqꝫ. n. diaphana: ⁊ ꝙ alterum ipſoꝝ eſt habēs ſolum: ſentiet illud qd̄ per vtraqꝫ: aut ab ambobus.

¶ Et oē qd̄ ſētim⁹ nos tāgēdo ipʒ ē: viſibile a nobis p̄ tactū q̄ eſt in nobis. Et oē qd̄ ſentim⁹ p̄ media: nō q2 nos tāgim⁹ ipʒ eſt p̄ ſimplicia. U. g. p̄ aerē: aut p̄ aquā. Et ita ē. ſ. ꝙ ſi p̄ vnū fiāt ſenſibilia plura vno q̄ differunt abīuicē in genere. Neceē eſt hn̄s iſtū ſenſum qd̄ ſentiat vtrūqꝫ. U. g. ꝙ ſi ſentiēs ē ex ae-

re: ꝛ aer est soni: ꝛ coloris. Et si per plura vno fit vnuz. V.g. color per aerē ꝛ aquaz: sunt. n. equales: manifestū est ꝙ habēs vnū tm̄ sentit qđ sentit per vtrūqꝫ.

129 ¶ Cū declarauit ꝙ si deficit in nobis aliqs sensus ne cesse est vt deficiat aliqđ sentiēs: ꝛ ēt fuit manim̄ ex h ꝙ si deficit in nobis aliqđ sentiēs: nec̄e est vt đficiat in nobis aliqs sensus: q differat ī gñe a sensib⁹ istaꝝ ṽtutū cū istis ṽtutib⁹ nō deficit sentire aliqd ex eis: q̄ inata sunt iueniri in eis: ꝛ ꝙ hec duo cōuertunt̄. s. quoꝝ vtrūlꝫ fuerit erit alteꝝ: ꝛ si vnū auferat̄ aufe ret̄ ꝛ reliquū: icepit declarare ꝙ ipoſe est sextā ṽtu tē eē: qꝛ ipoſe est vt sit sentire ex̄neuꝫ in gñe ab istis sensationib⁹. ¶ Et h declarat̄ trib⁹ demōstratiōib⁹. Quaꝝ pª est a medijs. Scđa ab istr̄is qb⁹ fit sentire: ꝛ cā data in his duab⁹ demr̄ationib⁹ est quasi mālis. Tertia aūt ē accepta a sensibilib⁹ ipsis: ꝛ ē magis fir ma illis duab⁹. Cū cā accepta in ea sit finalis. Et ice pit a demr̄atiōe q̄ est accepta a medio: sꝫ tacuit q̄sdā ppōnes ꝛ ɔnē. ¶ Et ista demr̄atio fundat̄ sup ppō nes. Quaꝝ vna ē ꝙ a oē qđ sentit aīal: aut sentit ipm p ɔtactū: aut mediāte corpe ex̄neo. ꝛ oē qđ sentimus p ɔtactū: aut sentim⁹ ipꝫ mediāte carne: aut p ipsam carnē si fuerit instr̄m. ¶ Et h itēdebat cū dixit: ꝛ oē qđ sentim⁹ ꝛc̄. i. ꝛ oē qđ sentim⁹ nō p ɔtactū: sꝫ mediā te corpe ex̄neo sentim⁹ ipꝫ mediāte altero istoꝝ duo rū elr̄toꝝ: aut vtroqꝫ. s. aq̄ aut aere: ꝛ h itēdebat cuꝫ d. ꝛ oē qđ sentim⁹ p media ꝛc̄. i. ꝛ cū ita sit sicut dixi mus manim̄ est ꝙ nec̄io seqtur ex h: vt oē hñs sensuꝫ p carnē: aut p alteꝝ istoꝝ duoꝝ elr̄toꝝ: aut p vtrūqꝫ nō iuenit̄ ei de sensu nisi illđ qđ pōt fieri p hec duo. s. p carnē: aut p mediū. Oē igr̄ aīal nō hꝫ de sensib⁹ nisi q pñt fieri p hec duo. s. p carnē: aut p mediuꝫ ex traneū. ¶ Et cū declarauit ꝙ oē aīal nec̄e est vt nō sentiat nisi p carneꝫ: aut p media: icepit declarare qđ seqt̄ ex h ꝙ oē aīal hñs aliqđ mediū ex istis medijs nec̄e est vt hēat de sensibilib⁹ sensibilia qb⁹ seruit il lud mediū: ꝛ reddat ea nō aliud: ꝛ. d. ꝛ ita est. s. ꝙ si p vnū ꝛc̄. i. manim̄ est ꝙ cū posuerim⁹ ꝙ oē aīal nō sen tit nisi p mediū: qđ est caro: aut aer: aut aq̄ si p vnuꝫ istoꝝ medioꝝ caderēt sensibilia pl̄a vno ī gñe: nec̄e est vt oē aīal sentiēs p illud mediū nō hēat de sensi bilib⁹ nisi ea q̄ inata sunt reddi ab illo medio: si duo: duo: si tria: tria. ¶ Et intēdebat p h ꝙ cū media sint determiata in nūero: aut caro: aut aer: aut aq̄: ꝛ sensi bilia ēt que reddunt ista media sint ēt terminata in nnō: nec̄e est vt ṽtutes sint ꝫꝫ nūeꝝ istoꝝ sensibiliuꝫ que reddūt media aīalib⁹: q̄ inata sunt sentire p hec media: ꝛ manim̄ est ꝙ oē qđ reddit̄ per carnē est: aut gustabile: aut tangibile. ꝛ oē qđ redditur p aerē: aut aquā: aut p vtrūqꝫ est: aut sonus: aut color: aut odor. Oē igr̄ sentire est: aut gustare: aut tangere: aut audi

4 re: aut videre: aut olfacere. ¶ D. d. ꝛ si per plura vno sint ꝛc̄. i. ꝛ si p pl̄a vno medio sit vnū sensibile vt co lor p aerē: aut aquā: q̄ sunt eq̄les in h manim̄ ē ꝙ aīal hñs alteꝝ eoꝝ sentit đ sensibilib⁹ sicut qđ hꝫ vtrūqꝫ ꝛ intēdebat per hoc ꝙ aīal qđ est in aqua dꝫ hr̄e ṽtu tes sensus ꝫm nūeruꝫ virtutū sensus aīalis qđ est in aere: ꝛ aīalis qđ sentit in aqua ꝛ in aere.

a Oē aīal vl̄ sentit p contactuꝫ vel p mediū ex̄neū: sꝫ si ē ṽa disiunctiua mēbra nō coīcidunt sꝫ opm̄ pꝫ. 7. phy. t. c. 12. ꝛ sup̄ in hoc. 2. 113. 115.

Expō p̄me ptis textus.

3 Expō scđe ptis textus.

Jđ. s. ɔ. 76.

Documentū

¶ Simpliciū aūt ex duob⁹ his sensitiua solū sunt ex aere ꝛ aqua. Pupilla qdeꝫ. n. aque. Auditus vero aeris: olfat⁹ autē hoꝝ alteri⁹ est. Ignis autē aut nullius est aut cōmunis omnibus. Nihil. n. sine calore sensitiuū est. Terra vero aut nullius est: aut in tactu ma xime miscetur. Unde relinquitur nulluꝫ eē sensitiuum sicut aerem ꝛ aquam.

¶ Et sensus ex simplicibus sunt ex aere: aut ex aqua. Uisus. n. est ex aqua: ꝛ auditus ex aere: ꝛ olfatus ex altero istoꝝ duoꝝ. Ignis aūt aut est nullius aut est cōis eis: qm̄ nullū sentiēs est extra calorē: ēt terra aut est nulli⁹ eoꝝ aut pprie est admixta cuꝫ tactu. Rema net igit̄ ꝙ nō est sensus extra aquā ꝛ aerem.

¶ Hec ē demr̄atio accepta ex istr̄is sensuū: ꝛ. d. ꝛ sen sus ex simplicib⁹ ꝛc̄. i. ꝛ istr̄a sensuū q̄ pp suā nām at 130
tribuunt̄ elr̄tis ꝫꝫ dñiuꝫ sunt tria tm̄. s. instr̄m qđ est ex aere. s. audit⁹: vt declaratū fuit pri⁹. ꝛ instr̄ꝫ qđ est ex aq̄. s. visus. ꝛ 3m̄ est qđ fit ex vtroqꝫ. s. olfat⁹. ꝛ. d. in hoc sensu qđ fit ex altero istoꝝ duoꝝ. s. aut ex aq̄: aut ex aere: qꝛ aīalia q̄ sunt in aq̄ olfaciūt in aq̄ sic olfa 2
ciūt aīalia q̄ sunt in aere p aerē. ¶ D. d. ignis āt ꝛc̄. i. igni aūt aut nō attribuit̄ aliqs sensus h mō: aut at tribuit̄ cōiter. Appet. n. ꝙ nullus sensus pt facē suā actionē cū ifrigidat̄: ꝛ h dimīute demr̄atur pp q̄ no tat iteratione: ꝛ dixit h: qꝛ respect⁹ eius ad aliqd pter ignē est sic̄ pportio alicui⁹ ad mãꝫ: ꝛ pportio eius ad ignē est sic̄ pportio alicui⁹ ad suā formā. ¶ D. d. ꝛ ter ra nō est alicui⁹ ꝛc̄. i. ꝛ terra: aut nō attribuitur alicui instr̄o instr̄oꝝ istoꝝ sensuū: cū nō vr̄ ꝫuire sensibili bus aliq̄ mō: aut si attribuit̄: attribuit̄ carni: qꝛ istđ mediū: aut istud instr̄m idiget ɔstōne ꝛ ɔfirmatiōe: quapp dñat̄ in eo. D. d. remanet igr̄ ꝙ nō est sensus sext⁹ extrisec⁹ ab aq̄ ꝛ aere: cū nō sit corp⁹ extrisecum ab istis duob⁹ corpib⁹: qꝛ ipoſe est iuenire instr̄m sen sus: aut ex igne: aut ex terra: sed tn̄ poſe est ex aq̄: aut aere: aut vtroqꝫ. Et cū mãe istr̄oꝝ sensuū sint termi nate in nūero nec̄e est vt sensus sint ita. Si igit̄ esset sensus sext⁹ cōtingeret 5m̄ elr̄tū eē: sensus. n. q sunt ex aere aut aq̄: sunt aut visus: aut auris: aut nasus.

Nihil sine calore sensitiuū est.

Jđ p̄ de gñe ne. 18. cō.

¶ Hoc autem ꝛ tunc quedam habēt aīalia. Omnes igitur sensus habētur a nō imper fectis: neqꝫ orbatis. Uidetur enim ꝛ talpa sub pelle habens oculos.

¶ Et hec duo sunt in quibusdā aīalibus: ita ꝙ oēs sensus sunt disticti in eis: q̄ nō sunt di minuta: neqꝫ habēt occasionē. Talpa. n. vi detur habere oculos sub cute.

¶ Et sensus attributi his duob⁹ elr̄tis nō iueniuntur 131
nisi in qbusdā aīalib⁹. s. pfectis pp meli⁹: adeo ꝙ pp sollicitudineꝫ nãe circa hoc opꝫ vt oēs sensus sint di stincti existētes in aīali pfecte creationis qđ nō hꝫ occasionē: ꝛ ꝙ ab aīali perfecto vt homie nō deficit sensus. Talpa. n. videt̄ habere oculos sub cute lꝫ nō videat. ¶ Et quasi intēdit per hoc ꝙ si sensus sext⁹ eēt oporteret vt inueniretur in homine qui est cōple tissimuꝫ aīaliuꝫ: eēt. n. necessario ppter meli⁹ ꝛ h est manifestū de sollicitudie nãe ī dãdo sensus aīalib⁹: adeo ꝙ pp h dedit talpe oculos ꝛ coopit eos cute: cū nō indigeat eis in maiori pte sue opōnis cū h ꝙ mã ei⁹ nō posset plus recipe: ꝛ si posset forte eēt supfluū.

Talpa ... oclos sub ... te. Jđ p̄ ... storie aīaliū cap. 9.

Quō sollici ... tetur nã ... ista. vide ... me. cō. 37. Duplex ... sa talpa.

¶ Quare si nō aliqđ alteꝝ est corpus ꝛ pas sio q̄ nullius est eoꝝ q̄ sunt hic corporū: ne

ꝙ vnus

q̄ꝫ vnus vtiq̄ꝫ deficiet sensus.

¶ Op3 igit̄ si nō est aliud corpus: aut passio que non est alicuius corpoꝝ que sunt apud nos vt nō deficiat aliquis sensus.

132 ¶ Hec ē 3ª demr̄atio ꝛ deficit p̄cedēs ꝛ syll's sic cōponit̄ pfecte: ꝛ si sext⁹ sensus sit: nec̄e ē corp⁹ sēsibile eē aliō ab oīb⁹ corpib⁹ sensibilib⁹ q̄ sentiūt q̄nq̄ꝫ sensus ꝛ passionē ei⁹ ꝛ q̄litatē quā sentiēs recipet a sensibilibus vt q̄litet̄ p eā aliā ab istis q̄litatib⁹: s3 nullū corp⁹ sensibile ē aliō ab istis corpib⁹ sensibilib⁹ neq̄ꝫ passio ex̄ istas passiōes. g̊ nll's sēsus ē ex̄ hos sēsus q̄nq̄3.

¶ At vo neq̄ꝫ cōium pōt esse sensitiuū aliqō ꝓpriū q̄ vnoquoq̄ꝫ sensu sentim⁹: nō s̄m accidēs vt mot⁹: stat⁹ figure: magnitudis: numeri vni⁹. Hec.n. oīa motu sentim⁹: vt magnitudinē motu q̄re ꝛ figurā. Magnitudo enim q̄dam ꝛ figura est. Quiescēs aūt in eo qō nō mouet̄. Nūerus vo negatiōe ɔtinui ꝛ ꝓpriīs. Unusq̄sq̄ꝫ.n. vnū sentit sensus.

Magnitudinē ꝛ figurā motu sētim⁹.

¶ Et ēt ipo'e ē vt aliō sentiens sit cōib⁹ q̄ sentim⁹ nisi p vnū q̄nq̄ꝫ sensuū accn̄talr. V.g. motui: ꝛ q̄eti: ꝛ figure: ꝛ q̄ꝫtitati: ꝛ nūero: oīa.n. ista sentiunt̄ p motū: q̄pp figura etiā. Figura.n. est aliq̄ q̄ꝫtitas. Quies.n. nō per motū: nūerus vo p negōnē ɔtinui: ꝛ p ei⁹ ꝓprietates vnusq̄sq̄ꝫ sensuū sentit vnum.

133 ¶ Et ēt ipo'e ē aliud sentiēs eē a q̄nq̄3 sensib⁹: ita q̄ sensibile ei⁹ sit aliqō vnū sensibiliū cōiu3 sub q̄b⁹ sūt sensibilia ꝓpa vnicuiq̄3 sensuū q̄nq̄3: nisi sensibilia eēnt cōia vnicuiq̄3 sensuū accn̄talr. ꝛ.d. h̄ q2 si eēnt eis accn̄talr ɔtingeret vt eēnt alicui sensui eēntialr: qō.n. inuenit̄ alicui accn̄talr d3 iueniri alij eēntialr. ¶ D.d. v̄.g. mot⁹ ꝛc̄. i. ꝛ sensibilia cōia nō sūt ɔp̄hēsa a q̄nq̄3 sensib⁹ accn̄talr. U.g. motus ꝛ q̄es: ꝛ figura: ꝛ q̄ꝫtitas: ꝛ nūerus: oīa.n. ista sentiunt̄ a q̄nq̄3 sensib⁹ p aliā motionē ꝛ passionē ꝛ qō ē ita nec̄e est vt sit eēntialr. D.d. U.g. q̄ꝫtitas ꝛc̄. i. U.g. q̄ꝫtitas. sensus.n. qui inati sūt ɔp̄hēdere eā p aliq̄ꝫ passionē ꝛ mot⁹: ꝛ silr ē de figura: figura.n. ē q̄ꝫtitas cu3 aliq̄ q̄litate. ¶ D.d. q̄es aūt nō p motū ꝛc̄. i. cōprehēsio aūt quietis est p cōprehēsionē p̄uatiōis mot⁹: cū.n. cōprehēderit motū eēntialr cōprehēdūt p̄uationē ei⁹ eēntialr. s. q̄etē. Cōprehēsio vo nūeri ꝛ multitudis a sensib⁹ est p cōprehēsionē priuatiōis cōtinui qō est magnitudo. Etiam declaratū est q̄ cōtinuū cōprehēditur eēntialr: ergo ꝛ sua priuatio cōprehēditur eēntialiter.

Quod iuenitur alicui accn̄taliter ꝺ iueniri alij eēntialr. Idē.4.phy.43. sed vide oppositū.3.phy.cō.48. Idē.8.c.65.

Si habit⁹ cōprehēdit̄ eēntialr ꝛ p̄uatō: s3 vide oppositū.8.c.120.

¶ Quare manifestū est: q̄m ipo'e ē cuiusl3 sensu3 ꝓpriū eē hoꝝ vt mot⁹. Sic.n. erit sicut nūc visu dulce sentim⁹. Hoc aūt q̄m amboꝝ h̄ntes existim⁹ sensu3: quo cū cōciderit cognoscim⁹. Si vo non: neq̄ꝫ vtiq̄ꝫ: s3 aut s̄m accn̄s sentiebam⁹: vt diarij filiu3: nō q2 diarij filius est: s3 q̄m alb⁹: huic autē accidit diarij fili⁹ eē. Cōiu3 aūt habem⁹ ia3 sensum cōe3 nō s̄3 accn̄s: nō igit̄ est ꝓpri⁹: neq̄ꝫ enī vtiq̄ꝫ sentirem⁹. Sed aut sic sic̄ dc̄m ē diarij filiū nos videre. Adiuicē.n. ꝓpria s̄3 accn̄s sentiūt sensus. Nō s̄m q̄ ipsi sunt: s3 s̄m q̄ vnus cū sil' fiat sensus in eode3: vt cholera q̄ amara: ꝛ rubicūda. Nō.n. alteri⁹ dicere q̄ ambo vnu3. Propter qō ꝛ decipit̄: q̄ si sit rubicundū cholerā opinatur esse.

¶ Manifestū igr̄ ē q̄ ipo'e ē vt sensus istr̄m sit ꝓpriū alicui istoꝝ. V.g. motui. Esset.n. sic̄ nos mō sentim⁹ dulce p visum. Et h̄ fuit q2 ē in nob̄ sensus i quo ē vtrūq̄ꝫ cū sint ābo ɔiuncta scit ea. Et si nō eēt ita nō sentirem⁹ ip̄3 nisi accn̄talr. V.g. fili⁹ sophronici. Nos enī nō sentim⁹ filiū Socratis: s3 albū. Et ɔtigit huic q̄ fuit fili⁹ Socratis. In reb⁹ aūt cōibus habem⁹ sensū cōe3 nō accn̄talr. Nō igr̄ h̄nt sensu3 ꝓpriū. Et nisi hoc eēt nō sentiremus ea oīo nisi sic: sic̄ dixim⁹ q̄ nos videm⁹ filiū Socratis. Et sensus q̄dā nō sentit sensibilia quoꝝdā nisi accn̄talr. Et ideo nō est vn⁹: cū sēsus fuerit isil' in eodē. V.g. cholera.n. est amara ꝛ citria iudiciū qō vtrūq̄ꝫ ē eiusdē nō est alteri⁹. Et ideo cadit error: ita q̄ citrinū existimatur esse cholera.

¶ Et cū decl'atū ē q̄ cōia sensibilia ɔp̄hēdūt̄ a q̄nq̄3 sensib⁹ eēntialr: mani^m est q̄ ipo'e ē sensu3 ꝓpriū eē alicui⁹ istoꝝ sensibiliū cōiu3. U.g. mot⁹ aut q̄ꝫtitatis q̄m si ita eēt: tūc sentirem⁹ motū aut sibi siles de sensibilib⁹ cōib⁹: nō p se: s3 p me^m: sic̄ ɔp̄hēdim⁹ p visu3 h̄ esse dulce mediāte colore. ¶ D.d. ꝛ h̄ est: q2 ē nob̄ sensus ꝛc̄. i. ꝛ accidit nob̄ tal' ɔp̄hēsio. s. iudicare p aliquē sensu3 sup sensibile alteri⁹ sensus: q2 ɔtigit q̄ illi duo sensus fuerit ɔiūcti in ɔp̄hēdēdo illa duo sensibilia ex eodē aliq̄ tp̄e: ꝛ cū post hec acciderit vt cōprehēdam⁹ p alteꝝ duoꝝ sensuu3: alteꝝ sensibile ex eadē re iudicabim⁹ p illū sensu3 sup sensibile alteri⁹ p ɔiūctionē p̄cedētē. U.g. q̄m nos nō scim⁹ p visum q̄ h̄ ē dulce nisi pri⁹ acciderit nob̄ i aliq̄ tp̄e qō ɔp̄hēdim⁹ p visū q̄ mel ē citrinū: ꝛ p gustū eē dulce: cū igr̄ 2° sentiem⁹ ip̄3 p solū visu3 eē citrinū: stati3 ɔp̄hēdemus ip̄m eē dulce ꝛ mel. ¶ D.d. ꝛ si nō eēt ita ꝛc̄. i. ꝛ 2
si nō eēt ɔcessū a nob̄ q̄ si vnū istoꝝ sensibiliū cōiu3 h̄ret sensū ꝓpriū ɔtigeret vt sentire ea eēt sic̄ sentire p visū q̄ h̄ ē dulce: nec̄e ē vt sentire ea eēt ꝺ gn̄e sensus q̄ ꝓpe dr̄ accn̄talr. U.g. sentire p visū q̄ iste ē fili⁹ Socratis: q2 sētirem⁹ ip̄3 eē albū: q2 accidit q̄ fili⁹ Socratis fuit alb⁹. ¶ D.d. cōia āt h̄nt sensū cōe3 ꝛc̄. i. ꝛ cū ꝺcl'atū ē q̄ si aliqō sēsibiliū cōiu3 h̄ret sensū ꝓpriu3: tūc sentiret̄ a nob̄ accn̄talr: queadmo^m sentimus p visū istū eē filiū Socratis q̄ ē alb⁹: aut queadmo^m iudicam⁹ h̄ eē dulce: q2 ē citrinū. ¶ Hec.n. duo sūt duo modi accn̄talr: ꝛ iā ꝺcl'atū ē q̄ sēsibilia cōia ɔp̄hēdūt̄ eēntialr. Ergo nullū sēsibiliū cōiu3 h3 sensū ꝓpriū: q̄m si h̄rent sensū ꝓpriū: tūc sētiret̄: aut sic̄ sentim⁹ p visū istū filiū socratis: aut sic̄ q̄dā sensus sentit sensibile ꝓpriū cuiusdā. ¶ Et iste modus ē ēt ac- 3
cidētalis: s3 differt a p̊ mō q̄ simpl'r dr̄ accn̄talis: ꝛ ē ɔp̄hēdē p visu3 istū eē filiū Socratis: s3 vterq3 numerat⁹ sit accn̄talis: differūt. s. in h̄: q2 cōprehēdere p visum hoc eē dulce fuit: q2 cū visu fuit cōiuncta in eadem re virtus vnius generis cū virtute visus. s. sen-

Ampliatio ꝺboꝝ Ari.

Virt⁹ q̄ ꝯpre hēdim⁹ istū esse socratē: aut filium socratꝭ supior ē ad ꝟtutē sensus: ſʒ viđ oppositū. s̄. cō. 63. tc̄.

a Qñ duo sēsus fuerit cōiūcti ad iudicādū sup eandē rē ipsaʒ eē eādē illđ iudiciū ē vtriusqʒ sensus nō alteri⁹ sensus ab eis oppositū infra. cō. 146. τ tex.

sus gust⁹. Judicare aūt p visuʒ istū eē filiū Socratis accidit: qꝛ in alio tpe fuit ꝯiuncta cū visu alia ꝟtus a virtute visus: ꝟt⁹. n. q̄ cōprehēdim⁹ istū eē Socratē: aut filiū Socratꝭ supioꝛ ē ad ꝟtutē sēsus: τ iđ iste modus vꝫ magꝭ accñtalꝭ qꝫ scđs. Uñ simplr̄ dixit ipʒ eē accñtalē: τ nō scđʒ. ❡ D. d. τ nō ē vni⁹ τc̄. i. τ iudiciū nō ē vni⁹ ꝟtutis^a qñ duo sensus fuerit ꝯiuncti ad iudicādū sup eādē rē ipsaʒ eē eādē: ſʒ illud iudiciū est vtriusqʒ sensus: nō alteri⁹ sensus ab eis: sic existimare pōt aliqs. sed si dī vn⁹ ex h̄ mō dñr accñtalr̄. D. d. U. g. chola τc̄. i. v. g. h̄ eē cholerā: qꝛ ē amaꝝ citrinū. Judicare. n. ꝙ hec duo sūt eiusdē. s. cholere nō ē alteri⁹ ꝟtutis ab his duab⁹: τ qꝛ iudiciū sup hāc rē eē vnā est duaꝝ ꝟtutū nō vni⁹: accidit ei erroꝛ in iudicādo aliqđ nō cholerā esse cholerā: qꝛ citrinum.

❡ Jngret aūt aliqs cui⁹ cā plēs habem⁹ sensus: ſʒ nō vnū solū: aut q̄ten⁹ min⁹ lateāt ꝯña τ cōia vt mot⁹: τ magnitudo: τ nūer⁹. Si enim eēt visus solus τ ipse albi laterēt vtiqʒ magis: τ videret eē oia ꝑꝑ id qđ ꝯsequunt se adiuicē sic̄ coloꝛ τ magnitudo: nūc autē qm̄ in aliquo sensibili cōia sunt manifestū facit ꝙ aliud qđdā vnūqđqʒ ipsoꝝ est.

❡ Et dʒ hō ꝑscrutari q̄re hēmus sensus plēs vno: τ nō vnū tm̄. Dicam⁹ igit̄ vt nō ignorem⁹ ꝯña cōia: vt motū: τ q̄ntitatē: τ nūeꝝ: qm̄ si nō hērem⁹ nisi visū solū: tūc ipe visus eēt magis dign⁹ vt ignoꝛaret albuʒ: adeo vt existimaret hec eē oia. Coloꝛ. n. τ quātitas ꝯsequūt̄ adiuicē isic̄. Nō aūt qꝛ cōia sīt sensibilia ab aliquo māifestat̄ ꝙ qđlʒ eoꝝ ē aliđ.

135 ❡ Uult dare cāʒ ꝑꝑ quā hec sensibilia cōia nō cōprehēdūt̄ ab vno sēsu: τ. d. τ dʒ hō ꝑscrutari τc̄. i. τ dʒ hō ꝑscrutari q̄re hec sensibilia cōia ꝯphēdunt̄ a plib⁹ sensib⁹ vno: τ nō cōprehēdunt̄ ab vno. ❡ D. d. rōnē τ dixit: dicam⁹ igr̄ vt nō ignorem⁹ τc̄. i. vt nō ignoremus alietatē sensibiliū cōiuʒ a sensibilib⁹ ꝑꝑꝛijs. D. d. qm̄ si hērem⁹ solū visuʒ τc̄. i. τ h̄ eēt nec̄e: qm̄ si ponerem⁹ ꝙ solus visus cōprehēdit ista: τ ꝙ ipe solus ē in nob̄ in hac itētiōe: tūc accideret visui vt ig̊raret: τ nō distigueret albū ab aliq̊: adeo ꝙ existimaret colorē τ q̄ntitatē τ figurā eādē eē: τ h̄ accideret ei eo ꝙ coloꝛ τ q̄ntitas ꝯsequunt̄ sibi adiuicē. s. coloꝛ nō inuenit̄ nisi in supficie τ supficies in coꝛpe. D. d. mō autē qꝛ cōia τc̄. i. mō aūt qꝛ videm⁹ ꝙ cōia vt quātitas τ magnitudo ꝯphēdunt̄ p aliū sensūʒ a visu. ❡ Scđʒ hoc igit̄ est itelligēdus su⁹ s̄mo in h̄ loco: nō s̄ʒ ꝙ sonant ꝟba ei⁹ supficieten⁹ s̄m ꝙ loqt̄: vt quare sensus sint plures vno: cā. n. foꝛmalis in hoc manifesta est. s. multitudo sensibiliū: τ hoc iam dictū est: τ cā finalis est perscrutāda post in fine istius libri.

Documentū

Tertio de aīa a. t. c. 59. vsqʒ in finem.

❡ Tractatus duodecimus. Cap. I.

Qoniā aūt sentim⁹ qđ videm⁹ τ audim⁹: nec̄e est visu sentire qꝛ videt aut altō. Si aūt altero aut ipso erit: qꝛ videt aut altero. Si idē erit visus τ subti coloris. Quare aut duo eiusdē erūt aut idē eiusdē. Ampli⁹ āt si τ alter sit sensus visus: aut in ifinitū ꝑcedit: aut aliqs ipse sui ipsi⁹ erit iudex. Quare in pꝛio h̄ faciēdū est.

❡ Et qꝛ sentim⁹ nos audire τ videre: nec̄e ē ꝙ sentire qđ nos videm⁹: aut ē p hūc sensū: aut p aliud: ſʒ illud erit visus τ coloꝛis subi: aut duo eiusdē: aut idē sui. Et etiā si sensus quo sentimus nos videre sit alius: aut erit hec in ifinitum: aut erunt idē sui. Opoꝛtet igitur vt hoc faciat pꝛimo.

Cum cōpleuit s̄monē de q̄nqʒ sensib⁹: τ declāuit sextū sensū nō eē: icepit đclāre ꝙ isti q̄nqʒ hn̄t ꝟtutē cōeʒ: τ icepit pꝛi⁹ dubitare s̄ʒ suā ꝯsuetudinē: τ. d. τ qꝛ sentim⁹ nos videre τc̄. i. τ nō videm⁹ τ sentim⁹ nos videre τ audim⁹ τ sentim⁹ nos audire: τ sic in vnoquoqʒ sensuū nec̄e est vt h̄ fiat p ꝟtutē visus. aut p aliā ꝟtutē. D. d. ſʒ illđ erit visus τ coloꝛis τc̄. i. ſʒ si h̄. s. sentire nos vidē fuerit alteri⁹ sensus a visu ꝯtiget vt ille sensus hēat duplicē cōprehēsionē: cōprehēdit. n. visuʒ cōprehēdere: τ cōprehēdit coloꝛē quē visus cōprehēdit. Jmpolē. n. est vt cōprehēdat visū cōprehendē coloꝛē: nisi ēt ipse cōprehēdat coloꝛē. D. d. aut duo eiusdē: aut idē sui. i. seqt̄ igr̄ ex h̄ alteꝝ duoꝝ: qm̄ si posuerim⁹ duas ꝟtutes eē: ꝯtiget vt duo sensus sint eiusdē itētiōis sensus. s. q̄ sentit eā: τ sensus q̄ sentit ꝙ ille sensus sentit eā. Uterqʒ. n. sentit illā: aut ponem⁹ ꝙ idē sensus sentit seipʒ: ita ꝙ agēs ē patiēs qđ ipolē ē. D. d. τ ēt si sensus visiōis τc̄. i. τ si posuerimus duas ꝟtutes eē. s. ꝙ sensus q̄ cōprehēdit nos videre est ali⁹ ab eo q̄ videt: ꝯtinget ēt in illo sensu qđ cōtingit in p̊: nec̄e est igit̄ vt hēat duplicē cōprehēsionē. s. cōprehēsionē sui ꝑmi subti qđ sentit: τ cōprehēsionē quā ꝯprehēdit: τ si ēt posuerim⁹ h̄ duaꝝ ꝟtutū ꝯtiget in 3ª qđ ꝯtigit in 2ª: τ sic in ifinitū: qđ ē ipolē. Quapꝑ nec̄e ē nobis ponē eādē ꝟtutē q̄ cōprehēdat vtrūqʒ. s. suū pᵐ subʒ: τ ꝙ cōprehēdat illđ qđ ipse cōprehēdit: τ cū nec̄e ē abscidē ifinitū meli⁹ est h̄ facē in p̊: τ ponē ꝙ p eādē ꝟtutē cōprehēdim⁹ coloꝛē: τ cōprehēdim⁹ ꝙ cōprehēdim⁹ ipʒ: qđ. n. ꝯtigit nob̄ posteri⁹ faciēdū ē pꝛi⁹: τ h̄ itēdebat cū dixit: nec̄e est igr̄ h̄ facē p̊: aut ponē ꝙ idē patit̄ a se: τ cōprehēdit se. 136

❡ Habet aūt dubitationē. Si. n. visu sentire videre est: vꝛ aūt coloꝛ: aut hn̄s hūc. Si videbit aliqs qđ est etiaʒ vidēs: τ coloꝛem habebit primuʒ videns.

❡ Et in hoc est qō: τ est qm̄ si visio est sentire p visuʒ τ videre coloꝛē: τ hō nō videt illud qđ hʒ coloꝛē: nisi qñ videt aliqđ. Cōtinget vt illud qđ videt pꝛio hēat etiā coloꝛem.

137 ❡ D. ſʒ iste s̄mo hʒ q̄ōnē. s. ponere ꝙ p eādē ꝟtutē cōprehēdim⁹ coloꝛē: τ cōprehēdim⁹ nos cōprehēdē coloꝛē: qm̄ si visio ē sentire p visuʒ: τ visus cōprehēdit coloꝛē: τ hō nō videt ipʒ videre coloꝛē nisi qñ videt aliqđ: ꝯtiget vt illđ qđ p̊ videt qñ iudicat ipm̄ videre hēat ēt coloꝛē: τ itēdebat p hoc ꝙ si nec̄e est vt oē cōprehēsibile a visu sit coloꝛatū: τ visus cōprehēdit cōprehēsionē coloꝛis. ergo cōtingit ex hoc vt ipsa cōprehēsio sit coloꝛata: qđ est ipossibile.

❡ Manifestū est igit̄ qm̄ nō est vnū visu sentire: τ nāqʒ cuʒ nō videm⁹ visu discernim⁹: τ tenebras τ lumē: ſʒ nō silr̄. Ampli⁹ aūt τ

vidēs

vidẽs tãqȝ coloratũ est. Sensitiuũ.n. susce-
ptiuũ est sensibilis sine mã vnũqdqȝ. Unde
abeũtib⁹ sensibilib⁹ isunt sensus: ⁊ phãtasie
qbus sentiũt. Sẽsibilis aũt act⁹ ⁊ sensus idẽ
est vnus. Esse aũt ipsoꝝ nõ idẽ. Dico aũt vt
sonus hȝ actũ: ⁊ auditus hȝ actũ. Est.n. au
ditũ hñtia nõ audire: ⁊ hñs sonũ nõ semper
sonat. Cũ aũt opetur poẽ audire: ⁊ sonet
poẽ sonare. Tũc hȝ actũ audit⁹ silr fit: ⁊ hm
actũ sonus. Quoꝝ dicet vtiqȝ aliqs hoc q-
dẽ esse auditionẽ: hoc vero sonationem.
¶ Dicam⁹ igit ꝙ manifestũ est ꝙ sentire ꝑ
visuȝ nõ est vnũ. Judicamus.n. ꝑ visuȝ nos
nõ vidẽdo obscuritatẽ ⁊ lucẽ: ȝ nõ eodẽ mõ
Et ẽt ꝙ vidẽs est q̃si coloratũ. Sẽtiẽs.n. re
cipit sensibile ex̃ mãȝ qdlȝ qdlibet. Et iõ cũ
fuerit sensibilia abstracta erũt sensus ⁊ ima
ginationes exñtes. Et actio sensibilis ⁊ sen
sus eadẽ est: inesse aũt nõ sunt eadem in eis.
U.g. sonus q est in actu: ⁊ audit⁹ qui est in
actu. Poẽ est.n. vt aliqd habeat auditũ: ȝ
nõ audiat: ⁊ vt aliqd habeat sonuȝ: sed non
semper sonet: quousqȝ fecerit illud qd est in
sua potẽtia vt audiat: ⁊ sonauerit illud qd
est in potẽtia sua vt sonet. Tũc erũt insimul
auditus ⁊ son⁹: ⁊ põt aliqs dicere ꝙ primũ
istoꝝ est audire: ⁊ scdm est sonare.
138 ¶ Cũ dedit smonẽ dubitatiuũ: icepit dissoluere eũ: ⁊
d. Dicam⁹ igit ꝙ manifestũ est ꝙ sentire ⁊c̃.i. Dica-
mus igit ꝙ manifestũ ẽ ꝙ sentire ꝑ visuȝ nõ ẽ eius-
dẽ intẽtiõis: ita ꝙ ꝯsegt ex eo vt oẽ cõprehẽsibile a
visu sit coloratũ. D.d. iudicam⁹.n. ꝑ visuȝ ⁊c̃.i. ⁊ sigm
ei⁹ est ꝙ nos iudicam⁹ ꝑ visum nõ vidẽdo coloratũ:
cũ iudicamus obscuritatẽ eẽ obscuritatẽ: ⁊ lucẽ eẽ lu
cẽ: ȝ neutrũ hȝ colorẽ. Sȝ nõ eodẽ mõ iudicam⁹ per
visuȝ obscuritatẽ ⁊ lucẽ. Judicam⁹.n. lucẽ ꝑ se: ⁊ ob-
scuritatẽ q2 est ꝓuatio lucis. Et cũ dedit hũc moduȝ
dissolutiõis dedit scdaȝ dissolutionẽ qõni dicenti ꝙ
visio dȝ eẽ colorata si virtus visibilis cõprehẽdit vi
sionẽ: ⁊ dixit: ⁊ ẽt vidẽs est q̃si coloratũ ⁊c̃.i. ⁊ ẽt pos-
sum⁹ cõcedere visionẽ eẽ colorẽ. Uidẽs.n. qñ cõpre-
hẽdit colorẽ efficit q̃si coloratuȝ quoquo mõ. Et cã
in hoc est: q2 sentiẽs recipit sẽsibile ⁊ assimilat ei vi-
sus: itaqȝ recipit colorẽ quẽ recipit corp⁹ extra aiam:
ȝ differunt in h ꝙ receptio sentiẽtis est nõ mãlis: ⁊
receptio corpis extra aiam est mãlis. D.d. ⁊ qdlibet
qdlibet.i. sentiẽs.n. recipit sensibile nõ mãlr: qlibet
sensuũ qdlibet sensibiliũ. Et q2 sensus recipiũt sensi
bilia quoquo mõ: dñr ẽt de eis quoquo modo. D.d. ⁊
ideo cũ fuerit sensibilia abstracta ⁊c̃.i. ⁊ q2 sensus re
cipiũt sensibilia ex̃ mãȝ: ideo qñ sensibilia fuerit ab-
stracta a mã efficiunt in sensibilib⁹ sensus ⁊ imagia-
tiões nõ colores sensibiles: neqȝ sapores: neqȝ alie q̃-
litatũ sensibiliũ q̃ sũt ex̃ aiaȝ in mã. D.d. ⁊ actio sen-
sibilis ⁊ sensus ⁊c̃.i. ⁊ actio sensibilis ex aia in mouẽ
do sentiẽs: ⁊ actio sensus q est in sentiente.s. q̃litas q̃
sentiẽs q̃litat in mouẽdo ẽt ṽtutẽ visionis est eadeȝ
actio: lȝ modus eẽ sensibilis extra aiaȝ differat a mõ
sui esse in sentiẽte. U.g. ꝙ son⁹ q est in actu ex̃ aiam
ita mouet instrȝ audit⁹ sicut audit⁹ q est in actu mo-
uet ṽtutẽ audit⁹: ⁊ silr dispõ coloris in mouẽdo vidẽ
tẽ est sicut dispõ q̃litatis q̃ ꝓuenit in vidẽte a colo-
re in mouẽdo ṽtutẽ visibilẽ. D.d. poẽ est.n. vt aliqs
habeat mediũ ⁊c̃.i. ⁊ hoc fuit ita ꝙ possibile ẽ vt ali-
quis habeat auditũ in potẽtia sicut hȝ sonũ in potẽ-
tia: ⁊ vt hẽat sonũ in actu sic̃ hȝ auditũ in actu. Et cũ
habuerit audituȝ in actu hẽbit cõprehẽsionẽ audit⁹ 140
in actu.i. cõprehẽsionẽ qd audit: ⁊ dixit: poẽ est.n. di
cere ꝙ aliqs hȝ auditũ ⁊ hȝ sonum: lȝ nõ semꝑ sonet
ꝓpter hoc q2 sunt sicut in potẽtia.
¶ Si igit est mot⁹ ⁊ actio ⁊ passio in eo qd
agit: necesse est ⁊ sonũ ⁊ auditũ qui hȝ actũ
in eo qd est hȝ potẽtiã esse. Actiui.n. ⁊ mo-
tiui act⁹ in patiẽte fit: vnde nõ necesse ẽ mo-
uens moueri. Sonatiui qdem igitur actus
aut sonus aut sonatio est. Audititiui autẽ aut
auditus aut auditio est. Dupliciter eniȝ au-
ditus ⁊ dupliciter sonus.
¶ Et si actio ⁊ passio ⁊ motus sint in passi-
uo: nec̃e est vt sonus ⁊ audit⁹ q sunt in actu
sint in eo: qd est in potẽtia. Actio eni agẽtis
⁊ mouẽtis sunt in patiẽte: ⁊ ꝑꝑ hoc non est
nec̃e vt moueat qd mouet: ⁊ actio sonãtis:
aut est son⁹: aut sonare. Et actio audientis:
aut est auditus: aut est audire. Audit⁹.n. est
duob⁹ modis: ⁊ son⁹ est duob⁹ modis.
¶ Cũ posuit ꝙ actio sentiẽtis ⁊ sensibilis est eadẽ: lȝ 139
differãt in eẽ: icepit declarare hoc ex reb⁹ vniuersali
bus ꝓdictis. ¶ Et.d. ⁊ si actio ⁊ mot⁹ ⁊c̃.i. ⁊ si necesse
est vt oĩs actio que ꝓuenit ab agente: ⁊ oĩs mot⁹ q ꝓ-
uenit a mouẽte nõ iueniãtur nisi a re patiente ⁊ mo
ta: sensus aũt patiunt a sensibilib⁹ ⁊ sensibilia agunt
in eos: necesse est vt actio sensibilis sit in ipso sentiẽ-
te: qd est in potẽtia sensibile. Sonus itaqȝ ⁊ auditus
qui sunt in actu sunt in eo qd est in potẽtia sonans.s.
percussuȝ: ⁊ qd est in potẽtia audiẽs.s. sensus audiẽs.
¶ D.d. ⁊ ideo nõ ẽ nec̃e vt moueat qd mouet.i. ⁊ q2 141
motus est in patiẽte nõ in agẽte nõ est necesse vt oẽ
agẽs sit patiẽs vt declaratũ est in smonibus vniuer-
salib⁹: ⁊ iduxit oẽ hoc ad declarãdũ ꝙ sensus mouẽt
virtutes sicut sensibilia que sunt extra aiam mouẽt
sensus. ¶ D.d. sonus eni est duob⁹ modis ⁊c̃.i. ⁊ fuit
necesse ꝙ ita esset de sono sicut de auditu.s. ꝙ eodeȝ
modo mouẽt: ⁊ ꝙ actio sit in recipiente nõ in agente
ꝓpter hoc ꝙ vtrũqȝ iuenitur duobus modis: modo
in potentia: ⁊ modo in actu.
¶ Eadeȝ aũt ratio in aliȷs sensibus ⁊ sensibi
libus est. Sicut.n. actio ⁊ passio in patiẽte:
sed nõ in agẽte: sic sensibilis actus ⁊ sensiti-
ui in sensitiuo est. Sed in qbusdam qdeȝ ⁊
nominatũ est vt auditio ⁊ sonatio. In qui-
busdam autẽ nõ nominatũ est alteꝝ. Uisio
eni dr̃ visus actus. Que vero est coloris in-
nominatuȝ est: ⁊ gustatiui gustus ẽ: humo
ris autem nõ nominatum est.
¶ Et iste ideȝ smo est de aliȷs sensib⁹ ⁊ aliȷs

sensibilib⁹. Queadmoduz.n.actio ꝛ passio sunt in patiēte nō in agēte: ita actio sensuum ꝛ sensibiliū sunt in sentiēte. Sꝫ in qbusdaz hn̄t noia: vt sonare ꝛ audire. In qbusdā āt alteꝝ nō hꝫ nomen. Actio.n. visus dī visio. Actio aūt coloris nō hꝫ nomē ī ligua greca.

140 ¶ Et iste idē sermo quē dixim⁹ in sono ꝛ auditu.s.ꝙ actio eoꝝ est in patiēte est de alijs sensibilib⁹. ¶ D. iterauit ꝑpōnē a qua īcepit hāc declarationē: ꝛ dixit queadmoduz.n.actio ꝛ passio ꝛc̄.i.ꝛ cā in hoc est: qm̄ sic̄ passio ꝛ actio sunt in patiēte nō in agēte. ita actio sensuū ꝛ sensibiliū sūt in p̊ sentiēte: cū sensibilia sint ꝟtutes agētes: sensus aūt agētes ꝛ patiētes: p̊ᵐ aūt sentiens est patiēs tm̄: ꝛ qꝛ hoc latet.s.sensibilia esse ꝟtutes agētes: ꝛ sensus eē patiētes ꝑꝑ noiationē. Plura eni sensibilia carēt noib⁹ ꝫꝫ ꝙ sunt agētia: ꝛ noia pluriū eoꝝ passiua sunt in figura noiuꝫ ꝟtutū agētiuꝫ ꝛ dixit: sꝫ in qbusdā hn̄t noia ꝛc̄.i.sꝫ in qbusdā sensib⁹ ponebant̄ noia actiōi ipsi⁹ sensibilis ꝛ passiōi vtriusqꝫ sentiētꝭ. U.g. sonare ꝛ audire. Sonare.n. est actio soni: audire aūt est passio auditus sentiētis: ꝛ in quibusdā alteꝝ eoꝝ caret noie. U.g. in visu. Passio eniꝫ visus hꝫ nomē: ꝛ est videre: lꝫ sit in figura nois agentis. Actio.n. sui sensibilis qꝺ ē coloꝛ caret noie in greca lingua. Et dico ꝙ in arabica actiōes habituuꝫ sensuū ꝑuenientiū in eis a sensibilib⁹ in p̄mas ꝟtutes sentiētes nō vident̄ hr̄e noia in aliq̊ idiomate cū ꝭ nō sciat̄ a vulgo. Nō.n. cōpꝛehēdūt̄ a sensu i p̊ aspectu.

¶ Qm̄ aūt vnus ē qdē actus sensibilis ꝛ sensitiui. Esse aūt alterū est. Necesse ē simul ꝛ corrumpi ꝛ saluari sicut dictuꝫ ē: auditum ꝛ sonū. Et saporē igit̄: ꝛ gustū: ꝛ alia silr̄. Dicta aūt ꝭm potētiam nō necesse est.

¶ Et qꝛ actio sensibilis ꝛ sentiētis est eadeꝫ: ꝭ differūt in eē: necesse ē vt īsimul corrūpātur ꝛ īsimul saluentur: auditus qui dī hoc mō: ꝛ sonus: ꝛ silr̄ sapoꝛ ꝛ gust⁹: ꝛ alia. In eis aūt que dicunt̄ in potētia nō est necesse.

141 ¶ Et qꝛ actio sensibilis eadē est cū actiōe sentiētis.s.ꝙ habit⁹ q ab eo ꝑuenit in sentiēte est idē cū habitu quo sensibile agit in vtroqꝫ sentiente in eēntia ꝛ foꝛª lꝫ differant in subō: nece est vt coꝛruptio duoꝝ habituū sit īsil: ꝛ saluatio insil.s.habit⁹ ꝑ quē sensibile est mouēs in actu postqꝫ fuit in potētia: ꝛ habit⁹ ꝑ queꝫ sentiēs est sentiens in actu postqꝫ fuit in poª. ¶ D.d. Auditus q dī ꝭm hūc modū ꝛ sonus ꝛc̄.i.ꝛ ꝭ seqt̄ in sono q dicit̄ ꝭm hūc modū ꝛ est sonus in actu: ꝛ silr̄ ꝯtingit in sapore qui est in actu: ꝛ in gustu qui est in actu: ꝛ in oībus sensib⁹. In sensibili autē qꝺ est in potentia ꝛ in sentiēte qui est in potentia nō seqtur.s.ꝙ cuꝫ alteꝝ eoꝝ coꝛrūpitur: ꝙ reliquū coꝛrūpatur: aut quādo vnum fuerit: vt sit reliquum.

¶ Sed priores phi hoc nō bn̄ dicebant nihil opinātes: neqꝫ albū: neqꝫ nigrū: sine visu eē: neqꝫ saporē sine gustu. Si qdē.n. dicebant recte: sic aūt nō recte: duplr̄.n. dico sensu ꝛ sensibili. His qdē ꝭm potentiaꝫ. Illis vero ꝭm actuꝫ. De his qdem accidit qꝺ dictū ē. Sed in alteris nō accidit. Sꝫ illi simpliciter dicebant de dictis non simpliciter.

¶ Sed antiqui nāles nō bn̄ dixerunt in hoc: cū existimauerūt ꝙ nihil est albū: aut nigrū absqꝫ visu: neqꝫ sapoꝛ absqꝫ gustu. Hoc eni vno mō est verū: ꝛ alio mō nō verum. Qm̄ qꝛ sensus ꝛ sensibile dicunt̄ duob⁹ modis: in potētia ꝛ in actu. Illud qꝺ fuit dictū seqtur in istis. In illis aūt nō. Sed illi dixerunt simpliciter ꝙ nō dī simpliciter.

¶ Sed antiqui nāles nō recte dixerūt in hac intētione. Dicebāt.n.ꝙ nullus est coloꝛ sine visu: neqꝫ sapoꝛ sine gustu: ꝛ ꝭ dixerūt absolute.i.qꝛ opinati fuerunt ꝙ sensibile ꝛ sentiēs sunt relatiua simplr̄: ꝛ cū alteꝝ fuerit: reliquū erit: ꝛ cū alterū coꝛrūpit̄: reliquū coꝛrūpet̄. D.d. hoc.n. veruꝫ vno mō ꝛc̄.i.ꝛ hoc qꝺ antiq dixerūt est vno mō veꝝ: ꝛ alio mō nō veꝝ. Sꝫ ꝭmo antiquoꝝ seqt̄ in eis q̄ sunt in actu. Sēsus aūt ꝛ sensibile qn̄qꝫ dnr̄ in potētia: ꝛ qn̄qꝫ in actu. In eis autē que sunt in potētia nō seqt̄.s. vt esse eoꝝ ꝛ coꝛruptio sit semꝑ īsil. Sꝫ erroꝛ antiquoꝝ fuit ī hoc qꝺ locuti fuerūt absolute in eo ꝙ idiget determinatione. 142

¶ Si autē symphonia vox q̄dā est. Vox aūt ꝛ auditus est sicut vnū: ꝛ est sicut nō vnū: aut idem. Proportio autē est symphonia. Necesse est auditū rationem quandaꝫ esse. Et propter id coꝛrumpit vnūquodqꝫ excellens graue ꝛ acutum auditum: ꝛ in saporibus gustuꝫ: ꝛ in coloꝛibus visuꝫ fortiter fulgiduni: ꝛ opacuꝫ: ꝛ in olfatu fortis odoꝛ ꝛ dulcis ꝛ amarus: tāqꝫ ratio quedam sit sensus. Unde ꝛ delectabilia qdem sunt duꝫ dicuntur sincera ꝛ mixta entia ad rationem: vt acutum: aut dulce: aut salitū. Delectabilia.n. tunc. Omnino autē qꝺ mixtū est: symphonia magis qꝫ acutum ꝛ graue. Tactus aūt calefactibile ē ꝛ frigoꝛabile. Sꝫ sensus rō est. Excellētia aūt ꝯtristāt: aut coꝛrūpūt.

Propter q̄ excellēs sensibile corrūpit sensum.

¶ Si igitur consonantia est sonus: ꝛ sonus ꝛ auditus sunt quasi idem: ꝛ consonantia est propoꝛtio: necesse est etiam vt audire sit aliqua propoꝛtio: ꝛ ideo coꝛrumpitur quilibet quādo auditus fuerit itensus.s. vt acutus: aut grauis. Et similr̄ in sapoꝛibus coꝛrumpitur gustus: ꝛ in coloꝛibus coꝛrumpitur visus a luce intensa: ꝛ obscuritate. Et in olfatu ab odoꝛe forti: ꝛ dulci: ꝛ amaro. Quia sensus est aliqua propoꝛtio: ꝛ ꝑpter hoc acetosuꝫ ꝛ dulce ꝛ salsum quādo fuerint posita cum simili essendo pura non admixta erunt delectabilia. Et vniuersalr̄ admixta sunt magis digna vt sint cōsonātia qꝫ acutum ꝛ graue. Et in tactu poēe est vt calefiat ꝛ īfrigidet̄. Et sensus est silis ꝑpoꝛtio ꝛ cū fuerint itensa nocebūt ꝛ coꝛrūpent.

¶ Duz

143 ¶ Dū posuit ꝙ sensus q̄ est in actu est quoq̄ mō rela‑ tiuꝰ īcepit declarare hoc ⁊ dare ex eo cās pluriū accñtiū in sensu. ¶ Et dixit: si igitᷣ ꝯsonātia est sonus ⁊c̄. i. si igitᷣ neumata vel nete ꝯsonātia in auditu. i. admixta mixtiōe delectabili fuerit sonꝰ: ⁊ sonꝰ in actu ē audi‑ tus in actu: ⁊ ꝯsonātia q̄ est in neumatibꝰ vł nete nō est nisi ꝓportio tēpata īter extrema. s. inter sonū gra uē ⁊ acutuꝫ: q̄ dicunᷣ in respectu auditus: necē est vt illud tēpamētū existēs īter ea: ⁊ est ꝯsonātia: sit ipse auditꝰ cū eē auditꝰ in actu nō est nisi in hac ꝓportio‑ ne q̄ est in tēperātia. Et qꝛ tēperās ⁊ tēpatū sūt rela‑ tiua: ⁊ eē auditꝰ in actu nāle est in sono tēpato: ꝯtigit ꝙ auditꝰ ⁊ audibile erunt in cap̄ relōnis. ¶ Et dixit: ꝙ necē est vt auditꝰ sit aliq̄ ꝓportio: ⁊ nō. d. ꝓportio simplr̄: qꝛ existimatᷣ ꝙ ista ꝓportio q̄uis sit in caplo relōnis: tn̄ est ꝓportio agēs: ⁊ ꝓportiōes in eo ꝙ sunt ꝓportiōes nō sunt agentes: sꝫ in eo ꝙ q̄litates. Sen sus igitᷣ nūeranᷣ in relatione vno mō: ⁊ in qualitate alio mō: ⁊ sic intelligitᷣ. ¶ D. d. ⁊ ideo corrūpitᷣ q̄li‑ bet ⁊c̄. i. ⁊ ꝓpter hoc q̄d diximꝰ accidit vt glꝫ sensuuꝫ corrūpatᷣ qn̄ ista ꝓportio trāsmutabitᷣ ītēse in exeū‑ do ad alterū extremoꝝ. ¶ V. g. [a] corruptio auditus apud sonū ītēsuꝫ in acuitate ⁊ grauitate: ⁊ corruptio gustus apud saporē intēsuꝫ: ⁊ corruptio visus apd̄ lu cē intēsaꝫ: ⁊ obscuritatē intēsam: ⁊ corruptio olfatus apud odores intēsos. ¶ Et cā in hoc est ꝙ eē sensus nālis ē in ꝓportiōe tēpata. Et cū illa ꝓportio fuerit corrupta corrūpetᷣ sensus: cuꝫ ista ꝓportio sit forma sensus: queādmodū sanitas est in ꝓportiōe termina ta īter 4or q̄litates. Et cuꝫ illa ꝓportio corrupta fue‑ rit corrūpetᷣ sanitas cū forma sanitatis est in hac ꝓ‑ portione temperata. D. d. ⁊ ꝓpter hoc acetosuꝫ ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ sensus est alia ītētio ⁊ alia ꝓportio: ideo acetosuꝫ ⁊ dulce ⁊ salsum adiuncta ad suuꝫ simile nō admix‑ ta cū aliquo erūt delectabilia: qm̄ cū occurrēt silibꝰ essendo pura erūt delectabilia: tūc eniꝫ erunt magis abstracta a mā. ¶ D. d. ⁊ vł̄r admixta sunt ⁊c̄. i. ⁊ vł̄r admixta ex cōtrarys que sunt in vnoquoq̄ꝫ sensuuꝫ sunt magis digna vt sint proportio ipsis contrarys. V. g. sonus qui est inter acutum ⁊ graue magis di‑ gnus est vt sit ꝓportio q̄ꝫ acutus ⁊ grauis: ⁊ similiter est de tactu cuꝫ calido ⁊ frigido: ⁊ humido: ⁊ sicco: lꝫ corpus tangens possit calefieri ⁊ infrigidari ecōtra‑ rio alys sensibus: vt iam prediximus tēperamētum magis est dignuꝫ vt sit ꝓportio q̄ꝫ extrema.

Proportiones in eo ꝙ ꝓportiōes non sūt agētes: sꝫ in eo ꝙ q̄litates ⁊c.

Sēsus nūeranᷣ i relōne vno mō: ⁊ in q̄litate alioꝰ. ex hoc pꝫ po‑ tētias aīe di‑ stingui realr̄ ab aīa.

a Idē 3° de aīa, t, cō, 7.

Tēpamentuꝫ magis dignū est vt sit ꝓpor tio q̄ꝫ extrēa.

¶ Unusquisq̄ꝫ q̄deꝫ igitᷣ sensus subti sensibi lis est q̄ est in sensitiuo: inquātū sensitiuū: ⁊ discernit subiecti sensibilis drīas. Ut albuꝫ quidem ⁊ nigrū visus: dulce vero ⁊ amaruꝫ gustus. Silr̄ aūt se habet hoc ⁊ in alys.

¶ Et vnusq̄sq̄ꝫ sensuū ē erit sensibilis subie cte illi: ⁊ est existēs in suo sentiēte ſm q̄d est sentiēs: ⁊ iudicat drīas sensibilis sibi subie‑ cti. V. g. visus albuꝫ ⁊ nigrū ⁊ gustus dul‑ ce ⁊ amarum: ⁊ sic de alys.

144 ¶ Cū icepit perscrutari de virtute qua sentimus nos sentire: vtrū sit eadē cuꝫ virtute ꝓpria vnicuiq̄ꝫ sen‑ sui: an alia: dedit in primo sermonē ex quo seqtur eā esse vnaꝫ: ⁊ post aliū ex quo cōseqtur eā esse plures. Deinde sermonē concludentē eam esse vnaꝫ ⁊ disso‑ lutionē ex qua exiuit ad declarādum ꝙ sensus ⁊ sen sibile sunt vnum in actu nō diuersa: ꝓpter q̄d cōtin‑ geret vt illud q̄d iudicaret super ipsuꝫ sensuꝫ eēt ali‑ ud ab eo q̄d iudicaret super ipm̄ sensibile. Et cuꝫ hoc fecit. Reuersus est postea ad illaꝫ eandē ꝑscrutatio‑ nem. ¶ Et. d. ⁊ vnusquisq̄ꝫ sensuū ⁊c̄. i. manifestū est per se ꝙ vnusquisq̄ꝫ sensuū iudicat suū subiectuꝫ ꝓ‑ prium q̄d est ei ſm ꝙ est illud sentiēs: ⁊ iudicat cum hoc differētias ꝓprias que sunt in illo subiecto ꝓpo. V. g. qꝛ visus iudicat colorē qui est ꝓpriū subiectuꝫ ei q̄d est ſm ꝙ est visus: ⁊ iudicat differentias ꝯrias existētes in eo. V. g. album ⁊ nigrum: ⁊ media: ⁊ silr̄ auditus iudicat sonum qui est suum subiectum: gra‑ ue: ⁊ leue: ⁊ media que sunt differētie soni.

Hic Cō. su‑ mit sꝫ ꝓ obie cto. Ideꝫ. 6. ꝯ. 136. ⁊ in. 2. de gnō. t. c. 7. Idē. 3. de aīa ꝯ. 5. i dissolō ne p̄me q̄ōis.

¶ Quoniā aūt ⁊ albū ⁊ dulce ⁊ vnūquod‑ q̄ꝫ sensibiliū ad vnūq̄dq̄ꝫ cōparando discer‑ nimus: ⁊ sentimus qꝛ differūt. Necesse est igitur sensu. Sensibilia enim sunt.

¶ Et qꝛ iudicamꝰ etiā albuꝫ ⁊ dulce ⁊ vnū‑ q̄dq̄ꝫ sensibiliū cōparando ea adiuicē. Per q̄d igitᷣ sentimꝰ esse diuersa: necē est q̄deꝫ vt illud sit ꝑ sensuꝫ. Eni sunt ēt sensibilia.

¶ Et cū sensus cōprehēdit drīas ꝯrias q̄ sunt i subie‑ ctis ꝓprys vnicuiq̄ꝫ sensui: per quā igitᷣ virtutē iudi camus istas eē diuersas: cū fecerimus cōparationeꝫ īter eas adiuicē. Apparet q̄dem ꝙ cōsequitur ex hoc sermōe illud q̄d a ꝑncipio dictū est: ⁊ est ꝙ virtus q̄ visus iudicat albū eē aliud a dulci: est alia a v̄tute vi sus: queādmodū v̄tus q̄ iudicat ipm̄ videre vꝫ alia a virtute visibili. Drīa. n. īter sensibilia est sensibilis. 145

Drīa īter sen sibilia est sen sibilis.

¶ Quare ⁊ manifestū qm̄ caro nō ē vltimū sensitiuū. Necesse. n. eēt tangēs ipm̄ discer‑ nēs discernere: neq̄ꝫ vtiq̄ꝫ sepatis contingit discernere ꝙ alterū sit dulce ab albo. Sꝫ oꝫ vno quodā vtraq̄ꝫ manifesta esse. Sic. n. ⁊ si hoc q̄dem ego: illud vero tu sentis: mani‑ festum vtiq̄ꝫ erit: qm̄ altera adiuicem sunt. Opꝫ aūt vnum dicere qm̄ alterū: alterū. n. dulce ab albo. Dicit ergo ideꝫ. Quare sicut dicit: ita ille itelligit ⁊ sentit: q̄d q̄dem igitur nō possibile separatis iudicare separata pa‑ lam. Qꝛ aūt neq̄ꝫ in separato tp̄e hinc habi‑ tum est. Sicut. n. idem dicit ꝙ alterū bonū ⁊ malū: sic ⁊ quando alterū dicit. Qm̄ eniꝫ alterū nunc ⁊ alteruꝫ: nō ſm accidēs ipsuꝫ quādo. Dico aūt puta nūc dico qm̄ alterū: nō tamē qm̄ nunc alterum. Sed sic dicit ⁊ nunc: ⁊ quoniā nunc. Simul ergo. Quare iseparabile ⁊ in iseparabili tēpore.

Ex hoc tex. elicitᷣ ꝓpō fa mosa: ꝙ po‑ nēs drīaꝫ in‑ ter aliq̄ duo cog̃scit vtrū‑ q̄ꝫ sꝫ ꝓparōe

¶ Dicamus igitᷣ ꝙ manifestū est ꝙ caro nō est vltimuꝫ sentiēs. Cōtingeret. n. cuꝫ tange ret ꝙ iudicaret: sed impossibile est vt iudi‑ cans iudicet dulce eē aliud ab albo per duo diuersa. Sꝫ necesse est vt sint ambo eiusdē per duo istrumēta: ⁊ nisi hoc eēt: esset possi bile quādo ergo sentirē hoc: ⁊ tu illd̄: ꝙ ego itelligerē ea esse diuersa. Sed necesse est vt vnꝰ dicat hoc eē aliud ab hoc: ⁊ dulce aliud

ab albo: dicēs igit̄ est idē. Quapp necesse ē vt sicut dicim⁹ sic agam⁹ ⁊ sentiamus. Qm̄ aūt ipossibile est iudicare diuersa ⁊ p diuersa manifestū est. Qm̄ vero hoc nō fit in tpe diuerso: ex hoc declarabit̄. Queādmoduz idez dicit bonū eē aliud a malo. Sic cū dixerit in aliquo esse aliud: in illo. n. instanti dicit in alio ēt: ⁊ nō accn̄talr̄. s. cū dico nūc eē aliud: nō qꝛ nūc est aliud: sz dico sic instans: ⁊ qd̄ est instans. A quo igit̄ erit nō erit diuisibile: ⁊ in tempore idiuisibili.

146 ¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ manifm est h̄ qd̄ dico ꝙ vltimuz sentiēs in tactu nō est in carne: neqꝫ in visu i oculo: qm̄ si vltimū sentiēs eēt in oculo: aut in lingua in gustu: tūc nec̄e eēt cū iudicarem⁹ dulce eē aliud ab albo: iudicare p duo diuersa. Illud. n. qd̄ cōprehendit dulce ꝑm hāc pōnē: aliud est ab eo qd̄ cōprehēdit colorez oino. Illud. n. est in oculo: ⁊ hoc in carne: aut sibi sili. Sed caro in tactu nō est sic̄ oculus in visu. ¶ D. declarauit h̄ ipole eē: ⁊ dixit: sz nec̄e est vt ābo sint eiusdē ⁊c̄. i. sz nec̄e est vt sint cōprehēsa ab eodē: ⁊ p duo instra: ⁊ nisi hoc eēt: manifm est ꝙ nō poterit iudicare hoc eē aliud ab hoc. Si. n. eēt pole iudicare hec duo esse diuersa p duas v̄tutes diuersas: quaꝝ vtraqꝫ singulariter cōprehēdit alteꝝ duoꝝ illoꝝ: tūc nec̄e eēt qn̄ ego sentirē h̄ eē dulce: ⁊ tu illd̄ eē albū: ⁊ ego non sensi qd̄ tu sensisti: neqꝫ tu qd̄ ego: vt ego cōprehēderē meū sensibile aliud a tuo: lz nō sentiā tuū: ⁊ vt tu cōprehēderes tuū aliđ a meo: ⁊ h̄ ē manifeste ipole. D. d. sz nec̄e est vt vn⁹ dicat h̄ esse: aliud ab hoc: ⁊ ꝙ dulce est aliud ab albo ⁊c̄. i. sz queādmoduz nec̄e est vt idē hō dicat h̄ eē aliud ab h̄. s. necesse est vt v̄tus qua iudicat dulce eē aliud ab albo sit eadē virt⁹. Ita eniz est in h̄ de idiuiduis sicut de mēbris sensus: cuz sint ēt plura in nūero: ⁊ hoc intēdebat cum. d. quapp nec̄e est: sicut dicim⁹ sic agamus ⁊ sentiam⁹. i. quapp nec̄e est vt sicut ille q dicit h̄ eē aliud ab hoc est idez hō sicut illđ qd̄ sentit ⁊ itelligit h̄ eē aliđ ab hoc est eadē v̄tus. ¶ D. d. qm̄ aūt ipole est ⁊c̄. i. manifestuz est igit̄ ex hoc sermone ꝙ non iudicam⁹ diuersa esse sensibilia p diuersas v̄tutes: qm̄ aūt ista cōprehēsio cū hoc ꝙ est vnius v̄tutis dz esse ēt in eodē instāti: manifestū est: qm̄ queādmodū vnus hō dicit bonuz esse aliud a malo: sic cum dixerit in altero duoꝝ esse aliud in aliquo instāti: manifestuz est ꝙ in instāti in quo dicimus ꝙ alteꝝ eoꝝ est aliud in illo eodem dicit in altero esse aliud cū alietas sit aliqua relatio: ⁊ ⁊ relatiua isimul existūt in actu. ¶ D. d. ⁊ nō accidētalr̄ ⁊c̄. i. ⁊ nō itelligo p instās h̄ instās qd̄ dī accidētalr̄ in eo ꝙ illud est diuisibile: sicut istās in quo dicim⁹ rōne itrinseca eē aliud istās cū fuerit cōprehēsum rōne itrinseca eē aliud. Instās. n. de quo dī ipz esse aliud est aliud ab instāti in quo cōprehēdit̄ ipz esse aliud: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: non qꝛ instās est aliud. i. nō qꝛ instās de quo dixi eē aliud est instās in quo cōprehēdit̄ ipm eē aliud. Sz dixim⁹ hoc instās est aliud: ⁊ ꝙ nunc est aliud: ⁊ illud instās est aliud ab instāti cōprehēsionis. D. d. a quo igit̄ erit. i. a quo igit̄ erit hoc iudiciū. dico erit a virtute idiuisibili ⁊ vna: ⁊ in tēpore idiuisibili ⁊ vno.

Alietas ē aliq̄ relatio.

Hic vr̄ velle Auer. instās eē idiuisibile

¶ At vero ipossibile est simul ꝑm cōtrarios motus moueri idē: aut idiuisibile ⁊ i idiuisibili tempore. Si eni dulce sit mouet sensuz aut itellectum. Amaruz autē contrarie. Et albū aliter. Ergo simul qdem ⁊ numero idiuisibile ⁊ iseparabile qd̄ iudicat. Scd̄z eē autē separatum. Est igitur quodāmodo ꝙ diuisibile diuisa sentit: est autē quod idiuisibile. Secunduz esse qdem enim diuisibile: loco autē ⁊ numero idiuisibile.

¶ Sed ipossibile ē vt idez moueat̄ motibus contrarijs isimul ꝑm ꝙ est idiuisibile in tempore idiuisibili. Hoc. n. si fuerit dulce mouebit sensum: aut itellectuz aliquo modo motus. Amarū aūt cōtrario. Album vero alio modo. Utꝝ igit̄ est possibile vt iudicans ea isimul est numero idiuisibile ⁊ in eē diuisibile: ita ꝙ alio mō a mō diuisiōis sentit diuisibilia: ⁊ alio mō. s. idiuisibile. Qm̄ ꝑz eē est diuisibile: ⁊ ꝑz locū ⁊ nūeꝝ est idiuisibile. 147

¶ Cū declarauit ꝙ vltimū sentiēs in oibus sensibus dz esse eadē virtus: incepit querere modum ꝑm quē pōt esse eadez v̄tus: ⁊ iudicare oia cōtraria in eodem tpe. ¶ Et. d. sed impossibile est vt idem moueat̄ ⁊c̄. idest sz impole est ponere vt idem recipiat cōtraria in eodē instanti ꝑm ꝙ est idez ⁊ iduiisibile. D. d. hoc eni si fuerit dulce ⁊c̄. U. g. ꝙ si fuerit hoc dulce mouebit sentiēs pm aliquo genere mot⁹: ⁊ cū fuerit amarum mouebit ipsuz econtrario: ⁊ similiter de albo ⁊ nigro. Cuz igitur sensus iudicauerit hoc eē aliud ab hoc: hoc enim dulce: ⁊ illud amaruz essendo eadem virtus ⁊ indiuisibilis: tunc patietur a contrarijs insimul: ꝑm ꝙ est vnum ⁊ indiuisibile: quod est impossibile. ¶ D. d. vtrū igitur est possibile vt iudicans ⁊c̄. idest an igit̄ possibile est vt ista virtus iudicans contraria simul sit eadem subiecto ⁊ indiuisibilis: sed p intētiones quas recipit est diuisibilis: ita ꝙ per hoc dissoluetur questio sic. Quoniam ista virtus inquātum est diuisibilis comprehendit res numeratas diuisibiles: ⁊ inquantuz est eadem iudicat ea vnico iudicio. D. d. est enim ꝑm esse diuisibile: sed ꝑm locum ⁊ numerū indiuisibile. i. forte iudicans diuersa ⁊ cōtraria est ꝑm essentiam ⁊ formam diuisibile: sed ꝑm subiectum hoc est ꝑm materiam est indiuisibile: vt dicimus de pomo ꝙ est indiuisibile subiecto: ⁊ diuisibile ꝑm essentiam diuersam in eo: ꝑm ꝙ habet colorem: ⁊ odorem ⁊ saporem.

Judicans diuersa ⁊ ꝯtra ꝑz eēntiam ⁊ formā diuisibile: sz ꝑz ⁊ māā ē idiuisibile: ex q̄ ideᶻ ꝑm ... posse esse ... diffōne ... 5. phys. 47. Idē p⁹ phy. 25. ⁊ 6. phy. 24. ⁊ 4. phy. 106. ꝯ ... istanti. Idē hic in co. sequenti.

¶ Aut nō possibile. Potētia qdem. n. idem ⁊ idiuisibile cōtraria. Scd̄m esse autē non. Sed i operari diuisibile. Et ipossibile ē album ⁊ nigrū esse simul: quare neqꝫ spēs pati ipsoꝝ: sed h⁹ ē sensus ⁊ itelligentia.

¶ Dicamus igit̄ ꝙ hoc est ipossibile. Est. n. idē idiuisibile duo cōtraria potētia: esse aūt nō: sed actu ē diuisibile. Et ipossibile ē vt i simul sit album ⁊ nigrum. Quapropter necesse est vt neqꝫ formas recipiat si sentire ⁊ intelligere sint talia. 148

¶ Cū posuit illū modū ad dissoluēdū p̄dictā qōnē reuersus ē mō ad narrādū ꝙ nō suffic̄ i dissolōne: ⁊ d. dicam⁹

Nō ē poss̄e vt idē sit idiuisibile sbto ⁊ recipiēs ꝯria i simul: nisi i poᵃ nō in actu. ꝓ hoc vide. 10. met. 13.

dicam⁹ igit̄ ꝙ hoc ē ipossi̅ ⁊c̄. i. dicam⁹ igit̄ ꝙ h̄ ē impossibile. s. vt ista virtus sit vnica in subto: ⁊ plēs ꝑm eēntias ⁊ formas. Nō eni ē poss̄e vt idē sit idiuisibile subto ⁊ recipiēs ꝯria insil̄: nisi in poᵃ nō in actu ⁊ eē. V. g. ꝙ idē corpus poss̄e est dici eē calidū ⁊ frigidum insil̄ poᵃ: actu aūt nō nisi ꝑ3 ꝙ est diuisibile. s. q2 q̄dā pars eius est calida ⁊ q̄dā frigida. Et h̄ intēdebat cū d. s3 est actu diuisibile ⁊c̄. ¶ Et cū declarauit h̄. d. q̄ ꝑꝑ neče est vt neq3 formas eoꝝ recipiat ⁊c̄. i. quapꝑ neče ē vt ista v̄tus nō recipiat formas sensibiliū ꝯrias si ista v̄tus eadē sensitiua ē talis. s. vnica in subto: ⁊ plēs in eēntia: ⁊. d. ⁊ itelligere: q2 intelligere in hac intētiōe: sil̄e ē ad sentire. s. q2 i vtroq3 ē v̄tus recipiēs ⁊ iudicat ꝯria insil̄: vt declarabimus i v̄tute rōnali.

Documentū

¶ Et intēdit ꝑ oīa hec d̄clarare: ꝙ hec v̄tus nō ē eadē ꝑ3 ꝙ ē i poᵃ: sic̄ ē ꝑma mā: s3 est vnica in itellectu ⁊ in esse i actu: ⁊ multa ꝑ3 ist̄ra: vt post d̄clarabim⁹.

¶ Sed sicut qd̄ vocāt q̄dā pūctū: aut vnū: aut duo: sic ⁊ idiuisibile: sic aūt ⁊ diuisibile. Scd̄3 ꝙ q̄dē igit̄ idiuisibile vnū discernēs ē ⁊ sil̄. Scd̄3 vero ꝙ diuisibile bis vtit̄ eodē signo sil̄. Inquantū q̄dem igit̄ pro duobus vtit̄ tertio duo iudicat ⁊ sepata sunt vt i separato. Inquantum vero vnum vno ⁊ sil̄. De pricipio q̄dem igit̄ ꝑm ꝙ dicimus sensitiuū esse aial sit determiatum hoc modo.

¶ S3 illd̄ qd̄ dr̄ q̄busdā pūct⁹ vnius ꝑm ꝙ ē duo est diuisibile: ⁊ ꝑm ꝙ ē idiuisibile iudicans est vnū: ⁊ ꝑm ꝙ est diuisibile vtit̄ eodē pūcto bis. Scd̄m igit̄ ꝙ vtit̄ extremo ꝓ extremis duobus iudicat duo: q̄ sunt diuersa. Hoc igitur erit ꝑ diuisibile: ⁊ ꝑ3 ꝙ ē vnū per vnum. Hoc modo igitur determiem⁹ pricipium quo dicimus animal esse sentiens.

Hinc sumit̄ ꝙ res difficiles ad dōz melius exēplo manifestant̄: pro hoc vid̄ ꝑ ph. rō. 61. Et que ibi.

149 ¶ Cū3 narrauit ꝙ ipossi̅ est vt hec potentia sit vna in subiecto ⁊ multa in v̄tutibus: incepit dare modū ꝑm quē est vna: ⁊ modū ꝑm quē est multa: ⁊ q2 hoc difficile est ad dicēdū: ⁊ est magis leue ad declarandū ꝑ exēplū: iduxit sermonē in via exēpli. ¶ Et. d. s3 illd̄ qd̄ dr̄ ⁊c̄. i. s3 ista v̄tus ē vna ⁊ mlt̄a: vt pūctus q ē centrū circuli qn̄ ab eo fuerint ducte multe linee a cētro ad circūferētiā: ⁊ h̄ intēdebat cū. d. pūctus vni⁹: h̄ ē

2 pūctus q ꝯtinet̄ ab vna linea. ¶ D. d. ꝑ3 ꝙ ē duo est diuisibile. i. ꝑ3 igit̄ ꝙ ista v̄tus ē duo ⁊ plēs ꝑ sēsus q copulant̄ cū ea: queadmodū pūctus e duo ⁊ plēs per extrema lineaꝝ exeūtiū ab ea ē diuisibile ad patiendū a sensibilib⁹ diuersis. ¶ D. d. ꝑm igit̄ ꝙ est indiuisibile iudicās est vnū ⁊c̄. i. ⁊ ꝑm ꝙ ista v̄tus est aliqd̄ indiuisibile. s. ꝑm ꝙ est finis motuū sensuū a sensibilib⁹: queadmodū pūctus est idiuisibile aliqd̄ ꝑm ꝙ ē finis lineaꝝ exeūtiū ad ip̄3 a circūferētia pōt iu

Quō pūctus sit diuisibil̄: vid. 6. ph. 24 ⁊ 4. ph. 106.

3 dicare diuersa q̄ copulant̄ cū ea a sensibilib⁹. ¶ Et cū declarauit modū ꝑ3 quē pōt itelligi ꝙ ista virtus est indiuisibilis: ⁊ modū ꝑm quē pōt intelligi ꝙ ē diuisibilis: icepit distiguere opus eius ꝑm ꝙ ē diuisibilis ⁊ eius opus ꝑm ē idiuisibilis. ¶ Et. d. ꝑm igit̄ ꝙ est diuisibile vtit̄ ⁊c̄. i. ꝑm igit̄ ꝙ ista virtus ē diuisibilis ꝑ sensus opat̄ ꝑ istd̄ vnū qd̄ ē d̄ ipsa q̄si pūctus duab⁹ opatiōib⁹ diuersis insil̄. Et ꝑm ꝙ vtit̄ rebus q̄ sunt de ea q̄si extrema de lineis. s. sensibus inq̄tum

būt hanc ꝯsil̄itudinē iudicat res diuersas iudicijs diuersis: ⁊ ꝑ3 ꝙ est vna iudicat res diuersas vnico iudicio. ¶ Et q̄si opinat̄ ꝙ virtus ꝑmi sentientis meli⁹ est vt dicat eē vna forma: ⁊ multa ist̄ris copulatis cū ea per q̄ trāseūt motus sensibiliū quousq3 copulētur cū ea q̄3 dicere ipsa3 eē vnā subiecto: ⁊ multa ꝑm formā que describunt̄ in ea. Illud. n. eē est digni⁹ ei ꝑm ꝙ est iudicās: istud aūt ꝑm ꝙ ē recipiēs: s3 tn̄ cu3 nō 4
ponimus illic eādē intētionē ꝑꝑ formā nō possemus inuenire aliq̄d ꝑ qd̄ iudicet diuersa esse diuersa: iudiciū. n. dignius ē attribui isti potētie ꝑm ꝙ ē actus q̄3 ꝑm ꝙ ē poᵃ: queadmodū motio ei⁹ passiua a sensib⁹ dignior ē q̄3 attribui ꝑm ꝙ ē recipiēs sub3: est. n. apd̄ ip̄m vt vr̄ recipiēs ꝑm sensus ⁊ agēs ꝑm iudiciū. recipere eni aliq̄d ē aliud a iudicare illud. Et hec duo debent inueniri in aliquo duob⁹ modis diuersis. Et id̄ videmus ꝙ ista v̄tus iudicat itētiōes q̄s ꝓprie recipit ⁊ eaꝝ ꝑuatiōes: ⁊ sil̄r est de v̄tute rōnabili: s3 differūt in h̄ ꝙ ista virtus est intētionū mālīu3: illa autē est intētio nō mixta cū mā: vt post declarabit̄.

Recipere aliq̄d aliō est a iudicar̄ illō.

¶ Tractatus Decimustertius. Cap. I.

Voniā aūt antiq duab⁹ differētijs diffiniūt: maxie aiam motu q ꝑ3 locū: ⁊ i eo qd̄ ē itelliger̄: ⁊ discernere: ⁊ sentire. Cōsiderādū ē siq̄d itersit iter itelligē ⁊ sentire. Vr̄ aūt itelligē ⁊ sape tāq̄3 qd̄dā sentir̄ eē. In vtrisq3. n. bis aia iudicat aliq̄d: ⁊ coḡscit eoꝝ q̄ s̄bt. Et ātiq sape ⁊ sentire idē eē aiūt. sic̄ Empe. dixit ad p̄ns volūtas auget̄ i hoīb⁹ ⁊ i alio loco: vn̄ eis sp̄ sape altera ꝑstat. Idē aūt bis vult ⁊ id qd̄ ē Homeri. Talis. n. itellect⁹ est i terrenis hoibus qualē deducit i die pr̄ viroꝝ deoꝝq3.

¶ Et q2 d̄termiabāt aia3 bis duab⁹ d̄r̄ntijs ꝓprie. s. moueri i loco: ⁊ itelliger̄ ⁊ iudicar̄ ⁊ sentire: existimādo ꝙ itelligē q̄si ē sentir̄ corpus quoquo mō. Aia. n. i bis duob⁹ modis efficit̄ aliq̄d ⁊ cognoscit ip̄3. ⁊ antiq dicebāt ꝙ itelligere idē ē cū sentire: vt Empe. cū ꝯsiliū i hoib⁹ recipit ꝑm p̄ns: ⁊ dixit i alio loco: ꝑꝑ hoc trāsmutat̄ itellect⁹ i eo sp̄: ⁊ h̄ idē itēdebat Home. cum dixit ꝙ ita est de intellectu. s. ꝙ itelligere corporale est sicut sentire.

150 Quia antiq ꝯueniūt in diffiniēdo aia3 ꝑ has duas d̄r̄ias ꝓpe. s. ꝑ motū localez: ⁊ ꝑ cognitionē: ⁊ comp̄hēsionē q̄ vident̄ esse itelligere ⁊ sentire. ¶ D. d. existimādo ꝙ itelligē ⁊c̄. i. ⁊ existimabāt ꝙ intelligere est genus sensus: qui ē: aut corpus: aut corporalis. Aia. n. in bis duob⁹ iudicat res ⁊ coḡscit eas: q2 antiq dicebāt ꝙ itelligē ⁊ sentire sunt eiusdē virtutis: op3 nos ꝑscrutari de h̄. ¶ D. d. vt Empe. ⁊c̄. i. vt dixit Empe. ꝙ itellect⁹ in hoib⁹ iudicat rē p̄ntē sensibilē: ⁊ in alio loco dixit: ꝙ sensus ē idē cū itellectu: ⁊ ꝑꝑ h̄ itellect⁹ semꝑ trāsmutat̄ in eis sicut trāsmutat̄ sensus. ¶ Et itēdit ꝑ trāsmutationē errorē q accidit vtriq3 v̄tuti aut obliuionē ⁊ alia accn̄tia in q̄b⁹ existimat̄ habere cōicationē: ⁊ hoc itēdebat Homerus cū dixit: ꝙ sensus similis est intellectui.

Antiq ꝯuenerunt i diffiniēdo aia3 per motū localē: ⁊ cognitiōe3. Idē ꝑ d̄ aia. 19.

ꝑ de aia. 25.

¶ Oēs.n.hi itelligere corporeū opinanť sicut sentire: ⁊ sentire ⁊ sapere sile sili: sicut i superiorib⁹ rōnibus determinauimus: ⁊ tn̄ oportuit sil' ipsos de deceptiōe dicere. Magis ꝓprium eni est aialib⁹ ⁊ plurimū tp̄s i h̄ perficit aia. Un̄ neče aut vt qdā dicūt oia q̄ videnť eē vera: aut dissilis tactum deceptionez eē. Hoc eni ꝯriū ei q sile sili cognosceř. Uř aūt ⁊ deceptio ⁊ scia ꝯrioꝝ eadē eē.

¶ Et oēs isti existimabāt ꝙ itelligere est corporale: sicut sentire. Et sentire ⁊ intelligere sunt a sili ad sile: vt prius ꝺterminauimus. Quāuis debebāt dicere cum h̄ i errorez ēt. Hoc eni magis ꝓpriū ē aialibus. Et mora aīe i eo est lōgo tēpore. Et iō necesse ē vt sit sicut qdā dicūt ꝙ oia q̄ transeūt p mētē sunt vera: aut error sit tangere. Et sile cognosciť p suū sile: ⁊ existimať ꝙ error i ꝯriis sit idē.

151 ¶ Cum declarauit ꝙ opꝫ post sermonē de vtute sensus ꝑscrutari de dr̄ia iter hāc vtutē ⁊ vtutē itellect⁹. ¶ Dixit. ꝙ existimatū est itellectū eē corpalē sicut est sensus: ⁊ est q̄ multi antiq̄rū credebāt ꝙ sentire ⁊ itelligere idē sunt. D. narrat nām ducentez eos ad hoc dicere: ⁊ declarat q̄ꝫtuz deficit eis in hoc: ⁊. d. oēs igiť isti existimāt ⁊c̄. i. isti igiť hoies existimabāt ꝙ intelligere ⁊ sentire vtrūqꝫ corpus ē: q̄ credebant ꝙ sentire ⁊ itelligere fiūt p sile: ⁊ q̄ he due vtutes comprehēdūt corpus: neče est vt sint corpee: vt prius determinauimus de hoc in opiōne antiquoruz. ¶ D. d. q̄uis debebant dicere ⁊c̄. i. q̄uis opꝫ eos dicere cām erroris ex h̄ mō. Error eni magis inueniť in aialib⁹ ⁊ aīa in maiori tpe iueniť ignorās ⁊ errans q̄ꝫ sciens. ¶ D. d. ⁊ iō neče est ⁊c̄. i. ⁊ pp hoc ꝙ dāt cāz i cognitiōe ꝯtigit eis aut ꝯcedere hoc qd̄ dicunt sophiste ꝙ oia trāseuntia per mētē: ⁊ oia imaginata sunt vā: aut dicere ꝙ veꝝ est aiaz tāgere sile cū ē corpus: ⁊ error tangere dissimile. Dissimile eniz ē ꝯriū falso: ⁊ error est ꝯriuz vero. ¶ Et hoc qd̄ dixit: manifestū est. s. ꝙ si aia cōprehēdit res p res exn̄tes in ea sicut dicunt: ꝯtigit eis si dixerūt eā silez eē oib⁹: q̄ i ea sūt oia: vt sit error oīno: aut dicē eā eē cōpositā ex altero duorū ꝯtrarioꝝ exn̄tiū in rebus: ⁊ sic inueniet veritatez qn̄ cōprehēderit ꝯriū sile: ⁊ errabit qn̄ cōprehēderit cōtrariuz dissile. ¶ D. d. impole qd̄ seqť ex h̄: ⁊. d. ⁊ existimať ꝙ error in ꝯriis est idē. i. sed ꝯtingit huic opinioni: vt error sit i ꝓprio ꝯrio ex vnaq̄qꝫ reꝝ ꝯriarū: sed manifestū est ꝙ error pōt accidere in vtroqꝫ ꝯrio indifferenter: ⁊ ꝙ non est ꝓprius vni ꝯrio tm̄.

Antiq credebāt sentiř ⁊ itelligē fieri p sile. Idem p̄ hui⁹. 25.

¶ Qd̄ qdem igiť nō idē sit sape ⁊ sentire manifestū est. Hoc qdē eni oib⁹ est: illud aūt i paucis aialium ē. Sed neqꝫ itelligere i quo est: ⁊ recte: ⁊ non recte. Recte qdem prudētia ⁊ scia aut opio vera. Non recte autē cōtraria hoꝝ: neqꝫ hoc est idem cum ipso sentire. Sensus qdem eni ꝓprioꝝ semp verus ē ⁊ oib⁹ inest aialibus. Intelligere aūt contingit ⁊ falso. Et nulli inest cui nō ⁊ ratio.

¶ Dicam⁹ eni ꝙ sentire nō est itelligere: ⁊ h̄ manifestū est. Hoc eni existit i aialib⁹ oib⁹: ⁊ hoc non iuenitur nisi in paucis aialibus. Neqꝫ itelligere i quo existunt veruz ⁊ non veꝝ ꝯria istis est idem cuz sentire. Sentire eni res ꝓprias semp est verum: ⁊ existit i oibus aialibus. Distiguere autem pōt falsari: ⁊ non est in aliquo animali nisi existimet. 152

¶ Iste s̄mo pōt eē respōsio ad hāc pticulā a qua superius incepit cū idiget rn̄siōe. i. ⁊ q. diceret: ⁊ q̄ antiqui ꝺterminabāt aiaz p motū ⁊ cōprehēsionē: ⁊ existimatū est ꝙ cōprehēsio p itellectū ⁊ sensuz ē eadez cū vtraqꝫ sit cognitio: ⁊ ēt multi antiquoꝝ credebāt hoc pp h̄ qd̄ opinabanť ꝙ sile cognoscit suum sile: ⁊ q̄ h̄ dicebāt: dicamus nos ꝙ sentire nō ē intelligere per intellectum. Et pōt intelligi ita ꝙ rn̄sio sit diminuta: ⁊ erit iste sermo p̄n^m: ⁊. q. d. Et cū declaratū est ꝙ neče est ꝑscrutari de hac intētiōe: dicamus ꝙ sentire nō est itelligere. ¶ D. d. ⁊ h̄ māifestū ē ⁊c̄. i. ⁊ h̄ ꝙ intellectus alius a sensu est manifestū p se. sensus. s. eni existit in oibus aialib⁹: intellectus aūt i paucis. s. in hoīe: ⁊. d. paucis: pp qd̄ pl'a aialia cōicāt hoī in hac virtute: ⁊ q̄ hoc nō fuit māifestū in hoc loco accepit cōcessum: ⁊ est ꝙ nō possum⁹ dicere ꝙ oia aialia itelligūt. Et cū he due vtutes sint i subto diuerse: neče ē vt sint diuerse in eē. Que. n. differūt i subto differunt in esse. ¶ D. d. neqꝫ itelligere in q̄ sunt ⁊c̄. i. neqꝫ res intellecte in q̄bus est veꝝ in maiori pte: ⁊ nō veꝝ in maiori pte: s̄m ꝙ sūt ꝯria sunt eadē cū ꝯriis q̄ sunt i sensu. s. in quoꝝ altero ē veꝝ in maiori pte: ⁊ i altero error in maiori pte. ¶ Sēsus eni semp dicit veruz in reb⁹ ꝓpriis: ⁊ falsum in vlib⁹: itellectus aūt eꝯrio: veꝝ in vlib⁹: ⁊ falsum in ꝓpriis. Et ēt sensus in reb⁹ ꝓpriis magis durat sua veritas q̄ꝫ itellectus in rebus vlib⁹: ⁊ iō dixit: semp: cū. d. sentire. n. ꝓpa veꝝ ē semper: ⁊ dixit post: distinguere aūt pōt falsari.

¶ Phātasia. n. alteꝝ ē a sensu ⁊ ab itellectu. Et hec nō fit sine sensu: ⁊ sine hac nō ē opio. Qd̄ āt nō ē eadē phātasia ⁊ opio māifestū ē. Hec qdē. n. passio i nob ē cū volum⁹: pre oculis eni ē facē sič ⁊ i recordatiuis positi: ⁊ idolū sunt faciētes. Opinari autē nō i nob est. Necesse eni falsum: aut veꝝ dicere.

¶ Imagiatio aūt ē alid̄ a sensu: ⁊ aliud a distictiōe. Et hoc nō fit sine sensu: ⁊ sine h̄ nō fit ꝯsiliū. Qm̄ aūt nō ē cū itelligere ⁊ ꝯsiliari: idē manifestuz ē. Ista eni passio nob ē qn̄ voluerim⁹. Possum⁹ eni ponere i directo nr̄oꝝ oculoꝝ: sicut res deposite i ꝯseruatiōe ⁊ fingere formas. existimari aūt nō est nob. Necesse eni est aut falsari: aut verari. 153

¶ Cum declarauit ꝙ distinctio nō est nisi in hn̄tib⁹ rōnabilitatē: incepit declarare ꝙ distinctio q̄ in quibusdā aialibus reputať esse rō: non est nisi distinctio que fit ab imagiatiōe: ⁊ ꝙ imaginatio nō ē neqꝫ sensus: neqꝫ itellectus. ¶ Et. d. imaginatio eni aliud ē a sensu ⁊c̄. i. distiguere nō iueniť nisi in hn̄ti rationez. Imaginari eni aliud ē a sentire: ⁊ a distiguere p itellectū: ⁊ imaginari nō fit absqꝫ sentire: ⁊ absqꝫ imaginari nō fit consiliari. ¶ Et quasi innuit hic alietatez istaꝝ triū vtutū s̄z prius ⁊ posteri⁹ i nā. Si. n. sensus fuerit

fuerit nō seqtur vt sit imaginatio:sed si imaginatio erit:sensus erit:ꝛ silr si intellectus erit:erit imaginatio:ꝛ nō ecōuerso. ¶ D.d.Qm̄ aūt nō ē cū itellectu ꝛ ꝯsilio idē ꝛc̃.i.ꝛ iste sermo manifestus est. ¶ D.d. ista eni passio est nobis ꝛc̃.i.imaginatio eni est volūtaria nobis.Cū eni voluerimus imaginari res depositas in virtute ꝯseruatiua quas prius sensimus poterimus facere:ꝛ hoc intēdebat cū.d.Possumus enim ponere ꝛc̃.idest possumus ēt per hanc virtutē ª fingere formas imaginabiles:quaꝝ indiuidua nūq̃ꝫ sensimus:existimare aūt nō est volūtarium:ꝛ hoc itēdebat cū.d.neċe est eni aut veꝝ:aut falsum.i.ꝯtingit.n. nobis neċio:aut existimare veꝝ:aut falsum:ꝛ nō est sicut in imaginatione. Et ista est vna rōnum ex qb⁹ apparet imaginari aliud esse ab intelligere.

z Cōtradictio h ꝛ.s̄.cō.60. itelligim⁹ dū volum⁹. ergo imaginatiua i hoc q̄ imaginamur dū volum⁹ ñ distiguit ab itellectu.

a Per vtutē imaginatiuā possumus fingere formas imagiabiles q̄ꝝ idiuidua nūq̃ꝫ sēsim⁹.

¶ Amplius aūt cū opinamur difficile aliqd: aut terribile statim cōpatimur. Silr aūt est ꝛ si ꝯfidendū. Scdm phātasiā aūt silr nos habemus:sicut si essem⁹ ꝯsiderātes i pictura difficilia ꝛ ꝯfidētia:sūt autē ꝛ ipsi⁹ acceptiōis dr̃ie scia ꝛ opio ꝛ prudētia:ꝛ contraria hoꝝ:de quoꝝ differētia altera sit ratio.

¶ Et cū ēt nos existimauerim⁹ aliqd̓ valde timorosum:statim patiemur. Et silr si existimauerimus aliqd̓ audactiuū p imaginationē:aut dispō nostra erit sicut dispō nr̃a si videremus res i formis reꝝ timorosaꝝ:aut audactiuaꝝ. Et dr̃ie ipsius ꝯsilij sunt scia:ꝛ existimatio:ꝛ itellectus:ꝛ ꝯria istis:ꝛ s̄mo de differentijs istorum fiet in alio loco.

154 ¶ Hoc qd̓ dixit manifestuꝫ est:ꝛ est alia rōcinatio:q̄ imaginatio ē alia a ꝯsilio ꝛ existimatiōe:qm̄ cū nos existimauerimus aliqd̓ timorosuꝫ futurum quoquomō nos patimur passiōe:ac si illd̓ timorosuꝫ eēt presens.Et silr cū nos existimauerim⁹ aliqd̓ audactiuū futuꝝ statim patiemur:sed nō passiōe q̃li illo audactiuo exñti in pñti.Cuꝫ aūt imaginati fuerimus illd̓ timorosuꝫ:statim patiemur q̃si eēt pñs.Et intēdit h̄ per cōsiliū fidē. ¶ Et locus in quo ꝓmisit loqui de istis differentijs:videt̃ mihi eē liber de sensu ꝛ sensato. Illic enim loquitur de rebus particularibus istarum vtutū:ꝛ in oībus accidentibus eaꝝ postremis.

¶ De eo aūt qd̓ ē sentire:qm̄ alteꝝ est ab eo qd̓ est itelligere. Hui⁹ autē:aliđ phantasia:aliud opio esse vĩ. De phantasia determinātes sic:ꝛ de altero dd̓m est. Si igitur phantasia ē s̄m quaꝫ phantasma aliqd̓ nobis fieri dicimus. Et si non aliqd s̄m metaphorā dicimus:vna quedam est potentia horum:aut habitus s̄m quem discernimus:aut verum:aut falsum dicimus. Huiusmodi autē sunt sensus:opio:scientia:ꝛ itellectus.

¶ Et q̄ꝛ itelligere aliud est a sentire. Et existimat̃ q̄ itelligere:aliud ē imagiari:aliud consiliari. determinandum ē prius de imagiatione:deide loquemur de alia itentiōe. Dicamus igit̃ q̄ si imagiatio ē que fit:que dicitur imaginari non s̄m silitudiem:ē aliq̃ virtus istarum virtutum:aut dispō per quam inuimus ꝛ experimētamus:ꝛ dicimus verum aut falsum. Et ex istis ē sensus ꝛ existimatio:ꝛ scientia ꝛ intellectus.

¶ Cum compleuit sermonē de sensu:incepit post log de vtute imaginatiua. ¶ Et.d.Et q̄ꝛ intelligere ꝛc̃.i.ꝛ q̄ꝛ manifestuꝫ est aut ꝓpe q̄ intelligere est aliud a sentire:sed nō est ita manifestū q̄ itelligere est aliđ ab imaginatiōe:existimat̃ eni q̄ actionū itellectus quedā est imaginari:q̄dā credere:ꝛ q̄ nulla est dr̃ia inter imaginationē ꝛ itellectū:quapꝑ determinādūꝫ est p̄us de vtute imaginatiōis. D.postea de vtute rōnali. ¶ D.d.Dicamus igit̃ q̄ si ē imaginatio ꝛc̃.i.dicamus igit̃ q̄ si est actio q̄ fit in nobis q̄ dr̃ imaginatio nō s̄m silitudinē:sicut dr̃ sensus falsus mltotiēs neċe est vt sit:aut aliqua istaꝝ virtutū cōprehensaꝝ distinctarū.s.aut sensus:aut existimatio:aut scia:aut intellect⁹:aut vtus alia ab istis virtutib⁹:ꝛ dispositio alia ab istis dispōnib⁹ ꝑ quaꝫ expimētamus entia.i. eligimus ea:ꝛ est vnū eoꝝ ꝑ quē debemus dicere verum aut falsuꝫ.Deinde incepit declarare q̄ non est aliqua istaꝝ virtutū. ¶ Et intendit per itellectū vt mihi vĩ prias ꝓpōnes:ꝛ ꝑ sciaꝫ illd̓ qd̓ ꝓuenit ab eis. 155

Nō cām q̃re post tractatū de imaginatiua icepit tractatū d̓ itellectu.

Hic vr velle Cōm. ꝛ Ar. q̄tuor eē habit⁹:qbus discernit̃ verū a falso:sꝫ vide op⁹.6.ethi. caplo.4.

¶ Qd̓ qdem igit nō sit sensus:manifestū ex his ē. Sensus qdeꝫ eni aut potētia:aut act⁹ est:vt visus ꝛ visio. Phantasiat̃ autē aliqd ꝛ nullo horuꝫ exñte:vt q̄ i somnis. Postea s̄ꝫ potētiā:sensus qdē sꝑ adest viuētibus:ꝛ nō orbat:phantasia aūt nō. Si v̓o ei quod actu idē oībus vtiq̃ꝫ cōtigeret bestijs phantasiam iesse. Vr̃ aūt nō vt formice:aut api:aut vermi. Postea hi qdē veri sempꝑ:phantasie aūt pl̓es false. Amplius aūt nō dicim⁹ cum operemur certe circa sensibile. Qm̄ vĩ hoc nobis hō:s̄ꝫ magis cū nō manifeste sentimus:tūc ꝛ aut verus aut falsus. Et qd̓ qdē diximus appꝛent ꝛ dormiētib⁹ visiōes.

¶ Qm̄ aūt nō ē sensus:declaratuꝫ ē ex istis rebus:si sensus est:aut potētia ē:aut actus. V.g.visus:aut visio:ꝛ q̃nq̃ꝫ imagiat̃ aliqd quod ē neutruꝫ. V.g.quod imagiat̃ i somno. Et amplius sensus ē presens:imagiatio autē non. Et si esset i actu idē:tunc eēt poss̓e vt imagiatio esset in oībus bestijs:ꝛ reptilibus qd̓ nō existimatur. V.g.formicis:apibus:ꝛ vermibus. Et amplius ille semper ē verus. Imagiatio autē ē falsa i maiori ꝑte. Et amplius cū i rei veritate scimus hoc sensibile esse hoiem:nō dicimus nos imagiari h̄ eē hoiēꝫ. Hoc.n.nō dicim⁹ nisi q̄n nō manifeste fuerit hō:ꝛ tūc erit:aut veꝝ:aut falsuꝫ:ꝛ ex his q̄ prius diximus ē:q̄ꝛ ēt clausis oculis imaginatur imagiationibus.

¶ Qm̄ aūt imagiatio nō est sensus:ꝺclarabit̃ ex istis rebus quas dicemus.Quaꝝ vna ē q̄ q̄ꝛ sensus ē duo 156

Sensus duobꝰ modis in actu ꝛ i poa. Jdez.s.t.cō.53.138.139.141.ꝛ.142.

bus modis:aut in poa.U.g.visus qn̄ non agit:aut in actu.U.g.visio ē aliq̄ imagiatio q̄ nō ē i actu neqꝫ in poa.s.imagiatio q̄ ē in somno.ꝫ q̄ ē in actu nō ē sensus in poa:ꝛ ꝫ q̄ iste actꝰ est ei sine p̄ntia rez sensibiliuz nō ē etiā sensus i actu.¶ D.d.ꝛ amplius sensus semp est p̄ns ꝛc̄.h̄ est 2m argumētū.Et ē q̄ sensus sp fit cū p̄ntia sensibilis:imagiatio āt nō:sꝫ cuz abn̄tia. ¶ D.d.etsi in actu eēt idē ꝛc̄.i.h̄ est tertiū argm.Existimat̄ eni q̄ nō oē aīal imaginat̄:ꝛ ē aīal qd̄ nō mouetur ad sensibilia:nisi apd̄ p̄ntiā eoꝝ in actu:vt vermes:ꝛ musce.Apes aūt ꝛ formice nēcio imaginant̄: apes v̄o pp artificiū:formice aūt pp depositionē:sed non curat̄ de exo.¶ D.d.ꝛ amplius ille semp est verus ꝛc̄.hoc ē illd̄ argm:ꝛ est q̄ sensus sunt veri a sp.i.i maiori pte:imaginatio aūt falsa est in maiori parte. ¶ D.d.ꝛ amplius cū in rei veritate ꝛc̄.h̄ ē 5m argm:ꝛ est manifestū p se:nō eni dicimꝰ qn̄ sentimus aliqd esse tale in rei v̄itate q̄ imaginamur eū:sꝫ qn̄ sensus vere nō cōprehēdit ipꝫ eē talē:ꝛ si sensus eēt idē cū imaginatiōe oporteret q̄ vbi dr̄:ibi diceret̄ imagiatio.¶ D.d.ꝛ ex eis q̄ prius diximꝰ ꝛc̄.i.ꝛ alia rō ē ꝛ ppinq̄ p̄dictis.s.q̄ multotiēs imagiat̄ clausis oculis,

De exemplo non curat̄:an sit veꝝ.s.Jō s.cō.67.

a Sensus sp veri in maiori pte:sed oppom.d.s.cō.152.q̄ sensus sūt sp veri.

Q: imaginatio nō sit scia

¶ At v̄o neqꝫ sp v̄a dicētiū neqꝫ vna erit:vt scia:aut itellectus. Est eni ph̄atasia ꝛ v̄a ꝛ falsa. Relinqt̄ ḡ videre si opio sit. Fit enim ꝛ opinio vera ꝛ falsa. Sed opioni qdez inheret fides:non.n.ɔtigit opinantem de qbꝰ vr̄ nō credere. Bestiaꝝ aūt nulli inest fides: ph̄atasia autez multis. Amplius si oēz opinionem seqtur fides. Fidē autē suasum eē. Suasionem aūt seqtur rō. Bestiaꝝ aūt q̄busdam phantasia inest qdem:rō v̄o non.

Q: n̄ sit opio Pria rō ex fide,

Scd̄a rō ex suasione,

¶ Et ēt nō ē aliqd̄ istoꝝ:q̄ semp iudicant:sic̄ scia ꝛ itellectus. Est enim imagiatio falsa. Remanet igit̄ ɔsiderare vtꝝ sit existimatio: cū existimatio qn̄qꝫ est vera:qn̄qꝫ falsa. Sꝫ existimationē ɔseqtur fides. Impoře.n.est vt q̄ existimat non credat qd̄ existimat. Et nullū brutū ꝛ reptiliū hꝫ fidez. Imaginatio aūt ē in pluribꝰ eoꝝ. Oēz igit̄ existimationē conseqtur fides. Fidē aūt ɔseqtur sufficientia. Sufficiētiā aūt rōnabilitas. Et reptiliuz ꝛ brutoꝝ:q̄dā h̄nt imagiationē:rōnē āt nō.

157 ¶ Cum destruxit imaginationem eē sensum: incepit destruere eā eē sciam:aut itellectū:aut existimationem.¶ Et.d.ꝛ ēt nō ē vnū istoꝝ ꝛc̄.i.ꝛ si imaginatio eēt scia:aut intellectus semp iudicaret:sꝫ non ē ita:ḡ nō est scia neqꝫ itellectus.¶ D.d.remanet igit̄ ꝛc̄.i. remanet igr̄ ɔsiderare vtꝝ sit existimatio cū vtrūqꝫ dicat̄ iudicās qn̄qꝫ:ꝛ qn̄qꝫ fallans:ꝛ h̄ fac̄ existimare eas eē eādē v̄tutē ꝫ duas affirmatiuas i 2a figura. ¶ D.d.sꝫ existimationē ɔseqt̄ ꝛc̄.i.sꝫ existimationē semp ɔsequit̄ fides.Et si imaginatio eēt existimatio contingeret q̄ oē imaginās hr̄et fidē:sed multa imaginā̄t:tn̄ nō h̄nt fidē:nullū eni brutoꝝ hꝫ fidē:lꝫ pl̄a eoꝝ imaginent̄.¶ D.d.oēz igit̄ existimationē ꝛc̄.i. ꝛ q2 oē existimās ē credēs.Et oē credēs sibi sufficit. Et oē qd̄ sibi sufficit hꝫ rōnem. Necesse est vt oē existimās h̄eat rōnem.Et si imaginatio esset existimatio:tūc oē imaginans haberet rōnē:sꝫ multa brutoꝝ ꝛ reptiliuz videtur habere imaginationē:sꝫ nō rōnē oino:ergo imaginatio non est existimatio.

¶ Manifestum ergo:qm̄ neqꝫ opio cuz sensu:neqꝫ per sensuz:neqꝫ copulatio opionis ꝛ sensus erit ph̄atasia. Propter hoc ꝛ manifestum est autē q̄ non alia quedā ē opio: sed illa que qdez est cuiꝰ est ꝛ sensus. Dico autē ex albi opione ꝛ sensu copulatio ꝛ ph̄atasia ē. Non eni ex opione qdē albi ē:ex sensu autez boni. Apparere igit̄ est opinari qd̄ quidem sentitur non ꝫm accidens.

¶ Et manifestum est q̄ imaginatio ipoře est vt ēt sit existimatio cū sensu:neqꝫ cōpositio existimatiōis ꝛ sensus ex istis rebꝰ. Et ex h̄ manifestū ē q̄ existimatio non ē alicuius alterius ab eo cuius ē sensus ēt.s. si cōpositio que fit ex existimatione albi ꝛ sensu eiꝰ qd̄ ē imaginatio. Impoře ē eni vt sit ex existimatiōe boni ꝛ sēsu albi:ꝫ imagiatio ē existimatio eius quod sentitur non acc̄ntaliter.

158 ¶ Cuz declarauit q̄ impoře est vt imaginatio sit existimatio aut sensus:aut scia:aut itellectus:ꝛ vl'r aliq̄ virtutū rōnis:incepit declarare:ꝛ q̄ nō est cōpositū ex existimatiōe ꝛ sensu:vt dicebāt qdam antiquoꝝ. ¶ Et.d.ꝛ manifestū est ꝛc̄.i.manifestū est q̄ imaginatio nō est existimatio ɔiuncta cuz sensu:neqꝫ v̄tus cōposita ex existimatiōe ꝛ sensu ex ꝫmonibꝰ p̄dictis: in qbꝰ d̄clarauimꝰ q̄ imaginatio nō ē aliq̄ istaꝝ virtutuz:qm̄ si esset cōposita ex eis contingeret vt vere dicerent̄ de ea p̄prietates illaꝝ virtutū:ex qbus cōponitur modo medio.Cōpositū eni ex aliqbus nec̄e est vt in eo existāt quoquo mō exn̄tia in cōponētibꝰ. ¶ Et ex hoc ēt manifestū est q̄ existimatio vere nō eēt alicuius nisi eius cuius est sensus:sꝫ deberet esse eiusdē rōnis.s.si cōpositio q̄ fit ex existimatiōe albi ꝛ eius sensu:vt quidā dicebant esset imaginatio:ꝛ innuit Platonez opinantē vt reputo q̄ imaginatio est: vt in eodē cōponant̄ nobis existimatio ꝛ sensus isil. ¶ D.d.impoře est eni vt sit ꝛc̄.i.existimatio eniꝫ est boni ꝛ sensus albi:ꝛ impossibile est vt imaginatio sit compositio ex existimatiōe eius qd̄ est idē eē albuz ꝛ bonum.Existimatio eni ꝛ sensus ꝫ hūc modū nō erunt eiusdem nisi accidentaliter.Imaginatio autē apud eos est existimatio ꝛ sensus eiusdē rei non accidentaliter:aut est necessarium vt sit ita:qm̄ si imaginatio est eiusdem rei:ꝛ hoc manifestuz est:ꝛ cōponit̄ ex existimatione ꝛ sensu:necesse est vt existimatio:et sensus sint eiusdem rei essentialiter.

Cōpositū ex aliqbꝰ n̄cc̄ē vt i eo existāt q̄q̄ mō exn̄tia i ɔponētibꝰ. Jō.5.ph. 6.19.52. Jdē 10.meta.25. Jō.2.ō gn̄ati.tiōe.31.vi̊ɔcō file.3.phy.c.43.

¶ Apparent aūt ꝛ falsa:de qbus sit acceptionem veraz h̄nt. Et vr̄ sol vnius pedis:ꝫ creditur maior esse habitatiōe. Accidit igit̄ aut abijcere suiipsius veram opionē quā h̄ebat saluatā re ip̄a salua nō oblitū nec d̄credētē. Aut si adhuc h̄et eādē:nec̄e ē veraz vel falsaz. Sꝫ falsa facta ē cū lateat trāscēdēs res.

¶ Et imaginamur ēt res falsas: ꝛ cuz habemus in eis opionem veraz. U.g. Qm̄ nos

imaginamur

imaginamur quantitatẽ ſolis eẽ pedalez: ⁊ credimus ipm eẽ maiorem terra. Contingit igitur aut vt hõ proijciat exiſtimationẽ quã habebat: ⁊ ẽ ſalua ſalute rei ſine vigilia ⁊ ſine ſufficientia ecõtrario: ac ſi fuerit pmanẽs adhuc in ipſa: nec io hoc idem erit verꝝ ⁊ falſum. Sz non efficit falſum: niſi quãdo res tranſmutat abſqꝫ eo qꝺ ſit percepta.

159 ¶ Et ſignũ ei⁹ ꝙ exiſtimatio ⁊ ſenſus nõ ſunt eiuſdẽ rei cõprehẽdẽtis ẽ ꝙ multotiẽs ꝯdicũt ſibi in eadẽ re: ſentimus.n. res falſas: ⁊ cũ h hẽmus in eis opionẽ veram. V.g. ꝙ viſibilr ſentimus ꝗtitatẽ ſolis eẽ pedalẽ: ⁊ cum hoc opiamur vere ſolẽ eẽ maiorẽ terra. ¶ D.d. ꝯtigit igit: aut vt hõ pyciat ⁊c.i. ꝯtigit igr ſi exiſtiatio ⁊ ſenſus i talib⁹ reb⁹ ſint eiuſdẽ ꝯphẽſibil: aut vt hõ pyciat opionẽ veraz in iſtis reb⁹: licz opio ſit ſalua nõ trãſmutata pp trãſmutationẽ rei de q̃ ẽ opinio ab aliq̃ diſpõne in aliã: neqꝫ pp h ꝙ opinãs ẽt trãſmutat pp aliquã infirmitatẽ: aut vigiliã: aut argumẽtũ quod induxit ꝯnẽ cõtrary: ſz tranſmutata p ſe: cũ ſenſus ⁊ exiſtimatio.q. ſint idẽ: qꝛ ſunt eiuſdẽ: dico vt pyciat: aut vt remaneat i ea credẽdo duo ꝯria inſil: ⁊ erit res in ſe vera ⁊ falſa iſil i eo tpe. ¶ D.d. ſz non efficit falſa: niſi qñ res tranſmutat.i. ⁊ ipoſe ẽ vt opio vera reuertat ⁊ fiat falſa p ſe: ⁊ non ſit falſa niſi qñ res trãſmutat i ſe: abſqꝫ eo ꝙ illa ſit pcepta. Et cũ ipoſe eſt vt eadẽ res ſit vera ⁊ falſa: ẽ ipoſe vt verꝝ trãſmutet ex ſe ſine tranſmutatiõe rei: ergo impoſſibile eſt vt exiſtimatio ⁊ ſenſus ſint eiuſdẽ rei.

Nõ ex quo tuñs aliqs verã opionẽ abijcẽ pt. vid. ꝯſile p poſte, t.cõ.17.

Cũ ipoſe ſit vt eadem res ſit ⁊ falſa: ipoſe eſt vt verꝝ trãſmute tur ex ſe ſine trãſmutatio ne rei.

¶ Nõ ẽ vnũ aliqd hoꝝ eſt: neqꝫ ex his phantaſia. Sz qm̃ accidit moto h moueri alterũ ab h. Phãtaſia ãt vr̃ mot⁹ eẽ: ⁊ nõ ſine ſenſu fieri: ſed in his que ſentiunt: ⁊ quoꝝ ſenſus ẽ. Eſt aũt motũ fieri ab actu ſenſu.

¶ Imaginatio igit nõ ẽ aliq̃ iſtaꝝ neqꝫ ex eis. Sed ſicut aliqd mouet p motũ alterius: ⁊ imaginatio exiſtimat eſſe motus. Et ipoſe eſt vt ſit ſine ſenſu. Sz i eis q̃ ſentiũt: ⁊ i eis q̃ hñt ſenſũ. Et fit ẽt mot⁹ ab actiõe ſenſus.

160 ¶ Cũ deſtruxit imaginationẽ eẽ aliquã iſtaꝝ ṽtutũ: aut cõpoſitũ ex eis: incepit demõſtrare ſubaz ⁊ eſſentiã eius. ¶ D.d. imaginatio igit ⁊c.i. dclaratũ ẽ igit ex h ſmone ꝙ imagiatio nõ ẽ aliq̃ iſtaꝝ ṽtutũ: neqꝫ cõpoſita ex eis: ſz ſuba iſtius ṽtutis ẽ qꝺ dico: qm̃ ſi ſint q̃dã q̃ mouet ab alijs ⁊ mouẽt alia: ⁊ imagiatio vr̃ eẽ ṽtus mobilis ⁊ paſſiua ab alia: ⁊ ipoſe vt ſit ſine ſenſu: ſz ẽ i reb⁹ ſenſibilib⁹: ⁊ in aialib⁹ hñtib⁹ ſenſum pfectũ. Et poſe eſt vt motus fiat a ſenſu q eſt in actu: neceſſe eſt vt imaginatio in actu nihil aliud ſit: niſi pfectio iſti⁹ ṽtutis p itẽtiones ſenſibiles exñtes in ſenſu ſz modũ ſm quẽ ſenſus pficiũtur p ſenſibilia q̃ ſunt ex̃ aiaz: ⁊ ꝙ pma pfectio iſtius ptis aie ſit virtus q̃ inata ẽ ſe aſſimilare ſenſatiõib⁹ q̃ ſũt in ipo ſenſu cõi. ¶ Sz Ariſto. propalauit in h ſmone pcedens: ⁊ tacuit ꝯñs: qꝛ eſt manifeſtũ: ⁊ poſt declarabit ipm modo perfectiori: ⁊ iõ dimiſit eum in h loco.

¶ Et hũc ſilez neceſſe ẽ eẽ ſenſui. Erit vtiqꝫ phãtaſia ipe mot⁹ non ſine ſenſu ꝯtingens. Neqꝫ nõ ſentiẽtib⁹ ineſſe. Et multa ẽ ſz ipz facẽ ⁊ pati. Habẽs ⁊ eẽ verã: ⁊ falſaz. Hoc aũt accidit pp h ꝙ ꝓprioꝝ qdẽ ſenſus ẽ ver⁹ aut ꝗꝫ pauciſſimũ hñs falſuz. Scḋo aũt de accidere h: ⁊ h iã ꝯtigit mẽtiri. Qꝺ qdẽ eni albũ nõ mẽtit. Si aũt h albũ aut aliꝺ mẽtit. Tertio aũt cõiuz ⁊ ꝯſequẽtiũ accidẽtia qb⁹ inſunt ꝓpria. Dico aũt vt mot⁹ ⁊ magnitudo accidũt ſenſibilib⁹: circa q̃ eſt: maxie iam decipit ſm ſenſuz: mot⁹ aũt ab actu fact⁹ differt a ſenſu q ab his trib⁹ ſenſib⁹. Et prim⁹ q dez pñtis ſenſus verus. Alij aũt pñtis: ⁊ abſentis erũt vtiqꝫ falſi: ⁊ maxie cum ꝓcul ſit ſenſibile. Siqdẽ igit nihil aliud hñt q̃ dicta ſũt niſi phãtaſia. Hoc aũt ẽ qꝺ dcm̃ ẽ. Phãtaſia vtiqꝫ erit mot⁹ a ſenſu ſm actũ factus.

¶ Et opz vt iſte ſit ſilis ſenſui. Iſte eni motus impoſe ẽ vt ſit ex̃ ſenſuz: aut ſit i carẽte ſenſu. Et vt ſit illꝺ qꝺ hz ipm agẽs ⁊ patiẽs ⁊ multas res. Et erit verus ⁊ falſus: ⁊ ꝯtigit h pp h qꝺ narrabo ſenſus reꝝ ꝓpriaꝝ eſt verus: ⁊ fere nõ cadit i ipm falſitas. Deide poſt ſenſus rei quẽ ſequũtur iſta: ⁊ i h loco põt falſari. V.g. h eẽ albũ: in h.n. non falſat: qm̃ aũt albũ ẽ h: aut aliud falſat. Deide tertius ſenſus: ⁊ ẽ cõium ꝯſequẽtiũ res q̃s ꝯſequunt ꝓpria: ⁊ ſunt ea quoꝝ eẽ ẽ ꝓprioꝝ in eis: ⁊ dico motũ ⁊ ꝗtitatẽ: ⁊ ſunt ea q̃ ꝯtingunt ſenſibilib⁹: ⁊ in iſtis ꝓprie cadit error. Senſus igit ⁊ motus q ſunt ab actu differũt a ſenſu: ⁊ differũt ab iſtis trib⁹ mõis ſenſus. Prim⁹ igr qñ ſenſus fuerit pñs erit verus: ⁊ ali⁹ falſat: ſiue fuerit pñs: ſiue abñs: maxie qñ ſenſibile fuerit remotũ. Si igr qꝺ narrauim⁹ nõ ẽ alio mõ ꝗꝫ dixim⁹. ⁊ illꝺ qꝺ narratum eſt: eſt imaginatio. Imagiatio igitur eſt motus a ſenſu qui eſt in actu.

¶ Et neceſſe eſt ſi imaginatio ẽ mot⁹ a ſenſu in actu: 161
vt iſte motus q eſt imaginatio ſit ſilis ſenſui: in eis q̃ ꝯtingũt ſenſui: ⁊ ꝙ ſit impoſe: vt iſte motus ſit extra ſenſum: aut extra aialia: ⁊ ſint ea que habẽt hãc virtutem ex animalib⁹ agentia per illã ⁊ patientia multas res: ⁊ ſit vera ⁊ falſa ſicut eſt de ſenſu. ¶ Deinde dicit: ⁊ ꝯtingit hoc ⁊c.i. ⁊ cõtingit vt in imaginatione accidat verꝝ ⁊ falſuz cũ ſit mot⁹ a ſenſu qui ẽ in actu ex hoc quod narrabo de hoc qꝺ accidit in ſenſu. ſenſus eni qdã eſt verus in maiori pte: ⁊ eſt ſenſus q eſt reꝝ propriarum. V.g. hoc eſt albuz: aut nigrũ: ⁊ qdã eſt falſus in maiori parte: ⁊ ẽ duobus modis. ſenſus ſenſibiliũ accñtaliũ. V.g. ꝙ iſte alb⁹ ẽ Sor. vl Plo: ⁊ ſenſus ſenſibiliũ cõium. V.g. ꝗtitas ⁊ motus: qm̃ in his duob⁹ modis ſenſibiliũ cadit error. Et cuz ita ſit nec̃e ẽ vt imagiatiõi accidat de h illꝺ qꝺ accidit ſenſui ⁊ plus. Pmo aũt qꝛ mot⁹ q fit i imagiatiõe a ſenſu qui eſt in actu differt a motu q eſt in ſenſu a ſenſibilibus apꝺ abñtiaz ſenſibiliũ: ⁊ pp hoc accidit falſitas

Vide. s. cõ. 134.

imaginatiōi. Scđo vō qꝛ motus istoꝝ triuz modoꝝ sensus ad vtutē imaginatiuā differūt abinuicē. Imaginatio aūt q̄ ē sensibiliū ꝓprioꝝ qñ sensus cōphēdit ea ṗus oī mō est vera. Imaginatio aūt q̄ ē alioꝝ modoꝝ sensibiliū: lꝫ cōprehēdat ea ē falsa: cū sensus errat ī eis. ¶ D. d. sensus igit̄ ꝛ mot⁹ q̄ fiunt ab actu differūt a sensu. i. vt mihi vr̄. cōprehēsio igit̄ ꝛ mot⁹ qui fit a sensu ī actu q̄ sūt imagiatio differūt a sensu in actu ī eo qđ īuenit̄ de vitate ꝛ ī sensu. Et itēdebat p̄ h̄ q̄ sensus ē verus ꝛ cū sensibile absentauerit se: forte trāsmutabūt̄ illa signa remanētia ex eo ī sēsu: ꝛ hoc erat cā erroris vtutis imagiatiue: lꝫ sensus fuerit verus. ¶ D. d. ꝛ differt ab istis trib⁹ ꝛc̄. i. ꝛ differt iste motus q̄ fit ex trib⁹ modis sensus in actu. s. q̄ fit ī virtute imagiatiua ab istis trib⁹ modis sensus. Motus igit̄ q̄ fit a sensu: q̄ fit a ṗmis sensibilib⁹ proprijs erit verus qñ sensus fuerit p̄ñs. i. qñ sēsus eoꝝ ī actu ṗcedit imagiationē. Duo āt alij mot⁹ q̄ sūt a duob⁹ alijs modis sensus in actu: q̄ fit a duob⁹ alijs modis sensibiliuz falsat̄: lꝫ sit p̄ñs sensus ꝛ senserit illa ante imagiationē: ꝛ maxie qñ tp̄s cōprehēsiōis sēsibilis a sensu fuerit remotū. ¶ Et qꝛ nec̄e ē si imagiatio est mot⁹ a sensu ī actu: vt imagiatio sil'is sensui ī oīb⁹ dispositiōib⁹: ꝛ vt sit pol'e reddē cās oīuz apparētiū ī ea per sensum: ꝛ si fuerit sil'is sensui in oīb⁹ dispōnib⁹ vt sit mot⁹ a sensu in actu: ꝛ appet q̄ ē sil'is: ꝛ iā appuit etiā ex h̄ s̄mone q̄ cās oīum apparētiuz in ea possumus reddē s̄z q̄ ē motus a sensu: ꝛ q̄ ē ipol'e reddere eas p̄ aliā vtutē. ¶ Et tūc qꝛ nec̄e est h̄ totū: ꝯgregauit oīa q̄ dixit: ꝛ dedit ꝯnez quā intēdebat: ꝛ. d. si igit̄ qđ narrauim⁹ ꝛc̄. i. si igit̄ h̄ qđ narrauim⁹ de hac p̄te aie vr̄ eē: ꝛ oīa q̄ ꝯtigūt in ea nō ꝯtigūt in ea: nisi s̄m q̄ ē motus a sensu q̄ est in actu tm̄. nō p̄ aliā vtutem aie: sꝫ si posuerim⁹ ipsaz eē aliā vtutē vtutū aie comprehēsiuaꝝ: aut cōpositū ex plib⁹ vna eaꝝ ꝯtiget impol'e: vt declaratū ē ex h̄ s̄mone. Illud aūt qđ narrauimus ē illđ qđ dr̄ imagiatio in rei vitate: q̄ imaginatio ē mot⁹ a sensu q̄ est in actu. ¶ Et debes scire q̄ imagiatio vr̄ eē motus a sensu in actu p̄ alteꝝ duoꝝ. Quoꝝ vnū ē: q̄ cū fuerit positū q̄ nō ē modus quē pol'e est dicē nisi modi ṗdicti. s. aut scīa: aut itellect⁹: aut existimatio: aut sensus: aut compositū ex eis: aut motus factus a sensu: ꝛ ex oīb⁹ accidit impol'e nisi ab eo q̄ sit mot⁹ a sensu: ex h̄. n. nullū accidit ipol'e: nec̄e est vt imaginatio sit mot⁹ a sensu ī actu. ¶ Scđz autē est q̄ cū fuerit positū ipsaz eē cū sensibili ꝛ īsensibili: ꝛ sil'ez eis ī oīb⁹ suis dispōnib⁹ poterim⁹ reddere cās oīum apparētiū in ea ex h̄ mō. Uñ nec̄e ē vt sit motus a sensu in actu. ꝛ Ar. ꝯgregauit ambo ꝛ ꝯclusit: q̄ nec̄e ē vt suba imaginatiōis sit ista suba. Et sic debemus intelligere sermonē Aristo. in hoc loco.

Alia l'ra habet locus.
Epilog⁹ Cōmentatoris.

Epilog⁹ iux̄ litteram.

Documentū

Primarō.

Scđa ratio.

¶ Qm̄ autē visus maxie sensus est ꝛ nomē a lumine accepit: qm̄ sine lumine non est videre. Et qm̄ imanent ꝛ similes sūt sensib⁹: multa s̄m ipsos opant̄ aialia. Alia q̄dem qꝛ nō h̄ñt itellectum vt bestie. Alia v̄o ex velamēto itellectus aliqñ passiōe: aut egritudine: aut somno vt hoies. De phantasia quidem igit̄ qd ē: ꝛ p̄p qd ē: dictū sit itantuz.

¶ Et qꝛ visus ē ꝓprie sensus: deriuatuz fuit ei nomē a luce. Impol'e eni ē vidē sine luce. Et qꝛ sensationes fingunt̄ in eo: ꝛ ipse ē eodem modo. Ideo aīal agit per ip̄m multa. Quorum quedam sunt: qꝛ nō h̄ñt itellectuz vt bruta: ꝛ quedam qꝛ forte ītellectus in eo syncopizatur ab aliquo accidēte: aut īfirmitate: aut somno: vt hoies. Hoc igit̄ sit finis nostri sermonis. Quid est. Et quare.

¶ Et qꝛ visus ṗp̄e est illud qđ dr̄ sensus ṗmo: cū ē nobilissimū sensuū: ꝛ nō p̄ficit̄ nisi a luce: iō nomē isti⁹ virtutis deriuat̄ a noīe lucis in ligua greca. ¶ D. incepit narrare vtilitatē istius vtutis ī aīalib⁹. s. cāz finalē: ꝛ. d. ꝛ qꝛ sensatiōes fingūt̄ ī eo. i. ꝛ qꝛ sensatiōes fingūtur: ꝛ remanēt in animali imaginā̄ti post absentiam sensibiliū in eo modo s̄m quē erant apud presentiam sensibiliū. Ideo aīal mouet̄ ab istis sensationib⁹ p̄ hāc vtutē apđ abñtiā sensibiliū multis motibus ad sensibilia ꝛ nō sensibilia q̄rēdo vtile: ꝛ fugiēdo nociuū: queādmodū mouebat̄ p̄ sensus a sensibilib⁹: ita q̄ aīal nō caret vtilitate in p̄ñtia sensibilium apđ abñtiā eoꝝ: sꝫ ista vtus remanet ī eo mō s̄z quē erat apud p̄ñtiā sensibiliū: ꝛ vl'r vtilitas apud p̄ñtiā sensibiliū: data ē huic vtuti apđ abñtiā sensibilium. Ita q̄ aīal p̄ h̄ hꝫ eē nobilissimuz in h̄ñdo salutem. ¶ D. d. quoꝝ q̄dā nō h̄ñt itellectū ꝛc̄. i. q̄dam aīalia agūt p̄ hāc vtutē: qꝛ nō h̄ñt itellectū: ꝛ h̄ñt istā vtutē loco intellectus in acq̄rēdo salutē: ꝛ q̄daz agunt p̄ illam quādo intellectus fuerit syncopiçatus ab īfirmitate aut alio: ꝛ sunt aīalia habētia intellect⁹ vt hoies: tūc. n. ē eis loco itellect⁹. ¶ Hic igit̄ ē s̄mo de imaginatione quid: ꝛ q̄re. Et hec duo nāl'r sūt desiderata. 162

3. de aia.

¶ Aristo. de Anima Liber Tertius icipit.

¶ Tractatus Primus. Cap. I.

DE p̄te aūt aie q̄ cognoscit aīa ꝛ sapit: siue sep̄abili exñte siue nō sep̄abili s̄z magnitudinez: sꝫ s̄z rōnez: ꝯsiderādū quā hꝫ drīaz: ꝛ q̄ūo q̄nq̄ȝ fit ip̄m itelligere.

¶ De p̄te aūt aie p̄scrutādū ē per quā aīa cognoscit ꝛ itelligit vtrum ē p̄s differens: aut nō differēs in magnitudie: sꝫ in intentione. Et perscrutandū est de drīa q̄ sit: ꝛ quomodo sit formare per itellectuz.

Cum compleuit s̄monez de vtute imaginatiua q̄ sit: ꝛ q̄re: incepit p̄scrutari de rōnabili: ꝛ q̄rere in q̄ differt ab alijs vtutib⁹ cōprehēsiuis. s. vtute sensus ꝛ imagiatiōis: ꝛ h̄ in ṗma ꝛ vltima p̄fectiōe: ꝛ in actiōe: ꝛ in passiōe ꝓpria: cū nec̄e ē: vt vtutes diuerse diuersent̄ in his duob⁹. Et cū in his duob⁹ fuerint diuerse. māifestū ē q̄ nec̄e ē vt diuersent̄ ī q̄litate actiōis si fuerint actiue: aut passiōis si passiue: aut in vtroq̄ȝ si vtrūq̄ȝ. ¶ Et qꝛ itētio ei⁹ ē talis: incepit p̄ demōstrare q̄ eē istius vtutis. s. ipsaz eē diuersaz ab alijs vtutib⁹ aie: māifestū ē p̄ se: cū p̄ hāc virtutē ᵃ drt hō ab alijs aīalib⁹: vt dictuz ē in multis locis: ꝛ q̄ h̄ est dubiū: vtrū differat ab alijs virtutib⁹ in subto: sic in intētione: aut tm̄ differat in intētione: non est necessarium ad presciendum in hac perscrutatione: sed forte ex hac p̄scrutatione declarabitur q̄ūo. ¶ Et. d. De parte autē aie ꝛc̄. i. pars autē anime qua comphēdimus cōprehēsiōe q̄ dicit̄ cognoscere ꝛ intelligere: cū manifestuz ē eē diuersa ab alijs virtutib⁹: ꝛ ignorare.

Sūme libri. Pria sū est d itelle in po⁹ ꝛ a vsq̄ȝ ad. 17. Scđa d itellectu agēte 17. vsq̄ȝ ad. Tertia d ... tiōib⁹ itell... potentia... vsq̄ȝ ad. 4... Quarta ... motiua a... vsq̄ȝ. 59. ... ta de nec̄e... virtutū v... finem.

Cōm. I. Intentio ... uersalis.

Idem. 2. ... us cō. 5...

Intētio sp... lis.

Idem. 2. ... cōm. 152. ᵃ Per ... rōnalem ... hō ab aliis a... nimalib⁹ ... mile. 12. m... cō. 38. ꝛ. 10... thico. c. 9. Expō l'e.

rare. Primo vtrū differat ab alys vtutib⁹ aīe subto ⁊ intētiōe: vt Plato ⁊ aly dicebāt q̄ subz isti⁹ vtutis in corpe aliud ē a subto aliaꝝ: aut nō differt ab alys in subto sz tm̄ in itētione: nō nocet in hac pscrutatione quā intēdimus. mō pscrutādū ē de dr̄ia qua ista virtus differt ab alys. ¶ D. d. ⁊ qūo ē formare p itellectū. i. ⁊ prius pscrutādū ē qūo ē formare p intellectum. vtrū sit actio aut receptio. Scire. n. actiōes aīe prius ē apud nos q̄ꝫ scire eius subam. ¶ Et videt̄ q̄ intēdebat hic per cognitionē: cognitionem speculatiuam: ⁊ p intellectum cognitionē operatiuam: cuz intellectus sit cōmunis omnibus: cognitio autē non.

¶ Si igitur est intelligere sicut sentire: aut pati aliquid vtiqꝫ erit ab intelligibili: aut aliquid huiusmodi alterum.

¶ Dicamus q̄ si formare per itellectum est sicut sentire. Aut patietur aliquo modo ab intellecto: aut aliud simile.

2 ¶ Cuz narrauit q̄ principiū pscrutatiōis de suba huius virtutis ē pscrutari de gn̄e huius actionis q̄ ē formare p intellectū: ⁊ scire genus qd̄ pcedit dr̄iam. incepit pmo dubitare in hoc vtrum formare p intellectū sit de virtutib⁹ passiuis: sicut ē sensus: aut d̄ actiuis. ¶ Et si ē de passiuis: vtrū ē passiuū pp h̄ qd̄ ē mãle quoquo mō: ⁊ mixtū cū corpe. i. vtus in corpe: sic̄ sensus ē passiuus: aut nullo mō ē passiuuz: q2 nō ē mãle: neqꝫ mixtū cū corpe oīno: sz de intētiōe passiōis tm̄ hꝫ receptionē. ¶ Et. d. Dicam⁹ igit̄ q̄ si formare ⁊c̄. i. dicam⁹ igit̄ q̄ si posuerimus q̄ formare p itellectū est sicut sentire. s. ex virtutibus passiuis: adeo q̄ pma virtus itellectiua recipiat itellecta ⁊ comphēdat ea: quēadmodum virtus sentiēs recipit sensibilia: ⁊ cōprehēdit ea: nec̄e ē alterū duoꝝ: aut vt accidat ei aliq̄ trāsmutatio ⁊ passio ab itellecto sil̄is trāsmutationi que accidit sensui a sensato: q2 pfectio sensus est virtus in corpore: aut vt nō accidat ei trāsmutatio sil̄is trāsmutatiōi sensuū: ⁊ passiōi eoꝝ a sensato: q2 pma pfectio itellect⁹ nō ē vtus in corpe: imo nō accidit ei oīno. ¶ Et h̄ intēdebat cū. d. aliud sil̄e. i. aut non patiat̄ passiōe eq̄li passiōi sēsus. s. nō accidit ei trāsmutatio similis trāsmutatiōi q̄ accidit sensui: sz solū assimilat̄ sensui: in receptiōe: q2 non ē virtus in corpore.

¶ Impassibile ergo oportet esse: susceptiuū autem spēi ⁊ potentia h9: sed non hoc. Et sil̄r se habere sicut sensitiuum ad sensibilia: sic intellectiuum ad intelligibilia.

¶ Opꝫ igit̄ vt sit nō passiuū ꝫ recipit formā: ⁊ est in potentia sicut illud nō illud. Et erit dispō ei⁹ fm silitudinē: sic̄ sentiēs apud sensibilia: sic intellectus apud intelligibilia.

3 ¶ Cuz narrauit q̄ pmo nec̄e ē pscrutari de hac actione q̄ ē formare p intellectū: vtrū ē passiua aut actiua incepit ponere illud qd̄ vult d̄clarare. s. ipꝫ eē de virtute passiua quoquo modo: ⁊ q̄ ē nō transmutabile: q2 nō ē corpus neqꝫ virtus in corpe. ¶ Et. d. opꝫ igit̄ vt sit nō passiuū ⁊c̄. i. ⁊ cū bn̄ fuerit pscrutatū de hoc apparebit q̄ nec̄e ē q̄ ista ps aīe p quā fit formare ē virtus nō trāsmutabilis a forma quā cōprehēdit: sed non hēt de intētiōe passiōis: nisi h̄ tm̄ q̄ recipit formam quā cōprehēdit: ⁊ q2 ē in potētia illud qd̄ comprehēdit: sicut sentiēs: non q2 ē aliqd hoc in actu corpus aut vtus in corpe: sicut ē sentiēs. Et h̄ intēdebat cū. d. ⁊ ē in potētia sicut illud nō illud. i. ⁊ ē in potētia sicut sensus: non q2 illa vtus ē aliqd hoc: aut corpus: aut virtus in corpe. ¶ D. d. ⁊ erit eēntia eius fm exēplū: sicut sensus apud sensibilia ⁊c̄. pōt intelligi sic: ⁊ nec̄e ē vt sit de vtutib⁹ passiuis: ita q̄ pportio sensus ad sensibilia sit sicut pportio intellectus ad itelligibilia: ⁊ fm hoc in ordie fmōis erit trāspositio: tūc dꝫ legi sic: opꝫ igit̄ vt dispō eius sit fm sil̄itudinez: sicut sensus apud sensibilia: sic itellectus apud intelligibilia: ⁊ vt sit nō passiuū passiōe: sicut passiōe sensuū: sz recipit formā: ⁊ ē in potētia sicut illud nō illd̄. ¶ Et pōt intelligi ⁊ dispō eius erit fm hūc modū: sic̄ sentiens apud sensibilia: sic intellectus apud intelligibilia. i. q̄ ponere ipꝫ nō passiuū nō ɔ̄dicit huic q̄ pportio eius ad intellectuz sit sicut pportio sentientis ad sensatū: sz forte ɔcedēdo ipm̄ hr̄e hāc pportionē: erit nec̄e vt sit nō trāsmutabile. ¶ Et coegit nos ad illā expositionē h̄ q̄ intellectū hr̄e hāc pportionē manifestū ē p se: aut ppe cū hoc qd̄ ē. q. pncipium ad sciēdum ipsum eē non passiuum neqꝫ transmutabile. Pria expō. Scda expō. Rō pme expositionis.

¶ Necesse itaqꝫ qm̄ oīa itelligit imixtū esse: sicut dixit Anaxagoras vt iperet. Hoc aūt ē vt cognoscat. Intus eni apparens prohibet extraneum: ⁊ obstruet.

¶ Oportet igitur si itelligit omnia: vt sit non mixtum: sicut dixit Anaxa. vt appareat. s. vt cognoscat. Si enim in eo apparuerit apparens impediet alienum: q2 est aliud.

¶ Cum posuit q̄ intellectus mãlis recipiēs dꝫ eē de genere vtutū passiuaꝝ: ⁊ cū h̄ nō trāsmutat̄ apud receptionē: q2 neqꝫ ē corp⁹ neqꝫ vtus in corpore: dedit demr̄ationē sup h̄. ¶ Et. d. nec̄e ē igit̄ si itelligit ⁊c̄. 4 idest nec̄e ē si cōprehēdit oīa exn̄tia ex̄ aīam: vt añ cōprehēsionē sit noiat⁹ ex h̄ mō i gn̄e vtutū passiuarū nō actiuaꝝ: ⁊ vt sit nō mixtus cuz corpib⁹. s. neqꝫ corp⁹: neqꝫ vtus i corpe nãlis: aut aīalis: sic̄. d. Anaxa. ¶ D. d. vt cognoscat ⁊c̄. i. nec̄e ē vt sit nō mixtus: aut cōprehēdat oīa: ⁊ recipiat ea. Si. n. fuerit mixt⁹: tunc erit aut corpus: aut vtus in corpe: ⁊ si fuerit alterum istoꝝ hēbit formā ppriā: q̄ for^a ipediet eū recipe aliquā formā alienā. ¶ Et h̄ itēdebat cū. d. si eni apparuerit in eo ⁊c̄. i. si. n. hūerit formā ppriā reꝝ: tūc illa for^a ipediet eū a recipiēdo formas diuersas ex̄neas: q2 sunt alie ab ea. ¶ Sꝫ mō ɔsiderādū ē in his ppositiōib⁹: qb⁹ Arꝝ. d̄clarauit hec duo de itellectu. s. ipꝫ eē i gn̄e vtutū passiuaꝝ: ⁊ ipꝫ eē nō trāsmutabile: q2 neqꝫ ē corp⁹: neqꝫ vtus in corpe. nā hec duo sunt pn^m oiuz q̄ dicunt̄ de itellectu. Et sicut Plato dicit: maximus fmo dꝫ eē in pn°. minim⁹. n. error i pn° ē cā maximi erroris in fine: sic̄ dicit Arꝝ. ¶ Dicam⁹ igit̄ qm̄ cū formar̄ p itellectū ē aliq̄ mō d̄ vtutib⁹ receptiuis: sic̄ ē de vtute sensus: mãifestū ē ex h̄. Uirtutes. n. passiue sūt mobiles ab eo cui attribuunt̄. actiue autem mouēt illd̄ cui attribuūt̄. Et q2 res nō mouet nisi fꝫ q̄ ē i actu: ⁊ mouet̄ fꝫ q̄ ē i po^a nec̄e ē iq̄ꝫtū reꝝ for^e sūt i actu ex̄ aīaz: vt moueāt aīaz ronale fꝫ q̄ cōprehēdit eas: quēadmodū sēsibilia iq̄ꝫ^m sūt entia i actu: nec̄e ē vt moueāt sensus. i. vt sensus moueāt̄ ab eis. Et ideo aīa rōnalis indiget ɔsiderare itētiōes q̄ sūt in virtute imaginatiua: sicut sensus idiget inspicere sensibilia. ¶ Sꝫ tn̄ vr̄ q̄ for^e reꝝ extrisecaꝝ mouēt hāc vtutē: ita q̄ mēs aufert eas a materys: ⁊ fac̄ eas

Digressio. Prio ce. te. coin. 33. Res nō mouet nisi fm q̄ est i actu. Jō 3. phy. 17. 9. met. 20. Obiectio.

Solo.

3.ter.co.17.

primo itellecta in actu postq̄ erãt itellecta in poten/tia:τ ħ mõ vr̄ q̄ ista aia ē actiua:nõ passiua. ℂ Scõz igit̄ q̄ itellecta mouēt eã est passiua:τ ſm q̄ mouentur ab ea est actiua:τ iõ dic̄ Aristo.post.q̄ nec̄e ē po/ner̄ i aia rõnali has duas dr̄ias.ſ.vtutē actiõis τ vtu/tem passiõis:τ dic̄ apte q̄ vtraq̄ ps eius est neq̄ ge/nerabilis neq̄ corruptibilis:vt post appebit. Sz hic ĩcepit notificare subaz vtutis passiue:cũ ħ sit nec̄e i doctrina/ex hoc igit̄ declarat̄ q̄ hec differētia.ſ.pas/siõis τ receptiõis existit i vtute rõnali. ℂ Qm̄ autē suba recipiēs has formas:nec̄e ē vt nõ sit corp⁹:neq̄ virtus i corpe:mãifesta ē ex ppõnib⁹ qb⁹ Ar.vsus ē in hoc ſmõe. ℂ Quar̄ vna ē.q̄ ista suba recipit oēs formas mãles:τ ħ notũ est de ħ intellectu. ℂ Scd̃a

Recipiens dz esse d̃nudatũ a nã recepti. Jd.2. de aia.67.τ.71 τ.83.τ.3.celi, 67.

aũt est q̄ oē recipiēs aliqd nec̄e est vt sit d̃nudatuz a nã recepti:τ vt sua suba nõ sit suba recepti in spē. Si eni recipiēs eēt de nã recepti:tũc res recipet se:τ tũc mouēs eēt motũ. Unde nec̄e ē vt sensus recipiēs colorē careat colore:τ recipiēs sonuz careat sono:τ hec ppõ est vã τ sine dubio. ℂ Et ex his duab⁹ ſeqtur q̄ ista suba que dr̄ itellectus mãlis nullã hēat in sui nã de formis mãlib⁹ istis. ℂ Et q̄ forme mãles sũt aut corp⁹:aut forme in corpe:manifestũ est q̄ ista suba q̄ dr̄ itellectus mãlis nõ est corp⁹:neq̄ forma i corpe:

Documentũ

est igit̄ nõ mixtũ cũ mã oino. ℂ Et debes ſcire q̄ illud qd̃ dedit ħ nec̄io est:q̄ ista suba est:τ q̄ recipiēs formas rer̄ mãliũ vel mãles nõ hz in se formã mã/lez.ſ.cõpositã ex mã τ forma:τ neq̄ ē ēt aliq̄ for⁹ formar̄ mãliũ. Forme eni mãles nõ sunt separabiles. ℂ Neq̄ est ēt ex formis p̄mis simplicib⁹:ille.n.non sunt sepabiles:τ nõ recipiũt formas nisi diuersas:et ſm q̄ sunt itellecte in po⁹ nõ in actu.est igit̄ aliõ ens a forma τ a mã:τ ɔgregato ex eis. ℂ Utrũ autē hec suba hēat formã diuersaz in eē a formis mãlib⁹ ad/huc nõ d̃clarat̄ ex hoc sermone. ℂ Propositio.n.di/cēs q̄ recipiēs dz eē denudatũ a nã recepti itelligit̄ a nã spēi illius recepti:nõ a nã sui gñis:τ maxie remo

2.de aia.118. τ.119.

ti:τ maxie eius qd̃ dcm̄ est per equocationē. Et iõ diximus q̄ in sensu tactus iuenit̄ mediũ iter ɔ̃ria que comprehēdit:cõtraria eni alia sunt in spē a medijs. ℂ Et cũ talis est dispõ itellectus mãlis.ſ.q̄ est vnũ entiũ:τ q̄ po⁹ est abstracta:τ nõ habet formã mãlez manifestũ est ipm eē nõ passiuũ cũ passiua.ſ.trãsmutabilia sint forme mãles:τ q̄ est simplex: sicut dicit Arist.τ separabilis:τ sic itelligitur natura itellectus mãlis apud Aristo.τ post loquemur de eis dubijs.

ℂ Quare neq̄ ipsius est esse naturaz quandam neq̄ vnam nisi hanc q̄ possibilis sit q̄ vocatur aie itellectus. Dico autez itellectũ quo opinatur τ itelligit aia:nihil est actu eorum que sunt ante intelligere.

ℂ Et si non habebit naturam nisi istam.ſ.q̄ est possibilis:illud igitur de aia quod dr̄ itellectus. Et dico intellectum illud per quod distinguimus τ cogitamus:non est in actu aliquod entium anteq̄ intelligat.

5 ℂ Cum declarauit q̄ itellectus mãlis nõ hz aliquaz formã mãliũ:icepit diffinire ipm ħ mõ:τ.d. Nõ eni hz nãm ſm ħ nisi nãm possibilitatis ad recipiēduz formas itellectas mãles:τ.d.τ sic nullaz hz nãz τc̃.i. illud igit̄ ex aia qd̃ dr̄ itellectus mãlis:nullã hz nãz τ eētiã qua ɔstituat̄ ſm q̄ est mãlis:nisi nãz possi/bilitatis:cũ denudet̄ ab oib⁹ formis mãlib⁹ τ itelligibilibus. ℂ D.d.τ dico itellectuz τc̃.i. Et itēdo p itel/lectũ hic vtutē aie que dicit̄ itellectus vere:nõ vtutē q̄ dicit̄ itellectus large.ſ.vtutē imaginatiuã in lingua greca:sz vtutē q̄ distiguimus res speculatiuas τ cogitam⁹ i reb⁹ opatiõis futuris. D.d.ñ ē i actu aliqd̃ entiũ anq̄ itelligat.i.diffõ igit̄ itellectus mãlis ē il/lud qd̃ est in potētia oēs itentiões formar̄ mãlium vliũm:τ nõ est in actu aliqd̃ entiũ anq̄ itelligat ipz.

Quid p itellectuz.vid.j.ɔ.20.ſ.ɔ.2.

Digressio. Pria ps.

ℂ Et cũ ista est diffõ itellectus mãlis:mãifestũ est q̄ differt apud ipz a p̄ma mã in ħ q̄ iste ē in po⁹ oēs intētiões formar̄ vliũm mãliũ. Prima aũt mã ē in potētia oēs iste forme sensibiles:non cognoscēs neq̄ cõprehendēs. Et cã pp quã ista nã est distiguēs τ cognoscēs:p̄ma aũt mã neq̄ cognoscēs:neq̄ distiguēs

Dr̄ia iter itellectũ τ materiã p̄mam.

est:q̄ p̄ma mã recipit formas diuersas.ſ.indiuiduales:τ istas. Jsta autē recipit formas vles. ℂ Et ex ħ appet q̄ ista nã nõ est aliqd̃ ħ:neq̄ corpus:neq̄ vir/tus in corpe:qm̄ si ita eēt:tunc recipet formas ſm q̄ sũt diuersa:τ ista. Et si ita eēt:tũc forme exñtes i ipsa essent itellecte in po⁹:τ si non distigueret naturã for/mar̄ ſm q̄ sunt forme:sicut ē dispõ in formis idiui/dualibus:siue spũalib⁹:siue corpalib⁹. ℂ Et iõ nec̄e est vt ista nã que dr̄ itellectus recipiat formas modo alio ab eo ſm quē iste mãe recipiũt formas receptio/nis:quar̄ ɔclõ a mã est termiatio p̄me mãe in eis.τ iõ nõ est nec̄e vt sit de gñe mãr̄ istar̄ i qbus p̄ma ē iclusa:neq̄ ipsa p̄ma mã. Qm̄ si ita eēt:tunc receptio in eis eēt eiusdē gñis. Diuersitas.n.nãe recepti facit diuersitatē nãe recipiētis. Hoc igit̄ mouit Arist.ad iponendum hanc mãm:que est alia a nã mãe:τ a nã forme:τ a nã ɔgregati. ℂ Et ħ idē iduxit Theophrastum τ Themistiũ τ pl'es expositores ad opinãdum q̄ itellect⁹ mãlis est suba:neq̄ gñabilis:neq̄ corru/ptibilis. Oē.n.gñabile τ corruptibile ē hoc:sed iã demõstratũ ē q̄ iste nõ ē ħ:neq̄ forma in corpe:τ iduxit eos ad opinãdũ cũ hoc:q̄ ista est sñia Ar. Jsta.n. intētio.ſ.q̄ iste itellectus est talis:bñ appet ituētib⁹ demõstrationē Ar.τ sua vba. De demõstratiõe aũt ſm q̄ exposuim⁹. ℂ De vbis vo:q̄.d.ipz eē ᵃ nõ passiuũ:τ.d.ipm eē sepabile:τ simplex. Hec eni tria vba vsitant̄ in eo ab Ar.τ nõ ē rectũ:imo ē remotũ:vti aliq̄ eor̄ in doctrina demõstratiua de gñabili τ corruptibili. ℂ Sz cuz post viderũt Ar.dicere q̄ nec̄e est si itellectus in po⁹ ē vt ēt intellectus in actu sit.ſ. agēs:τ ē illud qd̃ exhit illud qd̃ ē in potētia de potentia ad actũ:τ vt sit itellectus exctus de po⁹ in actuz:τ est ille quē intellectus agēs ponit in itellectũ mãlez ſz q̄ artifex ponit formas artificiales i mã artificij: τ cũ post hoc viderũt opinati sunt q̄ iste tertius itellectus quē ponit itellectus agēs in itellectũ recipientez mãlē:τ est itellectus speculatiuus:nec̄e est vt sit eternus. Cũ.n.recipiēs fuerit eternuz:τ agens fuerit eternũ:nec̄e ē vt factũ sit eternũ nec̄io. ℂ Et q̄ opinati sunt ħ:ɔtingit vt in rei vitate non sit itellectus agēs:neq̄ factũ:cũ agēs ᵇ τ factũ nõ itelligantur nisi cũ gñatiõe τ tpe. Aut dicat̄ q̄ dicē ħ agēs τ ħ factũ nõ est nisi ſm silitudinē. ℂ Et q̄ intellectus specu/latiuus nihil aliud ē nisi pfectio itellectus mãlis p itellectũ agētē:ita q̄ speculatiuus sit aliqd̃ cõpositũ ex itellectu mãli:τ itellectu q̄ ē i actu. ℂ Et ħ qd̃ ᶜ videt̄ q̄ itellect⁹ agēs qñq̄ itelligit qñ fuerit copulat⁹ nobis:τ qñq̄ non intelligit accidit ei pp mixtionē.ſ. pp mixtionē eius cũ itellectu mãli:τ q̄ ex ħ mõ tm̄ fuit coactus Ar.ad ponēdum intellectũ mãlē:nõ q̄ intelligibilia

Correlariũ primum.

Scdz cor^m.

Idem p̄ cap̄ de sba orb.p̄ phy.69.

Scd̃a pars.

Themistij opio d̃ itellu polis imortalitate cap.34.

a Intell's n̄ passiu⁹ τ simplex.3 a.12.τ 6. Intell's separabil.3.de a.20.p̄ d̃.a.ɔ 65.τ.2.de.a. 21.12.met.17. q̄ ipassibilis etiã habes p̄ d̃ aia.66.et de ħ in Themistio ca⁹.23 24.25.26.27

b Agens τ factũ nõ intelligunt nisi cũ gnõne.τ ipe iõ.8.ph.15. ph.cõ.74.τ 4.ph.cõ.119. Agens τ factũ i reb⁹ eternis est ſz similitudinem ɔstit. 4.ce.ɔ.p̄ vid etiã p hoc.12 met.ɔ.44.et de.j.cõ.38.

c Uid p hoc Themistium 3.de aia.t.38. τ.39.

intelligibilia speculatiua sint gñata facta. ¶ Et confirmauerũt hoc ꝑ hoc qꝺ ꝓpalauit Arist. ꝙ intellꝰus agẽs existit in aĩa denudare nobiscũ vl'r formas a materys ꝑmo. Deinde ĩtelligere eas: ⁊ denudare eas nihil aliud est nisi facere eas ĩtellectas in actu postq̃ erãt in potẽtia. Queãdmodũ cõp̃hẽdere eas: nihil aliud ẽ q̃ȝ recipe eas. ¶ Et cũ viderũt hãc actionem que est creare ĩtellecta ⁊ generare ea esse reuersam ad nostrã volũtatẽ ⁊ augmẽtabilẽ in nobis ꝺm augmẽtationẽ intellꝰus. s. qui est in nobis. s. speculatiui. Et iam fuit declaratũ ꝙ intellꝰus qui creat ⁊ generat intelligibilia ⁊ intellecta est intelligẽtia agẽs: iõ dixerũt ꝙ intellꝰus qui est in habitu est ipse ĩtellꝰus: ſȝ accidit debilitas qñq̃ȝ: qñq̃ȝ additio ꝑꝑ mixtionẽ. Hoc igit̃ mouit Theophrastuȝ ⁊ Themistiũ ⁊ alios ad opinãdũ hoc de intellectu speculatiuo: ⁊ ad dicendum ꝙ hec erat opinio Aristo. ¶ Et super hoc sunt q̃ões nõ pauce. Quarũ ꝑma ẽ ꝙ hec positio ꝯdicit huic qꝺ Arist. posuit. s. ꝙ ꝓportio ĩtellecti in actu ad intellectũ mãlẽ est sicut ꝓportio sensati ad sentiẽs: ⁊ ꝯdicit veritati in se. ¶ Si. n. formare per intellectũ eẽt eternũ: oporteret vt formatũ per intellectũ esset eternũ: quapꝑ necesse esset vt forme sensibiles eẽnt ĩtellecte in actu ex̃ animã: ⁊ nõ mãles oĩno: ⁊ hoc est ꝯ ꝭ qꝺ iuenit̃ in istis formis. ¶ Et ẽt Arist. apte dicit in hoc libꝰ ꝙ ꝓportio istiꝰ ṽtutis distinguẽtis rõnalis ad intẽtiões formaꝝ imaginataꝝ est sicut proportio sensuũ ad sensata: ⁊ iõ aĩa nihil intelligit sine imaginatiõe: queãdmodũ sensus nihil sentit sine p̃sentia sensibilis. Si igit̃ intẽtiões quas ĩtellꝰus comp̃hẽdit ex ṽtutibꝰ imaginatiuis eẽnt eterne: tũc intẽtiões ṽtutũ imagĩatiuaꝝ eẽnt eterne: ⁊ si eẽnt eterne: tunc sensatiões eẽnt eterne: sensatiões. n. sunt de hac ṽtute sicut intẽtiões imaginabiles de ṽtute rõnabili: ⁊ si sensatiões essent eterne: tunc sensata eẽnt eterna: aut sensatiões eẽnt intẽtiões alie ab intẽtiõibus reꝝ exñtiũ ex̃ animã in mã. Impoſe. n. est ponere eas easdẽ intẽtiões qñq̃ȝ eternas ⁊ qñq̃ȝ corruptibiles: nisi eẽt possibile ꝙ nã corruptibilis trãsmutaret̃ ⁊ reuerteret̃ eterna. Et ideo necesse est si iste ĩtẽtiões que sunt in aĩa fuerint gñabilium ⁊ corruptibilium: vt ille ẽt sint gñabiles ⁊ corruptibiles: ⁊ in hoc fuit ꝑlixus ꝺmo in aliquo loco. ¶ Hoc igit̃ est vnũ ĩpossibiliũ que vñr ꝯdicere huic opioni. s. huic qꝺ posuimus ꝙ ĩtellectꝰ mãlis est virtutis nõ facte de nouo. Existimat̃. n. ꝙ impoſe est imaginari qũo intellecta erũt facta ⁊ ista nõ erũt facta. Qñ. n. agẽs fuerit eternũ: ⁊ patiẽs fuerit eternũ: necesse est vt factuȝ sit eternũ. ¶ Et ẽt si posuerimꝰ factũ eẽ gñatũ: ⁊ est intellectꝰ ꝗ est in habitu: qũo possumꝰ dicere in eo qꝺ gñat ⁊ creat intellecta. ¶ Et est scꝺa qꝺ magis difficilis valde: ⁊ est ꝙ si ĩtellꝰus mãlis est ꝑma ꝑfectio hois: vt declat̃ in diffõne aĩe: ⁊ ĩtellꝰus speculatiuꝰ est postrema perfectio: hõ aũt est gñabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ vnꝰ ĩ nũero ꝑ suã postremã ꝑfectionẽ ab ĩtellꝰu: necẽ est vt ita sit ꝑ suã ꝑmã ꝑfectionẽ. s. ꝙ ꝑ postremã ꝑfectionẽ de ĩtellectis suȝ aliꝰ a te: ⁊ tu aliꝰ a me. ¶ Et si nõ. tu esses per eẽ meĩ: ⁊ ego ꝑ eẽ tuĩ. Et vl'r hõ eẽt ens anteq̃ȝ eẽt. ¶ Et sic hõ nõ eẽt gñabilis ⁊ corruptibilis in eo ꝙ hõ: ſȝ si fuerit erit in eo ꝙ aĩal. ¶ Existimat̃. n. ꝙ queãdmodũ necẽ ẽ ꝙ si ꝑma ꝑfectio fuerit aliqd ꝭ: ⁊ nũerabilis ꝑ nũerationẽ indiuiduoꝝ vt postrema ꝑfectio sit hꝰ. iam ẽt necesse est ecõuerso. s. ꝙ si postrema ꝑfectio est numerata ꝑ numerationẽ ĩdiuiduoꝝ hoĩuȝ: vt ꝑma ꝑfectio sit hꝰ: ⁊ alia sunt multa cõtingẽtia ĩpossibilia huic positioni. ¶ Qm̃ si ꝑma ꝑfectio eẽt eadẽ oĩum hoĩuȝ ⁊ nõ numerata per numerationẽ eoꝝ: cõtingeret ꝙ cuȝ ego acq̃rerẽ aliqꝺ ĩtellcm̃: vt tu etiã acq̃reres illud idẽ: ⁊ qñ ego obliuiscerer aliqꝺ intellectũ: vt ẽt tu: ⁊ multa ĩpossibilia cõtingẽtia huic. ¶ Existimat̃. n. ꝙ nulla dr̃ia est ĩter vtrãq̃ȝ positionẽ in ꝭ ꝙ ꝯtingit de ĩpossibilibꝰ. s. ex ꝭ qꝺ ponimꝰ ꝙ postrema ⁊ ꝑma ꝑfectio sunt hꝰ. s. nõ numerate per nũerationẽ indiuiduoꝝ. ¶ Et cũ nos finxerimꝰ oĩa ista ĩpossibilia: ꝯtiget nobis ponere ꝙ ꝑma ꝑfectio est hec ĩtẽtio. s. indiuidualis in mã nũerata per numerationẽ ĩdiuiduoꝝ hois ⁊ gñabilis ⁊ corruptibilis. Et iã declatũ est ex demõstratiõe Arist. ꝑdicta ꝙ nõ est aliqd hoc: neq̃ȝ corpꝰ: neq̃ȝ virtꝰ in corpe: qũo igit̃ possumus euadere ab ꝭ errore: aut q̃lis est via dissolutionis istiꝰ questionis. ¶ Alexʳ aũt sustẽtat̃ sup hũc sermonẽ postremũ: ⁊ dicit ꝙ magis cõuenit nãlibꝰ. s. ꝺmonẽ cõcludenteȝ. s. ꝙ ĩtellꝰus mãlis est virtꝰ gnãta: ita ꝙ existimamꝰ adeo ꝙ opinat̃ in eo ⁊ in alys virtutibꝰ aĩe eẽ ꝑparatiões factas in corpore per se a mixtiõe ⁊ complexione: ⁊ dicit ꝭ nõ eẽ impossibile. s. vt ex mixtiõe elñtorũ fiat tale esse nobile mirabile: lȝ sit remotũ a suba elñtoꝝ ꝑꝑ maximã mixtionẽ. ¶ Et dat testimoniũ sup ꝭ eẽ possibile ex ꝭ qꝺ appet ꝙ cõpositio que ꝑmo cecidit in elñtis. s. compositio q̃tuor q̃litatũ simpliciũ: cuȝ ꝭ ꝙ est ꝑua illa cõpositio est cã maxĩe diuersitatis intiñ ꝙ vnũ est ignis: ⁊ alius est aer. Et cũ ita sit nõ est remotũ vt ꝑ multitudinẽ cõpõnis q̃ est in homĩe ⁊ in aĩalibꝰ fiãt illic ṽtutes diuerse intiñ a subtl elñtoꝝ. ¶ Et ꝭ apte ⁊ vl'r ꝓpalauit ĩ initio sui libri de aĩa: ⁊ ꝑcepit vt ꝯsideras de aĩa ꝑmo dȝ ꝑscire mirabilia cõpositiõis corꝑis homis. Et dixit ẽt in tractatu quẽ fecit ꝺ ĩtellꝰu ꝺꝫ opionẽ Arist. ꝙ ĩtellꝰus mãlis est virtꝰ facta a cõplexione: ⁊ hec sunt ṽba eiꝰ. Cuȝ igit̃ ex ꝭ corpore qñ fuerit mixtũ aliq̃ mixtiõe gñabit̃ aliquid ex vniuerso mixti: ita ꝙ sit aptuȝ vt sit instr̃m istiꝰ intellꝰus ꝗ est in ꝭ mixto: cũ existit in oĩ corpe: ⁊ istud instr̃m est ẽt corpus: tũc dicet̃ eẽ ĩtellectus in potẽtia: ⁊ est virtꝰ facta a mixtiõe que cecidit in corporibꝰ: ꝑparata ad recipiẽdũ intellectũ qui est in actu. ¶ Et ista opio in suba ĩtellꝰus mãlis maxime distat a ṽbis Aristo. ⁊ ab eius demõstratione. ¶ A verbis aũt vbi dicit ꝙ intellꝰus mãlis est separabilis: ⁊ ꝙ non hȝ instr̃m corꝑale: ⁊ ꝙ est simplex: ⁊ nõ patiẽs. i. non transmutabilis: ⁊ vbi laudat Anaxagorã in hoc qꝺ. d. ꝙ est nõ mixtus cũ corpore. A demonstratione ṽo sicut scitũ est in hoc qꝺ scripsimus. ¶ Alexʳ aũt exponit demõstrationẽ Arist. a qua cõclusit intellectũ mãlẽ eẽ nõ passiuũ: neq̃ȝ aliqd hoc: neq̃ȝ corpꝰ: neq̃ȝ ṽtutẽ in corpe: ita ꝙ ĩtẽdebat ipsam ꝑparationẽ nõ subȝ ꝑparatiõis. ¶ Et iõ dicit in suo libro de aĩa ꝙ intellꝰus mãlis magis assimilat̃ ꝑparationi que est in tabula nõ scripta q̃ȝ tabule ꝑparate: ⁊ dicit ꝙ ista ꝑparatio põȝ dici vere ꝙ nõ ẽ aliqd hoc: neq̃ȝ corpus: neq̃ȝ virtꝰ in corpe: ⁊ ꝙ nõ est passiua. ¶ Sȝ hoc qꝺ dicit Alexanʳ. nihil ẽ. ꝭ. n. vere dr̃ de omni ꝑparatiõe. s. ꝙ neq̃ȝ ẽ corpꝰ: neq̃ȝ forma hec in corpe. Quare igit̃ appropriauit Aristo. hoc ꝑparationi que est in ĩtellectu ĩter alias ꝑparationes: si nõ ĩtẽdebat demõstrare nobis subam ꝑparati: ſȝ subaȝ ꝑparatiõis: si ĩpossibile est dicẽ ꝙ ꝑparatio est suba cũ hoc qꝺ dicimus ꝙ subȝ istiꝰ ꝑparationis: neq̃ȝ est corpus: neq̃ȝ virtꝰ in corpe. Et illud qꝺ ꝯclusit demõstratio Arist. alia intẽtio est ab ea ꝺm quã dr̃ ꝙ ꝑpa

Tertia pars digressiõis. Op. Alex. aphrodisei. vl̃ ꝑea ẽt ꝺ aia. cõ. 88.

2° ꝺ gñõ. 16.

Impu. Ale. In 2° de aia. 21. 3° ꝺ aia. 19 20. ꝑ de aia 31. 65. 2° de aia. ii. 12. me. 17. t. cõ. 4.

Euasio alex. in exponẽdo demr̃atione phi in. t. c. 4. ca. 26. de itellectu ꝑtico ⁊ speculatiuo.

Impu. eiusꝺ

Sed ād rō

vatio:neqꝫ est corp⁹:neqꝫ virt⁹ in corpe. ¶ Et h̄ ma-
nifestū est ex demōstratiōe Arist. Propō.n.dicēs ꝙ
oē recipiēs aliqd:nec̄e est vt in eo nō existat in actu
aliqd ex nā̄ recepti:manifestū ē ex eo ꝙ sub̄a ꝑpara
ti ⁊ nā̄ eius querit hēre h̄ ꝑdicatū ꝭꝫ ꝙ est ꝑparatū:
ꝑparatio.n.nō est recipiēs ſꝫ eē ꝑparatiōis a recipiē-
te est sicut acc̄ntis ꝓpꝛij:⁊ iō cuꝫ fuerit receptio non
erit preparatio ⁊ remanebit recipiēs. ¶ Et hoc ma-
nifestū est ⁊ itellectū ab oībus expositoribus ex de-
mōstratione Aristo. Aliqd.n.eē nō corpus:neqꝫ vir-
tutē in corpore dicit̄ quatuoꝛ modis diuersis. Quo-
rū vnus est subm intellectoꝝ ⁊ est intellꝰs mā̄lis:cu-
ius eē demr̄atū est ꝙ sit. Secūdus est ipsa ꝑparatio
exn̄s in materijs:⁊ est ꝓpiquus mō ꝭm quē dr̄ ꝙ ꝑ-
uatio simpl'r neqꝫ est corp⁹:neqꝫ virtus in corpore.
Tertius aūt est ꝑma mā̄:cui⁹ ēt eē demonstratū est.
Quartus est forme abstracte:quaꝝ eē est ēt demon-
stratū:⁊ oīa ista sunt diuersa.

¶ Cōtra errorē Alexandri. Fūdamentū alex. i suo li. d aīa. cap. 5. 2. d aīa. t. c. 7

¶ Et induxit Alexā.ad
hāc expositionē remotā manifesti erroris fugere.s.
a q̄ōnibus ꝑdictis. ¶ Et ēt videmus Alexā.sustēta-
ri in h̄ ꝙ ꝑma perfectio intellꝰs dꝫ esse virtus gn̄a-
ta sup vl'es ꝭmones dictos in diffinitione anīe.s.qꝛ ē
ꝑma ꝑfectio corporis nā̄lis organici. Et dicit ꝙ ista
diffinitio est vā de oībus partib⁹ aīe eadē intētiōe:⁊
dat rōnē sup hoc:qm̄ dicere ꝙ oēs ꝑtes anīe sunt for-

Forma ē finis hn̄tis formā. 3 ph. 4. c. 23.

me ē vniuocuꝫ aut ꝓpe:⁊ qꝛ forma est in eo qd̄ est fi-
nis hn̄tis formā:īpossibile ē vt sepet̄:necesse est cū ꝑ-
me ꝑfectiōes aīe sint forme:ꝙ nō separent̄ ⁊ ꝑ h̄ de-
struit vt in ꝑmis ꝑfectionib⁹ aīe sit ꝑfectio sepata:si-
cut dr̄ de nauta cuꝫ naue. ¶ Et vl'r erit in ea aliq̄ ꝑs

Rn̄⁹ ad vnū motiuū alex.

que dr̄ ꝑfectio itētione diuersa ab itētione que dr̄ in
alijs. Et h̄ qd̄ ipse fingit ꝙ manifestū ē de ꝭmonib⁹
vl'ib⁹ in aīa:mā̄ifeste.d.Aris.ꝙ nō ē manifestū in oī-

2° d aīa. t. c. 11

bus ꝑtib⁹ aīe. Dicere.n.formā ⁊ ꝑmā ꝑfectionē ē di-
cere equoce de anīa rōnali:⁊ de alijs partib⁹ anime.

Quarta ps digressionis

¶ Abubacher āt ⁊ Auēpace videt̄ itēdere in mani-
festo sui ꝭmonis:ꝙ itellꝰs mā̄lis est virt⁹ imaginati-
ua ꝭm ꝙ est ꝑparata ad hoc ꝙ intētiōes que sunt in
ea sint itellecte in actu:⁊ ꝙ nō est alia virt⁹ sub̄a itel-
lect⁹ ꝑter istā virtutē.

Op. auēpa. ⁊ abubacher Aūd pillo 2° d aīa. c. 121. ⁊ h i pn. isti⁹ c. ꝯ Alexādrū

¶ Abubacher aūt videt̄ intē-
dere istud fugiēdo impossibilia ꝯtingentia Alexā.s.
ꝙ subm recipiēs formas itellectas est corp⁹ factū ab
el'ntis:aut virtus in corpore:qm̄ si ita fuerit ꝯtinget:
aut vt eē formaꝝ in aīa sit eē eaꝝ ex anima:⁊ sic ani-
ma erit nō cōpꝛehēsiua:aut vt intellꝰs hēat instr̄m
corporale:si subm ad intellecta sit virt⁹ in corpore:si-
cut est de sensibus.

Prime ꝑpa ratiōes ad itellecta ⁊ ad alias postremas ꝑfectiones d aīa sūt a motore extrīsec° ꝭꝫ Ar. sed vide op.m 7° me. c. 31. ꝯ The. ⁊ Aui. ponētes aīas ꝓduci a motoꝛ extrīseco. Op. Ar. regre sup h̄ i 2° de gn̄atiōe aīalū. c. 3. b ꝑ ph. a. t. c. 6. vsqꝫ ad. 42 2° ph. 75. vide iō ꝯ Alc. ꝑ de aīa. 88. Impu. opio nis Auēpa.

¶ Et magis inopinabile de opio-
ne Alexā.est hoc qd̄ dixit ꝙ ꝑme ꝑparationes ad in-
tellecta ⁊ ad alias postremas ꝑfectiones de aīa sunt
res ꝑfecte a cōplexione:nō virtutes facte a motore
extrinseco vt est famosuꝫ ex ᵃopione Arist. ⁊ omniū
ꝑipateticoꝝ. Ista.n.opinio in virtutib⁹ anīe compre-
hēsiuis si est ꝭm ꝙ nos intellexerimus ē falsa.a sub̄a
eni el'ntoꝝ ⁊ a nā̄ eoꝝ nō pōt fieri virtus distinguēs
aut cōpꝛehēsiua:qm̄ si eēt possibile vt a nā̄ eoꝝ ⁊ si-
ne extrinseco motore fieret tales virtutes:tunc esset
possibile vt postrema ꝑfectio que est intellecta esset
aliqd̄ factū a sub̄a eoruꝫ vt coloꝛ:⁊ sapoꝛ fiunt:⁊ ista
opinio est similis ᵇ opinioni negātiū causas agētes:⁊
nō cōcedētiū nisi causas mā̄les tm̄:⁊ sunt illi qui di-
cunt casuꝫ:ſꝫ Alexā.est maioris nobilitatis q̄ꝫ vt cre-
dat hoc:ſꝫ q̄ōnes que opponebant̄ ei de itellectu mā̄-
li coegerunt ipꝫ ad h̄. ¶ Reuertamur igit̄ ad nr̄m:
⁊ dicamus ꝙ forte iste q̄ōnes sunt que induxerunt
Auēpace ad h̄ dicenduꝫ in intellectu mā̄li.ſꝫ ꝙ acci-

dit ei impol'e manifestū est. Intētiōes.n. imaginate
sunt mouētes itellectū nō mote. Declarat̄.n.ꝙ sunt
illud cuius ꝓportio ad virtutē distinctiuā rationabi-
lem est sicut ꝓportio sensati ad sentiēs:nō sicut sen-
tiētis ad habitū qui est sensus. ¶ Et si eēt recipiens
itellecta tūc res recipet se:⁊ mouēs eēt motuꝫ. ¶ Et
iam declaratū est ꝙ intellꝰs mā̄lis impossibile ē vt
hēat formā in actu:cuꝫ sub̄a ⁊ nā̄ eius est vt recipiat

Digressiōis pars quinta.

formas ꝭm ꝙ sunt forme. ¶ Et cuꝫ hec oīa que pn̄t
dici in nā̄ itellꝰs mā̄lis vident̄ impossibilia ꝑter h̄

Pria qō. Scda qō.

qd̄.d. Aristo.cui ēt ꝯtingūt q̄ōnes nō pauce. ¶ Qua-
rū vna ē ꝙ itellecta speculatiua sunt eterna. ¶ Se-
cūda aūt ē fortissima eaꝝ ꝙ postrema ꝑfectio in ho-

Tertia qō.

mine sit numerata ꝑ numerationē indiuiduoꝝ ho-
minis:⁊ ꝑma ꝑfectio sit vna nūero in oībus. ¶ Ter-
tia aūt est qd̄ Theophꝛasti:⁊ est ꝙ ponere ꝙ iste in-
tellectus nullā hēt formā:necessariuꝫ est:⁊ ponere ēt
ipsum eē aliqd̄ ens necessariū est:⁊ si nō:nō eēt rece-
ptio neqꝫ ꝑparatio. Prepatio.n.est receptio ex h̄ qd̄
nō inuenit̄ in sub̄o:⁊ cū est aliqd̄ ens:⁊ nō habeat na-
turaꝫ forme:remanet vt hēat nām̄ ꝑme mā̄e:qd̄ est
valde inopinabile. Prima.n.mā̄:neqꝫ est cōpꝛehēsi-
ua:neqꝫ distinctiua:⁊ qūo dicit̄ in aliquo cuius eē sit
tale qd̄ est abstractū. ¶ Et cum oīa ista sint:iō visuꝫ
est mihi scribere qd̄ videt̄ mihi in h̄:⁊ si h̄ qd̄ appet

2° me. t. c. 1.

mihi nō fuerit completū:erit ꝑncipiuꝫ cōplemēti:⁊
tunc rogo fratres vidētes h̄ scriptū scribere suas du-
bitatiōes:⁊ forte ꝑ illud inueniēt veꝝ in h̄:si nō duꝫ

ꝑ eth. capitulo Solo p° qōnis.

iueni:⁊ si iueni vt fingo tūc declabit̄ ꝑ illas q̄ōnes.
Ueritas.n.vt dicit Aristo.cōuenit ⁊ testat̄ sibi omni
modo. ¶ Questio aūt dicēs qūo itellecta speculati-

6° ppy. 13.

ua erūt gn̄abilia ⁊ corruptibilia:⁊ agēs ea ⁊ recipiēs
erit eternū:⁊ que est indigētia ad ponēdū intellectū
agētē ⁊ recipientē:si nō est illic aliqd̄ gn̄atū. ¶ Illa
q̄stio nō ꝯtingeret:si nō eēt h̄ aliqd qd̄ est cā eē itel-
lecta speculatiua gn̄āta:mō aūt:qꝛ ista intellecta cō-
stituunt̄ ꝑ duo quoꝝ vnū est gn̄ātū:⁊ aliud nō gn̄ā-
tū:qd̄ dcm̄ fuit in h̄ est ꝭꝫ cursuꝫ nā̄lē:qm̄ qꝛ forma-
re ꝑ itellcm̄ sicut dicit Arist.est sicut cōpꝛehēdere ꝑ
sensum:compꝛehēdere aūt ꝑficit̄ ꝑ duo subta. Quo-
ruꝫ vnū est subm per qd̄ sensus fit virtus ⁊ est sensa-
tuꝫ extra animā. Aliud aūt est subm ꝑ qd̄ sensus est
forma existēs:⁊ est ꝑma perfectio sentiētis. Necesse
est etiaꝫ vt intellecta in actu habeant duo subiecta.
Quorum vnum est subm per qd̄ sunt vera.s.forme
que sunt imagines vere. Scdm̄ aūt est illud ꝑ qd̄ in-
tellecta sunt vnū entiū in mundo:⁊ istud est intelle-
ctus mā̄lis. Nulla.n.est dr̄ntia in hoc inter sensum ⁊

2° d aīa. 60

itellectū nisi qꝛ subꝫ sensus per qd̄ est verus ē extra
animā:⁊ subm intellectus per qd̄ est verus est intra
aīam:⁊ hoc dcm̄ ē ab Arist.in hoc intellectu vt vide-

.s. t. c. 58.

bit̄ post. ¶ Et hoc subm in itellectu qd̄ est motoꝛ il-
lius quoquo modo ē illud qd̄ reputauit Auēpace eē
recipiēs:quia inuenit ipsum quādoqꝫ intellectuꝫ in
potētia:⁊ quādoqꝫ itellectuꝫ in actu:⁊ ista dispositio
subiecti recipiētis:⁊ existimauit conuersionē. ¶ Et
ista ꝓportionalitas magis inuenit̄ ꝑfecta inter sub-
iectum visus qd̄ mouet ipsum:⁊ inter subm intellꝰs
qd̄ mouet ipm:queadmodum.n.subm visus mouēs
ipm qd̄ est coloꝛ nō mouet ipm nisi qn̄ per pn̄tiaꝫ lu-
cis efficit̄ coloꝛ in actu:postq̄ꝫ erat in potētia:ita intē-
tiones imaginate nō mouēt intellectū mā̄lē nisi qn̄
efficiunt̄ intellecta in actu postq̄ꝫ erant in potētia:⁊

.s. t. c. 18.

ꝓpter hoc fuit necesse Aristo.ponere intellectuꝫ agē-
tem vt videbit̄ post:⁊ est extrahēs has intētiōes de

potentia

potētia in actū:queādmodū coloris qui est in potentia: nō est ꝑma ꝑfectio coloꝛ q est intētio cōpꝛehēsa: ſʒ subm qḋ perficit per istū colorē est visus: ita etiā subm qḋ ꝑficit per intellectū nō est intētiones imaginate que sunt intellecte in potētia: ſʒ intellꝰ materialis qui ꝑficit per intellecta: ⁊ est eius propoꝛtio ad ea sicut ꝓpoꝛtio intētiōis coloris ad virtutē visibilē. ⸿ Et cū oīa ista sint sicut narrauimus: nō ꝯtingit vt ista intellecta q sunt in actu.ſ. speculatiua sint gn̄abilia: ⁊ coꝛruptibilia: nisi ꝑꝑ subꝫ ꝑ qḋ sunt vera: nō ꝑꝑ subm per qḋ sunt vnū entiū.ſ. itellectū mālē. ⸿ Questio aūt 2ᵃ dicēs quō itellꝰ mālis est vnꝰ in nūero in oībꝰ īdiuiduis hoīum nō gn̄abilis: neqꝫ coꝛruptibilis: ⁊ itellecta exn̄tia in eo in actu: ⁊ est itellꝰ speculatiuus: sunt numerata per numerationē indiuiduoꝝ hoīum gn̄abiliū ⁊ coꝛruptibiliū per gn̄ationē ⁊ coꝛruptionē īdiuiduoꝝ: ⁊ hec qdē qḋ valde est difficilis: ⁊ maximā hꝫ ambiguitatē. ⸿ Si.n. posuerimus ꝙ iste intellꝰ mālis est nūeratus per nūerationē indiuiduoꝝ hoīum: contingeret vt sit aliqd hoc: aut coꝛpꝰ: aut v̄tus in coꝛpoꝛe. ⸿ Et cū fuerit aliqd ħ erit intētio itellecta in potētia. Intētio aūt intellecta in potētia est subm mouēs intellectū recipientē: nō subm motū. Si igit̄ subm recipiēs fuerit positū eē aliquid hoc: ꝯtinget vt res recipiat seipsaꝫ vt diximus: qḋ est impossibile. ⸿ Et ēt si ꝯcesserimus ipaꝫ recipe seipsam ꝯtingeret vt recipet se vt diuisa: ⁊ sic erit virtus intellꝰ eadē cū virtute sensus: aut nulla dr̄ia erit inter eē forme extra aīam ⁊ in anima. Hec enī mā īdiuidualis nō recipit foꝛmas nisi has ⁊ īdiuiduales: ⁊ ħ est vnū eoꝝ que attestant̄ Arist. opinari ꝙ iste intellꝰ nō est intētio indiuidualis. ⸿ Et si posuerimus ꝙ non numerat̄ per nūerationē indiuiduoꝝ: ꝯtinget vt ꝓpoꝛtio eius ad indiuidua exn̄tia in sua ꝑfectiōe postrema in gn̄atione sit eadē. vn̄ necesse ē si aliqḋ istoꝝ indiuiduoꝝ acqsierit rē aliq̄ȝ intellectā: vt illa acqrat̄ ab oībꝰ illoꝝ: qm̄ si continuatio illoꝝ indiuiduoꝝ est ꝑꝑ continuationē intellꝰ mālis cū eis: queādmodū ꝯtinuatio hoīs cū intētione sensibili est ꝑꝑ ꝯtinuationē ꝑme ꝑfectiōis sensus cū eo qui est recipiēs intētionē sensibilē. Cōtinuatio aūt intellꝰ mālis cuꝫ oībus hoībꝰ exn̄tibus in actu in aliquo tēpoꝛe in ꝑfectione eoꝝ postrema dꝫ eē eadē cōtinuatio. Nihil.n. facit alietatē ꝓpoꝛtiōis cōtinuationis inter hec duo ꝯtinua: qm̄ si hoc ita ē nec̄e est cū tu acqsieris aliqḋ intellectū: vt ego etiā acquirā illud itellectū: qḋ est īpossibile. ⸿ Et indifferēter siue posueris ꝙ postrema ꝑfectio gn̄ata in vnoquoqꝫ īdiuiduo subiecta isti itellectui.ſ. per quā intellꝰ mālis copulat̄: ⁊ est ex ea quasi foꝛma separabilis a subō suo cū quo ꝯtinuatur si aliqd est tale: ⁊ siue posueris eā ꝑfectionē eē virtutē virtutū anīe aut virtutꝫ coꝛpoꝛis idē est in sequēdo īpossibile. ⸿ Et ideo opinādum est ꝙ si sunt aliqua aīata: quoꝝ ꝑma ꝑfectio est suba sepata a suis subiectis vt existimat̄ de coꝛpoꝛibꝰ celestibꝰ ꝙ īpossibile est vt īueniat̄ ex vna spē eoꝝ plus vno īdiuiduo: qm̄ si ex eis.ſ. ex eadē spē īueniret̄ plus q̄ȝ vnū indiuiduū. V.g. coꝛpoꝛe moto ab eodē motoꝛe: tūc eē eoꝝ eēt ociosum ⁊ sup̄fluuꝫ: cum motus eoꝝ eēt ꝑꝑ eandē intētionē in numero. V.g. ꝙ eē plus vna naui in nūero vni naute in eadē hoꝛa est ociosum: ⁊ sil'r esse plus vno instr̄o in nūero vni artifici eiusdē speciei instr̄oꝝ est ociosum. ⸿ Et hec est intētio eiꝰ qḋ fuit dictū in ꝑmo de celo ⁊ mūdo.ſ. ꝙ si esset alius mūdus eēt aliud coꝛpus celeste: ⁊ si eēt aliud coꝛpus hr̄et aliuꝫ motoꝛē in numero ᵃ motoꝛe istius coꝛpoꝛis: ⁊ si ħ eēt: tūc motoꝛ coꝛpoꝛis celestis eēt mālis nūeratus per nūerationeꝫ coꝛpoꝝ celestiuꝫ.ſ. ꝙ īpossibile est ꝙ vnicus motoꝛ in nūero sit duoꝝ coꝛpoꝝ diuersoꝝ in nūero: ⁊ iō artifex non vtit̄ plus vno instr̄o cum ab eo nō ꝓueniat nisi vna actio. Et vl'r existimat̄ ꝙ īpossibilia cōtingētia huic positiōi cōtingūt huic qḋ ponimus ꝙ intellꝰ qui ē in habitu est vnus in numero: ⁊ iaꝫ enumerauit plura eoꝝ Auēpace in epistola sua quā appellauit continuationē intellꝰ cum hoīe: ⁊ cum ita sit qualis igit̄ est via ad dissoluēduꝫ istā q̄ōnē difficilē. ⸿ Dicamꝰ igit̄ ꝙ manifestū est ꝙ homo nō est itelligēs in actu nisi ꝑꝑ ꝯtinuationē itellꝰ cū eo in actu. ⸿ Et est ēt manifestuꝫ ꝙ mā ⁊ foꝛma copulant̄ adinuicē: ita ꝙ cōgregatū ex eis sit vnicū: ⁊ maxime intellꝰ materialis: ⁊ intētio itellecta in actu: ᵃqḋ.n. cōponit̄ ex eis nō est aliqḋ tertiū aliud ab eis: sicut est de alijs compositis ex mā ⁊ foꝛma. ⸿ Cōtinuatio igit̄ intellecti cū hoīe īpossibile est vt sit nisi per cōtinuationē alterius istaꝝ duaꝝ partiū cum eo.ſ. partis que est de eo quasi mā: ⁊ partis que est de ipso.ſ. de intellꝰ q̄si foꝛma. ⸿ Et cū declaratū est ex ꝑdictis dubitationibꝰ: ꝙ impossibile est vt intellectū copulet̄ cū vnoquoqꝫ hominuꝫ ⁊ numeret̄ per numerationē eoꝝ ꝑ partē que ē de eo quasi mā.ſ. intellectuꝫ mālē. remanet vt cōtinuatio intellectoꝝ cū nobis homībꝰ sit per cōtinuationē intētionis itellecte cū nobis: ⁊ sunt intētiones imaginate.ſ. partis q̄ est in nobis de eis aliq̊ mō quasi foꝛma. ⸿ Et iō dicere pueruꝫ eē intelligētē in potētia pōt intelligi duobus modis. Quoꝝ vnus est ꝙ foꝛme imagiate q̄ sunt in eo sunt itellecte in potētia. Scḋs aūt ꝙ intellꝰ mālis qui inatus est recipe intellectū illius foꝛme imaginate est recipiēs in potētia: ⁊ continuatus cū nobis in potētia. ⸿ Declaratum est igit̄ ꝙ ꝑma ꝑfectio intellꝰ differt a primis ꝑfectionibꝰ aliaꝝ v̄tutū aīe: ⁊ ꝙ ħ nomē ꝑfectio dr̄ ꝺ eis mō equoco ecōtrario ei qḋ existimauit Alexʳ. ᵃEt iō dicit Arist. in diffōne aīe ꝙ ē ꝑfectio ꝑma coꝛpoꝛis nāl'is oꝛganici: qḋ nōdū est manifestū: vtruꝫ ꝑ oēs virtutes ꝑficiat̄ coꝛpꝰ eodē modo: aut est ex eis aliqua per quā coꝛpus nō ꝑficit̄: ⁊ si ꝑficiat̄ erit alio modo. ⸿ Pꝛeparatio aūt q̄ est in virtute imaginatiua itellectoꝝ similis est ꝑparationibꝰ q̄ sunt in alijs virtutibꝰ aīe.ſ. ꝑfectionibꝰ ꝑmis aliaꝝ virtutuꝫ anīe: s̄m hoc ꝙ vtraqꝫ ꝑparatio gn̄at̄ per gn̄ationē idiuidui: ⁊ coꝛrumpit̄ per coꝛruptionē eius: ⁊ vl'r numeratur ꝑ numerationē eius. ⸿ Et differunt in hoc ꝙ illa ē ꝑparatio in motoꝛe vt sit motoꝛ.ſ. ꝑparatio q̄ est in itētionibꝰ imaginatis. Scḋa aūt est ꝑparatio in recipiēte: ⁊ est ꝑparatio que ē in ꝑmis ꝑfectionibꝰ aliaruꝫ partiū anīe: ⁊ ꝑꝑ hanc sil'itudinē inter has duas ꝑparationes: existimauit Auēpace ꝙ nulla ē ꝑparatio ad rē intellectā fiēdā nisi ꝑparatio exn̄s in intētionibꝰ imagiatis. ⸿ Et he due ꝑparatiōes differūt sicut terra a celo. Vna.n. ꝑparatio ē in motoꝛe vt sit motoꝛ. Alia aūt ē ꝑparatio in moto vt sit motū ⁊ recipiēs. ⸿ Et iō opinandū ē qḋ iā apparuit nobis ex s̄mone Arist. ꝙ in aīa sunt due ꝑtes intellꝰ. Quaꝝ vna est recipiēs: cuiꝰ eē declatū ē ħ. Alia aūt ē agēs: ⁊ est illud qḋ facit intētiones q̄ sunt in v̄tute imaginatiua eē mouētes intellectū mālē in actu postq̄ȝ erāt mouentes in potentia: vt post apparebit ex sermone Arist. ꝙ he due ꝑtes sunt nō gn̄abiles neqꝫ coꝛruptibiles: ⁊ᵃ ꝙ agens est de recipiēte q̄si foꝛma de mā vt

Solo secundo q̄ōnis.

Ex itellectu māli ⁊ itētione itellecta ī actu fit maxime vnuꝫ. qḋ .n. cōpōit̄ ex eis n̄ ē aliqḋ tertiū aliḋ ab eis: ſʒ viḋ opoᵐ.12. met. 51. cō. vbi.d. ꝙ itelligē qḋ fit ex itelligibili ⁊ intellꝰ distictū ē ab itellꝰ.

a Ex ħ sumi solet cōpositū dicē 3ᵃᵐ entitatē a ptibꝰ distictā. vide cōsil'r. 7. met. 26. 27. ⁊ 60. cō. ⁊ ꝑ de aīa. 77. ſʒ vide oppoᵐ ꝑ ph. 17. ⁊. 4. ph. 43.

Pſcō ī v̄tutibꝰ aīe dr̄ equoce. Iḋ .s. ī hoc cō. ꝯ Alex. ⁊ 2ᵒ de aīa. 7. 21. ⁊ 30 cōmen.

a Excludit op. Alexan. Secl'dit opi. Auēp. onndē do quō itellectꝰ apud ipꝫ sit nūeratꝰ.

a Cōtradcō ħ ⁊. 12. me.ꝯ. 17. qꝛ ħ.d. itellꝫ poteꝫ eē māꝫ itellectꝰ agētis: ſʒ ibi dic̄ ipꝫ nō eē māꝫ ſʒ locū.

Op. The. 3. d aia. ca. 27. 28. z. 29.

post declarabit. ¶ Et iō opinatus est Themisti⁹ q̄ nos sumus intellꝰus agēs: ꝛ q̄ intellꝰus speculatiuus nihil est aliud nisi continuatio intellꝰus agētis cū in/tellectu m̄ali tm̄. ¶ Et nō ē sicut existimauit sꝫ opi/nandū ē q̄ in aīa sunt tres ꝑtes intellꝰus. Quaꝝ vna est intellꝰus recipiēs. Scđa aūt ē efficiēs. Tertia aūt factū. Et due istaꝝ triū sūt eterne. s. agēs ꝛ recipiēs. tertia aūt ē gn̄abilis ꝛ corruptibilis vno mō: eterna aūt alio modo. ¶ Qm̄ qꝛ opinati sumus ex h̓ ꝑmo/ne q̄ intellꝰus m̄alis ē vnicus oīb⁹ hoīb⁹. ¶ Et ēt ex hoc sumus opinati q̄ spēs humana est eterna: vt de/

2° de aīa. cō. 34. ꝛ 8° phy. 46. ꝛ 2° d generatiōe. 59.

claratū ē in alijs locis. ¶ Nec̄e est vt intellꝰus m̄alis nō sit denudatus a ꝑncipijs nālib⁹ cōib⁹ toti spēi hu/mane. s. ꝑmis ꝑpōnib⁹ ꝛ formatiōib⁹ singularib⁹ cōi/bus oībus. Hec. n. intellecta sunt vnica ꝑm recipiēs: ꝛ multa ꝑm intētionē receptā. Scđm igit̄ modū ꝑm quē sūt vnica nec̄io sunt eterna: cū eē nō fugiat sub/iecto recepto. s. motore q̄ ē intētio formaꝝ imagina/taꝝ: nō ē illic ipediēs ex ꝑte recipientis. Gn̄atio igit̄ ꝛ corruptio nō ē ei: nisi ꝑꝑ multitudinē ꝯtingētē eis nō ꝑꝑ modū ꝑꝫ quē sunt vnica. ¶ Et iō cū in respe/ctu alicuius idiuidui fuerit corruptū aliqđ itellectū ꝑmoꝝ intellectoꝝ ꝑ corruptionē sui subti: per qđ est copulatū cū nobis ꝛ veꝝ: nec̄e est vt illud itellectuꝫ nō sit corruptibile simpl̄r: sꝫ corruptibile ī respectu vniuscuiusq; indiuidui. ¶ Et ex h̓ mō possemus di/cere q̄ intellꝰus speculatiu⁹ est vnus in oībus. Et cuꝫ ꝯsideratū fuerit de istis intellectis ꝑm q̄ sunt entia simpl̄r nō in respectu alicuius idiuidui vere dicun/tur eē eterna: ꝛ q̄ nō itelligunt̄ qn̄q;: ꝛ qn̄q; nō: sed sꝑ: ꝛ q̄ illud eē est eis mediū iter eē amissum ꝛ eē re/manēs: ꝑm. n. multitudinē ꝛ diminutionē cōtingētē eis a postrema ꝑfectione sunt gn̄abilia ꝛ corruptibi/lia: ꝛ ꝑm q̄ sunt vnica in n̄uero sunt eterna. ¶ Hoc erit si nō fuerit positū q̄ dispō in postrema ꝑfectio/ne in hoīe ē sicut dispō in itellectis cōib⁹ oīb⁹. s. q̄ eē m̄udi nō denudat̄ a tali idiuiduo eē. hoc. n. ipoꝭe eē nō ē manifestū. ¶ Immo dicēs hoc pōt hēre rōnē ꝛ cām sufficiētē ꝛ facientē aīaꝫ gescētē: qm̄ cū sapia ꝛ eē in aliq̄ mō ꝑꝑo hoīuꝫ est sicut modus artificio/rū eē in modis ꝑꝑrijs hoīuꝫ existimat̄ q̄ impoꝭe est vt tota habitatio fugiat a pħia: sicut opinādūꝫ est q̄ impoꝭe ē vt fugiat ab artificijs nālib⁹. Si. n. aliq̄ ꝑs eius caruerit eis. s. artificijs. V. g. quarta terre septē/trionalis nō carebunt eis alie quarte: qꝛ hoc. n. decla/ratū est q̄ habitatio est possibilis in ꝑte meridiona/li: sicut in septētrionali. Forte igit̄ pħia iuenit̄ in ma/iori ꝑte subiecti in oī tꝑe sicut hō iuenit̄ ab homie ꝛ equus ab equo. Intellꝰus igit̄ speculatiu⁹ est nō gn̄a/bilis: neq; corruptibilis ꝑm hūc modū. ¶ Et vl̓r ita est de itellectu agēte creāte intellecta: sicut de intel/lectu distinguēte ꝛ recipiēte: queādmoduꝫ. n. intelle/ctus agēs nūq; quiescit a gn̄ando ꝛ creādo simpl̄r: lꝫ ab hac. s. gn̄atiōe euacuat̄ aliqđ subiectū: ita est de i/tellectu distinguēte. ¶ Et h̓ inuit Ar. in ꝑmo istius

Pmo d aia tex. cō. 66.

libri cū. d. ꝛ formare per intellectū ꝛ cōsiderare sunt diuersa ita q̄ int⁹ corrūpat̄ aliqđ aliud: ipm̄ aūt in se nullā hꝫ corruptionē. ¶ Et itendit ꝑ aliqđ aliud: formas imagiatas hūanas: ꝛ itēdit per formare per intellectū receptionē que est semꝑ in itellectu m̄ali:

Tertio d aia tex. cō. 20.

de q̄ intēdebat dubitare in h̓ tractatu: ꝛ in illo: cū. d. ꝛ nō sumus memores qꝛ iste ē nō passiu⁹. Intellect⁹ aūt passiuus ē corruptibilis: ꝛ absq; h̓ nihil itelligit. ¶ Et intēdit ꝑ itellectū passiuū v̓tutē imaginatiuā: vt post declarabit̄: ꝛ vl̓r ista intētio apparuit a remo/tis aīam eē imortalē. s. itellectū speculatiuū. ¶ Vn̄ Plato. d. q̄ vl̓ia sunt neq; gn̄abilia neq; corruptibi/lia: ꝛ q̄ sunt exn̄tia ex̄ mētē. ¶ Et est ꝑmo verus ex h̓ mō ꝛ falsus ꝑꝫ q̄ sonāt v̓ba eius: ꝛ est modus quē Arist. laborauit destruere in metaphysica. ¶ Et vl̓r ista intētio aīe est ꝑs vera in ꝑpōnib⁹ ꝑbabilib⁹ que dant aīaꝫ eē vtrūq;. s. mortalē: ꝛ nō mortalē. Proba/bilia. n. ipossibile est vt sint falsa ꝑm totuꝫ. Et h̓ apo/logiçauerūt antiq: ꝛ in reꝑsentatiōe illius ꝯueniunt oēs leges. ¶ Tertia aūt qđ que ē qūo intellect⁹ m̄a/lis est aliqđ ens ꝛ nō est aliq̄ formaꝝ m̄aliū: neq; ēt

Solo qōnis tertie.

ꝑma m̄a: sic dissoluit̄. ¶ Opinādū ē. n. q̄ istud ē 4ᵐ gen⁹ eē: queādmodū. n. sensibile eē diuidit̄ in formā: ꝛ m̄āꝫ: sic itelligibile eē opꝫ diuidi in ꝯsil̓ia his duo/bus. s. in aliqđ sil̓e forme: ꝛ i aliqđ sil̓e m̄āe. ¶ Et h̓ nec̄e est in oī intelligētia abstracta q̄ itelligit aliud: ꝛ

Nulla for⁹ liberata ē a potentia simpl̄r nisi ꝑma forma q̄ nihil itelligit ex se. sꝫ vide oppo. 3° phy. 32. 2° c. 34. 9° me. 17. 12° me. 30. 35. 41. ꝛ. 44. vbi hꝫ q̄ i eterno nulla ē pō oio. a Essentia ꝑme itellntie ꝫ qditas ei⁹ sꝫ in alijs diuersat qditas ꝛ eēntia: sꝫ vide oppo 9. ꝛ. 7. me. 2. 41. vbi d q̄ i abstracta m̄a idē ē qditas ꝛ eēntia.

si nō: nō eēt multitudo in formis abstractis: ꝛ iō de/claratū ē in ꝑma pħia q̄ nulla ē forma liberata a po/tētia simpl̄r nisi ꝑma forma que nihil itelligit extra se: sꝫ eēntia ᵃei⁹ ē qditas ei⁹: alie āt forꝫe diuersant̄ in qditate ꝛ essentia quoquo mō. ¶ Et nisi eēt hoc ge/nus entiū qđ sciuimus in scia aīe: nō possemus itelli/gere multitudinē in reb⁹ abstractis: queādmodū ni/si sciremus hic nām itellꝰus nō possemus itelligē q̄ virtutes mouētes abstracte debēt esse itellꝰus. ¶ Et h̓ latuit multos modernos adeo q̄ negauerūt illud qđ dicit Aristo. in tractatu sui libri: q̄ nec̄e est vt for/me abstracte mouētes corꝑa celestia sint ꝑm n̄uerū corꝑoꝝ celestiū. ¶ Et iō scire de aīa nec̄ariū est in sciēdo ꝑmā pħiam. ¶ Et iste intellꝰus recipiēs nec̄e est vt intelligat itellectuꝫ q̄ est in actu. Cū. n. itellexe/rit formas m̄ales dignior est vt itelligat formas nō m̄ales: ꝛ illud qđ itelligit ex formis abstractis. V. g. ex intelligētia agēte nō ipedit ipꝫ itelligere formas m̄ales. Propositio aūt dicēs q̄ recipiēs nihil dꝫ hr̄e in actu ex eo qđ recipit: nō dꝛ simpl̄r: sꝫ cū conditio/ne. s. q̄ nō est nec̄e vt recipiēs nō sit aliqđ in actu oi/no: sed vt non sit in actu aliqđ ex eo q̄ illud recipit sicut ꝑdiximus. ¶ Immo debes scire q̄ respect⁹ in/tellect⁹ agētis ad istū intellectū est respect⁹ lucis ad diaphanū: ꝛ respect⁹ formaꝝ m̄aliū ad ipm̄ est respe/ctus coloris ad diaphanū: queādmodū. n. lux est ꝑfe/ctio diaphani sic intellect⁹ agēs est ꝑfectio itellect⁹ m̄alis: ꝛ queādmodū diaphanū nō mouet̄ a colore: neq; recipit eū nisi qn̄ lucet: ita iste intellect⁹ nō reci/pit itellecta q̄ sunt hic nisi ꝑm q̄ ꝑficit̄ per illū itel/lectū: ꝛ illuminat̄ per ipm̄. Et queādmodū lux facit colorē in potētia eē in actu: ita q̄ possit mouere dia/phanū: ita intellect⁹ agens facit intētiōes in potētia itellectas in actu: ita q̄ recipit eas itellect⁹ m̄alis: ꝑꝫ hoc igit̄ est intelligēdū de intellectu m̄ali ꝛ agente. ¶ Et cū itellect⁹ m̄alis fuerit copulatus ꝑm q̄ ꝑfici/tur per itellectū agentē: tūc nos sumus copulati cuꝫ itellectu agēte: ꝛ ista dispō dꝛ adeptio ꝛ itellect⁹ ade/ptus: vt post videbit̄. ¶ Et iste modus ꝑm queꝫ po/suimus eēntiā itellectus m̄alis: dissoluit oēs qōnes cōtingētes huic q̄ ponim⁹ q̄ intellect⁹ est vn⁹ ꝛ mul/ta: qm̄ si res itellecta apud me ꝛ apud te fuerit oīb⁹ modis: ꝯtinget q̄ cū ego scirē aliqđ intellectū vt tu

Cō. 36.

scires ēt ipm̄: ꝛ alia multa ipossibilia. ¶ Et si posue/rimus eū eē multa: ꝯtinget vt res itellecta apud me ꝛ apud te sit vnuꝫ in spē ꝛ due in indiuiduo: ꝛ sic res itellecta habebit rē itellectā: ꝛ sic ꝑcedit in ifinitū. ¶ Et erit ipossibile vt discipul̓s adiscat a magistro nisi scia q̄ est in magistro sit virtus generās ꝛ creans

scientiam

z ſcientiam que eſt in diſcipulo ad modū ẜm quē iſte ignis gnāt aliū ignē ſibi ſil'ez in ſpē: qđ eſt impoſſibile. ¶ Et hoc qđ ſcitū eſt idem in magiſtro ⁊ diſcipulo: ex hoc modo fecit Pla. credere: ꝙ diſciplina eſſet rememoratio. Cū igiẜ poſuerimus rez intelligibilē: que ē apud me ⁊ apud te: multa in ſubto ẜm ꝙ ē vera. ſ. formā imaginatiōis vnā in ſubto ẜm ꝙ eſt vna ꝑ qđ eſt intell'us ens: ⁊ eſt mālis: diſſoluunẜ iſte qōnes ꝑfecte. ¶ Modus aūt quē exiſtimauit Auēpace diſſoluere qōnes aduenientes ſuꝑ h ꝙ intell'us eſt vn⁹ aut multa. ſ. modū quē dedit in ſua epl'a intitulata. Cōtinuatio itellectus cū hoīe: nō eſt modus cōueniens ad diſſoluendū iſtā qōnē. Intellectus eni quē demōſtrauit in ſua epiſtola eē vnuz qñ laborauit in diſſoluēdo iſtā qōnē: alius eſt ab itellectu quē demōſtrat ēt illic multa: cū itellectus quē demōſtrauit eē vnū eſt intell'us agens inq̄ʒtū eſt forma neĉio itellectus ſpeculatiui. Intell'us v̓o quē demonſtrauit eſſe multa in ſpecie eſt intellect⁹ ſpeculatiuus. Hoc autē nomē. ſ. itellect⁹ equoce dr̄ de ſpeculatiuo ⁊ agente. Et iō ſi illud qđ itelligiẜ de hoc noīe intell'us in duobus ẜmonibus oppoſitis. ſ. cōcludenti itellectuz eſſe multa: ⁊ cōcludenti itellectū eē vnuz eſt intētio nō equoca: tūc illud qđ poſt dedit in hoc. ſ. ꝙ itellectus agēs eſt vnus ⁊ ſpeculatiu⁹ multi: non diſſoluit hanc qōnē. Et ſi illud qđ itelligiẜ in duob⁹ ẜmonib⁹ oppoſitis de hoc noīe intellect⁹ ſit intētio equoca: tūc dubitatio erit ſophiſtica nō diſputatiua. ¶ Et nō ideo credendū eſt ꝙ qōnes quas dedit ille vir in illa epiſtola nō diſſoluūtur: niſi ex h mō: ſʒ ille dubitatiōes nō ſunt ſophiſtice: ſʒ diſputatiue: ⁊ per iſtū modū diſſolueẜ q̄ſtio in qua dubitabat in itellectu māli vtrū ſit extrinſecus aut copulatus: ⁊ cū hoc ſit declaratuz reuertamur ad exponendum ſermonem Ariſto.

¶ Unde neq; mixtū eſſe rōnabile eſt ipſum corpori: qualis enim vtiq; fieret: aut frigidus: aut calidus: ⁊ vtiq; organuz aliquod erit ſicut ſenſitiuo: nunc autem nullum eſt. Et bene iam dicentes ſunt animam eſſe locum ſpecierum: verum non tota ſed intellectiua: neq; actu ſed potentia ſpecies.

¶ Et ideo neceſſe eſt vt non ſit mixt⁹ cū corpore: quoniam ſi eſſet mixtus cuz corpore: tūc eſſet in aliqua diſpōne: aut calidus: aut frigidus: aut haberet inſtrumentū ſicut habet ſentiens: modo aūt non eſt ita. Recte igitur dixerunt dicentes ꝙ anima eſt locus formarū ſed non vniuerſa: ſed intelligens: neq; forme in endelechia ſed in potētia.

6 ¶ Hec eſt alia demōſtratio ꝙ intellect⁹ mālis nō eſt aliquid h neq; corp⁹: neq; virt⁹ in corpore. ¶ Et. d. ⁊ ideo fuit neĉe ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ nā eius eſt iſta quā narrauimus recte: ⁊ neceſſe fuit vt admiſcereẜ cū corꝑe. i. ꝙ nō ē virt⁹ in eo ẜm ꝙ admiſceẜ cū corꝑe: vt declaratum eſt. ¶ D. d. ſcđam rōnez ſuꝑ h. ⁊. d. ſi. n. eſſet admixtus ⁊c̄. i. ſi. n. eſſet v̓tus in corpore: tūc eēt aliqua diſpō ⁊ alia qualitas: ⁊ ſi hr̄et qualitatē: tūc illa qualitas: aut attribuereẜ calido: aut frigido. ſ. cōplexiōi in eo ꝙ eſt cōplexio: aut eſſet qualitas exñs in cōplexione tm̄ addita cōplexiōi: ſicut eſt de aīa ſenſibili: ⁊ ſibi ſilibus: ⁊ ſic hr̄et inſtr̄m corporale. ¶ D. d. ſʒ nō ita. i. ſed non hʒ qualitatē attributā calido ⁊ frigido: neq; hʒ inſtr̄m. ergo nō eſt mixtū cū corꝑe. ¶ Et cōſiderare debemus in cōſecutiōe ⁊ deſtructiōe vtrū indigeāt demr̄atiōe: aut nō. Dicamus igiẜ qm̄ cōſecutio ꝯñtis ad ꝑcedēs eſt vera: manifeſtū eſt ex ꝑdictis. ¶ Declaratū. n. eſt ꝙ oīs virt⁹ in corꝑe cōpoſito: aut attribuiẜ ꝑmis qualitatib⁹. ſ. forme cōplexionis: aut erit virt⁹ exiſtēs in forma cōplexionali: ⁊ ſic neĉio erit aīa organica. ¶ Deſtructio v̓o manifeſta eſt ex ꝑdictis etiā. Declaratū eſt. n. ꝙ nullū eſt iſtr̄m aliud ab inſtrumētis q̄nq; ſenſuū vbi fuit declaratū ꝙ nullus eſt ſenſus ſext⁹: ⁊ vl'r ſi itellect⁹ eſſet virtus aīalis in corpore: tūc aut eſſet ſextus ſenſus: aut ꝯñs ſextū ſenſum. ſ. aliqđ cuius ꝓportio ad ſextū ſenſuz eſſet ſicut imaginatio ad cōez ſentientē. ¶ Qm̄ aūt intellectus mālis nō eſt virtus attributa cōplexiōi: manifeſtuz eſt ex ꝑdictis: qm̄ cū aīa ſenſibilis nō eſt virtus attributa cōplexioni: quāto magis itellectus. ¶ Et ſi eēt attributa cōplexioni: tūc ſicut dicit Ar. eſſe forme lapidis in aīa eſſet idez cū eius eſſe extra aīam: ⁊ ſic lapis eſſet cōprehendēs: ⁊ alia multa ipoſſibilia cōtingētia huic poſitiōi. ¶ Et quidā dubitauit in h qđ fuit dcm̄. ſ. ꝙ itellectus nō hēt inſtr̄m ex h qđ dr̄ ꝙ virt⁹ imagiatiua eſt in anteriori cerebri: ⁊ cogitatiua in medio: ⁊ rememoratiua i poſteriori: ⁊ hoc nō tm̄ dcm̄ eſt a medicis: ſʒ dcm̄ eſt in ſenſu ⁊ ſenſato. Galenus aūt ⁊ alij medici rōcinanẜ ſuꝑ hoc ꝙ iſte virtutes ſunt in iſtis locis per locū ꝯcomitantie: ⁊ eſt locus faciens exiſtimare nō verus. ¶ Sed declaratū eſt in libro de ſenſu ⁊ ſenſato: ꝙ talis ē ordo iſtarum virtutū in cerebro per demōſtrationem dantē eſſe ⁊ cām: ſed iſtud nō cōtradicit illi qđ dcm̄ eſt h. ᵃ Uirtus eni cogitatiua apud Ariſto. eſt virtus diſtictiua indiuidualis. ſ. ꝙ nō diſtinguit niſi indiuidualiter: ⁊ nō vl'r. ¶ Declaratū eſt eniʒ illic ꝙ virt⁹ cogitatiua nō eſt niſi virt⁹ que diſtinguit intētionez rei ſenſibilis a ſuo idolo imaginato: ⁊ iſta virt⁹ eſt illa cuius ꝓportio ad has duas intentiōes. ſ. ad idolū rei ⁊ ad intentionē ſui idoli eſt ſicut ꝓportio ſenſus cōis ad intentiones quinq; ſenſuum. Uirtus cogitatiua eſt de genere virtutum exiſtentium in corpore. ¶ Et h apte dixit Ariſto. in illo libro cuʒ poſuit virtutes indiuiduales diſtinctas in quatuor ordinibus. In ꝑmo poſuit ſenſum cōem: deinde virtutē imaginatiuaʒ: deinde cogitatiuā: ⁊ poſtea rememoratiuā. Et poſuit rememoratiuā magis ſpūalē: deinde cogitatiuam: deinde imaginatiuā: ⁊ poſtea ſenſibilem: lʒ igiẜ homo ꝓprie habeat virtutē cogitatiuā: tamē nō facit hanc virtutē eſſe rationabilez diſtinctiuā. Illa enim diſtinguit intentiones vniuerſales non indiuiduales: ⁊ hoc fuit aperte dictum ab Ariſt. in illo lib°. Uirtus igiẜ diſtinctiua rōnalis ſi eſſet virtus in corpore: cōtingeret vt eſſet vna iſtarū virtutū quatuor: quapropter hēret inſtrumētū corporale: aut eēt alia virtus indiuidualis diſtincta ab iſtis quatuor: ſʒ iaʒ declaratuʒ eſt illic hoc eſſe ipoſſibile. ¶ Et qꝛ Gale. exiſtimauit ꝙ virtus cogitatiua eſt ratiōalis mālis: fecit ipm̄ errare in h locus cōſequētis: qꝛ eniʒ virt⁹ rōnalis appropriaẜ homini: ⁊ cogitatiua appropriaẜ ei: exiſtimatur ꝓpter ꝯuerſionē affirmatiue vniuerſalis: ꝙ cogitatiua eſt rōnalis: ⁊ vnus eoruʒ qui errauerūt in h eſt Albelfarag babyloniēſis in ſuo cōmēto in lib° de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ D. d. recte igiẜ dixerūt dicētes aīam eē locū formarū. i. cum declaratuʒ ſit ꝙ nō eſt mixtus alicui corpori: tūc recte dixerunt

Digreſſio.

2° de anima tex. c. 130.

Dubium an itell's ſit v̓tus organica.

Solutio. Uide pro illa demr̄atiōe dāte cāʒ ⁊ eē Auer. ſuꝑ ꝯ. lib. de memoria ⁊ reminiſcētia in ſcđa coluña.

a Uirt⁹ cogitatiua diſtinguit indiuidualr. Idez infra. cō. 20. t. 33. Idē 2° de aīa. ꝯ. 63.

Error Gal.

socius galeni in error.

Scđa ps expoſitiua tex.

describētes aīam eē locū formarū: cū nō acceperūt
in notificādo subam ei⁹ ppinq̄z istā ꝯsilitudinē ꝛ cō
ueniētiā que est iter ipsam ad spēs: ꝛ locū ad locatū.
D.d. sz nō vniuersa sz itelligēs.i.sz ista ꝯsilitudo
nō dz accipi in itelligēdo oēs ptes aīe: sz tm̄ in aīa rō
nali: alie.n.ptes anie sunt forme in materijs: rōnalis
autē nō. D.d.ꝛ forme nō in pfectiōe: sz in potētia:
sz locus differt ab aīa distinctiua itelligēte in hoc φ
locus nihil est eoꝝ que sunt in eo: anima aūt rōnalis
m̄alis est forme existētes in ea non actu: sz potētia: ꝛ
fecit hoc ne aliqs itelligat ex hac descriptiōe φ gen⁹
acceptū in ea sit genus verū: nō rhetoricū: sed coget
homo in talib⁹ rebus: que nō itelligunt̄ nisi p ꝯsimi
litudinē vt notificet ea p talia genera rhetorica.

Res q̄ nō in telligunt̄ nisi p ꝯsilitudinē notificāt pͥt p gñā rhetorica. ꝯsile .j. ꝯ.14. ꝛ p̄ ph. 81. Idē 4° ph.cō. 84. ꝛ 2° d aia.149.

Qm̄ aūt nō similis sit ipassibilitas sensiti-
ui ꝛ itellectiui manifestum est ex organis ꝛ
sensu. Sensus.n.nō pōt sentire ex valde sen
sibili: vt sonū ex magnis sonis: neq̄z ex forti
bus odorib⁹: ꝛ colorib⁹: neq̄z videre; neq̄z
odorare. Sed intellect⁹ cum itelligat aliqd
valde intelligibile: nō minus itelligit infima
sed ꝛ magis. Sēsitiuū quidē.n.nō sine cor-
pore est: intellectus aūt separabilis.

Qm̄ aūt priuatio passionis in sentiente: ꝛ
in formatiōe per intellectuz nō est cōsimilis
manifestū est i sensu. Sēsus.n.nō pōt senti
re post forte sensatū. V.g. post sonos maxi
mos: aut post colores fortes: aut post odo-
res fortes. Intellectus aūt cum intellexerit
aliqd forte itelligibiliū: tūc nō min⁹ itelliget
illud qd est sub prio imo magis. Sētiēs.n.
nō est extra corp⁹. Iste aūt ē abstractus.

7 Cū declarauit φ itellectus m̄alis nō admiscet̄ ma
terie: icepit notificare φ hoc cōuenit apparentibus.
Hec.n.est cōditio necessaria necessarijs demr̄ationi
bus.s. vt apparētia sensu nō differāt ab eo qd videt̄
p rōnē. Et dixit: qm̄ aūt p̄uatio passionis ꝛc.i. qm̄
p̄uatio trāsmutationis existētis in sensu nō est simi-
lis p̄uationi trāsmutationis existētis in itellectu vt
demōstratū fuit ratione: manifestuz est ex apparen-
tib⁹. Priuatio eni trāsmutationis in itellectu debet
esse pura: ꝛ nō est ita p̄uatio trāsmutationis in sensu
cū sensus sit virtus m̄alis. D.d. sensus eni nō pōt
sentire ꝛc.i.ꝛ signum eius est: qm̄ sensus nō pōt sen-
tire sua sensibilia ꝯuenientia sibi quādo senserit ali-
qd forte: ꝛ recesserit ab eo subito ad illud aliud sensi
bile. V.g. quādo sensus audit⁹ recesserit a magno so-
no; aut visus a forti colore: ꝛ olfat⁹ a forti odore: ꝛ cā
in hoc est passio ꝛ trāsmutatio que accidūt sentienti
a forti sensato. Et cā huius trāsmutationis est: qꝛ
est virtus in corpore. Et cuz demōstrauit hoc qd
videt̄ de demōstratione in sensu: incepit notificare
φ cōtrariū est de intellectu: ꝛ dixit: sed intellect⁹ qm̄
intellexerit aliqd forte ꝛc.i. intellectus quādo intel-
lexerit aliqd forte intelligibile: tūc facilius itelliget
intelligibile nō forte: vnde scimus φ nō patit̄ neq̄z
transmutat̄ a forti intelligibili. Et cū demonstra
uit eos esse diuersos: in h̄ dedit cām: ꝛ.d. sentiēs eniz
nō est extra corp⁹: iste aūt est abstractus .i. ꝛ cā in h̄
est φ p̄us fuit declaratū.s. φ sentiēs nō est extra cor

Hec ē condi tio neccia de mr̄atiōib⁹ ne cessarijs vt appentia sen su n̄ dr̄ant ab eo qd videt̄ p rōnē. Idē p̄ ce. com.22. ꝛ 8° ph.22.ꝛ.26.

pus: intellectus autē est abstractus. Et possumus 2
ponere hūc sermonē demonstrationē tertiā per se.s.
demonstrationem: qꝛ cum diximus φ si intellectus
transmutat̄ essentialiter nō accidentaliter: ꝛ mediā-
te alio: hoc eniz concessuz est in intellectu: necesse est
vt transmutatio cōtingat ei apud suā actionē ppriā
que est intelligere: sicut est in sensu. Et si nō trāsmu-
tat̄ per se ꝛ essentialiter: necesse est vt non sit virtus
in corpore omnino. Omnis enim virtus recipiens in
aliquo corpore debet trāsmutari ꝑm φ est recipiēs.
Et ideo nō opz obijcere huic argumēto ex eo qd
accidit in intellectu de trāsmutatiōe ppter trāsmu-
tationez virtutū imaginationis ꝛ maxime cogitati-
ue. In intellectu.n. existimat̄ accidere fatigatio hoc
mō. Et nō est ita nisi accidental'r. Virtus.n. cogi
tatiua est de genere virtutū sensibilium. Imaginati
ua aūt ꝛ cogitatiua ꝛ rememoratiua non sunt nisi in
loco virtutis sensibilis: ꝛ ideo nō indiget̄ eis nisi in
absentia sensibilis: ꝛ oēs iuuāt se ad p̄sentandū ima 9
ginē rei sensibilis vt aspiciat eam virtus rōnalis ab
stracta: ꝛ extrahat intentionē vlem: ꝛ postea recipiat
eam.i. cōprehēdat eā. Et forte sicut diximus idu
cit hūc ꝑmonē ad verificādū p̄dictas demr̄atiōes.

Ois vir⁹ re. recipiens in aliq corpe dz trāsmutari ꝑm φ est recipiēs. Idē 2° d aia. t.c.125.141.

Cuz aūt sic singula fuit vt sciens dr̄ q ꝑm
actū. Hoc aūt accidit cū possit operari per se 2
ipm. Est qdē ꝛ tūc potentia quodāmodo:
nō tn̄ silr ꝛ ante adiscere aut iuenire. Et ipse
aūt seipsum tunc pōt intelligere.

Et cuz qdlibet eoꝝ fuerit sic.s. sicut dr̄ scia
in actu. Et hoc ꝯtingit qn̄ poterit itelligere
p se: tūc ēt erit in potentia quoquo mō: sz nō
eodē mō quo ante erat anteq̄z sciuit aut iue-
nit. Et ipse tunc pōt itelligere per se. 8

Et cuz in eo fuerit vnūquodq̄z intellectoꝝ tali mo
do sicut dicit̄ in sciente φ est sciens in actu.i. qn̄ itel 3
lecta fuerint in eo entia in actu: ꝛ hoc ꝯtinget intelle
ctui quādo poterit intelligere per se: nō qn̄ intellexe
rit per aliud. Et hoc qd dixit est dr̄ntia inter vir-
tutes agētes ppinquas aut remotas. Propinque eni
actui sunt que agūt per se: nō indigēt extrahente eas
de potētia in actū: remote aūt indigent: ꝛ ideo dixit:
φ cū intellectus fuerit in hac dispōne: tūc erit potē-
tia quoquo mō.i. tūc dicet̄ de eo hoc nomen potētia
nō vere sed modo simili. D.d.ꝛ ipse tunc poterit
itelligere per se.i.ꝛ cū intellectus fuerit in hac dispō
ne: tūc intelliget se ꝑm φ ipse nō aliud nisi forme re
rum inquātū extrahit eas a m̄ā. quasi igit̄ se intelli-
git ipe mō accidentali: vt dicit Alex'.i. ꝑm φ accidit
intellectus reꝝ φ fuerint ipse.i. eēntia ei⁹. Et hoc
ecōtrario dispositioni in formis abstractis: ille.n. cū
intellectu earū nō est aliud ab eis in intentione per
quā sunt intellecta istius intellectus: ideo intelligūt
se essentialiter ꝛ nō accidentaliter: ꝛ hoc perfecti⁹ in-
uenit̄ in p̄mo intelligente qd nihil itelligit extra se.
Et possumus exponere istum locuz ꝑm φ Alpha-
rabius dicit in suo tractatu de itellectu ꝛ intellecto. 4
ꝛ est φ cum intellectus fuerit in actu erit vnum en-
tium: ꝛ poterit intelligere seipsum per intentiones re-
quam abstrahet a se: ꝑm φ abstrahit intentionem ha-
rum que sunt extra animam. Et sic intellectū ha-
bebit intellecta: ꝛ nos perscrutabimur de hoc vtruz II.
sit possibile aut nō.
Cap.
Quoniā

Dr̄ia inter virtutes agētes ppinquas ꝛ remotas.

Intellectus intelligit seipsum mō accidentali. vide p̄ ... 51.12 ...

Vide. ... 15.ꝛ.51.

Quoniaz aūt aliud est magnitudo τ magnitudinis eē: τ aqua τ aque eē: τ sic i multis aliȷ̄s: nō aūt in oib⁹. In quibusdam eni idez est esse carnis τ carnē esse. Et alio: aut aliter habēte discernit intellectus. Caro eni non sine materia: sed sicut simum hoc in hoc.

¶ Et q₂ magnitudo est aliquid: τ esse aque aliud: τ sic in multis aliȷ̄s: sed non in omnibus. In qbusdā.n.esse carnis idem est cum carne. Necesse est vt experimētetur aut per duo: aut per diuersam dispositionem. Caro eni nō est extra materiaz sicut simitas est aliquid hoc: τ in aliquo hoc.

9 Cum cōpleuit sermonē de notificatiōe subē itellectus mālis: τ dedit differentiā iter ipsam τ subam sentiētis mālis: incepit dare etiā dr̄iam iter intellectū in actu τ imaginationē in actu. Existimat̄ eniz q̄ imaginatio ipsa est itellectus: τ p̄cipue cuz dicimus q̄ pportio eius ad intellectū est sicut pportio sensibilis ad sensum.s.q̄ mouet ip̄m: τ existimat̄ q̄
2 motor τ motū debēt eē eiusdē spēi. ¶ Et icepit dicere: τ q₂ magnitudo est aliqd τc̄.i. τ q₂ hoc indiuiduū est aliqd τ itētio per quā hoc idiuiduū est ens.s.qditas: τ forma eius est aliud. V.g.q̄ hec aqua est aliud τ itentio.i.forma per quā hec aq̄ est ens: aliud est ab aq̄. ¶ D.d. τ sic in multis aliȷ̄s.i. τ h̄ accidit simil'r in multis reb⁹.s.in oibus cōpositis ex mā τ forma: τ dixit: sed nō in oibus ad excipiendū res abstractas: τ q̄ sunt res simplices τ non cōposite. ¶ D.d.in qbusdā eni eē carnis idē est cū carne.i. τ cā pp̄ quā he due intētiones nō inueniunt̄ in oib⁹ entibus est q̄ qditas τ eēntia in entibus simplicib⁹ est idē. V.g.q̄ esse carnis idē est cuz carne: q₂ itentio carnis in eis nō est in
3 mā. ¶ Et cū iduxit p̄cedēs in hoc s̄mone dedit cōsequēs: τ dixit.nec̄e est vt experimētet̄ τc̄.i. τ cū fuerit declaratuz q̄ entia sensibilia diuidunt̄ in duplex eē .s.in hoc singulare: τ suam formā: necesse est vt virt⁹ experimentatiua.i.cōp₂ehēsiua cōp₂ehendat eā: aut p̄ duas virtutes: aut per vnā: s₃ duab⁹ dispōnibus diuersis: cuz duab⁹ aūt virtutib⁹ erit: qn̄ cōp₂ehēderit vtrūq₃ per se.s.formā singulariter: τ idiuiduū singulariter: per vnā v̄o virtutē τ dispōnē diuersam erit: qn̄ cōp₂ehēderit alietatē que est iter has duas intentiones. Qd̄ eni cōp₂ehēdit alietatē iter duo nec̄e est vt declaratū est: vt sit vnum vno modo τ multa alio modo. ⁹ τ ista est dispositio itellectus in cōp₂ehēdendo alietatē que est iter formā τ idiuiduū: comp₂ehēdit.n.formā per se: τ cōp₂ehēdit idiuiduū mediante sensu. Cōp₂ehēdit igit̄ alietatē inter ea p̄ dispōnē q̄ diuersat̄: queādmodū sensus cōis cōp₂ehēdit alietatez inter sensibilia per dispositionē diuersaz.s.sensus pluralitatē: s₃ q₂ istas formas nō comp₂ehēdit itellectus nisi cū materiȷ̄s.ideo cōp₂ehēdit eas per dispōnē que diuersatur. ¶ Et cū notificauit q̄ necesse est
4 vt aīa cōp₂ehēdat has duas intētiones per virtutē diuersam: τ cōp₂ehēdat alietatē earū per vnicā virtutē: s₃ s̄m diuersam dispōnē: dedit causam pp̄ quaz indiget aīa in cōp₂ehendēdo has duas intētiones diuersa dispōne: τ dixit.caro enim nō est extra mām.i. causa pp̄ter quā forma nō cōp₂ehendit̄ ab itellectu nisi cuz mā facit ip̄m intellectū cōp₂ehendere eam diuersa dispōne est: q̄ forme nō sunt extra māz. Forma eni carnis non denudatur a mā: sed semp̄ intelligitur cum materia: sicut simitas cū naso: cū simitas sit aliquid hoc in aliquo hoc: τ sic est de formis sensibilibus.s.q̄ sunt aliquid hoc in aliquo hoc.

¶ Sensitiuo qdem igit̄ calidū τ frigidū iudicat: quoꝝ rō qdā est caro. Alio aūt aut separabili: aut sicut circunflexa linea se hēt ad seipsam cū extēsa sit: carnis eē discernit.

¶ Ipsa igit̄ per sentiēs experimētat̄ calidū τ frigidū. Et res q̄ sunt in carne assimilant̄ eis que sunt illi⁹. Et experimētat̄ per aliud aut s̄m dispositionez linee speralis quādiu durat quid est esse carnis.

¶ Dicit.ipsa igit̄ τc̄.i. τ cū nec̄e est experimentare res 10
diuersas per virtutes diuersas: τ per sentiēs aūt: τ p̄ sibi similia experimētat̄ anima calidū τ frigidum: τ sibi similia: necesse est s̄m exēplum vt res existēs in carne per quā caro est qd̄ est τ nō illud per qd̄ est calida aut frigida sit similis virtuti cōp₂ehēdēti eam: τ vt exp̄imētet̄ per aliam virtutē. ¶ Et dixit assimilant̄ eis que sunt illi⁹: q₂ nec̄e est vt pportio que est itentionis ad itentionē.s.indiuidualis ad vl'em sit sicut pportio virtutis cōp₂ehēdētis alterā eaꝝ ad virtutē cōp₂ehēdētē alterā. Et cuz necesse est vt due intētiones sint diuerse: necesse est vt v̄tutes sint diuerse. Intelligēs igit̄ nō est imaginatiua: cū iaz declaratuz est q̄ cōp₂ehēsio v̄tutis imaginatiue τ sensibilis idē ē. ¶ D.d. τ experimētat̄ per aliud: aut s̄m dispōnē linee τc̄.i. τ nec̄e est vt forma experimentet̄ p̄ aliquā virtutē: τ hoc erit ex hac v̄tute: aut p̄ dispōnez similē linee recte: cū intellexerit p̄mā formā exn̄tē in hac re singulari: aut s̄m dispōnez similē linee spali: quādo fuerit reuersa querēdo intelligere ēt quiditatem illius: deide quiditatē illius quiditatis quousq₃ p̄ueniat ad simplicē quiditatē in illa re. V.g.q̄ p̄mo itelligit qditatē carnis.d.querit intelligere quiditatem istius qditatis.d.quiditatē istius qditatis: τ hoc erit duz inueniet quiditatē in quiditate: τ non cessabit quousq₃ perueniat ad formam simplicez. Et hoc intendebat cuz dixit: q̄diu durat.i.q̄ istud intelligere intellectum erit similiter in carne: dum erit possibile in carne q̄ qditas eius habeat quiditatē.

Cū due itentiones sint diuerse nec̄e est vt v̄tutes sint diuerse. Iā 2° de anima, tex.cō,33.

ex hoc loco hr a comentator q spes spūalissima sit p⁹ cognit.

¶ Iteꝝ aūt in his que in abstractiōe sunt rectum sicut simū. Cum cōtinuo eni est. Qd̄ aūt qd erat esse si est alterū: recto eē τ rectū aliud. Sit.n.dualitas altero itaq₃ al'r se habēre indicat. Et oīno ergo sic̄ sepabiles res a mā. Sic τ qui circa itellectū sunt.

¶ Et ēt in reb⁹ exn̄tib⁹ in mathesi. Rectū est sicut simitas. Est.n.cū q̄to ɔtinuo: s̄m aūt esse recti aliud est ab eo. Sic igit̄ exp̄imētatur: tūc igit̄ p̄ aliud. Et q₂ dispō eius sit alia. Et vl'r dispositio rerū que sunt in itellectu currit sicut res abstracte a materia.

¶ D. τ istud itelligere itellectus nō tm̄ iuenit̄ in reb⁹ 11
mālib⁹: sed in mathematicis. Rectū.n. q₂ est in cōti

nuo sicut simitas in naso: necesse est queadmodū intellectus intelligit simitatē cōpositaꝫ ex naso: ita intelligit qditatē recti cōpositā cū ꝯtinuo. ¶ Et dixit: ⁊ ēt in reb⁹ ⁊c̄.i. ⁊ rectū ⁊ eē eius silis ex reb⁹ mathematicis est sile ad eē simitatis in naso. rectū.n. est in cōtinuo sicut simitas in naso. ¶ D.d. ſm aūt esse: eē in recto est aliud a qditate ꝯtinui: ꝫ alterū eoꝝ nō inueniat nisi in alio. ¶ D.d. si igit ⁊c̄.i. cū igit posuerimus ꝙ in mathematicis ēt sunt duo: quoꝝ vnuꝫ est in altero: tūc aīa nō experimētat ea nisi per aliā virtutē: ꝫ per dispōnē q̄ diuersat cū nō intelligit ea nisi cū re: ꝫ nō intelligat ea cū mā sensibili. Sciēdū est enim ꝙ dispō habita ab itellectu que diuersat in eo qn̄ cōprehendit formas reruꝫ p̄mas sensibiles est ei per sensus: ⁊ dispō que diuersat in eo per comprehēsionē qditatis ⁊ forme: est eni dispō diuersa in se nō ꝑ sensus: ⁊ iō assimilat Aristo. ipm linee spali in hac dispōne. Plato aūt linee gyratiue: ⁊ per hanc dispositionē intelligit formas rerū mathematicarū cū non accepit intellndo eas magnitudinē sensibileꝫ. ¶ D.d. ⁊ vlr dispositio reꝝ ⁊c̄.i. vt mihi videt ⁊ vlr dispō reꝝ q̄s cōprehēdit intellus inuenit in eo in mō ſm quē sunt in se in ꝓpingtate ⁊ distātia: ab abstractiōe a mā. Qd igit eoꝝ fuerit remotum a mā: poterit abstrahi ab intellectu absqꝫ mā: ꝫ nō habeat eē nisi in mā: sicut est in mathematicis ⁊ qd eoꝝ fuerit ꝓpinquum materie non poterit: cum igit dixit ſm ꝙ res abstracte a materia: intendit ſm modū essendi in rebus abstractis a materia in ordine i quo sunt de abstractione si iste sermo sit completus in scripto.

Alr mām.

Qd fuerit remotum a mā poterit abstrahi ab itellu a mā: ꝫ ñ hēat eē nisi i mā sicut ē i mathematicis ⁊ qd fuerit propinquaꝫ māc nō poterit.

¶ Dubitabit aūt vtiqꝫ aliqs si intellus simplex ē ⁊ ipassibilis ⁊ nulli nihil hꝫ cōe: sic dicit Anaxa. qūo itelliget: si intelligere pati aliqd est. Inqꝫtuꝫ.n. aliqd cōe vtrisqꝫ est: hoc qdē agere: illud vo pati videt.

¶ Et dubitet homo ꝙ intellect⁹ est simplex nō patiēs: ⁊ ꝙ ipossibile est vt hēat aliquaꝫ cōicationē cū alia re: sic dixit Anaxa. Quoquo modo igit itelligit ꝙ formare per itellectum est aliqua passio. Quoniā ꝓpter hoc ꝙ aliqd est cōmune vtriqꝫ existimat ꝙ alterū eoꝝ agit ⁊ alterum patitur.

iz ¶ Cū dedit differentiā inter intelligere ⁊ imaginari: reuersus ē ad dubitandū de itellectu passibili. ¶ Et dixit: ⁊ dubitat hō ⁊c̄.i. ⁊ dubitat hō in hoc qd dictū est ꝙ itellus mālis est simplex ⁊ nō passibilis: qꝛ nō existimat ipsum habere cōicationē aliquaꝫ cum re materiali sicut dixit Anaxa. ⁊ sicut declaratum fuit ꝑus. Questio aūt est qūo intelligat ꝙ formare ꝑ intellectū sit passio. i. de genere virtutū passiuaꝝ: ⁊ nullam habeat cōicationē cū re a qua patit: qn̄ per aliquod cōe agēti ⁊ patienti existimat hoc agere: ⁊ hoc pati. Nisi esset enim materia nō esset passio. Et cum posuerimus intellectum nō esse materiā neqꝫ in materia: qūo igit intelligemus cū hoc ꝙ intelligere est passio: nō actio. ¶ Sumus igit iter duo: aut vt non ponamus ꝙ itelligere est in caplo passiōis: aut ponamus ꝙ itellect⁹ mālis cōicat corpori: queadmodum forma imaginationis mouēs ipm cōis est corpori.

Nisi eēt mā ñ eēt passio: ꝫ qūo h̄ sit intelligēdū. vide. j cō. 28. ⁊ in com. 14.

¶ Ampli⁹ aūt sit si itelligibilis ⁊ ipse: aut.n. alijs inerit itellus: si nō ſm aliud ipse intelligibilis est. Vnū aūt aliqd itelligibile est specie. Si aūt sit mixtum aliqd habebit qd faciet intelligibile ipsum sicut alia.

¶ Et ēt vtrū est in se itelligibile: qn̄ aūt itellectus erit aliarū reꝝ. si nō est itellectuꝫ alio mō. Sed illud formatū per itellectuꝫ fuerit vnū in sua forma: aut erit mixtio in eo ab aliquo: qd ipm fecit itellm: sic est de alijs.

¶ Ista est secunda dubitatio de intellectu materiali: iz ⁊ est vtrum est in se intelligibilis nō per naturā existētē in eo: adeo ꝙ intellus ⁊ intellectū in eo idē erit oībus modis: sicut est dispositio in rebus abstractis: aut intellectū ex eo est aliud quoquo modo ab ipso. ¶ Et dixit. ⁊ etiā vtruꝫ est in se ⁊c̄.i. ⁊ etiā vtrū ipm est illud qd est intellectum ex eo: necesse est eni alterum duorum: aut vt alie res que sunt extra animaꝫ hēant intellectū: si intellectus est intellectum ex eo oībus modis; ⁊ nō est alius modus de itelligere res: ꝫ intelligere est idem in omnibus rebus: aut vt non sit intellectum per se: ꝫ per intētionē in eo que fecit ipm intelligibilē: sicut est dispositio in reb⁹ que sunt extra animā ⁊ tacuit: vt videt: illud qd consequitur hāc positionē: ⁊ est ꝙ intellus in se est nō intelligēs. ¶ Et abbreuiatio dubitatiōis est talis vt videt: aut enim erit intellectum sicut alie res abstracte intellecte: ⁊ sic res que sunt extra animā erūt intelligētes: aut erit intellectū sicut alie res que sunt extra aiaꝫ: ⁊ sic erit in se non intelligēs: neqꝫ comprehēdēs.

Intelligēs ⁊ itellꝫ sūt idē in abstractis oib⁹ modis. Idē i 12° meta. 39. 51.

¶ At pati qdē ſm cōe aliqd diuisuꝫ est pri⁹. Qn̄ potētia quodāmodo ē itelligibilia itellect⁹. Sed actu nihil anteqꝫ itelligat. Opꝫ aūt sic: sicut in tabula nihil est actu scriptū: quod quidem accidit in intellectu.

¶ Dicamus igitur ꝙ passio ſm ꝙ prius vtebatur est vniuersalis. Et ꝙ intellectus est in potentia quoquo modo intellecta. Perfectione autem non est quousqꝫ intelligat: ⁊ ꝙ accidit in intellectu debet currere tali cursu: scilicet sicut tabula est aptata picture: non picta in actu omnino.

¶ Cuꝫ dedit has duas qōnes de intellectu māli: incepit dissoluere eas: ⁊ p̄mo p̄mam dicēs. Qūo intelligimus ꝙ intellectus mālis est aliquid simplex: ⁊ non mixtuꝫ cuꝫ aliquo opinādo ꝙ intelligere est aliqua passio: ⁊ iam declaratū est in vlibus sermonib⁹ ꝙ ea que agunt ⁊ patiunt cōicant in subiecto. ¶ Et dixit. Dicamus igit ꝙ passio ⁊c̄.i. ista questio dissoluet in sciēdo ꝙ passio qua prius vtebamur in qōne est magis vniuersalis q̄ꝫ aliqd dcm̄ in rebus nālibus ꝙ sit passiuū. D. exposuit qd significat hoc nomē passio in intellectu: ⁊ dixit. ꝙ intellus est in potētia ⁊c̄.i. ⁊ ista intētio vniuersalis de passione in intellectu nihil aliud est: nisi qd est in potētia itellectū: nō in actu quousqꝫ intelligat. ¶ Et dicere etiā ipsum esse in potentia est alio modo ab eis ſm quos dicit ꝙ res māles sunt in potētia: ⁊ hoc est qd diximus prius: ꝙ intelligendum est hic ꝙ hec nomina. s. potentia ⁊ receptio ⁊ perfectio modo equiuoco dicunt cum eis in rebus mālibus. Diuersitas.n. istius itētionis. s. receptionis que est in intellu a receptione q̄ est in reb⁹ mālibus 14

p̄ de gn̄ ⁊ cor. t.c. 43.

Potētia ⁊ receptio ⁊ perfectio equiuoce dnr in rebus mālib⁹ ⁊ abstractis.

res est

res est ad quã ducit ratio. Uñ nõ est opinãdũ ꝙ pria
mã est cã receptionis: sed cã receptionis trãsmutabi
lis: ⁊ est receptio huius singularis. Cã aũt receptiõis
simplr̃ est ista nã. ⸿ Et ex hoc mõ fuit poſe ꝙ corpo
ra celestia reciperẽt formas abstractas ⁊ intelligerẽt
eas: ⁊ fuit poſe vt itelligentie abstracte a pficerent̃ p
se adinuicẽ. Et si nõ: nõ eẽt poſe vt illic intelligeret̃
recipiẽs: neqꝫ receptibile: vñ videm⁹ ꝙ illõ qd est li
beratũ ab hac nã est primũ itelligẽs. ⸿ Et ponendo
istã nãm dissoluet̃ q̃stio dicẽs qũo intelligit̃ multi
tudo ⁊ qũo intelligunt̃ multe ex formis abstractis.
Et itellˀs idẽ est in eis cũ itellecto. b ⸿ Et cũ notifica
uit modũ passiõis in intellˀu: ⁊ ꝙ equoce dr̃ in itellˀu
⁊ in reb⁹ mãlib⁹: icepit dare ex reb⁹ sensibilib⁹ exem
plũ p qd itelligit̃ ista itẽtio in itellˀu mãli: ⁊ lꝫ nõ sit
verũ: tñ est via ad itelligẽdũ. Et iste modus doctrie
necessari⁹ est in talib⁹ reb⁹: lꝫ sit rhetoricus. ⸿ Et di
xit ⁊ qd accidit in itellˀu ⁊c. i. ⁊ itelligẽdũ est h qd di
ximus de hac itẽtione vlˀi. s. passiõe que est in itellˀu.
que est tm̃ receptio sine trãsmutatiõe sic̃ receptio pi
cture in tabula. Queãdmodũ eni tabula nõ patit̃ a
pictura: neqꝫ accidit ei ab hoc trãsmutatio: sꝫ tm̃ iue
nit̃ in ea de itẽtiõe passiõis qd pficit̃ p picturã post
q̃ꝫ erat in po^a picta. ita est dispõ in itellˀu mãli. ⸿ Et
h exẽplũ qd iduxit valde est siˀle dispõni itellˀs q est
in po^a cũ itellectu q est in actu. Queãdmodũ eniꝫ ta
bula nullã picturaꝫ hẽt in actu: neqꝫ in po^a ꝓpinqua
actui: ita in intellectu mãli: nõ est aliqua formarum
itellectaꝝ quas recipit: neqꝫ in actu: neqꝫ in potentia
ꝓpiqua actui. Et voco hic potẽtiã ꝓpiquã actui dis
positionẽ mediã iter remotã potentiã ⁊ postremã p
fectionẽ: ⁊ hoc est vt nõ sit in eo itentio que sit in po
tẽtia itellecta: ⁊ hoc est ꝓpriũ soli itellectui. Perfe
ctio eni p̃ma sentiẽtis est aliqd in actu respectu potẽ
tie remote: ⁊ est aliqd in po^a respectu postreme perfe
ctionis: ⁊ ideo assimilauit Ari. p̃mã pfectionẽ sensus
geometrie qñ nõ vtit̃ geometria. Scimus eni certe
ꝙ hẽmus vtutẽ sensibilẽ existẽtẽ in actu: lꝫ tũc nihil
sentiam⁹. Declˀatus est igit̃ modus ꝯsiˀlitudinis isti⁹
exẽpli huic qd dictũ fuit ab Ari. i itellˀu mãli. ⸿ Di
cere aũt ꝙ itellect⁹ mãlis est siˀlis preparationi q̃ est
in tabula nõ tabule ẜm ꝙ est preparata: vt exposuit
Alex^r hũc ẜmonẽ: falsuꝫ est. Preparatio eni est p̃ua
tio aliq̃ ⁊ nullã hẽt nãꝫ ꝓpriã nisi pp nãm subti: ⁊ pp
hoc fuit poſe: vt p̃parationes diuersent̃ in vnoquoqꝫ
ente. ⸿ O Alex^r. reputas Ari. itendere demr̃are no
bis nãm p̃parationis tm̃: nõ nãꝫ p̃parati: ⁊ nõ est nã
istius p̃parationis ꝓpa ei si fuerit poſe sine cognitio
ne nãe p̃parati: sꝫ nãꝫ p̃paratõis simplr̃ in q̊cũqꝫ sit.
⸿ Ego aũt verecũdor ex hoc ẜmone: ⁊ ex hac mira
bili expõne. Si eni Ari. itẽdebat demr̃are nãm p̃pa
ratiõis q̃ est in itellectu p oẽs ẜmones p̃dictos in in
tellectu mãli neće est aut vt itẽdat dmõstrare p eos
nãm p̃parationis simplr̃: aut nãm p̃parationis ꝓpe.
Nãm aũt p̃paratiõis ꝓprie in itellˀu ipoſe est demõ
strari sine nã subti: cũ p̃paratio ꝓpa vnicuiqꝫ subto
currit cursu pfectiõis ⁊ forme ex eo: sꝫ opꝫ nećio per
cognitionẽ nãe p̃parationis scire nãm p̃parati. Et in
tẽdebat p illos ẜmões demr̃are nãꝫ p̃paratiõis sim
plr̃: tũc illud nõ est ꝓpriũ itellectui: ⁊ oẽ hoc est ptur
batio. Ois eni p̃paratio in eo ꝙ est p̃paratio vere dr̃
nihil eẽ in actu ex eis q̃ recipit: ⁊ qd est nõ passibile:
⁊ vere dr̃ eẽ nõ corpus: neqꝫ vtus in corpe: qũo igit̃
possumus exponẽ illud qd Ari. itẽdebat hic demon
strare nobis de nã itellectus materialis illud quod
est cõmune oibus recipiẽtib⁹. s. in qbus est p̃paratio
ad recipiendũ vnũqdqꝫ genus formaꝝ: ⁊ non ad de
monstrandũ nãm p̃parati per cognitionẽ nãe p̃para
tionis ꝓprie ei nisi itellectus mãlis eẽt solũmõ p̃pa
ratio sine aliquo subto: qd est ipoſe. Preparatio eniꝫ
ostẽdit p̃paratũ. Unde Ari. cũ iuenit preparationẽ q̃
est in itellectu esse diuersam ab alys iudicauit p̃cise
ꝙ nã subta ei differt ab alys naturis p̃paratis: ⁊ qd
est ꝓpriũ isti subiecto p̃parationis. s. itellectui: est ꝙ
nõ est in eo alia intentionũ itellectoꝝ in potẽtia aut
in actu. Uñ neće fuit ipm nõ esse corpus: neqꝫ formã
in corpe: ⁊ cũ nõ fuerit corp⁹: neqꝫ vtus in corpe: non
erit etiã forme imaginatiõis. Ille eni sunt vtutes in
corpib⁹: ⁊ sũt itẽtiones itellecte in po^a. ⸿ Et cũ subꝫ
istius p̃paratiõis: neqꝫ est forma imaginatiõis: neqꝫ
mixtũ ex elñtis: vt Alex^r itẽdit: neqꝫ possum⁹ dicẽ ꝙ
alia p̃paratio dnudet̃ a subto: recte videm⁹ ꝙ Theo
phrastus ⁊ Themistius ⁊ Nicolaus ⁊ aly antiquoꝝ
pipateticoꝝ magis retinẽt demõstrationẽ Ari. ⁊ ma
gis ꝯseruãt vba eius. Cũ eni intuerent̃ ẜmones Ari.
⁊ ei⁹ vba: nullus poterit ferre ea sup ipaꝫ p̃parationẽ
tm̃: neqꝫ sup rẽ subiectã p̃parationi: si posuerim⁹ ipaꝫ
eẽ virtutẽ in corpe dicẽdo eã esse simpliceꝫ ⁊ abstra
ctã ⁊ nõ passibilẽ ⁊ nõ mixtã corpori. Et si istud non
esset opio Ari. oporteret opinari eã eẽ opionẽ veraꝫ:
sed pp hoc qd dico nullus debet dubitare qn ista sit
opio Ari. Oẽs eni h opinãtes nõ credũt nisi pp hoc
qd dixit Ari. qm̃ ita est difficile hoc: adeo ꝙ si sermo
Ari. nõ iueniret̃ in eo: tũc valde esset difficile cadere
sup ipsum: aut forte ipoſe nisi iueniret̃ aliqs talis vt
Ari. credo eniꝫ ꝙ iste hõ fuerit regula i nã ⁊ exẽplar
qd nã inuenit ad demõstrãdũ vltimã pfectionẽ hu
manaꝫ in materys. ⸿ Et forte opio attributa Alex.
fuit ficta ab eo solo: ⁊ in tpe ei⁹ erat iopinabilis abie
cta ab oibus. Et iõ videmus Themistiũ dimittentẽ
eã oino ⁊ fugere eã sic̃ cauent̃ iopinabilia: ⁊ est ꝯ̃riuꝫ
ei qd cõtingit modernis. Nullus eni est sciẽs ⁊ pfe
ctus apd eos nisi q est Alexãdre⁹. ⁊ cã in h est famosi
tas istius viri: ⁊ qꝛ credim⁹ ⁊ vere scimus ꝙ fuit vn⁹
de bonis expositoribus. licet Alpharabius cum h ꝙ
maximus erat in istis sequit̃ Alex. in hac intẽtione:
⁊ addidit huic opioni qddã iopinabile. In li^o eniꝫ de
nichomachia videt̃ negare ꝯtinuationẽ eẽ cuꝫ itelli
gẽtys abstractis: ⁊ dicit hãc eẽ opionẽ Alex^i ⁊ ꝙ non
est opinãdũ ꝙ finis humanus sit alid q̃ꝫ pfectio spe
culatiua. ⸿ Auẽpace aũt exposuit sermonẽ ei⁹: ⁊ di
xit: ꝙ opio eius est opinio omnium peripateticoruꝫ.
s. ꝙ cõtinuatio est possibilis: ⁊ ꝙ est finis: ⁊ forte hec
est vna causarum propter quã videmus ꝙ consuetu
do ⁊ mos plurium dantium se p̃hie in hoc tempore
sunt corrupti: ⁊ hoc habet alias causas non latentes
considerantes in philosophia operatiua.

Laus magna de Ari. vide ꝯsiˀle i ꝓlogo Auer. sup p̃ phy. ⁊ p̃ d̃ generatiõe. cõ. 38. ⁊ 3° meth. ca. de xride.

De opiniõe Alfarabij vi de ia̅ra. c. 36. de Auẽpace etiã ibideꝫ ⁊ 9. met. c. 22.

⸿ Et ipse autem intelligibilis est sicut intelli
gibilia. In his quidem eni que sunt sine ma
teria idem est intelligens: ⁊ quod intelligit̃.
Scia autẽ speculatiua ⁊ scibile idem est.

In his q̃ sũt sine mã idẽ ẽ intelligens ⁊ qd intelligit̃.

⸿ Et est etiã itelligibilis sicut itellecta. For
mare eniꝫ per intellectum ⁊ formatum per
intellectum que sunt extra materiam idem
sunt. Scientia enim speculatiua ⁊ scitum se
cundum hunc modum idem sunt.

⸿ Cũ dubitauit de itellectu mãli: vtrũ intellectuꝫ ex 15

eo est ipse intellectus aut aliud aliquo mõ: ⁊ opꝫ si intellectus in eo est ipsum itellectũ: vt sit itellectũ ꝑ se nõ ꝑ intẽtionẽ in eo. Et si fuerit aliud aliquo mõ vt sit itellectũ ꝑ itentionẽ in eo: icepit declare ꝙ est intellectũ per itẽtionẽ in eo: sicut alie res itellecte: sed differt ab eis in hoc ꝙ illa intẽtio est in se intell's in actu ⁊ in alijs rebus est itellectus in potẽtia. ℂ Et dixit: ⁊ est etiã itellectũ sic intellecta. i. ⁊ est intellectuꝫ ꝑ itentionẽ in eo sic res alie itellecte. ℂ D. dedit demõstrationẽ suꝑ hoc: ⁊ dixit: formare eni ꝑ itell'ꝫ ⁊c. i. ⁊ neċe est vt itellectũ sit ꝑ itẽtionẽ in eo: q᷑ formare ꝑ intell'm ⁊ formatũ idẽ sunt in rebus nõ mãlib⁹. Et si iste intellectus eẽt itellectus per se ꝯtigeret vt scia speculatiua ⁊ scitũ eẽnt idẽ: quod est ipossibile.

ℂ Non aũt semꝑ intelligẽdi cã considerãda. In habẽtibus aũt materiã potẽtia solũ vnũquodqꝫ intelligibilium est. Quare illis non inerit intellectus. Sine materia enim potentia est itellect⁹ taliũ. Illi aũt itelligibile erit.

ℂ Et ꝑscrutãda est cã ꝑꝑ quã nõ semper itelligit. In eo autẽ qđ hẽt mãm quodlibet itellectorum est in potẽtia tm̃. Istis igitur non erit itellectus. Intellectus eni ad ista non est nisi potentia istorum abstracta a materia. illi autem quia est intellectum.

16 ℂ Et oportet perscrutari de cã ꝑꝑ quã nõ semper itelligit ita ꝙ itellecta eius sint in se: ⁊ cã in hoc ẽ: ꝙ illđ ex itellectis quod nõ hꝫ mãꝫ suũ itellectũ est itellectus in se: ⁊ ipse semper itelligit: ꝙ aũt hẽt mãꝫ vnũquodqꝫ intellectoꝝ est in ipso in potẽtia: ⁊ iõ res itellecte mãles nõ itelligũt. ℂ Et hoc intẽdebat cuꝫ dixit: istis igiť nõ est itellect⁹. i. ⁊ iõ itellecta mãlia nõ hñt intellectũ: ⁊ qđ diminuiť a ꝟmone itelligiť ꝑ suũ oppositũ: ⁊ ꝑ hãc ꝑticulã aũt: ⁊ que notat diuisionẽ: ⁊ q. d. ⁊ cã in hoc est: q᷑ itellectũ ei⁹ qđ nõ hẽt mãm est semꝑ ⁊ in actu. Intellectũ ãt eius qđ hẽt mãm est in potẽtia. ℂ D. d. istis igiť nõ est itell's ⁊c. i. ista igiť intellecta ꝑꝑ h. s. q᷑ sunt itellecta in po⁹ nõ hñt itell'm. Intell's eni attributus istis nõ est nisi forme istoruꝫ abstracte a mã: ⁊ iõ iste forme respectu eoꝝ nõ erũt itellecte in actu. i. nõ cõprehense ab eis neqꝫ per eas erũt itelligẽtia: ⁊ in respectu illius qđ abstrahat ea a materijs suis erũt itellecta in actu: ⁊ ꝑ ea erit intelligens ⁊ illa ꝑ illã eãdẽ itẽtionẽ erũt nõ itelligẽtia. Et hoc est cõplemẽtũ ꝟmonis i dissolõne ꝑdicte q̃onis. Ille eni ꝟmo coegit nos ad alteꝝ duoꝝ. Si aũt itellectus fuerit idẽ cũ itellecto in intellectu mãli: neċe est vt sint alie res que sunt ex̃ aiaꝫ itelligẽtes. Si vo alid vt sit itell'm per intẽtionẽ in eo quaꝑꝑ idiget in eẽndo itell'm itell'u: ⁊ h ꝓcedit i ifinitũ. ℂ Dissolõ istius q̃onis est: qm̃ itẽtio ꝑ quã itell's mãlis fit itellectus in actu: est q᷑ est itellectũ i actu. Intẽtio vo ꝑ quã res q̃ sũt ex̃ aiaꝫ sũt entia ẽ: q᷑ sũt itellecte i po⁹ ⁊ si eẽnt in actu: tũc essent itelligẽtes. Cap. III.

Resumit q̃õnem ꝓpositã supra. te. c. 13.

Solõ eius dẽ

Quoniã aũt sicut in oi nã est aliqd hoc qdẽ mã vnicuiqꝫ generi. Hoc aũt est potẽtia omnia illa. Alterũ aũt causa ⁊ factiuum qđ in faciẽdo oia vt ars ad mãꝫ sustinuit. Neċe ⁊ in aia has esse differẽtias.

ℂ Et q᷑ queãdmodũ in nã est aliqd in vnoquoqꝫ genere qđ est mã: ⁊ est illud qđ est illa oia in potẽtia. Et aliud qđ est cã ⁊ agens ⁊ hoc est illud propter quod agit quidlibet. Sicut dispositio artificij apud mãm. Necesse est vt in anima existant he differentie.

ℂ Cum declarauit nãm intellectus qui est in potẽtia ⁊ qui est in actu: ⁊ dedit dr̃iaꝫ iter ipsum ⁊ ṽtutẽ imaginationis: incepit declarare ꝙ necessariũ est tertiuꝫ genus itellectus esse: ⁊ est itelligẽtia agens que facit itellectũ qui est in potẽtia esse: intellectũ in actu. Et dixit ꝙ ita est in ponẽdo itelligẽtiã agẽtẽ in hoc gñe entiũ: sicut est dispõ in oibus rebus nãlibus: queãdmodũ eni neċe est in vnoquoqꝫ gñe reꝝ nãlium gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ esse tria ex nã illius generis: ⁊ ei attributa agẽs. s. ⁊ patiẽs ⁊ factũ. Ita debet eẽ in intellectu. ⁊ dixit: ⁊ q᷑ queãdmodũ i nã. i. ⁊ q᷑ ita est h sicut in rebus nãlibus. i. ⁊ q᷑ ꝯsideratio de aia est cõsideratio nãlis: q᷑ aia est vnũ entiũ nãliũ: rebus aũt nãlibus cõe est vt hẽant in vnoquoqꝫ gñe mãꝫ: ⁊ est illud qđ est in potẽtia oia q̃ sunt in illo gñe: ⁊ alid qđ est cã ⁊ agẽs: ⁊ est illud ꝑꝑ qđ generať oẽ qđ est illi⁹ generis: sicut est artificiũ apud materiaꝫ: necesse est vt he tres differentie sint in anima. 17

ℂ Et est intellectus hic quidẽ talis in oia fieri. Ille ṽo in oia facẽ: sicut habitus qdẽ ⁊ sicut lumẽ. Quodã eni mõ ⁊ lumen facit potentia existentes colores actu colores.

ℂ Oportet igiť vt in ea sit itellectus q est intellectus ꝟm ꝙ efficiť oẽ. Et intell's q est itellectus ꝟm ꝙ facit ipsum itelligere oẽ. Et itellectus ꝟm ꝙ itelligit oẽ est q̃si hitus q est q̃si lux. Lux eni quoquo mõ etiã facit colores qui sunt in potẽtia colores in actu.

18 Intell's possibilis efficit omnia mõ similitudinis receptionis. Idẽ. 3. 1. c. 4 ⁊ infra. 38.

ℂ D. Et cũ necesse est iueniri in ꝑte aie que dr̃ intell's istas tres dr̃ias necesse est vt in eo sit ꝑs q̃ dr̃ intell's ꝟm ꝙ efficiť oẽ mõ silitudinis ⁊ receptionis: ⁊ ꝙ in ea sit etiã scđa ꝑs q̃ dr̃ itellectus ꝟm ꝙ facit istũ itellectũ q est in potẽtia intelligere oia in actu. Cã enim ꝑꝑ quã facit itellectũ q est in potẽtia intelligere oia in actu nihil alid est nisi ꝙ sit in actu. Hoc eni q᷑ est in actu est cã vt intelligat in actu oia: ⁊ ꝙ in ea etiaꝫ sit tertia pars que dr̃ intellectus ꝟm ꝙ facit oẽ intellectũ in potẽtia esse itellectũ in actu. ℂ Et dixit: opꝫ igiť ⁊c. ⁊ intendit per istũ itellectũ mãlẽ: hec igiť est sua descriptio predicta. ℂ D. d. ⁊ itellectus ꝟm ꝙ facit ipm̃ itelligere oẽ: ⁊ intẽdit ꝑ istũ illđ qđ fit: qđ est in habitu. ℂ Et hoc ꝓnomẽ ipsuꝫ põt referri ad intellectũ mãlẽ sicut diximus. Et põt referri ad hoieꝫ intelligentẽ: ⁊ opꝫ addere in sermone ꝟm ꝙ facit ipꝫ itelligere omne ex se: ⁊ qñ voluerit: hec eniꝫ ẽ diffinitio huius habitus. s. vt hñs habitũ itelligat per ipsuꝫ illud qđ est sibi ꝓprium ex se: ⁊ qñ voluerit absqꝫ eo ꝙ idigeat in hoc aliq̃ extriseco. ℂ D. d. ⁊ intellectus ꝟm ꝙ intelligit ⁊c. ⁊ itẽdit ꝑ istũ intelligẽtiã agentẽ ⁊ ꝑ hoc qđ dixit: itelligit oẽ q̃si aliqs hitus itẽdit ꝙ facit oẽm rẽ itellectã in actu postqꝫ erat in potẽtia q̃si habitus ⁊ forma. ℂ D. d. q est q̃si lux ⁊c. mõ dat modũ ex quo oportuit ponẽ in aia itelligẽtiã agẽtẽ: non eni possum⁹ dicẽ ꝙ ꝓportio itell's agẽtis in aia ad itell'm gñatũ: ẽ sic ꝓportio artificij ad artificiatuꝫ oibus

Diffõ habitus.

2

bus modis: ars enī iponit formā in tota mā absq3 eo ꝙ in mā sit aliqd existēs de intētione forme antequā artificiū fecerit eā: ⁊ nō est ita in intellectu: qm̄ si ita esset in intellectu: tūc homo nō idigeret in cōprehēdendo intelligibilia sensu: neq3 imaginatione: imo itellecta puenirēt in itellectū mālē ab itellectu agente absq3 eo ꝙ itellectus mālis indigeret aspicere formas sensibiles. Neq3 etiā possumus dicere ꝙ intentiones[a] imaginate sint sole mouētes intellectū mālem ⁊ extrahentes eum de potētia in actū. Qm̄ si ita eēt tūc nulla dr̃ia esset inter vl'e ⁊ indiuiduū: ⁊ tunc intellectus esset de gn̄e virtutis imaginatiue. Unde necesse est cū hoc qd posuimus ꝙ proportio intētionum imaginatarū ad intellectū mālem est sicut proportio sensibiliū ad sensus. vt Ari. post dicet in ponēdo aliū motorē esse q facit eas mouere in actu intellectū mālē: ⁊ hoc nihil est aliud q̄3 facē eas itellecta in actu abstrahēdo eas a mā. ❡ Et q2 hec intētio cogens ad ponēdū intellectū agentē aliū a māli: ⁊ formis rerū quas intellectus mālis cōprehēdit est silis intētioni pp quā visus indiget luce: cū hoc ꝙ agens ⁊ recipiens alia sunt a luce: cōtentus fuit in notificādo hūc modū per hoc exēpluz: ⁊. q. d. ⁊ modus q coegit nos ad ponēdū itellectū agentē idē est cū mō pp quē idiget visus luce. Queādmodū eni visus nō mouetur a coloribus nisi qñ fuerit in actu qd nō cōpletur nisi luce p̄sente: cū ipsa sit extrahēs eos a potētia in actū. Ita etiā intētiōes imaginate nō mouēt itellectū mālem nisi qñ fuerint intellecte in actu qd nō pficit eis nisi aliquo presente: qd sit itellectus i actu. ❡ Et fuit nece attribuē has duas actiones in nobis aie. s. recipe itellectū ⁊ facē eū: q̄3uis agēs ⁊ recipiens sint sube eterne pp hoc: q2 he due actōes reducte sūt ad nr̃az volūtatē. s. abstrahē itellecta ⁊ itelligē ea. abstrahē eni nihil est aliud q̄3 facē itētiōes imaginatas in actu postq̄3 erāt in po[a]. Intelligē aūt nihil est aliud q̄3 recipe has itētiones. Cū eni iuenimus idē trāsferri in suo eē de ordine in ordinē. s. itentiones imaginatas: diximꝰ ꝙ nece ē vt hoc sit a cā agēte ⁊ recipiēte: recipiēs igit̄ ē mālis: ⁊ agēs ē efficiēs. ❡ Et cū iuenimus nos agere per has duas virtutes cū voluerimꝰ ⁊ nihil agit nisi per suā formā: ideo fuit necesse attribuere nobis has duas virtutes itellectus. Et intellectus qui est abstrahere itellectū: ⁊ creare eū: necesse est vt precedat in nobis intellectuz qui est recipere eum. ❡ Et Alexr[a] dixit ꝙ rectius est describere itellectum q est in nobis p suā virtutē agentē: non p patiētē: cū passio ⁊ receptio cōes sint itellectui: ⁊ sensibus: ⁊ virtutibus distinctiuis. Actio eni est ppria ei: ⁊ est melius vt res describat̄ p suā actionē. ❡ Dico etiā hoc nō esse necesse omni mō: nisi hoc nomē passio diceret̄ in eis mō vniuoco: non eni dicit̄ nisi mō equiuoco. ❡ Et omnia dicta ab Ari. in hoc sūt ita ꝙ vniuersalia nullū hn̄t eē extra aiam: qd intēdit Plato: q si ita eēt nō idigeret ponere itellectū agentem.

❡ **Et hic itellectus separabilis ⁊ impassibilis ⁊ immixtus substantia actu ens. Semper enim bonorabilius est agens patiente. Et principiuz mā. Idē aūt est ꝭm actū scia rei.**

❡ **Et iste itellectus etiaz est abstractus: non mixtus: neq3 passibilis: ⁊ est in sua substantia actio. Agens eniz semper est nobilius patiente. Et principium nobilius materia. Et scientia in actu eadem est cum re.**

19 ❡ Cū declarauit scōm genus esse intellectꝰ: ⁊ est agēs incepit facere cōparationē inter eū ⁊ mālē. ❡ Et dixit: ⁊ iste intellectus etiā ⁊c. i. ⁊ iste etiā itellectus est abstractus sicut mālis: ⁊ est etiā non passibilis: neq3 mixtus: sicut ille. ❡ Et cū narrauit ea in qbꝰ cōicāt itellectui māli dedit dispōnē ppriā itellectui agenti: ⁊ dixit: ⁊ est in sua suba actio. i. ꝙ nō est in eo potētia ad aliquid: sicut in itellectu recipiēte est potentia ad recipiendū formas. ❡ Intelligētia agēs nihil intelligit ex eis q̄ sunt hic. Et fuit necesse vt intelligentia agēs sit abstracta ⁊ nō mixta: neq3 passibilis ꝭm ꝙ est agēs oēs forās itellectas. Si igit̄ eēt mixta nō eēt agēs oēs formas: sicut fuit necesse vt intellectus mālis ꝭm ꝙ est recipiens oēs formas vt sit etiaz abstractus ⁊ nō mixtus: qm̄ si nō eēt abstractꝰ hr̄et formā hāc singularē: ⁊ tūc nece eēt alteꝝ duoꝝ. s. aut vt recipet se: ⁊ tūc motor in eo eēt motū: aut vt nō reciperet oēs spēs formarū. Et silr si itelligētia agēs eēt mixta cū mā: tūc nece eēt aut vt itelligeret ⁊ crearet se aut nō crearet oēs formas. ❡ Que igit̄ ē dr̃ia iter has duas demr̃ationes in cōsiderādo p eas: sunt eni valde ɔsimiles: ⁊ mirū est quō oēs cōcedūt hāc demōstrationē eē verā de itellectu. s. agēte: ⁊ nō ɔueniunt in demr̃atiōe de itellectu māli: ⁊ l3 ēt sint valde cōsil'es: ita ꝙ op3 cōcedēt alterā etiā cōcedere aliā. ❡ Et possumus scire ꝙ intellectus mālis d3 eē non mixtus ex iudicio: ⁊ eius cōprehēsione. Quia eniz iudicamus p ipsum res infinitas in numero in ppōne vniuersali: ⁊ est manifestū ꝙ virtutes aie iudicātes s. indiuiduales ⁊ mixte: nō iudicāt nisi intētiōes finitas: cōtingit ꝭm cōuersionē oppositi ꝙ illud qd non iudicat itētiōes finitas: nece est vt nō sit vtus anime mixta. Et cū huic cōiunxerimus ꝙ itell's mālis iudicat res ifinitas ⁊ nō acqsitas a sēsu: ⁊ ꝙ nō iudicat intentiones finitas: continget vt sit virtus non mixta. ❡ Auēpace aūt vr̄ ɔcedē hāc ppōnē eē verā i epl'a expeditiōis. s. ꝙ virtus p quā iudicamus iudicio vl'i est ifinita: s3 existimauit hāc vtutē eē in intellectum agētē ꝭm māifestū sui ꝭmonis illic. ❡ Et nō est ita: iudiciū eni ⁊ distictio nō attribuit̄ in nobis nisi itellectui māli: ⁊ Auic. certe vtebat̄ hac ppōne: ⁊ ē va in se. ❡ Et cū notificauit ꝙ itell's agens differt a māli z in eo ꝙ agēs sp est pura actio: mālis autē est vtrūq3 pp res q̄ sūt h̄: ⁊ dedit cām finalē in hoc: ⁊. d. Agēs eni sp est nobiliꝰ patiēte. i. ⁊ iste sp est in sua suba actio: ⁊ ille iuenit̄ i vtraq3 dispōne. Quia iā declatū ē ꝙ proportio itell's agētis ad itell'm patiētē est sicut pportio p̄ncipij mouētis quoquo mō ad mā3 motā. Agēs eni sp nobilius est patiēte: ⁊ p̄nm nobiliꝰ mā. ❡ Et nō opinādū est ꝭ3 Ari. ꝙ vltimꝰ itell's abstractoꝝ in ordine est iste itellectus mālis. Actio eni eius est diminuta ab actione illoꝝ: cū actio eiꝰ magl vr̄ eē passio q̄3 actio: nō q2 est aliud p qd differat iste itell's ab itellectu agēte: nisi p hāc itētionē tm̄. Qm̄ queādmodū nō scimus m'ltitudinē itellectuū abstractoꝝ nisi per diuersitatē actionū eoꝝ: ita etiā nō scimus diuersitatē istiꝰ itell's mālis ab itellectu agente nisi p diuersitatē suaꝝ actionū. Et queādmodū itellectui agenti accidit vt qñq3 agat i res exn̄tes h̄: ⁊ qñq3 nō: ita isti accidit vt qñq3 iudicet res exn̄tes h̄: ⁊ qñq3 nō: s3 differūt tm̄ in hoc: ꝙ iudicium[b] est aliquid in capitulo pfectiōis iudicis: actio aūt nō ē ꝭ3 illū modū i capl'o pfectionis agētis. Cōsidera igit̄ hoc qm̄ est dr̃ia iter hos duos itell's: ⁊ nisi h̄ eēt nulla eēt alietas iter eos

Ars iponit formā in tota mā absq3 eo ꝙ i mā sit aliqd existēs ð intētiōe forme antequā artificiū fecerit eā. Idē 6. ethi. c. 5. 12° ph. c. 2. ⁊ 3. ⁊ 86 cō. Idē 3. 12. met. c. 13. idē 7. met. c. 29.

a Intētiōes imaginate nō sunt sole mouentes intellectum.

Digressio.

Due actiones reducte sunt ad nr̃am voluntatez. s. abstrahere intellecta ⁊ intelligere ea. Idē scdo de anima. 60. ⁊ 36.

Nihil agit nisi p suā formā. Idē 3° phy. 17. scdo de gnatione. 53. nono meta. 20. vide p hoc 2° de aia c. 24. idē infra in hoc. 3. com. 36.

a Idem infra 36.

Oia dcā ab Ari. sunt ita ꝙ vl'ia nullū hn̄t eē extra aiam: qd intē dit Plato. Idē p̄ de aia. c. 8. 2. de aia. c. 60. p̄ meth. c. 26. 27. 3° met. c. 20. 7. meth. 57. 12. me. 4. ⁊ 14. 21. 27. 28. idē 10. met. cō. 6.

Intelligētia agens nihil itelligit ex eis que sunt hic. Idem The. hic. cap. 51.

Per intellectum mālem iudicamꝰ ifinita in ppōne vl'i. Vide pro hoc scdo me. 11. ⁊ 13. ɔ. ⁊ 12. meth. 14 ⁊ 51.

b Judicium est. Aliqd in ca. pfectiōis iudicis: actio vero nō est in ca. pfectiōis agentis: ɔsil'e 3° phy. 19. ⁊ 2° de aia. 139

Exclamatio ꝯtra Alexā.

Tertia.

O Alex^r si hoc nomē itellect⁹ mālis nō significasset apud Ari. nisi ꝑparationē tm̄: quō faceret hāc cōparationē iter ipm ꝛ itellectū agentē. s. in dādo ea in q̄bus ꝯueniūt: ꝛ ea in q̄bus dn̄t. ¶ D. d. ꝛ scia in actu idē est cū re: ꝛ inuit vt reputo aliqd̄ ꝓpriū itellectui agēti i quo dn̄t a māli. s. ꝙ i itelligētia agēte scia in actu eadē ē cū scito: ꝛ nō est sic i itellu māli cū suuz itellectū est res q̄ nō est in se intells: ꝛ cū notificauit ꝙ sua suba est sua actio: dedit cām super hoc: ꝛ dixit.

¶ Que vō ꝫm potentiā tp̄e prior in vno est: oino aūt neq̄ i tp̄e: sꝫ nō aliqñ q̄dē itelligit: aliqñ vō nō intelligit. Separatus aūt est solū hoc qd̄ vere est: ꝛ hoc solū imortale ꝛ ꝑpetuū est. Nō reminiscimur aūt qꝛ hoc q̄dē ipassibile. Passiuus vero itellectus corruptibilis: ꝛ sine hoc nihil intelligit anima.

¶ Et qd̄ est in potētia: pri⁹ est tp̄e idiuiduo: vlr āt nō est i tp̄e: neq̄ qñq̄ itelligit ꝛ qñqꝫ nō itelligit. Et cū abstract⁹ est illd̄ qd̄ est tm̄ ꝛ iste tm̄ est imortalis semp. Sed nō rememoramur: qꝛ iste est nō passibilis. Et itell's passibil' ē corruptibil': ꝛ sine h̄ nihil itelligit.

20 ¶ Istud capl'z pōt itelligi trib⁹ mōis. Quoꝝ vn⁹ ē ꝫm opionē Alex^i. Et 2⁹ ꝫm opionē Theophrasti ꝛ alioꝝ expositoꝝ. Et tertius ꝫꝫ opionē quā nos narrauim⁹: ꝛ est magis manifestū ꝫm verba.

Expō Alex.

¶ Pōt eni intelligi ꝫm Alex^m ꝙ intēdebat per itell'm in po^a ꝑparationē exn̄tē in cōplexione humana. s. ꝙ potētia ꝛ preparatio q̄ est in hoīe ad recipiēdū itellectū in respectu vniuscuiusqꝫ idiuidui est prior tp̄e intellectu agente: simpl'r aūt itell's agēs est prior. ¶ Et cūꝫ dixit: neq̄ est qñqꝫ itelligēs: ꝛ qñqꝫ nō: intēdit itellectū agēteꝫ: ꝛ cū dixit: ꝛ cū fuerit separatū est qd̄ est tm̄ nō mortale: itēdit ꝙ iste itellect⁹ cū fuerit copulat⁹ in nobis: ꝛ itellexerim⁹ ꝑ illū alia entia ꝫꝫ ꝙ est forma nobis ipse solus: tūc iter ꝑtes itells ē nō mortalis. ¶ D. d. ꝛ nō rememoramur ꝛc. hec est q̄stio circa itellectuꝫ agētē ꝫm ꝙ copulat' nobis ꝛ itelligimus ꝑ illū. Pōt eni q̄s dicē ꝙ cū itellexerimus ꝑ aliqd̄ eternū: necē ē vt itelligam⁹ ꝑ illd̄ idē post mortē: sicut ante: ꝛ dixit rn̄dēdo ꝙ itell's iste nō copulat' nobis: nisi mediāte esse itellectus mālis generabilis ꝛ corruptibilis i nobis: ꝛ cū iste itell's fuerit corruptus in nobis: neq̄ rememorabimur. Forte igit' Alex^r ita exposuit h̄ capitulū: lꝫ nō viderim⁹ expōnē suā in h̄ libro.

Expō The. 3° de anima ca. 26.

¶ Themistius aūt itelligit ꝑ itell'm q̄ est in po^a: itell'm māle abstractū cui⁹ eē demr̄atū est: ꝛ itelligit ꝑ itellectū cui⁹ fecit cōparationē cū h̄ itell'm agentē ꝫm ꝙ ꝯtinuat' cū intellu q̄ est in po^a: ꝛ hoc q̄dē est itell's speculatiuus apd̄ ipꝫ. ¶ Et cū dixit: ꝛ nō qñq̄ intelligit: ꝛ qñq̄ nō itelligit: itelligit agētē ꝫm ꝙ nō tāgit itell'ꝫ mālē. Et cū dixit: ꝛ qñ fuerit abstract⁹ est qd̄ est tm̄ nō mortalis: itēdit itell'ꝫ agētē ꝫm ꝙ ē for^a itellectui māli: ꝛ h̄ est itell's speculatiu⁹ apud ipꝫ: ꝛ erit ista qd̄ ꝯ itell'm agētē ꝫm ꝙ tāgit itellectū mālē: ꝛ est speculatiuus ꝫm ꝙ est for^a itellectui māli: ꝛ hoc est itellectus speculatiuus. sed cū dixit: ꝛ nō rememoramur: dicit ꝙ remotū est vt ista dubitatio ab Ari. sit circa itellectū: nisi ꝫm ꝙ itellectus agēs est forma in nob. Dicit eni ꝙ ponēti itellectū agentē esse eternū: ꝛ itellectū speculatiuū eē nō eternū: nō cōtingit hec qd̄. s. quare nō rememoramur post mortē: qd̄ itelligimus in vita. ¶ Et est sic dixit. Ponere. n. istā q̄ōnē circa intellectū agētē ꝫm ꝙ est adeptus: vt Alex^r dicit: remotū est. Scia eni exn̄s in nobis in dispōne adeptionis equoce dr̄ cū scia in nobis exn̄te ꝑ nāꝫ ꝛ disciplinā. Ista igit' qd̄ vt apꝑet nō est nisi scia exn̄te ꝑ nāꝫ. Impoſſe ē eni vt ista qd̄ sit nisi circa cognitionē eternā exn̄tē in nobis aut ꝑ nām vt dicit Themisti⁹: aut ꝑ intell'm adeptū in postremo.

Scia exn̄s i nob in dispōne adeptiōis equoce dr̄ cū scia exn̄te in nobis ꝑ nām ꝛ disciplinā.

¶ Quia igit' hec qd̄ apud Themistiū est circa itellectū speculatiuū: ꝛ initiū ꝫmonis Ari. est de itellectu agēte: iō opinat⁹ fuit ꝙ itell's speculatiuus est agēs apud Ari. ꝫꝫ ꝙ tangit itellectū mālē. ¶ Et testat' sup oia ista ex h̄ qd̄ dixit in ꝑ tractatu de itellectu speculatiuo. Fecit eniꝫ illic eādē q̄ōnē quā h̄: ꝛ dissoluit eā ꝑ hāc eādē dissol'ōnē Dicit eni in pn̄^o isti⁹ libri. Intell's āt vr̄ eē alia suba exn̄s in re: ꝛ nō corrūpi: qm̄ si corrūperet' tūc magis eēt h̄ apd̄ fatigationē senectutis. Et postea dedit modū ex quo poſſe est vt itell's sit nō corruptibilis: ꝛ itelligere ꝑ ipꝫ erit corruptibile: ꝛ dixit ꝛ formare ꝑ itellectū ꝛ cōsiderare sunt diuersa: ita ꝙ intus corrūpet' aliqd̄ alid̄ ipꝫ: in se aūt nullā hēt occasionē. Distictio aūt ꝛ amor nō sunt cāe illius: sꝫ istius cui⁹ est hoc ꝫꝫ ꝙ est ei⁹. Et iō etiā cū iste corrūpet' non rememoramur neq̄ diligim⁹.

Prio d aīa t. c. 65. ꝛ 66.

¶ Themisti⁹ igit' dicit ꝙ ꝫmo eius in illo tractatu in quo dicit: itell's aūt vr̄ eē suba aliq̄ exn̄s in re ꝛ nō corrūpi: idē est cū illo in quo dixit h̄: ꝛ cū fuerit abstract⁹ est qd̄ est tm̄ nō mortalis etern⁹. ꝛ qd̄ dixit h̄: ꝛ non rememoramur: qꝛ iste est non passibilis: itell's aūt passibilis est corruptibilis ꝛ sine hoc nihil itelligit': idē est cū eo qd̄ illic dixit. s. ꝛ formare ꝑ intell'm: ꝛ ꝯsiderare diuersant' ꝛc. ꝛ dixit ꝑꝑ h̄ ꝙ itēdebat hoc ꝑ itell'm passibilem ꝑtē cōcupiscibilē aīe. Ista eni ꝑs vr̄ hr̄e aliquā rōneꝫ: auscultat eni ad ꝯcedēdū illd̄ qd̄ respicit aīa rōnalis.

Vide The. tertio de anima cap. 35.

Expō Cō.

¶ Nos aūt cū videm⁹ opiones Alex^i ꝛ Themisty eē iposſibiles: ꝛ inuenimus verba Ari. manifesta ꝫm nostraꝫ expositionē. credimus ꝙ ista est opio Arist. quā nos diximus: ꝛ sunt verba in se vera.

Expō tex. 19.

¶ Qm̄ autē verba eius apparentia sunt in hoc capl'o declarabit' sic. Cū enim dixit: ꝛ iste intellectus etiaꝫ est abstractus non mixtus: neq̄ passibilis: loquit' in intellectu agente: ꝛ nō possumus aliud dicere: ꝛ hec ꝑticula etiaꝫ ostēdit aliū intellectū esse non passibilē: neq̄ mixtū. Et sil'r cōparatio iter eos est: vt manifestū est: ꝫm ꝙ est iter itellectū agentem ꝛ itellectū mālem: ꝫm ꝙ itellect⁹ mālis cōicat agenti in multis istaruꝫ dispositionū: ꝛ in hoc cōuenit nobiscū Themistius ꝛ differt Alex^r.

Expō tex. 20.

¶ Et cum dixit: ꝛ quod est in potētia est prius tēpore indiuiduo: potest itelligi per tres opiniones eodē modo. Scd̄m enim nostrā opionē ꝛ Themisty itellectus qui est in potentia prius continuatur cum nobis q̄ꝫ itellectus agens: ꝛ ꝫm Alexandrū intellectus qui est in potētia erit prior in nobis scd̄m esse aut generationē: ꝛ non scd̄m cōtinuationeꝫ.

Intellect⁹ q est in potētia prius ꝯtinuatur cū nobis q̄ꝫ itellectus agēs. oppo^m dixit. s. in. co. 15. ꝛ infra. 36.

¶ Et cū dixit vniuersal'r autē nō est neq̄ in tempore. loquitur de intellectu qui est in potentia: quoniā cūꝫ fuerit acceꝑtus simpliciter non respectu indiuidui: tūc nō erit prior intellectu agēte aliquo modo proprietatis: sed posterior ab eo omnibus modis: ꝛ iste sermo conuenit vtriqꝫ opinioni: scilicet dicenti ꝙ intellectus qui est in potentia est generabilis: aut non generabilis.

Pria expō sup illis vbis neqꝫ ē qñqꝫ itelligēs ꝛc.

¶ Et cū dixit: neqꝫ est quādoqꝫ intelligens: ꝛ qñq̄ non intelligens: ipoſſe est vt iste sermo intelligat' ꝫm suū māifestū: neqꝫ ꝫꝫ Themi^m: neqꝫ ꝫꝫ Alex^m. Qm̄ hoc

hoc v̄bū est:cū dixit:neqꝫ qñqꝫ est intelligēs:ſm eos referẽ ad itellectū agētē:ſed Themiſtius ſicut diximus opinaẽ ꝙ itellect⁹ agēs eſt ſpeculatiu⁹ ſm ꝙ tāgit itellectū mālē. Alex^r aūt opinaẽ ꝙ itellect⁹ q eſt in habitu:ꝛ eſt ſpeculatiuus eſt alius ab itellectu agēte:ꝛ hoc opꝫ credere. Artificiū eni aliud eſt ab artificiato:ꝛ agens aliud ab acto. Scd̄ꝫ aūt ꝙ nobis apparuit ſmo eſt iſte ſm ſuū manifeſtū:ꝛ erit illud v̄bū: eſt relatū ad ꝓpinqſſime dictū:ꝛ eſt itellect⁹ mālis cū fuerit actu ſimpl'r nō in reſpectu idiuidui. Intellectus eni q dicit mālis ſm ꝙ diximus nō accidit ei vt qñqꝫ itelligat:qñqꝫ nō:niſi in reſpectu formarum imaginatiōis exiſtentiū in vnoquoqꝫ idiuiduo:non in reſpectu ſpēi. U.g. ꝙ nō accidit ei:vt qñqꝫ intelligat itellectū equi:ꝛ qñqꝫ nō:niſi in reſpectu Sortis ꝛ Platonis. Simpl'r aūt ꝛ reſpectu ſpēi ſemꝑ itelligit hoc v'le:niſi ſpēs humana deficiat oīo:qd̄ ē ipoſe: ꝛ ſm hoc ſmo erit ſm ſuū māifeſtū. ¶ Et cū dixit: v'l'r aūt nō eſt neqꝫ in tp̄e:ꝛ cū itēdit ꝙ intellectus q eſt in po^a:cū nō fuerit accept⁹ in reſpectu alicuius idiuidui:ſed fuerit acceptus ſimpl'r:ꝛ in reſpectu cuiuſlibet idiuidui:tūc nō iuenit aliqñ itelligēs ꝛ aliqñ nō:ſed ſemꝑ iuenit itelligēs. Queādmodū intellectus agēs:cū nō fuerit acceptus in reſpectu alicui⁹ idiuidui:tūc nō iuenit qñqꝫ abſtrahēs:ꝛ qñqꝫ nō abſtrahēs:ſꝫ ſemꝑ iuenit abſtrahē:cuꝫ acceptus fuerit ſimpl'r. Idē eni modus eſt i actiōe duoꝝ itellectuū. ¶ Et ſꝫ h̄ cū dix̄:ꝛ cū fuerit abſtract⁹ eſt ꝙ ē tm̄ nō mortalis:intēdit:ꝛ cū fuerit abſtract⁹ ſm hūc modū ex hoc mō eſt tm̄ nō mortalis:nō ſm ꝙ accipit in reſpectu idiuidui. Et erit ſmo eius in quo dixit: ꝛ non rememoramur ꝛc. ſꝫ ſuū māifeſtū. Ↄ eni hāc opionē ſurgit qd̄ pfecte. Dicet eni querēs. Cū itellecta cōia ſint nō gn̄abilia:neqꝫ corruptibilia ſm hūc moduꝫ: quare nō rememoramur poſt mortē cognitionū habitaꝝ i hac vita. ꝛ dicet diſſoluēdo:qꝛ rememoratio fit ꝑ v̄tutes cōphēſiuas paſſibiles.ſ.māles:ꝛ ſūt tres v̄tutes in hoīe:q̄rū eſſe declaratū eſt in ſenſu ꝛ ſenſato.ſ.imaginatiua ꝛ cogitatiua:ꝛ rememoratiua. Iſte eni tres v̄tutes ſunt in hoīe ad preſetandā formā rei imaginate qn̄ ſenſus fuerit abſens. Et iō dictuꝫ fuit illic ꝙ cū iſte tres v̄tutes adiuuerint ſe adinuicē forte repn̄tabūt idiuiduū rei ſm ꝙ eſt in ſuo eē:lꝫ autē nō ſentiam⁹ ipm. Et intēdebat h̄ ꝑ itellectū paſſibilē formas imaginatiōis ſm ꝙ in eas agit v̄tus cogitatiua ꝓpa hoī. Iſta eni v̄tus eſt aliq̄ rō:ꝛ actio ei⁹ nihil eſt aliud q̄ꝫ ponē itētionē forme imaginationis cum ſuo idiuiduo apud rememorationē:aut diſtinguē eā ab eo apud formationē. Et manifeſtū eſt ꝙ intell's q dicit mālis recipit intētiones imaginatas poſt hanc diſtictionē. Iſte igit itell's paſſibilis neceſſarius eſt i formatiōe. ¶ Recte igr̄ dixit:ꝛ nō rememoramur qꝛ iſte eſt non paſſibilis:itell's paſſibilis eſt corruptibil:ꝛ ſine h̄ nihil itelligit.i.ꝛ ſine v̄tute imaginatiua ꝛ cogitatiua nihil itelligit itell's q dicit materialis. He eni v̄tutes ſūt quaſi res q̄ ꝑparāt mām artifici ad recipiēdū actionē artificij:hec igit ē vna expoſitio. ¶ Et pōt exponi alio mō ꝛ eſt:ꝙ cum dixit:ꝛ nō eſt qñqꝫ iſte itelligēs:ꝛ qñqꝫ nō intelligēs:itēdit cuꝫ nō fuerit accept⁹ ſm ꝙ itelligit ꝛ formaẽ e formis mālibus gn̄abilib⁹ ꝛ corruptibilibus:ſed fuerit acceptus ſimpl'r:ꝛ ſm ꝙ itelligit formas abſtractas liberatas a mā:tūc nō iuenit qñqꝫ intelligēs ꝛ qñqꝫ nō itelligēs:ſꝫ iuenieẽ in eadē forma. U.g. in mō ꝑ quē itelligit itell'm agētē:cui⁹ ꝓportio eſt ad ipꝫ:ſicͥ diximus: ſicut lucis ad diaphanū. Opinādū eſt eni ꝙ iſte itellectus q eſt in potētia:cū decl'atū eſt ꝙ eſt eternus:ꝛ ꝙ inat⁹ eſt ꝑfici ꝑ formas māles dignior eſt vt ſit inatus ꝑfici ꝑ formas nō māles q̄ ſunt itellecte in ſe: ſed nō in p̊ copulaẽ nobiſcū ex h̄ mō:ſꝫ in poſtremo qn̄ ꝑficit gn̄atio itell's q eſt in h̄itu:vt decl'abimus poſt. Et ſm hāc expōnē cū dixit ꝛ cū fuerit abſtract⁹ eſt:ꝙ eſt tm̄ nō mortalis inuit intellectū mālē:ſꝫ ꝙ ꝑficit ꝑ itellectū agētē:qn̄ fuerit copulatus nobiſcū ex h̄ mō:deide abſtrahit. ¶ Et forte inuit ꝛ itell'm mālē in ſua ↄtinuatiōe ꝑ̊ma nobiſcū.ſ.ↄtinuatiōe q̄ eſt ꝑ nāꝫ:ꝛ approꝑriauit ipꝫ ꝑ hāc ꝑticulā tm̄:annuēdo ad corruptionē itell's q eſt in h̄itu ex modo ꝑ quē eſt corruptibilis:ꝛ v'l'r qn̄ qs ītuebit itellectuꝫ mālē cū itellectu agēte apparebūt eē duo vno mō:ꝛ vnū alio mō. Sūt eni duo ꝑ diuerſitatē actionis eorum. Actio eni itellectus agētis eſt gn̄are. Iſtius aūt iformari. Sūt aūt vnū:qꝛ itellectus mālis ꝑficit ꝑ agentē:ꝛ itelligit ipſum:ꝛ ex hoc mō dicim⁹ ꝙ itellectus ↄtinuatus nobiſcū apparēt in eo due v̄tutes. Quarū vna eſt actiua:ꝛ alia eſt de gn̄e v̄tutū paſſiuaꝝ. ¶ Et q̄ꝫ bene aſſimilat illū Ale^r igni. Ignis eni eſt inatus alterare oē corp⁹ ꝑ v̄tutē exn̄tē in eo:ſꝫ tm̄ cū h̄ patiẽ quoquo mō ab eo:qd̄ alterat:ꝛ aſſimilaẽ cuꝫ eo aliq̊ mō ſilitudinis.ideſt acq̄rit ab eo formā igneā minorē forma ignea alterāte:hec eni diſpō valde eſt ſilis diſpōni itellect⁹ agētis cū paſſibili. Et cū itellectis q̄ gn̄at. Eſt eni agēs ea vno mō:ꝛ recipiēs ea alio mō. Et ſm hoc erit ſmo in q̊ dixit:ſꝫ nō rememoraẽ ꝛc. diſſolō qōnis q̄ fecit antiquos expoſitores credē itellectū q eſt in h̄itu eē eternū:ꝛ fec̄ Alex^m opinari itellectū mālē eē gn̄abilē ꝛ corruptibilē in q̄ dicebatur qūo itellecta a nob ſūt nō eterna cū h̄ ꝙ itellect⁹ eſt etern⁹:ꝛ recipiēs eſt eternū:ꝛ.q.d. rn̄dēdo ꝙ cā in h̄ eſt qꝛ itellectus mālis nihil itelligit ſine itell'u paſſibili:lꝫ ſit agēs:ꝛ recipiēs ſit ſicͥ cōprehēdere coloreꝫ. Color.n. nō eſt:lꝫ lux ſit ꝛ viſus ſit:niſi coloratū ſit:ꝛ tūc ſm quā iſtaꝝ expōnū dicaẽ l'ra erit ↄueniēs verbis Ari. ꝛ ſuis demr̄ationib⁹ ſine aliq̄ ↄ̄dictione aut exitu a māifeſto ſui ſmonis. Et iō nō eſt recte vti in doctrina v̄bis equocis:niſi in eis q̄ lꝫ ſint diuerſa:tn̄ ↄueniūt in oib⁹ itētionib⁹:de qb⁹ pn̄t dici. Et demr̄at ꝙ itēdebat h̄ ꝑ itell'm paſſibilē ꝛ v̄tutē imaginatiuā hūanā h̄ qd̄ cecidit i alia trāſlatiōe loco ei⁹ qd̄ dixit ꝙ eſt nō paſſibil':ꝛ itell's paſſibil' ē corruptibil'. Dicit eni in illa trāſlatione:ꝛ qd̄ iduxit nos ad dōm ꝙ iſte itell's nō alteraẽ:neqꝫ patiẽ eſt ꝙ exiſtimatio ē imaginatio itell's paſſibil' ꝛ ꝙ corrūpiẽ ꝛ nō cōprehēdit itell'ꝫ:ꝛ nihil itelligit ſine imagiatiōe. Hoc nomē igr̄ itell's ſm h̄ dr̄ in h̄ li°. q̄tuor mōis. dr̄ de itell'u māli: ꝛ de itell'u q eſt i h̄itu:ꝛ de itell'u agēte:ꝛ d̄ v̄tute imaginatiua. ¶ Et debes ſcire ꝙ nulla dr̄ia ē ſm expoſitionē Themiſtij ꝛ atiquoꝝ expoſitoꝝ ꝛ opionē Platonis in h̄ ꝙ intellecta exn̄tia in nobis ſunt eterna ꝛ addiſcere eſt rememorari:ſꝫ Plato dixit:ꝙ iſta itellecta ſunt in nobis qñqꝫ ꝛ qñqꝫ nō ꝑꝑ hoc ꝙ ſubꝫ ꝑparaẽ qñqꝫ ad r̄cipiēdū ea qñqꝫ:ꝛ qñqꝫ nō:ꝛ ipa i ſe ita ſunt añq̄ꝫ recipiam⁹ ſicut poſt:ꝛ ita ſūt extra aīaꝫ ſicut in aīa. ¶ Themiſti⁹ aūt dixit:ꝛ h̄.ſ. ꝙ qñqꝫ ſūt copulate:ꝛ qñqꝫ nō:accidit eis ꝑꝑ nāꝫ recipiēt. Opinaẽ eni ꝙ itell's agēs nō eſt inatus ↄtinuari nobiſcū in ꝑ̊mo niſi ſꝫ ꝙ tāgit itellectū māleꝫ:ꝛ iō accidit ei ex h̄ mō diminutio iſta:cū ↄtiuatio cū itētiōib⁹ imaginat' ē vno mō q̄ſi receptio:ꝛ alio mō q̄ſi actio:ꝛ iō itellecta ſūt in eo i diſpōne diuerſa a ſuo eē in itell'u

Artificium aliud ē ab artificiato: ꝛ agēs ab acto.

Intellectus mālis vt diximus non accidit ei qñqꝫ intelligere ꝛ qñqꝫ nō niſi reſpectu idiuidui nō reſpectu ſpēi. Iō [illegible] cō. 5. ꝛ. 19.

Hic innuit dari reactionē. Idē ꝑ̊io de gn̄atiōe. 53. ꝛ 3° phyſi. 8. ꝛ 4° methau. com. 10.

Virtus cogitatiua eſt aliqua ratio. ꝛ actio eius eſt ponē itētiōeꝫ forme imaginationis cuꝫ ſuo idiuiduo apꝫ rememorationeꝫ aut diſtinguere eā apud formationeꝫ. Uide [illegible] cō. 6.

Scd̄a expō.

Nō ē rectuꝫ vti in doctrina v̄bis equocis niſi i eis q̄ lꝫ ſint diuerſa: tn̄ cōueniunt in oibus itentionib⁹ de q̄bus pn̄t dici. ↄſiſe ſcdō de aīa com. 30.

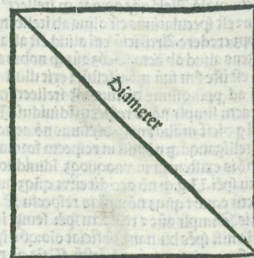
Hoc nomen itellectus dicitur quatuō modis ꝛc.

agēte. Et fiducia in intelligēdo hāc opionē est φ causa mouēs Ari. ad ponēdū itellectū mālē esse nō est: qꝛ est h̄ itellectū factū: ſ3 cā in h̄ est: aut qꝛ cū fuerit iuēta itellecta q̄ sunt in nobis ſm dispōnes nō ꝯueniētes itellectibꝰ simplicibus: tūc fuit dictū φ iste itellectus q est in nobis est cōpositus ex eo qđ est in actu. ſ. itellectu agēte: ꝛ ex eo qđ est in potētia: aut qꝛ ꝯtinuatio eius ſ3 hāc opionē est ſilis gn̄ationi: ꝛ assimilatꝰ agēti ꝛ patiēti. ſ. in sua ꝯtinuatione cū intētionibus imaginationis. Scđm igiꝰ hāc opionē agens ꝛ patiēs ꝛ factū erūt idē ꝛ est dictū ab istis tribꝰ dispōnibus per diuersitatē q̄ accidit ei. ¶ Nos aūt opinamur φ nō mouit ip3 ad ponēdū itellectū agentez nisi hoc φ itellecta speculatiua sunt gn̄ata ſ3 modū quē diximꝰ. ¶ Cōsidera ḡ hoc: qm̄ est đr̄ia iter istas tres opiones. ſ. Platonis ꝛ Themisty ꝛ opionē nr̄az: ꝛ ſm expōnē Themisty nō idigeꝰ in istis itellectis nisi ad ponēdū itellectū mālē tm̄: aut itellectū mālē ꝛ agentē ſ3 modū ſilitudinis: vbi enī nō est vera generatio nō est agēs. Et nos cōuenimus cum Alexº in mō ponēdi itellectū agentē: ꝛ differimus ab eo in nā̄ itell's mālis: ꝛ differimꝰ a Themistio in nā̄ itellectus qui est in habitu: ꝛ in mō ponēdi intellectū agentez: ꝛ nos etiā quoquo modo cōuenimus cū Alexº in nā̄ itellectus q est in hitu: ꝛ alio mō differimus. De igiꝰ sunt đr̄ie qbꝰ diuiduntꝰ opiones attribute Ari. ¶ Et debes scire φ vsus ꝛ exercitiū sūt cāe eiꝰ qđ apparet de potētia itellectus agētis q est i nobis ad abstrahēdū: ꝛ itellectꝰ mālis ad recipiēdū sūt. dico cāe ꝑpter habitū exn̄tem ꝑ vsum ꝛ exercitiū in itellectu passibili ꝛ corruptibili quē vocauit Ari. passibilem: ꝛ dicit aperte ipsuz corrūpi: ꝛ si non ꝯtingeret vt v̄tus q̄ est in nobis agens itellecta eēt mālis: ꝛ ſilr̄ virtus passibilis: ꝛ ideo nullus pōt rōnari ꝑ hoc sup hoc φ itellectus mālis admisceꝰ corpi. Illđ enī qđ dixit opinās ipm esse admixtū in rn̄sione istius sermonis in itellectu agēte. Dicimus nos in rn̄sione eius in itellectu mālī. ¶ Et per istū itellectū quē vocat Ari. passibilē diuersantꝰ hoīes in quatuor v̄tutibꝰ dictis in topicis q̄s Alpharabiꝰ numerauit in elēchis.[a] ¶ Et ꝑ istuz itellectū differt hō ab alys aīalibus: ꝛ si nō: tūc neccesset vt ꝯtinuatio itellectus agentis ꝛ recipientis cū aīalibus eēt eodē mō. Intellectus qdē opatiuus differt a speculatiuo per diuersitatē ꝑparationis exn̄tis in hoc itellectu: his igiꝰ declatis reuertamur ad nostram viam: ꝛ dicamus.

Cap. I.

Indiuisibiliū qdē igiꝰ itelligētia in his est circa q̄ nō ē falsuz. In qbus aūt ꝛ falsuz iā ꝛ verū est: cōpositio q̄dā iā itellectiuū est: sicut eoꝝ q̄ vnū fiūt: quēadmodum Empedocles dixit: vere multoꝝ qdez capita sine ceruice germinauerunt. Postea composita sunt cōcordia: sic ꝛ hec separata cōposita sunt: vt assimetros ꝛ diametros.

¶ Formare aūt res idiuisibiles erit in istis rebus. ſ. in qbꝰ nō est falsitas. Res aūt in qbus est verū ꝛ falsum illud est aliq̄ cōpositio tūc qd res itellectas ſm φ sunt entia: sicut dixit Empedocles φ multa capita ꝛ colla disponunꝰ i postremo ꝑ cōpositionē amicitie: ita etia3 sunt separata per compositionē. V.g. dicere assimetrum ꝛ dicere diametrum.

¶ Cū cōpleuit notificare subaz triū itellectuuz. ſ. mālis: ꝛ eius q est in habitu: ꝛ agētis: icepit ꝯsiderare de actionibus ꝛ ꝑprietatibꝰ itellectus: ꝛ h̄ est qđ remāsit de cognitione istius v̄tutis. Et qꝛ famosior đr̄iaꝝ ꝑ q̄s diuidiꝰ actio itellectꝰ sunt due actiones. Quaꝝ vna đr̄ formatio: ꝛ alia fides: icepit h̄ notificare đr̄iā inter has duas actiones. ¶ Et dixit formare aūt res diuisibiles ꝛc̄. i. apprehēdē āt res simplices nō cōpositas erit ꝑ itellecta q̄ non falsanꝰ: neq3 verificanꝰ q̄ dn̄r iformatio: cōprehēdē āt ab eo res cōpositas erit ꝑ itellecta in qbus est falsitas ꝛ veritas: ꝛ ꝯtētus fuit ꝑma diuisiōe sine scđa: cū oppositū itelligaꝰ ꝑ suum oppositū. ¶ D. d. res āt i qbꝰ iueniꝰ veꝝ ꝛ falsū ꝛc̄. i. itellecta āt in qbꝰ iueniꝰ v̄itas ꝛ falsitas est in eis aliqua cōpositio ab itellectu mālī. Intell's qdē ꝑ itelligit simplicia. Si igiꝰ hec cōpō fuerit conueniēs enti erit vera: si nō erit falsa. Et ista actio itell's ad itellecta ſilis est ei qđ Empe. diꝰ de actōe amicitie i entia. Quēadmō3. n. dixit Empe. φ mlt̄a capita erāt separata a coll'. deide amicitia ꝯgregauit ea: ꝛ cōposuit ſile cū ſili: ita itellecta existūt ꝑ dīsa in itell'u mālī. V.g. dicē diameꝝ q̄drati ꝛ dicē assimeꝝ lateꝝ: itell's. n. itelligit ista ꝑ simplicia: deide ꝯpōit ea. ſ. simeꝝ aut assimeꝝ: si igiꝰ cōposuerit ſ3 ens ē veꝝ: si nō. falsuz. zi

¶ Si aūt factoꝝ aut futuroꝝ tp̄s coitelligēs est ꝛ cōponēs. Falsuz enī in cōpositione semp est. Cō est. nāq3 si albū nō albū nō albū ꝯposuit. Cōtingit aūt ꝛ diuisionē dicē oīa. Sic ergo est nō solū falsuz: aut verū φ albꝰ celo est: ſ3 ꝛ φ erat aut erit. Unum aut faciens hoc intellectus est: vnumquodq3.

¶ Et si fuerint ꝑterita aut futura: tūc cū hoc itelligit tp̄s ꝛ cōponit ipsum. Falsitas enim semꝑ est in cōpōne. Qm̄ cū dixeris albuz eē non albū iam cōposuisti nō albū cū albo: sic dicēs nō albū. Et possibile est dicere oīa esse diuisionē. S3 hoc solū ē verum ꝛ falsuz. ſ. Sortē esse albū: sed cū hoc fuit aut erit. Et φ hoc ꝛ suū simile facit vnū est intellectus. zz

¶ Idest ꝛ si illa itellecta simplicia fuerint reꝝ q̄ innate sunt esse: aut in ꝑterito tp̄e: aut in futuro: tūc itellectus itelligit cu3 illis rebus tp̄s in q̄ sunt: ꝛ postea cōponet

Scđm Themistiū idē est agēs patiēs ꝛ factū. Viđ 3º de aīa. ca. 25. i Themistio.

Prio topi. ca. ꝑ. vbi nūerant quatuor gradus ꝑbabilium. vel ꝑ topi. ca. 12. ꝛ 3º topi. ca. 3. vbi nūerant quatuor v̄tutes morales.

a Per itellectū quem vocat Ari. passibilē diuersant in q̄tuor v̄tutibꝰ dcis in topicis. ꝛ ꝑ istū itellectu3 ēt hō differt ab alijs animalibus ꝛc̄.

Famosiō differētiaꝝ ꝑ q̄s diuidiꝰ actio itellectꝰ sunt due actiōes. quarū vna đr̄ formatio. ꝛ alia fides. Idē. 5. metaphy. 34.

Oppositū itelligiꝰ ꝑ suū oppo. Idē ꝑ celi. 101. ꝛ 2º celi. 40. ꝛ ꝑ de aīa. 85.

Ad vnū3 itelligens.

ponet ipsum cũ eis: τ iudicauit ꝙ ille res fuerũt aut erũt sicut indicat ꝙ diametrũ est assimetꝝ coste. Et qꝛ narrauit ꝑmo ꝙ veritas τ falsitas iueniunť in cõpositione: icepit declare ꝙ falsitas est cõpositio: τ nõ iuenit in aliq̃ actionũ itells. ℂ Et. d. falsitas eniȝ sp est in cõpositione τ rõcinatio sup ħ est: qm̃ cuȝ dꝛ ħ in re alba ꝙ nõ est alba: est cõpõ silis ad dicẽ in re alba ꝙ est alba: lȝ illud sit falsuȝ: τ hoc veꝝ. Et qꝛ apparet ꝙ affirmatio est magis digna cõpõni: τ negatio diuisioni dixit: τ pole est dicẽ in eis oibus q̃ sunt diuisio. i. τ sic possumus dicẽ negationẽ τ affirmationẽ esse cõpositionẽ sicut possumus dicẽ vtrũq3 esse diuisionẽ: lȝ affirmatio magis videať hře hoc nomẽ cõpõ: τ negatio hoc nomẽ diuisio: qm̃ in affirmatiõe cõponiť ꝑdicatũ cũ subto: in negatiõe aũt ꝑmo diuidit itellect⁹ ꝑdicatũ a subto τ post cõponit ea. ℂ Et cũ declauit ꝙ veritas τ falsitas accidũt cõpõni reꝝ adiuicẽ: declarauit etiã ꝙ ħ ideȝ accidit qñ cõponit eas cũ tpe: τ dixit: lȝ nõ istud solũ est verũ τ falsũ τc. i. τ veritas τ falsitas nõ accidũt cõpositioni i ꝑpõnibus in q̃bus ꝑdicatũ est nomẽ: sed in eis in q̃b⁹ ꝑdicatũ ẽ ṽbũ. V. g. Sortes fuit aut erit. ℂ D. d. τ qđ facit ħ τc. i. τ qđ facit hec intellecta singularia eẽ vnuȝ ꝑ ꝯpõnẽ postq̃ȝ erãt multa est itellectus mãlis. Iste eni distinguit itellecta simplicia: τ cõponit cõsilia: τ diuidit diuersa. Opȝ eni vt ṽtus cõprehẽdẽs simplicia τ cõposita sit eadeȝ: qm̃ ꝑportio istius ṽtutis ad itẽtiones formaꝝ imaginataꝝ dȝ eẽ sic̃ ꝑportio sentientis cõis ad sensibilia diuersa: nõ ꝭm ꝙ appet de ṽbis Auẽpace in initio sui ꝭmonis đ ṽtute rõnali. s. ꝙ ṽtus cõpositiua debet esse alia ab imaginatiua.

Opȝ vt ṽtus cõprehẽdẽs simplicia et cõposita sit eadem.

ℂ Indiuisibile aũt qm̃ duplř diciť: aut actu: aut potẽtia nihil ꝓhibet itelligere idiuisibile: cũ lõgitudinẽ itelligat. Indiuisibilis eniȝ actualiter est: τ in tpe idiuisibili. Silř enim tp̃s disibile τ idiuisibile lõgitudini est. Nõ igiť est dicẽ aliqđ in medio intelligẽ vtrisq3. Nõ eni est nisi diuidať. Sȝ aut potẽtia. Seorsuȝ aũt vtrũq3 itelligẽs dimidioꝝ diuidit silř τ tp̃s. Tũc aũt est vt in lõgitudie. Si xo est sicut ex vtrisq3: τ in tpe est qđ in vtrisq3.

ℂ Et qꝛ idiuisibile ẽ duob⁹ mõis: aut in potẽtia: aut est actui. Nihil ꝓhibet ħ: τ qñ itellexerit lõgitudinẽ vt itelligat idiuisibile: τ illđ idiuisibile in actu: τ in tpe indiuisibili. Tp̃s eni ꝭm hũc modũ est diuisibile τ idiuisibile in lõgitudie. Nullus eni põt dicẽ ꝙ itelligit vtrũq3 modũ eẽ aliqđ: cũ nõ sit quousq3 diuidať: sȝ in potẽtia. Cũ igiť itellexerit vtrũq3 duoꝝ ꝑ se: tũc diuideť tp̃s etiaȝ. Et tũc erũt quasi due lõgitudines: congregate auteȝ in tempore quod est super eas.

23 ℂ Cum declarauit ꝙ actio intells idiuisibilis est in rebus idiuisibilibus: icepit ħ declare ex quo mõ cõtingit ei itelligẽ diuisibilia hñtia q̃ntitatẽ itellectione idiuisibili: τ in tpe idiuisibili: τ ex quo mõ ꝯtigit ei vt itelligat ea idiuisibilř: τ in tpe indiuisibili: sicut dispositio est in itelligẽdo res mľtas: τ. d. τ qꝛ idiuisibile est τc. i. τ qꝛ idiuisibile dꝛ duob⁹ modis potẽtia τ actu: pole est dicere ꝙ itellectus itelligit res ex rebus diuisibilibus potẽtia: idiuisibilibus actu: sicut lõgitudo τ tp̃s latẽs qđ est in eis est idiuisibile in actu: τ ꝙ ħ sit itellectione idiuisibili: τ in tpe indiuisibili: queadmodũ itelligit res idiuisibiles in vtroq3 mõ. Nec̃e est eni vt itelligat itẽtionẽ idiuisibilẽ idiuisibilř: siue illa itentio fuerit diuisibilis aliquo mõ: aut nullo mõ. Et cũ dixit vt itelligat idiuisibile τc. intendit vt itelligat itentionẽ idiuisibilẽ: τ illud itellectũ est idiuisibile τ in tpe idiuisibili. ℂ D. d. tp̃s eni ꝭm hũc modũ est disibile: τ idiuisibile. i. tp̃s eni inueniť etiã vno modo diuisibile: τ alio mõ idiuisibile: sicut in lõgitudine. Et cũ declauit ꝙ itellect⁹ itelligit magnitudinẽ τ tp̃s: τ vř oẽ qđ est indiuisibile in actu: τ diuisibile potẽtia ꝑ intellectionẽ idiuisibilẽ: τ in tpe idiuisibili: declauit ẽt ꝙ ipole est aliquẽ dicẽ ꝙ itelligere talia fit ꝑ itellectionẽ diuisibilẽ: τ in tpe diuisibili: τ. d. nullus põt dicẽ τc. i. nullus igiť põt dicere ꝙ cũ itellectus itelligit lineã: nõ subito itelligit eã: sed primo aliquã ꝑtẽ: τ scđo aliã. Ille eniȝ due ꝑtes non sunt due actu in linea donec linea diuidať: sȝ tm̃ sũt due in potẽtia: τ cũ. d. vtrũq3 modũ intendit vtrãq3 ꝑtẽ linee: τ. q. d. nullus igiť põt dicẽ ꝙ qñ intellectus itelligit lineã: ꝑmo itelligit vtrãq3 ꝑtẽ per se: deinde totũ: ille eniȝ due ꝑtes nõ sunt in actu quousq3 linea diuidať: sed sunt due in potẽtia. ℂ D. d. sȝ cũ itellexerit vtrũq3 τc. i. sȝ accidit ei vt itelligat vtrãq3 ꝑtẽ lõgitudinis ꝑ se qñ diuidit lõgitudinẽ: τ tũc ita intelligit illã lõgitudinẽ: sic̃ itelligit duas lõgitudines: τ ħ itellexit cũ. d. τ tũc sunt q̃si due lõgitudines. ℂ D. d. ꝯgregata ãt τc. i. qñ eni itelligit eas ꝯgregatas. i. ꝑtes τ q̃si vnã lõgitudinẽ itelligit eas in eodẽ tpe idiuisibili i eodẽ istãti in q̊ sũt isiľ: nõ i duob⁹ istãtib⁹ diuersis: τ ħ itẽdebat cũ. d. vt mihi vř in tpe qđ est sup ea.

ℂ Qđ aũt nõ ꝭm quãtitatẽ indiuisibile est: sȝ spẽ: itelligit idiuisibili tpe: τ indiuisibili aie: sȝ accñs aũt: τ nõ iquãtũ illa diuisibilia: qđ itelligit: τ in quo tpe: sȝ iquãtũ sũt idiuisibilia. Inest aũt vtiq3 his aliqđ idiuisibile: sed forte non separabile: quod facit tẽpus vnũ τ longitudinem. Et hoc similiter est in omni continuo τ tẽpore τ longitudine.

ℂ Qđ aũt nõ est indiuisibile ꝑ quãtitatẽ: sed ꝑ formã: itelligit ipȝ i tpe idiuisibili: τ ꝑ idiuisibile aie: sȝ accñtalř. Sȝ illa duo sũt diuisibilia. s. illud ꝑ qđ itelligit: τ tp̃s in quo itelligit: qꝛ sũt diuisibilia. Est eni i his duob⁹ ẽt aliqđ indiuisibile. Sȝ digni⁹ ẽ vt sit nõ separabile. Et est illud qđ facit tp̃s eẽ vnũ: τ lõgitudinẽ eẽ vnã. Et hoc eodẽ mõ est in omni cõtinuo τ in tempore: τ in longitudine.

ℂ Cũ declarauit modũ ꝭm quẽ itelligit itellectus qđ est idiuisibile ꝑ q̃ntitatẽ: τ est illđ qđ est idiuisibile in actu: τ diuisibile potẽtia: icepit ẽt declare modũ ꝭm quẽ itelligit illđ qđ ẽ idiuisibile ꝑ formã: τ ħ ẽ idiuisibile actu τ potẽtia: si accñtalř τ dixit: illđ ãt qđ nõ est idiuisibile τc. i. qđ ãt ẽ idiuisibile for⁹ τ q̃litate nõ quãtitate: qm̃ idiuisibile dꝛ duob⁹ mõis cõprehẽdiť ab itellu i tpe idiuisibili: τ ꝑ itellectionẽ idiuisibilẽ. 24
ℂ D. d. sed accñtalř τc. i. τ iste sermo est diminutus τ trãspositus: τ sic dȝ legi: sȝ ista duo sunt diuisibilia nõ eẽntialř: sȝ accñtalř. s. tp̃s i q̊ itelligit: τ res q̃ itelli

git:aut p qđ ītelligit. D. dedit cāz in h ꝙ sūt diuisibilia accn̄tal'r:ꝛ.d.q2 sūt īdiuisibilia ꝛc̄.i.ꝛ q2 tp̄s in q̊ ītelligit ꝛ res quā ītelligit sūt īdiuisibilia ī se:ſ3 tn̄ sūt in diuisibilib⁹.s.istās in q̊ ītelligit ꝛ for⁹3 quā ītelligit. Instās enī est īdiuisibile:ꝛ est in tp̄e qđ ē diuisibile:ꝛ forma etiā est īdiuisibilis:ꝛ est in magnitudīe q̄ est diuisibil'. ℂ D.d. in his ēt est aliqđ īdiuisibile.i. in magnitudine ꝛ in tp̄e. D.d.ſ3 dignı⁹ est vt sit nō sepabile ab eis: sed illud qđ est indiuisibile in tp̄e ꝛ in magnitudine est nō sepabile ab eis:ꝛ iō fuit diuisibile p accidēs. ℂ D.d.ꝛ est illud qđ facit tp̄s eē vnū ꝛc̄.i.ꝛ hoc indiuisibile exn̄s in istis reb⁹ facit lōgitudinē eē vnaz ꝛ tp̄s eē vnū:ꝛ si nō:nō ītelligēt h vna lōgitudo: neq3 vnū tp̄s si nō eēt hec nā in eis. Hec igit nā est cā ī h ꝙ iste res sūt vne cū h ꝙ sūt diuisibiles:ꝛ q2 sūt ī istis reb⁹.iō ꝯtigit eis vt sint diuisibiles p accn̄s:ꝛ h ꝙ hec nā est exn̄s in reb⁹ mālib⁹ ē cā ꝙ ītelligē fuit in nō tp̄e:hec ē sūma ei⁹ qđ ītēdebat in h cap̊. Et deīde.d.ꝛ h eodē mō ī oī ꝯtinuo ꝛc̄.i.ꝛ ista nā existit eodē mō .s.ī tp̄e ꝛ ī lōgitudīe:ꝛ ī alijs spēb⁹ nō sepabilis ab eo ī q̊ existit:qm̄ si separet:tūc diuisio p accn̄s n̄ accidēt.

ℂ Pūctū aūt: ꝛ oīs diuisio: ꝛ sic idiuisibile: mōstrat sic priuatio: ꝛ sīlis rō ī alijs ē. Ut quō malū cognoscit: aut nigrū: ɔ̄rio enī3 aliq̄ mō cognoscit. Oportz aūt potētia eē cognoscēs: ꝛ eē in ipso. Si vo alicui nō īest ɔ̄riū: ipsuz se ipsuz cognoscit: ꝛ actu est: ꝛ separabile est.

ℂ Punctus aūt ꝛ oīs dr̄ia: ꝛ qđ est īdiuisibile hoc mō ītelligit q̄si accn̄s: ꝛ sic de alijs. V.g. quō ītellectus cognoscit nigredinē: ꝛ nigrū: qm̄ q̄si p ɔ̄riū cognoscit ipsuz. Et cognoscēs potētiā dz eē vnū in se. Si igit aliqđ rez est in quo nō est ɔ̄rietas: illud intelligit se tantū: ꝛ est in actu abstractum.

25 ℂ Cū declauit quō intellect⁹ ītelligit indiuisibilia in actu:ꝛ diuisibilia potētia.s. magnitudīes:ꝛ quō etiaz ītelligit īdiuisibilia essential'r diuisibilia accn̄tal'r.s. q̄litates ꝛ formas:īcepit h declare etiā quō ītelligit īdiuisibilia:neq3 eēntial'r:neq3 accn̄tal'r:neq3 potētia neq3 actu. V.g. punctū:ꝛ īstās:ꝛ vnitatē:ꝛ dixit punctus aūt ꝛc̄.i. ītelligē aūt punctū ꝛ sibi sīle ex eis q̄ dicunt eē īdiuisibilia:ꝛ vl'r oēm dr̄iaz p̄uatiuā:est p accidēs.s. s̄m ꝙ ei accidit carere re p̄uatiua. Punctus enī nō ītelligit nisi s̄m ꝙ ꝯtingit ei de p̄uatione diuisibilitat' exn̄tis in magnitudīe:ꝛ sīl'r de īstāti ꝛ alijs. ℂ D.d.ꝛ s̄3 hūc modū cognoscit nigredinē:ꝛ nigrū: ipse enī q̄si p ɔ̄riū cog̊scit:sic cecidit ablatio in exēplari.s. iter hāc pticulā s̄3 modū ꝛ hāc pticulā cognoscit:ꝛ est s̄mo cōplet⁹ p se:ſ3 si aliqd deficit forte est sic s̄m hūc modū:ītell's aut visus cognoscit nigredinē aut nigrū:ꝛ vl'r oēs p̄uatiōes nō cognoscunt nisi p ɔ̄ria.s.p cognitionē habitus:ꝛ p cognitionē defect⁹ habitus:ꝛ hoc ītēdebat p nigredinē p̄uatōez albedinis ita enī est de sensibus in istis reb⁹ sic de ītell'u. Quēadmodū enī dictū fuit illic ꝙ visus cōprehēdit obscuritatē p cōprehēsionē defect⁹ lucis:ita ītell's comp̄hēdit p̄uationē p cōprehēsionē defect⁹ forē. ℂ D.d. cognoscēs po^a dz esse vnū in se.i.ꝛ opz vt ītell's cognoscēs habitū ꝛ suā p̄uationē sit eadē v̄t⁹ in se:quēadmodū cognoscēs obscuritatē ꝛ lucē est eadē v̄tus visus:ꝛ ꝙ ista v̄t⁹ cognoscēs cōprehēdat p̄uationē cōprehēdēdo ex se eē in po^a:cū fuerit in po^a cōprehendit ex se vtrūq3.s. esse potētia ꝛ esse actu:ꝛ ista est dispositio ītellectus mālis. Possumus igit dicē talē eē preparationē tm̄:ꝛ nihil aliud vt dicit Alex^r. ℂ D.d. si igit aliqđ rez ꝛc̄.i. si igit fuerit aliqs ītell's in quo nō est potētia actui exn̄ti in eo.i. si fuerit aliqs ītell's q nō īuenit quādoq3 ītelligēs in potētia: ꝛ quādoq3 ītelligēs in actu:tūc ille ītellect⁹ nō ītelligeret priuationē oīno:imo nihil intelligeret ex se:ꝛ hoc est vnū eoꝝ qbus diuidit iste ītell's ab ītell'u agēte.s. ꝙ in h ītellectu īuenit vtrūq3:in agente aūt act⁹ tm̄:nō potētia:ꝛ ideo recte vocauit Aristo. istum ītellectū materialē:nō q2 ē mixt⁹ ꝛ hn̄s māz:vt Alex^r opinabat.

ℂ Est aūt dictio qdē aliqd de aliquo sic affirmatio vera: aut falsa oīs. Intell's āt nō oīs: ſ3 q est ipsi⁹ qđ ē: s̄3 ꝙ aliqd erat eē verus ē: ꝛ nō aliqd de aliquo: ſ3 sicut vidē ꝓpria verū est. Si āt hō alb⁹ aut nō: nō verū sp. Sic autē se habent quecūq3 sine materia sunt.

ℂ Et dicē aliqd de aliquo: sic affirmatio ꝛ oē cōpositū est veꝝ vl' falsuz. Et nō oīs intellectus: ſ3 q dicit qdditatē rei est verus: nō q dicit aliqd de aliquo: ſ3 quēadmodū actiones ꝓprie sūt vere: vtrū autē nigrū aut albū est hō non semp est verū. Ita etiaz est dispositio eius quod est abstractum a materia. 26

ℂ Idest ꝛ p̄dicare p ītellectū aliqd de aliq̊:sicut affirmatio ꝛ negatio est cōpositio p actionē ītellect⁹:ꝛ oē cōpositū est veꝝ aut falsuz in ītellectu.i.ī māli semper īueniūt v̄itas ꝛ falsitas admixte:ꝛ hoc est ꝓpriū huic ītellectui. ℂ D. īcepit declare ꝙ hoc nō est proprium oībus actionibus istius ītellectus:ſ3 tm̄ actioni q̄ dr̄ fides:nō formatio:ꝛ.d.ꝛ nō oīs ītell's ꝛc̄.i.ꝛ nō in omni actione istius ītellectus īueniunt falsitas ꝛ veritas admixte:ſ3 actio q̄ est īformatio est semper vera:nō actio q̄ est p̄dicare aliqd de aliquo. ℂ D. incepit narrare ꝙ hoc qđ accidit ītellectui est simile ei qđ accidit sensui:ꝛ ꝙ eadē est cā in h:ꝛ.d. sed quēadmodū actiones ꝛc̄.i.ſ3 cā in h est eadē cū cā ī sensu.^a Quēadmodū enī actiones ꝓprie visui.s. cōprehēdē colorē sunt vere in maiori parte:sentire autē album esse Sortē:aut Platonē nō semp est verū:sed multotiens accidit in eo falsitas:ita erit dispositio intellectus.s. ꝙ semp est verus in sua actione ꝓpria. Fides eniz accidit ei:nisi q2 intellectū eius est materiale.i. cōpositū. ℂ Et cū.d. ita est dispositio eius qđ est abstractū a materia. ītendebat ita est dispositio intellectus materialis q est abstractus a materia in suis cōprehēsionib⁹.s. q2 veridicat in ꝓprijs sibi.s. in formatione ꝛ falsat in eis que nō sunt ꝓpria. Et potest intelligi sic. ita est dispositio ītellectuū quorum intellectū est abstractū a mā in hoc ꝙ semp veridicat: cuz nō īueniat in eis actio:que est per accidens:q2 suum intellectum est abstractum a materia.

ℂ Idez aūt est s̄m actū scia rei. Que vo s̄m potētiā tp̄e prior est ī vno. Omnino āt neq3 tp̄e Fiunt enim ex actu ente omnia que fiunt.

ℂ Et scia q̄ est in actu ē ipsa res scita. Et q̄ est in potētia est prior tempore indiuiduo. Sz vniuersaliter: neq3 in tēpore. Omne enim qđ generat generatur ab eo qđ est in actu.

ℂ Idest

27 ¶ Idest ꝛ scia que est in actu est ipꝫ scitū: ꝛ scia q̄ est in potētia est prior tpe iđuiduo q̄ꝫ scia q̄ est in actu. Ulr aūt ꝛ simplr scia: q̄ est potētia nō est p̄or scia: q̄ est in actu: cū scia exiēs de potētia in actū ē gnāta: ꝛ oē gnātū gnātur ab eo: qđ est in actu spēi illi⁹ gnāti. Un̄ nec̄e est vt scia: q̄ est in actu sit p̄or oībus modis scia: q̄ ē in potētia. Et forte ītēdebat h̄ p hūc ₰monē īuenire cāꝫ pp quā ꝯphēsio ītellectuū sepator̄ ē formatio tm̄: ꝛ v̄itas in eo nūq̄ꝫ admiscet̄ cū falsitate: ꝛ est q̄ scia illor̄ est ipꝫ scitū oīb⁹ modis: ecōtra dispō ni in scitis ītellectus māīis. Cap. V.

Scia gnāt̄ a scia in actu. Opp^m.3.de aia in cō.5.i solone.3.q.

Videtur aūt sensibile ex potētia exñte sensitiuo actu agēs. Non eniꝫ patit̄ neqꝫ alterat̄. Un̄ alia h̄ spēs mot⁹. Motus.n. iperfecti act⁹. Simplr aūt actus alter est q pfecti. Sentire qdē igit̄ simile est ipsi dicere solū ꝛ intelligere. Cū aūt delectabile: aut tristabile: aut affirmans: aut negans prosequtur aut fugit.

¶ Et videmus sensum facere sentiēs in actu postq̄ꝫ erat ī potētia: neqꝫ patiēdo alteratione. Et iō iste ē ali⁹ modus mot⁹. Mot⁹.n. ē actio: nō aūt pfectio. Actio aūt simplr ē illi⁹ mot⁹: ꝛ est actio pfecti. Sentire igit̄ v̄r dici tm̄ v̄bis: ꝛ ītelligi per ītellm. Si igit̄ fuerit delectabile: aut tristabile: sicut affirmatio ꝛ negatio ei⁹ queret̄ aut fugietur.

28 Plus qđ hic vult dare de dispōne ī̄ı⁹ v̄tutis.s. rōnalis est pp assilatiōnē ei⁹ sensui: h̄ eniꝫ in qb⁹ assilat̄ manifestiora sunt in sensu q̄ꝫ in ītellu: ꝛ p̄ icepit ꝯpare īter eas ī re: q̄ d̄r ī eis mot⁹ ꝛ passio. ¶ Et.d.ꝛ videm⁹ sensibile facere ꝛc̄.i.ꝛ q̄ꝛ videmus sensibile facere sentiēs in actu postq̄ꝫ fuit in potētia nō ita q̄ sentiēs apud exitū de potētia in actū transmutat̄: aut alterat̄ ₰ꝫ q̄ res māles exeūtes de potentia in actū trāsmutant̄ aut alterant̄: sꝫ q̄ res māles exeūtes de potētia in actū trāsmutant̄. Iō opinādū est aliū modū eē mot⁹ ꝛ passiōis a mō q est in rebus mobilib⁹: q̄pp nō est īopinabile h̄ qđ dcm̄ est in ītellu.s.q̄ ē exit⁹ de potētia ad actū sine trāsmutatōe ꝛ alteratōe. ¶ D.d.mot⁹.n.est actio pfecta ꝛc̄.i.ꝛ cā pp quā isti motui ꝯtigit trāsmutatio ꝛ alteratio: illi aūt nō: ē: q̄ꝛ iste mot⁹ cui accidit trāsmutatio ē actio nō pfecta ꝛ via ad ꝯplemētū. Ille aūt est actio pfecta: īmo ꝯplemētū. Et q̄si intēdebat: q̄ cū ita sit esse motū actionē ipfectā: accidit ei pp māꝫ nō ₰ꝫ q̄ est actio. Et cuꝫ h̄ accidit actiōi: nec̄e est aliq̄ꝫ actioneꝫ eē liberatā ab h̄ accn̄te. Qđ.n.accidit alicui p accn̄s nec̄e est vt nō sit ei ₰ꝫ q̄ est: ꝛ si nō fuerit ei ₰ꝫ q̄ est nec̄e est vt sepet̄ ab eo. Et h̄ qđ iduxit h̄ q̄si est dissolutio q̄ōnis: maxīe oīuꝫ q̄ōnū adueniētiuꝫ ī hac opinione. Pōt.n.aliq̄s dicere q̄uō possum⁹ imagiari receptionē in suba nō mixta cū mā: cū declatuꝫ est: q̄ cā receptiōis est mā: ꝛ q̄si inuit dissolōneꝫ dicēdo: q̄ mā nō est cā receptiōis simplr: sꝫ cā receptiōis trāsmutabilis.s.receptiōis hui⁹ entis iđuidualis. Unde nec̄e est vt illđ qđ nō recipit receptiōe indiuiduali: nō sit māle aliquo mō: ꝛ sic non remanet loc⁹ q̄ōni. ¶ Et cū declauit modū ꝯsilitudīs īter sensuꝫ ꝛ ītellectū in h̄ mō passiōis ꝛ mot⁹.s.q̄ in vtroqꝫ ē actio pfecta: icepit notificare ꝯsilitudinē īter sentire ꝛ ītelligere. ꝛ.d.sentire igr̄ sile est vt tm̄ dicat̄ v̄bis: ꝛ vt ītelligant̄ p ītellꝫ.i.ꝛ h̄ q̄ sentire sit p se actio pfecta ꝛ sine tpe: ꝛ absqꝫ eo q̄ p̄cedat ipꝫ actio dimīuta: sile est ad ītellere ītētionē ītellectā: qn̄ illa ītētio pnunciat̄ ab aliq̄.s.q̄ꝛ fit ab h̄ actio pfecta absqꝫ eo q̄ p̄cedat ipꝫ actio dimīuta: ꝛ q̄si ītēdit cū h̄ declare cām pp quam ītells ītelligit sine tpe. ¶ D.d.si igr̄ fuerit delectabile ꝛc̄.i.si igr̄ illud ꝯphēsuꝫ fuerit delectabile apud sensuꝫ: aut tristabile: erit.q.ītellm affirmare h̄ esse h̄: aut negare h̄ nō eē h̄: ꝛ tūc aut q̄ret̄: aut fugiet̄ p ꝯphēsionē ītellectualē: sicut queret̄ aut fugietur per ꝯprehēsioneꝫ sensibilem.

Sensibile fac̄ sentiēs i actu postq̄ꝫ fuit in po^a. Idē.2.de aia.60.

Uide ꝯsilem dispōnē ō mo tu.2.de ania tex.cō.57.

Idē.3.phy. q.ꝛ.6. Ideꝫ 3.ph.4.ꝛ.9.

Uide p illo 3 celi.14. Et 4.ph.31.43. 67. Et scđo de aia.133.

Mā non est cā receptiōis simplr: sꝫ solū ē cā receptiōis trāsmutabilis. Ideꝫ supra cō.5.

¶ Et est delectari ꝛ tristari agere sensitiua mediāte ad bonū aut malū inq̄ꝫtum talia: ꝛ fuga aut ꝛ appetit⁹ hec q̄ ₰m actū. Et non alter̄ appetitiuū ꝛ fugitiuuꝫ: neqꝫ abinuicē: neqꝫ a sensitiuo: sed esse aliud est.

¶ Et delectatio ꝛ ꝯtristatio sūt actio mediāte sensibili circa bonū aut malū ₰ꝫ q̄ sūt sic. Et hoc ē desiderare aut fugere: que sunt in actu: ꝛ desiderās: aut fugiēs nō d̄nt vnū ab altero: neqꝫ a sentiēte: sed eē differt.

¶ Et ꝯtristatio ꝛ delectatio aīe est actio ei mediante v̄tute sensibili: ꝛ mot⁹ ei⁹ ex h̄ mō circa bonū aut malū est ₰ꝫ q̄ malū est ꝯtristabile: ꝛ bonuꝫ delectabile: nō ₰ꝫ q̄ bonū ē bonū: aut malū ē malū: sic̄ est dispō in q̄rere aut fugere ītells. ¶ D.d.ꝛ h̄ est fugere ꝛ desiderare q̄ sunt in actu.i.in h̄ est desiderare rē p̄ntē ₰ꝫ q̄ est p̄ns ꝛ iđuidualis: ꝛ fugere eā.s.đsideriū sensibile: qm̄ h̄ est ppriū desiderio sensibili.s.q̄ nō mouet̄ nisi cū p̄ntia sensati in actu eꝯ̄rio desiderio ītellectuali. ¶ D.d.ᵃ ꝛ desiderās ꝛ fugiēs nō sūt diuersa ꝛc̄.i.ꝛ ps aīe: q̄ q̄rit ꝛ fugit ē eadē ps: nō due diuerse: neq̄ꝫ in ītellu: neqꝫ in sensu: sꝫ est eadē ps in subto ꝛ diuerse in actiōe: ꝛ hoc ītendebat cū.d.sꝫ eē differt ꝛ intēdit per hoc aīam cōcupiscibilem. 29

Idem infra tex.com.51.

Propriū desiderio sensibili q̄ nō mouet̄ nisi cū p̄sentia sensati in actu. eꝯ̄rio desiderio intellctuali. Uiđ tn̄ instātiā.2.de aia.c.20.

a Pars desiderās ꝛ fugiēs nō sunt due diūse nꝫ in sensu nꝫ in ītellu: sꝫ ē eadē ps in sbto ꝛ diuerse in actione.

¶ Intellectiue aūt aīe fantasmata vt sensibilia sūt. Cū aūt bonū aut maluꝫ affirmat aut negat: ꝛ fugit aut ꝓseqtur. Propter qđ nequaq̄ꝫ sine fantasmate ītelligit aīa.

¶ Et in aīa sensibili inueniunt̄ imagines ₰m modos sensuū. Et cū dicim⁹ in aliquo ip̄m eē malū aut bonū nō ₰ꝫ affirmationē ꝛ negationē: tunc aut q̄rimus: aut fugim⁹. Et iō nihil ītelligit aīa sine imaginatione.

¶ Idest.ꝛ in aīa sensibili.i.in sensu cōi īueniunt̄ imagines: q̄r̄ modi sūt ₰mōes sensuū ꝛ sensibiliū: ita q̄ pportio istar̄ imaginū ad ītellm mālē est sic̄ pportio sensibiliū ad sensus: ꝛ h̄ īuenit̄ in alia trāslatiōe manifesti⁹. dic̄.n.apud aūt aīaꝫ rōnalē imago est q̄si res sensibiles. ¶ D.d.ꝛ cū dixim⁹ ꝛ in re ꝛc̄.i.ꝛ cum aīa rōnalis distiguit imaginē: ꝛ iudicat eā esse bonā: aut malā: nō ₰ꝫ q̄ ē nota eē talis: aut nō talis tm̄: ꝛ ē d̄ria ppria ītellui speculatiuo: tūc aīa ꝯcupiscibilis aut q̄ret illđ: si aīa rōnalis iudicauerit imaginē ei⁹ eē bonā: aut fugiet si malā: ꝛ hoc est simile ei: qđ accidit sensui ꝯtristabili: aut delectabili. ¶ Deinde dixit. et ideo nihil ītelligit aīa sine imaginatiōe.i.ꝛ q̄ꝛ ppor 30

Digressio.

tio imaginū ad ītellm̄ mālez:est sicut ꝓportio sensibiliū ad sensuz:iō neċe fuit:vt ītells mālis nō ītelligat aliqđ sensibile absqꝫ imaginatiōe.Et in h̄.d. expresse ꝙ ītellta vl'ia colligata sūt cū imaginib⁹ ⁊ corrupta p corruptionē eaꝝ.Et expsse ēt dicit ꝙ ꝓportio ītelligibiliū ad imagines nō est sic̄ ꝓportio coloris ad corp⁹coloratū:ſꝫ sic̄ ꝓportio coloris ad sensū visus:nō sic̄ existimauit Auēpace.Sꝫ ītellta sūt ītētiōes formaꝝ imagiationis abstracte a mā:⁊ iō īdigēt necio in h̄ hr̄e mām aliā a mā quā hēbāt in formis imagiatiōis.⁊ h̄ manifestū est p se ītuētib⁹.Et si ītētiōes imagiate eēnt recipiētes ītellta:tūc res recipet se:⁊ motor ēt motū.Et declatio Aris.ꝙ neċe ē vt in ītellu māli nō sit aliq̄ ītētionū exn̄tiū i actu:siue fuerit ītētio ītellta in actu:aut in po⁹:sufficit i destructiōe opionis.Sꝫ illud qđ fecit istū hoīem errare:⁊ nos ēt lōgo tp̄e ē:qꝛ moderni dimittūt lib.Aris.

Cōtra dimittentes textus Ari. p q̊ vid ēt.8.ph.c.78

⁊ ɔsiderāt li.expositoꝝ:⁊ maxie i aīa credēdo:ꝙ iste liber ipoſe est vt ītelligatur:⁊ hoc ē ꝓpter Aui.q nō imitatus ē Aꝝ.nisi in dialetica:sed in alys errauit:⁊ maxie in metaphisica:⁊ h̄ qꝛ īcepit q̄si a se.

Vide ɔsilē ꝯ Auicē.3.celi cō.67.

¶ Sicut enim aer pupillā hmōi fecit:⁊ ipsa aūt alteꝝ:⁊ auditus silr̄.Sed vltimū vnū ⁊ vna medietas:esse aūt ipsi pl'a.Quo aūt discernit quo differunt dulce ⁊ calidū:dictuz est qdem ⁊ prius:dicēdum aūt ⁊ nunc.Est enim aliqd vnū:sicut aūt ⁊ terminus.

¶ Et queādmodū aer est illud:qđ fuit visuz talis dispōnis:⁊ h̄ ab alio:⁊ silr̄ audit⁹.Postremū.n.in eo vnū ⁊ idē est:⁊ mediū idē:in eē aūt multa.Et iā dcm̄ fuit pri⁹ p qđ iudicamus illud:p qđ dulce differt a calido aeri.Dicam⁹ igit̄ ēt ꝫ hunc modū:ꝙ queādmoduz in eē est idē:ita in diffōne.

31 ¶ Cū demr̄auit silitudinē īter ītellm̄ ⁊ sensum in idigētia subi a quo recipiūt ītētiōes q̄s ɔphēdūt:īcepit mō declare:ꝙ ꝓportio isti⁹ ītells mālis ad imagies nūeratas ꝫ spēs sensibilium ē:sicut ꝓportio sensus cōis ad diuersa sensibilia.¶ Et.d.⁊ queādmodum aer ⁊c̄.i.⁊ sicut declaratū ē:ꝙ aer mouet visuz ⁊ mouet̄ ab alio:⁊ silr̄ audit⁹ mouet̄ ab aere:⁊ aer ab alio quousqꝫ pueniat mot⁹in oīb⁹ sensib⁹ ad vnū finez:q est in illis motib⁹.q.pūct⁹:q ē mediū circuli ƌ lineis exeūtibus a circūferētia:ita ē de ītellu māli cū ītētionib⁹ imaginātiū ītellectl.¶ D.d.vltimū.n.ē vnū ⁊ mediū vnū.i.vltim⁹.n.motuū sensibiliū ē vnus:⁊ illud qđ ē ex eis.q.mediū de circulo:est ēt vnuz:⁊ h̄ est sensus cōis.¶ D.d.⁊ iā dcm̄ ē pus ⁊c̄.i.⁊ vlr dcm̄ est pri⁹ qd ē illđ p qđ iudicam⁹ diuersitatē sensibiliū diuersoꝝ.U.g.diuersitatē dulcis a calido ⁊ coloris a sono.ġ ꝫm illū moduz quo ɔseq̄bat̄ illic tale eē in sensu:opꝫ h̄ eē in ɔphēdēdo res diuersaꝝ imaginuz ab ītellu.¶ Et hoc ītēdebat cū.d.qm̄ sicut in eē est vnū:ita est in diffōne.i.qm̄ demōstratuz ē a ꝫmone pdicto:ꝙ sicut iudicās eē diuersum apud sensum dꝫ eē vnū:ita iudicās imagies reꝝ diuersaꝝ dꝫ eē vnū.Et pōt ītelligi sic:⁊ sicut in eē reꝝ diuersaꝝ est vna ītētio:q̄ facit vt ɔphēdēs eas sit vnum:⁊ est ꝓportio quā accipit v̄tus ɔphēsiua qn̄ facit cōparationē īter duas res diuersas:ita in imagib⁹ diuersis est vna ītētio:q̄ facit:ꝙ iudicās eas sit vnū.Et pōt ītelligi sic.i.⁊ cā in hoc.i.in silitudie īter ītellectū ⁊ sensum in h̄

Vid scdo h⁹ co.149.

Pria expō.

Vide scdo ƌ aia.149.
Scda expō. p q̄ vid scdo de aia.146.

Tertia expō. p q̄ vide scdo de aia.33.

est:quoniā sicut in hoc eē singulari est vnū qđ ē ens apud sensum:ita imaginatio est vnuz apud ītellectū qđ est imaginatū:⁊ cum multa fuerit apud imaginatum:erunt multa apud imagiationē:⁊ hoc conueniētius est sermoni sequēti.

¶ Et h̄ in ꝓportionali aut nūero ens vnū hꝫ se ad vtrūqꝫ:sicut illa adinuicē.Quo.n.dr̄t nō hōgenea iudicare:aut ɔ̄ria:vt albuz ⁊ nigrū.Sit igitur sicut a.albū ad.b.nigrum.g.ad.d.sicut illa adiuicē.Quare ⁊ ꝑmutatiꝫ.Sicut igr̄.g.d.vni sunt exn̄tia:sic habebunt sicut ⁊ a.b.Idē qdē:eē autē nō idez:⁊ illud silr̄.Eadē aūt rō est:si.a.qdē dulce sit.b.vo album.Spēs qdem igitur intellectiuum in fantasmatibus ītelligit.

¶ Et h̄ iuenit̄ in numeris ꝓportionalibus:⁊ dispō ei⁹ apđ eos ē sicut dispō eoꝝ adiuicez.Nulla.n.est dr̄ia īter figurā ⁊ q̄litatē ɔsideratiōis reꝝ ineq̄liū in gn̄e:aut reꝝ ɔtrariarū.Uerbi grā albi ⁊ nigri.Sit igitur dispositio a.albi ad.b.nigrū:⁊.c.ad.d.sicut dispō illorum adiuicē:vt iuenitur in rebus cōtrarijs.Si igitur.c.⁊.d.existētes in eadem re nō inueniuntur nisi per.a.⁊.b.⁊ sunt in hoc idez:⁊ si.a.fuerit quasi dulce ⁊.b.quasi album:tūc intellect⁹ erit quasi ītelligēs.Intelligit.n.formas per primas imaginationes.

¶ Idest.⁊ hec ɔsecutio manifesta iuenitur in eis ꝫm ꝓportionalitatē eoꝝ in numero ⁊ dispō iudicātis ex aīa apud vtrūqꝫ eē.i.sensibile ⁊ imaginabile ē:sicut dispō vtriusqꝫ eē adiuicē.¶ D.d.nulla eni est differētia ⁊c̄.i.⁊ īdifferēter siue iudiciū fuerit de reb⁹ cōtrarijs:aut diuersis.Figura.n.⁊ q̄litas cōsideratiōis dꝫ eē vna eadē apud v̄tutē sensibilē ⁊ rōnalē in reb⁹ diuersis in gn̄e:⁊ in ɔ̄rijs.Et cū declarauit:ꝙ nulla ē dr̄ia in cōsideratione istoꝝ duoꝝ generū apud v̄tutē sensibilē ⁊ rōnalē:dedit demonstrationē sup hoc ex ꝓportionalitate ⁊ eq̄litate quā hn̄t in nūero ꝫm imagines rerū cū suis indiuiduis.¶ Et.d.sit igitur dispō albi.i.sit igit̄.a.albū.⁊.b.nigrū:⁊.c.imago albi:⁊.d.imago nigri:erit igit̄ ꝓportio.a.ad.b.sicut albuz ad nigrū:⁊ ꝓportio.c.ad.d.sicut imago albi ad imaginē nigri:⁊ hoc intendebat cum.d.vt mihi videtur dispō.c.apud.d.est sicut dispō illoꝝ adinuicē:vt iuenitur in duob⁹ contrarijs:idest vt inuenitur in duobus contrarijs ex imaginibus veris.Et cum declarauit:ꝙ talem ꝓportionalitatem debēt hr̄e.dedit ɔ̄ns ɔclusionē:⁊.d.Si igr̄.c.⁊.d.⁊c̄.i.⁊ cū ꝓportio.a.ad.b.est sicut.c.ad.d.⁊.a.ad.b.ɔphēdunt̄ ab eadē v̄tute.ġ c.⁊.d.debēt ɔphēdi ab eadē v̄tute:⁊ istā ɔ̄nē dimiuit ex suo ꝫmōe.¶ D.d.ɔ̄ns illā:⁊.d.si igit̄.c.⁊.d.⁊c̄.i.si igit̄.c.⁊.d.cōprehēdunt̄ ab eadē v̄tute:qꝛ.a.⁊.b.sunt eiusdē v̄tutis:tūc due v̄tutes in hac ītentione:⁊ ex h̄ mō sunt idē:⁊ nō diuersant̄ oīo:lꝫ diuersent̄ in suis naturis:⁊ per hāc silitudinē īter v̄tutez rōnalē ⁊ sensibilē existimauerūt pl'es āntiquoꝝ ꝫ ꝙ Aris.narrauit in scdo tractatu:ꝙ due sunt eedē.Et cuꝫ declarauit ꝙ dispō earū in cōprehēdendo res cōtrarias eēt eadez:declarauit etiam:ꝙ ita est in comprehendendo res 32

do res diuersas ĩ gñe.τ.d.τ si.a.fuerit.q. dulce τc̃.i. τ si posuerim⁹ loco ꝯrioꝶ duas res diuersas ĩ gñe.v̄.g. dulce τ albũ:tũc ẽt itell's ꝯphẽdet eas mõ silĩ ꝯphẽsioni eaꝶ a sensu:tũc.n.ĩtelliget foras eaꝶ medianti b⁹ p̃mis suis imagĩb⁹.i.veris:queãdmoᵐ sensus ꝯphẽdit ĩtẽtiões eaꝶ ꝑ p̄ñtiã ĩdiuiduoꝶ ĩpoꝶ sensibiliũ.

¶ Et sic̃ in illis determĩata sunt ipsa imitabile τ fugiẽdũ. Et ĩtra sensuꝫ cũ in fantasmatib⁹ forma sensibilis fuerit mouet̃ vt sentiẽs facẽ:q̄ꝛ ignis cõi cognoscit vidẽs qd̄ mouet̃ qm̃ hostis est. Aliqñ aũt his q̃ sunt ĩ aĩa fantasmatib⁹:aut ĩtellectib⁹ tãq̃ꝫ vidẽs rõcinat̃: τ deliberat: τ ꝯsulit futura aut p̄ñtia.

¶ Et ita est de q̃sito τ fugito ſꝫ hũc cursum determĩatũ in his reb⁹. Et qñ mouetur sine vsu sensus cũ fuerit existẽs in imaginatiõe. Qñq̃ꝫ imaginat̃ ꝙ ignis inflãmat̃ in turrib⁹ ciuitatuꝫ. Cõe est.n. ꝙ res mouẽs ẽ ignis: τ ipse nunciat p̄liatori. Cogitat.n.q̃si videret rẽ per modos imaginationis: τ cognitio ei⁹ in reb⁹ futuris: τ ſm res p̄sentes.

33 ¶ Idest.τ ista est de q̃sito τ de fugito apud ĩtell'm sic̃ de ꝯphẽsiõe:qm̃ queãdmodũ ꝯphẽdit res mediãtibus formis ĩmaginũ:τ sensus ꝯphẽdit ꝑ p̄ñtiã rerũ sensibiliũ:ita ĩtell's mouet̃ a reb⁹ q̄rẽdo:aut fugiẽdo qñ forme imaginũ eaꝶ sũt p̄ñtes: queãdmoᵐ sensus q̄rit aut fugit apd̄ p̄ñtiã ipsi⁹ sensibilis. ¶ D.d.τ qñq̃ꝫ mouet̃ sine vsu sensus τc̃.i.τ qñq̃ꝫ mouet̃ hõ ad aliq̄d:lꝫ nõ sẽtiat ip̄ꝫ qñ imagiabit̃ ip̄ꝫ:sicut p̄liator mouet̃:qñ imagiat̃ ignẽ ĩflãmari in turrib⁹:lꝫ ignis nõdũ ĩflãmat⁹ sit. ¶ D.d.cõe.n.est ꝙ mouẽs ẽ ignis τ est p̄nᵐ p̄liationis.i.τ cũ p̄liator ĩtrinsec⁹ imagiabit̃ ignẽ in turrib⁹:statiꝫ cogitabit ĩ destruẽdo illũ ignẽ τ p̄liator opposit⁹ in ĩflãmãdo ip̄ꝫ:τ cõeꝫ hñt cogitationẽ in h̃.s.ꝙ ignis est finis posit⁹ τ q̃sit⁹ apd̄ ipsos: lꝫ ſꝫ modos duos diuersos. Et põt intelligi h̃ qd̄ dixit:cõe.n.i.ꝓpõ enim cõis ex qua posuim⁹ scire oĩa ꝯñtia:est p̄ᵐ ꝯñs exñtiã ignis in turrib⁹:τ iõ.d.ẽ p̄nᵐ per experiẽtias p̄liatoris.i.p̄nᵐ ꝯsideratiõis. ¶ D.d. cogitat.n.q̃si vidẽs.i.p̄nᵐ.n.sue cogitationis in reb⁹ erit p̄sentãdo modos imaginũ imagiationũ possibiliũ eẽ in illa re de qua cogitat:adeo ac si videret illd̄ de quo cogitat. ¶ D.d.τ cogitatio ei⁹ in futuris τc̃.i. τ cã in hoc est:q̄ꝛ hõ ponit p̄nᵐ sue cõsiderationis in reb⁹ possibilib⁹ de reb⁹ p̄ñtib⁹:quas videt:τ ideo poſ̃e est vt hõ cogitet in alia re:adeo ꝙ ĩueniet ex eo aliqd̄ ĩdiuiduũ:qd̄ añ nõ sensit:ſꝫ sensit ei sĩle nõ ipsuꝫ idẽ. Et ĩuuit ꝑ h̃ modũ ſm quẽ põt ĩueniri ꝑ cognitionẽ imago v̄a:cui⁹ ĩdiuiduũ nũq̃ꝫ fuit sensatuꝫ aliquo cogitãte. Iã.n.posuerat:ꝙ imagines v̄e sunt numerate ſꝫ ĩdiuidua sensibilia:τ.q. declarauit:ꝙ iste modus imagiationũ ĩuenit̃ a cogitatione ex imaginatiõib⁹:q̃ sunt ĩdiuidua sensibilia. Uirt⁹.n.cogitatiua:sicut declaratũ est in lib.de sensu τ sensato:qñ iuuabit se cũ ĩformatiua τ rememoratiua ĩnata ẽ presentare ex imaginib⁹ reꝶ aliquã:quã nunq̃ꝫ sensit in ea dispõne:ſꝫ quã eẽt si sensisset eã fide τ ĩformatione:tunc ĩtellect⁹ iudicabit illas imagines iudicio v̄ł̃i. Et intẽtio cogitationis nihil est aliud q̃ꝫ hoc.s.vt virtus cogitatiua ponat rẽ absentẽ a sensu quasi rẽ sensatam:τ ideo cõprehẽsibilia humana diuidunt̃ in h̃ duo.s.in comprehẽsibile:cuius principiuꝫ est sensus: τ cõprehẽsibile:cuius principiũ est cogitatio. Et iaꝫ diximus ꝙ virtus cogitatiua nõ est intellectus materialis:neq̃ꝫ intellectus qui est in actu:ſꝫ est virtus particularis mãlis:τ hoc manifestuꝫ est ex dictis in sensu τ sensato:τ opꝫ scire hoc quoniã cõsuetudo est attribuere ĩtellectui virtutẽ cogitatiuaꝫ. Et nõ debꝫ aliquis dicere ꝙ virtus cogitatiua componit ĩtelligibilia singularia:τ iam declaratum est τ ꝙ intellectus mãlis componit ea. Cogitatio enim nõ est nisi in distinguẽdo ĩdiuidua illoꝝ ĩtelligibiliũ: τ presentare ea in actu quasi essent apud sensum. Et ideo quando fuerit p̄sentia apud sensum:tũc cadet cogitatio:τ remanebit actio ĩtellectus in eis. Et ex hoc declarabit̃ ꝙ actio ĩtellectus est alia ab actione virtutis cogitatiue:quã Aristo. vocauit ĩtellectuꝫ possibilẽ:τ.d.eam eẽ generabilẽ τ corruptibilẽ:τ hoc est manifestuꝫ de ea cum habꝫ instrumentum termĩatum.s. medium vẽtriculũ cerebri:τ hõ nõ est generabilis τ corruptibilis nisi ꝑ hãc v̄tutẽ:τ sine hac v̄tute τ v̄tute imagiationis nihil ĩtelligit ĩtellect⁹ mãlis:τ ideo sicut dicit Arist. nõ rememoramur põst mortẽ:nõ q̄ꝛ ĩtell's est gñabilis τ corruptibilis:sic̃ aliq̄s põt existimare.

Cõprehẽsibilia hũana diuidũt̃ ĩ duo.

Cogitatiua ñ ꝯpõit opᵐ vr̃ dicẽ cõ. 15.

Nõ ñ ẽ gñabilis τ corruptibilis nisi ꝑ hãc v̄tutem.i. cogitatiuã.

¶ Et cũ dixerit vt ibi letũ:aut triste hic:fugit aut imitat̃: τ oĩo in actiõe: τ qd̄ sine actõe: ẽ aũt veꝶ τ falsũ in eodẽ gñe cũ bono τ malo est. Sꝫ in eo ꝙ simpl'r differt τ quodã.

¶ Et cũ iudicam⁹ ꝙ d̄lectabile ẽ illic:aut hic tũc ꝯtristabile erit aut fugitũ:aut q̃sitũ: τ sic v̄ł̃r in actiõib⁹. Falsitas.n. τ v̄itas sunt sine operatione: τ sunt ambo in eodẽ genere: τ in bono τ malo. Sed differũt:quia dicitur simpliciter τ in termino.

¶ Idest.τ cũ iudicaueris ꝑ sensuꝫ ꝙ delectabile ẽ illic aut h̃:tũc ꝯtristabile apd̄ ĩtellectũ erit aut fugitũ si ĩtellectus existimauerit illud eẽ malũ:aut q̃situm si existimauerit illud eẽ bonũ:τ sic v̄ł̃r accidit ĩtellectui cũ sensu in oĩbus actiõib⁹.s.aut ꝯdicere ei dicẽdo:ꝙ ꝯtristabile est bonũ:τ querendo illud qd̄ fugit sensus:aut ꝯuenire in eo in dicẽdo delectabile eẽ bonũ. ¶ D.d.falsitas.n.τ veritas sunt sine opatione: τ sunt in eodẽ gñe:ita cecidit ablatio in scriptura:τ p̃t eẽ. [a] falsitas.n.τ v̄itas sunt τc̃.i.falsitas.n.τ v̄itas existẽtes in ĩtell'u speculatiuo sunt alie a falsitate τ v̄itate exñtib⁹ in ĩtell'u opatiuo. ¶ D.d.τ sunt in eodẽ genere:τ in bono τ in malo:põt ĩtelligi:ꝙ hec duo sunt in eodẽ gñe:q̄ꝛ vtrũq̃ꝫ est cognitio:τ q̄ꝛ v̄itas est ĩ genere boni:τ falsitas in gñe mali. Et põt ĩtelligi h̃ qd̄ d.in bono τ malo:vt expõ ei⁹ qd̄ dixit:τ sunt in eodẽ gñe:τ q̃si dicit: [b] τ sunt ĩ eodẽ gñe.i.in bono τ malo. Et cũ declarauit:ꝙ ambo collocant̃ sub bono τ malo:declarauit illd̄ per qd̄ diuidunt̃.τ.d.τ differũt τc̃. idest ſꝫ tamẽ diuidunt̃:q̄ꝛ veritas est in ĩtellectu speculatiuo bonũ absolute:τ falsitas est in eo malũ simpliciter. In operatiuo autem veritas est bonuꝫ in respectu τ ſm conditionem:τ hoc intendebat cum dixit:τ ꝑ terminũ:falsitas vero est malum in respectu illius finis:qui est inueniendus:τ potest ĩtelligi per hoc quod dixit:τ per terminum:idest per finem. scꝫ τ diuiduntur:quia hoc est bonum simpliciter: τ hoc bonum in respectu finis positi:τ intentio propinqua est in istis duabus. 34

Falsitas τ v̄itas sunt sine oppõne. Iõ scd̄o meta. T.cõ 3.

a Falsitas τ v̄itas exñtes ĩ ĩtell'u speculatiuo alie sᷓ ab his q̃ sũt ĩ intell'u p̄ctico

b Bonum τ malũ τ veꝶ τ falsuꝫ sunt in eodẽ gñe. Ut de oppᵐ. 6. met. t.c. vlti. vbi hr̃ ꝙ bonũ τ malũ sᷓ in reb⁹ τc̃.

¶ Abstractione aūt dcā itelligit: sicut simuz ſm ꝙ simū nō sepate: iquātū aūt ꝯcauum si aliqˀd itellexit actu sine carne vtiqz intellexit: in qua ꝯcauū sicut mathematica.

¶ Et sciunt ēt res: q̄ dicunt negatiue ſz ꝙ simus in eo quod est simus nō diuiditur in eo qˀd est concauum: si intellectus intellexerit: tunc intelliget intentionem concauitatis denudatā a carne. Sed itentiones mathematice nō sunt singularia hoc modo.

35 ¶ Intēdit ꝑ res que dicūtur negatiue res mathematicas: ⁊ intēdit ꝑ negationē abstractionē a mā: ⁊ itendit: ꝙ quando itellꝰ itelligit res ſm abstractionē a mā: nō facit hoc: qꝛ sunt in se: nō in mā: sicut qdam existimauerūt: sz hoc qˀd facit. s. ꝙ itelligit ea non in mā: lz sint in mā: est ac si itelligeret simuz in eo ꝙ ē simū diuisuz a mā. sed simus in eo ꝙ ē simus ipoſe est vt diuidat a mā. Genus aūt eius qˀd ē cōcauitas poſe ē vt diuidat a mā: ⁊ inuit ꝑ hoc ꝙ ista poſitas i abstractiōe istoꝝ ab itellu ē ꝯsnās ⁊ qditates eaꝝ nō qꝛ accidit eis: qꝛ sunt nō in mā. ¶ D. d. itētiones mathematice ⁊c. i. ⁊ modus eēndi itētionum mathematicaꝝ extra aiaz nō ē sicut modus ſz quē sunt in aīa. Et iste ſmo pōt legi sic: ⁊ itellꝰ ēt pōt scire res mathematicas ꝑ aliquē modum diffōnis. Intellere eni diuersat ſz diuersitatē nāe itellecti. v. g. ꝙ simꝰ in eo ꝙ ē simꝰ nō diuidit qñ itelligit in eo aūt ꝙ ē ꝯcauitas: tūc si itellꝰs itellexerit eū singularē ꝑ se nō itelliget itētionē ꝯcauitatis nisi dnudatā a carne. Et exēplū qˀd iduxit supplet illud qˀd dimiuit a ſmōe.

Pythagoras ꝑ me. 19. vl' Plato ꝑ° meta. 35.

Intellere diuersat ſm diuersitatē nāe itellecti.

¶ Non sepata tāqz si sepata sint itellexit cuz itelligat illˀd. Omino aūt itellꝰs est q ſm actum res est itelligēs. Utꝝ aūt ꝯtigat aliq̄ sepatoꝝ itelligere ipz exñtē nō sepatuz a magnitudie aut nō: ꝯsiderādū posterius.

¶ Et sic res abstracta itelligit intelligit istas res. Illud. n. qˀd est in actu: vl'r est itellꝰs q ē in actu. Et cogitatio nostra i postremo erit. Utrum possit itelligere aliqua reruz abstractarum cum hoc ꝙ ipse nō est abstractus a magnitudine: aut non.

36 ¶ D. ⁊ queādmodū res quā itellꝰs abstrahit fit itellꝰs qñ abstrahit ⁊ itelligit ipsaz: cum nece ē vl'r in itellu vt illud: qˀd est itellꝰm in actu sit intellꝰs in actu: opz nos ꝑscrutari ⁊ cogitare in postremo: vtꝝ iste itellꝰs q est in nobis: possit itelligere aliqd qˀd est in se itellectus ⁊ abstractus a mā: sicut itelligit illud: qˀd facit ipsum itellꝰm in actu postq̄ erat intellꝰm in potētia. ¶ Et. d. cū h ꝙ est abstractus a magnitudine: ita cecidit in hac scriptura: ⁊ si est vera: sic dz itelligi. i. debemus in postremo cogitare: vtrū sit poſe ꝙ intellꝰs q est in nobis itelligat res abstractas a mā ſz ꝙ sūt abstracte a magnitudine nō ſm cōparationē ad alterum. Et cecidit in alia scriptura loco istius sermonis sic: ⁊ in postremo perscrutabimur: vtrum itellꝰs eēndo in corpore nō separatū ab eo possit ꝯprehēdere aliquod eoꝝ: q̄ separant a corporibꝰ aut nō: ⁊ ista qˀd est alia a ꝑdicta. Ista. n. qˀd est concedētis: ꝙ itellectus: q est in potētia intelligit formas abstractas a mā simpl'r: nō ſm ꝙ est copulatus nobiscū: ⁊ ſz hāc itentionē erit ꝑscrutatio: vtꝝ pōt intelligere formas ſm ꝙ est copulatus nobiscū: nō vtrū possit itelligere formas simpl'r: ⁊ illa itētio est dicta a Themistio in suo lib. de aīa: ⁊ ꝑma qˀd quaz itēdebat in postremo ē dimissa. Opz igit ꝑus ꝑscrutari: vtrum sit poſe ꝙ itellꝰs mālis itelligat res abstractas: aut non: ⁊ si itelligit eas: vtrum ē poſe vt itelligat eas ſm ꝙ ē copulatus nobiscum: aut non: ⁊ iō poſe ē: ꝙ in exēplari a quo trāstulimus hunc ſmonē ceciderit h particula: nō ita ꝙ sic debeat legi: ⁊ cogitatio nostra erit in postremo: vtrum possit itelligere aliquaz rerum abstractarū cū hoc: ꝙ ē nō abstractus a magnitudie. i. ſm ꝙ ē tangēs magnitudinē: ⁊ copulatus nobiscum ita ꝙ nos itelligamus illum itellꝰm quē ipse itelligit ⁊ ista ꝑscrutatio: quā itēdit valde ē difficilis ⁊ ambigua: ⁊ opz nos ꝑscrutari de hoc ſm nostruz poſe. Dicamus igr̄ ꝙ q ponit itellꝰm mālē eē gnābilē ⁊ corruptibilē nullum moduz: vt mihi vr̄: pōt iuenire nālē quo possumus cōtinuari cum itellectibus abstractis Intellꝰs. n. dz eē itellꝰm oībus modis: ⁊ maxie in rebus liberatis a mā. Si igr̄ poſe eēt ꝙ substātia gnābilis ⁊ corruptibilis itelligeret formas abstractas: ⁊ reuerteretur idē cum eis: tūc poſe eēt: vt nā poſis fieret necīa: vt Alpharabius dixit in nichomachia: ⁊ hoc necīum est ſm fundamēta sapiētum. Si igit aliqs dixerit: ꝙ illa itētio quā itēdit Alexā. s. de exñtia itellꝰs adepti nō ē iformatio facta de nouo in itellu māli: q̄ añ nō erat: sz ipse copulatur nobiscū copulatione: adeo ꝙ sit forma nobis: ꝑ quā itelligimus alia entia: sicut apparet ex ſmone Alexan. lz nō appareat ex eo modus ex quo ista cōtinuatio sit poſis. Qñ si posuerimus ꝙ ista cōtinuatio ē facta postq̄ nō erat sicut est necīuz: cōtiget vt i illa hora: in qua ponitur eē sit trāsmutatio in recipiente: aut in recepto: aut in vtroqz: ⁊ cum ipoſe ē vt sit in recepto: remanet vt sit in recipiēte: ⁊ cum in recipiente fuerit transmutatio exñs postq̄ non erat: necīo erit illic receptio fcā ex nouo: ⁊ suba recipiēs facta ex nouo postq̄ non erat. Cum igit posuerimus receptionē factaz de nouo: cōtinget ꝑdicta qˀd. Et si nō posuerimus receptionē ꝓpriam nobis: nō erit dr̄ia iter continuationē eius nobiscuz: ⁊ continuationē eius cum oībus entibꝰ: ⁊ iter continuationē eius nobiscuz in hac hora ⁊ in alia hora: nisi ponamus continuationē eius nobiscum eē ſz modum alium a modo receptionis: qs igitur est iste modus. Et propter latētiam istius modi ſm Alexā. videmus ipsum ambigere in hoc. Quandoqz igr̄ dicit ꝙ illud: qˀd itelligit itellectum abstractum non ē itellectus mālis: neqz itellectus qui est i habitu: ⁊ h sunt verba eius i libro de anima. Intellectus igitur qui itelligit hoc: ē ille q non corrumpitur: nō itellꝰs subiecti mālis. Intellectus eniz mālis corrumpitur per corruptionē anime qui est vna vtus illius: ⁊ cuz iste itellectus fuerit corruptus: corrumpetur sua virtus ⁊ sua perfectio. ¶ D. postq̄ declarauit ꝙ necesse est vt itellectꝰ qui est in nobis: qui intelligit formas abstractas: vt sit non generabilis neqz corruptibilis narrauit: ꝙ iste itellectus est itellectus adeptus ſm opinionem Aristote. ⁊ dixit. intellectus igitur q non corrumpitur est iste intellectus: qui est in nobis abstractus: quē vocat Aristo. de foris: q est in nobis ab extriseco: nō vtus q̄ est in aīa: neqz habitꝰ: ꝑ quē aut ꝑ quā itelligimꝰ alias res: ⁊ itelligimꝰ ēt istū itellꝰm: Si igr̄ intēdebat per itellꝰm adeptū: per quē itelligimus

3° de aīa. ca. 5i Digressio ⁊ est ꝑ° ꝑ [illegible] phemiū. vtꝝ sit poſe itelligere in itellꝰm māles res abstractas.

Scda pars q icipit soluere q̄ōnē ſz opionē aliorꝝ ⁊ ꝑ ſm Alex.

Alia lr̄a. Nisi aliquis dixerit.

Pro h vide 8. phy. 6. 7. ⁊ 8. com.

Occurrit ⁊ [illegible] cite rōnem.

Ostēdit dr̄ [illegible] ciones in dictis Alex.

In capitulo de itellꝰ agēte.

mus ītelligētias abstractas ītelligētiā agētē:tūc ser
mo in mō ɔtiuatiōis isti⁹ītellecti nobiscū adhuc re
manet. Et si itēdebat itellm abstractū aliū ab agēte
vt appet ex opione Alphara. in sua epla de itellectu:
ꝛ ꝑm ēt ꝙ possum⁹ītelligere ex manifesto isti⁹ꝑmo/
nis:tūc qō ēt in mō ɔtinuatiōis istius ītell's nobiscū
eadē est cū qōne in mō ɔtinuatōis ītell's agētis apō
opinātē ꝙ agēs est idē cū adepto:ꝛ h̄ est manifesti⁹
de ꝑmone Alexā. Hic igr̄ dixit de mō cōtinuationis
ītell's q est in actu nobiscū in suo lib. de aīa. Qō autē
dixit in quodā tractatu quē fecit de ītellu ꝑm opio/
nē Ari. vr̄ ɔ̄dicere ei:qō dixit in li. de aīa:ꝛ h̄ sūt vba
ei⁹. Et ītell's q est in po^a cū fuerit ɔpletus aut augmē
tatus:tūc ītelliget agētē:qm̄ queādmodū po^a ambu
lādi quā nō h̄z in natiuitate venit ad actū post tp̄s:
qn̄ ꝑficit̄ illō ꝑ qō fit ambulatio:ita ītell's cū fuerit
ꝑfectus ītelliget ea:q̄ sūt ꝑ suā nāz ītellecta: ꝛ faciet
sensata eē ītellecta:qꝛ est agēs. Et manifestū isti⁹ ser
monis ɔ̄dicit ꝑmoni ei⁹ in lib. de aīa:ꝛ ē ꝙ ītell's q ē
in potētia ītelligit illū q ē in actu. Sꝫ cuꝫ aliqs ītuei
bitur oēs ꝑmones isti⁹viri:ꝛ cōgregabit eos videbit
opiari ip̄m:ꝙ qn̄ ītell's:q ē in po^a fuerit ꝑfect⁹: tunc
ītelligētia agēs copulabit̄ nobiscū:ꝑ quā ītelligem⁹
alias res abstractas:ꝛ ꝑ quam faciem⁹ res sensibiles
eē ītellectas in actu ꝑꝫ ꝙ ip̄e efficit̄ forma in nobis.
Et q̄si ītēdit ꝑ hunc ꝑmonē:ꝙ ītell's q est in po^a qn̄
fuerit ꝑfect⁹ꝛ ɔpletus:tūc copulabit̄ cū eo iste ītell's
ꝛ fiet forma in eo:ꝛ tūc ītelligem⁹ ꝑ ip̄z alias res nō
ita ꝙ ītell's mālis ītelligat ip̄m:ꝛ pp̄ illud ītelligere
fiat ɔtinuatio cum hoc in ītellu:sꝫ cōtinuatio istius
ītell's nobiscū ē cā ei⁹:qō ītelligit ip̄m:ꝛ ītelligimus
per ip̄m alias res abstractas. Et potes scire ꝙ ista ē
opio isti⁹hoīs ꝑ h̄ qō. d. in illo tractatu. Illud igr̄ ītel
lectū ꝑ suā nāz:qō est ītell's ī actu cū fuerit cā ītell's
mālis in abstrahēdo ꝛ īformādo vnāquāqꝫ formaꝝ
māliū ascēdēdo apō illā formā:tūc dicet̄ ꝙ est ade/
pt⁹agēs:ꝛ nō ꝑs aīe:neqꝫ vt⁹aīe:sꝫ fit ī nob ab extrīse
co:qn̄ nos ītellexerim⁹ꝑ ip̄z. Manifestū ē igr̄ ꝙ ītel
ligit ꝑ hūc ꝑmonē:ꝙ qn̄ ītell's:q est in actu fuerit cā
ꝑꝫ formā ītell's mālis in actione ei⁹ ꝓpria:ꝛ h̄ erit ꝑ
ascēsionē ītell's mālis apud illā formā:tūc dicet̄ ītel
lect⁹adept⁹:qm̄ ī illa dispōne erim⁹ītelligētes ꝑ ip̄z:
qm̄ est for^a nob:qm̄ tūc erit vltia for^a nob. Sustēta/
tio igr̄ isti⁹opionis ē ꝙ ītell's agēs ē ꝑ̊ cā agēs ītellꝫ
mālē:ꝛ ītellꝫ q est in hitu:ꝛ iō nō copulat̄ nobiscū p̊:
ꝛ ītelligem⁹ꝑ ip̄z res abstractas. Cū igr̄ ītell's mālis
fuit ꝑfect⁹:tunc agēs fiet for^a mālis ꝛ copulabit̄ no/
biscū:ꝛ ītelligem⁹ꝑ ip̄z alias res abstractas nō ita ꝙ
ītell's:q ē in hitu ītelligat hūc ītellꝫ:cū ītell's q est in
habitu est gn̄abilis ꝛ corruptibilis:iste autem nō est
gn̄abil' neqꝫ corruptibil'. Sꝫ huic accidit qō ꝑdcā: ꝛ
est ꝙ h̄ qō mō est for^a ītellui:q est in hitu postq̄ꝫ nō
erat:ꝓuenit ab aliq̄ dispōne fcā de nouo in ītellu: q
est in hitu:q̄ est cā:q̄re ille ītell's ē for^a ītellui q est in
hitu postq̄ꝫ nō erat:ꝛ si ista dispō non est receptio in
ītellu q ē in hitu ad ītellꝫ agētez. quid g̊ ē ista dispō:
qm̄ si fuerit receptio:ɔtiget vt gn̄atū recipiet eternū
ꝛ assilet̄ ei:ꝛ sic gn̄atū fiet eternū:qō est ip̄oſe. Et iō
videm⁹ Alpharabiū in postremo cū credidit opionē
Alex. eē verā in gn̄ōne ītell's mālis:fuit neċe apō ip̄z
ꝑꝫ hāc opionē opinari ꝙ ītelligētia agēs nō ē nisi cā
agēs nos tm̄:ꝛ h̄ māifeste dixit in nichomachia. Et
est ɔ̄ suam opinionē in epla de ītellu. Illic. n. dixit eē
poſe:vt ītell's mālis ītelligat res abstractas: ꝛ ē opio
Auēpace. Iste igr̄ sunt qōnes ponētib⁹ ītellm mālez

esse gn̄atū:ꝛ ꝙ finis est ɔtinuari cū abstractis. Et vi
dem⁹ ēt ꝙ sequunt̄ ponētib⁹ ip̄saz eē vtutē abstractā
qōnes nō miores istis:qm̄ si nā isti⁹ ītell's mālis est
ꝙ ītelligat res abstractas:neċe est vt sꝑ in futuro ꝛ
in p̄terito sit ītelligēs eas. Existimat̄ igit̄ ꝙ ɔseqtur
hāc pōnē:ꝙ stati cuꝫ ītellus mālis ɔtinuat̄ nobiscū:
stati ɔtinuabit̄ nobis ītell's agēs:qō est ip̄oſe:ꝛ ɔ̄riū
ei ꝙ hoīes ponūt. Sꝫ ista qō pōt dissolui ꝑ illud qō
an̄ posuim⁹. s. ꝙ ītell's mālis nō copulat̄ nobiscuꝫ ꝑ
se ꝛ p̊:sꝫ nō copl'at̄ nobiscū nisi ꝑ suā copulationē cū
for^{is} imagialib⁹. Et cū ita sit:poſ eē dicere ꝙ modus
ꝑm quē copulat̄ nobiscū ītell's mālis est alius a mō
ꝑm quē copulat̄ ip̄se cū ītellectu agēte. Et si est ali⁹
tūc nulla est ɔtinuatio oīo. Et si idē:sꝫ p̄mo est in ali
qua dispōne:ꝛ post in alia. quid igitur est illa dispō.
Si aūt posuerim⁹ ꝙ ītellectus mālis abstractus nō
habꝫ nām ītelligēdi res abstractas: tūc ambiguitas
erit maior. Iste igit̄ sunt oēs qōnes ɔtingētes ponē/
tib⁹ ꝙ ꝑfectio humana est ītelligere res abstractas.
Et opꝫ nos ēt narrare ꝑmones ex qb⁹ existimat̄ nos
cōsequi ꝙ habem⁹ nām ītelligēdi in vltimo res ab/
stractas. Isti. n. ꝑmōes sunt valde oppositi illis:ꝛ for
te per hoc poterim⁹ videre veritatē. Cā aūt isti⁹ am/
biguitatis ꝛ laboris est:qꝛ nullū ꝑmonē ab Ari. iue/
nimus in hac intētiōe:sꝫ tn̄ Ari. ꝓmisit declarare h̄.
Dicam⁹ igit̄ ꝙ Auēpace multum ꝑscrutabit̄ in hac
qōne:ꝛ laborauit declarādo hāc ɔtinuationē eē pos/
sibilē in sua epl'a quā vocauit cōtinuationis ītellus
cū hoīe:ꝛ in lib. de aīa:ꝛ in alijs multis libris videba
tur:ꝙ ista qō nō recessit ab eius cogitatione:neqꝫ ꝑ
tēpus nutus vni⁹oculi:ꝛ nos iaꝫ exposuim⁹ illā eplaꝫ
ꝑm nr̄m posse. Hoc. n. quesitum valde est difficile:
ꝛ cū talis fuerit dispō Auēpace in hac qōne: quanto
magis alteri⁹hoīs:ꝛ vbuꝫ Auēpace in hoc est firmi⁹
alioꝝ:sꝫ tn̄ occurrūt ei qōnes quas narrauim⁹:ꝛ opꝫ
nos narrare h̄ vias istius hoīs:sed p̄mo qd expositO
res dixerūt in hoc. Dicamus igit̄ ꝙ Themistius su/
stētatur in hoc ꝑ locū a minori. Dicit. n. ꝙ cū ītellus
mālis hēat potētiā ad abstrahēdum formas a mate
rijs:ꝛ ītelligēdi eas:quāto magis hꝫ in actu ītelligen
di ea:que sunt p̄mo denudata a mā. Et iste ꝑmo aut
fiet:ita ꝙ ītell's mālis est corruptibilis:aut nō corru
ptibilis. s. sepabilis:aut nō sepabilis. Scōm aūt opi/
nionē dicētiū:ꝙ ītell's mālis est vt⁹ in corpe ꝛ gn̄at⁹
iste ꝑmo erit sufficiēs quoquo mō nō ꝓbabilis. Nō
eni seqt̄ vt illō qō est visibile in se:sit magis visibile
apud nos. V. g. color ꝛ lumē solis. Color. n. minus hꝫ
de intētione visibilitatis q̄ꝫ sol:cum color nō sit visi
bilis nisi per solē:sed nō possumus ita aspicere solez
sicut colorē. et hoc accidit visui pp̄ mixtionez māe.
Si vero posuerimus ꝙ intellectus mālis nō est ad/
mixtus māe:tunc ille sermo erit verus. s. ꝙ illud qō
est magis visibile magis cōprehēditur: ^a qm̄ qō cō/
prehēdit min⁹ꝑfectū ex eis ɔprehēdētibus:que sūt
nō admixta māe:necesse est vt comprehendat perfe
ctius:ꝛ nō ecōtrario. sed si hoc est necessariuꝫ de nā
eius ꝛ suba:cōtinget qō ꝑdicta que est. Quo nō con/
tinuatur nobiscū in p̄ncipio:vt statiꝫ qn̄ intellectus
mālis cōtinuat̄ nobiscuꝫ. Si igr̄ posuerim⁹ ꝙ in po/
stremo ɔtinuat̄ nobiscum non in p̊:debem⁹ reddere
cāꝫ. Alex. aūt sustētat̄ in h̄ q̄sito sup hoc qō dico:ꝛ ē
ꝙ oē ens gn̄at qn̄ ꝑuenerit ad finē in gn̄ōne:ꝛ ad vl
timā ꝑfectionē:tunc ꝑueniet ad complemētum ꝛ ad
finem in sua actione si fuerit ex entibus agentibus:
aut in sua passione si fuerit ex entibus passibilibus.

Scda ps di/gressiōis ī q̄ ponit dubitatiōes ɔtingētes ponētib⁹ ītellꝫ eternū.

Ponit r̄ñsionem quā improbat.

10⁰ ethi. ca. 8. 9. 10.

Opio The. 3. d aīa. ca. 5i

Impugnatō

Ex hoc pꝫ ꝙ sufficiētia est infra probabilitatem.

Si ponam⁹ ītellm eē eternū tūc veꝝ ē ꝙ illō qō est magis visibile magꝫ ɔprehēdit̄ Sꝫ vide op^{m} h⁹. 2. met. cō. p⁰.

a Ex eis cōprehēdētib⁹ q̄ nō st admixta māe qō ɔphēdit min⁹ ꝑfectuꝫ:neċe ē vt ɔphēdat ꝑfectı⁹:sꝫ nō cō:o ꝛc.

aut in vtroqꝫ si fuerit vtriusqꝫ. U.g. non venit ad fi
nē in actionē ei⁹. q̄ est ambulare: nisi qñ venerit ad
finē in gnōne. Et qꝛ itellectus q est in habitu est vnū
entiū gnābiliū: neĉe est vt qñ venerit ad finez in ge/
neratiōe: veniat ad finē in sua actiōe: ⁊ qꝛ actio ei⁹ ē
creare itellecta ⁊ itell'ere ea: neĉe est vt cū fuerit i vl
tima pfectiōe: vt hēat has duas actiōes pfecte: ⁊ pfe
ctio in creādo itellecta ē facere oīa itellecta in potē/
tia eē itellecta in actu: ⁊ ꝯplementum in intelligēdo
est intelligere oīa abstracta ⁊ non abstracta. Necesse
igr̄ est ꝙ qñ itell's q ē in hītu venerit ad ꝯplemētuz

Prima rō ꝯ Alexan.

in sua gnōne: vt hēat has duas actiōes. Et in h sunt
qōnes nō pue. Nō .n. ē māi^m p se ꝙ ꝯplemētū actio/
nis ei⁹: q̄ est itell'ere est itell'ere res abstractas: nisi h
nomē: qd̄ est imagiari diceret̄ de eis in reb⁹ mālibus
vniuoce: sic̄ dr̄ h nomē ambulare de ipfectiori ⁊ pfe

Scd̄a rō.

ctiori. Et ēt qūo attribuit̄ actio ppa itellectui agēti
q̄ est facere i itellecta itell'u gnābili ⁊ corruptibili. s.
q ē in hītu: nisi qs ponat ꝙ itell's q est in hītu sit in/
tell's agēs ꝯposit⁹ cū itell'u māli: vt dicit Themisti⁹:
aut ponat ꝙ for^a postrema nob q̄ abstrahim⁹ itell'ta:
⁊ itelligim⁹ ea ē ꝯposita ex itell'u q est in hītu: ⁊ itel/
lectu agēte: vt Alex. ⁊ Auēpace ponūt: sic̄ nos reputa

Tertia rō. Hic ponit itelligētiā abstractā eē cōplemētū gnābilis. Sꝫ vid̄ op^m. xij. me. 37. vbi ponit itelligētiā eē pfectionē extrīsecā oīuz.

mus ēt eē apparēs ex ꝑmōe Ari. Et si ēt h posuisse/
mus eē ita nō ꝯtigeret ex ꝯplemēto actiōis ei⁹: q̄ est
creare intellecta nisi cōplemētuꝫ actionis eius: q̄ est
in itelligēdo ea: nō itelligēdo res abstractas cū itelli
gere eas ipol'e ē vt attribuat̄ gnōni: aut fieri ab aliq̊
ente gnāto. U.g. ab intell'u q ē in hītu nisi p accñs: ⁊
si nō: tūc gnābile efficiet̄ eternū: sic̄ diximus. Et ꝯtin/
git ēt ꝑmōi dicēti: ꝙ for^a q̄ exhim⁹ itell'ta est itell's q
est in hītu ꝯposit⁹ cū itell'u agēte: magna qd̄. Eternū

Quarta rō. Hic vr̄ cōm. negat̄ ꝙ eternum idigeat corruptibili ad h vt ex eis fiat vna actio. Sꝫ vid̄ op^m scd̄o ph. t. cō. xxvj. Et. 8. ph. 15. p̄ celi. xxij. 7. me. 3i et. 3. de ania. is. de intell'u agente ⁊ fantasmatib⁹.

enī nō idiget i sua actiōe gnābili ⁊ corruptibili: qūo
igit̄ ꝯponit̄ eternū cuꝫ corruptibili: ita ꝙ ex eis fiat
vna actio: sꝫ post loq̄mur de h. Ur̄ .n. ꝙ ista pō ē q̄si
pn^m ⁊ fundamētuꝫ ei⁹: qd̄ volum⁹ dicere de possibilitate
ꝯtinuatiōis cū reb⁹ abstractis ꝑꝫ Ari. s. pō ꝙ for^a po/
strema nobis q̄ exhim⁹ itellecta: ⁊ facim⁹ ea p volun
tatē nr̄aꝫ: est ꝯposita ex itell'u agēte: ⁊ itell'u q ē in ha
bitu. Hoc igr̄ vidim⁹ de ꝑmōe expositoꝝ pipatetico/
rū in hūc finē eē pol'e. s. itelligere i postremo res ab/
stractas. ^a Auēpace multum loq̄bat̄ in h: ⁊ maxie in

a Tertia ps digressiōis i q̄ ponit̄ opio Auēpacis: ⁊ p̄ pma ei⁹ rō.

epl'a quā appellauit ꝯtinuationē itell's cū hoie. ¶ Et
illud sup qd̄ sustentat⁹ est in hac qōne est h. Prio .n.
posuit ꝙ itell'ta speculatiua sunt fcā. D. posuit ꝙ oē
fcm̄ hꝫ qditatem. D. posuit ꝙ oē hñs qditatē itell'us
inat⁹ est exhere illā qditatē. Ex qb⁹ ꝯcludit̄ ꝙ itell's
inat⁹ ē exhere foras itellectoꝝ: ⁊ qditates eoꝝ: ⁊ in h
ꝯuenit cū ipso Alpha. i li. de itell'u ⁊ itellecto: ⁊ inde
exxit h Auēpace: ⁊ cū h ꝯclusit ꝙ itell's inat⁹ ē exhe
re foras itellectoꝝ ⁊ qditates eoꝝ. Et iuit in h p du/
as vias: q̄ꝝ vna ē in epl'a. scd̄a aūt i li. de aīa: ⁊ sūt vi
cinātes se. in li. aūt de aīa: ⁊ ꝯiūxit huic ꝙ itellect] re
rū nō ꝯtigit multitudo nisi p ml'tiplicationē foraꝝ
spūaliū cū qb⁹ sustinebūt̄ in vnoq̊ꝫ idiuiduo: ⁊ p h
fuit itell'ꝫ eq apd̄ me aliō q̄ꝫ itell'ꝫ ei⁹ apd̄ te. Ex quo
ꝯseq̄t̄ ꝑꝫ ꝯuersionē oppositi: ꝙ oē itell'ꝫ nō hñs for/
mā spūalē a q̄ sustētat̄ illō itell'ꝫ ē vnū apd̄ me ⁊ apd̄
te. D. ꝯiūgit huic ꝙ qditas itellecti ⁊ forma eius nō
hꝫ for^as spūalē: nꝫ idiuidualē cui sustētat̄: cū qditas
itell'ti nō ē qditas idiuidui singularis: nꝫ spūalis: nꝫ
corpalis. Intell'ꝫ .n. decl'atū ē ꝙ nō ē idiuiduū. Ex q̊
ꝯseq̄t̄ vt itell's sit inat⁹ itell'ere qditatē itellecti: cui⁹
itell's ē vn⁹ oīb⁹ hoīb⁹: ⁊ ꝙ ē tale ē suba abstracta. In

Scd̄a rō.

li. vō de aīa posuit p̊ ꝙ qditas itellecti ꝑꝫ ꝙ ē itell'm
si nō fuit ꝯcessuꝫ nob ꝙ nō hꝫ qditatē: ⁊ ꝙ nō ē sim
plex: sꝫ ꝯposita: sic̄ dispō in oīb⁹ qditatib⁹ factis: ⁊ fue
rit dcm̄: ꝙ qditas illi⁹ itellecti ꝑꝫ ꝙ ē itell'ꝫ: hꝫ ēt qdi
tatē. s. itell'ꝫ isti⁹ qditatis: tūc iste itell's ēt erit inat⁹ re
uerti ⁊ exhere illā qditatē. Et si nō fuerit ꝯcessuꝫ no
bis ꝙ ista qditas ē simplex: ⁊ ꝙ ens ex ea ē idē cū i/
tellecto: ꝯtiget in ea: qd̄ ꝯtigit in p̊: ⁊ ē ꝙ ēt hēat qdi/
tatē factā: neĉe ē tūc aut vt h pcedat in infi^m: aut vt
itell's secet̄ ibi. Sꝫ ipol'e ē h pcedere in ifi^m: qꝛ face
ret qditates ⁊ itell's ifinitos diuersos in spē eē. s. ꝑm
ꝙ qdā eoꝝ sūt magis liberati a mā q̄ꝫ qdā: neĉe ē vt
itell's secet̄. Sꝫ cū secabit̄ tūc aut pueniet ad qdita
tē: q̄ nō hꝫ qditatē: aut ad aliqd hñs qditatē. Sꝫ itel
lect⁹ nō hꝫ nāꝫ exhēdi illā: aut ad aliqd nō hñs qdi/
tatē: nꝫ ē qditas: sꝫ ipol'e ē iuenire qditatē quā itell's
nō est inat⁹ exhere a qditate. Qm̄ iste itell's tūc non
diceret̄ itell's nisi equoce: cū sit positū ꝙ itell's inat⁹
est abstrahere qditatē in eo: ꝙ est qditas: ⁊ ipol'e ē ēt
vt itell's pueniat ad aliqd nō hñs qditatē: ⁊ nō sit q/
ditas: qꝛ qd̄ nō ē qditas: neqꝫ hꝫ qditatē h ē puatio
simpl'r. Remanet igr̄ 3ª diuisio: ⁊ ēt est ꝙ itell's pue
nit ad qditatē nō hñtē qditatē: ⁊ ꝙ ē tale est for^a ab/
stracta. Et ꝯfirmauit h p illō qd̄ ꝯsuet⁹ ē Ari. dicere
in talib⁹ demr̄onib⁹. s. qm̄ qñ neĉe est abscidere ifini
tū: meli⁹ ē abscidere euꝫ in pn^o. Erit igit̄ ꝯcl'o istius
demr̄onis eadē cū ꝯ̊ne demr̄onis p̄dicte. Qm̄ si non
addiderit h: poterit aliqs dicere ml'tos itell's eē me
dios iter itell'ꝫ q ē in hītu: ⁊ iter itell'ꝫ agētē: aut vnū
vt itēdit Alphara. in suo tractatu de itell'to ⁊ itell'u:
quē vocauit illic adeptū: aut pl'es vno. Et existimat̄
ꝙ Alphara. ꝯcedit h i suo li. de gnōne ⁊ corru. vbi. d.
qūo ꝯsumētur isti itell's medy. s. q̊ꝝ eē posuim⁹ iter
itell'ꝫ speculatiuū: ⁊ iter itell'ꝫ agētē. iste igr̄ sunt vie
magis firme: p q̄s iuit iste hō in hac itētiōe. Nos āt
dicam⁹. Si aūt h nomē qditas dicat̄ de qditatibus
reꝝ māliū: ⁊ de qditatib⁹ itellectuū abstractoꝝ mō
vniuoco: tūc ppō dicēs: ꝙ itell's nat⁹ ē abstrahere q/
ditates in eo ꝙ sūt qditates: erit v̄a: ⁊ sil'r dicere ꝙ i/
tellecta eē ꝯposita: ⁊ idiuidua eē ꝯposita fuerit vni/
uocū: si aūt equocū: tūc demr̄atio nō erit v̄a: qūo aūt
est valde difficile. Māifestū ē .n. p se ꝙ h nomē qdi
tas nō dr̄ de eis pure vniuoce: neqꝫ pure equiuoce.
Utꝝ aūt dicat̄ multipl'r ꝙ ē mediū idiget ꝯsidera/
tione. Sꝫ si ꝯcesserimus h dici vniuoce: ⁊ h ꝯtingit
p̄dcā qō: ⁊ ē qūo corruptibile itelligit: ꝙ nō ē corru/
ptibile ꝑꝫ opionē dicētiū: ꝙ itell's mālis ē corrupti/
bilis: ⁊ ē opio Auēpace: aut qūo itelligit itellectione
noua: ⁊ ꝙ inatū ē sp itell'ere ea in futuro ⁊ in p̄terito
ꝑꝫ opionē dicētiū ꝙ itell's mālis nō ē gnābil: nꝫ cor/
ruptibil'. Et ēt si posuerim⁹ ꝙ itell'ere res abstractas
est in suba ⁊ in nā itell's mālis. Quare igr̄ ista itelle/
ctio nō currit cursu itellectionū māliū nob: ita h in/
telligere sit ps ptiū sciaꝝ speculatiuaꝝ: ⁊ erit vnum
q̄sitoꝝ in scia speculatiua. Et Auēpace vr̄ ābigere in
hoc loco. ¶ D. d. in epl'a quā vocauit expeditiōis: ꝙ
possibilitas ē duob⁹ modis: nālis ⁊ diuina. i. ꝙ itellectio
isti⁹ itell's ē de possibilitate dina non de possibilitate nāe. In
epl'a aūt ꝯtinuatiōis. d. ⁊ cū pl'us ascēderit alia ascē
siōe: ꝯsiderādo in itellecto inq̄ꝫtū itell'ꝫ: tūc itelliget
subaꝫ abstractā. Et manifestū ē ex h ꝙ itelligere in/
tell'ꝫ ꝑꝫ illū: ē ps sciaꝝ speculatiuaꝝ. s. scia nālis: ⁊ h
appuit ēt i illa pscrutatōe ab eo. Et cū ita sit nos oēs
hoīes: qd̄ accidit nobis de igr̄atia isti⁹ scie: aut erit: qꝛ
adhuc nō scim⁹ ppōes: q̄ iducūt nos ad hāc sciaꝫ: vt
dr̄ de multis artificijs: que vr̄ eē possibilia: sꝫ sunt cāꝝ
ignoratarꝝ

ignoratarum. U.g. alchimie: aut ħ intellere ħ acqrit̃ p exercitiũ ꝛ vsũ in reb⁹ nãlib⁹: sꝫ nõdũ hẽm⁹ de exercitio ꝛ vsu tñ p qđ possum⁹ acqrere hãc intellectionem: aut erit ħ pp diminutionẽ nr̃e nãe nãlr. Si igr̃ ħ acciderit pp miutionẽ in nã: tũc nos ꝛ oẽs q ĩnati sunt acqrere hãc sciaꝫ dicimur hoies equoce. Et si ħ accidat pp ignorãtiã ppõnũ ĩducẽtiũ in hãc sciam: tũc scia speculatiua nõduꝫ ẽ pfecta. Et forte Auẽpace dic̃ ħ eẽ iopiabile: sꝫ nõ ĩpoſe. Et si hoc accidit pp ꝯsuetudinẽ: tũc ſmo erit ppiqu⁹ ſmoni dicẽti: φ cã in ħ ẽ ĩgrãtia ppõnũ ĩducẽtiũ in hãc sciaꝫ: ꝛ oẽ ħ dr̃ cũ ħ qđ vr̃ eẽ remotũ: lꝫ nõ ĩpoſe: quõ igr̃ pt euader̃ ab illis qõnib⁹ pdcis. Iste igr̃ oẽs qões sunt ꝯtigẽtes huic q̃sito: ꝛ sũt ita difficiles sic̃ tu vides: ꝛ oꝫ nos dicer̃ φ appuit nob ĩ ħ. ℭ Dicam⁹ igr̃ qm̃ itellꝭs exñs ĩ nob hꝫ duas actiões ſꝫ φ attribuit̃ nob. Quarum vna est de gñe passiõis: ꝛ ẽ ĩtellere. et alia ĩ gñe actionis ꝛ ẽ exh̃ere foras ꝛ denudare eas a materys: qđ nihil est aliđ nisi facere eas ĩtellectas ĩ actu postq̃ erãt in po⁹. Mani^m qm̃ ĩ volũtate nr̃a ẽ cũ habuerim⁹ ĩtellꝫ q ẽ in hĩtu ĩtellere qđcũqꝫ ĩtellꝫ voluerim⁹ ꝛ exh̃ere q̃cũq; formã voluerim⁹. Et ista actio. s. creare ĩtellecta ꝛ facere ea est põr in nob q̃ actio: q̃ est ĩtelligere: sic̃. d. Alex. Et iõ dic̃ φ digni⁹ ẽ describere ĩtellm̃ per hãc actionẽ: nõ p passionẽ: cũ ĩ passiõe cõicet ei aliđ ex v̄tutib⁹ aĩalib⁹. Sꝫ ħ est de opĩone dicẽtiũ: φ passio in eis nõ dr̃ equoce. Et pp istaꝫ actionẽ. s. exh̃ere qđcũq; ĩtellꝫ voluerim⁹: ꝛ facere ipm̃ in actu postq̃ fuit in po⁹: opinat⁹ ẽ Themisti⁹: φ ĩtellꝭs q est in hĩtu est ꝯposit⁹ ex ĩtellu mãli ꝛ agẽte: ꝛ ħ idẽ fecit Alexã. credere φ ĩtellꝭs q ẽ in nob: aut est ꝯposit⁹: aut q̃si cõposit⁹ ex ĩtellu agẽte: ꝛ ex eo q est in hĩtu: cũ opiet̃ φ suba ei⁹: q̃ est in hĩtu dꝫ eẽ alia a suba ĩtellus agẽtis. Et cũ ħ duo fundamẽta sint posita. s. φ ĩtellꝭs q ẽ nobis hꝫ has duas actiões. s. ꝯphẽdere ĩtellecta ꝛ facer̃ ea. Intellecta aũt duob⁹ modis fiũt in nob: aut nãlr ꝛ sũt p̃me ppões q̃s nescim⁹ qñ extiterũt: ꝛ vñ: aut quõ: aut volũtarie ꝛ sũt ĩtellecta acq̃sita ex p̃mis ppõnib⁹. Et fuit declatũ φ neçe ẽ vt ĩtellecta habita a nob nãlr sint ab aliq̃: qđ est ĩ se ĩtellꝭs liberat⁹ a mã ꝛ est ĩtellꝭs agẽs. Et cũ ħ declatũ ẽ: neçe ẽ vt ĩtellecta habita a nob a p̃mis ppõnib⁹ sint aliqđ fcm̃ ex ꝯgregato ex ppõnib⁹ notis ꝛ ĩtellu agẽte. Nõ. n. possum⁹ dicere: φ ppões nõ hñt ĩtroitũ in eẽ ĩtellectorum acq̃sitorum: neqꝫ ẽt possum⁹ dicere: φ ppões ipse sole sint agẽtes eas. Iã. n. declatũ ẽ agẽs eẽ vnuꝫ aut eternũ: vt ĩtẽdebãt qdã antiq̃rum: ꝛ opinati sr̃: φ eas ĩtẽdebat Ari. p ĩtellꝫ agẽtẽ: ꝛ cũ ita sit: neçe ẽ vt ĩtellꝭs speculatiu⁹ sit aliqd gnãtũ ab ĩtellu agẽte: ꝛ in p̃mis ppõnibus. Et ꝯtigit φ iste modus ĩtellectorum sit volũtarie: eꝯ ĩtellectis p̃mis nãlib⁹. Et oĩs actio fcã ex ꝯgregato duorum diuersorum: neçe ẽ vt alterum duorum illorum sit q̃si mã ꝛ instr̃m: ꝛ aliud sit q̃si for⁹: aut agẽs. Intellꝭs igr̃ q est ĩ nob ꝯponit̃ ex ĩtellu q ẽ in hĩtu: ꝛ ĩtellu agẽte. aut ita φ ppões sint q̃si mã ꝛ ĩtellꝭs agẽs ẽ q̃si forma: aut ita φ ppões sint q̃si ĩstr̃m: ꝛ ĩtellꝭs agẽs est q̃si efficiẽs: dispõ. n. in ħ ẽ ꝯsilis. Sꝫ si posuerim⁹ φ ppões sunt q̃si ĩstr̃m: ꝯtigit vt actio eterna pueĩat a duob⁹: q̃rum vnũ est eternũ: ꝛ aliđ nõ eternũ. aut ponat̃ φ ĩstr̃ꝫ sit eternũ: ꝛ sic ĩtellecta speculatiua erũt eterna: ꝛ ħ ẽt magis ꝯtigit si posuerim⁹ eas ppões q̃si mãꝫ. Impoſe ẽ. n. vt aliqđ gnãbile ꝛ corruptibile sit mã eterni. quõ igit̃ poterimus euadere ab hac qõne. ℭ Dicam⁹ igr̃ φ si ħ qđ dicim⁹: φ neçe est: φ ppões sint de ĩtellu agẽte: aut q̃si mã: aut q̃si ĩstrꝫ

Digressiõis ps q̃rta in q̃ ponitur opio Auer. de vltima hois beatitudine.

Dic cõ. attribuit exh̃ctionẽ cuiuslibꝫ forme ĩtellui in habitu: ꝛ tñ op^m d. ꝯ Alexan. supra.

Intellcta duob⁹ modis fiũt ĩ nobis. Idẽ p̃ ce. c. z. ꝛ. z. mei. cõ. p⁹.

Oĩs actio facta ex cõgregato duorum diuersorum: neçe ẽ vt alterum duorum sit q̃si mã ꝛ alteruꝫ q̃si for⁹ ꝯsile. z. de aĩa. z4.

Impoſe ẽ vt aliqd gnãbile ꝛ corruptibile sit materia eterni.

si hñt ĩgressuꝫ in eẽ ĩtellectorum speculatiuorũ nõ fuit ſmo neçie ꝯñe ſꝫ φ mã ẽ mã: ꝛ ĩstr̃ꝫ est ĩstr̃ꝫ: sꝫ ſꝫ φ neçe ẽ ħ eẽ pportionẽ ꝛ dispõnẽ ĩter ĩtellꝫ agẽtẽ ꝛ ppões: q̃ assilant̃ mãe: ꝛ ĩstr̃ꝫ aliqđ: nõ q̃ ẽ mã vera: aut ĩstr̃ꝫ verum: tũc vr̃ nob φ possum⁹ scire mo^m ſꝫ quẽ est ĩtellꝭs: q est in hĩtu q̃si mã ꝛ subꝫ agẽtis. Et cũ iste modus fuit posit⁹ nob: forte facile poterim⁹ scire modũ ſꝫ quẽ ꝯtinuat̃ cũ intellectis sepabilib⁹. Dicam⁹ igr̃: ſmo aũt dicẽtis: φ si ꝯnes acqrunt̃ a nob ab ĩtellectu agẽte: ꝛ ppõnib⁹: neçe ẽ vt ppões sint đ ĩtellu agẽte q̃si mã ꝛ verum ĩstr̃m. Ille igr̃ ſmo nõ ẽ neçi⁹: sꝫ tñ neçe ẽ illic eẽ respectũ ſꝫ quẽ ĩtellꝭs: q ẽ ĩ hĩtu assimilet̃ mãe: ꝛ ĩtellꝭs agẽs assilet̃ for⁹. Quid igr̃ est iste respect⁹: ꝛ ex q̃ accidit ĩtellui agẽti hr̃e huc respectũ cũ ĩtellu: q ẽ in hĩtu: cũ vn⁹ est etern⁹ ꝛ ali⁹ gnãbilis ꝛ corruptibilis. Oẽs. n. horum ꝯcedũt hũc respectũ eẽ: ꝛ q̃si coget eos ħ: φ speclatiua sũt exñtia ĩ nob ex his duob⁹ ĩtellꝭtib⁹. s. q ẽ ĩ hĩtu ꝛ ĩtellu agẽte. ℭ Sꝫ Alex. ꝛ oẽs opinãtes ĩtellꝫ mãlẽ eẽ gnãbilẽ ꝛ corruptibilẽ nõ pñt reddere cãꝫ hui⁹ respect⁹. Ponẽtes aũt φ ĩtellect⁹ opans ẽ ĩtellꝭs: q ẽ in hĩtu: ꝯtiget vt ĩtellecta speculatiua sint eterna: ꝛ alia mlt̃a ĩpoſia ꝯñã hãc põnẽ. Nos aũt cũ posuerim⁹ ĩtellꝫ mãlẽ eẽ eternũ: ꝛ ĩtellecta speculatiua eẽ gnãbilia ꝛ corruptibilia eo mõ q̃ dixim⁹: ꝛ φ ĩtellꝭs mãlis ꝯphẽdit vtrũqꝫ. s. foras mãles ꝛ foras abstractas. Mani^m est φ subꝫ ĩtellectorum speculatiuorum: ꝛ ĩtellꝭs agẽtis ſꝫ hunc modũ est idẽ ꝛ vnũ. s. mãlis. Et sile huic est diaphanũ: qđ recipit colorẽ ꝛ lucẽ insil: ꝛ lux ẽ efficiẽs colorẽ. Et cum fuerit v̄ificata nob ħ ꝯtinuatio: q̃ est ĩter ĩtellꝫ agẽtẽ ꝛ ĩtellectũ mãlẽ poterim⁹ repire modũ ſm quẽ dicim⁹ φ ĩtellꝭus agẽs ẽ silis for^c: ꝛ φ ĩtellꝭs in hĩtu silis ẽ mãe. Oĩa. n. duo q̃rum subꝫ est vnũ: ꝛ q̃rum alterum ẽ pfecti⁹ alio neçe est: vt respect⁹ pfectioris ad ĩpfecti⁹ sit sic̃ respect⁹ forme ad mãꝫ: ꝛ ſꝫ hãc intẽtionẽ dicim⁹: φ pportio p^c pfectiõis v̄tutis imagĩatiue ad p̃mã pfectionẽ cõis sensus: ẽ sic̃ pportio for^c ad mãm. ℭ Iã igr̃ iuenim⁹ modũ ſꝫ quẽ poſe ẽ vt iste ĩtellꝭus ꝯtinuet̃ nobiscũ in postremo: ꝛ cãꝫ q̃re non copulat̃ nobiscũ in p̃n^c: qm̃ ħ põ ꝯtiget neçio: vt ĩtellꝭs q ẽ ĩ nobis ĩ actu sit ꝯposit⁹ ex ĩtellectis speculatiuis ꝛ ĩtellu agẽte: ita φ ĩtellꝭs agẽs sit q̃si for⁹ ĩtellectorum speculatiuorum: ꝛ ĩtellecta speculatiua sint q̃si mã. Et p hunc modũ poterim⁹ gnãre ĩtellꝭta cũ voluerim⁹: qm̃ illđ p qđ agit aliqd suã ppriã actionẽ est for⁹. Nos aũt q̃ agim⁹ p ĩtellꝫ agẽtẽ nr̃aꝫ actionẽ ppriã: neçe ẽ vt ĩtellꝭs agẽs sit for⁹ in nobis: ꝛ nullus modus est ſꝫ quẽ gñat̃ forma in nobis nisi iste. Qm̃ cũ ĩtellecta speculatiua copulant̃ nobiscũ p foras imagĩabiles: ꝛ ĩtellꝭs agẽs copulet̃ cũ ĩtellectĩ speculatiuis: illđ. n. qđ ꝯphẽdit eas est idẽ. s. ĩtellꝭs mãlis: neçe ẽ vt intellꝭus agẽs copulet̃ nobiscũ p ꝯtinuationẽ intellectorum speculatiuorum. Et mãifestũ ẽ: φ qñ oĩa ĩtellecta speculatiua fuerit exñtia in nobis in po⁹: φ ipse erit copulat⁹ nobiscũ in po⁹: ꝛ cũ oĩa ĩtellecta speculatiua fuerit exñtia ĩ nob in actu: erit ipe tunc copulat⁹ nobis in actu: ꝛ cũ q̃dã fuerint in potẽtia ꝛ q̃dã in actu: tũc ipse erit copulatus ſꝫ ptẽ: ꝛ ſꝫ ptẽ nõ: ꝛ tũc dicimur moueri ad cõtinuationẽ. Et manifestũ est: φ cũ iste mot⁹ ꝯplebit̃: φ statiꝫ iste ĩtellꝭs copulat̃ nobiscũ oĩb⁹ modis. Et tũc manifestũ est: φ pportio eius ad nos in illa dispõne est sicut pportio intellectus: qui est in habitu ad nos ꝛ cũ ita sit: necesse est: vt homo ĩtelligat per intellm̃ sibi pprium in oĩbus entibus: sicut ĩtelligit p ĩtellm̃ q est in habitu qñ fuerit ꝯtinuat⁹ cũ formis imagia-

Oĩa duo q̃rum sbm̃ ẽ vnũ ꝛ quorum vnũ est pfectius alio neçe ẽ vt respect⁹ pfectioris ad impfecti⁹ sit sic̃ respect⁹ forꝭe ad mãm. consiꝭe scđo hui⁹. c. z4. ꝛ. 4. ce. tex. cõ. 34.

3° phy. i7. ꝛ scđo de gnõ. t. c. 53.

pᵐ corᵐ bilibꝰ oīa entia ītellectiōe ꝑpa. ¶ Nō igit̄ ꝛ̄m hunc
modū: sic dic̄ Themistiꝰ assilat̄ deo in h̄ q̄ ē oīa en/
tia quoq̊ mō: ⁊ sciēs ea quoq̊ mō. Entia.n.nihil aliđ
sunt nisi scia eiꝰ: neq̧ cāe entiū aliđ sunt nisi scia eiꝰ
⁊ q̄ȝmirabil' ē iste ordo: ⁊ q̄ȝextneꝰ ē iste modus eēn/
2ᵐ corᵐ di. ¶ Et ꝛ̄m hūc modū v̄ificabit̄ opīo Alex.ī h̄ qđ d.
q̄ ītell'ere res abstractas fiet ꝑ ꝯtinuationē ītellectꝰ
nobiscū. nō q̄ ītelligere īuenit̄ ī nob̄ postq̄ȝ nō erat:
qđ est cā in ꝯtinuatiōe ītell's agētis nobiscū: vt īten/
debat Auēpace: s̄ȝ cā ītellectiōis ē ꝯtīuatio: ⁊ nō ecō
3ᵐ corᵐ trario. ¶ Et ꝑ h̄ dissoluit̄ qđ ātiquoꝝ qūo ītelligit
ītellectiōe noua: ⁊ est ēt manifestū ex h̄ q̄re nō cōti/
nuamur cū h̄ ītell'u in p̄nᵒ: sed in postremo: q̄m dum
fuerit forma nobiscū in poᵃ: erit ꝯtinuatꝰ nobiscū in
poᵃ: ⁊ dū fuerit ꝯtinuatꝰ nobiscū in poᵃ: īpoſ'e est vt ī/
telligamꝰ ꝑ illū aliq̄d. Cū igit̄ efficiet̄ forma nobis ī
actu qđ erit apud ꝯtinuationē eiꝰ in actu: tūc ītellige
4ᵐ corᵐ mus ꝑ illū oīa: q̄ ītelligimꝰ ⁊ agimꝰ ꝑ illū actiōeȝ sibi
Intellectio ī actu adeptionis nō currit cursu sciaruȝ speculatiuaꝝ. Idē.s̄.ī h̄ ꝯ. ⁊.9.meta.cō. vltimo. ꝑpriā. ¶ Et ex h̄ appet q̄ sua ītellectio non ē aliq̄d
sciaꝝ speculatiuaꝝ: s̄ȝ est aliq̄d currēs cursu rei gnā/
te nāl'r a disciplina sciaꝝ speculatiuaꝝ: ⁊ iđ nō ē re/
motū vt hoīes adiuuēt se in hac intētiōe: sic̄ iuuāt se
in sciētijs speculatiuis: s̄ȝ nec̄e est vt īueniat̄ illđ cur
rens a scientijs speculatiuis non ab alijs. Intellecta
5ᵐ corᵐ eni f̄cā īpoſ'e ē vt h̄eant ꝯtinuationē: q̄m nō sunt ali/
6ᵐ corᵐ q̄d currēs cursu nāli: s̄ȝ sunt aliq̄d qđ nō intēdebat̄:
sic̄ digitꝰ sextꝰ: ⁊ mōstrū in creatura. ¶ Et est ēt ma/
nifestū: q̄ cū posuerimꝰ ītell'm māleȝ eē gnābileȝ ⁊
corruptibilē: tūc nullā viā īuenīemꝰ ꝛ̄m quā intell'us
agēs copulet̄ cū intell'u q̄ est in h̄itu copulatione ꝑ/
pria.s̄.copulatiōe sil'i ꝯtīuatiōi formaꝝ cū materijs.
7ᵐ corᵐ ¶ Et cū ista ꝯtinuatio nō fuerit posita nulla erit di
uersitas īter cōparare ip̄ȝ ad hoīeȝ: ⁊ ad oīa entia ni/
si ꝑ diuersitatē sue actiōis in eis. Et ꝛ̄m hūc moduȝ
respectꝰ eiꝰ ad hoīeȝ nō erit nisi respectꝰ agētis ad ho
minē: nō respectu forme: ⁊ ꝯtigit qđ Alphara.quā.d.
in nichomachia. Fiducia.n.ī poſ'itate ꝯtinuatiōis ī/
tell's nobiscū est in declarādo q̄ respectꝰ eiꝰ ad hoīeȝ
est respectus forme ⁊ agētis: nō respectus agētis tm̄.
Hoc igr̄ apparuit nobis in h̄ q̄sito mō: ⁊ si post appa
ruerit nobis: plus describemꝰ. Cap. VI.

Aia q̄dāmō est oīa. Nunc aūt de aīa dc̄ā recapitulā/
tes. Dicamꝰ iteꝝ: q̄ oīa ea q̄ sūt
quodāmodo est aīa. Aut enim
sensibilia q̄ sūt: aut ītelligibilia.
Est aūt scia q̄dē scibilia quodā
mō: sensus aūt sensibilia.

¶ Cōgregamꝰ igit̄ ꝛ̄m sūmā ea q̄ dicta sunt in
aīa. Dicamꝰ igit̄ q̄ anīa est quoquo mō alia
entia. Entia enim aut sunt intellecta: aut sen
sata. Scire vero res intellectas est ꝛ̄m mo/
dum sentiendi rem sensatam.

37 Et cū declaratū est: q̄ sūt gnā v̄tutū ꝯp̄hēsiuaꝝ aīe:
⁊ q̄ sūt duo modi.s̄.sensus ⁊ itell'us opȝ nos
mō facere vnā sūmā de aīa: ⁊ dicere ꝛ̄m descriptionē
Dispō sensibiliū ad sēsū est sic̄ dispō ītelligibilium ad itell'ȝ. Iđ 3ᵒ hꝰ.t.cō.3. q̄ est quoq̊ mō oīa entia. Oīa.n.entia aut sunt sensi/
bilia aut ītelligibilia. Dispō aūt sensibiliū ad sensuȝ
est sic̄ dispō ītelligibiliū ad ītell'm: ⁊ sensus ad sensa
tū: ꝯtigit nec̄io: vt aīa sit entia oīa vno modoꝝ: ꝛ̄m
quos poſ'e est dicere aīam eē oīa entia.
¶ Qual'r aūt h̄ sit oȝ ingrere. Secat̄ igr̄ scia
⁊ sensus in res: q̄ q̄dē potētia est in ea: q̄ sūt
potētia: q̄ v̄o actu in ea: q̄ sunt actu: aīe autē
sensitiuū: ⁊ qđ scire pōt: potētia h̄ sunt: h̄ q̄/
dē scibile: illud aūt sensibile. Necesse aūt est
aut ipsa: aut spēs eē. Ipsa q̄dē.n.nō sunt: nō
eni lapis ī aīa est: s̄ȝ spēs: q̄re aīa sicut manꝰ
est. Manꝰ.n.est organū organoꝝ: ⁊ ītell'us
spēs spēꝝ: ⁊ sensus spēs sensibilium.
¶ Et sciendū est qūo. Dicamꝰ igit̄ q̄ scire ⁊
sentire diuidunt̄ ꝛ̄m diuisionē entiuȝ. Si igit̄
fuerint in potētia erunt potētia: si actu actu
ītell'm ⁊ sensatū. Nec̄e ē.n. vt entia sint aut
ista: aut forme. Et nō sūt iste: lapis.n.nō exi/
stit in aīa: s̄ȝ forma. Et iđ aīa est q̄si manus. Manꝰ ē organum organorum.
Manus.n.est instrm̄ instr̄is. Et ītell's for/
ma formis: ⁊ sensus forma sensatis.
¶ Cū declarauit q̄ aīa est quoquo mō oīa entia ince 38
pit decl'are illū modū: ⁊.d. Dicamꝰ igit̄ q̄ scire ⁊c̄.ī.
q̄ dr̄ie entiū q̄bus diuidunt̄ sunt eedē cū dr̄ijs aīe: De sēsu ī potentia ⁊ actu. Vide scđo de aīa.53.⁊.55. De itell'u vide hic.16.⁊ 18.
⁊ sunt potētia ⁊ actꝰ. Queādmodū.n.sensus ⁊ ītell'us
aut sunt potētia aut actu: ita oē sensibile ⁊ ītelligibi/
le aut est ī potētia: aut in actu. Et cū ita sit si sentiēs
fuerit in potētia: sensatū erit in potētia: ⁊ si fuerit in
actu sensatū erit in actu. Et sil'r est de ītell'u cū intel
lecto: nec̄e est vt vere dicat̄: q̄ illa ꝑs anīe est illa ꝑs
entiū. Res.n.quaꝝ dr̄ie sunt eedē ipse sunt eedē in Res quaruȝ dr̄ie sūt eedē ipe sunt eedē in illo mō ꝛ̄m quē h̄nt easdē dr̄ias.
illo mō ꝛ̄m quē h̄nt easdē dr̄ias. intell'us igit̄ est ītel/
lectū: ⁊ sensus est sensatuȝ. ¶ D.d. nec̄e est.n. ⁊c̄.ī.q̄r
nō sunt nisi duo modi: aut vt ītell's sit ītell'm existēs
extra aīaȝ aut forma eiꝰ: ⁊ sil'r sensus cū sensato: ⁊ est
īpoſ'e: vt ip̄m ens sit ītell'm aut sensatum.s̄.ꝑ suā for
maȝ ⁊ suā māȝ: vt antiq̄ opinabant̄: tūc.n.q̄n lapidē Vide opionē ātiquoꝝ pᵒ aīa.25.⁊.27.
intelligeret: aīa eēt lapis: ⁊ si lignū eēt lignū. Rema/
net igit̄ vt illud: qđ existit in aīa de entibꝰ sit forᵃ tm̄
nō mā. Et h̄ itēdebat cum.d. lapis.n. nō existit ī aīa
s̄ȝ tm̄ forᵃ eiꝰ. ¶ D. narrauit q̄ ista est cā q̄re aīa reci
pit multas forās diuersas: vt manꝰ: q̄ est instrm̄ reci
piēs oīa instr̄a: ⁊.d.⁊ iđ aīa est q̄si manus ⁊c̄.
¶ Qm̄ āt nȝ res vlla ē p̄ter magnitudinē: sic̄
vr̄: sensibilia sepata in spēbꝰ sensibilibꝰ ītelli/
gibilia sunt. Et q̄ abstractiōe dr̄. Et q̄cūq̧
sensibiliū habitꝰ ⁊ passiōes: ⁊ ob h̄ neq̧ nō
sentiēs nihil vtiq̧ adiscet: neq̧ ītelliget. Et
cū speculet̄: nec̄e sil' fantasma aliq̄đ specula
ri. Fantasmata.n. sic̄ sensibilia sunt p̄ter q̄
sunt sine mā. Est aūt fantasia alteꝝ a dictōe
⁊ negatiōe. Cōpositio.n. ītellectuū est verū
aut falsum. Primi aūt ītell'us qūo differēt
vt non fantasmata sint: Aut neq̧ hi fantas/
mata: s̄ȝ nō sine fantasmatibus.
¶ Et q̄r ꝛ̄m q̄ existimat̄ magnitudo eē sensibi
lia eē sensibiliū: ⁊ ē spēs sensibiliuȝ singul'r.
Intelligibilia auteȝ sunt: q̄ dicunt̄ mō velo/
cis. Res aūt exn̄tes in sensibilibꝰ sunt ꝛ̄m mo
duȝ habitꝰ ⁊ passionis: ⁊ ideo qui nihil sen/
tit nihil adiscit: ⁊ nihil ītelligit. Si igitur vi/
derit nec̄io videt imagines aliquas. Imagi
nes eni

nes eni ſiſ'es ſūt ſenſibilib⁹:ſ3 ſine mā. Jma
go eniʒ aliud eſt ab affirmatiōe ⁊ negatiōe.
Fides eniʒ ⁊ nō fides iueniunt̄ p̄ cōpōnem
quarūdā creditionū cuʒ q̄buſdā. Prime āt
creditiones p̄ qd diſtinguunt̄:ita ꝙ nō ſunt
imagies. Jſte eniʒ ⁊ ſi nō ſint imagines: tn̄
nō fiunt ſine imaginibus.

39 ℂEt qꝛ ſm ꝙ exiſtimat̄ ꝙ corpus:qđ eſt vl'ius gen⁹
rex̄ ſenſibiliū exiſtit in ipſis ſenſibilib⁹:⁊ ē vl'is forᵃ
ſenſibilib⁹ ſ3 ꝙ itell's diſtiguit ⁊ abſtrahit eā a ſenſi
bilib⁹. ℂD.d.⁊ itelligibilia ſunt ⁊c̄.i.⁊ cū corpus qđ
eſt vl'ius itelligibiliū abſtrahit̄ ab itellectu:ſ3 ē exi/
ſtēs in reb⁹ ſenſibilib⁹:nec̄e eſt vt forme ſint exn̄tes
in itellectu ſ3 velocitatē ⁊ rē velocis trāſmutatiōis
nō fixā:⁊ ꝙ ille eedē forme ſint exn̄tes extra aīaʒ in
reb⁹ ſenſibilib⁹ ſm ꝙ habit⁹ exiſtit in hn̄te habituʒ:⁊
res fixa in re patiēte. ℂD.d.⁊ iō q nihil ſentit nihil
adiſcit.i.⁊ qꝛ intētio itellecta eadem eſt cum re quā
ſenſus ꝯphēdit in ſenſato:nec̄e ē vt q nihil ſentit ni/
hil adiſcat ſ3 cog̃nē ⁊ diſtinctionē p̄ itell'ʒ. ℂD.d.ſi
igr̄ videt̄ ⁊c̄.i.⁊ iſta eadē eſt cā q̄re itell's q eſt in no/
bis:cū viderit aliqd aut viderit aliqua ⁊ itellexerit:
ipſe nō itelliget ipʒ niſi ꝯiūctū cū ſua imagie. Jma/
gies.n.ſunt aliqua ſenſibilia itellectui: ⁊ ſūt ei loco
ſenſibiliū apud abſentiā ſenſibiliū:ſ3 ſunt ſenſibilia
nō mālia. ℂD.d.imago.n.aliud eſt ⁊c̄.i.⁊ diximꝰ ꝙ
imagines ſunt de gn̄e rex̄ ſenſibiliū:⁊ nō ſunt itell's
qꝛ itell's h3 ꝓpriā affirmationē ⁊ negationem. Affir/
matio aūt ⁊ negatio eſt aliud ab imaginatiōe: fides
aūt ⁊ icredulitas exn̄tes in itell'u nō a ſenſu:ſ3 a rōe
fiūt ſ3 ꝯpōnē creditionū habitax̄ a ſenſu adiuiceʒ.
ℂEt.d.h̄ qꝛ eſt dubiū de ꝓpōnib⁹ n̄alib⁹ quas neſci
mus:vn̄ veniāt aut qn̄:vtruʒ ſint ꝓueniētes a ſenſu
aut nō. Et dr̄ forte nō ꝓueniunt a ſenſu ſicut multe
ꝓnes. ℂD.d.p̄me aūt creditiones p̄ qd diſtinguunt̄
ideſt:vt mihi vr̄:p̄ qd:pōt aliqs dicere:ꝙ p̄me ꝓpō/
nes diſtinguunt̄ a ſenſibilib⁹ ⁊ nō idiget eis oio:⁊ iō
ſunt alie ab imaginatiōe. Prime.n.ꝓpōnes ⁊ ſi con/
ceſſerimꝰ:ꝙ non ſunt imaginatio:tn̄ vident̄ eē cum
imaginatione:⁊ hoc oſtēdit eas idigere ſenſu.
ℂEt hic eſt completus ſermo de rōnali.

Corp⁹ qđ eſt vl'ius gen⁹ rerū ſenſibiliū exiſtit in ſenſibilibus.

Qui nihil ſētit nihil adiſcit.

Jmagies ſūt aliq̄ ſēſibilia itellcui:⁊ ſunt ei loco ſenſibiliū apđ abſēn̄ā ſēſibiliuʒ. 3°.ſ̄. cō. 33.

Utruʒ prime ꝓpōes ſint a ſenſu.

ℂTractatus ſecūdus. Cap. I.

Uoniā aūt aīaliuʒ aīa ſ3 duas
diffinita eſt potētias diſcretio
qđ itellectiue opus ē ⁊ ſenſus.
⁊ adhuc in mouēdo ſm locuʒ
motu. De ſenſu q̄dem ⁊ itell'u
determiata ſint tāta. De mouē
te āt qd forte ſit aīe ſpeculādū ē. vtx̄ vna q̄/
dā p̄s ipſi⁹ ſit ſep̄abilis:aut magnitudie:aut
rōe:aut ois aīa: ⁊ ſi p̄s aliq̄ ſit: vtx̄ ꝓpria ſit
p̄t ꝯſuetas dici ⁊ dc̄as:aut hax̄ vna aliq̄ ſit.
ℂQm̄ aīe aīaliū diffiniunt̄ p̄ duas ꝟtutes.
Quarū vna ē diſtiguēs qđ eſt ad actionem
ſenſus ⁊ itell's. et alia ad motum localē. Et
iam diſtiximus ſmonē de ſenſu ⁊ itellectu:
⁊ mō oʒ loq in motore qd ſit de aīa: ⁊ vtrū
ſit p̄s vna ei⁹ diſticta p̄ magnitudineʒ:aut p̄
diffōnē:aut eſt tota aīa: ⁊ ſi eſt pars ei⁹: vtx̄
eſt aliqđ ꝓpriū aliud a reb⁹ aſſuetis dici:aut
iſta dicta nō ſunt aliqđ iſtox̄.

40 ℂUm cōpleuit ſmonē de ꝟtutib⁹ diſtinguētib⁹:re
uerſus ē ad ſmonē de ꝟtute motiua i loco:
⁊ icepit dare cāʒ:q̄re icepit loq de hac ꝟtute. ℂEt d.
⁊ qꝛ aīe aīaliū ⁊c̄.i.⁊ qꝛ āti q aſſueti ſūt diffinire aīas
aīaliū duab⁹ ꝟtutib⁹:quax̄ vna eſt ꝯphēſiua diſticti/
ua:alia aūt motiua in loco:⁊ iā determiauimus ſmo
nē de ꝟtute diſtictiua p̄ h̄ qđ diximꝰ de ꝟtute ſenſus
⁊ itell'us:opʒ nos mō dicere de motore in loco qd ſit
de aīa. ℂD.d.⁊ vtx̄ eſt p̄s ⁊c̄.i.⁊ quēadmodū eſt ēt
de hac ꝟtute:vtx̄ ſit p̄s aīe:aut tota aīa:⁊ ſi eſt p̄s aīe
vtx̄ eſt ſep̄ata ab alȳs in q̄ditate ⁊ loco:⁊ multi āti q
opinabant̄:aut tn̄ dr̄t in q̄ditate ⁊ diffōne. ℂD.d.⁊
ſi eſt p̄s eius ⁊c̄.i.⁊ ſi iſta ꝟtus eſt pars aīe:vtrum eſt
pars earum partium:que dicte ſunt ab antiquis:aut
nō eſt aliqua illarum:ſed alia.
ℂM3 autē ⁊ dubitationē mox q̄ūo opʒ p̄tes
aīe dicere: ⁊ quot. Mō.n.quodā ifinite vi/
dent̄: ⁊ nō ſolū q̄s q̄dā dn̄t determināntes rō
natiuā:iraſcibilē: ⁊ appetitiuā. Hi aūt rōneʒ
hn̄tē ⁊ irrōnabilē. Scđʒ.n.dr̄ias p̄ q̄s ſepa
rāt has: ⁊ alie vident̄ p̄tes maiorē dr̄iaʒ his
hn̄tes: de qb⁹ ⁊ nūc dcm̄ eſt. Et vegetatiua
q̄ ⁊ plātis ieſt: ⁊ oibus aīalib⁹: ⁊ ſenſitiua
quā neq3 ſic irrōnabilē:neq3 ſicut rōnē hn̄tē
ponet q̄s vtiq3 facile. Adhuc autē ⁊ fanta/
ſtica:q̄ ipſo eē q̄dē ab oib⁹ altera eſt.
ℂEt cū h̄ ſmōe ēt orit̄ qđ: ⁊ eſt q̄ūo ſūt p̄tes
aīe: ⁊ quot ſunt. Uident̄.n.quoquo mō eē
ifinite: ⁊ ꝙ nō ſunt ille p̄tes:q̄s hoīes nume
rāt apđ diffōnē.ſ.rōnabilis ⁊ iraſcibil': ⁊ de/
ſiderabilis: ⁊ q̄dā diuidūt eas in rōnabilē ⁊
nō rōnabilē. Diuidunt̄.n.ſ3 dr̄ias diuidētes
eā ēt in p̄tes diuerſas:iter q̄s exiſtit diuerſi/
tas maior q̄3 iter iſtas: đ qb⁹ loq̄mur.ſ.ꝟtu
tē nutritiuā exn̄tē in vegetabilib⁹: ⁊ ꝟtuteʒ
ſenſibilē:quā nullus vult nūerare. Nō ē.n.
irrōnabilis:neq3 ēt rōnabilis: ⁊ ꝟtus ēt per
quā fit imaginatio dr̄t p̄ ſe ab alȳs.
ℂJn hac p̄ſcrutatione orit̄ qđ cōis oibus ꝟtutib⁹ aīe 41
⁊ eſt q̄ūo p̄tes aīe ſunt pl'es:⁊ vn̄:⁊ quot ſūt. ℂD.d.
modū ex quo difficile cognoſcit̄ quot ſunt p̄tes ei⁹.
ℂEt.d.vident̄ enim ⁊c̄.i.vident̄ enim qn̄ aliqs vo
luerit numerare eas:ꝙ magis ſunt infinite q̄3 finite.
Partes eniʒ ei⁹ nō ſunt p̄tes ille q̄s hoīes aſſueti ſūt
numerare qn̄ diffiniūt aīam. ℂEt d.quoquo mō:qꝛ
⁊ ſi aliqs voluerit numerare aīam cōcupiſcibilē ſm
numex̄ rex̄ q̄s cōcupiſcit:tūc vr̄ eē illā infinitā: ⁊ i/
nuit Platonē dicētē p̄tes eē tres.rōnabilē:⁊ iraſcibi
lē:⁊ deſideratiuā:⁊ poſuit iraſcibilē: ⁊ deſideratiuaʒ
duas:⁊ ſunt vnius virtutis.ſ.anime concupiſcibilis.
ℂDeinde.d.⁊ quidā diuidunt ⁊c̄.i.⁊ faciunt in hoc
errorē ⁊ peccatū. Videt̄ eni ꝙ aīa diuidit̄ ſm dr̄ias
habēdas in p̄tes:iter quas ē maior diuerſitas q̄3 iter
iſtas p̄tes:in quas diuidunt aīam.d.numerauit illas
partes:⁊ dixit.ſ.virtutem nutritiuam ⁊c̄.i. V.g. hoc

Uide p̄mo de anima.19.

Nō iſta etiā mota fuit p̄ đ aīa.90.⁊ i h̄ 3°.t.cō.p̄mi.

Modo q̄dā aīe p̄tes ifinite eē vident̄.

Si qs nūeraret aīam ꝯcupiſcibileʒ ſm nūex̄ rex̄ q̄s ꝯcupiſcit iueniret eam infinitam eſſe.

ꝙ anima diuiditur in virtutē nutritiuā ⁊ sensibilē. Nullus enim pōt ponere animā sensibilē in virtutē rōnabilē: neqꝫ in virtutē irrōnabilē: cum non sit de eis que carēt rōne: qꝛ est aliquid ꝯphendēs: neqꝫ de habētib⁹ rōnē. Ratio.n.nō existit in omnib⁹ aīalib⁹. Et intēdebat per hoc notificare errorem duoꝝ diuidētium.s.diuidētis eam in rōnabilem: ⁊ irascibilē: ⁊ desideratiuā: ⁊ diuidētium.s.diuidētis eaꝫ in irrōnabilem ⁊ nō rōnabilē. Qui eniꝫ diuidit eam in h̄ duo difficile potest ponere in vtrāqꝫ illarū virtutes multas. V.g. sensum ⁊ imaginationem. Qui autem diuidit eaꝫ in illas tres: peccauit duobus modis: dimisit enim multas differentias. V.g. nutriri ⁊ imaginari. Et etiam diuisit eādem virtutem.s.cōcupiscibilē in plures vna: ⁊ cū aīa fuerit diuisa tali diuisione: tunc ptes aīe erunt īfinite: sicut inuit pmo.

Cui autem harum eadem vel altera sit hꝫ multam dubitationē si aliqs ponat sepatas ptes aīe. Ad hec autē appetitiua: que ⁊ rōne ⁊ potētia altera videt̄ vtiqꝫ esse ab omnibus: ⁊ ꝯueniēs vtiqꝫ hanc sequestrare. In rōcinatiua enim voluntas fit. In irrōnabili ⁊ concupiscitiua ⁊ ira. Si autem tria in anima in vnoquoqꝫ erit appetitus.

Et contingit magna questio in quacunqꝫ istaꝝ fuerit accepta: ⁊ vtruꝫ est eadē: aut diuersa: ⁊ maxie si aliqs posuerit ꝙ tres partes anime sunt diuerse. Et iopinabile est ēt cum hoc quod diximus distinguere hoc qd̄ existimat̄ eē diuersuꝫ ab oībus in diffōne ⁊ actione. Pricipale eni existit in parte cogitatiua. Desideriuꝫ autē ⁊ ira iueniunt̄ in non rōnabili. Si igit̄ anima hꝫ tres partes: tunc desideriuꝫ iuenitur in vnaquaqꝫ illaruꝫ.

42 Et cōtingit nobis questio in quacūqꝫ istarū triuꝫ virtutū: aut duarum: numerauimus virtutē imaginationis.s. vtrum ista virtus sit vna illaruꝫ virtutuꝫ in quas diuisim⁹ partes aīe: aut est diuersa ab eis. ⁊ maxime si aliqs posuerit ꝙ ptes aīe sunt diuerse ī diffōne ⁊ loco. D.d. ⁊ iopinabile ē ⁊c̄.i. ⁊ iopinabile est diuidere hanc virtutē: que existimat̄ esse diuersa ab omnibus in actione ⁊ diffinitione: ⁊ intēdit virtuteꝫ desideratiuam: ⁊ ponere eam in habēte rationē ⁊ in carente ratione. Et non ponere eam propriam alteri duorum modorum: sicut est dispositio de alys virtutibus anime: sed in vtroqꝫ: virtus enim principalis nō existit nisi in anima rationali. Et hoc intendebat cum dixit. In parte cogitatiua ⁊ non principali: sicut desiderium ⁊ ira existit in nō rationabili. Sed nos videmus istam virtuteꝫ numerari ꝺm numerū virtutū. Ita ꝙ si partes anime fuerint tres: tunc desiderium inuenietur in omnibus earuꝫ. Et hoc intēdebat cum.d. si igitur anima ⁊c̄.

Et etiā de quo nunc ꝺmo instat qd forme mouēs ꝺm locuꝫ animal est. Secunduꝫ qdem enim augmentum ⁊ decremētum motum: qui omnibus inest videbitur vtiqꝫ mouere generatiuum ⁊ vegetatiuuꝫ. De inspiratione autē ⁊ expiratione: ⁊ somno ⁊ vigilia posterius perspiciēdū: habēt enim ⁊ hec dubitationem multam.

Illud autē ad qd̄ ꝑuenimus in ꝺmone est qd est illd̄: qd̄ mouet animalia de loco in locum. Et existimatur ꝙ motus q est ꝺm augmentum ⁊ diminutionē existit in omnibus. Et illud qd̄ existit in oībus est illd̄: qd̄ existimatur mouere gnātiuum ⁊ nutritiuum. Et post cōsiderabim⁹ de anhelitu: ⁊ somno: ⁊ vigilia. In istis.n. sunt multe qōnes.

Idest. sꝫ nos nō itēdebamus istas qōnes in hoc loco. Intētio enim nostra est perscrutari illud qd̄ mouet animal in loco quid sit. D.d. ⁊ existimatur ꝙ motus aīalis ꝺm augmētū ⁊ diminutionē existit in oībus aīalib⁹: ⁊ qd̄ est tale attribuit̄ virtuti: q̄ mouet ad generādū ⁊ ad nutriēdum. Et intēdebat per hoc notificare: ꝙ iste motus est alius a motu locali existenti: licꝫ vterqꝫ sit in loco: ⁊ ꝙ motor ī eis est diuersus. Deinde.d. ⁊ post cōsiderabimus.i. ⁊ postq̄ᷓ locuti fuerimus de hac virtute: cōsiderabim⁹ de anhelitu: ⁊ somno ⁊ vigilia: cum vtrūqꝫ sit ab anima motus: ⁊ habeat multas questiones. 43

Idē scdo de ania.42. ⁊ p de gnōne.39. ⁊.41.

Sed de motu ꝺm locū qd mouēs aīal ꝺm processiuuꝫ motum considerādum. Quod qdem igitur nō vegetatiua potentia manifestum. Semper enim ꝓpter aliquid motus h̄: ⁊ aut cū fantasia: aut cū appetitu est. Nihil enim nō appetens aut fugiens mouet̄: h̄ aut violētia. Amplius ⁊ plante vtiqꝫ essent motiue: ⁊ vtiqꝫ haberent aliquam partē organicam ad motum hunc.

Considerem⁹ igit̄ de motu locali. ⁊ qd est illd̄ qd̄ mouet animal motu locali. Et manifestū est: ꝙ h̄ nō ē a ꝟtute nutritiua. Ista eni virt⁹ semp attribuit̄ illis. Ista aūt aut est cū imaginatione aut cū desiderio: nihil eniꝫ mouet̄ nisi aut per desideriū ad aliqd: aut ꝑ fugā ab ipso: nisi mot⁹ ei⁹ sit violentus. Et si ista esset ēt dispō plātaꝝ: eēnt mote ⁊ hērent mēbrū organicuꝫ iuuās hunc moduꝫ.

44 Idest. ⁊ qꝛ actio virtutis nutritiue est semp: ⁊ attribuitur vegetabilibus. Actio aūt istius virtutis nō ē semp: neqꝫ est in vegetabilibus: ⁊ iste motus qui est in loco semp est cuꝫ imaginatione ⁊ desiderio ad aliquid. Nihil.n. mouet̄ volūtarie: nisi aut desiderādo aliquid: aut fugiēdo ipsum. Si igitur iste motus eēt ab anima nutritiua: cōtingeret vt ista anima eēt desiderans ⁊ imaginans. Et si virtus nutritiua eēt mouēs in loco: ꝯtingeret vt plante mouerētur in loco: ⁊ si plante mouerētur in loco: tunc hērent hanc dispositionē.s. imaginationē ⁊ desiderium: ⁊ haberēt etiaꝫ mēbrum organicum: per quod fit motus.

Idē scdo ph° cō.5. ⁊.8.xx. Nihil mouetur volūtarie nisi aut desiderando aliqd aut fugiēdo ipsum.

Similr̄ aūt neqꝫ sensitiuū. multa eniꝫ animaliū sunt: q̄ sensum qdē hn̄t: manētia autē ⁊ imobilia sunt per finē. Si igitur nā nihil facit frustra: neqꝫ deficit ī necessarȳs: nisi in orbatis ⁊ imperfectis. Hmōi autēꝫ anim a-

lium

lium perfecta: ⁊ nō orbata sunt: signū autē est: q̄ generatiua q̄dē sunt: ⁊ augmētuȝ habent ⁊ decremētuȝ. Quare ⁊ haberent vtiq̄ȝ partes organicas ꝓcessionis.

¶ Et etiam ſm hūc moduȝ est aliud a sensu. Multa animalia enim habēt sensuȝ: ⁊ sunt q̄escētia in eodē loco: ⁊ non mouētur oīno. Si igit̃ nā nihil facit ociose: ⁊ perfecte operatur in rebus necessarijs: nisi sit in rebꝰ mōstruosis: que non sunt perfecte. Talia enim animalia sunt perfecta non mōstruosa: ⁊ signum eius est: ꝙ generāt ⁊ habent ascēsum ⁊ descēsum: ⁊ ideo habent mēbra organica per que fit motus localis.

45 ¶ D. ⁊ opȝ ēt ſm hūc modū vt ista v̄tus mouēs in loco sit alia a sensu. Multa. n. animalia sentiunt: ſȝ nō mouētur oīno: ⁊ nečce est vt ista animalia nō moueā tur oīno: q̄m cū nā nihil facit ociose. i. nullū mēbruȝ facit sine iuuamēto: neq̄ȝ diminuit in rebus necessarijs. i. neq̄ȝ abstulit aīali mēbruȝ: in quo hȝ iuuamentum necǐuȝ: nisi hoc sit ꝓpter occasiones cōtingētes in mīori parte: vt digitus sextꝰ. Et ista aīalia nō mota nō hn̄t instr̄m ambulādi: ⁊ sunt cū hoc ꝑfecta nō mōstruosa: ⁊ signū eius est ꝙ generant sibi similia: ⁊ hn̄t in sua vita ascēsuȝ ⁊ descēsuȝ: sicut alia entia nālia: quoꝝ eē est nāle. ergo nečce est vt sint aīalia non mota: ⁊ ideo nō habēt mēbra motus. Et debes scire ꝙ nō vtitur in loco cōmunicantie in destruēdo has virtutes eē motiuas: nisi ita: quia suuȝ quesitum est causa propinqua motus: ⁊ si non: tunc sensus est vna causarum istius motus: sed causa remota.

Nā nihil facit ociose. idē p ce. xxxij. ⁊ scdo celi. 50. ⁊ 59.

Dig entia nālia q̄r esse est nāle hn̄t ascēsuȝ ⁊ descēsū. Vide ꝓ hoc scdo de ge. ⁊ cor. t. c. 57. ⁊ scdo methe aurorū. ca. pᵒ.

¶ At vero neq̄ȝ rōcinatiua ⁊ vocatꝰ itell'ꝰs est mouēs. Speculatiuꝰ quidē. n. nihil speculatur agibile: neq̄ȝ dicit de fugibili ⁊ prosequibili. Semp aūt motꝰ: aut fugiētis: aut ꝓsequētis aliquid est. Sȝ neq̄ȝ cū speculatꝰ fuerit aliq̄d hmōi: iā ꝑcipit aut ꝓsequi: aut fugere. Puta multotiens itelligit terribile aliq̄d aut delectabile: nō iubet autē timere: ſȝ cor mouet̃: si aūt delectabile aliq̄ altera ps.

¶ Sȝ illud q̄d mouet non est ps cogitatiua: neq̄ȝ illa: q̄ dr̃ intellectꝰ. Pars. n. cogitatiua nō videt illud q̄d facit: neq̄ȝ dicit aliq̄d in fugito: neq̄ȝ in q̄sito. Motus. n. semp iuenit̃: aut in fugiēte: aut in querēte: neq̄ȝ est etiā ex eis: que q̄n viderint rem taleȝ mittent ad q̄rendum: aut fugiēdum. At multotiēs opinamur aliq̄d eē delectabile: aut timorosuȝ: ⁊ nō mittimus ad timoreȝ. Cor autē mouetur q̄n aliud mēbrū delectatur.

46 ¶ Potest itelligi per partē cogitatiuā itellectus speculatiuus: ⁊ per partē: que dr̃ itellectus: intellectꝰ operatiuus. Et ideo. d. ps. n. cogitatiua non videt ⁊c. i. ps speculatiua nō ꝯsiderat de rebꝰ opatiuis: neq̄ȝ de aliqua re vtili quesita: neq̄ȝ de aliqua re nocēte fugita: motus aūt in loco nō iuenit̃ nisi aut in querēte: aut in fugiente. ¶ D. d. neq̄ȝ est ēt ex eis ⁊c. i. neq̄ȝ est ēt pars itellectus: q̄ inatus est ꝯsiderare in quesito ⁊ fugito: ⁊ excitat mēbrū mobile ad motū ad rē delectabilē: aut mēbrum mobile in timore ad motū: vt accidit nobis quādo imaginamur aliq̄d delectabile: aut timorosum: ꝙ mēbruȝ ꝓpriū illi delectabili mouet̃ in nobis: ⁊ cor ꝯstringit̃ tūc ex illo timoroso: ⁊ itellectus nihil videt ex h̄: sed videmꝰ ipm moueri ex illo timoroso: aut ad aliud delectabile. ¶ Et h̄ itēdebat cum. d. cor aūt ⁊c. ita cecidit in scriptura. Et forte diminuit̃ ex ea tm̄ ꝙ itētio eēt ista. s. cor āt mouet̃ ex timore aut ex delectatione: q̄n aliud mēbrū delectatur: ⁊ demōstrat hoc: ꝙ inuenimus in alia trāslatione. s. multotiēs cogitat itell'ꝰs in aliquo timoroso: aut in aliquo delectabili: ſȝ nō ꝑꝑ hoc erit timor: aut delectatio. Cor aūt mouet̃ motu timoris: ſȝ nō ex itellectu: ⁊ cū cogitauerit in aliquo delectabili: tūc mēbrū aliud a corde mouet̃ motu delectationis.

Idē. 2. met. tex. cō. 3.

¶ Amplꝰ ⁊ precipiēte itellectu ⁊ dicēte itelligētia fugere aliq̄d: aut proseq non mouet̃. Sed ſm cōcupiscētiaȝ agit: vt incontinens. Et totalr̃ autē videmꝰ: q̄m hn̄s medicatiuā nō medet̃: tanq̄ȝ alterius q̄dem sit propriuȝ agere ſm sciam: sed nō sciētie.

¶ Et cū intell'ꝰus miserit: ⁊ cognitio affirmauerit fugere aliq̄d: aut q̄rere aliq̄d: nō mouebit̃: ſȝ facit illud q̄d cōuenit delectationi. s. ꝙ nō pōt se retinere. Et vlr̃ videmꝰ hn̄tē arteȝ medicine non sanare: q̄ aliud est principale actionū: que fiunt per cognitionē.

¶ Et videmus ēt ꝙ itellectꝰ multotiēs mittit ad q̄rēdū aliq̄d: aut fugiēdum: ſȝ tm̄ hō nō mouet̃ ab eo q̄d affirmat itellectꝰ: ſȝ ex eo quādo cōuenit delectationi: vt accidit viro voluptuoso: qui non refrenat se vt deberet. ¶ D. d. ⁊ vlr̃ ⁊c. i. ⁊ vlr̃ videmus multotiēs ꝙ multi sciētes aliquam artē nō agunt ꝑ illam artē sicut videmus multos medicos: q̄ nō curāt se cū ifirmant̃: ⁊ hoc nō est: nisi q̄ alius motor est p̄ncipalis actiōis illaꝝ actionū: q̄ agunt̃ ꝑ cognitionē ⁊ artē: ⁊ si nō: cōtingeret: vt oē hn̄s cognitionē alicuius opationis nō ageret nisi illā rē quā scit. 47

Cap. II.

At vero neq̄ȝ appetitꝰ hmōi motus dn̄s est. Abstinētes eniȝ appetentes ⁊ ꝯcupiscētes nō operantur: quorū hn̄t appetitum: ſȝ sequūtur itell'm. Vident̃ aūt duo hec mouētia: aut appetitꝰ aut intell'ꝰs. Si q̄s fantasiam posuerit: sicut itelligētiam quādā. Multa. n. p̄ter sciam sequūtur fantasias. Et in alijs aīalibꝰ nō itelligētia: neq̄ȝ rō est: ſȝ fantasia. Vtraq̄ȝ ḡ motiua ſm locū intell'ꝰs ⁊ appetitus.

Appetitus ⁊ itell'ꝰs vident̃ esse duo mouentia.

¶ Principalitas igr̃ in hoc motu non est cognitionis: neq̄ȝ ēt desiderij. Heremite enim desiderant ⁊ concupiscūt: ſȝ non agūt ea ad q̄ mouent̃ ꝑ desideriū: q̄ ꝯsequunt̃ intell'ꝰȝ. Appet igr̃ ꝙ illud: q̄d facit motū est h̄ duo:

desideriū.s.⁊ itell'us. Et si aliqs posuerit ꝙ imaginatio est silis desiderio. In plibꝰ.n.rebus ꝯseqmur imagiatioē sine cognitione. Alia.n.aialia nō hñt existimationē: neqz cognitionē: ſz imagiatioē. Hec igr̄ duo.s.desideriū ⁊ itell's sunt mouētia de loco i locū.

48 Quid igit̄ dñat̄ in isto motu:⁊ appropriat̄ ei nō est cognitio:cum multotiēs moueamur a d̄siderio:lz itell's videat nos nō debere moueri. Neqz ēt ꝙ dñat̄ in isto motu est desideriū:qꝛ multi homines desiderāt:ſz nō ꝯsequunt̄ desideriū:ſz itell'z. ¶ Et cuz declarauit ꝙ motꝰ localis ipol'e ē attribui alteri istaꝝ v̄tutuz singulariter.⁊ appet ēt ꝙ vtraqz illaꝝ hz itroitū in mouēdo:motꝰ.n.nō fit sine desiderio:neqz sine itellectu aut imaginatione. ¶ D.d. appet ⁊c̄.i.appet igit̄ ex h̄ qd̄ diximꝰ:ꝙ agēs motuz est duo:itell's.s.⁊ desideriū:aut imaginatio:q̄ est silis desiderio. In pluribꝰ eniz rebꝰ mouemur ab imagiatione sine aliq̄ cogitatione:sicut aīalia mouent̄. Alia eniz aīalia nō hñt cogitationē:sed in loco cogitationis hñt imaginationē. Iste igit̄ due v̄tutes sunt mouētes de loco in locū.s.itell's aut imaginatio.

Intell's p̄cticus dr̄t a speculatiuo fine.

¶ Intell's aūt q ꝓ aliqd rōcinat̄:⁊ q p̄cticꝰ est. Differt aūt a speculatiuo fine. Et appetitus oīs ꝓ aliqd est. Cuiꝰ.n.appetitꝰ h̄ pricipiū practici itell's. Ultimū āt pricipiū actionis est. Quare rōnabil'r h̄ duo videt̄ mouētia appetitꝰ ⁊ itelligētia practica. Appetibile eniz mouet. Et ꝓ h̄ itelligētia mouet:qꝛ pricipiū huius est appetibile.

Ultimū i itētiōe ē pn̄m in actiōe. Idez scd̄o phy.89.

¶ Et itell's opatiuꝰ:⁊ est cogitās i re differt a speculatiuo in ꝑfectiōe. Oē.n.desiderium est desideriū ad aliqd. Desideriū.n.nō ē pricipiū itell's speculatiui:ſz ille aliꝰ est pricipiū itell's:⁊ iō necīo appet:ꝙ hec duo sunt mouētia.s.desideriū:⁊ cogitatio apud actionē. Desiderium.n.mouet:⁊ ideo cogitatio mouet:qꝛ est desideratiua.

49 ¶ D.⁊ itell's ꝑ quē agit̄:⁊ est cogitatiuꝰ:opatiuus dr̄t a speculatiuo in ꝑfectiōe ⁊ fine. finis.n.speculatiui ē scire tm̄:opatiui aūt operari. ¶ D.d.⁊ omne desideriū ⁊c̄.i.⁊ qꝛ oē desideriū est desiderium ad aliqd:iō desideriū nō est pn̄m moués itell'm opatiuū:ſz illud desideratū mouet itell'm:⁊ tūc desiderabit itell'us: ⁊ cū desiderauerit:tūc mouebit̄ hō.s.a virtute desideratiua:que est intell's:aut imaginatio. ¶ D.d. iō necessario ⁊c̄.i.⁊ qꝛ p̄ncipiū motus ē ex desiderato: apparet ꝙ h̄ duo mouēt hoiez.s.desideriū ⁊ ꝯsensus q sunt erga opationē ſ3 hūc modū.s.ꝙ faciens desiderare.⁊ mouere:qd̄ est itell's idē sunt: ſz est mouēs: qꝛ facit desiderare rē. ¶ Et hoc intēdebat cū.d.desideratū.n.⁊c̄.i.desideratū.n.qꝛ ipm est:qd̄ mouet̄ ad rē quā ꝯp̄hēdit:⁊ est itell'us operans:aut imaginatio: ⁊ intell'us qñ cōprehēdit aliqd desiderabit ꝑ sciam:⁊ mouebit ꝑ desideriū:necē est vt ipse intell'us sit mouēs ſm ꝙ ē desiderās:nō ſm ꝙ ē ꝯp̄hēdēs:neqz ſm ꝙ desideriū est alia virtus ab itellectu:que est etiaz mouēs ſm ꝙ ipse declarabit post. ¶ Et hoc qd̄ ipse d.de itellectu opatiuo intelligēdum est de imaginatiōe:animalia.n.vl'r mouētur ab imaginatiōe:si igitur forma fuerit imaginata ex cognitione: tunc motus attribuetur intellectui opatiuo:⁊ si nō fuerit ex cogitatione:tūc attribuet̄ ipsi v̄tuti imaginatiue.

Finis itell's speculatiui ē scire tm̄. p̄ctici v̄o opari. Uide.2.met. t.c.3.⁊ hic.s. tex.co.34.

Intellectꝰ ē mouēs ſm ꝙ ē desiderās: nō ſ3 ꝙ ē cōp̄hēdēs. Id̄ sup̄ cō.xxix.

¶ Et fantasia cū moueat non mouet sine appetitu. Unū igr̄ mouēs primo qd̄ appetibile. Si.n.duo itell's ⁊ appetitꝰ mouerent ſm cōez vtiqz aliquā spēm mouerēt. Nūc autē itell's nō videt̄ mouēs sine appetitu. Volūtas eni appetitꝰ est:cū autē ſm rōnez mouet̄ ⁊ ſm voluntatē mouet̄. Appetitus aūt mouet preter rōnē. Concupiscētia qdem enim appetitus quoddam est.

Volūtas appetitus est.

¶ Et pricipiuz buiꝰ erit in tꝑe:in quo mouet̄ imaginatio. Nullus igr̄ motꝰ erit extra desideriū:motor igr̄ est vnꝰ.s.desiderans. Mouens eni si eēt duo.s.itell's ⁊ desideriuz:tūc mouerent̄ mō cōi. Modo autē itell's nō v̄r mouere post desideriū. Volūtas.n.⁊ desideriū qñ mouent̄ in cogitatiōe:tūc volūtas mouet:⁊ desideriū mouet motu q nō itrat cogitationē. Appetitꝰ āt ē aliqd̄ desideriuz. 50

¶ Idest.⁊ p̄ncipiuz huiꝰ motus q est ex re desiderata erit in tꝑe:in quo imaginatio mouet̄ a re desiderata sine appetitu. Imaginatio.n.p̄mo ꝯp̄hēdit desideratū.s.patit̄ ab eo ſ3 ꝯp̄hēsionē:⁊ cum ꝯp̄hēderit ipm forte desiderabit:⁊ cum desiderauerit:⁊ nō erit illic aliquod desideriū ꝯtrariū:neqz alia virtus aīe ꝯtraria:tunc mouebit aīal in loco ad illud desideratum. ¶ D.d.motor igit̄ est vnus.i.motor igit̄ q ē desideratū:qꝛ est vnus:ꝯtinget vt illud:qd̄ mouet̄ ab ea qd̄ est mouēs aīal.s.virtꝰ desideratiua sit vna ēt: ⁊ hoc ē aut itell's:aut imagiatio ſ3 ꝙ vtrūqz est desiderans ⁊ si mouēs aīal eēt duo.s.itell's ꝑ se:⁊ v̄tus desideratiua ꝑ se ſ3 ꝙ sunt diuersa:tunc motus aīalis nō ꝓueniret ab eis nisi accñtal'r.s.ꝑ nāz cōem istis duabꝰ v̄tutibꝰ:q̄ eēt alia ab vtraqz illaꝝ. ¶ D.d.mō aūt itell'us.i.⁊ si ita eēt:ꝯtingeret:vt itell'us ꝑ se moueret aīal:⁊ ēt desideriū ꝑ se:⁊ nō est ita. Intell'us.n.nō v̄r mouere nisi volūtarie:sicut imaginatio nō v̄r mouere sine desiderio. Et dr̄ia iter volūtatē ⁊ desiderium est:qꝛ qñ volūtas ⁊ d̄sideriū mouēt:tūc volūtas mouet ſ3 cogitationē:desideriū aūt mouet nō ſm cogitationē. ¶ D.d.⁊ desideriū est aliqs appetitꝰ:ita cecidit in scriptura:⁊ ē falsuz:⁊ dz legi:⁊ appetitus ē aliqd̄ desideriū.i.ꝙ ꝑs aīe desiderans ē mouēs vl'r. Si igit̄ desiderauerit ꝑ cogitationē:dicet̄ voluntas: ⁊ si fuerit sine cogitatōe dicet̄ appetitꝰ:⁊ demōstrat hūc errorē alia trāslatio in q̄ dr̄:appetitꝰ aūt mouet sine cogitatiōe:qꝛ appetitꝰ est modus desiderij.

Dr̄ia iter voluntatē ⁊ appetitum.

¶ Intell'us qdē oīs pricipioꝝ rectꝰ ē. Appetitus autez ⁊ fantasia recta ⁊ nō recta. Unī sp qdē mouet appetibile. Sz h̄ est bonuz:aut apparēs bonū. Nō aūt oē:ſz actuale bonū. Actuale.n.est ꝯtingēs:⁊ al'r se hr̄e.

Intell's pncipioꝝ rectꝰ ē.

Bonū verū aut appēs ē appetitꝰ ...

¶ Oīs igit̄ itell's est rectus. Appetitꝰ autē ⁊ imagiatio qñqz sunt recti:⁊ qñqz nō. Et iō pars appetitiua mouet semꝑ:ſz hoc aut erit

bonū

bonū:aut existimabiť eē bonū:⁊ nō in oibꝰ. illud enim actuale est laudabile:⁊ actuale ē illud qđ poťe est:vt hēat rez alio modo.

51 ℭ D.⁊ ois actio ex ītellectu est recta:actiōes aūt que fiunt ex appetitu ⁊ imagiatiōe qñqȝ sunt recte:qñqȝ nō. Et iō ps appetitiua mouet sp:qꝛ mouet ad rectū ⁊ nō rectū. Intellꝰs aūt nō mouet nisi ad rectū tm̄:⁊ iō nō mouet sp. ℭ D.d.sȝ h aut ē bonū ⁊c.sȝ h erga qđ mouet vtus appetitiua:aut ē bonū:aut existimať eē bonū:sȝ nō est. Et h bonū ad qđ moueť ista vtus nō est bonū cōe oibus. Illud.n.bonuȝ qđ est in actu semp ē laudabile simpl'r. ℭ Et h itēdebat cū.d. sed nō in oibꝰ:illud.n.actuale ē laudabile.i.⁊ illđ bonuȝ exñs in oibꝰ:illud.n.bonū qđ semp ē actuale est laudabile. ℭ D.d.⁊ actuale ē illud qđ poťe est ⁊c.i.⁊ bonuȝ qđ ē pura actio ē bonū:qđ mouet alio mō a mō ꝑm quē mouēt ista bona:q̄ qñqȝ sunt potentia qñqȝ actu. ℭ Et pōt itelligi p hoc qđ.d.sȝ nō in oibus.i.⁊ bonū ad qđ moueť ista vtus:nō est bonū ꝑm totū.i. semp ⁊ simpl'r:illud.n.bonuȝ qđ ē actu poniť eē laudabile. Uel al'r:sȝ nō in omnibus.i.sȝ bonū qđ cōprehēdit ista virtus nō est bonum existēs laudabile ab omnibus:sȝ bonū intellectui opationi est laudabile apud illam virtutē:⁊ bonum quod pōt inueniri alio modo ab eo ꝑȝ quē est bonū. Bonū aūt cōe oibus ē bonum puruȝ. Et intētio in istis ē ꝓpinqua:⁊ quasi ista postrema videtur cōuenietior.

Bonū qđ sp est actuale est laudabile.op 10m .5.ethic. ca 16.

ℭ Qđ qdē igiť hꝰ potētia aie mouet:q̄ vocatur appetitꝰ manifestū est. Diuidētibꝰ auteȝ aie ptes:si ꝑȝ potētias diuidāt ⁊ sepent valde multe fiūt. Uegetabile:sensibile:appetitiuū:itellectiuū:cōsiliatiuū:hec.n.plus dn̄t abinuicē q̄ȝ ɔcupiscibile ⁊ irascibile.

ℭ Iā igr̄ appuit:ꝙ talis vtus aie mouet:⁊ est q̄ dr̄ appetitiua:⁊ diuidētes aiam si diuidunt eam ꝑm virtutes:tunc iueniūt multas ptes valde.s.nutritiuā:⁊ sensibileȝ:⁊ intelligentem:⁊ cogitatiuā:⁊ desideratiuā:iste enim distincte sunt abinuicem:⁊ magis desideratiua:⁊ simil'r irascibilis.

52 ℭ Idest.iaȝ appuit ex h ꝑmone ꝙ talis vtus vtutum aie:q̄ ɔphēdit rē ⁊ desiderat ipsaȝ est vtꝰ mouēs aial ⁊ est:q̄ dr̄ appetitiua. Et illi q solēt diuidere aiam in tres:aut in duas ptes:oportebat eos si itēdebat diuidere illā ꝑm vtutes habēdas:diuidere eas in pl'es ptes:cū pl'es hēant ptes illis tribꝰ. U.g.nutritiuā:sensibilē:intelligibilem:⁊ cogitatiuaȝ.

ℭ Qm̄ aūt appetitꝰ sūt ɔrij adiuicē:h aūt accidit cū rō ⁊ ɔcupiscētie ɔrie fuerint. Sunt aūt in ipsis tpis sensum hn̄tibus. Intell'ꝰ qdem eni pp futuꝝ retrahere iubet:ɔcupiscētia aūt pp ip̄m iam. Videť.n.qđ iaȝ delectabile:⁊ simpl'r delectabile:⁊ bonuȝ simpl'r:ꝓpterea ꝙ non vr̄ qđ futurum.

ℭ Et pp diuersitatem appetitus ɔriant sibi adiuicem:⁊ hoc accidit qñ modi appetitus fiunt oppositi:⁊ nō erit nisi habēti sensuȝ p tp̄s. Et intell'ꝰ coget nos ad prohibenduȝ ꝓpter rem futuraȝ. Et appetitus pp rē presentis voluptatis. Existimať eni ꝙ res presentis voluptatis est voluptas simpliciter:qꝛ non aspicit rem futuram.

ℭ Potest itelligi:⁊ pp diuersitatē appetituum:q sunt in aia ɔcupiscibili ɔdicunt sibi in motu abinuicem. Uel al'r.i.⁊ pp diuersitatē appetitꝰ aie ɔcupiscibilis ab itellectu ɔdicūt sibi adiuicē:⁊ h est manifestius. 53
ℭ D.d.⁊ accidit h ⁊c.i.⁊ h accidit in eadē re qñ modi appetituū in ea fueriť oppositi:⁊ iste modus ɔrietatis nō iueniť nisi in aiali:qđ ɔphēdit tp̄s:qꝛ ɔphēdit aliqd ex re in pn̄ti tpe q̄ȝ illud qđ est ex ea in futuro. U.g.ꝙ in eadē re iudicare:qđ nō est voluptabile:⁊ in futuro ɔtristabile. ℭ D.d.⁊ itell'ꝰ coget ad ꝓhibēduȝ:⁊ intēdebat demōstrare diuersitatē duoruȝ modoꝝ in appetitū.s.appetitū itellectus:⁊ appetitum aie ɔcupiscibilis. Aīa.n.ɔcupiscibilis mouet ad rē:que ē in actu voluptuosa:aīa aūt rōnalis multotiēs ꝓhibȝ:⁊ hoc pp nocumētū futurū. U.g.coitus ⁊ crapula. ℭ D.d.existimať igiť ⁊c.i.multi igiť existimāt ꝙ res pn̄tis voluptatis est voluptuosa simpl'r ⁊ nūq̄ȝ ɔtristabilis:qꝛ vtus ɔcupiscibilis nō inspicit ɔtristationē contingētē in futuro.

Aīa ɔcupiscibil' mouet ad rē q̄ ē actu voluptuosa:sed rōnal' multotiens ꝓhibet.

ℭ Spē qdem igiť vnū erit mouēs appetibile aut appetitiuū. Primū aūt oium appetibile:h eni mouet:cum nō mouetur:eo ꝙ sit itellectiuū:aut imaginatiuū:nūero aūt plura mouētia. Qm̄ aūt tria sunt:vnū qdē mouens:scđm aūt quo mouet:⁊ tertiū qđ moueť. Mouēs aūt duplex:aliud qdē imobile:aliud aūt mouēs ⁊ qđ moueť. Est auteȝ imobile actuale bonū. Mouēs auteȝ ⁊ qđ moueť appetitiuum. Mouetur.n.qđ moueť ꝑm ꝙ appetit:⁊ appetitꝰ actus aut motus qdam est. Qđ auteȝ moueť animal est:quo vero mouet organo appetitus iam hoc corporeuȝ est. Unde in cōmunibus corpis ⁊ anime operibus consideranduȝ de ipsis.

ℭ Et mouēs est appetitum ꝑm ꝙ est appetituȝ. Appetituȝ eni precedit alia. Hoc.n.mouet ⁊ nō moueť:qꝛ mouet imaginationē:⁊ intellectū. Mouentia aūt sunt multa in numero:quia res per quas fit motus sūt tres. Quaꝝ vna est motor:⁊ alia res p quaȝ mouet:⁊ tertia motū:⁊ motor est duobus modis:iste aūt est nō mobilis:ille vo ē mobilis. Nō mobilis aūt est bonuȝ intell'm. Motor aūt ⁊ motū ē appetitiuū. Mouet.n.illđ qđ moueť ꝑm ꝙ est appetitiuuȝ:qꝛ appetitꝰ est aliqs motus.s.qui fit per intellectuȝ. Et qđ moueť est aial:⁊ instr̄m mouens est appetitus:⁊ ista sunt corporalia:⁊ ideo querēda sunt in actionibus cōibus anime ⁊ corpori.

ℭ Idest.⁊ primus motor in hoc motu est res appetita ꝑm ꝙ est appetita. Res.n.appetita precedit alia 54
mouētia aīal in h motu:qꝛ ista mouet ⁊ nō moueť.

Dispõ primi motoris ē vt moueat ⁊ nõ moueat. Jdē 8°. phy. 42. 52. 78.

⁊ ista est dispositio primi motoris. ℂ D. d. q̄ꝛ mouet imaginationē ⁊ itellꝯm. i. ⁊ ē motor: qꝛ mouet imaginationē qñ appetitꝰ fuerit ptis imaginatiue: aut itellꝯm si appetitus fuerit istiꝰ ptis aïe. ℂ D. d. mouētia aūt sunt mota in numero. i. mouētia aūt qbꝰ fit iste motus sūt plura vno. ℂ D. d. qꝛ res p q̄s fit motꝰ ⁊c. i. ⁊ cū ꝯtingit vt motor sit pl'es vno: pp̄ h̄ qđ declaratū ē in ꝟmōibꝰ vl'ibꝰ. s. ꝙ oīs motꝰ fit p tres res. s. q̄ꝝ vna ē motor q nõ mouet̄: ⁊ alia illđ p qđ mouet: ⁊ h̄ ē motor ⁊ motū. 3ª aūt est motū ⁊ nõ motor. ℂ D. d. ⁊ motor ē duobꝰ modis ⁊c. i. ⁊ ꝺclaratū fuit illic: ꝙ motor est duobꝰ modis. s. motor nõ motꝰ: ⁊ iste ē p̄mꝰ: ⁊ motor q mouet̄: ⁊ h̄ ē p quod mouet primꝰ motor. ℂ D. demõstrauit qđ ē vnūqđq3 istoꝝ triū3 in hoc motu ⁊. d. nõ motū aūt est bonū intellꝯm ⁊c. i. illud aūt qđ est in h̄ motu mouēs nõ motū est bonū intellꝯm: qđ ꝯphēdit aïa appetitiua. Motor aūt ⁊ motū ē res appetitiua. i. corpis mēbrū: in quo ē ista ps aïe: appetitꝰ aūt est motus: qꝛ est a re appetita p intellꝯm in actu. ℂ Et forte h̄ itēdebat cū. d. qꝛ appetitꝰ ē motꝰ. s. q ē in actu. i. appetitꝰ q ē a re appetita in actu. Uel al'r. i. appetitus q ē appetitꝰ in actu: motū aūt ⁊ nõ motor qui ē tertia res in h̄ motu est aïal. ℂ D. d. ⁊ instr̄m ē appetitꝰ ⁊c. i. ⁊ qꝛ illud p qđ mouet p̄mꝰ motor: neċe ē vt sit corpꝰ cū3 sit motū: vt declaratū est in vl'ibꝰ sermonibꝰ: ⁊ appetitꝰ hoc ē illud: p qđ mouet primꝰ motor. ḡ res appetitiua p quā mouet̄ aïal ē corpus: ⁊ appetitus ē forma eius. Et iō op3 q̄rere ea p que fit iste motus: vbi log̃tur de actiõibꝰ cõibus aïe ⁊ corpori. i. in parte scīe n̄alis: in qua loquit̄ de istis actiõibꝰ cõibus: vt in somno ⁊ vigilia: ⁊ ipse locutus fuit de hoc in tractatu quē fecit de motu aïaliū. S3 iste tractatus nõ venit ad nos: s3 qđ trāsferebatur ad nos fuit modicum de abbreuiatione Nicolai.

ℂ Nūc ät vt in sūma dicat̄ mouēs organice vbi p̄cipiū3 ⁊ finis idē velut gyglismꝰ: siue in circulatiõe. Hoc. n. gibbosū3 ⁊ ꝯcauū. Hoc q̄dē finis. Jllud ꝟo p̄cipiū3. Un̄ aliud q̄dē q̄escit: aliud q̄dē mouet̄. Rõne q̄de3 altera entia: magnitudine ꝟo isep̄abilia: oïa eni3 pulsu ⁊ tractu mouent̄: pp̄ qđ o3 sicut in circulo manere aliq̄d: ⁊ hic icip̄e motū.

ℂ Et dico mõ vl'r: ꝙ corpꝰ mouet̄ motu cõsilitudinis. Ubi. n. est p̄cipiū: illic ēt est finis: sicut motꝰ gyratiuus. Jn h̄. n. īuenit̄ gibbositas ⁊ ꝯcauitas: illđ aūt finis: h̄ autē p̄cipiū3. Et iõ h̄ est q̄escēs. h̄ ꝟo motū: q̄3uis in diffõne sint diuersa: in magnitudine autē nõ sunt disticta. Oē. n. qđ mouet̄: mouetur ꝟ3 expulsionē: aut attractionē. Un̄ neċe ē vt res q̄escat: sicut illud qđ est in circulo. Et ꝙ principiū3 motus sit ex hoc.

55 ℂ Cū3 notificauit: ꝙ q̄rere de rebꝰ p quas fit iste motus ꝯuenietius ē in alio loco: icepit narrare h̄ quādā rē vl'em. ℂ Et. d. ⁊ dico mõ vl'r ⁊c. i. ⁊ dico mõ ꝙ corpus mouet̄ a p̄mo instr̄o: ita ꝙ p̄mū3 instr̄m: qđ mouet ip̄m qđ ē subm̄ aïe desideratiue est in corp̄e aïalis in vno loco a q̄ expellunt̄ ptes ptis mote aïalis: ⁊ ad quā attrahunt̄ ptes illiꝰ ptis ab illo instr̄o: oīs eni motus cõpositus ex attractiõe ⁊ expulsione neċe est vt p̄ncipium a quo ē expulsio sit finis ad quē est attractio. Et iõ. d. sicut motus gyratiuus. Motus. n. gyratiuus cõpositus ē ex attractiõe ⁊ ip̄ulsiõe. Qm̄ aūt motus aïalis ꝯpositus ē ex attractiõe ⁊ ip̄ulsiõe: manifestū ē: qm̄ pars dextre mouet̄ a nobis: ⁊ sustētati fuerimꝰ sup̄ sinistrā: tunc q̄da3 ptes illius ptis erunt expulse ad iterius: ⁊ q̄da3 attracte: ⁊ sunt ptes: q̄ sunt posteriꝰ: ⁊ attractio ⁊ expulsio eaꝝ nõ ē rectitudine: s3 ꝟ3 lineas nõ rectas magis curuas q̄3 rectas: ⁊ ideo assimilat̄ gyro. ⁊ instr̄m p qđ corpus desiderat p̄mo ⁊ vl'r nõ ē cognitū a nobis. Et in loco huiꝰ ꝟmonis inuenimus in alia trāslatiõe ꝟmonē manifestiorē sic. Dicamus igr̄ breuiter ꝙ motor est q̄si h̄ñs eādē dispõnē in suo p̄ncipio ⁊ suo fine: sicut illud qđ dr̄ grece gyglismꝰ: est. n. in eo gybbositas ⁊ ꝯcauitas: ⁊ vnū3 eoꝝ ē finis: ⁊ aliud p̄nᵐ. ℂ D. d. in h̄. n. īuenit̄ gybbositas ⁊ ꝯcauitas. i. in oī. n. qđ mouet̄ ꝟm expulsionē ⁊ attractionē nõ recte ꝯuenit eē ꝯcauitatē ⁊ gibbositatē: ita ꝙ gibbosum sit q̄escēs: a quo erit p̄nᵐ expulsionis: ⁊ ad qđ fit finis attractiõis: ⁊ ꝯcauū sit motū: sic est dispõ corporis moti circulariter. Oē. n. corpus qđ mouet̄ circulariter motꝰ eiꝰ cõponit̄ ex attractiõe ⁊ expulsione: sicut dictū est in 7°. phy. ℂ D. d. illud aūt est finis: hoc aūt p̄ncipiū ⁊c. i. ⁊ ista ps q̄escēs est per motū attractionis finis: ⁊ p motū expulsionis p̄nᵐ: ⁊ iõ neċe est vt gibbosū3: aut illud qđ est loco gibbosi sit q̄escēs: aut ꝯcauū: aut illud qđ ē loco ꝯcaui sit motū: l3 p̄nᵐ ⁊ finis in hoc motu sint diuersa in diffõne in magnitudine aūt idē sunt sicut cētrū: ⁊ hoc ē ecõtrario de motu recto. s. ꝙ p̄nᵐ ⁊ finis sint in eo diuersa in diffõne: ⁊ in magnitudine: ⁊ mēbrum qđ est tale in aïali ē cor ꝟ3 ip̄m. ℂ D. d. oē eni qđ mouet̄: mouet̄ ꝟ3 aliq̄3 gibbositatē. i. ⁊ fuit neċe vt in aïali sit tale mēbrū q̄escēs: qꝛ est p̄nᵐ motꝰ expulsiõis ⁊ finis attractionis: pp̄ hoc ꝙ oē qđ mouet̄ ꝟm attractionē ⁊ expulsionē: neċe est vt sit ꝟ3 aliqđ gibbosum q̄escēs ad qđ p̄uenit motꝰ attractiuꝰ: ⁊ a quo icepit motꝰ expulsiuus: ⁊ iõ neċe est vt in oī tali sit aliqđ fixum qđ sit p̄nᵐ ⁊ finis sicut cētru3 in circulo. Et iste ꝟmo edificat̄ sup̄ duas ꝑpõnes: quaꝝ vna ē: ꝙ motꝰ aïalis in loco ꝯponit̄ ex expulsione ⁊ attractione. Secūda est ꝙ oīs motꝰ cõpositꝰ ex attractione ⁊ expulsione h̄eat rē q̄escētē: ex qua fit p̄ncipiū motꝰ expulsiui: ⁊ ad quē fit finis attractiui. Apparet. n. ꝙ neċe est in oī motu: vt illud a quo ē motꝰ: ⁊ ad qđ est motus sit quiescēs: cū igr̄ motus fuerit ꝯpositꝰ ex expulsione ⁊ attractione ꝯtinget: vt hoc quiescens sit idē. Cum igit̄ he due ꝑpõnes fuerint cõcesse: ꝯseq̃tur ex eis: ꝙ in aïali est mēbrū3 q̄escēs: a quo icipit motꝰ expulsiuus: ⁊ ad qđ p̄uenit. Et qꝛ videmꝰ ꝙ vltimū mēbꝝ: qđ quiescit in motu locali est cor: neċe est vt eius p̄ncipiū sit ex eo. Sic igit̄ est itelligēdus iste locus: ⁊ iste ꝑpositiones sunt manifeste: ⁊ apparētes: s3 verificare eas p inductionē: ⁊ dare cās apparētium in hoc ꝑpꝛium est sermoni de motu aïalium locali.

Oē corpꝰ qđ mouet̄ circulariter motꝰ eiꝰ ꝯponit̄ ex alteratione ⁊ expulsiõe. cõsidera de motu celi.

Jn motu recto p̄nᵐ ⁊ finis sūt diuisa in diffõne ⁊ in magnitudine: in circl'ari diffinitione tm̄. ꝯsīle. 8. phy. cõ. 73. ⁊ scđo ce. t. c. 35.

Documētū.

Appet ꝙ neċesse est in oī motu vt id a quo ē motus ⁊ ad qđ ē motus sit q̄escēs necio. Jdem 4. phy. 43. ⁊ 8. phy. c. 84. ⁊ 24.

ℂ Oino q̄dē igr̄ sicut p̄dictū3 est: inq̄3tū3 appetitiuū3 aïal: sic ipsiꝰ motiuū3 ē. Appetitiuū3 ät nõ sine fantasia: fantasia autē oīs aut rõnalis: aut sensibilis est. Hac q̄dē igr̄ ⁊ alia aïalia p̄ticipāt. Cõsiderādū aūt ⁊ de iperfectis q̄d mouēs est: q̄bus tactus solum inest sensus: vtrū ꝯtingat fantasia3 inesse his: aut non: aut ⁊ concupiscentiam. Uidetur enim

letitia

In aialibꝰ iꝑfectis ē ideterminata fantasia.

letitia ⁊ tristitia inesse. Si aūt hec ⁊ cōcupiscētiā neće. Fantasia aūt quō vtiqꝫ ierit: aut sicut mouenť ideterminate: ⁊ h̄ isunt qdeꝫ: ideterminate aūt insunt.

¶ Et vĺr sicut diximꝰ ꝙ res h̄ꝫ ꝙ est anial hꝫ appetitū sic ꝑ illā itētionē mouet se: ⁊ desideriū nō est extra imaginationē. Q̄ ē.n. imaginatū aut est sensibile: aut cogitabile. Hoc eniꝫ iuenit̄ in alijs aialibꝰ. Consideremꝰ igiť in anialibꝰ nō perfectis qd moueat ea: in qbꝰ sensus nō est nisi per tactū tm̄. Dicamꝰ igiť: vtꝝ sit poſe vt habeāt tristitiā ⁊ delectationē: ⁊ si h̄ duo habēt: de necessitate hn̄t appetituꝫ. Q̄uō igiť erit imaginatio: aut forte: sicut mouenť motu itermiato: sic ēt existit in eis. Est eniꝫ in eis sicut diximus cū imaginatione sensati nō terminati.

56 ¶ D. ⁊ qꝛ res h̄ꝫ ꝙ est aial hꝫ appetitū: neće ēvt ꝑ illā itētionē moueat se: ⁊ oīs appetitꝰ nō ē sine imaginatiōe. Q̄ē.n. imaginās: aut hꝫ illā formā imaginatiuā a qua moueť ex sensu: aut hꝫ eā ex cogitatiōe. In homine aūt hr̄ ex cogitatiōe: in alijs v̄o aialibꝰ a sensu. Et cū posuerimꝰ ꝙ oīs appetitꝰ fit ex imaginatione: imaginatio autē fit ex qnqꝫ sensibꝰ in aialibus perfectis. Opꝫ considerare quō mouētur aīalia imꝑfecta: que nō habēt tactū tm̄: ⁊ manifestū est: ꝙ si ista ꝓn̄t delectationē ⁊ tristitiā: neće ē vt habeāt appetitū: sꝫ si posuerimꝰ ea hr̄e appetitū: neće erit vt habeāt imaginationē: sꝫ ista existimať nō hr̄e imaginationē cū nō moueanť ad sensibilia nisi apud pn̄tiaꝫ eoꝝ: aut moueanť motu non terminato. Sꝫ quocūqꝫ modo sit. dicamus ꝙ quēadmoduꝫ mouētur motu nō terminato. i. ad intētionē non terminatam: ita videtur ꝙ imaginātur imaginatione nō terminata: cum sentiant sensu non terminato.

Dubium.

Idem secūdo de aia. xx.

Solutio.

¶ Sensitiua qdē igiť fantasia sicut dictū est ⁊ in alijs aialibꝰ inest. Deliberatiua auteꝫ in rōnabilibꝰ. Utrū.n. aget h̄: aut h̄ iā rōnis est opꝰ: ⁊ necesse semꝑ vno mēsurare. Maius eniꝫ imitať: q̄re pōt vnū ex pluribꝰ fantasmatibus facere. Et cā hec eiꝰ ꝙ nō putari opionē hr̄e. Q̄m̄ eā q̄ ex syllogismo non hꝫ. Hec aūt illā. Propter qd̄ deliberatiuū nō hꝫ appetitꝰ. Uincit aūt ⁊ aliqn̄ ⁊ mouet deliberationē. Aliqn̄ aūt mouet seip̄ꝫ sicut sꝑa appetitus appetitū: cuꝫ in ꝯtinētia fuerit. Nā aūt semꝑ que sursum principalior est ⁊ mouet vt tribus lationibus moueatur.

Nā superior ꝑncipalior ē

¶ Et hoc ēt inuenit̄ in alijs anialibꝰ. Uirtus autē cogitatiua est in rōnabilibꝰ tm̄. Eligere aūt facere hoc: aut h̄ est de actione cogitatiua. Et numerat ipsum vnuꝫ de necessitate. Moueť eniꝫ erga maius: ita ꝙ pōt ex multis imaginationibꝰ vt agat: ⁊ hec est cā existimationis. Nō.n. hꝫ cogitationē qꝛ nō hꝫ rē: que fit a rōne: ⁊ hoc est qd̄ est illiꝰ ꝓpter delectationē: qꝛ nō hꝫ virtutē cogitatiuaꝫ. Dominať igiť ⁊ mouet qn̄qꝫ illud: ⁊ qn̄qꝫ aliđ Appetitus enim mouet appetitū ƀm speraꝫ quando habuerit intentionem continentie: est enim ƀm naturā prior ⁊ motor: ita ꝙ sint mote erga motum.

¶ Et imaginatio existit in alijs aialibꝰ: cogitatio aūt in rōnabilibꝰ. Eligere.n. facere hoc imaginatū ⁊ nō hoc: ē de actione cogitationis: nō de actiōe imaginationis. Judicās.n. ꝙ h̄ imaginatū ē magis amabile q̄ꝫ h̄: dꝫ eē eadē virtus de nećitate: q̄ numerat imaginatiōes: ⁊ in qbusdam iudicat magis delectabilius. 57

Differētia iter fantasiam hoīs ⁊ alioꝝ aialiuꝫ.

¶ Et h̄ intēdebat cū. d. ⁊ numerat ipm vnū de nećitate: ⁊ ē h̄ꝫ ꝙ reputo: ⁊ neće ē vt ista v̄tus numeret illas imagines donec ꝯp̄hēdat ex eis magis amatuꝫ: sicut vnū numerat numeros inequales donec ꝯp̄hēdat ex eis magis maiorē. Simiĺr cogitatio numerat imaginationes ⁊ cōparat inter eas: donec possit pati ab imaginatione alicuius eaꝝ: ⁊ hoc ē cā quare anial rōnale hꝫ existimationē. Existimatio.n. ē ꝯsensus q ꝓuenit a cogitatione. ¶ D. d. nō.n. habꝫ cogitationē ⁊c. i. ꝑter aial rōnale nullū hꝫ cogitationē: qꝛ non hꝫ rōnē: ⁊ motus aialiū ē ꝑꝑ delectationē: ⁊ ē motꝰ simplex nō diuersus: qꝛ nō habꝫ v̄tutē cogitatiuaꝫ cum appetitu: ita ꝙ he due v̄tutes dn̄arenť sibi adinuicē adeo ꝙ mouereť aial qn̄qꝫ ꝑꝑ volūtatē: sicut in aiali rōnali. ¶ D. d. appetitū.n. mouet appetitū ⁊c. i. accidit.n. in habēte plus q̄ꝫ vnū appetitum: vt aial moueatur in qbusdā locis a duobꝰ appetitibus nisi insiḱ quādo acciderit: vt vnus appetitus fuerit dominās ⁊ ꝯtinēs scđm: tūc.n. iducet ipsum ad suū motuꝫ: qn̄ appetitus dominatus remanet motꝰ in suo motu ꝓprio: sicut accidit in corporibꝰ celestibꝰ. Unusqsqꝫ.n. orbiū stellaꝝ erraticaꝝ vr̄ moueri ꝑ appetitū orbis stellaꝝ fixaꝝ motu diurno: lꝫ cū suo appetitu ꝓprio moueātur motu ꝓprio. ¶ D. d. est.n. ƀm naturā ⁊c. i. ⁊ accidit huic spere cōtinēti alias. s. domiari suꝑ eas ꝓpter hoc: qꝛ ē prior nā alijs ⁊ mouēs eas: ita vt ꝑ h̄ accidat: vt alie moueanť ab ea.

Idē. xij. me. 37. ⁊. 44. ⁊ scđo celi. 58.

¶ Sciētificū aūt nō moueť: sꝫ manet. Q̄m̄ aūt hec qdē vĺis existimatio ⁊ rō: alia v̄o ꝑticularis. Hec qdē.n. dicit: ꝙ opꝫ taleꝫ tale agere: h̄ autē ꝙ h̄ qdē tale: ⁊ ego aūt talis: iā h̄ mouet opio: nō que vĺis: aut vtraqꝫ: sꝫ h̄ qdeꝫ quiescēs magis: h̄ aūt nō.

¶ Uirtus aūt scialis nō moueť: sꝫ q̄escit: qꝛ illa est existimatiōis ⁊ iudicij vĺis isiḱ: ista aūt est ꝑticulariū. Hoc eniꝫ facit ꝙ opꝫ tale facere talē actionē: ⁊ illud est: qꝛ ista res est ƀm hūc modū: ego ēt sum ƀm illū. Hoc enim ēt mouet: sed nō vniuersale: ⁊ vtrūq̄ꝫ: sed illa est q̄escēs: ista autem non.

¶ Uirtus aūt q̄ ꝯp̄hēdit vĺe nō moueť ad comprehēsum: qꝛ ista virtus est existimationis tm̄: ⁊ ꝯp̄hēsionis rei vĺis: res vĺis nō moueť oīno: cuꝫ nō sit aliqđ hoc. i. singulare. Uirtus.n. q̄ comp̄hēdit particulare est ꝑticulariū ⁊ moueť qn̄ mouet. Intēdebat igiť h̄ ꝑ v̄tutē scialē v̄tutē ꝯp̄hendentē rem vĺem. ¶ D. d. illa.n. facit ⁊c. i. v̄tus enim: que ꝯp̄hēdit vĺe affirmat 58

ꝙ opꝫ omne tale agat talem actionem: v̄tus aūt ꝑticularis est que compꝛ̄hēdit exēplum sibi ꝟm hāc dispōnē quā affirmauit: si eēt sciēs vt ageret illā actionem. Proueniet igr̄ a cōpꝛehēsione istaꝝ duaꝝ v̄tutum cōgregatio ꝑ quam fit actio. ¶ D.d. hoc.n. mouet ꝛc̄.i. itētio.n. ꝑticularis mouet: motio aūt ad vl'e aut nō est ei: aut dicamus ꝙ motio est vtriqꝫ. Sꝫ est vl'i: qꝛ est gescēs: ꝛ ꝑticulari: qꝛ est motū: ꝛ hoc itēdebat cū.d. illud aūt est gescēs: istud aūt non.i. sꝫ si vl'e fuerit mouēs: erit ꝟm ꝙ est gescēs: aliud aūt ꝑticulare ꝟm ꝙ est motum. Cap. III.

Vegetabilem q̄dem igitur aīam necē est hr̄e oē q̄dcūqꝫ viuum: ꝛ aīam hꝫ a gn̄ōne vsqꝫ ad corruptionē. Necē est.n. quod generat̄ augmētum hr̄e: ꝛ statū: ꝛ decremētū: h̄ aūt sine alimēto hr̄e ipo'e. Necē igr̄ ineē vegetabilē potētiā in oib⁹ gn̄abilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹.

¶ Necē est igit̄ vt aīa nutritiua sit in oī: ꝛ vt anima existat in eis de gn̄ōne vsqꝫ ad corruptionē. Necē est.n. vt omne generatum habeat principiuꝫ ꝛ finē: ꝛ descēsum: que non possunt eē sine nutrimēto. Ergo de necessitate v̄tus nutritiua est in oibus reb⁹ augmētabilibus ꝛ diminuibilibus.

59 Cum compleuit ꝟmonē de oibus v̄tutib⁹ aīe vlibus: vult demr̄are: q̄ est ex eis in aīalib⁹ ꝑꝑ necessitatē: ꝛ q̄ ꝑꝑ melius. ¶ Et d. necē est igr̄ vt aīa nutritiua sit in oī viuo de ꝑ̄ma gn̄ōne vsqꝫ ad corruptionē. Necē est.n. vt oē hn̄s aīam hēat cremētum ꝛ diminutionē: cū ipo'e est vt subito veniat ad suaꝫ ꝑfectionē postremā: sꝫ descēdēdo paulatiꝫ: ꝛ itrādo in senectutē. Et qꝛ cā cremēti nihil aliud ē q̄ꝫ nutrimētuꝫ: ꝛ cā diminutionis nihil aliud ē q̄ꝫ defectus cibi ꝛ eius paucitas: necesse ē vt aīa nutritiua sit in oī q̄d crescit ꝛ senescit: ꝛ qꝛ omne viuum est tale: necesse ē vt omne viuuꝫ sit nutribile.

z. de aīa. 14. 3° d aīa. 44 8° phy. xx.

¶ Sensuꝫ aūt nō necesse in oibus viuētibus. Neqꝫ.n. quoꝛūcūqꝫ corpus simplex contingit hr̄e tactuꝫ. Neqꝫ sine hoc po'e ē eē. Nullum aīal. Neqꝫ aūt quecūqꝫ non susceptiua spēruꝫ sine mā. Animal aūt necesse sensum habere: si nihil frustra facit nā. Propter.n. aliq̄d oia q̄ sunt nā subsistūt: aut concidētia sunt eoꝝ: q̄ sunt ꝑꝑ aliq̄d. Si igr̄ oē processiuuꝫ corpus nō habꝫ sensuꝫ: corrūpetur vtiqꝫ: ꝛ ad finē vtiqꝫ veniet qui est nature op⁹. Quomodo.n. aletur: manētibus q̄dē.n. existit nutrimētū eo in loco: vbi nata sunt: quo nutriri possunt suapte natura.

Nā nihil fac̄ frustra.

¶ Et nō est necium sensibilē eē simpl'r: ꝛ impo'e ē sine ista: vt aīal sit viuū: neqꝫ ēt in rebus: que nō recipiūt formā sine mā: necē est igit̄ vt sensus sit in anialibus: si nā nihil facit ociosum: omnia.n. exn̄tia ꝑ naturā aut sunt ꝑpter aliq̄d: aut sunt accn̄tia consequētia: q̄ sunt ꝑpter aliq̄d: omne.n. corpus ambulās sine sensu corrūpitur: ꝛ nō venit ad finē: cū fuerit de actione nāe: notuꝫ est igit̄ ꝙ de necessitate inuenie̅t sensibilis in aialibus. Qm̄ ꝟm modū ē motus sine sensu. Sꝫ iste ēt ē in eis: que inata sunt quiescere.

¶ Et nō est necium vt v̄tus sensibilis sit simpl'r.i. in oibus rebus: q̄ crescūt ꝛ corrūpunt̄. Sꝫ in anialibus tm̄ est necē: vt sit virtus sensibilis. Impo'e.n. ē sine hac v̄tute vt aliq̄d sit anial: ꝛ h̄ est in reb⁹ recipiētib⁹ eam non in mā. Hoc.n. nomē [a] vita dr̄ de eis ꝛ istis equoce: ꝛ īuuit corpa celestia. ¶ D.d. necē est igit̄ vt sensus sit in aialibus ꝛc̄.i. ꝛ appet ꝙ necē ē vt sensus sit in oī aīali: ꝛ h̄ qꝛ nā nihil facit ociose. Oia [b] enim nālia: aut sunt ꝑꝑ aliq̄d: aut sunt accn̄tia ꝯn̄a nāꝫ de necitate ꝛ non intēdunt̄. U.g. pili q̄ oriunt̄ in locis nō determiatis in corꝑe: ꝛ cum ita sit si aīal nō hr̄et sensuꝫ cū hoc ꝙ ē ambulās: statiꝫ corrūperet̄ anteqꝫ ꝑueniret ad cōplemētū: ꝛ tūc nā ageret ociose: cum icepit gn̄āre entia: q̄ nō possunt ꝑuenire ad finem in maiori ꝑte aut oīo. Notuꝫ est igit̄ ꝙ necē est vt v̄tus sensibilis sit in aialib⁹ ambulātib⁹ de necitate.s. q̄rētibus nutrimētum. ¶ D.d. est.n. ꝟm moduꝫ motus sine sensu.i. qm̄ si īueniret̄ aliq̄d moueri ī loco sine v̄tute sensibili: tunc illius eē est mō diuerso ab eē generabiliū ꝛ corruptibiliū: ꝛ īuuit corpora celestia. Illa enim qꝛ nō sunt gn̄ābilia neqꝫ corruptibilia: si haberēt sensuꝫ: tūc nā ageret ociose: queādmodū si ista mobilia gn̄ābilia ꝛ corruptibilia non hr̄ent sensum: tunc nā ageret ociose. ¶ D.d. sꝫ iste ēt est in eis: que īnata sunt gescere.i. sꝫ ꝑuatio sensus dꝫ eē de gn̄ābilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ in eis: q̄ īnata sunt gescere: ꝛ non moueri ad nutrimētū.s. in vegetabilib⁹.

60

Uide. 1z. me. 36. ꝛ scdo ce. 61. ꝛ scdo de aīa. 15.

a Uita equoce dr̄ d supiorib⁹ ꝛ iferiorib⁹. Cōsīle z. ce. 60. ꝛ 71

b Oia nālia aut sūt ꝑꝑ aliq̄d: aut sunt accn̄tia ꝯn̄a nāꝫ de necitate: Id. z. phy. tex. cō. 88.

¶ Non pōt aūt corpus hr̄e q̄dē aīam ꝛ itellectū discretiuuꝫ: sensuꝫ aūt nō hr̄e: non mānsiuū exn̄s: gn̄ābile aūt: at v̄o neqꝫ ingn̄ābile. Quare nō habebit: aut.n. anime melius aut corpori. Nunc autē neutruꝫ est. Hoc q̄dem enim nō magis intelliget: hoc autē nihil erit magis propter illud.

¶ Et impo'e est vt corpus hn̄s aīam ꝛ intellectū ꝛ iudiciū sit sine sensu: cū nō sit remanēs: siue fuerit gn̄ātū: siue nō fuerit gn̄ātum ēt. Cā.n. ꝑꝑ quā hꝫ hoc: est ꝙ nō iuuat̄ ꝑ illud corpus ꝛ aīa. Modo aūt nō est aliq̄d istoꝝ ēt. Illud aūt qꝛ in maiori parte nō intelliget. Istud aūt qꝛ in maiori parte nō est. 61

¶ D. ꝛ impo'e est vt corpus hēat aīam ꝛ intell'm sine sensu: cū illud corp⁹ nō est remanēs: sꝫ gn̄ābile ꝛ corruptibile: siue fuerit simplex siue ꝯpositū. ¶ Et hoc intēdebat cū.d. vt reputo gn̄ātū: aut non gn̄ātum: cā eniꝫ ꝑꝑ quā dꝫ eē corpus aiatū itelligēs sine sensu si pōt eē: est qꝛ illud corp⁹ aīatū nō adiuuat̄ ꝑ sensum: neqꝫ in aīa: neqꝫ in corꝑe. Sꝫ si posuerimus corpus aīatū itelligēs eē nō gn̄ābile: neqꝫ corruptibile: manifestū est: ꝙ nō īdiget sensu: cū nō hr̄et sensus ī ipo aliq̄d iuuamētū. Juuamētū.n. q̄d est ꝑ aīam non hꝫ: qꝛ aīa sensibilis impedit: in maiori ꝑte nō ītelligit.i. v̄tus aūt sensibilis: qꝛ in ꝑte maiori nō ītelligit aīalī intelligēti

Uid scdo ce. 61. Et. s. me. cō. xij. Et. xij. met. 36. Aīa sensibil ipedit ī maiori pte. Idem z. de aīa. 15.

intelligēti. Juuamētū aūt vtutis sensibilis: q̄ est p corpus nō hꝫ ēt: qꝛ sensus in maiori pte nō est cā longitudis vite ꝛ durationis. ¶ Et h̄ itēdebat cum. d. ꝛ ista in maiori parte nō est. i. ꝛ sensus in maiori pte ē cā quare res nō sit. i. vt corrumpātur: ꝛ ideo sensibilia sunt minoris vite q̄ꝫ multe plāte.

¶ Nullū ergo hꝫ aiam corpus nō manēs sine sensu. At vero si sensum hꝫ: nec̄e est corpus eē aut simplex: aut mixtū. Impoſſe aūt est eē simplex: tactum eniꝫ nō haberet. Est autem hunc necesse habere.

¶ Et ꝓpter hoc verū nō est corpus motū habens aiaꝫ sine sensu. Sed si hꝫ sensum: tunc de nec̄itate aut erit simplex: aut cōpositum. Et ipossibile est vt sit simplex: qꝛ non habꝫ tactum: necesse est vt habeat ipsuꝫ.

62 ¶ D. ꝛ pp h̄ qꝺ declaratū ē: si est aliquod corpꝰ motū hn̄s aiaꝫ nō est gn̄abile: neqꝫ corruptibile: tūc illud corpus nō idiget sensu: ꝛ tūc q̄rēdum ē mō: vtruꝫ est corpus motū hn̄s aiam sine sensu: aut nulluꝫ corpus est tale: ꝛ inuit ꝙ q̄rēdū ē de hoc i alio loco. ¶ D. d. ſꝫ si hꝫ sensuꝫ ꝛc̄. i. ſꝫ manifestū ē h̄ ꝙ si v̄tus sensus est in aliquo corpe: nec̄e ē vt illud corpus sit aut simplex. i. vnū q̄tuor simpliciū: aut ꝯpositū ex eis qꝺ est gn̄abile ꝛ corruptibile: ꝛ ipoſſe ē vt sit corpꝰ simplex: corpꝰ. n. simplex ipoſſe ē vt hēat sensuꝫ tactꝰ: ꝛ nec̄iū est vt tactus sit in oi habēte sensum.

¶ Hoc aūt ex his manifestū. Qm̄. n. aial corpus aiatū est. Corpꝰ aūt oē tāgibile. tāgibile aūt qꝺ sensibile tactu. Nec̄e est ꝛ aial corpꝰ tactiuuꝫ eē si dꝫ saluari aial. Alij. n. sensus p altera sentiūt: vt olfatꝰ: visus: auditꝰ. Tactꝰ aūt nisi habeat sensuꝫ: non poterit: h̄ qdē fugere: illa ꝟo accipe. Si vero hec. impossibile erit saluari aial: ꝓpter qꝺ ꝛ gustꝰ est sicut tactus qdaꝫ. Alimēti eniꝫ sensus est. Alimētuꝫ autē corpus tangi possibile.

¶ Et h̄ scit̄ de istis rebꝰ: qꝛ aial est corpꝰ aiatū: ꝛ oē corpꝰ est tāgibile: ꝛ oē tāgibile ē sensibile tactu. ḡ corpus aialis nec̄e est vt sit tangibile: si aialia inata sunt euadere: ꝛ alij sensus residui mediātibꝰ alijs rebus. V. g. olfatus: ꝛ visus: ꝛ auditꝰ. Si igr̄ tāgibile nō inuenit̄ in sensu: ipoſſe ē vt recipiat q̄dā: ꝛ fugiat q̄dā: ꝛ sic ipoſſe est vt aial saluet̄: ꝛ pp hanc cām gustus est sicut tactꝰ: est. n. nutrimenti: ꝛ nutrimētū est corporis tāgibilis.

63 ¶ Et h̄ scit̄ de his ꝓpōnibus. Qm̄ oē aial ē corpꝰ aiatum. Et oē corpus ē tangibile. Et oē tāgibile ē sensibile p tactum. ḡ corpus aialis si dꝫ saluari ꝛ euadere ab occasionibus: nec̄e ē vt hēat tactuꝫ. Et alij sensus residui: quos hn̄t: ꝯphēdunt alia sensibilia mediātibus alijs corporibus a suis ꝓprijs sensibilibus. V. g. auditus: olfatus: ꝛ visus. Si igr̄ aial nō sentit corpora tāgibilia: tūc ipoſſe ē vt veniat ad q̄dam corpora ꝛ vtat̄ eis in aliquo iuuamēto: aut vt fugiat q̄dā nocētia. Et cū ita sit: ipoſſe ē vt aial saluet̄. ¶ D. d. ꝛ pp hanc cām ꝛc̄. i. ꝛ pp hāc nec̄itatē sensus gustus ē necessarius in anialibus sicut ē tactus. Gustus. n. est pp nutrimētuꝫ. s. ad cognoscēdū ꝯueniēs ab iconueniēte. Et nutrimētū ē in corpe tangibili. Et iō nec̄e ē vt gustās sit tāgēs: sicut declarauimus prius. z. de aia. 101.

z. de aia. 101.

¶ Sonus aūt ꝛ color ꝛ odor nō alunt: neqꝫ faciūt augmētū: neqꝫ decremētū. Quare ꝛ gustū nec̄e est tactū quēdā eē: qꝛ tāgibilis ꝛ vegetatiui sensus est. Hi qdē igit̄ nec̄ij sunt aiali: ꝛ manifestuꝫ: ꝙ nō poſſe sine tactu aial eē. Alij aūt pp bonū: ꝛ generi aialiū iam nō cuicūqꝫ: ſꝫ qbusdam: vt ꝓcessiuo nec̄e ineē. Si enim debꝫ saluari non solum tactum oꝫ sentire: sed ꝛ de longe.

¶ Sonus aūt ꝛ color ꝛ odor nō nutriūt: neqꝫ fit ex eis augmētum: aut diminutio: ꝛ pp hāc cāꝫ gustꝰ de nec̄itate fuit aliqs tactus: qꝛ sensus nō est nisi tāgibilis ꝛ nutribilis. Ista aūt est aialiū de nec̄itate. Et manifestuꝫ ē ꝙ ipoſſe est aial eē sine sensu. Ista aūt alia sunt vt sint meliora: ꝛ hoc nō accidit cuilibꝫ generi aialiū: ſꝫ qbusdā. Et sicut nec̄e est vt istud sit ambulās si inatum est saluari: ꝛ nō vt sentiat qn̄ tetigerit tm̄: ſꝫ a remoto ēt.

¶ D. sonus aūt ꝛ color ꝛ odor nō nutriūt corpus qn̄ veniūt sup ipsuꝫ: neqꝫ faciūt in corpe additionē: aut diminutionē sicut fac̄ nutrimētū: ꝛ pp hāc cām quaꝫ dic̄: gustus de nec̄itate est aliqs tactus. i. qꝛ sensus gustus ē alicuius tāgibilis nutriētis. ꝛ hoc itēdebat cū d. qꝛ sensus nō nisi tāgibilis. ¶ D. d. isti aūt sunt aialium de nec̄itate: ꝛ itēdebat sensum tactus ꝛ sensum gustus. ¶ D. d. isti aūt alij. i. tres sensus alij. ¶ D. d. ꝛ h̄ nō accidit ꝛc̄. ꝛ isti tres sensus nō inueniunt̄ i q̄lꝫ gn̄e aialiuꝫ: ſꝫ in qbusdā. ¶ D. d. ꝛ sicut ē nec̄ium vt istud sit ambulās ꝛc̄. i. ꝛ sicut anial cū nec̄e ē ei vt sit ambulās si inatum ē saluari: pfectius ē ei: vt nō comprehēdat sensibilia nociua ꝛ vtilia de ꝓpiquo tm̄: ꝛ p tactū: ſꝫ ex remoto ēt: qm̄ p istos duos modos sentiēdi saluabitur pfectius ꝛ melius. 64

¶ Hoc aūt erit si p mediū sensitiuū fuerit: eo ꝙ ꝛ illud qdeꝫ a sensibili patiat̄ ꝛ moueat̄: ipm̄ aūt ab illo. Sicut. n. mouēs ſꝫ locū vsqꝫ alicubi ꝑmutari facit. Et depellēs alterū facit: ꝛ vt pellat: ꝛ est per mediū motꝰ. Primū qdē mouēs depellit ꝛ non depellit̄. vltimū aūt solū depellit̄ nō depellit. Mediū āt vtraqꝫ. Multa aūt media. Sic in alteratiōe p̄ter ꝙ manens in eodeꝫ loco alterat: vt si in ceraꝫ tinxerit aliqs vsqꝫ ad id mota est vsqꝫ quo tinxit. Lapis aūt nihil: ſꝫ aqua vsqꝫquo ꝓcul. Aer aūt ad plm̄ mouet̄ ꝛ facit ꝛ patit̄ si maneat ꝛ vnus sit. Vn̄ ꝛ de repcussione est melius q̄ꝫ visum egrediēdo repercuti: aerem auteꝫ pati a figura ꝛ colore vsqꝫquo qdem sit vnus. In leni autē est vnꝰ: pp qꝺ iterū hic visum moueret. Sicut vtiqꝫ si in ce-

ram sigillum igrederetur vsqꝫ ad finem.
¶ Et hoc nō erit nisi qñ fuerit sensibile ꝑ mediū: q᷑ aut illud patit᷑ a sensibili ⁊ mouet᷑: ħ v̄o ab illo. Et quēadmodū illud qđ mouet i loco: agit quousqꝫ trāsmutet᷑: ⁊ silr̄ qđ expellit aliud: donec expellat᷑. Et erit mot⁹ per mediū. Primū aūt mouet aut expellit absqꝫ eo qđ expellit᷑. Aliđ aūt expellit᷑ tm̄: ⁊ nō expellit. Mediū āt hꝫ vtrūqꝫ. Et media sūt multa. Et sic est de trāsmutatione: sed quiescens in eodē loco. Et sicut q ip̄rimit in cera imprimit q̄ꝫdiu mouet: ⁊ ad locū ad quem peruenit ip̄ressio. Lapis. n. non ip̄rimit᷑ oīo: ħ aq̄ ip̄rimit᷑ in remoto spatio. ⁊ aer mouet᷑ multū: ⁊ agit ⁊ patitur si remanet: ⁊ est idē. Propter ⁊ hanc cām melius est vt aer patiatur per cōuersionē a corpore ⁊ a colore: qđ pol'e fuerit: aut visus per transmutationem ⁊ cōuersionē: ⁊ est idem in rebus lenibus: ⁊ iō hoc mouet visum ēt sicut sigillum exn̄s in cera redditur ad vltima eius.

65 ¶ D. ⁊ hoc sentire qđ est ex remoto fit quādo sensibile mouerit sentiēs per medium: quoniā quādo illud qđ est medium patitur ⁊ mouetur a sensibili: ⁊ ħ qđ est sensus patitur a medio. ¶ Deinde. d. ⁊ sicut illud qđ mouet in loco ⁊c̄. i. ⁊ quēadmodū corpus mouēs in loco indiget in ħ qđ moueat: vt agat quousqꝫ moueatur ⁊ trāsmutetur: ⁊ simil'r illud qđ expellit aliđ idiget vt expellat᷑: ⁊ tunc expellet᷑: ⁊ sic motio in talibus rebus componitur ex tribus ad minus. s. primo motore: ⁊ medio: ⁊ postremo moto. Primus aūt motor expellit ⁊ mouet ⁊ nō mouet᷑. Postremū autem motū expellitur ⁊ mouetur ⁊ non mouet. Mediuꝫ autē facit vtrūqꝫ. s. mouet ⁊ mouet᷑. Medium autē potest esse vnū ⁊ pōt eē plus vno. ¶ D. d. ⁊ sic est de transmutatione ⁊c̄. i. ⁊ ſm dispositionē quam narrauimus de motu in loco. s. ꝙ componitur ex tribus rebus: ita est de hac transmutatione: que fit a sensibilibus sensuum ꝑ media. Sensibilia enim mouēt ⁊ nō mouētur: ⁊ media īter ea mouēt sensus: ⁊ mouētur a sensibilibus: ⁊ sensus mouētur ⁊ nō mouēt. Sꝫ ē differētia īter ea: ꝙ ista transmutatio: que est in istis rebus media est: ⁊ mediuꝫ ꝑmanēs in eodē loco: ⁊ non transfertur ab eo: illic aūt mediuꝫ transfertur: ⁊ silr̄ postremū motum. Et cum declarauit ea: in q̄bus cōmunicat ista transmutatio cū transmutatione in loco: ⁊ in q̄bus distiguitur ab ea: dedit exēplum in hoc ⁊. d. ⁊ sicut q imprimit ceram ⁊c̄. i. ⁊ iste motus qui ē medij in suis partibus a sensibili: valde est similis ip̄ressioni sigilli in cera: ⁊ quēadmodum cera mouet᷑ cum suis partibus a sigillo: ⁊ ille motus peruenit in ceraꝫ ad quodcūqꝫ potest ꝑuenire virtus ip̄rimētis ⁊ cera permanet in omnibus suis partib⁹: ita est dispositio in motu medij cum sensibilibus. s. ꝙ exprimitur ab eis: ⁊ expellitur ad omne ad qđ ꝑuenit expressionis virtus: ⁊ est permanēs in suo loco nō motum. ¶ Deinde. d. lapis aūt ⁊c̄. i. ⁊ iste motus non adaptatur in omni corpore: lapis aūt ⁊ sibi simile non exprimitur oīo: sꝫ exprimitur illud: qđ est sicut aqua: aqua

8° physi. 34. ⁊ 35.

Viđ ꝑ illo ēt z. de aīa. 115.

enim videtur exprimi in remoto spatio: ⁊ similiter aer. Multotiens enī videtur agere ⁊ pati ab expressione quādo fuerit fixus ſm totū nō motus: neqꝫ diuisus. ¶ Deinde. d. ⁊ propter hāc causam melius est vt aer patiatur ⁊c̄. i. ⁊ quia in medio possibilis est ħ impressio: ideo melius est dicere in conuersione: que fit in audibilibus ⁊ visibilib⁹: ꝙ nihil aliud est nisi q᷑ aer conuertitur per illum motum: q est in eo: ⁊ illaꝫ passionē: que fit ex sensibilibus ⁊ visibilib⁹ quando occurrerit aliq̄d in quo non potest pertransire ille motus ſm rectitudinem ad sensus: melius est q̄ꝫ dicere conuersionem esse corporum extra visum: sicut dicunt quidam antiquoruꝫ: ⁊ concedunt aspectiui: cum nulla sint illic corpora extrīseca. ¶ Deide. d. ⁊ est in istis rebus lenibus ⁊c̄. i. ⁊ iste motus est in rebus humidis: ⁊ hoc intendebat per lenibus idem: ⁊ ideo aer mouet visum etiam: quēadmodum si sigillum existens in cera redderetur ad postremum finē adeo ꝙ moueret aerem in parte secunda: ita sensibile mouet aerem: ita ꝙ pertransitur per ipsum ad superficiem tangentem sensum: ⁊ sic mouet sensum. z. de aīa. lii.

Caplm. IIII.

Quod autem impossibile sit simplex animal corpus esse manifestum est. Dico autē puta igneum: aut aereum: sine quidem enim tactu: neqꝫ vnum contingit alium sensum habere. Corpus enim tactiuum animatum omne: sicut dictum est. Alia autem preter terram sensitiua quideꝫ vtiqꝫ fierent. Omnia autem eo ꝙ per alterum sentire faciant sensum ⁊ per medium. Tactus autēꝫ est in tangendo ipsa: propter quod ⁊ habꝫ hoc nomē: ⁊ tamē alij sensus tactu sentiunt: sed per altera. Hic autem videtur solus per seipsum: quare hmōi elemētorum nullum vtiqꝫ erit corpus animalis. Neqꝫ itaqꝫ terrenum. Omnium enim tangibilium tactus est sicut medietas ⁊ susceptiuus sensus. Non solum quecūqꝫ differētie terre sunt: sed calidi ⁊ frigidi ⁊ aliorum omnium tangi possibilium: ⁊ propter hoc ossibus ⁊ capillis: ⁊ hmōi partibus non sentimus: quia terree sunt: ⁊ plante etiā ob hoc neqꝫ vnum habent sensuꝫ: q̄a terree sunt: sine autem tactu neqꝫ vnum possibile est esse. Alium hoc autem sensitiuum non est: neqꝫ terre: neqꝫ ceterorū vllis elemētorꝫ.
¶ Manifestum est igitur ꝙ impossibile est vt corpus animalis sit simplex: sicut ignis: aut aer. Impossibile est enim vt habeat vnū alium sensum preter tactum. Omne enim corpus animatum est tangibile ſm ꝙ dixi- mus: ⁊ illa alia sunt instrumenta sensus preter terram: omnia enim faciunt sensus: quia sentiunt per aliud: ⁊ per medium. Tactus enim

enim fit tangẽdo: ⁊ ideo vocatur hoc nomi-
ne: ⁊ hoc est cuꝫ alia instrumenta sensus nõ
sentiant nisi mediante tactu: sed non est me-
diantibus aliĳs: illud autem existimatur con
tentum per se. Et ideo nullum istorum ele-
mentorum est corpus animalis: neqꝫ terra.
Tactus enim est quasi mediuꝫ aliĳs sensibi-
libus: ⁊ instrumentum sensus recipiens nõ
congregat tantũ mutationes terrestres: sed
etiam calidum ⁊ frigiduꝫ: ⁊ alia tangibilia.
Et ideo non sentimus per ossa ⁊ pilos ⁊ ꝑ
tales partes. Et ideo vegetabilia non habẽt
aliquem istorum sensuum: quia sunt ex ter-
ra. Impossibile est enim vt alius sensus sit
sine tactu. Et hoc instrumentum quod est
sensui non est ex igne: neqꝫ ex aliquo illoruꝫ
aliorum elementorum.

66 Dixit impo𝔰le est vt corpus animalis sit simplex:
impo𝔰le est enim vt animal habeat aliqueꝫ
trium sensuum sine tactu. omne enim animatum dꝫ
esse tãgens. ℂ Deide. d. ⁊ illa alia ⁊c. i. ⁊ corpora sim
plicia sunt instrumẽta trium sensuum ꝑter terraꝫ
que non est instrumẽtum alicuius sensus: ⁊ hoc fuit
q2 omnes isti sensus. s. tres agunt sensuꝫ: q2 indigent
simplicibus instrumentis ⁊ medio extriseco. i. denu-
datis a sensibilibus. s. vt instrumentuꝫ in visu ⁊ me-
dium nõ habeat colorem: neqꝫ in olfatu odoreꝫ: ne-
qꝫ in auditu sonũ. Et que denudãtur ab istis aut sũt
corpora simplicia: aut in quo dñant corpa simplicia:
ꝫ tact⁹ dr̃t ab istis sensib⁹: q2 ꝯprehẽdit suũ sensibile
sine medio: ⁊ iõ nullo elñto medio vtit̃ in extriseco.
Et cũ declaratũ est ħ de sensu tact⁹: necesse ẽ vt suũ
instrumentum non sit simplex: ⁊ vniuersaliter vult
declarare ħ: ꝙ tactus in hoc differt ab aliys sensibus.
Aliy enim sensus si possent denudari a tactu: tũc pos
sibile eẽt ꝙ corpus animalis habẽtis illos sensus eẽt
simplex. Tactus auteꝫ est econtrario. s. ꝙ impossibi-
le est ꝙ suum instrumẽtum sit simplex. Omne eniꝫ
instrumentum debet denudari a sensibili: ⁊ quia im
possibile est vt aliquod corpus denudetur a quatuor
qualitatibus: necesse est vt instrumentum istius sen-
sus sit medium. i. admixtum ex elemẽtis. Et cuꝫ ita
sit: contingit: vt ista virtus sit causa essentialis: quare
z corpus animalis est compositum. ℂ Deinde. d. cum
hoc ꝙ alia instr̃a sensus ⁊c. i. ⁊ cuꝫ aliy sensus vtunt̃
elementis tribus pro instrumentis ⁊ mediys: necesse
est vt tactus non vtatur aliquo eorum: ⁊ ꝙ suuꝫ in-
strumentum sit compositum nõ simplex: licꝫ instru-
menta quibus illi vtuntur nõ possint denudari a ta-
ctu: ⁊ ex hoc modo sunt composita: ⁊ si hoc non esset
necesse esset: vt essent simplicia. ℂ Deĩde. d. sed hoc
est per alia media: sed idigẽtia eorum a tactu nõ est
indigentia eius: quod comprehẽdit suum sensibile ꝑ
illuꝫ sine medio: sed per alia media: ⁊ per alia instru
menta. ℂ Deinde. d. ⁊ ideo nullum istorum elemen-
torum ⁊c. i. ⁊ propter hoc quod diximus: nulluꝫ isto-
rum est corpus animalis: neqꝫ terra etiam ꝭm ꝙ est
simplex: aut proprie simplex: cuꝫ aliy sensus vtantur
elementis quasi instrumẽto ⁊ medio. Et ista est alia
virtus ab illis: quapropter non vtitur elementis pro
instrumẽto: cum suum instrumentum debet esse me
dium inter tangibilia: cum nõ possit denudari a qua
litatibus tangibilibus: neqꝫ posset comprehẽdere tã-
gibilia si esset tangibilis simplex: idest in fine alicu-
ius qualitatis tangibilis. ℂ Deinde. d. ⁊ recipiẽs nõ
congregat ⁊c. idest ⁊ recipiens tactum nõ de necessi-
tate habet qualitates terrestres tantuꝫ: sed calidum
⁊ frigidum ⁊ alia tangibilia: ⁊ ideo necesse fuit vt re
cipiens tangibile sit medium: cum nõ possit denuda
ri ab omnibus: neqꝫ etiaꝫ possꝫ sentire si aliqua alia
qualitatum tangibiliũ denudaretur in eo: ⁊ ideo nõ
sentimus per ossa: neqꝫ per pilos propter dominium
qualitatum terrestrium in his corporibus: ⁊ ideo ve
getabilia non habent sensum tactus: quapropter ne-
qꝫ aliquos sensus: quia impossibile est alios sensus
inueniri sine tactu: ⁊ instrumentum tactus neqꝫ est
ignis: neqꝫ aliud corpus elementorum: neqꝫ est cor
pus attributum eis ꝭm dominium.

ℂ Manifestum igitur quoniã necesse hoc so
lo priuata sensu animalia mori. Neqꝫ enim
hunc possibile est habere nõ animal existẽs.
Neqꝫ cum sit animal: aliuꝫ necesse est habe
re preter hunc. Et propter hoc quidem alia
sensibilia excellentĳs non corrumpunt ani-
mal: vt color: ⁊ odor: ⁊ sonus sed soluꝫ sen
sitiuũ: nisi sint ꝭm accidẽs: puta si simul cuꝫ
sono depulsio fiat ⁊ ictus. Et a visis ⁊ odo
re alia mouent̃: que tactu corrũpunt. Et sa-
por autem ꝭm ꝙ accidit simul tactiuũ eẽ sic
corrũpit. Tangibiliuꝫ aũt excellẽtia vt cali-
doꝝ ⁊ frigidoꝝ ⁊ duroꝝ corrũpit animal.

ℂ Declaratuꝫ est igitur ꝙ animalia moriun-
tur necessario quãdo caruerint hoc sensu tã
tuꝫ. Et ꝙ est impossibile vt nõ sit in anima-
libus. Animalia enim non de necessitate ha-
bent alium sensum nisi istuꝫ: ⁊ ideo alia sen
sibilia non corrũpunt aĩalia per dominium.
Verbi g. color: ⁊ son⁹: ⁊ olfatus: ꝫ tm̃ cor-
rumpunt instrumẽta sensus: nisi hoc sit per
accñs. V. g. ꝙ cuꝫ sono sit magna ꝑcussio.
Omnes enim isti corrumpunt animalia: ꝫ
per accidens. Et ideo sapores etiam nocent
animalibus mediante gustu. Gustus enim
est aliquis tactus. Dominium autem tangi-
biliuꝫ. Verbi gr̃a. calidi ⁊ frigidi ⁊ duri cor
rumpunt animalia.

ℂ D. declaratum igitur est ex hoc sermone: ꝙ anima 67
lia moriuntur quando caruerint tactu: ⁊ ꝙ impossi-
bile est vt iste sensus non existat in animali: dum ani
mal est animal: quod non est de aliys sensibus: non
enim necessarium: vt animal habeat alium sensum
preter tactum: ⁊ propter hoc dominium ⁊ vigor alio
rum sensibiliũ nõ corrũpunt animal. Verbi gratia.
fortis color: ⁊ fortis sonus: ⁊ fortis odor: sed tamẽ cor
rũpunt sua instrumẽta ꝓpria nisi per accidẽs. Ver-
bi gratia. quãdo cũ sono fuerit magna percussio: ⁊ si-
militer de colore ⁊ odore: sapores autem nocent ani
malibus essentialiter mediante gustu: gustus enim

Vide secũdo de aia. 115.

Vide scdo de aia. 130.

Tact⁹ ꝯphen(dit) suũ sensibile sine medio. op⁹ scdo de aia. 107. 109. vsqꝫ ad 115.

est aliqs tactus: sed qualitates corrumpentes aĩalia sunt tãgibiles. U. g. calidũ frigidũ ⁊ duruz.

¶ Omnis quidem enim sensibilis superfluitas corrumpit sensitiuum. Quare ⁊ quod tangi potest tactum. Hoc autem determinatum est viuere. Sine enim tactu monstratũ est ꝙ impossibile est animal esse. Unde tangibilium excellentia non solũ corrũpit sensitiuuz: sed ⁊ animal. Quia necesse est solũ habere hunc animalia. Alios autem sensus habet animal: sicut dictum est: non propter esse: sed propter bene esse: vt visum qꝛ in aere ⁊ in aqua vt videat: omnino autez quoniam in diaphano. Gustum autem propter delectabile ⁊ triste: vt sentiat qđ in alimento: ⁊ concupiscat: ⁊ moueatur. Auditum autem vt significetur aliquod ipsi. Linguã autẽ hꝫ quatenus significet aliqđ alteri.

¶ Et dominium cuiuslibet sensibilis expellit instrumentum sensus: ⁊ ideo tãgibile expellit. Et per istum fuit diffinituz. s. viuere. Animal eniz impossibile est vt sit sine tactu. Et ideo dominium tangibilis nõ tantuz corrumpunt instrumentum sensus: sed etiaz ⁊ animal. Quia est necessarium animali vt sit ens: nõ vt sit in meliori dispositione. Illi autem alij sensus sunt in animali ꝑpter meliꝰ. Uisus autem vt aspiciat in aere ⁊ aqua. Et gustus vt sentiat delectabile ⁊ tristabile. Et vt habeat appetituz ⁊ moueatur. Et silr̃ de olfatu. Auditus vero vt audiat rẽ. Lingua vero vt significet rez alio modo.

¶ Idest. ⁊ dominiuz omnis sensibilis quando fuerit 68
intensum corrumpit suum instrumentum propriuz siue fuerit tactus siue alterius. ¶ Deinde. d. ⁊ ꝑpter istum fuit diffinitum ⁊c̃. i. ⁊ per hanc virtutem. s. tactum diffinitur animal: ⁊ causa in hoc est: qꝛ ĩpossibile est vt animal sit sine tactu: ⁊ ideo accidit: ꝙ tangibile intensum non tantum corrumpit instrumentuz sensus: sed animal eẽntialiter: qꝛ sensus tactus est de rebus necessarijs animali. s. vt sit ens nõ ꝫ ꝙ sit eẽślioris: sicut est de alijs sensibꝰ residuis. ¶ Deinde d. visus autem vt aspiciat in aere ⁊ aqua: ⁊ similr̃ de gustu. s. ꝙ primo est propter appetitum cibi: auditus autem vt audiat rem. i. sonos: ⁊ intelligat per eos in animalibus rationabilibꝰ ⁊ in alijs brutis: in animalibus rationabilibus: vt intelligant intẽtiones: quas significant verba: lingua autem vt notificet rez alio modo: ⁊ inuit vtputo iuuamentum: qđ est in verbis nõ gustus: hoc enim iuuamentum magis apparet ꝑpter melius ꝙ̃ in gustu: quoniaz gustus reputatur eẽ necessarius propter suam vicinitatez tactui. Alij autez sensus sunt propter melius: ⁊ precipue visus ⁊ auditus: ⁊ hoc est manifestum.

¶ Explicit liber tertius ⁊ vltimus Aristo. de anima.

¶ Incipit liber de sensu ⁊ sensato. Cap. I.

Uoniam aũt de aĩa ꝫm seipsaȝ determinatuȝ ẽ prius: ⁊ de virtute qualibet ex parte ipsiꝰ: consequens est facere consideratione de aĩalibꝰ ⁊ vitã habẽtibꝰ oĩbus que sunt ꝓprie ⁊ cões operationes eoꝝ. Que igiť dicta sunt de aĩa subiiciant̃: de reliqs autẽȝ dicamus: ⁊ primũ de primis. Uidentur autẽ maxima ⁊ cõia ⁊ ꝓpria aĩalium cõia esse ⁊ corporis ⁊ aĩe: puta sensus: ⁊ memoria: ⁊ ira ⁊ desideriũ: ⁊ oĩno appetitus: ⁊ cuȝ his gaudiũ ⁊ tristitia: eteni hec fere ĩsunt oĩbus aĩalibus: cũ his aũt hoc qdeȝ oĩuȝ sunt vita participantiũ cõia: hic ṽo aĩaliuȝ qbusdaȝ. Existunt aũt horuȝ maxie quatuor coniugationes sole nũero velut: vigilia: somnus: ⁊ iuuẽtus: ⁊ senectus: ⁊ respiratio: ⁊ expiratio: ⁊ vita: ⁊ mors: de qbus cõsiderandum qd est vnũquodqȝ eoruȝ ⁊ qbus pro causis accidit. Uerũ physici est de ĩfirmitate ⁊ sanitate prima ĩuenire pricipia. Nec eni infirmitatem nec sanitatem possibile est fieri carentibus vita. Quare fere physicoruȝ plurimi ⁊ medicorũ q magis phĩce arteȝ prosequũtur: hi qdem finiunt ad ea que de medicina: hi ṽo ex his q̃ de nã ĩcipiũt de medicia. Qr ãt oĩa dcã cõia sint aĩe ⁊ corpori nõ imanifestũ est: oĩa.n. hec cũ sensu accidunt: hec ṽo ꝑ sensuȝ: q̃dã aũt hic qdẽ passiões huiꝰ entes existũt: h ṽo habitudĩes: h aũt ꝯseruatiões: ⁊ salutaria. h ṽo corruptiões ⁊ priuatiões. Sẽsus aũt qm̃ ꝑ corpꝰ sit aĩe manifestũ ẽ ⁊ ꝑ ꝫmonẽ ⁊ absqȝ ꝫmõe. Cap. II.

Ed de sensu ⁊ sentire qd sit ⁊ q̃re accidit aĩalibꝰ hec passio dictũ est prius in his que de aĩa. Aĩal aũt ꝫm ꝙ aĩal necesse est vnũquodqȝ hr̃e sensum: ꝑ hoc eni determiamus aĩal eẽ: ⁊ nõ aĩal. Proprie aũt ꝫm vnũq̃dqȝ tactus ⁊ gustus ĩseqtur oĩa nec̃io: tactus qdeȝ ꝑꝑ dictã causaȝ: in his que de aĩa. Gustus ṽo ꝓpter escaȝ: delectabile enim ⁊ tristabile discernit ipse circa escã: vt hoc qdem fugiat: hoc aũt ꝓsequatur: ⁊ oĩo sapor est nutritiue partis passio. Sensus aũt q per exteriora ꝓficiscẽtibus ipoꝝ ĩsunt q̃ẽadmodũ odoratus auditus visus: oĩbus qdem habẽtibus vitam cã salutis ĩsunt: vt ꝑsentia ꝓsequant̃ alimẽtũ: mala aũt ⁊ corruptiua fugiãt. Et hñtibꝰ aũt prudẽtiã eiꝰ ꝙ hñ grã: multas.n. annunciãt dr̃ias ex qbus cõtemplabiliũ ĩest discretio ⁊ agibiliũ. Hoꝝ aũt ipoꝝ ad nec̃ia qdeȝ melior est visus ⁊ ꝫȝ se: ad ĩtellectũ aũt ⁊ ꝫȝ accñs auditꝰ. Multas qdeȝ dr̃ias ⁊ multimodas visus annunciat potẽtia: qr oĩa corpora colore participãt: quare ⁊ cõia magis per hoc sentiunt̃. Dico aũt cõia magnitudinem: motũ: qeteȝ: figuraȝ: numerũ. auditꝰ autẽ soni tm̃ dr̃ias: paucis auteȝ ⁊ eas que vocis. Secundũ ṽo accñs ad prudentiam auditus plurimaȝ confert partem. Sermo eni audibilis existẽs cã est discipline: nõ ꝫm se: sed ꝫȝ accidens. Ex noĩbus eni constat: nominuȝ ṽo vnũquodqȝ symbolũ est: q̃re sapientiores a natiuitate priuatoruȝ vtroqȝ sensu sũt ceci: mutis ⁊ surdis. ¶ De ṽtute itaqȝ quaȝ habet sensuũ vnusq̄sqȝ dictũ est. In qbus autẽ habẽt fieri corporis ĩstrumẽtis qdam qdem querũt que ꝫm elemẽta corporuȝ: nõ potẽtes autem ad quatuor: qnqȝ exñtibus coaptare cupiunt de qnto. ¶ Faciunt aũt oẽs visum ignis: qr passiõis cuiusdaȝ ignorãt cãm. Cõstricto.n. ⁊ moto oculo videt̃ ignis lucere: hoc autẽ in tenebris vr̃ accidere vt palpebras supuelãtibꝰ: fiũt.n. ⁊ tũc tenebre. ¶ Hȝ autẽ dubitationẽ hoc ⁊ alia. Si.n. nõ est latere sentiẽtem ⁊ vidẽtẽ: visibile qdẽ nec̃e erit se vidẽ oculũ: q̃re ergo qescẽte illo hoc nõ accidit. ¶ Causa qdẽ huius ⁊ obonis ⁊ putãdi ignẽ visuȝ eẽ hinc sumẽda. Lenia.n. in tenebris nata sunt fulgere: nõ tñ lucẽ facere: oculi aũt vocatũ nigrũ ⁊ mediũ lene apparet. ¶ Apparet aũt hoc moto oculo: qr accidit q̃si duo fieri vnum: hoc aũt celeritas facit motꝰ: vt videat̃ aliud eẽ vidẽs ⁊ visuȝ: quare ⁊ nõ fit nisi celeriter ⁊ in tenebris hoc accidat. Lene eni in tenebris natũ est fulgere: q̃ẽadmodũ q̃dã capita pisciũ: ⁊ sepie turbedo: ⁊ lente moto oculo nõ accidit vt videat̃ siľ vnum ⁊ duo eẽ vidẽs ⁊ visum: illo aũt mõ ipse seipsum videt oculus q̃ẽadmodũ ⁊ in refractõe. ¶ Qm̃ si ignis eẽt q̃ẽadmodũ dicit Empedocles ⁊ in Timeo scribit̃: ⁊ accideret vidẽ exeunte: q̃ẽadmodũ ex lucerna lumẽ: q̃re nõ ⁊ in tenebris vr̃ vtiqȝ visus. Dicere aũt ꝙ extin-

Physici est de ĩfirmitate ⁊ sanitate prima inuenire principia.

Op[illegible]o ponẽs ignẽ in oculo ꝑdominari.

Improbatio.

Motiui solutio.

Propter qd moto oculo duo apparẽt vnum.

Utrum visio fiat ex̃ mittẽdo.

Platonis opinio.

guat in tenebris egrediēs: sicut Timeus dicit vanū est oīno: q̄.n. extictio luminis est: extiguit.n. aut humido aut frigido calidum ⁊ siccū: q̄lis vr̄ q̄dē in carbonibus ignis ⁊ flāma: quoꝝ neutꝝ in lumīe apparet existens. Si igit̄ est q̄dē: s; pp̄ debilitatē latet nos: oꝫ per diē ⁊ in aqua extigui lumē ⁊ in glaciebus magis fieri tenebras. Flāma.n. ⁊ ignita corpa patiunt̄ hec: nūc aūt nihil tale accidit.

Empe. opio.

C Empe. aūt vr̄ existimare φ exeūte lumine sicut dictū est prius videre: ait.n. vt cuꝫ qs ꝓgressuꝫ meditās ꝑparauit lucernā hyemalē ꝑ noctē ignis ardētis accēdēs vt oīuꝫ ventoꝝ ipetus ꝓhibeat: vētoꝝ.n. spūm dispergit flātiū: lumē aūt ex̄ dissiliēs quāto magis expāsuꝫ fuerit illustrat ꝑ veluꝫ domitis radijs: sic φ mirigis cōcitatū antiquū lumē subtilibus linteis diffundit̄ circulo ꝑ pupillaꝫ q̄ aque q̄dē ꝓfundū reuelauerūt circūfluentis: lumen aūt extra ꝑuenit vt quādo magis expāsuꝫ fuerit: aliquādo q̄dem igitur sic videre ait: aliquādo aūt de fluxionibus his que ab his q̄ vident̄.

Demo. opio

C Democritus aūt q̄m q̄dem aquā dixit eē bene dixit: q̄r aūt putauit ipsuꝫ videre eē illaꝫ apparitionē nō bn̄. Hoc aūt accidit q̄m oculus leuis est: ⁊ est non in illo: sed in vidēte: passio.n. refractio est. S; oīno de apparētibus ⁊ de refractiōe nōdū ipsi manifestū erat vt vr̄. Incōgruū aūt erat ⁊ nō suꝑuenire ipsi dubitare q̄re solus oculus videt.

Qr aq̃ in oculo dominet.

Nullū aūt alioꝝ in q̄bus apparēt idola: φ visus nāq; est aque: veꝝ q̄dem: nō tn̄ accidit videre ꝑm φ aqua est: s; ꝑm φ est perspicuum: q̄d ⁊ aque ⁊ aeri cōe est. Sed magis seruabilius est aq̄ aere: ⁊ magis spissuꝫ: q̄re pupilla ⁊ oculus aque sunt: ⁊ hoc est q̄d in ipsis operibus manifestuꝫ est: videt̄ eniꝫ aqua φ discurrit corruptis oculis: ⁊ in oīno nouiter formatis frigiditate excedens ⁊ claritate: ⁊ albū oculi in habētibus sanguinem pinguē ⁊ crassuꝫ: ꝓpter hoc est vt permaneat humidū icoagulatū: ⁊ ideo corporis minime rigens est oculus: nulli.n. q̄d infra palpebras est vnq; riguit: aīaliū vero q̄ sine sanguie sunt dure pellis sūt oculi: ⁊ hoc facit ꝓportionē. Irrationabile aūt oīno est exeunte quodā visum videre: ⁊ aut extendi vsq; ad astra: aut quodaꝫ tenus prodeunte coadherere sicut q̄dam dicunt. Isto enim melius est in ꝑncipio cōiungi oculi: sed ⁊ hoc stultum. Quid enim cōiungi est lumen lumini: vl' q̄uo poss̄e eē hoc. Nō quodlibet cōiungitur cuilibet: ⁊ iterius exteriori. q̄uo miringa enim itus est. Quod q̄dem igitur sine lumine impossibile est videre dictum est in alijs: s; siue lumen siue aer est: quod est iter rem visam ⁊ oculuꝫ: motus qui per ipsum facit videre: ⁊ rationabil'r q̄d interius aque est: aqua.n. perspicua est. Videtur aūt sicut exterius nō sine lumine ita ⁊ iterius: perspicuum.n. opꝫ esse. Necesse ergo aquaꝫ esse: quia non est aer. Non enim in vltimo oculi aīa: aut aīe sensitiuū est. S; manifestū q̄m iterius: quare necessariū: perspicuū eē ⁊ receptibile luminis q̄d iterius oculi: ⁊ hoc ēt ab accidentibus manifestum. Jam.n. in q̄busdam vulneratis in bello iuxta timpora: ita vt absciderētur pori oculi accidit fieri tenebras sicut lucerna exticta: eo φ quasi lampas q̄dam abscisa fuit perspicuum vocatuꝫ pupilla. Igitur siquidem in his accidit sicut diximus: manifestū φ si opꝫ ꝑm hunc moduꝫ attribuere ⁊ assignare vnūquodq; sensitiuoꝝ vni elemētoruꝫ: oculi q̄dem visiuū aque existimandū: aeris vero sonoruꝫ sensitiuū. Ignis autē odoratus: q̄d.n. actu odoratur hoc potentia odoratiuuꝫ. sensibile enim facit agere sensum: quare necesse est ipꝫ potentia prius existere.

Q̃uo ellĩter sensibilia exteriorib⁊ proportionent.

Odor vero fumalis euaporatio est: fumalis aūt euaporatio ab igne ꝓpter q̄d est oē cerebrū in loco odoratus proprium sensitiuuꝫ: potētia.n. calida que frigidi mā. Et oculi aūt generatio eūdē habet modū. A cerebro.n. cōstat: cerebruꝫ aūt humidius ⁊ frigidius oībus partibus corporis.

Sẽsitiuũ gustus ⁊ tactus est iuxta cor.

Tactiuuꝫ aūt terre. Gustatiuū vero q̄dā spēs tactus est: ⁊ ideo iuxta cor: sensitiuū est ipsoꝝ. s. gustus ⁊ tactus. Cor.n. oppositū est cerebro: ⁊ est calidissimū partiū. Et de sensitiuis q̄dem partibus corporis hoc modo sit determinatuꝫ. De sensibilibus autem his que ꝑm vnūquodq; sensitiuū: puta: dico colore: ⁊ sono ⁊ odore: ⁊ gustu: ⁊ tactu. vniuersal'r dictum est in his que actio ipsoruꝫ in his que de aīa: ⁊ q̄d operari ꝑm vnūquodq; sensitiuoꝝ. Quid aūt oporteat dicere quodlibet eoꝝ. s. q̄d color: q̄d sonus: quid odor: q̄d sapor: sil'r ⁊ de tactu cōsiderādū est: ⁊ primū de colore. C Est q̄dem igitur vnūquodq; dupl'r dictū: hoc q̄dem actu: hoc autē potētia. Q̄uo q̄dem igitur actu: color: ⁊ sonus: ⁊ quomodo est idem vel alteruꝫ his que ꝑꝫ actum sensibus: puta visioni ⁊ auditioni: dictum est in his que de anima. Quid autē

vnūqdq̄ eoꝝ existēs faciat sensum ⁊ actuz nūc dicamus. Queādmodū igit̄ dictum est de lumine in alijs ꝙ sit color perspicui ꝫm actus: quādo .n. iest aliqd ignitum in perspicuo: presentia qdē lumē est: priuatio vo tenebre. Quod aūt dicimus perspicuū nō est ꝓpriū aeris: aut aque: nec alicui⁹ sic dictorū corpoꝝ: sȝ est qdā cōis nā ⁊ virt⁹: que separata qdē nō est: in his vo ē ⁊ in alijs corporibus iest: in his qdem magis: in his aute minus. Queādmoduz ergo ⁊ corpoꝝ necesse est vltimuz esse ⁊ huius luminis: qd igitur natura in idetermiato perspicuo est: ipsius autē ꝙ corporib⁹ perspicui vltimū: qđ qdē erit vtiq̄ aliqd palā est. Qꝛ aūt hoc sit color ex accidētibus manifestū. Nam color in extremitate: aut extremitas est. Unde Pithagorici epiphaniā colorē vocabant. Est qdē eni in corporis extremitate: sȝ nō est extremitas corporis: sȝ eandē nāz opȝ existimare q̄ exterius coloratur hanc ⁊ iterius. Uidetur aūt aer ⁊ aqua colorata: eteni aurora tale: sȝ ibi qdem qm̄ idetermiato accidit nō eundez colorez habet accidentibus prope ⁊ longe: nec aer nec in aere. In corporibus vero nisi cōtinens faciat transmutationē determinata est phantasia colorū. Manifestū est igit̄ ꝙ ibi ⁊ hic idem susceptiuū coloꝝ est: ꝑspicuuz ergo ꝫm ꝙ existit in corporib⁹: iest aūt aut plus aut minus: in oib⁹ colores facit ꝑmutari: qm̄ autez in extremitate color vtiq̄ huius extremitas aliqua erit. Quare color vtiq̄ erit ꝑspicui extremitas in determiato corpe. Et ipsoꝝ aūt ꝑspicuoꝝ: puta aq̄: ⁊ si qd aliud tale quorūcunq̄ videt̄ aliqs color proprius esse ꝫȝ extremitatē silr̄ oibus iest. Est ergo i esse perspicuo hoc qđ qdem ⁊ in aere facit lumen: est aūt nō: sed priuatū esse: queādmodū igit̄ ibi: hoc qdem lumen: hoc vo tenebre: ita ⁊ in corporib⁹ albū ⁊ nigruz insit. De alijs autē colorib⁹ iam diuidentes quot modis cōtingit fieri dicendū. Contingit eni secus iuicez positis albo ⁊ nigro: ita ꝙ vnūqdq̄ eoꝝ sit inuisibile ꝓpter puitatez: quod aūt ab ambobus visibile sic fieri: hoc eni neq̄ albū pōt videri neq̄ nigrū. Qm̄ aūt necesse est qdem quēdā colorē hr̄e: neutruz aūt hoꝝ pōe est. Necesse ē cōmixtū esse ⁊ spēm quādaz coloris aliā: est qdez ergo sic accipere plures eē colores q̄ȝ albū ⁊ nigruz. Multos aūt proportiōe: tria eni ad duo ⁊ tria ad quatuor: ⁊ ꝫm alios numeros est secus iuicem iacere. Hi aūt oīno ꝫm nullaz ꝓportionē sunt sed ꝫm abundantiā ⁊ defectū quēdaz icōmēsurabilē. Eodez itaq̄ mō oȝ hoc hr̄e ꝯsonātijs. Qui qdē in nūeris ꝓportionatissimis colores queādmodū ibi cōcordantias. Hi aūt delectabilissimi coloruz esse vident̄ veluti coccineus ⁊ puniceus: pauci aūt tales ꝓpter cām: ꝓpter quā qdez ⁊ symphonie pauce: q aūt nō in numeris alij colores: vel ēt oēs colores in nūeris esse ordinatos: iordinatos aūt ⁊ hos ipsos qn̄ nō puri sunt: ꝙ nō sunt in nūero tales fieri. Un⁹ qdē modus generatiōis coloꝝ hic est: vn⁹ autez apparere per alternos queādmodū aialiuz pictores faciunt: alterū colorez super alterū manifestiorē superponētes: queādmodum qn̄ in aqua vel in aere aliqd volūt facere apparens: ⁊ queādmodū sol ꝫm se alb⁹ qdem videt̄: per caliginē vero ⁊ fumū puniceus. Multi aūt ⁊ sic erunt colores eodez modo prius dicto: ꝓportio eni erit vtiq̄ quedam eoꝝ q in superficie ad eos q in ꝓfundo: qdā autem ⁊ oīno nō sunt in ꝓportione. Dicere autez sicut antiqui defluxionē esse colorem ⁊ videri ꝓpter talem cām icongruū: oibus eni modis per tactū necesse ipsis facere sensum. Quare mox melius est dicere per moueri itermediū sensus a sensibili fieri sensuz q̄ȝ tactu ⁊ defluxionibus itrinsecis: inuicez igitur qdez positis necesse sicut ⁊ magnitudinem accipere inuisibilem: ita ⁊ temporis isensibile: vt lateant motus peruenientes ⁊ vnum putetur esse per simul apparere: hic aūt nulla necessitas: sed qui in superficie color imobilis exn̄s: ⁊ motus a supposito nō silem faciat motuz: quare aliud apparebit: ⁊ nec albū nec nigruz. Quare si nō cōtingit nullam magnitudinē esse inuisibilē: sed quālibet ab aliqua distātia visibilem: ⁊ hec vtiq̄ quedam colorū cōmixtio. Et illo autem modo nihil obstat quin appareat qdam color cōis eis qui a lōge. Qm̄ enīz nō est nulla magnitudo inuisibilis in his que deinceps cōsiderādum est. Si aūt cōmixtio est corpoꝝ non solū ꝫm hunc modū quē putant qdaz: solis secus iuicez positis minimis imanifestis a nobis ꝓpter sensum: sed oīno omniū apud esse: sicut in eis que de cōmixtiōe dcm̄ est vniuersalr̄ de oibus: illo enīz modo miscent̄ hec solū quecūq̄ cōtingit diuidere ad mima: queādmodū hoies equis aut semia: hoium vero hoiem minimuz: equoꝝ vero

Diffinitio coloris.

equum. Quare horum secus inuicem posi
tione multitudo cõmixta est que simul vtro
rũqz hominũ nõ vnũ vni equo nõ dicimus
cõmisceri. Quecũqz vero non diuidunt ad
minimũ horum cõmixtionẽ nõ cõtingit fie
ri sm hunc modũ. Sed per cõmisceri ex to
to: que qdẽ ⁊ cõmisceri maxie nata sũt: qũo
aũt hoc fieri possibile in his que d̕ cõmixtio
ne dictuz est pri⁹. Simul aũt que sit necitas
cõmixtionis in illis: ⁊ colores misceri mani
festũ est ⁊ hanc causam esse principalem ꝙ
multi sunt colores: sed non supernatationẽ
nec secus inicem positionez. Non enim de
longe qdem: de prope aũt nõ videt vnũ cõ
mixtorũ colorũ: sed vnũquodqz. Multi au
tem erunt colores: qm̃ multis cõtingit pro
portionibus cõmisceri sibiinuicez cõmixta:
hoc qdem in minimis: hoc aũt sm abundã
tiam solis: ⁊ alia eodẽ modo: quo qdem in
secus inuicem positis coloribus: aut de su
pernatatione cõtingit dicere ⁊ de cõmixtis.
Sed qua de causa coloruz spẽs determina
te ⁊ non ifinite: ⁊ saporum ⁊ sonorum po
sterius cõsiderandũ. Quid qdem igit sit co
lor: ⁊ qua de causa multi colores dictuz est.
De sono aũt ⁊ de voce prius in his que de
aia dictũ ẽ. De odore vero ⁊ sapore dicen
dum: fere enim eadem est passio: nõ eisdez
Manifesti⁹ est sapor genus q̃z odor. — aũt est vtrũqz ipsoruz. ¶ Manifestius aũt
est saporuz genus q̃z odor: huius aũt causa
qm̃ peiorem habemus alijs aialibus odora
tum: ⁊ ipsis sensibus qui in nobis: tactum
vero certissimũ aliorũ aialium: gustus ve
ro tactus qdam est: que qdem igit aque na
tura vult sapor eẽ: necesse est itaqz in ipsa aq̃
habere genera saporuz isensibilia ꝓpter par
Empe. opio. — uitatem sm ꝙ Empe. dicit: vel mãm talem
iesse: queadmodũ panspermia saporum: ⁊
Democriti ⁊ Anaxa. opio — oia qdem ex aqua fieri. ¶ Alia qdez ex alia
parte vel nullã habẽtez differẽtiam aquã fa
ciens causaz eẽ ac si calidũ ⁊ solez dicat qs.
Improbatio Empedo. — ¶ Horũ aũt sicut Empe. dicit multũ aper
tum mendaciũ: videmus. n. cõmutari ꝑ ca
lorem sapores oblatis fructib⁹ ad solem: ⁊
ignitis tã q̃z nõ ab aquis trahere sapores ta
les factos: sz in ipso fructu transmutatos ⁊
resudãtes ⁊ iacentes ꝓpter tempus: auste
ros a dulcibus: ⁊ amaros: ⁊ oimodos fa
ctos: ⁊ decoctos: ⁊ ad oia saporum genera
Improbatio Anaxagore ⁊ Democriti — vt est dicere transmutatos. ¶ Silr̕ autez ⁊
panspermie manifestã esse aquã ipossibile:
ex eodez. n. videm⁹ sicut ex esca factos alios
sapores. Restat igit in pati aliqđ aquã trãs
mutari: qđ qdem igit nõ a calidi solis virtu
te accipit hanc virtutem quã dicimus sapo
rem manifestuz est. Subtilissimũ. n. oium
humorũ aqua est ⁊ in ipso oleo: sed proten
ditur oleum plus q̃z aqua propter viscosita
tem: aqua aũt fragilis est: quare ⁊ grauius
est seruare aquã in manu q̃z oleum: qm̃ aũt
calida facta aqua: nõ apparet aqua ingrossa
ta ipsa sola: manifestũ qm̃ alia quedaz vtiqz
erat causa. Sapores enim in fructib⁹ hi exi
stentes grossitudinẽ habent oẽs magis cali — Cã saporis sm Aristo.
dum aũt concausa. ¶ Apparent autẽ sapo
res qcũqz qdez in fructibus hi existentes ⁊
in terra. Quare multi philosophorum ãtiquo
ruz dicunt talem esse aquam per qualẽcũqz
terraz transeat: ⁊ hoc manifestum est in sal — Primum signum.
sis aquis maxime. ¶ Sal eniz quedã terre
spẽs est: ⁊ que per cinerem colate ipso ama
ro existẽte amarum faciũt saporẽ. Sũt quoqz
fontes multi: hi qdem amari: illi vero acu
ti: hi aũt omnimodos habentes sapores ali — Scđz signũ.
quos. ¶ Rationabilr̕ itaqz in nascentibus
fit sapor genus maxime. Pati. n. natum est
humidũ queadmodũ ⁊ alia a cõtrario: con
trariũ aũt siccũ: qr ⁊ ab igne patit qđ. Sic
ca. n. ignis nã: sz ꝓpriũ ignis calidũ est: terre
vo siccũ sicut dictũ est in his que de elemen
tis. Qua qdem igit ignis ⁊ qua terra: nihil
natuz est facere vel pati: nec aliquid quicq̃z.
Qua aũt iest contrarietas in vnoquoqz hec
oia ⁊ faciũt ⁊ patiunt. Queadmodũ ergo
qui lauãt in humido colores ⁊ sapores: talẽ
faciunt hr̃e aquã: sic ⁊ nã siccuz ⁊ terrenũ ⁊
ꝑ siccuz ⁊ terrenũ colãs: ⁊ mouẽs ꝑ calidũ — Saporis diffinitio.
q̃le qđ humidũ facit. ¶ Et hoc est sapor fa
cta a dicto sicco passio in hũido gustus sm
potentiam alteratiua in actum. Ducit enim
sensitiuuz ad hoc potentia preexistẽs. Non
enim sm dicere: sed sm speculari est sentire.
Qm̃ aũt non ois sicci: sed nutritiui sapores
passiones sunt: aut priuationes opz sumere
hinc: neqz siccũ sine humido: neqz humidũ
absqz sicco. Esca enim ipsis aialibus nihil
vnũ solũ: sed cõmixtũ: neqz ipsis plantis: sz
mixtũ. Et sunt oblati cibi aialibus: tangibi
lia qdem sensibiliũ augmẽtũ facientia ⁊ de
cremẽtuz. Horum. n. causa calidũ: aut frigidũ
oblatũ: hec. n. faciũt ⁊ augmẽtũ ⁊ decremẽ — Oia nutriunt vel dulci simplr̕ vel cõmixto.
tũ: nutrit aũt sz ꝙ gustabile oblatũ: oia eniz
nutriunt dulci simplr̕ vel cõmixto. Opz q̃
dez igitur de his determinare in his que de
generatiõe

generatiõe: nũc aũt quãtũ necesse tãgere de ipsis. Calidũ. n. augmẽtat ꝛ struit nutrimẽtum: eo ꝙ leue qdem attrahit: amaruz autẽ ꝛ salsuz relinquit ꝑpter grauedinẽ. Quod itaqꝫ facit in exterioribus corporibus calor exterior: h qdem natura aĩalium ꝛ plantaꝝ: quare nutriunt̃ dulci. Cõmiscent̃ aũt aliꝫ sapores ad cibũ eodem mõ salso ꝛ acuto pro cõdimento: hec aũt ꝑpter cõtrahere: eo ꝙ nimis nutritiuum sit dulce ꝛ supernatatiuuz. Quẽadmodũ aũt colores ab albi ꝛ nigri cõmixtione sunt: sic ꝛ sapores a dulci ꝛ amaro: ꝛ ꝫm ꝑportionez etiam: eo ꝙ magis vel minꝰ vnusquisqꝫ est: siue ꝫm quosdã numeros cõmixtiões ꝛ motus siue ĩdeterminate. ¶ Qui autẽ delectationẽ faciunt cõmixti hi in numeris solũ: qui qdẽ. n. pinguis est dulcis sapor: amarũ vero ꝛ salsum fere idẽ sunt. Ponticus vero ꝛ austerus: ꝛ stipticus: ꝛ acutus in medio. Fere. n. eq̃les spẽs humorum ꝛ coloꝝ facit. Septez. n. amborũ spẽs siquis ponat sicut rõnabile: liuiduz nigrum aliqd esse. Relinqtur enim flauuz qdem albi esse quẽadmodũ ꝛ vnctuosuz est dulcis: puniceuz ꝛ alurgon: ꝛ viride ꝛ ciarium in medio albi ꝛ nigri. Aliꝫ vero mixti ex his: ꝛ quẽadmodum nigrũ est priuatio in perspicuo albi: ita amarũ ꝛ salsuz dulcis in nutrimẽtali humido: q̃re ꝛ cinis amarũ cõbustorum oĩuz: exhalatuz. n. est ex ipsis potabile.

Demo. ĩprobatio.

¶ Democritus autem ꝛ plurimi physiologorũ qcũqꝫ dicunt de sensibilibus ĩcõgruissimuz aliqd faciunt. Oĩa eniz sensibilia tangibilia faciunt: eteni si hoc talr̃ se hẽat manifestum est ꝙ ꝛ alioꝝ sensuum vnusquisqꝫ tactus qdã est: h autez qd̃ ĩpossibile sit non difficile est discernere.

Antiquoꝝ ĩprobatio.

Circa sensibile ꝑpriũ ñ est deceptio: sꝫ circa cõe.

Amplius autẽ cõibꝰ sensuuz oĩum vtunt̃ q̃si ꝑpriꝫs: magnitudinez eni ꝛ figurã ꝛ aspeꝝ ꝛ lene. ¶ Amplıꝰ autẽ acutũ ꝛ obtusuz ꝙ ꝛ in glebis cõia sũt sensuuz: ꝛ si nõ oĩuz: sꝫ visus ꝛ tactꝰ. Quare ꝛ de his decipiunt̃: de ꝑpriꝫs aũt nõ decipiunt̃: velut visus de colore ꝛ auditꝰ de sono: qdaz aũt ꝑpria ad ista reducunt: quẽadmoduz Democritus albuz qdem ꝛ nigrũ h qdez asperuz dicit eẽ: h vero lene esse. Ad figuras autem reducit sapores.

Nullꝰ vꝫ magis visus ẽ cognoscẽ cõia. Minima q dẽ certissimi sensus est discernẽ circa vnũqdqꝫ genus.

¶ Quãuis autẽ nullius vel magis visus est cognoscere cõia. Si ergo gustus magis: minima quidẽ certissimi sensus est discernere circa vnũquodqꝫ genus: q̃re oportebat gustũ ꝛ alia cõia sentire maxie ꝛ figurarũ eẽ discernẽtissimuz. Amplius sensibilia qdẽ oĩa hñt contrarietatẽ: veluti in colore nigro albũ ꝛ in sapore dulci amarũ. Figura aũt figure nõ putat esse ꝯriuz: cui eni polygonaꝝ circũferẽs ꝯriũ. Amplıꝰ ꝛ figuris exñtibꝰ ĩfinitis necẽ est sapores eẽ ĩfinitos: q̃re hi qdez tm̃ faciet sensuz: hic vero nõ faciet. De sapore qdẽ igit̃ ꝛ gustabili dictũ est: alie nãqꝫ passiones saporuz ꝑpriã hñt cõsiderationẽ in phia que de plãtis.

¶ Caplm̃ de odoribus.

Eodem vero mõ opꝫ ĩtelligere ꝛ circa odores. Qd̃. n. facit in humido siccum: h facit in gñe alio enchimiũ humiduz in aere ꝛ aq̃ silr̃: cõe aũt de his: nũc qdẽ dicimus perspicuũ: est aũt odorabile nõ ꝫm ꝙ perspicuũ: sed ꝫꝫ ꝙ laudabile vel mũdabile enchime siccitatis.

Nõ solum in aere: sꝫ in aq̃ odoratus est.

¶ Nõ. n. soluz in aere sꝫ in aqua: ꝙ odorãs est: manifestuz aũt in piscibꝰ ꝛ ostracodemiꝫs: vident̃ eni odorare: nec aere exñte in aq̃: supnatat. n. aer cũ ĩfuerit: nec ipa respirãtia.

Nõ ꝑprium susceptiuũ est odoris.

¶ Si qs ꝫ põat aquã ꝛ aerẽ vtraqꝫ humida erit: vtiqꝫ q̃ in humido enchimi sicci nã odor ꝛ odorabile tale. Qm̃ vero ab enchimo passio est: manifestuz est ꝑ hñtia ꝛ nõ hñtia odorẽ: elñta. n. ĩodorabilia velut ignis: aer: terra: ꝛ aq̃: qꝛ sicca ꝛ hũida eoꝝ enchima nõ sunt: nisi ꝙ cõmixtuz faciat: ꝑꝑ qd̃ ꝛ mare hꝫ odorẽ: hꝫ. n. humorẽ ꝛ siccitatẽ: ꝛ sal magis ĩtus odorabile ẽ.

Elñta sunt ĩodorabilia.

Manifestat aũt ẽt ꝙ ab istis effluit oleũ: vitruz aũt terre est magis. Amplıꝰ lapis ĩodorabile achimus: ligna autẽ odorabilia enchima ꝛ hoꝝ aq̃tica minus. Amplıꝰ in eis q̃ metalla: vt auꝝ ĩodorabile: achimuz eni. es aũt odorabile ꝛ ferrũ: qñ aũt exiuerit humiduz ĩodorabiliores scorie sunt oĩum: argẽtũ vero ꝛ stannũ his qdẽ magis odorabilia: his vero minꝰ: aquatica eni. Dicit̃ aũt a qbusdaz humalis euaporatio eẽ odor: cõis exñs terre ꝛ aeri: ꝛ oẽs dicũt sup h de odore. Quare ꝛ Heraclitus sic dicit: ꝙ si oĩa entia fumꝰ fiãt nares vtiqꝫ discernẽt. Ad odorẽ aũt oẽs ĩferũt: hi qdẽ tãqꝫ exhalationẽ: hi vero sicut euaporationẽ: hi aũt vtraqꝫ.

Vapor est humiditas q̃dã

¶ Est autẽ vapor qdẽ hũiditas q̃dã: fumalis vero exhalatio sic̃ dictũ est: cõe est aeri ꝛ terre: ꝛ cõstituit̃ ex illo qdez aq̃: ex hac vero q̃dã terre spẽs.

Qꝛ odor nõ sit vapor: neqꝫ fumalr̃ euaporatio.

¶ Sꝫ neutrũ hoꝝ videt̃: vapor eni aqua est: fumalis vero euaporatio impoı̃e ẽ in aq̃ fieri: odorant. n. ꝛ in aq̃ sicut dcm̃ est priꝰ. Amplius euaporatio dr̃ silr̃ effluxionibꝰ. Si igit̃ nec

illa bene: nec ista bene. Qm̄ igit̄ cõtingit recipere humidũ: ⁊ illud qđ in spiritu ⁊ illud qđ in aqua: ⁊ pati aliqđ ab enchima siccitate nõ imanifestũ: eteni aer humidus nã est. Adhuc aũt siquidẽ sil'r faciat in humidis ⁊ in aere: quẽadmodũ lauatũ siccũ: manifestũ ꝙ opꝫ ꝓportionales eẽ odores humorib᷑. sed adhuc hoc in qbusdam accidit: etenim acetosi ⁊ dulces sunt odores ⁊ austeri ⁊ põtici ⁊ crassi ⁊ amaris ꝓportiõales dicat vtiqꝫ qs putridos: q̄re quẽadmodũ illa difficilis potationis putrida dissana puesta sunt. Manifestum ergo qm̄ ꝙ in aqua sapor: hic in aere ⁊ in aqua odor.

Propter qd frig᷑ odores ⁊ sapores hebetat?

¶ Et ꝓpter hoc frigus ⁊ conglutinatio ⁊ sapores hebetant: ⁊ odores extermināt. Calidũ.n. qđ mouet ⁊ generat auferũt infrigidatio ⁊ ꝯglutinatio.

De spẽbus odoris.

¶ Species aũt odorabilis due sunt: nõ eni sicut quidã dicũt nõ species odorabilis: sed sunt. Determinãdũ aũt qñ sunt ⁊ qñ nõ sunt: hoc qdem est ꝫm sapores ordinatum ipsoꝝ sicut dictuꝫ est ⁊ delectabile ⁊ triste habent ꝫm accidẽs. Qm̄.n. nutritiui passio est: appetẽtibus quideꝫ odorabiles odores eoꝝ sunt: plenis aũt ⁊ nihil egentib᷑ nõ delectabiles neqꝫ odores: ⁊ esca habens odores quibuscũqꝫ nõ delectabilis neqꝫ his. Quare iste qdem velut diximus: ꝫꝫ accidẽs quidem habebit delectabile ⁊ triste propter qđ oibus sunt cões aialibus. Quidam aũt ꝫm ipsos delectabiles odoꝝ sunt: quẽadmodũ illi qui florũ: nihil eniꝫ magis vel minus ad escam assequunt̄ nec cõferunt ad desideriũ quicquã: sed cõtrariũ magis: veruꝫ eniꝫ est ꝙ Empedo. vituperãs Thraciuꝫ dixit: qñ lentem decoquis nõ infundas in irion. Qui aũt nũc cõmiscent ad potationes: tales virtutes vim faciũt ꝑ vsum delectationi donec vtiqꝫ a duob᷑ sensib᷑ fiat delectabile: quẽadmodũ vnũ ⁊ ab vno:

Odorabile hois ꝓpriuꝫ.

hoc qdeꝫ igit̄ odorabile hois ꝓpriũ est: qđ aũt ꝫm sapores ordinatus ⁊ alioꝝ aialiũ sicut dictuꝫ est prius: ⁊ illoꝝ qdẽ: qꝛ ꝫm accidẽs hñt delectabile diuidunt̄ spẽs ꝫm sapores: istius aũt nõ iam ꝑꝑ nãm ipsius eẽ ꝫm ipsam delectabilẽ aut tristeꝫ. Causa aũt ꝓpriũ eẽ hois talẽ odorẽ ꝑꝑ frigus qđ circa cerebrũ: frigido.n. nã existẽte cerebro ⁊ sanguine q circa illud est in angustis venis existẽte subtili ⁊ puro: de facili aũt ifrigidabili ꝑꝑ qđ ⁊ cibi fumositas infrigidata ꝑꝑ locũ infirmãtia rehumata facit hoibus:

De cã reumatismi.

ꝑꝑ qđ facta est ista spẽs odoris: nihil eni aliud est opus ipsi᷑ qꝫ hoc: hoc auteꝫ facit manifeste. Cibus.n. delectabilis exñs ⁊ siccus ⁊ humidus multotiens infirmãs est.

Quis odorũ est melior.

¶ Qui autẽ ab odore ꝫm seipsum odor operi qũocũqꝫ se habeat vtilis vt est dicere semp. Et ꝑꝑ hoc fit ꝑ respirationẽ nõ oibus sed hoib᷑ ⁊ sanguinẽ habẽtibus: velut quadrupedib᷑: ⁊ magis participãtibus nãm aeris. Ascẽdentib᷑ nãqꝫ odoribus ad cerebrũ ꝑꝑ leuitatẽ caloris q̄ in ipsis sanius hñt circa locuꝫ hũc. Odoris nãqꝫ virtus nã calida est: vtit̄ nãqꝫ nã respiratione ad duo: vt operose qdẽ ad toracis adiutoriũ vt aduẽtitie ⁊ ad odorẽ. Respirãte.n. sicut ex trãsitu facit ꝑ nares motũ. Proprium aũt hois nãe tale genus odoris: qꝛ plus cerebrũ ⁊ humidius hꝫ aliȷ̃s aialib᷑ vt ꝫm magnitudineꝫ: ꝑꝑ hoc eni ⁊ solũ vt est dicere sentit alioꝝ aialiũ hõr ⁊ gaudet floꝝ ⁊ taliũ odorib᷑. Cõmẽsuratur.n. eoꝝ calor ⁊ motus ad hyperbole ei᷑ q̄ in loco frigiditatis ⁊ hũiditatis est. Aliȷ̃s vero quecũqꝫ pulmonẽ habent ꝑ respirare alterius generis odoris sensum diuidit nã: vt nõ duo sensitiua faciat: sufficit eniꝫ. Qm̄ qdẽ ⁊ vt respirantib᷑ quẽadmodũ hoibus vtrorũqꝫ odorabiliũ aliȷ̃s alteroꝝ soluꝫ existens sensus. Que vero nõ respirant ꝙ qdẽ hñt sensuꝫ odorabilis manifestuꝫ est: eteni pisces ⁊ entemoruꝫ genus oẽ diligẽter sentit de longe ꝓpter nutritiuam spẽm odoris remota multuꝫ a ꝓpria esca: quẽadmoduꝫ apes faciunt ad mel ⁊ paruaꝝ formicarum genus: quas vocant qdã senipas: ⁊ marinorum purpure ⁊ alioꝝ multa taliuꝫ aialium acute sentiunt escã ꝓpter odorẽ.

Dubitatio.

¶ Propt̄ qđ vtiqꝫ dubitabit aliqs qũo sentiunt odorem si spirantib᷑ qdeꝫ oibus sit spirare vno mõ: hoc.n. videt̄ in respirantibus accñs oibus: illoꝝ autẽ nullum respirat: sentiunt tñ si non aliqs preter quinqꝫ sensus alius: hoc autẽ impossibile: odorabilis.n. olfatus: ⁊ illa vero hoc sentiunt.

Solo.

¶ Sꝫ non forte eodẽ modo: sꝫ respirãtibus qdeꝫ spiritus aufert superiacens: quẽadmodũ coopculũ qđdam. Quare nõ sentiunt nõ respirantia. his autẽ nõ respirãtibus ablatuꝫ est hoc: quẽadmodum in oculis: q̄dam eniꝫ aialiuꝫ habẽt palpebras: qbus nõ reuelatis minime possunt videre: que autẽ habent duros oculos nõ habent: quare nõ egent vllo qđ illa reuelet: sed vident a facultate existẽte in illis statim. Sil'r autẽ ⁊ alioꝝ aialiũ quodlibet nõ

indignatur

indignatur de his que hz seipsa fetidorũ ꝑm
odorẽ:nisi qd accidat corruptiuuz existens:
ab his aũt corrumpit silr:queadmoduz ho
mines a carbonũ fumo patiunt grauedinẽ
capitis:⁊ corrumpunt multotiens sic a sul
furis virtute:⁊ corrumpunt alia anialia:⁊
fugiũt ꝓpter passionẽ:ipsaz aũt ꝑm seipsam
nõ curant feditatẽ:ꝗ̃uis multa crescentium
fetidos habent odores:nisi ꝙ cõferat ad gu
stum vel ad eduliuz illis. Videt aũt sensus
qui est odorandi imparibus existentibꝰ sen
sibus:⁊ numero habẽte mediũ imparis:⁊
ipse medius eẽ tactiuoꝝ:queadmodũ tactꝰ
⁊ gustus:⁊ ꝑ alia sensitiuoruz velut visus
⁊ auditus. Quare ⁊ odorabile nutritiuoꝝ
est passio quedã:hoc aũt in eodẽ genere:⁊
audibilis aut ⁊ visibilis:quare ⁊ in aere ⁊
in aqua odorantur:quare est odorabile cõe
aliqd amboꝝ hoꝝ:ꝙ ⁊ tactuali inest ⁊ per
spicuo ⁊ audibili. Quare rationabiliter as
similata est siccitati i humido ⁊ fusili velut
tinctura quedam esse ⁊ lotura. Quo quidẽ
igit spẽs opz dicere:⁊ qũo nõ oz odorabilis
in tm̃ dictũ est. Qđ autẽ qdã Pithagorico
rum dicunt nõ eẽ rõnabile:nutriri nãqz di
cunt q̃dã aialia odoribus. ¶ Primũ qdem
eni videmꝰ qm̃ cibũ opz eẽ cõpositũ:eteniz
ea nutrita nõ sũt simplicia:q̃re ⁊ supfluitas
fit cibi:aut in ipsis aut extra sicut in plantis.
Amplius ṽo neqz aq̃ vult ipsa sola nutrire
incõmixta existẽs:corporale.n.aliqd oz esse
cõstitutiuũ. Amplius multo minꝰ rõnabile
aerẽ corpulẽtũ fieri. Cũ his aũt qm̃ oibꝰ est
anialibꝰ locus receptiuꝰ cibi:a quo qñ cibus
igredit recipit corpꝰ. Odorabilis aũt sensi
tiuũ in capite ⁊ cuz spũali intrat fumositate
quare ad spiratiuũ vadet vtiqz locum. Qđ
qdem igit nõ cõfert ad nutrimẽtum odora
bile hz ꝙ odorabile manifestũ:qđ tñ ad sani
tatẽ:⁊ ex sensu ⁊ ex dcis manifestũ ẽ. Qua
re ꝙ sapor in nutritiuo ⁊ ad nutriendũ:hoc
est ad sanitatẽ odorabile:ꝑm vnũqđqz sensi
tiuũ qdem ergo determinet h̃ mõ. ¶ Obij
ciet aũt aliqs si oẽ corpus in infinitũ diuidit
⁊ passiões ergo sensibiles:puta color:⁊ sa
por:odor:⁊ grauedo:⁊ frigiditas:⁊ calidũ
⁊ lene:⁊ duruz:⁊ molle. ¶ Aut ipossibile:
actiuũ eniz est vnũqđqz ipsoꝝ sensus:in eo
eni ꝙ possunt mouere illuz dicunt oia:q̃re
neciuz sensuz in ifinita diuidi ⁊ oẽm magni
tudinẽ esse sensibilẽ. Impossibile eniz albũ
qdem videre nõ autẽ quãtũ. ¶ Si.n.nõ sic.

Pithagoricoꝝ opio.

Improbatio

Utrum q̃litates sensibiles in infinitum diuidant.

Ad partẽ negatiuam.

Ad ptẽ affirmatiuam.

cõtinget vtiqz aliqđ corpꝰ nullum hñs colo
rem:neqz grauedinẽ:neqz talez aliã passio
nem:quare nec oio sensibile:h̃.n. sensibilia
sunt. Sensibile igit erit cõpositũ:nec ex sen
sibilibꝰ:sed necesse:nõ.n.ex mathematicis.
¶ Ampliꝰ cui adiudicabimꝰ hoc aũt cogno
scemꝰ nisi itellectui:sed nõ intelligibilia:nec
eniz itelligit itellectus q̃ exteriꝰ nõ cuz sensu.
Sed si hoc hñt sic videt testificari illis que
idiuisibiles faciũt magnitudines:sic quidez
vtiqz soluet sermo:sz ipossibile est:dcm̃ est
enim priꝰ in ꝑmonibꝰ q sunt de motu. ¶ De
solutiõe aũt eoꝝ silr manifestũ erit:⁊ q̃re ter
minate spẽs coloris ⁊ saporis ⁊ sonoruz ⁊
alioꝝ sensibiliũ. Quoꝝ qdez.n.sunt vltima
necesse est terminata esse que itus:cõtraria
autẽ vltima:oẽ eniz sensibile hz ꝯrietatẽ:ve
lut in colore albũ ⁊ nigrum:in sapore dulce
⁊ amarũ:⁊ in alijs itaqz oibus vltima sunt
que ꝯria. ¶ Cõtinuũ qdẽ igit ad ifinita diui
ditur in equalia:ad equalia ṽo finita:qđ aũt
nõ ꝑm se cõtinuuz in spẽs finitas. Qm̃ ergo
passiones quidem vt spẽs dicendũ. Existũt
autẽ in cõtinuitate:⁊ in his sumenduz:qꝛ ꝙ
potẽtia ⁊ ꝙ actu aliud. Et propter hoc de
cimũ millesimũ milij latet visum:ꝗ̃uis vi
sus superueniat:⁊ qui in dyesi sonus latet
ꝗ̃uis cõtinuus extñs audit ois cãtus:distã
tia ṽo intus existentis ad vltima latet. Silr
aũt ⁊ in alijs sensibilibꝰ parua oino:potẽtia
nãqz visibilia ipsa:actu aũt nõ:qñ nõ sepaue
rit:eteniz iest potẽtia q̃ pedalis bipedi:actu
itaqz diuisa. Sepate aũt tãte supabundãtie
rõnabiliter quidẽ vtiqz ⁊ resoluunt in cõtin
gentia veluti minimꝰ sapor mari ifusus:qn
imo qm̃ neqz sensus supabundãtia hz ipsaz
sensibilis nec sepata:potentia.n.inest discre
tiori supabũdãtia:nec tñ sensibile separatũ
erit actu sentiri:sz tñ erit sensibile:potentia
eni est iã ⁊ actu erit adueniẽs. Qđ qdẽ igit
q̃daz magnitudines ⁊ passiones latẽt:⁊ ꝓꝑ
quã cãm ⁊ qũo sensibilia ⁊ qũo nõ dcm̃ est.
Cũqz aũt vtiqz inexñtia:sic quãta q̃dã sint:
vt actu sensibilia sint:⁊ nõ solũ ꝙ in toto:sz
⁊ seorsuz finita neceẽ hz aliquẽ numerũ ⁊
colores ⁊ sapores ⁊ sonos. ¶ Obijciet aũt
vtiqz aliqs igitur:ꝑuenit aũt sensibilia aut
motus q a sensibilibꝰ q̃litercũqz fiat sensus
qñ operet in mediũ primo:queadmodum
odor videt facere ⁊ sonus:ꝓprius eniz priꝰ
sentit aliqd odorez:⁊ sonus posterius ictu
venit graue:ita ⁊ visibile ⁊ lumen:ergo ne.

Secũda ad idem rõ.

Terminate sunt spẽs q̃litatum sensibiliũ.

Ex hoc vr ponere minima

Utrum sensibile priꝰ ꝑueniat ad mediũ ꝙ ad sensuz.

Emp. opio.

Quemadmoduz τ Empe. dicit: attingere prius ꝙ a sole lumen ad mediuz prius ꝗ̄z ad visum: aut ad terrā. Putabit aūt vtiqz hoc rōnabilr accidere: motuz. n. vr̄ ab aliquo in aliqd. Quare necesse est quoddā tp̄s esse in quo moueat ab altero in alterz: tp̄s aūt oē diuisibile: quare erat quādo nō videbatur: sed adhuc ferebat radius in medio. ¶ Et si oē silr audit τ audiuit τ oio sentit τ sensit τ nō est gnātio eoz: sz sunt absqz fieri: tn̄ nihilomin⁹ quēadmodū sonus iā facto ictu nōdū apud auditū. Manifestat aūt hoc τ litterarū trāsfiguratio: quēadmodū facta latiōe in medio: nō. n. vident dictū audiuisse: qz trāsfigurat aer delatus. Sic ḡ τ color τ lumē: non. n. in eo qd̄ quocūqz mō hz hoc videre: hec ꝟo vr̄ queadmodū eq̄lia sunt: nullū eni oz alicui vtrūqz eē. eq̄libus. n. factis nō differt vel ꝓpe vel longe eē adiuicē. ¶ Vel circa sonum quidē τ odorē h accidere rōnabile: quēadmoduz. n. aer τ aqua ꝯtinua qdē: partibiles autem amborum motus: ꝓpter quod τ est quidem vt idem audierat prim⁹ extremusqz τ odoret: est autem quomodo non. Videtur autem quibusdam esse obiectio et de his: impossibile enim dicunt qdā alium per aliuz audire idē: et videre et odorare. Nō enim possibile esse multos et seorsuz existētes audire et odorare. Intercipiēs enim ipsum ipsius esse vel mouens primuz puta chotonium vel thus vel ignē eūdez τ vnū numero sentiūt oēs. Id aūt qd̄ iam ꝓpriū alterū numero: specie aūt idez. Quare simul multi vident: τ odorant: τ audiunt. Sunt autē nec corpora hec: sz passio τ motus qdā. Nō eni vtiqz hoc accideret: neqz sine corpore. ¶ Et de lumine aūt alia est rō ꝑ inesse: vt aliqd lumē est: ꝟ nō motus aliqd: oio aūt nec silr in alteratiōe se hz: τ latione: lata nāqz rōnabilr prius in medio attingūt. Videt aūt sonus lati esse cuiusdaz motus: q̄cūqz ꝟo alterant nō adhuc silr: cōtingit. n. silr totū alterari: τ non dimidiū prius: velut aquā silr oēm coagulari attinet si fuerit multū qd̄ calefit aut coagulat: habitū ab habito patit: primuz aūt ab ipso faciēte trāsmutari necesse: τ silr alterari: τ subito. Esset aūt vtiqz τ gustare quēadmodū odor si in humido essemus τ remotius: aut tangere ipsum sentiremus: rōnabilr aūt quorū est itermediuz sensitiui non simul omne pati nisi in lumine ꝓpter ꝑdicta: ꝓpter hoc aūt τ dicim⁹

Remotio rn̄sionis.

Solo ꝑma.

De lumine.

videre: lumen aūt facit videre. ¶ Est aūt τ alia quedā obiectio talis circa sensuz: vtruz cōtingit duos simul sentire in eodem: τ indiuisibili tempore: vel nō. ¶ Si aūt semꝑ maior motus minorem depellat: ꝓpter qd̄ delata sub oculis nō sentiūt: si fuerint in aliqd vehemēter intendētes: vel timentes vel audientes multū sonū: hec itaqz supponatur: τ ꝙ vnūqdqz magis est sentire simpliciter existens ꝗ̄z cōmixtū velut vinū intēperatuz: τ mel: τ colorem: τ notā solā ꝗ̄z in dyapason: qz obscurant se inuicez: hec aūt faciunt ex quibus vnū aliqd fit: si itaqz maior minorez motū depellit necesse si simul sint τ ipz minus sensibilē esse ꝗ̄z si solus esset. Aufertur eniz aliqd minoris cōmixtionis siqdem magis oia simplicia sensibilia sunt. Si igit equales fuerint altere existentes neuter erit sensibilis: obscurat eni alter alterū: simplicē aūt non est sentire: quare aūt nullus erit sensus vel alter ex vtrisqz: qd̄ quidē videt fieri ex cōmixtis: τ q̄uocūqz cōmisceantur. Qm̄ ergo ex qbusdā qdem fit aliqd: ex quibusdā ꝟo non fit: talia aūt que sub alio sensu cōmiscentur enim quoz vltima contraria: nō est aūt ex albo τ acuto vnum fieri: nisi ꝑm accidens: sed nō sicut ex acuto τ graui symphonia. Ergo nec contingit sentire ipsa simul. Equales enim existentes motus ipsorū exterminabunt inuicem: qm̄ vnus non fit ex illis. Si vero inequales melior faciet sensuz. ¶ Adhuc si duo magis sentiet simul vtiqz anima vno sensu: quorum vnus sensus velut acutuz τ graue. Magis eniz simul motus vnius ipse ipsius ꝗ̄z duoruz: puta visus τ auditus: vno autem simul duo nō est sentire: si nō mixta fuerint. Mixtura enim vnū vult esse: vnius autem simul vnus sensus: vnus autem simul ipse: quare necesse est simul mixta sentire: quia vno sensu ꝑm actuz sentit. Vnius quidem enim numero qui ꝑz actum vnus: specie autem qui ꝑm potentiā vnus: τ si vnus ergo sensus qui ꝑm actum vnū illud dicet: cōmisceri ergo necesse ipsa. Quando ergo non fuerint mixta duo erunt sensus qui ꝑm actum: sed ꝑm vnam potentiam: τ indiuisibile tempus necesse est vnā esse operationem: vnius enim qui ad semel vsus τ motus vnus: vna autem potentia: nō ergo contingit duo simul sentire vno sensu. At vero si ea que sub eodem sensu simul īpossibile si sint duo: palaz ꝙ minus adhuc

Utrū cōtingat duos silr sentire in eodē diuisibili tp̄e.

Maior motus semꝑ minorē depellit

Scd̄a rō.

que ꝑm

que ẜm duos sensit: contingit simul sentire
velut album ⁊ dulce: vł eniz ꝙ idem vnuz
nũero oĩno nullo alio differre nisi i eo ꝙ siľ:
ꝙ aũt spē vnum iudicante sensu ⁊ mō. Di-
co aũt hoc qꝛ forte albũ ⁊ nigruz alteꝝ ꝙ ꝓ-
priũ idē iudicabit ⁊ dulce ⁊ amarum idem
quidem ipse ab illo autē aliꝰ ẜ alicui vtrũqꝫ
cōtrarioꝝ: eodē aũt mō sibiipsis coelemēta
ria: puta sicut gustus dulce: ita visus albũ:
Tertia rō. ⁊ sicut iste nigruz: ita ille amaꝝ. ¶ Ampliꝰ
si ꝯrioruz motꝰ cōtrarij: simul autez ꝯria in
eodē ⁊ atomo nō ꝯtingit esse: sub sensu autē
vno ꝯria sũt velut dulce ⁊ amarũ nō ꝯtigit
sentire siľ: siľr āt palā ꝙ neqꝫ q̄ non ꝯria. hec
qdez eni albi sunt. hec autē nigri ⁊ in alijs si-
miľr velut sapor: hi qdē dulces: hi ṽo ama
ri: nec q̄ cōmixta siľ: ꝓportiōes eni sunt op-

Dyapason.
i
z
Dyapason ⁊
Dyapason.
Dyapente.
Dyapente.
1627 23

positorũ velut dyapason ⁊ dyapēte nisi si-
cut vnuz sentiāt: sic autez vna ꝓportio extre
mitatuz fit: aliter autē nō. erũt eni siľ: hec q-
dē multi ad paucuz vel iparis ad parez: hec
autē pauci ad multuz vel paris ad imparē.
Si ṽo plus adhuc distāt abinuicē ⁊ diffe-
runt: coelemētaľr qdem dicta in alio genere
q̄ꝫ que in eodē gñe. Dico autē puta dulce ⁊
Antiquorum responsio. albuz voce coelementaria: genere autē alia.
Dulce ṽo a nigro multo ampliꝰ specie dif-
ferunt q̄ꝫ album: adhuc vtiqꝫ minus conti-
git ipsa simul sentire q̄ꝫ que genere: quare si
non hec nec alia. ¶ Qđ autē dicunt quidā
eoruz qui circa symphonias: quoniā non si
mul quidem pertingunt soni. Videnť autē
et latent: cuz tempus isensibile fuerit vtruz
Reprobatio recte dicitur vel non. Forte eniz vtiqꝫ dicet
aliquis: et nunc ex hoc putabit simul videre
et audire vnuz aliqđ: quia intermedia tem-

pora latent his. ¶ Aut hoc nō verũ neqꝫ cō- Nullum tps est isensibile.
tingit tempus esse insensibile nulluz neqꝫ la
tere: sed oia quecunqꝫ contingit sentire. Si
eni quoniam ipse seipsum sentit vel aliuz in
continuo tempore non contingit tunc late-
re qꝛ est: est autem aliqd in continuo: ⁊ tm̄
quantum omnino isensibile est: manifestuz
ꝙ tunc latebit vtiqꝫ si esset ipse ipsum: ⁊ qđ
videt ⁊ quod sentit: ⁊ si sentit. Ampliꝰ nec
vtiqꝫ erit: nec tēpus nec vlla res que sentit
in quo non sit: quia in huius aliquo: vel qꝛ
istius aliqd videt. Siquidem est aliqua ma
gnitudo ⁊ temporis ⁊ rei sensibilis omnino
propter paruitatem. Si eniz totam videt ⁊
sentit toto continuo tempore: nō eo ꝙ in hu
ius aliquo: aut ꝙ huius aliquod detur si est
aliqua magnitudo auferať. a. g. b. in qua nō
sentiebatur: non ergo in huius aliquo vel
istius aliquid velut terram videt totam: qm̄
hoc ipsius ⁊ in anno ambulat: qm̄ i hac par
te ipsius. At vero i. g. b. nihil sentit: eo ergo
ꝙ in huius aliquo. s. a. b. sentit dicitur totuz
sentire. a. b. ⁊ totam eadem enim ratio ⁊ in
a. g. semper enim in aliquo ⁊ aliquid: totum
autem non est sentire. a. g. b. Omnia qdem
igitur sensibilia sunt: sed non videntur que-
cunqꝫ sunt: solis enim magnitudo videtur:
⁊ ꝙ quatuor cubitorum a longe: sed non vi
detur q̄ꝫtũcũqꝫ. Sed aliquando idiuisibile Solo ꝓpria.
videtur non idiuisibile: dicta autez est causa
in anterioribus de hoc. Quod qdem igitur
nullum est tempus insensibile manifestum
ex his. ¶ De prius autem dicta obiectione
considerandum vtrum contingit simul plu
ra sentire: aut non contigit: simul autē dico
in vno idiuisibili tempore adinuicem. Pri-
mum quidem igitur vtrum sic contingat si-
mul qdem: altero autez anime sentire ⁊ non
idiuisibili: sic autez idiuisibili vt oi existente
continuo: vel qm̄ primum qdem ea que ẜm
vnum sensuz velut dico visuz si est alio sen
tiens alium ⁊ aliuz colorem: pluresqꝫ ptes
habebit specie easdez: eteni quod sentit i eo
dem genere est. Si autem qꝛ ⁊ oculi duo di
cat aliqs nihil prohibere: sic ⁊ in aĩa dicen-
dum: qꝛ forte ex his qdem vnum aliqd fit:
⁊ vna operatio ipsoruz: ibi autē siqdē vnũ
quod ex ambobus illud sentiēs erit: si aũt se
paratim nō siľr se hēbit. Amplius ⁊ sensus

A G B
Magnitudo.

idez plures erūt: sicut siqs scias idifferētes dicat: neqȝ eni operatio erit sine ꝟtute: q̄ ꝺm seipsam neqȝ absqȝ hac erit sensus. Si autē hoc in vno ⁊ idiuisibili sentit manifestuȝ ꝙ ⁊ alia. Magis eni ꝯtigebat hec sil' plurima q̄ȝ gn̄e altera. Si itaqȝ alia qdem dulce: alia ꝟo albū sentit pte aīa: aut ꝙ ex istis vnū aliqd est vel nō vnū: sed necē. vna.n. q̄dā sensitiua est ps eius: ergo illa vnius: nullū nāqȝ ex istis vnū. Necesse ergo vnuȝ aliqd eē aīe quo oīa sentit sicut dictū est prius: aliud aūt genus p aliud igit̄ ꝺȝ ꝙ idiuisibile ē ꝺm actū vnū ē: dulcis ⁊ albi: qn̄ ꝟo diuisibile factuȝ fuerit ꝺȝ actū alteꝝ: vel queadmoduȝ i reb' ipsis ꝯtingit: ita ⁊ in aīa idē ⁊ vnuȝ numero albū ⁊ dulce est: ⁊ alia multa: ȝ non sepabiles passiōes abinuicē: ȝ esse alterū vnicuiqȝ: sil'r ergo ponendū ⁊ in aīa idē ⁊ vnū esse numero sensitiuū oīum ꝺm eē tn̄ alteꝝ ⁊ alteꝝ: hoꝝ quidē genere hoꝝ ꝟo specie: q̄re ⁊ sentiet vtiqȝ sil' eodeȝ ⁊ vno: rōne aūt nō eodē.

Indiuisibile nō pt sentiri.

¶ Qm̄ aūt sensibile omne magnitudo est: ⁊ non est indiuisibile sensibile: manifestū ē eni vnde quidem non videbitur infinita distantia: vnde autem videbitur finita. Similiter autez audibile ⁊ odorabile ⁊ quecūqȝ non ipsa tangentes sentiunt. Est itaqȝ aliqd vltimum distantie: vnde non videtur ⁊ primuȝ vn̄ vȝ. Hoc itaqȝ necesse idiuisibile eē: ꝙ in vlteriori quidē nō ꝯtingit sentire extūs: in citeriori autē necesse sentire: si itaqȝ aliqd erit indiuisibile sensibile: cū ponat̄ in vltimo vn̄ est: vltimo quidem non sensibile: primo autem sensibile: simul accidet visibile esse ⁊ inuisibile esse: hoc autē impossibile. De sensitiuis quidem igitur ⁊ sensibilib' q̄uo hn̄t: ⁊ cōiter: ⁊ ꝺm vnūquodqȝ sensitiuū dictuȝ est. Reliquoꝝ aūt primo cōsiderandum de memoria ⁊ reminiscentia ⁊ somno.

Virtutes in aīalibus existentes diuersificāt̄ ꝺȝ fortitudiem ⁊ remissiōez. vid oppm. 7. ph. 20. com.

Irtutes quidē sensibiles. q̄dā sūt necessarie in eē aīalis: ⁊ q̄dā sunt pp melius: ⁊ oēs iste diuersant̄ ꝺm fortitudinē ⁊ remissionē. Tact' aūt ⁊ gustus sunt necessarij: audit' ꝟo ⁊ visus ⁊ olfatus sunt pp melius: p gustū .n. distiguit̄ cib' ꝯueniēs a nō ꝯuenienti: ⁊ p tactū distinguūtur ea q̄ corrumpūt totū corpus ex extrīseco: ⁊ ea q̄ ꝯseruāt corpus. Alij ꝟo sensus nō sunt inati distiguere talia: ⁊ iō nō sunt necessarij: ⁊ oēs iste ꝟtutes ꝯueniūt in hoc ꝙ actio eaꝝ nō cōplet̄ nisi p istr̄m: ⁊ appropriat̄ tactui ⁊ gustui ħ ꝙ nō idigēt medio: alij aūt idigēt medio.

Appropriat̄ gustui ⁊ tactui ꝙ non idigent me°. oppom vide. 2. ꝺ aīa. ū 5.

¶ Instr̄m aūt ꝟtutis visibilis est oculus: ⁊ in isto instrumēto dn̄at̄ aqua q̄ est tersa diaphana: ⁊ fuit tale vt in eo describant̄ forme sensibiliū sicut i speculo: ⁊ iō pars glatialis ē valde clara ⁊ alba: ⁊ manifestū est ꝙ istud istr̄m valde neciuȝ ē in cōprehēsiōe istaruȝ virtutū. Istud aūt istr̄m nō agit nisi qn̄ fuerit in sua cōplexiōe nāli nullo adueniēte turbante ipm. ¶ Et iō iracūdus i hora ire ⁊ hn̄s calorē ascēdēte recipiet inde corruptionē sui visus: ⁊ forte videbit vnuȝ duo ꝓpter motum contingentem spiritui apd iram: quoniam quādo pars recipiens formam mouetur ⁊ venerit ad suum locum ex alia parte describet forma in scda parte: ⁊ adhuc nō abscisa est a prima pte: ⁊ sic vna forma apparebit due: sicut forma solis cadens sup aquā currētē appebit due.

Propter qd irato vnū apparet duo.

¶ Et qr istd instr̄m. s. oculus nō agit nisi qn̄ fuerit in tēperamēto sue complexiōis: iō accidit ꝙ qn̄ fuerit ifrigidatū a reb' extrīsecis ifrigidatiōe itēsa vt visus debilitet̄: ⁊ iō obscurat̄ oculus i locis in qb' est multa nix aut multa aqua: ⁊ iō appent ripe maris turbide pauce lucis: ⁊ similr loca niuis. ¶ Qn̄ igit̄ calor oculi aut frigus fuerint intēsa plus q̄ȝ ꝺm nāȝ: statim visus debilitabit̄: ⁊ ista actio actionū oculi ē ptis grandinose aquose: ⁊ cōplo isti' ptis ē cā pfecte visiōis. ¶ Et pp hāc cām fuerūt palpebre posite i bonis oculis. s. ad ꝯseruādaȝ cōplonem eoꝝ a reb' extrinsecis: sicut vagina gladij: iō qui maiorē ⁊ grossiorē hȝ palpebrā magis ispiciet in remoto: qr ꝯseruāt illā ptem a calore extrinseco ⁊ a frigore. ¶ Et iō mlta aīalia ispiciūt a remoto plus q̄ȝ hō pp grossitiē palpebraꝝ.

Qui grossiores hn̄t palpebrā magis a remotis inspiciunt.

¶ Instr̄m autē audit' est aer iposit' auri: ⁊ q̄to magis aer iste fuerit subtilior ⁊ pfectioris getis tāto magis actio eius erit perfectior. ¶ Et silr istr̄m olfat' ē aer iposit' naso: istr̄m gustus ē ligua: tact' aūt caro. ¶ Et est ꝓpriū oīb' instrumētis sensuū ħ ꝙ nihil hn̄t i actu ex eis q̄ cōprehēdūt nisi istr̄m tactus q cōponit̄ ex q̄litatib' q̄s cōprehēdit: ⁊ iō nō cōprehēdit[a] nisi res itēsas pp suuȝ tēperamētū: ⁊ pp ħ q̄to magis caro fuerit tēperata: tāto magis cōprehēdit q̄litates simplices. s. caliduȝ: frigidū: siccū ⁊ hūidū: ⁊ iō hō ē iter oīa aīalia melioris tact': ⁊ maxīe manus. s. caro palme: ⁊ maxīe caro indicis: ligua ꝟo nullū hȝ saporē in actu: ⁊ iō qn̄ ibibitur a qbusdā humorib' corrumpit̄ gustus: ⁊ silr ē de instr̄is alioꝝ sensuū: ⁊ cā in ħ dat̄ in lib° de aīa: ⁊ ē ꝓpriū istr̄is triū ꝟtutū. s. auditus: ⁊ visus: ⁊ olfat' ꝙ attribuunt̄ simplicib': oculus aūt aq̄ ⁊ auditus aeri et olfatus pti ignee fumose: ⁊ iō olfatibilia sanant cerebruȝ frigidū pp calorē fumi. Dictū est igit̄ de ꝓprijs istr̄is istoꝝ sensuuȝ.

Est ꝓpriū instr̄is sensuuȝ ꝙ nihil hn̄t actu ex his q̄ cōprehendūt pter istr̄m tactus. vide. 3. de aīa. 2. 66.

a Vide. 2. de anima. ū 6.

¶ Dicamus igit̄ de medijs qb' idigēt isti tres sensus: ⁊ de ꝯn̄tib' eoꝝ: ⁊ medium quo vtunt̄ isti sensus ē: aut aer in aīalib' agrestib': aut aq̄ in aīalib' aquosis: ⁊ manifestuȝ est ꝙ isti tres sensus indigēt medio: qm̄ qn̄ sensibile positū fuerit sup sensum non cōprehendet̄ ab eo: ⁊ silr qn̄ inter eos ⁊ sensibilia interiacēt corpa grossa nō apta vt sint media: ⁊ vlr appet ꝙ mediū neciuȝ ē istis sensib' ex ħ ꝙ cū mediū corrūpet̄: corrumpet̄ ⁊ actio eoꝝ: ⁊ iō ꝓprium est medio vt sit ꝺ gn̄e istroꝝ ꝓprioꝝ. s. vt sit recipiēs sensibilia aliq° modoꝝ receptiōis istroꝝ: ⁊ cā in ħ apparebit qn̄ ꝺclarata fuerit nā sensuū: qb' appropriantur media ⁊ ꝓpriū visui iter istos tres ē ħ: ꝙ cuȝ medio indiget luce: nō.n. videt in obscuro: ⁊ cū i aere acciderit fumus aut vapor q ꝓhibeāt trāsitū lucis: ꝺbilitat̄ visio.

Idem. 2. de anima. ū 4.

¶ Et iō cū hō irascit̄ ⁊ excitat̄ calor i oculo obscurat̄ visus pp vaporē: ⁊ lux nō ē i oculo p nāȝ oculi: ȝ itrat ipȝ ab extrinseco: ⁊ si esset de ei' nā tūc videret in obscuro: ⁊ iō accidit ei q claudit oculos et post aperit: vt non vere videat nisi postq̄ȝ visus eius fuerit illuminatus: ⁊ accidit visui vt videat rē visiōe spūali intrinsecus: anteq̄ȝ videat ipsaȝ ab extrinseco: ⁊ post

⁊ post ꝺ̄clarabim⁹ cā̄ʒ ī h̄:⁊ ista visio nō accidit ī maiori ꝑte nisi in obscuro:⁊ apꝺ̄ getē:⁊ est ꝓprium huic comprehēsiōi ꝙ nō sit bona nisi in tēperata luce:nō in ītēsa luce:neq̄ʒ in pauca. ¶ Declaratū est igiť ꝙ ꝓpriū est trib⁹ sensib⁹ cōprehēdere ꝑ mediū:⁊ ꝙ ꝓpriū ē visui hr̄e p̄ntiā corꝑis lucidi:vt ꝺcm̄ ē de lucido ⁊ diaphanitate in lib° de aīa:⁊ neciūʒ ē:vt rete ītrīsecus retiū oculi illumieť ab aq̄ q̄ ē intra oculū:sicut aq̄ illumīať ab aere. Uirtus.n.sensibilis ē in oriçōte isti⁹ retis in ꝑte cranei:nō ī ꝑte aeris:⁊ iō ista retia.s. tunice oculi ꝯseruāt v̄tutē aīe q̄ sunt media iter illaʒ ⁊ aerē. ¶ Et signū eius ꝙ nec̄e ē visui luceʒ ꝑuenire ad ista retia ē:q̄ꝛ qn̄ ꝯtigit hoī ꝑcussio suꝑ palpebraʒ: statiʒ obscurabiť oculus:⁊ extingueť lux q̄ ē ī oculo sicut extīguiť cādela ⁊ nihil videbit:⁊ qn̄ declarabimus qūo fit comp̄hēsio ab istis sensib⁹:tūc declarabunť iste res. ¶ Et cū ꝺ̄clarata sunt ꝓpria istaꝝ v̄tutum in instr̄is ⁊ medijs:ꝺ̄ðm ē de sensibilibus ꝑticulariter. In lib° eni de aīa ꝺcm̄ est de eis vl'r. Illic eniʒ ꝺcm̄ fuit ꝙ sensibilia propria visui sunt colores:⁊ auditui soni:⁊ olfatui odores:⁊ gustui sapores:⁊ tactui tāgibilia.remanet ḡ notificare nāš eoꝝ. ¶ Dicam⁹ ḡ ꝙ elr̄nta diuersanť ꝫ multitudinē ⁊ ꝑuitatem diaphanitatis. U.g.aer ⁊ aq̄:diaphanū aūt ē inatū recipere lucē ⁊ ꝑfici ab illa:⁊ cū diaphanū recepit luceʒ: fiūt ex h̄ colores diuersi ꝫ fortitudinē ⁊ ꝺ̄bilitatē lucis ⁊ paucitatē ⁊ multitudinē diaphāitatis. ¶ Et h̄ manifestum ē ex colorib⁹ diuersis factis qn̄ lux solis adunať cū nubib⁹.illi.n.colores fiūt ab albedine lucis ꝑꝑ debilitatē lucis ex nigredie nubiū. U.g.colores qui sunt in iride. Nec̄e ē igiť vt color fiat ex admixtiōe corꝑis lucidi cū diaphano:⁊ q̄ꝛ oīa cōposita fiūt ex q̄tuor elr̄ntis:⁊ diaphanū ex elr̄ntis ē aq̄ ⁊ aer: ⁊ lucidū est solus ignis:⁊ h̄ est qn̄ fuerit mixt⁹:⁊ ideo nec̄e ē vt colores sint cōpositi ex istis duabus nāis.s. nā diaphāi ⁊ nā illumiosi:⁊ ꝙ diuersitas istaꝝ duaꝝ nāruʒ in q̄ʒtitate ⁊ q̄litate faciat diuersitatē eorum. Color igitur alb⁹ fit ex admixtiōe ignis clari cū elemēto qꝺ̄ ē valde diaphanū.s.aere. Et color niger fit ex igne turbido q̄ admisceť cū elr̄nto minime diaphanitatis.s.terra.⁊ colores medij inter albū ⁊ nigrū diuersanť ꝑꝑ diuersitatē istoꝝ duoꝝ ꝫ magis ⁊ min⁹. s.corꝑis lucidi ⁊ corꝑis diaphani:⁊ iō color alb⁹ ⁊ niger sunt elr̄nta coloꝝ.s.medioꝝ.⁊ q̄ꝛ h̄ manifestū est de colore:⁊ color ē ī suꝑficie corꝑis termiati:nec̄e est vt color sit finis diaphani termiati ꝫm ꝙ ē diaphanum termiatū:⁊ ꝑ h̄ distinguiť color a luce. Lux.n. est ꝑfectio diaphani nō terminati:⁊ color nō fit in cōposito ex vicinitate ꝑtiū minimaꝝ diaphanaꝝ q̄ sūt in elr̄ntis sic̄ q̄dā dicebāt. Nihil.n.fit ex elr̄ntis ꝫ vicinitatē:sʒ ꝫ cōpl'oneʒ vt ꝺcm̄ est in lib° de gn̄atiōe. ¶ Et q̄ꝛ lux nō appet nisi ī corꝑe diaphāo opiati sūt pithagorici ꝙ gn̄atio lucis nō ē corpoꝝ luminosorū per se:nisi apꝺ̄ adunationē lucis cū alio corꝑe:sicut ē dispō de igne. Ignis eni nō lucet nisi qn̄ adunať cuʒ alio corꝑe. Et ꝺr̄ia iter ignē ⁊ corꝑa celestia in h̄ est manifesta. Et ex h̄ qꝺ̄ ꝺcm̄ ē de eēntia coloris appet ꝙ aer p̄mo recipit colorē:deide cōducit eū ad visum ꝫm ꝙ ē diaphanū lucidum. Et signum ꝙ aer patiť a colore ⁊ recipit eū ē h̄ qꝺ̄ appet ꝺ̄ coloratiōe eiusdē rei ꝫ illud ꝑ qꝺ̄ trāseūt nubes lucide. U.g.ꝙ qn̄ nubes ꝑtrāseūt ꝑ plantas virides multotiēs coloranť parietes ꝑ colorē illaꝝ plātaꝝ. Qm̄ aūt colores fiunt ex admixtiōe ignis cū corꝑib⁹ diaphāis:⁊ ꝙ lux nō ē causa tm̄ in īductiōe coloꝝ ad visum:sʒ in esse eoruʒ manifestū est:⁊ dico ēt:qm̄ queādmodū color albus est vilior luce cū sit ex ea:ita ēt alij colores albo sunt viliores ⁊ nigro cum fiāt ex eis. Et q̄ꝛ colores fiunt ex albo ⁊ nigro ꝫ magis ⁊ min⁹:⁊ diuersanť in h̄ diuersitate īfinita ꝫ nāʒ:iō fuit nec̄e vt colores sint īfiniti ī nā:qm̄ q̄ʒtūcūq̄ʒ fuerit imagiata rō ītrinseca ī eis aliquē modū mixtiōis exh̄et nā:sʒ rō extrīseca nō poterit ꝓnūciare hūc modum. Et iō ars ī hac intētiōe sicut.ꝺ.Aꝝ.est minor nā. Artifex.n.q̄ pōt assimilare se nāe ꝫm suū posse ē melior. Et iō ē rō spūalis per quā ⁊ ex q̄ nā agit qꝺ̄ agit:⁊ exh̄it qꝺ̄ exh̄it nihil hʒ qꝺ̄ ꝓhibeat nāʒ a cōprehēsiōe ei⁹ qꝺ̄ dat ei:sic̄ est dispō in rōne spūali intrinseca ꝑ quā agit artifex. Anima.n.bestialis exn̄s in aīalib⁹ nō īpedit actiōes nāe:sʒ gaudet ⁊ delectať ꝑ illꝺ̄ qꝺ̄ nā exh̄it de coloribus ⁊ sonis:q̄ꝛ sunt exn̄tes ī aīa bestiali ī po^a:q̄ꝛ cum nā exh̄it eos ⁊ ducit ī actū:tūc aīa bestialis gaudet ꝑ cōprehēsionē eoꝝ. Rō aūt spūalis extrinseca ꝑ quā agit ars ꝓhibeť ab aīa bestiali:⁊ iō nō cōprehēdit artifex ex eis q̄ dat ei rō spūalis nisi passiōes ⁊ accn̄tia que acq̄runt ex reb⁹ q̄s dat nā:⁊ iō res priores in cognitiōe apꝺ̄ artificem sunt posteriores ī eē:ecōuerso dispōm apꝺ̄ nāʒ. Et ēt artifex ē extra rē.nā aūt ē intra:ꝑ hoc igr̄ differt ars a nā:⁊ iō colores ⁊ tīcture:q̄s rō extrīseca pōt dicere sunt finite.colores autē q̄ sūt in rōne extrīseca fere sunt īfiniti:⁊ iō colores ⁊ tīcture multi sunt a nā quos tīctores nō p̄nt īuenire. Ars eni q̄ꝛ ꝯseq̄tur nām ⁊ ꝓcedit a priori:ꝫ nos apꝺ̄ nāʒ autē posteriori:iō non cōprehēdit ex illis ordīb⁹ qui sunt apud nāʒ:nisi ordines q̄ sunt multuʒ remoti adinuicē iter quos sunt multi ordīes apud nām. Declaratuʒ ē igiť q̄re eē coloꝝ in nā est aliud ab eoꝝ in arte. ¶ De sonis autē ꝺcm̄ ē in lib° ꝺ̄ aīa.de odorib⁹ āt ⁊ saporib⁹ ꝺ̄terminādū ē h̄. Dicam⁹ igiť ꝙ māifestū est ꝙ nulluʒ elr̄ntoꝝ hʒ saporem ⁊ odorē:⁊ ꝙ sapor ⁊ odor sunt admixti ꝫ ꝙ ē admixtuʒ:⁊ q̄ꝛ for^a cuiusl'ʒ admixti attribuiť ꝺn̄io alicui⁹ q̄litatis q̄tuor:⁊ cōsiderāduʒ ē cui q̄litati attribuiť sapor ī corꝑe saporoso. Dicamus igiť q̄ꝛ gustabile ē nutrimētum aīaliū:⁊ nutrimētum ē sile aīali:⁊ corp⁹ aīalis attribuiť ꝺn̄io calidi ⁊ humidi:iō sapor attribuiť caliditati ⁊ humiditati:nā eni hūidi magis cōuenit nāe aīalis q̄ʒ nāe terre. Et signum ꝙ nā humidi est cā saporis ī mixto est ꝙ gustabiliū q̄dā sunt saporosa ī po^a:⁊ q̄dā ī actu. Saporosa aūt ī actu sunt hūida ī actu:sicca v̄o ī actu sūt saporosa ī po^a:⁊ nō fiūt saporosa ī actu donec fiāt humida ī actu. U.g.sal.sal.n.nō est saporosum donec humefiat ⁊ dissoluať:⁊ cuʒ ita sit sapor necio fuit ex mixtiōe ꝑtis sicce cū ꝑte hūida qn̄ fiūt digesta ex calore aliq̄ digōne:⁊ modi sapoꝝ diuersanť ꝫ diuersitatē hoꝝ duoꝝ in paucitate ⁊ multitudīe. Dulcedo ḡ attribuiť caliditati ⁊ humiditati. Amaritudo aūt caliditati ⁊ siccitati:aut frigiditati ⁊ siccitati ī respectu humiditatis dulcedis:⁊ sapores q̄ sunt iter istos fiūt ex his duabus nāis:sic̄ colores fiunt ex albo ⁊ nigro. ¶ De odorib⁹ aūt appet ꝙ mā eoꝝ sit sapor q̄ fit ex admixtiōe siccitatis cū hūiditate. Appet enī ꝑ inductionē ꝙ oē hn̄s odorē hʒ saporeʒ. Et q̄ꝛ odores sunt de gn̄e vapoꝝ fumosoꝝ:⁊ ꝑ hūc modū ꝺ̄fert eos aer iō attribuuntur siccitati ⁊ caliditati q̄ fit ex siccitate mixta cū humiditate hn̄te saporē ꝫ ꝙ hʒ saporem. ¶ Et testať ꝙ nā odorabiliū ē fumosa:h̄ ꝙ m'lta n̄ hn̄t odorē:⁊ cū appropinq̄uerint igni habebūt odorē:ꝑ hūc modū hʒ hō ꝓpriū ī cōprehēdendo odores ꝑ malaxatiōes. Istud eni instr̄m ꝑ suā caliditateʒ ⁊

Ipso nō lucet: nisi cum adunat cum alio corpore. Idem. 4. ce. com. 32.

De saporib⁹ Nullū elr̄ntorū hʒ odorē aut saporem. Idem. 2. de aīa. cō. 97.

De odorib⁹.

siccitatē īnatū ē mouē hāc subām a re gustabili:ꝛ iō apparet ꝙ hō melius distiguit dr̄ias sensibiliū olfatus q̄ꝫ cetera aīalia:ꝛ tñ multa aīalia forti⁹ cōprehendunt odores ex remoto. Dcm̄ est igit̄ de ꝓprietatib⁹ instr̄oꝝ istoꝝ sensuū. Perficiēdus ē igit̄ s̄mo in q̄litate cōprehēsiōis: de hoc eni vl̄r dcm̄ fuit ī lib°. ð aīa.

Pria opio Platonis.

❡ Dicam⁹ igit̄ ꝙ opiones antiquoꝝ ī cōprehēsiōe sensibiliū sunt q̄tuor. Quaꝝ vna est opio dicētiuꝫ ꝙ forme sensibiliū sunt in aīa ꝛ in actu:ꝛ ꝙ nō acq̄rūt eas ab extrīseco:ꝛ ꝙ forme extrīsece solūmodo excitāt ꝛ faciūt rememorari illud qð tenet ex eis:ꝛ ista ē opio Platōis aut fere.

Scđa opio.

❡ Scđa aūt est opio dicētiū ꝙ nō ē in aīa aliq̄d sensibiliuꝫ in actu:sꝫ acq̄rit ea ab extrinseco:ꝛ isti diuidunt̄ in duo. Quidā eni dicunt ꝙ acq̄sitio formaꝝ extrīsecaꝝ est acq̄sitio corꝑalis nō sp̄ualis.s.ꝙ eē eaꝝ in aīa erit s̄m dispōnē sꝫ quā extra aīaꝫ sūt. Illi aūt q̄ dicūt ꝙ cōprehēsio reꝝ extrīsecaꝝ ꝛ acq̄sitio eaꝝ ē acq̄sitio sp̄ualis sūt bipartiti. Quidā eni dicūt ꝙ ī cōprehēsiōe eaꝝ nō īdigent medio. Dicūt enī ꝙ aīa cōprehēdit suū sensibile extrīsecū:ꝛ mouēdo se ad ipꝫ ꝛ supponendo se illi:ꝛ isti sūt opinātes visionē eē ꝑ radios exeūtes ex oculo ad rē visaꝫ. Quidā aūt dicūt ꝙ aīa recipit suū sensibile mediātib⁹ medijs. Prio eni recipiūt ea media:ꝛ postea reddūt illð ad sensuꝫ cōem:ꝛ indifferenter siue mediū fuerit instr̄m:aut corpus extrīsecū. ❡ Dicentes aūt ꝙ aīa nō īdiget medio:hn̄t duas rōcinatiōes vt narrauit Aꝛ. quaꝝ vna ē ꝙ h̄ si non recipent mediū ꝛ nō mouerent̄ ad sensibilia nō indigerēt motu forti apð sentire. Et scđa est ꝙ si forme sensibiles venirēt ad aīaꝫ ꝑ mediū:tūc aīa nō posset recipe ex formis nisi q̄ꝫtū addit̄ illi. ❡ Dicētes vo radios exeuntes ab oculo hn̄t rōnes sufficiētes ꝛ fortior eaꝝ ē hec ꝙ ponūt ī aspectu.s.ꝙ cāe visiōis ꝛ ei⁹ qð accidit ī visiōe sūt linee radiales recte aut reflexe aut ꝯuerse. et hi q̄dē ponūt ꝙ visio fit ꝑ figurā pyramidalē exeuntē ab oculo ꝛ ꝑuenietē ad rē visaꝫ. Isti igit̄ existimauerūt ꝙ iste linee ꝛ figure nō pn̄t ðscribi nisi ī corꝑe exeunte ab oculo ꝛ ē radius. Nos aūt dicimus ꝙ visus ꝛ qð accidit ei nō fit cōplete nisi ꝑ h⁹ lineas ꝛ pyramidē:ꝛ istð q̄dē ē veꝝ:sꝫ dicim⁹ ꝙ iste mēsure nullū hn̄t subꝫ nisi mediū diaphanū. h.n. corp⁹ inatū est recipe formā ꝛ colorē h̄ mō receptōis. Mō āt dðꝫ ē ꝙ de īpolib⁹ ꝯtigētib⁹ huic opioni:ꝛ qð. d. Aꝛ. faciēdū est post. ❡ Mō aūt dicam⁹ ꝙ q. d. ꝙ forme sensibiliū sunt exn̄tes ī aīa ī actu:ꝛ ꝙ nō īdigēt extrīsecis sensibilib⁹ nisi ad rememorationē falsuꝫ ē:q̄m̄ si iste forme eēnt ī ea actu:tūc nō īdigerēt formis extrīsecl in sentiēdo eas:ꝛ tūc neċe eēt vt sentiret sensibilia anteq̄ꝫ sentiret ea extrīsecus:ꝛ ēt si ita eēt:tūc istr̄a eēnt ociosa ꝛ sup̄flua:nā aūt nihil facit ociose.

Aīa recipit formas ꝯ̄rioruꝫ insil̄. Ið 6. met. cō. 8.

❡ Sermo aūt dicētiū ꝙ for̄c sensibiliū īprimunt̄ in aīa īpressione corꝑali destruit̄ ꝑ h̄ ꝙ aīa recipit formas ꝯ̄rioꝝ īsimul:ꝛ h̄ nō tm̄ iuenit̄ ī aīa sꝫ ī medijs. apꝑet eni ꝙ per eādē ꝑtē aeris recipit vidēs ꝯ̄ria.s. albū ꝛ nigrū:ꝛ h̄ ēt qð vr̄ ꝙ maxia corpora cōprehēdunt̄ a visu ꝑ pupillā:lꝫ sit ita ꝑua:adeo ꝙ cōprehēdit medietateꝫ spere mūdi est signū ꝙ nō existūt colores ī ea s̄ꝫ extēsionē corporalē sꝫ sp̄ualeꝫ. Et ideo dr̄ ꝙ isti sensus nō cōprehendūt ītētiōes sensibiliū nisi abstractas a mā. Nō eni apphēdūt ītētionē coloris nisi abstractā a mā:ꝛ sil̄r olfatus ꝛ saporis ꝛ alioꝝ.

Nō dr̄iā iter ītētiōes vl̄es ꝛ ꝑticulares.

❡ Et cū declaratū ē hāc cōprehensionē eē sp̄ualē:dicem⁹ sensus negātib⁹ cōprehēdere ꝑ mediū ꝙ ītētiōes q̄s aīa comprehēdit sp̄ual̄r:q̄dā sunt vl̄es.s. ītelligibilia:ꝛ q̄daꝫ particulares.s. sensibilia:ꝛ isti duo modi ītētionū aut cōprehēduntur ab aīa vno mō modoꝝ sp̄ualiuꝫ: aut ambob⁹:sꝫ si eēnt vno mō tūc itentiōes vl̄es ꝛ ꝑticulares essent eedē:qð ē īpol̄e. cōprehēdit igit̄ ītētiōes vl̄es vno mō:ꝛ ꝑticulares alio mō. vl̄es aūt cōprehēdit cōprehēsiōe nō cōicāte cū mā oīno:ꝛ iō n̄ īdigēt medio:ꝑticulares vo cōprehēdit ꝑ res ꝯuenietes rebus ꝑticularib⁹.s. ꝑ media:ꝛ si h̄ nō eēt:tūc ītētiōes cōprehēse eēnt vl̄es nō ꝑticulares:ꝛ ꝙ eē formaꝝ in medijs est medio mō īter sp̄uale ꝛ corꝑale. for̄c.n. ex̄ aīaꝫ hn̄t eē corꝑale puꝝ:ꝛ in aīa sp̄uale puꝝ:ꝛ in medio mediū īter sp̄uale ꝛ corꝑale.

Fore ex̄ aīaꝫ hn̄t eē corꝑale puꝝ:ꝛ ī aīa sp̄uale puꝝ:ꝛ in medio mediū iter sp̄uale ꝛ corꝑale.

❡ Et dico media in hoc loco instr̄a sensuū ꝛ ea q̄ sūt ex̄ sensuꝫ:instr̄a igit̄ nō idigent sensib⁹:nisi q꞉ cōprehēsio eoꝝ ē iduidualis:vl̄es aūt nō idigēt istis īstr̄is. Manifestū est igit̄ ex h̄ s̄mone ꝙ ꝑꝑ h̄ ꝙ ista sūt ī aīa sp̄ualia ꝑticularia:iō cōprehēsio ē ꝑ mediū:ꝛ recte fit h̄:nā.n. nō vadit de opposito ad opp̄m nisi ꝑ mediū:ꝛ īpol̄e ē vt spirituale acq̄rat̄ a corꝑali nisi ꝑ mediū:ꝛ iō q̄ꝫto magi ista media fuerint subtiliora:tāto magis cōprehēsio erit melior. s̄mo aūt dicētis ꝙ si aīa cōprehēderit ꝑ mediū nō recipet nisi s̄ꝫ q̄ꝫtitatē corꝑis medij.s. ꝙ si esset paruū recipet ipꝫ ꝑuū:ꝛ si magnū:magnū:veꝝ est ī cōprehēsiōe corꝑali nō sp̄uali. ❡ Et Aꝛ. ðstruit s̄mōeꝫ dicentiū ꝙ v̄tus visibilis extendit̄ ab oculo donec ꝑueniat ad rē visaꝫ ab oculo ꝑ rōnes. q̄ꝝ vna est ꝙ s̄ꝫ h̄ pol̄e esset vidē ī obscuro sic̄ in luce. dicentes aūt radios extēdi nō īdigent medio neq̄ꝫ luce. Et etiā si v̄tus aīe.s. sensus cōis extenderet̄ ad res visas:tūc nō īdigeret retib⁹ oculi. Neq̄ꝫ esset ꝙ q̄n ðstrueret̄ aliqð rete ꝙ ista v̄tus corrūperet̄:ꝛ etiā si aīa extenderet̄ donec occurreret sensibili:tūc eodē mō cōprehēdēt oīa visa ꝓpinq̄ ꝛ remota:ꝛ vl̄r dicētes radios exire ab oculo non possūt fugere duo:aut ponere istos radios eē corꝑales:aut nō:sꝫ si corꝑales ꝯtiget vt visio sit in tꝑe:ꝛ maxie q̄n res visa fuerit remota. Declaratū ē eni ꝙ oē corp⁹ motū mouet̄ ī tꝑe:ꝛ ēt intelligūt corp⁹ exire a pupilla:deide dilatari q̄usq̄ꝫ superponat̄ medietati celi:qð est īpol̄e.

Nullū corp⁹ ī aīali est sbiectum aīe:nisi calor nālis.

❡ Et ēt aīa visibilis dꝫ eē ordiata ī h̄ corꝑe:ꝛ nullū corp⁹ ī aīali est subm aīe nisi calor nālis:ꝛ sic calor nālis separet̄ ab oculo statim īfrigidaret̄ ꝛ ānihilaret̄:ꝛ si illð qð exit ab oculo sit lux nō corp⁹:tūc nō possem⁹ dicē ꝙ aīa ē posita in illa luce. subm.n. aīe ē suba nō accn̄s:ꝛ cum aīa nō fuerit posita ī illa luce sꝫ ītra oculuꝫ:qūo igit̄ cōprehēdit sensibilia cum nō tāgit ea. oīs eni actio ꝛ passio fit ꝑ ꝯtactū:ꝛ h̄ aut ꝑ mediū aut sine medio:si ꝑ mediū neċe ē p̊ moueri me^m ꝑ ꝯtactū:ꝛ sic neċe est si posuerimus ꝙ illð qð exit ab ocl̄o ē lux dicē me^m eē:ꝛ si non:non ꝑueniret mot⁹ sensibilis ad sensum. ❡ Et nulla dr̄ia eēt iter hūc s̄monē ꝛ s̄monē dicētē ꝙ visio cōplet̄ ꝑ mediū ꝛ lucē:lux eni apð nos nō ē in ipo ocl̄o sꝫ ex extrīseco:sꝫ h̄ nō dicūt:ꝛ si dicerēt h̄ ꝯtingeret eis videre in obscuro:ꝛ fecit nos errare h̄ ꝙ nō viderūt istū sp̄ūꝫ ꝑ quē fit visio ꝯuenietē luci: q̄ꝑꝑ opiati sūt ipꝫ eē lucē credēdo ꝙ lux ē cōp⁹. Hal. āt ītātū applicabat̄ errori ꝙ existiauit aerē eē sentientē. ❡ Et cū ðclaratū ē qūo cōprehēdit aīa s̄mone vl̄i:ꝯsiderem⁹ qūo ordinat̄ ista cōprehēsio ꝑ mediū in trib⁹ sensib⁹. Dicamus igit̄ ꝙ aer mediāte luce recipit p̊us foras reꝝ. deide reddit eas reti extrīseco ꝛ rete extrīsecū reddit eas alijs motib⁹ q̄usq̄ꝫ mot⁹ ꝑueniat ad vltimū rete post qð ē sensus cōis:ꝛ in medio istoꝝ retiū cōphēdit rete grādinosū formā rei:ꝛ ē.q. speculū me^m iter nāꝫ aeris ꝛ nām aq̄:ꝛ iō recipit formas ex

mas ex

mas ex aere:q̄ꝛ ē.q.speculū:⁊ reddit eas aq̄:q̄ꝛ nā ei⁹ est cōis iter has duas nās:⁊ aq̄ de q̄.d.Ar.ꝙ est post humorē grādinosuz ē illa quā vocat Gale.vitreuz:⁊ ista ps est postrema ꝑtiū oculi:⁊ ꝑ illā aspicit sensus cōis formā:⁊ cū sensus cōis recipit formā reddit eā informāti:⁊ ē vtus imagiabilis:⁊ tūc recipiet eā iformās receptiōe magis spūali:⁊ tūc illa for^a erit in tertio ordie. For^e igit̄ hn̄t tres ordies:q̄ꝝ vnus ē corpalis:⁊ scd̄s ē in sensu cōi:⁊ ē spūalis.terti⁹ aūt ē i vtute imagiatiua:⁊ est magis spūalis. ¶Et q̄ꝛ ē magis spiritualis q̄z in sensu cōi:nō idiget vtus imagiatiua in faciēdo eā p̄ntē p̄ntia sensibilis rei ex̄:eo disponi in virtute sensus.iformās aūt nō aspicit illā formam ⁊ abstrahit itētionē ei⁹ nisi post maximā qetē ⁊ ituitionez magnā:⁊ ordies isti⁹ fore i istis vtutib⁹ sūt:sic.d.Ar.q.hō accipet speculū hn̄s duas facies ⁊ aspiceret in alterā illaꝝ duaꝝ facieꝝ:⁊ posuerit scd̄az faciē in directo aq̄:ꝯtigit.n.tūc vt formā aspiciētis signet̄ in speculo:deide de speculo signabit̄ in aq̄:si igit̄ aliqs inspexerit faciē speculi.s.faciē q̄ ē in directo aq̄:videbit illā eādē foꝛaz ꝺscriptā scd̄o ꝺ aq̄ i speculo:forma igit̄ aspiciētis ē sensata:⁊ speculū ē aer medi⁹:⁊ aq̄ ē oculus:⁊ scd̄a facies speculi ē vt⁹ sensibilis:⁊ hō comprehēdēs eā ē vtus imagiatiua:si igit̄ ispiciēs ispexerit i h̄ speculo amittet̄ for^a a speclo ⁊ aq̄:⁊ remāebit inspiciēs i scd̄a facie speculi imaginādo foꝛaz:⁊ ita ē de vtute imagiatiua cū for^a q̄ est in sensu cōi:qm̄ qn̄ sensatū absentauerit se statiz absentabit se forma ei⁹ a sensu cōi:⁊ remanebit vtus imagiatiua imaginādo illā.declaratū ē ex h̄ ꝙ sensus cōis videt formā mediāte oculo:⁊ oculus mediāte aere:⁊ videt eā i hūoꝛ aquoso q̄ ē i oculo mediāte grādinoso ex aq̄ q̄ ē i oculo ⁊ aere q̄ ē extrīsec⁹:⁊ hūoꝛ aq̄sus ē ille quē Gal.vocat vitreū:qūo aūt visus fit ꝑ media declaratuz est. Qūo aūt olfat⁹ fit mediāte aere ⁊ aq̄ dc̄m est:h̄ eniz fit ꝑ ꝑparationē exn̄tē in aere ad recipiēdū olfatile. Ista eni ⁊ elm̄ta īnata sunt reddē sibi adiuicē fumos factos ex eis ꝑꝑ ꝯsilitudinē q̄ ē iter ea. Terra āt reddit aeri vaporē hūidū:⁊ aer recipit ip̄z ꝑꝑ ꝯiūctionē cū hūido:⁊ aer reddit ip̄z igni ꝑꝑ ꝯiūctionē q̄ ē iter ea i caloꝛe: qūo āt aer reddit sonū dc̄m ē i lib^o ꝺ aīa. ꝓprietas aūt cōprehēsiōis istoꝝ sensuū i aīalib⁹ nō est eadē.hō.n.cōprehēdit ꝺrias reꝝ ⁊ itētiōes eaꝝ ꝓprias q̄ sūt i re sensata.q.medullā ꝺ fructu:i aīali āt bruto cōprehēdūt ea q̄ sūt ex̄:q̄ sunt q̄si cortices fructuū. ¶Et sig^m ei⁹ ē ꝙ bruta nō mouet̄ a sēsibilib⁹:sic hō mouet̄:hō.n.mouet̄ apꝺ cantū:qꝺ nō faciunt bruta:⁊ sil'r mouet̄ hō a picturis ⁊ figuris motu q̄ nō mouet̄ bruta:⁊ sil'r ꝺ mōis saporis ⁊ odoris:l₃ bruta cōicēt i h̄ ꝑꝑ corꝑeitatē istoꝝ:⁊ sil'r ē ꝺ vtute tactus: man⁹ eni hoīs ꝓpriū h₃ i h̄ qꝺ nō h₃ aliqꝺ:⁊ hō cog^oscit ꝑ olfatū saporē ꝯueniētē ⁊ icōuenietez:⁊ curat̄ ꝑ olfatibilia:sic ꝑ gustabilia. Olfatibilia.n.curāt ab infirmitatib⁹ capitis:q̄ꝛ caput ē frigidū ⁊ hūidū:⁊ olfatū ē i maioꝛi ꝑte cal'z ⁊ siccū:⁊ audit⁹ i hoīe ē via ad disciplinā. Disciplia.n.n̄ fit nisi ꝑ loq̄laz:q̄ nō reddit̄ nisi ꝑ auditū:s₃ itelligē q̄d vba significāt nō ē audit⁹ s₃ itellect⁹:⁊ q̄libet sensus istoꝝ i hoīe ē via ad p^aitellecta exn̄tia i illo gn̄e:⁊ ꝑcipue auditus ⁊ visus. ¶Et iō.d.Ar.ꝙ illa q̄ nō carēt his duob⁹ sensib⁹ sūt maioris itellect⁹ ⁊ melioꝛis cōprehēsiōis. Ista igit̄ ē sūma eoꝝ q̄ dicta sūt in h̄ tractatu breuiter:qꝺ aūt dr̄ i fine isti⁹ tractat⁹ i dādo cāz de fortitudine ⁊ debilitate rememoratiōis loquēdū ē de eo in scd̄o tractatu.

¶Explicit Liber de sensu ⁊ sensato.

Forme hn̄t tres ordines

Qn̄ sensatuz absens fuerit: statiz recedit for^a ei⁹ a sensu cōmuni: et remāebit vt⁹ imaginatiua imaginando illam.

Hō cōprehēdit ꝺrias reꝝ q̄si medullaz ꝺ fructu. bruta aūt q̄si cortices fructuū

¶De Memoria ⁊ Reminiscentia.

E Memoria autē ⁊ memorari dicenduz q̄d est: ⁊ ꝓpt̄ quā cām fit:⁊ cui aīe partiuz hec accidit passio ⁊ remisci. Non eniz iȷ̄dē sunt memoratiui:⁊ remiscitiui:sed vt frequēter memorabiliores q̄dē q̄ tardi:⁊ remiscibiliores aūt q̄ veloces:⁊ bn̄ discentes. ¶Primū q̄dem igit̄ accipiendū est qualia sunt memorabilia. Multotiēs.n. decipit h̄:neq̄z eniz futura contingit memorari:sed est opiabile ⁊ separabile. Erit autē vtiq̄z ⁊ scia quedam separatiua:quēadmodum q̄dam diuinatiuam dicūt:neq̄z presentis est sed sensus:h̄ eni neq̄z futurum nec factum cognoscimus:sed tm̄ p̄sens. Memoria autez facti est:p̄sens autē cuz adest:vt h̄ albuz cuz aliqs videt nullus vtiq̄z dicet memorari:neq̄z qꝺ consideratur cū sit considerans ⁊ itelligens:sed h̄ q̄dem consentire dicunt:aliud autē scire solū. Cū vo sine actionibus sciam ⁊ sensum habeat sic memorat̄ eas que triāguli ꝙ duobus rectis eq̄les:hoc q̄dem q̄ꝛ didicit aut speculatus fuit.illꝺ vo qm̄ audiuit:aut vidit:aut aliq̄d tale. Sempꝛ eni cuz f̄m memorari agat.sic in aīa dicit ꝙ hoc prius audiuit:aut sensit:aut intellexit. ¶Est q̄dem igit̄ memoria neq̄z sensus neq̄z opiō:s₃ hoꝝ alicuius habitus aut passio: cum factū fuerit tempus:ipsius aūt nunc in ipso nūc nō est memoria sicut dc̄m est. Est eni q̄dem presentis sensus: futuri vo spes: facti autez memoria est:vnde post tp̄s memoria oīs. Quare quecūq̄z tēpus sentiunt: ⁊ quo hec sola aīalia memorātur ⁊ isto quo sentiunt. Quoniaz autē de phantasia prius in his que de aīa dictum est: ⁊ itelligere nō est sine phantasmate. Accidit eni eadez passio intellectui:que q̄dem ⁊ in describendo. Ibi eni nulla vtentes quantitate trigoni determinata:tamē finitū f̄m quātitatez describimus:⁊ itellectus simil'r:⁊ si non itelligat quātuz:ponit̄ tamen ante oculos quantuz: itelligit autem non f̄m ꝙ quantum solum. Si autez nā sit ifinitoꝝ quantoꝝ:anteponi-

Nō iȷ̄dez sūt memoratiui ⁊ reminiscitiui.

Quid ē obz memorie.

Quid est memoria.

P̄ntis sensus. Futuri spes. Facti vo memoria.

tur tamen quantuz determinatū. Intelligit
autē ſm φ quantuz ſolum: ꝑpter quam igi-
Nihil ꝯtigit sine medio. tur cauſam non ꝯtigit itelligere nihil ſine cō
tinuo: neqꝫ ſine rōne temporis entia: alia ve
ro rō. magnitudīez aūt ꝛ motū cognoſcere
neċe quo ꝛ tēpus ꝛ phantaſma cōis ſenſus
Memoria itellectui ſꝫ accidēs erit: ꝑ ſe aūt primi ſenſitiui. paſſio eſt: q̄re manifeſtum φ prio ſenſitiuo
horuz cognitio eſt: memoria aūt ꝛ q̄ ē itelli
gibiliū: nō ſine phātaſmate eſt: q̄re itellectui
ſm accn̄s vtiqꝫ erit: per ſe autē primi ſenſiti
ui: vn̄ ꝛ alteris q̄buſdā ieſt aialiū: ꝛ non ſo-
luz hoib⁹ ꝛ hn̄tib⁹ opionē aut prudētiā. Si
aūt itellectiuaꝝ aliq̄ ptiū eēt non vtiqꝫ ieſſet
mult̄ alioꝝ aialiū: forte aūt nulli mortaliuz.
qm̄ neqꝫ nūc oib⁹: ꝑꝑ id q̄ nō oia tpis ſēſuz
hn̄t. Sꝑ. n. cū agat memoria ſic̄ ꝛ pri⁹ dixit.
qm̄ vidit: h āt audiuit aut didic̄ ſil̄ ſentit: q̄
pri⁹: pri⁹ aūt ꝛ poſteri⁹ i tpe ſunt. Cui⁹ q̄dez
igiṫ eoꝝ q̄ iſunt aie memoria ſit manifeſtū:
qm̄ q̄dē cui⁹ ꝛ phātaſia ē: ꝛ ſūt memorabi-
lia ꝑ ſe q̄dē: quoꝝ ē phātaſia: ſm accn̄s autē
Dubitatio. q̄cūqꝫ n̄ ſine phātaſia. ¶ Dubitabit āt vtiqꝫ
aliq̄s ꝑpter q̄d q̄dem paſſione pn̄te: re vero
abſente memoratur q̄ nō eſt p̄ſens. Ma-
nifeſtū eni qm̄ oportet itelligere talē aliquā
factam per ſenſum in aīa ꝛ i parte corporis
habēte ipſam velut picturam quādam paſ-
ſionem: cuius dicimus habitum eē memo-
riam. Factus eni motus imprimit velut fi-
guram quandam ſenſibilis ſicut ſigillantes
Qui male habēt memoriam. anulis. Unde ꝛ his q̄dem q in motu multo
ꝑpter paſſionē: aut ꝑpter etatē ſunt non fit
memoria: tāq̄ꝫ vtiqꝫ i aquā fluentē icidente
motu: ꝛ ſigillo: aliīs q̄dez ꝑꝑ frigida eſſe: ſi-

Trigonum.

cut antiqua edificiorum: ꝛ ꝑptēr duritiē ac
Senes ꝛ pueri male memorantur. cipiētes ipreſſionē nō iſit ipreſſio: ꝑpter q̄
q̄dē multi iuuenes ꝛ ſenes imemores ſunt:
fluūt eni hi q̄dē ꝑꝑ augmentū illi ꝟo ꝑꝑ de-
cremētū. Sil̄r aūt ꝛ multū veloces: aut tar
di neutri videnṫ memores. Hi q̄dē eni plus
opportuno hūidiores ſūt: illi ꝟo duriores.
His q̄dem igiṫ nō manet phantaſma in aīa.
Alios ꝟo nō tangit: ſed ſiq̄dem tale accn̄s
eſt circa memoriam: vtrū hanc memoratur
paſſionē: aut illud a quo facta eſt. Siq̄dem
eni eſt hoc abſentium nihil vtiqꝫ rememo-
rabiṫ. Si ꝟo illud quo mō ſentientes: h me
moramur φ nō ſentimus q̄ abſens: ꝛ ſi eſt
ſil̄e ſicut figura aut pictura i nobis ipſi⁹ ſen-
ſus propter q̄d vtiqꝫ erit memoria alterius:
ſed non huius ipſius. Agens eni memoria
ſpeculatur hanc paſſionē hn̄s: ꝛ ſentit hāc.
Solo. Quo mō igiṫ nō p̄ſens memoratur: erit eni
vtiqꝫ videre non preſens ꝛ audire. Aut eſt
vt contigit ꝛ accidit h: vt eni i tabula ſcriptū
aīal: ꝛ animal eſt ꝛ imago: ꝛ idem ꝛ vnum
ipſum eſt ambo: eſſe tamen nō idem ambo-
rū: ꝛ eſt conſiderare: ꝛ ſicut aīal ꝛ ſicut ima
ginem: ſic ꝛ q̄ in nobis phantaſma opꝫ ſu-
ſcipere: ꝛ ipſum aliq̄d ſm ſe eſſe: ꝛ alterius
phantaſma: ſm ſeipſuz q̄dē ſpeculamur vt
phantaſma eſt: iquātum ꝟo alterius imago
ꝛ memorabile: quare ſenſerit cum agit mo
tus ipſius: ſiq̄dem iquantū ſm ſe. ſic anima
ipſum vt itelligibile aliq̄d aut phantaſma vi
detur adeſſe: ſi autem iquantum alterius: ꝛ
ſicut in pictura tāqꝫ imaginem cōſiderat: ꝛ
qui non vidit coriſcum vt coriſci imaginez
Hec alia paſſio huius ſpeculatiōis: ꝛ quādo
ſicut animal vel pictum conſiderat i aīa h q̄
dem fit vt itelligibile ſolum: h autē vt ibi: q̄
imago memorabile. Et h aliquando neſci-
mus: factis nobis in aīa huiuſmodi motib⁹
ab eo quod prius ſentimus. Si ſm ſenſibi-
le accidit: ꝛ ſi eſt memoria: aut non dubita-
mus quandoqꝫ. Aliquando autē accidit in-
telligere remiſci: qm̄ aliq̄d audiuimus pri⁹
aut vidimus: h autez accidit quando ſpecu
lans tāqꝫ ipſuz permutetur ꝛ conſideretur
ſicut alterius: fit autez aliquādo ꝛ cōtrariuz
vt accidit antiphorentite ꝛ aliīs extaſiz paſ-
ſis. Phantaſmata eni dicebāt vt facta ꝛ vt
memorātes: h aūt fit cuz aliq̄s imaginē non
tāqꝫ imaginē conſideret: meditationes autē
memoriā ſeruāt in remiſcendo: h aūt nihil ē
aliū q̄ꝫ ſpecl̄ari mltotiēs ſic̄ imaginatiōez ꝛ
nō ſm

De cā cōseruatiua memorie.

nō ɓm se. Quid qdē igiť est memoria ⁊ memorari dcm̄ est: qm̄ phātasmatū vt imagis: cuius phātasma hitus: ⁊ cuiꝰ pticule eaꝝ q̄ i nobis: qꝛ primi sensitiui ⁊ quo tp̄s sentimꝰ.

De reminiscentia.

¶ De reminisci aūt est dicere. Primū qdē igiť q̄cūqꝫ i argumētatiuis rōnibꝰ vꝫa sunt: opꝫ ponē vt exn̄tia. Nō.n.ē memorie resūptio remiscētia neqꝫ acceptio. cū.n. p̄mū addiscat aut patiať nō resumit mēoriā nꝫ vnā: nulla.n. an̄ fcā ē: neqꝫ ex pricipio accipit: cū eni factꝰ fuerit hitꝰ aut passio: tūc mēoria ē: q̄re cū passiōe q̄ fit nō ifit. Adhuc āt cū prio fcā ē i idiuiduo ⁊ vltio: passio qdē iexistit iā patiēti ⁊ scia. Si opꝫ vocari sciam hitū aut passionē. Nihil aūt phibet ɓꝫ accn̄s memorari q̄dā q̄ scimꝰ: memorari aūt ɓꝫ se nō ē an̄ fcm̄ tp̄s. Memorať.n. nūc q̄ audiuit: aut vidit: aut passus fuit p̄us: nō qꝺ nūc passus ē memorať nūc. Ampliꝰ māifestū: qm̄ memorari ē nō nūc reminiscētē: sꝫ a pricipio sentiētē aut patiētē: sꝫ cū resumat quā p̄us habuit sciaꝫ: aut sensuꝫ: aut cuiꝰ qdē hitū memoriā diximꝰ: h̄ ē ⁊ tūc remisci ē: nō eoꝝ q̄ dcā sūt aliqd: mēorari aūt accidit: ⁊ memoriā seqť. Neqꝫ h̄ itaqꝫ simplr̄: sꝫ cuꝫ an̄ eēnt iteꝝ fiāt: h̄ ē vt ē: aut vt nō. Bis.n. discē ⁊ iueniř ꝯtigit eūdē idē. Opꝫ ḡ differre remisci ab his: ⁊ i ente pluri pricipio q̄ꝫ ex quo addiscūt reminisci. Cōtigūt aūt reminiscētie: qm̄ aptꝰ natꝰ ē hic motꝰ iā post hūc: siqdē.n. ex necitate māifestū ꝙ cū moueať illo h̄ mouebiť. Si āt n̄ ex necitate sꝫ ex ꝯsuetudie vt ad multū mouebiť. Accidit āt q̄sdā semel ꝯsueuisse velociꝰ q̄ꝫ alios mlťotiēs motos: vn̄ q̄daꝫ semel vidētes magis memoramur q̄ꝫ altera multotiēs. Cuꝫ ḡ reminiscimur mouemur ɓꝫ quēdā p̄moꝝ motuū: quousqꝫ vtiqꝫ moueamur postq̄ꝫ ille ꝯsueuit: vn̄ ⁊ ꝙ ꝯn̄r venamur: meditantes a nūc aut aliquo alio: ⁊ vt a silr̄: aut a ꝯrio: aut ꝓpiquo: ꝑꝑ hoc fit reminiscētia. Motꝰ eni hoꝝ: hoꝝ qdē ijdem: hoꝝ āt silr̄: illoꝝ aūt ptē hn̄t. Quare reliquuꝫ paruū qꝺ motū est post illud: querūt qdē igiť sic: ⁊ nō q̄rentes aūt sic reminiscunť: cū post alteꝝ motū ille fiat: vt aūt ɓm multa alteris factis motibꝰ quales diximꝰ fiebat ille. Nihil aūt opꝫ itendere q̄ ꝓcul sunt qūo memoremur: sꝫ nō q̄ ꝓpe. Manifestuꝫ ē eni ꝙ idē modus aliqualr̄. dico autē qūo diē ꝙ cōsequēter nō perq̄rens neqꝫ reminiscēs: ꝯsuetudie eni ꝯsequunť motus h̄ post hunc. Et cū igiť reminisci voluerit h̄ faciet: q̄ret accipere pricipiuꝫ motꝰ: post qꝺ ille erit: vn̄ citissime ⁊ optime fiūt a pricipio remiscētie. Sicut eni se hn̄t res adiuiceꝫ i eo ꝙ ꝯn̄r: sic ⁊ motꝰ: ⁊ sunt magis remiscibilia: q̄cūqꝫ ordinationē hn̄t aliquā: sicut mathematica: q̄ aūt praue grauiter.

Quecūqꝫ ordinationē aliquā hn̄t sunt magis remiscibilia.

¶ Et i h̄ remisci differt ab iterum addiscere: qꝛ possunt quodāmodo moueri i id qꝺ est post pricipium: cū vꝫo non sꝫ ꝑ aliud nō adhuc rememorať.

Dñia iter reminisci ⁊ iterū addiscē.

Multotiēs autē iā qdam nō pōt remisci: querēs autē potest ⁊ iuenit: h̄ autē fit multa mouēti: si moueat hꝰ motu quē ꝯseqtur res. Meminere eni est iesse potētiaꝫ mouētē: h̄ autē est vt ex ipso ⁊ qbꝰ hꝫ motibꝰ moueať sicut dcm̄ est. Opꝫ aūt acceptū eē pricipiū ꝑꝑ qꝺ a locis opꝫ remisci aliqn̄. Cā autē est qꝛ velociter ab alio i aliud veniūt: vt a lacte i albū: ab albo aūt i aerē: ⁊ ab h̄ i humidum: a quo meminit autūni: hanc q̄rens horā. Vr̄ autē vlē pricipiuꝫ ⁊ medium oium. Si eni non prius cum i hoc veniat reminisceť: aut non iam: neqꝫ aliunde: vt si qs itellexerit: i qbus

A B G D E Z I T

Qūo ab vno i remiscētia alteriꝰ ducimur.

a.b.g.d.e.ꝫ.i.t. Si eni nō i.e. remisciť i.t. meminit. hoc eni ad ambo motū esse ꝯtigit: ⁊ i a. ⁊ i.e. Si vꝫo nō hoꝝ aliqd q̄rit i.g. veniēs remisceť: si i.i. aut.ꝫ. ingrit. Si autē non i.a. ⁊ sic semp. Eius aūt qꝺ ab eodē aliqn̄ qdeꝫ meminere: aliqn̄ aūt nō. cā est: qꝛ cōtigit ad plus motū eē ab eodē pricipio: vt ab ipo.g. i.ꝫ. aut i.d. Si igiť nō ꝑ antiquū moueť i consuetiꝰ moueť. tāq̄ꝫ eni nā iā ꝯsuetudo ē: vn̄ q̄ mlťotiēs itelligimꝰ cito remiscimur: sicut eni nā h̄ post h̄ ē: sic ⁊ opatio h̄ multotiens nāꝫ fac. Qm̄ aūt sic i his q̄ sunt nā: sic fit ex nām: ⁊ a fortuna adhuc magis i his q̄ ꝑ cōsuetudinē sūt: qbꝰ nā nō silr̄ iest: q̄re moueri aliqn̄ ⁊ ibi ⁊ alicubi aliterqꝫ: ⁊ cuꝫ retrahať ide ipso casu quoqꝫ: ⁊ ꝑꝑ h̄.n. idigeat nomē remisci diffilē quo scimus in illud sollicitamur: remisci qdeꝫ igr̄ h̄ accidit mō.

Cōsuetudo ē tāq̄ꝫ natura.

Maxie aūt opꝫ cognoscē tpe: aut mensura: aut ifinite. Est autē aliqd quo iudicat magis ⁊ mius: rōnabile autem sicut ⁊ magnitudies: itellit eni magnas ⁊ ꝓcul nō extēdēdo ibi itelligentiā sicut visuꝫ dicūt qdā. Et nāqꝫ cū nō sint silr̄ itelliget sꝫ ꝓportionali motu: sūt.n. i ipsa silēs figure ⁊ motꝰ. Quo eni differt cū maiores itelligat: aut qꝛ illa itelligit que miora:

oia eni que iter miora proportionalr: ꝛ que extra: est autē forte sicut ꝛ spēb⁹ ꝓportiōale accipe: ꝫ i ipsosic ꝛ distātijs. Sic igiẗ si ꝫ a.b.b.e.moueẗ fac.g.d.ꝓportionabile eni ē a.g.ꝛ.d.g.qd ꝫ magis.g.d.ꝙ.3.i.fac aut sicut.a.g.ad.a.b.se bꝫ sic.k.t.ad.t.m.se bꝫ: ꝫ bas igiẗ simul mouetur. Si vo ꝫm.a.3.3.i. velit itelligere ei qdē q̄.g.b.b.e.silr itelliget: sed.p.t.c.k.l.m.itelliget: hec eni se hn̄t: sicut c.a.ad.b.a. Cū igr̄ rei si fiat mot⁹ ꝛ tpis: tūc memoria agit: si aūt putet nō faciēs memorari: nihil.n.ꝓhibet mentiri: queadmodū ꝛ videri memorari nō memorātē. Agēte autē memoria nō putare: ꝫ latere memoratuꝫ nō est: h eni erat ipm memorari. sed si q rei fiat sine eo q tpis: aut ipse sine illo nō reminisci. q vo ē tpis dupl'r ē: aliqn̄ qdē.n.mēsura nō meminit ipꝫ: vt q: tertia die qd tn̄ aliqn̄ fec: aliqn̄ āt ꝛ mēsura: ſꝫ memorat̄ ꝙuis nō mēsura. Cōsueuerūt eni dicē: qm̄ memorāt̄ qdem: qn̄ tn̄ nesciūt cū ipsi⁹ qn̄ nō cognoscūt ꝙtitatē metro. Qd qdē igr̄ nō sunt ijdē memoratiui ꝛ reminiscitiui i priorib⁹ dcm̄ est.

¶ Differt aūt memorari a reminisci nō solum ꝫm tps: ꝫ qm̄ ipo qdē memorari ꝛ aliorum aialiuꝫ pticipāt multa: ſꝫ reminisci nullum vt ē dicere q̄ cognoscunt̄ aialiū nisi hō: cā āt ē q: reminisci ē vt syll's qdā: qd eni pri⁹ vidit aut audiuit: aut aliquid h⁹ passus fuit: syllogizare reminiscēs: ꝛ est vt qō q̄dā: h āt qb⁹ ꝛ deliberatiuum iest nā sol' accidit. Et nāqꝫ deliberare syll's qdam ē: q aūt corpea q̄dā passio remiscētia qō i tali phantasmati si gnū turbari quosdā cū non pn̄t reminisci: ꝛ valde adhibentes itelligētiā: ꝛ nō adhuc conantes reminisci: nihilominus ꝛ maxie melācholicis: hos eni phātasmata mouēt maxime. Causa aūt eius q nō i seipsis est reminisci: q: sicut proijciētibus: nō ampli⁹ i ipsis sistere: sic ꝛ reminiscens ꝛ iuestigās aliqd corporale mouet i quo passio ē. Maxie autem turbantur: qbus humiditas fuerit existens circa locum sensitiuum. Non eni facile pausat mota quousqꝫ superueniat qd q̄ritur: ꝛ recte procedat motus. Unde ꝛ ire: ꝛ timores cum contramouerint: ꝛ non cōtramouentib⁹ iterū his nō sedant̄: sed ad eadeꝫ contramouēt: ꝛ cōparat̄ hec passio noibus ꝛ melodijs: ꝛ rōnibus cum per hos fiat aliqd ipsorum valde. Pausantibus eni ꝛ non volentibus accidit iterum cantare ꝛ dicere: sunt aūt ꝛ supiora maiora hn̄tes. Nā prius memoratiui ꝙ ꝯtrarij: pp id qd grauitatem multam hn̄t i sensibili: ꝛ q: neqꝫ a pricipio mot⁹ pn̄t imanere ſꝫ dissoluti sunt: neqꝫ i reminiscendo facile recte ꝓcedūt. Penit⁹ aūt noui ꝛ multū senes imemores sunt pp motū: hi qdē eni i decremento: illi vo i augmēto multo sunt: amplius autē pueri ꝛ vanosi sunt vsqꝫ ad lōgā etateꝫ. ¶ De memoria qdem igitur ꝛ memorari que sit natura iporum: ꝛ que earum que sunt aie memorant̄ aialia: ꝛ de reminisci qd ē: ꝛ quo modo fit: ꝛ ꝓpter quaꝫ cām dictū est.

In secūdo Tractatu hui⁹ tractat⁹ incipit perscrutari de rememoratiōe ꝛ inqsitiōe p rememorationē: ꝛ dic̄ q res cōprehēse: aut sūt cōprehēse in istāti ꝛ in tpe pn̄ti. V.g. cōprehēsibilia sensus aut future sunt: ꝛ iste sunt res existimabiles: aut p̄terite: ꝛ manifestū est q rememoratio ē in istis: nō eni vocamus rememorationē nisi illi⁹ qd p̄sciebat̄ in p̄terito. rememoratio ē reuersio in pn̄ti intētiōis cōprehēse in p̄terito. Inuestigatio aūt per rememorationē est inqsitio isti⁹ ītētiōis p volūtatē: ꝛ facere eā pn̄tari post abn̄tiā: ꝛ iō visuꝫ est q iuestigatio p rememorationē est ꝓpa hoi: memoratio aūt est in oib⁹ aialib⁹ imaginātib⁹: ꝛ existimat̄ q multa gn̄a aialiū nō imaginant̄ sicut vermes ꝛ hn̄tia conchas. Rememoratio aūt differt a ꝯſuatiōe: q: cōseruatio est illius qd semp fuit in aia postq̄ꝫ fuit cōprehēsuꝫ. Memoratio aūt ē ei⁹ qd fuit oblitū: ꝛ iō rememoratio ē ꝯſuatio abscisa: ꝯſuatio aūt ē rememoratio cōtinua. Ista igiẗ vtus est vna i subto ꝛ due ꝫ modū. Rememoratio igiẗ est cognitio ei⁹ qd fuit cognituꝫ ꝫm q fuit cognituꝫ postq̄ꝫ cognitio eius fuit abscisa. Inuestigare āt p rememorationē ē acqsitio cognitionis: ꝛ laborare ꝛ facere cogitatiuā laborātē in representatione illius cogitationis: ꝛ ista actio ē vtus q̄ dr̄ rememoratiua. ¶ Consideremus igiẗ qd ē ista vtus ꝛ cui⁹ ordinis est de vtutib⁹ aīe: ꝛ manifestū est q est de virtutib⁹ cōprehēdētib⁹ res pticulares īdiuiduas. rememoratio.n.alicui⁹ nō fit nisi post sensum ꝛ imaginationē eius ꝫ q fuit sensatū ꝛ imagiatū. vl'is.n. nā ꝙtitatis quā itellect⁹ cōprehēdit nō cōprehēdiẗ a vtute rememoratiua: nō.n.cōprehēdit nisi ꝙtitatē terminatā quā p̄sensit ꝛ imaginabat̄: qūo aūt rememorat̄ vl'e dcm est post. ¶ Et cum manifestū est de hac virtute q ista virtus est pticularis: ꝛ q īdiget in sua actiōe vt p̄cedāt illā due vtutes.s.vtus sensus et virtus imagiatiōis. ꝯsiderem⁹ in q̄ differt illa virtus a virtute imagiatiōis. appet eni: lꝫ nō sint idē q habeant cōicatiōeꝫ in actione. Dicam⁹ ḡ q manifestū est: q lꝫ ois rememoratio ꝛ inuestigatio p rememorationē nō fit nisi pp imagiationē: tn̄ itētio rememoratiōis alia est ab ītētiōe imagiatiōis: ꝛ q actio istarū duaꝝ vtutū ē diuersa. actio.n. vtutis rememoratiue ē facē pn̄tare post ei⁹ abn̄tiā ītētionē rei imaginate: ꝛ iudicat̄ ipsaꝫ eē illā ītētionē quā an̄ sensit ꝛ imaginabat̄. sūt igiẗ q̄tuor. imago: ꝛ ītētio illi⁹ imaginis: ꝛ facere illā intētionē eē pn̄tē: ꝛ iudicare eā eē intentionē illi⁹ imagis q̄ p⁹us sentiebat̄. facē igiẗ imagieꝫ eē pn̄tē: nec̄e ē vt sit alteri⁹ vtutꝭ a vtute quā ꝯphēdit ītētionē: ꝛ ista vt⁹ iuenit̄ duob⁹ mōis. Si.n. cōphēsio eius

Nullum aial reminiscit̄: nisi homo.

Quid est rememoratio.

In qb⁹ ē memoratio: ꝛ in quibus nō.

Quomō differūt imagiatiua ꝛ memoria.

Que sit actio virtutis memoratiue.

eius fuerit cōtinua dicet̄ conſeruās. ſi diuiſa dicet̄ rememoratiua: iudicare aūt ꝙ iſta intētio eſt iſtiꝰ imaginati eſt in hoīe in intellectu: q2 iudicat in eo ẜm affirmationē ⁊ negationē: ⁊ in aīalibꝰ rememoratiuis eſt ſil'e actioni: iſta.n. virtꝰ eſt in hoīe per cognitionē: ⁊ ideo inueſtigat per rememorationē: in alijs aūt eſt nāa: ⁊ iō rememorāt aīalia: ſ3 nō inueſtigāt per rememorationē. ¶ Et iſta vtus in aīalibꝰ nō h3 nomē: ⁊ ē illa quā Auicē. vocat exiſtimationē: ⁊ per hanc vtutē fugit aīal nāliter nocitiua: l3 nūq̄ ſenſerit ipſa. Sūt igit̄ tres actiones triū virtutū: quaꝝ due ſunt fixe ꝑ duas res ſimplices: ex q̄bus cōponit̄ forma cōpoſita ex eis: quaꝝ. ſ. reru3 vna eſt imago rei: ⁊ ſc̄da intētio imaginis rei. tertia aūt eſt vtus cōponēs has duas intētiōes adiuicē. in formis.n. imaginabilibꝰ eſt aliq̄d q. ſub̄m. ſ. lineatio ⁊ figura: ⁊ aliq̄d q̄ſi forma: ⁊ eſt intētio illiꝰ figure. indiuiduū.n. extra aīam: q2 eſt compoſitū accidit ei vt ſit in aīa ẜm ħ: ⁊ ꝙ receptio duarū partiū ex q̄bus cōponit̄ ſit duaꝝ virtutū diuerſarū: ⁊ ꝙ cōpoſitio eaꝝ ſit tertie vtutis. Decl'atū ē igit̄ ex ħ ẜmone ħ eē tres vtutes: vtutē. ſ. que facit p̄ſētari imaginē rei: ⁊ virtutē q̄ facit p̄ſentari ītētionē illiꝰ imaginis: ⁊ virtutē que cōponit illā intētionē cū ſua imagine: ⁊ iō inueſtigatio per rememorationē complet̄ per iſtas tres vtutes qñ vnaqueq3 eaꝝ facit preſentari ſuū ꝓpriū. ¶ Et Ariſto. declarat ꝙ iſta vtus rememoratiua eſt alia a vtute imagīatiua: ⁊ ꝙ ſunt duo in diffōne ⁊ ſubō per hoc: q2 qñq3 cōp2ehēdimꝰ intētionē forme imaginabilis ſine forma imagīabili: ⁊ qñq3 cōp2ehēdimus formā abſq3 eo ꝙ ſpoliemꝰ ītētionē forme: ⁊ iō poſſumus retinere multa īſiml': ⁊ nō poſſumus imaginari ea: ⁊ iam diximus ꝙ virtus cōſeruatiōis ⁊ rememoratiōis eſt idē in ſubō ⁊ duo ẜm modū. ꝙ igit̄ virtus imaginatiua cōp2ehēdit de ſubō eſt illud qd̄ pictor deſcribit ī pariete: ⁊ illud qd̄ cōp2ehēdit vtus rememoratiua eſt intētio illiꝰ picture: ⁊ iō qd̄ exiſtit in rememoratiua magis eſt ſpūale q̄3 qd̄ exiſtit ī vtute imagīatiua: ⁊ q2 actio iſtaꝝ duarū vtutū in formis ſenſibilibꝰ eſt altera duarū actionū aut cōpoſitio aut diuiſio: qñ.n. iā reduxerint formā quā iam ſenſit tūc facit cōpoſitionē: ⁊ hoc erit ſicut diximus qñ vtraq3 vtus fecerit p̄ſentari vtrāq3 intētionē ſimplicē ſibi ꝓpriā ⁊ cōpoſuerit eas tertia vtus. Diuiſio aūt eſt in diffōne rei ſenſibilis dū fuerit ſenſibilis: ⁊ hoc erit quādo ſentiēs ſenſerit primo rem extra aīam: deinde imaginauerit imaginās: deinde diſtinxerit diſtinguēs intētione3 illius forme a ſuo deſcripto cuius eſt intētio: deīde recipit ꝯſeruās illud qd̄ diſtinguēs diſtinxit. ſi igit̄ amiſerit ip̄m tūc reductio eius erit ẜ3 cōpoſitionē. ¶ Et q2 iſta vtus eſt diuerſaꝝ actionū: ideo h3 diuerſa loca in capite: ⁊ q2 ſentiēs ſentit p̄mo: deīde imaginat̄ imaginās: deinde diſtinguit diſtinguēs: deīde recipit cōſeruās: neceſſe eſt vt imaginās ſit in oriçōte anteriori cerebri: deīde cogitans ſit in medio: deīde memorās ⁊ cōſeruās in poſteriori cerebri. ¶ Et ħ notū eſt ſenſui: cu3 eni cōplexio anterioris cerebri ledet̄ ſtatim ledetur imaginatio illiꝰ hoīs: ⁊ remanet cogitatio ⁊ rememoratio ẜm ſuū modu3. Et cum mediū fuerit leſum ledet̄ cogitatio. Et cum poſterius memoria: ⁊ iō manifeſti ſunt q̄nq3 ordines: quoꝝ p̄mus ē corporalis magni corticis: ⁊ eſt forma ſenſibilis extra aīam: ſenſus aūt eſt eē iſtiꝰ forme in ſenſu cōi: ⁊ eſt p̄mus ordinū ſpūaliu3. tertius eſt eē eius in virtute imaginatiua ⁊ eſt magis ſpiritualis. quartus eſt in virtute diſtinctiua. quintus aūt eſt eē eius in virtute rememoratiua: ⁊ eſt magis ſpūalis: recipit.n. medullā eius qd̄ diſtinguūt tres vtutes a cortice. ¶ Declaratū eſt igit̄ cuiꝰ eē eſt iſta vtus: ⁊ quā ſubām h3: ⁊ ꝙ eſt alia ab imaginatiua ⁊ diſtictiua: ⁊ ꝙ actio eiꝰ nō cōplet̄ niſi ꝑ cōicationē diſtinguentis ⁊ iformātis: aut in cōpoſitiōe: aut in diuiſione: ⁊ declaratū eſt ꝙ ꝯſeruatio eiꝰ ē cōtinuatio eſſe intētionis ſenſibilis in hac virtute ſine abſciſione: ⁊ ꝙ obliuio eſt amiſſio eius vel diuiſio: ⁊ ꝙ rememoratio eſt reductio eiꝰ poſt obliuione3: ⁊ ꝙ īueſtigatio rememoratiōis eſt acq̄ſitio eius: ⁊ ꝙ eſt ꝓpriū hoī: ⁊ ideo ꝯſiderādū eſt q̄uo hō rememorat illud qd̄ ſenſit ⁊ oblitus eſt. ¶ Dicamus igr̄ ꝙ ħ eſt ꝑ facere p̄ſentari intētionē illius rei: ⁊ cū vtus rememoratiua fecerit illā p̄ſentari imaginās faciet p̄ſentari formā illius rei: ⁊ diſtinguēs cōponet intētionē quā diſtinxit ⁊ diuiſit: qm̄ ex intētionibꝰ in quas forma diuidit̄ cōponit̄. Intētio forme igit̄ p̄ſentat̄ a rememoratiua: deſcriptio igit̄ eius p̄ſentat̄ ab imagiatiua: ⁊ cōpoſitio ītētionis cū deſcriptiōe fit a diſtictiua: ⁊ per congregationē iſtarū triū virtutum p̄ſentatur res oblita apud inueſtigationē rememoratiōis. Si igit̄ fuerit difficile hoī: tūc ꝯtinget ꝓꝑ debilitatē alicuius iſtarū virtutū ꝓꝑ quā debilitant̄ alie: ⁊ iſta leſio que accidit quibuſdā virtutū per quaſda3 accidit in maiori parte ſuperiori per inferiore3. V.g. q2 imaginatiua leditur per leſionē ſenſus ⁊ nō ecōuerſo: ⁊ ſil'r diſtinctiua leditur per leſionē imaginatiue: ⁊ nō ecōuerſo: ⁊ memoratiua leditur per leſionē diſtinctiue ⁊ nō ecōuerſo. illud.n. qd̄ eſt magis ſpūale ledit̄ per leſionē eius qd̄ eſt minus ſpūale ⁊ nō econuerſo. Et nō accidit apud cōgregationē iſtarū virtutu3 p̄ſentatio rei que iam ſentiebatur ⁊ eſt oblita: ſ3 ⁊ etiā in quibuſdā hoībus p̄ſentat̄ apud cōgregationem earu3 forme rerū ſenſibiliū quas nunq̄3 ſenſit: ſ3 ſolūmodo cu3 tranſlate fuerint diſpōnes earum. Sicut narrauit Ariſto. de quodam antiquo q̄ ita informabat res trāſlatas ad ip̄m per auditū quas nūq̄3 vidit: ⁊ cū ille forme exp̄imētabant̄ inueniebant̄ ẜ3 verā diſpōnē: ⁊ ẜm hūc modū pōt imaginari elephantē qui nūq̄3 ſenſit ip̄m. Et hoc accidit hoī apud adunationē iſtarū trium virtutū: ⁊ adunatio eaꝝ fit per aīa3 rōnabilē. ſ. per obediētiā earū ad ipſa3: quēadmodū ſeparatio eaꝝ eſt per aīam beſtialē: ⁊ earu3 adunatio ē valde difficilis hoī: ⁊ q̄es aīe beſtialis eſt in ſepatiōe eaꝝ. Et ideo iſta adunatio nō accidit niſi cogitātibꝰ in ſolitarijs qñ abſcidūt a ſe occupātia ſenſus: tūc.n. reuertit̄ ſenſus cōis ad adiuuādū iſtas vtutes: ⁊ iō qñq3 adunant̄ iſte tres vtutes in ſōno: ⁊ vident̄ mirabilia mūdi: ⁊ ēt in diſpōnibꝰ ſilibꝰ ſōno. ¶ Et accidit ſicut. d. Ariſt. ꝙ iſte vtutes nō īdigēt ſe adinuicē in iuuamēto ad p̄ſentandū illud qd̄ debuerunt p̄ſentare: ſ3 vnaqueq3 earū facit p̄ſentari ſuum ꝓprium ſine adiutorio ſui operis: ⁊ qñq3 nō accidit niſi hoc per adiutoriū: ⁊ dr̄ia īter motū aīe ſuꝑ partes rei: ⁊ facere illam p̄ſentari ẜm rememoratione3 ⁊ īter motū aīe ſuꝑ partes rei ⁊ facere illam p̄ſentari ẜ3 ꝯſeruationē eſt ꝙ motus rememoratiue ſuper partes rerū conſeruandarū eſt motꝰ cōtinuus: ⁊ motus eius ſuꝑ partes rerū rememorandaru3 eſt abſciſus ⁊ ẜm tranſlationē de rebus extraneis ad partes rerū rememorandarū: qd̄ eni rememorat̄ rememoratur per ſuu3 ſimile: ⁊ in conſeruatione nō indiget̄ hoc. motus aūt equalis ſuper partes rei p̄ſentāde eſt conſeruatio ⁊ motus rememoratiōis ſuꝑ partes rei

Idē vide 3° de aīa. cō. 6. ⁊.20.

Q̄uo hō reducit̄ in memoriā.

Illud qd̄ eſt magis ſpūale ledit̄ per leſionem minꝰ ſpūalis ⁊ nō econtra.

Q̄uo imaginari poſſumꝰ q̄ nūq̄3 vidimus. Idē vide 3° de aīa. cō. 5. ⁊.20.

rememorāde nō est equalis: q2 nō est mot⁹ a sili rei
ad rē: τ iō ꝯseruatio nobilioꝛ ē rememoratiōe. Mo-
tus.n.equalis ꝯtinu⁹ nobilioꝛ ē abscisso diuerso. Uir-
tus igit̄ repsentatiua vl'r pn̄tat itētiones partiuʒ rei
ꝯseruāde ſm ꝯtinuationē: τ tūc cōponit eas adiuicē
distinguēs: τ describit eas adinuicē imaginans. Ʋtus
aūt rememoratiua p̄sentat ptes rei per motuʒ absci
ſuʒ nō ꝯtinuū: τ intētiōes vl'es nō rememorant̄ nisi
ſm imaginationes ꝯiunctas cū eis. Et iō obliuio ac-
cidit in eis sicut accidit in itētionibus pticularib⁹: τ
rememoratio ē forme facilis reductiōis. Inuestiga-
tio aūt rememoratiua ē formarū difficilis reductio
nis. ℭ Forme aūt facilis reductiōis sunt ille q̄ sunt
apud ʋtutē imaginatiuā τ sensuʒ cōem multe corpo
ralitatis τ modice spūalitatis: τ forma difficilis re-
ductionis est multe spūalitatis: τ pauce corporalita-
tis: forme.n.multe corporeitatis morant̄ duʒ sensus
cōis distiguit spūalitatē eaꝝ a corporalitate: τ sic ac-
cidit ei vt illa forma figat̄ in eo: τ maxie qn̄ recepit
eā pauce corticis. Quō aūt sit rememoratio τ iuesti-
gatio rememorationis: τ in quo differūt a ꝯseruatio
ne declaratū est. ℭ Remanet igit̄ duo dicere. quoꝝ
vnū est: q2 rememorās delectet̄ τ ꝯtristet̄ lʒ delecta-
bile τ ꝯtristabile nō sint in actu. scōm aūt est quare
qdā homies sunt bone rememorationis: τ qdā nō: τ
qdā bone ꝯseruatiōis τ qdā nō. ℭ Dicamus igit̄ ꝙ
rememorans delectat̄ per rememorationē reꝝ que
nō sunt in actu: q2 illa que iduxerūt ipʒ ad rememo
rādū sunt p̄sentia in actu τ sunt necīa siles rebus re
memorādis: q2 igit̄ sile rei est cōprehēsuʒ in actu ab
eo accidit rememoranti delectatio τ ꝯtristatio apud
illū: qđ accideret ei si illa res eēt i actu: τ q̄si hʒ speʒ
vt illa res exeat in actu: τ est q̄si eēt apud aiam poſe:
qm̄ qn̄ sile rei fuerit: tūc erit res q̄si possibilis vt sit:
qm̄ qn̄ aia fuerit rememorās aliqd per aliqđ sensibi
le illi rei statiʒ pcipiet ꝙ illud qđ sensibile ē de gn̄e
illi⁹ qđ erat ens in potētia: τ ꝙ ē poſe vt exeat i actu:
sicut est poſe ꝙ exiuit in actū ħ sile p qđ fuit excita-
tus sup illā rē: τ tunc accidit rememorāti de tristitia
aut de delectatiōe quasi accideret ei si esset in actu.
ℭ Bone aūt rememoratiōis hō est tardi motus in
aīa cui⁹ figunt̄ sensibilia q̄ trāsierūt p illa: τ ille ē cu
ius cōplexio posterioris cerebri ē retinēs formā ꝯsi-
stētē in ipso: τ est ille in cui⁹ hac pte dn̄at̄ siccitas ma
gis q̄ꝫ hūiditas. Siccitas.n.inata ē recipe difficile τ
cū recipit formā: tūc inata est retinere eā longo tpe:
ecōuerso de hūido: τ iō q hn̄t cerebrū talis cōplexio
nis sunt bone rememoratiōis. q aūt hn̄t locū dn̄atū
hūiditate nō rememorant̄: q2 forme nō figunt̄ i hu
mido: sʒ recipiūt cito: q2 hūoꝛ facile recipit formā: τ
iō multe siccitatis cerebrum est pauce receptionis: τ
multe: rememoratiōis: τ multe hūiditatis ē velocis
ꝯseruationis: τ multe obliuiōis τ difficilis rememo
rationis. Et q hʒ mediā cōplexionē habet bonā ꝯser
uationē τ bonaʒ memoriā: τ iō bonitas memorie at
tribuit̄ iuuenibus: τ obliuio accidit pueris τ senib⁹:
pueris pp humiditatē nālē: τ senib⁹ pp hūiditatē ac
cidentaleʒ. Et quidam senes sunt bone memorie: qn̄
ista cōplexio accidētalis nō fuerit dominans in eis:
complexio.n. nālis senis est siccitas: τ iō senex iueni-
tur rememorās τ nō conseruās: pueri aūt ecōuerso.
Iuuenes aūt hn̄t vtrūqꝫ. Et homo rememorat mul
totiēs qđ sensit in pueritia bona rememoratione: q2
in pueritia multum amat formas τ miratur multuʒ
in eis: quapropter figitur in aspectu earum: quapro-
pter difficile amittit eas.

Quō rememorās cōtristatur τ delectatur,

ℭ De Somno τ Uigilia.

E sōno autez τ
vigilia ꝯsiderā
dū est qd sint. τ
vtꝝ aie vl' cōpo
ris propria sint
vl' cōia. τ si cōia
cui⁹ pticule aie
vl' corpis: τ pp
quaʒ cām isunt
aialib⁹: τ vtruʒ
cōicāt oia siml'
ambob⁹ ipsis: aut alia qdē sōno: alia ʋo alte
ro solū: vel alia qdē neutro: alia ʋo vtrisqꝫ.
Adhuc aūt qd est sōniū: τ pp quā cām dor
mientes iterdū qdē somniāt: iterdū aūt nō:
vel accidit qdē semp dormiētib⁹ sōniare: sʒ
nō meminerūt: τ si hoc fiat: pp quā cāʒ fit.
Et vtrū ꝯtigat futura p̄uidere aut nō cōtin
gat: τ qual'r si ꝯtigat: τ vtꝝ futura ab hoie
ꝓspiciant̄ solū: τ vtrū agēda ab hoie soluʒ:
vel quoꝝ demonū hʒ cām: τ vtꝝ nā fiūt vl'
ab euētu. ℭ Primū qdē igit̄ ħ manifestū:
qm̄ circa iddē: aialis qdeʒ vigilia τ somn⁹:
opponunt̄.n. τ videt̄ somn⁹ vigilie quedā
priuatio: nā extrema semp i alijs τ in nālib⁹
circa iddē susceptibile vident̄ fieri: τ eiusdē
passiones eē. dico aūt veluti visus: cecitas:
turpitudo: pulchritudo: sanitas: egritudo:
fortitudo: ꝺbilitas: audit⁹: τ surditas. Am
pli⁹ aūt τ ex his māifestū: in quo.n.cogno-
scimus vigilantē: in ħ τ eū q somno p̄mit̄.
Sētientē.n. vigilare putamus τ vigilantē
eē: vel eoꝝ q̄ extrisec⁹ aliqd sentire: vl' eoꝝ q
in ipso motuū aliquē. Si ǧ vigilare i nullo
alio est q̄ꝫ in eo qđ est sentire: manifestū qm̄
quo qdē sentiūt hoc vigilāt vigilātia: τ dor
miūt dormiētia. Qm̄ aūt neqꝫ aie ꝓpriū est
sentire neqꝫ corpis: cui⁹ ē potētia ei⁹ ē act⁹:
q ʋo dr̄ sensus vt actio mot⁹ qdā per corp⁹
aie est. manifestū qm̄ neqꝫ aie passio ꝓpria
est: neqꝫ iaiatū corp⁹ possibile ē sentire. Cū
aūt determinatū sit pri⁹ i alijs de his q̄ dn̄r
q̄si particule aie: τ de nutritiua ꝙ qdē sepa
ret̄ ab alijs in corpoib⁹ hn̄tibus vitā. alioꝝ
ʋo nullo sine hoc exn̄te. Māifestū ꝙ que-
cūqꝫ viuētiū augmenti diminutionisqꝫ pti
cipāt solū: qm̄ i his nō ē somn⁹ neqꝫ vigilia
velut plātis. Nō.n. hn̄t pticulā sensitiuā ne
qꝫ si sepabile: neqꝫ si nō sepabile potestate:
eteni τ esse sepabile ē. Silr aūt nihil est qđ
sp vigilet aut sp dormiat: ħ eisdē isūt aialiū

Extrema sēp alijs τ in nālibus circa idem susceptibile videntur fieri.

Cui⁹ est potentia ei⁹ est actus.

Nihil est qđ semp vigilet: aut semp dormiat.

vtrecꝫ

vtreq̄ꝫ paſſiões he. Neqꝫ.n.ſi eſt anial hñs ſenſum:h̃ ↄtingit neqꝫ dormire neqꝫ vigilare: vtraqꝫ.n. paſſio hec circa ſenſum primi ſenſitiui. Nõ ↄtigit ãt neqꝫ alteꝝ boꝝ ſemꝑ ieſſe eidẽ: veluti aliqᷓ genꝰ aialiũ ſꝑ dormire aut ſꝑ vigilare. Ampliꝰ quorſicũqꝫ ẽ aliqᷓ opꝰ ẜm nãm qñ excesserit tp̃s in q̃ꝫto pñt aliqd facere vel aliqᷓ eoruꝫ q̃ pñt tꝑe facere neceſſe deficere vt oculos vidẽtes ⁊ qeſcẽ faciẽtes h̃. ſilr aũt manũ ⁊ aliud oẽ cuiꝰ opꝰ aliqᷓ ẽ. ſi itaqꝫ alicuiꝰ opꝰ ẽ ſentire ⁊ h̃ vtiqꝫ excedat q̃ꝫto erat tꝑe potens ſentire ↄtinue deficiet ⁊ nõ ampliꝰ faciet h̃. Si igit̃ vigilare diffinit̃ diſſolõne ſenſus: ↄriorũ ṽo hoc qdẽ alterũ neceſſe adeſſe:illud ṽo nõ. Vigilare aũt ei qᷓ eſt dormire ↄriũ: ⁊ neciũ oi alterũ ieſſe neceſſariuꝫ vtiqꝫ erit dormire. Si igr̃ hꝰ paſſio ẽ ſõnus:hoc aũt ẽ in potẽtia ꝑꝑ exceſſuꝫ. vigilãdi aũt exceſſus qñqꝫ qdẽ ab egritudie. qñq̄ꝫ abſq̄ꝫ egritudine fit:q̃re ⁊ ipotentia ⁊ diſſolutio ſilr erit: nec̃e oẽ qᷓ vigilat ↄtigere dormire: ipoſſe.n. ſemꝑ agere. ſilr autẽ neq̄ꝫ dormire ſemꝑ nihil contingit.

Sõni diffõ

¶ Sõnꝰ.n. paſſio ſenſitiue ꝑticule ẽ: vt vinculũ ⁊ imobilitas q̃dã. q̃re neceſſe eſt oẽ dormiens hr̃e ſenſitiuã ꝑticulã. Senſitiuũ aũt qᷓ põt ſentire ẜm actũ: agere aũt ſenſu proprie ⁊ ſimplr̃ ipoſſe ẽ dormiẽtẽ ſil̃. iõ neciuꝫ eſt ſomnũ oẽꝫ excitabilẽ eẽ. ¶ Aialia qdeꝫ igr̃ pene oia ſomno cõicãt ⁊ natabilia ⁊ volatilia ⁊ greſſibilia. Eteni gña piſciuꝫ oium ⁊ q̃ marinoꝝ vel malachioꝝ viſa ſunt dormiẽtia ⁊ oia alia q̃cũq̄ꝫ hñt oculos. Eteniꝫ q̃ duros hñt oclos mãifeſta entoma ꝙ dormiũt: breuis aũt ſõni ſunt oia. Jõq̄ꝫ latebũt vtiq̄ꝫ q̃dã mltotiẽs vtꝝ ꝑticipãt ſõno vl nõ. eoꝝ qdẽ q̃ durã hñt teſtã ẜꝫ ſenſuꝫ qdẽ nũq̄ꝫ fcm̃ ẽ mãifeſtũ ſi dormiũt ſicut veriſilis dcã rõ ea ſuadebit̃. ¶ Qᷓ qdẽ igit̃ ſõno ꝑticipãt oia aialia manifeſtũ ex his: eo.n. ꝙ eſt ſenſuꝫ hr̃e diffinit̃ aial: ſenſus aũt mõ qdeꝫ aliquo imobilitatẽ ⁊ velut vĩculũ ſõnũ eſſe dicimus: ſolõnẽ aũt remiſſionẽqꝫ vigiliaꝫ. Plãtarũ aũt nullã qdẽ poſſe cõicare neutrarꝝ paſſionũ. nã ſine ſenſu ñ exiſtit neqꝫ ſõnus neqꝫ vigilia: qbꝰ ṽo ieſt ſenſus ⁊ triſtari ⁊ gaudere. qbꝰ ṽo h̃ ⁊ ↄcupiſcẽtia. Plãtis ãt nihil hoꝝ ieſt. ¶ Signũ ãt qm̃ ⁊ opꝰ ſuũ facit nutritiua ꝑticula i dormiẽdo magꝭ q̃ꝫ vigilãdo: nutriunt̃ aũt ⁊ augent̃ tũc magis tanq̃ꝫ nihil egẽtia ad h̃ ſenſu. ¶ Quare ãt dormiũt ⁊ vigilãt aialia ⁊ ꝑꝑ q̃lẽ quẽdã

Nutritio melius efficit in dormiẽdo q̃ in vigilãdo.

ſenſum vel q̃les ſi ꝑꝑ plr̃es ↄſiderãdũ. Qm̃ ṽo q̃dã aialiũ hñt ſenſus oẽs: q̃dã ãt nõ hñt vt viſuꝫ. tactũ aũt ⁊ guſtũ oia hñt niſi ſi qᷓ aialiũ iperfectũ: dcm̃ ẽ aũt de his i his q̃ de aia. Impoſſe aũt ſimplr̃ q̃licũqꝫ ſenſu ſentire ꝙ dormit aial. manifeſtũ qm̃ oibꝰ neciũ ieẽ eãdẽ paſſionẽ iuocato ſõno: nã ſi huic qdẽ: huic ṽo nõ: hac dormiẽs ſentiet. h̃ ãt ipoſſe ẽ. Qm̃ ãt exiſtit ẜꝫ vnũquẽqꝫ ſenſuꝫ: h̃ qdẽ aliqd ꝓpriũ: illud ṽo aliqd cõe. Propriuꝫ qdẽ velut viſui videre: auditui ãt audire: ⁊ alijs ẜꝫ eũdẽ modũ. Eſt ãt q̃dã ⁊ cõis potẽtia q̃ ſeq̄t̃ oẽs: qꝛ ⁊ qᷓ videt ⁊ audit ſentit: nõ.n. viſu qdeꝫ videt qm̃ videt: ⁊ iudicat. Itaqꝫ ⁊ põt diſcernere: qm̃ alia qdẽ dulcia ſt̃ ab albis: nec viſu nec guſtu: nec ambobꝰ: ẜꝫ q̃dã cõi ꝑticula oium ſenſitiuoꝝ. Nã ẽ q̃dã ſenſus vnus ⁊ pricipale ſenſitiuũ vnũ eẽ aut ſenſui gnĩs cuiuſlibet alteꝝ velut ſoni ⁊ coloris. h̃ ãt ſil̃ tactiuo maxie exiſtit: h̃ qdẽ .n. ſeꝑat̃ ab alijs ſẽſitiuis: alia ṽo ad h̃ iſeꝑabilia. Dcm̃ ẽ ãt de his q̃ de aia theorematibꝰ. Mãifeſtũ igr̃ qm̃ hꝰ eſt paſſio vigilia ⁊ ſõnꝰ. Propt̃ qᷓ oibꝰ ieſt aialibꝰ. nã tactꝰ ſolus oibꝰ ieſt. ſi.n. i eo ꝙ oẽs aliqd patiãt̃ ſenſus fieret dormitio icõueniẽs. ſi qbꝰ nꝫ nec̃e neqꝫ poſſe ẽ agere ſil̃ aliquo mõ hos vocare ſil̃ ⁊ imobiles exiſtẽ: ↄriũ.n. rõabiliꝰ accidit eis q̃ꝫ ſil̃ qeſcẽ. Queãdmõꝫ aũt nũc dicemꝰ rõabilr̃ ſe hꝫ ⁊ ᷓ eis. Nã cũ pricipale alioꝝ oiuꝫ ſenſitiuoꝝ ⁊ ad qᷓ tẽdunt alia patiant̃ aliqd: cõpati neciũ ⁊ reliq̃ oia. Illoꝝ aũt cũ aliqd ipotẽs ſit ñ nec̃e ẽ h̃ ipotẽs fieri. Manifeſtũ aũt eſt ex pluribꝰ: qm̃ nõ in ſenſu ſine opõne eẽ ⁊ nõ vti ipſis ſõnꝰ ẽ: nꝫ in nõ poſſe ſentire. Nã ⁊ mãifeſte i aie defectiõibꝰ tale qd accidit: ipotẽtia.n. ſenſuũ aie defectio ẽ: fiũt ãt ⁊ amẽtie q̃dã hꝰ. Ampliꝰ ãt qbꝰ vene in collo apphẽdunt̃ iſenſibiles fiũt: ẜꝫ ipotẽtia vſus: nꝫ i ſenſitiuo: nꝫ ꝑ q̃uis cã ẜꝫ quẽadmodũ nũc dcm̃ eſt in ꝑ͛io quo ſentit aia. Cuꝫ.n. h̃ qdẽ ipotẽs fuerit: nec̃e ẽ ⁊ oia ſenſitiua ipotẽtia eẽ ſentire: cũ illo ṽo illoꝝ aliqd nõ eſt h̃ nec̃e. ¶ Propt̃ quã ṽo cãꝫ dormire accidit ⁊ cuiꝰ paſſio ſit dicẽdũ. Et qm̃ ṽo modi ſũt plr̃es cãrũ: nã ⁊ ꝙ cuiꝰ grã ⁊ ꝙ vñ pricipiũ motꝰ ⁊ mãꝫ ⁊ rõnẽ cãm eẽ dicimus. ¶ Primũ qdẽ igit̃ qm̃ nãm dicimus grã hꝰ facẽ. h̃ aũt bonũ aliqᷓ: qetẽ ṽo omni qᷓ natũ ẽ moueri cũ nõ poſſit ſemꝑ ⁊ ↄtiue moueri cũ delectatione: neciã eẽ atqꝫ vtilẽ: ſõno ṽo ꝑꝑ ipãꝫ ṽitatẽ coaptãt metaphorã

Cã finalis ſomni.

hanc:tanq̄ȝ reges sit: quare pp salutē aialiū
Causa finalis vigilie.
Sentire ⁊ sapere oibꝰ est finis qbꝰ iest alterū eoꝝ.
existit. Vigilia ꝟo finis. Naȝ sentire ⁊ sape
oibꝰ est finis qbꝰ iest alteꝝ eoꝝ:optia.n.hec
finis ꝟo optimꝰ:ꝙ āt neciū vnicuiqȝ aialiū
iesse sōnū. dico aūt ex suppōne necitatē: qm̄
si aial erit hn̄s suā nām ex necitate q̄dā ei ieē
Causa materialis sōni.
opȝ: ⁊ his exn̄tibꝰ alia existē. ¶ Ampliꝰ aūt
q̄li motu ⁊ actu in corpibꝰ aduenietibꝰ acci-
dit vigilare ⁊ dormire aialibꝰ post h̄ dōm.
Alijs qdē igit̄ anialibꝰ queadmodū nō hn̄ti
bus sanguinē existimādū ē cās eē vel easdē
vl̄ vt ꝓportiōales. Sāguinē ꝟo hn̄tibꝰ que
qdē hoibꝰ:q̄re ex his oibꝰ speculandū. Q̄ð
qdē igit̄ sensus pricipiū sit ab eadē pte aiali-
bus a q̄ ⁊ motꝰ qdē ðtermiatū ē priꝰ i alijs.
Jpsa.n.triū dermiatoꝝ ē locoꝝ q mediꝰ ca-
In hn̄tibus sanguinē cor est ꝑncipiuȝ motus.
pit̄: ⁊ dorsuȝ vētris. Hn̄tibꝰ qdē igit̄ sāgui
nē: h̄ ē q̄ circa cor ps. Q̄ia.n. hn̄tia sanguinē
cor hn̄t: ⁊ pricipiū motꝰ ⁊ sensus pricipalis
hinc ē. Motꝰ qdē igit̄ ⁊ spūs māifestū: qm̄
pricipiū ⁊ oio refrigeratiōis ē h̄: ⁊ respirare
aūt ⁊ hūido refrigerari: ad salutē eius q ē in
Q̄ð est ꝑnᵐ motꝰ in non hn̄tibus sanguinem.
hac pticula caloris nā adepta ē. Dicet̄ autē
⁊ de ipa postea ꝑȝ se nō hn̄tibꝰ ꝟo sanguinē
⁊ entomis ⁊ nō suscipiētibꝰ spm̄ i ꝓportiōa
li plātatꝰ spūs iflās ⁊ resides videt̄. Palaȝ
aūt in his q̄ sūt rotala. puta vespis apibꝰ: ⁊
muscis: ⁊ q̄cūqȝ hꝰ sunt. Q̄m̄ autē mouere
aliqd ⁊ facere sine robore nō ē poſſe: vigorē
aūt fac̄ spūs detētio: ⁊ spirātibꝰ qdē q̄ de fo
foris: nō respirātibꝰ aūt q̄ cōplātata: iō ⁊ bō-
bātia alata vn̄r: cū moueant̄ attractiōe spūs
offendētis ad succitoriuȝ rotaloꝝ. Mouet̄
aūt oē aliquo sensu facto alieno in prio sensi
tiuo. Si ꝟo ē sōnꝰ ⁊ vigilia passio hꝰ ptis in
quo loco qdē ⁊ in q̄ pticula pria fit sōnꝰ ⁊ vi
gilia manifestū. Mouent̄ aūt qdaȝ dū dor
miūt ⁊ faciūt multa q̄ vigilantiū sunt: nō tn̄
absqȝ phātasmate ⁊ aliquo sensu: sōniū.n.ē
quodāmō sensatuȝ. Dōm aūt est postea de
ipsis: qm̄ ꝟo sōnia memorant̄ expgefacti:
vigiliū ꝟo actꝰ nō memorant̄ dcm̄ ē i ꝓbleu
Cā efficiētiua somni.
matis. ¶ Cōsequēs aūt ē his q̄ dicta sūt ꝑ-
transire qbꝰ factis ⁊ vn̄ pricipiū passiōis sit
vigilādi ⁊ dormiēdi. Palā itaqȝ qm̄ neciū
aiali cū sensuȝ hēat: tūc prio nutrimtū susci
pere ⁊ augmētū. Nutrimētuȝ aūt ē oibꝰ ex-
tremuȝ his qdē q̄ sanguinē hn̄t sanguis nā.
his ꝟo q̄ sanguinē nō hn̄t ꝓportiōale. Locꝰ
ꝟo sanguis vene: haꝝ āt pricipiū cor: palaȝ
āt qð dr̄ ex anotomijs. Deforis qð igr̄ igre
diēte alimēto in susceptiua loca fit euapora

tio ad venas. ibi ꝟo pmutat̄ ⁊ in sanguineȝ
ꝟtit̄ ⁊ vadit ad pricipiū. Dcm̄ ē āt de his in
his q̄ de nutrimēto. Nūc aūt repetēdū ē de
ipsis hꝰ grā vt pricipia motꝰ speculemur ⁊
qd patiēte pticula sensitiua accidit vigilia ⁊
sōnꝰ. Nō.n. ē sōnus q̄libet ipotētia sensitiui
vt dcm̄ ē. Eteni amētia ⁊ suffocatio aliq̄ ⁊
aie defectio fac̄ hꝰ ipotētiā. Jaȝ.n. facta fuit
phātasia qbusdā aie ðfectū patiētibꝰ fortit̄.
h̄ qdē igit̄ aliq̄ȝ hȝ dubitationē. Si.n. ꝯtigat
obdormire. defectū aie patiētēȝ ꝯtingit vti-
qȝ sōnū eē ⁊ phantasma ⁊ multa sūt q̄ dicūt
q aio defecerūt ⁊ q visi sunt mortui eē de q-
bus oibꝰ eandē rōnē eē opinādū est. ¶ Sȝ
vt diximus nō ē sōnꝰ ois ipotentia sensitiui:
ȝ ex vaporatiōe circa nutrimtū passio fit h̄.
Nece.n. qð euaporatuȝ ē pulsum quousqȝ
impelli deide ꝯuerti ⁊ pmutari sic euripuȝ.
Calidū ꝟo cuiuscūqȝ anialiū ad supiora na
tuȝ est ferri. Cū aūt in supioribꝰ locis multū
fuerit sil̄ iteꝝ reuertit̄ ferturqȝ deorsuȝ ⁊ re
uertēdo ꝓpellit calorē: ⁊ iō maxie fiūt som-
nia nutrimēto. Nā repēte tunc multa hūidi
tas ⁊ corpulētia sursuȝ fert̄. ꝯstans qdē gra
uat ⁊ facit dormire. Cū ꝟo fluxit deorsum
⁊ reuertēs repellit calorem: tūc fit sōnus ⁊
aial dormit. ¶ Signuȝ aūt hoꝝ ⁊ sōnifera: Signū pᵐ
oia.n. ⁊ grauedinē capitis faciunt ⁊ potꝰ ⁊
cibi vt opiū ⁊ mādragora vinū ⁊ loliū ⁊ q
deorsuȝ ferunt̄ ⁊ q dormitant h̄ vn̄r pati ⁊
nō pn̄t leuare caput ⁊ palpebras ⁊ postea ci
batis maxie talis sōnus. Multa.n. q̄ a cibis
euaporatio. ¶ Ampliꝰ aūt ex laboribꝰ qbus Scōm
dā. nā labor qð colliq̄tiuū. colliq̄tiuū ꝟo fit
queadmodū nutrimētū idigestū si nō frigi-
dū sit. ¶ Et egritudines q̄daȝ. Queadmōȝ Tertiū
illud idē faciūt q̄cūqȝ a supfluitatibꝰ cali-
dis ⁊ hūidis: vt accidit febricitātibꝰ atqȝ le-
thargicis. ¶ Ampliꝰ autē ꝓpria etas: pueri Quartū
.n. dormiūt vehemēter: eo ꝙ nutrimētū sur-
suȝ fert̄ oē. Signū āt ꝙ magnitudo supioꝝ
excedit iferiora in pria etate eo ꝙ adhuc fiat
augmētū. ¶ Propt̄ hanc ꝟo cāȝ epileptici Quintū
fiūt. Sil̄e.n. ē sōnꝰ epilepsie: ⁊ ē quodāmō
sōnus epilepsia: ⁊ iō accidit multis pricipiū
huiꝰ passiōis dormiētibꝰ: ⁊ dormiētes qdeȝ
capiunt̄: vigilātes aūt nō. Cū aūt mltꝰ ferat̄
spūs sursuȝ descēdēdo rursuȝ venas tume-
facit: qbus coartat porū: qua respiratio fit. Sextū
¶ Jō pueris nō conferūt vina: neq̄ȝ nutrici
bus. Differt.n. nihil forsan ipsos bibere vl̄
nutrices: ȝ opȝ bibere aq̄ticū ⁊ modicū. spu
mosum

mosum.n. vinū: h aūt magis nigrū. Ita vo
supiora plena sunt nutrimēto pueris ꝙ sex
mēsibꝰ neqȝ vertūt collū: quēadmodū enī
embriis: sursū fert hūiditas multa. Rōna-
bile aūt hāc passionē eē cāȝ q̄re qescūt i ma-
Septimū tricibꝰ embria primū. ¶ Et iō amatores sō-
ni q occultas hūt venas: ⁊ nani ⁊ magna ca-
pita hūtes: naȝ hoꝝ vene anguste vt nō faci-
le defluat q̄ descēdit hūiditas. Nanosis vo
magnaqȝ capita hūtibꝰ sursū ipetus multꝰ
⁊ euaporatio fit. manifestas vo venas ha-
bētes nō sōnolēti ꝑꝑ amplitudinē venaꝝ: ni-
si aliqȝ aliā passionē habuerit ꝯriā: neqȝ me-
lācholici. Infrigidatꝰ.n.ē locꝰ intus: q̄re nō
fit ipsis mltitudo euaporatiōis: ꝑꝑea ⁊ eda-
ces dn̄r exn̄tes: quēadmodū.n. nullo fruen-
tia afficiunt eis corꝑa: nigra vo cholera cū
nāl'r frigida sit ⁊ nutritiuū locū frigidū fa-
cit ⁊ alias ꝑticulas vbicūqȝ potestate existit
hꝰ sup̄fluitas. ¶ Quare manifestū ex his q̄
dicta sunt: qm̄ somnꝰ est qdā ꝯuentꝰ caloris
itrinsecꝰ ⁊ nālis reciprocatio ꝑꝑ p̄dictā cau-
sam. Iō motus multꝰ dormiētis. vn̄ aūt de-
ficit ifrigidat: ⁊ ꝑꝑ frigiditatē ꝯcidunt pal-
pebre: ⁊ supiora qdē infrigidant ⁊ exterio-
ra: iteriora vo ⁊ iferiora calida velut q̄ cir-
Dubiū ca pedes ⁊ q̄ itrinsecꝰ. ¶ Quāqȝ vtiqȝ du-
bitabit aliqs q̄r post cibū fortissimus fit sō-
nus ⁊ est sōniferū vinū: ⁊ alia hꝰ caliditatē
hn̄tia. Est aūt nō rōnabile sōnū esse ifrigida-
Antiquorū solutio. tionē: cās aūt dormiendi calidas. ¶ Utrū q̄
h accidat: q̄r quēadmodū vēter cū vacuꝰ sit
calidus ē. Repletio vo ifrigidat ꝑꝑ motū
sic ⁊ q i capite pori: ⁊ loca ifrigidant sursū
Alia solō lata euaporatiōe. ¶ Uel quēadmodū ꝑfu-
sis calido subito tremor fit: ⁊ ibi ascendēte
caliditate: caliditas ꝯgesta ifrigidat: ⁊ ꝙ h
nām calidum facit languescere ac secedere.
Alia ¶ Ampliꝰ aūt multo icidēte nutrimento ꝙ
calor subleuat quēadmodū ignis ipositis li-
gnis ifrigidat quousqȝ digerat. Fit.n. sōnꝰ
quēadmodū dcm̄ ē: dū corpulētū sursū fer-
tur a caliditate ꝑ venas ad caput: cū vo am-
pliꝰ nō possint: h i multitudie excedit eleua-
tū iteꝝ repellit: ⁊ dorsū fluit: iō cadūt hoies
Impugna. Propa solutio. subtracto calore q sursū ferebat. Solū.n.
aialiū rectū ⁊ icidēs qdē desipiētiā fac: post-
modū vo phātasiam. ¶ Uel dicte qdē nūc
Cerebrū est frigidissimū oiū q in corpore sunt. solōnes ꝯtigētes sūt vt fiat ifridatio qnimo
⁊ ꝓpriꝰ locꝰ est q circa cerebꝝ quēadmodū
dcm̄ ē in aliis. ¶ Oium vo q̄ in corꝑe frigi-
dissimū cerebꝝ: n̄ hn̄tibꝰ vo q̄ equalet huic
ꝑs. Quēadmodū igit hūidū qd euaporat a
sol' caliditate cū venerit ad supinū locū ꝑꝑ
friditatē suā ifrigidat: ⁊ ꝯgestū dorsū fert
factū rursus aq̄. Sic in eleuatiōe sursū cali-
di ad cerebꝝ sup̄flui qdē euaporatio in fleg-
ma redigitur: ⁊ iō catarri vn̄r ex capite fieri:
nutritiua vo ⁊ nō egrotatiua deorsum fert
ꝯgesta ⁊ refrigerat calȝ. Ad ifrigidādū vo
⁊ nō facile suscipiēdū euaporationē ꝯfert ⁊
tenuitas ⁊ angustia circa cerebꝝ vēarū. In-
frigidatiōis qdē q̄ hec ē cā q̄ȝq̄ȝ euaporatio
trāscēdat caliditatē. ¶ Expgiscunt aūt cū Cā efficiens vigilie.
digestio facta fuerit: ⁊ obtinuerit q̄ ipacta
fuerit caliditas i angusto mlta ab eo qd cir-
cūstabat: ⁊ discreti fuerit corpulentior san-
guis atqȝ purissimꝰ. Est aūt tenuissimꝰ qdē
sanguis ⁊ purissimꝰ q i capite: densissimꝰ ⁊
turbidissimꝰ q i iferioribꝰ ꝑtibꝰ. Ois aūt san-
guinis ꝑricipiū sic dcm̄ est h: ⁊ i aliis ē cor.
Hoꝝ aūt q i cordis vtrisqȝ thalamis cōis: q
mediꝰ quoꝝ vterqȝ suscipit ex vtraqȝ vena:
⁊ ex ea q̄ vocat magna: ⁊ q̄ adorti. In me-
dio vo fit discretio: h diffinire qdem de his
alioꝝ ꝑmonū ꝯueniētiꝰ ē. Quia vo fit maxie
sanguis post nutrimēti oblationē idiscretꝰ
sōnꝰ fit quousqȝ secernat sanguis: h qdē pu-
rissimū sursum: illud vo turbidissimū deor-
sum: cū vo h fuerit expgiscunt absoluta ex
nutrimēti grauitate. ¶ Que qdē igr cā dor-
miēdi dcm̄ ē: q̄r a corpulēto qd fert sursum
ꝑ igenitū calorē: subito ad primū sensitiuū:
⁊ qd ē sōnꝰ: qm̄ primi sensitiui cōphēsio vt
nō possit agere ex necītate qdē scm̄. Nō.n.
ꝯtigit aial esse nō accn̄tibꝰ q̄ ipm perficiunt:
ꝓpter salutē vo est. saluat eni quies.

Ost h aūt q̄rēdū de sōnio. Et
prio cui eoꝝ q̄ aie passio h iesse
videt: ⁊ vtꝝ itellectiue ꝑticule
passio est hec vel sensitiue: his
.n. solis eoꝝ q̄ in nobis sunt co-
gnoscimꝰ aliqd. Si itaqȝ vsus
visus visio: ⁊ auditꝰ audire: ⁊ oino sensus
sentire: cōia āt sūt sensuū velut figura ⁊ mo-
tus ⁊ magnitudo ⁊ alia hꝰ: aut ꝓpria velut
color: sōnꝰ: sapor: i potētia aūt sunt oia clau-
dētia ⁊ dormiētia videre. Silr aūt ⁊ in reli-
qs māifestū qm̄ nō sentimꝰ qcq̄ȝ i sōnis. nō
q̄ sensu sōniū sentimꝰ. ¶ At vo nȝ opione:
nō.n. solū aduēiēs dicimꝰ eē hoiē vl' equū
h albū vel pulchꝝ quoꝝ opio sine sensu ni-
hil vtiqȝ dicet: neqȝ vo neqȝ falso. In sōnis
āt aiaȝ accidit h facē. Silr.n. qm̄ hōc: ⁊ qm̄

albus est: qđ est adueniẽs videmur videre. Amplius post sõnũ aliqđ aliđ itelligimus quẽadmodũ i vigilãdo sentiẽtes aliqđ. de eo.n. qđ sentimus: sepe ⁊ intelligimus aliqđ: sicut ⁊ in sõnijs pter phãtasmata alia aliqñ itelligimus. Videbit aũt alicui h̃ si quis adhibeat mẽtẽ ⁊ tẽtet memorare surgẽs: iã ṽo qdaʒ viderunt sõnia h̃: velut q vñr ꝓm memoratiuũ pceptũ ponere q̃ ꝓponunt: accidit eñi eis aliud qđ pter sõniuʒ ponere ante oculos phãtasma. Quare mãifestũ qm̃ neqꝫ sõniũ oẽ qđ in sõnis phãtasma: ⁊ qm̃ itelligimus q̃ opione opinabamur. Palã aũt ꝯ his vniũsis itãtũ qm̃ eodẽ quo vigilãtes i egritudinib᷒ decipimur h̃ iddẽ in sõnijs facit passionẽ. Et sanis qdẽ ⁊ sciẽtib᷒. Cuʒ sol pedalis videt eẽ: ꝫ siue iddẽ siue diuersuʒ phãtasticũ aie ⁊ sensitiuũ: nihilomin᷒ nõ fit absqꝫ videre ⁊ sentire aliqđ pter vidẽ: sentire.n. ⁊ pter audire vidẽtẽ veꝝ aliqđ ⁊ audiẽtẽ: neqꝫ tñ id qđ arbitrat. In sõno aũt nihil positũ ẽ nihil videre atqꝫ audire neqꝫ oino sentire. ergo nõ videt veꝝ. Nihil aũt pati sensuʒ nõ ẽ veruʒ: ꝫ cõtingit ⁊ visuʒ pati aliqđ ⁊ alios sensus: singulũ aũt hoꝝ quẽadmodũ vigilanti adiacet qdẽ quodãmõ sensui: nõ sic ãt vt vigilãt. Et qñqꝫ qdẽ opio dic: qm̃ falsuʒ quẽadmodũ vigilãs. qñqꝫ ṽo detinet ⁊ seqtur phãtasma. Qđ qdẽ igit nõ ẽ opinãtis neqꝫ itelligẽtis passio h̃ qđ vocam᷒ sõniare manifestũ. ¶ Sꝫ neqꝫ sentientis simplr: videre .n. vtiqꝫ ⁊ audire simplr: ꝫ qualr opꝫ ⁊ ꝓm quẽ modũ ꝯsiderãdũ. Ponat ergo ꝙ ⁊ manifestũ ẽ ꝙ ⁊ sẽsitiui passio siqdẽ ⁊ sõn᷒. Nõ .n. alicui qdẽ aiali alij vni iest sõnus: alij ṽo alicui sõniare ꝫ eidẽ. Qm̃ ṽo de phantasia in eis q̃ de aia dcm̃ est: ⁊ ẽ qdẽ idẽ sensitiuo: phãtasticũ eẽ ãt sensitiuo ⁊ phãtastico alterũ. Est aũt phãtasia q a sensu ꝓꝫ actũ fit motus. Sõniũ ṽo phãtasma qđdã videt esse. Nã qđ in sõno phãtasma sõniũ dicim᷒ siue simplr siue quodãmõ fcm̃: mãifestũ qdẽ ꝙ sensitiui ẽ sõniare: h᷒ aũt ꝓm ꝙ phãtasticũ. Quid aũt est sõniuʒ: ⁊ quõ fit ex his q̃ circa sõnuʒ accidunt maxie vtiqꝫ speculabimur. Sẽsibilia.n. ꝓm singulũ sensitiuũ nobis efficiunt sensuʒ: ⁊ q̃ fit ab eis passio nõ solũ iest sensitiuis duʒ sensus agunt: sꝫ ⁊ duʒ abeũt. Silr.n. passio i his: ⁊ in his q̃ ferunt videt eẽ: eteni in latis eo ꝙ mouit nõ vlteri᷒ ꝯtigẽte mouent. Nã qđ motum fecit mouit aerẽ quẽdã ⁊ rursus hic mot᷒ aliũ: ⁊ h̃ itaqꝫ mõ quousqꝫ qdẽ stet facit qđ motũ ⁊ in aere ⁊ in hũidis. Silr ãt opꝫ opinari h̃ ⁊ in alteratiõe. nã ꝙ tale fcm̃ ẽ a calido ꝓximuʒ calefacit ⁊ h̃ distribuit vsqꝫ ad principiũ. q̃re ⁊ in quo est sentire: qm̃ ẽ alteratio q̃dã q ꝓꝫ actũ sensus: neceẽ est h̃ accidere: iõ passio ẽ nõ soluʒ sentiẽtib᷒ in sensitiuis sed qescẽtib᷒ ⁊ in ꝓfundo ⁊ supficieten᷒. Palã ãt cũ ꝯtinue sentiam᷒ aliqđ. Trãsferẽtib᷒.n. ꝓm sensum seqt passio velut de sole ad tenebras. Accidit.n. nihil vidẽ ꝓp adhuc subsistẽtẽ motuʒ in oculis a lumie: ⁊ si ad vnũ colorẽ multo tpe aspiciamus aut albuʒ aut viridẽ eiusdẽ modi videt ad qđcũqꝫ visuʒ pmutem᷒: ⁊ si ad solẽ ꝓspiciẽtes vl aliqđ splẽdidũ ꝯcluserim᷒ obseruãtib᷒ qdẽ videt ꝓꝫ directionẽ q̃ accidit visum vidẽ primũ qdẽ h᷒ colorẽ donec pmutet puniceuʒ: deide in purpureum quousqꝫ i nigrũ veniat colorẽ ⁊ euanescat. Et ab his q̃ mouent aut pmutantur velut a fluminib᷒: maxie ãt ab his q̃ citissime fluũt. vident.n. qescẽtia moueri. Fiũt aũt ⁊ a magnis sonis obsurdescẽtes. Fiũt aũt ⁊ a validis odorib᷒ difficile odorãtes. silia hec itaqꝫ manifeste accidũt h̃ mõ. Qꝛ aũt sensitiua cito ⁊ modicas drias sentiũt: signũ est ꝙ in speculis accidit: de quo eodẽ insistẽs vtiqꝫ cõsiderabit pri᷒ ⁊ dubitabit aliqs. Silr ãt ex ipso manifestuʒ: qm̃ quẽadmoꝫ visus patit sic ⁊ facit aliqđ. In speculis.n. valde puris cuʒ mẽstruis supuenientib᷒ mulieres inspiciant in speculũ fit supficies speculi sicut nubes sanguinea. Et siqdẽ nouũ sit speculum nõ facile est abstergere hmõi maculã. si ṽo vet᷒ facile. Cã ṽo vt diximus qm̃ nõ soluʒ visus patit aliqđ ab aere: sꝫ ⁊ fac aliqđ ⁊ mouet quẽadmõm splẽdida. Nã visus splẽdidoꝝ ⁊ hñtiuʒ colorẽ: oculi qdẽ igit rõnabiliter qñ fiunt mẽstrua afficiunt sic ⁊ alia ꝑs q̃libet corpis: eteni nã existũt pleni venarũ. Jõ cũ fiũt mẽstrua ꝑp turbationẽ ⁊ flegmasiã sanguineã nobis qdẽ que oculis dria incerta ẽ iest ãt. nã eadẽ nã semis ⁊ mẽstruationis. Aer quoqꝫ mouet ab ipsis ⁊ cũ q in speculis est aerẽ ꝯtinuũ existẽ q̃lẽ quãdã facit ⁊ talẽ velut ipse patit: h̃ ṽo speculi supficiem: quẽadmõm.n. vestiũ q̃ maxie munde sunt citissime ingnant. Nã puruʒ diligẽter mõstrat qcqđ excepit ⁊ ꝑsertiʒ mimos motus: es ṽo eo ꝙ planũ sit q̃lẽcũqꝫ tactũ maxime sentit. Opꝫ ṽo itelligere tãqꝫ attractionẽ eẽ aeris tactũ ⁊ tãqꝫ extersionẽ ꝑp ⁊ ablutionem

Pur diligẽter monstrat quicquid excepit.

lutiones. Mūditia vo māifesta fit q̄liscūq3 sit. Nō exeundi vo celeriter ex nouis specu- lis cā est ꝙ purū sit ⁊ planū: serpit. n. ꝑ hꝰ in ꝓfunduz: ⁊ oino magis in talibꝰ: nā eo qdē ꝙ puꝝ est i ꝓfundū: eo aūt ꝙ planū oi: in ve teribꝰ vo nō imanet: qm̄ nō silr subijt macu la ħ sufficientꝰ magis. Qm̄ quidē igit̄ ⁊ a ꝑuis dr̄ntijs fit motꝰ: ⁊ qm̄ celeres sunt sen sus. ⁊ ꝙ nō solū patit̄ sz ⁊ ꝯfacit coloꝝ sensi tiuū manifestū ex his. ¶ Attestant̄ āt his q̄ dicta sunt ⁊ q̄ circa vina ⁊ q̄ circa pulmēta eueniūt. Nā qđ ꝑparatū ē oleū cito accipit ꝓxioꝝ odores: ⁊ vina hoc ip̄z patiunt̄. Nō solū. n. eoꝝ q̄ imittunt̄ vel cōmiscent̄ sz eoꝝ q̄ ꝓpe vasa ponunt̄ vl' nascunt̄ recipiūt odo res. ¶ Ad eā vo q̄ ex principio ē ꝯsideratio nē ponat̄. vnū qdē qđ ex his q̄ dicta sūt pz: ꝙ recedēte sensibili extrīsecꝰ imanēt simula chra q̄ sensibilia sunt. ¶ Adhuc aūt ꝙ faci- le decipimur circa sensus: cū in passiōibꝰ exi stimus: alij aūt i alijs veluti trepidus i timo re ⁊ qui amat in amore ita vt videat̄ a modi ca silitudine: hic qdē hostez videt: ille vo di lectū: ⁊ ħ vtiqz q̄nto passibilioꝛ qs fuerit: tan to a minori silitudie videt̄. Eodē vo mō ⁊ in ira: ⁊ i oibꝰ ꝯcupiscētijs facile decipiunt̄ oēs: ⁊ magis q̄ntocūqz in passionibꝰ magis fuerint. Jdō ⁊ febricitātibꝰ iterdū aialia vīr in parietibꝰ a modica silitudie lineaꝝ cōpo- sitaꝝ: ⁊ hi qdē aliqn̄ decertāt in passiōibꝰ sic vt si nō vehemēter laborāt nō lateat qm̄ fal suz. ꝙ si maioꝛ sit passio ⁊ mouent̄ ad ipsa. ¶ Cā vo vt ħ accidāt ħ est: qm̄ nō ꝫm eādē potētiā iudicat qđ ꝑricipale ē ⁊ quo phāta- smata fiūt. ¶ Hoc vo signū ē: qm̄ videt̄ sol pedalis. Ꝯdicit āt aliud aliqd sepe ad phāta- siā ⁊ ꝑmutatiōe digitoꝝ vnū duo videt̄: at- tn̄ nō dicimus: qm̄ duo. dignioꝛ. n. tactu vi- sus. Si vo eēt tactꝰ solus iudicaremꝰ vnuz

Propter qd terra videt̄ nauigātibꝰ moueri

duo. ¶ Mentiēdi āt cā qm̄ nō solū cū sensi bile mouet appent q̄libet: ħ ⁊ cū sensus ip̄e moueat̄ si eodē mō mouet̄ quēadmōm ⁊ a sensibili. Dico āt velut terra videt̄ nauigan tibꝰ moueri dū mouet̄ visus ab alio. Ex his itaqz māifestū qm̄ nō solū in vigilādo motꝰ a simulachris fiūt: ⁊ q̄ extrīsecꝰ: ⁊ q̄ i corꝑe sunt: ħ ēt qn̄ fit passio ħ q̄ vocat̄ sōnꝰ ⁊ ma- gis: tūc appet sub die repellunt̄ dum oꝑant̄ sensus ⁊ itelligētia exterminant̄: quēadmo dū iuxta magnū ignē mioꝛ: ⁊ tristitie ⁊ oble ctatiōes ꝑue iuxta magnas. Dū vo qescunt suꝑnatant ꝑua simulachra: nocte vo ꝑꝑ va

cationē ꝑticulariū sensuū ⁊ ipotētiā agendi eo ꝙ ab exterioribꝰ ad id qđ iterꝰ ē fiūt colo ris reflexio: ad ꝑricipiū sensus referunt̄ ⁊ fi- unt māifesti sedata turbatiōe. Opz āt opia- ri tāq̄z modicas vtigies q̄ in flumibꝰ referū tur sic motū vniciuqz fieri ꝯtinue: sepe qdē siles. sepe vo dissolutas in alias figuras ꝑꝑ repulsionē. Jdō post nutrimētū: ⁊ oio extāti bus teneris velut puerį nō fiūt sōnia. Mul- tus. n. motꝰ est ꝑꝑ eā q̄ ex nutrimēto ē calidi tatē: vt quēadmodū in hūido si vehemēter moueat qs qn̄qz nullū apꝑet idolū: qn̄z vo apꝑet qdē distortū aut oio vt apꝑeat alterꝰ modi q̄z sit: ꝙ si qescat pura ⁊ māifesta ido la: sic ⁊ in dormiēdo phātasma ⁊ reliq mo- tus q ꝓueniūt a simulachris: iterdū qdē cū vehemētioꝛ fit q dictꝰ est motꝰ extermiatur oino: interdū vo ꝯturbate apꝑēt visiōes ⁊ mōstruose: hec deteriora sōnia velut melan cholicis ⁊ febricitātibꝰ ⁊ vinolētis. Oēs. n. hꝰ passiōes cū spumose sint mltū faciūt mo tū ⁊ turbationē. sedato aūt ⁊ discreto sāgui ne in hn̄tibꝰ sanguinē ꝯseruat̄ simulachroꝝ motꝰ ab vnoquoqz sensuū valida facit som nia ⁊ apꝑere ⁊ videri: ꝑꝑ ea qdē que a visu deferunt̄ videre: ꝑꝑea vo q̄ ab auditu audi re. Silr aūt ⁊ ab alijs sensitiuis: ex eo eni ꝙ inde ꝓgredit̄ motꝰ ad ꝑricipiuz putat̄ vidē ⁊ audire ⁊ sentire. Quia āt visus iterdū vi det̄ moueri q n̄ mouet̄ vt diximꝰ: ⁊ qꝛ tactꝰ duos motꝰ annunciat eo ꝙ vnū duo videt̄. Dino. n. qđ ab vnoquoqz sēsu dic̄ ꝑricipiū nisi aliꝰ dignioꝛ ꝯdicat. Apꝑet qdē igit̄ sēꝑ: putat̄ aūt nō semꝑ qđ apꝑet: si qđ diiudicat nō detineat̄: vel etiaz moueat̄ ꝓprio motu. Quēadmōm vo diximꝰ ꝙ aliq ꝑꝑ aliq̄z pas sionē facile decipiūt̄: ita dōmiētes ꝑꝑ sōnū ⁊ qꝛ mouēt̄ sensitiua ⁊ alia accn̄tia circa sen sum: q̄re modicā hn̄s silitudinē videt̄ illud. Cū. n. dormiuerit descēdēte plurimo sāgui ne ad ꝑricipiū ꝯdescēdunt ⁊ mouēt q isunt motus: hi qdē ꝑtāte: illi vo actu. Sic aūt se hn̄t vt i motu. ħ qdē suꝑnatat ex ipso motꝰ. Si vo corrūpat̄ ħ ⁊ ħ: adinuicē itaqz se ha bēt: quēadmōz facti ramuli ascēdētes in aq̄ liquefacto sale ita isunt ꝑtāte. cedēte vo qđ ꝓhibeat agūt ⁊ soluto in exiguo reliquo san guine sensitiuis mouētibꝰ hn̄tes silitudinē: quēadmōz in nubibꝰ q̄ siles dr̄ hoibꝰ ⁊ cē tauris cito ꝑmutata: hoꝝ autē vnūqđqz sic dcm̄ est reliqe eiꝰ qđ in actu simulachri. Et abeūte vo est verū dicē: qm̄ ħ q̄le corisc̄ꝰ: sz

nõ est coriscus: cũ aũt sentiebat non dicebat
coriscũ: q̄ ꝓpriũ ⁊ q̄ diiudicabat: sed ꝑ h̄ il-
luz coriscũ veꝝ. Qḋ itaqꝫ sentiẽdo dicẽ eẽ h̄:
si nõ oĩno detineat̃ a sanguĩe: queẽadmoduz
sentiẽs h̄ mouet̃ a motib⁹ q̄ sunt ĩ sensitiuis.
Et videt̃ qdẽ sil'e ipm̃ eẽ qḋ veꝝ est: ⁊ tãta
sõni potẽtia q̄ facit h̄ latere. Queẽadmõz igi
tur si que lateat supposit⁹ digit⁹ oculo: nõ so
lũ appebit: sꝫ ⁊ putabit̃ eẽ duo qḋ est vnũ.
Si v̄o nõ lateat appebit qdẽ: nõ putabit̃ ãt:
sic ⁊ in sõnis: si sentiat qdẽ qm̃ dormit ⁊ pas
sionẽ ĩ q̄ ẽ sensus dormitiõis: appet qdẽ dic̃
qm̃ videt̃ qdẽ ĩ ipo vt Corisc⁹: nõ ẽ aũt Co
risc⁹: sepe.n. dormiẽdo dic̃ aliqd in aĩa: qm̃
sõniuz ẽ qḋ appet. Si v̄o lateat qm̃ dormit
nihil ꝯdicit phãtasie. Qꝛ aũt vera dicim⁹: ⁊
quot sunt mot⁹ phãtastici ĩ sensitiuis: mãife
stũ est. Si qs attẽdẽs tẽtet memorare q̄ pa-
timur dormiẽtes qdẽ ⁊ expgefacti: iterduz
.n. q̄ appẽt idola dormiẽti aspiciet expgefa-
ctus eẽ mot⁹ in sensitiuis. Quibusdaz.n. iu
nioꝝ ⁊ oĩno ꝓspiciẽtib⁹ si sint tenebꝛe idola
apparẽt plura q̄ mouent̃ ita vt velent̃ freq̄n
ter timentes. Ex his itaqꝫ vniuersis opꝫ syl
logizare q̄ est sõniũ phãtasma qdẽ aliqḋ ⁊
in sõno. Nã q̄ mõ dicta sunt idola nõ sũt sõ-
nia: neqꝫ si qd aliud sensib⁹ solui videt̃. Sꝫ
nꝫ qḋ ĩ sõno phãtasma oẽ. Nã primuz qdẽ
aliqb⁹ accidit ⁊ sentire aliquo mõ ⁊ sonos
⁊ lumẽ ⁊ sapores ⁊ tactũ lãguide qdẽ ⁊ ve
lut ḋ lõge. Jã.n. in dormiẽdo respiciẽtes ⁊
moꝝ excitati: qḋ debil'r videbãt lumẽ lucer
ne dormiẽtes vt arbitrabant̃ expgefacti sta
tim cognouerũt: qm̃ lucerne erãt: ⁊ galloꝝ: ⁊
canũ debil'r audiẽtes vocẽ expergefacti co-
gnouerũt mãifeste. Quidã v̄o ⁊ rñdẽt iter
rogati: ꝯtigit.n. ⁊ vigilare ⁊ dormire simpli
citer altero exñte ⁊ alteꝝ aliquo nõ ieẽ: quo
ruz nullũ sõniũ ḋm. Sꝫ neqꝫ q̄cũqꝫ qdẽ in
sõno fiũt v̄e itelligẽtie ꝓpt̃ phantasmata: sꝫ
phãtasma qḋ est a motu simulachroꝝ cũ in
dormiẽdo fit ⁊ in eo q̄ dormit: h̄ est sõniuz.
¶ Jã v̄o qbusdã accidit vt nullũ sõniuz vi-
derit ĩ vita: rarũ qdẽ h⁹ est: accidit tñ: ⁊ his
qdẽ oĩno ꝑseuerant. qbusdã v̄o ⁊ multum
ꝓuectis etate accidit cũ primũ nullũ sõnuz
viderit. ¶ Cãz aũt q̄re nõ fit: sil'e aliqd opꝫ
arbitrari: qm̃ neqꝫ qui post cibũ dormitaue
rit neqꝫ pueris fit sõniũ. quibuscũqꝫ.n. hoc
mõ cõsistit nã ita vt multa ascẽdat euapora
tio in supiorẽ locũ vel iteꝝ deorsuz lata facit
multitudinẽ mot⁹ ꝯuenienter istis nullũ ap

Propter quid aliq nõ somniãt p totã vitã suaz.

paret phãtasma: ꝓdeunte aũt etate nihil in-
cõueniẽs est appere sõnia. mutatione eni ali
qua facta vel ſm̃ etatẽ vel ſm̃ passionem ne
cessariũ accidere ꝯtrarietatẽ hanc.

DE diuinatiõe v̄o q̄ in sõnis fit
⁊ dr̃ accidere a sõnis neqꝫ ꝯtẽ-
nere idoneũ: neqꝫ suaderi. Nã
qḋ oẽs qdem vel plures existi
mant hẽre aliquaz significatio
nez sõnia ꝑstat aliquẽ finẽ tãqꝫ
ab experiẽtia dcm̃. Et q̄ de qbusdã in som
nis fit diuĩatio nõ est icredibile. hẽt.n. aliq̄z
rõnẽ. Jõ ⁊ de aliꝭs sõniꝭs sil'r vtiqꝫ quis ar-
bitrabit̃: nullaz v̄o rõnabilẽ cãm videre ſm
quã vtiqꝫ fiat hoc decredere facit. Nã deũ
qdez esse mittẽtez cũ alia irrõnabilitate: ⁊ nõ
optimis ⁊ prudẽtissimis: sꝫ qbuslibet mitte
re icõueniẽs est. ablata v̄o que a deo cã nul
la aliaꝝ videt̃ ꝯueniẽs eẽ cã. ¶ De his q̄ cir
ca Herculeas colũnas ⁊ q̄ in boristene ꝓui
dere aliq̄ sup nr̃az videt̃ eẽ prudẽtiã ĩuenire
originez hoꝝ. Necesse igit̃ sõnia vel causas
esse vel signa eoꝝ que fiũt aut accñtia v'l oĩa
vel aliq̄ eoꝝ vel vnũ solũ. Dico aũt cãz qdẽ
vt lunam defectus solis: ⁊ laborẽ febꝛis. si-
gnũ v̄o defectus stellaz subitrare: asperita-
tem v̄o lingue febꝛiẽdi. accidẽs v̄o aliquo
ambulante deficere solẽ. neqꝫ.n. signũ defi-
ciendi h̄ est: neqꝫ cã: neqꝫ defectus ambulã
di. Jdeo accidẽtiũ nulluz neqꝫ semꝑ fit ne-
qꝫ vt multũ. Sũt ergo sõnioꝝ hec qdẽ cãe
⁊ signa velut eoꝝ que circa corpus accidũt.
¶ Dicunt qdẽ ⁊ medicoꝝ grossi: qm̃ opor
tet valde intendere somniꝭs. cõueniens eniꝫ
est sic existimare: ⁊ artificibus aũt ꝯsideran
tibus aliqd ⁊ phantasmatibus. Naz qui in
die motus nisi magni fuerint ⁊ valde fortes
latent secus maiores q̄ in vigilãdo sunt mo
tus: in dormiendo aũt ꝯriũ. parui eteni ma
gis vident̃ esse: manifestuz aũt ex his que in
sõniꝭs accidũt frequẽter. Arbitramur.n. ful
gura cadere ac tonitrua fieri: paruis sonis ĩ
auribus factis. Et melle ⁊ dulcibus sapori
bus perflui tenui flegmate defluente: ⁊ am
bulare per ignẽ ⁊ calefieri vehemẽter: par-
uo calore circa quasdã partes facto: expge-
factis aũt manifesta hoc modo se habẽtia:
q̄re qm̃ omniũ parua principia manifestũ:
quoniã ⁊ egritudinũ ⁊ aliarum passionum
que in corporib⁹ dicunt̃ fieri. Manifestuz
ergo: qm̃ necessariuz hec in somniꝭs esse pa
tientia magis q̄z in vigilãdo. ¶ At v̄o que-

dam quidem que in somnijs phantasmata cãs eẽ ꝓprioꝝ actuũ cuiuslibet nõ est irrõnabile. queẽadmodũ.n. debẽtes agere in actionibus existes aut oliꝫ agentes sepe recta his somnia ituemur ⁊ agimꝰ. Cã aũt qm̃ ꝑparatus existit motus a diurnis inchoationibꝰ sic rursus necessariũ est eos q in somno sunt motus eẽ frequẽter diurnoꝝ pricipiũ actuũ eo ꝙ ꝑparata sit rursus ⁊ eoꝝ itelligentia in phãtasmatibus nocturnis. Sic ergo ↄtigit somnioꝝ q̃dã signa ⁊ cãs esse: plurime ꝟo accñtibus assimilanꝭ maxime vt trãscẽdẽtia oia: ⁊ quoꝝ nõ est origo in nobis: sed de nauali bello ⁊ de his q̃ ꝓcul accidunt sunt: de his eni eodẽ mõ se hr̃e verisil̃e est: velut qm̃ memorãti de aliquo cõtingit hoc factũ esse. Quid eni ꝓhibet ⁊ in somnis: ita magis aũt verisil̃e multa hꝰ accidẽ. Queẽadmodũ igit neqꝫ meminisse de aliquo neqꝫ signuꝫ neqꝫ cã accidẽdi ipsuꝫ sic nec ibi post euentũ somnij videti: neqꝫ signũ neqꝫ cã: sed hec syntoma: ideo ⁊ m̃lta somnioꝝ nõ eueniũt. Syntomata eni neqꝫ sp̄ neqꝫ vt frequẽter fiunt: oino aũt qm̃ ⁊ alioꝝ aĩaliũ quedã somniãt: adeo vtiqꝫ missa nõ erunt somnia: neqꝫ facta sunt huius grã. Deimonia tamẽ: nã eniꝫ deimonia: nõ diuina eni. Signũ aũt: valde eni stulti hoies ꝓuidẽtes sunt ⁊ recte somniantes: tanq̃ꝫ deo nõ imittẽte. Sꝫ quorũcũqꝫ q̃si loquaꝛ nã est ⁊ melancholica: multimodas visiões vidẽt: eo eniꝫ ꝙ ꝭm plurima ⁊ multifaria moueanꝭ cũ theorematibus existentibus in his: sic quidẽ rapiunꝭ cõtendentes. nã queẽadmodũ ⁊ dĩ si m̃lta iacias aleas dispiter iacis: ⁊ in his hoc accidit. Qm̃ autẽ nõ eueniũt multa somnioꝝ nihil icõueniens neqꝫ eni eoꝝ que in corꝑibus sunt signoruꝫ ⁊ celestiũ velut aquarũ ⁊ vẽtorũ. si eni aliꝰ vehemẽtior isto accidit motꝰ a quo futuro nõ sit signũ: ⁊ multa ↄsulta bene q̃ fieri expediebat dissoluta sũt ꝑꝑ alias digniores ichoationes. Oino eni oẽ nõ fit qꝺ futurũ erat: neqꝫ idẽ qꝺ erat ⁊ qꝺ futurũ erat: verũtñ q̃dẽ pricipia dicẽdũ eẽ a q̄bus nõ ꝑfecta sũt: ⁊ signa ⁊ signata sũt hec aliquorũ q̃ non sunt. De his ꝟo somnijs que nõ huiusmodi habent origines: sed dilationes vel tẽporibus vel locis vel magnitudinibus: vel horũ q̄dẽ nihil: nõ tñ hñtibus in seipsis principia q videt sõnia: nisi ꝓuisũ fiat ab accñte: tale vtiqꝫ erat magis: qm̃ vt dicit Demo. idola ⁊ defluxiones causans. Queẽadmodũ eni cũ q̄s

Multa cõsulta hñ que fieri expediebat dissoluta sũt ꝑꝑ meliores ichoationes.

moueat aquã vel aerẽ hoc aliud mouit ⁊ qescẽte illo accidit huiusmõi motũ ꝓdire vsqꝫ ad aliq̄d illo qꝺ mouit nõ p̄ñte: sic nihil ꝓhibet motũ aliquẽ ⁊ sensum pertingere vsqꝫ ad aĩas somniantes a q̄bus ille idola facit ⁊ defluxiones: ⁊ qualscũqꝫ ꝑtingẽtes ↄtingit magis sensibiles esse nocte: eo ꝙ que in die deferunꝭ: dissoluunꝭ magis. Plus eni sine turbatione aer noctis eo ꝙ silẽtiores sint noctes: ⁊ in corꝑe facere sensuꝫ ꝑꝑ somnuꝫ. iõ ⁊ paruos motus itrinsecos dormiẽtes sentire magis q̃ꝫ vigilãtes. hi ꝟo motus phantasmata faciũt: ex q̄bus preuident futura de huiusmodi: ⁊ ideo accidit passio hec q̄buslibet ⁊ nõ prudẽtissimis. in die vtiqꝫ eni fierẽt ⁊ sapientibus si deus esset mittẽs. sic autem verisimile quoslibet preuidere. nam intelligentia horũ nõ est curis affecta: sed tanq̃ꝫ deserta ⁊ vacua ab oibus ⁊ mota ꝭm mouẽs ducitur. ¶ Et ꝙ quidẽ extatici ꝓuidẽt causa est quoniam proprij motus nõ infestant: sed longe proijciuntur: extraneos igitur maxime sentiunt. Quosdã aũt recte somniãtes esse notos de notis maxime ꝓuidere accidit eo ꝙ noti maxime pro se inuicẽ solliciti sũt: queẽadmodũ procul entes maxie cognoscũt ⁊ sentiunt: sic ⁊ motus: notiorũ eniꝫ notiores sunt motus. Melãcholici autẽ propter vehementiã: queẽadmodũ iacientes lõge bene coniectant: ⁊ ꝓpter permutationeꝫ cito habitum imaginanꝭ ipsi. Quemadmoduꝫ enim philegidi poemata: ⁊ qui furiosi sunt habita similia dicunt ⁊ intelligunt veluti venerem ⁊ verem ⁊ sic copulant ad id qꝺ longe. Amplius aut propter vehementiam nõ repellitur eorũ motus ab alio motu. Artificiosissimus autem index est somnioruꝫ qui potest similitudines inspicere. recta eni somnia iudicare cuiusqꝫ est. Dico aũt similitudines: quoniaꝫ similia accidunt phantasmata eis que in aquis sunt idolis sicut ⁊ prius diximus. Ibi vero si multus fiat motus nõ simul fit apparitio: ⁊ idola veris: promptus vero erit emphases iudicare: qui potest cito inspicere ⁊ sentire dissipata ⁊ distorta idolorum: quoniã est hominis vel equi aut cuiuscũqꝫ: ⁊ ibi itaqꝫ aliquid potest similiter somnium. hic motus enim impedit rectum somnium. Quid quidem igitur est somnus ⁊ somniũ: ⁊ propter quam causam vtrũqꝫ hoꝝ fit. Amplius autẽ ⁊ de ea que in somnis diuinatione est dictum est.

Et cū iam diximus de hac v̄tute: dōm est de somno ꝛ vigilia. Et p̄ vtꝝ approprient aie vel corpi: aut vtriqꝫ: ꝛ cui pti aie attribuunt: ꝛ cui mēbro corpis: ꝛ vtꝝ qdlibet ex aialib⁹ hēt alterā istaꝝ duaꝝ v̄tutum aut vtrāqꝫ.

Pria dscriptio somnij.

¶ Sōnus eni ꝛ vigilia dscribunt mltis modis. dr eni ꝙ somnus est sensus in po^a nō reꝝ existentiū. dormiēs eni videt: q̄si comedat ꝛ potet ꝛ sentiat p oēs gnqꝫ sensus. Vigilia āt est sensus in actu. Et ex hoc appet ꝙ somnus est priuatio vigilie: quod eni est in po^a est p̄uatio ei⁹ qd est in actu. Et sensus q est in potētia in sōno: qn̄qꝫ cōtingit vt exeat in actuz in somnys veris p̄nūciatiuis mirabiliū: ꝛ tūc sensus qui est in po^a erit nobilior sensu q est in actu. sensus aūt qui est in po^a si fuerit falsus est vilis: ꝛ sensus in actu est nobilior eo.

Quod est in potētia est p̄uatio ei⁹ qd ē in actu. Idē 9° met. cō. 3.

¶ Et vr sicut dic Ari. ꝙ sensus actualis est corpalis: ꝛ potētialis est spiritualis. Corporalis aūt est nobilior apud sentiēs corpale. Spūalis vo est nobilior apud cōprehēdēs spūale. simplex aūt spūalis est nobilior corpali: ꝛ sensus spūalis non solūmō inenit in sōno: sꝫ etiā in vigilia apd ꝯgregatione ꝛ adunatione triū v̄tutuz: sicut diximus prius. ¶ Et ex his duab⁹ dscriptiōib⁹ appet ꝙ he due v̄tutes sunt eedē in subto ꝛ due ꝑm modū ꝛ diffōnē: ꝛ ꝙ subm eaꝝ est v̄tus sensibil' cōprehēdēs: ꝛ ꝙ sūt cōes aie ꝛ corpi. actio eni aie sensibilis est cōis aie ꝛ corpi; qꝛ nō agit nisi p instra: ꝛ appet ꝙ nō dꝫ attribui nisi v̄tuti sensus cōis ex ħ qd dico. Impole ē eni vt attribuant v̄tuti nutritiue. plāte. n. nō hn̄t soniū cū nō habeāt cōprehēsionē: ꝛ cū nō attribuat aie nō cōprehēsiue: remāet vt attribuat aie ꝯphēsiue ꝛ irrōnabili. aial. n. irrōnabile dormit: ꝛ qꝛ aial dormiēs nō caret in sōno aliq̊ de istris sensus: aut istris motus: ꝛ cuꝫ ħ neqꝫ sentit neqꝫ mouet: scim⁹ ꝙ cā in sōno est ꝙ cōprehēdēs sensibilia recessit ab instris illis ad interi⁹ corpis.

Tertia sōnij descriptio.

¶ Et qꝛ declatū est in libro de aia hic eē v̄tutē sensibilē cōem oi sensuū que iudicat diuersitatē ꝛ mltitudinē sēsibiliū: scim⁹ ꝙ illd qd recessit ab istis instris est sensus cōis: ꝛ ꝙ quiditas sōni est itroitus isti⁹ v̄tutl sensibilis cōis in corp⁹: ꝛ ꝙ vigilia est motus isti⁹ v̄tutl ad sua istra ex̄ corp⁹. ¶ Et iō sōnus describit ita: ꝙ est qes mot⁹. ꝛ ꝙ vigilia est cōtinuatio mot⁹: ꝛ iste ꝑmo magis demr̄at qditatē somni q̄ȝ predict⁹: qm̄ aūt sōnus est itroit⁹ sensus cōis ad iterius corpis manifestuꝫ est. Et signū ei⁹ est: qꝛ vigilāti accidit sile. s. qꝛ trāseūt p ipm sensibilia ꝛ nō cōprehendit ea: ꝛ ħ erit cū cogitauerit maxie de aliq̊: tūc eniꝫ cognoscūt istra aie sensibilis: ꝛ iducūt cōem sensum ad iterius corpis: ꝛ ad adiuuādū cogitatiuā. v̄tus eni cogitatiua viget apud getē alioꝝ sensuū: ꝛ iō cōprehēdit hō in sōno futura nō i vigilia: ꝛ ista v̄tus cogitatiua iuuat p̄sentādo illd qd hꝫ de imagine illi⁹ rei: ꝛ colat ipsaꝫ imaginatiua: vt sit p̄sens i v̄tute cogitatiua. itētio. n. q̄ cōprehēdit p cogitationē ē spūal: ꝛ ħ nō accidit alicui aialiū: nisi hoi: qꝛ nō hn̄t itellꝫ: ꝛ tm̄ cōprehēdūt descriptiōes ꝛ cortices rerum. Et signū ei⁹ ē: qꝛ trāseūt p nocitiuū ꝛ nō cadūt ꝛ p vtile ꝛ nō q̄rūt ipm.

Quarta sōnij dscriptio.

¶ Et etiā describit sōnus sic ꝙ est ligamētū v̄tutū ꝛ ꝯfirmatio eaꝝ: ꝛ ꝙ vigilia est dissolo v̄tutū ꝛ debilitas eaꝝ. in vigilia eni qꝛ sensus vtūt istris accidit ei dissolui a suis istris pp fatigationē ꝛ debilitatē: ꝛ qꝛ sōn⁹ est abscōdēs hāc v̄tutez accidit ei vt sit ligamētū istaꝝ v̄tutū: qꝛ acqrūt per ipsuꝫ fortitudinē: ꝛ qꝛ ista fatigatio accidit instris a passionib⁹ extrinsecis. V. g. a labore ꝛ ab alys ideo hn̄t itroitū in descriptione sōni: ꝛ cū ista est descriptio sōni opꝫ vt oē aial hn̄s sōnū hēat vigiliā. ¶ Debilitas eni accit aialib⁹ necio: sꝫ nō eodē mō. qdā eni aialia hn̄t gnqꝫ sensus: ꝛ ista hn̄t sōnū ꝛ vigiliā pfecte: ꝛ letitiā ꝛ tristitiā: ꝛ appetitū pfecte: ꝛ q̄dā hn̄t altiorē sensū: ꝛ ista hn̄t sōnū: sꝫ nō in oib⁹ v̄tutib⁹: cū nō hēant vigiliā in eis. Et nō est dubiū ꝙ pfectus sōnus ꝛ gaudiū nō inueniunt nisi i hn̄tib⁹ sensū cōeꝫ pfectuꝫ. s. i aialibus hn̄tib⁹ gnqꝫ sēsus: qꝛ mlta carēt qbusdā istoꝝ sensuū ꝛ tn̄ dormiūt. V. g. cec⁹ ꝛ surdus: ꝛ ħ. n. ē accn̄tale nō nāle ꝛ isti nō carēt sēsu cōi: sꝫ istris p q̄ sēsus cōis videt sēsibilia.

Quīta sōnij descriptio.

¶ Et qdā dscripserūt sōnū ꝙ ē illd qd fit p debilitatē v̄tutū sēsibiliū: ꝛ nō ois sōn⁹ fit ex debilitate v̄tutū sensibiliū: fit. n. maxie a cogitatione in aliq̊ re qn̄ sēsus cōis pfūdat ad adiuuādū cogita^{nē}ꝫ: ꝛ nō p debilitatē ꝯtingētē: imo actio ei⁹ tūc cū alys v̄tutib⁹ fortior ē q̄ȝ i vigilia. ¶ Et signū ei⁹ ꝙ v̄tutes sēsibiles ꝯhūt apd sōnū iteri⁹ ē: qꝛ hō qn̄ cogitauerit in aliq̊ re difficili maxie ꝯtigit ei sōn⁹: iō ꝙ qbusdaꝫ hoib⁹ accidit sile morti. s. pp debilitatē v̄tutū extrisecaꝝ ꝛ p visuꝫ v̄tutū itrisecaꝝ i cōprehēdēdo nobilia ꝛ vidēdo spūalia exn̄tia i mūdo: sic āgelos ꝛ celos ꝛ alia: qꝛ sensus cōis vno⁹ ē vn⁹ ꝛ alio⁹ ē mlti: ē. n. vn⁹ sēsus: qꝛ cōprehēdit oia sēsibilia gnqꝫ: ꝛ est mlti: qꝛ hēt mlta istra. s. oculū: nares ꝛ aures: ꝛ istd sentiēs ē subꝫ sōni ꝛ vigilie: ꝛ est vle mltis v̄tutib⁹ sensus: manife^{m} est igit ꝙ sōn⁹ ꝛ vigilia ꝯtinēt mltas v̄tutes v̄tutuꝫ aialiū. Et ideo dicit Ar. ꝙ nece ē vt hō sit eq̄lis iter has duas v̄tutes: ꝛ nō dclinet plus ad vnā q̄ȝ ad aliā: qm̄ si dclinauerit magl ad sōnū q̄ȝ opꝫ hebetabit aia ꝛ istra nālia qb⁹ agit: ꝛ si declinauerit ad vigiliā corrūpent v̄tutes ꝛ istra nālia: manife^{m} est igit ex ħ cui⁹ v̄tutl aie ē sōn⁹ ꝛ vigilia.

Sēsus cōis vno mō ē vn⁹ ꝛ alio mō est plēs. Vide 2° de aia. 149.

De subiecto somnij.

¶ Et qꝛ ista v̄tus necio hēt subꝫ ppriū: ꝛ illd est mēbrū in q̊ ē ista v̄t⁹: pscrutādū est de ħ mēbro qd sit. Dicam⁹ igit qd iā declatū ē superi⁹ ꝙ sēsus cōis ē in corde: ꝛ ꝙ cerebrū ē vnū istrorū cōpletiū hāc actōeꝫ ꝑꝫ tpamētū exn̄s i eo: ꝛ cū ita sit: ꝛ sōn⁹ ē itroit⁹ cōis sensus i iteri⁹ corpis. māife^{m} ē ꝙ p̄n^{m} isti⁹ mot⁹ ē i vigilia a corde ꝛ finis ei⁹ ad cerebrū. In sōno āt p̄n^{m} ei⁹ ē a cerebro ꝛ finis ad cor: ꝛ in rei v̄itate p̄n^{m} ei⁹ i vtroqꝫ ē a corde: sꝫ cerebrū est cā i sōno quoq̊ mō magl q̄ȝ i vigilia: ꝛ vlr vtrūqꝫ istoꝝ ē cā i ħ: sꝫ cor est p^a cā ꝛ cerebrū scda: hec igr duo mēbra cōes hn̄t has duas v̄tutes. q̄re igr accidit ħ duobus his mēbris appebit ex ħ qd dico: cū. n. fuerit positū ꝙ cā ois ei⁹ qd accit oi aiali ē calm aut fridum: aut hūidū aut siccū: aut cōpositū ex eis: ꝛ posuerim⁹ ꝙ sōn⁹ ē itroit⁹ sēsus cōis ad mēbrū qd ē sēsuū p̄n^{m}: ꝛ subꝫ sensus cōis ē calm nāle: māife^{m} est ꝙ sōn⁹ fit p recessuꝫ calidi nālis ꝛ ꝯctionē ei⁹ ad suū p̄n^{m} qd ē cor. mot⁹ eni nō accidit corpi: nisi ꝑm ꝙ est motus in subto: ꝛ iō v̄tutes nō mouent nisi ꝑm suū subm: ꝛ cū ħ declatū est ꝙ ꝯctio calidi nālis ad iteri⁹ corpis accidit p suū ꝯriū: qd ē fridū ꝛ hūidū: queādmodū expāsio ꝛ mot⁹ ad ex̄ accidit ei p calorē ꝛ siccitatē nece est vt nō accidat ei ħ accn̄s apd sōnū nisi pp friduꝫ ꝛ hūidū q̄ dn̄ant in cerebro: ꝛ vigilia accidit pp calidū ꝛ siccū dn̄antia i corde.

De cāis efficientibus sōnium.

¶ Qūo āt accidit ista ꝯctio p fridū ꝛ hūidū dclabit ex ħ qd dicā. hūiditas eni inata ē oppilare vias calidi nāl i venis ꝛ neruis ꝛ phibet spūs in veniēdo ad sua istra ppa: sic nubes phibent solē adeo ꝙ nō pōt venire ad extrinsecum. frigiditas vero inata est mouere calorē nālē ad suā originē: qꝛ est ꝯria ei: ꝛ si nō corrūperet statim calor nālis cū ħ ꝙ frigiditas ēt ꝯstrigit corp⁹ ita ꝙ reuertitur

ttt in minorē quātitatē:τ iō elntū frigidū est mino/
ris quātitatis q̄ȝ alia:τ testat̄ ꝙ frigiditas τ humidi
tas faciūt sōnū est illō qō accidit in multitudine sō/
ni qn̄ comedit hō frigida τ hūida: τ hoc accn̄s acci/
dit spiritui nāli ex duob⁹:quoꝝ ē digestio cibi ī cere
bro τ corde.scōm aūt est fatigatio q̄ accidit in istr̄is
sensus calori nāli.Cibus eni qn̄ alterat̄ in sanguine
cuius colamētū fuerit ad cor.deide ad vnūqōqȝ mē
brū corpis ꝟm ꝯueniētiā ibit ad cerebrū id qō ꝯue/
nit ei.s.ps hūida τ frida:τ qn̄ mēbris aduenerit nu/
trimentū hūefiūt τ īfridāt̄ mag' q̄ȝ an̄:τ maxie mē/
brū qō nālr est frigidū τ hūidū:τ iō dū cib⁹ qn̄qȝ di/
gerit̄ calm nāle patit̄ ēt a cibo:τ hūefit τ īfridat̄ ēt:
nutrimētū.n.vno mō ē sile τ alio mō ē dissile. Et fit
etiā ī mēbris p decoctionē vaporis grossi:ex qb⁹ tur/
bat̄ spūs aīalis nālis:τ grauat̄ τ mouet̄ ꝯcte ad suū
pn^m qō est cor τ sic fit sōn⁹ nec̄io:τ qr cerebrū est fri/
gidū τ hūidū τ oē mēbrū ledit̄ ī maiori pte p elntū
qō in eo dn̄at̄.iō sōn⁹ in maiori pte fit a cerebro cuȝ
h̄ ēt ꝙ cor ī illa hora.s.nutrimēti īfridatur calor ei⁹:
τ cū īfrigidabit̄ debilitabit̄ actio ei⁹ ī cerebro ī alys
mēbris.Sōn⁹ igit̄ accidit nec̄io pp ōbilitatē cerebri
τ cōdis:τ vtrūqȝ illoꝝ ē cā ī ōbilitate sui cōpis:lȝ cere
brū ī h̄ sit fortior cā pp cōplexionē ei⁹:τ cā ōbilitat'
coꝝ ē digestio cibi:τ iō aīal dōmit dū cib⁹ ē ī digestio
ne:τ excitat̄ qn̄ digestio cōplebit̄.tūc eni curat̄ calor
nālis ex illa hūiditate τ vaporib⁹ τ mouet̄ in venis
τ neruis ad ex̄ corp⁹:τ sic fit vigilia ad ex̄ corp⁹:τ sic
vigilia: τ ꝯctio caloris nālis in hora digestionis hēt
aliā cāȝ:aīa eni qr est vna vno mō τ mlta alio mō:iō
hēt in istis v̄tutib⁹ opationē p ꝯgregationē coꝝ:cuȝ
igit̄ nec̄ia fuerit sibi aliq̄ actio reducet istr̄a qb⁹ vtit̄
in alys actiōib⁹ ad istā actionē vt vigeat ī illa actio/
ne:τ iō calor nāl' apō digestōeȝ cibi reuertit̄ ad actio
nē v̄tut' nutritiue:τ h̄ erit ī īteriori pte cōpis.Et ista
est vna cāꝝ pp q̄s fit sōn⁹ ex fatigatiōe:hȝ eni duas
cās:q̄ꝝ vna ē ō gn̄e isti⁹:qm̄ qn̄ calō nāl' fuerit spsus
τ diminut⁹ p motū ī loco τ motū cōprehēsiōis.s.sen
sus stati aīa mouebit ipȝ ī pfundū corpis vt agat p
illū in reliqas postrēi nutrimēti:τ sic augmētat̄ suba
ei⁹ τ acqrit aliqd aliud loco ei⁹ qō ē dissolutū ab eo.
Cā āt scōa ē ꝙ qn̄ mot⁹ spserit calorē nālē:tūc calor
remittet̄ τ diminuet̄ τ aggrauabit̄ pp frig⁹:τ sic ꝯbit̄
ad suū pn^m vt expellat a se cōplexionē accidētē.Sō/
nus igit̄ iuuās nālr accidit pp trāsmutationē calor'
nālis in q̄ȝtitate τ q̄litate.Jn cibo eni trāsmutat̄ per
hu^m τ fri^m.Jn fatigatiōe aūt trāsmutat̄ p diminutio
nē hūidi τ fridi.q̄re aūt accidit h̄ aīali est pp nec̄ita/
tē:hec.n.corpa qr ō nec̄itate accidit eis fatigatio τ la
bor apud motū τ nutriunt̄:τ iō idigēt sōno pp getē
τ nec̄itatē nutrimēti.Ecōuerso corpib⁹ celestib⁹.illa
eni qr nō fatigāt̄ nȝ nutriūt̄ n̄ idigēt sōno.❡ Quid
igit̄ sit sōn⁹:τ cui pti aīe attribuit̄:τ cui mēbro cōpo
ris:τ quō τ q̄re declātū est:τ post h̄ determinādū de
nā sōnioꝝ τ ꝙ est sui gn̄is de cōprehēsionib⁹ dinis q̄
nō acqrunt̄ p acqsitionē hois.❡ Dicam⁹ igit̄ ꝙ ista
rū cōprehēsionū q̄dā dn̄r sōnia:τ q̄dā diuinationes
τ q̄dā pphetie:τ qdā hoies negāt ista:τ dicūt ea acci
dere casu:sȝ negare ea est negare sensata.τ maxie ne
gare vera sōnia:nlls.n.hō est q nō viderit sōniū ꝙ
nō enūciauerit ei aliqō futuꝝ:τ cū hō expimtauerit
h̄ mltotiēs videbit ꝙ h̄ nō accidit casu: sȝ eēntialr:
τ ille alie cōprehēsiōes:lȝ nō sint vise:tn̄ sūt valō fa/
mose:τ ea q̄ sunt famosa apō oēs:aut sūt nec̄ia ꝟȝ to/
tū:aut ꝟm ptē.Jmpoi'e.n.est vt famosuȝ sit falsuȝ ꝟȝ

Famosuz nō ē ex toto falsum.

totū:τ sermo de istis oib⁹ idē est:τ sermo de qddita/
te somny sufficiet:qr esse coꝝ no differūt:nisi ꝟȝ ma
gis τ minus:sed tn̄ differūt ꝟȝ noia pp h̄ ꝙ vulgus
dicit.❡ Dicūt eni ꝙ somnia sūt ab angelis:τ diuina
tiones a demōib⁹:τ pphetie a deo:aut cū medio:aut
sine medio.Et Ari.no fuit locut⁹ nisi tn̄ de somnys.
Dicamus g̊ ꝙ sōnia sunt duob⁹ modis:aut vera aut
falsa:τ ē ꝯsiderādū cui pti ptiū aīe attribuit̄ vterqȝ
istoꝝ modoꝝ:τ q̄ est cā agēs vtrūqȝ istoꝝ modoꝝ:τ
q̄re sunt sōnia vera:τ quō sunt τ qn̄ sunt τ quot mo/
dis:τ pp qd sūt ppa sōno:τ q̄re qdā sōniāt vera ī ma
iori pte:τ qdā no:τ qdā falsa:τ q̄re qdā īterp̄tant̄ in
maiori pte:τ qdā nō.❡ Dicamus qr dormiēs sentit
se videre τ audire τ olfacere τ gustare τ tangere sine
aliquo extrīseco sensibili:nec̄e est vt initiū istius mo
tus in sōno sit finis eius in vigilia:τ qr motus in vigi
lia incipit a sensibilibus extrinsecis τ ꝑuenit ad v̄tu/
tē rememoratiōis q̄ est ī qnto ordine:nec̄e est vt pn^m
eēt ab hac v̄tute:sed qr v̄tus rememorationis τ cogi/
tationis nō agunt in sōno.iō attribuit̄ imaginatiue.
Jsta eni v̄tus est semp in motu in actione cōtinua τ
in trāsactione de vna imagine ad aliam imaginē.qn̄
igit̄ facit hoc de itētionibus q̄ sūt in rememoratiua:
τ qn̄qȝ de passionib⁹ q̄ sūt ī sensu cōi:τ qn̄qȝ occurrit
itētioni:τ recipit itētionē illi⁹ rei quā imaginat̄ a suo
pn° extrīseco vt post declābim⁹.❡ Et māifestū est
ex his oibus ꝙ somnia debēt attribui v̄tuti imagina
tiue siue fuerit falsa siue vera.quō autē accidit ꝙ in
sōno videt hō ꝙ sentiat p qnqȝ sēsus absqȝ eo ꝙ ibi
sit aliqō sensibile extrīsecū:h̄ accidit p ꝯriū motuȝ
ei qō est ī vigilia.Jn vigilia eni sensibilia extrinseca
mouēt sensus:τ sensus cōis mouet v̄tutē imaginati/
uā.Jn sōno aūt qn̄ v̄tus imaginatiua imaginata fue
rit itentionē quā accepit ab extrinseco: aut ex v̄tute
rememoratiua reuertet̄:τ mouebit sensuȝ cōeȝ:τ sen
sus cōis mouebit v̄tutē pticularē:τ sic accidit ꝙ hō
cōprehēdet sensibilia.lȝ nō sint extrīsecus:qr itētio/
nes coꝝ sūt ī istr̄is sensuū:τ idifferēter siue itētiōes
veniāt ab extrīseco siue ab itrinseco.❡ Et sile huic
accidit hn̄ti timorē:τ īfirmo pp itētionē imaginatio
nis in istis dispōnib⁹.mot⁹.n.v̄tut' imaginatiue iten
dit̄ ī sōno:qr est soluta a ligamēto v̄tut' cogitatiue:τ
pp debilitatē isti⁹ v̄tut'.s.cogitatiue in īfirmo τ hn̄ti
timorē accidit eis tale accn̄s.❡ Qm̄ aūt sōnia siue
vera siue falsa attribuūt̄ v̄tuti imaginatiue declātū
est.de cāis v̄o istoꝝ duoꝝ modoꝝ sōny declandū ē.
❡ Dicam⁹ igit̄ ꝙ sōnia vera enūciāt aliqd eē: cui⁹
eē hr̄ apō nos nālr an̄ istā cognitionē:τ est in hora co
gnitionis ī maiori pte nō ens:τ ista fides quā hēm⁹
post ignorātiā nō acqrit̄ ex cognitiōe p̄cedēte: neqȝ
post cognē:sic̄ ēt acqrit̄ cognitio habita ex ppōnib⁹.
❡ Declātū est eni in posteriorib⁹ ꝙ cognitionē cre/
ditā τ itellectā an̄cedūt nālr duo modi cognitiōis.s.
agēs τ pparās.❡ Sȝ manifestū est ꝙ istā cognitio/
nē q̄ acqrit̄ in sōno nō an̄cedit modus agēs.vtꝝ aūt
p̄cedat eā modus preparās hēt dubitationē:τ cū ista
cognitio ē acqsita post ignorātiā:τ est acqsita postq̄ȝ
erat in potētia τ sine aliq̄ cognitione an̄cedēti:mani
festū est ꝙ eodē mō acqrit̄ sic̄ prie ppōnes acqrūt̄:
τ cū ita sit:nec̄e ē vt agēs eas sit iddē τ eiusdē gn̄is:
τ qr oē qō exit de po^a in actū hēt agēs qō est de gn̄e
illi⁹ rei qō exit de po^a in actū:nec̄e est vt faciēs istaȝ
cognē sit itell's in actu:τ iste dat pn^a vlia in reb⁹ spe/
culatiuis:cui⁹ eē ōclātū est in lib° de aīa.he.n.due da/
tiones sūt eiusdē gn̄is:sȝ tn̄ dn̄t:qr in cognib⁹ vlib⁹

dat pn⁹ vl'ia faciētia cognitionē illi⁹ qđ erat ignotū.
ħ aūt i somno dat cognitionē rei ignote sine medio.
¶ Et ideo oritur ħ magna ꝑscrutatio ꝛ locus admi-
rationis: qm̄ si ħ pōt dare: vtꝝ ħ pole est ei in oībus
gn̄ibus: aut tm̄ in qbusdā. manifestū est eni ꝙ sōnia
nō sunt in reb⁹ speculatiuis: ſ3 in rebus futuris ꝛ vl'r
iste modus datiōis large valde ē nobilis: ꝛ attribuit
pn° nobiliori. s. pncipio volūtatis. imo est a re diuina
ꝛ ex ꝑfecta sollicitudīe circa hoīez: ꝛ qꝛ ꝓphetia itra
hūc modū dationis attribuit deo ꝛ rebus dīnis. s. an
gel. Et iō dicit Socrates rōcinādo hoīb⁹ Athenaꝝ.
O hoīes ego nō dico ꝙ vr̄a scia ista dīna sit falsa: sed
dico ꝙ ego suz sciēs sciaz humanā. ¶ Reuertamur
ḡ ꝛ dicam⁹ ꝙ cū dator isti⁹ cognitionis est itell's libe
ratus a mā: ꝛ est decl'atū in pᵃ pħia ꝙ iste itelligētie

12° met.c.33. ꝛ.51.

abstracte itelligūt nās vl'es: ꝛ nō dāt nisi sil'e eius qđ
hn̄t. ipol'e est vt dent itētionē idiuidualē oīo cū non
hn̄t nāz cōprehēdēdi itētionē ꝑticularē: ꝛ ille forme
vl'es nō idiuiduant nisi pp mām. ¶ Et si intelligen
tie abstracte cōprehēderent idiuiduū tūc necessario

Forme vl'es p mām idiuiduant. Jdez prio meta.c. 40.12.meta. 14.primo celi.92.

eēnt māles: ꝛ tūc nō agerēt nisi ſ3 ꝯtactū. Et cū itel-
ligētie nō itelligāt intētiōes idiuiduales: qūo igitur
dat itelligētia agēs istā formā idiuidualez tpi ꝛ loco
ꝓpriā ꝛ vni mō hoīuz: ꝛ vni idiuiduo modi. videm⁹
eni ꝙ hō nō cōprehēdit de istis in sōno nisi ea q̄ ap-
propriāt sibi aut suis ꝓpiquis: aut sue ciuitati. qđ .n.
hec ē in duob⁹ locis. s. qūo acqrūt ꝑticl'aria a nā vl'i:
ꝛ q̄re hec sunt ꝓpria ꝑticularib⁹ ꝓprys hoī. ſm̄o eni
de istis: q̄uis sit valde difficilis: tm̄ rectū est ꝑuenire
ad hoc ſm̄ ꝙ possumus in nā nr̄a. ¶ Dicam⁹ igit ꝙ
res facte q̄dā sūt idiuidua subaꝝ: ꝛ q̄dā idiuidua ac-
cidētiū. Jndiuiduoꝝ āt sube q̄dā sūt idiuidua suba-
rū simpliciū. s. ꝑtes el'ntoꝝ: ꝛ q̄dā sūt idiuidua suba-
rū cōpositaꝝ: ꝛ indiuidua subaꝝ cōpositaꝝ: aut sunt
hn̄tia aīas sicut aīalia ꝛ vegetabilia: aut nō: sic mine
re ꝛ sibi sil'ia. Accn̄tiū vᵒ q̄dā sunt accn̄tia exn̄tia in
idiuiduis subaꝝ simpliciū: ꝛ q̄dā sūt accn̄tia exn̄tia
in idiuiduis cōpositoꝝ: aut in hn̄tib⁹ aīas: aut in carē
tibus eis: ꝛ vterq3 istoꝝ modoꝝ duoꝝ: aut est ꝑ nām
aut per volūtatē. Jndiuidua aūt sube oīa sunt termi
nataꝝ cāꝝ agentiū cū nullū idiuiduū sube iueniat

Secdo de generatione te. cō.55.ꝛ.56.

casu. decl'atū est eni in libro de gn̄atione ꝛ corruptio
ne: ꝙ gn̄atio ꝑtiū el'ntoꝝ ꝛ trāsmutatio ꝑtiū eoꝝ ad-
inuicē est ordinata ꝛ ꝯseruata ꝑ mot⁹ corpoꝝ supce-
lestiuz: ꝛ ꝑ ħ fuit pol'e vt eq̄l'r eēt gn̄atio ꝛ corruptio
in ꝑtib⁹ eoꝝ ꝛ vt remanerēt semꝑ ſm̄ totū: ꝛ sil'r de-
claratū fuit illic ꝙ corꝑa ꝯsil'iuz ꝑtiū q̄ fiūt i el'ntis
sunt determinata in esse ꝛ sunt determinataꝝ cāꝝ ꝑ
motus corpoꝝ supcelestiū ꝛ ꝑ motus el'ntorū q̄ cur-
rūt ordinabil'r. Et declaratū est ēt in libro de aīali-
bus ꝛ vegetabilib⁹ ꝙ idiuidua aīaliū ꝛ plantaꝝ sunt
determinata in esse ꝛ determinataꝝ cāꝝ: in gn̄abili-
bus aūt ꝑ semīa ꝛ intelligētiā agētē: in nō gn̄abilib⁹
vᵒ ꝑ el'nta ꝛ cōꝑa celestia ꝛ itelligētiā agētē: ꝛ cū ista
idiuidua hēant determinatū eē neċe ē vt nā eoꝝ sit
itellecta apđ formā abstractā cuius ꝓportio ad illaz
est sicut ꝓportio forme artificy ad artificiatū. idiui-
duoꝝ aūt accn̄tiū vl' accn̄tis: q̄dā sunt entia a causis
nālib⁹: ꝛ q̄dā a volūtarys ꝛ nālibus: qđ igit ex istis
fuerit casu. s. in vtroq3 gn̄e nāli ꝛ voluntario nō hēt
nām itellectā cū nō hēat cās terminatas: ꝛ iō nō est
pol'e vt hō sciat ista futura: nisi mō accn̄tali. modus
aūt scđs accn̄tiū determinataꝝ cāꝝ neċio hēt nām
vl'em itellectā q̄ est pma cā in esse eoꝝ. Neċe est eni
vt illđ qđ eēntial'r scit hēat cās exn̄tes eēntial'r: ꝛ cū
illic fuerit cāe exn̄tes eēntial'r: neċe est vt sint itelle-
cte apud nām vl'ez: siue fuerit itellecte a nobis: siue
nō: ꝛ ista idiuidua futura nō pn̄t sciri a nobis ꝑ argu
mētationē. s. in eis q̄ vētura sūt a remoto in tꝑe ꝛ lo-
co: ꝛ qꝛ ille cāe sunt nō determinati eē apđ nos: l3 in
se sint đterminati eē. Nos eni nō cōprehēdim⁹ istas
cās: nisi large ꝛ inter ordines quos nos nō cōprehen-
dim⁹ ex ħ: ꝛ q sunt determinati apud nāz itellectā a
q̄ q̄ tenet recipit nā sensibilis: ꝛ a q̄ mouet sicut istra
mouent a forma artificy. sunt eni ordines multipli-
ces fere ifiniti: ꝛ ideo visuz est ꝙ nulluz idiuiduū sit
eēntial'r a nā nisi ꝑ sciaz an̄cedētē: qm̄ istr̄m artificis
sic dicit Ari. nō mouet nisi ſm̄ artificē. de eis aūt q̄
fiunt volūtarie illa q̄ sunt eēntial'r determinata apđ
nos: aut ſm̄ mores nāles: aut ſm̄ mores positos a le-
ge: neċe est ēt vt sint determinata apud nām: lic3 sint
ignota apud nos: ꝛ astronomi nō dant ad iudicādu3
res futuras: nisi qꝛ existimāt scire de corporib⁹ cele-
stib⁹ cās ꝓpas gn̄ationi cuiuslibet idiuidui modoꝝ
spēꝝ. ¶ Hoc eni posito nō est iopinabile vt itelligē-
tia abstracta det aīe imaginatiue nām vl'em istius i-
diuidui facti. s. itell'm sue cāe: ꝛ aīa imaginatiua reci-
piat ip3 ꝑticl'are ſm̄ ꝙ est in mā: ꝛ tūc forte recipiet
idiuiduū illi⁹ itellecti: aut suū sil'e: ꝛ queādmōm dat
ꝑfectiōes aīales vl'es: ꝛ mā recipit eas ꝑticulares ita
hic dat ꝑfectionē vltimā aīe imaginatiue vl'ez ꝛ ima
ginatiua recipit eā ꝑticl'arē. Decl'atū est eni ꝙ itelli-
gētia agēs dat pmas ꝑfectiones vtutū aīe ꝑticulares
ꝛ ꝑticulariū. s. gnq3 sensus ꝛ vtutis imaginatiue. Da-
tor eni vltimaꝝ ꝑfectionū i eis est res sensibilis. Jn
hac aūt cōprehēsione spūali q̄ fit in sōno illa dat aīe
postremā perfectionē. Et queādmodū medic⁹ enū-
ciant qđ accidit corꝑi sortis ꝛ aīe ei⁹ in aliq̊ tꝑe ter-
minato ꝑ duas ꝓpōnes: quaꝝ vna est vl'is itelligibi
lis: ꝛ alia ꝑticularis sensibilis: ita ista enūciatio cōpo
nit ex vl'i qđ dat ab itelligētia: ꝛ ex itētione ꝑticula-
ri simili illi vl'i: q̄re vᵒ hō nō cōprehēdit ex istis ꝑ-
ticularib⁹ nisi illud qđ est ꝓpriū suo tꝑi ꝛ suo loco ꝛ
corꝑi ꝛ suis hoīb⁹ absq3 alys ꝑticularib⁹ cōicātibus
eis in illa nā vl'i: q̄re ħ est: qꝛ neċe est vt hō hēat in
hac cōprehēsione alteꝝ duoꝝ modoꝝ geneꝝ cogni-
tionis q̄ an̄cedit fidē. s. cognitio preparās. s. cognitio
imaginatiōis imaginē iformās: ꝛ debet an̄cedē fidē:
ꝛ hō nō pt acqrere istā cognitionez nisi in idiuiduis
que iā ꝑsciūt: ꝛ maxīe illa idiuidua circa q̄ hūit ma-
gnā sollicitudinē. de eis aūt que sunt ignota apđ ip3
nō pt acqrere sciaz. Jsta eni fides: licet nō est neċiu3
vt antecedat eā cognitio agēs: tm̄ necesse est vt ante-
cedat eā cognitio preparans: quare vᵒ virtus imagi
natiua in maiori parte nō inducit verā intentionem
indiuidualez que est sub illo vniuersali qđ dat intel
lectus: ſ3 iducit itentionē similē illi hoc accidit: quia
res sensibilis habet duas formas. s. spiritualē ꝛ ē for-
sil'is: ꝛ corporalē ꝛ est forma rei sensibilis nō forma
similis: ꝛ forma similis est magis sil'is: qꝛ est magis
ꝓpinqua nāe vl'i q̄3 forma vere rei: ꝛ ideo aīa imagi
natiua recipit itentionē itellectā ſm̄ ꝙ plus pōt reci
pere eā in spiritualitate: ꝛ qn̄q3 recipit eam corpora-
lē ꝛ sic videt homo in somno ipsam formā non suu3
simile. quare vero ista cōprehensio est ꝓpria somni:
est quia anima est vna in subiecto ꝛ multa ſm̄ virtu
tes. Jdeo quando vtetur aliquo modo virtutum de-
bilitabitur in vsu alterius modi vtutum. U.g. ꝙ qn̄
vtetur comprehensione extrinseca debilitabit in cō
prehēsione itriseca: ꝛ qn̄ vtit vtutibus mouētib⁹ de-
bilitantur

bilitantur ṽtutes cōprehēſiue: ꝛ ſilr qñ vtiꝛ̃ ṽtutibꝰ
interioribus debilitanꝛ̃ alie. U.g. qm̃ ṽtus imagina/
tiua debilitaꝛ̃ qñ cogitatiua vigoraꝛ̃: ꝛ ecōuerſo: ꝛ qñ
aīa ociaꝛ̃ ſm aliqd̓ genꝰ iſtoꝝ: aut ſm aliquā ſpēz vi
gorabiꝛ̃ alia ſpēs: ꝛ forte nō erit cōtēta aīa ī ocio ṽtu
tis: ſed in inſtrō illiꝰ ṽtutis: ꝛ iſta actio ſilis eſt actiōi
eiꝰ in q̄ ꝯgregat tres ṽtutes īteriores ad repñtādum
idolū rei q̄ nūq̄ʒ trāſiuit p ſenſuʒ: ꝛ cū ita ſit: neċe eſt
vt actio ṽtutū imaginataꝝ in ſōno ſit pfecta ꝛ magꝭ
ſpūalis: aīa enī in ſomno fecit ociari ſenſus extrinſe/
cos ꝛ iſtrā eoꝝ ꝛ reuertebat ſenſuʒ īteriorē. ¶ Et ſi/
gnū eiꝰ ꝙ ṽtutes īteriores ſūt pfectioris actiōis apd̓
gētē virtutū exterioꝝ eſt: ꝙ illi qui multū cogitant
ītrāt ſue ṽtutes ſēſibiles ītra corpꝰ: ita ꝙ accidit eis
ſōnus magnꝰ: ꝛ ipſi ēt ſpōte faciūt qeſcē ſenſus extrī
ſecos vt melius cogitēt. ¶ Et pp hāc cām illi q nati
ſunt ſine viſu ꝛ ſine auditu ſūt pfectiores ſm ṽtutes
īteriores. iō pphetia in diſpōne ſilī venit epilepſie:
iſte enī ṽtutes īteriores qñ mouebunꝛ̃ forti motu ꝯ/
benꝛ̃ ṽtutes exteriores adeo ꝙ forte accidet ex hoc
ſincopis. ¶ Declatū eſt igiꝛ̃ ex h̓ q̄re eſt iſta cōpre/
hēſio in ſomno ꝛ nō in vigilia: ꝛ nō eſt remotū vt ali
qs hō cōprehēdat in vigilia qd̓ dormiens in ſomno:
īmo forte videbit ipſaʒ formā rei non ſuū ſilē: ſic̄ dī
de gaumar. ¶ Et pp qd vō ſunt ſōnia. Dicamꝰ g̊ pp
ſollicitudinē circa hoīeʒ: hō enī qꝛ īdiget cognitione
ꝛ cōprehēſiōe ī ṽtute cogitatiua q̄ ſciret res futuras
vtiles ꝛ nocētes vt ſit paratꝰ ꝯ illas. iō fuit ſuſtētata
iſta ṽtus cū hac enūciatione nobili ꝛ cōprehenſione
ſpūali: ꝛ ideo diciꝛ̃ ꝙ eſt vna pars pphetie. Et hoc
manifeſtū eſt in ſōnio Pharaonis: de quo īterroga/
uit Joſeph. ¶ Interpretator autē eſt hō q hēt aīam
paratā nāliter ad diſtinguēdū ſilitudines reꝝ ꝛ ſom
nioꝝ: ꝛ eſt ille cui largiꝛ̃ itellꝭ ītētiones corpales cui
aſſimilanꝛ̃ in ſōnio ītentiones ſpūales: ꝛ de neċitate
dʒ ſcire ſilitudines vlēs oībꝰ gētibꝰ: ꝛ ſilitudines p/
prias cuilibet gēti ꝛ cuilibet mō hoīuʒ. ¶ Sētes enī
diuerſanꝛ̃ in h̓ duobꝰ modis. Quoꝝ vnus eſt nāliter
.ſ. ſm ṽtutes eoꝝ ꝛ ſm entia eis ppria in ſuis regio/
nibus. ¶ Scd̓s aūt eſt ſm ſilitudinē ꝛ opinationes
ſm quas nati ſunt ſm leges ſuas ꝛ receperūt fidem
īde a natiuitate .ſ. de pmo pn° ꝛ angelis ꝛ reſurrectio
ne. ¶ Et opʒ interpretātē: ſicut dicit Ariſ. vt ſemper
ſit cogitās ꝛ mūdus nō declinās ad mores brute aīe
ꝛ forte accidit hoī vt vnū ſomniū īterpreteꝛ̃ in alio
ſōno: ſic̄ accidit Herculi Regi in ſōnio qd̓ narrauit
Ari. ſōniauit aūt ſōniū qd̓ nullus ſciuit īterpretari: ꝛ
cū dormiuit īterptatuʒ fuit ei ꝛ remāſit ſollicitus in
hoc q̊uſq̄ʒ acciderent ille res. ¶ Et forte accidit hoī
vt videat ſōniū: ꝛ poſt hoc obliuiſcaꝛ̃: ꝛ deinde forte
rememorabiꝛ̃ illd̓ ſōniū ī vigilia: ꝛ qñq̄ʒ rememora/
biꝛ̃ ſm illū modū ſentiet quo ſentiebaꝛ̃ in pterito ꝛ
iā diximꝰ qūo. ¶ Et qdā hoīes ſunt veri̓oris ſomnij
q̄ʒ qdā pp diuerſitatē eoꝝ in hac ṽtute imaginatiua:
ꝛ iſti ſūt hñtes cōplexiones melācholicas frigidas ꝛ
ſiccas. hūiditas enī coopit ṽtutes ꝛ oppilat vias ſpi/
rituū ꝛ facit ſōniū ſilē morti: ita ꝙ fere nihil imagi/
naꝛ̃ dormiēs: ꝛ humor melācholicus ꝯuenit ſomnio
ꝛ actioni iſtius ṽtutis: qꝛ enī iſte humor eſt mlti va/
poris: aſcēdit ad caput ꝛ facit ſōnū: ꝛ iō ꝯuenit ſōnio
Et etiam ꝯuenit huic virtuti: qꝛ iſta ṽtus ſemp eſt in
motu in ſōno ꝛ vigilia ꝛ ſemp trāſferꝛ̃ de vna imagi
ne ad aliaʒ: ꝛ iō malitia ſue actionis eſt in velocitate
motus de vna imagine ad aliā: ꝛ ī paucitate ꝯfirma/
tionis ꝛ getis: ꝛ bonitas ſue actionis eſt in ꝯfirmādo
ꝛ in bñ imaginādo illā rem quā imaginauerat: ꝛ iſti
actioni cōuenit ꝯplexio frigida ꝛ ſicca. frigiditas enī
facit tarditatē motus: ꝛ ſiccitas facit ꝯfirmationem
forme: ꝛ iō iſta ṽtus hēt magnū dominiū ī melācho/
licis: ita ꝙ in vigilia cōprehēdūt qd̓ alij cōprehēdūt
in ſomno. ¶ Utruʒ aūt iſta ṽtus ſiue cōprehēſio ſit
in tribus tpibꝰ: eſt ꝯſiderādū. qd̓ āt opʒ enūciari eſt
futuꝝ tps: ſed nō eſt remotū vt hoc cadat in pterito
ꝛ in preſenti qñ fuerit ignotū apud nos: in quo vō ge
nere entiū cadat iſta enūciatio ꝯſiderādū eſt: qm̃ ge
nera reꝝ ſcitaruʒ: aut ſunt ſcīe ſpeculatiue: aut artes
operatiue: aut ṽtutes cogitatiue pticulares: ꝛ eſt ma/
nifeſtū ꝙ iſta cōprehēſio nō eſt in maiori pte: niſi in
rebus futuris cuius cōprehēſio pprie eſt a ṽtutibus
cogitatiuis pticularibus qbus vtunꝛ̃ ad cōprehēdē/
dū vtile ꝛ nocēs in rebus futuris. Artes āt operatiue
exiſtimatū eſt ꝙ poſſint acqri in ſomnio: ſcīe aūt ſpe
culatiue remotū eſt vt accidat hoc in eis. homo enī
nām hēt ad cōprehendēdū ſcīas ſpeculatiuas p pro/
prias ppōnes habitas. Et ſi homo cōprehēderet eas
ſine ppoſitionibus: tūc ille ppoſitiōes eēnt ocioſe: ꝛ
natura voluit hoc: ꝛ vniuerſalr ſi aliquod intellectū
de intellectis ſcientiarū ſpeculatiuarū acquiraꝛ̃ hoc
modo erit accidētaliter ꝛ raro. Et ſimilr impoſſibile
eſt vt p ipſum fiat ars ſpeculatiua: niſi aliquis ponat
hic eſſe aliquē modū hoīum qui comprehendūt ſcīē
tias ſpeculatiuas ſine diſciplina: ꝛ iſti hoīes ſi ſūt eq/
uoce ſunt hoīes: imo magis videnꝛ̃ angeli q̄ʒ hoīes.
¶ Sed hoc videtur impoſſibile ex hoc ꝙ dico: co/
gnitio enim ſpeculatiua vna eſt in ſe nō diuerſa: ſiue
fuerit ſcita per diſciplinā ſiue ſine diſciplina: ꝛ ſi eēt
ſcita per vtrūq̄ʒ: tūc diſciplina nō eēt accepta neceſ/
ſario in diffinitione eius: ꝛ ſic ſumus inter duo: aut
vt dicamus ꝙ iſta cognitio equiuoce diciꝛ̃ cū cogni
tione humana: aut vt cōcedamus ꝙ eadē res īueniꝛ̃
per cauſas diuerſas ꝛ ſʒ h̓ reſpectus rei ad ſuas cau/
ſas quibus conſtituitur non erit neceſſarius: ꝛ omne
hoc eſt impoſſibile. ¶ Dicere autem ꝙ poſſibile eſt
vt imagines rerū ſpeculatarū acquiranꝛ̃ ab aliquo
modo hoīum hoc mō cōprehēſionis impoſe eſt: qm̃
acqſitio earū hoc mō eſt ſupfluū cū iam acqranꝛ̃ ab
hoīe mō pfectiori: niſi aliqs dicat forte ꝙ iſte mo/
dus cōprehēſionis eſt pprius eis in qbus eſt poſe vt
addiſcant ſcīas ſpeculatiuas: ſed ſi iſti ſunt: equiuoce
ſunt hoīes. De ſōnijs aūt veris: ꝛ pp qd ſūt: ꝛ qūo: di
ctū eſt. ¶ De cauſis vō ſōnioꝝ falſoꝝ dicendū eſt: ꝛ
iſta ſōnia vlr ſunt a duabus cauſis: quaꝝ vna eſt ab
actione ṽtutis imaginatiue apud ſomnū in paſſioni/
bus remanētibꝰ in ſenſu cōi de ſenſibilibus extrinſe
cis ꝛ ab actionibꝰ iſtius ṽtutis in intētionibus depo/
ſitis in ṽtute rememoratiua ꝛ cogitatiua de illis re/
bus ſenſibilibus. motus enī iſtius ṽtutis .ſ. imaginatī
ue ſemp eſt in theſauro iſtiꝰ ṽtutis .ſ. cogitatiue ꝛ re/
memoratiue ꝛ theſauro ſenſus cōis. ¶ Cā aūt ſcd̓a
eſt deſideriū nāle aīe. Anima enī brutalis qñ deſide
rauerit aliqd eē aut nō eē īnata eſt facere ſilitudinē
forme illius rei deſiderate in illa diſpōne ꝯſiderata
ꝛ pſentare idolū illiꝰ rei: ꝛ iō qui deſiderat mulieres
videꝛ̃ coire: ꝛ hñs ſitim vꝛ bibere aquā. ¶ Et in hoc
genere ſunt ſomnia que ſignificāt apud medicos do/
miniū humoꝝ in corpore. U.g. ꝙ videre ignē ſigni/
ficat dominiū cholere: ꝛ ſōniare aquā ſignificat do/
miniū flegmatis. ¶ Et drīa iter iſtas falſas formas
ꝛ veras in ſomnio eſt ꝙ aīa miraꝛ̃ a ſomnijs veris ꝛ
excitaꝛ̃ quaſi timida ab illo ſomnio: ꝛ admirata de
illa ſpiritualitate ſubtili. de qdditate igiꝛ̃ ſōnioꝝ ve
roꝝ ꝛ falſoꝝ ꝛ de cauſis accidentiū ſuoꝝ dictū eſt.

Idem ſupra ſuper loco de memoria ꝛ 3° de anima, 5, ꝛ 20,

Propꝛ̃ qd ſūt ſomnia ꝛ diuinatio,

Qualꝭ dꝫ eē interpres ſomniorum,

Gētes diuerſificanꝛ̃ duobus modis,

Friditas facꝛ̃ motꝰ tarditateʒ: ꝛ ſiccitas facit ꝯfirmatione forme. Uide 2° celi com. 94.

¶ De causis lõgitudinis ꝛ breuitatis vite.

e eo autem quod est: hoc qdē eē longe vite aialiū: hoc aūt breuis vite: ꝛ de vite total'r lõgitudine ꝛ breuitate ꝯsiderãdū causas. Pricipiū āt ꝯsideratiõis neciuȝ prio ex eo qꝺ est dubitare de ipsis. Non eni est palã vtruȝ alterū: aut idē cã oĩbus aialibus ꝛ plãtis eiꝰ qꝺ est: hoc qdē eē lõge vite: h aūt breuis: ꝛ plãtaꝝ has qdē pauci tpis: has aūt multum durabilē hr̄e vitã. Adhuc aūt vtrū eadem q̃ lõge vite ꝛ q̃ ꝑm nãm sana nã ꝯstãtiū: aut separata sunt: ꝛ qꝺ breuis vite: ꝛ lãguorosuȝ aut ꝑȝ quosdã qdē lãguores appropinquãt lãguorosa ꝑm nãm corpa his q̃ breuis vite. ꝑȝ quosdã aūt nihil ꝓhibet lãguorosos esse lõge vite exn̄tes. De sõno qdē igit̃ ꝛ vigilia dcm̄ est prius: de vita aūt ꝛ morte dicendū est posterius: sil'r āt ꝛ de lãguore ꝛ sanitate quãtū adiacet nãli phie. Nūc aūt de cã eius qꝺ est: h qdē eē longe vite. h aūt breuis vite sic̄ dictū est prius ꝯsiderãdū. Sūt aūt habētia dr̄iam hãc tota ad tota genera ꝛ eoꝝ que sub vna specie altera ad altera. Dico aūt ꝑȝ genus qdē dr̄e vt hoieȝ ad equū: longioris eni vite genus hoiuȝ q̄ꝫ qꝺ equoꝝ: ꝑm spēȝ aūt hoieȝ ad hoieȝ. sūt.n. ꝛ hoies: hi qdē lõge vite: hi āt breuis vite alteri ꝑm altera loca distãtes: q̃ qdē eni ꝛ calidis gētiū ꝛ lõgioris vite: q̃ aūt frigidis breuioris vite: ꝛ habitãtiū aūt eūdē locū dr̄nt sil'r aliq qui hac dr̄ia adinuicē. Opȝ autē accipe qd facile corruptibile i nã ꝯstãtibꝰ: ꝛ qd qꝺ nõ facile corruptibile ignis ꝛ aq̄ ꝛ his cognata nõ habentia candē ꝟtutē existūt gn̄atiõis ꝛ corruptionis causa alijs. itaqꝫ ꝛ quelibet alioꝝ ex his entia ꝛ constituta pticipare hoꝝ nãm rõnabile: q̃cūqꝫ qdē cõposita ex m'tis sunt vt domus: de alijs quidē igit̃ altera rõ. Sūt eni ꝛ ꝓprie corruptiones multis exn̄tiū: vt scia: sanitas ꝛ egritudo: hec eni corrūpunt̃ etiã nõ corruptis susceptiuis: ȝ saluatis: vt ignorãtie qdē corruptio: reminiscentia: ꝛ eruditio. scie aūt obliuio ꝛ deceptio: ꝑm accn̄s aūt cõsequunt̃ nãlibꝰ que alioꝝ corruptiones. Corruptis eni aialibꝰ corrūpūt̃ ꝛ scia ꝛ sanitas

Corruptis aialibus corrumpuntur ꝛ scia ꝛ sanitas que sūt i animalibus.

que in aialibus: ꝓp qꝺ ꝛ de aia rõnabil'r qs vtiqꝫ ex his. si eni est nõ a nã: sed queadmoduȝ scia in aia sic ꝛ aia in corpore: erit vtiqꝫ ipsius ꝛ alia corruptio p̄ter corruptioneȝ q̃ corrūpit̃ corrupto corpore: itaqꝫ qm̄ nõ vitalis exn̄s: aliter vtiqꝫ habebit ad corporis corruptionē. Forte aūt vtiqꝫ qs dubitabit rationabiliter. vtruȝ est vt icorruptibile erit qꝺ corruptibile: vbi ignis sursum vbi nõ est cõtrariū. Corrūpunt̃ eni que quidē iexistūt ꝯtrarijs ꝑm accn̄s: eo ꝙ illa corrūpunt̃. iterimunt̃ eni ꝯ̄ria abinuicē: ꝑm accn̄s aūt nihil cõtrarioꝝ ex substãtijs corrūpit̃ ꝓpter de nullo subto p̄dicari subaȝ. Quare cui nõ est cõtrariū: ꝛ vbi nõ est ipol'e vtiqꝫ erit corrūpi: quid eni erit corrumpens: si a contrarijs qdē corrumpi accidit solis. hoc eni nõ existit: aut total'r: aut hoc: aut hoc: sic qdē veꝝ est: sic aūt non. Impol'e eni mãm habenti non existere aliqual'r cõtrarium. Omino qdeȝ eni inesse calidū aut rectū contingit: omne autē esse ipol'e aut calidum: aut rectuȝ: aut albū: erunt enim passiones separate. Si igit̃ quãdo simul fuerint factiuū ꝛ passiuū: hoc qdē semp facit: hoc autem patitur: impol'e non permutare. Adhuc si necesse superfluū facere: supfluuȝ autē ꝯ̄rium. ex cõtrario enim semp ꝑmutatio: supfluū aūt reliqe prioris. si aūt omne expellit qꝺ actu ꝯ̄riuȝ: ꝛ sic hoc corruptibile vtiqꝫ sit: aut sit: aut nõ: sed a cõtinēte corrūpit̃ siqdē sufficiēs ex dictis. Si aūt nõ supponere opȝ: qꝛ inest aliqd actu cõtrarium ꝛ supfluū fit. ꝓpter qꝺ ꝛ minor flãma cõburit̃ a multa ꝑm accn̄s: qꝛ alimentuȝ qꝺ illa in multo tēpore consumit: consumit hic multa flãma cito: ꝓpter qꝺ omnia semp in motu sunt ꝛ fiunt: aut corrumpunt̃. Cõtinens autem aut cooperat̃: aut cõtraoperatur: ꝛ ꝓpter hoc transposita durabiliora qdem fiunt ꝛ paucioris durationis nã: eterna autem nusq̄ꝫ quibuscūqꝫ cõtraria erunt: confestim enim materia contrarium habet. quare siquidem eius quod vbi ꝑm locum ꝑmutat. Si āt quãti ꝑȝ augmētū ꝛ decremētum: si aūt passionis alterat̃. Erūt aūt neqꝫ maxima incorruptibiliora: equus eniȝ hoie breuioris vite: neqꝫ ꝑua. epeteia eniȝ multa entomoꝝ neqꝫ plãte total'r aialibꝰ. Epeteia eni q̃dã plãtaꝝ neqꝫ sanguinē hn̄tia. apis.n. durabilior quorūdam sanguinē habentiuȝ: neqꝫ exãguia. malakia eni epeteia qdē exanguia autē neqꝫ que in terra: etenim plãte epe-

Impol'e est mãm hn̄ti nõ existere aliqualiter ꝯtrariū.

Cõfestiȝ mã ꝯ̄riuȝ habet.

teia

tcia sunt ꝛ animalia gressibilia: neqꝫ que in mari. Etenim ibi que breuis vite ꝛ ostrokura ꝛ malakia. oino aūt longissime vite i plā- tis sunt vt palma ꝛ cupressus: ꝛ in sanguinem habentibus aialibus magis q̃ꝫ in exanguibus: ꝛ gressibilibus q̃ꝫ in aquatilibꝰ: q̃re ꝛ cōbinātibus in sanguinē habētibꝰ ꝛ gressibilibus que lōgissime vite animaliuꝫ sunt. vt homo ꝛ elephas: ꝛ vtiqꝫ q̄ quidē maiora: vt ad plus est dicere minoribus longioris vite: eteni ꝛ alijs accidit his que longioris vite: ꝛ magnitudo sic dictis. ¶ Causam aūt de his omnibꝰ huic vtiqꝫ quis contemplabitur: oportet eniꝫ accipere q̄ animal est natura humidum ꝛ calidum ꝛ viuere tale. Senectus aūt frigida ꝛ sicca: ꝛ quod mortuum: videt̄ enim sic. Materia enim corporū existentibus hoc calidū ꝛ frigidū ꝛ siccū ꝛ humidū. Necesse igit̄ senescentia desiccari: propter qd̓ oportet non facile desiccabile esse humidū. Et propter hoc pinguia putribilia. Cā aūt que aeris: aer aūt ad alia ignis. ignis aūt nō fit putrefactꝰ: neqꝫ rursuꝫ paucū oportet eē humidū: facile siccabile enim quod paucū: propter qd̓ ꝛ magna ꝛ animalia ꝛ plante vt vniuersaliter est dicere lōgioris vite: quēadmodū dictū est prius. rationabile eni maiora plus hr̄e humidū. Nō solum aūt ꝓpter hoc longioris vite. due enim cause qd̓ quātū: ꝛ quod quale. Quare opꝫ nō solū multitudinē eē humidi: sed hoc ꝛ calidum vt neqꝫ facile desiccabile sit: ꝛ ꝓpter hoc homines lōgioris vite magis quibusdā maioribus longioris vite deficiēs multitudine humidi si pluri ratione excedat ſm q̄le q̃ꝫ deficiat ſm quantū. Est autēꝫ aliquibus quidem calidum pingue qd̓ simul facit non facile siccabile: ꝛ nō facile ifrigidabile. Quedaꝫ aūt aialiū hn̄t humorē: ideo opꝫ firmū esse: non leuiter aūt corruptibile neqꝫ superfluum. Interimit̄ eni qd̓ tale: aut languore: aut natura. Cōtraria aūt supfluitatis ꝯtus: ꝛ corruptiua: hec qdē nāe: hec āt particule. ꝓpter qd̓ coitiua et multisperma senescūt cito. Sperma eni supfluū et ampliꝰ desiccat emissuꝫ: et pp̄ h̄ mulus lōgioris vite equo et asino ex qbus genitus est: et femelle masculis si coitiui sint masculi: pp̄ qd̓ et passeres masculi breuioris vite femellis. Adhuc aūt quecūqꝫ laboriosa masculoꝝ ꝓpter laboreꝫ senescūt magis. desiccat eni labor. senectus aūt sicca est. Nā autē et vt ad omne est dicē

In plāt͡ palma ꝛ cupressus viūt lōgissime vite.

Propter qd coitiua cito senescunt.

Mares lōgioris vite femellis.

masculi femellis lōgioris vite. Cā aūt q̄ calidiꝰ aial masculꝰ est q̃ꝫ femella. Eadē āt in calidis lōgioris vite sunt q̃ꝫ in frigidis locis pp̄ eādē cām pp̄ quā qdē ꝛ maiora ꝛ maxime notabilis magnitudo aialiū frigidoꝝ ſꝫ nām pp̄ qd̓ ꝛ serpentes ꝛ saure ꝛ folidota magna in calidis locis ꝛ i rubro mari ostracoderma: augmēti est cā'a hūiditas cā ꝛ vite. In frigidis āt locis magnis aqueū hūidū qd̓ i aialibꝰ ē pp̄ qd̓ facile cōgelabile q̃re hec qdē nō fiūt oino aialiū q̄ pauci sāguinis: aut sanguinē hn̄tiū in his q̄ ad arctū locis: neqꝫ gressibilia in t̄ra nꝫ aq̄tilia i mari: hec āt fiūt qdē: miora āt ꝛ breuioris vite: aufert. n. ꝯgelatio augmētū. Alimētū āt nō sumētia ꝛ plāte ꝛ aialia corrūpunt̄. Cōsumit. n. ipꝫ seipꝫ quēadmōꝫ. n. mlta flāma cōburit ꝛ corrūpit paucā: eo q̄ alimētū ꝯsumat: sic nāle calidū prio digestiuū ꝛ sumit māꝫ i q̄ ē. Aq̄tilia āt gressibilibꝰ minꝰ lōge vite: nō q̄ hūida simplr̄: sꝫ q̄ aquosa: tale āt hūidū facile corruptibile q̄ frigidū ꝛ ꝯgelabile de facili ꝛ exāgue pp̄ iddē si nō magnitudie recōpēset̄: nꝫ eni piguedinē: neqꝫ dulce hꝫ. In aiali. n. qd̓ pigue dulce: pp̄ qd̓ apes lōgioꝝ vite alteriꝰ maioribꝰ aialibꝰ. i plāt͡ āt sūt q̄ lōgissime vite: ꝛ magis q̃ꝫ in aialibꝰ. primū qdē q̄ aquosa minꝰ: q̃re nō facile ꝯgelabilia. Deide hn̄s viscositatē ꝛ frigiditatē ꝛ sicca ꝛ terrestria exn̄tia: tn̄ n̄ hn̄t facile siccabile hūidū. De h̄ āt qd̓ ē nāꝫ arboꝝ eē multū durabilē oꝫ accipe cāꝫ. hn̄t. n. ꝓpriā ad aialia p̄terq̃ꝫ ad entoma. Juuenes. n. sp̄ plāte fiunt pp̄ qd̓ multi tp̄is: sp̄. n. altē geriniatōes: he āt senescūt: ꝛ radices silr̄: sꝫ n̄ sil̄: sꝫ aliqñ qdē solꝰ stipes ꝛ rami pierūt: alteri āt iuxta nati sūt. Cū āt sic fuerit radices alie ex exn̄te gn̄ant̄ ꝛ sic sp̄ manet: h̄ qdē cōruptū. h̄ āt fcm̄ pp̄ qd̓ lōge vite assimilāt̄ āt plāte entōmis sic dcm̄ ē priꝰ: diuise. n. viuūt ꝛ duo ꝛ mlta fiūt ex vno. ¶ Entoma āt vsqꝫ ad viuē puenerūt: mlto aūt nō pn̄t tp̄e. nō eni hn̄t organa: neqꝫ facē pōt ipa pricipiū i vnoquoqꝫ. Qd̓ āt i plāta p̄t. vbiqꝫ eni hꝫ ꝛ radicē ꝛ germen potētia: pp̄ qd̓ ab hac sp̄ ꝓueīt: h̄ qdē nouū: h̄ āt senescens modico aliquo dr̄ia ieē lōge vite sic quēadmodū q̄ absplātāt̄. Et. n. in absplātatiōe mō aliquo dicet vtiqꝫ aliqs eadē accidere: pticula. n. qdē qd̓ absplātatū. In absplātatōe qdē igit̄ sepatis accidit hoc. ibi aūt per cōtinuuꝫ. Causa autem qua inest vbiqꝫ principiū virtute existens. accidit aūt iddem in aialibus ꝛ

Propter qd entoma decisa parum viuunt: plante autē sic multo tēpoꝛe viuere possunt

plantis. In animalibus enim longioris vite masculi vt in pluribus. horum aũt superiora maiora q̄ȝ inferiora: magis eni nanus masculus q̄ȝ femella. In superiori autẽ calidũ ⁊ frigidũ in inferiori: ⁊ plantarũ que capite graues lõgioris vite: tales aũt que nõ epeteia: sed arborosa: superius eni plante ⁊ caput radix est. Epeteia autem ab inferius ⁊ fructũ accipiũt augmẽtuȝ. Sed de hoc quidem ſm se in his que de plantis determinabitur: nũc autẽ de alijs animalibus dicta est causa de magnitudine vite ⁊ de vite breuitate. Reliquũ autẽ nobis considerare de iuuentute ⁊ senectute ⁊ vita ⁊ morte. his eni determinatis fineȝ vtiqȝ habebit que de animalibus methodus.

N hoc tractatu ꝑscrutatur de causis lõgitudinis ⁊ breuitatis vite. dicamus igiť ꝙ cõcessum est hic esse causas naturales in his duobus accidentibus: ⁊ ꝙ omne quod attribuitur animali de generatione ⁊ corruptione cremẽto ⁊ diminutione ⁊ somno ⁊ vigilia: ⁊ vniuersal'r de omni trãsmutatione nõ attribuiť nisi q̄tuor q̄litatib⁹. s. caliditati ⁊ friditati siccitati ⁊ humiditati nõ quãtitati neqȝ q̄litati. V. g. ꝙ grauitati ⁊ leuitati: ⁊ nigredini ⁊ albedini: ⁊ hoc declaratuȝ est in libro de generatiõe ⁊ corruptione. lõgitudo igiť ⁊ breuitas vite nõ attribuũť nisi his q̄tuor q̄litatib⁹.

Diuȝ transmutabilium causę q̄tuor primis q̄litatibus attribuuntur.

¶ Et cũ hoc positũ est: dicam⁹ ꝙ longitudo ⁊ breuitas vite dicunť multis modis. Aut ſm cõparationeȝ ad genus. V. g. dicere qdẽ ꝙ vegetabilia v'r sunt lõgioris vite q̄ȝ aialia. Aut ſm cõparationẽ ad specieȝ. V. g. ꝙ hõ est lõgioris vite q̄ȝ rana: ⁊ ꝙ palma est lõgioris vite q̄ȝ ficus. Aut ſm cõparationẽ ad aliqueȝ modũ. V. g. ꝙ habitãtes in regionibus calidis ⁊ humidis sũt lõgioris vite q̄ȝ habitãtes in regionib⁹ frigidis ⁊ siccis. Aut ſȝ cõparationẽ ad idiuiduũ. V. g. ꝙ sortes est lõgioris vite q̄ȝ Plato: hoc igiť posito dicamus qd̃ declaratuȝ est in q̄rto metheoroꝝ: ꝙ gñatio est qñ virtutes actiue dominanť in generatione sup passiuas: ⁊ corruptio accidit ecõuerso. s. qñ passiue dominanť super actiuas: ⁊ hoc fuit ita: qꝛ qñ calor mensuratus cũ frigore dat generato formã ꝓpriam nãlẽ: imo hec est illa forma ⁊ humiditas mensurata cũ siccitate recipit formã ⁊ figurã: dũ igiť in ente nãli habuerint dñiuȝ due vtutes actiue sup passiuas cõseruabiť suũ esse: ⁊ qñ debilitabunť: tũc dñabunť: sup illas virtutes alie actiue ꝓprie alij enti: ⁊ sic corrũpeť illud ens. V. g. qꝛ calor nãlis qui mẽsurat⁹ est cũ humore nãli dũ habuerit dominiũ in humorib⁹ nõ accidet putrefactio: si igiť fuerit debilis ad digerẽ dũ illos hũores: aut fuerit nimis ĩtẽsus accidet illic calor extraneus corrũpẽs: ⁊ corruptio accidit vniuersaliter qñ ꝓportio nãlis que est ĩter virtutes actiuas ⁊ passiuas in vnoquoqȝ ente fuerit d̃structa: ⁊ quãto magis ista ꝓportio fuerit maior: tãtomagis illd̃ ens erit remotũ a corruptione: ⁊ quanto minor tãto ꝓpiquior corruptioni.

Longitudo ⁊ breuitas vite dicunť m'ltis modis.

¶ Et ideo entia in quibus dominatur mixtio aque ⁊ ignis super mixtionẽ terre ⁊ aeris sunt longioris vite ⁊ existentie. In aqua enim ⁊ igne sunt qualitates actiue fortiores q̄ȝ in terra ⁊ aere: ⁊ in terra ⁊ aere sũt passiue fortiores: ⁊ tale ens est longioris ꝑmanẽtie: qꝛ ista ꝓportio nõ destruiť in eo a parua transmutatione. ꝓportio eniȝ nãlis iter vtutes actiuas ⁊ passiuas qñ fuerit magna non destrueť nisi a magna trãsmutatione ⁊ in lõgo tẽpore. Corruptio eni nihil aliud est: nisi putrefactio que fit ex debilitate virtutũ actiuaꝝ ⁊ fortitudine passiuaꝝ: ⁊ iõ qui hñt talẽ cõplexionẽ minime generanť in eis humores nõ digesti: aut humores cõbusti. Cõplexio. n. nãlis est in ꝓportione nãli q̄ est inter vtutes actiuas ⁊ passiuas. qñ igiť virtus frigida actiua fuerit minor q̄ȝ debet comburenť humores: ⁊ qñ calida fuerit minor accidet indigestio ⁊ cruditas. Ista est igitur vna causarum per quã vna spẽs est longioris vite q̄ȝ alia ⁊ minus recipit occasiones ⁊ infirmitates.

Cur ignea ⁊ aquea sũt lõgioris vite q̄ȝ terrea ⁊ aerea.

¶ Causa aũt scda ẽ vt ꝓportio nãlis iter duas vtutes actiuas adiuicẽ: ⁊ ꝓportio iter duas passiuas adiuicẽ in aliq̄ genere: aut aliqua specie: aut aliquo mõ: aut aliquo idiuiduo sit maior q̄ȝ in alio genere: aut alia spẽ: aut alio modo: aut alio indiuiduo: ⁊ ꝓportio nãlis quaȝ hñt aialia ⁊ vegetabilia in hac ĩtentione est vt calor sit maior frigore ⁊ hũidũ maior sicco: vt dcm̃ ẽ alibi. aialia igitur ⁊ vegetabilia in q̄bus dominanť calor ⁊ humiditas: ⁊ sil'r virtutes actiue sunt longe vite: ⁊ corruptio accidit aialibus ⁊ vegetabilibus qñ carẽt altera istarũ duaꝝ ꝓportionũ aut vtraqȝ: qm̃ qñ iste vtutes actiue debilitanť accidet mãe vt dissoluať a forma ꝑ malitiã digestionis ⁊ q̄litatis mãe: ⁊ quando humiditas nõ fuerit m'lta in eis accidet ꝙ aialia ⁊ vegetabilia desiccenť cito: calor nãlis inatus est cõsumere humiditatẽ cuȝ sit. q. mã ⁊ nutrimẽtũ illius: ⁊ cũ humiditas erit cõsumpta calor corrũpeť ⁊ dñabiť siccitas: ⁊ frigiditas: ⁊ quãtomagis humiditas cõsumeť: tantomagis dominabiť siccitas ⁊ frigiditas: siccitas eni videť esse mã ꝯueniẽs frigiditati: sic humiditas caliditati. ¶ Modi igitur aialiũ nõ diuersanť in lõgitudine vite nisi ſm diuersitatẽ eoꝝ in caliditate ⁊ humiditate: ⁊ in dñio virtutũ actiuaꝝ sup passiuas: per has duas causas diuersanť modi hoiuȝ ⁊ idiuidua eoꝝ in vita.

¶ Corruptio autẽ cõtingit idiuiduis duob⁹ modis: aut nãliter qñ calor nãlis cõsumit humiditatẽ nãlem q̄ est in illo indiuiduo ⁊ dominať in eo frigiditas ⁊ siccitas: aut accidental'r qñ in eis generať de superfluitatibus digestionis qd̃ nã nõ põt distinguere: ⁊ sic accidũt eis ĩfirmitates: ⁊ in istis nõ dominanť vtutes actiue super passiuas: qm̃ qñ virtutes actiue nãliter habẽt dominiũ in aliquo ĩdiuiduo super virtutes passiuas: ⁊ nõ accideret magna causa extrinseca cõtraria ex rebus que ĩnate sũt trãsmutare cõplexioneȝ ex extrinseco: necesse est vt corruptio istius indiuidui sit nãlis: ⁊ postea iste vite nãles diuersanť ſm diuersitatem in caliditate ⁊ humiditate.

De causis corruptiõis.

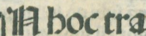
vite autẽ hoium v'r sequunť cordis ꝓportionẽ cõplexionalẽ q̄ est inter virtutes actiuas ⁊ passiuas: iter actiuas adinuicem ⁊ passiuas adinuicem: ⁊ ideo videmus multos homines: quoꝝ mẽbra ĩmanifesta sunt fortia: ⁊ virtutes eoꝝ magne: ⁊ contingũt eis egritudines mortales ⁊ moriuntur ante senectutem: ⁊ videmus alios minoris virtutis ⁊ debiliores venire ad senectuteȝ: licet regimẽ eoꝝ sit cõsimile: ⁊ signũ eius ꝙ cã longioris vite est abundantia caliditatis ⁊ humiditatis cũ dñio caliditatis sup humiditatẽ: ⁊ vniuersaliter virtutũ actiuaꝝ sup passiuas est ꝙ contrariũ vite est mors: ⁊ mors nihil aliud est nisi frigiditas ⁊ siccitas: ⁊ cuȝ causa mortis ẽ frigiditas ⁊ siccitas: causa vite est caliditas ⁊ humiditas: ⁊ ideo

Vite hoium sequunť cordis ꝓportionem complexionalem.

cōplexio iuuenū est calida ⁊ humida ⁊ senū frigida ⁊ sicca. Et signū eius est ꝙ q multū coeunt paruꝫ viuunt: ⁊ castrati plus viuunt q̄ꝫ non castrati: ⁊ senes q hn̄t multā carnē plus viuūt: qm̄ cā multitudinis carnis est caliditas ⁊ hūiditas: ⁊ ꝑꝑ paucitatē coit⁹ viuit mulus plus q̄ꝫ equus: ⁊ femīe plus q̄ꝫ masculi: ⁊ q habitāt in regiōib⁹ calidis ⁊ hūidis sunt lōgioris vite: ⁊ h̄ accidit ꝑꝑ accn̄s. s. ꝑꝑ paucitatē putrefactiōis: ⁊ serpētes q sūt multe hūiditatis ⁊ caloris sunt lōgioris vite q̄ꝫ serpentes q sunt in locis calidis siccis aut frigidis ⁊ siccis: aut frigidis ⁊ hūidis: ⁊ silr̄ hoīes habitātes in īsulis marinis sūt lōgioris vite q̄ꝫ habitātes in agrestib⁹: ⁊ aīalia marina sunt lōgioris vite q̄ꝫ agrestia: q꞉ aq̄ marina calīa est ⁊ hūida: cā igit̄ ꝯſuās aīalia ꝑ se est abūdātia calitatis ⁊ hūiditatis in sua cōplōne: ⁊ dn̄iuꝫ actiuaꝝ sup passiuas. Cāe vo ꝯſuātes ipꝫ ex extrīseco sunt sex modi noīati: comestio ⁊ pot⁹ ⁊c. ⁊ qn̄ istis vtit̄ hō hn̄s illa q̄ hꝫ ī sua cōplōne. s. illa duo ꝑdcā ſꝫ ꝙ scriptū ē in arte ꝯſuādi sanitatē: necio ꝓlōgabit̄ sua vita ⁊ nō accidet ei nisi mors nālis: cui⁹ cā ē frigiditas ⁊ siccitas: ⁊ si nō vtit̄ eis ſꝫ ꝙ oꝫ forte morieť ꝑ dn̄iuꝫ vtutū passiuaꝝ sup actiuas qd̄ ē cā egritudinū nāliū: ⁊ forte morieť morte nāli qn̄ hūor ex̄ne⁹ q fuēit ī corꝑe nō fuerit valde malus ⁊ accidit mltis hoīb⁹ ꝙ appetit⁹ eoꝝ nālr̄ ꝯuenit suis cōplōnib⁹: q̄ꝑꝑ vite eoꝝ elōgant̄. illi aūt in qb⁹ vtutes actiue nō dn̄ant̄ sup passiuas moriūt̄ nō nālr̄: ⁊ maxīe qn̄ vtūt̄ regimīe n̄ ꝯueniēte: ⁊ vlr̄ q carēt his duob⁹ ꝑdictis necio hn̄t vitā breuē: ⁊ corruptio accit eis cito duab⁹ de causis. q꞉ vna ē ꝯsūptio nālis hūiditatis q̄ ē in corꝑe ⁊ dn̄iū frigiditatis ⁊ siccitatis in eis: ⁊ h̄ erit qn̄ vtunt̄ reb⁹ extrīsecis ꝯueniēter: ⁊ multotiēs accidit eis cū h̄ mori nō nālr̄ ꝑꝑ supfluitates gnātas ī eis ex debilitate vtutū actiuaꝝ. Et vī ꝙ cōplexio quā narrauim⁹ ē ꝓpa lōgitudis vite in q̄ inueniunt̄ ille ꝯditiōes ꝑdicte: aut ē ignota in arte medicine: aut difficile scit̄: ⁊ si eēt nota ꝑcise iudicaret medic⁹ lōgitudinē ⁊ breuitatē vite. Et cōplō media quā ponit. G. vī eē ista: sꝫ scire istā cōplōnē sensu valde ē difficile: ⁊ magl vī eē ꝑ rōnē q̄ꝫ ꝑ sēsuꝫ: ⁊ q꞉ ista ꝓportio ē ignorata nālr̄ videm⁹ ꝙ mlti grauiter īfirmi ēt viuūt multū: ⁊ mlti bone ꝯsistētie moriūt̄ iuuenes: ⁊ diuersitas hoīuꝫ in vita ē ſꝫ diuersitatē eoꝝ in hac ꝓportiōe cōplōnali ī illis duob⁹. s. ī abūdātia calitatis ⁊ hūiditatis ⁊ ī dn̄io vtutū actiuaꝝ. Et in vegetabilib⁹ est 3ª cā q̄ facit lōgitudinē vite: ⁊ ē vt corrūpat̄ ⁊ crescat in suis ꝑtib⁹. s. vt cū desicceť aliqs ram⁹ possit gnāri ali⁹: ⁊ cū h̄ acqrit calorē nālē q ē in eo a sole plus q̄ꝫ aīalia: ⁊ cū h̄ est multe aq̄sitatis ⁊ ꝓpinquuꝫ formis simpliciū: q̄ꝫto. n. for^a cōpositi fuerit magis remota a formis simpliciū cōponētiū: tāto magis erit ꝯ̄ria illis formis: q̄ꝑꝑ actio simpliciuꝫ fortior erit in ea. Dictū est igit̄ de causis lōgitudis ⁊ breuitatis vite ſꝫ Ar. ⁊ ſꝫ fundamēta nālia. Antiq vo attribuūt lōgitudinē ⁊ breuitatē vite causis accn̄talib⁹: qdā. n. dicūt ꝙ cā lōgitudis vite est loc⁹ calidus ⁊ sicc⁹: ⁊ qdā magnitudinē corꝑis: ⁊ qdā multitudinē sanguis: ⁊ loc⁹ aūt calidus ⁊ sicc⁹ est cōburēs ⁊ ꝯsumēs hūorē nālē: ⁊ iō ipoſſe est vt sit cā lōgitudis vite nisi ꝑ accidēs: q꞉ putrefactio q̄ accidit ꝑ hūiditatē minorat̄ in tali loco: ⁊ iō loca frigida ⁊ sicca magis videť eē cāe lōgitudis vite q̄ꝫ calīa ⁊ sicca: q꞉ carēt putrefactiōe q̄ fit ex hūiditate: ⁊ putrefactiōe que fit ex caliditate: ⁊ iō ꝓpriū est istis regionib⁹ ꝙ mors q̄ accidit ex putrefactiōe raro accidat ī eis: ⁊ silr̄ magnitudo corꝑorū nō est cā lōgitudis vite: nisi qn̄ magnitudo ꝓueīt ex multitudīe calitatis ⁊ hūiditatis nō ex abūdātia ꝑtis terrestris ī eis: ⁊ iō lꝫ aīal sit ꝑui corꝑis: tn̄ lōgioris vite ē multis aīalib⁹ q̄ sunt maximi corꝑis: ⁊ silr̄ multitudo sanguis est ēt cā lōge vite ꝑ accn̄s: multitudo. n. sanguis accidit in aīalib⁹ ex abūdātia calidi ⁊ hūidi: dictū est igr̄ de causis lōgitudis vite ⁊ breuitatis ſm nostrū posse ⁊ intellectuꝫ.

Quāto aliq̄ forma magis remota fuērit a formis simpliciū: tanto magis erit ꝯ̄ria illis formis.

¶ Incipit Tractatus Auerroys de Suba Orbis.

In hoc tractatu itēdim⁹ perscrutari de rebus ex qb⁹ cōponitur corp⁹ celeste. Determiatū ē. n. corpus celeste cōponi ex duab⁹ naturis sic̄ gnābilia ⁊ corruptibilia corpora. Sꝫ tamē in istis fuit declatū has duas nās eē ꝑ gnātionē ⁊ corruptionē in eis inuētas: in celestib⁹ aūt ꝑ motū localeꝫ. Quia. n. declātū ē hec corpa moueri ex se ⁊ ī loco eē. Ampli⁹ aūt illō qd̄ moueť ex se cōponit̄ ex duab⁹ naturis. i. recipiēte ⁊ agēte: qm̄ cuꝫ dclātū sit oē motū hr̄e motorē. Ampli⁹ aliqd motū eē: ⁊ mouēs in eodē ipoſſe eē. Cū h̄ inq̄ꝫ sit: declatū ē corꝑa celestia cōponi ex duab⁹ naturis. ¶ In h̄ tractatu igr̄ ꝑscrutaturi sum⁹ de his duab⁹ naturis ex qb⁹ corp⁹ celeste ꝯponit̄: vtꝝ sint silēs illis nāis ex qb⁹ gnābilia cōponunt̄: q꞉ vna dī for^a: altera mā. s. vtꝝ hec mā ⁊ for^a q̄ sūt h̄ sint eadē cū illis: aut diuersa ſꝫ magis ⁊ min⁹: sꝫ si sint diuerse spē: tūc equoce dī corporeitas: aut ſꝫ pri⁹ ⁊ posteri⁹. ¶ Qm̄ āt he due nāe exn̄tes in his gnābilib⁹: ⁊ celestib⁹ corꝑib⁹ nō sunt cōuenientes spē mani^m est posito corꝑe celesti eē ignābili ⁊ icorruptibili: ⁊ corꝑib⁹ q̄ sunt apud nos eē gnābilia ⁊ corruptibilia: cās. n. corꝑis gnābilis ⁊ corruptibilis ⁊ eterni easdē eē ipoſſe est. Remanet q ꝑscrutari de eis qb⁹ he due nāe q̄ sunt in corꝑe celesti differunt ab eis que sunt in corꝑe gnābili ⁊ corruptibili.

Idē. 5. ce. 61.
3. meta. 15.

¶ Pricipiū qdē ꝑscrutatiōis ē ī h̄. Aris. n. cuꝫ inuenit ꝙ īdiuidua exn̄tia ꝑ se hic: q̄ vocant̄ sube transferri de vna dispōne ī aliā inuenit hāc trāsmutationē duobus modis: aut trāsmutationē in dispōnib⁹ extrīsecl a qdditatib⁹ subaꝝ exn̄tiū ꝑ se q̄ nō facit illa indiuidua dr̄ia ſꝫ illas dispōnes trāsmutari in noīe nec in diffōne: sic̄ dispōnes q̄ dn̄r q̄ꝫtitates ⁊ q̄litates: ⁊ alia ꝑdicamēta q̄ appellant̄ accn̄tia: aut trāsmutationeꝫ in dispōnib⁹ q̄ faciūt īdiuidua dferētia ipsas trāsmutari noīe ⁊ diffōne: q̄ trāsmutatio dī gnō ⁊ corruptio. Cū q ꝯsiderauit hos duos modos trāsmutatiōis inuenit in eis cōia ⁊ ꝓꝓa. Cōmunia qdē sunt q̄ inq̄ꝫ īsunt trāsmutatiōi subali ⁊ accn̄tali: est. n. cōe his duobus hr̄e vnū sbꝫ recipiēs trāsmutatōeꝫ. Ampli⁹ necium est nō eē ꝑcedē eē gnābil ⁊ corruptibil: ⁊ oio ibereť ⁊ ei⁹ qd̄ fit: nō. n. fit nisi illō qd̄ nō ē. Silr̄ aūt inueniť posse ꝑcedē eē ī sbo necio: ī vtroq̄ꝫ mō factiōis: qd̄. n. est ipoſſe nō fit. Ampli⁹ inueniť eē necio illō ex q̄ ē factio illi⁹ rei ⁊ ad qd̄ ē eē ꝯ̄ria ⁊ hr̄e iddē gen⁹ ⁊ ꝙ illa ꝯ̄rietas reducitur ad ꝑmā ꝯ̄rietatē. s. nō eē ⁊ formā. ¶ Differūt aūt in h̄: qm̄ inuenit trāsmutationē indi-

Transmutatio duplex.
Idē ꝑ ph. 63.

uiduoꝝ in suis substātijs cogere subm nō esse ens in actu ⁊ nō hēre for^{as} q̄ subat. Si.n.hēret formā: nullaȝ aliā recipet nisi illa destructa: vnā.n. formaȝ hēre nisi vnū subȝ est ipole. Et si eēt suba simplr exñs in actu tūc eēt ipossibile ⁊ nō receptiuū: qđ ē.n. actu nō recipit aliqđ qđ ē in actu ƀȝ ꝙ est in actu. ℂ Uñ nā hui^{9} subti recipiētis subales foꝛas.s.p^{c} māe neċe ē eē nāȝ po^{c}.s.ꝙ po^{a} ē ei^{9} ōria subalis: ⁊ iō nullā hȝ for^{as} ppriā ⁊ nāȝ exñtē in actu: ſȝ ei^{9} suba ē in posse: ⁊ ex ꝭ mā recipit oēs foꝛas. Sȝ posse q̄ subat ꝭ subm differt ēt a nā subi qđ subat ꝑ ꝭ posse in ꝭ ꝙ posse dī re^{u} for^{c}: ꝭ aūt est subȝ vnū entiū: ꝭ aūt subȝ ē eltū vnū eternū exñtiū ꝑ se: q̄ꝝ suba ē in po^{a} ꝑ se. Et iō difficile ē itelligere vl imagiari māȝ nisi in cōpatiōe ad alteꝝ: sic dīc Aris. ℂ Et qñ iuenit subales foꝛas diuidi ƀȝ diuisionē hui^{9} subti. Diuisio aūt nō est huic subto nisi in q̄ztū hȝ q̄ztitatē: sciuit aūt ꝙ p̄n^{m} eoꝝ q̄ existunt in ꝭ sunt tres dimēsiōes q̄ dñr corp^{9}: ⁊ cū iuenit in eis dimēsiōib^{9} cōicari foꝛas oēs: q̄ꝝ q̄lȝ hȝ q̄ztitatē terminatā ppriā: sciuit dimēsiōes termiatas vltio actu nō posse eē nisi postq̄z for^{a} subalis est in eo: sic est dispō de alijs accñtib^{9} exñtibus in actu. Jnuenit ēt ꝙ subā oiuȝ accñtiū sunt idiuidua sube q̄ sūt in actu: de qb^{9} declatū fuit ab eo eē cōposita ex formis ⁊ subto qđ ē in po^{a}. ℂ Et accipit ēt sig^{m} ex ꝭ ꝙ ꝭ subm recipit accidētia ɔtigētia in eo qđ nō ē simplex: qñ si eēt simplex actu nō posset recipe accñtia: pati.n. ɔ̄iū ē ipsi actui. ℂ Et qꝛ iuenit oēs foꝛas cōicari in dimēsionib^{9} nō termiatis sciuit ꝙ p^{a} mā nūq̄z denudat a dimēsionib^{9} nō termiatis: qꝛ si denudaret tūc corp^{9} eēt ex nō corpe: ⁊ dimēsio ex nō dimēsiōe: ⁊ tūc for^{a} corpal vl for^{c} corpales eēnt ɔ̄rie ⁊ succedētes sibi in ꝭ subo sic est dispō de formis subalib^{9}. Et ꝭ totū ɔuenit sensui: vī eniȝ ꝙ for^{a} calitatis qñ agit in aquā icipit aq augeri ⁊ cresce in dimēsionib^{9} ⁊ vicinari dimēsiōib^{9} aeris. Cū igr ɔuenit ad maximā q̄ztitatē aq̄: tūc subȝ ei^{9} denudat a for^{a} aq̄ ⁊ q̄ztitate dimēsionū aq̄ ppa: ⁊ recipit formā aeris ⁊ quātitatē dimensionū ppriaꝝ forme aeris: ⁊ silr facit ɔ̄rium forma frigiditatis in aere.s.ꝙ dimēsiōes aeris nō cessant diminui donec spoliet a sua for^{a} ⁊ recipit formā aq̄. Dimēsiōes aūt simplices q̄ appellāt corp^{9} simplex nō denudāt a p^{a} mā sic nec alia accñtia cōia oib^{9} corpib^{9} ɔtrarijs: aut duob^{9} eoꝝ ad plus. U.g. diaphanitatē in qua cōicāt ignis ⁊ aer: ⁊ qꝛ illa for^{a}.s. for^{a} dimēsiōis nō termiate existit in p^{a} mā p̄mit^{9}: ⁊ succedit sibi in ea: iō ipole ē ꝭ subȝ recipe duas eaꝝ in eodē subo exñti termiate q̄ztitatl: iō ipole ē a subo denudari foꝛaȝ ⁊ subȝ denudari a for^{a} nisi ꝑ for^{c} destructionē: neq̄z ēt ē pole ipaȝ fieri in subo nisi ꝑ agēs exhēs illaȝ de po^{a} in actū. vñ neċe ē has foꝛas eē ɔ̄rias adeo ꝙ altera corrūperet suā ɔ̄riā ⁊ subȝ recipet for^{am} silēȝ: vñ for^{c} eltoꝝ sunt ɔ̄rie: ⁊ iō passiua dñr q̄dāmō esse ɔ̄ria ⁊ q̄dāmō esse silia. Uñ si aliq̄ corpa simplicia sūt q̄ꝝ for^{a} caret ɔ̄rio ɔtingit ꝙ ille for^{c} sint nec gnābiles nec corruptibiles nec hñtes subȝ cōe. ℂ Declatū est igr ꝙ cā corruptiōis entiū ⁊ factionis eoꝝ ē ɔ̄rietas exñs in suis formis: ⁊ cōe subȝ qđ nullā hȝ ppriā formā: ſȝ ē po^{a} recipiēs nūeꝝ ƀȝ foꝛas diuersas in spē: ⁊ nūeꝝ ƀȝ formas diuersas nuō ⁊ q̄ sūt ƀȝ magis ⁊ min^{9}. Et cā huius toti^{9} ē ꝙ ꝭ subm recipit p̄mit^{9} dimēsiōes recipiētes dimēsionē terminatā: ⁊ qꝛ ē multū in po^{a}. Qm̄ si nō hēret dimēsionē nō recipet isil foꝛas diuersas numero: neq̄z formas diuersas spē: nisi in tpib^{9} diuersis ſȝ in eodē tpe nō iueniret nisi vna for^{a}: ⁊ cuȝ ꝭ ꝙ ei^{9} mā est vna nūero. Et si nō eēt multa po^{a} nō denudaret ab illa vna forma quā recipet: ⁊ eēt forma i suba illi^{9} subti: ⁊ istud subm eēt ipole vt denudaret a sua for^{a} oino: aut corrūpet illa for^{a}: ⁊ alia for^{c} gnāret. Et qꝛ istud subm nō recipit multas formas isil vel successiue nisi ex ꝭ ꝙ recipit tres dimēsiōes p̄mit^{9}: manifestū aūt est ꝙ si subm aliqđ sit qđ nō recipit nisi vnā formā sꝑ: ꝙ ei^{9} subȝ sit vnū nuō simplr: ⁊ ꝙ nulla mltitudo ē in eo oio: neq̄z i po^{a}: neq̄z i actu: ⁊ ꝙ nō diuidit ƀȝ for^{as}: neq̄z for^{a} ꝑ ei^{9} diuisionē. Et ꝙ cā in ꝭ est: qꝛ nō recipit q̄ztitatē p̄ añ receptionē foꝛaꝝ: qꝛ si recipet eēt diuisibile ƀȝ formā: ⁊ for^{a} diuisibil ƀȝ ei^{9} dimēsiōes.s. ƀȝ subti diuisionē: ⁊ finiti eēnt act^{9} ƀȝ finitatē illi^{9} q̄ztitatis. Et eēt pole in ea for^{a} recipe magis ⁊ min^{9}: ꝑtē ⁊ totū. Si igit aliq̄ for^{a} est q̄ non recipit magis ⁊ min^{9}: neq̄z diuidit ꝑ diuisionē subti sui: neq̄z subȝ diuidit ꝑ diuisionē for^{c}.s.ꝑ ei^{9} diuersitatē: mani^{m} ē ꝙ in subo isti^{9} for^{c} nō existūt dimēsiōes p̄mit^{9}: ſȝ postq̄z for^{a} existit. Et itelligo post ƀm esse: nō post ƀȝ tps. sic ē dispō i oib^{9} accñtib^{9} i p^{a} mā.s.ꝙ nō iueniūt i ea nisi ƀȝ ꝙ hȝ for^{as} exñtē in actu. Uñ putauit Aui.ꝙ dispō triū dimēsionū exñtiū i mā simplr.s. nō termiataꝝ ē dispō dimēsionū termiataꝝ i ea: q̄ꝑꝑ.o. necesse ē p^{am} foꝛaȝ existē in p^{a} mā an̄q̄z dimēsiones existāt in ea: ex q̄ accidūt ei multa ipoſia: q̄ꝝ vnū ē formā nō diuidi ꝑ diuisionē māe: q̄ꝑꝑ nō recipiet diuisionē. Et ipsā eē etnā nō diuisibilē ꝑ diuisionē sui sbti. Et ipaȝ nō hēre ɔ̄riū sibi succedēs in eodē subo: ꝙ si ita eēt: tūc mā nullā recipet for^{am} p̄ter istā sibi p^{as}. ℂ Cū igr fuerit declata ab Ari. ista ppa reb^{9} gnābilib^{9} ⁊ corruptibilib^{9} ex ꝑte subi ⁊ ex ꝑte for^{c}: ex qb^{9} accidit istis entib^{9} sensibilib^{9} gnō ⁊ corruptio.s.i diuiduis exñtib^{9} ꝑ se. ℂ Et fuit ōclatū ō corpib^{9} celestib^{9} ipa eē neq̄z gnābilia neq̄z corruptibilia negauit ea hēre subm recipiēs nūeꝝ ⁊ diuisionē ꝑ exñtiā simpliciū dimēsionū i eo p̄ añ exñtiā for^{c}: ⁊ ipaȝ eē i po^{a} multū ⁊ vnuȝ nuō: ⁊ negauit for^{as} corpoꝝ celestiū diuidi ꝑ diuisionē subti sui: ⁊ eē finitaꝝ actionū ꝑ finitatē eoꝝ corpoꝝ. Qm̄ po^{a} toti^{9} i formis diuisibilib^{9} ꝑ diuisionē sui subi est maioꝛ po^{a} ꝑtis. Quia si for^{c} eoꝝ existerēt i mā dimēsiōib^{9} mediātib^{9}: tc po^{c} eoꝝ eēnt finite ꝑꝑ ꝭ ꝙ diuidūt ꝑ diuisionē sui subti: qñ q̄ iuenit eoꝝ actiōes eē ifinitas ɔcludit for^{as} eoꝝ nō eē in subo mediātib^{9} dimēsiōib^{9}: ſȝ eas nō eē po^{a} i corpib^{9} ⁊ dōmrauit ex diuersitate po^{c} toti^{9} ⁊ ꝑtis in formis diuisibilib^{9} ꝑ diſionē sui subi. Jmpole ē.n. po^{am} ifinitā eē in corpe finito q̄ agat actionē ifinitā: aut po^{am} finitā in corpe ifinito. Et cū figebat i istis ppōnib^{9} ⁊ iuenit po^{as} celestes agē actionē ifinitā: ɔclusit mediātib^{9} dimēsiōib^{9} has ṽtutes nō eē in corpe oio: neq̄z hēre māȝ recipiētē eas mediātib^{9} dimēsionib^{9}: neq̄z māȝ mltā i po^{a}: neq̄z recipe magnū ⁊ pūū: neq̄z hēre ɔ̄riū: ⁊ totū ꝭ seqt ex ꝭ ꝙ for^{c} eoꝝ agūt actiōe ifi^{ta}: ⁊ oē ꝭ ē ꝓbatū in nāli phia. Et cū fuit ꝑscrutat^{9} ēt de nā istorū corpoꝝ i p̄ ce. ⁊ mū. ōclauit ipsa eē simplicia ex ꝭ ꝙ mot^{9} eoꝝ sunt simplices: ⁊ ꝙ nā eoꝝ ē neq̄z grauis neq̄z leuis.i. nā nō inata disponi ꝑ gūitatē ⁊ leuitatē ⁊ cū fuit ōclatū ei ꝙ cōꝑa gūia ⁊ leuia sī ɔ̄ria: qꝛ motus eoꝝ sūt ɔ̄rij. ℂ Ampli^{9} ⁊ ꝙ mot^{9} corpoꝝ celestiū nō hñt ɔ̄ria: ɔclusit ꝭ corpa eē ignābilia ⁊ icorruptibilia: ⁊ ipa ñ hēre sbȝ recipiēs dimēsiōes p^{a} receptiōe: ita ꝙ for^{c} sue diuidāt ꝑ diuisionē sui subi. ℂ Et ꝭ itēdit cū.d.i p̄ ce. ⁊ mū. ꝙ for^{c} hoꝝ corpoꝝ carēt ɔ̄rio ⁊ sbo: queadmo^{m} ɔcludit ꝭ idē ex ꝭ: ꝙ mot^{9} eoꝝ a pncipijs q̄ sūt i eis sūt ifi^{ti}. Et qꝛ mani^{m} ē sēsui ꝙ corpa

celestia

Unā formaȝ hēre nisi vnuȝ sbȝ est ipole. Vide oppo^{m} 3° celi. 67. Jō 8° phy. 69.

Po^{a} ē ōria subalis māe. vide op^{m} p° phy. 70.

Jdē. 1. de. a. c. 4. 1. 3. celi. 17. 1. 72.

8. phy. 78. & 79.

p° celi. a. 124. vsq̄ ī finem.

p° celi. 20. 21. 22. 23. 24.

p° celi. 24.

p° ce. 20. 2. 92

celestia recipiūt dimēsiones termīatas ꝓ3 suas forᵃˢ neqꝫ pñt recipe forᵃˢ mediātibꝰ dimēsiōibꝰ ītermina tis:sic ē dispō ō formis gnābilibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ:ne cesse est ea recipe dimēsiones tali mō:ex q̄ nō ꝯtigit forᵃˢ eē gnābiles ꝛ corruptibiles:qꝺ est:qꝛ mā eoꝝ re cipit dimēsiōes pᵃ receptiōe mediātibꝰ illis formis suis:ꝛ nō recipit forᵃˢ mediātibꝰ dimēsiōibꝰ exñtibꝰ i eis i poᵃ.s.nō termiatꝫ:sic ē dispō i dimēsiōibꝰ q̄ sūt ī pᵃ mā cū forᵃ istiꝰ māe:s3 dimēsiōes q̄ sūt ī mā celesti sūt ppriū ppoꝝ eiꝰ. ¶ Et cū fuerit ōclatū ei ō corpi bꝰ celestibꝰ eoꝝ forᵃˢ existē ī suis subtis tali exñtia ꝙ .s.nō diuidūt p diuisionē sui subti:ꝛ ꝙ cā ī ħ ē ꝙ nō existūt i sbtis ꝓ3 ꝙ sunt diuisibilia fuit ōclatū ei ꝙ iste forᶜ nō ꝯstituūt p sub3:imo sūt abstracte i eē:qm̄ exi stūt ī toto subo:ꝛ nō diuidūt p eiꝰ diuisionē:ꝯtigit ꝙ nō ꝯstituūt p sub3. Nō.n.existūt i eo:neqꝫ ī toto:ne qꝫ i pte:ꝛ vl'r n3 i diuisibili:n3 i īdiuisibili:ꝛ cū ita sit nec͠e ē ꝙ forᵃ a q̄ mouet̄ sit illa ad quā mouet̄. In for mis.n.ꝯstitutꝭ p sua sbta differūt.s.qꝛ forᵃ q̄ mouent̄ nō ē illa ad quā mouet̄:ꝛ iō oīs forᵃ hꝰ.s.q̄ mouet̄ ad seipā3 pficiēdā p aliā forᵃ͛ nec͠e ē vt suū mouē sit fi nitū cū nō mouet nisi qm̄ mouet̄. ¶ Et ħ ēt est vnū eoꝝ q̄ mouerūt Aris.ad opinādū ꝙ forᶜ corpoꝝ cele stiū nō sūt ꝯstitute p sua sbta:qm̄ tūc motꝰ eoꝝ eēnt finiti. Et nō ē ōōm ꝙ forᶜ qbꝰ mouent̄ corpa celestia sint alie ab eis ad q̄s mouet̄:ꝛ ꝙ iste q̄ dñr eē nō in mā oīo:ꝛ q̄ carēt situ sūt forᶜ ad q̄s mouet̄:cū tñ ille ī qbꝰ mouet̄ sint forᶜ i materȳs:ꝛ sūt diuisiˡᶜˢ p diuisio nē eoꝝ. Qm̄ si ita eēt:tūc ille forme existerēt in suis sbtis:ꝛ mouerēt̄ p motū suboꝝ:ꝛ sic diuiderēt̄ ad di uisionē sboꝝ:motū.n.si moueret̄ eēntial'r erit diuisi bile eēntial'r:ꝛ si p accñs p accñs.ḡ nihil ē in corpibꝰ celestibꝰ q̄ forᵃ q̄ ē motꝰ differat ab ea:ad quā ē motꝰ: imo sūt eedē forᶜ:ꝛ iō differt nisi ī dispōne. Et si ita eēt:tūc suū mouē eēt finitū: qꝺ.n.mouet qm̄ mouet̄ īpoſ͛e ē vt sit pñᵐ motꝰ eterni:vt dic̄ Aris.ꝙ itell's ꝛ i tellectū idē sūt in corpibꝰ celestibꝰ:ꝛ ħ totū ōcm̄ ē in alȳs. Et nō fuit ōcm̄ celū hr̄e aīam nisi pp appetitū exñtē ī eo:ꝛ motū localē:appetitꝰ āt q ē in ħ corpe ñ est nisi qꝛ ē corpꝰ celeste vnū p se appetēs p se: nō pp poᵃᵐ exñtē i eo diuisibilē p eiꝰ diuisionē:eēt.n.gnābi le ꝛ corruptibile. Et dr̄ eē motū p pñᵐ sepatū qꝺ ē in eo nō p pñᵐ qꝺ ē ps in eo:ꝛ ħ mō dr̄ viuū ꝛ itelligēs. Et si ē itelligēs p ptē in eo nō eēt itelligēs p se: ꝛ eēt sil'e hoi in ħ ꝙ hō ē viuēs ꝛ appetēs ꝛ mouēs i loco. Et vl'r qꝛ ōclatū ē actionē istiꝰ corpis eē eternā ōcla bit̄ forᵃᵐ eiꝰ nō existē p suū sb3:ꝛ suū sub3 eē simplex nō cōpoᵐ ex mā ꝛ forᵃ:qm̄ si ita eēt:eēt gnābile ꝛ cor ruptibile. Et qꝺ dñt icipiētes phari ꝙ anie istoꝝ cor poꝝ celestiū sūt forᶜ i materȳs.s.q̄ ī mā acqrūt eter nitatē ex formis īmālibꝰ nihil est:ꝯuenit.n.ꝙ illꝺ qꝺ nō h3 nā3 essendi eternū acqrat eternitatē ab alio:ꝛ totū ħ est īpoſ͛e. Nā.n.gnābilis ꝛ corruptibilis nō re cipit eternitatē ab alio. Et ħ ēst maniᵐ ei q ꝯsiderat fūdamēta Aris. Declatū est.n.ex ħ ꝓmōe q̄ est suba celi:ꝛ ħ qꝺ fuit ħ ōcm̄:queādmodū.n.iuenit̄ ꝓbatū ab Aris.in suis libris:ꝛ queādmoᵐ seqt̄ ex suis dictꝭ. S3 appet ex v̄bis Aris.ꝙ iā declauit oīa ista i libris q nō ꝑuenerūt ad nos. Uocet̄ ḡ iste tractatꝰ ꝓmo de substātia orbis. Dignus eni3 est hoc noīe. Intitulet̄ (igitur hoc titulo.

PErscrutādū est de nā corpis ce lestis:ꝛ quid itelli gunt cū dicūt ip3 eē simplex ꝛ nō cōpoᵐ ꝛ ip3 eē neqꝫ graue neqꝫ leue. ¶ Dicamꝰ igr̄ ꝙ illꝺ corpꝰ nō cōponit̄ ex mā ꝛ forma sic gnābilia ꝛ corruptibilia cōponunt̄:nulla.n.poᵃ est in eo oīo:oē eni in quo est poᵃ nō est poᵃ nisi ad duo ꝯdictoria.s. poᵃ q̄ ē i suba. Et manifestū est ēt ꝙ forᵃ qua mouet̄ nō est gnīs formaꝝ q̄tuor el'toꝝ:qm̄ si eēt aliqd eēt graue aut leue ꝛ moueret̄ p se:ꝛ ēt p accñs vt decla ratū est in 8° phyᶻ. remanet igit̄ vt in nā eiꝰ sit generꝭ nāe aīe. S3 qm̄ nos ispexerimꝰ aīas q̄ sūt ħ.iueniemꝰ in eis duo pñᵃ duoꝝ motuū:q̄ꝝ alteꝝ est pñᵐ motꝰ re cti.s.motꝰ ad iferiꝰ aut supiꝰ:ꝛ ꝓ3 pñᵐ est motꝰ localis ꝓgressiuꝰ:ꝛ iuenimꝰ motū istū eē ꝯriū3 motui decli natiōis eēntialis q est in eo: ꝛ iō accidit ei fessitudo ꝛ cogit̄ ad qetē. Uñ nec͠e est vt pñᵐ motꝰ celestis cor poris sit generis aīe tm̄:ꝛ ꝙ motꝰ quē h3 circulariter sit motꝰ ppe aīe ꝓ3 ꝙ est aīa:ꝛ cū ita sit seqtur ꝙ illa nā sit q̄ facit ip3 eē corpꝰ:neqꝫ graue neqꝫ leue ꝛ mo ueri circulariter. Et aīe q̄ est ħ ꝯtigit nō mouerī cir culariter:nisi qꝛ ꝯstituit̄ p corpꝰ qꝺ mouet̄ motu re cto:ꝛ sic cōponit̄ declinatio ħ:s3 qꝛ aīa q̄ est in corpe celesti nō est inata moueri circulariter ab eo qꝺ est inatū circulariter moueri:ꝛ nō ē aīa in eo vt i corpe graui ꝛ leui:s3 ip3 mouet̄ ex se:ꝛ ab aīa.ḡ aīa3 h3 tm̄: ꝛ nō h3 aliꝺ pñᵐ:ꝛ qꝛ mouet̄ circul'r scimꝰ ꝙ ppriu3 illiꝰ aīe ꝓ3 ꝙ aīa est mouē circul'r.nā igit̄ istiꝰ corpis nō est nisi nā aīe mouētis in loco. S3 qꝛ nā corpis ē alia a nā aīe:qꝛ est cōpoᵐ:ꝛ nec͠e ē mouēs ꝛ motū eē diuersa:nec͠e ē ꝯsiderare de nā illiꝰ corpis:ꝛ qꝛ decla ratū est ħ corpꝰ eē ignābile ꝛ icorruptibile: appet ꝙ est nec͠e vt sit corpꝰ simplex nō cōpositū ex mā ꝛ forᵃ qꝛ est idiuiduū demr̄atū:ꝛ ens demōstratū in actu:ꝛ hñs vnā figurā in actu:ꝛ oīa ista sunt in corpe p mā3 ꝛ sunt in mā p formā:nec͠e ē vt ħ corpꝰ celeste sit mā aīaliū celestiū q̄ mouet̄ circulariter ex se:ꝛ vt sit pfe ctiꝰ modis ceteris māe:nō.n.est in eo de potētȳs nisi tm̄ potētia in loco:ꝛ ex motu locali nobiliꝰ oīu3.s.cir cularis:queādmodū h3 nobilissimā ꝛ pfectissimā fi gurā.s.spericā. Et qꝛ declaratū ē de formis celestibꝰ ipsas nō hr̄e ꝯstitutionē p corpa celestia.nā si hr̄ent tūc mouerent̄ ex se p accñs ꝛ idigerēt ex se motu p prio ꝛ eēntial'r:ōclaratū est.n.s.in 8° phyᶻ:ꝙ mota ex se q̄ sunt ħ vna eēntia in spē reducūt̄ nec͠io ad mo uēs ex se eēntial'r ꝛ motū:ꝛ ꝙ sit cōpoᵐ ex vno mouē te ꝛ vno motu p̄:ꝛ ꝙ illud mouēs nō sit poᵃ in corpe oīo. Et iō vr̄ ꝙ forme corpoꝝ celestiu3 ꝛ maxīe forᵃ corpis vltimi ꝯtinētis sit quodāmō aīa.s.pp appeti tū exñtē in eis:ꝛ mouere est q̄dāmō itell'us ꝛ est for ma simplex p quā aīal celeste cōponit̄ ex vno mouē te ꝛ vno moto. Ecōtrario de aīalibꝰ q̄ sunt ħ:appet eni ꝙ mouēs cōponit̄ ex duobꝰ mouētibꝰ.s.ex aīa ꝛ re desiderata extrīsecꝰ mouēte aīa3: ᵃ ꝛ iō mouēs in uenit̄ in eis cōpoᵐ nō simplex:corpꝰ aūt celeste est.q. mā istiꝰ forᶜ abstracte ꝛ ē mā exñs in actu:ꝛ iō nō as similat̄ māe nisi in ħ tm̄:qꝛ ē mā fixa ad recipiēdū formā: ᵇ ꝛ iō digniꝰ dr̄ subm q̄ mā. Mā:n.q̄ est ħ dr̄ mā:qꝛ est in poᵃ forma in ea fixa.ꝛ dr̄ sub3:qꝛ fixa est forme:ꝛ fit cōpositū ex mā ꝛ forma. ᶜ Et vr̄ ꝙ corpꝰ celeste nō est nec͠iu3 in suo eē forᵃ: sic ē dispō de cor pibꝰ aīaliū q̄ sūt ħ:i aīalibꝰ āt q̄ sūt hic vr̄ ꝙ aīe eoꝝ sunt nec͠ie in eē eoꝝ corpoꝝ:ꝛ ꝙ nō saluarent̄ aīalia nisi p sensibilē aīam ꝛ imaginatiuā:corpꝰ aūt celeste qꝺ est simplex:ꝛ nō trāsmutabile ab aliquo extrīse co nō idiget in suo eē aīa sensibili neqꝫ imagiatiua: ᵃ s3 tm̄ indiget aīa mouēte ipm in loco semp ꝛ v̄tute q̄ nō sit corpꝰ neqꝫ in corpe ad largiēdū ipsi pmanen tiā eternā ꝛ motu3 eternū:ꝛ qꝺ nō h3 pñᵐ neqꝫ finē.

Printed side notes in the right margin:

8° phy.34

Motꝰ aīe ē circl'is. Idē p ō aīa.14.ꝛ 2.ce.71.ꝛ.6.

Nūo ōfat aīa celi ꝛ aīa istoꝝ iferioꝝ in motu.

Uide p ħ.3. de aīa.55.

Uide p ħ p° ce.t.c.12.ꝛ.2. celi.22.23.

35.ꝛ.40.

a Uiꝺ p hoc 3.de aīa.49. ꝛ.54.ꝛ.12° met.cō.36.

b Celū recti vr̄ sb3 q̄ mā. Idē.8.met. cō.12.

c Corpa cele stia nō idigēt sensu nec ima giatiōe:s3 aīa lia q̄ sūt hic ñ saluāt̄ i eē ni si p aīa3 sensi bilē ꝛ imagia tiuā. Iꝺ.3.ō aīa.59.60.61 Iꝺ.2.ō a.15. ꝛ.62. Idē.2. celi.37.ꝛ.61. Iꝺ 12.me.36

a Celū tm̄ i diget aīa mo uēte ip3 in lo

b ¶ Et debes scire q istd corp⁹ celeste nō idiget vtu/te mouēte in loco sp tm̄ sz largiēte vtute in se: ⁊ in sua suba pmanētiā eternā: qm̄ ⁊ si simplex sit nō hz po^{as} in se ad corruptionē: tm̄ ē finite actionis necio: q: est finitaꝝ dimēsionū ⁊ tmiataꝝ a supficie ptinēte ipz ⁊ oē tale cū itell's posuerit ipm exn̄s p se absqz eo q aliō largiat ipi pmanētiā ⁊ eternitatē: c nece ē vt ita sit de finitate sue pmanētie sic̄ ē de fini^{te} sue actiōis ⁊ iō nece ē in itellu eē po^{as} largiētē ipi pmanētiā eternā: queadmo^m largit ipsi motū ppriū eternū: ⁊ nō h tm̄: sz nece ē h eē vtutē q largit ei motū ppriū: d siue actionē q ē eternitas iter ceteros mot⁹. s. motuz loca/lē in circuitu: ⁊ figurā ppriā isti motui. s. spicā ⁊ mensurā ppriā vnicuiqz illoꝝ corpoꝝ: ⁊ pueniētiā iter ea adiuicē i ordie ⁊ q̄ti^{te}: ita q ex oib⁹ pficit vn⁹ act⁹. s. tot⁹ mūdus: nlla. n. dr̄ia ē iter idigētiā vtutl actiue in corpe: ⁊ in oi corpe simplici: aut i vno corpe cōpo^{to} ex corpib⁹ simplicib⁹ h⁹: ⁊ idn̄ter siue illud corp⁹ fuerit gnātū siue nō gnātū. Un̄ videm⁹ celū hr̄e vnā vtutē nō tm̄ mouētē oia: sz agetē ⁊ pfuātē: sic̄ ē dispō i corpore hois: ⁊ in corpe fcō pp finē ppriū. e finis. n. sigt agēs sign̄atiōe necia: sic̄ motū sigt mouēs. f ¶ Sz i gn̄e agētiū qdā ē pri⁹ tpe acto: ⁊ ē oē qd fit i spa isti⁹ mūdi ē isti⁹ agētl ⁊ acti. Qdā ē pri⁹ nālr ⁊ tpe: ⁊ ē orbis quē seqt tps ⁊ cui accidit ⁊ agēs orbē. s. faciēs ipz in dispōnib⁹ necys in iueniēdo finē pp quē fuit. g Et cū igrauert h qdā d opione Ari. dixert ipz n̄ dicē cāz agētē: sz cāz mouētē tm̄: ⁊ illd fuit valde absurdū: ⁊ n̄ est du^m i h: q agēs ipz est mouēs ipz: qd. n. mouet ipz motu ppo illi ē illd qd largit illo p dispōnes: p q̄s acqrit motū ppriū: ⁊ illa vt⁹ ē illa quā laudat Ar. i ml'tis locl sui lib. d ce. ⁊ mū. h ⁊ iudicat ipaz eē nobiliorē celo ⁊ altiorē. ¶ Et iā iduxit nos amor explanādi h facē digressionē a pn^{li}. s. dclatōe corpis celestis qd est d celo tāqz corp⁹ d aiali. ¶ Dicam⁹ igr q corp⁹ celeste cōicat cū corpib⁹ gnābilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ in h q ē ex trib⁹ dimēsiōib⁹. s. suba recipiēs dimēsiōes: ⁊ q vtraqz suba nō ē sine dimēsiōib⁹. Sz iueim⁹ sbaz dferētē dimēsiōes: ⁊ dimēsiōes i corpe gnābili ⁊ corruptibili: vl' corpib⁹ gnābilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ easdez nuō i po^a nō easdē i actu. s. q dimēsiōes oēs cōes oib⁹ corpib⁹ gnābilib⁹ ⁊ corrupti^b⁹ sīt eodē mō i po^a: ⁊ iuenim⁹ iddē corp⁹ trāsferri d for^a i for^{as}: ⁊ ex dimēsiōib⁹ i dimēsiōes alias i actu. U. g. q corp⁹ qd ē aer trāsfert i corp⁹ qd ē ignis. Si igr h corp⁹ qd ē cōe for^e aeris ⁊ ignis eēt iddē nuō in actu: tūc for^a eēt accn̄s: ⁊ si eēnt duo i actu: ⁊ trāsmutaret vnū in alteꝝ: nece eēt corpeitatē destrui d corpe corrupto ad nō corp⁹ ⁊ corporeitatē gnātā gnāri ex nō corpe: vn̄ nece ē eas hr̄e nāz corpalē sibi cōez. Querēdū ē igr vtꝝ illa sit vna aut pl'es: ⁊ si vna. vtꝝ sit vna po^a aut actu. ⁊ si pl'es silr cogimur igit ponē vnā po^{am} ⁊ pl'es po^{as}. ¶ Declabit igit ꝭz h q corpa q̄ sūt h gnābilia ⁊ cōruptibilia ipa cōponi ex suba q̄ ē po^a ⁊ dimēsiōib⁹ exn̄tib⁹ in ea que sūt in po^a: ⁊ ēt q illd corp⁹ qd ē vnū po^a ⁊ ml'ta i po^a: ⁊ cū exit i actu erit mā i actu. Un̄ dic̄ Ar. q mā non hz eē in actu nisi ꝭz q vr̄: queadmo^m for^a nō hz eē in actu nisi ꝭz q itelligit. Corp⁹ vō celeste qd n̄ trāsmutat ad ipz nece ē cōponi ex sba i actu ⁊ dimēsiōib⁹ in actu: ⁊ iō ē igābile ⁊ icorrup^{le}. Et cū ita sit corp⁹ celeste ē mā recipiēs for^{am} celi h mō q dclat⁹ ē d hac mā. s. d ei⁹ pueniētia cū mā gnābili ⁊ corrup^{li} in aliq̄: ⁊ diuersitate ei⁹ ab ea in aliq̄: ⁊ vtraqz ēt est mā ꝭz q vr̄. ¶ Et silr ēt ꝭz q iuenit i eis po^a ad motū i loco: ⁊ in corpe celesti nō ē po^a ad trāsmutationē: ⁊ sbe exn̄tes in subys exn̄tib⁹ i corpe celesti nō sūt po^e ad trāsmutationē: ⁊ sube exn̄tes i subys exn̄tib⁹ i corpe gnābili ⁊ corrupti^{li}. Et silr ē in corpe celesti. Declatū ē d eis eas eē pueniētes cū formis gnābilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ i aliq̄: ⁊ i aliq̄ dn̄tes ab eis: ⁊ ex h mō id qd cōgregat h ex aia ⁊ corpe dr̄ aial: cū h q illd qd cōgregat illic ex corpe ⁊ aia dr̄ n̄ equoce aial: sz ꝭz pri⁹ ⁊ posteri⁹. Et iō nece ē i talib⁹ nāis vt pri⁹ sit cā posteriorl: vt dcm̄ ē de hac nā alibi. U. g. illa q̄ dn̄r talia: sz diuersātur ꝭz magl ⁊ min⁹. Qm̄ igr celū cōpōit ex mā ⁊ for^a sic̄ ē dispō i aialib⁹ q̄ sūt h dclatū ē. Ampli⁹ i q̄ pueīt for^a istoꝝ cū for^{is} illoꝝ: ⁊ i q̄ differūt ⁊ i q̄ differt vltim⁹ motor istoꝝ ab vltio motore illoꝝ. Remanet igr psiderare i q̄ dn̄t h duo gnā d accn̄tib⁹: ⁊ i q̄ pueiūt. Differūt. n. i mā passiua q̄ dr̄ alteratio: ⁊ pueniūt ꝭz accn̄tia: ꝭz q̄ nō trāsmutāt sbaz: h. n. alteratio ꝭz quā trāsmutat sba alterati vr̄ eē ppa corpib⁹ q̄ꝝ s be admiscent po^e: ⁊ sūt corpa gnābilia ⁊ corrup^{lia}. Accn̄tia vō q̄ nō trāsmutāt subaz dferētis sūt cōia vtriqz corpori: ⁊ p^m istoꝝ ē mot⁹ local': ⁊ dyaphanitates ⁊ q̄litates q̄ sequunt ista. s. raritas ⁊ dēsitas: vr̄. n. fere q raritas ⁊ dēsitas sunt cāe dyaphanitatl: ⁊ nō dyaphanitatl: sz tn̄ dn̄r vtreqz i vtroqz corpe ꝭz pri⁹ ⁊ posteri⁹: sic̄ dr̄ corpeitas. Et silr pueniūt in lumiatiōe ⁊ obscuritate: sz h magl vident dici eē equoce q̄ꝫ ꝭz pri⁹ ⁊ posteri⁹: lux. n. vr̄ fieri h i h corpe igneo dyaphano simplici qd ē in pcauo orb lune: qn̄ agit i corpe dēso ⁊ admiscet cū eo: ⁊ iō vr̄ q cā illuminatiōis ptiū corpis celestis. s. stellaꝝ ē dēsitas illi⁹ ptis dyaphane in actu ex orbe: ⁊ h appet i stellis: q: eclypsāt se adiuicē: ⁊ h appet i luna: ⁊ cū ita sit stellaꝝ ⁊ suba celi ē eadez nā ꝭz q oēs ātiq dn̄t: vt narrauit Aris. i lib⁰ d ce. ⁊ mū: ⁊ corp⁹ celeste ꝭz h ē dyaphanū p se i actu eōrio corpib⁹ dyaphāis q̄ sūt h q̄ sūt dyaphana i actu apd pn̄tiā lucl: ⁊ ptes diuersant i h i dyaphāitate ⁊ nō dyaphanitate: ita q i eis sit aliqd sil'e colori sic̄ in galaxia. Et q: luna vr̄ eē dēsa ⁊ obscura ⁊ recipiēs lumē ab alio. s. a sole: ⁊ i lib⁰ d aialib⁹ dix Ar. q nā ei⁹ ē vnigenea nāe terre plus q̄ꝫ ceteraꝝ stellaꝝ: ⁊ forte corpa celestia diuersant in dēsitate ⁊ raritate q̄ sūt cāe illuminatiōis ⁊ obscuritatl: lz hec n̄ iueniāt nisi i luna tm̄: ꝭz h igr ē itell'ndū vt mihi vr̄ dispō ⁊ illūinatio corporū celestiū. Et accn̄tiū pueniētiū corpi celesti ⁊ gnābilib⁹ ⁊ cōruptibilib⁹ ē calefacē: ⁊ Ar. dic̄ q corpa celestia nō calefaciūt ꝭz q sūt cal'a: sz ꝭz velocitatē motus: ⁊ rōcinat i h ex h qd accit i sagitta directa: ⁊ dic̄ in metaphysi. q nō seqt vt fiat accn̄s ex sibi sili: neqz in gn̄e: neqz i spē sic̄ seqt i q̄litatib⁹ q̄ sūt sbe. ¶ Et expositores dāt 2^{am} cāz. s. illūinationē: dn̄t. n. q lux i eo q ē lux vr̄ calefacē qn̄ reflectit: ⁊ dn̄t q nō ē d accn̄tib⁹ pprys igni: sz d accn̄tib⁹ cōib⁹ igni ⁊ corpi celesti. ¶ Et forte dbz ē ad h q nō ē remotū vt calor dicat in eis equoce p h sig^m. s. q actio eoꝝ diuersat: calor eni ignis corrūpit ⁊ dstruit ētiā: ⁊ maxie ignis illuminātis. calor vō corpoꝝ celestiū largit vitā vegetabilē sensibilē ⁊ aialē: ⁊ ꝭz h calor erit duob⁹ modis. calor q ē de q̄litatib⁹ passiuis q trāsmutāt sbaz i q̄ sūt: ⁊ calor q nō ē de q̄litatib⁹ passiuis: sic̄ ē dispō i dyaphanitate ⁊ nō dyaphanitate. s. q q̄dā seqt q̄litatē passiuā ⁊ q̄dā nō. ¶ Cōsiderātes āt actōes stellaꝝ i ātiq̄ tpe vē dn̄t q q̄dā largiūt calitatē ⁊ siccitatē: q̄dā calitatē ⁊ hūiditatē: q̄dā frigiditatē ⁊ siccitatē: ⁊ q̄dā frigiditatē ⁊ hūiditatē: ⁊ sic 4^{or} q̄litates cōes corpib⁹ celestib⁹ ⁊ 4^{or} el'ntis dn̄r equoce: aut ꝭz pri⁹ ⁊ posteri⁹. Et forte corpora celestia largient calorez: lz non sint

calida

a ... eo sp: ⁊ dn̄te q̄ nō sit corp⁹ ad largiēduz sibi pmanentiā eternā ⁊ motū eternū. sz vid op^m. 2. ce. p. 6. vbi phs dstruit hoc ⁊c.

b Quō celū ad itell'nduz pcet. vide cō silr. 8. ph. cō. 15. ⁊ 2. ph. p. 74. ⁊ 3° d. a. cō. 5. ⁊ 36. ⁊ 2° de gnātiōe aialiū. ca. 4.

c Celū hz de se finitatē sue pmanētie: sz hoc vr pdicē illi qd imediate dix: q celū ē simpl'x: ⁊ n̄ hz po^{am} ad corruptionē.

d Celū de se hz finitatem sue actionis. psilr. 12. met. 41. cō. sz vid op^m. 3. ca. de suba orb. vbi dr q celū recipit actionē infinitā ⁊c.

e Finis sigt agens significatiōe necia.

f Agētiū qdā ē pri⁹ tpe actor qdam vō ē pri⁹ nālr ⁊ tpe. alia lr̄a hz qdaz est pus nālr ⁊ n̄ tpe. vid psilr p° celi. 105. ⁊ 106. cō.

g Iste error fuit zabiorūz sapientuz. 12. me. cō. 41.

h Prio ce. 20. ⁊. 2 ce. 37 62, 66.

12. me. t. c. 14.

Vid d macula lune. 2. ce. cō. 49, ⁊c.

2° ce. 42. ⁊ p° metheoroꝝ.

calida in se: nō. n. seqꝫ vt oē faciēs aliqd accñs dispo naꝫ p illd. U. g. qm nō oē qd mouet dꝫ moueri: neqꝫ oē qd nigrificat dꝫ eē nigꝝ: ꝛ h appet ēt ex h ꝙ si al teratū eēt ex alterato: ꝛ calꝫ ex calo tūc ꝓcederet in ifiᵐ ꝛ nō iueniret pᵐ alterās: sic seqꝫ i motu: ꝛ nece ē igr ꝑuenire ad alterās nō alteratū: sic ad mouēs nō motū: sꝫ dn̄t: qꝛ mouēs i loco nō ꝑueīt ad aliqd mo uēs nō motū i loco: sꝫ hꝫ totū motū ex se mouēs ali ud: in alteratiōib⁹ āt ꝑuenire ꝑt in alterās ꝑ aliqꝫ dis pōnē in eo ꝙ nō hꝫ cāꝫ: ꝛ ista sūt corpa celestia. Sꝫ il la dispō q̄ ē in eis forte ē ex gn̄e ei⁹ qd agit in aliud: ꝛ forte nō. U. g. ꝙ calefactio quā fac in iferiorib⁹ ē ex nā nꝫ cala nꝫ frida: sic mot⁹ ei⁹ ē a nā neqꝫ graui neqꝫ leui: ꝛ h ē magl qd appetit qꝫ appet: qꝛ ille 4ᵒʳ q̄lita tes sūt actiue ꝛ passiue ab alys nece ē ꝑuenire ad q̄li tates actiuas ꝛ passiuas: ꝛ apparēti⁹ ē ꝛ digni⁹ vt iste q̄ sūt hic nō reducanꝫ ad q̄litates q̄ sūt sui gn̄is: ꝛ si ponāꝫ debēt dici hꝫ pri⁹ ꝛ posteri⁹: seq̄reꝫ. n. vt ō gn̄e q̄litatū passiuaꝝ sit aliqd nō passiuū qd est remotū: appet igr ex h ꝙ ignis nō est pᵐ calefaciēs: qꝛ ē passi uus: sꝫ nece est vt pᵐ calefaciens calefaciat per q̄lita tē nō passiuā: sicut pᵐ mouēs nō mouet ꝑ dispositio nem nō mobilem.

Quia declatū est corpa celestia cōponi ex mouēte: ꝛ moto ꝛ motoꝛ in eis est nō corp⁹ sic ē dispō de ceterl motl ex se ꝛ h i vlt⁰ octaui phyꝫ in q̄ declatū ē ꝙ mo tus q̄ moueꝫ h corp⁹ ē etern⁹ ignābil ꝛ icorruptibil: ꝛ qꝛ h declatū fuit illic ꝙ istd mouēs nō ē vt⁹ in cor pore sic ē in aīalib⁹. s. ꝙ mouētia ipa sūt vtutes i cor porib⁹. ¶ Et h fuit declatū ponēdo duas ꝓpōnes: q̄ rū vna ē ꝙ ois vt⁹ in mā ē finite motiōis. altera aūt est ꝙ vt⁹ q̄ est maxīa in corpe celesti ē ifinite motio nis. Ex qb⁹ ꝯcludiꝫ ꝙ vt⁹ q̄ ē in corpe celesti nō ē in mā. ¶ Propō aūt dicēs ꝙ vt⁹ q̄ est in corpe celesti ē ifinite motiōis: declaꝫ in 8° phyꝫ ꝑ eternitatē mot⁹ ꝛ tpis. ¶ Dicēs vō ꝙ ois vt⁹ q̄ est in mā ē finita: ē ma nifesta ꝑ h ꝙ ois vt⁹ in corpe. s. vt⁹ corpalis mālis vꝫ diuidi ꝑ diuisionē corpis hꝫ paucitatē ꝛ multitudinē si igr oē corp⁹ ē finitū vt declatū est in 3° phyꝫ ipole ē vtutē ifinitā eē in corpe finito: ꝛ h maniᵐ ē ꝑ iductio nē. ¶ Et Arꝫ. laborauit in 8° ad declarādū h ex fun damētis declatis ab ipso. s. ꝙ ois mot⁹ est in tpe: ex q̄ itulit ꝙ si vt⁹ ifinita eēt in corpe finito ꝯtigeret istd moueri ꝑ illā in nō tpe: corpa. n. nō excedūt se in ve locitate ꝛ tarditate nisi in excessu eoꝝ in vtutib⁹ mo tiuis mālib⁹: ꝛ excessus vtutū seqꝫ excessū corpoꝝ. s. ꝙ corp⁹ cui⁹ vtus est maioꝛ ē velocioris mot⁹. ¶ Ex quo seqꝫ ꝙ si aliqd corp⁹ habuerit vtutē ifinitam vt moueaꝫ in nō tpe: sꝫ declatū est oēꝫ motū eē in tpe. Nā in oī motu est pri⁹ ꝛ posteri⁹ q̄ sūt i tpe. ¶ Et cuꝫ ita sit ꝛ est declatū ꝙ corp⁹ celi cōponiꝫ ex motore ꝛ moto: ꝛ ꝙ iste motoꝛ nō ꝯstituiꝫ ꝑ rē motā neqꝫ exi stit i ea: sꝫ ē absolut⁹ ab oī mā. q̄rēdū ē ō h qd moue tur ab eo. s. corpe celesti: vtꝝ sit cōpoᵐ ex mā ꝛ forᵃ: si cut dispō corpoꝝ q̄ moueꝫ apd nos ex se a p motore q ē in eis. s. corpoꝝ aīaliū q̄ moueꝫ ab aīa: aut ē sim plex ꝛ nō ē in eo poᵃ oīo. s. forᵃ a q̄ ꝑueniat actio ꝑter formā mouētē q̄ nō ꝯstituiꝫ ꝑ ipsaꝫ. s. ꝑ formā q̄ lar giꝫ ei motū ꝯtinuū. s. mouē ifinitū. ¶ Dicam⁹ ḡ ꝙ si fuerit ꝯcessuꝫ ꝙ ois vt⁹ in mā est finita: nulla dñia ē in h iter h ꝙ sit actiua ꝛ passiua. s. receptiua: si igitur corp⁹ celeste recipit mouē infiᵐ: vt declatū est: nece ē vt non sit cōpoᵐ ex mā ꝛ forᵃ: ꝛ vt sit simplex. s. subm simplex p motori q est forᵃ ipsi⁹: oē. n. cōpoᵐ ex mā ꝛ forma est finite receptionis sicut finite motionis in aliud. Est igr ꝓpriū isti moto ex se qd ē corp⁹ celeste h. s. ꝙ motoꝛ ipsi⁹ nō ē in mā: ꝛ ꝙ illd qd moueꝫ ab eo ē simplex nō cōpoᵐ: ꝛ sic itēdim⁹ vificare ꝓpōneꝫ in q̄ posuim⁹ ꝙ ois vt⁹ in corpe ꝛ suū mouē ē finituꝫ ꝛ suū moueri ē ēt finitū: ꝛ si ꝯcesserim⁹ ꝙ in corpe ce lesti ē vt⁹ finita alia a vtute motiua q̄ nō est i eo nec ꝯstituiꝫ ꝑ ipꝫ. U. g. vt⁹ ꝑ quā dꝛ hꝛe ad motuꝫ circu larē sic grauia ꝛ leuia ad motū rectū ꝑ suā forᵃᵐ dis pōnē siue dclātionē: de q̄ dꝛ eē: neqꝫ graue neqꝫ leue: sꝫ ista vt⁹ sit in mā. Et ꝙ illd qd ꝯgregaꝫ ex mā ꝛ ipa sit corp⁹ celeste: sic dic Aui. ꝯtigit neciō vt i eterno sit posse ad corrupᵒⁿᵉᵐ absqꝫ eo ꝙ corrūpaꝫ qd dstruiꝫ i vlt⁰ pmi tractat⁹ ce. ꝛ mū. eē igr neciuꝫ nō ē nisi duo b⁹ modis neciū. s. ex se ꝛ neciū ex alio ꝛ pole ex se: sic ꝑt aliqs existiare i corpe celesti. s. ipꝫ hꝛe vtutē finitā ꝛ acq̄rere necitatē a vtute ifinita sepata a mā: vt opi naꝫ Aui. ꝛ existiaꝫ eē opio Alex. i qbusdā suis tracta tib⁹: ꝛ sup h fūdauit Aui. suā declationē de p pn⁰ eē sine declatiōe ei⁹ qd est motū eternū eē: ꝛ ē declatio fundata sup ꝓpōnes istabiles sic tu vides. ¶ Sꝫ est qd de h qd dic Arꝫ. in lib⁰ de ce. ꝛ mū. s. ꝙ vtutes cor poꝝ celestiū sunt finite actiōis: qꝛ corpa celestia sūt finite q̄ꝫtitatl: ꝛ ex hac ꝓpōne declauit ꝙ corpa cele stia sūt finite q̄ꝫtitatl: ꝛ ōdit cāꝫ i h ꝙ cōpoꝝ celestiū q̄dā mouēt vnā stellā q̄dā plꝛes: ꝛ dixꝫ ꝙ si stelle q̄ sūt i orbe stellaꝝ fixaꝝ eēnt miores aut maiores nō pos sent mouere eas vlr: ꝛ declauit illic vlr ꝙ si vtutes q̄ sunt in corpib⁹ celestib⁹ eēnt in calefacē ꝛ mouē vlr ifinite: mouerēt corpa q̄ sunt apd nos in istāti: ꝛ h fa cit existiare ꝙ in corpib⁹ celestib⁹ sunt vtutes actiue finite. ¶ Et ad h dicam⁹ breuiter ꝙ infiᵐ dꝛ duob⁹ modis: qꝛ vn⁹ est vt⁹ ifinite actiōis ꝛ passiōis in tpe: ꝛ est finita in se. s. in velocitate ꝛ vigore. ¶ Scds est vtus ifinite actiōis ꝛ passiōis in se: vt⁹ aūt ifinita in actiōe sua aut passiōe nō existit in corpe: siue fuerit celeste siue gnābile ꝛ cōruptibile: h. n. nō accidit cor pori nisi hꝫ ꝙ ē corp⁹ ifiᵐ: ꝛ iō orbes moueꝫ ꝛ moue tur in tpe: vtutes vō ifinite in actiōe ꝛ passiōe in tpe eē neciuꝫ ē in corpib⁹ celestib⁹: passiōe aūt qꝛ simpli cia sūt simplicia: actiōe vō: qꝛ sue forᵉ nō ꝯstituunꝫ ꝑ suū subꝫ: ꝛ vtrūqꝫ ē ipole i corpib⁹ gnābilib⁹ ꝛ corru ptibilib⁹: qꝛ sūt cōposita ex mā ꝛ forᵃ. Infinitū igiꝫ eē in vigore: cui⁹ cā ē corp⁹ hꝫ ꝙ ē corp⁹ ipole ē in cor porib⁹ siue celestib⁹ siue alys ifiᵐ eē. Infinitū vō i tpe est nece eē in corpib⁹ celestib⁹ ex diuersitate motorl ꝛ moti in eis a corpib⁹ gnābilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹: ꝛ ē ipole in corpib⁹ gnābilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹: q̄re vtutes eoꝝ motiue sūt māles: ꝛ corpa sua q̄ moueꝫ ab eis cōponunꝫ ex mā ꝛ forᵃ. Corpa igiꝫ celestia ꝛ gnābi lia ꝛ corruptibilia ꝯueniūt i h ꝙ actio ꝛ passio exñs in eis sūt finite in se: ꝛ ꝑ h moueꝫ in tpe: ꝛ q̄dā sunt velociora qbusdā cū h ꝙ vtutes eoꝝ motiue nō sūt māles: qꝛ recipiūt ex mō illo receptionē finitā i tpe nō receptiōe ifinitā: ꝛ non seqꝫ ex h ꝙ in corpe cele sti est vt⁹ finita in ipa actiōe ꝛ passiōe: vt in eo sit vt⁹ finita in tpe: neqꝫ seqꝫ ex h ꝙ sit vt⁹ finite actiōis ꝛ passiōis vt sit corp⁹ pole vt corrūpaꝫ: aut vt sit cōpo sitū ex mā ꝛ forᵃ. Politas. n. nō dꝫ eē nisi ex h ꝙ vt⁹ finita in tpe sit: ꝛ sit cōposituꝫ. Et est manifestū ꝙ si posuerim⁹ corp⁹ celeste cōponi ex mā ꝛ forᵃ seqtur in ipso eē vtutē finite actiōis ꝛ passiōis i tpe. Et est ma nifestū ꝙ si in corpe cōposito ex mā ꝛ forᵃ esset vtus ifinita in tpe: sequereꝫ in ipso esse vtutē ifinitam in ipsa actione aut passione: ꝛ est ipole qd Arist. itulit

Margin notes: 3° ph. a. t. cō. 24. vsqꝫ in fi. — 4. ph. 129. 6° ph. 29. 30. 36. — Questio. — Solutio. — p° celi a. 124. vsqꝫ in fines. — Dubium. 2° celi. 30. — Solo p. q. vi de cē. 2° celi. 39. 12. me. 41. Et. 2. c. 71.

ex posse vtutū qb⁹ mouent corpa celestia in tpe. Et ē manifm̄ q nō seqt ēt ex h q corp⁹ recipit passionē finitā i se nō in tpe: aut recipit actionē finitā i se ifinitā in tpe vt sit cōpoᵐ ex mā ⁊ forª: sic seqt h q actio ⁊ passio ei⁹ fuerit finita i tpe. Primū .n. ɔtigit ei fʒ q est corp⁹ tm̄. Scd̄ʒ aūt fʒ q ē corp⁹ ē cōpoᵐ. Modus ḡ deceptiōis in hac qōne ē q fec̄ Ar. putari ɔdicē sibi ē equocatio istoꝝ duoꝝ noiuʒ finitū ⁊ ifiᵐ: qm̄ cū nō distiguit finitas ⁊ ifinitas ɔtigētes in tpe a finitate ⁊ ifinitate ɔtingētib⁹ ex actiōe ⁊ passiōe ɔtingit ista ābiguitas. Et ex hac finitate in q̄ ɔueniūt corpa celestia ⁊ mālia declauit Ar. vl'r corpus oē eē finitū ex finitate accn̄tis corpori ex h q est ex mā ⁊ forª: ⁊ ex h abscindunt dubitatiōes ɔ̄ Ar. ℂ Et pōt aliqs dicē q cū oē corp⁹ agit p aliqd: ⁊ patit p aliud necē ē vt oē corp⁹ sit cōpoᵐ ex mā ⁊ forª. ℂ Et ad h dicam⁹ h eē vex .s. q corpoꝝ qdā est cōpoᵐ: ita q forª non ɔstituit p māʒ: ⁊ ita q mā est subʒ tm̄: ⁊ nō mā cui⁹ eē sit in poª .s. corp⁹ celeste: ⁊ qdā est cōpoᵐ ex mā q̄ est in poª: ⁊ forª q̄ ɔstituit p mām .s. corpa gnābilia ⁊ corruptibilia. [a] Et ex h vr̄ q corp⁹ dr̄ de eis equoce: ⁊ q eternū ⁊ nō eternū nō cōicant in aliquo oio. Et ex hoc apparet ēt q corp⁹ celeste nō datur ei subʒ nisi pp motuʒ localē tm̄: corporib⁹ aūt gnābilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ dat mā pp gnōnē ⁊ corruptionē: [b] forma aūt dat eis pp actionē. Sʒ differūt qr in altero est ifinita in tpe ⁊ i altero finita: ⁊ iō illa sunt nō mālia: ⁊ ista sunt mālia: fm̄ hoc igit dʒ itelligi hec qō: quaʒ ignorani diu ante longā perscrutationem.

Dubium.

Solo.

Celū est fm̄ tm̄ n̄ mā. Jō h.cap.2.t.8. me.ɔ.12.t.c. 92. pmi de celo. fʒ vid' opiᵐ. 9. me.17.

a Corp⁹ equoce dr̄ ð celis ⁊ ð istis. Jð.10. meta. cō. vltimo.

b Forª dat pp actionē. Jð.3.ph.17. 2. de gnō. 52. ⁊.9. me.20.

Cum declaratū est ab Ar. q mot⁹ celi est pm⁹ mot⁹: ⁊ ex h fuit ðclaratū q mot⁹ est in moto: seqt ex h vt h qd mouet h motu sit eternū. Si .n. esset gnābile ⁊ cōruptibile: tūc mot⁹ ei⁹ nō eēt pm⁹ mot⁹: ⁊ cū ɔsiderauit res poles in motu ei⁹: ⁊ gete fuit necē ēt pp h q mot⁹ ei⁹ esset mot⁹ pm⁹ an̄ oēm motū aliū vt mot⁹ ei⁹ sit etern⁹. ℂ Et cū ðclauit ista .s. h corp⁹ eē eternū ⁊ motū pscrutabat p ð motu celi: ⁊ iuenit istuʒ motū a vtute neqʒ gui neqʒ leui: ⁊ qr ois vt⁹ grauis aut leuis existit in corpe gnābili ⁊ corruptibili ⁊ in nā gnābili ⁊ corruptiˡⁱ: aut aia si fuerit cū hac mā necē fuit vt hec vt⁹ q̄ neqʒ leuis neqʒ guis sit in corpe simplici: ⁊ ipsaʒ nō hr̄e subʒ: aut ɔ̄rīū: ⁊ vt sit aia necio nō admixta māe: sʒ aīa corpis eterni: ita vt ista aia nō sit abstracta a cōpe suo: ⁊ cū h sepata ab ipso inqʒᵐ istð corp⁹ nō idiget ipa: qr ē pmanēs p se: sic ē dispō de aīalib⁹ q̄ sūt cū vtutib⁹ nālib⁹: ⁊ vt illa aia sit in eo: nā oē motū ex se mouet p vtutē exn̄tē in eo. ℂ Et cū ɔsiderauit i istis vtutib⁹ declatū fuit ipi ipaʒ eē vtutē appetitiuā ð vtutib⁹ aie tm̄. Et cū ɔsiderauit ð istis vtutib⁹ appetitiuis celestib⁹ iuenit eas moueri ad appetibile nobili⁹ ipsis. Et cū ɔsiderauit in vtutib⁹ appetitiuis celestib⁹ iuenit eas esse finitaꝝ poᵉʳ. ℂ Et cū ɔsiderauit in ɔtiuatiōe motus eorū fuit declatuʒ q cā ɔtinuatiōis mot⁹ eaꝝ nō ē ista vt⁹ q̄ mouet: sʒ illð qd largit eis ɔtinuationē ē aliqd appetibile: qr ɔtinuatio nō ɔuenit nisi a motore nō moto: seqt q istð mouēs neqʒ ē corp⁹ neqʒ poª i corpe ⁊ q ē itellr̄ntia abstracta: qd ēt ðclatū ē in lib⁹ ð aīa .s. q oē qd ē tale: est itelligētia abstracta: ⁊ q istð corp⁹ celeste itelligit hāc itelligētiā. Intelligere .n. trāsmutat ipʒ appetē ad illð: ⁊ ɔsiderauit ēt de cā eternitatl celi. ℂ Et declauit i vltio pmi ce. ⁊ mū. i eo nō existē poᵃᵐ oio: ⁊ ðclauit ēt de vtute q̄ mouet celū localr̄ .s. aia appetitiua ipaʒ nō hr̄e māʒ nisi māʒ q̄ ē in poª in loco tm̄. Cū igit sciuit has tres cās cōpleuit sciaʒ de celo. ℂ Et ē ðclatū ex h toto: qd dixit i lib⁹ ce. ⁊ mū. .s. q si in celo eēnt ples stelle: aut maiores cessarent mot⁹ ei⁹: aut minores: ⁊ sic cessaret cōtinuatio mot⁹ mot⁹ .n. ē necius in ɔtinuatiōe: ⁊ fuit declatū in oib⁹ istis q dator ɔtinuatiōis mot⁹ ē dator mot⁹ celi: ⁊ nisi ipse eēt destrueret mot⁹: ⁊ sic mot⁹ ⁊ celū. celuʒ .n. ē pp motū suū: ⁊ si mot⁹ celi destrueret mot⁹ entiū iferioꝝ ðstrueret: ⁊ sic mūdus: ex q̄ vificat q dator cōtinuationis motui est dator esse oibus alys entibus. ℂ Demōstratio aūt q̄ vsus ē in vltᵒ 8ⁱ phyˣ .i. q virtus ifinita nō existit i corpe finito: siue fuerit mālis: siue nō ples iduxit ad errorē: ⁊ multotiēs locuti fuimus de dissolōne qōnis cōtingētis in ea: ⁊ silr̄ locuti fuim⁹ ð h qd ɔtigit ex h: q pᵐ motū ex se: ⁊ ex alio ē motū p accn̄s p nāʒ motoris sui: ⁊ h itēdim⁹ declare: ⁊ est manifestū q q destruxit sciaʒ cāꝝ illoꝝ triū q̄sitoꝝ q nō cōplebitur in eo scia celi.

Idem Aris. 2.ce. c.76.

Vide.12. met. 36.t.44.

12. me. ɔ.41.

T. cō.124. in antea.

Perscrutādū est de h qd dicūt q corp⁹ celeste est simplex: ⁊ est spūale. Intēdunt .n. in ipso esse dimēsiōes nō in mā: ⁊ iō nō recipit alteratione in q̄litatib⁹: neqʒ in suba. Et est sicut dixit Themisti⁹ q sol ⁊ luna ⁊ alie stelle aut sunt forme .i. dimensiones nō in mā .i. corpa spūalia: aut hn̄t māʒ equoce cū istis materys. Nullus āt dubitat in h q sunt corpa q̄ mouētur: ⁊ ēt nullus dubitat q corpora nō recipiūt alteratione ⁊ trāsmutatione in suba: nisi qr sunt in mā: ⁊ iō iuenit in eis plusq̄ vnū numero: ⁊ sunt spēs: ⁊ genera: corpora igitur celestia sunt corpora absoluta a mā. ℂ Sed tamē fuit dubiū de eis vtrū habeāt mām per potentiā que est in eis in vbi. Omnis enim poª existit in mā. ℂ Sed forte videt q ista mā habet esse mediū inter mām que est oino in potētia: ⁊ inter actum puruʒ .s. tres dimensiones: in quib⁹ nō est potētia oino: ⁊ sic potētia habebit gradus ⁊ mā gradus: ⁊ per hanc potētiaʒ indigent corpora celestia motore in quo nō est potētia oino. ℂ Joānes autē dedit questionē de qua plures considerantes nō potuerunt euadere. Dixit enim si mūdus est finitus debet habere potētiā finitā: ergo est generabilis ⁊ corruptibilis. ℂ Et ad hoc dicēdū est q generatio ⁊ corruptio ⁊ ois motus est a virtute que est habitus: ⁊ oē qd caret causis mot⁹ necesse est habere quietē que est eius priuatio. Et nō est impossibile existere in corpore qd caret motu quietē ifinitaʒ: licet corp⁹ sit finitū: quies .n. est priuatio: ⁊ priuatio nō est potētia. Unde dicit Aristo. q cuʒ stelle carent causis mot⁹ quas habēt corpora celestia de necessitate habēt quietē ifinitaʒ que est priuatio mot⁹. Et silr̄ dicit q terra debet habere quietē infinitaʒ q̄ est priuatio motus: qr caret agēte motū in ea infinituʒ: ⁊ ideo dicit q quies que est in ea cōtingit necessario vt sit fortior vtute celi qua mouetur. Mot⁹ .n. super ipsaʒ est: motus eniʒ ipossibilis est in eo qd est quiescēs cū careat causis motus: ⁊ hoc manifestū est per se. In celo igitur est priuatio ifinita: licet sit finitum cū quies sit priuatio nō virtus sicut existimauerunt qui dixerūt q qes est in eo per virtutē: imo necessario est per priuationē virtutis. ℂ Et iō videm⁹ loquētes in hāc qōnē dicē vtrum pmanēs pmanere per se: aut p dispositionē additā illi: ⁊ est pmanētiuʒ p se: qr pmanētia ē puatio mot⁹: ⁊ puatio nō accidit ei: nisi qr caret agēte motu: ⁊ scias q hec qd est valde bona: ⁊ sic ɔsūmatus est libellus de suba orbis ⁊c.

ℂ Aristotelis

Hic vr̄ velle corpa celestia eē diūsaꝝ spērum: sed vide opᵐ .2. ce. 49 ⁊.59. cōmē.

Mā celi est media int̄ purā potētiaʒ ⁊ actū puruʒ.

Vid' p hoc. 8 ph. cō. 79. ⁊ 12. me. ɔ. 44.

¶ Aristotelis Stragyrite Metheororum Liber primus: cū Auerroys cōmentarijs nuper traductis.

De primis qdē igit̄ causis nature ⁊ ꝺ omni motu nāliter. Adhuc aūt de ꝓm supiorē lationē preordinatis astris: ⁊ de elītis corporalib⁹ quot ⁊ q̄: ⁊ de ea q̄ īuicē ꝑmutatiōe: ⁊ de gnōne ⁊ corruptiōe cōi dictū est pri⁹. ¶ Reliq̄ aūt pars hui⁹ methodi est adhuc cōsiderāda quā oēs priores metheorelogiā vocabāt. Hec aūt sunt q̄cunqꝫ accidūt ꝓm nām qdē iordinatiorē: tn̄ ea que primi elemēti corporū circa locū maxie ꝓpinquū lationi astroꝝ: puta de lacte ⁊ cometis ⁊ ignitis: ⁊ motis phantasmatib⁹: ⁊ quecūqꝫ ponem⁹ vtiqꝫ aeris eē cōes passiones ⁊ aque. Adhuc aūt terre quecūqꝫ partes ⁊ spēs ⁊ passiōes partiū: ex qbus ⁊ spiritib⁹ ⁊ terremotib⁹ ꝯsiderabim⁹ oēs cās: ⁊ de oibus que fiunt ꝓm motū hoꝝ in qbus hoc qdē dubitabim⁹: hoc qdē attingim⁹ aliquo modo. Adhuc aūt de fulminum casu ⁊ typhonib⁹ ⁊ itensionib⁹ ⁊ alijs circulationib⁹: q̄cūqꝫ ꝑꝑ coagulationē accidūt passiones ipsoꝝ hoꝝ corporū. Pertrāseūtes aūt de his speculabimur si qd possum⁹ ꝓm iductū modū assignare de aialibus ⁊ plātis ⁊ vl'rqꝫ ⁊ sigillatim: fere.n. his dictis finis vtiqꝫ factus erit omnis eius que a pricipio nobis electionis.

Hic igit̄ icipiētes dicam⁹ de ipis primo. Qm̄.n. determinatū est prius a nobis vnumqꝫ pricipiū corpoꝝ ex qbus ꝯstat circulariter latorum corpoꝝ nā: alia aūt q̄tuor corpora ꝓpter quatuor principia quoꝝ duplicē dicim⁹ esse motū: hunc qdē a medio: hunc aūt ad mediū. Quatuor aūt existentib⁹ his: igne: ⁊ aere: ⁊ aqua: ⁊ terra oibus qdē his supeminēs esse ignē: substās aūt terrā: duo aūt que ad ipsa his ꝓportiōaliter se hn̄t: aer qdem igni ꝓpinquior alijs: aqua aūt terre. Qui itaqꝫ circa terrā totam mūdus ex his cōstat corporib⁹: de quo ꝓm accidētes passiones dicemus. Est aūt ex necessitate cōtinu⁹ iste supiorib⁹ latiōib⁹ vt ois ipsi⁹ virt⁹ gubernet̄ ide: vn̄ eni mot⁹ pricipiū oibus illā cāz putādū primā. Adhuc aūt h qdē ꝑpetu⁹ ⁊ finē mot⁹ nō hn̄s loco: h semper in fine: h aūt corpa oia finitis distant locis adiuicē. Quare accn̄tiū circa ipm ignē qdē ⁊ terram ⁊ syngenea his vt in mãe spē eoꝝ q̄ fiūt cās opꝫ putare. Subiectū eni ⁊ patiēs appellamus hoc mō: qꝺ aūt sit cā vt vnde mot⁹ principiū eā que semꝑ motorū causandum virtutem.

Resumētes igit̄ eas q̄ a pricipio positiōes ⁊ determinatas pri⁹ determiatiōes dicam⁹: ⁊ de lactis phantasia ⁊ de cometis: ⁊ alijs quecūqꝫ existūt his syngenea entia. Dicim⁹ itaqꝫ ignē: ⁊ aerē: ⁊ aquā ⁊ terrā: fieri ex iuicē ⁊ vnūquodqꝫ hoꝝ in vnoquoqꝫ existere potētia: sicut ⁊ alioꝝ qbus vnū aliqd ⁊ idē subijcit̄ in qꝺ ēt resoluunt̄ vltimū. ¶ Primo qdē dubitabit vtiqꝫ qs circa vocatū aerē quā oꝫ accipe ipsi⁹ nām in mūdo ambiētē terrā: ⁊ q̄uo se hꝫ ordine ad alia dicta elīta corporū. Moles qdē eni vtiqꝫ terre quāta q̄dā vtiqꝫ sit ad ambiētes magnitudines nō imanifestū. Iā eni visū est ꝑ astrologica ⁊ theoremata a nob ꝙ multoqꝫ qbusdā astris mior ē. Aque āt nām ꝯstantē ⁊ sepatā neqꝫ videm⁹ neqꝫ cōtingit segregatā esse ab eo qꝺ circa terrā locato corpe: puta a manifestis mari ⁊ fluminib⁹: ⁊ vtiqꝫ si qd in ꝓfundo imanifestū nobis est. Intermediū itaqꝫ terre ⁊ vltimum astroꝝ vtrū vnū aliqꝺ putādū esse corp⁹ ꝓm nām: aut plura: ⁊ si plura quāta ⁊ vsqꝫquo determinata sunt locis. ¶ Nobis qdē igit̄ dictū est pri⁹ de primo elīto q̄le ꝓꝫ virtutē est: ⁊ q2 tot⁹ q circa lationes supiores mundus illo corpe plen⁹ ē. Et hāc opionē nō solū nos existimam⁹ hn̄tes: vī aūt antiqua q̄dā existimatio ipsa ⁊ prioꝝ corpoꝝ. Dict⁹ eni ether antiquā accepit appellationē: quā Anaxa. qdē igni idē putasse: mihi igni videtur significare. Superiora enim plena igne eē: ⁊ ille eā que ibi potētiā ethera vocari putauit: hoc qdē recte putās. Qꝺ eniꝫ semper corpus currens sil' ⁊ diuinū aliqd ꝓm nām visi sunt existimare: ⁊ determinauerūt noiari ethera ꝙ tale tāqꝫ nulli eoꝝ que apꝺ nos idem existens. Non eniꝫ vtiqꝫ dicemus semel neqꝫ bis neqꝫ raro easdem opiniones reiterare factas in hominibus: sed ifinities.

Mūd⁹ iste ex necessitate ꝯtinu⁹ est supiorib⁹ lationibus vt v̄tus eius ois gubernet̄ ide.

De situ elītorum.

Utrum solus aer existat iter diuinum corpus ⁊ terram ⁊ aquā.

Qꝫ nā celi n̄ sit ignea.

Infinities reiterate sūt opiniones in hoibus.

Cōmē.

Quicũqȝ aũt ignẽ purũ eẽ aiunt ꝙ ambiẽs
τ nõ solũ lata corꝑa: ꝙ autẽ iter mediũ terre
τ astroꝝ aerẽ cõsiderãtes vtiqȝ nũc ostẽsa
per mathematica sufficiẽt. τ forte vtiqȝ de-
sisterẽt ab hac puerili opione. Ualde enim
simplex putare vnũqͦdqȝ latoꝝ esse paruuȝ
magnitudinibꝰ: qꝛ videt̃ aspiciẽtibus nobis
hinc. Sic dictũ ẽ qdẽ igit̃ τ priꝰ in his q̃ cir-
ca supiorẽ locũ theorematibꝰ: dicemꝰ autẽ
eandẽ rõnẽ τ nunc. Si.n. τ distantie plene
igne τ corꝑa cõstarẽt ex igne: olim annihila
tum vtiqȝ eẽt vnũqͦdqȝ alioꝝ elementoꝝ.
¶ At vero neqȝ aere solo plena. Multum
eniȝ vtiqȝ excederet equalitatem cõis analo
gie ad coelemẽtaria corpora: τ etiã si duo-
bus elementis plenus qui intermediũ terre
τ celi locus est: nulla eniȝ vt est dicere pars
terre est moles in qua cõtenta est: τ omnis
aque multitudo ad ambiẽtẽ magnitudinẽ.
Uidemus aũt non in tanta magnitudine fa
ctum excessuȝ moliũ cũ ex aqua disgregata
aer fiat: aut ignis ex aere. Necesse aũt eãdeȝ
rõnẽ hr̃e quãtã hȝ tãtilla τ parua aqua ad fa
ctuȝ ex ipa aerẽ τ totũ ad totã aquã. Uidet̃
aũt nihil neqȝ siqs dicat qdẽ nõ fieri hoc ex
iuicẽ eq̃lia tñ virtute eẽ: hȝ.n. hũc modũ ne-
cessarie est eq̃litateȝ virtutis existere magni-
tudinibus ipsoꝝ: queãdmodũ vtiqȝ si facta
ex iuicẽ existerẽt. Qͦd qdẽ igit̃ neqȝ aer neqȝ
ignis tm̃ replet intermediuȝ locum manife-
stuȝ est. Reliquũ aũt ꝑscrutãtes opȝ dicere
q̃uo ordinata sunt duo ad primi corꝑis posi
tionẽ. Dico aũt aeremqȝ τ ignem: τ ꝓpter
quaȝ cãm caliditas a supiorib' astris fit his
q̃ circa terrã locis. De aere igit̃ dicẽtes pri-
mo sicut supposuimꝰ dicamus sic: τ de his
iteruȝ. Si itaqȝ fit aqua ex aere: τ aer ex aq̃:
ꝓpter quã qdẽ cãm nõ constant nubes ſm
supiorẽ locuȝ: cõueniebat.n. magis q̃tͦ re-
motior a terra locus τ frigidior: qꝛ neqȝ sic
ꝓpe astra calida existẽtia est: neqȝ prope ra-
dios a terra refractos: q ꝓhibent ꝓpe terrã
cõstare disgregantes caliditate cõsistentias.
Fiunt.n. nubiũ ꝯgregatiões vbi desinũt iaȝ
radij ꝑ spargi in imẽsum. Aut igit̃ nõ ex oĩ
aere nata est aqua fieri: aut si silr̃ ex oĩ q cir-
ca terrã nõ soluȝ aer est: sȝ velut vapor ꝓpt̃
qͦd iterũ cõstat in aquaȝ. At vͦo si tantus exi
stens aer oĩs vapor est videbit̃ vtiqȝ multũ
excedere q̃ aeris nã: τ q̃ aq̃: siqdẽ supiores
distantie plene sũt corꝑe aliquo: τ igne qdẽ
ipõle: qꝛ exiccarent̃ alia vtiqȝ oĩa: relinqtur
autẽ aere: τ qͦd circa terraȝ totaȝ aq̃: vapor
eni aque disgregatio est. De his qdem igit̃
dubitatũ sit hoc modo.

Nos aũt dicamꝰ sil̃ τ ad dicẽda determinãtes τ ad nunc dicta: qͦd qdẽ eni sursuȝ τ vsqȝ ad lunaȝ dicimꝰ eẽ corpus alteruȝ ab igne τ aere: qnimo τ in ipso hͦ qdẽ puriꝰ eẽ: hoc aũt minꝰ sincerum τ dr̃ias hr̃e: τ maxime qua desinit ad aerẽ τ ad euȝ q circa terraȝ mũdũ. Lato aũt primo elͦnto circulariter: τ corporibꝰ q̃ in ipo qͦd propinquũ semp iferioris mũdi τ corꝑis motu disgregatũ accẽdit̃ τ facit caliditatẽ. Opȝ aũt itelligẽ sic: τ huic icipiẽtes. Qͦd.n. sub ea q̃ sursum circulatione corpꝰ velut mãe q̃dam existẽs τ potẽtia calida: τ frigida: τ sicca: τ humida: τ quecũqȝ alie his assequuntur passiones fit talis: τ est a motu τ imobilitate cuius cãm τ principiũ diximus. In medio qdẽ igitur τ circa mediũ est qͦd grauissimũ τ frigidissimũ est segregatuȝ a terra τ aqua. Circa hͦ aũt τ habita his aerqȝ: τ qͦd ꝓpter cõsuetudinẽ vocamꝰ ignẽ. Nõ est.n. ignis: excessus.n. calidi τ velut feruor ẽ qͦd ignis: hȝ oȝ itelligẽ dicti a nobis aeris: qͦd q̃dem circa terram velut humidũ τ calidum esse ꝓpter vaporem τ exhalationeȝ habere terram terre. Qͦd aũt super hoc calidum iã τ siccuȝ est: vaporis enim nã humidũ τ calidus: exhalationis aũt caliduȝ τ siccum: τ est vapor qͦd potentia vt aqua: exhalatio autem potentia vt ignis. Eius quidẽ igitur ꝙ in eo qui sursum loco nõ cõstare nubes hãc existimandaȝ causam esse: qꝛ nõ inest aer solum: sed magis velut ignis. Nihil enim ꝓhibet ꝓpter eam que in circuitũ lationẽ ꝓhiberi cõstare nubes in superiori loco: loco eniȝ neciuȝ oẽm qui in circuitu aerẽ qcũqȝ intra peripheriã capit̃ definitã vt τ terra sperica sit tota. Uidet̃.n. τ nũc vẽtoꝝ gñatio in stagnantibꝰ locis terre: τ nõ excedere ventos altos montes. Fluit aũt aer in circuitu qui sil̃ trahitur cuȝ totius circulatiõe: ignis qdẽ est cũ eo qͦd sursuȝ elemẽto: cũ igne aũt aer continuus est: quare τ ꝓpter motuȝ ꝓhibet̃ cõgregari in aquaȝ: sed semper quecũqȝ pars ipsius grauetur extruso calido in superioreȝ locum deorsum fertur exhalato igne. Alia autem in parte aer simul fertur sursuȝ exhalato igne: τ sic cõtinue hoc qdem ꝑseuerat aere plenum existẽs hoc aũt igne: τ semper

Celũ hȝ partes differẽtes τ q̃uo.

Ordo situs elementoꝝ.

De nã vaporis.

Aliq̃ sũt mõtes quos vẽti nõ ꝓtingũt.

aliud ⁊ aliud fit vnūqδq3 ipsoꝝ. De eo q̄dē igr̄ qδ ē nō fieri nubes neq3 i aq̄ ɔgregatiōe3 ⁊ q̄ūo op3 accipe δ loco itermedio astrorū ⁊ terre ⁊ quo ē corpe plenꝰ tāta dicta sr̄. De facta aūt calitate quā exhibet sol magis q̄dē ƀm seip̄3: ⁊ diligēter i his q̄ de sensu ɔuenit dicē. Calidū.n. q̄dā passio sensus ē. Propt̄ quā aūt cā3 fit nō talibꝰ exn̄tibꝰ illis ƀm nām dδ3 ⁊ nūc. ℂ Uidemus itaq3 motū qδ pōt disgregar̄ aerē ⁊ ignire: ⁊ vt lata liq̄facta videant̄ sepe. Eiꝰ igit̄ qδ ē fieri estū ⁊ calore3 sufficiēs est efficer̄ ⁊ solis latio tm̄. Velocē eni op3 ⁊ nō lōge eē: q̄ q̄dē igr̄ astroꝝ velox q̄dē: lōge aūt: q̄ aūt lune deorsu3 q̄dē: tarda aūt: q̄ aūt solis ambo h̄ h3 sufficiēter. Fieri aūt magis sil'r cū sole ipso caliditatē rōnabile sumētes sil'r ex his q̄ apδ nos fiūt: eteni hec violētia latꝰ vicinus aer maxie fit calidus: ⁊ h̄ rōnabil'r accit: maxie.n. motꝰ solidi disgregat ipm: pp hāc igit̄ cā3 pertigit ad hūc locū calitas: ⁊ q2 ambiēs ignis p aerē spargit̄ frequēter motu: ⁊ fert̄ violētia dorsu3. ℂ Signū aūt sufficiēs q̄ q sursu3 locus nō sit calidus neq3 ignitꝰ est discursus astroꝝ: ibi q̄dē eni nō fiūt: dorsu3 aūt q̄uis q̄ magis mouētur ⁊ citius: igniant̄ citiꝰ. Adhuc āt sol q maxime eē vr̄ calidus: vr̄ albꝰ: s3 nō igneꝰ exn̄s. ℂ His aūt dtermiatis dicamꝰ ppt̄ quā cā3 flāme accēse apparēt circa celū ⁊ discurrētia sydera ⁊ vocati a q̄busdā dali ⁊ eges: hec.n. oīa sunt idē ⁊ pp eandē cām: differūt aūt p magis ⁊ minus. ℂ Pricipiū aūt horum ⁊ alioꝝ multoꝝ h̄ ē: calefacta enim terra a sole exhalationē necē3 fieri nō simplicē: vt q̄dā putāt: s3 duplicē: hāc q̄dā magis vaporosa3: hanc aūt magis fumosam: hāc q̄dē eiꝰ qδ ē in terra: sup terrā hūidi vaporē: hāc āt ipsiꝰ terre exn̄tis sicce fumosa3: ⁊ haꝝ spumosa3 quidē supeminere pp calidū: hūidiore3 aūt subesse pp pōdus: ⁊ ppea h̄ mō ordinatu3 ē qδ i circuitu. Primo q̄dē.n. sub circulari latione ē qδ calidū ⁊ siccū qδ dicimꝰ ignē: innoiatū eni qδ cōe i oi fumosa disgregatiōe: attn̄ q2 maxie natū est q̄ tale exuri corporū: sic necē3 vti noibꝰ: sub hac aūt nā aer. Op3 aūt intelligere velut hypcauma h̄ qδ nūc diximꝰ ignē ordiatū circa vltimū spere: q̄ circa terrā vt modico motu sortiens exurat̄ sepe sicut fumus: est eni flāma spūs sicci ardor. Qua igr̄ maxie opportune se h3 talis ɔsistētia: qn̄ a circl'atiōe mota fuerit aliq̄l'r exurit̄. Differt aūt ƀm hypercaumatis positione3: aut multitudinē: siq̄dē eni latitudinē hēat ⁊ longitudinē: hypercauma multotiēs videt̄ accensa flāma velut in area ardētis stipule. Si aūt longitudinē solū vocati dali ⁊ eges ⁊ sydera: siquide3 plus hypercauma fuerit ƀm longitudinē ⁊ latitudinē qn̄ quidē quasi sintillat sil'r cōbustu3: h̄ aūt pp igniri ƀm modica q̄de3: ad principiū aūt eges vocat̄. Qn̄ aūt sine hac passiōe dalus: qn̄ vo lōgitudies exhalatiōis p modica ⁊ multipl'r dispse sūt ⁊ sil'r ƀm latitudinē ⁊ pfunditatē sydera putata volare fiūt. Aliqn̄ q̄dē igit̄ motu exhalatio exusta generat ipsa: aliquando aūt sub frigore ɔsistente aere extrudit̄ ⁊ segregatur calidū: ppter qδ ⁊ latio ipsoꝝ assimilat̄ magis piectioni: sed non exustioni. ℂ Dubitabit aūt quis vtrum velut q̄ sub lucerna posita exhalatio a superiori flāma accendat inferiorem lucernā. Mirabilis eni3 ⁊ hꝰ velocitas est: ⁊ sil'is piectioni: sed nō vt alio ⁊ alio facto igne: aut piectiones eiusde3 corporis sūt discursus. ℂ Videt̄ aūt itaq3 ppter ambo eteni sicut ⁊ lucerna fit: ⁊ q̄dā ppter expelli piciūtur velut que ex digitis elabentia vt ⁊ in terra ⁊ in mare videant̄ cadentia: ⁊ nocte ⁊ per diē serenitate existente vident̄: deorsum aūt iaciunt̄: q2 coagulatio ad deorsum inclinat propellens: ppter qδ ⁊ fulmina deorsum cadunt. Oium eni3 hoꝝ generatio non exustio s3 segregatio ab expulsiōe est: qm̄ ƀm nām calidū sursu3 natū ferri oē. Quecūq3 quidē igit̄ magis i supremo loco ɔsistūt exusta fiūt exhalatione: quecūq3 aūt demissius segregata ppter cōcerni ⁊ infrigidari hūidiorē exhalationē: hec eni ɔgregata ⁊ deorsum tēdēs propellit ispissata ⁊ deorsu3 facit calidi proiectionē. ℂ Propter positionē aūt exhalationis qualitercūq3 ɔtigat posita latitudie ⁊ profunditate sic fert̄: aut sursum aut deorsum aut ad latus. plurima aūt ad latus: ppter duabꝰ ferri lationibꝰ violentia quidē deorsu3: natura aūt sursu3: oīa eni s3 diametꝝ ferunt̄ talia pp qδ ⁊ discurrentium syderum plurima obliqua fit latio oium: itaq3 hoꝝ causa q̄dem vt materia exhalatio: vt aūt mouens aliquādo quidē que sursu3 latio: aliquando aūt aeris ɔcreti coagulatio. oīa eni3 hec sub luna fiunt. Signū aūt apparens ipsoꝝ velocitas sil'is exn̄s his q̄ a nob piciūt̄: q̄ q2 ppe nos sr̄ m̄ltū videt̄ velocitate p̄tergredi astraq3 ⁊ solē ⁊ luna3. ℂ Apparēt aūt aliqn̄ nocte serenitate exn̄te

Motus disgregat aerē ⁊ ignit: ⁊ q̄ūo.

Q astra nō sunt actualiter calida.

Propter q̄d appent flāme accense circa celum?

Q̄ūo sydera discurrentia gignantur.

Solo.

Propter q̄d sydera cadentia vt i plibꝰ descendunt transuersalr.

ↄſiſtētia multa phātaſmata i celo: puta hya
tus ⁊ bothyni ⁊ ſanguinei colores. Cā aūt
⁊ in his eadē: cū. n. māifeſtus ē ↄſtās q ſur/
ſum aer vt ignitio fiat: ⁊ ignitio aliquādo q
dem talis fit vt flāme videant̄ ardere: aliqñ
aūt velut vali ferant̄: ⁊ ſydera nullū incōue
niens ſi colorat̄ idē iſte aer ↄſtans oimodis
coloribꝰ: ꝑ ſpiſſius eni trāſparēs minus lu/
men ⁊ refractionē ſuſcipiēs aer oimodo co
lores faciet: maxie āt puniceū aut purpure/
uꝫ: q᷑ hi maxie ex igneo ⁊ albo appent ꝑmi/
xtis ſꝫ ſupappoſitiōes velut oriētia aſtra ⁊
occubētia ſi fuerit cauma: ⁊ ꝑ fumum puni
cea apparēt: ⁊ refractōe āt faciet cū ſpeculū
fuerit tale: vt nō figurā ſꝫ colorem ſuſcipiat.
Quare nō multo tpe maneāt hec cōſiſtētia
cā velox exñs: hyatꝰ aūt diſrupto lumine ex
obſcuro ⁊ nigro fac̄ putare hr̄e aliquā ꝓfū/
ditatē. Multotiēs aūt ex talibꝰ ⁊ vali excidūt
cū ↄgregant̄ magis: ↄcretū aūt ampliꝰ vora
go vī. Dio aūt in nigro albū mł̄tas facit va
rietates velut flāma in fumo: de die quideꝫ
igit̄ ſol ꝓhibet: nocte autē puniceo excepto:
aliȷ̄ ꝑꝑ ſil̄em colorationē nō apparēt. ¶ De
diſcurrētibꝰ qdē igit̄ aſtris ⁊ ignitis: adhuc
aūt ⁊ ꝺ aliȷ̄s talibꝰ phātaſmatibꝰ q̄cūqꝫ feſti
nas faciūt phātaſias has exiſtiare opꝫ cās.

De coloribꝰ in ꝓdictis apparentibus.

Ordo librorum totiꝰ ſcie nālis.

INcepit In hoc libro narrare itētio
nē cuiuſlibet libri ex libris
preteritis: ⁊ dicere locū eius ſm ordineꝫ:
poſtea declarabit intentioneꝫ huiꝰ libri:
⁊ illud qꝺ remanſit ſuper ipm: poſtqꝫ lo/
cutus erit in hac ſcia. ¶ Et dicamus ꝙ ipſe q᷑ iā lo/
cutus fuit de primis principiȷ̄s cuiuſlibet cōſtituti ꝑ
nām: ⁊ locutus fuit cum hoc de accidētibꝰ vniuſlibus
entibus: ſicut tēpus ⁊ locus: ⁊ reliqua de qbꝰ oporte/
bat loqui circa illa ꝑncipia. Et h̄ totū in libro ꝺ phy/
ſico auditu. ¶ Et ↄueniēs fuit h̄ qꝺ fecit. ſ. ꝙ iſte li/
ber ꝑcedat in doctrina reliquos libros: q᷑ eſt vl̄is vt
declaratū eſt. ¶ Et locutus fuit poſtea ēt de ꝑtibus
mūdi ſimplicibꝰ. Et de formis eoꝝ ⁊ de accidētibus
cōibus eis: ⁊ h̄ in libro celi ⁊ mūdi. ¶ Et ↄueniēs ēt
fuit: vt iſte liber ſequat̄ in doctrina phyſicū auditū:
⁊ ꝑcederet reliquos. Ipſe. n. eſt liber ꝑmus in quo ↄſi
derat de q̄libet re ex rebus ſenſatis. Et iō icepit i eo
prius de ſimplicioribꝰ eis: ⁊ declarauit formas eoꝝ:
⁊ accñtia inuēta in eis. ¶ Et cū cōpleuit h̄: ⁊ fuerūt
ēt hec res cōes cuilibet rei de rebꝰ ꝑticularibꝰ gñabi/
libꝰ ⁊ corruptibilibꝰ: ⁊ ſunt motus gñationis ⁊ corru/
ptiōis ſimpl̄r rei ſimplicis ⁊ cōpoſite: ⁊ motꝰ altera/
tiōis ⁊ augmētatiōis locutus fuit: poſtea ēt de his re
bus: ⁊ poſuit illa ꝑ q̄ ↄſtituuntur oēs iſti motus vl̄r: ⁊
h̄ in libro de gñatione. ¶ Et ēt hoc fuit neccīuꝫ. ſ. vt
iſte liber ſequat̄ poſt librū celi ⁊ mūdi ⁊ ꝑcedat ali/
os. Nā exq̊ intētio ſua oino fuit loq de quolibet en/
te ex rebꝰ ꝑticularibꝰ gñabilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ: ince/
pit ꝑus loq in iſto libro de rebꝰ vl̄ibꝰ: ſicut fecit i phy
ſico auditu cū ꝺclauit res cōes cuiuſlibet rei nālis: ſi
ue fuerit eterna ſiue corruptibilis ſiue cōpoſita ſiue

Uide i ꝓ ph. in ſuo ꝓlogo vbi agit ꝺ ordie libri ph.

ſimplex. ¶ Et poſtqꝫ cōpleta fuit ab eo hec ↄſidera/
tio vult ↄſiderare i h̄ libº de rebꝰ q̄ iueniūt̄ in elñtis
ex accñtibꝰ ⁊ aduenietibꝰ: ⁊ h̄ i elñtis. ſ. aere ⁊ terra ꝺ
coruſcationibꝰ ⁊ de pluuȷ̄s ⁊ terremotibꝰ ⁊ tonitruis
⁊ fulmibꝰ: ⁊ iō vocat̄ lib iſte ꝺ ſignis ſuꝑioribꝰ. ¶ Et
ↄueniēs ēt fuit ꝑꝰ loq ꝺ iſtis qꝫ ꝺ aliȷ̄s rebꝰ ꝑticula/
ribꝰ: q᷑ ſūt magis ſimplices qꝫ reliq̄ cōpoſita. Nō. n.
hec iueniūt̄ a cōplone cuiꝰ agēs ſit ꝺcoctio: ſꝫ cā i ꝓ/
ductiōe eoꝝ ē vna ex duabꝰ exhalatiōibꝰ. ſ. a calida ⁊
ſicca fumoſa: vl̄ a frida ⁊ hūida: vt ꝺclarabit̄. Et hoc
totū i tribꝰ ꝑmis tractatibꝰ huiꝰ libri: i 4º āt liº: ipſe iue
ſtigat de gñatiōe corpoꝝ homogeneoꝝ. Et dat diías
eoꝝ vl̄es. Nā illꝺ qꝺ dixit ꝺ itētiōe gñatiōis cōpoſi/
ti i libº ꝺ gñatiōe nō ē ſufficiēs i h̄. Sꝫ ibidē locutus
fuit ꝺ h̄ i gñe vl̄i eiꝰ: hic āt cōpleuit ſuā intētionem.
¶ Poſtea āt ipſe ↄſiderabit ꝺ q̊lꝫ gñe entiū ꝑticula/
riū gnābiliū ⁊ corruptibiliū: ⁊ icepit loq ꝺ ꝓpingori
bus ex eis ad elñta ⁊ ꝺ magis ſimplicibꝰ: vt ſūt mine
ralia. Et dicit ea ꝑ q̄ qꝺlꝫ genꝰ eoꝝ cōplet̄. Et dat cās
accñtiū ⁊ aduenietiū q̄ iueniūt̄ i eis. ¶ Poſt h̄ aūt
ↄſiderat de vegetabilibꝰ i libº diſtincto. Cū aūt cōple
uit h̄ ibidē ꝓceſſit i ↄſideratiōe ꝺ aialibꝰ ſimpl̄r: ⁊ de
oibꝰ rebꝰ q̄ iueniūt̄ i eis de aía ⁊ corpe ⁊ ꝺ accñtibus.
Sꝫ ↄſideratio ꝺ mēbris ſimplicibꝰ ⁊ cōpoſitis eoꝝ ⁊
de cauſis agētibꝰ eoꝝ ⁊ finalibꝰ. ſ. vtilitatibꝰ ē i libº q
vocat̄ ꝺ aialibꝰ: ⁊ h̄ i decē tractatibꝰ vltimis huiꝰ li/
bri. ¶ Cōſideratio aūt de aía ⁊ de ꝑtibꝰ eiꝰ ē i libº de
aía. Ipſe ēt loqt̄ de ſenſatis ⁊ ſenſibꝰ ⁊ diȷ̄s eoꝝ vlti/
mis: ⁊ hoc in libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Nam illa que
declarata ſunt de hoc in libro de anima ſunt res vni/
uerſales. Et ſimiliter loquitur de reliquis potentȷ̄s
particularibus que iueniunt̄ aie: de ſomnȷ̄s ⁊ remi/
niſcētia i tractatu ſeꝑato. Locutꝰ ē ēt i tractatu ſeꝑa
to de motu locali aialis. Et dic̄ ea qbꝰ iſte motꝰ ꝑfici/
tur. Nā iā ꝺcl̄atū ē i libº ꝺ aía poº ꝑ quā fit iſte mo/
tus: ⁊ vl̄r iſte iueſtigat de accñtibꝰ q̄ iſūt aiali i eo ꝙ
aial ſic̄ ſomnus ⁊ vigilia ⁊ iuuētꝰ ⁊ ſenectꝰ ⁊ iſpiratio
⁊ mors ⁊ vita ⁊ ſanitas ⁊ egritudo. ¶ Ordo āt iſtoꝝ
libroꝝ manifeſtū ē ꝙ dꝫ eē talis. Nā libi quo loqt̄ ꝺ
mēbris aialiū ⁊ eoꝝ vtilitatibꝰ ꝑcedet librū de aía.
Nā hec ſūt māe aie. Reliq̄ aūt q̄ diximꝰ ſunt poſt li
brū de aía. Sꝫ iſte ordo i ↄſideratiōe aialis aliquid
eiꝰ ē neccīū: aliqd aūt ſꝫ meliꝰ. Quidā āt ex his libris
q̊s narrauimꝰ iueniunt̄ ab Ar̄. qdā aūt nō. Et nos lo
quemur de q̊lꝫ iſtoꝝ ſi deus ꝓlōgauerit vitā: ⁊ dabit̄
cū hoc nobis ociū. ¶ Redeamꝰ g̊ ad illꝺ in q̄ fuimꝰ
de ↄſideratiōe huiꝰ libri. Ar̄. aūt icepit h̄ ſupponere
q̄dā que iā declarata ſunt i ꝑteritis: ⁊ ſe hn̄t tāqꝫ radi
ces poſite: ⁊ ꝑnº illiꝰ de q̄ vult loq in h̄ libº. ¶ Dica/
mus igit̄ iā ꝺclaratū ē in libº celi ⁊ mūdi. ꝙ corpora
ſimplicia ſūt q̄nqꝫ: q̄tuor elñta ⁊ corꝑa celeſtia. ¶ Et
declaratū eſt ibidē ꝙ q̄tuor ſunt oppoſita in grauita
te: ⁊ leuitate ⁊ caliditate: ⁊ hūiditate ⁊ frigiditate ⁊
ſiccitate. Et qꝺ ex eis ē aliqꝺ leue ſimpl̄r ⁊ ē ignis: ⁊
graue ſimpl̄r ⁊ ē terra: ⁊ graue ⁊ leue ſil̄: ⁊ ſunt aer ⁊
aq̄. Et ꝺcl̄atū ē ibidē ꝙ terra ē i ↄcauitate aq̄: ⁊ aq̄ in
ↄcauitate aeris: ⁊ aer in ↄcauitate ignis: ⁊ ignis in cō
cauitate celi. ¶ Uiſum ēt eſt in libro de gnātione ⁊
corruptiōe ꝙ iſta inueniunt̄ quedā in qbuſdam ſm
mixtionē ⁊ ſꝫ vicinitatē: ⁊ maxie terra. Nā vī ſēſui
ꝙ tria elta ſīt i ipa. ſ. ignis ⁊ aq̄ ⁊ aer: ⁊ h̄ ꝑ opōnē cor
poꝝ celeſtiū i eis. Ignis āt vī ꝙ ſit i loco eiꝰ ſimplici
or oibꝰ: nā reliq̄ elñta hn̄t aliqꝫ grauitatē i locl ſuis:
ſic̄ ꝺcl̄atū ē i libº celi ⁊ mūdi. Et iō oꝫ vt admiſceāt̄
q̄dā cū qbuſdā. Sꝫ ñ ē eis leuitas ⁊ difficil̄ ē mixtio
eoꝝ i igne: ⁊ ꝺcl̄atū ē ēt ibidē ꝙ ipa gñant̄ q̄dā ex q
buſdā

2. de gñō corruptiō. cō. 56.

2. celi. cō.

buſdā ſm q ſunt ꝯtraria: τ q h inuenit̃ in eis ꝓpter
quatuoꝛ q̃litates: q̃ ſunt caliditas: τ frigiditas: τ hu/
miditas: τ ſiccitas. Declaratū eſt ēt ibidē ſm q̄t mo/
dos inuenit̃ in eis gn̄atio. Dictū eſt ēt ibidē q cā effi
ciēs gnātionis τ coꝛruptiōis eoꝝ ſm perpetuitatem
2.de gnõne τ coꝛruptiõe.t.cõ.56. eq̄lē τ circulationē eſt motꝰ coꝛpoꝝ celeſtiū: τ maxie
motꝰ ſolis in ſuo circulo obliquo. Uidet̃.n. q ſol cū
venit ad meridiē minuit̃ caliditas eiꝰ in ſeptētriōe:
τ foꝛtificat̃ nā elnti aq̄ ꝓpter itēſiōem frigiditatis: τ
trāſmutat̃ aer ī aquā τ fiūt pluuie. Cuȝ aūt aſcēdit a
meridie itēdit̃ caliditas eiꝰ ī ſeptētriōe: τ augmētat̃
nā ignis τ aeris. Et hec actio eiꝰ eſt ſȝ circulū.i. q cū
fuerit frigiditas in pte ſeptētrionali ē caliditas ī pte
meridionali τ ecōuerſo: τ ideo hyems nr̄a ē eſtas in
parte meridionali.i.in climatibꝰ: quoꝝ diſtātia a ſo/
le in illa pte eſt diſtātia climatuȝ nr̄oꝝ: τ eſtas ꝯ̄rio
huius h: τ ex ipſo p hos duos motꝰ fiūt duo gn̄a exha
lationū: vnū eoꝝ fumoſuȝ: τ ē calȝ τ ſiccū. Reliquū
2.celi.cõ.42. aūt calidū τ hūidū vel frigidū τ humiduȝ. ¶ Decla
ratū eſt ēt ī libͦ celi τ mūdi cā ī h q ſol calefacit τ re
liq̄ ſtelle: τ q h fit duobꝰ modis: vnꝰ eoꝝ ē motꝰ: aliꝰ
reflexio luminis. Sȝ vꝫ q cā in calefactiōe ſolis cū
fuerit aſcēdēs in circulo ſuo obliquo directe v̄ſus ca
pita nr̄a nō eſt niſi p reflexionē tm̄. ꝓpterea qꝛ linee
radiales ſunt ꝓpique vt cauſent angulos rectos: aut
cauſent eos in terris in qbꝰ ſol aſpiciet directo capita
hoīuȝ. Sȝ calefactio q̄ fit ꝓpter motū nō vꝫ de ea in
aſcēſiōe τ deſcēſiōe mutatio ſenſibilis. Naȝ res in h
nō pōt eē q̄n ſit vno duoꝝ modoꝝ: aut q ſit cētrum
celi ſolis cētrū ȝodiaci: τ q ſit diſtātia eiꝰ a directo ca
pitis ī ſeptētriōe τ meridie diſtātia vna: h cū nō cu/
rabimꝰ de mēſura terre reſpectu celi ſolis: ſic ponunt
mathematici. Et nō erit mutatio addita apō aſcēſio
nē. Nā nō ē ibidē ꝓpingtas addita ſȝ menſurā. Aut
q ſit ſol ī celo ecētrico aut epyciclo: ſm q ſeq̄t̃ de ne
ceſſitate ex velocitate motus eiꝰ τ tarditate reſpectu
ȝodiaci: τ q̄uocūqȝ ſit diſpō ī h erit oppoſita. Nā ipe
in tpe aſcēſiōis verſus directū capitū nr̄oꝝ ē magis
diſtās: τ ī tpe deſcēſiōis magis ꝓpinq̄. Nā aux ſeu al
titudo iuenit̃ ī medietate ſeptētrionali ȝodiaci: τ cū
hoc ſit ita: opȝ q mutatio ſequat̃ reflexiōeȝ tm̄: ſi nō
ponat̃ huic diſtātie mutatio ſenſibil̃: vel q ſit dn̄ans
mutatio reflexiōis: h ſi poſuerimꝰ huic diſtātie ſignū
ſenſibile: τ h nō ē remotū. Nā ſm h hēbit ecētricuȝ
mutationē in gn̄atiōe: τ vꝫ q nā eq̄liȝauit ī h: τ cum
remittit̃ caloꝛ q ē p reflexionē fuit ꝓpingtas vt acci/
dat eq̄litas ī calefactiōe q̄ ē pp motū: τ cū iuenit̃ ca/
liditas q̄ eſt p reflexionē ē diſtātia vt remittat̃ caloꝛ
qui eſt p motū: τ h ſufficit vt ecētricū nō ſit fruſtra.
¶ Et cū poſite ſunt he res ſicut ꝺclaratū fuit: τ ē qꝺ
ſeq̄t̃ ex iſto motu plus gn̄atio haꝝ duarū exhalatio/
nuȝ ī terra.i.calidi τ ſicci: fumoſi τ calidi τ hūidi: aut
frigidi τ humidi. Hec igit̃ ſunt ſupponēda tāq̄ȝ fun/
damēta de eis de qbꝰ hic volumꝰ loq̄: τ ꝓcedētes ſm
viā eiꝰ de q̄libet re de q̄ dicimꝰ in h libꝛo. ¶ Et dica
mus q res q̄ hic q̄runt̃: ſunt cognitio cauſaꝝ τ ꝓnci/
pioꝝ ꝓpinquoꝝ iſtoꝝ: ſed enūeratio ſpērum eoꝝ ap/
paret p ſenſuȝ: τ illa q̄ſita ſunt p teſtimoniū ī loco ſu
perioꝛi aeris ex his ſignis de qbꝰ prius nos īcepimus
inueſtigare de eis ſūt gn̄qȝ ſpēs tm̄: diſcurrētia ſyde/
ra τ dali τ eges τ flāme accēſe τ comete: aliter ſtelle
ſaltātes τ flāma τ lumīaria τ eges ſeu caput τ come/
ta: τ h oīa cōicāt in mā τ ī cā efficiēte. ¶ Sed diuer/
ſificant̃ p diuerſificationē figuraꝝ eoꝝ q̄ ē pp diuer
ſitateȝ figure ſeu apparētie mā̄e: ex h q̄t vꝫ ꝓuenire

ad cās haꝝ reꝝ. nā eges: qꝛ ipoſe ē eē ꝺ ſuba etheris:
nā ipſa ſunt gn̄abilia τ coꝛruptibilia: neqȝ poſſumus
dicē q ſunt aliqꝺ ex ſtellis fixis aut erraticis. Nam
ſtelle q̄ viſe ſunt ī pterito ī antiq̄ tpe: ſunt ille ſtelle q̄
apparēt nūc τ nulla eaꝝ ꝺficit: τ ēt ſtelle erratice ſūt
determinati numeri: τ iā declaratū ē q ſol cū calefa
cit terrā aſcēdūt ex ipſa duo gn̄a exhalationū. vnum
eoꝝ eſt exhalatio calida τ ſicca fumoſa: aliud aūt va
poꝛ frigidus τ humidus: aut calidus τ hūidus: exha/
latio aūt fumoſa aſcēdit ſupiꝰ pp ꝓpingtatē nāe eiꝰ
ad nāȝ ignis. Calidus aūt τ humidus ī loco inferioꝛi
ipo: frigidus aūt τ hūidus īferiꝰ calido τ hūido: exha
latio aūt fumoſa ē magis diſpoſita q̄libet re iflāma/
bilis a puo motoꝛe aduenīēte eī. Cōueniēs ergo ē vt
iſta ſigna ꝓcedētia ſint ex iſta exhalatiōe cū iflāmāt̃
ſeu accēdunt̃ ex motu coꝛpis celeſtis. ¶ Signū aūt
huiꝰ ē q h multiplicant̃ in tpe multiplicatiōis huiꝰ
vapoꝛis fumoſi: τ h in tpe veris: τ cū multiplicant̃ ī
hyeme ſignificāt ver: τ vl̃r cū multiplicāt̃ ſignificāt
dn̄ium huiꝰ exhalatiōis fumoſe: ſicut dicit Ariſto. q
aſcēdit ī terra Romanoꝝ ſtella magna de ſtellis ha
bētibꝰ caudā ī tpe hyemis: τ fuit terremotꝰ magnus
τ tēpeſtas maris pp foꝛtitudinē vēti: ita q deſtruxit
multas ꝓuincias vel ciuitates. ¶ Et cū h ſit ita: τ de
claratū ē q pͣ mā iſtoꝝ ſignoꝝ eſt ipa ſuba fumoſa:
q̊ diuerſificant̃ pp q̄ȝtitatē huiꝰ exhalatiōis. ¶ Sȝ
ſtelle diſcurrētes fiūt duobꝰ modis. vnus eoꝝ ē cum
fuerit exhalatio q̄ accēdit̃ extēſa inequaliū partiū: τ
mouet̃ accēſio ex vna pte ipſius ad aliam: τ apparet
vidēti q ſtella ſaltat ſȝ ſuā ſubam: τ iſte ptes aliq̄n ē
accēſio eaꝝ p motū ignis a qbuſdā ad q̄ſdaȝ: τ aliq̄n
eſt hoc a motu celi. Cū accidit vt nō ſit accēſio earuȝ
oīuȝ ſil̃: τ ꝓpter hāc cām apparent in qbuſdā eoꝝ cū
ſaltāt come ſeu caude: ſed motus huius flāme ſeu ac
cēſiōis cū fuerit ꝓpter motuȝ aduētus ignis ad illas
ptes attractas: τ fuerit attractio eaꝝ ſuperiꝰ: manife/
ſtum eſt: q hoc eſt ignis de cuiꝰ nā eſt moueri ſurſuȝ.
Sed ſi ſunt ille partes attracte iferius aut accēſe ad
dextruȝ vel ſiniſtrū cā in motu ignis ſm talē motū
in his ptibꝰ: ſi poſuerimus in eis ignem moueri p ſe
ſeu ſm ſuaȝ ſubam nō eſt niſi qꝛ querit mām ꝯueni
entem. Nā non eſt in nā eius moueri inferiꝰ neqȝ ad
dextrum vel ſiniſtrū. Sed ſi poſuerimus hāc gn̄atio
nem ꝯtinuā nō erit hic motus vere vnius mobilis: τ
hoc vꝫ magis. Qꝺ aūt talis diſpō videt̃ de igne: ma/
nifeſtū eſt viſui de lycinio extincto. Nā cū poſitū eſt
lycinīū τ ponit: fumus aſcēdēs ab ipſo flāma lycinij
accēſi mouet̃ flāma ſup illū fumū: ita q accēdit̃ ly/
ciniū iferius. ¶ Modus aūt ſcꝺs de gn̄atiōe iſtarū
ſtellaꝝ eſt cū fuerit illa pars fumoſa iflāmabilis re/
tenta ſeu clauſa in aere frigido τ humido: τ h accidit
ei cū fuerit ex̄ ſuū locū. Cū ergo accēdit̃ ille fumꝰ et
fit ignis: expellit̃ ille ignis foꝛtiter τ velociter: ſicut
ſagitta ꝓiecta: τ hoc ꝓpter ꝯ̄rietatē q̄ eſt inter ipſaȝ τ
aereȝ frigidū in quo fuit clauſa: ſicut tu vides res ca
lidas fugē a rebꝰ frigidis: τ egredit̃ ille ignis per ptē
ſubtilioꝛē illiꝰ aeris τ mīoꝛis frigiditatis: τ aliq̄n h ē
iferius: τ aliq̄n h eſt ſupius: τ aliq̄n ad dextrū: τ ali/
quādo ad ſiniſtrū: ſed q̄n fit iferius ē oīno nec̄īꝰ ſeu
coactus. Qui aūt fit ſupius ꝯiūgunt̃ ei due res fugē
a ꝯ̄rio: τ aſcēdere ſupius: ſȝ cū fit ſȝ dextrū τ ſiniſtrū
eſt cōpoſitus ex duobꝰ motibus.ſ. ex nec̄io τ nāli cuȝ
fuerint equaliter: τ expellitur ad parteȝ cōem eius.
¶ Et ſignuȝ ſup hanc ſpēm motus eſt q accidit ali/
quādo ex foꝛtitudine ipulſus cadere ſup terrā aut in

mare:⁊ iō videntᷣ iste stelle turbide ⁊ q̈si igrossate a frigiditate q̄ fecit eas cadere:ſ3 signū notū de flāma fit cū illa exhalatio fumosa ꝯgregata h3 lōgitudinē ⁊ latitudinē ⁊ accēditᷣ iflāmata ꝰm se totā:sicut cāna ⁊ restis longa cū accēditᷣ:sed dali seu luminaria fiūt cū illa exhalatio iflāmata fit hn̄s lōgitudinē magis q̄ȝ latitudinē. Eges aūt fiūt cuz fuerit illa exhalatio inflāmata hn̄s liguas igneas:⁊ iō assimilantᷣ lane caprarꝝ. Comete aūt fiunt cū illa exhalatio attracta h3 frigiditatē ꝰm vnā dispōnem cū inflāmatᷣ vel ꝓpter grossitiē ⁊ duritiē eiꝰ:vel ꝑpea q2 ibidē ē mā ascēdēs ad ipm ⁊ attrahit ipsaȝ mām ꝰ3 mēsurā seu q̄ȝtitatē illius qᵒ resoluitᷣ ex ipa vel ex ambabꝰsil:⁊ maxime illi q durant ꝑ aliquos dies. Et ideo dr̄ de cometis ꝙ sunt flāme ꝑmanētes seu durātes. Nā nō ē dr̄ia iter ista nisi hec dispō. ¶ Comete ēt diuersificantᷣ ꝰ3 diuersitatē figure eoꝝ:⁊ h̄ ex ꝑte mā̄e:ex eis.n.ē cuius coma seu cauda est rotūda seu circularis:⁊ h̄ accidit aliqn̄ vt appareat circulatio circūdās aliquā stellaȝ erraticā:⁊ accidit ei moueri ꝑ motū stelle:⁊ aliqn̄ est ēt h̄ in locis ī qbꝰ nō ē suꝑ eos stella:⁊ tūc mouentᷣ ꝑ motū totiꝰ:⁊ h̄ significat ꝙ nō ē aliq̄ apparētia accidēs ex lumie stelle circūdās ipsam sic̄ ī luna:⁊ aliqn̄ extēsio eiꝰ ē recta:⁊ aliqn̄ lōgitudo ⁊ latitudo eiꝰ sunt eq̄les sicut narrauerūt:⁊ aliqn̄ longitudo eiꝰ ē maior latitudīe eius:aliqn̄ hn̄t qnq3 latera:⁊ vl'r exhalatio ex qua fit:sic̄ dicit Arꝭ.nō est determīata sed diuersa ⁊ multū variabilis:⁊ ꝰ3 extrema varia. Itē accidit ei cauda:sed sunt iste stelle mote ꝑ motū celi:q2 sunt ei propinque:⁊ ml'totiēs resoluuntᷣ iste stelle ad stellas cadētes cū occurreret stella cadēs materie ꝯueniēti ei. Et h̄ significat ꝙ non sunt ꝑtes stelle neq3 aliqd qᵒ accidit ex societate eaꝝ:sicut videbatᷣ multis antiqs. Ex istis aūt signis q̄ accidūt in aere sūt apparentie tm̄:sicut colores sil'es sanguini q videntur in aere nocte:⁊ turbidi q videtᷣ in ipo:⁊ fosse ⁊ circulus siue rotunditas ⁊ iris hn̄s vias:⁊ circulus latēs siue rotūditas q̄ vocatᷣ ī arabico almagara:⁊ cā cōis oibꝰ istis signis est ꝙ oibꝰ coloribꝰ accidit cuz diuersificatᷣ mediū in quo vr̄ diuersitas apparētie in ꝓpingtate ⁊ remotiōe magnitudīe ⁊ ꝑuitate ī colore siue tīctura in occultatiōe ⁊ apparētia:⁊ h̄ cognoscitᷣ ꝑ visum. Naȝ res q̄ videntᷣ mediāte aq̄ videntᷣ seu appent diuerse eis q̄ videntᷣ mediante aere:⁊ ēt diuersificantᷣ res q̄ videntᷣ seu apparēt in aere ꝑꝑ diuersitatez ꝑtiū eiꝰ. Causa aūt huiꝰ diuersitatis ꝑtinet ad ꝑspectiuaz.illa aūt de qbus loqtᷣ Arꝭ.in h̄ ꝰmōe:hec signa sūt apparentie rubee:sicut sanguis:⁊ turbide ⁊ rotūditas seu circulus lacteus:⁊ vl'r oia signa q̄ apparent ī nocte:⁊ nos ꝓcedemus in h̄ ꝰ3 ordinē eiꝰ. ¶ Et dicamus ꝙ apparentie seu colores rubei q videntᷣ in nocte cā in apparētia eoꝝ ē illuminatio luminis in nube grossa nigra. Nā de ꝯsuetudīe lumīs est cū occurrit corpori diaphāo grosso cāre tincturā seu colorē:⁊ illustrare ⁊ facere ex h̄ aspectu colorē mediū iter albedinē ⁊ nigredinē.i.albedinē luminis ⁊ nigredinē nubis. Et est rubeus ⁊ pauonacius. Nā visus non pōt distinguere eos:⁊ appet hec tīctura qn̄ tēperamꝰ seu ī temperato. ¶ Et signū huiꝰ est ꝙ sol ⁊ reliq̄ stelle cū ascēdūt in aere grosso sunt rubee:⁊ sil'r appet ignis rubeus mediāte fumo:⁊ vr̄ ꝙ cā in tinctura eius ē illud qᵒ admiscetᷣ ei ex mā turbida:⁊ iō ipe in loco ꝓprio nō h3 tincturā:⁊ ex isto gn̄e est rubedo q̄ appet in occasu solis. S3 cāe in diuersitate haꝝ tincturaꝝ ⁊ fortitudīe rubedīs ⁊ debilitate eiꝰ est ꝑꝑ nubis in paucitate nigredinis eius ⁊ multitudine ⁊ ingrossitudine eius ⁊ subtilitate:⁊ ex ꝑte ēt multitudinis ⁊ paucitatis eiꝰ:⁊ ex propingtate ⁊ distantia:⁊ ex debilitate visus ⁊ fortitudine eiꝰ:⁊ iō accidit ī his apparentijs ꝙ q̄dā haꝝ tīcturaꝝ sūt valde rubee:⁊ q̄dā subrubee:⁊ q̄dam pauonacee:⁊ vl'r hec apparētia ē ꝰ3 habitudinē agētis recipiētis se turbitudīes que appent ī nocte ⁊ fouee: cā huiꝰ apparētis ēt est cū fuerint sub lumine nubes ītēse grossitudis ⁊ nigredis:ita vt n̄ possit lumē ꝑtrāsire in oēs ꝑtes illius nobis appent ꝑtes nigre nubis magis remote:⁊ ꝑtes illumīate magis ꝓpique:⁊ ipse sunt ī vna suꝑficie. ¶ Et appet vidēti ꝙ illa loca nigra sunt fouee:⁊ sil'e huic apparētie accidit colori albo cū nigro cuz fuerit in vna suꝑficie. Et h̄ vr̄ ex illo qᵒ faciunt pictores.ipsi.n.qn̄ pingere intēdūt mēbra quasi extātia:sicut manꝰ pingūt ea cū tīctura alba:⁊ mēbra ꝓfūda seu nō exeūtia pigūt cū tīctura nigra. Hec aūt apparētia in magnitudīe ⁊ ꝑuitate seu in intēsiōe ⁊ remissiōe ē ꝰ3 diuersitatē agētis ⁊ recipiētis: sed ista signa non apparent in die ꝓpter intensionez luminis solis:sed lumē agens ea est illᵒ qᵒ nō est intensuz sicut lumia de qbꝰ dcm̄ est vt luminaria ⁊ reliq̄ genera. Cause aūt q̄ de his se hn̄t sicut dr̄ie sūt dicte in perspectiua.nā declaratū est ibidē ꝙ cāe harū apparentiaꝝ est reflexio radij vel fractio eius.

¶ De cometis. Cap. II.

De cometis autē ⁊ vocato lacte dicamus dubitātes ad dicta ab alijs primo. ¶ Anaxa. qdē igitᷣ ⁊ Democri. aiūt esse cometas symphasiz errātiū stellaꝝ:cū ꝑꝑ ꝓpe venire putentᷣ tāgere inicē. Italicoꝝ aūt qdā vocatoꝝ pithagoricorū vnū dicūt ip3 eē errātiū syderū:ſ3 post multū tp̄s phātasiā ipsiꝰ esse ⁊ excessum ad modicū qᵒ qdē accidit ⁊ circa Mercurij stellā:q2 eni modicū disgreditur sepe nō appet:ita vt post multuz tp̄s appareat. ¶ Sil'r aūt ⁊ his q circa Hippocratē Chiū ⁊ discipulū ipsiꝰ Eschilū enūciauerūt:ſ3 comā nō ex ipo aiūt hr̄e:ſ3 errātez ꝑꝑ locū aliqn̄ accipe refracto nr̄o visu ab attracto hūore ab ipso ad solē:q2 āt ꝺscēdūt tardissimo tp̄e appet post tp̄s plurimū alioruȝ astroꝝ:vt cū ex eodē appet subdeficiēs ꝑ totū suū circulū:cedē aūt ipso ad arctum ⁊ ad austrū ī itermedio igitᷣ qdē tropicoꝝ ꝑꝑ nō attrahere aquā ad ipm:q2 ꝯsumpta ē a solis latiōe. Ad austrū aūt cū feratᷣ copiā qdē hr̄e talis hūiditatis:ſ3 q2 ꝑua ē ꝺcisio circuli q̄ ē suꝑ terrā:q̄ aūt deorsuȝ multipl'r nō pōt visus hoiuȝ fractꝰ ferri ad solē:neq3 a ꝓpingtate tropico loco:neq3 ī estiuis ꝯuersionibꝰ existēte sole:ꝑꝑ qᵒ in his qdē locis nō ferri cometā ipsum:qn̄ ꝯo ad boreā relictꝰ extiterit accipere comā:q2 magna ē ꝑipheria q̄ desuper orizōtis:q̄ aūt subtꝰ ꝑs circuli:ꝑua facile eni visui hoium ꝑtigē tūc ad solē. ¶ Oibꝰ autē

his h̄

Anaxa. opio ⁊ Democriti

Pithagoricoꝝ opinio

Hippocr. ⁊ Eschili opinio

Reprobatio p̄dictaꝝ opinionum

Contra tres opiones sil.

bis h q̄dē cōiter accidit dicē ipoīa: h aūt se-
paratī. Prio q̄dē igit dicētib⁹ ꝙ errantiū
ē vna stellaꝝ cometa. errātes. n. oēs i circlō
ȝialiū subdeficiūt. comete aūt m̄lti visi sūt
ex circulū. Deide ⁊ plēs vno silr facti sūt se-
Cōtra tertiā specialiter.
pe. ¶ Adhuc si pp refractionē comaȝ hn̄t:
sic ait Hippo. ⁊ Eschilus: oportebat aliq̄n
appere ⁊ sine coma stellaȝ hāc: q̄m q̄dē sub
defic̄ h ⁊ ad alia loca. comā aūt n̄ vbiq̄ hȝ:
nūc aūt nulla visa ē pter q̄nq̄ stellas: iste au
tē sepe silr oēs eleuate appent sup orizōtem.
Et manifestis aūt exn̄tib⁹ ipsis oib⁹: ⁊ non
appentib⁹: ȝ q̄busdaȝ exn̄tib⁹ apd̄ solē nihil
min⁹ comete appent facti sepe. At vo neq̄
h veꝝ qd̄ i h loco ad arctū sit cometes soluȝ
simul ⁊ sole exn̄te circa tropicos estiuales.
Magn⁹. n. cōetes fact⁹ circa euȝ q̄ i Achaia
terremotū ⁊ circa fluct⁹ ascēsuȝ ab occasiōi
bus eq̄noctialib⁹ ort⁹ fuitt: ⁊ ad austruȝ iaȝ
multi facti sunt. ¶ Sub pricipe aūt Athen
ensiū Eucleo Molonis factus fuit cometa
stella mēse Gameliōe. i. Octobre sole exn̄te
Contra tres simul.
circa tropicos hyemales: ⁊ q̄d tantaȝ refra
ctionē factā eē ⁊ ipsi ipoīiuȝ eē aiūt. ¶ Cō-
munē aūt ⁊ his ⁊ ꝯtactū dicētib⁹ p̄mo q̄dē:
q2 ⁊ nō errantiū accipiūt comā quādaȝ: ⁊ h
nō solū egyptijs credē opȝ eq̄dē ⁊ illi aiūt:
ȝ ⁊ nos vidim⁹. Earuȝ eni q̄ i femore canis
stella q̄daȝ habuit comaȝ debilē tn̄. Intēdē-
tib⁹ q̄deȝ eni i ip̄aȝ debile factū est lumē: ad-
iacentib⁹ aūt visus remisse plus. Adhuc aūt
oēs q̄ apd̄ nos visi sūt sine occasu disparue-
runt i loco sup orizōteȝ ꝯsumpti paulatim:
ita vt neq̄ vni⁹ stelle derelinq̄ret corp⁹ neq̄
pluriuȝ: q̄m ⁊ magna stella de q̄ pri⁹ memi
nimus appuit q̄deȝ i hyeme i gelu ⁊ sereni-
tate a vespa sub Asio vel Aristoo principe:
⁊ pria q̄deȝ die nō appuit tāq̄ poccūbēs aū
soleȝ: seq̄nti aūt appuit q̄ȝtū ꝯtigit: minimū
eni relictuȝ fuit ⁊ mox occubuit. lumen aūt
extendit vsq̄ ad tertiaȝ pteȝ celi: velut salt⁹
Cōtra p̄maȝ specialr.
pp qd̄ ⁊ vocata fuit via: ascēdit aūt vsq̄ ad
zonam orionis ⁊ ibi dissoluta fuit. ¶ Et q̄-
daȝ Democrit⁹ obtinē voluit p opione sua.
Ait eniȝ appuisse dissolutis cometis stellas
q̄sdaȝ: h autē nō aliq̄n oportebat fieri. aliq̄n
Scd̄o ad id.
autem nō q̄d: ȝ sp. ¶ Adhuc auteȝ ⁊ Egy-
ptij aiunt errantium ⁊ ad seipsas: ⁊ ad alias
fieri ꝯuent⁹: ⁊ nosipsi vidimus stellam Jo-
uis ⁊ i Geminis subeunteȝ cuidam his iaȝ
3° ad idem.
disparere facientē: ȝ nō cometeȝ factū. Ad-
huc auteȝ ⁊ ex rōne manifestuȝ. Stelle. n. ⁊

si maiores ⁊ miores appeant: ſȝ tn̄ idiuisibi
les p se esse vident: queādmoduȝ igit ⁊ si es
sent idiuisibiles tangentes nullam vtiq̄ fa-
cerent magnitudieȝ maiorem: sic ⁊ q̄n̄ nō
sunt q̄deȝ: vident. n. idiuisibiles ⁊ ꝯuenien-
tes nihil videbunt maiores ſȝ magnitudies
exn̄tes: qd̄ q̄dē igit dicte de ipsis cause false
Aristo. opi. In his q̄ īm maifesta sunt sēsui si ad pos sibile reduxe rim⁹: satis de mōstratū est ſȝ rōnem.
existunt entes: si nō p plā. Sȝ tn̄ p hec suffi-
ciēter palaȝ ē. ¶ Qm̄ aūt de imanifestis sen
sui putam⁹ sufficienter demr̄asse ſm rōnē si
ad poīe reduxim⁹ ex his q̄ nunc appent: exi-
stimabit vtiq̄ aliq̄s sic de his maxie accidē.
Suppō p̄ᵃ.
¶ Supponit. n. nob mundi ei⁹ q̄ circa ter-
raȝ q̄ȝtū sub circulari est latiōe eē p̄maȝ ptē
exhalatiōeȝ calidaȝ ⁊ siccaȝ. ¶ Ipaȝ autē ⁊ 2ᵃ
ꝯtinui sub ip̄a aeris ad multuȝ silr circūduci
tur circa terraȝ sub spera ⁊ motu circulari.
¶ Lata autē ⁊ mota h mō q̄cūq̄ ꝯtingit hn̄ 3ᵃ
dēpsibilis exn̄s: sepe igit pp qd̄ dicim⁹ fieri
⁊ dispsoꝝ sydeꝝ discursus. Cū igit i talem
ꝯdēsatiōeȝ iciderit pp supioreȝ motuȝ prici
piū igneuȝ: neq̄ȝ sit multum valde vt cito ⁊
ad multū exurat: neq̄ȝ sit debile vt extiguat
Cā ⁊ modus gn̄atiōis comete.
cito: ſȝ plus ⁊ ad multū. silr aūt d̄subt⁹ acci-
dat ascēdē hn̄ dispositaȝ exhalationē hec fit
stella cometa. Qualrcūq̄ȝ exhalatuȝ extite-
rit figuratū: siq̄dē. n. oiq̄uaq̄ȝ silr cometes.
Dn̄io p sile.
si autē ad lōgitudieȝ vocat pgonias. ¶ Sic
autē talis latio stelle latio vr̄ eē: sic ⁊ mansio
q̄si silr stelle mansio vr̄ esse. Sile eni qd̄ fit:
velut siq̄s i paleaꝝ tumultuȝ ⁊ multitudieȝ
imiserit titionē: aut ignis iniȷciat pricipium
modicū. Vr̄. n. silis ⁊ sydeꝝ discursus hu-
ic: cito. n. pp aptā dispōnē hypcaumatis suc
cedit i lōgitudinē. Si itaq̄ȝ h maneat ⁊ non
ꝯsumat: ptrāsiēs aūt maxie dēsatum ē hyp-
cauma: fiet vtiq̄ȝ pricipium latiōis ꝯsuma-
tio discursiōis: tale autē cometa ē stella ve-
lut discursus syderis hn̄s i ip̄o ēminuȝ ⁊ p̄n
cipiuȝ. ¶ Qn̄ igit q̄dē i ip̄o iferiori loco pri
cipiuȝ ꝯsistētie fuerit p se apparet cometes.
Discursus ⁊ distinctio cometarum.
Qn̄ aūt sub astroꝝ aliquo errātiuȝ: aut nō
errātiū a motu ꝯsistit exhalatio: tūc cometes
fit hoꝝ aliq̄d: n̄. n. apd̄ ip̄a astra coma fit: ſȝ
queādmoᵐ halo circa solē appet ⁊ lunā asse
q̄tes: ⁊ q̄dē trāslat cū sic fuerit ꝯdēsat⁹ aer
vt passio hec fiat sub solis itinē: sic ⁊ coma
Diuersi motus planetaꝝ
astris velut halo ē. Attn̄ halo q̄dē fit pp re-
fractionē talis colore. Ibi aūt i ipsis exhala
tiōib⁹ color apparēs ē. ¶ Qn̄ q̄dem igit ſm
stellā fit talis ꝯcretio eādem necē maifesta-
re lationē ⁊ motum cometā: q̄ q̄dē fert stel-

la. ¶ Cū aūt ꝯstiterit ꝑ se tūc subtardantes vi-
dent̄: talis. n. latio mūdi q circa terraȝ: h̄ eni
maxīe īsinuat nō eē refractionē q̄ȝdaȝ come
taȝ vt halo ī hypcaumate puro ad ip̄aȝ stel-
laȝ factaȝ: ⁊ nō vt dicūt q circa Hippocratē
ad solē: qꝛ ⁊ ꝑ se fit cometa sepe ⁊ frequēti⁹
q̄ȝ circa aliq̄s determiataꝝ stellaꝝ. De halo
qdē igit̄ causaȝ posteri⁹ dicemus. ¶ De eo
aūt qꝺ ē eē igneaȝ ꝯsistētiaȝ ip̄orū: argumē
tū opȝ putar̄ ꝙ significant facti pl'es sp̄ūs ⁊
siccitates. Palaȝ. n. ꝙ fiūt ꝑꝑ multaȝ eē talē
segregationē: q̄re sicciorē necīū eē aerem: ⁊
disgregari ⁊ dissolui euaporans humidū a
multitudīe calide exhalatiōis: vt nō cōsistat
facile ī aquaȝ. Manifesti⁹ aūt dicem⁹ ⁊ de
hac passiōe qn̄ ⁊ ꝺ spiritib⁹ dicēdi fuerit tp̄s:
qn̄ qdem igit̄ crebri ⁊ multi appꝑent sic dici-
mus sicci ⁊ spumosi fiūt anni notabil'r: qn̄
aūt rariores ⁊ tenuiores magnitudīe: silr̄ q
dem nō fit tale: attn̄ vt frequēter fit qdē ex-
cessus sp̄ūs: aut ꝓm tp̄s: aut ꝓm magnitudi
neȝ: qm̄ ⁊ qn̄ in Egis fluuiȷ̄ cecidit lapis ex
aere a sp̄ū eleuat⁹ cecidit ꝑ diē. Accidit aūt
⁊ tūc cometes stella fact⁹ a vespere: ⁊ circa
magnam stellam cometa siccaȝ erat hyems
⁊ borealis ⁊ fluct⁹ ꝑꝑ ꝯrietatē vētoꝝ fact⁹
fuit: ī sinu qdē. n. boreas obtinuit: ex aūt au
ster flabat magn⁹. Adhuc āt sub pricipe Ni
chomaco fact⁹ fuit paucis diebus cometes
circa eqnoctialē circulū nō a vesꝑa faciēs or
tuȝ in eo q circa Corinthū sp̄ūs euenit. Ei⁹
autē qꝺ est nō fieri multos sepe cometas ⁊
magis extra tropicos q̄ȝ intra: causa solis ⁊
astrorū mot⁹ nō solū segregans calidum: sȝ
⁊ disgregans qꝺ ꝯsistit: maxīe aūt causa: qꝛ
plurimum in lactis cōgregat̄ regionem.

¶ Sermo de Cometis ex sua media expositiōe circa primum librum Metheororum. Cap. II.

Dicamus ꝙ quidā philosophi: vt Anax^{as} ⁊ Democrit⁹ dixerūt ꝙ stella comata ē stelle multe aggregate mote nō firme ex stellis erraticis: ⁊ appꝑet sensui ꝑꝑ ꝓpingtatē q̄rūdā eaꝝ ad q̄sdā lumē ꝯiūctū seu ꝯtinuū sil'e caude seu come. Aliȷ̄ aūt vt Itali de secta Pithagore dixerūt ꝙ stella comata ē vna de stellis erraticis q̄ aliqn̄ apparet. cū aūt vr̄ ī ipsa ē additamētū paucū seu ꝑuū ī ipsa. vult dicere ꝙ est de suo corꝑe: sicut additamentuȝ qꝺ appꝑet ī Marte aliqn̄ ī hac dispōne q̄si cauda. ipse enī ascēdit ⁊ vr̄ q̄si ꝑuus: postea variat̄ sit⁹ cum ascenderit: ⁊ appꝑet aliqn̄ ꝓm hāc dispōnē. ¶ Hippocras aūt ⁊ discipuli ei⁹ dixerūt ꝙ cauda eius nō ē ꝑs illius: sed accidit ei h̄ accn̄s ꝑꝑ fractioneȝ lumis ei⁹ ex humiditate aeris ⁊ accēdit̄ ī ipso: ⁊ hec hūiditas accidit ei ꝑꝑ attractionē ipsius a sole ad ip̄ȝ: īquit: ⁊ de nā hui⁹ stelle inter reliq̄s stellas erraticas ē morari lōgo tp̄e sub sole: ⁊ iō nō appꝑet nisi in longo tp̄e magis q̄ȝ apparent reliq̄ stelle erratice. dixit: sȝ appꝑet ei coma qn̄ appꝑet ī aere ꝓȝ cōplemētū ei⁹ circuit⁹ ⁊ h̄ vel in ꝑte septētrionali vel ī ꝑte meridionali ꝑꝑ humiditatē que inuenit̄ magis in his duab⁹ ꝑtib⁹: sȝ cū fuerit ī alia ꝑte celi ꝑ̄ter hec loca nō appꝑet ī ip̄o cauda ꝑꝑ hūiditatē q̄ ē illic aliqd: neq̄ȝ est illic aliqd qꝺ sol attrahat ad ip̄ȝ: neq̄ȝ id qꝺ attrahit ē h̄ ēt dixerūt: ⁊ cū fuerit h̄ ita ī extremitatib⁹ celi ī ꝑte meridiōali nō appꝑet nobis cauda ei⁹ ꝑꝑ ꝺclinationē illius a visu nr̄o: sȝ cū fuerit ī ꝑte septētriōali appꝑet qūocūq̄ȝ fuerit ꝑꝑ ꝓpingtatē visus nr̄i in ista ꝑte. s. ꝑꝑ ꝓpingtatē illius a directo capitis nr̄i: dixit: ⁊ iste sunt opiniōes antiquoꝝ ex stellis comatis ⁊ sunt tres: ⁊ iā opȝ nos prius inuestigare de istis. postea aūt dicere id qꝺ apꝺ nos est de hoc. ¶ Et dicamus ꝙ īpol'e ē vt sit stella comata stelle q̄dā erratice ꝯgregate vt dixerūt Democrit⁹ ⁊ Anax^{as} ⁊ illoꝝ sociȷ̄: vel vt sit vna eaꝝ: ⁊ dixerūt Itali: neq̄ȝ id qꝺ dixit Hippocras geometra ⁊ discipuli ei⁹. ¶ Si. n. eēt ꝯgregatio stellaꝝ erraticaꝝ vel vna eaꝝ nō viderent̄ stelle comete ex̄ çodiacuȝ: nam erratice non transeunt in latitudine eaꝝ çodiacū nisi paꝝ. Iste aūt. s. comate appꝑent ex̄ latitudinē. ¶ P̄. si cauda vt. d. Hippocras geometra eēt ꝑꝑ humiditatē aeris: seq̄ret̄ vt ista stella dȝ apparere aliqn̄ non comata sicut accidit lune de halo ⁊ soli de solib⁹ que apparēt ꝓpe. ¶ P̄. si cauda accidit ꝑꝑ attractionē ipsius aeris humidā vel ꝓpter attractioneȝ solis ip̄m ad se vel ꝑꝑ ista duo sil': necīuȝ eēt accidere hoc oībus stellis erraticis ⁊ non accidere vni earum vt iste putauit. ¶ P̄. ista stella. s. comata aliquando apparet: ⁊ reliq̄ stelle q̄nq̄ȝ ⁊ iā sunt discooꝑte: hoc autē significat ꝙ hec stella non est aggregatuȝ ex istis neq̄ȝ vna earum. ¶ P̄. si stelle comate come earuȝ eēt apparētia nō aliꝺ seq̄ret̄ vt sp̄ēs ip̄aꝝ sint m'lte: nos autem inuenimus sp̄ēs cometarum quinq̄ȝ: ita inuenimus hunc sermonē in translatione que ꝑuenit ad nos: ⁊ non est manifestus. ¶ Et debemus considerare de ipso: nam res que sunt per apparētiaȝ seu ꝑꝑ visum iam determinate sunt sicut res nāles: nisi vellemus dicere ꝙ ipsi nō possunt cōplere cāȝ ꝓpter quaȝ inueniunt̄ q̄nq̄ȝ sp̄ēs tm̄ per apparētiā: ⁊ si concesserimus eis ꝙ eē earum est ꝓpter visionē seu apparētiā difficile est eis dicē: cur nō sunt plures. nō aūt faciliter possum⁹ dicere cām diuersitatis istaꝝ ꝑꝑ figuraȝ vaporis. ¶ Inqt: ille aūt q dixit ꝙ iste nō videt̄ nisi in parte septētrionali falsuȝ ē. Iā eni hec stella apparuit in alia ꝑte a ꝑte septētrionali: ⁊ apparuit ēt cum sol fuit in ascēsiōe sua estiuali: vult dicere vt puto ꝙ si eēt cā apparētie ꝓpter hūiditatē aeris q vadit in ꝑte septētrionali cū eēt sol in sua ascēsiōe estiuali nō eēt in hac hora in ista ꝑte vapor humidus in q̊ accidit hec refractio. Inqt: ⁊ iam vidi ego stellas comatas in parte meridionali in tp̄e Regis Eucleo Molonis: ⁊ vidi ipsas ī ꝑte septētrionali in ascēsione sua hyemali. vult dicē: ⁊ sol tūc ē remot⁹ ab ipsa ⁊ ipsi putant ꝙ cā qualitatis aeris dispositi ad refractionem sunt due res: humiditas aeris: ⁊ attractio solis attrahentis illā hūiditatē apud se. Cū aūt ip̄a sit in septētrione ⁊ sol in meridie. s. in suo solstitio hyemali: tūc est remotus ab illa. Inqt: ⁊ totū hoc ē sig^{m} ꝙ stelle comate nō sunt he res q̄s dixim⁹. ¶ Postq̄ȝ aūt error hoꝝ dictus est: ⁊ stelle comate vlr̄ nō sūt de stellis q̄ sunt ꝑtes corꝑis q̄nti: ⁊ ꝙ cauda eaꝝ nō ē apparētia seu visio oculi tm̄ ꝑꝑ hūiditatē: opȝ iā vt sint stelle comate aer suꝑaccēsus. s. ille stelle ⁊ caude eoꝝ sil' ⁊ h̄

cū fuerit

cũ fuerit hec supaccẽsio seu iflãmatio q̃ accidit non ꝓpinq̃ alicui de stellis erraticis: ⁊ caude sunt composite seu constitute ex apparentia accidit a lumĩe stellarum in vapore sibi propinquo supaccenso: ⁊ tũc cõtinuatur seu ꝯiungit̃ lumen huius stelle cuꝫ lumine huius vaporis: ⁊ apparet lõga: ⁊ hec cauda que est fumus accẽsus nõ est coniuncta seu ꝯtinua cũ stella: sꝫ apparet continua cuꝫ ipsa: qꝛ lumẽ stelle ꝯtinuat̃ cuꝫ lumine illius vaporis: ⁊ appet q̃si ipm eẽ totuꝫ vnuꝫ lumẽ lõguꝫ. ¶ Inqt: ⁊ hoc accñs qꝺ accidit stelle cũ vapore ignito supaccẽso est si͛le ei qꝺ accidit circa lunaꝫ de alo: ⁊ circa solẽ de solib⁹. Inqt: ⁊ ideo appet illa cauda color seu speculuꝫ illuminatũ. Nã lumẽ cũ expandit̃ in pte supaccẽsa retrogradat̃ seu redit posterius: sicut accidit in lumine illustrãte in aq̃ ad parietẽ: ⁊ appet illuminatus. ¶ Et id qꝺ videt̃ ex v͛bis Ar. hic de cometis est ꝙ q̃dã sunt ignis accẽsus seu vapor accẽsus: ⁊ ista nõ est dr̃ia inter se ⁊ inflãmationes seu coruscationes: nisi ꝙ iste durãt ꝓꝑ cõuenientiã materiei q̃ illic ascẽdit ad ascẽsionẽ ⁊ multitudinẽ illi⁹: ⁊ cuꝫ dissoluit̃ illa mã: corrũpit̃ stella comata. ¶ Posuit ẽt q̃sdã eẽ alterius spẽi: ⁊ sunt illa in q̄bus appet cauda ꝯtinua q̄busdam stellis erraticis: ⁊ hec cauda ẽ cõposita ex appentia ⁊ ex vapore supaccẽso. ¶ Et Alexr. appuit h̃: ⁊ videt̃ ꝙ q̃libet stella comata ẽ ignis supaccẽsus siue cauda illi⁹ appentie cõiuncta alicui stelle siue fuerit ex ipsas. ⁊ dicit ꝙ Ar. assimilauit hãc spẽm cometaꝝ alloni ⁊ solib⁹ q appa rẽt ꝓpe stellã: ⁊ qꝛ mouent̃ cũ motu stelle: ⁊ nõ sunt apꝺ ipꝫ apparentia: neqꝫ in ipsis est aliqua ps ex apparẽtia. ¶ Et videt̃ ꝙ magis ꝯueniẽs ẽ de eis q̃ apparent ꝯiũcte alicui stellaꝝ: vt cã illius seu illaꝝ sit cõposita ex apparẽtia ⁊ vapore supaccenso ꝓꝑ id qꝺ appet in eis de lumĩe lustro ⁊ puro vt narrauit Ar. ⁊ qꝛ ẽt appent ꝯtinue seu ꝯiũcte stelle. cog͛scere autẽ veritatẽ de h̃ est ꝑ ꝯsiderationẽ accidẽtiũ eaꝝ. Naꝫ cũ genus rei fuerit ignotũ nõ est dubiũ ꝙ nõ ꝺbem⁹ declarare seu stabilire genus eius: ⁊ postea v͛ificabit̃ affirmatio seu assignatio cause eiusdẽ: ⁊ ꝭꝫ h̃ nõ erit dr̃ia inter suũ sermonẽ in cã hui⁹ spẽi stellaꝝ. s. quaꝝ cauda est apparẽtia tm̃ ⁊ inter ꝭmoneꝫ Hippocratis geometre: nisi ꝙ isti dicũt ꝙ color seu res ex q̃ appet hoc est aer humidus: ⁊ Ar. dicit ꝙ est vapor siccus: ⁊ ꝙ ipa ẽ cõposita ex appentia ⁊ igne. ¶ Preterea ipi etiã ponũt h̃ in q̄busdã stellis erraticis solũ: ⁊ Ar. videt h̃ eẽ poss͛e in q̃lꝫ stella. ¶ P. Ar. posuit visionẽ seu apparẽtiã caꝫ ꝑticlarẽ. s. q̄busdã: illi ãt caꝫ vl͛eꝫ. s. oib⁹: sꝫ ꝭꝫ opionẽ Alexri. nulla ẽ ꝯueniẽtia inter dcm̃ istoꝝ ⁊ dcm̃ Ar. Hec sũt v͛ba Cõmẽ. i dicta expõne.

Cũ gen⁹ rei fuerit ignotũ nõ debemus declarare illũ.

¶ De lactea. Cap. III.

Qualiter aũt ⁊ ꝓꝑ quã caꝫ fit: ⁊ qd est lac: dicamus iaꝫ ꝑdiscutientes autẽ ⁊ de h̃ que ab aliĳs dicta sunt primo vocatoruꝫ quidem igit̃ pithagoricorum qdam aiunt viaꝫ esse hanc: hi qdem excidentium quorũdam astroꝝ ꝭm dictaꝫ sub Phetõte lationeꝫ. Hi aũt solẽ hoc circulo aliqñ delatuꝫ eẽ aiũt velut exustũ eẽ hũc locũ: aut aliquã aliã talem passionẽ passum eẽ exhalatiõe ipsoꝝ. ¶ Incõueniẽs aũt nõ cointelligẽ ꝙ siqdẽ hec erat cã oportebit ⁊ zodiacũ circulũ sic hr̃e ⁊ magis q̃ euum q̃ lactis. Oia. n. in ipso ferunt̃ errãtia ⁊ nõ sol solũ. manifestus aũt nobis totus circulus. semꝑ eni ipsi⁹ mãifestus semicirculus nocte. Sed nihil vr̃ tale passus nisi qꝛ copulat̃ ps ipsi⁹ ad lactꝭ circulũ. Qui aũt circa Anaxa. ⁊ Democri. lumẽ eẽ lac aiunt astrorũ quorũdã. solẽ. n. sub terra latũ nõ respicẽ q̃daꝫ astroꝝ: q̃cũqꝫ qdẽ igit̃ aspiciunt̃ ab ipo hoꝝ qdẽ nõ appere lumẽ: ꝓhiberi. n. a solis radĳs. Quibuscũqꝫ ãt obstruit terra vt nõ aspiciant̃ a sole horũ ꝓpriuꝫ lumẽ aiũt eẽ lac. ¶ Mãifestũ aũt ꝙ ⁊ h̃ iposs͛e: lac qdẽ eni sꝑ idẽ ⁊ i eisdẽ ẽ astris: apparẽs. n. maximus ens circulus: a sole ãt sꝑ alr̃a q̃ nõ aspiciunt̃: qꝛ nõ i eodeꝫ manet loco. Oportebat igit̃ translato sole trãsferri ⁊ lac: nũc aũt nõ appet h̃ fcm̃. Adhuc ãt si queãdmodũ ostẽdit̃ nũc i hís q̃ circa astrologiã theorematibus solis magnitudo maior q̃ꝫ q̃ terre: ⁊ distãtia mlt̃o maior q̃ astroꝝ ad t͛rã q̃ꝫ q̃ solis: sic̃ q̃ solis ad terrã q̃ꝫ q̃ lune: nõ itaqꝫ lõge alicubi a t͛ra con⁹ q a sole coniacet radios: neqꝫ vtiqꝫ vmbra t͛re q̃ vocat̃ nox erit apꝺ astra: ꝭꝫ necẽ solẽ i oia astra ꝑspicere: ⁊ nulli ipoꝝ terrã obsistẽ. ¶ Ampli⁹ aũt ẽ t͛tia q̃dã suspitio de ipo. dicũt. n. qdam lac eẽ refractioneꝫ nr̃i visus ad solẽ: sic̃ ⁊ stellaꝫ cometaꝫ. Impossibile ãt ⁊ h̃: siqdẽ. n. vidẽs quieuerit ⁊ speculũ qꝺ vr̃ oẽ i eodẽ signo speculi eadẽ appebit vtiqꝫ ps emphaseos. Si ãt moueat̃ speculũ ⁊ qꝺ manet i eadẽ distãtia semꝑ ad vidẽs ⁊ q̄escẽs adiuicẽ: aut neqꝫ eq̃ velociter: neqꝫ in eadẽ qdẽ distantia iposs͛e eandẽ emphasiꝫ i eadẽ eẽ pte speculi: q̃ aũt i lactis circulo lata astra mouẽt ⁊ sol ad quẽ refractio manẽtib⁹ nobis: ⁊ sil͛r ⁊ equal͛r. Ad nos distãtia ab ipsis aũt nõ eq̃l͛r. qñqdẽ. n. delphis noctib⁹ medĳs orit̃: aliqñ aũt diluculo: ptes aũt lactꝭ eedẽ manẽt i q̃cũqꝫ: ⁊ qdẽ nõ oportebat si erat emphasis. Sꝫ nõ i eisdẽ eẽt hec passio lócis: adhuc aũt nocte i aq̃ ⁊ talib⁹ speculis: lac qdẽ illucescit aspiciẽtib⁹. visuꝫ aũt refrangi a sole qũo poss͛e. Qꝺ qdẽ igit̃ neqꝫ via planetaꝝ nulli⁹ neqꝫ lumẽ ẽ neqꝫ respectoꝝ astroꝝ neqꝫ refractio ex his mãifestũ: fere aũt hec solũ sũt q̃ vsqꝫ nũc tradita sr̃ ab aliĳs. ¶ Nos aũt dicam⁹ resumẽtes principiũ nob suppositũ. Dcm̃. n. ẽ prius ꝙ extremũ dicti aeris potẽtiaꝫ hꝫ ignis ⁊ motu disgregato aere segregat̃ talis ꝯsistentia q̃leꝫ ⁊ cometas stellas esse dicimus. Tale igr̃ opꝫ intelligere factum quod quidem in illis: cũ

Opio pithagoricoꝝ.

Impugnatio.

Anaxagore ⁊ Democriti opinio.

Reprobatio

Tertia opio.

Aristo. opi.

non ꝑ seipsa fuerit talis segregatio: sꝫ ab ali quo astroꝝ: aut fixoꝝ: aut erratium: tunc. n. hec videt̄ comete: q꞉ assequūt̄ ipaꝝ latiōez: queadmodū solis talis ꝯcretio a qua ꝓpter refractionē halo appere dicimus: cū sic fuerit dispositus aer. ¶ Qd itaqꝫ ſm vnū astroꝝ accidit: h̄ opꝫ accipere factū circa totū celū: ⁊ supiorem lationē. Rōnabile. n. siqdē vni⁹ astri motus ⁊ eum q oīum faceret tale aliqd ⁊ arripe: ⁊ cū his adhuc ſꝫ quē locū creberrima ⁊ plurima ⁊ maxia existūt entia astrorum. ¶ Qd qdem igit̄ aialiū ꝑꝑ solis lationem ⁊ planetaꝝ dissoluit talē ꝯsistentiā: ꝑꝑ qd qdem multi cometaꝝ ex̄ tropicos fiunt. adhuc aūt neqꝫ circa solē: neqꝫ circa lunā fit coma: citius eniꝫ disgregat̄ qꝫ vt cōstet talis concretio. Iste aūt circulus i quo lac appet aspicientib⁹: ⁊ maximus ē exn̄s ⁊ posit⁹ situ sic vt multū tropicos excedat. Adhuc aūt locus plenus est astris lucidis ⁊ fulgidissimis adhuc sporadicis vocatis: h̄ aūt ē ⁊ oculis vidē manifestū: vt ⁊ ꝑꝑ h̄ cōtinue: ⁊ sꝑ hec ois aggreget̄ ꝯcretio. Signū aūt ipsi⁹ eteniꝫ circuli amplius lumē ē i altero semicirculo hn̄te duplatū. In h̄ eni pl'a ⁊ crebriora sunt astra qꝫ i altero tāqꝫ nō ꝑꝑ alterā aliquā cām facta claritate qꝫ ꝑꝑ astroꝝ lationeꝫ. Si eni ⁊ in h̄ circulo fit in quo pl'ima ponūt̄ astrorum ⁊ ipsius circuli in quo videntur magis spissa eē ⁊ magnitudie ⁊ multitudie astrorum hanc verisile existimare ꝯueniētissimā esse cām passiōis. Cōsiderat̄ aūt ⁊ circulus ⁊ q̄ in ipso astra ex subscriptione: sporadica aūt vocata siqdē in sperā nō erit ordinarie: q꞉ nullā ꝑ finē hꝫ vnūqdqꝫ potentiā manifestam: ad celū aūt respicientibus est palā. In solido. n. h̄ circuloꝝ itermedia plena astris talib⁹ sunt: in alijs auteꝫ deficiūt manifeste. Quare aūt siqdē ⁊ de apparendo cometas acceptamus cām tāqꝫ dictā mediocriter: ⁊ de lacte eodē mō existimādū hr̄e. Qd. n. ibi circa vnū passio: h̄ circa circulū quēdā accidit fieri eādē. Est lac vt ē dicē velut diffinitū maximi circl'i ꝑꝑ segregationē coma: ꝑꝑ qd queadmodū pri⁹ diximꝰ: nō mlti neqꝫ sepe fiūt comete: q꞉ ꝯtinue est segregata: ⁊ segregat̄ ſꝫ vnāquāqꝫ ꝑiodū i hūc locuꝫ sꝑ talis ꝯsistētia. De factis qdē igit̄ in eo q circa terrā mūdo cōtinuo lationib⁹ dictū ē: de discursu qde astroꝝ ⁊ ignita flāma: adhuc autē de cometis ⁊ vocato lacte: fere enim sunt tot passiōes apparentes circa locū hunc.

Qualiter fit circulus lacteus.

Comete affectio circa unum, lac affectio circa multa.

¶ De via lactea. Et disgressio Auer. Ca. III.

Postqꝫ aūt locuti sumus de h̄: debemus nos trāsferri i circulatiōe seu via lactea: ⁊ est sigᵐ qd vīꝫ in celo: sꝫ prius loq de dispōne hui⁹ an sit apparētia tm̄: an genus ei⁹ est cometarū. ¶ Ex v̄bis aūt Alexrī vīꝫ ꝙ gen⁹ ei⁹ ⁊ gen⁹ cometarū est vnuꝫ. ipe. n. putauit ꝙ circulatio lactea ē sub celo. Nā q꞉ multi comete causant̄ sub qbusdaꝫ stellis ꝑꝑ fortitudinē accēsionis stellaꝝ accēdentiū exhalationē fumosaꝫ q̄ ē sub eis: pōle ē i hac ꝑte celi si sit hn̄s multas stellas ꝓpinq̄s magis qꝫ in reliqs vt accidat eis ſꝫ totū tale accn̄s. ¶ Et nos debem⁹ ꝯsiderare ꝑtes syll'i: ⁊ si acceptū sit i eo aliqd i quo ꝯtinet̄ falsuꝫ vel non: ⁊ dicamus ꝙ mioꝛ ꝓpō: ⁊ est ꝙ hec loca celi hn̄t multas stellas ꝓpinq̄s magis qꝫ reliq̄ ꝑtes celi: dꝫ verificari ꝑ sensuꝫ. ¶ Maioꝛ aūt ꝓpō q̄ ē ꝙ stelle in eo ꝙ stelle de ꝯsuetudie nā eaꝝ est accēdere illud qd ē sub eis ex exhalatiōe fumosa ⁊ attrahē hec ad ipas: ⁊ cū fuerūt stelle pl'es vel maiores ē opatio eaꝝ: maioꝛ est vera ꝑ meā vitā. ¶ Et appet h̄ ꝑ iductionē in iflāmatione ⁊ accēsione: nā ſꝫ multū vidētur sub stella. Sꝫ qd seqt̄ ex hoc ſmone ē ꝙ i illo loco celi fiūt hec signa ſꝫ plurimuꝫ. Sꝫ ꝙ he stelle accidit ex multitudie eaꝝ accēdē aereꝫ sub ipsis semꝑ ⁊ non cessare ab h̄ videt̄ nobis h̄ non seq ex ſmone ꝓdicto: nisi fuisset positū in ꝑn̄ᵒ iuestigationis ꝙ ē exhalatio accēsa tāqꝫ res cui⁹ eē est manifestū ꝑ se: ⁊ iō ſm hoc per ea q̄ declarata sunt: pōt assignari cā hui⁹ ſꝫ istuꝫ modū. Sꝫ ꝙ sit dr̄ia simplr ꝯcludēs cāꝫ ⁊ eē sil': vt sic̄ videt̄ ex dictis Alexrī nondū est dclaratuꝫ. ¶ Et h̄ cuꝫ sit ita ꝯsiderabim⁹ nos si seqt̄ ex positione hui⁹ ꝯnis falsuꝫ: vel nō: ⁊ ē ꝙ circulatio lactea est exhalatio accēsa i longitudie celi: ⁊ dico ꝙ cum h̄ sit ita positū: seqt̄ de necitate vt accidat stellis q̄ vīꝫ mediāte h̄ signo diuersitas visionis seu aspect⁹ i climatibus diuersis ⁊ locis diuersis terre: nā ipe videt̄ mediāte isto coꝛꝑe accēso. ¶ Et vidētur i suꝑficie ei⁹: ⁊ accideret ex h̄ vt sint linee q̄ exeūt a visu nr̄o i diuersis climatib⁹ ⁊ i diuersis locis terre ad vnāmet stellā: ꝑ q̄s tāgit suꝑficiē illi⁹ coꝛꝑis cū trāseūt i ipso i locis diuersis ei⁹ ad vnāmet stellā ſꝫ loca diuersa illius signi. s. vie lactee. ¶ Exēplū hui⁹: nā nos videm⁹ aqlaꝫ volātē in ꝑte hui⁹ signi i oriēte terra nr̄a: ⁊ seqret̄ igr̄ ſꝫ h̄ cū translati fuerimus ad ꝑtē oppositā terre nr̄e ſꝫ longitudinē i illa q̄ ē minoris longitudis qꝫ terra nr̄a. videre illd i scdo latere seu i alio. h̄ aūt nūqꝫ accidit: ⁊ iuestigat de h̄ i locis diuersis ille q vult itelligere h̄: h̄ aūt seqt̄ de necitate. nā res q̄ fiūt sub celo lune: accidit ei diuersitas visionis seu aspect⁹: sic̄ declaratū ē i mathematicis. ¶ Et ēt vt dcm̄ ē si h̄ sigᵐ eēt exhalatio accēsa seqret̄ ꝙ mioꝛaret̄ in hyeme ⁊ multiplicaret̄ i estate: ⁊ i vno anno eēt maioꝛ: ⁊ i alio mioꝛ: h̄ ēt nūqꝫ apparet: sꝫ ē sꝑ ſm vnā dispōnē: ⁊ vīꝫ ꝙ si eēt talis exhalatio ꝑpetua i aere ſm magnitudinē hui⁹ loci: coꝛrūperet̄ totus aer ⁊ transmutaret̄ ad ignē: ⁊ ēt saltē in ꝑte coꝛrn̄dēte ⁊ i terra eēt signū sensibile i paucitate pluuiaꝝ: ⁊ vl'r i extēsiōe caloris ⁊ illis q̄ sequūt̄ ex ipo. ¶ Et postqꝫ dclaratū ē ex his sermonib⁹ ꝙ via lactea non ē exhalatio accēsa: vīꝫ ꝙ est ꝯueniēs vt sit apparētia tm̄: nā q꞉ ipōle ē ponere h̄ signū sensatū in coꝛꝑe celi: nā illd qd vīꝫ de ꝑtib⁹ eius sunt stelle tm̄: ipse semꝑ vident̄ rotūde sicut dcl'atuꝫ est de figura eaꝝ: h̄ aūt sigᵐ vīꝫ semꝑ lōgū. Remāet ꝙ vt sit h̄ accn̄s eueniens celo stellaꝝ lucidaꝝ ꝓpinquaꝝ

quarū in sup̄ficie corporis accensi mediante quo vi-
dentur ille stelle: ⁊ illud est ignis cui⁹ esse declaratū
est. Nam ꝓpter ꝓpinq̄tatē eaꝝ accidit eis vt refle-
ctant̄ lumina eaꝝ ī sup̄ficie ignis aut hui⁹ corp̄is fu-
mosi: ⁊ h̄ est illō qđ ē q̄si mediū ītra aerē ⁊ ignē. Cū
ḡ reflectunt̄ admiscent̄ lumīa: sic̄ si imaginati fueri-
mus ꝙ circulatio seu rotūditas q̄ ē in luna sit magis
q̄̄ꝫ vna luna ita vt circulatiōes īgrediunt̄ q̄dā ī q̄bus-
daꝫ. Tūc. n. accideret eis ī visione figura lōga. Sed
dr̄ia īter circulationē lacteā ⁊ rotūditatē seu circui-
tū ē: q2 app̄entia seu color mediāte q̊ vr̄ circuitus ē
gn̄ābile ⁊ corruptibile. Color āt mediāte q̊ vr̄ h̄ acci
dēs ī stellis ē etern⁹. Et iō vr̄ ꝙ sit h̄ ꝯn̄s nām ignis
ī eo ꝙ ignis: ⁊ vl'r nāꝫ corp̄is mediāte q̊ vn̄r iste stel-
le. Et vr̄ ꝙ stelle h̄eant ī illo corp̄e aliquā actioneꝫ ⁊
aliquā p̄parationē vt recipiāt talē visioneꝫ. ꝓp̄ea q2
hec p̄s celi ē diuersa a reliq̄s p̄tib⁹ eius. Et ex h̄ vr̄ ꝙ
s̄mo in h̄ signo p̄ficit̄ p̄ hos duos modos: ⁊ sic īueni-
mus Ar. fecisse: ⁊ h̄ app̄et ex v̄bis ei⁹ ī trāslatione q̄
p̄uenit ad nos. Et si forte Ale. voluit h̄ veꝝ est tn̄ ꝙ
manifestū sui s̄mōis nō iudicat h̄. cū h̄ ꝙ iaꝫ remā-
sit sup̄ ip̄m p̄s nō pauca ex h̄ s̄mone. Et forte posuit
h̄ s̄m breuitatē vel forte ē p̄p̄ errorē accn̄tē ī trāsla-
tiōe. Nā multotiēs p̄uertit̄ intētio reꝝ p̄p̄ trāslato-
res: ⁊ seq̄tur ex h̄ mutatio in s̄mōe. Alex. n. magis di-
gnus est q̄̄ꝫ vt putet̄ de eo s̄mo p̄dict⁹: cuꝫ h̄ ꝙ inue-
niat̄ ī lib. Ar. oppositū ei⁹. ¶ In media sua expōne
circa viā lacteā inq̄t: ⁊ postq̄̄ꝫ diximꝰ de cometis dica-
mus nūc de galasia dicēdo q̄d ē ⁊ q̄uo seu q̄lis ē. In-
cipiēdū tn̄ de h̄ p̊ narrādo op̄iones āt̄iq̊rū ⁊ q̄uo in-
ter se differūt. ¶ Et dicam⁹ ꝙ Pithagoras ⁊ eius so-
cij dixerūt de via lactea ꝙ ip̄a est vl'r vestigiū vie q̄
fuit ex motu q̄rūdā stellaꝝ ī ip̄sa ī t̄p̄e āt̄iq̊ cū corru-
pte sūt ip̄se stelle in q̊dā t̄p̄e: ⁊ facte sunt flāma seu lu-
mē accēsuꝫ: q2 q̄dā eaꝝ corruperūt q̄sdā: ⁊ mote fue-
rūt ⁊ mixte q̄dā cū q̄busdā. q̄dā aūt hoꝝ dixerūt ꝙ
sol fortasse ambulauit in q̄busdā horis in ista loca ce-
li ⁊ ꝙ app̄et eē vestigiū vie ei⁹. ¶ Error ēt hoꝝ ma-
nifest⁹ ē p̄ se. si. n. via lactea esset ex vestigio vie solis
necīū eēt vt sit h̄' vestigiū in planetis ad quos vadit
sol: ⁊ reliq̄ stelle erratice: sꝫ tale vestigiū nō īuenit̄ ī
eis. igit̄ ip̄sa nō ē vestigiū vie seu ambulatiōis solis.
¶ Tacuit aūt destructionē p̊me op̄ionis: nā ip̄sa est
manifeste corruptiōis p̄ se ex iā dictis: ⁊ ex hystorijs
scriptis. Iā. n. declatū ē h̄ corp⁹ eē ignābile ⁊ īcorru-
ptibile: neq̄ꝫ dictū ē oīo ab aliq̄ fidedigno astrologo
seu ꝯsiderāte ꝙ illic fuerūt stelle ⁊ fuerūt corrupte.
¶ Inq̄t. Socij āt Anaxa. ⁊ Demo. dixert̄ ꝙ galasia
ē lumē stellaꝝ ad. q̄s nō p̄uenit lumē solis cuꝫ terra
occultat ip̄sas. i. cū īterponit̄ terra īter ip̄sas ⁊ soleꝫ.
¶ Sermo aūt iste errone⁹ ē duob⁹ modis. vn⁹ eoꝝ ē
ꝙ si h̄ eēt ita necīū eēt vt stelle q̄b⁹ h̄ accidit essent
obscure p̄ remotionē solis. s. ꝙ nō viderent̄ ī galasia
stellemet. ¶ Scđs āt ē ꝙ si ꝯcesserim⁹ ꝙ vmbra ter-
re p̄uēit ad illū celū seq̄ret̄ ꝙ moueret̄ seu mutaret̄
hec vmbra ab oriēte ad occidētē sicut mouet̄ sol sub
terra ab occidēte ad oriētē. ¶ Inq̄t. ⁊ error istoꝝ ēt
māifest⁹ ē ex declatis ī mathēaticis astrologis. Iam
. n. declatū ē ꝙ vmbra terre ē acuta: ꝓp̄ea q2 sol ē val-
de maior terra ⁊ ꝙ h̄ acumē nō p̄uenit ad stellas fi-
xas: ꝓp̄ea q2 distātia stellaꝝ fixaꝝ a terra ē multipl'x
distātia solis a terra cū magnitudine solis ⁊ p̄uitate
terre: cū igit̄ h̄ acumen nō attingat celū stellatū ī q̊
est galasia ⁊ lumē solis cū est sub terra attingit locū
galasie. q̄uo igit̄ dicere p̄nt ꝙ galasia ē vmbra terre.

¶ Et debes scire ꝙ nō est veꝝ ēt vt sit galasia dila-
tata vmbra quā affirmauerūt q̄daꝫ posteriores ma-
thematici: ꝓp̄ea q2 galasia est lōga ⁊ terra ē rotūda.
¶ Inq̄t. Alij aūt dixerūt ꝙ galasia ē vestigiū cāt̄uꝫ
ex reflexiōe radij solis ab aere ad illū locū sic̄ refle-
ctit̄ radi⁹ a speculo sup̄ parietē sup̄ queꝫ nō cadit lu-
mē sine reflexiōe. s. p̄ se vt dixerūt de stellis comat'.
h̄ aūt est error: si. n. via galasia eēt lumen reflexū ab
aere moueret̄ p̄ motū lumīosi qđ ē sol: sic̄ mouet̄ lu-
mē reflexū p̄ motū lumināt̄is: nos aūt videm⁹ gala-
siā in nocte ⁊ in die q̄n̄ h̄ ē poſſe in vno loco semper.
¶ Et seq̄ret̄ s̄ꝫ hāc op̄ionē ēt vt sit speculuꝫ ex q̊ fit
reflexio ꝯiūctū seu firmū: secus opꝫ h̄ ī lumīoso seu
ī lumināte. h̄ aūt ipoſſe ē in aere vt sit in ip̄so q̄si spe-
culū firmū seu ꝯiūctū sp̄ nisi ip̄m h̄r̄et cām ꝑpetuā.
¶ Inq̄t. iā igit̄ declatū ē ꝙ galasia nō ē via q̄rūdā
stellaꝝ: neq̄ꝫ ē ex vmbra terre: neq̄ꝫ ē app̄entia accn̄s
in reflexiōe a sole. ¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ galasia s̄ꝫ hūc Opio Arist.
modū ē quē nūc dicā: iā igit̄ declatū ē ꝙ aer ꝓpiq̄u⁹
corp̄ib⁹ celestib⁹ ē īflāmat⁹ ignitus ⁊ apparēt in loco
in quo vr̄ galasia in celo stellato stelle multe magne
⁊ p̄ue lucide ⁊ ꝓpinq̄ lapideate: vt posuit Orietes ⁊
alij ꝯsiderātes de hac via. ¶ Et cum he due ꝓpōnes
v̄ificate sūt nob̄ possum⁹ ex eis cōcludere duas ꝯ̊nes
vna eaꝝ est ꝙ galasia ē ex reflexiōe luminū haꝝ stel-
laꝝ in aere īflāmato exn̄te ī h̄ loco. ⁊ s̄ꝫ h̄ opꝫ si ip̄a
sit apparētia vt sit lumē agēs apparētiā firmū ⁊ eter-
nū ⁊ speculū semp̄ p̄manēs: h̄ aūt ꝯtigit in h̄ s̄mōe:
speculū aūt seu q̄si speculū ē p̄p̄ multitudinē stellaꝝ
illic exn̄tiū: necē est. n. vt iste loc⁹ calefiat ⁊ subtiliat̄
magis alia p̄te aeris contigui ex reliq̄s p̄tib⁹ celi ita
vt subtilitas ⁊ puritas ei⁹ sit cā ad reflexionē: si con-
cesserim⁹ ꝙ subtiliatio ⁊ purificatio ē cā reflexionis
ꝙ āt illic sit lumē firmū magis ītēsuꝫ lumīe exn̄te ī
reliq̄s p̄tib⁹ celi: māifestū est: cū hec p̄s celi h̄ꝫ plures
stellas: h̄ aūt fundat̄ in hac radice. s. ꝙ corp⁹ celeste
nō p̄ōt recip̄e speculū seu nō p̄t eē q̄si speculū. ¶ Cō-
clusio aūt scđa q̄ app̄et p̊ aspectu seq̄ ex h̄ dicto ē ꝙ
galasia ē aer accēsus ignit⁹ sic̄ est dispō in cometis: ⁊
s̄ꝫ h̄ opꝫ si eēt: ita vt sit agēs firmū illic seu p̄manēs
huic igni ꝓp̄riū semp̄ huic loco: h̄ aūt est multitudo
stellaꝝ exn̄tiū in illa p̄te celi. ¶ Alex. āt credidit de Alex. opi.
galasia ⁊ putauit ꝙ hec ē op̄io Ar. sꝫ id qđ vr̄ s̄ꝫ ma-
iorē partē v̄boꝝ Ar. in traductiōe q̄ p̄uenit ad nos ē
s̄mo p̊m⁹. ex q̄busdā aūt app̄et p̊ aspectu ꝙ ē vt dicit
Alex. ¶ Sꝫ si eēt galasia corp⁹ ignitū eēt necīū acci- Impugna.
dere stellis q̄ sunt ī galasia diuersitas aspect⁹ ab illo
corp̄e. ¶ Et esset necīū. V. g. vt stella q̄ vr̄ ī vna sua
p̄te seu extremitate ex p̄te orientali hoīb⁹ occidētib⁹
in alia extremitate: ⁊ īspecte sūt stelle q̄ sūt in ip̄sa in
terris diuersis: ⁊ vr̄ ei⁹ vn⁹ sit⁹: ⁊ ego iā ꝯsideraui seu
vidi stellā cadētē seu aquilā cadētē q̄ est in extremi-
tate galasie in corduba ⁊ ī marocho: ⁊ īter duas has
ciuitates est distātia multa ī lōgitudine: ⁊ īueni ip̄sā
in his duab⁹ ciuitatib⁹ in vno situ seu loco. ¶ Prete-
rea si galasia eēt ignis seq̄ret̄ vt augmentaret̄ in an-
nis siccis ⁊ paruificaret̄ in annis seu in t̄p̄e humido.
¶ Et esset necīū vt vr̄ h̄ere vestigiū ī p̄te quā deter-
minat de aere. ¶ Et cū īpoſſe sit vt ip̄sa sit nisi appa-
rētia mō quo iaꝫ diximꝰ vel corp⁹ ignitū: ⁊ ē impoſſe
ip̄aꝫ eē corp⁹ ignitū necīū ē vt sit apparētia mō iam
dicto vel cōposita ex istis duab⁹ reb⁹ sil' vt dcm̄ ē de
cometa seu de caudā q̄ app̄et cū aliq̄ stella de stellis
erraticis. Sꝫ app̄entia illa seu speculū nō ē p̄manēs
seu eterna: in h̄ āt ē eterna. ¶ Sꝫ cecidit hec dubi-

ratio:ꝓpea q꞉ gen⁹ galasie nõ est notũ. Cãe.n.possibi les nõ hñt vim dare seu ꝯcludere esse ⁊ cãꝫ sil.ſ. cãe efficiẽtes ⁊ mãles:⁊ iõ nos debem⁹ decl'are ꝑ eẽ gñis illi⁹ per signũ seu rõnẽ vt nos fecim⁹:postea aũt inue- stigare de hoc assignãdo cãꝫ. Arist. aũt dimisit ħ ꝓꝑ breuitatẽ:ħ ẽ totũ qꝺ possum⁹ rõcinare de ħ de his

Dubitatio Auer. Zopi. Aristo.

q̃ dixit Ar. in isto lib⁹. ¶ Cũ aũt res sit ꝯsiderata ꝭꝫ vltimã ꝯsideratiõnẽ ⁊ accipiat in hac ꝯsideratõe id qꝺ declatũ est de dispõne apparẽtie seu visiõis ĩ scĩa ꝑspectiua vr ꝙ iste sermo est pol'is:⁊ ꝙ in ħ est ma- gna difficultas.nã lumẽ qꝺ appet in hac pte celi vo- cata lactea de nec̃itate:vel illud lumẽ ẽ lumẽ illarũ stellaꝝ q̃ sunt illic:vel lumẽ ignis gñati:sed iã decla ratũ ẽ ꝙ ipol'e ẽ vt sit lumẽ ignis.g nõ remãsit nisi vt sit lumen stellaꝝ q̃ sunt illic:cũ aũt stelle vĩr:⁊ ẽt lumẽ eaꝝ opꝫ de nec̃itate vt lumẽ eaꝝ vr seu appet mõ alio a mõ ꝭꝫ quẽ vĩr ille stelle vt declatũ est in ꝑspectiua.hoc aũt nõ põt eẽ nisi eẽt ꝭm modũ refra ctiõis siue appareãt stelle ꝑ radiũ rectũ siue ꝑ radiũ reflexũ.iã.n.declaratũ ẽ ĩ ꝑspectiua ꝙ nõ vr nisi ꝭꝫ aliquẽ istoꝝ triũ modoꝝ:qꝺ nõ est pol'e vt videatur res duplicata ꝑ vnũ radiũ:cũ aũt apparẽtia ipol'e est vt sit nisi ꝑ refractionẽ radij nec̃e ẽ vt sit illic q̃si spe culũ in quo possibilis ẽ refractio.ħ aũt ipol'e ẽ ĩ igne nã ignis subtilioꝛ ẽ aere.ſ.ignis nõ luminosus q ẽ il- lic.refractio aũt manifesta fit a coꝛpe grosso diapha no ꝑ qꝺ nõ trãsit lumẽ:ipol'e est igit vt sit ħ qꝺ acci- dit istis stellis sil'e ei qꝺ accidit lune de halo:⁊ ꝙ ꝯti nuent lumĩa eaꝝ q̃dã cũ q̃busdaꝫ donec ꝑueniat ex ipsis figura lõga. Nã aer q coꝛrñdet illi loco seu q ẽ visus illũ locũ remotioꝛ ẽ a refractiõe reliq̃s partib⁹ aeris:q꞉ ipse est subtilioꝛ vt credidit Ar. ⁊ cũ hec ap parẽtia nõ põt esse nisi ꝑ radiũ refractũ ⁊ nõ est illic speculũ eternũ cui occurrit tale accñs semꝑ ĩ ipso qꝺ est visus ĩ stã ptẽ.seq̃t ꝙ nõ verificat id qꝺ dictũ est de ipsa:ꝙ ipsa ẽ refractio luminis a coꝛpe igneo seu ignis.nã nõ seq̃t ex ħ ꝙ mediũ qꝺ ẽ iter nos ⁊ ipsaꝫ est subtilissimũ:nisi ꝙ ipsa appeat ex reliq̃s stellis in posterioꝛi pte colũne.nã iã declatũ ẽ in ꝑspectiua ꝙ stelle opꝫ ꝙ appeãt ꝑ radiũ reflexũ.ħ aũt nõ cõtin- git in isto aspectu appꝛopari nisi si ponerem⁹ illic ra- diũ refractũ:nã ipsa est apparẽtia duplicata:naꝫ res iã appet figura ei⁹ duplicata.ſ.ꝙ vnũ appet duo cuꝫ videt ꝑ se ⁊ mediãte speculo:⁊ speculũ ex quo fit re- fractio eẽt dispositũ in ħ.aliq̃ñ aũt appet coloꝛ illi⁹ tñ ꝑ illud speculũ cũ fuerit idispositũ recipe figurã: ⁊ ħ ꝓꝑ paruitatẽ ei⁹ vel ꝓꝑ ꝑuationẽ ei⁹ diaphanita- tis:⁊ res appet in vno loco:⁊ lumẽ ei⁹ in alio accidit in iride ⁊ ĩ halo:⁊ cũ nõ verificat in ipsa refractio:⁊ hec appentia ipossibilis ẽ nisi ꝑ refractionẽ.qd.n.di

Solutio.

cẽdũ est de ħ vtinã scireꝫ. ¶ Et dicamus ꝙ pol'e est vt sit cã hui⁹ apꝺ me aliq̃ duaꝝ reꝝ vel ãbe sil.ꝑma ãt ẽ vt cã h⁹ refractiõis sit debilitas visus ab appħẽ- siõe seu a visiõe illi⁹ ꝓꝑ ꝑuitatẽ illaꝝ stellaꝝ cũ eaꝝ distãtia.nã refractio iã accidit ex ꝺbilitate visus sic̃ accidit ex spissitudine seu grossitie medij:⁊ ꝭꝫ ħ erit ꝑuitas illaꝝ stellaꝝ cã hui⁹ refractionis:⁊ ꝓpingtas q̃rũdã eaꝝ ad q̃sdã cã in subingressu circuloꝝ refra- ctionis quoꝛũdã in q̃busdaꝫ:⁊ duplicatio eoꝝ donec appeat hec refractio qd coloꝛatũ cũ congregabit ex ipsa aliq̃ mẽsura sensibilis:⁊ accidit ei cũ ħ appare- re longa ꝓꝑ ingressuꝫ circuloꝝ refractiõis quoꝛũdã super quosdã. ¶ Signũ aũt in ħ est ꝙ ħ accñs met accidit cuidã stelle ad alterã ⁊ est vna ex domib⁹ lu- ne.ſ.ꝙ apparet q̃si ita sit nebula alba ꝓꝑ ꝑuitatẽ stel larum que sunt in ipsa ⁊ congregationẽ q̃rũdã ad q̃s dam:⁊ iã ꝭm ħ possibile est dicere ꝙ ꝓpingtas aeris q̃ est illic ad ascẽsionẽ ⁊ illuminationẽ sunt cã ĩ hac refractiõe:⁊ ꝭm ħ verificabit ꝭmo Ar. ¶ Scꝺs ãt modus q mihi appet possibilis est vt sit illa pars ce- li recipiẽs lumẽ ab illis stellis.postea illuminat ꝑ se seu illuminat ꝓꝑ multiplicationẽ seu duplicationẽ lumĩs in ipsa ꝓꝑ ꝯgregationẽ illaꝝ stellaꝝ q̃rũdam ad q̃sdã:erit igit cõgregatio cã in ĩtẽsione seu in foꝛ titudine ꝑfectiõis lumĩs donec appeat ꝑ se seu ex se luminosa:⁊ erit paruitas eaꝝ cã in hoc ꝙ illꝺ lumẽ nõ apparet valde lustrũ:sed est magis ꝓpiquũ colo- ri q̃ȝ lumini.intelligo aũt cuꝫ dico luminosa per se.ſ. ꝭꝫ modũ quẽ illuminat illuminosuꝫ:⁊ ẽ illud a quo ex q̃libet puncto illi⁹ egrediunt linee radiales recte suꝑ quẽlibet pũctũ coꝛpoꝛis oppositi luminoso iter que possibile est cadere lineã rectã.ſ.vt egrediat in- ter illũ pũctũ luminosi ⁊ istũ linea recta non a pun- cto ꝺterminato ad pũctũ determinatũ sicut accidit in refractiõe ⁊ reflexione:sꝫ posuim⁹ hoc accñs possi- bile in celo.nã iã declatũ est ꝙ coꝛpoꝛa diaphana vt aer. U.g. illuminat trib⁹ modis.ſ.per se ⁊ per refra- ctionẽ ⁊ reflexionẽ. Illuminatio aũt per refractionẽ ⁊ reflexionẽ nõ verificat in coꝛpe celesti ꝓꝑ silitudi nẽ ei⁹.ſ.q꞉ ptes eius sunt sil'es. ⁊ q̃ȝuis ꝯcesserim⁹ esse isti⁹ nõ ꝑuenit ex istis ad terrã lumẽ ĩ locis determi natis vel magis ꝓpinquũ:ħ ẽ vt nõ ꝑueniat ex quo refractio nõ fit nisi ex pũctis ꝺtermĩatis. ¶ Illumi nari aũt ꝑ se ab alio pol'e ẽ in ipso sicut est dispõ ĩ lu na:nã declatũ ẽ in ꝑspectiua ꝙ receptio lune lumẽ a sole ipol'e ẽ vt sit ꝑ refractionẽ seu reflexionẽ:⁊ iã de clarauit ħ Auenetan ĩ tractatu ꝓꝑo q̃ti:⁊ cũ posue- rim⁹ ꝙ lumẽ celeste recipit lumẽ ⁊ illuminatur ꝑ se sicut ẽ dispõ in aere nõ ẽ remotũ cuꝫ multiplicet in ipso receptio lumĩs ꝓꝑ ꝯgregationẽ stellarũ q̃rũdaꝫ eaꝝ ad q̃sdã vt videat ꝑ se cũ ħ ꝙ ipꝫ nõ ẽ lumĩosũ ꝑ se.nã aer cũ cadit lumẽ ab ipso suꝑ coꝛp⁹ coloꝛatuꝫ vel si appet lumẽ cũ ħ ꝙ ipꝫ nõ ẽ lumĩosũ ꝑ se:⁊ foꝛ te ille ptes celi sunt grossioꝛes seu spissioꝛes alijs ꝓꝑ ꝓpingtatẽ stellaꝝ q̃ sunt illic q̃rũdã cũ q̃busdã:⁊ ac cidit ei ex lumĩe eaꝝ ħ accñs.nã verisil'e est vt sit cã coloꝛis illic apparẽtis cõgregatio stellaꝝ tñ:⁊ pol'e est dicere vt coadiuuet huic spissitudo illi⁹ ptis celi .ſ.paucitas diaphanitatis donec accidat ei id qꝺ ac- cidit lumini cadẽti suꝑ parietẽ.⁊ ꝑ taleꝫ modũ spissi tudinis recipit luna lumẽ a sole. ¶ Et nõ ẽ remotũ vt coꝛpus celeste sit dĩns ꝭꝫ magis ⁊ min⁹ in diapha- nitate.nã oẽ qꝺ iuenit alicui rei ꝑ se seu ex se possibi le est differre in ipsa illa res seu dispõ ꝭꝫ magis ⁊ mi nus:⁊ ħ declabit ibi ex vmbra q̃ vr inter lunã.nam iam declaratũ est in ꝑspectiua ꝙ ipossibile est vt sit apparentia:⁊ iaꝫ declarauit ħ Auenetan in tractatu ꝓpꝛio huic:nõ igit est remotuꝫ apud me vt sit cã ga- lasie hec quã diximus:vel cã ꝑma vel ambe sil. Nã cũ illuminatio est necessaria.ſ.in coꝛpoꝛe celesti:tũc ipm recipe coloꝛẽ hic per lumen possibile est in ipso. ¶ Et hic est tertius modus ẽt ⁊ est vt sint in hac pte celi stelle parue valde cõgregate q̃rum coꝛpoꝛa non sentiunt:sed lumẽ eaꝝ videt ꝓpter foꝛtitudinẽ ei⁹ ⁊ ꝓpter admixtionẽ.ſ.admixtionẽ luminoꝝ quoꝛũ- dam cũ quibusdã ⁊ accidit ex ħ vt videat ħ lumen quoddã visibile cũ sint ꝑue mẽsure seu quantitatis ⁊ ipsum est distans videt eius lumẽ ⁊ non eius figu- ra est res nota per se:accidit auteꝫ huic cognitioni in suba galasie esse cognitio diminuta:ꝓpterea ꝙ gen⁹

illius

illius est ignotuz esse per se. Hec sunt verba Cōmentatoris in predicta expositione.

¶ De pluuia rore grandine niue pruina.

¶ Capitulum. IIII..

E loco aūt ponē scđo post hūc primo aūt circa terraz dicam⁹. Iste.n.locus cōis est aque τ aeris τ accn̄tiū circa eā que sursū generationez ipsius: sumenduz aūt τ hoꝝ principia τ cās oium sil'r. ¶ Qđ qdē igit vt mouēs τ principale τ primum principioꝝ circulus est in quo manifeste solis latio disgregās τ ꝯgregās in fieri: prope aūt lōgius cā gn̄ationis τ corruptiōis ē manēte aūt terra qđ circa ipaz hūidū a radijs τ ab alia q̄ desup caliditate vaporās fert sursum. caliditate aūt q̄ duxit sursuz relinq̄nte: τ hac qdē directa ad superiorē locuz: hac āt τ extincta pp suspēdi lōgi⁹ in aerē q̄ sup terram cōstat iteꝝ vapor ifrigidat⁹ τ pp derelictionez caloris τ pp locū τ fit aq̄ ex aere: facta aūt iteꝝ fert ad terrā. ¶ Est aūt q̄ qdem ex aq̄ exhalatio vapor: q̄ aūt ex aere in aquā nubes: caligo aūt nebule decidētia eius q̄ in aquā cōcretionis pp qđ signū magis est serenitatis q̄ꝫ aquaruz. Est.n.caligo velut nebula sterilis: fit aūt circulus iste imitās solis circulū: sil'r.n.ille ad plagas pmutatur: τ iste ad sursuz τ deorsuz. Opꝫ aūt itelligere hūc velut fluuiū fluentē circulū sursuz τ deorsū cōem aeris τ aque: ppe qdem.n.exn̄te sole vaporis sursum fluit fluui⁹: elōgatio aūt aq̄ deorsuz: τ hoc idesinēs vult fieri ꝭm ordinē q̄re siquidē enigmatizabāt occeanū priores forte vtiq̄ꝫ hūc fluuiū circulariter fluētē circa terrā. ¶ Eleuato aūt hūido sēp pp calidi virtutē τ iteꝝ lato deorsuz pp ifrigidationē ad terrā ppꝛie noia passiōib⁹ iponunt ex quibusdā dr̄ntijs ipsaꝝ: cū qdē eni ꝭm modica ferat pserades: qn̄ autē ꝭm maiores partes pluuia vocat. ¶ Ex eo āt qđ de die euaporat q̄ꝫtū si nō suspēsum fuerit pp paucitatez sursuz ducētis ipꝫ ignis ad eā q̄ eleuat aquā iteꝝ deorsū latū cū ifrigidatū fuerit nocte vocat ros τ pruina: pruina qdē qn̄ vapor congelat prius q̄ꝫ in aquā cōcernat iteꝝ: fit āt in hyeme τ magis in hyemalib⁹ locis. Ros āt cū cōcret⁹ fuerit in aquam vapor: τ neq̄ꝫ sic fuerit estus vt exiccet sursuz dictū: neq̄ꝫ sic frigus vt cōgelet vapor ipse ppea qđ aut tēpus calidū aut locus fit. fit.n.magis ros in tēperie τ in locis tēperatis: pruina aūt sicut dictū est ꝯrie. Palā.n.q̄ vapor calidior aq̄: hꝫ.n.eleuātē adhuc ignē: q̄re amplioris frigiditatis ad ipaz coagulare. fiunt aūt ambo serenitate τ trāquillitate: neq̄ꝫ.n.eleuabuntur nō exn̄te serenitate: neq̄ꝫ cōstare poterūt vtiq̄ꝫ vēto flante. Signuz aūt q̄ꝛ fiūt hi ppe nō q̄ lōge suspēdit vapor. in mōtibus.n.nō fit pruina. Cā aūt vna qdē hec q̄ꝛ sursuz ducit ex submissis τ hūectis locis quare velut onus portās mai⁹ sursuz ducēs caliditas q̄ꝫ ꝭꝫ ipaz nō pōt eleuare ipm ad multū locū altitudinis: sed ppe dimittit iterū. Alia aūt q̄ꝛ τ fluit maxime aer exn̄s in altis q̄ dissoluit cōsistētiā talē. fit aūt ros vbiq̄ꝫ australib⁹ nō borealib⁹ p̄ter q̄ꝫ in pōto: ibi aūt ꝯrie: borealib⁹ qdez.n.fit: australib⁹ aūt nō fit. Cā autē sil'r: sicut q̄ꝛ tēperie qdē fit: hyeme aūt non. Auster qdē.n.tēpiē facit: boreas āt hyemē. frigidū.n.q̄re τ in hyeme exhalatiōis extinguit caliditatē. In pōto aūt auster qdem nō sic facit tēperiē vt fiat vapor: boreas aūt pp frigiditatē antiparistasiꝫ faciēs calidū ꝯgregat: q̄re plus vaporat magis: sepe aūt h̄ τ in exteriorib⁹ locis est videre fcm̄: vaporāt.n. putei borealib⁹ magis q̄ꝫ australib⁹: sed borealia qdē extinguūt anteq̄ꝫ cōstet aliq̄ multitudo. in australib⁹ aūt sinit cōgregari exhalatio: ipsa aūt nō coagulat hic queadmoduz in circa nubes loco: inde.n.tria veniunt corpora cōstātia pp infrigidationez aque nix τ grādo: hoꝝ aūt duo proportionabil'r: τ pp easdē causas fiūt his que inferi⁹ dr̄ia ꝭm magis τ min⁹ τ multitudine τ paucitate. Nix eni τ pruina idē: τ pluuia τ ros: sed hoc qdē multū: h aūt paucū. Pluuia qdem.n.fit ex multo vapore infrigidato: hui⁹ autē cā τ locus mult⁹ τ tēp⁹ exn̄s in quo colligit τ ex quo: paucū aūt ros: ephimeros.n.cōsistentia τ locus paruus: manifestāt āt τ gn̄atio exn̄s velox τ parua multitudo: sil'r autez τ pruina nix. Cū.n.ꝯgelet nubes nix est: cum aūt vapor pruina pp qđ aut tēporis: aut regionis signū est frigide: nō.n.vtiq̄ꝫ coagularet adhuc multa exn̄te calitate si non sil'r sup vinceret frigus. In nube aūt adhuc multuz inest calidū residuū ignis q̄ euaporare fecit ex terra hūidū: grādo aūt ibi qdē fit: in ppinquo aūt terre vaporāte hoc deficit. Queadmodum.n.diximus vt qdez ibi nix: hic quidem fit pruina: vt aūt ibi pluuia hic ros: vt aūt ibi grādo hic nō cōtra respondet simile: cā aūt cuz dixerimus de grandine erit mani-

Marginal notes: De cā effectiua. — Vapor nubes τ caligo. — De dr̄ntijs aquarū. — De gn̄atiōe roris τ pruine.

De grādine

festa. ¶ Opꝫ aūt accipere ⁊ accidētia circa generationē ipsius quecunqꝫ nō seducentia quidē putata esse rōnabilia. Est quidē enim grando crystallus: congelaᵗ autem hyeme: grādines quidē fiunt vere ⁊ autūno maxime: deinde aūt ⁊ fructuū tēpore. hyeme aūt rarius: ⁊ qñ minus frigus fuerit: ⁊ vl̃r aut fiūt grādines in tēperatioribus locis: niues aūt in frigidioribꝰ. Incōueniēs aūt ⁊ coagulari aquā in eo qui sursuꝫ loco: neqꝫ .n. cōgelatum esse possibile anteq̃ꝫ facta sit aq̄: neqꝫ aquā nullo tēpore possibile manere eleuatā existentē. At vo neqꝫ queādmodum psecades sursuꝫ quidē incidēt ꝑpter paruitateꝫ: īmorantes aūt in aere sicut ⁊ terra ⁊ aurum paruitatē partiū sepe supernatant sic in aere aqua. Cōueniētibus aūt multis paruis magne deorsuꝫ feruntᵗ psecades. Hoc auteꝫ nō contingit fieri in grādine. nō .n. copulanᵗ cōgelata queādmoduꝫ humida. Palā igiᵗ ꝙ sursum tāta aq̄ maneret. nō .n. vtiqꝫ congelata fuisset tāta. ¶ His quidē igiᵗ videᵗ passionis cā esse huius gñationis cū propulsa fuerit nubes in superiorē locum magis existentem frigidum. ꝑpterea ꝙ desinunt ibi refractiones radiorū a terra ⁊ veniens ibi aq̄ congelatur: propter qđ ⁊ estate magis ⁊ in calidis regionibꝰ accidit fieri grandines: qm̄ ad plus calidū sursum pellit a terra nubes. Accidit autē in valde altis minime fieri grandinem quāuis oportebat: queādmoduꝫ ⁊ niuem videmus in altis maxime factā. ¶ Adhuc autē sepe vise sunt nubes delate cuꝫ sono multo secus ipsam terrā vt terribile esset videntibus ⁊ audientibus tanq̃ꝫ futuro aliquo maiori: aliquādo aūt ⁊ sine sono visus talibus nubibus grando fit multa ⁊ magnitudine incredibilis ⁊ figuris nō rotūda. propterea ꝙ non multo tempore fit latio ipsius tanquā prope terrā facta coagulatione: sed nō sicut illi aiunt. ¶ At vo necessarium ab ea que maxime cā coagulationis maximas fieri grādines. Crystallus enim grādo ⁊ hꝫ omni manifestū: magne aūt sunt q̄ꝛ figuris non rotūde. Hoc aūt signū est ꝙ sint congelata ꝑpe terrā: late eniꝫ de longe ꝑpter ferri longe: fracte vel attrite fiunt figureqꝫ rotunde ⁊ magnitudine minores. Qđ quidē igitur nō expelli in superiorē locuꝫ frigidū coagulatio accidit palaꝫ. ¶ Sed qm̄ videmꝰ ꝙ fit antiparistasis calido ⁊ frigido inuicem: propter quod in estibus frigida ⁊ inferiora terre ⁊ calida in gelu: hoc opꝫ putare ⁊ in eo qui sursum fieri loco: quare calidiori aut tēporibus antiparistasim passum intus frigidum ꝑpter eā que in circuitu caliditatē: aliquādo quidē cito aquā ex nube facit ꝑpter qđ ⁊ gutte multo maiores i calidis fiūt diebus q̃ꝫ in hyeme ⁊ aq̄ labroterre: labroterre quidem eniꝫ dicunᵗ cum subito simul tote magis: subite auteꝫ ꝑpter celeritateꝫ coagulationis: hoc autem ipsum fit contrariuꝫ q̃ꝫ vt Anaxago. dicit. Hic quidem eniꝫ cum in frigiduꝫ aerē ascēderit: ait hic pati. Nos auteꝫ cuꝫ in caliduꝫ descenderit ⁊ maxime cum maxime: cuꝫ aūt adhuc magis antiparistasim patiaᵗ inter factum ab exteriori calido: aquā auteꝫ faciens coagulauit ⁊ fit grādo. ¶ Accidit aūt hoc cum citius fuerit coagulatio q̃ꝫ aque latio deorsum. Si eniꝫ fertur qui quidem: in tāto aūt tempore: frigiditas auteꝫ vehemens existens in minori coagulatum nihil prohibet eleuatuꝫ congelari si coagulatio in minori fit tēpore q̃ꝫ que deorsum latio. ¶ Et quanto vtiqꝫ ꝑpinquius ⁊ magis subito fiat coagulatio ⁊ aq̄ labroterre fiunt ⁊ gutte ⁊ grandines maiores: ⁊ propterea ꝙ breui feruntur loco: ⁊ non crebre gutte que magne cadunt propter eādeꝫ cām. minus aūt estate fit q̃ꝫ vere: ⁊ autūno magis tñ q̃ꝫ hyeme: quia siccior aer estate: i vere autem adhuc humidius: in autūno iaꝫ humectatur. fiunt aūt queādmodum dictū est ⁊ in maturatione fructuū grādines propter eandem cām. Confert auteꝫ adhuc ad celeritatem coagulationis ⁊ post calefactaꝫ esse aquā: citius eniꝫ infrigidatur ꝑpter qđ multi cum calidam infrigidare cito voluerunt ad soleꝫ ponūt primo: ⁊ qui circa pontum cum in glatie habitacula fecerint ad piscium venationes. Venantur enim decidētes glatiem aqua calida ⁊ circūfundunt calamis propterea ꝙ citius coagulatur: vtuntur enim glatie q̄si plūbo vt quiescant calami. Calida autem fit cito conflans aqua in regionibus ⁊ temporibus calidis. fiunt autem circa arabiam ⁊ ethiopiam estate aque ⁊ non hyeme: ⁊ hec vehemens ⁊ eadeꝫ die sepe propter eandem causaꝫ. Cito enim infrigidantur antiparistasim que fit propter calidam esse regionē valde. De pluuia quidem igitur ⁊ rore ⁊ niue pruina ⁊ grandine propter quam causam fiunt ⁊ que natura ipsorum est dicta sit tanta.

Op. falsa de nō gñatiōis grādinis.

Opi. ꝑpria.

Solo scda.

De cā magnitudinis.

¶ Capitulum

¶ Capitulum. IIII.

In aere sunt duo loca.

POstq̃ aũt locuti fuim⁹ de his q̃ fiũt ẜ plurimũ in locis ſupiorib⁹ dicam⁹ nũc de eis q̃ fiũt in loco inferiori. Nã vr̃ ꝙ in aere ſint duo loca: vn⁹ eorũ ē loc⁹ ſupior ⁊ ē ille ĩ quo fiũt comete ⁊ flã/me. Ali⁹ eſt ĩ quo fiũt pluuia ⁊ nix ⁊ pruina ⁊ grãdo. ¶ Et hic loc⁹ in quo iſta fiunt hꝫ gradus. In ſupiori enĩ ei⁹ pte fit pluuia ⁊ nix ⁊ grãdo. In ĩferiori ãt pte hui⁹ fit ros ⁊ pruina. Et ordo iſtoꝝ locoꝝ appebit cũ dabim⁹ cãs iſtaꝝ ꝓductionũ ſeu gnãtionũ. ¶ Et in pmis loq̃mur de pluuia: ⁊ dicam⁹ ꝙ gen⁹ ei⁹ ē notũ: ⁊ eſt illud qd̕ gnãtur ex aere. Nã non eſt ibidē aq̃ in actu: nã ille loc⁹ nõ eſt nãlis aq̃: nec ē ibi aliqd cogēs ipm remanere illic: ſꝫ ĩueſtigatio hic de diſpõne ei⁹ ē ĩueſtigatio de cauſis gnõnis ei⁹. Et de cauſis ꝙ ge/neratio h⁹ ꝓcedit ẜm rectitudinē ⁊ ordinē determi/natũ. Et h̕ ēt declabit̃ ex reb⁹ q̃s pdiximus ⁊ ſuppo/ſuim⁹. Iã.n. dcm̃ ē a nobis ꝙ ſol ꝓducit duo gnã ex/halationũ: vnũ eſt calidũ ⁊ ſiccũ: ⁊ aliud calidũ ⁊ hu/midũ. Et ipſe facit h̕ magis in parte ad quã aſcēdit. Exẽplũ hui⁹ cũ ipſe aſcēdit ad ſeptētrionem excitat has duas exhalatiões. Et ſilr̃ facit in tpe meridiona/li cũ fuerit deſcēdēs ad ipſaꝫ ⁊ cũ reuoluit̃ a pte ad quã dſcēdit: ſeqtur de neceſſitate vt ĩfrigidet̃ ille va/por calidus ⁊ hũidus: ⁊ maxie illud qd̕ fuit de ipo in loco in quo nõ ꝑuenit ad ipm reflexio radioꝝ. Nam manifeſtũ eſt ex iaꝫ declaratis ꝙ iſte loc⁹ ē frigidior oĩb⁹ locis aeris. Nã iã declatuꝫ eſt ꝙ calefactio ſolis ⁊ ſtellaꝝ fit ꝑ motũ vel ꝑ reflexionē. Reflexio ãt fit in terra ⁊ illis q̃ ſũt ꝓpinq̃ terre ꝑꝑ groſſitudinē cor/poris eis ⁊ duritiē ſeu ſoliditatē ei⁹. ⁊ declatuꝫ eſt ꝙ hec reflexio hꝫ finē ſeu terminũ. ⁊ ĩ loco vbi deſinit nõ aduenit de caliditate aliq̊ mõ. Naꝫ cã reflexiõis ē minima: q̃ cũ nõ fuerit radi⁹ cadēs ſup terrã ẜ an/gulũ rectũ vel ꝓpe rectũ. h̕ aũt ē in pte ex q̃ reuolui/tur ſol. Cũ h̕ eēt ꝙ iſte loc⁹ eſt magis remot⁹ a corpo/rib⁹ celeſtib⁹: ipſa igit̃ ēt non pñt facere ꝑuenire cali/ditatē q̃ ſit ꝑ motũ. ¶ Et ſignuꝫ hui⁹ ē ꝙ aer q eſt in ipſo nõ vr̃ moueri ꝑ motũ toti⁹. ⁊ cũ hoc fit ita: ⁊ fuit iſte loc⁹ magis fortis vt appeat in eo frigiditas cũ h̕ ꝙ ſol reuoluit̃ ab ipſo: neccĩũ ē vt ſit frigiditas ĩ illa hora dñans in aere in illo loco multũ. Naꝫ aer q eſt ibidē ē hũidus ꝑꝑ ꝓpingtatē hui⁹ loci ad terram. Et grauitas aeris hũidi accidit ei vt ingroſſet̃ a frigidi/tate ⁊ fiet ex ipſo nubes: ⁊ cũ ĩtēdit̃ groſſities ei⁹ trã/ſmutat̃ ad pluuiã ⁊ deſcēdit. Ipſe.n. ꝑꝑ eq̃litatē ꝑtiũ ei⁹ ad recipiēdũ gnõnē trãſmutat̃ multus ex ipſo ſi/mul. Et oē illud cui aduenit h̕ hꝫ mēſurã aliquã ẜm quã ꝯſeruat̃ ſua forma in aere donec ꝯſumat̃ illa nu/bes: aut remanebit ex ea illud qd̕ põt nõ trãſmutari in aquã ⁊ ē caligo. Et iõ eſt ſignũ clarificationis ſeu ſerenitatis. Et hec eſt cã ĩ h̕ ꝙ ſua deſcēſio nõ fit: ita q̕ ĩter guttã ⁊ guttaꝫ ſit interpolatio magna neqꝫ to/ta ſil̕: ſed q̃ſi deſcēdit ꝯñter. Or autēꝫ aeri calido hu/mido accidit tale. ſ. ꝙ frigeſit manifeſtũ eſt ex eis q̃ apparēt in balneis ⁊ in qbuſdã alys in qb⁹ fiũt gut/te. Declarata igit̃ eſt ex h̕ ẜm oẽ cã gnõnis pluuie ⁊ ſunt cãe q̃ ſe hñt loco dr̃iaruꝫ in diffõne ei⁹. declara/bit̃ ēt cũ h̕ q̃re ſua gnãtio eſt ẜm circulũ recte. nam maior pars iſtoꝝ ſeq̃t̃ a motu ſolis. q̃uis ēt appet ꝙ luna hꝫ in h̕ introitũ paruũ cũ diminuit̃ lumē ei⁹. ⁊ ideo multiplicant̃ pluuie in illa hora ẜ plurimũ. i. in fine mēſiũ. nã ꝑꝑ paucitatē luminis eius: accidit aeri ēt in illa hora frigiditas intēſior: cũ h̕ ꝙ illa fri/giditas eſt conueniēs vt fiãt ex ipſa pluuie. ¶ Et ꝑꝑ h̕ dr̃ ꝙ nã lune ē frigida ⁊ hũida. ⁊ ſimile huic vr̃ ac/cidere ſoli cũ ē cũ aliq̃ ſtella ſeu cũ hꝫ certũ aſpectũ ad certã ſtellã. i. ꝙ tũc fit quedã habitudo ex q̃ cau/ſat̃ mltitudo pluuiaꝝ: ⁊ ecõuerſo ſic dr̃ de cõbuſtio/ne veneris ⁊ aliarum. ¶ Sꝫ cã in diuerſitate pluuie ita ꝙ ſit ex ipſa gutte magne ⁊ ſpiſſe ⁊ alie ſpēs plu/uie ē diuerſitas diſpõnis ſubti ⁊ fortitudo agentis ⁊ debilitas eius. nã aer cũ fuit calidus ⁊ hũidus reci/pit poſſibilitatē maiorē ⁊ trãſmutat̃ ſtatiꝫ ad guttas magnas ex qbus fit pluuia groſſã: ⁊ maxime cũ fue/rint ꝯ̃ria. ſ. caliditas ⁊ frigiditas ſil̕. Sꝫ cũ nõ eſt ẜm hãc diſpõnē ⁊ eſt in extremo oppoſito fit ex ipſo plu/uia minuta. Illud aũt qd̕ ē ĩter hec duo extrema ē me/diũ ẜ diſpõnē ſubiecti. Sꝫ cũ aer calidus ⁊ hũidus magis velociter recipit formã aqua q̃ꝫ frigidus: vel manifeſtũ eſt: qꝛ aq̃ calide magis velociter recipiũt frigiditatē: ⁊ aer eſt ẜm hãc diſpõnē: h̕ ēt declatur ꝑ ĩtēſaꝫ frigiditatē. Et iõ nõ fiunt pluuie in tpe frigo/ris: neqꝫ in tpe in q̊ flat vētus ſeptētrionalis: ſic non fiũt in intēſo calore ⁊ ſiccitate aeris. mã eaꝝ ceſſat ĩ his duob⁹ tpibus.

Quare luna dr̃ eē frigida ⁊ humida.

Propter qd aliqui ãni ſũt humidi ⁊ aliqui ſicci.

¶ Et aliqñ ſũt multi ãni ꝯueniē/tes vt generet̃ in eis vapor calidus ⁊ hũidus ⁊ fiunt pluuie multe. ⁊ h̕ vel ꝑꝑ diſpõneꝫ mãe: vel ꝑꝑ illud qd̕ accidit elñtis ex corꝑib⁹ celeſtib⁹ vel ex ãbobus: ⁊ eꝯ̃rio ēt. i. ꝙ ſunt multi anni ſicci ꝑꝑ remotionē ha/rũmet cãꝝ. ¶ Cã aũt ꝑꝑ quã fiunt nubes ẜm pluri/mũ ex vapore calido ⁊ hũido ē: qꝛ eſt ꝯueniēs vapor aſcēdēs ex eis ad gnõnē pluuiaꝝ: ⁊ h̕ ꝑꝑ humiditatē ei⁹ ⁊ caliditatē.

De rore.

¶ Ros aũt eſt pluuia ſubtilis deſcē/dens in nocte. ⁊ iõ deſcēdit die ſereno ⁊ q̃ſi agēs ei⁹ cã q̃ eſt hñs habitudinē cãe agētis pluuie eſt motus ſolis ſub terra ⁊ ſup ipaꝫ: ⁊ iõ cũ fuerit ſup terrã aſcē/dit vapor ꝯueniēs huic: ⁊ cũ occultat̃ ſol ſub terra in/frigidat̃ ille vapor ⁊ tranſmutat̃ ⁊ fit ros: ⁊ locus ro/ris opꝫ de neceſſitate vt ſit ſub loco pluuie: ⁊ hoc ꝑꝑ paucitatē caliditatis inuētẽ in mã ei⁹: ⁊ iõ fit gnãtio eius debilis. ¶ Et ſignũ hui⁹ eſt h̕ qd̕. d. Ariſto. ꝙ in cacumine montiũ altoꝝ nõ deſcēdit ros: neqꝫ in oĩ/bus q̃tuor ꝑtibus reuolutiõis anni: ſed in tēporibus ꝯueniētib⁹ aſcēſioni hui⁹ vaporis: ⁊ maxime cũ flant vēti accidētes in q̃libet terra: ⁊ ſunt in maiori parte terraꝝ venti auſtrales ſeu meridionales: ⁊ aliqñ eſt in qbuſdã ciuitatibus vētus flans ex pte propinqua adducēs vaporē ꝓpinquũ ei qcũqꝫ vētus fuerit. Sꝫ cum flat vētus ſeptētrionalis vel ventus ſpargētes ⁊ deſtruētes nubes deſinit deſcēſio eius. nix autēꝫ ⁊ pluuie ambe ſunt vnũ. ⁊ ſilr̃ cã efficiens ambarũ eſt vna ⁊ locus. ¶ Diuerſificant̃ aũt ẜm plus ⁊ minus: locus.n. niuis ⁊ pluuie eſt vn⁹: ⁊ ſilr̃ mã eaꝝ. Sed di/uerſificant̃ ꝓpter diuerſitatē agentis. ſ. frigiditas in intēſiõe ⁊ remiſſiõe. nã cũ nõ fuit frigus valde intē/ſum fit pluuia: cuꝫ aũt frigus eſt valde intēſuꝫ cõge/lat vaporeꝫ illũ diſpoſitũ ad recipiēdũ formã aque anteq̃ꝫ ſit cõpleta in oĩbus partib⁹ ei⁹ nã aque ⁊ gra/uefit per cõgelationē ⁊ deſcēdit: ⁊ iõ inuenit̃ in tēpo/rib⁹ frigidis ⁊ in locis frigidis. ¶ Pruina ãt mã ei⁹ ⁊ mã roris eſt vna ⁊ locus amboꝝ ē vn⁹ ⁊ agēs etiaꝫ. Sed diuerſificantur per fortitudinē agētis ⁊ debi/litatē eius. ⁊ cũ fuerit frigus remiſſuꝫ fit ros. Cũ aũt fuerit intēſum cõgelat̃ ille vapor anteq̃ꝫ trãſmutet̃: ⁊ fit ex ipo pruina. ¶ Grãdines aũt vident̃ de diſpõ/ne earũ ꝙ ſint aque congelate in nube.

Cur grando potius i vere et in autũno generat.

¶ Sed q̃rit̃ de diſpõne eius cur fit ẜm plurimũ in autũno ⁊ ĩ ve/re. ⁊ ylr̃ ẜm oppoſitã diſpõnē niuis. ¶ Et dicam⁹ ꝙ

cã grãdinis sit intẽsio frigiditatis congelãtis ipsum anteq̃ꝫ descendat inferius manifestum est: qđ aũt cã esse talis frigiditatis in his duob⁹ tẽporib⁹ in aere p se nãliter est ĩpossibile: sed si fuerit oĩno est per accidẽs. ⁊ h̄ est cũ calefit aer postq̃ꝫ fuit frigidus: aut frigefit postq̃ꝫ fuit calidus: ⁊ vl'r cũ fuerit nubes diuersarum partiũ in caliditate ⁊ frigiditate: accidit frigiditati vniri in se fugiens a caliditate: ⁊ ingreditur in ꝓfunditate nubis aliqñ. hoc etiã accidit aliqñ caliditati sicut apparet de dispõne eius in terra: ⁊ cũ accidit hoc caliditati fit ex h̄ vnũ gen⁹ entiũ sicut tonitrua ⁊ fulgura seu fulmina: cũ ãt hoc accidit frigiditati fit grãdo. nam de cõsuetudine seu de nã ɔtrarij est fortificari: ita q̄ accidit ɔtrario suo aliqua corruptio. Cũ h̄ q̄ de nã aque est recipere magis actionẽ frigiditatis cũ calefit: ⁊ ideo qñ volunt medici infrigidare aquã velociter calefaciũt p̄ p̄us: ⁊ cuꝫ hoc sit ita: accidit nubi infrigidari ꝑpter caliditatẽ p̄existẽtem in ipsa p̄us q̃ꝫ trãsmutetur ad pluuiã. ⁊ ideo gutte pluuie descendẽtis cuꝫ grandine sunt magne: ⁊ cũ frigiditas fuerit intẽsior cõgelat̄ anteq̃ꝫ descendãt. Et ideo multotiens descẽdit pluuia ⁊ grando simul ꝑpter diuersitatẽ partium illius nubis in paucitate frigiditatis ⁊ in intẽsiõe eius. Cã aũt diuersitatis ei⁹ in magnitudine ⁊ paruitate sunt vna harũ duarum. Una earum est debilitas dispõnis seu p̄paratiõis: ⁊ fortitudo eius ⁊ virtus agẽtis ⁊ debilitas eius. Alia aũt est distantia loci in quo fit seu generat̄ ⁊ ꝓpinquitas eius. Ipsum eniꝫ cũ fuerit magis remotũ consumit ipm aer ⁊ non peruenit ad terrã nisi pars parua ⁊ ꝑpter hanc cãm met illud qđ ex ipso fit in loco ꝓpiquo hꝫ angulos cũ descẽdit. Et hec est sũma s̄monis de pluuijs: ⁊ rore: ⁊ grãdine: ⁊ niue: ⁊ pruina.

De nã ɔtrarij ē fortificari p suũ ɔtriũ.

De vẽtis fontib⁹ ⁊ fluminib⁹. Cap. V.

De ventis aũt ⁊ oĩbus spiritib⁹ adhuc aũt ⁊ de fluuijs ⁊ mari dicamus primo ⁊ de his dubitantes ad nosipsos: sicut eniꝫ ⁊ de alijs sic ⁊ de his nihil accepim⁹ dictũ tale qđ nõ ⁊ qlibet tale dicat vtiq̃ꝫ. Sunt aũt q̄ dicũt vocatũ aerẽ motũ quidẽ ⁊ fluenteꝫ ventũ esse: consistentem aũt eundẽ: hunc iteꝝ nubeꝫ ⁊ aquã tanq̃ꝫ eadem nã existẽte aqua ⁊ spiritu ⁊ vẽtuꝫ existentem motũ aeris. Propter qđ ⁊ eorũ qui sapienter volũt dicere. quidã vnũ aiunt ventũ esse oẽs ventos: q̄ accidit aerẽ ⁊ motum vnũ ⁊ eundẽ esse oĩum. Uideri aũt differre diffiniẽtẽ nihil propter loca vnũq̃dq̃ꝫ existit fluens semp. silr dicentes: quẽadmodum vtiq̃ꝫ siquis putet ⁊ fluuios oẽs vnuꝫ fluuiuꝫ esse. propter qđ multi melius dicũt sine inquisitione q̃ꝫ cũ inquisitione sic dicentes. Siquideꝫ eniꝫ ex vno principio oẽs fluunt ⁊ ibi sp̄ũs: eodẽ mõ forsan dicerent vtiq̃ꝫ aliqđ sic dicentes: si autẽ silr hic ⁊ ibi palam: q̄ hoc leue dictũ erit vtiq̃ꝫ mendaciuꝫ. Quĩ hoc quideꝫ opportunã hꝫ considerationẽ quid est vẽtus: quõ fit ⁊ qđ mouẽs: ⁊ vnde principiũ ipsoꝝ. ⁊ primo: vtrũ quẽadmodũ ex vase opꝫ accipere fluentẽ vẽtuꝫ ⁊ vsq̃ꝫ adhuc fluere donec vtiq̃ꝫ euacuetur vas velut ex vtribus emissum: aut quemadmodũ pictores pingunt ex ipsis principium emittẽtes.

Op. antiq̄rꝫ de gn̄atiõe fluuioꝝ.

Silr autẽ ⁊ de generatiõe fluuiorũ videt̄ qbusdã habere. Eleuata. n. a sole aqua iterũ pluta cõgregata sub terra fluere ex vẽtre magno: aut oẽs ex vno: aut aliud ex alio ⁊ non fieri aquã nullã: sed collectã ex hyeme in talia susceptacula hãc ferri multitudinem fluuiorũ. Propter qđ ⁊ maiores semp hyeme fluere q̃ꝫ estate: ⁊ hos quideꝫ eẽ perpetuos: hos aũt non perpetuos: quorũcũq̃ꝫ quideꝫ. n. ꝑpter magnitudinẽ vẽtris multa collecta aq̄ est: vt sufficiat. ⁊ nõ prius consumat̄ anteq̃ꝫ supueniat iher in hyeme. iterũ hos quidẽ perpetuos esse in finẽ. Quibuscũq̃ꝫ ãt minora susceptibilia: hi propter paucitatem aque exiccant̄ anteq̃ꝫ supueniat que de celo euacuato vase: q̃ꝫuis manifestũ quis velit faciẽs velut susceptaculũ pre oculis quotidiane aque fluentis continue intelligere multitudinẽ: excedit vtiq̃ꝫ magnitudine terre molẽ vel nõ multũ deficiet suscepta oĩs influens aq̄ per annũ: sed semper palam q̄ accidũt quidẽ ⁊ multa talia in locis multis terre nõ solũ: sed incõueniens siquis non putet ꝑpter eandẽ cãm aquã ex aere fieri ꝑpter quã quidẽ super terrã ⁊ in terra. Quare siquidẽ ⁊ ibi ꝑpter frigiditatẽ constat vaporans aer in aquaꝫ: ⁊ ab ea que in terra frigiditate h̄ idem opꝫ putare accidere ⁊ fieri: ⁊ non solum segregataꝫ aquã que in ipsa ⁊ hanc fluere: sed fieri cõtinue. Adhuc aũt nõ ea que fit: sed existente aqua quotidie nõ tale esse principiũ fluuioꝝ vel sub terra stagna quedaꝫ segregata sicut quidã dicunt: sed similiter sicut ⁊ in eo qui sup terraꝫ loco parue cousistentes gutte: ⁊ iterũ ipse cum alijs multis: tãdem cũ multitudine descẽdit pluta aqua: sic ⁊ in terra ex paruis colligi prio: ⁊ est velut scaturiens in imum terre principium fluuioꝝ. manifestat aũt ipsum opus: qui eni aqueductus faciũt humilibus ⁊ de fossis colligunt ac si vtiq̃ꝫ sudãte terra ab excelsis. ꝑpter qđ ⁊ rheumata fluuioꝝ ex mõtibus videtur fluentia ⁊ plurimi ⁊ maximi fluuij fluũt ex maximis mõtibus: silr ⁊ fontes plurimi mõtibus ⁊ locis altis vicinant̄: in cãpestrib⁹ aũt siue fluuijs pauci fiũt oĩo.

Mõtana

Montana autẽ ⁊ alta loca velut spõgia suspensa ꝺm modica qdez: in multis aũt locis ꝓducũt ⁊ colligũt aquã. Suscipiũt.n. aduenientis aque magnã multitudinẽ: quid eniz differret cõcauã ⁊ supinã aut conuexaz esse peripheriam ⁊ gibbosam: vtroqꝫ.n. mõ eq̃lem cõprehẽdet molẽ corporis ⁊ ascendentem vaporẽ infrigidãt ⁊ concernũt in aquã itez: ꝑpter qꝺ queãdmoduz diximus maximi fluuioꝝ ex maximis videnꝫ fluẽtes montibus. Palã aũt ex h̃ cõsiderãtibus terre periodos. has enim ex inquirere a singulis sic descripserunt quecũqꝫ non accidit ipsomet vidisse dicentes. In asia quidẽ igiꝫ plurimũ ex parnaso vocato monte videnꝫ fluẽtes ⁊ maximi fluuij. hic autẽ mons dĩ maximus oium qui ad orientẽ hyemalẽ: ascẽdẽti eniz iam hũc apparet quidẽ extra mare cuius terminus nõ palã his qui hic: ex h̃ qdẽ igiꝫ fluunt alij fluuij: ⁊ bactros: coaspes: ⁊ araxes: adhuc aũt dĩ tanais pars exĩs in meotidem paludẽ: fluit aũt indus ex ipso oium fluuiorum rheuma plurimũ: ex caucaso aũt ⁊ alij fluunt multi: ⁊ ꝺm multitudinez ⁊ ꝺm magnitudinẽ excedẽtes ⁊ phasis: caucasus.n. maximus mons est eoꝝ q ad orientẽ estiualem ⁊ multitudine ⁊ altitudine. Signa aũt altitudinis quidẽ: qꝛ videꝫ ⁊ a vocatis ꝓfũdis ⁊ a nauigãtibus in stagnuz. Adhuc illustranꝫ sole ipsius sũmitates vsqꝫ ad tertiam partẽ noctis: ⁊ ab oriẽte ⁊ iteruz a vespere: multitudinis aũt: qꝛ multa hꝫ iuga in quibꝰ gentes habitãt multe: ⁊ stagna aiunt eẽ magna: attñ oia iuga esse manifesta vsqꝫ ad vltimaz verticẽ. Ex pyreneo autẽ est mons ad occidentẽ equinoctialez in celtica fluunt histrus ⁊ tartassus. iste quidẽ igiꝫ extra colũnas. Histrus aũt per totã europã in pontuz euxinũ. Fluuioꝝ aũt alioꝝ plurimi ad arctuz ex montibus archiuis: hi aũt multitudine ⁊ altitudine maximi circa locũ hũc sunt. Sub ipsa aũt vrsa super vltimã scythiã vocate ripe: de quarũ magnitudine valde dicere sermones qui dicunꝫ fabulosi: fluunt igitur plurimi ⁊ maximi: post histruz aliorum fluuiorũ hinc vt aiunt. Et similr̃ aũt ⁊ circa libyaz: qui quidẽ ex ethiopicis montibus ⁊ egon ⁊ onysis: maxime diuulgatoꝝ cremẽtricus vocatus qui in exterius mare fluit ob nili fluxus: primo ex argento vocato mõte: eoꝝ aũt qui circa elinucũ locũ achelous qdẽ ex pindo ⁊ inachijs: hic strimon autẽ ⁊ nestus hebrus oẽs tres exĩtes ex scõbro. Multi aũt fluxus ex rodope sunt: silr̃ aũt ⁊ alios fluuios inueniet quis vtiqꝫ fluentes. Sꝫ testimonij gratia hos diximꝰ: qm̃ ⁊ quicunqꝫ eoꝝ ipsorũ fluunt ex paludibus paludes sub mõtibus positos esse accidit oẽs fere autem sub locis altis exponere. Qꝺ quidez igiꝫ nõ opꝫ putare sic fieri principia fluuiorũ vt ex determinatis vẽtribus manifestũ. Neqꝫ.n. vtiqꝫ locus sufficiẽs esset qui terre est vt dicere: sicut neqꝫ qui nubiũ si exñtẽ sub montibus oportebat fluere solũ: ⁊ non h̃ quidem deficeret: hoc aũt fieret: sed semꝑ ab existente accipiebaꝫ ⁊ sub mõtibus esse fontes attestatur: qꝛ ex ꝯfluere ad modicũ ⁊ paulatim ex multis scaturiginibus distribuit locus ⁊ fiunt sic fontes fluuioꝝ. Nõ soluz aũt sed ⁊ talia esse loca hñtia multitudinẽ aque velut stagna. nihil incõueniens: sed non ad tãta vt hoc accidat nihil magis q̃ꝫ siqs putet q̃ manifesta esse fontes fluuioꝝ. fere eniz ex fontibus plurimi fluũt: silr̃ aũt illa ⁊ h̃ putare eẽ corpus aque oẽ. Qꝛ autẽ sunt tales fontes ⁊ voragines terre manifestãt absorpti fluuiorum: accidit autẽ h̃ in multis locis terre: puta peloponessi plurima talia circa archadiã sunt. cã autẽ qꝛ montuosa exñs non hꝫ effluxus ex alueis in mare: repleta.n. loca ⁊ nõ habentia effluxuz ipsius inueniũt transitum in profundũ cogẽte desuper veniẽte aqua: circa elladẽ quidẽ igiꝫ parua talia oino sunt facta. Sed sub caucaso stagnuz qꝺ vocãt qui ibi mare: h̃.n. multis fluuijs ⁊ magnis igredientibus nõ hñs effluxum manifestũ: deriuat sub terra iuxta coraxos circa vocata profunda ponti: hec aũt sunt infinita quedã maris ꝓfunditas. Nullus eniz vnquaz qui descendit potuit terminũ inuenire: hanc autez longe a terra fere ad trecenta stadia potabilem reddunt aquã ad multum locũ nõ in directum: sed in tres partes: ⁊ circa logisticaz nõ minoꝛ rhodano absorbeꝫ quidẽ fluuius ⁊ iteruz egrediꝫ ꝺm aliuz locũ. Rhodanus aũt est fluuius trãsmeabilis. Nõ semꝑ autẽ eadez loca terre: neqꝫ aquosa sunt: neqꝫ arida: sed ꝑmutantur ꝺm fluuioꝝ gñationes ⁊ defectus: ꝑpter qꝺ ⁊ que circa aridã ꝑmutaꝫ ⁊ mare ⁊ nõ semꝑ hec qdẽ terra: h̃ autẽ mare perseuerãt omni tꝑe: sed fit mare qdẽ vbi ante arida: vbi aũt nunc mare qdem ibi ante arida: vbi aũt nunc mare iteꝝ hic terra: sꝫ tñ quẽdã ordinẽ h̃ putare opꝫ fieri perio-

Parnasus mons maximꝰ apud oriẽtẽ hyemalẽ.

Caucasus mons maximꝰ apꝺ orientẽ estiualẽ.

Nõ sꝑ eadez loca terre neqꝫ aquosa neqꝫ arida sũt.

dum: principiū aūt hoꝝ ⁊ cā q̄ ⁊ terre que
ſicus ſicut plātarū corpoꝝ ⁊ aīaliuz ſtatum:
hn̄t ⁊ ſenectutē: ſed illis q̄dē nō ƀm partem
ħ accidit pati: ſed ſimul totuz in ſtatu eſſe ⁊
decrementū pati neceſſariū. Terre aūt ħ fit
ƀz partē ꝑꝑ frigus ⁊ caliditatē: hec q̄dē igiẗ
creſcūt ⁊ minuunẗ ꝑꝑ ſolē ⁊ circulationez.
Propter ħ aūt ⁊ virtutē ꝑtes terre accipiūt
dīntez ⁊ vſq; ad tꝑ̄s aq̊ſa pn̄t ꝑmanere: de-
inde exiccanẗ ⁊ ſeneſcūt. Itē alia aūt loca vi
uificanẗ ⁊ aquoſa fiūt ƀz ꝑtē. Nece āt locis
factis ſiccioꝛibꝰ fontes exterminari: his autē
accn̄tibꝰ fluuios p̄io q̄dez igitur ex magnis
ꝑuos: deide tādē fieri ſiccos: fluuijs aūt trā
ſmutatis ⁊ hinc q̄dem exterminatis: in alijs
aūt ꝓportiōabilr̄ factis ꝑmutari mare. Ubi
q̄dē.n. excreſcēs a fluuijs abundauit abſce-
dens aridā facere: neceſſariuz: vbi aūt fluxi-
bus abūdās exſiccabaẗ ad terrā: tunc iteꝝ ħ
ſtagnare. ſed ꝓpter q̄ð fit oīs nālis circa ter
ram generatio per ſucceſſionez: ⁊ in tēpori-
bus longiſſimis ad noſtrā vitā latent hec fa
cta: ⁊ prius oīum gentiū interitus fiūt ⁊ coꝛ
ruptiones anteq̄ memoreẗ hoꝛū ꝑmutatio
a principio in finē. Maxime aūt igiẗ coꝛru-
ptiōes fiūt ⁊ citiſſime in prelijs: alie aūt infir
mitatibus: he aūt ſterilitatibꝰ: ⁊ his he q̄dē
magne: he aūt ƀm modicū vt lateāt taliū gē-
tium trāſmigrationes: ꝓpterea q̄ hi quidez
derelinquūt regiones: hi aūt ꝑmanſerūt vſ-
q; ad hoc donec vtiq; nō amplius poſſit ale
re regio multitudinē nullam. A prima ergo
deſertiōe ad vltimaz veriſimile eſt lōga fieri
tēpoꝛa vt nullius memoreẗ: ſed ſaluatis ad
huc manentibus obliuionē factam eē ꝓpter
tempoꝛis multitudinē. Eodem autē modo
opz putare ⁊ habitationes latere quādo pri
mū facte ſunt gentibus ſingulis. deinde per
mutata ⁊ fcā ſicca ex paludoſis ⁊ aquoſis:
eteniz hic paulatim ex multo tēpoꝛe fit addi
tio vt non ſit memoꝛia qui primi: ⁊ quando
equaliter habētibus locis venerūt velut acci
dit circa egyptuz. Eteniz hic locus ſemper
ſiccioꝛ videtur factus ⁊ tota regio fluuij at-
tractio exiſtens nili: propter aūt paulati exic
catis paludibus propinqua inhabitari ex tē-
poꝛis longitudine ablatū eſſe principiū. Ui
detur igitur ⁊ oꝛa omnia excepto vno cano
bico manufacta ⁊ nō fluuij exiſtentia ⁊ anti
quitus egyptus thebe vocate. Inſinuat aūt
⁊ Homerus ſic recens exiſtens vt eſt dice-
re tales permutationes. Illius enim loci fa
cit memoꝛiā tanquā nondū mēphi exiſtente
aut taliter aut nō tāta: hoc aūt ſimile ſic acci-
dere. Inferioꝛa aūt loca ſuperioꝛibus poſte
rius habitata ſunt: paludoſa enim ad ampli
us tempus neceſſariū eſſe propinquioꝛa al-
teratiōi ꝓpter ſtagnare in vltimis ſemꝑ ma-
gis: permutaẗ aūt hoc iteruz apte habet. de-
ſiccata eniz loca veniūt ad bene habere: que
aūt prius bene tēperata exiccata aliquādo fi
unt deterioꝛa. Q̄ð quidem accidit elladijs
⁊ circa argiuoꝛum ⁊ miceneoꝛuz regionē.
Sub troicis quidē que argoꝛuz: q̄ paludo-
ſa erat paucos poterat alere. Micenea autē
bene habebat propter q̄ð honoꝛatioꝛ erat:
nunc autē contrarium propter predictā cau
ſaz. Hec quidē inutilis facta eſt ⁊ ſicca pꝛoꝛ
ſus: huius aūt que tunc propter ſtagnare in
utilis nūc vtilis eſt facta. Sicut igitur ī hoc
loco accidit exiſtēte loco paruo idez opz pu
tare ħ accidere ⁊ circa magna loca ⁊ regio-
nes totas. Qui q̄dē igitur reſpiciunt ad mo
dicum cām putāt taliū paſſionuz eſſe totius
permutationē tanq̄ generato celo propter
q̄ð ⁊ mare minus fieri aiūt tanq̄ exiccatū:
q̄ plura loca ap̄pent hec paſſa tūc q̄ prius.
Eſt aūt hoꝝ hoc q̄dem verum: hoc aūt non
verum: plura q̄dē eniz ſunt que prius aquo-
ſa: nunc aūt arida non ſoluz: ſed ⁊ cōtrariū.
In multis enim locis conſiderātes inuenie
mus ſuperueniſſe mare. ¶ Sz huius cām
non mundi generationē putare opz. Deriſi
bile eniz eſt ꝓpter paruas ⁊ momentaneas
mutationes mutare totum: terre autez mo-
les ⁊ magnitudo nihil eſt omnino ad totuz
celū: ſed omniū hoꝛum cām exiſtimādum:
q̄ fit per tēpoꝛa finita velut in tempoꝛibus
que ƀm ānuz hyems ſic periodo quadā ma
gna: magna hyems ⁊ exceſſus imbꝛiū: hoc
aūt non ſemper ƀm eadem loca: ſed queād-
modū vocatus ſub deucalione cataclyſmꝰ.
Etenim hoc circa ellinucuz locū fuit factus
maxime ⁊ huiuſmodi circa elladē antiquā:
hoc autem eſt circa dodonem ⁊ achelonum:
iſte enim in locis multis rheumata permu-
tauit: habitabāt enim ſelli hic: ⁊ vocati tunc
quidē greci: nunc autem elines. Cuz igitur
factus eſſet talis exceſſus imbꝛiū putare opz
ad multum tēpus ſufficere: ⁊ ſic nunc eius
quod eſt eſſe perpetuos quoſdā fluuioꝛuz.
hos aūt non. hi q̄dem aiunt cām eſſe magni
tudinē ſub terra voraginū. Nos aūt magni
tudinem alioꝛum locoꝛū ⁊ ſpiſſitudinē fri-

giditatē

giditatē ipsoꝝ. Jsta.n. plurimā ⁊ suscipiūt aquā ⁊ operiūt ⁊ faciunt: q̄buscūq̄ꝫ autem parue suspense mōtiū cōsistētie aut sonifere aut lapidose ⁊ argillose: hoc poti⁹ deficere sic putare opꝫ ī q̄bus vtiq̄ꝫ facta fuerit talis hūidi latio vt ꝑpetue fiāt hūiditates locorū magis: tꝑe aūt h̄ exiccata sunt facta magis: altera autēꝫ minora q̄ aquosa donec veniāt iterum descēsus periodi eiusdē. Qm̄ autēꝫ necesse totius fieri quidē quādā ꝑmutatio/nē: nō tm̄ generationē ⁊ corruptionē siq̄dēꝫ maneat totū necesse: quēadmodū nos dici/mus eadem loca semper hūida esse mari ⁊ fluuijs ⁊ sicca. Manifestat āt qḋ fit: quos eniꝫ animus antiquissimos hominū eē egy ptios: hoꝝ regio tota fcā videtur existēs flu uij opus: ⁊ hoc ꝺꝫ ipsaꝫ regionē aspiciēti pa laꝫ est: ⁊ que circa mare rubrū sufficiens ar gumētū. Et hoc enim regum aliquis atten tauit perfodere: non enim ꝑuas hēret vtiq̄ꝫ ipsis vtilitates nauigabilis totus locus. Dr̄ aūt prim⁹ Sesostres conat⁹ fuisse antiquo/rū: sꝫ īuenit mare existens altius terra ꝓpter qḋ ille primo: ⁊ Darius posterius cessauit fodiēs vt nō corrūperet fluxus fluuij cōmix to mari. Manifestū igit̄ ꝙ mare oia vnum huic cōtinuū eēt: ꝑꝑ qḋ ⁊ q̄ circa libyā lāmo niā regionē humiliora vidētur ⁊ ꝓfundio/ra preter rōnem inferioris regiōis. Palam enim ꝙ alteratione fcā sunt stagna ⁊ arida: tꝑe āt facto derelicta ⁊ stagnata aq̄ desicca/ta est iā annihilata. At ꝟo ⁊ circa meotidēꝫ paludē acciderūt atterratiōes fluuioꝝ tātū vt multo minores magnitudine naues nūc īnatāt ad operationē q̄ꝫ anno.lx. q̄re ex hoc facile ꝓportionabilr̄ accipe ꝙ ⁊ primo sint multa stagnoꝝ: ⁊ h̄ opus est fluuioꝝ ⁊ tan/dē necē oē fieri siccū: adhuc āt hosphor⁹ sꝑ q̄dē fluit ꝑꝑ atterrari: ⁊ est adhuc oculis vi dere quo accidit mō. Qn̄ eniꝫ ab asia ītercе ptionē faciebat flux⁹ qḋ posteri⁹ stagnū fcm̄ fuit ꝑuū ꝑrio: deīde exiccatū fuit vtiq̄ꝫ: post hec āt alia q̄ ab intercepto ⁊ stagnū ab hac: ⁊ h̄ sꝑ sic accidit: silr̄ āt h̄ fcō sepe necē tꝑe ꝓ cedēte velut fluuiū fieri: tādē āt ⁊ adhuc sic cū. ¶ Manifestū igit̄ qm̄ qn̄ tꝑs nō deficit ⁊ totuꝫ eternū qḋ neq̄ꝫ tanais neq̄ꝫ nilus sꝑ fluxit: sꝫ erat aliquādo siccus loc⁹ vn̄ fluūt opus.n.hꝫ ipsoꝝ terminū: tꝑs aūt nō hꝫ. silr̄ aūt h̄ ⁊ in alijs fluuijs ꝯuenit dicē. At ꝟo siq̄ dē ⁊ fluuij fiunt ⁊ corrumpunt̄ ⁊ nō sꝑ ea/dem loca terre aquosa ⁊ mare necesse ꝑmu

tari similiter. Mari āt h̄ q̄dē deserēte: h̄ aūt supgrediēte sꝑ māifestū ꝙ ois terra nō sem per eadē: hec q̄dē ipsa sunt mare. h̄ āt arida sed permutantur tempora omnia. quod q̄/dem igitur non semper eadēꝫ neq̄ꝫ arida sūt terre neq̄ꝫ natabilia sunt: ⁊ ꝓpter quam cau sam hoc accidit dictum est. Similiter autē ⁊ propter quid: hi quidem perpetui: hi aūt nō sunt fluuiorū.

Cap. V.

Postea aūt ꝓcedit loquēdo de flumi nibus ⁊ mari ⁊ vētis. Sꝫ ipse loquit̄ hic de his q̄sitis ꝑfecte de flumi/nibus tm̄: q2 ipse cōplebit ꝭmonē de reli q̄s duob⁹ q̄sitis in scdo libro. ¶ Et ꝓce/damus in hoc ꝭm ordinē eius: ⁊ dicam⁹ ꝙ aq̄ q̄ inue niunt̄ in terra sūt due spēs: vna eaꝝ sub terra: reliq̄ aūt supra terrā. Et q̄libet haꝝ spēꝝ vl' fluūt vel stāt. aq̄ aūt stātes multotiēs fiūt seu sūt ex aq̄s pluuie qn̄ accidit illis locis vt remaneāt aq̄ cadētes in eis ꝑꝑ duritiē seu cōpactionē corꝑoꝝ eoꝝ sic̄ est dispō in lo co cōpacto ⁊ ꝯcauo repleto aq̄s. Et iā īuenit̄ hec spēs aquaꝝ ꝭm gnātionē ex aere q̄ est īfra seu ītra terrā cū adiuuabit̄ ꝑ locū ꝯueniētē huic ꝭm dispōnē ꝯue niētē ei supra terrā. Sꝫ accidit talib⁹ aq̄s vt nō sint fluētes ꝑꝑ debilitatē īpulsiōis eaꝝ ⁊ ꝑꝑ planitiē lo/ci gnātiōis eaꝝ: ⁊ īpoſe est qn̄ sit locus eaꝝ ī q̄ gnān/tur altior loco a q̄ exeūt. Et signū sup h̄ ꝙ iste aq̄.s. q̄ gnāntur cū exeūt nō exiccant̄. Sꝫ aq̄ fluētes fiūt ꝭm plurimū ꝭm gnātionē ꝯtinuā ⁊ ꝓductionē non cessantē. Et maxie flumina magna. Et iō accidit eis vt remaneat flux⁹ eoꝝ multo maiori tꝑe q̄ꝫ sit vita hoīs. Et īpoſe est vt sint in terra aq̄ in actu ex q̄bus fluūt ista oia flumīa ita magno tꝑe: neq̄ꝫ ex vna hye me ad aliā. ⁊ maxie in annis siccis. Nā illa loca eēnt de necessitate maiora multū q̄ꝫ illud qḋ vr̄ ex terra vel q̄ꝫ ꝑs terre discooꝑta. ⁊ ēt si nō eēnt loca maiora accideret terre multotiēs ꝓfūdatio. Nō tm̄ est īpoſe vt sint in terra loca adiuuatiua ꝑ suas magnitudīes in ꝯtinuitate fluxus ⁊ multitudīe ei⁹ ⁊ maxie in tꝑe hyemis: ⁊ in illo qḋ est ꝓpinquū hyemi. ¶ Et loca ꝯueniētia tali gnōni ꝯtinue sunt mōtes. ⁊ iō erūpūt flumīa magna a mōtib⁹ ⁊ cā hui⁹ est. naꝫ mōtes hn̄t simul multa coadiuuātia huic. ex eis est: q2 in monti bus magnis oīb⁹ alijs locis est hūiditas: ⁊ frigiditas ꝑꝑ altitudinē eoꝝ: ⁊ ꝓpinq̄tatē eoꝝ ad locū frigidū: in quo gnānt̄ pluuie: ⁊ ēt ꝑꝑ grossitiē seu cōpactionē coꝝ nō resoluit̄ hūefactio seu roratio neq̄ꝫ hūiditas q̄ est in ipsis: ⁊ ꝑꝑ frigiditatē q̄ īuenit̄ in eis sꝑ ab ex tra accidit ne sint in ipsis aq̄ sꝑ: sicut accidit in corpi bus aīaliū in tꝑe frigoris: ⁊ caliditas ītrinseca resol/uit hūiditates exn̄tes ibidē ⁊ roratiōes: ⁊ trāsmutat ipsas ad aerē calidū. ⁊ ascēdit ad suꝑiora illi⁹ ⁊ cum ascēdit trāsmutat̄ aq̄ ꝑꝑ grossitudinē ꝑtis suꝑioris ⁊ friditatē ei⁹ sic̄ accidit h̄ ī balneis. h̄ aūt fit ī cauer nis seu scissuris illoꝝ mōtiū ⁊ ī locis dispositis adue nire tale accn̄s siſe ei⁹ qḋ fit ī instr̄is fcis vt descēdāt guttatiꝫ ex eis aq̄ ꝑ cooꝑimēta eoꝝ. Cū aūt multipli cant̄ he aq̄ ⁊ q̄dā eaꝝ expellūt quasdā erūpūt flumi na: ⁊ aliqn̄ he aq̄ fluētes sunt ex aq̄s pluuie: ⁊ sūt flu/mina q̄ fluūt in tꝑe hyemis ⁊ in tꝑe ꝓpinquo huic: ⁊ postea cessant. ⁊ aliquādo associant̄ q̄busdā flumi nib⁹ due haꝝ causaꝝ. Et in hoc cōplet̄ ꝑmus liber.

¶ Aristotelis stragyrite metheororuz liber Secundus: cuz Auerrois Commentarijs nuper traductis.

E mari aūt τ q̄ nā ipsius: τ ꝑꝑ quā cāz est salsa tāta aq̄ multitudo: adhuc āt de ea q̄ a pricipio generatione dicam⁹. Antiqui qdē igiṫ τ versātes circa theologias faciunt ipsius fontes vt ipsi⁹ sint pricipia τ radices terre τ maris. Magis tragicū.n. hi τ reuerēti⁹ existiauerūt forte eē qḋ dītāq̄z magna q̄dā hec ꝑs ois exn̄s: τ reliquū celū totū circa hunc locū ꝯsistere: τ hui⁹ gratia tāq̄z entē honoratissimū τ principiuz.

Hesiodi opinio de origie maris.

Anaxagore opinio.

¶ Qui aūt sapiētiores humana sapiētia faciūt ipsi⁹ generationē: eē.n. primo humidū oēm locū q circa terrā: a sole aūt exiccatū: qḋ qd euaporauit spirit⁹ τ euersiōes solis τ lune aiūt facere: reliquū aūt mare eē: ꝑꝑ qḋ τ min⁹ fieri exiccatū putāt: τ tādē fore aliqn̄ siccū totū.

Alia opio.

¶ Quidā aūt ipsoꝝ aiūt calefacta a sole terra velut sudorē fieri: ꝑꝑ qḋ salsū eē: eteni sudor salsus. qdā aūt salsedinis cāz terrā eē aiūt. Queādmodū.n. τ qḋ ꝑ cinerē colatur salsuz fit: eodez mō τ hoc salsum esse mixta ipsi tali terra.

Prie opionis ipugnatō

¶ Quod qdē igiṫ fontes maris ipo∫e esse ꝑ existentiā iaz ꝯsiderare opz. Aquaꝝ.n. que circa terrā: he qdē fluxibiles existunt entes: he autē stationarie fluxibiles qdez igiṫ oēs fontales. De fontibus aūt diximus pri⁹ ꝙ opz itelligere nō tanq̄z ex vase deriuatū esse principiū fontez: sz ad imuz ꝑ factā τ ꝯfluētē occurrere primū. Stationariū aūt he qdē collectiue τ substātiue velut paludose τ q̄cunq̄z stagnabiles multitudie τ paucitate differētes: he aūt fontane: he āt oēs manufacte: dico āt velut puteales vocate. Omium.n. supius opz fontez esse fluxus: ꝑꝑ qḋ he qdē spōtanee fluūt q̄ fontales: he aūt arte idigēt opante. Differentie qdē igiṫ tot τ tales aquaꝝ sunt. his aūt sic determinatis ipossibile fontes eē maris. In neutro.n. hoꝝ generū possibile est esse ipm: neq̄z eniz effluxibile est: neq̄z manufactū: fontales āt oēs hoꝝ alteꝝ passe sūt: spōtaneā aūt stationariā tantā multitudinē nullā videmus fontalē factā.

Scđa rō.

¶ Adhuc aūt qm̄ plura sunt maria adinuicē nō cōmixta ꝑz nullū locū: quoꝝ rubrum qdē videṫ ꝑm modicuz cōmunicās ad quod extra colūnas mare ircanicū τ caspium separata ab h̄ τ circūhabitata in circuitu vt non vtiq̄z laterent fontes si ꝑm aliquem locū ipsoꝝ esset.

Propter qđ mare fluit.

¶ Fluens aūt mare videtur ꝑm angustias sicubi ꝑꝑ adiacentez terram in modicum ex magno coarctaṫ pelago: propterea ꝙ libratur huc τ illuc sepe: hoc in magna multitudine maris immanifestum: qr autem ꝑpter angustiam terre modicum obtinet locum: necessariuz eā que in lato modicam librationem ibi apparere magnā.

Scđa ei⁹ de causa.

¶ Quod aūt inter heracleas colūnas totū ꝑm terre cōcauitatē fluit τ fluuiorum multitudinez. meotis quidem enim in pontuz fluit: iste aūt in egeū: qui aūt iam extra h̄ pelagi minus faciunt h̄ euidenter: illis autē τ propter fluuiorum multitudinem accidit hoc. Plures enim fluuij in euxinū fluunt: τ meotim aut multiplicem regionē ipsius: τ propter breuitatē profunditatis: semper enim ibi profundius videtur existens τ mare meotide pontus: hoc aūt egeum: ego aūt siculum: sardonicum aūt τ tirrhenicum ꝑfundissima omnium. Que aūt extra columnas breuia quidem propter lutum: sine aūt flatu sunt vt in concauo terre existēte: sicut igitur τ ꝑm partem ex altis fluuij apparent fluētes: sic τ totius terre ex altioribus q̄ ad arctum fluxus fit plurimus: vt quidem hi propter effusionem non profundi: qui āt extra pelagi profundi magis. De eo aūt qḋ ea que ad arctū sunt terre alta sūt signuz quoddam: τ multos persuasos esse antiquorum metheorelogoꝝ solē non fieri sub terra: sed circa terram τ locū hūc disparem: τ facere noctem propterea ꝙ alta loca sūt quo ad arctum terre.

At. nō ferri.

Quod qdem igiṫ nō fontes possibile sit maris esse: τ ꝑpter quā cām sit videtur fluens talia τ tanta nobis dicta sunt.

¶ De gn̄atione āt ipsius si fcm̄ est τ de sapore q̄ cā salsedinis τ amaritudinis dicēdū. Cā qdē igiṫ q fecit priores putare mare principium esse τ corpus omnis aque hec est. Videbiṫ enim vtiq̄z rōnabile esse queādmoduz alioꝝ elementoꝝ est congregata moles τ principium propter multitudinem vn̄ ꝑmutatur partitum τ miscetur alijs. Puta ignis quidez in superioribus locis: aeris aūt multitudo ꝙ post ignis locum: terre autem

corpus

corpus circa qđ hec oīa posita sūt māifeste. Quare palā q: ꝟ3 eandē rōnez ⁊ de aq̄ nece q̄rere: tale āt nullū aliđ corp⁹ vī positū totū simul: sicͭ ⁊ alioꝝ elˡntoꝝ preter maris magnitudinē. Quod.n. fluuioꝝ neq3 totuz silꝛ: neq3 stabile: ꝟ3 vt fcm̄ sp vī quotidie ex hac itaq3 dubitatiōe pricipiū oīu3 hūidoꝝ ⁊ oīs aq̄ putatū ē eē mare: pp qđ ⁊ fluuios nō solū in ħ ꝟ3 ex ħ qdā aiūt fluere: colatu3.n. fieri qđ salsu3 potabile. Oppōiꝛ āt altera ad hāc opinionē dubitatio: cur qdē nō ē ꝯsistēs aq̄ ħ potabilꝛ siqdē pricipiū oīs aq̄: ꝟ3 salsa. Cā aūt silꝛ ⁊ hui⁹ dubitationis solutio erit ⁊ de mari accipe ꝓpriā existimationē necessariū recte: aq̄ eni circa terram ordiata sicut circa hāc aeris sperā ⁊ circa hāc q̄ dr̄ ignis: ħ eni est hoꝝ vltimū: siue vt plurimi dicūt siue vt nos. Lato aūt sole ħmō ⁊ ꝓpterea pmutatiōe ⁊ generatiōe ⁊ corruptiōe exn̄te: qđ qdē subtilissimū ⁊ dulcissimū sursu3 duciꝛ p singulos dies ⁊ ferꝛ iteꝝ disgregaꝛ ⁊ vaporās in superiorē locū ibi aūt rursus cōstans ꝓpter īfrigidationē deorsu3 ferꝛ iteꝝ ad terrā ⁊ ħ sp vult facere nā: sicut dcm̄ est prius.

¶ Propter qđ ⁊ deridēdi oēs qcūq3 priorum existimauerūt sole3 cibari hūido: ⁊ pp hoc aūt versiōes facere ipm: nō.n. sp posse eadē loca exhibere ipsi alimētū. Necessariū aūt eē hec accidere circa ipm aut ipm corrūpi: etenī māifestū ignē q̄diu hūerit alimētū vsq3 ad hoc viuere. hūidū āt igni eē alimētū solū tāq̄ ptingat vsq3 ad solē qđ sursu3 duciꝛ. Hūidi aūt ascēsus talis fit: q̄lis qdē facte flāme: ꝓpter qđ signū accipiētes sic ⁊ de sole putauerūt. Hoc aūt nō est silꝛe: flāma qdē eni3 p ꝯtinuū hūidū ⁊ siccu3 pmutata fit: ⁊ nō alitur. nō.n. eadē exn̄s pmanet nullo tpe vt est dicere: circa solē aūt ipoꝛe ħ accidere: qm̄ alito qdē eodē mō: sicut illi dicūt palā ꝙ ⁊ sol nō solū sicut heraclitus ait: nou⁹ in die est: ꝟ3 sp nou⁹ ꝯtinue. ¶ Adhuc aūt q̄ a sole eleuatio hūidi silꝛis ē calefactis aqs ab igne: si igiꝛ neq3 subardēs ignis alitur: neq̄ solē ꝟisimile erat existiare: neq3 si oēm calefaciens euaporare fecerit aquā. Incōueniēs aūt ⁊ solū curasse de sole: alioꝝ āt astroꝝ ipsos negligere salutē tātis ⁊ magnitudie ⁊ multitudine exn̄tib⁹. Idē aūt accidit ⁊ his irrōnabile ⁊ dicētib⁹ prio humida exn̄te terra ⁊ mūdo q circa terrā a sole calefactū aerē: aut factū esse ⁊ totū celū augmētatū: ⁊ hoc spūs exhibere ⁊ ꝟsiōes ipsius facere. Manifeste eni3 sp sursu3 ductū videm⁹: descēdēs iteꝝ aq̄ ⁊ si nō p vnū reddaꝛ ⁊ p singulas regiones silꝛ: ꝟ3 in aliqb⁹ ordinatis tpibus reddiꝛ oē acceptū velut neq3 alitis supiorib⁹: neq3 ħ qdē manēte aere iam post gnātionē: ħ aūt facto ⁊ corrupto iterū in aqua3. Potabile quidē igiꝛ ⁊ dulce pp leuitatē sursu3 duciꝛ oē: salsu3 aūt subtus manet pp grauedine3 vt in eo q cōuenīēti ipsi⁹ loco ꝓprio. hoc.n. putādū dubitādū eē ꝯuēiēter. irrōnabile.n. si nō aliqs est loc⁹ aq̄: sicut ⁊ alioꝝ elˡntoꝝ ⁊ hāc eē solutionē. Quē.n. videm⁹ locū occupās mare. iste nō est maris: ꝟ3 solū aq̄ vī aūt maris: q: qđ salsū qdē deorsū mā̄et pp pondus: dulce aūt ⁊ potabile sursu3 duciꝛ pp leuitatē. quēadmodū in aialiū corpib⁹: eteni3 in his alimēto igrediēti dulci humidi alimēti hypostasis ⁊ supfluū: apparet ens amaꝝ ⁊ salsu3. Dulce.n. ⁊ potabile ab innato calore attractū in carnes ⁊ aliā cōpactionē venit ptiū: vt q̄libet nata est. Sicut igitur ibi inconueniēs siquis potabilis alimēti nō putet locu3 esse ventrē solū: q: cito assumiꝛ: ꝟ3 superflui: q: hoc videt subsidēs nō vtiq3 existimabit bene: similiter aūt ⁊ in his. Est qde3 enim sicut dicimus locus iste aque pp qđ ⁊ fluuij fluunt in ipsu3 oēs ⁊ oīs q̄ fit aqua. fique eni3 q̄maxime concauū fluxus ⁊ mare talē obtinet locū: sed hoc qde3 sursu3 ferꝛ cito pp solem esse: ħ aūt derelinquiꝛ pp dictā cām. Querere aūt antiquā dubitationē pp qđ qđ tanta multitudo aq̄ nusq̄ appet: per singulos.n. dies fluuijs fluentib⁹ innumerabilib⁹ ⁊ magnitudine imēsis nihil mare sit amplius. Hoc quidē nullu3 inconueniens dubitare aliquos nō tamen ītuentē difficile videre. Eadē eni3 multitudo aq̄ in latū diffusa ⁊ tota simul nō inequali tēpore exiccatur ꝟ3 differt in tantū: vt hoc quidē pmaneat per totū diem: ħ aūt quēadmodū si qs super mēsam magna3 diffuderit aque cyatū simul: perspiciētibus vtiq3 exterminabitur totum quod vtiq3 ⁊ circa fluuios accidit. Cōtinue enim fluentibus simul totum semper quod peruenit immensum ⁊ latum locum exiccatur cito ⁊ latenter. ¶ Quod aūt scriptū est in phedrone de fluuijs ⁊ mari impossibile est. dicitur enim ꝙ omnia qdē inuicem pforata sunt sub terra: principiū aute3 oīum fit ⁊ fons aquaꝝ vocaꝛ tartarus circa mediū aq̄ q̄dā multitudo ex quo ⁊ fluētia ⁊ nō fluētia ꝓdeūt oīa. Circūfluētiā āt facē ad

Flāma cōtīnue pmutaꝛ.

Alia lr̄a iace3 negatiue ⁊ est ista. nō ī eo q cōuenīēti ipsius loco ⁊c.

Utꝝ maꝛ fiat sēsibilꝛ mai⁹

Opīo platonis de origīe maris.

ſingula rheumatū ꝓpterea ꝙ moneaṫ ſemper qđ primū ⁊ principiū: nō hƺet.n. ſedem ƺ ſemꝑ circa mediū volui. Motū āt ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ facere effuſioneꝫ rheumatibus: hoc āt i multis qdē locis ſtagnari: q̄le ⁊ qđ apud nos eſſe mare. O ia āt iteꝝ circulo circunduci ad principiū vnde inceperūt fluere. multa qdē ſm eundē locū: q̄daꝫ āt ⁊ ex regione poſitioni effluxui: puta ſi fluere inceperūt deſubtus deſuꝑ ingredi: eē āt vſqꝫ ad mediū deſcēſuꝫ.

Aliter pōne cōtrarie.

Decetero enim ad ſurſum iaꝫ oibus eē lationē. Sapores āt ⁊ colores habere aquā per q̄lē vtiqꝫ contigerit fluens terrā. ⸿ Accidit ergo fluuios nō ad eundeꝫ ſemꝑ locū ſm rōnem hāc: qm̄.n. ad mediuꝫ influunt a quo circūfluunt nihil magis fluūt deſubtus ꝙ̄ deſuꝑ: ſed ad qđcunqꝫ tēderit fluctuās tartarus: ꝙ̄uis hoc accn̄te fiet vtiqꝫ qđ diciṫ ſurſuꝫ fluuioruꝫ: qđ qdē īpoſ̄e.

Primū rō ꝫ Platonem.

⸿ Adhuc q̄ fit aq̄ ⁊ q̄ ſurſum duciṫ iterum vnde erit: hoc eni totū excludere neceſſariū ſiqdē ſemꝑ ſaluaṫ eq̄lis.

Scđa ad idē

Quātū enim extra fluit iteꝝ fluit ad principiū: ꝙ̄uis oēs flui videanṫ terminātes ad mare qcūqꝫ nō i alios. in terrā āt nullus: ſꝫ ⁊ ſi diſpareāt iteruꝫ prodeunt.

Tertia ad idē

⸿ Magni āt fiūt fluuioꝝ q lōge fluunt ꝑ cōcauū: multoꝝ eni ſuſcipiūt rheumata fluuioꝝ detrūcātes loco ⁊ lōgitudine vias: ꝓpter qđ qdē ⁊ Hiſtrus ⁊ Nilus maximi fluuioꝝ ſunt eoꝝ q in hoc mare exeūt: ⁊ de fontibus alij dicūt vniuſcuiuſqꝫ fluuioꝝ alias cās: q2 multi in eundē icidūt. Hec itaqꝫ oia manifeſta ꝙ impoſſibile eſt accidere aliterqꝫ ⁊ mari principiū inde hn̄te qđ qdeꝫ igiṫ aq̄ locus eſt iſte ⁊ non maris ⁊ propter quā cām: qđ qdē potabile i manifeſtū verū tn̄ fluens: hoc āt ſubſidēs: ⁊ q2 termin⁹ magis aq̄ ꝙ̄ principiū eſt mare: quēadmoduꝫ qđ in corꝑib⁹ ſuꝑfluū alimēti: ⁊ ois ⁊ maxime ꝙ hūidi dicta ſint tāta nobis.

Quarta ad idem.

⸿ De ſalſedine āt ipſius dicēdū ⁊ vtrū ſemꝑ eſt idē: aut neqꝫ erat neqꝫ erit ſed deficiet: eteni ſic putāt qdā. Hoc qdē igiṫ viſi ſunt hoies cōfiteri qđ fcm̄ eſt: ſiqdē ⁊ omnis mundus ſimul.n. ipſius faciūt generationē: q2 palā ꝙ ſiqdē ꝑpetuū omne ⁊ de mari exiſtimādū.

De ſalſedine maris.

⸿ Putare aūt min⁹ fieri ſm multitudineꝫ: ſic ait Democrit⁹: ⁊ tandē deficere ab eſopi fabulis nihil differre videṫ perſuaſus. ſic et eni ille fabuloſe cōpoſuit ꝙ bis qdē charybdis reſorbens: primo quidem montes fecit manifeſtos: ſcđo āt inſulas: vltimo aūt ſorbens aridā faciet omnino. Illi quidē igitur cōgruebat irato ad porthmea talem dicere fabulā. veritatem aūt querentibus minus.

Democriti opinio.

⸿ Propter quā cām manſit primo: ſiue ꝓpter pondus vt etiam quidā horum aiunt: in promptu eniꝫ huiuſmodi cāꝫ videre ſiue ⁊ propter aliud quid palā ꝙ propter hoc ꝑmanere neceſſariū ⁊ reliquo tempore ipm: aut eniꝫ dicendū ipſis ꝙ neqꝫ eleuata aqua a ſole veniet iterum. aut ſiquidē hoc erit neceſſarium: aut ſemper: aut ꝙ̄diu quidē fuerit ƺ remanere mare iterum ſurſum ferri illud prius oportebit qđ potabile: q̄re nunꝙ̄ exiccabitur: iterum enim illud perueniet deſcendens in ipſum qđ preaſcendit. Differt enim nihil ſemel hoc dicere: aut ſepe ſiqdē igitur ſolem ceſſare faciat quis allatione qđ erit exiccans: ſi aūt permutet eſſe circulationē ſemꝑ ꝓpinquas potabile: ſicut diximus ſurſum ducet: demittet autē iterū recedens.

Impugnatio

⸿ Acceperūt autē ſuſpitioneꝫ hanc de mari eo ꝙ multa loca apparent ſicciora nūc ꝙ̄ prius: de quo cām diximus: q2 ſm quedam tēpora exceſſibus factis aque ƺ eſt paſſio: ƺ non propter totius generationē ⁊ partiuꝫ: ⁊ iteruꝫ erit contrariū ⁊ cum factum fuerit iteꝝ exiccabiṫ: ⁊ hoc ſic circulariter neceſſarium ſemper ire: magis enim ſic rationabile exiſtimare ꝙ̄ propter hoc celum totum ꝑmutari: ƺ de his quidē plus ꝙ̄ dignum immoratus eſt ſermo.

Cā erroris.

⸿ De ſalſedine autem his quidem q ſemel generauerunt ⁊ totaľr ipſum generāt impoſſibile eſt ſalſum facere. Si enim omnis humidi qđ circa terraꝫ erat ⁊ eleuati a ſole reſiduū factum eſt mare: ſiqꝫ inexiſtit tantus ſapor in multa aqua dulci ꝑꝑ imixtā eē quādā terrā talē: nihil minus cū aduenerit iteꝝ aq̄ q̄ euaporabit: necē eq̄li exn̄te ⁊ primo ⁊ multitudie: aut ſi neqꝫ pri⁹ neqꝫ poſteri⁹ ſalſuꝫ ipꝫ eē. Si āt ⁊ primo ꝯfeſtiꝫ erat dđm: q̄ cā ⁊ ſiľ ꝑꝑ qđ ⁊ ſi nō ⁊ tunc ſurſuꝫ latū fuerit ⁊ nunc patiṫ ƺ.

De cā ſalſedinis maris ſm opinionē aliorum.

At vo ⁊ qcunqꝫ terrā cām ponūt ſalſedinis immixtā. Hāc eniꝫ multos ſapores aiunt ipſaꝫ vt a fluuijs ſimul delataꝫ ꝑꝑ mixturā facere ſalſuꝫ: iconueniens autem nō ⁊ fluuios ſalſos eſſe: qūo enim poſſibile in magna q̄daꝫ multitudine aq̄ euidēs ſic facere mixturam terre talis. In vnoquoqꝫ aūt nō palaꝫ enim ꝙ mare eſt ois fluuialis aq̄: in nullo.n. differebat niſi eo ꝙ ſalſuꝫ ſit a fluuijs: hoc āt nullus venit in locum in quē oēs ſiľ fluunt. Similiter

De cā ſalſedinis maris ſm opinionē propriam.

militer āt ⁊ derisibile: ⁊ si qs dicēs sudorez terre esse mare putat aliqd planū dixisse: sic̄ Empedocles. ad poesim qdem. n. sic dicēs forte dixit sufficiēter. Metaphora. n. ē poetica: ad cognoscēdū āt nām nō sufficienter: neqȝ. n. sic palā hoc q̄liter ex dl'ci poculo salsus fit sudor: vtruȝ ascēdente quodā solum puta dulcissimo: aut cōmixto quodaȝ sicut i his que ꝑ cinerē colant̄ aquis. Videt̄ āt eadē cā esse ⁊ circa sup̄fluū in vesica collectū. Eteni illud amarū ⁊ salsuȝ fit potato eo qꝺ in alimēto hūido exn̄te dulci. Si itaqȝ quēadmodū q̄ ꝑ calcē colat̄ aq̄ amara fit: ⁊ adhuc qdē simul cū vrīa delata tali q̄dā virtute q̄lis ⁊ videt̄ subsistēs in vasis salsedo: cū sudore aūt cū segregata ex carnib⁹ velut abluente qꝺ tale ex corpore exeūte hūido: palā ꝙ ⁊ in mari qꝺ ex terra cōmixtū humido cā salsedinis: in corpore quidē igit̄ fit tale que alimenti hypostasis ꝑꝑ indigestionē: in terra enim ꝭm quem modum existit dicendū. Omnino aūt qūo possibile tantā aque multitudinē desiccatā ⁊ calefactā segregari: submultiplicez. n. oportet ipsam esse ꝑtem relictam in terra. Adhuc ꝑꝑ quid nō: ⁊ nūc cuȝ exiccata fuerit terra: siue amplior: siue mior sudat: humiditas eniȝ ⁊ sudor fiunt amara: siquidem enim tūc ⁊ nunc oportebat: non videt̄ autē h̄ accidēs: sed hūida quidez exn̄s exiccat̄: sicca āt existēs nihil patit̄ tale. Qūo igitur possibile circa primā generationē: humida exn̄te terra sudare exiccata: sed magis verisimile: sicut aiunt qdā assumpta p̄mo ⁊ eleuato hūido ꝑꝑ solē ⁊ relictū esse mare: hūidā aūt exn̄tē sudare ipossibile: que qdez igitur dicunt̄ salsedinis cause diffugere vident̄ rōnem. Nos autē dicam⁹ principium sumētes idē qꝺ ⁊ pri⁹: qm̄ enim posituȝ est duplicē esse exhalationē: hāc qdez humidā hāc vero siccā: palā ꝙ hoc putādū ꝑcipiū eē taliū: ⁊ vtiqȝ ⁊ de quo pri⁹ dubitasse necessariū: vtrū ⁊ mare sꝑ ꝑmāet earūdē exn̄s ꝑtiū numero: aut spē ⁊ quātitate ꝑmutatis sꝑ ꝑtib⁹: quēadmodū aer ⁊ potabilis aq̄ ⁊ ignis: sꝑ. n. aliud ⁊ aliud fit horū vnūqꝺqȝ: spēs aūt multitudinis vniuscuiusqȝ horum manet: sic̄ q̄ fluētiū aquarū ⁊ flāme fluxus. Mānifestū itaqȝ ⁊ hec ⁊ ꝓbabile ꝙ ipol'e nō eādē eē de oīb⁹ his rōnē: ⁊ differre velocitate ⁊ tarditate ꝑmutationis. In oībusqȝ corruptionem esse ⁊ generationem hoc tamen ordinate accidere omnibus ipsis. His autez

Decā salsedinis maris ꝓopiniones ꝓpriam.

sic se hābentibus tentandum reddere causam ⁊ de salsedine. ¶ Manifestuȝ itaqȝ ꝑ multa signa ꝙ fit talis sapor ꝑꝑ commixtionē in corꝑib⁹ quādā: eteniȝ ꝙ idigestissimū salsuȝ ⁊ amarū: sicut ⁊ prius diximꝰ. Indigestissimū. n. sup̄fluū hūidi alimēti: talis āt oīs hypostasis: maxīe āt q̄ in vesica. Signū aūt q̄r subtilissima ē: digesta aūt oīa cōstare nata sunt. Deide sudor sꝑ in his i quib⁹ idē corp⁹ cū segregat̄ qꝺ fecit saporē hūc. Silr̄ aūt ⁊ in adustis: vbi enim vtiqȝ nō obtinuerit calidū: in corꝑib⁹ qdē fit sup̄fluitas: i adustis aūt cinis ꝑꝑ qꝺ ⁊ mare qdē exusta aiūt factū eē terra qꝺ siqdē dicere est icōueniēs. Qꝺ tn̄ ex tali verum: sicut enim ⁊ in dictis sic ⁊ in toto ⁊ ex nascētibus ⁊ factis ꝭȝ nāȝ: sꝑ oportet itelligere: sicut ex ignitis ꝙ relinquitur talem esse terrā ⁊ itaqȝ ⁊ eā q̄ in arida exhalationē oēm: hec eniȝ exhibet multā hāc multitudinē. Mixta āt sic̄ dixim⁹ exn̄te vaporosa exhalatiōe ⁊ sicca cū cōstiterint in nubes ⁊ aquā: necessariuȝ est intercipi aliq̄ȝ multitudinē semper huius virtutis ⁊ simul deorsum ferri iterum pluta: ⁊ hoc semper fieri ꝭm quendaȝ ordinem vt contingit que hic ꝑticipare ordinez. Unde quidem igitur generatio salsi inest in aqua dictum est. Et propter hoc australes aque latiores ⁊ prime autumnalium. Auster enim ⁊ magnitudine ⁊ spiritu estuosissimus est vētus ⁊ flat a locis siccis ⁊ calidis. Quare cum pauco vapore propter qꝺ ⁊ calidus est. Si enim ⁊ non talis: sed vnde incipit flare frigidus nihil min⁹ ꝓcedēs: ꝑꝑca ꝙ cōprehēdit multā exhalationem siccā ex ꝓpinquis locis calidus est. Boreas āt velut a frigidis locis vaporosus ꝑꝑ qꝺ frigidus: eo āt ꝙ propellat serenus hic: in oppositis autē aquosus. Similiter autem ⁊ auster serenus his qui circa libyam. Multum igitur in deorsum lata aqua confert ꝙ tale: ⁊ autumno late aque. Necesse eni grauissima pria deferri. Quare in quibuscunqȝ inest talis terre multitudo tendunt citissime deorsuȝ hec. ¶ Et calidū etiā mare propter hoc est: omnia enim quecunqȝ ignita fuerint habent potentia caliditatem in ipsis. videre autem licet ⁊ calcem ⁊ cinerem ⁊ hypostasim animalium ⁊ siccam ⁊ humidam calidissimorum ꝭm ventrem animalium accidit calidissimam esse hypostasim. Fit igitur sempqȝ latior extra ꝑꝑ hanc cām: eleuat̄ aūt semꝑ aliqua

Qꝺ mare fit semꝑ ēq̄liter salsum.

al. ⁊ alteratur

pars ipsius cū dulci ꝛ minor tanto quanto
ꝛ in pl'a salsa ꝛ lata dulci minor ꝑpter qd̓ q
dē eq̄le ē vt ad oē dicere. Qd̓ autē sit vapo
rans potabile ꝛ nō in mare concernitur va-
porās qn̄ ꝯstiterit iterū tētātes dicam⁹. Pa-
tiūt̄ ēt ꝛ aīalia idē. eteni vinū ꝛ oēs hūores
qcūqꝫ vaporātes iterū i hūidū cū ꝯstiterit aq̄
fiūt. Alie. n. passiōes aq̄ sunt ꝑꝑ q̄zdā cōmi-
xtionē: ꝛ q̄lecūqꝫ fuerit qd̓ cōmixtū talē fac̄
saporē: sꝫ de his qdē in alijs tꝑib⁹ ꝯueniētio
rib⁹ faciendū ꝯsiderationē. Nūc aūt tm̄ dici
mus ꝙ maris exn̄s semꝑ aliqd sursū ducit̄
ꝛ fit potabile: ꝛ deorsū ipluta ꝺscēdit aliꝺ
scm̄ nō qd̓ sursū ductū: ꝛ ꝑꝑ pondus subsi
det potabili: ꝛ ꝑꝑ hoc nō deficit: sic̄ fluuij ni
si locis qbusdā. hoc aūt ꝛ in ambob⁹ necē ac
cidere sil'r: neqꝫ sꝑ eedē ꝑtes ꝑmanēt: neqꝫ
terre neqꝫ maris: sꝫ tm̄ tota moles. Etenim
de terra sil'r opꝫ existiare: hoc qdē. n. sursū
venit: h aūt iterū cōdescēdit ꝛ loca ꝑmutant
ꝛ q̄ suꝑnatātia ꝛ q̄ descēdētia iterū. Qd̓ aūt
est in cōmixtione alicui⁹ salsū: palā nō solū
ex dictis. Sꝫ ꝛ si qs vas cereū formans po
suerit in mare circūligās os talē: vt nō ꝑ ri-
mā aliquā itret mare: qd̓. n. igredit̄ ꝑ parie-
tes cereos fit potabilis aq̄: q̄si. n. ꝑ liga terre
qd̓ terrestre secernit̄ ꝛ faciēs salsedinem ꝑꝑ
cōmixtionē: h. n. cā ꝛ grauedinis: plus enim
trahi salsa q̄ꝫ potabil' ꝛ grossitiei: eteni gros
sities differt in tm̄ vt naues ab eodē pōdere
rerū in fluuijs qdē fere submergant̄: in mari
aūt mediocriter hēant ꝛ nauigabil'r. ꝑꝑ qd̓
qdē aliqui in fluuijs onerātū ꝑꝑ hāc ignorā
tiam dānificati sunt. ¶ Argumētū aūt mix
ti ꝙ grossior est moles: si. n. aliqs aquā salsā
fecerit valde miscens sal supernatāt oua ꝛ
si sint plena: plene. n. sicut lutū fit tātā habet
corpulentā multitudinē mare: idē aūt hec
operant̄ ꝛ circa salsituras. Si aūt est sicut
fabulant̄ qdā in palestina tale stagnū in qd̓
si quis immiserit colligatū hoiem: aut subiu
gale supernatare ꝛ nō submergi in aquā te
stimoniū vtiqꝫ erit aliquod dictis. Dicunt
autē amarū sic eē stagnū ꝛ salsum: vt ibi nul
lus piscis innascat̄. Uestimenta autem ab-
stergi si quis humectās ꝑmouerit. Sūt aūt
ꝛ omnia talia signa dictoꝝ ꝙ salsedinē facit
corpus aliqd̓ ꝛ terrestre est qd̓ inexistit. In
cabonia. n. fons quidē est aque late: effluit
aūt hic in fluuiū ꝑpe dulcē quidem: pisces
aūt nō habētē: elegerūt. n. vt q sibi fabulan-
tur potestate data ab Eracleo quādo venit

Naues ab eodē pōdere submergunt i fluuijs ꝛ non in mari.

ab erethria ducens boues sales pro piscib⁹
qui fiunt ipsis ex fonte. Hui⁹. n. aque deco-
quētes aliquā ꝑtē ponūt ꝛ fit frigida cū eua
porauerit humidū cū calido sales nō grossi
cōpacti: sꝫ laxi ꝛ subtiles: sicut nix. sunt autē
virtute debiliores alijs ꝛ plures delectāt il-
lecti ꝛ colore nō sil'r albi: tale autē alterū fit ꝛ
in ombricis. Est enim qdā locus in quo na-
scuntur calami ꝛ scyrpus de his cōburunt
ꝛ cinerē emittentes decoquunt in aquā: cū
aūt dimiserint ꝑtē aque hec infrigidata salū
fit multitudo. ¶ Quecunqꝫ autē sunt salsa
rheumata fluuiorum: aut fontium plurima
calida aliqn̄ oportet putare. Deinde princi-
pium quidē extingui ignis: per quā aūt pene
trant terrā adhuc manere existētē: velut cal-
cem ꝛ cinerē: sunt aūt in multis locis ꝛ fon
tes ꝛ rheumata fluuioꝝ omnimodos habē
tia sapores: quoꝝ omnium cām ponendū
in existentē: aut que insit virtutē ignis: exu-
sta. n. terra sꝫ magis ꝛ minus omnimodas
accipit formas ꝛ colorū ꝛ sapoꝝ. Stipte-
rie enim ꝛ calcis ꝛ aliorū taliū fit plena vir
tutibus per que penetrātes aque dulces exi
stentes permutant̄: ꝛ he quidē acetose fiūt:
quemadmodū que in sicana sicilie: ibi enim
oxalmegi fit ꝛ vtuntur sicut aceto ad quedā
eduliorum suorum. Est autem ꝛ circa lyn-
gon fons quidē aque acetose: circa scythiā
autem amarus: quod autē defluit ab ipso
fluuium: in quem ingreditur facit amarum
totum. Differentie autem horum inde ma
nifeste quales sapores ex quibus fiunt com
mixtionibus: dictum autē de ipsis seorsum
in alijs. De aqua quidem igitur ꝛ mari pro
pter quas causas ꝛ semper continue sunt ꝛ
quomodo permutantur: ꝛ que natura ipso
rum: adhuc autem quascunqꝫ passiones sꝫ
naturam ipsis accidit facere aut pati: dictū
est nobis fere de plurimis.

De cā salsedinis fontiū.

In hoc ꝟmone inuestigat de mari qd est
ꝛ dat cāz salsedis hui⁹: declarat ꝙ ē eter-
nū sꝫ spēz gnābile ꝛ corruptibile sꝫ par-
tē: postea aūt īuestigat de vētis ꝛ de ꝑti-
bus hītabilib⁹ terre: q̄ sunt: ꝛ de terremo-
tu: ꝛ de tonitruis ꝛ fulgurib⁹ ꝛ fulmīe: ꝛ dat cās oīuz
istoꝝ: q̄uis ipse ꝑficit ꝟmonē de his trib⁹ q̄sitis vlti-
mis in h ꝟmōe. ¶ Et dicam⁹ ꝙ māifestū est ꝙ ma-
re est el'ntū aq̄. Nā qꝛ neciū est vt sit cuilibet el'nto
rū totū ꝛ aliqd̓ ad qd̓ vadūt seu ꝑcedūt oēs ꝑtes ei⁹.
Et nos nō īuenim⁹ aliqd̓ totū aq̄ ad qd̓ vadunt oēs
ꝑtes ei⁹ nisi mare solū. Erit ḡ ipm el'ntū aqueū: ꝛ oīa
flumina ꝟm ꝙ ipm est el'ntū de necitate trahūt̄ seu
fluunt

fluūt ab ipſo mediātibꝰ corꝑibꝰ celeſtibꝰ ſeu pluuijs
ꝛ ad ipm redeūt. ¶ Et ipm eſt ſm diſpōnē q̄ nō di-
minuit̄ neq̄ʒ augmētat̄: ꝛ ſi eēt ſic̄ dr̄ ꝙ flumia ſunt
agentia huiꝰ ſequeret̄ de neceſſitate vnū duoꝝ: aut
ꝙ dn̄antur aq̄ ſuꝑ oībꝰ ꝑtibꝰ terre: vel deſineret flu-
xus fluminū ꝑ eq̄litatē originis eoꝝ cū aq̄s maris.
¶ Et ēt per vitā meā ſequeret̄ vltra hoc ꝓfundatio
maior oībus ꝑtibꝰ terre: ſʒ h̄ totum eſt ꝯ̄riuʒ eſſe ꝛ
ꝯ̄riuʒ illis q̄ dicta ſunt. Nā diſpō in ſilitudine adue
niētis ei ad illud qḋ reſoluit̄ ex ipſo imaginat̄ ſicut
dicit Ar. ſicut diſpoſitio aque addite paruʒ ſemꝑ in
vaſe amplo: ꝛ caliditas cū h̄ diminuit ipſam ꝛ reſol-
uit ipſam. Impoſſe eſt ḡ apparere augmētationeʒ de
aq̄ que eſt in vaſe ꝑꝑ illḋ qḋ addit̄ ei de aq̄. Et ſilr̄
eſt diſpō in mari: q̄ꝛ fluunt in ipſo flumina ꝛ ſol fac̄
aſcēdere ex ipſo. ¶ Et q̄ꝛ ipʒ eſt elm̄tuʒ vr̄ ꝙ ſit eter
num ſm ſpēm gn̄abile ꝛ corruptibile ſm ꝑteʒ ſʒ ꝙ
declaratū eſt de diſpōne elm̄toꝝ. Cām aūt huius ꝑfi
ciemus qn̄ cōplebimꝰ dare cām ſalſedinis eiꝰ. ¶ Et
dicamꝰ ꝙ ſalſedo de neceſſitate eſt accn̄s qḋ accidit
ei nō ſm ꝙ elm̄tū. Nam ipſuʒ eſt ſaporitū: ſapor aūt
īuenit̄ corpori mixto ſeu cōplexionato ſm ꝙ cōplo-
natū: ſicut dicet̄ poſtea. ¶ Signū āt huiꝰ eſt ꝙ aſcē-
ſio reddit ipſuʒ delectabile. Et iō pluuie q̄ fiunt ſm
plurimū ex vapore aſcēdēte a mari ſūt delectabiles
ſeu q̄ſi ſaporite. ¶ Signū ēt huiꝰ eſt ꝙ cū fit corpus
ſpericū ex cera nō ſolidū ꝛ ponit̄ in mari aggregat̄
in ipſo aq̄ delectabilis: ꝛ h̄ totū ſignificat ꝙ ſalſedo
accidit ei ꝑꝑ mixtionē: ꝛ cū h̄ ſit ita dicamꝰ ꝙ videt̄
ꝙ cā in eſſe ſalſedinis abſolute eſt admixtio ꝑtis cō-
buſte in humiditate. ¶ Et hoc imaginatur ſm mo-
dos. Quidā coꝝ eſt vt ſit illa ꝑs coopta humiditate
ḋlectabili. Et cū agit caliditas ī illo admixto ꝛ reſol-
uit humiditatē. Nā ipſa eſt faciliorís ſeu velociorís
reſolutiōis remanet illa ꝑs cōbuſta ſalſa: ſicut diſpō
illius qḋ aduenit in corꝑibꝰ aīaliū ex cibo ꝛ aq̄: ꝛ po-
ſtea egrediunt̄ ſuꝑfluitates ex ipō ſicut ſuꝑfluitas q̄
eſt in veſica: ꝛ h̄ q̄ꝛ mēbra nutriunt̄ ꝑte delectabili
ſeu ſaporita illiꝰ. ¶ Quidā aūt eſt vt ſit hec ꝑs ama
ra res admixta a p̄nᵒ diſpōnis in hūiditate ſaporita:
ꝛ fit ſalſuʒ. Et hec ꝑs amara poſſe eſt vt ſit terra: ſicut
vr̄ in aq̄s fluētibꝰ ſuꝑ terrā cōbuſtā q̄ſi alias ſulfu-
reā icineratā: ꝛ ſʒ ꝙ apparet ēt in aq̄s colatis in cine
re. ¶ Et aliq̄n eſt vapor fumoſus ſeu exhalatio fu-
moſa: ſic̄ aꝑꝑet in pluuijs q̄ fiunt in p̄ncipio hyemis
ſeu in autumno. Nā ſentimꝰ illas aq̄s declinare ad
ſalſedinē aliquā: ꝛ maxīe ī annis ſiccis. Et ſʒ q̄ſlibet
ſpēm huiꝰ imaginatiōis īueniunt̄ hoīes imaginātes
cām ſalſedinis maris. ¶ Nos aūt debemꝰ īueſtiga-
re de h̄. Et dicamꝰ ꝙ vt ſit cā in ſalſedine eiꝰ h̄. ſ. q̄ꝛ
ſol reſoluit ꝑtē ſaporitā illiꝰ ita vt remaneat illa ꝑs
terreſtris admixta cū hūiditate mixtiōis ex q̄ ſeq̄t̄
iſte ſapor ꝑ vitā meā eſt īpoſſe: nā tātū q̄ntū reſoluit
ſol ex ipſo redit ad ipʒ. Et iō magis vr̄ putare de ſole
ꝙ ipſe eſt ꝯſeruās h̄ nō efficiēs. Et ſi eēt ſol efficiens
ſalſedinis augmētaret̄ ſeu dominaret̄ h̄ ex actione
eiꝰ: ita ꝙ cōdēſaret̄ ſeu exiccaret̄. Et nos debemus
īueſtigare ī dādo aliā cām de h̄: ꝛ nō remāſit niſi vt
ſit admixtio ex ꝑte terreſtri cū cōbuſta velut exhala
tio fumoſa aut ambo. Et dicamꝰ ꝙ vr̄ vt ſit cā maio
ri in ſalſedine maris exhalatio fumoſa cōbuſta. Nā
ſalſedo: q̄ꝛ eſt accn̄s qḋ accidit oībꝰ maribꝰ: ꝛ maria
ſūt ſub maiori ꝑtuū terre opʒ vt ſit h̄ accn̄s qḋ acci-
dit eis ex ꝑte terre cōe oībꝰ ꝑtibꝰ terre: ꝛ illḋ qḋ vr̄
cōe oībꝰ ꝑtibꝰ terre eſt aſcēſio huiꝰ exhalatiōis fumo

Diſpō elm̄toruʒ eſt vt ſint eterna in ſpē: gn̄abilia v̄o ꝛ corruptibilia ſm partes.

Salſedo accidit mari n̄ ī q̄ntū elm̄tū eſt q̄ꝛ ſapō inēit ī corꝑe mixto Idē in lib. d̄ ſēſu ꝛ ſēſato.

Primꝰ modus.

Secundus modus.

Tertius modus.

Quartus modus.

ſe ex oībꝰ ꝑtibꝰ eiꝰ ꝑꝑ īgreſſuʒ actionis corꝑoꝝ cele-
ſtiū in ea: ſic̄ declaratū eſt. ꝛ admiſcet̄ ī aq̄ ita vt fit
ex h̄ talis ſapor: q̄ꝛ ꝓhibet ipaʒ aſcēdere ſuꝑiꝰ. Cōbu
ſtio aūt q̄ accidit terre ita ꝙ icinerat̄: accidit h̄ in q̄-
buſdā ꝑtibꝰ nō in oībꝰ: nō in tota terra. ꝛ cū h̄ nō ac-
cidit in q̄buſdā ꝑtibꝰ ī q̄bꝰ nō eſt aq̄: a fortiori nō dʒ
h̄ accidere in q̄buſdā ꝑtibꝰ eiꝰ cooꝑtis aq̄. ¶ Et nō
eſt īpoſſe apud me vt accidat h̄ ī q̄buſdā ꝑtibꝰ cooꝑ-
tis aq̄: ſʒ ſm paucū: ꝛ vr̄ vt ſit diſpō ſeu cā in augmē
tatiōe ſalſedinis in quodā mari magis q̄̄ʒ in alio pro
pinq̄tas ꝑtis terre cōbuſte ꝛ diſpō ſeu preparatio vt
generet̄ ex ipſa illa exhalatio fumoſa magis: aut ſūt
aſſociate due cāe ſil̄: ſicut dr̄ de mari fetido: qḋ eſt in
philiſtea. Nā illḋ mare īpoſſe ē viuere ī eo aliqḋ aīal
ꝑꝑ fortitudinē amaritudinis īuēte in ipō. ꝛ ēt putat̄
ꝙ h̄ mare cū aduenit in ipſo aliqḋ aīal groſſum nō
deſcēdit in eo ꝑꝑ multitudinē admixtiōis ꝑtiū ter-
reſtriū cū aq̄s eiꝰ. Signū aūt ꝙ ꝑtes cōbuſte q̄ ſalſe
faciūt aquā maris ſunt aeree ſeu exhalatiōes vt plu-
rimū nō terreſtres eſt claritas inuēta in ꝑtibus eiꝰ.
Nam partes terreſtres turbidāt de neceſſitate.
¶ Circa 2ᵐ librū methauroꝝ vbi loquit̄ de mari in
media ſua expoſitiōe inq̄t: neceſſariū eſt vt mare ſit
elm̄tū aque ꝛ origo ſeu tanq̄̄ʒ fons illiꝰ: ſed nō oē ma-
re: ſed mare qḋ vocat̄ ꝯtinens qḋ eſt maximū eoꝝ ꝛ
maioris ꝓfunditatis ꝛ remotioris oībꝰ alijs. Inq̄t. ꝛ
ex hoc mari eſt p̄nᵐ oīuʒ fluminū ꝛ mariū. fluminū
aūt ꝑꝑ humiditatē aſcēdētē ab ipſo: marium aūt q̄ꝛ
ipſum mouet̄ a medio eiꝰ ad omnia maria: ꝛ omnia
maria mouentur ad ipſum. maria autē que ſūt altio
ra ipſo mouent̄ aq̄ que ſunt in ipſo ad eū propterea
q̄ꝛ continens eſt inferius ipſo ad hoc. mare auteʒ cō
tinens mouet̄ ad ipſuʒ propter expulſionem partiū
eius per id qḋ cauſatur in ipſo ex motu inuēto ī ipſo
per ſe ex aſcenſione vndarum eius aſcenſione inuen
ta in aqua quaſi motus venti: ꝛ ille motus vocatur
apud arabes motꝰ extēſionis ſeu dilatatiōis. maria
autem que ſunt inferiora diſpoſitio in ipſis eſt econ-
trario modo. ſ. ꝙ ſique mouētur a mari inferiori ad
ipſum per aſcenſionem ꝓpter ventum generatuʒ in
ipſo a caliditate lune. Ipſum aūt mouetur a mari in
feriori naturaliter cum deſinit ſeu cum quieſcit ma-
re inferius ab iſto motu. Hec ſunt verba Cōmen. in
dicta expoſitione. ¶ Cauſa auteʒ in h̄ ꝙ quedā par
tes terre ſūt mare poſtq̄̄ʒ fuerint ſicce ſeu poſtq̄̄ʒ fuit
terra: ꝛ terra poſtq̄̄ʒ fuerit mare cōplebimus nos hic
ſermonem de ea: ꝛ dicamus ꝙ neceſſarium eſt dice-
re ꝙ hic ſūt loca q̄ facta fuerūt arida ſeu terra poſtq̄̄ʒ
fuerunt mare: ꝛ mare poſtq̄̄ʒ fuit terra. Nam decla-
ratum eſt corruptio elementorum ſʒ partes: ꝛ ꝙ im
poſſibile eſt vt ſit in eis pars nō corruptibilis. ¶ Et
etiam videtur hoc per ſenſum ex eis que inueniun-
tur in ꝓfundo terre ex ſquamis piſciuʒ ꝛ de alijs re-
bus que non inueniunt̄ niſi in mari: ſicut dicit Ar.
ꝙ hoc multotiens inuenitur in terra egypti. ¶ Sed
cauſa propter quam non narratur tempus in quo fi-
unt tales innouationes ita vt perueniat ad nos. Eſt
ſicut dixit Ariſtoteles longitudo temporum: ꝛ ꝙ ta-
les innouationes non apparent niſi in multis milibꝰ
annoruʒ. ¶ Et accidit ꝓpter hoc vt varientur ideo-
mata ꝛ ſcripture: ꝛ perdūtur ſeu corrumpūtur illa q̄
ſcripta ſūt de h̄: aut remanēt ꝛ nō īuenit̄ aliq̄s ſciēs
legere illā ſcripturā: vt ſcripture q̄ īueniunt̄ nūc in
locis ruinoſis egypti. ¶ Et ēt poſſe ē vt fuerint mor-
tui ſtatim oēs hoīes q̄ viderūt h̄: aut illi q̄bꝰ ꝑuenit

Que ē cā ꝙ vbi eſt terra erit mare ꝛ ec contra in aliq̄bꝰ ꝑtibꝰ ꝛ in diuerſis temporibus.

talis innouatio. Et hꝫ vel pp diluuia q̄ fiūt in mūdo aut pp bella ꝛ pestilētias ꝛ vl'r ab extrīsecis. ❡ Cuꝫ aūt hꝫ sit ita ꝛ declaratū ē eē hui⁹: dicam⁹ nos ꝙ cāe ꝓpinque vt sint q̄dā ꝑtes terre aride postq̄ꝫ fuerūt mare: ꝛ mare postq̄ꝫ fuit terra sunt gn̄ones fluminū ꝛ fontiū. Nā cū facta fuerit hūida ꝛ irrorata aliq̄ ꝑs terre fiunt in ipsa flumia ꝛ expādunt̄ ad loca illius terre: ita vt coopiāt aq̄ illā ꝑtē ꝛ fit mare: ꝛ eōrio. i. ꝙ cū exiccat̄ vna ꝑs exiccant̄ flumia ꝛ fontes q̄ sūt ī ea. Et exiccant̄ pp hoc maria ad q̄ vadūt illa flumia ꝛ fontes de necessitate. ꝛ nō est ipos'e vt sit cā in aliq̄b⁹ in hꝫ: nisi q2 maria exiccātur ꝑ hꝫ qd̄ vadit ad ipa ex flumib⁹. Et facta ē terra ex ꝑte ex q̄ ꝓcedunt ad ipsa illa flumina: ꝛ augmētat̄ mare ex alia ꝑte: sicut videm⁹ fieri ī magnis fluminib⁹. s. ꝙ ipsa mutāt vias suas: hec sūt cāe ꝓpinq̄ hui⁹. ❡ Cāe aūt remote sūt mot⁹ solis in suo circulo obliquo ꝛ mot⁹ aliarum stellaꝝ. nā sicut hec sunt cāe vltime ī termio oīuꝫ generationū ꝛ corruptionū. Nā vt dixim⁹ cā in corruptiōe multoꝝ entiū est pp remotionē eoꝝ. Et ꝓpinq̄tas eoꝝ est cā in augmētatiōe seu gn̄atione eoꝝ: ita est dispositio in corruptione ꝑtiū terre ꝛ mariū ꝛ in gn̄one eoꝝ. ❡ Et sicut iuenit̄ ī oīb⁹ gn̄ābilib⁹ aliq̄d tp̄s ī quo sunt ꝛ aliq̄d in quo corrūpunt̄ pp mutationē cāe gn̄ātiue ꝛ augmētatiue ꝛ ē tp̄s senectutis: ita inuenit̄ talis dispō in ꝑtibus terre ꝛ maris. Et iō vt inquit Arꝫ. terra egypti nūc ꝓcedit ad corruptionē. Ipsa. n. fuit mare: sicut narrauit Homer⁹ ꝛ aliȷ: ꝛ postea arida seu terra: ꝛ ipsa nūc ꝓcedit ad siccitatem donec corrūpet̄. Et iō nō descēdūt in ea pluuie: sed hoīes illi⁹ viuūt a nilo: q ibidē augmētat̄: seu est. Et postq̄ꝫ declaratū est de mari quid sit ꝛ que est causa salsedinis eius: ꝛ declaratū est cum hoc causa in hoc ꝙ quedam maria fiunt terre: ꝛ quedam terre fiunt maria: loquamur nunc de ventis.

[margin: Cā ꝓpinq̄.] *[margin: Cā remota.]* *[margin: In oīb⁹ entib⁹ iuenit̄ tp̄s ꝑfect⁹ ꝛ defectus. Vide. 2. de gn̄one. t. c. 57. ꝛ. 3. d' aīa cō. 45.]*

❡ De ventis. Cap. II.

[margin: De cā materiali vētoruꝫ suppō prima.] *[margin: Exhalatiōis due sūt spēs.]*

De spiritibus aūt dicam⁹ sumētes principiū qd̄ dcm̄ est nobis iam pri⁹: sunt eniꝫ due spēs exhalatiōis vt dixim⁹: hꝫ q̄dē hūida: hec aūt sicca: vocat̄ aūt hec q̄dē vapor: hec aūt hꝫ totū q̄dē inomiata: eo aūt ꝙ in ꝑte necesse vtētes vl'r appellare ipsaꝫ velut fumuꝫ. ❡ Est aūt nec humidū sine sicco: nec siccū sine humido: sꝫ oīa hec dn̄r ꝑm excessuꝫ. Lato itaqꝫ sole circulo ꝛ cū q̄dē appropinquerit caliditate eleuāte humidū: lōgius aūt facto pp infrigidationē ꝯsistente iteꝝ sursum ducto vapore in aquā pp qd̄ hyeme magis fiūt aq̄ nocte q̄ꝫ ꝑ diē: sꝫ nō vr̄ q2 latēt nocturne magis q̄ꝫ diurne. Descendens itaqꝫ aq̄ distribuit̄ oīs ī terrā: existit aūt in terra multus ignis ꝛ multa caliditas: ꝛ sol nō soluꝫ supnatās terre hūidū trahit: sꝫ ꝛ terrā ipaꝫ desiccat calefaciēs. ❡ Exhalatiōe aūt sicut dcm̄ est duplici existente: hac āt vaporosa: hac aūt fumosa: ambas necessariū fieri. Haꝝ aūt q̄ q̄dē humidi plurē hn̄s multitudinē exhalatio pricipiū pluētis aque est: sicut dictū est prius. Sicca aūt spirituū pricipiū ꝛ nā oīum: hoc aūt ꝙ isto modo necessariū ē accidere ꝛ ex ipsis opib⁹ palā. Etenim exhalationē differre necessariuꝫ ꝛ solē ꝛ ea que in terra caliditatem hoc facere nō solū possibile: sꝫ ꝛ necessariuꝫ est.

[margin: Secunda.] *[margin: Que sit causa māliꝰ.]*

❡ Qm̄ aūt vtriusqꝫ spēs māifestū ꝙ differūt ꝛ nō eadeꝫ ē q̄ vēti nā ꝛ q̄ plute aq̄: sicut q̄dā aiunt. Eūdē. n. aerē motū q̄dē ventum esse: ꝯsistētē aūt iteꝝ aquā. aer q̄dē igit̄ sicut in ꝑmonib⁹ an̄ hꝫ dixim⁹ fit ex his. vapor quidē frigidū ꝛ hūidū hn̄ terminabile. hoc q̄dē eniꝫ vt huidū: q aūt aque est frigiduꝫ ꝓpria nā: sicut aq̄ nō calefacta: fumus aūt calidus ꝛ siccus: q̄re queadmodū ex symbolis ꝯsistit q sursuꝫ aer hūidus ꝛ calidus. Eteniꝫ incōueniēs siqui circa singulos circūfusus aer iste sic motus spiritus ꝛ vndecūqꝫ extiterit mot⁹ vent⁹ erit. Sed nō sicut fluuios existimam⁹ nō q̄litercūqꝫ esse aque fluentis. Neqꝫ si habeat multitudinē: sꝫ opꝫ fontale eē qd̄ fluit: sic. n. ꝛ de ventis hꝫ. Mouebit̄ eni vtiqꝫ magna multitudo aeris ab aliquo magno casu nō hn̄s principiū neqꝫ fonteꝫ.

❡ Attestant̄ autē que fiunt ex eis: q2. n. continue q̄dē magis aūt ꝛ minus ꝛ maior ꝛ minor fit exhalatio semꝑ nubes fiunt ꝛ spirit⁹ ꝑm tp̄s vnūqdqꝫ vt nata sunt. Quia aūt aliq̄n q̄dē vaporosa fit multiplicatio: aliq̄n aūt sicca ꝛ fumosa: q̄nqꝫ q̄dē pluuiosa anni fiūt ꝛ hūidi: q̄nqꝫ aūt vētosi ꝛ sicci: aliq̄n q̄deꝫ igit̄ accidit ꝛ siccitates ꝛ imbres multos eē simul: ꝛ ꝑm multū ꝯtinuā sunt regionē. Aliquādo aūt ꝑm ꝑtes. Sepe eniꝫ que in circuitu regio accepit tēporaneos ībres ꝛ mltos. in aliq̄. n. ꝑte hui⁹ siccitas est. Aliquando āt contrarium ea que in circuitu oīum: aut mediocriter vtente aq̄s: aut ꝛ magis sicca vna aliq̄ ꝑs aque copiosaꝫ accipit multitudineꝫ. Causa aūt q2 vt hꝫ plurima q̄dē eādē passioneꝫ ad plurimā pertingere verisimile regionem q2 similiter ponunt̄ ad solem que ꝓpe nisi aliq̄d differēs habeat propriū. Quinimmo aliquādo ꝑm hāc q̄dē partē sicca exhalatio facta est amplior: ꝑm aliā aūt vaporosa. Aliquādo aūt ꝯtrariū: ꝛ ipsius aūt hui⁹ cā q2 vtraqꝫ trāscēdit in habite regiōis exhalationē. puta sicca q̄dē ꝑm propriā regionem fluit. Que aūt humida ad vicinā: aut ꝛ ī aliquē remotoꝝ locoꝝ ꝓpulsa est a spiritibus. Aliquādo q̄dē autē hoc q̄dē māsit: ꝯtraria autē idē fecit ꝛ accidit hoc sepe: sicut in cor

[margin: Probatio a signo.]

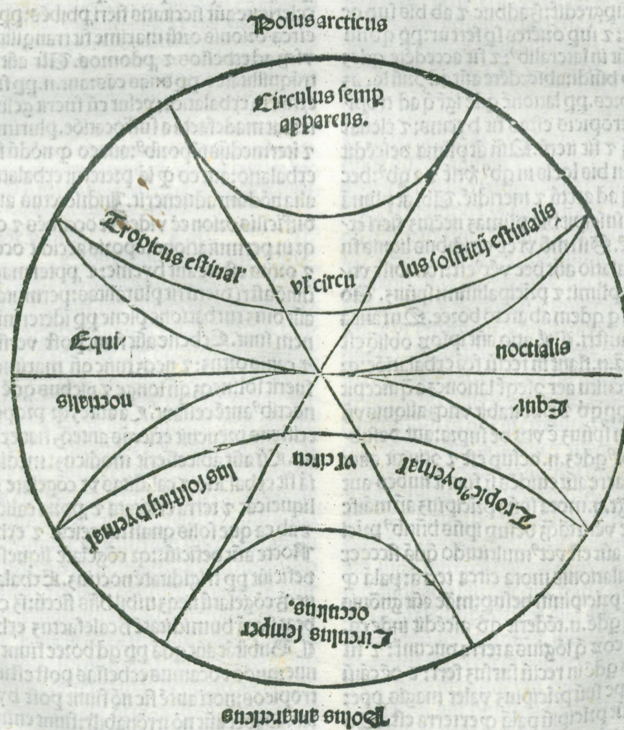
pore

ꝑoꝛe aialiuꝫ ſi ſupioꝛ vēter ſiccus fuerit: īfe
rioꝛ aūt ꝯrio contrarie diſponat̃: ⁊ h̄ ſicco
ex̄ñte humidū eē ſupioꝛē ⁊ fridū. Sic ⁊ cir
ca loca antipariſtaſiꝫ pati ⁊ ꝑmutari exbala
Signū 2ᵐ tiões. ¶ Adhuc āt poſt ībꝛes vēt⁹ vt ſ₃ mul
ta ſit in illis locis ſ₃ q̄ ꝯtigerit fuiſſe ībꝛes ⁊
ſpūs ceſſant aq̄ fcā. Hoc.n.neċe accidē ꝑꝑ
dcā pꝛicipia. Cū.n. pluerit t̄ra deſiccata ab
eo qḋ in ipſo calido ⁊ ab eo qḋ deſuꝑ exha-
lat: h̄ aūt erat vēti coꝛp⁹. Et cū talis ſegrega
tio fuēit ⁊ vēti obtineāt ceſſantibuſq̧ ſegre
gat̃ cal'm ſꝑ ⁊ ſurſuꝫ fert̃ in ſupioꝛē locū cō
ſtat vapoꝛ īfrigidat⁹ ⁊ fit aq̄. Et cū in idē cō
pellant̃ nubes: ⁊ ꝯ circūſteterit ad ip̄as fri-
giditas aq̄ ⁊ īfridat ſic eā ꝯñr exhalatiōem.
Signū 3ᵐ Ceſſare igit̃ faciūt facte aq̄ vētos: ⁊ ceſſan-
tib⁹ ipſe fiūt ꝑꝑ has cās. ¶ Adhuc fiēdi ma
xime ſpūs ab vꝛſa ⁊ meridie eadeꝫ cā plīmi
eni boꝛee ⁊ auſtri fiūt vētoꝝ. Sol.n. ſola h̄
loca nō ſupgredit̃: ſ₃ adhuc ⁊ ab his ſuꝑ oc
caſus aūt: ⁊ ſuꝑ oꝛiētes ſꝑ fertur: ꝑꝑ qḋ nu
bes ꝯſiſtūt in lateralib⁹: ⁊ fit accedēte qdeꝫ
exhalatio hūidi: abſcedēte aūt ad ꝯriū locuꝫ
aq̄ ⁊ imbꝛes. ꝑꝑ lationē qdē igr̃ q̄ ad tropi-
cos: ⁊ a tropicis eſtas fit hyems: ⁊ eleuat̃
ſurſuꝫ aq̄ ⁊ fit iterū. Qm̄ āt plīma deſcēdit
aq̄ qdeꝫ in his locis in qb⁹ vtit̃ ⁊ a qb⁹: hec
aūt ſunt q̄ ad arctū ⁊ meridiē. Ubi āt plīmā
aquā t̄ra ſuſcipit hic plīmaꝫ neċiuꝫ fieri ex-
halationē. Siīi mō vt ex viridibus lignis fu
mū. Exhalatio aūt hec vēt⁹ eſt: rōnabil'r vti-
q̧ hic fiēt plīmi: ⁊ pꝛicipaliſſimi ſpūuꝫ. Uo
Latio ventorum. cant̃ autē q qdem ab arcto boꝛee. Qui aūt a
meridie auſtri. ¶ Latio aūt ipſoꝝ obliq̄ eſt
circa terrā.n. flant in rectū fcā exhalatiōe: qꝛ
oī q in circuitu aer ꝯſeq̄t̃ lationeꝫ a q̄ incepit
moueri: ꝑꝑ qḋ ⁊ dubitabit vtiq̧ aliquis vñ
pꝛicipium ſpūuꝫ ē vtꝝ de ſupꝛa: aut deſub-
tus. Mot⁹ qdeꝫ.n. deſuꝑ eſt ⁊ ꝯtingit ante
flare. In aere aūt euidēs ſi fuerit nubes aut
caligo: ſigt.n. mota ſpūs pꝛicipiuꝫ añ māiſe
ſte venire vētū tāq̧ deſuꝑ ipſis hñtib⁹ pꝛici
piū. Qm̄ aūt eſt vēt⁹ multitudo q̄dā ſicce ex
terra exhalationis mota circa terrā: palā q̧
mot⁹ qdē pꝛicipium deſuꝑ: mãe aūt gn̄ōnis
deſubt⁹ q̄ qdē.n. tēderit qḋ aſcēdit inde cā.
Q̃ cātū exiſtens ꝓpe ſuū pn^m valet magis prope. Latio.n. eoꝝ q̄ lōgius a terra ducunt̃: ⁊ ſit
deſubtus qdē in rectū ſurſuꝫ fert̃: ⁊ oē cātū
exiſtēs ꝓpe ſuū pꝛicipiuꝫ valet magis ꝓpe:
gn̄ōnis aūt pꝛicipiū palā q̧ ex terra eſt. Qḋ
aūt exhalationib⁹ ꝯueniētib⁹ ſ₃ modicū: ſic
fluuioꝝ pꝛincipia fiunt emanēte terra palaꝫ

⁊ in operib⁹. Uñ aūt ſingulariter flant mini
mi oēs ſūt: ꝓcedētes aūt ⁊ lōge validi flant.
Adhuc aūt ⁊ q circa arctū in hyeme trāql-
la ⁊ ſine flatu ſ̄m ip̄m locū. Sꝫ ſ̄m modicū
vlteri⁹ flans ⁊ latēs ex̄ ꝓcedēs iā ſꝑūs fit in
ſignis. ¶ Que qdem eſt venti nā ⁊ q̄uo fit.
Adhuc aūt de ſiccitate ⁊ de ībꝛoſitate ⁊ ꝑꝑ
quā cām ceſſant ⁊ fluūt poſt ībꝛes: ⁊ ꝑꝑ qd
boꝛee: ⁊ noti plīmi ventoꝝ ſunt dcm̄ ē: ad-
huc aūt ⁊ de latiōe ipſoꝝ. Sol aūt ⁊ ceſſare
facit ⁊ cōmouet ſpūs: debilis eni ⁊ paucas
ex̄ñtes exhalatiōes exterminat āplioꝛi cal'o:
qḋ in exhalatōe min⁹ ex̄ñs ⁊ diſgregat. Ad-
huc autē ipſam terrā pꝛeuenit exiccās āteq̧
fcā fuerit ſil' multa cōgregatio: ſic̄ ſi in mul-
tū igneꝫ inciderit modicuꝫ exuſtibile ꝑuenit
ſepe añq̧ fumū faciat exuſtū. Propter has
qdē igit̃ cās ceſſare facit vētos ⁊ a pꝛicipio
qdē ꝓhibet ꝯſumptionē qdē ceſſare faciēs:
celeritate aūt ſiccitatis fieri ꝓhibēs: ꝑꝑ qḋ ⁊
circa oꝛionis oꝛtū maxime fit tranquitas: ⁊
vſq̧ ad ethesios ⁊ ꝓdomos. Ulr aūt fiunt
trāquillitates ꝑꝑ duas cās: aut.n. ꝑꝑ frigus
extincta exhalatiōe: velut cū fuerit gelu foꝛ-
te: aut madefacta a ſuffocatiōe. plurime aūt Alr. vł rarefacta vł iarefacta.
⁊ itermediȷ̄s tēpoꝛib⁹: aut eo q̧ nōdū fcā ſit
exhalatio: aut eo q̧ iā preterȷ̄t exhalatio: ⁊
alia nōdum aduenerit. Indiſcretus autē ⁊
difficilis oꝛion eē videt̃ vt occūbēs ⁊ oꝛiēs:
qꝛ in permutatione tēpoꝛis accidit occaſus
⁊ oꝛtus eſtate aut hyeme: ⁊ ꝓpter magnitu
dinē aſtri dierū fit pluralitas: permutatiōes
aūt oīuꝫ turbatione plene ꝑꝑ idetermiatio-
nem ſunt. Ethesie aūt flant poſt verſiones
⁊ canis oꝛtuꝫ: ⁊ neq̧ tunc qñ maxime ꝓpe
fuerit ſol: neq̧ qñ longe ⁊ diebus qdē flant
noctib⁹ autē ceſſant. Cā auteꝫ qꝛ prope qdē
exiſtens pꝛeuenit exiccās anteq̧ fiat exhala-
tio. Cū aūt abſceſſerit modicuꝫ: mediocris
iā fit exhalatio ⁊ caliditas vt cōgelate aque
liqueſcāt ⁊ terra exiccata ⁊ ꝓpꝛia caliditate
⁊ ab ea que ſolis quaſi turgeſcat ⁊ exhalet.
Nocte aūt deficiūt: qꝛ cōgelate liqueſcētes
deficiūt ꝑꝑ frigiditatē noctiuꝫ. Exhalat aūt
neq̧ cōgelatū neq̧ nihil hñs ſiccū: ſꝫ cū ha-
beat ſiccā humiditatē h̄ calefactuꝫ exhalat.
¶ Dubitāt aūt qdā ꝑꝑ qd boꝛee fiunt cōti-
nue: quos vocamus ethesias poſt eſtiuales
tropicos: noti autē ſic nō fiunt poſt hyema
les. Habet aūt nō irrōnabil'r: fiunt enim vo
cati leuconoti oppoſito tpe: nō ſic autē fiūt
continui ꝓpter qḋ latētes faciūt inquirere.

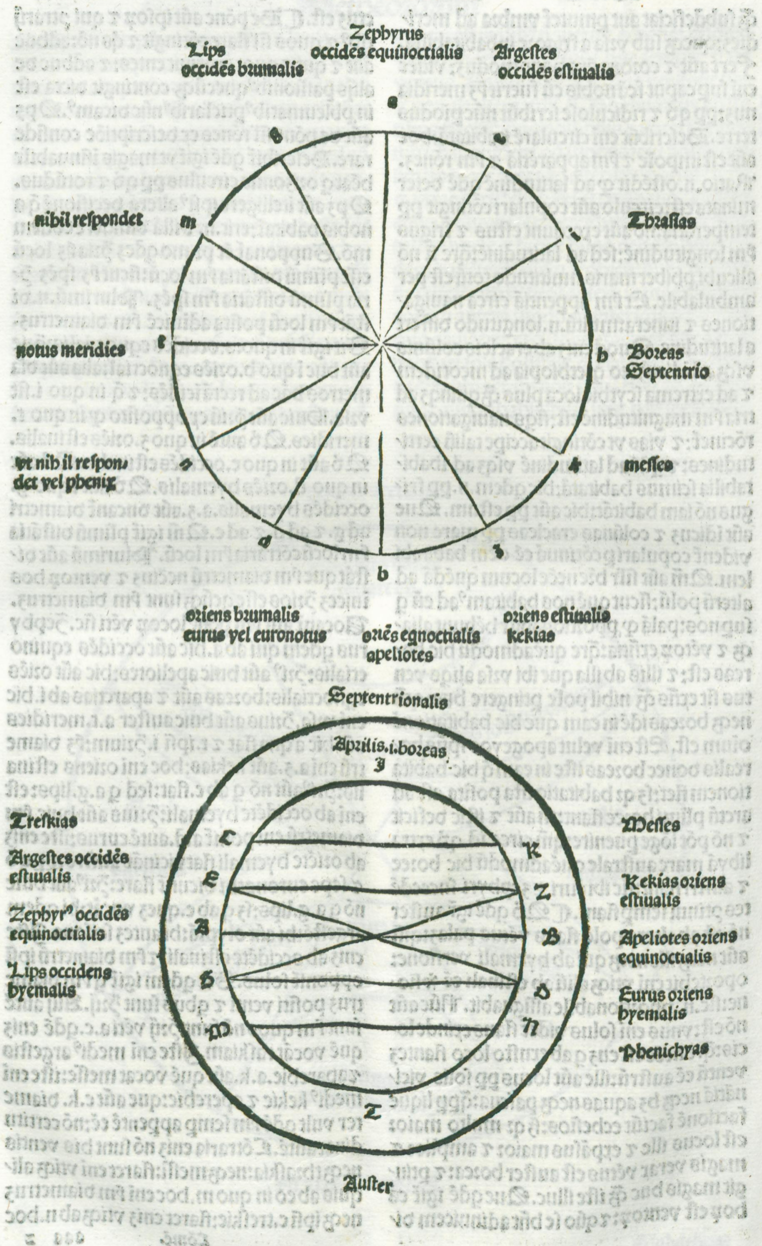
Causa autem qr boreas quidez a locis que sub arcto flat: que plena aq̄ τ niue sunt multa: quibus liquefactis a sole post estiuales euersiones magis q̄z in ipsis flant echesie: sic enim τ ex suffocatione fiunt nō quando maxime appropinquerit ad arctum: sed cū calefecerit ampliori tēpore adhuc aūt prope. Similiter autem τ post hyemales versiones flant ornicbie. Etenim hi echesie sūt debiles: minores autem τ tardiores echesijs flant. Septuagesimo enim die incipiūt flare propter longe existentez solem inuale scere minus. Non cōtinui autē simil'r flant quia h9 quidem in superficie τ debilia quādoqz segregant. Hec autem magis congelata ampliori indigēt caliditate: propter qđ interpollantes isti flant donec subersionib9 iterum estiualib9 flauerint echesie: quoniā vult q̄z maxime continue huc semper flare ventus. Auster autē ab estiua versione flat τ non ab altera v'sa. ¶ Duabus eniz existētibus decisiōibus possibilis habitari regionib9: hac quidem ad superiorem poluz qui s̄m nos: hac autez ad alterum τ ad meridiē τ vtraqz existente: velut tympano. Talem enim figuram terre excidunt que ex centro ipsius ducte τ faciūt duos conos: hunc q'dem habētem basem tropicū: hunc semper manifestum: verticē autem in medio terre: eodem autem modo ad inferiorē poluz alij duo coni terre excisiones faciunt. He autez habitari sole possibile τ neqz vltra versiones: vmbra enim non vtiqz esset ad arctuz: nunc autez ihabitabilia sunt pri9 loca ante-

De partibus terre habitabilibus.

q subdeficiet

ꝙ̃ subdeficiat aut ꝑmutet̃ vmbra ad meri-
dieꝫ: queqꝫ sub vrsa a frigore inhabitabilia.
Fert̃ aũt ⁊ corona ſm hunc moduꝫ: videt̃
enĩ sup caput fcã nobis cũ fuerit ſꝫ meridia
nuꝫ: ꝑꝑ qđ ⁊ ridiculose scribũt nũc ꝑiodus
terre. Describũt enĩ circularẽ habitatã: hoc
aũt est impoſſe ⁊ ſm apparẽtiã ⁊ ſm rõneꝫ.
Ratio. n. ostẽdit ꝙ ad latitudinẽ qđẽ deter
minata est: circulo aũt copulari cõtingit ꝑꝑ
temperãtiã: nõ aũt excedunt estus ⁊ frigus
ſm longitudinẽ: sed ad latitudinẽ: q̃re si nõ
alicubi ꝓhibet maris multitudo totũ est per
ambulabile. Et ſm appentiã circa naviga-
tiones ⁊ itinera: multũ. n. longitudo differt
a latitudine. Quod eniꝫ ab eracleis colũnis
vsqꝫ ad idicuꝫ: eo ꝙ ethiopia ad meotidem
⁊ ad extrema scythie loca plus q̃ꝫ quinqꝫ ad
tria ſm magnitudinẽ est: siqs navigationes
rõcinet̃: ⁊ vias vt cõtingit accipe taliũ certi-
tudines: ⁊ qđẽ ad latitudinẽ vsqꝫ ad ihabi-
tabilia scimus habitatã: hic qdem. n. ꝑꝑ fri-
gus nõ iam habitãt: hic aũt ꝑꝑ estum. Que
aũt idicuꝫ ⁊ colũnas eracleas ꝑꝑ mare non
vident̃ copulari ꝑ cõtinuã eẽ oẽm habitabi
lem. Qm̃ aũt silr̃ hẽ neceẽ locum quẽdã ad
alterũ polũ: sicut quẽ nos habitam⁹ ad eũ q
sup nos: palã ꝙ ꝓportionabilr̃ hẽbunt alia-
q̃ꝫ ⁊ vẽtoꝝ exñtia: q̃re quẽadmodũ hic bo-
reas est: ⁊ illis ab illa que ibi vrsa aliqs ven
tus sit exñs q̃ꝫ nihil poſſe ꝑtingere huc: qm̃
neqꝫ boreas idẽ in eam que hic habitationẽ
oĩum est. Est enĩ velut apogeyos spũs bo-
realis donec boreas iste in eam q̃ hic habita
tionem flet: sꝫ q2 habitatio ista posita est ad
arctũ plĩmi boree flant: tñ aũt ⁊ istic deficit
⁊ nõ põt lõge ꝑvenire: qm̃ circa id qđ extra
libyã mare australe quẽadmodũ hic boree
⁊ austri flant: sic ibi euri ⁊ zephyri succedẽ
tes ꝯtinui semꝑ flant. ¶ Qđ qdẽ igr̃ auster
nõ est ab altero polo flans vẽtus palaꝫ: qm̃
aũt neqꝫ ille neqꝫ qui ab hyemali versione:
oportebit enĩ vtiqꝫ aliũ ab estivali eẽ ꝟsio-
ne: sic. n. ꝓportionabile assignabit. Nũc aũt
nõ est: vnus enĩ solus videt̃ flans exinde lo-
cis: q̃re neceẽ est euꝫ q ab exusto loco flanteꝫ
ventũ eẽ austrũ: ille aũt locus ꝑꝑ solis vici-
nãtiã neqꝫ hꝫ aquas neqꝫ pascua: q̃ ꝑꝑ lique
factionẽ faciũt echesios: ſꝫ q2 multo maior
est locus ille ⁊ expãsus maior ⁊ amplior ⁊
magis verax vẽtus est auster borea: ⁊ ꝑtin-
git magis huc q̃ꝫ iste illuc. Que qdẽ igit̃ cã
boꝝ est ventoꝝ: ⁊ q̃lio se hñt adinvicem di-
ctuꝫ est. ¶ De põne aũt ipsoꝝ ⁊ qui ꝯtrarĳ
qb⁹ ⁊ quos silr̃ flare cõtingit ⁊ q̊s nõ: adhuc
aũt ⁊ qui ⁊ quot existunt entes: ⁊ adhuc de
alĳs passionib⁹ quecũqꝫ contingit dicta est
in ꝓbleumatib⁹ ꝑticl̃arib⁹ nũc dicam⁹. Opꝫ
aũt de põne silr̃ rões ex descriptiõe conside
rare. Describit̃ qdẽ igit̃ vt magis isinuabilr̃
hẽat q orizontis circulus ꝑꝑ qđ ⁊ rotũdus.
Opꝫ aũt itelligere ipsi⁹ alterã decisionẽ q̃ a
nobis habitat̃: erit. n. ⁊ illã dividere eodem
mõ. Supponat̃ ẽt primo qdeꝫ ꝯria ſꝫ locũ
esse plĩmũ distãtia ſm locũ: sicut ſꝫ spẽꝫ ꝯ-
ria plĩmũ distãtia ſm spẽꝫ. Plurimũ. n. di
stãt ſm locũ posita adivicẽ ſm diametruꝫ.
Sit igit̃ in quo. a. occidẽs eqnoctialis: ꝯrie
aũt huic i quo b. oriẽs eqnoctial̃: alia aũt dia
metros hãc ad rectã icidẽs: ⁊ q̃ in quo i. sit
vrsa. Huic aũt ꝯriũ ex opposito ꝙ in quo t.
meridies. Qđ autẽ in quo ꝫ. oriẽs estivalis.
Qđ aũt in quo e. occidẽs estivalis. Qđ aũt
in quo d. oriẽs hyemalis. Qđ aũt i quo g.
occidẽs hyemalis. a. ꝫ. aũt ducant̃ diametri
ad g. ⁊ ad d. ⁊ ad e. Qñ igit̃ plĩmũ distãtia
ſm locũ cõtraria ſm locũ. Plurimũ aũt di-
stãt que ſm diametrũ neciuꝫ ⁊ ventoꝝ hos
iviceꝫ ꝯrios esse qcũqꝫ sunt ſm diametruꝫ.
Vocant̃ aũt ſm põne locoꝝ vẽti sic. Zephy
rus qdem qui ab a. hic aũt occidẽs equino
ctialis: ꝯri⁹ aũt huic apeliotes: hic aũt oriẽs
eqnoctialis: boreas aũt ⁊ aparctias ab i. hic
enĩ vrsa. ꝯrius aũt huic auster a. t. meridies
aũt hic a qua flat ⁊ t. ipsi i. ꝯrium: ſꝫ diame
trũ enĩ a. ꝫ. aũt kekias: hoc enĩ oriens estiva
lis: ꝯri⁹ aũt nõ q ab e. flat: sed q a. g. lips: est
enĩ ab occidẽte hyemali: ꝯrius aũt huic ſm
diametrũ enĩ ponit̃ a. d. autẽ eurus: iste eniꝫ
ab oriẽte hyemali flat vicinãs austro: ꝑꝑ qđ
⁊ sepe euronothi dicunt̃ flare: ꝯri⁹ aũt huic
nõ q a. g. lips: sꝫ q ab e. queꝫ vocãt: hi qdem
argestẽ: hi aũt olypiã: hi auteꝫ scisona. Iste
eniꝫ ab occidẽte estivali: ⁊ ſm diametrũ ipsi
opponit̃ solus. Sic qdem igit̃ q ſm diame
truꝫ positi venti ⁊ qbus sunt ꝯrĳ. Alĳ autẽ
sunt ſm quos nõ sunt ꝯrĳ vẽti a. c. qdẽ eniꝫ
quẽ vocãt raskiam. Iste enĩ medi⁹ argestis
⁊ aparchie. a. k. aũt quẽ vocat messe: iste enĩ
medi⁹ kekie ⁊ aperchie: que aũt c. k. diame
ter vult qdẽ ſm semꝑ appentẽ eẽ: nõ certitu
dinat autẽ. Cõtraria eniꝫ nõ sunt his ventis
neqꝫ thraskia: neqꝫ messi: flaret enĩ vtiqꝫ ali-
quis ab eo in quo m. hoc enĩ ſm diametruꝫ
neqꝫ ipsi c. treskie: flaret eniꝫ vtiqꝫ ab n. hoc

Zephyrus
occidēs equinoctialis
Lips
occidēs brumalis
Argestes
occidēs estiualis
nihil respondet
Thrasias
notus meridies
Boreas
Septentrio
vt nihil respon-
det vel phenix
messes
oriens brumalis
eurus vel euronotus
oriēs egnoctialis
apeliotes
oriens estiualis
kekias
Septentrionalis
Aprilis.i.boreas
Treskias
Argestes occidēs
estiualis
Zephyr⁹ occidēs
equinoctialis
Lips occidens
hyemalis
Messes
Kekias oriens
estiualis
Apeliotes oriens
equinoctialis
Eurus oriens
hyemalis
Phenichyas
Auster

est signuz ꝑm diametrū si nō ab ipso ad mo
dicū flat qdā vētus quē vocāt q circa locuz
phenitiā. Principalissimi qdē igitur vēti ⁊
determinati sunt hi ⁊ hic ordinati sunt mō.
Essendi aūt plēs vētos a locis ad arctuz q̄z
ab his q ad meridiē cū habitabilez supponi
ad hunc locū. Et qꝛ multo plus aq̄ ⁊ nix re-
ponit in hāc ptē: qꝛ illa sub sole sunt ⁊ illi⁹ la
tione qbus liquefactis in terrā ⁊ calefactis
a sole ⁊ terra necium ampliorē ⁊ ad plurez
locū fieri exhalationē pp hāc cām. Est aūt
dictoꝝ vētoꝝ boreas qdez quiqꝫ aparchias
⁊ messe principalissime ⁊ treskias ⁊ messe:
cōis aūt argestis ⁊ boree: auster aūt qqꝫ ita-
genes q a meridie ⁊ lips: apeliotes aūt qqꝫ
ab oriēte eqnoctiali ⁊ eurus: phenicias aūt
cōis: zephyr⁹ aūt quiqꝫ itagenes ⁊ argestes
vocatus. vl'r aūt hi qdē boreales hoꝝ vocā
tur: hi aūt australes. Opponūt āt zephyri
qdē boree: fridiores eni q ab occidēte flant
austri aūt apeliotici. Determiatis igit frigi-
do ⁊ calido ⁊ estuoso vētis sic vocauerūt:
calidiores eni q ab oriēte his q ab occidēte:
qꝛ pluri tpe sub sole sunt q ab oriēte: q autez
ab occidēte dereliquerūt citius ⁊ appropin
quāt loco tardius. Sic aūt ordinatis ventis
palā q simul flare ꝯrios qdē non poſe: ꝑm
diametꝝ eni. Alter igr̄ cessabit violētiā pas-
sus: nō sic aūt positos adiuicē nihil ꝓhibet:
puta z. ⁊ d. pp hoc siml' flāt aliquādo ambo
oio ad idē signū nō ex eodē neqꝫ eodez spū.
ꝑm tēpora autē ꝯria ꝯrij maxime flant: puta
circa eqnoctiuz vernale kekias ⁊ totalr que
vltra tropicū estiualē: circa autūnale autē li
bes: circa ꝯsiōes aūt estiuales zephyrus: cir
ca hyemales āt eurus. Incidūt aūt alijs ma
xime ⁊ cessare faciunt aparthie ⁊ treskie ⁊
argestes: maxie eni deprope ipetus ipsoꝝ ē
crebriqꝫ ⁊ fontes flāt maxie isti: pp qd ⁊ se
renissimi sunt vētoꝝ: flātes eni deprope ma
xime repellētes alios vētos cessare faciūt ⁊
efflātes cōsistētes nubes faciūt serenitatē: si
nō fridi vehemēter fuerint sil'r exn̄tes: tūc nō
aut sereni: si eni fuerit magis fridi q̄z magni
ꝓueniūt coagulātes q̄z ꝓpellētes: kekias āt
nō seren⁹: qꝛ reflectit in seipm: vn̄ ⁊ dr̄ ꝓuer
biuz trahēs ad seipm: vt kekias nubē: gyra
tiones aūt fiunt ipsoꝝ cessantiū inhabita ꝑz
solis trāslationē: qꝛ mouet maxie habitum
principio: principiuz aūt sic mouet ventoꝝ
vt sol. Cōtrarij āt aut idē faciūt: aut ꝯriū: pu
ta humidi lips ⁊ kekias quez elypsonciā q-
dam vocāt ⁊ eurus quē apeliotē: sicci autē
argestes ⁊ eurus: a pricipio aūt iste siccus:
ꝯsumēs aūt aquosus: nebulosus āt messes
⁊ aparthias maxie: isti. n. fridissimi: grādio
sus aūt apthia: ⁊ traskias ⁊ argestes: estuo
sus aūt auster ⁊ zephyrus ⁊ eurus: nubib⁹
aūt ꝯdēsant celū: kekias āt valde: lips aūt ra
rius: kekas aūt ꝓpterea q reflectit ad ipz: ⁊
qꝛ cōis est boree ⁊ euro: q̄re qꝛ fridus ē coa
gulās vaporē aerē ꝯstare facit. Quia āt a lo
co apelioticus est hz multā mām ⁊ vaporē
quē ꝓpellit: sereni aūt apchias ⁊ traskias ⁊
argestes: cā aūt dcā est pri⁹. Coruscationes
faciūt maxie āt hi ⁊ messes: qui. n. deprope
flāt fridi sunt: pp fridū aūt fulguratio fit: se-
gregat. n. ꝯstātib⁹ nubib⁹ pp qd ⁊ qdez eo-
rūdez hoꝝ grādinosi sunt: cito. n. coagulāt:
echesie aūt fiunt autūno qdē maxie. Dein-
de ꝯe maxie: apchias ⁊ traskias ⁊ argestes
cā aūt qꝛ ⁊ nephie fiunt maxie qn̄ alijs flāti-
bus iciderint alij: isti aūt incidūt maxie alijs
flātib⁹: cā aūt dcā est ⁊ huius pri⁹. Echesie
aūt gyrāt habitātib⁹ circa occidētē ex apchi
as i traskias ⁊ argestes ⁊ zephyros: apchi-
as eni zephyrus ē: icipiētes qdē ab vrsa: ter
minātes aūt ad lōge: his aūt q ad orientē gy
rant vsqꝫ ad apeliotē. De ventis qdē igit ⁊
de ea que a principio gnōne ipsoꝝ ⁊ substā
tia ⁊ de accidētibus passionibus cōiter ⁊ ꝑz
vnūquēqꝫ tāta nobis dicta sunt.

Capitulum de terremotu.

De agitatione aūt ⁊ motu terre
post h̄ dicēduz: cā aūt hui⁹ pas-
sionis habita huic generi ē: sūt
aūt tradita vsqꝫ ad pn̄s tp̄s tria
⁊ a trib⁹. Anaxagoras enim Anaxagore opinio.
clazomeni⁹: ⁊ pri⁹ anaximenes
milesius enūciauerūt: ⁊ his posteri⁹ Demo
critus abderites. Anaxa. qdē igit ait etherē
natū ferri sursum: icidētē aūt in iferiora ter
re cōcaua mouere ipsaz: q̄ qdē eni sursuz cō
ferunt pp ibres: qm̄ vr̄ oēm sil'r eē somnife-
rā tāq̄z exn̄tē: h̄ qdē sursuz: hoc aūt deorsuz
toti⁹ spere: ⁊ sursum qdez hac exn̄te pte in q̄
habitamus: deorsum aūt altera. Ad hāc Improbatio
qdē aūt cām nihil forte opz dicere tāq̄z val-
de simpl'r dictā: sursuz. n. ⁊ deorsuz putare
sic hr̄e vt nō ad terrā qdē vndiqꝫ ferātur gra
uitatē hn̄tia corpoꝝ: sursum autem leuia ⁊
ignis stultū. Et h̄ vidētes orizontē habitatā
quātū nos scim⁹ alterū semper factuz trāsla
tis tāq̄z existēte gibbosa ⁊ sperica. Et dicere

quidem ꝙ ꝓꝑ magnitudinē in aere manet:
agitari aūt dicere ꝑcussam desubtus sursū
ꝑ totā. ¶ Adhuc aūt nullū reddūt accidētiū
circa terremotus: neq; enim regiones: neq;
Democriti opinio. tpa q̄cūq; ꝑticipāt hac passiōe. ¶ Democri
tus aūt ait: terrā plenā aq̄ exn̄tē ⁊ suscipiētē
multā aliā pluuialē aquā ab hac moueri: fa
cta aūt ampliori q2 nō pn̄t suscipere ventres
vim iferētē facere terremotū: ⁊ exiccatā tra
hentē in vacua loca ex repletioribus trāsien
Anaximēis opinio. tē incidētem mouere. ¶ Anaximenes aūt
ait: plutā terrā ⁊ exiccatā corrūpi: ⁊ ab his
ruptis frustis icidentibꝰ concuti ꝓꝑ quod ⁊
fieri terremotus in siccitatibꝰ ⁊ iterū in plu-
uiosis: in siccitatibꝰ. n. sicut dictū est exicca-
tā corrūpi: ⁊ ab aq̄s suphumectatā decide
re. ¶ Oportebat aūt hoc accn̄te subuersā
multipl'r apparere terrā: adhuc aūt ꝓꝑ quā
cām circa q̄dā loca sepe fit hec passio nullo
dr̄ia excessu tali ad talia ⁊ q̄dem oportebat:
oio aūt sic existimātibus nec̄ium dicere mi
nus semp terremotus fieri: ⁊ tādem cessare
aliq̄n ꝯcussā: sic. n. decidēs talem hꝫ nām.
q̄re si h̄ impol'e: palā q2 ⁊ ipol'e hāc eē cām.
Opio ꝓpria. ¶ Sed qm̄ manifestū ꝙ nec̄iū ⁊ ab humi
do ⁊ sicco fieri exhalationē: sicut diximꝰ in
prioribus: necesse his existētibus fieri terre-
motus. existit eni terra ꝑ se q̄dē sicca: ꝓpter
imbres aūt hn̄s in seipsā humiditatē mul-
tā: vt ⁊ a sole ⁊ ab eo q̄ in ip̄a igne calefacta:
multꝰ q̄dem extra: multꝰ aūt itra sp̄us fiat: ⁊
hic aliq̄n q̄dē ꝯtinuꝰ extra fluit ois: aliq̄n aūt
itra ois: aliq̄n aūt ⁊ partit̄. Si itaq; hoc im
pol'e aliter h̄re ꝙ post hoc cōsiderādū vtiq;
erit q̄le maxime motiuū erit corpoꝝ: neces-
se eni ꝙ ad plimū natū ire ⁊ vehemētissimū
maxime tale eē: vehemētissimū q̄dē igit̄ ex
nec̄itate qd̄ citissime fert̄: ꝑcutit. n. maxime
ꝓꝑ velocitatē: ad plurimū aūt natū est ꝑtrā-
sire qd̄ per oē ire maxime pōt: tale autē qd̄
subtilissimū: q̄re siq̄dem sp̄us nā talis maxi
me corporū sp̄us motiuus. Eteni ignis q̄n
cum sp̄ū fuerit fit flāma ⁊ fert̄ celeriter: nō
igitur aqua neq; terra cā vtiq; erit: sed sp̄us
motus cū intus fuerit ⁊ fluxerit q̄ ex̄ exhala
Signū p̄mū tus. ¶ Propter qd̄ fiunt trāq̄llitate plures
⁊ maximi t̄remotuū. Cōtinua āt exn̄s exha
latio ꝯseq̄tur vt in pluribꝰ ipetū principij:
q̄re aut itus sil' aut ex̄ fert̄ ois: quosdā autē
fieri ⁊ sp̄ū exn̄te nihil irrōnabile. Videmꝰ
eni aliq̄n sil' p'res flātes vētos: quoꝝ cū i ter-
ra ferat̄ alter erit sp̄ū ente terremotꝰ: mino-

res aūt hi fiūt magnitudine: ꝓpter qd̄ diui-
sum est principiū ⁊ cā ipsoꝝ. ¶ Nocte aūt Signum 2m
fiūt plures ⁊ maiores terremotuū: qui autē
de die circa meridiē: trāquillissimū. n. est vt
in pluribus diei meridies. Sol. n. cū maxie
obtineat declinat exhalationē in terrā: obti-
net aūt maxime circa meridiē: ⁊ noctes aūt
diebꝰ trāquilliores ꝓꝑ absentiā solis. Qua-
re itus fit iteꝝ fluxus sicut recursus in ꝯtriū
eius que extra diffusiōes ⁊ ad diluculū ma-
xime: tūc. n. ⁊ sp̄us nati sunt icipere flare: si
igit̄ intus extiterit permutatū pricipiū ipso-
rum sicut eurippus ꝓꝑ multitudinē fortio- Signum 3m.
rē facit terremotū. ¶ Adhuc aūt circa loca
talia fortissimi fiūt terremotuū vbi mare flu
xibile: aut regio spōgiosa ⁊ subantrosa: ꝓꝑ
qd̄ ⁊ circa hellespōtū ⁊ circa achaiam ⁊ si-
ciliā ⁊ euboie circa h̄ loca. Videtur enī pe-
netrare sub terra mare: ꝓꝑ qd̄ therme q̄ cir-
ca edipsum a tali cā facte sunt. Circa dc̄a au
tem loca terremotus fiunt maximi ꝓpter an
gustiā: sp̄us enī factus vehemēs ⁊ ꝓpter
multitudinē maris allati repellit̄ iterū in ter
rā qd̄ natū erat efflare ex terra: regionesq;
quecūq; inania hn̄t que subtus loca multū
suscipiētes sp̄ū ꝯcutiunt̄ magis. ¶ Et ve- Signū 4m.
re aūt ⁊ autūno maxime ⁊ in pluuiosis ⁊ in
siccitatibus fiunt ꝓpter eādē cām. tpa autē
hec maxime spumosa: estas enī ⁊ hyems.
Hec q̄dē igit̄ ꝓꝑ gelu: hec aūt ꝓꝑ estū facit
imobilitatē: hoc q̄dē. n. valde frigidū: h̄ aūt
valde siccū est: ⁊ in siccitatibus q̄dē spumo
sus aer: hoc ip̄m. n. est achinos q̄n amplior
exhalatio sicca fc̄a fuerit q̄; humida: in plu-
uiosis aūt ampliorē facit eā que intus exha-
lationē: eo ꝙ itercipiat̄ in angustioribus lo-
cis ⁊ cōpellat̄ in minorē locū talis segrega-
tio repletis ꝯcauitatibus aq̄ cū iceperit obti
nere: eo ꝙ multa in paruū locū cōprimatur
fortiter mouet fluens ventus ⁊ offendens. Signū 5m
¶ Opꝫ. n. itelligere ꝙ sicut in corpe nr̄o ⁊
tremoꝝ ⁊ pulsuū cā est sp̄us intercepti vir-
tus: sic ⁊ in terra sp̄ū sil'e facere: ⁊ hunc q̄-
dē terremotū velut tremorē eē: hunc autem
velut pulsum: ⁊ sicut accidit sepe post vri- Propter q̄d post emissionē vrine q̄dā fit in corpore tremor. Signum 6m
nationē: per corpꝰ. n. fit velut tremor q̄dam
trāslato spiritu deforis itus subito: talia. n.
fieri ⁊ circa terrā. ¶ Quātum aūt hēat spi-
ritus virtutē nō solū ex his que in aere fiūt:
opꝫ speculari hoc q̄dē ꝓpter magnitudinē.
existimabit vtiq; aliq̄s posse talia facere: sed
in corporibus aialiū. thetani. n. ⁊ spasmi

spiritus quidē sunt motus: tm̄ autem vigorez h̄nt: vt multi simul tentātes vi tenere nō possunt obtinere motum infirmātium. Talē itaqꝫ oportet intelligere scḿ ꝛ in terra vt cōparetur ad puum maius. ¶ Signa autē horum ꝛ ad nostrū sensum sepe fcā sunt: iā eni terremotus in qbusdam locis factus nō prius desijt anteqꝫ erumpēs in euz qui sup terrā locuz manifeste vt ex execnesias exiuit q mouit vētus q̄le ꝛ circa eracleā eā que in pōtho nup fcm̄ fuit ꝛ prius supra sacraz insulaz. Hec enim est vna vocataꝝ eoli insularum: in hac enim itumuit aliqd terre ꝛ ascēdit velut collis moles cuz sono: tādem autē rupta exiuit multus spiritus: ꝛ favillaz ꝛ cinerem elevauit: ꝛ lipareoꝝ existētez ciuitatem non longe oēm incinerauit: ꝛ ad q̄sdaz in italia ciuitatū venit ꝛ nunc vbi exufflatio hec fcā fuit palā est: eteni facti ignis in terra hanc putanduz esse cām: cū densum accenditur primo in puo discrepto aere. ¶ Argumentum aūt est ꝙ flant sub terra spūs: ꝛ ꝙ fit circa has isulas: cū eniz vētus debeat flare auster presignificat pri⁹. sonāt eni ex quibus fiunt exufflationes ꝑpterea ꝙ mare ꝑpellat̄ iaz de lōge. Ab h̄ aūt ꝙ ex terra exufflans repellat̄ iteꝝ itus: qua quidem supgredit̄ mare hac facit sonū sine scismo pp amplitudinem locoꝝ: effundit̄ eniz in imēsum ex̄ ꝛ pp paucitatez repulsi aeris. ¶ Adhuc fieri solē caligiosuz ꝛ obscuriorē sine nube ꝛ aū matutinos terremotus aliqn̄ trāquillitatem ꝛ frigus forte signuz dicte cāe est: solem eni caliginosum ꝛ obscuꝝ nec̄ium esse incipiente spū progredi in terrā dissoluente aerem ꝛ disgregante ꝛ ad aurorā ꝛ matutinos: trāquillitatēqꝫ qua ꝛ frigus: trāquillitatem quidē enim nec̄ium est vt in plurimū accidere queadmodū dictū est prius: velut regressu itro facto spūs ꝛ magis ante maiores terremotus: nō discretū enim hoc quidē extra: hoc aūt intus: sed totū intus simul latum nec̄iuz valere magis: frigus aūt accidit propterea ꝙ exhalatio interuertit̄ nā calida existēs h̄z se: nō videnl̄ aūt venti esse calidi: qꝛ mouēt aerem existentē plenuz multo: ꝛ frigido vapore sicut spūs p hos exufflatus. eteni hic quidez de ꝑpe est calidus sicut ꝛ cum lamus: sed pp paucitatē non fit̄ manifestum: de longe aūt frigidus pp cām eādē ventis: deficiēte aūt in terra tali virtute conueniēs pp humiditatē vaporosus defluxus facit frigus in qbus accidit locis hanc fieri passionē. ¶ Idez aūt cā ꝛ signi ꝯsueti aliqn̄ fieri ante terremotus: aut. n. p diez: aut paꝝ post occasuz serenitate exn̄te nubecula subtilis appeat porrecta ꝛ lōga velut linee longitudo q̄̄ plurimū recta in spū deficiēte pp trāslationē. Sil̄e aūt accidit ꝛ in mari circa littora: qn̄ qdē eni fluctuās iciderit vehemēter grosse ꝛ distorte fiunt regiminis: qn̄ aūt tranquillitas fuerit ꝑpterea ꝙ pua sit segregatio subtiles sunt ꝛ recte. Qd̄ quidē igitur mare facit circa terrā hoc spūs circa eaz que in aere caliginē: vt qn̄ fuerit fcā trāquillitas ois recta ꝛ subtilis derelinquat̄ tāqꝫ nubecula sit regiminis aeris: pp eādem cāz antē ꝛ circa eclipses aliqn̄ lune accidit fieri terremotū. Quādo enim iaz ꝑpe fuerit iterpō ꝛ nondū qdē oino sit deficiēs lumē: ꝛ ꝙ a sole calidū ex aere: iaz aūt marcefactū tranqllitas fit ꝫ trāslato spū in terraz qui facit terremotū ante eclipses: fiunt aūt ꝛ venti aū eclipses sepe: in principio qdez noctis ante eclipses medie noctis: in media autē nocte ante diluculares: accidit aūt hoc ꝛ pp marcescere calidū ꝙ luna cum ꝑpe facta fuerit latio in quo facta fuerit eclipsis. Remissio igitur quo detinebat̄ aer ꝛ qescebat iteꝝ mouet̄ ꝛ fit spūs tardioris eclipsis tardior. ¶ Cū autem fortis factus fuerit terremotus nō moꝝ neqꝫ ad semel cessat agitās: sed qd̄ primo qdem vsqꝫ ad circa. xl. dies agitat. Posteri⁹ aūt ꝛ ad vnum ꝛ ad duos annos notat̄ ſm eadem loca. Cā autez magnitudinis quidē multitudo spūs ꝛ locorum figure per qualia vtiqꝫ fluxerit: qua quidez enim repulsus fuerit ꝛ non facile pertrāseat: ꝛ qd̄ concutit maxime ꝛ itus retineri nec̄ium in resistentibus velut aqua nō potens pertrāsire: pp qd̄ sicut in corpe pulsus nō repēte cessant neqꝫ cito sed p morā marcefacta passione ꝛ principiū a quo exhalatio facta fuit ꝛ ort⁹ spūs: palaz ꝙ nō moꝝ oēm expandit mām ex qua fecit vētū quē vocam⁹ scismū: quousqꝫ igit̄ cōsumat̄ reliqas hoꝝ necē agitare: debilius aūt effectus ꝛ vsqꝫ ad hoc donec vtiqꝫ minus exhalatū sit q̄̄ nō possit mouere manifeste. Faciunt aūt ꝛ sonos q sub terra fiunt spūs ꝛ eos q aū terremot⁹ ꝛ sine aūt terremotib⁹ cōia alicubi facti sunt sub terra: sicut eniz ꝛ pcussus aer oimodos emittit sonos: sicut ꝛ pcutiēs ipse: nil eni dr̄t: v̄berās eniz sil' ꝛ ip̄z v̄berat oē: preuenit aūt son⁹ moti:

Signum 7ᵐ
Signum 8ᵐ
Signum 9ᵐ
Signum 10ᵐ
Effectus terremotus.

qꝛ subtilioꝝ ptiuꝫ eſt: ⁊ qꝛ magis ꝑ oēm penetrat sonꝰ ſpūꝫ: cū aūt mioꝛ fuerit ꝙ̄ꝫ vt moueat terrā ꝑꝑ ſubtilitatē ꝑꝑ facilē q̄dē penetrare nō pōt mouere: qꝛ aūt offendit ad ſolidas moles ⁊ ꝯcauas ⁊ oimodas figuras oi modū emittit ſonū: vt aliq̄n videat̄ qꝺ q̄daꝫ dicūt ꝓdigia vulgātes mugire terrā. Jā aūt effcūs erupunt aq̄ factis terremotibꝰ: ſꝫ nō ꝑꝑ h̄ aq̄ cā motꝰ: ſed ſi fuerit ex ſupꝑficie: aut deſubtꝰ viꝫ iferat ſpūs illā mouēs: ⁊ ſic fluctuū ſꝫ vēti nō fluctꝰ ventoꝝ: q̄m̄ ⁊ terrā ſic vtiq̄ꝫ qs cauſet paſſionis: euertit̄.n. agitata quēadmodū aq̄: effuſio.n. euerſio q̄daꝫ eſt ſꝫ hec ambo q̄deꝫ cā vt mā. Patiūt̄.n. ſꝫ nō agūt: ſpūs aūt vt principiū: vbi aūt ſil̄ cū terremotu fluctꝰ factꝰ fuit cā q̄n̄ ꝯ̄rij facti ſunt ſpūs: h̄ aūt fit cū agitās terraꝫ ſpūs latū ab alio ſpū mare repellere q̄dē oino nō poſſit: ꝓpellēs aūt ⁊ coarctās ad idē ꝯgregauerit multū: tūc eni nec̄ium victo h̄ ſpū ſil̄ multū pulſuꝫ a ꝯ̄rio ſpū exſupꝑe ⁊ facē cataclyſmū: fuit aūt ⁊ factū h̄ ⁊ circa achaiā: extra q̄deꝫ eni erat auſter: ibi aūt boreas: trāq̄llitate aūt facta ⁊ fluēte intro vēto factus fuit ⁊ fluctꝰ ⁊ terremotus ſil̄. ⁊ magis ꝑꝑ mare nō dare ꝑ flationē ipetū faciēti ſub terre ſpūꝫ: ſꝫ obſiſtere: vim.n. iferētia iuicē: ſpūs q̄dem terremotū facit: hypoſtaſis aūt ſpūs cataclyſmuꝫ: ꝭꝫ aūt partē fiunt terremotꝰ ⁊ ſepe ad modicū locū: venti aūt nō ꝭm partē q̄dē: cū exhalationes q̄ ꝭm locū ipꝫ ⁊ vicinātē côuenerint in vnuꝫ ſic̄ ⁊ ſiccitates fieri diximus ⁊ pluuias ꝭm ꝑtē. Et terremotꝰ q̄dē fiunt ꝑ hunc modū: vēti aūt nō: hi q̄dem.n. in terra principiū h̄nt: vt ad vnū oēs impetuent̄: ſol autē nō ſil̄ pōt: pluuie aūt ſuſpēſa magis vt fluāt cū pricipiū accepint a ſolis latione iam ꝭm d̄ñas locoꝝ ad vnū. Q̄n̄ q̄dē igit̄ fuerit multꝰ ſpūs mouet terrā: vt aūt tremoꝛ ad latū fit aut raro aut ꝭm aliq̄ loca velut pulſus ſurſum deſubtus: ꝑꝑ qꝺ minꝰ agitat h̄ mō. Nō.n. facile ſic multū ꝯuenire pricipiū: ad lōgitudinē.n. multiplex eiꝰ q̄ a ꝓfundo exhalatio: vbicūq̄ꝫ āt factꝰ fuerit talis ſciſmꝰ egredit̄ multitudo taliū lapidū ſicut bulliētiū in caldarijs: h̄.n. mō fcō ſciſmo q̄ circa Sipelō euerſa ſunt: ⁊ cāpus vocatꝰ phlegreum ⁊ q̄ circa liguſticā regionē. Jn iſulis aūt pōticis minꝰ fiūt terremotꝰ ꝙ̄ꝫ in his q̄ ad terrā: multitudo.n. maris ifridat exhalatōes ⁊ ꝓhibet pōdere ſuo ⁊ viꝫ ifert. Adhuc āt fluit ⁊ nō agitat̄ obtēta a ſpiritibꝰ: ⁊ qꝛ mltū occupat locuꝫ nō in hac: ſꝫ ex hac exhalationes fiunt ⁊ has ꝯſequunt̄ que ex terra: q̄ aūt ꝓpe terrā ꝑs ſunt terre: iter mediū aūt ꝑꝑ ꝑuitateꝫ nullā hꝫ virtutē: pōticas aūt nō ꝯtingit moueri ſine mari toto a quo ꝯtēte exiſtunt. De terremotibꝰ q̄dē igit̄: ⁊ q̄ nā: ⁊ ꝑꝑ quā cām fiunt: ⁊ de alijs accn̄tibꝰ circa ipſos dcm̄ eſt fere de maximis. ¶ De coruſcatiōe autē ⁊ tonitruo: adhuc aūt de typhone ⁊ icēſiōe ⁊ fulminibꝰ dicamꝰ: eteni hoꝝ idē pricipium exiſtimare opꝫ oiuꝫ. Exhalatiōe.n. duplici exn̄te: vt diximꝰ. hac āt humida: hac āt ſicca ⁊ ꝯcretione h̄ñte ābo hec potentia ⁊ ꝯſtare faciēte in nubē: ſic̄ dcm̄ eſt priꝰ. Adhuc aūt ſpiſſiori ꝯſiſtētia nubiū fcā ad vltimā ſūmitatē: qua.n. deficit calidū diſgregās in ſuperiorē locū ad ſpiſſiorē ⁊ fridiorē nec̄e eſt cōſiſtentiaꝫ: ꝑꝑ qꝺ ⁊ fulmina ⁊ etueſie ⁊ oia talia ferunt̄ deorſum: ꝙ̄ꝫuis nato ſurſum calido ferri oi: ſꝫ ad ꝯ̄rium iſpiſſatiōis nec̄iuꝫ fieri extruſionē: velut pyrenes ex digitis exiliētes: eteni hoc pōdus h̄ñtia ferūt̄ ſepe ſurſum. Segregata q̄dē igit̄ caliditas in ſuꝑiorē diſꝑgit̄ locū: quecūq̄ꝫ aūt itercludit̄ ſicca exhalatio in trāſmutatiōe ifrigidati aeris: hic côueniētibus nubibꝰ ſegregatꝰ: vt aūt lata ⁊ offendēs ad ꝯtinētes nubes fac̄ ꝑcuſſurā: cuiꝰ ſonus vocat̄ tonitruū. fit aūt ꝑcuſſura eodē mō vt cōparet̄ maioꝛi minoꝛ. Paſſio eniꝫ q̄ in flāma fit ſono quē vocāt hi q̄dē vulcanū ridere: hi aūt veſtā: hi aūt cōmiationē hoꝝ: fit aūt q̄n̄ exhalatio in flāmā ꝯuerſa ferat̄ ruptis ⁊ ſiccatis lignis. Sic.n. ⁊ i nubibꝰ fcā ſpūs ſegregatio ad ſpiſſitudineꝫ nubiū icidēs fac̄ tonitruū. Oimodi āt ſoni ꝑꝑ irregularitatē fiunt nubiū ⁊ ꝑꝑ itermedios vētres ꝙ̄ꝫ ꝯtinuitas defic̄ ſpiſſitudis. Tonitruū q̄dē igit̄ h̄ eſt ⁊ fit ꝑꝑ hāc cāꝫ: ſpūs aūt extruſus ꝭm multa q̄deꝫ igit̄ ſubtili ⁊ debili ignitiōe: ⁊ h̄ eſt qꝺ vocamꝰ coruſcationem: qua vtiq̄ꝫ velut excidens ſpūs coloratus appareat. Fit aūt poſt ꝑcuſſurā ⁊ poſteriꝰ tonitruo: ſꝫ vī priꝰ: qꝛ viſus anticipat auditū: ꝑꝫ aūt in ductu triremiū. Jā eniꝫ referētibꝰ iteꝝ remos nō primꝰ ꝑtingit ſonꝰ remi ꝑcuſſionis: ꝙ̄ꝫuis q̄dā dicāt ꝙ in nubibꝰ fiat ignis hūc aūt Empedocles q̄dē ait int̄ceptū eē ꝺ ſolis radijs. Anaxa. aūt de eo q̄ deſuꝑ ethere: qꝺ ēt ille vocat ignē delatū a deſuꝑ deorſum. Micationē q̄dē igit̄ huiꝰ ignis eē coruſcationē: ſonū aūt itus extincti ⁊ fixim tonitruum tāq̄ꝫ ſic̄ videt̄ fcm̄: ſic ⁊ prius coruſcatio

De coruſcatione ⁊ tonitruo.

ſcatio fit tonitruo. irrōnabilis qdez ⁊ ignis
interceptio vtroqꝫ mō quidē magis autē de
tractio eius qui deſup etheris. Quare eniz
feratur deorſum natum ſurſuz oportet dici
cām: ⁊ pp qḋ aliqñ hoc fit circa celū qñ nu
biloſuz fuerit tm̄ ſed non continue ſic: ſere
nitate exiſtēte non fit: hoc enim oino videt
dcm̄ eſſe feſtine. Simil'r autē ⁊ dicere eam
que a radijs interceptā caliditatē in nubib⁹
eſſe hoꝝ cām non ꝓbabile. Etenim iſte ſer
mo irrōnabil'r dictus eſt valde. Segregata
enim neceſſariuz eſſe cām ſemp ⁊ determi
nataz ⁊ que tonitrui ⁊ que coruſcationis ⁊
alioruz talium ⁊ ſic fieri: ⁊ hoc differt pluri
mū. ſimile eni vtiqꝫ ⁊ ſi qs putet aquā ⁊ ni
uem ⁊ grādinem inexiſtētē prius poſterius
ſegregari ⁊ nō fieri velut hypotheca facien
te ſemp cōcretione vnūqḋqꝫ ipſoꝝ: eodem
eni modo ⁊ illa ꝯcretiones ⁊ hoc diſgrega
tiones exiſtimādum eſſe: quare ſi altera ho
rum nō fiunt ſed ſunt de ambob⁹ eadez con
gruit rō. Interceptionēqꝫ aliquid vtiqꝫ ma
gis alteꝝ dicet quiſqꝫ quēadmodū in ſpiſſio
ribus: eteniz aqua a ſole ⁊ ab igne fit calida:
ſed tñ cum iteꝝ ꝯſtet ⁊ infrigidet aqua coa
gulata nullā accidit fieri talem excidentiam
qualē illi dicūt: qꝫuis oportebat ſm rationē
magnitudinis feruorē facere ſpiritū itus fa
ctū ab igne qꝫ non poſſe inexiſtere prius ne
qꝫ illi ſonum feruorez faciunt ſed fixiz. Eſt
aūt fixis pua bullitio: qua eniz qḋ extinguit
incidēs obtinuerit: hac bulliēs facit ſonum.
Sunt aūt quidaz qui coruſcationē: ſicut ⁊
eleidem⁹ nō eſſe aiunt ſed videri aſſimilātes
tāqꝫ paſſio ſit ſimilis: ⁊ qñ mare quis virga
pcuſſerit. Videt enim aqua effulgēs nocte:
ſic ⁊ in nube raptiz moto humido apparen
tiaz fulgoris eē coruſcationez. Iſti qdē igit
nōdum ꝯſueti erāt his que de refectiōe opi
nionibus: qḋ quidē vr̄ cā talis paſſionis eē.
Videt eni aqua fulgure pcuſſa refracto ab
ipſa viſu ad aliqḋ fulgidoꝝ: pp qḋ ⁊ fit hoc
magis nocte. Die eniz nō vr̄ qꝛ amplius lu
men exñs qḋ diei extermiat. Que quidē
igit dicunt ab alijs ⁊ de tonitruo: ⁊ de co
ruſcatione hec ſunt: his quidez qꝛ refractio
coruſcatio. his autē qꝛ ignis quidem perlu
ſtratio: coruſcatio: tonitruum aūt extinctio
nō intus facto ſed vnāquāqꝫ paſſionē igne
ſed inexiſtēte. Nos aūt dicimus eandez eſſe
nām ſup terrā qdem vētum: in terra autem
terremotum: in nubibus autem tonitruuz.
omnia enim eſſe hoc ſm ſubſtantiam idem
exhalationem ſiccam: que fluens quidez q̄
liter ventus eſt. Sic autē facit terremotus.
In nubibus autem diſgregata conuenienti
bus ⁊ congregatis ipſis in aquā tonitrua q̄
⁊ coruſcationes: ⁊ cū his alia nature eiuſ
dem his exiſtentia. Et de tonitruo quidem
⁊ coruſcatione dictum eſt.

De ventis. Cap. II.

Venti famoſi ſunt quatuor orietā
lis: ⁊ ē ille qui flat ex parte
orietis. Et occidētalis ⁊ eſt ille q flat
ex parte occidētis verſus orientem.
Et vētus ſeptētrionalis: ⁊ eſt ille qui
flat ex parte poli arctici. i. ſeptētriōa
lis. Et vētus auſtralis ſeu meridionalis: ⁊ eſt ille qui
flat ad oppoſituz illius. Et flāt inter hos ventos alij
venti qui vocantur Arabice declinātes: quia ipſi de
clinant a ventis famoſis. Et numerus horuz vento
rum vt nos inuenimus in tranſlatione textus huius
libri attributi Ariſto. ſunt octo venti. duo eorum in
ter orientalem ⁊ meridionalem: vnus eorum magis
propinquus orientali: reliquus magis ꝓpinquus me
ridionali. duo etiam inter orientalem ⁊ ſeptētriona
lem: vnus eorum magis propinquus orietali: ⁊ alius
magis propinquus ſeptentrionali. ⁊ duo inter occidē
talem ⁊ ſeptentrionalem: vnus eorum magis propin
quus ad occidentalez: ⁊ alius magis propinquus ad
ſeptētrionalem. ⁊ erit ſm hoc numerus ventorū. 12.
venti. Sed ſz qꝫ iuenimus Alex^m dicere de hoc ipſi
ſunt. xi. vēti: octo ex eis flant oēs: duo ex duabus ex
tremitatibus: vnus tranſuerſalis linee diuidētis cir
culum. Et ſunt venti orietalis verus ⁊ ventus meri
dionalis: ⁊ oppoſiti eis ⁊ ex duabus partibus orietis
⁊ occidentis duo venti: qlibet eorum opponit alteri:
ſed illi qui ſunt preter hos octo non ſunt oppoſiti. co
gnoſcere autem qui iſtoꝝ duoꝝ ſermonuz eſt verus
eſt p ſenſum cū longitudine inſpectionis. Et vr̄ ſi
ſit ita ſicut dictum eſt: vt ſit cauſa ineſſe hoꝝ vētorū
ſm hūc numeꝝ diuerſitas partis celi in ꝟtute cuz ꝓ
pingtate ſolis ⁊ remotione eius. Quid aūt ſit vē
tus dicam. Eſt enim exhalatiōes fumoſe mote circu
lariter ſeu ſm circuituz circa terrā. Nam iam decla
ratum eſt qꝫ vapor aſcēdens a terra eſt duaꝝ ſpecie
rum. vna eſt vapor humidus. alia autē exhalatio fu
moſa. Vapor aūt hūidus fit ex ipſo pluuia: ex exhala
tione autem fumoſa fiunt venti. Naz materie entiū
oppoſitorum ſeu contrariorum debent eſſe cōtrarie
ſeu oppoſite. Qꝛ aūt pluuie opponantur ventis vi
detur ex hoc qꝛ venti quieſcunt cum dominant plu
uie: ⁊ ſimil'r minorantur pluuie ⁊ ceſſant cum domi
nantur venti. Et cauſa in hoc eſt: qꝛ materie iſto
rum ſunt diuerſe. ⁊ ideo multiplicant vēti in annis
ſiccis ⁊ minorātur in annis pluuioſis. Inuenitur
tamen quodlibet iſtoꝝ augmentare aliud aliquādo
per accidens. Nam terra accidit ei cum madefit per
pluuias: ⁊ poſtea expandit ſuper ipſaz ſol vt aſcēdat
ex ipa exhalatio fumoſa multa: ſicut eſt diſpoſitio in
lignis viridib⁹ cū ponūtur ſuper ignem: ⁊ ſil'r etiā ac
cidit ventis mouere vapores humidos ex locis mul
tis: ⁊ cōgregare ipſos ad vnū locum: ⁊ maxime in vē
to auſtrali: ⁊ igroſſant vapores: ⁊ fit ex eis pluuia: ſi
cut narrat hoc accidē multotiēs in terris Ethiopie.

Diffō venti.

Mā̃e entiuz oppoſitorum ſeu ꝯrioꝝ debēt eē oppoſite ſiue contrarie. Idez. 8. ph. 2.46.

¶ Signum autem in hoc ꝙ vẽtus fit ex exhalatione fumosa est velocitas ⁊ acuitas motus eius. nã velocitas ⁊ acuitas in motu ĩueniť exhalatiõi calide ⁊ sicce: hoc ẽt videť ex opatione eius. naȝ sua operatio semp est siccitas: ⁊ ẽ𝔷rio operatio pluuie. ¶ Postq̃ aũt locuti sumus de genere vẽtoꝝ loquamur nũc de causa pp quã circũdant circa terram: ⁊ exhalatio fumosa de ꝯsuetudine seu nã est ascendere supius. Qꝛ aũt vẽti circũdãt circa terrã videť ex motu nebularũ in eis ꝼm circulũ: si eni ꝓcederẽt ꝼȝ lineam rectã nõ trãsferenť nubes de suo loco ad aliũ locũ ꝼm circulũ: ⁊ nõ eẽt distãtia eius ĩ hora motiõis seu trãslationis ex oib⁹ locis distantia vna. ¶ Cã aũt in hoc ẽ: qꝛ exhalatio calida cũ ascendit supius occurrit loco frigido ⁊ humido: ⁊ accidit ei humefieri ⁊ ĩfrigidari aliq̃ frigiditate: ⁊ causať ĩclinatio ad ĩferius: ⁊ sunt ĩpedientes siue diuerse ĩclinationes inuente in ipsa. s. grauitas ⁊ leuitas: ⁊ seqtur de necitate vt moueatur ex hoc motu circulari: ⁊ hoc est quia mot⁹ circularis nõ est remotus a motu nãli cuiuslibet illaꝝ exhalationũ oppositaꝝ. s. grauis ⁊ leuis: sicut est remot⁹ vn⁹ motus oppositus cõpari eius: ⁊ per oppositionẽ eius ab ipso moueť ad latus. ¶ Et significat ꝸ illud qđ ĩuenit cuilibet elĩtoꝝ pꝛeter terrã ex receptiõe hui⁹ motus: ⁊ ex velocitate trãsmutatiõis ad ipm. ⁊ ẽ iste motus circularis nõ oĩno necessarius seu coact⁹ elemẽtis neq̃ nãlis: ⁊ iã locuti sumus de ꝸ in libro celi ⁊ mũdi. ¶ Et hec ps fumosa leuis nõ dñať sup ꝑtem humidã vt moueat ipsaȝ ꝼm lineã rectã mouet ipm circulariter. nam illa ps fumosa facilius recipit hoc: ⁊ hec est magna causa dñans in circulatiõe ventorũ. ¶ Et signũ huius est ꝙ vẽti multiplicanť ex supiori: ⁊ ideo nubes seu vapores ꝓcedũt gñationẽ vẽtoꝝ: ⁊ vlr mutatio in aere. ⁊ hoc sciũt naute volẽtes ꝓnosticare gnãtioneȝ ventoꝝ. ¶ Ille aũt qui putauit ꝙ aliqñ cã circulationis haꝝ exhalationũ ẽ: qꝛ cũ ascẽdit superius ⁊ occurrit aeri moto circulariter ꝑ motuȝ totius recipit inclinationẽ ab ipso ⁊ voluiť circulariter dixit impoꝛe. ¶ Naȝ illud qđ ꝑuenit ex exhalationib⁹ ascẽdentib⁹ ad illũ aerẽ motuȝ circulariter moueť per motũ eius per ipm seu cũ ipso admisceť suo ꝓcessu. nã talis exhalatio dignioꝛ est q̃libet re recipere motũ totius: ⁊ manifestũ est ꝙ illud qđ est ꝼȝ hãc dispõnem nõ est ventus. nam maximũ celũ moueť ab oriẽte ad occidẽtem solũ: ⁊ ẽt motus vẽtoruȝ nõ eẽt ita fortis: sic dꝛ per testimoniũ. naȝ cã fortitudinis ⁊ velocitatis est eẽ 𝔷rietatis in ipso: sic ẽ dispositio in vẽtis: q sunt cã tonitrui ⁊ fulmis q̃ fiũt ex nubib⁹: ⁊ aliqñ fit hoc ex ascẽsiõe vni⁹ exhalatiõis apđ descẽsionẽ vapoꝛis seu exhalationis humefacte ⁊ frigefacte. ⁊ fit ex hac ꝓhibitiõe talis spẽs spẽi mot⁹. s. ꝼm circulũ: Iste est sermo in dãdo diffõnes vẽtoruȝ simplr ⁊ q̃litates eoꝝ. ¶ De cã aũt in flatu aliquoruȝ vẽtoꝝ in aliquo tpe anni ⁊ aliquoꝝ in alio ⁊ differẽtijs per q̃s appropꝛiať q̃libet ventus ex vẽtis famosis quatuoꝛ. s. oriẽtalis ⁊ occidẽtalis ⁊ meridionalis ⁊ septẽtrionalis nos complebimus ꝼmonẽ. ¶ Et dicam⁹ ꝙ vẽti nõ fiũt ꝼm plurimũ in tpe caliditatis intẽse neq̃ frigiditatis ĩtẽse. nã frigiditas intensa de sua ꝯsuetudine seu nã est ĩgrossare faciẽ terre ⁊ ꝓhibere ascẽsionẽ exhalationis fumose. ⁊ vlr non est de ꝯsuetudĩe ei⁹ ꝓducere ipsam. Caliditas aũt ĩtẽsa faciť in facie terre simile cõbustioni: ⁊ cõsumiť seu dissoluitur pp ꝸ suba exhalatiõis fumose. In alijs aũt tẽpoꝛib⁹ ꝑter hec duo multiplicať flat⁹ vẽtoꝝ: ⁊ pp hãc cãȝ ĩueniunť magis vẽtus septẽtriõalis ⁊ australis: qꝛ ipsi fiunt a locis qui sunt ex duab⁹ ꝑtib⁹ circulationis solis estiualis hyemalis. Sȝ vẽt⁹ oriẽtalis vel occidẽtalis raro flãt: ⁊ maxĩe illi q ex eis fiunt sub vna circulationũ: ⁊ ꝸ pp caliditatẽ q̃ est ibidẽ. Cã autẽ in flatu vẽti australis est manifestũ ꝙ cã hui⁹ ẽ motus solis in suo circulo obliq̊. ¶ Cur aũt sunt vẽti meridionales flãtes post remotionẽ solis a sua circulatione seu reuolutiõe hyemali post sexagita dies: ⁊ flant septẽtrionales post remotionem solis a ꝑte opposita estiuali post vigĩti dies. Cã ĩ ꝸ est: qꝛ sol cũ fuerit in loco ꝓpĩquo magis ꝑti septẽtrionali liquefacit niues ⁊ flumĩa ⁊ vlr humiditates q̃ sũt in hac parte: ⁊ fiũt vẽti septẽtrionales nisi ꝙ sol nõ facit hãc actionẽ minus vigĩti dieb⁹ vel ꝓpe ꝼm plurimũ. ¶ Nõ aũt super ꝸ est: qꝛ nos videm⁹ aerẽ eẽ calidioꝛẽ post remotionẽ solis ab isto loco ꝓpĩquo magis q̃ȝ sit ĩ tpe in q̃ est in loco magis ꝓpinq̊ cũ ꝸ ꝙ calefactio nõ ẽ itensioꝛ pp minoꝛẽ reflexionẽ seu maioꝛẽ oppõnẽ: ⁊ cã in ꝸ nihil aliud est nisi dispõ seu ꝑparatio aeris. Nam opatio maioꝛ in ꝸ nõ est pp agens magis forte tm̃. sȝ ẽt ex ꝑte passi seu recipiẽtis: ⁊ iõ nõ est ĩpoꝛe vt agẽs debile faciat ĩ vnomet loco actionẽ maioꝛeȝ actione agẽtis fortis: ⁊ ꝸ pp diuersitateȝ subti in dispõne seu ꝑparatiõe. ¶ Cũ aũt ꝸ sit ita põt qs dicere. Cur flãt vẽti septẽtriõales post remotionẽ solis a sua circulatiõe estiuali in vigĩti dieb⁹: ⁊ meridiõales post remotionẽ ei⁹ a circulatiõe seu solstitio hyemali ĩ sexaginta dieb⁹: ⁊ cã in ꝸ est vna: ⁊ habitudo solis ad septentrionẽ ⁊ meridiẽ est vna habitudo ĩ latitudĩe ⁊ distãtia. ¶ Et dicam⁹ ꝙ vꝛ vt cã in ꝸ sit: qꝛ vẽt⁹ meridionalis q gñať ibidẽ in loco siľi: ĩ q̊ gñať ex ipo vẽt⁹ septẽtrionalis nõ aduenit nob ĩ ꝓn⁹ tpis ĩ q̊ gñať pp nimiã distãtiã. Nã ipse ĩ illa hoꝛa ẽ debilis: sȝ post hoc fortificať. Nã actio caloꝛis erit ibideȝ fortioꝛ. ¶ Et iõ appet post remotionẽ soľ a circulatiõe hyemali ĩ tpe maioꝛi q̃ȝ sit tp̃s ĩ q̃ appet septẽtrionaľ. Nã locus ex q̊ gñať vẽt⁹ iste ẽ ꝓpigoꝛ nob. ¶ Uel dicam⁹ ꝙ cã in ꝸ ẽ ꝙ loc⁹ ex q̊ gñať vẽt⁹ meridiõaľ non ẽ habitudo sua ad circľationẽ hyemalẽ: sic ẽ hitudo distantie loci ex q̊ gñať septẽtriõalis ad ꝺclinationem seu circuitũ estiualẽ. i. ꝙ loc⁹ flatiõis meridiõalis ẽ magis remot⁹ a declinatiõe hyemali q̃ȝ ẽ loc⁹ flat⁹ septẽtrionalis a declinatiõe estiuali. Et erit tp̃s in q̊ calefit ille loc⁹ postq̃ȝ ꝑuenit sol ĩ circuitu hyemali lõgi⁹ tpe ĩ quo calefit loc⁹ flat⁹ septẽtrionaľ: cũ sol ẽ in opposito estiuali. ¶ Et intelligo hec per calefactioneȝ conuenientem flatui vẽtoꝝ. Nõ. n. ꝑ q̃ȝlibet caľitatẽ accidẽtẽ gnãnť vẽti. ⁊ hec cã ẽ illa q̃ dcã ẽ in q̃busdã traductiõib⁹ attributis q̃busdaȝ expositoꝛib⁹: ⁊ vꝛ vt sit cã in ꝸ ꝯiũctio duaꝝ cãrũ siľ. ¶ Sȝ in ꝸ ꝼmõe accidit difficultas nõ ꝑua. nã Aꝛ. videt ꝙ illđ qđ est sub eq̃noctiali nõ ẽ habitabile pp dñiuȝ caľitatis ibidẽ: ⁊ est veꝝ ⁊ firmũ: sic ꝺclarabiť postea ex ꝼmõe nr̃o. ¶ Et cũ ꝸ sit ita nõ est poꝛe vt flet vẽt⁹ ex ꝑte meridiõali siľi ꝑti septẽtriõali ex q̃ flat apđ nos vent⁹ septẽtriõaľ. i. ex loco q ẽ ĩter circuitũ hyemalẽ ⁊ poluȝ meridiõalẽ. Et ꝸ pp fortitudinẽ caloꝛis q ẽ sꝸ eq̃nocti̇ali. Nã vẽt⁹ q flat ex illa ꝑte morieť ꝺ necitate añq̃ȝ ꝑueniat ad nos: ⁊ cũ ꝸ sit neciũ nõ remãsit nisi vt sit loc⁹ flat⁹ australis apud nos ex loco q ẽ sub circuitu estiuali. nã sol cũ fuerit in circuitu hyemali ĩfrigidať ille locus: ⁊ humefit: ⁊ cũ appropinquit ei sol cũ redit liq̃facit siue resoluit illã hũiditatẽ: ⁊ causať vẽtus australis. Cũ aũt ꝑuenit in circuitu estiuali cessant pp fortitudinẽ caloꝛis: ⁊ iste ꝼmo ĩueniť ĩ q̃busdã textib⁹ attributis Alex⁹ ⁊ est verum deo volente.

¶ Sed

> Propter qđ vẽti moueнť circulariter circa terrã.

> Mot⁹ circularis cõpetit oĩ elĩto ꝑter terrã: ⁊ nõ ẽ nãľ neq̃ violẽt⁹ sȝ neuter. Idem. 3. celi cõ. 20.

> De cã flatus vẽtoꝝ aduersis regiõib⁹ ⁊ tpib⁹ anni.

> Nõ est ĩpoꝛe vt agẽs debile faciat ĩ vnomet loco actionẽ maioꝛeȝ actione agẽtis fortis. ⁊ ꝸ pp diũsitatẽ subti in dispõne et ꝑparatione.

> Prima cã.

> Scđa causa.

> Documentũ.

> Dubium.

> Solutio. Nota hic vñ flat vẽtus australiś ꝼȝ Ari. negãtem sub eq̃nocti̇ali eẽ habitationẽ.

¶ Sed differētie qbus distinguunt̄ vēti quatuor p̄/
ter istā q̄ vnus vēiat ab hac pte: ali⁹ ab alia pte sūt:
q̄r australis ē calidus ⁊ humidus. septētrionalis fri/
gidus ⁊ siccus. oriētalis medi⁹ p respectū hoꝝ duoꝝ:
⁊ occidētalis ēt: ſ3 ipse ē magis declinās ad hūidita/
tē. ſ3 assignatio cāe hui⁹ est q̄ australis dic̄ Arꝫ. venit
ex pte alta terre: ⁊ descēdit a terra ſ3 descēsum vapo
rū. Et si nō eēt h̄ eēt ꝯueniēs vt sit iste vent⁹ sicc⁹ pp
calitatē illi⁹ loci: nisi eēnt ibidē mlte aque: ſ3 frigidi/
tas vēti septētriōalis ⁊ siccitas ei⁹: manifestuꝫ est q̄
ipse flat ex desertis siccis: ⁊ ex locis depssis seu nō al/
tis.

Quare pars orietalis calidior est occidentali,

¶ Uēti aūt oriētales putat̄ de his q̄ sūt calidio
res vētis occidētalib⁹: q̄r ps oriētalis est calidior pte
occidētali: ⁊ iā difficile fuit hoib⁹ assignare cāꝫ hui⁹.
Ipsi eni putauerūt q̄ habitudo solis sup terrā i oriē
te ⁊ occidēte ē vna habitudo: ⁊ nos cōsiderabim⁹ de
h̄. ⁊ dicam⁹ q̄ sol cū fuerit in pte oriētali ē illō qd ca
dit ex lineis illustrātib⁹ seu radiātib⁹ sp illā ptē terre
ſ3 angulos rectos vl' ppinq̄s ad rectos: ⁊ h̄ ē nec̄ium
pp rotūditatē terre. Casus aūt eaꝝ in pte occidētali
donec sol ꝯtinuat̄ in tpe oriētali est ſ3 angulos dila/
tos donec diuidat sol arcū suū i medio diei: ⁊ ē habi
tatio solis ad duas ptes vna habitudo: ⁊ postea ē ha/
bitudo sol' ad ptē occidētalē in medietate vltia diei
habitudo ei⁹ in medietate p̄ma ad ptē orientalē: ⁊ q̄r
hoīes viderūt hāc habitudinē sil'em nō potuerūt da

Primus cā.

re cāꝫ hui⁹: ⁊ negauerūt eē. ¶ S3 illi q affirmāt h̄ eē
putāt q̄ ps oriētal' oriçōtis ē calidior: ⁊ vr̄ si h̄ sit ita
vt cā in h̄ sit q̄re soluit̄ stati sup illā ptē: ⁊ attingit il/
lā ptē ꝯtinue fortius q̄3 attingit p̄us p caliditatē illi⁹
pp cāꝫ quā diximus⁹: ⁊ patit̄ pp h̄ hec ps passiōe mlta.
⁊ pp h̄ recipit caliditatē fortiorē: ⁊ q̄r in pte occiden
tali accidit h̄ aliqd post aliqd ⁊ paulatine donec ac/
grat rē fortē ex h̄ fit i ipa dispō aliq̄: ita vt nō patiat̄
hac passiōe q̄ passa ē ps oriētalis: neq3 calefit ſ3 cali
ditatē illi⁹. ¶ Or āt sil'e hui⁹ accidit reb⁹ oppositi ma
nifestū est. ⁊ iō nō venit estas post hyemē donec me
diet iter ista ver. ppterea q̄r entia tūc occurrūt calo
ri ita vt corrūpat ipsa. ¶ Et signāt sup h̄ illō qd acci
dit i qbusdā annis p aduentū calitatis ⁊ frigiditatis
repēte de egritudib⁹ ⁊ malis: ⁊ h̄ est cā in h̄ eē si testi
moniū sit veꝝ: ⁊ ē cā polis: ſ3 q̄ accidat ex fortitudie

Alia causa.

hui⁹ ſmōis dare cāꝫ ⁊ eē sil' est remotū. ¶ Et ēt pole
est dare cāꝫ hui⁹ p aliū modū. nā d̄clatū est q̄ celum
h3 dextrū: ⁊ q̄ ps celi in q̄ sit dextruꝫ est fortior alia
pte: ⁊ cū h̄ sit ita erit calefactio i pte q̄ ē p trāsuersuꝫ
opposita seu in pte corrn̄dēte illi pti p motū fortiorē
⁊ attigit ipsaꝫ ēt ps oriētal': ⁊ ꝯiūgūt̄ i h̄ he due spēs
calefactiōis p̄ q̄ ē p refractionē ⁊ motū: ⁊ hec duo sūt
duo modi calefactiōis stellaꝝ: ſ3 q̄ decl'atū ē. ¶ Il/
lud āt qd dr̄ q̄ ciuitas lōgior ē calidior terra: cui⁹ lon
gitudo ē breuior. ⁊ forte cā in h̄ ē si testimoniū sit ve
rū: q̄r ille ptes sūt ppe ptē corrn̄dentez dextro celi: ⁊
appropiquant̄ ei: ⁊ sic̄ dr̄ q̄ ps dextra illi⁹ ē fortioris
actiōis: ita dr̄ q̄ ps terre corrn̄dēs huic patit̄ magl: ⁊
si nō dicas h̄ nescio qd dōꝫ sit de h̄. ¶ Et opinat̄ vt
sit hec cā p̄dominās i h̄ q̄ vēt⁹ oriētalis ē calidus: ⁊
hoc qd dixi adhuc nō vr̄ cā manifesta i h̄. nā sol stat
sup medietatē oriētalē sex horis sic̄ stat sup medieta
tē occidētalē: ſ3 ē ascēsus ei⁹ sup medietatē oriētalez
postq̄3 calefecit ipsam vna hora vel duab⁹. ⁊ h̄ cū ap
propinquat ad ascēsionē: ⁊ sic iā calefecit ipsaꝫ septē
horis vel octo: sex sup terrā: ⁊ vna vl' duab⁹ sub terra:
ſ3 cū sol iuit ad occasū ab oriçōte occn̄tali nō recipit
vtilitatē ille oriçō p caliditatē q̄ fit ex ipō post occa/
suꝫ p vnā horā vel duas: q̄r hec calefactio fit cū iā fri
gefactus ē oriçon occn̄talis pp occasuꝫ solis ab ipso.
ſ3 calitas q̄ fit an̄ ascēsuꝫ ē ꝯ̄rio h⁹. i. q̄r tūc augmen
tat̄ caliditas p caliditatē que fit post ascēsionē. ſ3 ca/
liditas q̄ ē post occasuꝫ nō pōt resistere frigiditati q̄
est post occasum: ⁊ a fortiori nō addit caliditatem.
¶ In eodē medio vbi loq̄t̄ de vētis dic̄: ſ3 ascēdēs. s.
vapor ex pte meridionali ē minor seu minus vapo/
re ascēdenti ab oriētalib⁹ ⁊ occidētalib⁹: ⁊ est sub ipo
vapore in grossitudie: ⁊ iō nō multū trāsmutat̄ i aq̄
ſ3 ipse vtplimū fit vēt⁹ an̄q̄3 fiat aq̄. Inq̄t: ⁊ pp hanc
cām fiūt vēti in ptibus septētrionis ⁊ meridiei ma/
gis q̄3 sint i ptib⁹ oriētis ⁊ occidētis: ⁊ hec ē cā quā in/
uenim⁹ in textu q puenit ad nos ex v̄bis Arꝫ. ponens
q̄ due ptes meridiei ⁊ septētrionis multiplicāt̄ i eis
vēti magis q̄3 in duab⁹ ptibus. s. orientis ⁊ occidētis.
¶ S3 id qd iuenim⁹ in expōne Alex⁹ in h̄ lib° ē cā ꝯ̄
ria huic cause. nā ipe dicit q̄ cā paucitatis flatus vē/
toꝝ ab oriēte ⁊ occidēte est siccitas dn̄ans sup illa lo
ca: ppea q̄r sol vadit sup eas ⁊ cōburit ipsas expargū
tur vapores q illic sunt: ⁊ dissoluunt̄ an̄q̄3 trāsmutē/
tur ad vētū pp augmētum caloris: ⁊ due ptes septē/
trionis. s. ⁊ meridiei sūt hūidiores istis duab⁹. nā plu
uie sūt in ipsis magis: ⁊ de nā corpis humidi est ascē
dere ex ipo vapor magis: sic̄ ē dispō i lineis hūidis:
nā suba cal'a ⁊ sicca q̄ ascēdit ex ipso cū cōburit̄ ma/
ior ē suba q̄ ascēdit ex lignis siccis. ¶ Duo igitur hi
ſmōes ꝯueniūt q̄ sol calefacit oriētales plusq̄3 facit
in duab⁹ ptib⁹ septētriōis ⁊ meridiei: ⁊ dn̄t in eo qd
ꝯseq̄t̄ ex isto. nā i p̄ dr̄ q̄ mltitudo caloris seqtur ex
ipo multitudo vapoꝝ ⁊ spissitudo eoꝝ: ⁊ ex paucita/
te caloris seq̄t̄ paucitas vaporuꝫ ⁊ subtilitas eorum.
¶ In 2° aūt dr̄ q̄ ex itētiōe caloris seq̄t̄ augmētuꝫ
dissolōnis: ⁊ desitio seu abscisio vapoꝝ: ⁊ ex paucita/
te caloris seq̄t̄ ascēsio vapoꝝ ⁊ multitudo eoꝝ. ⁊ tu
scis q̄ itēsio caloris ⁊ remissio illi⁹ pducit q̄3libet ha
rū duaꝝ opōnū ꝯ̄riaꝝ: ⁊ h̄ redit ad diuersitatē subti
⁊ habitudinē agētis ad ipꝫ. nā subꝫ cū sit humidū. s.
q̄ humiditas dn̄at̄ sup ipm: ⁊ nō dn̄at̄ potētia agen
tis sup ipm in fine dn̄atiōis. s. calefacientis. ⁊ h̄ in ra
dice pportiōis seu habitudis que est inter ipsa: seq̄t̄
q̄ cū appropinquat̄ hoc agēs huic passo appropinq̄/
tione certa vt resoluat̄ ex ipso vapor paucus humi/
dus: ⁊ cū remouet̄ ab ipso distātia certa vt resoluat̄
ab ipso vapor multus subtilis: ⁊ cuꝫ fuerit habitudo
seu pportio agētis ad passuꝫ maior hac habitudine ⁊
habitudo passi ad ipsuꝫ minor: opꝫ de necessitate q̄n
appropinquat̄ sibi agēs vt exiccet ipsum: ⁊ cōsumet
id qd pducit̄ ex ipso. ⁊ cū est remotū resoluit ad ipꝫ
multū vaporē. ¶ Et si nos scirem⁹ vere pportionem
caloris solis a terra q̄ pportio sit de his duab⁹ ppor/
tiōib⁹: tūc scirem⁹ qs hoꝝ ſmonū ē verus p demr̄a/
tionē dātē cām ⁊ esse sil': ſ3 q̄r nos nō scim⁹ hāc ppor
tionē opꝫ iuestigare vnāquāq̄3 haꝝ duaꝝ causaꝝ ex
reb⁹ posteriorib⁹ que apparent oculis: ⁊ si in partib⁹
orientalib⁹ ⁊ occidentalibus multiplicant̄ pluuie q̄3
in duab⁹ partibus septētrionis. s. ⁊ meridiei: tunc ē cā
dicta in textu attributo Arist. ⁊ si dispositio est oppo
sito mō: cā est dicta in libro Alex⁹. ⁊ h̄ totum si id qd
appet oculis in paucitate flat⁹ ventoꝝ ⁊ multitudie
eoꝝ ex his partibus sit sicut posuit: nā nos videmus
in oriēte ⁊ occidēte in ista puicia nr̄a. s. i andolosia si
nō magis flāt q̄3 in septētrione ⁊ meridie nō minus:
⁊ videmus ēt in oriēte ⁊ occidente congregari nebu/
las ⁊ pducere pluuiā in oriēte ⁊ medietate occiden

tali de hac isula seu puincia: in orietali aut in medietate orietali illi⁹. ¶ Et forte h accidit i ista isula pp situ maris vsus ea: ꝛ qꝛ ipsaz circudat ꝛ erit h qd dr: h e id qd iuenit i plib⁹ locis habitabilibus terre. s. in terra septetrionali vel in terris naturalibus in calore: ꝛ sut terre q sut i medio sm logitudine ꝛ latitudine: vt terre grecoꝝ ꝛ ppique eis: terra at nra hec ꝛ si sit ɔueniens terris grecoꝝ i latitudie e breuior ipa in logitudie: terra aut israel ꝛ babylonie sut strictiores terris grecoꝝ i latitudie: latitudies at magis faciut in diuersitate terraꝝ q logitudies. ¶ Et io nos videm⁹ hac terra nraz magis ppinqua in sua na terris grecoꝝ q terre babylonie. Clyma at eqle seu ɔtemperatu est gntu: vt ingt Galius: no qrtu vt crediderut mlti hoies. ¶ Signu at hui⁹ e q illic iueniut coplexioes eqles magis. signu aut forte sup coplones est color ꝛ capilli. Color at eqlis e alb⁹ ꝛ clarus: capillus aut eqlis e magis ppiqu⁹ ad illu qui e qsi medi⁹ iter planitie ꝛ crispitudine: seu ad planu q ad crispitudine: ee at h⁹ coloris ꝛ capilli paꝝ iuenit i terra arabu: ꝛ io vocat albu rubeu: terre at babylonie sut medie ad terras arabu. s. q color brun⁹ dnat sup eos hoies sic e dispo arabu: iste at color i capillis iuenit natr. s. magis in hoibus clymatis gnti qn non coniungunt cu3 getibus extraneis sed cum habitatibus extraneis que habitant illic de ppinquo: s3 cum plogauerit tps in istis hoib⁹: tuc redit na eoꝝ ad nam illoꝝ hominu illi⁹ clymatis: sic accidit filys arabu ꝛ barbaroru i terra adelosie. s. q ipsi ɔuersi sut ad naz getl ppe illi tre. io mltiplicate sut i eis scie: ꝛ ia exiuim⁹ ab illo i q fuim⁹ nuc: redeam⁹ ad id i q fuim⁹ ex vbis sapietl.

¶ Jte in eode secudo vbi loquit de veto septetrionali ac meridionali: ꝛ de h loco a quo flat dicit in media sua expone hec vba. Jngt: ꝛ ia locuti fuim⁹ i pductioe flat⁹ septetrionalis: ꝛ gd sit ex illa pte de vetis post coplemetu estatis ꝛ hyemis: ꝛ iaz op3 iuestigare gd sit ca i h. ¶ Et dicam⁹ q i hyeme dsinit seu deficit ma veti pp dniu3 frigoris i parte septetrionali: ꝛ cu appropiquat sol sibi: ꝛ h cu trasiuit hyems ꝛ incepit ver appropiquat sol terre: ꝛ cu resoluit niues que sut illic ꝛ fac ascede ex terra vapores fit ex eis vent⁹ septetrionalis frigidus. S3 flat⁹ h⁹ post estate ca i h est q fortitudo caloris i pte estatis facit desine ma3 illius ꝛ ɔsumit ipsa3: ꝛ cu fuerit post tps estatis ꝛ ifrigidat⁹ aer aliqli frigiditate retinent vapores q sunt in terra pp illa frigiditate: cu aut multiplicant emittunt seu ascedunt: ppea qꝛ no est adhuc tatu frigus q phibeat emissione vapoꝝ multoꝝ ex eis: ꝛ no est etia illic tatus calor qui dissoluere ꝛ ɔsumere eos possit. Et ca in hoc qd dixit e: q solis appropinqtio ꝛ remotio in his duab⁹ dispoib⁹ in pte septetrionali est eade seu silis appropinqtio: qsi igitur ipsa agit i his duob⁹ tpibus in pte septetrionali sm eade appropinquatione calore pportionabile gnoni vetoꝝ: s3 quia fuit id qd seqt ex distatia illi⁹: frigus fuit h qsi ages p accns. Jngt: ꝛ pp has duas cas icipit flat⁹ septetrionalis in pncipio veris ꝛ autuni pter alios vetos: ita inuenimus hac qone in vbis Aristo. que puenerunt ad nos: sed in lib° Alex^i inuenit loco hui⁹ alia qo: ꝛ est: cur septetrionalis flat post remotionez solis a solstitio estiuali: seu a reuolutione estiuali multoties ꝛ qsi ɔiuncte: ꝛ hoc post viginti noctes a remotioe solis a solstitio estiuali ꝛ meridionalis flat non ɔiucte post recessu3 solis a solstitio hyemali: ꝛ hoc post septuaginta noctes: ꝛ dcm est illic in rnsioe huius qonis q ca in hoc sunt due cae: vna eaꝝ est q ps meridionalis remotior est ex habitatioe nra q ps septetrionalis: ex quo habitatio nra e in. 4. septetrionali: ꝛ vet⁹ meridionalis no puenit ad nos nisi qn fortificabat operatio ei⁹ pp fortitudine opatiois solis in illis ptib⁹: ꝛ h post septuagita dies: na ps cui appropiquat sol apparet de dispone illi⁹ q ipsa fortiter calefit post recessu3 solis: ꝛ h pp fortitudine passiois recipietis: no pp fortitudine agetis. s3 ps meridionalis pp ppingtate ei⁹ ad nos flat sup nos vetus septetrionalis a pncipio apparitionis actionis solis in illa pte. s. resoluedo niues ꝛ faciedo ascede vapores siccos frigidos: ꝛ io fuit vetus septentrionalis frigidus ꝛ sicc⁹: ꝛ appet iste ventus post viginti dies a reuolutione estiuali.

¶ Scda aut ca est: q ipsi putauerut q locus ex quo gnatur ventus meridionalis remotior est a solstitio hyemali q sit loc⁹ ex quo pducit vet⁹ septetrionalis a solstitio estiuali: ꝛ hec ca data si posuerim⁹ q locus gnonis meridionalis e i eo qd e post reuolutionem hyemale vsus meridie: vt putat h ex verbis eoꝝ de locis gnonis vetoꝝ: ꝛ s3 q iuenim⁹ h dclarasse qda3 expositores nulla h3 rone: neq3 notu3 e p sensum: ꝛ e dcm tm sine rone: na magis vr vt sint loci flatus vetoꝝ ex duab⁹ ptib⁹ reuolutionu3 siles in ppingtate ꝛ reuolutioe: nisi illic accideret aliqd accns pp mam.

¶ Sed pma ca est dignior seu ɔuenietior vt sit ca i augmeto seu fortitudine veti q sit in ei⁹ paucitate: ꝛ h qꝛ ia declatu est de dispone veti q assilant fluminib⁹. s. q qto magis remouent a principys eoꝝ sunt maiores per id qd ɔgregat seu adiungit eis ex vaporibus sile eis: ꝛ qd apparet est necium vt flatus duorum vetoꝝ oppositoꝝ in vna eadez hora ex duabus causis diuersis: ꝛ si sit vetus septetrionalis q erat in pncipio veris q ei⁹ est caliditas: igit seqt vt sit vetus meridioalis q flat in ista hora: ca ei⁹ e frigiditas q accidit pti meridionali. s. post remotione hyemale: ꝛ si sit veti septetrionalis q flat in pncipio autuni ca ei⁹ frigiditas vt dcm e. meridionalis igit q flat i hac hora ca ei⁹ e calor. s. i pte meridionali: hec e dispo vetoru3 ɔrioꝝ seu oppositoꝝ i vno tpe. ¶ Et cu h sit ita veti igit oppositaꝝ partiu q flant in tpib⁹ diuersis: s3 si ipsi sint pportioales. s. q distatia eoꝝ ab eqnoctiali seu a tpe eqnocty e vna distatia: ꝛ op3 vt sit ca eoꝝ vna in spe: nisi accideret illi aliqd accns pp ma3: ꝛ s3 hoc si fit ventus septetrionalis agens illius post vigiti dies a remotioe estiuali est calor: op3 vt sit ages meridionalis de hac eade spe. s. calor: vt sit in illa hora. s. in hora ɔsili: sed veti oppositi q flant in tpib⁹ diuersis no pportionabiles. s. quoꝝ initiu flat⁹ sunt hore diuerse ia op3 vt sint cae eoꝝ diuerse: vel pp ages. s. vel pp calore ꝛ frigus: vel pp locu. s. pp diuersitate3 partiu terre in ppingtate a locis aduetus solis: ꝛ cu3 hoc sit ita ꝛ vetus meridionalis flat post remotioe3 hyemale septuagita dies: ꝛ septetrioalis post reuolutione3 estiuale: seqtur igit vt sint cause eoꝝ diuerse vel ages vel recipies. ¶ Et si eet dclaratu q ipossibile est vt sit ca incipiendi flatus veti meridionalis in hac hora. s. agens diuersa a ca flatus veti septetrionalis in illa hora dicta et ꝛ ipossibile est vt ages ꝛ recipiens sint diuersa sm magis ꝛ minus eet nece vt sit locus diuersus in ppingtate ꝛ remotione a sole: sicut dcm est: vel erit ca distatie loci a nobis: sed cu3 h no fuerit declatu possibile e vt si veti meridioales gnati in illa hora sunt ca frigoris qd inuenit in pte meridionali ex qua gnat vetus an augmetu caloris solis

ꝛ maxie

Latitudines magis faciũt in diuersitate terraꝝ q̃ longitudines.

Uẽti assilant fluminibus: q̃ q̃to magis remouent a pncipijs eorum maiores sũt

⁊ maxime q̄ꝛ hec hoꝛa eſt ꝓpinqua ꝑncipio hoꝛe veris: ⁊ iam declaratũ eſt ꝙ vẽtus meridionalis q̄ flat in hac hoꝛa: vt dic̃ Ar. cã illiꝰ eſt caloꝛ: opꝫ igit̃ vt ſit vẽtus oppoſitꝰ ei factꝰ in hac hoꝛa cã illiꝰ ſit frigiditas: ⁊ ipſe ẽ meridionalis v̾nalis: ſꝫ vẽtus q̄ flat poſtq̃ cõpleuerit remotio eſtiualis ꝑ vigĩti dies: cã eiꝰ ẽ caloꝛ vt dcm̃ ẽ. ⁊ ipſa ẽ diuerſe ꝓpoꝛtiõis ſeu habitudinis a vẽto ſeptẽtrionali q̄ fit in ꝑnº autũni ſi poſuerimꝰ ipm̃ aliũ a vẽto autũnali ſeptẽtrionali: ſꝫ ſi ipſe fuerit poſitꝰ eẽ vẽtus autũnalis meridionalis: iã igitur ſeq̄t̃ vt ſit cã eiꝰ frigiditas. ⁊ ſi ẽ alius poſſe ẽ vt cã illiꝰ ſit caloꝛ vel locꝰ ꝑꝑ hũc locũ: ⁊ in h̄ vt vides eſt ambiguitas magna ⁊ inq̄ſitio ꝓfũda. ¶ Et cã diuerſitatis ſeu difficultatis ẽ difficultas cognitiõis harũ hoꝛaꝝ a viſu ⁊ verificatiõis eaꝝ ꝑꝑ nimiã ꝯfuſionẽ ⁊ diuerſitatẽ que accidit his rebꝰ ꝑꝑ mãꝫ. ¶ Et magis veriſ[i]le app̄et cũ ꝯceſſerimꝰ loca flatꝰ eẽ ſĩlia vt ſit vẽtus ſeptẽtrionalis q̄ flat poſt vigĩti dies a receſſu eſtiuali ꝑter vẽtũ autũnalẽ meridionalẽ: ꝑꝑ diſtãtiã illiꝰ qᷓ eſt ĩter ea: ⁊ ꝙ ſit vẽtus meridionalis qui flat poſt ſeptuagĩta dies a receſſu ſolis a ſolſtitio eſtiuali: ⁊ cur nõ flat ẽt vẽtus autũnalis ſeptẽtrional' añ ꝑnᵐ autũni ꝑ viginti dies: ſic̃ flat meridionalis ante ver. Seq̄t̃ igit̃ ꝯ nos difficultas ꝑma q̃ ſeq̄bat̃ ꝯ antiquos: ſꝫ poſſe eſt dicere ꝙ cã in h̄ ẽ ꝙ duo vẽti producunt̃ a cã frigida: ⁊ ꝑs meridionalis velociꝰ recipit frigiditatẽ q̃ꝫ caliditatẽ ꝑꝑ paucitatẽ ſtellaꝝ que ſũt in ꝑte meridionali ⁊ altitudĩe ꝑtis meridionalis ſi habitabilis de terra eſt hec ꝑs velociꝰ: igit̃ ĩtroducit̃ frigiditas illic q̃ꝫ ſit h̄ viginti diebꝰ ꝑꝑ calefactionẽ: ſicut tu ĩuenis vẽtũ ſeptẽtrionalem ꝓduci poſt remotionẽ eſtiualẽ per viginti dies ꝑꝑ caloꝛẽ ẽt a caloꝛe huius loci ⁊ frigiditate illius. ¶ Sꝫ ꝙ vẽtus meridionalis vernalis ſit a cã frigida: manifeſtũ eſt ex quo vẽtus ſeptẽtrionalis qui flat in illa hoꝛa eſt a cã calida: ⁊ hoc manifeſtũ: ꝓpterea q̄ꝛ ſol vadit verſus partẽ ſeptẽtrionalẽ ⁊ redit a meridionali: ⁊ iõ ſequit̃ apud me vt ſit vẽtus meridionalis vernalis cum redit ſol a parte meridionali nõ cã vadit ad ipſam ſic̃ eſt diſpõ in vẽto ſeptẽtrionali autũnali: ⁊ vt ſit vẽtꝰ ſeptẽtrionalis qui app̄et poſt viginti dies cũ ſol ꝺclinat ad ſeptẽtrionẽ: nõ cũ redit ab illa ꝑte ecõtrario diſpõnis in vẽto autũnali ſeptẽtrionali: hoc ſi ꝯceſſerimus ꝙ ſunt duo vẽti: ⁊ puto ꝙ antiq̄ hoc ꝯcedunt: nam iſte vẽtus apud ipſos fit a caloꝛe: ⁊ vẽtus autũnalis a frigoꝛe: ⁊ ſi conceſſerimus ꝙ duo venti ſunt vnus: iam poſſibile eſt dicere ꝙ ꝑnᵐ diſpõnis huius vẽti eſt a caloꝛe: poſtea aũt gñatio eius eſt a frigoꝛe: p̄ter h̄ qᷓ deſinẽt illi qui ſunt ĩter hos duos vẽtos: ⁊ erit hec cã in h̄ ꝙ antecedit iſte vẽtus ſeptẽtrionalis q̄nquagĩta diebꝰ ſuꝑ vẽtũ meridionalẽ vernalẽ: ⁊ totũ h̄ verificat̃ poſtq̃ꝫ nõ gñatur vẽtus ſub reuolutiõe ſolis: ⁊ ꝙ vẽtus meridionalis vadit in his locis: ⁊ nõ deſinit ⁊ ꝓcedit ad ꝑtẽ ſeptẽtrionalẽ. ⁊ ſi poſuerimꝰ hos duos diuerſos ventos eẽ a ꝑtibꝰ frigidis poſſe eẽt nobis adducẽ cãm huiꝰ ex h̄ ꝙ nos poſuerimus de caloꝛe ꝑtis ſeptẽtrionalis ⁊ frigoꝛe meridionalis cũ ꝯſeruatiõe ſĩlitudis locoꝝ flatꝰ. ¶ Naꝫ res diuerſe dr̃nt vel ꝑꝑ agẽs vel ꝑꝑ recipiẽs: agẽs aũt vl' dr̃ in ſpẽ vl' ſꝫ magis ⁊ minꝰ: ⁊ ſilr̃ patiẽs vel dr̃ ſꝫ magis ⁊ minꝰ vel ĩ ſpẽ. ¶ Sꝫ Alexr̃ credit ꝙ loca flatus meridionalis ſunt ſolſtitiũ ſeu reuolutio eſtiualis: ⁊ ſm̃ h̄ iã verificabit̃ in q̄buſdã terris ſeptẽtrionalibꝰ vt ſit ſol cum fuerit in reuolutiõe hyemali remotioꝛ ab iſto loco ab eis: ſic̃ fuerit in oppoſito eſtiuali a loco gñatiõis ſeptẽtrionalis: ⁊ h̄ cũ fuerit poſita gñatio ſeptẽtrionalis a fine terre habitabilis: ſic̃ ponimus gñationem eius. ſ. meridionalis a ꝑnº terre habitabilis: ſed ponere gñationẽ meridionalis a ꝑncipio terre habitabilis eſt difficile: ꝑꝑea q̄ꝛ ipſi iam ꝯuenerũt ꝙ nõ gñatur vẽtus ſub reuolutiõibꝰ ſolaribus ꝑꝑ caloꝛẽ illoꝛum locoꝛuꝫ: ⁊ ſm̃ hoc nõ erit in ꝑº clymate vẽtus meridionalis: ſꝫ eſt in ꝑte que ẽ poſt primuꝫ: nam ab ipſo gñatur. ¶ Uel dicamus ꝙ iaꝫ gñatur vẽtus in parte in qua nõ eſt poſſ[i]s habitatio: ⁊ iã ꝓlõgauimꝰ multũ in h̄ q̃ſito magis q̃ꝫ ꝯueniens fuit: ⁊ redeamꝰ ad id in quo fuimꝰ ex v̾bis ſapiẽtis.

¶ Itẽ circa mãm de vẽtis dicit. ⁊ pꝛopꝛietas vẽti meridionalis eſt ꝙ ipſe cõmouet nubes ⁊ ꝯgregat ipas ⁊ cõiũgit ꝑtes illius: ⁊ pꝛopꝛietas vẽti ſeptẽtrionalis eſt ꝙ ipſe deſtruit ipas ⁊ ſeparat ꝑtes illaꝝ. ¶ Et cã in hoc ꝙ vẽtus meridionalis ꝓpter toꝛtuoſitatẽ flatus eius eſt ſicut linea cuius extrema ſunt arcuata: ⁊ cum ipſe flat ingreditur in partibus nubis ⁊ ꝯgregat ipas: ⁊ ꝯiũgunt̃ q̄dã eius partes cũ q̄buſdã ⁊ ĩſpiſſat ipſaꝫ ⁊ ingroſſat ſuũ coꝛpꝰ: ſed vẽtus ſeptẽtrionalis ẽ recti flatus: ⁊ ꝑꝑ hoc ſegregat nubes ⁊ ſepat q̃ſdã earum a q̄buſdã. vult dicere vt puto: ꝙ toꝛtuoſitas ſeu arcuoſitas vẽto meridionali accidit ſibi ꝑꝑ diſtãtiã flatus eiꝰ: ⁊ rectitudo ſeptẽtrionali ineſt ꝓpter ꝓpinquitatem flatus eius. nã vẽtus ꝓpterea q̄ꝛ de ſua nã eſt reuoluere circa terraꝫ: ⁊ ineſt ex ſpherica: ſeq̄t̃ ꝙ q̃to magis flatus eſt remotus magis appꝛopinquatur arcuitati: ⁊ eſt maioꝛis multitudis circulatiõis: ⁊ accidit ei retinere nubẽ per ſpherã ſeu circulũ queꝫ facit. i. ꝙ nubes cõgregant̃ cõuexo eiꝰ ⁊ nõ ſpargit̃ ⁊ ĩgroſſat̃ ⁊ ꝯgregat̃ donec ex ipſa fit aq̃: ſꝫ ſeptẽtrionalis ꝑꝑ ꝓpinq̄tatẽ flatꝰ eiꝰ: via eiꝰ ſeu ꝓceſſus eiꝰ appꝛopĩquat̃ linee recte: ⁊ expellit nubes ⁊ nõ retinet eas. Hec ſunt v̾ba Cõmẽtatoꝛis in media expoſitione.

¶ Et poſtq̃ꝫ declaratũ eſt h̄: dicẽduꝫ eſt de locis habitabilibus terre. Et dicamꝰ ꝙ mẽſura que accepta eſt per ſenſum ⁊ rõnem mathematicã ex parte habitabili in hac ꝑte ſeptẽtrionali ẽ minus ſexta ꝑte terre ⁊ eſt q̃ſi ſeptia. Ipſe. n. traxerũt lõgitudinẽ huiꝰ loci: cũ ꝯſiderauerũt eclipſes lunares in q̄buſdam terris oꝛiẽtalibꝰ ⁊ occidẽtalibꝰ: ⁊ nõ ĩuenerũt ipſas añcedẽ in terris oꝛiẽtalibꝰ: ⁊ eẽ poſterioꝛes in occidẽtalibus magis q̃ꝫ duodecim hoꝛis: ⁊ h̄ in longitudine centuꝫ octuaginta partiũ ex ꝑtibus ſm̃ quas celuꝫ eſt. 360. partes. ¶ Latitudinẽ aũt huius ꝑceperunt per hoc ꝙ finis terraꝝ in q̄bus fuit poſſibile eis ire ĩn parte auſtrali eſt illud qᷓ eſt remotũ ab eq̄noctiali. 13. partes ⁊ vnũ fragmentũ ſeu minutum: ⁊ finis terraꝝ in ꝑte ſeptẽtrionis eſt illud qᷓ eſt remotũ ab eq̄noctiali. 60. ꝑtes. Nã putauerũt ꝙ maria ꝓhibent illas in his duabꝰ ꝑtibꝰ: ⁊ hec eſt menſura que ꝑcepta eſt per ſenſuꝫ de diſpõne terre habitabilis. ¶ Et debemus cõſiderare de illo qᷓ eſt poſſe de h̄ ꝑ rõnem: ⁊ de illo qᷓ nõ eſt poſſe: ⁊ dicamus ꝙ Ariſto. ⁊ ſecta ꝑipateticoꝝ putãt ꝙ locus in quo eſt poſſ[i]s habitatio in terra ex parte ſolis eſt illud qᷓ eſt circa duas partes circuitus eiꝰ in duabꝰ ꝑtibus eiꝰ. ſ. ſeptẽtrionali ⁊ meridionali: ⁊ ꝙ illud qᷓ eſt ſub eq̄noctiali ⁊ ꝓpe ipſum impoſſibilis eſt habitatio in eo ꝓpter dominiũ caloꝛis. ¶ Et ẽt putãt ꝙ illud qᷓ eſt remotũ a circuitu ſolis ad duas ꝑtes. ſ. meridionalẽ ⁊ ſeptẽtrionalẽ eſt inhabitabile ꝑꝑ dñium frigiditatis. ¶ Ptolomeus aũt ⁊ ſequẽtes ipſum ex mathematicis: putãt ꝙ habitatio eſt poſſ[i]s ſub equinoctiali ad illud qᷓ excedit ex

Margin notes:

Res diuerſe dr̃nt vl' ꝓpter agens vel ꝑꝑ recipiens.

De ꝓpꝛietatibus ventoꝝ.

De locis terre h[a]bitabilibꝰ

Opĩo Ariſt. de locis terre habitabilibꝰ

Opi. Ptolomei ⁊ Auice.

Auer. opio pro Aristo,

parte meridionali ꝫ mēsurā que non vadit ad ipaꝫ
depressio solis seu oppositū augis. Et est locus quem
vocāt viā cōbustā. ¶ Auicēna aūt iā secutus est eos
in hac opione: ⁊ vidit ꝙ ille locus. s. q est sub equino/
ctiali est magis tēperatus seu medius oībus clyma/
tibus: ⁊ putauit ꝙ sermo ꝑipateticoꝝ est ꝯrius sen/
sui ⁊ rōni. ¶ Nos aūt cōsiderabimus de h ꝫm ꝙ ē
poſe nobis ex pte rei: seu ꝫm rē de qua ꝯsideratᷓ: ⁊ h
ꝫm ꝓpōnes q̄s hēmus de h. ¶ Et dicam⁹ qꝺ iā de/
claratū est ꝙ cā caliditatis est ꝓpingtas solis versus
directū capitis: ⁊ ꝙ cā ꝓpinqua in h est casus lineaꝝ
radialiuꝫ sup angulos rectos: aut q appropinquātur
rectis: q2 tūc fit reflexio fortior: ⁊ ꝙ excessus clyma/
tum in fortitudīe caloris ⁊ debilitate ei⁹ ꝑꝑ excessuꝫ
eoꝝ est in his angulis. Nā ille terre q̄ sūt ꝓpingores
ad pte̅ meridionalē anguli causati in eis a lineis ra/
dialib⁹ cū sit sol in circuitu estiuali sunt ꝓpingores
rectis donec sint ī terris in qb⁹ sol vadit directe sup
capita eaꝝ illi anguli directi: ⁊ hec est terra calidior
ꝫm istum modū. s. ꝫm modū reflexionis. ¶ Et cū h
sit ita videtᷓ esse poſe vt sit habitatio sub eqnoctiali.
Nam nos videmus multas terras habitatas in qui/
bus vadit sol super capita eoꝝ. Sed ista inqsitio seu
inductio nō dat veritatē. ¶ Et nos dicamus ꝙ cuꝫ
fuerit dispositio sicut diximus de cā intense calidita/
tis ⁊ debilitatis ei⁹ in clymatib⁹ diuersis: ⁊ hoc vꝫ sen
sui. Nā clyma magis tēperatum hoī ⁊ plurib⁹ aīali/
bus ⁊ plātis est clyma quartū ⁊ qntuꝫ. Et hoc ex pte
caliditatis cui⁹ cā est reflexio: ⁊ qꝺ est preter ista duo
clymata in pte meridionali est magna caliditas: in
septētrionali aūt est magna frigiditas. Et si non eēt
hic cā in itēsiōe caloris ⁊ debilitate eius in clymati/
bus diuersis nisi anguli quos causant ille linee radia
les: manifestuꝫ est ꝙ sub eqnoctiali potest eē habita
tio: sed non tēperata: vt dicit Aui. sed ꝫm modū ꝫm
quē est habitata in clymate in quo sol vadit directe
super capita eoꝝ. Nā habitātia in illis terris sunt vi/
te breuis de necessitate: ⁊ vtplurimū non sunt nālia.
Sed si sit hic alia cā ex pte materie per quā augmē/
tatᷓ caliditas sub eqnoctiali augmēto valde magno
nō erit possibile vt sit illa ps habitata. Et hanc cām
nesciuit aliqs eoꝝ qui putāt ꝙ habitatio in illis lo/
cis est possibilis. ¶ Nos aūt ꝯsiderauimus de hoc: ⁊
dicamus ꝙ appet manifeste ꝙ caliditas maior est in
q̄libet terra ex terris diuersoꝝ clymatuꝫ in tpe esta/
tis post remotionē solis a circuitu seu solstitio estiua
li: ⁊ hoc ex pte passi ⁊ recipiētis ⁊ non ex pte agentis:
sicut ꝺclaratū est ante. nā ꝯtinuatio huius caloris in
terris tēperatis seu ꝓpings tēperamento durat post
remotionē solis circa tres mēses: ⁊ hoc in terra nr̄a. s.
Hispania: ⁊ in illis que sunt ꝓpe ipsam in latitudīe.
Alie aūt ciuitates sunt terre ꝑter istas si sunt versus
partē meridionalē īuenitᷓ in eis hec caliditas tpe lō/
giori hoc tēpore dicto qꝺ est circa tres mēses: ⁊ h q2
ꝫ fortitudinē caloris in terris diuersis fit receptio ī
aere maior de caliditate solis: ⁊ retinet ipm ꝫm suaꝫ
formā per tēpus magis lōgum: ⁊ cū hoc sit ita sequitᷓ
de necessitate ꝙ terre quaꝝ latitudo est ꝓpinq̄ vt sit
in medio latitudīs haꝝ terraꝝ tēperataꝝ: ⁊ sunt ter
re in qbus vadit sol directe capitib⁹ eoꝝ: vt in solsti/
tio estiuali vt sit calor in eis in tpe estatis prope du/
plum respectu caloris īuēti in istis terris. ⁊ erit ꝑma
nentia eius post declinationē solis ꝓpe dupluꝫ illius
mēsure seu ꝑmanētie: ⁊ hoc q̄si per sex mēses vel qn/
q3: ⁊ h cognoscūt ꝑ sensum hoīes qui viderunt hoc.

¶ Sed ego vidi terraꝫ cuius latitudo est q̄si trigin
ta: ⁊ est remanētia caloris in ea post declinationē so
lis circa q̄tuor mēses: ⁊ hoc non percipitᷓ sensu tm̄: sꝫ
possibile est ꝑuenire ad hoc per rōnē. ¶ Et cum ꝯsi/
derabimus in hoc toto seqtur de necessitate vt in ter
ris: quaꝝ vmbre cadūt meridionales sit tps caloris
apud eos ꝓpe illos q̄tuor mēses: ⁊ est tēpus in quo ca
dūt vmbre australes: ⁊ calor eaꝝ de necessitate ē for
tior: ⁊ silr̄ seqtur cū cadunt vmbre septentrionales. ⁊
cū hoc sit ita erit caliditas de necessitate sub equino
ctiali ꝯtinua equalr̄ in toto anno vel ꝓpinqua conti
nue equalr̄: ⁊ nō eēt ibidē tā꜡ vna reuolutio in fine
caliditatis nō quatuor. Nā in tēpore in quo est con/
suetudo aeris remoueri a caliditate de nec̄itate de/
scendit sup ipm motor qui fecit ipm acqrere eā: ⁊ cō
seruatᷓ ꝑꝑ hoc caliditas ibidē: ꝓpterea q2 sol non re/
mouetᷓ a directo capitū eoꝝ plus q꜡ per tres mēses: ⁊
manifestuꝫ est ꝙ talis locus ipossibile est ꝑmanē in
eo plāte: ⁊ aīalia. Nam ꝯseruatio anīalis ⁊ plante est
per quatuor reuolutiōes seu circuitiones anni: q2 sūt
cōposite ex ꝯtrarijs ex qbus cōponuntur. Et talia lo/
ca si imaginauerimus in eis eē reuolutiones seu cir/
cuitiones essent octo: ⁊ hoc totū est cōtrarium dispō/
ni naturali. ¶ Declarata est igitᷓ ex hoc verificatio
vie ꝫm quā ꝓcessit Arist. Nam sicut īueniuntᷓ in pte
septētrionali ꝓpter frigiditatē: ita opꝫ vt sit in parte
meridionali ꝓpter caliditatem. Et hoc seqtur ex ser
mone vniuersali qui est: ꝙ cū īuenitᷓ vnū contrariū
in fine seu in extremo: opꝫ vt sit reliquū ꝯtrariuꝫ in
illo fine: ⁊ q2 est hic q̄dam terra non habitata ꝓpter
frigiditatem: ⁊ medium eq̄le est necessariū vt sit hic
alia extremitas nō habitabilis ꝓpter calorē. ⁊ si nō:
non esset eq̄litas seu tēperamētum in medio: ⁊ cū in
uentum sit vnū extremum ⁊ medium de necessitate
opꝫ vt sit aliud extremū: ⁊ si nō: non esset hic mediuꝫ
seu cōtemperamētum. Et ꝯueniens est vt vnū cōtra
rioꝝ corrūpat reliquum: ⁊ si sit hic terra magne fri/
giditatis ⁊ ꝯgelationis: vt sit hic etiā terra magne ca
liditatis ⁊ inflāmatiōis. ¶ Et videtᷓ ꝙ super hāc di/
rectionē sustentatᷓ Aristo. in hoc loco: ⁊ ideo dicit ꝙ
causa ꝓducēs intēsam frigiditatem seu ꝯgelatiuam
est natura illius loci ꝓpter remotionē solis ab ipso: si
cut causa fortitudis intēsionis caloris ⁊ īflāmatiōis
ignee est nā illius loci cū ꝓpingtate solis. ꝓpingtas
igitᷓ solis apud nos: ⁊ distātia eius sunt in his terris
ꝯseruātes ⁊ equaliçātes mirabilē intēsionē duarum
illaꝝ specieruꝫ. Nam sicut causa frigiditatis ꝯgelati
ue apud nos est natura loci frigidi cū remotione so/
lis: ita est necessariū vt sit causa caliditatis ⁊ fortitu/
dinis inflāmationis ꝓpingtas solis ⁊ natura illi⁹ lo/
ci. Sed ꝓpingtas solis ⁊ distātia cui⁹ videtᷓ de dispo/
sitione eaꝝ ꝙ sint causa in apparentia vnius duoruꝫ
ꝯtrarioꝝ ⁊ in ꝯtemperātia eoꝝ cū equalitate. Et hec
differētia est vera. Et iam dixit Aristo. hūc locum in
multis locis. Illud aūt qꝺ dixerūt alij ꝑter ipsuꝫ de
hoc est phātasticuꝫ simplr̄. ¶ Equalitas aūt noctis
⁊ diei que īuenitᷓ ibidem videtᷓ ꝙ non hꝫ mensuraꝫ
sensibilem in diminutiōe caloris per respectum ad
causas quas numerauimus ⁊ testificatᷓ sup hoc. Nā
terra cuius dies est longior ⁊ frigidior q꜡ sit disposi/
tio per morā que accidit soli in capite duoꝝ solstitio
rū seu circuituū: ⁊ videtᷓ vt sit cā in habitatiōe mul/
toꝝ locoꝝ de qb⁹ dꝫ in ꝑmo clymate illud qꝺ accidit
eis ex frigiditate ꝓpter altitudinē eoꝝ aut depressio
nē: ⁊ vniulr̄ ꝑꝑ materiā nō ꝓpter causam agentem.

Cuꝫ inuenitᷓ vnū ꝯriuꝫ in fine opꝫ etiaꝫ aliud reperiri.

Obijcit tacite obiectioni.

Sed

Sʒ nos cum posuerimus rem esse ita vt declaratuʒ
est in dispōne solis:seqtur vt sint loca in qbus polis
sit habitatio ẜm istū modū in duabus partibus cir/
cuitus solis.s.septētrionalis ⁊ meridionalis:⁊ hoc iaʒ
dictum est ab Arist. Naʒ ipse affirmat vt sit alia ha/
bitatio in quarta meridionali similis quarte habita
bilis septētrionalis:⁊ si ecētricū solis hʒ diuersitateʒ
sensatā erit latitudo ptis habitabilis ex pte meridio
nali ppinqoꝛ polo meridionali:⁊ remotioꝛ a circuitu
solis opposito mō q̄ʒ res se hʒ in pte septētrionali.

¶ Sed ẜm hoc sequeretur vt sit habitatio in his dua
bus ptibus in q̄tuoꝛ partibus sub terra ⁊ sup ipsam.
Nam siccitas harum partiū ẜm ꝙ p̄mo aspectu vi/
detur est propter solem:habitudo autem eius est ad
has quatuoꝛ partes vna habitudo:sed si posuerimus
h ita:esset magis conueniens vt inueniat̄ siccitas et
dominium elemēti terrei in eo ꝙ est sub circuitibus
solis ppter foꝛtitudinem caloꝛis ibidē:⁊ cum hoc po
situʒ sit ita seqtur vt sit maioꝛ pars terre discoper/
ta:non esset diameter aque maioꝛ diametro terre:
sed erit minoꝛ aut equalis eis. Hoc autem est cōtra
sensum ⁊ rationem. Sensum aūt qꝛ videtur ꝙ pars
aque cum fit terra redit ad minoꝛē q̄ttitateʒ:⁊ econ/
trario in dispōne aeris cum aqua. ¶ Rationē ēt:qꝛ
iam declaratuʒ est ꝙ elemēta sunt eq̄lia ẜm suas to/
talitates:⁊ ideo hn̄t pmanentiam ⁊ perpetuitatem.
Equalitas aūt poīe est vt sit iter elemētū subtile ra
rum facil̄r passibile:⁊ iter grossum difficulter passi/
bile:cum sit raꝝ multe quātitatis ⁊ maioꝛis coꝛpis:
⁊ ideo opʒ de necessitate vt sit iā diameter aq̄ mul/
to maioꝛ diametro terre. Cum imaginati fuerimus
aquā rotundā solidam:⁊ cum hoc sit ita aque debēt
natare ī maioꝛi pte eius. Nam hec est dispositio nā/
lis eius:⁊ vī ẜm hoc vt non sit habitata ex quatuoꝛ
quartis terre nisi hec ps ē vt sit locus reꝝ generabi/
lium ⁊ coꝛruptibiliū:de quoꝛum nā est vt sit sup ter
rā iste locus. ¶ Et ẜm hoc non est cā in eē siccitatis
in hac pte sol tm̄:sʒ cū illo cuʒ adiungit̄ ei ex calidi/
tate multitudīs stellarum fixaꝝ in hac pte. Nā ma/
ioꝛ pars stellarum vt videtur est in hac parte quam
videmus:⁊ erit in pte meridionali sʒ plurimū aqua
super ipsam:⁊ simil̄r qō est sub solstitijs circuitibus:
q̄uis caliditas sit ibidē foꝛtioꝛ. Sed est exiccatio so
lis in pte septētrionali operatio ppꝛia solis cū ꝯtem/
perat̄ per caliditatē haruʒ stellaꝝ nō ẜm ꝙ sol tm̄.s.
quia foꝛtificat̄ siccitas eius sicut est dispositio in ca/
loꝛe coꝛdis:qꝛ cum contēperatur per frigiditateʒ ce/
rebꝛi facit acqrere sensuʒ:⁊ hec est cā in hoc ꝙ iste lo
cus est eternus ẜm spēʒ:vt declaratū est:⁊ iste ē ẜmo
de locis terre in qbꝰ polis ē habitatio sʒ ꝙ dic̄ rō.

¶ Circa loca habitabilia inqt iaʒ opʒ dicere loca ter/
re habitabilis ex quo iam diximus ventos ⁊ loca fla
tus eoꝝ:⁊ dicamus ꝙ diuidit̄ p̄mo in duas partes:
vna eaꝝ est habitabilis:alia auteʒ inhabitabilis:sed
ps ihabitabilis diuidit̄ i duas ptes ps itensi caloꝛis
ppter aspectū solis in ipsa directū:⁊ hec ps est pars
meridionalis ppter itensam accensionē ⁊ caliditatē
que est illic:accēsio aūt ⁊ calefactio fiunt cū multuʒ
sol accēdit aereʒ ⁊ iflāmat ipsum:sed alia pars est in
tensio frigoꝛis ppter remotioneʒ solis ab ipsa:⁊ hec
est ps septentrionalis:illic eni est cōgelatio ⁊ itensio
frigoꝛis:ꝯgelatio aūt ⁊ foꝛte frigus causant̄ apō nos
⁊ itendunt̄ cum solis distātia multiplicetur a nobis.
Hec sunt verba Arist. in hoc loco in trāslatione que
puenit ad nos. ¶ Et p̄muʒ de quo in hoc cōsiderare
debemus cur nō diuiditur terra:ex pte meridionali
ēt ad habitabilē ⁊ non habitabilē ppter itēsionē fri/
goꝛis:sicut fecit in pte septētrionali. ¶ Et iā consue/
uerunt expositoꝛes dicē ꝙ terra diuidit̄ in qnq̄ par/
tes. due sunt habitabiles sub solstitio estiuali donec
augmētat̄ frigiditas ex parte septētrionali ppter p/
pinqtatem poli septētrionalis:⁊ pars ēt habitabilis
in parte meridionali:in eo ꝙ est iter reuolutionem
hyemaleʒ ⁊ locus frigidus q appꝛopinquat polo me
ridionali. ihabitabilia autē sunt tria loca que sunt i/
ter duas reuolutiones:estiualem ⁊ hyemalem:⁊ pꝛo/
pinqua duobus polis. ¶ Et dicamus nunc ꝙ tacuit
Aristo. de pte meridionali:nam ipse videt ꝙ neciuʒ
est vt aque dominant̄ sup plures partes terre:ex quo
hec est dispositio eaꝝ nālis cum terra. ¶ P̄. qꝛ locꝰ
aque opoꝛtet vt sit maioꝛ loco terre:sicut locus aeris
opoꝛtet vt sit maioꝛ loco aque:⁊ ratio super hoc ē ex
pte.s.ꝙ apparet ps aque cū ingrossatur ⁊ lapideatur
reddi ad partē ⁊ quātitatem minoꝛē.s.ps aeris cum
fit aqua.s.quo ipsa igrossatur:⁊ pꝛopter hāc cām ẜm
me non curauit Aristo. de pte meridionali diuidere
ipsam ad habitabilem ⁊ ihabitabileʒ:vt fecerūt ex/
positoꝛes. ¶ Et iaʒ opʒ post h considerare an ista lo/
ca sint ẜm talem dispōnem per rōcinationem vel p
sensum vel per ambo simul. naʒ multi homines con
tradicūt ei de hoc qō credidit ꝙ sub eqnoctiali ⁊ in
duabꝰ ptibus eqnoctialis non est habitatio. Et dica/
mus ꝙ locus qui est sub polo septentrionali declara
ri pōt ꝙ est ihabitabilis per sensum ⁊ rōcinationeʒ:
nam illa loca apparent inhabitabilia pꝛopter domi/
nium frigoꝛis nimium in eis. Et preterea pꝛopter id
qō accidit illic de paruitate habitudinis bꝛeuitatis
diei ad longitudinem noctis:⁊ bꝛeuitatis noctis ad
longitudinem diei:ita ꝙ accidit vt vnus dies sit an/
nus cuius medietas est nox:⁊ alia medietas ē dies:
manifestū autem est ꝙ hoc est non nāle entibus ge/
nerabilibus ⁊ coꝛruptibilibus: iste igitur locus sine
dubio est inhabitabilis ppter frigoꝛē ⁊ distātiaʒ so/
lis:nā nulla refractio seu reflectio ē illic radio. ¶ P̄.
partes celi sūt tardioꝛis motus in vltimo tarditatis
possibilis pꝛopter pꝛopinqtatem earum ad polum: ⁊
omnia ista sunt cause coadiuuantes dn̄io frigidita/
tis:⁊ itēsioni illius:de isto loco nulla est disceptatio
ꝙ ipse est inhabitabilis pꝛopter frigus. ¶ Qꝫ autem
locus qui est sub equinoctiali sit ihabitabilis: vt di/
ctum est:apparet per sensum ⁊ rōcinationeʒ. per sen/
sum autem:nam iam videmus manifeste homines
versus quoꝛum capita directe vadit sol:⁊ sunt ethio
pes:⁊ hoc apud reuolutionem estiualem ꝙ vita eoꝝ
est non naturalis:⁊ complexiones eoꝛum exeūt a cō
plexionibus humanis valde:⁊ isti non habitant in
isto loco nisi per accidens.s.cum sint illic spelūce in
quibus habitāt:sicut reliqua animalium faciunt ha/
bitationes eoꝝ in concauitatibus montium vel in
aqs:⁊ vniuersal̄r iuenitur in dispositiōe eoꝝ de istis
rebus que sunt p̄ter naturā:sil̄r ei qō iuenit̄ habitā/
tibꝰ in fine terre habitabilis in parte septētrionali:⁊
cū manifestū est ꝙ hec ē vna duaꝝ extremitatū lati
tudis cōplonis hūane:sic̄ Teutonici ⁊ Sclaui:⁊ qui
sūt in illis ptibꝰ sunt alia extremitas latitudis com
plexiōis hūane. manifestū est ꝙ si illō qō est mioꝛis
latitudis de istis locis.s.maioꝛis caloꝛis de his locis
nō ē habitabile:sic̄ nō sūt habitabilia loca mlt̄e lati
tudis de terris Alemanie ⁊ q̄ sūt ppique ei in septē/
trione. ¶ Qꝫ sūt loca q̄ sunt p̄ter loca ad q̄ vadit sol

Elēta habēt eq̄litatē ẜʒ suas totalitates 3ō.2.ph.cō.77.

Qꝫ locus sub polo septētrionali ihabitabilis sit.

Qꝫ locus sub eqnoctiali sit ihabitabilis.

oppositus directe capitibus eoꝝ in pte meridionali sint calidiora locis in qbus vadit sol directus capitibus eoꝝ: manifestū est ꝓpterea qꝛ illa loca vadit sol in opposito capitū illoꝝ hoīum: si fortasse illic habitant hoīes bis in vno anno. illa igit̄ loca sint calidiora de necessitate. ¶ Id aūt qđ dr̄ ꝙ cū ptrāseūt hec loca sub eqnoctiali tēperantur est res non ītellecta: ⁊ ħ est a quo accipit̄ signū a sensu ⁊ rōne ꝙ hec sūt loca īhabitabilia ꝑꝑ calorē. ¶ Sꝫ illud a quo accipit̄ rō ad hanc opionem per rōcinationē tm̄ sunt multe rōnes: sed id qđ apparet est de opione Aristo. de his rōnibus: ⁊ ipse iueniuntur in potētia in verbis eius ſm ꝙ ad nos ꝑuenit sunt due demr̄atiōes: vna earū est signū: ⁊ altera est demōstratio simpl'r. s. dans cām

Demr̄atio a signo.

⁊ eē. ¶ Demōstratio aūt a signo est: ꝙ necesse est si sit ħ locus inhabitabilis ꝓpter frigus: vt sit in opposita pte illius locus inhabitabilis ꝑꝑ fortez calorē: ⁊ si nō dn̄abitur in mūdo destructio ꝑꝑ fortitudinem frigoris. ¶ P. cum iuenitur vnum ꝯrioꝝ seqtur vt alteꝝ ēt sit: sed ħ est locus īhabitabilis ꝑꝑ intensum frigus: seqtur igit̄ vt sit hic locus īhabitabilis ꝓpter fortē calorē: nā si sit locus frigidus ille in quo dn̄ant̄ niues: nix aūt est a nimia ꝯgelatione frigidi ⁊ humidi. vt dicit Arꝫ. igit̄ opꝫ vt sit hic locus ī quo dn̄atur ignis qui est dn̄ium caloris sicci. ¶ Et hec est demōstratio que iuenit̄ in poᵃ in dicto suo cum dicit: ⁊ fortitudo cōbustionis ⁊ caloris est illic: vult dicere ꝙ si fit necessariuꝫ vt si sit ħ locus in quo sit fortitudo accēsionis ⁊ caloris q est in vltimo ꝯrietatis loco inᵒq̄ est fortitudo frigoris ⁊ ꝯgelatiōis: igit̄ opꝫ vt sit iste talis locus terre nō alius. ¶ Et hec demr̄atio silis ē demr̄ationi quā fecit in libᵒ celi ⁊ mūdi: vbi dicit ꝙ si ħ corpꝰ qđ ē grauissimū: seu in fine grauitatis opꝫ vt sit corpꝰ leuissimū ⁊ illđ ē ignis: nā vnuꝫ ꝯrium significat sup alteꝝ eius ꝯriuꝫ ⁊ eē illius nec̄iuꝫ est vt resistat ei. ¶ Sꝫ demr̄atio scđa que dat cāꝫ ⁊ esse si-

Demr̄o dãs cām ⁊ eē.

mul est: ꝙ si sit distātia solis maxia ⁊ tarditas ptium motus celi vltima seu maxima vt sūt circuli ꝑui faciunt eē frigoris ꝓpingtas solis maxima ⁊ velocitas ptiū motus celi vltima: vt sunt circuli magni q̄ sunt in ipso faciūt de nec̄itate caloreꝫ: seu ex eis seqtur calor maximꝰ. ¶ Et iā significat sup ħ ꝙ nos īuenimꝰ in medio in ꝓpingtate ꝙ est in terris habitabilibus dn̄ari actio caloris super frigus: ⁊ in medio ſꝫ remotionē dn̄ari actio frigoris sup calorē: ⁊ hoc in mēsura equali terris equalibus: ⁊ sunt ille qbus inuenit̄ mediuꝫ veꝝ in propingtate ⁊ remotione. s. a sole: ⁊ si distantia maxima producit maximuꝫ frigus ⁊ ꝓpingtas media seu q̄ est ī medio facit dn̄ari calorē super frigus: ⁊ distātia media seu q̄ ē in medio facit dn̄ari frigus super calorē: nec̄iuꝫ est vt extremitas vltima ꝓducat maximū calorē. s. maxima propingtas: nam cuꝫ iuenitur vnū ꝯrioruꝫ ⁊ medium iuenit̄ alterum ꝯrium de necessitate: ⁊ sil'r cum iueniunt̄ cause hoꝝ duoꝝ necesse est vt sint ēt seu vt iueniant̄ cause alterius extremitatis. ⁊ seqtur ꝙ si iste sint cause medij ⁊ vnius duoꝝ extremoꝝ vt sit hec altera cā cōcludēs seu ꝓducens necessario eē alterius extremi: vel ipsa est cā alterius extremi. ¶ Et hāc demōstrationē inuenimus in poᵃ in dicto suo vbi dicit: ⁊ combustio et calor ꝓducunt̄ apud nos vsqꝫ in fine ſmonis illius qđ notauimus supius: ⁊ ꝯsidera bn̄ ħ: qꝛ manifestuꝫ est ex v̄bis eius: ꝙuis nō ꝯsiderauit de hac Alexʳ neqꝫ aliqs expositoꝝ: nā si dixissent hoc: Alexʳ posuisset illđ: ⁊ hec dm̄r̄atio ēt silis est demr̄atiōi dicte ēt

Distātia sol' maxia ⁊ tarditas partiū motꝰ celi vltima faciūt eē frigor̄. cū āt de velocitate ⁊ ꝓpingtate. Jō, 2, cc, 94.

in libro celi ⁊ mūdi: vbi dr̄ ꝙ si sit nec̄e vt sit corpus maxime distās a motu circulari graue simpl'r nec̄e ē vt sit corpus qđ est maxīe ꝓpinquum motui. s. qđ est in vltimo ꝯtinētis maxime leue seu leuissimum. Et iste sunt demr̄atiōes q̄s itēdit Arꝫ. in ħ loco: ⁊ sūt vt vides demr̄ationes nāles vere. Et poſ'e est ēt accipere signum in ħ ab alijs nationibꝰ: ꝑter istas: ⁊ iam diximus nos de ħ aliquā viā ꝯclaratiōis in sūmis nostris ꝑuis: ⁊ ipa est ꝑ vitā meā: ⁊ ꝓpōnes eiꝰ sunt accepte a sensu ⁊ rōne: ⁊ iā ꝓlongauit sociꝰ nr̄ Abnabed Abrahmā filiꝰ Tabar ſmonē ī hac qōne: ⁊ fecit in ħ ꝓpōnes multas: q̄ꝝ genus nō ignorat̄ apud assuefactū in sciētijs nālibꝰ: ⁊ totū id qđ iuestigauit de ħ verū est nullā hn̄s dubietatē: ⁊ iā ꝯdixerūt ei in ħ qdā hoīes de hoībus tꝑis illiꝰ: ⁊ iā ipse laborauit rn̄dere eis: ⁊ ſmones eiꝰ ī ħ sunt famosi in manibꝰ multoꝝ: ⁊ socius nr̄ Abubacher filiꝰ Tophail fecit bonū tractatū ī itētiōe ꝓpōnū: q̄s ipse fecit in hac ꝯclaratiōe: ⁊ iā ipse destruxit ipꝫ: ⁊ postq̄ꝫ declaratū ē ħ redeamus ad id in quo fuimꝰ ex ꝯclatiōe v̄boꝝ sapientis. Hec sunt v̄ba Cōmētatoris in dicta expositione.

4° celi. 35.

¶ Nunc aūt loquēdū est de his q̄ remāserūt sup nos ex hoc ſmone. s. de terremotu: de tonitruis: de fulgure: ⁊ de fulmine. Et dicamus ꝙ cā terremotus apparet ex eis q̄ dicta sunt. Nā iā ꝯclaratū est ꝙ vapor q gnātur in terra est duaꝝ spēꝝ: vna eaꝝ est humida: alia est sicca: humida aūt cū fuerit sup terrā fiūt pluuie ex ipsa ⁊ reliq̄ q̄ diximꝰ: fumosa aūt seu sicca: cuꝫ ēt ipsa ē sup terraꝫ fiūt ex ipsa vēti: ⁊ reliq̄ signa que diximꝰ. Cū aūt talis exhalatio ex qua fiunt vēti ē in corꝑe terre: ⁊ mouet̄ ibidē de nec̄itate ē vt nō sit cā terremotꝰ aliud ab ipsa: sicut non est cā tremoris seu motus momētanei aīaliū aliđ ab exhalatiōe mota in eis. Et vr̄ vt sit de p̄mis itellectis in nec̄itate habitudīs huius cāe ad esse in hoc: ⁊ in multis istorum signoꝝ. Et ēt possumus ꝑuenire ad oꝑationes. Nam similis motus fortis tremefaciēs iuenit̄ in vēto forti: cū ipse vadit in vnoquoqꝫ elemēto cū motu veloci: sicut ebullitio ⁊ iflāmatio in igne: ⁊ mugitꝰ vndaꝝ in aquis ⁊ simile hoꝝ in terra. Et ex eis est ꝙ nos videmus hos eē ſꝫ plⁱmū in tꝑibꝰ in qbꝰ fiunt vēti. Et hoc in tꝑe veris ⁊ autūni: ⁊ ꝑuant̄ in tꝑibꝰ in quibus ꝑuant̄ venti: ⁊ ħ ē in tꝑe caloris fortis ⁊ frigoris fortis: ⁊ hoc totuꝫ significat ꝙ cā agens eis ⁊ ventis est vna: ex eis ēt est. Nā audit̄ q̄dam vox seu sonus multotiēs ꝑcedere terremotū. ¶ Et iaꝫ narrauit Arꝫ. ꝙ accidit ī qbusdā īsulis ꝙ qdā sonus īcessanter ascendebat in ipsis īsulis donec erupte sunt: ⁊ exiuit ventꝰ magnꝰ: ⁊ duxit secū cinerē mltū: ⁊ ħ ē qꝛ accidit seu ꝯtigit terre illi cōburi: ⁊ ille q vidit terremotū factū in Corduba ⁊ ī ptibꝰ eiꝰ ī anno. 566. hēbit ꝟitatē de ħ ꝑꝑ multas voces seu sonos factos ibidē: ⁊ tūc nō morabar in Corduba: sꝫ ꝑueni ad eā postea: ⁊ audiui sonos ꝑcedētes terremotū: ⁊ imagiabant̄ hoīes ꝙ isti soni veniūt a pte occidentali: ⁊ vidi terremotū fieri cū flatu mltoꝝ vētoꝝ occidētaliū: ⁊ durauerunt hi terremotꝰ ī Corduba q̄si ꝑ annū fortes: ⁊ nō cessauerūt nisi post tres annos vl' circa: ⁊ p̄mꝰ terremotꝰ fuit cā mortis multoꝝ hoīuꝫ: ⁊ putauerūt ꝙ terra sit rupta ꝓpe Cordubā in loco vocato Anorma: ⁊ exiuit ex ipa silis cineri vel arene: ⁊ q vidit ħ habuit ꝟitatē đ istis: ⁊ ħ fuit vniu'e in pte occidentali huius loci: nisi ꝙ fuit in Corduba pro partibꝰ eius fortior: ⁊ fuit in oriēte Cordube leuior. ¶ Significat etiā sup hoc illud qđ videtur in aere. s. signa ꝓducta in ꝓductione

De tremotu

coꝝ: sicut

eoꝝ:sicut caligo ⁊ nebule quas dicūt videri lōgas in aere:⁊ ipsi vl'r multiplicanẗ duobꝰ modis:vnus eoꝝ ꝑ se:reliqui ꝑ accidēs:ꝑ se aūt cū multiplicata sit mā ex qua ꝓducitẗ:⁊ adueniūt cause efficiētes huiꝰ. ꝑ accidens aūt est cū accidit poris subtilibꝰ q̇ sunt in facie terre opilati:⁊ hoc vel ꝑ siccitatē vl' humiditatē: ⁊ iō multiplicanẗ post ꝯtinuationē pluuiaꝝ. ¶ Species aūt hoꝝ sequunẗ spēs motus vēti. Nā q̄dā sūt: q̄ extēdunẗ ₰m longitudinē:⁊ erit motꝰ eoꝝ ₰m hoc q̄dā aūt sequunẗ seu extendunẗ ꝫ lōgitudinē ⁊ latitudinē:⁊ aliqñ accidit ex fortitudine venti vt calefiat terra:⁊ vt fluāt aque maris sicut narrauit h̄ Arist. ¶ Terre aūt diuersificanẗ in multiplicatiōe terremotꝰ in eis:⁊ in paucitate eoꝝ ꝫ ꝙ sunt disposite vt ex eis generenẗ tales exalationes:⁊ ēt ₰m obturationem poroꝝ minutoꝝ.⁊ iō in quacūqꝫ terra ꝯiungantur he due res:sil' ꝯtingit vt hēat q̄si semꝑ terremotū sic insule:q̇bus accidit cū hoc ꝙ sunt disposite ad gnōnē huiꝰ exalationis q̄ fit ventꝰ:sunt ꝓpe mare ita vt ꝓhibeant aque maris illas exalationes exire sic dixerūt:ꝙ iā accidit ī locis andelogie vocatis rabat algeraub.nā auditẗ in ipsa terra semꝑ q̄si sonus echo ꝓcedēs terremotū. Dictū ē igitẗ a nobis de terremotu q̇d sit:atqꝫ cās eiꝰ ꝯpleuimꝰ. ¶ Nūc aūt loquēdū est de tonitruis fulminibꝰ fulguribꝰ:⁊ dicamꝰ ꝙ istorū triū genꝰ est vnū:sꝫ diuersificanẗ ꝑ ꝺ̄rias euenientes eis. Nā tonitruū est sonꝰ auditꝰ in nube. Hoc aūt de dispōne eiꝰ mādatū est eē.⁊ poss' est accidere vapori fumoso cū ingrossatẗ nubes vt ꝯiungatẗ in ꝓfunditate nubis.⁊ postea exit fortiter cū īpetu ⁊ expl'sione inferiꝰ vel supius:aut ad aliqđ latus ita vt audiatur sonus in ipsa sic accidit hoc lignis viridibꝰ proiectis in igne:in quibꝰ ꝓducitẗ talis exalatio:⁊ necūm est vt nō sit cā tonitrui alia ab hac:⁊ ꝓpea qꝛ hic vr̄ in nube ignis accēsus ⁊ vocatẗ fulgur:⁊ ē possibile cū fortificatẗ īpulsio illiꝰ vēti cū hoc ꝙ est dispositꝰ recipere accēsionē vt accēdatẗ necīo.igitẗ est ēt vt nō sit fulmē aliud ab hoc. ¶ Et ēt ꝓpea qꝛ iste ignis multotiens videtẗ descēdere inferiꝰ donec perueniat ad terrā.⁊ hoc est qđ vocatẗ fulmē:⁊ est possibile in vento isto seu exalatione accēsa ꝓp ꝺ̄rietatē inuentā in ipsa vt descēdat īferiꝰ. est igitẗ fulmē vētus accēsus ₰m hāc dispōnē. ¶ Et fulmina diuersificanẗ ꝓp diuersitatē māe huiꝰ venti. Illa.n.q̄ sunt ex suba subtili aerea nō corrūpūt corpora mollia in q̄ vadit sicut narratẗ ꝙ q̄dā fulmina resoluunt seu liq̄faciūt es ⁊ nō cōburūt pānū seu bombicē q̇ est cū eis:⁊ occidūt multa aīalia absqꝫ h̄ ꝙ appeat in eis signū ꝯbustionis. ¶ Illud autē qđ est ex eis ex exalatione terrea seu cinerea ipm cōburit oē illud:in qđ vadit:sic narrauerūt peripathetici:ꝙ fulmen qđ cecidit super palatiū seu tēplū remāsit locus casus eiꝰ:⁊ ꝑ multū tēpus ascēdebat ex ipso fumꝰ multum. ¶ Et narrauit Auic. ꝙ aduenit ex terrestreitate huius exalationis in terris casaam ⁊ ī terris turch.qđ īuenitẗ in locis in quibꝰ cadūt ista fulmina corꝑa silia ferro ⁊ aeri:⁊ ꝙ ipse laborauit liq̄facere ipm seu accēdere illud: ⁊ nō potuit.sed dissoluebatẗ ⁊ ꝯuertebatẗ in ignez donec ꝓuatuz fuit.⁊ hec res nō fuit visa in terris nr̄is neqꝫ aliquis de secta peripatheticoꝝ mēorauit h̄. ¶ Sꝫ narrauit Auicen. ꝙ lapis magnꝰ cecidit in corduba igneꝰ in die sereno seu claro:⁊ ꝙ ipse vidit illuz lapidem ⁊ habuit odorē sulphuris ⁊ q̄si nām armoniaci ⁊ hoc nō est remotū. ¶ De illo aūt de quo nos debemus cōsiderare:est res cōis multis gnōnibus seu rebus:quaꝝ cāe danẗ in h̄ libro:⁊ ē cur ē ꝯsuetudo vēti accēsi ex quo ē calidus ⁊ accēsus descēdere īferius cū magna velocitate:ita ꝙ ipse aliqñ descēdit ₰m lineā rectā absqꝫ h̄ ꝙ insit ei tale ꝫ suā nāz. ¶ Et putatẗ ꝙ hoc ꝺ̄clabitẗ ex ꝑte ꝺ̄rietatis. Nā de nā seu cōsuetudīe ꝺ̄ry sicut diximꝰ ē fugere a suo ꝺ̄rio ad ꝑtē ꝓpinquā:ad quā ꝯueniēter pōt fugere ab ipso supiꝰ vel īferiꝰ ad dextrā vel sinistrā:sicut est dispō in aq̄ ⁊ igne. ¶ Sꝫ talis modus imaginationis in dispōne hꝰ motꝰ est corruptꝰ seu phātasticꝰ:⁊ nos debemꝰ ꝯsiderare de hoc:⁊ dicamus ꝙ iste motꝰ hꝰ ꝑtis fumose de necitate īest ei ₰m ꝙ corpus nālis vel necius seu coactꝰ:⁊ falsuz ē vt sit nālis.nā nō est de nā seu ꝯsuetudine eiꝰ descēdere īferiꝰ.sed si sua descēsio ē necia de necitate erit ibidē īpellēs ⁊ cogēs. Nā cogēs opꝫ ex eo ꝙ ē corpꝰ vt declaratū ē moueri cū moueat:⁊ si posuerimꝰ ēt motū illiꝰ neciuz:seq̄tẗ in eo illud:qđ seq̄tẗ in p̊ ⁊ sic in infinitū:⁊ cū h̄ sit:ita erit illic de necessitate mouēs motū in h̄ motu nāl'r:⁊ est ꝑs fumosa. ¶ Et vr̄ ꝙ hec ꝑs fumosa ē cōposita seu ꝯstituta ex ꝑte leui ⁊ graui:⁊ ꝙ hec ꝑs grauis ē illa:ꝑ quā mouetẗ inferiꝰ:⁊ h̄ cuz accidit huic ꝑti fumosi frigefieri: ⁊ īpossibile est vt distinguatẗ in ipsa leue a graui:nec ꝙ iste motꝰ putatẗ de eo ꝙ ipse aduenit huic ꝑti:cū ē cōposita cū ꝑte cal'a velocior q̄ꝫ ipe motꝰ sit:cū aduenit ei cū est simplex:⁊ vr̄ vt sit cā in h̄ illud:qđ vr̄ de ꝟtute actiōis ꝺ̄rie cū vicinitate sui ꝺ̄ry:⁊ meliꝰ ꝫ qđ euadere possit vnū ꝺ̄riū a reliquo ⁊ ꝯseruari suū eē est locꝰ:⁊ iō cū fiūt in hac ꝑte fumosa partes graues mouenẗ multū velociter ad locū suū nālē vt nō corrumpanẗ. Nā oē ens nāle sicut diximꝰ diligit se permanere.⁊ locꝰ est ꝯseruās ipm.⁊ ꝓpea ꝙ ꝑs ignea nō pōt separari seu segregari ab ipsa velociter ꝓp admixtionē mouetẗ cū ipsa coacte:⁊ h̄ ē cāmet in ascēsiōe aque cū igne ₰m ꝙ in eis fiūt ꝑtes aeree. Naz aqua nō est in nā eiꝰ moueri tali motu:⁊ imposs' ēt ē imaginari ꝙ ille ignis mouet ipsas de necitate eo modo quo vnū corpus mouet aliud:⁊ nō remāet vt sit nisi sicut diximꝰ:⁊ aliqñ accidit his vētis descēdentibus inferius vt descēdāt ₰m circulū ꝓp eē huiꝰ ꝺ̄rietatis ⁊ impedimētū duoꝝ motuū in eis:⁊ sil'r accidit quibusdā ventis descēdentibꝰ inferius occurrere vētis ascendentibus:⁊ ꝓhibenẗ ⁊ mouenẗ circulariter:qꝛ hoc est facilius eis vt diximus añ:⁊ h̄ siue ad supius siue ad inferius:motꝰ aūt hoꝝ ad supius ē:cū dominatus fuit ascendens:sed ad inferius qñ dñatus fuit descendēs. Et oēs isti vēti circūeuntes vocanẗ venti vertiginosi ⁊ tēpestuosi:⁊ isti sūt vēti fortes:ex quoꝝ fortitudine accidit eleuare naues ⁊ aīalia: ⁊ ꝓycere illa ad locū aliū. ¶ He sunt cāe tonitruū fulgurū ⁊ fulminuz: ⁊ vr̄ eē haꝝ cāꝝ de his rebꝰ ꝑ rōnes seu ꝑ signa ex eis est. Nā terremotus flat cuz ipso vētus:⁊ iō multa aīalia laborāt seu relaxātur tūc:⁊ scinditur cū ipso terra:⁊ oritẗ cū h̄ plāta nota que vocatẗ plāta terremotus:⁊ ēt sil'e huiꝰ fortis motus inuenitẗ vēto: ⁊ ēt vr̄ ꝙ fulgura sunt vēti accēsi seu īflāmati ex velocitate motus eoꝝ:⁊ ꝙ ipsa ml'totiēs ꝓcedit vētus: ⁊ iō vr̄ mare moueri cū fulgure:⁊ ante fulmē motu forti. Illud āt ꝑ qđ dubitabatẗ de h̄ ꝙ cā fulguris et tonitrui sit vna:qꝛ fulgur vr̄ añ tonitruū:⁊ postea auditẗ tonitruū:h̄.n.accit auditui cū visu. Nā nos videmus verberationē cuz fuit remota añq̄ꝫ ꝑueniat ad nos sonus causatus ab ipa:sic accidit eis q̇ sūt in vna ripa flumis cū eis q̇ ꝟberāt q̄dā corꝑa ī alia ripa.

¶ Finit liber secundus.

De tonitruis fulminibꝰ ⁊ fulguribus,

Quid fulmē

Propter qd fulmina q̄dā cōburunt es nō aūt pānū neqꝫ bōbicē.

Cur vētꝰ accēsus descendit.

Pria solo

Impugna.

Solo ꝓba.

Oē ens nāle diligit se permanē. Idez 2. d aia. 34.

¶ Incipit liber tertius Metheoroꝝ Arist.

E residuis aūt dicamus operibꝰ segregatiōis huiꝰ p̄inductoriaꝫ modo dicētes. Spiritꝰ.n. hic segregatꝰ ꝑ modica quideꝫ diffusus ⁊ sepe factꝰ ⁊ perflās ⁊ subtilioꝝ partiū existēs tonitrua facit ⁊ coruscatiōes: si aūt multus fuerit siꝉ ⁊ spissior: minꝰ āt subtilis segregeť etnephias fit ventus: pp qđ ⁊ violentꝰ. Celeritas.n. segregatiōis facit valitudinē: qn̄ qdē igiť assequať multa ⁊ continua segregatio eodem fit modo: quemadmodum cum iterum in contrarium moueatur. tunc enim fit pluuia ⁊ aque multitudo: existunt quideꝫ igitur ambo hec potētia ẜm mām̄. Cum autem principiuꝫ factuꝫ fuerit potentie cuiuscunqꝫ consequitur concretuꝫ ex materia: cuiuscunqꝫ autem fuerit multitudo inexistens amplior: amplius ⁊ fit hoc quidem imber: hic autem alterius exalationis vt etnephias. Quando autē segregatus spiritus qui in nube alteri contra percusserit sic: vt quādo ex amplo in angustum inferatur ventus in portis: aut vījs: accidit enim sepe in talibus repulsa prima parte fluentis corporis ꝓpter nō succedere: aut ꝓpter arctitudinem: aut ꝓpter repercutere circuluꝫ ⁊ reuolutionem fieri spiritus; hic quidē eni in anterius prohibet procedere: hic autem posterius impellit: quare compellitur in latus qua nō prohibet fieri: ⁊ sic semper habitum donec vtiqꝫ vnum fiat: hic autē est circulus: cuius eniꝫ vna latio figure: hoc necesse est circulum esse. Super terrā igitur propter hoc fiunt reuolutiōes ⁊ in nubibus similiter ẜm principium: verūtamen qꝛ sicut quando etnephias factus fuerit sup nubes segregatur ⁊ fit continuus ventus: sic hic semper continuum assequitur nubes: propter spissitudinem: aut nō potens segregari spūs ex nube: vertiť.n. circulo ꝙ primū propter dictā cām̄. Deorsuꝫ aūt ferť: qꝛ nubes semp inspissanť qua excedit caliduꝫ. Vocať auteꝫ si incolorata fuerit hec passio typhon ventus existēs velut etnephias indigestus. Borealibus aūt nō fit typhon, neqꝫ niuose habētibꝰ etnephias: ꝓpterea ꝙ oīa hec spiritus sunt: spūs autē sicca ⁊ calida fit exalatio: gelu igiť ⁊ frigus ꝓpter obtinere extinguit mox factū adhuc principiū: qđ aūt obtinet palam: neqꝫ.n. vtiqꝫ eēt niuositas: neqꝫ borealia humida: hoc.n. accidit esse obtinente frigiditate: fit qdē igiť typhon: qn̄ etnephias factus non possit segregari a nube: est aūt propter repulsionē gyrationis cū ad terrā delata fuerit reuolutio simul deducēs nubē nō potēs absolui: qua aūt ẜm directuꝫ efflat hac spū mouet: ⁊ circulari motu vertit: ⁊ sursum fert cuicunqꝫ inciderit vim inferens. cū aūt detractus igniať: hoc autē est cū subtilior spūs factus fuerit vocať incensio: coincendit.n. aerē ignitione colorans: si aūt in ipsa nube multus ⁊ subtilis extrudiť spūs hoc fit fulmen: siqdē valde subtilis nō adurēs pp subtilitatē: quā poete argeta vocant. Si aūt minꝰ adurēs quā psoloēta vocant: hic qdē.n. pp subtilitatē ferť. ꝓpter velocitatē aūt ꝑuenit ꝑtransiens anteqꝫ igniatur: ⁊ morā faciēs denigrat. hic aūt tardior colorauit qdē: excussit aūt nō: ẜ ꝑuenit: propter qđ ⁊ resistentia qdem patiunť aliqd. q̄ autē nō nihil: vt qđ clypei iam eramē liquefactū fuit: lignuꝫ autē nihil passum fuit: pp raritatē.n. ꝑuenit spūs penetrās ⁊ ꝑtrāsiēs ⁊ ꝑ vestimēta siꝉr nō combussit: ẜ velut attritionē fecit: q̄re ⁊ ꝙ spūs hic oīa palam ex talibus. Est aūt aliqn̄ ⁊ oculis videre velut ⁊ nunc accidit circa tēplum in epheso combustum. ad multas.n. partes flāma ferebať cōtinua disrepta seorsum. Qđ qdeꝫ fumus spiritus ⁊ ardet fumus manifestuꝫ est: ⁊ dictum est in alteris prius. Cū autē multus ⁊ simul cedat: tūc māifeste videť spūs eē: qđ qdē in paruis ignitionibꝰ videť hic: ⁊ tunc multa mā̄ fiebat multo fortius. Ruptis igitur lignis vn̄ principiuꝫ spūs erat multꝰ: secedebat siꝉ q̄ efflabat ⁊ ferebať sursuꝫ ignitus vt videretur flāma ferri ⁊ inuadere domos. Semp.n. oꝫ putare asseq fulminibus spūs ⁊ ꝑcedere: ẜ nō vn̄r: qꝛ sine colore sunt pp qđ ⁊ q̄ dꝫ ꝑcutere moueť priꝰ q̄ꝫ ꝑcutiať taqꝫ priꝰ icidēte pricipio spūs. ⁊ tonitrua āt diuidūt nō sono: ẜ qꝛ siꝉ segregant ꝙ plagā fecit ⁊ sonū spūs: qꝛ si ꝑcusserit: diuidit. exurit āt nō. ¶ De tonitruo qdē igiť ⁊ coruscatiōe ⁊ etnephias: adhuc āt de incendētibꝰ ⁊ typhonibꝰ ⁊ fulminibus dcm̄ est. ⁊ qd idē oīa: ⁊ que differētia oia ipsorum.

Alia lra ꝓhibetur fieri.

Color alurgus
Color viridis
Xácos iterdũ appens
Color puniceus

Color puniceus
Xancos
Color viridis
Color alurgus

Loquamur nunc de circuitu siue halo q̃ vr̃ circa solez ⁊ lunã ⁊ de yride ⁊ d̃ solibꝰ ⁊ baculis: ⁊ vr̃ q̃si manifeste ꝙ genꝰ oĩuz istoruz signoꝝ ẽ apparẽtia tm̃: ⁊ q̃dã sĩlitudo. Nam ista accidũt in aduẽtu corpoꝝ lucidoꝝ: ⁊ cũ aspiciẽs hec sit in situ ꝓpo seu d̃terminato. Et vr̃ accidunt eis oĩa accñtia q̃ eueniũt oĩbꝰ rebꝰ: que sũt tm̃ appentie. De trãslatiõe eoꝝ seu de motu cuz trãsferẽ res visa ⁊ d̃ ꝓpingtate eoꝝ ⁊ remotiõe ꝑ ꝓpingtatẽ illiꝰ ⁊ remotionẽ. ¶ Et q2 subz istoꝝ sũt corpa nãlia: ⁊ cũ ħ ipsa accidũt in situ determĩato ⁊ in figuris d̃terminatis. necĩu ẽ vt sit inuestigatio de eis ſ3 vnũ modũ nãlis ſm aliũ mathematica. Nos aũt ↄsideremus hoc de dispõne istoꝝ d̃ eis: de qbꝰ ↄsiderat nãlis vtẽdo illis rebꝰ q̃ declarate sũt in mathematicis tãq̃ suppõnibus ⁊ fundamẽtis positis ⁊ maxie eis de quoꝝ ↄsuetudine ẽ vt accipiantᷓ hic pñª directionis. ¶ Et dicamus ꝙ manifestuz ẽ in hac scia ꝙ corpa aspecta seu visa accidit eis ꝑ diuersitatẽ reꝝ qbꝰ mediãtibꝰ aspiciuntᷓ diuersitas coloris seu apparentie in tinctura ⁊ magnitudine ⁊ ꝑuitate ⁊ ꝓpingtate ⁊ remotõe. ⁊ hoc est ꝑꝑ eẽ corpoꝝ grossoꝝ diaphanoꝝ iter videntes ⁊ visa: ⁊ ꝙ hec corpa dura diaphana cũ ħ ꝙ ipsa adducũt rẽ visaz ſm hãc dispõnez cũ stat inter nos ⁊ ipsa cãnt ẽt cũ sũt in aliq̃ oppõne directa res visas: ⁊ nos sumꝰ in medio eoꝝ sic̃ est dispõ in aq̃ in q̃ vr̃ figura stellaꝝ ⁊ reliquoꝝ corpoꝝ: ⁊ ħ qd̃ apparet hic de cã istoꝝ apparẽtiũ ẽ nõ ꝑꝑ corpa q̃ stãt inter nos ⁊ visa solũ: sed ẽt ꝑꝑ debilitatẽ visus vl' ex ãbobꝰ. Nã habitudo debilis visus ad aerez subtilẽ ẽ habitudo visus fortis ad aerẽ grossum. ¶ Et iõ accidit ei cuiꝰ stõacꝰ ẽ d̃bilitatꝰ cuiꝰ visus ẽ corruptꝰ videre appentias seu imaginatiões nõ veras seu sic̃ nõ sũt. Et iã narrauit Ari. ꝙ qdã passus ẽ debilitatẽ visus: ⁊ videbat añ ip3 suã imaginẽ seu figurã i aere. Naz aer fuit respcũ visus eiꝰ sic̃ speculũ ad visuz ꝑfcm̃. ¶ Cã ãt i cognoscẽdo visus talia accñtia mediãtibꝰ corpibꝰ diaphanis grossis ẽ illa q̃ appet i scia ꝑspectiue. Nã iã d̃clatũ ẽ ibidẽ ꝙ cã istoꝝ oĩuz est reflexio radij: aut refractio eiꝰ: ⁊ ꝙ ĩspectio v̄a ꝑ radiũ rectũ. Tales ãt appentie accidũt cũ refrãgitᷓ radiꝰ. Radiꝰ aũt reflectitᷓ aut refrangitᷓ seu dilatatᷓ a corporibꝰ grossis diaphanis: sic̃ aq̃ ⁊ aer hũidus aqueꝰ. Et sũt illa ꝑ q̃ trãseũt lumia: ⁊ nõ hñt tincturã seu colorẽ ꝓpriuz. Sed q2 eẽ radij accipit ꝑspectiuꝰ ab artifice huius sciẽ ⁊ antiq nãles credebãt visionẽ fieri ꝑ radios exeũtes ab oclo fuit cõsuetudo ꝑspectiuoꝝ dare cãm in eis q̃ accidunt ex diuersitate apparentiũ coloꝝ seu visibiliũ ex ꝑte radij exeũtis ab oculo. ¶ Et veritas est in ħ vt demꝰ cãs istoꝝ ex ꝑte radij exeuntis a corꝑe viso seu aspecto ħ cũ fuerit corpꝰ lucidũ. Colorata aũt non hñtia radios mouẽt visuz directe ꝑ lineas ſm istũ modũ. Cũ.n. nl'la sit d̃ria si ꝑspectiuꝰ accipiat ħ ſ3 vnũquẽq̃ modoꝝ: ex quo ſm quẽlib3 istoꝝ põt dare cãs illoꝝ q̃ accidũt in suo subo. ¶ Et fuit iã decl'atũ i scia de aĩa ꝙ visio nõ fit ꝑ radiũ ab oculo exeũtẽ: magis cõueniẽs ẽ vt fiat in scia ꝑspectiua ſm hãc opionez. Et postq̃ declaratuz est ex hoc ſmone mõ ꝓambuli seu ſm suppõnez ꝙ cãe haꝝ apparẽtiaꝝ ẽ reflexio ⁊ refractio seu dilatatio: d̃bemꝰ nos ꝓcedere post hoc ad illud: qd̃ est ꝓpriũ vnicuiq̃ istoꝝ. ¶ Et dicamus ꝙ halo seu circuitus est signũ rotũdũ apparẽs circa lunam vel aliquas stellas: ⁊ aliqñ circa solẽ: raro tñ. Et q2 hoc signũ accidit cũ stat nubes inter nos ⁊ lucidũ: sequitᷓ de necẽitate vt sit cã huius reflexio radij procedẽtis ꝑ aerẽ a nube ad visum nostrũ: seu refractio eius: ⁊ erit color apparens in hoc signo sicut mixtus ex colore nubis ⁊ ex lumine lucidi ꝓpter debilitatem visus vt distinguat inter hec: sicut est dispositio in reliquis apparentijs accidẽtibꝰ ibidẽ. Sed q2

Vid' retractationez istius loci ꝑ ip3 m3 Auer. ij. i cõ. vltimo. tertij methcoroꝝ i illa ꝑte. ⁊ ille q ↄgregauit has duas speculatiões iaz errauit vt fec̃ Auenetan.

De halo.

est ibidē figura huius signi semper rotũda: vel pars
figure rotunde: seqtur de necessitate vt sit nubes ꝺm
dispositionē ꝺm quã prouenit ab ipsa ista figura: ⁊ ē
situs nubis ex pte lucidi seu luminosi ⁊ visus nostri
situs: in quo accidit hec reflexio a qua causatur talis
apparētia. ¶ Dispositio aũt ꝺm quã possibile est ap/
parere talis figura de hoc in nube: scz rotunda est vt
sint ille ptes grosse diaphane nubis: de cui⁹ ꝯsuetudi
ne est vt reflectanť ex ipsa radÿ ꝯtigue: ⁊ ꝺm vnã su/
pficiē lenē ⁊ eq̃lē: siue hec supficies fuerit recta siue
ꝯuexa: sz ꝯueniēti⁹ est in dispōne nãli vt sit fixa ꝯue/
xa. Nã corpa simplicia vt plurimũ faciũt suas figu/
ras ꝺz ꝙ nã iclinat ipa ad illõ magl q̃z ad alias: ⁊ illa
ē rotũditas. ¶ Sit⁹ ãt ꝺz quē pole ē ꝑuenire hec re
flexio ĩ nube: nube exñte ꝺz hãc dispōnē ē: vt sit līea
radialis ꝑcedēs ꝑ visũ nr̃m a lucido ĩ cētro hui⁹ ptis
seu portionis nubis ꝯuexe vna linea recta: cui⁹ vna
extremitas sit lucidũ. alia ãt cētꝝ ptis spice nubis ⁊
pũct⁹ visus nr̃i ĩ itermedio ipoꝝ. ⁊ cũ sit radi⁹ ꝺz hũc
sitũ pole ē refrãgi a supficie q̃ ē sup rectitudinē dia/
metri nubis exeũtis a cētro nubis ad locũ reflexio/
nis directe donec ꝑueniat ad supficiē nub ꝯuexe. ħ
ãt ē pole cũ ꝯgregať nubes recte sup ipz diametruz
ꝯgregatiōe ꝺz quã sit polis reflexio ĩ ea. Nã ex eis q̃
appent illic ē ꝙ hec appentia nõ pficiť ꝑ radiũ ꝺcli/
nãtē: sz ꝑ radiũ reflexũ. ⁊ qꝛ de ꝑpetate radÿ reflexi
est vt sint anguli fractiõis ex ipo ex oib⁹ ptib⁹ eq̃les:
sequiť vt nõ sit distãtia pũcti visus ad cētꝝ nubis: q̃/
cũqz distãtia acciderit: sz distãtia determiata. ⁊ ħ ꝺz
distãtiã lucidi a nube: ⁊ nubis a visu nr̃o. ⁊ ꝺclatũ est
ibidē ꝙ ħ pficiť qñ fit punct⁹ visus nr̃i ꝑpingoꝛ ad
nubē q̃z sit ad cētꝝ ei⁹. Et nos põam⁹ ħ hic ꝺz modũ
figure seu imaginatiõis: ponam⁹ lineã rectã q̃ vadit
ĩ cētrũ nubis: ⁊ in lucido lineã a.b. ⁊ a. sit lucidũ ⁊ b.
cētrũ. ⁊ ponam⁹ pũctũ visus seu visiõis itermediũ ĩ/
ter a. ⁊ b. pũctũ c. ⁊ exeat a ꝯuexo nub arc⁹ diuidēs il
lam lineã a.b. ⁊ sit ille arc⁹ b.e.g. ⁊ ipe occurrit ei sup
pũctũ e. ⁊ põam⁹ hũc arcũ ex nube ꝑ modũ vt cadat
sup ipsum punctus reflexionis ⁊ exeat b. qui est pun
ctus centri diameter b.t. que est columnaris sup spe/
ricam: ⁊ facit transire illud ad cõuexũ nubis ⁊ occur
rere circulationi rote seu sphere in pũcto: ex quo con
tingit vt sit radio exeũti ab aere refractus a superfi/
cie tracta recte sup diametrũ b.t. ad visum nostrũ. ⁊
hoc cuz fuerit angulus circũdatus linea exeunte ad
punctũ reflexionis cũ linea ex qua refrangiť: ipsa est
diameter equalis angulo qui circundať linea refra/
cta a puncto reflexiõis ad visum nostrũ cũ hec linea
etiã: ⁊ ponamus hũc punctũ eē a. ⁊ sit linea a.e. illa q̃
exit a corpe lucido ad punctũ reflexiõis. ⁊ linea a.c.
illa q̃ exit a lucido ad punctũ reflexiõis ⁊ visum no/
strum angulũ a.e.t. ⁊ est angulus radÿ equalis angu
lo c.e.b. alteri⁹. ⁊ cũ circũdamus a.e.c. sup diametrũ
a.c. ita vt redeat ad punctũ e. causať ex hoc necessita
te figura rotũda: ⁊ est figura circuit⁹ siue halo. ⁊ hoc
de esse huius puncti ꝺm hãc dispositionē manifestũ
est. s. punctus reflexionis seu refractiõis cũ fuerit re
flexiõis ꝑ angulos rectos. Sed diximus ꝙ similitu/
do seu apparētia videtur apud punctuz b. in circulo
ꝺm ꝑpinquitatē: sz iam declaratũ est in perspectiua
ꝙ similitudo a. sit a linea b.t. sup pũctũ in quo cadit
colũnaris exiens a puncto a. ad lineã b.t. sicut exit a
figura prioris colũnaris a. ⁊ sit punctus a.d. similitu
do a. qð est res visa. ⁊ totuz hoc qð diximus ꝺmo de
eo est in mathematicis: siue sit per se notũ: siue non.

Corpa simplicia a nã iclinanť magis ad figurã rotũdã.

⁊ accipiť in hac scientia ꝺm suppositionē tm̃. ⁊ appa/
ret etiaz de isto halo plus vno. sed opz de necessitate
vt sint in superficieb⁹ diuersorũ situuz. Nam impos/
sibile est reflexio a superficie vna magis ab illo: cui⁹
superficies est vna q̃z ex vno puncto. ⁊ illud qð est su
perius est minus inferiori. ⁊ hoc est ꝑpter distantiaz
eius. Lucidũ aũt videť in medio hui⁹ sphere seu ro
te ꝺm ꝙ est per lineas rectas: vel propterea: qꝛ linee
radiales sicut dicunt mathematici cuz cadunt super
superficiē ꝺm angulos rectos transeunt ipsaz: vel ꝓ/
pterea qꝛ luna ꝑpter fortitudinem luminis ibidem
transit nubē. ⁊ intētio in his duobus redit ad vnum
sed vnum eoruz est causa alterius. ⁊ ꝑꝑ hoc. s. ꝑꝑ for/
titudinem radÿ non fit in nube talis sphera seu rota
circa solē habēs colores sicut yris.

¶ De halo ⁊ yride. Cap. II.

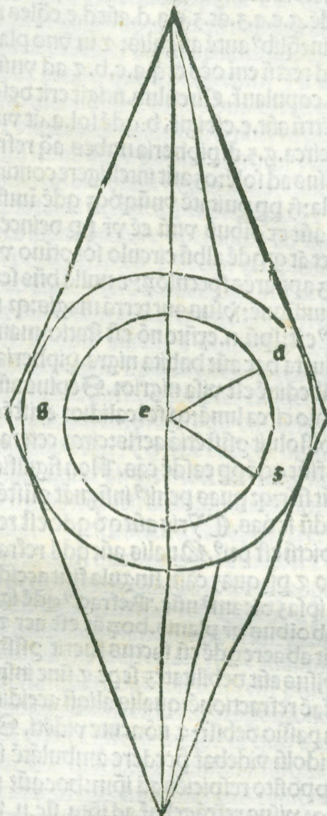
E halo autez ⁊ de yride: ⁊ q̃d
vtraqz: ⁊ ꝑꝑ quã cãm fit dica/
mus: ⁊ de pelÿs ⁊ virgis: ⁊ .n.
hec oia fiunt ꝑꝑ easdē cãs inui/
cem. Primo ãt oz accipere pas/
siones ⁊ accñtia circa vnũq̃ð/
qz ipsoꝝ. Ipsis q̃dez igiť halo apparet sepe
circulus tot⁹ ⁊ fit circa solez ⁊ lunaz ⁊ circa
splēdētia astroꝝ. Adhuc aũt nihil min⁹ no/
cte q̃z die: ⁊ meridie q̃z sero: diluculo ãt mi/
nus ⁊ circa occasuz. yridis aũt nñq̃z fit circu
lus: neqz maior semicirculo ꝺcisio: ⁊ occũ/
bēte q̃dē ⁊ oriēte: minoris q̃dē circuli maxi/
ma aũt portio. eleuato aũt magis: circuli q̃/
dez maioris. minor aũt portio: ⁊ post autũ/
nale q̃dē eqnoctiũ in breuiorib⁹ dieb⁹ oi ho/
ra fit diei. In estiuis aũt nõ fit circa meridiē:
neqz duab⁹ pl̃es yrides nõ fiũt sil̃: haꝝ aũt
tricolor q̃dē vtraqz: ⁊ colores eosdē ⁊ eq̃les
ꝺm nũerũ iuicē hñt. obscuriores aũt ei⁹ q̃ ex
⁊ ecõtrario positos ꝺm positionē. Que q̃dē
eni intra primã hz pipheriã: que maxima pu
niceã: q̃ aũt exteri⁹ minimã q̃dē. ꝑpinq̃ssime
aũt ad hãc ⁊ alias ꝑportiõabil̃r. Sũt ãt co/
lores hi quos solos q̃dez fere nõ facere pñt
pictores: quosdã. n. ipsi miscens: punice⁹ ãt
⁊ viridis ⁊ alurgos nõ fit mixtus. yris autē
hos hz colores: q aũt inter puniceũ ⁊ viridē
appet sepe xantos. ¶ Parelÿ ⁊ virge fiunt
ex latere semp: ⁊ neqz desup: neqz ad terrã:
neqz ex opposito: neqz etiã in nocte: sz sem/
per circa solem. Adhuc autē dum ascendit:
aut descendit semp ꝺm plurima: aut ad oc/
cidentem: in medio autē celi raro: vt in hos/
phoro aliquando accidit: per totaz. n. diem
simul oriens duo parelÿ permanserunt vs/
qz ad occasum. Que quidez igiť circa vnũ/
quodqz ipsoꝝ accidunt hec sunt. causa autē
omnium horum eadem. oia. n. hec refractio
sunt

sūnt. Differunt aūt modis ⁊ a quib⁹ ⁊ qūo accidit fieri refractionē ad solem: aut ad aliud aliqd fulgidorū. ⁊ per diem quidē yris fit. nocte autē a luna: vt quidā antiqui putabant nō fiebat. hec aūt patiebant̄ ꝓpter raritatem: latebat eni ipsos: fit tamen: raro autē fit. Causa aūt ⁊ ꝙ in tenebris latēt colores: ⁊ alia multa opꝫ concidere: ⁊ oia hec in die vna mensis. In plenilunio. n. fieri necesse si debeat fore: ⁊ tunc aut oriente: aut occumbente: ꝓpter qđ quidē in ānis quinquaginta bis comperimus solum. Quod quidem igitur visus refrangitur sicut ⁊ ab aqua: sic ⁊ aere ⁊ omnibus habentibus superficiem planam ex his: que circa visum ostensa sunt oportet accipere fidem. ¶ Et qꝛ speculorū in quibusdaꝫ quidem ⁊ figure apparent: in quibusdam autem colores solum: talia autem sunt quecunqꝫ parua speculorū: ⁊ nullam sensibilem habent diuisionem. In his enim figuram quidem impossibile apparere: videtur enim esse diuisibilis. Omnis eni figura simul videtur figura esse: ⁊ diuisionem habere: quoniam autem apparere aliquid necessariū: hāc aūt īpossibile: relinquit̄ colorem apparere solum: color autem aliquando quidem clarus videtur. Clarorum aūt aliquādo propter misceri ei qui speculi: aut propter debilitatem visus alterius coloris efficit phantasiem: sic autē de his nobis speculatum in demonstratiuis circa sensus: propter hoc quidem dicamus: his aūt quomodo existunt vtamur ipsis. Primo auteꝫ de figura halo dicamus: ⁊ quare circulus fit: ⁊ quare circa solem aut lunam: similiter autem ⁊ de alijs astris: eadeꝫ enim in omnibus congruet ratio. ¶ Fit quidem igitur refractio visus cōsistente aere ⁊ vapore in nubem: si regularis ⁊ paruarum partium consistente extiterit: propter quod ⁊ signum consistentia quidem aque est: tamen distractiones ⁊ marcedines: he quidem serenitatis: distractiones autem spiritus. Siquideꝫ enim neqꝫ marcescat neqꝫ distrahatur: sed permittatur procedere ꝓpria natura aque signum verisimiliter est. Insinuat enim iaꝫ fieri talem cōsistentiam ex qua cōtinuitateꝫ accipiente inspissatione necessariuꝫ in aquā venire: propter quod ⁊ nigrefiunt colore he maxime alijs: cum autem detrahit̄ spiritus signum. Diuisio autem a spiritu facta est: iam quidem ente: nondū autem presente.

Yris fit d̄ no ctē raro,

Sol

B

A

Oculus

Signū aūt huius: qꝛ hinc fit ventus vndecunqꝫ pͥcipalis facta fuerit discussio: marcefacta aūt serenitatis. Si. n. non poneretur aliq̄l̄r sic aer vt obtineret̄ interceptū calidū neqꝫ veniret inspissationeꝫ aquosaꝫ: palā ꝙ sic vapor segregatus est ab exalatiōe sicca ⁊ ignea: hoc aūt pulchri tp̄is signū: qūo qdem igit̄ hn̄te aere fit refractio dictū est. Refrangit̄ igit̄ a ꝯsistēte caligine circa solē aut lunā visus: ꝓp qđ nō ex opposito sic̄ yris appet: vndiqꝫ aūt sil̄r refracto nec̄e circulū eē: aut circuli ptē: ab eodē. n. signo ad idē signū eq̄les frāgent̄ sup circuli lineā semp. Sit enim a signo in quo. a. ad. b. fracta q̄. a. g. b. ⁊ q̄. z. b. ⁊ q̄. b. d. b. eq̄les aūt he. a. g. a. z. a. d. adin

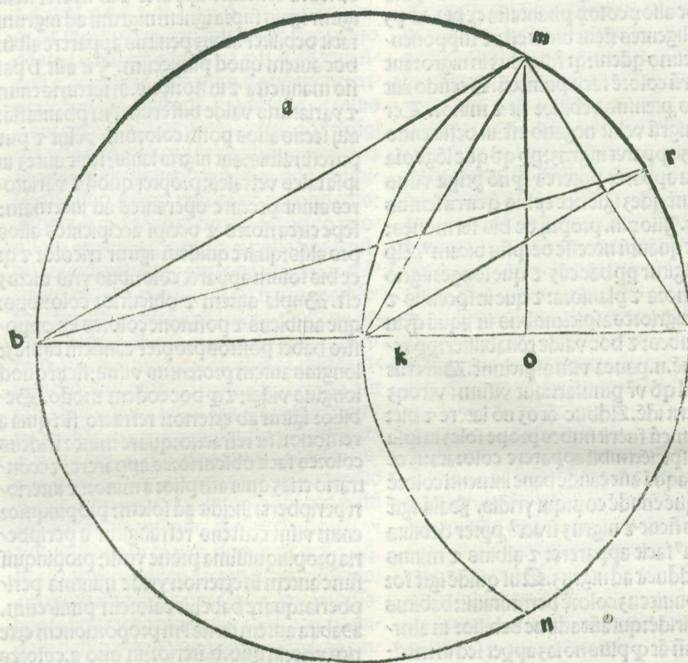
De yride

nicē: ⁊ q̄.a.d.b.iuicē: puta.g.b.z.b.d.b. ⁊ ꝑ
trabat̄.a.e.b.q̄re trigoni: eq̄les eteni sup eq̄-
lem.a.e.b.ducant̄ āt catheti ad.e.ex angulis
a.g.qdē.g.e.a.z.āt.z.e.a.d.aūt d.e.eq̄les ita-
qꝫ he ineq̄lib⁹ autē angulis: ⁊ in vno plano
oēs: ad rectū eni oēs ei q̄.a.e.b. ⁊ ad vnū si-
gnū.e.copulant̄. Circulus.n.igit̄ erit descri-
pta: cētrū aūt.e.est igit̄. b.qdē sol.a.āt visus
q̄ aut circa.g.z.d.ꝑipheria nubes aq̄ refrāgi
tur visus ad solē: oꝫ aūt intelligere continua
specula: ꝫ pp̄ ꝑuitatē vnūqđqꝫ qdē inuisibi-
le: qđ aūt ex oibus vnū eē vr̄ pp̄ deinceps:
Appꝫet āt ꝙ qdē albū circulo sol ꝯtiuo vno-
quoqꝫ apparēs speculoꝝ: ⁊ nullā hn̄s sensi-
bilē diuisionē: Visus aut terrā magis: q̄z trā-
quilli⁹ est: spū.n.exn̄te nō est statio manife-
sta. Iuxta hac aūt habita nigra ꝑipheria pp̄
illi⁹ albedinē est visa nigrior. Sepius aūt fi-
unt halo circa lunā: q̄z sol calidior existēs ci-
tius dissoluit ꝯsistētiā aeris: circa cetera aūt
astra fiūt qdē pp̄ easdē cās. Non significati-
ue aūt sīr: q̄z ꝑuas penit⁹ insignāt ꝯsistētias
De yride ⁊ nódū scđas. ¶ Yris aūt qđ qdē est refra-
ctio dictū est pri⁹. Qualis aūt q̄dā refractio
⁊ q̄ūo ⁊ pp̄ quaꝫ cām singula fiūt accidētiū
circa ipsaꝫ dicam⁹ nūc. Refract⁹ qdē igit̄ vi
sus ab oibus vr̄ planis. hoꝝ āt est aer ⁊ aq̄.
fit aūt ab aere qdē cū factus fuerit ꝯsistens:
pp̄ visus aūt debilitateꝫ sepe ⁊ sine inspissa-
tiōe fac̄ refractionē: qualis aliq̄n accidit cui-
dam passio debil̄r: ⁊ nō acute vidēti. Sem-
ꝑ.n.idolū videbat̄ p̄cedere ambulātē ipsuꝫ
ex opposito respiciēs ad ip̄m: hoc aūt patie
bat̄: q̄z visus refrāgebat̄ ad ip̄m. sic.n. debi-
lis erat: ⁊ tenuis valde ab infirmitate ⁊ spe-
culū fieret ⁊ ꝓpinqu⁹ aer ⁊ nō posset repel
lere: sicut qui longe ⁊ spissius: pp̄ qđ qdē ⁊
sūmitates retracte videntur in mari: ⁊ maio
res magnitudines oiuꝫ: cū euri flauerint: ⁊
q̄ in caliginib⁹ velut ⁊ sol ⁊ astra orientia ⁊
occūbētia magis q̄ꝫ in medio celi exn̄tia. Ab
aqua aūt maxime refrāgit̄: ⁊ ab icipiēte fie-
ri magis adhuc q̄ꝫ ab aere: q̄libꝫ.n.partiū ex
quib⁹ fit cōstātib⁹ roratio speculū neċiuꝫ eē
magis caliginē. Qm̄ aūt ⁊ manifestū ⁊ di-
ctū est pri⁹ q̄ꝫ in talib⁹ speculis color tm̄ ap-
paret: figura aūt imanifesta neċiuꝫ cū incipi
at pluere: ⁊ iā qdē cōsistāt irrorōnes q in nu
bibus aer nondū pluat: si ex opposito fuerit
sol: aut aliqd aliud sit fulgidū: vt ⁊ fiat spe-
culū nubes: ⁊ r̄fractionē fieri ad fulgidū: ex
opposito fieriqꝫ emphasim coloris nō figu-
re in vnoquoqꝫ speculoꝝ exn̄te ꝑuo ⁊ idiui
sibili: ea āt q̄ ex oib⁹ ipsis ꝯtinuitate magnitu
dinis visa necesse ꝯtinuū magnitudinē eius-
dē appꝫere coloris: vnūqđqꝫ.n. specl̄oꝝ eū-
dē reddit colorē ꝯtinue: quare qm̄ hic ꝯtigit
accidere cū hēat hoc mō sol ⁊ nubes: ⁊ nos
sum⁹ in itermedio ipsoꝝ erit pp̄ refractionē
emphasis q̄dā: q̄nimo ⁊ vr̄ nūc: ⁊ nō aliter
hn̄tib⁹ fcā yris. Qđ qdeꝫ igit̄ yris fit refra-
ctio visus ad solē māifestuꝫ: pp̄ qđ ⁊ ex op-
posito semꝑ fit. Halo āt circa ipꝫ q̄ꝫuis am-
bo refractio: ꝫ hoc qdē coloꝝ varietate dif-
fert: hec qdē ab aqua ⁊ nigro fit refractio ⁊
de lōge: h āt de ꝓpe ⁊ ab aere albiore ꝭꝫ nāꝫ.
Apparet āt fulgidū ꝑ nigrū: aut in nigro pu
niceū. Differt.n.nihil a puniceo: videt̄ āt lꝫ
madidoꝝ lignoꝝ ignē q̄ūo rubeā hꝫ flāmaꝫ
ꝓpterea ꝙ fumo multo mixt⁹ est ignis ful-
gidus exn̄s ⁊ albus ⁊ ꝑ caliginē ⁊ fumū sol
apparꝫ punice⁹: pp̄ qđ yridis qdē refractio
q̄ pria talē vr̄ hr̄e coloreꝫ. a guttis.n. paruis
fit refractio: q̄ aūt ipsius halo non. De aliꝭs
aūt colorib⁹ posteri⁹ dicem⁹. Adhuc āt cir-
ca ipsuꝫ qdē solē nō fit mora talis cōsistētie:
ꝫ aut pluit: aut dissoluit̄: ex oppositis aūt in
intermedio q̄nōnis aq̄ fit qđdā tp̄s: qm̄ siq-
deꝫ fieret: eēt vtiqꝫ colorata halo sicut yris:
nūc āt tota nō fiūt talē hn̄tia emphasim ne-
qꝫ circulo: parua aūt ⁊ ꝭm parteꝫ q̄ vocant̄
virge: quoniā si cōstaret talis caligo: qualis
fit vtiqꝫ ab aqua: aut aliquo alio nigro sicut
dicim⁹: appꝫeret vtiqꝫ yris tota: sicut q̄ circa
lucernas. Circa has.n.ꝭꝫ plīma australib⁹
existētib⁹ yris fit hyeme. maxime autē mani
festa fit humidos habētib⁹ oculos: hoꝝ.n.
visus cito pp̄ debilitatē refrāgit̄. fit aūt ⁊ ab
humiditate aeris ⁊ ab euaporatiōe a flāma
defluēte ⁊ mixta: tūc.n. fit speculū ⁊ pp̄ ni-
gredinē. fumosa.n.euaporatio illa; lucerne
āt lumē nō albū: sꝫ purpureū appꝫet circulo
⁊ yriale: puniceū autē nō: est enim visus: q̄z
pauc⁹ qui refrāgit̄ ⁊ nigrū speculū. Que āt
a remis sursum lata ex mari yris: pōnē qdē
eodē fit mō ei q̄ in celo: colore āt similior ei
q̄ circa lucernas: nō.n. puniceū: ꝫ purpureū
habēs videt̄ colorē: refractio aūt a paruissi-
mis quidē: cōtinuis āt fit guttis: he āt aqua
segregata sunt penit⁹. Fit aūt ⁊ siquis subti
libus rorationib⁹ roret in aliquē talē locū q
positione ad solē versus sit: ⁊ hac qdē illu-
stret. hac aūt vmbra fit: in tali.n. siquis intus
roret: stati extra supmutā r̄adiꝭ ⁊ faciūt vm-
bram

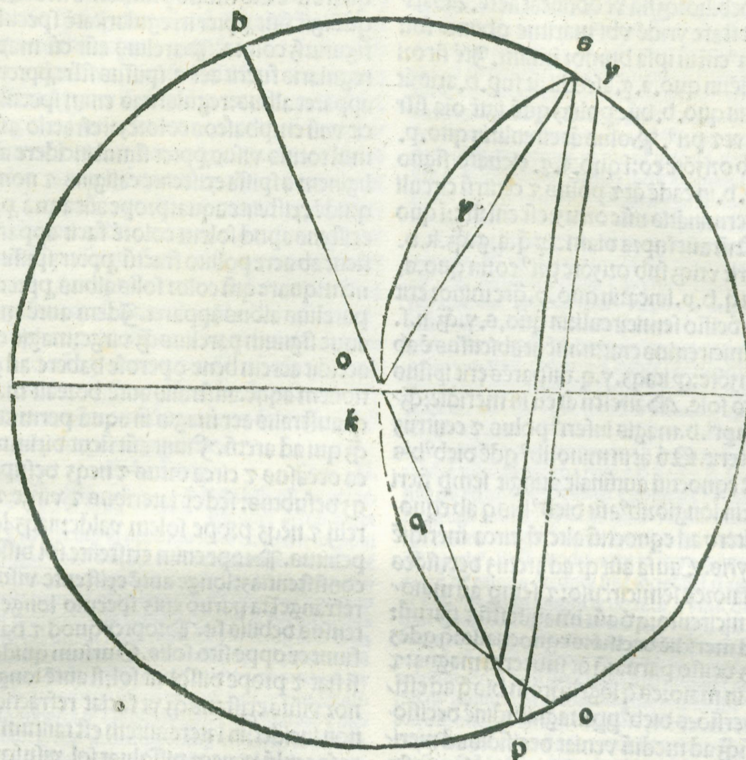
brā apparere yridem: modus āt ⁊ coloratio
silis: ⁊ cā eadē ei q̄ a remis. Manu.n. ꝓ re-
mo vtitur rorans: q̄ aūt color talis sit palā
erit ⁊ de alioꝝ coloꝝ phantasia ex his. Opꝫ
.n. intelligentes sicut dictū est: ⁊ supponen-
tes. Primo qdem: q̄ fulgiduꝫ in nigro: aut
per nigrū colorē facit puniceū. Secūdo aūt
q̄ visus ꝓtensus debilior fit ⁊ minor. Ter
tio: q̄ nigrū velut negatio est: in deficiendo
.n. visuꝫ apparet nigruꝫ: ꝑꝑ qᵒ que lōge oīa
nigriora apparēt ꝓpterea ꝙ nō ꝑtigit visus
ꝯsiderent̄ qdeꝫ igit̄ hec ex his q̄ circa sensus
accidūt. Illoꝝ.n. proprij de his sermones:
nūc aūt quantū necesse de ipsis dicamꝰ. Ap
parent igitur ꝑꝑ hāc cāꝫ ⁊ que longe nigrio
ra ⁊ minora ⁊ planiora: ⁊ que in speculis ⁊
nubes nigriores aspicientibus in aquā q̄ꝫ in
ipsas nubes: ⁊ hoc valde rōnabiliter: ꝑꝑ re-
fractionē.n. pauca visu aspiciunt̄. Differūt
aūt nihil qᵒ v̄r ꝑmutari: aut visum: vtroqꝫ
.n. mō erit idē. Adhuc āt oꝫ nō latere ⁊ hic:
accidit.n. cū fuerit nubes prope soleꝫ in ipsa
qdeꝫ respiciēti nihil apparere colorata: ꝫ eē
albā: in aquā aūt eandē hanc intuenti colorē
hr̄e aliquē eundē eoꝝ: qui yridis. Palā igit̄
ꝙ visus sicut ⁊ nigruꝫ fractꝰ ꝓpter debilita
teꝫ nigriꝰ facit apparere: ⁊ albius ⁊ minus
albuꝫ adducit ad nigruꝫ. Qui quidē igit̄ for
tior in puniceuꝫ colorē permutauit: habitus
aūt in viridē: qui aūt adhuc debilior in alur-
gum: q̄m āt ꝙ plus nō iaꝫ appet sed in tribꝰ:
sicut ⁊ alioꝝ plurima: ⁊ hoꝝ habuit finem:
alioꝝ autē insensibilis permutatio: ꝑꝑ qᵒ ⁊
yris tricolor appet vtraqꝫ quidcꝫ: opposite
autē. Prima quidē igit̄ exteriorē puniceum
hꝫ. a maxima.n. peripheria plurimis incidit
visus ad solē maxime āt que extra: habita āt
⁊ tertia ꝓportiōabil'r. Quare sique de colo-
ruꝫ phātasia dicta sunt bene: necesse tricolo
rem esse ipsam ⁊ his coloribus colorariꝰ so-
lum. Xātos āt appet propter secus inuicem
appere. puniceuꝫ eni iuxta viride albuꝫ vide
tur. Signuꝫ āt huius. in nigerrima.n. nube
maxime pura fit yris. Accidit āt tunc magis
xanton esse videri q̄ꝫ puniceuꝫ. Est āt xātos
in yride color inter puniceum ⁊ viridē colo
rem: ꝓpter nigredinem igit̄ eius: que in cir-
cuitu nubis totū ipsius appet qᵒ puniceuꝫ.
Albuꝫ est eni ad illa: album adhuc marce-
scente yride propinquissime cum soluat̄ pu
niceum. Nubes enim alba existens adiun-
cta secus viride permutat in xanton. Maxi-

Propter qd q̄ᵒ lōge ispiciunt̄ nigriora apparent.

mum autem signum horum que a luna yris:
apparet enim alba valde. fit h̄ quia in nube
obscura existente apparet ⁊ in nocte: sicut
igitur ignis supra ignem nigrum ad nigrum
facit debiliter albuꝫ penitus apparere albū:
hoc autem quod puniceum. Fit aūt h̄ pas
sio manifesta ⁊ in floribus. in texturis enim
⁊ variaturis valde differunt ꝓm phantasiā:
alij secus alios positi colorum: velut ⁊ pur
purei in albis: aut nigris lanis: sunt auteꝫ in
ipsa tales vel tales: propter quod ⁊ variato-
res aiunt peccare operantes ad lucernam:
sepe circa flores ⁊ decipi accipientes alios
pro alijs: quare quidem igitur tricolor ⁊ q̄
ex his solum apparet coloribus yris dictuꝫ
est. Dupla autem ⁊ obscurior coloribus:
que ambiens ⁊ positione colores ex oppo-
sito habet positos propter eandem causaꝫ:
longius autem protensus visus: sicut quod
longius videt: ⁊ ꝙ hoc eodem modo. De-
bilior igitur ab exteriori refracto fit: quia a
remotiori fit refractio: quare minor icidens
colores facit obscuriores apparere: ⁊ econ-
trario etiaꝫ quia amplior a minori ⁊ interio-
ri peripheria incidit ad solem: propinquior
enim visui existens refrangitur a periphe-
ria propinquissima prime yridi: propinquis
sime autem in exteriori yride minima peri-
pheria: quare habebit calorem puniceum.
Habita autem tertia ꝓm proportionem exte
rior yris: in quo. b. iterior: in quo a. colores
autem in quibus. g. puniceus: in quibus. d.
viridis: in quibus. e. alurgus. xantos autem
apparet in quo. ꝫ. Tres autē nō adhuc fiūt
neqꝫ plures yrides: q̄ ⁊ secunda fit obscu-
rior. vt in tertia: refractio valde debilis fiat
⁊ impotens fit pertingere ad solem. Quod
autem neqꝫ circulum possibile est fieri yri-
dis: neqꝫ maiorem semicirculo portionem:
⁊ de alijs accidentibus circa ipsaꝫ ex descri-
ptione erit considerantibus manifestū. He-
misperio enim existentibus super orizonte
circulum: in quo. a. centro autem. k. alio aūt
quodam oriente signo: in quo. h. si que. a. k.
linee ꝓm conū excidentes faciāt velut asseꝫ:
in qua. h. k. ⁊. a. k. ad. m. adiungatur: effrin-
gantur ab hemisperio ad. h. super maiorem
anguluꝫ ad circuli peripheria incident. a. k.
⁊ siquidem in oriente aut occidente austro
refractio fiat semicirculus: assumantur cir-
culi ab orizonte qui super terram fit: si āt su
pra semper minor circulo: minimum auteꝫ

cum in meridie fuerit austrum. Sit enim in oriēte primo cuius.b. τ refracta sit.k.m. ab b. τ planum erectuz sit:in quo.a.quod a trigono:in quo.b.k.m.circulus igitur decisio erit spere qui maximus sit:in quo.a. differt enim nihil si quodcunqꝫ eorum: que super b.k.ꝭm trigonū.k.m.b.erectum fuerit planum:que igitur ab his:que.b.k.ducte linee in hac ratione non constituentur semicirculi:in quo.a.ad aliud τ ad aliud signum:quoniam enim que.k.b. signa data sunt: τ que b.m.data vtiqꝫ erit: τ que.m.b.quare τ ratio eius que.m.b. ad.m.k. Super datam igitur peripheriā tāget.m. Sit itaqꝫ hoc:in qua.n.m.quare decisio peripheriarum data est. Apud aliam autem q̄ꝫ ad eaz que.m.n.peripheriam ab eisdem signis: eadē autē ratio in eodem plano non consistet. Exponatur igitur quedam linea que.d.b. τ descindatur vt.m.b.ad.m.k.que.d.ad.b.maior autem que.m.b.ea que.m.k.quoniā sup maiorem angulum refractio coni:sub maiori enim angulo subtenditur eius qui.m.k.b.trigoni. Adinueniatur igitur ad eam que b.in qua.z.vt sit quod quidem.d.ad.b. que b.z.ad.d.deinde ꝙ quidez.z.ad.k.b.que.b.ad aliam fiat que.k.p. τ a.p.ad.m.copulentur que.m.p.erit igitur.p.polus circuli ad quē que.a.k.linee incidunt:erit eniz ꝙ quidez que.z.ad.k.b. τ que.b.ad.k.p. τ que.d.ad.p.m.nō.n.fit:sed vt ad minorem:aut ad maiorez ea que.p.m.nihil.n.differt si ad.p.r. Eandem ergo rationē.b.k. τ.k.p. τ.p.r.adinuicem habebunt: q̄ꝫ quidaz que.d.b.z.que autez.d.b.z.proportionales erunt:ꝭm quā quidē que.d.ad.b. que.z.b.ad.d. quare que

re que quidẽ que.p.b.ad.p.r.que.p.r.ad eã q̃.p.k. Si igiᵗ ab his q̃.k.b.q̃.b.r. ⁊.k.r.ad r.ꝯiungant copulate he eãdẽ hẽbũt rõnez: quã q̃dẽ qu e.b.p.ad eam que.d.r.circa eundem eni angulũ.s.p. ꝓportiõabiliter: ⁊ que triãguli.b.p.r.eiꝰ qui.k.r.p.quare ⁊ q̃.p.n. ad eam que.k.n.habebit eandẽ rõnẽ: ⁊ que b.p.ad eã que.p.r.hꝫ aũt ⁊ que.m.b.ad.k.m.hanc rõnẽ:quã.n.que.d.ad eã que.b.am he.quare ab.b.k.signis nõ solũ ad eam que m.n.peripheriaꝫ cõcurrent eandẽ habẽtes rationem:sed et alibi qꝺ quidẽ impossibile. Quõ igitur que.d.neqꝫ ad minus eo ꝙ.m.p.neqꝫ ad maius:siḻr eni demonstrabiᵗ palam ꝙ ad ipsum erit.s.m.que.m.p.q̃re erit qꝺ quideꝫ que.m.p.ad.p.k.que.p.b.ad.p.m. Sit igitur eo:in quo.p.polo vtẽs:distãtia autẽ.ea in qua.m.p.circulus scribaᵗ oẽs cõtingit angulos quos refracte faciunt que ab.m.a circulo. Si auteꝫ nõ siḻr ostendetur eandem habẽtes rõnẽ que alibi ⁊ alibi semicirculi cõcurrentes:qꝺ q̃dem erat impossibile. Si igiᵗ circunducas semicirculum in quo.a.circa diametrũ in quo.b.k.p.que ab b.k.refracte ad illud:in quo.m.in omnibꝰ planis siḻr habebũt ⁊ equalem faciũt angulum qui.k.m.b.⁊ quẽ facient angulum que b.p.⁊.m.p.super eam que.b.p.semp equalis erit. Trianguli igiᵗ super eam que.b.p.⁊.k.p.equales ei:qui.b.m.p.⁊.k.m.p.ꝯsistunt:horum auteꝫ cathetí ad idem signum cadent eius que.b.p.⁊ equales erũt cadent ad.o.centrũ ergo circuli.o.semicirculus ãtq̃ circa.m.n.abiectus est aũt ab orizõte:superiorẽ q̃dẽ eni solem nõ obtinere apud terram aũt firmatoruꝫ obtinere ⁊ diffundere.

aerem: ꝛ ꝓpter h̄ yridem nõ cõiacere circu-
luz: fit aũt ꝛ nocte luna raro: neqꝫ enĩ plena
semꝑ debiliorqꝫ nã vt obtineat aerẽ. Maxi-
me aũt stare yridẽ vbi maxime obtinet sol:
plurimꝰ enĩ in ipsa humor imãsit. Itẽ sit ori
zon qdẽ: in quo. a. g. ascẽdit ãt suꝑ. h. axis ãt
si nũc: in quo. b. hũc ꝑ aliaz qdẽ igit̃ oĩa sil'r
oñdet̃ vt ꝛ priꝰ. Polus ãt circuli: in quo. p.
erit sub orizõte eo: ĩ quo. a. g. eleuato signo
in quo. h. in eadẽ ãt ꝛ polus ꝛ centrũ circuli
o. qđ terminãtis nũc ortuz: est enĩ iste: ĩ quo
h. p. Qm̃ aũt supra diametꝝ q̃. a. g. q̃z. k. h.
cẽtꝝ: erit vtiqꝫ sub orizõte priꝰ eo: in quo. a.
g. in ea q̃. h. p. linea: in quo. o. q̃re minor erit
suꝑior ꝺcisio semicirculi: in quo. s. y. q̃z. n. s.
y. q̃ semicirculus erat: nunc ãt abscissus ẽ ab
g. a. orizõte: ꝙ itaqꝫ. y. q. disparẽs erit ipsius
eleuato sole. Maĩfestũ ãt cũ in meridie: q̃z-
tũ. n. suꝑiꝰ. h. magis inferiꝰ polus ꝛ centruz
circuli erit. Qđ ãt in minoribꝰ qdẽ diebꝰ his
q post eqnoctiũ autũnale ꝯtingit semꝑ fieri
yridẽ: in longioribꝰ aũt diebꝰ his q ab eqno-
ctio altero ad eqnoctiũ alterũ circa meridiẽ
nõ fit yris. Causa aũt q̃r ad arctuz decisiões
oẽs maiores semicirculo: ꝛ semꝑ ad maio-
res semicirculo: qđ aũt ĩmanifestũ ꝛ paruũ:
q̃ ãt ad meridiẽ decisiõis eqnoctialis: q̃ qdez
sursuz ꝺcisio parua: q̃ ãt sub terra magna: ꝛ
semꝑ in maiores q̃ lõgiꝰ: q̃re in his q̃ ad esti-
uas versiões diebꝰ ꝑꝑ magnitudinẽ decisio-
nis añqꝫ ad mediũ veniat decisiõis ad meri-
dianũ. h. subtus iã penitꝰ fit. p. ꝑꝑ lõge dista
re a terra meridiẽ ꝑꝑ magnitudinẽ ꝺcisiõis.
In his ãt q ad hyemales versiões diebꝰ: q̃r
nõ multũ suꝑ terrã sunt decisiões circulorũ
ꝯriũ neciuz fieri: modicũ enĩ eleuato: in quo
h. in meridie fit sol. Easdẽ enĩ dictis cãs exi-
stimãdũ ꝛ de pelijs ꝛ ꝟgis fit enĩ peliꝰ qdẽ
refractio visus ad solẽ: ꝟge ãt ꝑpea ꝙ icidit
talis exñs visus q̃lẽ diximꝰ sꝑ fieri cũ ꝓpe so
lẽ exñtibꝰ nubibꝰ ab aliquo refrangat̃ humi
doꝝ ad nubẽ. Vñr enĩ ipse qdẽ icolorate nu
bes ꝑm rectũ aspectũ iuentibꝰ: in aq̃ ãt ꝟgis
plena nubes. Verũtñ tũc qdẽ in aq̃ vr̃ color
nubis eẽ: in ꝟgis ãt suꝑ ipsaz nubẽ. Fit ãt h̄
cũ regularis fuerit consistentia nubis: ꝛ hac
qdẽ spissior: hac ãt rarior: ꝛ hac qdẽ magis
aquosa hac aũt minus. Refracto enim visu
ad solẽ figura qdẽ nõ videt̃: color aũt: q̃r aũt
ibi irregulari apparet fulgidus ꝛ albus sol
ad quẽ refractus est visus: h̄ qdem puniceũ
videtur: h̄ autem viride aut xanton. Differt
enĩ nihil per talia videre: aut a talibus refra-
ctum: vtroqꝫ enĩ modo apparet colore sil'r:
quare si ꝛ illo modo puniceũ ꝛ isto. Virge
qdẽ igit̃ fiũt ꝓpter irregularitatẽ speculi nõ
figura: ꝫ colore. Parelius aũt cũ maxime
regularis fuerit aer ꝛ spissus sil'r: ꝓpter qđ
apparet albus: regularitas enim speculi fa-
cit vnũ emphaseos colorez: refractio aũt si-
mul totius visus ꝓpter simul incidere ad ca
liginem a spissa existente caligine: ꝛ nonduz
quidẽ existente aqua: prope aũt aquã ꝓpter
existens apud solem colorẽ facit apparere:
sicut ab aere pollito fractũ ꝓpter spissitudi-
nem: quare qm̃ color solis albus ꝓpter h̄ ꝛ
parelius albus apparet. Idem autẽ magis
aque signum parelius q̃z virge: magis enim
accidit aerem bene operose habere ad gnã-
tionem aque. australis autẽ boreali magis:
q̃r australis aer magis in aquã permutatur
q̃z qui ad arctũ. Fiunt aũt sicut diximus cir
ca occasus ꝛ circa ortus ꝛ neqꝫ desuper ne
qꝫ desubtus: sed ex lateribus ꝛ virge ꝛ pa-
relij ꝛ neqꝫ prope solem valde: neqꝫ longe
penitus. Prope enim existente sol dissoluit
consistentiaz: longe autẽ existente visus nõ
refranget̃: a paruo eniz speculo longe pro-
tensus debilis fit. Propter quod ꝛ halo nõ
fiunt ex opposito solis. Sursum quidẽ igit̃
si fiat ꝛ prope dissoluit sol: si autẽ longe mi-
nor visus existens q̃z vt faciat refractionem
non incidet: in latere autem est tantum dista
re speculũ vt neqꝫ dissoluat sol visusqꝫ mul
tus simul veniat: q̃r ad terrã latus nõ disper
getur sicut per imẽsuz latus. Sub sole aũt
non fit: propterea q̃r prope terram dissoluit̃
vtiqꝫ a sole: sursum aũt in medio celi visus
dispergit̃: ꝛ totaliter neqꝫ ex latere medij ce
li fit. Visus eniz nõ ad terram fertur vt pau
cus pertingat ad speculuz: ꝛ refractus si oĩ-
no debilis. Quecunqꝫ igitur opera accidere
exhibere segregationem in locis his: que su
per terram fere tot sunt ꝛ talia. Quecunqꝫ
autem in ipsa terra iclusa terre partibus ope
ratur dicendum: facit enim duas differẽtias cor-
poruz: ꝓpterea ꝙ duplex nã nata est: ꝛ hoc
quẽadmodũ ꝛ in alto. Due qdẽ eniz exala-
tiões hec qdez vaporosa: hec ãt fumosa. vt
diximꝰ ẽ. Due ãt ꝛ spẽs eaꝝ q̃ in terra fiunt:
hec qdẽ enĩ fusibilia: hec ãt metallica. Sic-
ca qdez exalatio ẽ q̃ ignita facit fusibilia oĩa:
puta lapidũ genera illiquabilia: ꝛ vernicez:
ꝛ oricellam: ꝛ miniuz: ꝛ sulfur: ꝛ alia talia.

Plurima

Plurima aũt taliũ fusibiliũ sunt: hoc qdez
puluis colorat̃. hoc aũt lapis ex tali ꝯsisten-
tia fact⁹ velut cynabarij. Exalatiõis aũt va
porose q̃cũq3 metallant̃ sunt aũt fusibilia:
aut ductibilia: puta auꝝ: ferꝝ: es: facit aũt h
oĩa exalatio vaporosa inclusa: ⁊ maxie in la
pidibus ꝓpter siccitatẽ in vnum coartatã ⁊
coagulatã velut ros: aut pruina cũ segrega-
ta fuerit: hec aũt ⁊ ante segregatim generan
tur hec ꝓpter qδ quidẽ vt aqua: hec sunt ãt
vt nõ potentia. quidẽ eni materia aque erat:
est aũt non adhuc neq3 ex aqua facta ꝓpter
quandã passionẽ sicut humores: neq3 enim
sic fit h qdem es: hoc aũt aurũ: sed ante fieri
coagulata exalatione singula: horuz sunt ꝓ-
pter qδ ⁊ igniunt̃ oĩa: ⁊ terrã habẽt: siccam
enim eã hñt exalationem. Aurũ aũt solũ nõ
ignit̃. Cõiter qdez igit̃ dcm̃ est de his oib⁹:
sigillatim aũt considerandum intendentib⁹
circa vnumquodq3 genus.

¶ De Yride. Cap. II.

Nunc autẽ loquẽdũ est de yride.
Iste autẽ arcus appet
semp in opposito solis cũ fuerit sol ꝓpin
qui⁹ oriçõti ort⁹ vel occasus: ⁊ fuit ibidẽ
nubes diaphana grossa: ⁊ maxie ĩ dieb⁹ lõgis: in die-
bus aũt breuib⁹ vr̃ in tota die. Et figura ei⁹ semp ap
paret rotunda s3 nõ cõpleta sphera: s3 vel medietas
sphere vel minor medietate. Et vñr semp in h arcu
tres colores. color rube⁹ declinãs paꝝ ad pauonaceũ
⁊ ẽ maior. Alı⁹ aũt sĩlis porali colori ⁊ est medius. ter
tius aũt subrubeus q̃si cõmixtus ⁊ est minor. Et ali-
quãdo apparet in quibusdã horis iter maiorẽ ⁊ me-
diũ color croce⁹ occultus: ⁊ nũq3 vidimus in vna ho
ra de h arcu plus duob⁹. Intrĩsecus aũt ⁊ ẽ ꝓpingor
ordo coloꝝ in eo sicut dixit. Et iste est q vr̃ ₰m plu-
rimũ solus seu distinct⁹. Extrĩsecus aũt ordo colorũ
in eo est opposito mõ. i. ꝙ maior in ipo ẽ color quasi
mixtus subrube⁹ ⁊ minor ẽ rubeus. Et iste arcus se-
cũdus ẽ debilis apparẽtie semp. Hec sunt dispõnes
q̃ apparent de hac yride. Et debem⁹ nos ꝓcedere ad
assignationẽ causaꝝ in quolz istoꝝ ₰m ꝙ ẽ pole no-
bis. Et dicamus ꝙ aũt iste arcus nũq3 appeat nisi in
opposito solis: cum fuerit ibidẽ nubes grossa diapha
na mãifestũ est in sciẽtijs mathematicis. Nã agẽs il
lã reflexionẽ ẽ radi⁹ solis ab illa nube ad visuz: h ãt
pficit̃ in pte determinata inter solẽ ⁊ aspiciẽtẽ ⁊ nu-
bez: ⁊ vt sit cũ hoc nubes ₰m aliq3 figurã ⁊ aliquam
dispõnem. Figura aũt ₰m quã esse o3 in hac apparẽ
tia vt declaratũ ẽ ibidẽ vt sit ꝯuexũ sphere. Nã de-
claratuz ẽ in mathematicis ꝙ impole ẽ vt reflectat̃
radius circũdãs rotã ad vnũ locũ met nisi sit hec ro
ta seu circulatio in ꝯuexo corpis rotũdi. Nã radius
reflectit̃ semp super angulos rectos ex oibus ptibus.
¶ Et cũ fuerit pole vt reflectat̃ a puncto ad pũctũ
aspiciẽtes plus vno radio: sicut ẽ dispõ corpis ꝯuexi:
accidũt ex hac appẽtia in vna re multe silitudines.
In supficie aũt simplici seu plana ipole ẽ hoc. Et ia3
declarauerũt hoc mathematici: talis igit̃ figura ẽt ẽ
illa: que accidit nubi. ¶ Dispõ aũt ₰m quã o3 vt sit:
⁊ tũc sit possibilis in ea appẽtia ẽ vt sit eq̃liũ partiũ
tersum grossuz: ⁊ nõ appet in ea aliqd nisi hẽat has
duas dispõnes simul: ⁊ hec tersitudo seu illustrabili-
tas polis est in nube cũ fuerit ꝓpinq̃ dispõni vt fiat
ex ea aq̃. Et iõ appet iste arcus cũ incipit subpluere
seu paruz pluere. ¶ Auicẽna aũt putauit ꝙ hoc spe-
culũ ẽ ps nubis: s3 est aer aquosus q fit in figura ₰m
quã pole ẽ euẽire ex illo talis appẽtia: ⁊ ꝙ introitus
seu hitudo nubis in hac appẽtia nõ ẽ p modũ subti:
s3 hitudo sua de hac appẽtia est hitudo corpis tincti
positi sub diaphano. et tũc fit speculũ. Et testificat̃
sup h ꝙ ipe vidit h signũ ĩ locis mõtuosis sine nubi
bus: ⁊ h ẽ ppea: q2 mõs steterit ĩ posteriori h⁹ appẽ-
tie loco nubis: ⁊ si ẽ sic̃ dicit: nõ ẽ ĩpole vt sit h appẽ-
tia ₰m has duas dispõnes ita vt sit. s. speculuz aliqñ
ps nubis: sic̃ est dispõ ĩ speculis ferreis: ⁊ vt sit aliqñ
nõ ĩ pte nubis: sic̃ ẽ dispo ĩ spec̃lis vitreis. Et sigñat
politatẽ hui⁹ appẽtie ĩ aere diaphano siue fuerit ps
nubis siue nõ. S3 fuit nubes in posteriori illi⁹. Na3
cũ tu stas in oppo^m solis in pn^o vmbre: ⁊ postea tu fa
cis paꝝ guttati cadere aq3 appet ĩ ea sile h⁹ signi. Et
silr̃ app3 ĩ aqs q̃ guttati cadũt a remis ĩ nocte ĩ ma-
ri. Et aer hũidus ĩ hoc toto hẽt hitudinẽ aq̃: ⁊ maxie
cũ appropiquat⁹ sit nãe aq̃. ¶ Et iã narrauit Aui. ꝙ
ipse vidit h signũ seu appẽtiã ĩ balneo in q̃ ĩtrabat
sol ₰m dispõnẽ ₰3 quã pole ẽ h fieri: ⁊ h sine dubio
fuit pp hũiditatẽ h⁹ balnei ⁊ ꝓpiq̃tatẽ ei⁹ ad nã3 aq̃.
Et iã ego ⁊ multi ex socijs meis vidim⁹ istũ arcuz in
tpe caloris magni. sed ipe appebat turbidoꝝ coloꝝ
q̃si occult⁹. Et h accidit mihi in terra cal'a: ita ꝙ pp
motũ h⁹ caloris excitata fuit societas: ĩ q̃ ego fui. Et
iã vidi ip3 aliqñ ĩ supficie occultũ a visu. Et ẽt vidi
ipm in supficie eq̃li: ⁊ fuit ĩter me ⁊ ipm q̃si mẽsura
duoꝝ brachioꝝ: ⁊ fit illud qδ appebat ex ipo ĩ terra
ꝯiũctũ cũ eo qδ appebat ex nube. sed ipse fuit parũ
debilior. Et iã vidi ip3 ĩ linea meridiõali ĩ nube. Et
illδ qδ illumiabat ei fuit oriẽtale respcũ illi⁹: ⁊ sol ĩ
oriçõte oriẽtali ipsi⁹ vl' sub ipso. Iste ẽ ₰mo de dispõ
ne p^o ₰m quã o3 vt sit aer. ⁊ tũc sit polis ĩ ipso ista ap
parẽtia. sit⁹ ãt ₰3 quẽ o3 eẽ nubes ⁊ sol ⁊ aspiciẽs po-
nat̃ h põne p moduz exordij. ¶ Et dicam⁹ ꝙ iã de-
claratũ ẽ ĩ pspectiua ꝙ sit⁹ ĩ q̃ ẽ polis h appẽtia ẽ vt
sit cẽtrũ nubis ⁊ visiõis nr̃e sup lineã radialẽ exeun
tẽ a corpe lucido ad nubẽ: ⁊ vt sit cũ h vis nr̃a ĩ iter-
medio cẽtri nubis ⁊ nubis: ⁊ vt sit cũ h vis nr̃a ꝓpi-
gor nubi q3 sit cẽtro ei⁹. Nã ₰m hũc sitũ est pole vt
sint ãguli reflexiõis eq̃les: exẽpli grã: ponam⁹ nos li
neã. a. b. lineã radialẽ: ⁊ ponam⁹ pũctũ. a. lucidũ ⁊ pũ
ctũ. b. pũctũ ad quẽ ꝯplet̃ linea: ⁊ ponam⁹ cẽtrũ pun
ctũ. c. ⁊ locũ visus nr̃i pũctũ. e. inter. c. b. ⁊ exeat. a. b.
arc⁹ circl'ariter ĩ rotũditate nubis: ⁊ sit ille arc⁹. b. b.
⁊ sit linea exiẽs a lucido refracta ab arcu. b. a pũcto
a q̃ pole ẽ vt sit linea reflexa ab ipso ꝑueniens ad. e.
q est pũct⁹ visus nr̃i ad locũ: in q̃ sit possibilis refra-
ctio: ⁊ ẽ loc⁹: in quo sunt anguli reflexi eq̃les: ⁊ pona-
mus pũctũ illũ eẽ. l. ⁊ hec linea exiẽs a lucido lineã.
a. l. ⁊ reflectat̃ radius ab. l. ad. e. q ẽ pũctus visus nr̃i
cũ fuerit situs in h pũcto ex linea. a. b. ⁊ in loco: in q̃
sit pole ei angulus. b. non erit equalis angulo. b. l. e.
¶ Et manifestũ est ꝙ nõ cuilibet puncto linee. a. b.
accidit h: s3 declaratũ est in pspectiua ꝙ iste pũctus
est de necessitate ĩter centrũ nubis. i. ĩter. g. ⁊ cũ h ẽt
ẽ ꝓpiquior nubi. Et cũ fecerimus stare lineã. a. l. ĩ li-
nea. a. b. ⁊ circũuoluerim⁹. a. b. sic̃ diameter linee. a. l.
fiet de nec̃itate magna ps rotũdi siue medietas siue

minus. Et si redire faciemus illā ad locū suū causat̄
rotūditas seu circulus: ſꝫ arcus sꝑ appet q̄si medius
circulus vł minor medio circulo. ¶ Et nos debemꝰ
hoc ꝯsiderare in cā huius. Nā ꝑspectiui putāt ꝙ nō
est ipoſe ſm ꝙ dat ars eoꝝ vt appareat iste circulus
cōpletꝰ magis q̄ꝫ mediꝰ circulus: ⁊ dicamꝰ ꝙ cū fue/
rit sol sup oriçonte: appet ex ipso semꝑ medietas cir
culi cū fuerit nubes ꝯiuncta oriçonti: ⁊ h̄ q̄ꝛ cētrū ro
tūditatis seu circuli reflexiōis est de nec̄itate ī sup/
ficie oriçōtis. Nā circuitꝰ cōis ī supficie eiꝰ ⁊ ī supfi/
cie oriçōtis vadit in cētro eiꝰ: ⁊ est diameter eiꝰ diui/
dēs h̄ in duabꝰ ꝑtibꝰ vna medietas illiꝰ sup oriçōtē
⁊ reliq̄ sub ipm: ⁊ h̄ oībus sitibꝰ accn̄tibꝰ ad cētrū cir
culi reflexionis a pūcto cētri ꝑtis nubis ⁊ puncto si/
gni. ¶ Et poſe est vt accidat cētrū huiꝰ circuli in in/
termedio duoꝝ punctoꝝ cētri nubis ⁊ centri visus:
aut in itermedio pūcti visus ⁊ ꝑtis diametri euntis
in cētrū nubis: ⁊ pūcto visus donec cessat ad nubeꝫ.
Et poſe ē vt sit centrū huiꝰ circuli pūctꝰ visusmet: si/
cut videbit̄ postea. ¶ Assignatio āt cāe huiꝰ ꝑfecte
ſm ꝯsiderationē mathematicā est ꝯueniēs ei qð vr̄
ex h̄. Cū aūt sol fuit altꝰ in oriçōte: aut sub ipso appꝫ
ſm ꝑncipia mathematica ꝙ poſe est vt videat̄ circu
lus reflexiōis aliqn̄ ꝑfectꝰ: aliqn̄ mediꝰ: aliqn̄ minor
medio: aliqn̄ maior medio. Nā cū nos iteꝝ posueri/
mus figurā ꝑmā: ⁊ posuerimus lineā eūtē in lucido
cētrū nubis ⁊ visus: ⁊ cētrū circuli reflexiōis lineaꝫ
a.c.e.b. ⁊ est luciduꝫ pūctus.a. ⁊ imaginati fuerimus
hūc altū sup oriçōtē: ⁊ pūctū.c. cētrū nubis ⁊ pūctū.
e. visus: ⁊ punctū.b. partē huiꝰ diametri q̄ ꝑuenit ad
sphericitatē nubis: ⁊ postea extraxerimꝰ a puncto.b.
arcū.scðā ꝯuexio sphericitatis nubis ꝓcedētē in sup
ficie in cētro spherecitatis: ⁊ ē arcꝰ.e.l.b. ⁊ punctꝰ.l.ē
pūctus reflexionis ⁊ radiꝰ reflexus est.l.e. ⁊ linea.e.
b. est cōicans supficiei triāgulari.a.l.e. ⁊ supficiei ori
çōtis cū imaginati fuerimꝰ eas iā intersecare: ⁊ plō/
gat̄ hec linea donec ꝑueniat circulus.b.b. super pun
ctuꝫ.c.g. ⁊ exeat.c.c.l. ⁊ est colūna cadēs sup spherici
tatē nubis diuidēs angulos radij in duas ꝑtes: sic̄ de
claratū ē in alio loco: ⁊ manifestuꝫ est ꝙ linea.e.c.g.
cū fuerit lucidū ſm hūc sitū ꝙ ipsa erit sup terrā: ⁊
linea.b.e. erit sub oriçōte: ⁊ q̄ꝛ supficies circuli refle/
xiōis stat sup lineā.a.b.q̄ est diameter eiꝰ: ē poſe ī cē
tro huiꝰ circuli seu sphericitatis vt sit pūctꝰ visus in
alio situ: ⁊ h̄ cū linea radij reflexi cadit sup.a.b. ſm
āgulos rectos.i. sup lineā.l.e. ⁊ si fuerit āgulus.a.e.l.
b: d.a. erit cētrū sphericitatis sup lineā.e.c. ⁊ h̄ ē ma
nifestū ī geometria. Cū aūt fuerit linea.a.b. ⁊ circū/
dederit triāgulū.a.l. appet de circulo reflexiōis ma/
gis q̄ꝫ medietas sphericitatis: ⁊ ſm h̄ nō est remotū
si lucidū sit multū altū sup oriçōte vt appareat ꝓpe
sphericitatē cōpletā vel sphericitas completa. Sꝫ si
fuerit angulus. a.h.l. dilatatꝰ. tūc cētrū sphericitatis
cadit ð nec̄itate sup lineā.e.b. sub oriçōte: ⁊ appꝫ mi/
nor media: ⁊ h̄ ē ad qð ducūt fundamēta mathema
tica. ¶ Arist. āt narrauit ꝙ illud qð appet sensui ex
h̄ est oppositū huiꝰ. Nos aūt debemus ꝯsiderare de
h̄: ⁊ dicamꝰ ꝙ poſe est imaginari hāc opionē quā di
cit. Cū fuerint cētra sphericitatuꝫ reflexiōis cadētia
semꝑ inter punctū visus ⁊ extremitatē diametri ad
iuncti sphericitati nubis: ⁊ ē in hac figura linea.e.b.
⁊ cū eleuat̄ lucidū sup oriçontē erit linea.e.b. sub ori
çonte: ⁊ appet arcus minor medio circulo: ⁊ h̄ facilr̄
pōt imaginari. Sꝫ cā quare nō accidit in nube refle
xo: nisi ſm hūc sitū tm̄ vr̄ vt sit: q̄ꝛ nubes est silis vł

ꝓpe silis.i. ꝙ cētra eaꝝ sunt vnū apud sensuꝫ: ⁊ hoc
ꝓpter silitudineꝫ quā hn̄t in naturis eaꝝ: ⁊ silr̄ pun/
ctus visus est vnus apud sensuꝫ: ⁊ cū fuerit distātia
intermedia inter punctū visus ⁊ punctū nubis vna:
nō ꝑuenit ex ordinatiōe nubis ex reflexiōe nisi vnꝰ
situs ex illis sitibus: ⁊ hoc ē manifestū in ꝑspectiua.
¶ Cur aūt determinata fuit h̄ appentia ſm hūc si/
tuꝫ ex tribꝰ est: ꝓpterea q̄ꝛ declaratū ē in ꝑspectiua:
ꝙ iste ē situs: in quo ē habitudo linee q̄ est inter luci
dū ⁊ cētrū nubis q̄ est sup lineā ⁊ q̄ est inter cētrū ⁊
visuꝫ habitudo maior q̄ꝫ sit in alijs duobꝰ sitibꝰ: ⁊ h̄
est ꝑꝑ distātiā lucidi ⁊ paucitatē distātie itermedie
iter punctū visus ⁊ cētrū nubis. Jā igit̄ declatū ē ex
h̄ veritas illiꝰ qð habet̄ ꝑ sensum: ⁊ h̄ nō ē oppositū
ei qð declaratū est in ꝑspectiua. Jllic.n. fuit ſmo de
illis sitibus ſm ꝙ subm huiꝰ signi est corpus diapha
num factū ſm hāc figurā rotalē qðcūq3 corpus dia/
phanū fuerit. hic aūt est sermo de ipso ſm ꝙ ip3 est
pars nubis: de cuius ꝯsuetudine seu nā sit vt sint il/
le figure circularis in eo siles: ⁊ si cōicant in subo: tm̄
ꝯsideratio eoꝝ de h̄ ſꝫ duos modos diuersos. ¶ Et
ex h̄ declarabit̄ ꝓpinque cā in h̄ ꝙ yris non appet
in meridie in diebꝰ lōgis: ſꝫ appet in hac hora in die
bus breuibꝰ. Nam in diebꝰ lōgis est arcus meridiei
aliꝰ: ⁊ cū appropiquat̄ sol erit sphericitas: ex q̄ posis
est reflexio sub terra. Jn diebꝰ aūt breuibꝰ ꝑꝑ ꝓpin/
q̄tatē arcus seu circuli meridiei nō accidit h̄ in ipo:
⁊ ē poſe appere hec yris tunc in q̄lꝫ hora diei. Decla
ratū ē igit̄ ex hoc ſmone: in quo situ est figura huiꝰ
signi: ⁊ dedimus cām in hoc qð accidit ei ex magni/
tudine ⁊ paruitate ſm ꝙ poſe fuit cognitiōi nostre.
Remāsit aūt sup nos de dispōne eius loq de colori
bus appētibꝰ in ea. Sed qð debemus ꝑus dicere de
hoc ē ꝙ specula parua nō ducūt similitudinē seu fi/
gurā rei: ⁊ ducūt colorē eiꝰ. Et iō nō appet figura so
lis in illa nube: in q̄ est color: ⁊ ēt si appet in hoc sili/
tudo eiꝰ apparet ꝯiuncta in circuitu arcus. Nā refle
xio in corpore ꝯuexo ab vno speculo seu appētia ad
vnum aspiciēs est magis q̄ꝫ per vnū punctū. Et ideo
apparet vnū corpus in silibus speculis multe appa/
rētie seu similitudines ꝯiūcte: ⁊ hoc totū declaratuꝫ
est in ꝑspectiua. Jbidē ēt appet ꝙ specula claroꝝ co
loꝝ ducūt colorē rei sicut ē: nō clara aūt ducūt colo
rem rei: ⁊ iā admiscet̄ ꝑ colores eoꝝ spēs admixtio/
nis: ⁊ apparet ei color medius: sicut est dispō in colo/
re vere cōmixto: hoc aūt nō solum accidit cum fue/
rit speculū nō tersuꝫ ⁊ politū: ſꝫ ēt cū fuerit ſm mul
tam distātiā: ⁊ aspiciēs ad ipm est debilis visus. nam
debilitas apprehēsionis facit apparere in re visa tur
bidineꝫ ⁊ obscuritatē: q̄uis nō sit ita: ⁊ hoc totū ma
nifestū est ꝑ sensuꝫ: ⁊ cū hoc sit ita positū: dico ꝙ ra/
dius solis cū reflectit̄ ab illa nube ⁊ causat illā appa
rētiā vel speculū: manifestuꝫ est ꝙ illi colores fiunt
ex admixtione radij solis cū color illius speculi siue
est in speculo color: aut appet in eo ꝑꝑ distantiā eius
a visu: aut ꝑ has duas res simul: ⁊ cū declaratū ē h̄:
māifestū est ꝙ radius qui illuminat in speculis tur
bidis ⁊ admixtus est color eius cuꝫ colore: ⁊ nō pōt
visus distiguere iter illa ꝙ h̄ cāt in sensu spēs coloꝝ
ſm mēsuraꝫ illiꝰ admixtiōis ex eis ē pauonaceꝰ ⁊ ex
eis croceꝰ ⁊ viridis seu poralis ⁊ alij ab his. Subru/
beꝰ aūt ⁊ pauonaceꝰ ambo sunt vna spēs: ſꝫ diuersifi
cant̄ ī magis ⁊ minꝰ. Nā pauonaceꝰ nigredo ī eo est
maior q̄ꝫ sit in subrubeo. Croceꝰ aūt ꝓducit̄ ex admi
xtiōe albedis ⁊ pauce nigredis. poralis āt seu viridis
ex admixtiōe

ex admixtiõe crocei ⁊ nigri: ⁊ h̄ totũ mãifestũ ē sen
su. ❡ Et cũ declatũ ē h̄ vr̄ q̄ colores ordinati i yri/
de sũt hu°gnīs: sꝫ debem° cũ h̄ ꝯplere cãꝫ hoꝝ colo
rũ i yride: ⁊ appꝫ q̄ color subrube° yridis iterioris ē
ꝓpingor lucido q̄ꝫ viridis: ⁊ viridis q̄ꝫ pauonace° cũ
fuerit lucidũ exiēs a sphericitate nubis: ⁊ hoc vr̄ ex
eis q̄ declata sunt in lib. iꝫ. Euclidis: ⁊ si sint isti colo
res diuersificati ꝑ additionē nigredis ⁊ mltitudinē
⁊ paucitatē lumis tm̄: iã cã appꝫ de hoc: ⁊ erit maior
appēs pauonace°: q᷑ ipse ē ꝓpingor lucido: ⁊ pp illõ
ēt qõ cadit a radio sup arcũ maiorē ē mai°. Medi°
aũt ē viridis: ppea q᷑ ipse ē magis distãs q̄ꝫ maior: ⁊
radi° cadēs sup ipm ēt ē maior: sꝫ arcus minor ppea
q᷑ ē remotior ab istis ⁊ magis niger apparet pauona
ce°. Et etiaꝫ ppea: q᷑ rady cadētes sup ipꝫ sunt pau/
ciores: ⁊ h̄ ē qõ appet ex dictis expositoꝝ: quoꝝ libri
puenerũt ad nos. ❡ Et iã Auicē. carpit eos sup h̄ ⁊
dixit. Sꝫ fratres nr̄i pipatheticoꝝ nihil dixerũt õ di
spõne ordis coloꝝ. Nã ipse putauit q̄ viridis diuer/
sificat̄ a subrubeo ⁊ pauõaceo. Et iste homo nihil di
cit de hac re: sed tm̄ dubitat sup eos. Et sine dubio h̄
repħēsio magis vere redit ad Arist. Nã ipse fuit p̄n
ceps pipatheticoꝝ. ❡ Nos aũt ꝯsiderem° de h̄ ꝭm
ꝯsuetudinē nr̄am: ⁊ dicam° q̄ Aristo. declauit q̄ iste
color viridis ē medi° inter subrubeuꝫ ⁊ pauonaceũ.
❡ Mediũ aũt dr̄ ꝭꝫ duas spēs: vnũ eoꝝ ꝭm verita
tē ⁊ p̄us: ⁊ ē mediũ iter duo ꝯ̄ria: cui° eē ꝯsistit i ꝯple
xione duaꝝ extremitatũ: ⁊ ipꝫ ꝭm q̄ditatē ē diuer/
suꝫ a duab° extremitatib°. ❡ Scõm aũt dr̄ silitudi/
narie ⁊ ꝭm posteri°: ⁊ ē mediũ iter duo ꝯ̄ria ꝭm q̄ꝫti
tatē tm̄. Sꝫ diuersificat̄ a duob° extremis ꝭm magi
⁊ min°: ⁊ magis ꝯueniēs ē vt v̄bũ Arist. hic itelligat̄
de p̊ cuꝫ h̄ q̄ color viridis ē ex hac spē p̄ma: de q̄ dr̄
mediũ p̄us. Et cũ h̄ sit ita color viridis q apparet in
yride ē de necitate ꝓduct° iter croceitatē subrubei ⁊
nigredinē pauonacei. ❡ Et signũ i h̄ q̄ croce° iueni
tur i sbrubeo ē: q᷑ iã appꝫ aliq̄n iste color ī yride me
di° iter subrubeũ ⁊ viridē. Jã igit̄ vr̄ ex h̄ ꝭmõe q̄
hec itētio q̄ hētur ex mãifesto v̄bo Arist. ē illudmet
qõ appꝫ in eē. ⁊ iõ dicit Arist. q̄ ē cõposit° ex duob°.
Et q̄ pictores nõ p̄nt facere sile huic pp diminutio/
nē artis a nã: ⁊ si h̄ voluerũt expositores: quoꝝ v̄ba
puenerũt ad nos: sꝫ diminuta fuit itellectio h° vl̄ pp
trãslationē vel pp aliã cãm. veꝝ ē: ⁊ si voluerũt illã
aliã intētionē: iã declinauerũt ab itētiõe Arist. expsi/
se: ⁊ q̄uocũq̄ꝫ sit Auicē. debebat exħere Aristo. a nu/
mero pipatheticoꝝ ⁊ nõ dicere ꝭmonē sic absolute.
❡ Cur ãt colores in yride exteriori sũt opposito mõ
ordini coloꝝ yridis iterioris. s. illi q sũt ī extremita/
tib° eoꝝ: est ppea q᷑ circulatio minor hui° yridis ē ꝓ
pingor nobis q̄ꝫ maior: ⁊ appētia coloꝝ in hac yride
est ꝑ cãm ꝓpingtatis ⁊ remotõis a visu nõ ꝑ cãm ꝓ/
pingtatis solis ⁊ distantie ei°: sicut est in yride p̄ma.
Nã pũcto reflexiõis accidũt due res opposite: ⁊ ē q̄
ꝓpingor ex eis ad solē est remotior a visu ⁊ eꝯ̄. s. q̄
ꝓpingor ex eis ad visuꝫ est remotior a lucido. Yris
aũt iterior pp ꝓpingtatē eius a reflexiõe est diuersi
tas in ꝓpingtate visus min° maior q̄ꝫ diuersitas in/
distãtie lucidi: sꝫ in exteriori pp magnitudinē ei° res
est opposito mõ. Cur ãt nõ appēt ex eis ples duab°
hoc est pp vnã duaꝝ reꝝ. Nã iã declaratũ ē in ꝑspe/
ctiua q̄ impolē est vt sint ī vna supficie nisi due de
his yridib°: vel q᷑ nubes nõ ē dispõ ei° ꝓfunditatis
vt fiat in ipsa 3ª yris: vel q᷑ si fiat nõ appet. Nã non
in q̄cũq̄ꝫ reflexiõe causat appentia neq̄ꝫ in q̄cũq̄ꝫ ꝓ/

Auicenna ꝯ peripatheticos.

Defensio Aristote. per Auerroym. Mediũ est ꝭꝫ duas spēs vide idem, 6, phy, 32,

pinquitate ⁊ distãtia: sꝫ in angulis determinatis ⁊ in
distãtia determinata: ⁊ h̄ ꝑ reflexionē ad v̄tutē luci
di ⁊ debilitatē ei° ⁊ grossitudinē nubis: ex q̄ reflecti/
tur radi° ⁊ subtilitatē ei° ⁊ distantiã aspiciētis ab h̄
⁊ ꝓpingtatē eius. Dcm̄ igit̄ est a nobis de halo ⁊ de
yride ⁊ causas dispõnum apparētiũ in eis dedimus
ꝭm intellcm̄ nr̄m. ❡ Soles aũt qui apparēt in nr̄is
laterib° solis ꝭm figurã solis ⁊ dispõnē eius fiunt ēt
a reflexiõe rady solis ex speculis: q̄ sunt ꝭm dispõnē
⁊ sitũ ꝭm quē ē polē vt fiat hec appētia: ⁊ h̄ cog̃scet̄
ꝓpique ab illo q vidit nos ⁊ scit illa q̄ h̄ scripsimus.
❡ Baculi ēt q apparēt ꝓpe solē cã in colorib° q ap/
parēt in eis est ipsamet cã in colorib° yridis. hec aũt
duo signa ego nũq̄ꝫ vidi: ⁊ nõ memoro ea nisi ꝭm q̄
iudicãt de his v̄ba pħi. s. soles ⁊ baculos. Jtem in ea/
dē media dispõne. ❡ Sermo de sphera seu rotũdi/
tate: q̄ est circa lunã: q̄ vocat̄ halo ⁊ de yride ⁊ de co/
lũnis dicit: ⁊ postq̄ꝫ dixim° has res debemus dicere
cãm circuit°: q̄ appet circa solē ⁊ lunã: ⁊ dicere ēt de
yride diuersoꝝ coloꝝ seu viaꝝ q̄uo sit: ⁊ qd sit cã hu
ius: ⁊ in h̄ ēt dicem° cãm illi° qõ appet q̄si cãna extē
sa ⁊ colũna. Et p̊ dicemus de halo. ❡ Et dicam° q̄ h̄
circuit° appet circa solē ⁊ lunã circũdãs ipsa ēt q̄sdã
stellas scitillãtes seu radiãtes: ⁊ h̄ appet ī nocte ⁊ in
die ⁊ meridie ⁊ in vespe: sꝫ in mane ⁊ ꝓpe occidens
vr̄ sensui. ❡ Jngt: ⁊ cã hoꝝ circuituũ in q̊lꝫ: in q̊ ap/
parēt est vna cã: ⁊ est refractio luminis a nube ad vi
suꝫ nr̄m refractiõi eq̄li ab oibus ꝑtib°. nã vapor hu/
midus ex q̊ fit nubes ascendit a terra ⁊ multiplicat̄
in aere ⁊ igrossat̄: ⁊ cũ orit̄ seu illumiat lumē stella/
rũ vl̄ solis ⁊ lune sup illũ vaporē occurrit̄ seu reuer
tit̄ ab ipso rediēs ad visuꝫ ex oib° partib°. appet igit̄
lumē circulare in illa nube: sic̄ appet lumē egrediēs
ab ipsa stella circulare in multis stellaꝝ: vult dicere
q̄ cã in h̄ est vna. nã sicut appet scintilla seu radius
stellemet circularis ꝓpter refractionē: que fit radio
suo ab ipso aere pp distantiã illius nubis ⁊ debilita/
tē visus: accidit refractio a nube ꝓpter grossitudinē
illi°. nã cã refractõis aliq̄n est spissitudo aeris. Et ali
q̄n est debilitas visus: vel est pp distãtiã stellaꝝ qb°
apparēt scintille seu rady circulares vl̄ pp occursuꝫ
visus: sicut accidit nobis in flãma cũ remouet̄ a vi/
su nr̄o appet q̄si halo: hec ē mēsura in cã h° appētie
seu hoc tm̄ spectat hic dicere de cã hui° appētie. s. q̄
fit a vapore tm̄: ⁊ illa est quã assignat ille artifex: ⁊ ē
causa cõis ⁊ remota: sꝫ cã huius appentie ꝓpria ⁊ ꝓ/
pinqua declarat̄ a perspectiuo. naꝫ ipse declarat ꝭm
quaꝫ spēm trium apparētium seu visionũ: que sunt
refractio ⁊ reflexio ⁊ rectitudo est hec appentia: ⁊ in
quo situ ⁊ ex quo corpore accidit hoc ⁊ dispõit̄. s. hec
apparentia: ⁊ declarauit illic: q̄ hec apparētia est vel
stellamet per radiũ rectũ vel halo: ⁊ lumē eius est ꝑ
radiũ refractũ non reflexum: ⁊ q̄ situs a quo ꝓuēit
hec figura est vt sit refractio sphere seu circuitus: ⁊
vt sint trianguli quos causant linee refractiõis de il
la sphera seu circuitu. s. q̄ exeat a lucido ad spherã:
⁊ q eoꝝ refrãgunt̄ ad visum cõicant omnes in vna
basi: ⁊ est linea q̄ vadit in visu nostro ⁊ in centro il/
lius circuitus seu sphere in cētro stelle: donec sint illi
triãguli eq̄les: ⁊ erit refractio oium illaꝝ lineaꝝ ab
vno eodeꝫ puncto: ⁊ est stella ad vnum ⁊ eundē pun
ctuꝫ ⁊ est visus: ⁊ manifestũ est q̄ sequit̄ vt sit refra
ctio illarũ linearum radialium a circuitu: seu circui/
tus a supficie illic: cui° situs ē ex oib° ꝑtib° situs apt°
vt sint anguli refractõis ipsi° eq̄les: ⁊ vt sit refractio

De solibus.

stās sup illā supficiē.nā refractio nō fit nisi ꝑ angu/
los equales stātes seu directos sup supficiē.s.ꝙ triā/
guli refractiōis stāt sup supficiē: ⁊ declaratū est cuꝫ
ħ cā ꝓpter quā appet res ꝑ refractionē ex̄ suū locū.
nā ipse declarauit illic ꝙ oē qđ videt̄ seu appet ꝑ ra
diū refractū appet in rectitudine radij refracti: ⁊ ꝙ
specula ꝯiuncta ex ḡbus fit refractio cū fuerint par
ua appet in ipsis color rei visibilis nō figura eiꝰ: ⁊ ꝙ
iste due cāe sunt cā in hoc ꝙ appet lumē lune absqꝫ
eiꝰ figura: ⁊ appet lumē eius ꝑter locū lune.s.in loco
ex̄ ipsaꝫ seu alio ab ipsa. ¶ Et declaratū ē illic ꝙ id
qđ accidet ei qđ appet ꝑ plus q̄ꝫ vnā lineā refractaꝫ
enumerat̄ eius appētia ꝑ numerationē lineaꝝ refra
ctaꝝ: ⁊ cū ꝯiungunt̄ linee remanētes q̄dā cuꝫ ḡbus/
dam: appet eius figura circulās vel lumē eiꝰ si nō ap
paret figura eius: ex quo impołe ē appere vna res ꝑ
multos radios nisi cum fuerit refractio sphere seu
sphera: ⁊ declarata est spālr̄ hec apparentia .s. halo: ⁊
ꝙ situs: in quo venit hec appētia cū posuerimus nu/
beꝫ figurari figura spherica ex q̊ ħ est sibi dispō nā/
lis est vt sit visio nr̄a ⁊ cētruꝫ lucidi ⁊ centrū nubis
sup vnā lineā: ⁊ vt sit visio nr̄a in eo ꝙ est inter luci/
dū ⁊ cētrū nō in cētromet neqꝫ sit īter visionē nr̄am
⁊ lucidū: ⁊ ꝙ supficies ex q̄ fit hec refractio ⁊ supfi/
cies: que ꝯiūgit̄ directe sup directū diametrū nubis
nō alia: ⁊ ꝙ cā in ħ est distātia lucidi ⁊ ꝓpingtas nu
bis ad nos: ⁊ q2 centrū nubis est ꝓpingoꝛ nobis luci
do ⁊ remotioꝛ nube: ⁊ ꝙ refractio nō fit nisi ꝑ angu
los eq̄les. Et declatū ē illic ēt ꝙ ħ refractio: q2 est lo
ci illiꝰ latitudo: accidit vt sit lumē qđ appꝫ circulare
habens latitudinē: ⁊ si nō apperet: sicut linea sphere.
¶ Et has res oēs q̄s dixi: iā declauit eas Auenetan
in tractatu famoso: sꝫ ista vt diximꝰ non sunt de hac
scia: sꝫ sunt de scia ꝑspectiua: ⁊ iō nō curauit Aristo.
de istis ħ: ⁊ fuit sibi sufficiēs ꝺ eo ꝙ ꝑtinet huic scie
ꝯsiderare. ¶ Et ille q ꝯgregauit has duas speclatio
nes iā errauit vt fecit Auenetan. nā speculatio de ħ
est duaꝝ diuersaꝝ artiū: neqꝫ igredit̄ id qđ ꝺclatū ē
de ħ ex scia ꝑspectiua i hac scia: ita ꝙ hec scia ꝯside
rat ꝺ his cāis alio mō: ⁊ facit ipsas p̄nª demr̄ationis.

Qr rationes mathematice ñ sūt adducende in sciētijs nālibus. vide ideꝫ .2. celi.cō.59. ⁊ que ibi.

¶ Et putabamꝰ nos i nr̄is sūmis in tm̄ ꝙ nos posui
mus illic ⁊ affirmauimꝰ cās matheᶜᵃˢ: q̄ sūt in his re
bus tāq̄ꝫ exoꝛdiū seu p̄nᵐ: sꝫ res nō fuit ita. nā cāe q̄s
dat artifex hꝰ scie in ħ sūt cāe māifeste ꝑ se: ⁊ ꝙ dat
ꝑspectiuꝰ de istis cāis sūt cāe remote rebꝰ ꝯsideratis
in hac scia: cāe aūt remote enūerant̄ in eo qđ ē ꝑ acci
dēs. ¶ Neqꝫ ē dispō scie ꝑspectiue ad hāc sciam in
dādo has cās: sic̄ est dispō ꝑspectiue cū geometria.s.
ꝙ ꝑspectiua accipit multas cās reꝝ seu dispōnū iuē/
taꝝ in ipsa geometria vt putabamꝰ nos de ħ in p̄nº.
Nam ille cāe sunt eēntiales in ꝑspectiua.s. id qđ de/
claratuꝫ est de ħ in geometria ex q̊ sunt cāe ꝓpinq̄.
Cāe āt haꝝ reꝝ q̄ declate snut in ꝑspectiua sūt istis
exn̄tibꝰ ꝓp coꝛpa nālia cāe nō essentiales sꝫ remote.
¶ Ita dꝫ itelligi ħ de Ari. i his rebꝰ ñ ꝙ ipse abbꝛe/
uiauit seu diminuit in hoc: ⁊ dimisit aliquid qđ fuit
necīū dicere in hac scia neqꝫ in alia. ¶ Gloꝛia sit ei
q ip̄m determiauit ab alijs in ꝑfectiōe hūana: ⁊ fuit
id qđ cognitum fuit sibi faciliter cognitū ab alijs ho
minibꝰ cū lōga ꝑscrutatiōe ⁊ difficultate maxima ⁊
mlta sollicitudine: ⁊ id qđ ē notū alijs facilr̄ ē diuer
suꝫ ab eo ꝙ ipe nouit. ⁊ iō multotiēs accidūt exposi
toꝛibꝰ difficultates i dictis hꝰ viri: donec declet̄ post
lōgū t̄ps veritas ꝭmonis eius: ⁊ q̄ꝫtū debilis fuit spe
culatio alioꝝ hoium in comparatiōe ad speculatōeꝫ

Laus magna de Aris. vide idē i fili in p̊ loco primi phy. ⁊ .3. ꝺ aia. cō.14. ⁊ p̊ ꝺ gnātione cō.38.

eius: ⁊ ꝑ hanc virtutē diuinā inuentā in ipso fuit ipe
inuētoꝛ scie: ⁊ ꝯplēs seu ꝑficiens eā: ⁊ ħ raro inuenit̄
in artibꝰ q̄cūqꝫ ars fuerit: ⁊ maxime in hac arte ma/
gna. Sed diximus ꝙ ipse fuit inuētoꝛ ⁊ ꝯplēs. nā di/
cta alioꝝ antiquoꝝ de his rebꝰ nō sunt digna vt sint
dubitatōes in his rebꝰ: ⁊ a foꝛtioꝛi vt sint p̄nª. ¶ Et
postq̄ꝫ declatū ē ħ: dicā igit̄ ꝙ nō ē in v̊bis Arist. ali
q̄d idigēs complemēto: vt putauit hic Auēpace filiꝰ
Auēgyt: ⁊ veꝝ ē ꝙ in ipsis sunt multe res q̄s ipe nō
itellexit neqꝫ nos nōdū: ⁊ maxīe in rebꝰ in q̄bꝰ nō ꝑ/
uenerūt ad nos dicta expositoꝝ. ⁊ iō opoꝛtebat sibi
studere i speculatiōe v̊boꝝ eius: nō in his rebꝰ q̄ fue
runt pꝛeter modū doctrine illius Aristotelis.
¶ Postea aūt dicit Cōmentatoꝛ in illo loco ponēdo
verba phi: ista. Hec sunt res famose de yride ⁊ de
colūna: sed cāe eoꝝ est vna in gn̄e: ⁊ hec est refractio
q̄ accidit radio solis ab aq̄ sup parietē sup quē nō ca
dit radiꝰ solis directe. ¶ Dicit: ⁊ ħ ꝙ dixit ꝙ cā yri/
dis ē appentia manifestū ē ꝑ se. nā hec apparētia ac/
cidit nobis cū sumꝰ īter lucidū ⁊ coꝛpꝰ a quo fit refra
ctio: ⁊ declaratū ē in mathematicis: ꝙ ħ appētia ac/
cidit cū fit cētrū lucidi ⁊ centrū sphere nubis ⁊ pun
ctus visus seu visiōis sup vnā lineā ⁊ fuerit centruꝫ
nubis in medio pūcti visiōis ⁊ cētri lucidi: ⁊ fuit vi/
sus ꝓpingoꝛ nubis q̄ꝫ ipse sit cētrū nubis. nā impołe
est vt sint triāguli quos facit refractio eq̄les nisi cū
fuerit basis eoꝝ vna: sꝫ fuit nec̄e vt sit cētrū nubis i/
ter cētrū lucidi ⁊ pūctꝰ visus seu visiōis: q2 anguli re
flexiōis ꝓpea ꝙ sunt eq̄les: oꝫ vt circūdēt cū diame
tro ꝑ angulos eq̄les.s. diameter supficiei nubis sphe
rice: sed ēt fuit nec̄e vt sit supficies ex q̄ fit refractio
spherica: q2 impołis ē refractio a circuitu sphere ad
vnū locū nisi in coꝛpe ꝯcauo: ꝓpterea q2 triāguli re/
fractiōis stare sup supficiē ex q̄ refrāgunt̄ sup angu
los rectos si eēt supficies: in q̄ est circuitꝰ refractiōis
eq̄lis: nō eēnt triāguli cōicātes i basi: ita vt sit refra/
ctio finita a pūcto ab illa basi; q̄ est pūctus visiōis: ⁊
silr̄ acciderit si eēt supficies ꝯuexa. hoc aūt qđ adiū
ximꝰ ⁊ id qđ adiūximus ē id qđ declaratū est ꝺ hac
apparētia in perspectiua: ⁊ non est de hac scientia.
¶ Itē in eadē media dic̄: ⁊ postq̄ꝫ narrauimꝰ cāꝫ yri/
dis ⁊ q̄uo fit: nec̄e ē nob̄ dicere q̄re ē ħ ꝙ nūq̄ꝫ appꝫ
magis q̄ꝫ medietas circuli: sꝫ appet vł medietas cir/
culi vł minꝰ. Inq̄t: ⁊ dicā ꝙ cā i ħ est ꝙ cū irradiat̄
de nube ex radio solis cū vr̄ ħ appētia est medietas
circuli: tm̄ vult dicere: cū fuerit sol sup hemispiū: ꝓ/
pterea q2 ħ cētrū cadit i ħ loco īter nr̄m visuꝫ ⁊ nu/
bē dispositā ad hāc appētiā .s. supꝛa lineā egrediētē
ꝓcedētē ad tria pūcta cētrū supficiei nubis ⁊ pūctū
visus seu visiōis ⁊ pūctū cētri circuli yridis: ⁊ iste lo/
cus ē a q̊ ꝓueīt reflexio: ⁊ cū posuerimꝰ ꝙ ħ reflexio
ē i ipso ⁊ ꝙ sol iā fuit valde eleuatꝰ sup hemispiū: sic̄
si imagiati fuerimꝰ reflexionē ꝑ se remanētē: ⁊ sol iā
fuit altꝰ accidit ꝑti linee dicte. i. q̄ ē īter visuꝫ nr̄m ⁊
nubē eē sub hemispio: ⁊ silr̄ cētruꝫ sphere radij: ⁊ ap
parebit t̄c ꝺ yride minꝰ medietate circłi: cū igit̄ ascē
dit sol desinit appētia circuli seu sphere: q2 tota igre
dit̄ sub hemispio: ⁊ iō nō appꝫ iste circlus i meridie:
⁊ maxīe apđ solstitiū estiuale ꝓp magnitudinē arcꝰ
altitudis i illa hoꝛa. ¶ Sꝫ in ħ cū dixit: accidit q̄dā
difficłtas. nā declatū ē i matheᶜⁱˢ ꝙ połe ē vt sit hec
reflexio: ex q̄ ꝓducit̄ ħ yris ꝭm tres situs. vnꝰ eoꝝ ē
situs quē dixit Aris. ⁊ ē vt sit cētrū circuli reflexiōis
īter visuꝫ ⁊ supficiē sphere nubis. ¶ Et scđs situs ē
vt sit pūctꝰ visus idē cū cētro huiusmet circłi. ¶ Et

Dubium.

situs

ſitus:tertius eſt vt ſit caſus cētri circuli reflexionis
īter cētrū nubis ⁊ viſus:⁊ h qñ ſol eleuat̄ ſup hemi/
ſperiū:poſſe eſt appere in h loco circulus totalis vel
maioꝛ ps ei⁹:quo igit̄ dicit Ariſt. ꝙ nō appet de yri/
Solō de niſi medietas circuli vl' min⁹. ¶ Et dicam⁹ ꝙ vr̄
ꝙ h appētia ꝙ ꝯtigit a q̄cūqꝫ reflexiōe accñti.nā re
flexio diuerſificat̄ ſm fortitudinē ⁊ debilitatē:ſꝫ fit
hec apparētia in angulo ſeu parte determiāte q̄ꝫtita
tis ex angulis reflexionis. ¶ Et ſignū in h eſt:ꝙ iſti
coloꝛes ſemp apparēt ſm vnā diſpōnē nō dr̄ntes ſꝫ
magis ⁊ minus:⁊ ſi ꝓducerētur a quacūqꝫ reflexiōe
acciderit radio ſolis a nube ad viſuꝫ.ſ.ex angulis di/
uerſis diuerſificarētur coloꝛes ei⁹ ſm magis ⁊ min⁹:
apparētia aūt ⁊ occultatio non differt in q̄litate ſeu
ſm qualitatē. ¶ Et hāc rē iā declarauit ipſaꝫ Ariſt.
cū dixit:ꝙ hec appētia nō ꝯtingit in ꝓpinq̄tate ſolis
valde.Et cū h ſit ita : ēt nō ꝯtingit i magna diſtātia
a ſole: ſꝫ ꝯtingit cū diſtātia determiāta ⁊ reflexione
determiāta.ſ.determinate q̄ꝫtitatis.⁊ iō coloꝛes illi⁹
nō diuerſificant̄. ¶ Et cū h ſit ita:ſeq̄t̄ vt nō appa/
reat de yride niſi medietas circuli vel min⁹: ⁊ h vel
ſemp vl' in plurib⁹:⁊ ſi valde raro appꝫ magis q̄ꝫ me
dietas circuli vl' circulus:h eſt p accñs in ſpeculo ex
quo fit hec reflexio: ⁊ vr̄ vt ſint coloꝛes in iſta yride
ſm diuerſitatē coloꝝ:q̄ ſunt in yride aſſueta.ſ. in ap
parētia ⁊ occultatione. ¶ Et dixi h:qꝛ dixit mihi ali
q̄s in q̄ ꝯfido ex maioꝛib⁹ ſocioꝝ nr̄oꝝ ꝙ ipſe vidit
yridē in aliq̄ hoꝛa circulū cōpletū vel q̄ſi cōpletuꝫ.
¶ Et p h ꝙ diximꝰ de aſſignatōe cāe ē ſmo in figu
ra ei⁹nālis ⁊ ſi nō ſmo de figura i eo ꝙ figura.ſ.quō
cātur a reflexiōe ē manifeſtus:⁊ noluit Ariſt.admi/
ſcere has duas intētōes vt declatū eſt.h igit̄ ipſe h
ꝯſiderauit ei⁹ſm ꝙ ꝓpꝛiū eſt ſeu ꝙ appꝛopꝛiat̄ ſcie
nāli:⁊ iō fuit difficile auenetan dare cāꝫ in h. ¶ In
q̄t.⁊ iā diximꝰ numeꝝ coloꝝ yridis i eo ꝙ dcm̄ fuit:
⁊ diximꝰ ꝙ ſm plurimuꝫ ſunt tres:vine⁹ ⁊ viridis ⁊
pauonace⁹:foꝛtaſſe appꝫ coloꝛ iter tres vineū ⁊ viri/
dē:⁊ ē citrin⁹ ſeu ç̄eſ'erane⁹:coloꝛ aūt vineus ē extri/
ſecus eoꝝ:poſtea ſequit̄ ipꝫ viridis:poſtea ſequit̄ vi/
ridē pauonace⁹. ¶ Inq̄t: ⁊ cā in h ē ꝙ coloꝛ extriſe/
cus ſeu exterioꝛ ē magis lucidus : qꝛ irradiatio ſolis
multiplicat̄ in h arcu magis: qꝛ ē ꝓpinqoꝛ ſoli ⁊ ma
ioꝛis circulatōis:ſꝫ ſeq̄ret̄ ſm aſſignatōeꝫ huius cāe
vt ſit vltimus arcus minus lucidū medio ſi poſueri
mus coꝛp⁹ ſeu coloꝛē mediū ꝓduci a lumīe ⁊ coloꝛe
nubis:⁊ vl'r vr̄ ꝙ arcus p̄mus ⁊ vltimus differūt ſꝫ
magis ⁊ min⁹:ſꝫ viridis eſt mediū inter eos:⁊ iō opꝫ
dicere de iſtis aliq̄d duob⁹: an ꝙ ipſe ꝓducit ſꝫ ſen/
ſuꝫ iter albedinē vinei ſeu ſubrubei ⁊ nigredinē pa/
uonacei abſqꝫ h ſit diuerſitas coloꝛis ei⁹ cā ꝙ id:qð
radiat̄ a ſole ſeu id ſup qð radiat ſol ē min⁹ q̄ꝫ id qð
radiat figurā exterioꝛē.nā ſeq̄ret̄ ſm hāc cām vt ſit
id qð radiat ſupꝛa vltimā minus id qð radiat ſupꝛa
mediū:⁊ diſpō nō eſt ita. ¶ Et iō ꝯdicit Auicēna in
cāis coloꝝ yridis ſm hāc cāꝫ expoſitoꝛib⁹: ⁊ dicit ꝙ
cā viriditatis nō ē admixtio lumīs in nigredine nu/
bis.nā id qð ſeq̄t̄ ex hac admixtiōe ē coloꝛ rube⁹ q̄ꝫ/
uis diuerſificet̄ ſm magis ⁊ min⁹:ſic ē diſpō in p̄ co
loꝛe yridis ⁊ vl'tio:ſꝫ coloꝛ medi⁹ q̄ eſt viridis cauſat̄
ex admixtione coloꝛis albi cū coloꝛe nigro:⁊ iſte co/
loꝛ alb⁹ q̄ cauſat̄ illic cātur pp guttas aq̄ cadētis ſeu
fluētis:⁊ cū admiſcet̄ albedo h⁹ coloꝛis cū nigredīe
nubis ꝓducit̄ viriditas inter ipſos.nā aq̄ multotiēs
recipit hūc coloꝛē. ¶ Et vr̄ ꝙ ſit hec opinio Ariſto.
Nā ipſe iā dixit i p̄dictis:ꝙ coloꝛ albus cauſat̄ a gut
tis aque:⁊ vr̄ vt cā hui⁹ ſint iſta duo ſimul:⁊ iō ēt de
clarauit in alio loco:ꝙ cauſa hui⁹ medij ē admixtio.
⁊ vl'r cū poſuerimus ſpeculū eē ſimilē in q̄litate:dif
ficile eſt dare cām diuerſitatis coloꝝ in yride : ⁊ cuꝫ
poſuerimus ipm̄ diuerſuꝫ facile eſt hoc: ſꝫ cum ſint
iſti coloꝛes oꝛdinati:difficile eſt dare cām ꝓpter quā
iſte oꝛdo eſt neceſſarius in diuerſitate eoꝝ.ſ. in h ꝙ
ipſi ꝑmanēt ſemp ſm vnū oꝛdinē:⁊ maxime quādo
nos voluerimus ꝯgregare de hoc iter id qð apparet
in iſta yride:⁊ in yride ſcða:que apparet cum ipſa in
quibuſdā hoꝛis.nā oꝛdo coloꝝ in hac yride ſentit̄ ſꝫ
oꝛdinē ꝯtrariū in yride p̄mo.ſ.ꝙ ſentit̄ ſeu appꝛehē
ditur in ipſis:ꝙ coloꝛ pauonaceus obſcurus ⁊ extrin
ſecus ⁊ ſubrubeus eſt vltimus itrinſecus ſeu iterioꝛ:
ſed medius inter ipſos eſt ſm vnā diſpōnem in dua
bus yridib⁹ ſimul. ¶ Et iō vr̄ ꝙ mediū iter eos ſit
vel res cōplexionata ſeu cōpoſita iter duas extremi
tates:vel ꝙ ſit coloꝛ eius diuerſus a coloꝛe duaꝝ ex/
tremitatū.ſ.vt ſit aqueitas dominās ſup ipm̄:vel vt
ſint he due res ſimul. ¶ Et vr̄ ꝙ vmbꝛa hꝫ introitū
in ꝓductione coloꝝ:⁊ maxime viridis.ſ.ꝙ ꝓducimt̄
ex cōplexione ſeu cōpōne obſcuritatis vmbꝛe ⁊ al/
bedine ⁊ fluxu aq̄:⁊ vmbꝛa cauſat̄ poſteri⁹ a ſupficie
pꝛima:⁊ ideo vt dicit fluxu in fluxu ſeu caſu aquaꝝ:
quarū pars ſit in vmbꝛa ⁊ pars in ſole appent colo/
res diuerſi. ¶ Inq̄t:ſꝫ yris que apparet i nocte a lu/
na nō eſt ſicut illa q̄ apparet in ſole. nā ipſa apparet
decliuioꝛ ad albedinē: ⁊ cā in hoc eſt obſcuritas no/
ctis.nā ignis vt putat̄ appꝫ albioꝛ in loco obſcuro q̄ꝫ
ipſe appet in loco lucido:ita vt īuenimus in iſto tex/
tu. ¶ Et h indiget ꝯſideratiōe ⁊ magis veriſile eſt:
vt ſit cauſa in albedine eius debilitas luminis lune
⁊ dealbatio luminis yridis.

¶ Liber quartus.

Uoniā aūt quat
tuoꝛ cāe determi
nate ſunt elemē
toꝛum:haꝝ āt ſꝫ
cōiugationes ⁊
elemēta quattuoꝛ
accidit eſſe:quo/
rū duo q̄dē facti
ua calīn ⁊ frigi/
duꝫ:duo āt paſſi
ua ſiccū ⁊ humi
dum. ¶ Fides āt hoꝝ ⁊ ex iductiōe:vr̄.n.in
oib⁹ caliditas q̄dē ⁊ friditas terminantes ⁊
copulātes ⁊ ꝑmutātes ⁊ hōgenea ⁊ nō hō/
genea: ⁊ hūectātes ⁊ exiccantes idurātes ⁊
mollificātes. Sicca aūt ⁊ hūida termiata ⁊
alias dictas paſſiōes patiētia: ipaqꝫ ſꝫ ſe ⁊ q̄
cūqꝫ cōia ex ābob⁹ coꝛpa ꝯſtāt. ¶ Adhuc āt
ex rōnib⁹ palā q̄b⁹ ꝺtermiam⁹ nās ipoꝝ:cal'ꝫ
q̄dē.n. ⁊ fridū vt factiua dicim⁹. Cōcretiuū
eni ſicut factiuū aliq̄d ē. hūidū āt ⁊ ſiccū paſ
ſiua. Facile.n. terminabile ⁊ difficile aliq̄d
termiabile i pati aliq̄d nā ipſoꝝ dr̄:qð q̄deꝫ
igr̄ hec q̄dē factiua:h āt paſſiua māifeſtū ē.

Qvia intētio sua ꝓpria fuit loqui de eo
qđ accidit ex duob⁹ vaporibus.ſ.
ſicco ⁊ humido cū fiunt intra terrā ⁊ gnā
tionib⁹:⁊ ſunt metalla:⁊ poſtea loquet̄ de
plātis ⁊ aīalibus. ¶ Et vl'r ꝓpterea q2 in/
tētio ſua fuit loq̄ de corpibus hōgeneis:que cōponū
tur ex elñtis pma ꝯpōne:⁊ narrare dr̄ntias vl'es eis.
2° de gnātiōe ⁊ corrup. t.c. 49.⁊.50. Et iam declaratum eſt de diſpōne hoꝝ corpoꝝ in li
bro gnōnis ⁊ corruptiōis ꝙ ſunt cōpoſita ex q̄ttuor
elñtis famoſis:⁊ ꝙ hec q̄ttuor ſunt elñta ꝑ virtutes
actiuas ⁊ paſſiuas eoꝝ. Declaratū eſt ēt ibidē ꝙ vir
tutes actiue ſunt caliditas ⁊ frigiditas: paſſiue autez
humiditas ⁊ ſiccitas:⁊ ꝙ gnātio iſtoꝝ corpoꝝ hōge
neoꝝ eſt ꝑ admixtionē illoꝝ elementoꝝ. ipſe autem
nunc vult memorare ſpecies oꝑationū virtutū acti
uarum in his corporib⁹ hōgeneis: ⁊ ſpēs v̄tutū paſſi
uaruz:q̄ ſunt in eis quaſi differētie ⁊ forme:⁊ narrat
q̄uo eſt habitudo eaꝝ in gnātiōe ad v̄tutes actiuas
.ſ. q̄uo attribuunt̄ ꝯgelatio. U.g. ⁊ que liquefactio ca
liditati ⁊ friditati: ⁊ que ſunt corpa:q̄b⁹ euenit aliq̄
2° de gnātōe, tex.cō.8. ex ſpēbus haꝝ virtutū paſſiuaꝝ. ¶ Et incepit prius
in rememoratiōe illi⁹ qđ declaratū eſt in lib. de gnā
tiōe ⁊ corruptiōe.ſ. ꝙ v̄tutes ꝑ quas elñta ſunt elen
ta ſunt he v̄tutes q̄ttuor.ſ. caliditas:frigiditas:humi
ditas:⁊ ſiccitas: ⁊ ꝙ reliq̄ diſpōnes ꝓducte in rebus
generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ attribuunt̄ his q̄ttuor
virtutibus tm̄: ⁊ hoc pmo ⁊ per ſe. ¶ Et teſtificat̄ in
hoc ꝙ caliditas ⁊ frigiditas ſint potētie actiue in cō
poſitis illud:qđ apparet ex oꝑationib⁹ eoꝝ in eis de
ꝯgregatiōe ⁊ diuiſione ⁊ retentiōe ⁊ determinatiōe
receptionis figure ⁊ alijs ex oꝑationibus eoꝝ. Et ſi/
gnificat etiā ꝙ hūiditas ⁊ ſiccitas ſunt v̄tutes paſſi/
ue illud qđ videt̄ de eis ꝙ ſunt recipientes has oꝑa/
tiōes a calido ⁊ frigido. ¶ Et dicamus ꝙ de ꝓpeta/
te caloris eſt ꝯiūgere hōgenea cōueniētia:⁊ retinere
ipſa:frigiditatis aūt ꝓpetas eſt ꝯiūgere ineq̄lia ⁊ re/
tinere ea:ſicut de ꝓprietate hūiditatis eſt vt ſit faci/
lis retineri ab alio: ⁊ obediens recipe paſſionē abſq;
h̄ ꝙ retineat formā quā recipit: aut hēat retētionez
ex ſe:⁊ appropriat̄ ſiccitati:ꝙ ipſa difficulter retinet̄
Digreſſio q̄ q̄rit̄ q̄uo p̄dicte diffōnes verificant̄ in ipſis ſimplicibus. ab alio. Retinet̄ aūt ex ſe tenens formā quā habet.
¶ Sz eē iſtoꝝ corpoꝝ in corpib⁹ cōpoſitis vel cōpo
ſitoꝝ ex pte hūiditatis ⁊ ſiccitatis ē manifeſtū. Naz
appet de diſpōne eoꝝ:ꝙ ipſa recipiunt terminū ⁊ fi
guraz ꝓpter humiditatē:⁊ retinēt ipſam ꝓpter ſicci
tatē. Q̄uo;aūt attribuunt̄ iſte potētie paſſiue ad ſim
plicia ſm ꝙ ſunt ſimplicia:⁊ que eſt intētio difficul/
tatis paſſibilitatis in eis ⁊ facilitatis:ita vt ſit conue
niēs eſſe illi⁹ qđ acceptū fuit in diffōnibus eoꝝ in oī
bus corporib⁹ ſimplicib⁹ ⁊ cōpoſitis indiget ꝯſidera
tiōe. Naz ignis ē ſiccus ⁊ nō difficulter retinetur ab
alio:imo videmus ip̄z ⁊ multotiēs fieri ī ipſo figurā
ſm figurā ꝯtinētis ipm:⁊ vl'r nō īueniunt̄ elementa
ſimplicia difficilia recipe retētionē ⁊ figurā a calidi
tate ⁊ frigiditate pp ſiccitatē: neq; facilitas receptio
nis ineſt eis ꝓpter humiditatē. Nā nō eſt de ꝯſuetu
dine eoꝝ ſeu de natura ipſa extr̄ia ſimplicia retine/
ri quedā a q̄buſdā:neq; hēre figurā ⁊ firmitatē:ſz ī/
Solo. uenit̄ ī eis ſimilis paſſio a potētijs actiuis ſm ꝙ cō/
ponunt̄ ⁊ admiſcent̄ ⁊ generant̄ ⁊ corrūpunt̄. ¶ Et
dicamus ꝙ intētio facilitatis paſſionis in corpibus
iſtis humidis eſt obedientia eoꝝ ad recipiendū aug
mentū in quantitate ⁊ diminutiōe. nā aqua ⁊ aer vr̄
de diſpōne eaꝝ:ꝙ igroſſant̄ ⁊ mollia ſunt ꝓpter ca/
lorem ⁊ frigus. Mollefactio aūt ⁊ groſſitudo nihil
aliud eſt niſi augmentuz q̄ntitatis ⁊ diminutio eius.
Mollefactionez aūt ꝯſequit̄ ſubtilitas. duritiē aūt
cōſequit̄ groſſitudo. Intētio aūt ſubtilitatis ⁊ groſſi
tudinis ē facilitas ſeparatiōis forme a mā ⁊ difficul
tas ei⁹. Nā corpa ſubtilia faciliter corrūpunt̄. groſſa
aūt ecōtrario hui⁹. Groſſitudo aūt aeris ē cū appro/
pinquat̄ nature aque:ſz groſſitudo aque ē cū appro/
pinquat̄ nature terre:ſicut eſt diſpō in niue. Molle/
factio aūt amboꝝ eſt ꝑ oppoſitū huius. ¶ Et iō ter
ra:q2 eſt in fine duritiei ſeu cōpactiōis ⁊ groſſitudi/
nis nō pōt recipe q̄ntitatē minorē. Et q2 ignis ēt ē in
fine mollefactiōis ⁊ ſubtilitatis nō recipit q̄ntitatez
maiorez. ¶ Et vr̄ dici ꝙ hec eſt intētio difficultatis
paſſiōis in his corpib⁹ ſimplicib⁹ ⁊ facilitatis eius: q̄
eſt cā in facilitate receptiōis cōpoſitoꝝ figurā ⁊ ter/
minū ⁊ in difficultate illius: ita ꝙ ſunt dr̄ie inuente
in eis cā eoꝝ: que inueniunt̄ in eis in cōpoſitis:ſicut
declaratū eſt in lib. de gnātōe ⁊ corruptiōe. ¶ Et iā
egreſſi ſumus ab illo:in quo fuimus. Naz hec inq̄ſi/
tio de diſpōne elñtoꝝ magis videt̄ ꝙ eē dz in illo li
bro. Redeamus ad qđ fuim⁹ ⁊ dicam⁹ ꝙ cū poſueri/
mus ꝙ gnātio fit ꝑ actionē virtutū actiuaꝝ ⁊ paſſio
nez paſſiuaꝝ:manifeſtū eſt ꝙ gnātio inuenit̄ cū do/
minate ſint v̄tutes actiue ſuper paſſiuas ⁊ duxerunt
eas ad formā. ¶ Et corruptio eſt ꝑ oppoſitū hui⁹.i.
cuz dn̄ate ſint virtutes paſſiue ſuꝑ virtutes actiuas
ꝯſeruantes:⁊ deficit forma generati. ¶ Et hoc appa
ret ꝯſiderādo. Nam iſte virtutes actiue ducūt illas
paſſiuas virtutes vt ponāt eas ſm diſpōnē ſm quā
ſit poſſibile eis recipe formā diuerſam ab eis in ſpe/
cie:⁊ dū cōtinuat illa forma conſeruans illas poten/
tias paſſiuas in diſpōne ſm quā ꝯſuetudo eoꝝ eſt re
tinere formā remanet generatū. Cuz aūt debilitata
ſit forma a ꝯſeruatiōe illius diſpōnis:que eſt in ma/
teria:diſponit̄ materia ad recipiēdum aliā formā ⁊
corrumpit̄ prima forma. diſpō aūt materie eſt de ne
ceſſitate ꝓpter mutationē nō conuenientē acciden/
tem forme que eſt in mā. Et forma que eſt in mate/
ria ſm ꝙ ipſa eſt forma complexionalis ꝓueniens a
virtutibus actiuis qđ eſt de neceſſitate vel calor vel
frigus vel ambo:ſz declarabit̄ fere ꝙ ē caliditas nō
eſſe generatiōis a caliditate. Naz cōmixtio non pōt
eſſe niſi per ipſam: gnātio aūt non eſt niſi per cōple/
xionem ⁊ mixtionē:ſicut declaratū eſt. Et ſi frigidi/
tas hz introitū in gnātionē:hoc eſt aliquo modo. Et
cum hoc ſit ita:forma traſmutans materiaz ad reci/
piendū aliquā formā ⁊ ſeparare faciēs primā eſt de
neceſſitate calor. Sz tn̄ reſpectu corporis corrupti ē
extrneus ⁊ putrefactio. reſpectu aūt gnāti ex ipſo ē na
Calor eſt duplex. nālis ⁊ extraneus. turalis. ¶ Jam igit̄ declaratū eſt ex hoc ꝙ calor eſt
duplex. naturalis ⁊ extrneus:⁊ ꝙ gnātio fit ꝑ calorem
Duplex cā putrefactōis primaria ꝑ ſe: ⁊ ſecundaria: ⁊ q̄ſi per accidens. nālē. corruptio aūt per extraneū. ¶ Cauſa aūt ꝓdu
ctionis huius caloris extranei in re eſt vna duaꝝ re/
rū:vna eaꝝ: que eſt per ſe:⁊ eſt calor extrinſecus cuz
fuerit non ꝯueniens calori nāli. nā frigefacit ipm ⁊
diſſoluit ip̄z:⁊ iō vr̄ putrefactio multiplicari in eſta
te. ¶ Efficiēs aūt hui⁹ ſcd̄aria ītētiōe eſt friditas ca
loris nālis ⁊ ꝯgelatio ei⁹. nā cū ipe fuerit debilis nō
potēs ꝯgregare mām ⁊ dn̄ari ſuꝑ ipſam:putrefit ma
teria. ſicut vr̄ h̄ accidere corporib⁹ mortuoꝝ ⁊ ſenū.
Et vl'r ī reb⁹ inaīatis frigefactis. ¶ Et multotiēs ac
Q̄uo hūiditas cā ſit putrefactionis. cidit h̄ māe pp hūiditatē ⁊ h̄ pp facilitatē paſſiōis
ei⁹ ab extriſecis:⁊ pp eius debilitatē in retinēdo for
mam. ¶ Et iō dixit Ypocra. ⁊ alij medici:ꝙ cā pu
trefactiōis eſt caliditas ⁊ humiditas:⁊ h̄ q2 ipſi non
diſtinxerunt

Corpa ſubtilia facil'r corrumpuntur.

Idez de terra ⁊ igne. ſecūdo de aīa. cōmen. 97.

distinxerũt illud qđ est per se ab illo qđ est ꝑ accñs.
¶ Et postq̃ declaratũ est: q̃ gñatio fit ꝑ calorez nã
lē. et corruptio ꝑ extneũ ⁊ ꝑ frigiditatē: ⁊ declaratũ
est quõ fit calor extneus. Cõsiderãdũ est de actiõib⁹
vniuscuiusq; hoꝝ triũ. s. caloris nãlis ⁊ extnei ⁊ frigi
ditatis. ¶ Et dicam⁹ q̃ caloris nãlis operatio in re
bus passibilib⁹: de quaꝝ ꝯsuetudine ē ꝓdere ad ꝑfe
ctionez est p̃ma decoctio: ⁊ postea alia decoctio: ⁊ est
qñ appet in re quedã corrugatio seu maturatio: ⁊ po
stea digestio. Naz vr̃ q̃ digestio est ꝑfectio gñati ꝓp
actionē caloris nãlis in mã ꝯuenienti. Et h̃ ꝑfectio
est in ipsa forma ⁊ nã. Et hoc totũ videt̃ per cõside
rationē ⁊ ingrẽdo in reb⁹ nãlib⁹ ⁊ artificialib⁹. Naz
videt̃ ex iã dictis q̃ gñatio nõ fit nisi ꝑ admixtionē
⁊ ꝯplexionē. admixtio aũt ⁊ ꝯplexio fiũt ꝑ decoctio
nez. decoctio v̓o fit ꝑ calorē nãlem: ⁊ q̃ aduẽtus for
me cõplexionalis in mã est ꝑfectio opõnis caloris:
⁊ hoc vocat̃ digestio. Hoc autem impo͛le est gn p̃ce
dat ip̃z corrugatio: ⁊ hoc totũ appet in gñatione ani
maliũ ⁊ plantaꝝ ⁊ nutricatõe eoꝝ ⁊ augmentatiõe.
Nam ₰m modũ ₰m quē fit augmẽtatio augmẽtabi
lis ⁊ nutricatio eius fit gñatio eius: ⁊ iter hec nõ est
dr̃ia: nisi q̃ augmẽtatio ⁊ nutricatio ē gñatio in tp̃e.
altera autē est gñatio in forma ⁊ in sp̃ē. ¶ Et hoc ēt
apparet. Nam res decocte sunt res cõplexionabiles
seu admixte hñtes humiditatem. res. n. simplices si
cut aq̃ nõ decoquuntur: neq; res sicce sicut terra. Et
decoctio in talib⁹ reb⁹ euenit eis cũ h̃z stabilitatez ⁊
grossitudinē corꝑis: ⁊ h̃ in eis: de q̃rũ ꝯsuetudine est
admisceri ⁊ ꝯiũgi: ⁊ dissoluit̃ ex eis illud qđ nõ ē de
sua ꝯsuetudine decoq: sicut appet h̃ accidere in egri
tudinib⁹ in hora: in q̃ recipiũt corrugationē seu ma
turationē: ⁊ hoc totũ est eq̃le seu ꝯueniẽs ei qđ acce
ptuz est in diffõne opatiõis caloris nãlis. ¶ Decla
ratũ igit̃ est: q̃ sit opatio caloris nãlis in gñationib⁹:
⁊ q̃ ipse nõ ꝯplent̃ nisi cũ ipso. ¶ Caloris aũt extnei
opatio prima ⁊ ꝑ se in reb⁹ in q̃bus est calor extneus
est cũ dñatur sup illas indecoctio vel cõbustio. Naz
de ꝯsuetudine seu nã caloris extnei est extiguere na
turalē ⁊ resoluere hũiditates subiectas ei: ⁊ accẽdũ
tur ille res ⁊ cõburunt: sicut accidit h̃ in febribus q̃
vocant̃ cõbustiue. ¶ Aliqñ aũt calor extneus cũ sit
debilis facit indecoctionē ⁊ corruptionem. sicut acci
dit in febrib⁹ phlegmaticis putridis: ⁊ multotiẽs i fi
ne febriuz cõbustiuaꝝ. sed hec opatio inest ei ꝑ acci
dẽs ꝓp debilitatē caloris nãlis ⁊ dñiuz frigiditatis.
¶ Frigiditas ãt opatio sua p̃mo ⁊ ꝑ se: ⁊ in eo q̃ fri
gus est p̃uatio opatiõis caloris nãlis: ⁊ est idecoctio
⁊ corruptio cibi. indecoctio aũt opponit̃ corrugatõi.
Corruptio aũt cibi digestiõi: ⁊ sil̓r cũ dñatur opatio
eius cessat gñatio: vel est cã in corruptõe: sicut est di
positio in senibus. Et hoc totũ mãifestũ est ꝑ se ⁊ est
claꝝ considerando: s̃z frigiditas ⁊ si opatio sua ꝑ se
⁊ p̃mo ē in corruptõe: tñ ipsa ēt vr̃ coadiuuare calo
ri nãli in gñatiõe aliq̊ mõ: ⁊ hec secũdaria intẽtiõe.
Nam quicũq; calor accñs est nãlis vnicuiq; enti: s̃z
calor determiat⁹ enti determiato. Calor aũt diuersi
ficat̃ in augmẽto ⁊ diminutiõe: seu intẽsiõe ⁊ remis
sione. additio aũt ⁊ diminutio inuenitur in eo ₰m q̃
admiscet̃ ei ex frigiditate. ipsa. n. coequat ip̃z: ita vt
sit ꝯueniẽs enti: cui ipse est calor nãlis. ¶ Et ēt frigi
ditas descendit seu conseruat calorē gñati ne exalet
seu vaporet. nã hoc ē de ꝯsuetudine ei⁹: ⁊ facit eũ re
dire intra gñatum. Et ꝓp hoc digestio hoium mo
rantũ in terris frigidis ē melior digõne hoium mo
rantiuz in terris calidis: ⁊ fit fortior digestio in hye
me q̃ in estate. ¶ Appet ēt alio mõ. nã res artificia
les assimilantur rebus nãlibus: ⁊ apparet q̃ in reb⁹
artificialibus sunt quedã opatões que ꝑfici nõ pñt:
nisi vtẽdo his duab⁹ virtutibus. Nã faber. V. g. cuz
facere vult securim aut aliud: non est possibile ei h̃
nisi calefaciat ferrũ i igne: ita vt reddat̃ molle vt sit
ei po͛le recipe figurã. Sed mollities eueniens ei ab
opatiõe caloris: opponit̃ ei qđ ipse intẽdit de duritie
eius vt incidat. et iõ ponit ip̃m in aquã postq̃ com
pleuit figurã ei⁹: donec sit duꝝ. Intẽtio ergo quesita
de his instr̃is non cõpletur ꝑ caliditatē solã: s̃z ꝑ fri
giditatez: sed tamē sicut diximus ₰m modũ coequa
tiõis. ¶ Et sil̓e huius medici faciũt cũ administrãt
aquas frigidas volẽdo exire apud partē vltimã bal
nei. Et hoc ideo: q̃ intẽtio eoꝝ prima est remouere
supfluitates vltime digestionis: ⁊ illud qđ retinet̃ in
porositatibus cutis illius seu sorditiē. Cuz hoc tamē
ponũt suã intẽtionē vt nõ dissoluãt calorē naturalē.
Hec aũt intentio nõ complet̃ nisi faciẽdo has duas
res simul. ¶ Et ₰m hãc viã ē ꝯgelatio seu ingrossa
tio in arte decoctiõis. Naz h̃ complet corrugationē
⁊ distinguit ꝑtes rei cocte donec ascẽdat oleuz. V. g.
⁊ descẽdat inferius res aquosa: ⁊ cuz hoc sit ita in re
bus artificialib⁹: manifestũ est q̃ rebus nãlibus ma
gis ꝯuenit hoc. ¶ Et hec est cã q̃ iueniunt̃ in corpo
re aialis calores diuersi: sicut calor sensitiuus. V. g.
mordicatiu⁹: s̃z h̃ magis ꝑfecte declarabimus cũ ꝯsi
derabimus de dispõne aialiũ si deus voluerit. Jam
igit̃ dicte sunt sp̃ẽs virtutuz actiuaꝝ: ⁊ que sunt ope
rationes eaꝝ in generationibus. ¶ Nunc aũt loquē
dum est de sp̃ẽbus virtutum passiuarũ. At dicamus
q̃ humiditas ⁊ siccitas vt iã in diffõnib⁹ eoꝝ dictuz
est: sunt principia qualitatuz passiuaꝝ. Impo͛le nãq;
est rem: que admiscetur pati nisi ꝓpter humiditatē:
⁊ retinere formam illius passionis nisi ꝑ siccitatem.
Naz humiditas cũ admixta sit siccitati recipit sicci
tas terminũ ⁊ figurã: ⁊ siccitas cũ admixta sit humi
ditati q̃ ip̃a h̃z firmitatē: ⁊ retinet figurã ⁊ terminũ:
sicut apparet in arte figuloꝝ. ¶ Et ex hoc appet q̃
aqua ⁊ terra dominant̃ in gnõne corpoꝝ hõgeneoꝝ:
⁊ iõ iueniunt̃ semꝑ in his duob⁹ elementis: ꝓpterea
q̃ aer ⁊ si sit humidus: ipse nõ admiscet̃ terre: sicut
admiscetur aqua cum ipsa. ¶ Et cuz hoc sit ita: ⁊ de
claratuz est q̃ virtutes passiue sunt he due virtutes
procedendum est ad numeꝝ eaꝝ ⁊ ad assignationez
causaꝝ harum in cõpositis ex ꝑte. i. ex parte v̓tutuz
actiuaruz. ¶ Et dicamus q̃ corpora homogenea di
uersificantur coloribus saporibus ⁊ odore: ⁊ vniuer
saliter in sensibilibus quinq; sensuuz: diuersificant̃
etiam in signis in passionibus: que appropriant̃ eis:
sicut cõgelatio seu coagulatio ⁊ abscissio ⁊ reliqua: ⁊
hec sunt forme eoruz: que se hñt de istis sicut dr̃ntie.
¶ Et he differentie famose de eis sunt circa decez ⁊
octo. Quedam enim sunt congelabilia ⁊ non conge
labilia. Quedaz liquefactibilia ⁊ nõ liquefactibilia.
Quedam miscibilia ⁊ quedam non miscibilia. Que
dam mollia ⁊ quedaz non mollia. Quedam pastabi
lia ⁊ quedam non. Quedam inseparabilia ⁊ quedaz
separabilia. Quedam compressibilia ⁊ quedam nõ.
Quedam expressibilia ⁊ quedam nõ. Et quedam la
tificabilia ⁊ quedam non. Et quedam extensibilia ⁊
quedam non. Et quedam flexibilia ⁊ quedam non.
Quedam frangibilia in duas partes ⁊ quedam non.
Quedam minutiz frangibilia ⁊ quedam nõ. Quedã

Que fit caloris nãlis operatio.

Digestio est ꝑfectio gñati ꝓp actiões caloris nãlis in mã ꝯueniẽti.

Dr̃ia iter nutritionē ⁊ augmẽtationez ⁊ ipsaz generationem.

Que fit caloris extnei operatio prima.

Que fit operatio prima frigiditatis.

Quõ frigiditas igressum hẽat in gnãtione.

Primus modus.

Scdus modus.

Vide idez 8. phy. cõ. 4.

Cõfirmatio predictorũ ꝑ exm̃ in rebus artificialib⁹.

De qualitatib⁹ passiuis.

Impo͛le est re q̃ admisceatur pati: nisi ꝓp humiditatē. Idē ꝑ de gnatiõe com. 38. ⁊. t. c. ? 89.

Decē ⁊ octo dr̃ie corporũ hõgeneoꝝ.

scissibilia ꝛ quedam nō. Quedam inscissibilia ꝛ quedam non. Quedam combustibilia ꝛ quedā nō. Quedam fumosibilia seu vaporabilia ꝛ quedā nō. ¶ Et loquamur p̄mo de ꝯgelatiōe ꝛ liquefactiōe: ꝛ qꝛ cōgelatio seu coagulatio est q̄daʒ siccitas ꝛ liquefactio q̄daʒ hūiditas: debemus prius loq̄ de eis: ꝛ appet ꝙ siccitas accidit reb⁹: ꝺ quaꝝ est exiccari a caliditate ꝛ friditate: ꝛ ita appet ēt ꝙ res liquefiūt a duob⁹ his.

Siccitas ꝑducit a calore p̄°: ꝛ ꝑ se.
Quō exiccatio attribuat calori ꝛ frigori.

¶ Et nos debemus cōsiderare de hoc: ꝛ dicamus ꝙ siccitas ꝑducit a calore p̄mo ꝛ ꝑ se. Nā de ꝯsuetudine seu nā caloris ē ꝯsumere hūiditatē aqueā: q̄ ē in admixto: ita vt dn̄et aqua: ꝛ accidit ei siccitas. ¶ Et cā in hoc est: qꝛ humiditas aq̄ ꝑpterea qꝛ est ꝯiuncta in radice sue gn̄atiōis cū frigiditate: ꝛ de nā caloris est corrūpere frigiditatē: seqtur de necessitate vt corrūpat humiditatē aq̄ ꝛ exiccet ipsaʒ.

Quō frigiditas faciat siccitatem.

¶ Qr aūt frigiditas facit siccitatē locū hʒ ꝯsiderationis. Nam sua operatio p̄ma ꝛ ꝑ se est hūiditas. ¶ Et cā etiaʒ in h̄ est: qꝛ hūiditas aquea de nā eius est associari cuʒ ea frigiditatē: sequit de necessitate cuʒ dominat forma frigiditatis in re: de cui⁹ ꝯsuetudine est recipe humiditatē vt humefiat: ꝛ cū fortificat h̄ fit aqua. ¶ Sʒ veritas ꝺ hoc est ꝙ nō quelibet frigiditas facit hoc: sʒ frigiditas q̄ est in mā hūida: ꝛ est friditas aquea. Frigiditas aūt q̄ est in mā sicca sua opatio p̄ma ꝛ ꝑ se est siccitas. Nā agēs in eo ꝙ agēs agit in passum: ita ꝙ faciat ip̄m sil'e ei in sp̄ē ꝛ forma.

Frigiditas est ƀm duas species.

¶ Jā igit declaratū est ex h̄ ꝙ frigiditas est ƀm duas sp̄ēs: friditas aquea ꝛ frigiditas terrea: ꝛ declaratū ē ex hoc ꝙ frigiditas terrea exiccat ꝑ se: sicut de ꝯsuetudine caliditatis ignee ē facere h̄: frigiditas aūt q̄ est in mā humida nō est pos'e vt exiccet nisi ꝑ accn̄s. ¶ Et accidit calori q est in corpore: in quo dn̄abit postea frigiditas ingredi in ꝑfunditate eius ꝛ agere hūiditate sua: donec corrūpat ꝛ putrefiat: ꝛ iā dissoluit hūiditatem corporis ꝛ exiccat illa humiditas ꝛ dominat in eo siccitas. ¶ Et manifestū est ꝙ sil'em operationē huic opatōi: q̄ est ꝑ accn̄s cōicauit in ea due sp̄ēs frigiditatis. s. aquea ꝛ terrea. Jam g° declaratū est ex h̄ sermone qūo siccitas attribuat his v̄tutib⁹ actiuis.

Quō hūefactio atribuatur caliditati ꝛ frigiditati.

¶ Qūo aūt attribuit humefactio duob⁹ apparebit ex hoc mō. habitudo. n. eius ad frigiditatem est ꝑ se nota ƀm ea que iā diximus. Sed habitudo ei⁹ ad calorem ƀm ꝙ ipsa est humiditas aquea: impos'e est hoc de ipso ꝑ se: sed ꝑ accn̄s hoc est pos'e: sicut diximus ꝺ friditate ꝙ ipsa exiccat. Cuʒ dixim⁹ ꝙ exiccat ꝑ accidēs. i. ꝙ accidit ex ipso siccitas cuʒ ipsa est cā in eē caloris ītra cōpositū ꝛ incarceratiōe eius in ipso: ita ꝙ inueniet siccitas. ¶ Ita dicimus hic ꝙ calor agit humefactionē ꝑ hoc ꝙ hʒ operationē in inuentione cāe humefactionis ꝑ se. nā de ꝯsuetudine caloris est trāsmutare partes siccas ꝯgelatas seu igrossatas rei ad vaporē hūidū: vel oēs vel quasdā: ꝛ ꝯgregare cū h̄ frigiditatē iter cōpositū: ꝛ trāsmutant ille ꝑtes in aquā velociter: ꝛ si ꝑueīt opatio ad corp⁹ cōpositum in oēs ei⁹ ꝑtes fluit ꝛ distillat: ꝛ si ꝑuenit in q̄sdā ei⁹ ꝑtes: mollificat ꝛ humefit. ¶ Et postq̄ declātū ē ex h̄ ƀmone qual'r attribuit humiditas ꝛ siccitas ī corporib⁹ cōpositis hōgeneis debemus nos trāsferre in ƀmone de ꝯgelatōe seu coagulatiōe ꝛ aliȷs: ꝛ manifestum est ꝙ quedā corpa ingrossant seu ꝯgelant a frigido sicut ferrū ꝛ es: ꝛ q̄daʒ coagulant a calido sicut sal ꝛ fictile. ¶ Et quedā eoꝝ q̄ coagulant ꝑ caliduʒ liquefiūt per frigidū sicut sal: ꝛ q̄dā nō sicut fictile: ꝛ sil'r quedā ꝯgelant a frido ꝛ liquefiūt a calido: sicut ferrum: ꝛ quedaʒ nō sicut multi lapides minerales. ¶ Et sil'r vr̄ ꝙ quedā hoꝝ corpoꝝ nō coagulant ab aliquo istoꝝ: sʒ ingrossant ab aliquo istoꝝ vel a caliditate sicut sp̄ma: vel a frigiditate sicut lutū: ꝛ q̄daʒ istoꝝ ingrossant a duob⁹ sicut pix. nā ipsa igrossat a calido ꝛ a frigido. ¶ Et q̄dā res nō ꝯgelant a frido donec ingrossent a calido ꝛ cōgelent a frigido: sicut vinū coctū: ꝛ quedā res a nūero istoꝝ cōgelant: seu coagulant: sicut serositas lactis. illa aūt q̄ liquefiūt: q̄dā sunt q̄ fluūt ꝛ stillāt sicut cera: ꝛ alia q̄dā mollificant tm̄ sic̄ cornua ꝛ alia: ꝛ nos dicem⁹ de cā vniuscuiusq̄ haꝝ dr̄iaꝝ oppositaꝝ: ꝛ que corpa appropriātur vnicuiq̄ eaꝝ. ¶ Sed ꝯgelatio hoꝝ corpoꝝ que ꝯgelant a caliditate ꝛ a frigiditate: manifesta est ex eis: que iā dicta sunt loquendo de siccitate: ꝛ h̄ qꝛ cā ꝯgelatōis de nec̄itate ē siccitas: ꝛ iā diximus qūo accidit a duob⁹ illis. s. a caliditate ꝛ a frigiditate. ¶ Et ēt cā liquefactiōis māifesta est ꝑ iā dicta cū liquefactio sit q̄dā hūiditas: ꝛ iā diximus de h̄. ¶ Sʒ q̄ corpora ꝯgelant a cal'o si ꝯgelatio seu coīspissatio dʒ vocari ꝯgelatio sunt illa corpora: in qb⁹ terra est magis q̄ʒ hūiditas: sicut fictibile ꝛ sal nitrū: illa aūt q̄ cōgelant a friditate non seq̄t de nec̄itate vt sit terra magis dn̄ans in eis: ꝛ iō res q̄daʒ que ꝯgelant a frigido liquefiunt a cal'o ꝛ fiunt aq̄: itaq̄ dr̄ ꝙ de nā frigiditatis ē ꝯgelare liquefactū.

In eis q̄ nō liq̄fiūt a calo terra magis dominatur.

Sed terra ē magis dominās in eis: q̄ nō liquefiūt a calido: sed mollificantur tm̄ vel in eis: q̄ nō mollificant ꝛ associari ꝙ non liq̄fiūt: sic̄ multi lapides minerales. ¶ Et postq̄ declaratū ē de reb⁹: q̄ coagulant a cal'o ꝛ ꝯgelant a frigido: iā remāsit sup nos dicere cur q̄daʒ ꝯgelata seu coagulata a cal'o liquefiūt a frido: ꝛ quedā q̄ ꝯgelantur a frigido liquefiūt a cal'o. qbusdā aūt accidit oppositū hui⁹.

De cōsuetudine ꝯrij sp̄ ē facere opp^m actōi ei⁹ ꝯrij.
Cur q̄daʒ a frido cōgelata non pn̄t a calido liq̄fieri: ꝛ econtra.

Dicam⁹ aūt ꝙ illud qꝺ coagulat a cal'o: ꝛ ē de ꝯsuetudine frigidi liquefacere illud: aut illud qꝺ ꝯgelat a frido: ꝛ de ꝯsuetudine calidi ē liquefacere illud: res in h̄ est māifesta, nā de ꝯsuetudine ꝯrij semꝑ est facere oppositū actoni eius ꝯrij. ¶ Sʒ cur aūt in qbusdā talib⁹ hoc nō pōt fieri ē ꝑꝑ mām tm̄. nā hic sunt res coagulate a frigido postq̄ egit in ip̄a etiā caliditas: ꝛ cū agit frigiditas in ea ꝛ redit caliditas in ꝑfunditatē eoꝝ donec liquefiūt: ꝛ iā exiccata est hūiditas eoꝝ ꝛ nō remāet in eis nisi ꝑs terrea: sicut diximus in vna cārū q̄ frigiditas exiccat. Aduenīete aūt caliditate postea ī eis nō pōt eas humefacere. nā non pn̄t ꝑduci in eis ꝑtes aeree disposite vt fiāt aq̄: ꝛ ita ēt sunt h̄ res coagulate a cal'o: q̄s aq̄ nō pōt liquefacere ꝑꝑ fortitudinē siccitatis ꝛ stricturaʒ poroꝝ eoꝝ: ꝛ vl'r ꝑꝑ difficultatē eoꝝ ad recipiēdum hūiditatē: sic̄ fictile coctū. ip̄ʒ. n. nō liquefit in aq̄ nisi cū fuerit diminute coctū aut nō coctuʒ. ¶ Declatū igit est ex hoc ƀmone: q̄ est cā ꝯgelatiōis ꝛ liquefactiōis: ꝛ q̄ corpa sunt ꝯgelabilia ꝛ dissolubilia: ꝛ q̄re q̄dā q̄ ꝯgelat frigus liq̄facit calor: ꝛ q̄dā nō: ꝛ q̄dā q̄ coagulat calor: liq̄facit frigus: ꝛ q̄dā non. ¶ Causa aūt ingrossatiōis quorūdā istoꝝ corpoꝝ sunt ēt caliditas ꝛ frigiditas: sʒ caliditatis opatio ē ꝑ se tm̄.

Ingrossatio nihil aliud est nisi admixtio ꝑtiū terrestriū cū aq̄is vel aerearuʒ cum aqueis.

Nā igrossatio nihil aliud est nisi admixtio partiū terrestriū cū aqueis vel aereaꝝ cū aqueis. Et ꝯtēperant cū eis tota ꝯtemperatiōe seu cōplone ꝑ decoctionē donec sit aggregatū ex eis hn̄s firmitateʒ ꝛ grossitudinem: sed nō peruenit ad terminū ꝯgelationis. naʒ elementuʒ aque in eis est magis q̄ʒ sit in congelato. ¶ Exemplū illius qꝺ ingrossat a cal'o ꝑꝑ admixtionē partiū aereaꝝ cū aqueis est: sicut butyꝝ ꝛ sp̄ma.

exemplū

¶ Exemplū aūt illius qđ ingrossat̄ a calido ꝓpter
admixtionē partiū terrestriū cū aqueis est sicut lac
coctū: ſ3 illud qđ igrossat̄ ꝑꝑ admixtionē elnti aquei
cū terreo māifestū est: nā ingrossatio ē aliqua ꝯgela-
tio seu coagulatio. ¶ Coagulatio aūt ī eo qđ coagu-
latio fit in gn̄e partium terrestriū ⁊ exiccatiōe elnti
aquei. ¶ Sed illud de quo opꝫ ꝯsiderari est igrossa
tio que fit ꝑꝑ aquā ⁊ aerē. nā aer q2 est subtilior aq̄:
impoſe est imaginari ingrossationē ꝑꝑ admixtionez
ei⁹ cū aq̄: in tm̄ ꝙ qdā putauerūt ꝙ hoc tm̄ appꝫ sen
sui nō vere. Et ipse errauit in h̄. nā vr̄ ꝙ butyruꝫ hꝫ
firmitatē corꝑis: ⁊ inuenit̄ s̄m dispōnē retinentē fi-
guraꝫ: ⁊ qđ appet de hoc cū nos posuerimus radices
que iā dicte sunt: est ꝙ iste res: ⁊ si sit elm̄ aeris ⁊ aq̄
que dn̄at̄ sup illas: firmitas tn̄ q̄ est in eis ē de necī-
tate ꝑꝑ illud qđ admiscet̄ cū eis ex ꝑtib⁹ terrestrib⁹
q̄uis sint pauce in eis. ipse. n. sunt cā igrossatiōis pri
mo ⁊ ꝑ se: ſ3 tn̄ elntū terreū paucū qđ admiscet̄ cum
elnto aqueo multo solū nō ꝓuēit ex hoc coagulatio
neq3 grossitudo. naꝫ caliditas exsiccat illud elntum
aqueū ⁊ ꝯsumit ip3 anq̄3 admiscent̄ ille ꝑtes terree
in eo admixtiōe: ex q̄ ꝯtēperant̄ seu cōplonant̄ oēs:
ita vt sit eis firmitas: ſ3 cū admiscet̄ cū elnto aqueo
elntū aereū multū: ⁊ ꝯplonant̄ ꝯplone tali ꝙ nō po
test calor sepāre ea: aut difficile ē sepāre ea: ⁊ fuerūt
ibidē ꝑtes terree pauce ex h̄ talis spēs igrossatiōis.
nā calori q̄ est ꝯtēperās elntū terreū in eo cuꝫ elnto
aqueo nō accidit dissoluere aquā totā an̄ admixtio-
nē terre cū ipō. nā aqueū ē admixtū cū aereo ⁊ ꝯple
xionatū cuꝫ eo: ⁊ calor ꝯtēperat seu ꝯplonat illud to
tū terreū cum aqueo ⁊ aereo: ⁊ decoq̄t ea donec hn̄t
firmitatē aliq̄3: ⁊ s̄m hūc modū debemus itelligere
ingrossationē ex aere ⁊ aq̄: nō ꝙ sit aer mā ꝑ se: ſ3 s̄3
modū quē diximꝰ. S3 attribuūt igrossationē ex his
reb⁹ ad aereū ⁊ aqueū: cuꝫ ipsa sint dn̄antia sup eas.
Et accn̄tia q̄ accidūt in his corporeis hōgeneis attri
buunt̄ ꝑdomināti in eis ex elntis. ¶ Iā igit̄ declara
tuꝫ sit q̄ est habitudo igrossatiōis cū calore ⁊ q̄ sunt
res q̄ ingrossant̄. ¶ Sed q̄uō fit igrossatio a frigidi
tate hoc ē duob⁹ modis: vn⁹ eoꝝ ꝑ se: alı⁹ aūt ꝑ accn̄s.
¶ Per se aūt ē cū trāsmutant̄ ꝑtes aeree in re q̄ in-
grossat̄ ad aqueā ⁊ fit grossuꝫ ꝑꝑ hāc cām. Hoc aūt
accidit in reb⁹ aereis aqueis fortis vniōis sic̄ oleuꝫ:
ſ3 reliq̄ res aeree: ī q̄b⁹ nō ē ꝯglutinatio: neq3 sūt for
tis vnionis accidit eis a friditate oppositū hui⁹. i. fri
giditas dissoluit ex eis illud qđ ingrossatū ē a calidi
tate sicut spma. Nā cū accidit ei frigiditas dissoluit
ab ipso calorē: ⁊ sepant̄ ꝑtes ei⁹ ⁊ recedit aereū ⁊ re-
manet aqueū: ⁊ ēt trāsmutat̄ aliq̄d ei⁹ ad aq̄3. ¶ S3
opatio friditatis in grossitudine ꝑ accn̄s ē cū retine
tur calor nālis in corꝑe rei: sic̄ videm⁹ brodiū igros-
sari cū ꝯgelatōe in laterib⁹ iterioꝛib⁹ vasis. Res aūt
q̄ igrossant̄ a duob⁹ sunt res aeree aquee fortis vnio
nis sic̄ oleū. Nā frigiditas igrossat ip3 eo mō quo di
ximus: ⁊ caliditas ēt h̄ facit in eo: nā ipsa addit ī ad-
mixtiōe ei⁹ ⁊ ꝯplone ꝑtiū ei⁹ donec fiat grossuꝫ s̄m
quādā grossitudinē. ¶ Cur aūt q̄dā res igrossant̄ a
calo ⁊ ꝯgelant̄ a frigido sicut sanguis ⁊ gūmi: h̄ aūt
manifestū est: q2 caliditas cū egit in ipsis igrossatio-
nem: ⁊ postea aduenit ei frigus: remouet residuū hu
miditatis eaꝝ ꝑ dissolutionē illius qđ remāsit ibidē
ex calore. Et ꝑꝑ hāc cāꝫ nō ꝯgelat̄ sanguis egrotātis
ꝑꝑ ꝑuationē caloris nālis ī eo ⁊ multā humiditatē.
¶ S3 res q̄ ingrossant̄ a calido ⁊ ꝯgelant̄ a frigido
sine h̄ qđ p̄cedat ꝯgelationē eoꝝ igrossatio a calore

Quid ē coagulatio. Et ꝯsidera drīā iter eā ⁊ iter igrossatiōez.

Quomō fit ingrossatio a frigiditate: ⁊ quot modis.

Quomodo ingrossatio causet̄ ꝑ se a frigore: ⁊ in q̄bus reb⁹.

Quō igrossatio causet̄ a frigiditate ꝑ accidens.

sunt res aque ⁊ terree nisi ꝙ terrestreitas in eis non
est tanta vt ꝑuēiat ex multitudine ei⁹ ad terminū q̄
sit possibilis coagulari a calido: ⁊ ita cuꝫ aduenit eis
frigiditas ꝯgelat ea: ꝑpea q2 illud qđ cōgelat frigus
nō oꝫ vt dixim⁹ ꝙ sit multū elnti terrei in eo: sic̄ se-
quit̄ h̄ cū coagulat̄ a calo: ⁊ ista ambo ꝯueniūt in h̄
ꝙ trāsmutant̄ ꝑtes rei ꝯgelate in hora ꝯgelatōis ei⁹
ad nām terreā q̄3dā. S3 nā terrea q̄ est in ꝯgelato a
calore nō pōt eē in po^a hūida: ſ3 terreū qđ facit frig⁹
est ī po^a ꝓpinq̄ hūidū: sicut ē dispō in niue: cui ē pos-
sibile vt sit aq̄ in actu. ⁊ iō pluit seu stillat ꝑ calorez
paucū aduenientē ei. ¶ S3 res q̄ nō ꝯgelant̄ ab ali
quo istoꝝ sunt res aquose paucū hn̄tes de elnto ter-
re ⁊ aeris. nā ꝙ ipse nō ꝯgelant̄ a calo: manifestuꝫ ē.
naꝫ calor ꝯsumit hūiditatē eoꝝ anq̄3 appeat ex ipso
grossitudo ex elnto terre. Cā aūt in h̄ ꝙ nō ꝯgelant̄
a frido cū h̄ ꝙ de nā frigidi ē cōgelare res aquosas:
vr̄ ꝙ sit cā in h̄: q2 calor nālis q̄ ē in eis nō sepat̄ per
friditatē: sicut est dispō aceti ⁊ serositatis lactis: aut
erit terreuꝫ valde paucū: ⁊ ē difficile reducere ipsas
ad siccitatē. ¶ Iā declatuꝫ ē ex h̄ s̄mone: q̄ sunt res
ꝯgelabiles ⁊ nō ꝯgelabiles: igrossabiles ⁊ nō igrossa
biles: liquefactibiles ⁊ nō liquefactibiles: humide ⁊
nō humide. Et hec sunt maiora de drn̄tys oppositis
hoꝝ corpoꝝ. ¶ Debemus post h̄ ꝓcedere ad sermo
nē aliaꝝ drīaꝝ: quas narrauim⁹. Dicam⁹ igit̄ ꝙ mi-
scibilia sunt illa: inter que aduēit humiditas ab ex̄ ⁊
humefiunt: ⁊ hoc ꝓpter apertionē poroꝝ eoꝝ. Eorū
aūt quedā sunt cū hoc velociter passibilia: ⁊ hoc ē si-
cut butyꝝ: ⁊ q̄dā nō sunt velociter passibilia: ⁊ nō li-
q̄fiunt sicut lana: ⁊ quedā res in ꝑncipio sue miscibi
litatis liquefit sicut sal nitrū: īmiscibilia aūt sunt il-
la: in q̄b⁹ nō ꝑuenit hūiditas interius ab ex̄: ⁊ hoc vl̄
ꝓpterea q2 nō hn̄t poros: vel si hn̄t: sunt ꝑui seu sub
tiles vl̄ tortuosi: aut s̄m hec ambo. ¶ Res aūt mol
les sunt ille: in q̄b⁹ ꝓfundat̄ digitus: ⁊ sup̄ficies earū
remanēt in dispōne s̄m quā nō sepant̄ seu nō discō
tinuant̄ sicut est dispositio in aq̄: ecōtrario aūt hui⁹
est lapis durus. Et iste due spēs diffiniunt̄ seu termi-
nant̄ ꝑ relationē ad tactū. ¶ Passibilia aūt de his
sunt ille: q̄ cū hoc ꝙ ꝓfundat̄ in sup̄ficie eoꝝ digit⁹
nō redeunt ad illud in quo fuerūt. ¶ Expressibilia
sunt illa in q̄bus ꝓfundat̄ digitus: ⁊ postea redeūt si
cut ē ꝯsuetudo lane: ⁊ cū nō redeūt vocant̄ cōpressi
bilia. ¶ Sed extēsibilia sūt illa q̄ ꝑn̄t trahi ex vno
latere: ⁊ elōgant̄ ⁊ nō incidunt̄: ⁊ sunt vl̄r res ꝯgluti-
natiue: seu res in q̄b⁹ est aliq̄ ꝯglutinatio. Sed res q̄
sunt ꝯglutinatiue in q̄b⁹ iā admixta est hūiditas cū
terrestreitate admixtiōe multa: ⁊ difficulter sepan-
tur: ⁊ sepatio eaꝝ ē difficilis: ⁊ iō poſe est vt nō sepa
rētur: nā cōiunctio ⁊ vnio sunt de necessitate ꝑꝑ hu-
miditatē. Sepatio aūt ⁊ diuisio est ꝓpter siccitatez.
Et est oppositū hui⁹. ¶ Latificabilia aūt sunt illa q̄
fiunt lata per verberationez mallei: ⁊ sunt illa q̄ mo
uētur s̄m tres dimēsiones ex vna verberatiōe: sicut
est ꝯsuetudo plūbi. Ipm̄. n. cū verberat̄ recipit aug-
mētatōez ī lōgitudine ⁊ latitudine: ⁊ diminuit̄ in ꝓ-
funditate. Inlatificabilia seu idilatabilia sūt eōrio
hui⁹. ¶ Flexibilia āt sūt illa q̄ ꝑn̄t a rectitudīe redi
re ad flexibilitatē: sic̄ vге hūide ⁊ calami. ¶ Frāgi
bilia āt sūt illa q̄ diuidūt̄ ad ꝑtes magnas. Et minu
tiꝫ frāgibilia sūt opp^ra istoꝝ. i. ꝙ ipa diuidūt̄ ad ꝑtes
ꝑuas. ¶ Cā āt in h̄ ē distātia poroꝝ reꝝ frāgibiliuꝫ
q̊rūdā a q̄busdā: ⁊ ꝑpiq̄tas eoꝝ ī minutiꝫ frāgibilia.
¶ Scissibilia āt sūt illa q̄ diuidunt̄ s̄m lōgitudinē.

De miscibilibus ⁊ nō miscibilibus.

De molli ⁊ duro.

Quid passibile.

Quid expssibile.

Quid extēsibile.

Cōiunctio ⁊ vnio sunt de necītate ꝑꝑ humiditatē: sepatio aūt ⁊ diuisio ꝓpter siccitatem.

Quid latificabile.

Quid flexibile.

Quid scissibile.

Inscibilia sunt illa que diuidunt̃ ꝯm latitudinez. Et cã in h̃ ẽ cã põnis filioꝝ seu villoꝝ: ex qb⁹ ꝯponunt̃ hec corpa. ⁋ Corpa ãt ꝯbustibilia sunt illa in qbus sunt vie ptrãsitõis: ⁊ recipiũt ignẽ: ⁊ hũiditas ꝯueniens: ⁊ hũiditas illa ẽ aerea nõ aquea: sic̃ ẽ dispõ in ligno olei vocati: aut sunt ĩ eis ptes fumose velociter accẽsibiles: sic̃ est dispõ ĩ ligno vocato. Et q̃dã istoꝝ ꝯbustibiliũ ĩflãmant̃ seu faciũt flãmã: ⁊ h̃ vl̃ pp hu miditatẽ aereã q̃ ẽ in eis: vel pp fumositatẽ. Quedã ãt eoꝝ nõ ĩflãmant̃ pp dñiuz terre ĩ eis: sic̃ carbões ⁊ lapis dur⁹q ꝯburit̃: donec fiat carbo ⁊ ferꝝ. ⁋ Fumosibilia ãt seu vaporabilia sunt illa: in qb⁹ cũ ignis agit resoluit̃ ex eis hũiditas admixta fumositati: ⁊ h̃ hũiditas cũ dñat̃ ptib⁹ fumosis vocat̃ vapor: sic̃ ẽ dispõ de illo qδ descẽdit ab oleo ⁊ adipe: ⁊ si ẽ pauca vocat̃ fumus seu exalatio qδ ẽ nomẽ gñis ei⁹: sic̃ est dispõ ĩ lignis q̃ cõburunt̃. ⁋ He sũt dr̃ie qb⁹ cognoscunt̃ seu distiguunt̃ hõgenea. Et ex his põt hõ peruenire ad mãz cuiusl3 corpoꝝ hõgeneoꝝ. i. ad mẽsurã q̃ ẽ in eis de aq̃ ⁊ ex terra. Et q̃ istoꝝ dñat̃ ĩ vnoq̊q3 illoꝝ: ⁊ q̃ sit cã agens vniuscuiusq3 istoꝝ: ⁊ maxie in his dr̃ntȳs magnis q̃ iueniunt̃ ĩ eis. s. ꝯgelatiõe ⁊ dissolutiõe ⁊ ꝑuatõe istoꝝ. Et sil̃r pol̃e ẽ pueĩre ex his dr̃ȳs ad mẽsurã caliditatis ⁊ friditatis ĩ eis. ⁋ Et iõ ꝯueĩẽs ẽ vt ea q̃ decl̃ata sunt de his h̃. s. de ꝯpl̃onib⁹ seu admixtiõib⁹ eoꝝ p has dr̃ias adiũgi reb⁹ q̃ dicte sũt ĩ iuẽtiõe hois ex se ĩ ꝯpl̃one simpliciũ p rõciatione: ita vt ꝯpleat̃ illa ps artis medicie: ⁊ nos dabim⁹ hic regulas gnãles: ita q̃ cũ nos ꝓcedim⁹ ad ꝯmonẽ vniuscuiusq3 corpoꝝ hõgeneoꝝ: erit nobis pol̃e dare oẽs cãs ei⁹. s. mãz ⁊ efficiẽs ⁊ formã: ⁊ ẽt h̃ ẽt ꝑn^m ex q̊ põt hõ pueĩre ad mãz oĩuz corpoꝝ hõgeneoꝝ.

In corpe a calido coagulato. ⁊ precipue ĩ eo qδ a frido ñ põt liquefieri dñatur terra.

⁋ Et dicam⁹ q̃ illud qδ coagulat̃ a cal̃o: el̃m terreũ dñat̃ in eo: ⁊ maxie illud qδ nõ põt liq̃fieri a frido. ⁋ Illud aũt qδ ꝯgelat̃ a frido si caliditas ingrossat h̃ ꝑus: ⁊ fuit ĩgrossatio terre cuz aq̃: terreũ dñat̃ sup ĩpm: sicut lac coctũ: ⁊ sil̃ia eis. ⁋ Sed illud qδ habz grossitudinẽ ex admixtiõe aeris in aq̃ aer ẽ ꝑdominãs sicut oleũ: ⁊ iõ natat sup aquã. ⁋ Sed illud: qδ congelat frigidũ anteq̃3 ingrosset ĩpm calidũ qδ dominat̃ sup hoc est aqueũ. Res aũt coagulate grosse siue grossities eius sit a calido siue a frigido: sunt admixte ex el̃nto aqueo ⁊ terreo: sed terreũ multotiẽs ingrossat̃ a cal̃o: ⁊ hoc in eo qδ facit grossũ ex ptib⁹ terreis ⁊ aqueis. ⁋ Sed illud qδ coagulat̃ a calido vel a partib⁹ aeris: aer dominat̃ sup ĩpm: ⁊ hoc etiaz apparet ex liquefactiõe. Nã res q̃s liquefacit fridũ ⁊ facit eas colare seu fluere: siccitas dñat̃ sup ipsas: sicut sal ⁊ sal nitrũ: ⁊ res quas colat calidũ ⁊ liquefacit: hũiditas dñat̃ in eis: ⁊ hoc cũ nõ accidit eis dissolutio ꝓpterea q̃ calidũ ingrossat ea anteq̃3 ꝯgelent̃ a frido: sicut multa metalla q̃ liquefiũt. ⁋ Res aũt quas caliditas quasi molles facit tm̃ absq3 hoc q̃ liquefacit eas: dñat̃ in eis siccitas. ⁋ Res aũt que nõ congelant̃ neq3 a calido: neq3 a frigido sup eas dñatur aqueũ. Nã causa in hoc q̃ ipse nõ ꝯgelãtur a calido est: q̄ hũiditas illa consumit̃ anteq̃3 ingrosset̃: ⁊ a fortiori vt coagulat̃ pp paucitatẽ elementi terre in eis: ꝓpterea q̄ illud qδ coagulat̃ op3 vt sint in eo partes terree. Qδ ãt nõ ꝯgelat̃ a frigido ẽ ẽt p paucitatẽ partiũ terrestriuz in eis. nã illud qδ congelat̃ in ipso sunt quodãmõ ptes terrestres. ⁋ Uel cã huius est: q̄ caliditas eaꝝ nõ separat̃ ab eis pp fortitudinem admixtiõis eius in eis: ⁊ p has res possumus peruenire in cognitionẽ el̃ntoꝝ passiuoꝝ ꝑdominantium in vnoquoq3 istoꝝ corpoꝝ.

Nõ q̃re q̃dã neq3 a cal̃o: neq3 a frigido ꝯgẽlant.

⁋ Et aliq̃ñ pol̃e ẽ pueĩre ex hismet reb⁹ in cognitõez alioꝝ. s. q̃ ṽtus ex ṽtutibus actiuis dominat̃ magis in vnoquoq3 eoꝝ.

Res attribuuntur cal̃o ⁊ frigido duobus modis.

⁋ Res aũt attribuunt̃ calido ⁊ frigido duobus modis. Unus eoꝝ vt sint in rebus ꝯm nãz: alius aũt vt sint in eis accñtales. calor aũt nãlis ipse ẽ forma rei: ⁊ sil̃r frigiditas nãlis aliquo mõ. Calor ãt accñtalis est sicut putrefactio ⁊ sicut calor accñs qbusdaz reb⁹ ab extrĩseco: donec fiãt calide in actu. Et ꝯ3 hos modos ẽt ĩuenit̃ friditas accñtalis: ⁊ cũ h̃ sit ita: illud g̊ qδ coagulat̃ ⁊ indurat̃ a calore nãli: ĩpm ẽt est de necessitate calidũ. Et sil̃r illud qδ ingrossat calidum: ⁊ maxime partes aeree sunt in eo magis: illud aũt qδ ꝯgelat frigus: ꝓpea q̄ frigus fit seu facit in reb⁹ cõplexionatis seu q̃ coadmiscent̃ secũdaria intẽtõe: sine dubio calor añ hoc ĩgrossauit eas. Et cũ h̃ sit ita: ipse sunt terree fride: sicut ossa ⁊ cornua: ⁊ cuz fuerit ĩgrossatio in eis ex admixtiõe ptiũ terreaꝝ ⁊ aquearũ. Illud aũt qδ ingrossat̃ ex admixtiõe aereaꝝ ⁊ aqueaꝝ ẽ de nec̃itate calidũ: ⁊ si fridũ ꝯgelet illud: sicut adeps ⁊ pĩguedo: ⁊ oẽ illud in q̊ dñat̃ aqueũ ẽ frigidũ: duz nõ accidat ei caliditas ex̃nea. Et sil̃r terra: ⁊ p illudmet possum⁹ pueĩre ad cãz agẽtẽ. ⁋ Et manifestũ est q̃ forme istoꝝ corpoꝝ nõ sunt aliud nisi cõplexio seu cõmixtio media in vnoquoq3 eoꝝ: ex q̃ seq̃t̃ aliqδ accñs de his accñtibus q̃ narrauim⁹: ⁊ iõ nos nõ indigemus ponere h̃ de cãis agentibus nisi el̃nta ⁊ corpa celestia vt decl̃atũ ẽ. S3 corpa organica ĩdigẽt alio ꝑn°ĩgredi in eis. nã hoiez sicut. d. Aris. ꝓducit ĩpm hõ ⁊ sol.

Quare dr̃ie in corporib⁹ hõgeneis sũt latentes.

⁋ Et pp ꝓpingtatez istoꝝ corpoꝝ hõgeneoꝝ ad mãz nõ appent dr̃ie eoꝝ: s3 attribuunt̃ semp ad illud qδ sequit̃ ex calido ⁊ frido vl̃ humido ⁊ sicco ⁊ alȳs dr̃ntȳs quas numerauimus. S3 corpa organica cõposita ex his: dr̃ie in his apparẽt magis. Nã forme eoꝝ nõ sunt ꝯpl̃onales: nec attribuunt̃ ꝯpl̃oni seu coadmixtioni: sicut pes ⁊ reliq̃ mẽbra: ⁊ iõ cuz remouent̃ ex his mẽbris forme eoꝝ p q̃s sunt organica: dr̃ de eis nomẽ equoce: sicut manus q̃ dr̃ δ manu hois viui ⁊ mortui. ⁋ Et si nos desideramus scire oẽs spẽs ꝯpõnis nos ꝑus debem⁹ loq de magis simplicib⁹ ex eis: ⁊ sunt corpa hõgenea. Post h̃ loquẽdũ est de ꝯpositis scδa ꝯpõne: ⁊ ꝓpterea q̄ corpa hõgenea sunt duoꝝ modoꝝ: vn⁹ est q̃ ita est disposit⁹ q̃ nõ ꝯponat̃ ex eo aliud sicut mineralia: ⁊ de h̃ debem⁹ loq sepatiz ⁊ ꝓpẽ: ⁊ dare oĩa: ex qb⁹ ꝯstituit̃ vnaq̃q3 spẽs sensibilis: ⁊ nõ ẽ sicut qdaz putauerũt q̃ iste ꝯmo sufficit de illo qδ remansit ex h̃: sicut iste ꝯmo non sufficit in cognitione qd sit sanguis ⁊ caro ⁊ alia mẽbra hõgenea: q̃ ĩueniunt̃ in aĩalib⁹: ⁊ hec est alia spẽs seu ali⁹ modus corpoꝝ hõgeneoꝝ: ⁊ ipsa vl̃r ẽ disposita seu ꝑparata ad hoc vt sit mẽbꝝ organicũ sicut man⁹ ⁊ pedes: ⁊ iõ cũ ĩueniuntur iste partes hõgenee sine cõposito: aut q̃ iaz desinit for^a cõpositi: dr̃ de eis illud nomẽ equoce cũ eis q̃ ĩueniunt̃ in cõposito: sic̃ caro q̃ dr̃ de carne mõtua ⁊ viua. Cõpositio igit̃ est ei q̃si forma: ⁊ ĩpm est q̃si mã: ⁊ sicut mã nõ est de ꝯsuetudine ei⁹ separi a for^a: ita ẽ dispõ in h̃: ⁊ cũ h̃ sit ita loquẽdũ est de hac spẽ hõgeneoꝝ cũ loquetur de orgãicis: ⁊ h̃ ĩ li. δ aĩalib⁹. Plãte ãt sunt tãq̃3 me^m ĩter has duas spẽs: s3 magis ꝓpiquũ ẽ vt enũeret̃ in 2ª spẽ ꝯpõnis. Nã ip3 est q̊dãmõ orgãicũ: ⁊ iõ ꝯsideratio δ eo d3 eẽ post mineralia ⁊ añ aĩalia: ⁊ in h̃ cõplet⁹ ẽ ꝯmo in aggregatiõe ꝯmonũ sciẽtificoꝝ ex 4^{or} libris Arꝝ. vt ꝑmisim⁹: glĩa deo nr̃o. Et ĩ h̃ ꝯplet̃ sũma Auerro. ĩ lib. Metheoꝝ.

⁋ Auerroys

¶ Auerrois Cordubẽsis cõmentaria in q̃rtum Metheororum noua traductio.

Ostq̃ꝫ diuisuꝫ ē ꝙ pricipia elemẽtoꝝ q̃ sunt ꝑm modũ forme sũt q̃tuor: sic est nũs elñtoꝝ ex qb⁹ cõponunt: ⁊ duo sunt actiua ⁊ sunt calor ⁊ frigus: ⁊ duo passiua ⁊ sunt humidũ ⁊ siccũ. Et signũ h⁹ est ꝙ calor ⁊ frigus sunt ambo q̃ cõponũt res ad seinuicẽ ⁊ admiscẽt quousqꝫ res noua generet: ⁊ vr̃ iste due potentie ⁊ virtutes sũt q̃ mutãt creaturas ꝯueniẽtes in gñe vnã in aliã. Sed siccitas ⁊ hũiditas sunt passiua in seipsis istaꝝ duarũ q̃litatũ: ⁊ per illas duas patiunt oia composita. Et signũ huius est ꝙ ẽt antiq diffiniũt cum istis distinctiõib⁹ illas: ⁊ noiauerũt illas nominib⁹ istoꝝ: ⁊ dixerũt ꝙ calor ⁊ frig⁹ erãt ꝟtutes operãtes: ⁊ hũiditas ⁊ siccitas erãt ꝟtutes opate: ⁊ diffinierũt hũidũ facile ad sepationẽ ab aliquo per aliqđ graue ꝯcludi ꝑ se: ⁊ diffinierũt siccitatẽ per ꝯriuꝫ. ⁊ volo dicere ꝙ sit graue separi ab alio leue cõcludi i se: ꝫ diffinierũt frig⁹ ꝙ aggregat etherogenea ⁊ homogenea: diffinierunt calorẽ ꝙ aggregat homogenea ⁊ sepat etherogenea ⁊ postq̃ꝫ h certũ est: iã mãifestũ ē pricipioꝝ simpliciũ duo sunt actiua ⁊ duo passiua.

1 Debeꝫ scire ꝙ nõ debemus dubitare in hoc: qđ diximus ꝙ hũiditas ⁊ siccitas sũt passiua: ⁊ frigus ⁊ calor actiua. ¶ Quoniaꝫ inuenimus illas quelibet agere sibi similia: siccum eñi generat siccum: ⁊ humidum humidũ: sicut facit calidum calidum: ⁊ frigidum generat frigidũ. ¶ Quoniaꝫ hec predicta propositio de passiuis ⁊ actiuis non considerabatur in comparatione actionis indiuiduoꝝ mixtorum: nec passiuoruꝫ ad se: in hac mixtione fuit inuentuꝫ ꝙ calor ⁊ frigus sunt que coniungũt ⁊ applicant elementa rerum ad se inuicẽ ⁊ admiscent quousqꝫ generetur ex illis elementis res noua: ⁊ fuit humidum inuentum cum quo recipit res passioneꝫ caloris ⁊ frigoris ⁊ mixtionis: ⁊ siccitas cuꝫ qua recipitur incorporatio ⁊ statio in se: ⁊ illa igitur comparata fuerunt ad actionem ⁊ ista ad passionem.

¶ Determinatis ãt sumẽdũ vtiqꝫ erit operatiões ipsoꝝ qbus opant factiua ⁊ passiuoꝝ spẽs. Primo qdẽ igit vr̃ simplex gñãtio ⁊ nãlis ꝑmutatio haꝝ virtutuꝫ est opus ⁊ opposita corruptio ꝑm nãm: hec qdẽ igit plãtis existunt ⁊ ꝑtibus ipsoꝝ. Est aũt simplex ⁊ nãlis gñãtio ꝑmutatio ab his ꝟtutib⁹ cũ hẽant rõnẽ ex s biecta mã vniciqꝫ nãe. He ãt sunt dicte ꝟtutes passiue: gñãnt ãt calidũ ⁊ friduꝫ obtinẽtia mãm: cũ aũt nõ obtineãt ꝑm partẽ qdẽ molinsis ⁊ indigestio fit.

Quid simplex sit gñō.

¶ Et postq̃ꝫ mãifestũ est ꝙ ista sũt actiua ⁊ duo passiua: iã ꝯuẽit ꝙ rememoremur modos opationũ actiuaꝝ ⁊ modos passiuarũ: ⁊ dicamus ꝙ gñãtio ⁊ corruptio absoluta nãlis est mutatio que accidit reb⁹ cõpositis nãlib⁹ ꝑm ꝓportionẽ mẽsurarũ ⁊ mixtiõis haꝝ ꝟtutũ ad se inuicẽ in subiecto cõpositi.

2 ¶ Et hoc est manifestũ in oibus reb⁹ cõpositis viuẽtibus ꝙ. s. generatio inuenta est in illis: qñ due virtutes actiue in cõposito vincunt ꝟtutes duas passiuas in illo: mouẽtes illas ⁊ reducẽtes illas ad cõplementum. Et corruptio accidit qñ ꝓhibẽt ꝟtutes passiue formas actiuas: ne moueãt ad cõplemẽtuꝫ. ⁊ illud ꝑ ꝯrietatẽ q̃ est iter illas gñō vr̃ est qñ nõ est ꝯrietas iter actiuas ⁊ passiuas: ⁊ corruptio est qñ est ꝯrietas iuẽta ⁊ vincũt ꝟtutes passiue: ⁊ h apparet ꝑ inductionẽ in oib⁹ cõpositis artificialib⁹ ⁊ nãlib⁹: ⁊ dixit.

¶ Simplici ãt gnõni ꝯriũ maxime cõe putrefactio. Omnis. n. ꝑm nãm corruptio in hac via ē: puta ⁊ senect⁹ ⁊ auãsis: finis aũt hoꝝ oium aliorꝝ putredo nisi aliqđ violẽtia corrũpat nã ꝯstãtiũ. Est. n. ⁊ carnẽ ⁊ os ⁊ qđcũqꝫ cõburere: quorũ finis ꝑm nãm corruptionis putrefactio est.

¶ Et ꝑꝑ victoriã ꝟtutũ passiuaꝝ super actiuas euenit putrefactio que est cã corruptionis ⁊ dissolõnis ꝑtiũ cõpositi: ⁊ iõ putrefactio absoluta est ꝯria gnõni absolute: ⁊ per illaꝫ est corruptio naturalis: sic putrefactio in sene multum ⁊ est vetustas magna.

¶ Et victoria siccitatis interficientis quousqꝫ fiat illud quod euenit in rebus. s. corruptio in illis ⁊ putrefactio est illud qđ euenit cineribus ⁊ generata naturalia nõ destruunt nisi per mutationẽ que vincit super actiuas in istis gnãtis: ⁊ ꝑꝑ h euenit eis actio putrefactiõis ⁊ dissoluunt partes eoꝝ sicut accidit carni ⁊ ossi ⁊ alys que destruunt mõ nãli: nõ per violẽtiã nec extra: sicut ea que cõburunt: q2 illa nõ corrũpunt: aut submergunt per putrefactionem. 3

¶ Propter quod humida primo: deide sicca: tandem putrefacta fiunt.

¶ Et generata que sunt corpora corrũpunt aut ꝓpter victoriam humiditatis in illis in principio: ⁊ post siccitatis in fine.

¶ Et illud est q2 putrefactio ꝑ̊ fit ꝑꝑ victoriã hũoris sup illas: ⁊ p⁹ desinit i fine ꝑꝑ victoriã siccitatꝭ i illis. 4

¶ Ex his. n. facta erãt ⁊ t̉minatũ fuit humido siccũ opantib⁹ factiuis: fit aũt corruptio cum id qđ terminat obtineat terminans ꝑꝑ circũdans. Quinimo singularit̉ dꝫ putrefactio in his que ꝑm partẽ corrũpunt cũ separant a nã: ꝑꝑ qđ ⁊ putrescunt omnia alia excepto igne. Eteni terra ⁊ aqua ⁊ aer putrescunt. omnia. n. hec sunt materia igni.

Oia elemẽta putrescũt excepto igne.

¶ Et qñ sunt ambo. s. siccũ ⁊ humidũ in mẽsura cõi ⁊ in mõquo vincũt ꝟtutes opatiue

sup̲ illa: ⁊ miscent illa quousqꝫ hēat substantiam ⁊ statū ꝓꝑiuz in cōposito: tūc fit illud generatū: ⁊ illa est itentio eius qđ dī ꝙ gn̄atio est qn̄ vicit terminans terminatū: ⁊ corruptio est qn̄ vincit termiatū terminās. Et elementuz est cā gn̄ōnis prima antecedens operans ⁊ separās in rebus compositis est ignis: ⁊ illud est: qꝛ aer ⁊ aq̄ ⁊ terra destruūtur per ignez: ⁊ elnta oīa sunt subiecta igni: ⁊ ignis est operās in illa ⁊ vicens illa.

5 Et postq̄ꝫ res est sic debet esse modus ignis ad alia elnta in gn̄ōne cōpositoꝝ: ⁊ modus su⁹ cū illis est in gradu forme in cōpositis: sicut ipe est forma illoꝝ. ⁊ postq̄ꝫ res est sic: tūc oē mixtū hꝫ calorē ꝓꝑiuz in se ꝰm suā nām q est calor ei ꝰm sil̄itudinē forme: volo dicere ꝙ calor cōcludit mām ⁊ terminat ipsam.

Diffō putrefactionis. Putrefactio aūt ē corruptio q̄dā in vnoquoqꝫ humido ꝓꝑie ꝰm nāz caliditatis ab aliena caliditate. H̄ aūt ē que ambiētis: ⁊ q̄re qm̄ ꝰm idigentiā patit̄ calidi: idigens aūt tali virtute fridū exn̄s oē: ambe vtiqꝫ cause erūt ⁊ putrefactio cōis passio frigiditatisqꝫ ꝓꝑie ⁊ caliditatis aliene: ꝓpter qđ sicciora fiunt putrefacta oīa: ⁊ tādē terra ⁊ fimus. Exeunte enī ꝓꝑio calido euaporat qđ ꝰm nām humidū ⁊ trahens humiditatē nō est: adducit enī trahens propria caliditas.

Putrefactio aūt ē corruptio caloris nālis q est in gn̄ato: qn̄ humefit res cuz h̄ūiditate accn̄tali: ⁊ corruptio ei⁹ p̲p̲ calorē extraneū exn̄tē a nā: ⁊ est calor q ē in aere circūstanti: ⁊ qn̄ priuat̄ gn̄atū calore suo nāli mutat̄ ⁊ corrumpit̄ ⁊ cōuertit̄ in frigidum tūc: ⁊ fit priuatio calorie nālis ⁊ victoria frigoris: ⁊ post ipm̄ sup̲sunt due cause corruptiōis.

6 Dixit: ⁊ qn̄ putrescūt res per calorē extraneū ⁊ humorē extraneū desiccant̄ partes rei ⁊ arescūt ⁊ ꝯuertunt̄ in terrā ⁊ arenam. Et cā eius est: qꝛ calor nālis quā do mortificat̄ ⁊ dissoluit̄ a generato dissoluit secū cū dissolutione sua humiditatē nālez que ꝯuertit̄ in vaporē: ⁊ tūc dissipat̄ generatuz illud. Qm̄ calor nālis est cōprehendens ⁊ retinēs humiditatez naturalē ⁊ concludēs ipsam: ⁊ qn̄ calor nālis recedit a generato nō est retentor humiditatis nālis qui est comprehendens ipsam: ⁊ tunc dissoluit̄ ⁊ arescit generatum: ⁊ post desiccatur ⁊ dissipatur. Dixit.

Et i frigorib⁹ aūt min⁹ putrescūt q̄ꝫ i estu.

Et principiuz cause putrefactionis est frigus modicum quod accidit generato.

7 Et stringit calorē extraneū nō nālē in gn̄ato: ⁊ operat̄ calor extrane⁹ in illo gn̄ato ⁊ putrefacit ipm̄: ⁊ si nō eēt ꝯstrictio illi⁹ frigoris in calorē extraneū gn̄ati ⁊ ꝓhibitio ei⁹ a dissolōne: calor ille exne⁹ dissoluere̱t a re i q̄ eēt: ⁊ separere̱t a re anq̄ꝫ putresceret. Dixit.

In hyeme quidem enī paucum in ambiēte aere ⁊ aqua calidum: quare nihil pōt.

Et nō habet calor extraneus in hyeme putrefacere res tantū quantū in estate. Et causa huius est: quia frigus in tēpore hyemis hēt posse magnum super aquā ⁊ aerem.

Et illud qđ est in reb⁹ est per calorē aeris. s. p̲ calorez extraneū res p̲ua ⁊ nō hꝫ posse putrefacere res: ⁊ ꝓpter hoc illud qđ corrūpit̄ in hyeme per viā putrefactionis: festinat in re illa corruptio que est per ꝯgelationē ⁊ desiccationē: ꝓpter victoriā frigoris super illā rez quādo destruit̄ calor nālis per calorē extraneū: ⁊ ꝓpter illud infirmitates hyemales sunt h⁹. 8

In estate autem amplius.

Sed in estate est putrefactio magis q̄ꝫ in hyeme.

Et illud est: qꝛ multū est de calore extraneo in illo tp̲e: ⁊ h̄ est p̲p̲ calorez aeris circūstātis res: ⁊ p̲p̲ hoc nō festinat in gn̄ātis corruptio que est p̲p̲ victoriam ꝯgelationis ⁊ desiccatiōis: que eueniūt post putrefactionē paruaz: sicut festinat in eis in hyeme: sed festinat in eis putrefactio que est p̲ dissolōnez ⁊ putrefactionē ⁊ cōbustionez: ⁊ vl̄r illa putrefactio que est p̲ hūiditatē exneā: nō illa que est p̲p̲ siccitatē exneaz. 9

Et neqꝫ qđ coagulatuz. Magis enī frigidū q̄ꝫ aer calidus. Nō igit̄ obtinet̄: mouens aūt obtinet nec feruens qua calidum.

Et frigiditas aq̄ ē maior q̄ꝫ calor aeris ⁊ intensior: ⁊ iō admiscet̄ aer cū aq̄ ⁊ tēperat̄ ⁊ admiscet̄ cū ea: ⁊ si eēnt equales ⁊ eq̄potētes ⁊ parificarent̄ nō admiscerent̄ nec tēperarētur: ⁊ operans ⁊ mouens res est qđ cōprehendit ⁊ circūdat res ⁊ ꝯiungit.

Et vult dicē ꝰm ꝙ mihi videt̄ ꝙ causa in tēperando ⁊ admiscēdo ꝯ̄ria est: qꝛ potētie sunt iequales: ⁊ illud est in quolibet q̄tuor elemētoꝝ: ⁊ si illud nō eēt nō temperarent̄ ⁊ admiscerent̄ per motorez: quia si potētie essent equales nō operaret̄ vna in aliam sibi cōparez: ⁊ si sic esset: nō esset hoc posse aliqđ virtutū actiuarū: ⁊ tūc nō esset effectus. Et iō necessariuz est si sit cōmixtio ꝙ sit vnū duoꝝ elemētoꝝ fortioris operis in vna q̄litatū ꝯ̄riarū q̄ꝫ suū compar si sit cōtrariuz in duab⁹ q̄litatib⁹ vel in vna qualitate tm̄ cōtraria sit vna potētior altera: si nō hn̄t cōtrarietatem ad se inuicez nisi in vna q̄litate tm̄. Et ꝓpter hoc necessariū est ꝙ nō sint tm̄ inuente in duob⁹ elntis due qualitates subales eis in fine. Et exēplum hui⁹ est: qm̄ si ignis esset calor: ⁊ siccitas esset in eo in fine: ⁊ sic frigiditas ⁊ hūiditas in aq̄ nūq̄ꝫ tēp̲arent̄ ⁊ admiscerent̄ ignis ⁊ aq̄ ⁊ facerēt aliq̄d: ⁊ p̲p̲ hoc ꝙ siccitas ignis nō est in fine: nec humiditas in aq̄ potuit eē ꝙ vnū eēt potēti⁹: ⁊ iō admiscēt se. Et qn̄ d. ꝙ op̲ans est ꝯstringēs ⁊ cōprehēdēs res sic voluit dicē op̲atorē ꝓximum mixtioni elntoꝝ in cōpositis erit calor op̲ans ⁊ faciēs: vel iuētus in seminib⁹: ⁊ ille est in genitis: vel calor inuent⁹ in elntis: ⁊ si voluit dicere extremā operationē rerū frigidaꝝ licet sit tēp̲amētū dicere voler iuentū in elntis in locis suis ⁊ mixtionē: ⁊ qꝛ nō iueniunt̄ in locis suis simplicia ⁊ pura: tūc erit op̲ator motus corpoꝝ celestium.

Si sit cōmixtio necīū ē vt vna q̄litatuꝫ ꝯriaꝝ sit potētior. Idē 10° me. c. 23. ⁊ p̃ ce. c. 7. 4 2° d gnōne ⁊ cōrup. c. 48. Necīūꝫ ē q̄ nō sint tm̄ inuēte i duob⁹ elnt͂s due q̄litates subales in fine.

Minor. n. que in aere caliditas ea q̄ in re: quare nō obtinet neqꝫ facit permutationez:

neqꝫ

neq̃ vnaꝫ. Siľr aũt ⁊ qḋ mouet̃ ⁊ fluit: minus putrescit q̃ꝫ nõ motum. Debilior.n. fit mot⁹ qui ab ea qua in aere caliditate q̃ꝫ q in re p̃existit. Quare nihil facit ꝑmutari.

⁋ Et calor q est in aere est minor calore nãli quẽ admittit res in sui ꝯditiõe: ⁊ ꝓpter hoc nõ est calor aeris cõprehẽdens ⁊ cõstringẽs rem suã sicut facit naturalis in illa: ⁊ corruptio rei mouẽtis ꝑ calorẽ aeris circũstantis est minor q̃ꝫ corruptio rei quiescentis.

ii ⁋ Vult dicere ꝙ in q̃ete ꝯiungunt̃ duo: vnũ est mortificatio caloris nãlis: ⁊ aliud est cõfirmatio caloris extranei in ip̃o ad operãdũ fixe in illã rem q̃escẽtẽ. effect⁹.n. augent̃ ex operante in q̃ete: ⁊ iõ ea que fiũt indigent quiete q̃ꝫdiu fuerint in locis eoꝝ ꝓprijs: ⁊ iõ vituperãt ⁊ redarguũt medici motũ post cibũ.

Effectus augent̃ ex operãte in q̃ete.

⁋ Eadẽ aũt cã quare multuꝫ min⁹ putrescit pauco. in maiori ãt amplior ẽ ignis ꝓpri⁹ ⁊ frigidũ q̃ꝫ vt obtineãt q̃ i circũstãte ꝟtutes.

⁋ Et quoniã calor aeris est debilior q̃ꝫ calor naturalis perseuerat ⁊ nõ festinat in eis corruptio propter calorem aeris.

iz ⁋ Et ꝓpter hoc quãto magis paratior est res pati ab aere ⁊ calefieri ab ipso tanto magis erit putrefactio ei⁹ p̃parata: ⁊ citi⁹ q̃ꝫ res que debiľr calefit ꝑ aerẽ.

⁋ Propter qḋ mare ꝯm partem quidem diuisum cito putrescit: totum autẽ non. ⁊ alie que eodẽ modo: ⁊ aĩalia fiũt in his que putrescũt: ꝓpterea ꝙ segregata caliditas naturalis existens constare facit segregata.

⁋ Et propter istã rem fetet aqua maris que recedit ab illo ⁊ mutatur: ⁊ hoc non accidit vniuerse aque maris.

iz ⁋ Et causa in hoc est: qm̃ aq̃ diuisa ꝑꝑ frigiditatẽ ei⁹ ꝑuã citius calefit ex aere calefactiõe fortiori q̃ꝫ suũ totũ. Et vľr hui⁹ est cã: qm̃ pars rei quãdo diuidit̃ a re festinat in eam corruptio citius q̃ꝫ in suũ totuꝫ: ⁊ hoc est in aĩalibus ⁊ vegetabilibus ⁊ alijs.

De sp̃eb⁹ digestiõis ⁊ idigestionis. Digestio. Pepansis. Ephesis. Optesis. Indigestio. Homotes. Molinsis. Stathensis.

⁋ Quid q̃dẽ igit̃ est gñãtio ⁊ q̃d corruptio dc̃m est. Reliquũ aũt est dicẽ habitas sp̃ẽs quascũq̃ꝫ dicte virtutes operant̃ ex suppositis nã ꝯstãtib⁹ iã. Est itaq̃ꝫ calidi digestio: digõnis ãt pepãsis ephesis adhuc optesis. Frigiditatis aũt idigestio: h⁹ aũt homotes molinsis stathẽsis. Opꝫ aũt existimare nõ ꝓprie hec dici nõia reb⁹. Sed nõ iacent vľr his q̃ siľr q̃re nõ has ꝫ tales opꝫ putare esse dictas sp̃ẽs: dicamus aũt ipsorũ vnũ q̃dq̃ꝫ quideꝫ. Digestio quidem igit̃ est ꝑfectio a naturali ⁊ ꝓprio calido ex oppositis passiuis. hec aũt sunt ꝓpria vnicuiq̃ꝫ mã. Cũ eni digestũ fuerit ꝑfectũq̃ꝫ est ⁊ factũ ⁊ principiũ ꝑfectiõis a caliditate ꝓpria accidit.

Quid est digestio.

⁋ Est postq̃ꝫ manifestũ ẽ q̃d sit gñãtio ⁊ corruptio: ꝯuenit vt mãifestemus illud qḋ ꝑtinet illis: ⁊ est ei⁹ ꝓpriũ de op̃ib⁹ istaꝝ virtutũ quas p̃diximus: ꝙ sunt cãe gñõnis ⁊ corruptiõis in reb⁹ nãlib⁹. Incipiamus in digestione: ⁊ dicam⁹ ꝙ op⁹ caloris est digestio.

⁋ Et digestio fit in decoctiõe tẽꝑata: ſꝫ frig⁹ op⁹ eius est ꝯ̃rium huic operi: ⁊ illud est: q2 ip̃m ꝓhibet digestionẽ: ⁊ sua ꝓhibitio est cũ cruditate ⁊ ꝑuatiõe digerẽdi. ⁋ Dixit Arist. ⁊ q2 hoc qḋ oñdit suꝑ ip̃ꝫ h̃ nomẽ est infinitũ: conuenit adhuc ꝙ faciamus itelligere hoc qḋ ostẽdit dicere distictiões explanãtes: ⁊ dicamus ꝙ digestio est cõplementũ qḋ fit per caloreꝫ nãlẽ ꝑ passiones reꝝ ꝯtrariaꝝ.s. ꝙ digestio est complementuꝫ passionis ⁊ mixtionis reꝝ ꝯ̃riaꝝ que admiscent̃ ⁊ tẽperant̃ cõplexione ꝓpria in re qualibet gñãta. ⁋ Et certuꝫ est ꝙ omne generatũ hẽt vnum modũ mixtionis: ⁊ sua ꝑfectio ⁊ cõplemẽtũ est eius digestio: ⁊ iõ quãdo est digesta mã cuiuslibet gñãti explicata est eius inuentio ⁊ ꝑfecta. Et ꝯstat ꝙ complemẽtũ ⁊ explicatio materie mixte qḋ est digestio est per calorem naturalẽ ⁊ ꝓprium in illo generato. 14

⁋ Et hoc manifestũ est in cibatiõe: q̃ꝛ cibatio ꝯm quid est generatio: ⁊ non est differentia inter generationem ꝯm partẽ ⁊ generationem ꝯm totum.

Cibatio ꝯm q̃d ẽ gñatio.

⁋ Et ꝑ aliqḋ exterioꝝ auxiliũ ꝯsumatũ ẽ velut alimentũ cũ digerit̃: ⁊ ꝑ balnea ⁊ ꝑ aliq̃ talia aliudq̃ꝫ ꝑcipiũ q̃ in ipso caliditas ẽ.

⁋ Et põt eẽ ꝙ sit illud cõplemẽtũ: ⁊ est digestio ꝑ ex̃neũ colorẽ admixtuꝫ tẽperatũ calori nãli: sicut est digestio hoĩs in comedẽdo mel vel res calidas comestas vel bibitas.

⁋ Et illud est ꝙ iste iuuãt a digestione alioꝝ cibariorũ cum calore extraneo qui est in eis: verũtñ operãs digestionẽ oĩbus modis est calor naturalis. 15

⁋ Finis aũt his q̃dem natura est: natura aũt quã dicimus vt sp̃ẽm ⁊ substantiam.

⁋ Et cõpletio rei qua venit per digestioneꝫ est sua forma ⁊ sub̃a que noiat̃ natura.

⁋ Et illud est ꝙ subiectũ digestionis ꝯuertit̃ quãdo iam digestũ est ad formã operãtis digestioneꝫ ⁊ ad naturam suam: sicut cibaria que quãdo digesta sunt conuertunt̃ in calorem naturalem in similitudineꝫ speciei caloris digerentis illa cibaria. 16

⁋ His aũt in subiectã quãdã formã finis est digestionis: cũ tale fuerit factũ ⁊ tantuꝫ humidũ aut optesim passuꝫ: aut ephesim: aut putrefactũ: aut aliter taľr calefactũ: tunc eni vtile est ⁊ digestũ eẽ dicimus: sic mustũ ⁊ que in nascẽtijs ꝯstãtia cũ facta fuerit q̃le ⁊ lachryma cum facta fuerit lippitudo vel limus: siľr aũt ⁊ alia. Accidit aũt h̃ pati oĩb⁹ cũ obtineat̃ mã ⁊ hũiditas. Hec eni est que terminat̃ ab ea q̃ in natura caliditate: q̃ꝫdiu eniꝫ insit in ipsa rõ nã hec est ꝓpter qḋ ⁊ sanitatis signa q̃ talia: ⁊ vrina ⁊ secessiones ⁊ totaľr suꝑfluitates: ⁊ dñr digesta eẽ cuꝫ isinuẽt caliditatẽ ꝓpriã obtinẽ idetermiati.

¶ Et illud ē ꝙ qñ admiscet̄ cū illis hūoꝛ q est potēs digeri fit digestio ſm ꝙ ꝯuenit: ſꝫ qñ nō est hūiditas maioꝛ q̄ꝫ ꝯuenit: nec minoꝛ: nec ēt ſilr opꝰ opantis est excedens nec magis nec minꝰ: ſꝫ ⁊ constat ꝙ subm stabilitū est operi digestiōis in ipm per calorē nālez qñ mutat̄: aut assat̄: aut putrescit: sicͭ mustū qꝺ stabilitū ē digestioni qñ bullit: ⁊ fervet: ⁊ sic multi fructꝰ stabiliunt̄ digōni qñ maturescūt: ⁊ qñ cōpleta ē digestio in rebꝰ que digerūtur sepant̄ ab eis supfluitates q̄ nō expediūt coꝛpi: sicͭ vꝛia sudoꝛ ⁊ egestio: ⁊ sic sanies spissa lachꝛymaliū i egritudibꝰ oculoꝝ: ⁊ iō dr̄ ꝙ ista cibaria qñ veniūt ad suū finē ꝙ sunt maturata ⁊ digesta: qꝛ digō in eis ē cōpleta qñ caloꝛ nālis vicit sup ipsa: ⁊ sepauit ipa ab idigestis sepatiōe pfecta.

17 ¶ Et illud qdem est quādo nō remāsit de illis aliqd nō est conueniens ad essendū partē digesti: ⁊ silr nō relinquit̄ in re digesta aliqua pars illaꝝ superfluitatū .s. res quādo ꝯuenit vt sit pars digesti: ⁊ hoc opꝰ completū est per victoriā caloris nālis super mām in qua operatur ⁊ ppter potentiam super eam.

Hinc sumi solet ꝙ digō pcedit igrossando.

Quid ē indigestio.

¶ Necesse aūt digesta grossioꝛa ⁊ calidioꝛa eē. Tale.n. efficit calidū melioris molis ⁊ grossiꝰ ⁊ siccius. Digestio qdē igit̄ hec est. Indigestio aūt imperfectio pp indigētiā ꝓprie caliditatꝭ: idigētia aūt caliditatis frigiditas ē: impfectio aūt ē oppositoꝝ passiuoꝝ q̄ qdē est vnicuiq; nāe mā. Digestio quidem igit̄ ⁊ indigestio determinet̄ hoc mō. Pepansis aūt est digestio quedā. Digestio eni alimēti in pericarpijs pepansis dicit̄.

¶ Et qñ digerunt̄ res ispissant̄ ⁊ ingrossant̄ ⁊ calefiūt ⁊ arescūt postq̄ꝫ fuerunt frigide. Operat̄ aūt illis siccitatē ⁊ spissitudinē caloꝛ nālis: ⁊ hoc qꝺ pdiximus ē opꝰ caloris nālis, sed opus frigoris qꝺ ꝓhibet digōnē est diminutio cōplemēti digōnis que ē per calorē nālē: ⁊ h̄ ē qꝺ diminuit calorē nālē: ⁊ res iuente per hꝰ opꝰ .s. frigoris sunt nō finite neq; cōplete: ⁊ ille vlr sunt ꝯrie rebꝰ q̄ generant̄ per calorē nālē in diminutiōe ⁊ in complemēto pp ꝯrietatē virtutū operantiū in ipsas: silr in complemento ⁊ diminutione: ⁊ hec est diffinitio digōnis ⁊ indigōnis: ⁊ digestio habet latitudinē aliquā iter principiū ⁊ finem quādo diuersificat̄ in eis ſm magis ⁊ minus: sicut in fructibus.

18 ¶ Quia pncipiū digōnis in istis ē apparitio pma bonitatis: ⁊ finis digestiōis ē cōplemētū illiꝰ bonitatis.

¶ Quoniā aūt digō perfectio: tūc aūt pepansis perfecta: qñ semina que in picarpio pñt efficere tale alterū q̄le ipm est: eteni in alijs pfectū sic dicimꝰ. Pericarpij qdē igit̄ hec pepansis que a nāli calido. Dicunt̄ aūt pepana ⁊ alia multa digestoꝝ ſm eandē qdē spēm: metaphoꝛice aūt ppterea ꝙ nō iacēt sicut dcm̄ est ⁊ priꝰ noia ſm vnāquāq; pfectionē circa ea que terminant̄ a nāli caliditate ⁊ frigiditate. Est aūt que nascentiarū ⁊ flegmatis ⁊ taliū pepansis que a nāli calido digestio inexñtis humidi: ipossibile eni terminare nō obtinens. Ex spumosis qdē igit̄ aquosa: ex talibꝰ aūt que terrestria ꝯsistūt ⁊ ex subtilibus semp grossiora fiūt pepansim passa oia: ⁊ hec qdē ipsam nāꝫ ducit ꝑ m h̄.

Perfectū ē qñ aliqd tale alterū pōt efficere quale ipsum est.

¶ Et iste finis .s. est noiatꝰ in oibꝰ noie deriuato a cōplemēto: ⁊ certe cōuenit rei gnāte nomē cōplemēti qñ hꝫ vigorē semē eius: ⁊ granū gnāndi suū silr. Et alr dr̄ maturatio p silitudinē ad maturationē nālē: illud qꝺ generat̄ p opus caloris nālis in humorē extneū in coꝛpe aialis: sicut reducit̄ apostema ad saniē albā: ⁊ ꝯuertunt̄ hūores in illis ad saniē illā: ⁊ qñ digerunt̄ res subtiles aeree alterant̄ primo ad aqueitatē: ⁊ post aqueitatē ad terrestreitatē: ⁊ post ispissant̄ ⁊ ingrossant̄: ⁊ illud ē ꝙ ppꝛietas mutationis ē ꝙ ispissat res subtiles: ⁊ qñ digerit̄ res conuertit nā partē eius ad ipm cuius est nā.

¶ Volo dicere ad coꝛpus rei cuius est natura: ⁊ hec est ei assimilatio. 19

¶ Hec aūt eijcit. Pepāsis qdē igit̄ dcm̄ est qd est. Homotes aūt est ꝯriū. Cōtrariū aūt pepāsi indigestio alimenti in picarpio. Hoc aūt est iterminata humiditas ppter qꝺ aut spumosa aut aquosa aut eoꝝ que ex ambobus est homotes. Qm̄ aūt pepansis perfectio quedā est homotes iperfectio erit. Fit aūt iperfectio pp idigētiā nālis calidi ⁊ icōmēsurationē ad hūidū qꝺ pepāsim patit̄.

¶ Et eijcit silr aliquā partē illiꝰ rei ⁊ expellit ab illo coꝛpe: ⁊ hec expulsio ē deassilatio: ⁊ ideo non pōt esse in aliquo gnāto qn appeat supfluitas māe. Et postq̄ꝫ narrauimꝰ de digestiōe cōpleta: nūc narremus de idigestiōe ⁊ imaturitate: ⁊ q̄ sūt: ⁊ dicamus ꝙ cruditas est ꝯria digestiōi ⁊ maturitati quā pmisimus: q̄ est iuēta i fructibꝰ: ⁊ ēt alijs rebꝰ. Cruditas āt ⁊ imaturitas sit pp mltitudinē hūiditatꝭ extnee i re. Et cruditas ē p remissionē pue vētositatꝭ i re digesta ⁊ aqitatꝭ. ⁊ illꝺ ē qꝛ digō postq̄ꝫ ē ꝯplemētū passiōis māe ⁊ decoctiōis eiꝰ: erit cruditas dcoctiōis diminutio

nutio

nutio in mã: ⁊ complemẽti passionis eius: ⁊ vl'r ꝓhibens operationem maturationis postq̃ res est cruda est diminutio caloris naturalis: ⁊ victoria humiditatis.

20 ¶ Sed quãdo calor ⁊ hũor sunt ꝓportionati in mensura: tũc maturescit res cruda. calor aũt maturat rez humidã quãdo nõ admiscet̃ cũ illo siccitas: maturitas eni est a calore nãli ⁊ humore nãli: sicut putrefactio est a calore accñtali cũ hũiditate accñtali.

¶ Nullũ aũt hũidũ ipm ₰m seipz pepãsim patit̃ sine sicco. Aqua. n. non ingrossat̃ sola humidoꝝ: accidit aũt: aut eo q̄ calidum sit paucũ: aut q2 qd̃ terminat̃ multum.

¶ Et omnes res humide inspissant̃ per calorem preter aquam solum.

21 ¶ Et illud est q2 calor est in ea paꝝ ⁊ hũiditas multa ⁊ vl'r terminatũ in ea ⁊ est qualitas passiua vincens ⁊ terminãs in illa: ⁊ est qualitas agens deuicta.

¶ Propter qd̃ ⁊ subtiles hũores eoꝝ q̃ homa sũt ⁊ frigidi magis q̃z calidi ⁊ inesibiles ⁊ ipotabiles. Dicit̃ ãt homotes sicut ⁊ pepansis multis modis: vnde ⁊ vrine ⁊ secessiones ⁊ catarri homi dicunt̃ ꝓpter eãdem cãm: eo enim q̄ non sunt obtenta a caliditate neq3 constant homa omnia appellant̃.

¶ Et oẽs succi crudi sũt frigidi: ⁊ nõ calidi: neq3 comesti: neq3 potati. Etiã inuenit̃ cruditas ⁊ priuatio imaturitatis in rebꝰ multis manifestis. Sũt. n. quedã inuẽte in sup̄fluitate per effectũ sicut vrina ⁊ egestiõe: ⁊ mucillagine: ⁊ hoc est in egritudinibus.

22 ¶ Quia quodlibet istoꝝ est tenue: subtile: ⁊ claruz ꝓpter diminutionẽ operatiõis caloris nãlis in ipm.

¶ Lõge aũt ꝓcedẽtibꝰ ⁊ later homus: ⁊ lac homuz: ⁊ alia multa dñr: si possibilia p̄mutari ⁊ ꝯstari a caliditate nõ passa sint: pp̄ qd̃ ⁊ aq̃ ephesim passa dr̃. Homa aũt non dr̃ q2 nõ igrossat̃. Pepãsis qdez igit̃ ⁊ homotes dictuz est qd est: ⁊ pp̄ qd vtrũq3 ipsoꝝ est.

Quid est hepsesis.

Hepsesis aũt est ₰m totũ qdẽ digestio a caliditate hũida iexñtis itermiati in hũido. Dicit̃ aũt nomẽ ꝓprie soluz in elixatis: hoc aũt vtiq3 erit sic̃ dcm̃ ẽ spumosuz aut aquosuz.

¶ Et est iuenta cruditas in rebꝰ artificialibꝰ sicut inuenit̃ in vase fictili: ⁊ in lateribꝰ: ⁊ similibꝰ. Sed cruditas dicta in rebꝰ istis nõ est talis q̃lis ea que dr̃ in rebꝰ nãlibꝰ. ⁊ sunt quedã res que nõ recipiunt vel maturitatez vel cruditatẽ: sic̃ aq̃ que nec igrossat̃ nec inspissat̃: iã rememorauimus: qd maturitas: ⁊ quid cruditas: ⁊ quid est digestio.

23 ¶ Quia digestio ⁊ suba digestiõis est tẽperãtia eq̃litatis caloris ⁊ hũoris q̄ repiũtur in corpore terrestri ꝑparato ad g̃nationẽ: ⁊ g̃nãta in q̄bus generat̃ maturitas sunt cõueniẽtia illi ⁊ ꝑparata ad receptionẽ illiꝰ. Et res ꝑparate ad receptionẽ maturitatis sũt res sp̃uales: q̃m oẽs hꝰ sunt q̃ maturant̃ ⁊ digerunt̃ per opus sp̃ualis caloris in hũiditatẽ aquosam. s. caloris nãlis ipsoꝝ spirituũ videlicet rerũ aiatarũ. Et illud est q2 digestio tẽperata in istis est dicta ₰z ꝑoritatẽ.

¶ Digestio autẽ fit ab eo q̄ in humido igne. Que eni in fixuris assant̃ ab extrinseco calido patiunt̃: in quo aũt est hũido facit illud magis siccũ in ip3 assumẽs. Qd̃ ãt elixat̃ ꝯriũ facit. Segregat̃ eni ex hoc ipso hũidũ a caliditate que in extriseco hũido. Propter qd̃ sicciora q̃ hepsesim passa sc̃ q̃z assa. Nõ eni attrahũt in seipsa hũidũ q̃ hepsesim patiunt̃: ꝑualet. n. q̃ deforis caliditas ei q̃ intꝰ: si aũt viceret q̃ intꝰ traheret vtiq3 in seipsaz.

¶ Sed res toste ⁊ assate sunt res q̃ arescunt ⁊ desiccãt ante maturationẽ per op̄ationez caloris extrinseci extranei in illis: nõ caloris nãlis: nã ꝓprietas est caloris extranei q̄ dissoluat hũiditates: ⁊ ꝯsumat eas anteq̃z perueniat res ad maturitatez. Sz ⁊ hẽ extrisecum in apparẽti: sed res digeste maturitate accidit eis cõtrariũ huiꝰ: q2 nõ desiccat̃ i eis ante digõnẽ extrisecus appens: q2 hũiditas in eis ꝯsumit̃: ⁊ d̃siccat̃ ꝓportionalr̃ itus ⁊ ex̃ sit: sic̃ in alijs op̄õnibus nãe ꝯ̃rio arti: ⁊ iõ sũt res toste ⁊ assate aride ⁊ sicce i appenti extriseco plus q̃z res maturate: ⁊ hñt plr̃s de hũore itus: q̃m calor ex̃neus pp̄ grossitiẽ suã nõ hẽt victoriã in eo qd̃ est intra.

¶ Sicut euenit in digestiõe completa ⁊ naturali: vbi equalitas est intus ⁊ extra. 24

¶ Est ãt nõ oẽ corpꝰ hepsesiz passibile: neq3. n. i quo nullũ ẽ hũidũ velut in lapidibꝰ: nz in q̄bꝰ inest qdez: sed ipoẽ obtineri pp̄ spissitudinẽ velut i lignis: ₰ q̃cũq3 corpoꝝ hñt hũiditatẽ passibilez ab ea q̃ i hũido ignitiõe.

¶ Et nõ oẽs res digerunt̃ ⁊ maturãt̃: ⁊ ħ q2 res sicce i q̄bꝰ ñ ẽ hũor: nec maturãt̃: nec digerũt̃: sic̃ lapis siccꝰ i quo ñ ẽ hũor: ⁊ sic ñ digerũt̃ res sicce rare põdẽose vt lignũ ⁊ silia.

¶ Et silr̃ dẽse q̃m nõ recipiũt hũorẽ supueniẽtez nec retinerẽt in semetipsis ꝓpter cõstrictionẽ suaꝝ partiũ ⁊ adunationẽ earũ: sed res q̃ maturant̃ sunt in q̄bus est hũiditas passiua caloris inuẽti in ipsis. 25

¶ Dicit̃ ⁊ auꝝ hepsesiz pati ⁊ lignuz ⁊ alia multa: ₰m spẽm qdẽ nõ eãdẽ: metaphorice aũt: nõ. n. iacet nomen differentijs.

¶ Et iã dcm̃ est q̄ aurũ ⁊ lignuz decoq̄tur: ⁊ maturescit q̃n g̃nãtur. Sed hoc dcm̃ est ꝓpter similitudinẽ: ⁊ non ₰m veritatem.

¶ Uolo dicere q̄ maturatio melius ⁊ plus dicta est de animalibus q̃z de vegetabilibus ⁊ in vegetabilibus plus q̃z de minera. 26

¶ Et hūida aūt hepsesim pati dicimꝰ velut lac ꝛ mustū: cū ꝗdē in hūido hūoꝛ in spēm aliquā permutat̄ ab eo q in circuitu ꝛ defo-ris igne calefaciēte: q̄re mō quodā sil'e dicte hepsesi facit. Finis aūt nō idē oibꝰ neq; eli-xatis: neq; digestis: ꝫ his ꝗdē ad esum: his aūt ad sorbitionē: his aūt ad aliā opportuni tatē. Qm̄ ꝛ pharmaca elixari dicimus: q̄re quecūq; grossiora p̄nt fieri aut minora: aut grauiora: aut hec ipsorū talia: hec aūt ꝫ ꝑꝑ id qd̄ disgregata: hec ꝗdē ingrossari: hec āt subtilioꝛ sicut lac in serū ꝛ coagulū oia elixa bilia sunt. Oleū āt nō elixabit̄ ipꝫ ꝓm seipꝫ: q: hoꝝ nullū patit̄. Scd̄m hepsesim ꝗdem igit̄ dc̄a digestio hec est. Et nihil differt in organis nālibus ꝛ artificialibus si ꝗdē fiat. Propter eādem igit̄ cām oia erunt.

¶ Et iā dcm̄ est maturū ꝗdē de re nāli: sicut maturū de lacte: ꝛ de nō nāli sic̄ maturitas succi vue ꝛ aliaꝝ reꝝ q̄ maturātur per calo-rē exteriorē aer̄.s. ꝑ calorē ex̄neūꝫ. Et istud est ꝑꝑ silitudinē ad maturitatē nālē. Et ma turitas nālis vl'r est diuersa maturitati q̄ est per calorē extraneū: q: finis vtriusq; diuer-sus: ꝛ illud est q: fines reꝝ maturataꝝ sunt diuersi. ꝛ ꝙ faciūt hoies sic̄ ē diuersuꝫ. Et est q: aliqd est comestū: ꝛ aliqd potatuꝫ: ꝛ aliqd qd̄ nō est comestū neq; potatū: ꝛ me dicine: iā dcm̄ est in illis ꝙ sunt mature: qm̄ sunt inspissate ꝛ igrossate. Et aliq̄ res in sui maturitate inspissat̄: ꝛ aliq̄ pars eius nō: ꝛ subtiliat̄ aliq̄ pars eius: sicut lac cuiꝰ suba casealis īspissat̄ in decoctione: ꝛ subtiliatur suba aquosa ꝛ sepat̄ in ipso. Sed oleū non maturat̄ nec decoquit̄ nec igrossatur.

27 ¶ Sed alterabitur anteq; recipiat figuram inspissa-tionis ꝛ destruetur.

¶ Molinsis aūt indigestio ꝗdē est: ꝯria aūt hepsesi. Erit aūt vtiq; cōtraria pꝛia dc̄a in-digestio eiꝰ qd̄ in corpore itermiati ꝑꝑ defe ctū caliditatis q̄ in hūido qd̄ i circuitu. De-fectus aūt cū frigiditate qd̄ est dcm̄ est. Fit aūt ꝓpter motū aliū: expellit̄.n. digerens: ꝛ defectꝰ aūt aut fit ꝓpter multitudinē frigidi tatis in hūido: aut ꝑꝑ multitudineꝫ que in hepsesim patiēte. Tunc.n. accidit eā que in hūido caliditatē ampliorē ꝗdē esse q̄z vt nō moueat: minorē aūt q̄z vt regulet ꝛ cōdige-rat. Propter qd̄ duriora quidē q̄ molinsiꝫ patiuntur fiunt: q̄z hepsesim passa: humida aūt determinata magis. Hepsesis quidē igi tur ꝛ molinsis dcm̄ est: ꝛ quid est: ꝛ ꝓpter quid est. Optesis aūt est digestio a calidita-te sicca ꝛ aliena: ꝓpter qd̄ ꝛ si qs hepsesim exercēs facit permutari ꝛ digeri: nō ab hūi-di caliditate: ꝫ ab ea que ignis cū ꝯsumatuꝫ fuerit assatū fit: ꝛ nō elixatuꝫ ꝛ excessu adu-stū esse dr̄: a sicca aūt caliditate fit cū siccius fiat ꝯsumatū: ꝑꝑ qd̄ ꝛ exteriora packiora ite rioribꝰ: elixata aūt ꝯriū. Et opꝰ est manu ar tificum maius assare q̄z elixare. Difficile.n. exteriora ꝛ interiora regulariter calefacere. Semper eni propinquiora igni exiccantur citius: quare ꝛ magis: conclusis igitur exte rioribus poris nō potest segregari intus exi stens humidum sed includitur cum pori re clusi fuerint. optesis quideꝫ igit̄ ꝛ hepsesis fiunt quidem arte. Sunt aūt sicut dicimus species vniuersal'r eedem ꝛ natura. Simi-les enim que fiunt passiones ꝫ inominate. Imitatur enim ars naturaꝫ. Quoniā ꝛ ali-menti in corpore digestio similis hepsesi ē. Eteniꝫ in humido ꝛ calido a caliditate cor poris fit.s. digestio ꝛ indigestio similis mo linsi. Et alias nō fit in ipsa digestiōe sicut q-dam aiunt. sed in segregatiōe putrefacta in iferiori ventre: deide ascendit sursum: dige stum est eni in superiori vētre: putrescit aūt vter in iferiori segregatum: ꝓpter quā autē causam dcm̄ est in alijs. Molinsis ꝗdeꝫ igi tur hepsesi contrarium. Ei aūt que vt opte si dicte digestioni: est quideꝫ aliquid oppo situm similiter: minus autem nominatum. Erit aūt vtiq; si fiat statensis: sed non opte-sis: propter defectuꝫ caliditatis que accidit vtiq;: aut ꝓpter paucitatē exterioris ignis: aut ꝓpter multitudinem aque: que in eo ꝙ optesim patitur: tunc eni plus ꝗdem est q̄z vt non moueat: minoꝛ autem q̄z vt digerat. Quid quidem igitur est digestio ꝛ indige-stio: ꝛ pepansis ꝛ homotes ꝛ hepsesis ꝛ optesis ꝛ cōtraria his dictum est. Passiuo rum auteꝫ humidi ꝛ sicci dicenduꝫ species. Sunt autem principia ꝗdem corpoꝝ passi ua: humiduꝫ ꝛ siccum: alia autē mixta ꝗdē ex his: cuiusq; auteꝫ huius magis ꝓm natu-ram sunt: puta hoc quideꝫ sicci magis: hoc auteꝫ humidi. Omnia autē hec ꝗdem actu erunt: hec aūt in opposito: hēt aūt sic liqua-tio ad liquabile. Quoniā aūt humidū est be ne termiabile: siccū aūt difficile termiabile: simile aliqd pulmento: ꝛ condimentis ad-iniceꝫ patiunt̄. Humidū eni sicco causa ter minari: ꝛ vtrūq; vtriq; velut colla fit.

Quid est optesis.

Ars imitat̄ nām.

Humiduꝫ bñ terminabile: siccuꝫ vo difficile.

¶ Decoctio

¶ Decoctio igiṫ cōpleta ⁊ digestio est illa q̄ fit p maturationē cōpletā p̄dictā: ⁊ res que sṫ valde digeste ⁊ decocte sūt debiliores ⁊ fluxe magꝭ q̄ res q̄ nō sunt valde digeste: ⁊ res q̄rū digōnō est cōpleta in fine sūt duriores: ⁊ assate hn̄t posse magnū in calore ⁊ siccitate: ⁊ res assate calor apparēs in illis est fortior q̄ interior calor: ⁊ in maturatis interior calor est fortior q̄ calor apparēs. Et in reb⁹ euenit assatio duab⁹ de causis: vna illarū cārū est siccitas māe sue: ⁊ scd̄a ē potētia caloris sic̄ accidit reb⁹ sicce māe qn̄ approximanṫ igni. Et priuatio assabilitatis euenit duab⁹ de cāis. Una illarū est diminutio caloris q̄ euenit rei ex extriseco. s. caloris exñei: ⁊ scd̄a erit multitudo aq̄itatis q̄ admisceṫ cū re passiua. Et postq̄ māifestauim⁹ qd ē digō: ⁊ qd ē cruditas: ⁊ qd est assatio: ⁊ qd est tostio: ⁊ sūt opa virtutū opantiū q̄ sunt calor ⁊ frig⁹: narrem⁹ nō opa duarū virtutū passiuarū q̄ sunt hūiditas ⁊ siccitas. Et dicamus q̄ initiū passibilitatis ē hūidū i gn̄atis ⁊ siccū. ⁊ illō ē qm̄ oīa gn̄ata corpa passiua sūt cōposita ex hūido ⁊ sicco: ꝫ diuisanṫ corpora per victoriā hūidi in aliq̄b⁹ ⁊ sicci sup aliq̄. Et cā in essendo corpa cōposita ex istis duab⁹ v̄tutib⁹ ē: q̄ hūiditas sic̄ p̄dictū ē est faciṫ ad sepōnez: ⁊ siccitas ē ꝯuis ad sepōnē ⁊ qn̄ cōpsonāṫ patiūṫ vnū ab alio: ⁊ arescit tūc hūidū: ⁊ hūefit sicch: ⁊ hūidū remollit siccū quousq̄ ꝯūtaṫ i viscosuz: sic̄ glutinū.

28 ¶ Ad similitudinē eius qd̄ accidit farine quando admiscetur aqua mixtione forti: qm̄ illa farina efficiṫ multuz viscosa: quia humor aque profundatus in ea facit partes siccas contingere se adinuicez: ⁊ siccitas facit humidum recipere corporeitatem ⁊ difficultatem separationis: sicut est dispositio in visco ⁊ glutino: qm̄ ipsum fit inspissatum ⁊ adunatum per humorem ⁊ efficiṫ graue ad separationem ꝓpter siccitatē ⁊ siccitas que in ipso admisceṫ est causa retentionis in ipso glutino in seipso: ⁊ causa sue forme figurate: ⁊ humiditas est causa adunationis ⁊ mixtionis.

¶ Sic̄ ⁊ Empe. fec̄ in physicis farinā aque ꝯglutinās: ⁊ pp ħ ex ambob⁹ ē t̄minatū corpus. D̄nr aūt el̄ntorū ꝓprijssimi sicci qdem terra: hūidi aūt aq̄: pp hec aūt oīa termiata corpora hic nō sine terra ⁊ aq̄: cuiuslicq̄ āt plus ꝯm potentiā: hui⁹ vnūq̄dq̄ videṫ ⁊ in terra: ⁊ in aq̄ aīalia solū sunt. In aere aūt ⁊ in igne nō sunt: q̄z corporū mā hec.

Oīa termiata corpa hic nō sine terra ⁊ aqua.

¶ Et istud iā dixit Empe. i ꝯmōe de nālib⁹ ⁊ assilauit illō qd̄ euēit p mixtionē hūiditatis cū siccitate in corpib⁹ quousq̄ fiat vnū: ⁊ difficultatē i sepōne assilauit dcō glutio.

¶ Et postq̄ est de necessitate q̄ generenṫ hec corpora p mixtionē hūidi cū sicco ⁊ el̄ntū siccū est terra: ⁊ el̄ntū hūidū est aqua; tūc est de nec̄itate q̄ oē corp⁹ genereṫ grossiuz passiuū ex aq̄ ⁊ terra: ⁊ oē genitū est cōueniēs el̄nto qd̄ vicit in ipso nō alijs el̄ntis. 29

¶ Et signū victorie istorū duorū el̄ntorū in gn̄atis est iuentio aīaliū in aq̄ ⁊ terra: ⁊ ista duo el̄nta locant ipsum aīal: sed nō alia el̄nta. Et cā huius est victoria istorū duorū elementorū super ipm̄: sicut sua māsio in istis duobus monstrat potentiam eorū in ipso.

Oīa aīalia frida. Idem 2° de gn̄ōne 48. ⁊. 49. ⁊ 4. c. 6.

¶ Corporaliuz aūt passionū has primas necesse existere termiato duritiē aut mollitiē. Nec̄e. n. qd̄ ex hūido ⁊ sicco: aut durū esse: aut molle. Est aūt durū qdez qd̄ nō cedit in seipm̄ ꝯm superficiez. Molle aūt qd̄ cedit nō eꝫ circūstādo. Aq̄ eniz nō mollis: nō eni cedit ipressioni superficies in ꝓfundūz: sed econtra circūstat. Simpl'r quidē igiṫ duruz aut molle: qd̄ simpl'r tale: ad alterū aūt qd̄ ad illud tale. Adinuicez quidē igitur indeterminata sunt per magis ⁊ minus. Qm̄ autē ad sensum oīa iudicamus sensibilia palaꝫ q̄ ⁊ durum ⁊ molle simpl'r ad tactū determinanimus tāq̄ medietate vtentes tactu: ꝓpter qd̄ excedens qdem ipsum duruz: deficiens aut molle esse dicimus. Necesse aūt duruz aut molle esse termiatū corpus proprio termino: aut eniz itercedere: aut nō adhuc coagulatū eē: ꝫ eni termiaṫ. Quare qm̄ oē qdē terminatū ⁊ ꝯstans aut molle aut durū: hec aūt coagulatio sunt: oīa vtiq̄ erūt corpora composita ⁊ termiata nō sine coagulatiōe. De coagulatiōe igiṫ dcōm. Sunt itaq̄ cause que secus mām due: faciēs ⁊ passio. Faciēs quidē igiṫ vt vnde motus. Passio aūt vt vnde spēs: q̄re ⁊ coagulatiōis ⁊ diffusionis: ⁊ eius qd̄ exiccari ⁊ humectari. facit āt faciens duab⁹ virtutib⁹: patiṫ passionibus duabus sicut dcm̄ est: facit qdē calido ⁊ frigido. passio āt aut in p̄ntia: aut absentia calidi aut frigidi. Qm̄ āt coagulari aut exiccari aliquo mō: de hoc dicamus primo. patiens itaq̄ aut hūidū aut siccū aut ex his posita: aut humidi corp⁹ aquā: sicci autē terrā: hec aūt humidorū ⁊ siccorū passiua: ꝓpter qd̄ ⁊ frigidū passiuorū magis: in his eni est eteni terra ⁊ aq̄ frigida supponunṫ. factiuuz aūt frigidū vt corruptiuū: aut ꝯꝫ accn̄s sicut dictū est prius. Aliquādo eniz cōburere dicíṫ ⁊ calefacere frigidū nō vt calidū: sed isimul ducēdo aut icontra circūstare calidum.

Quid durū.

Quid molle

Ad sensum oīa iudicamus sensibilia.

De passiuis q̄litatibus.

¶ Tūc ē māifestū ex ħ q̄ hūiditas ⁊ siccitas sunt principia gn̄atorū corporaliū: ⁊ gn̄ationis corporū māliuum: ⁊ hoc ideo q̄z humi

dum est illud qd facit acquiri adunationē: ⁊ vnitatem: ⁊ vicinitatē: ⁊ siccitas iuuat vt acgrat̄ cōpositio: ⁊ retētio: ⁊ difficultas separatiōis: ⁊ nō ē dcm̄ in aq̄ ꝙ sit mollis: qꝛ molle est illud qd cedit embipedo in ꝓfundū: sed aq̄ qñ cōprimit̄ diuidit̄ in ptez dextrā ⁊ sinistrā: ⁊ nō cedit in ꝓfundū per compressionē. Et postq̄ manifestum est illud: tunc corpora corrumperent̄ nisi esset generatio illoꝝ cum ꝯgelatiōe que est ispissatio. Et dicam⁹ ꝙ cā passibilitatis mãe sunt duo .s. operãs mouēs: ⁊ opus qd accidit ex illo in passiuuz qd est op⁹ ipsi⁹ passiui: ⁊ qꝛ operans hic est calor ⁊ frig⁹ ⁊ illud qdē frig⁹ accidit mãe quãdo defic̄ calor: ⁊ calor accidit eidē qñ deficit ei frigus: ⁊ est manifestū ex mō opis eius: ⁊ est ꝯgelatio que est desiccatio aliq̄: tunc cōuenit vt incipiam⁹ determinare siccitatem .s. quo mō generet̄ per istas duas virtutes operãtes .s. calorē ⁊ frigus: ⁊ que res incipiãt hoc accñs ab illis ⁊ consequunt̄ hoc accñs. Et dicamus ꝙ oē corp⁹ passiuū nō opꝫ eē sine victoria hūidi in ipso ⁊ sicci: que duo sunt terra ⁊ aq̄. Et qꝛ ista duo elementa sunt frida ambo euenit de necessitate ꝙ sit in omni gñato de virtutibus actiuis virtus frigoris: ⁊ frigus substãtialiter opat̄ in gñatis corruptionē: ⁊ si accidat vt iuuet aliquãdo ad generationem.

30 ¶ Sicut est ei⁹ ꝓhibitio ab assatiōe ⁊ facit cōgelari hūidū corpus post cōplemētū digestiōis: ⁊ facit corruptionē effectiuā i gñatꝭ silr duob⁹ modis si accidit: ⁊ illud est: qꝛ ꝯstringit calorē in ꝓfundo rei quousq̄ adurit res ⁊ diuidit ptes ei⁹: ⁊ subalr illud est: qꝛ deꝑdit calorē nãlē q est in re: ⁊ accidit ex h̄ destructio cōtinuatiōis ptiū generati ex exhalatiōe ⁊ exitu humiditatis nãlis a re ꝓpter recessuz caloris nãlis.

¶ Desiccant̄ aūt quecūq̄ sunt aq̄ ⁊ aque species aut hñt aquã siue superinductam siue connaturalem. Dico autem superinductaz quidez velut in lana. Cōnaturalē aūt velut in lacte: aque aūt species que talia: vinū: vrina: seruz: ⁊ totaliter quecunq̄ nullam: aut paruam habent hypostasim.

¶ Et gñata ⁊ humida aquosa arescūt arefactiōe nãli .s. per se: aut arefactiōe accñtali .s. extranea. Et arefactio accidentalis est sicut spongie humefacte que arescit per calorem accidentez ei extrinsecus nō per suã nãm.

31 ¶ Et arefactio naturalis est sicut res humida que inspissatur ⁊ igrossatur ⁊ arescit in semetipsaz per suã substantiam ⁊ per suam naturam.

¶ Nō ꝑꝑ viscositatē: qbusdã.n. cã nō substãdi aliqd viscositas sicut oleo aut pici.

¶ Et res viscose non arescunt ꝓpter viscositatē que est in eis: sicut oleū ⁊ pix ⁊ cera.

¶ Et fuit sicut ꝓpter hoc hūor qui est in eis non spargitur neq̄ dissoluitur per virtutem operantem. 32

¶ Desiccantur autem omnia: aut calefacta: aut frigefacta: ambo aūt calido ⁊ ab interiori caliditate: aut ab exteriori.

¶ Et res humide arescūt aut ꝓpter frigus: aut propter calorem.

¶ Et desiccatio ꝓpter frigus erit: qꝛ frig⁹ retinet calorem intus in re ⁊ ille opat̄ in humorē q est in re. 33

¶ Eteni q̄ in frigidatiōe siccant̄ sic vestimētuz si fuerit sepatū ipm̄ ꝰm seipm̄ hūidū ab iteriori calido silr euaporare faciēte humidū desiccat̄: si paucū fuerit hūidū exeūte caliditate a circūstãte frigido. Desiccant̄ qdē sic̄ dictū est oia: aut calefacta: aut frigefacta ⁊ oia calido aut iteriori aut exteriori coeducēte hūidū. Dico aūt ex qdez: sic̄ que elixant̄: itra ãt qñ ablato a calitate quã hꝫ ꝯsumptū fuerit expirãte: desiccari qd igit̄ dcm̄ ē. Humectari qdē eni est vnū qdē aquã fieri ꝯstãtem: vnū aūt liquefieri coagulatã: hoꝝ autē ꝯstat quidē in aquã frigefactus spiritus.

¶ Et arescit illa res sic̄ accidit pãno q arescit ꝑ frig⁹: ⁊ h̄ ē qꝛ res q̄ hꝫ paruū hūorē qñ apponit̄ ꝑsentialr frig⁹ in ipso calore iuento in ipsa cã petēs cētrū plus ponit ibi q̄ꝫ sparsus ꝑ totū. Plus.n. pōt sup ptez q̄ꝫ sup totū: ⁊ sic vigorat̄ pte cētri cui⁹ humidū ꝯsumit. vigorat̄ tūc calor ⁊ arefacit rē. Et eodē mō accidit calori qñ ꝯriat ipm̄ frig⁹: ⁊ dissoluit̄ a re: ⁊ querit locū ꝓpriuz. ⁊ cū dissolōne sua dissoluit̄ hūiditas iuēta i illa re: ⁊ sic arescit desiccatiōe q̄ est ꝑ calorez subalē: ⁊ illud est sic̄ in reb⁹ q̄ desiccant̄ ꝑ calorē ignis q circūdat illas: ⁊ sunt q̄dã gñã que humefiūt post cōgelationē: aut qꝛ alterãtur in aquã: aut qꝛ liquescūt ꝑmanēte sua suba ⁊ forma. 34

¶ Et pix ⁊ cera ⁊ gnãta ⁊ que liquescūt ꝑ calorē cōgelant̄ ꝑ frig⁹: ⁊ iō qñ ifrigidant̄ congelant̄.

¶ De liquefactiōe ãt simul ⁊ de coagulatione erit palã. Coagulãtur ãt quecūq̄ coagulãtur: aut extitia aque: aut terre ⁊ aque.

¶ Et res q̄ ꝯgelãt̄ post liquefactionē ñ pt eē qn sint de nã aq̄: sic̄ nix: aut ex nã aq̄ ⁊ terre. 35

¶ Sic̄ qñ vincunt aq̄ ⁊ terra vt lapides q liquescūt.

¶ Et h̄: aut frido: aut calo: aut sicco: ꝑꝑ qd ⁊ resoluūt̄ ꝯrijs q̄cūq̄ soluūt̄ a calo coagulatoꝝ: aut a frido. Que qdez.n. a sicco calo coagulata sīt ab aq̄ soluunt̄ q̄ ē hūida. Coagulari aūt q̄dã vtiq̄ putabunt̄ ab aq̄: vt mel elixatū: coagulat̄ aūt nō ab aq̄ sed ab eo qd

in ipsa

De passionibus mixtoꝝ.

Que a sicco calo coagulã tur ab aqua soluunt̄ q̄ est humida.

in ipsa frigido. Quecūq3 qdē igit sunt aque
nō coagulātur ab igne: soluunt eni ab igne.
Iddez aūt eidem per se nō erit cā contrarij.
In abscedēdo aūt calidum coagulat quare
palā ꝙ igrediendo soluetur. Quare facien-
te frido coagulat ꝑpter qꝺ ⁊ non ingrossan
tur talia coagulata. Ingrossatio eniz hūido
quidem abeunte fit: sicco autem cōstante.

Idē p se nō erit eidez cā contrarij.

Et coagl'ari cuiuslibet rei coagulabilis nō
pōt eē qn sit aut p cal'z: aut p fridū: ⁊ res cō-
gelate q̄ liquescūt ⁊ dissoluunt: vt est ꝯgela
tio p calorē: ⁊ dissoluunt p aquā vt sal: ⁊ il
le q̄ ꝯgelant p frig⁹ dissoluunt p ignē. ia3 co
gitauerūt multi hoies pp h ꝙ nā aq̄ est cōge
lari: ⁊ inuūt rōnē ad hoc ex melle qꝺ ꝯgelat
qn ponit itra aquā fridā: ⁊ aq̄ frida nō facit
ꝯgelari mel per nām suā fluidā currentez. 3
per frigus suū. Et res aquee humide in sua
nā sunt res que dissoluunt per ignē: ⁊ non
ꝯdensant per ipm: qa vna ⁊ eadē res nō ope
ratur duo ꝯria in vno subiecto.

36 Et aliq̄ res ꝯgelant qn priuant a calore ꝯgelatiōe
aliq̄: ⁊ reuertunt ad nām suā liquefactiōis qn occur
rit eis calor. Et gnāta hꝫ sunt in qb⁹ vincit humor: ⁊
ꝑpter hoc qn congelant nō nutriunt sed desiccant:
nec hūt excessum in duritie: sed accidit eis ꝯgelatio:
qm opus siccitatis que occurrit eis vincit op⁹ humi-
ditatis: ⁊ hꝫ sunt sicut ego credo gūmi.

Sola aqua iter humida nō igrossat.

Aq̄ āt hūidoꝝ nō igrossat sola. Quecūq3
āt cōia t're ⁊ aq̄ ⁊ ab igne coagulant ⁊ a fri-
gido. Ingrossant aūt ab ābob⁹. Est qdē vt
eodē mō: ē āt vt al'r. A cal'o qdē hūidū edu-
cente: euaporāte. n. hūido ingrossat siccū ⁊
ꝯstat: a frido āt cal'z exprimēte cū quo hūidū
recedit sil' coeuaporās. Quecūq3 qdez igit
mollia: 3 nō hūida nō igrossant 3 coagulan
tur exeūte hūido velut assat⁹ later. Quecū-
q3 aūt hūida mixtoꝝ ⁊ igrossant velut lac.
Multa aūt ⁊ hūectant prio q̄cūq3 aut gros
sa aut dura aut frida p̄extiterit entia: quēad
modū ⁊ later prio dū assat vaporat ⁊ mol-
lior fit. Propt' qꝺ ⁊ ꝯuertit in caminis.

Et iā narrauim⁹ añ ꝙ oēs res hūide ispis-
sant p̄ter aquā: nisi aq̄ fuerit mixta cū terra:
qr tūc aq̄ ꝯgelat ⁊ ispissat: vel p ignez: aut p
frig⁹: sicut dcm̄ est ꝙ desiccat: ⁊ nō est dcm̄
ꝙ ispissat: sicut argilla que ꝯuertit in testā.

37 Et nō inspissat anteq3 desiccet: sed desiccat qn dis
soluit calor extrinsec⁹ hūorē ei⁹ ⁊ hūiditatē. Sed lac
⁊ suū sil'e in reb⁹ inspissat ⁊ ingrossat: qm operat in
ipso calor ignis; ⁊ aliq̄ res desiccant vltimo per ignē:
⁊ humefiūt p̄mo ⁊ post arescūt ⁊ durescūt: sicut testa
que in initio qn ponit in furno ⁊ igne exhalat ex ea
vapor humefaciēs ipsam: ⁊ post desiccat. Et cā h⁹
est: qr calor p̄mo dissoluit illud qꝺ est in eo qꝺ remā
sit de hūore in ei⁹ ꝓfundo interiori: ⁊ humefit ꝑpter
hoc ⁊ post dissoluit hūor ille: ⁊ ꝯsumit a calore ⁊ are
scit testa. ⁊ pp hāc cām gyrāt figuli vasa in furno.

Quecūq3 quidez igitur a frigido coagulā
tur cōium terre ⁊ aque: plus aūt hñtium ter
re: que qdē in calidū egrediēdo coagulātur
hec liquefiunt calido ingrediente iteruz cali
do: velut lutū cum congelatum fuerit.

Et oēs res quas ꝯgelat frig⁹ sunt cōposite
ex terra ⁊ aq̄. Et vincit in eis terrestritas: ⁊
dissoluunt: ⁊ mollescūt qn opat i eis calor.
Et quādo recedit ab eis cōgelant: ⁊ causa hui⁹ est: 38
quoniā calor dissoluit in eis vapores naturales ⁊ cō
uertuntur in eis: ⁊ liquefiunt.

Quecūq3 aūt ꝑpter infrigidationez ⁊ cali
do simul educto oi hec isolubilia sunt nō su
perabūdanti caliditate: 3 mollificant velut
ferrum ⁊ cornu. Liquescit aūt ⁊ laboratuz
ferrū vt humidū fiat ⁊ iteꝝ coaguletur: ⁊ ca-
libes faciunt sic. Subsidet. n. subt⁹ ⁊ purifi
catur scoria: cū aūt sepe patiat ⁊ puruz fiat
hoc: calibs fit. nō faciunt aūt sepe ip3 pp ab
sentiā fieri multā ⁊ pōdus min⁹ purificari.

Et quādo multum occurrent igni nō con
uertētur liquefacta neq3 dissoluta: sed mol-
lia: sicut ferrum ⁊ cornu.

Et vult dicere sicut ego credo: qm multū occurre- 39
rūt igni in p̄ncipio sue gnātionis anteq3 ꝯgelent per
frigus ꝙ illa nō liquefiūt post cōgelationem ꝑpter
ignem extrinsecū: sed mollificant: quoniā istud ma-
nifestum est ꝙ nō liquescūt sed mollificant.

Est aūt melius ferꝝ qꝺ hēt minorē purifi
cationē. Liquescit aūt ⁊ lapis pyrimachus
vt stillet ⁊ fluat: qꝺ aūt coagulatur cum flu-
xerit iteruz fit durū ⁊ molle liquātur vt flu-
ant: fluens autē coagulatū colore qdē nigrū
sil'e autē fit calci: liquescit aūt ⁊ lutuz ⁊ ter-
ra. Quecūq3 aūt a calido sicco coagulant:
hec insolubilia sunt quidez: hec aūt soluunt
hūido. Later quidē igitur ⁊ lapidū quorū-
dam genera: quecūq3 ab igne terra cōbusta
fuerit velut molares insolubilia: nitruz aūt
⁊ sales solubilia hūido. Nō omni aūt s3 fri-
gido ꝑpter qꝺ aque ⁊ q̄cūq3 aq̄ spēs lique-
scunt: oleo aūt nō liquescunt. Sicco eni ca-
lido cōtrariuz frigiduz humidū: si ergo coa
gulauit alterum: alteꝝ soluit. Sic enim con
traria erunt cause cōtrarioꝝ. Ingrossantur
quidez igitur ab igne solum quecūq3 aque
plus habēt q3 terre. coagulātur aūt quecū-
q3 terre: ꝑpter qꝺ ⁊ nitrū: ⁊ sales terre sunt
magis: ⁊ lapis ⁊ later: marie aūt dubie ha-
bet olei natura. Sigdē eni aque oportebat
coagulari a frigido vt glaties: si autez terre

Quecūq3 a calido sicco coagulātur hec isolubilia sunt.

Contraria sunt cause cōtrariorum.

plus ab igne vt later: nũc aũt coagulatꝛ qdẽ
a neutro. Ingrossatꝛ ãt ab ambobꝰ. cã aũt ẽ:
qꝛ plenũ eit aere. ꝓp qđ ⁊ in aq̃ supernatat:
eteni aer fertꝛ sursuȝ. frigidũ. n. ex inexñte spi
ritu aquã faciẽs ingrossat. Semp. n. cũ mix
ta fuerint oleũ ⁊ aq̃: ambobꝰ fit grossiꝰ. Ab
igne aũt ⁊ tp̃e igrossatꝛ ⁊ albescit: albescit q-
dẽ euaporãte aq̃ siq̃ ierat. Ingrossatꝛ aũt ꝓ-
pterea qđ marcescente calido ex aere fit aq̃.
Utroq̃ȝ quidẽ igitꝛ nõ eadẽ fit passio: ⁊ ꝓp
idẽ sed nõ eodẽ modo. Ingrossatꝛ qdẽ igitꝛ
ambobꝰ. desiccatꝛ autẽ a neutro: neq̃ȝ. n. sol
neq̃ȝ frigꝰ desiccat nõ solũ aũt qꝛ viscosum:
ẜ ⁊ qꝛ aeris ẽ. Nõ đsiccatꝛ ãt aq̃ ⁊ neq̃ȝ exic
cata elixatꝛ ab igne: qꝛ nõ euaporat ꝓp visco-
sitatẽ. Quecũq̃ȝ ãt mixta terre ⁊ aq̃ ƀm plu-
ralitatẽ vtriusq̃ȝ dignũ dici. Uinuȝ qđdã ⁊
coagulatꝛ ⁊ hepsesiȝ patitꝛ: velut mustũ: ab-
scedit aũt ab oĩbus talibꝰ duȝ desiccatꝛ aq̃: si
gnũ aũt ꝙ aq̃: vapor. n. ꝯstat in aquã: siquis
velit colligere: q̃re qbuscũq̃ȝ relinquitꝛ aliqd
hoc terre. Quedã aũt hoꝝ ⁊ a frigido sicut
dcm̃ est ingrossantꝛ ⁊ desiccantꝛ. frigidũ eniȝ
nõ solũ coagulat: sed exiccat quidem aquaȝ.
ingrossat autem aerem aquã faciens.

¶ Et qñ terra vincit suꝑ ferrũ est illud ferrũ
malũ ⁊ diminuitꝛ multũ in igne ꝓp multitu-
dinẽ kakabre. Sed ferrũ bonũ paꝝ minuitꝛ
ꝓp modicũ kakabre: ⁊ lapis dictꝰ sic dissol-
uit ꝑ igneȝ quousq̃ȝ liquescat. Et molares
lapides dissoluuntꝛ ⁊ currũt ⁊ res q̃ ꝯgelan-
tur obfuscatꝛ color eaꝝ qñ ꝯgelãtꝛ ꝑ liquefa
ctionẽ suaȝ. Et cã hꝰ est frigꝰ qđ obuiat illis
vt calx ⁊ silia ⁊ aliq̃ ꝑtes terre ⁊ argillarum
dissoluũtꝛ: ⁊ aliq̃ illaꝝ nõ dissoluuntꝛ: ⁊ aliq̃
res q̃ cõgelantꝛ ꝑ calorẽ ⁊ siccitatẽ nõ dissol-
uuntꝛ per aquã sicͭ testa: ⁊ spẽs lapidũ q̃ fiũt
ꝑ cõbustionẽ terre sicͭ lapis mole ⁊ eiꝰ silia.
Et aliq̃ hꝰ dissoluuntꝛ sicͭ sal ⁊ salnitrũ ⁊ nõ
dissoluunt ipsa oẽs hũiditates sed frigida ⁊
hũida sicut aq̃. Sȝ hũida nõ frigida nõ dis-
soluuntꝛ sicͭ oleũ ⁊ res in qbꝰ vincit aqueitas
ĩgrossantꝛ qñ decoquuntꝛ solũ ĩ igne nõ desic
cantꝛ neq̃ȝ ꝯgelantꝛ: ẜ gnãta in qbus vicit ter
ra arescũt ⁊ desiccantꝛ sicͭ sal ⁊ salnitrũ testa
⁊ lapis. Et iã dubitauerũt in nã olei oliue ⁊
alioꝝ oleoꝝ ⁊ dixerũt si vincit aq̃ in oleo: tũc
dȝ ꝯgelari ꝑ frigꝰ sicͭ glaties: ⁊ si terra vince
ret tũc ꝯdẽsari deberet ꝑ calorẽ sicͭ testa. sed
nos videmꝰ ꝙ neq̃ȝ ꝯdensatꝛ neq̃ȝ arescit ex
istis duobꝰ: ẜ ĩspissatꝛ ꝑ ambo ⁊ đberet are-
scere ab igne: nũc qdẽ ꝯgelatur a neutro: sed
desiccatꝛ ⁊ igrossatꝛ ab ambobꝰ ⁊ inspissatꝛ:
qm̃ aere plenũ est: ⁊ iđ suꝑ aq̃ȝ natat istud:
⁊ gelidũ exeũte spũ ꝯgelatꝛ aq̃ ⁊ ĩspissatꝛ. ne-
q̃ȝ terra neq̃ȝ aq̃ vincũt in oleo: ẜ oleũ ĩspis
satꝛ cuȝ ambobꝰ: ⁊ aq̃ ꝯgelatꝛ ꝓp aqueitatẽ q̃
vicit ĩtra eã. Sȝ oleũ nõ ꝯgelatur: qꝛ nã aeris
qñ vicit fit pinguiꝰ ⁊ spissiꝰ ab igne: sȝ ĩspis-
satur ⁊ albescit ꝓpter spatiũ ipsius lõgũ.

¶ Et causa q̃re est pinguius est: quia calor ignis exte 40
rior vincit super caliditateȝ: q̃a calor ignis per lõgũ
tempus extrahit ⁊ dissipat caloreȝ aeris in oleo ⁊ in
recessu aeris declinat ad nãm aq̃ ⁊ inspissatꝛ: sed are-
scit ꝓpter aqueitateȝ que rarescit per caloreȝ nãlem
⁊ per calorem ignis euaporat ⁊ rarescit ⁊ clarescit ex
tra. ¶ Sed oleũ neq̃ȝ fugatꝛ neq̃ȝ siccatꝛ ꝓpter nãm
aeris que vincit in eo ⁊ est in nã sua aereũ: ⁊ qm̃ nõ
exhalat aquosum in ipso ꝓpter viscositatẽ: ⁊ quecũ-
q̃ȝ admiscentꝛ ex aq̃ ⁊ aere fiũt in victoria ƀm victo
riã eiꝰ qđ dñatꝛ in eo ⁊ denũtiatꝛ a vincente ⁊ in eq̃li-
bus vincẽtibꝰ equaliter denominatꝛ a nomine vtri-
usq̃ȝ ⁊ non facit illud algidũ congelari tm̃: sed inspis
sat ⁊ desiccat similr̃: q̃a cõgelat aquã: ⁊ desiccat: ⁊ in-
spissat aerem ⁊ turbat ⁊ cõuertit in aquã.

¶ Coagulatio ãt dcã ẽ q̃daȝ desiccatio exñs
q̃cũq̃ȝ qdẽ igitꝛ nõ ingrossantꝛ a frido: ẜ coa-
gulãtur aq̃ sũt magis: velut vinũ vria acetũ
⁊ lixiuiũ ⁊ serũ. Quecũq̃ȝ aũt igrossantꝛ nõ
euaporãtia ab igne. hec qdẽ t̃re: hãt cõia aq̃
⁊ aeris: mel qdẽ t̃re: oleũ ãt aeris. Sũt ãt ⁊
lac ⁊ sanguis amboꝝ qdẽ cõia ⁊ aq̃ ⁊ terre:
magis ãt q̃ mĺta terre queadmodũ ex qbus-
cũq̃ȝ hũidis nitrũ fit ⁊ sales ⁊ lapides aut ex
qbusdã ꝯstãt talibꝰ. Propter qđ ⁊ si nõ se-
paretꝛ seꝝ exuritꝛ ab igne decoctũ. ꝙ ãt terre-
stre ꝯstat ⁊ a coagulo si aliq̃lr̃ decoq̃t qs sicͭ
medici coagulũ ĩponẽtes. sic ãt seꝑatꝛ serũ ⁊
caseus. seꝑatũ ãt seꝝ nõ adhuc igrossatur: ẜ
exuritꝛ sicͭ aq̃. Si aũt aliqđ lac nõ hẽat caseũ
aut paucũ h magis aq̃ ⁊ iesibile: ⁊ sanguis
ãt silr̃: coagulatꝛ. n. eo ꝙ desiccetꝛ ifrigidatꝰ.
Quicũq̃ȝ ãt nõ coagulatꝛ velut q cerui tales
aq̃ magis ⁊ fridi hi ꝓp qđ ⁊ nõ hñt vias. In
eis. n. sũt t̃re ⁊ solidũ: q̃re ⁊ exctis nõ coagu
latꝛ: h aũt ẽ: qꝛ nõ desiccatꝛ: aq̃. n. qđ derelin-
q̃tur vt lac caseo ablato. Signũ ãt. lãguoro
si. n. sanguines nolunt coagulari: veluti cor
neq̃ȝ h aut flegma ⁊ aq̃ ꝓp idigestũ eẽ ⁊ isu
peratũ a nã. Adhuc ãt hec qdẽ solubilia sũt
velut nitrũ: hec ãt isolubilia velut later ⁊ la-
pis: ⁊ hoꝝ hec qdẽ mollificabilia velut cor
nu: h ãt nõ mollificabilia velut later ⁊ lapis.
Cã aũt qꝛ ꝯrioꝝ ꝯrie cãe: q̃re si coagulãtur
duobꝰ frido ⁊ sicco: nece solui calo ⁊ humi
do ꝓp qđ igne ⁊ aq̃: hec. n. ꝯria. Aqua qdeȝ
q̃cũq̃ȝ igne solo: igne ãt q̃cũq̃ȝ frido solo.

Cõtrariorũ cõtrarie cãe. Idẽ. 8. 39.

¶ Et

¶ Et dixímꝰ ꝙ ꝯglatio est desiccatiōis spēs q̄dā: ⁊ ꝙ ꝯgelās ꝑ frigidū est in eo vicēs aq̄ ⁊ dicamꝰ ꝙ terra vicit i hūidis q̄busdā q̄ inspissant̄.s.ꝑ calorē: ⁊ nō ꝯuertit̄ in fūmuz in vaporē ⁊ in q̄busdā vincit aer vt oleuz: et in istis in q̄bꝰ vicit terra ispissant̄: ⁊ nunq̄ȝ fuit vapor: vt mel et sibi sil'e: sūt vero lac ⁊ sanguis mag̃ h̄ mi'tū t're ⁊ sal: sil'r ⁊ lapides q̄dē q̄ nȝ liq̄scūt: nȝ desiccāt̄ ꝑ calorē: sȝ res in q̄bꝰ vicit aq̄itas nō ispissant̄ ꝑ calorē: sic sex q̄ꝛ illō positū suꝑ ignē ꝯuertit̄ i vaporē añq̄ȝ ispisset̄: sȝ terrestritas lacti ꝯgelat̄: ⁊ ip̄m cōstrigit ⁊ ꝯgelat ⁊ sugat: sic terra: sȝ lac q̄ð caret coagulo vicit i eo aq̄itas ⁊ nō ꝯgelat̄: sic lac cameloꝝ: in quo vicit aq̄ ⁊ frigꝰ: ⁊ nō ē i eo terra: sȝ sāguis cito ꝯgelat̄ ꝑꝑ mi'tū terre in eo: ⁊ q̄ꝛ ispissatꝰ ē ꝑ digestionē multā. Et signū huiꝰ est morbidus sanguis q̄ non pōt coagulari ⁊ ꝯgelari: q̄ꝛ nō ē digestū neq̄ȝ superatū a nā: ⁊ cū vincit in eo terra ⁊ aqua.

41 ¶ Tāc diuersitas rerū in cōgelatione ⁊ solutione est sicut in predictis ꝓpter diuersitatē causarū pertinētiū ad illa: aut ꝓpter materiā: aut ꝓpter seipsas: aut ꝓpter actiones: aut ꝓpter extrinsecū quod euenit.

¶ Quare si a duabꝰ accidit coagulari h̄ insolubilia maxie. fiūt āt talia q̄cūq̄ȝ calefacta deinde frigido coagulāt̄. accidit.n.cū cal'ȝ exuaderit egrediēs plurimū humiduz cōprimitur a frigido vt nō hūido det penetrationē: et ꝑꝑ hoc nec cal'm soluit. Quecūq̄ȝ.n.a frigido coagulāt̄ sol h̄ soluit: nȝ ab aq̄ q̄cunq̄ȝ eni a frigido coagulant̄ nō soluit: sed q̄cūq̄ȝ a cal'o et sicco soluit. Ferrū āt liq̄factū a calido frigefactū coagulat̄. Ligna aūt s't terre ⁊ aeris ꝑꝑ q̄ð vstibilia et nō liq̄bilia: nȝ mollificabilia: et in aq̄ suꝑnatāt p̄ter hebenū: h̄ āt nō: alia q̄dē aeris hñt pl's: ex hebēō āt nigra euaporauit aer et est plus in ipsa t're. Later aūt t're solū: ꝑꝑea ꝙ desiccatꝰ coagulat̄ h̄m modicū: nō.n.aq̄ itroitꝰ hȝ ꝑ q̄ solꝰ sp̄ūs exiuit: nȝ ignis coagulauit eni ipse. Quid q̄dē igit̄ est coagulatio: ⁊ liq̄factio: ⁊ ꝑꝑ quot ⁊ in q̄bꝰ est dc̄m̄ est. Ex his āt māifestū ꝙ a calido ⁊ frigido ꝯstāt corꝑa: ⁊ h̄ āt igrossātia ⁊ coagulātia faciūt oꝑationē ipsoꝝ: ꝑꝑea ꝙ q̄ ab his ꝯdita sūt i oībꝰ iest caliditas: aliq̄bꝰ āt ⁊ frigiditas q̄ ðficit. Quare q̄m̄ h̄ q̄dē existūt ꝑꝑ facē. hūidū āt ⁊ siccū ꝑꝑ pati ꝑticipāt ipsis cōia oībꝰ. Ex aq̄ q̄dē igit̄ ⁊ terra omiomera corꝑa ꝯstāt: ⁊ in plātis ⁊ in aialibꝰ: ⁊ q̄cūq̄ȝ metallāt̄ velut aurū ⁊ argētū: ⁊ q̄cūq̄ȝ alia talia ex ipsis ⁊ ex exhalatiōe ea q̄ vtrisq̄ȝ iclusa sic dictū est in aliȷ̄s. Hec āt differūt ab iuicē ex his q̄ ad sēsus ꝓprios oīa: ⁊ i posse aliq̄d facē. albū.n. ⁊ bñ odorās: ⁊ sonatiuū ⁊ dulce ⁊ cal'm ⁊ fridū i posse aliq̄d facē sensuȝ sūt ⁊ in aliȷ̄s magis ꝯueniētibus passiōibꝰ q̄cūq̄ȝ i patiēdo dr̄: dico āt. puta liq̄bile ⁊ coagulabile ⁊ flexibile: ⁊ q̄cūq̄ȝ alia talia. oīa.n.talia passiua sūt sic hūidū ⁊ siccū. his āt iā differt os ⁊ caro ⁊ neruꝰ ⁊ lignū ⁊ cortex ⁊ lapis ⁊ alioꝝ vnūq̄ð q̄ȝ omiomerorū q̄dē: nālīū āt corpoꝝ. Dicamꝰ āt prio numeꝝ ip̄oꝝ q̄cūq̄ȝ h̄ȝ potētiā ⁊ ipotētiā dr̄. Sūt āt h̄ coagulabile ⁊ icoagulabile: liq̄bile ⁊ illiq̄bile: ⁊ mollificabile nō mollificabile: itingibile nō itingibile: flexibile ⁊ iflexibile: frāgibile ⁊ nō fragibile: ꝓductibile ⁊ non ꝓductibile: ꝯminuibile ⁊ icōminuibile: impressibile nō ipressibile: formabile ifoꝛ̄abile capibile non capibile: trahibile nō trahibile: scissibile nō scissibile: detrūcabile nō detrūcabile: viscosū fragile: ꝯmassabile nō ꝯmassabile: vstibile nō vstibile: exhalabile nō exhalabile. Plurima q̄dē igr̄ fere corpoꝝ his differūt passiōibꝰ. Quā āt vnūq̄ð q̄ȝ hoꝝ potētia hēat dicamꝰ. De coagulabili q̄ð igit̄ ⁊ icoagulabili ⁊ liq̄bili ⁊ illiq̄bili dc̄m̄ est q̄deȝ vl'r prius. attñ redeamꝰ ⁊ nūc. Corpoꝝ.n.q̄cūq̄ȝ coagulāt̄ ⁊ idurāt̄: hec q̄dē a calido patiunt̄. hec āt a frido. a calido q̄deȝ desiccante hūidū. a frigido āt exprimēte cal'm: q̄re h̄ q̄dē hūidi absētia. h̄ āt cal'i h̄ patiūt̄. q̄cūq̄ȝ q̄dē aq̄ calidi. q̄cunq̄ȝ quidē terre humidi.

¶ Sed gñata nāl'r ꝑꝑ fridū ⁊ siccū ⁊ ꝯgelata soluunt̄ ꝑ caloreȝ ⁊ hūorē sic ferrū quod dissoluit̄ h̄ n̄ liq̄scit. Sȝ gñata q̄ ꝯdēsant̄ calido ⁊ sicco dissoluunt̄ frido ⁊ hūido vt sal q̄ð dissoluit̄ aq̄. Sil'r lignū cōburit̄ igne: ⁊ nō liq̄fit nȝ dissoluit̄: q̄ꝛ vicit i eo aer ⁊ terra. Et signū hꝰ est q̄ꝛ natat suꝑ aquā p̄ter hebenū ⁊ sibi sil'e: q̄ꝛ illa submergit̄: q̄ꝛ mag̃ i ea vincit terra q̄ȝ aer: ⁊ signū hꝰ est nigredo coloris sui: ⁊ iā distinximꝰ ⁊ explicauimꝰ q̄d sit coagulatio: q̄d dissolutio: ⁊ i q̄bꝰ fit. ⁊ ꝙ aliq̄ð corpꝰ vincēs suꝑ ip̄m est frigus: ⁊ in aliquo est calor vicēs. ⁊ ambo sil'r faciūt coagulari ⁊ faciūt aliq̄ gñata hūida ⁊ sicca. Et postq̄ȝ explanatū est ēt tūc ꝙ hūiditas ⁊ siccitas passiua sūt: sil'is caloris ⁊ frigoris: tūc dicamꝰ ꝙ cōpositio p'riū siliū ⁊ v'tutes coꝝ sunt ex terra ⁊ aq̄: ⁊ iste due res sunt in plātis ⁊ aialibꝰ ⁊ mineris: vt in auro ⁊ argēto:

Ligna oīa suꝑnatāt i aq̄ p̄ter hebenū.

⁊ q̃cũq; sunt alia hmõi. Et gñatio istoꝝ est ex aq̃ ⁊ t̃ra ⁊ ex vapore vtriusq;. ⁊ ꝯsecutio istoꝝ generatoꝝ cũ gnq; sensib⁹ est diuersa in appħẽsiõe. Et est sic̃ in cãdido ⁊ nigro ⁊ odore bono ⁊ malo ⁊ voce acuta ⁊ grossa ⁊ dulci ⁊ amaro ⁊ gelido ⁊ calido: ⁊ aspo ⁊ molli: ⁊ medijs istoꝝ diuersis in sensu ⁊ in aliquo ꝓportionant̃ passiõi nõ opatiõi sic̃ humidũ ⁊ siccũ ⁊ dissolutũ ⁊ currẽs ⁊ silr̃ia ⁊ cũ istis modis diuersant̃ silr̃ia i ꝑtib⁹ sic̃ os caro nerui lapides: ⁊ diuersitas aliarũ reꝝ ẽ ꝑ modũ opatiõis: vt est in orgãicis: ⁊ vocat alias res mẽbra orgãica. ⁊ vl̃r oẽs res differunt: aut ẜm passionem: aut ꝑ operationez.

42 ¶ Et passiuũ est rectũ: curuũ: liq̃bile: coagulatũ ⁊ cedẽs pulsui: ⁊ resistẽs ⁊ silr̃ia istaꝝ reruz ꝑꝑ q̃s euenit diuersitas in gñatis. Et postq̃ȝ rememorauim⁹ in p̃n° ẜmõis nr̃i aggregatione v̄tutũ ⁊ ꝓportionũ gñatoꝝ ad istas res: ⁊ rememorauim⁹ ĩter passiua ꝯgelatuz ⁊ nõ ꝯgelatũ ⁊ solutũ ⁊ nõ solutũ: rememorabim⁹ mõ v̄tutẽ cuiuslibet illoꝝ. ¶ Et dicam⁹ ꝙ aliq̃ corpa sugia dura euenit durities: aut ariditas: aut ꝑꝑ frigus: aut ꝑꝑ siccitatẽ: ⁊ arefactio ꝑ siccitatẽ ẽ: q̇a hũor desiccat̃ ꝑ victoriã siccitatl ꝯ hũiditatẽ. Sed arefactio ꝑ frigus est ꝑ hãc cãm: q̇r frig⁹ qñ vincit caliditatez fugit calor i ꝓfundũ ꝑꝑ victoriã fridi: ⁊ vicit ⁊ remanet exteri⁹ frigidũ ⁊ cõiungit ⁊ coagulat ⁊ inspissat. ¶ Sed dixit Arist. ꝙ iã manifestũ est ꝙ aliq̃ corpa arescũt ꝑ p̃uationẽ caliditatis: ⁊ aliq̃ ꝑ p̃uationẽ hũiditatis. Et põt dubitari sup hoc ex p̃dictis: q̇r ꝑ frig⁹ ꝯgelata ꝑ frig⁹ ꝯgelant̃: aut ꝯgelant̃ ꝑ v̄tutẽ caloris ĩterioris ibi ꝯualescẽtis: q̇r qñ deficit hũor in vtraq; istaꝝ duaꝝ cãꝝ: vel ambe simul sunt cã p̃dicta in cã frigoris faciẽtis ꝯgelationẽ: s; ⁊ hec dicit̃ cã tertia ⁊ est p̃uatio caloris ipsi⁹ ⁊ ꝯiũctiõis ꝑtiũ postea ꝑ frig⁹ remanẽs in recessu caloris vel ꝑꝑ priuationẽ caloris vl̃ ꝓfundationẽ eius: vel ꝑ vtrãq; viaz: ⁊ videt̃ ꝙ si hec cã q̃ dr̃ hic est cã frigoris hic cõgelatiõis subalr̃ idest cã ꝯgelatiõis subalr̃: p̃dicta cã fuit accidẽtalis: ⁊ aliqñ ꝯiungunt̃ sil̃ oẽs cãe: ⁊ tũc corpa que ꝯgelãt̃ per p̃uationẽ hũoris sũt ꝯposita in qb⁹ vincit terra.

¶ Que q̇dẽ igit̃ hũidi absentia ab hũido liq̃fiũt nisi sic ꝯuenerint vt minores relicti sint pori q̃ȝ aq̃ molles: velut later. Quecũq; aũt nõ sic hũido h̃ soluũt̃: velut nitrũ sales t̃ra q̃ ex luto. Que ãt cal̃i priuatiõe a cal̃o soluũt̃: velut glaties plũbũ es. Qualia q̇dẽ igit̃ coagulabilia: vl̃ liq̃bilia: ⁊ q̃lia illiq̃bilia dcm̃ ẽ. Incoagulabilia ãt q̃cũq;: aut ñ hñt hũiditatẽ aquosaz: aut nõ aq̃ sũt ȝ pl̃s cal̃i ⁊ t̃re: puta mel ⁊ mustũ: velut feruẽtia. n. sc̃ ⁊ q̃cũq; aq̃ q̇dẽ hñt. Sũt ãt plus aerl sic̃ oleũ ⁊ argẽtũ viuũ: ⁊ siq̇d viscosũ velut glutẽ. Mollificabilia ãt sc̃ coagulatoꝝ q̃cũq; nõ ex aq̃ velut glaties aq̃: s; q̃cũq; terre mag̃: ⁊ n; euaporauit totũ hũidũ sic̃ in nitro aut sale: neq; h; irregularit̃ sic̃ later: s; aut trahibilia nõ entia hũectabilia: aut ductibilia nõ entia aq̃: ⁊ mollificabilia igne: velut ferꝝ ⁊ cornu ⁊ ligna sc̃ ãt liq̃bilia ⁊ illiq̃bilia: h̃ q̇dẽ ĩtigibilia: h̃ ãt nõ ĩtigibilia: velut es ĩtigibile liq̃factibile exñs. lana ãt ⁊ terra ĩtigibile: madefiũt. n. Et es q̇dẽ liq̃bile. ñ ab aq̃ ãt liq̃bile: s; ab aq̃ liq̃biliũ q̃dã nõ ĩtigibilia: velut nitrũ ⁊ sales: neq;. n. alið ĩtigibile nullũ q̇ð nõ mollius sit madefactũ. Quedã ãt ĩtigibilia exñtia nõ liq̃bilia sunt velut lana ⁊ fruct⁹. Sũt ãt ĩtigibilia q̇dẽ q̃cũq; terre exñtia hñt poros maiores aq̃ mollib⁹ exñtib⁹ durioꝛib⁹ aq̃. Liq̃bilia ãt aq̃: q̃cũq; ꝑ totũ. ꝑꝑ q̇ð ãt t̃ra liq̃fit q̇dẽ ⁊ ĩtigit̃ ab hũido: nitꝝ ãt liq̃fit q̇dẽ: ĩtigit̃ ãt nõ: q̇r in nitro q̇dẽ ꝑ totũ pori q̃re diuidũt̃ mox ab aq̃ ꝑtes: in t̃ra aũt ꝑmutati sũt pori: q̃re q̃litercunq; vtiq; suscepit differt passio.

¶ Et ista eadẽ q̃ desiccant̃ cũ priuatiõe hũoris liq̃scũt ꝑ hũorẽ nisi tũc viceret sup eã ip̃a ꝯdẽsatio ꝑtiũ i mõ ꝙ si hẽrẽt tãtã duritiez ꝙ nõ posset aq̃ ĩtrare. S; illð in quo nõ ẽ tãta ꝯdẽsatio liq̃scit: vt sal ⁊ silr̃ia: s; corpa q̃ ꝯgelant̃ ꝑ priuationẽ caloris dissoluunt̃ ꝑ calorẽ sic̃ ferꝝ metallũ ⁊ silr̃ia. Et iã mãifestũ est ex h̃ ẜmõe q̃ res dissoluunt̃: ⁊ q̃ nõ: ⁊ q̃ cõgelant̃ ⁊ arescũt: ⁊ q̃ nõ ꝯgelant̃ ⁊ nõ arescũt. Et dicam⁹ ꝙ res q̃ nõ ꝯgelant̃ sunt res i qb⁹ vincit aq̃: ⁊ nõ sũt sine t̃ra sic̃ mel ⁊ mustũ: ⁊ oia q̃ bulliũt ⁊ ĩspissant̃ ⁊ nõ ꝯgelãt̃: ⁊ sic̃ res in qb⁹ vincit aer sic̃ oleũ: ⁊ argẽtũ viuũ: ⁊ silr̃ia nõ ꝯgelant̃ silr̃. S; res q̃ indurant̃ ⁊ ꝯgelant̃ sũt illa in qb⁹ vincit terra sic̃ sal ⁊ nitrũ ⁊ silr̃ia. Et liq̃bilia sic̃ p̃dcm̃ est: q̃dã liq̃scũt ꝑ ignẽ: ⁊ q̃dã ꝑ aquã: ⁊ res q̃ liq̃scũt q̃dã sũt mollificabilia ⁊ q̃dã nõ. ⁊ illa q̃ liq̃scunt ⁊ nõ mollescũt sunt sic̃ sal: ⁊ illa que mollescunt ⁊ nõ liquescunt sunt sicut lutũ ⁊ lana.

¶ Et iã ꝯuenit vt dicam⁹ cãz istoꝝ q̃re lutũ mollificat̃ ⁊ nõ liq̃scit: ⁊ lana mollescit ⁊ nõ liq̃scit: ⁊ dicam⁹ ꝙ res q̃ mollificant̃ ⁊ inspissant̃: sic̃ corpa latorũ poroꝝ ⁊ viaꝝ: ⁊ h̃ ẽ q̇r aq̃ cũ admiscet̃ cũ istis ꝓfũdat̃ in eis ẜm totã subaz: ⁊ ꝑ ꝑtes ⁊ ꝑ poros: ⁊ mollificãt̃ ⁊ inspissant̃ ꝑtes ei⁹. Sed sal l; dissoluat̃ ꝑ aquã sui pori sunt stricti ⁊ calcati ⁊ sue vie: ⁊ nõ põt aq̃ penetrare ꝑtes suas: ⁊ iõ liq̃scit anteq̃ȝ possit mollificari. 43
¶ Et vult dr̃e ẜm ꝙ mihi vr̃ ꝑꝑ debilitatẽ caloris ⁊ victoriã aq̃ sup ip̃m: qm̃ lutũ nõ liq̃scit ꝑꝑ terrestritatẽ ⁊ potẽtiã sup ip̃m ⁊ mollescit ꝑꝑ apparitionẽ poroꝝ: ⁊ lutũ vocat argillã vel bolũ ⁊ nõ liq̃scit ꝑꝑ terrestritatẽ ⁊ sal eꝯ. s. q̇r nõ mollescit: ⁊ h̃ ꝑꝑ clausuraz poroꝝ ⁊ liq̃scit ꝑꝑ victoriã aqueitatis super ipsum.

¶ Sunt aũt ⁊ hec q̇dẽ corporum flexibilia ⁊ dirigibilia velut calam⁹ ⁊ vimẽ. hec aũt inflexibilia corpoꝝ velut later ⁊ lapis. Sunt

aũt

autẽ ꝛ īflexibilia ꝛ īdirigibilia quoꝝcūqꝫ
corpoꝝ nō pōt lōgitudo in rectitudinē ꝛ ꝑi/
pheria ꝛ ex rectitudīe in ꝑipheriā ꝑmutari.
Et flecti ꝛ dirigi est in rectitudinē aut in ꝑi/
pheriā trāsmutari aut moueri: etenim qđ re
flectit̃ ꝛ qđ deflectit̃ curuat̃. Qui qdē igit̃
ad ꝯuexitatē aut ꝯcauitatē mot⁹ lōgitudine
saluata flexio est. si. n. ꝛ in rectū vtiqꝫ eēt sil'
flexū ꝛ rectū: qđ qdē īpoſ'e rectū flexū eē: ꝛ
si flectit̃ oē aut reflectet̃ aut deflectet̃. Horū
āt h̃ qdē ad ꝯuexū. h̃ āt ad ꝯcauū trāsmuta/
tio nō vtiqꝫ erit: ꝛ q̄ ad rectū laxatio: ſꝫ ē fle/
xio ꝛ rectificatio aliud ꝛ aliud: ꝛ h̃ sunt fle
xibilia ꝛ rectificabilia: ꝛ īflexibilia ꝛ nō recti
ficabilia. Et h̃ qdē frāgibilia ꝛ cōminuibi/
lia sil' ꝛ sigillati. puta lignū qdē frāgibile: cō
minuibile āt nō. glaties āt ꝛ lapis cōminui/
bile. frāgibile āt nō. later āt ꝛ frāgibil' ꝛ cō/
minuibil'. Differt āt: q꞉ fractio qdē ē in ma/
gnas ꝑtes diſio ꝛ seꝑatio. cōminutio aūt in
q̄ſcūqꝫ ꝛ pl'es duab⁹. Quecūqꝫ qdē sic co/
agulata sūt ꝛ ml'tos hēant vicissitudinatos
poros ꝛ cōminuibilia vſqꝫ ad h̃. n. ꝑtigit. q̄/
cūqꝫ āt ad ml'tū frāgibilia: q̄cūqꝫ āt ābo: ābo

Et alique res plicant̃ ꝛ duplicant̃ sicut li/
gnū ꝛ cāna viridis: ꝛ aliqua illaꝝ nō plican/
tur neqꝫ duplicantur: sicut lapides.

44 Et cā ꝑꝑ quā plicant̃ res est hūiditas viſcoſa q̄ ē in
illis: sed res viſcoſe in qb⁹ vincit terrestritas suꝑ aq̄i/
tatē illa nō duplicant̃ neqꝫ plicant̃ sed findūt̃ ꝛ sūt
scissibilia si plicant̃ aut duplicāt̃. ꝛ plicari est appro/
ximari extremitates vel ad añ vel ad post. Et corpo
rū q̄dā frāgunt̃ ꝛ q̄dā cōminuunt̃. Sed frāgi est di/
uidi in partes magnas: ꝛ cōminui est diuidi ī partes
subtiles. Et corpus cui⁹ natura est mollities ꝛ vacui
tas cōminuitur vt cera: ꝛ suū sil'e. Sed illud qđ non
est molle nec vacuū frangit̃ vt lapis durus: sed illđ
qđ est temperatum ex ambobus ex mollitie ꝛ duri/
tie: ꝛ est in ꝑte vna mō molle vacuū: ꝛ in alia diſpoſi
tione ꝛ in alia ꝑte ꝯ̄rio mō cōminuit̃ ꝛ frāgit̃: sicut
gelu ꝛ nix: aliq̄ sunt que nō frangunt̃: vt ignis ꝛ aer.

Et h̃ qdē īpressibilia velut es ꝛ cera: h̃ aūt
nō īpssibilia velut later ꝛ aq̄. Est āt īpressio
suꝑficiei ſꝫ ꝑtē in ꝓfundū cessio pulsiōe aut
ꝑcussiōe totał'r: aut tactu. Sūt autē que ta
lia ꝛ mollificabilia velut cera manēte alia su
ꝑficie ſꝫ ꝑtē transmutat̃: ꝛ dura velut es: ꝛ
nō īpressibilia: ꝛ dura velut later. nō. n. cedit
in ꝓfundū suꝑficies: ꝛ hūida velut aq̄ cedit
qdē ſꝫ nō ſꝫ ꝑtē ſꝫ eꝫ trāsmutat̃. Impressibi
liū aūt q̄cūqꝫ manēt īpressionē passa ꝛ bene
īpressibilia māu h̃ qdē formabilia. Hec aūt
nō bñ īpressibilia velut lapis ꝛ lignū: aut bñ
īpssibilia qdē: nō manet āt īpssio: velut lane

aut spōgie: nō formabilia ſꝫ capibilia h̃ sūt.

Sed lentescere est mutari aliqđ in ꝓfūduꝫ
vt īpulsi ſm empipedū: ꝛ lentescēe est molli/
ficari: ꝛ h̃ q꞉ ꝑtes rerū molliū lētaꝝ sunt ta/
les ꝙ ſm illas res pōt cedere in ꝓfunduꝫ: ꝛ
sunt aliq̄ res dure nō molles vt lapis dur⁹.
q꞉ nō est apt⁹ cōprimi: ꝛ molliū q̄dā in diſpō
ne retinēt signū ꝛ talia recipiūt formationē
sic cere apū masculoꝝ q̄ sunt signū in deꝑhē
siōe: ꝛ pōt reuerti ad pristinā figurā: ꝛ tale ī
apꝑhēsiōe est cedēs ꝛ recipiēs multas for/
mas. Et molle quod in deꝑhēsiōe nō tenet
figurā est sic sericū crudum ꝛ coctum.

Q꞉ nullū istoꝝ recipit fōmā nec ꝯuertit̃ ad aliquā 45
ſꝫ si fuīt ī via r̃cipiēdi aliā for^{as} erit ꝑ viā deꝑssiōis.

Sūt āt capibilia q̄cūqꝫ pulsa in seipsa ꝯue
nire pñt in ꝓfundū suꝑficie sec⁹ mutata nō
diuisa: ꝛ trāslata alibi alia ꝑte velut aq̄ facit
hec eni ecōtra trāsfert̃. Est aūt pulsio mot⁹ Pulsio qd.
a mouēte q̄ fit tactu: ꝑcussio aūt cū allatiōe: Percussio quid.
capiunt̃ aūt q̄cūqꝫ poros hñt vacuos conati
corꝑis: ꝛ capibilia hec q̄cunqꝫ pñt in ꝓpria
vacua ꝯuenire: aut in proprios poros velut
madefacta spōgia: pleni. n. ipsi⁹ pori: ſꝫ quo
rūcūqꝫ pori pleni fuerint mollioꝛib⁹ q̄ꝫ ipm
qđ natū est ꝯuenire in seipꝫ. Capibilia qdeꝫ Que capibilia sint.
igit̃ sunt velut spōgia cera caro: non capibi/
lia aūt q̄ nō nata ꝯuenire pulsione in eos q̄ in
ipso poros: aut q꞉ nō hñt: aut q꞉ durioꝛibus
habēt plenos. Ferrum enim non capibile ꝛ
lapis ꝛ aqua ꝛ omne humidum.

Et deprimi est ꝯstringi corp⁹ in semetipꝫ
ꝛ ꝙ ꝑtes tangūt se: ꝛ res q̄ deprimit̃: depri/
mit̃ duab⁹ de causis: aut ꝑꝑ h̃ ꝙ nō sunt sue
ꝑtes īpoſ'es ꝛ ꝓxime: q꞉ nō elōgant̃ nimis:
ꝛ qñ approximāt̃ ꝑ actus obueniētes dicit̃
tūc ꝙ cōdensant̃ in deꝑssione ad minus: aut
per aliā cām: scꝫ ꝙ res sit sicut vas plenū: ꝛ
ꝯstringunt̃ partes eius in illa amplitudine.

Sꝫ res q̄ sūt ī illa vacuitate: q꞉ vacuitas fuit ī illo
vase ītra quā ītrabāt ꝑtes ī ꝯstrictiōe: ꝛ dr̃ de tali ꝙ 46
sit ꝯꝑhensi^{le} qm̄ dꝑmit̃ exhalāte aer̃ ꝛ vacuitate ei⁹.

Trabibilia aūt sūt quoꝝcūqꝫ p̃t ad latus
trāsferri suꝑficies. trahi. n. ē trāsferri ad mo
uēs planū cōtinuū ex̃ns. Sūt aūt hec quidē
trabibilia velut pilus corrigia neru⁹ ꝛ glutē
ꝛ pasta. hec aūt nō trabibilia: velut aq̄ ꝛ la/
pis. Hec qdē igit̃ eadē sunt trabibilia: ꝛ ca/
pibilia: velut lana: hec āt nō eadē sicut fleg/
ma: capibile qdē nō est: trabibile aūt. ꝛ spon
gia capibilis qdē: nō trabibilis āt. Et hec q̄/
deꝫ sunt ductilia velut es: hec aūt non ducti

lia: velut lapis ⁊ lignum. Sunt aũt ductilia qdẽ q̃cũqꝫ eadẽ ꝑcussione pñt simł in latus ⁊ ꝓfundũ vel suꝑficiẽ trãsferri ꝫm ꝑtẽ: non ductilia aũt q̃cũqꝫ nõ pñt. Sunt aũt q̃ quidẽ ductilia oĩa ⁊ ipressibilia: ipressibilia aũt nõ oĩa ductilia: velut lignũ: vt tñ ad oẽ est dicere ꝯuertũt. Capibiliũ aũt hec qdez ductilia: hec aũt nõ: cera qdẽ ⁊ lutũ ductilia: lana aũt nõ: neqꝫ aq̃. Sũt ãt ⁊ hec qdẽ scissilia velut lignũ: hec aũt nõ scissilia velut later. Est aũt scissibile qđ p̃t diuidi ad plus q̃ꝫ diuidẽs diuidit. Sciditꝰ.n. cũ ad plus diuidatꝰ q̃ꝫ diuidẽs diuidit ⁊ p̃cedit diuisio. In detrũcatõe aũt nõ est hoc: nõ scissilia aũt q̃cũqꝫ nõ possunt pati hoc. Est aũt neqꝫ molle nullũ scissile: dico aũt simpł̃r molliũ ⁊ nõ adinuicẽ: sic qdẽ eñi ⁊ ferrũ erit molle: neqꝫ dura oĩa: ſꝫ q̃cũqꝫ neqꝫ hũida sũt: neqꝫ ipressibilia: neqꝫ cõminuibilia: talia aũt sunt q̃cũqꝫ ꝫm lõgitudinẽ hñt poros: ꝫm quos adnascuntꝰ inuicẽ: ſꝫ nõ ꝫꝫ latitudinẽ. Detrũcabilia aũt sunt cõstãtium duoꝝ aut molliũ q̃cunqꝫ possunt. neqꝫ ex necessitate p̃cedere diuisionez: neqꝫ cõminui diuisa: q̃cũqꝫ aũt nõ hũidi fuerit talia detrũcabilia q̃dã qdẽ sunt eadẽ: ⁊ detrũcabilia ⁊ scissilia velut lignũ: ſꝫ ad mł̃tũ scissile qdẽ ꝫm lõgitudinẽ: detruncabile aũt ꝫm latitudinẽ. Qñ.n. diuiditꝰ vnũq̃dqꝫ in multa: q2 qdẽ longitudines multe ꝙ vnũ scissile hac: q̃ ãt latitudies multe ꝙ vnũ detrũcabile hac. Uiscosuꝫ ãt est cũ trahibile aut humidũ exñs molle fuerit: tale aũt fit ꝯcatenatiõe q̃cunqꝫ velut catene cõponuntꝰ corpoꝝ: hec eñi ad multũ pñt extẽdi ⁊ cõuenire: q̃cunqꝫ aũt nõ talia frãgibilia. Cõmassabilia autẽ q̃cunqꝫ capibiliũ mãsurã hñt capturã. Incõmassibilia aũt quecũqꝫ aut totaliter non capibilia: aut non mansiuam habẽt capturã.

¶ Sed extẽsibile est res cuiꝰ ꝑtes sũt ꝯueniẽtes ad vertẽdũ ad oẽs ꝑtes: sic pãnus in oẽꝫ ꝑtẽ ꝫm volũtatẽ fullõis: ⁊ res extẽsibilis aliq̃ extẽditꝰ ⁊ cõstrigitꝰ sic lana spõgia ⁊ bõbix ⁊ spẽs serici non culti: ⁊ aliqđ extẽditꝰ ⁊ nõ cõp̃rehẽditꝰ i cõp̃rehẽsiõe sic viscꝰ ⁊ aq̃ cocta ⁊ flegma viscosuꝫ: ⁊ aliq̃ cõp̃rimũtꝰ ⁊ extenduntꝰ in lõgũ latũ ⁊ ꝓfundũ sic ferꝝ ⁊ siłe. ⁊ alia nõ patiũtꝰ aliquo istoꝝ modoꝝ. sic lapis durꝰ. Et extẽdi est extẽdi ꝑ ꝑtes i latũ longũ ⁊ ꝓfundũ ꝫꝫ ꝑcuti: ⁊ ꝑtes ad que extẽduntꝰ plus corꝑa sũt ample ⁊ ꝓfũde: ſꝫ in lõgũ extẽduntꝰ corꝑa. Et oĩa q̃ nõ sꝫ hꝰ nõ extẽduntꝰ ⁊ q̃dã scissibilia sunt ⁊ q̃dã nõ: ⁊ qđ sciditꝰ est siccũ: ⁊ scindi est diuidi partẽ a parte.

¶ Et qñ res diuiditꝰ ꝫꝫ lõgũ dꝛ findi: ⁊ qñ in latũ est scidi: ⁊ scindi est in corꝑe lẽto: ⁊ fissio in corꝑe sicco: ⁊ aliqñ fit fissio ⁊ scissio sił in aliqbꝰ corꝑibus: sic in ligno viridi: ⁊ qđ hꝫ cũ hũore siccitatẽ ⁊ nõ est humor ⁊ siccitas in eo sił subiecta in ꝑte vna: aut i his ꝑtibꝰ q2 vnũ nõ est ꝯ̃riũ sibi. Qñ ẽt deprimes partes corporis ⁊ partem parti sequitꝰ durities ⁊ post remanebit durũ ꝑmanẽs de tali re dicitꝰ ꝙ sit filtratum.

¶ Et h̃ qdẽ vstibilia sũt: h̃ ãt iustibilia: velut lignũ qdẽ vstibile: ⁊ lana ⁊ os: lapis ãt ⁊ glaties iustibile. Sũt ãt vstibilia q̃cũqꝫ hñt poros susceptiuos ignis ⁊ humiditatẽ in his q̃ ꝫm directũ poris debiliorẽ igne. Quecũqꝫ ãt nõ hñt aut fortiorẽ velut glaties ⁊ q̃ valđ viridia iustibilia. Exhalabilia aũt sũt corporũ q̃cũqꝫ humiditatẽ hñt qdẽ: sic autẽ hñt ⁊ nõ euaporẽt ab ignitis seorsũ. Est.n. vapor q̃ a calo vstiuo i aerez ⁊ spũm segregatio ex humido madefactiuo. Exhalabilia ãt tꝑe in aerẽ segregãtꝰ: ⁊ h̃ qdẽ disparẽtia sicca: h̃ ãt terra fiũt. Differt ãt h̃ segregatio q2 neqꝫ madefac̃ neqꝫ spũs fit. Est aũt spũs fluxꝰ cõtinuꝰ aeris ad lõgitudinẽ. Exhalatio ãt est q̃ a calo vstiuo cõis segregatio sicci ⁊ hũidi aeris ꝑꝑ qđ qdẽ nõ madefacit ſꝫ colorat mag͛. Est ãt q̃ qdẽ lignei corꝑis exhalatio fumus. dico eñi ⁊ ossa ⁊ pilos ⁊ oẽ qđ tale in eodẽ: nõ eñi iacet nomen cõe: ſꝫ ꝫm analogiam tñ in eodẽ oĩa sunt: sicut ⁊ Empedocles ait: h̃ pili ⁊ folia ⁊ auiuꝫ plume spisse ⁊ squame fiũt suꝑ solida mẽbra: q̃ ãt pig͛uis exhalatio lignis: q̃ ãt vnctuosi kinsa ꝑꝑ qđ oleũ nõ patitꝰ epsesiꝫ: neqꝫ igrossatꝰ q2 exhalabile est ſꝫ nõ vaporabile: aq̃ ãt nõ ẽ exhalabił ſꝫ vaporabił. Uinũ ãt qđ qdẽ dulce exhalat: pigue eñi eteni eadẽ fac̃ oleo: nꝫ.n. a frigoꝛ coagulatꝰ: vꝛiturqꝫ. est ãt vinũ noĩe. oꝑe aũt nõ est nõ.n. vinosus humor ꝑꝑ qđ ñ iebriat. Qđcũqꝫ ãt vinũ ꝑuã hꝫ exhalatõez: ꝑꝑ qđ emittit flãmã. Ustibilia ãt videtꝰ eẽ q̃cũqꝫ in cinerẽ dissoluuntꝰ corpoꝝ: patiũtꝰ ãt h̃ oĩa q̃cũqꝫ coagulata sunt: aut a calo: aut ab ambobus frido ⁊ calo. hec.n. videtꝰ obtẽta ab igne. minime aũt lapidũ sigillũ vocatꝰ carbũculus. Ustibiliũ hec qdẽ iflãmabilia sꝫ: hec aũt nõ iflãmabilia: hoꝝ ãt q̃dã carbõabilia. Sunt aũt iflãmabilia q̃cũqꝫ nõ hũida entia exhalabilia sunt. Et pix ãt: aut oleum: aut cera: magis cũ aliĳs q̃ꝫ ꝑ se sũt iflãmabilia: maxie aũt q̃cũqꝫ fumũ emittũt. Carbõabilia ãt q̃cũqꝫ taliũ terre plus hñt q̃ꝫ fumi. Adhuc ãt q̃dã liquabilia entia non inflãmabilia sunt velut

es ꝛ iflāmabilia nō liq̄bilia velut lignū: h āt ambo velut thus. Cā āt q₂ ligna qdē ꝑ totū hn̄t hūidū ꝛ ꝑ totū ꝯtinuū est vt purat: es āt sec⁹ vnāquāqꝫ qdē ꝑtē nō ꝯtinuū āt: ꝛ min⁹ q̄ꝫ vt flāma faciat. Thus āt hac qdē sic: hac āt illo mō hꝫ. Inflāmabilia āt sūt exhalabiliū q̄cūqꝫ nō liq̄bilia sunt: ꝑꝑ magis eē terre. Siccū eni hꝫ cōe igni: h igni calꝫ si fiat siccū igni fit ꝑꝑ h flāma spūs aut fumus ardēs ē. Lignoꝝ qdē igit̄ exhalatio fum⁹. cere aūt ꝛ thuris ꝛ taliū ꝛ picis: ꝛ q̄cūqꝫ hn̄t picē: aut talia lignis. Olei āt ꝛ q̄cūqꝫ oleaginica kinsa: et q̄cūqꝫ mīme ardēt sola q₂ paucū sicci hn̄t: trāsitio āt ꝑ h cū altero āt citissime. h eni est qđ pigue siccū vnctuosū. Exhalātia qđ igit̄ hūidoꝝ hūidi mag̃ vt oleū et pix: ardētia āt sicci. His āt passiōib⁹ et his dr̄ijs omiomera corpoꝝ: sic dcm̄ est dr̄nt abinuicē ſm tactū et adhuc saporib⁹ ꝛ odorib⁹ ꝛ colorib⁹. Dico āt omiomera velut q̄ metallāt̄ es auꝝ argētū stannū ferrū lapidē ꝛ alia talia ꝛ q̄cūqꝫ ex his fiāt segregata ꝛ q̄ in aīalib⁹ ꝛ plantis velut carnes ossa neruus pellis viscera pili crines vene: ex qb⁹ iā ꝯstāt anomiomera: puta facies man⁹ pes ꝛ alia talia: ꝛ in plātis lignū cortex foliū radix ꝛ q̄cūqꝫ talia. Qm̄ āt h qdē ab alia cā existūt: ex qb⁹ āt h: mā qdeꝫ siccū ꝛ hūidū: q̄re aq̄ ꝛ t̄ra: h.n. euidētissimā hn̄t potētiā vtrūqꝫ vtriusqꝫ. Faciētia āt calidū ꝛ frigidū. h n. ꝯstare faciūt: ꝛ coagulāt ex illis. Accipiam⁹ omiomeroꝝ q̄lia t̄re species: ꝛ q̄lia aq̄ et q̄lia cōes. Sūt itaqꝫ corporū ꝯditoꝝ h qdē hūida. h āt mollia. h āt dura. Hoꝝ āt q̄cūqꝫ dura aut mollia coagulatione dcm̄ est pri⁹. Hūidoꝝ igit̄ q̄cunqꝫ euaporāt aq̄. q̄cūqꝫ āt nō aut terre aut cōia terre et aq̄ velut lac: aut terre et aeris velut lignū: aut aq̄ et aeris velut oleū: et q̄cūqꝫ qdē a calido coagulāt̄ cōia. Dubitabit itaqꝫ aliqs de vio hūidoꝝ: h.n. et euaporabit vtiqꝫ ꝛ igrossat̄ sic nouū. Cā āt q₂ neqꝫ in vna specie dr̄ vinū: ꝛ q₂ aliđ alit̄. nouū eni magis terre q̄ꝫ antiquū ꝑꝑ qđ ꝛ igrossat̄ maxie calō ꝛ coagulat̄ min⁹ a frigido. Hēt eni ꝛ calm̄ multū ꝛ terre sic qđ in archadia sic exiccat̄ a fumo in vtribus vt eductū coaguletur. Si aūt oē fecē habet sic ꝟtus que est aut terre: aut aq̄: aut huius habet multitudinem.

¶ Et aliq̄ cōburunt̄ igne ꝛ iflāmant̄ vt lignū cāna ossa ꝛ lana ꝛ sil̄ia corpoꝝ quoꝝ euaporatiōes nāles nō sūt ꝯrie igni ꝛ cremant̄: q₂ ignis admiscet̄ cū illis: ꝫ illa q̄ sunt hūida ꝛ hn̄t multos excessus in humore ꝛ cōdēsant̄ ꝑtes in fine nō cōburunt̄ nec inflāmant̄ sic gelu ꝛ sal ꝛ auꝝ ꝛ carbūcul⁹ ꝛ sil̄ia. Et aliq̄n ꝯuertunt̄ corpora humida in vaporē ꝑ ignē q₂ vapor est res q̄ exit ex hūore corpis ꝑ calorē exteriorē ad aereꝫ: ꝛ aliq̄ res terminant̄ ꝛ destruunt̄ ꝛ ꝯuertunt̄ sicca terrestria q̄n humor ei⁹ fit vapor: ꝛ aliq̄ res ꝯuertunt̄ in vaporē ꝛ fumū in totū ꝑ ignē sic oleū ꝛ sibi sil̄e. Quia euaporare est aeris inclusi in corpore a quo exit de ꝓfundo ei⁹ ī quo submergebat̄ ꝑ admixtionē cū ꝟtute illi⁹ corporis. Et dcm̄ est ꝙ corp⁹ cōbustibile est qđ est potēs ꝯuerti in cinerē: ꝛ corꝑa q̄ inspissantur ꝛ coagulant̄ ꝑ caloreꝫ ꝛ frig⁹ illa cōburunt̄ ꝛ corꝑa ꝯdensata ꝑ calorē cōburunt̄ vt ossa ꝛ sil̄ia. Sꝫ corꝑa cōbustibilia q̄ coagulāt̄ ꝑ frigus sunt sic lapis cōbustibilis qui cōburit̄ ꝛ calefit ꝛ pri⁹ fuit lapis ꝯdēsat⁹ ꝑ frig⁹ sic faciūt oēs lapides excepto lapide q̄ vocat̄ carbūculus q̄ nō cōburit̄. s. q₂ ignis ī eo nō operat̄. Et oē corp⁹ siccū in quo vicit terrestritas iflāmat̄ igne ꝛ ꝯuertit̄ in cinerē: ꝛ sunt q̄dā corꝑa q̄ liq̄scūt ꝑ ignē ꝛ nō iflāmāt̄ nec ꝯuertunt̄ in cinerē sic es ꝛ suū sil̄e: ꝛ sunt q̄dā q̄ inflāmant̄ ꝛ ꝯuertunt̄ in cinereꝫ: vt lignū ꝛ suū sil̄e: ꝛ sunt q̄dā q̄ inflāmāt̄ ꝑ ignē ꝛ liq̄scunt: vt galbanū ꝛ thus ꝛ sil̄ia: ꝛ cā in iflāmatiōe ligni ꝛ cōbustiōe eius ꝛ in ipotētia eris ad h est q₂ vincēs in ligno est hūiduꝫ in oib⁹ ꝑtib⁹ suis mixtiōe ꝓfūda in ꝯtinuitate: ꝛ iō ignis iflāmat in oib⁹ ꝑtib⁹ suis. Sed in ere humor vincit in q̄busdā ꝑtib⁹ suis nō ꝯtinue in oib⁹ ꝑtib⁹ suis: nec hn̄ mixtū: ꝛ iō nō pōt inflāmari in toto sꝫ thus vr̄ sil̄e eri in ꝑte q₂ liquat̄ a ligno: q₂ iflāmat̄. Et postq̄ꝫ nos notificauim⁹ p̄dicta narratiōe cōpleta: tūc dicamus ꝙ de terra exeūt corpora q̄ vocāt̄ omiomera aurū ꝛ argētū cuprū ꝛ plumbum ꝛ lapides minerales. Sed ꝛ aīalia silr̄ hn̄t ea q̄ dr̄r omiomera: ꝛ dissimilia ī ꝑtib⁹ ꝛ omiomera mēbra sūt vt neruus ꝛ vena ꝛ sil̄ia ꝛ dissimilia: ꝛ nō homogenea vt pes ꝛ man⁹ ꝛ caput ꝛ sil̄ia mēbra cōposita ex sil̄ibus: ꝛ in arborib⁹ sunt ꝑtes ꝯsil̄es: silr̄ sicut lignū ꝛ foliū ꝛ cortex ꝛ fruct⁹ ꝛ radix: ꝛ ista cōponunt̄ ex mā hūida ꝛ sicca aq̄ ꝛ terre: sꝫ calor et frig⁹ sūt operātia: et cū istis est suba sua et eēntia: et dicam⁹ q̄ sunt spēs create de terra: et q̄ cōposite sunt de terra et alijs similibus. Et dicam⁹ ꝙ aliq̄ corpora sunt creata hūida: et aliq̄ dura: et aliq̄ leuia: et iā p̄dixi-

mus q̄ sunt hūida: ⁊ q̄ sunt lenia ⁊ q̄ dura. Et corpoꝛa que dissoluunt ⁊ ascēdūt in vapoꝛē sunt cōposita ex aq̄.i.in eis vicit aq̄: ⁊ q̄ sunt pseuerātia ⁊ ꝯuertunt taliter sunt cōposita ēt ex t̉ra: ⁊ cōpositū ex t̉ra ⁊ aq̄ vt lac: ⁊ cōpositū ex terra ⁊ aere sic̄ lignū. Sꝫ corpa que dissoluunt ꝑm partē in vapoꝛē ⁊ ꝑm ptē pseuerāt sunt tria cōposita ex terra ⁊ aq̄ ⁊ lac ⁊ siūi sil̉e: ⁊ corpꝰ cōpositū ex terra ⁊ aere vt lignū ⁊ cāna: ⁊ corpoꝛa cōposita ex aq̄ ⁊ aere sunt sic̄ oleū. Et iā pōt qs q̄rere de vino: qꝛ videmꝰ mustū ispissari ⁊ ingrossari. Et dicamꝰ ꝙ illud qđ vicit in musto est terrestritas ⁊ caloꝛ ⁊ inspissatur per caloꝛeꝫ: ⁊ ingrossatur cum siccitate partium.

48 ¶ Nō dixit nisi vinū qđ est in loco vcarie: nā illđ desiccat in vasis suis p fumū: ⁊ qñ deberet bibi exbit p icisionē: ⁊ dixit Auēpace ꝙ de musto signū vt vincat in eo terrestritas est ꝙ accidit i vino in loco vcarie: ⁊ oē vinū in q̊ est nigredo spissa ⁊ turbiditas vincit i eo terrestritas ⁊ aq̄itas ⁊ foꝛte vicēt alterū eoꝝ: ⁊ ē dr̄e aq̄itatē vicētē solā sic̄ i vio veteri: aut solā terrestritatē: sic̄ vinū qđ pdcm̄ ē qđ iueit̄ i loco vcarie.

¶ Quecūq3 aūt a frigido ingrossantur terre. Quecūq3 aūt ab ambobus cōmunia pluriū velut oleum ⁊ mel ⁊ dulce vinum.

¶ Et oēs res corpales q̄ ꝯgelant p frigus.s. cōsimiliū partiū vincit in eis terrestritas.

49 ¶ Et sunt vna spēs terre: ⁊ vnus modus modoꝝ eius est sicut oēs res que cōdensant p calorē que hñt excessum in siccitate ⁊ duritie sunt simil̉r de sub̃a terre ⁊ modoꝛum eius: sicut testa: ⁊ gipsum: ⁊ sal.

¶ Cōstitutoꝝ aūt q̄cūq3 coagulata sūt a frigido aq̄: vult glaties nix grādo pꝛuina. Quecūq3 aūt a cal̉o terre: velut later caseus nitrū sales. Quecūq3 āt ab ambobꝰ: talia aūt sunt q̄cunq3 ifrigidatiōe. H̄ aūt sunt q̄cūq3 amboꝛū pꝛiuatiōe ⁊ cal̉i ⁊ hūidi sil̉ egrediētis cuꝫ calido. Sales q̄dē.n. humidi soliꝰ pꝛiuatiōe coagulant: ⁊ q̄cunq3 sincera terra terre: glaties āt calidi soliꝰ: h̄ āt amboꝝ: pp qđ ⁊ ambobꝰ hēant ambo. Quoꝛūcūq3 q̄dē igit̄ totū exsudauit velut later: aut electrū eteni vt electꝝ ⁊ q̄cūq3 dr̄ lachꝛyme ifrigidatione sūt: velut myrrha: thꝰ: gūmi: ⁊ electꝝ aūt vr̄ huius generis ⁊ coagulatur: intercepta eni in ipso animalia videntur.

¶ Et oēs res q̄ ꝯgelant per frigus aq̄ q̄ iueniunt in illis sunt de modis aq̄ ⁊ suaꝝ specieꝝ sic̄ gelu ⁊ grādo ⁊ nix: ⁊ aliq̄ ꝯdēsant cū calore ⁊ frigoꝛe: ⁊ sunt res cōposite sil̉ ex aq̄ ⁊ terra: sic̄ oleum ⁊ mel: ⁊ vinū dulce. Et oēs res q̄ sunt de sub̃a gūmosa sunt de rebꝰ ꝯgelatis p frigus: sic̄ thus: gūmi arabicū: ⁊ kakabꝛe: ⁊ silia ⁊ testa ispissant p calorē ⁊ ꝯgelant p frigꝰ: ⁊ kakabꝛe ē iuētū sup aial notū. 50

¶ Et h̄ qꝛ appꝛoxiat se istđ aial arboꝛi kakabꝛe: ⁊ adhesit ei: ⁊ h̄ qđ fac̄ ispissari kakabꝛe est caloꝛ q exiuit de flumine: ⁊ kakabꝛe est in arboꝛibus riparū eius.

¶ A fumo āt cal̉ꝫ exiēs velut cocti mellis cū in aquā dimiseris euapoꝛat humidū: h̄ oia terre: ⁊ h̄ q̄dē illiq̄bilia ⁊ imollificabilia: velut electꝝ: ⁊ vt lapides q̄daꝫ: velut poꝛi q in speluncis: eteni hi sil̉r fiūt his: ⁊ non velut ab igne: ſꝫ vt a frigido exeūte calido coegreditur humidū ab ipso exeūte calido: in aliis āt ab extriseco igne. Quecūq3 āt nō tota terra sūt q̄dē magis: mollificabilia āt velut ferrū ⁊ coꝛnua. Thꝰ āt ⁊ talia sil̉r lignis vapoꝛāt.

¶ Et qñ ꝓijcit i aquā illā ascēdit đ eo fumꝰ. 51

¶ Et h̄ dixit Ar.⁊ Auēpace qñ cadit kakabꝛe i aquā fumat: ⁊ oē qđ ē hꝰ est de modis terre magis ⁊ lapis cōgelatꝰ p frigꝰ nō p calorē dissoluit̄ ⁊ non frangit̄.

¶ Oīa igit̄ liq̄bilia ponēdū: ⁊ q̄cūq3 liq̄fiūt ab igne h̄ sunt aquosioꝛa. Quedaꝫ āt ⁊ cōia velut cera: q̄cūq3 aūt ab aq̄ hec terre: q̄cūq3 aūt neq3 ab altero: h̄ aut terre: aut amboꝛū. Si igit̄ oia q̄dē aut humida aut coagulata: hoꝝ āt in dictis passiōibꝰ ⁊ nō est itermediū oēs vtiq3 erūt dicte qbꝰ discernemꝰ vtrū terre: aut aq̄: aut pl̉iuꝫ cōe: ⁊ vtrū ab igne ꝯstat aut frigido: aut ambobꝰ. Auꝝ itaq3 q̄deꝫ ⁊ argētū ⁊ es ⁊ stannū ⁊ plumbū ⁊ vitrū: ⁊ lapides multi inoiati aq̄. oia eniꝫ h̄ liq̄fiunt calido. Adhuc vina q̄dā ⁊ vꝛina ⁊ acetuꝫ ⁊ lixiuiū ⁊ seꝝ ⁊ liquoꝛ aq̄. oia eniꝫ coagulant frido. Ferꝝ āt ⁊ coꝛnu ⁊ vnguis ⁊ os ⁊ neruus ⁊ lignū ⁊ pili ⁊ folia ⁊ coꝛtex terre magis. Adhuc electꝝ myrrha thus ⁊ oia dicta lachꝛyme ⁊ poꝛꝰ ⁊ fructꝰ velut legumia: ⁊ ⁊ frumētū q̄ talia: hec q̄dē valde: h̄ āt minꝰ hoꝝ attinēt terre. Hec.n. mollificabilia h̄ āt exhalabilia ⁊ ifrigidatiōe facta adhuc nitrū sales lapidū gñā q̄cūq3 neq3 infrigidatione neq3 coagulabilia. Sanguis aūt ⁊ genitura cōia terre ⁊ aque ⁊ aeris. Sanguis q̄dē habēs vias magis terre pp qđ frigoꝛe coagulant ⁊ humido liq̄scit: nō hñs āt vias aq̄: pp qđ ⁊ nō coagulat̄: genitura āt coagulat̄ ifrigidatiōe exeūte humido cuꝫ calido. Qualia aūt calida aut frigida coagulatoꝝ aut frigidoꝝ humidoꝝ ex dictis opꝫ ꝯsiderare. q̄cūq3 q̄dē igit̄ aq̄ vt ad multū frigida sinō aliená hēant caliditatē velut lixiuiū vꝛina vinū.

¶ Et oia que liquefiūt p ignē vicit in eis aq̄. Et aliud cōponit̄ ex duobꝰ el̉ntis m̄aliter sicut cera ⁊ siūi sil̉e. Et in aliqbꝰ vincit terra ⁊

aq̃ ⁊ corpoꝝ passiones vl'iter ondunt̃ ꝑ cõ-
plexione vincẽtẽ: sicauꝝ ⁊ argẽtũ ⁊ es ⁊ plũ
bũ ⁊ stannũ ⁊ vitrũ ⁊ silia: ⁊ in istis vincit
aq̃. Et signũ huiꝰ victorie est ꝙ dissoluũtur
ꝑ calorẽ: ƺ vinũ ⁊ vrina ⁊ sex sunt de nã aq̃.
⁊ signũ huiꝰ est: ꝙ ispissant̃ ꝑ frigus: ƺ ferꝝ
⁊ cornu ⁊ ossa ⁊ vngule ⁊ canne ⁊ ligna ⁊
pili ⁊ cortices arboꝝ ⁊ folia in eis vicit ter-
ra. Sƺ kakabre ⁊ myrra ⁊ thus ⁊ oia gum
mi ⁊ fructꝰ ⁊ grana vicit in q̃busdã eoꝝ ter
ra ⁊ aliq̃n idurant̃ aliq̃ ista ꝑ frigꝰ. Sed san
guis ⁊ sperma sunt ambo cõposita ex terra
⁊ aere ⁊ aq̃. Et sanguis rubicũdus itensus
⁊ spissus vincit in eo terrestritas. Et signuƺ
huius est: quia non arescit per frigus ⁊ dis-
soluit̃ per humoreƺ: ⁊ coagulat̃ ꝑ frigus: ⁊
sperma exiccat̃ per frigus: sƺ sanguis clarus
qui non est multuƺ rubicundus vincens in
ipso est aq̃. Et signũ huius est: q2 arescit per
frigus: ƺ spma desiccat̃ per frigus: qm̃ rece
dit ab eo calor ꝑꝑ humorẽ qui est in ipso.

52 ¶ Et ꝑ p̃dictas cãs põt qs scire elñtũ passiuũ qd ẽ vi-
cẽs. Sƺ res in qbꝰ vincit calor ⁊ in qbꝰ vincit frigus
scitũ est ꝑ res q̃ faciũt eas ĩspissari ⁊ idurari. Et scit̃
ꝑ nãƺ nã vicẽs. nã res ꝯpo^te ex aq̃ st fride nisi euene
rit eis calõ ext̃neꝰ ex nãƺ suã: sic̃ calõ q ẽ i vrĩa ⁊ i vio.

¶ Quecũqƺ ãt terre vt ad multũ calida ꝑꝑ ca
lidi operationẽ vt calx ⁊ cinis. Oꝑƺ aũt acci
pere ꝭm mãm q̃dã frigidissima eẽ: qm̃ eniƺ
siccũ ⁊ humidũ mã: ƺ.n. passiua: hoꝝ ãt cor
pora matie terra ⁊ aq̃ sunt: ƺ eni frigiditate
determinata sunt: palã ꝙ oia corꝑa q̃cunqƺ
vtriusqƺ simpl'r el'nti frigida magꝭ sunt: si nõ
hẽant alienã caliditatẽ: velut feruens aq̃ aut
q̃ ꝑ cinerẽ colata. Eteni ƺ hƺ eaƺ q̃ ex cinere
caliditatẽ. In oibꝰ eni ignitis est cal'itas aut
amplior aut minor: ꝑꝑ qd ⁊ i putrefacti aia-
lia inascunt̃. Inest eni cal'itas q̃ corrũpit ꝓ-
priã vniuscuiusqƺ caliditatẽ: q̃cũqƺ aũt cõia
hñt caliditatẽ. Cõstãt eni pl'ima a caliditate
q̃ digessit: q̃dã eni putrefactiones sunt velut
syntegmata. Quare hñtia q̃dẽ ꝭƺ nãƺ calida
⁊ sanguis ⁊ genitura ⁊ medulla ⁊ lac ⁊ oia
talia. Corrupta ãt ⁊ egrediẽtia a nã non ad-
huc: relinqt̃ eni mã terra existens aut aq̃ ꝑꝑ
qd ambo videt̃ q̃busdã. Et hi q̃dẽ frigida:
hi ãt calida ƺ aiũt eẽ vidẽtes cũ q̃dẽ i nã fue-
rint cal'a: cũ ãt sepata fuerit coagulata. Hec
q̃dẽ igit̃ sic total'r vt determinatũ est. In q-
bus q̃dẽ mã aq̃ ꝭm plurimũ frigida: oppõit̃
eni ƺ matie igni in qbꝰ ãt terre aut aeris cali
diora. Accidit ãt aliq̃n ƺ fieri frigidissima ⁊
calidissima aliena cal'itate. Quecũqƺ.n. ma-
xie coagulata sũt ⁊ solidiora sũt ƺ frida ma-
xie si ꝑiuẽt̃ cal'itate: ⁊ ardẽt maxie si igniãt̃:
velut aq̃ fumo: ⁊ lapis aq̃ vrit magis.

¶ Sƺ oẽs res terrestres calide operat̃ calor
in eis vt est calx: ⁊ cinis. Sƺ mã reꝝ q̃ sũt ca
lide ꝑ calorẽ extraneũ est frigida: q2 cõponit̃
ex aq̃ ⁊ terra. Et idurescũt ꝑ frigꝰ corꝑa cõ-
posita ex aq̃ ⁊ t̃ra: ⁊ corꝑa cõposita ex aq̃ ⁊
terra sunt frigida in ꝟitate nisi obuiet eis ca
lor extraneus vt exiret a sua nã: sic̃ res q̃ cale
faciunt ꝑ ignẽ: aut sic̃ aq̃ q̃ exit ex cinẽ hẽt ca
lorẽ extrãeũ: ⁊ vl'r calor extrãeꝰ ꝯiũgit̃ ⁊ ꝯti
nuat̃ cũ oi calefacto: aut aq̃ ⁊ res q̃ cito pu-
trescũt sũt fride sic̃ res i qbꝰ nascũt ꝟmes: ⁊
hoc est ꝑꝑ amissionẽ caloris nãlis ꝑ caloreƺ
ext̃neũ: ⁊ hoc est ꝑꝑ defectũ eius.s.nãlis.

¶ Et q2 dixit Arist. cãm putrefactiõis ꝙ est ex victo 53
ria frigoris: appet Alexãdro ꝙ nõ põt inuenire facẽ
animal: ⁊ hoc est q2 putrefactio ꝭm Aristo. est cũ vi-
ctoria caloris extranei: aut ꝑꝑ remissionẽ caloris nã-
lis sup quẽ vincit calor extraneus: ⁊ omnes res que
congelant̃ aut indurantur multum sunt frigide.

¶ Qm̃ ãt de his determiatũ est ꝭƺ vnũq̃dqƺ
dicamus q̃d caro aut os aut alioꝝ omiome
roꝝ. hẽmus.n. ex qbꝰ q̃ omiomera nã ꝯstitu
it gña ipsoꝝ: cuiꝰ gñis vnũq̃dqƺ ꝑ gñationẽ.
Ex el'ntis q̃dẽ eni omiomera: ex his autẽ vt
mã oia opera nãe. Sũt ãt oia vt q̃dẽ ex mã
ex dcis: vt ãt ꝭm subaƺ rõne. Semꝑ ãt magꝭ
palã in posterioribꝰ ⁊ total'r q̃cũqƺ velut or
gana: ⁊ gratia huiꝰ: magis.n. palã ꝙ q mor
tuꝰ hõ equoce. Sic igit̃ ⁊ manꝰ mortui eq-
uoce: queãdmodũ ⁊ si fistule lapidee dicãt̃.
velut.n. et ƺ organa q̃dã videt̃ eẽ minꝰ aut i
carne ⁊ osse talia mãifesta. adhuc ãt i igne ⁊
aq̃ minꝰ: ꝙ.n. cuiꝰ gr̃a: mime ƺ palã vbi plu
rimũ mãe: sic̃.n. etsi extrẽa accipiãt̃ mã q̃dẽ
nihil aliud ꝑter ipsaƺ. Suba ãt nihil aliud q̃ƺ
rõ: itermedia aũt ꝓportional'r: eo ꝙ ꝓpe sit
vnũq̃dqƺ: qm̃ ⁊ hoꝝ q̃dcũqƺ est gr̃a huiꝰ: ⁊
nõ oibꝰ modis hñs aq̃ aut ignis sic̃ neqƺ ca-
ro neqƺ viscera: his ãt adhuc magis facies
⁊ manus: oia ãt termiata sũt ope. Que q̃dẽ
eni possunt facere ipsoꝝ opus vere sũt vnũ
q̃dqƺ: puta oculos si videt: q ãt nõ põt vidẽ
equoce. puta mortuꝰ aut lapideꝰ: neqƺ eniƺ
serra q̃ lignea nisi vt imago. sic igit̃ ⁊ caro: sƺ
opꝰ ipsiꝰ minꝰ palã q̃ƺ ꝙ lignee: sil'r ãt ignis.
Sed adhuc forte minꝰ mãifestũ nãliter q̃ƺ
carnis opus. Sil'r ãt ⁊ q̃ in plãtis: ⁊ inaiata
velut es ⁊ argẽtũ. oia.n. potẽtia q̃dã sũt aut
faciẽdi aut patiẽdi sic̃ caro ⁊ neruꝰ: sƺ rõnes

ipſoꝛũ nõ certe. Quare qñ exiſtũt ⁊ qñ non: nõ facile ꝑſpicere niſi valde deperditũ fuerit: ⁊ figure ſole ſunt reliq̃ velut antiquoꝛuȝ moꝛtuoꝝ coꝛpoꝛa ſubito cinis fiunt in ſepulchꝛis: ⁊ fructus ſolũ figura. ſꝫm ſenſum autẽ non videnť inueterari valde ⁊ ex lacte coagulata. Tales igiť partes caliditate ⁊ frigiditate ⁊ motibus ab his cõtingit fieri coagulatas calido ⁊ frigido. Dico aũt quecũq; omiomera: velut carnẽ os pilos neruos: ⁊ q̃cũq; talia. Omnia eni differũt prius dictis differentijs tẽſione tractione cõminuitione: duritie: mollitie: ⁊ alijs talibus. hec autẽ a calido ⁊ frido a motibꝰ fiũt mixtĩ. Cõſtituta aũt ex his que anomiomera nullo adhuc vtiq; videbunť velut caput: aut manꝰ: aut pes. ſꝫ ſicut ⁊ fiendi es quidẽ aut argentũ cauſa caliditas ⁊ frigiditas ⁊ motus: fiendi aut ſerram: aut phialã: aut arcã: nõ adhuc: ſed hec quideȝ ars: ibi aũt nã vel alia aliq̃ cauſa. Si igiť habemꝰ cuius gñis vnũq̊q; omiomeroꝝ accipiẽdũ ſꝫm vnũq̊q; qd eſt: puta qd ſanguis aut caro: aut ſperma: aut alioꝝ vnũq̊q;. ſic eniȝ ſcimus vnũq̊q; ꝓpter qd ⁊ qd eſt ſi naturã aut rõnem habeamus. maxime autẽ cũ ambo generationis ⁊ coꝛruptionis ⁊ vnde principiũ motus. Manifeſtatis aũt his: ſilr̃ omiomera ꝯſiderãdũ: ⁊ tãdẽ ex his ꝯſtituta velut hoĩeȝ ⁊ plãtã ⁊ alia talia.

¶ Et poſtq̃ rememoꝛauimus que ſunt iſte res. iã eſt ſcitũ de illis oẽ genꝰ cuiuſlibet mẽbꝛi ꝯſiliuȝ partiũ: ſicut oſſa ⁊ caro: ⁊ hoc eſt qꝛ manifeſtũ eſt in quolibet ꝑdictoꝝ ꝙ ipſa ſũt cõpoſita ex el'ntis: ⁊ q̊d el'ntoꝝ illoꝝ vincit ſuꝑ ipm̃. Sȝ membꝛa oꝛganica cõpoſita ſunt ex ꝯſilibus partibus: ⁊ mẽbꝛa ꝯſilia ⁊ oꝛganica nõ recedit ab eis ſꝫ nomẽ quouſq; moꝛtuũ fuerit hõ: aut aĩal cuiꝰ fuerint membꝛa: ⁊ qñ fuerit moꝛtuus hẽbit nomẽ hoĩs ⁊ cõcomitãtiã: ⁊ vocabunť mẽbꝛa ſua non noĩbus ꝓpꝛijs ꝑ ſilitudinẽ in noĩe: vt manꝰ ⁊ pes. Et hoc eſt qꝛ rõ pedis hoĩs moꝛtui non dicit plus de pede ſuo q̃ȝ de pede dolati ex lapide: ⁊ ſꝫ. ſ. eſt per figurã ſolaȝ. ⁊ cauſa huius eſt: qꝛ oẽ iuẽtũ iueniť ꝑꝑ oꝑationem ſuã: qꝛ res que apparet de oꝑe el'ntoꝝ in carne eſt modica ſꝫm ꝙ apparet de oꝑe illoꝝ in igne ⁊ aere ⁊ aqua ⁊ terra. Sed opus quod apparet in cupꝛo eſt alia res ꝑter opus el'ntoꝝ: ⁊ ꝑꝑ hoc quãto magis cõpletioꝛ eſt mã tãto minus appꝫet opus el'ntoꝝ in ea: ⁊ etiaȝ quãto magis cõpletioꝛ eſt tãto hẽt aliã paſſionẽ ex oꝑatione vel effectu: ⁊ quãto minꝰ cõpleta fuerit tãto apparet in ea magis effectũ ⁊ oꝑationẽ el'ntoꝝ eſſe quo ad ſenſuȝ: ⁊ mẽbꝛis nõ cõuenit nomẽ niſi ꝑꝑ oꝑationes manifeſtas que ſũt in illis. q̃ nõ ſunt de oꝑationibus el'ntoꝝ: ⁊ tũc nõ appellanť mẽbꝛa ſꝫm veritatẽ noĩbus ſuis: niſi quãdiu faciũt oꝑationes nãles q̃ ꝓpoꝛtionanť ad ipſa: nõ ad el'nta. ⁊ qñ deficiunt oꝑa ꝑꝑ moꝛtẽ nõ remanẽt in illis niſi oꝑa el'ntoꝛũ: ⁊ illa ſũt oꝑa que ꝯueniũt lapidibus: ⁊ tũc ꝑꝑ hoc erit nomẽ dictũ de eis ꝑ ſilitudinẽ: ⁊ nõ erit dr̃ia inter manũ moꝛtui ⁊ manũ dolatã ex lapide: qꝛ vtraq; hẽt eãdẽ figurã: ⁊ iddẽ opus. ſ. deſcẽdere: ⁊ dr̃ie mẽbꝛoꝝ ꝯſiliuȝ q̈bus diuerſanť ſunt per caliditatẽ ⁊ ſiccitatẽ: ⁊ humorẽ ⁊ frigus: ⁊ modos receptionũ paſſionuȝ diuerſaꝝ: ⁊ iſta etiã diuerſanť ꝑꝑ has dr̃ias: ⁊ mã in eis eſt vna: ſed mẽbꝛa oꝛganica ſue dr̃ie ſunt ſꝫm oꝑationes: ⁊ ꝑꝑ hoc hñt noĩa diuerſa a noĩbus mẽbꝛoꝝ ꝯſiliũ. Et cãe generationis partiũ ꝯſil'ũ que ſunt partes aĩaliũ: ⁊ cõſimiliũ q̃ exeunt de terra ſunt in gñe vno ⁊ hoc eſt caloꝛ ⁊ frigus ⁊ ſiccũ ⁊ humiduȝ ⁊ nã operãs. Res aũt artificiales facte ex iſtis ⁊ operate artificial'r cãe earũ mãles ſunt vna: ſed operans diuerſať: ⁊ hoc eſt qꝛ in illis ſupꝛadictis eſt nã operans: ⁊ in iſtis artificialibus eſt ars. Poſtq̃ȝ cõpleuimus notificare genus cuiuſlibet modi partiũ cõſimiliũ ⁊ fecimus ſcire q̈s fuerit ille modus ſicut eſt ſanguis ⁊ caro ⁊ ſua ſil'ia: ⁊ alia huiuſmodi: ⁊ ꝑꝑ quid eſt ille modus ⁊ qũo ẽ: narrabimꝰ ſi deus voluerit in quolibet iſtorũ modoꝛũ quo modo gñať: ⁊ quo mõ eſt vnum: ⁊ vnde eſt pꝛincipiũ motus in quolibet iſtoꝝ: ⁊ quouſq; eſt finis eius: ⁊ poſt q̃remus res gñatas ex iſtis ſicut hõ ⁊ vegetabile ⁊ ſil'ia eoꝝ de rebus alijs generatis.

Nõ appellãtur mẽbꝛa ſꝫ v̾itatẽ noĩbꝰ ſuis niſi quãdiu faciunt oꝑatões ſuas

¶ Ideſt perſcrutabimur in tribus libꝛis iſta vltimo 54
dicta. ſcilicet in libꝛo de mineris ⁊ in libꝛo de vegetabilibus: ⁊ in libꝛo de animalibus: ⁊ hoc quod adhuc ei remanſit de quolibet cõſil'ium partiũ: eſt vt dicat qualitatem generationis ſue in eo q̊d eſt ei ꝓpꝛiuȝ.

¶ Sũmi philoſophi Ariſtotelis Stragyrite peripateticoꝝ pꝛincipis: cum Auerrois coꝛdubenſis expoſitionibus Metheoꝛoꝛũ opus: cũ noua traductione in quartũ ⁊ vltimum pꝛedicti voluminis feliciter explicit.

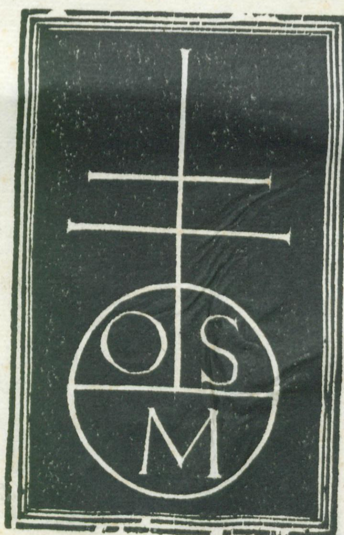

¶ Venetijs sumptibus Heredum quondam
domini Octauiani Scoti Mo-
doetiensis ⁊ socio-
rū.23.Julij.
1516.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u
x y z ⁊ ꝯ ꝶ aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk
ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz ⁊⁊
ꝯꝯ ꝶꝶ aaa bbb ccc

Duernus oo. Quinterni yy bbb ccc. Ceteri Quaterni.

C Venetijs impressus Heredum quondam domini Octauiani Scoti Modoetiensis ac sociorum. 13. Julij. 1516.

Registrum

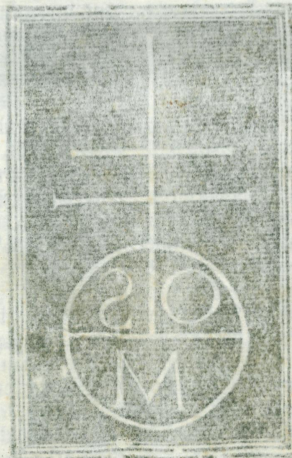
a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u

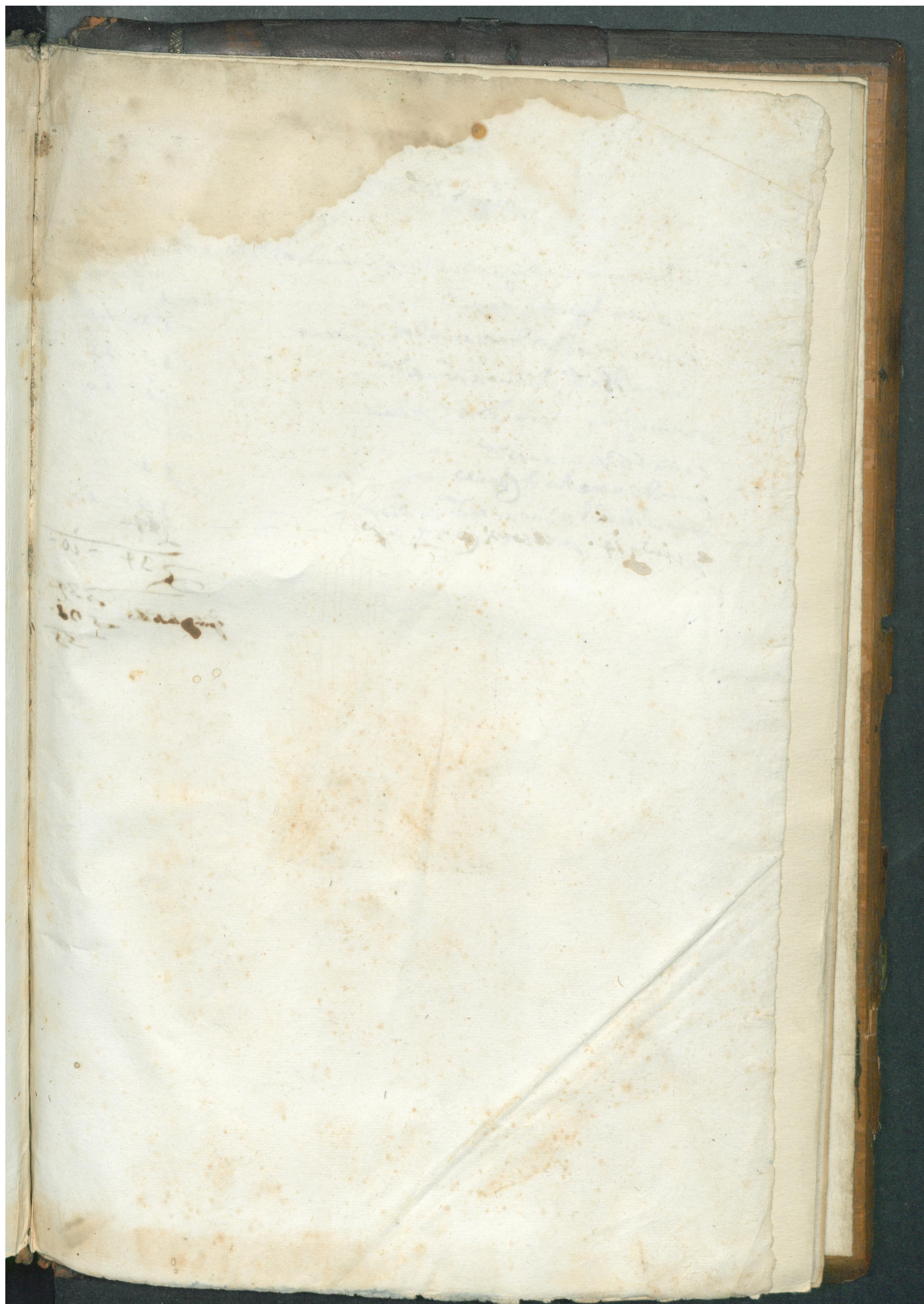
x y z & ꝯ ꝝ aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk

ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz &&

ꝯꝯ ꝝꝝ aaa bbb ccc

Omnes sunt Quaterni, yy. bbb. ccc. Terni Quaterni.

@ 20 maggio 1571 [illegible]

Ricordo della robba che

[illegible] dato a [illegible] venne in casa lire una per [illegible] della robba in casa me[illegible]

levato di casa di [illegible] — £ 1.

E più uno [illegible] auto d.o in [illegible] — £ 5. 15.

E più [illegible] di vino à hauto d.o — £ 5. 15

E più [illegible] olio mandato li [illegible] — £ 1. 10

E più [illegible] sale auto d.o — £ 1.

E più [illegible] e mezzo di carne — £ 1.

E più [illegible] di vino auto d.o in [illegible] — £ 4. 10

E più £ 14. [illegible] @ 23. ag.o — £ 14

£ 34 - 10

£ 34

E più [illegible] £ 21

55

